2

Pauli Veneti in libros de anima expla-
natio cuꝫ textu incluso singulis locis
maxima quidē diligentia a vitijs:
mendis atqꝫ erroribꝰ. quibus
hactenꝰ ex ignauia impressoꝝ
scatebat. purgata: ac pristi-
ne integritati restituta: nec
non annotationibꝰ tex-
tuū: ac commentoꝝ
in marginibus
exornata.

Cum priuilegio.

¶ Jeronymus Surrianus physicus Clarissimi quõdam artium ac medicine doctoris: omniũ etate sua prestantissimi domini magistri Jacobi Surriani de Arimino filius lectori foelicitatem.

Qua fronte exordiar: qu one exordio coram te sermonem facere audeam vix cernere queo lector suavissime. Toties eteni audisti me fessũ: eiusce q̃ renuẽtes labores: vt vel mentis levitati: vel libertatis proprie amissioni tã gravi sarcine me subiecisse ascribi possit facile: primũ depelle: pone secundũ: nec damnes tamẽ: Bonani (vt scis) iam diu musis meipsũ. me regant: mihi imperent dixi: q̃ voluntati repugnat mee: si iusserint perficio. Habuerat phylosophie pater eorum quos edidit librorũ elucidatorem precellentem Paulum Venetum heremitarũ ordinis sub divi Augustini regula christo militantium: atqui vt alios nunc preteream libros in eos tris qui de anima inscribitur: talia ac tanta scripserat: vt fastidientem stomacũ se habere cernere posset: qui plura aut oportuniora ad prescriptã materiam spectãtia delibare speraret: que propria manu labore maximo conscripsit: impressorũ ignavia fere cuncta depravata fuere. Hoc vidit & novit pater Aristoteles: condoluit sibi: condoluit & Paulo: Ineunt consilium. suum me novere mancipiũ: precipiunt ambo mihi fesso tantosq̃ (si fieri potuisset) renuenti labores: iussa implere cogor: sarcina q̃ gravis fuerit nõ nisi qui toti solerti studio percurrerit opus: cernere valebit. Que sua fuerit iussa audi: tria volsit faciam: Primo inquiunt ex archetyppo ad vnguem primo impressũ mendis pene inenumerabilibus depravatum corrige: Secundo textum vt explanatur locis cõpetentibus ãnecte: ac tertio quas meas persepe inducit: auctoritates: ait grecus: in pta summi Cõmentatoris mei sectiones margine monstra.

¶ Clarissimi omnium philosophie Aristotelis elucidatorum precipui Pauli Veneti in libros de anima: explanatio felici auspicio incipit.

Tanta litterarum scientie est amplissima gloria ut sempiterna atque immortalis humana intelligentia (sive actu sive potentia sola affecta fuerit:) in eam velut in finem naturaliter inclinetur: iuxta illud nostri Aristotelis sue sapientie principio. Omnes homines natura scire desiderant. Et tanto digniores quique affirmantur laudibus: quanto velociori continuatoque cursu relictis ignorantie nebulis: fugatisque huius seculi citris ad splendorem scientie pervenire nituntur. Cum hec teste cassiodoro in celeste terrenum et in immortale caducum: hominem in deum deifica mutatione sua auctoritate convertat. Qua in re colligo manifeste quod ob eas veluti a perfectione summa numquam declinandum est: sed ut sol sub signorum eclyptica: sic humanus intellectus nunquam retrogradus numquam stationarius: sed sub scientie radiis semper directus debet inveniri. ¶ Carneades enim ut recitat Valerius: sic fuit semper laboriosus scientie miles: quod expletis 90 annis: ita se mirificum in doctrinis tradidit: ut cum summendi cibum causa recubuisset: cogitationibus inherens manum ad mensam porrigere oblivisceretur: Quo non minus ad quotidie discendum senescere debere nullum solam demonstravit. qui sue vite appropinquante termino: amicis de re quadam conferentibus: caput pressius erexit: et interrogatus cur hoc fecisset: respondit: ut postquam illud de quo disputatur audiero letus in pace moriar: de eo enim dici potest quod vivendi atque philosophandi idem finis fuit. Nec mirum fuit si eis causa fuit ferventis scientie studiorum: quia eam oraculo sapientis cunctis rebus temporalibus preciosiorem extimabant: quos seneca attente considerans in epistola ait: quid est enim stultius quam quod diu non didiceris non discere: omnis etatis homines scola admittit: tamdiu discendum est quamdiu nescios: sed proverbio credas: quamdiu vivis etiam senex discendum est. Et si quid discendum est interroges: in alia epistola respondet: tamdiu liberalibus artibus immorandum est quamdiu animus melius agere non potest. Super alto verbo Ugo in suo didascalicon ob hiis alienos doctissime increpat dicens. Quicumque ad scientiam pertingere cupit: si relicta veritate artium reliquas se implicare voluerit: maximum laboris plurimum inveniet et fructum exiguum: quapropter mihi videtur inquit prius operam dandam esse artibus. ubi fundamenta sunt omnium: et pura et simplex quibus vitas aperitur. Et concludit: ideo errant qui relictis artibus quasdam sibi scias eligunt: in quibus se posse perfectiores fore putant. Sicque ut philosophie ceterarumque liberalium gloriam manifestet: Alexandrum de naturis rerum exclamantem inducit. O felicia antiquorum tempora: in quibus imperatores mundum regentes seipsos philosophie dederunt: ut patuit de Alexandro macedone: de Iulio cesare: de Ptholomeo rege: cuiusque enim regni gloria crevit in universum quamdiu liberalium artium in ipso studio floruerunt: victoria enim militie inquit iste: et gloria philosophia simul concurrerunt: rationem assignans: quia philosophia sua voce iuste et recte regnare: per me enim reges regnant: dicit sapientia. Philosophia enim est disciplina omnium rerum humanarum divinarum rationes investigans: inquit Tulius in libro de inventione. Ubi exclamando ait. O vite philosophia dux. O virtutum indagatrix: inventrix legum: tu magistra morum et discipline fuisti. ¶ Hec quidem et si in singulis artium liberalium: singulisque naturalium portionibus supereminent gloriosa atque deifica lux: maxime tamen in ea parte que anime hystoriam tradit: tam ratione demonstrationis quam nobilitate subiecti suam excellentiam manifestat. Sola enim anima ad similitudinem summe sapientie facta dicentis in Genesi. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. est quodammodo omnia. non per essentiam: sed per participationem: cum per virtuosum conceptum sensibilium atque intelligibilium specierum in se ortum similitudinem gerat: ut philosophorum gloria summus Aristoteles in 3° naturalium magnifice disputando demonstrat: cuius intentionem sui auxilio: et commentatoris Averroys: preteritorum quoque scribentium patrum in hoc opere divina favente gratia expositurus sum ego: in nomine illius qui in trinitate perfecta vivit et regnat in secula seculorum Amen. ¶ Textus commenti primi.

Bonorum honorabilium notitiam opinantes. Magis autem alteram altera: aut secundum certitudinem: aut ex eo quod meliorum quidem et mirabiliorum est. Propter utraque hec anime hystoriam rationabiliter utique in primis ponemus.

¶ Iste est sextus liber naturalium Aristotelis anime ac corporis passiones considerans. Qui primo divisione in prohemium et tractatum dividitur. Tractatus incipit ibi. (Principium autem questionis.) Prologus enim. vel divisione in duas partes dividitur. In quarum prima secundum commentatorem auditores facit benivolos ratione nobilitatis et dignitatis scientie de anima. In secunda vero parte facit eos attentos ratione difficultatis huius scientie. 2a pars ibi. (Omnino autem et penitus difficillimorum.) particulari autem divisione dividitur dictus prologus in quatuor partes iuxta quatuor conclusiones quas Aristoteles disputat principaliter. Quarum prima est ista. scientia de anima ceteris scientiis naturalibus est dignior atque nobilior. Secunda conclusio est ista. scientia de anima est cuilibet scientie utilis: et maxime scientie naturali: et incipit ibi. (Videtur autem et ad veritatem) 3a conclusio est ista. scientia de anima est habitus aggregatus essentialiter ordinatus: et incipit ibi. (Inquirimus autem considerare. 4a conclusio est ista. scientia de anima est penitus de numero difficillimorum: et incipit ibi (Omnino autem penitus) Prima conclusio est ista. scientia de anima ceteris aliis scientiis naturalibus est dignior atque nobilior. probatur. omnis scientia que alteram excedit nobilitate subiecti: vel certitudine demonstrationis est illa dignior atque nobilior: sed scientia de anima omnes alias scias naturales excedit tam nobilitate subiecti quam certitudine demonstrationis. igitur tenet consequentia. et antecedens declaratur hic a commentatore commento 2° primo dicente. Artes non differunt ab invicem nisi altero horum modorum: trium. scilicet aut confirmatione demonstrationis: aut nobilitate subiecti: aut utroque modo. verbi gratia quia geometria excedit astrologiam per confirmationem demonstrationis. astrologia autem excedit illam nobilitate subiecti. hec duo inveniuntur in scientia de anima: ut precedat sermo de ea omnes alias scientias: et manifestum est considerantibus: invenimus enim in hac hec duo: quia subiectum huius scientie est nobilius aliis scientiis: et similiter demonstratio eius magis firma est: quare superat in his duobus alias scias preter divinam. hec commentator. Quia igitur astronomia subalternatur geometrie: ideo geometria excedit astronomiam: confirmatione demonstrationis: principia enim astronomie conclusiones sunt probate in geometria: et quia corpus celeste: quod est subiectum astronomie perfectius est linea vel quantitate continua que est subiectum geometrie: ideo astronomia excedit geometriam nobilitate subiecti: et non certitudine demonstrationis. Methaphisica autem excedit omnes alias utroque modo scilicet nobilitate subiecti: et certitudine demonstrationis: quomodo scientia de anima omnes alias scias excedit: cum sit de nobiliori subiecto: et certitudine demonstrationis. ¶ Lego literam. (Bonorum honorabilium notitiam etc.) Construe sic. Nos (opinantes) omnem (notitiam) et maxime scientiam de numero (bonorum honorabilium: magis autem alteram) id est unam scientiam (altera) scientia dicimus dignam atque nobilem: (aut secundum certitudinem) demonstrationis: (aut ex eo quod meliorum quidem et mirabiliorum est) ex parte subiecti: (propter utraque hec) scilicet eandem demonstrationis quam nobilitatis subiecti (anime ystoriam rationabiliter utique in primis) id est primum (ponemus) Vocat Aristoteles librum de anima ystoriam: quia su-

matiꝫ ꝛ nõ ꝯplete hic tractaẗ de aĩa. finalis aũt ingſſio
habeẗ in duob⁹ libris sequẽtib⁹. ſ. de vegetabilib⁹ ꝛ plã
tis ꝛ partiuꝝ nãliũ. ¶ Nõndũ ſm phꝫ ꝙ q̃lꝫ ſcia eſt bo
na ꝛ honorabilis. Nã illud eſt bonum qḋ ponit aliqd in
ſtatu pfectionis: ſed q̃libet ſcia ponit hoĩeꝫ in ſtatu pfe
ctionis: cũ ſit pfectio intellectiue aĩe: igiẗ q̃lꝫ ſcia eſt bo
na. ¶ Itẽ dẽ illud eſt honorabile qḋ hꝫ rõnẽ amabilita
tis ꝑpter ſe: ſed quelibet ſcientia hꝫ rationẽ amabilita
tis ꝑꝑ ſe: qꝛ oẽs hoĩes nã ſcire deſiderãt. ꝑ metaph̃. igiẗ
q̃lꝫ ſcia eſt honorabilis. ¶ Intelligẽdũ ꝑ ꝙ bonũ ſumi
tur dupl̃r. ſ. ſimpl̃r: ꝛ alicui. Bonũ ſimpl̃r eſt illud qḋ hꝫ
rõnẽ entis: ꝛ ſic oẽ ens eſt bonũ. nã bonũ dr̃ equal̃r enti.
ꝑmo ethic. Bonũ alicui eſt illḋ qḋ appetit aliqs: ꝛ hꝫ rõ
neꝫ amabilitatis: ꝛ ſic venenũ nulli dr̃ bonũ. ¶ Ex iſta
diuiſione ſeqẗ ꝑmo ꝙ q̃lꝫ notitia tã ſimplex q̃ꝫ cõplexa
ſiue ſit vera ſiue falſa eſt bona ſimpl̃r: ꝛ bona hñti eã: qꝛ
hꝫ rõnẽ entis: ꝛ appetitus appetit eã: melius eſt. n. cuiꝫ
hr̃e duo ꝯdictoria q̃ꝫ vnũ ſolũ: qꝛ oppoſita iuxta ſe poſi
ta magis eluceſcũt. Aſſenſus tñ ꝑpõnis falſe nulli eſt bo
nus: qꝛ nulli eſt bonũ credere hoĩem eſſe aſinũ: aut nul
luꝫ deũ eſſe. ¶ Scḋo ſeqẗ ꝙ q̃lꝫ ſcia taꝫ practica q̃ꝫ ſpe
culatiua eſt per ſe bona hñti eã: cũ ſit per ſe pfectio itel
lectus. Aliqñ tñ per accidẽs eſt mala: ꝛ hoc ꝯtingit qua
drupl̃r: aut qꝛ eſt inſtrumẽtũ male volũtatis: ꝛ ſic medi
cina ꝛ tinta canõica ꝛ multa ſunt mala malis hoĩb⁹. Aut
qꝛ ꝯtingiẗ iudicio falſo: ꝛ ſic ſcia ꝑncipioꝝ eſt mala hoc
modo diſcẽti rẽti: oẽ bonũ eſt faciẽdũ. furtũ eſt bonũ. g
furtũ eſt faciẽdũ. Aut qꝛ eius finis tollit a maiori bono:
ꝛ ſic ars ſuẽdi vel texẽdi eſt mala ꝑncipãti: dato ꝙ ꝑpor
tionabil̃r arti opereẗ. Aut qꝛ eius vſus eſt dãnoſus rei
publice: vt nigromãtia: vl̃ ars diuinatoria. ¶ Cõtra. bo⁹
ꝛ malũ ſunt in reb⁹. veꝝ ꝛ falſuꝫ ſunt in aĩa. 6. metaph̃.
ſed ois ſcia eſt in aĩa. g ois ſcia eſt va vel falſa: ꝛ nulla eſt
bona vel mala. ¶ Dicẽdũ eſt ꝑmo ꝙ bonũ eſt obim ap
petitus: ꝛ appetit⁹ ſeparaẗ ab aĩa: vt manifeſtũ eſt in re
bus inaĩatis: ideo bonũ ꝛ maluꝫ ſunt in reb⁹ ſecluſa aĩa:
ſed qꝛ veꝝ eſt obiectũ itellectus qui nõ ſepaẗ ab aĩa: iõ
veꝝ ꝛ falſuꝫ ſunt in aĩa: nõ tñ tolliẗ qn bonũ ꝛ malũ ſint
T.cõ.4 in aĩa: ſicut extra aĩaꝫ eſt veꝝ vel falſuꝫ. Dicit. n. Ar. 2°
metaph̃. ꝙ deus eſt ꝑ⁹ veꝝ a quo ſunt oĩa vera: ꝛ cõmẽ
tator ibidẽ dicit. vniuſcuiuſqꝫ rei diſpõ in entitate ẽ ſua
diſpõ in vitate: veꝝ. n. ſicut bonũ ꝯuertiẗ cũ ente vt ha
betur ibidẽ. ¶ Scḋo itelligẽdũ eſt ꝙ bonũ ꝑmo ethic.
diuidiẗ in bonũ vtile: delectabile ꝛ honeſtũ: qꝛ bonũ cũ
ſit obm appetitus deſideraẗ ꝑꝑ ſe vel ꝑꝑ aliud: ſi ꝑꝑ ali
ud: ꝛ ſic vtile: ſi ꝑꝑ ſe: aut ex ꝯformitate obiecti ad appe
titũ: ꝛ ſic eſt bonũ delectabile: aut ex dictamie recte rõ
nis: ꝛ ſic eſt bonũ honeſtũ ꝛ honorabile: nec iſta diuiſio
in vtili delectabili ꝛ honeſto eſt per drĩas eẽntiales: qꝛ
aliter nullũ vtile eſſet delectabile vel honeſtũ: nec eꝯ: ſꝫ
per ptes ſubiuas eẽntial̃r ordinatas ſcḋꝫ ſuperi⁹ ꝛ iferi⁹:
eo mõ quo diuidiẗ aĩal per ſenſitiuũ: ꝛ ſcḋꝫ locũ motiuũ
ꝛ itellectiuũ. ¶ Ex iſta diuiſiõe ſeqẗ ꝙ q̃lꝫ ſcia eſt vtilis
delectabilis ꝛ honeſta: qꝛ q̃lꝫ talis eſt ꝑꝑ hoĩeꝫ: ꝛ eſt con
formis appetitui ex dictamine recte rationis: cũ igitur
oẽ honeſtũ ſit honorabile: ſeqtur q̃lꝫ ſciam eſſe hono
rabilẽ. ¶ Cõtra. qḋ eſt ꝑꝑ aliḋ nõ eſt honorabile: ſꝫ lau
dabile: vt colligiẗ ꝑ ethicoꝝ. ſꝫ q̃lꝫ ſcia eſt ꝑꝑ aliud: igiẗ
quelꝫ ſcia eſt laudabilis: ꝛ nõ honorabilis. ¶ Reſpõde
tur ꝙ illud qḋ eſt ꝑꝑ aliud tãq̃ꝫ ꝑꝑ opus non eſt honora
bile ſed laudabile ſcḋꝫ illã rõnẽ: qḋ aũt eſt ꝑꝑ ſcire vl̃ ꝑꝑ
ſpeculari eſt honorabile: iõ ſcie ſpeculatiue ſunt ſolũ ho
norabiles: ꝛ artes mechanice ſunt ſolũ laudabiles: ſciẽ
tie võ practice: qꝛ ſunt ꝑꝑ ſcire ꝛ ꝑꝑ opari ſunt aliq̃ mõ
laudabiles ꝛ aliquo mõ honorabiles. ¶ Cõtra ꝑbatio
nem ꝯnis q̃drupl̃r dubitaẗ. ¶ Et ꝑ arguiẗ ꝙ nobilitas
ſciaꝝ nõ hꝫ attendi penes nobilitatẽ ſubi: qꝛ alias ſeqre
tur ꝙ ſcia ꝛ opinio. ſil̃r notitia neceſſarij ꝛ ꝯtigẽtis eẽnt
eq̃lis dignitatis: aſſignãdo has duas ꝯnes: deus eſt act⁹
purus. de⁹ eſt trin⁹ ꝛ vn⁹: q̃ꝝ ꝑma demõſtraẗ aggenerãs
ſciaꝫ. Et ſcḋa ſolũ topice ꝑbaẗ aggenerãs opinionẽ. Cũ
ergo ſint euſdẽ obiecti: igiẗ ſunt eq̃lis dignitatꝭ. ¶ Si
militer aĩa eſt forma: ꝛ aĩa eſt forma ſor. videnẗ eadem
rõne eſſe eq̃lis nobilitatis: q̃ꝝ ꝑma indubie eſt neceſſa
ria: ꝛ ſcḋa eſt ꝯtingẽs. ¶ 2° arguiẗ ꝙ ſcia de aĩa nõ exce
dit ceteras ſcias nãles dignitate ſubiecti: imo excediẗ a
duob⁹ ſequẽtib⁹. vꝫ. a ſcia libri vegetabiliũ ꝛ plãtaꝝ: ꝛ a
ſcia ꝑuoꝝ nãliũ: qꝛ ſubꝫ hui⁹ libri eſt aĩa: ꝛ ſubiecta duo
rũ dictoꝝ libroꝝ ſunt aĩa vegetatiua: ꝛ aĩa ſenſitiua: q̃ꝝ
q̃lꝫ eſt dignius atqꝫ pfectius q̃ꝫ ſit aĩa cõiter ſũpta: cuꝫ
ſpẽs ſit pfectior genere: ꝛ vl̃r q̃lꝫ min⁹ cõe pfectius ſit
ſuo magis cõi. ¶ 3° arguiẗ ꝙ ſcia de aĩa ceteras ſcias na
turales nõ excedit certitudine demõſtrationis. qꝛ noti
tia habita per experiẽtiã eſt maioris certitudinis q̃ꝫ ha
bita per deductionẽ: ſꝫ notitia de gnõne: ꝛ de celo hr̃ per
experiẽtiã ꝛ notitia de aĩa hr̃ per deductionẽ. igiẗ maio
ris certitudinis eſt notitia ꝛ ſcia de gnõne vel de celo q̃ꝫ
notitia vel ſcia de aĩa. igiẗ. ꝛc. ꝯña. cũ maiori iductiue nõ
certi⁹ cognoſciẗ ignẽ eẽ calidũ: ꝛ niuẽ eẽ albã q̃ꝫ itelligẽ
tiaꝫ aliquã applicari corpori celeſti: minor de ſe eſt ma
nifeſta: qꝛ ad ſenſuꝫ apparet aliqd gnãri vl̃ corrũpi: ꝛ ce
luꝫ moueri. ¶ 4° argr̃ ꝙ ſcia de aĩa nõ oẽs ſcias mathe
maticas ꝯfirmatiõe demõſtratõis excedit: qꝛ. 2. meta^ce Cõ.16.
dicit ꝯmẽtator ꝙ demõſtratiões mathematice ſunt in
ꝑmo gradu certitudinis ꝛ nãles ſequunẗ eas: vbi videẗ
cõmẽtator ꝯdicere ſibi ipſi: ex quo igiẗ demõſtrationes
mathematice ſunt in ꝑ gradu certitudis ꝛ potiſſime: nõ
oppet aliquã ſciaꝫ illã excedere ꝯfirmatione demõſtra
tiõis. igr̃ ꝛc. ¶ Ad iſta du⁹ ꝛ arg⁹ rñdeẗ. Et ꝑ ad ꝑ⁹ dr̃. ꝙ
Ar. nõ loqẗ ḋ ſcia q̃ eſt ſimpl̃r habit⁹ vni⁹ ꝯnis: ſꝫ de ſcia
que eſt habit⁹ ꝯplex⁹ pluriũ ꝯnũ eẽntial̃r ordinataꝝ ſꝫ ꝙ
declarat ꝯmẽ^or de geo^a ꝛ aſtrologia. Loq̃ndo aũt de ſcia
que eſt ſimpl̃r habit⁹ ꝛc. Dico ꝙ nobilitas taliũ hꝫ attẽ
di penes nobilitateꝫ medioꝝ: vt colligiẗ de itẽtiõe Ar.
2° poſteꝝ. nãlis. n. ꝛ aſtrolog⁹ demõſtrãt eadẽ ꝯneꝫ: vt. ſ.
ꝙ luna eclypſaẗ: aut ꝙ terra ẽ ſpica: nõ tñ in eis oggnãẗ
eadẽ ſcia: ꝛ hꝫ ꝑꝑ diuerſitatẽ medioꝝ: qm̃ nãlis demon
ſtrat eclypſiꝫ de luna ꝑꝑ iterpõnẽ terre: ꝛ demõſtrat ſpe
ricitatẽ de terra ꝑꝑ eẽ corp⁹ grauiſſimũ: aſtrolog⁹ võ de
mõſtrat ꝑ^m. ſ. eclypſiꝫ ḋ luna ꝑ ſolẽ eẽ in capite vl̃ in cou
da draconis: ꝛ demõſtrat 2^m. ſ. ſpicitatẽ de terra ꝑ terrã
eq̃l̃r diſtare a celo: nobilitas aũt ꝑpõnuꝫ nõ attẽdiẗ pe
nes nobilitatẽ ſuboꝝ ſimpliciũ: ſꝫ obtoꝝ ꝯplexe ſignifi
cãtiũ que earũdeꝫ ſũt ꝑmaria adeq̃ta ſignificata: hec. n.
ꝑpõ. hõ ẽ aĩal. pfectior ẽ illa. hõ currit: qꝛ pfecti⁹ ẽ hoĩeꝫ
eſſe aĩal: q̃ꝫ hoĩeꝫ currere: ꝛ qꝛ pfecti⁹ eſt deũ eſſe trinũ ꝛ
vnũ q̃ꝫ ipꝫ eẽ actũ puꝝ: ꝛ digni⁹ eſt aĩaꝫ eẽ formã q̃ꝫ for
mã illi⁹: iõ pfectior eſt iſta ꝑpõ. de⁹ eſt trin⁹ ꝛ vn⁹. q̃ꝫ iſta.
ds eſt act⁹ purus. Nõ obſtãte ꝙ ꝑ^a gnãt opionẽ ꝛ 2ª ſciaꝫ.
dignior eſt q̃ iſta. aĩa eſt forma q̃ꝫ iſta: aĩa eſt forma ſor.
¶ Ad 2^m dr̃. ꝙ ſubꝫ ſcie ſumiẗ dupl̃r. vno mõ ꝑpͤe ꝑ eo
qḋ eſt ꝑ^m via ꝯpõnis ꝛ vltimuꝫ via reſolonis: eo mõ q̃ dr̃
lineã eẽ ſubꝫ geo^e: ꝛ nũeꝝ ariſmetrice: ꝛ penes illḋ nõ hꝫ
attẽdi nobilitas ſciaꝝ: ſꝫ ſolũ diſtictio earũdem: vt hr̃ ꝑ
poſteꝝ. Alio mõ iꝑpꝛope ꝑ eo circa qḋ vſaẗ ſcia dr̃ ſubm: ꝛ
tale ꝑpͤe dr̃ obm. ꝑpͤe. n. dr̃ ꝙ color eſt obm po^e viſiue: ꝛ
improprie ꝙ ſit ſubiectũ eiuſdeꝫ. dicatur ergo ꝙ ſciẽtia
de aĩa differt ab alijs duob⁹ libris ſequẽtibus ratione
ſubiecti ꝑprie dicti. Nobilitas aũt apparet ex ꝑte ſubie
cti iꝑpꝛoprie dicti ꝛ obiecti: modo ſcia de aĩa hꝫ nobilius

obm̄ ſʒ aliquā partē sui. l. ſʒ aīaʒ itellectiuā quā aliqua ſcia ſequētiū libroꝝ. metaphyſica vō oībus alijs ſciētijs eſt nobilior: nō rōne subi: ſed rōne obti: qꝛ in ꝛᵃ pte eius tractaṫ de itelligētijs ſepatis: que oēs alias formas alibi cōſideratas dignitate excedūt: ꝛ hoc itelligit Ariſto. cū dicit ſciaʒ de aīa eē melioꝝ ꝛ mirabilioꝝ: nō qdeʒ ex pte subi ꝓpe dicti: ſʒ ex pte subi ipꝛope dici: qđ eſt obꝫ. ℭ Et ſi ex his arguiṫ ꝙ ſcia phycoꝝ eſt dignior ſcia de aīa: qꝛ verſaṫ circa nobiliꝰ subꝫ: qđ eſt pmꝰ motor. 8ᵒ phyſicoꝝ. dr̄ ꝙ lʒ pmus motor: vt eſt actꝰ purus vl' vt eſt intelligētia ſimplr̄ ſepata pfectior ſit q̄ʒ aīa: q̄cūqʒ ſit iſta: nō tm̄ in eo ꝙ pmꝰ motor: qꝛ vt ſic nō circūcernit vitaʒ: modo ſcia phyſicoꝝ solū de pmo motore ꝯſiderat in eo ꝙ primus motor. ℭ Ad 3ᵐ dr̄. ꝙ vna ſcia ſit certior altera itelligiṫ duplr̄: aut qꝛ certiꝰ attingit obꝫ: aut qꝛ eſt de certiori obiecto. Primo mō taʒ ſcia celi q̄ʒ ſcia de generatione: certior eſt q̄ʒ ſcia de aīa: qꝛ certius ꝛ imediatiꝰ attingit obiectū. Alio mō ſcia de aīa eſt certior alijs: qꝛ eſt de certiori obto. dicit. n. Ariſto. ꝛ. metaph. ꝙ ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lucē solis: ita itellectꝰ noſter ad maniſeſtiſſima in nā: per que itelligit cōmētator subas abſtractas: quāto ergo aliqd perfectiꝰ eſt: tanto eſt maniſeſtius ꝛ certius in nā: ſed aliqđ obiectū ſcie de aīa eſt pfectius ens q̄ʒ aliqđ obꝫ alteriꝰ ſcie nālis. vtputa itellectꝰ: igiṫ ſcia de aīa eſt de certiori ꝛ maniſeſtiori obto q̄ʒ aliq̄ alia ſcia nālis. ℭ Ad 4ᵐ dr̄. ꝙ vna demōſtratio ſit altera firmior intelligitur duplr̄: aut qꝛ eſt de firmiori medio demōſtratiuo: aut qꝛ firmiori modo ꝓcedit: ſcia de aīa oēs alias ſciētias mathematicas excedit confirmatiōe ꝛ firmitate medij demōſtratiui. Ecōtra aūt mathematice oēs nāles excedūt firmiori ꝛ certiori modo ꝓcedendi: oēs. n. mathematice demōſtratiōes ꝓcedunt ex pncipijs per ſe notis ſimplr̄. nāles aūt in magna pte ꝓcedunt ex pncipijs ꝑ ſe notis aptitudine vel ex ſuppoſitione. ℭ Itē in mathematicis maniſeſtū eſt paſſiones eſſe imediatas: vt lineā ꝛ ſuperficiē: ꝛ corpꝰ: aut hr̄e angulū extrinſecū: ꝛ hr̄e tres angulos equales duobꝰ rectis. in nālibꝰ nō eſt ita maniſeſtū paſſiones eſſe imediatas: vtputa appetitus vindicte: ebulitio ſanguinis: ꝛ ira: de qbus ifra clarius diceṫ. ℭ Loquendo igiṫ de modo demōſtrādi: demōſtrationes mathematice ſunt in prio gradu certitudinis: ꝛ ſic itellexit cōmētator. dicatur igitur in ſūma ꝙ vna ſciētia ſit altera certior: q̄drupl'r itelligitur: aut qꝛ certius attingit obm̄: ꝛ ſic ſcia de gnōne ē certior ſcia de aīa: aut qꝛ eſt de certiori obto: ꝛ ſic ſcia de aīa oībus alijs eſt certior pter diuinā: aut qꝛ certiori medio ꝓcedit: ꝛ ſic iteꝝ ſcia de aīa ſciētijs dictis eſt certior ad intētionē cōmētatoris: ꝛ Ariſto. in lr̄a: aut qꝛ certiori modo ꝓcedit: ꝛ ſic ſciētie mathematice ſunt oībꝰ alijs certiores: iuxta intētionē Auerroys. ꝛ. libro metaphyſice. ℭ Preterea eſt ꝛ alia diſtictio ſūpta ex doctrina phi pmo poſterioꝝ. videlicet ꝙ duplr̄ cōtingit vnā demonſtrationē eſſe altera certiorē aut firmiorē. l. quo ad nos ꝛ quo ad naturā. illa demōſtratio eſt certior aut firmior quo ad nos: que eſt ex pncipijs nobis certioribꝰ ꝛ firmioribus: ꝛ ſic demōſtratiōes mathematice ſunt certiores ꝛ firmiores demōſtrationibꝰ de aīa: q̄uo intēdit cōmentator. ꝛ. metaph. di. demōſtrationes mathematice ſunt in pmo gradu certitudinis: ꝛ nāles ſequunṫ eas. Illa vō demōſtratio eſt certior ꝛ firmior quo ad nāʒ: que eſt ex certioribꝰ ꝛ firmioribꝰ pncipijs apud nāʒ: ꝛ ſic demōſtrationes de aīa ſunt certiores ꝛ firmiores demōſtrationibus mathematicis ad intētionē Ariſto. ꝛ cōmētatoris. hec pnᵃ. n. itellectꝰ: ꝛ ſi ſunt nobis occulta: ſunt tm̄ nā certius maniſeſta. ℭ Sʒ dubitatur. qꝛ tūc ſeqṫ ꝙ aſtronomia nō solū excedit geometriā nobilitate subi: ſed etiaʒ certitudine ꝛ cōfirmatiōe demōſtratiōis: cuiꝰ opᵐ ponit ꝯmētator: ꝛ ꝓbaṫ illud ſeq: qꝛ pncipia corporis celeſtis: qđ eſt subꝫ aſtronomie: ſūt certiora ꝛ firmiora apud naturā q̄ʒ pncipia linee: que eſt subꝫ geometrie: cū ſit maioris entitatis. Reſpōdeṫ ꝙ aſtrologus nō demōſtrat aliquā paſſionē de aliquo corpore celeſti per pnᵃ itrinſeca illius subiecti: ſʒ tm̄ per pnᵃ extriſeca: non. n. demōſtrat eclypſim de luna per pnᵃ itrinſeco lune: ſed per solē eſſe in capite vl' in cauda draconis: qđ eſt minoris certitudinis ꝛ firmitatis apud nāʒ q̄ʒ pnᵃ linee: ꝛ triāguli ꝛ alioꝝ suboꝝ geometrie: que gdē pnᵃ igrediūṫ formalr̄ demōſtrationē: ſicut. n. phs: ita ꝛ geometra ꝓbat paſſionē de subo per diffōnē subi: ꝓbat. n. geometra eq̄litatē trium angulorū ad duos rectos de triāgulo per figurā tribꝰ lineis ꝯtētā: ſicut phycꝰ diſciplinabilitatē de hoīe ꝑ eē cōpoᵐ ex corpe ꝛ aīa itellectiua. q̄re ꝛc. ℭ Textꝰ ꝯᵘ. ꝛ.

Idetur autem ad veritatem omnem cognitio ipſius multū proficere: maxime autē ad naturam. Eſt enim tāq̄ʒ principiuꝫ animaliuꝫ.

ℭ Scda ꝯ̃ huiꝰ ꝓlogi eſt iſta: ſcia de aīa eſt cuilꝫ ſcie vtilis: ꝛ maxīe nāli: ꝓbāṫ. oē qđ alteri ꝓdeſt eſt vtile illi: ſʒ ſcia de aīa cuilꝫ alteri ꝓdeſt: ꝛ maxīe ſcie nāli. igiṫ. patꝫ ꝯña cū maiori. minoreʒ aūt declarat ꝯmētᵒʳ ꝯᵒ. ꝛᵒ. ſic dicēs. Iuuamētū ſcie de aīa ad alias ſcias īueniṫ tribꝰ modis. Quoꝝ vnꝰ eſt ſm̄ ꝙ eſt ps ipſiꝰ ſcie: īmo nobiliſſima priū eiꝰ. ſicut hꝫ diſpōnem cū ſcia nāli. aīalia. n. nobiliſſima ſunt corpoꝝ gnābiliuꝫ ꝛ corruptibiliū. aīa aūt nobilius eſt oībꝰ. q̄ ſunt in aīalibꝰ. ꝛᵐ qꝛ dat plibus ſcientijs pla pnᵃ. moralis. n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimū finē hoīs in eo ꝙ eſt hō: ꝛ ſciaʒ ſue ſube ſcit. Diuinꝰ aūt ſuſcipit ab ea subaʒ subi in eo ꝙ eſt ꝛ gd eſt itelligētia ꝛ itellectus. 3ᵐ iuuamētum ꝛ cōe eſt facere acgrere cōfirmationē in pmis pncipijs: qm̄ ex ea acgritur cognitio pmaꝝ cāꝝ ꝛ ꝯpōnū: cognitio. n. aliꝰ ꝑ ſuā cāʒ eſt magis firma q̄ʒ ſui ee tm̄. Hec ꝯmētator. ℭ Pmo ꝯ̃ ꝛ maxīe ꝓficit ſcia de aīa ſcie nāli: qꝛ ab hac ſcia nālis recipit magnā nobilitatē: cū ſit nobiliſſima ps eiꝰ ꝑ ꝓnobiliᵗᵉᵐ ſui obi: qđ ē aīal nobiliꝰ iter oīa corpa gnābilia ꝛ corruptibilia: cꝰ forma eſt aīa nobiliſſima īter oēs formas nāles gnābiles ꝛ corruptibiles. ℭ ꝛᵒ ꝓdeſt ſcie morali: qꝛ ab hac ſcia moralis recipit notitiā felicitatis q̄ eſt hoīs vltimꝰ finis: cōſiſtit. n. felicitas hoīs in ſpeculatiōe ꝛ ꝯtēplatione subaꝝ ſepataꝝ: vt colligiṫ a phō. 10. ethic. modū aūt ꝯtēplandi ꝛ ſpeculādi tradit ſcia de aīa. ℭ 3ᵒ ꝓdeſt metaᶜᵉ: qꝛ metaphyᶜᵃ ꝯſiderat obm̄ ſuū abſtracte tā a mā ſenſibili q̄ʒ itellectuali: mō nulla ſcia docꝫ abſtrahere ab oī mā niſi ſcia de aīa. Et qꝛ in hac ſcia declaraṫ gd ꝛ q̄lis eſt itellꝰ humanꝰ tenēs gradū īfimū in tota latitudie itelligētiarū: ꝯr colligit metaphyſicꝰ gd ꝛ q̄lis eſt q̄lꝫ itelligētia ſupra illū. ℭ 4ᵒ ꝓdeſt cognitiōe ꝓductoꝝ ꝛ ꝓducibiliū qꝛ hec ſcia docꝫ ꝓcedere reſolutorie ab effectibꝰ ad cāꝫ tā ꝓpinqs: q̄ʒ remotas: ꝛ eꝫ ꝯponēdo a cauſis ad effectꝰ: vbi hr̄ maior notitia de effectu ꝑ cāʒ q̄ʒ pminus de eodē ſine cā: dicit. n. ꝯmēᵗᵒʳ in ꝓlo. phy. ꝙ ſcia q̄ hr̄ ꝑ cāʒ ē pfecta: ꝛ q̄ nō hr̄ ꝑ cām eſt ipfecta. ℭ Ex pdictis pōt ꝯuinci ſciaʒ de aīa ꝓdeſſe matheᶜᵉ medicie: logice: ꝛ grāmatice vl' rethorice: qꝛ matheᶜᵉ ſcie abſtrahūt a mā ſenſibili et nō itelligibili: quā abſtractionē docꝫ liber d' aīa. Medicina ꝯſiderat paſſiōes aīalis ꝓut ſunt corpoꝝ tm̄. Hec aūt vt ſunt corporis ꝛ aīe. Logica conſiderat res in ordine ad intentiones pmas vel ſecūdas: hec aūtē declarat quomodo in nobis fiant prime vel ſecūde intentiones

T. cō. p.

Cō. 16.

Cō. 16.

Cōm. p.

gramatica vel rethorica ɔsiderat de vocib⁹ que sunt no
te passionū ꝛ ɔceptuū aīe. p̄mo periermenias. modo hec
sciētia cōsiderat oēs passiones aīe: ꝛ vniuersalr̄ oēs con
ceptus mētis: quo ad formationē ꝛ abstractionē ipsoꝝ.
¶ Lego lr̄az sic. (Uidet̄ aūt ꝛ ad vitatē) oīum supple
sciētiaꝝ (cognitio ipsius multū pficere: maxime ad na
turā). i. ad nālē phīoz: (est. n. tāq̄). i. expsse (pncipium
aīalium) ipsa aīa. de qua hic cōsiderat: vt tāq̄ de subō ꝛ
obiecto p̄mo. ¶ Cōtra istā cōclusionez arguit̄ sic. noti-
tia subaꝝ separataruz ꝛ alioꝝ ad alios libros nāles pti-
nentiū: precedit cognitionē de aīa: sed nullū posteri⁹ co-
gnitū facit ad notitiā prius cogniti: igit̄. mior est euidēs
ꝛ maior declarat̄ sic: sicut res se hʒ ad esse: ita se hʒ ad co
T.c.4. gnosci. 2°. metaph. sed itelligētie abstracte: corpora cele
stia: ac simplicia elemēta ordine nāe pcedunt tam aīam
q̄ corpus aīatū. ergo prius cognoscuntur. Et confirmat̄
q2 fm phm ꝛ cōmētatorez: ꝛ Auicennā: metaphisica est
pma phīa: ꝛ alij libri naturales precedūt librū de aīa.
ergo scientie aliorū libroꝝ magis psunt ad notitiā hui⁹
libri q̄ ecōtra. ¶ Notādū est igitur q̄ de aliquo pōt ha
beri duplex notitia. s. q2 ꝛ ppter qd. notitia q2 est illa q̄
cognoscitur aliqd scdm se: vel causa per effectū: ꝛ sic no-
titia qua cognoscitur p̄mo sor. seu mā: vel forma ei⁹ per
notitiaz ipsi⁹ dr̄ notitia q2. notitia aūt pp qd est illa qua
cognoscitur aliqd per cāʒ ppinquaʒ: ꝛ sic cognitio sor. p
suas cās itrinsecas vl' extrinsecas: aut eclypsis de luna p
iterpositionē terre dr̄ notitia pp qd. ¶ Ex qbus seqtur
q̄ cognitione q2 effect⁹ pri⁹ ꝛ magis cognoscit̄ q̄ sua cā:
ꝛ ecōtra cognitiōe pp qd cā magis ꝛ prius cognoscitur
q̄ effectus. ¶ Dico ḡ q̄ notitia itelligentiaꝝ pcedit no
titiaʒ aīe quo ad nām: nō tū quo ad nos: ꝛ ita itelligitur
illud: sicut res se hʒ ad esse ꝛc. Econtra aūt notitia celi ꝛ
elatoꝝ pcedit notitiā aīe quo ad nos: nō tū quo ad nāʒ:
q2 aīa est maioris entitatis ꝛ pfectiōis. ¶ Cōcedit̄ igit̄
q̄ notitia q2 est: aliq̄ scie nāles pcedūt librū de aīa siue
sciaʒ: ꝛ scia de aīs pcedit sciam metaphīce: tū notitia pp
qd metaphysica pcedit sciam de aīa: ꝛ scia de aīa pcedit
disciplinas alioꝝ. 5. libroꝝ. ¶ Et ad cōfirmationē nega
tur ɔñtia: q2 licet via doctrine liber de aīa pcedat librū
metaphysice: ꝛ gnq3 nāles pcedāt libꝝ de aīa: tū via pfe
ctionis libet metaphysice pcedit librū de aīa: ꝛ liber de
aīa pcedit libros gnq3 nāles: quos fateor pdesse lib° de
aīa pfectu q2 est. Liber aūt de aīa pficit illis pfectu
pp qd est: q est pfect⁹ maior q̄ pm⁹: cū cognitio effect⁹
per cās sit minor q̄ cognitio cāe per effectum. ¶ Circa
pdicta querit̄ vtꝝ de aīa sit possibilis notitia scietifica:
ꝛ arguit q̄ nō. p̄mo sic. Notitia scietifica est necessarij ꝛ
incōmutabilis: vt habet̄ p̄mo posteriorum. sʒ notitia de
aīa est notitia cōmutabilis ꝛ cōtingētis: q2 aīa generat̄
ꝛ corrūpit̄: ꝛ sīr q̄lʒ passio ei⁹. ¶ Secundo argr̄. oīs no-
T.c.64. titia scietifica est ex ppriis: vt colligit̄ p̄mo poster. sed
nulla passio vel operatio est ppria aīe: q2 q̄lʒ talis est to-
T.c.64. tius ɔpositi fm phm in isto plogo. igit ꝛc. ¶ Tertio ar
guitur sic. oīs notitia scietifica est ex causis p̄mo poste-
riorū: sʒ nulla notitia aīe est ex causis. igit̄. Minor argr̄
q2 si sic. tūc aliq̄ opatio aīe posset eē ab illa cāa: qd est ɔ̄
T.c.64. phm in isto p̄mo. Dicit. n. phs q̄ sicut texere vel hedifi-
care nō est ab aīa: sed a toto cōposito: ita nec intelligere
nec velle: ꝛ alie opatiōes imanētes. ¶ 4° arg' sic. oīs no
titia scietifica acqrit̄ per sillogisticū discursuʒ. p̄mo po-
steriorū: sed notitia de aīa nō acquiritur per sillogisticū
discursuʒ: q2 de subō psupponit̄ qd est: ꝛ q2 est: per phm
ibidez. igit ꝛc. ¶ In oppositū est phs: q2 hic dicit q̄ scia
de aīa est vtilis cuilibet scie: ꝛ in p̄ma ɔclusione dicit: q̄
excedit oēs scias certitudine ꝛ nobilitate obiecti. Com-
mētator aūt dicit q̄ excedit oēs scias preter diuinā no-
bilitate subiecti: ꝛ ɔfirmatiōe demōstratiōis ꝛc. ¶ No
tanduʒ est p̄mo. q̄ sciaꝝ q̄dā est simplr̄ totalis. s. que est
totū ꝛ nō ps vt metaphysica: ꝛ nālis phīa: quedā est to-
talis ꝛ partialis sil'. s. que est totū ꝛ pars vt liber physicoꝝ
ꝛ liber celi: quedā aūt est partialis solū: vt habitus vni⁹
ɔclusionis. s. istius. oīs triāgulus hʒ tres angulos eq̄les
duob⁹ rectis: vt illius. oīs numerus est par vel ipar: ꝛ taʒ
isto q̄ altero modo de aīa habet̄ scia: q̄m de anīa habet̄
habit⁹ huius ɔclonis. aīa est actus corporis: ꝛ de eadem
hr̄ habitus oīuʒ ɔtētoꝝ in isto libro. vbi pʒ q̄ p̄mus ha-
bitus est simplr̄ ptialr̄. scdʒ aūt est totalis respectu p̄mi
ꝛ ptialis respectu toti⁹ nālis phīe. ¶ Scdo est notāduʒ
q̄ scia simplr̄ sumit̄ q̄druplr̄. p̄mo cōiter p cuiuslibʒ ve
ri notitia: ꝛ sic cuiuslibʒ veri ɔtingentis notitia est scia.
Scdo pprie pro cuiuscūq3 necessarij notitia: ꝛ sic soluʒ
nectio sciunt̄. Tertio [illegible]s pprie p cuiuscūq3 necessa-
rij notitia in demōstratiōe a posteriori cōclusi: ꝛ sic aliq̄
pncipia sciunt̄: q̄m demōstratiue a posteriori pbant̄: eo
modo quo alacen secūdo sue pspectiue pbauit illud pn
cipiuʒ. oē totū est maius sua pte: sic arguēdo: omne cōti-
nens aliqd ꝛ aliquid vltra est maius sua pte: sed dēto-
tuʒ q̄libet suā partē ɔtinet ꝛ aliqd vltra. igr̄ ꝛc. Quar
to pprijssime pro cuiuscūq3 necessarij notitia a priori in
demonstratione cōclusi: ꝛ sic nō habet̄ scia nisi effectus
per necīaʒ ꝛ imediatā cām. ¶ Dico igit̄ q̄ oib⁹ his mo-
dis de aīa habet̄ scia seu notitia scientifica: p̄mo habet̄
de aīa notitia que est veri ɔtingētis: vt qd aīa est actus
sor. Secūdo habet̄ de aīa notitia que est veri necessarij
vt q̄ anima est substātia vel ens. Tertio habet̄ notitia
ɔclusionis demōstrate a posteriori ex necessarijs: vt oīs
p̄mus actus corporis organici est pncipiū viuēdi: sʒ aīa
est hm̄. ḡ aīa est pn^m viuēdi ꝛc. Quarto habet̄ scia de aīa
que est notitia cōclusionis demōstrate a p̄ori: vt oē pn^m
viuēdi est actus p̄mus corporis organici: sed aīa est hm̄.
igitur aīa est actus p̄mus corporis organici: sʒ de hoc ha
betur diffusius in scdo huius. ¶ Ad p^m respondet̄ q̄ su-
mendo sciaʒ tertio vel quarto modo: quo sumit Aristo.
p̄mo posterioꝝ. negādo est minor: q2 scia de anīa in cōi
nō est cōtingētis ꝛ mutabilis: q2 anīa in cōi: sicut cetera
vlia est icorruptibilis: ppetua: ꝛ eterna. ¶ Ad scdʒ dr̄ q̄
licʒ q̄lʒ opatio aīe sit toti⁹ ɔpositi: tū est aliq̄ opatio anie
ppa p quāto fundat̄ in aīa subiue: ꝛ nō in corpe. ¶ Ad
3^m dr̄. q̄ sicut calefactio nō solū est ab igne: sʒ ēt a forma
sua: ita itelligere ꝛ velle sūt effectiue a toto ɔposito pnci
palr̄ ꝛ denoīatiue ac ēt ab aīa tāq̄ a pn° formali eiusdeʒ
opōnis. ¶ Ad 4^m ɔcedo q̄ aliq̄ notitia aīe est scietifica
. s. que acquiritur per syllogisticum discursum: ꝛ aliqua
nō est scientifica: videlicet que precedit omnez demon
strationem ꝛc. ¶ Textus cōmenti. 3.

Inquirimus autē ɔsiderare ꝛ cogno
scere nām ipsius ꝛ subam. Postea
quecūq3 accidūt circa ipsaʒ. Quorū
quedā pprie passiōes ipsi⁹ vident̄: q̄-
daʒ aūt ɔpetere p ipsaʒ ꝛ aīalibus inesse.

¶ Tertia cōclusio hui⁹ plogi est ista. scia de aīa est habi-
tus aggregatiuus eēntialiter ordinatus. pbatur. ea que
considerant̄ in sciētia de anima essentialiter ordinant̄.
igitur scientia de anima est habit⁹ essentialr̄ ordinatus.
pʒ ɔña. q2 scientie secant̄ queadmodū ꝛ res. 3° h⁹. ātece- T.c.38.
dens arguit̄: vbicūq3 reperit̄ necessario ꝛ ifallibilis de-
pendentia effectus cuʒ cā. ibi reperitur ordo essentialis:
sed in entibus consideratis in scientia de aīa reperitur

necessaria τ ifallibilis dependētia effect⁹ cum causa. igitur. maior colligitur a pħo. z. metaph. vñ iter corpus luminosū: lucē: τ lumen: est eētialis ordo: q2 infallibilr̃ τ necessaria lux depēdet a corpore lumioso: τ lumē a luce. minor aūt declarat̃. Nā oē id qđ per se ɔsideratur in scia de aīa est diffō: diffinitū: vel passio aīe: aut ꝓpria: vl' cōis sibi τ cōposito aīato: sed iter ista est ordo eētialis: q2 diffinitum ifallibilr̃ τ necessario depēdet a diffōne: τ passio a diffinito qđ vocat̃ subm ꝑmo posterioꝝ. ¶ Lego lr̃am sic. (Ingrimus aūt.) .i. intēdim⁹: (ɔsiderare τ cognoscere nāz ipsi⁹) aīe (τ subam postea quecūqꝫ accidunt circa ipsaz quoꝝ alie ꝓprie passiōes: alie) pp ipsaz (cōes τ aīalib⁹ inesse:) per nām itelligit pħs diffōnez: τ per subam diffinitū: per accidētia aūt itelligit passiōes aīe. ¶ Notādū est ꝑmo: ꝙ iter pħm τ ɔmētatorē. videtur esse discrepātia in determinatiōe hui⁹ cōclusiōis 3ᵉ: ponit enīz pħs ꝙ cognitio nāe: τ sube aīe ꝑcedit cognitionē accidētiū τ passionū eius dicēs. (Inquirim⁹ considerare τ cognoscere nām ipsius: τ subaz postea q̄cūqꝫ accidunt circa ipsaz) cōmētator aūt cōmēto. 3º. ponit ɔ̃riū ꝙ cognitio sube ꝑcedit cognitionē nāe aīe: τ cognitio accidētiuz ꝑcedit cognitionē sube τ nāe: imo ita videt̃ demōstrare. als. determinore Ap. z. hui⁹. dicēdū est ꝙ cognitione ꝓpter qđ diffō ꝑcedit diffinitū: τ diffinitū precedit passionē. Cognitione vero q2. vbi ꝓcedit̃ a posteriori: passio ꝑcedit diffinitū. i. subm τ diffinitū diffōnez. intēdit ergo pħs: ꝙ cognitio: ꝓ ꝙ qđ passionis aīe est posterior cognitiōe aīe: τ diffōnis eius. Cōmētator vō vult ꝙ notitia q2 est passiōis aīe: ꝑcedat notitiā aīe: τ notitia aīe notitiaz diffōnis ei⁹ gnīs τ spēi. ¶ Scđo notādū est in lr̃a: ꝙ passionū vitaliū. als. viriliū: quedā sūt ꝓprie ipi aīe: quedā vō cōes sibi τ ɔposito. ¶ Circa quā lr̃am. 4ᵒʳ sunt expōnes: quaꝝ duas ponit cōmentator cōmēto. 3º. ꝑria dicit ꝙ passionū: q̄dā nō idigēt corpore: vt ymaginatiōes per itellectū: quedaz aūt idigēt corpe: vt passiones potētie ɔcupiscibilis vel sensitiue: ꝑme dicunt̃ ꝓpe aīe: alie vero cōes sibi τ ɔposito. ¶ Ista opinio reprobatur ifra: vbi declarabit̃ de intētione Arist. cōez opōnez τ passionē aīe a corpore depēdere. ¶ Secūda expō est. ꝙ passionū τ operationū aīe: quedā sunt ꝑmo in aīa: τ secūdario in corpore: vt sensatio: τ ymaginatio: quedaz sunt ꝑmo in corpore: τ postea in aīa: vt sonus: τ vigilia: ꝑme dicunt̃ ꝓprie aīe: τ secūde cōes aīe τ ɔposito: τ ista expō istoꝝ nō valz q2 si ꝑme opatiōes sunt ꝓpe aīe per idē secūde sunt ꝓprie corpori. igitur si ꝑme nō dicuntur cōes nec per idē secūde. ¶ Tertia expō est fratris Thome dicētis. ꝙ quedā vident̃ passiones aīe tātū: sicut intellectio τ speculatio: q̄dā pp ipsaz aīaz vident̃ ineē cōiter aīalibus: vt delectatio: τ tristitia: sensus τ fantasia. ¶ Iteꝝ ista expō est cōtra intētionē Aristo. volētis oēz opationē aīe esse toti⁹ cōpositi. ¶ Quarta expō est magistri Egidy dicētis ꝙ operationū aīe: quedā indigēt organo per accidēs: vt itelligere: τ speculari: quedaz aūt ꝑ se: vt irasci τ cōcupiscere: ꝑme dicuntur ꝓprie aīe: τ scđe cōes: q2 si aīa eēt a corpore separata: posset intelligere: τ speculari: nō aūt irasci τ cōcupiscere: sed solū in corpore. ¶ Hec expositio satis declarat lr̃am sꝫ nō videt̃ de mēte Arist. itellectū separatū posse itelligere: q2 ꝫm eū. 3. de aīa. itellectus est potētia que nō reducit̃ ad actuz nisi ꝑ fantasma. ergo separat⁹ nūqꝫ itelligeret pp defectū fantasmatū. ¶ Dicat̃ igit̃ breuiter ꝙ aliq̄ opō ē subiue in aīa solū: vt itellectio et volitio: τ ex hoc dr̃ ꝓpo aīe: aliq̄ aūt est subiue i corpore τ aīa: vt visio auditio: ira timor: τ generalr̃ quelz sensatio τ ymaginatio: et hoc cōiter dr̃ corpori τ aīe. ¶ Tertio notādū est ꝙ scia de aīa dr̃ habitus aggregatiuus: vt in ɔclusiōe dr̃: q2 h scia de aīa est vna: τ nō vnitate numerali vt singularis albedo ꝓpter diuersitatē specificā passionū ɔtentaꝝ in ea: ex qbus nō pōt fieri forma vna nūero: nec ē vna vnitate generis vl' spēi ꝑdicamētalis: eo mō quo soꝛ. τ plato. sūt vn⁹ hō cōis seu hō: τ equus vnū aīal cōe: q2 aīa τ sue passiōes nō pñt esse eiusdē ꝑdicamēti: nec ēt est vna vnitate totalitatis: sicut lapides τ lignū dicūt̃ vna dom⁹: q2 nulla ps dom⁹ est dom⁹: τ multe sunt ꝑtes scie de aīa: quarū q̄lz est scia de aīa: vt pura notitia ꝑmi scđi vl' tertij libri: aut notitia alicui⁹ ɔclōnis demōstrate: vt dicebat̃ in dubia alteri⁹ ɔclōnis. Opꝫ igit̃ dicere ꝙ scia de aīa est vna vnitate generis subi: de quo vnitate logt̃ Ap. ꝑmo posterioꝝ. di. q̄lz scia est vni⁹ generis subi. ꝑtes τ passiōes ɔsiderās. ¶ Quarto notādū est: ꝙ scia de aīa nō soluz ordinatur essentialr̃ itrinsece quo ad diffōnes subi τ passiones: sed extrīsece in ordine ad totā philosophiā nālez: vnde via prioritatis nāe magis cōe precedit min⁹ cōe: τ icorruptibile corruptibile: τ simplex mixtū: τ mixtuz iperfectuz mixtū ꝑfectū: τ corpus inaīatū corp⁹ aīatū: vt colligitur de itentiōe Ap. 8º. physicoꝝ. ¶ Ex qb⁹ seqt̃ ꝙ ꝑma ps phie nālis est libri physi. q2 eius ɔsideratio est de corpore mobili absolute sūpto. ¶ Secunda ps est libri celi τ mūdi ɔsiderās de corpore celesti: qđ est incorruptibile. ¶ Tertia ps est libri de gnōne: q2 eius ꝓcessus est ꝑncipaliter de elementis: que sunt corpora simplicia gnābilia τ corruptibilia. ¶ 4ª ps est libri metheoroꝝ: ꝓpter ɔsiderationē ipressionū: qbus generāt̃ mixta imꝑfecta: vt ros: grādo: pluuia: τ hꝫ. ¶ Quīta ps est libri mineraliuz: q2 ei⁹ ɔsideratio termiat̃ in corpa mixta iaiata ꝑfecta: que sunt auꝝ. argētū: plūbū τ hꝫ. ¶ 6ª ps ex sufficiēti discursu dꝫ eē libri de aīa: in qb⁹ cōsideratur de corpe aīato absolute sūpto: τ q2 aīa vegetatiua nālr̃ est ꝑor sensitiua: sensitiua est ꝑor itellectiua. iō alia ps. s. ¶ 7ª ē de vegetabilib⁹ τ plātis: vbi de opōnib⁹ anie vegetatiue ꝑ τ ꝑncipalr̃ ɔsiderat̃. ¶ 8ª ps est ꝑuoꝝ nāliuz: cui⁹ ɔsideratio est de aīa sensitiua. s. de sensu τ sensa. memoria τ reminiscētia: τ hꝫ. Intellectiua autem aīa non pōt facere ꝑtē nec diuisuz libꝝ ab alijs: q2 ad hꝫ ꝙ aliqđ subz sit originale ꝑnᵐ distiguēdi: τ sepandi aliquē libꝝ ab alijs: oꝫ illud se hr̃e vt gen⁹ τ ɔtenti ᵐ pluraꝝ spēꝝ: vt colligit̃ a pħo ꝑ poster. Sꝫ itellect⁹ human⁹ nō se hꝫ vt gen⁹: sꝫ vt spēs spālissimo. igit̃ libꝝ distinctū ab alijs ɔstituere nō pōt. Sensitiuum aūt τ vegetatiuū: q2 sunt gnā habentia spēs: sub se possunt esse obiecta τ subiecta diuersoꝝ librorū. Debet igitur liber de aīa itellectiua esse pars alicuius libri naturalis nō quidē alicuius in quo principaliter determinat̃ de aīa vegetatiua vel sensitiua: q2 de itellectiua in illo solū per accidens determinaretur. igitur est pars libri de aīa: in quo de qualibꝫ anima habetur doctrina: libri autē de aīalibus nullā partē philosophie dicit̃ obtinere: sed ad illā reducitur: que est porcoꝝ naturaliū τc. ¶ Circa ꝑdicta querit̃ vtruz aīa: vel corpus aīatū sit hui⁹ libri subiectum: τ argint̃ ꝙ corpus aīatū sit subm hui⁹ libri. Naz illud est subm alicui⁹ scie: cuius passiones ꝑncipaliter iquirūtur: vt colligitur ꝑmo posterioꝝ: sed in scientia de anima ꝑncipalr̃ inquirunt̃ passiones corporis animati: τ non anime: dicente pħo in hoc ꝑmo. ꝙ intelligere τ velle nō sunt operationes ꝓprie τ principaliter anime: sicut nec texere vel filare: sed hominis: quia actiones sunt suppositorum. ergo τc. ¶ Secūdo argit̃ sic. vniuscuiusqꝫ scientie subiectuz debet per se esse intelligibile. τ per se notuz. ꝑmo posteriorū: sed aīa cognoscitur per accidētia τ opōnes eius. ꝫm pħm τ Cōmētatorez. scđo huius. vbi dicunt ꝙ

T.c.5. T.c.30. T.c.58. t.75. T.c.64 T.c.22. t.33.

potentie cognoscuntur per actus: et actus per obiecta. igitur. ¶ Tertio arguitur sic. subm huius sciētie vʒ esse pars subiecti corporū vel corporis mobilis vel nālis: qḋ est subm toti⁹ phie nālis. ḡ. maior pʒ. q: hec scia est ps scie nālis: minor ēt est nota: q: hec est īpossibilis: aīa est corpus mobile vel nāle. ¶ Quarto arguit̄ sic. phs z⁹ phy cō.

T.c.zz. ponit φ quicūqʒ hʒ ɔsiderare formā hʒ ɔsiderare māʒ: vt est subm forme: sicut cōsiderās sanitatē ɔsiderat vrinā: vt est subm sanitatis: modo aīa est forma pficiēs corp⁹. ergo cōsiderās de aīa habʒ cōsiderare de corpore: vt est subm eius. igit̄ aggregatū ex corpore ⁊ aīa hic est subm

T.cō.6. rōne aīe: tō phs z⁹ hui⁹. diffiniēs aīaʒ dicit. aīa est actus pmus corporis physici ⁊c. ¶ Oppositū arguit̄. pmo p

T.cō.p. phʒ dicentē pp vtraqʒ. hystoriā de aīa in pmis ponem⁹. ⁊ in p̄ de sensu ⁊ sensato dicit. qm̄ de aīa scḋʒ se determinatuʒ est supple hoc libro. ¶ Scḋo arguit̄ sic. iste liber ītitulat̄ de aīa. ḡ subm eius est aīa. pʒ ɔña. q: intitulatio libri vʒ eē a pori ⁊ digniori in scia. ¶ Tertio arguit̄ sic. illud est subm h⁹ lib⁹. cuius passiones ingrūtur in hoc libro: sʒ passiones aīe ingrunt̄ hic: vt intelligere velle. igitur ⁊c. ¶ 4⁹ arguit̄ sic. illud est subʒ hui⁹: cui⁹ rōne oīa hic ɔsiderata ɔsiderāt̄: cū hoc sit de rōne subi: sʒ oīa hic ɔsiderata ɔsiderāt̄ rōne aīe: q: ð corpe nō ɔsiderat̄ nisi vt ē subʒ aīe. igr̄. ¶ Propter hec arg⁹ dic̄ ioānes bridanus φ aīa ē hic subʒ: ⁊ i li⁹ pvoꝝ nāliᵘᵐ ē subʒ corp⁹ aīatū ð q̄ hic nō ɔsiderat̄ nisi p accn̄s p φto ē subʒ aīe. ¶ Sʒ ɔtra. scia de aīa est cōtoꝛ φʒ scia pvoꝝ nāliū: igr̄ subʒ scie de aīa ē cōi⁹ φʒ scia pvoꝝ nāliᵘᵐ: sʒ aīa ⁊ corp⁹ aīatū sīt eq̄

T.c.9. ⁊.xi. lis cōitatis: q: nō dat̄ aīa sine corpe aīato: nec eō. sʒ phʒ z. h⁹. igr̄ corp⁹ aīatū nō ē subʒ pvoꝝ nāᵘᵐ. ¶ Itē q̄lʒ scia p se ɔsiderās aliq̄ʒ diffōnē p se ɔsiderat q̄lʒ ptē diffōnis. Sʒ corp⁹ aīatuʒ ē pa diffōnis aīe. s. act⁹ pm⁹ corpis phyci orgāici ⁊ vitā hn̄tis in po⁹: ⁊ hec scia p se ɔsiderat diffōnē sicut diffinitū. ḡ scia hec p se ɔsiderat diffinitionē sicut diffinitū. ḡ sciētis hec p se ɔsiderat de corpe aīato: tō est alr̄ dōʒ. ¶ Nōndū p̄: φ subʒ sumit̄ 4ʳ. p̄ p subo

T.c.8z. ɔhesiōis eo mō quo dic̄ Ar. p phy. cuiuslʒ trāsmutatōis subʒ est pnᵐ. z⁹ p subo subordinatiōis eo mō quo dicit phs i anpdiᶜⁱˢ: qn̄cūqʒ alteꝝ ð altero p̄dicat̄: vt de subo: q̄cūqʒ de eo qḋ p̄dicat̄: dnr̄ ēt de subo oīa. 3⁹ p subo p̄pōnis eo mō q̄ Ar. dic̄ p̄ poꝝ: subʒ est de q̄ aliqḋ dr̄. 4⁹ p subo attributiōis eo mō quo Ar. loq̄t̄ p̄ posteꝝ. dicēs. vna scia est vnt⁹ gnis subi ptes ⁊ passiōes ɔsiderās: ⁊ sic doctores loquūt̄ de subo: cū q̄rit̄: vtꝝ aīa sit hic subʒ⁹ vl corp⁹ aīatū. ¶ z⁹ est nōn̄ φ sicut q̄lʒ opō corpis nālis puenit p̄a for⁹ ⁊ pncipalr̄ a ɔposito: q: actōes sūt suppo

T.c.64 ⁊.66. sitoꝝ sʒ Ar. i isto p̄: ⁊ q̄lʒ dispō nālis hʒ subʒ q̄: qḋ ē mā ⁊ subʒ qḋ. vʒ. ɔpoᵐ nāle: vt testat̄ ɔmēᵗᵒʳ. p̄ h⁹. ita q̄lʒ scia

T.c.65. ⁊.66. nālis hʒ duplex subʒ attributiōis. s. quo ⁊ qḋ. vʒ. formā ⁊ illud cui⁹ est for⁹. subʒ q̄ q̄ ⁊ pnᵐ libri phy coꝝ ē for⁹ mobilis: ⁊ subʒ qḋ ⁊ pncipale est corp⁹ mobile: vñ sic mā est pnᵐ quo ɔpoᵐ recipit dispōnes nāles: ita aīa est pnᵐ quo de corpore aīato dicunt̄ passiones vitales. Ex quo igit̄ aīa ⁊ corp⁹ aīatū sunt eq̄lis cōitatis: nō posset aīa eē subiectū hui⁹ scie absqʒ corpore aīato. dicit enim cōmētatoꝛ. cōmēto z⁹: φ hec scia ɔsiderat de aīa lr̄: qḋ est corpus nobilissimū inter oīa corpora gn̄abilia ⁊ corruptibilia. Et de aīa que est forma nobilissima inter formas nāles nec est incōueniēs vnam sciētiam habere duo subiecta attributionis: quoꝝ vnū subordinatur in reliquū tanq̄ʒ pars in totū: quia Aristo. ponit. pmo posterioꝝ. tam punctū q̄ʒ lineaʒ esse subiectum geometrie: ⁊ tam vnitatem q̄ʒ numerū esse subiectū arismetrice: ita φ punctus ⁊ vnitas sunt suba remota. Linea vō ⁊ nūerus sūt suba ppinqua: ⁊ sicut nō est icōueniēs q̄lʒ predicamētū hr̄e. z. gnālia. s. vnū in cōcreto: ⁊ aliud in abstracto. s. p̄dicamētū q̄ntitatis hr̄e gnālissimā q̄ntitateʒ ⁊ q̄ntum: ⁊ p̄dicamētū q̄litatis hr̄e gnālissimā q̄litateʒ ⁊ quale. Et quēlibʒ sensuʒ hr̄e duplex obiectū vnū in ɔcreto: ⁊ aliḋ in abstracto. s. visuʒ hr̄e pro obto colorē ⁊ coloratū: ⁊ auditū sonū ⁊ sonabile: ita nō icōuenit q̄lʒ sciaʒ habere duo suba vnū in ɔcreto: ⁊ aliud in abstrato. Est ergo taʒ aīa q̄ʒ corp⁹ aīatū subʒ attributiōis libri de aīa. Et tā aīa vegetatiua: q̄ʒ corp⁹ vegetatiuū ē subʒ libri de vegetabilibus ⁊ plātis: ⁊ ɔñr tā aīa sensitiua: q̄ʒ corp⁹ sensitiuū est subm paruoꝝ nālium. ¶ Et ex his seq̄t̄ φ semp forma accipiat̄ vt subm quo pᵐ ⁊ remotū: cōpositū vō vt subʒ qḋ pncipale ⁊ ppinquū. ¶ Rōnes ad oppoᵐ solū cōcludunt aīaʒ nō esse subʒ pᵐ ⁊ formale: sʒ corp⁹ aīatū: quorū vtrūqʒ cōceditur: ⁊ per ɔñs nō discrepāt doctores: quorū quidā dixerūt aīaʒ eē subʒ hui⁹ sciētie: ⁊ alij corpus animatū ⁊c.

¶ Textus cōmenti. 4.

Omnino aūt ⁊ penitus difficillimoruʒ est accipere aliquā fideʒ de ipa. Cuʒ. n. sit q̄stio cōis multis alijs. dico autē eā que est circa subam ⁊ eā que q̄d est. Fortassis alicui videbitur vna q̄daʒ methodus esse de oībus de q̄bus volum⁹ cognoscere substātiā: sicut ⁊ eoꝝ que sunt sʒ accidens pprioꝝ demōstrationis. Quare q̄rendū vtiqʒ erit methoduʒ istā. Si autē non est vna quedaʒ ⁊ cōis methodus de eo qḋ q̄d est amplius difficilius est negociari. Oportebit. n. accipe circa vnūq̄dqʒ q̄s modus.

¶ Quarta cōclusio hui⁹ plogi est ista: scia de aīa est penitus de nūero difficillimoꝝ. pbatur. scia circa quā vsantur graues difficultates ⁊ plurime questiōes: est scia penitus de numero difficillimoꝝ: sed circa sciaʒ de aīa versanē graues difficultates ⁊ plurime q̄ōnes. igit̄. ɔña pʒ cū maiori: ⁊ minorē declarat Arist. in lr̄a: mouēdo questiones tāgētes aīaʒ quo ad itrinseca solū penes diffinituʒ ⁊ diffinitioneʒ: secūdo quo ad itrinseca ⁊ extrinseca cōparādo aīaʒ: actus: ⁊ obiecta ad inuicē sʒ p̄us ⁊ posterius: ibi. (Formidādū autē.) Tertio mouet vnā q̄ōnē cū multis difficultatib⁹ tāgētē aīaʒ quo ad extriseca soluʒ cōparādo operatiōes aīe ipsi corpori: ibi. (Dubitationē aūt hn̄t.) pme ptis pma qō est ista: vtꝝ aīe ɔpetat vna diffō in cōi ⁊ singulis ptib⁹ eius: aut cuilibʒ spēi aīe cōpetat ppria diffō: ista qō nō est vana: q: nō solū de aīa fit iᵃ qō: sʒ ēt de alijs hn̄tib⁹ denoīatione genericaʒ. vbi gr̄a. vtꝝ aīali cōpetat vna diffō cōis ⁊ cuilibʒ spēi eius: aut cuilʒ spēi aīalis cōpetat ppa diffō: ⁊ ita de figura ⁊ eodē mō: fortassis. n. posſʒ apparere alicui: φ sicut oīb⁹ accidētib⁹ pprijs alic⁹ subi corrñdet vna cōis diffō: ita plurib⁹ spēb⁹ alicui⁹ gn̄is corrñdet vna diffō: q: sicut pl̄a accidētia vniunt̄ in idē subʒ: ita pl̄es spēs in idē genus. ¶ Ista qō est cōis ⁊ grauis quo ad pmā ptē: q: graue ē assignare vnā diffōnē multis spēb⁹: ⁊ est grauior quo ad scḋaʒ ptē: q: grauī⁹ est īuenire tot diffōnes quot sūt spēs ɔtēte sub aliquo genere. ¶ Lego lr̄aʒ. (Oīo aūt ⁊ penitus.) de nūero (difficillimoꝝ est accipe aliquā fidē.) i. sciaʒ (de ipsa) aīa. (dico aūt eā) fidē ⁊ sciaʒ (q̄ est circa subaʒ) aīe: (⁊ eā q̄ ē) sʒ φ (q̄d ē). i. sʒ q̄ditatē ei⁹. ɔtinuetis ad ɔnē libri. dico aūt. ⁊ nō: cū. n. ⁊ ɔñr sic pcedit̄ i lr̄a (cū. n. sit cōis qō) faciēda ð aīa gn̄ib⁹ (mlt̄ alter̄) (fortassis alicui videbit̄ vna q̄dā method⁹ eē). i. diffō (ð oīb⁹ ð q̄b⁹ volum⁹ cog̃scere subaʒ aīe). i. diffōnē: (sic ⁊ eoꝝ

que sũt fm accñs ,pprioꝝ) demr̃atio est vna.(q̃re q̃rẽdũ
erit vtiqꝫ) ipꝫ essentialẽ anie fm (methodũ istã).i.fm
diffonẽ.(Si aũt nõ est vna cõis methodus) siue diffõ.
(de eo ꝙ qd ẽ) aĩe (aĩn pl'difficili' ẽ negociari.oporte
bit.n. accipe circa vnũqͦdqꝫ) specificũ ei' (qs modus)
sit diffõnis ei'. ¶ Circa lr̃az dupl'r dubitat̃. ¶ Prio.qꝛ
vr̃ phm sibiipsi ɔ̃dicere cuꝫ dicat hic sciam de aĩa eẽ de
nũero difficillimoꝝ: ⁊ ĩ p' ɔ̃ne dixit ꝙ excedit oẽs alias
scias nãles euidẽtia ⁊ certitudine. ¶ 2' ꝙ asserit h̃ plu
rimaꝝ passionũ eẽ eãdẽ demr̃ationẽ: cũ tñ doceat.2.po
sterioꝝ: demr̃are successiue diuersas passiones diuersis
demr̃atiõib': pemõstrat̃.n.hẽc tres ãgulos eq̃les duo
bus rectis pangulũ extrinsecuꝫ equalẽtẽ duob' opposi
tis ĩtrinsecis: ⁊ hec passio alia demr̃atiõe demr̃at̃ per li
neã eque distantẽ 3ͦ lateri secantẽ angulũ extrinsecũ in
duos angulos equales. ¶ Ad pͥm dr̃ ꝙ hec scĩa est multi
pliciter facilis ⁊ difficilis. Primo.est facilis ex pte obti
cogniti: qꝛ aĩa est certissima ĩter formas nãles: cũ sit ꝑ
fectissima. Sed est difficilis ex pte poᵉ cognoscẽtis: cuꝫ
ĩtellect' noster sit pura poᵃ nihil cognoscẽs nisi ex sensa

T.c.39. tis. tertio h': ipsa aĩa nõ cadit sub sensu: ĩmo cũ difficul
tate ab ĩtellectu cognoscit̃. ¶ Scdo hec scĩa est facilis
,pcessu: qꝛ est ab effectu ad cãm: ,pcedẽdo ab actibus ad
potẽtias. Sed est difficilis ,pcessu ,ppter qd a causis ad
effectũ demr̃ando potẽtias per qditateꝫ aĩe: ⁊ act' per
potẽtias. ¶ Tertio est facilis quo ad opatiões vitales:
qꝛ de illis hẽmus expiẽtiã. Sꝫ est difficilis quo ad mo
dũ gñõnis illarũ opationũ. facile.n.est scire sensationeꝫ
⁊ ĩtellectionẽ in nobis esse: sed quõ fiũt in nobis est val
de difficile inuestigare. ¶ Quarto h̃ scĩa est facilis quo
ad multiplicitatẽ q̃õnũ: qꝛ cũ corp' aĩatuꝫ hẽat plures
ptes ⁊ opõnes diuersarũ rõnũ: facile est pl'ificare ⁊ mul
tiplicare q̃ões. Sꝫ est difficilis q̃ ad solõnẽ earũdẽ q̃õ
nũ vt videbit̃: ⁊ ita nõ est ɔ̃dictio. Et cũ phs asserit hãc
sciam esse de nũero difficillimoꝝ cõparat eã alijs scien
tijs nãlib' solũ: qꝛ sine dubio metaphica est difficilior il
la. ¶ Ad 2ᵐ rñdet̃: ꝙ nõ incõuenit oẽs passiões eiusdeꝫ
subti demr̃ari pluribus demõstratiõibus: ⁊ eadẽ demõ
stratiõe. nã postq̃ꝫ est demõstratũ disciplinabile de hoie
per aĩal rõnale. ⁊ risibile per disciplinabile: ⁊ plorabile
per risibile: põt sumi vna demõstratio in qua ɔ̃cludant̃
oẽs iste passiones sic arguẽdo. oẽ aĩal rõnale est discipli
nabile risibile ⁊ plorabile. oĩs hõ est aĩal rõnale. g̃ oĩs
hõ est disciplinabilis risibilis ⁊ plorabilis. Itaqꝫ ,pprie
passiones primo demonstrant̃ diuisim diuersis demon
strationibus: ⁊ postea cõiunctiꝫ eadem demonstratiõe.
¶ Sꝫ ɔ̃ arguit̃. nullũ accñs ,ppriũ demr̃ari de suo sub
iecto: qꝛ nullũ accñs ɔ̃uertibile ,ppriũ: cũ ex illo ⁊ subie
cto suo fiat ,ppõ imediata. videlꝫ hõ est disciplinabilis:
mõ ,ppõ ĩmediata nõ est demr̃abilis. pͥmo posterioꝝ.
Nec accidẽs nõ ɔ̃uertibile: qꝛ symitas nõ demonstrat̃
de naso: nec nigredo de coruo: cũ oĩs demõstratio sit ex
cõuertibilibus. pͥmo posterioꝝ. ¶ Dõm est ꝙ acciden
tiũ quedã sunt cõia: ⁊ quedã ,ppa: accñs cõe est illud qd
non circũcemit subm in quo est: vt albedo ⁊ nigredo. lꝫ
enĩ albedo nõ sit separabilis a cigno: nec nigredo a cor
uo ex forti mixtiõe lucis cũ opaco ⁊ qualitatũ pͥmarũ:
nõ tamẽ determinãt sibi illa subiecta: qꝛ tũc nõ reperiẽ
tur in alijs subiectis. Accidens ,ppriũ est illud qd cir
cũcernit subiectũ in quo est: ⁊ hoc est duplex. nã q̃dã
fluit a pͥncipijs indiuidui: ⁊ tale nõ cõuertit̃ cum subie
cto suo: ⁊ cõsequenter nõ demõstrat̃ de illo: vt symitas:
crispitudo: nullibi enĩꝫ reperit̃ symitas nisi in naso: nec
crispitudo nisi in capite: non tñ omnis nasus est symus:
nec omne caput est crispũ. Quoddã vͦo accidens ,ppriuꝫ
fluit a pͥncipijs speciei que sunt genus ⁊ differẽtia: ⁊ tale
cõuertitur cum suo subiecto: ⁊ demonstrat̃ de illo: vt di
sciplinabile ⁊ risibile. ¶ Et tũc ad argumentũ dicit̃: ꝙ
,ppositio dicit̃ imediata dupl'r: aut imediatione cause:
aut imediatiõe subiecti: ,ppositio ĩmediata imediatiõe
cause est indemõstrabilis: qꝛ nõ hꝫ causaꝫ: neqꝫ mediuꝫ
per qd possit ,pbari. Sed ,ppositio ĩmediata ĩmediatiõe
subiecti est demõstrabilis: qꝛ hꝫ causaꝫ adhuc per quaꝫ
demonstret̃. hec ergo ,ppositio. hõ est disciplinabilis est
imediata ĩmediatiõe subti: qꝛ disciplina competit homi
ni: ⁊ nõ per aliud subꝫ qꝛ ,ppriũ inest pͥmo spẽi. per Por
phyriuꝫ in suis vlib': sꝫ nõ est imediata ĩmediatiõe cau
se: qꝛ adhuc hꝫ causam. s. diffõnẽ subiecti: per quã potest
demonstrari ⁊c. ¶ Textus cõmenti. 5.

Si aũt manifestum fuerit vtrum de-monstratio aliqua sit aut diuisio: aut aliqua methodus.

¶ Secũda q̃õ. Utrũ diffõ aĩe sit inuestiga
bilis per demr̃atiõeꝫ: diuisionẽ: vel compositiõeꝫ hanc
q̃õnem tangit phs: qꝛ de mõ venandi ⁊ cognoscẽdi dif
finitiões rerũ. vt narrat Themist' ⁊ Cõmenta. fuit tri
plex opĩo. ¶ Prima fuit opĩo Hypocra. dicẽtis: venan
dam esse diffõnẽ per demonstratiõeꝫ: ita ꝙ sicut conclu
dit̃ demõstratiue ,ppõ passis de suo subiecto: ita demõ
strabilis est sillogistice diffõ de suo diffinito. ¶ Secun
da opĩo fuit platonis dicẽtis: ꝙ per viã diuisiõis: vt oĩs
hõ est aĩal rõnale vel irrõnale: sed nullus hõ est aĩal
irrõnale. ergo oĩs homo est aĩal rõnale. ¶ Tertia opi
nio fuit Aristo. ĩuestigãtis diffõnẽ per viã ɔ̃põnis addẽ
da differentiã generi: qꝛ dr̃ia adueniẽs generi cõstituit
spẽm. Cũ igit̃ quelꝫ harũ opionũ magnos habuerit de
fensores: difficultas est qs hoꝝ modoꝝ est accipiendus
in assignãdo diffõnẽ aĩe. ¶ Lego lr̃am. (Si aũt mani
festum fuerit) aliquã esse diffõnẽ aĩe. dubitat̃ (vtrum
demr̃atio aliqua sit aut diuisio aut ⁊ aliq̃) alia (metho
dus). i. cõpositio per quã supple demõstratõeꝫ: diuisio
neꝫ: aut compositõeꝫ: ĩuestigabilis sit diffõ aĩe. ¶ No
tandũ est fm phm. scdo posterioꝝ: ꝙ diffõ nõ est ĩuesti
gabilis per demonstratõeꝫ: nec per diuisionem: sed per
compositõeꝫ. pͥmo nõ per demõstratiõeꝫ: qꝛ ,ppõ in qua
pdicat̃ diffõ de suo subto est imediata ĩmediatõe cause:
aliter ,pcederet̃ in ĩfinitũ. mõ nulla talis ,ppõ imediata
est demonstrabilis. pͥmo posterioꝝ: qꝛ nõ per magis no
tum: ex quo est ,ppositio imediata: neqꝫ per eque notuꝫ:
qꝛ peter ei pn': neqꝫ per minus notuꝫ: qꝛ ,ppter qd vnũ
quodqꝫ tale ⁊ illud magis siue mai'. Secũdo nõ est de
monstrabilis ,ppa diffinitio de suo diffinito per syllm
diuisiuũ: qꝛ si sic ,pcessus erit iste. omne aĩal est rõnale
vel irrõnale. oĩs homo est aĩal. ergo oĩs hõ est aĩal ra
tionale vel irrõnale. tũc vltra. oĩs homo est aĩal rõna
le vel irrõnale: sed nihil qd est hõ est aĩal irrõnale. ergo
oĩs homo est aĩal rõnale: vbi cõcludit̃ diffõ de diffini
to. ¶ Iste ,pcessus argumẽtatiuus patit̃ triplicez defe
ctũ. ¶ Primus defectus est qꝛ petit̃ pͥnᵐ. Assumit̃ enĩ
dẽm hoiem nõ esse aĩal irrõnale qd dꝫ ,pbari. ¶ Secũ
dus defectus qꝛ nõ arguit̃ ex cõuertibilib'. nã homo ⁊
aĩal nõ ɔ̃uertunt̃. nec hõ ⁊ istud disiũctũ aĩal rõnale vl'
irrõnale. ¶ Tertius defect' est qꝛ nõ ,pbat̃ ĩtentũ sillo
gistice. in hoc nãqꝫ argumẽto sunt duo ,pcessus: quorum
pͥmus est sillogisticus: ⁊ nõ scdꝯ: cũ arguit̃ a destructiõe
vnius partis disiuncti ad alterã partẽ. ¶ Ex qbus seq
tur diffõnẽ ĩuestigandã esse per compositionẽ. iuxta do
ctrinã Aristo. 2ͦ posterioꝝ. sumẽdo genus ,ppinquũ dif
finibilis cũ dr̃ia specifica vltima illius: ⁊ si nõ habetur

talis dña sumatur ꝓpetas ꝯuertibilis cũ diffinito: ⁊ ꝯiungatur generi ꝓpinquo. vbi aũt deficiũt hec oĩa sumantur multi termini: quoꝝ qlibet in plus se hẽat q̃ diffinitũ: ⁊ oẽs simul ꝯuertant cũ eo. Exẽplũ p̃mi. vt aĩal rõnale. Exẽpluz scdi. vt aĩal risibile. Exẽplũ tertij. vt gressibile bipes: ⁊ quelz istarũ est diffõ hoĩs. ℂ Isto vltimo mõ docet ibi Aristo. binariũ ⁊ ternarium diffinire si deficiant dñe vltime ꝓpetates ꝯuertibiles. verbi gr̃a. binarius est numerus par p̃mus: ternarius est nũerus ĩpar. vbi pz qualz parte diffõnis cõiorẽ esse diffinito: tota tñ diffõ ꝯuertit cũ diffinito. ℂ Cõtra p̃dicta arguit̃. Et p̃o q diffõ sit demr̃abilis de suo diffinito: qr ꝣo posterioꝝ. dicit phi. q diffõ formalis est p̃n^m demr̃atõis: ⁊ diffõ materialis est ꝯclusio demonstratõis: demõstrans sonum ꝯtinuũ nubis de tonitruo per extinctõez ignis in nube: ⁊ hoc idẽ exp̃mit scdo hui⁹. docens demõstrare diffõnez aĩe dicentẽ qr per diffõnẽ eiusdẽ dicentẽ qd. ℂ Secũdo arguit̃ q diffõ sit p̃dicabilis de suo diffinito per viaz diuisiuã: qr nunq̃ habet̃ diffõ generis ⁊ dñtie nisi p̃us diuideret̃ genus. iuxta doctrinã Porphyrij. ℂ Ad p̃mũ dr̃ q diffõ mãlis demõstrat̃ per formalẽ: nõ tamẽ in eo q diffõ: nec in eo q q̃d est: vt ponit Arist. ibidẽ: qr aliter peteret̃ p̃n^m. sz in eo q effectus cãe p̃cedẽtis: eo mõ quo demr̃at̃ eclipsis de luna per iterpõnẽ terre. Ex quo eniz quelibz causa p̃cedẽs necessitat sequẽtẽ qualibet posterioꝝ cõparata por se hz per moduz effectus: vt mã respectu forme: ⁊ forma respcũ efficiẽtis: ⁊ efficiẽs respectu finis: q est causa causarũ. vt dr̃ scdo physicoꝝ. ideo nõ est ĩconueniẽs: q diffõ sumpta a mã demonstret̃ per diffinitionẽ sumptã a forma: ⁊ diffõ sumpta a forma demõstretur per diffõnẽ sumptã ab efficiẽte: ⁊ diffõ sumpta ab efficiente demõstret̃ per diffõnẽ sumptã a fine: ecõtra aũt nõ est demr̃atio: nisi qr ẽ sumpta a posteriori. ℂ Ad ꝣᵘ cõcedo: q diuisio est causa necessaria diffõnis: sz est remota ⁊ nõ sufficiẽs. Cõpositio aũt est causa ĩmediata diffõnis ex genere ⁊ dñtia. plato aũt volebat q diuisio gñis vna cũ dĩsione disiuncti eẽt causa sufficiens ⁊ imediata diffõnis: qd nõ est verũ. ℂ Textus cõmen. 5.

Adhuc multas habet dubitationes ⁊ errores: ex quibus oportet querere. Alia enim alioꝝ principia sicut numerorum ⁊ planorum.

ℂ Tertia qõ. Utrũ diffõ aĩe ꝯstet ex ꝓprijs p̃ncipijs. s. ex genere ⁊ dñia. diuersa. n. diffinibilia diuersa hñt p̃n^a. Nã alia sunt p̃n^a nũeroꝝ: ⁊ alia supficierũ. Jõ si diffinit̃ nũerus dz diffiniri per sua p̃n^a ĩtrĩseca: ⁊ si diffinit̃ supficies dz diffiniri per alia p̃n^a: que sunt gen⁹ ⁊ dñia. nõ difficultas est videre que sunt p̃n^a aĩe: ⁊ si diffõ dabit̃ ex illis p̃ncipijs. vz. ex genere ⁊ dñia. ℂ Lego lr̃am (Adhuc multas hz) scĩa de aĩa (dubitatões: ⁊ errores: ex qbus opz q̃rere) que sunt p̃n^a aĩe igrediẽtia diffõnẽ ei⁹ (alia. n. alioꝝ p̃n^a) sunt (sicut numeroꝝ ⁊ planoꝝ). s. supficierũ. ℂ Notãdũ est ṡm Egidiũ: q duo sunt modi diffiniẽdi. vn⁹ per genus ⁊ dñaz: ⁊ hic ꝯpetit substãtijs ꝯpositis ex mã ⁊ for^a. Ali⁹ modus est p additamẽta. vt per additionẽ ꝓprij subti vel ꝓpe mãe: ⁊ hmodus diffiniẽdi ꝯpetit accñtibus ⁊ formis subalib⁹: que sunt perfectões materie: ⁊ sic diffinit̃ aĩa scdo hui⁹. diffõ. n. eius nõ est ꝓpe per genus ⁊ dñiam: sed magis per additamentũ ꝓpe materie: ⁊ ꝓprij susceptiui. diffinit̃. n. per actuz corporis ⁊c̃. ℂ Mihi tñ videt̃ q tam forme subales q̃z accidẽtales possunt diffiniri per genus ⁊ dñiam. nã ex quo sunt per se in p̃dicamẽto reperiat̃ ꝓpinquũ genus: ⁊ vltima dñtia: ⁊ hẽbit̃ diffõ ei⁹. iuxta docu^m Aris. scdo posterioꝝ. assignatum. s. binarij. n. ⁊ ternarij sunt forme accñtales: ⁊ tamẽ possunt diffiniri per suũ genus ⁊ ꝓpriã dñaz vt patuit: ⁊ ita appet dõm de aĩa: ⁊ de alijs formis si per se fuerint in p̃dicamento. Aliter. n. metaphysicus nõ posset diffinire formas nãles p̃dicamẽtales: nõ circũcemẽtes determinatũ subz: sicut est albedo ⁊ nigredo. ꝯcedo tñ q phs nãlis neq̃ formas neq̃ ꝯpo^a nãlia põt diffinire nisi per additamẽta: vt videbit̃ ĩfra ⁊c̃. ℂ Textus cõm. 6.

Primũ aũt fortassis necessariũ est diuidere in quo generũ ⁊ quid sit. Dico aũt vtrũ sit: aut q̃litas: aut q̃ñtitas: aut ẽt qddã aliud diuisoꝝ p̃dicamẽtoꝝ.

ℂ Quarta questio est ista. Utruz aĩa sit in p̃dicamento sube q̃ñtitatis vel qualitatis vel in aliquo alioꝝ predicamentoꝝ. ℂ Ista questio sequit̃ ex p̃oribus: qr si aĩa sit diffinibilis: ⁊ oĩs diffõ cõstat ex genere ⁊ dñtia. ergo aĩa hz genus: ⁊ cõsequẽter est in p̃dicamẽto: quo cõcesso: graue est videre in quo p̃dicamento est. apparet. n. q sit in p̃dicamẽto sube. ex quo ipo aĩa est suba. ⁊ pors p̃ncipalis sube cõposite, vt ꝓbat̃ scdo h⁹. Et ex alio videt̃ q sit in p̃dicamẽto relatõis: ex quo diffinit̃ per actũ ⁊ potentiã: que relatiue opponunt̃. ℂ Lege lr̃am (Primũ aũt fortassis necessariũ est diuidere) decẽ p̃dicamẽta: ⁊ videre (in quo generũ) predicamẽtoꝝ ponat̃ aĩa (Et qd sit) ipsa aĩa. (dico aũt vtrũ) hoc aliqd indiuiduz: ⁊ suba (sit, aut q̃litas: aut quãtitas: aut quoddã aliud diuersoꝝ predicamẽtoꝝ.) ℂ Sed dubitat̃ ostendẽdo q diffõ nõ dz dari ex genere ⁊ dñtia: qr partes diffinitõis sunt forme. per Aristo. secũdo physicoꝝ: sed genus se hz vt mã: ṡm Porphyriũ in vlibus suis: ⁊ Lyncoñiẽ. p̃mo posterioꝝ. Itez tam genus q̃z diffõ p̃dicant̃ in quid: ṡm Porphyriũ: ⁊ differẽtia predicat̃ in quale: ṡm eundem. igitur dñtia nõ debet poni in diffõne: siue fuerit dñtis aĩe: siue numeri: siue superficiei. ℂ Respondet̃. q genus ṡm Porphyriũ: ⁊ Cõmentatorẽ in ꝓlogo physicoꝝ est totũ ⁊ pars spẽi: in eo q est totũ hz rõnez forme: in eo vero q est pars minoris perfectiõis cõtracta per dñtiam hz rõnem materie. nec ĩconueniẽs est dñtiã p̃dicari in quale. genere ⁊ diffõne predicãtibus in qd: qr tam gen⁹ q̃z diffõ dicit totã essentiaz spẽi: lz genus confuse: ⁊ diffõ distincte: dñtia aũt dicit solũ partem formalẽ: qr aliter nõ esset differẽtia: sed genus: vel species: modo quelibet forma dicẽs solũ partẽ predicat̃ in quale: ⁊ hoc essentialiter: vel accidẽtaliter. vt testat̃ Porphyrius in suis vlibus dicit fortasse: qr si aĩa diffinit̃ per genus ⁊ differentiã hec questio debuit eẽ p̃ma. Si aũt aliter diffinit: debuit esse q̃rta. ℂ Notandũ p̃mo. q aliqd dr̃ esse in p̃dicamento tripl'r: per se: ⁊ per accñs: ⁊ per reductionem. illud est per se in p̃dicamẽto de quo genera^m eẽntialiter predicat̃: ⁊ sic homo est per se in p̃dicamẽto sube: ⁊ albedo in p̃dicamẽto qualitatis: ⁊ illud est in predicamẽto per accidens: de quo genera^m accidental'r predicat̃. vt homo: vel aĩal est in p̃dicamento qualitatis: vel quãtitatis: ⁊ albũ: vel bicubitũ in p̃dicamẽto sube. Sed illud est in p̃dicamento per reductõez: de quo nullo mõ generalissimũ in recto: sed in obliquo solũ p̃dicat̃ rõne per se existẽtis sub eo: cui⁹ est p̃n^m ⁊ sic punctus: ⁊ vnitas sunt in predicamento quãtitatis: ⁊ gradus ⁊ angulus sunt in predicamẽto q̃litatis. ℂ Secũdo est notanduz. q quadruplex est cõpositio. Prima est materie ⁊ forme: qua componunt̃ subalis composita: ⁊ accidẽtalia tam naturalia q̃z artificialia. de qua dicit ph'us. scdo physicoꝝ: q compo^o nõ est natura: sed ꝯ natura: ⁊ 7o. metaphy. caro ⁊ os nõ solum dicunt mãm: sed etiam formaz. Secũda

T. c. 31.
Com. 50
T. c. 12
T. c. 39.

compositio est esse τ eētie: qua componit̄ indiuiduum in cōcreto dicēs rōnem indiuidualē τ specificā: de qua loquit̄ Aristo. 7° metaph. dicēs φ sor. τ alia noīa indiuiduoꝝ atq3 aniatoꝝ vno mō signt aggregatū ex corpore τ aīa: τ tunc signt duplicē nām .s. corp⁹ τ aīam. alio mō signt formā cōem illius aggregati sor. τc. τ hoc mado significat hoiem τc. ¶ 3ª est ɔpositio generis τ dr̄ie qua cōponit̄ spēs: de qua dicit Porphyri⁹ in vlibus: φ dr̄ia adueniēs generi cōstituit spēm: τ φ sicut statua cōponitur ex ere τ figura: ita spēs ex genere τ dr̄ia: τ Cōmēt. in ꝓlogo physicoꝝ dicit: φ spēs cōponit̄ ex genere τ dr̄ia. ¶ 4ª ɔpō est ex actu τ potētia. de qua Aristo. 3. physico. dicit: φ actus īcompletus est admixt⁹ po^e. Hac cōpositiōe componunt̄ oīa generalia extra animā: quoniā ens ꝑ actū τ potētiā descēdit in decē ꝑdicamēta. 5. metaph. Iste sunt q̄ttuor cōpositiōes actuales: qbus partes componētes sunt diuersarū rōnum. sc̄. n. componit̄ genus ex suis spēbus. vt asserit Cōmentator in ꝓlogo physicoꝝ: illa compositio est potētialis: q2 genus ꝑtāte cōtinet oēs spēs: s̄m Porphy^m in vlib⁹: τ sic cōponit̄ mā. sīs. anīo ex suis ꝑtib⁹ ītegralib⁹: aut linea ex suis partib⁹ q̄ntitatiuis: vel albedo ex suis partib⁹ itensiuis. h9 cōpositio est partiū eiusdē rōnis. vt p3: q2 oēs ꝑtes materie sunt eiusdē rōnis: τ sil'r oēs partes linee vel albedinis. ¶ His intellectis. fit ista ꝑma cōclusio. De⁹ τ materia ꝑma sunt per reductionē in ꝑdicamēto sube. ꝓbat̄: q2 si deus: vel materia ꝑma eēnt per se vel per accn̄s in ꝑdicamento sube: in illo eēt cōpositio actus τ po^e: sed deus est actus purissimus. 12. metaphysi. τ materia ꝑma est pura potētia. ꝑma physicoꝝ. igit̄ nec per se nec per accn̄s est deus vel mā ꝑma in ꝑdicamēto sube: sed ta3 deus q̄ꝫ mā est suba. igit̄ sunt ꝑn^a illius ꝑdicamenti: τ per ɔn̄s sunt in illo per reductionē. igit̄ τc. ¶ Secūda ɔclusio est ista. oēs intelligētie citra ꝑmā sunt ꝑ se in ꝑdicamēto sube. p3: q2 quelibet illarū componit̄ ex actu τ po^a per Cōmēta. 3. de anima dicentē: φ nulla forma est liberata a po^a simpl'r: nisi ꝑma forma: τ queādmodū sensibile diuidit̄ in materiā τ formā. sic intelligibile op3 diuidere in silia bis. s. in aliqd sile forme: τ in aliqd sile materie: τ in. 12. metaphy. dicit: φ quāto aliqua intelligētia plura nobiliora se itelligit: tāto est cōpositior. quare τc. ¶ Ex ista cōclusione sequit̄ φ oēs anīe τ oēs forme subales sunt per se in predicamēto sube: q2 generalissimū ꝑdicamēti sube essentialiter ꝑdicat̄ de illis. ex quo cōponunt̄ ex actu τ po^a: τ hec videt̄ fuisse sentētia Porphyrij diuidētis gnālissimum sube in corporeū τ in incorporeū. sicut g̃ corporeū adueniēs sube cōstituit spēm corpoream in qua reponuntur sube composite ex mā τ forma: ita icorporeū adueniens eidē sube d3 ɔstituere aliam spēm: in qua reponunt̄ sube cōposite ex actu τ po^a. ¶ Cōtra ꝑdicta arguit̄: φ deus τ mā ꝑma sunt in ꝑdicamēto sube: q2 illi ɔcept⁹ de⁹ τ materia ꝑma sunt specifici: q2 sunt diffinibiles τ predicabiles in qd. ¶ Et ɔfirmat̄: q2 tam de⁹ q̄ꝫ mā ꝑma est suba. igit̄ genera⁹ dr̄ de illis. ¶ Scdo arguit̄ φ intelli^e τ aīe nō sunt per se in ꝑdicamēto sube: q2 si sic aut supra illu3 terminū corp⁹: aut ifra. nō ꝑmū: q2 tūc omne corpus eēt aīa: vel itelli^a: nec 2^m: q2 tūc oīs aīa vel itelli^a eēt corpus. quoꝝ vtrūq3 est falsu3. ¶ Ad ꝑmū dr̄: φ illi ɔcept⁹ nō sunt ꝓꝑe diffinibiles sed descriptibiles. Et ɔcedo φ ꝑdicant̄ in qd: τ φ sunt spēs ꝑdicamēti: nō per se sed per reductionē. ¶ Et ad ɔfirmationē negat̄ ɔn̄tia: q2 generalissimū sube nō dr̄ de aliq̄ illoꝝ: sed suba in sua maxia cōitate sumpta: que de illis: τ ɔposito dr̄. dr̄ analogice solu3 analogia tollēte rōne3 gnīs. vt videt̄ in ꝑnci^o scdi b⁹. ¶ Ad 2^m negat̄ ɔn̄tia: q2 sicut generalissimū ꝑdicamenti quātitatis: h3 duo genera subalterna imediata nō se habentia s̄m sub τ supra. s. ɔti^m τ discretū: ito generalissimum ꝑdicamēti sube h3 duo talia genera subalterna. s. corp⁹: τ aliud inoīatu3: sub quo ponunt̄ oēs subales for^e. ꝑter ꝑmā formā q̄ est de⁹ gloriosus τc. ¶ Tex. cō. 6.

Adhuc autem vtrum eorum que sunt in potētia: aut magis endelechia quedā sit. Differt. n. nō aliqd paruu3.

¶ Quinta qō. si aīa est in ꝑdicamēto. Utrꝫ sit in illo tanq̄ꝫ act⁹: aut tanq̄ꝫ potētia: quoniā oē qd est in ꝑdicamēto: vel est gen⁹: vel spēs: vel dr̄ia vl' idiuiduū: s3 qōl3 istoꝝ dicit actū: vel potētiā. g̃ aīa si est in predicamento dicit actū: vel potentiā. p3 ɔn̄tia cu3 maiori: τ minor declarat̄. Nā genus cōtractū per dr̄ntiā se h3 tanq̄ꝫ mā: τ dr̄ia tanq̄ꝫ forma. igit̄ genus dicit potētiā: τ dr̄ntia actū. Sil'r spēs se h3 tanq̄ꝫ forma: τ indiuiduū tanq̄ꝫ materia: q2 q dicit celū dicit formā: τ q dicit hoc celu3 dicit māmi: s̄m ph3. ꝑma celi. ergo spēs dicit actū: τ idiuiduū dicit potētiā. ¶ Ista qō est valde difficilis: q2 si aīa est in ꝑdicamēto: op3 φ sit in illo actus vel potētia. S3 nullum istoꝝ apparet: q2 anīa ꝓpter suā cōitatē: non videt̄ idiuiduū: neq3 genus: q2 genus est po^a: τ anīa est act⁹ corporis: nec spēs spālissima: q2 cōtinet sub se alias spēs animarū: nec etiā differentia: q2 differētia contrahit genus cōstituens spēm: anīa aūt contrahit corpus physicū constituens corpus nāle. ¶ Lege l'ram. (Adhuc aūt) dubitatur (vtrū) anima de nūero (eoꝝ que in potētia sunt) .s. gen⁹ vel idiuiduū (aut magis endelechia quedā sit) .i. actus. s. spēs. vel differētia (Differt. n. vtiq3 nō paruu3) potētia ab actu in ꝑdicamēto τc. ¶ Notandū s̄m Commētatorē. cōmento. 6. φ potentia: τ actus sunt differentie: que ɔtingunt omnibus ꝑdicamētis: τ valde opposita sunt. Tres ꝓpositiones ponit hic Cōmēta. Prima ꝓpositio est φ actus: τ po^a sūt dr̄ie. s. entis: nō qdē essentiales: q2 tūc quelibet istarū addita enti ɔstitueret spēm: et diffōnē eius: nec possent de seiuicē verificari: nec de aliquo tertio: sicut nec ratiōale: nec irrōnale: quoꝝ vtrūq3 est falsum: q2 actus τ potētia addita enti constituunt generalissima. vt colligit̄ de itentiōe Aristo. 5. metaphysi. τ idem est in actu τ in potētia. 3. physicoꝝ: sed sunt dr̄ntie modales ad modū quo intēsum τ remissu3 diuidūt gradum: τ magnū τ paruū diuidūt corpora. idem. n. gradus est itēsus τ remissus: sed nō eadē rōne. dr̄. n. gradus itensus: q2 distat a nō gradu: τ remissus: q2 est ꝓpinquius nō gradui. aliqd. n. est magnū: q2 distat a nō quanto: τ aliqd est paruū: q2 appropinquat ad nō quātū. Sed distātia τ ꝓpinqtas dicunt̄ modi rerū. sil'r aliqd est in actu: q2 distat a ꝑma materia τ aliquid est in potētia: q2 distat a ꝑmo ente. ¶ Secūda ꝓpositio est: q2 actus τ potētia contingunt oībus ꝑdicamētis. p3: q2 ens descēdit in decem ꝑdicamēta per actū τ potentiā: cū nihil sit in ꝑdicamento per se. qd nō cōponat̄ ex actu τ potētia. s. indiuiduum τ spēs τ genus: dr̄ntia aūt nō se h3 nisi tanq̄ꝫ actus: nec ex hac dr̄ia est de⁹: q2 l3 dr̄ntia nō componat̄ ex actu τ potētia: tamē est pars compositi specifici: φ nō ɔtingit de aliquo qd dr̄ purus actus. ¶ Tertia ꝓpositio est: φ act⁹ τ dr̄ia sunt opposita: nō quidē ɔtrarie: q2 vnū alterū recipit. s. potētia actū: nec cōtradictorie: q2 de eodē dicuntur. idē. n. est in actu τ i potētia: nō etiā opponunt̄ ꝑuatiue: q2 sunt per se ꝑncipia idiuidui vel spēi. ergo opponūtur relatiue. p3 ɔn̄tia a sufficienti diuisione: q2 non sunt plures modi oppōnū: s̄m Arist. in ꝑdicamētis. capitulo de oppositis. sicut g̃ idem est pater τ filius τ nō respectu eiusdem: ita idē est in actu τ in potentia respectu diuer-

T. cō. 7. · Com. 5. · T. cō. 15 · T. c. 14. · Com. 5. · T. ꝯ. 30. · T. c. 69. · Cō. 14. · Com. 39 · T. c. 92. · T. c. 14. · T. c. 15.

T.c.15. fo. 3. physicorum. &c. ¶ Textus cōmen. 7.

Considerandum autem ꝛ si partibilis sit: aut impartibilis.

¶ Sexta qō est ista. Utruꝫ anīa sit ꝑtibilis: vel īpartibilis. Ista qō est multū difficilis: q2 si aīa sit oīno īpartibilis: ipsa nō est diffinibilis: q2 oē diffinibile ꝯstat ex genere ꝛ dr̄ia tāq3 ex ꝑtibus itrinsecis ꝛ eēntialib⁹. Si aūt est partibilis: adhuc resultat grauior difficultas ꝑpter aīam itellectiuā: que ponitur īdiuisibilis oīno rōne sue īmortalitatis ꝛ perpetuitatis. vt habet. 3. hui⁹. ¶ Lege lr̄az (Cōsiderādū aūt est) iterū (ꝛ si partibilis sit) anīa (aut impartibilis) ¶ Notandū est s̄m Cōmentatorē. cōmen. 7. ꝙ plato dicebat: ꝙ v̄tus ītellectualis est in cerebro: ꝛ ꝯcupiscibilis in corde: ꝛ nālis. s. nutritiua in epate. Aristo. aūt opinat̄ eas eē vnā subto: ꝛ plēs s̄m v̄tutes. Ita ꝙ in ponendo realiter distōnē īter eas: tres virtutes inuicē cōueniebāt: differebant aūt in hoc: q2 plato volebat illas eē in diuersis partibus corporis. Arist. aūt dicit illas esse in eodē homīe. Intelligendū tamē: ꝙ anīa est q̄druplr̄ portibilis. Primo diffinitiue: q2 hꝫ ꝑtes diffinitiuas que sunt genus ꝛ dr̄ia. Scd̄o subtiue: q2 hꝫ ꝑtes subtiuas. s. spēs īferiores ꝑticularium anīarū. Tertio est portibilis potētialr̄: q2 hꝫ ꝑtes potētiales: que sunt vegetatiuū sensitiuū s̄m loci motiuū ꝛ ītellectiuū. Quarto est ꝑtibilis ītegraliter: q2 hꝫ partes ītegrātes ipsaꝫ. vbicūq3 īuenit̄ inherēs materie separata ab ītellectu. &c. ¶ Textus cōmē. 7.

T.5. 4 ꝛ.16.

Et verū sit similis speciei omnis anima: aut non.

¶ Septima qō. Utrū oēs anīe sint eiusdem spēi: vl̄ nō. Hec qō est difficilis: quo ad vtrāq3 partē. difficile est. n. assignare oēs anīas esse eiusdē spēi. ex quo nō ꝯuertunt̄ in essentialib⁹ ꝑfectiōibus. plāta. n. est solū vegetotiua: ꝛ aīalia bruta vltra vegetatiuā ꝛ nutritiuā sentiūt: hoīes aūt his ītellectiuā superaddūt potētiā. Graue ēt est videre diuersitatē specificā animaꝝ: quoniā ꝯcipimus idē īdiuiduū eiusdē spēi: nutriri: sentire: ꝛ intelligere. ¶ Lego lr̄am. (Et verū sit similis spēi oīs anīa an nō.) Ista qō: ꝛ si iam nō videat̄ magni pōderis: q2 apud oēs est notuꝫ anīas specifice distingui: tamē tpe Aristo. erat magne difficultatis: ꝑpter opīonē antiquoꝝ: que nōdū erat extincta: ponentiū oīa esse eiusdeꝫ spēi spālissime: ꝛ ꝯsiter ꝙ oēs aīe solo numero differūt. ¶ Notandū secundū Cōmentato. cōmē. 5. ꝙ diffinitiones non cōponunt̄ nisi ex ꝑprijs p̄ncipijs que sunt in re. Cū igit̄ diffōnes animarū differāt spē: rōne diuersitatis specifice p̄ncipioꝝ in illis. vt ōndet̄ scd̄o h⁹. seqt̄ ꝙ in rebus hꝫ diuersitas est reperibilis: ꝛ per ꝯn̄s nō oēs aīe sunt eiusdē spēi spālissime. ¶ Sed dubitat̄: si diffinitiones nō cōponunt̄ nisi ex p̄ncipijs ꝑprijs que sunt in re: ꝛ diffōnes nō sunt nisi mētales ꝯceptus exprimētes nām alic⁹ diffinibilis. igit̄ ꝯceptus cōponunt̄ ex ꝑprijs p̄ncipijs que sunt in re: qō est falsuꝫ. ¶ Rn̄det̄. ꝙ sicut aliq̄ sunt gnā: ꝛ spēs que nō sunt opatiōes ītellectus: ita aliq̄ sunt diffinibilia ꝛ diffinitiōes: que nō sunt ab ītellectu. naꝫ hō est diffinibile: ꝛ anīal rōnale diffinitio: quoꝝ nulluꝫ fit ab ītellectu: hec tn̄ est dr̄ia: q2 secluso oī ope ītellectus gnā ꝛ spēs hn̄t esse in actu: q2 aliq̄ sunt eiusdē spēi: ꝛ aliqua actu differūt genere. nullo intellectu ꝯcurrēte: sꝫ nihil est diffinitū: vel diffinitio in actu: nisi ꝯcurrat operatio ītellect⁹. sicut nihil est in actu visuꝫ: vel auditū: nisi ꝯcurrat opatio anīe: nō absolute: ꝙ istud qō est visuꝫ: vel auditū quo ad suū esse mālē: qō est color: vel son⁹ nō depēdeat ab anīa. Sꝫ solū quo ad suū formale: qō est videri vel audiri: ita diffinitū: vel diffō quo ad suuꝫ mālē: qō est genus vel spēs: vl̄ dr̄ntia nō depēdet ab ītellectu. Sed solū quo ad suū formale: qō est notificare: vel notificari. diffō. n. dat̄ cā innotescendi. Si. n. est aliq̄ diffinitio: vel actu diffinitū: aliqō est diffiniēs: ꝛ ꝯn̄ter aliq̄ est operatio ītellectus. Sic. n. arguit Aristo. 4. physi. ꝑbando tp̄s dependere ab anīa: nō quo ad suū mālē qō est duratio successiua: sed quo ad suū formale: qō est nūerare: vl̄ nūerari. ¶ Et si argr̄ sic. gen⁹ ꝛ dr̄ia sūt ꝑtes diffōnis: ꝛ eadē sūt ꝑtes spēi. igr̄ ꝑtes spēi sunt ꝑtes diffōnis: ꝯcedo totuꝫ. ex quo nō seqt̄: ꝙ spēs: seu diffi^tm est diffō. sic nō sequit̄: istud qō est spēs: est istud qō est gen⁹. igit̄ spēs est genus: q2 arguit̄ vtrobiq3 a suppōne ꝑsonali. ad suppositionē simplicē: ꝯcedo tn̄: ꝙ diffinitio ꝛ diffinitū sūt ideꝫ. nam diffinitū includit confuse genus ꝛ dr̄n tiā ꝛ diffō eadem distincte &c. ¶ Textus cōmenti. 7.

T.c.106 ꝛ.110.

Si aūt nō sit similis speciei: vtrum specie differant aut genere. Nunc quidā enīꝫ dicentes ꝛ querētes de anīa: de humana vident̄ solum intēdere.

¶ Octaua qō. Dato ꝙ nō oēs aīe sint eiusdē spēi spālissime. Querit̄ vtꝝ anīe dr̄ant tātū spē: vel aliq̄ dr̄ant genere. Ista qō est valde difficilis: q2 cū hō ꝯueniat plus cuꝫ bruto ꝑfecto. q̄3 cū iperfecto: ꝛ hō differt spē a bruto ꝑfecto. igit̄ differt genere a bruto īperfecto: ꝛ cuꝫ hō magis essentialr̄ ꝯueniat cū bruto iperfecto: q̄3 cū plāta. seqt̄ ꝙ hō dr̄t a plāta plus q̄3 genere: qō est falsuꝫ: q2 sūt eiusdeꝫ p̄dicamenti. Deīde cū anīal videat̄ esse genus ꝑpinquū hoī ꝛ de oīb⁹ aīalib⁹ p̄dicet̄: appet ꝙ oīa anīalia solū spē spālissima dr̄ant: ꝛ ita nulle anīe: saltiꝫ cognitiue vident̄ differre genere. Ista qō etiā erat difficilis pho: q2 de spēbus aīarū brutoꝝ: ꝛ plātarū nō erat aīt ipm facta singularis mētio. Sꝫ solū de aīa hūana apud ātiquos habita fuit cura. ¶ Lege lr̄am. (Si aūt nō silis spēi) aīa in singulis sīatis īdiuiduis q̄rit̄ (vtꝝ spē) solū (dr̄ant: aut genere. nā q̄dā dicētes. ꝛ q̄rētes de aīa). s. antiq (de aīa solū hūana vr̄r ītēdere.) ¶ Nōn^m s̄m Cōmēta. ꝯmē. 7. ꝙ si oēs aīe eēnt eiusdeꝫ spēi spālissime: ꝯsideratio de anīa hūana eēt ꝯsideratio simplex: nec oporteret aliaꝝ aīaꝝ q̄ditates īuestigare. Sꝫ q2 nō sunt eiusdeꝫ spēi. iō de singulis opꝫ q̄rere: diffōnē ꝑpriā assignādo. Intelligēdū tn̄ est ꝙ oēs aīe cognitiue solū spē dr̄nt: q2 oīa anīalia sunt eiusdē gn̄is ꝑpinq: ita ꝙ nō dat̄ gen⁹ mediū īter anīal ꝛ hoīeꝫ: nec seqt̄: plus ꝯuenit hō cū simia: q̄3 cū cane: sꝫ hō dr̄t spē a simia. igit̄ differt plusq̄3 spē a cane: sicut nō sequitur. plus cōuenit soz. cū platōe: q̄3 cū berta: sꝫ soz. dr̄t nūō a platōe. igit̄ dr̄t plusq̄3 nūō a berta. sicut. n. in īdiuiduis eiusdē spēi: dat̄ latitudo ꝯueniētie: ꝛ dr̄ie: in qua aliq̄ indiuidua plus ꝯueniūt: ꝛ aliq̄ plus dr̄nt: ita in spēb⁹ eiusdē gn̄is est latitudo ꝯueniētie: ꝛ dr̄ie: in qua aliq̄ plus: et aliqua minus ꝯueniunt: vel differūt: ꝛ talis ꝯuenientia: vel differentia est ex natura rei preter oēm operationē intellectus. quare &c. ¶ Textus cōmen. 8.

Hormidandū aūt quatenus nō lateat: vtrū vna rō ipsius est sicut animalis. Aut s̄m vnūquodq3 altera: vt equi canis homis deiq3. Anīal aūt vniuersale aut nihil est aut posteri⁹. Similiter aūt ꝛ si aliqō cōmune aliud predicetur.

¶ Postq̄3 Arist. mouit qōnes tāgentes aīam quo ad intrinseca: nūc ponit qōnes tāgētes extrinseca: ꝛ itrinseca ipsi⁹ sit: ꝯpādo aīam suis potētijs: actib⁹: ꝛ obtis s̄m p̄us

ꝛ posteri⁹. vbi Arista. facit duo. p̄mo facit qd̄ dcm̄ est. ſe cūdo declat alias q̄nes. ſcda ꝑs ibi (Videt aūt nō solū) p̄ma q̄ est ista. vtrū anīe ꝯpetat vna rō gnīs. ſicut est rō aīalis vlis. aut ſibi cōpetāt plēs rōnes spērū. ſicut est rō eq: ꝛ canis: ꝛ hois: ꝛ corporis celestis: dato ꝙ corpus cele ste sit aīatū: ꝛ cū fit mētio de aīali vli: inqt phs: nō lo quor de vli sepato more platōicoꝝ. qꝛ aut vle sepatū ni hil est: aut posteri⁹ est suis singularib⁹: ꝛ idē dr̄ de quolꝫ alio cōi p̄dicabili de plurib⁹ vniuoce: platonici. n. posue runt cuilꝫ rōni cōi repte in his īferioribus corrñdere in celo vnā ideā exēplarē ꝛ ꝑductiuā oīum īdiuiduoꝝ il lius spēi. Ita ꝙ spēi hūane corrñdet in orbe signoꝝ vna idea q̄ vocaṫ hō cōis nec īo ꝯcurrēs ad cuiuslꝫ hoīs ꝑdu ctionē: spēi. n. asinine corrñdet ibidē altera idea: que nā est nisi ꝑductiua indiuiduoꝝ spēi asinine: ꝛ sic ꝯñter de alys spēb⁹: ita ꝙ ſm opiōnē illoꝝ agens nāle ītrinsecuꝫ in nāe nō ꝑducit formā subalē. Sꝫ solūmō disponit māꝫ qua disposita hꝰ ydea per seipsaꝫ īmediate formā suba lem ītroducit in mā. Ista qō nō est eadē cū p̄ª qōne alte rius lectōis qꝛ cuilꝫ diffinibili due ꝯpetūt rōnes. ſ. ꝯple xa que est diffō: ꝛ icōplexa que est for⁹ toti⁹ ꝯbibilis per dr̄iaꝫ: vel rōnes īdiuiduales. vbi gr̄a. aīali nō solū ꝯpetit hec rō ꝯplexa. ſ. suba aīata sensitiua: ſꝫ etiā h̄ icōplexa. ſ. aīalitas ꝯbibilis p dr̄iam: ꝛ nō hoī solū ꝯpetit aīal rōna le: ſꝫ ēt hūanitas ꝯbibilis p rōnē īdiuidualē soꝛ. vel pla tonis. de p̄ma rōne facit Arist. mētionē in p̄ma qōne al teri⁹ lectōis: ſꝫ de ſcda que est īcōplexa facit phs h̄ men tionē: dicens talē rōnem vlem esse ꝯiunctā: ꝛ nō sepatā: qꝛ vle sepatū aut nihil est: aut si est: est posteri⁹ singulari bus cū sit ꝯceptus mentis cāt⁹ ex fantasmatib⁹ singu larib⁹ ab itellectu. ℄ Lege lrām. (Formidādū aūt) .i. dubitādū (qtenus nō latet. vtrū vna rō ipsi⁹ est) .ſ. aie (sicut aīal aut ſm vnūqdq̄ꝫ) .i. ſm vnāq̄ꝫ aīam: sit (al tera) ꝛ altera rō (vt eq canis hois: deiq̄ꝫ) .i. celesti (aīal aūt vle) supple separatū (aut nihil est: aut posteri⁹) suis singularib⁹ est (sil'r aūt ꝛ si aliqd cōe aliō p̄dicet:) dica tur ꝙ illud nō est separatū nisi in mente. ℄ Nōn^m p̄º ꝙ circa istā ꝑpōnē vlem. aut nihil est aut posteri⁹ est: diuer se sunt opiones. ℄ Prima est expō Egidy: ponentis dif ferentiā inter ꝯceptū specificū: ꝛ genericū: in eo qd̄ ꝯce ptui specifico corrñdet in re quedā vna nā: ꝛ nō ꝯceptui generico: ſꝫ plēs: iuxṫ distōnē spērū. dicit. n. Arist. 7. phy sicoꝝ: ꝙ in gnībus latent equocatiōes: ita ꝙ isti ꝯceptui hō corrñdet hūanitas: que est vna nā vera. Sed isti ꝯce ptui aīal: nō corrñdet aīalitas: que sit vna nā ex̄ itellcm̄: ſꝫ plēs suarū spērū. Iō aīal vle nihil est: qꝛ nō est aliqua vna nā: vel si est aliqd: est posteri⁹ suis singularib⁹: cū nō sit nisi ꝯcept⁹ mentis. ℄ Cōtra istā expōnē est Porphy rius in suis vlibus: di. ꝙ dr̄ia aduenīens generi ꝯstituit spēm: ꝛ sicut statua componiṫ ex ere: ꝛ figura: ita spēs ex genere ꝛ dr̄ia. Mō hec nō esset vā: nisi gen⁹ esset vna nā quedā ex̄ itellcm̄ faciens ꝯpōneꝫ specificā cuꝫ dr̄ia Cō mentatoꝛ aūt in ꝑlogo physi. dicit: ꝙ genus cōponiṫ ex suis spēb⁹: ꝛ spēs ex genere ꝛ dr̄ia: di. tā gen⁹ q̄ꝫ spēm esse qddā totū ꝑus notū q̄ꝫ ptes ei⁹. ℄ Scda expō est Cōmē tatoris h̄. vt sibi īponit. Egidi⁹ di. ꝙ triplex est vle. ſ. aū rem: et illud est ydea: ꝛ ī re ꝛ hec est aīalitas cōicata īdi uiduis. post rē: ꝛ h̄ est ꝯceptus mētalis specificus vel ge nericus. aīal vle aū reꝫ nō est: ſꝫ in re bñ est aīal vle: il lud tñ nihil est: vle aūt post rem est aliqd: ſꝫ posteri⁹ suis singularib⁹. ℄ Ista expō nō est de itētiōe Auerro. qꝛ ex vbis suis ita bñ colligiṫ: ꝙ spēs nō sit aliqd in reꝫ: sic ge nus. dicit. n. hoc: ꝙ diffōnes generū ꝛ spērū nō sunt diffi nitiōes rerū vliū ex̄ aīam: ſꝫ pticularium ex̄ itellcm̄: q itel lect⁹ est q facit vlitatē in reb⁹. ℄ Tertia expō est The mistij dicētis: ꝙ si ponaṫ aīal vle sepatū: aut ſm more pla tonico: ꝛ sic nihil illud est. i. nō p̄dicaṫ de aliquo suo sin gulari: ꝑpter distantiā situs ꝛ nāe. aut more nāli: ꝛ sic il lud est. i. p̄dicaṫ de suis singularib⁹: ſꝫ est posterius illis. vle. n. inqt ille est ꝯceptus collect⁹ ex tenui silitudie sin gulariū. ista expō ſm ꝙ vba sonāt hꝫ defectum: qꝛ si vle platonicū ꝑp suā sepatiōeꝫ nō p̄dicaṫ de suis singulari bus: ꝑ idē nec vle nālū ꝙ qdeꝫ dr̄ ꝯceptus mentis: de inde vr̄ Themisti⁹ velle vlia nō esse nisi in mente: qd̄ est impoſſe dato isto. nec coloꝛ in cōi esset obꝫ visus: nec vle itellectus: qd̄ est ꝯ phm̄. 2. ꝛ. 3. h⁹. ℄ Quarta expō ponit q̄druplex vle. ſ. cāle. ydeale. formale. ꝛ p̄dicabile: vle cā le est cā ꝑductiua īd̄ inter plurium spērū diuersarū: vt ds: celū: ꝛ itelligentie: de quo vli dr̄ in metaphyce ꝑhemia. Vlia sunt difficillima ad cognoscenduꝫ. Vle ydeale est cā exēplaris īdiuiduoꝝ eiusdē spēi ꝑp sciam ꝛ gnōnē vt di cebat plo: de quo Aristo. p̄⁹ poste. dicit: gaudeāt spēs plo nis: qm̄ mōstra sūt. 7. metaph. aiebat. vlia nō sunt sube: vle formale est cā formalis cōicata idētitate īdiuiduis vel spēb⁹: de quo p̄ posterio. dr̄. ſcia est de vlib⁹. Vle aūt p̄dicabile est ꝯceptus mentis vniuoce plā importās: vt iste ꝯceptus hō: vel aīal. nō loqṫ Aris. de vli p̄º. vel 3º. mō sumpto: sed solū 2º. vel 4º. mō di. ꝙ vle sepatū: aut nihil est in rerū nā: qꝛ frustra illud ponit: aut si ē aliqd: est po steri⁹ singularib⁹: cū sit ꝯceptus mentis. ℄ Scdo est no tandū: ꝙ circa istā ꝑpōnē Auer. h̄. cōmē. 8. vꝫ. itellectus facit vlitatē in reb⁹: q̄ttuor versanṫ opiones. ℄ Prima opio est Ochā di. vlia p̄dicabilia nullo⁹ esse ex̄ aīam: ſꝫ solūmō in itellcū: qꝛ genus: spēs: dr̄ia: ꝛ cetera vlia diffi niunt a Porphy⁹ ꝑ p̄dicari: mō p̄dicari ad solū itellectū ptinet. Iō dicit Cōmēta. ꝙ itellcūs est ille q facit vlita tem in rebus. ℄ Scda opio est Burlei. nullo⁹ ponentis vlia in aīa: ſꝫ solū ex̄ aīam: qꝛ aliter gnā: ꝛ spēs p̄dicamē ti sube eēnt in p̄dicamēto q̄litatis: imo gnālissimū p̄di cameti sube vel q̄litatis hēret gen⁹ supra se: ex quo qd̄ lꝫ illoꝝ est ꝯcept⁹ mētis: ꝛ ꝯñter determiāta q̄litas. Et ad Cōmēta. dr̄: ꝙ itelligit intellcm̄ declare solū vlia esse in reb⁹: qꝛ nulla est po^a cognitiua p̄ter intellcm̄: que possit vle vl'r itelligere: ꝛ tm̄ a suo singulari distīguere. ℄ 3ª opio est Egidy tenētis vlia aliq̄ mō eē in aīa: ꝛ aliq̄ mō eē ex̄ aīam: dicit. n. ꝙ vlia sunt in po^a ex pte rei: p̄ter aēꝫ opōnē itellcūs sunt aūt in actu: ex opōne itellcūs: ita ꝙ spēs: vel genus dicit nāꝫ cōicatā multis: ꝛ cū hoc p̄dica ri de illis. p̄mū repiṫ absq̄ꝫ opōne itellectus: ſꝫ nō ſcdm: hūanitas. n. est in soꝛ. ꝛ in pla. absq̄ꝫ opōne itellectus: sed nō p̄dicaṫ de illis sine opōne intellcūs. iō talia vlia ſm suū esse māle: qd̄ est nā cōis: nō depēdent ab itellcū: sed bñ ſm suū esse formale: qd̄ est p̄dicari: ꝛ ita glosaṫ Cōmē tatoꝛ. dicit. n. ꝙ itellcūs est ille q facit vlitatē in reb⁹ ſm esse actuale ꝛ formale. Sꝫ nō ſm esse māle ꝛ potētiale. ℄ 4ª opio est Iohānis eucliþ: ponētis vlia in actu tam in aīa q̄ꝫ ex̄ aīam: qꝛ nullo itellcū existēte: adhuc aliq̄ sunt eiusdē spēi: ꝛ aliq̄ dn̄t genere: a qb⁹ sumunṫ ꝯcept⁹ mē tales: q attribuunt tāq̄ꝫ signa dnr̄ gnā ꝛ spēs: ꝛ si ī diffō ne gnīs ꝛ spēi poniṫ p̄dicari: istud nō dicit actū: ſꝫ aptitu dinē: ſm Porphyriū: que qdē aptitudo est in genere vel spē absq̄ꝫ opōne intellcūs: sicut. n. coloꝛ est visibilis p se in ſcdo mō ddi ꝑ se: ꝑ Cōmētato. 2. h⁹: ita ꝛ h̄ spēs est p̄di cabilis: ſꝫ coloꝛ est actu coloꝛ absq̄ꝫ opōne itellcūs. igṫ ꝑ idē spēs est actu spēs absq̄ꝫ ope itellcūs: ꝛ ꝯñter ad Cō mētatorē dr̄ ꝙ ipse loqṫ de vli sepato: qm̄ itellcūs est il le q facit vle sepatū a suis singlarib⁹. ſ. ꝯceptū genericū: vel specificū: de quo vli dr̄ ēt in eodē cōmento: cū dicit diffōnes geneꝝ ꝛ spērū nō sunt diffōnes vliuꝫ ex̄ aīaꝫ: ſꝫ rerū pticulariū: qꝛ vlia nō sunt sepata a suis singulari

T.c.66.
T.c.4.
T.c.7.ꝛ 57.ꝛ.46 ꝛ.48.
T.cō.31
Com.5.
Com.66

bus: sȝ idētificata illis. ¶ Et ꝙ de tali vli fuerit loquutus Cōmēta. pȝ ex ꝓcessu eiusdē cōmēti cū ingt. Aut nō sunt res vles exñtes p se. vt plo dicebat: aut si sūt: tñ eē eoꝝ nō erit necīū itelligēdo subas reꝝ sensibiliū. Ex quo cōmēto pōt sumi ꝙ Arist. i. ppōne illa: vle aut nihil est aut posteriꝰ est: nō est loquutꝰ nisi de vli plonico: dicēte tale vle aut nihil ē aut si aliqd ē: illō posteriꝰ est supple notū suis singulibꝰ. q̄re ponebat plo tale vle: vt eēt pnm gnōnis τ cognitōis. mō nō ē pnm cognitōis: cū pnm posteriꝰ cogscatur q̄ res sēsibiles: dato ꝙ ipz pnꝰ sit: sic τ cogscūt posteriꝰ pnꝰ vlia. s. deꝰ: τ itelligētie d qbꝰ oibꝰ vr dicere Arī. in ꝓhemio metaph. ꝙ vlia sunt difficillima sed cogscēdū. ¶ Itē cū dicit Cōmēta. ꝙ diffōnes generū: τ spērū sunt diffōnes rerū ꝑticulariū: nō intelligit ꝙ diffōnes sint solū mētales date de rebus singularibꝰ. Sed ꝙ iste diffōnes sunt ex̄ itellcm in rebus singularibꝰ: fm ꝙ appet in ꝓcessu ꝯmēti eiusdē: ecce cōmētū. Iste diffōnes nō sunt nisi in rebus ꝑticularibus exñtibus extra aīam: τ istud cōmentū. 8. ꝯcordat cū cōmēto. 5. vbi ingt cōmentator: Diffōnes nō ꝯponunt nisi ex ꝓpriis ꝑncipiis que sunt in re. plo. n. ponebat gnā: τ spēs sepata a singularibꝰ τ diffōnes. Aristo. vo τ Cōmētator ponunt ipsa esse coniuncta suis singularibus τc̄. ¶ Textus cōmen. 9.

Ampliꝰ aūt si nō multe aīe: sȝ partes vtꝝ oȝ puꝰ querere totā aīaȝ aut partes. Difficile aūt τ haꝝ determinare q̄ nā apte nate sint altere abinuicē eē.

¶ Scda qō est. dato ꝙ aīa nō sit plã essentialr in eo: sȝ solū potēnalr. ¶ Querit vtꝝ inestigatio de aīa ꝑus icipiat a suba aīe: vel a potētiis eiꝰ. Ista qō difficilis est. ꝑo qr vr ꝙ inestigatio dȝ icipe a suba: qr res sic se hȝ ad eē: ita se hȝ ad cogsci. z. metaph. de ide appet ꝙ a potētiis: qr poᵉ aīe notificāt essentiā aīe. z. hꝰ. mō a notiori icipit inestigatio: vt i ꝓlogo phy. habet. ¶ Scdo difficilis est ista qō: qr difficile ē videre q̄ō in vna aīa sūt multe poᵉ distincte: cū illa dicant esse eadē nuō. quorū nã est eadē. 5. metaph. ¶ Lege lrām. (Ampliꝰ aūt si nō multe aīe) in eodē idiuiduo sunt: (sȝ ptes) potētiales sunt plures. Querit (vtrū oporteat q̄rere ꝑus totā aīam: aut partes: difficile aūt est: τ harū) aliquas (determiare: q̄les apte nate) sunt (altere abinuicē esse) ꝑꝑ ꝓpinqtatē ipsarū. ¶ Nōm est pᵒ fm Cōmētatorē. cōmen. 9. ꝙ cū posuerimus aīam esse ples fm ptes: difficile est nobis distiguere has ptes: τ dare dr̄ias qbus differūt abinuicē: in qbusdā. n. sunt māifeste: τ in qbusdā latēt. vbi gr̄a. iter itellectū τ imaginatōez: τ inter imaginationem: τ sensū: Ita ꝙ difficile est videre distōnē iter itellcm: τ imaginationē: cū antiquoꝝ multi nullā distōnē posuerit iter itellectū: τ fantasiā: seu imaginationē: cū nō sit itelligere sine fantasia: vel imaginatōe: sȝ est facile videre distōnē iter imaginatōez τ sensū. cogscimus. n. oē aīal hēre sensum. Sȝ nō oē aīal hēre potētiā imaginatiuā: ꝑꝑ aīalia impfecta. ¶ Scdo est nōm: ꝙ illa ꝓpō: sicut res se hȝ ad esse: ita se hȝ ad cogsci: itelligit quo ad nām: τ nō quo ad nos: ita ꝙ in ꝓcessu ꝑꝑ qd: ꝑus cogscit cā: q̄ effectus: ꝓcessu aūt qr est: ꝑus cogscit effectꝰ q̄ cā. g̃ aīa est ꝑor suis potētiis: cū cā sit ꝑor suo effectu: fm Aris. in postꝑdicamētis. caplo de ꝑori: τ subm ꝓpa passiōe. z. posterio. τ. 5. thopic. Iō inestigatio aīe icipit a potētiis: τ nō ab aīa: seu suba aīe: cū ille sint nobis notiores. ꝑus. n. cognoscimus potētiā visiuā: vel auditiuā: q̄ aīaȝ sensitiuā: vel itellectiuā. ¶ Dubitat. si aīa est ꝑor suis potētiis: cū oē ꝑus stet eē sine suo posteriori. p Arist. in postꝑdicamētis. caplo de ꝑori. g̃ stat aīam esse: τ illā nō esse vegetatiuā: sensitiuā: fm locū motiuā: vel itellectiuā. pȝ ꝯñtia: qr ille sunt poᵉ aīe. vt habet. z. hꝰ. ꝯñs est falsum: qr destructo ꝓpō: destruit eius subm. 5. thopicoꝝ. igit. ¶ Rñdet: ꝙ lȝ oē ꝑus ꝑoritate ꝯñe stet esse sine suo posteriori: nō tñ oē ꝑus ꝑoritate cause: vel origis. stat. n. aīal eē: nullo hoīe exñte: sȝ nō stat hoīez eē: nullo risibili exñte: qr hō: τ risibile conuertunt: ꝯcedo tñ: ꝙ oē ꝑus stat intelligi sine suo posteriori. Iō sicut pōt intelligi hō. nō itelligendo risibile: ita pōt itelligi aīa: nō itelligēdo vegetatiuū: sensitiuum: τ fm locū motiuū: etiā intellectiuū: qr abstrahētiū nō est mendaciū. z. physicoꝝ τc̄. ¶ Textus cōm. 10.

Et vtrū opȝ querere prius partes aut opera ipsarū. vt intelligere aut intellectiuū sentire an sensitiuum. Simuliter autem τ in aliis.

¶ Tertia qō. dato ꝙ inestigatio potētiaꝝ ꝑcedat aīe inestigationē. Querit. vtrū inestigatio de aīa ꝑcedat: vl icipiat a potētiis: vel ab actibus. vbi gr̄a. an ꝑus debeat tractari de sensu: vel sensatiōe: τ ꝑus de itellectu: vel appetitu: an de appetere: vl itelligere. Ista qō est difficilis valde. qr ex quo poᵉ actus ꝓducūt: vr ꝙ inestigatio incipiat a potētiis: τ qr actꝰ notificāt potētias: appet ꝙ inestigatio icipiat ab actibꝰ. ¶ Lego lrāȝ (Et) ꝯñter q̄rit. (vtꝝ ptes) potētiales aīe (opȝ q̄rere ꝑus: aut opa ipsarū: aut itelligere: aut itellcm: τ sentire: aut sensitiuū. sīlr aūt τ in aliis.) ¶ Nōm fm Cōmēta. cōmē. 10. ꝙ opȝ scire de eis que sunt magis nota apud nos: vt ꝓcedamꝰ ad ea que sunt latētiora apud nos: τ in hoc differunt scie: in qbusdā. n. ea que sunt magis nota apud nos: sunt ꝑcedētia. vt in mathematicis: in qbusdā eꝯ. vt in qbusdā que ꝯtinent in scia nāli. Cōmentator in h cōmē. pᵒ rñdet ad qōnē dicēs: de actibꝰ est ꝑus determinandū: q̄ de potētiis: qr in scia nāli nos incipimus a nobis magis notis: τ ꝓcedimus ad magis nota nāe: que sunt minus nota nobis: τ qr effectus sunt notiores nobis: τ minus noti nature: cāe aūt eꝯ: sunt notiores nāe: τ minꝰ note nobis. iō ab actibus vel ab effectibꝰ est icipiēdū: terminādo: vel ꝓcedendo in cās illoꝝ actuū. Scdo ponit Cōmētator dr̄iaȝ inter scias mathematicas: τ nāles: qr in mathematicis notiora nāe: sūt notiora nobis. Cū ibi fiat ꝓcessus a causis supra effectū: que nō solū sunt notiores nāe ipsis effectibus. veꝝ ēt nobis: sȝ in nālibus cōiter notiora nobis sunt minus nota nāe: qr in nālibus icipimus ab effectibus: qui sunt notiores nobis τ minꝰ noti nature: de cāis aūt ꝯtingit oᵒ. ¶ Dubitat. nā eadē sunt ꝑnciᵃ essendi τ cogscēdi. 5. metaph. Sȝ potētie sunt cause eēndi actuū. vt habet. z. hꝰ. igit τ cognoscendi. ¶ Et cōfirmat. diffō dat cā inotescēdi. 6. topicoꝝ. Sed actus diffiniunt ꝑpotentias. sicut τ vnūqdqȝ accidēs per subiectū suū. 7. metaphysice. g̃ potētie sunt notiores actibꝰ. ¶ Respōdet. dicendo potentias esse notiores actibus: quo ad nām ꝓcessu ꝑpter quid: sed nō quo ad nos ꝓcessu qr: τ ita itelligunt ille auctoritates τc̄. ¶ Textus ꝯmē. 10.

Si aūt opa prius. Iterū vtiqȝ dubitabit aliquis: si obiecta horū prius querendū: sicut sensibile prius sensitiuo. τ intelligibile intellectiuo.

¶ Quarta qō. cōcesso ꝙ ꝑus sint inestigādi actus: q̄ aliq illarum potentiarum. Querit vtrū ꝑus de actibus tractandū sit q̄ de obtis: vel ecōtra. vbi gr̄a. vtrū ꝑus tractandū sit de sensatiōe: vel intellectione: q̄ de sensibili: vel itelligibili: aut ecōtra. Ista est grauis difficultas: qr videt ꝑus eē determinādū de actibꝰ q̄ de obtis. ex quo

T. c. 4. T. 2. 18. τ. 30. T. cō. z. T. c. iz. T. c. i8. τ. 27. T. c. i. T. 2. 4. T. c. 37. T. 2. 4.

obtā cognoscunt̄ p actus. Et ex alio vr̄ Ⱥuñ: q̄r nulla po° cognoscit actū suuz: nisi p̄us cogñerit obm̄. ¶ Lege lr̄am. (Si aūt opʒ p̄us) ĩuestigant̄ q̄ʒ po° (Iterū vtiq̄ʒ dubitabit aliq̄s. s. obta) bus (p̄us q̄reda) sunt vel eẽ (vt sensibile sensitiuo: itelligibile ĩtellectiuo) ⁊ nō sumunt̄ sensitiuū ⁊ itellectiuū h̄ p potētys: sic ĩ alia ɔ̄ne: sʒ sumunt̄ sensitiuū ⁊ ĩtellectiuū p actib⁹: sensibile aūt ⁊ ĩtelligibile sumunt̄ p obtis. ¶ Nōn^m ē s̄m Cōmē. ɔmē. 10. circa illaz ptē: in q̄busdā q̄ ɔtinent̄ ĩ nāli sciā: q̄ in pcessu cognitiōis nālis nō semp effect⁹ est nobis notior suis cāis: lʒ. n. act⁹ sit nob̄ notior sua po^a: nō tñ ē notior suo obto: a quo pducit̄: nec q̄ ad nos: nec q̄ ad nāz. color. n. tam q̄ ad nos q̄ʒ q̄ ad nāz p̄cedit visionē ĩ cognitōe: ⁊ son⁹ auditōez: ⁊ gnāliter q̄dlʒ obm̄ p̄cedit suū actū vitalē. iō dicit Cōmē. in q̄busdā q̄ ɔtinent̄ in scia nāli: dans ĩtelligere nō vr̄ cognitionē effectus p̄cedere cognitōez cāe ⁊c. ¶ Sʒ dubitat̄ circa dcā: ostēdēdo q̄ ĩtellectio: ⁊ ĩtelligibile nullā p̄oritatez dicūt: q̄r ĩtellectio ⁊ ĩtelligibile sūt iuicē cōrelatiua: sic ĩtellect⁹ ⁊ ĩtelligibile. vt colligit̄ a ph̄o in p̄dica^{ts}. cap° de relōne: sʒ correlatiua sūt sil̄ nā: ita q̄ si q̄s diffinite nouit vnū correlatiuoꝝ: diffinite nouit reliquū. vt h̄r ibidē. q̄ nullū illoꝝ est altero p̄us vel alteꝝ p̄us altero illoꝝ cognoscit̄. ¶ Dōm est: q̄ relatiua se h̄ñtia mō nũeri. vt duplū ⁊ dimidiū: aut fundata in actiōe ⁊ passiōe. s. p̄r ⁊ filius h̄ñt sūt nā sil̄: ⁊ sil̄ diffōne cognoscunt̄: sed relatiua se h̄ñtia mō mēsure ⁊ mēsurati: vt sensus ⁊ sensibile; ĩtellectio ⁊ ĩtelligibile: nō simul nā: nec siml̄ cognoscunt̄. vt colligit̄ a ph̄o. 5. metaph̄. q̄re ⁊c. ¶ Textus cōmen. xi.

T.c.20.

VIdet̄ aūt non solū q̄ð quid est cognoscere vtile eē ad cognoscendū causas accidētiū in substātijs: sicut ĩ mathematicis q̄d rectū: ⁊ quid obliquū: ⁊ q̄d linea: ⁊ q̄d planū: ad cognoscēdū q̄ rectis triāguli āguli sunt eq̄les. Sʒ ecōuerso accñtia ɔferūt magnā partē ad cognoscēdū q̄ð q̄d est.

¶ Motis q̄ōnib⁹ tāgētibus aīaz quo ad suas diffōnes: ⁊ accñtia p̄pa. Ar. ponit tres ɔ̄nes. Quarū p̄^a est ista: sicut diffō ē cā cognitōis accñtiū: ita accñtia ɔferūt ad cognitionē diffōnis. pʒ: q̄r sic cā ducit in cognitōez p̄p q̄d. effectus: ita eẽ effect⁹ ducit ĩ cognitōez q̄r ē. cāe: mō diffō dr̄ cā accñtiū: ⁊ ip̄a accñtia. s. p̄pa sunt effect⁹ diffōnis: ⁊ declarat hoc ph̄s p exēpliū mathema^{ie} di. q̄ cognitio diffōnis linee ⁊ supficiei recti ⁊ obliq̄: multū valʒ ad cognoscendū tres āgulos eē eq̄les duob⁹ rectis: q̄ð dr̄ esse p̄pa passio triāguli. vñ breuiter linea: ⁊ rectū sūt p̄ncia: ⁊ cāe p̄p q̄s illa passio. s. h̄re tres āglos ɔpetat triāgulo. Sʒ ĩ mathematicis semp pcedim⁹ a cā ad effcm̄. igr̄ diffōnes recti ⁊ linee valēt multū ad cognoscēdū lineā: ⁊ rectū: q̄ sunt cāe triāguli: ⁊ suaꝝ passionū sequētiū: ⁊ ɔ̄r iste diffōnes ɔferūt ad cognitōez illi⁹ passiōis h̄re tres āglos: ⁊ h̄ a p̄ori. ¶ Lege lr̄az. (Vr̄ aūt: nō solū q̄ð q̄d ē cognoscere: vtile eē: ad cognoscēdū cās accñtiū ĩ subtis: sicĩ mathe^{cis}: q̄d rectū: q̄d obliquū: ⁊ q̄d linea: ⁊ q̄d planuz). i. supficies (ad cognoscēdū q̄) duob⁹ āgulis (rectis triāguli āguli sūt eq̄les: sʒ eẽ accñtia magnā ptē ɔferūt: ad cognoscendū q̄ð q̄d est) id ē diffōnē: q̄uo accñtia ɔfert ad cognoscēdū diffōnē: nō declat Ar. h̄ p̄: q̄r illō nō ɔtigat ĩ mathe^{cis}: ĩ q̄b⁹ dedit exēpliū. z° q̄r illō declat. z. h̄⁹. vbi ex 4^{or} q̄d̄ib⁹ aīstoꝝ: q̄ sunt 4^{or} po^e anie ĩpe Ar. inuestigat diffōnē p̄priā anie.

T.2.18. 237.

¶ Nōn^m: q̄ Iohā. bridan⁹ dat 4^{or} mōs ĩuestigādi: accñtia ɔferre ad cognitōez subē. ¶ P̄mus⁹ mōus ē: q̄ sic extimatiua elicit sp̄ēs ĩsensatas: a sp̄eb⁹ sēsatis. vʒ. sp̄ēz insensatā amici ⁊ inimici ex sp̄ē sensata ouis vel lupi: ita ĩtellus cū sit po^a nobilior: elicit ɔceptū subē ĩsensatū: ex ɔceptu sensato accñtis. ¶ z^{us} mōus ē: q̄ nō solū sensus percipit accñā ĩ abstracta: sʒ ēt in ɔcreto: cū igr̄ accñs ĩ ɔcreto ĩcludat subam: ⁊ accñs ĩ abstracto: ĩtellʼs sua v̄tute abstrabit accñs in abstracto a suba: ⁊ eẽ formādo vnū ɔceptū accñtis: q̄ nō ĩtellʼit nisi accñs: ⁊ vnū aliū ɔceptū sbe quo nō itelligit nisi subaz. ¶ 3us mōus ē: q̄ ōis effect⁹ aliquo mō ē repñtatiu⁹ sue cāe distĩcte: vel ɔfuse: sʒ accñs ē effectus sube. igr̄ aliq̄ mō repñtat subaz: saltē ɔfuse. igr̄ intellʼs sua v̄tute vr̄ tollere istā ɔfusionē: segre^{do} ɔceptū accñtis a ɔceptu sube. ¶ 4us mōus ē: q̄ sic mā p^a ē pura po^a in gñe entiū: ita ĩtellʼs po^{lis} in gñe ĩtellectiuoꝝ: s̄m Cōmēta. 3. h̄⁹: sʒ agēs nāle ĩducit dispōnib⁹ accñtalib⁹ in mā statĩ ɔgnāt in ea formā subalē. igr̄ a sĩli ĩtellʼs agēs: postq̄ʒ mediātib⁹ fantasm̄atib⁹ ĩduxit in intellcū possibili accñtiū ɔcept⁹: statĩ ĩducit ɔceptū sube. ¶ Istis modis ĩtelligunt̄ accñtia cōia ɔferre ad cognitōez sube: p ɔceptū sube ɔfusuz: ⁊ remotissimū: absq̄ʒ demr̄atōe ⁊ discursu. Sʒ nō declant: q̄uo accñtia p̄p̄o ducūt ĩ cognitōez distinctā sube: vel sīoꝝ suboꝝ: ⁊ suaꝝ diffōnū demr̄atōe a posteriori. iux̄ ĩtētiōez Ar. ĩ lr̄a: ⁊ Cōmēt. dicētis. ɔ^{to}. xi. q̄ nō p̄p̄e gnāt̄ in nobis cognitio sube p cogn̄ē accñtiū: nisi cū sciuerim⁹ accñtia p̄pinq̄: ⁊ eēntialia: aut oīa: aut pl̄a. tūc. n. ɔtigit: vt ĩducam⁹ meliorē diffōnē sube. Ita q̄ ex cognitōe vni⁹ soli⁹ accñtis: nō h̄eat̄ cognitio diffōnis disticte: seu ɔplete: sʒ reqrit̄ cognitio oīuz accñtiū subti: vel saltē plurimoꝝ eēntialiū: ⁊ p̄piquoꝝ. ¶ Dōz igr̄ est: q̄ accñtia p̄pa p̄ ɔferūt ad cognoscēdū formā subalē: q̄r sicut trāsmutatio fac̄ cognoscere māz. p̄ ph̄y. ita op̄ō formā. 8° metaph̄. pcipiens aliq̄ʒ opōnē ɔpetere aīali: q̄ nō pōt ɔpetere plāte: ɔcludo p ĩtellcm̄: aīal h̄re formā subalē specifice distict̄ʒ a for^a plāte: q̄ ē p̄n^m h⁹ opōnis: ⁊ ɔ̄r h̄r diffō specifica ɔpositoꝝ subaliū. s. plāte ⁊ aīalis. ¶ Isto mō pbauit Auic. aīaz eē. 6. nāliū: vidēs aliq̄ corpora h̄re opōnes vitales: ⁊ aliq̄ nō: q̄ð nō poterat eē ex cōporeitate: sʒ ex aīa q̄ ē p̄n^m taliū accñtiū. ¶ z° accñtia p̄pa ɔferūt ad cognitōez sui subi siue illō fuerit suba siue accñs: dicit. n. Ar. z. h̄⁹: q̄ act⁹ notificāt potētias: ⁊ q̄ po^e distiguunt̄ p act⁹. videm⁹. n. plātā nutriri: ⁊ augeri: ⁊ nō lapidē: nec aliq̄ð eīm: ⁊ ex h̄ ɔcludim⁹ po^{as} vegetatiuā ĩ plāta: ⁊ nō ĩ lapide: nec ĩ aliq̄ eloꝝ. videm⁹. n. visionē fieri ĩ oculo: ⁊ nō ĩ aure: ⁊ auditiōez ĩ aure: ⁊ nō ĩ oculo. iō ɔcludim⁹ po^{as} visiuā eē in oculo ⁊ nō ĩ aure: ⁊ po^{am} auditiuā eē ĩ aure ⁊ nō ĩ oculo. ¶ 3° accñtia p̄pa ɔferūt ad cognitionē diffōnis sui subi. nā po^a vege^{ua} sensi^{ua} sʒ locū mo^{ua} ⁊ itelle^{ua} sūt accñtia p̄pa aīe: ex q̄b⁹ nos venim⁹ ĩ noti^{am} diffōnis aīe. vt declat Ar. z. h̄⁹. di. aīaz eē p̄n^m vegetādi sentiēdi. s̄m locū mouēdi ⁊ ĩtelligendi. vidēs. n. risibile in nullo repiri: nisi in aīali: ⁊ disciplinabile a nullo fiuere nisi a rōnali: cōcludo illud eē aīal rōnale: in quo est p̄ncipiū ridēdi ⁊ discipline. ¶ 4° accñtia p̄pria ɔferūt ad cognitiōez suaꝝ diffinitionū causaliū. vñ eclypsis est p̄pa passio lune: ⁊ tonitruū est p̄pa passio nubis. p Arist. z° poste. diffō cālis eclypsis est interpō terre inter solē ⁊ lunā: ĩ cui⁹ notitia venerūt ph̄i: cognita eclypsi cognitōe: q̄r ē: diffō cālis tonitrui: ē extictio ignis ĩ nube ĩ cui⁹ notitiā venerūt pcipiētes tonitruū: volētes scire cām illi⁹.

¶ Cōtra. Cōmēt. ar. q̄ diffō nō ducat ĩ cognitōez accñtis. ⁊ eẽ: q̄r dato op^{to} sequerent̄ 4^{or} ĩcōueniētia. ¶ Primū ĩcōueniēs ē: q̄ nō cuiusʒ demr̄atōis ip̄ʒ q̄ð q̄d ē. eēt p̄n^m: q̄ð ē ɔ ph̄z ĩ sequēti ɔ̄ne. pʒ ɔ̄ña: q̄r ip̄ʒ q̄ð q̄d ē nō est p̄n^m demr̄atiōis: in q̄ demr̄at̄ diffō de diffi^{to} p accñs ei⁹. ¶ z^m ĩcōueniēs ē: q̄ nō q̄lʒ demr̄atio ē ex cāis: q̄ð est ɔ ph̄z. p̄ poste. ⁊ pʒ ɔ̄ña: q̄r accñs p q̄ð demr̄at̄ diffō est effect⁹ diffōnis. ¶ 3^m ĩcōueniēs ē: q̄ idē ē noti⁹: ⁊ ignoti⁹ re^{ct}

Com. 17.

T.c.56. t.68.

T.c.14. t.16.

T.2.33.

T.2.18. t.24.

eiusdē: imo idē est cā suiipsi⁹: ꝯñs iplicat ꝯdictiõez: ⁊ pȝ ꝯñia: qꝛ diffõ est notior suo accñte: ex q̄ demrāt ꝑ ipsaȝ: ⁊ accidēs est noti⁹ sua diffõne: ex quo ipsa demrāt ꝑ illud. nā ꝓꝑ qđ vnūqđq; tale: ⁊ illud magis. ¶ Itē sit a. notitia accidentis: ⁊ b. notitia diffõnis: ⁊ argr̄ sic. a. est cā b. ⁊ b. est cā a. igit̄ a. est cā a. pȝ ꝯñia: qꝛ q̄c q̄d est cā cāe: est cā cāti. ¶ 4ᵐ icõueniēs est: ꝙ demr̄atio circularis eēt possibilis: qđ est ꝯ phm. p⁹ poste. ⁊ pȝ ꝯñia: qꝛ diffõ demonstrat̄ ꝑ accidēs ꝓpriū: ⁊ accidēs ꝓpriū per diffõnē. vt disciplinabile: per aial rõnale: ⁊ eꝯ: aut eclypsis per iterpositionē terre: ⁊ eꝯ. ⁊c̄. ¶ Ad ꝑmū r̄ndet̄: ⁊ dr̄ ꝯm phm. p⁹ poste. ꝙ duplex est demr̄atio. s. simplex: ⁊ ꝯm q̄d: demonstratio simplex ꝓcedit ex cāis imediatis: ⁊ demõstratio ꝯm q̄d ꝓcedit ex effectu: vel ꝑ cām mediatā: sicut est nõ respirare per nõ eē aial: cuiusȝ ḡ demr̄atiõis simpl'r dicte ipm qđ q̄d est ꝯcedit̄ esse pnᵐ: sȝ nõ demõstratiõis secundū q̄d. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedit̄: ꝙ nõ q̄libet demõstratio est ex cāis. Et ad pbȝ: dico ꝙ ipe loq̄t̄ de demõstratiõe simpliciter. sicut loq̄t̄ de scia dicēs: ꝙ scire simpl'r est rē per cām cogscere: ⁊ qm̄ illi⁹ est cā: ⁊ ꝙ nõ ꝯtingit aliter se habere. ¶ Ad 3ᵐ: ꝯceden⁹ est idē esse noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respcū eiusdē in diuersis generibus cognitionū. nā diffõ est notior accidēte cognitiõe ꝓpter q̄d: ⁊ accidēs est noti⁹ diffinitiõe cognitiõe q̄ eē: ⁊ itē dato ꝙ a. ꝯuertat̄ cū illo termīo diffõnis notitia: ⁊ b. s. cū illo termīo notitia accidētis: ꝯcedo ꝙ a. est cā a. nõ tñ idē est cā suiipsi⁹: qꝛ a. est terminus cõis. Uñ accidēs hȝ duplicē notitiā. s. qꝛ est: ⁊ q̄d est. quarū ꝑma est cā scđe: lȝ remota: notitio aūt diffõnis est cā ꝓpinq̄. ¶ Aduertendū tamē est: ꝙ ista ꝓpõ: q̄c q̄d est cā cāe: est cā cāti: est vera in eodez genere cāe: ⁊ nõ in diuersis: qꝛ mā est cā forme: ⁊ eꝯ. Tamē mā nõ est causa māe. ¶ Pro solõne q̄rti icõueniētis: sit hec ꝑma ꝓpõ: demõstratio circularis est possibilis in diuersis generibus cognitionū. pȝ: qꝛ cā demõstrat̄ ꝑ effectus demõstratiõe qꝛ. ⁊ effectus per cām demõstratiõe ꝓpter q̄d. Ideo nõ est icõueniēs diffõnē demõstrari ꝑ suū accidēs: ⁊ eꝯ. vt docet Arist. p⁹ ⁊ 2⁹ poste. ¶ Scđa ꝓpõ: demõstratio circularis est possibilis in eodē genere demõstrationū: sȝ in diuersis generib⁹ cāruȝ. pȝ: qꝛ sanitas demõstrat̄ ꝑ deambulationē: in genere cāe efficiētis: ⁊ deambulatio ꝑ sanitatē: in genere cāe finalis: ꝑ Ar. 2. physi. ⁊ si ne dubio q̄lȝ illarȝ demr̄ationū est demr̄atio ꝓꝑ q̄d: a ꝑori: cū sit ꝑ cāȝ imediatā. ¶ 3ᵃ ꝓpõ: demr̄atio circularis est possibilis in eodē genere cāe. pȝ: qꝛ vt colligit̄ ex itētiõe Ar. 2. post. ꝑ vaporē demr̄at̄ pluuia: ⁊ eꝯ: i gñe cāe mālis: qꝛ vapor. ꝑ methe. ē cā mālis pluuie: ⁊ eꝯ. ¶ 4ᵃ ꝓpõ. lȝ sit possibilis demr̄atio circularis in eodē gñe cāe: ꝯm spēȝ: nõ tamē ꝯm indiuiduū. pȝ ex ꝯne ꝑcedēti: qꝛ vapor demonstrās pluuiā: ⁊ vapor demõstratus: sunt idē spē: sȝ nõ idē numero: ⁊ hec fuit itētio Ar. ꝑmo poste. Et si dicat̄. demõstratio est vliuȝ: sicut scia. ꝑmo poste. ḡ demõstratio circularis nõ req̄rit idētitatē numeralē: sȝ sufficit idētitas specifica: negat̄ ꝯñia: qꝛ sicut in circulatiõe: idē numero est pnᵐ vni⁹ ⁊ finis alteri⁹: ita in demõstratiõe circulari: termin⁹ dȝ supponere nõ soluȝ ꝓ eadē spē: sȝ ēt ꝓ eodē nūero. Itē: sicut accidēs ꝓpriuȝ cõpetit ꝑmo: ⁊ ꝑ se spēi: ⁊ per spēm ꝯpetit idiuiduis: ꝑ Porphyriū in vlib⁹: ita diffõ inest ꝑmo ꝑ se spēi: ⁊ ꝑ se non ꝑmo indiuiduo: ⁊ ꝯñter tā demr̄atio q̄ȝ scia est p⁹: ⁊ ꝑ se vliū: ⁊ nõ p⁹ indiuiduorȝ: aliter frustrarent̄ demr̄atões ꝑticulares: qđ est ꝯ doctrinā Aristo. ꝑmo poste. ¶ Textus cõmen. xi.

CUm. n. hēam⁹ tradere ꝯm fantasiā de accñtib⁹: aut oīb⁹: aut plurib⁹: tūc ⁊ de subā hēbim⁹ dicere aliq̄d optime. Ois. n. demr̄atiõis pricipiū est qđ q̄d est.

¶ Secūda cõclusio: de subā anīe demõstrabilis est ꝓpa passio: demõstratiõe potissima. Probat̄: illa est demonstratio potissima: in qua ꝯcludit̄ ꝓpa passio de suo subo: per mediū diffinitiuū subti: qꝛ cuiuslibet demõstratiõis potissime diffõ est pnci⁹. Sed de anīa põt ꝯcludi ꝓpria passio per mediū diffinitiū ipsi⁹: vt patebit īferi⁹. igit̄ ⁊c̄. ¶ Lege l'ram. (Cū. n. hēamus tradere ꝯm fantasiā) nostrā doctrinā (de accidētib⁹) ꝓprijs (aut oīb⁹: aut pluribus: tūc de subā anīe: hēmus dicere) .i. demõstrare (aliquid) .i. ꝓpriā passionē (optime) .i. potissime (oīs. n. demonstratiõis pnᵐ est qđ q̄d) .i. diffõ. ¶ Notandū est: ꝙ de medio demõstratiõis potissime sunt due famose opiniones. Prima dicit: ꝙ diffõ subti est mediū in demonstratõe potissima: ⁊ nõ diffõ passiõis: adducēdo pbȝ. hic dicētē: ꝙ ipm qđ q̄d ē: est oīs demõstratõis pnᵐ: ⁊ in tertia ꝯne: ꝙ diffõnes ille que nõ faciūt appere cās accidētiū in subto: sunt dioletice: ⁊ vane. Itē. 4. phy. dicit phs: ꝙ tūc vnūqđq; pulcherrime est diffiᵐ: cū de ipsa diffinitiõe appareat cā accidētiū in subo: ⁊ ꝑmo poste. dicit: ꝙ mediū in demõstratiõe dicit qꝛ: ⁊ ꝓpter q̄d. Sed solum diffõ subi est illa que dicit q̄d est subi: ⁊ ꝓpter q̄d est passiõis. ḡ sola diffõ subti est mediū in demõstratiõe potissima. Scđa opĩo dicit: qđ mediū in demonstratiõe potissima nõ est diffõ subti: sȝ passiõis: iducēs ꝑmo exēpla mathematicalis. Uñ ait Egidi⁹. 2. poste. q̄ fuit auctor hu⁹ opionis: ꝙ mathematic⁹ demonstrat hēre tres angulos eq̄les duob⁹ rectis: nõ ꝑ diffõnē trianguli: que est figura rectilinea trib⁹ lineis ꝯtēta: sȝ per diffõnē passiõis. s. per angulū extrinsecū equalētē duob⁹ oppositis itrinsecis: ⁊ hāc passionē demr̄at ꝑ aliā ꝑcedentē: q̄ est diffõ sua cālis. vȝ. ꝑ lineā eq̄ distātē 3ᵒ lateri secātē angulū extrisecū in duos āgulos eq̄les duob⁹ itrisecis sibi oppositis: hec aūt passio ꝓbat̄ ꝑ lineas palelas ꝯcurrere. qđ nõ ampli⁹ ꝓbr̄: cū sit passio ꝑ se nota: oēs bñ sciūt: ꝙ linee eq̄ distantes: si in ifinitū ꝓtrahant̄ nūq̄ȝ ꝯcurreret. Scđo inducit exēpla nālia posita a phõ. 2. post. docet. n. phs ibi demõstrare eclypsiȝ de luna: nõ ꝑ diffõnē lune: sȝ ꝑ interpõnē terre: q̄ est diffõ eclypsis: ⁊ de nube docet demr̄are tonitruū: qđ est passio nubis: nõ ꝑ diffõnē nubis: sȝ ꝑ diffõnē tonitrui dicētē ꝓꝑ q̄d. s. ꝑ extinctiõez ignis in nube. Itē ad ꝓbādū aliq̄d eē lõge vite: accipit diffõnes passiõis. s. nõ hr̄e colerā: ⁊ nõ diffõnē subi. s. illi⁹ qđ est lõge vite. Io dicit ipe phus. 2. poste. ꝙ rõ ꝑmi termini. i. a^{ris} extremitatis est meᵐ i demr̄atõe: mõ a^{ct} extremitas est passio. ḡ diffõ passiõis: ⁊ nõ subi: ē meᵐ i demr̄a^{nc} potissima. ¶ p^a opĩo deficit: qꝛ ex 1ᵃ seq̄t̄: aut ꝙ solū p^a passio alic⁹ subti ē demr̄abilis potissime: aut ꝙ aliq̄ dm̄ratio potissima nõ ꝓcedit ex imediatis: pᵐ ē f'lȝ. qꝛ al'r i geo^a nulla eēt demr̄atio potissima: nisi illa q̄ demr̄at̄ ꝙ sup datā lineā ꝯtigit triāg'lȝ eq̄laterȝ collocare: 2ᵐ sil'r ē falȝ ex diffõne dm̄r̄atiõis posita ꝑ poste. ⁊ ꝙ illud sequat̄ manifᵐ ē: qꝛ capio ꝑmā passionē hois. s. disciplīabile: ⁊ q̄ro si solū ista ē potissime demr̄abilis de hoīe: aut nõ: si sic hēo itētū p⁹: si nõ est: ḡ risi^{le} demr̄abit̄ potissime: sȝ solū ꝑ diffõnē hoīs q̄ est aial rõnale. vt dicit põ. ḡ talis demr̄atio nõ erit ex imediatis: qꝛ mediabit p^a passio. vȝ. disciplinabile. ¶ Cõtra istā põnē sunt oēs euidētie alteri⁹ põnis. ¶ 2ᵃ opĩo etiā deficit: qꝛ cū Aris. ꝑmo poste. doceat ex q̄b⁹ ⁊ q̄litatibus debeat esse demr̄atio ponit q̄ttuor modos dicēdi per se facietes ad demr̄ationē: in quorȝ ꝑmo ꝓbat̄ diffõ de diffinito: ⁊ in 2ᵒ passio de suo subto. si ḡ ꝓpõ in q̄ ꝑdicat̄ passio de suo subto formal'r igredit̄ demr̄atiõez pari rõne ⁊ ꝓpõ i q̄ ꝑdicat̄ diffõ de suo diffi^{to} seu subo: ⁊ ꝑ ꝯñs diffõ subi ē meᵐ i demr̄a^{nc} potissima sic arguēdo. oē aial rõale

T.c.30.

T.c.31.

est disciplinabile: ois hō ē aial rōnale: ergo ois hō ē disciplinabilis. ¶ Iste sylogismus est non falsigraphus: nec dyaletic⁹: nec topic⁹: igitur demōstratiuus. ¶ Iō pro cōcordia ambaꝝ ptiū ē tenēda via me⁹. dicendo ꝙ tā diffō passionis ꝗ̄ subi ē me^m i demr̄atiōe potissima. ita ꝙ p̄ma passio ē demōstrabilis potissime de subo ꝑ diffōnē subi. ¶ Scđa. passio ē demōstrabilis ꝑ p̄mā que dr̄ ei⁹ diffō: ita ꝙ disciplinabile est demonstrabile de hoīe ꝑ aīal rōnale: ꝛ risibile per disciplinabile. ¶ Ubi ē notādū p̄mo ꝙ passionū aliqua ē per se nota: vt mot⁹: ꝛ aliqua nō per se nota: vt eclypsis: passio nō per se nota demōstrat̄ ꝑ passionē p̄oꝛē: si non erit p̄ma. Si aūt erit p̄ma demōstrabitur ꝑ diffōnem subi: que gdē diffō si nō erit per se nota: fit et nota per iductionē: aut a signo: aut per cōpositionem ꝛ diuisionē superioꝝ in sua iferiora: vt dic̄ cōmētatoꝛ 2⁰

Com.3. physicoꝝ. passio āt per se nota nō demōstrat̄: qꝛ ridiculuꝫ est temptare demōstrare motū ē aut naturā eē. scđo

T.c.6. physicoꝝ: vbi tamē quis negaret: habet̄ vis ad ꝓbandū .s. per diffōnē subi: vt oē habens in se p̄n^u motus ꝛ quietis ē mobile: oē corpus hꝫ in se p̄n^m mot⁹ ꝛ quietis: ergo oē corpus ē mobile: maioꝛ ē nota in eīctis terminis. minoꝛ aūt ꝓbat̄ a signo: aut per experientiam. ¶ Dōm igitur est ad euidentiam egidꝫ: ꝙ mathematicus nō demōstrat ꝑ diffōnes suboꝝ: qꝛ resoluit demōstratiōes suas ꝛ passiones i passiōes ꝑ se notas: ꝛ ita ꝯtingit iterdū in nālibus ꝙ passiōes p̄me in quas fit resolutio sunt per se note. iō nō vlteri⁹ demōstrat̄. ¶ Ad phꝫ dicentē ꝙ rō p̄mi termini ē me^m in demōstratiōe. cōcedo: vñ si p̄ma passio demōstrat̄ me^m ē diffō eius nō idemptica sed causalis: nā aīal rōnale ē diffinitio idēptica hoīs di. gd est hō: ꝛ est diffō ꝓpter quid cuiusꝫ passionis sequentis dicens cām ꝓpter quā talis passio est in suo subo. ¶ Prima ergo passio demonstrat̄ ꝑ diffinitionē p̄cedentē explicite dicentem ꝛ formalr̄ gd subi ꝛ ꝓpter quid passionis demonstrate ꝛc̄. ¶ Scđa ergo passio demōstrat̄ ꝑ passionē p̄cedentem q̄ est sua diffō cāl's dicēs iplicite ꝛ virtualiter quid subi ꝛ explicite ꝓpter quid passionis sequētis. ¶ Scđo notandū est ꝙ sicut p̄ncipia que sunt dignitates igrediūtur demōstrationē so^m virtualr̄: ꝛ p̄n^a. que sunt p̄misse vltime passionis solū formalr̄: p̄ncipia vero que sunt p̄misse aliaꝝ passionū igrediunt̄ demōstrationem formalr̄ ꝛ virtualiter. Ita diffōnū quedam vitualr̄ solum ingrediūtur demōstrationē: vt diffinitiones habentes passiones per se notas: quedam igrediunt̄ solum formalr̄. vt diffōnes vltimaꝝ passionū: siue diffinitio subiecti habentis solum vnā passionē: vt dato ꝙ albū nō habeat nisi illaꝫ passionē disgregati^m visus: quedāꝫ virtualr̄ ꝛ formalr̄: vt diffinitiones quib⁹ demōstrant̄ ꝓprie passiōes: ille igrediuntur formalr̄ istas demōstratiōes: ꝛ virtualr̄ oēs demonstrationes oīum aliaꝝ passionuꝫ sequentiū: iō in demonstrationibus mathematicis diffinitiones suboꝝ ingrediuntur virtualr̄ demōstrationē: sed non formalr̄: nūqꝫ. n. demonstraretur hēre tres angulos eq̄les duob⁹ rectis de triangulo nisi supponeret̄ diffinitio trianguli: videlicet figura tribus lineis cōtenta. ¶ Iō dicit phūs p̄mo posterioꝝ ꝙ de subo oꝫ p̄supponere gd est.) Ex predictis pꝫ istas auctoritates Arist. adductas ꝑ prima opinione cōcludere: concedo. n. ꝙ oīs demonstrationis ipꝫ ꝙ quid ē. ē p̄ncipiū formalr̄ vel virtualr̄: ꝛ ꝙ iste diffinitiones sint dyaletice ꝛ vane: que non faciūt apparere formaliter vel virtualr̄ cām oīum accidentiū ꝓprioꝝ: ꝛ ꝙ tunc vnumqꝫ ē pulcherrime diffinitum cū de ipsa diffinitione apparet formalr̄ vel virtualr̄ cā oīum accidentium sui subiecti: ꝛ consequenter concedit̄ ꝙ mediū i demonstratione potissima dicit quid subiecti: ꝛ ꝓpter quid passiōis: ꝛ hꝫ formalr̄ vl' vitualr̄: q̄re ꝛc̄. ¶ Text⁹ com. ii.

Quare s̄m quascūqꝫ diffinitiōes nō cōtingit accidentia cognoscere: sed neqꝫ de ipsis imaginari facile: manifestū ē ꝙ dialectice dicte sunt: ꝛ vane oēs.

¶ Tertia ꝯ: si aliq̄ ē diffō ꝑ quā n̄ pt demōstrari ꝓpa passio de subo illa est dyaletica ꝛ vana. pꝫ. qꝛ talis non deseruiret in demōstratione: oīs eni diffō constans ex p̄ncipys spēi que dicunt̄ eē p̄ncipia passionis ē apta nata passionē demōstrare de subo. si igit̄ ē aliq̄ diffinitio que nec formalr̄: nec virtualr̄ cōponeret̄ ex hꝫ p̄ncipys illa esset dyaletica ꝛ vana: qꝛ nō esset mediū ad demonstrandum aliquā passionē. ¶ Lege lraꝫ. (Quare s̄m q̄scūqꝫ diffinitiones nō cōtingit accidentia cognoscere. sed neqꝫ cōiecturari). i. imaginari (de ipsis facile est māifestū ꝙ dyaletice) diffōnes (dicte sunt ꝛ vane oēs.) ¶ Notandū s̄ꝫ Cōmentatorē cōmento vndecimo ꝙ oīs diffō ꝑ quā nō cognoscunt̄ accidentia nō dr̄ diffō nisi equiuoce: aut qꝛ in ea collocat̄ aliqd̄ s̄m: aut qꝛ cōponit̄ ex causis remotis ꝛ accidentibus: verbi gratia. si diffiniat̄ hō ꝑ aīal rationale immortale: aut per subām aīatam sensitiuaꝫ: aut per ens ꝓductū ab aīali rōnali sano: q̄libet istaꝝ diffōnū est dyaletica. i. sophistica ꝛ vana: qꝛ per nullā istaꝝ diffinitionū cognoscunt̄ accidentia ꝓpria hoīs: p̄ma enim cōcludit subm. n. s. hoīem esse imortalē. Scđa datur ꝑ cās remotas: qꝛ lꝫ sequat̄. hoc nō ē suba aīata sensitiua. ergo hoc nō est hō: non tamē sequit̄ hoc est suba aīata sensitiua: ergo hoc est homo. Tertia datur per cās accn̄tales. s. aīal sanū ꝛ rōnale sanū: qꝛ accidit hoī ꝓduci ab animali sano: ꝛ rōnali sano: cū ita bene possit ꝓduci ab animali egro sicut ab animali sano. ¶ Sed dubitat̄. qꝛ dato illo sequeret̄ ꝙ diffinitio aīalis sit dyaletica ꝛ vana. s. suba animata sensitiua: qꝛ est data per causas remotas. s. per subām ꝛ aīatā que sunt cause remote. ¶ Itē seq̄t̄ ꝙ hec diffō. aīal rōnale. sit dyaletica ꝛ vana: qꝛ per illaꝫ nō pōt demonstrari aliqua passio sui subiecti: qꝛ dicit Ari. p̄mo poste. ꝙ in oī demonstratione mediū ꝛ extrema debent esse eiusdeꝫ generis. ¶ Ad p̄mū dr̄ ꝙ lꝫ substantia sit cā remota: non tñ animatū ꝛ sensitiuū: qꝛ īter corpus aīatū ꝛ aīal nō mediat aliqd̄ gen⁹: nec sensitiuū pōt eē dr̄a alterius ꝗ̄ animalis. ¶ Ad secundū dicit̄ ꝙ genus q̄druplr̄ sumit̄: nālr̄: p̄dicamētalr̄: anologice: ꝛ atributiue. Genus nāle ē illud in quo cōicant oīa gn̄abilia ꝛ corruptibilia. ꝛ sic mā p̄ma dicit̄ esse genus: qꝛ ad modū generis contrahibilis ē ꝑ formas nāles. Dic̄ Arꝝ. secūdo physicoꝝ.

T.c.7 ꝙ in alia ꝛ alia spē est alia ꝛ alia mā. Genus p̄dicamentale est illud in quo cōicant idētice plures spēs: ꝛ sic aīal vel corp⁹ dr̄ eē gen⁹. Sed gen⁹ anologū ē illud quod importat plura s̄m eādē rōnē. lꝫ s̄m prius ꝛ posterius: ꝛ sic suba dr̄ in sua maxīa cōitate ge⁹. Genus aūt attributiuū ē illud in quo cōicāt oīa eēntialr̄ ordinata in aliqua scia. ꝛ sic methaphysice ens dr̄ esse gen⁹ atributiōis: ꝛ aīa vel corpus aīatuꝫ libri de aīa. ¶ Dicendū igit̄ ad rōnē ꝙ lꝫ subm diffinitio ꝛ passio nō sint eiusdē generis p̄dicamēti: tamē sunt eiusdē generis subi attributionis: de quo dicit Arꝝ. p̄ posterioꝝ. q̄ lꝫ scia ē vni⁹ generis subi ptes nec passiones cōsiderans: ꝛ qꝛ nō ꝯtingit demōstrantē descēdere de genere in gen⁹: q̄re ꝛc̄. ¶ Text⁹ cōmēti. iz. 2. 5 th.

Dubitationē aūt hꝫ ꝛ passiōes aīe vtrū cōes sint oēs cū eo qd̄ hꝫ aīaꝫ: an sit ꝛ aliqua aīe ꝓpria ipsius. Hoc. n. accipere gdē necessariū est: non aūt accipi

facile pōt. Videtur aūt plurimoꝝ quidē nullū sine corpore pati nec facere: vt irasci: cōfidere: desiderare: ꝛ omnino sentire. Maxime autē assimilaꝛ proprio intelligere.

¶ Postq̄ Ar. mouit dubitationes vel q̄ōnes tangentes aīam quo ad intrīseca ꝛ extrīseca: ꝯsiter mouet vnā q̄ōnem tangentē aīam quo ad extrīseca solū: comparando comparationes anime ad corpora: ꝛ duo facit: nam p̄mo mouet q̄ōnem: sc̄do soluit eam ibi. (Si aūt ꝛ hoc ꝛc̄.) Questio est ista. vtrū quelꝫ operatio aīe sit cōis aīe ꝛ corpori: aut aliqua sit operatio aīe que a corpore non dependeat. prima pars videtur vera ꝑpter multas opationes aīe q̄ necessario a corpore dependent: vt ira: cōcupiscentia: desideriū: confidentia: ꝛ sensus nullam istarū opationū posset anima facere vel pati sine corpore; nec econtra. Intelligentie enim separate has operationes non habent: secunda pars apparet vera ex quo intelligere videꝛ operatio ꝓpria anime intellectiue a corpore nō dependēs: ex quo intellectus non est virtus organica sicut irascibilis vel concupiscibilis. ¶ Lege litteram. (Dubitationem aūt habent ꝛ passiones aīe vtrū sint cōes) anime (ꝛ habentis) animam: (aut sit aliqua aīe ꝓpria ipsius) corporis (hoc enim accipere quidē necessariū est) ex quo p̄ncipalr determinaꝛ de corpore animato (non aūt leue) propter difficultates ex oī parte ꝯtingentes (videꝛ aut plurimarū quidem) id est plurimarū opationū anime (nullum sine corpore pati: neq̄ facere) anima (ꝛ irasci: confidere ꝛ oīo sentire) ex alio aūt (maxime videꝛ ipsum intelligere ꝓprium ipsi anime.) Notādū p̄mo sc̄dū Cōmentatorē cōmento. 12. q̄ possibile est q̄ aliquid nō cōicans corpori sit in rebus existentibus in corpore: ꝛ possibile est q̄ actio alicuius nō cōicantis corpori sit non existens in aliquo eoꝝ que sunt in corpore: sicut ergo intellectus nō est corpꝰ nec virtus in corpore ꝑpter inherētiā licet non possit a corpore separari. Ita opatio illius que est intellectio: aut volitio nō fundaꝛ in corpore sed in intellectu: loquitur de possibili: ꝛ hoc demōstrabiꝛ tertio hꝰ. ¶ Secūdo ē nōndū sc̄dm Cōmentatorē cōmento eodē q̄ in p̄mo instrō sensus non appet passio manifesta apud sentire sic̄ apparet in iracūdia ꝛ verecūdia ꝛ in alijs passionibus attributis anime sensibili vel ꝯcupiscibili: intelligere aūt valde latet ꝛ multas habet dubitationes. Ita q̄ ꝑ p̄mū instrumentū potētie sensitiue q̄d ē visus a parte exteriori vel sensus cōmunis a parte interiori non ita apparent operationes anime sensitiue cōicari corpori sicut per instrumentum cōcupiscibilis ꝛ irascibilis potentie: sed de opationibus aīe intellectiue est magnū dubiū: q̄ nō fundaꝛ in corpore ꝛc̄. ¶ Textus cōmēti. 12.

Si autē ꝛ hoc phātasia quedam: aut non sine phātasia: nec hoc vtiq̄ continget sine corpore esse.

¶ Pro responsione ad istam q̄ōnem Ar. ponit istam conclusionē nulla est ꝓpria opatio aīe que nō īdigeat corpore ꝛ non cōiceꝛ corpori. Probaꝛ tripl'r. ꝛ p̄ sic. si aliqua est opatio ꝓpria aīe: que non indigeat corpore: nec cōiceꝛ corpori maxime videꝛ esse intellectio que est operatio aīe intellectiue: sed hec non: q̄ intellectus est fantasia: vel nō operatur sine fantasia. Sed fantasia indiget corpore ꝛ quelibet sua opatio cōicatur corpori. ¶ Lege litteram. (Si aūt) est aliq̄ ꝓpria operatio anime (ꝛ hoc est) illud. s. intelligere (fantasia quidē aut nō sine fantasia) est intellectus (nec continget vtiq̄ hoc) intelligere (sine corpore eē.) Notandū p̄mo p̄hs dicere intellectionē esse fantasiā: vel nō esse sine fantasia: quia non itendit hic determinare de quiditate intellectus: sꝫ solum intendit declarare nullam passionē esse vel operationē aīe ꝓpriam sine corꝛ: siue ponatur intellectū esse fantasiam ꝛ virtutē organicā more antiquoꝝ: siue ipsum esse virtutē immālē secūdū doctrinam suam quā tradit tertio huius. ¶ Sc̄do notandū est q̄ videꝛ p̄hs hic sibi ipsi cōtradicere in sc̄da cōclusione alterius lectionis: dixit enim ibi q̄ de anima est demōstrabilis aliqua passio demonstratione potissima: sed q̄d demonstraꝛ de aliquo nulli alteri cōpetit. p̄mo posterioꝝ: igiꝛ aliq̄ passio est sic ꝓpria aīe q̄ nulli alteri cōpetit: cuiꝰ oppositū hic asserit dicens q̄libet passionem aīe corpori cōpetere. Dicendū est q̄ passio q̄drupl'r sumiꝛ: p̄mo pro nāli vel conuertibili ꝓprietate de qua dꝛ p̄mo posterioꝝ q̄ ꝓpria passio est demonstrabilis de suo subō: ꝛ sic oē ꝓprium sūptū q̄rto mō dꝛ ꝓpria passio sui subi: vt risibilitas hoīs ꝛ hynnibilitas equi. Secundo sumiꝛ passio pro qualitate de facili cā adueniente suo subō vt rubedo in facie vl' palledo ꝓpter timorem aut verecūdiam de qua loquitur p̄hs in capitulo de p̄dicamētis de qualitate dicens. q̄ tertia species q̄litatis ē passio vel passibilis q̄litas. Tertio sumiꝛ passio pro respectu patiētis opposito actioni que est respectus agentis de qua dicit auctor sex p̄ncipioꝝ. q̄ passio ē effectus illatioq̄ actiōis. Quarto sumiꝛ passio pro oī operatione recepta in aliquo: ꝛ sic q̄litates materiales vt albedo nigredo caliditas frigiditas ꝛ hꝰ. dicuntur passiones māe: ꝛ q̄litates spūales vt ītellectio volitio ꝛ habitꝰ istarum dicunꝛ passiones aīe: ꝛ de talibus loquiꝛ p̄hs hic cū dicit illa a corpore dependere ꝛ corpori cōicari. In alia autē lectione locutus est de passione sumpta p̄mo modo que est ꝓprietas demōstrabilis. Intelligendū tū q̄ passionem ꝯuertibilē eē ꝓpriā alicui cōtingit dupl'r: aut q̄ sibi p̄mo conuenit: aut q̄ sibi p̄ncipal'r conuenit: q̄titas enim est ꝓpria passio māe: q̄ p̄mo sibi conuenit: sed non q̄ sibi p̄ncipaliter conuenit: īmo est ꝓpria ꝯposito nāli: q̄ sibi p̄ncipal'r cōpetit. nō. n. competeret mãe nisi ꝑ ꝯpositum: ꝛ ita poꝰ ītellectiua ē ꝓpria passio aīe intellectiue: q̄ sibi p̄mo ꝯuenit: ꝛ est ꝓpria passio hoīs: q̄ sibi p̄ncipal'r competit. non. n. illa passio cōpetit aīe itellectiue nisi ꝑ hominem. ¶ Textus cōmenti. 13.

Si quid igitur aīe operū aut passionū ꝓpriū: continget vtiq̄ ipsam separari. Si vero nullū ē ꝓpriū non erit vtiq̄ separabilis. Sed ē de ipsa sicut de recto cui inq̄ntū rectū multa accidūt: vt tangere eneam sperā s'm punctū: non tū tangit ab hoc separatū rectū. Inseparabile. n. siquidē est: cū semper quodā cum corpore sit.

¶ Secūdo arguiꝛ sic si aliqua est operatio aīe nō dependens a corpore: illam contingit a corpore separari: sꝫ nullam opationē aīe ꝯtingit a corꝫ separi: sic nec ipsam aīam: ergo nulla ē sic ꝓpria opatio aīe: pꝫ consequentia cū maiori: q̄ q̄ ē p̄mū alicui pōt a quolꝫ alio separari: ꝛ minor arguiꝛ sic. ita est de aīa ꝛ operatiōibus eius respectu corporis naturalis: sic de linea respectu corporis mathematici: sed linea vel sua operatio nō est sepabilis a corꝫ mathematico: īmo necessario est in illo: ergo per idem nec anima nec sua operatio ē a corpore nāli sepabilis: sꝫ necessario iest corpori nāli: a quo sua operatio separi nō pt. ꝯsa bona: maior pꝫ a sufficienti silitudine: ꝛ minor declaraꝛ ex eo q̄d linea recta dū est ī corꝫ mathematico pt tāgere spericū in puncto: q̄d nō posset si eēt separata: q̄ nō

esset. ❡ Lege litteram. (Siquidē igit̄ est aliqđ aīe operum aut passionū ꝓpriū cōtingit vtiqꝫ ipsam) animā vel passionē (separari si vero nullū est proprium) ipsi⁹ (vtiqꝫ non erit sepabilis) anima vel operatio a corpore. (Sed sicut recto inq̄ʒtū rectū multa accidunt vt tangere eneam sperā zᵐ punctū. nō tñ tanget ab hoc separatū rectum: inseparabile enim) est qđcūqꝫ sit illud. (Siquidem cū quodam corpore est) dicit enim cōmentator cōmenta. 13. ꝙ nulla operatio fundata in corpore potest eē abstracta. Sed necessario ē generabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ omnis operatio que non indiget corpore est abstracta perpetua ⁊ eterna. Notandū p̄ma p̄hm apparēter defectuose arguere ꝓcedendo a conditionali cū cōtradictorio antecedentis ad contradictorium consequentis: vt si aliqua est propria opatio aīe continget illā separari. Sʒ nulla est propria operatio aīe: igit̄ nullā cōtingit separari. Ad hoc respondet temistius vt testat̄ cōmentator cōmento. 13. dī. ꝙ qñ cōsequēs ponit̄ sub forma potentialis vel contingentis potest argui a destructione antecedentis: verbi gratia: vt hic. si vniuersale est aīal: possibile est ꝙ sit homo. sed hoc vniuersale non est aīal. ergo impossibile est ꝙ sit homo. Hec responsio implicat. Nos quero si illud consequens p̄hi sequit̄ necessario ex antecedēte vel non. si nō. ergo cōditionalis Ar. impossibilis: si sic. ergo per cōmentatorē ꝺʒ argui a destructione ꝯñtis ad destructionē antecedentis: nec exᵐ est ve᷑: q̄r nō sequit̄ si hoc vl'e ē antechristus possibile ē vt sit antechrist⁹. Sʒ hoc vl'e nō est antechrist⁹ ergo īpōle ē ꝙ hoc vl'e sit antechristus demōstrato hoīe cōi: Egidius vero dicit p̄hʒ arguere ex cōuertibilibus: nā si aliqua ē ꝓpria opatio aīe potest anime separatim cōpetere absqꝫ eo ꝙ cōicet̄ corpori: ⁊ eꝯ si pōt separatim cōpetere aīe est ꝓpria sibi: cuꝫ igitur in terminis conuertibilibus possimus arguere indifferēter a destructione antecedentis vel consequentis sequit̄ Ar. in argumēto nō defectuose ꝓcedere. Itē hec responsio est difficilis: quia mihi videt̄ ꝙ ille ꝓpositiones non conuertant̄. aliqua opatio est ꝓpria aīe: ⁊ aliqua operatio pōt anime cōpetere sine corpore: q̄r lʒ ex p̄ma seq̄t̄ zᵃ. nō tñ ecōtra. dato enī ꝙ aīa sit a corpore separabilis vt dicat Egidius credēs illud eē de ītentiōe Ar. aꝯñs est ve᷑: ⁊ ꝯñs fīʒ. qñ ītelligere posse aīe ꝯpeteret sine corpore: ⁊ tñ nō eēt sibi ꝓpriū: īmo eēt cōueniret ītelligētys separatis: ꝓpꝑea tam hec q̄ʒ alia r̄nsio deficit in eo ꝙ īponit p̄hō arguere per fallaciaʒ petitiōis p̄ncipy: dicunt enim phylosophū arguere ad destructione aꝯñtis sumēdo hāc. nulla opatio ē ꝓpria aīe: quā ipse deberet ꝓbare. Dōm ē ergo aliter ꝙ Ar. ponit aꝯñs loco ꝯñtis ī cōditionali: cuꝫ enī dic̄. Si nulla ē opatio ꝓpria ipsi⁹ ñ erit sepabilis: hec ꝓpō. nulla opatio ē ꝓpria ipsius. est ꝯñs: ⁊ ista. non est separabilis: est aꝯñs: vel saltē contradictorium aꝯñtis conditionalis maioris: vt p̄mitus in l'ra est argutū. vnde sicut Ar. sōm aliqñ ponit loco predicati vt in prima elencoꝝ dicendo sanabat̄ laborans: ⁊ in p̄mo peryermenias ē hō iustus non est homo iustus: vbi tam ly homo q̄ʒ ly laborans est subm. Ita aꝯñs aliqñ ponit loco cōsequētis. Pōt tamē esse defectus translationis seu translatoꝝ vel scriptoꝝ. ❡ Secūdo est notandū ꝙ Ar. hic vr̄ sibi ipsi ꝯdicere ⁊ in secūdo h⁹. vbi dicit ꝙ separat̄ hec. s. aīa ab hoc. s. corpore vel intellectus separatur a corpore tāq̄ʒ ꝑpetuū a corruptibili. respondet̄ ꝙ forma dr̄ tripl'r a corpore separari: p̄mo per elongationeʒ: quō separat̄ forma ligni a forma lapidis per distantiā situalem. Secūdo per īformationē eo modo quo itell'ᵃ. separat̄ a celo: q̄r illud non actuat nec informat. Tertio per inherentiā: quō intellectus human⁹ separat̄ a corpore ꝓpter suā eternitatē: nō enim inheret humano corpori: sed bene īformat: ⁊ sic loquitur Ar. scđo h⁹ de separatione: hic aūt loquit̄ de separatione p̄ma vel scđo modo sumpta: vnde intellectus humanus licet separaret̄ ab isto corpore ⁊ ab illo tam per īformationē: ⁊ per inherentiā q̄ʒ ēt per elongationē: non tamē separat̄ a corpore simpl'r nisi per inherentiam: ponendo ipsiuʒ vnicū ī oīb⁹ hoīb⁹ iuxta intentionem Ar. ⁊ cōmentatoris tertio h⁹ ⁊c̄. ❡ Textus cōmenti. 14.

T.c.21. — T.c.c.5.

Videtur aūt ⁊ anime passiones oēs cū corpore eē: ira māsuetudo: timor misericordia cōfidentia: adhuc gaudiuʒ ⁊ amare: ⁊ odire: sil'r. n. cū his patit̄ aliquid corpus. indicat aūt hoc aliqñ a duris qđē ⁊ manifestis passionibus concidentibus nihil exacerbari. aut timere. Aliqñ autē ⁊ paruis ⁊ debilibus moueri cū accendat̄ corpus ⁊ sic se habeat sicut cū irascitur. Adhuc āt magis hoc manifestū. Nullo eni terribili īminente in passionibus fiunt his aliqui timentes.

❡ Tertio argui᷑ īductiue. oēs opationes aīe absqꝫ itellectione dependent a corpore ⁊ sunt totius coniuncti: ergo per idem ⁊ intellectio: pꝫ consequentia: q̄r non videt̄ oēs opationes p̄ter vnā dependere a corpore: antecedens pꝫ in singulis: nam ira: māsuetudo: timor: mīa: confidentia: gaudiū: amor vel amare: odire: ⁊ hꝫ. dependent a corpore: qđ probat̄ sic: oīs operatio facta cū alteratione ⁊ trāsmutatiōe corporis necessario depēdet a corpore. sꝫ vnaqueqꝫ dictaꝝ passionū est hꝫ. ergo ⁊c̄. pꝫ ꝯñā cū maiori: ⁊ minor argui᷑. nā aliqñ a duris ⁊ manifestis passionib⁹ superuenientib⁹ cōtingit aliquē nō ꝓmoueri ad iram nec ad timorē: aliqñ aūt a paruis ⁊ debilibus passionib⁹ contingit aliquē moueri ad irā: sic ille qui ex paruia eā multū irascit̄. Sed ista non possent esse sine motu corporis: igitur ⁊c̄. Et ꝯfirmat̄. nā aliqui sunt talis cōplexiōis ꝙ nullo īminente terribili sunt timentes sicut melancolici quibus occurrūt fantasmata nigra ⁊ obscura: aliqñ āt nō timent magno īminente terribili vt sanguinei ⁊ colerici: modo hoc non posset eē nisi cooperaret̄ corpus alicuius. Lege l'ram. (Vident̄ aūt ⁊ anime passiones oēs esse cuꝫ corpore: ira: māsuetudo: timor: mīa: confidentia: adhuc gaudiū amare ⁊ odire: simil'r. n. his patitur aliquid corpus: indicat aūt hoc aliqñ duris ⁊ manifestis passionib⁹ accidentib⁹). i. superuenietib⁹ (nihil exacerbari). i. aliqñ nō turbari (aut timere: aliqñ ⁊ a paruis ⁊ debilibus moueri cū accendat̄ corpus ⁊ sic se habeat) sicut (cū irascit̄ qs faciliter) adhuc autē maniᵐ hoc magis: nullo. n. terribili īminēte in passionibus fiūt his aliqđ timentes.) ❡ Notandū secūdū cōmentatoreʒ cōmento. 14. ꝙ forme ꝓuenientes in ista aīa. s. sensitiua apud passionē ⁊ motū sunt forme in mā: ita ꝙ nō so° albedo ⁊ nigredo ⁊ alie forme māles fundant̄ in mā: sed ēt forme vitales scꝫ: ira: timor ⁊ alie q̄ p̄supponūt motū corporis. ❡ P̄rimū dirᵐ ē istud videt̄ ꝙ aīa aliquā habeat opationē: quā nō cōicat cum cōposito animato: q̄r informare ⁊ inherere sunt opationes anime quas nō cōmunicat composito: nullū enī cōpositū informat vel inheret sed hꝫ aīa. ❡ Scđo q̄r intellectus possibilis itelligit itellectū agenteʒ intellectione perpetua: sed nullus hō itelligit itellectū agentē intellectione perpetua: ergo aliqua est operatio aīe: que non cōmunicat̄ corpori: pꝫ ꝯñā cū minori: q̄r nullus hō est eternus: maior vero est cōmentatoris in tertio de anima. igitur ⁊c̄. ❡ Ad p̄muꝫ dicit̄ ꝙ aīam vniri corpori pōt tripl'r

Com.5.

itelligi. Primo per inherentiã ꝛ informationē: ꝛ sic nutritiua vegetatiua vel sensitiua vnitur corpori. Informat enim corp⁹ organicuȝ: q꞉ dat sibi esse ꝛ vitã: etiã sibi inheret: q꞉ generaꝫ ꝛ corrūpiꝫ cum illo. ⸿ Secūdo vnitur anima corpori per īformationē ꝛ non inherentiã: vt intellectus humano corpori: nō quidē per inherentiã: q꞉ non generaꝫ nec corrūpiꝫ cũ illo: cũ sit perpetu⁹ ꝛ immortalis vt hētur tertio huius: tñ informat ipsum ex quo resultat vnũ ens per se: qḋ ē hō ex corpore ꝛ aĩa ĩtellectiua. Tertio vnitur anima corpori non per informationē nec per inherentiã. Sed per presentiã ꝛ indistantiã: ꝛ sic intelligentia vniꝫ celo illi applicata per motũ: nō.n. sibi inheret: q꞉ non dependet a corpore celesti: cũ sit simplr abstracta: sed celum dependet ab illa. per Cōmentatorem pmo physicoꝝ: nec ēt ipsum īformat: q꞉ ex illa ꝛ corpore celesti non fit aliquid de vnit: aliter.n. moueret ītelligentia siꝫ cũ ipso orbe: sicꝫ ps ad motum totius: qḋ est ꝯ Arꝫ. octauo physicoꝝ. Sumēdo ergo aĩaȝ pmo vl' secūdo mō ista nō pōt hēre opationē quã nō cōmunicet corpori aĩato: q꞉ sicut per infoꝛmationē dat esse. Ita per informationem dat cōposito qḋlibet suũ operari. Sed aĩa sumpta tertio mō hꝫ opationē quã nō cōmunicat composito naturali. s. intelligere ꝛ velle: cum ergo dicit phs oēm opationē aĩe esse cōem sibi ꝛ cōiuncto: loquitur solum de aĩa corpori vnita per inherentiam vel informationē de aĩa aũt nō inherente nec informanre nullã facit mentionē. Quia illa est īmobilis localr: ꝛ nullũ tale ē physice considerationis: vt hētur scḋo physicoꝝ. Sed ad rōnē diciꝫ ꝙ informare vel inherere nō sunt operationes anime nec alicui⁹ forme: sed sunt dispōnes agentis disponentis materiam ipsam per formã naturaliter actuantes. ⸿ Ad secundũ dicitur ꝙ sicut intellectus intelligit intellectione eterna: ita quilibet homo intelligit intellectiōe eterna: q꞉ eadē est intellectio qua intellectus intelligit ꝛ hō intelligit: nullus tñ homo eternalr intelligit sicut nec aliquis homo eternalr est: vñ q꞉ intellectus est perpetuus eternalr intelligi tom intellectũ agentē quã alia: vna ꝛ eadem intellectione eterna. Sed non est ita de homine ꝑpter suã mortalitatē cōcediꝫ tñ ꝙ eternalr aliquis homo intelligit hac intellectione eterna. Sed de hoc in tertio magis diceꝫ ꝛc. ⸿ Secūdũ dubiũ videꝫ ꝙ aĩa aliquã opationē hēat ad quã nō coopeꝫ corpus: q꞉ si ad oēȝ operationē aĩe corpus cōcurrerret: ergo vel in rōne obiecti: vl' subti: vel organi. nō in rōne subi: q꞉ intellectio non fundatur subiectiue in organo. secūdũ cōmentatorē hic: nec in ratione organi: q꞉ intellectus nō est virtus organica: vt habeꝫ tertio huius. nō ēt in rōne obiecti: q꞉ non semp intellectio vel volitio terminaꝫ ad corpus tãꝗ̃ ad obm: vt intellectio aut volitio de deo hita aut de aliqua intelligētiaꝝ. ⸿ Scḋo arguiꝫ sic. corp⁹ actuatũ ab aĩa pōt habere opationē sine cōcursu aĩe: igiꝫ per ideȝ anima sine concursu copoꝛis: ꝛ ꝯña. q꞉ aĩa maioris est actiuitatis ꝗ̃ corp⁹: antecedens manı̄m est: nã corp⁹ actuatũ ab aĩa pōt calefacere: ꝛ frigefacere: sensum īmutare: spēs sensibiles multiplicare sine concursu aĩe: ꝛ pꝫ ex eo: q꞉ in absentia anime ipsum non minus tales opationes ageret. Et confirmaꝫ auctoritate Arꝫ. dicentis in cōclusione tertia huius ꝓlogi: ꝙ alique operationes sunt ꝓprie aĩe: alique ãt cōes sibi ꝛ cōiuncto: ꝛ cōmētator dicit cōmēto. 12. ꝙ Arꝫ. extimatus ē ꝙ passio itellectus ē ꝓpria: ꝛ nullã hꝫ cōiunctionē cũ corpore. ⸿ Ad oĩa ista rñdeꝫ. ad pmum negaꝫ ꝯña. q꞉ oĩs opatio aĩe dependet a corpore tanꝗ̃ ab obiecto. subiecto vel organo vel medio: visio eni dependet pͦ a corpore tanꝗ̃ ab obiecto: q꞉ nō pōt cāri visio nisi obiectiue concurrat quãtitas trine dimensionis: que non est color sed corpus. ⸿ Secūdo dependet a corpore tanꝗ̃ a medio: q꞉ necessario exigiꝫ mediũ dyaphanũ aereũ vel aqueũ ad hoc ꝙ fiat visio. Tertio dependet a corpore tãquã ab organo: q꞉ pupilla ē istrm quo visus recipit visionē. ⸿ Quarto dependet a corpore tãꝗ̃ a subiecto. q꞉ non solũ fundaꝫ in ipsa anima visio: sed ēt in corpore: intellectio autē nō dependet a corpore. nec sic obo: nec sic subo: nec sic organo: sed sicut medio: sicut enim aer vel aqua ē mediũ inter potentiã visiuã ꝛ obiectũ sine quo nō posset fieri visio: ita corpus ē mediũ iter itellectũ ꝛ obiectũ suũ sine quo non posset fieri itellectio. ⸿ Ad secūduȝ negatur ꝯña: sic nō sequiꝫ. mediũ dyaphanũ pōt habere opationē non cōcurrēte po⁹ visiua. igiꝫ per idē po⁹ visiua potest habere opationē sine medio dyaphano: ꝛ hoc ideo: q꞉ potentia: visiua dependet a dyaphano in ratōe medij: ꝛ sic intellectus a corpore. Et tunc ad arm cũ dicitur. aĩa est maioris accidētis ꝗ̃ corpus: igiꝫ pōt operari sine corpore sicut corpus sine anima: negaꝫ ꝯñtia: q꞉ aĩa indiget corpore vel vt medio: vel vt subiecto: corpus aũt nō idiget anima aliquo illoꝝ modoꝝ. ⸿ Et ad ꝯfirmationem diciꝫ ꝙ ad opationē anime contingit sibi quadrupliciter aliquid cooperari. s. actiue passiue: mediatiue ꝛ dispositiue: verbi gratia: ad visionē cooperatur color vel lux: actiue agendo istam: potentia auteȝ visiua cooperaꝫ passiue recipiendo eam. Sed aer cooperatur mediatiue: q꞉ ipse est mediũ: per qḋ fit visio: lumē vero cooperatur dispositiue: ita in proposito ad itellectionē cooperaꝫ fantasma actiue: ꝛ itellect⁹ passiue: corp⁹ autē mediatiue: ꝛ qualitates pme ac etiã secūde dispositiue: q꞉ disponūt corpus. vt possit esse mediũ melius ad itelligēdũ: dicit.n. phs scḋo huius. ꝙ molles qdē carne aptos mente dicim⁹: q꞉ igiꝫ ad visionē ꝛ sensationē occurrit tam corp⁹ ꝗ̃ aĩa passiue ꝛ subiectiue: ad itentionē aũt nō concurrit corp⁹ passiue nec subiectiue. Jdeo visio: sensatio: dolor: ꝛ huiusmodi dicunꝫ ēt opationes toti⁹ cōpositi: itellectio aũt ꝛ volitio dicunꝫ opationes ꝓprie aĩe itellectiue: ꝛ ita ē aliꝗ̃ opatio aĩe nō absolute ꝙ a corpore dependeat ꝛ ad istã ēt cooperetur corpus. Jō cōcedenda sunt ambo dicta. s. Arꝫ. ꝛ cōmentatoris: ex quoꝝ nullo sequiꝫ quin oĩs opatio aĩe a corpore dependeat: licet eni itellectio nō habeat ꝯiūctionem cũ corpore quia nō subiectaꝫ in corpore: tñ ad illam cōcurrit corp⁹ ꝛc. ⸿ Text⁹ cōmenti. 14.

T.cõ.3. 2.4.7.19 — T.c.30. — T.c.71. — T.c.94.

⸿ Si autem sic se hꝫ: manifestum quoniã passiones rationes in materia sunt.

⸿ Ex predictis Arꝫ. infert tria correlaria. ⸿ Primũ. diffinitio cuiuslȝ dictaꝝ passionũ dꝫ sumi ex mã. ꝓbaꝫ. nam diffinitio dꝫ explicare nãȝ diffiniti. Sed ꝗ̃libet haꝝ passionũ nãlr ꝛ necessario ē in mã: igiꝫ cuiuslȝ illaꝝ diffō dꝫ sumi cũ mã. Lege lrãȝ. (Si ãt sic se hñt) passiōes dicte. s. ira timor ꝛ hō ꝗ̃ sunt i mã (mani^m ꝙ earūdē passionũ rōnes) .i. diffōnes (i mã sũt ꝛc.) ⸿ Text⁹ cōmenti. 15.

⸿ Quare termini tales: vt irasci motus quidaȝ talis est corporis. aut partis: aut potentie ab hoc: ꝛ gratia huius.

⸿ Secūdũ correlariũ. Jsti termini. ira. tior. ꝛ hō nãlr diffiniunꝫ per mãȝ. ꝓbaꝫ. ita diffiniunꝫ sicꝫ significata illorum diffiniunꝫ. Sed significata illoꝝ diffiniunꝫ ꝑ mãȝ. per pmũ correlariũ. g ꝛc. vñ ira ē mot⁹ talis corporis: aut talis ptis. s. cordis vel sanguinis: vel alr. ira est mot⁹ poᵉ irascibilis ab appenti ꝓpēsione: ꝛ ita de alijs dicaꝫ. Lege lrãm. (Quare termini tales) sunt diffinibiles cũ mã (vt irasci ē mot⁹ qdã talis corporis aut ptis): aut irasci est motio (potentie) irascibilis (ab hoc) ꝓpēdēte (vel gratio huius ꝛc.) ⸿ Textus cōmenti. 15.

¶ Et propter hoc igitur iam phisici est considerare de aia: aut omni aut huiusmodi.

¶ Tertiũ correlariũ. ad phm naturalem ptinet considerare de anima. pbatur. ad eũdem artificẽ ptinet cõsiderare operationẽ τ illud cuius est operatio. Sed possiões predicte sunt passiones aie: de qbus cõsiderat nãlis phs; vt patuit. ergo τc. ¶ Itẽ ad naturalẽ pertinet cõsiderare de passionibus dictis: qr in suis diffinitionibꝰ includitur materia. Sed in diffinitione anime includit mã: cũ dr scdo huius. aĩa est actus corporis: igit de aĩa hz nãlis considerare. Quare tũc videndũ ẽ si ois aĩa ẽ actꝰ corporis vl' solũ aliqua. Si primũ ergo phs naturalis hz cõsiderare de oĩ anima. Si secũdũ. ergo phs naturalis nõ hz cõsiderare de oĩ aĩa: sed soluz de illa que est actus corporis. Lego lrãm. (Et ppter hec igit) que dicta sunt (ioz physici est cõsiderare de aĩa aut oĩ aut hꝰ). s. que est actꝰ corporis: vnde qr intelligentie seporate non actuant corpora celestia: nec ab illis dependent in cognoscendo τ volẽdo. Ideo non sunt physice considerationis secũdũ earuz subam: sed solum quo ad quia est: pro qͣto sunt motores orbiũ τ horũ inferioꝝ τc. ¶ Notãdũ est φ diffinitionũ exprimentiũ quid rei quedã cõponunt solum ex rõnibꝰ intrinsecis τ essentialibus: vt aĩal rõnale: qdã vero dant per dĩas extrinsecas τ accidentales: vt animal risibile. vbi pz φ includit aliqd in diffinitione eius φ nõ includitur in rõne quiditatiua eius: que est sua diffõ data a posteriori: risibilitas enĩz ĩcludit in diffõne hoĩs data a posteriori: τ non in rõne qditatiua eius: que ẽ sua diffinitio data a pori. s. aĩal rõnale: anima ergo pt dupl'r diffiniri: vno modo solũ per intrinseca: τ sic nõ est de rõne phi nãlis: sz solũ methaphisici: alio mõ per extrinseca. s. solũ per suas operationes vel mãm τ subam: τ sic est physice considerationis. vnde phs secũdo huius dat duas diffinitiones ipsius aie. quaꝝ vna includit mãm. s. actus corporis physici: τ alia operationẽ. s. pncipiũ vegetandi sentiendi secũdũ locũ mouendi τ ĩtelligendi. Circa pdicta dupl'r dubitatur: τ pmo quoniam ad phm naturalez nõ pertinet cõsiderare de aĩa: qr forma que mouẽdo nõ moueť est non physice considerationis: vt habeť secũdo phycoꝝ: sz nulla aĩa in mouendo moueť: qr oẽ qδ moueť diuidiť in ptẽ per se mouentem τ partẽ per se motã octauo physicorũ: mõ aĩa non sic diuiditur: cũ sit eiusdẽ rõnis per totũ. Itẽ nihil est de consideratione physici nãlis nisi ĩcludat motum vel mãm sensibilem: vt colligitur a pho scdo physicoꝝ: sed aĩa in sua diffõne non includit motum nec mãz sensibilez: quã diffinitionẽ dat. s. secũdo hꝰ. di. Anima est illud quo viuimus sentimꝰ τ intelligimꝰ pmũ. ¶ Ad primum dr φ aĩa in mouendo moueť per accidens: qr quelibet pars moueť ad motũ totiꝰ octauo physicoꝝ. Et ad phm octauo physicoꝝ dico φ ipse loquiť de his que ex se moueńť: sicut sunt animata: qδlibz enim tale est diuisibile in partẽ actu mouẽtẽ τ in partẽ actu motã: secũdũ φ declarat cõmentator ibidẽ. ¶ Ad secũdũ dr φ sic nõ oĩs ppositio est nãlis in qua exprimitur motꝰ: qr hec. motus distinguiť a mobili. exprimit motũ: nõ tñ est nãlis: sz methaphysica: qr idem τ diuersum sunt passiones entis. Ita nõ oportet qͣlibz ppõnẽ nãlẽ exprimere motũ: quelibet enim istaꝝ est naturalis. luna ẽ obscura: terra ẽ sperica: quarũ nulla exprimit motũ: sed sufficit nullã talez a pho cõsiderari nisi per rectũ ad motũ τ mãm sensibilez: dico ergo φ non oz oẽ cõsideratũ a pho naturali includere intrinsece motũ vel mãm sensibilem: qr de lineis vel superficie cõsiderat phs nãlis: que tñ nõ includit motuz nec mãm sensibilẽ. Sed sufficit suã diffõnẽ datã p extrinseca hoc includere: vel saltẽ illud non considerari a pho nãli nisi in ordine ad motũ vel mãm sensibilẽ. Scdo dubitať arguendo φ ĩtellectꝰ hũanus nõ est physice cõsiderationis: qr intellũ. celoꝝ nõ sunt physice cõsiderationis per separationẽ a mã. sed ĩtellectus est virtus separata a mã sz Arĩ. τ cõmẽtatorẽ tertio hꝰ: igitur. Itẽ forma: que non est perfectio mãe: nõ est physice considerationis: sz ĩtellectꝰ nõ est perfectio mãe: dicente cõmentatore tertio hꝰ φ ĩtellectꝰ nullius corporis est actꝰ. ¶ Notanduz est sz aliquos hominẽ duplicẽ aĩam intellectiuã habere: vnã per eẽntiã ingenerabilẽ τ incorruptibilẽ ĩ singulis indiuiduis speĩ hũane per applicationẽ repertã nõ p inherentiã nec per informationẽ: τ hoc nõ est per se physice considerationis plusqͣ pmus motor vel altera intelligentia separata. Aliam vero per pticipationem generabilẽ τ corruptibilem multiplicabilẽqz ad multiplicationẽ indiuiduoꝝ: τ hec dr p se physice considerationis: cũ inhereat τ informet: moueat τ moueať. ¶ Ista opio non est vera: qr lz aĩa ĩtellectiua non inhereat: tñ informat: alioquin hõ nõ esset vere vnũ: sicut nec cõpoᵐ ex celesti corpore τ intelligentia: qr igiť informat: iõ in mouẽdo mouet: τ dato φ non moueretť: adhuc esset physice cõsideratiõis: sicut mã que moueť τ nõ mouet: quia adhuc actuaret mãm τ cõsideraretť in ordine ad corpꝰ: nisi. n. intellectꝰ esset per se physice considerationis: 3ᵒ lib de aĩa non per se: sed per accidẽs eẽt ps sciẽ nãlis: qδ nõ cõcederet Arĩ. τ cõmẽtator eius Auerroys. ¶ Ad pmũ diciť φ licet nulla forma simpl'r sepata tã per inherentiã qͣ per ĩformationẽ sit physice cõsiderationis: tñ forma separata secũdũ qd. s. p ĩherentiã ẽ physice cõsideratiõis: imo dato secũdũ intentionẽ cõmẽtatoris φ ĩtellectus nõ vniať homini nec inhesiue nec informatiue adhuc est p se physice cõsideratiõis: qr oĩs eiꝰ opatio depẽdet a corpe physico. ideo dicit phs in litera φ nõ separať a corpore nãli: sicut nec linea a corpore mathematico. Sz hoc nõ contingit de intelligentijs abstractis: qr eaꝝ opationes: que sunt intelligere τ velle: non dependent a corpore. ¶ Ad 2ᵐ nego φ intellectꝰ non sit pfectio mãe: τ cũ dicat cõmẽtator φ nullius corporis ẽ actꝰ: ita φ nõ ẽ corpꝰ nec virtꝰ in corpore: dico φ ipse fuit illius opiniõis q̃ nõ ẽ tenẽda: Arĩ. aũt voluit ĩtellectũ esse actũ corporis humani: non p inherentiã: sed per ĩformationẽ: vt colligiť ex dictis suis in scdo τ tertio huiꝰ τc.

¶ Textꝰ cõmenti. 16.

DIfferẽter aũt diffiniuit physicꝰ τ dyalecticus vnũqδqz ipsoꝝ: vt iraz qd est. Hic quidẽ. n. appetitũ recõtristatiõis aut aliqd hꝰ. Ille aũt feruorẽ sanguinis aut calidi circa cor. Hoꝝ autẽ aliꝰ qdẽ assignat mãz: aliꝰ ꝟo spẽz τ rõnẽ. Rõ qdẽ eniz rei hec est. necesse ẽ aũt hãc si erit in hꝰ mã eẽ. Sicut domꝰ rõ quidẽ quedã talis: qr coopertimentum phibẽs corruptiones a ventis: imbribus: τ caumatibus. Hec aũt dicit lapides τ lateres τ ligna. Alia ꝟo in his spẽm propter ista.

¶ Postqͣ phs manifestauit iaz aĩam ẽt qͣlibet suaꝝ operõnũ diffiniri p mãz: 2ᵒ ponit dĩaz ĩter diffões nãles τ dyalecticas ponẽdo qͣtuor 2nes: quaꝝ pma est ista: diffinitio dyalectici vel logici ẽ multũ diuersa a diffinitiõe phi naturalis. Secũda 2clusio. sic dabilis est diffõ soluz per formã: ita dabilis ẽ diffõ solũ p mãz τ p vtrãqz: secũda ibi. (Necesse ẽ aũt.) Tertia 2ᵒ ẽ. diffõ data p formã τ mãz est nãlior τ dignior qͣ diffõ data p formã tãtũ: aut p

T.co.7. T.cõ.7 T.c.18. τ.24. T.c.71. T.c.30. T.c.71. T.c.24 T.c.27. τ.42.τ 60.τ.83. t.τ.c.4. τ.6. 2.4.τ.6 T.cõ.8. τ.xi. t.c.5.τ.6

mãz tãtũ: tertia ibi. (Que igiť nãlis hap̃ ₵c.) Quarta ꝯ̃ ē solus phs cõsiderat passiones nõ separabiles a mã. quarta ibi. (Aut nõ est aliquis. Prima igiť ꝯ̃ ē ista. diffõ dyaletici vel logici est multũ diuersa a diffõne phi nãlis: probatur. ille diffõnes sunt multũ diuerse: quaꝝ vna dať per mãm: ꝛ alia solũ per formã: sed diffõ nãlis dať p mãm: diffinitio aũt dyaletici vel logici datur solum per formã: igitur: maior pꝫ: minor declaratur: nã dyaletic⁹ diffiniẽs irã dicit. ira ē appetit⁹ vindicte vel punitionis: vbi nõ poniť nisi forma vel terminus formaꝫ declarans. Sed phs diffiniẽs irã dicit. Ira ē furor sanguinis vł caloris circa cor. vbi poniť materia. s. cor. ¶ Lego lrãm. (Differenter aũt diffiniũt physicus ꝛ dyaletic⁹ vnũquodqꝫ ipsoꝝ). i. vnãquãqꝫ dictaꝝ passionũ (vt ira quid est: hic qdẽ enim). s. dyaletic⁹ dicit irã esse (appetitũ recõtristationis aut aliquid huius) simile. s. appetitũ vindicte (ille autẽ). s. nãlis dicit iram esse (feruorẽ sanguinis aut calidi circa cor: horum quidẽ alius assignat mãm). s. physicus (ali⁹ vero spẽm ꝛ rõnẽ). s. logicus (ratio qdẽ hec spẽs rei) per spẽꝫ ꝛ rõneꝫ intelligit formã: forma eni est spẽs ꝛ rõ: qꝛ ab illa sumit res nomẽ specificũ ꝛ diffõnẽ: vt asserit cõmentator scdo [Com. 8.] huius. Notãdũ ſm cõmẽtatorẽ cõmento 16. ꝙ nãles differũt a disputatorib⁹. i. logicis in mõ diffiniẽdi. Diffinientes. n. formã tantũ daťt disputaores dicendo ꝙ ira est appetitus vindicte seu in vindictã: naturales vo scdm materiam: dicendo ꝙ est ebullitio sanguinis ꝛ caloris in corde. Cũ eni physicus sit artifex realis cõsiderat formã vt hꝫ esse reale: ꝛ vt hꝫ esse in mã. dyaleticus vero cũ sit artifex rõnalis põt diffinire accipiendo solũ rõnẽ ꝛ formaꝫ. Contra p̃dicta arguiť. p̃mo ꝙ logic⁹ ita bene diffinit per mãm sicut per formaꝫ: nam logicus diffinit per genus ꝛ drãm vt colligiť de intentione Ar. sexto topicoꝝ: sed genus est mã ꝛ drĩa forma secũdũ linconienseꝫ p̃mo posteriorꝝ. igitur ₵c. ¶ Itẽ p̃mo posterioꝝ dicit phs. demõstrationem eẽ per premissas veras ꝛ imediatas: sed premisse sunt mã demonstrationis ꝛ sillogismi: vt habeť secundo posterioꝝ: igiť logic⁹ diffinit per mãm. Secundo arguitur ꝙ physicus non debet definire per mãm: qꝛ illud qd̃ poniť in diffõne debet eẽ p̃n᷑ cognoscẽdi: ex q̃ diffinitio dať cã inotescendi sexto topycoꝝ. Sed mã nõ est p̃n᷑ cognoscendi: cũ nõ sit itelligibilis p se sed per accñs. s. p cõparationẽ ad mãm artificialiũ. scdo physicoꝝ. igi- [T.c.26.] tar ₵c. Et cõfirmať: si physicus diffiniret p mãꝫ aut igiť [ꝛ.7.] per mãm sensibilẽ: aut per mãꝫ itelligibilẽ: pꝫ ꝯña. qꝛ ois [T.c.16.] mã ē intelligibilis aut sensibilis. 8. metaphisice: non per [T.c.14.] mãꝫ sẽsibilẽ: qꝛ tũc diffõ sibe dareť p additamẽta. ꝯ̃ Ar. [ꝛ.15.ꝛ.17] septimo metaphysice: nec per mãm itelligibilẽ: qꝛ per illam diffiniũt metaphysici: cũ sit q̃titas cõsiderata absqꝫ materia naturali. ¶ Ad p̃mũ dr̃ ꝙ non arguiť cõtra intentionẽ nec verba phs. vñ cõcedo ꝙ logicus ex quo est [T.cõ.5.] artifex cõissim⁹ sicut metaphysic⁹ 4.° metaphysice cõsiderat oĩa q̃tuor genera cãꝝ: ꝛ per qd̃lꝫ illoꝝ põt diffinire sicut per qd̃libet illaꝝ docet diffinire: aliqñ enim diffinit per formã tantũ: vt demõstratio est sillogismus faciens scire: aliquãdo per mãm solum: vt demõstratio est ex primis veris ꝛ immediatis: aliqñ per mãꝫ ꝛ formã sil: sillogismus est oro in q̃ quibusdã positis ꝛ ꝯcessis: oro dicit formã: po᷑ ꝛ concessuꝫ est. premissa dicit mãm: due p̃me diffinitiones ponunť p̃mo posterioꝝ: ꝛ 3ª p̃mo poꝝ. Intentio igiť phi ē ꝙ ois dispõ: ꝛ maxime passio aie diffinibilis a logico ꝛ a pho diffiniť: a logico per formã tãtũ: ꝛ a pho per mãm: vñ inquit in lrã. differenter diffiniunt physic⁹ ꝛ dyaletic⁹ vnũqdqꝫ ipsoꝝ. i. vnãquãqꝫ dcãꝝ passionuꝫ. Nã appetit⁹ vindicte nõ dicit nisi formã: ꝛ ebullitio sanguinis in corde dicit mãm. Ideo p̃ma diffõ est logici vel dyalectici: ꝛ 2ª physici. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ duplex ē [Cõ. 2.] mã. s. cõis ꝛ remota: ꝛ ꝑpria ꝛ ꝑpinq̃. ſꝫ cõmẽtatorẽ scdo physicoꝝ. mã cõis vel remota ē p̃ma mã que nõ ĩgrediť aliquã diffõnẽ nãlẽ: mã ꝑpria vel ꝑpinq̃ ē cõpo᷑ ex mã p̃ma ꝛ forma nãli: siue fuerit sũbalis siue accidẽtalis: de qua dicit Ar. secũdo physicoꝝ. ꝙ in alio ꝛ alia spẽ ē alia. [T.cõ.7.] ꝛ alia mã: vt caro vel os ē mã aĩalis: ꝛ argentũ vel es est [ꝛ.8.ꝛ.21] mã phiale. ¶ Dico ergo ꝙ physicus nõ diffinit per mãꝫ p̃ma: sed p mãꝫ secũdã: que est magis nota q̃ diffini᷑: notior enim est nobis caro vel sanguis q̃ ira vel timor: cũ dr̃ aũt ergo diffinit physicus per mãꝫ sensibilẽ vel intelligibilem. dico ꝙ per materiam sensibilem: ꝛ cõsequenter concedo ꝙ nãlis diffinit per additamẽta: nec hoc est incõueniens: imo nõ ꝺꝫ aliter diffinire: qꝛ diffinire per intrinseca ꝑtinet ad metaß. q̃re ₵c. ¶ Text⁹ cõmenti. 16.

¶ Necesse est autem ₵c. vt supra.

¶ Scda cõclusio est ista. sicut dabilis ē diffõ solũ per formaꝫ: ita dabilis est solũ p mãm: ꝛ per vtrãqꝫ: pꝫ. qꝛ q̃libet dictaꝝ passionũ necessario ē forma in mã: sic forma domus. Sed dom⁹ hꝫ tres diffõnes. vnã per formã: aliã per mãꝫ: ꝛ tertiaꝫ p vtrãqꝫ: igiť per idẽ quelꝫ illaꝝ passionũ: pꝫ ꝯña cũ maiori: ꝛ minor declarať: nam dom⁹ p̃mo diffinitur p coopertmẽtũ ꝓhibẽs corruptiões a ventis ꝛ hymbrib⁹ ꝛ caumatib⁹: ꝛ hec diffinitio dať solũ p formã: qꝛ ꝓhibere corruptiões est rõne forme. Scdo diffiniť per lateres lapides ꝛ ligna q̃ sunt mã dom⁹. Tertio diffiniť p coopimẽtũ ex lapidibus laterib⁹ ꝛ lignis ꝓhibẽs corruptiões a vẽtis hymbrib⁹ ꝛ caumatib⁹: ꝛ hec diffõ dať per vtrãqꝫ: qꝛ aggregat i se p̃ores diffõnes. Ita ē dꝺꝫ de ira ꝙ p̃ diffiniť per formã tantũ: vt ira ē appetitus vindicte: secundo p mãm solũ: vt ira ē ebullitio sanguinis in corde: tertio p vtrũqꝫ: vt ira est ebullitio sanguinis in corde propter appetitũ vindicte. ¶ Lege lrãm. (Necesse est autẽ hanc). s. passionẽ aie (eẽ in mã h⁹). s. in mã secunda ꝛ determinata (si erit) talis passio in rerũ nã (sic domus) necessario est in mã (rõ quidẽ talis quedã). s. diffõ p formã (qꝛ coopertmẽtũ ꝓhibẽs corruptiões a vẽtis ꝛ imbrib⁹ ꝛ caumatib⁹. hec aũt). s. data p mãm (dicit lapides lateres ꝛ ligna: alia vero) tertia que est (in his). s. lateribus lapidibus ꝛ lignis dicit (spẽm). i. formã tãqꝫ mãꝫ. vꝫ. lateres lapides ꝛ ligna. Notandũ est secũdũ Egidiũ ꝙ illã diffõnẽ appellat phs formaleꝫ que ē demõstratiõis p̃n᷑ ꝛ que imponit necessitatẽ aliis: illãvo appellat mãlẽ que est demonstrationis ꝯ̃: ꝛ cui imponiť necessitas. Cũ igiť finis iponat necessitatẽ agẽti: ꝛ agẽs forme: ꝛ forma mãe: diffõ data per cãꝫ finalẽ efficiẽtẽ vel formalem diciť formalis respectu diffõnis: date per cãm mãlẽ: phs ergo in loquendo de diffinitionib⁹ nõ distinguit iter fineꝫ ꝛ formã: sed diffõnẽ datã per finẽ appellat formalẽ. Ex qbus iferť ꝙ ille diffõnes. s. appetit⁹ vindicte: coopimẽtũ prohibẽs corruptiões ₵c. sunt formales: lꝫ deneť p cãm finalem. Irat⁹. n. finaľr intendit punire ꝛ cõtristare paruipẽdentem: ꝛ finis domus ē ꝓhibere corruptiones a ventis ĩbribus ꝛ caumatibus. Et lꝫ hec sint bene dicta: mihi tñ videť ꝙ Ar. loquiť hic de diffinitione formali vt distinguiť cõtra diffinitionẽ datã per cãm finalẽ: sicut loquiť d̃ forma distincta ꝯ̃ finẽ: certũ ē enim ꝙ finis secũdũ suam rõnẽ nõ depẽdet a mã: nec p̃supponit eã: cũ sit cõ causarũ. scdo physico. sed forma ſm ꝙ huius dependet a mã. [T.c.31.] Jõ Ar. nõ loquiť hic de fine. Sed solũ de forma vt est in mã: ꝛ qꝛ forma ꝛ finis coincidũt. scdo physicoꝝ. Jõ diffõ [T.c.70.] data p solã formã dr̃ ẽt dari per finẽ. ¶ Prio dubitať q̃re diffõ data p formã tãtũ non dr̃ nãlis sic diffinitio data per mãm solũ: cũ forma sit nã sic mã: imo magis ē forma

T.c.26. t.28.

natura q̃ mã: ⁊ magis est de consideratione phi nãlis forma q̃ mã. scdo physicoꝝ. ¶ Scdo dubitatur. qr vr̃ q nec ira nec domus bñ diffiniant hic per mãz: qr diffõ dz verificari de diffinito: mõ ira non est ebullitio sanguinis in corde: qr ebullitio sanguinis est sanguis bulliens vel caliditas eius accensa. ¶ Sed ira nõ ẽ aliquid illoꝝ: similr dom⁹ nõ bñ diffinit̃ p lapides lateres ⁊ ligna: qr lapides lateres ⁊ ligna nõ hñtia formã domus nõ sunt domus ⁊c̃. ¶ Ad p̃mũ dicitur q diffinitio data p solã p̃mã mãz abstractã ab oĩ forma tã subali q̃ accidẽtali non est diffõ nãlis: qr mã sic sumpta nõ est physice ↄsideratiõis. Sz diffõ data per mãm que est altera pars cõpositi ⁊ propinquũ susceptiuũ forme subalis seu partiole cõpositum subale. vt caro os ⁊ hm̃õi. bene ẽ physice cõsiderationis vel phi nãlis: qr talia includit formã sensibilẽ: forma autem absolute sumpta: qr nõ includit mãm nõ est physice considerationis. Ideo sua diffõ nõ ẽ nãlis: igit̃ ⁊c̃. ¶ Ad secundum dr̃ q eidẽ diffinito due diffões pñt correspõdere: quaꝝ vna est idẽptica: ⁊ altera cãlis. vt colligit̃ ex doctrina Ar. p̃ posterioꝝ. dicentis q eclipsis lune hz duas diffinitiões: quaꝝ vna est; q eclipsis est priuatio luis in luna: alia est: qr est iterpositio terre inter solẽ ⁊ lunã: p̃ma diffõ est idemptica: qr dat̃ per genus eclipsis: modo gen⁹ ⁊ species faciũt p̃dicationẽ idẽpticam: vt hõ est aĩal: in qua intelligit̃ p̃dicatũ verificari de subo in recto. Scda võ diffinitio cãlis que dat̃ solũ per cãm eclipsis: ẽ interpositio terre non verificabilis in recto: sed in obliquo de eclipsi: Sic in ꝑposito dicitur q ira hz duplicẽ diffõnẽ. s. idẽpticam: que est appetitus vindicte verificabilis in recto: ex quo datur per suũ genus: ⁊ causalẽ que est ebullitio sanguinis in corde: non verificabilis in recto de ira: sed solum in obliquo: Isto mõ. Ira est ex bullitione sanguinis in corde: ita q licet ponat̃ in recto: tñ est intelligibilis in obliquo: similiter dom⁹ hz diffõnẽ idẽpticam verificabilem in recto. s. coopertimẽtũ ꝓhibens corruptiões: ⁊ hz ẽt diffõnem cãlem. s. lateres lapides ⁊ ligna: q̃ lz ponat̃ in recto: est tñ intelligibilis in obliquo: vt dom⁹ ẽ ex lapidibus laterib⁹ lignis ⁊c̃. ¶ Text⁹ cõmenti. 16.

¶ **Que igitur naturalis haꝝ vtrũ que circa materiam: rõnẽ aũt ignorans: aut que circa rõnem solũ: aut magis que est ex vtrisqz. Illorum autem quis vterqz.**

¶ Tertia cõclusio ẽ ista. diffinitio data per mãm ⁊ formã est nãlior ⁊ dignior q̃ data per alterũ solũ: ꝓbat̃. illa diffinitio que magis exprimit nãm diffiniti est nãlior ⁊ dignior. Sed diffinitio data per mãz ⁊ formã simul magis exprimit nãm diffiniti q̃ data per formã vel mãm tantum: igit̃. ꝑz ↄña cũ maiori ⁊ mĩor est euidẽs: qr res naturalis nõ hz esse per formã solam: nec per mãm tantũ: sed per vtrũqz. Lego lrãm. (Que igit̃ nãlis haꝝ). i. que haꝝ diffõnũ ẽ magis nãlis (vtrũ q̃ circa mãz: rõnẽ aũt). i. formã (ignorãs: aut q̃ circa rõnẽ solũ: aut magis q̃ ex vtrisqz) fm formã ⁊ fm mãm (illoꝝ autẽ). s. physici ⁊ dyaletici (qs) melius diffinit: dr̃ q recipiẽs (vtrũqz). s. mãz ⁊ formã: ⁊ ista ẽ nãl. ¶ Nõn̄ q̃ Cõmẽ. ↄmẽto. 16. q q accipit mãm in diffõne ⁊ dimittit formã: extimatur q dimittit aliquid nõ necessariũ: sed non est ita: qñ forma debet accipi in diffinitionib⁹ scdm dispõnes in qbus existit. Oĩs q̃ dispõ diffinibilis a pho ⁊ logico melius diffinit̃ a pho q̃ a logico: qr phs diffinit p formã ⁊ mãz: logic⁹ aũt solũ p formã: vñ ponit Ari. scdo posterioꝝ q idẽ diffim hz triplicem diffõnez: vnã formalẽ que ẽ p̃ncim demõstratiõis: ⁊ aliã materialẽ que est ↄclusio demõstratiõis: ⁊ tertiã aggregatã: q̃ est tota demr̃atio positione differẽs: mõ totũ est naturali⁹ ⁊ digni⁹ q̃ aliq̃ suaꝝ ptiũ: ideo diffõ data p formã ⁊ materiã simul est melior ⁊ dignior ⁊ nãlior q̃ data p formã tñ: aut p mãm tãtũ. ¶ Circa p̃dicta occurrũt duo dubia. primũ. vtrũ diffinitio dialetica sit potior ⁊ dignior q̃ nãlis data p solã cãz materialẽ: ⁊ videt̃ q sic. qr diffinitio dialetica est formal: ⁊ ↄseqnter p̃ncim demr̃atõis: diffõ aũt nãlis data solũ per mãm est materialis ⁊ ↄclusio demonstratiõis: mõ potior ⁊ dignior est diffõ que est p̃ncim demr̃atiõis q̃ que ẽ ↄclusio: qr ꝑꝑ quod vnũ qdqz tale ⁊ illud magis: p̃ posterioꝝ. ¶ Scdo arguit̃ q diffõ naturalis ẽ potior ⁊ dignior q̃ diffinitio dyaletica: qm̃ diffinitio nãlis imediate est demr̃atiua ire: diffõ aũt dyaletica solũ ire mediate est demõstratiua: qr iram imediate p̃cedit ebullitio sanguinis in corde: ⁊ hãc p̃cedit appetitus vindicte: mõ eo ordine cadũt diffinitiões in demr̃atiõe quo ordine hñt esse in rebus: ⁊ ↄfirmat̃ p Ari. dicẽtẽ supra. q diffinitiões dyaletice ⁊ vane sunt ille: p quas nõ demõstrant̃ ꝓprie passiões: ergo p diffinitões dyaleticas nõ demõstrant̃ ꝓprie passiões: Sed p diffinitiões nãles: demõstrant̃ ꝓprie passiões: ergo diffõnes nãles sunt potiores ⁊ digniores diffõnib⁹ dyaleticis. ¶ Notanm q eo ordine demonstrat̃ ira quo ordie fit ⁊ generat̃: p̃cedente eñi puipẽsione hõ appetit dolorẽ ⁊ tristiciã in puipẽdẽte suũ ↄtto: ⁊ ex isto vehementi appetitu incipit euaporare fel. felle aũt euaporãte accẽdit̃ sanguis circa cor: quo accẽso irascit̃: ꝑꝑ qd ira videt̃ esse passio fellis: qr nõ ex q̃libet accẽsione sanguis in corde generat̃ ira. Sz ex accensione sãguinis fcã ex euaporatiõe fell. Iste ergo passiões se hñt p ordinẽ appetit⁹ recõtristatiõis: ⁊ euaporatio fellis: ⁊ accẽsio sanguinis: ⁊ ira: quaꝝ scda generat̃ a p̃ma: et tertia a 2a. p̃ma aũt imediate. fit ab aĩa: p̃cedẽte cã extrinseca que est puipẽsio: ex paruipẽsiõe igit̃ demõstrat̃ appetit⁹ vidicte: ⁊ ex appetitu vidicte euaporatio fell: ⁊ ex euaporatiõe fellis accẽsio sanguis: ⁊ ex accẽsiõe sanguis demõstrat̃ ira. Ex qb⁹ seqt̃ q diffõ formal ⁊ dyaletica ire ẽ potior q̃ nãlis data solũ per mãz: qr dyaletica demõstrat a p̃ori nãlez: cũ sit cã ei⁹: hec eñi est demõstratio a p̃ori. oĩs appetẽs vindictã hz sanguinẽ accẽsũz in corde ex euaporatione fell: sz colericus est appetẽs vindictam. ergo ⁊c̃. ¶ Ad argm dr̃ q lz diffõ nãlis demõstret imediate irã ⁊ nõ dyaletica: nõ seqt̃ quin dyaletica sit potior: qr dialetica demõstrat nãlez: sicut etiã p̃ma passio demõstrat potissime scdaz passionẽ: ⁊ nõ diffõ subi: ⁊ tñ diffõ subi ẽ potior ⁊ dignior q̃ p̃ma passio: qr diffinitio subi demõstrat a p̃ori ꝑꝑ qd passionẽ. ¶ Ad phm vbi. s. dr̃ q nõ sumpsit ibi diffinitionẽ dyaleticã sicut hic: ibi. n. itellexit p diffõnem dialeticã diffõem sophysticã vt colligit̃ a cõmẽtatore cõmẽto. 4. hic aũt p diffõnez dyaleticã itellexit diffõnez datã precise p formã. ¶ Scdm dubiũ vtrũ ira vl dom⁹ tãz per diffõnez dyaleticã q̃ nãlez possit demõstrari: ⁊ videt̃ q nõ: qr ad candẽ ↄclusionẽ nõ est nisi vnũ mediũ p Ari. in p̃mo posterioꝝ: ergo si demõstrat̃ ira p vnã istaꝝ diffinitionũ: p aliã nõ demonstrabit̃. ¶ In oppom arguit̃ qr frustra ponerent̃ iste diffõnes nisi p q̃libz illaꝝ posset demõstrari diffim. ¶ Notãdũ p̃mo fm phm p̃mo ⁊ scdo posterioꝝ. q aliqd põt demõstrari p cãm nãlez ⁊ p cãm formalẽ: vbi grã. hec ꝓpositio. angul⁹ semicirculi ẽ angulus rect⁹. demõstrauit p medietatẽ duoꝝ rectoꝝ: que dr̃ esse cã mãlis: ⁊ p lyneã dyametralr̃ coicidẽtez: que dr̃ esse cã formal: vbi grã. oĩs medietas duoꝝ anguloꝝ rectoꝝ ẽ angulus rect⁹. Sz angulus semicirculi ẽ medietas duoꝝ anguloꝝ: igit̃ angulus semicirculi est angulus rect⁹. Itẽ oĩs angulus ↄstitut⁹ ex linea sup lineã dyametralr̃ concidẽte est angul⁹ rect⁹. sed ãgulus semicirculi est hm̃õi. igitur angul⁹ semicirculi est ãgulus rect⁹. p̃ma demr̃atio dat̃ p

mãz: q2 p ptē quãtitatiuã .f. p medietatē angulo2. Scdo vo daf p formã: videlz p lineã: que vt sic nõ dicit mãz sed formã. Ex isto nõbili seqr q2 ira est demõstrabilis tã per cãm mãlem quã formalē: verbi gratia. quilibet hñs sanguinē accensum in corde euaporatione fellis est iracundus. Sz colericus est huiu2: ergo. Et oĩs appetens vindictã est iracundus: sed colericus est appetens vindictam ergo zc. Prima demõstratio est per cãm mãlem: z alia p causam formalez zc. ¶ Secũdo notãdũ iuxta doctrinã Aristo. scdo posterio2. q2 non solum per cãm mãlem vel formalē contingit aliquid demõstrari: sed ēt p alia genera cãruz: vt tonitruũ nõ solum demõstratur per extinctionem ignis in nube: que dicit cãm materialē: sed ēt p cãm finalem q̃ est timor illo2 qui sunt in iferno: loquẽdo fm oppinionē pytagorico2 ponẽtiũ aias cruciari i tartaro: dicentiũ vt magis timeant z maiorē penã patiant̃ generantur tonitrua: q2 hec non fuit oppinio Ar. Jõ põt alr fieri demonstratio per causaz finalem: vt oĩs sanus ambulat post cenam: sed non hñs cibos eminentes in orificio stomaci ē sanus: igit̃ nõ hñs cibos in orificio stomaci ambulat post cenã. nec simplr sumit̃ hinc esse vel ambulare vt dicit actũ sed aptitudinē: ecõtra aũt demõstrat̃ sanitas per cãm effectiuã: q2 deambulatio ē cã effectiua sanitatis: z sanitas est cã finalis deambulatiõis. secundo physico2. Item Ar. ponit siue pbat ibidē lumē posse demõstrari p cãz mãlem: scz p diuisionez lumis in minores ptes q2 sint pori lucerne: z per cãm formalem scz per multiplicationē z diusionē lumis p poros lucerne: z per cãm dyapha^m: deinde per cãz finalē: ne ambulans aliquo obstaculo offendat̃. certũ est enim q2 diuisio cõpetit alicui per mãz. tertio physico2. z ptes q̃titatiue ad mãz pertinēt. septimo metha. diffusio oũt z multiplicatio ē rõne forme: q2 sic diminutio ē rõne mãe: ita augmentatio ē rõne forme. tertio physico2: de cã aũt efficiēte nõ fit mentio ibi quo ad hoc exemplũ: q2 notũ est satis lumen fieri a luce tanq̃ a cã imediata: z a caliditate vel alia q̃litate pma vel secũda tanq̃ a cã mediata. Ponit tñ Ar. vnũ aliud exēplũ quo docet demõstrare p cãm effectiuaz: vt omnes pus iniuste facientes in aliquos debellãdi sunt ab illis: sed atheniẽses iniuste fecerũt i medos: q2 iniuste fecerũt i sardos: ergo athenienses debellandi sunt ab illis. Ex isto notabili seqr̃ q2 si ebullitio sanguis in corde cõparat̃ ad iram in genere cause mãlis: z appetitus vindicte in genere cãe efficientis formalis vel finalis: põt ira poti^me demõstrari per q̃dlz illo2: q2 tũc sp fiet demõstratio per imediata. Si aũt taz appetit^9 vindicte q̃ ebullitio sanguinis in corde cõparet̃ ad iram in genere cãe efficientis: demõstrabit̃ ira per ebulitionē sanguinis in corde: z nõ per appetitũ vidicte: q2 oĩs demonstratio dz esse ex imediatis. pmo posterio2. Ad pñz ergo dicentez q2 ad vnã ɔnē nõ ē nisi mediũ vnũ demonstratiuum: verũ ē in eodē genere cãe. Sed in diuersis generibus cãruz possunt esse plura media: dicit enim Ar. circa pn^e secũdi posterio2. q2 idē ē cã z mediũ. Sed eiusdem effect^9 sunt plures cãe: igit̃ eiusdē ɔnis sunt plura media demonstratiua. Intelligẽdũ est q2 sicut pma passio hoĩs respectu secũde se hz in multiplici genere cãe. efficientis z mãlis: q2 ē in str̃z q2 z^a fluat a pncipijs speciei z recipiatur subiectiue in spē ac ēt in genere cause formalis z finalis: q2 z^a ordinat̃ in pmã tanq̃ in finē z i formã: cũ pma sit pfectior secũda: Ita appetit^9 vindicte se hz ad irã multiplici genere cãe. f. efficientis: cũ pducat eã: z formalis: q2 appetit^9 est forma ire: cũ sit gen^9 eius: z finalis cũ ira finaliter sit pp̃ter vindictã. vt ergo se hz in genere cause efficiẽtis: nõ demõstrat̃ nisi ebullitio sanguis sumpta vt cã mãlis: in gñe aũt cãe formalis vel finalis demrat̃ ira: q2 iter appetitũ z irã nihil mediat zc. ¶ Text^9 ɔmẽti. 17.

T.c.30.

T.c.35.

T.c.34.

T.cõ.5.

At vo nõ ē aliqs q circa passiões mãe ñ sepabiles z vt ñ sepabiles sũt ɔsiderat̃ sz physic^9 circa oẽs q̃cũqz h^9 corpis z h^9 mãe opa z passiões sũt. Circa q̃cũqz āt nõ iquãtũ hui^9 ali^9: vt de qbusdã qdē artifex ē si cõtingat: vt istructor aut medic^9. Nõ separabiliũ qdē. Jnquãtũ aũt nõ talis corporis passiones sed ex restrictiõe mathematic^9: fm aũt q2 oĩno separate primus phylosophus.

¶ Quarta cõclusio. solus physic^9 cõsiderat passiões nõ separabiles a mã inq̃tũ non sunt separabiles a mãn: nullus alius considerat eas inquãtum tales: igit̃: pz ɔña. ab exponentibus ad expositũ: maior est declarata superius: ex quo semp diffinit per mãm: minor vero ostendit̃ inductiue: nã pmo instructor qui est gramatic^9 rethoric^9 vel dyaleticus nõ cõsiderat voces vel signa vt sunt passiões mãe: sed solum vt sunt instrã sepandi congruũ ab incongruo: cõdecens ab incõdecenti: verũ a falso. ¶ Secũdo practic^9 q est medic^9 vel edificator: z si ɔsiderat passiões nõ sepabiles a mã. vtputa sanitatē vel edificatiuũ: nõ tñ ɔsiderat illas vt nõ sunt sepabiles a mã: q2 non ɔsiderat eas in ordie ad mãz mare physico. Sz in ordie ad artē q̃ dr separi a mã. ¶ Tertio mathe^cus q ē geometra vel arismetric^9 hñ ɔsiderat passiões nõ sepabiles a mã .f. quãtitatē ɔtinuã vel discretã. Sz hec ɔsiderat vt sunt sepabiles a mã. scdo physico2. vbi dicit phs q2 abstrahẽtiũ nõ ē mẽdaciũ. ¶ Quarto metha^cus q est diuinus seu pmus phs. ɔsiderat entia sepata a mã. f. deũ z itelligẽtias subalternate z abstracte vt sepant̃ a mã: physic^9 aũt nõ eodez mõ de his cõsiderat: sed per comparationē ad actionez z motũ: pro quãto sunt motores orbiũ z ho2 iferiorum. Lego lrãm (At) pro (non ē aliqs) preter physicũ (qui) sic (circa passiões mãe nõ sepabiles neqz inq̃tũ sepabiles) .i. inq̃tũ nõ sepabiles. (Sed physic^9) est (circa oĩs q̃cũqz talis corporis) .f. physici (z huius mãe). vz. nãlis (opa z possiones sunt circa quascũqz āt) possiões ē aliqs artifex (nõ inquãtũ sunt huius) .f. mãe est ille (alius) a physico (vt de qbusdã qdē) passionibus nõ sepabilib^9 a mã (artifex est si cõtingat vt instructor vel medicus.) Sed nõ cõsiderat illas vt sunt possiones mãe: itez (non sepabiliũ qdē) passionũ a mã ē geo^o. vel arismetrica (inq̃tũ aũt nõ talis corporis) .f. nãlis (passiones) sunt (sed ex remotione) .i. abstracte a mã (mathematic^9) cõsiderat (fz aũt q2 separate) sunt res a mã ē (pm^9 phs) .f. metaphysic^9. ¶ Notãdũ pmo q2 opationẽ artificialiũ q̃dã icipiũt a nã z terminant̃ parte: vt dom^9 q̃ icipit a lignis z lapidib^9 q̃ sunt entia nãlia z terminant̃ parte: q2 vltimuz pductũ ē dom^9 q̃ ē ens artificiale. ¶ Alia aũt icipiunt ab arte z terminant̃ p nãm: vt sanatio: icipit enim a medicina: z terminat̃ p actionē q̃litatũ pmarũ. Sanatio igit̃ ē opatio medici z physici z possio ab vtroqz ɔsiderata sed nõ eodē mõ: vn^9 eni inquãtũ egredit̃ ab arte z ali^9 vt procedit z terminat̃ per nãm. ¶ Secũdo notãdũ q2 artificũ practicorũ qdã sunt reales: vt domificator z medicus: z quidã vocales: vt grãmatic^9 z logic^9 z rethoric^9: quos vocat phs in littera instructores: nã grãmatic^9 docet cõgruam locutionē in q̃libet scia z significatiões terminorum: logicus docet rõcinari z verũ a falso discernere in q̃lz doctria. Rethoric^9 vo docet ornate loqui z decenter scribere in q̃lz disciplina zc. ¶ Text^9 cõmẽti. 18.

T.c.18.

Sed redeūdū est vñ venit sermo: dicebam⁹ autē q̄ passiōes aīe nō sepabiles a phisica mā aīaliū inq̄ꝫtu tales existūt furor ꝛ timor: ꝛ nō sicut linea ꝛ planū.

¶ Ista ꝯne cū sua ꝓbatōe Ar. īfert corr̄ q̄ ille possiones timor gaudiū linea ꝛ supficies non ꝯsilr̄ debent diffiniri. pꝫ: qꝛ timor ꝛ gaudiū hn̄t diffiniri per māꝫ: cū necessario vniant̄ moterie tam quo ad esse q̄ꝫ quo ad intelligere: linee aūt ꝛ supficies diffiniunt̄ sine mā: qꝛ abstracte intelligunt̄ sine illa. T.c.li. (Sꝫ redeūdū est vñ venit sermo) p̄mus (dicebam⁹ aūt q̄ possiones aīe nō sunt separabiles a mā physica aīaliuꝫ inq̄ꝫtuꝫ tales existunt furor timor: ꝛ nō sicut linea ꝛ planū) .i. supficies. ¶ Dubitatur circa diffinitionē ire dotaꝫ a phō nāli. Nam oīs diffinitio naturalis dꝫ esse ex necessarijs: sꝫ diffinitio ire nō est ex necessarijs: igit̄ ista nō est naturalis: pꝫ ꝯña cuꝫ maior: qꝛ aliter nō possꝫ esse mediū in demonstratione. Cum oīs demonstratio sit ex necessarijs: p̄ posterior: minor est monifesta: qꝛ nō est necessariū sanguinē accensuꝫ esse in corde. Cum silr̄ posset argui de diffōne domus ex quo nō est necesse lateres eē nec domus ꝛ multa alia ex q̄bus fit domus: q̄re ꝛc. ¶ Notandū q̄ est dr̄ia inter demonstratōes mathematicas naturales ꝛ artificiales: qꝛ oīs demōstratio mothematica est demonstratio simplr̄: cū eius cā non possit īpediri. sꝫ de necessitate posita cā ponitur effectus. posita nāq̄ꝫ figura rectilinea hn̄te angulū extrinsecū equalentem duobus oppositis intrinsecis: ponitur p̄re tres angulos ꝛc. Ut posito binario vl̄ trinario ponit̄ paritas vel īparitas: demonstrationū aūt nālium quedā sunt demōstrationes simplr̄: ꝛ quedā ex suppōne vel aptitudine. v̄.g. demōstratio qua demōstrat̄ eclipsis de luna est demōstratio simplr̄: qꝛ sua cā nō pōt īpediri: īmo de necessitate posita iterpōne terre ponit̄ eclypsis: sed demōstratio qua demonstrat̄ pilositas per caliditatem ꝛ raritateꝫ mēbri est demōstratio ex suppōne: qꝛ cā pōt īpediri: non.n. posita caliditate ꝛ raritate mēbri statim seq̄tur pilositas per aliq̄d īpedimentū ꝑticulare: sed posita caliditate ꝛ raritate sine īpedimento seq̄tur suus effectus: q̄ est pilositas: demōstrationes aūt artificiales oēs sunt ex suppōne: qꝛ nunq̄ꝫ posita cā ponit̄ necessario effectus. cū semꝑ quelibet talis possit īpediri: nō.n. positis lignis. lapidibus. lateribus ponit̄ domus: sꝫ requirit̄ modificatio aliqua necessario ꝯcurrens ad hoc vt sit domus: iō dicit Cōmentator. z. metaphi. q̄ demōstratiōes mathematice sunt in p̄mo gradu certitudinis ꝛ nāles sequunt̄ eas. ¶ Scđo notandū q̄ aliud est esse ens necessarium ꝛ aliud est esse cām necessariā: illud est ens necessariū: q̄d nō pōt nō esse: vt deus: ꝛ illud est cā necessaria: ex quo de necessitate seq̄tur suus effectus: sꝫ hec necessitas triplr̄ sumit̄. vꝫ. simplr̄: aptitudinalr̄: ꝛ ex suppōne. Illa cā est simplr̄ necessaria que non pōt poni sine suo effectu: ꝛ sic humanitas est cā simplr̄ necessaria risibilitatis: ꝛ interpositio terre inter solē ꝛ lunā ipsius eclypsis. Illa aūt est cā aptitudinalr̄ necessaria ex qua suus effect⁹ est aptus natus nāliter venire: ꝛ sic non oꝫ effectū conuerti cum cā quō dicimus semē esse necessariaꝫ cām fructus: non q̄dem simplr̄: sed aptitudinalr̄: qꝛ non statim posito semine ponit̄ fructus. sed statim posito semine ponit̄ nālis aptitudo ad fructū siue ad effectū illi corrñdētē. Sꝫ illa cā ē necessaria ex suppōne soluꝫ: que nō est apta nata nāliter suuꝫ effectuꝫ inferre. sed rōne alicuius modi additi seq̄tur effectū cē: vt lapides ꝛ ligna ꝛ lateres dicunt̄ necessaria cā domus: non qꝛ nāleꝫ respectū habeant ad domū: sed qꝛ taliter modificata inferunt domū esse. Ex predictis seq̄tur p̄ q̄ quelibꝫ diffinitio idēptica est cā necessaria sui diffiniti necessitate simplr̄ sumpta. pꝫ: qꝛ posita tali cā ponit̄ diffinitū: vt posito aīali rōnali ponit̄ hō: ꝛ posita suba aīata sensitiua ponit̄ aīal. Scđo seq̄t̄ q̄ diffinitio dyalectica domus vel ire est cā simpliciter necessaria sui diffiniti: qꝛ sic coopimentū ꝓhibēs corruptiones a ventis ꝛ cbaumatibus est domus ꝛ ecōtra: ꝛ sicut appetitus vindicte ira est ꝛ ecōtra: sumēdo appetitū vindicte non vt dicit cām effectiuā: sꝫ formalē vel finalē: ita q̄ appetitus vindicte sit ꝯñs ad irā. Tertio seq̄t̄ q̄ diffinitio nālis ire data per solā cām mālez est cā necessaria ire necessitate aptitudinali: qꝛ nō seq̄t̄. feruor sanguīs in corde est ex euaporatiōe fellis igit̄ ira est: sꝫ sufficit ipsaꝫ nāliter posse esse ex tali feruore sanguinis. ideꝫ dr̄ de diffōne dyalectica ire: si dat̄ solū per possionē essentialē: ꝛ non per suū genus. Quarto seq̄t̄ q̄ diffō dom⁹ data per solaꝫ cāꝫ mālez est necessaria necessitate suppōnis: qꝛ ille cāe non sunt apte nāliter inferre illū effectū: sꝫ expectant modū īprimēdi per artē. Sꝫ diffō domus data per vtrāqꝫ cām pt dici cā necessaria simplr̄ dom⁹: qꝛ magis a forma q̄ꝫ a mā recipit suā necessitatē: ꝛ ita dicat̄ de diffōne ire data per vtrāqꝫ cām: dūmodo p formā intelligat̄ genus: vbi aūt intelligeret̄ solū passio p̄cedēs accensionez sanguīs: sic nō esset nisi cā aptitudinalr̄ necessaria. pꝫ ḡ solutio ad rōnē: q̄ nō oꝫ oēꝫ demrāationē esse ex necessarijs simplr̄: qꝛ tunc nūq̄ demrāaret̄ eclypsis per interpōnem terre: sꝫ oīs demonstratio ꝓpter qd oꝫ esse ex causis necessarijs simpliciter vel aptitudine vel ex suppositione eo modo quo dictū est. ¶ Textus cōmenti. i9.

Com. i6

¶ Intendētes aūt de aīa necesse est sil' dubitantes de q̄bus dubitare oꝫ: ptransceūtes p̄mororū opiones cōprehēdere quicūqꝫ de ipsa aliquid enūciarunt: vt bene quideꝫ dicta accipiamus: si vero aliquid non bene hoc vereamur.

¶ Circa predicta Ar. ponit vnū documentū. vꝫ. q̄ volētes aīam cōplete diffinire ꝛ suas passiones: ꝑscrutari debēt p̄cedētiū scripta ꝛ dcā bn̄ dicta retinēdo: ꝛ male dcā trāsferēdo in verū. qm̄ peiora dicunt̄ p̄ambule dispōne ad posteriora: vt cuilꝫ cōpilando vel dictando scribēti ꝑ experientiā fit satis no^m. T.c.li. (Intēdētes aūt de aīa necesse est simul dubitātes de quibus dubitare opꝫ ꝑtranseūtes p̄orꝫ opionē cōprehēdere q̄cūqꝫ aliq̄d ex ipsa aīa enūciarūt vt bn̄ dicta q̄dē accipiam⁹. Si v̄o aliq̄d nō bn̄ vereamur.) ¶ No^m sꝫ phꝫ. z. metaphi. q̄ qn̄ ꝯsideram⁹ de aliq̄ re debem⁹ ꝯsiderare dubitabilia de ipsa: iō ibidē dicit Cōmētator: q̄ ꝯsiderās de re nō ꝯsiderādo dubitabilia est āmbulāti ꝑ viā silis: q nō ꝯsiderat: vtruꝫ pedibus ambulet vel altero organico mēbro. ¶ z^o no^m q̄ vltima lr̄a textus sꝫ aliq̄s libros dicit v̄tamur. ꝛ sꝫ aliq̄s dic̄ vereamur. Si p̄^m exponam⁹ sic: v̄tamur. s. nos ꝑ illud nō bn̄ dictū ad bonū ꝛ verū. Si aūt z^m: exponamus sic: vereamur sꝫ illud sīm accipe: vel alr̄. veneramur. s. honorem⁹ eos nō obstāte q̄ falsuꝫ dixerint: qꝛ sīm Ar. iz. metaphi. oīb⁹ sapiētib⁹ dꝫ reddi honor. S.n. dicūt verū debem⁹ illud accipe. Si aūteꝫ falsuꝫ debemus illō fugere: ꝛ pacifice ac placabilr̄ euitare. q̄re ꝛc. ¶ Tex. cōmenti. i9.

T.co.p̄.

T.c.45

lec. 3. s tho

Principiū autem q̄ouis est apponere que marie vñr ipsi inesse sꝫ nāꝫ. Animatū igit̄ ab inaiato in duobus marime differre videt̄: motu ꝛ sensu. Accepim⁹ aūt ꝛ a ꝓgenitorib⁹ fere hec duo d̄ aīa.

¶ Finito ꝓlogo. Seq̄tur ꝑs executiua: quaꝫ Ar. diuidit

in tres libros quorum primus reprobat opiniones antiquorum. Secundus quidditates inquirit anime per suas operationes: ibi. (Que quidem a prioribus.) Tertius nature intellectus manifestat per suos habitus et intellectiones: ibi. (De parte autem anime.) Primus liber dividitur in duos tractatus. In quorum primo phus recitat opiniones antiquorum. In secundo vero illas reprobat: ibi. (Considerandum autem.) Primus tractatus dividitur in tria capitula. In quorum primo Ar. recitat opiniones antiquorum investigantium naturam anime per viam motus. In secundo ponit opiniones ingredientium istam per viam cognitionis: ibi (Quecunque autem ad cognoscere.) In tertio vero opiniones illorum venantium eandem per viam cognitionis et motus: ibi. (Quidam autem et motum.) Primum capitulum dividitur in duas partes. In prima Ar. ponit duo fundamenta antiquorum. In secundo autem recitat opiniones eorum investigantium animam per viam motus: ibi. (Unde Democritus quidem.) Primum fundamentum est istud: animatum ab inanimato motu et sensu distinguitur. Secundum fundamentum: non contingit aliquid moveri nisi moveatur: ibi (Dicunt enim quidam.) Primum fundamentum arguitur sic. omne habens aliquam proprietatem ab omni distinguitur non habente consimilem proprietatem: sed aliqua animata habent sensum: et de sui natura sunt mobilia ad omnem differentiam positionum: inanimata autem non habent aliquid illorum: cum non cognoscant neque moveantur nisi unico motu ut declaratum est primo celi. igitur per motum et sensum distinguuntur animata ab inanimatis. Le. li. (Principium autem questionis). i. inquisitionum de quidditate ipsius anime (est ponere que maxime videntur ipsi) anime (inesse secundum naturam: animatum enim ab inanimato in duobus maxime videtur differre). s. (motu et sensu. accipimus autem et a progenitoribus). i. ab antiquis. (fere duo.) hec de anima. s. motum et sensum. s. secundum que dixerunt animata ab inanimatis distingui. ¶ Nota secundum Commentatorem commento 19. quod cum declaratum est in posterioribus: quod consideratio ducens ad cognitionem perfectam in rebus quesitis in unoquoque genere non fit nisi cum est consideratio in principiis propriis illius generis: debemus predicere ingrediendo de anima propositiones et principia que videntur esse propria anime secundum quod est anima: et illas propositiones ponamus principia considerationis. et notificavit. s. Ar. quod ea que habent de anima talem dispositionem sunt duo: sensus. s. et motus: animatum enim non differt ab inanimato nisi sensu et motu locali. Quelibet ergo res est inquirenda et investiganda per sibi propria ideo si volumus inquirere et investigare quidditatem anime: principium huius inquisitionis debet esse per ea que insunt ipsi anime et que sunt ei propria secundum naturam: et hec videntur esse sensus et motus. Nec est intellectum de motu locali communiter sumpto: quia ille competit tam animatis quam inanimatis: sed de motu locali ad omnem differentiam positionis. ¶ Contra predicta arguitur: et primo quod sensus et motus ad omnem differentiam positionis non sunt propria animati: quia sensus non competit cuilibet animato: et motus ad omnem differentiam positionis competit inanimatis sicut animatis: lapis enim per impulsionem: ferrum per tractum magnetis: et aer per insufflationem ventorum movetur ad omnem differentiam positionum: imo generaliter omnia inanimata moventur ad omnem differentiam positionum ad tollendum vacuum. ¶ Secundo arguitur quod animatum non differt ab inanimato sensu et motu locali: quia planta non habet sensum nec motum localem ad omnem differentiam positionis: sicut nec animalia affixa petris: et tamen differt ab inanimata. ¶ Notandum secundum Porphyrium. capitulo de proprio. quod aliquid dicitur proprium alicui quadrupliciter. primo: quod non competit nisi illi: et sic esse medicum est proprium homini. secundo quod necessario competit illi: et sic esse bipedem est proprium homini. tertio quod in determinato tempore non competit nisi illi: et sic canescere est proprium homini: quia nulli competit nisi homini: et solum in antiquitate. quarto quia convertibiliter competit illi: et sic risibile et disciplinabile sunt propria homini. ¶ Dicendum igitur ad primum quod sensus est proprium animati: primo accipiendo proprium: quia licet non competat omni animato: tamen animato competit: sicut esse medicum nulli competit nisi homini: licet non cuilibet homini competat. ¶ Et cum dicitur de motu ad omnem differentiam positionum quod ille competit inanimatis sicut animatis. ¶ Respondetur quod motus naturalis ad omnem differentiam positionum factus ab intrinseco per naturam speciei nulli competit nisi animato: et hec est sententia Ar. et Commentatoris. Primo dicitur motus naturalis ad secludendum motum lapidis ad omnem differentiam per impulsum: quia iste est motus violentus. Secundo dicitur ad omnem differentiam positionum propter motum localem communiter sumptum: qui eque competit inanimatis sicut animatis. Tertio dicitur factus ab intrinseco propter motum aeris flante vento: et propter motum ferri post magnetem: quorum quilibet licet sit naturalis: est tamen ab extrinseco. Quarto dicitur per naturam speciei: quia motus ad omnem differentiam positionum: ne sequatur vacuum: est ab intrinseco: non a forma speciei. sed a forma generis: aqua enim movetur deorsum a forma sua: ut est forma aque: et ignis movetur sursum a forma sua: ut est forma ignis: quod autem aliquod istorum moveatur a forma sua ad omnem differentiam ne sit vacuum: hoc est forma sua non ut est forma ignis vel aque: sed ut est forma corporis: quoniam abhominatio vacui competit primo corpori secundum quod huius. deinde competit suis speciebus. ¶ Ad secundum respondetur quod triplex est differentia secundum Porphyrium. capitulo de differentia. s. communiter proprie et propriissime dicta. Differentia communiter dicta est qua unum differt ab altero separabili accidente. et sic album differt a nigro. Differentia proprie dicta est qua alterum differt ab alio inseparabili accidente: et isto modo simum differt ab aquilino. Differentia propriissime dicta est qua unum differt ab alio specifica differentia: et sic rationale differt ab irrationali: animatum igitur differt ab inanimato per sensum tanquam per differentiam proprie dictam: non competentem cuilibet animato. sed alicui inseparabiliter. ¶ Deinde cum dicitur quod planta non moveatur ad omnem differentiam positionum: illud negatur: licet enim non sic moveatur per se: movetur tamen per accidens ab intrinseco ad omnem differentiam positionum: eo quod ipsa augetur secundum loca contraria: ut testatur Ar. secundo huius: sed non est possibilis augmentatio absque motu locali: ergo et animalia etiam affixa petris: licet non moveantur de loco ad locum: moventur tamen in eodem loco ad omnem differentiam positionum. secundum augmentum et diminutionem: aut secundum dilatationem et constrictionem. ¶ Sed dubitatur circa unam propositionem commenti. dicit enim Averrois quod animatum non differt a non animato nisi sensu et motu locali: quia animatum et inanimatum specifice differunt. ergo differunt per suas formas specificas: non igitur differunt precise sensu et motu locali. ¶ Respondetur quod Commentator non loquitur de differentia sumpta a priori: sed a posteriori: que est differentia accidentalis per quam venimus in notitiam differentie essentialis que est differentia sumpta a priori: modo certum est quod animatum et inanimatum non differunt a posteriori et accidentaliter. s. differentia proprie dicta: nisi per sensum et motum localem: nec sumitur hic motus localis: ut dicit existentiam in effectu: sed solum aptitudinem: quia primo modo est differentia communiter dicta: cum sit accidens separabile. et secundo modo est differentia proprie dicta cum sit accidens inseparabile.

T.c.14.

¶ Textus commenti. 20.

¶ Dicunt enim quidam: et maxime: et primo esse animam id quod est movens. Existimantes autem quod non movetur ipsum non contingere movere: alterum eorum que moventur aliquid animam sic arbitrati sunt esse.

¶ Secundum fundamentum est istud: non contingit aliquid movere nisi illud moveatur: hoc non probat phus: sicut nec antiqui dicentes illud esse per se notum. Videbatur enim eis quod si aliquid movet illud necessario applicatur mobili: que applicatio non potest fieri sine motu in movente: ex quo inferebant: quod licet anima sit principium maxime movens et primo: ipso tamen non potest movere nisi moveatur: nam si est pars corporis si non est pars: sed solum applicata corpori: oportet quod ipsa moveatur ad corpus in tali applicatione. Le. li. (Dicunt enim quidam et maxime et primo animam esse illud quod est movens. existimantes autem quod non movetur ipsum non contingere movere) ob quam causam (alterum eorum que moventur aliquid animam sic arbitrati sunt esse.) Construe sic. propter quam causam ipsi antiqui arbitrati sunt animam esse aliquid alterum eorum que moventur. ¶ Notandum quod horum fundamentorum primum est secundo verius: quia primum concesserunt omnes phi tam antiqui quam novi. secundum autem posuerunt soli investigantes animam per naturam motus: quod est contra intentionem Ar. et Commentatoris. 7. et 8. physi. ubi demonstratur aliquem esse motorem omnino immobilem tam per se quam per accidens.

T.c.30.
t.c.44
45. et 46
et 48.
T.c.45.

aīa aūt si est ps corpis moueť per accñs: sicut per accñs est in loco: vt hř. 4. physicoꝝ. Si aūt applicatur corpori non opꝫ aīaꝫ moueri per se vel per accñs: ſꝫ ipſiꝫ corpus est qđ moueť in tali applicatione: sicut intelli⁹ que applicatur orbi nō moueť aliquo mō localr: ſꝫ moueť ſpa cui applicatur. ℭ Textus cōmenti. zo.

ℭ **Unde Democritus qdeꝫ ignē quendaꝫ aut calorem esse dicit ipsaꝫ. Infinitis igitur existē tibus figuris τ athomis que sunt spēi rotūde ignē τ animaꝫ dicit: vt in aere mota corpora: que vocantur decisiones: que videnť per portas in radijs. Quoꝝ omne semē elementa dicit Democritus totius nature.**

ℭ His fundamētis pmissis Ar. recitat quatuor opiniones inuestigantiū nām aīe soᵐ ex pte motus: quarū pma fuit Democriti. zᵃ Leucippi: ibi. (Unde τ viuendi.) 3ᵃ pictagoricoꝝ: ibi. (Uidetaūt.) 4ᵃ Anaxagore: ibi. (Silr aūt τ Anaxa.) Prima ergo opio fuit democriti di. aīam esse ignē seu calorē igneū. Credebat. n. nihil in rerum nā existere nisi sensibile τ corpale putans pn⁹ oīuꝫ rerū esse corpora indiuisibilia τ infinita que athomos vocabat: τ eadē dixit esse eiusdē nature: sed differre abinuicē: figura: pōne: τ ordine: qm̄ aliqua erāt rotūda: τ aliq̄ quadrata: τ aliqua piramidalia: τ horū aliq̄ erant sursum: τ aliq̄ deorsum: aliq̄ priora: τ aliqua posteriora. Deinde posuit hec esse mobilia: τ nunq̄ʒ qescētia: ex quoꝝ ꝯcursu a casu mundū esse factuꝫ credebat: dicebat. n. decisiones moueri in aere etiā nulla tēpestate exñte: sicut appet p portas i radijs solaribus: τ hec corpa indiuisibilia athomalia sunt multo minora dictis decisionib⁹: igiť hᵉ corpora indiuisibilia sunt maxime mobilia: τ qꝛ inter alias figuras rotūda: est magis abilis ad moᵗ: cum nō habeat angulos ex qbus eius īpediantur motus: τ qꝛ credebat aīam maxime moueri: eo φ arbitrabať aīaꝫ efficere motuꝫ in aīalibus: ideo inter ista infinita corpa ea que erāt rotūda voluit esse aīaꝫ. Le. li. (Unde Democritus quidem ignē quēdaꝫ aut calorē dicit esse ipsaꝫ) aīam. (infinitis. n. existitibus figuris τ athomis que sunt spēi rotunde ignēꝫ aīam dicit: vt in aere mota que vocanť decisiones: que videnť per portas in radijs: quaꝝ omne semen esse dicit Democritus totius nature.) Construe sic: quarum figurarū illa que sunt indiuisibilia. dicit Democritus esse oē semē. i. totum semē: τ elā esse. i. pn⁹ totius nature. ℭ Notādūꝫ primo φ existētes extra lumē pp disgregationē visus non pñt videre has decisiones vel athomos ꝓpter puitatem: sed cū in domo sunt radijs intrantibus per portas vel fenestras has recipiunt decisiones: quaꝝ aliq̄ vñr per se: τ he nō sūt athomi nec pn⁹ reꝝ ſꝫ Democritiꝫ: imo generanť τ corrūpunť: alie aūt solū per accñs videnť: τ hec sunt indiuisibilia ſm̄ illuꝫ ingenerabilia τ incorruptibilia: nec nō rerū nāliuꝫ prima pn⁹. Et rō Democriti erat ista: cū duo sint de rōne principij. s. simplicitas τ virtuositas: sunt. n. pn⁹ simplicia: qꝛ in ea stat resolutio alioꝝ: τ sunt virtuosa: qꝛ eis fiunt alia: τ he decisiones seu athomi sūt corpa simplicia: qꝛ valde pua: τ videtur esse multū vtuosa: qꝛ semp moueť: ideo tales athomi ſm̄ eum sunt pn⁹ rerū nāliuꝫ. ℭ Scđo notandum φ Democritus posuit aīas cōponi ex athomis ignee nature: pmo qꝛ vita hꝫ esse ab aīa: τ vita ꝯsistit i calore igneo: vt colligiť ex pℏo zᵒ hᵒ. (T. c. 41.) Deinde qꝛ ignis inter alia elā est maxime athomus: τ ē formalior ceteris elīs: τ qꝛ aia hꝫ rōneꝫ forme: hētqꝫ rōneꝫ actiui τ motiui respectu corporis: vt hř zᵒ huius: (T. c. 18. τ. 24.) ideo si ex talibus athomis debuit cōponi aīa dignuꝫ erat φ cōponereť ex athomis actiuioribus τ formalioribus. cuiusmodi sunt athomi ignee nature. ℭ Duo dubia occurrūt ꝯ Democritū. Primū est: qꝛ potius debuit ponere aīaꝫ ꝯponi ex athomis piramidalib⁹ φ̄ rotūdis: qꝛ piramis pp acumē vř habilior ad motuꝫ φ̄ rotūditas: qꝛ melius scindit meᵐ. ℭ Scđꝫ dubiū vř φ non debuit ponere aīaꝫ ignee nature: qꝛ plante τ pisces hñt aīam in qbus nō est calor igneus. imo dicit Cōmentator. iz. metaphi. φ calor igneus est corrumpens: τ nō viuificans neqꝫ figurās. ℭ Ad pᵐ dř φ si per motuꝫ debemus inuestigare aīaꝫ. opꝫ hoc fieri per motum sibi magis cōgruū. Motus aūt factus ab aīa est ad oēm dřiaꝫ pōnuꝫ. figura ğ angularis: qꝛ non est habilis: vt moueať ſm̄ oēm dřiam: ideo ex athomis figure piramidalis vel alterius hñtis anguluꝫ non posuit Democritus aiam cōponi: sed ex athomis rotūdis apcis natis moueri ad oēꝫ dřiam situs. ℭ Ad zᵐ dř: φ sicut piper vel vinuꝫ hꝫ formalem frigiditateꝫ ſm̄ quā immutat sensum tactus: τ caliditatem virtualē ſm̄ quā producit caliditatem formaleꝫ in subo apto nato: ita oia animata hñt caliditatē virtualem ignis ꝯseruatiuā forme subolis τ ꝓhibentē contraria ac disconuenientia: nō obstante φ aliqua aīata sint frigida frigiditate formali. plante. n. τ pisces nō nutrirentur neqꝫ augerentur nisi hñent caliditateꝫ virtualeꝫ ſm̄ quā resoluitur τ dirigiť alimentū: oīs. n. digestio fit a calido: sicut indigestio fit a frigido. 4. methauraꝝ: ideo dicit Ar. in libro de morte τ vita: φ oīs viuens hꝫ quādaꝫ caliditateꝫ naturaleꝫ sine qua pōt vita esse. (T. c. 14. τ. 15. τ. 18.) Et ad Commentatoreꝫ ꝯcedo φ nullus calor elementationis ex se viuificat aut figurat: qꝛ non inclinatur ad viuificatiōeꝫ corporis: aut figuratiōnē alicuius mēbri: vt tñ est instrꝫ anime viuificat: τ figurat: nutrit: τ augmentat ſm̄ φ regulatur ab anima: vt colligiť de intentione philosophi. secundo huius. ℭ Textus cōmenti. zo. (T. c. 14. τ. 24.)

ℭ **Similiter autem τ Leucippus. Hoꝝ auteꝫ sperica animaꝫ propter id φ maxime possunt penetrare per omne hᵘ figure: τ mouere reliqua cum moueanť τ ipsa. Arbitrantes animā esse efficiens in animalibus motum.**

ℭ Scđa opinio fuit Leucippi ponentis pariter cum Democrito aīam esse spericā: τ fieri ex athomis: ſꝫ non concessit aīam esse ignē seu caliditatē igneā: sicut Democritus probat ergo pmo Leucippus aīam esse spicam τ fieri ex athomis spicis: qꝛ aia est maxime mouens ac motū efficiens in aialibus ad oēm dřiam pōnis: τ talia corpora sperica maxime possunt mouere τ moueri ad omneꝫ dřiaꝫ positionuꝫ: ergo aīa est sperica seu ex spericis athomis cōposita. Leg. li. (Silr aūt Leucippus hoꝝ) athomoꝝ (sperica) corpora dicit (aīam pp illud φ maxime possint per omne penetrare.) τ est ad oēm dřiaꝫ pōnis: moueri (hᵘ figure τ mouere reliqua cū moueanť τ ipsa arbitrantur). s. Leucippus τ Democritus (aīaꝫ esse efficiens aīalibus motū.) ℭ Tex. cōmenti. zi.

ℭ **Unde τ viuendi terminū esse respirationeꝫ. Constringente. n. eo φ corpora cōtinet: τ extrudente figuras prebentes aīalibus motū: ex eo φ non est ipsas quiescere aliquatenus: auxilium fieri de foris ingredientibus alijs huiusmodi in respirando. Que quidem egredi prohibent ipsas que animalibus insunt: id repellendo quod constringit τ comprimit tādiu vi**

uere animalia q̄diu possunt hoc facere.

¶ Secūdo ꝓbat Leucip. aīaʒ fieri ex athomis: ⁊ hꝯ p signū vel rōne exēplari di. respirationē esse terminū viuēdi q̄ subtrahit subtractis athomis. nā qr athomi: ex qbꝰ cōponit aīa: nullo mō q̄escūt: sʒ sunt valde mobiles: nisi ꝯprimerent statiꝫ discederent abinuiceʒ ⁊ dissolueret aīa. iō posuit ꝙ aīal indiget respiratiane: qr aer exterior cōtinens hōs athomos: cū abstrahitur per respirationē extrudit ⁊ imittit. aīs. intrit alios athomos exteriores ꝯprimentes athomos ex qbꝰ cōponit aīa ne dissoluatur: ⁊ sic cōtinuatur vita: ⁊ tādiu viuit aīal: quādiu pōt respirare: ex quo pʒ: ꝙ auxilium vite ⁊ respirationis fit de foris: qr athomi exn̄tes exterius de foris: cū per respirationē ingrediunt auxiliū ꝯferūt aīali: vt in eo ꝯtinuet vita: ⁊ hoc vr̄ esse signū ꝙ aīa que dat vitā corpori aīato est ꝯposita ex athomis cuʒ per illos ꝯtinuetur vita. Le. lit. (Unde ⁊ viuēdi terminū,) dixit Leucippus. (esse respirationē. ꝯstringente enim eo) .s. corpe aereo. (qđ cōtinet corpa) sperica athomalia. (⁊ extrudente) .i. exterius emittēte. (figuras prebentes aīalibus motū ex eo ꝙ non est illas quiescere nullatenus.) Deīde dixit. (auxiliū fieri de foris ingrediētibus alijs hōꝫ.) athomis ⁊ figuris. (in respirando. ꝓhibere. n. aer ꝯtinēs hos athomos. (⁊) corpora rotūda athomalia (que insunt aīalibus disgregari ꝓhibens ꝯstringens ⁊ cōprimens: ⁊ viuere aūt.) dixit Leucippus aīalia (quādiu pn̄t hoc facere.) ¶ Notandū f̄m Cōmentatorē cōmento. 21. ꝙ athomos exterius attrahi fuit ꝓpter tria quoꝝ vnum est in aggrendo locum illius qđ exiuit. 2ᵐ aūt ad ꝓhibendum plura corpora intrinseca ab exitu. 3ᵐ est vt adiuuet ea etiaʒ in expellendo illud qđ constringit: ⁊ qđ congregat ea. Triplex auxiliū consequitur f̄m Cōmentatorē in respirando ⁊ attrahendo aereꝫ exteriorē plenū athomis. data pōne Leucippi: ꝓmū est: qr athomi ex qbus cōponit aīa: eo ꝙ sunt figure rotūde: sunt adeo habiles ad motū: ꝙ nullo mō cōtingit eos q̄scere: ergo semꝑ cōtingit aliquid ex eis discedere: per athomos igit̄ exterius attractos auxiliamur: qr supplet̄ locus discedentium. nam si aīa est cōposita ex athomis: ⁊ semꝑ discedunt aliqui ex eis si non attraherentur alij athomi supplentes locū discedentiū statim corrūperet̄ animal. 2º auxiliamur ꝑ hōꝫ athomos de foris attractos: qr illi cōprimunt alios athomos ex qbus cōponitur aīa: ⁊ nō ꝑmittunt eos ita discedere. tertio iuuamur ꝑ athomos: qr sicut vnus carbo igneus fortificatur ⁊ roborat̄ ad ꝑsentiā alterius carbonis igniti. Sic athomi ex quibus cōponit̄ aīa roborant̄ ⁊ validius operātur ad ꝑsentiā athomoꝝ exterius attractoꝝ: hec tria inueniuntur in lr̄a cum dr̄: ꝙ athomi exterius attracti ꝓhibent athomos ex qbus cōponitur anima: cōstringunt: ⁊ ꝯprimūt. ꝓhibent. n. eos: qr non ꝑmittūt illos de facili disgregari: cōstringunt etiā illos: qr non permittunt eos rarefieri quin suppleant ⁊ subintrent locū discedētiuꝫ athomoꝝ. Deinde cōprimunt eosdem: qr subintrando fortificāt illos ⁊ reddunt eos validiores ad operanduꝫ. Ex predictis pʒ animā esse nature aeree Leucippi: qr vita aīalis ꝯtinuatur per respirationē aeris ꝯtinentis athomos vitales. ideo dicit ph̄s in lib. de lon. ⁊ bre. vite ꝙ vita consistit in calido ⁊ humido: que sunt ꝯplexiones aeree. pōt Leucippus reduci ad ꝯcordiam cum Democrito: dicendo ꝙ calidū: in quo ꝯtinetur vita. est aliquo mō aereum ⁊ aliquo modo igneū. Est. n. aereum: qr fundat̄ in humido pingui: est igneū: qr est digestiuū alimēti: neqꝫ hic discrepat ab intentione Ar. ¶ Textus cōmenti. 22.

¶ Videt̄ aūt ⁊ a pythagoricis dictū eādeʒ hr̄e intelligentiā. Dixerunt. n. q̄dā ipsoꝝ aīam esse que sunt in aere decisiones. Alij auteʒ has mouens. De his aūt dictū est propter id ꝙ ꝯtinue videntur moueri: ⁊ si sit trāquillitas nimia.

¶ Tertia opinio fuit pictagoricoꝝ tenentiū cum Democrito ⁊ Leucippo: dixerunt enim animā esse athomos ⁊ corpora sperica. propter illud qđ hōꝫ. athomi vident̄ esse corpora sperica: ⁊ moueri quacūqꝫ existēte tranquillitate in aere: ⁊ ita ꝯtinue mouetur aīa: cum non possit aliquid mouere nisi ipsa moueat̄. Alij aūt pictagorici voluerūt animā non esse huiusmodi athomos vel decisiones. Sʒ vnā virtutē mouentē illos. ⁊ hꝰ opinionis vr̄ fuisse Eraclitus Archelaus magister Socratis: vt narrat August. in libro de ciui. dei: quā opinionē recitat etiam Auicē. 6. nāliuꝫ di. quidā dixerunt athomos nō esse animā: sʒ mouentem eos que est in eis: ⁊ intrat corpus ipsis intrantibus. Le. li. (Uidetur aūt ⁊ a pictagoricis dictū eandem habere intelligentiā) .i. sententiā. (dixerunt. n. quidam ipsoꝝ animā esse que sunt in aere decisiones. alij auteꝫ) ꝙ anima est (has mouens. de his autem dictuꝫ est) .s. ꝙ ideo anima dicitur cōponi ex athomis (propter illud ꝙ continue videntur moueri ⁊ si sit tranquillitas nimia.) ¶ Notandum ꝙ sicut sequentium Aristotilē varie fuerunt opiniones: quoniaꝫ alij dixerunt vnum: ⁊ alij aliud putantes illud esse de intentione Aristotelis: ita sequentium pictagoram: a qua pictagorici dicti sunt: varie fuerunt opiniones: ⁊ precipue circa quidditatem anime: vt dictum est. ¶ Textus cōmenti. 22.

¶ In idem aūt feruntur ⁊ quicūqꝫ dicunt aīaꝫ esse quid seipsum mouens. Uidentur aūt oēs hi existimasse motū maxime propriū esse aīe: ⁊ alia quidem omnia moueri propter animā: ipsam auteꝫ a seipsa: propter nihil videre mouens quod non moueatur ⁊ ipsum.

¶ Ex predictis Aristo. infert ꝙ quicūqꝫ venati sunt animam per viam motus dicentes seipsam mouere: feruntur in eandem intelligentiā: primo ꝙ omnes illi extimanerunt motum esse maxime proprium ipsi anime secundo. qr dixerunt omnia alia moueri ab anima ⁊ ipsam a seipsa innitentes illi principio non cōtingit aliquid mouere nisi ipsum moueatur. Le. li. (In idem autem feruntur ⁊ quicūqꝫ dicunt animā esse quid seipsum mouens: videntur autem omnes hi extimasse motū maxime proprium anime esse: ⁊ alia quidem oīa moueri ꝓpter ipsaꝫ animam: aut a seipsa ꝓꝑ illud: qr) f̄m eos (nihil vr̄ mouens ꝙ nō ⁊ ipꝫ moueat̄.) ¶ Tex. cōmenti. 23. ⁊ 24.

¶ Similiter aūt ⁊ Anaxagoras aīam dicit esse mouenteꝫ: ⁊ si aliquis alius dixit ꝙ omne mouet intellectus: non tn̄ penitus sicut Democritus. Ille quidem enꝫ dicit simplr̄ ideꝫ eē aīaꝫ ⁊ intellectū: verū enim aiebat esse quod videt̄. Unde bene dicere Homeruꝫ ꝙ Hector iacet aliud sapiens: non itaqꝫ vtitur intellectu tanq̄ꝫ potentia quadam que circa veritateꝫ: sʒ idem dicit animam ⁊ intellectum.

¶ Anaxagoras autē minus certificat de ipsis: T. c. 24 multotiēs q̄dē. n. cām eius quod bene ⁊ recte dicit esse intellectuꝫ. Alibi autem intellectum hūc esse animā. In omnibus enim ipsuꝫ inesse

animalibus magnis ⁊ paruis ⁊ honorabilib⁹ ⁊ inhonorabilibus. Non videtur aūt ꝺm prudentiam dictus intellectus omnibus similiter aīalibus inesse. Sed neq̄ oībus hoībus.

¶ Quarta opinio fuit Anaxagore dicētis animaz seipsaz mouere: ⁊ ꝙ intellectus omnia mouet: nec fuit hec opinio ita manifesta: sicut opinio Democriti: quoniam Democritus expresse posuit intellectum esse sensum. Anaxagoras autē aliquando dixit itellectū esse sensuz. aliqñ vero asseruit opp^m. Unde Demo. dixit intellectū eē sensum: ꝓp duo. primo ꝓp vnitatē obiecti: credens idez esse obm sensus ⁊ intellectus. s. veruz: asserens oē qđ apparet esse verū: vt declarat̄. 4. metaphi. Scđo ꝓp auctoritatē Homeri di. ꝙ Hector iacet quasi aliqđ sapiēs. Ponebat enim Homerus ꝙ qñ Hector trāsmutabat̄ in sensu: trāsmutabatur etiaz in itellectu: ⁊ qñ erat alienatus in sensu erat alienatus etiā in itellectu: quasi aliena saperet. Anaxagoras autem dixit idez esse intellectū ⁊ sensuz: ponens intellectū oīa mouere: ⁊ ipsuz esse in oībus aīalibus tam brutis q̄ȝ aīalibus: aliqñ voluit intellectū nō esse sensum iponendo inte^m esse recti opis cām. naz talis intellectus est ꝺm prudentiaz que nō repit̄ in brutis nec in singulis hoībus. Le. li. (Silr aūt ⁊ Anaxa. aīaz dicit eē mouētē) seipsam. (Et si aliqs alius.) ipsuz secutus est idem fatet̄. Deinde. (dixit ꝙ oē mouet intellectus: non tñ penitus sicut Demo.) locutus est. (ille qdem. n.) s. Democritus (simplr̄ dicit idē esse aīaz) sensitiuā (⁊ itellectiuā.) ⁊ rō qm̄ dicit. (veruz esse qđ vr̄. Unde) asserit (bene facere) .i. bn̄ dicere (Homeruz: ꝙ Hector iacet aliud sapiens) .i. ꝙ Hector alienatus in sensu sapit alia. (nō vr̄ itaq̄.) Democritus (intellectu tanq̄ȝ potentia qdez.) distincta a sensu (qui) est (circa veritatē: sed idez dicit aīaz) sensitiuā. (⁊ intellectū. Anaxa. aūt minus certificat de ipsa) aīa. (multotiens. n. cām eius ꝙ) est (bene ⁊ recte) opari (dicit intellectū: alibi aūt intellectū) voluit (aīaz esse) sensitiuā. (Asserit. n. in oībus ipsuz aīalib⁹ magnis ⁊ paruis ⁊ honorabilibus ⁊ inhonorabilibus: non vr̄ autē ꝺm prudentiā dictus itellectus oībus simplr̄ inesse aīalib⁹: sed neq̄ oībus hoībus.) ¶ Sȝ dubitat̄: qr dicit phs in prohemio metaphisice ꝙ aīalia hn̄tia memoriā sūt prudentia: modo tam bruta q̄ȝ pueri hn̄t memoriā: ergo hn̄t prudentiā. Dicenduz ꝙ duplex est prudētia. s. sensitiua ⁊ intellectiua. prudētia itellectiua est noticia futuroꝝ per discursum: de qua dicit Ar. 6. ethi. ꝙ prudentia est recta rō agibiliū. prudētia sensitiua est noticia futuroꝝ ex memoria p̄teritorū: de qua ibi dicit Ar. vbi supra. ꝙ aīalia hn̄tia prudentiā ⁊ memoriā sunt prudentia: ⁊ h̄ repit̄ in brutis sic in hoīb⁹: de qua Ar. non loqt̄ hic: sȝ de prudētia rōnali ⁊ intellectiua: q̄ est recti opis cā. ⁊ talis reperit̄ in hoīb⁹: iuxta intētiōez Ar. h̄. ¶ Tex. cmen. 25.

¶ Quicūq̄ igit̄ in moueri aīatū aspexerunt. hi quidē maxie motiuū solidi opinati sunt aīaz eē.

¶ Ex p̄dictis Aristo. epilogat circa determinata dicens. (Quicūq̄ qdez igit̄ in moueri aīatuz aspexerūt) .i. ꝯsiderauerunt aīatuz in motu. (Hi qdez maxime opinati sunt motiū aīaz esse) .i. qcūq̄ iuestigauerūt qdditatē aīe per motū: opinati sunt aīaz seipaz mouētez alia mouere: seu alioꝝ esse pn̄^m maxie motiuū. ¶ Tex. cmenti. 25.

Quicūq̄ autē ad cognoscere ⁊ sentire ea que sunt: isti dicūt animā esse principia: alij quidez plura facientes hoc. alij vero vnū hoc. Le. 4. d s.

¶ Istud est 2^m capl'm huius p̄mi tractatus: in quo Ar. ponit opiones inuestigantiū aīaz per viā cognitionis: ⁊ sensus postq̄ȝ inuestigauit opiones venantiuz illā per viam motus: ⁊ facit duo: qr p̄ ponit duas suppōnes vles antiquoꝝ. Scđo quattuor ꝯnes particulares platonicoꝝ: ibi (Eodē aūt modo.) ¶ Prima suppō est ista. iuestigātiū aīaz per viā cognitionis ⁊ sensus. qdaz posuerunt illam esse solū vnū principiū. Quidā aūt plura reꝝ nāliuz. Ita ꝙ illi qui dixerunt vnū esse principiū rerū nāliuz posuerunt aīaz esse illud principiū. hi vero qui admiserūt plura esse principia rerū nāliuz ꝯcesserunt aīam esse illa p̄ncipia. Et rō illoꝝ erat. ꝺm ꝙ colligit̄ a Cōmentatore cōmento. 16. qm̄ oīs cognitio fit ꝑ assimilationez: nūq̄ȝ. n. sensus aliqđ cognoscit nisi in eo sit similitudo rei sensate: nec intellectus aliqđ intelligit nisi ī eo sit similitudo rei intellecte. Ut igit̄ aīa possit oīa cognoscere. opȝ ipsaz hr̄e similitudinē cuȝ oībus: sed nō pōt aīa habere similitudinē cuȝ oīb⁹: dicebāt illi: nisi sit ꝯposita ex principio vel principijs. oīs igitur aīa est oīuz entiuz naturaliū p̄ncipiū vnū: vel p̄ncipia plura. ponētes igit̄ vnū p̄ncipium solū dixerunt aīam esse idem p̄ncipiū: vt qui dixerūt oīa esse ex aere: dixerunt aīam esse aerē. naz si anima est aer habet similitudinē oībus que sunt ex aere: ⁊ oīa talia potest cognoscere. Dicentes vero principiū oīuz esse aquā: ⁊ ꝙ omnia sunt ex aqua: dixerunt animam esse aquam: sed ponentes plura p̄n^a oīuz: vt Empedo. dixerunt aīam esse illa plura p̄ncipia: quare loquētes de aīa ⁊ inuestigātes eaz per viā cognitionis sicut diuersificant̄ in loquēdo de p̄ncipijs: sic diuersificati sunt ī loquēdo de anima. Le. li. (Quicūq̄ aūt ad cognoscere ⁊ sentire ea q̄ sunt) idest entia respiciunt (isti dicūt aīam p̄ncipiū vel principia. alij vero plura facientes hoc. alij vero vnuz hoc). s. animā. ¶ Notandū ꝙ antiq crediderunt cognituȝ realiter esse in cognoscente: qr non videbatur illis possibile aīaz cognoscere terrā vel aquā. nisi in se realiter hr̄et terraz, vel aquā: q̄ posito dicebāt aīam terrā cognoscere terra: ⁊ aqua aquā: vt per terrā vel aquā quā penes se hȝ terraz vel aquā illi extrinsecā cognosceret: sȝ. 3. huius declarat phs lapidē nō esse in aīa: sȝ spēm lapidis: sic etiā non terra vel aq̄ est in aīa: sed spēs eius. aīa igit̄ vt ponit̄ ibidez est quodāmodo oīa: ⁊ oīa sunt quodāmodo in aīa: sȝ intentionalr̄: vnde tam sensus q̄ȝ intellectus est susceptiuus spēruȝ sine mā: vt colligit̄. 2. ⁊ 3. huius: per quā spēȝ que est similitudo cogniti cognoscit̄ sensibile vel intelligibile. ¶ Cōtra hoc pōt fieri argumentū antiquoꝝ probantiū aīaz cognoscere māle per māle: ⁊ non per similitudinez eius: qr cognitio fit rōne similitudinis: sȝ maiar est similitudo iter duo mālia q̄ȝ inter māle ⁊ similitudinem eius: ergo ⁊c. maiar est Ar. 2. huius: ⁊ minor declaratur. Naz illa que sunt eiusdē spēi sunt similiora q̄ȝ illa que sunt diuersoꝝ generuȝ: sed aliq̄ duo mālia sunt eiusdem spēi. s. duo lapides: vel due aque: ⁊ qđlibet tale materiale est alterius generis a similitudine sua: qm̄ taȝ lapis q̄ȝ aqua est suba: ⁊ cuiuslibȝ istoꝝ similitudo est accidens. ¶ Intelligēdū p̄mo ꝙ aliqua dicūt̄ similia duplr̄. s. essentialr̄ ⁊ accn̄taliter. Illa sunt essentialr̄ silr̄ia que participant eandem nām specificam vel genericam: ⁊ sic dicunt̄ esse similes Sor. vel Plato: seu homo ⁊ asinus: magis tamen sunt similes Sor. ⁊ Pla. q̄ȝ homo ⁊ asinus: qr sor. ⁊ plato conueniunt in nā specifica. hō ⁊ asinus in natura generica: sed illa sunt accidentalr̄ similia in quibus sunt similia accn̄tia: vel vnū est alterius representatiuū. Primo modo oīa alba sunt similia: ⁊ q̄ȝto magis appropinquāt ad eūdez gradū albedinis: tanto sunt similiora. Scđo mō sor. ⁊ imago eius sunt silr̄ia: qr vnū est represen-

T. c. 21.

T. c. 38.

T. c. 12. ⁊. 138.

T. c. 16. ⁊. 38.

T. c. 118. ⁊. 119.

tatiuū alterius: ꝛ isto eodē modo quodlꝫ oīm dr̄ assimilari sue intentioni aīe. ¶ Scḋo noⁿ. ꝙ similitudo cognitiua. tripl'r sumit̃. pmo pro respectu. 2° pro fundamēto. 3° pro aggregato ex his. v.g. due albedines dicunt̃ esse similes; tunc similitudo illaꝝ pōt dici respectus vniꝰ ad reliquū: que est quedā relatio: aut quelibet illarū pōt dici similitudo que est quedā qualitas: aut aggregatū ex albedine ꝛ respectu: qḋ est quoddā ens per accidēs. Idē potest dici de similitudine subi. Sumēdo ergo similitudinē duobus pmis modis: aīa nihil cognoscit per suaꝫ similitudinē: eo ꝙ nulla relatio est mediū cognitiuū: neqꝫ aliqḋ ens absolutū secluso respectu. Dato. n. ꝙ ɔceptus hoīs fundaret̃ in mente soluꝫ absolute in esse qualitatis non fundando aliquē respectū ad hoīeꝫ: nullo modo representaret hominē. Sꝫ accipiendo tertio modo. s. vt dicit absolutū cū respectu: sic aīa cognoscit mālia per similitudineꝫ illoꝝ non essentialē: sed accidentalē. ¶ Dicendum ergo ad rōneꝫ antiquoꝝ ꝙ cognitio fit rōne similitudis: nō essentialis: sꝫ accn̄talis representatiue. neqꝫ oꝫ ꝙ q̄to aliqua sunt similiora essentialr̄: tanto vnū sit magis representatiuū alterius: qꝛ tunc sortes esset magis representatiuus Platonis q̄ȝ similitudo Platōis: nec etiā opꝫ ꝙ q̄to aliqua sunt similiora accn̄taliter: non cognitiue: tanto vnū sit magis representatiuū alterius: qꝛ tunc vnum albū magis representaret aliud q̄ȝ similitudo illius. Sꝫ bene verū est ꝙ q̄to aliqua sunt similiora cognitiue: tanto vnū est magis representatiuū alterius. ɔceptus enim proprius hoīs est magis representatiuus hoīs q̄ȝ sit eiusdem conceptus adequatus aīalis: modo pꝫ. ꝙ nulla mālia sunt ita silia accn̄talr̄ cognitiue: sicut qḋcūqꝫ materiale ꝛ silitudo repn̄tatiua illius: lꝫ forte sint similiora eēntialr̄. seu accn̄talr̄ nō cognitiue. ¶ Tex. ɔmēti. 25

¶ **Sicut Empedocles quidē ex elementis oībus esse: ꝛ vnūquodqꝫ eoꝝ animā dicēs sic. Terraꝫ qdeꝫ terra cognoscimus; aquā vero aqua: ethere aūt ethera: sed ignē igne: concordiā aūt concordiā: ꝛ discordia discordiam.**

¶ Scḋa suppositio: ponentes aīaꝫ esse plura pnª nō cōsilr̄ dixerunt: sꝫ diuersificati sunt in sermone. pꝫ. nā Empe. ꝛ Plato inuestigantes qdditatē aīe per viā cognitionis ꝛ sensus: dixerūt illā esse plura pnª: sed nō eodē modo: qm̄ Empe. dixit aīaꝫ esse ex oībus elīs: vt possit oīa elā ꝛ mixta cognoscere: posuiteꝫ insuper ipsaꝫ cōponi ex cōcordia ꝛ discordia: vt p ɔcordiā cognosceret gnōnē: ꝛ per discordiaꝫ corruptionē. Plato aūt posuit aīaꝫ cōponi ex ideis ꝛ numeris vt statim videbit̃. L.c.li. (Sicut Empe. qdeꝫ ex elīs oībus:) dicit aīaꝫ. (esse ꝛ vnūquodqꝫ hoꝝ). i. elōꝝ. (est ipsā aīa dicēs.) sic. vbi grā. (terra qdeꝫ terrā cognoscimus: ꝛ terra aūt). i. aereꝫ (cognoscimꝰ aere: aquā autē aq̄: sꝫ ignē igne.) manīᵐ est (ɔcordia aūt ɔcordiā) cognoscimꝰ. (ꝛ discordia discordiā.) ¶ Noᵐ fm Cōmētatorē cōmento. 25. ꝙ Empe. ponebat aīaꝫ vnam fieri ex elīs: ꝛ ponebat ipsaꝫ sex in numero fm numerū elōꝝ. s. principioꝝ apud ipm. Posuit igitur Empe. sex pnª: quattuor mālia: ꝛ duo effectiua. Dixit. n. terrā aquā igneꝫ ꝛ aerem esse pnª materialia: ɔcordiā vero ꝛ discordiaꝫ posuit esse pncipia effectiua: sic ꝙ ɔcordia esset pncipiū effectiuū generationis: ꝛ discordia corruptiōis: ita ꝙ qn̄ elā sunt proportionata ꝛ in cōcordia: fit generatio: qn̄ vō sunt disproportionata ꝛ ī discordia: fit corruptio. Et qꝛ hec sex ponebat pnª oīuꝫ entiuꝫ: vt aīa oīa entia posset cognoscere: dicebat ipsaꝫ ex oībus his cōstare. ¶ Dubitat̃ circa dicta: primo qꝛ vr̄ aīaꝫ esse pncipiū oīuꝫ rerū nāliuꝫ: naꝫ sicut se hꝫ finis in operabilibus: sic se hꝫ mediū in speculabilibus: vt asserit Ar. 2. physicoꝝ. sꝫ meᵐ est pnᵐ oīum speculabiliū. 2° posterioꝝ. ergo finis est pnᵐ oīuꝫ opabiliuꝫ: sꝫ aīa est finis oīuꝫ physicoꝝ: per Ar. 2. huius. ergo. Scḋo videt̃ ꝙ aīa ɔtineat oīa pncipia rerū nāliū: qꝛ omne pnᵐ nāle est pnᵐ viuendi sentiendi vel intelligēdi. Sed aīa est qḋlibet istoꝝ. ergo ꝛc. Unde triāgulus ɔtinetur in tetragono: qꝛ tetragonuꝫ supaddit trigono: vt hr̄ 2° huius: sꝫ non est aliqḋ pnᵐ nāle distinctū ab aīa: cū aīa non supaddat aliquā perfectiōeꝫ: vt pꝫ inductiue: ergo ꝛc. ¶ Ad primū dr̄. ꝙ quatuor sunt pnª iuxta numeꝝ quattuor causarū. s. mā: forma: efficiens: ꝛ finis nō igit̃ aīa est pncipiuꝫ māle oīuꝫ illaꝝ: vel rerū nāliū: vel formale: vel efficiēs: sed est pnᵐ finale: iuxta intentioneꝫ Ar. 2° huius. ¶ Ad 2ᵐ dr̄. ꝙ anima ɔtinet oīa alia pncipia rerū nālium: non formalr̄: eo modo quo totuꝫ ɔtinet ptes: sed virtualr̄: eo modo quo magis pfectuꝫ ɔtinet minus pfectuꝫ: ꝛ vlr cā suum cāt̄uꝫ. antiqui aūt dixerunt animam oīa principia continere formaliter per modum partis: ꝛ omnia alia posse cognoscere. ¶ Textus cōmenti. 26.

T.c.91.
T.c.36. ꝛ 37.
T.cō.31
T.c.36. ꝛ 37.

¶ **Eodem aūt modo ꝛ Plato in thymeo aīaꝫ ex elemētis facit. Cognosci. n. īquit simile simili. Res aūt aūt ex principijs esse.**

¶ Hic Ar. declarat quō Plato posuit aīaꝫ ɔstare ex principijs: ponēdo quatuor ɔnes de intētione platonis ī thymeo. Quarū pma est ista. aīa cōponit̃ ex eodeꝫ ꝛ diuerso: seu ex ptibili ꝛ imptibili tāq̄ȝ ex pnº māli. Scḋa ɔclusio. aīa componit̃ ex ideis tanq̄ȝ ex pncipio effectiuo: ibi: (Silr̄ aūt.) Tertia ɔclusio. aīa cōponit̃ ex numeris tāq̄ȝ ex pnº formali: ibi. (Adhuc aūt.) Quarta ɔclusio. nō solū aīa: sed etiā alia que fiūt cōponunt̃ ex numeris: ibi. (Numeri qdeꝫ.) Primā ɔclusioneꝫ arguit plato sic: nihil cognoscitur nisi per similitudinē illius: sꝫ aīa cognoscit idē ꝛ diuersum: ptibile ꝛ īpartibile. ergo in aīa repit̃ quodlꝫ istoꝝ: ꝛ per ɔn̄s aīa cōponit̃ ex illis. L.c.li. (Eodeꝫ auteꝫ modo ꝛ plato in thymeo aīam facit ex elīs). i. ex multis principijs: sicut Empe. (cognosci. n. sile simili.) est necessariū. (res aūt ex pncipijs esse.) manīᵐ est. que sunt ideꝫ ꝛ diuersum. ptibile ꝛ imptibile: vt hr̄ in thymeo. ad quē Ar. nos remittit nō faciendo hic spālem mentionē de hꝫ pncipijs. ¶ Notandū fꝫ Cōmentatorē cōmento. 26. ꝙ opinio platonis in thymeo est ꝙ aīa est nā meª inter formas abstractas īdiuisibiles fꝫ māz ꝛ īter formas sēsibiles diuisibiles. Themistiꝰ aūt dicebat ꝙ plō ītelligebat p nām illā mediā inteᵐ inter oēs ptes aīe: cuꝫ suū esse sit mediocre inter formas māles ꝛ abstractas. Plato ergo vt posuit Themistius. posuit aīaꝫ intellectiuā meᵐ inter formas abstractas ꝛ māles. Et qꝛ meᵐ participat quodā modo nām extremoꝝ: ideo aīa intellectiua pticipat nāꝫ intelligentiaꝝ ꝛ reꝝ māliū: sed in intelligētijs repit̃ idēptitas ꝛ īpartibilitas pp indiuisibilitatē: ꝛ in rebus mālibus: diuersitas ꝛ ptibilitas: ideo aīa ītellectiua cōponitur ex eodē diuerso: ptibili ꝛ īpartibili. Ubi aduertēduꝫ fm Themistiū ꝙ aīa tripl'r pōt ɔsiderari. s. subalr̄ potentialiter: ꝛ vtroqꝫ modo. Si cōsiderat̃ subaliter: sic cōponitur ex eodeꝫ ꝛ diuerso: ptibili ꝛ īpartibili p pticipationem extremoꝝ. vt dictuꝫ est. si considerat̃ potentialr̄: sic cōponitur ex potētijs organicis: in qbus est diuersitas ꝛ partibilitas: ꝛ potētijs nō organicis: in qbus est identitas ꝛ īpartibilitas: ideo ex pte potentiarū iterū cōponit̃ ex eodeꝫ ꝛ diuerso ptibili ꝛ impartibili: si aūt cōsiderat̃ vtroqꝫ modo: cum rōne sue sub̄e ꝛ suarū potentiaꝝ cum aliquo cōueniat: ꝛ ab aliquo differat necessario cōponit̃ ex eodē ꝛ īpartibili rōne ɔuenientie: ꝛ ex diuerso ꝛ ptibi-

li rõne dr̃ie. ¶ Sed dubitat̃ cum aĩa intellectiua sit in-
diuisibilis quõ cõponitur ex eodẽ ⁊ diuerso ptibili ⁊ im-
partibili. Rñdetur q̃ duplex est ꝯpositio .s. essentialis ⁊
accidẽtalis. ¶ Cõpositio essentialis est illa qua compo-
nentia sunt de essentia cõpositi: vt compositio indiuidui
ex mã ⁊ forma: aut speciei ex genere ⁊ drĩa: vl' generis ex
actu ⁊ potentia. ¶ Compositio accñtalis est illa qua nõ
oĩa cõponentia sunt de essentia cõpositi: vt ꝯpositio acci-
dentis cum sbõ: vel vnius accñtis cum alio accidente.
¶ Dicendũ igit̃ q̃ aĩa intellectiua cõponit̃ essentialiter
ex eodez ⁊ diuerso: ptibili ⁊ ĩpartibili: pro quãto cõponit̃
ex actu ⁊ potentia: genere ⁊ drĩa: in q̃bus cõueniunt alie
forme tam mãles q̃ȝ ĩmateriales. Cõponit̃ etiã ex eisdez
tanq̃ȝ cõponitur ex suis potentijs que sunt accñtia eius:
cõponitur etiã accidentaliter ex eodẽ ⁊ ĩpartibili, put fa-
cit vnũ cũ suis potẽtijs: ⁊ ꝯponit̃ ex diuerso ⁊ ptibili: put
essentialr̃ differt a suis potẽtijs. ¶ Tex. Cõmenti. 26.

¶ **Silr̃ autẽ ⁊ in his que sunt de p̃hia dicta per eãdez determinatũ est. Ipsũz q̃dez aĩal ex ipsa vnius idea: ⁊ ex prima longitudine ⁊ latitudi-ne ⁊ altitudine constare: alia autem simili mõ.**

¶ Scd̃a ꝯclusio Platonis: aĩa cõponit̃ ex ideis tanq̃ȝ ex
principio effectiuo. ꝓbatur. In his inferioribus q̃tuor in-
uenimus .s. punctũ habentẽ rõnez vnitatis: lineã hñtem
rõnez dualitatis. sup̃ficiez hñtez rõnez ternarij: ⁊ corpus
hñs rõnẽ quaternarij. Et q̃r Plõ dixit ideas esse quiddi-
tates hoꝝ sensibiliũ. posuit hec sensibilia ꝯstare ex idea
puncti quã appellabat ideã vnitatis: ⁊ ex idea linee duali-
tatis quã appellabat primã longitudinẽ: ⁊ ex idea terna-
rij: quã appellabat p̃maȝ latitudinẽ. Et ex idea quaterna-
rij: quã appellabat p̃mam altitudinẽ. Le. li. (Silr̃ aũt ⁊
in his que dicta sunt de p̃hia determinatũ est) a Plõne
in thymeo. (Ipsũz q̃dem aĩal.) ꝯstare. (Ex vnius idea ⁊
ex p̃ma lõgitudine latitudine ⁊ altitudine. Alij vero simili
modo.) Cõponunt̃. ¶ No[m] fm̃ Cõmentatorez cõmen-
to. 26. q̃ Plõ opinabat̃: q̃ longitudo cõponit̃ ex dualita-
te: q̃r linea fit ex duobus pũtis: ⁊ latitudo ex trinitate: q̃r
fit ex lõgitudine ⁊ tribus pũtis: ⁊ spissitudo ex quaterni-
tate: q̃r fit ex longitudine ⁊ latitudine ex quattuor pũtis.
Longitudo ergo siue linea hȝ rõnez dualitatis: q̃r e[st] ex-
tensio de puncto ad punctũ: latitudo aũt siue sup̃ficies hȝ
rõnez ternarij: q̃r nũq̃ȝ est assignare sup̃ficiez rectilineã:
nisi sibi sit assignare 3[m] pũctũ: ita q̃ triãgulus in q̃ figura-
tur tria pũcta est p̃ma figuraꝝ rectilineaꝝ: profundũ aũt
siue altum .i. corpus hȝ rõnez quaternarij. nã postq̃ȝ feci-
mus sup̃ficiez trilaterã vbi est figurare tria pũcta. Si vo-
lumus facere corpus opȝ dare quartũ punctũ: ⁊ fiet pira-
mis: ita q̃ piramis est p̃mũ corpoꝝ singulariũ: sicut triã-
gulus est p̃ma figura rectilineaꝝ. Cũȝ ergo idee sint q̃d-
ditates ⁊ p̃ncipia hoꝝ sensi[m]: longitudo latitudo ⁊ altitu-
do: p̃us reseruant̃ ĩ ideis q̃ȝ in his sensibilibus: idea ergo
lõgitudinis est p̃ma longitudo: ⁊ idea dualitatis: idea la-
titudinis est p̃ma latitudo: ⁊ idea ternarij: idea vero alti-
tudinis est p̃ma altitudo ⁊ idea quaternarij. Ex his ergo
ideis dicebat Plato constare tam animaȝ q̃ȝ alia entia.
¶ Notandũ 2°. fȝ P̃hm in lr̃a: q̃ p̃hia Platanis nõ est
p̃hia nãlis: sed solũ dicta p̃hia: q̃r platanici eam dicebãt
p̃hiaȝ nãlem esse: nõ tñ erat p̃hia nãlis: q̃r declaratur pri-
mo de generatione: vbi compatur opĩo Platonis ad opi-
nionez Democriti: Plato nõ loquebatur physice ⁊ nãli-
ter: ȝ extranee. Egidius autez dicit: q̃ iõ p̃hia Platonis
est soluȝ dicta p̃hia: q̃r solum verbis erat fulcita: non aũt
rõne firmata. ¶ Duo dubia occurrunt si idee sint q̃ddi-
tates rerũ: q̃uõ ergo cõponitur aĩa ex illis tanq̃ȝ ex p̃nci-

T. co. 5.

pio effectiuo fm̃ Platonẽ. ¶ Scd̃m dubium: cum idee
sint forme indiuisibiles ⁊ inextẽse: q̃uõ in eis reperiuntur
lõgitudo latitudo ⁊ altitudo: ⁊ ꝑiter in aĩa intellectiua
fm̃ illum. ¶ Ad p̃muȝ dr̃ q̃ idea duplr̃ sumitur .s. cõiter
⁊ proprie: idea cõiter sumpta est rõ exemplaris causalis
⁊ cognitiua: ⁊ sic forma domus existens in mente artifi-
cis dr̃ idea: q̃r est exẽplar ad cuius similitudinẽ formaȝ
domus ĩ materia producit: est etiaȝ causalis q̃r effectiue
concurrit ad formaȝ domus. Et q̃r illa artifex cognoscit
domum: ideo est ratio cognitiua. Idea aũt proprie dicta
est ratio exemplaris ĩproducta causalis ⁊ cognitiua: q̃uõ
sumpsit Plato ideam cum dixit hominẽ cõem esse ideã
oĩum hominũ: ⁊ equum cõem esse ideam omniũ equoꝝ.
Quã ideam voluit esse quãdaȝ intelligentiã separatã in
orbe signoꝝ. Ad cuius exẽplum deus produceret oĩa in-
diuidua eiusdem spẽi. ¶ Dicendũ igitur fm̃ Platonez
q̃ anima componitur accidẽtaliter ex idea cõiter dicta
tanq̃ȝ ex principio formali: ex idea vero proprie dicta com-
ponitur tanq̃ȝ ex principio effectiuo: nõ obstante q̃ idee
sint quidditates rerũ sensibilium. Sicut eniȝ apud Ar.
deus ⁊ intelligentie sunt vniuersalia bonum inferioruȝ:
non q̃dez idẽptica ⁊ intrinseca: sed extrinseca ⁊ cãlia: ita
apud platonez idee sunt forme ⁊ quidditates sensibiliũ:
non intrinsece sed extrinsece. ¶ Ad scd̃m dr̃: q̃ longitu-
do latitudo ⁊ altitudo duplr̃ sumunt̃ fm̃ platonez .s. stri-
cte ⁊ large: p̃mo modo longitudo mensurat̃ linea: latitu-
do mensuratur sup̃ficie ⁊ altitudo corpore: ⁊ sic nõ repe-
ritur aliquod istoꝝ in ideis neq̃ȝ in anima fȝ se sumpta:
sed solum modo in rebus quãtis. Large aũt loquẽdo de
illis: sic longitudo est processus simplr̃ ab vno in vnum:
latitudo processus ab vno ad duo: altitudo est processus
ad tria. Et q̃r in ideis reperitur h[ic] processus in genera-
tione rerũ: adeo in eis reseruatur longitudo latitudo ⁊ al-
titudo. Eadez etiã reperiunt̃ in aĩa pro quãto in ea repe-
ritur scientia que habet rationem duorum: ⁊ opinio ha-
bens rationem trinarij: ⁊ sensus habet rationez quater-
narij: vt infra videbit̃. ¶ Textus cõmenti. 27.

¶ **Adhuc autem ⁊ aliter. Intellectũ quidẽ esse vnũ. Scientiã aũt duo. Singulariter enim est ad vnũ. Plani aũt numerum opinionem: sensum vero eum qui solidi.**

¶ Tertia ꝯclusio platanis: aĩa cõponit̃ ex numeris tanq̃ȝ
ex p̃ncipio formali: ꝓbatur. anima cõponitur ex vnitate
que est numerus puncti: ex dualitate que est numerus li-
nee: ex trinitate que est numerus sup̃ficiei: ⁊ ex quaterni-
tate que est numerus corporis: ergo ⁊c. Antecedẽs decla-
ratur: naȝ aĩa constat ex intellectu scĩa opinione ⁊ sensu.
Sed intellectus est vnitas: scientia dualitas. opinio tri-
nitas: ⁊ scĩa quaternitas: ergo anima cõponit̃ ex vnitate
dualitate trinitate ⁊ quaternitate. p̃ma pars anteceden-
tis est manifesta: q̃r omne cognitũ ab aĩa est cognitũ per
inte[m] per scientiã per opinionẽ vel per sensum. ¶ Scd̃a
vero ps declarat̃ a Cõmentatore cõmento. 27. dicẽte q̃
per inte[m] intellexit prima p̃ncipia que se hñt per moduȝ
vnitatis: q̃r vnico actu ⁊ simplici noticia cõprehendunt̃
illa: per scĩaȝ dualitatez ĩtellexit: q̃r sicut dualitas est ab
vno in vnũ tñ: ita scĩa est ab vno medio ad vnã ꝯnem: p
opĩonez intellexit ternariuȝ: q̃r sicut numerus ternarius
est ab vno ĩ duo: ita opinio ab vno medio ad duas ꝯnes:
quaruȝ vna est conclusa: ⁊ alia formidata: per sensuȝ aũt
intellexit Plato quaternitatẽ: q̃r sicut quaternitas ẽ nu-
merus corpoꝝ: ita sensus non hȝ p̃cipere nisi corpora seu
formas corporales. Le. li. (Adhuc autẽ aliter.) q̃ȝ dictum
sit: ponit plato animã constare ex principijs. (Inte[m] q̃dez

vnum.) Dicit esse. (sciaz aūt duo: singulariter. n.) est ab vno. (ad vnū. plani aūt numeri). i. superficiei dicit esse. (opinionē: sensum vō eiz qui firmu). i. corpis. ¶ Notādum fm Platonē ꝙ numerus sumitur dupl'r. s. cōiter ꝛ proprie. Numerus ꝓprie dictus est multitudo ꝓueniēs ex diuisione ꝯtinui iuxta determinationē Ar. 3. physicorū: ꝛ sic nō cōponit aīa ex numeris essentialr vel accidētaliter. Numerus vō cōiter dictus est ꝓcessus ab vno in vnū vel in plura: ꝛ hoc modo cōponit aīa ex numeris. s. cōpositione actuali: qꝛ cōponit ex scia opione ꝛ sensatione que hñt rōnē numerorū. vt patuit. ¶ Contra vnū dictum arguit. ꝓbando ꝙ scia non est necessario ab vnico medio ad vnicā ꝯnē: qꝛ p̄mo posteriorū: dicit Ar. ꝙ plures demonstrationes pñt fieri ad vnā ꝯnem per media continua vel discōtinua. mō plures demonstrationes accipiunt plura media: ꝛ pōt exēplificari p illud: ꝙ Aristo. 2º celi demonstrat terrā rotundā per grauitatē eius: qꝛ omnia grauia tendūt deorsum: ꝛ ideo terra est in medio mundi. ꝓbat etiā per hoc ꝙ facit eclipsiz rotūdā ex eius interpōne inter solem ꝛ lunā. Item eiusdē passionis pñt esse plures cause diuerse. 2º physicorū: ꝛ quelibz cā pōt eē mediū. 2º posteriorū. ergo plures demōstrationes p plura media pñt esse eiusdē rei: ꝛ per ꝯñs necessario scia est ab vno in vnū. Oppositū tz Ar. p̄ posteriorū di. ꝙ demōstrationes nō pñt augeri per plura media: sz bene augentur in post ꝛ in latus. Et probat per rōnez. naz demōstratio potissima qua acgritur scia in eodē genere cāe nō potest esse in intelligēte nisi per vnā cāz: ergo nulla conclusio nec aliq̄ passio pōt sciri de suo subo nisi p vnū mediū: pz ꝯña. sumēdo sciaz potissime. ¶ Notandū primo fm Phy. p̄mo posteriorū ꝙ eadez passio pōt a priori ꝛ pp qd demonstrari p plura media in post assumēdo. s. sub subiecto ꝯnis. v. g. oīs figura rectilinea hñs angulū extrinsecum equalētez duobus oppositis intrinsecis hz tres angulos eq̄les duobus rectis: oīs triāgulus est hmōi. ergo ꝛc. ¶ Deinde sub subo ꝯnis accipiat hysocheles ꝛ arguat sic: oīs triāgulus hz tres ꝛc. hysocheles est triangulus: ergo ꝛc. ¶ Ulterius accipiat sub subo illius ꝯnis: ꝛ sit aliquis singularis triāgulus: ꝛ arguat sic. Omnis hysocheles hz tres ꝛc. sz hic qui est in semicirculo est hysocheles. ergo ꝛc. Ecce quō post assumendo ꝯcludit eadem passio per plura media. nulla tñ ꝯclusio est demōstratio potissima nisi illa qua ꝯcludit ꝓpria passio de subo ꝯuertibili: sz quelibet istarū sit pp qd ꝛ a priori. ¶ Scdo notm fm Ar. p̄mo posteriorū: ꝙ eadem passio pōt a priori per plura mediª demōstrari i latꝰ assumēdo. s. accipiēdo sub medio duas spēs vl' drias oppositas ex oppꝰ distinctas. v. g. oīs numerus q̄titus est finitus vel infinitus. Oīs nūerus est numerus q̄titus. ergo oīs numerus est ꝛc. Et tunc sub medio accipiatur nūerus par sic arguendo: oīs numerus q̄titus est finitus vel infinitus: sed oīs nūerus par est nūerus quātus: ergo ꝛc. ¶ Deinde sumat alia dria opposita. s. numerus ipar: ꝛ arguat sub eodē medio sic: oīs numerus quātus est finitꝰ vl' ifinitꝰ: sz oīs nūerus ipar ē nūerus q̄titus. ergo ꝛc. Iterū eadē passio per plura meᵃ demōstrat assumendo in latus: nulla tñ p̄ter p̄ᵃᵐ est demōstratio potissima: ex quo nō ꝓcedit ex ꝯuertibilibus. ¶ Ad primū dr: ꝙ plures demōstratōes pñt esse eiusdē rei nō potissime: ꝛ in eodē genere cāe: ꝛ si de terra demonstrat rotūditas diuersis demonstrationibus: vna tñ illarū est demōstratio: qꝛ illa que demonstat rotūditatē de terra per ratūditatem eclypsis lune: cū procedat ab effectu ad cām. Alia autez est pp quid illa. s. que demōstrat rotūditatez terre per grauitatē. ¶ Ad scdz dr: ꝙ sicut eiusdez effectus pñt esse diuerse cāe distinctorū generū: ita eiusdē effectus pñt esse plures demōstrationes potissime: nō quidē in eodez genere cause: sz in diuersis: ita ꝙ eadez passio pōt potissime demōstrari per cāz formalē mālez finalē ꝛ efficiētē: nec hoc ꝯtradic pbo. p̄ posteriorū: imo idez declarat multis exēplis 2º eiusdē. sz esset incōueniens in eodē genere cāe eādez passionē potissime demōstrari p plura meᵃ: qꝛ in eodē genere cāe est ipossibile duas cās esse imediatas eidem passioni: ꝛ hoc intendit Aristo. cum dicit demonstrationes non augeri per media: sed in post: vel in latus assumendo.

¶ Textu cōmenti. 27.

¶ Numeri quidem eniz spēs ꝛ principia entiū dicebantur. Sunt aūt ex elementis. Iudicantur enim res alie quidem intellectu. alie vero scientia: alie autem opinione: alie vero sensu. Species autem numeri hi rerum.

¶ Quarta ꝯclusio Platonis. non soluz aīa: sed ēt alia que sunt cōponunt ex numeris. pz. nam cū res cognoscātur per sua p̄ncipia: ꝛ rerū alie cognoscuntur intellectu: alie scia alie opinione: ꝛ alie sensu: ꝓpz ꝙ hec. vz. vnitas dualitas trinitas ꝛ quaternitas sint p̄ncipia reruz: sicut sunt p̄ncipia anime: pp opationes illius reductas ad illos numeros. Ex eisdē ergo principijs: ꝛ ex eisdē numeris aīa ꝛ alia entia ꝯstituta sunt. habebit ergo aīa fz hoc similitudinez cuz oībus entibus: qua oīa potest cognoscere. le. li. (Numerus qdem spēs). i. qdditates. (ꝛ p̄ncipia entiuz dicebant.) a platonicis. (Sunt autē.) numeri fm illos (Ex elementis). i. de numero principiorū ꝛ rō. (Iudicātur aūt res alie qdem intellectu: alie vō scia: alie vō opione: alie vero sensu.) Ex q̄ segtur ꝙ. (spēs aut numeri hi rerū). i. ꝙ hi numeri sunt p̄ncipia rerū. ¶ Notandū fm platonē ꝙ entia pñt tripl'r cōsiderari: p̄ in ordine ad se: ꝛ sic p̄ncipio rerū sunt idem ꝛ diuersum ptibile ꝛ ipartibile pp distinctionē entiuz: qꝛ quedā sunt sensibilia: vt ista corpalia. Quedā intelligibilia: vt sube sepate. Hec autē corrupubilia vident ꝯstare ex diuerso ꝛ ptibili qꝛ in eis est cōpositio ꝛ diuersitas ptiuz. Substantie vō sepate vident ꝯstare ex eodez ꝛ ipartibili: qꝛ in eis est simplicitas ꝛ vnitas. ¶ Scdo entia pñt ꝯsiderari in ordine ad p̄ncipium effectiuū: ꝛ sic p̄ncipia entiuz dixit plato esse ideas a quibus hec entia fiunt ꝛ causant. ¶ Tertio pñt ꝯsiderari entia in ordine ad ens in oībus repturz: ꝛ sic p̄ncipia rerū sunt numeri fm Platonē: ideo dicit Cōmētator. 7. metaphi. ꝙ Plato nesciuit distiguere inter vnū qd est p̄ncipium numeri: ꝛ qd ꝯuertit cuz ente: qꝛ sicut in singulis rebus repiuntur plures pfectiones ꝛ plures vnitates. loquendo de vno qd ꝯuertit cum ente. sic credidit ꝙ repirent in singulis rebus vnitates que p̄nᵃ essent numerorū: propter qd posuit numeros esse p̄nᵃ oīuz entiuz preter q̄ in vno qd est p̄ma causa: quā posuit essentiā vnitatis ꝛ bonitatis. Et vbi fz Egidiū accepisset nūerū large ꝓ oī pluralitate vl' multitudine: nō male dixisset. Sed accipiendo numerū proprie qui est spēs q̄titatis: non bñ dixit: qꝛ hmōi numerus nō hz esse nisi in ꝯtinuis: nec se extendit ad subas sepatas: cū causet ex diuisione ꝯtinui. 3. physicorū. posuit itaqz Plo tria genera p̄ncipiorū entiuz. vz. idem ꝛ diuersuz: intelligētias ideales: ꝛ rōnes nūerales: q̄re ꝛc.

¶ Textu cōmenti. 28.

Quoniam aūt ꝛ motiuū videbatur aīa esse: ꝛ cognoscitiuū. Sic quidā complexi sunt ex vtrisqz: enūciātes animā esse numerū mouentem seipsum.

¶ Istud est tertiū capitulū huius p̄mi tractatus: in quo

T.c.68. t.c.104. T.c.30. T.c.68.

narrat opiniones antiquoꝝ inuestigātiū naturā anime per viaz cognitionis ⁊ motus.s.simul. Postq̄ recitauit opiniones alioꝝ antiquoꝝ venantiū ipsam per viaz cognitionis vel motus tātuz. Et diuiditur hoc capitulū in duas partes. nā in prima ponit duas suppositiões. In secunda narrat opiniones ibi. (Unde quibusdaz) pmo suppositio est. ꝙ oēs antiqui inuestigātes animā per viam cognitionis ⁊ motus ponētes ipsam ex multis constare pncipijs dixerunt eā esse numerū seipsum mouētez. Uoluerūt.n. ꝙ aīa inq̄ztū erat seipsaz mouēs poterat ⁊ alia mouere: in quātū vero erat numerus rōne multitudinis pncipioꝝ ei ꝯpetebat oīa cognoscere. Nā cuz numeros posuerint esse pncipia reꝝ: si aīa erat numerus: habebat similitudinē cuz oibus que erāt ex numeris cōstituta: ⁊ per ꝯsequēs poterat alia cognoscere: le.li. (Quoniā aūt ⁊ motiuū videbatur aīa esse: ⁊ cognoscitiuuz sic quidaz).i. ppter hoc antiq (ꝯplexi sunt ex vtrisq̄).s. ex cognitione ⁊ motu (enūciantes aīam esse numerū seipsuz mouētem.) ¶ Notāduz ꝙ hanc opinionez fuisse cōiter oium phoꝝ ponētiuz aīam esse plura pncipia: iponitur tamen pncipalr ipsi Platoni. pmo qz alioꝝ libri nō reperiunt: scdo qz Plato distinctꝰ ⁊ diffusius de numerositate aīe est locutus. Egi. aūt dicit ꝙ hoc cōgruum nō videtur: qz tunc hec positio nō poneret in numerū cuz superioribꝰ positionibꝰ: qḋ est cōtra cōmētatorē dicētem tres sectas fuisse de aīa: quaꝝ vna īuestigat animā per viaz motus: alia per viā cognitionis: ⁊ 3ª per viaz vtriusq̄. Melius est ergo dicere: inqt ipse: ꝙ hec opinio.s. ꝙ aīa est numerus seipsuz mouēs fuit opinio zenocratis ⁊ nō platonis. pōt tamē dici illā opinionē fuisse Platōis zenocratis ⁊ alioꝝ phoꝝ. nec incōueniēs est eūdem esse diuersaꝝ sectarū. nā vt colligitur ex hoc caplo. Democritus fuit prime ⁊ tertie secte. pme enim pro quāto īuestigauit illaz p viam motus. tertie aūt pro quāto īuestigauit illam per viam motus ⁊ cognitionis simul: ⁊ ita dicatur de Platone: ꝙ ipse fuit secūde secte in ingrēdo aīam per viam cognitionis: sed ingrēdo illā per viā cognitionis ⁊ motus sic ꝯnumerat tertie secte. ¶ Scdo notandū ꝙ quadruplex est numerus: primꝰ est numerus numerās.s. potētia cognitiua ponēs in multitudine distinctionē discretā: ⁊ sic oē illud est numerus: qḋ discrete mēsurat p vnū duo tria ⁊ hꝰ. Secūdus est numerus numeratꝰ.s. multitudo pluriū vnitatū potēs recipere mensurationē discretaz a potētia cognitiua: ⁊ sic oīa multa dicunt numerus: siue fuerint quāta: siue nō quāta: sicut enim plures hoies seu plures itelligentie dicunt multitudo: ita pñt dici numerus. Tertiꝰ est nūerus numerātis.s. intētio mētalis multitudinē represētās sub rōne discreti: ⁊ sic iste intentiones duo tria q̄tuor in mēte dicunt numeri: qz talibꝰ itētionibꝰ aīa numerat. Quarto est nūerus numeratꝰ quātitas discreta multitudinē formalr denominās: ⁊ hic vocatur numerus pdicamētalis: seu mathematicꝰ. Sicut eniz albedo est in re alba formalr ⁊ denominatiue: ⁊ nō est res alba: ita nūerus numeratus est formalr in rebus quātis: ⁊ nō est q̄lz illoꝝ. Antiq ergo nō solū cōcesserūt animā esse numerū numerātē: aut cōponi accidētaliter ex numeris intētionalibꝰ anime nūeratiꝰ: qz hoc est necessariū: sz ēt ꝯcesserunt aīaz esse nūerū nūeratuz ⁊ nūerū pdicomēti quātitatis: iponēdo illā esse multitudinē pncipioꝝ: ⁊ nō distinguēdo īter multitudinē pdicamenti quātitatis: ⁊ multitudinē trāscendentis couertibilis cum ente. ¶ Textus cōmēti.28.⁊.29.

¶ Differūt aūt ⁊ de principijs que ⁊ quot sunt Maxie quidez corpora faciētes pricipia ab his qui icorporea. Ab his aūt miscētes ⁊ ab vtrisq̄ pricipia referētes: differūt aūt ⁊ circa multitudinē: hi quidez vnū. illi vero plura dicūt.

¶ Cōseqnter aūt his ⁊ aīaz assignāt. Motiuū eni hz nāz primoꝝ existimauerūt nō irrōnabilr. T.c.29.

¶ Secūda suppositio. Antiq inuestigātes aīam per viaz cognitionis ⁊ motus tā quo ad q̄litatē q̄z quo ad numeruz pncipioꝝ difformiter sunt locuti: pmo differebāt antiqui circa q̄litatē pncipioꝝ: qm̄ quidaz posuerūt pncipia corruptibilia: vt Empedocles ponēs q̄tuor pncipia reꝝ nāliuz. Quidā posuerūt pncipia icorruptibilia: vt Plato dicēs: ydeas esse pncipia reꝝ. Quidaz vero posuerūt vtrūq̄z: vt Anaxagoras ponēs itellectū tāq̄z pncipiū incorruptibile: ⁊ ptes ꝯsimiles tāq̄z pncipia corruptibilia. Scdo differebāt antiq circa nūz pncipioꝝ. Quoniā aliqui dicebāt solū vnū esse pnm: vt Dyogenes ponens pnm omniū esse aerē: ⁊ Eraclitus asserēs pnm oium esse vaporez. Alij aūt posuerūt plura pncipia reꝝ: vt Emped. qui posuit q̄tuor elēta. Et Anaxagoras q posuit ptes cōsimiles esse pncipia reꝝ: ⁊ subdit phs: ꝙ sic loquētes de pncipijs modo cōsimili de aīa sunt locuti. Nā qui posuerūt vnū pncipiū omniū dixerūt aīam esse pncipiuz. Qui vo plura posuerūt pncipia: dixerūt aīam esse illa plura: existimātes animā posse moueri: ⁊ habere rōnem motiui: ex eo ꝙ erat ex pncipijs quibus necessario cōpetebat esse motiū. Le.li. (Differūt autē) loquētes (de pncipijs que sunt) quo ad subam (⁊ quot sunt) quo ad numeruz (maxime quidez) differunt (corporea faciētes).i. ponētes pncipia corporalia a ponētibus pncipia (incorporalia. ab his aūt) differunt (miscentes) corporea cū incorporeis (⁊ ab vtrisq̄).s. corporeo ⁊ icorporeo (pncipia enūciantes. Differūt aūt ⁊ circa multitudinē: hi quidem.n. vnum illi vero plura dicūt. Cōsequēter aūt his) pncipijs (animaz assignāt.) loquēdo de animo sicut de pncipijs: (motiuz.n.) anima esse (scdm numerū primoꝝ) pncipioruz (existimauerūt nō irrationabiliter.) ¶ Notādum qz phs dicit nō irrōnabiliter: qz scdm ipsum nihil acquirit nouuz esse neq̄z dispositionē nouam nisi mediāte motu: vt si lignū cōburit vl calefit. opz motū aliquez pcedere hāc nouā dispositionē. Si ergo de rōne pncipioꝝ est aliquid efficere vel causare vel aliquā nouā dispōnē inducere opz ꝙ hoc fiat mediāte motu: iō de rōne pncipioꝝ ē mouere: ⁊ maxie pncipioꝝ habentiū rōnez cāe efficiētis: hō est ꝙ a pho cā efficiēs appellat pnm vn̄ motꝰ. Si g de ratione pncipioꝝ est mouere: nō irrōnabilr extimati sunt aīaz hre rōnē motiui cū sit ex pncipijs ¶ Scdo notādū ꝙ motiuū ⁊ mobile nō equalr cōpetūt aīe. nā motiuum ꝯpetit ei per se: mobile aūt ꝯpetit illi per accidens: eo ꝙ aīa p se mouet: ⁊ p accidēs mouet.s. ad modū corporuz. Antiq tñ dixissent aīam p se mouere ⁊ moueri: nō tamē eodez modo: cōcedētes animaz per se pmo mouere: ⁊ p se nō pmo moueri. Textꝰ cōmēti.29.⁊.30.

¶ Unn quibusdā visuz ipsaz est ignē esse: etenim hic in ptibꝰ subtilissimꝰ est: ⁊ maxie elntoꝝ icorporeū. Adhuc aūt mouet qz ⁊ mouet alia prio. T.c.30.

¶ Democritus autē dulcius dixit enūcians ppter quid vtrūq̄z hoꝝ: aīam quidē.n. ⁊ itellectū idem. Istud aūt primoꝝ ⁊ idiuisibiliū corpoꝝ eē. Motiuū aūt ppter subtilitatē partiū ⁊ figurā. Figuraꝝ aūt mobilissimā que sperica dicit: hō autē intellectuz esse ⁊ ignez.

¶ His suppōnib⁹ pmissis Ar. recitat opiniones antiq̃x: quax pma fuit quorūdā antiquox: quos secutus est Democritus: licet distinctius loqueret. Dicit. n. hec opinio aīaz esse ignē. qr ex quo aīe attribuit motiuū τ cognoscitiuū: illud videt esse aīa qđ est maxīe motiuū τ cognoscitiuū: s3 nullū vr nisi ignis rōne sue subtilitatis τ simplicitatis. g̃ τc. S3 Democritus distinctius τ cōuenienti⁹ locutus est. Uoluit. n. oīa ɔponi ex athomis: τ lz fm eū hẽ athomi essent pn⁹ oīum. nihilomin⁹ voluit athomos: qui sunt rotūde figure: eē de nã ignis: ideo voluit animā cōponi ex illis que sunt figure sperice. inquātū igit athomi sunt pncipia: dicebat aīaz hre rōnē cognoscēdi: inq̃tū vo rotūdi: mouēdi. g̃ scdz eū aīa h3 rōnē cognoscēdi oīa: qr cōponit ex pmis pncipijs: τ h3 rōnē mouēdi alia: qr est sperice figure sicut sua pncipia. lege lrãm. (Unde gbusdā visuz est aīaz ignē esse: τ eni hic). s. ignis (in ptibus subtilissimis est: τ maxīe elemētox incorporeuz). i. maxime simplex est īter cetera elemēta. (Adhuc autez mouet.) Ignis: (qr τ mouet alia pmo) iuxta illud pn^m si aligd mouet illud mouet. (Democritus aūt dulci⁹) idest ɔuenienti⁹ τ rãnabili⁹ (dixit: enūciãs vtrūq3 illox:) s. ppter gd aīa mouet τ cognoscit: (aīam eni3 gdē τ itellectū idē) dicit esse: τ ex hoc aīam oīa ītelligere τ cognoscere: (illō aūt). s. oīa ītelligere τ cognoscere ē rōne (pmoz τ indiuisibiliū corpox: motiuum aūt pp subtilitatē partiū τ figurā. figurax aut) leniter τ faciliter (mobilissima sperică dicit: hoj aūt esse). s. figure sperice ɔtingit (intellectū τ ignē.) ¶ Notãdu3 pmo q̃ q̃ttuor pprietates h3 ignis īter cetera elemēta: pma est subtilitas: nō q̃ sit min⁹ pfundus ceteris elemētis: qr oībus alijs est maius: sed qr est magis rarus. Est. n. in decuplo rarior aere: sicut aer aqua: vt colligit a pho. 2°. de gnõne. Scda pprietas est simplicitas: qr ignis est purior τ simplicior ceteris elemētis. cū nō hẽat mixtionē tantā alio x corpox sicut habēt cetera elemēta. Ut iductiue p3 de terra aq̃ τ aere. Tertia pprietas est actiuitas: qr ignis est maxime actiuitatis: vt colligit a pho. 2°. de gnõne. τ 4°. metheorox. ideo ea in gb⁹ dominat ignis sunt actiuiora q̃3 ea in gbus dominant cetera elemēta. Quarta pprietas est mobilitas: qr veloci⁹ mouet ceteris elementis est. n. leuior aere: ideo veloci⁹ mouet aere: τ qr nō h3 mixtionē3 aliox corpox facientiū resistētiā alijs elementis: ēt velocius mouet: eo q̃ igit he pprietates cōpetūt aīe: iō dixerūt aīaz esse de nã ignis. ¶ Secūdo notãdu3 q̃ ad oēm motū rectū figura piramidalis est aptior q̃3 figura circularis. Uelocius. n. descendit lapis ignitus de nube qr est figure piramidalis q̃3 si esset circularis: τ velocius ascēdit sagitta hñs extremū piramidale q̃3 si hēret sphericū. Quo aūt ad motū circularē est figura sperico oībus alijs aptior: nō aūt piramidale: nec quadrãgulare corp⁹ est ita faciliter circulariter mobile. sicut circlare corp⁹: ideo celū velocissime mouet: qr est figure sperice: τ qđlz aliud corpus abilius circulariter mouet cū figura sperico q̃3 cuz alia figura. piramidalis ergo est figura aptissima ad motū rectū: τ sperica quo ad motū circularē. Jō aīa dicit a Democrito cōponi ex athomis circularibus: qr motus circularis ei pprijssime ɔpetit. S3 de ista aptitudine vel abilitate ad motuz reperta in figura sperica vel piramidali est dubitatio: querēdo si illā h3 ītrinsece vel extrinsece. Si ītrinsece. igit eque mobile est corpus min⁹ graue: sicut magis graue: per eādē figurā: qđ est falsuū: tenet ɔña: qr nullū ītrinsecū alr pōt separari ab illo. Si aūt h3 illā aptitudinē vel abilitatē ab extrinseco: videlicet a grauitate vel alio forma. cū nulla figura sit abileta magis passiua: seqt q̃ quālibz figurā cōsimilē abilitatez hre. g̃ nulla figura alia est aptior ad motū. ¶ Respōdetur q̃ nulla figura dr abilis ad motū: qr naturalr iclinat ad motū: qr cū figura piramidalis moueat idifferēter. ad oēz dñam positionū: sequeret figurā piramidalē iclinari ad oēm talē motū: qđ est falsum: qr si vni corpori simplici nō inest nisi vn⁹ motus simplex. pmo celi. per idē nec figure simplici sunt ab itriseco plés mot⁹. ¶ Dicendū igit q̃ quelz figura est idifferēs ad motum. ita q̃ nullus est illi nãlis vel violētus. Sed ideo dicit figura abilis ad motū: qr mobile hñs illā figurā melius τ facilius potest moueri: qr facilius τ aptius pōt per illam diuidere mediū: seu describere lineam. Et ad rōnem dr q̃ illā aptitudinē h3 ab ītrinseco: a qua nūq̃ separat: nō tñ ppter hoc ita velociter moueret corp⁹ minus graue sicut magis graue eiusdē figure: qr licz eadem abilitas reperiatur in oīb⁹ figuris eiusdē spēi: nō tñ eadē potētia in omnib⁹ corporib⁹ ɔsilr figuratis: ideo vnū figuratū alio velocius mouet ɔsilis figure fm maioritatem potentie dirigentis illud.

T.c.37.

T.c.50.

T.c.30.

T.c.o.7 τ 8.

¶ Text⁹ cōmētī. 31.

¶ Anaxagoras autē videtur quidez aliud dicere aīaz aliud itellectū: vt diximus prius. Utitur aūt vtrisq3. sicut vna nã. Uerūtñ ponit intellectū principiū maxime oīu3 solūq3 dicit ip3 eox que sunt simplicez esse τ imixtu3 τ purū. assignat aūt vtrūq3 eidez principio: τ cognoscere τ mouere. Dicēs intellectu3 esse oē.

¶ Secūda opinio fuit Anaxagore cū Democrito in assignādo rationē motiui τ cognoscitiui ipsi⁹ aīe: τ in ponēdo idem esse aīaz τ itellectu3: lz hoc nō semper posuerit: quoniã cōtrariū sibi ipsi dixit: aliquādo eni posuit aīaz τ itellectū distingui: aliquādo posuit idētitatez iter illa. Sed differebat a Democrito in hoc: qr Democritus dicebat itellectū esse nature corporee: vtputa ex inãlibus pricipijs cōpositū. Anaxagoras aūt ponebat itellectum esse maxime pncipiu3 oīu3 simplicē τ imixtū: τ vt excludat cōpositionē cu3 alio attribuebat etia3 mouere τ cognoscere eidē pricipio. s. itellectui: sed nō ppter eādem causam: qr cognoscere τ itelligere ɔpetunt itellectui de sui natura. Sed q̃ moueat cōpetit ei iquātu3 est aliorū pricipiu3. L. c. li. (Anaxagoras eni videtur gdē) aliquādo (alterū dicere aīam τ itellectu3: sicut diximus pri⁹:) aliquādo (autē vtitur vtrisq3: sicut vna natura: verūtamen itellectum posuit pricipiu3: maxime oīum solumq3 dicit ipsum eorū que sunt simplicez esse imixtu3 τ pux) idest de numero entiu3 nihil preter itellectu3 dicit esse simplex imixtu3 τ purum. (Assignat autē vtrūq3 eidez pncipio: cognoscereq3 τ mouere. dicens itellectum) mouere (omne) cognoscereq3 oīa. ¶ Notãdu3 q̃ corporu3 queda3 sunt ɔposita ex partibus quãtitatiuis: vt elemēta: queda3 vero sunt cōposita ex alijs corporibus vt elementata: que sunt mixta τ ɔposita ex elemētis. Rursus virtutū queda3 sunt impure: vt virtutes organice τ corporales. Queda3 vera sunt pure: vt virtutes abstracte τ imateriales. Intellectus ergo primo est simplex: qr non est ɔpositus ex partibus quãtitatiuis. Ut est corpus elementare. Secūdo imixus: qr nō est compositus ex alijs corporibus: nec est corpus elemētatū. Tertio est purus: qr nō est virtus corporalis τ organica: sed imaterialis τ abstracta: quia ergo hec consonant veritati. ideo in his est Anaxagoras commendãdus: vt dt Commentator. cōmento. 31°. ¶ Textus cōmē. 32.

¶ Videt autez Thales ex his que tradita memorie sunt motiuu3 aligd animã opinari. Si-

quidem dixit lapidem animam habere: quoniam ferrum mouet.

¶ Tertia opinio fuit Thalis phi conuenientis cum superioribus in asserẽdo animã habere virtutẽ motiuã. hic enĩ fuit vnus de septẽ sapiẽtibus: ⁊ cũ oẽs alij studerẽt circa moralia: solus iste dedit se inquisitioni rerũ naturaliũ. Et fuit prim⁹ phs naturalis scdꝫ memoriã hominũ. voluit enĩ aquã esse pncipiũ oĩuꝫ rerũ. naꝫ cũ pncipia seu semĩa omniũ animatoꝝ sint humida: visum est ei illd esse pncipiũ omniũ rerũ qd est maxime humidũ. ⁊ qꝛ hꝫ est aqua dixit aquã esse pncipiũ omniũ reꝝ: nõ tamẽ secutus est opinionẽ suã de pncipio in dicẽdo aĩaꝫ esse aquã: sꝫ illud dixit esse animã qd hꝫ virtutẽ motiuã. Vnde cũ lapis qdeꝫ. s. magnes moueat ferrũ dixit ipsũ habere aĩaꝫ. Le. li. (Videt autem Thales) qui fuit de numero primoꝝ phoꝝ (ex qbus reminiscunt hoĩes motiuũ aliqd esse aĩaꝫ opinari.) idest oẽ illud esse animaꝫ qd est motiuũ. (Siqdeꝫ dixit lapidẽ aĩam habere: quoniam ferꝝ mouet.) ¶ Notãduꝫ ꝙ vbi nos habem⁹ thales vetus trãslatio habet bythalis: Cõmẽtator cõmẽto. 3z. Exponit hãc opinionem non de pho nominato: sꝫ de mellisso: veꝝ qꝛ noua trãslatio appropriat hanc opinionem illi pho qui vocat thales: ⁊ themistius qui fuit grecus hoc idẽ affirmat: credẽduꝫ est sic esse. Ratio autem thalis qua credidit magnetẽ esse animatũ fuit ista: qꝛ nihil mouet inanimatũ ad omnẽ differẽtiaꝫ positionũ nisi aĩa vel inanimatũ. Sed magnes mouet ferrũ ad omnẽ differẽtiaꝫ positionũ. ergo magnes est anima vel animatus. Sed non est aĩa: ergo est animat⁹: ista rõ deficit: qꝛ ⁊ si magnes mouet ferrum ad oẽm differentiam: nõ tamẽ ex se mouet illud ad omneꝫ differentiam. indiget enĩ alio motore extrĩseco mouẽte magnetẽ ad oẽꝫ differẽtiaꝫ positionũ ad hoc ꝙ sic moueat ferrum: ⁊ iste motor extrinsecus est animatus. Et si queritur vtꝝ motus ferri ad magnetẽ sit nãlis vel violẽtus: dicitur ꝙ est nãlis: qꝛ est velocior in fine ꝙ̃ in pncipio. Unde motus naturalis fm phm est ille qui est a principio intrinseco vel extrinseco passo cõferẽte vim. modo ad hunc motũ passum ꝯfert vim: qꝛ ferruꝫ naturaliter inclinat ad magnetem: cũ in eo sit virtus aliqua cõplete que incõplete reperitur in ferro. Textus cõmẽti. 3z.

¶ **Dyogenes auteꝫ sicut ⁊ alij quidam aerem ipsam censuit esse. Hic opinans omniũ subtilissimuꝫ esse ⁊ principiũ. Et ꝓpter hoc cognoscere ⁊ mouere animaꝫ. Secũdum ꝙ principium ex hoc reliqua cognoscere. Scdm vero ꝙ subtilissimuꝫ est motiuũ esse.**

¶ Quarta opinio fuit Dyogenis asserẽtis animã esse aerem: qui scdm cũ erat pncipiũ oĩuꝫ. Anima ergo existẽs aer habebat similitudinẽ cũ omnib⁹: quare oĩa poterat cognoscere: ita ꝙ ex eo ꝙ erat pncipiũ oĩuꝫ dabat aĩe ꝙ cognosceret: ex eo autẽ ꝙ erat qd subtile ⁊ mobile rõne sue subtilitatis dabat aĩe ꝙ moueret. le. li. (Dyogenes autẽ sicut ⁊ alij) voluit iuestigare animã per cognitionẽ ⁊ motũ (cẽsuit qdẽ animã eẽ aerẽ: hũc). s. (aerẽ opinãs oĩum subtilissimuꝫ esse: ⁊ pncipiuꝫ: ⁊ ꝓpter hoc) contingebat (cognoscere ⁊ mouere aĩaꝫ scdꝫ) qd (qd pncipiũ) est. (Ex hoc) dicebat (aĩam reliqua cognoscere: ex hoc vero ꝙ subtilissimuꝫ est) dicebat animã (motiuã esse.) ¶ Notãduꝫ ꝙ Dyogenes posuit aerẽ esse elm̃tuꝫ subtilissimuꝫ: qꝛ nõ videbat ei aliuꝫ ignẽ esse preter hunc indispositũ ꝓpe nos existẽteꝫ: ⁊ quoniã per experiẽtiam manifestũ est ignẽ istũ densiorem esse aere: qꝛ terminat visum: ⁊ nõ aer: ideo posuit aerẽ esse rarissimum ⁊ subtilissimũ. De terra autẽ ⁊ aqua nullus dubitabat: quoniã Arꝫ. ꝙ̃ ceteri naturales posuerũt aerem aqua ⁊ terra subtiliorẽ esse: ⁊ ꝙ supra elementũ aeris nõ sit ignis elementaris arguebat Dyogenes: qꝛ tunc ille esset lucidus sicut ignis ꝓpe nos manẽs: cuꝫ sit eiusdeꝫ spẽi: sed consequens falsum: qꝛ tũc impediret visionẽ astroꝝ. ¶ Ideo aduertẽduꝫ ꝙ leuitas exalationis cuꝫ sit qualitas motiua cõuenit alicui elemẽto: ⁊ nõ terre: nec aque. pꝫ. quia hec mouent deorsum naturalr: ⁊ exalatio sursum. Non etiaꝫ ꝯpetit aeri qꝛ leuitas aeris naturalr quiescit in ꝓpria spera: ⁊ non trahit sursum nec deorsum: imo resistit trahẽti. Sed leuitas exalationis trahit sursuꝫ per sperã aeris: ergo leuitas exalationis nõ est aeris leuitas: ⁊ per cõsequẽs supra elemẽtuꝫ aeris est assignãduꝫ elemẽtuꝫ ignis: cui cõpetat hꝫ leuitas. Ratio autẽ Dyogenis nõ cõcludit: qꝛ ignis in spera non põt esse lucidus. lux enim reperta naturalr infra cõcauuꝫ lune est qualitas scda resultans necessario ex mixtione ⁊ determinata ꝓportione qualitatũ pmaꝝ. Et si in spera ignis nõ põt esse talis ꝓportio: ideo ibi nõ põt esse lux. Ignis aũt manẽs apud nos est extra naturalẽ dispositionẽ: ⁊ est mixtus qualitatiue: ⁊ tãte dẽsitatis ꝙ bene potest recipere lumen. Unũ nõ est incõueniens istos ignes esse eiusdẽ spẽi: ⁊ vnũ esse lucidum: ⁊ nõ aliũ. Sicut non est inconueniens duos homines esse eiusdem speciei: ⁊ vnum esse album: ⁊ non alium. Textus cõmenti. 3z.

¶ **Eraclitus autẽ principiuꝫ animã ipsam esse dicit: siquidem vaporeꝫ ex quo alia cõstituit ⁊ incorporalissimuꝫ autẽ ⁊ fluens semper. Qd vero mouetur motu cognosci. in motu auteꝫ esse que sunt ⁊ ille arbitratus est ⁊ multi.**

¶ Quinta opinio fuit Eracliti dicẽtis vaporẽ esse principium rerũ: qui est mediuꝫ inter aerẽ ⁊ aquã. hic enĩ nõ posuit aliqd elemẽtoꝝ esse principiũ rerũ: sed mediuꝫ aliquod inter illa: qꝛ videbatur ei pncipiuꝫ reruꝫ debere esse remotum a contrarietate: qd maxime competit vapori. Ideo illum dixit esse animaꝫ: ⁊ ex hoc maxime motiuaꝫ ⁊ cognoscitiuam. Iste opinatus est omnia esse in cõtinuo fluxu: ⁊ ꝙ nõ contingit aliquid per horaꝫ gescere: nec potest aliqua opinio siue oratio determinate dici: imo ꝙ nõ contingit aliquid sciri: ꝙ simul verificantur duo cõtraria. Voluit enim ꝙ cũ dicitur hoc est tãta est fluxibilitas rerũ ꝙ statim potest dici hoc nõ est: ⁊ qꝛ vapor est valde fluxibilis: vt saluaret cõtinuuꝫ fluxum in entibus dixit vaporẽ esse pncipium rerũ: ⁊ ex hoc dedit anime virtuteꝫ motiuã ⁊ cognoscitiuaꝫ: in eo autem ꝙ est fluxibile dedit illi virtutẽ motiuã. Le. li. (Eraclitus autem pncipiuꝫ esse dixit si quideꝫ vaporẽ ex quo) vapore (alia constituit: ⁊ incorporalissimuꝫ autẽ ⁊ fluẽs semper) dicit hunc vaporeꝫ. Ex quo inferebat (qd vero mouetur) ad qd est ille vapor. s. anima eo (motu) ⁊ non aliter contingit aliquid (cognosci: in motu auteꝫ oĩa eẽ que sunt ⁊ ille arbitrat⁹ est ⁊ multi) ratione fluxibilitatis vaporis existentis omniuꝫ principium. ¶ Notãdũ ꝙ cuꝫ antiqui phi loquebantur de principijs: potissime locuti sunt de principio materiali. Dicentes enĩ omne principium esse aquaꝫ intelligebant omnia esse ex aqua tanꝙ̃ ex materia. Cum ergo pncipium materiale quantum de se est nõ habeat cõtrarietatem: licet sit in potentia ad cõtraria: cuꝫ in extremis magis reseruetur cõtrarietas ꝙ̃ in medio ponẽtes materiale principiuꝫ oĩum esse nõ aliquod elemẽtum sed mediuꝫ inter illa magis

accedebant ad naturam materie: et quia vapor dicit qd medium inter aerez et aquaz: visum est Eraclito illuz satis bene appropinquare ad naturā materialis principij Unde advertendum q circa materiaz vaporis. diversi diversimode locuti sunt. Quidaz enī dixerunt vaporē esse subaliter aquā: qz per solū motū localem segregatur vapor ab aqua: et per modicaz actionē frigiditatis convertitur in aquā. qdā vero q est substātialiter aer: qz vapor est de nā calidi et humidi: vt asserit Ar. pmo metheoro. Quidaz aūt q sicut tepiditas est forma media iter caliditatem et frigiditatē cōstans ex illis: ita vapor est cōstās ex forma aeris et forma aque: qd pz ex eo: qz cōvertit in aerez et in aquā. nā vna pars nubis cōvertitur in aquaz: et alia in aerē: et in neutrū resolvit totū. Sed alij de quorū numero fuit Eraclitus dixerūt vaporē esse mixtuz imperfectuz mediū iter aquā et aerē: dr enī mixtuz imperfectum: qm īmediate solvitur in elementa: et est ita ppinquuz elemētis: q videt vnū illorū. Unde vapor est illud qd per actionē calidi elevatur ab aq et corporib⁹ aqueis Naz in vase bulliēte elevantur quidā fumi in qbus cōsimiles sunt vapores. ℂ Textus cōmēti. 3z.

ℂ **Similiter autem his et Alcmeon opinari visus est de anima. Dicit enim ipsam īmortalez ppter hoc q assimilatur īmortalib⁹. Hoc aūt inesse ipsi tanq̄ mote semper. Moveri enim et divina omnia continue semper: lunam: solem: astra: et celum totum.**

ℂ Sexta opinio fuit Alcmeonis īvestigātis pariter cum alijs quiditatē aīe per viaz cognitionis et motus: dicens animā esse īmortalē. et per seipsaz perpetuo moveri: et ex hoc assimilari corporibus celestibus: quoniā sicut corpora celestia sunt īmortalia et perpetue motionis: vt sol: luna: et astra: ita et aīa: et ex hoc apparet q alcmeon non posuit animā esse de nā alicuius elemēti vel mixti sed celi: L.c.li. (Similr aūt his). i. modo simili alijs opinionib⁹ (et alcmeon opinari visus est de aīa. dicit enī illaz īmortalem esse ppter hoc q assimilatur īmortalib⁹) corporibus celestibus: (hoc aūt). s. assimilari ipsis corporibus celestibus (inesse ipsi) aīe dixit (tanq̄ mote semper: moveri enī) videmus corpora celestia (et divina oīa). i. oīa astra (cōtinue. semper enī lunā: solē astra: et totū celum) necesse est moveri. ℂ Notādum q alcmeon alijs silr: et dissimiliter dixit. Similr enī qz sicut alij attribuebāt aīe motū: ita et iste. Dissimilr aūt: qz aliqui attribuebant motū aīe in dicēdo ipsaz esse ignē: alij in asserēdo ipsaz esse aerē: et sic de alijs. alcmeon vero dixit aīaz esse in cōtinuo motu: qz erat de nā celi qd semp movet: ymaginabatur enim alcmeon q itelligētia movens celum est de natura celi. s. forma subalis eius: et quoniā aīa hoīs inferiorū quo ad itellectū est eiusdē spēi cum itelligētia celi scdm ipsuz ppter itellectū et volūtatez que reperiuntur equaliter in itelligentia celi et in aīa humana: ideo credidit animā esse de nā celi. Sed ipse deceptus est: qz itellectus humanus et itelligētia celi nō sunt eiusdez spēi specialissime pmo qz nō sunt eiusdē considerationis: eo q itellectus humon⁹ tā scdm esse q̄ scdm quiditatē est cōsiderationis physice: et nō itelligētia celi. Secūdo qz non sunt cōsimilis opationis: eo q itelligētia celi nō movet nisi circulariter: sed itellectus humanus pōt movere ad oēm dr̄az positiōis. Text⁹ cōmēti. 3z.

ℂ **Magis autez rudiuz quidaz animā aquam esse existimaverunt: vt Hypus. Suaderi enīz nīr sunt ex genitura: quoniaz omniū humida est. Etenim redarguit dicentes sanguinez esse animam: quoniam genitura non est sanguis. Hanc autez esse primam animaz.**

ℂ Septima opinio fuit hyppi et pluriū aliorū rudium sequentiuz eū: dicētiuz q aīa est aqua sicut aqua pncipiū est omniū: voluerūt enīz cōparare pncipiū vnius rei ad pncipiū totius nature: quapropter vidētes pnm omniuz viventiū esse humidū: opinati sunt pncipiū oīum esse humidū: cū ergo aqua iter cetera sit humidius elemētū: dixerunt ipsuz esse pnm oīum rerū: et in hoc cōvenerūt cum Thale pho. Sed in alijs differebāt: qz thales licz poneret aquā esse pncipiū omniū: nō tñ dixit aquaz esse aīaz: sed aīaz esse virtutē motivā. Isti vero de numero rudiū dixerūt animā esse aquā. Unde hyppus redarguit quosdaz dicētes aīam esse sanguinē: eo q sanguis nō est genitura seu semē rerū animatarū: et hanc humiditatē seu geniturā dixerūt esse primā aīaz: et ɔsequēter hoc attribuebant aīe ppter humiditatē. L.c.li. (Magis aūt rudiuz et aquā quidam enūciaverunt esse aīam: vt hyppus: suaderi. n.) animā esse aquā et ipsaz aquā esse pncipiuz oīuz (nīri sunt ex genitura). i. ex semine ex quo generantur aīalia: et (quoniā oīum humida est) magis aqua: eā dixerunt oīuz esse pncipiū. (Et nāqz arguit) idest redarguit hyppus (sanguinē dicētes aīam: qm̄ genitura nō est sanguis: hanc aūt primaz aīaz esse) dicūt. s. humiditatem et aquā cuius nature genitura est aīaliuz. ℂ Notādum q hyppus ceteris rudius locutus est. nā cuz aīa sit act⁹ corporis: si debz poni aliquod elemētū dignuz est q ponat elemētū magis formale: et qz aqua est materialior inter elemēta: excepta terra: quā nullus phs posuit esse aīam: hyppus dicēs animā esse aquā īter alios rudius enūciavit: nec rō sua valuit. genitura aīaliuz est hūida et aquea. igitur aīa est aqua. Sed mag's seqtur oppositūz. nā cuz alia sit ratio mālis et formalis pncipiorū: sicut alia est rō potētie: et act⁹: si genitura aīaliūz ex qua materialr sunt aīalia est humida et aquea. aīa per quā formalr sunt animalia nō est humida nec aquea: ideo dicit ɔmētator cōmento. 3z. q dicēs animā esse aquā debet derideri: nec est verū q aqua sit humidius elemētuz: imo aer. naz vt pbat. z. de gnōne. qdlibz elemētuz determinat sibi vnā qualitatē sūmaz. Sed ignis hz caliditatē sūmaz: et aqua frigiditatē sūmaz: et terra siccitatē sūmā. ergo aer habet humiditatē sūmaz. Cōsiderabat enim hyppus q magis sensibilis est humiditas aque: q̄ aeris: ideo credebat aquaz esse humidiorē aere. Sed deceptus est: qz sensibilitas provenit ex densitate materie. Unde ignis est calidior ferro ignito: et magis tamen sentitur caliditas ferri q̄ ignis. ℂ Textus cōmenti. 3z.

ℂ **Alij autem sanguinem animaz esse dixerunt quemadmodū Critias. Ipsum sentire anime magis proprium opinantes. hoc autem inesse propter naturam sanguinis.**

ℂ Octava opinio fuit Critie di. animā esse sanguinē: cuius ratio erat: qz in aīali nō est sensus absqz sanguine: et cuz animo sit pncipiuz cognoscēdi: dixit illaz eē sanguinem. vnde cuz partes carētes sanguine: cuiusmodi sunt ossa vngues capilli: nō sentiant: credidit Critias q sentire animalibus inesset per naturā sanguinis. L.c.li. (Alij autē sanguinē opinati sunt aīam: queadmodū Critias) aīs Tritias et eius sequaces (ipsum sentire anime magis ppriuz opinātes: hoc autē). s. sentire crediderūt (inesse ppter naturā sanguinis.) ℂ Notādūz q animalia imperfecta illa. s. que sunt formaliter frigida nō habent

pprie sanguinē: ꝛ si habēt aliquo modo: nō hñt in abundantia: q2 multitudo sanguis ex caliditate abūdat. Ubi ergo est modica caliditas: ibi nō est sanguis: vel saltim nō nisi modicus. Sed aīalia perfecta vt hō: equus: ꝛ bos abundāt in sanguine: q2 abūdant in caliditate. viuentia ergo sola vita vegetatiua nullo mō hñt sanguinem: ꝛ viuētia sola vita sensitiua iperfecta: sanguinē hñt: sꝫ modicum. Sꝫ viuētia vita sensitiua vel itellectiua pfecta: multum abūdant in sanguine: lꝫ fm magis ꝛ min⁹: sꝫ maiorem ꝛ minorē dispositionē caliditatis cū ceteris qualitatib⁹ pmis in corpore disposito. Ex his pꝫ ꝙ aīa nō pncipaliter ꝯsistit in sanguine: ex quo aliqḋ est corp⁹ aīatum sine sanguine: imo nec pncipalr cōsistit in sanguine. vbi est abūdantia sanguinis: q2 aīa rōne sue permanētie pncipalius fundatur in permanēte ꝙ̄ in successiuo ꝛ fluxibili. modo sanguis cōtinue fluit ꝛ refluit. ergo aīa nō pncipalius ꝯsistit in sanguine: sed magis in corde in pfectis aīalib⁹. in aīalib⁹ aūt imperfectis in aliquo ꝓportionali cordi. s. spina: vel aliquo tali. in plātis aūt ꝯsistit vita pncipaliter in radicib⁹: ꝛ lꝫ deficiēte sanguine in aīalib⁹ pfectis deficiat aīa: nō pp hoc pncipalr aīa fundaṫ in sanguine: sꝫ in corde a quo ꝓuenit sanguis. Tex. cō. 32.

¶ Omnia eniꝫ elemēta preter terrā iudicez acceperūt. Hanc eniꝫ nulli ꝓtulerūt. nisi si aliqs dixerit aīaꝫ esse ex oībus elemētis: aut oīa.

¶ Posset qs dubitare cū phs narrat opiniones dicentes aīaꝫ esse ignē: esse aerē: esse aquā: q̄re nō recitauit animā esse terrā. Phs respōdet ꝙ nullus phoꝝ opinat⁹ est terraꝫ per se acceptā esse pn^m: iō nullus posuit aīaꝫ esse terram. Emp. n. ꝛ si dixit terrā esse pn^m: nō tñ per se acceptā sed vna cū alijs elemētis: ꝛ ꝯsr dixit aīaꝫ esse oīa elīta vl ex oib⁹ elītis. Le. li. (Oīa. n. elīta pter terrā indicē acceperūt: hāc autē nulli ꝓtulerūt). i. dixerūt per se esse pn^m ideo nullus dixit aīaꝫ esse terrā: (nisi aliqs dixerit ipaꝫ esse ex oībus elītis. aut oīa) elīta. ¶ Notādū ꝙ vt habetur. 2. metaph. Esiodus dixit terrā esse pn^m oīum reꝝ: ex quo nō sequitur aliquem philosophuꝫ hoc dixisse: q2 secundū Cōmentatorē ibideꝫ Esiodus fuit legista: ꝛ nō philosophus. ¶ Textus cōmē. 33.

¶ Diffiniūt autē oēs animā trib⁹ vt est dicere: motu: sensu ꝛ incorporeo.

¶ Ex predictis Ar. in sūma colligit q̄tuor v̄itates. Pria veritas: oēs antiq tripl'r venati sunt q̄ditatē aīe. s. motu sensu: ꝛ incorporeitate. pꝫ. nā oēs ponētes animā eē mām venati sunt eaꝫ per viā motus cognitionis: ꝛ sensus Anaxagoras aūt ponens itellectum imaterialem inquisiuit eum per viam incorporeitatis. Le. lit. (Diffiniunt autem omnes animam tribus: vt est dicere: motu: sensu ꝛ incorporeo.) ¶ Text⁹ cōmēti. 33.

¶ Horuꝫ autē vnūquodq3 reducitur ad principia. Unde ꝛ in cognoscēdo diffiniētes ipsaꝫ: aut elemētū: aut ex elementis faciunt: dicētes simil'r inuicem preter vnuꝫ. Dicunt enim sile cognosci simili. Quoniā eniꝫ an̄ia oīa cognoscit: cōstituūt eā ex oībus principijs.

¶ Secūda veritas: oēs antiq phi preter Anaxagorā cōsiderauerūt aīaꝫ per cōparationē ad pncipia: q2 posuerūt aīaꝫ ꝯpositā ex pncipijs oīuꝫ vt cognosceret oīa. Anaxa. aūt posuit itellectū: ꝛ posuit simplicē imaterialē sepatū ab oib⁹: vt cognosceret oīa. Le. li. (Hoꝝ auteꝫ) dictoꝝ (vnūqḋq3 reducitur ad pncipia. vnde ꝛ in cognoscendo diffiniētes ipsaꝫ aut elītū aut ex elītis). i. pn^m vel ex pncipijs (faciūt dicētes: sil'r iuicē preter vnū). s. Anaxagoram (sile cognosci sili: qm̄. n. aīa oīa cognoscit ꝯstituunt eā ex oib⁹ pncipijs.) ¶ Text⁹ cō. 34.

¶ Quicūq3 quidē igitur vnaꝫ aliquam dicunt causam vt elemētum vnuꝫ: ꝛ animā vnuꝫ ponunt: vt ignem aut aereꝫ. Plura vero dicentes principia. Et animā plura dicunt. Anaxagoras auteꝫ solum impassibilē dicit intellectū ꝛ cōmune nihil alicui alioꝝ habere. Huiusmodi autē cum sit quomodo cognoscit: ꝛ ꝓpter quā causaꝫ: neq3 ille dixit: neq3 ex his que dicta sunt conspicuum est.

¶ Tertia veritas. oēs antiq pter Anaxa. dicūt aīam esse vnū vl plura sꝫ vnitatē ꝛ multitudinē pncipioꝝ: q2 oēs ponētes vnū pn^m solū dicūt aīaꝫ eē illḋ: vt ponētes ignē solū dicūt aīaꝫ eē ignē: ꝛ asserētes aerē eē oīuꝫ pn^m dicūt aīaꝫ eē aerē: ꝛ sic de alijs. ponētes aūt plā pn^a dicūt aīaꝫ esse illa: vt Democrit⁹ Leucipp⁹ ꝛ hꝫ. Anax. aūt dixit intellectū esse ipossibilē: ꝛ nulli alioꝝ entiū hr̄e aliqḋ cōe. Et subdit phs. cū g̃ ita sit sicut dixit Anaxa. quo g̃ itell's oīa cog̃scit: ꝛ cū modū cognitiōis ill⁹ nō dederit seqṫ ꝙ in dicēdo vnūꝫ hr̄ diminute est locut⁹. Le. li. (Quicūq3 igiṫ vnā aliq3 dicūt eāꝫ: vt elīū vnū). i. pn^m vnū: (ꝛ aīam vnū ponūt: vt ignē aut aerē. plā v̄o dicētes pn^a: ꝛ animā plura dicūt. Anaxa. aūt solus ipassibilē dicit itellectuꝫ: ꝛ cōe nihil alicui alioꝝ hr̄e. hꝫ aūt cū sit vnū itell's quō cognoscet: ꝛ pp quā cām neq3 ille dixit neq3 ex his que dcā sunt ꝯspicuū est). i. manifestū ē. Text⁹ cō. 35.

¶ Quicūq3 aūt ꝯrietates faciunt in principijs: ꝛ aīaꝫ ex ꝯrijs ꝯstituūt. Quicūq3 aūt alteꝝ tm̄ ꝯrioꝝ ponūt vt calidū aut frigidū. aut aliqḋ hꝫ aliud: ꝛ aīaꝫ sil'r vnū aliqḋ hoꝝ ponūt. Unū ꝛ nominib⁹ ꝯsequūṫ. Qui qdē calidū dicētes: q2 pp h̄ ꝛ viuere noīatū est. Qui aūt frigiduꝫ pp respirationē ꝛ refrigerationē vocari aīaꝫ.

¶ Quarta v̄itas: oēs antiq pter Anaxa. dixerūt aīaꝫ ꝯstare ex vno vl plurib⁹ ꝯrijs sꝫ vnitatē ꝛ multitudinē ꝯrioꝝ in pncipijs. nā ponētes pn^m eē alteꝝ ꝯrioꝝ: vt calꝫ vl frigidū: aut aliqḋ hꝫ: vt tepidū posuerūt ēt aīaꝫ eē vnuꝫ illoꝝ denoīans illā denoīatōe ꝯrij: iō antiq dicebāt aīaꝫ esse vitā: q̄ ꝯsistit in calido. alij v̄o eā eē respirationē: ꝛ refrigerationē: que ꝯsistit in frigido. Hi aūt qui posuerūt mltas ꝯrietates in pncipijs: vt Emp. dixerūt aīaꝫ denomīari ab oib⁹ his ꝯrietatib⁹: vt ipaꝫ eē calidā: frigidā: humidā: ꝛ siccā: rōne suoꝝ pncipioꝝ. le. li. (Quicūq3 aūt ꝯrietates faciūt in pncipijs: ꝛ aīaꝫ ex ꝯrijs ꝯstituūt. Quicūq3 aūt ponunt tm̄ alteꝝ ꝯrioꝝ: vt calidū aut frigiduꝫ: aut aliqḋ hꝫ aliud: ꝛ aīaꝫ sil'r vnū aliqḋ hoꝝ ponunt: vnū ꝛ noib⁹ ꝯsequunṫ). i. ꝯsr loquunṫ de aīa denoīatiue iuxͣ denoīatōnē q̄litatiuā pncipioꝝ. Nā (q qdē calidū dicētes sunt) pn^m. calidā ēt dicūt aīaꝫ: (q2 pp h̄). i. pp caliditatē (moueri ꝛ viuere noīatū est) aīatū. (Qui aūt frigidū pp respirationē ꝛ refrigeratiōeꝫ vocari) frigidā (animā) volūt. ¶ Notādū ꝙ oē viuēs formalr calm vt diu in eo pseueṫ vita idiget refrigerio caloris nāl's: q2 alr spūs q se hꝫ p modū flāme: ita multiplicaret se in mā na ta ꝯuerti in spūs. ꝙ illa citissime ꝯsumereṫ: ꝛ ꝯsr deficeret spūs ꝛ vita aīalis. Text⁹ ꝯmēti. 35.

¶ Tradita quidē igiṫ de anima: ꝛ ꝓpter quas causas dicunt sic: hec sunt.

¶ Ultimo epilogat phs. (Tradita igit qdē de aīa: z pp quas cās dicunt sic hec sunt). i. hec sunt tradita ab antiquis de aīa z cāe assignate sunt pp q̄s antiqui sic dicūt. ¶ Notādū fm phz p metaph. q thales i ponēdo aquā pn^m oīuz nō secut^s est modū alioz loquētiū de pncipys: qm ipse nō dixit aīaz esse aquā: sed v̄tutē motiuā: quo dato seqt q nō oēs antiq pter Anax. locuti sunt de aīa: sic de pncipys eui^s op^m ponit phs in lra. Dōm q Ar. nō loqtur nisi de illis q distīcte locuti sunt de aīa: z aliquē colorez habuerūt rōnis nō oēs phi. pter thalē: vt patuit in lra: distīcte locuti sunt de aīa cū aliq̄li fūdamēto z apparentia rōnis: sed Thales confuse locutus est, cum dixit animaz esse virtutē motiuam: nec ad hoc suadēdum aliqua visus est rōne. ¶ Textus cōmenti. 36.

Lec̄ 6. 5. cho.

Onsiderādū aūt primū quidē de motu. Fortassis aūt nō solum falsum est subaz ipsius hs esse qualē aiunt dicētes aīam esse qd est seipsum mouēs: aut possibile mouere. Sz vnū qddā. Et ipossibiliū inesse ipsi motū. Qd qdē igit nō necesse sit mouēs z ipsuz moueri dictū est prius.

¶ Iste est scd̄s tractatus pmi de aīa: in quo Ar. reprobat opiniones antiquorū: postq̄ illas recitauit: z diuidit in q̄tuor capla. In quoz pmo reprobat opinionē Democriti z Platonis. In scd̄o opinionē Emp. z quorūdā aliorū nōdū nominatoz: ibi. (Alis aūt opinio.) In 3° opinionē zenocratis: z quorūdā alioz Platonicoz: ibi. (Multū aūt his.) In q̄rto cōiter oēs opiniones dicētiū: aīam cōponi ex elemētis: vel eñtis: ad hoc vt oīa cognoscat: ibi. (Trib^s aūt modis) Primū caplz diuidit in duas ptes. Nā in pma pte reprobat illud vle fundamētū antiquorū: si aliqd mouet illud mouet. In scd̄a vo pte exeqt de itēto ɔ̄ Democritū z platonē. ibi (Quidā āt z mouere.) ¶ Quātū ad p^m Ar. ɔtinuādo ad sequētia dicit: q inuestigātes aīaz per viā mot^s: nō solū falsuz dixerūt asserentes subaz aīe esse motū quo mouetur: aut q possibile est ipsaz moueri: sz forte ipole ɔcesserūt. dicētes aīe inesse motū: ad qd declarādū ponit duas cōclusiones. Quaruz pma est ista. Nō necessario oē mouēs mouet. Secunda cōclusio: nō est possibile aīam per se moueri: ibi. (Dupliciter eniz mouet.) Prima cōclusio pbat ex 7°. z 8°. physicoz. naz oē qd mouet ab alio mouetur. z nō ɔtingit pcedere in īfinitū in mouētib^s z motis. ergo est deuenire ad mouens imobile. ¶ Itē pmus motor mouet: z non mouet. et g nō oē mouēs mouet. ātecedēs arguit quo ad scd̄az partē. nā qd mouet est in potētia: sicut qd mouet est in actu. 3° physicoz. sed prim^s motor nō pōt esse in potentia: cū sit act^s purus fz phm. 12. metaph. ergo. Le. 11. (Cōsiderādūz aūt p^m qdē de motu: fortassis. n. nō solū falsuz est subam) aīe (ipsius esse) talē motū (qualē aiunt dicētes aīaz esse q est seipm mouēs: aut possibile mouere: sz vnū qddā ipossibiliū inesse ipsi motū: qd qdē igitur non necesse sit mouēs z ipsuz moueri prius dictū est) in physicis videlicet. ¶ Notādū q antiq īuestigātes aīaz per viā mot^s duo dixerunt de aīa. primū q aīa est substātialiter mot^s quo mouet z mouet: z^m q aīa per se mouet: z qz vtrūq3 istoz Aristo. negauit: z adhuc aliquas rōnes adducit: que sibi nō demōstratiue vident ɔcludere: sed solū pbabiliter z theologice: io dixit fortassis nō solum primū esse falsuz: sed ēt scd̄z de numero ipossibiliū videbatur esse. ¶ Sed dubitat circa pbationē ɔclonis. oīs demōstratio est a pori vel a posteriori. p poster. sed nō a pori: nec a posteriori aliqd est mouēs imobile. pbat, oīs

L. cō. p.
T. c. 27.
T. c. 18.
T. c. 49

demōstratio a pori est per cāz. p poster. sed pmus motor nullā hz cāz. g de illo nihil est demōstrabile a pori: z ɔñr nec a posteriori. qz oīs demōstratio a posteriori reducit ad demōstrationē factā a pori in eisdē terminis: sz vt dictuz est: de pmo motore nihil est demonstrabile a priori: nec a posteriori. ¶ Dōz ad pñs q demōstratio sumitur dupl̄r. s. pprie: z cōiter. Demōstratio pprie sūpta est processus sillogistic^s ex per se notis mediate vl' īmediate: z sic dr demōstrari: q oīs triangulus hz tres eq̄les zc. z q oīs numerus est par vel ipar. Demōstratio aūt cōiter dicta est pcessus ex simpl̄r necessarys: z sic dr demōstrari pmū motorē esse oīo imobilē. 8° phy. z. 12. metaph. aliqd esse simpl̄r p^s: nullus. n. illoz pcessuū est sillogistic^s ex p se notis: sed soluz ex pbabilibus: licet illa pbabilia sint necessaria. ¶ Textus cōmenti. 37.

¶ Dupliciter. n. mouet oē: aut. n. fm alteꝝ. aut fm seipsuz. Secūduz autē alterū dicim^s q̄cūq3 mouent ex esse in eo qd mouet vt naute: nō eniz sil'r mouent naui. Hec qdē. n. fm seipsam mouet. Illi aūt ex esse in eo qd mouet. Manifestuz aūt in ptib^s est hoc ita esse. Propri^s qdē eniz mot^s pedū ābulatio est: qz mouent z homines. nō iest aūt talis mot^s nautis tūc.

¶ Secūda ɔclusio. nō est pole aīaz per se moueri: p notitia huius ɔnis Ar. ponit hāc distinctionē: q moueri ē duplex per accñs: z p se: illō mouet per accñs qd nō mouetur ad motū existētē in eo: sz in alio: vt nauta mouēs nauim in mouēdo mouet: nō qdē motu ipsi^s vel alicui^s sue ptis: sed motu formal'r existēte in naui. illud aūt mouet per se: qd mouet motu existēte formal'r in eo vel in aliq̄ sua pte: vt nauis illa per se mouet: qz illa p se subiīe recipit motū. Sil'r aīalia q̄ gradiunt: p se mouent: qz mouent ad motū ptiū suaz. pedes. n. q sunt ptes aīaliū p mouent: ad quoz motū aīal mouet: z ex hoc aīal dr moueri p se: q igr nauta in naui nō dr moueri ad motū suorū pedū vl' alteri^s sue ptis: io nauta dr moueri p accidēs in naui. le. 11. (Dupl'r. n. mouet oē) qd mouet: (aut. n. fz aliud). i. fm accñs: (aut fz seipsuz). i. p se (fm alteꝝ dicim^s q̄cūq3 mouent ex eē in eo qd mouet). i. rōne alic^s alteri^s in quo est mot^s subiīe (vt naute) mouent p accidens. (nō. n. sil'r mouent naui. hec qdē. n.). s. nauis (scd̄z seipsaz mouet. illi āt). s. naute mouet (ex eē in eo). s. in naui (qd mouet) p se. (Maīfestū aūt in ptib^s est) h q dictū est de motu p se. (ppri^s. n. mot^s ē pedū ambulatio: hec aūt). s. ambulatio (z hoīuz est) mot^s p se: (non inest aūt nautis tūc). s. ambulatio q̄ mouent in naui ad motuz ei^s. ¶ Sz dubitat p. qz illud mouet p accñs qd mouet ad motū alteri^s fz ɔmēta. 5° phy. sz aīal mouetur ad motū alteri^s: qz ad motū corpis. p phz z ɔmēta. 8 phyc. ergo aīal mouet p accñs. Scd̄o argr idez de naui: qz nauis nūq3 mouet a nauta: nisi nauta moueat per applicationē mēbroz ad aliqd istr'z. puta remū q̄ pellit nauis. g nauta vr moueri p se: z nauis p accñs. ¶ Ad p^m dr q accidēs sumit dupl'r fz ɔmēta. 5°. phy. p illō dr p accñs alicui ɔpetere qd ɔpetit ei p aliud: siue sit ps siue accidens ei^s: siue aliqd extrīsecū ei: z sic cūz nāl'r graue descēdit: z leue nāl'r ascēdit: dr p accñs moueri rōne sue ptis. Scd̄o illud p accñs dr alicui ɔpetere qd inest sibi nō per aliqd itrīsecū ei^s: z sic forma ɔpositi dr moueri p accñs. Cōsil'r p se dr duob^s modis. p illud dr alicui p se ɔpetere qd ɔpetit sibi nō p aliqd aliud: z sic altera ps ɔpositi dr p se moueri. z^o illō dr p se alteri ɔpetere qd ɔpetit sibi nō p aliqd itrīsecū. z sic grauia z leuia dicunt moueri p se: nec ē

T. c. 5

incōueniens idē p se: τ per accñs eodē motu moueri: diuersimode accipiēdo p se: τ per accidēs. Unū pmi modi dicēdi p se τ per accñs opponunt: τ ēt scdi modi. Sʒ primus modus dicēdi per se nō opponit scdo mō dicēdi p accidēs: nec scds modus dicēdi p se opponit pmo dicendi p accidēs: τ isto mō dr φ tā nauis φ aial mouet p accidēs pmo mō: fm cōmēta. 5°. phy. τ p se 2°. mō iux acceptionē Ar. hic: qr mouet ad motū alic⁹ itriseci. s. ptis. ℂ Ad scdʒ dr φ cū nauta mouet n auiʒ: duo causant mot⁹: vn⁹ in māʒ itraneā. s. in ipso nauta fm φ applicat mēbra naui impellēdo illā: τ alius in māʒ extraneā. s. nauim fʒ φ 9nnue a termio a quo recedit vsus terminū ad queʒ. fʒ pmum motū nauta mouet p se τ nauis p accñs: sed fm aliū nauis mouet per se: τ nauta per accñs: qm pm⁹ motus est formalr in nauta τ nō in naui. scds aūt est subiue in naui τ nō in nauta. ℂ Text⁹ cōmēti. 38. τ. 39.

ℂ Dupl'r aūt vtiqʒ dicto moueri nūc intēdim⁹ de aīa si per seipsaʒ mouet τ pticipat motu: q̄tuor aūt mot⁹ cū sint: loci mutatiōis: alteratiōis: augmēti: τ decremēti. Aut fʒ vnū horuʒ mouebit: aut fʒ plēs: aut oēs. Si vo mouet nō fm accidēs nā inerit mot⁹ ipsi. Si aūt ħ τ locus. Oēs. n. dicti mot⁹ in loco sunt.

T.c.39.

ℂ Si aūt est sube aie mouere seipsaʒ. Nō fʒ accidēs moueri ipsi ierit. sicut albo τ tricubito. mouent. n. τ hec fʒ accñs. Cui. n. hec isūt mouet illd corp⁹. vn̄ nō est loc⁹ ipoꝝ. Aie aūt erit sine 9trouersia loc⁹ siqdē nā motu pticipat.

ℂ Ista distictiōe pmissa: vt tollat equocatio: Ar. arguit 9clonē sex rōnib⁹. vz. φ ipole est aīaʒ moueri p se. q̄ ꝑ pa est ista. si aīa moueret p se. ĝ motu locali: alteratōis: augmentatiōis: vel diminutiōis: τ ħ vno: vl plurib⁹ pz 9ña. qr n ō sunt nisi iste q̄tuor spēs mot⁹: sʒ 9ñs est falsū. nā si aīa mouet p se vno istoꝝ motuū vel plurib⁹: τ cuʒ qōlʒ istoꝝ per se τ nālr fit in loco: seqt φ aīa nālr est in loco: qō est falsuʒ: qr illud qō est in loco p se hʒ dimēsiōes eq̄les loco fm phm. 4°. phy. mō ipole est aīaʒ hre dimēsiones per se. Et dr notāter p se: qr illud per accidēs pōt localiter moueri: alteratiue: aut q̄ntitatiue. vt albū vel tricubituʒ: τ talia nō sunt in loco per se: sʒ solū p accidēs: sicut ēt solū per accidēs mouent. Le. li. (Dupl'r aūt vtiqʒ dicto moueri: nūc itēdim⁹ de aīa si per seipsam mouet τ pticipat motu. q̄tuor aūt mot⁹ cū sint loci mutatiōis: alteratiōis: augmētatiōis: τ decremēti: aut scdʒ vnū horū mouebit: aut plures: aut oēs. si vo mouet) aīa (nō fʒ accidens nā). i. nālr τ per se (ierit: si aūt hoc) 9cedit 9z. φ (τ locus) illi ēt nālr 9petat: τ per se: (oēs. n. dicti motus in loco sūt. si ĝ est suba aīe). i. subalis diffō aīe (mouere seipsaʒ nō fʒ accidēs. moueri ipsi erit: sicut albo τ tricubito: mouent. n. τ hec:) sʒ (fm accidēs: cui. n. isunt) albū τ tricubitū p se (mouet illud corp⁹. Unde non est locus illoꝝ) per se: sicut nec p se mouent (aīe: aūt erit) p se locus (siqdē pticipat motu nā). i. nālr τ per se. ℂ Notandū pmo φ mot⁹ dupl'r sumit. p cōiter pro oi acqsitiōe vl depditiōe forme: iuxta diffōnez Ar. 3°. phy. di. φ motus est act⁹ entis in po a fʒ φ ipo a. Et sic sex sunt spēs mot⁹ generatio. corruptio: augmētatio: diminutio: alteratio: τ fʒ locū mutatio. Ut determinat Ar. in postpdicamentis. Secūdo accipit mot⁹ pprie τ stricte solū p successiua acqsitiōe vel depditiōe forme: eo mō quo diffinit 9mentatoꝝ motū. 3. phy. di. φ mot⁹ est acqsitio ptis post ptē termini ad quē tēdit res mota: τ sic nō sunt nisi q̄tuor spēs mot⁹. s. mot⁹ fʒ locū: alteratio: augmētatio: τ diminutio: oīs. n. mot⁹ pprie dict⁹ dʒ esse successiuus: mō gnō τ corruptio nō sunt mot⁹ successiui. sʒ idiuisibiles mutatōes. fm phm τ cōmēta. 5°. τ. 6°. phyc. ℂ Scdo nōndū φ aliud est esse in loco: τ aliud est eē ad locū: illud est in loco qō circūscribit loco: vl coassistit loco: illud est ad locuʒ qō acqrit locū. Ex quo seqt φ lʒ nō oīs mot⁹ pprie dict⁹ sit ad locū: qr alteratio nō est ad locū: cū per ipsam nō acqratur loc⁹: Quilibet tñ talis mot⁹ est in loco: sicut τ qōlʒ mobile: nō. n. pōt fieri mot⁹ localis: augmētatio: vl diminutio: vl alteratio: nisi in loco. ℂ Tertio nōn m φ albuʒ τ tricubitū dupl'r sumit. s. in 9creto τ in abstracto: pmo mō significāt subʒ 9notādo accidēs: eo mō quo dr albū est res hñs albedinē: τ sic nō est icōueniēs albū esse per se in loco: sicut nō icōuenit tricubitū p se moueri. Scdo modo significāt accñs 9notādo subʒ eo modo quo dicit Ar. in pdicamētis φ albū est q̄litas: τ sic est ipole albuʒ vel tricubitū esse p se in loco: vel moueri fm Ar. in lra.

T.c.28. τ.35.

T.c.6.

T.c.7.8 τ.x.

T.c. cō. 44. τ 45.

ℂ Quarto nōn m fm Egidiū φ aīa nō est p se in loco: nec est per se mobilis. qr nō hʒ eē per se: solū. n. inqt ipse illud est p se mobile: τ hʒ eē in loco p se: qō per se hʒ esse. ℂ Ista mīsio ē difficilis. qr tūc aīa nō moueret p se: nec corp⁹ qō est altera ps 9positi moueret p se: qō est 9 intētionē Ar. 8. phy. di. φ cōpositi nālis vna ps p se mouet: τ alia per se mouet: τ in. 2. phy. dicit φ nā est pn m mouēdi τ qescēdi: qō nō esset verū: nisi forma p se moueret: τ corp⁹ p se moueret. τʒ 9ña. qr nec aīa nec corp⁹ actuatuʒ per illā per se hʒ eē. ℂ Dōs igit φ lō nulla aīa est per se mobilis: qr i nulla pt eē subiue τ formalr mot⁹: in corpe aūt siue sit p se exñs siue ps alicui⁹ pōt eē formalr mot⁹: ideo corp⁹ est per se mobile: siue habuerit eē p se siue in alio. ℂ Cōtra pdicta arguit: τ p φ nō oīs mot⁹ noiat⁹ sit per se in loco: qr mot⁹ vltie spe nō est in loco: sicut nec vltima spa: cū nō circūscribat aliq̄ supficie extriseca celo: alij ēt mot⁹ nō sūt in loco p se: sicut nō p se mouent: nihil enīʒ est p se in loco: nisi corp⁹ fʒ phʒ. 4°. phyc. mō nullus mot⁹ est corp⁹: sʒ solū act⁹ corpis. 3. phy. ℂ Scdo arguit φ anima sit p se in loco: quia corpus actuatuʒ ab anima est per se in loco: sicut p se mouetur in loco vel ad locū. Deīde forme elēmtoꝝ vident eē p se in loco: qr nālr iclināt ad locū: τ nālr qescūt in loco. ĝ p ideʒ aīa est p se in loco. ℂ Ad pm dr φ duplex est loc⁹ fʒ 9mēta. 4. phy. s. loc⁹ q τ loc⁹ quo. Loc⁹ q est vltīa supficies corpis 9tinētis locatū: τ isto mō non est in loco vltīa spa. nec motus ei⁹. Locus quo est aliqd qescēs per respectuʒ ad qō aliqd aliud cognoscit situari: τ sic dicit cōmētatoꝝ. 4. phys. φ centruʒ mūdi est loc⁹ celi: τ oiuʒ elētoꝝ. isto mō 9cedit vltimaʒ sperā τ motū eius eē in loco: nec est icōueniēs diuisibile esse in idiuisibili tanq̄ in mēsura: eo mō quo entia sunt pmanēña in istāti. ℂ Deide cū dr φ alij mot⁹ nō sūt i loco p se: sicut nec per se mouent: nec sunt corpora. ℂ Respōdet φ sicut aliqñ capit 9cretū p abstracto: vt hic in lra albū τ tricubitū: ita eē 9qñ cʒ capit abstractū p 9creto: vt cū dicūt geometre φ figura est illud qō termio vl terminis claudit. i. figuratū est ens termio vl terminis clausuʒ. Et ita in pposito cū dr. oīs mot⁹ pprie dict⁹ est p se in loco. i. oē mobile motu ppo dicto est per se in loco. est 9cedēduʒ. ℂ Ad 2m dr φ corp⁹ actuatū ab aīa nō est in loco per se: lʒ moueat per se: qr ad ħ φ aliqd moueat per se sufficit φ hēat subiue motū. Sʒ ad hoc φ aliquid sit per se in loco: opʒ φ sit per se exñs: qr respect⁹ vbicationis quo locatū dr eē in loco nō est per se in aliq̄ pte locati: sʒ soluʒ in toto. Cōsimilr dr de alijs formis φ nulla forma subalis vel accidētalis est per se in loco. Et cū dr forme elētoꝝ nālr iclinant ad locuʒ. igit p se sunt in lo

Cō. 23.

T.c.26.

T.cō. 3.

co.negat̃ ↄñã.sed solũ seq̃t̃ ꝙ nãlr sunt in loco:qꝛ idẽ est locus nãlis totiꝰ ⁊ ptis.4ºphy.ĝ. ¶ Textꝰ cõ.40.

T.c.37.

¶ Ampliꝰ aũt ⁊ si nã mouet̃: ⁊ violẽtia mouetur: ⁊ si violẽtia ⁊ nã. Eodẽ aũt mõ se hʒ ⁊ de qete. in qᵭ.n.mouet̃ nã ⁊ in hoc quiescit natura. In qᵭ autẽ violẽtia ⁊ qescit in hoc violentia. Quales autẽ violẽti motꝰ aĩe erũt ⁊ qetes neqꝫ fingere volẽtibꝰ facile est reddere.

¶ Scḋa rõ Ar.ad eãdẽ ↄclõnẽ fundat̃ in pluribꝰ ↄseq̄ntys. Quaꝝ pᵃ est ista.oẽ qᵭ per se mouet̃ est aptũ natum moueri violẽter:sʒ aĩa per se mouet̃:ĝ anĩa est apta nata moueri violẽter. Scḋa est ista oẽ qᵭ p se ⁊ nãlr mouet̃:p se ⁊ nãlr est aptũ natũ qescere. Sʒ aĩa est nãlr motiua.ĝ aĩa per se ⁊ naturalr est apta nata qescere. Tertia ẽ ista. oẽ qᵭ per se ⁊ nãliter põt qescere.põt violẽter qescere:sʒ aĩa põt per se ⁊ nãlr qescere.ĝ ⁊c. Oẽs iste ↄñtie sunt bone:qꝛ syllogismꝰ in 3º pme.mioꝛ vᵒ ↄñr deducit̃ ex oibꝰ ↄntiqs.sʒ maioꝛ pꝫ iductiue tã ĩ mixtis ꝙ̃ in elẽis: terra enĩ lapides ⁊ hõ pñt nãliter moueri ⁊ qescere.pñt etiaʒ violẽter moueri ⁊ violẽter quiescere. Ex his ↄsequẽtys phs colligit q̃tuoꝛ ꝓpõnes.s.anĩa est per se ⁊ nãlr mobilis.aĩa est violẽter mobilis:aĩa est violẽter quiescibilis: aĩa est per se ⁊ naturalr qescibilis.dicẽs se nõ videre nec in animo sapiẽtis cadere quo mõ oẽs ille sint inicẽ ↄpossibiles:⁊ q̃lis vel quãta poterit eẽ quies nãlis ⁊ violẽta cõicabilis aĩe seu motꝰ nãlis ⁊ violẽtus. L.e.li.(Amplrꝰ aũt si nãliter mouet̃ aĩa:ẽt ⁊ violẽter).i.apta nata violẽter moueri:(⁊ si violẽter)est mobilis(⁊ nãlr)est mobilis:(eodẽ aũt mõ se hʒ de qete.in qᵭ.n.mouet̃ nã:⁊ qescit in eodẽ nã:).i.in eodẽ est apta nata aĩa qescere nãlr in quo est nãliter mobilis.(in qᵭ autẽ violẽter mouet̃ aĩa qescit in hoc violẽter).i.apta qescere violẽter in eodeʒ loco:(quales aũt violẽti motꝰ aĩe erũt ⁊ qetes) fm veritatẽ.nõ põt assignari(nec fingere)volẽtibus sicut fuerũt ãtiq(facile est reddere)rõnẽ. ¶ Circa istã rõnẽ multiplr dubitat̃.⁊ pmo circa pmã ꝓpõnẽ assumptã:qꝛ nõ videt̃ veꝝ:ꝙ oẽ nãliter motiuũ est violẽter mobile: qꝛ celuʒ nãlr mouet̃:⁊ nõ est violẽter mobile. ¶ Scḋo circa secũdã ꝓpõnẽ assũptã.s.qᵭ naturalr mouet̃ ẽ aptũ natũʒ naturalr qescere:qꝛ celũ naturalr mouet̃.⁊ nõ põt qescere. ¶ 3º circa tertiã ꝓpõnẽ assũptã.vʒ.oẽ qᵭ põt naturalr qescere pt violẽter qescere; qꝛ elẽtũ terre nãlr qescit:⁊ nõ põt violẽter qescere:qꝛ nõ põt moueri a loco in quo est. ¶ 4º circa repugnãtiã illaꝝ q̃tuoꝛ ꝓpõnum:qꝛ cuiuslibet elẽti aliq̃ portio est naturalr mobilis:⁊ nãlr.qes.violẽter qescibilis:violẽter mobilis ⁊ nãlr qescibilis.ergo per idẽ aĩe hec possunt cõpetere. ¶ Ad pᵐ dr̃ ꝙ lʒ illa ꝓpõ nõ sit vera cã tñ ↄcedebãt antiq di.celuʒ esse naturalr ⁊ violẽter mobile:sicut aliqᵭ elẽtoꝝ:ex quo est corpus simplex sicut elẽta:iõ Ar.bñ arguit: ⁊ si nõ est ex veris simplr:tñ est ex ↄcessis ab antiqs. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ıux intẽtionẽ Ar.⁊ cõmẽtatoris.6.physi.ꝙ celũ mouet̃ fm formã:⁊ qescit fm subm:qꝛ semp est in eodeʒ situ mũdi: tñ ↄtinue mouet̃ circa centꝝ:habẽdo ↄtinue aliũ ⁊ aliũ aspectũ ad cẽtꝝ fʒ oĩa pũcta mobilia eiꝰ. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ ꝙ sumit̃ ibi põt:vt dicit aptitudinẽ:modo elẽtũ terre: sicut est aptum natũ moueri localr:ita est aptũ natũ violẽter qescere. Hec tñ aptitudo nõ reducit̃ ad actũ in toto elemẽto terre:sed in aliqua pte eius:vnde ĩfinite sunt ptes terre:quarũ quelibet est nãliter mobilis ⁊ violenter qescibilis. ¶ Ad 4ᵐ dicit̃ ꝙ nõ est silitudo:qꝛ qᵭlibet elementũ hʒ ↄ̃riuʒ:⁊ determinat sibi vnã differentiaʒ loci: ad quã mouet̃.anima aũt nõ habʒ cõtrarium:⁊ indifferenter mouet ⁊ mouetur ad omnem differentiam positionum. ¶ Textus cõmẽti.40.

T.c.cõ. 32.

¶ Amplius aũt siquidẽ sursum mouebit̃ ignis erit. Si vero deorsuʒ terra. Hoꝝ eniʒ corpoꝝ motus hi:eadem aũt rõ ⁊ de medijs.

¶ Tertia rõ ad eãdẽ cõclusionẽ est ista:oẽ qᵭ per se mouetur in fra sperã actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ est elẽtũ vel de nã alicuius elemẽti:sed anĩa nõ est elemẽtũ.nec de natura alicuius elemẽti.ergo aĩa nõ per se mouet̃. tenet ↄñia. iductiue cũ maioꝛi ⁊ minoꝛ declaratur. Nã illud qᵭ est elẽtũ vel de nã alicuiꝰ elẽti mouet̃ solũ sursum ad motuʒ ignis:vel solũ deorsuʒ:ad motũ terre:vel medio mõ ad instar aque vel aeris:sed aĩa nõ mouetur sursuʒ solũ.nec solũ deorsuʒ:nec tñ medio mõ:imo ad oẽm dr̃iam positionũ.ĝ aĩa nõ est elẽtũ nec de nã alicꝰ elẽti. L.e.li.(Amplius aũt siqdẽ sursum mouebit̃ ignis erit)illud vel de nã ignis.(si vᵒ deorsum terra)erit vel de nã terre(hoꝝ enĩ corpoꝝ motꝰ hi)sunt nãles.(eadẽ aũt rõ est de medys).s.aere ⁊ aq̃:sʒ anĩa nõ mouet̃ aliq̃ istoꝝ motuũ.ĝ ¶ Notãdũ ꝙ aĩali ↄpetit triplex motꝰ.vnꝰ q est ad oẽʒ dr̃iaʒ põnis:⁊ hic est ab aĩa per appetituʒ:aliꝰ est per grauitatẽ:⁊ hic est deorsuʒ ꝑ nãm elẽti dominãtis in corpe aĩalis.vñ in quolʒ mixto dñat̃ aliqᵭ elẽtũ:vt ꝓbat ↄmẽtatoꝛ.p celi.⁊ fʒ dñiuʒ istiꝰ elẽti mouet̃ mixtũ.qcqd igit̃ mouet̃ sursuʒ simplr est ignis:vel in eo dñat̃ nã ignis ⁊ quicq̃d mouetur simplr deorsum est terra:vel in eo dominatur terra:⁊ sic de alys elemẽtis.si igitur aĩa eẽt elementuʒ vel de nã alicuius elemẽti vt ponebãt antiqui: motus factus ab ipsa esset tñ ad vnã dr̃iaʒ põnis:qᵭ videmus esse falsuʒ. ¶ Textus cõmenti.41.

¶ Quoniã aũt videt̃ mouere corpus rõnabile est bis mouere motibꝰ qbꝰ ⁊ ipsa mouet̃. Si aũt hoc est ⁊ ↄuertentibꝰ erit dicere veꝝ ꝙ fm ꝙ corpus mouet̃:mouet̃ ⁊ ipsa. Corpꝰ autẽ mouet̃ scḋʒ loci mutationẽ:quare ⁊ aĩa mutabitur scḋʒ corpꝰ:aut tota:aut scḋʒ ptes trãslata. Si aũt hoc ↄtingit ⁊ exeuntẽ iteꝝ igredi: ad hoc aũt seq̃tur resurgere mortua aĩaliũ.

¶ Quarta rõ ad eãdem ↄclõnẽ est ista.si corpꝰ mouet̃:qꝛ mouet̃ aĩa.rõnabile est dicere ꝙ illis motibꝰ mouet corpus qbus ipsa mouet:⁊ ecõuerso ipsa mouet̃ motibꝰ corporis:sed corpꝰ mouet̃ scḋʒ loci mutationẽ totalr vl̃ partialiter.ergo aĩa scḋʒ se totã vel fm aliquã eius portẽ poterit mutare locuʒ:sed corpus sic mutat locũ ꝙ regreditur ad eũdeʒ locũ.igitur aĩa poterit regredi ad eũdeʒ locum.modo corpus aĩalis est locus aĩe fm antiquos.ĝ poterit exire corpus aĩalis:⁊ iteꝝ redire ad idẽ corpus: qᵭ est ĩcõueniẽs:qꝛ tũc corpora mortua possent resurgere. L.e.li.(Quoniã autẽ videt̃ aĩa mouere corpus rõnabile est bis mouere motibꝰ)ipm corpꝰ(qbus ⁊ ipsa mouetur.si ãt hoc)est(⁊ ↄuertẽtibꝰ).i.ecõuerso: lʒ(dicere veꝝ qᵭ fʒ ꝙ corpꝰ mouet̃ ⁊ ipsa)ↄsilr mouet̃(corpꝰ aũt mouetur fm loci mutationẽ q̃re ⁊ aĩa mutabit̃ scḋʒ corpus:aut tota:aut fʒ partẽ trãslata. Si aũt hoc ↄtingat ⁊ exeũtẽ)ipsaʒ(iteꝝ regredi ad hoc seq̃tur resurgere corpora mortua animaliũ.) ¶ Notãdũ pmo fʒ Theᵒ ꝙ 1ᵃ ꝓpositio phi. si aliquid mouet illud mouet̃:eodẽ motu mouet̃ mouẽs ⁊ mobile:aliquibꝰ nõ videt̃ vera:pmo qꝛ anĩa mota fm desideriuʒ ⁊ cognitionẽ mouet corpus:⁊ tamẽ corpus nõ moueur illo motu: qꝛ nõ desiderat nec cognoscit. Scḋo qꝛ haies trahũt nauiʒ:⁊ ipsi nõ trahuntur:sol etiam mouet vapores: ⁊ trahit eos motu recto:⁊

tamē sol nō mouet̄ motu recto: sȝ circulari. ℂ Ad pᵐ dicit Themisti⁹: ꝙ dr̄ia est iter opōnē ⁊ motū: qꝛ mot⁹ est actus īpfecti: opatio v̄o mot⁹ pfecti. Uelle ḡ desiderare ⁊ itelligere ⁊ cetera talia qb⁹ aīa mouet corpus nō ꝓpe dicūt motū sȝ opōnē. si aūt aīa ꝓpe moueret vt ponebāt antiq. sīli motu moueret̄ corp⁹. ℂ Ad zᵐ rn̄det Themistius nō esse de itentiōe Ar. ꝙ mouēs ⁊ motū mouean tur eodē motu nūero vel spē: sȝ genere. ita ꝙ si hoīes tra hētes nō trahunt̄: tn̄ mouent̄ localr̄: sicut nauis tracta. silr̄ ⁊ sol si nō mouet̄ recte sicut vapores: tn̄ mouet̄ loca liter. sic localr̄ mouent̄ vapores. Dicit tn̄ Egidi⁹ ꝙ phs ītēdit de motu locali īmediate ꝓueniēte a motore imo bili: mō sol nō īmediate vapores mouet localr̄: sȝ altera tiue. īducēdo calitatē ⁊ leuitatē: ad quā seq̄t̄ mot⁹ sursū. ℂ z°. nōnᵐ fm̄ Themᵐ ꝙ aliq posuerūt aīaȝ ī corpore q̄si aquā in vase: apud q̄s nō erat posbl̄s resurrectio mor tuoꝝ: sic ipo⁽ˢ⁾ē aquā redire ad idē vas a q̄ exiuit. Aliȷ v̄o supaddiderūt aliq̄ȝ ꝓportōeȝ īter corp⁹ ⁊ aīaȝ: di. ꝙ ī re uersiōe aīe ad corp⁹ nō resurgit illud mōtuū ꝑꝑ defectū talis ꝓportiōis. Ar. aūt nullo mō voluit reuersionē aīe

T.c.70 ad corpus: dicēs. z. de gnō. ꝙ ipoīe est idē nūero redire. ℂ Sȝ ꝯ. pono ꝙ a. equ⁹ ꝓduxit b. equū iā mortuū: ⁊ aī sic. mā existe eadeȝ ⁊ po⁹ eadē ⁊ agēte eodē effectus erit idem: per Cōmentatorē. z. metaph. sȝ iā est idē agens. s. a. ⁊ eadeȝ mā: qꝛ illa est icorruptibilis: ⁊ eadē po⁹: qꝛ po⁹ māe est mā vl̄ passio ei⁹ inseparabilis ab illa. ḡ b. itez pōt eē. ℂ Itē idē inq̄tū idē semꝑ est aptū natū facere idē.

T.c.56. z°. de gnō. sȝ a. est idē equ⁹ q fuit qn̄ ꝓduxit b. ⁊ ꝯsilr̄ vel meli⁹ dispositū q̄ȝ tūc vt suppono. ḡ adhuc est aptū natū ꝓducere b. ℂ Ad p̄mū dr̄ ꝙ b. corrupcū nō ampli⁹ pōt esse fm̄ phȝ: ⁊ ꝯcedit̄ ꝙ manet idē agēs ⁊ eadē materia: sȝ nō eadē potentia respectiua de qua loquit̄ Cōmenta. qm̄ illa nō est mā nec passio māe: sȝ corrūpit̄ in aduētu for⁽ᶜ⁾ vt determiat Cōmēta. p°. phy si. Et qm̄ nulla forma pōt gnāri nisi mā hēat po⁽ᵗᵐ⁾ respectiuā ad illā: ⁊ in aduē tu for⁽ᶜ⁾ b. eq: corrūpebat̄ illa po⁹ que per nullū agens pōt gnāri fm̄ phm̄ ⁊ Cōmētatorē: qꝛ tūc eēt ꝓcedere in īfini tū ī potētȷs respectiuis māe respcū eiusdē for⁽ᶜ⁾ qd̄ est in cōueniēs. iō for⁽ᵃ⁾ semel corrupta nō pot ampl̄r⁹ esse. ⁊ ꝯse quēter nec ꝯpositū ei⁹. ℂ Ad zᵐ dr̄ ꝙ illa ꝓpō nō dȝ in telligi de idētitate nūerali: sȝ specifico. iō a. ⁊ si nō pōt ꝓ ducere b. tn̄ p̄t ꝓducere c. equū eiusdē spēi cū b. vn̄ p̄m⁹ motor semꝑ ē idē: ⁊ eodē mō se hn̄s ad pᵐ mobile: nō tn̄ semꝑ ꝓducit eūdē motū nuō: sȝ bene similē in diuersis temporibus.

ℂ Textus cōmenti. 4z. ⁊. 43.

ℂ Motum aūt accidētaliter nō mouet̄ nisi per aliud. s. cū aīal expellit̄ violente. Sed nō est ne cesse vt illud in cuius substātia est moueri per se: moueat̄ per aliud nisi accn̄taliter. Queād modū nō est rectū: vt illud qd̄ est bonū per se sit bonuȝ per aliud. neq̄ȝ illud qd̄ est delectabi le per se: sit delectabile per aliud.

T.c.43 ℂ Animaȝ auteȝ maxime dicet aliquis vtiq̄ȝ a sensibilibus moueri. siquidem mouetur.

ℂ Tertia rā ad eandē ꝯnē est ista: illud qd̄ fm̄ se īest ali cui: nō est necīū ꝙ īsit ei fm̄ aliqd̄: nisi forte per accn̄s. si ergo inest anime ꝙ moueat̄ fm̄ se ⁊ fm̄ nām suā: necīuȝ est ꝙ aīa sit mobilis fȝ se. ḡ nō idiget ꝙ moueat̄ ꝑ aliud ⁊ ab alio. Sed nos videmus ꝙ mouet̄ a sensibilibus in sentiēdo: ⁊ ab appetibilib⁹ in appetēdo. nō ḡ aīa ꝑ se mo uet̄: aīs ꝓ̄ncipale exēplariter pȝ: qm̄ omne qd̄ mouet̄ ab alio dr̄ moueri fm̄ accn̄s: vt anīal qn̄ ꝑ violētiā pellit̄: ⁊ ita qn̄ aliqd mouet̄ fm̄ se nō dr̄ ab alio moueri: illud nā q̄ȝ qd̄ est fm̄ se bonū aut ꝑꝑ seipm̄ appetibile: non est ꝑꝑ aliud: nec mouet̄ ab alio: sȝ est cā alteri⁹: vt finis vel effe ctus ei⁹. L. c. li. (Motū aūt fm̄ accn̄s est si ab altero mo ueat̄. depellit̄. n. vtiq̄ȝ violēte al̄ nō opȝ aūt cui īest a se ipo moueri in suba). i. fm̄ nām ei⁹ (hoc ab alio moueri nisi fm̄ accn̄s: sicut nec qdeȝ igit̄) illud qd̄ est (fm̄ se bo nū aut ꝑꝑ se appetibile (hoc qdē ꝑꝑ aliqd esse) ꝯtingit: (hoc aūt alteri⁹ cā) poti⁹ dȝ dici: (aīam aūt maxime di cet aliqs vtiq̄ȝ a sensibilib⁹ moueri: ⁊ siquidē mouet̄) a sensibilib⁹ nō dȝ dici fm̄ se moueri. ℂ Nōnᵐ fm̄ The mistiū plonicos dicere aīam nō moueri a sensibilib⁹: sȝ ꝙ sensibilia occurrūt motib⁹ aīe. nā anīa cogn̄scit rē ꝑ ta ctū ex eo ꝙ applicat se reb⁹: nō ḡ fm̄ h̄ sensibilia mouēt aīam: sȝ occurrūt anīe ex eo ꝙ applicat se eis. Hec tn̄ pō nō est v̄a. vt in z°. ⁊ in z°. ostēdet̄: qꝛ anīa cognoscit res nō ex eo ꝙ applicat se illis: sȝ qꝛ res iprimūt spēs suas ī aīa: quas iprimēdo aliquo mō mouēt ipsaȝ. ℂ Dubitat̄ cir ca lr̄am: si. n. qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄ fm̄ accn̄s: vt dicit

T.cō.p̄. phs. Et oē qd̄ mouet̄: mouet̄ ab alio. 7. physi. ḡ oē qd̄ mo

T.c.27 uet̄ fm̄ accn̄s ꝯ doctrinā Ar. 8. physi. di. ꝙ aīata mouen tur per se ⁊ fm̄ se. ℂ Rn̄det̄ ꝙ Ar. itelligit illud moue ri fm̄ accn̄s ⁊ nō fm̄ se: qd̄ mouet̄ ab aliquo extriseco lo co ⁊ subo:ponēs exēpluȝ de aīali moto ꝑ ipulsionē aut ꝑ violētiā: ⁊ ex hoc appȝ aīaȝ moueri fm̄ accn̄s: qꝛ moue tur ab aliquo extrinseco aīe loco ⁊ subito. s. a sensibili vel ab appetibili.

ℂ Textus cōmenti. 43.

ℂ At v̄o ⁊ si mouet ipsa seipsam ⁊ ipsa moue bit̄ vtiq̄ȝ. Quare qm̄ oīs mot⁹ ex distantia est eius qd̄ mouet̄ fm̄ ꝙ mouet̄: ⁊ aīa vtiq̄ȝ dista bit a suba ipsi⁹ fm̄ seipsaȝ. nisi fm̄ accidens se moueat. Sȝ est motus ipsi⁹ substātie per se.

ℂ Sexta rō ad eādē ꝯnē est ista. si anīa subaliter mouet seipsaȝ. ḡ anīa fm̄ suā subam mouet̄. sȝ omne qd̄ mouet̄ distat vel exit ab eo a quo ⁊ fm̄ qd̄ mouet̄: sicut si aliqd moueat̄ a quātitate exit ⁊ distat ab illa quātitate a q̄ mo uet̄. ḡ si anīa mouet̄ a suba sua: ⁊ a seipa. distat ⁊ exibit a seipsa: qd̄ ē icōueniēs. L. c. li. (At v̄o si mouet ipa seipaȝ: ⁊ ipa mouebit̄ vtiq̄ȝ) fȝ suā subaȝ (q̄re qm̄ oīs mot⁹ ex distātia est eius qd̄ mouet̄ fm̄ ꝙ mouet̄: ⁊ anīa distabit vtiq̄ȝ a suba ipsi⁹ fm̄ seipsaȝ: nisi fm̄ accidēs se moueat: sȝ est motus sube ipsi⁹ per se) vt oēs ātiq fatent̄. ℂ No tandū ꝙ est dr̄ia inter opationē ⁊ motū: qꝛ opatio nā fa cit distare sȝ pficit opantē: motus aūt facit exitū ⁊ distā tiā a termīo a quo fit motus: ⁊ hoc fm̄ totū vel fm̄ pteȝ: vt pȝ in singulis motibus: ⁊ iō s̄t anīa moueret̄ per se fm̄ suā subam depderet illā in toto vel in parte: ⁊ sic motus esset cā corrupcōis anīe: qd̄ est ꝯ eos: ⁊ p̄cipue ꝯ illos qui ponebāt aniam ꝓpter motū assimilari diȷs ⁊ imortaleȝ esse. ℂ Cōtra p̄dicta arguit̄ ꝙ motus nō sit cā distantie inter terminū a quo ⁊ rem motā. ponēdo ꝙ a. distet a. b. per lineā bipedalē: ⁊ sit c. pedalis quantitas inter a. ⁊ b. tāgens a. ⁊ nō b. incipiat tamē rarefieri: ⁊ cōtinue rare fiet sic ꝙ in fine hore tāget tam a. q̄ȝ b. isto posito c. cōti nue per horā futurā mouebit̄ localiter: qꝛ ꝯtinue erit ꝓ pinquius b. supposita semꝑ imobilitate tā a. q̄ȝ b. ⁊ tn̄ nō distabit ab a. qꝛ ꝯtinue ꝯtinget ipm: ⁊ erit illi īmediatū. ℂ Secūdo arguit̄ idē in motu alteratōis: ponēdo ꝙ a. sit vnū difformiter calidū hñs vnā medietatem vni formē vt q̄ttuor ⁊ aliā vniformē vt octo: ⁊ ꝙ in tota ho ra medietas remissior intendatur ad gradum vt sex: ⁊ medietas intensior vniformiter remittatur ad eundeȝ gradū: isto posito a. mouebit̄ alteratiue: qꝛ quelibȝ eius

medietas alterabit̃ fm̃ se totaꝫ: ⁊ tamē nunꝙ̃ distabit a priori termino q̃litatis: ⁊ taꝫ in principio q̃ȝ in fine a. erit per se calidū vt. 6. g̃. ℂ Ad p̄mū dr̃. ꝙ lꝫ motus c. nō faciat c. distare ab a. tamē facit qualꝫ ptē c. terminatā v̄sus b. distare ab a. eo ꝙ cuiuslꝫ talis partis qlibꝫ pūctus ꝯtinue erit magis elōgatus ab a. Unde ꝯcedo ꝙ īfinite ptes c. elōgant̃ ab a. ⁊ īfinite ptes c. nō elōgant̃ ab a. p̄ma pars videt̃ de qualꝫ parte c. terminata ad extremū versus b. Secunda vo pꝫ de qualꝫ pte c. termīata versus a. ℂ Ad 2ᵐ ꝯsilr r̄ndet̃: qꝛ lꝫ per talē motū nō distat mobile a termino a quo: tamē ptes ei⁹ distant a termino illo. nā medietas remissioꝛ ꝯtinue distat fm̃ denominationē a termino a quo. s. a gradu vt. 4. pꝫ. cōtinue est intensioꝛ gradu vt. 4. medietas etiā intensioꝛ cōtinue distat a gradu vt octo denominatiue: quia continue est remissioꝛ gradu vt octo ⁊c. ℂ Textus cōmenti. 44.

Quidā aūt ⁊ mouere aniam dicūt corpus in quo est sicut ipsa mouetur: vt Democrit⁹ silr̃ dicens Philippo comediarū didascalo. Ait.n. Dedalū fecisse mobilē ligneā venerē infundens argentū fusile. Similiter aūt ⁊ Democritus dicit. motas.n. inquit indiuisibiles speras: ppter id q̄ȝ apte nate sunt nusꝙ̃ manere: contrahereq̄ȝ ⁊ mouere corpus omne.

ℂ Ista est secūda pars hui⁹ capl̄i: in qua Aristo. destruit opiones Democri. ⁊ Plato. postq̄ȝ reprobauit antiquos in vl̄i fundamēto eoꝝ. Et p̄mo reprobat opionē Democriti. Secūdo opionē platonis. ibi. (Eodē aūt mō.) Prima pars diuidit̃ in duas: q̄rū in p̄ma recitat opinionem Democ. in 2ᵃ eā reprobat. ibi. (Nullas aūt.) ℂ Quātū ad p̄mū dicit phs ꝙ qdā. s. antiq dicūt aiam mouere corpus sicut mouet̃ ⁊ ipsa: sic Democrit⁹ dixit. silr̄ cū Philippo magr̄o comediaꝝ. Iste Philipp⁹ posuit in libris suis quēdaꝫ vocatū dedalū fecisse ligneā mineruā. s. statuā illius dee mobilē rōne argenti viui q̄ȝ in statua posuerat: ita ꝙ qn̄do argentū viuū mouebat̃: mouebatur ⁊ statua. Unde nō poterat aliqs accedere ad illā statuā nisi ambularet super quasdaꝫ tabulas subter quas erat argentū viuū q̄ȝ ꝯtinuabat̃ cū statua: ⁊ qꝛ ambulantes nō poterāt moueri super illas tabulas sine motu illaꝝ ad quaꝝ motū sequebat̃ motus argēti viui: ⁊ ꝯñter statue: qꝛ in ea ⁊ cū ea ꝯtinuabat̃ argentū viuum. iō nunꝙ̃ aliqs ad illā statuā ambulabāt qn̄ moueret̃ illa: ⁊ ex hoc motū illū oēs ex miraculo putabāt cōtingere. Cōsilr̄ dicebat Democritus de motu anīe: qꝛ aīa cōponit̃ ex indiuisibilibus speris: que semp̄ mouent̃: ⁊ qꝛ aīa necessario vnit̃ corpori. ideo anīa sic mota mouet necessario corp⁹: ⁊ ita anīa p⁹ mouet̃ q̄ȝ moueat̃ corpus: ex quo sequit̃ ꝙ anīa per se mouet̃: ⁊ corpus per accidēs. Le. li. (Quidaꝫ aūt ⁊ mouere anīam dicunt corpus in quo est: sicut ipsa mouet̃: vt Democritus similiter dicēs Philippo comediarū didascalo). i. magr̄o: seu in libro comediarū vocato didascalus ppter dedalū: sic reperiētes motū statue. (ait.n. ipse) Philippus (dedalū mobilē fecisse ligneaꝫ mineruā:) qꝛ fuit (effundēs argētū viuū. Silr̄ aūt ⁊ Democritus dicit: motas enī indiuisibiles speras ppter id q̄ȝ apte nate sunt nusꝙ̃ manere). i. nunꝙ̃ quiescere: sed semper moueri: illas vō sic motas dicit (ꝯtrahere ⁊ mouere corpus omne). i. totū. ℂ Notandū ꝙ in antiqua trāslatiōe. Textus cōmē. 44. iste homo q scripsit hanc historiā fuit Thalus: ⁊ hic dr̃ Philippus. statua vō que hic dr̃ mineruę: ibi dr̃ imogo hermofrodici: sꝫ qualitercūꝙ̃ varient̃ noīa nō est curādū: ex quo semp̄ ⁊ ꝯsilr̄ opinio Democri. declarat̃. ℂ Tex. cōmē. 44.

ℂ Nos autē interrogabimus si ⁊ quiescere facit hoc idem. Quomodo autē faciat difficile aut impossibile dicere.

ℂ Recitata opione Democriti. Aristoteles arguit ꝯtra ipm̄ duab⁹ rōnibus. Quaꝝ p̄ma est ista. anīa l aliquādo quiescit: ⁊ aliquādo mouet̃. ergo sicut anīa est causa motus in anīali: ita est causa qetis. Querit̃ igit̃ vtrum anīa per athomos cōtinue motos faciat anīal quiescere: vel per alios. p̄mū nō est dicendū: qꝛ illi cōtinue mouent̃ nunꝙ̃ qescūt. Nec secundū: qꝛ tunc illi athomi faciētes quiescere cōtinue quiescerēt: sicut alij faciētes mouere cōtinue mouent̃: ⁊ anīa eque cōponeret̃ ex athomis quiescētibus: sicut ꝯtinue motis: quoꝝ vtrūꝙ̃ est manifeste ꝯ opiōnē Democriti. Le. li. (Nos aūt iterrogabimus Democritū (si ⁊ qescere facit hoc idē) q̄ȝ facit mouere ex quo anīal eque qescit sicut mouet̃ (quo modo aūt faciet) anima vtrūꝙ̃ ⁊ ex qbus p̄ncipijs (difficile aut impossibile est dicere. ℂ Textus cōmē. 44.

ℂ Omnino aūt nō sic videt̃ anīa mouere aīal: sed per volūtatē quandā ⁊ intellectum.

ℂ Secūda rō: animo mouet motu quo nō mouet̃ corp⁹: igit̃ positio est falsa: tꝫ ꝯñtia. ⁊ añs pbat̃. aīa mouet corpus localiter solū intelligēdo ⁊ volēdo: sed intelligere ⁊ velle nō hn̄t similitudinē cū motu corporis: qꝛ intelligere ⁊ velle dicūt pfectionē in anīa: ⁊ motus localis iperfectionē in corpore. Lege lr̄aꝫ. (Omnino aūt sic nō videt̃ mouere aīal sicut mouet̃ ⁊ ipsa: sꝫ per volūtatē quādaꝫ ⁊ intellcm̄) mouet̃ anīa. ℂ Notandū ꝙ si Democrit⁹ poneret aniam simplr̄ mouere corpus: sicut argentū viuū mouebat statuā: nō moueret nāliter corpus: sed solūꝫ artificialiter aut violēter: ideo est dicendū ꝙ exemplū illud nō est nisi ad declarandū qūo anima mota mouet corpus: pōt tamē aliter argui ꝯtra Democritū sic ex parte compositionis anime. si anima componitur ex athomis rotundis: ⁊ oēs athomi rotūdi sunt eiusdē spēi: tam ex parte figure: q̄ȝ ex parte caliditatis. ergo oēs aīe sunt eiusdē spēi spālissime: itēꝫ si athomi essent īfiniti vt Democritus ponebat: ⁊ ipsi sunt p̄ncipia fm̃ ipꝫ: nō ꝯtingeret aliq̄ȝ mixtū animatū perfecte cognosci. pꝫ ꝯñtia: quia nihil perfecte cognoscit̃ nisi sua p̄ncipia cognoscant̃: sed p̄ncipia sunt infinita: ⁊ infinitū fm̃ ꝙ infinitum est ignotum. p̄mo physico. ergo ⁊c. ℂ Circa p̄mā rōneꝫ phi contra Democritū dubitat̃. vtrū per eandē virtutē idē quiescat ⁊ moueat̃: ⁊ arguit̃ ꝙ nō. naꝫ idē inquantū idē semper est aptuꝫ natū facere idem. 2ᵒ de generatiōe. igitur nulla virtus naturaliter agēs potest plures effectus specifice distinctos producere: sed motus ⁊ quies sunt effectus distincti specie. igit̃ per nullā virtutem naturalem idem potest moueri ⁊ quiescere. Secūdo effectus oppositi ⁊ cōtrarij nō possunt egredi nisi a causis ꝯtrarijs formaliter vel virtualiter. Sed motus ⁊ quies sunt opposita contraria: quia nō possunt eidem simul inesse. ergo necessario egrediunt̃ a causis cōtrarijs: ⁊ si sic nō ab eadem virtute. Oppositū est manifestū. nā anima per aliquē appeti^m mouet̃ ad aliquē locū: ⁊ quiescit in eodē loco. similiter forma subalis grauis mouet̃ deorsum mediante grauitate: ⁊ mediante illa quiescit in eodeꝫ loco: qꝛ resistit volēti eam trahere a loco nāli. ℂ Ad p̄mum dr̃ ꝙ idē inquātū idē semper est aptū natū facere idē in subiecto cōsimilr̄ disposito: sed in subto dissimilr̄ dispo

Leo [?] 5. thol.

T. c. 35.

T. c. 66.

sito pōt ꝑducere effectus cōtrarios. nā sol mediāte caliditate liquefacit cerā: ꝛ desiccat lutuz: modo desiccatio ꝛ liquefactio sunt effectus oppositi: ꝛ illud contingit ratiōe diuersarū dispōnuz subtoꝝ. In luto.n. hūiditas dependet a friditate ratione aque admixte terrestreitati: que corrumpit̄ ad corruptionez illius aque: vel friditatis eius. In cera aūt nō est talis dependentia: qꝛ cera est verū mixtū sine alia mixtiōe. ideo corrupta friditate cere remanet humiditas ꝛ caliditas introducta ad quas sequit̄ liquefactio: sicut ad siccitatē ꝛ ad caliditatē luti sequit̄ desiccatio. ¶ Ad 2m negat̄ pīma pars añis ꝑpter cām iam dictā: ꝛ cōcedo ꝙ idē agens per eandē virtutē in codez subiecto pōt ꝑducere effectus specifice distinctos: sed vnū mediāte alio: qꝛ anīa per virtutē appetitiuam est causa deambulatiōis: ꝛ caliditatis: sicut sol per suam lucē illuminat ꝛ calefacit: vbi tamē vnus effectus nō fieret mediāte alio: nō sufficeret vna v̄tus: sicut ꝯtingit de vino: qđ frigiditate eius actuali primo frigefacit stomacū: deinde caliditate v̄tuali colefacit illuz: mō caliditas ꝛ friditas nō sunt effectus īuicē ordinati. ¶ Ex predictis sequit̄ pīmo: ꝙ lꝫ motus nālis ꝛ quies violēta nō possint egredi ab eadē v̄tute: tamē motus naturalis ꝛ quies nālis possunt egredi ab eadē v̄tute: qꝛ motus naturalis ꝛ qes violēta nō se habent per motū finis ꝛ medij ad finē: sicut se hnt motus naturalis ꝛ qes naturalis: qꝛ motus naturalis ordinat̄ in quietē naturalē tāqꝫ in finē. ¶ Scđo sequit̄: ꝙ lꝫ opponant̄ motus naturalis ꝛ quies violēta: nō tamē motus naturalis ꝛ qes naturalis: qꝛ nullū oppositoꝝ ordinat̄ in reliquū: sed motus nālis ordinat̄ i quietē naturalē. ergo. nec sequit̄ motus nālis ꝛ quies naturalis nō possunt inesse eidez subiecto simul sed successiue. ꝙ opponūtur: qꝛ forma anīalis ꝛ forma cadaueris nō possunt simul esse in eodez subiecto sꝫ successiue: tamē nō opponunt̄ silr calefactio ꝛ caliditas terminās calefactionē nūqꝫ insunt simul eidē subiecto: ꝛ tamē nō opponūtur. qꝛ ad hoc ꝙ aliqua opponant̄ contrarie vel ꝑuatiue: opꝫ vnūqđqꝫ illoꝝ posse aliqd terminare: modo quies naturalis pōt esse terminus ad quem motionis naturalis: ꝛ nō econtra: sicut caliditas est terminus calefactiōis: ꝛ nō eō. ꝛ forma cadaueris est termin⁹ forme eg ꝛ nō eō.

¶ Textus cōmen. 45.

¶ Eodem autez modo ꝛ Thymicus physiologizat animā mouere corpus. In eo.n.ꝙ est moueri ipsaz: ꝛ corpus mouet: propter id qđ complexa est ad ipsum. Constitutamenim dicit ex elemētis: ꝛ dispartitā ſm armonicos numeros: quatenus cōnaturalem sensuz armonie habeat. Et vt omne feratur secunduz consonantes motus.

¶ Reprobata opīone Democriti Arist. destruit opīonē Platonis: ꝛ pīmo recitat illā. secūdo eam redarguit. ibi. (Principiū quidē) Dicit ergo phs: ꝙ plato cōueniebat cū Democrito vt pꝫ in thimeo: ponēdo aīam per se moueri: corpus aūt solū per accidēs: ꝑ quāto anīa cōplectitur corpus ꝛ alligat̄ ei: discōueniebat aūt cū illo in mō cōstitutionis ꝛ idētitatis aīe. Et vt appareat itentio platonis de cōstitutiōe anīe ꝛ compositiōe eius. Aristo. ponit tres conclusiones platonis: quas dicit se reperisse in thimeo. Quarū pīma est ista: aīa componit̄ ex numeris armonicis ꝛ consonantibus. Secunda cōclusio. anima est aspectus rectus reflexus in circulū in duos circulos diuisuz. ibi. (Aspectū rectū.) Tertia ꝯclusio. motus anime est vn⁹ circulus in septē circulos diuisus. ibi. (Iteꝝ vnū diuisit.) Prima ꝯclusio declaratur ex Macrobio in lib. de sōno scipianis di. ꝙ ſm platonicos ꝛ pictagoricos ex spheris celestib⁹ ꝛ ex motibus celoꝝ resultat maxima armonia ꝛ maxima consonantia. Et qꝛ oēs motus celestes ꝑcedunt ab animabus celoꝝ. ideo anime celestes cōstituunt ex numeris ꝯsonātib⁹. Sed aie nr̄e sunt imagines ꝛ similitudines illaꝝ aīarū. igit̄ ēt anie nr̄e cōponunt̄ ex numeris ꝯsonātib⁹. Et ꝯfirmat̄: vnūqđqꝫ delectat̄ in eo qđ est sibi sile ꝛ ꝯnāle: sed anīa maxime delectat̄ in numeris armōicis ꝛ ꝯsonātib⁹: ꝛ offendit̄ ex his que sunt ꝑter debitā armoniā. ergo ꝯsonātia ꝛ armonia numeroꝝ vident̄ esse de nā anie. Le.li. (Eodez aūt mō ꝛ thime⁹).i. plato ī thimeo (philosophyzat).i. volēs philosophyce loq dicit (aiam mouere corp⁹. in eo.n.ꝙ est) .i. ꝯtingit (mouere ipsam ꝛ corp⁹ mouet: ꝑpter illud qđ ꝯplexa est ad ipm).i. qꝛ colligata est illi: ꝛ in hoc ꝯuenit cū Democri. dña aūt subseqtur (ꝯstitutā.n. ex eltis).i. ex ꝑncipiis dicit plato aiam (dispītā).i. dispositā (ſm armonicos nūeros).i. ꝯsonātes (q̄tenus ꝯnālē sensum armonie).i. ꝯsonantie (hēat: ꝛ vt omne).i. totaliter (ferat̄ ſm ꝯsonātes motus) celestes eo mō quo aīe celoꝝ.

¶ Nōndū p⁹ ꝙ. 6. sunt gnā nūeroꝝ q̄tū ad ꝑpositū spectat. ꝑmus est nūerus supficialis: q resultat ex ductu primi nūeri in nūerū ternariū: vt senari⁹. nā bis tria faciūt sex. sicut.n. supficies ꝯstat ex triplici replicatiōe puncti: ita nūerus supficialis ex ductu pri nūeri in nūeruz ternariū. Scđs numerus est solidus vel corporalis: q resultat ex ductu scđi nūeri in nūerū q̄ternariū: vt duodenarius. nā ter q̄tuor faciūt. 12. Sicut.n. corpus ꝯstat ad minus ex q̄tuor pūctis ꝛ tribus supficieb⁹: ita nūerus solidus vel corporalis ꝯstat ex ductu ternarij q est scđs numerus in nūeꝝ q̄ternariū. Tertius nūerus est triāgularis q cōstat ad modū triāguli seu latitudis vniformiter difformis: vt nūerus icipiēs ab vnitate supra quā ponit̄ binari⁹: ꝛ supra binariū ternari⁹: supra ternariū q̄ternarius: tūc iste totalis nūerus est nūerus denari⁹: ꝛ tūc descriptus dr̄ triāgularis: qꝛ se hꝫ ad modū triāguli. Quartus nūerus est circularis q in seipm duct⁹ semꝑ terminatur in idē: vt q̄narius. nā q̄nq̄es q̄nqꝫ faciūt. 25. silr si numerus. 25. ducat̄ in seipm ꝑ numerū vt q̄nqꝫ: termiat in idem; eo ꝙ resultat. 125. sicut ergo circulus icipit ab aliquo pūcto ꝛ termiat̄ in idē pūctū: ita nūerus circularis. Quītus nūerus est q̄drat⁹: q resultat ex ductu alicui⁹ nūeri in seipm semel vt. 4. ꝛ. 9. ac. 16. qꝛ bis duo faciūt q̄ttuor: ꝛ ter tria ꝯponūt nouē: ꝛ q̄ter q̄ttuor ꝯstituūt. 16. Sext⁹ nūerus est cubus: q resultat ex ductu alicui⁹ nūeri in seipm bis: vt. 8. 27. ꝛ. 64. nā bis duo bis faciunt. 8. ter tria ter faciūt. 27. ꝛ q̄ter q̄ttuor q̄ter faciūt. 64. ¶ Scđo notandū ꝙ nūeri ex qb⁹ dicebat plo aiam cōponi dn̄r esse isti. 1 2 3 4 8 9 27. qꝛ isti sunt numeri ꝯsonātes cū in eis quodāmō repiant̄ oēs ꝑportiōes musicales. Sex.n. assignant̄ ꝑportiōes musicales. 1ª vocat̄ dyaposon: ꝛ est ꝑportio dupla: q̄lis est ꝑportio duoꝝ ad vnuz: seu q̄ttuor ad duo. 2ª dr̄ dyapēte que dr̄ ꝑportio sexqaltera: cuiusmodi est ꝑportio triū ad duo: ꝛ sex ad 4or. 3ª vocat̄ dyatesseron: ꝛ est ꝑportio sexqtertia: vt 4or ad tria: ꝛ. 8. ad. 6. 4ª est ꝯposita ex dyatesseron ꝛ dyapason: que est ꝑportio dupla supbiptiena tertias: vt ꝑportio. 8. ad tria ꝛ. 16. ad sex. nā vt dcm̄ est dyaposon est ꝑportia dupla: ꝛ dyatesseron est ꝑportio sexqtertia. Ducendo igit̄ dyapason in dyatesseron resultabit ꝑportio dupla supbiptiēs tertias. vnitas.n. ad tertiā portē est ꝑportio sexqtertia: mō ducēdo duo in vnū ꝛ in tertiā ptē resultabūt duo ꝛ due tertie: que ad vnū habēt ꝑportiōez duplā superbipartiētem tertias. i. superbipartientē duas tertias. ¶ Quinta

pportio vocat tonus: τ est pportio sexquioctaua: cuius sima di est pportio .9. ad .8. τ .18. ad .16. Unde noue ɔtinēt octo τ addūt vnū: que est octaua pars eius: τ sīr .18. cōtinēt .16. τ addunt duo que sunt octaua pars .16. ¶ Sexta pportio est composita ex dyapason τ dyapēte: que dr pportio tripla: vt pportio triū ad vnū: τ sex ad duo. nā dyapason est pportio dupla: τ dyapēte est pportio sexqualtera. ideo si dyapason ducat in dyapēte. i. si duo ducant in vnū cum dimidio resultant tria: quia bis vnum cum dimidio faciunt tria: dyapason ergo τ dyapente constituunt pportionē triplam. Iste pportiōes vl'ter iueniunt in pdictis numeris. nā iter duo τ vnū est dyapason. i. dupla pportio. Inter tria τ duo dyapēte. i. sexquialtera. Inter quattuor τ tria dyatesserō. i. pportio sexqtertia. Inter .8. τ 3ª est pportio composita ex dyapason τ dyatesseron. i. pportio dupla superbipartiēs tertias: iter .9. τ .8. est tonus .i. pportio sexquoctaua: τ iter .27. τ .9. est pportio composita ex dyapason τ dyapēte. i. pportio tripla: quomō .27. ter tantū ɔtinēt .9. ¶ Tertio notandū φ dupla pportio est causa ɔsonantie que dr dyapason: sexquialtera pportio est cā ɔsonātie que dr dyapēte: sexqtertia proportio est cā ɔsonantie que dr dyatesseron: sexquoctaua pportio est causa ɔsonantie toni: τ ita de alijs pportiōibus mixtis. Et has cōsonantias depchēdit pictagoras. vt Boetius refert in musica ex percussiōe qttuor malleoꝝ: qui cōsonātes sonos reddebāt fm debitas pportiōes: vtputa si vnus malleus esset pōderis vt duodeciz. alius vt nouem: ali⁹ vt octo: ali⁹ vt sex: nūc malleus vt duodeciz haberet duplā pportionē ad illū q esset vt sex: τ redderet cōsonantiā dyapason. Ille aūt qui vt nouē hēret: sexqualteram pportionē ad illū qui vt sex: τ redderet cōsonantiam dyapēte. Itē ille qui esset vt duodeciz hēret pportionē sexquitertiā ad illū qui vt nouē: τ redderet ɔsonātiam dyatesseron: eodē modo ille qui vt octo ad illuz q vt sex: sed ille q vt nouē haberet pportionē sexquioctauaz ad illū qui vt octo: τ redderet cōsonantiā toni. Plato igit lz posuerit oēs res ex numeris cōstitui: nō tamē ex numeris habētibus pportionē armonicaz. Sed solum aīam dixit componi fm numeros hō habētes pportiōes. ideo dicit phus. φ plato posuit aīam esse constitutā fm pportiones armonicas. i. musicales τ cōsonantes. ¶ Quarto notādū: φ in his nūeris est duplex coordinatio vna pariū: τ alia impariū: vł vna duploꝝ: τ alia triploꝝ. vñ scribendi sunt isti numeri in duab⁹ lineis facientibus tonū: ita φ in tono scribat vnitas: τ ex vna parte scribātur pares numeri τ dupli: qui sunt. duo. 4. 8. ex alia vō parte scribant numeri impores τ tripli qui sunt 3. 9. 27. in his nūeris reperit idēptitas: τ diuersitas: quī rōne numeroꝝ impariuz est idēptitas τ rōne numeroꝝ pariū est diuersitas. Nā si oēs numeri impores cōponantur: semp resultat eadē spēs numeri. s. qdrati. si. n. pma imparitas que est vnitas componat cū ternario que est secūda imparitas: fiet numerus qdratus. s. qttuor. Itez capto nūero resultāte ex duabus pmis imparitatib⁹ cū tertia imparitate que est .5. fit nūerus vt .9. q est nūerus qdratus. Deinde ex nūero vt .9. τ .27. fit nūerus .36. qui est nūerus qdratus: sed rōne numeroꝝ pariū fit diuersitas: qz nūeris parib⁹ cōpositis resultat diuersa spēs numeri. nā ex secūda τ pma paritate resultat numerus senarius: q est nūerus triangularis vel superficialis: ex secūda aūt paritate τ tertia resultat duodenarius q est numerus solidus vel corporalis: τ ex nūero senario cōposito ex duab⁹ pmis paritatib⁹ cū vltima paritate resultat numerus .14. q nō est solidus nec superficialis. Plato g posuit aīam cōponi ex eodē τ diuerso. qz anima componitur ex istis numeris: quoꝝ aliqui faciunt idē. s. oēs numeri impares: τ aliqui faciunt diuersū. s. omnes numeri pares. ¶ Textus cōmenti. 45.

¶ Aspectum rectum in circuluz reflexit. Et diuidēs ex vno in duos circulos duobus in punctis coniunctos.

¶ Secunda cōclusio platonis est. anima est aspectus rectus reflexus in circulū in duos circulos diuisum. Primo nāqz est aspectus rectus respectu obiectoꝝ: quoniaz in obiecta suo tēdit recto aspectu. Secundo. aīa est circulus reflexus: qz in eo reperit circularis reflexio respectu sui. nā anima in cognoscēdo alia reflectit supra se cognoscēdo se: ita φ motus incipit ab anima in res: inquātum fert in cognitionē rerū: τ postea a rebus reuertitur ad animā: inquātū aīa cognoscēdo alia cognoscit se. Et qz iste motus est ab eodē in idē: ideo qdez circulus dici pōt. Tertio est in anima duplex coordinatio rōne duplicis modi cognoscēdi: qz ibi est vnus modus cognoscēdi sensibilis: τ cū cōditionibus materie. alter vō itelligibilis: τ sine hō cōditionib⁹. Et ex hoc anima dr vnus circulus in duos circulos diuisus. Lege lrām. (Aspectū rectum) quē plato dixit esse aīam (in circulos reflexit: τ fuit diuidēs ex vno in duos circulos dupliciter coordinatos.) ¶ Notandū pmo φ istaz cōclusionē ponit plato de aīa: vt ex hoc animā assimilare posset corpori celesti cui necessario cōpetunt predicte cōditiones. Nam pmo in celo est aspectus rectus quātū ad axem: intelligitur. n. φ axis est quedā linea transiēs de polo ad poluz. circa quos vertit celū: rōne ergo huius axis sic trāseuntis est in celo aspectus rectus. Secūdo in celo est circulus: qz celū est figure sperice: τ continue circulariter mouet: ita φ ibi est circulatio ex perpetuitate motus. Tertio in celo est duplex coordinatio ratiōe diuersitatis poloꝝ. nā poli vltimi mobilis distāt a polis planetarū seu aliarū sperarū fere gradibus .24. ita φ fm alios τ alios polos aliter τ aliter reuoluūtur orbes. nā super polos vltimi mobilis q dicunt poli mundi: fit reuolutio ab oriēte in occidens. super alios vō polos fit ecōuerso ab occidente in oriēs. ¶ Secūdo notādū: φ in numeris qnqz reperiunt. Primo cōsonantio: qz in nūeris ɔsistunt oēs pportiones musicales. Secūdo aspectus rectus: qz numeri ɔsequēter se excedūt τ essentialiter ordinātur: ita φ numerus posterior excedit priorem: τ presupponit eundem. Tertio duplex est coordinatio. s. pariū τ impariū: per quā comprehendit mediatio τ imediatio numerorum. Quarto idēptitas τ diuersitas: ita φ idēptitas itelligit per numerū imporē: τ diuersitas per numeruz parem. Quinto reflexio circularis: qz ab imparibus fit pcessus ad paria: τ ecōuerso. Si eniz vnitas addat ternario resultat numerus qternarius: τ si vnitas addat quaternario resultat quiquenarius: τ si addat quinario resultat senarius: ecce pcessus circularis ab imparib⁹ ad paria: τ ecōuerso p additionē vnitatis. Uoluit ergo plato aīam esse circulū compositū ex numeris musicalibus: quia in eis reperit consonantia: aspectus rectus: duplex coordinatio idemptitas τ diuersitas τ circularis reflexio. ¶ Textus cōmenti. 45.

¶ Item vnum diuisit in septem circulos: tāqz essent vt celi motus anime motus.

¶ Tercia cōclusio platonis: motus aīe est vnus circulus in septē circulos diuisus: pbat. talis est motus aīe qualis est motus celi: qz talis est anima quale est celuz: vt patuit in pñe: sed motus celi diuidit in .7. circulos. s.

motus planetarū ꝓpter septēnariū numerū illoꝝ. ergo motus aīe etiā diuidiť in septē circulos ꝓpter septem genera obiectoꝝ: quoꝝ tria sunt inaīata. s. elīta: mixta imperfecta: ꝛ mixta perfecta nō hñtia vitaz: ꝛ quattuor aīe. s. vegetatiua: sensitiua: fm locū motiua: ꝛ intellectiua. T. c. li. (Itez vnū) circulū aīe plato (diuisit in septē circulos: tanq̄ essent celi motus: sicut aīe motus.)

¶ Notandū p̄mo q̄ de diuisiōe celi fuerūt q̄tuor opiōes. Prima fuit pictagoricoꝝ ponētium. 10. orbes: seu speras celestes ꝛ nō plures: eo q̄ nūeri ꝓgrediunť vsq3 ad decē ꝛ nō vltra numeratiōe simplici. numeratōe aūt mixta fit replicatio ꝛ assumptio eoꝝ que sunt accepta. Secūda fuit opio astrologoꝝ ponentiū orbes nouem: qm̄ octaua spera mouetur duob⁹ motibus: quoꝝ vnus inest sibi per se p̄mo. s. motus ab occidente in oriens: faciendo in trigintasex milibus annoꝝ vnā reuolutionē. Alius inest sibi per accidēs. s. motus diurnus rōne superioris mobilis: cū talis motus īest per se p̄mo. Dicit. n. p̄mo celi: q̄ cuilibz corpori simplici: inest tantū vn⁹ motus simplex per se p̄mo. Tertia fuit opio phoꝝ naturaliū dicen[tium] speras celestes esse tantū octo: q2 supra octauaz sperā frustra poneretť alius orbis: q2 ille nullā īfluētiā haberet. sicut nullū astruz hz vel planetā. ideo dicit Aristo. 2° celi: q̄ preter celū stellatū nō est aliud celū: q2 frustra poneretť illud. Quarta opio fuit platonicorum diuidentiū p̄mo celū in duos circulos sperales: ita q̄ secūdū eos: in celo nō sunt nisi due spere. s. orbis signoꝝ: ꝛ orbis planetarū: ꝛ hunc diuidūt in septē circulos: iuxta nūerū planetarū septē: nō q̄ orbis planetarū diuidať in septē orbes: sed q2 in orbe planetarū qui sunt vere vnū cōtinuū: sunt septē circuli discōtinui: eo modo: quo ossa discontinuanť in animali: qm̄ circuli sunt partes istius orbis: ꝛ dicuntur eccentrici: seu deferentes planetas: que aūt harū opinionū sit tenenda. nō est presentis speculatiōis. ¶ Secūdo notandū motū anime esse motui celi similē ꝓpter aliquas cōditiones repertas in vtroq3. prima cōditio est cōsonantia ꝛ armonica ꝓportio. Nā quilibet planeta: ꝛ qđlibet astrū in suo orbe moueť equaliter. sic q̄ respectu ꝓprij centri: semper in tēporibus equalibus pertransit equales arcus ꝛ abscindit equales angulos: ita in motu anime est consonantia respectu ꝓprioꝝ actuū ꝛ ꝓpriarū operationū: q2 oēs potentie anime fm quādam ꝯsonantiā ꝛ ꝓportionē: tendūt in suos actus. ꝛ in suas operatiōes. Secūda conditio est idētitas ꝛ diuersitas. Nā idētitas: est in motu celi respectu p̄mi mobilis: qđ semper moueť eodē modo. Diuersitas v̄o rōne aliarū sperarū vel circuloꝝ: quibus competunt diuersi motus: ita in animo est idēptitas ꝛ diuersitas ratōe pluralitatis potentiarū. nā in potētijs intellectiuis est idētitas: q2 sunt simplices ꝛ vnite: in potētijs v̄o sensitiuis est diuersitas: q2 sunt organice ꝛ extense. Tertia cōditio: est rectitudo aspectus: quoniā de polo artico ad polum antarticū trāsit linea recta que ab astronomis dicitur axis: ꝛ ita in aīa est rectitudo aspect⁹: q2 per rectā lineam: cognoscit alia a se relucētia in potētia fantastica. Quarta ꝯditio est reflexio circularis: q2 sup axez: que est linea imagiata: fundať motus circularis: q est mot⁹ reflexus describēs curuā lineā ꝛ reflexaz. Et ita in aīa est reflexio circularis: īquantū cognoscendo alia cognoscit se per lineā circūflexā. Quinta ꝯditio est diuisio in duos circulos ꝓp duplicē motū circularē: quoꝝ vn⁹ est ab oriēte ī occidēs: ꝛ ali⁹ ab occidēte in oriēs. Sic in aīa est diuisio in duos circulos: ꝓpter duo genera obiectorum: qm̄ aīa cognoscit subas separatas: ꝛ illa cognitio rōne idētitatis ꝛ simplicitatis assimilať motui p̄mi mobilis: cognoscit etiam hec corporalia: ꝛ hec cognitio assimilať motui inferioꝝ sperarū vel circuloꝝ: quia est inferior alia. Sexta cōditio est diuisio vni⁹ circuli in duos circulos: q2 circulatio illa que est motus ab occidēte in oriēs: diuidiť in septē circulos planetarū: ꝛ sic cognitio aīe respectu hoꝝ corporaliū: diuidiť in septē circulos: ꝓpter septē genera obtoꝝ corporaliū quorum tria sunt inaīata: ꝛ q̄tuor aīata. vt dcm̄ est. Hec tn̄ assimilatio: posset breui⁹ fieri ꝛ magis ad mentē platonis: dicēdo q̄ celū diuidiť in duos circulos. s. in orbē signoꝝ: ꝛ in orbē planetarū: ꝛ ita aīa diuidiť in itellcm̄ ꝛ sensum: ꝛ sicut orbis planetarū diuidiť in septez circulos: ita sensus diuidiť in septē gradus: quoꝝ p̄mus est sensuū ꝑticulariū. scđs est sensus cōis. tertius est imagiatiue aut fantasie. q̄rtus est extimatiue vel cogitatiue. q̄ntus est memoratiue v̄tutis. sextus est ꝯcupiscibilis. septim⁹ irascibilis: de qb⁹ oīb⁹ in 2° 13°. ¶ Tex. cōmē. 46.

T. c. 7

Primum quidem igitur non bene dicitur animā magnitudinez esse. Eaz enim que vniuersi talē esse vult qualis est aliquādo vocatus intellectus. Non eniz velut sensitiua est: neq3 vt desideratiue. Haꝝ. n. motus nō circulatio est.

¶ Postq̄ Aristo. recitauit opiōnē platonis: ꝯsequenter illam reprobat: ꝛ p̄mo ꝯtinuat se dicēdis: scđo exequiť de intento. ibi. (Intellus aūt.) ¶ Quātū ad p̄mū plato de aīa q̄tuor asseruit. Primo dixit itellcm̄ esse magnitudinē. Secūdo illum esse circulū. Tertio ipm̄ esse mobilē. Et quarto ipsuz esse alligatū corpori. Et hoc dixit nō soluz de itellectu humano: sed etiā de aīa celi: quaz dixit esse aīam mundi: ꝛ esse itellectū modo loquēdi antiquoꝝ: q solaz p̄mā causaz vocabant itellectū. Unde n ee plato: nec antiq voluerūt aīam mūdi eē sensitiuaz: vegetatiuam: aut desideratiuā: nō qdē vegetatiuaz: q2 nō idiget nutrimēto: nec sensitiuaz: q2 nō hz nec habere pōt organum sentiēdi: nō etiā desideratiuā: q2 desideriuz est ratione carētie: modo aīa mundi nullo caret: rōne cuius dici debeat desiderans vel desideratiua. Lege litteraz. (Primū qdē igiť nō bene videť) platonē (dicere aīaz magnitudinē esse. eam eni) aīam (que oīs). s. mundi dr̄ esse (talē esse vult): s. magnitudinē (qualis est aliqñ vocatus itellectus. nō eni velut sensitiua nec desideratiua. haꝝ tamē motus nō circulatio est:) aīaz nāq3 sensitiuam vel desideratiuā nō vocabat plato circulū: q2 eius motus nō est circularis: cum nō sit supra se reflexibilis. ¶ Notandū q̄ plato cū dicebat aīam esse circulū vel magnitudinē circularē: ꝑncipalr̄ loquebať de aīa mundi: seu de aīa celi. Si aūt loquebať de anima humana: hoc erat īquantū hec imitanť illā. ideo aīam vniuersi aliqñ dicebat esse talē: aliquādo v̄o itellcm̄. i. aīam nostraz que pōt vocari itellus dicebat eē talē. ¶ Circa litterā dubitať: ꝛ p̄mo q̄ sensus dz dici circularis. nā intellectus dr̄ circulus: q2 sua operatio īcipit ab eo ꝛ terminatur ad obm̄: deīde ab obiecto regrediť ad itelluz. Sed idē ꝯtingit in sensu: q2 operatio sensus īcipit a sensu exteriori: ꝛ terminať ad memoriā: deīde regrediť a memoria ad sensus particulares. ꝑmus ꝓcessus fit in vigilia: ꝛ secūdus in somnis. Nā magna motiōe spūum ꝛ sperū sensibiliū aliquādo hoīes dormiētes surgunt ꝛ ambulant. ¶ Scđo arguiť q̄ aīa celi nō sit circulus cognitiuus. nā itellectus hūanus est circulus cognitiu⁹: q2 trāsit de po^a simplr̄ forme speculatiue ad actuz obti exterioris: ꝛ de actu obti exterioris ad actū ꝓprium fundatū in v̄ori

potentia. Sed anima celi nō pōt transire de potētia ad actum intelligendi: nec per cognitionē alicuius venit in notitiā sui. ergo. ❡ Ad primum dicit: q sensus potest dupliciter considerari. s. per se: & vt deseruit intellectui. Si cōsideretur sm se: sic non est circulus cognitiuus: qr nō est reflexiuus supra se: cū sit virtus corporalis & organica: si aūt ɔsideratur vt deseruit itellectui: sic pōt aliquo mō dici circulus: sicut imaginatiua dr itellus inquātum deseruit itellectui. Et ad rōnē dr: q ille pcessus sensitiuus nō declarat sensum esse circulū sensitiuū: cū per illū nullus sensus seipsū cognoscat. iō visio reflexa in repntatiōe speculi: nō dat itelligere potētiā visiuā esse circulū cognitiuū: cū per illā videat speculū vel oculū: nō autē seipsam. ❡ Ad 2m dr q aīa celi nō pōt esse circulus cognitiuus eo mō quo itellectus hūanus: qr itellectus humanus sic cognoscit circulariter: q trāsit de pura potētia ad actū pus cognoscēdo alia q se. Intellus vo aie celestis: nūq est in pura potētia: cū hoc sit ɔditio itellectus hūani. 3. hui: sed semp in actu: nec cognoscit se per alia: imo ecōuerso. Cōcedo tn q itellectus angelicus: est aliquo mō circulus cognitiuus cognoscendo cām per effcm & ecōuerso: nō tn eo mō quo intellus hūanus: qr circulatio itellus hūani saltim in ocuātiōibus: est successiua: sz circulatio abstracte itelligētie est id indiuisibilis in instanti. Uerū cū pho dixit aīam celi esse circulū: nō loquebatur de circulo cognitionis: sed solū de circulo localis motiōis: dans itelligere aīam celi circulariter mouere celū: sm diuersitatē situs & vbi. ❡ Textus cōmen. 47.

T. cō. 5. & 14.

❡ Intellectus aūt vnus & ɔtinuus est sicut intelligētia. Intelligētia aūt sicut itellualia. Hec aūt: eo q ɔsiter vnū sunt sicut nūerus: sed nō sicut magnitudo. Propter qd qdē neq itells sic cōtinuus est sed aut impartibilis: aut nō sicut magnitudo aliqua ɔtinuus est.

❡ Pro reprobatione platonis ponit Aristo. qttuor ɔnes ɔdicētes qttuor dictis platonis supius noiatis. Quarū pma est ista: itellect nō est magnitudo. vz. cōtinua. Secūda ɔ. itellectus nō est circulus. ibi. (Necessariū aūt.) Tertia ɔ. opatio itellus nō est ppe motus. ibi. (Adhuc aūt.) Quarta ɔ. aīa nō est vnibilis corpori pp corpus: sz magis eō. ibi. (Laboriosūz aūt.) Primā ɔnem phs tripliciter pbat. Et pmo sic: ita est de itellectu: sicut de itellectiōe: & de itellectiōe sicut de itelligibili: sz itelligibile nō est magnitudo ɔtinua: imo est qd impartibile: & si est ptibile est ptibile solū sm nūerū. g per idē itellus nō est magnitudo ɔtinua: sz est ipartibilis: & vbi aliquo mō sit ptibilis: hoc est solū sm qtitatē discretā. pz ɔña: cū maiori: q po cognoscunt p actus: & actus per obta. 2. hui. minor vo tz ex eo q magnitudo ɔtinua vt sic dr sensibilis & nō itelligibilis. L e. li. (Intells aūt vnus & ɔtinuus est: sicut itellectiua) .i. itellectio (itellectiua aūt est (sicut) itellectualia .i. (itelligibilia) que sunt obta itellus (hec aūt) .s. intelligibilia (sunt cōsequēter vnū sicut numerus. Sz nō sicut magnitudo: ppter qd quidē: nec intellectus est sic cōtinuus) sm magnitudinē. vt ponebat plato (sed aut impartibilis est: aut nō est: sicut magnitudo aliqua cōtinuus) ipse itellectus. ❡ Notandū q magnitudo sumitur dupliciter. s. extēsiue & intēsiue. Magnitudo extēsiue sumpta est diuisio quātitatiua: cuius partes copulantur ad vnum terminū cōem: vt linea superficies & corpus. Sed magnitudo intēsiua iterū diuiditur: qr aliqua est que cōtinet formaliter & realiter gradus: & hec dicitur magnitudo gradualis: vt albedo vel nigredo

T. c. 33.

dicimus. n. vnā intensionē alia esse maiorē vel minorē. Alia est magnitudo intellectiua que nō cōtinet realiter gradus: sed solum virtualiter: & hec vocatur magnitudo virtutis: & sic quelibet forma substantialis dicitur magnitudo. loquitur ergo Aristote. de magnitudine extensiua: de qua videbatur loqui plato: & non intensiua: quia indubie tam aīa intellectiua hūana q celestis est magnitudo: nō qdē extensiua: sed intēsiua: nec intēsiua gradualiter: sed virtualiter. Clamat. n. scriptura sacra deum esse magnū & intēsum. Et Aristo. 8. physi. vult quelibet motorē celi esse finitū vel infinitū: qd non esset verum nisi de eo diceretur magnitudo. ❡ Tex. cōmē. 47. & 48.

T. c. 78.

❡ Qualiter. n. si sit magnitudo intelliget quālibet partiū suarū: siue partes ille sint sm magnitudinē siue sm punctū: si opz & hoc dicere partem. Siqdē igitur sm punctū: hec aūt infinita: manifestū est: qm nequaq pertrāsibit. Si vo sm magnitudinē multotiēs & infinities intelliget idem. videtur aūt & semel ɔtingens. Si aūt sufficiens quālibet partiū tangere: qd opz circulo moueri aut & oīno magnitudinē hēre.

❡ Si aūt necessarium est intelligere tangentem toto circulo quis est partibus tactus.

T. c. 48.

❡ Secūdo arguit phs sic. ex quo intellectus est magnitudo: & nō itelligit nisi per cōtactū. per platonē. Queritur vtrū intellectus itelligit aliquid tangēdo illud sm se totum: aut sm partes. Si pmū: partes nō sunt necessarie: sed frustra. Si 2m: aut ergo sm vnam partē tantū: & per ɔñs alie superfluunt: aut sm oēs: qd si concedit: aut hoc erit sm partes pūctuales: aut sm partes quantitatiuas. Si pmū: & in qualibet magnitudine sunt ifinita pūcta. ergo opz: q infinities tāgat anteq intelligat: & sic nūq intelligeret: cū nō sit infinita pertrāsire. Si 2m. Et quelibet talis pars est diuisibilis in ifinitū. ergo intellcm ifinities opz intelligere idē: pbatur ɔña: qr nunq aliquid pertransit aliqd spaciū: nisi quelibet pars mouētis pertranseat quālibet partē spatij. ideo si intellectus intelligit res applicādo se eis sm partē quātitatiuā ad hoc q pertrāseat totam rem: & applicet se toti rei: opz quālibet partem intellectus se applicare cuilibet parti rei. Et qr pars quātitatiua hz ifinitas partes: cū omne cōtinuum sit diuisibile in infinitū. si per quālibet talē partē se applicat intellectus cuilibet parti rei: infinities se applicabit eidē parti: & per ɔñs infinities intelligeret idem: qd erat pbandū: sed ɔñs est incōueniēs. Lege lraz. (Qualiter. n. intelliget) intellectus (magnitudo cū sit) secundū platonē. vtrū sm (quālibet partiū ipsius: parte aūt) aut sm aliquā signatā partē (aut sm magnitudinē) .i. sm quātitatē est illa pars (aut sm punctū. si opz hoc dicere) .i. dato q puncta sint partes continui vt ponebat plato. (Si quidē igitur sm punctū. hec. n. ifinita) sunt in quolibet cōtinuo. ideo (manifestū est quoniam nequaq pertrāsibit) infinita: & per cōsequens nihil pōt in itellectus intelligere. (Si vo sm magnitudinē multotiens & infinities intelliget idē: videtur aūt & semel cōtingens q aliquid intelligatur (Si aūt sufficiat per quālibet partiū tangere quid opz circulo moueri) ipsum intellectum (& omnino magnitudinē habere:) cum quacūq magnitudine data illius itellectus multe partes erūt superflue. Aristo. arguit modo retrogrado circa mēbra diuisionis: & subdit (si aūt neccium itelligere toto circulo tāgentē) .i. si est necium intellcm itelligere toto circulo (qo est par-

tatibus tactus).i.per quã partẽ intellectus tangit intellectum. Et nõ põt dari vna nisi darent̃ omnes: aut alie erunt superflue. ¶ Notandũ q̃ plato opinatus est: intelligere nõ fieri per acceptionẽ in intellectu: sed qd intellectus intelligit per quẽdã contactũ: inquãtuz.s.concurrit z obuiat spẽbus intelligibilibus: z istũ ɔtactũ attribuit circulo. Etiã voluit pla. q̃ corpora ɔponerent̃ ex superficieb⁹: z superficies ex lineis: z linea ex punctis. ideo cũ arg⁹ fundet̃ i istis: satis ad ,ppo^m ,pcedit. ¶ Dubitat̃ in eo qd dicit Ar. itellcm̃ nõ cogscere successiue: sz i semel ɔtingẽdo: qz in de memoria z reminiscẽtia dicit: q̃ nõ fit intelligere est cũ ɔtinuo: z tpe: z in.3.huius: q̃ necesse est intellcm̃ fantasmata speculari: mõ fantasmata successiue fiunt in sensu. ¶ R̃ndet q̃ Ar. nõ vult in lib. de memoria z remi. inte^m successiue itelligere: cũ ɔtinuo z tẽpore: sic q̃ nõ põt itelligere i instãti. Sed q̃ aliqũ itellect⁹ itelligit: z aliqñ nõ itelligit: z q̃ nõ simul hz oẽs formas speculatiuas: sz successiue: sicut successiue ɔsiderat: z successiue ei itelligibilia obyciunt̃: nec reprehẽdit platonẽ in eo q̃ asserebat itellectuz successiue itelligere idẽ per interruptionẽ tẽporis: sed in eo: qz ponebat intellcm̃ intelligere per ɔtactũ: sic q̃ vna pars ipsi⁹ p̃us q̃̃ alia itelligit: qd nõ est verũ. ¶ Tex. cõmẽ.48.

Amplius q̃ño intelliget partibile impartibiliter aut impartibile partibili.

¶ Tertio sic arguit Ar. si itellectus est magnitudo. g̃ hz partibiles partes vel partes ipartibiles. Si hz solũ partes partibiles: z intelligit impartibilia: q̃ño intelligit illa: cũ itellectus z itelligibile debeãt inuicẽ ,pportionari. Si aũt hz solũ partes ipartibiles: z intelligit partibilia: q̃ño igit̃ itelligit illa cũ sit disproportio. Nec valet si dicat̃: q̃ hz partes ptibiles. qb⁹ intelligit partibilia.s.ptes q̃titatiuas: z partes impartibiles qb⁹ itelligit ipartibilia.s.pũcta: qz itell's itelligit sbas abstractas. z nõ p pũcta: nec ptes q̃titatiuas: cũ ad ipsas itelligẽtias: nõ possit esse ɔtactus. Le. li. (Amplius q̃ño itelligeret) itellus (ptibile ipartibili: aut) q̃ño intelligeret (ipartibile ptibili).i.per partibile. ¶ Nõndũ q̃ Ar. h̃ occulte oñdit itellcm̃ de nã sua eẽ iparti^le: itelligi^le.n. est i vnaquaq; re q̃ditas: z nã rei que est tota in qualibet parte: sicut natura spẽi tota est in quolibet suo indiuiduo: iõ s̃m se est diuisibilis: z vbi aliquo mõ esset diuisibilis: hoc esset per accñs: illud g̃ q̃ est iduisibile: in q̃libet re est indiuisibile: z per ɔñs itellectus est iduisibilis. ¶ Circa dicta solet fieri vnũ arg^m: quo ,pbat̃ intel^s tã hũanũ q̃̃ celestẽ eẽ magnitudinẽ. nã de q̃tituz est magnitudo: sz glz itell's est q̃titus. g̃ glz itell's est magnitudo: tz ɔña cũ maiori: z minor arguit̃: oẽ finitũ vel ifinitũ est q̃tũ: oĩs itellus finit⁹ est: vel ifinitus. g̃ oĩs itell's est q̃titus: maior pz: qz finituz z ifinitũ sunt dñe quãtitatis: minor vo colligit̃ a pħo.8. physi. ɔcedẽte itelligẽtiã mouẽtẽ celũ esse ṽtutẽ finitaz vel ifinitã. ¶ R̃ndet̃ p distõnez quã ponit Cõmẽta.12. metaph. q̃ scia dr̃ equoce de scia dei z de scia nr̃a: qz scia dei est cã rez: z scia nr̃a causat̃ a rebus. iõ scia in sua maxima cõitate: nõ est in p̃dicamẽto aliquo: qz si eẽt in p̃dicamẽto q̃litatis: deus esset q̃litas cũ sit scia sua. Stricte aũt z vniuoce sumẽdo sciam: est in p̃dicamẽto q̃litatis: nec verificat̃ nisi de scia nr̃a. Itez finitũ z ifinitũ dupl'r sumunt̃.s. equoce z vniuoce: p̃mo mõ sunt dñtie entis: z sic oĩs res mundi est finita vel ifinita. scdo mõ sunt dñe q̃titatis. z sic nullus itell's hũanus vel celestis est finitus vel ifinitus: cũ aũt ɔcedit pħus itelligentiã celi esse ṽtutẽ finitam vel infinitã: sumit finitum z infinitum cõmunissime. vt sunt differẽtie entis: z nõ stricte z vniuoce: vt sunt differentie q̃ñtitatis.

T.c.39.

T.c.79

¶ Nota q̃ hic deficit expositio vnius partis. textus.48. cõmenti: quia Paulus forte oblitus est eam exponere. textus aũt qui deficit est iste.s.

¶ **Necessarium autem intellectum esse circulum hunc. Intellectus quidẽ enim motus intelligentia est. circuli autem circulatio. Si igitur intelligẽtia circulatio: z intell'us vtiq; erit circulus: cuz huiusmodi circulatio intelligentia sit. Semper aũt aliquid itelliget siq̃dẽ perpetua circulatio. Practicarũ quidez.n. intelligentiarũ termini sunt. oẽs.n. alterius cã sunt. Speculatiue aũt rõnibus terminant̃ sñr. Ratio autez oĩs diffinitio est: aut demonstratio. Demõstratiões ṽo z a principio sunt: z hñt quodãmõ finem syllm: aut ɔclusionẽ. Si aũt nõ cõcludant̃: sed nõ reflectunt̃ iterũ in principiũ. Accipientes ṽo semp mediũ z extremitatem recte ,pcedũt. Sed circulatio iterũ in principiũ reflectit̃. Diffinitiões aũt oẽs finite sunt. Amplius aũt si eadẽ circulatio multotiẽs est oportebit multotiẽs intelligere idem.**

¶ Et tũc seq̃t̃ (Adhuc aũt zc̃.) quã ptẽ ipe bñ exponit: sz porẽ nõ.tñ vt appet in eius diuisionib⁹: quas ponit sup illo textu (Intell'us aũt zc̃.) qui est. textus cõmẽti.47. Arist. ibi ponit z^am ɔclusionẽ q̃ est ista.s. intellectus non circularis. ¶ Textus cõmenti.48.

¶ **Adhuc aũt itelligẽtia assimilat̃ cuidaz queti z statui magis q̃̃ motui: eodẽ mõ z syll'us.**

¶ Tertia cõclusio. operatio intellectus nõ est ,ppie motus. Istã cõclusionez Aristo. dupl'r ,pbat. Et p̃mo sic. operatio itellectus magis assimilat̃ queti q̃̃ motui. g̃ põt potius dici quies q̃̃ motus: z per cõsequẽs nõ est ,ppie motus: añs pz per illud.7. physi. In sedendo z quiescẽdo fit animus prudens z sapiẽs. Unde sicut in motione aque nõ bene imprimit̃ figura rei: nec per figurã impressam bene apprehẽdit̃ figuratũ: seu obiectũ illius similitudinis: ita ẽt in motiõe corporis mouet̃ potẽtia fantastica: in qua mouent̃ z conturbant̃ similitudines rerũ. Et qz itellectus nõ agit nisi mediãte fantasmate. ideo in commotiõe impedit̃ ab abstractõe spẽrũ intelligibiliũ: que sunt simplices operationes intellectus. Operatio etiaz composita intellectus magis assimilat̃ queti q̃̃ motui. Nã cũ dubitamus de aliquo: nõ quiescimus. Facto aũt syllogismo: z cõcluso dubio per demõstrationẽ quietat̃ intellectus. Lege l'raz. (Adhuc aũt z itelligẽtia).i. operatio intellectus (assimilat̃ cuidam queti z statui magis q̃̃ motui) vt declarat operatio simplex intellectus: (eodẽ modo z syll's) qui est operatio composita eiusdẽ. ¶ Sed dubitat̃: nun q̃̃ est motus sine operatiõe: z nun q̃̃ est operatio sine motu: loquẽdo de motu cõiter: vt se extẽdit ad mutationẽ iduisibilẽ: sed vt plurimũ: est ges sine motu z operatiõe. ergo operatio magis assimilatur motui q̃̃ quieti. ¶ Dõm q̃ operatio dupl'r sumit̃.s. nominaliter z verbaliter. Opatio noial'r sumpta: nõ dicit nisi entitatẽ pductã: z sic albedo vl' calitas añ cẽtũ ãnos pducta dr̃ opõ. Sz opatio ṽbal'r sumpta: dicit entitatez in fieri z pduci: z sic motũ ad q̃litatẽ: vel mutatiõez ad subaz dicim⁹ opõnẽ. Modũ ɔsilez loquẽdi de itẽsione solem⁹ hr̃e dicẽtes: q̃ aliq̃ est itẽsio q̃ albedo est intẽsa: z

T.c.20.

aliq̃ est itensio qua aliqd intēdit ad albedinē. Intensio p° mō sumpta noīalr sumit: et non est cū motu vel mutatiōe. Sz itēsio z° mō sumpta vbalr sumit: et nec dicit motū vel mutationē. Ita in pposito est dōm q opō nominalr sumpta: nō dicit motū nec mutatiōez. ideo assimilat qeti: et non motui. Opatio aūt vbaliter sumpta: dicit motū vel mutationē: et sic magis assilat motui q̃ qeti. p° mō sumpsit phs. et nō z° mō opōnē. ideo negat: q nūq̃ sit opō sine motu ad itētiōez Ar. ❡ Tex. cōme. 49.

❡ At vō neq̃ beatū qđ nō facile sed violētum. Si aūt est motus. ipsius nō substātia extra naturam vtiq̃ mouebitur.

❡ Scđo sic. in opōne itellectus ɔsistit btītudo aīe. g̃ operatio itellcīs nō est motus. vt dicebat pla. maior declat. p° et .10. ethico. Ubi dr q felicitas est opō aīe fm vtutez pfectā: et maior pbat. nā motus nō est de nā ipsi° anīe: sz btītudo est de nā ipsi°: q2 aīa nāliter iclinat ad btītudinez. g̃ in motu nō ɔsistit btītudo aīe. L. e. li. (At vō neq̃ beatū) dicimus illud qđ (nō est facile). i. nāle (sz violētuz: si aūt est motus ipsi°) aīe (nō suba). i. nō subalr et naturaliter ab ipsa aīa (ex nām vtiq̃ mouebit) anīa: et ita nō p se: ex quo opatio p se anīe q̄ est btītudo nō est mot°. ❡ Dubitat ɔ phz. q2 fundat sup hoc q btītudo anīe sit nā ipsius: sz hoc est falsuz. nā soli deo ɔpetit q sua btītudo sit sua suba. vt dr. iz. metaph. sicut et sua itellectio volitio et delectatio. In oī aūt eo qđ ē citra pmū: sua beatitudo non est sua suba: sz pter nām eius. igit sicut motus ita btītudo est aliqd supadditū aīe. ❡ Rndet fm phz. z° ethicoꝝ. q vtutes: et ɔñter felicitas vel btītudo sunt aliquo mō a nā: q2 sicut mā nāliter iclinat in formā: ita anīa itellectiua nāliter inclinat in vtutē et in felicitatē. iuxt illud Ar. p° metaph. Oēs hoīes nā scire desiderāt. sz nō nāliter inclinat in motū: sicut nec mā: nisi p accñs: p q̃to motus ducit in formā subalē vel accidentalē. Ideo cū phs dicit felicitatē vel beatitudinē anīe esse de natura anīe: nō intelligit illā eē aliqd essentiale. et nec ideo inseparabile ab aīa: sz itendit aīaz nāliter iclinari ad btītudinem vel felicitatē. ❡ Textus cōmen. 49.

T. c. 39. et 51.

❡ Laboriosuz aūt est cōmisceri aīam corpori: nec posse absolui: et adhuc fugiendū. Siqdez meli° est itellectui nō cū corpore eē: queādmodū et ɔsuetū est dici et multis videt.

❡ Quarta ɔ. anima nō est vnibilis corpori p p corp°: sed magis eɔ. voluit. n. plato q aīa pmo componit ex pncipijs. scđo vnit corpori nō pp se: q2 nō indiget corpore in suis opōibus: sz magis ppter corpus. vt opōnes aliq̃s vitales possit ostendere ipm corpus. Tertio q nō pōt a corpore recedere cuz voluerit: q2 alligat: et ideo p hac ɔne arguit Ar. ɔ platonē q̃drupl: et pmo sic. qcūq̃ aliquid vnit alicui ɔ nāz suā nō potēs īde recedere cū voluerit: illud est sibi penale: et si ex hoc deteriorat: illud est nocuū et fugiendū. Sed aīa vnit corpori ɔ nām suam: nō potens recedere qñ voluerit: imo ex hoc deteriorat: data pōne platōis. g̃ fm eū penale est anīe: et fugiendū esse cū corpore: qđ nō est physice dcm: maior est euidēs: et minor pbat. Nā plato ponebat anīam p° mouere seipam: et q2 erat ɔnexa corpori mota mouebat corpus: appellabat aūt plato motus anīe opatiōes eius. q̃re si anīa mouet ex se: operat ex se. g̃ nō indiget corpore in opōibus suis ad hoc q perficiat: cum ipsa seipsaz moueat: et ex se operet aliqd. nullus est g̃ fructus anīe cōiungi corpori. Sz est fructus corpori ɔiungi anīe inquantū mouet ab ipsa et pficit per ipsaz: et q2 anima ex eo q est in corpore: retardat ab eius operatōe ppter grauedinē corporis: et oīs retardatio opōnis nālis est ɔ iclinatiōez forme: imo ex hoc deteriorat: et puat ppa operatiōe. ergo aīa cōtra nām vnit corpori: et ex hoc dānificat. L. e. li. (Laboriosum aūt est cōmisceri corpori anīam) eo mō quo ponebat plato (nec posse absolui) ab eo qñ volebat (et adhuc fugiendū) est illud corpus. (Siqdē melius est intellectui nō cū corpore esse queādmodū consuetū est dici) a platonicis (et multis videt) alijs: q sequunt opinionē illam. ❡ Notanduz fm phm: q corpus est magis ppter anīam q̃ eɔ: q2 anīa cōparat ad corpus: sicut artifex ad istrm. nā sicut artifex exercet ppas operatiōes per propriū instrm: ita anīa operatōes suas p ppriū corp°. sicut ergo istrm ē magis ppter artificē q̃ eɔ: ita corp° est magis pp aīaz q̃ eɔ. ❡ Cōtra. corp° pncipalr itēdit a nā q̃ aīa. g̃ magis est anīa ppter corpus q̃ eɔ. aūs pz: q2 videmus agēria nālia post itroductōez aīe ɔtinue opari circa corp°: et itroducēdo dispōnes quantitatiuas et q̃litatiuas: sz q est eis pole: et tales nō opari nec itroducere in anīa. Itē opōnes nāles pncipali° ɔpetūt corpori q̃ aīe. ergo pbat aūs. Opōnes nāles corporis aniati sunt nutritio: augmētatio: alteratio: fm locū mutatio: sz iste pncipalius cōpetūt corpori q̃ anīe: q2 iste p se ɔpetunt corpori: et per accñs anīe. ❡ Notandū ex doctrina Arist. z° physi. q oē agens in agendo itendit aliquē finē: siue fuerit agēs nāle: siue artificiale: aut fuerit cognoscens: aut nō cognoscēs. Signū. n. nō solū est finis itentus a sagittāte: sed ēt a sagitta: et in oībus agētibus ppter finē hoc esse vltimū finē dicimus: vltra qđ agēs nō q̃rit aliqd: sicut actio medici est vsq̃ ad sanitatē: qua hita nō querit aliqd: aliter actōes in ifinitū tenderēt: qđ est impole: q2 cū ifinita nō sit ptrāsire: agēs nūq̃ icipet agere. nihil. n. mouet ad illud qđ īpole est iuenire. ❡ Ex his seqt p° q accñtia sunt ppter subm: et mā ppter formā: et forme ppter ɔpositū: q2 suba est magis ens q̃ accñs: et for° q̃ materia: et ɔpositū q̃ for°. z° physi. q2 ɔpositū subale est vltimus finis nāe: vltra quē nihil aliud itendit: sz oīs propter ipm. Secūdo seqt q vnio anīe ad corp°: seu cuiuscūq̃ forme subalis: est pncipali° ppter corp° cōpositū q̃ ppter anīam vel aliā subalē formā: q2 forma ordinatur in cōpositū nāle. Tertio. seqtur q vnio anīe ad corpus: seu alterius forme subalis: est pncipalius ppter ipaz formā: q̃ ppter corp°: qđ est altera pars cōpositi: q2 tale corpus: ordinat ī formā subalē. ❡ Quarto. seqt q vnio forme accidētalis ad corp°: est pncipalius ppter corp°: qđcūq̃ sit illud: et pncipali° ppter formā subalez: q̃ ppter formā accñtalē: q2 quelz forma accidentalis ordinat in corpus: siue sit totale: siue partiale: et ī formā subalē. Ad rōnem dr: q aīa magis itendit a nā q̃ corp° ab ea actuatum: nec nā est sollicita itroducere illas operationes in corpus ppter corp° pmū: sz ppter anīam: vt a corruptōe diutius pseruet: etiā opatōes nāles: lz magis competat corpori q̃ anīe fundamētaliter et subtrine: nō tn̄ ppter illud sunt pncipalr: sed ppter anīam: intelligēdo semper de corpore: quod est altera pars cōpositi: q2 de illo Aristoteles loquit. ❡ Textus cōmen. 50. et 51.

T. c. 31. et 49.

T. c. 23.

❡ Immanifesta aūt et circulo ferri celū causa. Neq̃. n. anīe suba cā est circulariter ferri: sed fm accñs sic mouet. Neqz corp° cā: sz aīa magis illi. At vō neq̃ q2 meli° dr oportebit pp hoc deū facere circulariter ferri aīam: q2 digni° sit ipaz moueri q̃ manere. moueri aūt sit q̃ alr.

❡ Qm̄ aūt huiusmōi itētio est alteris rōnibus T. c. 51.

magis ꝓpria: hanc quidē dimittam⁹ nunc.

¶ Secūdo arguit phs sic: dato opposito cōclusiōis iuxta itentionē Platonis: sequit̄ ꝙ causa motus circularis celi est ignota: qḋ est falsū. ⁊ ꝓbat̄ ꝯña. Nam celū mouet̄ circulariter. ḡ rōne aīe vel corporis celestis: aut ratione finis: nō rōne anime: q2 motus celestis circularis non inest aīe secūdū nām: ⁊ subam suā. sed per accidens: q2 ꝺm Platonē: aīa mouet̄ ꝑ se ⁊ ꝺm subam suā motu recto: deinde aspectum rectū reflectit in circulos. nec etiā rōne corporis celestis: q2 corpus nō est cā motus aīe ꝺm Platonē: sed magis eꝫ. non ēt rōne finis: q2 non pōt assignari aliquis determinatus finis scḋm eū: nisi dicendo ꝙ celū sic mouet̄. q2 deus vult celū circulariter moueri: ⁊ tunc arguitur sic. deus vult celū circulariter moueri: ergo melius est celū circulariter moueri ꝗ̄ nō moueri. ergo propter aliquā cām deus vult celū circulariter moueri: sed istam cām Plato non assignat: igit̄ ignota est causa mot⁹ circularis celi ꝺm Platonē: qḋ erat ꝓbandū. Le. li. (In manifesta aūt ⁊ circulo ferri celum cā). i. cā nō est manifesta quare celū mouet̄ circulariter. (neq̄ꝫ. n. aīe suba cā est celum circūferri: sed ꝺm accidens sic mouet̄) aīa celi: q2 ei nūlr cōpetit motus rectus (neq̄ꝫ corp⁹ cā ē) motus celi. (sed aīa magis illi) est cā: q2 dicit plato corpus ꝑ accñs moueri ⁊ aīaꝫ per se. (At vō quia neq̄ꝫ melius vr̄) qḋ propter finē (opꝫ ꝑꝑ hoc). i. ꝓpter aliquam cām (deū facere circulariter ferri aīam: q2 dignius sit ipsam moueri ꝗ̄ manere. moueri aūt sic). i. circulariter iterū ē melius (ꝗ̄ aliter) moueri: ⁊ de omnibus his opꝫ dare cām: quaꝫ nō assignauit Plato: ⁊ subdit phs (qm̄ aūt h⁹. intētio). i. speculatio mot⁹ celi (ē alteris rōnib⁹ magis ꝓpa). i. libris celi ⁊ mundi (hanc quidē dimittimus nunc) ex quo alibi diffusius tractat̄. ¶ Notandū ꝙ in his que naturalr̄ aguntur: deus vult ea: que cōgruunt nāe. cuꝫ ergo natura pn̄cipalr̄ dicat̄ de forma: ⁊ si dr̄ de mā: hoc est ꝑ anologiam ad formā: vt vult phs secūdo physicoꝝ. ⁊ gnto metaphysice: si de⁹ vellet celū vel aīam celestē moueri circulariter: oporteret ꝙ hoc cōpeteret nāe ipsius aīe: ⁊ q2 aīa vt Plato dicebat secūdū suā nām est aspectus rectus: cām quare celū circulariter mouetur assignare non poterat.

T. c. 23. ⁊ 26. T. cō. 5.

¶ Textus cōmenti. 51. ⁊. 52. ⁊. 53.

¶ Illud aūt incōueniens accidit ⁊ huic rōni ⁊ plurib⁹ que de aīa sunt. Copulant enim ⁊ ponunt in corpus animā: nihil determinātes propter quam causam: ⁊ q̄lio sese hn̄te corpore.

T. c. 52. ¶ Et tñ videt̄ hoc vtiq̄ꝫ necessariū eē. ꝓpter. n. cōītatem hoc quidem agit: aliud autem patitur: ⁊ hoc quidem mouet: illud autem mouetur. Horum nihil inest adinuicē quibuscūq̄ꝫ

T. c. 53. ¶ Hi autem solum conantur dicere q̄le quid sit anima. De susceptiuo autem corpore nihil.

¶ Tertio arguit phs nō solū contra Platonē: sed ēt contra multos alios: in eo ꝙ diminute loquunt̄: nā cōstat ꝙ inter mouens: ⁊ motum: agens: ⁊ passum: formā ⁊ māꝫ: ē aliqua ꝓportio. non. n. quelꝫ forma cuiꝫ materie ꝯuenit: nec ēt oē agens agit in oē passum: neq̄ꝫ q̄dlꝫ mouens mouet q̄dlꝫ mobile: sꝫ oꝫ ꝙ inter ea sit aliq̄ ꝓportio ⁊ cōicatio: ex qua vnū sit aptū natū mouere: ⁊ aliud sit aptū natum moueri. sed Plato ⁊ alij plures posuerūt aīaꝫ esse in corpore. ⁊ mouere corpus: ergo sicut locuti sunt de natura aīe: ita debuissent loqui de nā corpis ꝓpter quā causaꝫ aīa vnit̄ corpori: ⁊ q̄uō se habeat corpus ad eā. sed de corpore nihil loquunt̄: soluꝫ de aīa cōsiderantes: ergo diminute determināt. Le. li. (Istud aūt inconueniēs) qḋ adducatur (accidit ⁊ huic rōni). s. opinioni platōis (⁊ pluribus qui de aīa sunt) locuti (copulant eni ⁊ ponunt in corpus aīam: nihil determinantes ꝓpter quā cāꝫ: ⁊ quo mō se habente corpore) se habeat aīa (⁊ tñ videtur hoc vtiq̄ꝫ necessariuꝫ esse ꝓpter eius cōitatē). i. ꝓportionem (hoc mouet q̄dē) scilꝫ aīa (illud aūt). i. corpus (mouet̄: horuꝫ aūt nihil). i. nulla istarū cōuenientiaꝝ (inest adinuicē q̄buscūq̄ꝫ) indr̄nter. sed quelibet aīa determiat sibi ꝓportionatuꝫ corpus. (hi aūt solum conant̄ dicere q̄le q̄d sit aīa: de susceptiuo aūt corpore nihil.) Jō diminute locuti sunt: ⁊ hoc est icōueniēs adducendū ꝯ eos. ¶ Dubitat̄ vtrū aīa absq̄ꝫ medio corpori vniat̄: ⁊ vr̄ ꝙ nō: q2 aīa nullam formā imediate recipit. ergo nec corp⁹ aīam: pꝫ ꝯña. a sufficienti similitudine: ⁊ añs est clarū: q2 aīa nullā formā recipit absq̄ꝫ po^a. ipsi⁹ q̄ est q̄dā me^m ab vtraq̄ꝫ illarū realr̄ distinctū. ¶ Oppo^m arguit̄: si aīa recipit̄ aliquo medio in corpore: illud mediū iterū recipit̄ in corpore: vl̄ in aīa: igitur per aliud mediū: vel nō. Si primū erit ꝓcedere in infinitū. si 2^m igit̄ in pn̄cipio idē de aīa dicere potuit: ꝙ absq̄ꝫ medio corpori vnitur. ¶ Notādū ꝙ nullū est mediū vnitiuū aīe cū corpore: qḋ sit spūs corporalis. vt pōebat Plato: nec qḋ sit fantasma. vt asseruit Auerroys. q2 nihil est faciēs vnū ex mā ⁊ forma. nisi agens qḋ potentiā reducit ad actū: vt ꝓbat Ar. 8. metaphysice: aliqḋ tñ est mediū dispositiuū māe: q2 forma subalis nō introducitur in mā: nisi mediātib⁹ dispōnib⁹ qualitatiuis: sed sumendo corpus pro altera pte cōpositi sufficienter disposita qualitatiue ⁊ quātitatiue: ⁊ aīam⁹ ꝑ oībus ptinentibus ad suaꝫ nām: sic inter corpus ⁊ aīam non cadit medium: quo aīa corpori vnitur. Et per hoc soluitur ad obiecta.

T. cō. 8.

¶ Textus cōmenti. 53.

¶ Adhuc determinant: tanq̄ꝫ contingens sit ꝺꝫ pythagoricas fabulas: quālibet aīam q̄dlibet corpus ingredi. Simile itaq̄ꝫ dicunt aliquid: sicut si aliq̄s dicat tectonicaꝫ in fistulis igredi. Opꝫ. n. artē quidē vti organis: aīaꝫ aūt corpe. Videt̄ eni vnūq̄d̄q̄ꝫ ꝓpriā hēre spēꝫ ⁊ formā.

¶ Quarto arguit phs ꝯ eū: ⁊ ꝯ alios: ostendēdo eos nimis superflue: ⁊ nimis large posuisse opinionē de vnione aīe ad corpus: dicens: ꝙ ex opinione Plotonis ⁊ alioꝝ: sequitur fabula pytagorica. s. ꝙ q̄lꝫ aīa: q̄dlꝫ corpus īdifferenter pōt ingredi. s. corpus elephantis intrare aīam musce: ꝗ̄uis hoc non possit esse: cuꝫ vnūq̄d̄q̄ꝫ corpus: ⁊ maxime aīalū hēat propriā formā: ⁊ ꝓpriā spēm: ⁊ ꝓpriū mouēs: ⁊ ꝓpriū motuꝫ: ⁊ multū differt corpus vermis: a corpore canis: ⁊ corpus elephantis: at corpore musce. ¶ Isti. n. dicūt ꝙ quelibe anima ingredit̄ quodlibet corpus: sicut siquis dicat artē tectoricā idest faciendi tecta ingredi fistulos seu tubiciens: ⁊ tñ si ipsis artib⁹ inesset natura ingrediendi corpora seu organa ex seipsis: nā q̄lꝫ q̄dlꝫ igrederet̄: sed fistulatiua ingrederet̄ fistulas: non in liras: citheratiua aūt in citharas: ⁊ nō in fistulos. ¶ Eodeꝫ igit̄ mō: si cuiꝫ aīe inest corp⁹: vnaqueq̄ꝫ aīa ꝓpriū corpus ingreditur. imo ipsa aīa corpus sibi format idoneū. ⁊ nō assumit paratuꝫ: vt dicebat Plato: ⁊ multi alij phi. Le. li. (Adhuc determinant tāq̄ꝫ cōtingens sit ꝺꝫ pyctagoricas fabulas q̄ālꝫ aīam q̄dlibet corp⁹ ingredi) qḋ nō ē verꝫ. (Videt̄. n. vnūq̄d̄q̄ꝫ corpus ꝓpriā hr̄e spēm ⁊ formā. Similr̄ āt) aliq̄ (dicūt sicut aliquis dicat artē tectoricā in fistulos ingredi. opꝫ. n. arteꝫ vti organis) ꝓprijs ⁊ determinatis (aīam aūt in corpe) sibi ꝓprio ⁊ disposito oꝫ. eē. ¶ Notandū ꝙ ex positione Plotonis videbat̄ seq̄: q̄ālibꝫ aīam q̄dlꝫ corp⁹ indr̄nter posse ingredi: q2 Plato po-

nebat aĩaʒ cõiungi corpori: ⁊ alligari sibi vt moueret ipʒ vnde non videbaꝛ aliter loqui de vnione aĩe ad corpus nisi sicut loquimur de coniunctione manꝰ ad aliqḋ organum: qꝛ sicut mota manu mouet organũ cui coniungit: sic mota aĩa mouet corpꝰ: cui est cõncxa: ⁊ sicut manꝰ diuersis organis põt alligari: ⁊ quodlʒ illoꝝ mouere. qꝛ nõ plus vnũ ꝗ̃ aliud sibi determinat: cũ nã magis ferrũ ꝗ̃ lapideʒ vel eʒ: ita videt aĩa indifferens ad aĩa corpora. ❡ Contra predicta arguitur. qꝛ eadẽ aĩa plura corpora. põt informare: qꝛ eadẽ aĩa nũero informat corpꝰ pueri: ⁊ postea corpus inueterati hominis: sed nõ idem corpus est pueri ⁊ corpꝰ hominis inueterati: qꝛ calor naturalis continue per cõsumptionẽ humidi resoluit ptes corporis: ⁊ alias generat per conuersionẽ nutrimẽti. ꝗ̃. ❡ Silr aĩa antixpi ex pluribus materijs poterit generari: qꝛ plures sunt mãe. quaꝝ quelʒ est in potentia ad formã antixpi: ergo aĩa antixpi plura corpora poterit ĩformare. ❡ In hac materia fuerũt quatuor opiniões: ꝑma fuit pytagore ponẽtis aĩaʒ nũꝗ̃ simplr separi. ita ꝙ aĩa semp actuat aliqḋ corpus. tamẽ a corpore qualʒ sepat: vnũ relinquẽdo: ⁊ aliud subintrando indifferenter. ita ꝙ anima hũana in morte hominis indifferenter subintraret corpus equi: vel leonis: aut canis vel muscẽ. sicut corpus alterꝰ hominis: mutat tamẽ corpora in melius vel in peius secũdũ merita ⁊ demerita facta in corpore mortuo. ❡ Secũda opinio fuit Platonis ponentis aĩam humanã plura corpora successiue informare vel actuare. sic ꝙ cadeʒ anima numera in morte homĩs sepabaꝛ ⁊ mouebaꝛ ad astra. ❡ Deinde in processu reuertebaꝛ ad aliud corpus solum spẽi humane: ⁊ hoc iõ: qꝛ ponebat certũ numerum animarũ deseruiennũ toti humane spẽi: pro toto tẽpore eterno: nec poterant simul plures hoĩes esse: ꝗ̃ esset tota aĩarũ multitudo. ❡ Tertia fuit opinio Aꝛ. ponẽtis vnicuʒ inteꝰ in hominibus: ⁊ eũdeʒ tam simul ꝗ̃ successiue plura corpora informare. non tñ voluit ꝙ esset ꝓpria forma: sed cõis toti spẽi humane: ⁊ ꝙ non posset separari a corpore humano: sed ꝙ necessario semper vniret alicui corpori. Animam aũt ꝓpriam indiuidui humani credidit esse sensitiuã: que generatur ⁊ corrumpitur ad inceptionem: ⁊ desinitionẽ hoĩs: ⁊ illa nec silr nec successiue cũ interpositione tẽporis poterit plura corpora informare: sed solũ illud de cuius potentia educebaꝛ. ❡ Quarta fuit ⁊ est opinio theologoꝝ ponentiũ: inteᵐ multiplicari ad plurificationẽ corporis humani: actuontẽ corpus humanuʒ: ⁊ in morte separari expectando in celo: vel in mũdo resurrectionẽ mortuorũ: in quo iterũ remittentur corpori a quo separabaꝛ: ita ꝙ secũdũ opinionẽ fidei: eadem aĩa intellectiua numero post separationẽ a corpore reuerteꝛ ad corpꝰ: nã successiue ĩformãda diuersa corpa: sed idẽ. ❡ Ad rõnẽ dꝛ ꝙ eadẽ aĩa nnõ ĩfinita corpa cõicãtia successiue informat: quoꝝ vnũ ab alio dependet secũdũ fluxum cõtinuũ. de corporibus aũt non cõicantibus: ⁊ cum interpositione tẽporis illud non est cõcedendũ. ❡ Deinde dꝛ ꝙ eadem aĩa nũero: dũʒ est ĩ poꝰ plura mãe infinita corpora põt informare: qꝛ non plus ad vnũ ꝗ̃ ad aliud determinaꝛ: sed postꝗ̃ est in actu: non potest intrare aliud corpus ꝓpriũ relinquendo. ❡ Et hoc ĩtelligenda de forma ꝓpria. qꝛ de forma cõi nõ est incõueniẽs sm ĩtentionẽ Aꝛ. ⁊ Comen. ꝗre ⁊c. ❡ Textus cõmenti. 54.

ALia aũt opinio quedam tradita est de aĩa: credibilis quidem multis: ⁊ nulla earum inferior que de ipsa dicte sunt: rõnes aũt tãꝗ̃ directiuas ꝑbens: ⁊ in cõi factis rõnibus. Armoniã. n. quãdaʒ dicũt.

Etenim armoniã temperamentũ ⁊ cõpositionem contrariorum esse: ⁊ corpus componi ex contrarijs.

❡ Istud est secũdũ capl'ʒ hꝰ secũdi tractatus ꝑmi de aĩa: ĩ qua reprobaꝛ opinio Empe. Et diuidiꝛ in tres ptes. naʒ in ꝑma Aꝛ. reprobat vnã opinionẽ nondũ traditã. Quã in parte secutus est Emp. In scda pte reprobat opinionẽ Empe. ibi (inuestigabit aũt.) In tertia pte dubitat ꝯtra dicta ibi. (rõnibus aũt.) Prima pars diuiditur in duas: qm in ꝑma recitat opinionẽ illam: in secũda eam reprobat ibi (Equidẽ armonia.) Quantũ ad ꝑmũ fuit quedã opinio antiquoꝝ: habens apparenter rectas rõnes: tam proprias pertinentes ad naturam anime ꝗ̃ communes ptinentes ad naturam ꝑncipiorum. Et hec opinio dixit animam esse armoniã. i. temperamẽtũ: aut cõpositioneʒ aut ꝓportionẽ: aut rõnem elementoꝝ. Ita ꝙ per armoniam intelligebant vnũ illoꝝ quatuor. imaginabanꝛ. n. isti ꝙ mixtum cõponiꝛ ex elementis: ita ꝙ ad cuiuscũꝗ̃ mixti generationẽ cõcurrũt quatuor elã: que non pñt ingredi mixtũ nisi per refractionẽ: ⁊ remissionẽ elãꝝ. iõ in cõpositione hominis: concurrebant elã refracta: ⁊ natabiliter tẽperata: ⁊ istud temperamẽtũ: seu ꝓportioneʒ elãꝝ isti dicebant animã. Lege. li. (Alia aũt opinio quedam tradita est de anima: credibilis quidẽ multis: ⁊ neque vna minor his que dicte sunt) vnde qꝛ multi ⁊ magni secuti sunt: eque nã videt de minoribus imo de maioribus opinionibus: ⁊ ex alia ꝓpter apparentias rõnis. ideo sequitur (rõnes aũt tãꝗ̃ directiuas prebens: ⁊ ĩ cõi factis rationibus) ac in speciali (armoniam. n. quãdam dicunt) esse animam. (⁊. n.) dicunt (armoniã tẽperamẽtum ⁊ cõpositionẽ ꝯrioꝝ esse: ⁊ corpus componi ex contrarijs.) ❡ Notandũ ꝙ duplex est armonia. s. mathematica: ⁊ naturalis. armonia nãlis ẽ ꝓportio: seu tpamẽtũ ꝗ̃litatũ ꝑmaꝝ: de qua loquiꝛ Aristotiles secundo huius dicens: sensum cõsistere in quadam armonia: qua deficiente corrũpitur sensus. armonia mathematica est ꝓportio seu temperamẽtũ sonoꝝ: de qua ẽt dicit phs secundo hꝰ: ꝙ armonia in liris: ⁊ citharis destructis chordis: corrumpitur: hanc nominati antiqui non vocauerunt animam: sed ꝑmã: que consistit in cõpositione elãꝝ: seu ꝗ̃litatuʒ ꝑmaruʒ. ❡ Textus cõmenti. 55.

t. c. 143.

T. cõ. 8.

❡ **Et quidẽ armonia ꝗdã rõ. cõpositoꝝ est: aut cõpositio. Animã aũt neutrũ poẽ ẽ eẽ horum.**

❡ Contra hanc opinionẽ arguit phs quadruplr. ⁊ ꝑmo sic. Omnis cõpositio: seu ꝓportio est accidens. sed nulla aĩa ẽ accñs: ergo nulla aĩa ẽ cõpositio vel ꝓportio: ꝯña cuʒ maiori: qꝛ cõpositio ⁊ ꝓportio. sunt relationes: mõ ꝗ̃libet relatio ẽ accñs sm phm in ꝑdiᵗⁱˢ: ⁊. 5. meta. minor vo declaraꝛ. nã nullum accidens dat eẽ subale vel specificum secũdũ Porphirium in vlibus. sed aĩa dat eẽ subale: ⁊ specificũ: vt ꝓbaꝛ scdo huius. ergo aĩa nã est accidens. sed suba. Le. li. (Et quidem armonia ꝗdaʒ rõ cõpositoꝝ ẽ: aut cõpositio) sm istos: (animã aũt neutrũ poẽ ẽ esse hoꝝ) qꝛ illa sunt accidentia. aĩa aũt suba: ergo. ❡ Notãdũ ꝙ nulla entitas absoluta. s. suba: ꝗ̃titas: vel qualitas: dꝛ ad aliqḋ: ex ea. n. dꝛ absoluta: qꝛ in sua denominatiõe: nihil dat ĩtelligere extrĩsecũ ei. põt. n. intelligi homo: superficies: vel albedo: nã intelligẽda aliud: sed nã potest ĩtelligi paternitas: nisi ĩtelligaꝛ aliqḋ extrĩsecũ ei. scilicet filiatio: vel eʒ. nec posset ĩtelligi actio: qn aliud ĩtelligaꝛ. scilicet passio: ⁊ ita ꝯr de alijs ꝑdicamẽtis respectiuis. ❡ Ex ista notabili sequiꝛ ꝑmo: ꝙ tam mixtio ꝗ̃ ꝓportio est entitas respectiua: qꝛ mixtio necessario dat aliud ĩtelligere. s. ꝓportionẽ vnꝰ ad alterũ: seu tpamẽtũ alicꝰ

T. c. 20.

cũ aliquo. Similr̃ ꝓportio dicit habitudinẽ vnius ad alterum: modo quelꝫ habitudo est entitas respectiua. ¶ Secũdo sequitur: ꝙ tam mixtio quã ꝓportio ẽ accidẽs supadditum elis ꝛ q̃litatibus eorum: qꝛ si non deꝫ igitur ꝙ sit elm̃ vel elã. ¶ Contra. nulla ꝓportione vel mixtione existente adhuc sunt elm̃ ꝛ elã. ergo mixtio supaddit taꝫ elo quã elis. Et per idẽ mediũ ẽt ꝓbat ꝙ mixtio eloꝝ nõ est aliqua qualitas pina. vel scda eorum: nec alique qualitates eorundem: qꝛ anteq̃ fieret mixtio: fuerũt oẽs q̃litates eloꝝ: qꝛ igitur mixtio ꝛ ꝓportio eloꝝ presupponit oia elã: ꝛ omnes q̃litates illoꝝ: iõ non sunt elã: nec qualitates elementorum. ¶ Textus cõmenti. 55.

¶ Amplius autem mouere non est armonie. Anime aũt attribuunt omnes hoc.

¶ Secũdo arguit phs sic. de rõne armonie non est mouere: sed de rõne aie ẽ mouere. g aia nõ est armonia: ꝛ ꝯña cũ maiori ex sententia oĩuꝫ phoꝝ: ꝛ maior arguit: miscibilia cõponẽtia mixtũ: se inuicem alterando transmutantur: quib' transmutatis: ꝛ alteratis resultat debita armonia: ꝛ cõueniens tꝑamẽtũ: g armonia nõ mouet: nec transmutat: sed est aliquid ꝯñs transmutationẽ. L. e. li. (Amplius aũt mouere nõ est armonie: aie aũt attribuũt oẽs) phi. s. mouere. ¶ Notandũ ꝙ ex hac rõne ꝓbat: nec mixtionẽ: nec cõpositionẽ: nec ꝓportionẽ eloꝝ esse elã mixta ꝓportionata: vel cõposita: qꝛ elã mixta: ꝓportionata: vel cõposita: se inuicẽ transmutant. sed mixtio ꝓportio: vel cõpositio: non transmutat: imo sequit transmutationeꝫ: ergo ꝛc. ¶ Ideo est dicendũ vt supra: ꝙ mixtio ꝓportio: ꝛ cõpositio elementorum: non sunt sube: nec accidentia absoluta. sed accidentia respectiua. ¶ Contra. si mixtio eloꝝ est res supaddita: vel igitur fundat in mã huius eli solũ: aut i materijs oĩuꝫ eloꝝ: nõ pmũ: qꝛ tũc non esset mixtio oĩum eloꝝ: sed tm̃ vni'. nec 2m: qꝛ tunc vnũ accidens fundaret in diuersis subiectis: qđ est impolẽ. ¶ Dicendũ ꝙ mixtio fundat in mã oĩum eloꝝ nõ eñ fundat in pluribus substantijs: sed solum in vno. s. i materio continua resultante ex materijs oĩuꝫ eloꝝ. ¶ Text'. c. 56.

¶ Congruit aũt magis de sanitate dicere armoniã: ꝛ oĩo de corporeis virtutib' q̃ de aĩa. Manifestũ ãt si aliqs tẽtauerit reddere passiões ꝛ opa aie: armonia q̃dã: difficile enĩ adaptare.

¶ Tertio arguit phs sic. quicũq; assignat diffõnẽ seu nãꝫ rei. oportet ꝙ illa assignatio sit sufficiens ꝛ ꝯueniẽs operationibus ꝛ passionibus illius rei. tũc. n. optime diffinit quid est res: qñ non solũ cognoscim' subam ꝛ nãm illius rei. sed ẽt passiones ꝛ accidentia eius: vt habet. 4. physicoꝝ. Si ergo aia est armonia: oꝫ per cognitionẽ armonie venire in cognitionẽ opationũ: ꝛ accidentiũ aie: sed hoc ẽ valde difficile. s. referre operationẽ aie in armoniã: cuiusmodi enĩ armonie erit sentire vl' amare: odire: aut intelligere. Sed per cognitionẽ armonie: magis congruit venire in cognitionẽ accidentiũ corporis: vt si velimus cognoscere sanitatẽ: dicem' ꝙ est cõplexio adequata ꝛ cõtẽperata humoꝝ: ꝛ q̃litatũ i corpore: ꝛ sic armonia ẽ magis corpori q̃ aie attribuẽda. L. e. li. (Cõgruit aũt magis de sanitate dicere armoniã: ꝛ olo de corporeis virtutib' q̃ de anima. manifestũ aũt si aliquis tẽptauerit reddere passiones ꝛ opa aie armo' q̃dã: difficile erit adaptare.) ¶ Notandũ ꝙ sicut mixtio ꝛ ꝓportio eloꝝ magis ꝯgruit corpori q̃ aie: ita ꝛ armo'. ꝛ sicut aia non est elã: sed est ex elis: ita nõ ẽ armo'. sed ex armo' eloꝝ: non put hꝫ ex. dicit circũstantiã ptis: sed hitudinẽ subti: a quo aũt generat aia: nõ est p̃sentis speculationis: vlt tñ Ar. illã generari a virtute existẽte in semine: vna cũ aspectu celi: quẽ vocabat celestem influentiã. Plato aũt dixit aĩam imediate ab idea generari nec oẽs aĩas ab vna idea: sed solum aĩe eiusdem spẽi: sic ꝙ cuilibet spẽi cõpetit vna idea dans formã i materia disposita. Auicẽna vo posuit soluꝫ vnũ datorẽ formaꝝ. ꝯueniebat. n. cũ plone in hoc: ꝙ agẽtia nãlia nõ introducebãt spẽs subales: i alio vo discreparunt: qꝛ plo posuit tot datores formarũ: quot ideas. Auicẽna aũt solũ posuit vnũ. s. pmaꝫ itelligentiã. sed theologi asserũt aiaꝫ humanã eẽ imediate a dõ. Juxta illđ Ar. 12. meta. deus est aial eternũ: a quo totũ celũ ꝛ nã pẽdet: ꝛ p celi: de' ẽ ens idepẽdẽs: a quo de' mot eẽ ꝛ viuere: his qdẽ clari': his vo obscuri'. ¶ Textus cõmenti. 57.

T. c. 31.

T. c. 38. ꝛ. 40. T. c. 100

¶ Ampli' aũt qñ dicim' armoniã i duo respicientes: maxie qdẽ ꝓpriaꝫ magnitudini in habẽtib' motũ ꝛ põnẽ ꝛ cõpositionẽ ipsoꝝ cũ sic congruant vt nullũ cõgeneũ ꝑtermittat. Hinc ãt ꝛ eoꝝ que miscentur rationẽ.

¶ Quarto arguit phs p̃mittẽdo vnã diffõnẽ cõem: ꝙ armonia ĩuenit duob' modis: pmo in reb' hñtib' põnem: cõpõnẽ: ꝛ mo'. nã qñ aliq̃ sic cõponunt ꝛ ordĩant vt nullus defectus eiusdẽ generis ibi reperiat: dicunt ille partes bñ armonizate: et eaꝝ cõpõ nominat armo'. vt lapides: ligna: ꝛ alia corpa nãlia: sic ẽt ꝛ chorde qñ sũt bñ ordinate: seu fistule vt ex his ꝯsonantia sonoꝝ resultet: dicunt bñ armonizate: ꝛ hꝫ ꝯsonantia dr̃ armo'. Secũdo iuenitur armonio in corporib' ex ꝯ̃rijs mixtis: qñ. n. aliq̃ ꝯ̃ria sunt ꝯnexa: ꝛ ꝯmixta taliq̃: vt nulla repugnãtia: seu excessus alic' ꝯ̃rij sit ibi vtputa calidi: vl' fridi hũidi: vl' sicci. tũc illa bñ dicũt armõizata. ꝛ hoꝝ ꝓportio: dr̃ armonia. L. e. li. (Amplius aũt qñ dicim' armoniã in duo) .i. ad duo (respiciẽtes:) vno mõ armonia est (maxie qdẽ ꝓpria magnitudini:) ꝛ hoc i magnitudinib' (hẽntibus motũ:) vt i chordis: (ꝛ põnẽ) vt i domib': (ꝛ ꝯpõnẽ) vt in lapidib': (ipsoꝝ) .i. ipsarũ ptiũ (cũ) ipse ptes (sic ꝯgruant) .i. sic conueniant (vt nullũ ꝯgeneũ) .i. vt nihil eiusdẽ generis (ꝑtermittat:) tũc talis cõpõ ꝛ ordinatio ptiũ sine defectu dr̃ armonia. hinc aũt ꝛ alio mõ dicimus esse armoniam rõnẽ. eorum que miscent. i. scdm ꝓportionẽ elementorum. ¶ Textus cõmenti. 57. ꝛ. 58.

¶ Neutro qdẽ igit mõ rõnabile est armoniam aiam appellare. Cõpositio ãt ptiũ corporis facilis est ad modũ inquisitionis. Multe. n. cõpositiones ptiũ ꝛ multiplr̃ sunt. Cuius igit ꝛ q̃o cõgruit accipere itellectũ cõpositionẽ esse: aut sensitiuũ ꝛ appetitiuũ.

¶ Silr̃ aũt ꝛ iconueniens ꝛ rõnẽ mixtionis eẽ aiaꝫ. Non enĩ eãdẽ hꝫ rõnẽ cõmixtio eloꝝ scdm quã caro ꝛ scdm quam os. Accidet igit multas aias habere: ꝛ scdm oẽ corpus: siquidem oĩa ex elis ꝯmixtis sũt. Cõmixtiõis ãt rõ armõia ꝛ aia:

T. c. 58.

¶ Ista diffõne p̃missa arguit phs sic. aia nõ ẽ armo'. aliq̃ istorũ modorũ: g ꝛc. ꝓbat añs: nõ. n. pmõ: scdm ꝙ armo' iuenit in rebus cõpositis ꝛ hñtib' põnẽ. nã ordo ptium cõpositarũ i corpore ẽ valde manifest': facile ẽ. n. scire ordinẽ ossiũ ad ossa. ꝛ neruorũ ad neruos. ꝛ brachij ad manus. ꝛ carnis ad ossa. Sꝫ rõ ordinis ptiũ aie: ẽ nobis imanifesta: nõ. n. p hoc possum' scire ordinẽ: q est iter inte'm ꝛ sen'm: ꝛ appe'm ꝛ hꝫ. Etiã nõ põt dici aĩa armonia secundo mõ. s. scdm ꝓportionẽ corporũ mixtorũ ex ꝯ̃rijs qꝛ alr̃ seq̃

renĩ duo incõueniẽtia: pͥmum ꝙ in diuersis ptibus eẽnt diuerse anime: qꝛ diuersa ꝓportio iuenit̃ in diuersis ptibus corporis. nã cõmixtio eloꝝ nõ hꝫ eãdẽ ꝓportionẽ ſꝫ quã caro ẽ caro: ⁊ ſm quã os ẽ os. Secũdũ iconueniens est: ꝙ i quolꝫ corpore. est aĩa. nã oĩa corpora ſunt cõmixta ex ↄ̃riis. Si ergo in quolꝫ corpe. ꝓportio mixtionis ẽ armonia: ⁊ armonia ẽ aĩa: ſequit̃ qꝺ dictũ est. Le. li. (Neutro qdẽ igitur mõ. Rõnabile est) aĩam esse armoniã: nõ pͥmo mõ: qꝛ cõpõ partiũ corporis multũ iuestigabilis ẽ) i. valde ẽ mani. (multe. n. ſũt cõpões ptiũ: ⁊) iterũ ille partes (multiplr ſunt cõposite: quaꝝ cõpõnũ quelꝫ ẽ ſaciliter manifesta: ſed non est ita de ptib⁹ aĩe (c⁹ igit̃) gratia (⁊ quomõ cõgruit accipere inte^m ↄ̃põnẽ eẽ aut ſensitiuum) ⁊ appetitiuũ nõ est facile inuestigare. (Simlr ãt incõueniẽs) est secũdo mõ (rõnẽ mixtionis esse aĩam non. n. eãdem hꝫ rõnẽ cõmixtio eloꝝ ſecũdũ quã caro: ⁊ ſm quã os: accidet. ergo multas aĩas hr̃e) idẽ: qꝺ ẽ pͥmuꝫ inconueniẽs (⁊ 2^m) inconueniẽs ẽ ꝙ (oẽ corpus) mixtũ hꝫ aĩaꝫ (ſi qꝺ oĩa ex elemẽtis cõmixta ſunt cõmixtionis aũt rõ armonia) ⁊ armõia (⁊ aĩa) idem ſunt per opiõnẽ. ¶ Notandũ pͥmo: ꝙ ptes alic⁹ totius vel cõponẽtia aliqꝺ tatũ: aliqñ ſic ordinant̃ in toto: ꝙ qꝺlꝫ cõponentiũ remãet i actu: vt pꝫ de lapidib⁹ cõponẽtib⁹ domũ: ⁊ de chordis cõstituẽtibus citharã: ⁊ fistulis cõstituẽtib⁹ organa: aliqñ vo cõponẽtia nõ remanẽt i actu vt pꝫ i elis cõponẽtibus mixtũ. cũ nulla pars mixti ſit ignis: vel aqua aer. vel terra. ſed po⁹ ſolũ: vtroꝗ modo est armonia: pͥmo qdem mõ: ſi nõ est defectus i partibus cõstituẽtibus. Secundo et mõ: ſi bñ ꝓportiõata ſunt elementa: ⁊ nullo istoꝝ modoꝝ est aĩa armõia. ¶ Secũdo no^m. ꝙ qñ cõponentia manẽt ſub ꝓpͥys formis in actu: pñt habere multam diuersitatẽ. Nã aliqñ ipsa cõponentia requirunt ꝓpͥũ motũ: qꝛ alr mouet̃ chorda acuta: ⁊ alr chorda grauis: aliqñ requirũt ꝓpͥã põnẽ: vt pꝫ in domibus constituentibus ciuitatẽ: quas nõ oꝫ ad inuicẽ ſe cõtangere: tñ bene debet esse disposita ciuitas: oꝑꝫ domos esse bene ordinatas. ¶ Aliqñ hꝫ partes cõstituentes totũ: nõ ſolũ requirũt debitã põnem: ſed ẽt requirũt debitũ ↄ̃tactuꝫ. vt pꝫ in lapidibus cõstituentibus domum: quos oꝫ ſe tãgere: vt dom⁹ cõstituat̃. Iã phs ait hꝫ. armoniã eẽ in magnitudinibus motũ põnẽ ⁊ cõpõnẽ ipsarũ ptiũ. ¶ Dubitat̃ circa rõnẽ phĩ: qꝛ istud non videt̃ inconueniens. ſ. ꝙ in diuersis ptibus ſint diuerse aĩe: qñ ossa: caro: ⁊ ſãguis ſunt diuerse ptes aĩalis: quarũ aĩe ſpecifice distinguũtur vt videbit̃ ſecũdo h⁹. ¶ Respondet̃ ꝙ id non ẽ ſimplr inconueniẽs imo ẽ necessariũ. ſed erat inconueniens opinantibus aĩam esse armoniã: ⁊ dicentibus. i isto corpore aĩas esse diuersas ſpẽ. ¶ Textus cõmenti. 59.

¶ Inuestigabit aũt hoc vtiꝗ aliquis ab Empedocle. Vnũqꝺqꝫ. n. hoꝝ rõne quadã dicit esse Vtrum igitur hec rõ anima est: aut magis alterum aliqꝺ cũ ſit in partibus.

¶ Ista est ſcꝺa pars h⁹ capituli: in qua Ar. reprobat opinionem Empe. ponẽtis duo: primũ ꝙ aĩa est mixtio ⁊ ꝓportio elorũ: ⁊ ↄ̃ͥter ꝙ est armonia: ſcꝺm ꝙ amicitia est causa gñationis: ⁊ inimicitia est cã corruptionis. iõ phs ista triplr arguit. ꝑ tres iterrogatiões: ⁊ pͥmo querẽdo vtrũ aĩa ſit ꝓportio cõmixtionis: aut aliqꝺ aliud a ꝓportione. Si ꝓportio: cũ i vnoquoꝗ corpore ſint diuerse ꝓportiones ſm diuersas ptes: ſequunt̃ illa duo inconueniẽtia q̃ pͥus adducta ſũt. ſ. ꝙ in eodẽ aĩali ſũt plures aĩe: ⁊ ꝙ oẽ mixtũ hꝫ aĩaꝫ. ſi dr̃ ꝙ ẽ aliꝺ a ꝓportiõe tũc cũ ꝓportio ſit armonia: ſequit̃ ꝙ aĩa est aliud ab armonia. Le. li. (Inuestigabit aũt hoc vtiꝗ aliqs ab Empe. q. n. vnũqꝺqꝫ hoꝝ). ſ. aĩatorũ (rõne qdã). i. in qdã rõne ꝓportiõe ⁊ armo⁹ (dic̃ eẽ. vtꝝ ĝ rõ). i. ꝓportio ⁊ armo⁹. (aĩa est: aut magis alterũ aliqꝺ: cũ ſit i ptib⁹) ſi alia. ⁊ diuersa. T. c. 59.

¶ Amplius aũt vtrũ cõcordia cuiuslibet mixtionis cã: aut eius que ſm rõnem.

¶ Secũda iterrogatio. vtrũ aĩa ſit cã cuiuslꝫ ↄ̃gregatõis: aut tantũ aggregationis armonizate. Si pͥmũ oportebit põere aliud ab amicitia qꝺ causet hꝫ ꝓportionẽ ⁊ armoniam in cõgregationib⁹ armonizatis: vel oportebit dicere ꝙ hꝫ armonizatio ẽ a casu: ſi 2^m: tunc amicitia nõ erit cã oĩs cõgregationis: qꝺ est ↄ̃ eũ. Le. li. (Amplius autem vtrũ cõcordia ſit cuiuslꝫ cõmixtiõis cã: aut) ſolũ (ei⁹) cõmixtionis cã (q̃ ſm rõnẽꝫ) est ⁊ determinatã ꝓportionẽ ꝑ quã cõstituunt̃ corpora aĩata. ¶ Text⁹ cõmenti. 59.

¶ Et hec vtrũ rõ ẽ: aut aliquid preter rõnem.

¶ Tertia iterrogatio. vtrũ amicitia ſit idẽ cũ ipa ↄ̃gregatiõe armõizata vl' ñ. ſi pͥ^m: cũ nl' ſit cõsiu: ſeqr̃ ꝙ amicitia nõ ẽ cã istꝰ ↄ̃gregatiõis. ſic Empe. dicebat. Si 2^m ↄ̃. aggregatio armõizacõ nl' aliꝺ ẽ ꝗ̃ ↄ̃uenientia qdã: ſꝫ amicitia vr̃ eẽ qdã ↄ̃uenientia. ĝ ẽ idẽ: ⁊ ꝑ ↄ̃ñs q̃lrcũꝗ dicat Empe. ſequit̃ ↄ̃dictio. Le. li. (Et hec. ſ.) ↄ̃cordia (vtruꝫ rõ ẽ). i. armõia (aut aliqꝺ) aliꝺ. (ꝑter rõnẽ.) ¶ Tex. cõmẽti. 60.

¶ Hec qdẽ igr̃ hñt hꝫ dubitatiões. Si vo alterꝝ ẽ a mixtiõe aĩa: qꝺ igr̃ ſil' cũ rõe carnis ⁊ aliarũ ẽt aĩal' ptiũ tollit̃. Adhuc aũt ſi qdẽ nõ vnaqꝗ ptiũ hꝫ aĩaꝫ: ſi nõ ẽ aĩa rõ ↄ̃positionis. Quid est qꝺ corrumpitur anima deficiente.

¶ Duas dubitatões: mouẽt Emp. ⁊ aliꝫ alteri⁹ opĩonis: qͥ⁹ putabãt aĩaꝫ eẽ armo^m: pͥ⁹ dub.⁹ ſi aĩa ñ ẽ mixtio qꝺ ĝ aliꝺ ꝑter mixtiõnẽ corrũpit̃ dũ cõrũpit̃ caro: ⁊ cetere ptes aĩal' ꝺsinũt eẽ. ¶ Scꝺa dub.⁹ ſi ñ q̃lꝫ ps aĩal' hꝫ aĩaꝫ q̃ ſit rõ mixtiõis nec ipsa aĩa toti⁹ ẽ rõ cõpõnis: vñ igr̃ ↄ̃surgit ꝙ corrũpit̃ mixtio aĩa ꝺficiẽte: his dubitatõib⁹ ꝑcẽdebãt talẽ rõnẽ illꝺ q̃ posito: põit̃ aliꝺ: ⁊ q̃ rẽoto rẽouet̃ illꝺ: vr̃ eẽ idẽ cũ illo: ſꝫ posita armo⁹ põit̃ aĩa: ⁊ remota armo⁹ remouet̃ aĩa: ⁊ eↄ̃: ĝ aĩa ẽ armo⁹. Istã obõnẽ ñ ſoluit phs: qꝛ ex dicẽdis i ſcꝺo potebit ſolõ: dr̃ tñ ꝙ pͥ⁹ ps añtl ẽ falsa. nã posita caliditate ignis põit̃ ignis ſuba: ⁊ rẽota rẽouet̃ ignis: ⁊ eↄ̃: ⁊ tñ caliditas ignis ñ ẽ ſuba ignis: ſꝫ ſola dispõ q̃litatiua ei⁹. ita dicat̃ i ꝓposito ꝙ illa ꝓportio nõ ẽ aĩa: ſꝫ dispõ accñtalis aĩe necĩa: mediãte q̃ aĩa i mã fũdat̃ vel i corpore. Le. li. (Hec qdẽ igit̃) q̃ determĩata ſunt ↄ̃ Empe. ⁊ alios (hñt hꝫ. dubitõnes) pͥ⁹ (ſi vo alterꝝ aĩa ẽ a mixtiõe: qꝺ igr̃ ſil' carni eẽ iterimit̃ ⁊ aliꝫ ptib⁹ aĩalis) cũ corrũpit̃ mixtio ⁊ armo⁹. ¶ Scꝺa dubitatio (adhuc ãt ſi qdẽ ñ vnaqꝗ ptiũ hꝫ aĩaꝫ) q̃ ſit rõ mixtiõis (⁊ ſi ñ ẽ aĩa rõ cõpõnis: qꝺ ẽ ĝ. ꝑꝑ qꝺ corrũpit̃ mixtio aĩa ꝺficiẽte.) T. c. 61.

¶ Qꝛ qdẽ igr̃ ñ armoniaꝫ possibile ẽ eẽ aĩaꝫ: nꝫ circl'arit̃ moueri mãifestũ ẽ ex dctis. Scꝺꝫ aũt accñs moueri ſic̃ diximꝰ pt ⁊ mouet̃ ſe ipaꝫ. Et mouet̃ qdẽ ꝑ corp⁹ i quo ẽ. Mouet̃ ãt id: vt pꝫ ab aĩa. Alr̃ ãt nõ ẽ possibile moueri ſꝫ locũ ipsã.

¶ Expeditis his opĩonib⁹ Ar. epylogat circa ꝺtermĩata dicẽs ꝙ aĩa ñ mouet̃ circl'ariter vt plo posuit: nec ẽ armo⁹ vt Empe. asseruit. ſꝫ aĩa mouet ꝑ ſe: ⁊ mouet̃ ꝑ accñs ad motũ corpis. nõ. n. mouet̃ nisi qꝛ corp⁹ mouet̃. Le. li. (ꝙ qdẽ igr̃ ñ armoniã poẽ ẽ eẽ aĩaꝫ nꝫ circulariter moueri maniͥ^m ẽ ex dictis: ſꝫ accñs aũt moueri ſic̃ diximꝰ ẽ verũ. vt dico aĩam (mouere ſeipsam vt) contingit (moueri quidem) corpus (in quo est: hoc aũt). ſ. corp⁹ necesse ẽ (moueri ab aĩa aliter aũt non est possibile moueri ſm locum ipsaꝫ) aĩam nisi ſm accidens. ¶ Contra ꝑdicta arguit̃. ꝙ aĩa ſit cõpõ vel rõ cõponi^m: ⁊ ↄ̃ͥter ꝙ est ꝓportio mixtia ⁊ armo⁹. nam illud est rõ ↄ̃ponibi^m qꝺ retinet cõponi-

bilia: sed aīa retinet ipsa elā: ex quib⁹ cōponit corpus: ne ferant i propria loca. igit aīa est rō ipsoꝝ cōponibi[m]. s. ipsorū eloꝝ: ex quib⁹ cōponit corpus: tꝫ ɔ̄nā. cū maior: ꝛ minor est Ar. secūdo hui⁹. dicentis: ꝙ aliqd est cōtinēs elā que ferunt in ɔ̄traria loca: ꝛ subdit ꝙ euellerent elā ꝛ recederent a corpore: nisi aliqd eēt ꝓhibens: ꝛ addit ꝙ hoc ꝓhibens est aīa. sic ēt dr̄ in hoc p̄mo. ꝙ anima magis ɔ̄tinet corpus q̄ꝫ corpus aīam: naꝫ aīa recedente a corpore corp⁹ expirat ꝛ marcescit: ꝛ tunc marcescit corp⁹ quando cōponētia dissoluunt. ergo aīa est rō cōponēnuꝫ: ꝛ cōponibi[m]. ¶ In oppositū est phs in lr̄a di. aīam non eē rōnem: nec cōpositionē: nec ꝓportionē nec armoniā elorū. ¶ Notandū ꝙ sicut alteratio hꝫ duplicē terminuꝫ. s. intrinsecū ꝑdicamēti qualitatis: ꝛ extrinsecū predicamēti subē. qꝛ generatio est finis alteratiōis: p̄mo de ge. Ita elā dum ingrediunt cōpōnē mixti habēt duplicē rōneꝫ. s. intrinsecam ꝛ extrinsecaꝫ. ¶ Ratio itrīseca eloꝝ cōponētiuꝫ mixtū: est habitudo qualitatū p̄maꝝ seu ipsoꝝ eloꝝ ordīata in generationē mixti ꝛ qm̄ cōtinue in alteratione eloꝝ āte generationē mixti variant qualitates p̄me. ideo infinite rōnes itrinsece eloꝝ precedūt generationē mixti. sicut ꝛ infinite precedunt ꝓportiones s̄m itensionem ꝛ remissionē qualitatū p̄maꝝ: rō aūt extrinseca eloruꝫ cōponēnū mixtū est ipsa forma subālis: virtute cui⁹ fit talis mixtio: ꝛ postq̄ꝫ ꝓducta eē: ꝓseruat elā refracta: siue qualitates eloꝝ sub debito tēpamēto: ꝛ si nō pōt ea cōtinue preseruare in eadē spē vel dispōne sub qua in ducitur: tū ꝓseruat ea in dispōne ꝛ ꝓportione sibi cōuenienti vsqꝫ quo agens fortius disposuerit elā ad aliā formā. tēperando elā s̄m aliam rōnē intrinsecā oppositā p̄me rōni quo ad preseruationē forme subālis. ¶ Ex isto notabili sequit ꝙ aīa est rō cōpō ꝓportio ꝛ armonia extrinseca: qꝛ propter ipsam fiunt oēs iste dispōnes ꝛ ꝓportiones in materia. nō aūt intrinseca: cū nō sit accidens respectiuꝫ eloꝝ: neqꝫ in hanc rōnem pōt coincidere opinio Empe. ꝛ alioꝝ antiquoꝝ: qꝛ ipsi non ponebant formā substātialem: sed solum materiam in actu per formas accn̄tales: vt habet p̄mo physicoꝝ. ¶ Textus cōmenti. 62.

Rationabilius aūt dubitabit vtiqꝫ aliquis de ipsa tanq̄ꝫ que mouetur in hꝫ considerans. Dicim⁹. n. aīam contristari: gaudere ɔ̄fidere timere. Amplius autē irasci ꝛ sentire: ꝛ itelligere. Hec autem omnia motus esse videntur. Unde opinabitur aliquis ipsam moueri.

¶ Ista est tertia pars huius capituli: in qua Ar. arguit ɔ̄ determinationē alterius lectionis: ꝓbando aīaꝫ ꝑ se moueri. ꝛ facit duo. Nam p̄mo facit qd̄ dictū est arguendo ɔ̄ se per rōnē magis efficaceꝫ q̄ꝫ fecerūt antiqui. Secundo ad obiectionē multiplr̄ respōdet: ibi (hoc aūt.) ¶ Quantum ad p̄mū arguit phs sic. aīa per se tristat: gaudet: confidit: irascitur. sentit. ꝛ intelligit. ergo aīa per se mouet: tꝫ ɔ̄nā. qꝛ tristari gaudere: ꝛ cetere tales passiones videntur esse motus: aīs ꝓꝫ: ꝛ ex eo ꝙ nullus dicit corpus gaudere aut tristari: sꝫ solū aīaꝫ: nec aliqs cōcedit irā vel gaudium sensationē vel intellectionē fundari in corpore: sꝫ bene in aīa. Le. li. (Rōnabilius aūt vtiqꝫ dubitabit aliquis) q̄ꝫ dubitauerint antiqui de aīa (ipsam tanq̄ꝫ) de re (que mouet) per se (in hꝫ) passionibus (cōsiderans. dicimus. n. animam tristari gaudere cōfidere timere. Amplius aūt irasci ꝛ sentire ꝛ itelligere: hec aūt oīa mot⁹ vident esse. vñ opinabit aliqs ipsam moueri) per se ꝓꝑ euidentiā h⁹ rōnis q̄ ē maior ꝛ rōnabilior q̄ꝫ euidentia antiquoꝝ dicentiū aīaꝫ iō ꝑ se moueri qꝛ ꝑ se mouet. ¶ Notandū s̄m cōmētatorē tertio physicoꝝ: ꝙ mot⁹ duplr̄ sumitur. ꝓ fluxu ꝛ pro forma fluente. qꝛ nō solū calefactio dr̄ mot⁹: sꝫ ēt caliditas vt est ita acquiri: nam dr̄. 5 physicorū ꝙ ire ad colorē ē quodāmodo color. Ira igit timor gaudiū ꝛ hꝫ. lꝫ nō recipiāt denoīationē motus qui est fluxus. vident tū recipere denoīationē motus qui ē forma. fluens. nā sicut ad calefactionem sequit caliditas. ita ad ebullitionē sanguinis sequit ira: ꝛ ad dilatationē cordis sequitur gaudium. ¶ Textus cōmenti. 63.

¶ Hoc aūt non est necesse. Si. n. ꝛ maxime gaudere: aut dolere: aut intelligere motus sunt: ꝛ vnūqdqꝫ moueri aliqd. Moueri aūt est ab aīa vt irasci aut timere in eo ꝙ corpus quodāmō mouet. Intelligere āt forsan hꝫ ē alterū aliqd. Hoꝝ aūt accidunt: alia quidem secūdū loci mutationē quorūdam modoꝝ. alia āt scꝫ alterationē. Qualia āt ꝛ qño alteri⁹ rōnis est.

¶ Ad istā rōnē phs q̄druplr̄ rūdet. p̄ma rūsio ē ista. ɔ̄cesso ꝙ gaudere dolere ꝛ cetere passiōes sint max[e] mot⁹: adhuc aīa nō dr̄ ꝑ se moueri: qꝛ nō dr̄ ꝑ se tristari: nec per se gaudere: qꝛ ad hoc ꝙ aliqd ꝑ se moueat: per se tristet: vel letet opꝫ ꝑ nāꝫ ꝓpriā hēre talē motū: ꝛ nō ꝑ aliqd aliud. mō ꝛ si moueri aut tristari ē ab aīa: hoc est ꝑ aliqd aliud: qm̄ nō cātur ira vel gaudiuꝫ in aīa nisi p̄us. moueat cor. Silr̄ nō cātur itellectio in itellectu nisi p̄us facta sit mutatio in sensu. g aīa nō mouet ꝑ se nec gaudet aut tristat ꝑ se: ꝓꝫ ɔ̄nā. ꝑ antiquos volētes iō aīaꝫ moueri ꝑ se: qꝛ nō mouet ab alio nec ꝑ aliqd aliud. ¶ Et si q̄rit gbus motibus geneeant hꝫ passiones. Respondet phs ꝙ motu localr̄ alteratiōis. timor. n. ꝛ gaudiū fiūt per motū localē. nā qm̄ qs gaudet dilatat cor. ꝛ sic mouet localr̄. Sꝫ vo timet ɔ̄hit cor ꝛ sic iteꝝ ē mot⁹ localis. P̄rim⁹ est versus circūferentiā. ꝛ secūdus v̄sus cētrū cordis. Sꝫ ira fit per motū alteratiōis: qm̄ cū qs irascit accēdit ꝑ caliditatē: ꝛ alterat sanguis. Le. li. (Hoc aūt nō ē necesse). s. aīaꝫ ꝑ se moueri gaudere aut tristari. (si. n. ꝛ maxime gaudere ꝛ dolore aut itelligere motū sit: ꝛ sꝫ vnūqdqꝫ istoꝝ. i. istaꝝ passionū ɔ̄tigit (moueri aliquid) adhuc nō ē nec̄iū aīam ꝑ se moueri aliquo istoꝝ: ꝛ rō (moueri aūt ē ab aīa: vt irasci aut timere ī eo ꝙ cor. quodāmō mouet: itelligere aūt hꝫ forsan ē) ꝓꝑ (alterū aliqd). i. ꝓꝑ sensuꝫ (hoꝝ aūt accidūt). i. haꝝ passionū (aliqd ē) fit (s̄m loci mutationē quorūdā modoꝝ). s. ꝑtiū corpis (alia vo s̄m alterationē: q̄lia aūt ꝛ qño) sunt talia. s. illi mot⁹. vñ veniāt: ꝛ vñ generent (alteri⁹ rōnis ē). i. alteri⁹ speculatiōis ꝑtinentis ad aliū libꝝ. ¶ Notāter rūdet hic phs ɔ̄ditionalr̄: qꝛ qd sit ira gaudiū vel aliq̄ aliaꝝ passionū. vtrū mot⁹ vel terminus mot⁹: nō hꝫ hic determiāre: sꝫ magis in physicis. aī. ethycis. dic ēt forsitā: qꝛ nōdū ɔ̄terminauit modū itelligēdi. sꝫ expectat venire ad tertiū h⁹. non ēt facit vltio mentioneꝫ de motib⁹ ire gaudiȷ ꝛ tristitie: qꝛ isti sunt noti: aliȷ āt mot⁹ qb⁹ fiūt alie passiōes sūt īmanifesti. ¶ Dubitat vtrū passiōes aīe hēant rōnē mot⁹: ꝛ arguit p̄ sic. oīs operatio successiue ꝓducta hꝫ rōnē mot⁹: sꝫ passiōes aīe successiue ꝓducunt. g. maior ꝓꝫ ꝑ cōmentatorē 3⁹ physicoꝝ. di. ꝙ mot⁹ ē acqsitio ꝑtis p⁹ ꝑtē. minor declat. nā ira nō generat nisi mediāte ebullitiōe sanguis: sꝫ illa ebullitio ē successiua: sicut itēsio: vel accēsio caliditatis: g ꝛc. ¶ Ad idem potest argui de gaudio ꝛ timore secundo sic: ira est act⁹ entis ī potentia secūdū ꝙ ī potentia: ergo ira ē mot⁹: tꝫ ɔ̄nā per diffinitionem motus datam a pho tertio physicoꝝ: ꝛ aīs ꝓbatur. nam ira est actus aīe ī potētia ad illā

Margin notes: T. c. 39. T. c. 90. T. c. 17. T. c. 76. T. c. 4. 25. T. cō. 6. 217.

⁊ est in continua tendentia ad gradum intensiorem: cuȝ semper possit magis intendi. ⸿ In oppo^m arguit̃: si passiones anime haberent rõnẽ motus: ⁊ alique tales fundãtur in anima vt patebit: ergo motus fundatur in anima: qđ est simplr̃ ꝯ intẽtionẽ Ar. ⸿ Notãdũ sȝ Thomã ꝙ in operationibus aĩe triplr̃ inuenitur motus. s. ꝓprie. mĩnus ꝓprie: ⁊ minime ꝓprie siue similitudinarie. Motus ꝓprie dictus inuenitur in operationib⁹ aĩe vegetabilis: ⁊ iappetitu sensitiuo: in operatione qdeȝ aĩe vegetabilis: qñ mouet̃ in esse nature per nutrimẽtuȝ: ⁊ hic est motus augmenti: ⁊ secũdum hoc aĩa vegetabilis se hȝ vt agens: corpus vero vt patiens. Etiam in appetitu sensitiuo ẽ motus ꝓprie dictus: tam secũdũ alterationeȝ: ꝙ secũdũ motum localem: nã secũdũ appetituȝ mouet̃ homo de loco ad locuȝ: ⁊ irascitur vel gaudet rõne motus alterationis facte in corpore. Motus vero minus ꝓprie dictus inuenitur in operationib⁹ aĩe sensitiue. in his. n. non est mot⁹ secũdũ eẽ nature: scilicet transmutationis nãlis: sed solũ secũdũ eẽ spirituale ⁊ intentionale. sensus. n. est susceptiuus specierũ sine mã. secũdo hui⁹. vñ visio facta in oculo non est per naturalẽ. al's. mãlẽ transmutationẽ: sȝ itentionalẽ: ⁊ si hȝ aliqđ de mutabilitate visus aut transmutatiõe reali: hoc ẽ per accñs rõne corporis in quo subiectat̃ visus. Sȝ motus minime ꝓprie aut methaphorice dictus recipitur in oꝑationibus inte^e. in intellectu. n. nõ ẽ mutatio realis nec mutatio spiritualis dependẽs ab organo sed solũ itentionalis fundata i itellectu possibili: ⁊ dr̃ aliquo modo motus: pro quãto ite^e trãsit de po^a. ad actum. Et ex his respondet̃ ad dubium: ꝙ opationes ⁊ passiones anime sensitiue ⁊ intellectiue nõ habent rõnem motus ꝓprie dicti. sed bñ operationes aĩe vegetatiue ⁊ po^e. appetitiue. ⸿ Ista doctrina pulchra ẽ: sed non euacuat difficultatẽ. declarat. n. cui po^e respondet mot⁹ ꝓprie dictus: ⁊ cui mot⁹ iꝓprie dictus. non tñ respõdet ad hoc qđ querit̃ vtrũ aliqua passio anime dicta. s. ira gaudium vel timor hẽat rõnẽ motus. Propterea dicit Egidius ꝙ nulla passio aĩe dicit motũ ꝓprie: lȝ aliqua talis ad sui generationẽ requirat motũ ꝓprie dictũ: vt patuit: nec ebullitio sanguinis i corde est ira: sed est materia ex qua generat̃ ira. motus. n. ꝓprie dicit successionẽ: ⁊ vnã partẽ fieri post aliaȝ sm̃ phm̃ tertio physicorũ. mõ nulla. dictarũ passionũ dicit talem successionẽ aut ꝑtibilem acqsitionẽ. ⸿ Ad p^m negat̃ ꝙ oĩs opatio successiue ꝑducta habeat rõnẽ motus: qꝛ sciẽ ⁊ sanitas acq̃rũt virtutes morales successiue ꝑducunt̃: ⁊ tñ nõ hñt rõnẽ motus. vt colligitur a pho. 5. ⁊. 7. physicorũ. Deinde negatur ꝙ ira sit acqsitio ꝑtis p⁹ ꝑtẽ. imo sequit̃ acqsitionẽ illã: ⁊ per motum accensi sanguĩs vltimate acquirit̃. ⸿ Ad 2^m negat̃ añs: nec ẽ verũ ꝙ adueniẽte ira aĩa sit i po^a sȝ ꝙ i po^a. qñ subiectum motus est in po^a secũdũ ꝙ i po^a. i. secundũ ꝙ est in continua tendentia ad terminũ ad quem: ⁊ nõ habita ira habet̃ terminus ad quẽ ebullitionis sanguinis: ergo per irã non dicitur animo in potentia. sed magis in actu.

T.c.121.
T.c.6.12. t.13.
T.c.6. T.c.17. t.18.

⸿ Textus cõmenti. 64.

⸿ **Dicere autẽ irasci aiam: silẽ est: ac si aliquis dicat eã texere vel edificare. Meli⁹ aũt fortassis ẽ nõ dicere aiaȝ misereri: aut addiscere: aut intelligere: sed hominẽ anima.**

⸿ Scđa responsio ẽ ista. ꝙ aia nullo modo gaudet tristatur vel intelligit: quoniaȝ ita videt̃ se habere aia ad gaudere tristari vel intelligere sicut ad texere filare vel edificare. Sed nullo modo dicimus aĩam texere filare vel edificare. ergo ꝑi formiter nõ debemus dicere ipsam gaudere tristari vel itelligere: sed hominẽ poti talen passiones per animã: sicut per animaȝ hõ dicit̃ texere filare vel edificare: ⁊ siltudo ẽ cõueniens: qꝛ sicut homo filat vel texit per aĩam: qꝛ anima est ꝑncipiũ illius motus: ita gaudet vel tristat̃ per aĩam: qꝛ aĩa ẽ et est ꝑn^m illi⁹ modus. L. e. li. (Dicere aũt irasci aĩam silẽ est vt siquis dicat eaȝ texere vl' edificare: melius aũt fortassis est nõ dicere animam misereri aut adiscere aut intelligere: sed hominez anima). i. per animam. ⸿ Notandum secũdũ Egidium ꝙ gaudiũ ⁊ timor ꝓprie loquẽdo nõ possunt cõpetere aĩe qꝛ aliud ẽ rõ agendi: ⁊ aliud est qđ agit. nã forma nõ agit: nec aĩa patitur: sed cõpositũ agit per formam: ⁊ patitur ꝑ mãȝ. Debemus. n. imaginari ꝙ sicut res se hȝ ad esse: ita se hȝ ad agere: quibus igitur cõpetit per se esse cõpetit ꝑ se agere: ideo qꝛ cõpositũ per se est ipsum: per se agit: forma vero qꝛ nõ est ꝑ se: sed est rõ essendi: non per se agit: sȝ est rõ agẽdi: odire ergo gaudere: tristari ⁊ alia: siue dicãt actionẽ siue passionẽ: non cõpetere poterũt per se aĩe: qꝛ illud qđ non per se est: non per se agit: nec per se patit̃. aĩa ergo per se loquẽdo nõ gaudet: nec tristat̃: sed est rõ q̃re cõpo^m gaudet vel tristat̃: ꝓpterea bene dictũ est ꝙ meli⁹ est dicere aĩam nõ gaudere nec tristari: sed hominẽ ꝑ animam. ⸿ Ista doctrina vr̃ ꝯdicere intentioni Ar. ꝑmo qꝛ phs. intendit expresse aĩaȝ ꝑ se mouere: ⁊ corp⁹ ꝑ se moueri. non enĩ atribuit aliquã opationẽ cõposito quã ꝑmo non atribuat alicui sue ꝑti: qđ põt ostendi per rõnẽ eiusdem doctoris. nã sicut res se hȝ ad esse: ita se hȝ ad operari. Sed cõpositũ nõ est: nisi ꝑsupponat esse suarũ partiũ: ergo cõpo^m nõ opat̃: nisi ꝑsupposita opatione in aliq̃ sui ꝑte. ⸿ Secũdo qꝛ phs ꝑsupponit. secũdo h⁹. ꝙ aliq̃ sensibilia ꝓpria ⁊ cõia imutant per se: igit̃ agũt per se: ⁊ tñ nõ hñt eẽ ꝑ se ad modũ loquẽdi Egidij. ⸿ Tertio. qꝛ ponit phs: ⁊ Cõmẽ. 3. h⁹ ꝙ vĩa ⁊ qditates mouẽt ꝑ se itellẽ: ⁊ tñ nõ hñt ꝑ se esse: qꝛ nec eo sunt in idiuiduis sm̃ illud phi in ꝑdicamẽtis. destructis ꝑmis substãtijs ĩpossĩe ẽ aliqđ corũ remanere: vbi ẽt vocat idiuidua substãtias ꝑmas. Quarto. qꝛ phs ponit scđo physicorũ: ꝙ nã ẽ ꝑn^m mot⁹ ⁊ getis: itelligẽdo ꝑ nãȝ mãȝ vel formã: mõ nõ vr̃ possĩe mãm aut formã eẽ ꝑn^m motus ⁊ getis: ⁊ nõ pati vel agere motum vl' getẽ. Dicit ẽt phs. 8. physicorũ: ꝙ oẽ ꝑ se mobile. s. ꝑseitate tertij modi diuidit̃ in partẽ per se per se mouentez: ⁊ in partẽ per se motã. Ideo est alr̃ dicẽdũ: ꝙ cõpo^m agit per formã agẽtem: ⁊ patit̃ ꝑ materiã patiẽtem: sed nõ coꝛ bez mõ qꝛ cõpo^m ꝑ se ⁊ ꝑncipalr̃ agit. for^a ãt nõ ꝑncipalr̃ agit: sȝ bñ per se. ꝑ. Silr̃ cõpo^m ꝑ se ⁊ ꝑncipalr̃ patit̃. mã aũt patit̃ ꝑ se ꝑ. neq; eadẽ ꝑseitas repit̃ in oib⁹: qñ for^a ꝑ se agit: vel mouet ꝑseitate q̃rti modi: mã ꝑ se patit̃ vl' mouet̃ ꝑseitate secũdi modi. Cõpo^m ãt seipso ꝑ se extrĩs agit ⁊ mouet ꝑ seitatẽ tertij ⁊ q̃rti modi. patitur aũt ⁊ mouet̃ ꝑseitate secũdi ⁊ tertij modi itellectis modis dicẽdi per se ꝑ poste. Et ad rõnẽ Egidij ꝯcedo ꝙ sicut res se hȝ ad esse ita se hȝ ad opari: ⁊ nego ꝙ mã ⁊ forma nõ hẽant ꝑ se eẽ: qꝛ lȝ nõ habeãt ꝑ se eẽ ꝑseitate tertij modi: tñ hñt ꝑ se eẽ ꝑseitate ꝑmi modi: qñ q̃lȝ istarũ: mã ẽ ens: for^a. ẽ ens: est predicatio ꝑmi modi: sicut illa. for. est ens: vel homo est animal: concedo ergo ꝙ homo gaudet vel tristatur per animaȝ: ⁊ tñ aĩa ꝑ se gaudet vl' tristat: nõ tñ eadem ꝑseitas ꝯuertibilr̃ ꝯpetit̃ vtriq;: qñ hõ per se ⁊ ꝑncipalr̃ gaudet vel tristat̃: aĩa aũt ꝑ se ꝑmo. Deĩde hõ ꝑ se gaudet vel tristat̃ ꝑseitate scđi ⁊ tertij modi: ex quo est ens ꝑ se existẽs: nõ ꝑ accidẽs: sȝ per se subiectiue illas passiones recipiẽs: aĩa aũt ꝑ se gaudet vel tristat̃ ꝑseitate secũdi modi: solũ qꝛ nõ per se existit. tñ per se recipit illas passiões: vt videbit̃: auctoritas aũt Ar. dupliciter soluĩt: ꝑmo cum dixit aĩam nõ gaudere nec tristari: nõ locutus est secũdũ ꝓpriam intentionẽ: sed vt appareret multiplex respõsio

T.c.6. t.t.c.4. t.7. T.c.3. T.c.27 t.42.

ad obiectionē factam. iō per modū dubitationis dixit: meli⁹ aūt fortassis est nō dicere aīam misereri: sed hominem. Secūdo dr̄ q̄ ipse respondebat f3 modū loquēdi antiquo℞: volebant aūt q̄ oē p se agens vel patiens esset per se existens: ꝛ q2 aīa nō est per se: sed solū cōpo^m: ideo sequendo illū modū dicendi: posuit aīam nō per se gaudere nec tristari: sed hominem per aia3. ¶ Circa p̄dicta queritur. vtrū texere: ꝛ edificare p se competant anime. Et arguit̄ q̄ sic: gaudere ꝛ tristari per se cōpetūt aīe: vt dictum est ergo per idē texere ꝛ edificare: t3 ꝯña. per Ar. i lra di. Simile est dicere aia3 gaudere vel tristari: ac si q̄s dicat illā texere vl' edificare. ¶ Scdo sic. mot⁹ mēbro℞ p se cōpetit aīe: q2 aīe p se cōpetit mouere mēbra. S3 ꝛ texere vel edificare, p̄uenire nō pn̄t nisi p motū mēbro℞. ergo texere ꝛ edificare p se ꝯpetūt aīe: t3 ꝯña. q2 q̄cq̄d est per se cā cāe: est cā cāti. ¶ In oppo^m arguit̄ sic: calefacere ꝛ frigefacere non per se cōpetunt anime: ergo nec texere nec edificare: t3 ꝯña. q2 oēs illi motus ab eodē cōposito possūt p̄uenire: antecedens est manifestū: q2 si anima nō esset: non minus corpus posset calefieri ꝛ frigefieri. ¶ Notandū q̄ in edificatione sunt tres motus. s. motus mēbro℞: qui est motus itrinsecus: ꝛ motus lapidum vel ligno℞: qui est motus extrinsecus: ꝛ motus īductiōis forme artificialis domus: q̄ ē ēt mot⁹ extrinsecus: ta3 ad p̄mū ad 2^m cōcurrit aīa p se: l3 imediatius ad p̄mū q̄3 ad 2^m sed ad 3^m motū qui non est naturalis sed artificialis nō cōcurrit p se actiue aīa: sed solum per accidēs: q2 subijcitur arti domificandi: que per se cōcurrit ad edificationē. Huc modū loquendi h3 phs. scdo h⁹ cū dixit. sensibilia p̄pria ꝛ cōia sentiri per se: subam aūt per accidens: q2 subijcit̄ illis accñtib⁹. ¶ Ad p̄^m nego ꝯña3: q2 textio ꝛ edificatio: sunt oꝑationes exteriores materie: ꝛ gaudiū ꝛ tristicia sunt oꝑationes interiores materie: tā actiue q̄3 passiue p̄uenientes ab aīa ꝛ p̄n^m tristitie vel gaudij ē ab obiecto ꝯueniente vel disconueniente. p̄n^m aūt textionis vel edificationis ē per se p̄ncipal'r ab artifice: per se aūt ꝛ primo ab arte. ¶ Ad 2^m dr̄ q̄ l3 aia per se moueat mēbra: ꝛ mēbra per se moueant ligna vel lapides: nullū tn̄ isto℞ per se agit domū vel edificationē: sed solū edificator vel ars edificatiua: ꝛ nō sequit̄. edificatio nō pōt p̄uenire nisi per motū mēbro℞: ergo mēbra per se agūt domū vel edificationē: sic non sequit̄: illuminatio domus vndiq̄ clause: nō pōt p̄uenire nisi per apertionē ianue vel fenestre: ergo talis aptio est cā illuminationis domus. Mot⁹ eni mēbro℞ ē nālis: ꝛ edificatio artificialis. ¶ T. c. 64.

¶ Hoc aūt nō tanq̄3 motu in illa existente: s3 aliquando q̄dē vsq̄ ad illā: aliq̄n aūt ab illa: vt sensus q̄dē ab his: reminiscētia vero ab illa ad mot⁹ q̄ sunt in sensibilib⁹ organis aut q̄etes.

¶ Tertia responsio est ista: q̄ l3 aīa moueat̄ ꝛ patiat̄ istis passionibus. nullus tn̄ motus ē in aīa: q2 omnis motus aie. aut est ad illam: aut est ab illa. ꝛ dr̄ mot⁹ anime eē ad illam: q̄ fit a sensibilibus in sensu: vt multiplicatio spēℽ que fiunt ab obo: ꝛ terminant̄ in sensu: motus aūt est ab aīa qui cāt̄ur ab illa: ꝛ terminat̄ ad spēs sensibiliū obo℞: siue ille spēs dicant̄ motus: siue quietes: ꝛ ille est motus reminiscentie: quo aia memorat̄. ꝛ venit in noticiā alic⁹ absentis: ꝛ ita habet̄ q̄ ois motus aīe est ad illam vel ab illa. Sed ois motus iā dict⁹ fūdat̄ in organo ꝛ non in aīa. ergo nullus motus aīe fundat̄ in aīa. L. e. li. (Hoc aūt nō tāq̄3 motu in illa) .i. nulla tali passione mouet̄ aīa tanq̄3 motu (existe) in illa. (sed aliq̄n q̄dē vsq̄ ad illā) ē mot⁹ aīe. scilicet multiplicatio spē℞ (aliq̄n q̄dē ab illa: vt sensus q̄dem ab his) mouet̄. s. ab obis (reminiscentia vero ab illa ad motus qui sunt in sensibilib⁹ organis aut q̄etes) spēs fantasticas vocat Ar. mot⁹ aut q̄etes q̄n p̄mo multiplicant̄ dicunt̄ mot⁹: ꝛ q̄n resident dicunt̄ q̄etes. ¶ Cōtra istā rōnē arguit̄ sic: ois denominatio potius d3 poni in eo qd̄ denominat q̄3 in eo q̄ nō denoīat. S3 h⁹ passiones denomināt aīam ꝛ nō corpus: q2 nō dicim⁹ aliquo corpus irasci vel gaudere; sed bene aīam: igit̄ tales passiones sunt subiectiue poti⁹ in aīa q̄3 in corpore. ¶ Ite3 phs. in prologo posuit q̄ acc^m aīe: q̄dam sunt illi p̄pria: ꝛ quedam cōia: vbi exēplificat cōmentator de ira ꝛ mansuetudine: que toti cōposito cōpetunt: ita q̄ ira et mansuetudo nō solū sunt subiectiue in corpore: sed ēt in anima. ¶ Ad p̄mū dr̄ q̄ ira gaudiū: ꝛ cetere passiones pn̄t dupliciter sumi. s. māl'r ꝛ formal'r. Ira māl'r sumpta: est accensio seu ebullitio sanguinis circa cor. ꝛ formal'r vitalis est passio īmediate consurgens ex ebullitione sanguinis in corde. eodē mō gaudiū sumptū māl'r: ē dilatatio cordis p̄pter spem. sed formal'r est passio vitalis īmediate cōsurgēs ex dilatatiōe cordis p̄pter spem: ꝛ ita de alijs dicatur suo mō. cōcedat̄ ergo oēs istas passiōes māl'r sumptas esse in corpore. ꝛ nō in aīa: q2 alteratiōes p̄prie dicte ꝛ motus locales: nō sunt subiectiue in aīa: sed in corpore passiones aūt formal'r sumpte: sunt in anima: de quibus nō facit mentionē Ar. in hac tertia responsione: q2 antiqui passiones formal'r sumptas distinguere nescierūt: ꝛ a passionib⁹ māl'r sumptis. ¶ Ad 2^m respondet̄ q̄ passionū: quedā cōpetūt soli corpori: vt ebullitio sanguinis in corde: ꝛ euaporatio fellis: aut dilatatio: vel constrictio cordis: quedā cōpetūt soli aīe: vt gaudiu3: tristitia: ira: ꝛ cōfidētia p̄uenientia solū ex discursu itellect⁹ vel rōnis: aut aliunde ex placentia vel displicentia p̄ueniente ab obiecto ite⁹ aut volūtatis. dicim⁹. n. spūs beatos habere gaudiū ꝛ leticiā: ꝛ spūs dānatos habere tristitiā: ꝛ irā: existētes aūt in purgatorio spe3 ꝛ ꝯfidentiā. alie aūt passiones cōpetūt subiectiue īdifferenter aīe ꝛ corpori: vt gaudiū ira spes: ꝛ ꝯsīlia. al's. ꝯfidētia. p̄udētia ex appetitu sēsitiuo ꝛ talia accidentia voluit Ar. esse communia toti cōposito. ¶ Textus cōmenti. 65.

¶ Intellectus aūt videt̄ in fieri substātia q̄dam exn̄s ꝛ nō corrūpi. Maxime aūt corrūpet̄ vtiq̄ ab ea que est in senio debilitate. Nūc aūt fortassis queādmodū in sensitiuis accidit. Si eni3 accipiat senior oculum iuuenē videbit vtiq̄ sicut ꝛ iuuenis. Quare seniu3 non est in sustinēdo aliquid animam: sed in quo: sicut in ebrietatibus ꝛ infirmitatibus.

¶ Quarta rn̄sio ē ista: q̄ mot⁹ ꝛ passiōes sūt ī aīa ꝛ ī corpe cōiter seu in organo: p̄ncipali⁹ tn̄ in organo q̄3 in aīa. iō si aīa mouet̄ h⁹ motib⁹ ꝛ passionib⁹: mouet̄ p accñs: q̄ aūt isti mot⁹ ꝛ passiōes p̄ncipali⁹ sint ī organo q̄3 in aia arguitur: ex eo q̄ hec nō debilitant̄ p debilitationē aīe: sed organi: cū inte⁹ sit icorruptibilis ꝛ ipassibilis. si. n. eēt passibilis: hoc eēt ex senio f3 hoc nō. q2 si senex accipet oculū iuuenis videret sic ꝛ iuuenis: ḡ tales debilitationes non sunt ex eo q̄ sustineat ꝛ p se patiat̄ aīa: s3 quia sustiet vel patit̄ ip3 corp⁹: idē oñdet̄ i ebrietate ꝛ īfirmitate: nā cu3 aliq̄s ebri⁹ ē: vr̄ oīno vsū rōnis amisisse: cū āt ab ebrietate absolut⁹ fuit rōcinat̄ vt p̄ius: ꝛ h̄ ē signū q̄ passio ebrietatis principal'r fūdabat̄ in corpore. Sil'r īfirm⁹ optimū h3 vsū rōnis ꝛ ū potentia3 nālē ad agēdū: ꝛ si ē frenetic⁹ p⁹ frenesi3 loq̄t̄ f3 dictamē recte rōnis: qd̄ nō ꝯtigeret nisi passio illa p̄ncipali⁹ fūdaret̄ in corpe: p̄portiōabil'r dicatur q̄ cū gaudet vel tristat̄ hō nō recipit p̄ncipali⁹ pas/

T. c. 63.

T. c. 64.

t. z. c. iz.

siones aĩa: sed corp⁹. ideo per accidẽs rõne corporis: ꝛ nõ per se mouetur anima. L.c.li. (Intellectus aũt videt̃ in fieri substantia quedam existens ĩpossibilis corrũpi) nã si corrumperetur (maxime aũt corrumperet̃ vtiqȝ ab ea que est in senio debilitate: nũc aũt forte queadmoduȝ in sensitiuis accidit) dicendo ꝙ sicut sensus debilitat̃ ex senio: ita aĩa. sed hoc nõ est verũ (si. n. accipiat senior oculũ iuuenis videbit vtiqȝ sicut ꝛ iuuenis: q̃re seniũ non est in sustinendo aliquid. Animã). s. pncipalr̃ (sed) corpus vel organũ (in quo) est aĩa (sicut ꝛ in ĩfirmitatib⁹. ꝛ ebreitatibus) contingit. ¶ Notandũ ꝙ sicut formaꝝ intentionaliũ existentiũ in corpore ꝛ in aĩa q̃dã sunt pncipali⁹ in corpore q̃ȝ in aĩa: vt species sensibiles: ꝛ quedã pncipali⁹ in corpore. q̃ȝ in aĩa. vt sensationes: vt videbit̃ scdo hui⁹. ita passiões aĩe dato ꝙ cõiter fundent̃ in corpore ꝛ ĩ aĩa q̃dã pncipalr̃ fundant̃ in corpore. vt ira tristitia gaudiuȝ mãlr̃ sumpta. Quedã autẽ fundant̃ in aĩa: vt ira tristitia gaudiũ formalr̃ sumpta. dicunt̃. n. passiones aĩe ꝛ nõ corporum. Jõ hec quarta responsio nõ est de ĩtentione Arꝫ. qꝛ mot⁹ passionũ ponit phs in corpore. ꝛ non in aĩa passiones autẽ ponit pncipali⁹ in aĩa q̃ȝ in corpore. iõ debilitas taliũ passionũ ꝓuenit ex debilitate corporis tanq̃ȝ instrũ ad hoc necessario requisiti. Hec tñ responsio fuit sufficiens ad argumẽtũ iuxta intentionẽ antiquoꝝ di. omnem passionẽ tã corporalem q̃ȝ spũalẽ q̃ȝ ẽt ĩtentionalẽ ponendam in corpore. ꝛ in aĩa pncipalius fundari in corpore q̃ȝ in anima. Has ergo q̃tuor responsiones nõ dedit phs ex ꝓpria intentione. sed sñm diuersas imaginationes. qbus poterat ar^m illud solui. ¶ Textus cõmenti. 66.

¶ Intelligere aũt ꝛ cõsiderare marcescunt alio quodã interi⁹ corrupto. Ipsuȝ aũt ĩpassibile ẽ.

¶ Ex ista q̃rta responsione Arꝫ. infert q̃tuor cor^a. Quorũ pmũ ẽ istud: lȝ intellect⁹ sit ĩcorruptibilis tñ intellectio ꝛ cõsideratio aliq̃n corrũpunt̃: pꝫ. quoniã iste pncipalius sunt in organo q̃ȝ in ĩtellectu nõ organũ aliquando corrumpit̃. L.c.li. (Intelligere ãt ꝛ ↄ̃siderare marcescũt). i. corrumpunt̃ (alio quodã ĩteri⁹ corrupto). s. organo (ipȝ aũt) intellr̃e (ĩpolẽ est) corrũpi. ¶ Tex. cõmenti. 66.

¶ Intelligere aũt aut amare ꝛ odire nõ sunt illi⁹ passiões: sȝ h⁹ hñtis illud ṽȝ ꝙ illõ hȝ.

¶ Secũdũ cor^m ĩtelligere amare odire nõ sunt pncipalr̃ passiones anime. sed organi in quo est aĩa: qꝛ si eẽnt pncipalr̃ aĩe nõ corrũperent̃ corrupto organo: L.c.li. (Intelligere ãi aut amare aut odire nõ sũt illi⁹ passiones). s. aĩe pncipalr̃ (sȝ h⁹). s. corpis vel organi (hñtis illuȝ) vide lȝ ĩtellectũ (secũdũ ꝙ illum hȝ.) ¶ Tex. ↄmẽti. 66.

¶ Quare ꝛ hoc corrupto: neqȝ memorat̃: neqȝ amat. Non. n. illius erant sed cõis: quod qdẽ destructuȝ est. Intellectus aũt fortassis diuinũ aliquid ꝛ impassibile est.

¶ Tertiũ cor^m. si inte⁹ separaret̃ a corpore. nõ memorare tur nec amaret nec intelligeret: qꝛ isti actus lȝ sint cões aĩe ꝛ corpori: sunt tñ pncipalius corpori q̃ȝ aĩe. iõ corrupto corpore corrũpunt̃ isti actus: lȝ forte maneat aĩa: qꝛ ite⁹ ponit̃ qd diuinũ ĩgenerabile ꝛ ĩcorruptibile. L.c.li. (Quare ꝛ hoc corrupto). s. corpore. (nec memorat̃ nec amat) aĩa (nõ. n. illi⁹). s. aĩe (erãt) pncipalr̃ isti act⁹. (Sȝ cõis) erat quilibet istoꝝ actus aĩe ꝛ corpori: lȝ essent pncipalr̃ corpori (qđ qdẽ destructũ est: inte⁹ aũt fortassis cũ sit qd diuinũ ĩpolẽ est corrũpi) dr̃ fortassis: qꝛ nõdũ claꝝ est ipsum esse eternũ. ¶ Textus cõmenti. 66.

¶ Quod quidẽ igitur nõ possibile moueri aĩaȝ manifestũ est ex his. Si aũt penitus non mouetur: manifestũ q̃m neqȝ a seipsa.

¶ Quartũ cor^m. sic aĩa nõ põt per se moueri. ita nõ est per se mobilis a seipsa. qꝛ aut nullus motus est in ipsa. aut si est in ea: pncipalius tñ est in corpore. L.c.li. (Qđ qdẽ non possibile est moueri animã manifestũ est ex his: si aũt penitus nõ mouet̃) ex se (manifestuȝ) ẽ (q̃m neqȝ a seipsa) est ipsa mobilis per se. ¶ Notandũ ꝙ q̃uis antiqui posuissent inte^m siue intellectionẽ ꝛ volitionẽ cõpetere corpori passiue: hoc tñ est cõtra intentionem Arꝫ. secũdo h⁹ ꝛ in prologo. Ubi dixit quasdaȝ passiones esse ꝓprias. s. ĩtelligere ꝛ velle. vñ nulla. opatio cõpetit passiue corpori nisi hẽat q̃ndã mãlitatẽ: iuxta illud Arꝫ. scdo h⁹. oẽ qđ recipitur in aliquo: recipit̃ sȝ modũ rei recipiẽtis. Sed intellectio ꝛ volitio. nullã hñt mãlitatem: cũ sint actus potentiaꝝ abstractaꝝ. s. ĩte⁹ ꝛ volũtatis per phȝ. ꝛ Cõmen. tertio huius. igitur passiue nõ possunt cõpetere corpori. ¶ Sed ↄ. ira passiue cõpetit corpi: qꝛ ad illaȝ necessario exigit̃ motus corporalis. s. accẽsio sanguinis: Silr̃ ad intellectionẽ necessario exigit̃ mot⁹ corporis. s. ipsoꝝ organoꝝ potẽtiaꝝ interioꝝ ꝛ exterioꝝ vt patebit tertio hui⁹. g ꝛc. ¶ Itẽ amor ꝛ odiũ passiue cõpetũt corpi. vt determinatũ ẽ ex ĩtẽtiõe Arꝫ. Sȝ oĩs volitio ẽ qdã amor ꝛ q̃dã cõplacentia: sic oĩs volitio ẽ q̃dã odiũ ꝛ quedã displicẽtia: ergo ꝛc. ¶ Ad pmũ dr̃ ꝙ nõ ẽ silitudo: qꝛ motus pcedẽs irã est mot⁹ realis ꝓpria virtute effectiue cõcurrens ad generationẽ ire: mot⁹ aũt ꝓueniens ĩtellectionẽ ẽ motus intentionalis: nõ ꝓpria virtute: sed ĩtellectus agẽtis effectiue concurrens ad actũ ĩtellectiõis. ¶ Ad secũduȝ rñdetur ꝙ nõ oĩs amor est volitio: sicut nõ oẽ odiũ ẽ nolitio. nã duplex est amor: vn⁹ in sensu: ꝛ vn⁹ in volũtate. Sȝ nõ est nisi vna volitio supple vni⁹ generis: ꝛ vna volitio: sicut vna intellectio: ita ꝙ nõ dant̃ volitiones diuersarũ speꝝ al̃ potẽtiaruȝ, sicut amoris: odij: gaudij. Et tristicie. Uñ dcm̃ ẽ: q̃re ꝛc. ¶ Textus cõmenti. 67.

Multũ aũt his q̃ dicta sũt irrõnabili⁹ dicere aĩaȝ eẽ nũeꝝ mouẽtẽ seipȝ. Insũt. n. his polia. Prio qdẽ ex ĩpo moueri accñtia: ꝓpria ãt ex eo ꝙ dicũt ĩpaȝ eẽ numerũ. Quõ. n. opȝ intelligere vnitatẽ motã: ꝛ a quo: ꝛ q̃lio imptibilẽ ꝛ indifferentẽ existẽȝ. Si naqȝ est motiua ꝛ mobil̃ differre opȝ.

¶ Istud est 3^m caplm̃ huius secundi tractatus pmi de aĩa in quo Arꝫ. reprobat opionẽ zenocratis ꝛ quorũdã alioꝝ phoꝝ postq̃ȝ reprobauit opiones Democriti Platonis ꝛ ꝛ Emp. Dixit eni ꝣenocrates ꝙ aĩa ẽ nũerus seipsam mouens. Hec. n. opio est alijs irrõnabilior ꝓpter multa ĩcõueniẽtia q̃ sequnt̃: p eni sequunt̃ ĩcõueniẽtia cõia adducta ↄ̃ alios antiquos ĩ eo ꝙ dicit aĩam seipsam mouere. Scdo sequnt̃ ĩcõuenientia ꝓpria in eo ꝙ dicit aĩaȝ esse nũerũ: ĩcõueniẽtia cõia supi⁹ adducta sunt: iõ phs dimissis illis ꝓcedit ad ꝓpria: formãdo. 8. rõnes ↄ̃ hãc opionẽ. Prima rõ. oĩs nũer⁹ ↄ̃stat ex vnitatibus: sed p te aĩa ẽ nũerus mouẽs seipsuȝ: g aĩa ẽ vnitates mouẽtes seipsas. Sȝ oẽ mouẽs seipȝ diuidit̃ ĩ duas ptes: q̃rũ vna ẽ mouẽs ꝛ alia mota. 8⁹ physicoꝝ. igit̃ vnitas ẽ diuisibilis ĩ duas medietates: quaꝝ vna ẽ mouens ꝛ alia mota. qđ ẽ ĩpolẽ: qꝛ illud qđ ẽ oĩno ĩpartibile ꝛ indifferens nõ põt intelligi ꝙ hẽat multitudinẽ ptiũ: q̃rũ vna moueat ꝛ alia moueat̃. L.c.li. (Multũ ãt his q̃ dicta sunt irrõnabilius ẽ dicere aĩaȝ eẽ nũerũ mouẽtẽ seipsuȝ. ĩsunt. n. his) sic dicẽtib⁹ (plura ĩpossibilia: p q̃dã ex ipso moueri) sequũt̃ ĩpossibilia cõia

T.cõ.r.
T.cõ.i.r.
t.t.c.50.
T.c.39.
T.c.4:

bis ⁊ alijs (accñtia. pp̄ria aūt) īpossibilia (ex eo q̄ dicūt animā esse numerū.) p° rō: q̄uo.n. oꝫ intelligere vnitatē motā: ⁊ a quo: ⁊ q̄uo īpartibilē ⁊ indifferentem exñteꝫ: sī nāqꝫ est motiua ⁊ mobilis) aliqua vnitas: opꝫ in illa assignare multitudinē ptiū quaꝝ vna ab alia (differre vꝫ.) ¶ Notanduꝫ q̄ si aliqd mouet seipsum illud agit in seipso ⁊ patitur a seipso. ſm ergo q̄ agit: sic est in actu: ⁊ ſꝫ q̄ patit̄ est in po^a. 3. physicoꝝ. Et q2 nō est possibile ideꝫ ſm idem esse in actu ⁊ in po^a. omne mouens seipsuꝫ opꝫ esse diuisibile in talia duo: quorum vnum dicat actum: respectu cui° cōpetat ei mouere ⁊ agere: ⁊ aliud dicat potentiam: respectu cuius cōpetat ei pati ⁊ moueri: sed vnitas est simpl'r indiuisibilis: ergo seipsaꝫ mouere nō pōt.

[Te.c.17.]

¶ Ex isto seqtur q̄ nihil mouet seipsum p̄mo: naꝫ sicut nihil est in seipso p̄mo ⁊ ſm se totū. per Ar. 4. physicoꝝ: ſꝫ rōne diuersaꝝ ptium: sic nihil mouet̄ a seipso primo: ⁊ ſm se totuꝫ. sed illud est rōne diuersaꝝ ptiū. Unde sicut aggregatū ex vegete ⁊ vino ſm se totū non est continēs ⁊ contentū: ſꝫ totuꝫ rōne vini hꝫ rōneꝫ ꝯtenti: ⁊ idē rōne vegetis hꝫ rōneꝫ ꝯtinentis: sic nullum mobile mouet seipsuꝫ ſꝫ se totū: ſꝫ necessario p̄supponit duas ptes. quarū vna mouet: ⁊ alia mouet̄. Si.n. aīal mouet seipm: ⁊ mouet̄ a seipso: hoc est rōne diuersaꝝ ptium: nam rōne aīe mouet seipsum: ⁊ rōne corporis mouet̄ a seipso. Contra: aīa seu forma subalis eī mouet seipsam: ⁊ tamen non diuiditur in duas tales ptes: ergo: ꝫ ꝯña cuꝫ minori: ⁊ maior argui̇t̄. Si talis forma mouet̄ ab aliquo: ergo a materia, q̄ est altera ps cōpositi: vel ab illo ꝯposito: non p^m: q2 materia nullius est actiuitatis: nec 2^m: q2 compositū p̄supponit motū forme ⁊ materie. ¶ Rñdetur q̄ aliqd dr̄ seipm mouere dupl'r: per se: ⁊ per accidens. Illud mouet seipsuꝫ per se: qd̄ hꝫ ptes primo mouentes: ⁊ sic cōpositū mouet seipsū: illud mouet seipsuꝫ per accñs: q̄ mouet aliud: ad cuius motū mouetur: ⁊ sic aīa siue alia forma cōpositi naturalis mouet seipsꝫ: eo modo quo nauta mouendo nauē mouet seipsum. Ar. antē loqtur de eo qd̄ mouet seipsum per se: intelligens omne tale hr̄e ptes primo motā. ⁊ partē p̄mo mouētes. ¶ Tex. ꝯmenti. 69.

[Te.c.25.]

¶ **Amplius aūt qui dicunt lineā motā facere planum: punctū aūt lineā: ⁊ vnitatū motus linee erunt. Punctus. n. est vnitas positioneꝫ hñs. Numerus aūt aīe iaꝫ alicubi est ⁊ pōneꝫ hꝫ.**

¶ Scḋa ratio. per istos pūtos causat motus lineā: ⁊ linea mota cāt superficiem: ſꝫ aīa est vnitates mouentes seipsas si est numerus mouens seipsum: ergo vnitates anime in suo motu ꝯstituunt lineaꝫ: cū sint indiuisibiles: ⁊ indiuisibiliter moueant̄: sed nihil in suo motu constituit lineā nisi puntus: ergo vnitates anime sunt pūta: tunc sic: vnitates anime sunt pūta: ⁊ quilibet puntus hꝫ situm ⁊ positionem: ergo vnitates hn̄t situm ⁊ positionē: ⁊ ꝯñter numerus qui est anima: ꝯñs falsum: q2 nō vr̄ in quo situ sit numerus anime intellectiue: ⁊ quis positionem habeat. Le. li. (Amplius aūt qui dicunt lineā motam planū). i. superficiē (facere: puntū aūt lineaꝫ.) seqtur q̄ (vnitatū motus linee erunt constitutiui: puntus enim vnitas est hñs positionē.) vt seqtur ex hac opinione: qd̄ est falsum: (Numerus aūt) aīe (iaꝫ alicubi est: ⁊) quā (pōneꝫ hꝫ.) quasi dicat nullaꝫ: hic loqtur īterrogatiue. ¶ Notandū primo q̄ antiqui vt dicebat̄ in p̄ncipio ꝓlogi loquentes de aīa: solū de humana aīa videbant̄ intendere: ⁊ q2 anime humane ſm phm potissime repugnat esse qd locale: ⁊ hr̄e positionē: vel situꝫ: ideo maxime repugnat aīe esse puntuales vnitates. Et loqtur hic Ar. de eo qd̄ est in loco vel in situ per se: q2 per accñs nō est incōueniēs: vt hr̄. 4° physi. ¶ No^m 2° q̄ puntus de nā sua est copulatiuus partiū ꝯtinui: ⁊ quū partes ꝯtinui necessario hn̄t ordineꝫ in toto ⁊ in loco: ideo puntus per se dicit situm ⁊ pōnem. Unitas aūt est simpl'r indiuisibilis: nō copulatiua ptiuꝫ alicuius vel aliquoꝝ: ideo nō dicit situm vel positioneꝫ: ⁊ ꝯñter nec intellectus humanus pp̄ suaꝫ indiuisibilitatem non potentē copulare ptes ꝯtinui. ¶ Tertio no^m q̄ si puntus mouet̄: necessario describit aliqd̄ spatiuꝫ: non spatiū corporale vel supficiale pp̄ suaꝫ indiuisibilitateꝫ ſm oēm dimensionē: ergo describit spatiū lineale. Sꝫ si linea mouet̄ non ſm aliquē puntoꝝ extremorū: ſꝫ ſm q̄ est linea: sic describit spatiū supficiale hñs longitudinē ⁊ latitudinē. Supficies aūt mota ſm q̄ huius describit spaciū corpale ſm trinā dimēsionē. s. longitudinē latitudineꝫ ⁊ p̄funditatē. Si ergo aīa essꝫ puntus necessario possꝫ describere lineā: qd̄ ē ipole. ¶ Tex. ꝯmēti. 68.

¶ **Amplius aūt a numero si auferat qs numerum aut vnitateꝫ: relinquitur alius numerus. Plante aūt ⁊ animaliuꝫ multa diuisa viuunt: ⁊ videntur eandem animaꝫ habere.**

¶ Tertia rō. si aīa est numerus: opꝫ q̄ sequat̄ passionē ⁊ naturā numeri. Sꝫ per additionē aut subtractionē vnitatis aut numeri a nūero resultat alia spēs numeri: q2 binarius: ternarius: ⁊ quaternarius non pn̄t esse eiusdem spēi: ergo per additionē vel subtractiōeꝫ alicuius ab aīa constituet̄ alia spēs aīe. Sꝫ hoc est falsuꝫ: videmus. n. in decisionibus plantaꝝ ⁊ aīaliuꝫ anulosoꝝ: q2 decisa ⁊ diuisa viuunt. ⁊ hn̄t eandē spēꝫ. Le. li. (Amplius aūt a numero si auferat aliqs numerū aut vnitatē relinqt̄ alius numerus: plante aūt ⁊ aīaliuꝫ multa diuisa viuunt: ⁊ videntur eādē hr̄e aīaꝫ spē.) ¶ Notandū ſm phm. 8. methaphi. q̄ spēs sunt sicut numeri: ſꝫ per additionē vel subtractionem essentialis pfectionis resultat alia spēs: vt si ab hoīe subtraheret̄ rōnalitas: ⁊ illa adderet̄ equo: ergo eodē modo si a numero subtraheret̄ vnitas vl̄ adderet̄: necessario resultaret alia spēs nūeri. ¶ Cōtra. oēs vnitates sunt eiusdeꝫ spēi. Sꝫ oēs numeri sunt oēs vnitates: ergo oēs numeri sunt eiusdē spēi. pꝫ ꝯña cū maiori: ⁊ minor ē clara: q2 binari° est due vnitates: ⁊ ternarius tres vnitates: ⁊ sic de alijs. ¶ Itē duo hoīes ⁊ tres hoīes sūt eiusdē spēi. Sed binarius duoꝝ hoīuꝫ est duo hoīes: ⁊ ternari° 3^m hoīum est tres hoīes: ergo binarius duoꝝ hoīum ⁊ ternarius 3^m hoīum sunt eiusdeꝫ spēi. ¶ Dōm q̄ sumendo vnitatē trāscēdēter: sic nō oēs vnitates sunt eiusdē spēi: q2 vnitas hoīs ⁊ vnitas equi nō sunt eiusdem spēi. sed loquēdo de vnitate vt est p̄ncipiū numeri: ⁊ de numero vt est q̄ntitas discreta: sic ꝯcedo oēs vnitates esse eiusdem spēi: ⁊ nego aliquē numerū esse vnitates suas: sed resultat ex suis vnitatib° tāq̄ꝫ ex subo: certū est. n. q̄ oēs linee sunt eiusdē spēi: ⁊ tn̄ ex tribus lineis fit triangulus: ⁊ ex q̄ttuor lineis fit quadrāgulus alterius spēi a triangulo: Ita oēs vnitates sunt eiusdē spēi: Et tn̄ ex duabus vnitatibus fit binarius alterius spēi a ternario: q fit ex tribus vnitatibus. Cōsequēter ꝯcedo q̄ duo hoīes ⁊ tres hoīes sunt eiusdē spēi: sicut homo albus ⁊ hō niger: non tn̄ sunt eiusdē spēi binarius duoꝝ hoīum: ⁊ ternarius 3^m hoīuꝫ: sic nec albedo ⁊ nigredo sunt eiusdē spēi. Iteꝫ duo hoīes ⁊ duo equi sunt diuersaꝝ spēꝝ: sic hō albus: ⁊ equus alb° ⁊ tn̄ binarius duoꝝ hoīum ⁊ binarius duoꝝ equoꝝ sunt eiusdem speciei: sicut albedines illorum: dicit enim phs quarto physicorum. q̄ idem est numerus. x. hominum ⁊ x. lapidum. ¶ Textus cōmenti 69.

[T.c.10.]

[T.c.llo.]

¶ **Videbitur aūt vtiqꝫ nihil differre dicere vnitates aut corpora pua. Et nāqꝫ ex Democriti**

sperís ſi fiant pūcta: maneat aūt ſolū quātitas erit aliquid in ipſo hoc qdem mouēs: illud aūt qđ mouetur ſicut in ꝯtinuo. Nō. n. ꝑpter hoc qđ eſt magnitudine differre: aut paruitate accidit qđ dictū eſt. Sed qꝛ quātū. Unde neceſſe eſt aliqđ eſſe motiuū vnitatum. Si aūt in aīali qđ mouens aīa: ⁊ in numero. Quare nō mouens ⁊ qđ mouet̄ eſt aīa. Sꝫ mouēs ſolū.

¶ Quarta rō̄ inter hanc opionem ⁊ opionem democriti nulla eſt dr̄ia: niſi ꝙ democritus ponebat aīaꝫ punta ſub aliqua q̄titate: ⁊ hec opinio dicit aīaꝫ eſſe vnitates. Tūc arguit̄ ſic: nō eſt poſſibile puntū mouere ſeipm̄ quin ſm̄ aliquid moueat ⁊ ſm̄ aliquid moueat̄: ſicut cōiter ꝯtigit de omni ꝯtinuo moto. Nam paruitas ⁊ magnitudo non ponit dr̄iaꝫ in mouētibus ſeipa: ſic ꝙ magnū nō moueat ſeipm̄: ſed bene puū: imo ꝯtinuum: ⁊ q̄tum ponit dr̄iam in motu: ſic ꝙ q̄tuꝫ eſt mobile: ⁊ illud ꝙ nō eſt q̄tuꝫ nō eſt mobile ſaltē per ſe. Si ergo vnitates ꝯſtituentes aīaꝫ ſunt mobiles per ſe: ergo habent aliqđ quod mouet: ⁊ aliquid quod mouet̄. tenet ꝯſeq̄ntia: qꝛ ſi ſunt mobiles per ſe: ſunt quante: nō ergo ipſe vnitates vel ipſe numerus ē anima. Sed oīa eſt illud qđ mouet illos. ⁊ per ꝯn̄s in animali illđ qđ mouet animal eſt anima: ⁊ in numero pariformiter illud quod mouet numeꝝ eſt aīa: ergo aīa non eſt illud quod mouet̄: ſed illud quod mouet. Lege līaꝫ. (Uidebit̄ aūt vtiqꝫ nihil differre dicere vnitates:) vt ꝫenocrates. (Aut corpa parua) vt Democrit⁹. (Et nāqꝫ) quidem (ex Democriti ſperis ſi fiant punta: ſolū aūt maneat q̄titas: erit aliquid in ipſo) punto (hoc qdē mouēs: illud aūt quod mouet̄: ſicut in continuo) cuius vna pars mouet ⁊ alio mouet̄: (non enī ꝑpter hoc ꝙ eſt) id eſt cōtingit (magnitudine differre aut paruitate: accidit ꝙ dictum eſt) .ſ. mouēs differre a mobili: (ſed qꝛ q̄tum eſt) vnū ⁊ nō aliud. (Unde neceſſe eſt aliqđ eſſe motiuū vnitatū: ſi aūt in animali) quod (mouēs) eſt dicit̄ eſſe (aīa: ⁊) vt in (numero) ſilr̄ qdē mouet eſt aīa: (quare non mouens ⁊ qđ mouet̄ eſt aīa: ſed mouēs ſolū.) ¶ Notādū ꝙ eſt dr̄ia inter punctū mathematicū ⁊ nālēꝫ: qꝛ puntus mathematicus eſt entitas in ꝯtinuo nō hn̄s ꝑtēꝫ: ſed pūtus nālis eſt minimū nāle in ſpē aptū natum per ſe exiſtere eo mō quo Anaxa. ponebat minimā carneꝫ. p̊ phyſicoꝝ. Et ita loquit̄ Ar. de puntis cū dicit Democritū poſuiſſe athomos eſſe punta q̄ta: ideoqꝫ ait ꝙ q̄tūcūqꝫ corpora Democriti ponont̄ eſſe parua: nō eſt dr̄ia inter ſpas illas motas ex qbus cōponebat aīam Demo. ⁊ illas vnitates motas ex qbus ꝯponebat aīam ꝫenocrates. nā cuꝫ oē qđ mouet̄ ab alio moueat̄. 7. phyſicoꝝ: q̄tūcūqꝫ cor⁹ Democriti eſſent parua eo ipo ꝙ erant mobi⁹. erant q̄ta: ⁊ per ꝯn̄s nō mouebant̄ a ſe: ſꝫ ab alio: ergo illa corpa nō erāt aīa: ſꝫ illud qđ mouebat ea: ſic etiā vnitates q̄s ponebat ꝫenocrates eo ipo ꝙ erāt mobiles erāt q̄te: ⁊ per ꝯn̄s nō mouebant̄ a ſe: ſed ab alio: igit̄ oīa nō erat ille vnitates: vt dicebat ꝫenocrates: ſed erat illud qđ mouebat eas. nā ſicut oīa nō eſt aīal motū: ſed eſt illud qđ mouet ipm̄: ſic aīa nō eſt vnitates mote: nec nūerus motus: ſed magis ē illud qđ mouet illa. q̄re ⁊c̄. ¶ Dubitat̄. qꝛ nō videt̄ veꝝ ꝙ oē qđ mouet̄: moueat̄ ab alio: qꝛ aīa mouet̄ ⁊ non mouet̄ ab alio. qꝛ alr̄ ꝓcederet̄ in infinitū. Etiā volūtas mouetur: ⁊ nō mouet̄ ab alio: qꝛ alr̄ ipſa non eēt libera ī ſuis oppoſitōibus. ¶ Rn̄det̄ ꝙ aīa mouet̄ per accn̄s. Ar. aūt intēdit de oī eo qđ mouet̄ per ſe. loquēdo de motu ꝑprie dicto: ⁊ nō impꝛoꝑe ſūpto: cuiuſmōi eſt mot⁹ intētionalis aīe: vn̄ cōmētatoꝛ. 7. phyſicoꝝ dicit ꝙ demōſtratio Ar. ꝓcedit ſolū de motu locali: mō intelligere ⁊ velle nō ſūt motus ꝑprie dicti: hec tamen difficultas non eſt preſentis ſpeculationis. ¶ Textus cōmenti. 70. ⁊ 71.

T.c.69.

¶ Contingit aūt hanc vnitatē quodāmodo pūctum eſſe: opꝫ. n. quādaꝫ ineſſe ipſi differentiā ad alias. Puncti aūt vnici que vtiqꝫ differētia erit niſi poſitio. Si qdē igit̄ ſunt altere in corpe vnitates ⁊ pūcta. in eodem erūt vnitates: obtinebit enim locū puncti. Et tamen quid prohibet in eodem eſſe ſi duo ſunt ⁊ infinita: quoꝝ enim locus indiuiſibilis eſt ⁊ ipſa.

T.c.71.

¶ Si aūt in corpe pūcta nūerus aīe: aut ſiq corꝝ q̄ in corpe pūctoꝝ nūer⁹ aīa. Quare nō oīa hn̄t aīaꝫ corpa: pūcta. n. in oīb⁹ vident̄ eē infinita.

¶ Quinta rō: data hac opione ſeq̄t̄ vnitates aīe eſſe pūta: qꝛ vnitates aīe nō vident̄ differre a pūtis exiſtētibus in ꝯtinuo niſi per pōneꝫ: dicēdo ꝙ punta habēt pōneꝫ: ⁊ nō vnitates aīe. Sed hoc nō tollit denoīationē ſpecificā: qꝛ ꝑpter hoc ꝙ vnū hēat ſitū vel pōnem ⁊ nō aliud: nō ſeq̄tur qn ꝯueniāt in eadē denoīatione ſpecifica. Itē oē per ſe mobile hꝫ ſitū vel poſitionē: ſed vnitates aīe ſunt p ſe mobiles ſm̄ opioneꝫ: igit̄ vnitates aīe hn̄t ſitū vel pōnē: ⁊ ſunt indiuiſibiles: ergo pūta ſunt: qđ erat ꝓbandū: quo ꝯceſſo q̄rit̄ vtrū punta que ſūt aīe ſint eadē cū pūtis corpoꝛis: alia ergo cū in q̄libet pte corpis ſint pūta aīe: ſeq̄t̄ duo pūta ⁊ ꝯſequēter infinita eē in eodē loco ſimul. Nā illa quoꝝ locus eſt indiuiſibilis ⁊ ipa indiuiſibilia ſunt nō indigēt amplioꝛi loco. iō ſi duo indiuiſibilia ponūtur in eodē loco īdiuiſibili: ꝯſeq̄nter ibi infinita poterūt locari. Si aūt dr̄ ꝙ punta aīe ſunt eadē cū puntis corpis: ⁊ oē corpus hꝫ punta: ſeq̄t̄ oē corpus habere aīam: qđ ē falſum. Lege l̄i. (Cōtingit aūt quodā mō hanc vnitatē) ex qua ꝯſtituit̄ aīa (puntū eſſe: opꝫ. n. ipſi ineſſe q̄dā dr̄iam ad alias) pūtuales vnitates: (punti aūt ſolitorij) .i. abſolute ſumpti ſeu in corpe exiſtētis (que vtiqꝫ dr̄ia erit niſi poſitio:) ſꝫ hoc nō tollit qn pūta ſint vnitates. (Si qdē igit̄ ſunt altere in corpe vnitates) ab vnitatibus anime (⁊ pūta: in eodē erūt) corpe in quo (vnitates) aīe (obtinebit. n. locū puncti: ⁊ tn̄) ſi ita eſt (qd ꝓhibet in eodeꝫ) loco indiuiſibili (eſſe ſi due ſunt ⁊ īfinitas) vnitates pūctuales: (quoꝝ. n. locus indiuiſibilis eſt ⁊ ipſa) indiuiſibilia ſunt. (Si aūt in corpe punctis ⁊ numer⁹ aīe) ideꝫ ſunt: (aut ſi aliqua coꝝ q̄ in corpe ſunt pūctoꝝ numer⁹) ſūt qui ē (anima: q̄re non hn̄t oīa aīam corpa: pūcta. n. in oībus) corpoꝝ⁹ (videt̄ eē) multa ⁊ (infinita.) ¶ Notandū ꝙ ſicut pūctus pōt dici vnitas hn̄s poſitionē. ſic vnitas pōt dici pūctus ſolitarius ⁊ poſitiōe carēs: quare vnitates ꝯſtituētes aīam a punctis ſolitarijs. i. ab vnitatibus abſolute ſūptis ſola pōne differebāt: vn̄ pūctus eſt inſert⁹ ad vnitatē trāſcēdēteꝫ: igit̄ nō differt ab illā vnitate niſi p ꝯnotationē: qꝛ vnitas illa nō dicit pōneꝫ: punctus aūt dicit pōnem: iō pūcta ſunt vnitates: ⁊ vnitates ſunt pūcta. Loq̄ndo aūt de vnitate q̄ eſt p̄n̄ᵐ nūeri p̄dicamēti q̄titatis: ſic null⁹ punctus ē vnitas: qꝛ pūct⁹ ē ſimpliciter indiuiſibilis: vnitas aūt illa nō repit̄ niſi in cōtinuo. ſicut nec nūerus mathematic⁹ iuxta doctrinaꝫ Ar. di. 3°. phy. qꝛ numerus cauſat̄ ex diuiſiōe ꝯtinui.

T.c.68.

¶ Contro p̄dicta arguit̄ duo puncta eſſe ſimul: nō tn̄ infinita: qꝛ duo puncta ſunt īmediata: ergo ſunt ſimul: tꝫ ꝯſequentia per Ar. 5. phyſicoꝝ: ⁊ antecedens ꝓbat̄. nā ſupficies concaua lune ⁊ ꝯuexa ignis ſunt īmediate: igit̄ linee illaruꝫ ſupficieꝝ ſunt īmediate: ⁊ ꝯſeq̄nter duo puncta earū li

T.c.2⁶.

Cōm.p.

neaꝝ sunt imediata: sicut sphicũ tangens planũ tangit punctuz puncto: sed ea q̃ imediate seinuicem tangũt sũt imediata. 5. phyſicoꝝ. i. duo puncta sunt imediata. ¶ Dicendum ꝙ duo puncta sunt simul simultate imediatiõis: nõ aũt simultate adequatiõis: q2 inter ea nõ cadit mediũ: nõ tñ sunt in eodẽ loco adequato: cui⁹ oppõm sequebaꝝ ex opione ꝁenocratis: q2 si vnitas pũctualis ẽ per se mobil: ergo ipsa est ꝑ se in loco: ſ3 vnitas pũctualis aie ꝛ vnitas pũctualis corpis seinuicẽ penetrãt: sicut se penetrãt corpus ꝛ ai: ergo duo puncta sunt simul in eodẽ loco adeq̃to: qd erat ꝓbãdũ ꝯ ꝁenocratẽ. ¶ Tex. cõmẽti. 71. ꝛ 72.

T. c. 25.

¶ Amplius aũt quõ possibile ẽ separi pũcta ꝛ absolui a corpib⁹ nisi diuidanꝭ lineę in pũcta.

T. c. 72.

¶ Accidit aũt sicut diximus sic qdẽ idẽ dicere corpus quoddã subtiliũ ptiũ ipaȝ ponẽtib⁹. sic aũt sicut Democrit⁹ moueri dicit ab aia ꝓpriũ incõueniẽs. Si qdeȝ enĩ est aia in oĩ eo qd sentit corpe: necesse ẽ in eodẽ duo ẽẽ corpa. si corpus aliqd aia. Aliqꝫ aũt dicẽtib⁹ i vno pũcto pũcta multa: ꝛ oẽ corp⁹ aiam hr̃e: nisi qdã nũer⁹ differẽs fiat: ꝛ alius ab his q in corpe punctoꝝ.

¶ Sexta rõ: data hac põne sequiꝭ ꝙ duo corpa sunt sil: et seinuicẽ penetrãt: ꝯñs est ĩpossibile: ꝛ ꝓbatur ꝯña. pũcta nõ possunt separi a corpe: sed aia est vnitates pũtuales. ꝑ põnentẽ: igiꝭ aia est corpus: sed ipa est sil' cũ corpe actuato per ipaȝ: ꝛ ipm penetrat: ergo ꝛc. Prima pars antecedentis est mani⁹: q2 pũcta nõ possũt separi a lineis: nec lineę a sup̃ficiebus: nec sup̃ficies a corpibus: q2 ꝯtinuũ est diuisibile in infinitũ. 6. phyſicoꝝ. ergo pũcta nõ possunt separari a corporib⁹. ¶ Accidit. n. huic opioni incõueniẽs dictũ: qd etiã seqꝭ ex opione Democriti ꝛ alioꝝ di. aiam esse corpus subti͠ũ ptiũ. dixerũt. n. aiam esse vbicũqꝫ ẽ sensus: ꝛ illã esse cõpositã ex indiuisibilib⁹ spis: vt dixit Democritus. Aliꝭ aũt eam esse corp⁹ subti͠ũ ptiũ: cũ ergo seinuicẽ penetrẽt corpus in q̃ est sensus ꝛ aia: seqꝭ simultas ꝛ penetratio corpoꝝ. Idem etiã seqꝭ ex opione ꝁenocratis: ꝛ pter hoc seq̃baꝭ aliud incõueniẽs dictũ: qd non seq̃baꝭ ex opione Democriti ꝛ alioꝝ antiquoꝝ. s. plura puncta esse simul: ſ3 dn̄nt pũcta aie a pũctis corporis. Si aũt nõ differũt: seqꝭ in quolibet corpe esse aiam. Lege l'raȝ. (Amplius aũt quõ possibile est separi puncta ꝛ absolui a corpibus: siqdẽ nõ diuidanꝭ lineę in pũcta:) sed semꝑ in lineas: (accidit aũt sicut diximus) huic opioni (sic quidẽ idẽ dicere) cũ antiquis: (corp⁹ qddã subti͠ũ ptiũ ipsam) aiam (ponẽtibus: sic aũt) ꝛ iterꝝ habꝫ dicere ꝁenocrates (sicut Democritus moueri ab aia dicit) corpus vltra. s. (ꝓpriũ incõueniẽs) supra deductũ. (Siqdẽ. n. aia est in eo qd sentit corpe necesse est in eodeȝ duo esse corpa. Si corp⁹ aliqd aia est) vt posuerũt noisti: (numeꝝ aũt dicẽtibus) esse aiam pter illud incõueniẽs accidit. s. (in vno puncto pũcta multa.) si dn̄nt puncta aie a pũctis corpis: (ꝛ oẽ corpus aiam hr̃e: nisi qdã numerus) aie (differens fiat ꝛ alius ab his) vnitatibus (que in corpe punctorũ) sunt. ¶ Sꝫ dubitaꝭ: q2 qdlibet elemẽtũ est corp⁹. mõ elementa sunt simul ꝛ seinuicẽ penetrãt in mixto. Silr lapis ꝛ sua trina dimẽsio sunt simul: ꝛ sunt duo corpa: cum qdlibet istoꝝ sit lõgũ latũ ꝛ ꝓfundũ: albedo etiã ꝛ dulcedo in lacte sunt simul. ꝛ sũt duo corpa: q2 qdlibet istoruȝ hꝫ trinã dimẽsionẽ. ¶ Rñdeꝭ ꝙ nõ est incõueniẽs plura corpa seinuicẽ penetrare: ꝛ esse in eodẽ loco cõicantia in materia: mõ si elemẽta se penetrãt ĩ mixto: illa cõicãt ĩ materia: q2 eadẽ est mã oĩum elemẽtoꝝ mixti. Sed non

T. cõ. 3.

est possibile duo corpa nõ cõicantia ĩ materia esse sil: aut seinuicẽ penetrare: vt duo hoies: vl' duo lapides. ¶ Itẽ duo corpa seinuicem penetrãt quoꝝ vnũ est p̃dicamẽti sube: ꝛ aliud p̃dicamẽti q̃titatis: q2 materia ꝛ forma sũt simul: siue sit forma sub̃alis siue accidẽtalis. Sed bene est ĩpossibile duo corpora p̃dicamenti sube seinuiceȝ penetrare nõ cõicontia in materia: aut duo corpa p̃dicamẽti q̃titatis: siue cõicent: siue nõ cõicent ĩ mã: modo data opione ꝁenocratis aut Democriti duo corpa p̃dicamẽti q̃titatis seinuicem penetrãt. s. q̃titas corporis ꝛ q̃titas aie. Quaꝝ quelibet hꝫ trinã dimensiõeȝ: albedo aũt ꝛ nigredo nõ sunt corpa: q2 nõ p̃dicamẽti sube nec q̃titatis: sed sunt accidẽtia p̃dicamenti q̃litatis: nec seqꝭ. hec hñt trinã dimensiõem: ergo sũt corpora: ſ3 bene seqꝭ. ergo sũt corpa vel corporea. Ad hoc. n. ꝙ aliqd sit corp⁹ reqriꝭ ꝙ illud ꝑ se ꝯstet ex tribus dimensiõibus. vt q̃titas hñs lõgitudineȝ latitudinẽ ꝛ ꝓfunditateȝ: aut ꝙ ꝯstituatur ex materia ꝛ for͠a sub̃ali: vt cõpositũ p̃dicamenti sube: aut ꝙ cõponaꝭ ex mã ꝛ q̃titate 3ᵐ dimensionuȝ: ꝛ sic altera ps cõpositi dꝛ esse corpus. ¶ Textus cõmenti. 73.

¶ Acciditqꝫ aial moueri a numero: sicut ꝛ Democritũ diximus ipm mouere. Quid est eniȝ differre dicere speras puas: aut vnitates magnas: aut oĩno vnitates ferri. Vtrobiqꝫ eniȝ ẽ necesse moueri animal in eo ꝙ moueꝭ ipsi.

¶ Septima rõ: seqꝭ ex opione ꝁenocratis ꝙ aial non imediate moueꝭ ab aia: ꝯñs est falsum ꝛ ꝯtra oẽs opiones: ꝛ ꝓbaꝭ ꝯña. Nam sicut Democritus ponit aiaȝ componi ex indiuisibilibus speris: ita ꝁenocrates asserit illã cõponi ex indiuisibilibus vnitatibus seu punctis. Sꝫ Democritus ponit aial moueri per se: q2 spere indiuisibiles seipsas mouent ꝛ seipsas mouendo mouent aial. Igiꝭ ꝯsimiliter ꝁenocrates hꝫ ponere vnitates illas seipas mouere: ꝛ se mouẽdo mouere aial: nec est dn̄s dicere speras paruas ꝛ vnitates q̃titas: aut q̃scũqꝫ vnitates moueri. nã vtrobiqꝫ. s. in corpibus spicis ꝛ in vnitatibus necesse est ꝙ aial moueaꝭ ex eo ꝙ ipsa corpa spica seu puncta ꝛ vnitates moueꝭ. L. c. li. (Acciditqꝫ aial moueri a numero) oĩe sicut ꝛ sm (Democritũ diximus ipam mouere) corpus: (qd est. n. differre dicere speras puas aut vnitates magnas. i.) q̃tas (aut oĩno vnitates ferri). i. per se moueri vt dicit ꝁenocrates: aut speras puas etiaȝ per se moueri: vt dicebat Democritus: (vtrobiqꝫ. n.) taȝ ex parte vnitatuȝ q̃ ex pte speraꝝ (necesse est moueri al' in eo ꝙ moueꝭ ipse). s. spere vel vnitates. ¶ Notandũ ꝙ sicut mixtũ inanimatũ nõ dꝛ ĩmediate moueri a forma sua: ſ3 a forma elemẽti dominãtis ĩ eo: vt dꝛ p̃mo celi: ita al' sm opionem ꝁenocratis vel Demo. nõ dꝛ ĩmediate moueri ab aia: sed imediate ab his ex qbus componiꝭ aia: cũ illa siue sint spere siue vnitates p̃mo moueãt se ꝛ mouẽdo se moueant al: nec est cura si spere ponuntur indiuisibiles ꝛ vnitates q̃te diuisibiles vel indiuisibiles: q2 semꝑ seqꝭtur idẽ. vꝫ. ꝙ al' imediate mouetur ab his se mouẽtibus per se primo. Textus cõmenti. 74.

T. c. 7.

¶ Complectẽtibus igiꝭ in vnũ numeꝝ ꝛ motũ hec quidẽ accidũt ꝛ multa alia huiusmõi. Nõ enim solũ diffinitionẽ anime ĩpossibile est huiusmodi ẽẽ: ſ3 ꝛ accidẽs. Manifestũ aũt fiqs argumentauerit ex ratione hac aie passiões ꝛ opera reddere: vt cogitatiões: sensus: leticias: tristicias: ꝛ quecũqꝫ alia huiusmodi. Sicut. n.

dixim⁹ prius. neqꝫ diuinare facile est ex ipsis.

℄ Octaua rō. omnis diffō sufficiēter assignata nō solū ducit in cognitionē sube rei diffinite: imo etiā suoꝝ acciᵐ: sꝫ diffō ɉenocratis nō ducit ī cognitionē aīe: nec suoꝝ acciᵐ ergo ⁊c. tenet ɔña cū maioꝛ per Ar. 4. physicoꝝ. ⁊ pbaꝛ minoꝛ. nā diffiniēdo aīam dicit. aīa est numerus seipsū mouēs: nō cōplicando in siꝛ numeꝝ ⁊ motū que ponūtꝛ in diffinitiōe nō est possibile deuenire in cognitionē rōnalitatis aīe leticie vl' tristicie eius ac suaꝝ cogitationū: ⁊ nō solū nō est possibile vel facile venire in noticiā operationū aīe per illa: imo nec faciliter possum⁹ per illa aliqd vaticinari de passiōibus ⁊ opatiōibus aīe. Lege lrāz. (Complectētibus igiꝛ in vnū numeꝝ ⁊ motū: hec qdem accidūt incōueniētia) que dicta sunt: (⁊ multa alia hui⁹: nō solū enim diffinitionē aīe est īpossibile hoc eē) scꝫ numeꝝ mouentē seipm: qua cognoscaꝛ aīa: (sed ⁊ accidēs) anime p istā oīno nō cognosciꝛ. (Maniᵐ est aūt si qs argumētauerit ex rōne hac) scꝫ ex illa diffinitione (passiones ⁊ opa aīe reddere). i. assignare (vt cogitationes: sensus: leticias ⁊ tristicias: ⁊ quecūqꝫ alia hui⁹. sicut diximus pri⁹: neqꝫ diuinare facile ē ex ipsis.) ℄ Circa pdicta qritur vtrū numerus consteꝛ ex vnitatibus: ⁊ arguiꝛ ꝙ nō: nullū positiuū ɔstat ex aliquo puatiuo. Sed numer⁹ est quid positiuū: ⁊ vnitas puatiuū. ergo. maioꝛ est euidēs: ⁊ minoꝛ pbaꝛ ex Ar. ⁊ cōmentatore. 4. methaphysice ponit. n. ꝙ vnū ⁊ multa opponūtur puatiue: sed multa non possunt dicere puationē: ergo vnitas dicit puationē: minoꝛ declaraꝛ: nam multitudo est reductio ad actū: sed reducere mlta ad vnū est trāsitus de actu ad poᵃᵐ: sicut pꝫ in diuisione ɔtinui ptes. n. in toto sunt in po^a: ⁊ cum diuiduꝛ fiunt in actu. 7. ⁊. 9. methaphisice. Scdo illud ē formaliter puatiuū cuius formalis rō est puatiua: sed ratio vnitatis est puatiua: qꝛ indiuisio que est rō formalis vnitatis est puatio: ergo. maioꝛ pꝫ. ⁊ minoꝛ pbaꝛ: illud est formalis rō alicuius quo posito oī alio remoto ponitꝛ illud: ⁊ quo remoto remoueꝛ. sed posita indiuisiōe circa aliqd quocūqꝫ alio remoto ponitꝛ necessario vnū vel vnitas: ⁊ remota indiuisione quocūqꝫ alio posito remoueꝛ vnum vel vnitas: ⁊ ponitꝛ multitudo: ergo ⁊c. ideo cōmentatoꝛ 4° metaphysice dicit. cū dicimus. ille homo est vnus homo: vnus significat in eo instāti negationē. ℄ Oppoᵐ tenet Ar. in lrā: ⁊ in pdicamētis dicit. numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata. ℄ Notādū ꝙ multitudo duo importat. s. diuisiōem que est pdicamēti actionis vl' passionis: ⁊ distinctionē que est pdicamenti relationis: eodē modo vnitas duo importat. vꝫ. idiuisiōeꝫ opᵃᵐ diuisioni: ⁊ idēptitateꝫ oppositā distinctioni: ex quo seqꝛ ꝙ vnitas ɔuertibilis cuꝫ ente est ens formaliꝛ positiuū. pbaꝛ. nam sicut oppoᵐ de opposito ita ppoᵐ de pposito. Sed diuisio que opponiꝛ indiuisioni nō est multitudo: sed via ī multitudinē: ergo indiuisio nō est vnitas sed via in vnitateꝫ. ideo vnitas nō est puatiuū sed positiuū. deinde nulli⁹ positiui ppria passio est priuatiua: sed ens est positiuū: cui⁹ ppria passio est vnitas sm phy. ⁊ cōmētatorē. 4. methaphysice: ergo vnitas nō est puatio: idē est sentiendum de vnitate que est pᵃᵐ numeri: nā talis vnitas ē sub ente sicut inferi⁹ sub suo supiori. per cōmētatorē. 4. methaphysice: sed ens est positiuū: ⁊ nullū positiuū hꝫ sub se puatiuū: qꝛ tunc positiuū esset de essentia puati. ideo vnitas que est pᵃᵐ nūeri est formaliꝛ positiua: ⁊ nō puatiua. ℄ Ad pmū dꝛ ꝙ vnū ⁊ multo nō simpliꝛ opponūtur puatiue: qꝛ multitudo dicit pōnem sicut ⁊ vnitas: sꝫ bene includunt duo puatiua. s. diuisionē repertā in multitudie ⁊ indiuisiōeꝫ reptam in vnitate: simpliꝛ ergo loquēdo vnū ⁊ multa nō sunt puatiua: sed sꝫ quid quo ad aliquos modos: deīde ɔcedo ꝙ vnitas ē magis ens positiuū qꝫ mltitudo. Et cū dꝛ ꝙ reducere multa ad vnū est trāsitus de actu ad poᵃᵐ negaꝛ: imo est trāsitus de poᵃ ad actū: qꝛ est via in totalitatē ⁊ actualitatē prius toti⁹: q̄ in poᵃ erāt ad vnā formā ⁊ actū. Vnī ps hꝫ rōnē po^e: ⁊ totū rōnē act⁹: vt colligiꝛ a cōmentatore tertio physicoꝝ. ℄ Ad 2ᵐ dꝛ ꝙ vnitas habꝫ duos modos: vnū tanqꝫ cām. s. indiuisionē: ⁊ aliū tāqꝫ effectū. vꝫ. idēptitatē: ⁊ qꝛ ɔstitutum magis sumit denoiationē a posteriori qꝫ a priori. iō vnitas dꝛ formaliꝛ positiua ⁊ nō priuatiua: lꝫ formaliꝛ includat puationē. Et ad rōnē dꝛ ꝙ posita indiuisione ⁊ remota idēptitate nō poneretꝛ vnitas: vnde si per imaginationē indiuisio posset separi ab vnitate: posita idēptitate poneretur vnitas: ideo vnitas magis sumit denoiationem ab idemptitate que est quid positiuum qꝫ ab indiuisione que est ens puatiuum: quare ⁊c.

℄ Textus cōmenti. 75.

TRibus autē modis traditis sm quos diffiniunt aīaꝫ. Alij quidē motiuū enūciauerūt maxime in mouēdo seipsam. Alij aūt corpus subtilissimū: aut incorporalissimū alioꝝ. Hec aūt quas dubitationes ⁊ subcontrarietates habēt pretermisimus fere. Relinquitur autem ɔsiderare qualiter dicitur ex elemētis ipsam esse. Dicunt enī quaten⁹ sentiat ea que sunt: ⁊ vnūqdqꝫ cognoscat.

℄ Istud est 4ᵐ caᵐ huius scdi tractatus pmi de aīa: ī quo Ar. reprobat opiones antiquoꝝ dicentiuꝫ aīam cōponi ex omnibus elementis ad hoc ꝙ aīa cognoscat: ⁊ diuiditur in tres ptes. in pma pte Ar. manifestat impossibilitatem illius opionis: in scda declarat dfectū illi⁹: ibi. (Dēs aūt:) in tertia mouet duas qōnes. ibi (Cū āt cognosce) re: pma pars diuidiꝛ in duas. nā pmo ɔtinuat se ad dicēda. scdo exeqtur de intento: ibi (necesse aūt) qꝫtuꝫ ad pᵐ vt patuit in narratiōibus opionū: qdā posuerūt aīam nō ɔstare ex elemēto nec ex eltis: vt Democritus ⁊ leucipus plato ⁊ ɉenocritus: quidam aūt ex vno elemento vt Dioge. thales ⁊ critias. quidā aūt ex eltis vt empe. ⁊ seqcēs. pmi dixerūt aīam esse ens maxime motiuū. Scdi āt eltum ex quo ɔstabat aīam esse simplicissimū ⁊ incorporalissimū. Tertij aūt dixerūt aīam componi ex oībus eltis vt oīa cogsceret. Prima opio est distīcte ⁊ per se reprobata. Scda aūt non per se: sed cū aīa inferēdo duo corpa esse simul. Restat igiꝛ tertiā reprobare ponēteꝫ aīaꝫ ex oībus eltis cōponi. ad hoc vt oīa cognoscat. nā ex quo cognitio fit rōne silitudinis: nō videbaꝛ huic opioni. aīam oīa cognoscere nisi ex oībus cōponereꝛ: ⁊ qꝛ oīa ɔponiꝛ ex eltis. dicebat hec opio aīam cōponi ex oībus elemtis. Lege. li. (Tribus aūt modis) traditis (sꝫ quos) antiq (diffiniūt aīam. alij qdem) aīam esse ens (maxie motiuū enūciauerunt ī mouendo seipm. alij autē corp⁹ subtilissimū ⁊ incorpalissiᵐ alioꝝ. hec aūt). i. hui⁹ positiōes (qꝫs dubitatiōes ⁊ subcōtrarietates hnt pterimimus). i. assignauimus (fere: relinqꝛ autē constare quo mō dꝛ ex elementis ipsam esse: dicunt. n.) aīam ɔponi ex eltis (qꝫten⁹ sentiat ea q̄ sūt). i. omnia entia: (⁊ vnūqdqꝫ cognoscat.) ℄ Notanter dicit phs. fere: qꝛ multas obiectiōes alias potuisset tangere ɔtra opiones pmi modi: qꝫs non tetigit: dicit etiā fere ppter opiones scdi modi: qꝛ ɔtra dicentes aīam esse corp⁹ subtilissimū nō fecit speciale capiᵐ: sed reprobādo alias opiones dicētes aīam mouere seipaꝫ p se improbaꝛ illa: ⁊ maxie dum ɔclusum est duo corpa esse

T.cō.31 · T.c.49 · T.c.3.⁊ xl. · T.⁊.c.3. · Cōm.3°

simul: qđ seqꝛ ex hac opione. ¶ Text⁹ cōmēti. 76.

¶ Necessarium autem est accidere multa ⁊ impossibilia rationi. Ponunt.n. cognoscere sile simili. tanq̃ ac si animam res ponentes.

¶ Contra hanc opionem Ar. arguit per rōnes ducēdo ad impossibile: inferēdo. x. incōuenientia: quoꝝ p^m est istud. ꝙ res cognoscibiles ƺ suū esse reale ⁊ naturale essent in aīa: qꝛ ƺ hanc opionem opꝫ aīam cōponi ex q̃ttuor elētis realr. s. terra vt terrā cognoscat. aqua vt aq̃ʒ cognoscat: ⁊ sic de alijs: ⁊ ꝙ istud sit incōueniēs: mani^m est: quia tunc ignis foret cognitiu⁹ ex quo p formā ignis aīa cogsceret ignē. L.e.li. (Necessariū aūt est accidere multa) incōuenientia: (⁊ impossibilia rōni). i. huic opioni: (ponūt.n. cognoscere sile silr tanq̃ ac si aīam res ponentes). i. ac si ipsi ponerēt res esse in aīa ƺ suū esse reale: qđ nō est verū: qꝛ nō sunt in aīa nisi ƺ suū esse intētionale. ¶ Notādū ꝙ multiplr dr aliqd esse in alio: primo exēplariter: eo mō q̃ dicim⁹ domū que est in mā esse in mēte artificis: qꝛ i eo est ex^m quo fit domus mālis. Scđo vtualr: quia illud cōtineꝛ in vtute alteri⁹: ⁊ sic oīa bruta sunt vtualr in hoīe. Tertio causalr: qꝛ illud est pductum ab eo: ⁊ sic oīs effe⁹ est i sua cā. Quarto seminalr: qñ aliquid est pducibile vtute semīs existētis in mā: ⁊ sic rosa est in spinis: ⁊ fructus in arbore. Quinto potētialr: qñ po^a respectiua repeꝛ in illo: ⁊ sic oīs for^a generāda dr esse in mā. Sexto qditatiue ⁊ essentialr: qꝛ qditas ⁊ essentia eius repiꝛ in illo: ⁊ sic indiuidua sunt in spē: ⁊ spēs i genere. Septio intentionalr: qñ in eo est silitudo seu intētio representatiua: et sic sūt in aīa ligna ⁊ lapides. Octauo realiter qñ realitas alicuius est in alio: vt pars: passio: termin⁹: ⁊ sic mā ⁊ for^a sunt in cōposito: ⁊ q̃libet for^a in suo subo: ⁊ pūcta in lineis seu supficies i corporibus. Ex his seqꝛ ꝙ entia nālia nō habēt esse in aīa nisi intētionalr: artificialia aūt hñt esse in anima tā intētionalr q̃ʒ exemplariter: qñ nō solū hñt silitudinē in aīa sed ēt artē. ¶ Text⁹ cōmēti. 76. ⁊ 77.

¶ Nō sunt aūt hec sola. multa vero ⁊ alia. Magis aūt fortassis infinita nūero que sunt ex his. T.c.77.

¶ Ex qbus qdē igiꝛ est vnūqđqʒ hoꝝ cognoscere aīaʒ ⁊ sentire. ƺ cōpositū nō cognoscet: neqʒ sentiet: vt qd ē de⁹: aut hō: aut caro: aut os. Similiter aūt q̃libet aliud compositorum.

¶ Scđm incōueniēs. ꝙ nō solū oīa elēta imo ⁊ oīa mixta hñt esse reale in aīa. pbaꝛ. aīa nō solū cognoscit elēta ƺ ēt mixta. sed nō cognoscit elēta nisi illa habeant esse reale in aīa per opionem: ergo nō cognoscit mixta nisi illa hēant esse reale in aīa. sed aīa cognoscit oīa mixta. ergo oīa mixta hēnt esse reale in aīs: sed hoc est incōueniēs. pmo qꝛ sic aīa cōponereꝛ ex oībus mixtis: ⁊ nō videꝛ cuius spēi hec esset. ⁊ ɔsequēter non daret alicui determinate eē specificū. Secundo: qꝛ tunc ad generationē aīe oīa elēta realiter ɔcurrerent: qđ est ipossibile. L.e.li. (Non solū sunt aūt hec sola). s. elēta cognoscibilia: (multa vero ⁊ alia). s. mixta ab aīa cognoscunꝛ: (magis aūt fortassis infinita sunt numero mixta q̃ sunt ex his) elētis. (Ex quibus qdē est igiꝛ). i. ex quibus mixtis ɔtigit (vnūqđqʒ hoꝝ cognoscere aīam ⁊ sentire ƺ ɔpo^m) ex elētis (nō cogscit nec sentit) anima: nisi in ea illud habeat esse reale (vt qd deus est). i. celum (aut hō aut caro aut os. silr aūt q̃libet aliđ cōpositoꝝ) non cognoscet aīa: nisi in ea celum: homo: caro: os. ⁊ cetera composita naturalia habuerit esse reale.

¶ Notandū ꝙ Empe. posuit oīa alia a celo esse composita ex quattuor elētis lite ⁊ amicitia. celū aūt voluit componi ex quattuor elemētis ⁊ amicitia sine lite: qꝛ est icorruptibile: ⁊ ideo ponit celū in numero mixtoꝝ: Ar. autē dicit celū esse corpus simplex. pmo celi: qꝛ nō cōponiꝛ ex elētis: imo in eo nō est aliqua q̃litas pmo. ¶ Tex. c. 77. T.c.78.

¶ Non enim quolibet modo se habentia elēta: hoꝝ vnūquodqʒ: sed rōne quadā ⁊ cōpositiōe: quēadmodum dicit Empedocles: os ⁊ terra. Terra aūt bene apta in bene amplis receptaculis duas ex octo partibus sortita est fluide dari. Quattuor aūt vulcano: ossa aūt alba facta sūt. Nihil igiꝛ profectus est elementa in anima eē: nisi ⁊ ratiōes inerunt: ⁊ compositio. Cognoscet enim vnūquodqʒ simile. Os autem aut hominem nihil: nisi ⁊ hec inerunt. Hoc aūt ꝙ impossibile sit nihil opꝫ dicere. Quis.n. dubitabit si inerit in aīa lapis aut hō: similiter autem bonū ⁊ non bonum. eodem modo ⁊ de alijs.

¶ Tertiū inconueniēs. ꝙ oēs ɔpōnes ⁊ pportiōes elētoꝝ atqʒ mixtoꝝ hñt esse reale in aīa: pbaꝛ: qꝛ non pōt vna ⁊ determinata pportio seu mixtio elētoꝝ rñdere oīb⁹ mixtis: sed scđm diuersitatē mixtoꝝ occurrit diuersitas compositiōis ⁊ mixtiōis elētoꝝ: ⁊ nō solū hoc est naturalr verum. imo idē declarauit Empe. di. in osse eē hunc modum mixtionis. diuidebat.n. Empe. elēta in. 8. partes: dicens in aliqbus mixtis plus esse de vno elēto: in alijs vo plus de alio: vt in osse dicebat esse duas ptes terre: q̃ttuor ignis: vnā aeris: ⁊ vnā aque: ergo ex maiori pticipatione ignis dicebat ossa esse alba: eadē aūt esse sicca a pdomio siccitatis terre: ⁊ ita in rebus cōpositis nō solū sunt ipsa elēta: sed pportio ⁊ rō vniuscuiusqʒ. ¶ Arguiꝛ ergo sic. aīa nō cognoscit elemēta nisi elementa sint realiter in ea: ⁊ non cognoscit mixta nisi mixta sint realr in ea: ergo per idem non cognoscit mixtiones aut pportiōes elētoꝝ atqʒ mixtoꝝ nisi ille sint in aīs: sed mani^m est aīaʒ cognoscere oēs tales mixtiones ⁊ pportiōes elētoꝝ atqʒ mixtorum: ergo omnes iste mixtiones ⁊ proportiones sunt in aīa: sed hoc est incōueniēs: qꝛ incōueniēs est mixtionē hoīs: equi lapidis: ⁊ ceteroꝝ mixtoꝝ esse realr in aīo: qꝛ tunc ɔtraria essent in aīs. s. bo^m ⁊ non bonū: pportio bona ⁊ proportio mala. qđ nullus diceret. Lege li. (Non.n. quolibꝫ mō se hñtia elēta hoꝝ vnūqđqʒ) ɔstituūt. s. mixtorū: (sed rōne q̃dam ⁊ proportiōe) determiata scđm diuersitatē mixti (quēadmodū dicit Emp. os) ɔpo^m esse: qꝛ os (et hec humus). i. terra (coaptata in amplis diffusiōibus) sūt rōe dominij terre. nā os h⁹ elēti (duas ex octo ptib⁹ sortitū ē) ppter quā mixtionē est siccū: ⁊ idē Emp. (dedit) partes (q̃ttuor Vulcano). i. igni: pp quā cāʒ (ossa aūt alba facta sunt: nihil.n. pfectus est elēta in aīa esse nisi: ⁊ rationes inerunt). i. proportiōes elētoꝝ (⁊ ɔpō) miscibi^m (cognosceret enī) aīa (vnūqđqʒ sile). i. p suū sile exñs realr in aīa (os aūt: aut hoīem) aut proportiōes istoꝝ (nihil) cognoscet aīa (nisi hec inerūt) realr in aīa: (hoc aūt ꝙ ipossibile sit nihil opꝫ dicere. qs.n. dubitabit si inerit in aīa lapis aut hō:) ⁊ proportiōes istoꝝ. (silr aūt ⁊ ibi inerit bonū ⁊ nō bonū) q̃ sūt opposita: (eodē mō ⁊ de alijs) mixtis dicaꝛ.

¶ Notādū ꝙ sicut formaꝝ q̃dā sunt reales: vt sapores: odores: ⁊ colores: ⁊ quedā intētionales: vt spēs ⁊ silitudines hoꝝ. ita ɔrioꝝ quedā sunt realia: vt albedo: nigredo: dulcedo: et amaritudo: ⁊ q̃dā intētiōalia: vt silitudo hoꝝ: ergo nō est incōueniens in anima esse ɔria intentionalia: sed in illa esse ɔria realia. ¶ Textus cōmenti. 78.

¶ Amplius aũt cũ multipliciter dicat̃ id quod ẽ. Significat.n.aliud qdẽ hoc aliquid: aliud q̃titatẽ aut qualitatẽ: aut ⁊ quoddã aliud diuisorum p̃dicamẽtorum. Utrum ex oĩbus erit aĩa aut nõ. Sed non vident̃ cõia oĩum elementa esse. Si igit̃ quecũq3 substãtiarum sunt ex his solũ. Quõ igit̃ cognoscet ⁊ aliorum vnũqdq3: aut dicet vniuscuiusq3 generis elemẽta eẽ ⁊ pricipia ppria ex qbus aĩam ꝯstare. Erit ergo qualitas ⁊ q̃titas ⁊ suba. Sed ĩpossibile est ex q̃titatis elẽtis subãm esse: ⁊ nõ q̃titatem. Dicẽtibus itaq3 ex omnibus hec ⁊ huiusmodi alia accidunt.

¶ Quartũ incõueniens: q̃ oĩa p̃nª oĩum predicamẽtorum habẽt esse reale in aĩa. pbat̃. ens diuidit̃ in decẽ predicamenta ⁊ in decẽ generalissima: quorum qdl3 est ab alio simpliciter sepatũ: cũ p̃dicamẽta sint impmixta. p̃mo posterior: ⁊ per ꝯñs distincta p̃dicamẽta hñt distincta ppria p̃nª. nõ.n. possent esse p̃nª cõia oĩbus p̃dicamẽtis: ex quo sunt simpl̃r disparata. Isto supposito q̃rit̃ vtrũ aĩa sit solũ ex p̃ncipijs p̃dicamẽti sube: vel ex p̃ncipijs oĩum p̃dicamentorum. nõ p̃m: q2 tunc nõ cognosceret alia p̃dicamenta: si 2m. ⁊ cũ oẽ qd ẽ ex principijs sube sit suba: ⁊ sic de alijs: aĩa esset suba q̃titas q̃litas relatio ⁊ hm̃: qd est impossibile. T.c.li. (Amplius aũt cũ multipl̃r dicat̃ illud qd est) .s. ens: (significat.n. aliud qdẽ hoc aliqd) .i. subam: (aliud aũt q̃titatẽ. aliud q̃litatẽ: aut qddã aliud diuersorum predicamẽtorum: vtrũ ex oĩbus erit aĩa: aut nõ. Sed nõ vident̃ cõia oĩum) p̃dicamẽtorum (elẽta esse) .i. p̃nª (si ergo q̃cũq3 p̃nª subarum sunt ex his (est aĩa:) q̃ mõ igit̃ cognoscet ⁊ aliorum vnũqdq3) p̃dicamentorum: (aut dicent) sic opinantes (vniuscuiusq3 generis) p̃dicamenti (esse elẽta ⁊ prinª ppria ex quibus aĩaz ꝯstare) necesse est. (erit ergo) aĩa: (q̃litas: ⁊ q̃titas: ⁊ suba:) ⁊ vnũqdq3 aliorum p̃dicamẽtorum: (sed impossibile est ex q̃titatis elẽtis) .i. p̃ncipijs (subaz esse: ⁊ non q̃titatem: dicẽtibus itaq3 ex oĩbus) p̃ncipijs eẽ aĩam (hec) que dicta sunt (⁊ huiusmõi) altera que dicent̃ (accidunt) impossibilia. ¶ Notandũ p̃mo. q̃ p̃dicamentorum qdã sunt absoluta: qdã respectiua: absoluta sũt 3ª. s. suba q̃titas ⁊ q̃litas: respectiua vo sunt oĩa alia. s. relatio: actio: passio: qñ: vbi: sit9: ⁊ hĩtus. Et horum qdã veniũt ex pte forme: vt relatio: actio: ⁊ passio: ⁊ qdã ex pte materie vel q̃titatis: vt qñ: vbi: situs: ⁊ hĩtus. ¶ Dicẽdũ igit̃ q̃ horum p̃dicamentorum qnq3 sunt realiter in aĩa: nõ t3 oĩa sua ꝯtẽta: s3 s̃m aliqua. vñ in aĩa realiter est sube: ex quo aĩa educta de po9 materie h3 ptes integrales: quarum q̃l3 ẽ suba. Qualitas ẽt real̃r est in aĩa quo ad qualitates spũales p̃me ⁊ 2e spẽi: que sunt hĩtus practici ⁊ speculatiui: et poᵉ nãles actiue ⁊ passiue: relatio iterũ est real̃r in aĩa pp vnionẽ relatiuã quã h3 ad suũ obm sensibile vel ĩtelligibile: ⁊ ꝯsĩr actio ⁊ passio sunt in aĩa s̃m esse reale: qñ aĩa aliqñ agit. aliqñ patit̃: alia aũt quinq3 p̃dicamẽta nõ habent eẽ reale ĩ aĩa s3 aliquid ꝯtentũ in eis. s. q̃titas: vbi: quãdo: situs: ⁊ hĩtus. ¶ Sed 3. aĩa est longa lata ⁊ pfunda: ergo in ea est q̃titas. Sil̃r oro est q̃titas. per Ar. in p̃dicamẽtis: ⁊ ẽ in aĩa: vt hõ est alb9 hõ est aĩal. ¶ R̃ũdet̃ q̃ l3 aĩa sit longa lata ⁊ pfunda. nõ tñ in ea est q̃titas: q2 dimẽsio qua aĩa dr̃ esse dimensionata. non est ps aĩe: nec subiue in aĩa: sed in materia vel in q̃titate. Oro autẽ tripliciter sumit̃: p̃mo pro oĩ enũciatiõe distãte vel indistãte: ⁊ sic oro est in aĩa: ex quo nõ seq̃t̃ q̃ q̃titas sit in aĩa: q2 oro sic sũpta nõ est q̃titas: sed q̃litas pᵉ spẽi. ¶ Scdo sumit̃ oro p sono vel voce: ⁊ sic iterũ nõ est q̃titas: sed q̃litas tertie spẽi: nõ hñs esse in aĩa nisi intẽtionale ad modũ aliorum sensibi9 p prio2. ¶ Tertio sumit̃ oro p mensura longitudis ⁊ breuitatis in plationẽ vocu3: ⁊ sic est q̃titas: nõ habẽs esse reale in aĩa: sed solũ intẽtionale: quẽad modũ linea: supficies: ⁊ alie forme p̃dicamenti q̃titatis.

¶ Scdo notãdũ q̃ p̃ncipiorum p̃dicamẽtorum qdã sũt cõia: ⁊ qdã ppria. p̃nª ppria alicuius p̃dicamẽti sunt illa a quibus ĩmediate originat̃ illud p̃dicamẽtu3: vt deus ⁊ p̃ma mã predicamẽti sube: pũctus ⁊ vnitas p̃dicamẽti q̃titatis. gradus ⁊ angulus predicamenti q̃litatis: ⁊ sic de alijs suo mõ. p̃nª cõia sunt illa que nõ determinate respiciunt aliqd p̃dicamẽtũ: ⁊ sic actus ⁊ poª dicunt̃ esse p̃nm omniũ p̃dicamentorum s̃m Ar. 12. methaphysice: q2 ens ĩmediate descendit per actũ ⁊ potẽtiaz in decẽ figuras p̃dicamentorum per Ar. qnto ⁊ nono methaphysice: vñ sicut sciarum qdã sunt p̃nª ppria: ⁊ quedã cõia: ita p̃dicamentorum qdaz sunt p̃nª ppria: ⁊ qdã cõia: ita q̃ qdl3 p̃dicamẽtu3 h3 p̃nª ppria ⁊ cõia: eadẽ igit̃ sunt p̃nª cõia oĩum p̃dicamẽtorum: sed nõ eadẽ sunt p̃nª ppria: vt demõstrat phs. 12. methaphysice di. Si eadẽ sunt p̃nª oĩum p̃dicamentorum: aut sũt extra oĩa p̃dicamẽta: aut sunt in aliquo p̃dicamento. non p̃m: q2 tunc p̃nª ppria p̃dicamentorum essent cõiora ⁊ p̃ora ipsis p̃dicamẽtis: qd est impossibile: nec 2m: q2 cũ p̃nª debeant esse homogenea his que sunt ab eis: ⁊ nulla predicamenta sunt homogenea s̃m Ar. qnto methaphysice. ergo p̃nª ppria oĩum p̃dicamentorum nõ possunt esse in aliquo p̃dicamento. ¶ Tertio notãdũ s̃m Ar. 12. methaphysice q̃ aliqua sunt p̃nª cõia oĩum predicamentorum. s3 actus ⁊ poª que p limitationẽ fiunt ppria. ex quo.n. in q̃libet p̃dicamento reperiunt̃ genera se hñtia vt poᵉ ⁊ diffe vt act9: op3 actũ ⁊ poam esse p̃nª oĩum p̃dicamentorum. non qdem ppria alicui: sed cõia oĩbus: fiunt tñ ppria p limitationẽ: ita q̃ actus subalis ⁊ poª subalis sunt p̃nª ppria p̃dicamẽti sube. actus q̃titatiu9 ⁊ potẽtia q̃titatiua sunt p̃nª ppria predicamẽti q̃titatis: actus q̃litatiuus ⁊ potẽtia q̃litatiua sunt p̃nª ppria p̃dicamẽti qualitatis: ⁊ sic de alijs suo mõ: ista doctrina põt colligi a phõ p̃mo posteriorũ di. q̃ aliqua sunt p̃nª cõia aliquarum sciarum que p limitationẽ possunt fieri ppria: vbi grã. oẽ totum est maius sua parte: ⁊ si ab equalibus equalia demas remanentia sunt equalia: sunt principia cõmunia geometrie ⁊ arismetrice: quia quelib3 earum vtitur his principijs: sunt autẽ3 propria per limitationem: vt omnis linea est maior sua parte: si ab equalibus lineis equales lineas auferas que remanent sunt equales: hec dicũtur propria geometrie arismetrice autem hec sunt propria principia. omnis numerus est maior sua parte: si ab equalib9 numeris equales numeros auferas: remanẽtes sunt equales. ¶ Quarto notãdũ iuxta dicta q̃ eiusdẽ p̃dicamẽti sũt plura p̃nª ppria: nõ tñ eque ĩmediata: sed se hñtia s3 prius ⁊ posterius: vt p̃dicamẽti sube p̃nª ppria remota sũt deus ⁊ mã p̃ma: propinqua sunt actus substãtialis: ⁊ potẽtia substantialis predicamenti q̃titatis principia remota sunt punctus ⁊ vnitas: principia autem propinqua sunt actus q̃titatiuus: ⁊ potentia q̃titatiua: predicamenti qualitatis. principia propria remota sunt gradus ⁊ angulus: propinqua autem sunt actus qualitatiuus: ⁊ potentia qualitatiua: ⁊ sic de alijs: similiter reperitur in sciẽtijs que habẽt principia ppria ⁊ posteriora ⁊ p̃ora: magis cõia ⁊ minus cõmunia: vbi gratia. oĩs linea est maior sua parte. oĩs linea est causatiua anguli. sunt p̃nª geometrie: quorum primũ est magis remotũ q̃ scdm: ⁊ magis cõe. similiter oĩs numerus est maior sua parte: ⁊ omnis numerus constat ex vnitatibus. sunt p̃nci9 arismetrice: quorum primũ est remotius scdo. Et est dr̃ia inter principia ppria mediata ⁊

T.c.26. T.c.14. T.c.p. T.c.14. T.c.26.

īmediata pdicamentorum: qꝛ generalit᷑ predicamenti verificat̃ in recto de pncipijs imediatis: sed nō de pncipijs mediatis: qm̄ tam actus q̄litatiuus q̄ꝫ poᵃ q̄litatiua est qualitas: sed nec gradus nec angulus est q̄litas: silr tā actus q̄titatiuus q̄ꝫ poᵃ q̄titatiua est q̄titas: sed nec pūctus nec vnitas est q̄titas: silr actᵒ subalis ꝛ poᵃ. subalis est suba pdicamētalis: sed nō deus nec materia pᵃ. nā illa suba que dr̃ de deo ꝛ de mā pmā nō est i aliquo pdicamēto: sed extra oē pdicamētū: analogice pdicabilis de illis. ¶ Ex pdictis seqtur q̄ sicut diuersaꝝ sciaꝝ non possunt esse eadē pncipia ꝑpria: ita nec diuersoꝝ pdicamentoꝝ: qꝛ sicut scie distinguūtur penes sua pnᵒ ꝑpria per Ar. p posterioꝝ. ita ꝛ pdicamēta s᷒ Ar. hic. pdicamēta. n. sunt T.cō.15. impmixta scōm phm qnto methaphysice ꝛ p. posterioꝝ. ¶ Cōtra dicta arguit̃ aliqua eē pnᵃ ꝑpria pluriū pdicamentoꝝ. nā ɔtactus est ꝑpriū pnᵐ pdicomēti q̄titatis. ꝛ qualitatis. eo q̄ per ɔtactū lineoꝝ cātur supficies: que ē de pdicamēto q̄titatis: ꝛ figura: q̄ est de pdicamento q̄litatis: silr instās est ꝑpriū pnᵐ pdicamenti q̄titatis: ꝛ qn̄: qm̄ est pnᵐ tpis: quod est duratio mūdi: ꝛ pdicamēti q̄titatis: ac etiā est pnᵐ qn̄: qȯ ē duratio ptis mūdi faciēs ꝑpriū pdicomētum. ¶ Scdo mā ꝛ forma sunt pnᵐ sube: ꝛ oium alioꝝ pdicamētoꝝ: ergo maior est manifesta: qꝛ ex T.c.80. mā ꝛ forᵃ fit ɔpoᵐ subale pma physicoꝝ: secūda ps colli T.c.12. git̃ a pho scdo physicoꝝ volēte q̄ mā ꝛ forᵃ. sint cāe oium T.c.12. acciᵐ ɔpositi. ¶ Cōfirmat̃ autoritate Ar. 12. methaphysice dicētis: q̄ sicut mā forᵃ ꝛ pūatio sunt pnᵃ oium trāsmutationū nālium: ita aliqua opꝫ esse pnᵃ oium pdicamētoꝝ: vt arguat̃ sic. aliqȯ est ꝑpriū pnᵐ diuersaꝝ trāsmutationū nālium: ergo p idē aliqȯ est pnᵐ ꝑpriū diuersoꝝ pdicamētoꝝ. tꝫ ɔña p phm: ꝛ pbat̃ antecedēs. nā eadē mā pᵃ. numero est pnᵐ trāsmutatiōis subalis ꝛ accidētalis: tam q̄titatiue q̄ꝫ qualitatiue: qꝛ p eodē instāti recipit formā subalē q̄titatiuā ꝛ qualitatiuā. ¶ Ad pᵐ dr̃ q̄ ɔtactᵒ nō est ꝑpriū alicuius pdicamēti: sed cōe q̄titatis ꝛ qualitatis. nā per ɔtactū aliqn̄ generat̃ q̄titas solū: vt qn̄ due linee ɔtinuant̃ absqꝫ reflexiōe: aliqn̄ generat̃ figura solū vt qn̄ linea recta fit circularis: aliqn̄ generat̃ angulus solū: vt si linea recta fiat reflexa: aliqn̄ aūt generat̃ simul q̄litas ꝛ q̄titas: vt si tres linee nūc se pmo ɔtangāt: gñat̃ supficies ꝛ triāgulus. Illa tn̄ pnᵃ cōia possūt p limitatione fieri ꝑpa: vt ɔtactus q̄titatiuus. Cōtactus q̄litatiuᵒ. Deinde ɔcedo q̄ instās est ꝑpriū pnᵐ q̄titatis quo ad tpꝭ: nō aūt ꝑpriū pnᵐ pdicamēti qn̄: nec incōuenit ignorare pnᵃ ꝑpa illius pdicamēti: sicut cōiter ignorātur pnᵃ ꝑpria alia ꝝ pdicamētoꝝ respectiuoꝝ. ¶ Ad secūdū dr̃ q̄ sicut nō est incōueniēs eadē esse pnᵃ ꝑpria alicuiᵒ scie ꝛ cōia alia ꝝ: qꝛ de q̄libet dr̃ esse vel nō esse. non cōtingit idem simul esse ꝛ nō esse sunt pnᵃ ꝑpria methaphysice: ꝛ cōia oium aliaꝝ sciaꝝ: ita non est incōueniēs aliqua esse ꝑpria pnᵃ alicuius predicamēti: ꝛ cōia alioꝝ. Cōcesso igitur q̄ materia ꝛ forma sunt pncipia ꝑpria predicamēti sube. dicat̃ q̄ sunt cōia alioꝝ pdicamentoꝝ. ¶ Dico tn̄ q̄ forma nō est pnᵖ simplr̄ pdicamenti sube: qꝛ non dicit actum purū sicut deus: nec purā poᵃᵐ. vt materia: sed compositionē actus cū poᵃ. Et ad ɔfirmationē dicitur q̄ sicut materia forma ꝛ priuatio in cōi sunt pncipium omniū trāsmutationū: ita aliqua sunt pncipia in cōi oium predicamētoꝝ: ꝛ hec dicit pħs ibi esse actum ꝛ potētias. ¶ Deinde ad argumētū nego q̄ aliquid sit pncipiū proprium diuersaꝝ trāsmutationū: ꝛ cū arguit̃ de materia. Respondetur q̄ materia pōt absolute capi. ꝛ sic non est pncipiū alicuius transmutatiōis: aut vt includit respectū ad formā: ꝛ sic est alia ꝛ alia materia sicut est diuersa forma et diuersa trāsmutatio. ¶ Textus cōmenti. 79.

¶ Inconueniens autem est dicere quidem impassibile esse simile a simili: sentire aut sile simili. ꝛ cognoscere simile simili. Sentire autē pati aliquid ꝛ facere ꝛ moueri ponunt: similiter autem ꝛ cognoscere ꝛ intelligere.

¶ Quintū inconueniens q̄ simile patitur a suo simili. nā s᷒ istos aīa est similis oībus: vt cognoscat oīa: ꝛ hec similitudo scōm istos nō est intentionalis sed realis: cūꝫ igit̃ cognoscere sentire ꝛ intelligere ꝛ huiusmōi sit qȯdaꝫ pati ꝛ moueri vt ipsi etiā asseruīt: qȯ quidē pati est ab oīo: ꝛ ipsa aīa nō cognoscit: nō sentit: nō intelligit nisi sibi sile: p opionē: ergo sile patit̃ a suo sili: qȯ est ipassibile: vt declarat̃ pmo de ge. qꝛ tūc idē scōm idē poteret̃ a seipo. T.c.li. T.c.50. (Incōueniēs aūt ꝛ dicere qdem impassibile est sile a sili pati:) qȯ tn̄ isti ɔcedūt (sentire aūt sile simili: ꝛ cognoscere simile sili) fatent̃ illi: (sentire aūt pati aliqd ꝛ facere ꝛ moueri ponūt: silr āt ꝛ cognoscere ꝛ intelligere) dicunt esse qȯdā pati. ¶ Notādū q̄ aliqua sunt silia in vna q̄litate ꝛ dissilia i alia: vt aqua ꝛ aer: quoꝝ est silitudo i humiditate: ꝛ dissilitudo in caliditate ꝛ frigiditate: ꝛ eoꝝ q̄ sunt silia in oībus q̄litatibus q̄dā sunt silia in forᵃ: ꝛ q̄dā in gradu: vn̄ colidū vt. 6. ꝛ caliᵐ. vt. 4. sunt silio in forᵃ: et nō in gradu. Duo aūt calida quoꝝ q̄dlꝫ est vt. 6. vl̄ vt. 4. sunt silia tā in forma q̄ꝫ in gradu. Itē silia in forᵃ ꝛ in gradu possunt eē silia ꝛ dissilia i intēsione: vt duo calida q̄ꝝ vtrūqꝫ est vniᵐᵉ per toᵐ gradu vt. 4. sūt silia in intēsiōe. Si aūt alteꝝ eoꝝ esset diffoīme: cuiᵒ vna medietas esset duo: ꝛ alia vt. 4. illa essent silia in gradu: ꝛ nō in intēsiōe: qꝛ vtrūqꝫ hr̄et gradū vt. 4. sed solū vniforme esset intensum vt. 4. difforme aūt esset intensum vt 3ᵒ. qꝛ illius intēsio rn̄det gradui medio. ¶ Isto p̄supposito dicenda sūt. 4. pᵐ q̄ sile alteri i vna q̄litate solū patit̃ ab isto s᷒m aliā qualitatē: qꝛ aqua est silis aeri in humiditate: a quo patitur secūdū caliditatē agentē in frigiditatē. Scōm q̄ sile alteri in oībus q̄litatibus: ꝛ dissimile in gradu: patit̃ ab illo s᷒ gradū intēsiorem: pꝫ. nā ignis: vt. 4. patit̃ ab igne vt. 6. Tertium q̄ sile alteri in forᵃ ꝛ in gradu: patit̃ ab illo intēsione dissimili: qꝛ ignis diffoīmis: cuiᵒ vna medietas est vt. 4. ꝛ alia vt. 8 patit̃ ab igne vt. 8. vniformi p totum. Quarto q̄ nō est possibile silia simplr̄ inuicem agere. s. in forᵃ in gradu ꝛ intēsione: qꝛ tūc aliqd ꝑpria v̄tute ageret per se vltra ꝑpriū gradū: ꝛ idē scōm idē ageret in T.cō.50 seipꝫ: q̄ oīa reprobata sunt pmo de gn̄atione: loquēdo de actione reali: qꝛ de actiōe spūali nō est incōueniens: eo q̄ oculus intētionalr̄ patit̃ ab oculo simplr̄ sili: sed antiqui loq̄bant̃ de actione reali. ¶ Textus cōmenti. 79.

¶ Multas aūt difficultates ꝛ dubitationes habente ipso dicere sicut Empedocles q̄ corporeis elementis singula cognoscunt̃: ꝛ ad simile restat̃ qȯ nūc dictū est. Queclīqꝫ eni insunt in aīalium corꝑib᷒ simplr̄ terre: vt ossa nerui: pili nihil sentire vidēt̃. q̄re neqꝫ silia. ꝛ tn̄ ɔueniret.

¶ Sextū incōueniens q̄ q̄libꝫ pars aīalis sentit ꝛ cognoscit: qꝛ s᷒m Emp. cognitio fit rōe silitudīs: sꝫ q̄libꝫ ps aīal̄ hꝫ silitudinē cū aliquo tā cū mixto q̄ꝫ cū elto: qꝛ ossa sunt silia terre ꝛ lapidi i siccitate ꝛ dēsitate: ꝛ hūores sūt siles aque ꝛ vaporibᵒ in humiditate ꝛ subtilitate: ꝛ sic de alijs. ergo q̄lꝫ ps aīalis aliqd cognscit qȯ est ipossibile: qꝛ ossa ꝛ pili nō sentiūt: nec nerui multū terrestres. T.c.li. (Multas aūt dubitatiōes ꝛ difficultates habēte ipso dicere sic Empe.) asserit (q̄ corporeis elētis singula cognoscunt̃ et ad sile) i. p sile (testatur qȯ nūc dictuꝫ est.) scꝫ q̄ ꝑpria

causa cognitionis est assimilatio: quo dato sequitur qualibet partem aialis sentire: (quecunque. n. insunt in aialium corporibus simpliciter terre: vt ossa: nerui: pili: vel sentire videtur: quare nec sile) simili cognoscit: (et tamen conueniret) omne sile suum sile cognoscere: si opinio Empe. esset vera. ¶ Notandum secundum phm

T. c. 31. T. c. 66. secundo et tertio huius quod in nulla parte aialis est sensus nisi sensus tactus sit in ea: et quia in pilis ossibus et neruis multum densis non est sensus tactus. ideo in eis non est sensus: quod. n. illa non habeant tactum: manifestum est: quia tactus consistit in media proportione tangibilium: modo pili ossa et huiusmodi nerui multum habundant in terrestreitate. Et notanter dicit de neruis multum densis: quia in carne est neruus subtilis: qui est instrumentum tactus: vt testatur commentator secundo huius: modo organum tactus ita bene sentit sicut organum visus seu alterius particularis sensus. ¶ Tex. co. 80.

¶ **Amplius aut vnuquodque pricipiorum ignorantia plurium quam intelligentia existet. Cognoscet quidem. n. vnuquodlibet: multa aut ignorabit. oia. n. alia.**

¶ Septimum inconueniens. quod quelibet intelligentia abstracta plura ignorat quam cognoscit: quia cognitio fit ratione similitudinis per opinionem: sed quelibet intelligentia abstracta propter suam simplicitatem non habet similitudinem nisi cum seipsa. ergo nullus preter seipsam cognoscit. Sed illud est impossibile: quia tunc mixta et alia principiata aiata plura cognoscerent quam sua principia. quod non est dicendum: quia cognitio horum inferiorum dirigitur. al. originatur a cognitione intelligentiarum. Lege li. (Amplius aut vnumquodque principiorum) separatorum (ignorantia plurium quam intelligentia existet: cognoscet quidem. n. vnumquodque) .i. quelibet intelligentia: tamen vnum cognoscet: (multa aut ignorabit:) propter dissimilitudinem: (oia. n. alia) non cognoscet: quia cum nullo tali habet similitudinem. ¶ Notandum quod non eodem modo intelligit intellectus substantie separate et intellectus humanus: quia intellectus substantie separate semper est in actu: et nunquam recipit: sed species intelligibiles quibus cognoscit habet innatas et concretas. Intellectus vero humanus de se est in potentia. et non habet speciem nec similitudinem aliquam nisi recipiendo ab extrinseco: vt videbitur tertio huius. ¶ Si ergo intellectus substantie separate semper est in actu: necessario habet virtute apprehendendi omnes species et varias entis. Ex quo sequitur quod quelibet substantia separata cognoscit omnes res naturales et totum ordinem illarum. nam si substantie separate mouent corpora celestia: vt philosophi ponunt: quicquid prouenit ex motu corporum celestium: attribuunt ipsis corporibus sicut instrumentis: eo quod mouent mota. substantiis autem separatis mouentibus sicut principalibus agentibus: agunt. n. et mouent per intellectum. Ex quo sequitur quod sunt causantes ea que fiunt per motum corporum celestium: sicut artifex operatur per sua instrumenta. forme igitur eorum que generantur et corrumpuntur sunt intelligibiliter in substantiis separatis. Unde et Boetius in libro de trin. dicit quod formis que sunt sine materia: venerunt forme que sunt in materia. Cognoscunt ergo substantie separate non solum seipsas: sed etiam species rerum materialium. ¶ Textus commenti. 80.

¶ **Accidit autem et Empedocli insipientissimum esse deum. Solus. n. elementorum vnum non cognoscet discordiam. Mortalia autem oia. ex oibus. n. vnumquodque est.**

¶ Octauum inconueniens. quod deus est insipientissimus oium aialium. nam oia hec inferiora sunt composita ex quattuor elementis lite et amicitia secundum Empe. ad hoc quod generatio et corruptio proueniat in istis inferioribus ab illis duobus. s. lite et amicitia: celum aut dixit deum esse: asserens ipsum esse compositum ex quattuor elementis et amicitia: sed non ex lite: vt sit incorruptibile. Si ergo simile cognoscitur simili: cum deus non sit compositus ex lite: non cognoscet litem: et sic erit insipientior ceteris aialibus que cognoscunt litem: cum sint composita ex ea. Le. li. (Accidet aut et Emp.) dicere (insipientissimum esse deum) .i. celum: (solus enim) scilicet ipse deus (elementorum) .i. principiorum (vnum non cognoscet discordiam: mortalia aut oia cognoscunt: ex oibus. n.) principiis (vnumquodque est mortalium) secundum Emp. ¶ Tex. co. 81.

¶ **Omnino autem propter quam causam non oia habent aiam que sunt. quoniam omne: aut elementum: aut ex elemento: aut vno aut pluribus: aut oibus. Necesse est enim vnum aliquod cognoscere: aut quedam: aut omnia.**

¶ Nonum inconueniens. quod oia cognoscibilia cognoscunt: et habent vitam. nam si secundum antiquos assimilatio est propria et immediata causa cognitionis: quicquid habet similitudinem cum aliquo: cognoscit illud: ergo cum omne ens secundum eos habeat similitudinem cum vno si est ex vno elemento: vel cum pluribus si est ex pluribus: vel cum oibus. si est ex oibus: omne ens cognoscit vnum vel plura aut oia: sed omne ens cognoscens habet vitam: ergo omne ens est cognoscens et habens vitam: quod est expresse impossibile. Lege li. (Omnino aut propter quam causam non oia habent aiam que sunt: quoniam omne aut elementum: aut ex elemento: aut ex vno. aut ex pluribus: aut ex oibus est necesse. n. est) omne ens (vnum aliquod cognoscere: aut quedam: aut oia:) et per consequens omne ens cognoscit: et habet vitam. Textus commenti. 82.

¶ **Dubitabit aut aliquis: et quid est vnum faciens ipsa. Materie enim comparatur elementa. Materie enim proprium est illud continens quodcunque est. Aia aut aliquid melius esse et antiquius impossibile est. Impossibilius autem adhuc intellectu. Rationabilissimum enim hunc esse nobilissimum et diuinum secundum naturam. Elementa autem dicunt esse prima entium.**

¶ Decimum inconueniens est. quod aliquod corporale est dignius aia. atque intellectu: probatur. si aia esset ex elementis vt oia elementata cognosceret. tunc illud quod contineret ista elementa ex quibus componeretur aia: esset dignius aia: et ita in his corporibus aliquid esset dignius aia et intellectu: quod est inconueniens: quia quantuncunque elementa dicantur prima entia: aia tamen et maxime intellectus est dignior elementis: et oibus que sunt in his corporalibus. Lege li. (Dubitabit aut vtique aliquis et quid est vnum faciens ipsa) elementa: (materie. n. comparantur elementa.) ideo oportet aliquid continere ea. (maxime enim proprium est illud continens quodcunque est) vt si quid notabile et dignum: (aia aut aliquid melius esse et antiquius impossibile est: impossibilius autem adhuc) est aliquod corporale esse melius et dignius (intellectu: rationabilissimum enim) est (hunc) .s. intellectum (esse nobilissimum et diuinum secundum naturam: elementa enim dicunt esse prima entium) principia: quibus tamen aia est prior dignitate et perfectione. ¶ Notandum secundum philosophum quod nullum corpus est antiquius anima: et maxime secundum partem intellectiuam: quia intellectus est perpetuus: et eternus. Modo nullum corpus est antiquius eterno: siue illud fuerit generabile: siue ingenerabile. ¶ Textus co. 83. et 84.

Omnes autem et qui ex eo quod sentit et cognoscit aia que sit ex elementis dicunt ipsam: et qui maxime motiuum. Non de oi dicunt aia. Neque enim sensitiua oia motiua. Videtur enim esse quedam aialium et mouentia secundum locum. Et tamen videtur hoc solo motu mouere aia aial. Similiter autem et quecunque intellectiuum et sensitiuum faciunt ex elementis. Videtur. n. plante viuere. non participantes loci mutationem: neque sensum: et aialium multa intelligentiam non habere.

T. c. 84. ¶ **Si aut aliquis et hec segregauerit posueritque intellectum partem aliquam aie. Similiter autem et sensitiuum: neque vtique sic dicet de oi aia neque de tota vel vna.**

¶ Ista est scda ps huius qrti capli: in qua Ar. mãifestat defect⁹ ãtiquoꝝ: postq̃ꝫ iduxit ĩpossibilia ex eoꝝ opinione: ⁊ sũt defect⁹ q̃tuor: pmus est ex pte ĩsufficiẽtie ⁊ diminutiõis. Scds ex pte sup̃flue ꝯpõnis. ibi. (Si vo ex elemẽtis.) Terti⁹ ex pte sup̃stitiose attributiõis. ibi. (Et in toto) Quart⁹ ex pte debilis approbatiõis. ibi. (Opinari autẽ.) Prim⁹ g defect⁹ fuit ex pte ĩsufficiẽtie ⁊ diminutionis. nã qcũqꝫ diffinierũt aiaꝫ per ee motiuũ ꝫ locũ: isufficiẽter dixerũt: cũ multa sint aialia que nõ mouent̃ ẽm locũ: ꝫ manẽt vt ostree ⁊ cetera aialia petris affixa. Illi ẽt q diffinierũt aiaꝫ per sensi⁹ ⁊ itellectiuũ: ĩsufficiẽter ⁊ dĩminute locuti sunt; qꝫ multa sunt aiata que nõ sentiunt: vt plãte: ⁊ ossa: ⁊ multa sunt aialia que nõ ĩtelligũt: vt bruta: ⁊ alia rõne carẽtia. Si vo aliqs segregauerit intellectiuũ sensitiuũ ⁊ motiuũ: dicẽs ĩtellectiuũ vnã ptẽꝫ aie: sensitiuũ aliã: ⁊ motiuũ aliaꝫ ⁊ ex hoc de quolꝫ diuisim determinauerit: adhuc ĩsufficiẽter ⁊ diminute determinabit: qꝫ nõ tractabit de oĩ aĩa: cũ aliq̃ sit aĩa: vt dictũ est: que nõ est motiua sensitiua nec itellectiua: nec de tota aĩa: qꝫ nõ de qualꝫ pte ei⁹. Vegetatiuum. n. est vn⁹ gradus aiatoꝝ: ⁊ vna ps aĩe: de qua nõ faciũt mẽtionẽꝫ: nec etiã sufficiẽter inuestigabit vnã spẽm anĩe: qꝫ vnaqueqꝫ aĩa hꝫ alias ꝓprietates q̃ꝫ sensitiuũ ĩtellectiuũ ⁊ ꝫ locũ motiuũ. vꝫ. appetitiuũ: nutritiuũ: augmẽtatiuũ: ⁊ hꝫ. de qbus nihil dicũt: ⁊ ita nemo posset excusare insufficientiã istoꝝ. le. li. (Oẽs aũt q ex eo: qꝫ sentit aĩa ⁊ cognoscit aia que sunt) .i. oĩa entia: (ex elẽtis dicũt ipsaꝫ) esse: (⁊ q max⁹ motiuũ) dicũt aiaꝫ: (nõ ð oĩ dicũt aia: neqꝫ. n. sensitiua oĩs) aĩa est; neqꝫ motiua: (vident̃. n. esse q̃dã aialia manẽtia ẽm locuꝫ:) vt ostree: (⁊ tñ videt̃ hoc solo motu mouere aĩa al. silr aũt ⁊ geñ qꝫ itellectiuũ ⁊ sensitiuũ ex elẽtis faciũt:) nõ. n. de oĩ aĩa loquunt̃. (vident̃. n. plãte viuere nõ pticipãtes loci mutationẽ, neqꝫ sensum: ⁊ aĩaliũꝫ multa ĩtelligẽtiã nõ hñe. Si aũt hec aliqs segregauerit posuerit qꝫ itellꝫ ptẽ aliqꝫ aĩe: silr aũt ⁊ sensi⁹: neqꝫ vtiqꝫ sic dicet de oĩ aĩa: neqꝫ de tota: neqꝫ de vna) determinate spẽi. ¶ Notãduꝫ q si aliq̃ diffõ nõ ꝯuertit̃ cum suo diffinito: illa est ĩsufficiẽs ⁊ vana: ⁊ si est minoris cõitatis q̃ suũ diffinitiuũ i⁹ est diminuta. Antiq g diminute ⁊ ĩsufficiẽter diffinierũt aiaꝫ diffiniẽtes eam per esse motiuũ ꝫ locũ solũ: aut sensitiuũ solũ; vl̃ itellectiuũ: qꝫ aliq̃ est aĩa que nõ est motiua ꝫ locuꝫ: nec sensitiua: nec ĩtellectiua: vt aĩa plãte. ¶ Text⁹ cõmẽ. 84.

¶ Hec autem sustinuit ⁊ que est in orphicis vocatis carminib⁹ ratio. Dicit. n. animaꝫ ex toto ingredi respirãtium: que fertur a ventis. Non possibile itaqꝫ plãtis hoc accidere: neqꝫ aĩaliuꝫ qbusdã siquidem nõ oĩa respirãt. Hoc autem latuit sic opinantes.

¶ Ex isto mõ ponẽdi aiaꝫ ꝯponi ex elẽtis. ꝯcludit phus ĩsufficiẽtiã orphei dicẽtis aiaꝫ esse respiramẽtũ seu aereꝫ respiratũ missuꝫ a ventis in corp⁹ aiatũ. nã plura sũt aiata que nõ respirãt. vt plãte ⁊ pisces: ⁊ cetera nõ hñtia pulmonẽ: sed qꝫ hoc ignorauit orphe⁹: iõ diminute ⁊ ĩsufficiẽter est locut⁹ de aĩa. le. li. (Hoc aũt sustinuit) .i. hũc modum tenuit (⁊ que est in Orphicis) .i. orphei poete (carminib⁹ rõ dic. n. orphe⁹ aiaꝫ ex toto) aere (ĩgredi) ⁊ ẽe (respiramẽtũ. q̃) .s. aĩa (fert̃ a vẽtis: ꝫ nõ est) possibile: (itaqꝫ h) .vꝫ. respirare (accidere plãtis: nec aialiũ qbusdã: si qdẽ nõ oĩa respirãt:) vt pisces. ¶ Nõãdũ q orpheus fuit vnus de pmis phis q erãt theologi loquẽtes metrice de phĩa ⁊ de deo: ⁊ fuerũt tm̃ tres. s. Samus orpheus: ⁊ qdã alius: post quos fuerũt septẽ sapiẽtes: quoꝝ vn⁹ fuit Thales: ⁊ iste orphe⁹ pmo iduxit homĩes ad habitãdũ sil̃: fuit. n. pulcherrim⁹ ꝯcionator: ⁊ ex h hoies bestiales ⁊ solitarios reduxit ad ciuilitateꝫ: vnde de eo dr̃ q erat optim⁹ citharedus: qꝫ sua v̈ba erant ita dulcia psuasiua ⁊ allectiua: q lapides faceret saltare. i. hoies lapideos duros ⁊ siluestres ĩclinaret ad suã volũtatẽ. Diffinitiões ergo q̃tuor dixerũt antiq de aĩa. i. Prima diffõ q aĩa ens est maxĩe motiuũ ẽm locũ. Secũda diffõ. aĩa est ens sensitiuũ. Tertia diffõ. aĩa ẽ ens ĩtellectiuũ. 4ª diffõ. aĩa est respiramẽtũ: vel aer respirat⁹: quarũ q̃lꝫ est insufficiẽs ⁊ diminuta: vt patuit ẽt. ¶ Contra pdicta arguit̃ aiaꝫ hñ diffiniri per ee motiuũ ꝫ locũ: ⁊ nõ diminute iuxta exẽpla Ar. qꝫ plante augent̃. g mouent̃ localr̃: aialia ẽt petris affixa mouẽt motu dilatationis ⁊ ꝯstrictiõis. g mouent̃ ꝫ locũ. ¶ Rñdet̃ q aliud est moueri localr̃: ⁊ aliud est moueri ꝫ locũ ad intẽtioneꝫ Ar. illa mouent̃ localr̃ que mouent̃ motu locali: siue moueant̃ in loco: siue circa locũ: siue de loco ad locũ. Ea vero mouent̃ ꝫ locũ que mouent̃ de loco ad locũ. s. pmũ locũ relinquẽdo: ⁊ aliũ acgrẽdo. Dico g q lꝫ q̃lꝫ aĩa sit motiua localr̃: nõ tñ ẽm locũ: ⁊ hec est sñia Ar. Et si argr̃ sic. motiuũ ẽm locũ est ꝓpria passio aĩe: sicut risibile hois: sed ois hõ est risibilis. ergo oĩs aĩa est motiua ẽm locũ. negetur pma ps antecedẽtis: qꝫ risibile est ꝓpria passio hois illi ꝯpetẽs per se pº: sed ee motiuũ est ꝓpria passio aĩe: illi ꝯpetẽs per se nõ pº. Ideo risibile cõuertit̃ cũ hoie: ⁊ cõstituit illũ diffõnẽ a posteriori. s. hõ est aĩal risibile. Motiuum aũt ꝫ locũ ꝯpetit aĩe p se nõ pº: ideo nõ ꝯstituit illã diffinitiãnẽ. ¶ Textus cõmẽti. 85.

¶ Si vero ex elementis animã facere oꝫ. Nõ vtiqꝫ oportet ex omnib⁹: sufficiens eniꝫ est altera pars ꝯtrarietatis seipsaꝫ dijudicare ⁊ oppositaꝫ. Recto eniꝫ ⁊ ipsuꝫ ⁊ obliquũ cognoscim⁹. Iudex eniꝫ vtrorũqꝫ canõ est p. s. Obliquũ aũt neqꝫ sui ĩpsius: neqꝫ recti.

¶ Secũdus defect⁹ fuit ex pte sup̃flue ꝯpõnis. nã si aĩa ex elẽtis ꝯponit̃ vt cognoscat alia: nõ opꝫ eaꝫ cõponi ex oib⁹ elẽtis. nã cuꝫ per calidũ possim⁹ cognoscere frigidũ: tãqꝫ eius priuationẽ: ⁊ per humidũ siccũ: qꝫ rectũ est iudex sui ⁊ oblig. i. positiuũ dat cogñscere se ⁊ suũ priuatiuuꝫ: obliquuꝫ aũt nec se nec suũ positiuum facit cognoscere: sufficit in ea esse duas q̃litates: vt possit cognoscere oẽs q̃litates q̃tuor: ⁊ a simili sufficit eã ee ꝯpositaꝫ ex duob⁹ elẽtis vt possit cognoscere ois q̃tuor elẽta: ⁊ ꝯñr oĩa mixta. Le. li. (Si vo ex elẽtis aiam facere oꝫ) vt cognoscat alia (nihil) .i. non (opꝫ) ipsam (ex oib⁹) elẽtis cõstitui. (sufficiẽs est. n. altera ps ꝯtrietatis seipsam dijudicare ⁊ oppositã) ptẽ (recto. n.) .i. per positiuũ (ipꝫ) rectũ (⁊ obliquũ) .i. priuatiuũ (cognoscim⁹. iudex eniꝫ vtrorũqꝫ) .s. recti ⁊ oblig est ipꝫ rectũ. nã vt sit (canõ) .i. regula (ẽ) pro ꝯtingit recto: (obliquũ aũt neqꝫ sui ipsi⁹ neqꝫ recti) ẽ iudex. ¶ Notãdũ pmo q priuatio dupl̃r sumit̃. s. negatiue ⁊ positiue. Priuatio negatiue sumpta est ẽm Ar. 4º metaph. negatio in subo apto nato: vt cecitas tenebra vl̃ silentiũ. De hac loqt̃ Ar. p phy. di. cũ dicit ꝫ trãsmutatiõnis priuationeꝫ ee pñm: priuatio positiue sũpta est altera ps ꝯtrietatis minoris pfectiõis: de qua loqt̃ phs. z. hui⁹. dicens: nigredinẽ esse priuationẽ albedis: ⁊ idẽ itelligit̃ hic cũ dr̃ frigidũ ee priuatiuũ calidi: ⁊ humidũ sicci. Priõ priuatia nõ cognoscit̃ nisi p suũ habituꝫ: qꝫ nũqꝫ cognoscit̃ tenebra nisi p lumẽ: neqꝫ silẽtiũ nisi p sonũ. Sꝫ scda priuatio nõ idiget cognitiõe sui positiui: qꝫ põt cognosci frigidũ nõ cognito calido: ⁊ nigrũ nõ cognito albo: neqꝫ Ar.

T.c.4.
T.c.64
T.c.70.

in lr̄a intēdit cognitionē frigidi vel sicci nec tñ dependere a cognitiōe calidi vel humidi: Sz q̄ antiq meli⁹ dixissent animaz solū cōponi ex duob⁹ elr̄tis q̄z quattuor: ⁊ ex duab⁹ p̄mis q̄litatib⁹ q̄z q̄ttuor ponētes aīaz cognoscere frigidū ⁊ siccū per calidū ⁊ hūidū: eo mō quo dicim⁹ tenebrā cognosci per lumē: ⁊ silētiuz per sonum. ℂ Scđo notādū q̄ q̄druplex est p̄uatio negatiue sūpta. nā q̄dam est nālr̄ p̄cedēs habitū. s. p̄uatio mãe respectu forme generāde: de qua dicit cōmētator. p̄ phy. q̄ adueniēte forma p̄uatio corrūpit̄. Quedā est nālr̄ seq̄ns habitū. s. priuatio mãe respectu forme corrupte. de qua dicit ph̄us. p̄ phy. q̄ musicū corrūpit̄ in imusicū: ⁊ cōsonātia in incōsonantiā: ⁊ q̄dā nō nālr̄ p̄cedit: nec seqtur habitū de necessitate: sz p̄supponit aptitudinē: vt tenebra: silētiū: ⁊ cecitas: stat. n. aliqđ mediū esse tenebrosuz: ⁊ nūq̄ ante illuminatū: ⁊ c̄. sed sufficit aptitudo luminis. Silr̄ stat aliquē hoiez esse cecū: q nō vidit. nec videbit: sz sufficit aptitudo vidēdi ante cecitatē. Quedā aūt est p̄uatio nō nāliter p̄cedēs vel seq̄ns habitū: neq̄z p̄supponēs nāliter aptitudinē: sz solū cōditionalr̄ vl' existimatiue: vt vacuū: nā ipoĩe est nālr̄ vacuū esse: nĩ si esset: ipm̄ esset aptū natū cōtinere: ⁊ locus. Ideo dicit ph̄s. 4. phy. q̄ vacuū est locus nō repler⁹ corpore. sz q̄lrcūq̄z sumit̄ p̄uatio negatiua: ipoĩe est illā cognosci non cognito suo habitu: vt in scđo h⁹ ondet̄. ℂ Sed c̄. si p̄uatio cognoscit̄ per habitū: ergo siĩ: vl' successiue nō p̄ᵐ: q̄ nō siĩ sūt habit⁹ ⁊ p̄uatio: nec scđz: q̄ spēs habit⁹ post actualē cognitionē nō remanet in itellectu nisi habitualr̄ ⁊ in poᵃ: mō illud qđ ē ipoᵃ nihil ad actū reducit. g̃ spēs habit⁹ post actualē cognitionez nō reducit itellectū de poᵃ ad actū cognitiōis p̄uatiui. Scđo si p̄uatio cognoscit̄ per habitū. ergo diffinitur per habitū. cōña p̄z. ⁊ cōñs est falsuz: q̄ oĩa diffō dat̄ p̄ eēntialia: ⁊ ex genere ⁊ dr̄ia. 6. Topic. modo habit⁹ nō est de eēntia p̄uatiōis: neq̄z gen⁹: aut dr̄ia ei⁹. Et pōt adhuc introduci auctoritas Ar̄. 2. meta. di. sicut res se h̄z ad esse. ita se h̄z ad cognosci: sed aliq̄ p̄uatio p̄cedit nālr̄ habitū: vt dictū est. ergo illa p̄us cognoscit̄ q̄z habit⁹. ℂ Notandū q̄ itellect⁹ human⁹ anteq̄z imutet̄ a fantasmate nihil itelligit positiuū vel priuatiuū: q̄ est pura poᵃ in genere intelligibiliū mgt cōmētator. 3. hui⁹. Sz postq̄z fact⁹ est in actu pōt venire in notitiā alicui⁹ taz p̄uatiui q̄z positiui scđz ordinē nãe: sic q̄ p̄ora pri⁹ itelligunt̄ ab itellectu q̄z posteriora: ideo itellect⁹ imutat⁹ per habitū pōt venire in notitiā p̄uatiōis: sic q̄ pp nālē ordinē positiui ⁊ priuatiui habita notitia positiui faciĩr venit itellect⁹ in notitiā p̄uatiui: q̄m nālr̄ per cognitionē p̄oris venit itellectus in notitiā posterioris. nāz lz aliq̄ p̄uatio in esse p̄cedat suū habitū: tamē q̄libz habit⁹ est pri⁹ itellect⁹ a nã q̄z sua p̄uatio: ⁊ cuiuslibz habit⁹ aptitudo que est qđdā positiuū p̄cedit p̄uationē. Ex hoc pōt videri q̄ũo itellect⁹ priuationis est positiu⁹: q̄ itellect⁹ p̄uatiōis sumitur ex spē habit⁹ sz ordinē quē h̄z ad habitū: modo ordo p̄uatiōis ad habitū est in re: dato q̄ itellect⁹ nō esset: est g̃ itellect⁹ p̄uationis positiuus: nō tñ entis positiui: ideo dicit ph̄s q̄rto metaph̄. q̄ opiniones cōdictorio℞ sunt c̄rie: ⁊ aliqd ponūt fm̄ aīaz: ⁊ ita de p̄uatiuis est dicēdū. ℂ Ad p̄ᵐ dr̄ q̄ habit⁹ ⁊ p̄uatio itelligunt̄ successiue ⁊ prius habit⁹ q̄z p̄uatio. Et cū dr̄. spēs positiui nō ducit i cognitionē p̄uationis q̄ñ est ipotētia. Respōdet̄ q̄ pp ordinem nālem inter habitū ⁊ p̄uationez spēs positiui: dūmō itellectus aduertat: est apta nata ducere in cognitionem p̄uatiui. ℂ Ad scđz dr̄. q̄ diffō p̄prie dicta dat̄ per eēntialia. s. p genus ⁊ dr̄iam: modo p̄uatio nō p̄pe diffinit̄: ex quo nō est per se in p̄dicamēto: sicut nec habit⁹ vt opponitur p̄uationi: sz ambo sunt post p̄dicamēta fm̄ ph̄m: habit⁹ autē faciē s p̄dicamētū nō ēt p̄prie diffinit̄: q̄ est gn̄alissimū: ⁊ cōñr nec sua p̄uatio. Sed habit⁹ q est spēs q̄litatis bene p̄prie diffinit̄: ex quo h̄z genus ⁊ dr̄iaz: ⁊ itez sua p̄uatio nō p̄prie diffinit̄: sicut nō per se est in p̄dicamēto illo: sz solū p accñs vl reductiue rōne positiui. ℂ Text⁹ c̄. 86

T.c.45 — T.c.63 — T.c.4. — T.cō.9.

ℂ **Et in toto aūt q̄daz misceri ipsaz dicūt. Vñ fortassis ⁊ Thales opinat⁹ ē oĩa eē plena diis.**

ℂ Tertius defect⁹ fuit ex p̄te superstitiose attributiōis: q̄m aliq toti vniuerso attribuerūt aīam: ponētes eā taz in elemētis q̄z i mixtis. Unde thales hac opiniōe mot⁹ opinatus est oĩa plena esse diis: volebat n. totuz vniuersum esse aīatū: cu⁹ aīa esset de⁹ exñs in qualz p̄te mūdi: eo modo quo dicim⁹ aīaz itellectiuā eē in toto humano corpore: ⁊ in q̄libz ei⁹ p̄te. Le. li. (Et in toto enī) vniuerso (q̄dā ipsaz) aīam (misceri dicūt: vñ fortassis ⁊ thales opinat⁹ est oĩa plena diis.) ℂ Notādūz q̄ videtur c̄dictio in v̄bis ph̄i. nā si de⁹ fm̄ thalē est aīa mūdi: ⁊ cuiuslz p̄tis ei⁹: vr̄ q̄ nō oĩa sint plena diis. ℂ Dōm p̄ q̄ ista nō fuit bōa trāslatio: sz antiq̄ vbi h̄r in lr̄a cōmēti plena diis. Scđo dr̄ q̄ ista lr̄a pōt sic intelligi: oĩa sunt plena diis. i. oĩa sūt plena diuinis rōnib⁹: q̄m nō fm̄ eādē rōnē qualz p̄tē mūdi actuat: sz scđz aliā ⁊ aliā iuxta p̄fectionē p̄ducibilis entitatis: imaginabat̄ n. Thales ph̄s nihil p̄ter deitatē eē formā subalē rei: quā dicebat eē aīaz mundi: ita q̄ de⁹ est forma subalis hoīs: eq: lapidis: ⁊ oīūz aliorū tā mixto℞ q̄z elr̄to℞: ⁊ ad declarādū ex hoc non oĩa esse eiusdē spēi spālissime dicebat in deo eē ifinitas p̄fectiones simplr̄ q̄ttuor tñ p̄ncipales: q̄b⁹ se p iformationē cōicat creaturis. s. eē: viuere: sensitiuū: ⁊ itellectiuum: ita q̄ aliq̄b⁹ effectib⁹ se cōicat fz rōnē essendi soluz: vt elr̄tis ⁊ mixtis iaīatis: aliq̄b⁹ fm̄ rōnē essendi: ⁊ viuēdi siĩ. vt plātis: aliq̄b⁹ aūt fm̄ rōnē essendi: viuēdi ⁊ sentiēdi: vt brutis. Quibusdā ṽo vltra dictas rōnes: fm̄ rōnē itelligendi: dicēs q̄ lz iste rōnes eēntialr̄ idētificent̄ ipsi deo: inter se tñ h̄nt aliquē ordinē nālez p̄oris ⁊ posterioris: scđz quē deus pōt se vni effectui cōicare fm̄ rōnē priorez nō cōicādo se scđm rōnem posteriorem. ℂ P̄. vt ostēderet ea que h̄nt solūmō esse aut viuere sine aliis rōnib⁹: non esse eiusdē spēi: imaginabat̄ q̄ quelz illa℞ q̄ttuor rōnuz siue p̄fectionū existentiū in deo h̄z gradus itelligibiles scđz pri⁹ ⁊ posteri⁹ cōcurrētes idētice in eādē p̄fectionez: vnde sicut in eodē hoīe sunt diuersi gradus vel rōnes. s. subē: corporis aīalitatis: ⁊ humanitatis: q̄℞ q̄lz cōcurrit in realitatē hoīs: ita imaginabat̄ q̄ iste q̄ttuor rōnes cōcurrerēt in realitatez diuinā: ⁊ itez q̄libz illa℞ h̄ret gradus essentialr̄ ordinatos idētice c̄currētes in eādē p̄fectionē diuinā: ⁊ iō q̄ñ de⁹ se cōicat scđz p̄fectionē essendi nō se cōicat scđz quelz gradū eius: sz fz h̄nplacitū determinationis eius volūtatis se cōicat fz vnū gradū entis nō se cōicādo scđz aliū: iō pōt p̄ducere elr̄tū nō p̄ducēdo mixtū: ⁊ pōt p̄ducere lapidem nō p̄ducēdo plātam: quare ⁊ c̄. ℂ Textus cōmēti. 86.

ℂ **Hoc autē h̄abz quasdā dubitationes. Propter quā eniz causaz in aere: aut in igne anima cuz sit: nō facit animal. In mixtis autē sic presertim cū in illis melior esse videatur.**

ℂ Cōtra hāc opinionē mouet Ar̄. duas dubitatiōes. q̄℞ p̄ma est ista. Si aīa est in toto vniuerso: ⁊ in ipsis elemētis: q̄re nō sunt elr̄ta aīalia: sicut mixta habētia aīaz: ⁊ p̄cipue cuz aīa elr̄to℞ putet̄ esse nobilior q̄z aīa mixto℞: cū q̄ aīa elr̄to℞ scđm illos: vt adducit cōmētator cōmēto 86. est imortalis: sicut elr̄ta. Anima aūt mixtorū videt̄ esse mortalis sicut mixta. Unde q̄ aīa elr̄to℞ est cū im-

noti z dictate q̃ aia mixtoꝝ: cū nulluz elm̄tū habeat oēs ꝯtrarietates sicut mixtū. nō aīa elmtoꝝ videt̄ esse dignior z nobilior aīa mixtoꝝ. L.e.li. (Hoc autē) qḋ fatet̄ Thales (habz q̄sdā dubitationes: ꝑpter quā eniz cāz in aere z igne aia cū sit nō facit aial: in mixto aūt e sic) facit aial (z ꝑcipue cum hec). s. aīa (in his) elm̄tis (melior est putata) mixtis. ℂ Textus cōm̄enti. 86.

ℂ Queret. n. vtiq̃z aliqs quā ob cāz que in aere aia: est que in aialib⁹ melior z imortalior.

ℂ Secūda dubitatio. ꝑpter quā cām aīa elmtoꝝ est melior aīa mixtoꝝ: z ꝑcipue cū eadē sit. Deide si aīa elmtoꝝ nō facit aial: z aīa mixtoꝝ facit aial: qḋ est multo nobilius elemētis. videt̄ q̄ nō sit eadē oīs. L.e.li. (Queret enim vtiq̃z aliquis quam ob causaz anima que est in aere: que in animalibus) existit: est (melior: z immortalior) ℂ Textus cōmenti. 87.

ℂ Accidit aūt vtrobiq̃z inconueniens z irrōnabile. Et nāq̃z animal dicere ignez: aut aerē magis irrationabiliuz est. z nō dicere animalia: cū anima insit inconueniens est.

ℂ Ex istis dubitationib⁹ īfert ph̄s icōueniēs qualitercū q̄z dicat: cōcedere. n. elm̄ta esse aialia est magnū icōueniens z maius q̄z cōcedere aiaz stare ex elm̄tis. Deinde dicere elemēta hr̄e aīaz: z nō esse aīata: est magnū icōueniens. L.e.li. (Accidit autē vtrobiq̃z icōueniēs z irrationabile: z nāq̃z aial dicere ignē aut aerē magis) ꝯeniens irrōnabiliū est: ꝯq̄z dicere ꝯstare aiam ex elm̄tis: cū hoc apparētiā aliquā habeat rōne cognitiōis: z illud (z nō dicere aialia) esse elm̄ta: (cū aia īsit) eis: ite (icōueniēs) est. ℂ Notādū q̄ in reprobatiōe hui⁹ opinionis videtur ph̄s vnū falsum assumere. s. q̄ in q̄buscūq̃z mixtis est aia: q̄ illa sunt aialia. nā plāte habēt aiaz: z nō sunt aīalia. ℂ Dicēdū q̄ antiq̄ ph̄i nō loq̄bantur de aia nisi in ꝯpatiōe ad sensuz z motū: z q̄z aia sensitiua z s̄m locū motiua nō est aia plātaꝝ: sed aialiū: oportebat q̄ in q̄buscūq̃z esset aia: ꝑut de ea loquebant̄ antiqui: illa essent alia. Primū tn̄ dubiū ac 2m̄ facilr̄ soluebat Thales: dicēs q̄ aia elemētoꝝ nō est melior aīa mixtoꝝ: q̄z eadē est. Sz q̄z aia mūdi meliori modo est in elemētis q̄z i mixtis: q̄z in elemētis est absq̄z iceptiōe z desitiōe: i mixtis aūt cū generatiōe z corruptione: non q̄ aia mixti generet̄ vel corrūpat̄: sz q̄z ipsiuz mixtuz generat per īformatiōis iceptionez: z corrūpit̄ per separationē eiusdē aīe ab illo. Et licz de⁹ s̄cōz hāc opinionez sit meliori modo in elemētis q̄z in mixtis: q̄z modo ꝑpetuitatis z necessitatis: nō tn̄ meliori gradu nec maiori perfectione: q̄n mixta de⁹ actuat s̄z meliorē ai̅s nobiliorē gradū essendi q̄z elemēta. Ex his p̄z q̄re elt̄a nō sunt aialia sicut mixta que sentiūt: q̄z deus īformās elemēta nō īformat illa nisi s̄cōz rōnē entis: nō aūt s̄cōm rōnez vite: vel sensibilitatis. Ideo est cōcedēdū s̄m hanc opinionē q̄ oia cōposita nālia sunt animata: nō tn̄ oīa viuunt: vel sentiunt: q̄z oia cōposita nālia actuant̄ aia: nō tn̄ s̄m rationez vite: vel sensationis: oīa ēt corpora actuant̄ anima intellectiua: nō tn̄ oīa intelligunt: z bō z equus actuant̄ eadez anima intellectiua: nō tn̄ equus intelligit per rationez dictam. ℂ Textus cōmēti. 88.

ℂ Opinari autez videtur animaz esse z in his quoniā totum partibus similis speciei. Quare necessariū ipsis dicere z animā similis speciei partibus esse. Si in intercipi aliquid ꝯtinētis in aialibus aiata aialia fiunt.

ℂ Quartus defectus fuit ex pte debilis approbationis: arguebāt eniz isti sic ꝑbādo aiaz esse in elemētis: ps aeris actuata z itercepta per respirationē facit aial aiatuz quia tā diu viuit animal z est animatuz: q̄z diu pōt respirare. sed ꝑpter qḋ vnūq̄dq̃z tale: z illud magis. ꝑmo poꝯsteriatū. igit̄ si pars aeris respirata facit aial animatuz: illa pars aeris multo magis est aīata. Sz aer est eiusdez rōnis in toto z in partib⁹. ergo totus aer erit animat⁹: et ꝯsequēter alia elemēta sunt aiata. L.e.li. (Opinari aūt videt̄ aīaz esse z in his) elemētis sicut in mixtis: (q̄m totū partibus similis spēi) esse videt̄ (quare necessariū est ipsis dicere z aīam silis spēi partibus esse:) z in toto (si) per (itercipi aliqd ꝯtinētis) . s. partē aeris (in aīalibus: aīalia fiunt.) ℂ Textus ꝯmēti. 88.

ℂ Si autē aer qdem discerptus similis speciei. anima autez dissimilis partis. hoc quidez aliquid ipsius existet: videlicz: aliud autez nō existet. Necesse est igitur ipsaz similis partis eē: aut nō vnuz esse in qualibet parte oīs.

ℂ Istaz obiectionē Aristo. īducit ad cōtradictionez hoc modo. Si aer attractus z aer extra sunt eiusdē speciei: z anīe istoꝝ sunt diuerse spēi: seq̄t̄ aliq̄ corpora eē eiusdē spēi q̄ꝝ anīe sunt diuerse spēi: qḋ est īplicās ꝯtradictionez: minor aūt p̄z. q̄z aīa attracti aeris est corruptibilis: sicut z ipsiuz aīal: aīa aūt exterioris aeris est icorruptibilis: sicut z ipse aer: modo corruptibile z icorruptibile differunt genere z spē: opz ergo animā eiusdem spēi in toto z in parte esse incorruptibilē in toto: z corruptibilem in parte: aut nō eādez aiam spē esse in toto z in parte: quoꝝ q̄dlibet est incōueniens: z cōtra eos. L.e.lit. (Si autem aer q̄dē discerptus) . i. diuisus z attractus (similis spēi) est cum toto aere: (aīa aūt dissimilis partis: hoc q̄dem aliquid ipsius existet) videlicet aīa aeris nō corrumpetur (aliud autez) . s. aīa animalis (nō existet) . i. corrūpetur: (necesse est igitur animā similis ptis esse) . i. eē eiusdem spēi in toto z in parte: corruptibilem in parte: z nō in toto (aut nō vnū esse) . i. nō vnā animā eē (in q̄lz pte. oīs) . i. toti⁹ aeris. ℂ Textus ꝯmēti. 88.

ℂ Manifestuz igitur ex dictis q̄ neq̃z cognoscere inest aie ꝑpter id qḋ est ex elemētis: neq̃z moueri ipsaz bene neq̃z vere dicitur.

ℂ Ex ꝑdictis Aristo. epilogādo cōcludit. L.e.li. (Manifestū ergo ex dictis) est. (q̄ neq̃z cognoscere inest anie ꝑpter illud qḋ est ex elemētis: neq̃z moueri ipsaz) nunc (bn̄ neq̃z vere dicit̄.) nō ḡ ratio cognoscēdi ꝯpetit anie ꝑpter illud qḋ est cōposita ex elemētis: vt plurimi antiqui dixerunt: neq̃z bene dictū est. aut vere ipsaz aiaz moueri per seipsam: vt fere oēs veteres ꝑtulerunt. ℂ Notanduz q̄ rationē antiquoꝝ ꝑbātez elemēta esse aiata nō soluit ph̄s: q̄z ex diffinitione anime manifestanda in ꝑncipio secūdi apparebit respōsio illius. ℂ Dicēduz tamen q̄ pars aeris attracta per respirationē: licet in animalibus respirātibus faciat ad continuationem vite: in quārō agit ad refrigerationez cordis: nō tamē illa pars aeris est animata: nō igitur opz totuz aerē esse animatū. Sed Themistius aliter ītroducit rationē illoꝝ: dicens q̄ corpus aīalis ꝯponitur ex quatuor elemētis: z ipsuz corpus animalis est animatū. ergo elementa ex quibus cōponitur corpus aīalis sunt animata. Sed eiusdem rationis sunt elementa in toto z in partibus. ergo tota elt̄a sunt aiata. Ista obiectio faciliter soluit̄: tenēdo elt̄a nō esse formaliter i mixto: sed solum virtualiter: q̄z dicetur corp⁹ aialis nō componi ex elemētis sub formis substā/

tialibus: sed solū sub formis accidētalibus: sustinendo autē elemēta cōponētia esse formaliter in mixto: conceda͂ elm̄ta cōponētia animal esse aīata: exquo non se hn̄t nisi potētialiter in mixto. Et sicut non seq̄tur. mā͂ prima aīalis ⁊ mā͂ pma lapidis sūt eiusdē rōnis: ⁊ mā͂ pma aīalis est animata. ergo mā͂ pma lapidis est aīata: ita nō seq͂. elm̄ta que sunt in corpore aīalis sūt aīata: ⁊ elm̄ta que sūt ex͂ sūt eiusdē rōnis cū illis. ergo elm̄ta q̄ sunt ex͂ sūt aīata: qꝛ elta q̄ sūt in corpe aīalis sunt in potētia ꝓpter formā mixti: elta aūt extra sunt in actu: cuꝫ qꝫlꝫ illoꝝ denomineꝛ forma elti. Unde caliditas lapidis ⁊ caliditas ignis sunt eiusdē rōnis: ⁊ tn̄ lapis est frigidus: ⁊ ignis calidus: ⁊ hoc iō qꝛ caliditas lapidis est potentialis rōne frigiditatis admixte maioris intensionis: caliditas autē ignis est actualis retinēs ꝓpriā denoīationē ꝯcreti. ¶ Text⁹ cō. 89

Quoniaꝫ autē cognoscere inest anie ⁊ sentire ⁊ opinari adhuc concupiscere ⁊ deliberare ⁊ oīno appetit⁹. Sic autē ⁊ sm̄ locuꝫ motus ab anima in animalibus. Adhuc autē augmētuꝫ ⁊ status ⁊ diminutio. vtruꝫ toti anime vniquodqꝫ horum insit ⁊ omni ⁊ intelligimus ⁊ sentimus ⁊ aliorū vnūquodqꝫ facimus ⁊ patimur: aut partibus alteris altera.

¶ Ista est tertia ps hui⁹ capli q̄rti: in qua phs reprobat opiniōes antiquoꝝ de ptib⁹ aīe isufficiēter loquētium. postq̄ꝫ manifestauit eos male sensisse de q̄ditate anie: ⁊ facit duo. naꝫ pmo mouet duas q̄ōnes. Scdo soluit eas: ibi. (Quid igiꝛ ꝯtinet.) Pria q̄ō est ista. vtꝝ opationes aīe: que sunt cognoscere: ⁊ sentire: ꝯcupiscere: ⁊ deliberare: scdꝫ locū moueri: ⁊ augere: stare: ⁊ diminui: cōueniat oī aīe ⁊ toti aīe: ita ꝙ sentiam⁹: ⁊ itelligam⁹: ⁊ cetera opa aīe faciam⁹: vel patiꝛ per q̄libꝫ partē aīe: aut singuluꝫ istoꝝ habeat determinatā partē: sic ꝙ scdꝫ vnā partem sentiam⁹: ⁊ scdꝫ aliā itelligamus: ⁊ ita de alijs: ꝙ aūt iste oēs sint operatiōes aīe. pꝫ qꝛ nulla haꝝ opationū a corpore sine aīa pōt ꝓuenire. L. e. li. (Qm̄ aūt cognoscere ē aīe: ⁊ sentire: ⁊ opinari adhuc aūt ⁊ cōcupiscere ⁊ deliberare: ⁊ oīo appetit⁹:) ⁊ ꝑter has opatiōes: (fit aūt ⁊ kꝫ latuꝫ motus ab aīa in aīalib⁹: adhuc aūt augmētū: ⁊ stat⁹: ⁊ decremētū:) ideo pmo q̄ueriꝛ (vtꝝ toti aīe). i. cuilibꝫ parti aīe (vnūqōdqꝫ hoꝝ īsit: ⁊ oi) aīe. s. vtꝝ (itelligim⁹ ⁊ scimus ⁊ alioꝝ vnūqōdqꝫ facim⁹ ⁊ patimur) per q̄libꝫ ptē seu po⁸ aīe: (aut partib⁹ alteris ⁊) distictis potētijs (altera) opō respōdeat. ¶ Textus cōmēti 89.

¶ Et viuere igiꝛ vtꝝ in aliquo hoꝝ sit vno: aut in plurib⁹: aut in oīb⁹: aut aliq̄ alia causa.

¶ Secūda q̄ō. vtꝝ viuere ꝯueniat vni parti aīe: aut pluribus: aut oīb⁹: aut ex aliq̄ alia cā ꝯpetat aīe. Videm⁹. n. sensitiuū ⁊ itellectiuū nō ꝯpetere cuilibet porti anīe: qꝛ plāte nō sentiunt nec itelligūt: ⁊ videm⁹ appetitiuū cuilibet parti aīe ꝯpetere: qꝛ quelibꝫ ps aīe hꝫ aliquā iclinatione: vtꝝ ergo vita se habeat vt sensitiuū ⁊ itellectiuū: aut sicut appetitiuū. L. e. li. (Et viuere igitur vtꝝ in aliquo hoꝝ sit vno). i. ꝯpetat vni potētie (aut in plurib⁹) potētijs (aut in oīb⁹) ptib⁹ aīe: (aut aliq̄ alia cā) sit ipsi⁹ vite ꝓpter quā ꝯpetat aīe. ¶ Notāduꝫ ꝙ Arist. dicit facim⁹ ⁊ patimur: qꝛ potētiaꝝ quedā sunt actiue: vt nutritiua: augmētatiua: ⁊ gn̄atiua. Quedam aūt passiue: vt sensus: intellectus ⁊ appetitus: vt in secundo hui⁹ ⁊ tertio ostendetur. ¶ Text⁹ ꝯmēti. 90.

¶ Dicunt itaqꝫ q̄dē partibilē ipsaꝫ ⁊ alio q̄dē intelligere: alio autē cōcupiscere.

¶ Ad pmā q̄ōnē r̄ndebāt q̄dā antiq phi dicētes opōnes anime nō toti aīe ꝯuenire: sed ptib⁹: ita ꝙ scdm̄ vnā ptē aīa sentit: scdꝫ aliā itelligit vel ꝯcupiscit: ⁊ ita de ceteris sicut q ponebāt sensitiuam in cerebro: ⁊ viuificatiuā in corde. L. e. li. (Dicūt itaqꝫ q̄dā ptibilē ipsaꝫ) aīaꝫ esse (⁊ aliud q̄dē itelligere). i. alia pte (aliud aūt ꝯcupiscere.) ¶ Notādū ꝙ hic modus respōdēdi pōt esse verus ⁊ falsus īdifferēter. nā si ptes aīe itelligam⁹ potētias ⁊ virtutes: sic veꝝ est ꝙ aīa hꝫ diuersas ptes ⁊ vires: per quarū vnā itelligit: ⁊ per aliā sentit. Si vo p ptes sic itelligantur ptes subales: vel q̄ātitatiue: sic ꝙ aīa est diuisibilis in diuersas ptes tales faciētes tales opōnes: modus iste respōdēdi est falsus: ⁊ qꝛ hi phi itelligebāt hoc scdo mō aīaꝫ esse ptibilē. ideo falsuꝫ asserebāt dicētes aīaꝫ eē ptibilē: ⁊ p vnā ptē itelligere: ⁊ per aliā sentire. ¶ Circa dicta dubitaꝛ: ⁊ pmo ꝙ appetit⁹ ⁊ ꝯcupiscētia nō solū anie sint passiones: qm̄ grauia ⁊ leuia inaīata hn̄t appetituꝫ: quo iclinanꝛ esse in suis locis: ēt hn̄t ꝯcupiscētiā: qua fugiunt malū: ⁊ ꝓsequunꝛ bonū. ¶ Scdo argꝛ ꝙ augmentatio ⁊ diminutio nō solū aīe sint opōnes: qꝛ inaīata augentur per rarefactionē: ⁊ diminuūꝛ per ꝯdensationē. nā per rarefactionē accipiūt maiorē locū: ⁊ p ꝯdēsatōeꝫ minorē. ¶ Ad pm̄ dr̄. ꝙ appetit⁹ vl' sumptus nō solū cōpetit aīe: sꝫ appetit⁹ vitalis ⁊ cognitiu⁹ solū illi cōpetit ⁊ de tali locutus est phs. Cōcupiscētia aūt in min⁹ se hꝫ q̄ꝫ appetitus: qꝛ non reperiꝛ vbicūqꝫ est appetit⁹. nec in quolꝫ corpore aīato: sꝫ solū vbi reperiꝛ appetit⁹ cognitiu⁹: nec in quocūqꝫ reperiꝛ fuga vel ꝓsecutio reperiꝛ ꝯcupiscētia. Sꝫ solū vbi est fuga vel ꝓsecutio ꝓueniens ex cognitiōe. ¶ Ad 2ᵐ dr̄. ꝙ augmētatio multis modis sumiꝛ. pmo ꝑ intēsiōe forme gradualis intēsibilis ⁊ remissibilis: eo mō quo dicim⁹ calorē hodiernū esse maiorem externo. Secūdo ꝑ extēsiōe maiori: nulla suba veniente ab extrinseco. Et sic rarefactio est augmentatio. Tertio ꝑ appositione sīlis ad simile: ⁊ sic dicim⁹ aquā augeri per appositionē noue aq̄. Quarto p additioneꝫ vnitatis ad numerū: ⁊ sic dicim⁹ q̄ternariū esse maiorē ternario: ⁊ binariuꝫ augeri per additionē vnitatis. Quīto per cōuersiones vel assimilatione alicui⁹ rei dissīlis in aliā rē dissimilē: eo mō quo dicim⁹ ignē augeri per appositionē lignoruꝫ. Sexto ꝑ trāsmutatiōe rei dissīlis in subaꝫ aīatā per intus sumptionē cibi ⁊ ꝯuersionē ei⁹ in nāꝫ aliti: ⁊ sic dicim⁹ aīata augeri: recipiūt. n. nutrimētū in stomaco: vl' altero ei ꝓportionabili: ⁊ vtute caloris nālis cōuertunt illud in nām aliti in maiores ptes q̄ꝫ fuerint deperdite. Oppositis modis sumiꝛ diminutio. Ultimo tn̄ mō dr̄ diminutio corruptio partiū maiorū corpis aīati q̄ꝫ sit restauratio nutrimēti. Sumēdo igiꝛ augmētationē vl' diminutionē aliquo modoꝝ gneꝝ pcedētiū: īpropē sumiꝛ: sꝫ vltīo mō solū ꝓprie sm̄ doctrinā Arꝝ. ꝑ de gnōne. ⁊ 2ᵒ hui⁹. augmētatio ergo ⁊ diminutio īpropeie dicta nō est ꝓpa operatio anime: sed bene augmētatio ⁊ diminutio ꝓpe dicta: ⁊ hec est itētio Arꝝ. hic. ¶ Text⁹ ꝯmē. 90. ⁊. 91.

T. c. 31.
T. c. 32.

¶ Quid igitur continet animā si partibilis est apta nata: nō eniꝫ vtiqꝫ corpus. Uidetur eniꝫ cōtrariū magis anima corpus cōtinere. Egrediente enim spirat ⁊ marcescit.

T. c. 91.

¶ Si igitur alterum aliquid vnam ipsam facit illud maxime erit anima. Oportebit autē iterum illud querere vtruꝫ vnū aut multarū partium sit. Siquidem enim est vnuꝫ propter q̄d

nonmox & animã vnum dicimus esse. si vero diuisibile: iterũ ratio queret quid est continẽs: & sic vtiqꝫ procedet in infinitum.

¶ Pro solutione hax questionũ ac reprobatiõe opinionis aliquox Arist. ponit q̃tuor ɔclones. Quax prima est ista. aia nõ est ptibilis multitudine partiũ diuersax rõnuz. Secũda ɔclusio. aia nõ est potẽtialr ptibilis multitudine potẽtiax determinãtiũ sibi diuersaz partẽ corporis & spãle organuz. ibi. (Dubitabit autẽ.) Tertia ɔclusio. aia nõ est potẽtialiter partibilis multitudine potentiax differẽtiũ magnitudine & subiecto. ibi. (Videnf aũt.) Quarta cõclusio. potẽtie aĩe priores & vniuersaliores a posteriorib' sunt separabiles: & nõ ecõuerso. ibi. (Videnf aũt & que.) Prima ɔclo arguit sic. diuersa nõ põt ɔuenire nisi ab aliquo vniant. Si g̃ habꝫ aĩa ptes diuersax rõnũ: opꝫ q ab aliquo ɔtineant & vniant. Sꝫ nihil estq̃ cõtineat & vniat eas. g̃ tales nõ sunt ponẽde. Minorẽ declarat sic phs. Si aligd est ɔtinẽs & vniẽs aĩe: aut est corpus in quo est aĩa: aut aliqd aliud: nõ corp': qꝫ corpus non vnit nec continet aiam: sed magis ecõuerso. Videm'. n. q egrediẽte aĩa a corpore corp' marcescit & deficit. Si aliud cõtinet aĩaz: illud maxime erit aĩa. qꝫ anime est vnire: continere: & regere: & si illud erit aĩa. Querit vtx sit vnũ vl multarũ ptiũ diuersax rationũ. Si p̃m: hoc potuit dici in pncipio. Si scõm: iterũ querit qd vniat illud: & erit pcedere in infinitũ. T.c.li. (Quid igit cõtinet aiaz: si ptibilis est apta nata) in ptes diuersax rõnũ: (nõ. n. vtiqꝫ corp') cõtinet eã (videt. n. ɔtiũ magis aiaz corp' ɔtinere. egrediente. n. aia spirat) corp' (& marcescit. Si g̃ alterx aliqd) q̃d nõ est corpus (vnã ipsaz) aĩaz (facit illud maxĩe erit vtiqꝫ aĩa: oportebit aũt & itex illud q̃rere vtrũ vnuz vel multax partiũ sit. Si qdẽ. n. vnũ est: ppqd non mox). i. in pncipio (& aia vnũ dictũ est. Si vero diuisibile & rexatio queret qd est ɔtinẽs: & sic vtiqꝫ pcedet in ifinituz) Est ergo reg̃a Arist. q quotiẽscũqꝫ est abire in ifinitũ: stãduz est in p̃mis. ¶ Cõtra dicta arguit. & p̃mo q corp' cõtinet aiaz: qꝫ sicut se hꝫ gen' ad differẽtias specificas: ita mã ad formas nãles: sꝫ genus ɔtinet formas specificas: ergo mã ɔtinet formas nãles: tenet ɔña. cũ maiori: ex eo qꝫ gen' hꝫ rõnẽ mãe. scdm Porphyriũ. minor vo est porphyrij in vlib': dicẽtis q potestate gen' ɔtinet oẽs spẽs: neqꝫ rõ phi cõcludit: qꝫ per illã rationẽ arguit corp' continere aiaz: qm per separationẽ corporis ab aĩa corrũpitur aĩa: nõ aũt cito corp': qꝫ post illã sepationẽ diu remanet corp': sicut diu remanent eius dispõnes q̃titatiue & q̃litatiue. Scdo arguit q aĩa est diuisibilis in ptes diuersax rõnũ: qꝫ diuiso ãnuloso in duas ptes. s. in caudã & residuũ: ps aĩe que ẽ in cauda nõ denoĩat caudaz eẽ aĩal & ps aĩe que est in residuo denoĩat illd eẽ aial: g̃ ille ptes aĩe sunt diuersax rõnum. Et ɔfirmat. Querẽdo si phs loquitur de partibus essentialibus: vel q̃titatiuis. Et si de partib' essentialib': videtur illam cõponi ex huiusmodi partib': dicẽte ɔmẽtatore. 3. hui'. q aĩa itellectiua ɔponit ex itellectu agẽte & itellectu possibili: si de ptibus q̃titatiuis: itex ɔponit ex ptib' diuersax rõnuz: qꝫ cerebrũ ãnulosi & cor sunt diuersax rõnuz: g̃ et forme illax sunt diuersax rationũ. Sꝫ ex illis ɔponit aĩa. g̃ &c.

T.c.73.

¶ Notãdũ fꝫ phm. 2° phy. q q̃tuor sunt gña cãx. s. mã forma efficiẽs: finis: quox aliq̃ sunt reciproca in causalitate: qꝫ efficiẽs est cã finis: & ecõuerso: ẽt mã est cã forme & ecõtra: sꝫ nõ eodẽ mõ. nã finis est cã efficiẽtis iclinatiue. pmouẽda ipsũz ad opus. efficiẽs aũt est cã finis generãdo ipsũz. Similr mã est cã subiectiua forme: & forma est cã pfectiua mãe. Ex isto notabili sequntur p̃ q sicut mã depẽdet a forma. ita forma a mã: qꝫ sicut forma est causa mãe. ita mã est cã forme: & sic mã ɔtrahit p formã ad determinatã spẽz: ita forma ɔtrahit p mãz ad determinari in indiuiduã. Scdo seqr q sicut forma nõ põt eẽ sine mã: ita nec mã sine forma: qꝫ sicut forma est cã mãe: ita mã ẽ cã forme: & sicut mã dependet a forma: ita forma o mã. 3° seqr q sicut mã appetit formã: ita forma appetit mãm: qꝫ sicut mã nõ est qd nec q̃lis nec quanta sine forma: ita forma nullã pfectionẽ hꝫ sine mã. 4° seqr q sicut forma ɔtinet mãz: ita mã ɔtinet formã: qꝫ mã & forma sunt iuicẽ cãe: & iuicẽ ɔdepẽdẽt. Intelligendũ tñ q in gñe cãx ẽ talis ordo: q finis necessitat agẽs: & nõ ecõ. agẽs necessitat formã: & nõ ecõ. forma necessitat mãz: & nõ ecõ. iõ si forma depẽdet a mã: adhuc magis mã dependet a forma: qꝫ mã est pp formã: & nõ ecõ. ¶ Ad p̃am rõnẽ dr q gen' ɔtinet formas specificas: tñ forme specifice magis ɔtinẽt ipm gen': qꝫ gen' est pp formas specificas: & nõ ecõ: ita in pposito mã ɔtinet formã: & ecõ: tñ forma magis ɔtinet mãm: qꝫ mã ẽ pp formã: & nõ ecõ: per phꝫ. 2. phy. Et hec fuit itẽtio Arist. in lr̃a. dicẽtis corp' nõ ɔtinere aiam. s. in gñe cãe finalis: qꝫ corp' nõ est finis aĩe: sꝫ aĩa est finis corporis: iõ rõ phi bona est. nã cũ separat aia a corpe: fluũt dispõnes q̃titatiue & q̃litatiue: q̃ p̃mo retinebant & ɔtinebant p aiam: ex quo seqr q aĩa in vita ɔtinet corp'. Cũ aũt dr post separationẽ corpis ab aĩa adhuc remaneret corp': qd dat itelligere corp' ɔtinere aiaz. Dico q illd nõ est sufficiẽs signũ. nã q corp' nõ stati corrũpat: hoc est rõne dispõnũ que nõ põt subito corrũpi: sicut ĩdiuisibilr corrũpit aĩa. ¶ Ad 2m dr. q lꝫ aĩa caude nõ denoĩet aliqd eẽ anĩal: & aĩa residui denoĩet aliqd eẽ aial: gn ille aĩe sint eiusdem rõnis nõ tollit. Vñ caliditas vt vnũ est eiusdẽ spẽi cum caliditate: vt. 8. & tñ caliditas vt vnuz nihil denoĩat esse calidũ. & caliditas vt octo aligd denoĩat eẽ calidũ. Et ad ɔfirmationẽ dr q Ar. loqt de ptib' eẽntialib': & nõ q̃titatiuis: qꝫ idubie aia ãnulosi hꝫ ptes diuersax rõnũ q̃titatiuas. sicut & ipm ãnulosũz: & has vnit & ɔtinet ipꝫ corpus p q̃titates & alias dispõnes exñtes in eo & nõ in aĩa. Sꝫ si hr̃et ptes essentiales q̃x vna eẽt forma & alia mã: illas nõ ɔtineret corp': qm talis vnio eẽt cã vnionis corporis cũ aĩa: & nõ ecõ: neqꝫ dicit ɔmẽtator. 3. h'. aiam itellectiuã ɔponi eẽntialr ex itellectu agẽte & possibili. Sꝫ q aĩa itellectiua hꝫ duas ptes potẽtiales. s. itellectũ agẽtez se habẽtẽ vt formã: & itellectũ possibilẽ se habentez vt materiã. ¶ Textus ɔmẽti. 92.

¶ **Dubitabit autez aliquis & de partibus ipsi': quaz positionem habet vnaquęqꝫ in corpore. Si eniz tota anima omne corpus continet: cõuenit & partium vnãquãqꝫ continere aliquid corporis. Hoc autẽ assimilat ĩpossibili. Qualem enim partem: aut quomodo itellectus cõtinebit: graue est fingere.**

¶ Secũda cõclusio aĩa nõ est potentialiter partibilis multitudine potẽtiax determinãtiuz diuersam partez corporis & spãle organuz. pbatur. qꝫ si sic. hoc videt esse ideo: qꝫ sicut tota aĩa cõtinet totũ corpus: ita quelibet pars potẽtialis aĩe cõtinet & sibi determinat certã partem corporis. Sed hoc nõ est verũ: qꝫ itellectus est pars potẽtialis: & nullã partẽ sibi determinat: cũ nõ sit actus alicuius partis corporis. Lege lit. (Dubitabit autez aliquis & de partibus ipsius) aĩe (quã põnẽ. al. potẽtiã hꝫ vnaqueqꝫ in corpore) pars. nã falsũ est credere q (si. n. tota anima omne). i. totũ (corpus cõtinet q ppter hoc

cõuenit ꝛ partiũ vnaquaq;) anime (continere aliquid corporis hoc autẽ assimilatur ipossibili: qualez eniz partem: aut quõ intellectus continebit: graue est fingere.)

¶ Notãdũ ꝙ aĩa in cõi habz q̃tuor partes subiectiuas .s. animã sensitiuaz. vegetatiuã. scḋm locũ motiuã: ꝛ aiaz intellectiuã. Quaꝝ pͥma .s. aĩa vegetatiua habz potẽtias determinãtes sibi totũ corpus: ꝛ nullã partez in spãli: vt est nutritiua: ꝛ augmẽtatiua. Secunda ps .s. sensitiua hz potẽtias determinãtes sibi particularia organa: vt visiua auditiua: ꝛ hꝫ. Tertia ps. videlicet motiua scḋm locum hz potẽtias respicientes determinatas partes corporis: vt ꝓgressiua: que respicit pedes: ꝛ volatiua: que respicit alas. Quarta aũt ps aĩe .s. itellectiua habz duas potẽtias nõ respiciẽtes corpus totũ: nec aliquaz eius partem ꝛ iste sunt intellectus ꝛ voluntas: quarum nulla fundatur in corpore hominis: nec in aliqua eiꝰ parte: sed solũ in essentia anime itellectiue. Cuz ergo dicit̃ animã non esse potẽtialiter portibilẽ multitudine partiũ determinantiuz certã partẽ corporis: hic fit locutio de aĩa in cõi nõ quidem pro qualibz eius subiectiua parte: sed pro parte itellectiua: sic etiã poterat itelligi pͥma cõclusio: videlicet ꝙ aĩa in cõi nõ hꝫ ptes diuersaꝝ rationũ nec essentiales nec quãtitatiuas: cũ quo tñ stat ꝙ aliqua aĩa hꝫ partes quãtitatiuas eiusdẽ rõnis: ꝛ aliqua diuersarũ rationuz aliqua tamẽ est que nullã talẽ partẽ hꝫ: videlicz aĩa intellectiua. ¶ Textus cõmẽti .93. ꝛ .94.

¶ Uidentur autẽ ꝛ plante decise viuere: ꝛ animalium quedã incisorũ tanquã eãdem habentia animaz specie: ꝛ si nõ numero. Unaqueq; quidem enim partium sensum habet ꝛ mouetur ꝓm locum in quoddã tempus.

T.c.94 ¶ Si autem nõ permanerent nulluz inconueniens est: instrumẽta enim nõ habent quibus saluent naturã: sed nihilominus in vtraq; partium omnes existunt anime partes. Et similis speciei sunt adinuicem: ꝛ toti. Adinuicez quidem sicut que nõ separabiles sunt. Toti autẽ anie tãq; diuisibili existente.

¶ Tertia cõclusio. aĩa nõ est potẽtialiter partibilis multitudine potẽtiaꝝ differẽtium magnitudine ꝛ subiecto: Ista cõclusio dupliciter ꝓbatur. ꝛ pͥmo exẽplo plãtarũ: que decise viuunt: ꝛ si plãtant̃: vegetant ꝛ crescunt: igit̃ in q̃lz pte plãte reseruant̃ oẽs poᵉ: q̃s regit aĩa plãte: q: si in vna pte plãte reſuaret̃ vna poᵃ .s. nutritiua: ꝛ in alia augmẽtatiua: nõ q̃lz ps plãte nutriret̃: nec augmẽtaret̃ facta decisione: qḋ experimur esse falsum. ꝗ potẽtie anie nõ differũt vl' magnitudine ꝛ subiecto. Secũdo ostenditur idẽ exẽplo animaliũ ãnulosoꝝ. naz si diuidat̃ aĩal ãnulosũ: in quacũq; parte reseruabitur sensitiuũ in eadez reseruabitur localiter motiuũ. nã videt̃ mẽbra aĩalis ãnulosi per aliquod tẽpus sentire ꝛ moueri localiter: qḋ nõ cõtingeret si ille potẽtie diuiderent̃ loco ꝛ subiecto. Unde q̃diu plãta est vna cõtinua: ꝛ q̃diu aĩal ãnulosũ nõ diuiditur: tãdiu est sub al'ibi vna aĩa numero scḋm actũ: diuisa aũt plãta: vel diuiso hꝫ aĩali in q̃libet parte reseruabitur aĩa: sic ꝙ ille partes habebunt eãdez aĩam: non numero: sed spẽ. Et si quis diceret pres diuise aĩalis ãnulosi nõ diu manẽt: ergo nõ hñt aĩam. negatur ɔ̃ñtia. q: breuitas durationis nõ est ꝓpter carentiaz aĩe: sed ꝓpter defectũ organoꝝ: nõ eniz quelibz ps decisa hꝫ os per qḋ possit sumere alimẽtuz: nec quelibet habet stomacum quo possit digere cibuz: nihilominꝰ tñ in vtraq; parte aĩalis decisi sunt oẽs potẽtie requisite ad aĩam illius aĩalis: ꝛ ille potẽtie sunt eiusdez spẽi inuicem: ac etiã cũ alia totali nõ diuisa: sed existẽte idiuisibili. L.e.li. (Uidentur autẽ ꝛ plãte decise viuere ꝛ aĩaliuz quedaz) partes (incisoꝝ) etiã viuunt: (tãq; eãdez) sint (habẽtia animã spẽ: ꝛ si nõ nũero: vnaqueq; quidẽ portiuz sensum hꝫ: ꝛ mouetur scḋz locũ in qḋdam tẽpus). i. vsq; ad aliqḋ tẽpus: licet illud sit paruũ. (Si autem nõ permanent multo tẽpore: nulluz incõueniens est: instrumenta eniz nõ habẽt quibꝰ saluent naturã: sed nihil minus in vtraq; partiũ oẽs inexistũt partes) potẽtiales (ꝛ similis spẽi sunt adinuicẽ ꝛ toti adinuicẽ quidez: sicut ille que nõ separabiles sunt: toti aũt anime: tanq;) ipsa tota (indiuisibili existẽte.) ¶ Notãdũ ꝙ quãto aĩa est pfectior: tãto maiorẽ requirit diuersitatẽ in organis. ꝛ quãto iperfectior: tãto minorẽ reqͥrit diuersitatẽ organoruz ita ꝙ aĩe imperfecte quasi in singulis partibus corporis exercent oẽs operationes suas. Ideo hꝫ potẽtie sunt adinuicez similes: q: nõ separant̃ magnitudine. Jn eodez eniz subiecto: ꝛ quasi in vnaquaq; parte corporis reseruatur vnaqueq; talis potẽtia: dicunt̃ etiaz hꝫ potentie similes toti aĩe: q: similes opẽões fiunt in partibꝰ corporis ꝛ in toto corpore: ꝛ ipsa aĩa iperfecta dicitur: indiuisibilis: q: nõ diuiditur taliter ꝙ in vna parte corporis sit vna potẽtia: ꝛ exerceat vnã operationez. in alia vero sit alia potẽtia: ꝛ exerceat aliã operationem. Sed in oĩbus partibus corporis quodãmodo reseruant̃ oẽs partes talis anie. ¶ Contra predicta arguitur: ꝛ pͥmo ꝙ potentie anie separant̃ magnitudine ꝛ subiecto. q: alicubi reperitur vegetatiua: vbi nõ sensitiua: tã in eodez: q̃ in diuerso: in plãta eniz ꝛ in osse reperitur vegetatiua: ꝛ nõ sensitiua. Nulla est ẽt pars corporis animati in qua nõ sit nutritiua: nõ tñ in qualibet est sensitiua: vel intellectiua: ꝗ distinguũtur magnitudine. Separãtur etiã subiecto: q: potẽtia itellectiua ꝛ volitiua fundant̃ subiectiue in essentia anime itellectiue: ꝛ potẽtia sensitiua ꝛ vegetatiua fundantur in organis: seu in essentia anime vegetatiue ꝛ sensitiue. ergo ꝛc. ¶ Secũdo arguitur ꝙ distincte potẽtie necessario exigunt distinctionez organoꝝ: q: si nõ maxime videtur de potẽtia sensitiua ꝛ vegetatiua: que reperiuntur in eodẽ organo. ¶ Sed ɔ̃ magis distinguunt̃ vegetatiua ꝛ sensitiua: q̃ visiua ꝛ auditiua. Sed visiua ꝛ auditiua necessario exigunt diuersitatẽ organoruz: ergo a fortiori vegetatiua ꝛ sensitiua. tenet cõsequẽtia. cuz minori. secũdo huius. maior argnit̃. q: non est in aliquo reperibilis potẽtia visiua qn in eodez sit reperibilis auditiua: ꝛ ecõuerso: vt patet. iductiue: ꝛ in aliquo est reperibilis potẽtia vegetãdi: in quo nõ est reperibilis potẽtia sentiendi: vt pꝫ in plãtis. ergo ꝛc. Et cõfirmatur: sicut se habz ars ad suum artificiatũ ita potẽtia ad suũ vitalez effectũ. Sed diuerse artes necessario exigunt diuersitatem istrumẽtoꝝ. ergo per idem diuerse potẽtie necessario exigunt diuersitatẽ organoꝝ. tenet ɔ̃sequentia cum maiori. per pħm secũdo physicoꝝ. dicẽtem ꝙ ars imitatur naturã inquãtum potest. minor vero est manifesta: eo ꝙ aliis istrumentis vtitur faber ꝛ aliis domificator. ¶ Notãdum pͥmo ꝙ potentiaruz aĩe quedaz non sũt organice: nec actus alicuius corporis aut itellectus: ꝛ voluntas. Quedaz vero differunt essentialiter ꝛ ratiõe: sed nõ differunt subiecto ꝛ magnitudine: vt sensitiuuz: ꝛ appetitiuuz: scḋm locuz motiuũ: ꝛ fantasia. Ubicũq; enim est appetitiuũ: ibi est sensitiuuz: scḋm locum motiuuz: ꝛ fantasia: hec eniz nũq; separantur magnitudine ꝛ subiecto. Unde videmus in aliquibꝰ aĩalibus que diuisa viuunt: in qualibet parte reseruari sensum ꝛ fantasiam. nã

T.c.38.

T.c.77. 78. 86.

sit in qualibet parte reseruatur sensus: opꝫ ibi esse letitiã ⁊ tristitiaꝫ. Letitia quãdo cõiungitur cõuenienti: tristitia quãdo discõuenienti; ⁊ sic est fantasia: ⁊ qꝛ quelibet talis pars rettrahit se si pungat̃; ideo in qualibet tali est ſꝫ locum motiuũ: large sumẽdo ſm locũ motiuũ: ideo hec nõ inuicẽ separantur. Aliqua vero separant̃ ab alijs: sed nõ ecõuerso: vt vegetatiuũ separatur a sensitiua: sed sensitiuũ nõ separat̃ ab illo: ⁊ hoc tã in eodeꝫ animato q̃ȝ in diuersis: vt ostensum est de plãta: ⁊ oĩs que viuunt: augentur ⁊ nutriunt̃: ⁊ nõ sentiunt: nihil tñ sentit: qđ nõ vegetet. Sed alie sunt potẽtie organice: que oĩno separant̃ magnitudine ⁊ subiecto: vt potẽtia visiua ⁊ auditiua: gustatiua: ⁊ olfatiua. nam in quacũqꝫ parte corporis reperitur vna istaꝝ: ibi nõ reperitur alia. Cuꝫ ergo dicit pħs potẽtias aĩe nõ distingui subiecto ⁊ magnitudine: nõ intendit vlr̃ loqui de oĩbus potẽtijs: sed solũ ꝙ non est necessariũ oẽs potẽtias aĩe distingui magnitudine ⁊ subiecto: sic ꝙ quelibꝫ potẽtia determinaret sibi certũ organuꝫ: ⁊ ꝓpriã partẽ corporis nõ potẽteꝫ alteri potẽtie cõpetere: vt videbat̃ esse de itentione antiquoꝝ: ⁊ maxĩe platonis ponẽtis virtutẽ itellectiuã in cerebro: concupiscibilem in corde: ⁊ nutritiuã in epate. vt testatur cõmẽtator cõmẽto. 7. huiꝰ libri. ¶ Secũdo notãduꝫ ꝙ potentiaꝝ aĩe quedã habẽt ordinẽ iuicẽ: ⁊ quedã sunt disperate: ille potẽtie hñt ordinẽ iuicem: quaꝝ vna alterã ꝑsupponit: ⁊ iste sunt q̃tuor in ordine potẽtiaꝝ vniuersaliuꝫ: vegetatiua: sensitiua: ⁊ ſm locũ motiua: ⁊ itellectiua. nã itellectiua ꝑsupponit motiuã: ⁊ motiua sensitiuã: et sensitiua vegetatiuã: nõ autẽ ecõtra. Ubicũqꝫ auteꝫ reperitur potẽtia itellectiua: que est pars aĩe: ibi reperit̃ ſꝫ locum motiua. ⁊ nõ ecõuerso: ⁊ vbi sensitiua ibi vegetatiua: ⁊ nõ ecõuerso. Cõsimilis ordo in potẽtijs particularibus reperitur. nã potẽtia visiua auditiua olfatiua ⁊ gustatiua habẽt ordinẽ ad potẽtiã tactiuã: qꝛ vbicũqꝫ reperitur vna illoꝝ: ibi reperit̃ tactiua: ⁊ nõ ecõuerso: ille ãt potẽtie nõ habẽt ordinẽ iuiceꝫ: sed sunt disperate: quarũ nulla altã presupponit: ⁊ tales sunt ille q̃tuor nomiate. s. visiua auditiua olfatiua ⁊ gustatiua. nõ gdeꝫ opꝫ ꝙ vbicũqꝫ reperitur vna istaꝝ: ibi reperiat̃ alia: vt expertum est. ¶ Ex ꝓdictis seqtur ꝙ magis ꝯueniunt potẽtie adiuiceꝫ ordinẽ habẽtes: ⁊ minus differũt q̃ȝ potentie disperate. Ideo nõ miruꝫ si potẽtie inuiceꝫ ordinem habẽtes sunt repertibiles in eodẽ organo: ⁊ nõ potẽtie disperate: in eodẽ igitur organo vł in eadẽ magnitudine pñt reperiri vegetatiuũ: sensitiuũ: ſm locũ motiuũ: ⁊ itellectiuũ. Etiã in eodẽ subiecto vel organo reperiunt̃ tactus ⁊ gustus: ⁊ in eodẽ tactus ⁊ olfatus. Sed nõ in eodẽ organo reperiunt̃ visus ⁊ auditꝰ: aut gustus ⁊ olfatꝰ. ¶ Ad ꝓmã rõneꝫ est respõsuꝫ per ꝓmũ notabile: ꝯcedẽdo ꝙ alique potẽtie distiguunt̃ magnitudine ⁊ subiecto: ⁊ alique nõ: vt exẽplificatũ est in lr̃a. de nutritiua ⁊ augmẽtatiua in plãta: ⁊ de sensitiua ac scđm locuꝫ motiua in aĩali annuloso. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ magis differũt potẽtia visiua ⁊ auditiua q̃ȝ vegetatiua ⁊ sensitiua: ⁊ nego ꝙ vbicũqꝫ reperit̃ visus: ibi reperiatur auditus: qꝛ in organo visus reperit̃ potẽtia visiua: ⁊ nõ auditiua. Si autẽ itelligit̃ ꝙ in quocũqꝫ aĩali reperit̃ vna illoꝝ potẽtiaꝝ: in eodẽ reperitur alia: hoc nõ est verũ. vt declarabit̃ secũdo ⁊ 3ᵒ huius. Et ad cõfirmationem dr̃ ꝙ nõ est similitudo: qꝛ ars agit in mãꝫ extraneã: potẽtia autẽ operat̃ in mãm itraneã: nec est verũ ꝙ due artes nõ vtantur eodẽ istrõ: qꝛ ars numerandi ⁊ ars scribẽdi sunt due artes: ⁊ vtunt̃ pẽna. Etiaꝫ ars dolotiua: ⁊ ars domificatiua eodẽ instrumẽto vtuntur. s. securi. ¶ Textus cõmẽti. 95.

¶ Uidetur autem ⁊ id principium quod est in plantis anima quedaꝫ esse. Hac enim soluꝫ cõmunicant ⁊ animalia ⁊ plante. ⁊ ipsa quidem separatur a sensibili principio. Sensus autem nihil sine hac habet.

¶ Quarta cõclusio potẽtie aĩe ꝓores ⁊ vlteriores: a posterioribus sunt separabiles: ⁊ nõ ecõtra: ista cõclusio pꝫ ex dictis. naꝫ in aĩa reperiunt̃ quatuor potẽtie. s. vegetatiua: sensitiua: ſꝫ locũ motiua: ⁊ itellectiua: ⁊ ꝓma est vniuersalior scđa. Nã vbicũqꝫ repetitur scđa: reperit̃ ꝓma. ⁊ nõ ecõuerso. nã licꝫ vegetatiuũ reperiat̃ in planta ⁊ in aĩali: reperit̃ tñ in plãta sine sensitiuo: in aĩali aũt nõ reperitur sensitiuũ sine vegetatiuo. Silr̃ in aliquo aĩali reperit̃ sensitiuũ sine motiuo ſm locuꝫ: vbicũqꝫ tamẽ reperitur motiuũ ſm locũ. s. motu ꝓgressiuo: ibi reperitur sensitiuũ: ideꝫ dicat̃ de itellectiuo vt est pars anime informantis: ꝙ vbicũqꝫ illud reperitur: cetere potẽtie ꝓores reperiuntur ⁊ nõ econuerso. Le. li. (Uidetur autẽ ⁊ que est in plãtis aĩa ꝓncipiũ quidẽ esse). s. vegetatiuuꝫ. (hac enim sola). s. potẽtia vegetãdi (cõicant ⁊ aĩalia ⁊ plãte: ⁊ ipsa gdem) vegetatiua (separatur a sensibili ꝓncipio). i. a potẽtia sensitiua: (sensuꝫ aũt nullũ sine hac) s. vegetatiua (habet) aliqđ qđcũqꝫ sit illud. ¶ Notandum ꝙ ex hac cõclusione soluta est secunda questio: qm̃ viuere ꝓꝓrie est roꝝ que ex se habẽt motuꝫ ⁊ operationem sine hoc ꝙ moueantur ab alijs: ita ꝙ viuere attribuitur potẽtie vegetatiue: sicut sentire potẽtie sensitiue nõ tñ ꝙ animal per solã potentiã vegetatiuã viuat: sed quia est principium ꝓmum in quo manifestatur vita: ex qua sequitur ꝙ vita soli potentie vegetatiue primo attribuitur: alijs autem posterius ⁊ cõsequenter. ¶ Contra istaꝫ cõclusionẽ arguitur: ⁊ ꝓmo ꝙ sensitiuũ sit separabile a vegetatiuo: qꝛ qđlibꝫ aĩal sentit: nõ tñ qđlꝫ aĩal vegetat̃. Senes. n. q sunt in ꝯtinuo decremẽto: nõ vegetant̃: qꝛ nõ augent̃: ⁊ tñ sentiũt: qꝛ vidẽt: ⁊ audiũt. ¶ Secũdo arguit̃ ꝙ itellectiuũ est separabile a sensitiuo ⁊ vegetatiuo: qꝛ potẽtia itellectiua subẽ abstracte reperit̃ sine sensitiuo ⁊ vegetatiuo: cuꝫ in celo nõ possit esse sensatio nec nutritio. Intelligẽduꝫ aliq̃ duo esse inuicem inseparabilia: quaꝝ actus ⁊ operationes sunt inuiceꝫ separabiles. nã rõnale in hoĩe ⁊ risibilitas eius: iuicem ꝯuertunt̃: ⁊ sunt insepabilia: ⁊ tñ risus q est opatio risibilitatis est sepabilis a ratiocinatiõe: ⁊ ecõuerso. Cõsilr̃ põt dici de potẽtijs: ꝙ alique sunt potẽtie iuiceꝫ ꝯuertibiles ⁊ iuiceꝫ isepabiles: quaꝝ actꝰ sunt sepabiles: vt itellectꝰ ⁊ volũtas: nõ. n. põt repiri itellectꝰ sine volũtate: nec cꝫ: tñ bñ põt repiri itellectio absqꝫ volitiõe: ⁊ ecõuerso. Sensus ẽt ⁊ appetitus eiꝰ sunt potẽtie iuicem isepabiles: ⁊ tñ actus illoꝝ pñt iuicem separi: qꝛ sensatio põt repiri sine actuali iclinatiõe: ⁊ cꝫ. Ex isto notabili seqtur ꝙ non est icõueniẽs sensitiuũ eẽ isepabile a vegetatiuo: ⁊ tñ actuꝫ sensitiui q est sensatio esse sepabilẽ ab actu vegetatiui q est vegetatia: ⁊ hoc soluꝫ ꝓma ratia ꝓbat. ¶ Dicẽdum tamẽ ꝙ vegetatia nõ soluꝫ dicit augmẽtationem: sed ẽt nutritioneꝫ. naꝫ post augmẽtationẽ aĩalis remanet nutritia ṽtute caloris naturalis resoluẽtia alimẽtuꝫ in naturã alii. Ideo dr̃ ꝙ sicut sensitiuũ non est separabile a vegetatiuo: ita sensatio nõ est separabilis a nutritione. Et cuꝫ arguitur omne aĩal sentit: ⁊ nõ omne aĩal augetur. ergo sensatia separat̃ a vegetatione: negat̃ ꝯña: ſꝫ soluꝫ seqt̃ ꝙ sensatio sepat̃ ab augmẽtatiõe. ¶ Ad scđam rõnẽ dr̃. ꝙ itellectiuũ est in duplici gñe. nã qđdã est itellectiuũ gñis aĩalis seu corpis aiati: ⁊ aliđ est itellectiuũ gñis abstracti: nõ hñtis esse cũ corpe ihesiue vel iformatiue: ⁊ tale itellectiuũ nõ ꝓꝓrie dr̃ ps aĩe: nec de illo logt̃

philosophus in littera: q2 nõ est physice cõsiderationis: intellectiuum autem repertum in genere animalis necessario presupponit alios tres precedentes gradus animatorum: vt patuit: ꝛ magis manifestabitur secundo h9. Et hec de pº libro de aia. ℂ Textus cõmẽti. p̃. z. z.

Secundus de aia

QUe quidez a priorib9 tradita sunt de anima dicta sunt. Iterũ autem tanq̃ ex principio redeamus tentãtes determinare quid est anima ꝛ que vtiq3 erit cõissima rõ ipsi9.

T.c.z. ℂ Dicimus itaq3 vnum quoddã genus eorũ que sunt substãtiam ipsam. Huius autẽ aliud quidem est sicut materiaz que fm se quidem nõ est hoc aliquid. Aliud autem sicut formaz ꝛ speciez fm quã iam dicitur hoc aliquid. Et tertiam que est ex his.

ℂ Iste est liber secũdus de aĩa. in quo reprobatis iam in p̃mo opinionib9 antiquorũ: inuestigat̃ q̃ditas aĩe cuz suis potẽtijs ꝛ operationib9. Et diuidit̃ in q̃tuor tractat9. In primo Aristo. venatur diffinitionem anime. In scdo manifestat opera ꝛ obiecta potẽtie vegetatiue. ibi. (Necessarium autem est.) In tertio perscrutatur opera ꝛ obiecta sensuum exteriorum. ibi. (Determinatis autẽ his.) In quarto vero ostendit opera ꝛ naturam sensuum interiorum ꝛ exteriorũ. ibi. (Opz autẽ vl'r de oĩ sensu.) Primus tractat9 diuidit̃ in q̃tuor capl'a. In p̃mo phs venat̃ diffõnez cõissimã aĩe. In scdo diffõnem ꝓpriã. ibi. (Quoniã aũt ex icertis.) In 3º diffõnes p̃ticulares potẽtiarũ anĩe. ibi. (Potẽtiarũ aũt aĩe.) In q̃rto reprobat platonẽ assignãtez diffõnez aĩe in cõi: siue in p̃ticulari. ibi. (Manifestũ igit̃ est.) Primũ capl'z diuidit̃ in duas p̃tes principales. In p̃ma Ar. venat̃ diffõnẽ cõissimã anĩe p rõnes cões. In scda per rõnes ꝓprias. ibi. (Vl'r q̃dem.) Quãtuz ad pº Arist. facit duo: q2 p̃mo p̃mittit vnã suppõnẽ Secũdo exeq̃t̃ de intento ibi. (Est aũt mã.) Suppõ est ista. q substa dr̃ vere de mã: forma: ꝛ cõposito: ita q mã pº que non est hoc aliquid est suba: ꝛ forma que est hoc aliquid est substantia: ꝛ cõpositum ex his est suba. Istã suppositionez Ar. hic nõ ꝓbat: sed presupponit ex dictis in physicis. vnde scdo physicorũ. ꝓbat oẽz nãz esse subaz: ꝛ tã mãz q̃ formã esse nãz. In p̃mo ẽt dr̃ q suba non fit ex nõ substãtijs: ꝛ q cõpositũ fit ex mã ꝛ forma. g̃ taz mã q̃ forma est suba. De cõposito aũt adhuc nullus dubitauit illud esse subam: cũ illud recipiat successiue cõtraria scdz sui mutationẽ: modo ꝓpriũ est sube scdz sui mutationẽ recipere cõtraria. tractatu p̃dicamẽtorũ. capl'o de suba. Lege lit. (Que q̃dẽ a p̃orib9) phis (tradita de aĩa dicta sunt.) pz in pº libro. (Iterũ aũt tanq̃ ex p̃ncipio redeam9 tentãtes determinare q̃d est anĩa: ꝛ que vtiq3 erit cõissima rõ).i. diffõ (ipsius) notãter dicit ex p̃ncipio redeam9: q2 nõdũ per ea que dicta sunt: habita est notitia anime ꝛ suarum passionum. (Dicim9 vtiq3 vnuz q̃ddã gen9 eorũ que sunt subaz: hui9 aũt aliud q̃dez sicut mãz: que fm se q̃dem nõ est hoc aliq̃d. Aliud aũt sicut formã ꝛ spẽm: fz quã dr̃ iã) ipm cõpositũ (hoc aliq̃d: ꝛ tertiã que ex his est).s. cõpositũ ex mã ꝛ forma: dr̃ eniz forma subalis: forma ꝛ act9: ꝓ q̃nto informat ꝛ actuat mãz: dr̃ aũt spẽs pro q̃nto reponit ipsuz cõpositũ in determiata spẽ: dans sibi nomẽ specificũ: ꝛ diffinitionẽ essentialẽ. ℂ Notãdũ p̃mo fm Cõmentatorez cõmẽto p̃mo huius secũdi. q p̃mo deb em9 diffinitionẽ iuenire que magis est vniuersalis oĩb9 partibus eius: cognitio eniz sempꝰ vniuersalis deb3 precedere cognitionẽ ꝓpriaz. Unde sicut magis vniuersale pri9 cognoscitur q̃ minus vniuersale: ita pri9 format̃ diffinitio magis vniuersalis q̃ min9 vniuersalis: itellectus eni prius intelligẽdo animal q̃ hominẽ prius format diffinitionẽ aĩalis q̃ hominis: ꝛ ita in ꝓposito cũ prius itelligatur anĩa in genere q̃ in spẽ: oz prius assignare diffinitionez cõmunissimã anĩe q̃ aliquã spẽalem cõpetẽtez alicui spẽi eius. ℂ Secũdo notãdũ fm Cõmẽtatorem. cõmẽto scdo. q oĩa de quib9 dicit̃ substãtia: sunt tribus modis: quorũ vnus est vt sit mã p̃ma: que per se non est formata: nec aliquid per se in actu: vt dictuz est in p̃ncipio physicorũ. Secũda aũt forma: per quã iduiduũ hoc fit. Tertiũ est qd fit ex istis ambob9: quoniaz aũt forma est substãtia manifestũ est. q2 est pars substãtie: que cum aufertur: auferẽ substãtia: ꝛ sil'r p̃ma mã est substantia: que est vna p̃tiũ. que cũ auferẽ: auferẽ suba. s. iduiduũ: ita q fm cõmentatorez mã p̃ma nõ est hoc aliquid in actu. q2 de se nõ habet formã. Etiaz forma: ꝛ si est in actu non tñ ꝓprie est hoc aliquid: cum necessario sit in mã. Compositum aũt est in actu per formam: ꝛ hoc aliquid per se existens. ℂ Itez mã ꝛ forma sunt substãtie ꝛ partes ẽẽntiales cõpositi substãtialis: q2 ex cuiuslibet illarũ subtractione seq̃tur desinitio cõpositi indiuidualis. ℂ Tertio notãdum fm Albertũ q materia non est hoc aliquid: quia nõ dat nomen neq3 diffinitionem: cuz sit vna ꝛ eadem in omnib9 generabilibus ꝛ corruptibilibus. primo physicorũ. sed forma bene dicitur hoc aliquid: quia dat nomẽ ꝛ diffinitionez rei: planta enim dicitur ab anima vegetatiua: ꝛ animal a sensitiua: ꝛ homo ab itellectiua: fm Auicennaz primo sexti naturaliũ. ℂ Intelligendũ pro cõcordia dictorũ q hoc aliquid quadrupliciter sumitur. Primo pro omni ente de quo vere dicitur q est hoc: ꝛ est aliquid: ꝛ sic omne ens mundi est hoc aliquid. Secũdo pro eo quod est causa iduiduationis: ꝛ sic materia est hoc aliquid: si ab ea sumitur ratio iduiduationis. Si autez a quãtitate vel ab aliquo accidente illud dicitur hoc aliq̃d. Tertio pro eo quod dat nomẽ ꝛ diffinitionem specificaz: ꝛ sic sumitur hic ab Alberto. Quarto pro eo qd est per se existẽs: ꝛ sic neq3 materia neq3 forma est hoc aliquid scdz Auerroym: sed solum compositum. iuxta illud in predicamẽtis: substantia prima significat hoc aliquid. et substantia secunda significat quale quid. ℂ Quarto notandum fm Egidium q substantia que est genus generalissimuz nõ predicatur de materia nec de forma primo: quia nullum genus generalissimuz predicatur de suis principijs: vt patet de quãtitate: que non predicatur de vnitate vel puncto: sed materia ꝛ forma sunt principia predicamenti substãtie: ergo generalissimum illius nõ predicatur de forma nec de materia. Secundo contra rationem generis est non predicari essentialiter. scdz Aristotelẽ in Topicis: ꝛ genus est quoddam totum: vt testatur Porphyrius: ergo non predicatur nisi de toto: si ergo substantia que est generalissimũ predicatur de materia ꝛ forma: cuz etiam predicetur de toto composito: sequitur vnuz totum esse plura tota: qd est inconueniens. Dicitur enim. 6º Topicorũ. q si genus predicaretur de differentia: vnũ animal esset multa animalia. Tertio genus dicit quid compositũ ex actu ꝛ potentia. teste Cõmentatore secũdo metaphysice. et idem colligitur a philosopho quinto metaphysice: ex quo ens descendit in decez predicamenta per actum ꝛ potentiã: sed materia prima est pura potentia. p̃mo physicorũ. et forma est actus: vt videbitur infra. ergo nullum genus predicatur de materia ꝛ forma. Quarto analogia: secundum magis ꝛ minus perfectum: aut secundum prius et

T.c.67.

T.c.14

T.c.64

posterius: non tollit rationem generis: sed fm causaz & cãtum. Cũ g̃ suba que dr̃ de mã forma & cõposito pdicet de illis fm cãm & causatũ. g̃ suba pdicabilis de mã & forma & cõposito nõ est genus: añs pz: q: aĩal pfectius inuenit in hoĩe q̃z in equo: & tamẽ est genus ad hoĩem & ad equũ. Silr numerus pus inuenit in binario q̃z in trinario: & tñ est genus ad illa. Ens aũt nõ est genus ad subaz & ad accñs: q: nõ solũ dr̃ de illis fm pus & posterius: aut fm magis & minus perfectũ: sed et̃ fm cãm & causatum: qñ suba est cã ppter quaz ens dr̃ de accñte: dicẽte pho. 7° metaphy. q accidens nõ est ens: nisi q: entis. Or hec materia fuit tractata in plogo: ideo nõ est instandũ contra Egidiũ: sz solũ rñdẽdũ ad dicta sua. Concedi. n. dz q suba que est genus gñalissimuz nõ dr̃ de mã: dr̃ tamẽ de forma & cõposito ppter campõnẽ actus & potẽtie repertam in quolibet illoz: ea aũt suba que dr̃ de illis tribus nõ est genus gñalissimũ pdicamenti sube: sed est qõdaz genus analogũ extra omne pdicamentũ. Ideo Arist. nõ vocat illud genus simplr: sed genus qõdaz. ❡ Ideo ad pmaz rõnem dr̃: q forma nõ est pn^m pdicamẽti sube: sed deus & pma materia. ❡ Ad z^m ↄcedo: q forma est qõdã totũ: cũ sit cõposita ex actu & potẽtia: ideo genus pdicat de illa: nec est ĩconueniẽs q vnũ totum sit plura tota in pdicatiõe cãli: equiuocãdo de tota: qñ totũ ĩtegrale est plura tota subiectiue sumpta: sed bene esset incõueniẽs q totũ ĩtegrale eẽt multa tota ĩtegralia. Et ad phs. 6. topi. dr̃ q sicut spẽs hz duplices partes fm Cõmentatorẽ in plogo physi. s. fm fidez: que sunt mã & forma: & fm imaginatiõez: que sunt genus & dr̃ia. Ita spẽs hz duplicẽ differentiã. s. cõtrahentẽ mãm: & cõtrahentẽ genus: de prima non dr̃ genus: q: nulla forma est aĩal. sz de secunda bene dr̃ genus: q: rõnale est aĩal. ❡ Ad 3^m dr̃: q lz forma sit actus materie: adhuc ipsa est in actu ppter cõpositionẽ actus & potẽtie. ideo ipa est in pdicamento. ❡ Ad 4^m dico: q suba pdicabilis de materia forma & cõposito: dr̃ de illis fm cãm & cãtum: ideo talis non est genus. Suba aũt pdicabilis de forma & cõposito: dr̃ de illis secundũ pus & posterius: qõ nõ tollit rõnẽ generis. ❡ Circa predicta arguit: & pmo q materia nõ est suba: q: tũc eẽt actus: ↄñs est falsũz: & ↄñia tz per phm. 5. metaphy. diuidentẽ ens in actũ: & potentiã: & actũ in. 10. pdicamenta: modo omne diuisum vliter dr̃ de quolibet suoz diuidentiũ. Itez si materia est suba. ergo vel est pma: vel secunda: pz ↄñia: q: Arist. diuisit subam in subam pmã & secundã: tractatu pdicamẽtoz. caplo de suba: ↄñs est falsum: q: suba pma est hoc aliqd: & suba scda quale qd fm Aristo. ibidẽ: mã mã pma nõ est hoc aliqd: nec q̃le qd. secundũ eundez metaphy. 7. dr̃. q mã nec est qd: nec q̃lis: nec q̃ta &c. ❡ Scdo argr̃ q forma nõ est suba: sz est accidẽs: q: accñs est qõ adest & abest pter subiecti corruptionez: fm Porphy. in vlibus: sz forma adest & abest preter subiecti corruptiõez: q: mã que est subm̃ forme subalis est ingnãbilis & incorruptibilis. p°. physi. &c. ❡ Et ↄfirmat. ppriũ est sube in subto nõ esse: sed quelibet forma est in subto. ergo nulla forma est suba. pz ↄñia cũ minori. pmo physi. maior aũt est Aristo. in pdicamẽtis. caplo de suba: & idẽ videt tenere Auicẽna pma sexti nãliuz: pbans aĩam esse subaz: per h q: est forma q̃ nõ est in subiecto. ❡ Ad pmũ dr̃: q Aristo. nõ solũ diuisit actũ in. 10. pdicamẽta: immo etiã potẽtiã: ponẽdo in quolibet predicamẽto actũ & potẽtiã: vt testat Cõmentator ibidez: & in plogo huĩ. Deinde cũ dr̃ materia est suba. g̃ pma vel scda: negat ↄñtia. Et ad phm dr̃ q diuisit subam pdicamentalẽ in pmã & secundã: que non pdicat de materia: subaz aũt analogaz que dr̃ de materia: nõ diuisit in sub-

stantiã pmam & secundã. ❡ Ad z^m dr̃ q sicut duplex est ens. s. in actu & in potẽtia. 3. physi. & 5. metaphysi. ita duplex est subm̃: vt asserit Cõmẽtator infra. cõmẽto. 4. videlicet subm̃ in actu: & subm̃ in potentia. Subm̃ in actu est cõpositũ subale: nõ potẽtiale ad vlteriorẽ formaz. Subm̃ aũt in potẽtia est illud qõ est potentiale ad vlteriorẽ formã subalẽ: de quo subiecto non loquunt doctores noiati: sed de subiecto in actu: illi. n. adest & abest forma accñtalis sine corruptiõe eius in quo nõ põt esse aliq̃ substãtia subiectiue. ❡ Textus cõmẽ. z.

❡ **Est aũt materia quidẽ potẽtia. Species aũt endelechia. Et hoc dupliciter: hoc quidez sicut scientia: illud aũt sicut considerare.**

❡ Ista suppõne pmissa. Aristo. ponit q̃ttuor cõclusiones pambulas faciẽtes ad ppositũ suũ. Prima cõclusio. materia est potẽtia: & forma est actus. Scda cõclusio. corpora physica & nãlia maxime videnť sube. ibi. (Substantie aũt.) Tertia ↄclõ. nõ oĩa corpora physica & nãlia eq̃liter sunt sube. ibi (Physicoz aũt.) Quarta ↄ. aĩa nõ est nec põt eẽ corp°. ibi. (Qm̃ aũt est corpus.) Prima g̃ cõclusio est ista: mã est potẽtia: & forma est actus. probať: quãdocũq3 ex duobus ĩeque perfectis resultat vnũ tertiũ: qõ est perfectius se hz vt actus: & qõ est imꝑfecti° se hz vt potẽtia: sed ex mã & forma resultat cõpositũ: quoz forma est perfectior: & mã minus perfecta. g̃ mã se hz vt potẽtia: & forma vt actus: pz ↄñtia cũ minori: ex suppositione: maior declarabiť infra. a Cõmẽtatore. vñ ex duobus existẽtib° in actu vel in potentia nõ fit vnũ: sed opz esse vnũ in actu: & maioris pfectõis: & alterũ in potẽtia: & minoris perfectiõis. ❡ Intelligendũ tamẽ ingt phs: q sicut scĩa est duplr actus aĩe. s. actualiter: quãdo anima actualiter ↄsiderat: & habitualiter qñ nihil ↄsiderat: habens tñ habitũ scĩe: ita forma est duplr actus materie. s. actualiter: & habitualiter: tũc enim forma est actualiter actus mãe qñ ipsa actualr opať. Tunc vo habitualr est actus: qñ nihil operať: est tamẽ apta nata operari. Lege litterã. (Est aũt materia quidẽ potentia spẽs aũt). s. forma (est endelechia). s. actus: (& hoc duplr: hoc quidez) . i. vno mõ (sicut sciẽtia: illud aũt). i. alio mõ. (sicut considerare.) ❡ Notandũz fm Cõmentatorẽ. cõmen. z. q pma forma dr̃ pma perfectio: secunda aũt dr̃ postrema: ita q forma substantialis est pma perfectio mãe: & operatio illius forme est secũda perfectio materie. Sciẽtia est pma perfectio aĩe: & actualis cõsideratio est secũda perfectio eiusdẽ. ❡ Sed dubitať querẽdo an Cõmẽtator loquať de aĩa in cõi: vel de aĩa intellectiua: si de aĩa in cõi: certũ est q sciẽtia nõ est pma perfectio eius: cũ psupponat opatiõnẽ sensus: dicẽte pho. pmo poste. q omnis doctrina & omnis disciplina fit ex preexistẽti cognitiõe: & tertio huius. necesse est quidẽ intelligentẽ fantasmata speculari: & in lib. de sensu. nihil est in ĩtellcũ qn fuerit prius in sensu. Si aũt loquiť Cõmentator de anima intellectiua solum: iterũ scientia nõ est pmus actus: nec pma perfectio illius: q: scientia est habitus. 6. ethicorum: & omnis habitus generatur ex frequentatis actibus. secũdo ethicoz. ergo &c. ❡ Dicendũ q Cõmentator solum loquiť de anima intellectiua. Et ad rõnez dicitur: q habituũ intellectus quidam est simplex: & quidaz complexus: habitus simplex est ille qui ducit in notitiam incomplexe significabilis: & sic quelibet species intelligibilis diciť actus secundũ Cõmentatorez. tertio huius: habitus complexus est ille qui ducit in notitiam complexe significabiliũ: aut qui inclinat ad opus: & sic dicimus phiam esse habitum: seu aliquã virtutem mo-

ralem. Habitus ergo ſimplex nō generaꝫ ex actibus: ſꝫ habitus complexus: τ hoc eſt de intellectu Ariſto. ſecundo ethicoꝝ. Cōſimiliter dr̄ de ſciētia: ꝙ dupliciter ſumitur. vno modo ꝑ habitu complexo ducēte in notitiā cōcluſionis: τ ſic nō eſt ꝑma perfectio intellectus. alio modo large ꝑ habitu ſpeculatiuo: τ q2 omnis ſpēs intelligibilis eſt habitus ſpeculatiuus ſm Cōmentatorē .3. hu9: iō quelibet talis ſpēs eſt ſcīa: cū ergo dr̄ ſciam eſſe ꝑmaꝫ ꝑfectionē intellectus: ītelligiꝫ de ſcīa que eſt ſpēs ītelligibilis: τ nō de ſcīa q̄ eſt habitus ɔ̄nis. ¶ Tex.cō.3.

¶ Subſtātie aūt maxime videnꝫ eē corpora τ hoꝝ phyſica. Hec.n. alioꝝ principia.

¶ Secūda cōcluſio eſt: corpora phyſica τ nālia maxime videnꝫ ſubſtātie. ꝑbaꝫ. corpora phyſica τ naturalia magis videnꝫ ſubſtantie q̄ ſube que nō ſunt corpora: τ magis videnꝫ ſube q̄ corpora artificialia. ergo talia corpora maxime videnꝫ ſubſtātie. ꝑma pars antecedētis. pꝫ: q2 illud magis videꝫ ſubſtātia qd magis manifeſtaꝫ ſenſui: ſed corpora phyſica manifeſtantur ſenſui: τ nō materia vel forᵃ: nec intelliᶜ ſepate: que nō ſunt corpora. g̊ τc. ſecunda pars antecedētis declaraꝫ ſic: oēs forme artificiales ſunt accidētia ſm Cōmentato. hic: τ .2. phyſicoꝝ: ito ꝙ tota ſubſtātia artificialiū eſt materia. ergo corpora phyſica ſunt magis ſubſtātie q̄ artificialia. ꝑbaꝫ ɔſequētia: q2 artificialia ſunt ſube rōne ſolū materie: phyſica vō ſunt talia rōne forme τ materie. Itē accidēs ꝑſupponit ſubam: ſic ꝙ ſubſtātia hꝫ rōnem ꝑncipy reſpectu accidētis: ſed ars ꝑſupponit naturā: τ naturalia ſunt ꝑncipia artificialium: vt lapides τ ligna ſunt principia domus: τ ferruꝫ eſt materiale ꝑncipiū cultelli τ ſerre. ergo talia opꝫ eē magis ſubſtātia q̄ artificialia corpora. Lege litterā. (Subſtātie aūt maxime videnꝫ eſſe corpora τ hoꝝ) ꝑcipue (phyſica: hec.n. alioꝝ) .ſ. artificialiū ſunt (ꝑncipia.) ¶ Notandū ſm Cōmentatorē. cōmēto .3. ꝙ corpora compoſita habēt hoc nomē ſubſtātia magis ꝑprie ſm ꝙ eſt magis famoſum: τ maxime corpora naturalia: ita ꝙ ſi corpora naturalia vel compoſita dicuntur magis ſubſtātie: hoc eſt ſm maiorē famoſitatē: rōne apparentie τ maioris manifeſtatiōis quo ad nos: non aūt ſm veritatē: ꝑpter ſubſtātias ſeparatas: tamē inter corpora compoſita naturalia τ phyſica ſunt magis ſubſtantie q̄ artificialia: nō ſolum ſm famoſitateꝫ: ſed etiā ſm veritatē. Notanter ergo dicit phs: ꝙ corpora videnꝫ eē maxime ſubſtātie: q2 lꝫ videanꝫ: nō tamē ſunt maxime ſubſtātie. Unde intelliᶜ ſeparate: q2 ſunt perfectiores τ nobiliores: ſunt magis ſubſtātie q̄ corpora. Ex ꝑdictis ſequiꝫ ꝙ corpora naturalia nō ſunt artificialia: q2 nullū ꝑncipiū eſt ſuū ꝑncipiatū: ſed corpora naturalia ſunt ꝑncipia artificialiū. ergo τc. Corpus.n. naturale componiꝫ ex materia ꝑma τ forma ſubſtātiali: ſed corpus artificiale componiꝫ ex corpore naturali τ forma artificiali: ita ꝙ lignum nō dicit niſi compoſitionem ex materia prima τ forma naturali ligni: ſed ſtatua dicit compoſitiōeꝫ ex ligno τ forma artificiali īducta per artē. ¶ Dubitaꝫ: naꝫ certū eſt ꝙ ſubſtātia nō fit ex nō ſubſtātys: τ ꝙ corp9 nāle eſt ſuba: τ forma artificialis accidens: ergo corpus artificiale nō eſt ſuba: pꝫ ɔñā: q2 corpus artificiale componiꝫ ex corpore nāli τ forma artificiali. ¶ Scđo. ſubꝫ albedinis eſt illud qd eſt vere albuꝫ: τ ſubm caliditatis eſt illud qd eſt vere calidū: τ nō aggregatū ex ſubto τ albedine vel caliditate. ergo pariformiter ſubm forme artificialis eſt illud qd eſt vere ſtatua vel ſcānū: τ nō cōpoſitum ex ſubto τ forma artificiali. pꝫ ɔñtia: q2 ſicut albedo vel caliditas eſt accñs: ita forma artificialis. ¶ Et ɔfirmaꝫ. nā dicēdo. albuꝫ currit: nō ſupponit ſubm bni' ꝑpōnis ꝑ cōpoſito ex ſubto τ albedine: ſꝫ ſoluꝫ ꝑ ſubto albedinis. g̊ pariformiter ſi dr̄ ſtatua moueꝫ: nō ſupponit ly ſtatua. ꝑ aliquo compoſito ex ſubo τ forma artificiali: ſed ſolū ꝑ ligno. ergo lignū eſt ſtatua: τ per ɔñs res nālis eſt res artificialis. ¶ Ad ꝑmuꝫ diciꝫ: ꝙ ſubſtātia nō fit ex nō ſubſtantys: tanq̄ ex partibus: tamē bene fit ex nō ſubſtātys: tanq̄ ex ſubto τ accñte: modo forma artificialis nō eſt pars ſube ſm Cōmentatorē infra. ſed ſolum accidēs in ſubto. ¶ Ad 2ᵐ negaꝫ ɔñtia: q2 forma artificialis eſt mediū inter formā ſubaleꝫ τ formā accidētaleꝫ nālem: q2 ſicut forma ſubalis nō denominat ſubm ſuū: ſed ſolū compoſitū: q2 materia ꝑma nō eſt lignū: ſed compoſituꝫ ex illa τ forma ſubali: ita forma artificialis nō denominat ſubm ſuū: q2 lignū nō eſt ſtatua. ſed cōpoſitū ex vtroq̄. Item ſicut forma accidentalis naturalis aduenit enti in actu: ita τ forma artificialis: nō tñ denominat ſubm ſuū: ſicut forma accidētalis nālis. ¶ Et ad cōfirmationē dr̄ ꝙ aliqd concretū reſultat ex forma accidētali nāli: τ aliqd ex forma accidētali artificiali. Nā ex ꝑma reſultat concretū adiectiuū: vt albus alba album calidus calida calidū: nō potēs perſonaliter ſupponere niſi ꝑ ſubto. Ex ſecūda vō reſultat ɔcretū ſubſtātiuū vt archa vel ſtatua: nō potens perſonaliter ſupponere niſi ꝑ concreto. alś. cōpoſito. Et ita diuerſitas eſt ex nā rei. Uñ ſicut illi termini homo: anīal: nō ſupponūt ꝑ ſubiectis: ſꝫ ꝑ compoſitis: ita illi termini archa: τ ſtatua: q2 ſicut ex formis ſubſtātialibus reſultant cōcreta ſubſtātiua: ita ex formis artificialibus: τ hic per concretū intelligo cōpoſitū ex mā τ forma: ſiue fuerit ſubſtātiuū: ſiue adiectiuū: τ ꝑ abſtractū ſolā formā. ¶ Tex.cō.3.

¶ Phyſicoꝝ aūt alia quidē habēt vitam. Alia aūt nō habēt. Vitaꝫ aūt habere dicimus id qd per ſeipm alimentū τ augmentū τ decrementum. Quare omne corpus phyſicum participans vita ſubſtantia erit. Subſtantia autem ſic ſicut compoſita.

¶ Tertia cōcluſio eſt: nō omnia corpora phyſica τ nālia ſunt ſubſtātie equaliter. ꝑbaꝫ. ſubſtātia habēs vitam: τ ſubſtātia nō habēs vitam nō ſunt equaliter ſubſtātie: ſicut nō ſunt equalr̄ ꝑfecte: ſed corpoꝝ phyſicoꝝ aliq̄ habent vitā: τ aliqua nō habēt vitam. ergo τc. pꝫ ɔñtia: cū ꝑma parte antecedentis. ſecūdā ꝑbo. nā ꝙ aliqua corpora phyſica nō hēant vitā: manifeſtū eſt de lapidib' et metallis: que nō exercēt opa vite. Sꝫ ꝙ aliq̄ hēant vitam arguiꝫ ſic: vitā dicimus hēre illud qd per ſeipm habet alimētū: augmentū: τ decrementū: ſꝫ aliq̄ corpora phyſica τ nālia per ſe nutriunꝫ: τ augenꝫ: τ diminuunꝫ. g̊ neceſſe eſt talia habere vitā. Ex ꝑbatione huius ɔcluſiōis Ariſt. infert correlarie: ꝙ ſola ſuba cōpoſita eſt illa q̄ per ſe τ ɔplete hꝫ vitā: q2 ſola ſuba cōpoſita per ſe τ ɔplete augeꝫ: τ diminuiꝫ: τ nutriꝫ. Si enī aliq̄ pars cōpoſiti augeꝫ: diminuiꝫ: vł nutriꝫ: aut nō eſt per ſe aut nō ɔplete. vt pꝫ inductiue. Lege li. (Phyſicoꝝ aūt corpoꝝ alia quidē hñt vitaꝫ: alia aūt nō hñt: vitā aūt hēre dicimus illud qd per ſeipm alimētū τ augmētū τ decremētū hꝫ: q̄rt oē corpus phyſicū participās vitā ſuba erit: ſubſtātia aūt ſic ſicut cōpoſita) ¶ Notandū ſm Cōmentatorē. cōmento .3. ꝙ Ariſta. ītelligit per vitam ꝑncipiuꝫ: qd eſt cōe omni aniato. ſ. nutriri: augeri: minui eſſentialr̄: τ dixit eſſentialiter: q2 inueniꝫ extra viuum aliquid qd aſſimulaꝫ augmēto τ diminutiōi: τ nō eſt viuum. Ecce quō per ſe ſumptū a pho: τ eēntialiter ſumptuꝫ a Cōmēto.

dicunt vnū ⁊ idē.s.intrinsecū pncipiū:ea ẜ que augent ⁊ nutriunt ab extrinseco:vt lapides vel elīta: nō p se nec essentialiter augent vel nutriunt. Que aūt ab ītrinseco nutriunt ⁊ augent: illa per se ⁊ essentialiter habēt vitā: sicut per se ⁊ essentialiter mouent motu augmētatiōis ⁊ nutritionis. ⁋ Dubitat circa ꝯclōnem:qꝛ dicit phs in pdicamentis:ꝙ suba nō suscipit magis ⁊ minus.ẜ nulla substātia est magis vel minus suba q̃ alia. ⁋ Respōdetur ꝙ Ar. per suscipere magis ⁊ minus nō ītelligit cōparationē fm magis ⁊ minus; qꝛ sic substantia suscipit magis ⁊ minus.brutū.n.est animātiꝰ planta: fm auctorē.6. pncipioꝝ:⁊ ꝯsiter ītelligētie sunt magis substātie q̃ homines:⁊ homines q̃ bruta:ſʒ Ar. per suscipere magis ⁊ minus intelligit suscipere intensionē ⁊ remissionē:ita ꝙ suba nō intēdit ⁊ remittit hūs ptes ītēsiores ⁊ remissiores ad modū q̃litatū gradualiū. ⁋ Textꝰ cōmē.4.

⁋ **Quoniā aūt est corpus ⁊ huiusmodi vitam habens: neq; vtiq; erit corpus anima. Nō est enim eorū que in subiecto corpus: magis aūt sicut subiectum ⁊ materia est.**

⁋ Quarta ꝯclusio est. anīa nō est nec pōt esse corpꝰ. Ista cōclusio dupl'r argūt. pma sic:nullū corpus hʒ vitam a se. Sed anīa hʒ vitā a se.ergo anīa nō est corpus:antecedens pʒ:qꝛ separata anima a corpore: istud nunquā viueret:separata aūt corpore ab aīa: ⁊ quocūq; alio extrinseco:adhuc anīa haberet vitaʒ. Secūdo sic. nullū corpus est in subo:imo magis est subm ⁊ materia:sed anima est in subiecto.ẜ ⁊c.minor est euidens:⁊ maior declarat:qꝛ cū nō sit ratio:quare magis vnū corpꝰ sit in subiecto q̃ aliud.seqꝛ omne corpus esse in subiecto:⁊ sic erit pcedere in infinitū in corporibus subijciētibus:⁊ informantibus;qꝺ est impoſe. Lege lrām (Quoniā aūt est corpus: ⁊ hꝫ vitam habens) est nō a se: sed ab anima: (nō vtiq; erit corpus anīa.) Ista fuit pma ratio: ad quā sequit secunda: (non.n.coꝝ que in subiecto corpus: magis aūt sicut subiectū ⁊ materia est) ipm corpus. ⁋ Notādū fm Cōmentatorē.cōmen.4.ꝙ ꝓpriū est forme:vt sit substātia in subiecto:⁊ differt ab accidēte:quoniaʒ accidēs nō est pars substātie composite:forma aūt est pars huiꝰ substātie composite;⁊ etiā equiuoce dicit forma esse in subiecto:⁊ accidēs in subiecto esse:subm.n.accidētis est corpus compositū ex materia ⁊ forma:⁊ est aliqꝺ existēs in actu:⁊ nō indiget in suo esse accñti: subiectuʒ aūt forme nō hʒ esse in actu: fm qꝺ est subm nisi per formā ⁊ indiget forma vt sit in actu:⁊ maxime pmū subʒ:qꝺ nō denudat a forma omnino:⁊ ꝓpter similitudinē īter ista errauerūt plures loquentiū: ⁊ dixerunt formā esse accidēs: Dec Cōmētator. forma ergo substātialis; ⁊ accidētalis in vno cōuenīūt.s.qꝛ cuilibet illarū est ꝓpriū esse in subiecto. ⁋ Differunt aūt in duobus. pmo qꝛ forma substātialis est pars substātie composite:⁊ nō forma accidētalis.secūdo qꝛ forma substantialis aduenit enti in potentia:⁊ forma accñtalis aduenit enti in actu. ⁋ Cōtra arguit prima ꝙ forma subalis aduenit enti in actu; qꝛ forma subalis elm̄ti non aduenit materie pme;nisi illa fuerit disposita per qualitates pmas. pmo ⁊ scḋo de generatione. ergo forma substātialis elementi aduenit enti in actu;saltē accidētali: forma aūt mixti aduenit composito ex materia ⁊ quattuor formis elmtoꝝ nō solū accñtalibꝰ:ſʒ ēt subalibꝰ.vt colligit de ītentōe Auerro.3.celi.ẜ forma subalis aduenit enti in actu subali. Scḋo arguit ꝙ forma accñtalis aduenit enti in potentia: qꝛ si forma accidentalis nō inheret nisi cōposito subali . ẜ corrupto cōposito corrūpunt oīa accñtia eius:⁊ per ꝯñs nullū ac-

T.c.18.
T.c.3.

cidēs manet in genito qꝺ fuit in cōrupto: ꝯ phꝫ.z.de generatiōe dicentē: ꝙ in habentibus symbolū facilior est transitus q̃ in nō hñtibus: qꝛ in habentibus symboluʒ corrumpit solū vna qualitas pma:⁊ in nō habētibꝰ symbolū corrumpunt due qualitates: ꝓpter duplicē cōtrarietatē. ⁋ Ad pmū dr: ꝙ Cōmētator per ens in actu intelligit subm nō potētiale ad vlteriorē formā subaleʒ: ⁊ per ens in potētia ītelligit subm potētiale ad vlterioreʒ formam subalem: nulla ẜ forma subalis aduenit enti in actu ꝓpter implicationē cōtradictionis:sed solū enti in potētia.Si.n.forma substātialis aduenit enti composito ex materia ⁊ qualitatibus pmis: aut ex materia ⁊ formis substātialibus elemētoꝝ:illud tale compositū non est ens in actu ad modū intelligēdi Cōmentatoris: sed ens in potētia: cū illud sit potētiale ad vlteriorē formā substātialē. Et lʒ forma substātialis adueniat tali cōposito accidētali vel substātiali: nō tamē inheret illi composito; sed solū materie pme: lʒ tales forme requirātur tanq̃ pme dispositiōes. Subiectū enī forme dʒ esse ens vere vnū:modo compositū ex materia ⁊ accidente: aut ex materia ⁊ formis substātialibꝰ elementoꝝ nō est ens vere vnū. Sed vnū per accidēs: vel per aggregationeʒ. ⁋ Ad zm dr: ꝙ nō est danda differētia īter formā substātialē ⁊ accidentalē isto modo: qꝛ forma substātialis solū est in subiecto in potētia: ⁊ forma accidētalis solū est in subo in actu: qꝛ hoc est impossibile: vt ꝓbat arm. Sed eo modo quo dicit Cōmenta. ꝙ forma substātialis nunq̃ aduenit nisi enti in potētia: forma aūt accidētalis aduenit enti in actu: ita ꝙ forma substātialis nō pōt actuare nisi ens in potētia: forma aūt accidentalis actuat ens in actu. Ex quo nō sequit quin actuet ens in potētia. Dico ergo ꝙ substātialis forma nō hʒ nisi vnū subiectū inhesionis: ⁊ illud est pma materia; forma etiam artificialis hʒ solū vnū subiectū: ⁊ illud est corpus naturale. Sʒ forma accidētalis naturalis hʒ duplex subiectū inhesiōis: vnū per se pmo: qꝺ est materia pma. ⁊ aliud nō per se pmo: qꝺ est ipm compositū naturale: nō enī posset forma inherere parti: nisi inhereret toti: albedo ergo: vel caliditas inheret cōposito per se nō pmo: qꝛ solū ratiōe partis; ideo nō sequit corruptio illarū ad corruptionē cōpositi: sed bene sequit corruptio illarum ad corruptioneʒ pme materie: ex quo illa est subm pmū īmediatū ⁊ adequatum. q̃re ⁊c. ⁋ Textus cōmenti.4.

Necesse est ergo animam substantiaʒ esse: sicut spēm corporis physici potētia vitam habentis.

⁋ Postq̃ aūt Aristo. posuit ꝯclusiones preambulas faciētes ad ꝓpositū suum: ꝯñter ex eisdē īfert quattuor cōclusiones: qbus cōuincit diffinitio cōsīma anīe; quarū pma est ista: anīa est forma substātialis corporis physici habētis vitā in potētia. Secūda cōclusio: anīa est actus pmus corporis physici in potētia vitā habētis.ibi.(Substātia aūt actus) Tertia ꝯclusio. omne corpus cuiꝰ anīa est actus est corpus organicū.ibi. (Tale aūt qꝺcūq;) Quarta ꝯclusio. si aliqua diffinitio communissima competit anime: maxime illa videt.s.actus pmus corporis physici in potētia vitā habētis.ibi.(Si aūt aliqꝺ cōe:) pma ergo cōclusio est ista: anīa est forma substātialis corporis physici hñtis vitā in potentia; hec cōclusio hʒ q̃ttuor ptes pncipales; quaꝝ pma est.forma subalis: que ꝓbat per pmā ꝯclusionē alteriꝰ lectiōis sic: anīa est actus subalis. ẜ est subalis forma pʒ ꝯñtia: qꝛ oīs actus est forma: ãīs sic arguit: anīa est actus: per pmaʒ cōclusionē: cū sit perfectior pars corpis aīati: ⁊ nō actus

accidētalis: per suppositionē: q2 suba vere dr̃ de mã forma ⁊ composito. ergo aĩa est actus subalis. Secũdo ps cõclusionis est. corporis physici. que ꝓbaꝛ per secundã cõclusionẽ alterius lectionis: forma que est magis substãtia dꝫ actuare corpꝰ: qd̃ est magis suba: sꝫ aĩa iter formas est magis suba: ꝓpter suã nobilitatẽ: ⁊ corpꝰ physicum inter oĩa corpora est magis substãtia: per illã secundam ꝯnez. ergo aĩa est forma subalis corporis physici. Tertia pars ꝯnis est. hñtis vitã. que ꝓbaꝛ per tertiã cõclusionẽ alterius lectiõis: si nobiliori corpori debeꝛ nobilior forma: sꝫ corpus viuẽs est corpus nobilissimũ: per illã tertiã ꝯnẽ: ⁊ aĩa est forma nobilissima. ꝑ anima est forma substãtialis corporis habẽtis vitaz. Quarta pars ꝯnis est. ĩ poᵃ. que arguiꝛ ex 4ᵃ ꝯne alterius lectiõis. naz aĩa nõ est corpus: sꝫ est in corpore tãq̃ in subto: per aliã cõclusionẽ: sed corpus cuius anima est forma: est ens in potẽtia ſm Cõmẽtato. ibidẽ. ergo aĩa est forma corporis in poᵃ: ⁊ ita habeꝛ toto cõclusio. s. aĩa est forma subalis corporis physici hñtis vitã in potẽtia. T.c.li. (Necesse est ꝑ aniam subam esse sicut spẽm corporis physici in potẽtia vitã hñtis.) Cõtra istã ꝯclonẽ arguiꝛ: ⁊ pmo ꝙ aĩa nõ est forma subalis: q2 accñtis esse est inesse. 7. metaph. sed aĩa inheret suo subto. sicut ⁊ quelibet forma. ergo aĩa est accidẽs. Scdo argr ꝙ aĩa nõ sit forma corporis physici: q2 aĩa non est forma nisi materie: cũ nulli inhercat nisi mãe: per Cõmẽtato rẽ vbi supra: sꝫ mã nõ est corpꝰ physicũ: cũ nõ cõponaꝛ ex mã ⁊ forma. ꝑ aĩa non est forᵃ corporis physici. Tertio argr: ꝙ aĩa nõ est forma corpis viuẽtis: q2 itelliᵃ separata ẽ aĩa celi: cũ sit pma ꝑfectio eius: ⁊ tamẽ celũ nõ est corpꝰ viuens: q2 nõ nutriꝛ: nec sentit: nec moueꝛ ꝓgressiue: nec intelligit. Quarto argr: ꝙ aĩa nõ est forma corporis in poᵃ: q2 anima est forma corporis in actu: ⁊ nõ in poᵃ. pꝫ cõsequẽtia: q2 actus ⁊ poᵃ sunt opposita: ſm Cõmẽtato. in ꝓlogo: ⁊ aĩs arguit: q2 aĩa est forma cõpositi ex materia ⁊ forma vltimata: cũ illud recipiat ab ea nomẽ ⁊ diffinitionẽ. Ad pmũ dr: ꝙ lꝫ accidẽtis esse: sit inesse: nõ tñ omne qd̃ alteri inest recipit denoĩationẽ accñtis: q2 forma subalis nõ dr differre ab accñtali per inesse: sꝫ aliis modis: vt videbiꝛ ĩfra: sꝫ sufficit iste ad p̃sens: qꝛ ad inceptionẽ vel desinitionẽ forme subalis cõpositũ subale simplr incipit vel desinit esse: sꝫ nõ ad iceptionẽ vel desinitionez forme accñtalis. Ad 2ᵐ dr: ꝙ lꝫ aĩa nõ sit forma nisi materie pme: per inherẽtiã: vel iformatiõez: tamẽ est forma corporis cõpositi physici: per denominationẽ: ⁊ specificationẽ: cũ ab illa corpꝰ physicũ capiat nomen ⁊ diffinitionẽ. Ad 3ᵐ dr: ꝙ intelligẽtia nõ est anima celi ꝓprie: q2 nõ sibi vniꝛ ſm esse: sed ſm operari solum: ideo celũ nõ dr ꝓpe viuere. sꝫ solũ per participationez: neq3 itelligẽtia est pma perfectio celi in genere cãe formalis: sed solũ finalis. Ad 4ᵐ dr: ꝙ aĩa est forma corporis in potẽtia: ⁊ est forma corporis in actu. Vñ altera pars cõpositi aĩati est corpꝰ in poᵃ ⁊ ipm totũ ꝯpositũ est corpus in actu: ⁊ cuiuslibet istoꝝ aĩa est forma: lꝫ diuersimode: neq3 actꝰ ⁊ poᵃ opponũꝛ nisi respcũ eiusdez ⁊ ſm idẽ. Textus cõmẽ. 5. ⁊. 6.

Substantia aũt actus est ⁊ perfectio: huiusmodi igiꝛ corporis actus atq3 ꝑfectio est. Hic aũt cuz dicaꝛ duplr: alius quidẽ sicut scientia: alius quidẽ sicut cõsiderare. Manifestũ est igitur ꝙ anima est actus sicut sciẽtia. In eo. n. ꝙ anima existit ⁊ somnus ⁊ vigilia est. Proportionale aũt vigilantia quidez ipsi considerare: somnus aũt ipsi habere ⁊ nõ operari. T.cõ.6.

Prior aũt generatione in eodez scientia est. Vñ anima est primus actus corporis physici potentia vitam habentis.

Secunda cõclusio. aĩa est actus pmus corporis physici in potẽtia vitaz habentis. Ista cõclusio pꝫ ex dictis: preter istã particulã. actus pmus. nã ꝙ anima sit actus: manifestum est: q2 est forma substãtialis: ⁊ nõ cuiuscũq3 corporis: sed corporis physici: ⁊ per ꝯñs anima est actus corporis physici: sed ꝙ sit actus pmus: arguiꝛ: supponendo ꝙ aĩa hẽat duplicẽ actũ. s. habitualẽ: que est sciẽtia: ⁊ actualẽ: que est cõsideratio. Isto p̃supposito arguitur sic: sicut se hꝫ scientia respectu aĩe: ita aĩa respectu corporis. sed sciẽtia est actus pmus aĩe. ergo aĩa est actus pmus corporis. ꝯ ꝯñtia cum minorẽ: q2 intellectus pus actuaꝛ spẽ intelligibili q̃3 actu itellectionis: sicut sensus pus actuaꝛ spẽ sensibili q̃3 actu sensationis. maior declaratur duplr: ⁊ pmo sic: sicut existẽte scientia in aĩa: sibi inexistit habitus ⁊ actus: ita existẽte aĩa in corpore: sibi. s. corpori inexistit somnus ⁊ vigilia: quoꝝ somnus se hꝫ sicut habitꝰ: ⁊ sciẽtia ⁊ vigilia sicut actus ⁊ cõsideratio: sicut. n. sciẽs habitualiter nihil operaꝛ: ita somnolẽtus nihil agit: saltẽ per virtutes exteriores: q2 nulla illarum est sine actuali operatiõe: vigilia aũt est similis ꝯsideratioi: ⁊ per ꝯñs sicut se hꝫ scientia respectu aĩe: ita aĩa respectu corporis: que fuit maior ꝓbanda. Secundo declaraꝛ eadem maior. nã sicut scientia est p̃or consideratione in aĩa: ita adueniẽte aĩa corpori: quies precedit operationẽ: eo ꝙ anima nõ moueꝛ nisi a q̃te: modo habitus hꝫ se per modũ q̃tis: ⁊ cõsideratio per modum operatiõis. Lege litterã. (Substãtia aũt) que est aĩa (est actus: huius ergo corporis). s. physici anima est (actus: hic aũt). s. actus (dr duplr: alius quidẽ sicut sciẽtia: alius aũt sicut cõsiderare: mãifestum ergo ꝙ) sicut scientia se hꝫ respectu anime: ita aĩa respectu corporis (inexistẽte. n. aĩa corpori ⁊ somnus ⁊ vigilia est: ꝓportionale aũt vigilãtia quidẽ ipsi cõsiderare) similis est. (Somnus aũt ipsi habere: ⁊ nõ operari:) hec fuit pma ꝓbatio maioris: ad quã sequiꝛ secũda ꝓbatio: (p̃or aũt generatiõe in eodez sciẽtia est. Vñ aĩa est pmus actus corporis physici in potẽtia vitã habẽtis.) Notandũ pmo. quare phs dicit: ꝙ in eodẽ sciẽtia est p̃or cõsideratione via generatiõis: q2. 9. metaphy. actus naturaliter p̃or est potẽtia ſm eum: cũ sit finis: ⁊ complemẽtũ potẽtie: etiã ordine generatiõis ⁊ temporis: vr̃ter loquendo actus est p̃or potẽtia. nã illud qd̃ est in potentia reduciꝛ ad actuz per aliqd qd̃ est ens in actu. Ideo notãter dicit in eodẽ: q2 illud qd̃ est pmo in potẽtia fit postea in actu: ⁊ ita in vno eodẽ potẽtia via generatiõis precedit actũ. Unde in mã potẽtia precedit formam: ⁊ in anima spẽs intelligibilis intellectionẽ: eo ꝙ a spẽ intelligibili gñatur intellectio. Notandũ scdo: ꝙ Auicẽna pma. 6. naturaliũ: hanc ꝯclusionẽ aliter declarat: dicẽs ꝙ ꝑfectio põt capi duobus modis. s. pma ⁊ secũda. pma perfectio est ꝓpter quã spẽs fit spẽs in effectu: sicut figura ensis. Perfectio secũda est aliquid ex eis: que cõsequunꝛ speciem rei: aut ex actiõibus eius: aut ex passionibus: sicut scidere ensi: ⁊ sicut cognoscere cogitare sentire ⁊ motus homini. he. n. sine dubio perfectões sunt spẽi: sꝫ nõ pme: nõ. n. ad hoc vt spẽs sit illud qd̃ est in effectu hꝫ opus in effectu. ergo aĩa est perfectio pma: sꝫ q2 ꝑfectio est ꝑfectio alicuꝰ rei que est corpꝰ: ⁊ nõ cuiuscũq3 corporis: nõ. n. est ꝑfectio corporis artificialis: sicut scãni: aut scabelli: sed est perfectio corporis naturalis: nec omnis corpo-

T.cō.24.

ris nālis:nō.n.est aīa perfectio ignis:aut terre: sed est in hoc nostro mundo perfectio corporis naturalis ex quo emanāt ei⁹ perfectiōes secūde ꝑpter instrā quib⁹ viuatur ad opa vite. Quoꝝ ꝑmū est nutrimētū ꝛ augmētuȝ: ideo aīa quā inuenimus in aīali ꝛ vegetabili est ꝑfectio ꝑmi corporis nālis instrālis hn̄tis opa vite: hoc Auicē. ❡ Contra ꝑdicta arguit̄: ꝛ ꝑmo ꝙ aīa non sit actus: qꝛ materia nō est potētia. ḡ anima nō est actus. tȝ ꝯn̄tia: qꝛ qualis est habitudo materie ad potētiā: talis est forme sūbalis ad actuȝ. aīs est Cōmentato. ꝑmo physicoꝝ di. aduenięte forma potētia corrūpit̄: ꝛ nō materia. Itē ponit Ar.ꝑmo de genera. ꝙ forme est agere: ꝛ pati siue recipere est alteri⁹ potentie: ꝛ Cōmētator in de sūba orbis ꝙ actui repugnat recipe: sed aīa patit̄: ꝛ recipit spēs sensibiles ꝛ intelligibiles s̄m ph̄m in hoc 2° ꝛ 3° hui⁹. ḡ ꝛc. ❡ Scd̄o arguit̄ ꝙ nō ōis aīa est actus ꝑmus: sed soluȝ vegetatiua: qꝛ ista ꝑsupponit̄ ab omnibus aliis. iuxta ordinē graduū aīatoꝝ: imo nulla aīa est actus ꝑmus materie: qꝛ quelibet talis supponit dispōnes accidentales in mā. ❡ Ad ꝑmū dr̄: ꝙ sicut mā ꝑma non est aliqua potentia accidētalis: sȝ bene essentialis ꝛ sūbalis: ita similiter forma sūbalis nō est actus qui sit relatia forme ad māȝ: sȝ est actu sūbalis ꝛ accn̄talis. als. eēntialis. Cū vo dicit ph̄s: ꝙ for͛ est agere: ꝛ pati est alterius potētie: intelligit ꝙ forma per se agit: nō aūt per se patit̄: sȝ mā est illa que per se patit̄: loquēdo de pati subiectiue ꝛ passiōe ꝑprie dicta: que est vera alteratio. Ad Cōmentatorē vo ꝯcedo ꝙ actui in eo ꝙ actus est: repugnat recipere: nō tamen repugnat actui recipere: ꝓ q̄nto hȝ potētiā admixtaȝ actui. Dicit.n. Ar. 3° physicoꝝ: ꝙ oē qd̄ agit: agit s̄m ꝙ est in actu: ꝛ oē qd̄ patit̄: patitur s̄m ꝙ est in potētia. ❡ Ad 2ᵐ dr̄: ꝙ aliquid esse actū ꝑmū pōt intelligi quadrupliciter. Primo intelligit̄ aliquē esse actū ꝑmū ꝑmitate essendi simplr̄: ꝛ sic solus deus est actus ꝑmus. Secundo intelligit̄ esse aliquē actū ꝑmū ꝑmitate inherēdi subiecto: ꝛ sic accidētia dicunt̄ actus ꝑmus: ꝑus.n. inherent subto q̄ȝ forma sūbalis. Tertio itelligit̄ esse aliquē actū ꝑmū ꝑmitate perfectiōis: ꝛ sic sola aīa itellectiua in toto ambitu formatū est ꝑm⁹ actua: qꝛ perfectissima in toto illo ordine. Quarto itelligit̄ aliquē esse actū primū ꝑmitate operandi: ꝛ sic omnis actus fixus a quo immediate ꝓcedit aliqua operatio dicit̄ actus ꝑmus: ꝛ hec fuit intētio Aristo. ꝛ Cōmētato. cum dixerūt sciam esse actū ꝑmū: ꝛ silr̄ acuitatē in cultello. Considerationē aūt ꝛ incisionē actum 2ᵐ qꝛ ꝓcedunt ab illis: ꝛ sic nō solum forma sūbalis: imo ꝛ accidentalis dicit̄ actus ꝑmus. Et ꝯn̄ter nō est incōueniēs reperiri in eodē plures actus ꝑmos: aīa eni ꝛ sciētia sunt in eodē: ꝛ sunt actus ꝑmi: ꝛ si in aliquo sunt plures forme sūbales: quelibet illarū est actus ꝑm⁹: qꝛ est actus fixus a quo imediate ꝓuenire potest aliqua opatio. ❡ Textus cōmen. 6.

❡ Tale aūt quodcūq̄ȝ organicuȝ: organa aūt ꝛ plantarū partes sunt: sed penitus simplices vt foliū fructiferi cooperimentū: fructiferū autez fructus. Radices vo ori similes sunt: vtraq̄ȝ enim trahunt alimentum.

❡ Tertia cōclusio. omne corpus: cuius aīa est actus: est corpus organicū. ꝓbat̄. quelȝ plāta cui⁹ aīa est act⁹: est corpus organicū. ḡ per idē omne aliud corpus cui⁹ aīa est actus: est corpus organicum. pȝ ꝯn̄tia: qꝛ planta inter oīa corpora aīata est minoris perfectōis: antecedēs arguit̄: omne corpus habēs partes diuersarū rationū: ꝛ diuersarū denominationū: ꝛ diuersoꝝ officioꝝ: est corpus organicū: sȝ quelibet planta est hȝ. ḡ ꝛc. pȝ ꝯn̄tia: cū maior: ꝛ minor declarat̄. Nā plante habēt folia: frondes: ramos. ꝛ radices. que sunt diuersarū rōnum: ac denominationū. vt pȝ: lȝ in eis nō sit tāta diuersitas sicut in partibus animaliuȝ. Sūt etiā diuersoꝝ officioꝝ: eo ꝙ folia ordinant̄ ad operienduȝ cortices. ꝛ cortices ad operiendum frondes seu ramos: rami aūt ordinant̄ ad ꝓducendum fructus: sed radices sunt ordinate vt ꝓportiōaliter ori intus suscipiāt nutrimētū: ꝛ ipm digestū ad singulas mittāt arboris seu plāte organicas partes. Lege lrām. (Tale aūt qd̄cūq̄ȝ) corpus cui⁹ aīa est actus: est (organicum: organa aūt ꝛ plantarū partes sunt: sed penitus simplices) in ordine ad partes aīaliū: pes eni animalis ex diuersis partibus cōpositus est. s. carne: neruo: ꝛ osse: sed foliū seu cortex: ex tanta diuersitate partiuȝ nō apparet cōpani: sunt tamē diuersoꝝ officioꝝ: (vt foliuȝ: fructiferi). i. partis faciētis fructū est (coopimentū: fructiferū aūt) est ꝓductiuū (fructus: radices vo ori similes sunt: vtraq̄ȝ.n. trahunt alimentū.) ❡ Notādū ꝙ diuersitas organoꝝ est necessaria in corpore suscipiente vitaȝ: propter diuersas operatiōes anime. Anima.n. cuȝ sit forma perfectissima inter formas rerū corporaliū: est ꝑncipiuȝ diuersarū operationū: ꝛ iō reqrit diuersitateȝ organoꝝ in suo perfectibili. Forme vo rerū inanimataruȝ ꝓpter sui imperfectionē sunt ꝑncipia paucarū operationū. vn̄ nō exigunt diuersitatē organoꝝ in suis partibus: ꝛ ideo aīe plantarū: qꝛ imperfectiores inueniunt̄ q̄ȝ aīe aīaliū: in illis minor reperit̄ diuersitas organicarū partiū: quapropter ph̄s ad ostēdendū omne corpus suscipiens vitā esse organicū: capit argumentū ex plantis. ❡ Contra istā cōclusionē arguit̄ sic: tam caro q̄ȝ os est corpus: cuius aīa est actus: ꝛ tamē nō est corpus organicū: qꝛ nō hȝ partes quātitatiuas diuersarū rōnum. nam quelibet pars quātitatiua carnis est caro: ꝛ quelibet pars quātitatiua ossis est os. Similr̄ embrio est corpus aīatuȝ: qꝛ nutrit̄: ꝛ auget̄: ꝛ tamē nō est corpus organicuȝ: qꝛ nō hȝ partes diuersarū denominationuȝ: vel diuersoꝝ officiorum. ❡ Rn̄det̄ ꝙ aliqd̄ esse corpus organicū triplr̄ intelligit̄: aut qꝛ actualiter hȝ partes diuersarū rōnū: ꝛ sic homo vel equus est corpus organicū: aut qꝛ potentialiter potētia ꝓpinqua hȝ partes diuersarū rōnum: ꝛ sic fetus vel embrio est corpus organicū: aut qꝛ est pars instrumētalis corporis habētis partes diuersarū rationum: ꝛ sic tam caro q̄ȝ os est corpus organicuȝ. Ideo dixit Auicēna: ꝙ anima est ꝑma perfectio corporis naturalis instrumentalis. ❡ Textus cōment. 7.

❡ Si aūt aliqd̄ cōe in omni aīa oȝ dicere. Erit vtiq̄ȝ actus primus corporis orgāici physici.

❡ Quarta conclusio. si aliqua cōissima diffinitio competit anime: videt̄ ista. s. actus primus corporis physici organici. pȝ: eo ꝙ hec diffinitio cōuertit̄ cum aīa vniuersaliter sumpta: ꝛ nō soluȝ hec diffinitio est cōmunissima anime: sed etiā alia expressa in ꝑma cōclusione. s. forma substātialis corporis physici potētia vitā habētis: ꝛ iteruȝ alia expressa in secūda cōclusione. s. actus ꝑmus corporis physici potētia vitaȝ habētis. Quoniā iste due diffinitiōes formaliter inuicē cōuertunt̄: hic tamē de ista secūda tantū facit mētionē: quoniā hec est famosissima: ꝛ nō alie: omnes eniȝ fere antiqui cōcessertint ꝙ anima est actus ꝑmus corporis physici orgāici potētia vitā habentis. Sed vix aliquis concessisset animā esse formaȝ substantialē corporis physici: qꝛ pro maiori parte oēs dixerunt aīam esse accidēs in materia. Lege lr̄. (Si aūt aliqd̄ cōe) tāq̄ȝ diffinitiuū vel descriptiuū in omni aīa:

T.c.55.

(T.121

T.c.60.

T.c.6.

T.217.

118.

opꝫ dicere: erit vtiq; actus p̄mus corporis organici physici. ¶ Notandū fm̄ Cōmentatorē. cōmen. 7. ꝙ Arist. induxit hunc sermonē in formā dubitatiōis: excusando a dubitatione accidente in partibus huius diffinitiōis: perfectio. n. in aīa ratiōali: ⁊ in alijs virtutib⁹ aīe: fere dr̄ poni equiuocationē: ita ꝙ ꝓ tāto loquutus est Arist. sub conditione: q̄r perfectio nō vere dicit̄ vniuoce de omni aīa: imo dr̄ equiuoce de aīa rōnali ⁊ sensitiua: q̄r sensitiua est perfectio mãe per inherētiā ⁊ iformationē: itellectiua aūt est ꝑfectio mãe: solū ꝑ indistantiā: ⁊ applicationē. ¶ Scdm̄ Cōmēta. dubitat̄. q̄re in assignatiōe diffōnis noiando eaꝫ cōissimā aīe dimisit istā particulā po⁹ vitā hn̄tis: quā tn̄ supra inseruit in ambab⁹ diffōnibus. ¶ Rn̄det̄ dupl'r. p̄mo ꝙ hoc fecit causa breuitatis. ꝓus . n. illā ꝑticulā exꝑsserat quā vltimo īplicite itelligebat. Scd̄o dr̄ vt colligit̄ a Cōmēto. eodē cōmēto: ꝙ loco illi⁹ ꝑticule posuit organicū per qd̄ dat̄ itelligi po⁹ vitā hn̄s. Ex q̄b⁹ seq̄t̄ ꝙ diffiniētes aiam isto mō. aīa est act⁹ primus subalis corporis physici orgāici po⁹ vitā hn̄tis. supflue diffiniunt: q̄r si dr̄ p̄mus: nō opꝫ ꝙ dicat̄ subalis: ⁊ si dr̄ subalis. nō opꝫ ꝙ dicat̄ p̄mus: vt innuit ph̄us in lr̄a: nō tn̄ supflue ponit̄ organicū: lꝫ hec diffō 3ª ꝯuertat̄ cū p̄oribus duabus: q̄r ponit Ar. 2. poste. ꝙ semp in diffōne debent poni oēs dr̄ie ꝑdicabiles de diffinito inter genus ⁊ ip̄m diffinituꝫ: ꝯstat aūt ꝙ organicū est dr̄ia sumpta sub corpore physico: ideo dꝫ poni in diffinitione anime: propterea alie due diffinitiōes non sunt ita proprie: nec ita complete. ¶ Textus cōmenti. 7.

¶ Unde nō opꝫ querere si vnū est aīa: ⁊ corp⁹: sicut neq; cera ⁊ figura: neq; omnino vniuscuiusq; materia: ⁊ id cuius est materia.

¶ Ex ꝑdictis īfert Arist. duo correlaria. p̄mū nō est vtile querere. vtrū ex corpore ⁊ aīa fiat vnuꝫ. ꝓbat̄ dupl'r: ⁊ p̄mo sic: ita est in nāl'ib⁹: sicut in artificialib⁹: q̄r ars imitat̄ nām: sꝫ in artificialib⁹ nō est vtile q̄rere. vtruꝫ ex cera ⁊ figura fiat vnū artificiatū puta statua: vel aliud artificiale: q̄r hoc est statiꝫ notū. g̊ pariformiter nō est vtile querere. vtrū ex corpore ⁊ aīa fiat vnū corp⁹ aīatuꝫ. Scd̄o habita notitia mãe ⁊ forme scitur ex mã ⁊ forma fieri vnuꝫ: sꝫ ex dictis habet̄ notitia ꝙ aīa est forma: ⁊ corp⁹ mã. g̊ ex dictis scit̄ ꝙ ex corpore ⁊ aīa fit vnū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s iutile est q̄rere talē q̄ōnē. Lege lit. (Unū nō opꝫ querere si vnū est anima ⁊ corpus: sicut neq; cera ⁊ figura) q̄rimus an faciāt vnuꝫ. (neq; oīno vniuscuiusq; mã ⁊ illud cui⁹ est mã:) q̄rimus an ꝯstituāt vnū ⁊c. ¶ Nōndū p̄mo fm̄ Egidiū ꝙ ista questio. vtrū ex mã ⁊ forma fiat vnū. pōt tripl'r itelligi. p̄mo quo ad modū vnionis: ⁊ sic dr̄ ꝙ sicut agens ꝯiungit̄ passo fm̄ v̄tutē: sic forma vnit̄ mãe fm̄ essentiā: ⁊ sicut a v̄tute egredit̄ opari: sic ab eēntia egredit̄ esse existere: ideo sicut ex actiōe ⁊ passiōe fit vnum fm̄ opationē: q̄r agētis ⁊ potiētis est vnus actus. 3⁰ physi. sic ex mã ⁊ forma fit vnū fm̄ eē: q̄r eoꝝ est vnū ⁊ idē esse. Scd̄o pōt itelligi ista q̄ō quoad cām extrinsecam vnionis: ⁊ sic dr̄ ꝙ cā extrinseca est motor: efficiens eni per cui⁹ actionē forma vnit̄ materie: ⁊ aīa corpori: facit vnū ex corpore ⁊ aīa: ⁊ ex mã cū forma: ⁊ hoc est qd̄ dicit ph̄s in fine. 8. metaph. ꝙ mã ⁊ forma nō sunt quasi duo diuersa: ⁊ ꝙ ex eis fiat vnū: nō h̄nt vnionis causam ꝑter motorē. Tertio pōt itelligi q̄ō: quo ad cām intrinsecaꝫ: ⁊ sic q̄ō nulla est: q̄r nō est querēda talis causa: nō. n. est aliqua colla vel clauus ꝯiungens formā materie: nec est mediū īter mãꝫ ⁊ formā se habēs: vt ligamētū ligās formā mãe: ob quā cām bene dictū est ꝙ nō opꝫ querere q̄īo ex aīa ⁊ corpore aut ex cera ⁊ figura fiat vnuꝫ. i. nō opꝫ querere aliquā cām intrinsecā que sit ligans vel ꝯiungēs materie formā: sꝫ eo ipso ꝙ hoc est quid in po⁹: illud vo qd̄ in actu: fit ex eis vnū: mihi tn̄ videt̄ ꝙ si aliqua ꝯiungunt̄ vel colla vel clauo: ita forma cōiungitur materie qualitatib⁹ p̄mis. Ideo sicut illa q̄ō nō est inutilis quo ad modū vnionis: vel quo ad cām extrīsecā: ita nō est inutilis quo ad cām intrinsecā. Dicat̄ g̊ ꝙ non est vtile querere hic. vtrū ex corpore ⁊ aīa fiat vnū: q̄r habito ꝙ anima est forma substantialis: ⁊ actus p̄mus: statim scit̄ ꝙ ex anima ⁊ corpore fit vnū: ꝑsupposita doctrina p̄mi physicoꝝ: ⁊ p̄mi de generatiōe: qua docet̄ ex materia ⁊ forma. fieri vnū: que q̄dē doctrina nō est hic exꝑmēda: cū hic liber illos ꝑsupponat via doctrine. ¶ Secūdo nōndū ꝙ illa ꝓpositio materia ⁊ forma sunt vnū: aut illa: aīa ⁊ corpus sunt vnū: est impossibilis in predicatiōe idētica: q̄r vnū opponit̄ multitudini. 5. metaphy. sed in ꝑdicatiōe causali quelibet illarū est necessaria ad hunc intellectū ex materia ⁊ forma fit vnuꝫ: ex corpore ⁊ aīa fit vnū: sicut illa. vnū est multa. i. vnuꝫ est ex multis. Aliter totū esset sine partes: qd̄ est īpōle: ⁊ ꝯ ph̄m primo physicoꝝ. ¶ Textus cōmē. 7.

T. c. p. — T. cō. 4

¶ Hoc. n. vnū ⁊ esse cum multipliciter dicantur: quod proprie est: actus est.

¶ Secundū correlariū: forma magis ꝓprie hꝫ eē ⁊ vnitatem q̄ꝫ materia vel compositū. ꝓbat̄: ⁊ p̄mo ꝙ magis hꝫ esse ⁊ vnitatē q̄ꝫ materia. nā forma est entitas maioris perfectiōis q̄ꝫ materia: ⁊ eidē dat esse maioris nobilitatis q̄ꝫ sit suum esse ꝓpriū. Item eadem materia numero pōt esse diuersarū specierū: sed nulla forma pōt mutare propriaꝫ spēm: imo necessario est vnius ⁊ determinate spēi. ergo forma magis proprie est ens ⁊ vna q̄ꝫ materia. Secūdo arguit̄ ꝙ forma magis hꝫ esse ⁊ vnitatē q̄ꝫ compositū. nā cōpositū capit partē sue essentie a forma: ⁊ ab illa nominat̄ essentialiter ⁊ specifice: ⁊ nō econtra. Itē compositū est diuisibile in partes diuersaruꝫ rationuꝫ: ⁊ nō forma. ergo forma est magis ens ⁊ vna q̄ꝫ compositū. Lege litterā. (Unū enim ⁊ esse cū multipliciter dicant̄). s. de actu ⁊ potētia: materia forma ⁊ composito (qd̄ ꝓprie est ens ⁊ vnū: illud (actus est). s. forma. Istud correlariū cū sua ꝓbatiōe attestat̄ Cōmenta. cōmen. 7. dicens: ꝙ hec nomina. s. ens ⁊ vnum: lꝫ dicant̄ pluribus modis: tamē p̄ma perfectio in omnib⁹ istis. s. forma magis est digna vt h̄eat hoc nomē. s. vnuꝫ ⁊ ens: q̄ꝫ illud qd̄ est aggregatū ex materia ⁊ forma. Aggregatū enī nō dicit̄ vnū: nisi per vnitatē existentē in forma: materia enī nō dr̄ hec nisi per formaꝫ: ⁊ si materia ⁊ forma essent in composito existente distincto in actu: tūc compositū nō diceret̄ vnū: nisi sicut diceret̄ vnū in reb⁹ que sunt vnuꝫ fm̄ contactū ⁊ ligamentuꝫ: modo aūt quia materia non differt a forma in composito: nisi in potentia: ⁊ compositum nō est ens in actu nisi per formā: tūc compositū nō dicit̄ vnū. nisi q̄r sua forma est vna. ¶ Cōtra cōclusionē arguit̄: ⁊ p̄mo ꝙ compositū hꝫ esse magis proprie q̄ꝫ forma: q̄r compositū est magis ens: ⁊ maioris perfectionis q̄ꝫ forma. ergo magis ꝓprie hꝫ esse. pꝫ ꝯn̄tia: q̄r ꝓpter illam cām dr̄ deus magis ꝓprie h̄ere esse q̄ꝫ itelligētie: ⁊ intelligētie q̄ꝫ hec īferiora. aīs pꝫ: q̄r compositū includit totā essentiā ⁊ perfectionē forme: superaddēs essentiā ⁊ ꝑfectionē materie. ¶ Scd̄o argr̄ ꝙ cōpositū magis ꝓprie hꝫ vnitatē q̄ꝫ forᵃ: q̄r cōpositū est vnū ꝑ se. vt pꝫ: forma aūt est vnū per accñs: q̄r per aliqd̄ extrinsecū sibi. s. per q̄ꝫtitatē. vnuit̄. n. ꝑtes forme inicē per q̄ꝫtitatē ꝯtinuā. ¶ Notādū p̄mo ꝙ vnū sumit̄ dupl'r. s. trāscēdēter ⁊ ꝑdicamētaliter. vnū. n. trāscēdēter sumptū ꝯuertit̄ cū

T.cõ.7 ente de quo dicit Aris.10.metaph. ꝙ pari passu descēdit cū ente: in.10.pdicamenta: ⁊ isto mō nō solū cōpositū est per se vnū: sȝ etiā forma ⁊ mā: q̄r de quolibet illoꝝ verificat̄ ens in pͥmo mō dicēdi per se. Unū pdicamētaliter sumptuȝ est pn̄ˢ nūeri seu q̄titatis discrete: de quo loq̄t̄ Arist. pͥmo poste. di. ꝙ vnitas est subm̄ arismetrice. Isto mō nec mā nec forma nec cōpositū est per se vnū: sȝ per accn̄s: rōne vnitatis mathematice repte in q̄titate ꝯtinua. ¶ Notandū scđo ꝙ vnū trāscēdēter sumptū sumitur dupl'r. per accidēs ⁊ per se: vnuȝ per accidēs est ens cōpositū: nō per vltimā formā subalē: ⁊ hoc ꝯtingit multipliciter. pͥmo cōpositū ex subio ⁊ accn̄te est vnū per acT.c.79 cidēs. nā Ar. pͥmo physi. dicit. ꝙ mā ⁊ pͥuatio sunt vnuȝ numero: ⁊.3. hui⁹ iquit Cōmēta. ꝙ ex itellectu ⁊ spē intelligibili fit magis vnū q̄ ex mā ⁊ forma. Scđo sumit̄ vnū per accidēs p cōposito ex mā ⁊ forma subali: potenT.c.90. tiali ad vlteriorē formaȝ: ⁊ sic loq̄t̄ Ar. in pͥma de gene. cū dicit: elmta fieri vnū in generatione mixti. Tertio sumit̄ vnū per accidēs p formis hn̄tib⁹ esse in eodē subo: T.c.12. ⁊ sic loq̄t̄ Ar.5. metaph. di. Illa sunt vnū numero: quoꝝ mā est vna: ⁊ sic forme subales elmtoꝝ: vt albedo ⁊ dulcedo in lacte sunt vnū per accidēs. Quarto sumit̄ vnuȝ per accidēs p ente habēte ꝯtinuationē s̄m mām: ⁊ non s̄m formā. co mō q̄ dicimus v̄gā eē vnā: cui⁹ vna medietas vnit: ⁊ nō alia. Sūt etiā alij modi vnitatis per accidēs: sȝ nō ita pprij: q̄r dicūt solā aggregationē: ⁊ nō cōpositionē verā: vt ꝙ pplš est vnus: aut ꝙ exercitus est vn⁹: aut ꝙ cumulus lapidū est vn⁹: tot ēi modis dr̄ vnuȝ per se. pͥmo p ente indiuisibili indiuisiōe opposita compōni portiū: ⁊ sic tā deus: q̄ quelibet itelligētiarū: q̄ etiā itellectus possibilis est vnū per se. Scđo sumit̄ p ente indiuisibili indiuisione opposita ꝯpōni ex mā ⁊ forma: ⁊ sic mā: ⁊ quelibet forma est vnū per se: ⁊ magis vnū q̄ ꝯpositū ex mā ⁊ forma. Tertio sumit̄ vnū per se p ente cōtinuo ꝯtinuitate forme: ⁊ sic vnies per totū virga est vnū per se. Quarto p cōposito per se existēte ex mā ⁊ forma: vt sor. vel pla. ⁊ sic ꝯpositū est magis vnū q̄ mā vel for⁹: cuȝ per se existat: ⁊ nō mā nec forma. Ex q̄b⁹ seq̄t̄ ꝙ forma magis pprie: ⁊ per se hȝ vnitatē ⁊ entitatē: q̄ cōpositum: q̄r forma pͥus hȝ entitatē ⁊ vnitatē q̄ compositū: ⁊ nō per aliud: ⁊ magis est indiuisibiliter: ⁊ eadem cōicat distincte ⁊ determinate composito nāli. Compositū aūt hȝ magis pprie esse ⁊ vnitatē q̄ materia: q̄r materia absolute sumpta nō hȝ determinatū esse: nec distinctā vnitatē: sed cōpositū absolute sumptū est determinate ens ⁊ vnū: q̄r est determinate spēi: lȝ per formā. ¶ Ad pͥmū dicit̄ ꝙ compositū nō est intēsiue maioris perfectōis q̄ forma: sed solū extēsiue: sed ⁊ dato ꝙ eēt maioris perfectionis intensiue: soluȝ sequit̄ ꝙ est magis ens. ⁊ magis vnū q̄ forma: nō tamē magis pprie: nec deus dicit̄ magis pprie habere esse vel vnitatem q̄ intelligentie: propter maiorē perfectionē: sed q̄r hȝ esse determinatum a se: ⁊ intelligentie a deo. ¶ Ad 2ᵐ respondet̄: ꝙ si fiat locutio de vnitate mathematica: sicut forma nō est per se: ita nec ꝯpositū: q̄r q̄libet tale est sic vnū per rationem extrinsecā q̄titatis. Si autem fiat mentio de vnitate trāscendente: sic forma magis pprie est vna q̄ compositum: lȝ quodlibet illoꝝ sit vnum per se: ⁊ dicit̄ ꝙ portes forme transcendentis inuiceȝ vniuntur seipsis: mathematice autem per parteȝ extra portē vniunt̄ per quantitatem ⁊c. ¶ Textus cōmenti.8.

VNiuersaliter quidē igit̄ dcm̄ est quid sit anima. Est eni substātia que scđȝ rationeȝ. Hoc autem est quod quid

lec 2. 5 d tho:

erat esse: huiusmodi corporis.

¶ Postq̄ Ar. manifestauit diffōneȝ anie rōnibus cōib⁹ sumptis ex parte materie: ⁊ ex parte forme: ꝯñter inuestigat eādē per rōnes pprias: ⁊ distinctas: ponēdo duas ꝯnes: quarum pͥma est ista. Anima est actus pͥmus: ⁊ forma subalis corporis aniati. Secūda ꝯclo: aīa est actus corporis viuēris in potētia nō abijciēte actum. ibi. (Est aūt nō abijciēs aīa) Prima ꝯclusio argūt̄ sic: illud est actus pͥmus: ⁊ forma subalis corporis animati: a quo sumit̄ nomē ⁊ ratio q̄ditatiua subalis corporis aniati: sed ab aīa sumit̄ nomē ⁊ ratio q̄ditatiua subalis corporis aniati. ḡ aīa est actus pͥmus: ⁊ forma subalis corporis aniati: maior aūt est euidēs: q̄r nihil videt̄ dare nomen subale ⁊ quiditatiuā rōnē subalē. nisi actus pͥmus substātialis: ⁊ minor declarat̄: ab illo sumit̄ nomē: ⁊ ratio q̄ditatiua substantialis corporis animati quo posito ponitur corpus animatū: ⁊ quo remoto remouet̄ corpus animatum. Sed posita aīa ponit̄ corpus aiatuȝ: ⁊ ea remota remouet̄ corpus aīatū. vt liquet ḡ ab aīa sumitur nomē: ⁊ ratio quiditatiua subalis corporis animati. Le.lit. (Uniuersaliter q̄dē ḡ dcm̄ est q̄d sit aīa:) sȝ iaȝ de illa spāliter dčm est. (Suba. n. est) anima: (que) est (s̄m rōneȝ). i. s̄m nomē ⁊ diffōnē: (hoc aūt). s. aīa (est q̄ō q̄d erat esse). s. ratio diffinitiua (huiuȝ corporis). vȝ. aīati. ¶ Notandū ꝙ duplex est forma. s. subalis ⁊ accidētalis: forma subalis est illa a q̄ sumit̄ nomē ⁊ rō sube. Sed forma accidentalis est illa a qua sumit̄ nomē: ⁊ rō accidētis. nā nomē rei: ⁊ ratio eius diffinitiua debent sumi ab eo q̄ō est sibi itrinsecū: modo subalis forma est intrinseca sube: ⁊ nō accidētalis. ḡ a forma subali sumit̄ nomen ⁊ rō sube. ¶ Textus cōmē.8.

¶ Sicut si aliq̄ḋ organoꝝ physicū esset corp⁹: vt dolabra. Erat q̄dē. n. dolabre esse substantia ipsius: ⁊ aīa hec. Diuisa aūt hac nō vtiq̄ȝ amplius dolabra erit: sed aut equoce: nūc aūt est dolabra. Non autem huiusmodi corporis quod quid est esse ⁊ ratio anima. Sed physici huiusmodi corporis habentis in seipso principium motus ⁊ status.

¶ Ista rō dupl'r ꝯfirmat̄: ⁊ pͥmo exēplo artificialiū: si dolabra aut aliud corp⁹ artificiale eēt corp⁹ physicū aiatū forma ei⁹ esset aīa: ⁊ esset forma subalis: ppter hoc: q̄r posita forma dolabre poneret̄ dolabra: ⁊ ea remota remoueret̄ dolabra. Sed iam posita aīa ponit̄ corp⁹ animatum: ⁊ ea remota: remouet̄ corpus animatū. ergo anima est actus primus ⁊ forma substantialis corporis animati. Et notanter inq̄t ph̄s: cōditiōaliter loques. q̄r iaȝ dolabra nō est corpus aiatū: nec corpus naturale: sȝ corpus artificiale: nec aīa seu alia for. nālis est forma dolabre: vel quouis mō corporis artificialis. sȝ est forma corporis nālis hn̄tis in seipo pͥn̄ᵐ motus ⁊ q̄etis. Le.li. (Sicut si aliq̄ḋ orgāoꝝ). i. instroꝝ artificialiū (physicū eē) corp⁹: vt dolabra erat. q̄dēȝ. n. in casu isto (dolabre) esse. i. for⁹ (suba ipsius) dolabre: (⁊ aīa) est (hoc). s. for⁹ substātialis ppter illā cām: (diuisa aūt hac). s. forma dolabre: (nō vtiq̄ȝ amplius dolabra erit. Sed aut) si erit dolabra hec erit (equiuoce:) sicut corpus mortuū dicit̄ hō (nunc aūt dolabra) nō est corp⁹ naturale, sȝ artificiale: (⁊ nō huiuscemōi corporis ꝙ q̄dē est) artificiale (esse ⁊ ratio) diffinitiua est ipsa (aīa: sed) ipsa est esse subale: ⁊ rō diffinitiua (physici huiuscemodi hn̄tis in seipsi pͥn̄ᵐ motus ⁊ status). i. q̄etis. ¶ Nōnduȝ p⁹ s̄m Cōmētato.

cōmēto. 8. ꝙ essentie rerū artificialiū sunt accn̄tia: ꝛ hoc nomen. s. sub̄a nō dr̄ de eo. s. artificiali nisi ꝑm mām. vbi gr̄a. ꝑm ꝙ est corpus ferreū: ꝛ tūc forma erit in eo accn̄s: ꝛ tunc necesse erit si forma erit ablata ꝙ hoc nomen qḋ dr̄ de ea ꝑm ꝙ dr̄ indiuiduū sub̄e: remaneat: forme naturaliū cū fuerint ablate auferenł materie: ꝛ nullū ens remanet nisi equioce. forme ergo nāles sub̄e sunt: q2 cū fuerint ablate auferł nomē ꝙ demōstrat ens ꝑm ꝙ est indiuiduū sub̄e: ꝛ silr̄ diffinitio que est ꝑm illud nomen. vbi gr̄a. cū sensus auferł a carne nō remanet caro nisi equioce: sicut caro mortui. Forma aūt artificialis cū auferł: nō auferł materia: ſ3 remanet nomine ꝛ diffinitiōe: q2 cū figura securis auferł remanet ferrū idem sicut ante nomine ꝛ diffōne: hec Cōmēta. Ex quibus verbis sequitur q̄druplex dr̄ia inter formas nāles ꝛ artificiales. prima dr̄ntia est: ꝙ forme artificiales sunt accidētia: ꝛ forme nāles sub̄e. Unde forma dolabre vel securis est accidētalis: ꝛ forma ligni vel ferri est sub̄alis. Scḋa dr̄ia est: q2 sub̄a nō dr̄ de artificiali nisi ꝑm mā3: de naturali aūt ꝑm formā. Unū hō est sub̄a ꝑncipalr̄ rōne forme: sed si securis aut dolabra est sub̄a hoc est ratiōe māe sue. s. ferri aut ligni. Tertia dr̄ntia est: q2 cū auferł forma artificialis: nō ꝑpter hoc auferł mā eius: ſ3 cū auferł forma nālis bñ auferł mā artificialis: ꝛ aliquo mō mā nālis. na3 si auferł acuitas nō pp̄ hoc auferł ferꝝ: sed si auferł forma ferri: bene auferł ferꝝ: qḋ est mā artificialis: ꝛ aufertur altera pars cōpositi ferri: q2 nō manet sub ꝑorib⁹ dispositiōibus que est mā nālis. Quarta dr̄ntia est: ꝙ desinēte forma nāli: desinit nomē ꝛ diffinitio sub̄alis indiuidui: ſ3 nō cū desinit forma artificialis: deperdił nomē vel diffinitio idiuidui sub̄e. nā corrupta acuitate: adhuc hoc est ferꝝ: ꝛ sub̄a corporea: demr̄ando indiuiduū substātie: qḋ fuit mā securis: sed corrupta forma nāli ferri: illud nō est ferꝝ: nec sub̄a corporea als̄ ferrea: nisi forte equioce: eo mō quo cadauer vł hō pictus dr̄ hō. His differētijs positis. Cōmētator eodē cōmēto ponit vlēz differentiā inter corpus nāle ꝛ artificiale dicēs. hoc ğ indiuiduū. s. sub̄e: nō est hoc: nisi per suā forma3: nō per suam mām: in reb⁹ aūt artificialibus nihil est hoc nisi per suā mām: nō per suā formā: ita ꝙ ferrū est hoc aliqd per formā ferri: ꝛ non per materiā eius. Sed securis est hoc aliquid solū per materiā. s. per ferrū. ¶ Scḋo notandū ꝙ ex dictis ph̄i ꝛ Cōmētato. s. ꝙ a forma nāli sumił nomē ꝛ diffō multi putauerūt ꝯuincere in eodē composito nō esse plures formas substātiales. Primo q2 idē haberet plura noīa sub̄alia: ꝛ plures diffōnes. Scḋo q2 remota aīa intellectiua ab hoīe: caro maneret vniuoce caro. si alia esset forma carnis: ꝛ forma ossis. Jō sustinēdo ꝙ in eodē sunt plures forme sub̄ales totales ꝛ portiales. ita ꝙ alia est aīa itellectiua: ꝛ alia sensitiua: alia est forma carnis: alia ossis: ꝯcedił in eodē esse plura noīa substantialia: ꝛ plures diffōnes: idē3. n. est hō ꝛ anīal rōnale per aīam itellectiuā: ꝛ est sub̄a aīata sensitiua per animam sensitiuā: partes aūt hōgenee sunt tales per vnā formā: vt caro ꝛ os. Et ptes etherogenee sunt tales per plures formas: vt manus: ꝛ caput: in qb⁹ reperił os ꝛ caro necessario diuersaru3 rōnū: ꝛ iste forme tam ptiales q̄3 totales tantā in se habēt vnitatē ꝙ ablata vna tollił altera: iō sublata aīa itellectiua: auferł aīa sensitiua: ꝛ q̄libet forma substātialis ossis vel carnis: ꝛ ecōuerso. Jō dicit Cōmēta. ꝙ cū auferł forma nālis: auferł indiuiduū substātiale: qḋ ꝯcedił: ꝛ ita desinēte aīa itellectiua: nō remanent alie forme: ꝛ cōsequenter nec caro: nec os: nisi equioce. ¶ Textus cōmen. 9.

¶ Considerare aūt in partib⁹ opȝ qḋ dcm̄ est.

Si. n. esset oculus aīal. aīa vtiq3 ipsius visus esset. Hic. n. substantia est oculi que est ꝑm rōnem. Oculus aūt materia visus est: quo deficiente nō est adhuc oculus nisi equiuoce: sicut lapideus aut depictus. Opȝ igił accipe qḋ est in parte in toto viuēte corpore. Proportionaliter nāq3 se hȝ sicut pars ad partē tot⁹ sensus ad totū corpus sensitiuū ꝑm ꝙ huiusmodi.

¶ Secūda cōfirmatio exēplaris est ista. Si oculus esset anīal: visus eius esset forma sub̄alis eius: q2 posito visu: ponereł oculus: ꝛ remoto visu: remouereł oculus. ergo per idē aīa est forma sub̄alis aīati: q2 posita aīa: ponitur ꝛ corp⁹ aīatū: ꝛ remota aīa: remoueł ꝛ corp⁹ aīatum: pȝ ꝯñia: q2 qualis est ꝑportio partis ad parte3: talis est ꝑportio totius ad totū: mō si aīa portialis in casu isto eēt forma sub̄alis partis: ꝯsilr̄ aīa totalis videł eē forma sub̄alis toti⁹. nā ea deficiēte: nō manet corp⁹ aīatum: nisi equioce: sicut deficiēte visu: nō remanet oculus nisi equioce: eo mō quo dicimus oculū depictū vel lapideū eē oculū. Lege lr̄a3 (Cōsiderare aūt in ptib⁹ opȝ qḋ dcm̄ e st. si. n. esset oculus aīal· aīa vtiq3 ipsius visus eēt. hic enī3). s. visus (sub̄stātia est oculi que est ꝑm rōnē). i. formā (oculus aūt mā visus est: quo deficiēte nō est adhuc oculus: nisi equiuoce: sicut) oculus (lapide⁹: aut depictus: opȝ ğ accipere qḋ est in parte: in toto viuēte corpore: proportiōaliter nāq3 hȝ sicut pars ad parte3) sic (totus sensus ad totū corpus) qḋ est sensitiuū (ꝑm ꝙ hȝ.) ¶ Notandū primo ꝙ Ar. in formādo has duas cōfirmationes exēplares: adducit exēpla artificialiū: ꝛ partiū anīalis: q2 forme artificiales sunt nobis magis note ꝑpter ꝑpinquitatē ad sensu3 q̄3 forme substātiales: ꝛ ideo ꝯuenienter rōnē aīe que est forma substātialis: per cōparatiōe3 ad formas artificiales: que sunt accidentia: manifestat: etiā partes aīe siue potētie eius manifestiores sunt quā ad nos q̄3 ipsa aīa: ꝓcedimus eni3 in cognitiōe aīe ab obiectis in actus: ꝛ ab actibus in potētias: ꝑpter quas ipsa aīa nobis innotescit. Unū ꝯueniēter etiā per partes manifestał ratio aīe: iō Cōmētator cōmē. 9. inqt ꝑportio visus ad oculū est sicut ꝑportio aīe ad corp⁹: ꝛ si visus cū deficit nō remanet oculus post nisi equioce: sicut oculus factus ḋ lapide aut formatus in pariete: q nō hȝ de itentiōe oculi: nisi figurā tantū: mōifestū est ꝙ aīa dȝ hr̄e talē dispōnē a corpore. s. ꝙ si ab eo auferł aīa: auferł nomē ab aīato: ꝛ nō remanet aīatū: nisi equioce. vbi gr̄a. cū oīs aīalitas fuerit ablata ab aliquo idiuiduo: aīal nō remāet nisi equioce: quapp̄ est aīa sub̄a: h̄ Cōmen. ¶ Secundo nōndū ph̄m inuere ꝙ deficiēte visu nō remanet oculus: nisi equioce: cū. n. visus vel potētia visiua sit accidēs. videł ꝙ deficiēte visu: remāeat oculus adhuc: sicut deficiēte auditu: adhuc remanet auris: ꝛ deficiēte olfatu: adhuc remāet nasus. ¶ Respo᷑ ꝙ ph̄s. nō simplr̄ loquił: ſ3 ꝯditiōalr̄: cū. n. dicit ꝙ deficiēte visu: oculus nō remāet: itelligit si oculus eēt aīal: ꝛ visus aīa ei⁹. Nā sic remota forma dolabre: nō vlteri⁹ remāet dolabra: si illa eēt corp⁹ physicū: q2 ei⁹ forma eēt forma sub̄alis: sic si oculus eēt aīal: ꝛ visus ei⁹ anīa: deficiēte visu deficeret oculus ꝛ aīal. Dicił tñ ꝙ oculus pōt duplr̄ cōsiderari. pᵒ substātialr̄: inquātū hȝ esse sub̄ale ab aīa: ꝛ sic deficiēte visu: adhuc remanet oculus. scḋo relatiue: inquātū est mēbꝝ organicū: ꝛ officiale: ꝛ sic deficit oculus deficiente visu: q2 ꝙ sit tale: hȝ a visu vel a potētia visiua. nā ipsa eēntia aīe nō pōt esse imediatū ꝑncipiū operationis visiue: ſ3 opȝ hoc fieri mediāte virtute visiua: ꝛ ita dr̄ de alijs: ꝙ

deficiente auditu: manet auris subaliter: ⁊ non relatiue organice ⁊ officialiter: ēt deficiente olfatu: manet nasus ſm suā subaʒ: ſʒ non ſm suū organicū officiū. ¶ T.c.10.

¶ Non est aūt id potentia viuēs qđ abiecit animam: sed id qđ ipsam habet. Semen aūt ⁊ fructus potentia huiusmodi corpus est. Sicut quidem igitur incisio ⁊ visio sic ⁊ vigilantia act⁹.

¶ 2ᵒ ꝓ. aīa est actus corporis viuentis in po^a non abycien te actū. ¶ Ista ꝓ probatur dupliciter. Et primo sic. corpus aīatum non est in po^a. eo mō quo semen: vl' fructus: sed eo mō quo cultellus: aut oculus: vel dormiens. ſʒ cultellus: oculus: vel dormiens est in po^a non abyciēte actū. Ergo corpus aīatum est in po^a non abyciente actū: ⁊ per ꝯñs ꝓ est vera. Prima ps aūtis declaratur. Nam semen vel fructus est sic in po^a ad vitā: ꝙ non hʒ vitam: sed pōt hře vitam: corpus aūt aīatum hʒ vitam. Ergo corpus animatum nō est eo modo in po^a: quo semen vel fructus. 2ᵃ pors etiam ondītur. Nam sicut cultellus non scindens ē solū in po^a ad incisionē: ⁊ oculus clausus est solum in po^a ad visionem: ⁊ hō dormiens est solū in potentia ad vigilantiam: Ita corpus animatū est solū in po^a ad opationē vitalem. 3ᵃ ps ꝯñtis est clara: qꝛ sicut cultellus est in potentia ad incisionem non abyciente actū acuitatis: ⁊ oculus est in po^a ad visionez non abyciente actū visus: ⁊ dormiens est in potentia ad actuʒ vigilantie non abyciente actū sensus: qꝛ adhuc habet omnes sensus: tam interiores: ꝙ̄ exteriores: ita corpus aīatum est in po^a ad vitalez opationem vegetationis: sensationis: aut intellectionis non abyciente actum aīe substantialē ⁊ informatiuum. L.c.li. (Est aūt non abyciēs aīaʒ potētia ens: vt viuat.) Construe sic. Ens vt viuat po^a non est abyciens animā: sed est aliqd qđ habens est animā (semen aūt ⁊ fruct⁹ potentia hō corpus est:) qđ non hʒ animā. (sicut quidē igitur incisio) est actus cultelli: ad quē cultellus ē in po^a (⁊ visio) est actus oculi: ad quem oculus est in po^a. (sic ⁊ vigilātia ē act⁹) dormiētis. ad quē dormiēs ē ī po^a. ¶ Ex qb⁹ seqtur ꝙ vitalis opatio est actus corpis animati: ad quē ipsum corpus aīatum est in po^a. ¶ Tex.com.10.

¶ Ut aūt visus ⁊ potentia organi. aīa. Corpus aūt qđ potentia est. Sed sicut oculus pupilla: ⁊ visus: ⁊ ita anima. ⁊ corpus animal.

¶ 2ᵒ arguitur sic. ita se hʒ aīa ad corpus viuēs. sicut visus ad pupillam: ⁊ gnālr quelibet po^a organica ad suum organum: sed visus est actus pupille: ⁊ generaliter quelibet po^a organica est actus sui organi: in po^a non abycien te actum: ꝙ̄ anima est actus corporis viuentis in po^a non abyciente actum: pʒ ꝯña cuʒ maiori. qꝛ sicut ex visu ⁊ pupilla fit oculus: ⁊ gnāliter ex po^a cognitiua ⁊ suo subo fit organuʒ: ita ex corpe ⁊ aīo fit aīal. minor vero est nota ex dictis: qꝛ po^a oculi non abycit actum pᵐ: qui est visus. ſʒ secundum: qui est visio. Sicut po^a auris nō abycit actū primū: qui est auditus: sed auditionez que est actus secūdus. Le. litteram. (Ut aūt visus) se habet ad pupillam (⁊ potentia organi) ad organuʒ: ita (anima) ad corpus: (corpus aūt) habens actuʒ primū qui est anima. Est illđ (quod po^a est) ad actuʒ secūdū: qui est vitalis operatio. (Sʒ sicut oculus ē pupilla ⁊ visus: ita aīa ⁊ corpus aīal) ¶ Iste ꝓpōnes sunt intelligende in ꝑdicatiōe causali: ⁊ non idētica. i. oculus est ex visu ⁊ pupilla. ⁊ aīal est ex corpore: ⁊ aīa. ¶ Notandū ſm cōmentatorē cōmento. 10. ꝙ sicut abscindere in securi: ⁊ aspicere in oculo sunt postreme ꝑfectiones illaꝝ reꝝ: ita vigilia est postrema ꝑfectio animalis sensibilis. ⁊ manifestū est ꝙ proportio abscisionis ad instrm̄ qñ abscindit. ⁊ aspectus ad oculum quādo aspicit est sicut proportio actionis sensus ad animal: i. vigilia: vigilio. n. est vsus sensuum: ⁊ sicut visus qñ aīal non vtitur ipso dicitur po^a qua oculus videt: ita dicimus ꝙ anima est po^a qua aīal viuit: qñ aīal non agit illas operationes anime: corpus aūt aīalis est illud qđ recipit istam potentiam: aut illud qđ dicitur istam virtutem habere: ⁊ dicitur po^a. qꝛ quandoqʒ agit: ⁊ quādoqʒ non agit: ⁊ dicitr̄ potentia in tpe in quo non agit. ¶ Ex isto cōmento seqt̄ primo. ꝙ vigilia non semper sumitur stricte pro opatione opposita dormitioni. sed aliqñ large pro omni opatione 2ᵉ potentie sensitiue. ⁊ ita est ꝯcedendū hoīeʒ vigilare quando dormit somnians. ¶ 2ᵒ sequitur ꝙ non soluʒ subiectuʒ forme est in po^a ad actū 2ᵐ. sed ēt ipsa for^a ē in potentia ad illum: qꝛ sicut subm̄ est aptū natum recipere actum scđm. ita forma apta nata est producere illū. ¶ 3ᵒ sequitur ꝙ taʒ forma subalis ꝙ̄ accidentalis est actus: ⁊ potentia. est. n. act⁹ respectu sui subiecti: ⁊ potentia respectu operationū vitalium. nec opponuntur actus ⁊ potentia respectu eiusdem relati ad diuersa. ¶ Quarto sequitur ꝙ actus prim⁹ siue fuerit forma subalis. siue accidentalis est in actu ⁊ in potentia re^u act⁹ secūdi: sed non respectu eiusdem: nam aīa est in actu respectu sensationis actualis: ⁊ in potentia respectu sensationis potentialis. Similiter visus est in actu respectu visionis pñtis. ⁊ ī potentia respectu visionis future. Ita ꝙ ſm cōmentatorē: potentia dicit̄ proprie respectu futuri. ⁊ nō respectu presentis. ¶ Textus.cō.xi.

¶ Quare quidem igitur non sit anima separabilis a corpore: aut partes quedaʒ ipsius: si partibilis apta nata est: nō immanifestum est. Quarūdam enim actus ꝑtium ipsarū. At vero ſm quasdaʒ nihil ꝓhibet: ꝓp id ꝙ nullius corpis sunt act⁹.

¶ Ex ꝑdictis Ar. infert duo correlaria. Primum. ꝙ aīa ſm aliquas potentias est inseparabilis a corpe. ⁊ ſm aliquas est separabilis a corpore. pʒ. qꝛ alique potentie aīe sunt subiectiue in corpore: vt visus ⁊ auditus. ⁊ aliq̄ non sunt subiectiue in corpore: vt intellectus ⁊ voluntas. Lege litteram. (Quare quidem igitur aīa non sit separabilis a corpore: aut partes quedam ipsius. si) pro qꝛ (partibilis apta nata est: nō immanifestuʒ est: quarūdam. n. actus portium) est (ipsarū). i. aliqua pars est actus corporis (at vero ſm quasdaʒ) potentias (nihil prohibet) animā a corpore separari (ꝓp illud ꝙ nullius corporis sunt actus.) ¶ Notandū ſm cōmentatorem. cō. xi. ꝙ quedam virtutes anime sunt perfectiones ꝑtium corporis: scđʒ ꝙ forme naturales perficiunt māʒ. i. ꝙ tale īpossibile est vt sit abstractū ab eo qđ perficitur. alique. n. potētie sunt subiectiue in corpore. ⁊ non in aīa vt sensus interiores: ⁊ exteriores. Alique sunt subiectiue in anima: ⁊ non ī corpore: vt potentie rōnales: sicut est intellectus: ⁊ voluntas. Alique vero sunt subiectiue in anima ⁊ in corpe: vt potētia vegetatiua: ⁊ sensitiua: ꝑus tñ in aīa ꝙ̄ in corpore. naʒ cum ille sint proprietates aīe demonstrabiles de illa. dicāturqʒ virtutes organice: oʒ illas de necitate tā ī corpe organico: ꝙ̄ in aīa subiectiue fundari. ¶ Textus.c.xi.

¶ Amplius aūt immanifestum si sit corpis actus aīa sicut nauta nauis. Figuraliter quidem igitur sic determinetur. ⁊ describatur de anima.

¶ 2ᵐ correlarium nondum habitum est si anima ē actus inherens: vel informans: aut actus appropriatus. pʒ. naʒ ponentes animā esse in corpore. sicut nautam in naui. dicunt illam esse actum primum corporis physici potentia

vitam habentis: et ex hoc non dicunt illā informare corpus. aut illi inherere: sed nōdum habitum est de aīa: nisi ꝙ est actus primus ⁊c̄. ergo de ea nōdū habitum ē. vtrū sit actus inherens: vel informans: aut appropriatus. Lege litterā. (Amplius aūt īmanifestū si sit corpis act⁹ aīa. sicut nauta nauis.) aut sicut intelligentia orbis. ad mo^m platonis ponentis aīam coniungi corpori: sicut nautā nauı: ⁊ motorē mobili. ⁊ pñter Ar. epilogando circa diffōnez aīe dicit (Figuraliter gdez ⁊c̄.) .i. exēplariter vl' vlr (Sic determinet: ⁊ describat de aīa.) dicēdo. aīa est act⁹ primus corporis physici po⁹ vitam hñtis. Ista diffinitio est cōmunissima. qꝛ cōperit ꝯuertibiliter aīe in cōi. ⁊ nulli aīe in spāli. Est et exemplaris. qꝛ non nisi pro exemplo introducta. Nā ꝙ aīa sit actus primus ꝓbatū est exēplariter p habitū sciē. qui est actus primus oīe. ⁊ ꝙ sit forma sūbalis. probatū est per exēpla artificialiū ⁊ prinꝫ aīalis. vt patuit. ❡ Contra istā diffōnem arguit. ⁊ p̄ ꝙ illo diffō non est hic assignanda qꝛ nulla diffinitio dyaletica ⁊ vana est hic assignanda. sed hec diffinitio est dyaletica ⁊ va-

T. c. xi. na. ergo ⁊c̄. pꝫ ꝯñia cum maiori. p Ar. in prologo minor vero declarat: illa diffō ē dyaletica ⁊ vana. que est equiuoca ⁊ vult cōmentator ī prologo. sed hec diffō est equiuoca fm cōmentatorem hic. cō 1z. Item Ar. vr̄ innuere in prologo diffōnem cōissimō aīe non esse hic assignādā. ❡ Scdo arguitur. ꝙ hec diffō ē extranea diffinito. qꝛ dē diffinibile diffinitur per suū genus. vt colligitur de intētione Ar. 6. topicoꝝ. Sed anima hic nō diffinitur p suū genus ḡ ⁊c̄. minor declaratur. nam aīa est de predicamēto substantie. ⁊ actus est de predicamento relonis oppositus potentie. aut ē transcendēs diuidens ens. Item genus in diffōne dicit materiā. ⁊ differētia formaꝫ. fm porphyrium in vlibus. ⁊ Linco. p̄ posterioꝝ. sed actus dicit formā. ⁊ corpus māꝫ. ergo illa diffinitio est extranea. patet ꝯñia. qꝛ actus ponitur loco generis. ⁊ corpus loco differentie. ❡ 3° arguitur. ꝙ hec diffinitio non conuertitur cum diffinito. qꝛ quelibꝫ intelligentia applicata orbi est actus primus sui orbis. qꝛ celū non hꝫ vitam nisi per ītelligentiaꝫ applicatā ei. ⁊ p ꝯñs est actus primus corporis physici potentia vitā hñtis. tamen nō est aīa. qꝛ quelibet

T. c. iz. operatio anime depēdet a corpore fꝫ phꝫ in prologo. ī nō non quelibet operatio intelligentie dependet a celo. cuꝫ sit virtus abstracta ⁊ sepata a corpore. Iteꝫ forma substātialis oui vel seminis est actus primus corporis physici po⁹ vitam hñtis. cuꝫ illud corpus non hēat vitam. sꝫ habebit vitā. ⁊ tamen forma seminis aut oui nō est anima. cū non sit vegetatiua. sensitiua. nec intellectiua. ❡ 4.° arguitur. ꝙ hec diffō ē superflua ⁊ nugatoria ipsi diffinito. p̄ qꝛ superflue ponitur ly potentia. cū oīs anima sit actus primus corporis physici habentis vitaꝫ. ⁊ eꝫ. Secundo qꝛ superflue ponitur ly physicū. cuꝫ oē corpus sit corpus physicū: ⁊ econtra. nā omne corpus est naturale vel mathematicum: sed oē corpus naturale est phisicū. ac etiaꝫ oē corpus mathematicū cuꝫ sit de consideratione physici. ḡ ⁊c̄. Item si anima est actus corporis: aut ergo de p̄dicamento quantitatis: vel substantie: non de predicamento q̄ntitatis. qꝛ tale est accidens nō potens subiici substō-

T. c. 8z. tie. p Ar. primo phys. nec etiā de predicamento sube. qꝛ materia prima est subꝫ oīuꝫ formaꝝ sūbaliū: primo ō ge-

t. c. z4. neratiōe: ⁊ cōmentator dixit supra. ꝙ forma substātialis aduenit enti in potentia. ❡ Ad p̄^m dicitur. ꝙ hec diffinitio non est vana. ⁊ cū dicitur ꝙ est equiuoca: conceditur equiuocatione non tollente vnitateꝫ forme gnīce: eo mō quo dicimus. oē genus esse equiuocū: non quideꝫ simplr: sed per respectū ad formā spēi specialissime. Illa ḡ diffinitio est vana que includit equiuocationē tollentem oīno

vnitatē forme diffiniti: sicut esset diffō canis. ⁊ hec est intentio Ar. ⁊ cō. sed hec diffinitio si est equiuoca aliq̄ mō. non tamen est vana pp cāꝫ iaꝫ dictaꝫ. Et ad phꝫ dico. ꝙ ipse non innuit non dandā esse diffōneꝫ cōeꝫ anime. sꝫ nō dandaꝫ esse cōeꝫ sine propria ⁊ speciali: qꝛ cōis sine ꝓpa non distincte duceret in notitiaꝫ cuiuscunqꝫ oīe. ❡ Ad secundūꝫ dicitur p̄mo. ꝙ licet oīs diffō pure quidditatiua detur per genus diffiniti. non tñ oīs diffō exprimens qd noīs. vt pꝫ cōiter de diffōnibus accñtiū in concreto. modo hec diffinitio non est pure quiditatiua. sed exprimēs quid nōminis data p additamenta. Secundo dicitur ꝙ sicut scientia fm esse absolutum est de predicamento q̄litatis. ⁊ fm esse respectiuū de predicamento relationis. vt asserit phs in predicamentis. ita aīa fm esse absolutū est de p̄dicamēto sube. ⁊ sic non est de ꝯsideratiōe physici: sed methaphisici. ⁊ fm esse respectiuū habēdo respectuꝫ ad corpus vel ad motū est de predicamēto relonis. ⁊ sic potest diffiniri per actū predicamenti relonis tāq̄ p suū genus. Tertio dicitur. ꝙ licet nihil diffiniatur per transcendens diffōne pura q̄ditatiua. tñ aliqd diffinitur per transcendens diffōne exprimēte quid nominis. vt albuꝫ est res habens albedinē. ⁊ ita non inconuenit animaꝫ diffiniri per actuꝫ diuidentem ens. Et tamen nemo cogitur dicere. qꝛ sicut nihil diffinitur per corpus cōissime sumptū. sed per corpus vniuocatū in predicamento sube vl' accidentis. ita anima non diffinitur p actū transcendenter sumptū. sed per actū vniuocuꝫ predicamenti relonis. Quarto dicitur ꝙ lꝫ in diffōne pure quiditatiua gen⁹ dicat māꝫ. ⁊ differentia formā. tñ in diffōne data per additamentum cōtingit contrariuꝫ. p Ar. 7. metha. Sicut enī

t. c. 34. dr̄. simus est curuus nasus. aut simitas est curuitas nasi. genus dicit formā. ⁊ differentia māꝫ. cuꝫ nasus sit subm simitatis ⁊ curuitatis. Et ita dicit de anima. ꝙ non incōuenit genus sue diffōnis tenere locū forme. ⁊ differētiaꝫ locuꝫ materie. ex quo est diffinitio exprimens quid noīs data p additamenta. ❡ Ad 3^m respōdetur ꝙ quelibꝫ intelligētia applicata celo ē aliquo mō aīa celi. Et ad phꝫ in prologo dr̄ ꝙ loquebatur de anima simpliciter actuāte corpus. s. per inherentiā vel informationē. sed intelligentia actuat celuꝫ solū per presentiaꝫ ⁊ īdistantiam ī genere cāe final'. De forma autem oui. aut seminis dr̄ ꝙ sicut ista non est aīa. ita non est actus corporis viuenti ī potentia. ad ītellectum Ar. nam ꝙ aliquod corpus habeat vitam ī po° ītelligitur duplr̄. vt innuit Ar. ī secunda cōclusione. vno modo qꝛ non habet vitam: sed potest habere vitaꝫ. vt semen vel fructus. Alio modo. qꝛ habet vitam ī actu potentialeꝫ ad operationes vitales. vt oculus clausus. vel homo dormiens. ⁊ ita ītelligit Ar. in sua diffōnē. modo semen vel ouū non habet isto modo vitaꝫ ī potentia. Ex qbus sequitur ꝙ ly potētia potius dꝫ esse determinatio illius termī vitoꝫ. q̄ꝫ illius termini corporis physici. vt innuit superius cōmentator di. actuꝫ esse actuꝫ ⁊ po-

Cō. io. tentiaꝫ: ita ꝙ ly vitam supponat pro vita substātiali absolute. ⁊ ly potentia supponat pro eadeꝫ vita relatiue cōnotando vitam accidentalē que dr̄ esse operatio vitalis anime. vbi tamen qs vellet potentiaꝫ determinare corpus physicuꝫ. dicat fm Ar. ī fra. ꝙ duplex est potentia. s. propinqua que est coniuncta actui primo. ⁊ remota que ē coniuncta pure priuationi. De qua non loquitur Aris. in diffōne. sed de potentia propinqua. que non reperitur in ouo. aut ī semine coniuncta vite. cuꝫ nulluꝫ illoruꝫ hēat vitaꝫ. que sit actus p̄mus vel secundus. ❡ Ad quartum dr̄ ꝙ non superflue ponitur potentia ī diffōne. lꝫ diffō sine illo conuertatur cum diffinita. qꝛ homo ⁊ aīal rationale inuicem conuertuntur. ⁊ tamen nō superflue ponit bea

tificabile in diffõne hominis: qꝛ dicit cām finalē. qđ non dicit aĩal nec rõnale. ita in proposito ly potentia. dicit cāz effectiuam: ly habentis vitam. cām finalez: ⁊ ly corporis physici. cām materialē: ⁊ ly actus primus. cāz formalem: cum ergo iste cause sint diuerse: non superflue ponit̃ aliquod illoꝝ: ⁊ consequenter negatur ꝙ oē corpus sit corpus phisicū: qꝛ corpus artificiale non est corpus physicū: vt patuit cō. 8. ēt corpus mathematicū nō est corpus physicum: lz sit de consideratione physici. qꝛ corpus mathematicum est accidens: ⁊ corpus physicum est substantia. Deinde cum arguit̃ si anima est actus corporis: ergo de predicamento sube vel quātitatis: posset negari ꝯn̄ia de forma. dicendo ꝙ non oē corpus est de altero illoꝝ duorũz predicamentoꝝ: ꝑꝑ corpus artificiale. qꝛ rõne forme ponit̃ in quarta spē qualitatis: conceditur tñ ꝙ anima ē actus corporis de predicamēto sube: non obstante ꝙ materia prima sit subz oĩuz formaꝝ subaliuz. Unde anima est actus mãe per inherentiaz vel informationē: etiā est actus corporis completi d̄ ꝑdicamēto sube ꝑ denominationez specificā ⁊ essentialē. ēt est actus corporis incompleti. s. cōpositi ex materia ⁊ formis elementoꝝ: si ille sũt formaliter ĩ mixto ꝑ pñtiam ⁊ indistantiaz in genere cāe finalis. Unde duplex est corpus predicamenti sube. s. ꝑ se: ⁊ ꝑ accidens. corpus predicamenti sube per se est compositum ex materia ⁊ vltima forma subali. Corpus vero ꝑ accñs eiusdem predicamenti est compositũ ex materia ⁊ forma substantiali potentiali ad vlteriorez formaz.

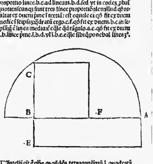
¶ Notandũ scd̃m Egydiũz ꝙ corpus positũz in hac diffinitione non supponit pro composito subali: sed pro altera parte: qꝛ cũ anima sit pars cōpositi substantialis: idem poneretur in diffõne suupsũus: iste modus loquendi deficit in duobus: primo qꝛ altera pars cōpositi non est corpus: non ponendo ĩ mixto formas subales elementoꝛũz: sicut ipse non ponit. ¶ 2°. qꝛ frustra poneretur ly vitam. in diffinitione anime: ex quo supponit pro anima. Dicit̃ ergo ꝙ si elementa sunt ĩ mixto ly corpus pōt indifferenter supponere pro corpore completo: ⁊ pro corpore incōpleto. qđ est altera pars. Nec ex hoc sequitur diffinitum poni in diffõne sua: qꝛ homo ⁊ aĩal rõnale supponit ꝓ eodem: ⁊ tamen homo non ponitur in sua diffinitione: cuz dicitur homo est aĩal rõnale. Si aũt elementa non ponũtur ĩ mixto: dicatur ꝙ ly corpus. soluz supponit pro composito: qꝛ altera pars nō est corpus: cuz sit prima mã. Ex quibus sequitur diffõnē aĩe hic traditam a phō esse optime assignataz: quoniaz ipsa conuertitur cũz suo diffinito exprimendo naturaz eiusdez per omnia quattuor genera cāꝝ: ꝑ illaz etiaz distinguit̃ aĩa a quolibet alio. Nam primo per actũ anima differt a materia. qꝛ anima ē act⁹: ⁊ materia non est actus. sed potentia differt etiam a composito: qꝛ ipsũz non est actus: sed in actu per formaz. Secundo per actũ p̄mũ anima differt ab actibus scdis. qui sunt motus ⁊ operationes vitales. Tertio per actũ p̄mũ corporis anima distinguitur a scientia ⁊ aliꝭ habitibus moralibus: qui sunt actus primi anime. ⁊ non corporis. Quarto per actũz primũ corporis physici: anima distinguitur ab actibus primis corpoꝝ mathematicaliũz ⁊ artificialiũz quoniā illud corpus cuius anima est actus nō est mathematicũz: nec artificiale. sed naturale. Quinto per potentia vitaz habentis: distinguitur anima a forma seminis: fructus: vel oui: qꝛ nullũ istoꝝ habet vitam potentialē: sed simpl'r priuatur vita: tam subali q̄z accidentali: lz q̄zlibet illarũz possit habere. Sexto per totaz diffinitioēz anima distinguitur a quibuslibet formis. tā substantialibus: q̄z accidentalibus corpoꝝ inanimatoꝝ. qm̄ non est aliqua talis forma: cũ non deficiat aliqua particula dicte diffõnis. ⁊c.

¶ Tex. cō. 12.

Quoniam aũt ex incertis qdem. certius autez fit qđ ⁊ ſm rõnem notius. Tentandum est iterum sic aggredi de ipsa. Non. n. solum. qꝛ opz diffinitiuaz rõnem ostendere: sicut plures terminoꝛũ dicũt: sed ⁊ cām inesse ⁊ demonstrare. Nunc aũt sicut conclusiones rõnes terminorum sunt. Ut quid ē tetragonismus. Equale altera parte lōgiori orthogoniũ esse equilaterale. Talis aute terminus rō ꝯclusionis. Dicens aũt qm̄ tetragonismus est medie inuentio rei cām dicit.

¶ Istud est 2m capitulum huius primi tractatus. in quo Ar. venatur diffõnem propriam aĩe: postq̄z demonstrauit diffõnez cōmunissimā anime: que licet ex dictis a posterioꝛi: ⁊ a signo fuerit nota. fiet tamen notior demōstratione a prioꝛi: per istaz diffõnez anime dicentez ꝓꝑ quid. Et diuiditur istud capitulũ in tres partes p̄ncipales. In prima facit quod dictum est. In secunda compat partes diffõnis proprie ad se inuicē: ⁊ ad diffinitũ: qđ est anima: ibi (Utrũ aũt vnũqđqz.) In tertia vero manifestat possibilitatez dicte demonstrationis: ibi (Qm̄ autem quo viuimus.) Prima pars diuiditur in duas partes. Nam in primo ponit phūs vnā supponem. In secunda exequit̃ de intento. ibi (Dicamus ergo principiũ.) Quantum ad primũ sit hec suppō: non solum per diffõnē dicentem: qꝛ demonstratur diffinitio ꝓpter quid. sed etiā econtra: per diffõnez dicentem propter quid demonstratur diffō dicens. qꝛ ista suppō declaratur ex dictis in 2° posterioꝛũ. Nam diffō propter quid est ista. que datur per causaz ꝓpriā ⁊ imediataz: vt animal rationale respectu hominis: sed diffinitio dicens qꝛ: dupliciter datur. aliquando ꝑ effectuz: vt animal risibile respectu hominis: ⁊ aliquando per causam remotaz: vt substantia animata sensitiua respectu hominis. dr̄ enim diffō eius. sed remota cum non conuertatur cuz isto diffinito nec sit propria causa eius. His intellectis patet prima pars supponis. qꝛ animal rationale est demonstrabile de homine per animal risibile. isto modo. omne animal risibile est animal rationale: sed oīs homo est aĩal risibile. ergo oīs homo est animal rõnale. Eadem diffō ēt potest demonstrari per causaz remotam nō affirmatiue: sed negatiue. Unde non si aliqđ est substantia animata sensitiua. illud est animal rõnale. Sed bene. si aliquid non est substantia animata sensitiua. illud non est animal ratiõale. Unde potest sic formari demonstratio: omnis non suba animata sensitiua ē nō animal rationale: omnis lapis est non substantia animata sensitiua. ergo omnis lapis est non animal rationale. Secunda pars supponis etiam declaratur ĩ eisdem terminis: quoniam animal risibile demonstratur a p̄ori ꝓpter qđ per animal rõnale. isto modo. omne animal rõnale est animal risibile: omnis homo est animal ratiõale. ergo omnis homo est animal risibile. Ar. tamē ponit exemplum in mathematicalibus: di. ꝙ tetragonismus. i. quadratuz habet duas diffõnes. quarũ vna est dicēs qꝛ. hec. s. figura equalis ortogonio altera parte longiori. i. figura equalis quadrangulo. Et altera propter quid: vt inuentio mediꝫ proportionalis: ⁊ per hanc tāq̄z per cām altera demonstratur isto modo: omnis figura resultans ex medio proportionali est figura equalis orthogonio altera parte lōgioꝛi. sed tetragonismus est hꝫ. vt probatur et demonstrat̃. 6. ⁊. 7. euclidis. Igitur tetragonismus est fi

gura equalis ortogonio altera pte lõgiori. Lege litterã. (Quoniã aũt ex incertis gdez) nihil fit notius (certius aũt fit qð) est certuz: τ hoc est (ſm rationez) diffinitiuã p aliqd (notius. tentanduz iteruz est ſic aggredi de ipſa) anima: demonstrando diffinitionez cõez dicentez: pp qd (non eniz ſoluz φ qz est) .i. diffinõne dicentem. qz (opz diffinitiuaz rõnez) dicentem pp qd (ostendere) .i. demonstrare. (ſicut plures terminoꝝ dicũt) .i. ſicut plures diffinitiones declarant. (Sed et cãz) diffinitiuaz dicentez propter quid necesse est ostẽdere (in esse) ſubiecto. (Et demonstrare) diffinitionez dicentez. qz (nunc autem ſicut concluſiones rationes) .i. diffinitiones (terminoꝝ ſunt.) Unde diffinitiões dicentes: qz. dicuntur terminorum: qz explicant qd per terminũ importat̃. τ dicunt̃ cõcluſiones: nõ formaliter ſed virtualiter. qz concluſiõalr demonstrãtur (Ut quid est tetragoniſmus) Prima diffinitio est iſta (Equale altera pte longiou orthogonũ eẽ equilaterale.) Construe ſic. Orthogonũ eẽ equale figure altera parte lõgiori est vna diffinitio tetragoniſmi (Talis autem terminus) est (ratio) .i. diffinitio (cõcluſiõis. dicens aũt) diffinitionẽ 2^am^. (Qm̃ tetragoniſmus ẽ medie inuẽtio rei: cauſaz dicit) propter quid: demõstratiuã prime diffinitionis. ¶ Notandũ primo: φ orthogonum est figura quattuor anguloꝝ rectoꝝ. Unde orthogonum dicitur ab orthos grece qð latine dr̃ rectũ: τ gonos qð latine dicitur angulus. Unde orthogoniz .i. figura habẽs quatuor angulos rectos. Et hec diuidit̃. quoniaz figuraruz habentiuz quattuor angulos rectos quedam hz oĩa lateralia equalia: τ dr̃ quadratuz τ tetragoniſmus. vnde tetragoniſmͧ dr̃ a tetra grece: qð latine dicitur quatuor: τ gonos grece: qð latine dicitur angulus. Unde tetragoniſmus est figura habens quattuor angulos: τ quoniam stricte ſumimus dicimus tetragoniſmũ figuraz quatuor lateꝝ equaliuz. Aliqua vero ẽ figura quatuor angulorũ rectoꝝ: non oĩuz lateꝝ equaliũ: ſed per. al'. ſemper omnia opposita equalia: τ oĩa imediata ſunt inequalia: τ talis figura dicitur quadrangulus. Iſtis duabus figuris respondent duo numeri: quoꝝ vnus dicitur quadratus: τ alius quadrãgularis: numerus quadratus est ille qui resultat ex ductu alicuius numeri in ſeipſuz ſemel: vt. 4. 9. 16. naz bis duo faciunt quattuor: τ ter tria nouez. τ quater quattuor. 16. Numerus vero quadrangularis est ille q resultat ex ductu numeri in maiorẽ vel minorez: vt. 6. 8. 12. nã bis tria: τ ter duo faciũt ſex. ſimiliter bis quattuor. τ quater duo faciunt. 8. etiam ter quater. τ quater tria faciunt 12. ex quibus ſequitur φ aliqs numerus quadratus ẽ numerus quadrangularis: qm̃ idem numerus resultat ex ductu alicuͦ numeri in ſeipſuz: τ ex ductu numeri ĩ aliũ numerũ: vt. 36. resultat enim hic numerus ex ductu numeri ſenarij ĩ ſeipſum. qz ſexies ſex facit. 36. τ resultat ex ductu quaternarij in numeꝝ: vt. 9. qz quater nouẽ faciũt 36. ergo idez est numerus quadratus τ quadrangularis. ¶ Secundo notandũ. φ ad inueniendũ numeruz quadratuz equalez numero quadrãgulari: nihil aliud debet fieri: niſi ſumere duos numeros inequales. τ inter ipſos inuenire vnũ mediũ proportionale: ita φ tanta ſit pportio primi ad ſecũdũ: quanta ſecũdi ad tertiũ: τ tunc illud quod resultat ex ductu primi ĩ tertiũ est equale illi quod resultat ex ductu medij in ſeipſuz: verbi gratia ſumãtur primo. 9. τ. 4. deinde mediuz proportionale. qð est. 6. tũc iſti termini. 9. 6. 4. ſunt inuicem ꝯtinue proportionales: pp equalitatez proportionis. naz quanta est proportio. 9. ad. 6. tanta est proportio. 6. ad quattuor. qz continue est ſexquialtera proportio. τ certũ est φ ſi ducant̃ quatuor ĩ nouez fiunt. 36. τ econtra. eo φ quater nouẽ: τ nouies. 4. faciunt. 36. τ ita resultat idez numerus vel equalis ducẽdo ſex in ſeipſuz: vt ostenſuz est. Cuz ergo dicit phs φ q̃dratuz est inuentio medij proportionalis .i. inuentio medij termini proportionalis inter duos extremos. ex qbͧ resultat numerus ſilis τ eq̄lis numero q̃drato. Et ex hoc põt demonstrari φ numerus q̃dratus est equalis numero q̃drangulari p inuentionẽ medij proportionalis iſto mõ. oẽ resultans ex medio proportionali inter duo extrema ducto in ſeipſuz est equale resultanti ex ductu extremi in extremũ. ſed numerus quadratus resultat ex meͦ proportionali inter duo extrema ducto in ſeipſum. τ numerus quadrangularis resultat ex ductu extremi in extremũ. ergo numerus quadratus est equalis numero q̃drangulari. ¶ Ex iſtis ſeqtur φ quelibet figura quadrata est equalis alicui figure quadrãgulari. Naz capiatur vnũ q̃dratũ cuius. b. ſit vna costa longitudinis: vt quattuor. τ vnus q̃drangulus: cuius. a. ſit vna costa de maioribus lõgitudinis: vt. 8. τ. c. altera costa de minoribus lõgitudĩs. vt. 2. Iſto poſito arguitur ſic. qualis ẽ proportio a. ad. b. talis ẽ pportio. b. ad. c. qz vtrobiqz proportio dupla. ſed resultans ex ductu. b. in ſeipſuz est figura quadrata. qz quater. b. faciunt q̃dratũ. ergo resultãs ex ductu. c. in. a. est figura equalis q̃drato: ſed ex ductu. c. in. a. resultat figura q̃drangularis. ſicut ex ductu binarij in octonariũ resultat numerus quadrangularis. g̃ figura q̃drata ẽ equalis figure q̃drangulari. τ ita põt probari de oĩ q̃titate continua. qz quelibet q̃drata est eq̄lis alicui q̃drangulari ſemper per inuentionez medij proportionalis. ¶ 3ͦ notanduz. φ ad inueniendũ in q̃ntitatibus ꝯtinuis mediuz proportionale inter quantitatez maiorez τ minorẽ: dz describi figura quadrangularis. a. e. τ minor linea que ſit. b. d. addi. linee maiori. ita φ cõstituat̃ linea. a. b. d. ſupra quã ducatur ſemicirculus: τ a puncto. b. trahatur. b. c. linea. vſqz ad circũferentiam ſemicirculi: tunc vt probatur. 6. geometrie linea. b. c. est media rei inuẽtio. id est medietas proportionalis inter lineam. a. b. τ. b. d. Ita φ quanta est proportio linee. a. b. ad lineam. b. c. tanta est proportio linee. b. c. ad lineam. b. d. ſed vt in eodez pbat̃ quotienſcunqz ſunt tres linee proportiõales: illud qð resultat ex ductu pme ĩ tertiã: est equale ei qð fit ex ductu medij ĩ ſeipſaz: q̃dratũ ergo. c. f. qð fit ex ductu. b. c. in ſeipſã: ẽ linea media: eq̄le q̃drãgulo. a. e. qð fit ex ductu a. b. linee pme. i. b. d. vl' i. b. e. eq̄le ſibi q ponebat linea 3ª.

¶ Intelligit ḡ phs. φ oñdẽs tetragoniſmũ .i. quadratũ eſſe quoddã orthogoniũ rectangulũ equilatere .i. habẽs quatuor latera equalia: equale figure altera parte lõgio

ri.i.q̃drangulo:dicit q: ita est.sed non dat cām. Dicēs ꝗ͂ est media rei inuentio:dicit cām:⁊ p̄p̄ gd.naꝫ ꝓpter h quadratū est equale figure altera parte longiori: q: cōstituitur ex linea.que est medietas proportionis. hec ꝗ͂ diffinitio.s.equale ortogonio rectangulo altera parte lōgiori: pōt demonstrari de tetragonismo ꝑ inuētionē medietatis proportionalis. Isto mō. omne resultans ex medio proportionali inter duo extrema ducto in seipsum: ē eq̄le resultanti ex ductu vnius extremi in aliud. sed tetragonismus resultat ex medio proportionali inter duo extrema ducto in seipsum. ⁊ ortogoniū altera parte lōgius resultat ex ductu extremi in extremū. ꝗ͂ tetragonismus est equalis ortogonio rectangulo altera parte lōgiori: ⁊ hec est illa demonstratio quā Ar.itēdit in lit. ¶ Tex.cō.13.

¶ Dicamus igitur principiū accipientes intētionis determinari animatū ab inanimato in viuēdo: multipl'r aūt ipso viuere dcō: ⁊ si vnū aliq̄d horum insit solum viuere ipsum dicemus: vt intellectus ⁊ sensus motus: ⁊ status ꝫ̄m locū. Adhuc autem motus ꝫ̄m alimentum ⁊ decrementum ⁊ augmentum.

¶ Ista suppositione premissa. Ar. ponit quattuor conclusiones. ¶ Quaꝝ prima est ista.qōlibet animatuꝫ ab inanimato:per vitam distinguitur. ¶ Secunda conclusio. oīa vegetatiua habent vitam.ibi (Unde ⁊ vegetatiua.) ¶ Tertia conclusio. vegetatiuuꝫ est separabile ab alijs gradibus animatoꝝ.sed non econtra in corruptibilibus ⁊ mortalibus.ibi (Separari aūt hoc.) ¶ Quarta cōclusio.potentia vegetatiua est pars anime: quā participant oīa vegetabilia.ibi (Uegetatiuū aūt dicimus.) ¶ Prima ꝯ̄ sic arguitur.qōlibet animatū essentialiter ⁊ intrinsece hꝫ vitam.⁊ nullum inanimatū hꝫ vitam. ergo qōlibet animatū ab inanimato ꝑ vitam distinguitur. ⁊ ꝯ̄ña cum minor ⁊ maior arguitur.quattuor sunt gradus animatoꝝ.quibus essentialiter ⁊ intrinsece respondēt quattuor gradus viuentiū.ergo qōlibet animatum essentialiter ⁊ intrinsece hꝫ vitam. aña declaratur. nam primus gradus animatoꝝ est vegetatiuū. secundus sensitiuum. tertius ꝫ̄ loců motiuū. ⁊ quartus intellectiuū. Ui enim gradus cognoscuntur per quattuor gradus opationū vitaliū.s.ꝑ vegetationē includētem augmentationem: nutritionem:⁊ diminutionē.per sensationem.per secunduꝫ locum motionē.⁊ ꝑ intellectionem. Et quot sunt gradus istoꝝ animatoꝝ vl' suarum operationū. tot sunt gradus viuentiū. quoniaꝫ aliqua sunt q̄ habent vitam.⁊ solū viuunt.sed non sentiunt.neqꝫ mouentur progressiue: neqꝫ intelligunt: vt sunt plante. quedā sunt que viuunt ⁊ sentiunt.sed non mouent̄ ꝓgressiue.neqꝫ intelligunt: vt sūt aīalia imperfecta: vt ostree: ⁊ spongie marine. Aliq̄ sunt que viuunt: sentiunt: ⁊ mouent̄ progressiue: ſꝫ non intelligunt: vt bruta perfecta.s.equus: leo. ⁊ hꝫ. Et quedaꝫ sunt quibus hec oīa cōpetūt: vt homines. Lege lit. (Dicam⁹ igitur p̄n^m accipientes intentionis nostre determinari.) i.distingui (animatū ab inanimato in viuendo.) probatur.naꝫ (Multipliciter aūt ipso viuere dicto: ⁊ si) alicui (vnū aliq̄d horum insit soluꝫ).s.vegetatiuū sine sensitiuo: aut sensitiuū sine itellectiuo. (viuere ipsum dicim⁹.) cui talis gradus inest: ⁊ facientes animatoꝝ gradus vel viuentium sunt (vt intellectus).i.intellectio (⁊ sensus) idest sensatio (motus ⁊ status ꝫ̄ locum: adhuc aūtē motus ꝫ̄ alimentum: ⁊ decrementuꝫ: ⁊ augmentū.) ¶ Notandū ꝫ̄m cōmentatoreꝫ cō.13. ꝙ actiones attribute vite sunt quattuor generum. quarū vna est intelligere. secūda sentire. tertia moueri ⁊ quiescere. quarta nutriri ⁊ diminui. Et hic non exprimit augmentationē. q: reducitur in nutritionē. cū non sit augmentatio sine nutritione. si ergo sensatio ⁊ intellectio sunt diuersoꝝ generuꝫ. ergo nulla sensatio est intellectio. vel econtra. q̄d est contra ponētes intellectū esse sensuꝫ: ⁊ sensationē esse intellectioneꝫ. ¶ Textus cōmenti.14.

¶ Unde ⁊ vegetabilia oīa videntur viuere: videntur autem in seipsis habentia potentiam et principiū huiusmodi: per q̄d augmentuꝫ ⁊ decrementū suscipiunt ꝫ̄m contrarios locos. non enim sursuꝫ quideꝫ augentur: deorsuꝫ aūt nō: sed sīl'r ī vtroqꝫ ⁊ penitus quecūqꝫ alunt̄ ⁊ viuunt in fine quousqꝫ possunt accipe alimētuꝫ.

¶ Secunda ꝯ̄. omnia vegetabilia habent vitam. ꝓbatur omne habens in se potētiā ⁊ principium recipiendi augmētum ⁊ decremētū ꝫ̄m loca contraria hꝫ in se vitaꝫ: ſꝫ omnia vegetabilia sunt hꝫ. ꝗ͂ ⁊c. tenet ꝯ̄ña. cum maiori: q: inanimata non mouentur ꝫ̄m nāꝫ propriā: nisi ad vnū locū. ⁊ minor declaratur. eo ꝙ oīa vegetabilia recipiunt alimētuꝫ. non q̄deꝫ in sursum precise: aut in deorsum solūmodo. sed suscipiunt alimentū ꝫ̄m sursuꝫ: ⁊ deorsum: ⁊ ꝫ̄m oēꝫ dr̄aꝫ positionis: ⁊ ex hoc oīa vegetabilia viuunt quousqꝫ possunt accipere alimētuꝫ. Le. li. (Unde ⁊ vegetabilia oīa videtur viuere. vident̄ āt ī seipsis hn̄ria po^am ⁊ p̄n^m hꝫ. ꝑ quod augmentū ⁊ decrementū suscipiunt ꝫ̄ contrarios locos. non eniꝫ quedē sursum augentur. deorsuꝫ aūt non: sed sīl'r in vtroqꝫ: ⁊ penitus quecunqꝫ alunt̄. ⁊ viuunt in finem quousqꝫ possunt accipere alimētum.) ¶ Notandū ꝫ̄m cōmētatorē.cō.14. ꝙ illo actio.s.nutritio. augmētatio vel diminutio. attribuitur aīe. q: īpossibile ē attribui virtutibus eloꝝ. ex quibus componuntur corpora. que agant actiones nutrimēti ⁊ augmenti. Corpus.n.simplex aut cōpositū.s.inanimatū ad vnaꝫ parteꝫ naturaliter mouet̄. qm̄ si simplex fuerit: mouebit̄ inferius: aut superius. si cōpositū: mouebitur ꝫ̄m elementū ꝑdominās: ⁊ q: corpus augmentabile vr̄ mouerī ad vtrāqꝫ partē ab eodē p̄n° ꝫ̄m ramos ⁊ radices: necessariuꝫ est ꝙ hoc p̄ncipiū sit neqꝫ graue. neqꝫ leue. ⁊ tale dr̄ anima: ⁊ q: augmētuꝫ ē ꝑfectio actionis nutrimēti: fuit necesse vt principiuꝫ q̄d agit nutrimētum essꝫ ex genere eius q̄d agit augmētū. Principiuꝫ igitur nutrimēti est aīa necessario. ideo oē aīal dr̄ viuere necessario: dum nutritur: cōmētuꝫ ē clarū. Nā q: motus nutrimēti ⁊ augmēti est ad oēm dr̄iam positionū. ideo cōpetit anime. ⁊ non for^e elemēti. aut mixti inanimati. ¶ Tex.cō.15.⁊.16.

¶ Separari autem hoc ab alijs possibile ē. alia autem ab hoc impossibile in rebus īmortalib⁹: manifestum est aūt ī his que vegetantur: neqꝫ enim vna est in ipsis potentia alia anime.

¶ Uiuere quidem igitur propter hoc principiū est in omnibus viuentibus. Animal autem ꝓpter sensum primū: ⁊ nāqꝫ que non mouētur: neqꝫ mutantia locum. habentia autem sensum animalia dicimus ⁊ nō viuere solū. Uidentur autem ⁊ huiusmodi multa eē aīalium: manentia auteꝫ cum sint natura habent solum sensuꝫ. T.c.16.

¶ Tertia ꝯ̄. vegetatiuū ē sepabile ab alijs ꝗ͂dib⁹ aīatoꝝ. ſꝫ non ecōtra in corruptibilibus ⁊ mortalibus. probatur in corruptibilib⁹. vbicunqꝫ rep̄itur intellectiuū ꝫ̄m locū

motiuū vel sensitiuuz reqritur vegetatiuū: ⁊ non econtra. In plantis.n.reperit̃ vegetatiuū: ⁊ non sensitiuū: nec intellectiuū nec motiuū motu pgressiuo: ⁊ ex hoc oibus viuentibus corruptibilibus inest rō vite pp pn^m vegetatiuum. Aialibus aūt inest aliud principiū preter hoc.s. sensus tactus. Aliqua.n.non mouent̃ progressiue: nec vidēt nec audiūt: ⁊ tñ dicunt̃ aialia: ⁊ hoc qꝛ hñt sensum tact⁹. Ex quo sequitur ꝙ talia non dicunt̃ solū viuere: sed etiā sentire. Le.lit. (Separari autē hoc ab alijs possibile est. Alia aūt ab hoc impossibile in reb⁹ mortalibus. Manifestum est aūt in his que vegetant̃. Nec eni vna inest ipsis po^a alia aie) ꝙ vegetatiua. (Viuere quidē igitur pp hoc pncipiū.) qḋ est vegetatiuū (īest oibus viuētibus. Aial aūt) dr̃ aial (pp sensum primū).s.tactus. (Et nāqꝫ q̄ non mouent̃: neqꝫ mutantia sunt fm locū. Vñtia aūt sensu) tactus (animalia dicimus: ⁊ non viuere solum. Videnť autē huius multa esse animalium).s. ostree: ⁊ cōche: seu spongie marine. (Manentia autē cum sint nālr habent solum sensum) tactus. Textus cō.17.

Sensuz aūt tactus primo inest oibus. sicut autem vegetatiuū pōt separari a tactu: ⁊ ab oi sensu. sic ⁊ tactus ab alijs sensibus.

Ex ista ꝯne infert Ar.correlarie. ꝙ sicut vegetatiuum pōt separari a tactu ⁊ oi sensu. sic tactus ab alijs pticularibus sensibus. qꝛ sicut vegetatiuū ordine nature pcedit oēs alias potentias: ⁊ vitales virtutes. sic nālr sensus tactus est alijs sensibus pticularibus prior. Le.lit. (Sensuū aūt primo inest oibus tactus. sicut aūt vegetatiuum pōt separari a tactu ⁊ oi sensu: sic ⁊ tact⁹ ab alijs sensib⁹.)

Notandū primo fm cōmentatorem cō.15. ꝙ qꝛ corpa supcelestia manifeste videntur moueri ⁊ intelligere: sed non nutriri: neqꝫ sentire. Ideo dixit Ar. in rebus mortalibus. s. reseruādo se a corpibus celestibus. que licet sint animata. Non tñ habent de potentijs anime: nisi intellectiuam ⁊ motiuā: vel desideratiuā. nō aūt vegetatiuā vl sensitiuā. Et idē ponit idē cōmentator. 12. metha. ꝙ intelligentie motrices orbiū. ⁊ si hñt intellectiuā ⁊ desideratiuā. nō tñ hñt vegetatiuā: nec sensitiuā. Et hic sumit cōmētator corpus celeste pro aggregato ex intelligentia et orbe. ⁊ in eodem cōmento assignat cām quare phs dicit nullam potētiaz preter vegetatiuā inesse plantis. vt ꝯdicat dicentibus ꝙ plātis inest somnus ⁊ vigilia: qꝛ sōnus ⁊ vigilia sunt passiones anime sensitiue. ⁊ non vegetatiue. 2° notandū fm cōmentatorez. cō.16. ꝙ hoc nomen aial non dr̃ nisi de oi qḋ hꝫ pn^m sensus. ĩquantū hꝫ h̃ pn^m tñ. lꝫ non habeat pn^m motus in loco. Et signū huius est spongia maris: ⁊ multa ex hñtibus testam q̄ hñt sensum non tñ mouentur. Hec aialia sentiunt. qꝛ si pungantur se constringendo retrahunt. ⁊ ita non ꝓprie mouent̃ fꝫ locum: sed solū motū dilatationis ⁊ constrictionis. Et si q̄ritur. q̄re natura istis aialibus non tribuit motū: Cā est. qꝛ pp imperfectionē suaz: cibus est eis affixus. ⁊ qꝛ cibus non distat ab eis. nā non ordinauit eis motū localē. pfectis aūt aialibus ordinauit nā motū talē. vt reqrere possit cibū sepissime distantē ab illis. Tex.c.17.⁊.18.

Vegetatiuum autem dicimus partez huiusmodi aie: qua ⁊ vegetabilia pticipant: aialia aūt oia videnť tangendi sensum habentia.

T.c.18. **Propter quam aūt causam vtrūqꝫ horuz accidit posterius dicemus.**

Quarta ꝯ. po^a vegetatiua est pars aie. quam participant oia vegetabilia. pbat̃. sicut se hꝫ sensus tactus ad aialia: ita po^a vegetatiua ad oia vegetabilia. sed oia aialia participant sensum tactus. ḡ oia vegetabilia pticipant potētiaz vegetatiuā. prima ps aſſtis pꝫ. qꝛ sicut p tactū aliqd dicitur aial. ita p vegetatiuū aliqd dr̃ viuere. secūda pars patuit in alia ꝯne. ⁊ eadem cū ꝯne simul magis patebit in posterum. Le.li. (Vegetatiuū aūt dicimus hꝰ ptez aie. qua ⁊ vegetabilia participant: aialia aūt oia videnť tangendi sensum hñtia.) Iguur pformiter oia vegetabilia pticipant potentiam vegetatiuā (pp quā aūt cāz vtrūqꝫ horū accidit: posterius dicemus). s. in fine tertij libri. vt dicit cōmentator. cō.18. Tex.cō.18.

Nunc aūt intantū dictū sit solū ꝙ est aia horū que dicta sunt principiū: ⁊ his determinata est vegetatiuo: sensitiuo: intellectiuo: ⁊ motu.

Ex predictis infert Ar. diffinitionē aie dicentē pp qd: dicens. aia est pn^m vegetandi: sentiendi: fm locū mouendi ⁊ intelligēdi. probatur. Aia distinguit̃ in quattuor potentias: seu in quattuor gradus aiatorum. s. in vegetatiuum sensitiuū: fm locū motiuū: ⁊ intellectiuū: ⁊ fm quēlibet istoꝝ graduū aiatum a quolibet alio distinguit̃: ergo aia est pn^m vegetandi·sentiendi·fm locū mouendi: et intelligendi. pꝫ ꝯña a sili. hō distinguit̃ a quolibet alio p risibilitatē. ḡ hō est pn^m ridendi vel risus. añs aūt pꝫ. ex ꝯnibus precedentibus. ⁊ maxime prima. Le.lit. (Nunc aūt in tantū dictum sit solū. ꝙ est aia horū que dicta sunt pn^m). s. vegetandi. sentiendi. fm locū mouēdi: ⁊ intelligēdi. ⁊ ꝙ ita sit probat. qꝛ (his determinata). i. disticta est. s. (vegetatiuo. sensitiuo. intellectiuo. ⁊ motu.) Nōn^m p fm cōmentatorē. cō.12. ꝙ cā pp quā nō sufficiūt ī cognitione rei tales diffōnes vl̃es ē. qꝛ opꝫ. vt sermo diffinēs perfecte non tm̄ demonstret genus rei: sicut faciūt diffōnes plures. sed sermo diffiniens dꝫ demonstrare cām rei ꝓpriā ⁊ propinquā existem ī eo actu. s. formā specificam: non genus. ita ꝙ non sufficit ad cognoscēdū naturaz aie solū diffō alterius capli. qꝛ p illā non cognoscit̃ aia nisi ī genere: sed reqrit̃ diffō hic data. p quā cognoscit̃ q̄libet aia in spāli. vt patebit infra. 2° notandū fm cōmētatorē eodē cōmēto. ꝙ ista diffō quā mō querimus. s. ꝓpa: est silis diffōnibus. que sunt quasi ꝯ demōstratiōis. Diffinitio aūt vlis predcā est silis diffōnibus que sunt quasi demonstratio. i. pn^m demonstrationis: non loqtur h̃ commentator nisi silitudinarie. ⁊ non fm veritatē. Apparet eni ꝙ pma diffō. qꝛ pmitus inestigata sit pn^m demonstrationis. ⁊ scđa demonstrationis conclusio. Qr aūt cōmentator loquatur silitudinarie. solū declaro. Nam ipse vult expresse codez cōmento ꝙ diffō cōsūma anime non sint demonstrationis ꝯ. sed solū silis conclusioni demonstrationis: ⁊ ꝙ hec diffō ꝓpa aie non sit pn^m demonstrationis. sed solū silis pn°. qm̄ pn^m demonstrationis est per se notum. mō nulla diffō ꝓpa aie est per se nota: sed a posteriori cognoscitur per actus. Ecce cōmentuz: ⁊ non intendebat Ar. ꝙ ista diffō īducta ī aia est cōclusio demōstrationis: sed tm̄ dicebat ꝙ est ex genere istaꝝ diffōnuz fm ꝙ tales diffōnes sunt vl̃es. Iste eni diffōnes sunt aut ꝯnes: aut siles diffōnib⁹ que sunt ꝯnes: neqꝫ intendebat ꝙ diffō querenda h̃ ī vnaquaqꝫ portium aie est ex diffinitionibus: que sunt pn^m demōstrationis. ita ꝙ sint manifeste per se. qꝛ sunt ignote apud nos: ⁊ via ad cognoscēdum eas est ex posterioribus: sed intendebat ꝙ est ex gñe diffōnum illaꝝ. tales.n. diffōnes aut sunt pn^m demonstrationis: aut sunt siles diffōnibus: que sunt quasi pn^m demōstrationis. Cōmētator ergo vult diffōnem ꝓpaz aie eē pn^m. vel simile pn° demonstrationis pp suam propinquitatem ⁊ perfectionem. cōem aūt esse demonstratiōis cōclusionem: vel similē illi. Unde cōcludit ī fine cōmenti

eiusdem: sermo diffiniẽs aiaz perfecte debet esse: vt cau-sa media ꝛ propinqua. Et ista diffõ est ex diffõnibus que assimilantur diffõnibus que sunt pñ demõstrationis: inquantum ꝓpa e st diffõ. diffõ aũt quam dedimus modo ĩ sia est ex diffõnibus que assimilant̃ diffõnibus que sunt conclusiones demonstrationis. ẜm ꝙ est general' oĩbus partibus aĩe. ꝛ non est iducta ĩ ea causa propiqua. Nã dif-finitio cõissima anime non est causa propiqua: sed remo-ta alicuius partis aĩe: nec ĩ ea est causa propiqua venien-di ĩ notitiã alicuius partis aĩe: sicut habet diffõ propa: vt patebit. T.c.ii. ❡ Sed dubitatur. qꝛ dixit Arꝭ. ĩ prologo. ꝙ oĩs demonstrationis ipsum qꝺ qd est. est pñ. ꝛ secundo po-steriorum diĉ. ꝙ diffõ formal' dicens ꝑꝑ qd est pñ demõ-strationis: ꝛ diffõ material' dicens qꝛ. est conclusio demõ-strationis. sed diffõ propa aĩe ħ iuestigata est formal': di-cens propter qd: ꝛ diffõ cõmunissima iuestigata ĩ alio ca-pitulo est material' dicens qꝛ. ergo diffõ propa anime est pñ demonstrationis: ꝛ diffõ cõis est ꝯclusio demonstra-tionis. ❡ Dõm ꝙ pñ demonstrationis sumitur dupliciter: stricte: ꝛ large. Stricte pro diffõne idemonstrabili: ꝛ per se nota: ꝛ sic diffõ propa aĩe non est demonstrationis pñ. ꝛ sic itelligit cõmentator. Ideo diĉ quasi pñ demõ-strationis: ita ꝙ sint manifeste per se. large vero pñ de-monstrationis est oĩs diffõ imediata: ꝛ necessaria: dicẽs propter qd. ꝛ sic diffõ propa aĩe est pñ demonstrationis: ad moduz loquendi. Arꝭ. ĩ prologo huius. ꝛ 2° posterioꝝ. nec contra hunc intellectũ procedit cõmentator. ❡ Itez ꝯ demonstrationis sumitur duplr. s. stricte. pro eo ꝙ sillo-gizatur ex per se nota. ꝛ sic diffõ cõissima aĩe non ẽ demõ-strationis ꝯ. ꝛ large pro eo ꝙ sillogizatur ex ĩmediato et necessario. ꝛ sic predcã diffõ est demonstrationis ꝯ. i. con-eluditur ĩ demonstratiõe. iuxta pmũ itentum locutus ẽ cõmẽtator. ꝛ nõ iuxta 2m. Vñ qꝺ qd dixit cõmentator. cõ-noiato asseruit ꝑ lram phi antique translationis sic scri-ptaz: ĩtentiones diffõnuz sunt quasi conclusiones. ❡ Cõ-tra predcã arguitur. ꝛ ꝓ ꝙ diffõ ħ data est diffõ cõmunis-sima aĩe. qꝛ diffõ superius data ẽ diffõ cõissima aĩe. sꝫ dif-finitio ħ data conuertitur cum illa. ꝗ diffõ ħ data est cõ-munissima. pꝫ ꝯña. cũ maiori. ex doctrina Arꝭ. et cõmen-tatoris. Et minorẽ declaro duplr. Primo. qꝛ diffinitũ hꝰ ꝯuertitur cũ diffinito alteriꝰ: cũ vtrobiqꝫ diffiniatur aĩa. Scdo. qꝛ si aliqd est actus pmus corporis physici poten-tia vitam hñtis. illud est pñ vegetandi: sentiendi. ẜm lo-cum mouendi: vel itelligendi: ꝛ econtra. ꝛ maxĩe. qꝛ ĩ de-monstratione potissima omnes termĩ ĩuicez conuertun-tur pmo posterioꝝ. ꝛ diffõ ħ assignata demonstrat aliaz: vt asserunt phs ꝛ cõmentator. ❡ Scdo arguit' ꝙ diffõ ħ assignata diĉ qꝛ. ꝛ altera ꝑꝑ qd. naz vlr effectus diĉ qꝛ. et cã ꝑꝑ qd. ꝓ ꝛ 2° poste. Sed diffõ ħ assignata est effectꝰ al-terius diffõnis. qꝛ pꝰus est eẽ actũ pm corporis phĩci potẽ-tia vitam habentis: ꝗꝫ esse pñ vegetandi: sentiendi: ẜm locuz mouendi: ꝛ itelligendi. ❡ 3° arguitur ꝙ diffõ cõ-munissima non est demõstrabil' per propriã. qꝛ propõ im-mediata nõ est demõstrabil: ꝓ poste. Sed diffõ cõissima aĩe faĉ cum suo diffinito ꝓpõnez ĩmediatã. qꝛ ĩter diffõ-nẽ ꝛ diffinitũ nihil mediat. ꝗ ꝛc. põt etiã argui ex fũdamẽ-to alterius rõnis. qꝛ diffõ cõissima aĩe est cã diffõnis ꝓpe: ꝗ diffõ cõissima aĩe non demonstrat' ꝑ propõz. ĩtellĩndo a pori. sed magis econtra. ❡ 4° arguitur. ꝙ per diffõnem cõmunissimã aĩe est demonstrabil' a pori propa ꝛ spãlis: sic arguendo. omne pñ vegetandi est actus pmus corpo-ris phyci poꝰ vitam hñtis. sed nulla forma lapidis ẽ actꝰ pmus corporis phyci potentia vitam habentis. ergo nul-la forma lapidis est pñ vegetandi. pꝫ ꝯña. cum sit sillo-gismus ĩ 2° secũde figure. iste syllogismus ẽ bonus. ꝛ nõ

dyalecticus. neqꝫ topicus: nec falsigraphus. ergo demon-stratiuus. ❡ Ad pmũ dr̃ ꝙ diffõnum aĩe quedam est cõ-munissima: ꝛ non propa. nec spãlis: vt actus pmus corpo-ris physici poꝰ vitam habentis: hec qdem est cõmunissi-ma. qꝛ competit cuilibet aĩe: ꝛ non propa nec spãl'. qꝛ per istam non distincte cognoscitur aliqua spãlis aĩa. seu aliqs gradus aĩatorũ. Aliqua autem est diffõ aĩe propa ꝛ spãl': sed non cõmunissima. illa. s. que non distincte respicit nisi vnuz gradũ aĩatorum. Et hec est quadruplex iuxta nu-meruz quaternariũ graduũ aĩatorũ. Prima est ista. aĩa vegetatiua est pñ vegetandi. Secunda est ista. aĩa sensi-tiua est pñ sentiendi. Tertia est ista: aĩa progressiua est pñ motus progressiui. Quarta est ista: aĩa itellectiua est pñ itelligendi. Deide aliqua est diffõ aĩe cõmunissima: ꝛ propa. s. pñ vegetandi: sentiendi: ẜm locuz mouendi: ꝛ itelligendi. Hec. n. est cõmunissima. qꝛ conuertitur cum pma. ꝛ vlr cõpetit cuilibet aĩe. Est ẽt propria. qꝛ datur ꝑ propas passiones aĩe. que sunt vegetatiuum sensitiuum: sꝫ locuz motiuũ ꝛ itellectiuũ. Et consequenter qꝛ ꝑ istã distincte cognoscuntur aĩe spẽs: aĩs. spãles. ꝛ per ipsaz pos-sunt formari oẽs diffõnes pertinentes ad quattuor gra-dus aĩatorũ. eo modo quo iaz dicebant. Et in hoc appa-ret ratio quare Arꝭ. vocat diffõnem ħ assignataz ꝓpter ꝛ aliã cõmunissimã. ❡ Ad 2m respondet Egydius ꝙ dua-bus de causis diffõ cõmonis aĩe dr̃ diffõ dicẽs qꝛ. ꝛ diffõ propa dr̃ diffõ propter qd. Priã. qꝛ diffõ propa ẽ diffõ ꝑ-fectior ꝗꝫ cõmunis: vt inuit cõmentator. cõmento. 12. Cũ igitur diffõ propter qd perfectior sit diffõne qꝛ. Ideo ꝓ-pria diĉ propter qd: ꝛ cõmunis diĉ qꝛ. Secunda causa ẽ. qnoniaz duplex ẽ demonstratio. pmo posterioꝝ. vna per causaz remotaz. ꝛ alia per causaz propiquaz. Demonstra-tio per causaz remotaz est demõstratio qꝛ. ꝛ demonstra-tio per causaz propiquam est demonstratio propter qd. Cuz ergo passiones aĩe demonstrentur per pmam diffõ-nem. tãqꝫ per causaz remotaz. ꝛ per secundaz. tãqꝫ ꝑ cau-saz propiquam. Ideo pma diffõ diĉ qꝛ. ꝛ secunda propter qd. Ista secunda responsio est defectuosa. qꝛ Arꝭ. non cõ-parat istas diffõnes ad passiones aĩe. sed ad se inuicem: vocando istam ħ datam diffõnem propter qd: qꝛ est pñ demonstrationis. ꝛ aliaz qꝛ. qꝛ est conclusio demonstra-tionis. Ideo respondetur ẜm phm secũdo posteriorũ. ꝙ si sunt due diffõnes. quaruz vna est formal'. ꝛ alia mãlis eiusdẽ diffiniti. diffõ formal' diĉ propter qd. ꝛ diffõ mãlis diĉ qꝛ. Cum ergo diffõ propa aĩe sit formal'. qꝛ diĉ causaz finalẽ: ꝛ cõmunis sit mãl': qꝛ diĉ cãz mãlez. Oportet diffõ-nez propriã aĩe dicere propter qd: ꝛ cõmunissimã dicere qꝛ est. Anima. n. est finaliter actꝰ corporis physici poten-tia vitam habentis propter vegetare: sentire: ẜm locum mouere: ꝛ itellĩre: sed non econtra. ❡ Et cuz dr̃ ꝙ diffõ ħ data est effectus pme diffinitiõis. Respondetur. ꝙ sicut sanitas habet ad deambulationem duplicẽ habitudinẽ scꝫ cause final' ꝛ efficienti. secundo physicoꝝ. Ita diffõ ꝓ-T.c.30. pria aĩe duplr consideratur ĩ ordie ad conclusionez. vno modo per moduz effectus. ꝛ sic non est diffõ dicens pro-pter qd. sed qꝛ. Alio modo per modũ cãe final'. ꝛ sic est cã pme diffõnis. ꝛ ꝯñter est diffõ dicens propter qd. ꝛ diffõ cõmunis est dicens qꝛ. ❡ Ad tertiuz respondet' ẜm phm 2° posterioꝝ. ꝙ triplex est diffõ. s. diffõ que ẽ pñ demon-strationis. vt tonitruũ est extinctio ignis ĩ nube. Et que ẽ conclusio demonstrationis. vt tonitruũ est continuus so-nus nubiũ: ꝛ diffõ que ẽ tota demõstratio põne differens. vt tonitruũ ẽ continuus sonus nubiũ propter extinctiõez ignis ĩ nube: ꝛ harũ diffõnũ pma dr̃ propter qd. ꝛ secũ-da qꝛ. cũ pma sit mediũ ĩ demonstratione. ꝛ secunda de-monstretur per illaz. isto modo. oĩs extinctio ignis ĩ nube

est ptinuus sonus nubiū; tonitruū est extinctio ignis i nube. ergo tonitruū est ptinuus sonus nubiū. Extictio. n. ignis in nube ē cā ptinui soni nubiū. idē etiā dicebat in plogo de illa assignādo tres diffōnes. psilit dicat de aia: qd ipsa hs tres diffōnes. Prima est ista. actus corpis physici potētia vitam hñtis. Secunda. pn^m vegetandi: sentiendi: fm locū mouēdi: τ intelligēdi. Tertio. actus primus corpis physici po^a vitā hñtis. pp vegetare: sentire; fm locū mouere vel intelligere. Et hec dr tota demōstratio: non formaliter: sed virtualr: qz ptinet duas pmas diffōnes. quarū pma demōstrat p secundā. isto mō. oē pn^m vegetandi: sentiēdi: fm locū mouēdi: τ intelligendi: est actus prim^s corporis physici: po^a vitam hñtis. sed aia est hm̃. ergo τc. ¶ Dis visis dr ad arg^m. qd diffō cōmunissima aie. licz sit imediata diffinitio p pdicationē. non tñ p demonstratione. Et pñter dr qd diffō propria aie pōt psiderari p modum effectus: τ sic demonstrat p diffōnem cōez pp qd a posteriori: sicut sanitas p ambulationē. Alio mō psiderat. vt oīc cām finalē: τ sic diffō cōis demonstrat p illam pp quid a priori. a posteriori, aūt non est incōueniēs diffōnē ppriam demonstrari p cōem: sicut cōtter demonstrat cā p effectū. ¶ Ad 4^m dr p Ar. qd posterior. qd p cām remotā nō contingit affirmatiue demōstrare: sz negatiue. Unde qz aial est cā remota respirationis. non seqt. aliqd est aial. ergo illud respirat. qz pisces sunt aialia. τ non respirant: pp carentiā pulmonis. vt hr in hoc 2°. Sed bñ seqtur negatiue aliqd non est aial. ergo illud nō respirat. τ hoc iō qz a suo supiori ad suū inferius non tz pña affirmatiue: sed negatiue. p cām aūt propinquā ptingit demōstrare affirmatiue τ negatiue: vt si aliqd hz pulmonē. illud respirat τ si non hz pulmonē: nō respirat. qz hre pulmonē est cau imediata respirationis. Diffō g° cōissima anime est cau remota diffōnum specialiū. qz non infert aliquā illorū affirmatiue: sed negatiue. vñ non seqtur aliqd est actus pmus corpis physici po^a vitam hñtis. ergo illud est pn^m vegetandi. Sed bñ sequitur negatiue: aliqd non est act^s primus. τc. ergo illud non est pn^m vegetandi. Ecōtra aūt seqtur affirmatiue: τ non negatiue. Nam si aliqd est pn^m vegetandi. illud est actus primus τc. sed non si aliqd nō est pn^m vegetandi. illud non est actus primus. τc. Nam ab inferiori ad suū supius tz arg^m affirmatiue: τ non negatiue: τ qz demōstratio affirmatiua est potior negatiua p posterior. g° nullo demōstratio negatiua est potissima. τ pñs arg^m non fuit ad ppositū. qz Ar. logtur hic d demonstratione affirmatiua: τ non negatiua: de diffōne pma τ cāli: τ non de diffōne propria τ spāli: non pūertibili cū diffōne cōissima aie. ¶ Ex predictis seqt qd diffō hec data a pho de aia pōt sumi disiūctiz: vel copulatiz. p mō est vna diffō. τ puertit cū diffōne cōissima aie: τ dz sic formari. Aia est pn^m vegetandi: sentiendi: fm locū mouēdi: vel itellēdi: ita qd q̄libet ps sumit disiūcti. Si 2° mō. nō est vna diffō. sed plures: sumēdo ly τ. diuisiue. τ tūc dz sic formari. Aia est pn^m vegetandi: sentiendi: fm locū mouēdi: τ intelligēdi: quā orōnē itendit phs eqnalere his 4^or diffōnibus. Aia vegetatiua est pn^m vegetandi. Aia sensitiua est pn^m sentiendi. Aia motiua est pn^m fm locū mouendi. Aia intellectiua est pn^m intelligendi. Ita qd fm quattuor gradus viuētiū: vel aiatorum quattuor ponant diffiniones τc. ¶ Textus cō. 19.

T. c. 90.

Utrum autē vnūqdqz horum est aia: aut pars anime: τ si pars vtrum qdez sicut sit separabilis rōne solū aut in loco. De quibusdā aūt horum nō ē difficile videre: quedā aūt dubitationē habent.

¶ Postq̄ Ar. designauit diffōnē ppriam aie penes vegetatiuū: sensitiuū: fm locū motiuū: τ intellectiuū. pñt cōparat potentias ad aiaz: τ ad se inuicē p̄mo mouendo duas qōnes. 2° rñdendo ad illas. ibi. (sicut enim in plātis) Prima g° qō est ista. Utrū vnaqueqz istaz potentiarum sit aia: vel ps eius. Et qz vr qd solū sit ps eius. qz eidē simplici aie corrñdēt plures po^e. Ideo reqrunt 2^a qō. vtrūz potentie ille distinguant solū essentialr. τ fm rōnez diffinitiuā: aut ēt distinguant loco τ subo. iuxta opionez platonis: ponentis nutritiuā in epate: pcupiscibilē in corde: τ intellectiuā i cerebro. De aliqbus istaz nō est difficultas videre: qz non dñt loco τ subo: vt vegetatiua: τ generatiua in plāta: ac ēt τ sensitiua. τ motiua fm locū in aiali impfecto. Sed est difficultas de sensitiuo τ intellectiuo: cū qdā nō distinguāt intellm in hoīe a sensitiuo. Quidā aūt dicont sensitiuū esse virtutē organicaz: τ intellectiuū virtutē abstractā. Lege li. (Utrū aūt vnūquodqz hoz) .i. vnaqueqz haz potentiaz (est aia: aut pars aie: τ si ps vtrū sicut sit separabilis) quelibet a qualibet (rōne solū: aut subo τ loco: de qbusdā qdē aūt hoz non ē difficile videre) i distictionē inuicē ex pte subi τ loci. (Quedam aūt dubitationē hñt) an inuicē distinguant loco et subiecto. ¶ Textus cō. 20.

¶ Sicut enim in plantis quedam diuisa videntur τ viuentia separata ab inuicem tāq̄z existēte in his anima: actu qdē vna in vnaquaqz plāta. potentia aūt pluribus. Sic videmus τ circa alias differentias anime accidere: vt i entomis decisis. Etenim sensum vtraqz partiū habet τ motum fm locum. Si autem sensum τ phantasiam: τ appetitum. Ubi quidem enim sensus est: τ tristitia τ letitia est. Ubi aūt hec sunt ex necessitate desiderium est.

¶ Pro dissolutione haz qōnum: τ maxime 2e Ar. ponit quattuor pñes. quaz prima est ista. in vegetabilibus τ in aialibus imperfectis po^e vles non distinguuntur loco τ subo. p^a ps sic arguit, i vegetabilib^9 reperiunt tres po^e pténte sub vegetatiuo. s. nutritiua: augmentatiua: τ generatiua: nō distincte loco τ subo. g° τc. pbat añs. nā in vna τ eadem planta est vna aīa actu: plures aūt i po^a. qz p diuisionē plāte pōt plurificari. q° diuisa certū est qd in q̄libet pte manet nutritiua: augmētatiua: τ gnātiua. g° in tota planta nō distinguunt ille po^e loco τ subo. tz pña. τ añs ē manifestū. nam ramus abscisus ab arbore: si plontet: viuit: augetur: τ generat sibi silē p susceptionē nutrimēti. qd non ptingeret nisi intrinsece has po^es pseruaret. 2^a ps pñis ē ostēdit. nā i aialib^9 anulosis nō distinguunt loco τ subo potentia sensitiua. fm locum motiua fantasia: τ appetitus: τ iste partes sunt potentie vniuersales: ergo: tenet cōsequentia cum minori: τ maior arguitur. Si diuidatur animal anulosum in plures partes: τ pungatur aliqua illorum: certum est qd se contrahendo restringit: ex quo sequitur quālibet talē partem habere sensitiuam: τ motū localem: sed nihil habet sensationem τ motum localem sine letitia vel tristitia: τ nihil habet letitiam vel tristitiam sine appetitu τ fantasia: quia letitie τ tristitie necessario annectitur desiderium fugiendi nociuum: vel prosequendi vtile: ergo quelibet talis pars vltra potētiā sensitiuam τ motiuam habet fantasiā τ appetitū: quod erat probandum. Lege literam. (Sicut enim in plantis quedā diuisa videntur: τ viuentia separata ab inuicē. tanq̄ existēte in his anima: actu quidē vna) in vnaquaqz

planta:(potētia autem pluribus)in pluribus plantis: (Sic videmus ꝛ circa alteras differentias anime accidere: vt in entomis)idest animalib⁹ anulosis:(ꝛ enī sensum vtraqꝫ partiū habet: ꝛ motum secundum locū: si autem sensum: ꝛ fantasiā: ꝛ appetitum: vbi quidē enim sensus est: ꝛ tristitia ꝛ letitia est: vbi autē hec sunt: ex necessitate ꝛ desideriū ē.) Istā sniaꝫ ꝯfirmat per totū cōmēto. cō. rx. oñdens multitudinē potentiaꝝ in eodē loco ꝛ subo. ¶ Notādū p̄ ꝙ animaliū quoddā ē pfectū: ꝛ quoddā iperfectum: animal pfectū est illud qd exit in actum cognitiōis in absentia obiecti: vt homo: equus. ꝛ asinus: Animal iperfectū est illud quod nō exit in actuꝫ cognitionis: nisi in presentia obiecti. vt ostree: ꝛ animalia petrosa: in cōclusione tamē per animal iperfectum intelligo animal habēs animā extēsaꝫ ad extensionē materie. Consequēter est duplex fantasia: scilicet pfecta que exis in actum suū in absentia obiecti: ꝛ est ī determinata parte corporis: scilꝫ in cerebro: vel ꝓportiōali: fantasia imperfecta est illa que nō exit in actū suum nisi in presentia obiecti: aut que est in toto corpore indifferenter: de qua loquitur Aristo. in littera. ꝛ nō de prima. ¶ Secundo notandū ꝙ potentiarū anime quedā sunt vniuersales: ꝛ qdā particulares. potētie vniuersales sunt ille que sunt in toto corpore cathe^ce vel sincathe^ce sumpto: vt superius noiate ꝛ generaliter oēs. potētie quatuor graduum viuētiū. potētie particulares sunt ille que sunt in determinata pte corporis: vt oēs sensus exteriores pter tactuꝫ: qui est ēt potētia vniuersalis: cū sit in toto corpore: oēs ēt sensus interiores pter fantasiā iperfectā: que dicitur etiā potentia vniuersalis: cuꝫ illa reperiat̄ vbicunqꝫ reperitur tactus: sunt particulares. Loqͥtur ergo Arist. de potētijs vlib⁹ ꝛ nō pticularib⁹: qꝛ po^e pticulares dnt loco ꝛ subiecto: vt liquet inductiue d visu: ꝛ auditu: ꝛ alijs. ¶ Tertio notādū ꝙ potentia sensitiua ꝛ potentia vegetatiua lꝫ sint in organo vel in corpore subiectiue: sunt tamē in aīa inhesiue: ꝛ prius in aīa ꝙ̄ in corpe lꝫ cōiter oppositū dicat̄. s. ꝙ ille sunt ihesiue in corpore: ꝛ non in aīa: vnde secūdū Arist. ꝓpria passio ꝯuertibilis fundat̄ immediate in subiecto suo: sicut risibilitas in hoīe: ꝛ intellectus ꝛ voluntas in aīa intellectiua: vnde qꝛ tam aīa vegetatiua ꝙ̄ sensitiua educitur de potentia materie: sic ꝙ generatur ad generationem subiectiuam materie. ꝛ corrumpitur ad corruptionem eiusdem. ideo non soluꝫ ipsa anima vegetatiua vel sensitiua inheret materie: verum etiam ꝛ ipsa potentia vegetatiua vel sensitiua: cuꝫ carundem opationes necessario depēdeāt a corpore. ¶ Quarto notanduꝫ ꝙ particulares po^e que sunt sensus exteriores ꝛ interiores fundant̄ imediate in organo corporali: ꝛ non in aīa. qꝛ corrupto illa: oīno corrumpitur potētia: tāꝙ̄ accn̄s eius. nam corrupto oculo: corrumpitur potētia visiua: tam ſm eē: ꝙ̄ ſm operationē. ꝛ corrupto cerebro: corrumpūtur sensus exteriores ſm omnē suaꝫ realitatem. Sed potentie vles constituentes gradus animatoruꝫ imediate subiectiue fundantur in essentia anime. Unde si per possibile corrupto corpore nō corrumpetur anima vegetatiua vel sensitiua: cuꝫ eadem aīa manerēt omnes ille potentie sicut cum anima intellectiua iuxta opinionem fidei post separationem a corpore manēt intellectus ꝛ voluntas. Uerum est ꝙ talis anima separata non vegetaret. nec sentiret propter defectum instrumenti. Unde si aliquis homo esset sine quantitate: ille esset risibilis. ꝛ tamen non posset ridere: qꝛ sibi deficerēt instrā ridēdi. Ita ī ꝓposito ꝛc. ¶ Tex. cō. zi. ꝛ. zz.

¶ De intellectu autem a perspectiua potētia nihil adhuc manifestuꝫ est. Sed videtur genus alterum anime esse. ꝛ hoc solum contingere separari: sicut peepetuum a corruptibili.

¶ Relique autem partes anime manifestuꝫ ex his ꝙ non separabiles sunt: sicut quidā dicunt. T. c. zz

¶ Secunda conclusio. intellectus agens ꝛ possibilis a supradictis potentijs separantur subiecto. probatur. intellectus agens ꝛ possibilis sunt potentie perpetue: ꝛ incorruptibiles. vt ostēdetur tertio huius. qꝛ de his adhuc nihil habitum est. sed supradicte potentie. vꝫ vegetatiua: sensitiua: appetitiua: ꝛ huiusmodi sunt corruptibiles. ergo distinguuntur subiecto he potētie ab intellectu agente ꝛ possibili. patꝫ consequētia. qꝛ ad corruptionē subiecti corrumpuntur omnia accidētia illius. po^e nāqꝫ corruptibiles ꝛ māles non necio sunt separabiles a subo: sicut platonici dixerunt: ponētes concupiscibilē in corde: ꝛ nutritiuā in epate. qꝛ iste po^e non sequuntur solum ptē cordis vł epatis: sꝫ indifferēter totum animal. Potētie autē intellectuales. qꝛ sunt alterius gnis. eo ꝙ corruptibile ꝛ icorruptibile differunt plusq̄ꝫ gnē ab alijs sunt distincte subo. T. c. li. (De itellu aūt agēte ꝛ pspectiua po^a.) q̄ est itellect⁹ possibilis (nihil adhuc manifestū est: sꝫ vł genus alteꝝ aīe eē) pp sui corruptibilitatē. (ꝛ hoc solū) supra genus itellectiuoꝝ (ꝯtigere separi) vł ab alijs potētijs subo (sicut ꝑpetuū a corruptibili. relique aūt ptes aīe. manifestū ex his ꝙ non sepabiles sunt) subo. (sicut qdā dicunt) platonici. ¶ Notandū p̄ ſm cōmentatorē. cō. zi. ꝙ si dispō intellectus sit talis. vꝫ. ꝙ sit alteri⁹ gnīs ab alijs potētijs. necesse ē vt ille solus iter oēs ētutes aīe abstrahat̄ a corpe: ꝛ nō corrūpat̄ p suā corruptionē: quēadmodū sempiternū abstrahit̄ a corpali. ꝛ h̄ ē cuꝫ qn̄qꝫ non copulat̄ cū illo. ꝛ quandoqꝫ copulatur cuꝫ illo. viuēte. n. corpore humano: copulat̄ cū illo: ꝛ illo corrupto nō copulatur illi. sed manet ppetuus ꝛ eternus. ita ꝙ itellectus humanus sepatur a corpore ſm cōmentatorē. nō ꝙ aliquando sit sine corpore. sed quocūqꝫ corpore signato actuato per ipsuꝫ aliqn̄ sepabitur ab illo. ¶ Secūdo notandum ſm cōmentatorem. cō. zz. ꝙ est manifestum ex sermonibus predictis. s. in diffōne aīe. ꝙ alie ptes anime non sunt abstracte. Declaratum enim est in vnaquaqꝫ istarum ꝙ est perfectio corporis organici naturalis. perfectio enim est cōplementū ꝛ finis perfecti. Finis āt nō separatur a finito. vnde necesse est vt alie partes sint non abstracte: generant̄. n. oēs alie anime: ꝛ potētie ipsarum cum corpore: ꝛ corrūpunt̄ cuꝫ eodem. sed intellect⁹ nūꝙ̄ generatur: nec corrūpitur. ideo intellectus aliq̄ mō est abstractus a corpe. ꝛ nō alie ptes anime. vn̄ intelligētie celi sunt simplr̄ abstracte a corpore. qꝛ nō informāt: nec inherēt: forme vero simpliciter educte de potentia materie sunt simplr̄ ꝯiuncte corpi. s. p inherentiā ꝛ iformatiōeꝫ: intellectus vero medio mō se habet. qꝛ aliquo modo cōiungit̄ corpi. s. p informationē. ꝛ aliq̄ mō abstrahitur ab illo. s. per inherentiam. sed de his tertio huius.

¶ Textus cōment. zz.

¶ Ratione aūt ꙗ altere manifestuꝫ. Sensitiuo esse ꝛ opinatiuo alterū: siquidem ꝛ sentire ab ipso opinari. Similiter autem ꝛ aliorum vnūquodqꝫ que dicta sunt.

¶ Tertia conclusio. omnes predicte potentie: rōne ꝛ diffinitione inuicem distinguunt̄. pbat̄. ille po^e rōne ꝛ diffinitione distinguuntur. que habent distictas operationes numero ꝛ spē. sed predicte potētie sunt huiusmodi.

ergo rc. maior patet. q2 potentie distinguunt̃ p actus. r minor declaratur. nam alius actus est vegetare: r alius sentire. r alius moueri. r aliꝰ opinari: vt manifestũ ẽ. g̃ alia potentia est vegetatiua: r alia sensitiua: r alia motiua: r alia opinatiua. r ita de alijs est dõm. Lege lit. ¶ Ratione aũt ꝙ altere) sunt iste potẽtie. (manifestũ) ẽ (sensitiuo. n.) fit vnũ (eẽ r opinatiuo). i. itellectiuo (alte ꝑ) eẽ: (sigdẽ vt sentire) distinguit̃ (ab ipso opinari. Silr r vnũ qdq3 alioꝝ que dicta sunt.) idest eodẽ modo alie potentie inuicem ratione r diffinitione distinguuntur. ¶ Notãdũ fm cõmentatorẽ. cõ. 22. ꝙ manifestũ est per se. ꝙ omnes iste ṽtutes fm intentionẽ. i. fm rõnem r diffõnez sunt diuerse: r fm esse virtutis. ita ꝙ non solũ ↄceptualiter distinguunt̃: sed etiam realr. cum actio cuiuslibet istaꝝ sit altera ab actione alterius. sentire. n. qđ est actio virtutis sensus: aliud est ab intelligere: qđ est actio ṽtutis intellectꝰ. Ecce quam expresse cõmẽtator demonstrauit distinctionem potentiaꝝ realem ex reali distinctiõe actuũ. ¶ Ex gbus sequitur ↄñr potentias anime realiter distingui ab anima. q2 si due potentie identificantur eidẽ anime: opz ꝙ identificentur inter se. p illam regulam: quecunq3 sũt eadem vni tertio: sunt eadem inter se. ¶ Contra predicta arguitur. Et primo ꝙ aĩa non distinguit̃ a suis potentijs. Naz omne principiũ actiuũ vel passiuũ est potentia actiua vel passiua. sed oĩs anima est principium actiuum vel passiuũ. ergo omnis anima est potentia actiua vl' passiua. r per ↄñs non distinguitur a sua potentia. patet consequentia cum minori: p pħm in hoc 2°. maior vera habet' tur. 9. metha. vbi Ar. dicit. ꝙ potentia actiua est principium transmutandi alteꝝ: r potẽtia passiua est principiũ transmutandi ab altero. ¶ Et ↄfirmat̃ auctoritate Ar. dicentis in hoc 2°. ꝙ anima est illud quo viuimus: sentimus: mouemur: r intelligimus: sed potentia vegetatiua: sensitiua. fm locum motiua: r intellectiua: viuimus: sentimus: mouemur: r intelligimus: ergo quelibet istarũ potentiarum est anima. ¶ Secundo arguitur ꝙ potentie non inuicez distinguuntur. q2 nutritiua: augmentatiua: r generatiua non distinguunt̃. Nam nutritiua conuertit alimentũ i naturã aliti: sed hoc nõ fit sine generatione. g̃ nutritiua generat partem aliti: r per consequens est ṽtus generatiua. augmentatiua aũt resoluit alimentũ in maiores partes q̃3 sit deperditũ: sed hoc non fit absq3 nutritione r generatione. g̃ augmentatiua est nutritiua r generatiua. Item apprehensiua est potentia sensitiua: r cõcupiscibilis: vel irascibilis est potentia motiua fm locum: nulla. n. potẽtia organico apprehẽdit: nisi sentiat: nec aliqua potentia inclinatur ad fugaz vl' ꝓsecutionẽ alicuius obiecti: quin illa sit motiua fm locũ. ¶ Ad primũ dicũt quidaz ꝙ potentia tripliciter sumitur. primo ꝓ parte alicuius: r sic pes dicitur potentia animalis ad ambulãdũ: r caput: vel oculus ad videndũ. secũdo pro dispõne substantiali: vel accidentali: naturali: vel artificiali ad operandum. r sic caliditas dr potentia ignis ad calefaciẽdũ: r malleus potentia artificis ad ꝑcutiendu3: tertio ꝓ passione pullulante a subiecto: q̃o dicitur ab antiquis risibilitatem esse potentia3 hominis ad ridendum: r discibilitatem ad discendu3. Sumendo ergo potentiam primo modo vel secundo modo. concedunt anima3 distingui a qualibet sua potentia: quodlibet enim totum realiter distiguitur a qualibet sua parte: r quelibet substantia a q̃libet accidente. Sed capiendo tertio modo. anima nõ distinguitur a sua potentia nisi conceptualiter: ita ꝙ idem est realiter anima vegetatiua r potentia vegetandi. anima sensitiua r potentia sentiendi. anima intellectiua et potentia intelligendi. r sic de gbuscunq3 alijs. tamen potentia visiua non est potentia auditiua: nec olfactiua: q2 illa pars anime que est in oculo: non est illa que est in aure: nec illa dispositio qualitatum primarum que est i oculo est illa que est i aure. ¶ Contra istam positionem arguitur p̃mo. q2 Ar. dimisit p̃mam questionem absq3 solutione: innuens potentias anime non esse animam: sed bene partes eius potentiales: quas dicit i p̃ma conclusione non distigui loco r subiecto: ita ꝙ presupponit animã esse vnam: r potentias plures: quarum distinctionem ꝓbat ex distinctione actuum: vt potuit i secũda conclusione: de intentione eius r cõmentatoris. ¶ Secũdo arguitur de intentione Ar. in tertio huius non ponentis i homine nisi vnam animam intellectiuam: cuius partes dicit eẽ intellectũ agentem r possibilem. sed nullum totu3 est sue partes fm istam opinionem. ergo anima intellectiua. cum sit indiuisibilis: non est intellectus agens vel possibilis. Item isti non possunt vitare quin potentia visiua sit auditiua. q2 licet vitarent in anima extensa: non tamen in anima intellectiua: que indiuisibiliter est in q̃libet parte hominis. nec alia anima est in homine preter intellectiuam fm ipsos. sed illud consequens est impossibile. q2 tunc visus audiret: ponens differentias inter sonos. r auditus videret ponens differentiã inter colores: quod est absurdum. ¶ Dicendum igitur aliter: ꝙ potentia sumit̃ tripl'r. Primo pro omni p̃ncipio actiue vel passiue opationis: r sic sumit pħs. 9. methaphisice. diffiniẽs potentiam actiuam r passiuam. Secundo pro omni propria passione. r sic sumit pħs i predicamentis. cum dicit potentiam naturalem esse de secunda specie qualitatis. Tertio pro omni respectu ad formam generandam. siue sit materialis: siue speculatiua: r sic sumit potentiam cõmentator p̃mo phy. dicẽs. ꝙ adueniente forma potẽtia corrumpitur: non distiguitur ergo anima a potentia primo modo sumpta. sed bene secundo r tertio modo. cum quodlibet istoꝝ potentia sit accidens: r anima sit substantia. nec est iconueniens animam habere i se ifinitas potentias respectiuas ad infinitas formas speculatiuas vel intentiõales. sicut materia prima habet infinitas potentias relatiuas ad ifinitas formas naturales generabiles r corruptibiles. Et ad confirmationẽ dicitur ꝙ Ar. ponit in littera primum vt videbitur in sequenti lectione pro parte diffinitionis anime. modo nulla potẽtia q̃litatiua vel accidentalis: de qua loquor ad presens: est illđ quo viuimus sentimus: vel intelligimus primum: sed solum instrumentaliter. ¶ Ad secundum dicunt priores consequenter respondendo potentias anime non distingui iter se realiter. ita ꝙ idem est realiter nutritiua: augmentatiua r generatiua potentia. ita ꝙ eadez anima numero est nutritiua: pro quanto resoluit alimẽtum: r augmentatiua: pro quanto extendit membru3: r generatiua inquantum generat sibi simile. Eadem etiam est sensitiua potentia i animali. dicentes ꝙ frustra fit per plura: potens fieri per pauciora. ¶ Contra istam positionem est Ar. ponens differentiam inter potentiam vegetatiuã et sensitiuam: dicens vegetatiuam esse actiuam in suũ obiectum: r sensitiuam esse passiuam a suo obiecto. Cõmentator autem. cõmento quinto dicit. ꝙ nutritiua semper est in actu suo. generatiua autem r augmentatiua non. r cõmento. 23. dicit ꝙ in eodẽ homine sunt ille quattuor virtutes: vegetatiua: sensitiua: fm locum motiua: r intellectiua. Sed quecunq3 sunt quattuor: sunt plura. r quecunq3 sunt plura: realiter distinguuntur. ergo iste quattuor potentie in eodem distinguuntur. Secundo intellectus agens est omnia facere: r intellectus possibilis est omnia fieri fm Ar. 3° huius. ergo intellectus agens non ẽ itell's

T.c.24 T.c.2. T.c.24 T.c.17. T.c.2 T.c.1

possibilis. Cōmentator aūt dicit ibidē φ intell's agēs est habitus: ꝛ pfectio itell's possibilis. sicut lumē dyaphoni: ꝛ in eodem tertio colligitur a pħo. φ intell's nāliter agit ꝛ vno modo: voluntas aūt libere ꝫdictorie: mō hoc non ꝫtingeret nisi iter has poᵃˢ esset realis dist. Jō rn̄deī ad argᵐ φ in vegetatione est duplex poᵃ generatiua. vna q̄ gnāī ps aliti pp restauratioñē dep̄diti: ꝛ alia q̄ sile gnāt sibi sile. pria non distinguiī a nutritiua. sed secūda. deinde negaī φ augmentatiua ꝫuertat alimentū in ptes maiores q̄ȝ sit deperditum. qꝛ hoc est officiū nutritiue. augmentatiua aūt solū hꝫ extendere ptes corporis animati:

T.c.14. Et si allegaī pħs in hoc caᵒ. dicēs. φ plontis inest solum vna poᵃ. s. vegetatiua. n̄ ergo tres. Dr̄ dupliciter. Primo φ plantis inest solū vna poᵃ fm genus. s. vegetatiua tm̄: sed fm spēm sunt tres. Secūdo dr̄. φ non loqtur ibi pħs de potentia aliqua. sed solū de gradu viuentiū di. plātis non inesse nisi vnū gradū. s. vegetatiuū. cū quo tm̄ stat φ illis cōpetunt plures poᵉ contente sub illo gradu. ¶ Cōsequenter rn̄detur ad alias instantias. φ sicut nutritiua ꝛ vegetatiua nō distinguunī realiter: sed solū sicut genᵘ ꝛ spēs qꝛ ois nutritiua est vegetatiua. ꝛ non econtra. Jta apprehensiua mālis ꝛ sensitiua non distinguunī: nisi sic genus ꝛ species: inter quas non ponitur realis distinctio sed solum inter potentias repertas sub eodeꝫ genere vel gradu. Et ita dico φ ꝫcupiscibilis seu irascibilis ꝛ fm locum motiua non distinguunī realr. sed qꝛ se hn̄t vt genᵘ ꝛ spēs. Sed hn̄ distinguunī realr ꝫcupiscibilis ꝛ irascibilis. Concupiscibilis. n. mouet ad obm̄ cōueniens. ꝛ irascibilis ꝫ obm̄ disconueniens. Tex. cō. 23.

¶ Or autem quibusdā animaliuꝫ omnia insunt hec: quibusdam vero quedā horuꝫ: alteris aūt vnum soluꝫ. Hoc aūt facit differentiaꝫ animalium. Propter quaꝫ aūt causam sit factuꝫ: posterius intendenduꝫ est. Similiter aūt ꝛ circa sensus accidit. Alia quidem habēt oēs: alia v̄o quosdā. Quedā v̄o vnū maximū necīiī tactū.

¶ Quarta ꝫ. in quocūqꝫ est vna poᵃ aie in eodē est q̄libet alia. pꝫ. qꝛ aliqua viuentia hn̄t oēs potētias aie: vt homines: ꝛ aliqua alia oēs p̄ter rōnales: vt bruta perfecta: ꝛ alia solū potētias ptinentes ad sensitiuū ꝛ vegetatiuuꝫ: vt aīalia imperfecta: non gradiētia. Alia v̄o solū hn̄t vegetatiuū: vt plante: ꝛ ex hoc ꝫuinciī dr̄ia aīaliū ꝛ animatoꝝ: vn̄ optime seqī. a. hꝫ vegetatiuū soluꝫ. ꝛ. b. vegetatiuū ꝛ sensitiuū. ḡ. a. ꝛ. b. realiter ꝛ essentialiter differūt: et sequitur. a. hꝫ fꝫ locū motiuū: ꝛ non intellectiuū. b. vero intellectiuū. ḡ. a. ꝛ. b. realiter ꝛ essentialiter distiguūtur. Consilr dōm est de sensibus pticularibus: φ aliqua hn̄t oēs: vt aīalia pfecta: aliqua plures ꝛ non oēs. vt aīalia q̄bus deficit visus vel auditus. aliqua v̄o hn̄t solū vnuꝫ. s. tactū. vt aīalia impfecta. q̄bus affixū est nutrimentum. Lc. lit. (Or aūt q̄busdā aīaliū). s. hoībus (oīa isunt hec). s. poᵉ numerate. (q̄busdā v̄o q̄dā hoꝝ) vt brutis. (Alteris aūt vnū solū). s. vegetatiuū. vt plātis (H aūt fac dr̄iaꝫ aīaliū. pp quā aūt cām sit fcm̄) H. φ diuersis diuerse poᵉ rn̄dēt (posterius intēdēdū est). s. in fine libri. (Silr aūt ꝛ circa sensus accidit) talis diuersitas. (Alia q̄dē habēt oēs) vt hoīes (alia v̄o quosdā): vt musce ꝛ formice: q̄ nō hn̄t auditū. (q̄dā v̄o vnū maxiᵐ necīuꝫ tactū:) vt ostree ꝛ conche marine. ¶ Notandū fm cōmētatorē. cō. 23. φ q̄dā aīalia hn̄t istas q̄tuor v̄tutes. ꝛ q̄dā hn̄t quasdā istarū v̄tutū quattuor. ꝛ q̄dā hn̄t vnū tm̄. ꝛ quedā aīalia hn̄t qnqꝫ v̄tutes sensus: ꝛ q̄dā quasdā tm̄: vt talpa q̄ nō videt ꝛ quedam vnum. s. tactū: vt spongia maris. Ecce quā expresse cōmentator distinguit potētias aie ab aīa: ꝛ a se inuicē ponēdo in eadē aīa quaternariū numeꝝ potētiarū. vbi aduertendū φ ille v̄tutes quatuor seu gradus quattuor animatoꝝ. s. vegetatiuū. sensitiuum. fm locum motiuum: ꝛ intellectiuum: non sunt species specialissime. sꝫ genera includentia alias potentias specialiores. Naꝫ primus gradus includit nutritiuam: augmentatiuam: ꝛ generatiuam. secundus gradus apprehensiuaꝫ appetitiuā ꝛ in loco motiuam. tertius gradus progressiuam. desideratiuam: ꝛ fugitiuam. idest irascibilem. ꝛ concupiscibilē. Jta φ progressiua imediate mouet membra. concupiscibilis precipit illi: vt moueatur ad obiectum conueniēs. ꝛ irascibilis vt moueatur contra obiectuꝫ disconueniēs. quartus vero gradus continet intellectum agenteꝫ: possibilem ꝛ voluntateꝫ. ¶ Dubitatur si fm locum motiuū est potentia virtutis sensitiue: quomodo ergo constituit tertium gradū animatorum: ꝛ φ sit potētia virtutis sensitiue. habetur in prima conclusiōe: vbi dicit pħs. omne animal habere sensum ꝛ motum fm locum. Dicendum est φ duplex est motus fm locum. vnus progressiuus. et hic non cōpetit nisi animalibus habentibus pedes. Aliᵘ vero dilatationis ꝛ constrictiōis. ꝛ hic competit animalibus omnibus. Si enim punguntur se constringunt: ꝛ si sentiunt obiectum delectabile se ampliant. motiuū ergo isto modo fm locum est potentia virtutis sensitiue. ꝛ primo modo constituit tertiuꝫ gradū animatoꝝ. quomodo debet exprimi sicut verba sonant. Sed secūdo mō debet denominari i loco motiuum. vt innuit cōmentator. cōᵗᵒ. 20. ¶ Secundo notanduꝫ φ licet omnes gradus viuentium nominati in idem animatum possint concurrere: qꝛ idem homo vegetat: sentit: mouetur fm locum ꝛ intelligit. non tamen in eandem animā possunt cōcurrere. qꝛ nulla anima est vegetatiua: sensitiua: fm locum motiua ꝛ intellectiua. quoniaꝫ anima intellectiua celi non vegetat: neqꝫ sentit. fm cōmentatorem supra. ꝛ anima humana etiam non habet aliquas illorum operationum: cum non sit virtus organica: sed abstracta fm pħm ꝛ cōmentatorem tertio huius. ¶ Intelligendum φ sicut aliqua potentia intellectiua est motiua fm locum. s. humana: ꝛ aliqua non est motiua fm locuꝫ. vꝫ. angelica. Jta aliqua motiua fm locum est sensitiua. s. anima bruti perfecti. et non quelibet. qꝛ non anima intellectiua. ꝛ consequenter aliqua sensitiua est vegetatiua. s. anima ostree. vel concule marine: ꝛ aliqua nō. vt sensitiua equi vel asini. ¶ Sꝫ contra. illi quatuor gradus animatorū essentialiter ordinantur fm superius ꝛ inferius. ergo tres priores concurrunt in quartum: ꝛ per ꝫsequens omne intellectiuum est fm locum motiuum: sensitiuum: ꝛ vegetatiuuꝫ: sicut ois homo est animal. corpus animatuꝫ. corpus: ꝛ substantia. Et confirmatur. quia Arist. dixit supra φ in mortalibus nō separatur intellectiuum a vegetatiuo: sensitiuo: ꝛ fm locum motiuo. ꝛ per consequens anima intellectiua humana videtur esse vegetatiua: sensitiua: ꝛ fm locum motiua. Jtē infra. dicit pħs φ sicut trigonum est in tetragono: ita vegetatiuum in sensitiuo. sed cuiuslibet tetragoni est pars trigonum. ergo cuiuslibet sensitiui vegetatiuuꝫ est pars. qđ non esse posset nisi quelibet anima sensitiua esset vegetatiua. ¶ Ad rationem principaleꝫ negaī antecedens. qꝛ licet illi quatuor gradus animatorum essentialiter ordinentur fm magis ꝛ minus cōmune. non tamen fm inferius ꝛ superius. imo neqꝫ vniuersaliter fm prius ꝛ posterius. qꝛ aliqua est pars quarti gradus. s. intelligentiarum separatarū. que naturaliter precedit omne vegetatiuum: omne sensitiuum: ꝛ omne fm locum motiuum: quilibet tamen horum trium graduum precedit

t.t.c.4.

nalr intellectu humanu: et ideo concedo q aia intellectiua humana non separatur omino loco et subo ab alijs gradib' potentijs. Nulla tn aia intellectiua est sensitiua aut vegetatiua. In igne .n. non separatur caliditas: siccitas: raritas: et leuitas: et nullu illoz est aliud. ideo ad secundam confirmationez negatur consequentia. quia Ar. non dicit illa similitudinem vlr. sed solum ad huc intellectu. quia sicut tetragonu nalr presupponit trigonu ita sensitiuu vegetatiuu: et q sicut cuiuslibz tetragoni trigonu est ps. et non e3. ita cuiuslibet corpis sensitiui: vegetatiuuz est ps. et non econtra. pot tn dici vno vbo q Ar. per quatuor gradus aiatoru non intelligit oe tale simplr. sed solu copositu ex corpe: et aia. quia illud est ppne vegetatiuu: seu sensitiuu: fm locu motiuu: vel intellectiuu: sicut illud prope vegetat: sentit: mouet: et itelligit. iuxta illud Ar. p methaphy. actiones sut suppositoz. et sic concediturad intentione Ar. quia oe intellectiuu humanum est fz locu motiuu: sensitiuu: et vegetatiuu: et oe sensitiuu est vegetatiuu: et no e3. quare etc. ¶ Ad euidentia dictoz quattuor dubia sunt tractanda. ¶ Primu. vtru in eode viuente possint esse plures aie diuersaz ronum. Et arguitur q non. primo auctoritate comentatoris in de substantia orb. di. q vnu subz hre plures formas subales e iposibile: mo quelibet aia est forma subalis. vt habitu e. g etc.

t.c.49. ¶ 2° arguitur auctoritate Ar. 7. metha. di. q ex pluribus existentibus in actu no fit vnu per se: sed quelibet aia e ens i actu. cu quelibet sit actus. vt patuit. g si aliquod viuens haberet i se plures aias diuersaz ronu. illud no eet vnum ens per se. ¶ In 3m arguitur p auctoritate commentatoris. 6. phy. asserentis p magnu processuz. q cor et cerebrum et alie partes organice aialis. vtputa. caro et os sunt diuersaz spez. s3 diuersitas specifica puenit ex pte forme. g forme illaz ptiu sunt diuersaz specieru: sed iste forme sunt aie. g etc. ¶ 2° arguitur per Ar. ex fundamento quarte cnis. inuenientem gradus aiatorum facere drias essentiale. tunc sic. brunellus est sensitiuus. et os eius e solu vegetatiuu3 per ipsum tertio huius. g brunellus et os eius sunt differentes essentialr. et p cns aia sensitiua brunelli: et aia vegetatiua ossis eius sut diuersaz ronu. ¶ 3° sortes et caro eius sunt indiuidua predicameti sube: et no sunt indiuidua eiusde speciei specialissime. g sunt indiuidua diuersaz spez: et si sic non solu illa sed etiam illorum aie differut spe. pma cna tz cu maiori: et minore declaro. quia si sor. et caro ei' sunt eiusde spei spalissime. et sor. est ho. ergo caro eius est ho. pz cna. quia spes est illud qd predicatur de pluribus differentibus numero: p Por. in vlib'.

T.c.3. cns est absurdu. et 3 phm. 4. phy. als. metha. di. hoiez esse forma indiuidualem. Ex eo q nulla pors hominis e ho: et confirmatur sor. est indiuiduz hois et non caro eius. g eentialiter differunt. pz cna. cum prima ptc antis. et 2a ostenditur. quia si caro sor. est indiuiduu hois: et ho est risibilis. g caro sor. est risibilis. sicut sor. pz cna. quia possio inest spei. et p spez indiuiduis. fm Por. i vlibus. sed cns est absurdu. g etc. ¶ 4° sequitur q ossa possent itelligere et sentire. cns est impossibile. et pz cns. ex quo in hoie vel i equo ossa no habent aliqua forma subalez. preter aiam intellectiuam vel sensitiua. iuxta oppositu opinates. Et si negatur cna. dicendo q lz heant inhesiue et informatiue anima intellectiuam vel sensitiua. tn quia non hnt instra sentiendi vel intelligendi. no pnt intelligere nec sentire. ¶ Ista rnsione destruit Ar. 3° huius. determinans q in aialibus im

t.c.45. pfectis connectis proprio alimento non est potentia motiua fz locu. quia nullu tale pot moueri tali motu. Et si aliqs diceret: inquit ipse: q talia aialia bn habent talez potentia. non tn possunt sic moueri pp defectu instrumentoz. ¶ Contra. inquit phs. na nihil agit frustra. si g na dedisset potentia motiua fm locu mot dedisset organa et instra: et si non oibus indiuiduis illius spei. tn aliqbus. Et ita i pposito dr. q si nullu os pot intelligere vel sentire: frustra dedit na illi potentia intellectiuaz vel sensitiua. ¶ Dicatur ergo q forma subalis carnis: et for' subalis ossis: specifice distinguunt: nec aliq haz formaz est eiusdez speciei cum forma totius: quia forma totius est sensitiua vel intellectiua: et forma carnis vel ossis est solu3 vegetatiua. Sicut enim in plantis non reperitur nisi aia vegetatiua. plante tn alique spe distinguutur: et sic aie illoz vegetatiue. ita in carne: osse et neruo: non reperitur aliqua aia: inherens et informans nisi vegetatiua: lz inter tales formas sit specifica distinctio. ¶ Ad prima rone dr. q comentator voluit expresse in code subo esse plures formas subales. qn determinauit tertio celi formas elemetoru esse formas in mixto. voluit tn in nullo subo esse plures formas substantiales non potentiales: ita q non incouenit in eodez subo esse plures formas subales quaz quelibet est potetialis ad alia forma: vt potet de formis elementoz potetialibus ad forma mixti: aut quaz vna est potetialis ad reliqua: vt pz de anima intellectiua et sensitiua in homine fm eu. 3° huius. quaz sensitiua est potentialis ad itellectiua. Sed est impossibile i aliquo subo esse plures formas substantiales actuales. quaru nulla est potentialis ad reliqua. et ita in proposito forma carnis: et forma ossis sunt diuersaz specieru: potentiales tamen ad forma totius copositi. et per hoc est soluta secunda ro: quia ex duob' existentibus in actu potentiali: bn pot fieri vnum per se: sed ex pluribus entibus in actu vltimo no pot fieri vnu p se: et hec fuit ibi itetio Ar. mo caro et os sunt in actu: no qde vltimo: sed potentiali ad vlteriore actu. q est forma animalis. et ita pz quo in eodem aiali sunt plures aie. quaz vna e totalis. et reliq ptialis. ¶ 2m dubiu. vtru in eodem aiali plures possint ee aie totales. Et arguitur q non. Primo. quia alr ide aial esset pluro aialia: vel plura aiata. cns e est falsuz. et pz cna. quia quelibz aia dat esse aiatu. Secudo seqt q aliq forma subalis eet accntalis. quia adueniret enti in actu. et q gno forme subalis non ess3 gno simplr. sed fm qd. quia gno simplr dicta est transmutatio totius in totu: nullo sensibili remanente. p o gnone. mo in gnatione forme vltime remanet precedens forma. et sic precedes

T.c.x. copositu sensibile. ¶ In opp' arguitur sic. sol et ho generant hoiem. 2. phy. g ho generatur. et p cns terminus illi' gnonis incipit ee. p Ar. 5. phy. s3 terminus illius gnonis non pot esse nisi forma subalis hois. g aliqua forma substantialis hois incipit ee p gnonem hois. que quide for' non est intellectus: cu ille sit ingenerabilis. 3° huius. g pter intellectum opz dare aliaz formaz totalem hominis. Item omne generatum aliquando corrumpet p mo celi. sed homo est generatus. ergo aliquando corrumpet. et p cosequens aliqua forma. totalis eius corrumpetur. que non est intellectus. cum ille sit incorruptibilis 3° huius.

T.c.26. T.c.2. T.c.19. T.c.121. T.c.6.

¶ Circa hanc materiam sunt plures modi dicendi. Primus modus est: q plante non habent nisi vnam animaz totalez. s. vegetatiuam. bruta duas. s. vegetatiuam: et sensitiuam. homines vero tres. videlicet. vegetatiuam. sensitiuam. et intellectiuam: non tamen simul generantur: sed successiue per tempus. ita q primo generatur vegetatiua. deinde sensitiua. tertio post copletam organizationem membrorum generatur intellectiua: hic modus est superfluus. quia in homine habet ponere non solu tres animas totales. sed quattuor iuxta numerum graduum animatorum. s. vegetatiuam. sensitiuaz. fm locum motiuam et intellectiuam. et cum forma corporis animati presupponat forma mixti inanimati: ac et elementi: necessa

rio; in hoīe erunt forme sex totales; quattuor viuentes: et due non viuentes. qđ nō ꝯcedit hec positio. ¶ Scđs modus dđi est. ꝙ in quolibet viuente ē solū vna aīa totalis: ꝛ ꝙ est ordo in productione aīaꝝ. qꝛ fetus pmo viuit vita plante: deīde vita aīalis. tñ tales aīe sīl non manent in eodē: sicut nec due figure: sed in aduentu secunde corrūpitur pria. ꝛ in aduentu 3ᵉ. corrūpit 2ᵃ. ¶ Iste modus ē īpossibilis. qꝛ tunc aliqua forma substantialis per se ageret ad corruptionē suipsius. Nā forma vegetatiua agit continue ad dispositionē mēbroꝝ. ꝛ ad inductionē anime sensitiue: ꝛ sensitiua ad inductionē anime intellectiue. ſm hanc positionē: sed adueniente posteriori corrūpitur prior. ꝙ ꝛc. Deinde non vꝫ a quo corrumpat prior ī aduentu posterioris. cū continue afficiatur melioribꝰ et nobilioribꝰ dispōnibus. ¶ Tertius modus dđi est. ꝙ in nullo: nisi in hoīe sunt plures forme subales: seu aīe totales. s. sensitiua: ꝛ intellectiua. q̄rū prima educitur de potētia mā̄e per agens naturale. secūda aūt creatur a deo. nō obstante ꝙ ita bñ inhereat sicut prima. adducendo illđ phi. 16. de aīalibus. intellectus venit deforis. ¶ Sꝫ hec opinio includit ꝯdictionē: qꝛ si aīa intellectiua inheret materie: ergo educitur de poᵃ materie. ꝛ generatur ad generationē corporis aīati: ꝛ corrumpit ad corruptionem eiusdē. Itē hec opinio non est naturalis. qꝛ ponit intellꝫ creari. ꝛ Arꝫ. vna cū cōmentatore ponit ipsū perpetuū ꝛ eternū. Deinde si aīa intellectiua inheret mā̄e. ergo ēt intellectio ꝛ volitio sunt subiectiue in materia. qđ est cōtra phm ꝛ cōmentatorē: ponentes potentias rōnales eē abstractas a corpore: ꝛ ꝯsr actꝰ illaꝝ. ¶ Quartus modꝰ quē solū puta naturalē. est iste. ꝙ planta hꝫ solū vnā animā totalē. s. vegetatiuā. compositā ex partibus diuersarū rōnū: ꝛ ꝯsr aīal imperfectū simplr. qđ non hꝫ aliquē sensū exteriorē: nisi sensū tactus: nec aliquē motum ad locū: sed solū motū dilatationis ꝛ constrictionis: hꝫ etiā solū vnā aīā. s. sensitiuā. q̄ ꝓꝑ sui imperfectionē supplet vices aīe vegetatiue. ita ꝙ in ostrea vel spongia marina eadē anima est sensitiua: ꝛ vegetatiua. Aīal aūt perfectū hꝫ duplicē aīā. s. partialem vegetatiuam: vt corde vel osse. vel in aliquo proportionali: ꝛ vnā sensitiuā totalē: vt equus: vel asinus. hō aūt preter partiales aīas hꝫ duas totales. cogitatiuā: sensitiuā: generabilem. ꝛ corruptibilē. inherentē: ꝛ informantē: ꝛ intellectiuā ꝑpetuā ꝛ eternā informantē: ꝛ non inherentē. ¶ Ex p̄dictis sequitur primo ꝙ licꝫ partiales anime vegetatiue plante vel aīalis imperfecti ꝯstituant vnā aīā totalē: non tñ partiales anime vegetatiue aīalis perfecti. pꝫ. qꝛ tunc equus vel asinus: esset planta: sicut. n. totalis aīa sensitiua denoīat esse aīal: ita totalis vegetatiua denominat esse plantā: dūmodo distinguat a sensitiua. qđ dico ꝓpter aīā ostree: que est vegetatiua: ꝛ non denoīat aliqđ eē plātam: sed solū aīal. qꝛ illa eadē est sensitiua. ꝛ nō a nobiliori fit dnoīatio: ꝛ qꝛ sensitiua virtualiter ꝯtinet vegetatiuā: ideo in aīali pfecto non datur vegetatiua totalis: sed solū sensitiua supplens vices illius quo ad vnionē partialiū aīaꝝ vegetatiuaꝝ. ꝛ hic presupponitur totū distingui ab oībus suis partibus: tam collectiue. q̄ȝ diuisiue sumptis. ¶ Et si dubitat. cū quelibet forma dicat simplr. quō ergo est possibile aliquā formā habere partes diuersaꝝ rationū. Dicitur ꝙ sicut corpus homogeneū hꝫ ptes eiusdē rōnis: ꝛ corpus etherogeneū hꝫ partes diuersarū rationum: ita forma homogenea hꝫ partes eiusdē rationis ꝛ etherogenea diuersaꝝ rōnum: nec dicitur quelibet forma simplex simplicitate opposita cōpositioni partiū: siue ille partes sint eiusdē vel diuersarū rōnum. sed dicit simplex simplicitate opposita ꝯpositioni ex mā ꝛ forma.

¶ Itē si q̄ritur quare in aīali impfecto non ponit sensitiua distincta a vegetatiua: sicut ī aīali perfecto. ¶ Respondetur ꝙ ideo: qꝛ gradus viuentiū debent inuicē cōmunicare: non ſm totū: sed ſm ptē: sicut ergo aliqua intellectiua est motiua ſm locum: ꝛ non quelibet: ꝛ aliqua motiua ſm locū est sensitiua: ꝛ non quelibet. ita alꝗ q̄ sensitiua est vegetatiua: ꝛ non q̄libet. ¶ Secundo sequitur ꝙ sicut partes anime vegetatiue sunt diuersaꝝ rationū: ita partes anime sensitiue. qꝛ equus vel asinus. non solū habet partes homogeneas diuersarū rationum. s. carnē sanguinē ossa ꝛ hꝫ. sed etiā partes eterogeneas diuersarū rōnum. s. caput: manū. pedem: ꝛ hꝫ. sicut ergo vegetatiua carnis: ꝛ vegetatiua ossis sunt diuersaꝝ rōnū. Ita sensitiua capitis: ꝛ sensitiua pedis sunt diuersaꝝ specierum: que sunt partes totales anime sensitiue eq: vel asini: nec ꝓꝑ hoc dico ꝙ forma fetus vel embrionis agat ad generationē anime sensitiue. qm̄ illa est sibi disconueniens: sed solū sic agit quedā virtus missa ab agente in semine: que dirigitur ab intelligentia celesti: nec ista virtus cū sit qualitas corrumpitur in aduentu anime sensitiue: vel intellectiue: sed manet cū illis in materia: continue melius disponēdo corpus. ¶ Tertio sequit ꝙ hō non ē hō precise per aīā cogitatiuā: nec precise per animā itellectiuam: sed per ambas sīl: qꝛ si deus annihilaret animā intellectiuā remanente cogitatiua: cōpositū remanēs non esset hō. qꝛ non esset rōnale. Et si annihilare sensitiuā remanente intellectiua: iteꝝ cōpositū remanens nō esset homo: qꝛ non esset aīal: sicut nec sensitiuum: ꝙ denominatio hoīs cōsurgit ex āhobꝰ aīa bꝰ sīl: ꝛ h̄ cōpletiue: qꝛ ꝑtialiter ꝯceditur quālibet denoīare esse hoīem. Cogitatiua. n. denoīat hoīem esse aīal: ꝛ intellectiua denominat hoīem esse rōnalem. sed hō est diffinitiue ꝛ ꝯuertibiliter aīal rōnale. ꝙ ambe aīe ꝯcurrunt ad ꝯstōnē hoīs. q̄ data opꝫ concedere ꝙ sicut genus est prius dr̄ia: ꝛ potentiale ad illā: sicut vlr minus pfectū ad maius pfectū. ita cogitatiua est prior intellectiua in hoīe: ꝛ potentialis ad illā. ¶ Quarto sequitur ꝙ idē indiuiduū est diuersaꝝ spērū essentialium. pꝫ. qꝛ homo per animā cogitatiuā: sensitiuam est alicuius speciei generis aīaliū: imo supreme speciei illius generis. qꝛ secluso intellectu p cogitatiuam hō habet discursum quodāmodo rōnalē rōne reminiscētie repte in eo: ꝛ non in alio: lꝫ. n. memoria reperiatur ī alijs animalibus: non tamen reminiscentia. neqꝫ reminiscentia competit homini ratiōe intellectus. sed ratione cogitatiue virtutis. qꝛ reminiscentia est passio anime sensitiue ſm Arist. in libro de memoria ꝛ reminiscentia. Item quia intellectus humanus est pura potentia in genere intelligentiarum. per commentatorem tertio huius. ꝛ per ꝯsequens est primus gradus illius generis. Ideo homo per intellectum constituit primā speciem generis intellectiuorum. sicut per cogitatiuam constituit vltimā speciem generis animalium: nec est inconueniens duos gradus specificos esse īmediatos. qꝛ species sunt sicut numeri. 8. metha. Et si concluditur ex eodē fundamento q̄l̄libet mixtum esse diuersarum specierum essentialiter. ratione forme mixti. ꝛ forme elementi. negetur consequentia. qꝛ forma elementi non se habet respectu forme mixti nisi materialiter ꝛ potentialiter. per modum dispositionis preuenientis in materia formā mixti. ideo non dat mixto nomen specificum: nec diffinitionem essentialem. sed anima cogitatiua non se habet tanq̄ȝ dispositio preueniens animam intellectiuam: cum eque simul inducantur in corpore: nec vna potest naturaliter esse sine alia. Cogitatiua tamen dicitur esse prior intellectiua: ꝛ potentialis ad illam propter suam imperfectionē.

T. c. 10.

Z.c.70.

t.c.14.

¶ Ad primã rationẽ negatur ɔ̃ñtia. qꝛ sola cogitatiua denoīat hoīez esse animal. ⁊ lȝ animatuȝ ex corpore ⁊ aīa cogitatiua non sit aīatuȝ ex corpore ⁊ aīa intellectiua: nō tamen sequitur vnum aīatum esse plura animata: qꝛ totuȝ non est sue ptes. ¶ Ad 2ᵐ dr̃. ꝙ forma accñtalis aduenit enti ī actu vltimo. aīa aūt intellectiua: vel sensitiua aduenit enti in actu potẽtiali: ⁊ cū dicit ph̃s ꝙ gñatio est trãsmutatio totius in totū nullo sensibili remanente .s. nullo sensibili in actu vltimo remanente. ¶ Intelligẽdum ꝙ lȝ concedatur formã carnis vł sanguinis aliquo mō .s. confuso tp̃e precedere inductionẽ aīe sensitiue: ⁊ intellectiue. non tñ manet post corruptionez aīe sensitiue. imo corrumpit̃ cuȝ illa. qꝛ caro mortua non est caro: nisi equiuoce. sicut nec oculus mortuus est oculus: nisi equoce ſm Ar. supra. ante .n. inductionez anime sensitiue caro est potentialis ad illam. sed post corruptionẽ non amplius pōt esse potentialis ad eandem: qꝛ corruptū nō pt̃ reuerti idem in numero. 2º de generatione. ¶ 3ᵐ dubiū. vtrum in aliquo viuente possit esse multitudo formaruȝ sũbalium: iuxta pluralitatez predicatorum eẽntialium. Et arguit̃ ꝓ ꝙ sic. Innibilitas inest equo. ſm ꝙ equus: ⁊ non ſm ꝙ animal: nec corpus. nec sũba. ergo equus per aliaz formã est equus: ⁊ ꝑ aliaz animal: ⁊ per aliaz corpꝰ. ⁊ per aliã sũba. pȝ ɔ̃ña. ⁊ añs est manifestum. qꝛ dato opposito: quodlibet animal: vel corpus. aut sũba: esset innibilis. qđ est falsuȝ. ¶ 2º. operatio dat cognoscere formã. 8º metha. sed altera est operatio hoīs inquantū homo. et alia animalis inquantū animal. ⁊ alia corporis īquantū corpus. g̃ ⁊c. minor declaratur. qꝛ risus est operatio hoīs inquantū hō: ⁊ sensatio est operatio animalis inquantuȝ aīal. ⁊ motus localis est operatio corporis inquantuȝ bꝰ. ¶ Oppositū arguitur sic. si equus est equus per vnã formam. ⁊ est aīal per aliaz. cuȝ ergo equus sit animal ꝑ animaz sensitiuaz. ergo opȝ ꝙ sit equus per formã nobiliorem illa. qꝛ species est perfectior genere. quo dato. ī equo est anima intellectiua: aut sunt due sensitiue totales. qđ est falsum. qꝛ vna superfluit. ¶ Notandum ꝙ tenentes pluralitatem formarum in eodem: iuxta multitudinem predicatoꝝ quiditatiuoꝝ: dicunt ꝙ prima forma sor. est illo qua ipse est substantia. ⁊ secūda qua est corpus. ⁊ tertia qua est corpus animatū. ⁊ quarta qua est animal. ⁊ qnta qua est homo. ⁊ sexto q̃ est sor. ⁊ ita de indiuiduis aliaruȝ specierum: ⁊ imaginantur isti ꝙ quantum ad animã sensitiuaz: omnia animalia sunt eiusdem rationis substãtialis: a qua sumitur hoc genus animal: ⁊ ſm formas vlteriores specificas. sunt homines: equi: ⁊ canes: diuersaꝝ rationuȝ substantialiuȝ: concedentes oẽs tales formas: realiter inuicez distingui ⁊ fundari in materia inhesiue: ordine essentiali: ſȝ ꝙ talia predicata inuicez essentialiter ordinantur. Ista opinio est impossibilis. qꝛ consequẽter habet ponere animaz vegetatiuaz esse eiusdez rōnis in hoīe: pisce: ⁊ verme: qđ est falsum. qꝛ tunc consimilem nutritionez posset facere: ⁊ consimilẽ carnez: ⁊ cōsimilia membra. qđ est contra experientiaz. patet consequentia: qꝛ alie anime a vegetatiua non operantur nutritionem: nec augmentationem: vt colligitur de intentione Arist. ⁊ cōmentatoris pluries in hoc 2º. Ideo est dōm ſm Ar. 2º phy. ꝙ triplex est forma .s. totius compositionis ⁊ speciei. forma totius est genus: vel species ī abstracto: vt humanitas: ⁊ animalitas: forma speciei est differentia diuisiua generis: ⁊ constitutiua speciei. vt rationale ⁊ sensitiuum: forma compositionis est forma contrahens materiaz ad determinataz spẽz: vt cogitatiua hominis: ⁊ sensitiua equi. ¶ Ex qua diuisione sequitur ꝙ sicut duplex ẽ agens .s. vniuersale ⁊ particulare. ita duplex est forma .s. particularis ⁊ vniuersalis. Forma totius. ⁊ forma speciei est forma vniuersalis. qꝛ competit multis. Sȝ forma cōpositionis est forma particularis. qꝛ competit tantū vni: sicut est forma sor. vel plotonis. sicut ergo eiusdem effectus numero est solum vnuȝ agens particulare totale. ⁊ multa agentia vniuersalia. ita cuiuslibet alterius cōpositi ab homine: est soluȝ vna forma totalis particularis: dans illi composito nomẽ ⁊ diffinitionez: ⁊ multe forme vniuersales ſm multitudinez predicatoꝝ essentialiū: que quidez forme non distinguuntur realiter: sed solum ratiōe: ita ꝙ humanitas ⁊ animalitas sunt vna res: ⁊ differunt ratione. tamen anima sortis ⁊ humanitas. non solum ratione: sed etiam realiter differūt. ⁊ licet forma p̃ticularis fundetur in materia. non tamẽ forma vniuersalis. qꝛ humanitas fundatur in sorte. ⁊ animalitas in homine. ⁊ corporeitas in animali. Et ita de alijs. Et qꝛ forma vniuersalis est principaliter de consideratiane methaphysici. ⁊ forma particularis est de cōsideratiōe physici. Ideo in naturalibus cum fit mentio de formis: semper intelligimus de formis particularibus. ¶ Ad p̃mã rationem dico. ꝙ solum concludit de formis vniuersalibus: ⁊ non particularibus: argumentuȝ tamen de forma non valet: qꝛ non sequitur disgregatiuum visus inest albo ſm ꝙ huius: ⁊ non ſm ꝙ est coloratū: vel quale: ergo albuȝ per aliaz qualitatez est albuȝ. per aliaz coloratuȝ. ⁊ per aliaz quale: sicut enim equus per eandez qualitatẽ numero est albus: coloratus: ⁊ qualis. ita per eandez animaz numero est equus: animal ⁊ viuens: non obstãtibꝰ alijs formis vniuersalibus: per quartiȝ vnã est equus. vt per equinitatem: ⁊ per aliaz est animal: vt per animalitatez: ⁊ ꝑ aliaz est viuens: vt ꝑ vitalitatẽ. ¶ Ad 2ᵐ rōnem dr̃. ꝙ distꝰ specifica operationuȝ non arguit affirmatiue distinctionem specificaz formaruȝ: sed solum negatiue: eo mō quo dictuȝ est. ĩ. poº distinguunt̃ ꝑ actꝰ. ¶ Quartuȝ dubiuȝ. vtruȝ eadez anima numero possit esse in aliquo corpore: ⁊ in qualibet parte eius: ⁊ arguitur ꝙ non. ꝓ qꝛ aliter idez moueretur ⁊ quiesceret: ⁊ moueretur motibus contrarijs. patet. dato ꝙ vna manus moueretur sursum. ⁊ alia deorsum: ⁊ pedes quiescerent eiusdem hominis: dato ꝙ anima intellectiua sit in qualibet parte: aut anima sensitiua. Secundo sequitur. ꝙ in vno aīali sunt infinita animata. ⁊ in vno homine īfiniti homines. quia assignato sor. in eo sunt infinite partes. quarum quelibet est substantia animata sensitiua. ⁊ quelibet earūdem est composita ex corpore ⁊ anima intellectiua. ¶ In cōtrarium arguit̃ sic. aliqua forma accidentalis est tota in toto subiecto aliquo: ⁊ tota in qualibet parte eiusdem. igitur per idem aliqua forma substantialis. ⁊ permaxime forma viuens: antecedens est manifestuȝ de specie sensibili multiplicata in medio. ¶ Notanduȝ ſȝ opinionez cōmunez: ꝙ quelibet forma substantialis alia ab intellectiua: est extensa ad extensionẽ materie. ⁊ ꝑ consequẽs tota in toto: ⁊ pars in parte: vt albedo. nigredo. caliditas ⁊ huiusmodi patitit enim supra. ſȝ pbȝ. ꝙ plante diuise viuunt: ⁊ anulosa decisa sentiunt in partibus separatis. qđ non contingeret: nisi illoꝝ anime essent extense ad moduȝ formaruȝ substantialiuȝ elementoꝝ: ⁊ mixtorum inanimatorum. ¶ Contra istaz opinionem arguitur: ex fundamento proprio probãdo animaz equi: vel asini nō esse extensaz. qꝛ separato pede equi a residuo: ille nō sentit: ⁊ consequenter quacūqȝ diuisione vel separatione facta partiuȝ: impossibile est quamlibet illarum partium sentire. igitur anima sensitiua equi. vel asini. non est extensa ad extensionem materie. Item si anima talis esset extensa. sequitur ꝙ non magis maneret idem equus: vel

asinus: p totã vitã suaz: q̃ planta: vel secana. qꝛ continue variaretur hic forma ad variationem mãe. sicut ibi. Jō est aliter dõm. ꝙ aliqua aĩa est tota in toto: ꝛ ps in parte: vt aĩa plante: vel anulosi: aliqua est tota in parte: ꝛ nõ tota in toto: nec ps in pte: vt intelligẽtia orbis signoꝝ: que est in oriente. ꝛ non in occidente: aut intelligentia alicuꝰ orbis planetaꝝ: q̃ est in occidente: ꝛ non in oriente. Aliq̃ est tota in toto. ꝛ non ps in parte: nec totũ in parte: vt aĩa intellectiua: que actuat totũ corpus humanũ: ꝛ nullã partem eius. Aliqua vero anima est tota ĩ toto: ꝛ tota in q̃libet pte: vt aĩa equi: canis: vel asini: sed diuersimode. ẽ.n. simpliciter in toto p inherentiã: ꝛ p informationez. qꝛ generatur cũ illo: ꝛ corrũpitur cũ eodẽ: ac etiaz dat nomẽ ꝛ diffinitionẽ corpori aĩato: in ptibus aũt homogeneis: vt in carne ꝛ osse: est solũ per pñtiam: ꝛ indistantiã: dr̃ tamẽ sentire in carne: ꝛ non in osse: qꝛ in osse non est organũ tactus: sicut in carne. In partibus vero etherogeneis. vt in capite: oculo: naso: pedibus: manu: est aliquo mõ per inherentiam: p informationẽ. s. rõne partis sue per quã caput est caput: ꝛ manus est manus. ¶ Ex predictis seq̃tur primo. ꝙ sicut spẽs visibilis est tota in toto medio. ꝛ tota in qualibz pte. Nã vbicũqz est siĩtudo nasi. ibi est siĩtudo oculi: ꝛ cẽ. ita aĩa equi: vel asini: ꝛ cuiuslibet alterius animalis pfecti: cuius ptes diuise non sentiũt: est tota in toto: ꝛ tota in q̃libet pte: sic ꝙ vbicunqz est aĩa manus: ibi est aĩa pedis. ꝛ cẽ. Et vbicunqz est forma oculi: ibi ẽ forꝰ nasi. ꝛ cẽ. Secundo seq̃tur ꝙ sicut corrupto naso cũ suis accñtibus: non manet in medio neqz in aliqua parte eiꝰ: siĩitudo nasi: ita corrupta manu. non manet forma eius ĩ toto corpe: vel in aliqua pte eius. ꝛ ista est cã quare corrupta aliqua portione carnis põt alia gnãri loco illius: ꝛ nõ cõrupto pede: vl̃ manu: potest silis ps generari loco illiꝰ: qꝛ calor naturalis regulatꝰ ab aĩa sufficit producere partem homogeneã: sed non sufficit producere ptem etherogeneam: sed requiritur aliud pñm. qð est corruptũ silr̃ cuz forma pedis: vel manus. Tertio seq̃r. ꝙ licet totalis aĩa corrũpatur ad cõruptionẽ alicuius partis etherogenee: nõ tñ fm̃ se totaz est inhesiue in pte illa: vnde aĩa ep corrumpitur ad corruptionem cordis: vel cerebri: ꝛ non ad corruptionẽ nasi vel oculi: hoc est per accñs: qꝛ ad corruptionẽ cordis: vel cerebri: seq̃tur corruptio totius: ꝛ non ad corruptionẽ nasi vel oculi: sed anima corrumpitur silr̃ cum toto corpe ꝛ cẽ. Quarto seq̃tur ꝙ ad generationez vl̃ corruptionẽ partiũ homogenearum: non seq̃tur proportionaliter generatio vel corruptio aĩalis perfecti. sed bñ ad generationez vel corruptionẽ partiũ etherogeneaꝝ: ꝛ ista est cã quare manet idem equus: vel asinus: proprie per totã vitã suã: ꝛ non planta: vel aĩal habens animam extensaz. qꝛ hic variatur forma: sicut variatur mõ: ꝛ non ibi. ¶ Ad pᵐ dicitur ꝙ non est inconueniens p accidẽs idem moueri motibꝰ contrarijs. ac ẽt moueri ꝛ quiescere. qꝛ totũ conceditur de aĩa sensitiua: sed non de anima ĩtellectiua: qꝛ illius nullius ptis est actus. Et si ex his cõcluditur aliqd distare a seipõ. sicut pedes ꝛ manus distãt a seipsis: negatur ɔñtia in quibus est eadez aĩa numero: qꝛ illa anima non solũ est in partibus distantibus: sed ẽt ĩ partibus intermedijs. ¶ Ad zᵐ negatur ɔña. ꝛ dicitur ꝙ substantia animata sensitiua non est diffinitio aĩalis. sed substantia per se existens animata sensitiua: nec ista diffinitio datur per additamenta: qꝛ p se esse est modꝰ p̃dicamenti substãtie. Item nego ꝙ aliqua pars hominis sit cõposita ex corpore ꝛ anima ĩtellectiua: qꝛ intellectus non cõpanit cum aliqua parte. sed cũ toto corpore. Et dato ꝙ intellectus cum aliqua tali pte componeret: adhuc ista cõsequentia non valet: hoc est cõpositum ex corpore ꝛ anima intellectiua. ergo hoc est homo: sicut non sequitur: hoc est cõpositum ex corpore ꝛ anima sensitiua. ergo hoc est animal. qꝛ sicut nihil ẽ homo: ita nihil est aĩal: nisi per se existens. ¶ Ꝑ. adhuc non seq̃tur. hoc est compositum per se existens ex corpore ꝛ anima intellectiua: ergo hoc est homo: qꝛ si aliqua intelligẽtia informaret celuz: aut intellectus corpus humanũ sine aĩa cogitatiua: aĩns esset veꝝ. ꝛ ɔñs falsum: sed bene sequitur: hoc est cõpositum sensitiuũ per se existens ex corpore ꝛ anima intellectiua. g̃ hoc est homo. ¶ Hic sunt duo correlaria adijciẽda. Primũ. omnes anime primi ꝛ secundi gradus nõ cõmunicantes cum tertio. sunt diuisibiles diuisione ptiũ: ꝛ diuisione subi. qꝛ hñt ptem ꝛ partes. ꝛ partez extra partem. Sed anime tertij gradus non cõmunicantes cũ. 4. sunt diuisibiles diuisione ptium: ꝛ indiuisibiles diuisione subiecti. qꝛ habent partem ꝛ partes. sed nõ habẽt ptẽ extra partez. Anime võ quarti gradus sunt indiuisibiles simplr̃. taz diuisione partiũ q̃z subiecti. qꝛ non hñt ptem ꝛ partes: sicut non habent ptem extra partem. ¶ zᵐ correlarium. perfectio ꝛ imperfectio aĩalis quadruplr̃ põt accipi. Primo ex parte anime. ita ꝙ illð dicatur animal perfectum. qð habet animaz inextensaz. ꝛ illud imperfectuz. qð hz animaz soluz extensam. ꝛ sic omne animal tertij gradus. s. habens perfectã fantasiam ꝛ memoriaz: est perfectũ. talia eniz habent animã sensitiuã inextensam: de quibus dicit phs ĩ prohemio methaphysice: ꝙ aĩalia habentia memoriaz sunt prudentia. secundo ex parte potentie. ita ꝙ illud dicatur animal perfectũ ꝙ habz naturaliter omnes qnqz sensus exteriores: ꝛ illud imperfectuz cui deficit nãlr̃ aliqs sensus exterior. ꝛ sic non inconueniens aliquod animal tertij gradus esse ĩperfectũ: si illi deficit aliquis sensus exterior. Tertio ex parte cognitionis: ita ꝙ illud dicitur animal perfectũ: qð cognoscit ĩ absentia obiecti: ꝛ illud imperfectũ qð non cognoscit nisi in p̃sentia eiusdem. ꝛ sic non ɔuenit aliquod animal carens fantasia perfecta: vt formicã esse animal perfectum. Quarto ex parte motus. ita ꝙ illud dicatur animal perfectuz. quod mouetur de loco ad locuz. Illud vero aĩal imperfectũ: qð non mouet̃ nisi in loco. s. motu dilatationis ꝛ constrictionis. ꝛ sic iterũ aĩalia valde imperfecta tertij gradus. s. vermes ꝛ rane. dicunt̃ pfecta. p comparationem ad ostreas. ꝛ spongias marinas. hec.n. non mouent̃ ex se nisi motu dilatationis ꝛ ɔstrictionis. a centro ad circunferentiam. ꝛ econtra. Alia vero preter hunc motũ habent alium. s. pulsus ꝛ tractus. qꝛ vna pars trahit aliam. ꝛ ecõtra vna aliam pellit. ꝛc.

Textus cõ. 24.

Voniaz aũt quo viuimus ꝛ sentimus dupliciter dicitur sicut quo scimꝰ. Dicimus aũt hoc quidez sciam. illud aũt aiam. vtroqz. n. horum dicimus scire. Similiter ꝛ quo sanamur. aliud q̃dez sanitas est. aliud aũt parte quadam corpis: aut ꝛ toto. Horũ aũt scientia quidem ꝛ sanitas forma est: ꝛ spẽs quedaz ꝛ rõ. vt actus susceptiuoꝝ. hec quidez scientifici. illa vero sanabilis. Videtur enim in patiẽte ꝛ disposito actiuoꝝ iesse actus.

¶ Postq̃ Ar. manifestauit diffinitionem anime. que est. conclusio demonstrationis: ꝛ alteram que est principium demonstrationis. datam per quattuor genera viuentiũ: eaꝝ potentias inuicẽ cõparãdo. ɔñr in ista pte ondit possibilitatẽ illius demonstrationis ponendo istam ɔnem. Aĩa est pᵐ pñcipiũ. quo viuimus: sentimꝰ: ꝛ mouemur: et

intelligimus: vbi facit duo. Nam primo ponit vnam sup positionem: secundo exequitur ad intentũ. ibi (Anima aũt hac.) Suppõ est ista: sicut aliqs dicitur sciẽs duplici pn̄cipio. s. anima ⁊ scientia. ⁊ aliqs dicitur sanus duplici pn̄cipio. s. corpore ⁊ sanitate: ⁊ hoc toto corpore: vel pte ei⁹. qꝛ sanitas non recipitur: nisi in determinato ⁊ disposito subiecto: sicut nec scientia nisi in aīa intellectiua: Ita aliquid dicitur. viuens: sentiens: motũ ⁊ intelligens: duplici pn̄cipio. s. corpore ⁊ anima. qꝛ sicut amoto corpore: vl' sanitate nihil dicitur sanũ: ⁊ amota anima vel scīa nihil dr̄ sciens; ita amoto corpore vel aīa nihil denominat̃ viuens: sentiens. motum ꝭm locum vel intelligens. Te. c. li. (Quoniam aũt quo viuimus ⁊ sentimus dupliciter ē.) scꝫ corpore ⁊ anima: (sicut quo scimus: dicimus aũt hoc quidem sciam: illud autem animam. vtroqꝫ. n. horum dicimus scire: similiter aũt ⁊ quo sanamur. aliud quidē sanitas est: aliud aũt parte quadam corporis: aut ⁊ toto: horum aũt scientia ⁊ sanitas forma est ⁊ spēs quedam: ⁊ rõ vt actus susceptiuoꝝ). i. subiectoꝝ. (hec quidem). s. scīa est actus (scientifici) intellectus. (Ills vero). s. sanitas ē actus (sanabilis) corporis (videtur. n. in patiēte ⁊ disposito actiuoꝝ inesse actus.) ❡ Notãdum primo ꝭm phm̄ vbi supra: ꝙ nos sumus scientes dupl'r. s. actualiter ⁊ habitualiter. Tunc sumus scientes habitualiter quãdo habemus habitum scientie: sine actu sciendi. Et tunc sum⁹ actualiter scientes qñ habemus actũ sciendi. Si fiat mētio de scire habitualiter sumpto: sic scimus aīa tãqꝫ subo. ⁊ scīa tãqꝫ forma. Si aũt loquamur d' scire actualiter sũpto: sic nos scimus aīa ⁊ scīa in genere cause efficiētis. qꝛ actus sciendi est effectiue ab anima ⁊ ab habitu scientie. ❡ Notãdũ secũdo. ꝙ ista propositio. sanamur corpore ⁊ sanitate. põt tripliciter intelligi. primo mouemur ad sanitatem corpore ⁊ sanitate. Secũdo dicimur sani corpore ⁊ sanitate. Tertio agimus opera sanitatis corpore ⁊ sanitate. Primo modo ly sanitate dicit cãm finalē. Secũdo modo cãm formalē. Tertio vero modo dicit cãꝫ effectiuam: sed ille ablatiuus corpe. dicit ꝯtinue cãꝫ mãlē. Consimiliter dicatur ad illaꝫ. nos viuimus: sentim⁹: mouemur: ⁊ intelligimus corpore ⁊ anima. ꝙ illi duo ablatiui: corpore ⁊ anima dicunt habitudinem cãe materialis ⁊ cause formalis: si viuere: sentire: moueri: ⁊ itelligere sumuntur habitualiter. Si aũt actualiter sumuntur: vt dicunt quatuor opera anime ꝭm quattuor gradus aīatoꝝ: sic important habitudinē cãe materialis ⁊ efficiētis: qñ actus anime non solũ recipiuntur in corpore vel in aīa: sꝫ etiam efficiuntur ab anima: ⁊ interdũ ab vtroqꝫ. ❡ Primum dubiũ. Utruꝫ denominatio scientifici sit principalius a scīa: ꝗ̃ ab anima: vel ecõtra. Et arguitur ꝙ ab aīa. omnis denominatio consurgens ex duob⁹ non eque propinquis. principalius ꝯsurgit a pn̄⁹ propinquiori ꝗ̃ remotiori. Sed denoīatio scientifici consurgit ex aīa ⁊ scīa: ꝗ̃rum anima ꝓpinqor est scientifico ꝗ̃ scīa. ergo. maior pꝫ. qꝛ compositum substantiale principalius denominatur a mãteria propinqua ꝗ̃ remota. minor etiã pꝫ. qꝛ aīa imediate est actus scientifici. Scīa aũt non est actus ei⁹: ⁊ si est actus: est solũmodo mediatus: ⁊ remotus. Et confirmatur: denoīatio sensitiui est principalius ab aīa ꝗ̃ a sua potentia. ergo ꝑ idem denoīatio scientifici est principalius ab anima ꝗ̃ a scīa: pꝫ ꝯña. qꝛ po⁹ sensitiua est habitus anime sensitiue: sicut scīa aīe intellectiue: antecedēs est clarum. qꝛ anima sensitiua est actus formalis sensitiui ⁊ non po⁹ sensitiua: qꝛ fundatur imediate in aīa sensitiua. ⁊ non in corpore. Secũdo sic. actus sciendi est principalius ab anima ꝗ̃ a scīa: ꝗ̃ ⁊ per idem denoīatio scientifici. probatur aña: oīs operatio proueniens a duob⁹ agētibus: quoꝝ vnum est principale: ⁊ reliquum instrumentale; principalius prouenit a principali ꝗ̃ ab instrumentali: sed actus sciendi prouenit ab anima tãqꝫ ab agente principali ⁊ a scientia tanqꝫ ab agente instrumentali. ergo ⁊c. maior ē nota. minor declaratur. ex eo ꝙ anima est substantia: ⁊ scīa qualitas. mõ vl'r substãtia dr̄ principale agens ⁊ qualitas instrumẽtale: vt pꝫ inductiue. ❡ In oppositũ arguit̃ sic. denoīatio sciētifici consurgit ex anima tãqꝫ ex subo: ⁊ ex scientia tãqꝫ ex forma: sed quelibet denoīatio principalius consurgit ex forma: ꝗ̃ ex subo. ꝗ̃ denoīatio scientifici est principalius a scīa: ꝗ̃ ab anima: antecedens pro vtraqꝫ parte tollitur. de intentione Ar. ⁊ cõmentatoris; eodē fundamento arguitur ꝙ actus sciēdi est principalius a scīa ꝗ̃ ab anima. qꝛ actus sciendi ꝓuenit ab anima tãqꝫ subiecto: ⁊ a scientia tãqꝫ forma. Sꝫ omnis vitalis operatio pn̄cipalius prouenit a forma ꝗ̃ a subiecto: vt pꝫ inductiue: ⁊ hr̄ infra a cõmētatore ⁊ pho. ꝗ̃ ⁊c. ❡ Respondetur ꝙ sicut album principalius capit esse a subiecto: ꝗ̃ ab albedine. ⁊ principalius denominatur ab albedine ꝗ̃ a subiecto: qꝛ forma dat nomen ⁊ diffinitionem. Ita scientificuꝫ principalius capit esse ab aīa: que est substantia: ꝗ̃ a scientia: que est accidens: ⁊ principalius denoīatur a scīa: que est forma ꝗ̃ ab anima: que ē subiectum eiusdem. ❡ Et ita dr̄ de sensitiuo. qꝛ principalius habet esse ab aīa ꝗ̃ a potentia. Principalius tamen denoīatur a potentia ꝗ̃ ab anima. ❡ Ex qbus sequit̃ ꝙ licet esse scientifici sit principalius ab anima ꝗ̃ a sciētia: tamen denoīatio scientifici est principalius a scientia ꝗ̃ ab anima. ❡ Consimiliter dicatur de actu sciendi: ꝙ sic effectus particularis est principalius ab agente vl'i ꝗ̃ particulari: lꝫ principalius denominetur ab agente particulari ꝗ̃ vniuersali. qꝛ hõ genitus non denominatur denominatione celi: nec alicuius intelligentie: sed hominis generantis. ⁊ caliditas producta est pn̄cipaliter a for⁹ substantiali ignis: ⁊ instrumẽtaliter a caliditate eiusdeꝫ: nõ obstante ꝙ non recipiat denominatiõem forme subalis ignis; sed solũ accidentalis: que est caliditas: ita act⁹ sciēdi est principalius ab anima ꝗ̃ a scientia. principali⁹ tamen denominatur a scientia ꝗ̃ ab anima: ⁊ sic rõnes nõ contradicunt. ❡ 2ᵐ dubiuꝫ. vtrũ materia cogat i actiõe compositi: ⁊ arguitur ꝙ sic motiuo Egydij dicētis. ꝙ oē qõ agit: agit vt est in actu. ⁊ qꝛ actus pn̄cipaliter dicitur de forma. ideo principaliter agere est a forma. mã autēꝫ si est in actu: hoc est inquantũ est coniuncta forme: quare est mã est ratio agendi: hoc est ex consequenti: iquantũ sit i actu per formã: ꝙ autem ipsa materia sit aliqua ratio agendi; pꝫ: qꝛ eo ipso ꝙ actus actiuoꝝ sunt i paciente disposito: ⁊ eo ipso ꝙ ꝓpa forma non habet esse nisi in ꝓpa mã: sicut mã ꝓpa reqrit vt forma sit: sic opꝫ ipsam mãꝫ saltem ex consequenti esse rõnem ⁊ cãm oīs operationis forme. Ideo dic̃ phs ꝙ actus actiuorum sunt i paciente disposito: vt itelligat vtrũqꝫ esse rõnē agendi; pn̄cipalius tamen formã. ⁊ si Egydius teneret ꝓpaꝫ mãꝫ eē compositũ per accidens. Ex pn̄ma mã ⁊ dispõnibus accntalibus. concederetur cum eo mãꝫ agere i actione cõpositi. sed qꝛ ipse credit materiã ꝓpaꝫ esse hanc sub talib⁹ accñtibus non icludendo accñtia: ideo falsum est materiam ꝭm conceptum suũ coagere i actione compositi: qꝛ mã non agit: nec vt absolute sumpta. nec vt coniucta. qꝛ esse actiuum est essentiale agenti: sed materiã esse cõiunctam huic vel illi forme non est essentiale mãe. Et cũ dicitur mã est i actu per formam. Rñdetur. ꝙ ipsa non est i actu essentiali per formã. qõ reqritur ad esse actiuũ: sꝫ solum in actu subiectiuo ⁊ mãl'r ꝙ non iportat actiuitatem. ❡ Et ad phꝫ act⁹ actiuoꝝ sunt i patiēte ⁊ disposito:

τ forma propā est ī propā materia: totum conceditur: ex quoꝝ nullo sequit̄ mā̄ꝫ esse actiuā ṗncipalr̄: vel ex cōsequenti. cōcedendū est tamē mām̄ ṗpriaꝫ esse alicuiꝰ actiuitatis: τ illam coagere in actione cōpositi: sed illa nō est ṗma mā aliquo modo sūmpta: sed compositum per accidens. ℂ Textus cōmenti. 24. τ 25.

ℂ Anima autem hec qua viuimus τ sentimus τ mouemur τ intelligimus primo. Quare ratio vtiqꝫ quedam erit: τ species: sed non vt materia τ vt subiectum.

T.c.25. ℂ Tripliciter enim dicta substantia sicut diximus. Quarū hec quidem spēs: illud aūt mā: aliud aūt ex vtrisqꝫ. Hoꝝ aūt mā quidē potentia: Species aūt actus. Postea ex vtrisqꝫ animatum. Non corpus est actus anime. Sed ipsa corporis cuiusdam.

ℂ Ista suppositione ṗmissa: ṗbat̄ hec ꝯ: anima est ṗmuꝫ ṗncipiū quo viuimus: τ sentimus: mouemur: τ intelligimus: a forma ṗmo ṗncipalr̄ sumit̄ denominatio rei: q̄m ipsa est actus dans nomē τ diffinitionē: sed corpore τ aīa viuimus: sentimus: mouemur: τ itelligimꝰ: vt suppositū est. ergo. pꝫ ꝯña. q2 aīa non est materia: neqꝫ subm̄. Sed forma: τ actus. Unde in ṗncipio huius secūdi dictum est q̄ substantia tripl̄r sumit̄: pro forma: τ mā: τ composito: mā est potentia: forma est actus. τ spēs: cōpositum vō ex his constat: vbi conclusum est aīam esse formaꝫ τ actum corporis physici: non aūt corpus esse actuꝫ anime: ex quo corpus denominat̄ ab aīa: τ ē ṗpter illam: vt ibi claruit. T.c.li. (Anima est aūt hec qua viuimus: τ sentimꝰ: τ mouemur: τ intelligimus ṗmū: quare) q2 animo (rō quedā erit vtiqꝫ τ spēs: sed nō vt mā τ vt subm̄. tripl̄r. n. dcā suba sicut diximus: quarum hec quidē spēs illud vero) s. corpus (materia: aliud aūt ex vtrisqꝫ: hoꝝ aūt mā qdē potētia; spēs aūt actus. postea ex vtroqꝫ aīatū: non enim corpꝰ est actus aīe; sed ipsa corporis cuiusdam). s. physici: τ organici. ℂ Notandū ṗmo scdm̄ Cōmentatoreꝫ cōmento. 24. q̄ necesse est q̄ omnis actio attributa alicui enti ṗp aliq̄ duo exiſtētia in eo: vt vnū eoꝝ sit mā: τ aliud sit forma: τ q2 sanitas τ scīa τ similia sunt actiōes agentis. s. dantis sciam τ sanitatem: τ actio agentis est illud qđ existit in recipiente: τ est forma: vñ necesse est vt scīa sit existens quasi forma in aīa: τ aīa quasi mā. Et ex hoc inquit Cōmentator Ar. intēdere duos sillogismos. Quoꝝ ṗmꝰ est iste. Qñcūqꝫ aliqua actio cōpetit alicui vītute duoꝝ existentiū in eo: necesse est vt vnuꝫ sit mā: τ aliud forma: sed oīs operatio vitalis cōpetit aīato rōne corporis τ aīe existentiū in illo: ergo necesse est corpus vel aīam eē materiaꝫ: τ aliud formā. ℂ Secūdus sillogismus: oīs actio egrediens a duobus nō eque ṗncipalr̄ denominat illud esse formā a quo ṗncipalr̄ egredit̄: τ aliud māꝫ. Sed oīs operatio vitalis ṗcedens a corpore τ anima: ṗncipalius egredit̄ ab aīa q̄ꝫ a corpore: ergo anima est forma τ actꝰ: corpus aūt subm̄ τ mā: minor sic declaratur: operatiō ṗncipalius fit ab illo per qđ fit ens in actu: sed nō mā vl̄ corpore fit ens in actu: imo per formā. igit̄ τc̄. ℂ Secūdo notanduꝫ q̄ ad vitales operationes: que sunt viuere: sentire: moueri: intelligere: tria ṗnª necessario cōcurrunt: corpꝰ: aīa: τ potentia eius. Sed aīa est ṗmuꝫ τ principale ṗnᵐ: alia aūt sunt ṗnª secūdaria: τ instrumentalia. Ideo diffiniendo animā: inquit pħs. Anima est illud quo viuimus ṗmo: sentimus: mouemur: τ intelligimꝰ: ex quo sequit̄ q̄ diffō ṗpria aīe superius data: cū dicebat̄: aīa ē ṗnᵐ vegetandi sentiendi: secūduꝫ locū mouendi: vel intelligendi: non fuit cōpleta: secūdū q̄ termini ītendebant: ṗp carentiam istius termini ṗmū. Ideo vt cōpleatur: debet sic dici. Anima est ṗmū ṗnᵐ vegetandi: sentiendi: secūdū locū mouendi: vel intelligendi: addendo q̄ superius per ṗncipiū Aristotiles intellexit ṗᵐ τ principale. T.c.26.

ℂ Et ṗpter hoc bñ opinantur q̄bus vr̄ neqꝫ sine corpore esse: neqꝫ corpꝰ aliqđ aīa. Corpus quidē. n. nō ē: corpis aūt aliqd est.

ℂ Ex ista cōclusiōe τ eius probatione. Aristotiles infert tria correlaria: ṗmū. q̄ ponentes nullaꝫ aīaꝫ esse sine corpore: τ q̄ aīa nō ē corpus: sed aliquid corporis: bñ opinātur: q2 corpus est potētia anime: τ aīa est actus corporis. T.c.li. (Et ṗpter hoc bene oppinantur: quibꝰ vr̄ nō sine corpore esse) animā (nec corpus aliqđ aīa: corpus qdem nō est) anima: (corporis aūtē aliquid est.) ℂ Sed ꝯ: aīa est propter corpus: ergo aīa pōt esse sine corpore: pꝫ ꝯña: q2 illud quod est ad finē: potest esse sine illo: sicut ambulatio sine sanitate: añs pꝫ: q2 anima est propter corpus: cuius ipsa est pars: semꝑ enim pars est ṗpter totū. ℂ Iteꝫ dixit Aristotiles supra. q̄ intellectus separat̄ a corpore: sicut perpetuū a corruptibili: τ cōmentator tertio huius: q̄ intellectus non est corpus: nec virtꝰ in corpore. ℂ Notandū q̄ ista ṗpositio. aīa pōt eē sine corpore: hꝫ quadruplicez intellectū: ṗmus est. q̄ anima potest esse: nullo corpore existente: τ ille. itellectus ē īpossibilis: ṗmo q2 īpossibile est nullum corpus esse: secūdo. q2 quelibet forma subalis dependet aliquo modo a corpore: corrupto enim corpore corrūpetur quelꝫ forma in eo. ℂ Secūdus intellectꝰ est: anima potest esse: non actuando aliqđ corpus: τ iteꝫ iste intellectus est falsus: q2 necessario oīs aīa actuat aliquo modo corpus: aut per inherentiam: aut per īformationem: aut per presentiam τ indistantiā in genere cause finalis. ℂ Tertiꝰ intellectus est: aīa pōt esse: nō actuādo corpus inhesiue: vel īformatiue: τ iste intellectus est necessarius: q2 q̄lꝫ intelligentia applicata orbi: dr̄ aīa: nō per inherentiam vel informationē: q2 aliter moueret̄ cū celo: τ faceret vnū per se: qđ est falsuꝫ: sed per presentiam τ indistantiam. ℂ Quartus intellectus est: aīa pōt esse: non actuando hoc corpus: τ non actuando illud corpus: τ sic de singulis: τ iste inteꝰ ēt est verus: de aīa intellectiua humana: que nullum sibi determinat corpus. sed quocūqꝫ dato aliquando fuit sine illo: τ aliqñ erit sine eodē: ex q̄ est ingenerabilis τ īcorruptibilis: tertio huius cū q̄ dicit pħus aīam non posse esse sine corpore: ītelligit ṗmo vel secūdo mō. ℂ Ad rōnē dr̄ q̄ aliqd esse ad finē: dupl̄r sumit̄: vno mō: quo posito necessario ponit̄ finis: sicut cōtingit de intelligentijs orbiū: que sunt ṗpter ṗmam cāꝫ: tanqꝫ ṗp finē: quibꝰ positis: necessario ponit̄ finis. s. ṗma cā. Aliud aūt est ṗpter finē: sic q̄ nō necessario eo posito ponit̄ finis: sicut est ambulatio respectu sanitatis: concedo ergo q̄ anima est ṗpter corpus: nō quidē propter corpus qđ est altera pars: q2 illud est ṗpter aīam: sed ṗpter corpus compositū substātiole: sine quo nō pōt esse aīa: ad intellectū Ar. Et cū dr̄. illud qđ est ad finem potest eē sine illo fine: veꝝ est secūdo: τ nō primo mō. ℂ Et ad pħꝫ dr̄ q̄ non asseruit intellectum a corpore separari: sed dixit intellectum separi ab alijs potentijs subiecto: q̄m alie potētie fundātur in essentia aīe corruptibil. τ intellectus in essentia aīe incorruptibilis: tamen q2 tertio huiꝰ Ar. dicit intellectū separari a corpore dicat̄ q̄ ipse intelligit iuxta quartū intellectū expressum. τ nō iuxta primū τ secūdū: quem ad presens subsistit pħs. ℂ Ad cōmētatorē aūt dr̄ q̄ ipse voluit intellectum applicari homini: sicut

T.c.26. T.cō.6.

intelligentia orbi. Ideo dixit intellectum non ee̅ v̄tutē in corpore.s.inhesiue: vel informatiue: sed de hoc in tertio huius. ¶ Textus cōmenti.26.

¶ Et propter hoc in corpore est: ⁊ corpore h9. ⁊ non sicut priores ad corpus aptabant ipsam nihil diffinientes in quo ⁊ quali. ⁊ vere cū non videat̄ accipere q̄dlibet contingens: sic autē fit ⁊ s̄m rōnē vniuscuiusq3.n. actus in potētia existentis ⁊ in ꝓpria mā̄ apt9 nat9 ē fieri.

¶ Secūdū correlariū: aīa non est in quocūq3 corpore indifferēter: sed in disposito: ⁊ determiato: p3: q2 actus actiuorum sunt in patiente disposito. nō enī aptanda ē quecūq3 anima ad quodcūq3 corpus: sicut dixerūt qdā̄ antiquoꝝ: adaptantes animā cuicūq3 corpori: non distinguēdo in quo ⁊ in quali corpore op3 animam esse: ⁊ iō reprehensibiles erant: cū nō videat̄ anima indifferenter accipere quodl3 corpus: sed cum rōnabilr̄ fit: sꝫ ꝓpriū corp9 vnitur ꝓprie anime: nam cuiusl3 agentis actus est aptus natus fieri in propria ⁊ determinata mā̄. Le.li. (Et ꝓp hoc i corpore est) anima: (⁊ in corpore h9). s. disposito: ⁊ determinato: (⁊ non sicut priores ad corpus aptabant ipsam: nihil diffinientes). i. distinguentes (in quo ⁊ quali) corpore: (⁊ vere) bene reprehensibiles erant (cū non videatur accipere q̄dl3 contingens) corp9 ipsa aīa. (Sic aūt fit ⁊ secūdū rōnē:) si. ponat̄ illam vniri determiato corpori: (vniuscuiusq3 enim) agentis (actus in potentia existente) determinate disposita (⁊ in propria mā̄ aptus natus est fieri.) ¶ Notandū p̄mo s̄m ph̄m hic in littera: ꝙ anima seu quecūq3 forma substantialis dr̄ tripliciter actus: p̄mo respectu agentis: q2 actus actiuorum sunt in patiente disposito. Secūdo respectu subiecti: quia forma est aliquid mā̄e. Tertio respectu cōpositi: q2 ipsa est actus corporis physici. est enim actus agentis: q2 agitur ab illo: ⁊ est actus mā̄e: quia actuat eam: ⁊ est actus compositi: q2 constituit illud in actu. ¶ Secundo notandū s̄m Cōmentatorē p̄mo ⁊ secūdo physicoꝝ. ꝙ duplex est mā̄: scilicet cōmunis: ⁊ ꝓpria mā̄ cōis est materia p̄ma ingenerabilis ⁊ incorruptibilis: p̄mo physicoꝝ. Materia propria est cōpositū per accidēs ex prima mā̄ ⁊ dispositione aliqua substantiali vel accidentali: de qua dicit ph̄s secundo physicoꝝ ꝙ in alio ⁊ alia spē est alia ⁊ alia materia: et de hac mā̄ loquitur Ar. hic. cum dicit actum agentis esse i propria mā̄. ⁊c. ¶ Textus cōmenti.26.

T.c.82.

T.c.26.

¶ Q̄d quidē igit̄ actus ē qdā. ⁊ rō potentia habentis esse h9: manifestum ex his.

¶ Tertium correlarium: ꝙ aīa est actus p̄mus corporis physici potentia vitam habentis: est per diffinitionē iā dictam demonstrabile. p3. sic arguendo: oē p̄mū p̄ncipiū vegetandi: sentienti: secūdū locū mouendi: vel intelligēdi: est actus p̄mus corporis physici potentia vitā habentis. Sed anima est primū p̄ncipium vegetandi: sentiēdi: secūdū locū mouendi: vel intelligendi. ergo ⁊c. Lege litteram. (Quod quidem igitur) anima (actus est qdā:) scilicet p̄mus: (⁊ ratio:) idest forma corporis physici potentia (habentis esse hui9) scilicet vitam. (manifestum est) ex conclusione cū suis correlarijs. ¶ Notandū p̄mo s̄m cōmentatorem cōmento.26. ꝙ diffinitiones demonstratiue: idest que sunt virtualiter demonstratio: innate sunt dare causas omnium que sunt in diffinito: ⁊ si diffinitio non est talis: nō est diffinitio supple que sit tota demonstratio. Unde in diffinitiōe que est virtualiter tota demonstratio: debet poni cōmune ⁊ propriū: q2 tales diffinitiones debent explicare oēs causas essentiales diffiniti: ⁊ si non explicant: nō dicunt̄ virtualr̄ tota demōstratio. Ideo hec diffinitio: actus p̄mus corporis physici potentio vitam habentis: ꝓpter vegetare: sentire: secūdū locum mouere: vel intelligere: est virtualiter tota demōstratio: quo cōponitur ex proprio ⁊ cōi: scilicet ex duab9 diffōnibus: quarū vna est ꝓpria: ⁊ alia cōis. ¶ Secundo notandum: ꝙ sicut ex diffinitione ꝓpria ⁊ cōmuni fit vna diffinitio: que est tota demonstratio aīe in cōi: ita ex eadē diffinitione cōmunissima ⁊ speciali fiunt quatuor diffinitiones: quaꝝ quelibet est tota demonstratio aīe in speciali. Prima est ista. aīa vegetatiua est actus p̄mus corporis physici potentia vitam habentis: ꝓpter vegetare. Secunda. anima sensitiua est actus primus: ⁊ cetera propter sentire. Tertia. anima progressiua est actus primus: ⁊ cetera: ꝓpter secūdum locū moueri. Quarta aīa intellectiua est actus p̄mus ⁊c. ꝓpter itelligere: vbi pat3 semper diffinitum conuerti cū diffinitione: cuius vna p9 dicit q2: cum sit demonstrationis conclusio: ⁊ alia ꝓpter quid: cum sit demonstrationis p̄ncipiū. ¶ Primū dubium: vtrū3 diffinitio anime dicens totā demonstrationē sit perfectior q̄3 dicens quia: vel propter quid: ⁊ arguitur ꝙ non est perfectior diffinitione dicente ꝓpter quid: q2 nihil est perfectius sua forma: sed diffinitio ꝓpter quid anime se habet tanquā forma respectu diffinitionis que est tota demonstratio: ergo ⁊c. maior patet inductiue: quio homo non est perfectior sua anima intellectiua: nec ignis sua forma substantiali: ex quo cōtinet forma oēm perfectionem alterius partis: minor declaratur: nam oē compositum ex duobus inequeperfectis: componit̄ ex vno illorum: tanq̄3 ex forma: ⁊ ex alio: tanq̄3 ex materia: s̄m Cōmentatorem supra. Sed diffinitio dicens totam demonstrationem: cōponitur ex diffinitione q2: ⁊ ꝓpter quid: quatum ꝓpter quid est perfectior q2 est: s̄m ph̄m: q̄ diffinitio ꝓpter quid. se h3 vt forma in diffinitione dicente totam demonstrationē: isto habito: arguitur ꝙ diffinitio dicens totam demonstrationē nō est perfectior diffinitione dicente q2: nā diffinitio dicens q2: ⁊ diffinitio dicens ꝓpter quid sunt vnū ⁊ idem realr̄: sicut idem ē diffinitum. Sed diffinitio dicens totam demonstrationem non est ꝑfectior dicente ꝓpter quid: vt ꝓbatum est: ergo nec quia est. Oppositū argui̅t sic: diffinitio dicens totā demonstrationem includit essentialr̄ plures ꝑfectiones q̄3 dicens quia. vel ꝓpter quid: ergo est maioris perfectionis: tenet ɔ̄ña: ⁊ aīs est clarum. ¶ Notandū ꝙ penes aliud attēdit̄ ꝑfectio itēsiua rei: ⁊ penes aliō ꝑfectio extēsiua ꝑfectio itēsiua attēdit̄ penes distātiā a nō gradu entis: ꝑfectio vero extensiua penes multiplicitatem perfectionū essentialiū. modo nullū cōpositū3 sub̄ale est perfectius intensiue sua forma sub̄ali: q2 equaliter distāt a non gradu entis: tamen est perfectius extensiue: quia continet plures perfectiones eēntiales: cū cōtineat materiam vltra formam: ita dicatur in ꝓposito ꝙ diffinitio dicēs totā demōstrationē: est ꝑfectior extensiue q̄3 dicēs q2. vel ꝓpter quid: q2 plures ꝑfectiones continet: nō tn̄ ē perfectior intensiue diffōne ꝓpter quid: quia equaliter distant a nō gradu diffōnum: est tamē intensiue ꝑfectior diffinitione dicente q2: sicut eadē ē perfectior intensiue diffinitio ꝓp qd. Et ad rōnē3 negatur consequentia: q2 l3 diffinitio ꝓpter quid non sit ꝑfectius ens diffinitione quia: tn̄ ē perfectior diffō: q2 perfectiū9 exprimit naturā diffiniti: ⁊ datur per cām ꝑfectiorē3. ¶ Secūdū dubiū vtrum diffinitio anime dicens totam demonstrationē3 possit esse medium in demonstratione: ⁊ videt̄ ꝙ nō: ex sententia Ar. secūdo posterioꝝ dicentis ꝙ demonstrationis non est demonstratio. Si ergo diffinitio dicens to

tam demonstrationem non demonstratur:per idem nō demonstrat: τ per consequens non est medium in demō-strationē:frustra enim dixisset Ar.ibidem aliquam dif-finitionē esse pncipiū demonstrationis:τ aliquam eē cō-clusionem demonstrationis:τ aliquam esse totam demō-strationem.f.compositum ex materiali τ formali: si hoc esset pncipium vel conclusio demonstrationis. ¶ In op-positum arguitur sic. Diffinitio quāto est cōpletior:tanto est aptior ad demōstrationē:secūdū Cōmentatorē in pro-logo huius:sed diffinitio dicens totam demonstrationē est cōpletior q̄ dicens qz.vel ꝓpter quid. ergo est aptior ad demonstrationem q̄ aliqua illarum. ¶ Sed diffini-tio propter quid.est medium in demonstratione; ergo a fortiori diffinitio dicens totā demonstrationem. ¶ No-

T.c.70. tandum ex doctrina Ar.secūdo physicoꝝ:ꝙ preter ma-teriam primam oēs alie cāe possunt inuicē coincidere: ita ꝙ idē est forma:efficiens τ finis:sed nō respectu eius-dem: vt patet expresse de forma substantiali ignis:que ē forma māe:τ finis alterationis precedētis:τ efficiens ca-lefactionē sequentē; ꝓportiōabilr dicat ꝙ eadem diffi-nitio potest esse medium τ conclusio demonstrationis: nō respectu eiusdē. Nam diffinitio data per causam ma-terialem potest esse medium demonstrandi aliquā pas-sionem de subiecto suo: τ conclusio demonstrationis: ꝓ quanto demonstret per causam formalem. Similr diffi-nitio data per causam formalem potest esse conclusio re-spectu diffinitionis date per causam efficientez:τ mediū respectu diffinitionis materialis. diffinitio data per cām agentem demonstrat diffinitionem datam per formam: τ demonstratur a diffinitione data p finē pp quid a prio-ri:τ ita non est inconueniens eandem diffinitionem esse totaz demonstrationē:τ mediū demonstrationis:dūmō respectu diuersorum. Unde ebulitio sanguinis ad cor ꝓ-pter appetitum vindicte:est tota demonstratio: τ tamē est medium demōstrandi aliquam passionem de ira:isto modo. omnis ebullitio sanguinis ad cor ꝓpter appetitū vindicte est cōmotio fellis:sed ira est hm̄oi:ergo ira est com-motio fellis:pariformiter dicat de diffinitione aīe dicen-te totam demonstrationē:ꝙ licz non sit medium respectu diffinitionis quia vel. ꝓpter quid:quā includit:iuxta in-tentionem Ar.scdo posterioꝝ:tamen est mediū demon-strandi aliquam aliam passionē de suo diffinito:isto mō: omnis actus prim⁹ corporis physici potentia vitā habē-tis:propter viuere:sentire:moueri:vel intelligere:est mo-tiuus ad omnem differentiam positionis:sed anima est hm̄oi:ergo aīa est motiua ad omnem differentiam pōnis:τ sic non procedit ratio.τc̄. ¶ Textus cōmenti.27.

¶ **Potentiarum autem anime que dicte sunt: alijs quidem insunt omnes:alijs vero quedaz harum:quibusdam vero vna solum. Poten-tias vero dicimus vegetatiuum: sensitiuum: appetitiuum:motiuum ſm locū:itellectiuum. Inest autem plantis vegetatiuum solum:alte-ris aūt hoc τ sensitiuum:si aūt sensitiuum τ ap-petituum. Appetitus quidem enim desideri-um τ ira τ voluptas sunt.**

¶ Istud est caplm 3m huius primi tractatus:in quo Ar. postq̄ inuestigauit naturam anime per diffinitionē cōez τ propriam:inuestigat diffinitiones particulares aīe:et hoc negatiue:manifestando potentias nō facientes gra-dus animatoꝝ:τ consequenter non constituentes diffō-nes particulares specialiū animatoꝝ: ponendo istam cō-clusionem:plures sunt aīe potentie q̄ animatorum gra-dus:probatur:quatuor sunt gradus viuentiū:vt dictū ē: sic se habētes:ꝙ alicui omnes insunt:vt homini:τ alicui plures:τ non omnes vt cuilz bruto:alij aūt solum vnus .f.plante. Sed potētie anime sunt qnq̄z.f. vegetatiua sen-sitiua:appetitiua:secūdū locū motiua:τ itellectiua ergo plures sunt potentie aīe q̄ animatorūz gradus;patet cō-sequentia cū maiori:τ minor declarat. Naz ꝙ vegetati-ua:sensitiua ſm locum motiua τ intellectiua sunt poten-tie anime:manifestum est:sed ꝙ appetitiua:quadruplr arguitur:τ pmo sic:sensitiuū ē potentia aīe.sed in quacū-q̄z reperitur sensitiuū:reperit appetitiuū: ergo appetiti-uūz est potentia aīe:tz ɔña:cū prima parte antecedentis: τ scda arguitur:in quocūq̄z reperitur sensitiuum:in eodē reperitur desideratiuū:τ in quocūq̄z repetitur deside-ratiuum reperitur appetitiuum:ergo in quocūq̄z reperitur sensitiuū reperit appetitiuū pz ɔña cū minori:τ maior ar-guitur.nam in quocūq̄z repetitur sensitiuū:reperit ira τ voluntas:que continentur sub desiderio:ergo τc̄. L.c.li. (Potentiaꝝ).f.potentie(autem anime que dicte sunt: alijs quidem insunt omnes) vt hominibus(alijs vero quedam harum)vt brutis:τ aīalibus imperfectis(qui-busdam vero vna sola)vt plantis:(potentias aūt dici-mus vegetatiuū:sensitiuū:appetitiuū:secundum locum motiuū:intellectiuū:inest autem plantis vegetatiuū so-lum:alteris autem hoc:τ sensitiuum. Si autem sensiti-uum τ appetitiuum.appetitus quidem enim desideriuz: τ ira:τ voluntas sunt.) ¶ Notandum secundum com-mentatorem cōmento.27.ꝙ Ar.cū voluit incipere loq in vnaquaq̄z virtute anime:incepit pmo numerare eas esse secundum ꝙ artifex ponit subiectum sue artis:arti-fex enim necesse est vt ponat.i.presupponat subiectū sue artis de quo loquitur:τ diuidat quasi manifesta inesse. Artifex enim non potest demonstrare subiectum sue ar-tis;nec species eius subiecti. Unde sicut physicus nō de-monstrat motum esse:ita nec motū localem esse seu aug-mentationis:vel diminutionis:vel alterationis:qm̄ qd-libet horum presupponit:ita in libro de anima nō demō-stratur animam esse;nec vegetatiuam:aut sensitiuam eē: quoniam hec presupponuntur:τ non solum hec:immo τ potentias anime esse:quia potentia est vnum subiectoꝝ hui⁹ scientie:modo nullus artifex probat suū subiectuz esse;sed presupponit illud. ¶ Aduertendū tamē ꝙ illud dictum Auerroys est intelligendum a priori:τ non a po-steriori:qz Auicēna pma parte sexti naturaliū ꝓbat aīaz esse;isto modo:nos videmus quedam entia nutriri: au-geri:τ diminui:quedam autem non:τ illud nō potest pro-

le.5 uenire ex eorum corporeitate:opz ergo ꝙ proueniat ex anima;ergo anima est;patet illum demonstrare animaz esse per effectus:a posteriori. ¶ Circa litteram q̄tuor du-bia occurrūt. ¶ Primū.q̄re phs nō fecit super 1° mētio-nem de appetitu:cum tamen locutus sit expresse de dua-bus potentijs precedentibus appetitum .f. vegetatiua: τ sensitiua:τ de duobus sequentibus:videlz motiua secū-dum locū:τ intellectiua. ¶ Secundū dubiuz:si plantis inest vegetatiuum solum:igit illis non inest appetitus: pz consequentia dupliciter:primo rōne dictionis exclusi-ue:secundo qz phs expresse sensitiuo attribuit appem.di-cens.si autē sensitiuum τ appetitiuū.de vegetatiuo autē nihil dicit: ꝙ ei appetitiuum pertineat:sed illud conse-quens est falsum:quia inanimata tam mixta q̄ simpli-cia habent appem ad locum sursum vel deorsum:ergo a fortiori plante:quibus inest vita:habent appetitum ad aliquid vel ad aliqualiter esse. ¶ Tertium dubiū:si sen-sitiuo inest voluntas:quo igitur inest itellectiua:cuz nul-la potentia gradus prioris competat gradui posterioꝝ.

¶ Quartum dubium. si ira competit cuilibet aiali: quomodo ergo diffiniuit eam Ar. qz cōmētator irā in prologo de anima: cum dicunt q ira est ebullitio sanguinis circa cor: cum non quodlibet animal habeat sanguinē: nec qdlibet animal habeat cor. ¶ Item phs in libro de sensu z sensato dicit q fere hec oia. s. memoria: gaudiū: z ira: isūt oibus aialibus: vbi inquit. Albert⁹ Ar. dicere fere propter memoriā z iram: que non insunt omnibus aialibus. ¶ Ad primū dr q Ar. solum numerauit superius potētias constituentes gradus animatorū: z qz appetitiuum non constituit gradum aiatorū: vt ostendam: sed solum ē potentia alicuius gradus. ideo non debuit de isto superius facere mentionē: hic autem de potentijs determinat q̄tum ad operationes illarum: z qz appetere ē operatio distincta a sentire: ideo hic de appetitu determinat tāq̄ de distincto a sensitiuo. ¶ Ad secundum dicitur q sicut damus duplicem motum: vnum ad vnam dfiam pōnis: qui est mediante grauitate z leuitate a principio alicui⁹ elementi. Alium vero ad omnē dfiam pōnis: qui est ab aia. ita est duplex appetitus: vnus sequens formam nālē impressam: z hic est appetit⁹ naturalis: eo modo quo dicimus grauia appetere deorsum: z leuia appetere sursum. Alius est appetitus sequens formam apprehensam: z hic est animalis: plantis igitur inest appetitus naturalis: nō aialis: qz carent apprehensione z cognitione. Et si Ar. non attribuit plantis appetitū. non tñ ex hoc negat illis appetitum: sed solum tacet appetitum in eis: qz cōcurrit in eandem denominationē cū appetitu inaiatorum. Cū autem dicit q vegetatiuū solum inest solum plantis: ibi loquitur comparando gradus ad inuicem: ac si velit dicere q vegetatiuū inest plantis: z non aliquis alius gradus viuentium. ¶ Ad tertium contedo q voluntas est appetitus anime intellectiue: z potentia eiusdem. Et ad pōm dico q hic large sumit voluntatē pro voluptate: z sic cōpetit omnibus animalibus. Ideo antiqua translatio non vtitur isto termino voluntas: sed voluptas: vnde Cōmentator cōmento. 27. desiderium est appetitus: z ira: z voluptas idest z intendimus per desiderium appetitum: desiderium enim dicitur de appetitu: de ira: z de voluptate. Ecce q tam ex parte textus q̄z ex parte cōmenti per voluntatem intelligitur voluptas. ¶ Ad quartū dicitur q ira dupliciter sumitur: large: z stricte: large pro omni displicentia: z sic cuilibet sensitiuo inest ira: z consequenter gaudium: qz cuilibet sensitiuo inest cōplacētia z displicentia alicuius obiecti. Sed stricte sumitur pro ebullitione sanguinis circa cor: seu pro appetitu vindicte: z sic nulli cōpetit ira nisi animali perfecto: z cōsequenter nec gaudium: qz opposita habent fieri circa idē: z quot modis dicitur vnum oppositorum: tot modis sumitur reliquum. Et pp̄ter hoc soluta est difficultas: quia doctores allegati non semp sumunt iram eodem mō: vñ hic large. ibi autem stricte. ¶ Textus cōmenti. 27.

¶ Animalia autem omnia habent vnum sensū tactum. Cui autem sensus inest: huic z letitia: z tristitia: z dulce: z triste. Quibus aūt hoc z cōcupiscentia. Delectabilis .n. appetitus hec.

¶ Secūdo sic. In quocūq reperitur tact⁹ reperit appetit⁹: sed tact⁹ est po⁹ aie: ergo z appetitus: patet consequentia cū minori: z maior declaratur: nam in quocūq reperitur tactus: in eodē reperitur tristicia z letitia: sed in quocūq reperitur letitia z tristitia: in eodem reperitur concupiscentia: scilicet ad fugiendū disconueniens: z pseqūdum conueniens: sed in quocūq est concupiscentia: est appetitus: qz concupiscentia non est nisi appetitus rei delectabilis vel tristabilis: ergo a primo ad vltimū. in quocūq reperitur tactus: in eodē reperitur appetitus. Le. li. (Animalia autem omnia habent vnum tactum: cui autē sensus) tactus (inest: huic z letitia: z tristitia: z dulce: z triste) idest ꝯueniens: z disconueniēs: (quib⁹ autē hec) insunt. s. letitia z tristitia: eisdē inest (ꝯcupiscētia) z ꝯñr appetit⁹. (Delectabilis enim appetit⁹ hec) est. s. cōcupiscentia: vñ dicit Albertus q cōcupiscētia nō est nisi desiderium eius qd est dulce secundum naturā: z qd dulce secūdum naturam est illud qd est appetibile secundū ipsam. ¶ Notādū fm cōmentatorē cōmento. 28. q necesse ē vt omne animal habeat sensum: per quē conueniens apprehendat: z disconueniens ex nutrimentis: vt expellat nocuū: z attrahat iuuatiuū: z hoc fuit: qz nutrimētum eius non existit potentia in pluribus rebus: sicut in plantis est: z ideo plante non indigent sensu: quo distinguant cibum. Causa ergo propter quā natura dedit aialibus sensum tactus: z non plantis: est: qz nutrimentū in plantis potentia est in pluribus: qd non est in animalib⁹: imo in animalibus nutrimentum est potentia in modis z in rebus. Intelligit enim cōmentator q cum plante habeant formam ignobilem: indigent nutrimento minus nobili. pluribus igitur rebus possunt nutriri: z per consequens a paucioribus rebus possunt ledi: sed non est sic in animalibus: quia in illis forma est multum nobilis: iō indigent nutrimento magis nobili: z consequenter a pluribus possunt ledi. vt igitur natura magis posset se defendere: dedit omnibus animalibus sensum tactus: non autem plantis. ¶ Textus cōmenti. 28.

¶ Adhuc autem alimenti sensum habent. Tactus .n. alimenti sensus. Siccis .n. z humidis z calidis z frigidis aluntur omnia viuentia. Horum autem sensus tactus sed aliorum sensibilium fm accidens. Nihil .n. in alimentum cōfert sonus: neq color: neq odoratus. Humor autem vnū aliquod est tangibilium.

¶ Tertio sic. in quocūq est sensus alimenti: in eodem est appetitus: sed sensus alimenti est potentia anime: ergo z appetitus: tenet consequentia cum minori: z maior arguitur: in quocūq est sensus alimenti: est sensus tactus: z in quocūq est sensus tactus est appetitus: vt patuit: ergo in quocūq est sensus alimēti: ē appetitus. maior declarat: ex eo quia tactus est sensus alimenti: nam quecūq aluntur nutriunt calidis: frigidis: z humidis: z siccis: quorū omnium est sensus tactus per se. Alia autē z si concurrāt ad nutrimentum: vt color: sonus: odor: non per se: sed per accidens concurrunt: nam q alimentum sit soniferum: aut optime coloratum: nihil facit nisi per accidens. Sed q alimentū sit calidum: frigidū: humidū: vel siccū: hoc per se facit ad nutritionem. ¶ Itē humor per se facit ad nutritionem: qz humor est obiectum gustus: z gustus est quidam tactus: ergo humor est obiectum tactus: modo omne obiectum tactus sumptū in concreto: secundū aliquam partem sui est per se obiectum nutritionis. Lege litteram. (Adhuc autē) quecūq (alimenti sensum) habent: eadem habent appetitū: (tactus enī alimenti sensus) est: (siccis enim: z hūidis: z calidis: z frigidis: alunt omnia viuētia: horum aūt) . s. calidi: frigidi: z hꝫ (sensus tactus est) per se: (sed aliorum sensibilium: secundū accidens: nihil .n.) p se (in alimentū ꝯfert sonus: neq color: neq odoratus: humor aūt vnū aliqd est) obiectū de numero (tangibiliū) ideo etiam per se concurrit ad nutritionem. sicut alimentū: quare. ¶ Textus cōmenti. 28.

¶ Esuries aūt ⁊ sitis: ꝯcupiscentia. Et esuries qđ calidi: ⁊ sicci. Sitis aūt frigidi ⁊ humidi.

¶ Confirmatur eadē maior. s. in quocūq; ē sensus alimēti: est appetitus: nam in quocūq; est fames vel sitis: est appetitus: sed in quocūq; est sensus alimenti: in eodem est fames vel sitis. ergo: patet consequentia cū maiori: q2 fames est appetitus calidi ⁊ sicci: sitis autem est appetitus frigidi ⁊ humidi: minor vero est manifesta: q2 aliter aīalia non quererent cibū. Lege litterā. (Esuries autem ⁊ sitis cōcupiscentia) idest appetitus (sunt. Esuries quidē calidi ⁊ sicci: sitis autem frigidi ⁊ humidi est) appetitus. ¶ Notandum ſm cōmentatorem cōmento. 28. ꝙ quia omne viuum non nutritur nisi per calidum: frigidū: humidum: ⁊ siccū: cū nutrimentum est loco eius qđ dissoluitur ex elementis: ex quibus cōponitur: necesse est vt sensus nutrimenti sit sensus: qui innatus est cōprehendere has qualitates: ⁊ iste est sensus tactus: intendit igitur cōmentator hanc conclusionē. Nutritia non est nisi restauratio deperditi: sed deperditum fuit calidum: frigidum humidum. vel siccum: ergo illud per qđ fit restauratio ē hꝫ: ⁊ per consequens nos nutrimur calido: frigido: humido: ⁊ sicco: qđ est intentum littere. ¶ Sed dubitaē. s. oīa ꝯuenientia nutriunē per se calido: frigido: ⁊ hꝫ: ergo calidū frigidū: ⁊ hꝫ. sunt per se obiecto potentie nutritiue: ꝯñs falsum: q2 ista sunt per se obiecta potentie tactiue: nūquā enim distinctis potentijs respondet idem obiectū: ſcōm phm ⁊ cōmentatorē in hoc secundo. ¶ Et ꝯfirmatur: alimentum est obiectū potentie nutritiue: secundū phm infra: ergo non calidum: vel frigidum: patet consequentia: quia obiecta diuersorum generum: non sunt eiusdem potentie. ¶ Respondetur ꝙ calidum: frigidum: humidum: ⁊ siccū: absolute sumpta: tā in concreto: ꝗ̄ in abstracto: sunt per se obiecta potentie tactiue. sumpta autem respectiue in ordine ad determinatam mixturā. sunt obiecta potentie nutritiue: animal enī nō posset nutriri igne: nec alio elemento naturaliter disposito: non obstante ꝙ de illis dicatur calidum: frigidum: humidum: siccum: sꝫ bene nutritur pane: vino: ⁊ hꝫ. secūdum ꝙ in istis est calidum: frigidum: humidum: ⁊ siccum: non quidem absolute: sed respectiue: in ordine ad determinatam mixtionē. ¶ Ad confirmationem negatur consequentia: sicut non sequitur: visibile est per se obiectum visus: ergo non color: nec coloratum: quoniam idem est visibile: ⁊ color: vl' coloratum: sed visibile superaddit colori solum respectū ad potentiam visiuam: ideo dicitur ꝙ visibile est per se obiectum visus: denominatione extrinseca: sed color denominatione intrinseca: ⁊ ita in propositito: calidum. frigidum: humidū: siccū respectiue sumpta: sunt per se obiecta potentie nutritiue: denominatione intrinseca: alimētum autem denominatione extrinseca: pro quāto referē ad potentiam: ⁊ est obiectum eiusdem. Sicut igitur color ⁊ visibile sunt vnum obiectum ⁊ non plura: ita alimētum: calidum: frigidum: humidū: vel siccum: stricte: vel respectiue sumpta: q̄te ⁊c̄. ¶ Textus cōmenti. 28. ⁊. 29.

1. t. c. 33. T. c. 42 ⁊. 48.

¶ Sapor vero vt delectamentum horum est.

T. c. 29.

¶ Certificandum autē de his posterius ē: nūc autem intantū dictum sit ꝙ animalibus habentibus tactum: ⁊ appetitus inest.

¶ Quarto arguitur sic: in quocūq; est sensus gustus: in eodem est appetitus: sed gustus est potentia anime. ergo ⁊ appetitus: tenet consequētia cum minori: ⁊ maior sic declaraē. In quocūq; est sensus gustus: in eodē est delectatio ꝑdictoꝝ: scilicet calidi: frigidi: humidi: ⁊ sicci: sed in quocūq; est delectatio: est appetitus: ergo in quocūq; est sensus gustus: in eodē est appetitus: tenet consequentia cum minori: ⁊ maior est clara: q2 in quocūq; est sensus gustus: in eodem est sapor: modo sapor non est nisi delectatio horum: scilicet calidi frigidi: humidi: ⁊ sicci: ergo ⁊c̄. de his tamē potentijs: q̄ sunt tactus: ⁊ gustus: ⁊ suis obiectis: dicetur postea: sed pro nunc sufficit ostendisse nullū animal habere tactum: scilicet vniuersalem: vel particularem: quin illud habeat appetitū: sed omne aīal habet tactum: ergo oē animal habet appetitum. Le. litteram. (Sapor vero: vt delectamentū horum est). s. calidi: frigidi. ⁊c̄. modo sapor ⁊ delectamentum reperiunē in oīa: ⁊ consequenter appetitus. q2 annectitur delectationi: (certificandū aūt de his) potentijs ⁊ obiectis (posterius ē nunc aūt in tantū dictū sit. ꝙ aīalibus hñtib⁹ tactū ⁊ appetit⁹ inest.) ¶ Notandum primo secūdū Cōmentatorem. 28. ꝙ sapor si existit in cibo secundum ꝙ est cibus: est vnus modorum rerum tangibilium: ⁊ sensus gustus est aliquis tactus. Prima propositio declaratur: ex eo ꝙ sapor dupliciter sumitur: vno modo pro qualitate secunda resultante ex primis ad modum colorum ⁊ odorꝫ ⁊ sic est obiectum gustus perfecti reperti in lingua: vel in gutture: ⁊ q2 omne gustabile est tangibile: iste est vn⁹ modus rerum tangibiliū. Alio modo pro conuenientia vel disconuenientia alimenti: ⁊ sic est obiectum gustus imperfecti: īmediate deseruiētis nutritiue. cuiusmodi ē gustus animalium imperfectoꝝ: ⁊ forte perfectorum: existens in stomaco vel proportionabili. Et iste est ali⁹ modus tangibilium: de quo loquitur Cōmentator hic: cum dicit. sapor si existit in cibo secundū ꝙ est cibus. Secūda propositio cōmenti declaratur: nā sicut in plus se hꝫ animal vel coloratum ꝗ̄ homo: ita in plus se habet tact⁹ ꝗ̄ gustus: quia vbicūq; reperitur gustus: reperitur tact⁹: ⁊ non econtra: sed homo non est vniuersal'r aīal: nec coloratum: q2 homo non est omne animal. nec oē coloratum: sed quoddā aīal: ⁊ qđdā coloratū: ergo per idem gustus non est vl'r tactus: quia non est omnis tactus: sed quidā tactus: qđ erat declarandū. ¶ Secūdo notandū ſm Cōmentatorem eodem cōmento: ꝙ iste sensus: scilicet gust⁹ existit in omni animali: sicut sensus tactus: cum sit quasi species eius: prima propositio pꝫ: nam omne animal habet os: vel proportianabile ille recipiens alimentum: cū delectatione: vel tristitia. Et si Aristotiles dixit supra ꝙ aliqua aīalia non habent nisi sensum tactus: verum est: cum quo stat ꝙ habent sensum gustus: ex quo gustus est quidam tactus: non tamen omne animal habet gustum perfectum: percipientem conuenientiam ⁊ disconueniētiam specierum saporis: sed solum aīal perfectum. Secunda propositio cōmenti etiam declaratur: nam omne animal nutritur calido: humido: frigido: ⁊ sicco: nō quidē simpl'r: sed vt nutritiuo: sicut ergo calidum nutritiuum non est species calidi: sed quasi species eius: q2 omne calidum nutritiuum est calidum: ⁊ non ecōtra: ita gustus nō est simpliciter species tactus: sed quasi species: q2 omnis gustus est tactus: ⁊ non econtra. ¶ Tertio notandum secundum Cōmentatorem eodem cōmento ꝙ si sapor existit in cibo secūdum ꝙ est cibus tunc prime qualitates existunt in eo ꝑmo ⁊ essentialiter: ⁊ signū eius est: q2 cum animal desiderat cibum: non desiderat nisi calidum: frigidum: humidum: ⁊ siccum: fames enim est appetit⁹ calidi ⁊ sicci: sed sitis frigidi ⁊ humidi ⁊ non desiderat dulce: nec amarum. Sapor autem est coniunctus cum istis qualitatibus. ita ꝙ primo ⁊ principaliter desideraē calidum: frigidum: humidum: vel sicciū: intelligēdo semper per respectū ad nutritionē. secundario autē saporosum:

pro quanto est coniunctum illis: ⁊ facit vt illa appetantur. ¶ Quarto notandum secũdum cõmentatorẽ eodẽ cõmento: ꝙ prime qualitates sunt causa saporis: ⁊ sapor est causa propter quã animal vtitur cibo: propter delectationem coniunctam cum eo. s. cũ sapore: ita ꝙ qualitaten prime sunt cause saporum in esse: ⁊ sapores sunt cause illarum: vt appetantur a gustu: appetitur eniz aliquid: qꝛ dulce: ⁊ fit fuga ab illo: qꝛ amarum: q̃re ⁊c̃. ¶ Tex. c. 29.

¶ De fantasia autem immanifestum: posterius autem intendendum est. Quibusdaz vero adhuc inest ⁊ ſm locum motiuum: alteris autez intellectiuum ⁊ intellectus: vt hominibus: ⁊ si aliquod alterum hꝰ est: aut ⁊ honorabilius.

¶ Hic phs superaddit circa determinata: qꝛ de fantasia q̃ ⁊ qualis potentia sit: non ẽ manifestum: sed circa finẽ huius secundi tractabitur de illa potentia: de secundũ locum motiua est satis manifestũ ex dictis: qꝛ illa non oĩbus animalibus: sed solum perfectis inest: potentia vero intellectiua inest hominibus: ⁊ substantijs separatis: in quibus perfectiori modo intellectus reperitur ⁊ intellectiuũ q̃ʒ in homine. Le. li. (De fantasia aũt immanifestum) est vsq; nunc (posterius autem intendendũ est.) de illa (quibusdam autem adhuc inest secundum locũ motiuum). s. animalibus perfectis (alteris autem intellectiuum ⁊ intellectus. vt hominibus: ⁊ si aliquid alterũ) ab homine (hoc est) scilicet intellectiuũ (aut) intellectꝰ: (et) illud (honorabilius) est homine: scilicet deus: ⁊ intelligentie separate. ¶ Dubitatur: cuz superius determinant Ar. ꝙ cuicũq; inest sensitiuuz inest fantasia: ⁊ ipsum sensitiuum manifestum est: ergo ⁊ ipsa fantasia est manifesta. Responsum est per Cõmentatorez cõmento. 20. ꝙ duplex est fantasia: scilicet pfecta vel determinata: ⁊ imperfecta vel indeterminata: ⁊ fantasia perfecta vel determinata est illa que habet actum imaginationis absentibus sensibilibus. Imperfecta est illa que semper est coniuncta sensui: ⁊ nihil imaginatur nisi sit aliquid sensibile mouens sensum actu: primo propter sui perfectionẽ determinat sibi speciale organum: secũda vero sequit̃ oẽm partem sensitiuam: ⁊ habet esse in quacũq; parte est sensus: de qua est satis manifestum: sed non de primo. ¶ Cõtra predicta arguitur: ⁊ primo ꝙ quelibet potẽtia aĩe cõstituit gradum aliquem animatorum: ⁊ per ꝯñs non plures sunt potẽtie anime q̃ʒ animatorum gradus: nam oẽs potentie diuersarum denominationum sunt diuersaruz specierum: ergo constituũt diuersos gradus more numerorum: patet consequentia: per Aristotilem. 8 metaphysice dicentez ꝙ species sunt sicut numeri: ⁊ per consequẽs sicut quibuscũq; duobus numeris datis contingit vnuz ab alio separari. Ita q̃buscũq; duabus potentijs datis: cõtingit vnam ab alia separari: ergo constituunt diuersos gradus vite. ¶ Secundo arguitur ꝙ nulla potentia aĩe constituit aliquem gradum animatorum: qꝛ nihil constituit aliquid inesse vite: nisi sit vita: vel habens vitam: sʒ nulla potentia anime est vita: vel habens vitam: cum sit accidens. ergo ⁊c̃. maior est nota: quia nihil constituit album: nisi illud sit albedo vel habens albedinem: ⁊ nihil constituit hominem: nisi illud sit intellectus: vel habens intellectum. ¶ Item nullum posterius constituit suum prius: sed quelibet potentia anime ẽ posterior gradu animatorum: quem dicitur constituere: cum semper passio sit posterior suo subiecto. ergo ⁊c̃. ¶ Tertio arguitur ꝙ appetitiuũ constituit gradum animatorum: vegetatiuuz constituit distinctum gradum animatorum a sensitiuo: quia est separabile ab isto: sed sensitiuũ est separabile ab appetitiuo: ergo sensitiuum constituit gradum distinctũ ab appetitiuo: ⁊ sic appetitiuuz cõstituit tertiuz gradũ: tenet consequentia cuz minori: ⁊ maior declaratur: vegetatiuum est separabile a sensitiuo: qꝛ est prius illo: sʒ sensitiuum est prius apetitiuo vt patet in lr̃a. ḡ ⁊c̃. ¶ Quarto arguitur ꝙ appetitiuũ non sit potentia anime: nam quelibet potentia anime est passio anime: sed appetitiuũ nõ est passio anime. ergo ⁊c̃. maior patet: ⁊ minor ostendit̃: nulla passio est vniuersalior suo subiecto: vt liquet: sʒ appetitiuũ est vniuersalius anima. ergo. consequẽtia tenet: quia omnis anima est appetitiua: non tamen omne appetitiuum ẽ anima vel animatũ. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ sicut non omnen gradus indiuiduales se habentes secũdum sub ⁊ supra diuersificant speciem: ita non oẽs species se hñtes ſm sub ⁊ supra diuersificant genus: qꝛ albedo vt duo. ⁊ albedo vt quatuor non diuersificant speciez albedinis. Ita nec albedo ⁊ nigredo diuersificant genꝰ coloris: non obstante ꝙ gradualiter distent secundum sub ⁊ supra: nec hic loquor de iferioritate ⁊ superioritate predicamentali: sed latitudinis essendi: incipiente a non gradu entis: ⁊ terminante ad causam primaz: sicut ergo vna species continet multa indiuidua: se habentia secũdum sub ⁊ supra: ⁊ vnum genus multas species: eodem modo se habentes: ita vnus gradus animatorum: qui dicit̃ quidam genus: ⁊ quedam latitudo: continet infra se multas species: se habentes secũdũ sub ⁊ supra. Ex quo sequit̃ ꝙ plures sunt potentie anime q̃ʒ animatoruz gradus: sicut plures sunt species q̃ʒ genera: ⁊ plura indiuidua q̃ʒ spẽs: concedo ergo ꝙ omnes potentie diuersarum denominationũ constituunt diuersos gradus specificos: sed nõ diuersos gradus vite: etiam concedo ꝙ species sunt sicut numeri: isto modo: qꝛ sicut numeri sunt imediati: ⁊ nulli sunt equales sed diuersarum denominationum. Ita species sunt imediate: ⁊ nulle sunt equalis perfectionis: qꝛ nulle due species equaliter distant a non gradu entis: nõ tamen sicut omnen duo numeri possunt inuicem separari: ita ⁊ omnen due species: siue due passiones: qꝛ ab codẽ subiecto specifico fluunt passiones diuersorum rationũ: que tamen non passunt inuicẽ separari: licet vna sit altera prior: quia tal͛is prioritas non est temporis: sed nature: vel cãsalitatis. ¶ Ad secundum nego: ꝙ nulla potentia anime sit vita: vel habens vitam. licet enim quelibet potentia anime sit accidens. adhuc habet vitam. nõ quidem intrinsece: ⁊ essentialiter: quia si poneretur in lapide: non viueret: sed extrinsece: ⁊ accidentaliter: per participationem: quia vnitur anime: ⁊ sic constituit gradũ animatoruz vegetatiuum: vel sensitiuum: nõ prout gradus dicit solũ aĩaz: sʒ prout dicit aĩam cũ paꝰ: sicut albedo cõstituit albũ: non supponẽdo ꝓ subto solũ: sʒ pro subto ⁊ albedine. ¶ Et isto modo dico ꝙ quilibet gradꝰ animatorum est posterior sua potentia: sicut album albedine.

Et sic ad argumentum: subiectum est prius sua passiõe dicatur ꝙ duplex est subiectum. scilicet materiale: ⁊ formale: vt colligitur de intentione Aristotelis quinto physicorum: subiectum materiale est altera pars compositi: distincta contra formam: siue illud fuerit compositum per se: siue per accidens: ⁊ sic medium est subiectum luminis. Subiectum formale est ipsum compositum includens formam: vt lucidum: vel album. Subiectum primo modo sumptum: est prius passione sua: cum illud sit subiectum simpliciter: sed subiectum formale est posterius sua passione: cum illud sit subiectum secundum quid: ⁊ isto modo vegetatiuum est posterius potẽtia vegetandi. ⁊ sensitiuum potentia sentiẽdi: sicut risibile: po

T. cõ. r.

T. cõ. 5

sterius rissibilitate & cõtum posterius cõtitate. Ad tertium dicitur quod nihil constituit alterum: quod non constituat eius diffinitionem: albedo enim constituit album: quia constituit suam diffinitionem: dicendo album est res habens albedinem: & rationale constituit hominem: quia constituit eius diffinitionem. s. aial rationale: sed non quelibet potentia anime constituit diffinitionem universalis anime: vel particularis: vt patuit: sed solum vegetativa sensitiva: secundum locum motiva: & intellectiva: ergo solum iste quatuor potentie constituunt gradus animatorum. Appetitiva ergo non constituit gradum animatorum: sicut nec constituit diffinitionem alicuius particularis anime. ¶ Item nihil constituit gradus animatorum: nisi illud sit separabile a quolibet gradu posteriori: vel ab illa separetur quilibet gradus prior animatorum: verbi gratia: vegetativum constituit gradum animatorum: quia separatur a sensitivo: secundum locum motivo: & intellectivo. Similiter intellectivum constituit gradum animatorum: quia ab eo separatur sensitivum: vegetativum: & secundum locum motivum. Sed appetitivum non se habet aliquo dictorum modorum: probatur: quia aut precedit vegetativum: aut sequitur: si precedit: ergo aliqua est anima appetitiva: que non est vegetativa: nec sensitiva: nec secundum locum motiva: nec intellectiva: si sequitur: ergo precedit sensitivum: vel econtra: ita quod mediabit inter vegetativum & sensitivum: & hoc non: quia aliqua esset ala vegetativa: que non esset appetitiva: aut sensitivum & secundum locum motivum: & hoc non: quia tunc aliquid esset sensitivum: quod non esset appetitivum: quod est falsum: & ita in aliis dicatur. Et tunc ad rationem dicitur: quod vegetativum non dicitur separari a sensitivo solum: quia sit prius: sed quia est communius: modo sensitivum non est communius potentia appetitiva. s. apprehensiva: quia de illa loquitur Ar. in littera. Appetitivum enim communissime sumptum est vlius vegetativo, modo Ar. loquitur solum de appetitivo: vt est potentia anime cognitive: ideo posuit illud tertio loco. ¶ Ad quartum est responsum quod appetitivum vlr sumptum non est potentia aie: sed vt est sequens cognitionem: vel formam apprehensam. Unde ita est de appetitu: sicut de motu: nam motus se habet tanquam genus generalissimum: & primo habet genera subalterna propinqua: que sunt motus ad vbi: & motus ad formam: secundo habet genera remota: que sunt motus rectus: & motus circularis: contenta sub motu ad vbi: ac etiam motus ad formam materialem: & ad formam spiritualem: contenta sub motu ad formam: tertio habet genera remotissima: sicut sursum & deorsum contenta sub motu recto: ac etiam motus ad oriens & motum ad occidens contenta sub motu circulari: & sub motu ad formam materialem vel spiritualem continentur genera: que sunt motus ad formam substantialem: & motus ad formam accidentalem. Quarto vero continet species: que sunt motus ignis: motus terre: motus orbis signorum: vel planetarum: motus augmentationis: vel diminutionis: calefactionis: albefactionis: generationis: vel corruptionis. ¶ Consimiliter appetitus se habet tanquam genus generalissimum: sub quo continentur primo genera propinqua. s. appetitus naturalis: & appetitus cognitivus. secundo continentur genera remota. s. appetitus animati & appetitus inanimati sub appetitu naturali: & appetitus sensitivus ac intellectivus sub cognitivo. tertio continentur genera remotissima. s. appetitus arboris: & plante sub animato: & appetitus simplicis & mixti sub inanimato. Sub sensitivo vero sunt appetitus bruti perfecti & bruti imperfecti: & sub intellectivo sunt appetitus in actu & appetitus in potentia. quarto vero habet species: videlicet appetitus ignis: & appetitus lapidis: appetitus piri: appetitus ostree appetitus equi: appetitus hominis: & appetitus angeli. De his omnibus non loquitur phs. nisi de appetitu qui est passio sensitivi: vt patet in littera. quare. ¶ Textus commenti. 30.

Manifestum igitur est quoniam eodem modo vna vtique erit ratio anime & figure: neque enim ibi figura est preter triangulum & figuras que consequenter sunt: neque hic aia preter predictas est.

¶ Istud est quartum capitulum huius primi tractatus. In quo Ar. postquam manifestavit diffinitionem communem verificabilem de animo in generali & de qualibet anima in speciali: ostenditque gradus viventium quibus possunt convenire omnes diffinitiones anime in speciali: redarguit Platonem ponentem animam idealem: preter animas particulares diffinitionem quam eius non verificari de anima particulari: reprehendit etiam eum in hoc quod ponendo diffinitionem communissimam anime: non curavit tradere animarum particularium diffinitiones speciales: & vt clare pateat reprehensio Platonis Aristotiles ponit quatuor conclusiones: quarum prima est ista. Non contingit dare animam universalem preter animas particulares. ¶ Secunda conclusio: diffinitio aie est communis anime per predicationem & nulli propria: ibi (Fiet autem vtique.) Tertia conclusio: habita diffinitione communi anime: adhuc est investiganda diffinitio specialis: ibi (Underidiculum.) Quarta conclusio, anime speciales: & diffinitiones illarum invicem ordinantur ordine essentiali: ibi (Propter quam autem causam.) Prima conclusio sic arguitur: eadem est ratio de anima & de figura: sed non contingit dare figuram universalem sine particulari: ergo nec animam vlem sine anima particulari: patet consequentia cum maiori: quia sicut figura est ens communissimum in figuris: continens ordinem essentialem figurarum: cum tetragonum presupponat trigonum: & pentagonum tetragonum: & sexagonum pentagonum: ita anima communissima est: & continet consimilem ordinem essentialem: eo quod sensitivum presupponit vegetativum: & secundum locum motivum presupponit sensitivum: & intellectivum presupponit secundum locum motivum: minor autem erat Platonis: non ponentis ideam figurarum & numerorum propter ordinem essentialem & causalitatem inter illos. volebat enim quod quia figure ita ordinate se habent: quod trigonum est prius tetragono: & sic de aliis: ideo vna figura est causa alterius & ex hoc non ponebat ideam figurarum: nec numerorum: quia binarius est naturaliter prior ternario: & causa eius: & ternarius est naturaliter prior quaternario: & etiam causa eius: dixit enim quod sufficit ordo & causalitas reperibilis in numeris & figuris: ad hoc quod possint diffiniri: & esse scientia de illis: absque eo quod poneremus ydeas separatas: existentes eorum causas. Lege sic littera. (Manifestum igitur est quod eodem modo vna vtique erit ratio anime & figure. neque enim ibi). s. in genere figurarum. (figura est preter triangulum: & preter) alias (figuras: que consequenter sunt) vt quadrangulus pentagonum: & huiusmodi. (neque hic). s. in genere animarum (est anima) vniversalis (preter predictas) s. singulares & particulares. ¶ Notandum quod ex hac littera aliqui crediderunt ex intentione phylosophi non esse vniversalia ex natura rei: quia dicit quod non est figura preter figuras particulares: nec anima communis preter singulares: sed indubie verba Ar. sunt vera: quia vlia identice & formaliter non sunt extra sua singularia: figura enim communis est necessario in figuris particularibus: & anima communis in animalibus particularibus: nec oppositum intendit quovis modo phs: sed solum ostendere intendit non esse vniversalia separata a singularibus eo modo quo posuit Plato: vt in prologo declaravi: vniversalia tamen causalia: &

non predicabilia:vt deus:τ intelligentie:bene separant a singularibus. ¶ Textus cõmenti.30.

¶ Fiet autem vtiq̃ τ in figuris ratio cõmunis que cõuenit quidẽ oibus. ppria autem nullius erit figure:similiter enim τ in dictis aĩalibus.

¶ Secunda conclusio. diffinitio anime est cõmunis cuilibet anime per predicationez:τ nulli propria:probatur. sicut se habet figura vniuersalis ad figuras particulares: ita anima vniuersalis ad animas spãles:sed diffinitio figure vniuersalis est cõis omni figure:τ nulli propria. ergo τc. tenet consequentia cũ maiori ex priori conclusione:τ minor declaratur:nam vt habetur primo geometrie diffinitio cõmunissima figure est illud qd termĩo vel terminis clauditur: modo patet q̃ hec diffinitio verificatur de qualibet figura. circulus. n. est illud qd termino vl' terminis clauditur:non pro secũda parte:sed pro prima. Et triangulus est illud qd termino vel terminis clauditr̃: non pro prima:sed pro scda parte:τ consequenter dicitur q̃ alijs etiam competit:ideo cuilibet est cõmunis:τ nulli propria. si. n. esset propria circulo:non cõpeteret triangulo:τ econtra:consimiliter dicatur de diffinitiõe aĩe:q̃ cuilibet est cõmunis:qr de qualibet anima vere dicitur q̃ est actus primus corporis physici potentia. vitã habẽtis:τ q̃ quelibet talis est primum principium vegetandi:sentiẽdi:sm locuz mouendi:vel intelligẽdi:sed nulli aĩe est aliqua istarum propria:qr tunc alteri non conueniret. Le. li. (Fiet aũt vtiq̃ τ in figuris ratio). i. diffinitio (cõmunis: que conuenit quidem omnibus) figuris (Propria autem nullius erit figure:similiter autem τ in dictis animalibus) est dicendum:q̃ cuilibet istarum cõpetit cõmunis diffinitio anime:τ nulli ẽ propria. ¶ Notandum secundum cõmentatorẽ. cõmento. 30. q̃ diffinitio anime non est ex diffinitiõe equiuocoꝝ nominũ:qr si ita eẽt geometria. eẽt sciã sophystica:nec ẽt ẽ ex generib⁹ que dicuntur vniuoce:qm si ita:esset tũc necesse esset alterum duorum:aut q̃ sic vna virtus in diffinitione τ in nomine:in qua comunicant omnes virtutes quas narrauimus:queadmodũ spẽs animalium cõicant in diffinitione animalitatis simpliciter:aut q̃ omnes virtutes aĩe sint eedem in diffinitione τ in essentia:vult dicere cõmẽtator q̃ diffinitio anime vel figure non est vniuoca: nec equiuoca:sed anologa. non. n. est equiuoca:qr tunc diffinitiões mathe^ce. τ nãles eẽnt:sophystice pp equocationẽ qd ẽ impossibile:nec ẽt vniuoca:qr aut oẽs aĩe concurrerent in vnũ nomẽ:τ in vnam diffinitionẽ eque p̃mo:sicut oẽs spẽs aĩalis in rõnẽ aĩalitatis:aut oẽs concurrerent ĩ eandez essentiam specie:sicut omnes homines in eandẽ humanitatem:sed quodlibet istorum est falsum:non. n. omnes anime ɔcurrunt eque primo in diffinitionez aĩe: quia diffinitio anime prius cõpetit vegetatiuo q̃ sensitiuo:nec etiã concurrũt in eandẽ spẽm more indiuiduoꝝ: qr aĩa sensitiua τ vegetatiua non solum indiuidualr̃:sed etiã specie τ genere drñt:figure etiam nõ eque primo cõcurrunt in rationem figure:quia diffinitio figure p̃us cõpetit triangulo q̃ quadrangulo:figure etiam non cõcurrunt in eandem essentiam specie more indiuiduorũ:qr figura triangularis τ quadrangularis τ hõ. differũt specie. ¶ Dupl'r dubitatur:τ p̃mo ɔ cõmentũ vniuocũ τ equocum dicunt de anima τ figura:ergo dicuntur de suis diffinitionibus:pꝫ ɔña:quia non staret diffi^m esse equiuocum diffinitione existente vniuoca vel econtra:τ probatur antecedens:illud est vniuocũ qd predicatur de omnibus suis inferioribus secũdũ eandem rationem:sed taz anima q̃ figura est hõ:ergo tam anima q̃ figura est vniuoca:patet consequentia cum maiori:per diffinitionem vniuoci:τ minor est clara:quia anima predicatr̃ de qualibet anima sub ea ratione qua est actus p̃mus corporis physici τc. τ figura de qualibet figura sub ea ratiõe qua termino vel terminis clauditur. Item illud est equiuocum qd predicatur de suis inferioribus secundum diuersas rationes:sed tam anima q̃ figura est huiusmodi:ergo tam anima q̃ figura est equiuoca:patet consequentia cum maiori:per diffinitionez equiuoci. Sed minor ostẽdit;aĩa dicit de aliq̃ aĩa vt ẽ vegetatiua:τ de aliq̃ vt est sensitiua:sed vegetatiuũ τ sensitiuũ sunt diuersaꝝ rõnũ: sic diuersorũ graduũ.ḡ τc. Simil'r figura dr̃ de circulo vt vno termĩo claudit:τ de triãgulo vt plurib⁹ terminis clauditr̃:sz vnũ τ plura sunt diuersoꝝ rõnũ.ḡ τc. ¶ Notandum q̃ vniuocũ vt ad p̃ns spectat dupl'r sumit:large τ stricte:vniuocũ large sumptũ ẽ illud qd oia sua supposita iportat sm eãdẽ rõnẽ:τ sic quodlibet genus dicitur vniuocũ:licet eñi iportet oia suo supposita diuersis rõnibꝫ: tamen quia omnia illa concurrunt in vnum genus:dicitur importare omnia sua supposita secundum vnam τ eandem rationem. Sed vniuocum stricte sumptum est illud quod importat omnia sua supposita secundum vnicam rationem:τ sic nihil dicitur vniuocum:nisi species specialissima. Equiuocum etiam consimiliter dupliciter sumitur. nam equiuocum large sumptum est illud quod importat omnia sua supposita diuersis rationibus:τ sic omne genus est equiuocũ. Equiuocum vero stricte sumptũ est illud qd importat omnia sua supposita diuersis rationibus;τ non secundum eandem rationem:τ sic nullum genus est equiuocum:nec aliqua species. ¶ Analogum iterum dupliciter sumitr̃:large τ stricte. Analogum sumptum large est illud qd importat plura secundũ prius τ posterius:vt numerus:τ figura. numerus enim prius importat binarium q̃ ternarium:τ figura prius triangulum q̃ quadrangulum. Analogum stricte sumptum est illud qd importat plura secundum causam τ causatum: τ sic ens τ substantia cõmunissime sumpta dicuntur analoga. nam ens iportat substantiam;vt causam:τ accidẽs vt causatũ. Similiter substantia cõmunissime sumpta iportat materiam τ formam vt causa:τ cõpositũ vt causatum. ¶ Ex dictis sequitur primo q̃ lz stricte loquẽdo nihil sit vniuocum:equiuocum:τ analogum:tamen large loquendo de eodem vere dicitur quodlibet istorum prima pars patet:quia diffinitiones istoꝝ stricte sumptorum inuicez repugnant:τ secũda declaratur de numero: figura:τ aĩa:quoꝝ qdlibet importat omnia sua supposita eadem rõne τ diuersis rõnibus:τ sz p̃us posteri⁹:ḡ quodlibet istorum large loquẽdo est vniuocũ:equiuocũ:τ analogum. Scdo sequit q̃ diffõnes aĩe τ figure large loquẽdo sunt vniuoce equiuoce:τ analoge;qr tales sunt diffõnes q̃lia sunt diffinita sed diffinita sunt hõ. vt potuit. ergo τc. ¶ Nec sequitur. talis diffinitio ẽ equiuoca vel analoga: ḡ nõ est bona;qr talis equocatio vel analogatio nõ tollit rõnẽ generis. Equocatio tñ vl' analogatio stricte sumpta tollit bonitatem diffõnis:sicut tollit rationem generis. Ideo cõmentator cum in principio huius scdi dixit diffinitionem anime esse equiuocam; locutus est de equiuocatione large sumpta:que nõ tollit rationez generis. Cũ autem dicit istam diffinitionem non esse vniuocam nec equiuocam: intelligit de vniuocatione τ equiuocatione stricte sumpta. Etiam cum conceditur diffinitionem aĩe vel figure esse analogam;non sumitur analoguz stricte: sed large:q̃obrez patet rationes non pcedere. ¶ Scdo dubitat circa textũ: arguendo primo in cõmuni diffinitiões anime. τ figure nõ esse cõmunes omnibus suis sup

positis: qz tunc singularia diffinirent: τ consequenter cō
uerterentur cum diffinitionibus: τ essent principia scien
tiarum τ demonstrationum: sicut sunt diffinitiones: que
omnia sunt contra intentionem Aristotelis p̄mo τ scd̄o
posterioꝝ. ¶ Deinde arguitur ī speciali diffinitionē ani
me non predicari de qualibet anima: nec diffinitionē fi
gure de qualibet figura: qz capilli habent animā: cū nu
triantur: τ augeantur per intus sumptionem alimēti: de
quarum nulla dicitur diffinitio anime. nam diffinitio cō
munis anime non dicitur de aliqua aīa: nisi ista sit actus
corporis physici organici: vt patuit supra: per Ar. modo
capillus non est corpus organicum: qz non habet partes
diuersarum rationum: nec est pars corporis habentis di
uersarum rationum partes. nam partes sunt priores to
to: p̄mo physicoꝝ. capilli autem sunt posteriores: τ idem
arguatur de vnguib⁹ τ dētib⁹. ¶ Consilr arguitur de dif
finitione figure: q̄ non cōpetit omni figure: sꝫ.n. circulus
termino vel terminis clauditur. ergo puncto clauditur
vel punctis: pꝫ ꝯña: qz per terminū nō videt̄ aliud intel
ligi: sed nō est maior rō de vno pūcto q̄ꝫ de infinitis alijs
ergo figura circularis infinitis terminis clauditur: qd̄ ē
contra geometras: dicentes figuram circularem claudi
vno termino: τ arcualem duobus: τ triangularem trib⁹.
¶ Item omne quod claudit̄ aliquo: est infra illud: τ se
paratur ab eo: vt patet de contento τ locato: si ergo figu
ra termino vel terminis clauditur: ergo separatur ab il
lis terminis: τ ꝯsequēter dabit̄ figura sine q̄ntitate: quod
est impossibile. ¶ Ad p̄mum dicitur q̄ sicut propriū est
passio speciei: primo τ per se: τ suū indiuiduī per se nō pri
mo: qz propriū inest speciei: τ per spēm indiuiduis: scd̄m
Por^m in vlibus. Ita diffinitio competit generi vl' speciei
primo τ per se: singularibus aūt contentis sub illis p se τ
non primo: τ consequēter cōcedo q̄ singularia diffiniun
tur: non tñ conuertuntur cum suis diffinitiōibus: nec sūt
principia scientiaꝝ: vel demonstrationū: qz nō diffiniun
tur per se primo: sed per se non p̄mo: omne enim qd̄ com
petit per se primo superiori: competit per se non primo i
feriori: vt colligitur de mente Aristotelis p̄mo posterio
rum. ¶ Ad scd̄m respondetur q̄ capilli: dentes: et vn
gues sunt partes animaliū: τ cum dicitur q̄ partes sunt
priores toto: verum est de partibus constituentibus: sed
de ptibus constitutis illud non est verū: mō capilli: den
tes. τ vngues: sunt partes constitute: τ non constituentes.
De figura autem dicitur q̄ per terminum non intelligi
tur punctus: sed linea: vel superficies: modo circulus clau
ditur vno termino. qz vna linea: vl' vna supficie: τ triāgu
lus pluribus terminis: qz pluribus lineis: vel pluribus
superficiebus: neqꝫ dicitur fi⁹ claudi termīo vl' terminis
ad modum contenti in vase. vel locati in loco. sed ad mo
dum passionis in subo suo: modo figura nō est quātitas:
cū sit qualitas quarte speciei: sed est passio quātitatis: p
contactum terminate. Ita q̄ ex linea non habente prin
cipium τ finem nisi in potentia: resultat figura circula
ris: τ ex duabus lineis se ꝯtangentibus in extremitatib⁹:
resultat figura arcualis: τ ex tribus se in extremitatibus
contangentibus resultat figura triangularis: τ sic conse
quenter de alijs dicatur. Mathematici tamē nō curan
tes de distinctione p̄dicamentoꝝ: concedunt lineam cir
cularem esse circulum: τ econtra: cōius sumentes figurā
q̄ꝫ Ar. in predicamentis. ¶ Unde sicut scīa cōissime sū
pta dicitur de substantia τ accidente. s. de scīa dei τ de sci
entia nostra: stricte tamen τ vniuoce sumpta non dicitur
nisi de accidente p̄me speciei q̄litatis: ita figura in maxi
ma cōitate sumpta dicitur de quātitate: τ de qualitate: τ
de omni eo qd̄ termino vel terminis clauditur: sumpta
aūt vniuoce τ stricte: non dr̄ nisi de qualitate q̄rte speī:
fluente imediate a q̄ntitate terminata per ꝯtactū: τ sic ista
propositio est impossibilis in predicatione idemptica.
circulus est linea circularis: sicut illa: albedo ē res alba:
in predicatione tamē causali ista est concedēda ad hunc
intellectum: circulus est in linea circulari: vel ex linea
circulari. ¶ Textus cōmenti. 30. τ 31.

¶ Unde ridiculum est querere cōmunem rōnē in his τ in alteris que nullius erat eorum que sunt ꝑpria ratio: neqꝫ scd̄m propriam τ indiuiduam speciem dimittentes huiusmodi.

¶ Similiter aūt se habent ei qd̄ de figuris est. τ que scd̄m aiam sunt. semper enim in eo qd̄ est consequenter est in potētia qd̄ prius est in figuris τ in animatis: vt in tetragono quidem trigonum est: in sensitiuo autem vegetatiuum: quare est scd̄m vnūqdqꝫ querēdū que vniuscuiusqꝫ aīa: vt que plante: τ que hōis: aut bestie.

T. c. 31.

¶ Tertia ꝯclusio: habita diffinitiōe cōi. adhuc est inuesti
gāda diffōo pticularis: ista ꝯclusio ponit̄ ꝑ tāta: qz sicut ri
diculū est assignare cōem diffōnē: siue sit aīe: siue alteri⁹:
nulli singulari τ pticulari ꝯpetētem. Sic ridiculū est ha
bita diffinitione cōmuni competēte singularibus τ par
ticularibus. nō inuenire specialem sub illa contentā. pro
batur. nam sicut est in figuris: sic est in anima: sed in figu
ris non assignatur diffinitio cōmunis sine ꝑpria τ spāli.
ergo consimiliter in anima non est assignanda diffinitio.
cōmunis sine ꝑpria τ speciali. tenet consequētia. cū mi
nor: qz preter diffinitionem cōem figure: alia est diffini
tio circuli: alia trianguli: τ alia quadrāguli: maior est ma
nifesta: quoniā sicut tetragonū presupponit trigonum: τ
ipsum includit sic sensitiuū presupponit vegetatiuum: τ
ipm includit. nam sicut trigonū dicit̄ esse potētialiter et
virtualiter in tetragono. ita vegetatiuū in sensitiuo. Ex
quo infert Ar. q̄ sicut preter diffōnem cōmunē figure
assignatur trigono τ tetragono propria diffinitio: ita pre
ter diffinitiōem cōmunē anime: assignanda est plante:
bestie: τ huiusmodi secūda diffinitio. Lege li. (Unde ri
diculū est querere cōem rationem) .i. diffōnem. (Et in
his) que pertinent ad aīā. (τ in alteris) ab anima (que
nullius erat eorū que sunt propria ratio) ꝯstrue hūc ter
minū ratio cum relatiuo sic: (que ratio nullius erat eoꝝ
que sunt ꝑpria) .i. particularia τ singularia: (neqꝫ scd̄m
ꝑpriā τ indiuiduam spēm dimittētes huiusmōi) ꝯstrue
ly huiusmodi. cū ly neqꝫ scd̄m: isto mō: neqꝫ secūdum
huiusmōi diffōnem cōem debent homines esse dimittēs
ꝑpriam τ indiuiduā spēm. i. diffinitionem proprie τ indi
uidue speī. (Similiter aūt se habent ei qd̄ de figuris est
τ que secūdum aiam) sunt: (semper. n. in eo qd̄ est conse
quenter est potentia) .i. potētial'r τ virtualiter (q̄ prius
est in figura: τ ī animatis: sicut in tetragono qdē trigonū
est: in sensitiuo aūt vegetatiuū: quare τ secūdū vnūqdqꝫ
querendum est q̄ sit vniuscuiusqꝫ aīa.) τ que sit diffinitio
eius: (vt que plante: τ que hōis: aut bestie). ¶ Notādū
p̄mo: q̄ cū Ar. dicit q̄rendū esse vniuscuiusqꝫ anime dif
finitiōem: non intelligit distributiōem pro qualibet aīa
singulari: qz singularia non sunt diffinibilia scd̄m q̄ hec:
sed solum cōmunia: vt colligit̄ ab eo in thopicis: τ ī poste
rioribus: nec etiā intelligit distributionē pro q̄libet aīa
cōi in specie spālissima: qz hic nō opꝫ distincte inquirere
quid est aīa bouis: leonis: canis: equi: τ hōꝫ: sed distribuit
ꝑ qualibet aīa in spē subalterna: que sunt quattuor se ha

bentes essentialr secūduʒ prius ꝛ posterius.s.vegetatiua sensitiua: secūdū locū motiuo ꝛ intellectiua: ꝛ has vocat phs aīas spāles: scʒ respectu aīe in cōi: que est gñalis: ꝛ nō spālis. Unde sicut ideʒ est genus ꝛ spēs: ito idem est vl'e respectu suoꝝ inferioꝝ: ꝛ spāle respectu sui cōioris. Secundo notan[m] scdm cōmētatorē cōmēto.31. ꝙ triāgulus est prior quadrato: ꝛ triangulus existit po[s] in quadrato: ꝛ ideo si quadratū est: ꝛ triāgulus est: ꝛ nō econtra: similr in vtutibus aīe. nutritiuum.n.est prius sensibili: ꝛ existit in eo in potētia: ꝛ si sensibile est: nutritiuū est: ꝛ non econuerso: sensibile.n. impossibile ē vt sit absqꝫ nutritiuo: nutritiuū aūt pōt esse absqꝫ sensibili: illud dr̄ esse potentia in alio. qđ est pars materialis vl' q̄ntitatiua eius: sed vegetatiuū est pars materialis sensitiui: ꝛ triangulus est ps q̄ntitatiua quadrati. ideo vegetatiuū est potētia in sensitiuo: ꝛ triangulus est potētia in quadrato. ¶ Cōtra predicta dupl'r instatur: ꝛ p̄mo ꝯtra cōmentū: ita se habꝫ circulus ad duangulū: sicut triāgulus ad quadrāgulū vel quadratuʒ. sed circulus nō est prior duangulo: nec potētio i illo. ergo per idem triāgulus nō est prior quadrato: nec potētia in illo: tenet ꝯña cū maiori: qꝛ qualis est ordo triū ad quattuor: talis est ordo vnius ad duo: minor aūt ē clara: qꝛ circulus nō est pars duāguli: nec est p̄or illo: cum non sequat̄ duangulus est: ergo circulus est: itē triāgulus nō est nisi figura triāgularis: ꝛ quadrangulus nō est nisi fi[a] quadrāgularis: sed nō seq̄r. figura q̄drāgularis est. ergo figura triāgularis est. ergo a pari nō seq̄r: q̄drāgulus est: ergo triāgulus est: ꝛ sic p̄ma ps cōmenti vr̄ falsa. ¶ Sed arguit̄ secūdā esse falsaʒ. nā bene seq̄r: nutritiuū est. ergo calidū: frigidū: humidū: vel siccū est: s̄m Ar. ꝛ cōmētatorem in alia lectione: sed si calidū: humidū: frigidū ꝛ siccū est: sensibile est. ergo a p̄mo ad vltimū: si nutritiuum est: sensibile est: cuius oppo[m] ponit cōmētator. ¶ Itē arguitur ꝙ illa ꝯditionalis nō valeat: si sensibile est: nutritiuū est: qꝛ si celū vel aliquod elemētoꝝ est: sensibile est: ꝛ nō si celū vel aliquod elemētoꝝ est: nutritiuū est: ergo nō si sensibile est: nutritiuū est. ¶ Ad p[m] cōtra primā partem cōmenti respondet̄: ꝙ triāgulus sumit̄ dupl'r. s. stricte. ꝓ figura triāgulari: ꝛ large: ꝓ re habente tres angulos: quo sumit cōmētator: ex quo sequit̄ ꝙ illa maior fuit falsa. s. ita se hꝫ circulus ad duangulū: sicut triāgulus ad q̄drangulū: qꝛ circulus non habet ita significatiōem strictaʒ et largam: sicut duangulus: triangulus ꝛ q̄drangul[o]. ¶ Ad 2[m] contra scđam partem cōmenti: dicit̄ ꝙ cōmentator sumit ibi sensibile ꝓ sensitiuo: eo modo quo cōiter sumitur in tali diffinitione: aīal est sub[a] animata sensibilis. i. sensitiua: ꝛ sicut iterdū sumit̄ sensibile ꝓ sensitiuo: ita nutritiuuʒ ꝓ nutribili: iuxta intētionem cōmentatoris hic volētis dicere ꝙ si sensitiuū est: nutribile est: ꝛ non econuerso: ꝛ ꝙ impossibile est sensitiuū esse sine nutribili: ecōtra aūt possibile est nutribile esse sine sensitiuo: cuius experiētia habetur in plantis: vt statim adiungit cōmentator in eodē ꝯmento. ¶ Scđo: principal'r instatur contra textū: probando primo ꝙ vegetatiuū non continetur in sensitiuo sicut trigonum in tetragono: qꝛ trigonū sic continetur in tetragono ꝙ est pars eius: sed anima vegetatiua non est pars sensitiue. ergo ꝛc. minor declaratur. nam in animalibus perfectis anima vegetatiua omnino differt a sensitiua in animalibus aūt imperfectis: eadeʒ anima est sensitiua ꝛ vegetatiua: ꝛ nō nihil est pars sui ipsius. ¶ Preterea arguitur ꝙ sub planta: bestia: ꝛ hoīe: nō continerētur omnia animata: qꝛ frustra ponerētur quattuor gradus animatoꝝ. Deinde celū est animatuꝫ: ꝛ tamē nō est planta: nec bestia: nec homo. ¶ Ad primū dicitur ꝙ duplex est continētia. scʒ formalis: ꝛ virtualis: formalis continētia est illa qua totū continet partem: ꝛ locus locatum: ꝛ sic dicimus compositū continere materiam: ꝛ formaʒ: ꝛ numerum continere suas vnitates: ꝛ celum continere hec inferiora: ꝛ vnum elementū aliud. Continentia virtualis est illa: qua perfectū continet minus perfectū: ꝛ sic dicimus angelū continere hominē: ꝛ hominem asinum: qꝛ est eo perfectior. ¶ Ex isto sequit̄ primo vegetatiuum tam formaliter q̄ꝫ virtualiter contineri in sensitiuo: qꝛ aliquod vegetatiuū est pars sensitiui: ꝛ aliquod est vegetatiuuꝫ: qđ alterius sensitiui eo perfectioris non est pars: qꝛ nulla aīa vegetatiua ē pars anime sensitiue animalis perfecti. s. pertinētis ad tertiū gradū. Secundo sequitur ꝙ licet anima vegetatiua in sensitiua: ꝛ sensitiua in secūdum locū motiua contineatur: tam formaliter: q̄ꝫ virtualiter: tamen in anima intellectiua nulla aīa alr̄ q̄ꝫ virtualiter continet̄: prima pars pꝫ: qꝛ aliqua aīa vegetatiua est pars sensitiue: vt pꝫ in aīalibus imperfectis. Nec tū nō est sensitiua: nec ps eiusdeꝫ repte in aīali pfecto: sꝫ solū virtual'r continet̄ in illa. Similiter aliqua sensitiua est pars motiue s̄m locū in cane vel in equo: iō formal'r continetur in illa: ꝛ aliqua est motiua localiter: cui[9] nulla sensitiua est ps. s. anima intellectiua: ideo quelibet sensitiua solūʒ virtualiter est in intellectiua. ¶ Ex quo sequit̄ veritas scđe partis. s. ꝙ nulla anima est aliter q̄ꝫ virtualiter in aīa intellectiua: ex quo nullaꝫ partem hꝫ: ꝛ est aliis pfectior. ¶ Dicatur igitur ad ar[m] ꝙ ly. sicut. nō dicit omnimodā similitudinē: sed solum quo ad aliquid: ita ꝙ sicut trigonum p̄supponitur in tetragono: ita vegetatiuuꝫ in sensitiuo: ꝛ hoc innuit cōmentator: cū ait: ꝙ sicut sequit̄ tetragonū est: ergo trigonū est ꝛ non ecōtra: ita sequitur: sensitiuū est. ergo vegetatiuū est: ꝛ non ecōtra: nec intendit Aristoteles ꝙ sicut necessario cuiuslibꝫ tetragoni trigonum est pars: ita cuiuslibet sensitiui vegetatiuum est pars: aliqua tamen anima vegetatiua est pars sensitiue. scilicet medietas aīe ostree: vel concule marine. ¶ Ad scđm respondetur: ꝙ quia nō contingit procedere de extremo ad extremū sine medio: quinto physicoꝝ: ꝛ vegetatiuū sit vnum extremum in genere animatoꝝ: cum sit simpliciter materiale: ꝛ intellectiuū alterum extremuꝫ: cuꝫ id s̄m intellectū sit simpl'r imateriale. ideo dat̄ mediū: quod ē ptim mãle: ꝛ ptim imateriale. s. sensitiuū: cuius vna aīa est extēsa: ꝛ altera inextensa. ex quo sequit̄ ꝙ tale mediū nō est pūtale: sꝫ latitudinariū: cui[9] vna ps ꝑ sui ꝑfectionē vocabit̄ s̄m locuꝫ motiuū: lꝫ igit̄ sub aīato Ar. nō ponat nisi tres ptes subiectiuas. s. plantā: ꝛ bestiā: ꝛ hoīeꝫ: tū intelligit q̄ttuor gradus aīatoꝝ: qꝛ bestia ē diuisibil' in duo sensitiua: q̄ꝝ vnū est aīal impfectū: ꝛ aliud aīal pfectū: ita ꝙ ꝓ plātā intelligit vegetatiuū: ꝛ ꝓ bestiā sensitiuū: ꝛ s̄ꝫ locū motiuū: ꝛ ꝓ hoīeꝫ itellectiuū. ¶ Et ad ar[m] de celo dr̄ ꝙ celū nō est ꝓꝑe aīatuꝫ: ex quo ex orbe: ꝛ intelli[a] nō fit vnū ꝑ se. ideo si phs voluit oīa aīata ꝯtineri sub plāta: bestia: ꝛ hoīe: solū locut[9] est de aīato ꝓꝑe sumpto: vbi ex aīa ꝛ corꝑe fit vnū ꝑ se. ¶ Tex. ꝯmēti. 31. ꝛ 32.

¶ Propter quā aūt cām ꝯñter sic se hñt ꝯsiderādū est: sine q̄dē eni vegetatiuo sensitiuū nō ē. a sensitiuo aūt sepat̄ vegetatiuū in plātis: iterū aūt sine q̄dē eo qđ pōt tāgere alioꝝ sensuū: neqꝫ vn[9] ē: tact[9] aūt sine aliis est. mlta. n. aīaliū: neqꝫ visuꝫ neqꝫ auditū hñt: neqꝫ odoratus sensum. ¶ Et sensitiuoꝝ aūt alia quidem habent s̄m locum motiuū: alia vero nō hñt: vltimum aūt ꝛ minimuꝫ rōcinationem ꝛ intellectum.

T. c. 32. T. c. 33.

¶ Quarta ꝯclusio: anime speciales ⁊ diffõnes illarũ inuicem ordinãtur ordine essentiali. probatur: illa essentialr ordinãt: iter q̃ est ordo p̄oritatis ⁊ posterioritatis: ſ; iter aĩas spãles ⁊ suas diffõnes est hõ: ergo ⁊c. pʒ ꝯña cũ maiori: q: ille vocat ordo essentialis: ⁊ minor declarat. nam sensitiuũ nõ põt esse absq; vegetatiuo: ſ; bene ecõuerso. In plantis. n. est vegetatiuũ: ⁊ nõ sensitiuũ. Ulñ inter vegetatiuũ ⁊ sensitiuũ est ordo similis illi q̃ repit inter sensum tactus ⁊ alios p̃ticulares sensus: tact⁹. n. põt esse sine ẽlis: q: multa sũt aĩalia habẽtia tactũ: que nõ hñt visum nec odoratũ: nec auditũ: sed nõ eꝯ: q: nihil hʒ visũ: auditum: ⁊ odoratũ: quin illud hẽat tactũ: eodẽ modo q̃cquid hʒ sensitiuũ habet vegetatiuũ: ⁊ nõ eꝯ. etiã sensitiuũ ⁊ ſ; locũ motiuũ essentialr ordinãtur: q: vbicũq; est secũdũ locum motiuũ: est sensitiuũ: sed nõ ecõtra: multa. n. sunt sensitiua: vt aĩalia nutrimẽto affixa: q̃ non sũt ſm locum motiua. Et iterũ scđm locũ motiuũ essentialr p̄ordinat in corruptibilib⁹ ⁊ intellectiuo: q: nõ põt esse tale intellectiuũ sine motiuo ſm locũ: sed bene ecõuerso ⁊ ĩtellectiuo corruptibili nõ solũ de necessitate cõicat scđm locum motiuũ: q̃nimo oẽs alij gradus p̄cedẽtes. s. vegetatiuum ⁊ sensitiuũ. Lege li. (Propter quã aũt cãm ꝯseq̃nter sic se hñt) essentiali ordine aĩe ⁊ sue diffões (considerandũ est: sine enim vegetatiuo sensitiuũ nõ est a sensitiuo autẽ sepatur vegetatiuũ in plantis: iterũ oũt sine q̃dem eo q̃ põt tãgere. i. sine tactu: (aliorũ sensuũ) neq; vnus ẽ tact⁹ aũt sine alijs est: multa. n. aĩalia: neq; visũ: neq; auditũ habẽt: nec odoratus sensũ: ⁊ sensitiuorũ aũt aliqua q̃dem hñt ſ; locũ motiuũ alia vo nõ hñt: vltimũ ãt ⁊ minimũ) dicimus (intellectũ ⁊ rõnem:) vt hõ: aut hõ aliud. s. intellectus separata quare. ¶ Textus cõmenti. 32.

¶ Quib⁹. n. inest rõcinatio corruptibiliũ: his ⁊ reliq̃ oĩa: q̃b⁹ ãt illorũ vnũq̃dq;: ñ oĩb⁹ rõcinatio.

¶ Ex his ĩfert phs p̄mo q̃ cuicũq; corruptibili inest rõcinatio: eidẽ insunt oẽs grad⁹ aĩatorũ. nõ tñ cuicũq; inest aliquis gradus animatorũ: eidẽ inest rõcinatio: p̄ma ps patet. nã hoĩ insunt oẽs gradus aĩatorũ. Et homo ẽ omne corruptibile cui inest rõcinatio: ergo. Scđa ps ẽ manifesta: q: plante: ⁊ bestie insũt tres gradus aĩatorũ. s. vegetatiuũ: sensitiuũ: ⁊ ſm locũ motiuũ: ⁊ tamẽ nulli illorum inest rõcinatio. Lege li. (Quibus. n. inest rõcinatio corruptibiliũ: his ⁊ reliqua oĩa). s. oẽs grad⁹ aĩatorũ: (q̃bus aũt illorũ vnũq̃dq; cõpetit nõ oĩb⁹ rõcinatio). i. nõ ſ; aliquibus competit aliquod illorũ eisdem competit ratiocinatio: quare ⁊c. ¶ Textus cõmenti. 32.

¶ Sed q̃busdã q̃dẽ: neq; imaginatio: alia autẽ hac sola viuunt de speculatiuo aũt ĩtellectu altera rõ est: q̃ q̃dem igit de horũ vnoquoq; ratio hec propriĩssima ⁊ de anima manifestum est.

¶ Secũdo infert phs q̃ nõ cuicũq; iest imaginatio: eidẽ iest ĩtellectus: q: oĩa oĩalia alia ab hoĩe hñt imaginationem: ⁊ aliqua sola imaginatione viuũt: nõ tñ hñt intellectum: q: intellectus est alterius rõnis ingñabilis ⁊ incorruptibilis: vt in tertio ostẽdet. Lege li. (Sed quibusdã q̃dẽ) viuẽtib⁹ (nẽ imaginatio) sola ĩest: q: hñt oẽs sensus interiores ⁊ exteriores (alia aũt hac sola viuũt: de speculatiuo aũt intellectu altera ratio est:) q̃m illis non inest: cũ sit ingenerabilis. ⁊ incorruptibilis: ⁊ subdit phs epilogando dicens: (q̃ quidẽ igit de horũ vnoquoq;). i. de q̃libet aĩa speciali: (ratio). i. diffõ (hec ꝓpriĩssima) sit aĩ q̃ñda. (⁊ de aĩa mani^m est.) ¶ Notandũ p̄mo q̃ sicut ĩ aĩalibus ĩperfectis motis solũ in loco motu dilatatiõis ⁊ constrictionis: eadem aĩa est sensitiua ⁊ vegetatiua: ita idem sensus est tactus ⁊ fantasia: vt colligit de ĩntẽtione Arĩ. supradicentis: q̃ vbicũq; est tactus: ibi est fantasia: sicut dolor: ⁊ leticia: sed fantasia ⁊ imaginatiua sunt idem secũdum Cõmentatorẽ. ergo in illis aĩalibus idem est tactus ⁊ imaginatiua: sed ista viuũt solo sensu tactus. ergo ista viuunt sola imaginatiua: vbi pʒ q̃ sicut datur duplex fantasia. s. perfecta: ⁊ imp̄fecta: ita duplex imaginatiua. s. perfecta: que est in determinata parte corp̃is: ⁊ que exit ĩ actũ suũ absente obiecto: ⁊ imp̄fecta que est in toto corpore: nec cognoscit nisi in p̄sentia obiecti. ¶ Scđo notandum ſm Cõmentatorẽ. cõmento. 32. q̃ omne habẽs virtutem cogitatiuã. aľs. cognitiuã ex rebus generabilibus ⁊ corruptibilibus: necessario hʒ aliã virtutes anime. Et dicit Aristoteles hoc p̄seruãdo se a corp̃ibus celestibus. Declaratũ est. n. q̃ illa non habent de ṽtutibus anime nisi concupiscẽtiã ⁊ intellectũ: non capit hic cõmentator virtutẽ cogitatiuã. aľs. cognitiuã stricte ꝓ ṽtute aĩe sensitiue: q̃ est for^a subalis hoĩs dicta cogitatiua: cu⁹ estimatiua vocat ṽtus cogitatiua: ſ; large ꝓ oĩ ṽtute discursiua cũ rõne: ⁊ hec nõ solũ in hoĩbus: ſ; ẽt in angelis reperit: nõ ẽt sumit stricte ꝯcupiscẽtia ꝓ ṽtute aĩe sensitiue vľ motiue ſm locũ: ſ; large ꝓ ṽtute desideratiua. Etiã nõ sumit hic ꝯmẽtator corp⁹ celeste stricte: ꝓ orbe solũ: q: illõ non intelligit: nec desiderat: ſ; large: ꝓ aggregato ex orbe ⁊ intelli^a. dicit. n. in de suba orbis. q̃ celũ nõ ꝯponit ex mã ⁊ for^a: ſ; ex motore ⁊ mobili. Tertio no^m ſm cõmẽtatorẽ eodẽ ꝯmẽto: q̃ sermo de intellectu speculatiuo est ita q̃ sit extra istã nãm: estimat enĩ q̃ nõ sit aĩa: nec ps anime: opinãdũ ẽ. n. q̃ ẽ ex nã supiori nãe aĩe. Dic videt ꝯmẽtator facere drĩam inter intellectũ hũanũ: ⁊ speculatiuũ: dicẽs q̃ estimat intellectũ speculatiuũ nõ eẽ p̃tẽ aĩe: sed supiorẽ ad nãm ei⁹: intellectũ aũt humanũ in tertio dicit esse p̃tẽ aĩe: ⁊ sumit cõmẽtator ĩtellectũ speculatiuũ stricte ꝓ intellectu cognoscẽte p̃ spẽs innatas: ⁊ non acquisitas: qui nõ repit nisi in intelligẽtijs sep̃atis: de intellectu aũt speculatiuo large logt tertio hu⁹: cũ vocat spẽz ĩtelligibilẽ intellectũ speculatiuũ: ac ẽt ĩtellectũ possibilẽ: vt vnit illi spẽi. logt ẽt stricte de aĩa: ꝓ illa q̃ a corpe dependet ĩ singulis op̃atiõib⁹: ⁊ nõ large eo mõ quo supra diffinuit Arĩ. aĩaz ꝑ actũ p̄mũ corp̃is physici. po^a vitã hñtis: aut per p̄mũ p̃n^m vegetãdi: sentiẽdi: ſm locũ mouẽdi: ⁊ intelligẽdi. Si. n. celũ hʒ ĩtellectũ ⁊ desideriũ: q̃ est aĩatuz: ⁊ p̃ ꝯñs intelligẽtia est aĩa ei⁹: cũ nõ appeat alia for^a celi q̃ intelligẽtia. q̃ talis intelligẽtia nõ est oĩno extra nãm anime: quare ⁊c. ¶ Textus cõmenti. 33.

Necessariũ aũt est debẽtẽ de his p̃scrutatiõez facere accip̃e vnũq̃dq; eorũ q̃d est: postea sic de habitis aut ⁊ de alijs inuestigare. si aũt opʒ dicere q̃d vnũq̃dq; ipsorũ: vt q̃d intellectiuũ ⁊ sensitiuuz. aut vegetatiuũ: prius adhuc dicẽdũ q̃d sit itelligere: ⁊ q̃d sentire: priores. n. potentijs actus ⁊ op̃atiões ſm rõnez sũt. si aũt sic his adhuc priora opposita opʒ ꝯsiderare de illis vtiq; primũ oportebit determinare ꝑpter eandem cãm: vt de alimento ⁊ sensibili ⁊ intelligibili.

¶ Iste est scđs tractatus: scđi de aĩa: in q̃ Arĩ. tractat de p̄ gradu aĩatorũ. s. de vegetatiuo: ⁊ vegetabili: ⁊ diuidit ĩ tria capl̃a. in q̃rũ p̄° Arĩ. ponit ordinẽ dicẽdorũ: in scđo demrat oẽz op̃atiõez aĩe vegetabilis p̃ncipali⁹ eẽ ex aĩa q̃ ex corpore: ibi. (Est aũt:) In tertio determinat de po^a vegetatiua: actu: ⁊ obiecto eiusdem: ſm ordinẽ assignatum: ibi.

(Quoniā aūt eadē potētia) Primū capitulū diuidit͂ in quattuor partes: iuxta quattuor conclusiones: quas phs ponit. quarū prima est ista: inuestigatiōem potētiaꝝ aīe debet precedere inquisitio actuū. ꝛ inquisitiōem actuū inquisitio obiectoꝝ. Secūda ꝯclusio: prius determinandum est de alimēto ꝛ actu ipsius q̄ꝫ de intelligibili ꝛ sensibili: ibi. (Quare p̄mū de alimento.) Tertia ꝯclusio: generare sibi simile: est in viuentibus operatio naturalior q̄ꝫ sentire: secūdum locū moueri: vel ītelligere: ibi: (Naturalissimū enim.) Quarta conclusio: cā finalis generatiōis est pticipatio īmortalitatis: ꝛ diuini eē: ibi. (Quare ruis ipso semp.) Prima conclusio arguitur sic: inquisitio reꝝ ꝛ passionū in physica disciplina: est a notioribus nobis. Sed actus sūt notiores nobis potētijs: ꝛ obiecta actibus: ergo inquisitio potētiarum debet esse per inquisitionē actuum: ꝛ inquisitio actuū per inquisitiōem obie- *T.cō.2.* ctorum: maior est declarata in prohemio physicorum: et minor declaratur. nam tres sunt potentie anime principales. s. vegetatiua. sensitiua: ꝛ intellectiua: quarū quālibet cognoscimus per actum suum: nullus enim pcipit in planta esse potentiā vegetatiuā: nisi q2 pcipit illā nutriri: crescere: ꝛ sibi simile generare: neqꝫ aliquis cognosceret potentiā sensitiuā in animali: nisi q2 apparet animal dolere: videre: ꝛ audire. In hoīe vero non apprehēditur potentia intellectiua: nisi ex apprehensione rōcinatiōis: discursus: precepti. ꝛ iudicij: que dicuntur esse opationes anime intellectiue. ¶ Consimiliter declarat͂ obiecta eē notiora nobis actibus. naꝫ potentijs noīatis tria respondent obiecta: scilicet alimentuꝫ: sensibile: ꝛ intelligibile: modo alimentum est nobis prius notum q̄ꝫ nutritio vel augmentatio: q2 non scimus nos augeri vel nutriri: nisi q2 nos percipimus sumere cibum: cognoscimus eniꝫ primo panem: vinū: ꝛ huiusmōi: ꝛ ex ħ scimus nos augeri: ꝛ nutriri. Et prius cognoscimus sensibile q̄ꝫ sensatio nē ei⁹: cum prius cognoscamus colorē: vel sonum: q̄ꝫ visionē: vł auditionem: vbi patet ꝙ etiā nō cognoscitur intellectio: vel volitio: nisi prius intelligatur intelligibile: vel appetatur volibile. Lege li. (Necessariū autem est debētem de his) potentijs (perscrutatiōnē facere: accipere vnūquodqꝫ eoꝝ). i. accipere vnāquāqꝫ potētiaꝝ (qd est postea de habitis). i. de consequētibus ad illas: aut (ꝛ de alijs inuestigare. Si aūt opꝫ dicere quid vnūqdqꝫ ipoꝝ:) vt qd intellectiuū: aut sensitiuū: aut vegetatiuum: prius adhuc dicendū quid sit intelligere: ꝛ quid sentire: ꝛ quid vegetare (priores. n. potentijs actus ꝛ operationes secunduꝫ rationem sunt: st aūt sic est:) ꝙ actus sunt priores potentijs in cognitione: (his) supple actibus adhuc. (p̄ora opposita). i. obiecta (oportet considerare: de illis.) scꝫ obiectis (primū vtiqꝫ oportebit determinare ꝓpter eandeꝫ causam: vt de alimento: sensibili: ꝛ intelligibili.) ¶ Notandum p̄mo scđm cōmentatorē cōmento. 33. ꝙ illum q voluerit acquirere perfectam cognitionē de anima opꝫ perscrutari de vnaquaqꝫ virtute anime per se: quousqꝫ sciat per demonstrationem vnāquāqꝫ illarum que sit ꝛ quam naturā habet: vbi gratia perscrutari quid est intellectus: ꝛ quid sensus: ꝛ deinde perscrutari de contingentibus in vnaquaqꝫ illarum virtutū vlibus ꝛ proprijs verbi gratia vtrum virtus intelligibilis possit abstrahi: aut non: ecce ꝙ per habita ꝛ contingentia idem denotat͂: cōtingentia enim ipsam animā sunt duplicia: quedam propinqua: vt sentire. ꝛ intelligere. ꝛ quedā remota. quoruꝫ aliqua sunt vniuersalia: vt intellectum abstrahi: ꝛ sensuꝫ non separari: quedam propria: vt visum distantius percipere q̄ꝫ alium sensum: ꝛ gustum propinquius: ꝛ tactū materialius: de potentijs igitur prius dicendum est: deinde de habitibus ꝛ contingentibus: siue sint proprietates cōmunes: siue proprie: post hoc de alijs. scꝫ de organis potētiarum. Sed dubitatur: q2 videtur immediate contradictio in verbis phi. ꝛ cōmentatoris. dicunt enim ꝙ debentes perscrutationem facere de potētijs anime: p̄us oportet accipere quid est vnaqueqꝫ earum: ꝛ postea de consequentibus ad illas: deinde dicunt ꝙ si oportet perscrutari quid est vegetatiuum: aut sensitiuum tantum: oportet prius scire quid est sentire: quid intelligere: ꝛ quid vegetare. ¶ Dicēdum ꝙ duplex est perscrutatio de potentijs anime. vꝫ. propter quid: ꝛ q2 est: quo ad p̄muꝫ modū perscrutatio de potētijs precedit perscrutatiōem actuū: quo vero ad secūdum moduꝫ: perscrutatio actuuꝫ precedit perscrutatiōem potentiaꝝ ꝛ suarum diffinitionum: sicut demōstratio q2. demonstratiōem propter qd. ¶ Secundo notandū scđm cōmentatorem eodeꝫ cōmento: ꝙ si debemus ire semper de eis que apud nos sunt magis nota: ad illa que apud naturam sunt magis nota: necesse est prescire primo cibum quid sit: ꝛ sensatum quid sit: ꝛ intellectum quid sit: anteq̄ꝫ sciatur nutriri ꝛ sentire q̄ sunt: ꝛ vocant Ar. ea opposita: quoniaꝫ actiuum ꝛ passiuū videntur esse opposita. Unde q2 potētie cognitiue patiuntur ab obiectis: ꝛ potētie nō cognitiue agunt in sua obiecta. ideo potentia ꝛ obiectum dicūtur opposita. sicut vniuersaliter agens ꝛ patiens opponūtur: tamē aliter potest dici ꝙ quadruplex est genus oppositionū secūdum Ar. in postpredicamētis: quedaꝫ opponuntur cōtrarie: vt album ꝛ nigrum: quedam ꝯtradictorie: vt homo ꝛ non hō: quedam priuatiue: vt iustuꝫ ꝛ iniustum: ꝛ quedam relatiue: vt pater ꝛ filius: q2 igitur potentia ꝛ obiectū inuicem referuntur: vt sensus ꝛ sensibile: intellectus ꝛ intelligibile: ideo potentia ꝛ obiecta inuicem sunt opposita. scilicet relatiue. ¶ Contra predicta arguit͂: ꝛ primo ꝙ potentie non cognoscuntur neqꝫ diffiniuntur per actus: q2 priora nō cognoscunt͂ per posteriora: sed potentie sunt priores actibus: ergo ꝛc. maior tenet per illud scđi methaphisice *T.c.4.* sicut res se habet ad esse: ita se habet ad cognosci: minor vero est nota. q2 potētie sunt causa actuū: vt videbitur in hoc secūdo: modo causa est p̄or suo effectu: per Ar. quīto *T.c.37.* methaphysice. ꝛ in postpredicamentis. Item potētie nō *T.cō.3.* diffiniūtur per actus: q2 si sic: ꝛ iteꝝ actus diffiniunt͂ per potentiā: ergo idē est diffiniens ꝛ diffinitum: ꝛ per consequens idem est magis ꝛ minus notum respectu eiusdeꝫ: qđ est impossibile: ꝛ patet consequentia: q2 diffinitio dat͂ causa ī notescendi. Secūdo arguitur ꝙ potentie nō distinguuntur per actus: q2 in eadem potētia numero sunt actus diuersarum specierum ꝛ diuersoꝝ generū: vt pꝫ in intelligenti: in potētijs etiā diuersaꝝ specieꝝ sunt act⁹ eiusdem spēi: q2 visiua hominis ꝛ visiua equi sunt diuersarū specierum: sicut anime eorūdem: ꝛ tamen visiones earūdem potentiarum: causate ab eadem albedine: sunt eiusdem speciei. Item potentie seipsis distinguūtur: ergo nō per actus: antecedēs patet: q2 quibuscūqꝫ alijs seductis per intellectum: potentie anime sunt plures: ergo seipsis distinguuntur: patet ꝯsequētia: quia aliter procederetur in infinituꝫ. Unde breuiter nullis existentibus actibus: non minus distinguuntur potentie anime: ergo iste non distinguuntur per actus. Tertio arguitur ꝙ actus non cognoscuntur neqꝫ diffiniuntur per obiecta: quia obiecta cognoscuntur per actus: ergo non actus per obiecta: antecedens patet: quia nullum sensibile vel intelligibile percipitur ab aliqua potentia: nisi aliquis actus duxerit potentiam in cognitionem illius obiecti. ¶ Item arguitur ꝙ actus non diffiniuntur per obiecta: quia licet illud sit verum in potentijs passiuis contentis

sub sensitiuo: vbi obiectum se habet actiue: non tamen in potentiis actiuis contentis sub vegetatiuo: vbi obiectum se habet passiue: quia igitur in istis potentiis actus habent rõnem cause: et obiecta habent rõnem effectus: potius obiecta illa: vt alimentũ et nutrimẽtũ diffiniũtur per actus q̃ econtra. Quarto arguit̃ q actus non distinguũt̃ p obiecta: q2 idẽ obiectũ numero causat act9 diuersaꝝ specieꝝ. s. imutationes sensuũ interioꝝ et exterioꝝ: et obiecta diuersaꝝ specierũ causant eũdez actũ numero. s. color et magnitudo a qb9 generat̃ eadẽ visio numeralis: ergo etc. ¶ Ad pmũ dr̃ q licet priora nõ cognoscantur p posteriora noticia ppter quid: tñ bene noticia: q2 est. Et ad pħm. sic res se habet ad esse: ita se hz ad cognosci: itelligit̃ quoad nãm: et nõ quo ad nos: q2 cõiter posteriora i essendo sunt priora in cognoscẽdo. ¶ Intelligendũ tamẽ ſm pħm 9nto methaphysice: q cũ aliqua sic se habẽt ad inuicem: q vnũ est cã alteri9: et econuerso: vt potio est causa sanitatis: et ecõtra: nõ est incõueniẽs q̃libet istoꝝ esse altero prius. Sed ita est q potẽtie sũt cãe effectiue actuũ: et actus sunt cãe finales potẽtiaꝝ: ergo sicut potẽtie sunt priores actibus: ita actus sũt priores potentiis: nõ ſm esse: sz ſm intẽtionẽ agẽtis: et ita nõ est incõueniẽs idẽ respectu eiusdẽ esse notius et ignotius i diuersis generibus cognitionũ vel causaꝝ: et ꝯsequẽter idẽ est diffiniẽs et diffinitũ: nõ quidẽ sũptum eodẽ mõ: sub eodẽ genere cãe: vel prioritatis: sed sub diuerso. Cõcedo ergo q potẽtie cognoscũt̃ et diffiniunt̃ p actus: tã q̃ per effect9: noticia q2 ẽ. et cognoscunt̃ p eosdẽ: in genere cãe finalis: noticia pp qd. actus aũt cognoscũtur p potẽtias: et diffiniũtur p illas: diffinitione et cognitiõe pp qd. in genere cãe efficiẽtis. ¶ Ad 2m dr̃: q illa ppõ. distinctio actuũ arguit distinctionẽ potentiaꝝ: nõ est intelligẽda affirmatiue: sed negatiue: isto mõ a. et b. actus specifice distinguũtur: et b. puenit a. c. potẽtia nõ potẽs puenire a. d. nec aliqs sibi cõsimilis. et b. puenit a. d. nõ potens puenire a. c. nec aliqs sibi ꝯsilis: ergo. c. d. potẽtie specifice distinguũtur. Isto modo arguit̃ visiuaz et auditiuã specifice distigui: q2 visio et auditio specifice distinguũt̃: sic son9 et color: et visio puenit a visiua: nõ potẽs puenire ab auditiua: et auditio puenit ab auditiua nõ potẽs puenire a visiua. ¶ Et tũc ad aliud ar9. po distinguũt̃ seipis. g̃ nõ p act9: negat̃ ꝯña: sicut eniz grauia et leuia mouent̃ a seipis: et tñ mouẽtur ab aliis: et tã a priori: q̃ a posteriori: q2 mouẽtur a formis eoꝝ essentialibus et accidentalibus: ita hõ et equus differũt seipis: et differunt aliis. tam a priori: q̃ a posteriori: q2 differũt suis formis sbalib9 et accidẽtalibus tã ppriis q̃ cõibus: in qbus nõ ꝯueniũt: põit eni Porphyrius triplicẽ drĩam. s. cõmunem: qua vnũ differt ab alio accidẽte sepabili: et ppriã: qua vnũ differt ab alio inseparabili accidẽte: et ppriissimã: qua vnũ differt ab alio specifica drĩa: vbi pz duplicẽ esse drĩam. s. accidẽtalẽ et essentialẽ: drĩa essentialis est qua vnũ differt ab alio intrinsece: et a priori. Drĩa accidẽtalis est qua vnũ differt ab alio intrinsece vel extrinsece a posteriori: siue sit accidẽs ppriũ siue cõe: siue sepabile siue isepabile. Cõcedo ergo q potẽtie seipis essentialr̃ distinguũtur: et p actus accidẽtaliter distinguũtur: sine qbus possũt nõ distingui: q2 illi actus possũt nõ esse manẽtibus potẽtiis. ¶ Ad tertiũ dr̃ q licet obiecta cognoscant̃ p actus in ratiõe medii: non tñ in rõe obiecti: q2 nõ prius cognoscunt̃ actus q̃ obiecta: licet sint media vniuia potẽtiaꝝ cũ obiectis. Deinde dr̃ q obiecta potẽtiaꝝ actiuaꝝ hñt rõnez cãe finalis: respectu suoꝝ actuũ: a qb9 potiũt: q2 dr̃ p9 ethicoꝝ: q qb9 pter opationez sũt aliq̃ opata ipa opata sũt fines opationũ: sicut domus: q̃ dr̃ finis domificatiõis: licet igit̃ po9 nutritiua et augmẽtatiua aliqd efficiant in ipsum obiectuz: ipm tñ alimẽtũ transmutatũ et ꝯuersum est finis opationum dictaꝝ potẽtiaꝝ: ideo actus possunt diffiniri p obiecta: sicut potẽtie p actus: semp intelligẽdo pp quid et a priori: cũ obiectoꝝ ad actus sicut actuũ ad potẽtias est causalitas finalis. Ad quartũ dr̃ eodez mõ: sicut ad secũdum: q illa ppõ. distinctio obiectoꝝ arguit distinctionẽ actuũ: intelligẽda est negatiue: et nõ affirmatiue. Isto mõ: si aliqua sunt obiecta diuersaꝝ rõnum: ita q si obiecta differunt genere: et nullus act9 vnius põt ab alio puenire: nec ecõtra. q ẽt act9 sunt diuersaꝝ rõnũ: ita q si obiecta differunt genere vel specie eodem modo actus differunt. Unde visio albi: et visio nigri differunt specie: q2 albedo et nigredo differũt specie. Similiter visio et auditio differũt genere: q2 color et sonus differunt genere: nũc autẽ et si color et magnitudo differunt genere: non tamen oẽs actus illoꝝ differunt genere: q2 essentialr̃ ordinãtur: et idẽ act9 numero puenit ab vtroqz illoruz: a colore tanq̃ a causa particulari. et a magnitudine tanquã a causa vniuersali: sicut generatio hominis prouenit ab hoĩe tanq̃ ab agente particulari: et a sole tanq̃ ab agẽte vniuersali: vt habetur scdo physicoꝝ. ¶ Intelligendum q sicut q̃tuor sũt genera causarũ: duo intrĩseca: vt materia et forma: et duo extrinseca. scz efficiens et finis: ita quattuor modis cõtingit vnum ab alio distingui: intrinsece per materiaz et formaz: et extrinsece efficiente vel fine: vnde Sor. et Plato distinguũtur per materiaz et formã: q2 forma vnius nõ est forma alterius: nec materia vnius est materia alterius. Differunt etiam per efficiens et finez: quia efficiens vnius non est efficiens alterius: nec finis imediatus vnius est finis alterius: quicquid eniz causaliter concurrit ad idemptitatem alicuius: concurrit etiam ad distinctionem: quia causa quantum dat de idemptitate: tantum dat de distinctiõe. Dico igitur q actus seipis intrinsece distinguũtur: extrinsece autem per efficiens vel finem. Sicut enim sciencie distinguũtur subiecta: primo posteriorum: aut fine secũdo methaphysice: vbi dicitur q finis speculatiue est veritas: et practice opus: ita actus extrinsece distinguũtur: quia habent diuersos fines: aut quia habent diuersas causas effectiuas: actus ergo obiectorum actiuoruz distinguuntur illis obiectis finaliter et effectiue. Sed actus obiectorum passiuorum distinguuntur illis obiectis finaliter solum: intrinsece autem non differunt per materiam vel formaz: quia non habẽt. Ex quibus sequitur q differentia extrinseca agentis vel finis: est differentia accidentalis: non quia agens vl' finis sint accidentia suorum effectuum: sed q2 stat distigui effect9 absq3 distinctione efficientis vel finis. sicut stat illos effectus esse: non existẽtibus efficiente vel fine. Duplex ergo est differentia accidẽtalis: scilicet intrinseca: qua vnũ differt a reliquo p aliqd accidẽs. Et extrinseca qua vnuz differt a reliquo p efficiẽs vel finẽ: quare. ¶ Tex. c. 34.

¶ **Quare primo de alimẽto et gñatione dicenduz est: vegetatiua. n. aĩa et aliis inẽ pria: et maxime cõis potẽtia est aĩe: ſm quã est viuere oĩbus cuius sũt opa generare et alimento vti.**

¶ Secunda conclusio: prius est determinandum de alimento et actu ipsius q̃ de sensibili et intelligibili probat̃: sicut se habent potẽtie inuicem: ita pportionaliter obiecta illaꝝ: sed potẽtia vegetatiua est prior et cõmunior sensitiua et intellectiua: ergo obiectuz potẽtie vegetatiue est prius et cõmuni9 obiectis aliarum potentiarũ: sed a priori et cõmuniori sumenda est determinatio: secundum Aristotelem in prologo physicorum: ergo prius determinandum est de obiecto: et consequenter de actu potentie ve

T.c.62. T.c.26. T.cõ.3. T.c.4.

getatiue q̃ de obiectis aliarum potentiarum. Sed obiectū potentie vegetatiue est alimentū: cuius actus est nutritio: vel generatio obiecta aūt aliarum potentiarum sunt sensibile et intelligibile: ergo etc. Le. li. ¶ Quare primo de alimento et generatione dicendū est: vegetatiua enim aīa et alijs in est prima: et maxime cōis potentia est aīe: scdm quam in est viuere oibus: cuius sūt opa generare: et alimēto vti: pro nutritione et augmētatiōe. ¶ Notandū fm cōmentatorem comento. 34. q in cōsideratione vsē notius ē apud nos q̃ pticulare: vt dictū est alibi. supple i libro physicorum Et ex hoc intendit cōmentator cōuincere: q prius ē de alimento dicendū: q̃ de obiectis aliarum potentiarum: qr illis est prius et cōmunius. Sed cōtra si alimentū est. sensibile vel intelligibile eēt: et non ecōtra: ergo tam sensibile q̃ intelligibile est prius et cōius alimēto: pz cōseqntia: qr prius et cōmunius est illud: a quo nō cōuertitur subsistēdi cōsequentia: fm phm in postpdicamentis. capitulo de priori. et per consequēs prius est determinādum de sensibili et intelligibili q̃ de alimento: ergo etc. ¶ Dicendum q aliquid eē altero prius vel cōius intelligit dupliciter: scilicet via predicatiōis: et via cōicatiōis illud est altero prius via predicatiōis quod de pluribus predicatur: illud vero est altero prius via cōicationis: quod pluribus cōmunicatur. Alimentū ergo licet non sit prius nec cōmunius sensibili vel intelligibili prioritate vel cōmunitate predicationis: est tamē prius et cōmunius illis prioritate et cōmunitate cōicationis: qr alimentum prius cōmunicatur potētie vegetatiue: et pluribus: q̃ sensibile sensitiue: aut intelligibile intellectiue: et hoc sufficit pho habendo respectum ad potentiā vegetatiuam: que est alijs prior et cōmunior via predicationis. Item alimentum sensibile et intelligibile preter absoluta dicunt respectū ad eorū potētias. Licet igitur sensibile et intelligibile sint absolute sumpto: priora et cōmuniora alimento: nō tamen respectiue sumpta: sed econtra: quia respectus quo ad alimentum refertur ad potentiam vegetatiuā: est prior et cōmunior respectibus qbus refertur sensibile ad sensitiuū: et intelligibile ad intellectiuū. sicut etiam potētia vegetatiua prior et cōmunior est potentia sensitiua et intellectiuus: mō Ar. non determinat de obiectis potentiarum absolute: sz respectiue in ordine ad illas. ¶ Tex. cōmēti. 34.

¶ Naturalissimū. n. operū viuentibus est quecunq pfecta et nō orbata. aut gñatiōez nō spōtaneā habent facere alterum quale ipsum: aīal quidem aīal: planta autem plantam.

¶ Enim tertia cōclusio: generare sibi simile est in viuentibus operatio naturalior q̃ sentire: secundū locū mouere: vel intelligere: probatur. nam sicut potentia vegetatiua dicitur naturalior alijs: qr cōmunior: ita generatio est alijs naturalior: qr cōmunior: cōpetit. n. oibus plantis: et omnibus aīalibus perfectis nō orbatis nec genitis p ppagationem. Sentire. n. secūdum locū mouere: et intelligere nullis plantis conueniūt. nec omnibus aīalibus: vt patuit: potest ergo quodlibet aīal et quelibet plāta generare sibi simile: dūmodo habeat tres conditiones. primo q sit perfectum q̃tum ad tēpus: ideo pueri nō generāt. Scdo debz esse nō orbatū. i. nō diminutū aliquo mēbro occasionali ad generationem: ideo castrati nō generant. Tertio debet habere generationē non spontaneā. i. non equiuocā: qr si generans et genitū non sunt eiusdē speciei: tale genitū non pōt generare sibi simile: ideo aīalia genita equiuoce et per putrefactionē: vt mures et rane: non generant sibi similia scdm phm: dicuntur. n. talia spōtanee generari: qr videntur per seipa generari: cum non hēant generans ppriē speciei. Lege li. (Naturalissimuz enim operū viuentibus est quecūq) viuentia sunt (perfecta: et nō orbata: aut generationē non spontaneā habent: facere alterum quale ipsum). s. generans. i. facere sibi simile: (aīal quidem aīal. planta aūt plātam.) ¶ Notandū primo fm cōmentatorē cōmento. 34. q actio que maxime cōuenit nature eius q of viuum per hanc virtutez est generare sibi simile: et hoc fit tribus conditionibus. vna est vt pertingat tempus in quo habet hanc vtutem: cum nō sit in effectu oī tempore. Secūda est vt cū hac nō habeat occasionem: illa. n. ipedit hanc actiōez: licet pertigat tempus in q̃ pueniit ab illo ista actio. Tertia est vt illud viuum sit ex eis q̃ fiunt p se: quādo igitur in viuo cōgregata fuerint hec tria: generabit. Iste tres cōditiones declarant conditiones positas in lra. nā si viuens debet generare: primo debet esse perfectū. i. habēs determinatū tempus. Scdo non orbatū. i. nō habēs occasionale impedimētū intrinsecū vel extrinsecū. Tertio nō spontanee genitum idest nō genitū per accidēs: sed per se: ideo deus celum: et intelligentie: non generāt sibi similia: qr non sunt genita nec per se nec per accidens: mā etiaz et forma non pprie generāt sibi similia: qr generantur per accidens: genita etiā equiuoce non generāt sibi silia in specie: quia non sunt genita per se: scilicet ex sibi simili in spē: talia. n. et si mittunt semen: non tū inducunt vtutez generatiuam potentē materiā disponere pro generatione fetus. Secundo notādū: q dupliciter sumitur generatio: vno modo ex aliena materia: et extrinseca substantia: sicut ignis ex cōbustibili generat ignem: de tali nō fit hic mētio: qr nō est opus aīe vegetatiue. ¶ Alio modo ex materia ppria: et suba intrinseca: preparādo ipam mediāte aīa vt fiat semē gñationis: et sic capitur ipro posito: verum est q isto modo tripliciter sumitur: primo pro ppparatione illius materie p motū localem: et sic coitus dr generatio. Scdo pro dispositione ppinquiori: sicut illa que fit in matrice. Tertio pro aīe introductiōe: et ista est pprie generatio: quolibet istorum modorum concurrit operatiue virtus vegetatiua. primo nāq vegetatiua patris: separādo supfluū alimenti: et ipsum collocādo in determinato loco. Scdo vegetatiua matris: cū adiutorio qualitatū et virtutum existentiū in semine. ¶ Ex pdictis sequitur primo: q licet nutritio vel augmentatio sit opatio naturalior q̃ generatio: tamē generatio est operatio nobilior et perfectior q̃ nutritio vel augmentatio: prima pars patet: qr pluribus cōmunicatur a natura nutritio et augmentatio q̃ gñatio. Scda ps sic arguitur: ois opatio pueniens rōne forme est perfectior et nobilior q̃ proueniens rōne materie. Sed tā nutritio q̃ augmētatio pueniūt rōne materie: et gñatio rōne forme: ergo etc. maior est cōmentatoris supra: ex quo forma est pfectior materia: et minor declaratur: qr nutritio est restauratio depditi: seu cōuersio alimēti. Augmētatio est extensio viuētis i maiores ptes q̃ sit depditū. vel q̃ fuerit preexistēs: Sed gñatio est pductio silis in spē: vbi pz. q restauratio depditi: cōuersio alimēti: et maioratio ptium dicit māam: silitudo aūt spēi dicit formā: qr spēs ē forma: et indiuiduū mā: iuxta illud Ar. p° celi: q dicit celū dicit formā: et qui dicit hoc celū dicit māam. Itē finis ē pfectior hisq̃ sunt ad finē: primo ethicorum: et scdo physicorum: sz gñatio ē finis nutritiōis et augmētatiōis: qr nutritio et augmētatio ordinantur i gñatiōez: cū sint priora et cōiora gñatiōe. Scdo sequitur q lz gñatio sit nālior sensatiōe et itellectiōe: tū sensatio et itellectio sūt nobiliores: pria ps patuit: qr gñatio est cōior: et pluribus a nā cōicatur q̃ sensatio et itellectio. Scda pars declaratur. nā illud q paucioribus et pfectioribus cōmunicatur est perfectius: sz sensatio et itellectio paucioribus

T. c. p

T. c. p

τ perfectioribus cōicatur: q̄ generatio. ergo ꝛc̄. maior pz
T.c.47 .8. physicoꝝ: τ exemplariter habet̄ ex dictis. nā sensitiuū
est perfectius vegetatiua: qꝛ paucioribus τ ꝑfectioribus
cōicat̄: τ eadē rōne secūdum locū motiuū est perfectius
sensitiuo: τ itellectiuū scd̄m locū motiua: minarvera est
clara: qꝛ generatia attribuit̄ aībus gradibus animatoꝝ.
¶ Sensatio aūt τ intellectio nō attribuunt̄ vegetatiuo:
sed alijs gradibus posterioribus: quaꝝ quilꝫ est minus
cōis τ ꝑfectiar vegetatiuo. ¶ Cōtra ꝑdicta arguit̄: τ pri-
ma ꝙ generatio est naturaliar nutritiōe τ augmētatiōe:
qꝛ illud est naturalius: qđ magis intēdit̄ a natura: sꝫ ma-
gis intendit̄ a nā generatio q̄ nutritia vl̄ augmentatia:
erga pꝫ ꝯsequētia cū maiari: τ minor est clara: qꝛ magis
T.c.31. intendit̄ a natura finis q̄ ea que sunt ad finē: vt colligit̄
T.c.12. de mente phi secūdo physicoꝝ. Itēꝫ ponit phs ibi. τ qn
T.cō.5. to methaphysice ꝙ natura dī de mā τ forma: τ principa-
lius de forma q̄ de mā: ergo magis naturale est ꝓueniēs
ex forma q̄ ex mā: sed generatio est rōne forme τ nutri-
tio vel augmētatia rāne materie: vt dictū est: ergo natu-
raliar est generatio nutritiōe τ augmētatione. Secundo
arguit̄ ꝙ generatio est perfectior sensatione vel intelle-
ctiane: qꝛ̄ matus specificat̄ a termina ad quē: sed nobi-
lior est terminus ad quē generatiōis q̄ sensatiōis vel in-
T.c.4. 148. tellectionis: ergo ꝛc̄. pꝫ ꝯsequētia cum maiori: qnto physi
coꝝ: τ ꝓbat̄ minor: nā termin⁹ ad quē gn̄ationis est suba:
terminus aūt ad quē sensationis vel intellectiōis nō vi-
det̄ esse aliud q̄ suū obiectū: mō tale abiectū ē accidēs:
vt pꝫ inductiue: τ declarabit̄ in hoc scd̄o. ¶ Ad pᵐ dicit̄
ꝙ aliquid esse altero nālius intelligit̄ dupliciter: scꝫ in-
tensiue: τ extensiue: illud est altero nālius intēsiue quod
magis intendit̄ a natura: τ sic species est nāliar genere τ
indiuidua: sm̄ Auicēnam ꝑmo sue suffic̄. Illud vo ē na-
turalius extēsiue: qđ pluribus cōicatur a natura: τ sic ge-
nus est nālius specie: τ semꝑ gradus ꝑcedens aīatāꝝ gra
T.c.56. du sequēte. Sic intendebat Arꝫ. 8. physicaꝝ dicēs illud
esse prius nā alio quod pōt esse sine alio: τ nō ecōtra. Di
co ergo ꝙ nutritio est naturalior generatione extensiue:
scꝫ naturalitate cōitatis: sed generatia est naturalior nu-
tritione intēsiue: scꝫ naturalitate finis. ¶ Ad scd̄m nega
tur ꝯn̄a: qꝛ nec sensatia nec intellectio est matus. sed sunt
termini motuū factoꝝ ī sensu vel in arganis: nullo enim
existente matu nō minus quis sentiret vel intelligeret.
Itē licet denoīatio τ specificatio matus sit a termina ad
quē: non tn̄ perfectio τ nobilitas motus attēditur penes
illud: sꝫ penes finē intētū a natura. Unde mot⁹ localis ē
perfectior alijs motibus sm̄ Arꝫ. 8. physicoꝝ: tamen non
hꝫ perfectiorem terminū ad queꝫ: qꝛ cuiuslibet alterius
motus aliquod absolutū est terminus ad quē: scꝫ quanti
tas: vel qualitas. motus aūt localis vbi est terminus ad
quē: quod est entitas respectiua. Motus igit̄ localis est
perfectior alijs matibus: qꝛ habet perfectiorem fineꝫ in-
tentum a natura: scꝫ continuationē mundi inferiaris cū
munda superiori: iuxta illud Arꝫ. ꝑma methauroꝝ: neces
se est mundū hunc inferiorem continuari supioribus la-
tionibus: vt ois virtus eius gubernet̄ inde: finis aūt alte-
rationis est generatio: τ finis augmētationis est debita
operatia geniti: sed qꝛ ꝯtinuatio mūdi inferioris cū mū-
do superiori perfectior est q̄ generatio vel debita apera
tio geniti: idea matus localis perfectior est alijs morib⁹.
Consimiliter dicitur de nutritione generatione τ aug-
mentatione viuentis: ꝙ perfectio in his non attenditur
penes terminum ad quē: qꝛ tunc nutritio esꝫ perfectior
augmētatiane: quod est falsum: cum motori tempore cō-
petat viuentibus nutritia q̄ augmentatio: τ pꝫ conseq̄n-
tia: qꝛ terminus ad queꝫ nutritianis est substantia: τ ter-

minus ad quem augmentationis est q̄titatas: mado ꝑfe-
ctior est substātia q̄ q̄titas: sed earum perfectio attendi-
tur penes finem intentū a natura. Unde finis nutritio-
nis est preseruatio indiuidui viuentis: finis augmētatio-
nis est debita aperatio eiusdem: τ finis generationis est
continuatia specifica. Sed qꝛ debita operatio viuentis
perfectiar est. q̄ preseruatio eiusdeꝫ: qꝛ perfectius est vi-
uens debite aperari q̄ preseruari. τ perfectior est conti-
nuatio specifica q̄ aliqđ illoꝝ: ideo perfectiar est augmē-
tatio viuentis nutritione: τ generatio perfectior est aug-
mentatione τ nutritione. Item sensatio τ intellectio nō
campatātur dictis mutatianibus nisi ex parte potentie
vel obiecti in perfectione. Unde qꝛ potentia intellectia
perfectior est sensitiua: τ intelligibile perfectius est sensi-
bili: ideo intellectio perfectiar est sensatiane: τ qꝛ sensibi-
le perfectius est alimento: τ potētia sensitiua: perfectiar
est vegetatia: iō tā sensatio q̄ intellectia ꝑfectiar ē nutri-
tiōe: augmētatiōe: τ gn̄atione. ¶ Tex. ꝯmēti. 34.

¶ Quatenus ipso semꝑ τ diuino τ imortali eē
ꝑticipēt: sꝫ ꝙ possūt: oīa. n. illud appetunt: illi⁹
cā agunt omnia quecūqꝫ agunt sm̄ naturam.

¶ Quarta conclusio: causa finalis generationis est parti-
cipatio imortalitatis τ diuini esse: probat̄ illud est finis
generationis quod oīa appetunt: τ eius gratis omnia na-
turaliter agunt. Sed oīa appetunt imortalitatē τ vt ꝑti-
cipent esse diuinū oīa nālr̄ agunt: ergo ꝛc̄. maior pꝫ ꝑ dif-
finitiōeꝫ finis: τ minor declarat̄. nā oīa nālia appetūt bo-
nuꝫ eis possibile: τ q̄to est magis bonū: tanta magis illđ
appetūt: τ grā illius agunt. Sed imortalitatis participa-
tia τ diuinū esse est oib⁹ nālibus possibile: τ si nō secūdū
indiuiduū: tamē scd̄m spēm: qꝛ appetitus nālis nō est fru
stra primo celi: ergo aīa nālia appetunt imartalitatem: τ
ꝑpter diuinum esse agunt. T.c.32. Generatio est. (Qua-
tenus ipsa sempet esse τ diuina τ imortali participēt scd̄ꝫ
quod possunt) entia naturalia: (aīa enī illud) imartale
(appetunt: τ illius cā agunt quecūqꝫ agunt secunduꝫ na-
turam.) Quare. ¶ Textus cāmenti. 35.

¶ Illud aūt quod cuius causa fit duplr̄ est hoc
quidē cuius: illud vero quo. Qm̄ igit̄ cōicare nō
possūnt ipso semꝑ τ diuino ꝯtinuatiōe. ꝑpter
id qđ nihil cōtingit corruptibiliū idē τ vnū nu-
mero permanere sm̄ ꝙ pōt ꝑticipare vnūqđqꝫ
sic cōmunicat: hoc quidem magis: illud vero
minus: τ permanet nō idem: sed vt idem. Nu-
mero quidem non vnū: specie aūt vnum.

¶ Et ne ꝑcedamus in equiuoco: ad declarationem dicto-
rum Arꝫ. ponit vnā distinctianē de fine: dicēs: ꝙ duplex
est finis. s. finis quo τ itrinsec⁹: qui est quedā forma sub-
stātialis vel accidētalis: τ hunc finē nā appetūt ꝑncipalr̄
vltimate entis naturalia: τ est finis gratia cuius: qui ē fi-
nis ꝑncipaliter intentus τ vltimate: cuius gratia omnia
fiunt. s. deus benedictus: propter queꝫ finem alius finis
appetitur: qꝛ igitur oīa appetūt hunc finē qui est imorta-
litas τ ꝑticipatio diuini esse: τ corruptibilia nō possūt idi-
uidualr̄ ꝑpetuari tale esse: cū nullū tale sm̄ īdiuiduū pos-
sit ꝑpetuari: iō non appetūt illud sm̄ indiuiduū: qꝛ tales
appetitus essent frustra: cū terminarent̄ ad īpossibile: er-
go appetūt tale esse sm̄ ꝙ est eis possibile: sed illud est fi-
bi possibile secūduꝫ speciem: qꝛ species sunt eterne: ideo
entia nālia generabilia τ corruptibilia appetunt imorta-
litatem τ esse diuinum solum secūdum spēm: τ vt sic ꝑpe-
tuatia maneat: sibi silia nālr̄ producunt in spē. T.c. li.

(Illud autem quod causa fit).s.finis(est duplex: hoc quidez cuius:)scilicet finis extrinsecus τ vltimat⁹(illud vo quo:)scz finis intrinsecus τ non vltimatus:(qm̄ igit cō municare nō possunt)omnia naturalia(ipo semper τ diuino:continuatione).i.eternitate:(ppter illud quod nihil contingit)corruptibilium(idem:τ vnū numero permanere)ppetuo:(sed secūdum qd̄ potest pticipare vnū quodqz sic cōmunicat:hoc qdem magis:illud vero min⁹:) ſm maiorē τ minorē perfectioez:(τ permanet nō idez) numero aliquod illoꝝ perpetuo:(sed vt idem)secūduz spēm:(numero:quidē nō vnuz:spē aūt vnū).i.nullū corruptibile potest perpetuo manere vnū numero:licet ppetuo possit manere vnū in specie. ¶ Notādum pmo scdz cōmentatorez cōmēto trigesimo q̄rto.ꝙ illa virtus.s.generatiua cōsistit in viuo:vt generabile τ corruptibile cōmunicet cū sempiterno scdm suū posse:sollicitudo eni diuina cū non potuerit facere ipsum permanere ſm indiuiduū:miserta est ei:dando virtutē qua pōt permanere in spē. ¶ Istud cōmētū videt̄ esse ɔtrariū ei qd̄ ponit cōmētator.iz.methaphysice.s.ꝙ deus nihil intelligit extra se: vilesceret.n. intellectus diuinus ingt ipse si cognosceret singularia:si igit̄ deus nō cognoscit singularia:quō ergo est sollicitus circa ea:τ miseret̄ illis:cū sollicitudo τ misericordia presupponant cognitionē. ¶ Dicenduz: ꝙ licet deus nihil intelligat extra se:tñ intelligit infinita.quorū nullū est deus·visus enim nihil videt extra coloreꝫ: τ tñ magnitudinē figuram τ substantiā videt;quoꝝ nullū est color. Sicut ergo visio terminat̄ ad colorē:τ non ad substantiā nec q̄ntitatem:non obstante ꝙ visus videat illa. Ita intellectus diuinus soluz terminatur ad essentiam diuinā:nō obstāte ꝙ deus intelligat creaturas: Sicut gͦ visus videt colores per se pmo:per se aūt non pmo q̄ntitatem vel figurā:τ per accidens subam: Ita deus per se primo intelligit essentiam suā:per se nō primo creaturas relucentes:per accidens aūt priuationes τ negatiōes creabilium entitatum. Nec intendit cōmentator: ꝙ deus nullo modo cognoscat singularia:sed ꝙ nō eo modo quo nos:qꝛ tunc vilesceret intellectus diuinus:eo qꝛ tunc eēt potētialis:τ intelligeret per species acq̄sitas a singularibus sicut intellectus humanus. Dicit enim ibi:ꝙ scientia equiuoce dicit̄ de scientia nostra τ scīa dei:qꝛ scīa nostra causat̄ a rebus:τ sciētio dei est causa rerū:ita intellectio nostra causat̄ a singularibus:τ intellectio dei est cā singulaꝛᵐ. Sicut igit̄ visus nō videt terminatiue visibile eēe:vel per accidēs:sed solū subiectiue:pro q̄nto subycitur colori quē videt terminatiue per ppriā silitudinē. Ita deus non cognoscit hec singularia terminatiue:quia non per pprias silitudines:sed solum subiectiue ꝑ q̄nto subyciūtur essentie diuine:quā intellectus diuinus intelligit terminatiue per ppriā similitudinē in qua velut in speculo omnia relucent singularia possibilia τ imaginabilia. ¶ Scdo notandū secundū albertū ꝙ natura ideo dedit potētiā nutritiuā:vt viuens possit conseruari ī suo esse.nam cū in viuente continue sit deperditio:dedit potentiā nutritiuā:vt per eaz fieret restauratio deperditi. Dedit etiā augmentatiuā:qꝛ viuentia in principio generationis non sunt in q̄ntitate perfecta. Ideo vt venire valeant ad q̄ntitatem perfectā.dedit potentiā augmentatiuam. Item dedit potētiā generatiuā: qꝛ viuentia in esse indiuiduali permanere non poterant semꝑ:vt ergo saltē in specie perpetuarētur.sibi vim generatiuā concessit ppter generationē sui similis. ¶ Ex pdictis sequit̄ primo ꝙ nutritio differt ab augmentatione tam pprie q̄z cōmuniter dicta:qꝛ nutritio semꝑ inexistit corpori animato. aliquo mō:sed nō augmentatio proprie dicta:differt etiā ab augmentatione cōmuniter dicta:qꝛ augmentatio ſm cōmentatorē primo celi cōmēto zz.sumit̄ tripl'r. Primo pro rarefactione. Scdo pro aggregatione: sicut si duo lapides inuicē iungerent̄. Tertio pro conuersione alimēti in maiores ptes q̄z fuit dep̄ditū. Modo patet ꝙ aliqñ ē rarefactio vel aggregatio sine nutritione.cū nutritio nō reperiatur nisi in viuentibus ſm phm in sequēti lectiōe. Scdo sequit̄ ꝙ nutritio differt a generatione.pmo quia q̄diu corpus aīatuz viuit:nutrit̄: sed non continue generat sibi simile. Secūdo qꝛ nutritio τ augm̄tatio ordinat̄ in generatiōem tanq̄z in finē. Tertio qꝛ nutritio attribuitur viuenti ratione materie: τ generatio rōne forme: qꝛ per nutritionem intēditur restauratio deperditi: τ ꝑ generatiōem similis in specie. Quarto:qꝛ natura habz maiorem sollicitudinē circa actum generatiōis q̄z nutritionis vel augmētationis:cuz in coitu ordinauerit maiorē voluptatē vel delectationē q̄z in alys opib⁹. ¶ Dubitatur.ex q̄ a prioribus τ cōmunioribus est inchoandū in hac scientia:vt patuit per Ar.τ cōmētatorē in scda ɔclusione:quare igit̄ Ar.facit specialem mentiōez in hoc capitulo de generatiōe:cum sit posterior nutritione τ augmentatōe:τ minoris cōmunitatis:debuit enim incipere a nutritione:τ nō a generatione. ¶ Rñdetur ꝙ gñatio hz duplicem habitudinē ad nutritionem augmētatiōez τ etiam alimentū:videlicet causati:τ cause.scilicet final. licet igitur sit illis posterior in ratione causati: tamē est oībus illis prior in ratione finis:ideo de generatione primo determinat̄ sub rōne finis:ostendēdo nālitatez τ nobilitatē ei⁹:posteri⁹ aūt determinabit̄ de eē ei⁹ sub rōne causati:cui⁹ determīatio erit depēdens a determīatiōe nutritiōis τ augmētatiōis. Quare. ¶ Tex. c.36.137.

Est autez anima viuentis corporis cā τ principiū. Hec autem multipliciter dicunt̄:attamen aīa ſm determiatos tres modos causa dicit̄: etenim vnde motus causa est: τ cuius causa: τ sicut substātia animatoꝝ corporum anima causa.

¶ Qz quidem igit̄ sit sicut suba manifestuz est. causa.n. ipsius eē oībus suba est. Viuere āt viuentibus est eē. Cā aūt τ pricipiuz hoꝝ aīa.

¶ Istud est zᵐ capłm istius scdi tractat⁹:in quo Ar.postq̄z determinauit ꝙ opationū anime vegetatiue aliqua ē cōisssima τ aliqua naturalissima:ostendit oēs illas operatiōes eē pncipal'r ab aīa:ponēdo q̄ttuor ɔclusiōes. Quarum prima est ista:aīa est causa τ principiū corporis aīati in tripliei genere cause.s. formalis: finalis:τ efficiētis. Scda conclusio.nutritio vel augmentatio proprie dicta nō est ex necessitate materie:sed forme:ibi.(Empe.aūt) Tertia ɔclusio.ignis nō pōt esse causa principal'r. nutritionis τ augmentationis:ibi(Videtur aūt quibusdaz.) Quarta conclusio ignis est causa instrumētalis nutritionis τ augmentationis:τ anima est causa principalis:ibi:(Hoc aūt). Prima conclusio habet tres partes: quaruz prima probat̄:ibi:(Qz quidē igitur:)scda ibi:(Manifestum autem:)tertia ibi.(At vero.) Primo arguitur ꝙ anima est causa τ principiuz corporis animati in genere cause formalis non accidētalis sed substātialis: duabus rōnibus:quarum prima est ista: illud est causa formalis corporis animati:per quod corpus animatum habet esse simpliciter:sed per aīam corpus animatū habet esse simpliciter: ergo τc. patet consequentia cum maiori: qꝛ forma est que dat esse:τ minor est euidens:quoniā per inceptionem anime incipit nouum esse simpliciter corporis

animati: ⁊ per definitionē eiusdē definit corp⁹ esse simpliciter. T.e.lit. (Est aūt aīa viuētis corpis cā ⁊ pn̄ᵒ: hec autē) .s. cā ⁊ pn̄ᵐ (multipl'r dicunt̄) .s. de q̄ttuor generib⁹ cāp scdo physicoꝝ. ⁊ .5. meta. (attamē aīa f'm determinatos modos tres: cō dr̄: etenī vñ motus ipsa est) .i. cā efficiens (⁊ cui⁹ cā est) .i. finalis (⁊ sicut subā) .i. forma substātialis (aīatoꝝ corpoꝝ aīa est cā: qḋ qdē igit̄ sit sicut subā) .i. forma subalis (manifestū est) cā .n. ipsi⁹ eē simpliciter (oībus suba est) .i. forma subalis: (viuere autē) qḋ est aīa (viuētibus est eē) simpl'r: ex quo sequitur: ꝙ (cā aūt ⁊ pncipiū hoꝝ) .s. corporū aiatoꝝ (aīa) cā est vt forma subalis. ¶ Textus cōmēti. 37.

T.c.28. T.c.2.

¶ Amplius autē eius qḋ potētia rō actus est.

¶ Secūda rō. aīa est act⁹ corporis physici potētia vitam habētis. ergo est forma subalis corporis aiati: pz ꝯñtia: ⁊ antecedens ex dictis in caplo de diffōne cōīssima aīe. T.e.li. (Ampli⁹ aūt ei⁹) corporis (ꝙ potētia) vitā habz (rō ⁊ actus) prim⁹ (est) aīa. ¶ Notādū f'm ꝯmētatorē. cōmēto. 37. ꝙ signū ꝙ aīa est cā formalis corporis est: q2 ens viuū nō hz esse scdm ꝙ est viuū nisi per illud qḋ viuit. i. qḋ est cā istius actionis. s. vite: ⁊ manifestū est: ꝙ cā istius actionis est aīa: ergo hoc esse viuū scdz ꝙ est viuū est per aīaz. ⁊ aīa est: f'm ꝙ declaratum est: pfectio: pfectio aūt est forma: ⁊ intētia eius qḋ est in potētia ens: igit̄ aīa est forma. s. subalis corporis aīati: a signo. ꝗ̄ ⁊ a posteriori: arguit ꝯmētator qḋ aīa est forma subalis corporis aīati: q2 corp⁹ aīatū pcipim⁹ viuere solū per aīaz: a priori aūt ⁊ per cāz: q2 ipsa est pma pfectio corporis aīati. ¶ Dubitat̄. q2 videt̄ corp⁹ animatū nō capere eē simpliciter ab aīa: q2 corp⁹ animatū qḋ est altera pars cōpositi prius est ens ⁊ suba. ꝙ aīa informās illud. ergo nō recipit esse simpl'r nec substātiale ab aīa. ¶ Respōdet̄ ꝙ licet corp⁹ informatū ab aīa nō capiat esse simpl'r ab aīa: tū corpus cōpletū: cui⁹ aīa est pars essentialis: capit esse simpliciter ab aīa: pmi corporis: aīa est forma per informationē dans illi viuere ⁊ determinatū specificū esse. secundi vō corporis aīa est forma per denominationē essentialez: a qua ipz corp⁹ ꝯpletū: nō solū capit esse specificū vel genericū: sz eē trāscēdēs. ¶ Textus ꝯmēti. 37.

¶ Manifestum autez est ꝙ ⁊ cuius gratia anima causa. Sicut enim intellectus gratia hui⁹ facit: eodem modo ⁊ natura. Et hoc est ipsi⁹ finis: huiusmodi autem in animalibus anima ⁊ scdm naturam.

¶ Secūda pars cōclusionis. s. ꝙ aīa est pncipiū ⁊ cā corporis animati in genere cause finalis. arguit̄ etiā duab⁹ rōnibus: quaꝝ pma est ista. Sicut se habz itellectus practicus respectu mãe artificialis: ita nã respectu mãe naturalis: sed intellect⁹ practicus disponit mãz artificialē ꝑpter formā artificialē tāq̄ ꝑpter finem. ergo nã dispo nit mãz naturalē ꝑpter formā nãlē tāq̄ ꝑpter finē: sed aīa est forma nãlis corporis animati. ergo est finis eius. maior pz. q2 ars imitatur nãz in q̄ntū pōt. 2. phy. ⁊ mior est nota: eo ꝙ īdicta forma artificiali itellect⁹ practicus q̄escit ab opere: qḋ nō esset nisi forma artificialis esset finis opationis artis. T.e.li. (Manifestū aūt est ꝙ ⁊) finis (cuius gratia aīa cā) est: (sicut enī itellectus: gratia eius facit) .s. forme artificialis (eodē modo ⁊ nã) facit ꝑpter formā nãlē: (⁊ hec est ipsius finis. hō autez) finis (in animalibus anima) est: (⁊) eoꝝ corporum que sunt (f'm naturā:) q̄re. ¶ Textus ꝯmēti. 37.

T.c.22. 7.78.

¶ Omnia enim physica corpora anime instrumenta sunt: sicut animaliū: sic ⁊ plantarū tā q̄ gratia anime existentia.

¶ Secūda ratio est. illud est finis gratia cuius oīa nãlia corpora sunt: sed gratia aīe oīa corpora nãlia sunt. ergo aīa est finis nō soluz viuētis corporis: sed oīum corpoꝝ physicoꝝ. maior patz per diffinitionē finis: ⁊ minor declaratur. nã aqua: terra. ⁊ alia inaīata. dicunt̄ alimētū aīe vegetatiue: ⁊ ordinant̄ ad plātas: plāte autez ⁊ alia vegetabilia. sūt cibus aīaliū: ⁊ ordinant̄ ad illa: oīa autez hec ordinant̄ ad hoiem: ⁊ homo est quodāmodo finis oīuz. q̄re si aīata sunt finis alioꝝ corpoꝝ nãliū: aīa cuius gratia sunt corpora aīata: est quodāmodo finis corpoꝝ naturaliū ⁊ physicoꝝ. T.e.li. (Omnia enim physica corpora aīe īstrumēta sūt:) etenī (sicut aīaliū) sunt īstrumēta vegetabilia: (sic ⁊ plātarū.) alia inaīata (tāq̄ gratia aīe existētia.) ¶ Textus cōmēti. 37.

¶ Dupliciter autē dicitur ⁊ ꝙ cuius causa est: ⁊ ꝙ cuius: ⁊ ꝙ quo.

¶ Ex pdictis ifert Aristo. corolarie ꝙ aīa dupl'r est finis .s. finis gratia cui⁹: ⁊ finis quo. est enī finis quo sui susceptiui: ⁊ alioꝝ corporū physicoꝝ finis gratia cui⁹. Unde nō eodē modo est finis oīuz corporuz physicoꝝ ⁊ aīatorū. Nã aīatoꝝ corpoꝝ est finis intra: ⁊ est istud quo formaliter viuūt. Alioꝝ vō corpoꝝ est finis ex̄: q2 ista nō habent eē itrinsece ꝑ aīaz: sz solū ad aīaz ordinant̄. T.e.lit. (Dupl'r autē dr̄) aīa (qḋ cuius cā est) .i. cā finalis: (⁊ ꝙ cuius) .i. finis extrinsecus gratia cuius (⁊ ꝙ quo) .i. finis quo itrinsecus. ¶ Notādū f'm cōmētatorē. cōmēto. 37. ꝙ quēadmodū forma est finis artis in artificialib⁹: ita aīa est finis nãe in aīalib⁹ ⁊ in oībus nãlib⁹: ex quo seq̄t̄ ꝙ aīa est finis finiū aīaliuz. al'. nãliū: q2 forma substātialis mixti inaīati est finis formaꝝ substātialiū elētoꝝ: et aīa vegetatiua est finis formaꝝ substātialiuz mixtoꝝ: ⁊ aīa sensitiua est finis vegetatiue: ⁊ itellectiue sensitiue: ⁊ sicut finis gr̄a cui⁹ q est aīa est finis alioꝝ finiū: sic esse in viuētib⁹ est finis oīuz operationū nãliū: cū iste vltiate fiāt pp esse viuētiū. Et notāter dr̄ opationis nãlis: q2 aliquis pōt leuare festucā a terra: que leuatio est opatio viuentis: ⁊ nō ꝑpter esse ipsius: si nullū finē haberet: cū nō sit opatio nãlis. ¶ Cōtra pdicta arguit̄. ⁊ pmo ꝙ aīa nō sit finis corporis animati: q2 nō corporis cōpleti: cuz aīa sit ꝑpter istud: ⁊ nō ecōtra: nec corporis incōpleti: qḋ est altera pars: q2 finis est cā causarū: ⁊ precedit oīa genera causaꝝ: vt habet̄ scdo physicoꝝ. mō aīa nō precedit tale corpus: sed potius ecōtra. ¶ Secūdo arguit̄ ꝙ aīa non est finis oīuz corpoꝝ physicoꝝ: q2 nō elemētoꝝ: nec mixtorū inanimatoꝝ: cū nō itendāt aīaz: nec agere ꝑpter illaz: nō etiā est finis corpoꝝ celestiū: q2 habito fine cessat motus: vt colligitur de itentiōe phi. p̄ de gnōne. sz habita aīa nō cessat motus celi. q̄ ⁊c̄. ¶ Tertio arguit̄. ꝙ aīa nō est finis gratia cui⁹: q2 Arist. posuit in alia lectione diuinaz nãz esse finē gratia cui⁹: ⁊ oēs formas nãles esse fines quo. ¶ Quarto arguit̄. ꝙ elemēta nō sunt īstrumēta aīe: q2 īstrumētuz est istud quo aliq̄s vtitur: modo aliqua sunt elemēta quib⁹ nūq̄ vtitur aīa. ergo ⁊c̄. ¶ Ad primū dr̄ ꝙ aīa est finis corporis aīati icōpleti: ⁊ aliquo modo precedit illud: licet sit forma illius producta post ipsum: quoniā forma ꝑducta habz duplicem habitudinem terminādi. s. itentionē agentis: ⁊ motuz eiusdē: put est terminus itentionis agentis precedit oīa genera causarū: sed put est terminus operationis eius: sic effectus est sequens. ¶ Ad scdm dr̄. ꝙ corporū physicoꝝ ⁊ naturaliuz: quedam sunt igenerabilia ⁊ icorruptibilia: vt corpora celestia. Et quedam generabilia ⁊ corruptibilia: vt corpora huius mundi iferioris: ⁊ hoꝝ aliqua presuppo-

T.c.31. T.c.55.

nimtur anime: vt elementa: τ mixta inanimata: τ corpora viuētia incōpleta: τ quedā postponūt: vt corpora viuentia cōpleta: que dicunt̃ fines animaꝝ. Cū ergo dicit phs animā esse finē omniū corpoꝝ physicoꝝ: loq̄tur de corporib⁹ physicis generabilib⁹ τ corruptibilib⁹. necessario anime presuppositis. Et ad rationē: nego φ oīs finis alicuius itendat̃ ab illo: q2 sanitas est finis potationis τ deambulationis: τ tñ non itendit̃ ab illis: sed sufficit φ intendat̃ ab aliquo dirigente illa. s. medico vel īfirmo: ita in ꝓposito τ si aia nō intēdat̃ ab aliq̄ corpore inaīato tñ itēdit̃ a p̄mo motore seu ab itelligētys celi: q2 h⁹ cor⁹ īfallibiliter dirigūt τ regulāt vt ponit cōmētator. iz. metaph. ❡ Ad 3ᵐ dr̃. φ tā aīa q̄3 deus est finis gratia cui⁹: s3 diuersimode: q2 deus est finis gr̄a cu⁹ tā anie q̄3 alioꝝ oīe: τ nullus est finis quo: aīa aūt: τ si est finis gr̄a cui⁹ corporū inaīatoꝝ: τ aīatoꝝ incōpletoꝝ precedētiū ipsa3: tñ est finis quo tā corporis animati cōpleti: q̄3 celestis: q̄3 ēt ītelligētiaꝝ: vnde cōmētator scd̕o celi. ponit duplice3 fine3. s. p̄imariū: τ scd̕ariū exēplificans de ītelligētys mouentib⁹ orbē ꝓpter finē p̄imariū q̄ est cā p̄ima: τ ꝓpter fine3 secūdariū q̄ est hec īferiora. Ex qb⁹ seq̄tur φ aliq̄ua duo simul coincidūt in rōne finis: q2 de⁹ celū τ itelligētie ac corpora viuētia cōpleta sunt finis aie gr̄a cuius: τ aīa est finis quo oīu3 istoꝝ. τ ex hoc nō op3 φ habito tali fine cesset motus celi: q2 nō solū vnū finē talē h3 celū: sed īfinitos. secūdaria intētione dictos: q nūq̄3 cōplebunt̃: io semꝑ mouebit̃ celū. ❡ Ad quartū dr̃ φ eliā nō dicunt̃ īstrumēta aie: q2 aīa actualr̄ vtatur illis: sed q2 ordinata sunt in vsum aīe: ita φ aīa quolib3 elemēta aut corpore inaīato est apta nata vti: que qdē aptitudo sufficiēter cōpletur si venerit ad actū in aliquo īdiuiduo corporis elementaris vel inaīati. ❡ Text⁹ cōmēti. 37.

❡ At vero τ vnde principium qui fm locum motus anima est. Non omnibus autez viuentibus inest potentia hec. Est autem alteratio τ augmentu3 fm anima3: sensus enim alteratio queda3 esse videtur. Nihil autez sentit qd̕ nō habet anima3: similiter autem de augmento τ decremento se habet. Nihil enim decrementum patitur neq3 augmentatur physice: nisi alat̃. Alitur aūt nihil qd̕ nō cōicet vita.

❡ Tertia ps ↄclusionis arguit̃. s. φ aīa est cā τ p̄ncipium corporis aīati in genere cāe efficientis: oīs forma corporis animati al'nālis est p̄ncipiū effectiuū ꝓpriy motus eius: sed qdā sūt ꝓpriy mot⁹ corpoꝝ viuētiū. ergo aīa cū sit forma illoꝝ corpoꝝ: est p̄ncipiū effectiuū oīu3 illoꝝ motuū tenet ↄsequētia cū motori īductiue. nā forma substātialis ignis est cā effectiua caliditatis: que est ꝓpria opatio ignis: τ forma subalis aque est cā effectiua infrigidationis que est ꝓprius motus aque. τ sic de alys. mīor declaratur de motu ꝓgressiuo alterationis: τ augmētatiōis: q dicunt̃ esse ꝓpriy corpori animato. nā mot⁹ ꝓgressiu⁹ est ꝓprius aīali: q2 nulli nisi illi attribuit̃: l3 nō cuilib3 aīali nec cuilib3 viuēti: silr̄ motus alterationis vitalis qui est sensatio: nulli attribuit̃ nisi corpori vel forme viuēti: ēt augmētatio vel diminutio ꝓprie dicta: nulli nisi viuēti cōicatur: q2 nihil ꝓprie augetr̄ vl' diminuit̃ nisi aīat̃: τ nihil alitur nisi aīatū. L.e.li. (At vero τ vnde p̄ncipiū qui fm locū motus aīa est:) ↄstrue sic. At vero τ aīa est p̄ncipiu3 supple effectiuū vnde est mot⁹ s3 locū: (nō aūt oīb⁹ viuētib⁹ īest po⁹ hec: est aūt τ alteratio τ augmētū s3 anima3: sensus. n. q̄dā alteratio esse vr̃: nihil autez sentit qd̕ nō h3 aīa3: silr̄ āt de augmēto τ decremēto se h3: nihil. n. decremētū patit̃. neq3 augmētat̃ physice) i. ꝓpe nālr̄ (nisi alat̃: alit̃ aūt nihil qd̕ nō cōicet vita.) ❡ Nōndū ꝑ φ aīatū vt superi⁹ tactū est ab īaīato distinguit̃ s3 q̄tuor gradus viuētiū: seu fm q̄tuor opera vite. s. vegetatiuū: sensitiuū: s3 locū motiuū: τ itellectiuū: sed de itellectiuo est alia rō τ itentio: de eo īmanifestū est qd sit tenēdum. Ideo phs ꝑtermittēs ipm ꝓp magnā dissilitudinē cum alys solū de trib⁹ facit mētionē: dicēs aia3 esse cā3 mot⁹ fm locū: quo ad s3 locū motiuū: τ esse cā3 vitalis alterationis: quo ad sensitiuū: τ esse cām nutritionis augmētationis τ dimīutionis: quo ad vegetatiuū. ❡ Scd̕o notādum φ sensus hinc īde in hoc scd̕o sumit̃ multiplr̄: p̄mo ꝓ aīa sensitiua: scd̕o ꝓ organo ipsi⁹. 3ᵒ ꝓ po^a ipsi⁹. 4ᵒ ꝓ aggregato ex aīa τ organo. 5ᵒ ꝓ ↄposito ex anīa τ po^a: aut ꝓ ↄposito ex po^a τ organo. 6ᵒ ꝓ ipso sentire: siue sumat̃ absolute pro ipso actu vitali: siue ꝓ īductione illi⁹ act⁹: quo hic sumit phs cū dicit sensationē esse alterationē quādā. ❡ 3ᵒ nōn^m s3 ph3 ifra φ duplex ē alteratio. s. corruptiua q̄ fit cū abiectiōe ↄry: vt calefactio: τ ꝑfectiua q̄ fit sine tali abiectiōe: vt illumīatio: τ de hac loq̄t̃ phs cū dic̃ sensationē esse alterationē quādā. ❡ 4ᵒ notādū fm ↄmēta. ꝑ celi. φ duplex est augmētatio. s. cōiter dicta que est ꝑexistēti quātitati additamētū: τ sic augent̃ inaīata tā nālia q̄3 artificialia: vt puta per additionē aq̄ ad aquā aut lapidis ad lapidē. Augmētatio ꝓpe dictū est preexistēti q̄titati additamētū per itus susceptionē alimēti cōuersi in nā3 aliti: τ de hac loq̄t̃ Ar. di. φ nihil physice. i. ꝓprie τ nālr̄ auget̃: nisi qd̕ alitur. ❡ Cōtra ꝑdicta arguit̃: τ p̄mo φ aīa nō est p̄n^m corporis aīati in genere cāe efficientis: q2 nō corporis ↄpleti: q2 aliter aīa efficeret seipsa3 cū sit ps eēntialis ei⁹ nec corp̄is icōpleti: cū istud ꝑcedat aīa3 ❡ Scd̕o arguit̃ φ aīa nō est p̄n^m effectiuū oīum ꝓpriū operationū corporis aīati: q2 dilatatio τ ↄstrictio est ꝓpria opatio aīalis iperfecti: τ aīa nō videt̃ p̄n^m effectiuū talis motus: cū de isto phs nō fecerit mētionē. Itē ↄmētator ↄmēto. 41. dicit φ in nutritiōe sunt alteratio τ terminatio: alteratio attribuit̃ igni: τ terminatio aīe. Ex quo seq̄tur φ alter[illegible]o reperta in nutritione nō est operatio aīe. ❡ Tertio arguitur φ aliquod īanimatu3 ꝓprie augetur vel diminuitur: q2 illud ꝓprie auget̃ vel diminuitur qd̕ mouetur ad oēm differētiā positionū fm phm supra: sed elemēta mouētur ad oēm differētiā positionu3: cū rarefiūt. ergo ista ꝓpe augentur vel diminuūtur: τ tñ sunt īaīata. ergo τc̃. Silr̄ fetus vel embrio ꝓpe augetur: τ tñ nō est animatus: q2 si est animatus: τ nō aīa sensitiua: vel itellectiua: ergo vegetatiua: τ per ↄsequēs fetus est plāta: ↄsequēs falsu3: q2 nō hab3 ramos nec radices: nec habere potest. ❡ Ad p̄imū dr̃ φ l3 anima nō ꝑcedat corpus nō organizatu3: tamē precedit corpus organizatū: τ illius dr̃ anima causa effectiua. ❡ Ad scd̕3 dicit̃ φ multiplex motus localis reperitur in viuētibus: p̄mus est ad omnē differētiā positionū. qui nō solū in animalibus: sed etiā in plātis rōne augmētatiōis reperitur. Secundus est motus dilatationis τ ↄstri[illegible]ionis: τ hic nō reperitur nisi in animalib⁹ iperfectis cōiunctis alimento. Tertius est motus natationis: q competit piscibus: et si cōpetit alteri: nō nisi in aqua cōpetit. Quartus est mot⁹ volationis: q cōpetit auibus. Quintus est motus reptationis: τ hic cōpetit reptibilibus ambulantibus per manum. Sextus est motus ꝓgressiuus: τ hic nō cōpetit nisi animalib⁹ perfectis habētibus pedes: oīum ergo istorū motuū aīa est p̄ncipiū effectiuū: quos si non numerauit Arist. fecit gratia breuitatis: q2 ꝓbatio vnius erat ꝓbatio oīum aliorū. Et ad cōmētatore3 respōdetur φ in nu-

tritione sunt due alterationes: vna simplex que est calefactio: ⁊ alia mixta: que est ꝯuersio nutrimēti. ¶ Ad primaȝ ꝯcurrit actiue caliditas: ⁊ nō aīa fm ꝯmētatorē: qꝛ seclusa aīa nō min⁹ illa caliditas calefaceret. ¶ Ad aliā vero concurrit tam anima ꝙ̄ caliditas: principalius tamen anima ꝙ̄ caliditas: ⁊ ad terminationem concurrit anima ⁊ nō caliditas: nisi forte sicut causa sine qua non. ¶ Ad 3ᵐ dr̄ ꝙ Aristo. nō dixit illud eē aīatuȝ. vel ꝓprie augeri qđ mouet̄ ad oēȝ drīaȝ positionis: ȝ dixit aīata recipe alimētū fm loca 3ria: ⁊ nō solū fm vnam drīam positionis: qꝛ cuiuslibet qđ auget̄ vel nutritur ꝗlȝ ps augeat̄ vel nutrit̄. ꝑmo de gnōne. Sed tamen cōceditur illud esse animatuȝ: ⁊ ꝓprie augeri: qđ mouetur per se ad omnē differentiā positionis: qđ nō ꝯtingit de elementis qꝛ ista sic mouent̄ solū fm partē: cuȝ nō moueant̄ de loco ad locū scđȝ se tota ad oēm differentiā positionū. De embrione aūt dr̄ ꝙ viuit vita plāte: nō tamē est planta: qꝛ ossa ⁊ nerui viuunt vita plāte: que est vegetatiua: ⁊ tñ nō sunt plāte: cū sint potētialia ad aīaȝ alterius gradus: modo embrio ossa ⁊ nerui sunt potētialia ad formā alterius gradus. s. ad aīam sensitiuaȝ: ad quā ordinant̄ in eodē ꝯposito. ¶ Textus cōmēti. 38.

¶ **Empedocles autēȝ nō bene dixit hoc addēs augmētuȝ accidere plātis. deorsuȝ qdē radicē mittētibus: ꝓpter id qđ terra sic fertur fȝ nāȝ. Sursuȝ aūt ꝓpter ignēȝ silr.**

¶ Secūda ꝯclusio. augmētatio ꝓprie dicta nō est ex necessitate mae: sed ex necessitate forme. Ista cōclusio pȝ ex dictis in ꝓbatione tertie ptis prime cōclusionis. s. ꝙ aīa est pn⁹ oīuȝ operationū ⁊ motuū ꝓprioꝝ corpoꝝ viuentiuȝ in spāli tamē arguitur in reprobādo Empe. ponentē oppositū. Duo ergo facit phūs. nā ꝑmo recitat opinionē Emp. scđo reprobat eā. ibi. (Nec enī sursuȝ.) Opinio empe. fuit ꝙ vtilitates corpoꝝ animatoꝝ nō proueniunt ex necessitate forme: ȝ mae: ⁊ ꝙ pedes aīaliū sint taliter dispositi: ꝧ nō est ꝓpter vtilitatē mot⁹ ꝓgressiui: ȝ qꝛ cōtingit māȝ sic fuisse dispositā circa illas ptes. Ita ēt augmētuȝ viuētiū nō attribuit̄ anime: sed motui grauiuȝ ⁊ leuiū: videbat eniȝ ꝙ viuētia augentur ad diuersas partes sursum ⁊ deorsum: vt patet in plātis: quarū radices augentur deorsum: ⁊ rami sursum. Dicebat igit̄ ꝙ augmētū plātaꝝ in deorsum est ex motu terre predominantis in radicib⁹: ⁊ augmētuȝ sursum earūdē est ex motu ignis predominātis in ramis: quoniaȝ terra naturalr̄ mouetur deorsum: ⁊ ignis naturalr̄ mouetur sursuȝ: ⁊ ex his cōcludebat Empe. ꝙ radices sunt partes inferiores plātarū: ⁊ rami superiores: sic arguēdo. Sicut est motus in toto vniuerso: ita videtur esse in parte vniuersi: sed in toto vniuerso illud est deorsum ad qđ feruntur grauia: ⁊ illud sursum ad quod feruntur leuia: ergo in parte vniuersi illud est deorsum quod est versus terram: ⁊ illud est sursum: quod est versus ignem: sed radices sunt versus terram: ⁊ rami versus igneȝ: ergo radices sunt deorsum: ⁊ rami sursuȝ. Lege lit. (Empe. autē nō bene dixit hoc) idest in hac mā: (addēs autem augmētū accidere plātis) solū ex necessitate materie: (deorsuȝ qdem radicem mittentibus ꝓpter illud qđ terra sic fertur fm nāȝ sursuȝ aūt ꝓp ignē silr̄.) ¶ Text⁹ ꝯmēti. 38.

¶ **Neqȝ eniȝ sursum ⁊ deorsum bene accepit. Non enim idem omnibus sursum ⁊ deorsuȝ ⁊ omni: sed sicut caput animalium sic radices plantarum sunt. Si congruit instrumēta dicere altera ⁊ eadem operibus.**

¶ Contra Empedocleȝ arguit dupliciter philosophus: ⁊ ꝑmo cōtra cor^m ⁊ fundamētuȝ eius: sicut est in animalibus: ita videtur esse in plātis: sed in animalibus pars susceptiua nutrimenti appellatur superior: ⁊ pars expulsiua superfluitatū vocatur iferior: cum igitur radices suscipiant nutrimētuȝ: ⁊ rami superfluitates repellant: vr̄ radices pteȝ supioreȝ tenere: ⁊ ramos īferiorē. tȝ ꝯña cū minori ex cōi locutione dicētiuȝ: caput esse pteȝ superiorem: ⁊ pedes īferiorem: maior liquet ex eo: qꝛ īstrumēta opȝ appellare eadem vel diuersa scđm operationes easdem vel diuersas: si ergo alique portes aīaliuȝ ⁊ plātaꝝ cōsimiliter operantur: ⁊ cōsilr̄ nominari debent secūdū sursum ⁊ deorsum. Lege li. (Neqȝ enī sursum ⁊ deorsuȝ bene accipit nō eniȝ idē oībus) viuentibus (est sursum ⁊ deorsum: ⁊ oī) idest vniuerso: (sed sicut caput aīaliū) est sursum (sic radices plātaruȝ: si) pro qꝛ (cōgruit īstrumenta dicere altera ⁊ eadē) ex (operationibus) silr̄ vel dissimilr̄ factis. ¶ Notāduȝ fm cōmētatorē ꝯmēto. 38. nō cōcedimus ꝙ in plātis īferius sit īferius in mūdo secunduȝ naturā ⁊ potētiaȝ: neqȝ superius in eis superius in mundo: licȝ sint in eadē parte: natura enim capitis in aīalibus est natura radicis in plātis: cū habeāt easdem actiones: ita ꝙ nō seqtur: hec respiciūt eādē partē mūdi ⁊ vnū istoꝝ est sursum: ergo ⁊ reliquuȝ: qꝛ capita animaliuȝ ⁊ rami plātaꝝ respiciunt eādem parteȝ mundi. s. celum: ⁊ tamē capita aīaliuȝ sunt sursum: ⁊ rami plātaruȝ sunt deorsum. Ubi est itelligēdum ꝙ sicut trāsmutatio scđm formaȝ facit scire mām. ꝑmo physicoꝝ. sic trāsmutatio scđm situȝ facit scire locuȝ. 4.° physicoꝝ. differētie ergo locoꝝ attendēde sunt scđm motū quem videmus in rebus. Uidemus enī vnuȝ motū generalē oībus existentibus īfra sperā lune qui fit in elemētis a forma grauis vl' leuis: ⁊ in mixtis ab elemēto ꝑdominante in illis. scđm ergo hunc motū grauia feruntur deorsum: ⁊ leuia sursum. Et qꝛ iste motus vniuersalis est oībus īfra sperā lune existētibus: ideo scđm hunc motū accipitur sursuȝ ⁊ deorsum in vniuerso: ita ꝙ illud est deorsuȝ in vniuerso: ad qđ feruntur grauia: ⁊ illud est sursum ad qđ feruntur leuia: pter hunc est alius spālis nō a forma nec a predominio elemēti: sed ab aīa in oībus que aluntur: in qbus alimētuȝ per vtuteȝ aīe fertur ad omnē drīaȝ positionum: ideo in his cōsequēter est assignāduȝ aliud sursum: ⁊ aliud deorsum ꝙ̄ in mūdo: videlicet sursum versus partem susceptiuā alimenti: ⁊ deorsum versus partē oppositaȝ. ergo in oībus viuētibus sursum ⁊ deorsuȝ: cōsimiliter sumuntur in portibus in ordine ad ꝓpriū motum: ⁊ nō in ordine ad motuȝ elemētoruȝ. Ex qbus seqtur Emp. duplr̄ defecisse: ꝑmo in fundamēto rōnis: quia sursum ⁊ deorsum nō cōsimilr̄ sumuntur in vniuerso: et in singulis ptib⁹ ei⁹: scđo qꝛ rami plātaꝝ nō sunt sursuȝ ⁊ radices deorsuȝ: vt putauit. ¶ Text⁹ ꝯmē. 39.

¶ **Adhuc autem quis est continens in contraria que feruntur ignem ⁊ terram. Distrahent̄ eniȝ nisi aliquid sit ꝓhibens. Si vero erit: hec est anima ⁊ cā alimēti ⁊ augmenti.**

¶ Secundo arguit phūs imediate pro conclusione contra Empe. ꝓbando augmētationē vel nutritionem non esse ex necessitate materie. s. ex motibus elemētorum sed ex necessitate forme. s. anime: aut enim elementa in micto detinentur quādo nutrimētuȝ conuertitur in naturam aliti ⁊ in maiores portes ꝙ̄ sit deperditū: aut nō. Si detinentur: ⁊ nō nisi ab anima: ergo anima est causa nutritionis ⁊ augmētationis: si nō detinentur: ergo elementa dissoluuntur: sic ꝙ quodlibet discedit ab alio: ⁊

h z

ad suum locum mouetur: scz terra deorsum ad medium mundi: ⁊ ignis sursum ad cõcauum lune: ⁊ per cõsequens impossibilis est augmẽtatio vel nutritio. L.c.li. (Adhuc autem quid est cõtinens in cõtraria: que feruntur ignem ⁊ terram) cõstrue sic. Adhuc autem quid est continens ignẽ ⁊ terrã: que feruntur in loca ꝯtraria (distrahentur enim) ⁊ inuicem diuiderent: (nisi aliqd sit ꝓhibens: si vero erit) aliquid ꝓhibens (hoc est anima: ⁊) cõsequenter ipsa est (causa augmenti ⁊ alimenti.) ¶ Notãdum fm cõmẽtatorem ꝯmẽto.39. ꝙ nos videmus ꝙ eadem pars mouet: ⁊ ad superius ⁊ ad inferius insimul. Si ergo posuerimus ꝙ illa pars sit vnica: ⁊ ꝙ mouetur ad vtrãq partem: tunc principium per qđ mouetur istis duob⁹ motibus insimul est vnũ pncipium. Istud igitur principium habet potẽtiam vt moueatur ad vtrãq partem simul: qđ nõ est in elementis: quoniã vna pars eorum non habet nisi vnicum motũ: siue fuerit simplex: siue cõposita: quoniam si fuerit cõpositum ex eis: mouetur scđm motũ elementi dominãtis: hoc est argumẽtũ Auerroys. Eadem pars numero mouetur ad loca cõtraria: ergo per aliquod vnum principiũ. Sed nullũ elemẽtorum mouetur naturaliter ad loca cõtraria. ergo preter elementa est dare aliud pncipiũ: qđ est causa talis motus: ⁊ illud nõ videtur esse nisi anima. ¶ Cõtra cõclusionẽ ⁊ eius ꝓbationem arguit ꝓbãdo ꝙ necessitas nutritionis ⁊ augmẽtationis est ex necessitate materie: qr nutritio est restauratio deperditi: ⁊ augmẽtatio est maioratio portium quãtitatiuarum per diffinitiones illarum: sed tam deperditũ ꝙ pars quãtitatiua dicit materiã. ergo ⁊c. ¶ Cõfirmatur. nam dictũ fuit supra: ꝙ generatio similis est operatio nobilior ꝙ nutritio vel augmentatio: qr generatio similis est ratione forme: ⁊ nutritio vel augmẽtatio est rõne mãe. ¶ Dicẽdum est ꝙ hic nõ accipitur materia pro mã prima: sed ꝓ materia secũda: que est aliqđ elemẽtorum: seu aliqua substantia grauis vel leuis: ingrediens mixtũ necessario cõcurrens ad nutritionem vel augmẽtationem: eo mõ quo accepit phs. scđo physicorum. cum ꝓbauit operationes naturales nõ principaliter ꝓuenire ex parte materie: sed forme: nõ igitur reprobat phs Em p. in eo ꝙ ponebat nutritionem ⁊ augmẽtationẽ attribui mãe: qr necessario exigitur mã ad hũ mutationes: sed in eo: qr totã naturã nutritionis vel augmẽtationis attribuebat ipsi mãe: ⁊ nõ forme vel fini. grauitas igitur ⁊ leuitas non sunt pncipalis causa nutrimẽti ⁊ augmẽti: sed anima pncipaliter agẽs nutritionẽ ⁊ augmẽtationem: pncipalissima autem causa est finis ꝓpter quẽ ꝯcurrit mã: ⁊ operatur forma. Si. n. queritur ꝓpter quid fit nutritio: dupliciter respõdetur. pmo ꝓpter restaurationem deperditi: ⁊ hoc dicit causam mãlem. Secũdo propter preseruationem viuentis: ⁊ hoc dicit causam finalem: qr nõ est preseruatio viuẽtis ꝓpter restaurationẽ deperditi finaliter: sed ecõtra. Similiter si queritur ꝓpter quid fit augmẽtatio: dupliciter respondetur: pmo ꝓpter extẽsionem mẽbrorum: ⁊ hoc dicit causam mãlem. Secũdo ꝓpter perfectionem operationũ vitaliũ: ⁊ hoc dicit causam finalẽ: qr extẽsio mẽbrorum est finaliter ꝓpter perfectionẽ ⁊ cõplemẽtum operationũ vitalium: ⁊ nõ ecõtra. est igitur nutritio ⁊ augmentatio ꝓpter mãm ⁊ ꝓpter formam: principalius tamen ꝓpter formam ꝙ ꝓpter mãm: ⁊ hec fuit intẽtio phi tam hic ꝙ secũdo physicorum. quare. ¶ Textus cõmẽti.40.

L.c.iz.

¶ Uidetur autem quibusdam ignis natura simpliciter causa alimenti ⁊ augmenti esse. Et nã ꝙ ipsum videtur solum corporum ⁊ elementorum qđ alitur ⁊ augmentatur. Unde ⁊ in plãtis ⁊ in animalibus putabit vtiq quis hoc esse quod operatur.

¶ Tertia ꝯclusio. ignis nõ põt esse causa pncipaliter augmentationis ⁊ nutritionis. ista cõclusio seqtur ex duab⁹ precedẽtibus: ipsam tamẽ ponit phs vt reprehẽdat quosdam antiquos tenẽtes oppositum: ⁊ differẽtes ab Empe. in eo ꝙ Empe. attribuebat causam pncipalẽ nutritionis ⁊ augmẽtationis diuersis elemẽtis. s. terre ⁊ igni: isti aũt soli igni: ⁊ mouebant ista ratione: illud videtur esse pncipium alicuius passionis vel motus: qđ secũdum se habet istam passionẽ vel motũ: sicut ignis q scđm se calidus ẽ: est causa caloris in rebus mixtis: ⁊ terra que scđm est se grauis est causa grauitatis in eis. Sed inter elemẽta solus ignis videtur nutriri ⁊ augeri: ergo solus ignis videt facere nutrimẽtum ⁊ augmẽtum in plãtis ⁊ animalib⁹: minor declaratur. nã sicut caro cõuertit cibum in naturam suam: ⁊ fit sub maiori quãtitate: ⁊ ex hoc dicimus carnẽ nutriri ⁊ augeri: sic ignis cõuertit ligna in sui nãm: ⁊ fit sub quãtitate maiori: de nullo autẽ alio elemẽto hoc experimur fieri. ergo. L.c.lii. ¶ Uidetur autẽ qbusdã ignis natura) .i. nãlr (simplr cã alimẽti ⁊ augmẽti esse: ⁊ nãq ipsum videtur solũ) esse de numero (corporeũ ⁊ elemẽtorum qđ alitur ⁊ augmẽtatur. Unde in plãtis ⁊ in animalibus putabit vtiq quis hoc eẽ qđ operat) nutritionem ⁊ augmẽtationẽ. ¶ Notãdũ fm ꝯmẽtatorẽ cõmento.40. ꝙ antiqui opinati sunt hoc: qr viderunt alterare ignẽ oĩa in sui nãm: adeo ꝙ augmẽtatur per illud: ⁊ qr nutribile apud eos nutrit alterando oĩa in sui substãtiam: ideo estimauerunt per duas affirmatiuas in secunda figura ꝙ ignis facit hoc simpliciter. Unde sic arguebant: omne qđ ꝓprie nutritur: vel augetur: conuertit per alterationem appositum in sui naturã. Sed ignis cõuertit ꝑ alterationem appositum in sui naturã. igitur ignis est illud qđ ꝓprie auget vl nutrit. ¶ Textus ꝯmẽ.41.

¶ Hoc autem concausa quidem quodammodo est: nõ tamen simpliciter causa: sed magis anima. Ignis enim augmentum in infinitum est quousq fuerit combustibile. Natura autem constantium omnium terminus est ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmenti.

¶ Quarta cõclusio. ignis est causa nutritionis ⁊ augmentationis: nõ tamẽ pncipalis: sed aĩa. prima pars sic argũ. necesse est omne alimẽtũ decoqui. Sed ois decoctio fit per ignẽ. ergo nõ potest fieri nutritio vel augmẽtatio nisi cõcurrat ignis: saltem istrumẽtaliter. patz cõsequẽtia. qr nõ potest fieri nutritio vl augmẽtatio absq decoctione alimenti: ⁊ sic habebitur responsio ad rationem antiquorum alterius cõclusionis. Secunda vero etiã patz declaratur. nam illud est pncipale in qualibz actione: a quo imponitur terminus ⁊ ratio rei facte. Sed ab igne non imponitur natura vel ratio rei facte nutribilis ⁊ augmẽtabilis: sed ab anima. igitur anima ⁊ non ignis est causa pncipalis nutritionis ⁊ augmẽtationis: tenet cõsequentia cum maiori: ex similitudine artificialiũ. nam terminus vel ratio domus nõ imponitur ab istrumento: sz ab arte: cum istrumenta sint indifferentia ad formas spãles. serra enim quãtum est de se est apta nata secare: sed ꝙ ex ipsa veniat forma domus scãni: vel arche: hoc est ab arte determinãte serram ad hanc formã: sic ꝙ nõ ad illam: ideo ars est pncipale agens: ⁊ nõ istrumentale: qr ab illa imponitur terminus ⁊ ratio rei facte: ⁊ nõ ab istrumento. Et ita videtur esse dicẽdum in naturalibus: qr ars imitatur naturã in quãtum potest. minor autem declaratur. nã

ignis nõ eſt determinatio q̃titatis: nec augmẽtationis: q2 augeret in ĩfinitũ: ſi illi cõbuſtibile adderet in infinitũ. Anima autez bene eſt determinatio magnitudinis ⁊ augmẽti: q2 corpora viuẽtia nõ in ĩfinitũ poſſent augeri: quãtũcũq3 alimentũ foret ĩfinitũ: ſed habẽt certũ terminũ: quẽ pertrãſire nõ poſſunt. L.e.lit. (Hoc autẽ) .ſ. ignis (cõcauſa gdẽ quodãmõ eſt) .ſ. ĩſtrumẽtalis: (non tñ ſimplr cã: ſed magis aĩa) nutritionis ⁊ augmẽtatiõis (Ignis .n. augmẽtũ in ĩfinitũ eſt: quouſq3 fuerit cõbuſtibile: natura aũt ꝯſtãtiũ oĩuz) .ſ. aĩatoꝝ (eſt termin⁹ ⁊ rõ magnitudinis ⁊ augmẽti.) ℂ Text⁹ ꝯmẽ. 41.

ℂ Hec autem ſunt anime: ſed nõ ignis: ⁊ rationis magis q̃ materie.

ℂ Itez cõfirmat eadẽ ſcďa pars ſic: actio magis eſt attribuenda rationi ⁊ forme q̃ materie: q2 forma eſt magis nã ⁊ ſuba. ſcďo phyſicoꝝ. Sed aĩa cõparat ad ignẽ: ſicut forma ad mãz: cũ ignis ordinetur in aĩam: ⁊ nõ ecõuerſo ergo actio nutritionis ⁊ augmẽtationis corporis aĩati magis eſt attribuẽda aĩe q̃ igni. Iſta ratio nõ ſolũ pcedit cõtra opinionẽ tertie ꝯcluſionis: ſed etiã ꝯtra Emp. L.e.li. (Hec aũt) .ſ. nutritio ⁊ augmẽtatio (aĩe ſunt) pncipalr (ſed nõ ignis: ⁊) hoc ideo q2 actiões ſunt (rationis magis q̃ mãe.) ℂ Notãduz pͦ ſm ꝯmẽta. ꝯmẽto. 41. q actio augmẽti eſt ꝯpoſita ex actiõe ignis ⁊ alia intẽtiõe in igne: alterare eniz qđ eſt in eo debz attribui igni: ⁊ q2 eſt terminarũ: debet attribui virtuti ꝯiuncte cum igne: quẽadmodũ mollificare ferrũ ad ignẽ ad faciẽdum aliquod iſtrumẽtum: q2 ſcďz q eſt mollificare: attribuitur igni: ⁊ ſcďz q iſta mollificatio habz terminuz ⁊ motum vnoquoq3 iſtrumento: attribuitur virtuti artis: ita q in nutritiõe ⁊ augmẽtatione duo ꝯcurrũt .ſ. alteratio ⁊ terminatio: alteratio eſt ab igne: ⁊ terminatio eſt ab aĩa: ſicut in factione iſtrumẽti ferrei: mollificatio eſt ab igne: ⁊ terminatio ad reliquã quantitatẽ ⁊ figurã eſt ab arte. ℂ Secũdo notãduz ſm cõmẽtatorem eodẽ cõmẽto: q Ariſto. itelligit per terminũ ⁊ mẽſurã vltima nãlia: que inueniunt in quãtitatib⁹ corporũ augmẽtabilium: ideo nõ repugnãt illa: ignis eſt augmẽtabilis in ĩfinitũ: ⁊ oiuz natura cõſtãtiuz terminata eſt ratio magnitudinis ⁊ augmenti: q2 per cõſtantia ĩtelligit ſolum illa que ſunt fines corpoꝝ naturaliũ ⁊ phyſicoꝝ: ⁊ hec ſunt animata: quib⁹ antecedũt corpora naturalia ſimplicia: ⁊ mixta inaĩata:

T.c.56. 160. Et ſi allegat phs. 3° phyſicoꝝ. dicẽs q lz magnitudo ſit diuiſibilis in ĩfinitũ: nõ tñ eſt augmẽtabilis in ĩfinituz: Dr q iſta ꝓpoſitio. ignis eſt augmẽtabilis in ĩfinituz hz

T.c.70. eãdez difficultatẽ quã habz iſta 4° phyſicoꝝ. motus eſt velocitabilis in ĩfinitũ per diuiſionẽ medij: aut enim q2 motus localis poteſt velocitari in ĩfinitũ: ⁊ hoc nõ: quia nullus motus localis poteſt eſſe velocior motu celi: aut q2 eſt aptus natus velocitari in ĩfinituz: ⁊ hoc nõ etiã: q2 hec aptitudo nõ põt ad actũ reduci: aut q2 ſibi non repugnat velocitari in ĩfinitũ: ⁊ hoc eſt ꝯcedẽdũ: q2 ſi mediũ in ĩfinitũ ſubtiliaret: motus in ĩfinitũ velocitaret: illa g̃ ĩpoſſibilitas nõ ĩuenit in nã motus: ſed in natura medij ſubtiliabilis. Cõſimiliter dicit ad illã. ignis eſt augmẽtabilis in ĩfinitũ q triplr põt intelligi: pmo q ignis põt augeri in ĩfinitũ. Secũdo q eſt aptus augeri in ĩfinituz Tertio q nõ repugnat ſibi augeri in ĩfinitũ: non dat primuz: nec ſecũdũ: ſed tertiũ. nã ĩpoſſibilitas vel repugnãtia nõ eſt ex parte ignis: ſed ex pte cõbuſtibilis: qđ nõ eſt reperibile in ĩfinitum: ⁊ ex parte mũdi: q2 nõ põt magis extẽdi: cũ determinet ſibi certaz quantitatem ⁊ figurã: ſicut ⁊ cetera animata: ignis autẽ neq3 figuraz neq3 quãtitatem ſibi determinat. ſed figuratio ⁊ terminatio prouenit ex parte cõtinentis. Magnitudo etiaz nõ eſt augmentabilis in ĩfinitũ. primo vel ſecũdo modo: ſed bene tertio modo. Unde dicit cõmentator. 3° phyſicoꝝ. q linea eſt augmẽtabilis in ĩfinituz: nõ inquãtum eſt paſſio vel terminus corporis naturalis: ſed inquãtuz eſt linea vel cõtinuum: q2 illi nõ repugnat augeri in ĩfinitum: aliter nõ qnacũq3 linea data eſſet aſſignãda maior in quacũq3 ꝓportione volueris: qđ eſt cõtra conſiderationem mathematicoꝝ. ℂ Ex predictis ſequit declaratio vni⁹

T.c.35. ꝓpoſitionis: quã Ariſto. ponit primo de generatione: videlicet q augmẽtatio fit ſcďm formaz: ⁊ nõ ſecũdũ materiã: vbi dicit Egidius q corporis animati: quedã ſunt partes formales .ſ. partes actuales: potẽtes per ſe ⁊ ſeorſum exiſtere: ⁊ quedam materiales .ſ. potentiales: nõ potentes per ſe ſeorſum exiſtere: ſcďm quas nõ fit augmentatio: ſed ſcďm alias. Burleus vero dicit q in appoſitione alimenti extenditur forma per illud partiſ preexiſtẽtis: ita q materia nõ augetur: q2 neq3 partis prioris: neq3 poſterioris: ſed forma eſt illa que fit maior. Medici autem dicunt q in corpore viuẽte ſunt partes poroſe: et ille ſunt formales: ſcďm quas fit augmẽtio: ⁊ partes non poroſe: que non augentur niſi ĩproprie per iuxtapoſitionem alimenti. Primus modus eſt difficilis: quia cum agens nõ agat in remotuz quin prius agat in ꝓpinquũ: nõ poterit eſſe augmentatio partis formalis ſine materiali. Secũdus modus eſt dubius: q2 nõ apparet formã extenſam migrare de ſubiecto in ſubiectum: nec eãdem rareſieri abſq3 rarefactiõe materie. Tertius modus eſt ĩproprius: quia cũ partes nõ poroſe perfectiores ſint q̃ partes poroſe: potius ſunt dicende partes formales partes nõ poroſe q̃ poroſe: ⁊ tunc augmentatio fit ſecũdum partes materiales ⁊ non formales. Ideo datur quartus modus aſſignatus in littera .ſ. q augmentatio eſt principium ex parte forme: ⁊ nõ ex parte materie: q2 augmentatio vel nutritio principaliter attribuitur anime: ⁊ nõ alicui elementorũ: inſtrumentaliter tamen poteſt attribui elemẽto igniſ. ℂ Circa predicta dubitatur. ⁊ primo arguitur rationibus Emped. ve recitat Albertus: nutritionem vel augmentationẽ principalius ꝓuenire ex elementis q̃ ex anima: q2 ſi principalius ꝓueniret ex aĩa: ergo alimentum mittitur ab anima ad ſingulas partes corporis. ⁊ per ꝯñs iſte motus eſt violentus: tum quia fit ab extrinſeco: tuz q2 eſt motus tractus a mẽbris: modo

T.cõ.x. habetur. 7° phyſicoruz. q motus tractus eſt motus violentus. Sed conſequens eſt falſum: q2 augmẽtatio ⁊ nutritio ſunt motus naturales: vt colligitur a philoſopho.

T.c.38. pmo de generatione. Itez nos videmus ad ſenſum q in animalibus quedaz partes ſunt groſſiores: ⁊ quedã ſubtiliores: qđ non videtur ꝓuenire niſi ex eo q partes nutrimenti groſſiores deſcendunt ad membra groſſiora: ⁊ partes ſubtiliores ad mẽbra ſubtiliora: ⁊ hinc eſt: vt dicit Emped. q ſenes in partibus inferioribus ſunt groſſiores q̃ in partibus ſuperioribus: et magis q̃ iuuenes: etiaz mulieres in partibus inferioribus ſunt groſſiores maſculis: q2 illa duo ſũt magis de natura terreſtri: ideo nutriuntur magis nutrimento groſſo q̃ maſculi: ⁊ iuuenes: volebat eniz Empedo. q in omni nutrimento eſſet terra ⁊ aqua: quia ſi debet moueri ad partes ſuperiores. oportet illud conuerti in ignem vel in aerez. ℂ Ad primuz dicitur q ſicut aqua naturaliter caleſit: ⁊ vapores ſeu exalatiões naturaliter aſcendũt: nõ obſtante q iſte motus ſit ab extrinſeco: quia nõ ſolum materia illorum naturaliter inclinatur ad illuz motũ ex quo eſt propter tranſmutationez naturalẽ: al'. ſubſtãtialem: veruz etiaz confertur virtus paſſo ab extrinſeco: a qua naturaliter

fluit iste motus; ita motus alimēti est naturalis: nō obstante q sit a principio extrinseco: qr sit ab anima conferente vim passo. quoniam alimentū olteratur ab anima: t eius materia nāliter ad ipsum inclinatur. Et ad phm 7° physicorum. dico q motus tractus est violentus si est preter inclinationem passi: sicut motus lapidis vel ligni: t hec est intentio Aristo. ibidem. ¶ Ad scdm dicitur q partes grosse t subtiles sunt invicem mixte: sic aliquando grossiores sunt superiores: t aliquādo iferiores: secūdum exigentias mēbri: vt patet de osse: carne: sanguine: t huiusmodi. Et ad experimētuz de sene dicitur q in eo calor naturalis qui est instrumētum anime est debilitatus: ratione cuius debilitationis fit mala digestio: t generantur crudi humores apti nati descēdere: ideo sunt inferius grossiores: in iuuenibus autez fit bona digestio ratione caloris naturalis fortis. Ideo tales hūores crudi t grossi descendentes nō generātur. Experimentum mulieris soluit dupliciter Arist. in li° de generatiōe animalium. primo q mulieres sunt apte ad partum: masculi autez nō: t quia in partu habent magnuz dolorem: natura que nō deficit in necessarijs: nec abundat in superfluis: fuit sollicita ad fortificādum ipsos magis in parte inferiori q superiori: ideo in mulieribus partes inferiores sunt grossiores superioribus. Secūdo qr mulier est frigide cōplexionis: intātum q mulier calidior ceteris mulieribus est frigidior masculo frigidiori: ppter quaz frigiditatem fit malo digestio in eis: in quib⁹ consequenter generant multe superfluitates crude apte nate deorsum descendere: ideo sunt grossiores ibidem q masculi. ¶ Ex his Arist. infert duo correlaria: pmū q homines masculi melius se habēt in hyeme q in estate: qr in hyeme claudūtur pori: quib⁹ clausis exquo in illis est abundans calor: ille fortificatur: t iste fortificatus est cā melioris digestionis. Secūdum correlariuz: mulieres melius se habent in estate q in hyeme: quia in estate cū habeant modicuz calorez naturalem interiorez: iste iuuat ab extrinseco: t consequēter est causa melioris digestionis. ¶ Scdo dubitatur. qr videtur q augmentatio vel nutritio nō competat igni effectiue: qr plāte t pisces nutriuntur t augmentantur: in qbus nō est ignis: nec caliditas ignea. ¶ Itez natura ignis repugnat nutritioni t augmentationi. ergo nō necessario ad aliquam istarum concurrit: tenet ɔsequentia. t antecedens arguit. Ignis de sui natura est augmētabilis in ifinituz. nec sibi determinat certam quātitatez vel figuram fm phm in littera. Sed nutritio t augmentatio de natura sua exigunt determinataz quātitatem t figuram: qr oium natura cōstantiuz tc. ¶ Dicenduz q ignis quadrupliciter sumitur: primo formaliter t substantialiter: t sic dicit philosophus secundo de generatione. q quattuor sunt elemēta: scilicet terra: aqua: aer. t ignis. Secundo pro corpore aereo subtili formaliter calido: et hoc vocatur spiritus vitalis. Unde Algazel capitulo de visu: spiritus nihil aliud est q corpus subtile aereum generatum ex humoribus corporis. Tertio pro ipsa caliditate formali eiusdez speciei cum caliditate ignis: sive sit excessiua: vt in ferro ignito: siue regulata: vt in animali fm Auicennam. 6° naturalium. Quarto pro caliditate virtuali productiua caliditatis formalis: et hec reperitur in sole vel in pipere: seu resolutiua alimenti. t hec reperitur in plantis: loquitur ergo philosophus de igne vno istorum modorum: t licet caliditas ignis absolute sumpta non sit instrumētum anime: tamen regulato per animam congit ad nutritionem t augmentationem.

T. c. 20.

¶ Textus commenti. 42.

Quoniam autem est eadem potentia anime vegetatiua t generatiua: de alimento necessarium est determinare primum: separatur enim ab alijs potentijs opere hoc.

¶ Istud est tertiuz capitulum huius secūdi tractatus: in quo Aristo. postq demonstrauit operationes potentie vegetatiue esse pricipaliter ab aiā: determinat de ipsa potentia vegetatiua scdm ordinem prius dictum. s. pri⁹ de obiecto q de actu: t pri⁹ de actu q de potentia. Ideo istud capituluz diuiditur in tres partes pricipales: qm in prima determinat de obiecto potentie vegetatiue: in secunda de actibus eius. ibi. (Quoniam autem nihil alitur.) In tertia vero de ipsa potentia vegetatiua ibi. (Quare huiusmodi anime.) Quantum ad primam partem ponit quattuor conclusiones: quaruz prima est ista: alimentuz est obiectum potentie vegetatiue. Secūda conclusio: licet alimentuz sit cōtrarium alito non tamen omne cōtrariuz suo cōtrario est alimētuz. ibi. (Uidetur autem esse.) Tertia conclusio: aliqualiter comparatur alimentum alito: qualiter alitum nō comparatur alimento. ibi. (Uidentur autem neqz.) Quarta conclusio. alimentuz aliquando est simile: t aliquando dissimile seu cōtrariuz alito: ibi. (Dubitationem autem habz) Prima conclusio arguitur sic. illud est obiectum potentie vegetatiue: per qd potentia vegetatiua separatur ab alijs potētijs: sed per alimētuz potētia vegetatiua separat ab alijs potentijs. ergo alimentum est obiectum potentie vegetatiue: maior patet: quia ex distinctiōe obiectorum arguimus distinctionem actuum t potentiarum: t minor est clara: qr per alimentum potentia vegetatiua separatur a sensitiua t itellectiua: eo q vegetatiua operatur circa alimentum: t non sensitiua: nec intellectiua. Lege litterā. (Quoniaz autem eadem potentia anime est vegetatiua t generatiua) cuius obiectuz est alimentum (de alimento necessarium est determinare primuz separatur enī ab alijs potentijs) virtus vegetatiua (opere hoc). s. alimento. ¶ Notandum fm cōmentatorem cōmento. 42. q subiectum: idest obiectum potentie nutritiue augmentatiue t generatiue idem est. s. alimentū qua alimento corpus animatuz nutritur: augetur: t generat sibi simile. ¶ Sed contra. potentiarum: quarum sunt diuersi actus: diuersa sunt obiecta: aliter actus non distinguerentur per obiecta: sed potentiarum anime vegetabilis diuersi sunt actus: vt patebit parte secūda huius capituli: t per cōmentatorem cōmento. 48. dicitur q generatio nutritio t augmentatio finibus distinguūtur. ergo tc. vnde non apparet possibile idem obiectum esse diuersarum potentiaruz: exquo potentie distinguūtur per obiecta sicut per actus. ¶ Dicenduz q sicut est in arte t in scientijs: ita in natura: idem enim materialiter sumptum est subiectuz t obiectum pluriū artium. s. lignum respectu statuifici t domificatoris: t ferrum respectu clauifici t fabri: quoniam eodem ligno potest vti tam statuificus q edificator: t eodem ferro clauificus t faber; nunq tamen idem potest esse subiectuz formale plurium artiū: sicut nec plures artes possunt eē eedez formaliter vel realiter: lignum enim vt habet respectū ad formā statue est subiectuz formale statuifici: t vt habet respectum ad formaz domus est formale subiectuz domificatoris. Eodem modo ferrum vt habet respectū ad formaz claui est subiectuz formale clauifici: t nō fabri: sed vt habet respectum ad formā cultelli est forma-

le subiectum fabri: et nō clauifici: quia igitur lignum vt habet respectum ad formaz statue nō est lignum vt habet respectum ad formam domus. Ideo formale subiectum statuifici nō est formale subiectuz domificatoris: nec econtra. Etiam ferrum vt habet respectum ad formam clauis: nō est ferruz: vt habet respectum ad formā cultelli: ideo formale subiectuz clauifici nō est formale subiectuz fabri: nec econtra. Idem etiaz in scientiis declaratur. naz quātitas vna et eadem est obiectuz geometrie et philosophie: et tamē scientie specifice distinguunt. Similiter numerus est obiectuz musice et arismetrice: et tamen musica nō est arismetrice: nec econtra: et ita idē est obiectuz materialiter diuersarū scientiaruz: sed formaliter nō est possibile: qꝛ quātitas absolute et abstracte sumpta est obiectum formale geometrie: et quantitas vt cōiuncta materie sensibili est obiectuz philosophie: et qꝛ quātitas absolute sumpta: nō est quātitas vt cōiungitur materie sensibili: ideo obiectuz formale geometrie non est obiectuz formale philosophie: nec ecōtra. ¶ Itez numerus absolute sumptus est obiectum arismetrice: et vt sonorus est obiectū musice. Sed qꝛ numerus absolute sumptus nō est numerus vt sonorus: ideo formale obiectum vnius nō est formale obiectū alterius. Consimiliter in proposito dicatur qꝛ idez alimētum materialr sumptum: est obiectuz omniū potētiarū anime vegetabilis: sed nō formaliter. obiectuz enim formale potētie nutritiue est alimentū: vt nutritiuum: et augmētatiue: vt augmentatiuuz: et generatiue: vt generatiuū. Sed alimētuz vt nutritiuuz nō est alimētuz vt augmētatiuuz vel generatiuuz: nec ecōtra. ergo formale obiectuz vnius nō est formale obiectuz alterius. Anime igitur vegetabilis in cōi seu potentie vegetatiue vt est genus ad illas tres virtutes: obiectuz formale est alimētuz: vt alimētū: illaruz autez virtutū in speciali obiectū formale est alimentuz specificuz et cōtractū: eo modo quo dictum est. Ex his patet ratio nō procedit: qꝛ nō opꝫ potētias vel actus distingui penes materialez distinctionē obiectorū: sed penes formalez. ¶ Textus cōmenti. 43.

¶ Uidetur autem esse alimentum contrarium contrario: nō omne autem omni: sed quecūqꝫ contrariorūz nō solum generationem habent ex inuicem: sed et augmētuz. Fiunt enim multa ex inuicem: sed non omnia augentur: vt sanum ex laborante.

¶ Secunda cōclusio. licet alimētuz sit cōtrarium alito: nō tū omne cōtrariuz suo cōtrario est alimētū: prima pars patet: qꝛ nihil corrūpitur nisi a suo cōtrario. Sed alimētum corrumpitur ab alito. ergo est contrarium alito. Et secunda pars probatur. nihil potest esse alimentū alicui⁹: nisi sit augmentatiuū eiusdez: sed nō omne ꝯtrariuz est augmētatiuuz sui cōtrarij: ergo non omne cōtrariuz est alimētum suo cōtrario. maior patet. qꝛ nutritio insequitur augmētationez: et vbicūqꝫ est possibilis nutritio. ibi est possibilis augmentatio: et econuerso: minor vero declaratur ex hoc. naz sanitas et egritudo sunt contraria: et quelibet earuz fit ex altera ratione cōtrarietatis: tamen sanitas nō est augmētatiua egritudinis: nec ecōtra. Lege litteraz. (Uidetur autez esse alimentuz contrarium cōtrario). s. alito (nō omne autem) cōtrariuz est alimētum (omni) suo cōtrario: (sed quecūqꝫ cōtrariorūz non solum generationez habent ex inuicem: sed etiā augmētuz: fiunt eniz multa ex inuicez: sed nō omnia) aluntvel augmentāt: vt sanuz ex laborāte). s. ex egro fit: quorum nullū est augmētuz alterius. ¶ Notādūz primo sm ꝯmētatorez. cōmēto. 43. qꝛ Aristo. declarauit qꝛ illa extimatio. s. qꝛ vnū cōtrariūz est alimētuz alterius: nō inuenitur nisi in cōtrarijs que sunt in substātia: ita qꝛ substātia habens cōtrariuz est nutritiua et augmētatiua eiusdez: sed qualitas habens cōtrariuz nō potest illud nutrire vl' augere. ¶ Cōtra illud cōmētuz videtur esse Aristo. in predicamentis dicēs qꝛ subē nihil est ꝯtrium. ¶ Dicēdū qꝛ cōtrarietas sumitur dupl'r: primo stricte et proprie pro repugnātia qualitatū nō potētium simul esse in eodē subiecto: sꝫ successiue: quomodo ꝯtriātur caliditas et frigiditas: albedo et nigredo. Secūdo large et cōiter pro repugnātia rerūz determinātiuz sibi qualitates ꝯtrias: et sic inuicez cōtrariant ignis et aqua. seu forme substantiales illorū. De prima ꝯtrietate loquitur Ar. in predicamentis: et de scda loquitur cōmētator hic: ac etiā phs dum dicunt nutritum et nutritiuū inuicez ꝯtriari: qꝛ naturaliter habent qualitates cōtrarias: nō qdez in fine nutritionis: sed in principio ¶ Secūdo notādū sm ꝯmētatorez eodē ꝯmento qꝛ nutrimentū est ꝯtriuz nutribili: et ista extimatio nō est in oi cōtrario: sed in illis ꝯtrijs: que nō tātūz fiunt ab inuicem: sed et augmentant. Oppositū huic videtur dicere ꝯmēto. 44. qꝛ simile nutrit suū simile: et augmētat ipz: ꝯtriuz eniꝫ trāsmutat suū ꝯtriū: sed nō nutrit nec augmētat ipm: ista duo ꝯmenta nō repugnāt: qꝛ in primo loquitur de ꝯtrietate large sumpta: et in secundo de ꝯtrietate stricte sūpta. ¶ Dubitat. ꝯtria nō possunt stare sil': imo vnū fugit reliquū: sed nutritū nutrimētuz et auctuz stant sil'. ergo nullum illorū alteri ꝯtriat. cōsequētia tenet. minor in postpredicamētis. minor est nota: qꝛ nihil nutrit: nec aliqd auget nisi alimentū sit illi ꝯiunctū. ¶ Rn̄det qꝛ licz talia ꝯtria nō possunt sil' stare simultate adeqtiōis in eodē subiecto: tn̄ bn̄ stāt sil' simultate ꝯtiguationis prope se inuicē: quō stant sil' nutribile et nutrimentū. ¶ Textus cōmenti. 43.

¶ Uident aūt neqꝫ illa eodē modo adinuicē esse alimentum: sed aqua quidem igni alimentum est: ignis autem non alit aquam. In simplicibus quidē igit corporib⁹ hoc esse videt maxime: aliud quidē alimentū: aliud vero qđ alit.

¶ Tertia ꝯ. aliqualr ꝯparat alimētuz alito: qualr alituz nō ꝯparat alimēto: probat. alimentū taliter ꝯparat alito qꝛ nutrit alitū: sꝫ alituz talr ꝯparat alimēto qꝛ nō nutrit ipm: imo corrūpit. ergo et c. aña est notuz in singulis aiatis: in qbus reperit nutritio proprie dicta: in ertis aūt in qb⁹ nō repitur nutritio proprie dicta: idē pōt declarari: aqua eniz sic ꝯparat ad ignē: qꝛ est alimentū eius qꝛ ex additione moderate aque ad ignē fortificat et itendit ignis: eꝫ aūt ignis nō pōt esse nutrimētuz aque. Le. li. (Uidetur aūt neqꝫ illa eodē modo adinuicē esse) et ꝯpari. s. alituz et (alimētuz. Sꝫ aqua qdē igni alimētū est: ignis aūt nō alit aquā: in simplicib⁹ qdez corporib⁹ hoc esse videt maxime). s. qꝛ vnū alit aliud: et nō ecōtra. (aliud qdē alimentū) est: vt aqua: (aliud vero quod alitur:) vt ignis. ¶ Notandū sm ꝯmētatorē cōmento. 43. qꝛ aqua et vlr oia humida videntur esse nutrimentū ignis: ignis autē nō videtur esse nutrimētuz alicui: qꝛ nihil videtur intēdi et fortificari per cōuersionē ignis in suā nām: ignis autē bene intēditur et fortificat per ꝯuersionē humidi: et maxime si fuerit viscosum: vt oleum: vel aliud pingue: flāma eniz licinij cādele vel lampodis: nutritur per oleū et cerā. nec nō flāma carbōis p aquā guttatiz et dispsim illi imissaz: et nō eꝫ: qre et c. ¶ Text⁹ ꝯmē. 44. et 45.

¶ Dubitationem autem habet. Dicunt enim

bi quidem simile ali simili: sicut ⁊ augeri. Aliis autem sicut diximus econtrario videtur ali contrarium contrario: tanquaʒ impassibile sit simile a simili. Alimentum autem mutari ⁊ decoqui. Mutatio autem omnis in contrarium aut in medium.

T.c.45 ¶ Adhuc autē patit̄ aliquid alimentū ab eo qđ alitur: sed nō hoc ab alimento: sicut neqꝫ faber a materia sed ab illo hec: faber autē mutatur solum in actum ex ocio.

¶ Quarta ꝯclusio. Alimentū aliquādo est simile: ⁊ aliqñ dissimile seu ꝯrium alito. Ista ꝯclusio ponit̄ ꝯ duas opiniones antiquoꝝ. Quaꝝ pma dicebat ꝙ nihil alitur nisi a suo simili: ⁊ ratio erat ista: idē est obiectū nutritiōis ⁊ augmētationis vt patuit ꝯmēto. 4.z. sed in augmentatione nihil auget̄ suo dissimili: sed suo simili: qꝛ additum semꝑ est sīle ⁊ eiusdē nāe cū aucto. ergo pariformiter in nutritiōe nihil nisi suo simili nutritur. Secūda aūt opinio ponebat nihil nutriri nisi suo dissimili ⁊ ꝯrio: pmo qꝛ alimentū decoq̄t̄ ⁊ mutat̄ in aliū: nihil aūt mutat̄ in aliud nisi in suū ꝯriū simplr̄: vel in mediū qđ est ꝯriū sꝫ qd. ergo alimētū necessario est dissīle ⁊ ꝯriū alito: pma ps antecedētis est manifesta ex doctria medicoꝝ: ⁊ Auicē.

T.cō.6. 6°. nālīū. minor aūt declarat̄ .5°. physicoꝝ. albū. n. mutat̄ in nigrū qđ est ꝯriū simplr̄: aut in medium: puta in pallidū: vel rubeū: qđ est ꝯriū sm̄ qd: palidū. n. cōparatū albo videt̄ nigrū: ⁊ ꝯparatū nigro videt̄ albū. Scđo: agēs est ꝯriū patiēti: nō. n. simile a simili patitur: imo magis ꝑseruat̄: sed alimētū patit̄ a nutrito: ex quo alterat̄ ⁊ digeritur ab eo: illud aūt qđ alit̄ nō patitur ab alimento. ergo alimētū est ꝯriū ⁊ dissimile alito: totū antecedēs est manifestū pter vltimā partē: que sic arguit: ita se hꝫ alitū respectu alimēti: sicut artifex respectu sue mat̄. s. arche vel domus: qꝛ vtrobiqꝫ ꝯparat̄ agēns ad passū: artifex autē nō patit̄ a sua mā: sed ecōuerso: ⁊ si artifex aliqñ nō patitur: hoc est per accidēs: pro quāto exit de potētia ad actū: ⁊ ex ocio ad exercitiū. igit̄ ꝯsilr̄ alitū nō patitur ab alimēto: sꝫ eꝯ. Le. li. (Dubitationē aūt hꝫ) hoc qđ dictū est. (dicūt. n. hi qdē sīle simili ali: sicut ⁊ augeri: alys aūt sicut diximꝰ) in pma pte secūde ꝯclusiōis (ecōtrario videt̄). s. (ꝯtrariū ꝯrio) ⁊ dissimili nutriri: (tāqꝫ impassibile sit simile a simili:) ⁊ rō pma est: (alimētū aūt mutari ⁊ decoqui) opꝫ in nutritiōe: mutatio aūt ōis in ꝯrium aut in mediū:) scđa ratio. (Adhuc aūt patit̄ aliqd alimētū ab eo qđ alitur: sed nō hoc ab alimēto: sicut nec istructor a mā: sed ab illo hec: istructor autē mutat̄ solū in actum ex ocio.) ¶ Textus ꝯmēti. 45.

¶ Utrum autem sit alimentū qđ vltimo aduenit: aut qđ primo habet differētiaʒ. Si autem vtrūqꝫ sed hoc quidē nō coctū: illud aūt coctū: vtrobiqꝫ vtiqꝫ ꝯtinget alimētū dicere: inquātū enim nō coctū ꝯtrariū cōtrario aliter inquātū aūt coctū simile simili. Quare manifestū qđ dicūt quodāmō vtriqꝫ ⁊ recte ⁊ nō recte.

¶ Aristotiles aūt tenēs mediū iter istos dixit ꝙ duplex est alimētū. s. crudū: qđ pmo aduēit stōaco: seu illi ꝓportionabili: ⁊ alimentū coctū qđ est alteratū ⁊ ꝯuersū in nāʒ aliti: pmū alimētū est dissīle ⁊ ꝯriū alito. Scđm aūt est sīle illi: qꝛ factū ꝑ alteratiōnē ꝯsilis nāe cū eo: ⁊ ita pꝫ ꝙ ista ꝯrius ponētis mediū ⁊ ꝯcordātiā iter antiquos in aliquo bene ⁊ in aliquo male dicentes. Primū. n. asserētes sīle sili nutriri: bñ dixerūt. Sꝫ asserētes nihil suo dissili nutriri: male dixerūt; aly aūt recte dixerūt in hoc ꝙ oē qđ nutrit̄: suo ꝯrio ⁊ dissili nutrit̄. Sꝫ nō recte dixerūt asserentes nihil suo sīli nutriri: eo ꝙ alimētū in pn° est dissimile alito: ⁊ in fine sīle. Le. li. (Utrū aūt sit alimētū qđ vltimo aduenit: aut qđ p°: hꝫ dr̄ias si vō vtrāqꝫ) sunt alimētū: nō tū eodē mō: (sꝫ hoc qdē nō coctū). s. veniēs in pn°. (illud aūt coctū). s. qđ ꝯuertit̄ in fine (vtrobiqꝫ vtiqꝫ ꝯtigit alimētū dicere:) lꝫ vnū dicat̄ coctū: ⁊ aliud nō coctū: (inqꝫtū. n. nō coctū: ꝯriū ꝯrio alit̄: inqꝫtum aūt coctū: sīle sili: q̄re manifestū est: ꝙ dicūt quodāmō vtriqꝫ recte ⁊ nō recte.) ¶ Notādū ꝑ sꝫ ꝯmēta. ꝯmēto. 45. ꝙ nutrimētū dr̄ duobꝰ modis: dr̄. n. de illo: qđ adhuc nō digeritur: neqꝫ trāsmutat̄ in nām nutribilis. Et dr̄ ēt de illo qđ digestū est ⁊ trāsmutat̄ in nāʒ nutribilis: ⁊ qđ est sīle nature dicit̄ de digesta: ⁊ cōtrarium de indigesto nutrimentū nō digestū qđ est nutrimētū in potētia pōt dici vere ꝯrium: nutribile. n. nō agit in ipsum nisi scđʒ ꝙ est ꝯtrariū: nutrimētū aūt digestū pōt dici simile: nō. n. est para nutribilis nisi sm̄ ꝙ est simile: ⁊ tūc dr̄ nutrimētū in actu: vnde per nutrimētū coctū itelligunt nutrimentū in actu: ⁊ per nutrimētū nō coctū itelligit̄ nutrimētū in potētia. vbi gr̄a. sicut panis est nutrimētū nō coctū: ⁊ in po°: qꝛ pōt mēbro assilari: sꝫ ponis alteratꝰ: ⁊ vnitꝰ mēbro: hñs silitudinē cū illo: appellat̄ nutrimētum coctū ⁊ in actu. ¶ Scđo nōndū sm̄ ꝯmētatorē eodeʒ ꝯmēto: ꝙ nō est necesse vt ab oi patiēte potiat̄ agēs eo modo quo patiēs patit̄ ab eo: lignū. n. patit̄ a carpētario: sꝫ carpētarius nō patit̄ a ligno: nutrimētū. n. est illud qđ trāsmutatur in formā nutribilis: nō nutribile in formā nutrimenti: ita est de nutrimēto cū nutribili: sicut de carpētario ad lignū: nō sicut ꝯria q̄ꝝ eadē est mā. Cōpat̄ ergo nutrimētū ad nutribile: sicut lignū ad carpētariū: qm̄ sic carpentariꝰ nō patit̄ ea passiōe q̄ lignū a carpētario: ita nutribile nō patit̄ ea passiōe qua nutrimētū ab ipso nutribili: ⁊ nō ꝯparant̄ adiuicē nutritum ⁊ nutribile: sicut duo ꝯria elmtaria: quoꝝ eadē est mā: qꝛ mā vnius pōt eē ꝑ corruptionē mā alteriꝰ: ⁊ ecōtra. Sed mā nutrimenti pōt bene eē mā nutribilis: sed nō ecōuerso: qꝛ nutribile corrūpit nutrimētū. nō aūt eꝯ: nō igit̄ est odm nutribile nullo mō patia nutrimēto: qꝛ oē agens nāle cōicans in mā cū passo: in agēdo repatit̄. p° de ge. ⁊. 3. physicoꝝ. videmꝰ enim nutribile post sūptionē cibi ifrigidari ⁊ humectari: qđ apparet esse ex reactiōe nutrimēti in nutritū. Sꝫ nō patit̄ ea passione qua nutrimētū patitur a nutribili: qꝛ nutribile corrūpit nutrimētū: ⁊ ꝯuertit illud in sui nāʒ nutrimētū aūt solū alterat nutribile: remutēdo solū in eo aliquā q̄litatū pmaꝝ. ¶ Ex pdictis seq̄t̄ pmo ꝙ nullū nutrimētū dꝫ hr̄e qualitatē in sūmo. s. sūmā caliditatē vel frigiditatē: qꝛ oē agēs dꝫ hr̄e pdominiū supra suū passū: sꝫ nutritū est in nutrimētū agēs: ergo hꝫ nutritū dominiū supra nutrimētū: ⁊ hoc in q̄litatibꝰ pmis: qꝛ nō fit corruptio nutrimēti a nutribili nisi mediāte aliq̄ q̄litate pma. Secūdo seq̄tur ꝙ nutritū ⁊ nutrimētū nō debent esse ꝯria q̄cūqꝫ ꝯrietate: sꝫ ꝯrietate determiata tali ⁊ semꝑ ꝙ nutritū pdn̄et̄ nutrimēto. Unū si esset aliqđ viuēs: qđ hr̄et calorē nālē debilē: illi deberēt dari cibaria minꝰ cruda: ⁊ magis digesta: ⁊ hinc est ꝙ nō qđlꝫ nutrit̄ ex quolibꝫ: sed ex sibi determinato. ¶ Circa pdicta dubitat̄. arguēdo ꝙ nō ōis actio fit rōne ꝯrietatis: pmo qꝛ inter magis calidū ⁊ minꝰ calidū est actio: vbi nō est ꝯrietas: qꝛ ꝯrietas nō repit̄ nisi iter ista que nō sunt eiusdē spēi: mō caliditas itēsior ⁊ remissior sūt eiusdē spēi: ⁊ quia aqua calefacta agit in seipsam qñ se reducit ad fri-

T.c.5. T.c.6.

giditatē: ꝛ tamē ibi nō est cōtrarietas: qꝛ aqua nō ꝯriaṫ caliditati; nec aliqd aliud exñs in ea. siṫr sensibile agit in sensuz: ꝛ corpora celestia ī hec īferiora. ꝛ tñ sēsibile nō ꝯriaṫ sensui: nec corpora celestia his īferioribꝰ. Pro intelligētia dictoꝝ sit hec pma diuisio: duplex est ꝯrietas: mediata: ꝛ īmediata: ꝯrietas īmediata est illa cuiꝰ extrema nō hñt mediū: vt oppō puatiua: qꝛ īter habitū ꝛ puationē nō ꝯtingit dare mediū. s. forme: qꝛ mediū subicitur: de hac ꝯrietate loqṫ phs pmo physico. dicens pncipia esse ꝯria. s. formaz ꝛ puationē. s. musicuz ꝛ īmusicū: ꝯrietas aūt mediata est illa cuiꝰ extrema hñt mediū: vt opposito īter caliditatē ꝛ friditatē: aut īter albedinē ꝛ nigredinē. mediat. n. tepiditas īter caliditatez ꝛ friditatē: ꝛ rubedo īter albedinē ꝛ nigredinē. Scḋa diuisio: duplex est ꝯrietas mediata. s. cōpleta: ꝛ īcompleta. Contrarietas mediata cōpleta est illa cuiꝰ extrema in suo genere maxime distāt: vt ꝯrietas albedīs ꝛ nigredis: seu caliditatis ꝛ friditatis. Cōtrarietas mediata īcompleta est illa cuiꝰ extrema in suo genere nō distāt maxime: ꝛ sic dicunṫ ꝯriari ꝯria media cū extremis: ꝛ media īuicem: ac gradus ītēsioꝝ ꝛ gradus remissioꝝ eiusdē spēi: hāc distōnē innuit phs. 5. physicoꝝ: dicēs oēm motū esse de ꝯrio in cōtrariū. Tertia diuisio: aliq̄ dñr īuicem ꝯriari dupl̄r. s. formalr: ꝛ v̄tualiter: illa formalr ꝯriātur que sunt q̄litates nō potētes simul esse in eodē subto: sꝫ successiue: aut que hñt illas q̄litates: ꝛ sic ꝯrianṫ tam calidū ꝛ fridū q̄z caliditas ꝛ friditas: illa aūt ꝯrianṫ virtualiter que sunt q̄litates potētes simul esse ꝛ vna est corruptiua alteriꝰ: aut sunt entia hñtia tales q̄litates: ꝛ sic ꝯrianṫ caliditas formalis aque: ꝛ v̄tualis friditas eiusdē. Ex pma distinctione sequiṫ ꝙ ois actio siue sit subita siue successiua: siue spūalis siue mālis est rōne ꝯrietatis. s. īmediate: qm̄ ois talis actio nēcio est inter puationē ꝛ habitū: vel eꝯ. Ex secūda distōne seqṫ ꝙ nō ois talis actio est rōne contrarietatis mediate: qꝛ īmutationes spūales sensuꝫ ꝛ intellectus sunt actiōes: ꝛ nō sunt ratōe talis ꝯtrarietatis: qꝛ transeunt a mera negatiōe vel puatiōe ad habitum. Ex tertia distōne sequiṫ ꝙ non opꝫ. oēm actionē esse ratiōe ꝯtrarietatis formalis: sꝫ sufficit ꝙ sit rōne formalis aut v̄tualis: venenū. n. ītense calidū īterficeret aīal rōne friditatis v̄tualis: qua extinguit calorē nālez. ¶ Ad pᵐ dr̄: ꝙ inter magis ꝛ minus calidū est cōtrarietas incompleta: sufficiens ad motū ꝛ actionē. ¶ Ad zᵐ diciṫ: ꝙ in reductiōe aque est cōtrarietas virtualis: qua etiā ꝯtrarietate celuz agit in hec inferiora: qꝛ sicut sua virtus generat: ita eadē corrumpit hec īferiora. Est etiā omnis talis actio rōne cōtrarietatis īmediate qua sensibile agit in sensuz: ꝛ itelligibile in intellectū. De tali tamē cōtrarietate nō loquiṫ phs: sed solū de cōtrarietate corruptiua: modo nō corruptiue sed perfectiue sensibile agit in sensuz: ꝛ itelligibile in itellcm̄. ¶ Textus cōmē. 46.

T.c.64.

T.c.6.

Quoniam autem nihil alitur non participans vita. Animatū vtiq̄ȝ est corpus qḋ alitur inquantum aniatuȝ.

¶ Ista est secunda pars pncipalis huius tertij capituli: in qua Arist. postq̄ȝ determinauit de obiecto. potentie vegetatiue: determinat de actibus eiusdē: qui sunt nutritio: augmētatio: ꝛ generatio: ꝓportiōaliter secundū hūc ordinē ꝛ numerū ponendo tres cōclusiones. quaꝝ pma est ista: solū corpus animatū in quātū animatum aliṫ ꝛ nutriṫ. Secūda cōclusio augmētatio ꝛ nutritio sunt actus realr̄ distincti. ibi. (Est aūt alterū.) Tertia cōclusio generatio simpl̄r dicta a nutritiōe ꝛ augmētatiōe est realiter distincta. ibi. (Et generatiōis autez.)

Prima cōclusio sic ꝓbaṫ: solū illud ꝓprie nutriṫ qḋ participat vitā: sed nihil proprie participat vitā nisi corpus aniatū inquātū aniatuȝ. ergo solū corpus aniatū inquātum hoc nutriṫ ꝓprie ꝛ alitur: tꝫ ꝯñtia cuȝ minori: ꝛ maior declaraṫ. nā si aliqḋ inanimatū proprie nutriṫ: illud videṫ esse ignis: qꝛ de eius nutritiōe locutus est phus in pma parte huiꝰ capituli. Sed ignis nō ꝓprie nutriṫ: ꝓbaṫ. naȝ illud ꝓprie nutriṫ qḋ aliqd recipit in seipm̄ s̄m quālibet partē sui ad ꝯseruationē eius. pmo de generatione: sed cū ignis nutriṫ: nō nutriṫ alimentuȝ ad singulas partes eius: sed ꝯtinue fluit mare fluuiali: sic ꝙ vna pars corrumpiṫ: ꝛ alia aduenit. g̃ impossibile est ignē ꝓprie nutriri. Lege lr̄. (Quoniā aūt nihil aliṫ nō participans vitā: animatū vtiq̄ȝ erit corpus qḋ alitur inquātuȝ animatum.) ¶ Textus cōmenti. 46.

T.c.41.

¶ Quare ꝛ alimentum per se ad animatuȝ est: ꝛ non secundum accidens.

¶ Ex ista cōclusione īfert Aristo. ꝙ alimentū est ordinatum per se ꝛ non per accidens ad corpus animatum. pꝫ: quia corpus animatuȝ per se nutritur: ꝛ nō per accidēs: ꝛ alimentū per se ꝛ nō per accidēs est obīm corporis animati: vt nutribilis. g̃ alimentū vt sic ordinaṫ in corpus aniati. Lege lr̄. (Quare ꝛ alimentū ad aniatū est ordinatū per se: ꝛ nō s̄m accñs.) ¶ Notandū pmo s̄m Commentatorē cōmento. 46. ꝙ corpus nō nutriṫ nisi s̄m ꝙ hꝫ aīam: non s̄m ꝙ est corpus. si. n. corpus nutriretṫ s̄m ꝙ est corpus: ꝛ cuȝ reduplicatio reduplicet de omni: oē corpus nutriretṫ: qḋ est falsuȝ. ideo notāter dicit phs: ꝙ corpus animatū: s̄m ꝙ aniatuȝ nutriṫ: vt nullus credat corpus animatuȝ nutriri s̄m ꝙ corpus. ¶ Secūdo notandū s̄m Cōmentatorē codeȝ cōmento: ꝙ ista actio. s. nutritio attribuiṫ anīe essentialiter ꝛ nō accidētaliter: ꝛ partis anīe subſtātia cui attribuiṫ hec actio non est nisi virtus que īnata est habere istā actionē. Istud cōmētuȝ hꝫ difficultatē. qꝛ ex isto apparet seq ꝙ si alicui anīe attribuiṫ actus nutritiōis: eidē nō pōt attribui aliꝰ actus: qḋ est māifeste falsuȝ: qꝛ eidē anīe vegetatiue numero. r̄ñdent triplices actus spē distincti. s. nutritio: augmētatio: ꝛ generatio. Siṫr in aīolibus īperfectis habētibus fantasiā īperfectā. eadē est numero vegetatiua ꝛ sensitiua aīa: cui pter actū nutritōis respōdet actus sensationis ꝛ apprehensionis. g̃ istud cōmentū nō videṫ esse verum. ¶ Dōm qḋ Cōmentator nō capit subam stricte: sꝫ large ꝓ omni v̄tute inseparabili a suba: ideo ꝯcludit in fine eiusdē cōmenti: cū igiṫ cognouerimus actōeȝ illaꝝ ꝓpe. tūc cognoscemus subam illius v̄tutis ꝓpe: ītelligit ergo Cōmētator per subam cui attribuiṫ nutritio: v̄tutē nutritiuā: cui ēt s̄m Auicē. 6. nālium: nulla pōt correspōdere operatio preter nutritionem: hec aūt virtus nō est anīa: sed pars potētialis eius. ¶ Cōtra ꝯclusionē arguitur rōnibus Emp. quas assignat Albertus: ꝓbādo ignē ꝓprie nutriri: ꝛ pmo sic: in igne fit cōtinue deꝑditio ꝛ restauratio. ergo in igne est vera nutritio: tꝫ ꝯñtia: qꝛ vera nutritio nō est nisi restauratio deperditi: añs est māifestum: qꝛ ignis cōtinue aliqd acqrit sub eqnoctiali: ꝛ aliqd perdit sub polis. Secūdo sic: nutritio ꝓpe dicta. fit ꝑ hoc ꝙ nutrimētū recipiṫ in poris: quo recepto assimilaṫ ipsi mēbro: sꝫ ignis est corpꝰ valde siccū ꝛ porosuȝ: ī quo recipiṫ corpus dissile: ꝛ ei assimilaṫ: ꝯuertiturq̄ȝ in nām ignis. igiṫ ignis ꝓpe nutriṫ: cū ei nō deficiat cā. ¶ Intelligēdū pꝰ s̄m phꝫ ꝛ Cōmētato. in de morte ꝛ vi. ꝙ similitudo nutritōis viuētis sumiṫ a silitudīe ignis ī oleo. Uidemus. n. ꝙ si in lāpade supabūdet oleū: ignis suffocaṫ ab hūido: sꝫ si fuerit hūidū ꝯpetēs ꝛ ꝓportiōale: ignis ꝯser

u3tur: ꝛ nõ eꝰ. nã ignis ↄ̃ſumit humidũ: ſ3 hũidũ nõ ↄ̃ſumit ignẽ: niſi forte paccis: q2 ad diminutiõez hũidi remittiť ignis. Et ita eſt dõ3 de corꝑe viuẽte ſaltẽ formal̕r calo: in hoīe. n. ꝛ alijs pfectis aīalibus cor eſt exceſſiue calidũ: ꝛ vt tale calidũ nõ deficiat: ſ3 nutriať: natura dedit ei humidũ radicale: qđ ſi ſupflueret: extingueret calor nãlis cordis: ꝛ deficeret vita. Si aũt moderatum fuerit: ꝛ bñ ꝓportionatũ: cõſeruať corpus ꝛ diuti⁹ viuit: nõ tñ iſtud ſufficit ad lõgitudinẽ vite: q2 cũ3 calor nãlis ↄ̃tinue agat ĩ hũidũ radicale: ꝛ agẽdo reſoluat: cito deficeret humidũ radicale: niſi reſtauraret per humidũ cibale: ſicut cito deficeret ignis in lãpade: niſi nouũ apponeret oleum. Ex iſto dicto ꝛ altero in lr̃a ſeqtur ꝙ ignis nutrit: ꝛ cũ nihil nutriať vt aſſerit phs niſi corp⁹ aīatũ vt aīatũ: ſeqť ꝙ nutritio ſumiť dupl̕r. ſ. cõiter: ꝛ ꝓprie. Nutritio cõiter ſumpta eſt reſtauratio dep̃diti: ꝛ ſic nutriť ignis: nutritio ꝓprie dicta eſt reſtauratio dep̃diti facta ab aīa per intus ſuſceptiõez alimẽti: ꝛ ſic non nutriť ignis: ſed ſolũ corpus animatũ. ¶ Secũdo eſt intelligẽdum ſm Albertũ: ꝙ quadruplici de cauſa ignis nõ vere nutriť. Prima: q2 quãdo combuſtibile apponiť igni: nõ cuilibet parti ignis corñdet pars cõbuſtibilis: ſ3 in vera nutritiõe quel3 pars nutribilis nutriť: ꝛ aliqd recipit de alimẽto. Secũda cauſa: q2 vera nutritio fit per ptes organicas diuerſaru3 rõnum: vt per os: ſtomacũ ꝛ epar: aut per ꝓportõabilia his: modo ignis nõ h3 partes organicas: nec quãtitatiuas diuerſarũ rõnum. Tertia cauſa: q2 in vera nutritiõe humidũ d3 p̃us attrahi ad ſingulas partes nutribilis anteq̃ ĩflãmeť: ſed cũ apponiť lignu3 igni: hũidũ extrahiť ad ſupficiẽ ligni: ꝛ ibi ĩflãmať anteq̃ recipiať in igne. Quarta cauſa: q2 in vera nutritiõe d3 eẽ lõga duratio multarũ partiũ: l3 alique corrũpanť: aliter nutritio nõ eſſet motus ꝓprie dictus: ſed ignis ꝛ maxime hic ĩferius nulla pars diu manet: ſed eſt ↄ̃tinue fluxus ꝛ refluxus ptiũ more fluuiali. Et ex his p3: ꝙ rõnes nõ ↄ̃cludũt niſi ignẽ ĩproprie nutriri. ¶ Text⁹ cõ. 47.

¶ Eſt aũt alterũ alimento ꝛ augmẽtatiuo eſſe: ſm. n. ꝙ quantũ aliqđ animatũ eſt: auget. ſm vo ꝙ hoc aliquid ꝛ ſubſtantia nutrit.

¶ Scđa ↄ̃. nutritio ꝛ augmẽtatio ſunt actus real̕r diſtincti. ꝓbať dupl̕r. ꝛ p̃mo ſic: ex formali diſtõne obor̃. conuinciť actuũ realis diſtictio: ſ3 oba nutritõis ꝛ augmẽtatiõis formal̕r diſtiguunť. ğ ꝛc. maior p3: q2 ſciã ꝛ opĩo de triãgulo real̕r diſtiguunť: nõ obſtãte ꝙ ſit idẽ obm mãle. ſ. triãgulus: nõ aũt formale: eo ꝙ triangulus al̕r ↄ̃ſiderať vt obiectũ ſcie: ꝛ al̕r vt eſt ob3 opionis: minor aũt ↄ̃ſimiliter declaŕ. nã vt dcm̃ eſt. alimẽtũ eſt obm pñe nutritiue: ꝛ augmẽtatiue: ꝛ ↄ̃ñter nutritõis ꝛ augmẽtatiõis: ꝛ ita idẽ eſt mãle obm ambor̃ actuũ: ſ3 nõ eſt idẽ formale obm: q2 formale obm augmẽtatõis eſt alimẽtũ: vt q̃titatiuũ: formale aũt obm nutritiõis eſt alimentũ vt ſuba: vel vt q̃le. Le. li. (Eſt aũt alterũ alimẽto ꝛ augmẽtatiuo eſſe) Cõſtrue ſic. eſt aũt alterũ eſſe. ſ. formale ꝛ diſtinctiuũ alimẽto: ꝛ augmẽtatiuo. (ſm. n. ꝙ q̃tũ aliqđ aīatũ augmẽtatiuũ). i. ſm ꝙ augmẽtatiuũ qđ eſt alimẽtũ eſt aīatũ quãtũ: ſic eſt obm augmẽtatõis: (ſm aũt ꝙ hoc aliqd ꝛ ſubſtãtia alimentũ eſt:) ſic eſt obm potentie nutritiue: ꝛ cõgruum nutritioni. ¶ Textus cõmẽ. 47.

¶ Saluat enim ſubſtantiam: ꝛ vſq3 ad hoc eſt quouſq3 alatur.

¶ Secundo arguiť ſic: oĩs nutritio ſaluat ſubam indiuidui aliti: ita ꝙ ſuba indiuidui ſaluať vſquequo nutriť: qua nutritiõe deficiẽte: corrũpiť idiuiduũ: ſed nõ quel3 augmentatio ſaluat indiuiduũ: nec ipſum corrũpiť deficiẽte augmẽtatiõe. ğ nõ ſunt idẽ nutritio ꝛ augmẽtatio: maior eſt nota: ad experiẽtiã: ꝛ ↄ̃ceſſa ab oĩbus phĩs: minor vo p3: ex eo q2 ex nimia augmẽtatiõe. epe corrũpiť viuẽs: ꝛ cõiter per magnũ tp̃s ante deſinitionẽ ſimpliciter corpora viuentia amittũt actũ augmentatiõis: imo multotiẽs cũ diminutiõe viuẽtis ſtat nutritio. Lege litteram. (Saluat. n. ſubam) nutritio: (ꝛ vſq3 ad hoc eſt) indiuiduu3 (quouſq3 alatur:) qđ nõ cõtingit de augmẽtatiõe. ¶ Notandũ ſm Cõmenta. cõmen. 47. ꝙ aliqd eſſe nutrimentũ vel nutritiuu3 aliud eſt ab eſſe augmẽtatiuũ. nutritiuũ. n. dŕ ſm ꝙ ↄ̃ſeruat ſuba3 rei nutribilis ne corrũpať. dať enĩ aliquid ei loco diſſoluti: ꝛ ideo pmanet in eſſe dũ nutriť: ꝛ cũ ceſſat nutrimentũ corrũpiť: eſt aũt augmentatiuũ ſm ꝙ perficit quãtitatẽ eius naturalez: que diminuiť in pn⁹ ꝓpter neceſſitatẽ. Ecce ꝙ Cõmentator nõ panit diſtõnẽ realẽ inter nutritiuũ ꝛ augmẽtatiuum: ſed ſolũ formalẽ: vel rõnis: q2 nulli dubiu3 ꝙ eodem cibo vel nutrimẽto augeť ꝛ nutriť aliqs: ſed veru3 eſt ꝙ alia rõne dŕ obm nutritõis ꝛ alia augmentatiõis. ¶ Dubitať circa lr̃am. ſi. n. alimẽtũ vt ſuba eſt obm nutritiõis vel po͛ nutritiue. ğ oĩs ſuba eſt ob3 nutritiõis vel po͛ nutritiue. p3 ↄ̃ña: q2 dictio reduplicatiua reduplicat de oĩ. vñ phs in p̃ma ↄ̃ne ꝓpter iſtã cãm dicit: ꝙ corpus aīatũ inquãtũ aīatũ nutriť: ſuper quo verbo dicit Cõmentator: ꝙ corpus ĩquantũ h3 vitã nutriť: ꝛ nõ ĩquantum eſt corpus: q2 tũc omne corpus nutriret. Conſil̕r arguiť: ꝙ alimentũ vt quantũ nõ eſt obm augmentatiõis: q2 tũc omne quãtũ eſſet obm augmentatiõis: qđ eſt falſum: q2 celũ eſt quãtũ: ꝛ tamẽ nõ pñt eſſe obm augmẽtationis. ¶ Rñdeť negãdo ↄ̃ñam p̃mã: q2 ly. vt. vel ly ſ3. vel ĩquãtũ. nõ teneňť hic reduplicatiue: ſ3 ſpecificatiue: ſicut nõ ſeqť. medicus ĩquantu3 medicus curat. igiť oĩs medicus curat. ¶ Et ad ꝓbõnẽ dŕ ꝙ in p̃ma ↄ̃cluſione bene ſumebať ly ſm. reduplicatiue: hic aũt ſpecificatiue: ad denotandũ nõ ide3 eſſe obm formale nutritiõis ꝛ augmẽtatiõis: ita ꝙ alimentũ vt ſuba eſt obm nutritionis. i. alimentu3 vt conuertibile in ſubſtantiam aliti eſt obiectu3 nutritiõis: ꝛ vt quantũ eſt obiectu3 augmentationis. i. vt eſt extẽſibile ꝛ augmentatiuu3 eſt obiectum augmentatiõis. ¶ Textus cõmen. 47.

¶ Et generationis autem factiuu3 eſt: nõ eius quod alitur: ſed talis: quale eſt id quod alitur. Jam enim eſt ipſa ſubſtantia. Generat aute3 nihil ipſum ſeipſum: ſed ſaluat.

¶ Tertia cõcluſio. generatio ſimpl̕r dicta a nutritione ꝛ augmẽtatiõe eſt realiter diſtincta: ꝓbať: omne qđ nutritur vel augeť eſt cauſa effectiua ſue nutritiõis ꝛ augmẽtatiõis: ſ3 nihil qđ nutriť vel augeť eſt cã effectiua ſue generatiõis. ğ ꝛc. maior eſt nota: ꝛ minor dupl̕r ꝓbať. p̃mo q2 oẽ qđ nutriť ꝛ augeť eſt ꝛ fuit ſuba: illud aũt qđ gñatur nõ eſt nec fuit ſuba. ſcđo: q2 nihil gñãt ſeipm: ſed bñ ↄ̃ſeruat ſeipm: q2 inter gñãs ꝛ genitũ neceſſario eſt diſtinctio realis. Le. lit. (Et gñõnis aũt factiuũ nõ eius qđ alitur: ſed q̃le id qđ aliť) ita ꝙ illud cuius eſt nutritio non eſt factiuũ ꝓprie generatõis. p̃mo. (iam. n. eſt ipſa ſuba) aucta vel nutrita: ſ3 nõ que gñãtur. ſcđo (gñãt aũt nihil ip3 ſeip3: ſ3 ſaluat:) aliqd aũt bñ nutrit vel augmẽtat ſe ip3. ¶ Nõndũ p⁹ ſ3 Cõmẽta. cõmẽ. 47. ꝙ dña iter has duas actiões eſt. ſ. inter nutritiõe3 ꝛ gñõnẽ: quia nutrire eſt cõſeruare ſe: ꝛ generare eſt generare alterũ nõ ſe. impoſſibile eſt. n. ꝙ aliqd generet ſe. Ecce ꝙ Cõmentator ↄ̃format ſe ad concluſionẽ: ꝛ ponit diſtõnẽ inter generationez ꝛ nutritionẽ: ꝛ ↄ̃ñter inter generationẽ ꝛ augmẽ

tationē. ¶ Secūdo notandū fm Albertū ꝛ Egidiū: ꝙ aliqd est expediēs idiuiduo: ꝛ aliqd speciei. alimentū .n. qn̄tū ad illud qđ cōuertit̄ in alitū ordinatur nāꝑ ꝯser uatiōe īdiuiduū: sed illud qđ trāsit in semē ordinatur ad cōseruationē spēi. Semē ergo est superfluū alimenti: qꝛ est sup̄fluū īdiuiduo in quo est: ſꝫ nō est sup̄fluū spēi: ad cui⁹ cōseruationē ordinat̄: quare semē nō ordinat̄ ad ge nerationē eius in quo est: sed ad generationē similis in spē. Ex isto notabili sequit̄ p̄mo ꝙ nō ex eadē parte nu trimēti fit nutritio ꝛ generatio: qꝛ nutritio fit ex ea par te alimēti que cōuertit̄ in nām aliti: ꝛ generatio fit ex su perfluo alimēti. Secundo sequit̄ ꝙ per nutritionē indi uiduū saluat̄ in esse indiuiduali: ꝛ per generationē in eē specifico. pꝫ: qꝛ per nutritionē restaurat̄ deperditū: ꝛ per generationē ꝓducit̄ sile in spē. Tertio sequitur: ꝙ quādo viuēs sumit cibū vel potū: ꝛ plus cōuertit q̄ꝫ fuit deper ditū: ꝛ auctū: tale cōuersū appellat̄ superfluū. pꝫ: qꝛ sup̄ fluit nutritioni ꝛ augmentatōi. Quarto sequit̄ ꝙ si tale superfluū nō hꝫ viā exitus ꝛ expulsionis: cōuertit̄ in ma teriā venenosam ꝛ putridā: qꝛ. n. nō pōt cōuerti in mem brum: opꝫ ꝙ putrefiat. ¶ Cōtra conclusionē arguit̄ pri mo sic. oīs generatio est ꝓcessus de nō esse ad esse: ſꝫ tā nutritio q̄ꝫ augmētatio est hꝫ. ḡ. tam nutritio q̄ꝫ augmē tatio est generatio. maior ꝫ per Aristo. in postp̄dicamē tis: ꝛ minor est manifesta: qꝛ in omni nutritiōe ꝛ augmē tatiōe aliqd hꝫ esse post nō esse. Secundo: oīs conuersio alicui⁹ in nouā subām est generatio: sed nutritio est con uersio alimēti in nouā substātiā. s. aliti. ergo nutritio est generatio. p̄ma pars antecedentis est nota: qꝛ generatio nō est nisi substātialis trāsmutatio: minor vō est euidēs ex ꝓpria diffōne. ¶ Pro solutiōe huius difficultatis sit hec p̄ma diuisio quā Arist. ponit. 5. physi. s. ꝙ duplex est generatio. vꝫ. simpliciter: ꝛ fm quid: generatio simplici ter dicta est generatio subē: generatio ſꝫ qd dicta est ge neratio accidētis: ꝛ sic tam alteratio q̄ꝫ augmētatio pōt dici generatio. Ex isto notabili sequit̄ ꝙ nutritio si capi tur ꝓ alteratiōe nutrimēti nō est generatio ꝓprie dicta: sed fm qd. Si aūt ꝓ conuersione alimēti in subam ali ti: sic est generatio simpliciter: ꝛ non fm quid. Si aūt su mit̄ vt includit ambas mutatiōes: sic est generatio sim pliciter ꝛ fm quid collectiue: ꝛ nulla illarū diuisiue: im mo sic sumēdo nō est aliqua vna nutritio ſꝫ plures. Se cunda diuisio quā ponit Aristo. 7. metaphysi. est ista: ꝙ duplex est generatio simpliciter dicta. s. vniuoca ꝛ equiuo ca. Generatio vniuoca est illa qua generans ꝛ genitum sunt eiusdē speciei: vt generatio hoīs. Equoca est illa qua generās ꝛ genitū sunt diuersarū specierū: vt genera tio muli: seu muris: vel musce. p̄ma gnātio fit mediante semie deciso ab agente vniuoco: ꝛ scđa per putrefactio nem: seu mediāte semine diuersoꝝ in spē. Et iuxta hanc distinctionē est aduertendū ꝙ duplicia sunt animalia: quedā habēt semē dispersum per totū corpus: ꝛ talia nō possunt generare: nec habēt vim generatiuā fm Alber tum distinctā a nutritiua: vt sunt muli: ꝛ aīalia que ge nerant̄ per putrefactionē. Quedā habēt semen in deter minata parte corporis: ꝛ talia habēt v̄tutē generatiuam distinctā a nutritiua: vt homo: ꝛ equus. Tertia diuisio que colligit̄ ex dictis Aristo. in hoc secūdo est: ꝙ duplex est generatio simplr̄ dicta. s. cōiuncta ꝛ disiuncta. Gene ratio cōiuncta est illa qua genitū vnit̄ gignēti: ꝛ talis est gnātio qua gnātur aliqđ membꝝ seu aliqua pars corpo ris viuētis: ꝛ sic cōuersio nutrimēti est generatio: ꝛ cōse quēter nutritio: gnātio aūt disiuncta est illa qua genitū separat̄ a gignēte: ꝛ talis est gnātio qua homo hominē generat. Dicat̄ ergo ꝙ Aristo. loqtur de gnōne simplici ter dicta: ꝛ nō fm qd. De gnōne vniuoca: ꝛ non equoca. De generatiōe disiuncta: ꝛ nō cōiuncta: ꝛ per hoc soluit̄ p̄ma ꝛ secūda ratio: qꝛ conceditur augmentationē esse ge nerationē fm qd: ꝛ nutritionē esse generationē simplr̄. s. coniunctam: nō aūt disiunctā: de qua fit mētio in pre senti. ¶ Dubitat̄ circa secundam diuisionē: qꝛ cuicūqꝫ ab aliqua essentia fluunt plures passiones se habētes essen tialiter fm p̄us ꝛ posteri⁹: in quocūqꝫ reperit̄ p̄or in eo dem reperit̄ quelibet posterior. Sed ab essentia anime vegetatiue fluūt essentialiter fm p̄us ꝛ posterius nutri tiua: augmētatiua: ꝛ gnātiua. ergo in quocūqꝫ reperitur nutritiua reperit̄ augmentatiua ꝛ gnātiua: ſꝫ in mulo ꝛ in alijs aīalibus genitis equoce reperit̄ nutritiua. ḡ in quolꝫ eoꝝ repit̄ augmētatiua ꝛ gnātiua. p̄ma pars ante cedentis est manifesta: qꝛ in quocūqꝫ repit̄ disciplinabi le: in eodē repit̄ risibile: ꝛ māsuetū natura: ex quo ab hu manitate fluūt eēntialr̄ fm p̄us ꝛ posteri⁹ risibile: disci plinabile: ꝛ māsuetū nā. ¶ Rn̄det̄: ꝙ sicut gressibile est passio aīalis: ꝛ tamē nō repit̄ in quolꝫ aīali: ꝛ symitas est passio nasi: ſꝫ nō qlibet nasus sit symus: ita generati uum est passio aīe vegetatiue: ꝛ tamē nō repit̄ in qualꝫ aīa vegetatiua. Et ꝯsiter dr̄ ꝙ generatiuū nō est passio eēntialis aīe vegetatiue: sicut nec gressibile aīalis: nec symitas nasi. passio. n. essentialis conuertit̄ cum suo sub iecto: qꝛ fluit ab eo rōne forme: modo generatiuū nō cō uertit̄ cū aīa vegetatiua: sicut nec gressibile cū aīali: nec symitas cū naso: qꝛ tales passiōes fluunt a subiectis suis rōne materie: ꝛ nō ratione forme. De augmētatiua aūt dico ꝙ essentialr̄ fluit ab aīa vegetatiua: sicut nu tritiua: ꝛ ꝙ vbicūqꝫ repit̄ nutritiua repit̄ augmētatiua: ſꝫ nō vbicūqꝫ repit̄ nutritio repit̄ augmētatio: qꝛ illud nō ꝓuenit ex defectu potētie: sed ex defectu materie: vt instrumēti: sicut in quocūqꝫ reperit̄ disciplinabile: repe rit̄ risibile: ꝛ tamē in aliquo reperit̄ disciplinari: in quo nō reperitur ridere: imo aliqd est risibile: quod non po test ridere. ¶ Textus cōmen. 48.

Quare huiusmodi anime principium potētia est possibilis saluare suscipiēs ipsum: fm ꝙ est. huiusmodi alimen tum aūt preparat operationē. Unde priuatum alimēto non pōt esse.

¶ Ista est 3ª ps p̄ncip̄lis h⁹ tertij capl̄i: i q̄ Ar. determiat de potētijs aīe vegeta.: postq̄ꝫ determiauit de actib⁹ ꝛ ob iectis illarū: ponēdo duas ꝯnes: quarū p̄ma est ista po ā aīe vegetabilis est po potēs saluare suscipiēs alimētū fm ꝙ h⁹. Scđa ꝯ vltima poª aīe vegetabilis est po po tens gnāre sile in spē. ibi. (Qm̄ aūt a fine.) Prima ꝯ ar guit̄ sic: alimētū fm ꝙ h⁹. preparat opōnē po nutritiue: que dr̄ p̄ma v̄tus aīe vegetatiue: ꝛ idē alimentū saluat suscipiēs ipm: ſꝫ passiue. ḡ po nutritiua que dr̄ p̄ma vir tus aīe vegetabilis actiue saluat suscipiēs alimētū. Pri ma pars añtis est nota: qꝛ deficiēte alimento nō opat̄ poª nutritiua. Scđa ēt pꝫ: qꝛ p̄uatū alimēto parū pōt vi uere. vn̄ alimentū est ꝓpa mā po nutritiue: sicut ferrū artis fabrilis: q̄re sicut sine ferro ars fabris suas opera tiōes exercere nō pōt: sic nec v̄tus nutri⁹ sine alimēto. L. e. li. (Quare) seqt̄ ex p̄orib⁹: ꝙ (huiꝫ aīe) vegetabilis (p̄n.): qđ est v̄tus nutritiua (po est potēs saluare susci piēs ipꝫ) alimētū (fm ꝙ h⁹: alimētū aūt preparat ope rationem) potētie nutritiue. (vnde p̄uatum alimento nō potest esse.) ¶ Textus cōmen. 49.

¶ Quoniaꝫ aūt sunt tria. Qđ alitur. Quo ali tur. ꝛ alens. Alens quidem est prima anima.

T. c. 27.

T. c. 28.

Quod vero alitur est habens hanc. Corpus vero quo alitur alimentum.

¶ Ex ista cõclusione Ar. īfert correlariū: q ad nutritionē tria pncipalr ɔcurrūt. s. alēs: alitū: ⁊ quo alit: alēs est aīa: alitū est corpus: ⁊ quo alit est ipz alimentū. Le. lit. (Omē autē) ita est: sequit q in nutritione pncipalr. (sunt tria: qd alitur: quo alitur: ⁊ alēs: alēs qdē est pma anima). s. vegetatiua (qd vero alitur est hēs hāc). s. (corpus quo vero alitur alimētū) est. ¶ Notādū scdz cōmentatorē cōmēto. 48. q actiones aīe sunt diuerse fm diuersitatē finiū: lz subz sit idē. s. nutrimētū: ⁊ necesse ē vt ille actiones sint attribute alicui virtuti: ⁊ cū ita est: necesse est: vt hoc pnm. aīe. s. virtus nutritiua sit virtus: que pōt ɔseruare ens in sua forma fm dispositionē. ¶ Ex quo cōmēto sequit pmo q diuersitas operationū nō est ex diuersitate obiectoꝝ: saltē mālium: sed ex diuersitate finiū: qz cūz nutritio: augmētatio: ⁊ generatio habēt diuersos fines: ideo distinguūtur: finis. n. nutritionis est restauratio dependiti: ⁊ finis augmētationis est attingētia debite qntitatis: ⁊ finis gnātiōis est pseruatio spēi. ¶ Scdo sequit q potētia nutritiua nō est anima vegetatiua: sed pncipiū ⁊ pma virtus eius: cui īmediate: lz non pncipalr attribuit opus nutritiōis. nō. n. potentiā nutritiuā vocaret pncim ⁊ vtutē aīe si esset aīa. Huic videt obuiare lra. dicit. n. phs in correlario: q ad nutritionē tria requirunt. s. aīa: alimentū: ⁊ corpus: vbi nullā mentionē facit de nutritiua. ergo vult nutritiuā idem esse realiter cum aīa. Ista rō nulla est: qz si concluderet potentiā nutritiuā esse animam: ex eo q nō nominat eam: per idem cōcluderet calorē naturalē esse corpus animatū: qz de illo nullā mentionez facit. Dico ergo q ibi loquit de tribus pmo ⁊ pncipaliter cōcurrentibus: vnū actiue: vt anima: vnū subiectiue: vt corpus: ⁊ vnū obiectiue: vt almentū istrumentaliter aūt possunt alia cōcurrere: vt tangit Aristo. in sequenti conclusione. s. de instrumento coniuncto ⁊ separato ⁊c. vt videbit. ¶ Textus cōmenti. 49.

¶ **Quoniam aūt a fine appellari omnia iustuz est. Finis aūt est generare quale ipsum. Erit vtiqz prima anima generatiuum quale ipm.**

¶ Secunda cōclusio. vltima potētia anime vegetabilis est potētia potens generare sibi simile in specie. pbatur actus ⁊ potētie īuicē correspondēt: ita q pmo actui correspōdet pma potētia: ⁊ secūdo actui secūda potentia: et sic vltra: sed finalis ⁊ vltimus actus anime vegetabilis est generare sibi simile in spē. igit finalis ⁊ vltimata potentia aīe vegetabilis est potētia potens generare sibi sīle in spē: tz ɔña cum maiori: qz cuilibet potētie respōdet proprius actus: minor aūt est manifesta: qz nobilissimus anime vegetabilis actus est generare simile in specie: ⁊ per ɔñs est vltimus. Lege lram. (Quoniā aūt a fine appellari omnia iustuz est: Finis aūt) aīe vegetabilis (est generare) tale (qle ipm) aīatuz est: (erit vtiqz pma aīa) per vltimā virtutē suam ens (generatiuuz) alicuius (quale ipsum) corpus animatuz est: cuius ipsa est forma. ¶ Textus cōmenti. 50.

¶ **Est aūt quo alitur dupliciter sicut ⁊ quo gubernatur ⁊ manus ⁊ temo: hoc quidē mouēs ⁊ motum. Illud aūt mouens solum.**

¶ Ex ista cōclusione ⁊ alia pcedēti īfert Arist. correlarie q aīa vegetabilis nō exit ad aliquē actū suū nisi cōcurrente duplici īstrumēto. s. ɔiuncto ⁊ separato: ⁊ maxime quādo exit ad actū nutritiōis. tunc. n. cōcurrit īstrumentuz cōiunctū: qd est virtus nutritiua: ⁊ īstrumentū separatū: qd est calor naturalis: nō qdē separatū loco: sed subiecto: qz vtus nutritiua est subiectiue in aīa: ⁊ nō calor naturalis: duplr ergo ostendit hoc: ⁊ pmo sic: sicut est in arte: ita in natura: sed in arte. s. in gubernatiōe nauis cōcurrūt duo īstrumēta vz. manus: ⁊ temon: quoꝝ temon mouet nauim: ⁊ mouet ab alio extrīseco ⁊ sepato. s. a manu: manus aūt mouet temonē: ⁊ nō mouet ab aliquo extrinseco: qz si mouet: hoc est ab aīa: vel a gubernatore: quoꝝ nullū est sibi extrinsecū: sed cōiunctū. igit eodem modo in natura. Cū aīa vegetabilis cōcurrat ad actuz suū ⁊ salutē nutritōis: videt q habere debeat duo talia instrumēta. Lege lram. (Est aūt quo alit duplr). s. īstrumentū nutritiōis est duplex (sicut ⁊) rostrum (quo gubernat) nauis. s. (⁊ manus ⁊ temon: hoc qdē mouens et motū). s. temon (illud aūt mouēs solū). s. manus. p qnto nō mouet ab extrīseco. ¶ Textus cōmē. 50.

¶ **Omne aūt alimentum est necessariuz decoqui. Operatur autē decoctionē calidū. Unde omne animatū habet calorē.**

¶ Secundo argūit nō solū de possibili sed de facto. naz aīa vegetabilis nō exit ad actū nutritionis nisi almētum decoquat: sed oīs decoctio fit a calido. ergo exit ad actum nutritiōis mediāte calido: qd est instrumentū separatū ⁊ distinctū a virtute nutritiua. Ex quo sequit q omne animatū hz calorē: qz omne aīatū hz aīam vegetatiuam: sed nō reperit anima vegetabilis absqz calore. g. Lege lram. (Omne aūt alimentū necāriū est) posse (decoqui) in nutritōe: (operat aūt decoctōez calidū. Unde omne aīatuz hz calorē) ⁊ sicut pbatū est aīam vegetatiuā nō exire ad actum nutritiōis: nisi concurrat caliditas instrumētaliter: ita pōt pbari ipsam nō exire ad actū augmentatiōis vel generatiōis nisi cōcurrat caliditas. pmo: qz isti actus psupponūt nutritionē. secūdo: qz sunt nobiliores: ⁊ ita aīa vegetabilis quādo exit ad actū nutritōis hz duo instrumēta cōiunctū: qd est vtus nutritiua: ⁊ separatū: qd est caliditas: quādo vo ad actuz augmētatiōis: instrm cōiunctū est vtus augmētatiua: ⁊ separatū caliditas: in gnatōe vo īstrumentuz separatuz est ipsa caliditas: cōiunctū vo virtus gnātiua: nō obstāte q sit subiectiue in materia: qz etiam est subiectiue in aīa. ¶ Notandū circa dicta: q alimentū nutritio potentia nutritiua: ⁊ aīa vegetabilis: se habēt per ordinē: ita q vnum alterū presupponit: ⁊ cuiuslz illoꝝ officium vel natura per numerū quaternariuz complet. Primo nāqz alimentū dz habere quattuor conditiōes: vt colligitur de ītentione phi ⁊ Cōmentatoris: hincinde in hoc tractatu de nutrimēto ⁊ nutribili. Quarū pma est dissimilitudo ⁊ cōtrarietas in pncipio: qz in nutritiōe necessario est altetatio ⁊ actio corruptiua forme substātialis nutrimēti: ⁊ īductio alterius forme substantialis: qd nō potest fieri nisi cū dissimilitudīe ⁊ cōtrarietate. Secunda cōditio est similitudo ⁊ cōuenientia in fine. nā nutritio fit isto modo: q alimentū mittit ad singulas partes: restaurādo deperditū: ⁊ generando membꝝ vel partes eius: qd nō potest fieri absqz similitudine ⁊ cōueniētia. Tertia cōditio est remissio qualitatū pmaruz: qz cibus nō dz habere qualitates in summo: nec multū intensas. vnde sūme calidum vel sūme frigidū non nutriret: propter quā causam elementū nō potest nutrire: qz nutribile debet obtinere supra nutrimentū: sed ipsuz nutribile nō habet qualitates sūmas. ergo a fortiori nec nutrituz. Quarta ɔditio est debita proportio: ⁊ cōmensuratio nutrimēti ad nutritū: ita q habentia calorem naturalem debilem requirunt decoctionem cibi: vt facilius dige-

ratur. Unde cruda sunt difficilis digestiõis aliquibus: que alijs difficilia nõ sunt. bruta enĩz comedunt carnea crudas: quas faciliter digerunt: ⁊ easdem nisi coctas nõ posset homo bene digerere. Etiaz inter indiuidua eiusdem spẽi nõ reperit̃ digestiua consimilis vigoris: eo q̄ in q̄busdã fortior: ⁊ in q̄busdã debilior ĩuenit̃. ¶ Secũdũ se habẽs per ordinẽ est ipsa nutritio: que dz habere quattuor digõnes. vt colligit̃ de itentione phi in lib. de morte ⁊ vita. ꝑma est masticatio: ⁊ hec fit in ore: vbi non separat̃ purũ ab impuro. Secũda ꝯuersio est cibi in chilum: ⁊ hec fit in stomaco: vbi separat̃ purũ ab ĩpuro: purum mittit̃ ad epar: ⁊ impurũ ad ĩtestina. Tertia est conuersio chili in sanguinẽ: ⁊ hec fit in epate: vbi ẽt separat̃ purũ ab ipura: purũ mittitur ad membra: ⁊ impuruz ad vesicã. Quarta est cõuersio sanguis in substantiã mẽbri: ⁊ hec fit in membro: vbi ẽt separat̃ purũ ab impuro: purum cõuertit̃ in membrũ vel in aliquã partẽ eius: impurũ emitit̃ per sudorẽ. ¶ Tertiũ se habẽs per ordinẽ in nutritiõe est potẽtia nutritiua: cui quatuor ꝓpetates respõdẽt: vti hẽtur in libro de differẽtia spũs ⁊ aĩe: ⁊ in .6. nãlium Auicẽne. ꝑma est attractiua. nullũ .n. mẽbrũ nostri corporis põt notabili tempore manere sine nutrimento: requirit̃ ergo q̄ nutritiua in eo hẽat virtutez attractiuã: que possit interius attrahere nutrimentũ. Secunda est retẽtiua: qr .n. alimentũ rõne sue grauitatis vł leuitatis passet moueri a loco nutritiõis ⁊ alterationis. iõ exigit̃ patentiã nutritiuã habere virtutẽ retentiuaz alimẽti in loco alteratiõis. Tertia est digestiua: qr .n. alimentũ nõ pãt cõuerti in subam nutriti sine digestione: ideo expedit ponere in membra virtutẽ digestiuaz: que est ꝓpetas potẽtie nutritiue. Quarta est expulsiua. nam in qualibet digõne separat̃ nociuũ a iuuatiuo: requirit̃ ergo q̄ in codẽ mẽbro sit ṽtus expulsiua. sequestrãs nociuũ a iuuatiuo: ⁊ hec est quarta ꝓprietas: seu ṽtus potẽtie nutritiue. ¶ Quartũ se hñs per ordinẽ in nutritiõe est ipsa anĩa vegetabilis: que fm̃ phm̃ est causa ꝑncipalis nutritriõis cui rñdẽt quatuor instrumẽta: duo actiua: ⁊ duo passiua vt colligit̃ de itent õe Aristo. ⁊ Cõmentatoris in hoc scdo: ⁊ in de morte ⁊ vita. ꝑmum istrumẽtuz est patẽtis nutritiua: sine qua compleri nõ passet opatio nutritiõis: sicut nec homo sine risibilitate risuz. Secundũ est color naturalis: quo anĩa decoquit alimẽtum vt digerat̃ ⁊ cõuertat̃ in subam aliti: ⁊ hic calor naturalis aliq̃n iuuat̃ per calorez extrinsecũ icorporatum stomaco vel alteri mẽbro: aliquãdo a frido circũstante per antiparistasim. cũ .n. frigus circũstat corpus viuens: calor nãlis ipsius viuentis recurrit ad iteriora: ⁊ sic itendit̃. ⁊ ꝯñter eo fit melior digestio. Et ista est causa: quare corpora humana sunt colidiora in hyeme q̄ in estate .s. ꝓpter friditatẽ cĩcũstantẽ: intus mittẽtẽ caliditatẽ: ⁊ eadẽ causa cõtingit habitãtibus in regionibus fridis: q̄ sunt calidiores ⁊ melius digerũt: q̄ habitantes in regionibus calidis. Tertiũ instrumentũ est humidũ radicole: sine quo nõ passet compleri nutritio: qr calor naturalis cõtinue corrumpit humidũ illud: ⁊ vt corruptũ restauret̃ ꝓpter longitudinẽ vite: natura adhibuit nutritionẽ. hz .n. calidũ naturale seu humidũ radicale vt cõiter dr̃ nõ est aliqua qualitas: sed vnũ corpus subtile calidũ vel humidũ: ita q̄ colidũ naturale: ⁊ humidũ radicale: sunt duo corpora ĩuicẽ ꝓpinqua: quaꝝ vnuz agit in reliquũ: ⁊ hoc duplici contrarietate. ꝑma est. qr calor naturalis hz magnã siccitatẽ: ⁊ humidum radicale magnam humiditatẽ: modo humiditas ⁊ siccitas sunt contraria. Secũda cõtrarietas est. qr calidũ naturale hz intensam caliditatẽ: ⁊ humidũ radicale remissaz caliditatem: modo ĩtensa caliditas ⁊ remissa caliditas cõtrariãtur cõtrarietate incõpleta. Quartũ instrumentũ est nutrimentũ. vt testat̃ Cõmenta. cõmento. 48. nã sicut anima vegetabilis nõ pãt nutrire sine caliditate: ideo caliduas est instrumentũ eius: ita nõ patest nutrire sine alimento. ideo alimentũ est instrumentũ eius: hz igit̃ anĩa vegetatiua duo instrumenta actiua: quoꝝ vnuz est conunctũ: vt patentia nutritiua: ⁊ aliud separatuz: vt calor naturalis. Duo etiã instrumenta passiua: quoꝝ vnũ semper est presens. s. humidũ radicale: ⁊ aliud cum interruptiõe temporis. vz. nutrimentũ. Et ita nõ est iconueniẽs idẽ esse obm ⁊ instrm in ṽtutibus actiuis in passiuis aũt forte esset iconueniẽs. ¶ Textus cõmẽ. 50.

¶ Figuraliter quidem igitur alimentum quid sit dictuz est: certificandum autem de ipso posterius in proprijs rationibus.

¶ Ex his Aristo. epilogat circa determinata: dicens (Figuraliter) .i. exemplariter ⁊ superficialiter (quidẽ igit̃ alimẽtũ quid sit dcm̃ est: certificandũ est aũt pasterius de ipso in proprijs rõnibus) .s. in libro spãli de nutrimẽto ⁊ nutribili: quez plures asserunt Aristo. fecisseq̄ nondũz ad nos ꝑuenit: in quo dr̃ spãles rõnes tradidisse de ipso alimento: vel dicat̃ q̄ certificandũ est de alimento in ꝓprijs rõnibus. s. in libro de generatiõe: vbi tradit̃ de nutritiõe ⁊ augmentatõe: ⁊ in libro methauroꝝ: vbi declarat̃ materia digestionis: ⁊ in libro de aĩalibus: vbi describit̃ modus generatiõis: ⁊ introductionis anime. vnde Cõmẽtator. cõmẽto. 50. Sermo de augmẽto ⁊ nutrimento nõ perficit̃ nisi in pluribus libris: in libro enĩ de genera. ⁊ corrup. determinatus est motus augmẽti ⁊ diminutiõis: in libro methauraꝝ determiãti sunt modi coloꝝ: ⁊ modi actionũ: vt decoq: ⁊ assari. In libro etiam de animalibus determinatũ est quot sunt istrumenta illius ṽtutis in vnoquoq3 aĩali: ⁊ q̃n complet̃ actio per istã in vnoquaq3 hoꝝ: ⁊ per quot membra: ⁊ quo modo seruiunt illa membra illi: ⁊ qualis est ꝓpartio eorum in ista actione inuicẽ: ⁊ illud qd̃ determinatũ est hic de nutrimento: nõ est nisi ꝑmus motor: ⁊ ꝑmũ istrumẽtũ tantum: lz igit̃ determinet̃ de nutritiõe ⁊ augmentatiõe in multis libris: nõ tamẽ codẽ modo. Nã in ꝑmo de gene. determinat̃ de illis per comparationẽ ad motuz: declarando nutritionẽ vel augmentationẽ esse verũ motum vel mutationẽ: ⁊ in hoc scdo de aĩs per cõparationẽ ad ipsam aĩam: demonstrãdo nutritionẽ ⁊ augmentationez esse ꝑncipaliter ab aĩa: ⁊ nõ ab aliquo elementoꝝ: ⁊ alimentũ esse obiectuz aĩe: ⁊ nullius alterius forme. In quarto ṽo metheuroꝝ determinat̃ de nutritione et augmentatiõe per comparationẽ ad calorẽ naturalem: vel extraneũ: ostendẽdo digestionẽ esse ex calore fm̃ diuersos modos. s. elixatõis frixatiõis ⁊ assatõis. In libro aũt de aĩalibus determinat̃ de eisdẽ per comparationem ad membra: declarãdo nutritionẽ ⁊ augmentationem esse ꝓpter membra: vt ex his aĩa possit melius et expeditius exire in operatões suas. ¶ Notãdũ ꝑmo secundũ Auicen. 6. naturaliuz: q̄ anĩa vegetabilis hz tres vires: vnã nutritiuã: que est vis cõuertens corpus a corporeitate in qua erat in similitudinẽ corporis ĩ quo est: ⁊ vngit ei pro restauratiõe eius qd̃ dissolutuz est ex illo. Aliã augmentatiuã: que est vis augẽs corpus in quo est ex corpore qd̃ assimilat illi augmẽto ꝓpartõabili in oĩb⁹ suis dimẽsiõib⁹: que sũt lõgitudo: latitudo: ⁊ spissitudo: vt ꝑducat rez ad ꝑfectõez. Tertiã vim gñatiuã: que est vis acciphẽs de corpore in quo est partẽ illi siĩez in po⁹: ⁊ ꝯuertit eaz in siĩitudinẽ ipsius in effectũ: hec Auicẽna.

¶ Secūdo notandū ſm Auicē. ibidē: φ omne mēbrū hʒ
ṽtutē nutritiuā ꝓpriā: que permutat nutrimentuꝫ in ſi-
militudinē eius ⁊ vnit ei: ⁊ nō eſt: inquit ipſe: talis diſpoſi-
tio aliaꝝ viriū vegetabiliū. imo nutritiua ſeruit augmē-
tatiue. que nō appetit niſi augere ⁊ extēdere reꝫ: ⁊ ambe
deſeruiūt gnātiue; Ita φ augmētatiua ꝑcipit nutritiue
⁊ gnātiua vtriqꝫ. oīs. n. virtus nutritiua: inquit ipſe: appe-
tiť ad hoc vt per eam ↄſeruet̃ ſuba cuiuſꝫ ſingularis: ⁊
augmētatiua appetit vt ꝑ eam ꝑficiat̃ ſuba ſingularis:
ſʒ gnātiua appetiť vt per eam maneat ſpēs: ⁊ concludit.
Nutritiua ģ reſtaurat qđ reſoluit̃ de ſingulari: ⁊ gnāti-
ua reſtaurat qđ reſoluit̃ de ſpē. Ecce φ̃ expreſſe Auicen.
ponit in his duobus notabilibus realē diſtinctionē iter
illas tres potētias. ¶ Sed cōtra arguit̃. p̊mo φ nutriti-
ua ⁊ augmētatiua nō realr̃ diſtinguunt̃: q2 omnis poten-
tia que ↄuertit alimentū in nām aliti eſt potētia nutriti-
ua: ſʒ augmētatiua eſt hꝫ. ģ eſt potētia nutritiua. pʒ cōſe-
quētia cū maioꝛi: per diffōnē nutritiue virtutis: ⁊ minoꝛ
arguit̃. nam augmētatiua ↄuertit alimentū in maiores
partes φ̃ ſunt deperditū: ſʒ talis cōuerſio eſt neceſſario
cōuerſio in ſubam aliti. ģ ⁊c. ¶ Secundo arguit̃: φ nu-
tritiua eſt gnātiua: q2 omnis potētia ꝓductiua ſubſtan-
tie eſt gnātiua: ſʒ nutritiua eſt ꝓductiua ſubſtātie. ergo.
maioꝛ pʒ per diffinitionē potētie gnātiue: ⁊ minoꝛ eſt no-
ta: q2 nutritiua cōuertit nutrimētū in ſubam aliti: ⁊ per
ↄñs ꝓducit nouā ſubam. Ad idē videt̃ eſſe intētio Ar.
dicētis in p̊ma pte huius tertiꝫ capl'r: φ eadē eſt potētia
gnātiua ⁊ vegetatiua. Ex quo ſequit̃ φ nutritiua eſt ge-
neratiua. Et in hac 3ª parte diffinit nutritiuaꝫ per poſſe
ſaluare indiuiduū: ⁊ gnātiuam per poſſe gnāre ſimile in
ſpē. Ex qbus ſeqtur φ augmētatiua eſt nutritiua vel ge-
neratiua: ex quo de illa nō facit mentionē. ¶ Ad p̊muꝫ
negat̃ φ augmētatiua cōuertat alimētū in maiores par-
tes φ̃ ſit deperditū: ſʒ illa eſt nutritiua: que ita cōuertit
alimentū quādo minus vel maius acquirit̃ φ̃ ſit deper-
ditum. ſicut quādo acqrit̃ tantū vel equale. Augmētati-
ua ģ nō hʒ aliud officiū niſi extēdere mēbra: ⁊ precipere
nutritiue vt mittat alimētū ↄuerſuꝫ ad illa mēbra. Uñ
Auicē. 6. nālium: dicit φ augmentatiua eſt fortioꝛ nutriti-
ua: q2 ad hoc φ fiat augmētatio: opꝫ φ fiat extenſio ſm
lōgū: ⁊ φ oſſa ⁊ nerui: que ſunt mēbra dura extēdant̃: ſʒ
ad hoc vt fiat nutritio ſufficit reſtauratio mēbri. Dicit
ēt φ augmētatiua magis operat̃ ⁊ dominat̃ in nobis φ̃
nutritiua: q2 homīes natos cuꝫ inequalibꝰ mēbris: aug-
mētatiua facit equales in ſingulis membris. ſi igit̃ aug-
mētatiua eſt fortioꝛ: vigoroſioꝛ: ⁊ maioꝛis dominiꝫ in no-
bis φ̃ nutritiua: ſeqtur vnā nō eſſe aliā: nec hēre officiū
ↄſimile. ¶ Ad 2ᵐ dr̃: φ in corpore viuēte eſt duplex po-
tētia gnātiua. ſ. cōiuncta ⁊ disiuncta: potētia ģ nutritiua
nō eſt potētia gnātiua disiuncta. ſ. que pōt ꝓducere idi-
uiduū ſeparatū: ſʒ eſt potētia gnātiua coniuncta: que ge-
nerat vnitū gnānti: ⁊ hoc ꝓbat rō. Et per hoc rñdet̃ ad
auctoritatē adductā. ſ. eadē eſt potētia gnātiua ⁊ nutriti-
ua. dr̃. n. φ Ariſto. loqtur de gnātiua cōiuncta: ⁊ nō diſiū-
cta. Dicit̃ tñ aliter ⁊ melius: φ loqtur de gnātiua diſiun-
cta: ⁊ φ ille terminus vegetatiua. ſumit̃ dupl'r. ſ. large: vt
eſt genus ad tres potētias dictas: ⁊ ſtricte ꝓ nutritiua ſo-
lum. p̊mo mō non differt gnātiua a vegetatiua realiter:
ſʒ rōne ſolū: ſicut genꝰ a ſpē: eo mō quo dicimus tā hoīeꝫ
φ̃ aſinū eſſe aníal: ⁊ nō eꝫ: oē aníal eſſe hoīem vel aſinū:
ita oīs nutritiua vel gnātiua eſt vegetatiua: ⁊ nō eꝫ. Se-
cundo mō ille due ṽtutes nō ſunt idē realr̃: ſʒ ſolū ſubti-
T. c. 12. ue: eo mō quo dicit Ar. 5. metaph. φ illa ſunt idē nume-
ro: quoꝛuꝫ mā eſt vna: modo nutritiua ⁊ gnātiua ſunt in
eodē ſubiecto: qđ eſt aīa: aut in eodē ſubiecto: qđ eſt to-
pus. ¶ Ad aliā auctoritatē dr̃ φ aliqua potētia nō diffi-
niat̃ per actū: hoc eſt dupl'r: aut q2 actus eius eſt ſepara-
bilis a potētia: ita φ aliqñ hʒ actū: ⁊ aliquādo nō hʒ: aut
q2 actus eius nō hʒ rōnem finis. Et per oppoſitū φ ali-
qua potētia diffiniat̃ per actū ſuum: hoc eſt rōne inſepa-
rabilitatis: aut rōne finalitatis. Nunc ad ꝓpoſitū dr̃: φ
Ariſto. nō diffiniuerit potentiā augmentatiuā per actū
eius: hoc nō eſt: q2 itellexerit: vel opinatus fuerit illā po-
tentiā eſſe nutritiuam vel generatiuā: q2 ex hoc non de-
buiſſet dimittere diffōnē eius: dūmodo manſiſſet diſtin-
ctio rōnis: ſed hoc ideo: q2 actus eius eſt ſeparabilis ab
ea: nec hʒ rōnem finis. Nutritiua autēꝫ diffinita eſt per
actū ſuū: q2 inſeparabilis eſt ab illa: gnātiua ṽo per ſuū:
q2 actus illius hʒ rōnē finis. ¶ Intelligēdū φ ſicut ar-
tifex ſeipſo nō poſſet operari: ſed neceſſario reqrit īſtru-
mentū. neqꝫ diuerſa opera facit eodē inſtrumēto: quī-
imo eundē effectuꝫ facit diuerſis inſtrumētis. Ita aīa
nutritionē augmentationem ⁊ generationem: nō ſeipſa
facit: ſed requirit multitudinem potentiarum ⁊ inſtru-
mentorum. ¶ Textus cōmen. 51.

Determinatis aūt his cōiter primū de
omni ſenſu deinde de vnoquoqꝫ di-
camus. Senſus aūt in ipſo moueri ⁊
pati aliquid accidit: ſicut dcm̄ eſt. Ui-
detur. n. quedā alteratio eſſe.

¶ Iſte eſt tertius tractatus huius ſecūdi de aīa: in quo
agit̃ de ſenſibilibus: poſtφ̃ determinatū eſt de alimen-
to: ⁊ vegetabili. Et diuidit̃ in duas partes. In quarū pri-
ma determinauit de ſenſu in cōi. In ſecunda ṽo de ipſis
ſenſibilibꝰ. ibi (Dōm aūt.) p̊ma pars diuidit̃ in duo ca-
pitula. In p̊mo agit̃ de paſſibilitate ſenſus. In ſecundo
aūt de mō poſſibilitatis eiuſdē. ibi (Diuidēdū eſt aūt.)
In p̊mo caplo ponunt̃ quattuoꝛ cōcluſiones. Quarū p̊-
ma eſt iſta. Senſus eſt ṽtus paſſiua. Secūda concluſio:
ſenſus nō poſſunt ſentire ſeipſos: nec aliquid aliud ſine
ↄcurſu exterioꝛis obiecti. ibi. (Habet aūt dubitatōeꝫ.)
Tertia ↄcluſio: ſenſus eſt in potētia reducibili ad actū.
ibi. (Quoniā aūt ſentire) Quarta ↄcluſio: lʒ ſenſatio ſit
actus ſenſus: nō tñ agit̃ a ſenſu. ibi (Primū qđē igi̇ ⁊c.)
Prima cōcluſio arguit̃ ſic. oīs ṽtus que cōſiſtit in pati ⁊
moueri eſt paſſiua: ſʒ ſenſus ↄſiſtit ī pati ⁊ moueri. ģ ſen-
ſus eſt ṽtus paſſiua: maioꝛ pʒ: q2 pati ⁊ moueri dicūt paſ-
ſionē: ⁊ minoꝛ declarat̃. nam ſenſus mouet̃ a ſenſibili: ⁊
alterat̃ ab eo: q2 recipit ſenſationeꝫ ab illo: modo ſenſa-
tio eſt quedā alteratio: vt patuit in hoc 2° ⁊ 7° phyſico.
Lege lit. (Determiātis aūt his dicimus cōmuniter de
omni ſenſu: ſenſus aūt in ipſo moueri aliquid ⁊ pati acci-
dit. ſicut deiñ eſt: videtur enim) ſenſatio (quedam alte-
ratio eſſe.) ¶ Textus cōmen. 51.

(C. 16. T. 2. 51. T. c. 20)

¶ Aiunt. n. qdā ⁊ ſimile a ſimili pati. Hoc aūt
qūo poſſibile aut impoſſibile dictuꝫ eſt in vni-
uerſalibus rōnibus de agere ⁊ pati.

¶ Ex illo aliqui concluſerūt φ ſimile patit̃ a ſuo ſimili:
q2 ſenſus patit̃ a ſenſibili: ⁊ ſenſus eſt ſimilis ſenſibili. ꝓ-
bat̃. oīs cognitio ſit rōne ſimilitudīs: ſed ſenſus cogno-
ſcit ſenſibile. ergo eſt ſibi ſimilis. Utrū hoc aūt ſit verꝫ:
vel nō: dicit phs determinaſſe in vl'ibus rōnibus actio-
nis ⁊ paſſionis. p̊mo de generatiōe. Lege lit. (Aiunt aūt
quidam ⁊ ſimile a ſimili pati: hec aūt qūo poſſibile aut
impoſſibile dcm̄ eſt in vniuerſalibus rationibus de age-
re et pati). i. in libro de gnōne. ¶ Notandum p̊mo ſm
Cōmētato. cōmē. 51. φ ſentire eſt ꝑ aliqꝫ paſſionē ⁊ mo-
tū in ſenſibꝰ a ſenſibilibꝰ: nō per actōeꝫ ⁊ motū ſenſuum

in sensibilia. Ex pma parte huius cōmenti conuincitur falsitas Joānis budani ponētis obiectū sensibile actiue ↄcurrere ad spēm sensibilē: ⁊ nō ad sensationē: ipsam vō aīaʒ solū actiue ↄcurrere ad sensationē: ⁊ nō ad spēm sensibilē: cū dicat Cōmētator hanc passionē sensus: q̄ nō vr̄ ēē nisi sensatio: ēē a sensibilibꝰ in sensu. Et phs īfra ꝙ sensus se hꝫ ad sensibile: sicut cōbustibile ad ↄbustionē. Ex zª pte huiꝰ cōmēti icgr̄ positioēʒ plonis eē rlam asserētis visionē fieri ex mittēdo per actionē sensus in sensibile: qm̄ sensus nō agūt in sensibilia: ſm Cōmētatorē: aliter visus imutaret stellas celi cū videret eas: mltiplicando suū effectū ad illas: qḋ nō est vōm. ¶ Sꝫ ↄ argr̄. pº ꝙ sensus nō patiť a sensibili: qꝛ nullū imāle est possibile ab aliquo māli: sꝫ sensus est ṽtus imālis: qꝛ recipit spēs sine ma. ſm phm. z. hº. ⁊ oē sensibile est entitas mālis. s. lōga lata ⁊ pfunda. ğ ⁊c. maior pꝫ: qꝛ obm̄ vꝫ ꝓportiōari poᵉ. si vꝫ agere in illā: ⁊ oē agēs est pstātius passo. 3. hº. ¶ Scḋo argr̄: ꝙ sensus agit ī sensibile: qꝛ aliq̄ sunt aīalia q̄ iterficiūt per visuꝫ: sicut basiliscus: ⁊ medici idē dicūt de muliere mēstruosa: ꝙ visu īficit speculū. ¶ Ad pᵐ ↄcedo: ꝙ nullū imāle patiť imediate ab aliquo māli: sꝫ bñ mediate: sicut virtus sensitiua: q̄ patiť a colore mediāte spē visibili: q̄ ē imālis. ¶ Et cū dr̄ agēs seu obꝫ est ꝓportiōabile passo. Rn̄deť ꝙ est sufficiens ꝓportio qr̄ sensibile nō pōt tantū itentōaliter agere. qn̄ tātū sensus possit itentiōaliter pati. Et cū addiť ꝙ agēs est pstātius passo. Rn̄deť ꝙ Aristo. nō dixit illud vl'iter: qm̄ aq̄ agit in ignē: ⁊ n̄ ō est pstātior igne: ⁊ calor agit ī oculū: ⁊ nō est pstātior oculo. i. nobilior. sꝫ Ar. itēdebat illud de agēte qḋ est oīa facere: ꝓbās itellcm̄ agētē eē perpetuū ⁊ icorruptibilē: si itellcūs possibilis est perpetuus icorruptibilis: qꝛ itellcūs agēs est oīa facere: ⁊ itellectus possibilis oīa fieri. ¶ Ad zᵐ rn̄det phs ī de sensu ⁊ sensa. dicens: ꝙ oculus pōt dupl'r ↄsiderari. vnoº inq̄tū videns. alioº inquātū ↄplonatus: ⁊ sic īficit speculuꝫ in oculo ğ basilisci est quedā venenosa cōplexio: que nō est oculus: nec sensus: sꝫ eintalio cōpositio: hīs imutare acrē: nō itentiōaliter: sꝫ real'r: imutat oē putrida: ⁊ dānosa. Mulier aūt mēstruosa est īfecta spiritibꝰ putridis fetidis ⁊ imūdis: qui ṽtute caloris n̄ālis ascēdunt ad caput: ⁊ multiplicati in capite: pp̄ friditatē repelluntť ad īfra ex̄ p oculos pp̄ porositatē oculoꝝ: expulsi aūt īficiunt aerē: ⁊ aer speculuꝫ: iō dicit Albertus: ꝙ hoīes nō debēt dormire cū talibus mulieribꝰ: qꝛ īficiūt aerē: quo īfecto hoīes ipꝫ ī spirādo attrahūt: ⁊ ex his seq̄ť infectio stomaci: ⁊ epatis: ⁊ ↄñter raucitas: ⁊ īfridatio: ⁊ īfirmitas multa. ¶ Scḋo nōn dū ſm Cōmētato. eodē cōmēto. ꝙ hoc est pᵐ ↄsideratuꝫ de sensu. s. vtrū sit vna de ṽtutibꝰ actiuis aut passiuis: ⁊ cuꝫ Ar. posuerit ipꝫ in genere ṽtutū passiuaꝝ: dedit cām: dicēs ꝙ sensus fit ſm passionē. ¶ Sed ↄ. sensus est forma. s. aīa: vel ps anie: dicēte Ar. ꝙ visus est forº oculi: sꝫ forª est actꝰ ſm ipꝫ supiº: ⁊ forᵉ est agere: māe vō pati ſm Cōmētatorē ī de suba orbis. ğ sensus est forª actiua: ⁊ ↄñter de gn̄e ṽtutū actiuaꝝ. Itē si sensus est ṽtus passiua: seq̄ť ꝙ poᵃ vegetatiua est nobilior sensitiua: ↄñs falsū: qꝛ ipa est nō cogicēs: ⁊ tꝫ ↄñ a: qꝛ actiuū est nobiliꝰ patiente: mō vegeᵗᵃ ē actiua: vt patuit: nō solū accn̄tis: sꝫ sube. ¶ Ad pᵐ ↄcediť sensum eē ṽtutē actiuā: nō respcū sui obti. aut sue imutatiōis sꝫ respcū sensuū interioꝝ quas imutat: ⁊ cū inuit Cōmēta. vegetatiuā eē ṽtutē actiuā: ⁊ sensū ṽtutēꝫ passiuā: cōpat has ṽtutes ad obta sua: itelligēs ꝙ vegetatiua respcū sui obti est actiua. sensitiua aūt respectu obti sui nō al'r q̄ꝫ passiue se hꝫ. ¶ Ad zᵐ dr̄: ꝙ ↄcluderet si sensus eēt ṽtus mere passiua: sꝫ iā ↄcessiꝫ est sensuꝫ eē virtutē actiuā: Et dato ꝙ sensus eēt solū virtus passiua: adhuc eēt nobilior vegeᵘᵃ: qꝛ pati pfectiue est nobiliꝰ q̄ꝫ ꝓducere. eo mō quo agit vegetatiua. Et lꝫ actiuū sit nobiliꝰ passo: sicut actus est nobilior poª. vt colligiť de itētione Cōmēta. in hoc zº. ⁊ Ar. 9. metaph̄. nō tn̄ qḋlꝫ actiuuꝫ: quolꝫ passiuo est nobiliꝰ: sic̄ nec qlꝫ actus q̄libet potentia: qꝛ aqua nō est nobilior igne: nec aliqḋ accn̄s: aliq̄ forma subali. ¶ Textus cōmenti. 5z.

T.c.iz. z.is.

¶ Habet aūt dubitatioēꝫ ꝓpter qḋ sensuū ipsorū nō fit sensus. Et quare sine his que sunt extra nō faciūt sensuꝫ in existente igne: ⁊ terra: ⁊ alijs elītis: quoꝝ est sensus per se: aut ſm accidētia his. Manifestū igiť ꝙ nō actu sed potētia tm̄. vn̄ nō sentiūt: sicut cōbustibile nō cōburiť ipm̄ a seipso sine cōbustiuo. Cōbureret. n. seipsuꝫ ⁊ nihil indigeret actu ignē esse.

¶ Scḋa ↄ. sensus nō pōt sentire seipsoꝫ: nec aliqḋ aliud sine ↄcursu exterioris obti. Ista ↄ icludit duo dubia q̄ solēt fieri. pmū. q̄re sensus nō sentiūt seipsos. zᵐ: ꝓpter qḋ sensus nō pōt sentire sine exteriori obto. videmus. n. ꝙ visus nō videt se: sꝫ colorē: ⁊ auditꝰ nō audit se: sꝫ sonū: ⁊ tactus nō tāgit se: sꝫ tāgibile. s. terrā ⁊ ignē: aut alia elta: vl' elt ata: vel saltiꝫ accn̄tia ipoꝝ: ita ꝙ seclusis istis exterioribus sensus nūq̄ꝫ exeunt ad aliquē actū cognitionis vel sensatiōis. iō rn̄dendo ad has interrogatiōes arguitur cōclusio sic. Nihil per seipm̄ pōt sentire se vel aliud nisi per seipm̄ possit esse in actu cognitōis: sꝫ nullus sensus per seipm̄ est in actu: sꝫ in poº. ğ nullus sensus per se pōt seipm̄ sentire vel aliud sine ↄcursu alicuiꝰ extrīseci: tꝫ ↄñtia cū maiori: ex eo ꝙ oppoᵐ īplicat ↄdictionē. si. n. aliquid per seipm̄ quocūq̄ꝫ extrīseco remoto pōt agere aliq̄ꝫ opatiōnē: illud per seipm̄ ⁊ nō per aliud est in actu respcū illius opationis: minor aūt declarať. nā si sensus esset per seipm̄ in actu respcū sue cognitōis: seq̄ť ꝙ remoto quocūq̄ꝫ extrīseco cognosceret: ⁊ ꝙ semper cognosceret: qꝛ semp̄ eēt in actu: ↄñs est expimētal'r falsum ꝓ q̄libet parte: ⁊ ꝓbať ↄñtia a sili. naꝫ si cōbustibile per seipꝫ combureretť: ita ꝙ esset per se ⁊ nō per aliud in actu respectu sue cōbustionis: secluso omni cōbustiuo adhuc combureretť: ⁊ ↄtinue cōburereť: qꝛ ↄtinue esset eq̄l'r in actu. T.c.li. (Habet aūt dubitatōēꝫ pp̄ qḋ sensuū ipsorū nō fit sensus: ⁊ q̄re sine his que sunt extra nō faciunt sensuꝫ: vt sine igne ⁊ terra ⁊ alijs elītis: quoꝝ est sensus p se) i. que p se sentiunť: (aut ſm accidētia his) ↄiūcta. (Manifestū ğ est ꝙ) sensitiuū (nō est actu: sꝫ poº tātū) cognitiuū. (Vn̄ nō sentiunt) sensus seipos: nec aliquid aliud sine exteriori sensibili. (sicut cōbustibile nō cōburiť ipm̄ a seipo sine cōbustiuo. cōbureret. n. seipꝫ: ⁊ nihil īdigeret actu ignē eē:) si p se foret in actu combustiōis. ¶ Nōndū ſm Cōmētato. cōmē. 5z. ꝙ necesse est si ṽtutes sēsus eēnt actiue. vt sentirēt ex se: ⁊ nō idigerēt ī sentire aliquo extrīseco. Dicamus ğ ꝙ sensus nō est ex virtutibꝰ actiuis: que agūt ex se absq̄ꝫ eo ꝙ idigeāt in actōe que ꝓuenit ab eis motore extrinseco. ⁊ iō nō sentiūt ex se: q̄mēadmodū cōbustibile nō ↄburit ex se absq̄ꝫ motore extrīseco. Ex quo cōmēto seq̄ť ꝙ nulla ṽtus sensitiua actiue ↄcurrit ad ꝓpriā sensationē: sꝫ solū passiue: ita ꝙ sicut cōbustibile nō actiue ↄcurrit ad suā cōbustionē: sꝫ solū est in potētia vt totā combustionē recipiat a motore extrīseco: ita sensus nullo modo sentit suā sensationē. Sꝫ illā agit solūmodo sensibile qḋ est mouens extrinsecum. ¶ Dōm igiť ꝙ sicut calidū agit caliditatē mediāte calefactiōe absq̄ꝫ idigētia alteriꝰ motoris ꝑticularis: ita sensibile agit sensatiōēꝫ mediante spē sensibili absq̄ꝫ

Marginal notes (left column): T.c.izz. — T.c.iq.

vlteriori particulari agẽte ꝑncipalr ꝯcurrẽte. Et sicut lignũ nõ actiue ꝯcurrit ad suã cõbustionẽ: ſꝫ ignis. ita sensus exterior nõ actiue ꝯcurrit ad suã sensationẽ: ſꝫ sensibile. Dicit.n. phs circa finẽ tertij huius: ꝙ sicut in motu locali ⁊ alteratiõis inueniť aliqđ mouẽs nõ motũ: ⁊ aliqđ mouẽs ⁊ motũ. ⁊ aliqđ motũ nõ mouens. Jta i mutatõe sensus: ipm sensibile est mouens nõ motũ: mediũ võ est mouẽs motũ ſꝫ ipse sensus est motũ nõ mouẽs: neqꝫ obstat illud qđ supra dixit phs. vꝫ. ꝙ aĩa est pn^m corporis aĩati in triplici genere cãe. vꝫ. finalis. formalis: ⁊ efficiẽtis exemplificans qđ est pn^m motus effectiuũ. s. localis: augmẽtatiõis dimnutiõis: ⁊ alteratiõis. vꝫ. sensatiõis: que est quedã alteratio: qꝛ phs nõ loquiť ibi de quolibꝫ tali motu exñte in corpore aĩato: ſꝫ solũ de quolibet tali: cui⁹ corpus aĩatũ est pn^m effectiuũ. Cõstat aũt corpus aĩatũ nõ esse ꝑnci^m effectiuũ cuiuſꝫ sui motus: qꝛ aliqs est motus ſm locũ: ⁊ aliqua est alteratio aĩalis: cui⁹ ipm aĩal nõ est pn^m effectiuũ: ita aliqua est sensatio: cui⁹ aĩal nõ est pn^m: ⁊ eiusdẽ neqꝫ aĩa: neqꝫ sua potẽtia est ꝑnci^m effectiuũ: aliquã võ sensationẽ facit tam aĩa ꝙ̃ suo potẽtia: qꝛ ad illã effectiue ꝯcurrit ipm aĩal: sicut ad oẽm sensationẽ interiorẽ effectiue ꝓuenientẽ a sensu exteriori.

¶ Cõtra ꝑdicta arguiť: ⁊ ꝑmo ꝙ sensus possit seipm sentire: qꝛ tu percipis te sentire: ⁊ non nisi aliquo sensu mediãte. ğ aliqs sensus ꝑcipit se sentire. Si negať minor: dicendo ꝙ illud est per inte^r: arguať de bruto ꝑfecto: ⁊ habebiť itenĩꝫ tũc si aliqs sensus ꝑcipit se sentire. ğ aliqs sensus ꝑcipit se: pꝫ ꝯñtia: qꝛ oĩs notitia cõplexa ꝑsupponit incõplexã. Jtẽ itellectus itelligit se. ğ per idẽ sensus sentit se: pꝫ ꝯñtia: qꝛ sicut sensus est pura potẽtia in genere sensibiliũ: ita intellectus in genere itelligibilium: ſm

T.cõ.3. phm ⁊ Cõmentatoꝛ. 3. h⁹. ¶ Scđo arguiť: ꝙ potẽtia sensitiua actiue ꝯcurrit ad ꝓpriã sensationẽ: qꝛ oĩs opatio imanẽs est in agẽte: ſꝫ sensatio est opatio imanens. ğ est in agẽte: sed est ꝑmo in potẽtia sensitiua. ğ potẽtia sensitiua est agẽs illã sensationẽ. Jtẽ visio nõ põt fieri a colore ꝑ se. ğ reqriť aliud agens: sed nõ videť nisi sensus visus. ğ visus actiue ꝯcurrit ad visionẽ: antecedẽs pꝫ: qꝛ nihil agit vltra gradũ ꝓpriũ: mõ visio est nobilior colore.

¶ Tertio arguiť: ꝙ sensus põt exire ad actũ cognitiõis sine ꝯcursu exterioris obti: qꝛ sensus iterior hoc põt per memoiationẽ: recordor. n. illi⁹ q defunctus est ante. 10. ãnos: sensus aũt exterior idẽ facit: qꝛ postꝙ̃ remotũ est magnũ splẽdidũ: aut nix: a visu appet ꝙ videas illud. iudicas etiam in aere esse circulũ ignitũ: reuoluto baculo ignito in sumitate: ⁊ tñ nõ est ibi circulus igneus. Jtem potẽtia vegetatiua exit ad actũ suũ sine obiecto suo. ğ ꝑ idẽ potẽtia sensitiua: añs pꝫ: qꝛ ꝙ̃diu aĩal viuit: nutriť: nõ tñ ꝙ̃ diu viuit recipit alimẽtũ: ſꝫ cũ iterpõne tẽporis.

¶ Quarto argũ: ꝙ nullũ elĩtoꝝ per se sentiť: ſꝫ solũ per

T.c.60 accñs: qꝛ nulla suba est per se sensibilis: ſꝫ Ar. in hoc 2⁰ ſꝫ qđlꝫ elĩtum est suba. ğ. ¶ Ad ꝑmũ dr negãdo ꝯñtiã: qꝛ tu percipis te sentire: nõ ꝑcis vno sensu: ſꝫ pluribꝰ: ita ꝙ tu percipis visu colorẽ: ⁊ sensu cõi ꝑcipis te videre colorẽ: nõ ꝙ sensus cõis ꝑcipiat se ꝑcipere colorẽ: ſꝫ qꝛ ꝑcipit visionẽ coloris: ⁊ ꝑcipit visum ꝑcipe colorẽ: ſꝫ de hoc in caplõ de sensu cõi. Et ad rõnem factã a simili de intellectu: negať ꝯñtia: qꝛ lꝫ ante imutationẽ sensus ⁊ itellectus sint eqnalr in po^a: tñ post imutationẽ nõ sunt eq̃liter in actu: qꝛ itellectus cũ sit v̄tus abstracta: põt vlter: ⁊ circulariter cognoscere: ⁊ ꝯñter hẽre supra se reflexionẽ: quã nõ põt aliqs sensus hẽre: cũ sit virtus organica: ⁊ mãlis. ¶ Ad 2^m dr: ꝙ nõ oĩs sensatio est opatio imanẽs: sicut nec oĩs intellectio: visio. n. vel auditio est operatio transiens: ⁊ nõ imanẽs. sicut ⁊ intellectio facta a fantasmate: sed intellectio ꝓducta ab itellectu seu sensatio ab imaginatiua vel cogitatiua in seipa est opatio imanẽs. ideo cũ dr sensũ nõ actiue ꝯcurrere ad ꝓpriã sensationẽ: intelligiť de sensu exteriori: ⁊ nõ interiori: ꝯñter dico ꝙ visio fit solũ a colore: tanꝙ̃ ab agente ꝑncipali. ¶ Et tũc ad argumentũ rñdeť: ꝙ actiõe vniuoca nihil agit vltra gradũ ꝓpriũ sue ꝑfectiõis: actione aũt equiuoca nõ est incõuenĩẽs: sicut in ꝓposito: qm color: spẽs visibilis: ⁊ visio: sunt diuersarũ rõnũ. Nec obstat auctoritas Arist. 3.

T.c. physi. dicentis: ꝙ omne agẽs agit ſm ꝙ est in actu: qꝛ nihil agit ſm ꝙ est in potẽtia: ſꝫ per formã suã: cũ quo tñ stat aliqđ agẽs ꝓducere effectũ nobiliorẽ se: ⁊ maxime actiõe intentioali. ¶ Ad 3^m dr: ꝙ illud dcm Arist. sensus nõ possunt exire in actus suos sine pñtia obti sensibilis: itelligiť de sensibꝰ exterioribꝰ: ⁊ nõ interioribꝰ. Et cũ dr ꝙ post absentiã magni splẽdidi: aut niuis: visus iudicat de illis: negať: ſꝫ illud facit sensus cõis retinẽs spẽs: ꝙ diu durat cõmotio spũum facta in sensu exteriori ab excellẽti sensibili. Et si visus iudicat esse in aere circulum ignitũ nõ tñ sentit in absentia obiecti simplr: qꝛ lꝫ illud iudiciũ sit falsũ: tñ hꝫ obm ꝑsens. s. ignẽ. vñ ꝓpter motũ baculi spẽs visibilis exñs in oculo repñtat ignem in diuersis sitibꝰ medij: quã visus põt retinere cũ his ꝯditiõibꝰ: sed ꝙ visus hẽat simplr spẽm alicui⁹ visibilis nõ exñtis: illud nõ est poẽ: qꝛ tũc visus videret illud qđ nõ est: ⁊ auditus audiret illud qđ non est: ⁊ ꝯñter gustus gustaret illud qđ nõ est: ⁊ tact⁹ tãgeret illud qđ nõ ẽ: quoꝝ qđlibꝫ est impoẽ: lꝫ tñ illa ꝯcederet Joães bridanus. ¶ Deide ad ꝯfirmatõẽ de po^a vegetatiua: dr ꝙ eo mõ quo po^a nutritiua nutrit: ꝯtinue ꝯcurrit obm: nõ qdem extrisecũ: ſꝫ itrinsecũ: qđ est humidũ radicale. po^a. n. nutritiua nõ semꝑ ꝯuertit alimentũ extrinsecũ in nãm aliti: ſꝫ semꝑ itrinsecũ: ⁊ illud est ẽt suũ obm. ¶ Ad 4^m respõdeť: ꝙ aliqđ sentiri per se: duplr põt itelligi: aut qꝛ ꝑ se agit in sensu: ⁊ sic calidũ: fridũ: ⁊ hꝫ sunt per se sensibilia: aut qꝛ determiat sibi accñs: qđ per se mouet sensum: ⁊ sic elĩta ꝑ se sentiunť: sicut per se hñt q̃litates sensibiles: ió phs nõ asserit simplr elĩta per se sentiri: ſꝫ ait ꝙ elĩtoꝝ erat ꝑ se sensus: aut ſm accñtia eis ꝯiũcta: ita ꝙ elĩta vt sic nõ sunt per se sensibilia: ſꝫ ꝓut determinant sibi q̃litates ꝑ se sensibiles: que sunt caliditas: friditas: hũiditas: ⁊ siccitas. ¶ Textus cõmẽ. 53.

¶ Quoniã aũt sentire dicimus dupliciter. Potentia. n. audiens ⁊ vidẽs: audire ⁊ videre dicimus: ⁊ si forte dormiẽs ⁊ qđ iam operans. Dupliciter vtiqꝫ diciť ⁊ sensus: hic quidẽ sicut potẽtia: ille aũt sicut actu. Similiter aũt ⁊ sentire quodqꝫ potentia ens ⁊ qđ actu.

¶ Tertia ꝯ. sensus est in po^a reducibili ad actũ. ꝓbatur. ita est de sensu in cõi: sicut de sensu particulari: ſꝫ sensus ꝑticularis reduciť de po^a ad actũ. igiť ⁊ sensus in cõi: pꝫ ꝯñtia cũ maiori: qꝛ eadẽ est rõ totius ⁊ ꝑtis quo ad hoc: minor est manifesta: qꝛ visus ⁊ auditus aliqñ est in po^a. aliqñdo est in actu: est. n. in potentia quãdo homo dormit: ⁊ est in actu in vigilijs qñ actualr operať: ⁊ sicut dr de potẽtia receptiua: ita de actu eiusdẽ: qꝛ sentire aliqñ est in actu: quãdo actualr sentit: sed est in potẽtia qñ nõ actualiter sentit: sed est in potentia ꝓpinqua ad sentiendum. Lege li. (Quoniã aũt sentire dicimus duplr. potẽtia. n. audiẽs ⁊ videns. audire ⁊ videre dicimus: ⁊ si forte dormiẽs) fuerit: in actu aũt dicimus illud cum est in vigilijs (aut iam operans) fuerit aliquid de ꝑsenti: (dupliciter vtiqꝫ ⁊ sensus hic quidem sicut potẽtia: ille aũt

sicut actu: similiter nutrire et sentire qđ poª est et qđ actu. ¶ Notandum secũdũ cõmentatorem cõmento.53 ꝙ in obscuro est videns in poª: sed illa poª ꝓpinquior ẽ actui ꝙ̃ poª que est visus dormientis: ita ꝙ potẽtia vidẽdi hominis dormientis est potẽtia ꝓpinq̃ nõ tñ ẽ poª ꝓpinquissima: quia potentia videndi eiusdem vigilantis in tenebris ẽ potentia propinquior: eo ꝙ vigilans in tenebris ẽ aptior citius exire ad actum visionis ꝙ̃ dormiens: et ratio: nam dormiens ad hoc ꝙ exeat ad actum visionis indiget lumine et expergefactione. Sed vigilans in tenebris non indiget nisi lumine: modo illa potentia est propinquior: que paucioribus indiget ad hoc ꝙ exeat ad actum. Secundo notandũ scđm Auicẽnam.6.naturalium ꝙ sicut puer est in potentia ad scribendum: ita sensus ad sentiendum: puer enim est scribens in potentia propinqua remota: et remotissima: in potentia ꝓpinqua: quando hʒ artem scribendi: et non scribit: in potentia remota: quando non scribit: nec habet artem scribendi. tamen cognoscit l'ras cartas et atramentũ. In potentia vero remotissima: quando non habet aliquod istoꝝ. s. non scribit: nec habet artẽ scribendi: nec cognoscit litteras. Ita sensus est in potentia propinqua: q̃n habet speciem et similitudinem rei: nõ tamen actum cognitionis. Et ĩ potentia remota: quando non cognoscit: nec habet similitudinem rei. tamen ꝙ̃tuʒ ẽ de se vbi alia concurrerent exteriora: statim reciperet speciem illam. In potentia autem remotissima: quando organũ est indispositũ: et põt disponi. Quolibet illorum modorum sensus est reducibilis de potentia ad actum: quoniam si organũ est indispositum. potest disponi: et recipere species sensibiles: et consequenter actum sensationum. ¶ Contra conclusionem arguitur sic. cũ adueniente actu cesset potentia. scđm cõmentatorẽ pmo physicorum: et deficiente illo actu non amplius erit sensus in potentia ad consimileʒ actum: et ita staret sensum nõ habere actum nec habitum: et non esse aliquo modo in potentia. ex quo iam corrupta est: quod est contra dicta. ¶ Respondetur ꝙ in anima sensitiua est potentia absoluta. in qua sunt infinite potentie respectiue infinitas formas vitales recipientes: que cũ veniunt ad actum corrumpunt potentie respectiue illis conuenientes non aũt corrũpit potentia absoluta: nec aliqua respectiua cuius nondum genitus est actus: ideo adueniente vno actu in sensu: et eodem postea corrupto non sequitur nisi corruptio potentie materialis respectiue: que erat ad istum actum: ideo corrupto illo actu infiniti alij cõsimiles possunt generari: q2 manet potentia absoluta prima: et infinite respectiue ad infinitos consimiles. ¶ Textus cõmenti.54.

¶ **Primum igitur quidem tãq̃ idem sit pati et moueri: et agere et mouere dicimus. Et nãq̃ motꝰ ẽ actus q̃dã: ĩperfectꝰ tñ: sic in alijs dcm ẽ. Oĩa aũt patiũt et mouẽt ab actiuo et actu ente.**

¶ Quarta conclusio: licet sensatio sit actus sensus: nõ tñ agitur a sensu: pma pars sic arguitur: actio: passio: et motꝰ

T.c.20. sunt vnũ et idem: tertio physicorum: sed sensatio est quedam passio: cum sit quedam alteratio: vt superius dictũ est: igitur sensatio ẽ motus: sed motus est actus mobilis:

T.cõ. 6. 118. tertio physicoꝝ: ergo sensatio est actus sensus: pʒ ꝯña. q2 sicut motus fũdat subiectiue ĩ mobili: ita sensatio in sensu. Secunda pars conclusionis declaratur ex dictis: nulla operatio egreditur ab aliquo agente: nisi illud sit de se in actu respectu illius operationis: sed potentia. sensitiua: vt probatum est: non est de se in actu respectu alicuꝰ sensationis propter: ergo sensatio sensus non agitur ab illo: sed ab alio: ita ꝙ visio fit a colore: et auditio a sono: nõ autem a visu: vel auditu. T.c.li. (Primũ quidẽ igit') suppo namꝰ (tãq̃ sit idẽ pati et moueri agere et mouere dicimꝰ: et nãq̃ motus est actus quidam imperfectus tamen sic in alijs dictum est). s. tertio physicoꝝ: et si sic: sensatio est actus sensus sed nõ agitur ab illo: et ratio) omnia autem patiunt et mouentur ab actiuo et actu ente) modo sensus nõ ẽ actu ens respectu sue sensationis. ¶ Tex.cõ.54.

¶ **Unde est quidem tanq̃ a simili pati. est autẽ vt a dissimili: sicut diximus. patitur quidem. n. qđ dissimile: passum autem simile est.**

¶ Ex ista cõclusione infert Ar. ꝙ sensus patit' a suo simili et suo dissimili: q2 agens et patiens semper in principio actionis sunt dissimilia: et in fine similia: sed sensus est patiens: et sensibile est agens: vt dictum est: ergo sensus et sẽsibile in principio mutationis sunt dissimilia: et in fine similia. T.c.li. (Unde est). i. contingit (quidem tanq̃ a simili pati) sensum in fine motus: (est autẽ vt a dissimili) in principio: (sicut diximus) de alito et alimento (patit' quidem enĩ qđ dissimile) in principio: q2 vł' subijciens est agenti dissimili in principio: (passum aũt simile est) in fine. ¶ Nõndũ sʒ Cõmentatorẽ cõmento.54. ꝙ passiuum anteq̃ patiat': est cõtrarium agenti: et cũ passio cõpletur. est simile: et dum patitur est admixtum ex simili et contrario: non enim cessat dum mouetur corrumpi in eo aliq̃ pars contrarij: et fieri pars similis. Ecce secundũ cõmentatorem ꝙ in principio patiens est dissimile: in fine autem simile: et in medio dissimile et simile. Et ratio: q2 mobile quãdo mouet': partim ẽ in termino a quo: et partim in termino ad quẽ.6.physicorum. Ex quo habet' ꝙ

T.c.32. contraria stant simul sub esse remisso. aliter. n. non videtur. quomodo passum in medio actionis est simile et dissimile agenti. ¶ Circa predicta queritur. vtrum sit aliq̃ necessitas ponendi sensuʒ agenteʒ preter sensuʒ passiuũ: et arguitur ꝙ sic: sicut se habet intellectus ad intelligibile: ita sensus ad sensibile: sed intellectus non potest aliqđ intelligere sine intellectu agente: ergo sensus non potest aliquid sentire sine sensu agente. patet consequẽtia: et antecedens pro q̃libet parte est Ar. et cõmentatoris tertio

T.2.c.3 huius. ¶ Secundo sicut se habet fantasma ad intellectum: ita sensibile ad sensum: sed fantasma non põt immutare intellectum possibilem nisi virtute intellectus agẽtis: ergo pꝛiformiter sensibile non potest ĩmutare sensuʒ passiuum nisi virtute sensus agentis. patet consequentia et quelibet pars antecedentis colligitur de intentiõe phi et Auerois tertio huꝰ. ¶ In contrariũ arguitur sic. Ar. in tertio huius ponit differentiam inter intellectum agẽtem et possibilem: et in hoc secũdo nullam mentionem facit de sensu agente: sed bene de sensu passiuo. ergo diminute locutus est in hoc secundo: qđ non est dicenduʒ vel non oportet superaddere sensum agentem sensui possibili: qđ est intentuʒ. ¶ Prima opinio in hac mã ponit differentiam inter sensum agentẽ et passiuum: sicut inter intellectum possibilem et agentem: dicens ꝙ sicut in genere intelligibiliũ est dare intellectum agentem: qui est purus actus et omnia facere. Et intellectum possibilem quĩ est pura potentia et oĩa fieri. Ita in genere sensibiliuʒ est dare sensum agentem: qui sit omnia facere: virtute cuius sensibilia ĩmutant sensum: sicut fantasma virtute intellectus agentis immutat intellectum possibilem: et sensuʒ passiuum: qui omnia patiatur: et nullo modo agat: recipiens oẽs species sensibiles: sicut intellectus possibilis omnes spẽs intelligibiles. ¶ Ista opinio nõ ẽ vera: q2 tũc ponerentur decem sensus exteriores: q̃nq̃ actiui. et quinq̃ passiui. Similiter. 8. sensus ĩteriores. 4. actiui et quatuor pas

sui.cõtra determinationẽ Ar. ꝛ cõmẽtatoris in hoc scdo. Et si ponitur intellectus agens: hoc est vt abstrahat fantasmata de po° ad actum: ꝛ vt sit dispositio intellectus possibilis ad intellectum vlr ꝛ abstracte. iuxta doctrinaz cõmentatoris. tertio hui⁹ mõ nullus sensus abstrahit sensibile de potentia ad actum: qꝛ sensibile seipso est in actu scdm cõmentatorem in hoc scdo: nullus ẽt est sensus qui aliuz disponat vt vlr ꝛ abstracte cognoscat: qꝛ illud est impossibile scdm doctrinam Ar. ꝛ cõmentatoris. ⁋ Secunda opinio asserit ꝙ sicut intellectus possibilis ẽ intellectus agens: ita sensus passiuus est sensus agẽs: ita ꝙ ad spẽm sensibilem non concurrit sensus actiue nec passiue: sed solũ sensibile actiue: ꝛ organũ passiue ad sẽsationem aũt non concurrit sensibile actiue nisi sicut cã sine qua nõ: sed precise sensus: ita ꝙ visibile non agit visionẽ sed solum visus. ⁋ Hec opinio p̄ deficit in eo ꝙ ponit intellectum agentem esse intellectũ polem: qꝛ intellect⁹ agens est omnia facere: ꝛ intellectus possibilis oĩa fieri: scdm Ar. tertio hui⁹: cõmentator aũt dicit ibidẽ ꝙ intellectus agens est forma ꝛ dispositio intellectus possibilis: modo nihil est forma vel dispõ sui ipsius. ⁋ Secũdo deficit: qꝛ ponit sensum non recipere subiectiue speciem sensibilem: cũ dicat phs in hoc scdo. oportet vlr de omni sensu accipere qꝺ est susceptiuus spẽruz sine mã. ⁋ Tertio deficit et in eo ꝙ asserit sensibile non actiue concurrere ad sensationẽ: cum iam dixerit phs ꝙ sensus patiť a sensibili: ꝛ ꝙ ẽ illi in p̄ncipio dissimile: ꝛ in fine simile dixit ẽt cõmentator ꝙ sentire est per aliquã passionem sensuum a sensibilibus: ꝛ infra cõmento. 59. dicit ꝙ secunda perfectio sensus. s. sensatio est a sensibilibus: ꝛ ꝙ cõprehẽsio sensus est a sensibilib⁹ particularibus. ⁋ Quarto deficit in eo ꝙ ponit sensum exteriorem agere propriam sensationẽ: cũ dixerit phs. ita se habere sensum ad sensibile sicut cõbustiuũ ad cõbustibile: ꝛ cõmentator ifra. cõmẽto. 60. ꝙ sensus in actu non moueť nisi motu qui est comprehensio a sensibilibus exterioribus. ⁋ Tertia opinio dicit ꝙ tam sensibile ꝗ̃ sensus actiue concurrit ad sensationẽ: principalius tamẽ sensus ꝗ̃ sensibile. ita ꝙ sensus se habet tanꝗ̃ causa p̄ncipalis: ꝛ sensibile tanꝗ̃ causa instrumentalis. qꝛ non est verisimile ꝙ actus vitalis sit p̄ncipalr̄ a causa non hobente vitam. ⁋ Ista opinio est falsa sicut alia quo ad principale fundamẽtũ: admisso tamẽ tam sensum ꝗ̃ sensibile actiue concurrere ad sensationẽ: debet dici sensibile p̄ncipali⁹ cõcurrere: qꝛ principalius concurrit qꝺ de se est in actu ꝗ̃ illud qꝺ de se est in potẽtia: respectu vitalis imutationis. Sed sensibile de se est in actu per commentatorem in hoc secundo: ꝛ sensus in po⁹. vt patuit in littera. ergo ꝛc. ⁋ Quarta opinio est cõmentatoris cõmento. 59. ꝛ. 60. ꝙ ad sensationẽ non cõcurrit nisi sensibile effectiue: sed ad spẽm sensibilem concurrit effectiue intelligentia agens: ita ꝙ color cãt visionez: ꝛ intelligentia agens existens extra sensum cãt spẽm visibilẽ color igiť nõ cãt spẽm visibilẽ nisi sicť cã instrũalis. Sed intelligentia agens causat illam tanꝗ̃ cã p̄ncipalis: visionẽ autẽ cãt color tanꝗ̃ cã p̄ncipalis: ad quã itelligentia agẽs nõ se hꝫ actiue: nisi forte sit cã sine qua nõ: aut sit cã per accidens: applicans actiua passiuis: sed de hoc in sequenti lectione diffusius: non obstante hac determinatione Auerroys: mihi tamẽ videť ꝙ sensibile solũ est causa effectiua tam speciei sensibilis ꝗ̃ sensationis in sensu exteriori: licet sensus exterior agat in sensu cõi. Jdõ vocat Ar. virtutẽ sẽsitiuam passiuam: ꝛ vegetatiuam actiuaz: qꝛ sensus exterior p̄us patitur ꝗ̃ agat: ꝛ vegetatiua p̄us agit ꝗ̃ patiatur. ⁋ Ad primam operationem sensus non s: hꝫ ib: nisi passiue: contra aũt vegetatiua ad suam primaz operationẽ actiue: ideo nõ fuit expediẽs hic Ar. facere mentionem de sensu agente sicut in tertio de itellectu agente. ⁋ Ad rationes dicitur ꝙ non ponunť iste similitudines vlr: sed solum quo ad aliquid exẽplificatiue isto mõ: qꝛ sicť intel⁹ ẽ pura potentia respectu itelli^m ita sensus respectu sensi^m: ꝛ sicut fantasma est p̄n^m effectiuũ intellectionis: ita sensibile sensationis: nec requirit sensibile sensum vel intelligentiam agentẽ: primo qꝛ habet medium sufficienter dispositũ. Secundo qꝛ de se est in actu respectu sensatiõis: sed fantasma loco medij dispositi exigit lumẽ inte⁹ agentis: sicť color lumẽ solis: deinde fantasma nõ est in actu respectu intellectionis sed solũ in po° iõ exigit lumẽ itellectus agẽtis: vt ipsiuz extrahat de po°. ad actum. quare. ⁋ Textus cõmenti. 55. ꝛ. 56. lec. 113 th

⁋ Dicendum autem ꝛ de potentia ꝛ de actu. Nunc enĩz simpliciter dicimus que habemus de ipsis. Est quidem enim sic sciens: aliquod sicut si dicamus hominẽ: qm̃ homo est scientium ꝛ habentium scientiam. Est autez sicut iã dicimus scientem habentẽ gramaticam. Vterq autem horum non eodem modo possibilis est: sed hic quidem quoniã genus huius ꝛ materia est. Ille aũt qꝛ volens possibilis est cõsiderare nisi aliquid p̄hibeat exterius.

⁋ Jam autem considerans actu ens per se ꝛ p̄prie sciens hanc litteram a.

⁋ Jstud est scdm capitulum huius prime partis tertij tractat⁹ secũdi de anima: in quo Ar. postꝗ̃ determiauit de passibilitate sensus: determinat de mõ passibilitatis eiusdem: ponẽdo p̄mo duas diuisiones: scdo aliqs p̄nes. ibi. (Speculans enim fit.) Prima diuisio ẽ ista duplex est po⁹. s. remota ꝛ p̄pinq̃ po° remota est illa q̃ est elongata tã ab hitu ꝗ̃ ab actu: sicť ẽ po° pueri ñ hẽntis actũ nec habitum grãmatice. po° p̄pinq̃ ẽ illa q̃ ẽ elõgata ab actu: ꝛ non ab habitu: sicť ẽ po⁹ hoĩs habẽtis habitũ grãmatice: ꝛ nõ actualẽ cõsiderationẽ: glibet illoꝝ ẽ in po⁹ ad actuz grãmatice iõ glꝫ illoꝝ ẽ sciens ĩ po⁹. Sꝫ nõ codẽ mõ: qꝛ p̄mus ẽ in po° remota: ꝛ se hꝫ vt gen⁹ vel mã nõ habens actũ nec habitum. Secũdus aũt est in po° p̄pinqua: qꝛ lꝫ nõ hẽat actum sciẽ tñ hꝫ habituz: quo põt leuiter venire ad actũ q̃ncũqꝫ voluerit: nisi aliud extrinsecũ ĩpediat. s. exterior occupatio aut corporis indispõ: cũ aũt ad actuz p̄uenerit: aut dicitť terti⁹ q iam fit sciẽs actu ꝛ habitu: ipse p̄prie ꝛ pfecte ẽ sciẽs ea. s. que sunt alic⁹ artis: puta hanc lr̃az. a. que ptinet ad grãmaticã. Lege lr̃am. (Dicenduz est aũt de po° ꝛ actu: nũc aũt dicamus que habem⁹ de ipsis. est quidẽ enim sic sciens aliquid) in potẽtia (sicut si dicam⁹ hominẽ) infantẽ: (quoniã homo) de nũero (sciẽtium est ꝛ habentiũ sciam: est aũt) iterũ potentia (sicut iam diximus sciẽtes habentes grãmaticã: vterqꝫ aũt horuz nõ codẽ mõ possibilis est id est nõ codez mõ ẽ in po°. Sed hic qdem). s. p̄mus (quoniã genus huius est ꝛ materia) p p̄uationẽ act⁹ ꝛ habitus ẽ in po° remota (Ille aũt). s. secũdus est ĩ po° p̄pinqua: (qꝛ volẽs possibilis est cõsiderare nisi aliqd p̄hibeat exteri⁹. Jã aũt cõsiderãs) actualr̃ ẽ (actu ens p se ꝛ proprie sciẽs hanc lr̃am. a.) dato ꝙ sit grãmatic⁹: p̄mus enim ẽ in po° respectu scdi: ꝛ secundus respectu tertij: iõ terti⁹ ẽ simplr̃ sciens: cũ sit sciens actu ꝛ habitu. ⁋ Textus cõmenti. 56.

⁋ Ambo quidem igitur primi ſm potentiam scientes sunt sed hic quidem per doctrinã alte

T. c. 17.

T. c. 121.

T. c. 56.

ratus est: ⁊ multotiens ex contrario mutatus habitu. Hic aūt ex eo qđ habet sensum aut grāmaticam non aget autem in agere alio modo.

¶ Ex predictis Ar. ponit conuenientiā ⁊ differentiā illorum: dicens ꝙ ambo in hoc cōueniunt: qꝛ ambo sunt potētia scientes. Differūt aūt qꝛ alio modo reducit̄ ad actū potentia pͥme: ⁊ alio mō poᵃ secūde: pͥmus enī reducit̄ de potētia ad actū alteratus per doctrinā: ⁊ motus ab alio existente in actu. Sicut a magistro: ⁊ multotiēs talis mutatio ē ex ꝯtrario habitu: nā cū aliquis reducitur de potentia prima ad actū: ex ignorante fit sciens: ignorans autem dicitur dupl̄r ꝑ posterioꝝ: vno mō fm simplicē negationem: quando non veritate cogitur nec contrario errore detinetur: ⁊ qui sic ignorans est: fit actu sciens: non quasi mutatus de cōtrario habitu: sed solum sicut acquirens scientiā. Alio modo dicitur aliquis ignorans secūdum prauam dispōnem. s. qꝛ detinet̄ errore contrario veritati: ⁊ hic reducitur ad actum scientie quasi de cōtrario habitu mutatus. Secundus aūt reducit̄ de potentia ad actum per seipsum: absq3 alteratione alia per magistrū: sed sola actuali consideratione. Lege litteram (Ambo quidem igitur secundum potentiā scientes sunt primi ⁊ hic quidem). s. primus (per doctrinā alteratus est) si debet venire ad actum: (⁊ multotiens ex contrario mutatus habitu.) si habuerit habitum contrariū: (hic aūt). s. secundus venit ad actum (ex eo ꝙ h3 sensum) s. habitū (vel grāmaticā nō agere) fiūt vt primᵒ (in agere alio modo) s. solum acquirendo actū. ¶ Notandū fm cōmentatorē cōmento. 56. ꝙ sciens grāmaticā cōsiderando in eo: ē sciens secundū vltimā pfectionē: ⁊ tale dicimus sciēs in rei veritate: habitᵒ enī vocatur pͥma pfectio: ⁊ actualis cōsideratio dicitur scđa ⁊ vltima perfectio. Sicut enim hñs spēm visibilem ⁊ actum visionis ꝓprie videt: ⁊ non hñs solam spēm visibilem: ita habens habitū ⁊ actū scīe ē proprie sciens: ⁊ non ille qui habet habitū solū: hñs igit̄ actū scientie solum nullo modo est sciens: habens vero habitum solum est sciens secundum quid: ideo dicitur sciens improprie ⁊ imperfecte. Sed habens actum ⁊ habitum simul: dicitur sciens simpliciter: ⁊ ex hoc vocant eū Ar. ⁊ cōmētator proprie ex perfecte sciētē. ¶ Et si arguit̄ sic: actus sciendi est perfectior q̄3 habitus sciendi: cū se hēat per modum finis: ergo magis denominat sciens q̄3 habitus: negatur consequentia. Unde actus sanitatis seu duratio vite est finis sanitatis: ⁊ tñ magis sanitas denominat sanū q̄3 actus sanitatis vel duratio vite: imo nullus actus vocatur proprie actus sciendi nisi ratione habitus pcedētis: sic nec aliquis actus dr̄ visio nisi rōne potentie. visiue: neq3 actus pcedentes habitū sūt ꝓprie actᵒ sciendi nisi in potentia pro quanto illi sunt eiusdē spēi cū actibus sequentibus habitū: ⁊ poterant esse effectus eiusdē habitus sicut sunt cāe illius. ¶ Textus cōmēti. 57

¶ Non ē aūt simpl̄r: neq3 agere: neq3 pati. S3 aliud quidem corruptio quedam a contrario. Aliud aūt salus magis eius qđ potentia ab eo quod est actu ⁊ simili: sic sicut potentia se habet ad actum.

¶ Secunda diuisio: duplex est passio. s. proprie ⁊ īproprie dicta: passio ꝓprie dicta est corruptio facta ex ꝯ̄rio: vide licet q̄n abijcitur forma substātialis vel accidētalis: vt puta in calefactione vel frigefactione aut alicuius elementi generatione vel corruptione: passio īproprie dicta ē generatio forme pficientis subiectū: siue illa forma fuerit substantialis siue accidentalis: vt illuminatio medij: talis enim mutatio non est passio: ex eo qꝛ aliquid corrūpit̄: s3 qꝛ qđ est in potentia pficit̄ per actū suum. Le. li. (Nō est aūt simpl̄r). i. vnico mō (neq3 pati) describendum. (sed aliud quidē) pati est (corruptio quedā a cōtrario. aliud aūt salus magis) est (eius quod) ē in (potētia ab eo qđ est actu ⁊ simili: sicut poᵃ se h3 ad actum.) ¶ Notandū pͥmo secundum Cōmentatorē cōmento. 57. ꝙ hac nomē passio non significat eandem intentionem simplicē. sed quedā est passio que est corruptio patientis a cōtrario a quo patitur: vt passio calidi a frigido ⁊ humidi a sicco: ⁊ est passio que est euasio patiētis in potentia ab eo qđ est i perfectione ⁊ actu secundū ꝙ illud qđ est in actu ē simile ⁊ nō cōtrariū. s. extrahēs ipsū a poᵃ ad actū ecōtrario dispōni in pͥma passione: ⁊ hic cum dicitur potentiā habere similitudinē cū actu nō debet itelligi actū ⁊ potētiam esse similia: cū sint diuersarū rōnū: sed qđ hñt inuicē conuenientiā: qꝛ poᵃ appetit vniri actui: ⁊ cẽ. ¶ Intelligēdū ꝙ simpl̄r dupl̄r sumit̄: vno mō vt distinguit̄ ꝯ secūdū quid eo mō quo dicit̄. 5. physicoꝝ ⁊ pͥmo de ge. generatio substantie est gn̄ātio simpl̄r: ⁊ gn̄ātio accidentis est gn̄ō fm quid: ⁊ ꝙ sub̄a est ens simpl̄r: ⁊ accn̄s fm quid. Alio mō vt distinguit̄ ꝯ multipl̄r: quō sumit porphiriᵒ in suis vl̄ibus dicens: videt̄ aūt neq3 genus neq3 spēs simpl̄r dici. i. vno mō solum: ⁊ ita sumit̄ in l̄ra nō aūt ꝑ mō. ¶ Secūdo notandū fm Ar. 5. metaphisice. capitulo de passione: ꝙ passio ꝓprie sumpta ē transmutatio nocens: ⁊ īproprie sumpta est transmutatio perficiens: cū ergo ignis agit in aquā assimilando eam: mā vna forma spoliat̄: ⁊ induitur alia: vt q̄ spoliat̄ forma aque: sic potit̄ ꝓprie: qꝛ nociuū ē mãe pdere suā pfectionē: licet aliam acquirat: melius enī eēt mãe habere ambas pfectiōes q̄3 vnā solā. S3 vt iduitur forma ignis: nō est ꝓprie passio in mã: s3 magis receptio ⁊ pfectio: nihil ergo ꝓprie patit̄ aquirēdo: sed solum perdendo. ¶ Ex ista diuisione seqtur ꝙ quelibet alteratio facta in q̄litatibus pͥmis ē passio ꝓprie ⁊ īproprie dicta: ita ꝙ calefactio ē passio ꝓprie dicta pro quāto ē corruptio frigiditatis: ⁊ ē passio īproprie dicta: ꝑ q̄3to ē generatio caliditatis. Aliqua ergo transmutatio ē solū passio ꝓprie dicta: vt corruptio luminis in medio: ⁊ aliqua est passio solum improprie dicta: vt gn̄ātio luminis in medio: ⁊ aliq̄ ē passio ꝓprie ⁊ īproprie dicta: qn̄ aliq̄ q̄litas generat̄ ⁊ aliq̄ corrumpit̄. vt calefactio: frigefactio: albefactio: ⁊ denigratio. Et si ex istis cōcludit̄ ꝙ q̄libet alteratio facta in qualitatibus pͥmis ē alteratio ꝓprie ⁊ īproprie dicta: sicut ē passio ꝓprie ⁊ īproprie dicta: negat̄ ꝯ̄na vnde tam calefactio q̄3 frigefactio est alteratio proprie dicta: ⁊ nō īproprie dicta: cū sit per se motus de vna qualitate in aliam: sola enī ista alteratio ē īproprie dicta qua acquiritur ⁊ non perditur qualitas: aut econtra qua deperditur ⁊ nō acquiritur: aut qua nec acquiritur nec perditur. ¶ Textus cōmenti. 57.

¶ Speculans enim fit habens scientiam: qđ vere aut nō est alterari. In ipsū3 enī additio est: ⁊ in actū: aut alterū genus alterationis est.

¶ Istis diuisionibᵒ pmissis Ar. ponit q̄tuor ꝯ̄nes. Quaꝝ pͥma est ista: trāsiens de poᵃ ꝓpinqua ad actum scīe: non vere alterat̄. Secūda ꝯ̄. trāsiens de poᵃ remota ad actū scīe vere docet̄: s3 nō vere alterat̄ nec vere potit̄: ibi (In actū quidē) Tertia ꝯ̄. sensus ⁊ iteᵒ aliq̄ mō ꝯueniūt ⁊ aliq̄ mō dn̄t. ibi. (Sensitiui aūt.) Quarta ꝯ̄. sensus transiēs de poᵃ ad actū nō vere alterat̄ nec vere potit̄: ibi (Nūc aūt tantū.) Prima ꝯ̄. arguit̄ sic. in quocūq3 fit additio sine corruptione alicᵒ: ibi nō est vera alteratio: sed i transeunte de poᵃ ꝓpinqua ad actū scīe fit additio sine corruptio-

T. cō. 7
T. cō. x.
T. c. 26.

ne alicuius: ergo in illo nõ est vera alteratio maior pz ex diffinitione vere alterationis que est mutatio de vna q̄litate in aliam: minor vero est euidens: qz habens: habitum scie in po° ppinqua: si venit ad actum τ speculaẽ: nihil perdit de illo habitu: imo magis fortificaẽ τ roboraẽ in aduentu actus. Et si aliqs diceret illa in esse verã alterationẽ: oportebit tũc signare duo genera alterationum verax: quax vna est acquisitiua τ deperditiua per se q̄litatum. Alia vero est acquisitiua solũ: τ p̄ma alteratio tũc vocabiẽ ppꝛie dicta: τ secũda ĩpropꝛie dicta: cũ nõ pcedatur a 3rio in 3riũ: iuxta doctrinã Ar. 5. physicoꝝ. Lege li. (Speculans.n. fit habens sciam) cõstrue sic: hñs eni sciaz in habitu fit speculãs in actu (qđ) speculari (vere nõ est alterari: in seipsuz eni) deductio vel (additio ẽ τ ĩ actũ) sine deꝑditiõe τ corruptiõe alic⁹ (aut alteꝝ genus alteratiõis ẽ) ab alteratiõe ppꝛie dicta. T.c.58.

T.c.6.

Unde non bene habet dicere sapientẽ cũ sapiat alterari: sicut neq3 edificatorẽ cũ edificat.

Hec cõclusio cõfirmaẽ exẽplis τ ex cõi modo loquendi nullus.n. bene diceret sapientez vere alterari: ex eo q fit sapiens in actu postq̃ fuit sapiens in habitu τ in po° propinqua: sicut nec bene dr̃ edificatorẽ alterari: cũ edificat postq̃ non edificauit. Le. li. (Unde nõ bene hz dicere) aliquis (sapientẽ cũ sapit) in actu (alterari: sicut nec edificatorem cũ edificat) bene dr̃ alterari. Sed est dubiuz qz hec silitudo nõ videẽ ad ppositũ nã edificare ẽ agere: τ intelligere est quoddã pati: q̃re si edificator cum edificat nõ alteraẽ: nõ ppter hoc sequiẽ q intellectus vl̃ speculans non altereẽ. Dõm q lz nõ in toto sit silẽ: tamẽ quo ad p̄ncipale intentũ hec silitudo declarat ĩtentum: nã sicut speculans nõ venit in actũ speculationis nisi acquirat aliquã ꝑfectionẽ: ita domificator nõ exit ad actũ domificationis qn acquirat aliquã ꝑfectionẽ existentez in eo: que p̄mo nõ erat in illo: nisi sicut in po° ppinqua: sicut ergo ꝑfectio recepta in domificatore nõ arguit ipsuz vere alterari: ita perfectio recepta in speculante vel sciente non arguit illuz ppꝛie alterari. Arguiẽ tñ contra fundamentũ τ pbationẽ cõclusionis: qz dato illo sequiẽ q aliqua calefactio vel frigefactio nõ est vera alteratio: pbatur: dato q vnius corporis vna medietas sit calida: τ altera frigida: τ q ps calida rarefiat: aut ps frigida cõdenseẽ. Isto posito: hoc corpus non est calidũ: τ erit calidum: ergo calefiet: τ q ista calefactio nõ sit alteratio vera patet: qz per illam non acquirereẽ caliditas: nec deperdereẽ aliqua frigiditas. Si autez rarefieret pars frigida aut condensareẽ pars calida arguereẽ. eodẽ mõ idẽ corpus frigefieri τ nõ vere alterari: ex quo per motũ illũ nõ acquiriẽ nec deperditur qualitas. Respondeẽ q sicut duplex est augmentatio. s. ppꝛie dicta: que est acquisitio maioris quãtitatis: τ impropꝛie dicta que est acquisitio maioris extensionis solũ: per rarefactionẽ: ita duplex est alteratio. s. ppꝛie dicta: τ impropꝛie dicta. Alteratio propꝛie dicta est per se motus de vna qualitate in aliam qualitatem 3riam: vt calefactio: vel frigefactio cloꝝ. Alteratio ãt ĩpropꝛie dicta est mutatio facta ĩ predicamẽto q̄litatis non per se de vna q̄litate in qualitatez 3riam: τ hoc contingit tripl̃r: aut acquirendo qualitatẽ τ nullam deperdendo: vt generatio lumĩs in medio: aut scie in ĩtellectu: vel deperdendo q̄litatez τ nullã acqrendo: vt corruptio luminis in aere: aut scie in ĩtellectu. Aut nõ deperdendo nec acquirendo qualitatẽ: sed solum denominationẽ: vt calefactio vel frigefactio in exemplo signato. Illud enĩz corpus est calidũ per solam rarefactionẽ medietatis calide postq̃ nõ fuit calidũ. vel per solam condensationez partis frigide: potest ẽt illud corpus esse frigidum postq̃ non fuit frigidũ per solam rarefactionẽ ptis frigide aut cõdensationẽ ptis calide. Et ita non est inconueniẽs aliquã calefactionẽ vel frigefactionez non esse verã alterationem: qm illa mutatio nõ est ppꝛie calefactio vel frigefactio: sz magis rarefactio vl̃ cõdẽsatio. T.c.58.

In actum quidem igitur ducens ex potentia ente sm intelligere τ sapere non doctrinam: sz alterã hr̃e denominationẽ iustum ẽ. Ex potentia autem ente adiscens: τ accipiens scientiam ab actu ente τ didascalo. Aut neq3 pati dicẽdũ: sicut dictum est. Aut duos esse modos alterationis. Et eam que in priuatiuas dispõnes mutationẽ. Et eam que in habitus naturam.

Secunda 3. de po° remota ad actũ trãsiens sciendi: vere doceẽ: sz nõ vere alteraẽ: nec vere patitur: p̄ma ps pz: ex p̄ma diuisione: quoniã in hoc dr̃t sciens in po° ppinq̃ a sciẽte in po° remota. Nã sciens in po° ppinqua p se ipz exit ad actũ scie. ĩõ nõ dicitur doceri: sed alio noie noiaẽ: sciẽs aũt in po° remota: non venit ad actũ scie p seipsum: sed per magistrum: ergo est dicendus vere doceri. 2° ps 3nis arguitur vt p̄ma: nam in illo non est passio nec vera alteratio in quo fit additio sine deperditione alic⁹: sed in exeunte de po° remota ad actũ scie fit acquisitio sine deperditione alic⁹: ergo in tali non est vera passio nec vera alteratio: τ vbi aliquo mõ sit vera passio aut vera alteratio oz dare duos modos passionis τ alteratiõis vere: qꝛ vna sit ppꝛie dicta. s. transmutatio 3rie dispõnis ĩ 3riam dispõnẽ. τ altera sit ĩpropꝛie dicta. s. mutatio in habitũ solum τ nãlem ꝑfectionẽ: vt dictũ est in scda diuisione. Le. li. (In actum quidẽ igiẽ) seipsum (ducens ex po° existẽte) que est ppinqua (scdz ĩtelligere τ sapere) in habitu: (non doctrinã) recipit (sed alterã habere denominationem iustũ est) puta q fit sciẽs vel speculans in actu: (ex potẽtia aũt ente) que est po° remota (adiscens τ accipiens sciam ab actu ente τ dydascolo). s. magistro. hñ diciẽ doceri: non aũt vere pati. aut alterari: (aut) eni (neq3 pati oñm) est illũ vere τ alterari (sicut dictũ est.) descientẽ in po° ppinq̃ (aut duos) necesse ẽ (esse modos alterationis) τ passiõis vere. s. ppꝛie τ ĩpropꝛie: (τ eã que ĩ p̄uatiuas dispõnes mutationẽ.) Cõstrue sic: τ vnã alterationem esse eam mutationẽ q̃ est in dispõnes p̄uatiuas. i. cõtrarias (τ eã que est in habitus τ naturã) construe sic. Et alteram alterationẽ esse eaz mutationẽ que est in habit⁹ speculatiuos: τ nãm. i. in formã nãlez nõ abycientẽ 3riũ. Notandũ sm cõmentatorẽ cõmento. 58. q qui acquirit perfectionẽ de scia post potentiã: sm reuersionem ad illud qđ iam acquisierat p̄mo. Deinde amisit ipsum non dz dici illo noie: quo dr̃ qui est in po° p̄mo semꝑ τ nũq̃ lucratus fuerit illud qđ diciẽ disciplina sed ille motus dz habere aliud nomen. τ ille motus quez innuit Ar. dr̃ rememoratio: vult dicere cõmentator q transiens de obliuione ad actũ non dz dici doceri: sicut nec trãsiẽs de potentia ppĩnqua ad actũz: verbi gratia. Dato q scimeris. a. τ postea oblitus. nunc autez memor sis: eiusdem: non propter hoc debes dici doctus in hoc: sed bene si nunq̃ scivisses. a. τ nunc scias. ille motus vocatur doctrinatio: τ alter memoratio. Cõtra p̄dicta arguiẽ: τ p̄mo q circa intellectũ est vã passio vel alteratio: nam aliqua ẽ mutatio facta in ĩtellectu: que corrũpiẽ: sicut generaẽ forma realis. ergo τc. Antecedens arguiẽ: nã qñ qs ex errore venit in notitiã veritatis tũc ĩ ĩtroductiõe vere notitie. corrũpitur habitus falsitatis: mõ quilibet habitus ẽ forma

realis:ēt cũ ex opinione fit transitus ad sciam:corrũpit opinio:q2 opinio nõ stat cũ scia:nõ opinio est forma rea/lis. ¶ Secũdo argui𝔱.q2 habitus scie nõ semp acq̄ritur a magistro:q2 aliqs acquirit sciam nõ adiscendo:sed inue/niendo:aliter pcederetur in infinitum in magistris: sic q2 non esset dare p̄mũ qui aseipso et per seipsum inuenit grãmaticam vel alĩquam aliarũ artiũ:qd est falsum:et ꝯ ꝯña: q2 quocũq2 dato:oporteret dare magistrũ a quo il/le suã acquisisset scientiam. ¶ Ad p̄mũ dicitur q2 si in in/tellectu corrũpitur opinio vel habitus erroris: hoc non est ex inductione habitus scientie vel noticie veritatis: sed per accidens: pro quanto intellectus non amplius aduertit: immo nisi sit grandis permutatio: habitus opinionis et erroris manet cũ habitu scie longo tempore: q2 est q̄litas de difficili mobilis. Et si dicitur assensus et dissensus non manent sil:dato q2 sint respectu eiusdem: nec actus opinionis et scie respectu eiusdem:immo in aduē/tu vnius alius cedit:ergo necessario vnus istorũ actuum est corrũpens alterĩ:nega𝔱 ꝯña:q2 enim illi actus nõ sint sil:et q2 vnus corrũpa𝔱 in aduentu alterius nõ est q2 vn9 agat in aliũ:aut q2 in eis sit ꝯrietas.sed pp defectũ itẽ9 cõ/seruantis et aduertentis:non ēt pñt manere duo istãtia sil.et tamen nõ ꝯrian𝔱:nec se inuicẽ corrũpũt. Cũ igi𝔱 vn9 actus vel habitus inte9 genere𝔱 ex alio corrupto.hoc est per accidens põt eni generari assensus nõ p̄cedente dis/sensu:et ꝯ:sed non põt generari caliditas non p̄cedente frigiditate nec ꝯ. ¶ Ad scðm dĩ q2 Ar.non dixit habi/tum scientie semp acquiri a magistro:sed a magistro vel actu existente:vnde aliquid reduci𝔱 de po9 ad actũ:ali/quando ab extrinseco solũ:sicut aer illumina𝔱 ab eo qd est actu lucidũ:aliqñ ab itrinseco tantũ:vt ignis:qñ rare/fit.aliquãdo ab intrinseco et ab extrinseco sil:vt qñ aqua reduci𝔱 ad frigiditatem:fit enim illa reductio a frigidi/tate virtuali:et a medio circunstante:infirmus aũt sana𝔱 a natura et a medicina:ita in ppposito.acquirens sciaz:ali/quando acquirit ab extrinseco solum:sicut qñ hõ non est tante perspicacitatis q2 per se ipsum:aliqñ possit acqre/re aliquã conclusionẽ. ¶ Aliquando aũt ab intrinseco solum:quando quis est tanti ingeniỹ et tam bene ab intri/seco instru aliter dispositus est q2 virtute inte9 agentis per diuersa subtiliter discurrentis:multas cõclusiones ex re/pertis p̄ncipijs scit cõcludere:aliquando aũt sil ab intri/seco et ab extrinseco:qñ hõ hz aptitudinẽ inueniendi ꝯnẽ: sed non premissas:nec p̄ncipia:adiscit enim a magistro p̄ncipia aliqua:et per se ipsum postea multa alia conclu/dit. ¶ P.eo modo quo quis adiscit sciaz per aliũ:inuenit per seipsum:nam hoc mõ magister docet discipulum: p/ponẽdo aliqua p se vera:et ex his eliciendo ꝯnes debitas et inuentas.hoc modo põt ēt quis seipsum in scientiã re/ducere: pcedẽdo ex per se notis ad alia.si ergo qs ab alio sciam discat:fit actu sciens ab existente in actu formali: q2 fit sciẽs a magistro:in quo ē scia formal𝔯 et in actu. Si aũt acquirat non discendo sed inueniendo:fit actu sciẽs ab actu ente:q2 fit sciens ab intellectu agente:in quo vir/tual𝔯 sunt manifesta oĩa p̄n9 per se nota: in quibus sunt virtual𝔯 ꝯnes:sicut igitur calidum fit semper calidum ab ente in actu formal𝔯 vel virtual𝔯:ita sciens fit ab en/te in actu formali:si fiat a magistro:et ab ente in actu vir/tuali si fiat a seipso.virtute intellectus agentis. Et sicut generatio calidi ab igne est vniuoca:et generatio calidi a sole est equiuoca:ita gnõ scie a magistro est gnõ vniuoca: et p iuentionẽ ē equoca. ¶ Textus cõmenti.59.

¶ Sensitiuũ aũt prima qdẽ mutatio fit a generã/te. Cũ aũt genitũ ē hz iã sicut sciaz et sentire. Qd aũt sm actũ simil𝔯 dicitur ipsi cõsiderare.

Lec 12 3 cho

¶ Tertia ꝯ.sensus et itẽ9 aliquo mõ ꝯueniũt:et aliq̄ modo differũt:p̄ma pars cõclusionis arguitur.ex duobus pri/mo:q2 sicut intellectus acquirit sciam a doctore:ita sen/sus acquirit spẽm sensibilem que se habet per motũ ha/bitus a generãte. Secũdo.nã sicut intellectus hñs sciaz est in potentia ppinqua ad scire et actualẽ cõsideratione: ita sensus habens spẽm sensibilem est in potentia ppinq̄ ad sentire et ad sensationẽ. L.c.li.(Sensitiui autem p̄ma qdem mutatio) scilicet spẽs sensibilis (fit a generante: cũ aũt generatũ est) ipsum sensibile intentionale:(hz iam sicut) intellectus (scientiam.et) sensus (sentire) in habi/tu:et hec fuit p̄ma conuenientia. Secũda vero ē ista:(qd aũt scðm actũ) sentit ipse sensus.(simil𝔯 dicitur ipsi cõsi/derare) qd ē actus scientie et itellect9. ¶ Tex.c.59.et.60.

¶ Differt autem quoniã huiusmodi actiua ope/rationis extra sunt vt visibile et audibile:simil𝔯 autem et reliqua sensibilium.

¶ Causa aũt est quoniam singulariũ quidez sm actum sensus:scia aũt est vniuersaliũ:hec eniz in ipsa quodam modo sunt anima. Vñ itellige/re quidez est in ipsa cũ velit:sentire aũt non est in ipsa:necessarium est aũt esse sensibile. Simi/liter aũt et hoc se habet in scientijs sensibiliũ et pp eãdẽ cãz. Quia sensibilia singulariũ sunt et exteriorum. Sed de his quidem certificare tẽ/pus fiet et in rursum.

T.c.60.

¶ Secũda pars ꝯnis ẽ:in duob9 declara𝔱:p̄mo q2 oẽ obiz sensus scilz exterioris est extra aiam:sed non oẽ obm in/tellectus est extra aiam:sensus enim nõ est nisi singulari/um.s.visibilis audibilis et hõ.mõ oĩn hec singularia sunt extra aiam:sed itellectus est vniuersaliũ que sunt in aĩa: scðo ĩtellect9 post actuationẽ cognoscit:et percipit qñcũ/q2 vult.sensus aũt non:ĩmo requiri𝔱 presentia obiecti:qd non requiri𝔱 ad cognitionẽ itellectus. L.c.li.(Differt au/tem) sensus ab intellectu p̄mo (q2 huius qdẽ).s.sensus (actiua opationis) sensitiue (extra) aiam (sunt vt visi/bile et audibile:sil𝔯 aũt et reliqua sensibilium:cã aũt ē q2 sm singulariũ qdẽ secũdũ actum sensus) est.s.(scia aũt vliũ: hec enim) silicet vlia (in ipsa quodãmõ sunt aia:) ista fu/it p̄ma differentia.ad quã sequi𝔱 scða.(Unde ĩtelligere in ipsa) po9 ĩtellectiua (est cũ velit:sentire aũt nõ ē in ip/sa) po9 sensitiua cũ appetitu.(necessariũ est aũt esse sensi/bile) p̃us ad hoc vt fiat sensatio:et subdit phs (simil𝔯 aũt et hoc) qd dictũ ē de sensibilibus pprijs:(se hz in sciẽtijs sensibiliũ) cõiũz:(et pp eãdẽ cãm) q2 sic sensibilia ppria nõ sũt in aia:ita nec sensibilia cõia (q2 sensibilia) cõia sicut et propria:de nuõ (singulariũ sunt et exteriorũ:sed de his quidẽ certificare tempus fiet et in rursũz.) ¶ Notã/dum p̄mo sm cõmentatorẽ cõmento.59.q2 p̄ma pfectio sensus fit ab intelligentia agente.vt declaratum est in libro de animalibus.secũda aũt perfectio fit a sensibili/bus:sicut intellectus habet duplicẽ pfectionẽ:vt patuit in hoc secũdo.s.p̄mam que est scia seu spẽs intelligibilis: et secũdã que est ipsa ĩtellectio aut cõsideratio actualis: ita p̄ma perfectio sensus est spẽs sensibilis.et secunda est ipsa sensatio. Uult ergo cõmentator q2 aliqua inte9 agẽs generat speciem sensibilez:et ipsum obiectũ sensibile me/diante spẽ sensibili pducit sensationẽ. ¶ Scðo notan/dum sm cõmentatorem eodẽ cõmento:q2 prima pfectio sensus differt a scientia scientis qñ non considerat actu: in hoc q2 mouens p̄mã pfectionẽ in sensu et extrahens cã

in secundam sunt extrinseca sensata vt sensibilia: sꝫ mo-
uens scientem de prima pfectione in secundaꝫ est aliqd
copulatum cum aïa copulatiõe in esse: ita ꝙ quando sen-
sus mouetur ad actum sentiendi. mouetur ab aliquo ex-
trinseco sensibili: sꝫ qñ intellectꝰ sciens ĩ habitu mouet̃
ad actuꝫ sciẽdi mouet̃ ab aliq̃ intrinseco. s. ab intellectu
agẽte q est forª itellectꝰ possibilis sꝫ Ar. ⁊ ex eis fit vnũ
in esse. Et cuꝫ cõmentator dicit ꝙ extrinseca sensata mo-
uent primã pfectionẽ sensus. non intelligit ꝙ producant
illam. qꝛ sibi contradiceret in priori cõmento: sed solum
ꝙ dirigit eam in sensum vt agat secundam perfectionẽ:
ideo ait ⁊ extrahens eam in secundo modo: quoniaꝫ in-
telligentia agens q̃uis pducat speciem sensibilem. non
tamen ducit eaꝫ de potentia ad actum secundũ: sed ipm
sensibile: sicut nec generans grauitatem ducit eam de po
tentia propinqua ad motum deorsum. sed ipsum graue:
vel forma substantialis eius. ⸿ Tertio notãdũ secundũ
cõmentatorẽ cõmento. 60. ꝙ causa huius diuersitatis in-
ter sensum ⁊ intellectũ in acquirendo vltimam pfectio-
neꝫ in hoc est: ꝙ motor est in sensu extrinsecus: ⁊ in itelle
ctu intrinsecus: qꝛ sensus in actu non mouẽt nisi motu q
dicitur comprehẽsio a rebus particularibus sensibilibꝰ:
⁊ iste sunt extra animaꝫ itellectus aũt mouet̃ ad vltimã
pfectionem a rebus vlibus. ⁊ ille sunt in aïa. Sicut ergo
sensus indiget duplici motore: scꝫ intelligentia agente: ⁊
ipso vli: quoꝝ qlibet est extra sensum. ita intellectus idi-
get ẽt duplici motore: scꝫ intellectu agente: ⁊ vli: quoruꝫ
quilibet est sibi itrinsecus; cuꝫ intellectus agens secũdũ
cõmentatorẽ sit sicut forma substantialis itellectus pos-
sibilis: ⁊ vle sicut forma accidentalis eiusdem. nam vle
vt habet esse reale non est in intellectu: sed vt hꝫ esse in-
tentionale ⁊ separatuꝫ a singularibus. idõ dixit phs in lĩa

T.c.73. ꝙ vle est quodam mõ in itellectu: qꝛ nõ simplr̃: sed soluꝫ
3.huius intentionalr̃: sicut ẽt dicit in hoc secũdo qꝛ color est ĩ me-
T.c.38. dio: ⁊ lapis in aïa. s. intentionalr̃. Et dĩt intellectus agẽs

ab intelligentia agente. secundum cõmentatorem. quia
sicut homo ⁊ sol generant hominem. ita intellectus agẽs
⁊ ipsum vle aut fantasma pducit tam spẽm intelligibilẽ
q̃ȝ intellectionem. intelligentia vero agens pducit spẽm
sensibilem: sed non sensationeꝫ; vt patuit. ⸿ Quarto no
tandum ꝙ cõmentator cõmento. 60. respondet ad hanc
qõnẽ vtrũ mouẽtia sensum ad sensationem sint extrinse
ca illi. Contra quem arguitur: qꝛ tunc materiale pduce-
ret spirituale. quod est falsum: qꝛ effectus debet assimila-
ri sue cause: ⁊ tenet ꝯñã. qꝛ qualitas imutans est materia
lis: ⁊ sensatio spiritualis. ⸿ Ad hoc respondet̃ vno mo-
do concedendo ꝙ materiale pducit spirituale. ⁊ ꝙ aliq̃
rõne subiecti effectus non potest assimilari sue cause: ⁊ hꝫ
ideo quia spiritualitatẽ illam effectus recipit a subiecto:
⁊ non ab obiecto sensibili. vnde cõmentator: ⁊ põt aliqs
dicere ꝙ sensibilia nõ mouent sensus illo modo quo exi
stunt ex aïa: mouẽt. n. sensum secundũ ꝙ sunt intentio
nes. cum in materia non sint intentiones in actu sed in
potentia. per materiam intelligit sensum: ⁊ per intentio-
nem in actu sensibile: ⁊ per intentionem in potentia ipoꝫ
sensationẽ: innuens ꝙ sensibile secũdũ hanc responsionẽ
non potest ĩmediate imutare sensum. cum non possit esse
in eo in actu: sed imutat mediante sensatione ⁊ spẽ sensi-
bili. que sunt in sensu: ⁊ sic sensibile dicitur esse potentia
in sensu ratione sue similitudinis. ⸿ Istam responsionẽ
remouet cõmentator: dicens: ꝙ nullus potest dicere hoc.
ꝙ diuersitas forme proueniat ex diuersitate materie ⁊
non agentis: eo ꝙ actus distinguunt̃ per obiecta: ⁊ potẽ-
tie per actus. ⸿ Ideo melius dicerẽ. ꝙ diuersitas ma-
terie magis pueniit ex diuersitate forme q̃ȝ eõ. Ita ꝙ sen

sus hꝫ esse spirituale per hoc ꝙ recipit formam spiritua-
lem: ⁊ non forma est spiritualis per hoc ꝙ sensus est spiri
tualis. Et ita apparet. ꝙ actus sentiendi non recipit suaꝫ
spiritualitatem a sensu. sed a motore extrinseco. Lege cõ
mentum. Nõ potest aliquis dicere ꝙ ista diuersitas acci
dat propter diuersitatẽ subiecti: ita ꝙ fiant intentiones
propter materiam spiritualem que est sensus: ⁊ non pro-
pter motorem extrinsecum. Melius enim est extima-
re ꝙ causa in diuersitate materie est diuersitas formaꝝ:
non ꝙ diuersitas materie sit causa diuersitatis formaꝝ:
⁊ ita fit necesse ponere motorẽ extrinsecũ in omnibꝰ sen-
sibus aliuꝫ a sensibilibus: sicut necesse fuit in intellectu.
Color ergo non obstante ꝙ sit materialis pducit visio-
nem imaterialem; non seipso imediate: sed mediante spe-
cie visibili immateriali: quam spẽm non producit color
sed intelligentia agens: ⁊ si conceditur colorem illũ pro-
ducere. dicatur ꝙ solum instrumentaliter. naꝫ sicut im-
mãle instrõ in mãli producit formaꝫ immaterialem: ita
materiale virtute immaterialis producit formaꝫ imma-
terialem. Et concludit cõmentator visum est igitur ꝙ si
concesserimus ꝙ diuersitas formarum est causa diuersi
tatis materie ꝙ necesse erit motorẽ extrinsecũ eẽ: sꝫ Ar.
tacuit hoc in sensu. qꝛ latet: ⁊ apparet in intellectu. Ita ꝙ
si arguit̃ contra cõmentatorem. quare ergo Ar. non fe-
cit mentionẽ de tali motore spirituali alio a sensibilibus
in hoc secũdo: sicut in tertio facit mentionem de intelle-
ctu agente distincto contra fantasmã ⁊ intellectum pos-
sibilem. Respõdet ꝙ ideo qꝛ magis latet in sensu quod
detur intelligentia agens q̃ȝ ꝙ detur intellectus agens: ⁊
ratio qꝛ intellectus intelligit per modum abstractionis:
sensus aũt non sentit isto modo: neqꝫ ex isto cõmento ha-
betur necessitas ponẽdi sensum agentem preter sensum
passiuum vt multi opinant̃. sed solum ꝙ ẽ ponere itelli-
gentiam agentem preter sensuꝫ possiuũ ⁊ sensibile. Ima-
ginabatur ergo cõmentator ꝙ intelligentia mouens pri
muꝫ mobile est intellectus agens disponens ⁊ perficiẽs
intrinsece intellectum possibilem: qꝛ secundum eum ter
tio huius: possibile fuit vnam intelligentiam alterã imi-
tare: ⁊ intelligentia mouens orbem lune est virtus agẽs
omne species sensibiles: que cum non possit actuare sen-
sum propter suam organizationẽ. ⁊ materialitatem ẽ mo
tor extrinsecus. ⸿ Mihi tñ videt̃ ꝙ sicut diuersitas for-
marum realium aliquando puenit ex parte materie. et
non motoris: qꝛ idem calidum liquefacit ceram. ⁊ coagu
lat lutum. ita diuersitas formaruꝫ intentionalium sic ꝙ
color pducit ĩ medio speciem sensibileꝫ ⁊ nõ sensationẽ:
in visu aũt producit sensationẽ: nec est incõueniẽs ꝙ ma-
teriale producat spirituale generatione equiuoca: dum-
modo materia sit apta nata illud recipere: nunc autem
secundũ phylosophuꝫ infra. aqua ⁊ aer recipiunt species
visibiles secundum materiã repertam in eis. s. diafaneytatem: ⁊ recipiunt spẽs odorabiles secundũ aliam natu
ram innominatam: ita ꝙ preter sensibilia alium moto-
rem ponere non opꝫ. ⸿ Textus cõmenti. 61.

⸿ Nũc aũt tantuꝫ sit diffinitũ: qm̃ cũ nõ simplr̃
sit qꝺ potẽtia dicit̃: sꝫ aliud qdem sicut si dica-
mus puerũ posse militare. Aliud aũt sic ĩ etate
existentẽ sic se hꝫ sensitiuum.

⸿ Quarta cõclusio. sensus transiens de potentia ad actũ
non vere patitur nec vere alteratur: pꝫ. nam poª non di-
citur vnico mõ tantũ sed multiplr̃. s. de potẽtia remota
cuiusmodi est poª pueri potentis militare. ⁊ potentia p-
pinqua cuiusmodi est iam potentia puecti in arte mili-
tie: non tamen actualr̃ operantis. ita etiam sensus est in

potentia remota: quando non habet speciem sensibilem nec actum sensationis. in po^a vero ꝓpinqua. quando hꝫ speciē sine actu. Tunc arguitur sic. oē acquirens aliquā formam sine deperditione alterius non vere patitur nec vere alterat̄. sed sensus sine transeat a potentia remota. sive propinqua acquirit formam aliquam sine deperditione alterius. ergo ⁊c̄. pꝫ ꝯña cū maiori ex dictis. minor vero est euidens. qꝛ nulla forma deperditur in sensu ex hoc ꝙ acquirat̄ sensatio vel spēs sensibilis. T.c.li. (Nūc aūt tanquā sit diffinitum) ⁊ determinatum. (quoniaꝫ nō simpliciter sit qd̄ potētia dicitur. sed aliud quidē: sicut si dicamus puerūꝫ posse militare. aliud aūt sicut in etate existentem sic se habet sensitiuū) duplici differentia potentia remota ⁊ propinqua: ꝑ quantum nullā vere alteratur nec vere patitur. ¶ Sed cōtra aliquā fortis sensatio corrumpit sensum ⁊ etiā dolorosa. ergo ⁊c̄. Antecedens pꝫ. quia excellens visibile corrūpit visum. s. excellens albedo vel lux. ⁊ non nisi mediante sua spē visibili ⁊ visione. Item dolor causatus in anima ex vulnere ⁊ percussione. non solum sensum sed etiam substantiam corrumpit: ⁊ talis dolor est sensatio. ergo sensatio est vera passio ⁊ vera alteratio: ex quo per istam alteratur viuens ⁊ corrumpitur. ¶ Respondetur ꝙ in sensu non fit vera alteratio nec vera passio. qꝛ in aduentu vni^9 forme intentionalis non sequit̄ necessario corruptio alterius. Si aūt in aduentu vnius forme non intentiōalis sequatur corruptio alterius: hoc non est per se. sed per accidens: sicut etiā dicitur de illuminatione medij. ꝙ lꝫ in aduentu eius aliquid corrūpat̄: non tñ alteratio vel passio ē ꝓprie dicta: quia illuminatio non est per se: sed per accidens cā illius corruptionis: verbi gratia: ad illuminationem medij sequitur corruptio dēsitatis aeris ⁊ frigiditatis: qꝛ lumen causat caliditatem. ⁊ caliditas calefaciendo īducit raritatem: corrūpendo densitatē ⁊ frigiditatem. nō tñ ꝓpter hoc illuminatio est alicuius corruptio: sed solum ē salus ⁊ perfectio medij. nec sequitur illuminatio est per se causa caliditatis. ⁊ caliditas est per se causa corruptionis frigiditatis. ergo illuminatio est per se cā corruptionis frigiditatis: qꝛ non quicquid est per se causa cause est per se causa causati. illuminatio eñi medij que non est apta causare caliditatem in illo: ita stat cum frigiditate sicut cū caliditate: ideo sibi non repugnat: ⁊ consequenter nō est per se causa corruptionis eius. Dico ergo ad argumentū ꝙ excellens visibile corrūpit non mediāte sensatione vel specie visibili: sed mediante alia virtute disgregatiua organi. ⁊ distēperatiua qualitatum eius. dolor ēt: ⁊ si est cā corruptionis sensus ⁊ subi substātialis: ille non est cognitio nec sensatio. imo preter illū ē forma itentionalis. qua percussum ꝑcipit se dolere. ¶ Textus cōmenti. 62.

¶ Quoniam aūt innominata est ipsorum differentia: determinatuꝫ autem sit de his quoniaꝫ altera ⁊ quomodo altera.

¶ Ex predictis Aristotiles infert tria correlaria: ꝑmū ꝙ ꝫ potentia propinqua ⁊ remota sint īnominata secūduꝫ propria nomina. sed solum generalia: tamen inuicem differūt nec vna est alia: pꝫ. qꝛ existens in potentia remota. non per seipsum exit ad actum: sed existens in potentia propinqua: vt sciens per seipsum exit ad actum. T.c.lit. (Quoniam aūt inominata est ipsoꝝ dr̄ia) nomine proprio scilicet potentie propinque ⁊ remote. (iaꝫ determinatum est de ipsis. quoniam altera sunt: ⁊ quomodo altera.) ¶ Textus cōmenti. 62.

¶ Uti autem necesse est ipso pati ⁊ alterari tāꝗ̄ proprijs nominibus.

¶ Secundū correlarium: necesse est pati ⁊ alterari vti circa sensum tanquā proprijs nominibus. pꝫ qꝛ alia nomina non habemus. vnde passio ⁊ alteratio non proprie habēt fieri circa sensum. qꝛ sensatio non est ꝓprie passio nec alteratio: tamen qꝛ non habemus proprio nomina: vtimur his nominibus tanꝗ̄ proprijs. T.c.li. (Uti autem necesse est ipso pati ⁊ alterari tanꝗ̄ proprijs nominibus:) qꝛ alia non habemus. ¶ Textus cōmēti. 62.

¶ Sensitiuū aūt potentia tale est quale sensibile iam actu: sicut dictū ē. Patit̄ aūt nō sīle ens: passiuū aūt assimulatum est: ⁊ est quale illud.

¶ Tertium correlarium. sensitiuū est potentia tale: q̄le ē sensibile actu: pꝫ. nam sensitiuum in ꝑncipio passionis ē dissimile sensibili: ⁊ in fine ē simile: nūꝗ̄ eñi simile patit̄ a simili: sed semper a dissimili: cū aūt passum est: ⁊ cōpleta est actio: tunc passum est assimilatum agenti: cū igitur sensitiuum possit esse passum ⁊ alteratum a sensibili: potest esse sibi simile: ⁊ tale quale ipsum est. Lege litteraꝫ. (Sensitiuū autem potentia est tale quale iam actu sensibile:) qꝛ (sicut dictum est patitur quidē non simile ens) a suo simili: sed dissimili (passum autem assimulatuꝫ est) ipsi agenti (et est) tale (quale) est (illud) agens. ¶ Notandum secundum cōmentatorē cōmento. 62. ꝙ ꝯtingit ei ꝙ cōtingit omnibus alterabilibus vt declaratum est in sermone vniuersali: ⁊ est ꝙ patitur a sensibili dum nō est sīle ei: ⁊ cū passio perficitur: tunc erit simile: ita ꝙ sensatio sicut vnit potentiam cum obiecto: ita facit similitudinem ⁊ conuenientiam qua subtracta tollitur actualis similitudo ⁊ conuenientia inter illa. Ubi est aduertēdū ꝙ sicut intellectus ē aliqñ sciens in habitu: ⁊ aliqñ in actu: ita sensus aliqñ sentit in habitu. qñ habet speciē sensibilem sine actuali sensatione; ⁊ aliquando sentit in actu. qñ actualiter considerat. Ex quo sequitur ꝙ tam per speciem sensibilem ꝗ̄ per sensationem sensus vnitur sensibili ⁊ illi assimilatur: eo ꝙ quelibet illarum intentionuꝫ est similitudo obiecti: lꝫ vna sit similitudo actualis: ⁊ alia habitualis. Dum ergo sensus est in actu: actualiter assimilatur obiecto: quando autem est in habitu ⁊ in potentia propinqua: tunc habitualiter assimilatur obiecto ⁊ assimilatio actualis est verior ⁊ magis propria ꝗ̄ habitualis: sicut sciens actu verius ⁊ proprius dicitur sciēs ꝗ̄ sciens in potentia propinqua. ¶ Textus cōmenti. 63.

T.c.60. lec. 13 s d.

Dicendum autem ſm vnūquodꝙ sensuum de sensibilib^9 primo. Dicitur autem sensibile tripliciter: quorum duo quidem dicimus per se sentiri: vnuꝫ autem ſm accidens.

¶ Postꝗ̄ Aristotiles determinauit de sensu in communi: consequenter determinat de sensibili: a quo sensus dr̄ poti ⁊ primo describendo sensibile proprium ⁊ cōmune: secūdo tractando de vnoquoqꝫ sensibili proprio. ibi (Cuius quidem est visus.) Istud capitulum diuiditur in duas partes: quia in prima ponit duas diuisiones: in secūda autem aliquas conclusiones: ibi (Dico autem.) Prima diuisio: sensibilium quoddā est per se: ⁊ quoddam per accidens: sensibile per se est illud qd̄ influit in effectum: vt color: ⁊ magnitudo respectu visus; quoniam quodlibet istorum agit visionem: sensibile per accidēs est illud qd̄ non influit in effectum: sed solum applicat actiuum passiuo: vt substantia que subijcitur magnitudini vel colori dato enim ꝙ non esset substantia non minus immutarent oculuꝫ color ⁊ magnitudo: sed quia non potest esse acci-

dens sine substantia: ideo substantia necessario concur/rit ad imutationem: tanq̃ causa sine qua non: et tanq̃ ap/plicans agens patienti. T.c.li. (Dicendum autem est se/cundum vnumquodq̃ sensum de sensibilibus primo: dicit/ur autem sensibile tripliciter: quorum duo per se sentiri dici/mus) vt color et magnitudo: (vnum autem secundum ac/cidens) .s. subiectum illorum. ¶ Textus commenti. 63.

¶ Duorum autem aliud quidem propriũ ẽ vniuscu/iusq̃ sensus: aliud autem cõe omnium.

¶ Secunda diuisio: sensibilium per se quoddam propriũ et quoddã cõe sensibile, propriũ est illud qd non percipitur nisi ab vno sensu: vt color et sonus: percipitur nanq̃ color solum a visu: et sonus ab auditu: sensibile cõmune est illud qd percipitur a pluribus sensibus. vt magnitudo et figu/ra: quodlibet enim illorum percipitur tam a visu q̃ ab au/ditu. T.c.li. (Duorum autem) sensibiliũ .s. per se. (aliud quidem propriũ est) .s. (vniuscuiusq̃ sensus:) vt color et so/nus: (aliud autem cõe omnium:) vt magnitudo: et figura: ¶ Notandum secundum cõmentatorem cõmento. 63. q̃ Ar. non intendebat q̃ sensus comprehẽderet essentias rerũ: sicut quidam existimauerunt. hoc enim alterius po/tentie est: que dicitur intellectus. sed intendebat q̃ sen/sus cum hoc q̃ comprehendunt sensibilia propria sua. etiam comprehendunt intentiones indiuiduales diuer/sas in generibus et speciebus: cõprehendunt ergo intẽtio/nem huius hominis indiuidualis. et intentionem huius equi indiuidualis. et vl̃r intentionem vniuscuiusq̃ decẽ predicamentorum indiuidualium: et hoc videtur esse propriũ sensibus hominis. vt dicit Ar. ĩ libro de sensu et sensato. q̃ sensus aliorum animalium non sunt sicut sensus homi/nis. Et intentio indiuidualis: quam comprehendit sen/sus est illa quã distinguit virtus cogitatiua a forma ima/ginata: et expoliat eam ab his que fuerunt coniuncto cum ea: ex istis sensibilibus cõmunibus et proprijs: et reponit eam in rememoratiua: et hec eadem est illa quam appre/hendit imaginatiua: sed imaginatiua comprehendit eam coniunctam istis sensibus. licet eius comprehensio sit magis spiritualis. ¶ Quatuor differentias ponit com/mentator prima est inter intellectum et sensum: q2 intelle/ctus nude comprehendit essentias rerũ absq̃ indiuidua/tione: et cõditionibus materialibus. que sunt hic et nunc sub tali qualitate et tanta quãtitate. Sensus aũt et si com/prehendit essentias rerum: hoc non est nude: sed vt sunt in singularibus. et cum materialibus conditionibus. pro/pterea dixit Ar. supra: intellectus esse vl̃ium: et sensum singula/rium. non q̃ sensus nõ cognoscat vl̃e: q2 tunc nullum vni/uersaliter esset obiectum adequatũ visus vel auditus. sed quia intellectus intelligit et sensus solum singulariter ita q̃ intellectus intelligit vl̃e modo vniuersali. s. abstracte absq̃ conditione aliqua singulari. Sensus aũt cognoscit modo singulari. q2 quidquid cognoscit illud cognoscit ma/terialiter et indiuidualr. ¶ Secunda differentia est in/ter sensum hominis et sensum aliorum animalium: q2 so/lus sensus hoĩs cognoscit singulares differentias oĩum predicamentorum. vt Sor. sub ratione huius entis et sub/stantie: et vt est tante q̃titatis et q̃litatis. et sĩlis et eq̃lis hic et nunc: et ita de alijs predicamẽtis. ¶ Alia autem bruta non cognoscunt hec omnia: nam alique sunt differentie singulares: vt hec similitudo: et ista equalitas: quas non percipiunt bruta: quoniam nec per tales relationes. nec per fundamenta: vt sunt sub illis ponunt idẽtitatem vel differentiam inter entia. Et cum loquor de sensu hoĩs: non intelligo de sensu exteriori: sed de sensu cõmuniter quia sensus exterior nõ cognoscit nisi sensibilia obiecta: sensus vero cõmunis cognoscit speciem et similitudinem obiecti existẽtis in sensu exteriori: et imaginatiua vel fan/tasia cognoscit speciem et similitudinem sensus cõmunis. ¶ Tertia differentia est inter cogitatiuam et alios sen/sus hominis: quoniam ad virtutem cogitatiuam pertinet ponere differentiam inter intentionem diuersorum sen/suum et eiusdem sensus: sicut sensus communis ponit dif/ferentiam inter obiecta diuersorum sensuũ. sicut ergo non visus vel auditus ponit differentiam inter albũ et dulce. sed sensus communis: ita non sensus cõmunis nec imagi/natiua ponit differentiam inter intentiones sensuum in/teriorum et exteriorum: sed solum cogitatiuo. Item cogi/tatiua expoliat intentionem indiuidualem a conditio/nibus adiũctis eis ex sensibus proprijs et communibus: quemlibet sensum interiorem vocat cõmentator cõmu/nem quia percipit obiecta plurium sensuum exteriorum: quomodo autem expoliat declaro. Ubi aduertendum q̃ differentia est inter conditiones singulares et particu/lares: nam conditiones singulares sunt conditiones dis/crete et signate: vt hic et nunc: sed conditiones particu/lares sunt vage et indifferentes. nec aliquo loco: nec ali/quo tempore. Nunc ad propositum omnes sensus cogni/tiui preter cogitatiuam cognoscunt obiecta sensuum par/ticularium solum sub conditionibus singularibus: que sunt hic et nunc. ¶ Ideo tales conditiones dicuntur ad/iuncte illis intentionibus a sensibus communibus et pro/prijs precedentibus cogitatiuam: sed cogitatiua cogno/scit ista obiecta sine illis conditionibus singularibus. sed non sine conditionibus particularibus et vage. cognoscat enim obiectum esse vel fuisse aliquando absq̃ hoc q̃ co/gnoscat vt nũc: et cognoscit vt in aliquo loco absq̃ hoc q̃ cognoscat vt hic. ¶ Alij aũt sensus necessario cognoscit vt hic et nunc. Ideo cogitatiua expoliat conditiones in/diuiduales a conditionibus aliorum sensuum. Item ad virtutem cogitatiuam pertinet collocare intentiones in/diuiduales in potẽtia memoratiua: eo q̃ spẽs deferunt ab imaginatiua vel fantasia ad cogitatiuã: cum sit poste/rior: potentia cogitatiua aũt cũ non sit p̃seruatiua defert huiusmodi species ad virtutem memoratiuam: que est virtus torcha specierum. ¶ Quarta differentia est inter imaginatiuam et alias virtutes inferiores. q2 sz eadẽ spe/cies numero ponatur in sensu cõmuni et imaginatiua spi/ritualius tamen recipitur in imaginatiua q̃ in sensu cõ/muni: quia spiritualior est imaginatiua q̃ sensus cõmu/nis: modo omne quod recipitur ĩ aliquo. recipitur in eo secundum naturam rei recipientis secundum philoso/phũ. in hoc secundo. Et consequenter dicatur q̃ cogitati/ua spiritualius recipit q̃ imaginatiua: quia virtus puri/or est. Recipit enim cum conditionibus vagis vt ali/quando: alicubi: cum quibus non recipit imaginatiue: nec aliquis sensus alius inferior: sed cum conditionibus signatis hic et ibi. quas non habet species a se sed recipit a potentia secundum Cõmentatorem: quia dicit q̃ sunt ei adiuncte a sensibus. ¶ Ex predictis sequitur secun/dum Cõmentatorem q̃ sensus humanus est perfectior tam intensiue q̃ extensiue q̃ sensus brutalis. Extensiue quidem: quia se extendit ad omnia predicamenta: et non sensus brutalis: intensiue autẽ q2 sensus hominis perfe/ctior est essentialiter sensu brutali. Ita q̃ visus hominis non est eiusdem spẽi cũ visu equi: nec sensus cõis hominis cũ sensu cõi equi: nec imaginatiua hominis cum imagi/natiua equi. Ideo dixit Cõmentator q̃ sensus aliorũ ani/malium non sunt sicut sensus hominis. Unde si essent eiusdem spẽi essentialis: nõ videtur quin omnes aliquo mõ possent attingere oĩa p̃dicamẽta. ¶ Tex. cõmẽti. 63.

¶ Dico aũt propriũ quidẽ qd nõ contingit altero sen/

su sentiri: ⁊ circa qđ nõ ꝯtingit errare: vt visus coloris: auditus soni: ⁊ gustus humoris. Tactus aũt habet plures differentias.

¶ His diuisionibus p̄missis Aristotiles ponit q̃ttuor conclusiões: quaꝝ p̄ma est ista. Sẽsibile ꝓpriũ ẽ: illud qđ nõ ꝯtingit nisi vno sensu sentiri: ⁊ circa q̄ nõ ꝯtingit sensum errare: p̄ma pars declaratur inductiue. nã color dr̃ ꝓpriũ obiectũ visus: q2 non sentit̃ nisi a potentia visiua: ⁊ sonus ꝓpriũ obiectum auditus q2 nõ percipit̃ nisi a potẽtia auditiua: ⁊ odor ꝓprium obm olfatus: q2 nõ percipit̃ nisi a potẽtia olfatiua: ⁊ sapor ꝓpriũ obm gustus: q2 nõ percipitur nisi a potẽtia gustatiua: tangibile ẽt in quo reperiunt̃ plures ꝯtrietates. s. caliditas frigiditas. humiditas ⁊ siccitas: nõ nisi a potẽtia tactiua sentitur. Unde põt sic argui. Illud ꝓprium est alicui: qđ ꝯuenit illi: ⁊ nulli alteri: sed quodlibet sensibile noĩatum ꝯuenit vni sensui exteriori: ⁊ non alteri. ergo quodlibet sensibile noĩatum est ꝓpriũ alicui sensui exteriori: ⁊ sic sensibile ꝓprium est illud qđ nõ ꝯtingit nisi vno sensu sentiri. Lege li. (Dico autẽ ꝓprium) sensibile (quidem quod non ꝯtingit altero sensu sentiri) q̃z vno (⁊ circa qđ nõ contingit errare) huiusmõi sensuz: (vt visus coloris:) ⁊ olfatus odoris: (⁊ audit⁹ soni: ⁊ gustus humoris). i. saporis: (tactus aũt habz plures differentias) ⁊ ꝯrietates repertas sub suo proprio obiecto: ideo non habet nomen speciale: sed loco eius dicim⁹ tangibile. ¶ Textus cõmenti. 63.

¶ Sed vnusquisq3 indicat de his: ⁊ nõ decipit̃ visus: qm̃ color: neq3 auditus: qm̃ sonus: sed qd coloratũ: Aut vbi: aut qd sonãs. Huiusmõi quidẽ igit̃ dicuntur propria vniuscuiusq3.

¶ Secunda pars conclusionis arguitur etiaz inductiue. nam visus non decipitur in iudicando: quoniã color: nec auditus in iudicando: quoniaz sonus: sed forte decipitur visus in iudicando quid est coloratum: ⁊ vbi est coloratum: ⁊ auditus etiam decipitur in iudicando q̃uid sonat: aut vbi. ita q̄ non decipitur sensus circa ꝓpriuz obm: sed circa dr̃ias eius que sunt qd quãdo: ⁊ vbi: ⁊ huiusmodi. ⁊ ita ꝯcludit q̄ sensibile ꝓpriũ est illđ qđ habet illas duas ꝯditiones: prima q̄ non sentit̃ a pluribus sensibus: scđa q2 circa illud non contingit sensuz errore: semꝑ intelligẽdo de sensu exteriori. Lege li. (Sed vnusquisq3) horuz sensuũ (iudicat de his) sensibilibus: (⁊ non decipitur) circa illa: vt (visus) nõ decipit̃ iudicãdo (quoniã color: neq3 auditus) iudicando (qm̃ sonus: sed quid coloratuz est: aut vbi aut quid sonans aut vbi: huiusmodi quidem igit̃ sensibilia dicuntur ꝓpria vniuscuiusq3) sensus exterioris. ¶ Notandũ primo secũdũ cõmentatorem cõmẽto. 63. q̄ vnuqisq3 sensuũ iudicat suũ sensatũ ꝓpriũz: ⁊ nõ errat in eo in maiori p̄te: visus enim non errat in colore. vtrũ sit albũ vel nigrũ: nec auditus in voce vtrũ sit grauis vel acuta: sed isti sensus errãt in cõprehendẽdo dr̃iaz illoꝝ indiuiduoꝝ sensibiliuz: vbi g̃ra. in cõprehendendo istud albuz quod est niꝯ: aut dr̃iam istoꝝ locoꝝ. vbi g̃ra. vt cõprehendat q̄ istud albũ sit supius aut inferius: hic apparet circa intẽtionem cõmẽtatoris q̄ sensus decipiatur circa ꝓprium obm: sed raro. nã raro ꝯtingit q̄ albuz quis iudicet esse nigrũ aut ecõuerso: sed pro maiori parte albũ iudicat̃ albũ: ⁊ nigrũ creditur esse nigrũ. ¶ Secundo notandum secũdum Themistiũ q̄ tria requirunt̃ ad hoc q̄ sensus non decipiat̃ circa sensibile propriũ: primo bona dispositio organi: iõ infirmi qui hẽt linguã indispositã dulce iudicãt amaꝝ. ideo i eis decipit̃ gustus circa saporem. Scđo puritas mediꝫ ideo decipit̃ visus mane iudicans solẽ esse rubeũ ꝓpter vapores immixtos aeri. Tertio ꝓportionata distãtia. iõ interdũ errat visus iudicans esse nigrũ qđ est albũ: pp magnitudinẽ distãtie vbi ergo sunt oẽs ꝯditiones nõ decipit̃ sensus circa sensibile ꝓpriũ inqt Themistius. Quatuor g̃ ex dictis colligũt̃: p̄mũ q̄ nullus sensus decipit̃ circa suũ sensibile ꝓprium adequatũ. iuxta intẽtiõem Ar. pz. q2 auditus nõ decipit̃ circa sonũ: nec visus circa colorẽ. sumẽdo colorẽ large: vt se habet tanq̃ genus ad lucẽ ⁊ colorẽ ꝓprie dictũ: qui est extremitas pspicui in corpe terminato. Secũdũ q̄ nullus sensus decipit̃ circa sensibile ꝓpriũ nõ adequatũ suis trib⁹ ꝯditiõibus noĩatis ad imaginatiõez Themistij: q2 si organũ erit bene dispositũ: ⁊ mediũ puꝝ: ⁊ ꝓportionata distãtia inter potẽtiã ⁊ obm: albũ visus iudicabit ẽẽ albũ: ⁊ nigrũ iudicabit esse nigrũ. Tertiũ q̄ sꝫ sensus decipit̃ circa sensibile ꝓpriũ non adequatũ ẽt seruatis illis conditionibus: hoc erit raro iuxta fantasiaz cõmentatoris. nã rarissime põt ꝯtingere q̄ visus album iudicet esse nigrũ his tribus ꝯditiõibus existẽtibus. Quartũ q̄ sensus põt decipi circa dr̃ias sensibilis ꝓpriꝫ: siue illđ fuerit adequatũ siue nõ adequatũ iuxta determinatiõem Ar. Auerrois ⁊ Themistij. ẽt seruatis illis tribus ꝯditiõib⁹: q2 visus decipit̃ in iudicãdo coloratũ esse fortẽ: ⁊ album esse hic: vel ibi. ⁊ nigrũ esse tãte vel tãte intẽsiõis. Unũ talis error nõ est circa sensibile ꝓpriũ: sed circa dr̃ias eius sũptas ex p̄te loci vel tẽporis sensibilis cõis vł sensibilis per accidens. ¶ Textus cõmenti. 64.

¶ Cõia aũt: motus: q̃es: nũerus: figura: magnitudo. Huiuscemodi aũt nullius sunt ꝓpria: sed cõia oĩbus. Tactui. n. motus aliq̃s sensibilis ⁊ visui. Per se quidẽ igitur sunt sensibilia hec.

¶ Scđa ꝯclusio. sensibile cõe ẽ illud qđ plurib⁹ sensibus ꝯtigit sentiri: pbat̃. nã cõe ⁊ ꝓpriũ respectu eiusdẽ opponuntur: sz sensibile ꝓpriũ est illud qđ vnico sensu ꝯtigit sentiri. vt ꝓbatuz est. ergo sensibile cõe est illud qđ pluribus sensib⁹ ꝯtingit sentiri: ⁊ sicut q̄nq3 sunt sensibilia ꝓp̄a. ita q̄nq3 sũt sensibilia cõia. s. mot⁹. q̃es. numer⁹. magnitudo: ⁊ figura: nullũ. n. istoꝝ sentit̃ ab vnico sensu: q2 nulluz est istoꝝ qđ nõ sentiat̃ ad minus visu ⁊ tactu: vt pꝫ iductiue. Ex q̄bus infert ph̃s q̄ taz sensibilia cõia q̃z ꝓpria sũt sensibilia p se: q2 p se ⁊ de sui natura hẽt imutare vnũ sensum vel plures. Lege li. (Cõia aũt) sensibilia sunt (mot⁹ quies. numerus. magnitudo. et figura. hꝫ enim nullius vni⁹) sensus (sũt ꝓpria: sed cõia oĩbus. tactui. n. inest motus aliq̃s) tãq̃z ab eo (sensibilis: ⁊ visui) eodẽ modo (per se q̄dẽ. ergo sũt sensibilia hec) tã ꝓpria q̃z cõia. ¶ Notãduz p̄mo s̄m cõmẽtatorẽ cõmẽto. 64. q̄ Ar. nõ intẽdit q̄ vnũq̄dq3 istoꝝ quinq3 est cõe vnicuiq3 sensuũ vt itellexit Themistius: sed tria eoꝝ. s. motus. quies. ⁊ numer⁹. sunt cõmunia omnibus: figura autem ⁊ q̃titas sunt communia tactui ⁊ visui tantum. Conueniunt ergo sensibilia cõia in hoc q̄ vnũq̄dq3 eoꝝ est sensibile a pluribus sensibus. Differũt aũt: q2 aliqua sentiunt̃ ab omnibus sensib⁹ alia aũt solũ a duobus. vnde auditus ⁊ odoratus non vident̃ sentire magnitudinẽ ⁊ figurã: q2 auditus per sonuz non percipit aliquid esse magnum vel paruũ: sicut facit visus. nec etiam huius vel illius figure: ⁊ precipue cum non apparet cuius figure sit sonus. Similiter ⁊ odoratus percipiendo odorem: non percipit aliquid esse magnum vel paruum: nec figuram eius: tactus autem bene discernit ista. iudicat enim hoc esse magnum: ⁊ illud esse quadratum. gustus autem sꝫ habet iudicium quantitatis vel figure: hoc est inquantum est quidam tactus. ¶ Contra Auerroym per opinionez themistij arguit̃ sic:

q̃titas ⁊ figura dicũtur sentiri ꝑ se cũ colore: q꜄ color sine illis multiplicare nõ posset intẽtiõem suã: oĩs enim multiplicatio est per distantiã ⁊ per angulũ. modo deficiente q̃titate nõ multiplicaret̃ ad distãtiã: ⁊ deficiẽte figura nõ multiplicaret̃ angulariter ⁊ piramidalr̃: sed alia sensibilia ita multiplicãt suas intẽtiões distãtes ⁊ piramidaliter sicut color. ergo oẽs sensus sentiũt q̃titatẽ ⁊ figuram.

Item hoc videt̃ esse intẽtio Ar. in lr̃a: dicit. n. in secũda diuisiõe: aliqd vo cõe oium. ⁊ in ꝯclusiõe scda: sed cõia oĩbus: ⁊ circa finẽ huius secũdi dicit phs. vnitatẽ esse sensibile cõe: ⁊ per se sentiri a quolibet sensu: ⁊ idem sequtur ex doctrina cõmentatoris asserentis numerũ sentiri a quolꝫ sensu: q꜄ qlibet sensus ꝑcipit multitudinẽ: mõ nullus sensus ꝑcipit multitudinẽ: nisi ꝑcipiat vnitatẽ: q̃ qdem vnitas nõ potest esse nisi vnitas numeralis: predicamẽti q̃titatis: ⁊ ꝯsequẽter q̃titas ⁊ magnitudo. ergo q̃ntitas ⁊ magnitudo sentit̃ a quolibet sensu. Itẽ dicit Cõmẽtator cõmento. 65. q̃titatẽ esse imediatũ subm coloris ⁊ caloris ⁊ frigoris: ⁊ ex hoc sentiri a visu ⁊ tactu: sed ẽt odoris ⁊ saporis q̃titas est imediatũ subm. ergo q̃titas per se sentitur a gustu ⁊ odoratu. ¶ Rñdet̃ ꝙ qlibꝫ illoꝝ rectã habuit intẽtionẽ: voluit enĩ cõmentator ꝙ magnitudo ⁊ figura nõ ꝑcipiũtur distincte nisi a visu ⁊ tactu: ꝫ motus numerus: ⁊ quies distincte ꝑcipiũtur ab oĩbus sensibus: qd̃ ẽ ꝯcedendũ. Themistius vo dicit ꝙ oẽ sensibile cõe ꝑcipitur a quolꝫ sensu: ⁊ hoc distincte vel ꝯfuse qd̃ etiã est concedẽdum: ꝯ quem non ꝓcedit cõmentator: nisi voluisset Themistius quodlibet sensibile cõe sentiri distincte a q̊libet sensu. quod nõ est verũ. Unde odoratus nescit distinguere inter magnitudinẽ vnius ⁊ alterius obi aut inter figurã circularem: ⁊ triãgularẽ: tamen cognoscit cõsuse odorabile esse q̃tum ⁊ figuratũ. Silr̃ auditus ꝑcipiẽs sonabile: ꝑcipit in cõmuni q̃titatem ⁊ figurã ei᷒. Et cũ dicit̃ ꝙ sonus nõ est alicuius figure: negatur: imo aer fract᷒ est figure circularis: eo mõ quo aqua: cũ in ea ꝓijcitur lapis ſm Ar. in hoc secũdo. ¶ Et si querit̃. vnde est ꝙ vn᷒ sensus distincte ꝑcipit q̃titatem: ⁊ nõ alius: ex quo sentit̃ per se a q̊libet sensu: dr̃ ꝙ hoc est ex dispositiõe nature: et ex alio ⁊ alio ꝯcursu inuicẽ sensibiliũ cõmuniũ ⁊ ꝓprioꝝ. vnde q̃ imediata est magnitudo colori vt subm eius: tã imediatus est motus sono: ⁊ tñ visus ꝑcipiens colorẽ: distincte ꝑcipit magnitudine eius: ⁊ auditus ꝑcipiẽs sonũ: nõ distincte cognoscit motũ eius: sed magis motũ sonabilis. ¶ Scdo notandũ secũdũ cõmentatorẽ eodẽ cõmẽto: ꝙ q̃ sensibilia ꝓpria ⁊ cõmunia sunt attributa sensibus essentialr̃ manifestũ est: nõ enim possumus atribuere cõprehensiõez sensuũ eis alio mõ ab eo ꝙ sunt sensus. Et sequtur. ista enim: scꝫ cõmunia sunt cõprehẽsibilia sensuũ scdm ꝙ sunt sensus: nõ scdm ꝙ sunt aliqui sensus: conueniunt ergo sensibilia ꝓpria ⁊ cõmunia in hoc: q꜄ tã ista q̃ illa ꝑ se ⁊ essentialr̃ sentiunt̃ a sensu exteriori. Differũt aũt: q꜄ sensibilia cõia ꝑcipiũt̃ a sensib᷒ ꝑticularib᷒ ĩ eo ꝙ sensus: ⁊ nõ ĩ eo ꝙ aliqui sensus: sensibilia aũt ꝓpria ꝑcipiuntur a sensibus ꝑticularibus ĩ eo ꝙ aliqui sensus: prima ps cõmenti declaratur: ex eo ꝙ nõ stat visuz ꝑcipere quin ꝑcipiat colorẽ ⁊ magnitudinẽ ⁊ nõ stat auditũ audire q̃n ꝑcipiat sonũ ⁊ motũ: ⁊ sic de alijs dicat̃. ¶ Secunda pars etiã ostẽdit̃. nã visus in eo ꝙ visus sentit colorẽ: ⁊ auditus in eo ꝙ auditus audit sonũ: ⁊ sensus in eo ꝙ sensus ꝑcipit magnitudinẽ figurã ⁊ alia tria. motus ergo vl̃ magnitudo est per se obm visus ⁊ auditus: nõ in eo ꝙ visus vel auditus: sed in eo ꝙ sensus: hec enim sunt obа sensuũ particularium sub rõne generis: ⁊ nõ sub rõne speciei: sꝫ color est ille qui est obm visus sub rõne visus: ⁊ sonus est obm auditus sub rõne auditus. ¶ Ex isto cõmento seqt̃

ꝙ color est obm visus: non in eo ꝙ aliqs visus: ⁊ sonus est obiectuz auditus: non in eo ꝙ aliquis auditus. Si enim color imutaret visum sub rõne alicuius visus. s. hoĩs: non terminaret visum equi: ⁊ si sonus obijceret̃ auditui in eo ꝙ auditus hoĩs: non sentiret̃ ab alio auditu. Ideo color est obm visus simplr̃ vt visus: ⁊ sonus est obm audit᷒ simpliciter vt auditus. ¶ Dubitat̃: si enĩ figura vel magnitudo ꝑcipitur a sensu scdm ꝙ sensus. ergo figura vel magnitudo ꝑcipit̃ a quolibet sensu: quod est ꝯ cõmẽtatorez: ⁊ pꝫ ꝯsequentia: q꜄ ibi reduplicatio vel specificatio dicit de omni: sicut bene sequit̃. color percipit̃ a visu secundũ ꝙ hꝰ. ergo percipitur a quolibet visu. Item si figura vel magnitudo percipitur a sensu scdm ꝙ hꝰ. ergo sensus primo ⁊ per se percipit magnitudinẽ: ⁊ ex eodẽ fundamẽto percipit pᵒ ⁊ per se figuram: patet ꝯsequentia: q꜄ bene sequtur. color percipitur a visu scdm ꝙ huiusmodi. ergo visus p̓mo ⁊ per se percipit colorẽ: sed illud ꝯsequens est impossibile ꝓpter duo. Primo q꜄ sicut est impossibile ꝙ visus primo ⁊ per se feratur in duo obiecta: ita est impossibile ꝙ sensus scdm ꝙ huiusmõi feratur in magnitudinez ⁊ figurã. Secũdo q꜄ sicut bene sequitur. visus ꝑcipit colorẽ per se primo. ergo nõ percipit per se p̓mo aliud accidens: ita bene sequit̃. sensus percipit per se p̓mo magnitudinẽ. ergo non percipit per se p̓mo aliud accidens: ⁊ per consequens nõ percipit per se primo figurã: ⁊ ecõtra. Intelligẽdum scdm Ar. p̓mo posterioꝝ ꝙ aliqua passio põt alicui dupliciter cõpetere. s. rõne generis: ⁊ rõe spẽi: passio cõpetens alicui rõe generis competit illi per se nõ p̓mo: sicut sensitiuũ cõpetit hoĩ. non secũdũ ꝙ huiusmodi: sed scdm ꝙ aĩal. ideo cõpetit hoĩ per se non p̓mo: aĩali aũt per se p̓mo: passio aũt competens alicui rõne speciei: competit illi secundum ꝙ huiꝰ: ⁊ per ꝯseqūens per se p̓mo: vt risibile qd̃ competit hoĩ non per aliud subm: sed secundum ꝙ huiusmõi: ita pceptio sensibilis cõis cõpetit sensui in eo ꝙ hꝰ: ĩõ competit sibi ꝑ se p̓mo: visui aũt ꝯpetit rõe generis idest sensus: q꜄ visus est species: ⁊ sensus gen᷒. ideo cõpetit visui per se non primo: perceptio aũt coloris competit visui secundum ꝙ hꝰ. propterea competit visui per se primo. ¶ Ad p̓mũ ergo argumentũ. dicitur concedendo eam figuram q̃ magnitudinem percipi a quolibet sensu: nec oppositum simpliciter dixit cõmentator: sed soluz ꝙ non distincte: vt dictum est. ¶ Ad aliud negat̃ consequentia: ⁊ ad probationem dicitur ꝙ illa consequentia non tenet de forma: sed solum gratia materie: q꜄ nõ sequitur album percipitur a visu scdm ꝙ visus. ergo visus percipit album per se p̓mo: sicut ergo visus scdm ꝙ hꝰ nõ percipit per se primo album nec nigrum: sed colorem: lꝫ per se percipiat qd̃libet illorum: ita sensus in cõmuni secundum ꝙ hꝰ non primo sed per se apprehendit figuram ⁊ magnitudinẽ: p̓mo aũt ⁊ per se apprehẽdit sensibile in cõi: licet illud sit innoĩatum: sicut etiã tactus non percipit primo calidum: nec frigidũ sed tangibile in cõmuni. licet illud sit innominatũ. ¶ Contra numerum sensibilium cõmunium arguitur: ⁊ p̓mo ꝙ non sint quinq꜄: q꜄ omne sensibile cõe est per se sensibile: vt patuit ex doctrina Ar. ⁊ commentatoris: sed quies nõ est sensibilis per se: sed per accidens: cũ sit priuatio motus: eomodo quo percipitur tenebra a visu per accidens. ⁊ silentium ab auditu: secundũ philosophum in hoc secũdo. ¶ Secundo arguit̃ ꝙ sint plura q̃ quinq꜄: quia raritas ⁊ dẽsitas sunt sensibilia cõmunia: cum sentiantur a visu ⁊ ab auditu: ⁊ non sunt aliqua nominatorum: quia non magnitudo nec numer᷒ cũ hec sint de predicamento q̃titatis: ⁊ tam raritas q̃ densitas sit de p̓dicamẽto q̃litatis: nõ sũt etiã mot᷒ ⁊ quies: q꜄ hꝰ non sunt in p̓dicamento q̃litatis: sed passionis: secũdũ

T. c. 4

Cõmentatorem tertio physicoꝝ:non sunt etiã figura:q2 ad raritatẽ ꝛ densitatẽ e si per se motus:ꝛ nõ ad figuram: vt colligit de intentione phi septimo physicorum. Jtez (T.cõ.x.) Ar.ponit circa finẽ huius scdi: vnitatẽ esse sensibile cõe: (T.c.33.) mõ p3 ꝙ vnitas nõ ẽ aliqđ illoꝝ qnq3. ❡ Pria opinio ẽ alacen in secundo sue pspectiue:ꝛ vitulionis in principio sui quarti ꝙ sensibilia cõia sunt decẽ ꝛ nouem.s. distãtia situs corporeitas.figura mognitudo ꝯtinuitas discretio: numerus:mot⁹ quies:asperitas:lenitas raritas: dyaphanitas:spissitudo soliditas pulchritudo:turpitudo: similitudo ꝛ dissilitudo. Et dicit alacen ꝙ si sunt aliqua alia: sub istis ꝯtinẽtur.vnde sub figura ꝯtinẽtur.rectitudo:et curuitas: multitudo ꝛ paucitas sub nũero equalitas sub silitudine:excessus sub dissimilitudine:alacritatis risus ꝛ fletus sub motu ꝛ figura:q2 pcipiunt motu ꝛ figura.Dicit etiã ꝙ siccitas ꝛ liqditas pcipiũtur a visu per motũ:iõ ꝯtinent sub motu. ❡ Jsta opinio primo deficit ex porte superfluitatis:q2 magnitudo corporeitas ꝛ ꝯtinuitas sũt vnũ ꝛ idẽ:silr discretio ꝛ numerus sunt idem:itez soliditas ꝛ spissitudo videtur esse idẽ. Scdo deficit ex porte reductionis:potius.n.dz reducere rectitudinẽ ꝛ curuitatem ad lineã:cũ sint possiones eius.q̃ ad figurã. nam ois linea est recta vel curua:sed nõ ois figura. Etiã eq̃litas ꝛ inequalitas debebãt reduci potius ad q̃titatem q̃ ad silitudinem vel dissilitudinẽ: q2 equalitas ꝛ inequalitas sunt passiones q̃titatis;ꝛ nihil h3 agere cũ silitudine vel dissilitudine:que sunt respect⁹ qualitatis. Tertio ex pte falsitatis:q2 siccitas est sensibile ꝓpriũ ꝛ non cõe:nec apparet ratio qua siccitas ꝛ liquiditas reducãtur ad motũ: quin motus reducatur ad illa tanq̃ mediũ ad finẽ ꝓductũ per motũ. Quarto ex pte determinatiõis: q2 alacen ꝛ vitulio fuerũt mere perspectiui:considerãtes solum diuersitatẽ luminis ꝛ visionis in ordine ad distantiã ꝛ propinqtatẽ:rectitudinẽ ꝛ obliqtatẽ.iõ nõ impedire debuerunt se de distinctione potentiaꝝ actuũ: ꝛ oboꝝ.tam propꝛioꝝ q̃3 cõmuniũ:cũ hoc ptineat ad phm naturalem; ꝓpter quã cãm male dicunt aliqui.ꝙ nõ Aristoteli nec cõmentatori est in his credendum sed Alacen ꝛ Vitulioni expertis ĩ perspectiua:sicut magis Ptolomeo q̃3 Aristoteli in astronomia:esset credendũ:cum ad phm ꝛ cõmentatorem de numero sensibiliũ ꝓpꝛioꝝ ꝛ cõium pertineat determinare. ❡ Scda opinio ponit ꝙ plura q̃3 quinq3 sunt sensibilia cõia;sed non sunt nisi qnq3 pncipalia:illa.s.que phs enumerauit:alia aũt oia reducunt ad illa qnq3:sicut situs ꝛ distantia reducũtur ad mognitudinẽ:asperitas et lenitas ad figurã:ꝛ ita de alijs. Hec opinio nõ põt stare: q2 per idẽ non essent qnq3 sensibilia cõia pncipalia: quia quies reducit ad motũ:sicut cognoscit per motũ secũdũ illos:similiter figura reducit ad magnitudinẽ: q2 ipsi volunt ꝙ figura sit q̃titas figura:deinde cũ motus sit de numero ꝯtinuoꝝ secũdũ phm tertio physicoꝝ:ꝛ oẽ ꝯtinuũ (T.c.p.) sit q̃titas secũdũ istos;seqtur motũ reduci ad q̃titatem; ꝛ per consequẽs precise numerus est sensibile cõe: q2 ois q̃titas est numerus suaꝝ partiũ:secũdum istos. ❡ Tertia opio dicit ꝙ Ar.per sensibilia cõia nõ intelligit qnq3 res: quaꝝ quelibet pcipiatur a pluribus sensib⁹: s3 qnq3 noia:de quoꝝ quolibet dr sensibile cõe:quoniã figura et magnitudo sũt idẽ:silr motus non distinguitur a magnitudine mota:ꝛ quies est idem cũ figura quiescẽte:numerus aũt q2 est res numerata nõ distinguit magnitudine ꝛ figura.sed ille termin⁹ sensibile cõe dr de illis qnq3 noibus:magnitudo.motus.figura.qes.ꝛ numeras.ea ratione qua res pcepta sub aliquo illoꝝ ꝯceptuũ pcipiat a pluribus sensibus. Jtaq3 plures sensus cõcipiunt rem sub ꝯceptu magnitudinis: ꝛ plures sensus ꝯcipiunt eãdẽ rem sub conceptu figure:sed non plures sensus ꝯcipiunt eandẽ rem sub ꝯceptu albi vel nigri:ideo magnitudo vl figura est sensibile cõe:ꝛ nõ album vel nigrũ. Jsta opinio deficit.pmo:q2 ponit magnitudinẽ ꝛ figurã esse eandem rem:cũ sint forme diuersoꝝ predicomẽtoꝝ. Ex quo sequitur eodẽ modo ꝙ color ꝛ magnitudo sunt idẽ:ꝙ ẽ contra phm circa finem huius secũdi:dicentẽ ꝙ ideo natura ordinauit colorẽ sentiri solum ab vno sensu:ꝛ magnitudinẽ (t.c.144) a pluribus.ne crederet colorem esse magnitudinẽ:ꝛ consequenter sequit ꝙ sensibile ꝓpriũ est sensibile cõmune.quod est impossibile:q2 eoꝝ diffinitiones inuicẽ repugnant. ❡ Secũdo quero vtrum codẽ conceptu visus videat magnitudinẽ ꝛ substãtiam.vel nõ:si sic.ergo substãtia eque bene est sensibile cõe sicut magnitudo qđ est cõtra phm hic:si non:igit per idem nõ eodẽ conceptu visus percipit colorẽ ꝛ magnitudinez sed diuersis; quo cõcesso sequit ꝙ visus percipiẽs colorem magnitudinẽ figuram numeꝝ motũ ꝛ quietem: pcipit illa sex conceptibus qđ ẽ absurdum. ❡ Quarta opinio iuxta doctrinã cõmentatoris cõmẽto.65.est ista; ꝙ sensibilia cõia sũt in duplici differentia:quoniã aliqua sunt fundamẽta sensibiliũ ꝓprioꝝ:ꝛ aliqua non subijciunt illis:quinq3 enĩ noiata sunt fundamẽta ꝓprioꝝ sensibiliũ:color.n.fundat in magnitudine:ꝛ figura son⁹ fundat in motu:odor aũt ꝛ qualitas tangibilis necessario fundãtur in mota magnitudine vel quiescẽte:ꝛ q̃m nullũ sensibile ꝓpriũ repit solũ in vno:s3 in multis:necesse est sensibilia ꝓpria fundari in numero. Sicut eni vna magnitudo est subm ꝛ fundamẽtũ vnius coloris.ita due magnitudines sunt suba duoꝝ coloꝝ:ex qb⁹ resultat numerus:sensibilia aũt cõia que nõ sunt fundamẽta sensibiliũ ꝓprioꝝ sunt alia superius noiata: nullũ eni sensibile ꝓpriũ fũdat in vnitate: nec ĩ raritate vel dẽsitate:nec in distãtia aut ꝓpinqtate: nec in silitudine:vel dissilitudie nec ĩ alijs noiatis:pterq̃3 ĩ illis qnq3 noiatis:ĩ qb⁹ necessario necessitate ꝓpinqua vl remota fundamẽtalr subiectant:q2 igit sensibilia cõia nõ cõicata subiectiue sensibilibus ꝓprijs sũt quasi infinita.iõ de his nõ loqtur hic phs:sed solũ de illis:que sunt necessaria fundamẽta sensibilium ꝓprioꝝ:ꝛ hec non sunt plura qnq3 in denominatione generica:ad hunc intellectũ ꝙ omne sensibile cõmune cõicatum subiectiue alicui sensibilium ꝓpꝛioꝝ est mognitudo;figura:numerus:motus vel quies. ❡ Dico igit ꝙ quinq3 sunt sensibilia cõmunia inuicẽ realiter distincta:ita ꝙ nulla q̃titas est figura numerus mot⁹ vel quies:nec aliquod illorum de alio affirmatiue dicit: nec sunt plura:nec sufficiũt pauciora.nã oẽ sensibile ꝓpꝛium obijcit vt vnũ vel multa:si vt multa: sic necessario ꝯcurrit numerus:si vt vnũ:vel igit ĩmutat visum:ꝛ sic ꝯcurrit magnitudo ꝛ figura:aut auditũ:ꝛ sic cõcurrit motus:aut gustũ ꝛ odoratum ꝛ tactũ:ꝛ sic necessario ꝯcurrit mot⁹ vl quies aliquãdo motus.aliqñ quies. ❡ Ad primũ dicit ꝙ quies põt duplr sumi:vno modo ꝓuatiue solũ vt tenebra vel silentiũ:ꝛ sic nõ est sensibile cõe:sed solum per accidens: alio modo positiue pro termino motus:ꝛ maxie localis:q est situs vel loc⁹:ꝛ sic est sensibile cõe. ❡ Ad secundum ꝯcessum est raritatẽ ꝛ densitatem esse sensibilia cõia:sed nõ subiecta sensibiliũ ꝓpꝛioꝝ: de qbus loqt Ar. de vnitate ꝓnunc dicat ꝙ est materialis.al'. numeralis vnitas ꝑdicamẽti q̃titatis:ꝛ ꝯñter est q̃titas vel magnitudo:quare ꝛc. ❡ Textus cõmenti.65.

❡ Scdm accidens aũt dicit sensibile vt si albũ sit Dyarij filius. Scdm.n.accñs hoc sentitur: quoniam accidit albo hoc qđ sentit. Unde nihil patit hm ꝙ huiusmodi est a sensibili.

¶ Tertia conclusio: sensibile per accidens est illud qđ ac-
cidit sensibili per se: pbaẗ. aliqđ est sensibile per accidēs:
⁊ nō videẗ aliud q̄ qđ accidit sensibili per se. ergo: ante-
cedens declaraẗ. nam dyarij filius sentiẗ per accidēs: ex
eo q̄ accidit albo: qđ sentitur per se: nō eniȝ sentitur dya-
rij filius f̄m q̄ huius: saltim a potētia visiua: q̄z si nullus
haberet colorē: sensus nō pciperet illuȝ: ⁊ percipiẗ a visu.
ergo f̄m quod habet colorē: puta albedinē vel nigredinē
⁊ huiusmodi: pȝ ↄsequētia: q̄z color est ppriuȝ obm visus.
Lege li. ¶ Secūdū accidēs aūt diciẗ sensibile: vt si albuȝ
sit dyarij filius: f̄cdm enim accidēs hoc sentiẗ:)scȝ dyarij
filius. (qm̄ accidit albo hoc qđ sentiẗ. vnde nihil patitur
f̄m q̄ hoc est a sensibili). i. nihil patiẗ a sensibili f̄cdm q̄
est dyarij filius: vel alia suba. ¶ Notandū q̄ ↄtra istam
ↄclusionē talia arguit cōmētator cōmēto. 65. dupliciter:
⁊ p̄mo sic. Si illud est sensibile per accidēs qđ accidit ei
qđ sentiẗ per se sequitur q̄ magnitudo ⁊ figura ⁊ alia sensi-
bilia cōia sentiunẗ per accidēs: ↄsequens est ↄ secundam
ↄclusionem: ⁊ pbatur ↄsequētia ex eo q̄ sensibilia cōmu-
nia accidunt sensibilibus ppriys: que sentiūtur per se: le-
ge cōmentuȝ: sed pōt aliquis dicere q̄ similiter accidit ei
figura ⁊ numerus ⁊ motus ⁊ quies: q̄uo ergo illa fuerunt
numerata in eis que sunt essentialiẗ sensibilia. ¶ Secun-
do arguit ↄtra secūdam ↄclusionem sic. Si sensibilia cō-
munia sunt illa que sentiūtur a pluribus sensibus: ⁊ intē-
tiones seu differentie indiuiduales. x. predicamētorum
sentiūtur a pluribus sensibus: vt declaratū est cōmento.
63. seq̄ẗ q̄ intentiōes idiuiduales. x. p̄dicamētoꝝ sint sen-
sibilia cōia: ↄn̄s est ↄtra illā conclusionem nō ponentem
nisi qnq̄ȝ. lege cōmentū. ¶ Similiter etiaȝ intentiones
indiuiduoꝝ sunt cōmunes oībus sensibus. ¶ Ad p̄muȝ
respondet cōmentator q̄ differētia est inter cōicationeȝ
sube cum accidente: ⁊ cōmunicationem sensibiliū cōmu-
niū cum sensibilibus ppriys: q̄z sensibilia cōia cōmunicā-
tur sensibilibus ppriys necessitate ppinqua vel remota:
sed suba non cōmunicatur illis necessitate ppinqua vel
remota. Unde color non potest imutare visuȝ. sine q̄ti-
tate vel figura: sȝ q̄tituȝ est ex se potest imutare sine suba.
lege cōmentū. Possumus dicere in hoc duos sermones:
quoꝝ vnus est q̄ ista cōmunicatio magis videtur neces-
saria in esse ppꝛioꝝ sensibilium. vbi gratia. q̄titas. color
enim nō denudaẗ ea. ⁊ similiter calor ⁊ frigus: que appro-
priantur tactui: calor aūt nō est necesse q̄ sit in sorte aut
Platone nec necessitate ppinqua nec remota. p cōicati-
onem necessitate ppinqua: intelligit cōmentator illam
qua vnuȝ alteri immediate cōmunicaẗ: ⁊ per cōmunica-
tionem necessitate remota intelligit illō qua vnū alteri
cōmunicatur mediate. vbi gratia. q̄titas imediate cōm-
municatur colori: q̄z est imediatum subiectū eius cōcur-
rens imediate ad actionem coloris. ideo sibi cōmunicaẗ
necessitate propinqua: sed figura que fundaẗ in q̄titate
mediate cōmunicatur colori q̄z mediate necessario con-
currit ad actionem coloris. ideo sibi necessario cōicatur
necessitate remota. ¶ Ad s̄cdm dicit cōmentator q̄ ista
actio est sensus cōmunis: non secūdū q̄ est sensus cōmu-
nis: sed secūdum q̄ est sensus alicuius animalis: vbi grā.
intelligentis: videtur enim q̄ comprehēsio intentionuȝ
indiuidualiū subarum: de quibus intellectus cōsiderat:
est propria sensus hominis. Cum igitur dictum est sensi-
bilia cōmunia sentiri a pluribus sensibus: intelligēdum
est in eo q̄ sensus sunt: siue sentiantur sensibus particula-
ribus: siue cōmuni: modo intentiōes indiuiduales: ⁊ ma-
xime differentie substantiales non sentiuntur a sensu cō-
muni nec particulari in eo q̄ sensus: sed i eo q̄ sensus ho-
minis. propter cogitatiuā que est multū propinqua intel-
lectui. ¶ Ex isto cōmento innuit cōmentator talē distin-
ctionem: q̄ aliquid potest dici sensibile per accidens du-
pliciter: vno modo q̄z accidit ei q̄ per se sentiaẗ: sicut di-
cimus de sorte q̄ est sensibilis per accidens: q̄z accidit al-
bo q̄ per se sentiatur: ⁊ sic intētio indiuidualis sube non
est sensibilis f̄cdm accidens: q̄z per se sentitur a sensu cōi:
vel imaginatiua hominis. Alio modo potest itelligi q̄ sit
sensibile per accidens: q̄z non sentitur a sensu in eo q̄ sen-
sus: nec in eo q̄ aliquis sensus exterior: sed solū in eo q̄ ta-
lis sensus. s. hominis: ⁊ sic illud est verū. Ex quibus pȝ q̄
intentiones indiuiduales non sunt sensibilia cōmunia:
primo quia sentiuntur secūdum accidens: ⁊ sensibilia cō-
munia solū per se. Secūdo q̄z non sentiūtur a sensu in eo
q̄ sensus: sed sensibilia cōmunia sentiūtur a sensu f̄cdȝ q̄
huius. Tertio q̄z non sentiūtur a sensibus exterioribus:
sed solū ab interioribus: sensibilia aūt cōmunia sentiunẗ
a sensibus exterioribus ⁊ iterioribus. Quarto q̄z sentiun-
tur a sensu in eo q̄ sensus hoīs: ex quo aliȝ sensus non pos-
sunt eas sentire: sȝ sensibilia cōia nō sentiunẗ a sensu i eo
q̄ sensus hoīs. q̄z indifferēter ab oībus aīalib9 sentiunẗ.
¶ Cōtra p̄dicta arguiẗ: ⁊ p̄mo q̄ suba sentiẗ per se: q̄z oē
sensibile cōe sentiẗ per se: sȝ suba est sensibile cōe. ergo suba
est sensibilis per se: pȝ ↄsequentia cū maiori ex dictis. mi-
nor aūt est nota: q̄z suba sentiẗ ab oībus sensibus exterio-
ribus. Item oē coloratū est sensibile p se: sed aliq̄ suba ē
colorata. ergo aliqua suba est sensibilis p se: pȝ ↄn̄a cū mino-
ri: maior aūt declaraẗ: q̄z oīs color ē sensibile per se. ergo
oē coloratū: pȝ ↄseq̄ntia: q̄z color non imutat nisi colora-
tuȝ imutet. Cōfirmaẗ de intētione phi supra dicētis ea
habere sensuȝ p se: vbi dictū est q̄ iō ea sunt sensibilia p
se: q̄z sibi naturaliter determināt qualitates p̄mas per se
motiuas sensus act9: sed cuilibet sube colorate ↄpetit na-
turaliẗ aliqua q̄litas per se sensibilis tā prima q̄ȝ secunda:
ergo ⁊c. ¶ Secūdo arguiẗ. q̄ suba necessario cōicaẗ sen-
sibili pprio: q̄z suba necessario cōicaẗ sensibili cōi: ⁊ sensi-
bile cōe necessario cōicaẗ sensibili pprio p cōmētatoreȝ:
ergo: maior pȝ: q̄z magnitudo nō pōt esse absq̄ȝ suba. Itē
Aristoteles ponit p̄mo physicoꝝ. q̄ oīa p̄dicamēta acci[m]
sunt in p̄mis substātys: ⁊ q̄ nō stat accidēs esse sine suba:
septimo methaphisice. ergo suba necessario cōicaẗ tā sen-
sibili pprio q̄ȝ cōmuni. ¶ Tertio arguiẗ q̄ nō quodlibȝ
sensibile cōe est subm alicuius sensibilis ppriȝ: q̄z figura
nō est subm coloris: ergo p idem nullius alterius sensibi-
lis ppriȝ. antecedēs est notū q̄z siue ponaẗ siue nō ponaẗ
figura: nō minus manet idē color in sup̄ficie. Quies cuȝ
nō vr̄ eē subm alicu9 sensibilis ppriȝ: vt pȝ inductiue: q̄z
siue ponaẗ siue nō ponaẗ nō min9 est illō sensibile ppriū.
¶ Quarto arguiẗ q̄ nō quodlibet sensibile cōe necessa-
rio cōicaẗ sensibili pprio necessitate imucotionis: q̄z qōli-
bet sensibile ppriū potest imutare absq̄ȝ figura numero
⁊ quiete. ergo nullū istoꝝ necessario ↄcurrit ad imutatio-
nem: necessitate ppinqua vel remota. ¶ Ad p̄muȝ dicaẗ
q̄ sicut aperiens fenestrā est causa per se mot9 fenestre: et
per accidēs illuminatiōis: q̄z nō influit in effectū. ita suba
est per se cā sensibiliū ppꝛioꝝ ⁊ cōmuniū: per accidēs aūt
est cā imutatiōis sensuū exterioꝝ: q̄z nō influit in effectū:
siue. n. ponaẗ suba siue nō ponaẗ nō minus causaẗ eadeȝ
visio: sed si nō poneretur color vel magnitudo. nūq̄ȝ fie-
ret visio. Et sic ad argumentum dicitur: q̄ non omne sen-
sibile a pluribus sensibus. est sensibile cōmune: sed om-
ne per se sensibile a pluribus sensibus exterioribus est
sensibile cōmune: modo substantia sentitur a quolibet
sensu exteriori solum per accidens: quia vnitur sensibili
proprio vel communi: sicut musicus per accidens dici-
tur edificare. ¶ Et notanter dicitur a quolibet sensu

T.c.14.
T.c.6.

exteriori.nam suba per se sentitur a sensu interiori secun
dū cōmentatorē:nō a quocūq3:sed hois virtute cogitatiua.
¶ Deinde cū arguitur:oē coloratū est per se sensibile.ali
qua suba est colorata.ergo:negat̄ ɔsequentia:q2 ex vna p̄
dicatione pe se ⁊ alia per accidēs.nō seq̄tur p̄dicatio p se:
sicut nō sequit̄.ois medicus est per se curatiuus: aliquis
musicus est medicus. ergo aliquis musicus est p se cura
tiuus:sed minor debuit.esse illo.aliq̄s musicus est p se me
dicus:quod est falsum:ita p̄us illo debuit esse minor.aliq̄
suba est per se colorata:qđ negat̄:q2 sube accidit color: lz
alicui sube insit necessario color: q2 talis necessitas ē per
accidēs:⁊ nō per se. Cum aūt allegat̄ phs. Dico q̄ subst̄ā
tia absolute sūpta nō sentit̄ per se:vt aūt includit accidē
tia ,ppria ⁊ cōia:sic sentit̄ per se:videlicet caro:os:⁊ h9.si
cut elemēta. ¶ Ad scđm dicit̄ q̄ duplex est ɔmunicatio:
scz essendi.⁊ imutandi:lz ergo suba necessario cōmunice
tur sensibili ,ppria necessitate essendi:q2 non pōt esse acci
dens ,ppriū absq3 suba:nō tamē necessitate imutādi:quia
sensibile ,pprium pōt imutare absq3 suba: ex quo suba nō
influit i effectū:vt dictū est. ¶ Ad tertiū dī consimiliter
q̄ duplex est subm: scz inhesionis ⁊ imutatiōis:lz igit̄ nō
quodlibet sensibile cōe sit subiectū inhesionis alicuius
sensibilis ,ppri:tñ est subm imutationis:q2 quodlibz sen
sibile cōmune per se ɔcurrit:lz non p̄mo quo ad immuta
tionē cū aliquo sensibili ,ppria. ¶ Ad quartum r̄ndetur
scđm cōmentatorē q̄ duplex est necessitas: scz ,ppinqua
⁊ remota;necessitas ,ppinqua est necessitas simplr: ⁊ ne
cessitas remota est necessitas scđm quid ⁊ ex suppositiōe:
illud ergo sensibile cōmune necessario cōmunicatur sen
sibili ,pprio necessitate ,ppinqua:sine quo sensibile ,ppriū
nō pōt imutare:cuiusmodi est magnitudo respectu cuius
libet sensibilis ,ppri:illud vō sensibile cōe necessario cō
municat̄ sensibili ,pprio necessitate remota: sine quo sen
sibile ,pprium nō pōt imutare:si illud sibi ɔiūgitur: vt fi
gura:quies motus:⁊ numerus.qđlibet enī istoꝝ necessa
rio influit in effectū immutatiōis si ɔiungit̄ sensibili pro
prio:nō ergo valet ista ɔsequentia:color pōt imutare sine
figura ⁊ motu.ergo nec figura nec mot9 necessario ɔmu
nicatur colori necessitate imutationis:sed solū seq̄t̄ q̄ nō
necessitate propinqua. ¶ Textus ɔmenti. 65.

¶ Sensibilium autem fm se proprie propria sensibilia sunt ⁊ ad que substantia apta nata est vniuscuiusq3 sensus.

¶ Quarta ɔclusio: sensibilia ,ppria sunt sensibilia p se p9:
⁊ sensibilia cōia sunt sensibilia p se nō p̄mo:,pbat̄: a sensi
bili ,ppo sumit̄ rō diffinitiua vniuscuiusq3 sensus ,pticulo
ris: ⁊ a cōi nō:q2 cōe cōpetit plurib9: potētie enī cognoscūt̄
⁊ diffiniūtur p oba ,ppria ⁊ nō cōia. Lege li.(Sensibiliū,
aūt)que dicunt̄ sensibilia(secūdū se.sensibilia ,ppria p
prie).i. p̄mo ⁊ p se sensibilia(sunt:)cōia aūt p se nō p9.nā
sensibilia ,ppria sunt illa(ad que suba apta nata est vni9
cuiusq3 sensus)terminari p diffinitionē. Istā ɔclusionez
exprimit cōmētator cōmēto.65.dicēs.duoꝝ aūt modoꝝ
rez sensibiliū sunt ea p se ,ppria:q̄ per p̄us debēt nūerari
in eis que sūt sensibilia in rei vītate ⁊ essentialr: cum illa
sint ea que sentiunt̄ p̄mo ⁊ essentialr:illa aūt.f.cōia lz sen
tiant̄ essentialr:non tñ sint p̄mo. Et seq̄tur in fine eiusdē
cōmenti:sensibilia ,ppa sunt illa q̄ sunt nata sentiri p̄mo
⁊ essentialr ab vnoquoq3 sensuū: ⁊ silr natura ⁊ essentia
vniuscuiusq3 sensus est in sentiendo ea:ɔueniunt igit̄ sen
sibilia ,ppria ⁊ cōia in eo q̄ sūt sensibilia p se ⁊ essentialr.
Differunt aūt in alio:q2 sensibilia ,ppria sunt sensibilia
p̄mo:⁊ sensibilia cōia sunt sensibilia nō p̄mo. ¶ Cōtra p̄
dicta arguit̄:⁊ p̄mo q̄ sensibilia ,ppria nō sunt sensibilia
per se p̄mo:q2 color non est sensibilis per se. ergo p idem
nullū aliud sensibile ,ppriū: antecedēs pz.q2 sensibilitas
nō est ,ppria passio coloris:q2 etiā alijs sensibilibus cōue
nit.ergo nō cōpetit sibi per se p̄mo:sed solum visibilitas.
¶ Scđo arguit̄ q̄ sensibilia cōia nō sunt sensibilia p se:
q2 sentiūtur per aliud:fm cōmētatorē:⁊ pz ɔsequētia:q2
per se ⁊ p aliud opponunt̄. Itē sensibilia cōia nō sunt p
se sensibilia in p̄mo mō:q2 sensibilitas non est de essentia
figure nec magnitudinis:nec in scđo mō.q2 magnitudo ⁊
sensibilitas nō ɔuertunt̄:nec in tertio mō:q2 magnitudo
nō est per se existēs:nec in quarto mō:q2 magnitudo ⁊ sē
sibilitas sūt diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ. ¶ Tertio arguit̄.q̄
sensibilia cōia sunt sensibilia p̄mo:q2 sicut res se hz ad eē
ita se habet ad cognosci: sed magnitudo est p̄us colore. ḡ
p̄us cognoscit̄ q̄z color: si ergo color sentit̄ p̄mo a fortiori
⁊ magnitudo. ¶ Itē oē qđ inest alicui p se nō p̄mo: inest
alteri per se p̄mo:sed sensibilia cōia sentiūtur a sensibus
pticularibus p se nō p̄mo p te.ergo sentiūtur ab alijs sen
sibus p se primo:⁊ per ɔñs sunt sensibilia p se p̄mo:prima
ps antecedētis est nota.q2 sen9 per se nō p̄mo cōpetit hoi:
⁊ idem p se p̄mo cōpetit aīali. silr habere tres angulos cō
petit ysocheli per se nō primo:⁊ idē ɔpetit triāgulo per se
p̄mo. ¶ Quarto arguit̄.q̄ sensibilia cōia nihil imp̄mūt
in sensu:q2 si oculus esset coloratus nō reciperet aliquez co
lorē per Ar.in hoc secūdo.ergo p idē si esset quātus non
reciperet aliquā q̄titatē:⁊ per ɔsequēs nō imutat̄ a magni
tudine coloris.hec videt̄ esse intētio Ar.quarto physico
rum dicēns q̄ q̄titas ⁊ figura nō sunt de vtutib9 actiuis:
sed.al.⁊ passiuis. ¶ Ad primū r̄ndet̄.q̄ talis ,ppositio.sē
sibilia ,ppria sunt sensibilia p se p̄mo.est intelligēda cum
additamēto.f.a sensibus exterioribus. Ita q̄ color ē sen
sibilis p̄mo ⁊ per se a sensu visiuo:⁊ sonus a sensu auditiuo:
licet igit̄ sensibilitas nō sit ,ppria passio coloris:tñ sensibi
litas a visu est propria passio coloris sicut visibilitas. Et si
arguitur sic:qđlibet sensibile ,pprium sentit̄ per aliud.f.
per sensibile cōe.ergo nō sentit̄ per se p̄mo:negat̄ ɔseque
tia:q2 sentit̄ per aliud in rōne materie:⁊ non rōne forme:
sensibile aūt cōe:q2 sentitur per aliud in rōne forme.f.p
sensibile ,ppriū.ideo nō sentit̄ primo. ¶ Ad scđm dī q̄ p
se ⁊ p aliud nō opponūtur:sed p se ⁊ p accidēs. Et cū que
rit̄ in quo mō dicendi per se est ista:magnitudo est sensi
bilis:dī q̄ in secūdo mō: nec op3 p̄dicatū ɔuerti cū subo:
q2 hec.ysocheles hz tres angulos.est in secūdo mō:⁊ tñ p̄
dicatū non ɔuertit̄ cū subo;sufficit enim subm talis ,ppo
sitionis essentialr ɔtineri in subo conuertibili cū propria
passiōe. ¶ Intelligēdū3 ē q̄ cōmētator dupliciter decla
rat sensibilia cōia esse per se sensibilia p̄mo:q2 subijciun
tur sensibilibus ,pprijs:secūdo q2 sunt p se oba sensus cō
munis:p̄mū illoꝝ reprobat frater Thomas:ex eo q̄ tūc
suba esset sensibilis per se:cū subijciat̄ nō solū sensibili ,p
prio:sed ēt cōi. Scđm reprobat idem ex eo q̄ sensibilia
cōia nō pcipiūtur a sensu cōi nisi per imutationē sensuū
particulariū.ergo nō sūt per se oba sensus cōis. ¶ Iste ra
tiones nullā efficaciā habent cōtra cōmentatorē:q2 ipse
nō loquitur de subo inhesionis:sed de subo imutationis:
nec loq̄tur de sensu cōmuni terminante imutationes sen
suū particulariū:sed de sensu cōmuni cōiter sumpto. naz
vt ipse dixit sensibilia cōmunia non sentiūtur ab aliquo
sensu:vt est aliquis sensus particularis: sed vt est sensus
simpliciter. ¶ Ad tertiuz dicitur q̄ licet magnitudo sit
prius sensibilis q̄z color: vt dictum est;non tamen est pri
mo sensibilis. sicut nec color est primo sensibilis:licet sit
primo visibilis. ¶ Et ad confirmatiōem negatur ɔseq̄n
tia:sicut nō sequit̄ a simili.albū ⁊ nigrū sūt p se nō primo
sensibilia a visu.ḡ sunt per se p̄mo sensibilia ab alio sensu.

T.c.iiij.

¶ Et ēt dr̄ q̄ sicut visibilitas per se non p̄mo albi τ nigri reducit̄ ad visibilitatē per se p̄mo potētie. s. visus: τ ad visibilitatē per se p̄mo obiecti. scz coloris in cōi: ita sensibilitas per se non p̄mo magnitudinis figure τ alioꝝ sensibiliū cōium reducit̄ ad sensibilitatē passiuā potentie per se p̄mo. s. sensus in cōi. τ ad sensibilitatez actiuā obiecti per se p̄mo: scz sensibilis in cōi: lz illud sit innoīatum. ¶ Ad q̄rtū sunt varie positiōes. p̄ma positio dicit. q̄ sensibilia cōia oīno nō actiue ꝯcurrūt ad imutatiōez sensus exterioris: sed p̄cise sensibile ꝓpriū: cuius silitudo representat sensibilia cōia. ¶ Ista opio est falsa: q2 tūc sensibilia cōia ita p accidēs sentirent̄ sicut subā. Et si dr̄ subam non esse ita imediatū subiectū sicut sēsibile cōe: hoc nō defendit: q2 ēt figura nō est subm imediatū coloris: iō opz figuram sentiri p accidēs. ¶ Scda positio asserit q̄ sensibilia ꝓpria trāsmutant sensus q̄tū ad spēz: τ sensibilia cōia solū q̄tū ad modū actiōis. q2 sensibilia cōia nō agunt in sensū imprimēdo spēm: sed solū faciūt diuersitatē q̄tū ad modum actiōis: q2 sensibilia ꝓpria vt sūt in motori q̄ntitate: vel vt sunt in q̄te vel ĩ motu aliter τ aliter trāsmutāt sensum. ¶ Hec opio ēt non est v̄a: q2 tunc oēs p̄me q̄litates erunt sensibilia coīa: cū ad variationē istaꝝ varient̄ colores: τ sapores: τ ꝯsequēter imutatiōes istoꝝ in sensu. vñ sicut in actionib⁹ realibus nihil per se patit̄ ab aliquo nisi recipiat actionē: ita in actiōibus sp̄ualibus sensus pticulares per se non patiūtur a sensibilibus cōibus nisi aliq̄d reciperēt effectiue ab illis. ¶ Tertia positio ꝯcedit q̄ōlz sensibile cōe agere ꝓpriā spēm in sensu distinctā a specie: τ ab intentione sensibilis ꝓprij: ita q̄ q̄n visus imutatur generat̄ spēs coloris. spēs magnitudis τ spēs figure: nec sunt vna spēs: sed tres realiter distincte. Ita q̄ per vnam sentit̄ color: per aliā magnitudo: τ p aliaz figura. ¶ Ista opinio iterū deficit. n̄ quero si iste tres spēs eque primo ꝓducunt̄: vel nō: si sic. ergo eque p̄mo percipiuntur color magnitudo τ figura a visu: ꝯtra Arꝫ. dicentē sensibilia ꝓpria sentiri p̄mo: τ cōia nō primo. Si nō: ergo p̄us necessario ꝓducit̄ spēs sensibilis proprij q̄z cōis: vel econtra: quo ꝯcesso stat percipere sensibile proprium sine cōi: vel ecōtra ab aliquo sensu exteriori: quoꝝ q̄ōlibet est impossibile. ¶ Preterea sequit̄ q̄ sensus pticularis ita distincte sentit q̄ōlibet sensibile cōmune sibi presentatū sicut sensibile ꝓpriū: quod est reprobatū supra: q2 nec auditus nec olfatus. ita distincte pcipit magnitudinē τ figuraz sicut suū ꝓpriū obiectū. ¶ Quarta positio que est tenēda dicit q̄ sensibilia cōia aliquid imp̄mūt in sensūz particularem. scz tam spēm q̄z sensationē: ita q̄ sicut in gn̄atione hoīs eadē actio numero est ab hoīe per se p̄mo: τ a sole nō per se p̄mo: ita cum imutatur visus: tā visio q̄z species visibilis eadē numero est per se p̄mo a colore: τ a figura vel a magnitudīe per se nō primo. iō talis spēs vel sensatio p se p̄mo rep̄sentat colorē: τ per se non p̄mo magnitudinez vel figurā. ¶ Ad rōnem dicit̄ q̄ si oculus esset colorat⁹ non reciperet aliquē colorem ꝓpter suā opacitatē τ carētiam diaphanitatis recipiētis spēm intentionalē coloris: sed q̄ntitas non collit diaphanitatē. ideo nō obstāte q̄ sit q̄ntus recipit q̄ntitatē τ figurā: τ cum p̄hs dicit q̄ntitatem τ figuram non esse de virtutibus actiuis: intelligendum est illud in actiōib⁹ realib⁹ τ nō intētiōalib⁹ τ sp̄ualibus: de q̄bus est sermo p̄sens. ¶ Textus cōmenti. 66.

Vius quidem igitur est visus hoc est visibile. Visibile autem est color quidem: τ q̄ō vere est dicere. Innominatum autem existit ens. Manifestum autem erit ingredientibus maxime.

¶ Ista est secūda pars p̄ncipalis huius tertij tractatus secundi de aīa. in qua Arꝫ. positis diffōnib⁹ sensibilis ꝓprij τ cōmunis. determinat de sensibilibus ꝓprijs in quinq3 capitulis iuxta numerū quinq3 sensibiliū ꝓprioꝝ: in primo caplo determinat de visibili: in secundo de sonabili: ibi (Nūc aūt p̄mo:) in tertio de odorabili: ibi (De odore aūt:) in quarto de gustabili: ibi (Gustabile aūt:) in quinto de tangibili: ibi (De tangibili aūt.) ¶ Primū capl'm diuidit̄ in tres ptes: in p̄ma determinat̄ de colore: in scda de lumine: ibi (Lumē est aūt.) In tertia vero de visibili in cōi per respectū ad mediū visionis: ibi (Non oīa aūt:) in prima parte ponit Aristoteles quattuor conclusiones.

Quarum prima est ista: non soluz color est visibilis: sed etiā aliud inominatū. Secunda conclusio: color est per se visibilis non p̄mo: sed secūdo modo dicendi per se: ibi (Visibile enīz est) Tertia conclusio: color habet nālez aptitudinem mouēdi diaphanū actualiter illuminatuz: ibi (Omnis eniz color) Quarta ꝯclusio: corpus diaphanum est visibile non per colorē ꝓpriū: sed alienū: ibi (Est igit̄ aliquid.) ¶ Prima ꝯclusio arguit̄: omne illud ē visibile q̄ō est pceptibile a visu: s3 nō solū color est perceptibilis a visu: imo aliq̄ō īnominatū. ergo: maior est nota: et minor declaratur. nam illa qualitas qua videt̄ squāma: aut quercus putrida: aut noctiluca: que ĩ se videt̄ habere naturā lucis: nō est color: q2 nec albedo: nec nigredo: nec alius medius color: τ tamen per se videt̄. ergo aliud a colore per se videt̄: modo tale nō est noīatum: q2 nō hēmus nomen sibi appropriatū. sicut albedini vel nigredini rubedini τ huiusmōi: sed alias de hoc dicet̄. Lege litterā. (Cuius quidem est visus) perceptiuus (hoc est visibile: visibile aūt est color: τ) etiā istud (q̄ō vere q̄dem est dicere q̄ō) est visibile (innoīatū aūt existit) ens tale (manifestum aūt erit) q̄ō dictū est de huiusmodi visibili innoīato (ingredientibus maxime) ꝯsiderationez hanc τ ꝓcessum huius capituli. ¶ Notāduz s̄m cōmētatorē ꝯmēto. 66. q̄ qualitates dictoꝝ corpoꝝ non possunt exponi nisi sermone composita: vbi gr̄a. q2 dicimus q̄ sunt ea que vident̄ in obscuro: τ non vident̄ in luce: vt conche: visibile ergo noīatum est illud q̄ō videt̄ in luce: vt color: innominatū aūt est illud q̄ō videt̄ in tenebris: vt qualitas exns in oculo gati. ¶ Nec dz intelligi q̄ visibile innoīatum simplr̄ nō hz nomē: sed q̄ non habet nomē simplex: sicut visibilia noīata: imo cōpositūz. ¶ Dubitat̄. q2 si aliud a colore est visibile: scz tale inoīatuz a visu sub rōne visus: sequitur q̄ color nō est obiectū ꝓpriū visus: ꝯ p̄hm in capitulo de sensibili ꝓprio τ cōmuni: τ in presenti capitulo conclusione secūda: vbi ꝓbat̄ illam esse per se in secūdo modo: color est visibilis. Rn̄detur q̄ color sumitur dupliciter: scz stricte τ large: color stricte sūptus est ꝑspicuitas corporis terminati: vt albedo τ nigredo τ hꝫ. qualitates resultātes ex mixtione quattuor p̄maꝝ qualitatū: de tali loquit̄ Arꝫ. in de sensu τ sensato: dicēs. q̄ color est extremitas perspicui in corpore terminato: color cōiter sumptus est qualitas p se imutatiua visus sub rōe visus: τ sic lux τ lumen dicunt̄ colores s̄m Arꝫ. in hoc capitulo: isto modo loquit̄ de colore in libro de sensu τ sensato: cū dicit oīa corpora colore pticipāt: sic ēt loquūt̄ astronomi asserētes planetas esse diuersoꝝ coloꝝ. ¶ Dico igitur q̄ color stricte sūptus nō est obm adequatū visus: q2 tūc nō p se videret̄ lux nec aliq̄ qualitas innoīata supra dictorū corpoꝝ: q̄ō est falsuz: sed color cōiter sūptus iuxta intentiōem p̄hi τ cōmentatoris est obm ꝓpriū τ adequatū visus: de colore stricte sūpto loq̄t̄ hic: large aūt in illis alijs locis. ¶ Ex predictis sequit̄ q̄ ista ꝓpō. color est obiectū adequatū visus: nō sumit̄ in suppositiōe materiali: sic q̄

subiectum materialiter supponat pro tali termino color sicut multi crediderunt: qz tunc illa esset impossibilis: cũ nullus talis terminus color sit adequatum obiectum visus nullo eni termio existẽte: nõ min⁹ perciperet visus: ꝛ imutaret cũ color. non etiã supponit subiectũ illius propositionis personalr pro isto aut pro illo colore: qz null⁹ singularis color est obiectũ adequatũ visus quocũqz eni colore singulari dato: visus põt imutari illo nõ concurrẽte: opz igiẽ subiectũ dicte ꝓpositiõis supponere simplr pro colore in cõmuni: qui est obiectũ adequatũ visus: cuz nihil videatur cõverti cũ visu nisi color in cõmuni: si enim magnitudo vel figura est obiectũ visus: non tñ convertibile: qz per se ab alio sensu particulari ꝑcipitur: ꝛ si aliqs singularis vel specificus color est obiectũ visus: nõ tamẽ cõvertibile: qz visus aliqd potest percipere non sub rõne talis coloris: Sensus ergo prius vle ꝙ singulare cogscit: ꝛ primũ obiectũ sensus est vle ꝛ non singulare: licet semp cũ conditionibus materialibus: ait enim Ar. pmo phisicoꝝ ꝙ vle est magis notũ ſm sensum. ¶ Contra ꝑdicta arguiẽ. ꝛ pmo ꝙ color stricte sũptus sit obiectuz adequatum visus: qz color stricte sũptus est obiectũ visus: ex quo percipitur a visu secundũ ꝙ huius: ꝛ nõ cõmune. pz: qz nõ sentitur ab alio particulari sensu. ergo est obiectũ ꝓpriũ visus: sed obiectũ propriũ ꝛ adequatũ sũt idẽ. ¶ Secundo arguitur. ꝙ color cõiter sumptus nõ est adequatũ obiectum visus: qz aliud a colore sic sumpto videẽ tam per se ꝙ per accidens. s. substãtia: magnitudo: figura: ꝛ coloratum. ¶ Ad pmũ dicitur ꝙ nõ solũ color stricte sumptus: sed etiã albedo nigredo: ꝛ huiusmodi: sunt obiecta ꝓpria visus: qz non possunt per se cognosci ab alio exteriori sensu: ꝙ visu: nõ tamen sunt obiecta ꝓprie ꝓpria visus: quia nõ convertunẽ obiective cũ illo. vnde sensibile cõmune ꝓprie a visu percipitur: non tñ est obiectũ propriũ visus: quilibet etiã color specificus percipiẽ a visu: ꝛ est ꝓpriuz obiectũ visus: nõ tamẽ est ꝓprie ꝓprium obiectuz visus: qz in ꝓposito ꝓprie propriũ tantũ valet sicut cõvertibile ꝛ adequatuz: iuxta Porphiriũ in suis vniversalibus. capitulo de ꝓprio. ¶ Ad secũdũ dicit ꝙ licet visibilitas cõpetat alteri a colore lorge sumpto: non tolliẽ tamen quin sit ꝓpria passio coloris: ꝛ cõsequẽter quin color sit obiectũ adequatũ visus: qz nihil aliud a colore videẽ nisi ratione coloris: nec aliud a colore percipiẽ a visu secũdũ ꝙ hui⁹: sicut etiã habere tres angulos ꝛc. est passio adequata trianguli: ꝛ tamẽ alteri competit. s. lince triangulari: que est subiectum trianguli: sed hoc est solum sub ratione trianguli. ¶ Textus cõmenti. 66.

¶ Visibile enim est color: hoc autẽ est in eo qđ ſm se visibile: ſm se autem nõ ratione: sed qm in seipso habet causam essendi visibile.

¶ Secũda cõclusio. color est per se visibilis: nõ primo sed secũdo modo dicẽdi per se: ꝓbaẽ: hec ꝓpositio. color est ꝑ se visibilis. non est in pmo sed in secũdo mõ dicẽdi per se: ꝛ eadem adequate significat colorẽ esse visibilez. ergo color est visibilis nõ pmo modo sed secũdo modo: tenet cõsequentia cũ minori: ꝛ maior declaratur. nã illa ꝓpositio est in pmo mõ dicendi per se: cuius ꝑdicatuz est diffinitio vel pars diffinitiõis subiecti. pmo posterioꝝ: sed predicatũ hui⁹ ꝓpositiõis nõ est diffõ nec ps diffõnis subi: cũ nõ sit de essentia ei⁹. g̃ ista ꝓpositio nõ est in pmo mõ dicẽdi ꝑ se. sz in secũdo mõ. nã illa ꝓpositio est i secũdo mõ dicẽdi ꝑ se in cui⁹ subiecto est causa ꝑdicati: vel ipm met subiectum est causa predicati: vt colligitur a philosopho p° posterioꝝ: sed in colore est causa visibilitatis actiue. s. natura a qua pullulat visibilitas vt propria passio. ergo ꝛc.

sicut ergo risibilitas est propria passio hoĩs. fluens a principys eiusdẽ: ita visibilitas coloris: emanans ab eius principys. que sunt genus ꝛ differẽtia. Lege li. ¶ Visibile eni est color: hoc aũt) scilicet color(est in eo ꝙ secũdũ se visibile· secũdũ se aũt) in secũdo mõ dicẽdi per se: (ꝛ nõ rõe) .i. nõ pmo mõ: vbi ratio idest diffõ secũdũ se vel secũdum partẽ eius predicaĩ: (sed qm in seipso habet causaz essendi visibile:) a qua fluiẽ ratio visibilitatis. ¶ Notanduz secũdũ cõmentatorẽ cõmento. 66. ꝙ color est illud quod per se visibile est: ꝛ est dicere per se nõ secũdũ primã intẽtionẽ intentionũ: de quibus diciẽ illud quod est essentialiter: ꝛ est modus in quo ꝑdicatum est in substãtia subiecti: sed secũdum intẽtionẽ secũdaz: ꝛ est illud in quo subiectum est in diffinitione predicati: color autem est cã vt res sit visibilis: vult dicere cõmẽtator ꝙ illo ꝓpositio est in pmo modo dicendi per se: cuius predicatũ est de essentia subiecti: vt homo est animal: ꝛ illo est in secũdo mõ dicendi per se cuius subiectũ poniẽ in diffinitione predicati: vt homo est risibilis· qz igiẽ hic color est visibilis· subiectum ponitur in diffõne predicati. ideo hec est i secũdo modo: ꝛ nõ in pmo modo dicẽdi per se. ¶ Contra ꝑdicta arguitur: ꝛ pmo ꝙ color nõ sit per se visibilis· nihil est per se visibile nisi sub ratione alicuius vniuoce nature: sz color non est visibilis sub ratione alicuius vniuoce nature. ergo: maior patet: qz sicut sensus est vnus ꝛ vnius ratõis: ita obiectũ debet esse vnũ ꝛ vnius ratiõis: minor vero arguiẽ: eo ꝙ natura coloris cõissime sumpti non potest esse vniuoca: qz cõmunicatur in inferioribus ꝛ celestibus: nihil enim põt esse vniuocũ inferioribus ꝛ superioribus secundum cõmentatorẽ in de substãtia orbis. ¶ Itẽ illud nõ est per se visibile· quod necessario videtur per aliud a se distinctũ loco ꝛ subiecto: sz color sic videẽ· ergo ꝛc. maior patet inductive: qz si sensibile cõmune videẽ per aliud: illud non distinguitur loco ꝛ subiecto. ideo videtur per se: minor vero est manifesta· qz color nõ potest percipi a visu nisi mediante lumine ꝛ specie distinctis ab illo loco et subiecto. ¶ Secũdo arguitur. ꝙ ista ꝓpositio. color est visibilis. est in pmo mõ: ꝛ non in secũdo modo. naz illa ꝓpositio est in pmo modo quãdo predicatũ est de essentia subiecti vt dictum est: sed predicatũ huius est de essentia subiecti vt vult cõmẽtator cõmento. 65. dicens ꝙ sensibilia ꝓpria sunt essentialiter sensibilia. ergo ꝛc. ꝛ ꝙ non sit in secũdo modo arguitur: qz subiectum illius nõ ponitur in diffinitione ꝑdicati: qđ declaratur. nã quelibet ps diffinitionis verificatur de diffinito suo vniversaliter scđz Ar. in thopicis: sed color non verificaẽ vlr de visibili qz nõ omne visibile est color: ꝓpter sensibilia cõia ꝛ substãtias subtractas illis: nullum etiaz coloratũ est color ꝛ tñ oẽ coloratum est visibile. ¶ Ad p° ar^m dicit Egidius et Thomas. ꝙ nihil ẽ cõe vniuocũ celo ꝛ istis ĩferiorib⁹: sz tanta est dñia inter illa ꝙ de his nihil nisi equiuoce ꝛ analogice diciẽ: scđm cõmentatorẽ supra. cũ igiẽ diciẽ: inquit Egidius: esse vnã naturã in supercelestibus ꝛ inferiorib⁹: nõ est intelligendũ de vnitate vniuocatiõis· sed cuiusdã analogie. vñ luminositas ꝛ q̃cũqz cõis passio excellẽtius ꝑfecti⁹ ꝛ ꝑius repiẽ in celo: posteri⁹ ãt in his inferioribus. Ex q̃ seqẽ ſm ipm ꝙ nihil cõe vniuoce dĩ de colore: q est ꝑspicuitas corpis terminati ꝛ lumĩe corpis celestis· qz talis color nõ repiẽ nisi in his inferiorib⁹: lux aũt celestis ĩ supiorib⁹. ¶ Ista rñsio reprobaẽ p° auctoritate Ar. dicẽtis. q̃rta cõclusiõe hui⁹ lectiõis· ꝙ eadẽ est nã luminositatis in aqua ĩ aere ꝛ ĩ corpe celesti: ꝛ in seq̃nti lectione dicit ꝙ igni ꝛ corpi celesti aliqd vnũ ꝛ idẽ cõpetit: qđ nõ eẽt cõgrue dictũ nisi de ãbob⁹ aliq̃ nã vniuoca diceret. Scđo ex doctrina coꝝ. nã corp⁹ celeste ſm eos ẽ cõpositũ ex mã ꝛ fo.

ma substantiali. ergo nō est corpus de predicamēto q̄ti-
tatis sed sube:elemēta aūt ꝛ mixta etiam sunt corpora de
predicamēto sube. ergo corpus de ꝑdicamēto sube dicit
de elemētis mixtis ꝛ corporibus celestibus: sed omne ta
le est vniuocum:cū sit genus ꝛ spēs.ergo vniuoce dicitur
de illis. ¶ Ex eodem fundamento arguit ꝙ color ꝛ lux
vniuocant in aliqua vna natura: ex quo sunt eiusdem ꝑ-
dicamenti ꝛ imutant sensum ꝑticularē sub eadem rōne.
¶ Ideo est aliter dicēdū ꝙ sicut albedini ꝛ nigredini cō-
petit vniuoce vna cōis natura coloris ꝛ oībus qualitati-
bus primis cōmunicat vniuoce natura tangibilis in cōi:
licet nomē illius absolutū non habeat.ita colori stricte
sumpto ꝛ luci celesti vna cōpetit natura vniuoca ꝛ gene-
rica:sed illius ꝓprium nomen nō hētur:vocat tamen ad
aliqualē intelligētiā.color cōissimus.Et sicut in tota la-
titudine coloris albedo ꝛ nigredo sūt extrema:inter que
sunt media ꝑticipantia naām vtriusqz extremi: sed secun-
dum magis ꝛ minus:ita in tota latitudine obiectiua visi-
bilitatis extrema sunt lux ꝛ color stricte sumptus:inter q̄
sunt media plurima visibilia ꝑticipantia naām coloris et
lucis secūdū magis ꝛ minus:ꝛ qz illis nō sunt noīa impo-
sita:ꝑticipātia magis naturā coloris:dicere debemus co-
lorata:ꝑticipātia naturā lucis:lucida debem⁹ noīare:
vt sunt oculi.squāme:quercus putrida:lapides preciosi ꝛ
huiusmōi.Sed qz a nobiliori fit denoīatio:ꝛ cōiter nō sci
mus distantiā ꝛ ꝓpinquitatē ab extremis: oīa ista voca-
mus lucida. ¶ Dico ergo ꝙ aliqđ vniuoce dicitur de co
lore ꝛ luce. Et ad cōmētatorē dicitur ꝙ licet illud dicat
anologice ꝛ equiuoce de celestibus ꝛ his inferioribus:nō
tamen anologia ꝛ equocatione tollente rotionē generis:
cū quo stat vniuocatio vt liquet. Et ad ꝯfirmationem re-
spondetur ꝙ aliqđ videri per aliud est duplr.s.in ratione
obiecti:ꝛ in rōne medij:si in rōne obiecti:ꝛ non actiue cō
currit ad imutationem: tale videt per accidēs:si autem
videtur per aliud in ratione medij:hoc non tollit perse-
tatem:imo nec ꝑmitatē visibilitatis:qualr est in propo-
sito:qz color videt per aliud distinctū loco ꝛ subiecto in
rōne medij:ꝛ nō obiecti. ¶ Ad scđm dicit ꝙ ꝯmentator
non capit stricte ly essentialr:cū dicit ꝙ sensibile ꝓprium
est essentialiter sensibile:ad hūc intellectū ꝙ sensibilitas
sit de essentia sensibilis ꝓprij. Sed large conuertibiliter
cum ly.per se.i.sensibile ꝓpriuz est per sensibile. Deinde
qz color ponitur in diffinitione visibilis in obliquo: non
opz omne visibile esse colorem:sed sufficit omne visibile
esse colorem vel coloratū. ¶ Textus ꝯmenti.67.

¶ Ois.n.color motiu⁹ est eius qđ fm actū dia
phani:ꝛ hec est ipsius natura. Unī qdē nō ē vi
sibile sine lumie:ꝫ ois cuiuslibet color i lumie
visibilis:ꝑꝑ qđ de lumine primo dicēdum est.

¶ Tertia conclusio:color hꝫ naturalē aptitudinē mouen
di diaphanum actualiter illuminatū:ꝓbatur.color habꝫ
naturalem aptitudinē mouēdi visum:sed non pōt moue
re visum:nisi mediū diaphanū fuerit actualiter illumina-
tum.ergo:patet ꝯsequentia:qz nihil hꝫ naturalē potētiā
mouēdi remotū:nisi habeat naturalē potentiā mouendi
ꝓpinquū:antecedēs aūt est manifestū:et magis declara-
bitur postea:qz prius oportet de lumine dicere. Lege li.
(Omnis enim color motiuus est eius quod fm actū dia-
phani:ꝛ hec est ipsius natura).s.illuminatū diaphanum
actuare.(vnde quidē non visibile est) aliqđ(sine lumi-
ne est)sed omnis cuiuslibet color in lumine visibile est
ꝯstrue sic:sed ois color est aliqđ visibile in cuiuslibet dia
phani sufficienter illuminati lumine:(ex quo de lumine
primo dicendū est quid est) ꝗꝫ de medio ꝛ visiōe. ¶ No

tandū ꝙ cōmentator cōmento.67.mouet istā questiōem
vtrum lumen requirat propter medium aut ꝓpter colo-
res:inducens opinionem Auēpace.ponentis ꝙ nō requi-
tur lumen ꝓpter mediū:sed ꝓpter colores: qz color nō
potest videri nisi fuerit in lumine:mediū aūt actuat spe-
cie visibili absqz lumine:qđ ipse declarat ad experientiā:
qz oculus existens in tenebris videt coloratū in lumine:
existens autem in lumine nō videt coloratū in tenebris.
Unde existens in camera clausa habente vnū paruū fo-
ramen videt hoīem existentē extra:ꝛ nō econtra: vt dixi
volebat ergo Auēpace ꝙ lumen dat habitū vel formam
colori:ꝓpter quā color mouet visum sicut intellect⁹ agēs
dat fantasmatibus formā:rōne cuius illa mouent intelle
ctum possibile. ¶ Oppositū determinat cōmentator di-
cens. Impossibile ē dicere ꝙ lux est illud qđ largit colo-
ri habitū ꝛ formā qua fit visibilis:qm̄ si ita esset: tunc com
paratio visionis ad colorem esset accidētalis.scz mediā
te isto habitu:visio.n.manifestū est ꝙ est aliqđ posterius
visibili:ꝛ ꝙ est ꝓportio eius ad colorem.sicut ꝓportio ri
sibilis ad hoīem:ꝛ sic color secūdū quod est color est visi
bilis:nō mediante aliqua forma sibi ꝯtingente:ꝛ cum ita
sit.lux nō est necessaria in essendo colorē mouēdo visum
nisi secūdū ꝙ dat subiecto sibi ꝓprio receptionē motus
anime.s.speciei sensibilis. ¶ Quattuor rationes inducit cō
mentator in hoc cōmento:ꝓbantes lumē non esse neces
sariū ꝓpter colores. ¶ Prima est ista:dato opposito se-
quitur ꝙ ista nō sit per se.color est visibilis:quod est ꝯtra
Ar.ꝛ patet ꝯsequentia:qz tunc color esset visibilis per lu
men in ratione obiecti. Secūda ratio:ita se habet color
ad visibilitatem sicut homo ad risibilitatē:sed hō nō di-
citur risibilis ꝑ aliquod sibi superadditū:sed per naturā
intrinsecā.ergo etiaz color dicitur visibilis per naturam
intrinsecam:ꝛ non per aliud supadditum:patet ꝯsequē
tia cū minori:maior aūt liquet:ex eo ꝙ quelibet illarū.
homo est risibilis:color est visibilis:est in secundo modo.
Tertio:dato opposito sequit ꝙ illo ꝓpositio color est vi-
sibilis non est de genere ꝓpositionū essentialiū quod est
falsum:ꝛ ꝯsequentia tenet:qz quādocūqz predicatū attri
buit alicui subiecto mediāte aliquo extrinseco:iam non
est essentialis predicatio:sed accidētalis. Quarta ratio:
si risibile attribueret colori ꝓpter lumen:tūc compatio
coloris ad visibile esset compatio accidētalis: ꝛ nō essen
tialis:cuius ꝯtrariū est de intētione Aristotelis:qz subie
ctum nō compatur accidentaliter sed essentialr ꝓprie
passioni. Nec experiētia Auēpace concludit:qz color ꝓ
pter suā materialitatē non pōt actuare aerē tenebrosum
in mediatū illi:ꝛ ꝯsequenter nec aerem illuminatum re
motū mediāte aere tenebroso:qz agens naturale nō agit
in remotū nisi agat in propinquū. ¶ Potest tñ color ac
tuare aerem tenebrosum mediāte aere illuminato:quia
aer illuminatus coniunctus colori:iā est actuatus specie
visibili spūali que ꝓpter suā spūalitatem pōt multiplica
ri in medio non illuminato.ideo oculus existens in tene
bris videt colorē in lumine:ꝛ nō ecōtra.Ex quibus nō se
quitur lumē requiri ꝓpter colores:sed magis ꝑꝑ medium.
¶ Dubitat ꝯtra cōmētatorē.nā fm Ar. aer tenebrosus
habet actualiter ꝛ realiter diaphanitatem: ꝛ tñ dicit ha
bere diaphanitatem in potētia:ꝛ nō in actu:qz nō habet
actū suū.s.lumē.igit per idē color in obscuro est visibilis
in potētia:qz non habet actū suū.s.visionem qua imutet
visus.ergo sicut lumen facit diaphanū in actu:qz eo pre
sente habet actum suum:ita facit colorem visibilem in
actu:quia eo presente causat actum visionis:seu speciem
visibilem:quā non causaret eo absente:hec videtur esse
sententia Ar.quā exprimit cōmētator ꝯmento.67.dicēs.

¶ Intelligendus est sermo eius. scz Ar. qꝛ colores mouent visum in obscuro in potentia: lux enim est illud qd̄ facit motiuos eos in actu: vbi assimilat lucē intelligentie agenti: τ colores vlib'. Ecce fm Ar. ꝙ lux facit colores motiuos dyaphani in actu: τ per ꝯsequēs facit eos actu visibiles: sicut itellect' agēs facit vlia actu itelligibilia.

L.18. Et 3° de aīa dicit phs ꝙ lumē facit potētia existētes colores actu colores: ex qb' pz lumen reqri ppter colores. ¶ Respōdent ꝙ sicut diuellēs columnaz facit graue actu mobile: qd̄ prius erat potētia mobile: nō sibi largiēdo nāz mouēdi deorsuz: qꝛ ꝯtinue habuit eā. s. grauitatē τ formā subalē: sed solū extrahit graue de potētia ppinqua ad actū: nō per se: sz solū per accidēs: remouēdo phibens: ita lux facit colorē actu visibilē: q ꝑmo erat po° visibilis: nō largiēdo sibi for^m: qua mouet dyafanū: τ ocu lus: qꝛ de sui nā est motiuus dyafani τ oculi: sed solū extrahit illū de potētia ppinqua ad actū: tāq̄ cā per accn̄s remouēs phibēs. s. tenebrositatez. Et sicut scīa itellect' nō est in actu: sed solū in habitu vel in potētia: nisi ꝯiungat actuali ꝯsiderationi: ita visibilitas coloris nō est in actu: nisi illi cōiungat visio aut species visibilis: τ sicut graue non est actu mobile nisi moueatur: tamē est actu graue: licet non moueatur: ita color est actu color: licet nō moueat: sed non est actus visibilis nisi videatur. Et ad phm dicentē ꝙ lumē facit potētia colores actu colores. Uex est sumēdo colorē respectiue ad visuz: sz absolute illō negat: τ hec ē itētio Auer. Tex. ꝯmē. 67. τ 68

¶ Est igitur aliquid dyaphanum.

L.68. ¶ Dyaphanum autem dico qd̄ est quidem visibile: non autem fm se visibile: vt simpliciter est dicere: sed propter extraneuz colorem: h' autem est aer τ aqua τ multa solidoruz. Nō enim fm ꝙ aqua: neq̄ fm ꝙ aer dyaphanum est. Sed quoniā est nā eadem in his vtrisq̄: τ in perpetuo superius corpore.

¶ Quarta ꝯclusio. corp' dyafanū est visibile: nō per colorem ppriū: sed alienū. pbat. nā corp' dyafanū nō est nisi corp' trāsparens: vt aqua: aer: τ multa corpora solida. s. cristallus: vitrū: τ aliq lapides preciosi: nullū aūt istoruz videt per colorē ppriū: sz alienū. igit τc. τz ꝯñtia cū maiori: τ minorē declaro. naz aqua fm ꝙ aqua: τ aer fm ꝙ aer seu fm ꝙ est elemētū: nō est corp' dyafanuz in actu: ita ꝙ de se nō hz lumē nec aliū colorē: ꝙ aūt aliqd̄ istoꝝ hēat lumē: hoc est rōne nature cōis lucis ifluentis lumē in his corporib' que sunt elemēta: τ in corporib' celestibus. Le. lit. (Est igit aliqd̄ dyafanū) qd̄ est corp' trāsparens (dyafanū autē dico qd̄ est qdez visibile nō aūt fz se visibile vt simplr est dicere:) qꝛ de nā sua nō hz colorez lucez nec lumē: (sed pp extraneū colorē). s. ppter lumē accidētaliter: τ ab extrinseco adueniens: (h' aūt est aer τ aqua τ multa solidoꝝ:) vt cristallus: (non. n. scdm qd̄ est aqua nec scdz ꝙ est aer dyafanuz est) actu: (sed quoniaz est nā eadem in his vtrisq̄). s. in aqua τ i aere (τ in perpetuo superi' corpore) celesti: nō ergo solū color ē extremitas perspicui in corpore terminato: sed etiaz lux τ lumē fm Arist. ¶ Notādūz ꝑmo fm cōmentatorez cōmento. 68. ꝙ dyafanū est illud qd̄ nō est visibile per se p colorez naturalē existētem in eo: sed illud qd̄ est visibile per accidēs. i. per colorē extraneū: τ ideo inatuz est recipere colores. cuz nullū ppriuz habeat in se. visibile ergo scdz se est illud qd̄ est visibile per colorez existentē in eo scdz suā naturā: τ illud est visibile fm accidēs qd̄ est visibile fm colorē existētez in eo: nō scdz suā naturā. τ ideo qꝛ mediū. puta aer nullū colorē hz: de sui nā: dicit visibilis scdm accidēs: τ recipere intentionalr oēs colores: sicut mā ꝑma recipit oēs formas nāles. ¶ Secūdo notādūz ꝙ de qditate coloris itranei τ de mō ꝓueniendi ab intriseco diuersi diuersas sentētias scripserūt. ¶ Quaruz ꝑma opinio est cōmentatoris τ Alberti in de sensu τ sensato. ꝙ color est quedā forma resultās ex luce τ pspicuitate: sic ꝙ lux tenet locū forme: τ perspicuitas locum mae. Et cōsequēter ꝙ diuersitas coloris est ex diuersitate mixtionis lucis cū pspicuo τ opaco: ita ꝙ ex multa luce cū perspicuo τ paucitate opaci resultat albedo: τ ex modica luce cū pspicuo τ multitudine opaci resultat nigredo: τ alij colores suo modo. τ secūdū ꝙ erit maior vel minor lux tāto resultabit intensior τ remissior albedo: τ scdm ꝙ erit maior vel minor opacitas: tāto fiet intēsior vel remissior nigredo. ¶ Ista opinio deficit in duob'. ꝑ qꝛ color est forma simplex: nō habēs partē diuersaz rationū: ergo nō ꝯponit ex luce τ perspicuitate tāq̄ ex partibus. Ubi tamē itelligeret talē ꝯpositionē fieri ex luce τ perspicuitate tāq̄ ex subiecto: nō esset irrōnabilis opinio. Secūdo qꝛ aliqd valde opacū: τ nullo modo trāsparens: inenit valde albū: vt argentū: τ aliqd min' opacuz est nigrū: vt carbo: ergo albedo τ nigredo nō resultāt ex maiori τ minori opacitate solū. ¶ Scda opinio est Egidij τ Thome dicentiū ꝙ oīa visibilia aliquo mō participant nām lucis: sic ꝙ lux τ color sunt eiusdē nāe specifice. Dicunt. n. ꝙ color nō est nisi qdā lux opaca seu extincta in opacitate: τ ex hoc obumbrata: τ scdz ꝙ lux diuersimode extinguit in opacitate: diuersus color nominat: vt aliqñ albedo: qꝛ min' extinguit: τ aliqñ nigredo: quia magis: τ ita de alijs medijs colorib' suo mō. Et sicut lucez extinctā dicūt colorē. Ita vlr dicūt colorē esse lucez obscurā: τ ꝯñr lucem nō extinctā dicunt colorē clarum. Cōcedunt ꝯsequēter ꝙ quedā est lux opaca: vt color: qdaz lux clara: vt lux celestis: quedā media lux: vt illa q est in oclo gatti aut i squāma piscū: noctiluca: vel q̄rcu putrida: τ lux clara diuidit: qꝛ qdā est clarissima: vt lux celestis: τ qdā min' clara: vt lux ignis. ¶ Hec opinio dupliciter iprobat. ꝑmo: qñcūq̄ est aliq latitudo eiusdem rōnis per totū τ natiue: si gradui itensiori nihil ꝯriatur: nec etiā gradui remissiori. Sed luci nihil ꝯriat fz phm ergo nec colori: cui' oppositū determinat p ipm sepissime dicentē albedinē ꝯtrari nigredini. ¶ Scdo oīs gradus remissus pōt stare cū suo itēsiori: vt pz iductiue: de caliditate vel frigiditate: vt duo. que stat cū gradu: vt q̄tuor: sed neq̄ albedo nec nigredo stat cū luce clara: ergo modus ēt assignat' generatiōis coloꝝ est falsus: qꝛ lapis aligs hz maiorē opacitatē lana: τ est albior ferꝝ ēt ignituz habz multā lucē cuz multa opacitate: nec extinguit lux per opacitatē: sed per corruptionē pspicui in quo fundat. ¶ Tertia opinio que fuit multoꝝ ātiquoꝝ asserit ꝙ color nō est aliq lux: nec habz aliquā lucem: sed generatur ad presentiā lucis vl luminis super corpus opacū: imaginantur enī isti ꝙ sicut ad presentiā spēi visibilis super speculuz vel aliud corpus politūz generatur ymago representatiua obiecti: ita ad presentiaz lucis vel luminis super corpus opacuz generat color. Et sicut ymago causata in speculo dependet a spē visibili in fieri τ in facto esse: Ita colores dependent a lumine sic ꝙ deficiēte lumine nō est aliquis color. Et qꝛ nō oīa corpora sunt equaliter opaca: nec oia luminu equaliter reflectuntur ideo ex alia τ alia diuersitate luminis super aliud τ aliud corp' opacū. resultat alius τ ali' color. ¶ Ista opinio est expresse cōtra determinationez Aristo. τ ꝯmētatoris dicentis. ꝙ color est per se visibilis: τ ꝙ est actu color in te

nebris:licet in tenebris nō possit imutare visuz. Et in de sensu ⁊ sensato. ponit colores medios generari ex extremis: ⁊ extremos ex mixtione qualitatū p̄maꝝ. ¶ Secūdo. corpa eq̄lr̄ opaca in eodē lumine sunt diuersoꝝ coloruz. ergo diuersitas coloꝝ nō est ex diuersitate opacitatis vl' luminis. ¶ Et si dicit̄ q̄ illa corpora sunt necessario dissimiliter opaca. Contra. sint duo lapides marmorei: vnus albus ⁊ alter niger in eodē lumie: ⁊ pz q̄ albedo ⁊ nigredo sunt ɔ̄rio: modo talis ɔ̄rietas nō videt̄ posse ɔ̄surgere ex vnitate luminis: ⁊ ita modica differentia opacitatis illoꝝ corpoꝝ. ¶ Quarta opinio que est Ar. ponit q̄ sicut odores ⁊ sapores sunt q̄litates scḋe resultantes ex p̄missis ita colores generant̄ ex mixtione ⁊ proportione qualitatū p̄maꝝ: nec generant̄ diuersi colores ex diuersa opacitate simplr̄: licet necio exigat̄: sed necio ex alia ⁊ alia ꝓportione ⁊ mixtione elemētoꝝ seu q̄litatuz ipsoꝝ resultat alius ⁊ alius color: sicut aliud ⁊ aliud mixtū. ¶ Tenēdo autē iuxta doctrinā antiquoꝝ q̄ lux ɔcurrit ad generationē coloris: dz dici q̄ coloris q̄tuor sunt subiecta. Primū est mixtio q̄litatū p̄maꝝ. Scḋz ē mixtio lucis cū opaco in p̄spicuo. Tertiuz est q̄titas secundū oēm dimēsionē. Quartū est mā̄ p̄ma: ita q̄ colores fundant̄ in mā̄ mediāte q̄titate: ⁊ in quantitate mediāte mixtione lucis cū opaco: ⁊ mixtiōe lucis cū opaco mediāte mixtiōe q̄litatū p̄maꝝ. ¶ Tex. ɔ̄mē. 69.

Lumen autem est huiusmodi actus dyafani sm̄ q̄ est dyafanuz. Potentia autē in quo hec est ⁊ tenebra. Lumen autem vt color est dyafani: sm̄ q̄ actu dyaphanum ab igne: aut huiusmodi vt q̄ sursum corpus. Etenim huic aliquid inest vnum ⁊ idem.

¶ Postq̄ Ar. determinauit de colore: ɔ̄sequenter disputat de lumine ponēdo q̄tuor ɔclusiones. Quaꝝ p̄ma est ista. lumē est act⁹ dyafani scḋz q̄ dyafanū. Secūdo ɔclo. lumen nō est ignis nec corp⁹ neq3 defluxus corporis. ibi. (Quid igit̄ est dyafanū.) Tertia ɔclusio. lumen nō successiue: sz subito ⁊ i istāti multiplicat̄. ibi. (Et nō recte) Quarta ɔclusio. luc3 susceptiuū luminis scḋz se nō sit coloratū: tñ est aliquo mō visibile. ibi. (Est autē coloris.) Prima ɔclusio arguitur sic. neq3 aer neq3 aq̄: neq3 aliqḋ hōi est corp⁹ trāsparēs nisi fuerit illuminatū. ergo lumen est actus dyafani sm̄ q̄ hui⁹. antecedēs pz. q2 ipsum dyafanū scḋm se est in po⁰ respectu luminis: sicut mā̄ respectu forme ⁊ p̄uationis: lumē eniz hoc mō ɔparat̄ ad dyafanuz: sicut color ad corp⁹ terminatū: q2 vtrūq3 est actus ⁊ forma sui susceptiui. Dyafanū ergo sz se est in po⁰: sz fit in actu per lumē adueniēs sibi. s. ab extrinseco lucēte: siue fuerit ignis: siue corp⁹ celeste: esse eniz lucēs actu ⁊ illuminatiuū cōe est igni ⁊ celesti corpori: sicut esse dyafanum cōe est aque aeri ⁊ alicui corpori celesti: Unde corpora celestia quātū ad aliquā sui partem sunt dyafana: ⁊ quātuz ad aliā sunt lucida: orbes eniz sunt dyafani: ⁊ stella que est spissior pars sui orbis est lucida. Et q2 hic inferius reperiunt̄ aliqua corpora dyafana: aliqua vero lucida: opz celuz cōicare cū his inferioribus per aliquā vnaz cōem naturā per quā insit ei dyafanitas: ⁊ per aliquam vnā cōem naturā per quā insit ei luminositas. L. c. litterā. (Lumē autē est hō). s. medij (actus dyafani sm̄ q̄ dyafanuz. potētia autē in quo hoc est). s. lumē (⁊ tenebra: lumen aūt vt color est dyafani act⁹: sm̄ q̄ actu dyafanuz) per lumē receptū (ab igne aut hō: vt q̄ sursum) est (corpus) celeste. (Et enim huic). s. corpori celesti ⁊ igni (aliquid inest vnū ⁊ idez). s. vna ⁊ eadē nā̄ cōis luminositatis. ¶ Notādū p̄mo sm̄ cōmētatorē cōmēto. 69. q̄ corpus dyafanū in potētia est illud in quo inuenit̄ ista natura cōmunis cum obscuritate: hec enim natura cōmunis est dyafanitas: que est passio cōmunis reperta in celo aere ⁊ aqua: que quidē dyafanitas est in potētia dum illi obscuritas est ɔiuncta. ⁊ est in actu adueniēte lumie ideo bene dicit cōmētator in eodē cōmento: q̄ ita se habet dyafanitas respectu luminis: sicut mā̄ respectu forme. Dicit̄. n. mā̄ in potētia duz p̄uatio sibi cōiungitur: in actu autē adueniēte forma. Et ita est de dyafanitate: cuius actus est lumen: sicut māe actus est forma: ꝓpterea bene dicit phs q̄ lumē est vt color in dyafano. Unde sicut corpora opaca habēt perspicuitatez in extremo: que est color coꝝ: q2 color est perspicuitas extrema in corpore opaco: siue in corpore terminato. Ita dyafana habēt perspicuitatez in ꝓfundo per lumē. Ex quo sequit̄ q̄ lumen se hz in ꝓfundo corporis dyafani. scḋm q̄ se hz color in extremo corporis terminati: ideo lumē est q̄si q̄daz color dyafani. ¶ Secūdo notādū sm̄ ɔ̄mētatorez eodē ɔ̄mēto. q̄ nā̄ dyafanitatis existēs in corpore celesti semper associat̄ illi qḋ fecit eā dispositionē in actu: ⁊ ideo celuz nūq̄ inuenit̄ dyafanū in potētia sicut ea q̄ sunt inferius: cū q̄nq3 sit lucidū presens: q̄nq3 nō: illa autē nā̄ celestis semp est illuminata. Ecce q̄ eadez nā̄ est in corpore celesti ⁊ in corpore elemētari: ⁊ tñ nā̄ corporis elemētaris. s. dyafanitas est ɔiuncta p̄uationi: ⁊ nō illa. Et ɔ̄sequēter nō est icōueniēs q̄ eadē spē. mā̄ p̄⁰ sit in celo ⁊ in elemētis: nō obstāte q̄ māe elemētoꝝ sit cōiuncta p̄uatio: ⁊ nō māe celestimo seq̄t̄ de necessitate q̄ ille māe sint eiusdē rōnis: si dyafanitates sunt eiusdez rōnis: q̄m forme eiusdē rōnis semp h̄nt susceptibilia p̄ma eiusdez rōnis: vt est de itentiōe Ar. 7° physicoꝝ. ⁊ scḋo hu⁹. Cōtra cōclusionē arguit sic. lumē est actus lune: tamē luna nō est dyafana. ergo lumen non est actus solius dyafani: pz ɔ̄sequētia cū minori: q2 dyafanum est corpus trāsparēs: sm̄ phz: luna aūt nō est corpus trāsparēs: imo terminat visum: maior aūt est manifesta: q2 luna recipit lumē a sole: qḋ declarat eclypsis ac diminutio luminis: quā dietiz videmus. Itē lumen est actus terre: ergo nō solius dyafani. pz ɔ̄sequētia. q2 terra est corpus opacū: z antecedēs est manifestū: q2 terra videt̄: ⁊ nō per colorē: cū nō sit colorata: rōne sue simplicitatis: ergo per lumē icorporatuz illi. ¶ Intelligēdū q̄ de h̄ fuerūt due opiniōes. ¶ Prima opinio posuit q̄ lumen nō est in medio: sicut in aere: sed solū in corpore opaco: sicut in pariete. Ita q̄ inter solem ⁊ parietē nō est aliqua solis qualitas: qḋ declaratur ex vase obscuro habēte duo foramina: per quoꝝ vnū intrant radij solares: ⁊ per aliud exeunt nullo resistēte interposito: in casu isto nō videt̄ nec apparet radius solis: ergo nō est ponenda solis q̄litas: postq̄ nō est sensibilis Sz sufficit p̄sentia corporis lumiosi ad corp⁹ opacū: sine ipedimēto alic⁹ iterpositi. ¶ Ista opio est ɔ̄ phm in lr̄a: tamē arguit̄ sic. nullū agēs agit i distās nisi agat in itermediū: ergo si luminosum agit in opacū existēs in aere: opz q̄ agat in aerē: ⁊ nō nisi lumē. g̃ ⁊c. antecedēs. al. prima ɔ̄sequentia. tx. 7. physicoꝝ. vbi ꝓbat̄ in oī motu mouens ⁊ motū esse simul. ¶ Secunda opinio posuit q̄ in medio est lumē nō permanens: sed successiuuz: ita q̄ in quolibet instanti est aliud ⁊ aliud lumen: ⁊ maxime q̄n corpus luminosum mouetur: ɔtinue eniz est alius ⁊ ali⁹ aspectus: ⁊ per cōsequens cōtinue aliud ⁊ aliud lumen. ¶ Hec opinio etiā nō est vera: q2 lumē vltime spere dependet a corpore solari: ⁊ tamē continue ⁊ perpetuo est idem numero: nō obstāte motu solis: q2 nō videtur mo

T. c.
T. c. 71
T. cō.

dus corruptionis eius: cuz non possit habere 9rium: nec obstaculuz: nec defectũ cõseruantis. Ex parte autẽ terre licz luminis vna ps corrũpatur: τ alia nouiter generet: sm q sol aliã τ aliã partẽ icipit respicere: seu aliã τ aliaz desinit ituerit: τ si qz sol vt videm⁹ ad experientiã eãdem partẽ numero terre scd3 se τ qõlz sui respicit per magnã partẽ diei: ergo psupposita imobilitate recipiẽtis lumẽ in parte illa: cõtinue p illud tps est idẽ nuõ. ¶ Dicẽduz igitur q lumẽ est eq̃litas pmanens: q ei successiue generetur vel corrũpat: hoc nõ est rõne sui: sed rõne corporis luminosi: vel subiecti recipiẽtis aut rõne alterius p accidens extrinseci: τ h9 lumẽ dr esse maxie in corpore dyafano: τ in quolibz tali nõ terminato per opacum: in aere igit τ nõ in terra est lumẽ subiectiue vt actus: nec valet motiuũ pme opinionis: qz si radius solaris transit p illa duo foramina: necesse est mediũ imutari: τ vbi radi⁹ eet fortis τ magne intẽsionis τ extensionis: videret in vase: posset esse autẽ tãte debilitatis: q licz imutaret mediuz nõ tñ imutaret visum. ¶ Ad pm dr q luna est dyafana: nec opz dẽ dyafanũ trãspatere: qz oculus est dyafanus: τ tñ nõ trãsparet. Unde dẽ receptiuuz luminis est dyafanuz. Ex quo seqt q dyafanũ se hz tãq̃ genus ad trãsparens: cũ dẽ trãsparẽs sit dyafanũ: τ nõ ecõtra. Duplex.n. est dyafanũ sm 9mẽtatorẽ hic.s. terminatum qõ nõ est trãsparẽs: τ nõ terminatũ qõ est trãsparens. ¶ Ad 2m respondet q lumẽ nõ est subiectiue in terra: sz bene psentialiter τ indistãter: nec vmbra vel tenebra est in terra: sed solũ in aere. Et cũ dr q terra videt: 9cedo nõ qdẽ lumine vt actu τ forma eius: sed colore pprio: nec est incõueniẽs elemẽta extra nãlẽ dispositionẽ esse colorata: sicut nõ est incõueniẽs eadez esse odorabilia: τ gustabilia: sed in nãli dispositione illa nõ essent colorata. Ex quo sequitur q terra naturalr disposita nõ videt: qz nõ pp colorez ppriũ: ex quo nõ est colorata nec alienuz qõ est lumen: qz non reciperet in ea: nec sufficit illud esse in aere: qz sensibile cõe nõ imutat nisi rõne sensibilis ppriy fundati in eadẽ suba cũ eodez sensibili cõi: vt colligit de intentione Arist. τ 9mẽtatoris in hoc scdo capitulo de sensibili pprio. ¶ Textus commenti. 69. τ. 70.

T.c. 69.

¶ Quid quidem igitur dyafanum: τ quid lumen dictum est: quia neqz ignis est: neqz oĩno corpus: neqz defluxus corporis vllius. Esset enim vtiqz aliquod corpus τ sic aut ignis aut h9 alicuius presentia in dyafano. Neqz enim possibile est duo corpora in eodem esse.

T.c. 70.

¶ Videntur autez lumen contrarium esse tenebre: est autem tenebra priuatio huius habitus atqz ignis vel corporis talis absentia a dyafano. Quare palã huius pñtia lumen est.

¶ Secũda cõclusio lumẽ nõ est ignis: nec corpus: nec defluxus corporis. Istã cõclusionẽ Ar. ponit 9tra tres opiniones: que fuerũt de lumĩe. ¶ Prima opinio fuit quorũdaz antiquoz ponẽtiuz tres spẽs ignis carbonez: flãmaz τ lumẽ. ¶ Secũda opinio fuit Emp. dicẽtis lumẽ esse corpus extẽsum iter oculũ τ terrã. ¶ Tertia opinio fuit Democriti asserẽtis lumen esse quasdã decisiones defluẽtes a corporib⁹ lucidis.s. athomos quasdã. Cũ igr ignis sit corpus: τ athomi sint corpora licz parua: seqtur q̃libz illarũ opinionũ cõcedere lumẽ esse corpus: licz aliter τ aliter. Sz ipossibile est lumẽ esse corp⁹: ergo oẽs iste opiniones sunt false: τ cõclusio est vera: antecedens declarat. Nã si lumẽ essz corpus: tunc duo corpora se penetrarent: τ essent in eodẽ loco pprio: 9sequẽs est ipossibile: τ pbat 9sequẽtia. nã lumen est actus dyafani τ presentia in dyafano: sed subiectũ τ forma seiuicẽ penetrãt: τ sunt sil' in eodẽ loco pprio. g. pz 9ñtia cũ minori: τ maior arguit: lumen τ tenebra sunt puatiue opposita: τ hñt fieri circa idẽ. Sed tenebra est puatio luminis in dyafano: τ pñtia illius: ergo lumẽ est actus τ psentia dyafani. T.c. li. (Quid igit est dyafanũ: τ qd lumẽ: dictũ est).s. q dyafanũ est receptiuuz luminis τ lumẽ est act⁹ eius (qz neqz ignis neqz oĩo corp⁹: neqz defluxus corporis vllius essz.n. aliqõ corpus) qualitcũqz diceret: (τ sic ignis aut aliqd h9 pñtia in dyafano) eẽt: qõ est impossibile (neqz enim possibile est duo corpora) sil' (in eodẽ esse.) τ tenet 9sequẽtia: qz lumẽ est pñtia dyafani: qõ pbat: (videtur autẽ lumẽ cõtrariũ esse tenebre. est autẽ tenebra puatio hui9 habitus).s. luminis (ex dyafano: q̃re palã: q etiaz huius pñtia) dyafani (lumẽ est.) ¶ Notãdũ q opinio vulgaris tenẽs oẽm rẽ extẽsam esse quãtitatẽ: concedit lumẽ esse corpus: nõ qdẽ de pdicamẽto substãtie: sed quantitatis: dicẽs phz nõ arguere 9tra hũc modũ loquẽdi: sed cõtra antiquos opinãtes lumẽ esse corp⁹ substãtiale: modo bene est impossibile duo corpora substantialia se penetrare: τ esse in eodẽ loco. Sed nõ est ipossibile duo corpora sic se hre: quoz vnũ est substãtiale: τ aliud accidentale. Sed idu hic nõ bene dicit duo corpora de predicamento quãtitatis se penetrare: sicut nõ bene dr duas lineas aut duas superficies se penetrare: nec vez est lumẽ esse corpus de predicamẽto quãtitatis vel substãtie: sed est qualitas tertie spẽi. Unde arguit sic. illuminatio medy est alteratio: ergo nõ est imediate ad quãtitatẽ. pz 9sequẽtia. per Ar. 5. physicoz. sz illumĩatio medy est immediate ad lumẽ tãq̃ ad terminũ ad quẽ: ergo lumẽ nõ est quãtitas: τ 9sequẽter nõ est corpus illius pdicamenti. ¶ Itẽ oĩs quãtitas est perceptibilis a plurib⁹ sensib⁹ exteriorib⁹: vt patuit: sed lumẽ nõ percipitur nisi a visu: ergo lumẽ nõ est quãtitas. Cõtra pdicta arguit q lumẽ est corpus ppter q̃tuor cõditiones illi 9petẽtes. ¶ Prima cõditio est moueri localr. 6. physicoz. vbi dicit Ar. q omne corp⁹ est mobile: τ omne mobile est corp⁹. Sed lumẽ est mobile ab oriẽte in occidẽte: ergo lumẽ est corpus. ¶ Secũda cõditio est refrãgi: vt pz. 4° metheororũ. τ ex qd nominis refractionis: sed lumẽ refrãgitur.s. in generatione alo τ iridis: vt testat Aris. 3° metheoroz. ¶ Tertia cõditio est figurari: q figura est passio corporis τ magnitudinis: modo lumẽ figuratur. Unde si transit per foramẽ: scdm figurã foraminis figurat ipsum lumen. ¶ Quarta cõditio est egredi τ itersecari: vnde accidẽtia nõ egrediuntur: cũ nõ migrẽt de subiecto in subiectum: nec pprie se itersecant: qz nemo dicit vnaz qualitatẽ aliam itersecare: sed bene lineam: superficiẽ: vl' corpus: lumẽ autẽ dicimus egredi a corpore luminoso: τ radios solares se itersecare. Dico vt prius q lumen nullo modo est corpus: qz nullũz corpus subito multiplicatur nec cõtrariatur alicui priuatiue modo lumẽ sm phz subito multiplicatur: τ tenebre opponitur puatiue. ¶ Ad pmaz cõditionẽ nego q lumẽ moueatur ab oriẽte in occidentẽ: sed bene multiplicatur ab vno in reliquum. Et hec multiplicatio nõ est motus: nec aliqd mouetur per hanc multiplicationẽ. ¶ Ad secũdaz dicit q lumẽ non refrangitur nec reflectitur pprie: sed solũz metaphorice: vnde reflexio vel refractio est pprie vnius τ eiusdez numero: nec est generatio alicuius de nouo: modo reflexio vel refractio luminis nõ est vnius τ eiusdem numero Sed est noua generatio luminis in eodez subiecto τ in parte precedẽte. ¶ Ad tertiaz dicitur q figurari per

T.c. 18.

T.c. 32. τ. 34.

T.c. 42

se est ꝓpꝛiũz quãtitati cõtinue scdm determinatũ motũ: cuz quo stant accidẽtia per accidẽs figurari rõne quãtitatis: vt caliditas frigiditas: albedo: nigredo: ⁊ hm̃: ⁊ ita dicitur de lumine: qꝛ de se nullã figurã hꝫ: sed hꝫ figurã per accidens ad figurationẽ subiecti: vel alterius a quo depẽdet multiplicatio. ¶ Ad quartã cõditionẽ respondetur ꝙ egredi cõiter: vt hic sumitur: nõ dicit nisi ꝓductionem ab aliquo vel ex aliquo: ⁊ ita egressus luminis est ꝓductio luminis seu multiplicatio a corpore luminoso ad ipsum mediũ. Deinde cuz dicitur ꝙ rady se itersecant: vel inuicẽ cõfricantur: respõdetur vt prius ꝙ locutio est metaphorica: dicunt̃ eniz rady se itersecare: quia multiplicant se per mediũ scdm lineas se itersecãtes. sic igitur alie forme eo mõ se intersecãt: vt si fieret albedo in corpore fm lineas se itersecãtes: seu alia forma fieret illo modo: dicimus tales formas se itersecare. Dicũtur etiaz rady se ꝯfricare quãdo radius reflexus ꝓpinquus est radio icidẽtie. ¶ Ex ṗdictis manifestũ est lumẽ nullo modo esse corpus: lꝫ sit corporeũ. s. lõguz latũ ⁊ ꝓfundum iuxta oẽm dimẽsionem sui subiecti cui⁹ est forma. Unde cõmẽtator cõmẽto. 70. lux nõ est corp⁹: sꝫ est presentia intẽtionis in dyafano: cuius ṗuatio dr̃ obscuritas apud p̃sentiã corporis luminosi: manifestuz est ꝙ subiectum obscuritatis ⁊ lucis est corpus: ⁊ est dyafanum: lux autez est forma ⁊ habitus illius corporis: ⁊ si esset corp⁹: tũc corpus penetraret corpus: nõ loqtur hic cõmẽtator de corpore predicamẽti substãtie: qꝛ talia se inuicem penetrant: scdꝫ eũ ponẽtem elr̃ta formalr̃ in mixto. 3° celi. sed solũ loqtur de corpore ṗdicamẽti quãtitatis: de quo etiã loqr̃ Ar. 4. phy sicoꝝ. dicẽs ꝙ ĩpoſſe est corpora seinuicez penetrare. ¶ Textus ꝯmẽti. 70.

T.cõ.8. T.55.

¶ Et non recte Empedo. necꝫ si alius aliquis sic dixit: ꝙ feratur ⁊ extendatur lumen in medio terre ⁊ continentis: nos autez lateat. Hoc enim est ⁊ extra eam que in ratione veritatez: ⁊ extra eã que videmus. In paruo enim spacio lateret nos. Ab oriente autem in occidens latere magna quidẽ multuz est questio.

¶ Tertia cõclusio: lumẽ nõ successiue: sꝫ subito ⁊ in instãti multiplicat̃. ista ꝯclusio ponit̃ cõtra Emp. ⁊ alios asserẽtes lumẽ successiue multiplicari: licet in tpe impceptibili. Unde ꝯ eũ arguebat̃ sic: si lumẽ est corp⁹: oꝫ ꝙ illuminatio sit motus localis luminis aduenientis in dyafanuz: nullus aũt mot⁹ localis alicui⁹ corporis põt esse subitus vel istãtane⁹: ergo illumiatio nõ fit subito: sꝫ successiue. cui⁹ cõtrariũ videm⁹: qꝛ in eodẽ instãti in quo est corpus lucidũ p̃sentatũ medio: totũ dyafanuz sit̃ illuminat̃ ⁊ nõ pars post partez. Respõdebat Empedo. ꝙ lumẽ in rei vitate multiplicat̃ successiue: ⁊ in tpe: sed impceptibiliter: ob quã cãm: qꝛ latet nos tale tẽp⁹ impceptibile: putamus multiplicationez talem fieri subito ⁊ in instanti. ¶ Cõtra hãc respõsionẽ arguit Ar. ꝓbãdo ꝯclusionem dupl̃r: ⁊ p̃mo qꝛ est ꝯ᷑a veritati fundate in rõne. naz ad illumĩationẽ dyafani nihil reqrit̃ nisi directa oppositio absqꝫ obstaculo medio corporis illuminãtis ad illumiabile: sꝫ hec directa oppositio opinio fit subito ⁊ in instãti ergo illuminatio fit subito ⁊ in istãti. Scd̃o qꝛ est ꝯ experienti ĩ: posset. n. dici ꝙ successio mot⁹ localis in paruo spatio latet nos. Sꝫ ꝙ lateat nos successio in motu luminis ab oriẽte vsqꝫ ad occidẽtẽ orizontis nostri: hoc hꝫ qõnẽ magnã ⁊ iꝫ difficile aut oĩo ĩpossibile. T.c.li. (Et non recte Empe. necꝫ si aliqs ali⁹ sic dixit ꝙ ferat̃ lumẽ ⁊ extẽdatur in medio terre ⁊ ꝯtinẽtis). s. celi: ⁊ hoc in tpe paruo: (nos aũt lateat: hoc. n. est ⁊ extra eã que in rõne est) fundata (veritatẽ ⁊ extra ea que vident̃) ad sensuz (in paruo eniz spatio lateret nos) mot⁹ successiuus: (ab oriẽte aũt in occidẽs latere: magna qdẽ multũ est qõ) ⁊ ipossibilis imaginatio. ¶ Dubitat̃ cõtra ꝯclusionez dupl̃r: p̃mo qꝛ data illa seqtur ꝙ omne corp⁹ luminosũ eẽt ĩfinite virtutis. Nã posse ꝓducere aliquẽ effectũ in vna hora p̃cise est aliquãte vtutis: ⁊ posse ꝓducere ĩ medietate hore ẽ in duplo maioris virtutis: ⁊ in q̃rta parte hore: est in q̃druplo maioris virtutis: ergo posse ꝓducere in instãti: est ifinite virtutis: sꝫ oẽ corpus luminosuz suũ lumen ꝓducit in instãti: vt ꝯcessum est: ergo omne corp⁹ luminosuz est infinite virtutis. ¶ Secũdo arguit̃ ab experiẽtia. Naz lumẽ sepe itendit̃ per rarefactionẽ medij: sꝫ illa rarefactio est successiua. ergo itẽsio luminis ẽ successiua. Etiã dũ nubes mouent̃: videm⁹ illas successiue illuminari p partẽ post partẽ. Umbra ẽt successiue corrũpit̃: ⁊ fm ꝙ corrũpit̃ generat̃ lumẽ: ergo lumẽ genetotur successiue. Demuz cũ cãdela portat̃ per domũ: experimur illã successiue illuminare domũ. ¶ Notãduz ꝙ circa hãc mãz sunt due opiniones Ar. repugnãtes p̃ma ꝙ lumẽ nullo modo subito: sꝫ successiue multiplicat̃ pp repugnãtiam agentis vel passi: qꝛ talis multiplicatio aut fit p̃existẽte luminoso: aut nõ p̃existente. Si p̃existẽte illuminatio fit per presentationẽ ⁊ motũ corporis luminosi: sicut qñ sol orit̃. vel per motũ medij: sicut qñ aer portatur de tenebra ad lucẽ: aut per remotionẽ obstaculi: sicut aperiendo fenestrã. Sed quolibz illoꝝ modoꝝ lumẽ generat̃ successiue: qꝛ talis illuminatio ꝯseqt̃ aliquẽ motũ successiuuz. Si võ luminosum nõ p̃existat: sicut qñ ignis de nouo fit in camera: tũc opꝫ ꝙ fiat per generationẽ lucis. Sꝫ nulla lux subito generat̃: sꝫ successiue taz itẽsiue q̃ꝫ extẽsiue igit̃ adhuc isto modo generatio luminis fit successiue. ¶ Ista opinio est falsa: primo ex pte gnõnis corporis luminosi: qñ corp⁹ luminosuz põt subito gnãri: sicut ignis ex quo ad subaz nõ est motus. 5. physicoꝝ. vñ cõmẽtator 6° ⁊ 7° phycoꝝ. vult ꝙ sit dare minimũ ignẽ ⁊ minimũ acrẽ q̃ possit p se gnãri. ⁊ ponit. 6. phycoꝝ. ꝙ tã gnõ subẽ q̃ꝫ gnõ luminis subito fit: ⁊ in istãti. Scd̃o ex pte p̃sentationis corporis luminosi: qm̃ corp⁹ luminosum põt subito p̃sentari alicui medio bñ disposito per subitaz remotionẽ obstaculi. vbi grã. sit vnũ corp⁹ luminosuz q̃dratũ cõtẽtuz vno vase colorato in medio optime disposito: ⁊ naturalr̃ aut violẽter diuidat̃ in hora futura vas illud a corpore luminoso p motũ vasis cõtra corp⁹ luminosuz. Et pꝫ ꝙ in fine hore vltima supficies vasis erit q̃drate p̃mo diuisa: ergo tũc p̃mo corp⁹ lumiosuz erit medio presentatuz: ⁊ per ꝯñs ꝓ illo instãti multiplicabit̃ lumẽ ad certã distãtiã. ¶ Scd̃a opinio panit ꝙ lumen bñ multiplicatur subito scdꝫ lineã lõgitudinis: sꝫ nõ latitudinis intelligẽdo per lineã lõgitudinis lineã diuidẽtẽ vmbrã a lumine que est recte ꝓcedẽs vsus corp⁹ luminosum: lineaz aũt latitudinis vocat lineã itersecãtẽ p̃orẽ. naz capiatur linea ꝓcedẽs a sole ⁊ ꝯtãgẽs terraz ꝓtẽsa vlteri⁹ in cõtinuũ ⁊ directũ: tũc retto terrã qlibꝫ punctus illius linee est ita cito illuminat⁹ sicut alter: g̃ scdm talẽ lineã nõ est successio in illuminationẽ: sꝫ bñ est successio fꝫ lineaz latitudinis itersecantẽ: qꝛ cuiuslibꝫ talis linee vnus prius aspicitur a corpore luminoso q̃ꝫ alia. Et hoc apparet in successione vmbre ligno erecto in terra: g̃ multiplicatio luminis scdm talẽ lineã fit successiue: hec opinio habꝫ colorẽ corpore luminoso moto. Sꝫ isto nõ moto: aut per generationẽ eius subitãm aut per istãtaneaz remotionẽ obstaculi fm ꝙ est argutũ ꝯtra alioꝝ opinionẽ: nullã habꝫ rationẽ. Demuz lumẽ nõ multiplicatur per

T.cõ.

longuz quin multiplicet̄ pſ̄ partes: ideo ſi multiplicat̄ ſubito ſcōm lineā lōgitudinis: ēt ſubito multiplicat̄ ſcōm lineā latitudinis. ℂ Itē ponat̄ vnū corpus luminoſuz eē clauſum īfra duas paraſides in tenebris: ſic ꝙ ſe ꝯtāgāt per totū ſcōz lineā vel ſupficiē eque planā: ꝛ ꝙ ſit aliqđ agens īcipiēs eleuare vnā a reliqua: tunc arguit̄ ſic: īmediate poſt hoc quilibet pūctus vni⁹ erit eleuat⁹ cū pūcto ſibi oppoſito: ergo īmediate poſt hoc fiet illuminatio in camera: nō ſolū ſcōm lineā ſed ſcōz ſuperficiē circularē: ergo lumē pōt ſubito multiplicari: nō ſolū ſcōm lineā lōgitudinis: ſed ēt latitudinis. ℂ Dicēduz eſt igit̄ aliter ſcōz doctrinā Ariſto. ꝛ cōmētatoris ꝙ lumē quātuz eſt de ſe eſt multiplicabile ſubito: ꝛ in īſtāti: per accidens uī pōt ſucceſſiue multiplicari: aut qꝛ corp⁹ luminoſum ſucceſſiue mouet̄: aut qꝛ ſuſceptiuū luminis ſibi ſucceſſiue pſentatur: qñ aūt corp⁹ luminoſuz ſubito medio pſentat̄: tūc lumē ſubito ſcōm oēm dimēſionē per totā diſtātiaz ſibi poſſibilē multiplicat̄. ℂ Ad pmaz rōnē negat̄ ꝯſequentia: bene eniz ꝯcluderet: ſi illuminatio fieret cū reſiſtentia: mō nō fit cū reſiſtētia: qꝛ nō hꝫ ꝯtrariuz: nec mediū reſiſtit: qꝛ eſt actus ꝛ pfectio eius. ℂ Ad ſecūdā reſpōdetur ꝙ nō eſt incōueniēs lumē multiplicari ſucceſſiue: ſed hꝫ eſt per accidēs. Ad illud tñ qđ dr̄ ꝙ cū aer rarefit: lumē intēdit̄ ſucceſſiue: hoc eſt verꝫ: ex quo non ſeqtur lumen multiplicari ſucceſſiue: qꝛ itēſio luminis nō eſt multiplicatio ei⁹: pōt. n. lumē multiplicari ſine intēſiōe: ꝛ intēdi ſine multiplicatiōe. ℂ Text⁹ ꝯmēti. 71.

ℂ Eſt autem coloris ſuſceptiuuz quod ſine colore: ſoni autem abſonuz: ſine colore aut dyafanuz ꝛ inuiſibile: aut qđ vix videtur: vt videtur qđ tenebroſum eſt. Huiuſmodi autez dyafanum quidem eſt: ſed nō cum ſit actu dyafanuz: ſed cuz potētia. Eadez enim natura, qñqꝫ quidē tenebra: qñqꝫ autem lumen eſt.

ℂ Quarta ꝯcluſio ꝙ ſuſceptiuū luminis ſcōz ſe nō ſit coloratū: tñ aliquo modo eſt viſibile. pma ps pbat̄. nā illđ qđ recipit oēz colorē: nō eſt ſecūdū ſe coloratū: ſicut illđ qđ recipit oēm ſonū eſt abſonū: ꝛ ſine ſono: ſꝫ ſuſceptiuū luminis. ſ. aer recipit oēm colorē. g̃. tenet ꝯſequētia cum minori: de receptiōe intētionali: eo ꝙ oīs color realis in aere pōt videri: maior aūt eſt euidēs: qꝛ ſi aer de ſe haberet aliquē colorē: nō reciperet illū: ꝛ ꝯſequēter nō reciperet oēs colores. Secūda ps ꝯcluſionis declarat̄. nāz ſuſceptiuū luminis. ſ. aer ſcōz ſe eſt tenebroſum: ſꝫ tenebra eſt aliquo mō viſibilis. ergo. maior eſt clara: qꝛ ſicut pma mā de ſe eſt puata forma: qꝛ aliqñ hꝫ eā: ꝛ aliqñ nō habꝫ: ita aer eſt de ſe tenebroſus: qꝛ aliqñ hꝫ lumē: ꝛ aliqñ non hꝫ: ꝛ ſicut eadē nā pme mā̃e aliqñ eſt ſub forma: ꝛ aliqñ ſub puatiōe eius: ita eadē nā aeris ꝛ dyafanitatis eſt aliqñ ſub tenebra: ꝛ aliqñ ſub lumine: minor aūt. ſ. ꝙ tenebra eſt aliquo mō viſibilis. ſ. per lumē ꝙ p habituz: alias oſtēdet̄. Le. li. (Eſt aūt coloris ſuſceptiuū qđ ſine colore eſt: ſoni aūt) eſt ſuſceptiuuz qđ eſt (abſonū). i. ſine ſono: vt audit⁹ (ſine colore aūt dyafanū ꝛ inuiſibile) eſt (aut) eſt illud (qđ vix videt̄ vt videt̄) eſſe (qđ tenebroſuz eſt: hoc aūt dyafanū qdē eſt) obſcuruz (ſed nō cum ſit actu dyafanū) ppter lucē actuātez ipſum (ſed cū potētia). ſ. qñ eſt carēs lumine: (eadē. n. nā) dyafani: (qñqꝫ qdē tenebra: qñqꝫ aūt lumē eſt.). i. qñqꝫ eſt ſub tenebra: ꝛ qñqꝫ ſub lumine: ita ꝙ iſta pdicatio eſt cauſalis: ꝛ nō idētica. ℂ Notādū ꝙ cōmētator cōmēto. 71. arguit ꝯ ſe: in eo ꝙ dixerat ſuperi⁹ nām corporis celeſtis ſemꝑ illuminari: ꝛ ꝙ nā hoꝝ iferioꝝ que ſunt dyafana aliqñ illuminant̄: ꝛ aliqñ nō: ꝛ idē tenet Ar. in lr̄a. nā luna ꝑpter diuerſum ſituz quē hꝫ ad ſolē aliqñ ſcōm totū eſt obſcura: vt tēpore eclypſis: ꝛ aliqñ ſcōz partē ſolū. Le. Cōmētū. Nā recipiens dyafanitatē in quibuſdā reb⁹ recipit vtrūqꝫ. ſ. lumē ꝛ obſcuritatē: tñ in dyafanis gn̄abilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹: ſꝫ nā celeſtis nūqꝫ recipit obſcuritatem: niſi hoc qđ extimat̄ de luna in eclypſi: ꝛ ꝑpter diuerſitatē ſituū ei⁹ a ſole. Reſpōdet cōmētator dupl'r: pͦ ꝙ luna nō eſt de natura dyafanitatis: ſicut nullus alius planetaꝝ: ſꝫ de nā lucis: ſꝫ lux ei⁹ nō ſit ſufficiēs illuminare hec iferiora: ideo deficiēte lumine ſolis dicim⁹ eā eē obſcurā: ꝛ tenebroſaz qđ nō eſt verꝫ ſimpl'r: ſꝫ ſolū reſpectu ad lumē ſolis. Secundo reſpōdet cōmētator ꝙ cuz dixit corpora celeſtia dyafana nō recipere obſcuritatez locut⁹ eſt de pure dyafanis: mō luna ē ꝯpoſita ex duab⁹ naturis. ſ. ex dyafanitate ꝛ luce: ꝛ per dyafanitatē lumē recipit a ſole: per lucē aūt nihil recipit. Lege cōmētū. Hoc totū qđ eſt ꝯcluſiꝫ verꝫ eſt ſi cōceſſerim⁹ ꝙ nā lune ſit ex naturis dyafanis: ꝛ nō ex naturis lumioſis: ꝛ forte luna eſt ꝯpoſita ex illis duab⁹ naturis. Duplex eſt g̃ dyafanū. ſ. ſimpl'r: qđ nō eſt ꝯiunctū colori nec luci: ꝛ ſꝫ qd: qđ eſt ꝯiunctū colori vel luci: pmū dyafanū eſt trāſparēs oīno: vt aer: ꝛ 2ᵐ nō eſt trāſparēs: vt luna: pmū dyafanū nō eſt terminatū: ſꝫ 2ᵐ eſt terminatū. Hic tñ eſt aduertēdū ſm ꝯmētatorez cōmento. 67. ꝙ lumē ꝛ color differūt diffinitiue ꝛ eēntial'r. nam color eſt vltimū dyafani terminati: ſꝫ lux vel lumē eſt ꝯplemētū dyafani: q̃ dicta pñt dupl'r intelligi: pͦ ꝙ color nō reperit̄ niſi in vltima ſupficie corpis terminati: lux ſcōm intelligētiā antiquoꝝ: ꝛ ꝙ lux vel lumē repit̄ tā in pfūditate qꝫ in ſupficie corporis pſpicui. Scđo ꝙ color nō vr̄ niſi in vltima ſupficie corpis terminati: ꝛ ꝙ lux vl' lumē vr̄ tā in ſupficie qꝫ in pfunditate einſdē corpis: pmū nō eſt ꝯcedēdū: ſꝫ bñ ſcōz. Qualitcūqꝫ tñ dicat̄: verꝫ eſt. ꝙ lumen eſt ꝯplemētū dyafani: hoc eſt pfectio dyafani ſcōm oēm dimēſionē: nō qdē ſm ꝙ tale dyafanū eſt actuatuꝫ: ſꝫ ſm ꝙ eſt in po⁹ ad ipſuꝫ lumē: nō tñ credēduz eſt ex hꝫ aerez eſſe ſimpl'r in po⁹: ſicut eſt pͣ mā: ꝛ nō hr̄e actū niſi lumē. qm̄ aer eſt ꝯpoſitū ſubale hn̄s itrīſece actū ſubalē. Sꝫ dr̄ eē in po⁹ rōne dyafanitatis ſue: ad actū accn̄talez q eſt lumē. Ex his ſeqt̄ ſꝫ ꝯmētatorē ꝙ aer ꝑꝑ hoc ꝙ ſit illumiat⁹: nō ſeqt̄ ipꝫ eē coloratū: qꝛ lumē cauſat̄ in corpore dyafano iterminato: vl' ſaltē nō opaco: color vō ſoluz in corpe terminato opaco: vñ hec eſt dr̄ia iter colorē: lucē ꝛ lumē. nā color generat̄ ſolū in corpore terminato opaco: lux vō in corpe ſolū terminato nō opaco: lumē vō ſoluz in dyafano nō opaco: tā termiato qꝫ iterminato. Ita ꝙ color nō poſſet gn̄ari in dyafano puro: nec in corpe terminato nō opaco: lux vō nō poſſꝫ gn̄ari: ēt in dyafano puro: nec in corpe opaco: ſꝫ lumen gn̄atur in dyafano puro: vt in aere: ꝛ in corpe terminato nō opaco: vt in luna vel in oculo: aer ergo nō recipit colorē real'r: ſed ſoluꝫ intentionaliter ꝛc̄. ℂ Textus cōmēti. 72.

Non omnia autem viſibilia ſunt in lumine: ſed ſolum vniuſcuiuſqꝫ ꝓprius color. Quedam enim in lumine quidem nō videntur: in tenebra autem faciunt ſenſum: vt que ignea videntur ꝛ lucentia. Non autem nominata ſunt hec vno nomine vt querc⁹ putredines: cornu: capita piſciuꝫ: ꝛ ſquamme: ꝛ oculi. Sed nulli horum videt̄ proprius color. Propter quaz autem cauſaz hec videntur alia ratio.

¶ Postq̃ phs determinauit de colore ⁊ lumine: ɔñr disputat de visibili in cõi per respectũ ad mediuz visionis ponẽdo q̃tuor ɔclusiões. Quaꝝ pma est ista. nõ oĩa visibilia sunt visibilia in lumĩe. Scda ẽ. aliq̃ visibilia sũt solũ visibilia in lumine. ibi. (Nunc aũt.) Tertia ɔclo. q̃ aliqua visibilia sunt visibilia taz in tenebris q̃z in lumine. ibi. (Ignis aũt.) Quarta cõclusio. sicut visibile ita q̃dlz aliud sensibile idiget medio: licz nõ eodẽ ɔsimilr supto ibi. (Eadẽ aũt rõ.) Prima ɔclusio pbaẽ. q̃libz qualitas pticipãs nãm lucis est visibilis: aliq̃ aũt q̃litas pticipãs nãm lucis nõ est visibilis in lumĩe: sz necessario in tenebris: ergo. tz ɔñtia cũ pma pte antecedẽtis: ⁊ scda declaratur. nã quercus putrida: squãme: capita pisciũ: cornua aliquoꝝ aĩaliuz habẽt qualitatẽ pticipãtem nãm lucis: que nõ est visibilis in lumine: sz soluz in tenebris: qꝛ hec nullo modo videñ lucida in die: ⁊ in lumĩe: de nocte aũt ⁊ in tenebris illa videñ: ⁊ apparẽt lucida: qḋ nõ ɔtingeret: nisi in se quãdã qualitatẽ haberẽt nõ potentẽ mouere oculũ in lumine: sz bñ in tenebris: ⁊ cãm hui⁹ alibi cõtingit exprimere. Et hec visibilia que sic videñ ignea vl lucentia de nocte ⁊ nõ de die: inoĩata sunt: qꝛ nõ hñt aliquod simplex nomẽ: sz ex multis fit vnũ ad aliquã itelligentiã. Unde quercus putrida: capita pisciũ: cornua animaliũ sunt noĩa ɔposita: q̃b⁹ itelligim⁹ istã qualitatẽ participantẽ naturã lucis motiuã visus in tenebra: ⁊ non in lumĩe. T. c. li. (Nõ oĩa aũt visibilia sunt) visibilia (in lumine: sz solũ vniuscuiusq̃ ppri⁹ color: quedã aũt in lumine quidẽ nõ videñ in tenebra aũt faciũt sensum). i. sensationẽ in visu: (vt que ignea videñ: ⁊ lucẽtia: nõ aũt noĩnata sunt vno noĩe: vt quercus putredines: cornua: capita pisciũ. ⁊c̃. sz nullius hoꝝ videñ ppriũs color in tenebris: pp quã aũt cãm hec videñ) in tenebris: ⁊ nõ in lumine (alia rõ) est: que nõ est hic manifestãda: sz in libro de sensu ⁊ sensato. ¶ Notãduz pmo s̃m cõmẽtatorẽ cõmento. 72. q̃ illa videñ in nocte ⁊ nõ de die. s. innoĩata: qꝛ in eis est paꝝ de nã lucida: latet enim veniẽte luce pp paucitatẽ eius: sicut accidit in lucib⁹ puis cũ fortib⁹. ⁊ iõ stelle nõ apparent de die: ⁊ nã coloris est alia a nã lucis. lux enĩz est visibilis per se: color aũt visibilis est mediãte luce: hec ergo inoĩata videñ de nocte ⁊ nõ de die sub natura lucis: qꝛ maius lumẽ obfuscat min⁹: stelle etiam de die nõ videñ ppter eãdẽ cãm: qꝛ lumen solis ipedit visionẽ stelloꝝ pp suã magnitudinẽ ⁊ itẽsionẽ: de nocte aũt qꝛ nõ ipedit lumẽ solis possunt tã stelle q̃z lucẽtia innoĩata videri: qꝛ hñt ppriũ lumẽ nõ ipeditũ: colores aũt nõ videñ in tenebris: qꝛ nõ hñt pprium lumẽ: sz ne cio in alieno videñ: quo deficiente nõ videñ ipsi colores. ¶ Secũdo notãdũ s̃m Egidiũ q̃ visibile põt ɔsiderari q̃tũ ad illud: qḋ in eo est formale: ⁊ sic lux ⁊ color sũt en in q̃bus formalr est nã illa que est apta imutare visum. Secũdo põt ɔsiderari visibile quãtũ ad illud q̃ est ibi mãle: ⁊ sic res ipse sunt visibiles que participãt nãm coloris vel lucis: neutro aũt modo hõ visibilia sunt noĩata vno nomine: qꝛ nõ sunt colorata tñ: nec lucida tãtum: sz sine dubio ipse nõ ɔueniẽter loq̃ñ: qꝛ sicut calidũ summuz est tãtuz calidũ: ita calidũ remissiuz est tñ calidũ. modo cũ color scdm ipsuz nõ sit nisi lux remissa: seq̃tur q̃ḋlibet hoꝝ inoĩatoꝝ esse tãtuz luciduz. Ideo est aliter dõm q̃ illa bene dicunñ vno simplici noĩe remoto. s. corpora ⁊ sube: sed nõ vno noĩe simplici ppinquo: sicut ea que dicuntur alba vel nigra: nominañ. n. vtroq̃z extremo. s. colorata qꝛ imutãt visum in die: ⁊ lucida: qꝛ imutãt visum de nocte: tñ in rei vitate nõ sunt simplr lucida: nec simpliciter colorata sed tenẽt mediũ iter illa. ita q̃ hec q̃litas quã nescimus pprio noĩe noĩare: bene est vna qualitas simplex potẽs habere nomẽ simplex que participat nãz coloris ⁊ lucis. Ideo imutat duob⁹ modis iuxta duplicem modũ imutãdi lucis ⁊ coloris: qꝛ. n. color imutat de die: iõ de die talis q̃litas: quia participat nãz coloris imutat visum: ⁊ qꝛ lux imutat de nocte in tenebris: ⁊ nõ color: iõ eadẽ q̃litas imutat visum de nocte in tenebris s̃m nãm lucis ⁊ nõ coloris. ¶ Cõtra pdicta dupl'r istañ: ⁊ pmo cõtra cõmentũ. nã si lux videñ per se: ⁊ color solũ mediãte luce: ergo nõ põt videri color q̃n videañ lux: cõseq̃ns est falsũ: qꝛ sepe videñ color nullo lucido psente. ¶ Secũdo ɔtra litterã textus: qꝛ visibile nõ videñ nisi mediũ sit dyafanuz in actu per lumẽ: s̃m phm in hoc secundo. igitur nihil videtur in tenebris: sed necessario in lumine: ⁊ ita videñ ɔdictio in dictis phi. ¶ Intelligenduz pmo s̃m Thomã ⁊ Egidiũ q̃ lux lumẽ: splẽdor ⁊ radius sic distinguunñ: q̃m lux est qualitas fixa in corpore luminoso: lumẽ est qualitas fluens ad mediũ a corpore luminoso: qḋ si fit s̃m rectã lineã ad corpus luciduz vel illuminatũ: dr̃ radius. Si aũt causañ ex reuerberatione radij ad corp⁹ luminosum vocañ splẽdor: ita q̃ lumẽ est cõe ad oẽm talẽ effectũ in dyafano. Cõmentator autem nõ fecit differẽtiaz inter lucem ⁊ lumẽ. qꝛ quodlibz istorum vocat lucẽ: ⁊ quodlibet istorũ lumen: stricte tamen loquẽdo de lumine ⁊ luce est dicẽduz q̃ essentialiter differunt: qꝛ lux est qualitas veniẽs ab itrinseco nõ dependens a qualitate alterius subiecti in facto esse: sed lumẽ est qualitas veniens ab extrinseco dependẽs a qualitate alterius subiecti. s. a luce tam in fieri q̃z in facto esse. Secũdo est intelligẽdum q̃ lumẽ sumitur dupliciter. s. pprie ⁊ iproprie: lumen pprie sumptuz est effectus imediate fluens a lucido simpliciter: sicut est lumẽ solis: vel ignis: lumẽ autem iproprie dictuz est effectus imediate fluens a corpore lucido scdm quid: sicut est lumen oculi: vel quercus putride: dico igitur q̃ ad visionem coloris nõ reqritur lux nisi sicut causa sine qua nõ: qꝛ deficiente luce deficeret lumen: ⁊ deficiẽte lumine deficeret visio. Unde si aliquo modo esset possibilis permanẽtia luminis: sine existẽtia lucis: nõ ɔcurreret lux ad visionez: sed esset oĩno impertinẽs. Splẽdor autẽ ⁊ radius nullo modo sunt necessaria ad visionem: qꝛ ipsis nõ existentibus nõ minus fit visio: imo melius: cuz multum habeant representationez ipedire. Uidemus enim in splẽdore ⁊ in radijs malaz fieri representationem: ⁊ ppter motũ medij: ⁊ ppter idispositionem organi cõsurgẽtem ex nimio splẽdore: seu nimia multitudine vel magnitudine intẽsiua radioꝝ: lumen autẽ necessario simpliciter exigitur ad visionem ppter dispositionez medij: ita q̃ nõ cõcurrit effectiue ad visionem coloris: sed solũ dispositiue: vt medium speciẽ visibilem recipiat: qua pducitur visio. ¶ Ad primuz negatur cõsequentia. qꝛ lux concurrit solum tañq̃ causa sine qua non: ⁊ lumen tañq̃ dispositio medij: cõmentator tamẽ ibi nõ facit differentiaz iter lumẽ ⁊ lucem. ¶ Ad secũduz dicitur. q̃ nihil videtur nisi medium fuerit actuatuz lumine cõĩter dicto: tamẽ aliquid videtur sine lumine pprie dicto: ⁊ hec est intentio philosophi. Unde tenebra sumitur dupliciter. vno modo vt est priuatio luminis oĩno. Alio modo vt est priuatio luminis pprie dicti: primo modo nihil videtur in tenebris: sed bene secũdo modo: ad intellectuz Aristo. Commentator tamẽ videtur velle q̃ Aristo. per tenebras intelligit noctem: ⁊ per lumen diez: ita q̃ talia inominata videntur de nocte scdm naturaz lucis: ⁊ nõ de die. Sed dubitatur ex quo lucida inominata habent splendorez pprium: quo videntur scdm naturam lucis: quare non eodez splendore videntur secũduz naturam coloris: cum

tamē de die in lumine alieno videntᷓ scdᷓz nām coloris. ¶ Respōdetur dupliciter. pmo qᷓ nā coloris exigit maiorez dispositionē medij qᷓz nā lucis: lō qz hᷓ splendor in medio nō est sufficiens dispositio pro nā coloris pp magnaz remissionē eius: hinc est qᷓ in tenebris visibilia innoiata nō videntᷓ scdᷓm nām coloris. Secūdo dᷓ qᷓ data quacūqᷓz intensione splēdoris inominati: adhuc in splendore illo nō videretᷓ color: nec aliqd sub ratione coloris: qz actuatio medij per illum splēdorem nō est dispositio requisita ad īmutādūz mediū sub rōne coloris: sed solo dispositio medij per veruz lumē: qd est lum en ,ppie dictum: quare ⁊c. ¶ Textus cōmen. 73.

¶ Nunc autem in tantuz manifestum sit quoniam quod quidē in lumine videtur color est. Unde non videtur sine lumine. Hoc eniz erat ipsi colori esse: motiuuz esse scdᷓm actum dyafani. Actus autem dyafani lumen est. Signum autem huius manifestum. Si quis enim ponat habens colorem super ipsum visum non videbitur: sed color mouet dyafanuz puta aerem: ab hoc autez iam continuo existente mouetur quod sensitiuum est.

¶ Secūda ɔclusio. aliqua visibilia sunt solū visibilia in lumine. Ista conclusio est manifesta de colore ⁊ de oi eo qd habz colorē ,ppie dictū. Naz color nō mouet visum nisi moueat dyafanū: ⁊ nō mouet dyafanū nisi actu illuminatū, ergo ⁊c. tenet ɔsequētio cū pma parte antecedētis: qz nō pōt fieri actio de extremo ad extremū nisi per mediū: secūda autē pars antecedētis experiētia declaratur. nā si ponatur color vel coloratum īmediate supra organum visus. illud nō videretᷓ: quia organū nō esset dispositūz per actum luminis. Et iterū si idem iuxta poneretur oculo nō īmediate: sz mediate: sic qᷓ caderet dyafanūz in medio vmbrosum ⁊ nō illuminatū ,ppter approximationē colorati: illud a visu nō videretᷓ: vt satis experiētia cōprobatur. Lege lrāz. (Nūc autez in tātuz manifestū est: qm qd qdē in lumine videtᷓ: color est: vnde) color (non videtur sine lumine: hoc enim erat ipsi colori esse) scdᷓm naturā (motiuū esse scdᷓm actū dyafani: actus autē dyafani lumē est: signū aūt huius manifestū) est ex hoc (si quis. n. ponat habens colorez super ipsum visum nō videbitur) illud coloratū (sz color mouet dyafanū) illuminatuz: (puta aerez: ab hoc eniz) colore (iaz continuo existēte) dyafano illuminato ipsi organo visus (mouetᷓ sensitiuū) qd est visus. qre. ¶ Textus ɔmē. 74.

¶ Non enim bene hoc dicit Democritus opinatus si esset vacuum quod medium: prospici vtiqz certe ⁊ si formica esset in celo. Hoc eniz impossibile. Patiente enim aliquid sensitiuo fit ipsum videre: ab ipso igitur qui videtur colore impossibile: relinquitur autez qᷓ a medio. Quare necesse est aliquod esse medium. Uacuo autem facto nō aliquid certe: sed omnino nihil videbitur. Propter quam quidem igitur causam colorem necesse est in lumine videri dictum est.

¶ Ex ista cōclusione ⁊ sua ,pbatione Aristo. infert vnum argumētum siue vnuz correlariuz cōtra Democrituz. s. si vacuuz esset: per ipsum non posset fieri visio. Putauit enim Democritus qᷓ causa quare distantia impedit visionē esset ,ppter mediū resistens īmutationi visibilis. sed hoc est falsuz. Non eniz habz dyafanum cōtrarietatem ad lumē vel colorē: sed est in vltima dispositiōe ad eorᷓ receptionez: cuius signū est. qz subito īmutatur a lumine vel colore. Causa autē quare distātia īpedit visionez est: qz color nō multiplicat spēz visibilē nisi ad certā distātiam. Ideo cuz oculus fuerit tātuz elōgatus a colore qᷓ erit extra sperā multiplicationis spēi visibilis. nō poterit videre colorem: sicut nec in tali distātia poterit īmutari ab eo. ¶ Isto itellecto arguitᷓ correlariuz ɔtra Democritū sic: videre est quoddā pati: sed visus nō pōt pati a colore per vacuuz: ergo visio non pōt fieri per vacuuz: cōtra Democrituz asserentē qᷓ si mediū iter oculū ⁊ rem visaz esset vacuū. quātūcūqᷓz patuū per quātācūqᷓz distātiaz posset videri: imo formica videretᷓ si esset in celo: maior huius ratiōis fuit superius declarata: vbi ostēsum est: visionez esse passionē perfectiuaz: sed minor declaratur. Nā si visus patitur a colore: aut igitur a colore mediato: vel īmediato: nō īmediato: qz sensibile posituz supra sensum nō facit sensationem: si a colore mediato: ḡ inter colorē ⁊ visum est medium: ⁊ per cōseqūens nō est vacuuz. Lege litteram. (Non enim bene) in (hoc dicit Democritus opinatus si essz vacuū) illud (qd) nunc est (meduz ,pspici) posse (vtiqz certe) quātūcūqz patuum (⁊ si formica in celo esset: hoc enim impossibile) est. s. qᷓ fiat visio in vacuo (patiēte eniz aliquid sensitiuo: fit ipsz videre: ab ipso igitur qui videtᷓ colore īpossibile) est sensum pati īmediate: (relinquitur autē qᷓ a medio). i. per meduz (quare necesse est aliquid esse mediū. vacuo autem facto nō aliquid certe: sed oīno nihil videbitur.) Et subdit phūs: (,ppter quam quidez igitur causam colorē in lumine necesse est videri: dictum est:) quia sine lumine nō posset color mouere dyafanum: ⁊ cōsequenter nō īmutare visum. ¶ Notādum autem primo secūduz cōmentatorez cōmento. 74. qᷓ in visione tria sunt cōsideranda. Primuz est mouens nō motum. Secundum est mouens ⁊ motuz. Tertium est motū nō mouens. verbi gratia. color est mouens nō motum: quia mouet mediū ⁊ visum: ⁊ nō mouetur ab aliquo istoruz: mouens motū est mediuz: quia mouet visum: ⁊ mouetur a colore: motum autem nō mouens est visus. nam mouetur a colore ⁊ medio: ⁊ nō mouet aliquod istoruz. Iuxta quaz distinctionem cōmentator format vnam rationem cōtra Democritum dicēs: omnis forma existens in corpore vere agit per ɔtactū. sz color est forᵃ exñs in corpe colorato: ḡ agēdo visionē agit p ɔtactū: ⁊ p ɔñs inter colorē ⁊ visuz est aliquod medium: nō vacuum: sed plenum cōtactum a colore. Lege cōmentuz. Omnis enim habitus existēs in corpore nō agit nisi secūduz tactum. si igitur vltimuz motum non tangitur a motore: necesse est vt inter ea sit mediuz quod reddat passionem: ⁊ illud mediuz erit tangens ⁊ tactum. Primuz enim erit tangens ⁊ nō tactum motum: ⁊ magis postremuz tactū nō tangens: ⁊ hic non sumit cōmentator tangens absolute: qz absolute loquēdo sicut mediuz tangit organum: ita organuz tangit medium: sed sumit tangere pro mouere secūdum tactum: ⁊ sic medium tangit organuz ⁊ visum: non autem econtra. ¶ Secundo notādum qᷓ cōmentator eodem cōmēto mouet vnum dubiū cōtra phm: dicens in visione medium esse necessarium: per hoc qᷓ color distat a visu: arguit eniz sic: dato isto sequitur qᷓ si color esset immediatus visui: sic qᷓ visus tangeret ipsum: ipse visus deberet videre colorem: qd est ɔtra dicta: ⁊ potest cōsequētia: qz nō exigitur medium: exquo color non distat a visu. Re-

spondet Cōmentator φ Aristo. non intendit declarare medium esse necessarium in visione propter visum: immo vult declarare φ si vacuum esset. per ipsuz non posset fieri visio: vt dicebat Democritus: ꝛ causa est. Nam cum visibile positum supra visum non causet visionem: oportet φ sit aliquod medium: ꝛ non vacuum: quia tūc non ageret per contactum. Et iuxta hoc facit commentator aliā rationez cōtra Democritum: dicēs Color non potest videri nisi mediāte lumine: sed lumen nō est sine medio: igit̄ inter visibile ꝛ visum necesse est esse mediuz: ꝛ impossibile est esse vacuuz. Lege cōmentum. Potest enim aliquis dicere φ si necessitas ad essendum mediū esset ꝑpter sensatuz esset distinctum a sentiente: tunc necesse esset: vt cum sensatum tangeret ipsum visum: φ sentiret ipsum: ꝛ nō est ita. Et non intendit Aristo. per hunc sermonem φ visus indiget medio necessario: sed declarare φ cum sensibilia fuerint distantia ab eo: impossibile erit vt sit per vacuuz: vt extimat Democritus: ꝛ quia visus nō erit nisi per lucem: ꝛ lux nō videtur inueniri nisi per medium: supple sequitur φ medium sit necessarium ad visionem: non quidem ex parte visus: quia ille indifferens est tam ad medium q̄z ad vacuum. Sed ex parte visibilis nō potentis immutare visum: nisi prius imutet medium dyafanuz. ¶ Text' cōmē. 74.

¶ Ignis autem in vtrisq̄ videtur ꝛ in tenebra ꝛ in lumine: ꝛ hoc ex necessitate. Dyafanum enim ab hoc lucidum fit.

¶ Tertia conclusio: aliqua visibilia sunt visibilia taz in tenebris q̄z in lumīe. Ista ɔclusio est manifesta de igne: qui videtur in tenebris: cum ad suam visionem nō indigeat lumine alieno: ignis enim est naturaliter lucidus: ergo potest ꝑducere lumen in medio sine indigentia alterius lucis vel luminis. Sed φ ignis videatur in lumine manifestum est: siue multiplicet proprium lumen: siue nō: sicut calor. Unde color nō potest videri nisi in lumine alieno: ideo nō videtur in tenebris. lucentia autez innominata videntur lumine proprio: sed solum in tenebris: quia concurrente alio lumine fortiori nō videntur secundum naturam lucis sed solum secūdum naturam coloris: quā participant: ignis autē quia est simpliciter lucidus: licet nō sit tante luciditatis sicut sol: tam in tenebris q̄z in lumine videtur secunduz naturam lucis: ꝛ tā in tenebris q̄z in lumine potest videri proprio lumine: dummodo lumen suum sit tante intensionis vel maioris sicut lumen extraneum. Lege litteraz. (Ignis autē in vtrisq̄ videtur ꝛ in tenebra ꝛ in lumine: ꝛ hoc ex necessitate: dyafanum enim ab hoc). s. igne (lucidum fit.) idest illuminatum: illud dicitur videri in tenebris secūdum Aristotelē qđ non videtur nisi lumine proprio: ꝛ illud dicitur videri in lumine qđ videtur in lumine alieno. ¶ Notandum scđm Cōmentatorem cōmento. 74. φ ignis videtur in obscura ꝛ in luce ambobus: quia congregatum est in eo vtrūq̄: scꝫ quia facit medium dyafanum in actu secundum φ est lucidus: ꝛ mouet ipsum secundum φ est color in corpore. Non enim est intelligendum φ ignis sit lucidus ꝛ coloratus ꝑprie: ꝛ φ sua qualitas sit lux ꝛ color: sed φ ignis per vnam ꝛ eādem qualitatem supplet vices lucis ꝛ coloris: quoniā lux mediāte suo lumine facit dyafanum in actu: color autem non facit eum in actu: sed reperiens medium actuatum immutat ipsum. Qualitas autem ignis secūdum quā dicitur lucidus actuat dyafanum modo lucis ꝛ luminis et multiplicat visibilem speciem: modo alt̄rare coloris. ¶ Circa predicta de lumine siue fiat a sole: siue ab igne in dyafano occurrit dubium: vtrum sit in eo forma realis: vel intentionalis. ¶ Et arguitur rōnibus Egidy φ est forma intentionalis. quarum prima est ista: oculus nō potest immediate immutari ab obiecto reali: quia sensibile positum supra sensum non facit sensuz: scđz Aristo. in hoc capitulo: sed immediate immutatur a lumine: ergo nō est obiectum reale: sed solum intentionale: tam in organo q̄z in medio. Secūda ratio: omnis forma realis infra speram actiuorum ꝛ passiuorum: est aliquo modo habere ɔ̄riuz: sed lumen nō hꝫ ɔ̄riuz: ergo nō est forma realis. tenet ɔ̄sequentia: cum minor: quia subito multiplicatur: ꝛ maior declaratur. nam materia horuz inferiorum in hac differt a materia superiorum: quia materia superiorūz perficitur: forma complente totū appetitum materie: ꝛ nō habente cōtrariū: materia vero hoꝝ inferiorū perficitur forma hn̄te ɔ̄riuz ꝛ nō complente totuz appetituz materie: vt ex eoruz motibus comprobatur: motui enim quinte essentie: idest circulari nihil contrariatur. ꝑmo celi. Sed motus inferiorum qui est sursum vel deorsum bene habet contrariuz: cuz enim natura diffinitur per comparationez ad motum: ꝛ motus celestiū nō habet contrariuz. natura celestium non habebit contrariuꝫ: ꝛ forma in ea recepta carebit cōtrarietate: sed natura inferiorū habet cōtrarietatem: ergo forme in ea recepte habent cōtrarietatem. hoc videtur esse sententia Aristote. in hoc secūdo. dicentis: φ omnis sensus est susceptiuus specierum sine materia. Sed organum visus recipit subiectiue lumen: ergo illud nō est materialiter: sed solum intentionaliter in oculo: ꝛ consequenter in medio. ¶ Intelligendum φ Bridanus ꝛ aly Parisienses insequentes Egidium dicunt: φ lumen est species representatiua lucis: sicut species visibilis est similitudo representatiua coloris: dicentes φ nō est ymaginādum lumen videri: sicut nec videtur species coloris: qꝛ sensibile positum supra sensum nō facit sensum. sed cum multiplicatur lumen: ꝛ species visibilis ad oculum: solū per illa color videtur: atq̄ lux: ꝛ consequēter concedūt φ ante ortum solis lucem vident subiectiue existentem in sole per speciem reflexam ꝛ multipliciter refractam in nubibus aeris: non tamen figuram eius sicut album per vitruz difforme videtur: vltra colorez: nō in propria figura: sed expanse ꝛ confuse per diuersas refractiones speciei coloris per vitrum: Et licet iudices te videre lumen in camera aperiendo fenestraz: non tamen vides: sed solem reflexe: sicut etiam iudicas videre similitudinem in speculo. quam nō vides: sed solum te ipsum per speciem visibilem reflexam. Unde arguunt isti dupliciter. ꝑmo sic: lux videtur mediante aliqua specie visibili: sicut color: sed non videtur alia assignanda species q̄z lumen. ergo ꝛc. Secundo. si lumen non est species lucis. ergo est visibile: sicut lux: ergo per aliquam aliaz speciem distinctam a luce ꝛ lumine: quod non est concedēduz. ¶ Contra predicta arguitur sic. oculus existens in tenebris videt lucidum in lumine: ergo in eo est species lucis. sed in eo non est lumen: ergo lumē non est species lucis. Secundo. de nocte tu vides lunam ꝛ stellas: ꝛ non ratione substantie: ergo ratione sensibilis propry: sed nō nisi ratione luminis existentis in eīs: ergo lumen est sensibile proprium: ꝛ per consequens erit forma realis: ec non species lucis. Tertia. obiectum melius videtur vbi species visibilis est fortior ꝛ potentior: sed lumen interdum est intensius ꝛ potentius distans q̄z propinquum: ergo in medio vniformi meli' videbitur sol in distantia maiori q̄z minori: qđ est ipossibile. Quarto oculus ꝛ nasus ꝑducūt suas similitudines in eadē parte adequate:

T.c.2.

T.c.121.

sed due medietates solis nō ꝓducunt sua lumina in eadem parte adequate aeris. ergo lumē nō est similitudo lucis: pʒ ꝯña cū maiori: qꝛ in eadē parte medij adequate videnẽ oculus ⁊ nasus. secūda aūt est manifesta: qꝛ si ille medietates ꝓducunt sua lumina in eadē parte adequate aeris: per idē tres tertie: ⁊ quattuor quorte: ⁊ sic in infinitū. ergo in eadē parte medij. sunt infinita lumina coextēsa: quoꝝ qōlibet erit intēsionis vt quattuor: dato ꝙ lumē multipliceẽ ꝯm latitudinē vniformiter difformem a gradu. vt. 8. ad nō gradū: ⁊ per ꝯñs illud mediuʒ erit semper infinite illuminatū. ¶ Item cōtrarium huius opinionis determinauit Aristo. dicēs: ꝙ mediū dyafanum in tenebris nō sentiẽ a visu: in actu aūt sentiẽ ab eo: modo hoc est ratiōe luminis. ergo lumē videẽ per se: ⁊ per ꝯñs nō est species lucis: nec forma intentiōalis: lumen ergo in dyafano puro videẽ: sed nō terminat visuʒ: in dyafano aūt nō puro: vt in luna ⁊ stellis: videẽ terminando visum. ¶ Preterea. nō est verū ꝙ videam solem existentē in altero emisperio: cum nō percipiā me illud videre: neqꝫ reflexio luminis in aere tollit visionē figure: qꝛ si reflectereẽ in speculo lumē: ⁊ sol esset post me. in nostro emisperio: viderē illud distincte ⁊ figuram eius. ergo eodē modo debet figura solis videri existētis in altera emisperio. si lumen est species lucis reflexa in medio ante oculos nostros. ¶ Deinde sequiẽ ꝙ simul ⁊ semel video solē directe ⁊ reflexe: qꝛ simul video directe solem ⁊ lunā: sed lumē lune est species lucis solis reflexa in luna. ergo per illud lumē lune video in luna solem reflexe. ¶ Dicendū igiẽ: ꝙ sumendo formā realem large ꝓ omni forma que est vera res: sic lumē ⁊ quelibet species intelligibilis vel sensibilis est forma realis. Sumēdo aūt stricte vt opponitur forme intentiōali: eo modo quo diciẽ duplicē esse colorem. s. realē ⁊ intentionalē: sic dico ꝙ lumen nō est forma intentiōalis: cū nō sit forma representatiua: sed forma realis lōga lata ⁊ ꝓfunda ꝯm oēm dimensionē dyafani: qđ non cōtingit de aliqua forma intentiōali. Nec argumēta Bridam conuincunt: qꝛ concedo ꝙ ꝑter lumē ⁊ lucem est assignare duas species sensibiles spirituales. s. lucis ⁊ luminis: quibꝰ videẽ tam lux ꝗ̄ lumen: sicut caliditatis ignis ⁊ caliditatis medij multiplicate ab igne: due sunt intentiōales species: quibus a tactu percipiūtur ambe caliditates. ¶ Ad ꝑmam rationē Egidij: dico ꝙ sicut organū tactus imutaẽ a caliditate reali: nō tamē percipit tactus caliditatē sui organi: nec caliditatē imediotā illi: sed solū distantē: ita oculus imutaẽ lumine: qđ est qualitas realis: nō tamē percipit lumen oculi: nec lumē imediotū illi: sed lumē mediatum ⁊ distans. ¶ Ad secundā rationē dico: ꝙ multipliciter deficit. ꝑmo: qꝛ nō omnis forma realis hoꝝ īferiorum hʒ contrariuʒ: qꝛ quātitas tam cōtinua ꝗ̄ discreta: ꝗ̄ etiam figure: ⁊ multe passiones subiectoꝝ: vt risibilitas: hinibilitas ⁊ hꝫ nō habēt cōtrariū. ¶ Scđo: qꝛ si lumen hoꝝ inferioꝝ habet contrariū: per idem lumē celi hʒ contrariū: qꝛ sunt eiusdē speciei: ⁊ per cōsequens aliqua forma celi hʒ cōtrarium: antecedēs pʒ: qꝛ est forma materie hoꝝ inferioꝝ. s. aeris ⁊ aque. ergo hʒ contrariū ꝯm Egidiū. ¶ Tertio: qꝛ motus celi hʒ aliquo mō ꝯtrarium: qꝛ motus qui sunt a terminis contrarijs ad terminos cōtrarios. per vias cōtrarias. sunt aliquo modo contrarij. 5. physicoꝝ. Sed motus celi sunt hꝫ: cum vnus sit ab oriēte in occidēs: ⁊ alter ecōtra: ⁊. 8. physicoꝝ: ꝙ oēs motus reflexi sunt cōtrarij inuicem: ⁊ lꝫ motui celi nihil contrarieẽ cōtrarietate subiecti: qꝛ orbes nō inuicē contrarianẽ: tamē motui celi aliquid cōtrariaẽ contrarietate terminoꝝ. ¶ Quarto: qꝛ natura celi aliquo modo hʒ contrariū: eo ꝙ omnis motus est de contrario in cōtrariuʒ. 5. physicoꝝ: sed in natura celi est motus. ergo in ea est aliquo modo cōtrariū: vna etiā est aliquādo illuminata ⁊ aliquādo tota tenebrosa: qđ nō cōtingeret: nisi in ea esset aliquo modo cōtrarietas. Ratio aūt fundata in auctoritate Aristo. nihil concludit: qꝛ eodem fundamento ꝓbarem caliditatē esse formā intentionalē: sic arguēdo. omnis sensus est susceptiuus specierū sine materia: sed organū tactus recipit caliditatē. ergo caliditas tam in organo ꝗ̄ in medio est solum intentiōalis: quomodo autem sensus recipiat species sensibilium sine materia: alias ostendeẽ. ¶ Textus cōmen. 75.

T.c.49

T.c.62.

(T.c.64

T.c.18.

¶ Eadem aūt ratio est de sono ⁊ de odore. Nihil enim ipsoꝝ tangens sensitiuū sensum facit. Sed ab odore quidē ⁊ sono mediū moueẽ: ab hoc autem sensitiuorum vtrūqꝫ. Cum autem super ipsum sensitiuum aliquis apponit odorans: aut sonans: neque vnum sensum facit. De tactu autem ⁊ gustu habet se similiter. nō autem videtur ꝑpter quam aūt causam posterius erit manifestum.

¶ Quarta conclusio. sicut visibile: ita etiam quodlibet aliud sensibile indiget medio: lꝫ non eodem modo consimiliter sumpto. prima pars primo arguitur. Nam sicut visibile positum supra visum: non facit visionem: ita odorabile vel sonabile positum supra suum sensuʒ: non facit sensationem. Unde sicut visibile mouet medium: ⁊ mediū mouet visum: ita odor ⁊ sonus mouent media: ipsa autem media mota mouent sensuʒ ⁊c. Si enim aliquis odorabile vel sonabile supra auditum vel olfatuʒ poneret: certum est ꝙ nulla fieret imutatio: ⁊ hoc est signum qđ exigitur medium in sensatiōe sonabilis ⁊ odorabilis: idem est dicenduʒ de gustabili ⁊ tangibili quod indigent medio. s. intraneo: quia si ponātur supra sensuʒ tactus vel gustus: non faciunt sensationem: hoc tamen est minus manifestuʒ de his ꝗ̄ de alijs: quia odor sonus ⁊ color percipiuntur per media extrema satis nota: que sunt aqua: ⁊ aer: sapor autē ⁊ tangibiles qualitates percipiuntur per medium intraneum nobis ignotuʒ: illud tamen in sequentibus manifestabitur. Lege litteram. (Eadem aūt ratio est de sono ⁊ de odore: sicut de colore. nihil enim ipsorum tangens: sensitiuum facit sensum: sed ab odore quidem ⁊ sono media mouentur: ab hoc aūt). s. medio (sensitiuorum vtrūqꝫ) mouetur. s. auditus ⁊ olfatus: (cum autem super ipsum sensitiuum aliquis apponit odorans aut sonans: neqꝫ vnum sensum faciet) idest nullam causabit sensationem: (de tactu autem et de gustu habet similiter) quia cōsimiliter indigent medio: (non autem videtur) illud medium: (propter quā aūt causam) nō appareat quid sit mediū in gustu ⁊ in tactu: (posteriꝰ erit māifestū.) ¶ Textus cōmē. 76.

¶ Medium autem sono quidem aer est. odori autem innominatum est. Communis enim quedam passio est ab aere ⁊ aqua. sicut dyafanum colori: sic est habenti odorem quod est in vtrisque his. Uidentur enim animalium aquatica habere odoris sensum. Sed homo quidem ⁊ pedibus ambulantium quecūqꝫ respirant impossibilia sunt odorare nisi respirantia: Causa aūt ⁊ de his posterius dicetur.

¶ Deinde arguit secunda pars cõclusionis: q2 medium coloris est nominatũ .s. dyafanũ: & mediũ soni est etiã nominatũ .vz. aer: sed mediũ odoris est inominatũ: qd̃ pbatur sic: odor percipit in aere & in aqua. ergo per aliquaz vnam nãm cõicataz aeri & aque: pz ꝯñtia: q2 sicut dyafanitas est natura cõis aeri & aque: qua percipit color vel lux tam in aere q̃ in aqua: ita videt ꝙ aliqua sit vna natura cõis aeri & aque qua percipit odor in aere & in aq̃. Sed certũ e.t ꝙ illa est inominata. saltez nomine ꝓprio & ꝓprio. ergo mediũ odoris est inominatuz: qd̃ erat ꝓbandũ. Et hoc intelligendũ est de medio formali: q2 de medio mãli nõ est difficultas: dicẽdo ꝙ aggregatum ex aere & aqua disiunctiue sumptũ est mediũ receptiuũ odoris. Sz antecedẽs ꝑncipale declarat .s. ꝙ odor percipit in aere & in aqua: qd̃ .n. percipiat in aere: manifestũ est: q2 aĩalia gradientia nõ nisi per aerẽ quodãmõ percipiunt odorẽ: & qd̃ in aqua ostẽdunt aĩalia aquatica & natantia: odorant .n. nãliter in aqua nõ in aere: & si in aere male. Differẽtia tamẽ est inter odorare aĩaliũ gressibiliũ & aquaticoꝝ: q2 aĩalia gressibilia odorãt respirando: aquatica aũt odorãt nõ respirãdo: & quare hoc sit: dicet posterius. Lege literam (Mediũ aũt sono quidez aer est: odori aũt inominatũ est: cõmunis .n. passio quedã est) fluẽs (ab aere & aqua sicut dyafanũ) competẽs (colori .) passio cõis est: (sic est hũi odoreꝫ: qd̃ est in vtrisq3 his) .s. aere & aqua. (vident .n. animaliũ aquatica) vt pisces (hẽre odoris sensuꝫ) in aqua: (ꝫ bõ quidẽ & pedibꝰ ambulantiũ quecũq3 respirant) in aere: & eadẽ (ipossibilia sunt odorare nisi respirãtia: causa aũt de his posteriꝰ dicet) .s. in libro de spiratiõe & respiratiõe: oc ẽt hẽtur in hoc 2ᵒ caplo de odore. ¶ Notandũ ꝛm Cõmentatorez 3. cõmẽ. 76. ꝙ mediũ in voce est aer: nõ aqua: q2 aĩalia que sunt in aqua nõ sentiũt nisi per voces cadẽtes in aere ex aquã. apparet .n. ꝙ vox non fit ex percussione corpoꝝ in aqua: ita ꝙ vox nõ põt multiplicari per aquã: nec aĩalia aquatica audiũt vocẽ multiplicatã in aqua: sed soluz in aerẽ: & nõ in aqua: sicut .n. in aere & nõ in aqua fit ꝑcussio corpoꝝ: ita in aere multiplicat vox: & nõ in aqua. Ex hoc tamẽ nõ sequit ꝙ aĩalia aquatica audiant sine imutatione auditus: q2 lz in aqua nõ multiplicet vox vel sonꝰ: tamẽ in aqua multiplicat spẽs vocis vsq3 ad auditũ: in aere ergo est vox & spẽs eius: sed in aqua est solũ species vocis. ¶ Secundo notandũ ꝛm Cõmentatorẽ eodem cõmẽto: ꝙ aqua ꝛm ꝙ aqua nõ est susceptiua odoris: neq3 aer ꝛm ꝙ aer: sed necesse est aliquã passionẽ cõem eẽ in eis: & illa natura est ĩnata recipere odores extraneos: & hoc erit vt nõ hẽat odorẽ in se oino: quẽadmoduz dyafanuz est nã que recipit colores ꝛm ꝙ nõ hz colorẽ ꝓpriuz: color existẽs in corpore colorato dicit color intraneus: & spẽs illius existens in aere est color extraneus. sicut etiã odor in corpore odorabili est odor ĩtraneꝰ. & species eius in medio est odor ex̃ncus: q2 est soluz ꝛm ultimũ do odoris veniẽs ab extrĩseco. Tres ꝓpõnes posuerunt Aristo. & Cõmentator in hoc caplo: quas negãtes vlla ex parte rei male possunt exprimere. Prima ꝓpositio: aliqua est dyafanitas in corporibus celestibus & eltis. Secunda ꝓpositio: eadẽ luminositas cõicat igni & corpori celesti. Tertia ꝓpositio eadẽ natura seu passio cõis ꝯpetit aeri & aque: certũ est ꝙ nulla dyafanitas numera est in corporibus celestibus & in elemẽtis: nec aliqua luminositas numero in igne & in celo: nec aliqua natura seu passio singularis respondet aeri & aque. ergo oportet ponere dyafanitatẽ cõmunem: luminositatem cõmunem: & passionem cõmunem competentem multis ex natura rei. ¶ Textus cõmenti. 77.

Nunc aũt primũ de sono & olfatu determinemus. Est aũt duplex sonus: hic quidem enim actu: alius aũt potentia. Alia enim non dicimus habere sonũ vt spongiã: lanam: & pilos. Quedam aũt habẽt vt es: & quecũq3 plana & lenia sunt: quoniã possunt sonare. Hoc aũt est ipsius medij & auditus facere sonum actu.

¶ Istud est caplm 2ᵐ huius secundi tractatus secũdi de aĩa: in quo Aristo. determinat de sono. postq̃ð determinauit de colore: & diuidit in quattuor partes. Naz in prima disputat de generatiõe soni: in secũda de medio audiẽdi sonũ. ibi. (Vacuũ .n.) in tertia de dr̃ntijs soni. ibi. (Utrũ aũt.) In q̃rta de pte subiectiua soni que est vox. ibi. (Vox aũt est sonus.) Prima ps diuidit in duos articulos. nã in pᵒ articula Ar. ponit duas diuisiões. In secũdo vᵒ aliquas ꝯnes. ibi. (Sũt aũt dixꝫ.) ¶ Quãtuz ad pmũ hec est pma diuisio: ꝙ duplex est sonus .s. in actu & in potẽtia sonus in actu est sonus actualiter & formaliter imutans mediũ: sonus in poᵃ est cã ꝓductiua soni. Ista divisõ pz: ex eo q2 dicimus aliq̃ hẽre sonũ in actu: vt aerẽ & auditũ. aer .n. hz sonũ realẽ. & auditus itentionalez. Aliq̃ vᵒ hñt sonũ in poᵃ: vt es: cuprũ: & alia lenia & regularia poᵃ sonare. Aliq̃ vᵒ nec i actu nec in poᵃ: vt lana: spõgia: & hᵒ corpora mollia. Nõ .n. hñt sonum in actu: q2 nõ recipiũt sonũ: nec in poᵃ: q2 ꝓpter suã mollitiez nõ ꝓducũt sonũ. Le. lit. (Nũc aũt pᵒ de sono & olfatu determinemus. Est aũt duplr sonꝰ: hic qdez .n. actu) vt sonus formalis. (aliꝰ vᵒ in poᵃ:) vt ꝓductiuũ soni. (Alia .n. nõ dicimꝰ hẽre sonũ) in actu nec in poᵃ: (vt spõgiã: & lanaz & pilos. Quedã vᵒ hñt) sonũ in poᵃ (vt es & q̃cũq3 plana & lenia sunt: qm̃ pñt sonare: hoc aũt est ipsiꝰ medij: & auditus facere) .i. hẽre (sonũ in actu.) ¶ Nõndũ ꝛm Cõmẽtatorẽ. cõmẽ. 77. ꝙ Ar. videt ordinare ꝯsiderationẽ de vtutibꝰ sensus ꝛm nobilitatẽ nõ ꝛm nãm. & iõ preposuit sermonẽ de visu alijs sensibꝰ: deĩde de auditu. deĩde de odoratu: oppoᵐ facit Auicẽ. 6. nãliũ: qm̃ ipse ꝯsiderãs naturã & nõ nobilitatẽ: pꝰus de tactu q̃ de alijs ꝯsiderat: q2 tactꝰ nãliter est por alijs: & alijs magis necius. ¶ Dubitat circa diuisionẽ: q2 vr̃ corꝰ mollia hẽre sonũ in poᵃ. naz aer cũ nõ sit corpꝰ durũ: vr̃ eẽ molle: ex quo cedit ꝑmẽtũ: & hz sonũ in poᵃ: q2 dũ ꝑcutit a vga vel corrigia cãt sonũ. Silr pãnꝰ tã lineus q̃ laneꝰ est corpꝰ molle: ex quo cedit ꝑmẽtũ: & cãt sonũ in fractiõe ptiũ eiꝰ. ¶ Nõnᵐ ꝛm phz & Cõmẽta. ꝙ tractus a vacuo est valde fortis: imo fortior eo q est a ꝓpa spa. vt pz in motu rerũ ad illas. vñ inquit Auic. ꝙ nã adeo vacuũ abhorret: ꝙ si fieret vt aliũde repleri nõ posset: attraheret celũ ad replẽdũ vacuũ: est igr fortior q̃ tractꝰ a celo qñ trahunt vapores sursuz p caliditatẽ: aut pluuia grãdies & niues deorsuz p fridũ. ¶ Dico igr ad ꝓpoᵐ ꝙ qñ scĩdit pãnꝰ vel lignũ: ptes corpis scissi apiunt: & ne sit ibi vacuuz trahit aer vndiq3 ꝯcurrẽs ad replẽdũ locum illũ: ex quo tractu & ꝯcursu velociter facto: ptes aeris adiuicẽ se collidũt: & ad latera pãni diuisi vl ligni fracti: ex q̃ collisiõe gñatur sonꝰ: & q2 alia est collisio ad latera pãni: & alia ad latera ligni. iõ alius & alius gñatur sonus. ¶ Ex istis sequit pmo ꝙ nõ in q̃libet fractiõe quãtũcũq3 magna põt fieri subito sonus: q2 in fractiõe ligni vel pãni nõ põt esse sonus: cum illa nõ sit fractio aeris: q2 fractio ligni vl pãni est subiẽe in illa ligno: fractio aũt aeris est in aere: in q̃ est subiẽe sonꝰ. ¶ 2ᵒ sequit ꝙ scissura pãni vel fractura ligni: nõ p se. ꝫ solũ per accidẽs est cã soni: q2 ex scissura pãni: vel fractura ligni

sequit̃ collisio partiū aeris adiuicē ꝛ ad latera pāni vel ligni. ad quā sequit̃ imediate sonus. iō collisio est per se cā soni. ℂ 3º seq̃t ꝙ virga pcutiēs aerē solū per accñs causat sonū: qꝛ est ꝑ se cā diuisiōis aeris: ꝗ diuisis velociter congregat̃ ne fiat vacuū: cuiꝰ ptes se collidētes iuicez ꝛ ad latera virge: causant sonū. Sicut ꝗ apiens fenestrā est per se causa motus fenestre: ꝛ per accidēs illuminatiōis me deputata in ꝓposito. ℂ Quarto seq̃t ꝙ pēna pcutiēs chordam lire: nō ꝑ se: ſꝫ per accidēs est causa soni. nā cū pcutitur chorda multos ictus in aere facit: ꝑ quos scidit̃ aer: qui velociter scissus: ꝯgregat̃ resistens chorde trementi: ꝛ cantur sonus: ꝛ hinc est ꝙ q̃nto chorda ampliꝰ extēdit̃: tanto acutiorē sonū reddit. qꝛ talis chorda pcussa magl tremit: ꝛ subtilius plures ictus facit: percussio igit̃ pēne ad chordā: seu chorde ad aerez nō est per se cā soni: qꝛ pēna nō pōt aerē frāgere. supra chordā: sicut nec pōt detinere illū: ꝓpter quā cām nec chorda aerez: ex quo nō detinet eū: ſꝫ percussio portiū lateraliū se collidentiū iuicē ad latera chorde est ꝑ se causa soni. ℂ Ad rōnē igit̃ rñdet̃ ꝙ aer nō est durus nec mollis: ſꝫ sit rarus vel dēsus: qꝛ durities ꝛ mollities sunt qualitates scđe resultātes ex mixtione q̃ttuoꝛ qualitatū ꝑmarū: nō reperte nisi in mixtis. Deinde ꝯcedit̃ ꝙ corpora mollia bñ hñt sonū in potentia: per accñs. Arist. aūt loquit̃ de potētia per se: scissura n. pāni solū per accñs ꝯcurrit ad gnōnez soni. Et si ex ꝑcussione lane cū lana: aut panni cū pāno: vbi nō est durities aliq̃: cōtur sonꝰ: ille est debilis ꝛ obtusus: de quo nō loquit̃ Aristo. ℂ Textus cōmē. 78.

ℂ **Fit autem qui sm̄ actum semper sonus alicuius ad aliquid ꝛ in aliquo. Percussio enim est faciens. Unde impossibile est cum sit vnū facere sonum. Alterum enim est verberans ꝛ qđ verberatur: Quare sonās ad aliqđ sonat. Tangit. n. aliquid. cuꝫ aūt ictu tetigerit sonat. Ictus aūt nō fit sine motu.**

ℂ Secūda diuisio. ad gnōnē soni in actu. tria necessario ꝯcurrūt. s. percutiēs: percussuz: ꝛ mediū recipiēs sonum. ꝑꝫ: qꝛ oīs pcussio est motus verberātis ad verberatū: seu percutiētis ad pcussum: ſꝫ nō cātur sonus in actu sine ꝑcussiōe. ꝗ nō causat̃ sonus in actu gñ ꝯcurrat pcutiens ꝛ pcussuz: ꝙ aūt ēt req̃rat̃ mediū: arguit̃. nā sonus in actu nō causat̃ sine motu locali: ſꝫ motus localis non fit sine medio. ꝗ ad oēm sonū actu req̃rit̃ mediū. Le. litte. (Fit aūt q̄ est sonus sm̄ actū semꝑ sonus alicuiꝰ) s. pcutiētis (ad aliqđ) s. ad percussuz: (ꝛ) etiā (in aliquo) s. in medio: (pcussio. n. est faciēs) sonuz. (Unde impossibile est cū sit) ꝑcise (vnum: fieri sonū. alterū. n. est verberans ꝛ) aliud (qđ verberat̃: quare sonās ad aliqđ sonat) ecce ꝑcutiēs ꝛ pcussuz. (tāgit. n. aliqđ) cāns sonū: (cū aūt ictu tāgit̃ sonat: ictus aūt nō fit sine motu:) nec motꝰ supple localis sine medio. ꝗ ad sonū req̃rit̃ mediū. ℂ Nōndū sm̄ Cōmēta. cōmē. 78. ꝙ Ar. itēdit ꝑ in aliquo. mediū s. aerē vel aquā: ex quo seq̃t ꝙ sonꝰ nō pōt fieri in terra: neq̃ in igne: neq̃ in celesti corpore: ꝛ seq̃t eodē cōmēto: ꝙ sonus fit a pcutiēte ꝛ pcusso: ꝛ ab aliquo in qđ pcussio cadit. pcussio. n. est actio. ꝗ hꝫ ꝛ agēs ꝛ mām: agens ꝗ est pcutiēs ꝛ mā agentis pcussuz: ex qbꝰ ab vno actiue ꝛ ab alio passiue resultat effectꝰ ꝗ ē sonꝰ. s. in aere vel ipressiōe aeris. al's. ꝯpłone aerea. ꝛ nō i mā more alioꝝ effectuuz nālīū. ℂ Primo dubitat̃ hic. q̃re phs mētionē hic facit de cā ꝓductiua soni ꝛ gnōne eiꝰ: cū coloris cām nō tetigerit: ſꝫ solū sensus imutatōez ꝛ medij a colore. Rñdet̃ ꝙ de gnōne coloris: odoris: ꝛ saporis determinauit Ar. in libro de sensu ꝛ sensato: ꝛ de generatiōe tangibiliū in libro de gene. ꝛ qꝛ sonus nō fit per alterationē sicut q̃litates ꝑme: nec ex mixtiōe qualitatū ꝑmarū. sicut color. odor. ꝛ sapor. ideo de generatōe soni nō debuit determinare in libro de gene. nec in libro de sensu ꝛ sensato: ſꝫ solum in isto: ex quo generat̃ per solū motū localē: nō hñs esse permanēs: ſꝫ fluxiuū. sicut motus vel tēpus. ℂ Secundo dubitat̃: qꝛ nō videt̃ tria ꝯcurrere semꝑ ad generationē soni: qꝛ aliquādo cōcurrūt solum duo: vt quādo aer verberat̃ virga: ꝛ aliquādo solū vnum: vt in generatione ventoꝝ. ꝑmo cōcurrit aer ꝛ virga. secūdo aer solū. ℂ Dōm ꝙ semꝑ tria cōcurrūt. nā in pcussione virge cōcurrit aer percutiēs: ꝛ aer percussus: ꝛ compositū ex his: qđ est mediū recipiens sonū: imo etiā virga per se ꝯcurrit ad illum sonū: non actiue: sed passiue: qꝛ ex collisione partiū lateraliū aeris ipsa etiā percutit̃: nec est inconueniēs ꝙ idē sit percutiēs percussum ꝛ mediū: qꝛ quelibet illarū partiū lateraliū est hꝫ: ſꝫ sufficit ꝙ ibi tria concurrunt realiter distincta. silr in generatiōe ventoꝝ sūt tria. s. exalatio pcutiēs ꝛ exalatio pcussa: ꝛ mediū qđ est aer: nec aliqđ illoꝝ est aliud ꝛc. ℂ Textus cōmē. 78.

ℂ **Sicut aūt diximus nō contangentiū ictus sonus est. Nullus. n. sonum faciunt pili ꝛ si percutiantur. Sed es ꝛ quecūq̃ lenia ꝛ concaua sunt. Es quidem qm̄ lene est. Concaua aūt ex repercussiōe faciunt multos ictus post primū impotenti exire qđ motum est.**

ℂ His diuisionibꝰ ꝑmissis: Aristo. ponit quattuoꝛ cōclusiones. quarū ꝑma est ista. nō quoꝝcūq̃ corpoꝝ ꝯtingētium: sed solū solidoꝝ est sonus effectiue. ꝑma pars huiꝰ cōclusionis pꝫ: eo ꝙ pili seiuicez percutiētes nō faciūt sonū: nec etiā lana si lana verberet̃ causat sonum: ꝛ hoc ideo: qꝛ pili. lana ꝛ spongia sunt corpora mollia: que leniter cedunt percutiēti: ex quoꝝ percussione nō extrudit̃ aer: vt sic ab eis possit formari sonus ex ictu percutiētis ꝛ resistentia percussi: ſꝫ si hꝫ mollia comprimātur sic ꝙ aliquā duritiem habeāt ꝛ resistant percutiēti: sequit̃ sonus: ſꝫ surdus. Secūda pars cōclusionis pbat̃. nā necesse est ꝙ illa: ex quoꝝ percussiōe sonus reddit̃: sint dura: vt aer extrudat̃: cuius extrusio est causa soni: sed omne durū est solidoꝝ. ergo sonus est effectiue a corporibus solidis: ꝛ ꝯūtia cū minori: ꝛ maioꝛ sequit̃ ex probatione ꝑme partis. si. n. corpora mollia nō valent ad sonū: necesse est corpora dura ꝓficere ad sonuz: ꝛ secundū magis ꝛ minus sm̄ maiorē ꝛ minorē aptitudinē ad sonū. vñ ꝯcaua pcussa reddūt magnū sonū: qꝛ in eis aer intercludit̃: ꝛ cū aer ꝑmo motus non possit exire: pcutit aliū aerē ad latera cōcaui: ꝛ sic ex percussiōe illoꝝ fiunt multi ictus: ꝛ multiplicat̃ sonus: ꝓpter quā cām que in situ compōne hñt aerē bñ dispositū: sunt bñ sonora: sicut es ꝛ argentū: in quoꝝ aūt compōne aer nō bñ se hꝫ: sunt male sonora: vt plūbū: ꝛ alia multū terrestria. Le. lit. (Sicut aūt diximus nō) oīum (ꝯtangentiū) indifferēter: ſꝫ solidoꝝ (ictus sonus est. nullū. n. sonū faciūt pili ꝛ si pcutiant̃: ſꝫ es ꝛ q̃cūq̃ lenia). s. ꝛ plana ꝛ regularia (ꝛ ꝯcaua: vt campana: (sunt) faciētia sonū bonū: (es qdē qm̄ lene est: cōcauꝰ aūt ex repcussiōe faciūt multos ictus: post ꝑmū) ictū (impotēti). i. nō potenti (exire qđ motū est.) ℂ Notādū pº sm̄ Cōmētato. cōmē. 78. ꝙ pcussuz ex quo fit sonꝰ est duobꝰ modis: aut lene durū sicut cuprū: aūt ꝯcauuz. Sonus igit̃ fit a leni ꝓpter expulsionē aeris apud pcussionē aptibꝰ eius equaliter. ita est de sono in hac itētiōe: sic de reflexiōe radioꝝ. s. ꝙ fortiter appet in corpibꝰ du-

ris:quia equaliter existit in eis: quapropter cōgregatur in eis vna actio: vt homines qui attrahunt ponderosiꝫ aut cōcauū ppter retentionē aeris in illis: qꝫ nō pōt exire ab eis ⁊ sic expellit sicut pila expellitur a pariete plana ergo ⁊ cōcaua faciunt bonū sonū: plana quidē: qꝫ qñ inuicē percutiūtur in loco expulsionis.aēs.expoliatiōis fit equaliter expulsio ipsius medij:sed si essent a spera in multis locis se nō tangerēt ⁊ ibi nō expelleret aer. Idē enim est de sono ⁊ lumine.lapis.n.solidus ⁊ planus causat maius lumē ꝙ̄ nō planus: qꝫ radij equalr congregati in plano reddunt maius lumē:cum his omnibus vna actio debeat recte;sicut si eēnt plures homies trahētes vnā nauim seu magnū pōdus leuātes:his omnib⁹ vnus motus ⁊ vna actio attribueret: in corpore aūt nō plano nō pōt sic vna actio fieri:⁊ ꝯñter nō tantū lumē:nec tantus sonus insurgere. Cor⁹ aūt concaua magnū causant sonū: qꝫ aer percussus existēs in concauo multū retinet in illo:⁊ ex hoc fiunt multe pcussiōes: ex quib⁹ magnus causatur sonus:sic.n.expellit aer ad latera cōcaui sicut pila ab vno pariete ad aliū. ¶ Notandū scdo: fm Commētatorē codē cōmēto: ꝙ sonus nō fit in aere: ita ꝙ aer qui expellit a percutiēte moueat per se singulariter donec pueniat ad auditū. Sed illud qđ fit in aere de percussione corpoꝝ adinuicē est simile ei qđ fit in aqua qñ lapis pijcit de circulatiōe.s.qꝫ fit in aere apud percussionē figura sperica aut ppe sphericā.cuius centrū est locus percussionis per expulsionē aeris ab illo loco equaliter aut ppe:⁊ signū huius est: qꝫ possibile est audiri in quolibet puncto aeris:cuius remotio a pcutiēte est eadē ⁊ iō omnis percussio hꝫ sperā terminataꝫ:⁊ sic est de odore ⁊ colore.s.ꝙ mouēs aerē ex omnibus partibus fm istam figurā sphericā:in causatōe ꝙ̄ ⁊ auditōe soni expulsus aer nō mittit vsqꝫ ad auditū: sꝫ hꝫ determinatā distantiā ⁊ circularē figuram:eo mō quo circulariter figurat aqua in piectiōe lapidis:ita ꝙ sicut lapis piectus tenet quasi centrū in circulatiōe aque:ita pma passio in circulatiōe soni:⁊ ꝙ sonus circulariter multiplicet.pꝫ: qꝫ duo equaliter distātes a loco pcussionis:equalr ceteris paribus ⁊ deductis ipedimētis audiunt sonuꝫ. Ex quibus ꝯcludit Cōmentator: ꝙ sicut sonus:ita color ⁊ odor circulariter multiplicant. ¶ Sꝫ dubitat si in toto aere circulariter moto audit sonus:vtrū in illo multiplicet sonus realis: vel intētionalis:nō realis qꝫ tunc sensibile positū supra sensuꝫ sentiret:nec intētionales: qꝫ tunc posset audiri sonus absqꝫ fractione aeris:sicut ⁊ color videtur:qđ est contra intentionē Aristo. ⁊ Cōmentatoris in hac ꝯclusione. ¶ Prima opinio ponit ꝙ sonus multiplicatur realiter vsque ad auditum:sicut motus fractionis medij in quo fundat sonus:ita ꝙ pcussio causat pmā fractionē circularem:⁊ sonum in ea;⁊ pma fractio secundā fractionem cum suo sono:⁊ sic ꝯñter vsqꝫ ad audituꝫ. ¶ Ista opinio est falsa: qꝫ ex ea sequit duos homines nō posse se ex opposito audire quātūcūqꝫ clamarent: ꝯñs est cōtra experientiaꝫ:⁊ pꝫ ꝯñtia: qꝫ nō est possibilis penetratio corporum in actu.si.n.sor.audit platonē ꝫ cooppositū sibi: opꝫ aerē fractū circulariter moueri vsqꝫ ad audituꝫ sort.⁊ si plato ecōtra audiat sort. opꝫ aerem intermediū sic etiā moueri:per istā ergo opinionē duo aeres se penetrarēt: qđ est impossibile. ¶ Itē hec opinio est contra intentionem Aristo. ⁊ Cōmentato.cōmento.76.dicentiū: ꝙ animalia existētia in aqua nō audiunt vocē per multiplicationem eius in aqua:sed in aere:vbi patet sonuꝫ realem nō multiplicari vsqꝫ ad auditum:sed solū intentionalēꝫ sonum. ¶ Secunda opinio ponit sonuꝫ multiplicari in medio solū intētionaliter:sicut ⁊ color:dicēs ꝙ sicut in aere nō est color realis:sꝫ solū intētionalis:ita in eodem est sonus intētionalis ⁊ nō realis:in corporib⁹ aūt sonantibus est sonus realis. ¶ Hec opinio etiā est falsa: qꝫ dato ea nō impediret auditio soni per ventum:sicut nec diuisio coloris:qđ est contra experiētiaꝫ. Demū post percussionē ligno ꝝ vel lapidum inuicē auditur sonus: sed ille nō est tūc in lapidibus:nec lignis: qꝫ in eis nō est motus igit est in aere subiectiue. ¶ Dicenduꝫ igit ꝙ sicut corpus luminosum pducit lumē ⁊ speciem eius: semper tamen ad maiorē distantiam speciē ꝙ̄ lumē: qꝫ aliter oculus in tenebris nō videret corpus luminosuꝫ: ita corpora se inuicē percutiētia generant sonum realē ⁊ intentionalem in medio:ad maiorē tamē distantiā intentionale ꝙ̄ realē: qꝫ sonus intētionalis nō solum est effectus corporum sonantiū:sed etiam soni existētis in medio pducentis effectū suum:ad maiorē distantiaꝫ ꝙ ergo sonus multiplicet vsqꝫ ad auditū realiter.hoc est per accidēs: pro quanto audiēs reperit se infra speram multiplicatiōis soni realis:quoniā si esset extra speram illam dimodo cōtineret in spera intētionali:audiret eundē sonum ⁊ forte melius:fm meliorē ⁊ aptiorē dispositionē latitudine sperice multiplicationis eius. ¶ Ad argumētū dicit: ꝙ nō est inconueniēs sensibile positum supra sensum facere sensationē:nō quidē fm partē imediatā:sed fm partē distantē:⁊ lꝫ in medio multiplicet sonus intentionalis:nō tamē per illam audit sonus absqꝫ motu:quoniam debet esse sonū realiter esse in medio: ⁊ nō solū in corporibus sonantibus ad instar coloris in corpore colorato. ¶ Hic occurrit difficultas: silitudo nūqꝫ est in eodē subiecto cū illo cuius est similitudo: sꝫ sonus intentionalis est similitudo soni realis.ergo nō est in eodem subiecto:in quo est sonus realis:sed nūqꝫ audit sonus nisi per speciē soni.ergo nunqꝫ audit sonus infra sperā multiplicatiōis soni realis:cum ergo in quolibet puncto vbiqꝫ corpora sonantia possit audiri sonus realis.ergo nō solū in medio est sonus realis: sꝫ solū in corporibus se percutiētibus. ¶ Respondet concedēdo ꝙ sonus intentionalis nunqꝫ est in eodē subiecto adequato cū suo sono reali:tamē causat in eodē subiecto cuius est sonus realis: pro quo sciendū est ꝙ sicut motus incipit per remotionē de pñti:ita sonus realis: qꝫ insequit motū:⁊ qꝫ sonus intentionalis dependet a sono reali taꝫ in fieri ꝙ̄ in facto eē: ideo cum percutiēs incipit percutere percussum incipit pducere sonum realē per remotionē de pñti multiplicantē sonum intentionalē nunqꝫ in proprio subiecto: ꝫ vltra.vbi gratia. dato aliquo sono totali diuiso in quatuor partes pma pars pducit secūdā cum sono intentionali:qui nō est similitudo secūde partis.sed pme. Similiter secūda pars pducit tertiā partē cū sono intentionali coextēso illi: qui nō est similitudo illius tertie partis: sed secunde. Consimiliter tertia producit quartaꝫ cum sono intentionali qui est similitudo tertie partis: quarta aūt pars non amplius producit sonum realem: sed solum intentionalē:ad maiorem distantiaꝫ ꝙ̄ sit illa pars ⁊ motus eius: ¶ Textus cōmen.79.

¶ Amplius auditur in aere ⁊ in aqua;sed minus in aqua. Non est autez soni proprius aer neqꝫ aqua:sed oportet firmioꝝ fieri percussionem adinuicem ⁊ ad aera.

¶ Secunda cōclusio.sonus non est effectiue ab aere vel aqua.lꝫ audiatur in quolibet illoꝝ. prima pars probatur: son⁹ nō est effectiue nisi a corporib⁹ duris: sꝫ aer ⁊ aq nō sunt corpora dura ꝙ̄ scda pars ēē ondit. Nā sonus audit. vbicūqꝫ multiplicat in eē itētioāli:sꝫ tā in aere ꝙ̄ in

aqua moltiplicatur intentionaliter. ergo tam in aqua q̃ in aere auditur sonus: melius tamē in aere q̃ in aqua: ſi cut melius multiplicaꝛ in aere q̃ in aqua. Le. lit. (Am plius auditur in aere ⁊ in aqua) sonus. (Sed minus in aqua: non est aūt soni ꝓprius aer: neq̃ aqua) in ratione effectiua (sed opꝫ firmoꝝ) corpoꝝ ⁊ solidoꝝ (percussio nem fieri adinuicē ⁊ ad aera.) ¶ Notandū ſm Cōmen tatorē. cōmēto. 79. ꝙ aer non sufficit vt fiat sonus absq̃ alio ꝑcusso: neq̃ etiā aer sufficit in hoc: sed indiget vt in aere sit percussio a corporibus solidis inuicē ⁊ in ipso ae re. ¶ Istud cōmentū vna cū dictis Aristo. in ambabus precedētibus conclusionibus hꝫ magnā difficultatē: qꝛ ex his sequiꝛ in motu virge nō causari sonum: ex quo so nus in casu isto nō est a virga: vt patuit: nec ab aere ſm Aristo. ⁊ Cōmenta. Et sequiꝛ ꝯñter ꝙ tonitruum nō est sonus factus in nubibus. nec vento quātūcūq̃ flante po test causari sonus: qꝛ nullibi causa effectiua est corpꝰ du rum vel solidū. ¶ Respondeꝛ ꝙ sonus pōt fieri dupli citer: aut per solum motum localē: aut per motum loca lem admixtuꝫ motui alteratiōis. Si ꝑmo modo: aut est magnus: aut paruus: si magnus: duo ad minus sunt cor pora dura a quibus est effectiue: si paruus: sufficit vnū corpus durū: nō tamē per se actiue concurrēs: sed solū passiue. Si aūt sonus fiat per motum localē admixtum motui alteratiōis: nō requiriꝛ ꝑsentia alicuius corporis duri. Dicatur igiꝛ ꝙ Aristo. intelligit de sono magno ꝓ ueniēte ex solo motu locali: nunc aūt sonus virge est par uus: ⁊ si tonitruus aut sonus ventorum est magnus: ille est admixtus motui alterationis: quoniam tonitruum causatur per alterationeꝫ factam in nube. Et sonus ven torum per alterationem exalationum a media regione aeris. ¶ Textus cōmenti. 79.

¶ **Hoc autem fit cum permaneat percussus aer ⁊ non soluatur. Unde si velociter ⁊ fortiter: percutiatur sonat.**

¶ Tertia cōclusio. ad generationē soni requiriꝛ fortis ⁊ velox reuerberatio aeris: ꝓbatur. ad generationeꝫ soni requiriꝛ ꝙ aer maneat ⁊ nō dissoluaꝛ: sed hoc nō potest. fieri sine forti ⁊ veloci reuerberatiōe aeris. ergo ⁊c. ma ior pꝫ: qꝛ ad generationē soni requiriꝛ ꝙ aer frangatur: sed aer nō frangiꝛ si dissoluiꝛ: ⁊ nō manet. ergo opꝫ aerē manere ⁊ nō dissolui in gnātione soni: minor aūt est ma nifesta: eo ꝙ siquis percuteret remisse: nō faceret sonuꝫ: etiaꝫ si nō velociter moueretur percutiens contra per cussum: sed tarde: nō causareꝛ sonus: vt docet experien tia. Le. lit. (Hoc aūt fit). s. sonus (cuꝫ ꝑmaneat ꝑcussus aer: ⁊ nō soluaꝛ. vn̄ si fortiter ⁊ velociter ꝑcutiaꝛ sonat) .s. h̄ ipm ꝑcussuꝫ. ¶ Textus cōmen. 79.

¶ **Opꝫ. n. preoccupare motū ferientis fracturaꝫ aeris. Sicut si congregationem aut cumuluꝫ lapilloꝝ percutiat aliquis latum velociter.**

¶ Ex ista cōclusione. infert Aristo. ꝙ ad causatione soni opꝫ motū percutiēs preuēire diuisionē aeris ⁊ fracturā eius: ⁊ hoc ideo vt aer adunatus ⁊ collectus percuti pos sit: ⁊ in eo sonus generari: ⁊ est simile sicut si esset vnus paruus cumulus paruoꝝ lapilloꝝ: qui esset in dissolui: ex quo tanq̃ ex percusso nō causaretur sonus: nisi in eo fieret velox ⁊ fortis ꝑcussio. Si. n. fieret fortis percussio ⁊ nō velox: sic ꝙ dissolutio cumuli ꝑcederet ꝑcussioneꝫ: nō fieret sonus. si aūt velox fieret ꝑcussio ⁊ nō fortis: ite rum nō fieret sonus: eodem modo in aere exigiꝛ fortitu do ⁊ velocitas verberatōis: si in eo dꝫ fieri sonus. Lege litteram. (Opꝫ. n. preoccupare) .i. preuenire (motuꝫ fe rientis fracturā aeris: sicut si congregationē aut cumu lum lapilloꝝ ꝑcutiat aliquis latuꝫ velociter) .i. per mo tum velociter factum: tunc causaꝛ sonus. ¶ Notanduꝫ ꝑmo ſm Cōmentatorē. cōmen. 79. ꝙ sonus fit qn̄ fuerit percussio a solidis corporibus inuicem ⁊ in ipsum aerē: ⁊ fuerit percussio ipsius aeris per velocē motum: ita ꝙ precedat motum aeris ⁊ fuerit percutiēs habēs latitu dinem. Quoniam resistit tunc ei aer. Intelligit Cōmē tator ꝙ vltra percutiēs percussum: ⁊ medium: ⁊ preter velocitatem motus vna cum fortitudine percussionis: oportet percutiēs ⁊ percussum inuiceꝫ se percutere ſm latitudinē ⁊ proportionataꝫ quantitatē: qꝛ si acus acum in puncto percuteret: nō causareꝛ sonus. ¶ Secūdo no tandū ſm Cōmentatorē codeꝫ cōmento: ꝙ ea que sunt velocis motus faciunt in aere sonum: lꝫ nō percutiatur aliud: vt motus corrigie in aere: vult dicere Cōmētator ꝙ si in aere nō sit valde fortis percussio: necessario pter aerē exigitur percutiēs ⁊ percussum: vbi aūt fit multuꝫ fortis percussio: aer pōt supplere viceꝫ percussi: ⁊ in tali casu duo sufficerēt ad causationē soni. s. verberās: ⁊ aer se habēs vt percussum: ⁊ vt medium recipiēs sonum: vt pꝫ in motu virge: seu corrigie in aere. Et ex hoc pōt de clarari intentio Cōmentatoris. cōmēto superius allega to: cum inquit aerem nō sufficere: sed preter eum neces sario corpora dura concurrere: intendebat si non fieret multum fortis ⁊ velox percussio in aere. Duo igitur hic sunt. s. percutiēs ⁊ medium: qd̄ est simul medium ⁊ per cussum: non tamē tollitur qͥn essent tria: quia nō soluꝫ per verberationē corrigie generatur sonus: sꝫ per reper cussionē ꝑtiuꝫ lateraliū aeris: que sunt due: quaꝝ quelꝫ est ꝑcutiēs ⁊ ꝑcussū ⁊ mediū. ¶ Textus cōmē. 80.

¶ **Echon autem fit cuꝫ ab aere vno fracto pro pter vas determinans ⁊ ꝓhibēs diffundi iteꝝ aer repellitur sicut spera.**

¶ Quarta conclusio. nunq̃ causatur sonus quin tunc ge neretur echon lꝫ non semper manifeste. Pro demōstra tione huius ꝯclusionis. ꝑmo declaratur quid est echon: ⁊ dicitur ꝙ echon est sonus reflexus: qui fit per hūc mo dum. nam dum generatur ꝑmus sonus: qui diciꝛ aer re ctus deferēs illuꝫ sonū diffunditur: qui si inuenerit ob staculum: regrediꝛ versus principium percussionis: cau sans sonum qui diciꝛ echon: sicut enim lapis cum proy citur in aqua causat circulos: qui si inuenerint obstacu lum reflectunꝛ: sic cum aliquod corpus solidum percu titur ad aliud corpus: in aere fiunt circuli: qui continue multiplicantur ⁊ diffundunꝛ; qui si inuenerint obstacu lum reflectuntur: accidit ergo in illis circulis: sicut acci dit in spera seu pila: que proiecta inueniēs obstaculum: reflectitur: ⁊ retrocedit. Diciꝛ itaq̃ generatus sonus in aere. ꝑmo ex diffusione circuloꝝ. secundo ex reflexione eoꝝ: ⁊ hic diciꝛ echon. Lege lit. (Echon aūt fit cum ab aere vno fracto ꝓpter vas determinās ⁊ ꝓhibēs iteꝝ) .i. vlteriꝰ (aerē diffundi) iteꝝ (aer repelliꝛ sicut spera) .s. pila ꝓiecta ad partē. ¶ Textus cōmē. 80.

¶ **Uidetur semper fieri echon: sed nō certus: qꝛ accidit in sono sicut in lumine. Etenim lumē semper repercutiꝛ. Neq̃ enim fieret penitus lumen: sed tenebra extra solem.**

¶ Ista declaratione ꝑmisse cōclusio sic arguiꝛ: ita est de sono sicut de lumine: sed lumē nō multiplicatur sine re flexiōe: lꝫ illa reflexio nō sit semꝑ manifesta. ergo pari formiter nunq̃ multiplicatur sonus sine reflexione: ⁊ si sic nunquam generatur sonus quin causetur echon: lꝫ

non semper manifestus: tenet consequētia cū3 primo parte antecedētis: ex sufficienti similitudine: q2 sicut lumē ita sonus multiplicatur in medio: sed secūda pars antecedentis declaratur: quia si lumen non semper reflecteretur: non fieret penitus lumen extra solem: sed tenebra: eo q2 nō eēt lumen nisi in loco quem sol aspiceret: alibi autē esset omnino tenebra: sicut de nocte. Semper igitur fit reflexio luminis: sed non semper manifesta: quia non semper est fortis. Unde si radij solares incidant in corpus tersum & politū: resultat ex tali reflexione splendor: & tunc reflexio est manifesta. Est autem immanifesta quādo nō est ita fortis: sed debilis: sicut quando arbores faciunt umbram: in illa eni3 umbra est aliqua reflexio: q2 dato opposito nullus posset legere in umbra illa: sicut nec de nocte in tenebris. Lege litterā. (Videtur sūt semper fieri echon: sed nō certus). i. manifestus (q2 accidit in sono sicut in lumine. & eni lumen sepe repercutitur). i. reflectitur: (non. n. fieret penitus lumen. sed tenebra ex solē.) si nō reflecteretur. ¶ Textus cōmē. 80.

¶ Sed non sic repercutitur: sicut ab aqua aut aere aut ab aliquo alio leniu3. Quare tenebrā facit qua lumen terminamus.

¶ Deinde phus declarat que reflexio luminis est manifesta: & que īmanifesta dicens q2 nō sic reflectitur lumen a corporibus opacis: sicut ab aqua: vel ab aere: aut a corpore terso. nam ab istis fit reflexio cum claritate & radiorum emissione: sed a corporibus opacis fit reflexio cāns umbram ex illa parte ubi determinamus lumē: qd est ex directa emissione radiorum solarium: & ita in proposito semper sonus reflectitur: q2 aliter nō sentiretur nisi versus partem percussionis: qd est contra experientiā. Experimur eni3 nos percipere sonu3 circulariter circa locū percussiōis: quando igitur repercussio & reflexio soni fit ad corpus durum & maxime concauū: sicut est puteus: vel cripta: tūc fit manifeste echon. Nam tunc cū quis loquitur: videtur audire voce3 similē prime voci. In aere aūt & in alijs corporibus indispositis fit echon īmanifestus. Lege littera3. (Sed nō sic repercutitur) semper lumē (sicut) quādo reflectitur (ab aqua: aut ab aere: aut ab aliquo alio leniu3) corporum & tersorum: (quare tenebram). i. umbram (facit) ex ea parte (qua lumē terminamus.) propter repercussionem factam ad corpora opaca. ¶ Notandū primo secundū Cōmentatorē. cōmento. 80. q2 echon est iteratio soni cōseruando sua3 figurā: ut accidit in domib9 nō habitatis: & fit ex aere qui fit unus iteratus & inclusus propter illud a quo cōtinetur: & prohibetur ab exitu: quoniā cū motus eius a prima percussione perficitur: expellitur aer a lateribus eius a quo cōtinetur: & percutit ipsu3. secunda percussione simili prime percussioni: que fecit sonu3: & sic audit idē sonus iteratus: quasi respondens primo. Sicut ergo sunt due percussiones: & duo motus aeris: ita duo soni: primarius: & secūdarius respondēs primo: & hic secundarius dicitur echon. ¶ Secundo notandū sm Cōmentatorē eodem cōmento: q2 Aristo. assimilauit illud spere expulse: quoniā quādo spera expellitur: cōtingit in ea motus similis primo motui: & echon auditur post primū sonū: quasi respondēs. q2 iam declaratū est: q2 inter oēs duos motus est quies. Ecce q2 echon nō est primus sonus: sed similis illi nec cōtinuus primo sono: sed discontinuus: sicut secūdus motus discontinuatur primo: q2. 8. physicorum: demonstratur q2 inter quoscūq3 motus reflexos cadit quies media: & quoniā isti motus sunt cōtrarij: q2 sunt a terminis contrarijs ad terminos contrarios. ideo etiam illi soni sunt cōtrarij: & aliaru3 rationū: sicut & motus in quibus fundātur. ¶ Cōtra predicta arguitur: & primo q2 echon nō generetur ex reflexione alicuius soni: q2 aliter echon semper esset sonus remissior primo sono: oñs est contra experientiam: q2 multotiēs echon est eque fortis & eque clarus sonus sicut primarius: & p3 oñtia: q2 circulationes & reflexiones secundarie nunq3 sunt ita fortes sicut primarie: sed sonus insequitur circulationes & reflexiones. g &c. ¶ Secundo arguitur: q2 echon non sit alius sonus a sono primario: q2 aliter inanimata possent vociferare: cōtra phm in hoc capitulo. parte 4ª. p3 cōsequētia: ex quo echon nō est sonus primus: causatur eni3 echon quādo homo clamat ab ecclesia seu habitatiōe concaua: que est res inanimata. ¶ Tertio arguitur: q2 nō quādocūq3 generatur sonus fit echon: q2 echon est sonus fundatus in motu contrario primo motui: ut colligitur de intētione Arist. & Commentatoris hic. Si ergo quādocūq3 generatur sonus causatur echon: sequitur eundē aere3 simul moueri motibus cōtrarijs. ¶ Quarto arguitur q2 sonus primarius & echon nō contrariantur: nec sunt diuersaru3 rationū: q2 aliter sequitur q2 ille due voces homo & homa sunt diuersarū rationum: & ille due homo & asinus sunt eiusdē rōnis: quorum quodlibet videtur dissonū: & p3 oñtia dato q2 sortes & plato ex opposito loquerentur proferentes aliquā tale3 voce3 homa: sort. vo & Cicero ad eandē differentiā positionis proferrēt istas voces homo & asinus. ¶ Circa hāc materiā sunt plurime opiniones. prima dicit q2 echon nō generatur nisi ex reflexione soni realis: propter litterā & cōmentum in quibus habetur: q2 ita se h3 sonus ad echon: sicut lumē primariū ad lumē reflexum: sed lumē reflexū nunq3 generatur nisi ex lumine reali: ergo echon nunq3 producitur nisi ex sono reali. ¶ Ista opinio non est vera: q2 sicut sonus rectus pōt audiri absq3 hoc q2 perueniat ad auditu3: ita pōt fieri echon absq3 hoc q2 generetur immediate ex sono reali. Unde in magnis ecclesijs causatur echon: homine satis plane loquēte: ex qua loqutiōe nō apparet aerē moueri ad tectum vel ad latera. Op3 ergo dicere q2 echon ibi causetur ex sola reflexiōe speciei soni: in puteis aūt propter modicam distantia3 bene causatur echon īmediate ex sono reali primario. ¶ Secūda opinio est q2 echon nullo modo generatur ex repercussiōe soni realis: sed som intentionalis: q2 sicut imago causata in speculo nullo modo fit ex repercussiōe coloris realis: s3 solum intentionalis: ita videtur q2 echon. ¶ Hec opinio omnino cōtraria est pho & Cōmentatori. dicunt. n. q2 nūq3 causatur sonus rectus quin causetur echon: l3 nō semper manifeste: dando exemplū de lapide proiecto in aqua: & de pila proiecta ad parietē: & de lumine quo ad manifestu3 & īmanifestū: sicut ergo inuēto obstaculo secunda circulatio fit ex prima: ita secūdus sonus qui est echon: fit ex primo qui est sonus realis. ¶ Tertia opinio dicit q2 echon non fit ex sono reali nec intētionali: quoniā est idem numero cum sono reali primario directe multiplicato: inducens exemplu3 Aristo. & Auerroys de pila proiecta ad parietē: que est eade3 numero tam recte q3 reflexe proiecta: Ita echon nō est alius sonus a primo: sed est idem reflexe auditus per specie3 soni reflexā: sicut reflexe video me in speculo: & non aliquā imaginem causatam in illo per solā speciē visibilem reflexā. ¶ Iteru3 hec opinio est contra intentiōe3 Aristote. & Cōmentatoris. nam cum proijcitur lapis in aqua. secunde circulatiōes nō sunt prime: & ita nec secunde refractiōes aeris sunt prime reperto obstaculo. ergo in casu illo nec sonus secundarius qui est echon est sonus primarius: Cōmentator autem dicit: q2 echon est similis primo sono: & fit ex secūda percussione simili prime: modo nihil est proprie simile sibi:

T. c. 70.

nec secunda percussio est prima. ¶ Quarta opio quaz solam reputo esse de itentioe Aristo. & Comēta. est ista: q echon aliquādo fit ex repercussione soni realis: & aliqñ ex repercussioe soni itentionalis. Unde sicut duplex est sonus. s. realis & itentioalis. Ita duplex est echon: realis et itentioalis. Echon realis est sonus reflexus imediate ꝓueniēs ex sono reali: sicut circulatio reflexa imediate ꝓuenit ex circulatioe recta tāq̄ ex termino. Echon itentionalis est spēs reflexa soni: imediate prouenies ex spē recta eiusdē: que quidez spēs reflexa nō est recta: sicut nec sonus rectus est reflexus. hec aūt spēs reflexa aliquādo ex dispōne ꝓhibentis representat reflexe eundē sonum quē repñtauit spēs recta: & ista est causa ꝓpter quā in generatioe echon aliquādo sonus audit̄ clare: & aliquādo ɔfuse. s. n. generat̄ solū echon itentioalis sonus primarius illū clare audit̄: si aūt generat̄ echon realis manēte sono primario in aliqua parte eiusdē medij: generant̄ due spēs soni in secūda circulatioe: quarū prima est spēs reflexa soni primarij: & secūda est imediate ꝓueniēs a sono reflexo: quarū quelibet representat suū sonū: ideo ambo simul ɔfuse audiunt̄. ¶ Nec ratio prime opionis valet: q Aristo. nō vult ibi ꝓbare echon realē semp fieri ex sono reali: sed solū q sicut nō multiplicat̄ lumē rectū qn multiplicet̄ reflexū: ita nunq̄ generat̄ sonus rectus: qn generet̄ reflexus: & hoc est verū de echon itentioali. ¶ Motiuum et secūde opionis nō tenet: q color nō est multiplicabilis in medio sicut sonus vel lumē: ideo nō reflectit̄ color sicut reflectit̄ lumē vel sonus: species aūt coloris bene reflectit̄: sicut et in medio multiplicat̄. ¶ Tertie opionis suasio deficit: q sicut eadem est pila ante & post percussionē: sed nō idē motus numero: ita idez aer in ratiōne echon: est rectus & reflexus: sed motus rectus nō est motus reflexus. ideo nec sonus rectus est sonus reflexus. ¶ Ad primā rōnem dr̄: q si generat̄ echon solum intentioalis: l3 ita clare audiat̄ sonus sicut ante: nō tamen ita bene: imo apparet q ille sit in maiori distātia q̄ añ: & apparet q duo soni cāti sint: sed solum vnus cantatus est: qui vident̄ duo ꝓpter reflexionē speciei. Si aūt generatur echon realis nō manente sono primario: iste penus auditur q̄ sonus primarius. Si aūt ambo manent: possibile est q ambo simul audiant̄ fortius: l3 confusius. ¶ Ad 2m dicit̄: q echon nō est vox: siue fuerit realis: siue intentionalis: & si dr̄ vox: hoc est ꝓpter quādā similitudinem: illud tamē qd audit̄ per echon intentioalē bene est vox. ¶ Ad 3m dr̄: q echon realis bene fundat̄ in motu opposito primo motui soni primarij: sed nō vult dicere Arist. q quādocūq̄ generat̄ sonus: generat̄ echon realis: sed sufficit q quādocūq̄ generat̄ sonus: generet̄ echon intentionalis: qui aliquādo fundat̄ in motu: & aliquādo nō. s. quādo reflectatur solūz species soni: & non sonus realis. ¶ Ad 4m dicit̄: q vox pōt dupliciter considerari. Uno modo vt est qualitas motiua auditus. Alio modo vt est signū ad placitū representans. Primo modo sunt diuersarum rationū. Alique voces tales homo: & alique tales sunt eiusdem rationis: homo: asinus. Sed secundo modo istud nō concedit̄: q voces in eo q sunt signa conueniunt & differūt rōne obiectoꝝ & signatoꝝ: de qbus signis aut signatis nō fit mētio ad p̄ns. ¶ Text9 cōmē. 81.

Vacuum. n. recte dicit̄ ꝓpriū audiendi. Uidet̄. n. esse vacuuz aer. Hoc aūt est faciens audire cuz moueatur continuus & vnus.

¶ Postq̄ Arist. determinauit de sono quo ad generationem eius: p̄nter in hac secunda parte huius capituli determinat de eodē: quo ad imutationem medij & organi: ponēdo quattuor cōclusiones. Quaruz prima est ista. medium aereū est recte & ꝓprie mediū audiendi sonū. Secunda cōclusio. auditus h3 aerez cōnaturalē receptiuū soni. ibi. (Auditus aūt.) Tertia cōclusio: aer cōnaturalis auditui d3 esse quiescens & imobilis. ibi. (Per se quidem.) Quarta cōclusio: preter aerem organicuz op3 dare aluum edificatuz in quibus. ibi. (Propter hoc aūt.) Prima cōclusio argui sic. illud est recte & ꝓprie mediū audiendi sonum: qd est natū moueri vnū & cōtinuum a percutiēte ad auditū: sed mediū aereum est h°. ergo &c. Prima pars antecedētis p3: q vnus & cōtinuus sonus nō fit nisi in vno & cōtinuo medio moto versus audituz. Secūda pars antecedētis est clara: dato q super corpus planū fiat vna percussio: tunc ad illaz percussionē sequitur solum vna refractio cuz cōtinuitate & vnitate aeris: ex quo corpus est planuz: a quo equaliter expellitur aer. Lege lrām. (Uacuuz eni). s. aer (recte dicit̄ ꝓpriū) medium (audiendi: videt̄ eni) antiqs (esse vacuū aer: hic aūt). s. aer (est faciēs audire: cū moueat̄ ɔtinuus & vnus) vsq̄ ad auditū. Antiqui dixerunt aerem esse vacuuz: q nō perceperunt se videre illud: sicut alia elemēta: attendētes ad vulgarē modū loquēdi: quo dr̄ vas esse vacuū si nō ɔtinet nisi aerē. ¶ Textus cōmen. 81.

¶ Sed ꝓpter id q frāgibilis est nō sonat: nisi lene sit qd percutit̄. Tūc aūt vnus fit: simul. n. ꝓpter planū. Unum. n. est lenis planum.

¶ Ex ista cōclusione infert Aristo. duo correlaria. Primuz q nisi percutiat̄ corpus planū non causat̄ sonus vnus & ɔtinuus: q si percussum fuerit asperuz: sic q vna pars supeminat alieri: cū leuiter sit aer frāgibilis: frangeret̄ in multas partes: ita q in qualibet istarū cōcauitatum. fieret vna fractio nō ɔtinua cū alia ꝓpter eminētiā alicuius particule corporis mediātis iter illas ɔcauitates: sed sonus cōsequit̄ fractionē. ergo sonus nō erit vnus & continuus: sicut nec ille fractiões. Lege l3. (Sed ꝓpter illud qd frāgibilis est) aer ipse (nō sonat). i. nō recipit sonum vnū & cōtinuū: (nisi lene sit) & planum: (qd percutit̄: tūc aūt vnus fit) sonus & cōtinuus quādo percussuz est planū. (simul. n. ꝓpter planū) frāgit̄ idē nūero aer. (vnū. n. ē lenis planū) sine aspitate. ¶ Text9 cō. 82.

¶ Sonatiuū quidem igitur qd motiuū vnius aeris continuitate vsq̄ ad auditum.

¶ Secundū corre\m: illud est bñ sonatiuū qd est motiuū vnius & ɔtinui aeris vsq̄ ad auditū. p3: q sonus vnus & cōtinuus melius audit̄ q̄ diuisus & discontinuus: Sed quādo mediū motū ad auditū est vnū & cōtinuū: tūc sonus est vnus & cōtinuus: q vnitas & cōtinuitas accñtis est ex vnitate & cōtinuitate subti. Lege l3. (Sonatiuum quidē igit̄) bene est illud (qd est motiuū vnius aeris cōtinuitate vsq̄ ad auditū.) ¶ Notandū primo fm Cōmentatorē. cōmē. 81. q nō errauit ex hoc mō q dixit q sonus fit per vacuū: cū credebat aerē esse vacuū: & si errauerit in q̄tū extimauit aerē esse vacuū: bñ q̄ dixerunt antiqui in hoc q per vacuū audit̄ sonus: si aer est vacuuz: male aūt dixerūt: q putauerunt aerē esse vacuū. ¶ Secūdo notandū fm Cōmentato. eodē cōmento: q qm superficies rei lenis est vna: & percussio erit vna: q̄propter & sonus erit vnus: superficies aūt aspera nō est vna: sed plures superficies: q̄propter pcussio plures: q̄propter son9 nō fiet illic oīno ꝓpter diuersitatē & inuniformitatez eoꝝ: ita q si illud qd pcutit̄ est lene: fit vna pcussio: cuz a tali superficie equalr̄ expellat̄ aer: & nō pꝰ vna ps q̄ alia. S3

supficies si sit aspera: nō fit talis vna ɔtussio: q2 .n. nō eq̄-
liter expellit aer ab illa superficie: non bz generari son⁹.
Tertio notandū fm Cōmenta. cōmen. 82. q̄ Aristo.
itendit per hoc q̄ dixit vnū: non vnū ppter distōnē ab
aliis partibus aeris: sed vnū motū ppter ɔtinuitatē: ita
q̄ per aerē ɔtinuū & vnum. Phus nō itelligit q̄ sit vna
p̄s distincta ab aliis partibus que moueat vsq̄ ad au-
ditū: sed per vnū aerē itelligit aerē vnū: per vnā ɔtinuā
vnitatē sic q̄ aer est vnus per vnā ɔtinuitatē motus ei⁹.
Quarto notandū ex his oībus q̄ Aristo. nō intendit
motū fieri vsq̄ ad auditū necessario: sz oz multiplicari
sonus vel audiri: sed itendit ostēdere q̄ nihil est ita pro-
priū mediū audiendi sicut aer: q2 aer est aptus natus
moueri vsq̄ ad auditū motu ɔtinuo in gnōne soni: & au-
ditione eius: hoc tñ nō est necessariū: q2 vt patuit in alia
lectiōe: nō opz sonū realē vsq̄ ad auditū multiplicari:
sed bene itentionalē: aqua aūt nō pōt esse mediū audiē-
di: nisi p quāto ɔiungit aeri: q2 in ea non audiret sonus:
nisi prius in aere multiplicaret: aer ḡ est ppe mediū au-
diendi sonū. primo: q2 solus aer hz sonū realem. scdo q2 so-
lus aer pōt ɔtinuari cū percutiētibus & sensu auditus:
& cū dicit Cōmenta. cōmento. 76. q̄ medium in voce est
aer nō aqua: itelligit de medio susceptiuo soni realis: q2
sine dubio aqua pōt esse mediū soni itentiōalis: alia aūt
nō recipiunt sonū realē: nec itentionalē. Et si homies in
igne audiant sonum: hoc est p quāto igni est admixtus
aer. Circa predicta dubitat vtrū vnus & idem sonus
numero possit per idez mediū a pluribus audiri. Et ar-
guit q̄ nō. primo: q2 cū sortes & plato sint separati fm lo-
cum & sitū: nō est idem sonus perueniēs ad aures sortis
& ad aures platonis: & cum nō audiat vnusquisq̄ nisi q̄d
peruenit & multiplicat ad aurē suā. ḡ &c. pz ɔ̄sitia cū mi-
nori: maior aūt tz: q2 ita est de sono sicut de lumine: fm
phm: sed nō idē lumen puenit ad oculū sortis & ad ocu-
lū platōis. ḡ nec idez sonus ad aures vtriusq̄. Scdo.
si sor. sit ppe corpus sonans: & plato longe: sortes audiet
sonū itensū: & p. remissum: sed nō est idem intensum &
remissū. ḡ &c. Dicit vna opio: q̄ impole est duos au-
dire eundē sonū numero: q2 non est idem aer ppe aures
vtriusq̄: & per ɔ̄ns nec idem sonus: cum sonus multipli-
cet realiter vsq̄ ad auditū ppe aures vtriusq̄: verūtñ
bene possibile est: dicunt illi. plures audire diuersas por-
tes eiusdez soni ɔtinui per totū mediū multiplicati: que
qdē partes sunt oīno siles: & est sile ac si plures sederent
circa vnū ignē: quorū qlibet calefaceret manū suā: nō tñ
eadez caliditas numero esset in manibus duorū: & ita in
pposito plures audiunt eandē camponā numero: sicut
plures calefiunt ab vno igne numero: nō tñ audiūt eun-
dem sonū numero: sicut nō hñt eandē caliditatē nūero.
Ista opio est falsa. primo: q2 presupponit sonū nō posse
audiri nisi realiter multiplicet vsq̄ ad auditū. Secun-
do: q2 asserit nō esse eundē aerē numero ppe aures duo-
rum. nā omne ɔtinuū est vnū numero: modo inter duas
aures duorū hoīum totalis aer medians est vnū ɔtinuū.
ergo est vnū numero: & per ɔ̄ns idez aer numero est ppe
aures plurīū: lz fm diuersas partes. Ita etiā si sonus ne-
cessario multiplicaret ad auditū: diuersi audirēt eundē
sonū numero: lz fm aliā & aliam partē. Tertio: q2 hz ma-
lum fundamentū. credit .n. illam ɔ̄sītiam esse bonā. sor.
& pla. audiēdo necessario audiunt diuersos sonos. ḡ non
audiunt eundē sonū numero. Sit .n. ponat a. coloratum
inter sortē & platonē: vterq̄ istorū videt a. & tñ medieta-
tem quā sortes videt: nō videt p. nec ecōtra: & hoc q2 vi-
dens partē videt. als. nō videt totū: ita stat q̄ sor. & pla.
audiant eundem sonū numero: & tamen pars audita ab
vno nō audiat ab alio: & ecōtra. Quarto: q2 similitudinē
ɔtra se adducit: lz .n. nō sit eadem caliditas in manibus
duorū: tamen eadez caliditas numero calefacit manus
duorū. s. illa que est in igne: q̄n illa sentitur: & nō illa que
in manu est: q2 sensibile positū supra sensum nō facit sen-
sum: ita eodē modo: lz nō sit idem sonus numero in dua-
bus auribus: tamē audit idem sonus: puta totalis: q2 il-
le est qui imutat. cum .n. tu habeas duas aures: semp iu-
dicares te audire diuersos sonos fm hanc positionē q̄
tamē est cōtra experientiā. Ideo est aliter dōm: q̄ si-
cut idem color numero videt a multis: ita idem sonus
numero audit a pluribus: q2 sicut idem color numero
imutat diuersa organa visus: ita idē sonus numero imu-
tat diuersa organa auditus: & q2 nulla pars alterius to-
tius pōt multiplicare spēm & similitudinē suam: quin il-
lam pncipalr agat totū: nulla talis species pōt imitare
sub rōne partis: quin imutet sub ratiōe totius: & pncipa-
lius sub ratiōe totius q̄ sub ratiōe partis: sicut ergo tan-
gens vnā partē ignis tangit totū ignem: & videns vnam
partem solis videt totū solē: ita audiens vnā portem so-
ni audit totum sonū: existens ḡ infra sperā multiplicabi-
lis realis audit totū cathegorematice: q2 aliquā partem
soni audit: & aliquā nō: sed exīs extra illā speraz conten-
tus tamē īfra speram multiplicabilis itentiōalis audit
totum sonuz sincathego^ce: q2 audit quālibet portē eius.
Ad primum dicit: q̄ idem sonus numero peruenit ad
aures sor. & plato. lz fm aliam & aliam partē: sicut idem
lumen numero est in diuersis oculis: lz nō adequate: q̄
fm diuersas partes. Ad 2m respōdet: q̄ omnis sonus
est itensus & remissus: ideo tam sor. q̄ pla. in casu isto au-
dit sonū intensum & remissum: lz itensius sor. q̄ pla. Idē
igit sonus nūero a plurib⁹ audit: lz itēsius vel remissius est
ab vno q̄ a reliquo. Textus cōmenti. 82.

**Auditus autem connaturalis est aeri. Pro-
pter id autem q̄ in aere est moto exterior q̄d
intra mouetur.**

Secūda cōclusio. auditus habet aerem cōnoturalem
receptiuū soni. pbatur. auditus ad hoc q̄ recipiat sonū
dz habere instrumentū & organū sibi pportiōale: sed nō
videt aliud organuz vel instrm: q̄ aer ɔnaturalis: q̄ &c.
maior pz: q2 nulla potētia sensitiuo īmediate recipit ab
obiecto sed mediante organo: minor vo declaratur q̄
sicut visus hz p organo vel in organo humiduz aqueū:
ita auditus videt habere humidū aereum: & sicut visus
imutat ob obiecto mediante aere extrinseco & humido
intrinseco contiguo illi: ita videt auditus imutari ab
obiecto mediante aere extrinseco & aere intrinseco cō-
naturali auditui: & contiguo aeri extrinseco. Lege sic.
(Auditus oūt cōnoturalis est aeri) .i. habet oerez cōna-
turalem: (ppter illud aūt q̄ in aere est: moto exteriori
q̄d intra est mouet) .i. ppter hoc q̄ aer externus moue-
tur: necesse est aerem interiorem moueri: cum fit conti-
guus illi. quare &c. Textus cōmen. 82.

**Propter quod quidez non vbiq̄ audit ani-
mal: neq̄ vbiq̄ penetrat aer. Non enim vbi-
q̄ habet aerem mouenda pars & animatum:
sicut pupilla humidum.**

Ex istis infert phus correlarie: q̄ non in qualibet par-
te animalis pōt fieri auditus vel sonus: q2 in nulla par-
te animalis pōt fieri auditus nisi illa habeat aerez cō-
naturalem: sed nō quelibet pors animalis hz aerem cō-
naturalem: tz ɔ̄sitia cū minori: maior aūt orguitur a sili.
Nam idē est de auditu & visu: sed non in qualibet parte

animalis potest fieri visio:qz non in qualibet tali est hu-
midum glaciale:ergo non in qualibet parte animalis pa
test fieri auditio qz non in qualibet parte animalis est
cōnaturalis aer. Te.c.li. ¶ Propter qđ quidez non vbiqz
audit animal neqz vbiqz penetrat aer. non enim vbiqz hz
aerem connaturalem (mouenda pars ⁊ aīatum:) sed so
lum in aure: (sicut in pupilla humidum aptum ad visio
nem reperitur:) ⁊ non in alia parte. ¶ Notandū ſm Com
mentatorem cōmento.8z. ꝙ sensus auditus copulaẗ cuz
sono:qz in eo existit aer continuus cum aere extrinseco:
qui si non esset nihil sentiret. ¶ Ecce ꝙ medium intra-
neum per qđ fit auditio est aer cōnaturalis:quo deficien
te nihil audiretur. ¶ Et sequiẗ animal non potest audi-
re in omni loco:sed ex mēbro ex quo transit aer.f.auris:
sicut de anhelitu ⁊ visu mēbrum enim per qđ anhelatur
non est quodlibet membrum: sed membrum proprium
f. pulmo:⁊ sic est dispositio videntis in cōparatione ad
humorem glacialē.f. ꝙ visio non aptatur ei nisi per mem
brum.in quo humor dyafanus aptatur ad recipiendū co
lores: verbi gratia:humor glacialis:⁊ ideo aīal carens in-
strumentis:caret istis sensibus. Cōmentum est clarū. Cō
tra conclusionem arguitur: pbando nullum aerem con-
naturalem esse organū auditus:primo. qz sequiẗ dato il-
lo ꝙ totum elementum aeris est aīatum:consequens est
impossibile:⁊ pbatur consequentia:quilibet aer est eius-
dem speciei cū quolibet aere:ergo aer cōnaturalis audi-
tui est eiusdem speciei cum aere elementari:sed aer con
naturalis auditui est animatus: qz est pars substātialis
corporis animati:cum sit organum potentie vt talis: er-
go totum elementum aeris est animatuz. ¶ Secundo.
organum auditus est de natura aque:⁊ non aeris:ergo cō
clusio falsa:prima pars anteced entis pz:ex eo ꝙ organuz
auditus videtur esse frigidum ⁊ humidum:propter pro-
pinquitatem ad cerebrum:qđ est illius complexionis:se
cundum Aristotilem in libro de sensu ⁊ sensato:obiectuz
etiam est de natura aque:quia dicit Albertus in suis mi
neralibus:ꝙ ea que sunt de natura aque sunt bene sona-
tiua ⁊ bene audibilia: vt metalla:⁊ ꝙ sint de natura aq̄
patet:qz sunt liquabilia. Alia pars antecedentis etiā de-
claratur. scilicet ꝙ organum auditus non sit de natura
aeris:qz aliter auditus esset nobilior potentia visu con-
tra cōmentatorem in principio huius capituli:dicentez.
ꝙ Aristotiles determinauit secundum nobilitatem sen
suū:⁊ non secundum necessitatem nature:⁊ probatur cō
sequentia:nam illa potentia est alia nobilior: que habet
nobilius organum:sed auditus habet nobiliꝰ organuz.
ergo ⁊c. maior patet:⁊ minor declaratur:nam in organo
auditus dominatur aer per te:⁊ in organo visus aqua:se-
cundum Aristotilem in de sensu ⁊ sensato:sed aer est no-
bilior aqua:quia complexio calida ⁊ humida est nobili-
or complexione frigida ⁊ humido: ergo ⁊c. ¶ Primo
notandū ſm philosophum in libro de sensu ⁊ sensato.ꝙ
quilibet sensus exterior est de natura alicuius quatuor
elementorum:ita ꝙ in quolibet sensu exteriori dominatur vnū
elementum:sed in organo auditus non dominatur ter-
ra nec aqua:nec ignis:ergo in eo necessario dominatur aer:
anteced ens ostēditur qz in organo auditus non domina
tur terra:quia elementum terre dominatur in organo ta
ctus:⁊ aqua in organo visus:⁊ ignis in organo olfatus:⁊
nullum elementū dominatur in duobus organis:ergo ⁊c.
antecedens pro qualibet parte est Aristotilis in libro de
sensu ⁊ sensato. ¶ Ex quibus sequitur ꝙ organū auditꝰ
non est illa cartilago reflexa:extra caput apparens:cum
illa non sit de natura aeris.nam illa subtracta adhuc fie
ret auditio:nec natura fecit illam cartilaginem vt esset
organum auditus.sed vt esset aliqualis regula ⁊ mensu-
ra hn̄i ⁊ regulariter audiēdi. Vn̄ nō hn̄tes aures audiūt:
sz nō ita hn̄:vn̄ date sunt aures aīali nō ad eē simplr:sz ad
hn̄ esse. Si autem queriẗ.q̄re natura in auribus fecit tot
concauitates ⁊ eminentias:⁊ non fecit aures planas. Di
citur ꝙ propter p̄seruationē organi auditus:ne nociua
subito ad ipsum organum peruenirēt. ¶ Jō cauendum ē
a subintroitū frigidi aeris:seu a nimia refractione aeris
in sono quia talia habent corrumpere sensum auditus:
terra etiam ⁊ lapilli si subintrarent:attingentes pellicu-
lam auditus propter subtilitatez corrūperetur ⁊ periret
organum auditus. ¶ Secundo notandum ſm Alacen.
⁊ Vitulionem.primo suarum perspectiuarum:ꝙ a dua-
bus extremitatibus cerebri procedunt duo nerui cōcur
rentes ad anteriorem partem cerebri. vbi se cācellantes
dexter fit sinister.⁊ econtra:⁊ hoc declarat Albertus exē
pliciter:dicens videmus vulneratuz in tempore dextro
perdere sinistrum oculum:⁊ non dextrum. Deinde ho-
rum neruorum sic se cancellantium vnus mittiẗ ad ocu
lum dextrum:⁊ alius ad sinistrum:qui nerui sunt conca-
ui:quorum concauitas repletur humore glaciali subtili.
⁊ dyafano:per quem humorem multiplicatur species vi
sibilis vsqz ad concursum istoꝝ neruoꝝ. Et isti nerui se
habent ad modum fistule organi musici:latiores in pu-
pilla ⁊ strictiores in cerebro: ¶ Ex isto notabili sequiẗ
ꝙ organum visus non potest esse nisi de natura aque:nā
vt dictum est organum visus est de natura dyafani:ergo
non potest esse de natura terre:cum terra non sit corpus
dyafanum. Deinde cuz corpus celeste non concurrat ad
compositionem mixtorū nisi actiue:sequitur dyafanita-
tem oculi non esse de natura celi. Non est etiam de natu-
ra ignis: propter modicam siccitatem repertam in ocu-
lo:oportet ergo ꝙ organum visus sit de natura aque vel
aeris:sed non de natura aeris:qz auditus est de natura il
lius:⁊ nullum elementum dominatur in diuersis sensibꝰ
secundum Aristotilem vbi supra:ergo ē de natura aque.
Et ad hoc ostendendū inquit Aristotiles in libro de sen
su ⁊ sensato ꝙ si pungereẗ oculus:humidū aqueū exiret.
¶ Ad primū dicitur negando consequentiaz:qz aer con
naturalis non est eiusdē speciei cum aere elementari:cū
vnum sit mixtum:⁊ aliud simplex:vnum animatū:⁊ ali-
ud inanimatum. Nec Aristotiles.aut Commentator vo
cat tale organum aerem:nisi propter carentiam vocabu
lorum:attendendo dominiuz aeris in ipso. ¶ Ad secun-
dum dicitur.ꝙ cerebrum est absolute calidum: dicitur
tamē frigidum per respectum ad cor:qz cor est valde in-
tense calidum ⁊ cerebrum remisse. Vnde caliditas orga
ni auditus non est multum intensa:sed remissa:⁊ ex hoc
cū pportionata humiditate facit complexionē aeream.
¶ De corporibus aūt sonorosis dicitur.ꝙ dupl̄r possunt
considerari.f.substantial̄r ⁊ immutatiue p̄mo modo in
eis dominatur aqua:secundo modo aer. Aerea enim be-
ne sonant:⁊ que magis aerea cum alijs conditionibꝰ de-
bite requisitis meliꝰ sonant:metalla enī que sunt aquea
peius sonāt q̄ȝ aerea:⁊ que minus sunt aerea:minus be-
ne sonant:vt stannum ⁊ plūbum male sonant:sed argen-
tum ⁊ es melius. ¶ Ad rationem aūt tangentem nobili
tatem visus ⁊ auditus:dico ꝙ lz complexio aerea in pro
prio elemento sit nobilior aquea:non tamē in mixto:nā
spūs dicitur de natura aeris.⁊ sanguis de natura aque:⁊
tamē nobilior est sanguinis cōpositio q̄ȝ spiritus. Vnde
sicut duo diuersarum specierum dicuntur esse de natura
elementi eiusdem. vt aurum ⁊ plumbum de natura ter-
re:⁊ tamen cōpositio vnius est perfectior compositione
alterius. Ita duo diuersarum specierum sunt de natura

duorum elementorum: ⁊ tamen illud in quo dominatur elementum minus perfectum est altero nobilius: ut patet de organo visus respectu organi auditus. Et negatur ista consequentia: nobilius elementum dominatur in organo auditus. ergo illud est nobilius: qꝛ cum toto antecedente stat organum visus habere nobiliorē compositionem ⁊ mixtionem omnium elementorum: quam organum auditus. quare ⁊c. ¶ Textus cōmēti. 83.

¶ Per se quidem igitur insonabilis aer propter id ꝙ facile cessibilis est. Cum vero prohibetur diffluere huiusmodi motus sonus est. Hic autem est in auribus edificatus cum hoc ꝙ immobilis ē quatenus certe sentiat omnes differentias motus.

¶ Tertia conclusio: aer connaturalis auditui debet esse quiescens ⁊ immobilis: probatur. aer elementaris quantum ē de se non habet aliquem sonum: ut possit recipere oēs sonos: ergo per idem aer connaturalis organicus non hꝫ de se aliquem motum: ut omnes dr̄ias motus possit recipere: si enim de se haberet aliquē motum. nō discerneret differentiam illius: antecedens declaratur. nam aer leniter cedit: ⁊ est facilis divisionis atqꝫ motus. Ideo quantum est de se nō concurrente alio: nunquam in eo fieret refractio. nec sonus: ratione tamen alterius potest causare sonum: qꝛ divisus per virgam aut corrigiam causat sonum: similiter impulsus ad aliquid prohibens frangitur in illo: ꝓpter duritiē eius: causando sonū. Lege litteram (Per se quidem igitur insonabilis est aer: propter illud ꝙ facile cessibilis est: cum vero prohibetur diffluere: hic motus sonus est). s. causaliter: qꝛ sonus ē in motu tanquam in subiecto: (hic autē) aer. qui ē naturalis ⁊ organicus (in auribus edificatus est: cum hoc ꝙ immobilis est: quatenus) autē (certe sentiamus). i. ꝑ ipm sentiamꝰ (oēs differentias motus.) ¶ Notandū secundum cōmentatorē cōmento. 83. ꝙ aer positus in auribus excedit aerem extrinsecum in quiete: ita ꝙ nec cōmentator nec phs intēdit aerem cōnaturalem nullo modo moveri: qꝛ hoc est falsum: movetur enim per accidens ad motum totius secundum omnem differentiā positionis: ⁊ movetur motu ꝓprio a natura sua. qui non est nobis notus: sed dicit̄ motus dilatationis: quem ipse auditus non percipit. bene autē omnem alium cuiuscūqꝫ differentie positionis. ¶ Dubitatur circa istam propositionē. motus est sonus: ꝙ ista nō est vera: qꝛ non in ꝑdicatione idēticā: cum motus sit sensibile cōe: ⁊ sonus sensibile ꝓpriū: nec in predicatiōe causali. s. in motu est sonus: qꝛ tunc sonus multiplicaret̄ successive. sicut successive generatur motus: qđ probatur eē falsum: nam quam primo est fractio aeris: tam primo est sonus: sed subito est fractio aeris: ergo subito est sonus: prima pars antecedentis pꝫ: qꝛ sonus insequitur fractionē aeris causatam ex percutiente ⁊ percusso. Sed secunda pars declaratur: nam quam primo est percussio inter percutiens ⁊ percussum: tam primo est fractio: sed subito est percussio: sicut subito est contactus percutientis ad percussum: ergo subito fit fractio aeris. ¶ Secūdo. species soni multiplicatur subito: ergo ⁊ sonus: pꝫ consequentia: qꝛ species soni dependet a sono in fieri ⁊ in facto esse: antecedens arguitur: nā spiritualior entitas est species soni quam lumen: cum lumē sit forma realis. ⁊ species soni intentionalis: sed lumen subito multiplicatur: per Aristotilē in hoc secūdo. capitulo de visibili. ergo. ¶ Una opinio ponit sonum subito multiplicari: dicens. sonus necessario est in corporibus se percutientibus: aut in aere: si in corporibus se percutientibus: ipse subito multiplicat̄: sicut subito fit contactus ⁊ percussio corporum seinvicem percutientium. Si in aere: iterum subito fit sonus: sicut subito multiplicatur lumē per totum mediū. ita ꝙ sicut pro eodem instanti presentatur corpus luminosum: ⁊ causatur lumen in medio. tam ad partem propinquam: quam remotam: ita sonus ꝓ primo īstanti percussionis causatur per totum medium ꝓportionale percutienti ⁊ percusso. ¶ Ista opinio est falsa: primo quia videmus ad experientiam sonum prius audiri prope percussum quam longe infra speram multiplicationis soni realis: qđ non esset si multiplicaretur subito. ¶ Secundo: qꝛ tunc ad generationem soni non esset expediens motus aeris: si motus fit successive: ⁊ sonus subito. semper enim ꝑcederet sonus motum localem aeris. ¶ Dicendū est ergo secundum intentionem Aristotilis ⁊ Cōmentatoris: ꝙ sicut circulationes aque fiunt successive: ita circulationes aeris in causatione soni: licet non ita tarde: ⁊ sicut motus fractionis: ⁊ circulationes aeris fiant successive: ita sonus: qꝛ fundat̄ in illis ⁊ depēdet ab illis: tā in fieri: quam in facto esse. ¶ Nec est dicendum sonum aut aliquam eius partem fieri subito vel in instanti: sicut nec motus: ⁊ licet percutiens incipiat producere sonum per remotionem de presenti: non tamen sonus fit subito: qꝛ ex percussione verberantis ⁊ verberati nullus sonus incipit esse: licet incipiat eē aliqs sonꝰ. ¶ Ad primū concedo ꝙ quam primo est fractio aeris: tam primo est sonus: ⁊ nego ꝙ tam primo est fractio. quam primo ictus ⁊ percussio: verberans enim incipit tangere ⁊ percutere per positionem de presenti: ⁊ incipit frangere aerem per remotionem. ¶ Nec Aristotiles assimilavit sonum in lumine quo ad generationem vel multiplicationem simpliciter: sed solum quo ad reflexionem: ita ꝙ sicut in quolibet puncto obiecto corpori luminoso reflectitur lumen. Ita in quolibet puncto medij in quo generatur sonus realis reflectitur sonus intentionalis: hinc est ꝙ ad omnem differentiam positionis audimus eūdem sonum: ⁊ non videmus eundem colorem: qꝛ sonus dum multiplicatur semper reflectitur eius species: similitudo autem coloris non reflectitur ab aliquo puncto medij: sed solum a speculo vel alio corpore terso versus principiū generatiōis. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ quelibet similitudo alicuiꝰ sensibilis quantum est de se est apta nata subito multiplicari: quoniam ipsa indivisibiliter est in subiecto suo: non quidem indivisibiliter per carentiam partium: sed per carentiam extensionis: quia non habet partem extra partem: immo ubicūqꝫ est similitudo totius. ibi ē similitudo partium: ⁊ econverso: nam ubicūqꝫ est similitudo nasi. ibi ē similitudo oculi: ⁊ econtra: remoto omni īpedimento: ex quo in quocūqꝫ pūcto videt̄ nasus: videtur oculus: ⁊ ecōtra. ¶ Dico igitur ꝙ si species soni multiplicatur successive: hoc est per accidens ratione soni realis. Si enim sonus realis posset habere esse permanens ⁊ instantaneum sicut color: similitudo eius ita subito ⁊ in instanti multiplicaretur. sicut species coloris: sed quia sonus intentionalis dependet a sono reali tam in fieri quam in facto esse: ideo sicut successive multiplicatur sonꝰ realis: ita successive sonus intentionalis. Unde hic est dicendum ut primitus de lumine: ꝙ lumen quantum est de se subito est multiplicabile: per accidens tamen interdum successive multiplicatur. Ita eodem modo quelibet species sensibilis ē apta nata subito multiplicari. potest tamen per accidēs successive multiplicari: secundum dependentiam a suo principio effectivo. Contra predicta arguitur: ꝓbādo sonum non esse rem successivam: sed permanentem: qꝛ aliter partes eius copularentur ad unum indivisibile: sicut

partes motus ⁊ temporis:sed hoc est falsum:q2 non videtur alius terminus cōmunis ꝙ̄ mutatum esse motus:⁊ si sic.sonus esset motus:cuius oppositū dictū est:⁊ p3 consequentia:quia partes eius terminaretur ad idem indivisibile ad quod partes motus. ¶ Secundo sequitur ꝙ nullus son⁹ posset audiri:q2 quocūq3 sono dato:nō auditur pars preterita nec pars futura illius soni:ergo nō auditur sonus.patet consequentia:q2 nihil auditur nec videtur nisi audiatur aut videatur aliqua pars eius:antecedens est manifestum:q2 non auditur illud qḋ non est sicut nec tangitur:nec videt̄. ¶ In ista materia sunt plures positiones:prima positio dicit sonum esse rē3 permanentem:tamen se habere per modum successiui:sicut aq̄ continue fluens vel refluens est res permanens:quia est substantia:⁊ vna pars manet cū reliqua.Tamen se hab3 ad modū successiui:q2 vna pars alteri succedit:nec vnq3 pars vna manet per tempus in eodem situ. ¶ Hec opinio est falsa:q2 quodlibet aliud sensibile propriū formaliter sumptum est accidens.Unde colores odores ⁊ sapores ⁊ qualitates prime sunt accidentia:ergo etiam sonus est accidens:⁊ non substantia:modo aer est substantia:ergo sonus nullo modo ē aer.Deinde omnes soni sunt eiusdem generis predicamētī:sicut omnes colores:⁊ omnes sapores:sed sonus reflexus est accidens:secundum commentatorem cōmento.80.ergo etiā sonus rectus ē accidens. ¶ Secūda positio asserit:ꝙ sonus non est aer nec aliqua substantia:sed refractio ⁊ circulatio aeris:⁊ q2 talis circulatio vel refractio est accidens successiuū:quia non manet prima circulatio vel refractio cum secunda:nec secunda cum tertia:ideo sonus est accidens successiuum:⁊ non permanens. ¶ Ista opinio non potest bene sustineri:q2 motus est sensibile commune:⁊ sonus ē sensibile proprium:vt dictum est:sonus etiā est qualitas tertie speciei:q2 immutat particularem sensum sub ratione tali:motus autem non est qualitas:licet possit esse ad q̄litatem:quia motus non est in aliquo predicamēto per se:sed solum per reductionem:ratione termini ad quem:vt colligitur de intentione philosophi tertio physicorum. ¶ Dicendū ē ꝙ sonus ē qualitas successiua fūdata subiectiue in motu:cuius nulla pars preterita manet cum futura:sed sibiinuicem succedunt sicut partes motus:⁊ sicut de natura successiuorum est ꝙ totum sit ꝙ̄diu est aliqua pars:q2 dies tota est existente prima vel vltima hora:aut aliqua intermediarum:ita sonus totus est quādiu est aliqua pars eius:licet nulla pars possit cum alia manere:sicut nec aliqua pars motus cum alia. ¶ Ad primū dicitur ꝙ partes soni terminant̄ ad mutata esse motus:non tamen sunt partes motus:quia non terminant̄ ad illa per se:sed solū per accidens:ratione partium motus:Sic etiā dixerunt antiqui de loco:ꝙ partes eius copulabantur ad eundem terminum ad quem particule corporis.posset tamen dici ꝙ sicut partes temporis copulant̄ per instans indiuisibile:⁊ partes motus per mutatū esse indiuisibile.Ita partes soni per sonatum esse indiuisibile:ꝙ non est instans nec mutatum esse. ¶ Ad secundum respondent multi concedendo sonum audiri quando nō est:q2 deficiente sono remanet in auditu species audibilis multiplicata a sono:representans sonum iam corruptum. ¶ Sed hec respōsio cōtradicit philosopho in hoc secundo dicenti:ꝙ sensus exteriores non sunt in actu in absentia obiecti:quoniam videbatur sibi dissonum tangere:vel gustare:aut odorare illud qḋ non est:⁊ ita est impossibile videre vel audire illud qḋ non est.Preterea species soni:aut multiplicatur ad auditum.sono existēte vel non.Si sic:ergo sonus audit̄ quando est:patet consequētia:quia ista species ꝙ̄ primo est in auditu:tam primo representat sonum:cum sit forma naturalis.Si autem dicitur ꝙ species soni producitur quādo sonus nō est:quero a quo producitur tunc ꝙ sit:q2 cum auditus tunc patiat̄:oportet sibi assignare agens.eo ꝙ agens ⁊ patiens sunt simul:primo de generatione:⁊ septimo physicorum. ¶ Id aliter dicit̄:ꝙ licet nulla pars illius soni sit preterita vel futura:tamen ille sonus est:q2 totum non est sue partes:⁊ eiusdem soni infinite partes sunt presentes:quarū quelibet componitur ex preterito ⁊ futuro:⁊ quelibet illarū coagit ad immutationem auditus:⁊ ita cum auditur sonus infinite eius partes audiuntur:licet nō audiatur aliqua preterita vel futura:sed infinite audiuntur.quarū tamen quelibet est presens.composita scil3 ex parte preterita ⁊ ex parte futura. ¶ Textus cōmenti.83.

T. c.43
T. cō.71
⁊.12.

¶ Propter hoc autem ⁊ in aqua audimus:quā non ingreditur ad ipsum connaturalem aere3. sed neq3 in aurem propter reflexiones ipsius. Cum autem hoc accidit non audit:neq3 si miringa:sicut que in pupilla pellis laboret.

¶ Quarta conclusio.preter aerem organicum oportet dare alium edificatum in auribus:probatur conclusio hec duabus experientiis:quarum prima est ista:si contingat aliquem esse in aqua secundum se totum:certū est ꝙ iste audit:sed aqua non attingit aerem organicū:ergo inter aere3 organicū ⁊ aquā oportet dare mediū per qḋ causatur sonus intentionalis:illud autem non potest esse nisi aer:ergo.ꝙ.n.aqua non attingat īmediate aerem organicum:p3:q2 tunc non audiretur propter disproportionale coopermentū ad ipsum aerem organicum:imo forte periret auditus:q2 aer organicus clauditur vna subtilissima pellicula:que frangeretur contactu aque:sicut perit visus destructa pellicula continente pupillam. L.e.litteram (Propter hoc aūt ⁊ in aqua audimus:quoniam nō ingreditur aqua ad ipsum aerem connaturalem.sed neq3 in aure:ppter reflexiones) ⁊ repercussiones factas in aere existente in auribus.(Cū autem hoc accidit) ꝙ ingrediatur aqua vsq3 ad aerem organicum (non audit) animal (neq3 si miringa).i.pellicula recludens aerē connaturalem:(sicut que in pupilla pellis laborat).i.patit̄ fracturam. ¶ Textus cōmenti.84.

L.cō.5.
43.

T. c.60.

¶ Sed signū est audiendi aut non:sonare semper aurem sicut cornu. Semper enim quoda3 ꝓprio motu aer mouetur in auribus. Sed sonus extraneus ⁊ non proprius est.

¶ Secunda experientia:certū est.ꝙ siquis ponat manū auribus:seu aliquid durum interclu serit:vel densum:sonus causabitur ad modum cornu:ergo ex motu alicui⁹ aeris:non quidem ex motu aeris organici:q2 ille non recipit sonum realem:aliter non audiret omnes sonos:ergo ex motu aeris mediantis inter manum:seu aliud disproportionale corpus:⁊ aerem organicū.Et si queritur quomodo generatur iste sonus.Dicit̄ ꝙ modo aliorum.hic enim aer existens in aure continue manet̄:quasi modo fluxus ⁊ refluxus:propter motum aeris cōnaturalis organici.Ideo cum reperit aliquid durum vel densum:patit̄ in illo:⁊ causatur sonus:licet surdus. Lege li.(Sed signum est audiendi) mediante tali aere (aut non) audiendi sine illo ꝓpter (sonare aurem sicut cornu:semp enim quodā proprio motu aer mouetur in auribus:sed sonus extraneus ⁊ non proprius est.) Quia nō habet sonu3 realem nisi in tali vel cōsili casu. ¶ Textus cōmenti.84.

¶ Et propter hoc dicunt audire vacuo ꝛ sonãti. Quia audimus in habẽte determinatũ aerẽ.

¶ Et subdit philosophus ꝙ propter duplicem aerem assignatũ: scilicet intrinsecum ꝛ extrinsecum dicunt antiqui audire vacuo .i. aere extrinseco: quem vocabant vacuũ: ꝛ sonanti .i. aere intrinseco: quem vocabant sonatiuum. Le. li. (Et propter hoc dicunt) antiqui (audire vacuo ꝛ sonanti: qꝛ audimus habentes determinatum aerem) in auribus preter aerem extrinsecum. ¶ Notandum ſꝫ cõmentatorem cõmento .83. ꝙ illud qd̓ accidit de corruptione auditus per introitum aque super istum aerẽ positum in auribus accidit per introitum aeris extrinseci super ipsum: intendit cõmentator ꝙ sicut per introitum aque super aerem cõplantatum ꝛ organicũ destruit̃ auditus. Ita per introitum aeris extrinseci super eundem aerem perit auditus: qd̓ non est intelligendũ per introitum cuiuscũqꝫ aeris extrinseci: sed solum fortis ꝛ venientis cum impetu ꝛ hinc est ꝙ magnis sonis destruit̃ auditus. ¶ Ex predictis sequit̃ p̊: ꝙ auditus hꝫ duplicẽ aerẽ: connaturalem: ꝛ intrinsecũ .s. organicum. ꝛ nõ organicũ. aer .n. organicus clauditur pellicula auditus: ꝛ non organicus coniungitur illi: vt operiment. ꝫ eius. Sicut enim oculus qui dicitur organum visus indiget supercilijs vt fundamento: ꝛ palpebris vt coopermento ꝓhibẽte a nocivis. Sic aer inclusus in pellicula est organũ auditus: ꝛ indiget aure vt fundamento: deinde vt coopermento prohibente a nociuis indiget alio aere connaturali: qui non habet pelliculã: sed continuatur cũ alio aere. Et tamen sepe vnum sumit pro reliquo: ex quo quilibet illorum est connaturalis ꝛ intrinsecus. ¶ Secundo sequit̃ ꝙ pisces habent duplicem aerem necessarium ad auditum: scilicet intrinsecum organicũ: ꝛ intrinsecũ non organicum. qꝛ aliter aqua tangeret auditum: seu aerem organicum auditus: qd̓ non est verũ secundũ phylosophũ: qꝛ tunc aut non audirent: aut corrumperet auditus: propter corruptionẽ pellicule. ¶ Textus cõmẽ. 85.

Utrũ aũt sonet verberans aut qd̓ verberat̃. Aut vtrũqꝫ mõ aũt altero. est .n. son⁹ motus possis moueri h̃ mõ: quo qdẽ saltãtia a lenib⁹ cũ aliqs truserit.

¶ Postq̃ Aristotiles determinauit de medio ꝛ organo soni consequenter in hac tertia parte huius capituli determinat de differentijs sonantium ꝛ sonoꝝ querendo primo istam questionem. Utrum sonus sit effectiue a verberante vel a verberato: de eo circa hoc Aristotiles põit quattuor conclusiones: quarum prima est ista: sonus est effectiue a verberãte ꝛ a verberato: licet dissimiliter. Secunda conclusio. differentie sonantium accipiunt̃ secundum actualitatem soni: ibi (Differentie autem.) Tertia conclusio: nomina sonantium ꝛ sonorum sumunt̃ sc̃dm methaphoram a nominibus tangibiliũ: ibi. (Hec autẽ dicuntur.) Quarta conclusio differentie sonantium ꝛ sonorum similitudinem habent cum differentijs tangibilium: ibi. (Et videtur similitudinẽ habere.) Prima cõclusio sic arguitur: sonus consequitur motũ: sed motus est effectiue tam a verberante q̃ a verberato: licet diuersimode: ergo ꝛc̃. maior est nota: ꝛ minor declaratur: nam verberans frangit aerem: verberatum aũt retinet eum: ꝛ facit resilire ad modũ quo resilit pila dum fortiter ad corpus durum percutitur: fractio ergo ẽ principalr̃ a verberante: resilitio aũt ꝛ saltatio ẽ principaliter a verberato. Sonus igitur sicut motus est a verberante ꝛ a verberato. sed non eodem modo. Le. li. (Utrum autem sonat verberans: aut qd̓ verberatur.) Respondetur (at) pro sed (vtrũqꝫ) actiue cõcurrit ad sonum. (modo aũt altero: est enim sonus motus possibilis moueri) .i. fieri per motum (hoc modo q̃ qdẽ saltantia mouẽtur a lenib⁹) ꝛ planis corporibus: cum aliquis truserit) .i. fortiter percusserit. ¶ Intelligendum ꝙ ad causationem soni tres motus concurrunt: p̃mus est verberantis: quo mouetur versus verberatum. Secundus est verberati: in contactu verberantis. Tertius ẽ medij infracti ꝛ saltantis: primus motus concurrit effectiue ad sonũ. per accidens solum: tanquã causa sine qua non. Secundus motus ꝑ se effectiue concurrit. Tertius autem passiue ꝛ subiectiue.

¶ Textus commenti. 85.

¶ Non igitur sicut dictũ est omne sonat quod verberatur ꝛ verberans: vt si obijciatur acus acui. Sed opꝫ qd̓ percutitur regulare eẽ vt aer subito dissiliat ꝛ moueatur.

¶ Ex ista conclusione infert Aristoteles correlarie ꝙ nõ ex omni verbarante ꝛ verberato causatur sonus: sed solũ ex se percutientibus planis ꝛ regularibus: patet: nam ex verberatiõe acus ad acum. non causatur sonus: qꝛ ibi nõ frangitur aer: nec saltat: cum nihil sit detinens ipsũ: corpora aũt plana ꝛ regularia detinent aerem: in quibus cõsequenter potest frangi ꝛ resilire. Le. li. (Non igitur sicut dictum est omne sonat qd̓ verberatur ꝛ est verberans. vt si obijcitur acus acui: sed opꝫ. ꝙ percutitur regulare esse: vt aer subito dissiliat ꝛ moueatur.) Notandum secundũ commentatorem cõmento. 85. ꝙ quẽadmodum mot⁹ rerum euasarum .i. saltantiũ attribuit̃ percutienti sc̃dꝫ agẽs: ꝛ percusso secũdũ subiectum: ita sonus qui est motus aeris tali modo attribuitur percutiẽti ꝛ percusso sonus igitur attribuitur percutienti actiue: ꝛ percusso passiue: ex quo cõmento inferũt aliqui ꝙ sonus est subiectiue i percusso: ꝛ non in medio: sed solum species soni est in medio: per quã auditur sonus existẽs in percusso: sicut per spẽm visibilem videtur color in pariete. ¶ Sicut igitur paries videtur per colorem: ꝛ color per suam speciem multiplicatam per motũ. Ita campana: dicunt isti: auditur ꝑ sonum existentem in ea subiectiue: ꝛ sonus illius per solam speciem soni multiplicatam in aere. ¶ Ista opinio est expresse contra intentionem philosophi ꝛ cõmentatoris: dixit enim philosophus in principio huius capituli. ꝙ sonus in actu est ipsius medij: ꝛ ꝙ sonus secundum actum est alicuius ꝛ ad aliquid: ꝛ in aliquo: vbi dicit cõmentator. per in aliquo intelligit medium aereum vel aqueum. ¶ Dixit etiam ꝙ sonus insequitur circulationes aeris: ꝛ fractionem: ꝛ saltationẽ eius: qd̓ non esset verum: nisi sonus esset subiectiue in medio. ¶ Nec cõmentum ẽ pro hac opinione: qꝛ cõmentator dicit ꝙ sic̃ motus saltationis attribuitur actiue percutienti: ꝛ passiue percusso: ita sonus. Modo bene pꝫ. ꝙ motus saltationis nõ est subiectiue i percusso: sed in aere: ergo per idem talis sonus est in aere: ꝛ non in percusso. motus .n. resilitionis pile est in pila: ꝛ non in ꝑiete subiectiue: paries tñ dicitur subm̃ illius motus pro quãto patitur in generatione ei⁹. Egidius autem ꝛ cõmuniter omnes seniores scribunt cõtrarium. .s. ꝙ sonus est subiectiue in aere: ꝛ non in aliquo cor.m se percutientium: qꝛ sonus necessario annectitur fractioni: modo fractio non est in corporibus se percutientibus sed in aere fracto: vnde sicut sanitas que est equatio humoꝝ est formalr̃ ꝛ subiectiue in corpore animalis: vel in ipsis humoribus: virtualiter autẽ ꝛ vt in causa est in ipso cibo vel potione. Sic sonus formaliter est in aere subiectiue: virtualiter aũt: ꝛ vt in causa est in corporibus

ditis ⁊ leuib⁹: frangentibus ⁊ expellentib⁹ aerē. ¶ Dicitur itaq; cibus bene sanus: nō q2 aliquid sanitatis sit ĩ cibo formalr: sed q2 hꝫ sanitatē inducere: sic argentum: es: chorda: vel aliquid aliud dr̄ bene sonare: nō q2 sonus sit in eo formalr: sed quia talia bene frangendo aerē bene causant sonum. ¶ Ex quibus inferunt ꝙ non auditur cāpana formaliter: sed solum cāliter. q2 illa est cā soni: nō aūt in ea est sonus. ¶ Contra istam positionē arguitur. primo sic: nihil sentitur per se vel per accidens nisi illud sit sensibile proprium vel habeat sensibile ꝓprium sibi ꝯiunctū. Sed audibilia vel sonantia per se vel per accidens sentiunť ab auditu: ergo habent sonū coniunctum eis: ex quo nullū corꝑ est sonus: patꝫ consequentia cū minori: q2 talis diuisio est per ĩmediata: maior aūt pꝫ inductiue scđm Ar. in hoc secundo: capitulo de sensibili proprio ⁊ cōi. ¶ Secundo sic: corpus ꝓductiuum soni ē sonus ĩ potentia. ꝑꝫ Aristotelem in principio huius capituli: ergo sonus est aliquando formaliter in corpore sonabili tanquam in subiecto. Si negatur consequentia dicendo ꝙ illa potentia nō est subiectiua: sed effectiua: eo mō qua dicitur cibum habere sanitatē in potentia: sed ꝯtra. si materia prima est in potentia aliqua forma naturalis aliquando recipit illam subiectiue: ⁊ si intellectus est in potentia: aliqua forma speculatiua aliquando habet illā subiectiue: ergo eodem modo si cib⁹ ē in potētia sanitas: aliquando recipit sanitatem: ⁊ si sonatiuum est potentia sonus: aliquando recipit illum subiectiue. Sicut ergo non bene dicitur ꝙ sol sit potentia caliditas: sed ꝙ ē virtualiter calidus: q2 habet virtutem productiuam caliditatis: ita cibus non est potentia sanitas: sed est virtualiter sanus: q2 habet virtutem effectiuā sanitatis. ¶ Tertio. corpora aerea sunt bene sanabilia secūdum Albertū. in libro mineralium: ergo in eis est formaliter sonus: pꝫ consequentia: q2 si non: vnde ergo assignabitur rō quare corpus aereum melius sonat q̄ⁿ non aereū: dato ꝙ aereū ⁊ non aereum sint in eodē media similiter disposito cū simili quantitate ⁊ figura ⁊ planitie: ⁊ eodē percutiente numero. ¶ Item fiant due cāpone cum omnibus similibus: pter q̄ⁿ ꝙ vna sit ferrea ⁊ alia cuprea: ⁊ pꝫ ꝙ ex vno ictu non continuobitur sonus in ferrea: sed quasi subito pertransibit: in cuprea aūt vel erea continuabitur ꝑ magnum tempus. Ita ꝙ videbitur continue minorari: ⁊ lente percipietur prope cāpanam. ¶ Quarto. si sonantia nō audiuntur quia producunt sonum: sequitur per idem ꝙ videndo colorem aut olfaciendo odorem. tu odores: ⁊ vides qualitates p̄mas: q2 ꝓducunt qualitates secundas: ⁊ consequenter ꝙ videndo vel tangendo ignem tu vides causam producentem illum: que omnia sunt inconueniētia: cum non possint reduci ad sensationem per se vel per accidens. ¶ Ideo pro nunc videtur aliter dōm. s. ꝙ si ꝑcutiens vel percussum fuerit corpus tremens ex bona ⁊ forti cōmixtione aeris: in illo causatur sonus subiectiue sicut in medio: ita ꝙ in vtroq; est sonus. in medio quidē ratione fractionis aeris: ⁊ in percutiente vel percusso ratione tremulentie eiusdem prouenientis ex bona complexione aeris. Si igitur tam percutiens q̄ⁿ percussum fuerit corpus tremens: in vtroq; causabitur sonus: si solum vnum: in illa precise erit sonus. Si aūt neutrum: in nullo illorum erit sonus subiectiue. Si eniꝫ cāpana cāponam percutiat: in vtraq; est sonus. si autem percutitur lapide vel ferro non tremente: in illo non erit sonus: sed solum in cāpana: si aūt lignū lignum percutiat: aut lapis lapidē in nullo eorum est sonus: sed solum in medio: ⁊ tunc non audiuntur aliqđ istorum: sed solum auditur sonus medij ꝑ se p̄mo: motus vero illius per se non p̄mo: ⁊ hec que ē subiectum istorum per accidens: cāpana autē non auditur nisi sonus sit in ea: que dicitur per accidens audiri: vt est subiectum motus ⁊ soni: vt autem includit sonum ⁊ motum: sic dicitur per se audiri sicut lucidum per se videť. ⁊ ignis per se tangitur. ¶ Contra istam positionē arguitur: primo sic: data illa sequitur ꝙ nō possunt sonare corpora trementia: quin generenť tres soni non cōtinui nec contigui: pꝫ: q2 corpora sonantia non sunt ĩmediata: cum sint corpora dura secundum Ar. in hoc secundo: nec etiā aer expulsus est ĩmediatus alicui corporum percussorū: ⁊ ꝙ sint tres soni manifestum est: duo. s. in corporibus sonantibus: ⁊ tertius in aere. ¶ Secundo sequitur ꝙ non possum audire cāponam quin iudicē duos audire sonos s. sonum cāpane ⁊ sonū aeris: qđ est contra experientiā: ⁊ patet consequentia: q2 quilibet istorum imutat mediū ⁊ auditum. ¶ Ad primum illorum dicitur ꝙ licet soni corporum se percutientium non sint continui nec contigui: tm̄ sonus aeris est contiguus cuilibꝫ istorum: sicut ēt aer motus est ĩmediatus cuilꝫ illorum. Et lꝫ aer expellatur a contactu illoꝝ corporuꝫ: semper tamē est ĩmediat⁹ illis: q2 non datur vacuum. ¶ Ad secundum negatur cōsequentia: q2 odoratus non potest odorare rosam quin odoret odorem medij vel fumalis euaporationis: ⁊ tamē nō indicat illos esse duos odores: eo ꝙ odor rose terminat odoratum: ⁊ non odor medij. ¶ Similiter tactus percipiens ignem: percipit caliditatem medij. ⁊ ignis: non tm̄ iudicat illas esse duas caliditates: sed solū vnam. s. ignis: quia illa terminat imutationē tactus: ita in proposito audiendo cāpanam audio sonum eius ⁊ sonum aeris: non tamen indico me audire nisi sonum cāpane: q2 ille terminat auditum: quando autem non est sonus in aliquo corporum percussoꝝ: sicut non auditur nisi sonus aeris: ita de nullo nisi de illo fit iudiciū. ¶ Textus cōmenti. 86.

¶ Differentie aūt sonantiū in sono sm̄ actū ostēduntur. Sicut enim non videnť colores sine lumine: sic neq; sine sono acutum ⁊ graue.

¶ Secunda conclusio. differentie sonantium accipiende sunt secundum actualitatem soni: ꝓbatur: q2 sicut colores non possunt videri sine lumine: sic acutum ⁊ graue in corporibus sonantibus non possunt audiri sine sono in actu: sicut eniꝫ visus nunq̄ⁿ percipit differentias coloris sine lumine in actu: ita sine sono in actu nunquam percipere auditus differentias sonantium. Lege litteram. (Differentie autem sonantium) que sunt acutum: ⁊ graue (in sono secundum actum ostenduntur: sicut enim nō videntur colores sine lumine: sic nec sine sono acutum ⁊ ⁊ graue) audiuntur in corporibus sonantibus. ¶ Notandum secundum Egidium. ꝙ acutum ⁊ graue possunt dupliciter considerari: prima vt se tenent ex parte corporū sonantium. Secundo vt se tenent ex parte soni: p̄mo mō cognoscuntur per sonum in actu: sicut colores per lumē: sed secundo modo non: imo per motum in quo fundanť. Mihi aūt videtur ꝙ acutum ⁊ graue que sunt differentie soni: etiam cognoscuntur per sonuꝫ in actu: vbi aduertendum ꝙ eedem differentie sunt diuisiue generis ⁊ constitutiue spēi: vt rationale ⁊ irrationale diuidūt animal: ⁊ constituunt species eius. Differentie ergo diuisiue cognoscuntur in actu per diuisum in actu: ⁊ ꝯstitutiue dant cognoscere constitutum: rationale enim cognoscitur in actu per animal in actu: seu per cognitionem animalis in actu. ⁊ cognitio hominis in actu habetur per cognitionē rationalis in actu. Ita in proposito est dicendum ꝙ acuties ⁊ grauitas sunt dr̄e soni: non constitutiue: sed diuisiue: ideo tales cognoscunť per sonū in actu: cū sint eo na-

turaliter posteriores. Sonus igitur in cõmuni sicut non constituitur per acutiem & grauitatem: ita nõ cognoscit per aliquod illoꝝ nisi a posteriori: a priori aũt cognoscitur quodlibet illorum per sonum in actu. Unde cõmentator cõmento. 86. quẽadmodũ differentie coloris non cõprehendunt sine essentia coloris in actu: sic acutum & graue in sono: que sunt prime differẽtie soni: non cõprehendunt nisi in presentia soni in actu. ¶ Textus cõmenti. 86.

¶ Hec autem dicuntur sm metaphoram ab illis que tanguntur. Acutum .n. mouet sensum in pauco tempore multum. Graue autem in multo paucum.

¶ Tertia conclusio. nomina sonantium & sonorum sumũtur secundum metaphorã a nominib⁹ tangibiliũ: pꝫ: qꝛ sicut in tangibilibus illud dicitur acutum qd in modico tempore multum mouet sensum tactus, & illud dicit graue qd in multo tempore parum mouet eũdẽ sensum: Ita in sonis & sonantibus illud dicitur acutum qd in modico tempore multum mouet auditum: & illud dicitur graue qꝫ in multo tempore parum mouet eundem sensum: Lege litteram. (Hec autem) .s. dr̃e sonantium & sonorum (dicuntur secundum metaphoram) idest similitudinem (ab illis que tangunt:) idest a qualitatibus tangibilib⁹: (acutum enim mouet sensum in pauco tpe multũ: graue aũt in multo paucũ.) ¶ Textus cõmẽti. 86.

¶ Neqꝫ tamen velox est acutũ: graue aũt tardum. Sed fit hoc quidẽ propter velocitatem huius motus: illud vero propter tarditatẽ.

¶ Sed contra. datis illis diffinitionibus sequit qꝫ acutũ & graue in sono sunt velox & tardum in motu: quod ẽ falsum: quia sicut sonus non est motus: ita grauitas & acuties soni non sunt tarditas & velocitas motus: & patet consequentia: qꝛ velox dicitur qd in pauco tempore multũ mouetur: & tardũ qd in multo tempore parum mouet: vt habetur. 4. & 6. physicorum. ¶ Respondet phs negãdo consequentiam: sed solum sequitur qꝫ acutum & graue in sono sunt ex veloci & tardo in motu sicut sonus est ex motu. T. c. li. (Neqꝫ tamen velox est acutum: graue aũt tardum: sed fit hoc quidẽ) .s. acutũ (ppter velocitatẽ hui⁹ motus: id vero propter tarditatẽ.) Et notãter dicit phs. huius motus: qꝛ hoc qd dictum est dꝫ intelligi cum son⁹ causatur ab vno motu: cũ aũt causatur ex pluribus motibus: frequentia motuũ est causa acuti soni: & tarditas est causa grauis: vt dicit Boeti⁹ ĩ musica. Unde chorda magis tensa sonat acutius: qꝛ ex vna percussione frequenti⁹ mouetur. ¶ Notandum qꝫ qualitates sensibiles cuiusmodi sunt sonus albedo nigredo caliditas & huiusmodi. ex motu causantur: differũt tamẽ: qꝛ aliqua sic causatur ex motu qꝫ cessante motu non cessat forma: imo non est completa forma donec cesset motus: & in talib⁹ verificatur qd dicitur in primo de generatione: qꝫ habitibus presentibus in materia cessat motus: huiusmodi autẽ sunt qualitates sensibiles alie a sono. Sonus quidem sic causatur per motũ: quia cessante motu cessat sonus. Ita qꝫ sicut aliqua figura inducitur per sigillũ quo amoto nõ propterea cessat illa figura: sicut figura impressa in cera: & aliqua est figura que sic inducitur per sigillum qꝫ eo amoto desinit illa figura: vt impressa ĩ aqua vel in aere: ita aliqua forma non cessat cessante motu. Et aliqua cessat cessante [motu]. Est igitur motus sic causa illarum qualitatum: qꝫ e[st] via ad illas tanquã ad terminum ad quem scdm cõmentatorem tertio physicoꝝ. Sed soni motus ẽ cã subiectiua: adeo qꝛ deficiente subiecto deficit forma: deficiente motu deficit sonus. Sicut ergo prius & posterius in motu sunt cãe subiectiue prioris & posterioris tpis: ex doctrina Ar. quarto physicorum: ita velocitas & tarditas in motu sũt cause subiectiue & materiales acuti & grauis in sono. ¶ Secundo notãdũ qꝫ licet motus sit causa soni: non tñ ex quolibet motu sequitur sonus: semper intelligendo de motu locali: qꝛ motus celi non est cã soni: nec aliquis alius: cui non coniungat fractio medij: aut tremulentio corporis percussi: neqꝫ ẽt se inferũt sonus & motus fractionis scdꝫ magnitudinẽ & paruitatẽ. ¶ Ad qd declarandum sit hec pͥma ppõ: magnitudo soni non insequitur magnitudinem motus aeris fracti: pꝫ: dato qꝫ duorum vnus alte cantet: & alter insufflet candelam: primus sonus est secundo maior: vt pꝫ ad experientiam: & tñ motus est minor: quoniãꝫ per pedalem distãtiã tu senties motum aeris causatum ex sufflatione candele: & nõ motũ cantantis. ¶ Secũda propositio: sonus audit vbi non mouetur aer: pꝫ de cantu facto in camera clausa habente pannũ subtilem ante fenestram: certum est qꝫ non mouetur aer extra cameram: ex quo non apparet motus panni cooperientis fenestram: & cantus auditur extra camerã forte per vnum miliare. ¶ Tertia propositio: son⁹ auditur in aliquo differentia positionũ ad quã non mouetur aer: pꝫ: quia aliter circa te daretur vacuum: dato qꝫ per vnam totam horam clamares. in casu isto si cõtinue circulariter repellit aer sicut circulariter auditur: & aer non potest in infinitum rarefieri: ergo circa te aliquãdo non erit aliquis aer tangens te: & per consequens inter te & aerem pulsum dabitur vacuum. ¶ Quarta propositio. aliquãdo melius auditur sonus in quiete qꝫ in motu fractionis medij: pꝫ: de duobus audientibus organa: quoꝝ remotior melius audit qꝫ ppinquus: & de duobus existẽtibus ad lignum longum percussum in capite: quoꝝ vn⁹ sit in alio extremo: & alius prope locum percussionis per quatuor pedes: indubie melius audit remotus qꝫ propinquus: qꝛ remotus est extra speram soni realis: ppinquus aũt infra speram illaꝫ: in qua motus satis habet impedire auditionẽꝫ soni. Ex predictis sequitur qꝫ percussio aeris non facit tantam multiplicationẽꝫ circulorum: sicut percussio aque: & hoc ideo qꝛ aer facilius condensatur & rarefit qꝫ aqua: & hoc per solum motum localeꝫ: vt patet experimẽtaliter: nam si vas bene vndiqꝫ clausũ fuerit semiplenum vino vel aqua: & fiat inferius paruum foramen: qꝫ si totũ vinũ vel aqua exibit: si aũt fuerit plenũ aqua vix exibit vnũ vitrũ: & hoc declarat aerem rarefieri facilius qꝫ aqua. ¶ Ubi aũt econtra fiat: qꝫ sint duo vasa vnum plenum aere & aliud plenum aqua: primũ recipiet aquaꝫ absqꝫ aliquo substractione aeris: secundum vero non recipiet aerem nec aliquid aliud nisi subtrahatur aqua: & hoc est signum qꝫ facilius cõdensatur aer qꝫ aqua. Similiter si ĩ aliquo loco bene clauso fiat ignis & flãma: aer in principio faciliter condensabitur: cedendo flãme: cũ aũt non plus poterit condensari: extinguetur flãma per viaꝫ suffocationis: qꝛ non habebit respiramen: nec est possibilis penetratio corpoꝝ: sic aũt non posset cõdensari aqua per solum motum localem: sed requireretur motus alterationis. s. infrigidatio. ¶ Textus cõmenti. 86. & 87.

¶ Et videntur similitudineꝫ habere circa tactũ cum acuto & hebeti. Acutum .n. quasi pungit. hebes aũt quasi pellit: ppter id qd mouet: hoc quidem in pauco. illud aũt in multo. Quare accidit hoc quidẽ velox. illud autem tardum eẽ.

¶ De sono igitur sic determinatum sit.

T. c. 96. T. cõ. xi & 14.

T. c. 55.

T. c. 77

T. c. 87

¶ Quarta conclusio. differentie sonantium ⁊ sonoruʒ habent similitudinem cum differentijs tangibilium: pbatur differentie sonantiũ ⁊ sonorum sunt acutum ⁊ graue: ⁊ differentie tangibilium sunt acutuʒ ⁊ hebes: sed iste habent similitudineʒ. ergo ⁊c. minor declaratur ex duplici similitudine: primo: quia sicut acutum tangibile pungit tactum: ⁊ hebes expellit ⁊ premit: ita acutũ sonabile pungit auditum: ⁊ graue premit ipsum. ¶ Secundo. qꝛ sicut acutum tangibile mouet multum tactum in modico tẽpore: ⁊ hebes parum in multo tempore. Ita acutũ sonabile mouet auditum multum in modico tempore: ⁊ graue paucum in multo tempore: ⁊ propter istam causam accidit vt dictum est. ꝙ acutum est velox: ⁊ hebes vel graue tardũ. Lege litteram. (Et videntur similitudinem habere) differentie sonãtium ⁊ sonoruʒ circa tactũ (cum acuto ⁊ hebeti: acutũ. n. q̃si pungit: hebes q̃si pellit propter id quod mouet. hoc quidem). s. acutum (multum in pauco) tempore: (illud aũt). s. hebes parum (in multo: quare accidit hoc quidem velox). s. acutum: (illud aũt tardum esse). s. hebes. Et ex hoc phũs epilogando subdit complementum soni dicens: (De sono igitur sic determinatuʒ sit) in genere. ¶ Dubitatur: nam graue est sensibile cõe: qꝛ sentitur a pluribus sensibus. s. a visu auditu ⁊ tactu: ergo non est differentia soni: pʒ consequentia: qꝛ sicut differentie coloris non sentiuntur nisi a visu: ita differentie soni non percipiunt̃ nisi ab auditu. ¶ Respondetur ꝙ graue dupliciter sumitur: vno mõ vt opponitur leui: ⁊ sic est sensibile cõe: nec est differentia alicuius sensibilis proprij. Alio modo vt opponitur acuto: ⁊ sic non ẽ sensibile cõmune: imo differentia alicuius sensibilis proprij. s. tangibilis vel audibilis: ⁊ conuertitur cum isto termino obtusum: vel hebes: ⁊ sic sumit phũs hic: cum dicit acutum ⁊ graue esse differentias sonantium vel sonoruʒ. ¶ Circa predicta queritur vtrum omnes soni ꝓuenientes ab eodem sint similes: ⁊ videtur ꝙ sic: secunduʒ illud

T.c.56. phylosophi secũdo de generatione ꝙ idem inquantũ idẽ semper est aptum natum facere idem. Unde potest sic argui. Sonus non fit nisi qꝛ corpus verberans aerẽ frangit: corpus autem verberatum aereʒ tenet: ⁊ facit ipsum resilire: non permittens ipsum frangi: nisi violentia quadam. Sed sic semper contingit de omni sonante. igitur omne sonans continue facit consimilem sonũ. Eodẽ fundamento potest ꝓbari: omnia sonabilia semper producere consimilem sonum: qꝛ omnia corpora dura sunt apta consimiliter frangere: ⁊ detinere aerem. ¶ Notandum primo ꝙ diuersitas sonorum quadrupliciter contingit: primo ex diuersitate complexionis aeree in corporibus sonantibus: quia corpora magis aerea melius sonant: ⁊ magis trementia: ideo melius sonant es ⁊ argentuʒ q̃ȝ plumbum ⁊ stannum. Secundo ex diuersitate expulsionis aeris a corporib⁹ sonantibus. Unde qꝛ non oĩa corpora expellentia aerem equaliter expellunt. ideo nõ eq̃liter causant sonum: plana enim expellunt aerem coniũctum: ⁊ aspera aerem disiunctum. ¶ Tertio ex diuersitate aeris expulsi. Unde aer magis expulsus ⁊ magis detentus ⁊ refractus facit maiorem sonum. Inde est ꝙ lana ⁊ pili non faciunt sonum: qꝛ pilus percutiens non bene frangit aerem. lana vero percussa non bene tenet istũ: nec facit ipsum cum violentia frangi. ¶ Quarto ex diuersitate modi expellendi aerem. Unde aer magis resiliens causat maiorem sonum: ideo corpora concaua ⁊ plana faciunt bonum sonũ. non enim aer quomodocũqȝ expulsus causat sonum; sed oportet aerem percussum resilire: sicut resilit pila percussa ad terram. In concauo autem melius ⁊ pluries resilit: ideo corpora concaua faciũt bonum sonũ. ¶ Secũdo notanduʒ conformiter ad predicta ꝙ ex eodẽ sonante potest quadrupliciter prouenire diuersitas soni. ¶ Primo ex diuersitate cõplexionis aeree. Unde idem corpus variatuʒ in complexiõe aerea ⁊ in tremulẽtia variabit sonũ ĩ melius ⁊ in peius. ¶ Secundo ex diuersitate percutientis: vnde eadem campana aliter sonat si percutit̃ ligno: ⁊ aliter: si percutitur ferro. ¶ Tertio ex diuersitate sue accidentalis dispositionis. Unde idem corpus aliter sonat planum: ⁊ aliter concauum: si etiam fuerit concauum: secundum diuersitatem figure resultat diuersitas sonorum. ¶ Quarto ex diuersitate dispositionis aeris percussi. Unde non ideʒ sonus fieret in aere denso ⁊ in aere raro: nec in eodem aere raro si plane ⁊ si fortiter percuteret̃. ¶ Ex predictis seq̃tur vnde cõsurgit diuersitas vocis ab eodem: primo ex diuersitate complexionis substantialis aeris canne pulmonis: que quidem variatur in complexione aerea ⁊ in tremulentia: ideo in ea causat̃ diuersus sonus. ¶ Secũdo ex diuersitate impetus in canna pulmonis: habẽs enĩ maiorem impetum vna vice q̃ȝ alia diuersos sonos producit secundum intensionem ⁊ remissionem. ¶ Tertio. ex diuersitate sue dispositionis accidentalis: qꝛ enim nõ semper canna pulmõis est consimiliter disposita; sed aliquando calidior: ⁊ aliquando frigidior: ideo non semper producit consimilem sonum. ¶ Quarto ex diuersitate aeris percussi: aer enim in canna pulmonis non semper ẽ consimiliter dispositus: ideo non semper equaliter frangitur. Et idem aer lʒ esset equaliter dispositus: non tamẽ equaliter frangitur: ideo ex dispositione aeris in se ⁊ eius dem fracti sequitur diuersitas vocis ab eodem. Et hinc est ꝙ nulle duo habent omnino consimilem vocem: quia non habent cannam pulmonis ⁊ guttur quantitatiue et qualitatiue punctualiter cõsimiliter disposita: sed aliter ⁊ aliter secundum diuersam mixtionem ⁊ proportioneʒ qualitatũ ꝑmarũ. ¶ Ad rationẽ dicitur ꝙ idẽ iq̃ᵭtũ idẽ ⁊ eodem modo se habens est aptum natum semper facere idem: ⁊ ita intelligit phũs: modo sonantia non semꝑ eodem modo se habent: ⁊ consequenter ratio non cõcludit: qꝛ lʒ in omni sono concurrant ista tria: nõ tñ eodẽ mõ: et ex hoc diuersificat̃ sonus: q̃re. ¶ Textus cõmẽti. 87.

Ox autem sonus quidam est animati. Inanimatorum enim nullum vocat. Sed secũdum similitudinem dicitur vocare vt tibia ⁊ lyra: ⁊ quecũqȝ alia inanimatoꝝ extensionem habent: ⁊ melodiaȝ: ⁊ locutionẽ. Assimilant̃ enĩ qꝛ ⁊ vox hoc hʒ.

¶ Postquam Aristoteles determinauit de sono in cõmuni: consequenter in hac quarta parte hui⁹ capituli determinat de parte subiectiua soni: que est vox: ponendo quatuor conclusiones. Quarum prima est ista: vox est sonus cãtus ab anima effectiue. ¶ Secunda conclusio. multa animalia tam habentia q̃ȝ non habentia sanguinem non possunt habere vocem: ibi. (Multa aũt.) ¶ Tertia conclusio. vox est sonus solius animalis respirantis: precise a pulmone dependens: ibi. (Vox autẽ sonus.) ¶ Quarta conclusio. organum vocis ⁊ respirationis est vocalis arteria: ibi. (Organum autem.) Prima conclusio sic arguitur: illud qᵭ est proprium animali aut est anima aut factum ab anima: sed vox est proprius animali: ergo vox aut est anima: aut facta ab anima: sed non est anima: vt notum est: ergo est facta ab anima prima pars antecedẽtis est nota: quia aliter illud non esset proprium animali: minor vero declaratur ex tribus que cõpetunt proprie

voci: que complete τ proprie non reperiuntur nisi in animali: primum est extensia: q2 vox est exemplificatiua cōceptuum: vt igitur per vocem melius percipiatur: qđ est in anima: oportet vocem habere quādam extensionem: ita ꝙ non cito corrumpatur. ¶ Secundū est melodia: quia in tali voce est interpolatio cum aliquali ꝓportioneratione cuius causatur melodia. ¶ Tertium est distinctio locutionis: quoniam ipsa vox distiguitur per litteras: syllabas: dictiones: τ orationes. ¶ Et quia ista tria etiam per quandam similitudinem reperiuntur in sonis inanimatorum: quia habent extensionem: cum producātur cum quadam successione: τ aliqualiter melodiā: propter aliqualem refractionem sonorum: ac etiam similitudinarie locutionem propter distinctionem partium: vt patet in lira τ tuba que vidētur habere hec omnia: ideo ista non proprie sed metaphorice dicuntur vocificare: sola igitur animalia proprie vociferant: si autem inanimata aut animata solum anima vegetatiua vociferare dicūtur: hoc est improprie τ similitudinarie. Lege litteram. (Vox aūt sonus quidam est animati: inanimatorum autem nullum vocat) idest habet vocem: (sed secundum similitudinē dicunt vocare) idest vociferare: (vt tibia: τ lira: τ quecūq3 alia inanimatorum) q2 (extensionē habent: τ melos) .i. melodiā. (τ locutionem) .i. distinctionem similem locutioni: (assimilantur enim voci) soni inanimatorum: (quia τ vox hec h3) propinquissime. s. extensionem melodiam τ locutionem. ¶ Notandum secundum commentatorem cōmento. 87. ꝙ ista instrumenta .s. lira τ tibia in vociferādo sunt similia animalibus: hec enim tria. s. extensio melodia τ locutio existūt in animalibus in rei veritate: in istis vero per similitudinem. Ecce secundum cōmentatorem ꝙ illo tria sunt propria animalibus: τ īpropria alijs ab animalibus. Ideo dicit Egidius ꝙ vox in his tribus ab alijs sonis simplicibus videtur differre: primo quia vox habet extensionē perfecte. Alij vero soni cito transeunt. Anima enim secundum appetitum est causa vocis. Ideo secundum istum appetitū potest multum durare. Secundo vox habet melodiam τ consonantiā: sonus vero simpliciter factus in eo ꝙ simplici ictu fiat: cōsonantiam: que causatur ex diuersitate, τ oppositione sonorum: non habet. ¶ Tertio in voce est est quedam discretio τ interruptio sonorum: quia in voce fiunt varie repercussiones: ex hac autem discretione sonorum habet vox ꝙ sit locutio vel oratio: qđ non competit alijs sonis. ¶ Contra predicta arguitur: τ primo ꝙ vox non est sonus: quia omnis sonus est qualitas: s3 vox non est qualitas: ergo vox non est sonus: patet consequētia cum maiori: quia vox immutat auditum tanquā sensibile proprium: τ minor arguitur. vox ē quantitas: ergo non est qualitas: patet consequentia: quia predicamenta sunt impermixta: primo posteriorū: antecedens est Aristotelis in predicamentis. capitulo de quantitate: dicentis orationem esse quantitatem discretam: modo aliqua vox est oratio: sicut aliqua oratio est vox: secundum Aristotelem in primo perhyermenias. ¶ Secundo arguitur ꝙ vox non est extensa: sed indiuisibilis: quia aliter in qualibet vocali existerent infinite vocales: τ sic nullus posset producere hāc vocalem. a. quin produceret infinitas: imo sequitur quamlibet vocem esse alicuius figure: quemadmodum τ alia accidentia diuisibilia: quod non apparet dicendum: quia vocibus nondum figura aliqua est assignata. ¶ Tertio arguitur ꝙ vox non est solius animalis: experientia Alberti dicentis ꝙ vidit quēdā gallum cantantem amputato capite per magnum tempus: modo patet. ꝙ ille gallus tunc nō erat animal: quia erat mortuus: videmus etiam spiritus intrare cadauera τ corpora mortuorum: facientes voces mere hominum: imo sepe cum hominibus loquuntur: τ tamē illa corpora non sunt animata: nec animalia: cum sint mortua. ¶ Ad primum respondetur secundū Boetiū ꝙ oratio vt habet esse vocale dupliciter consideratur: primo vt est ordo vel multitudo partium sibiinuicē succedentiū: τ sic est quātitas continua. quia partes eius non copulantur ad vnū terminū communē: nec est numerus: quia numerus ē multitudo aliquorū discretorū: nō īportans ordinē inuicem nec successionē: sed est quātitas discreta mensurans longitudinē τ breuitatem prolationis dictionum: ita ꝙ superaddit numero ordinē τ successionē partium discretarū inuicē. ¶ Secundo consideratur oratio vt est fractio vel repercussio aeris idētice vel causaliter: τ sic est qualitas tertie speciei: imutans sensū auditus scđm ꝙ huiusmodi. Dico igitur ad argumentū ꝙ vox discontinua vt dicit multitudinem partium discretarum secundum ordinem τ successionem sic est quantitas τ non qualitas: vox aūt continua est qualitas τ non quantitas. Et cū dr oratio est vox: τ omnis oratio est quantitas discreta: ergo vox est quantitas discreta: concedo consequentiam τ consequens: cum quo stat ꝙ aliqua vox non est quantitas discreta. s. vox continua. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ sicut quelibet littera. habet suam figuram specie distinctum ab alia littera in scripto: ita in voce quelibet vocalis habet figuram alterius speciei ab alia vocali. Sicut ergo figure. a. τ. b. in scripto specifice distinguuntur: ita figure. a. τ. b. in voce specifice differunt: τ ꝙ non ita bene discernamus figuras vocalium sicut scripturarum: hoc est quia figura est magis manifesta visui. ꝙ auditui: immo vt alias dixi figura percipitur ab auditu confuse: distincte autem a visu: τ quia littere obijciuntur visui: vocales vero auditui: hinc est ꝙ figura vocalis non nisi confuse est nota: figura autē litterarum satis distincte cognoscitur: τ sicut littera vnius speciei continet sub se figuras plurium specierum: ita vocalis: nam littera. a. vt omnibus constat potest fieri sub multis figuris: sicut etiam littera. b. τ littera. c. ita vocalis. a. b. vel. c. possunt pronunciari sub diuersis figuris specie distinctis: secundum ꝙ figure distincte possunt resultare ex diuersa percussione lingue in palato: huiusmodi tamen figure non distincte percipiuntur: concedo ergo ꝙ in qualibet vocali sunt infinite vocales in potentia: ita ꝙ per separationem illarū a toto fierent vocales in actu. Sed nullius vocalis aliqua pars est vocalis in actu: nec habet figuram in actu. Unde eodem modo dicitur de hac vocali. a. sicut de hac littera in scripto. a. que habet in se infinita. a. in potentia. sed nullum in actu: non tamen est concedendum ꝙ quelibet pars. a. sit. a. in actu vel in potentia: quia īfinite sunt partes. a. quarum nulla habet figuram. a. in actu vel in potentia. concedo ergo ꝙ in quolibet. a. sint infinita. a. τ in quolibet non sunt infinita. a. neq3 figuratur vocalis aliqua figuratione quantitatis: sed motus qui est subiectum eius. Unde sicut in proiectione lapidis ad aquam originantur quidam circuli qui dicuntur figure motus a quiete in percussione alicuius ad aliquid generantur circulariances in aere que dicuntur figure motus. ¶ Ad tertium respondetur: ꝙ ad formationem vocis. instrumentaliter concurrunt sex. sc3 labia: dentes: lingua: palatum: guttur τ pulmo: quorū quattuor p̄ma solum ad bene esse concurrunt: τ alia duo sunt necessaria. Intelligendo p guttur totalē cānam pulmonis. Unde sicut ad visū non

requiritur necessario palpebra: q2 sine illa posset videri: neq3 ad odoratum requirit necessario nasus: q2 sine illo posset odorari: nec ad auditū necessario requirit auris: q2 sine illa posset audiri. Ita ad formationē vocis non requirunt necessario labia: dentes: lingua ꝛ palatum: quia sine illis posset fieri vox: sed solū requirunt quo ad bene esse: vt vox distincte: ꝛ dearticulate proferat. Intelligendum est: ꝙ licet ista quattuor nō sint simpliciter necessaria ad vocem: duo tamē illoꝝ sunt necessaria ad locutionem. f. lingua ꝛ palatū: quattuor ergo sunt necessaria simpliciter ad locutionez. f. lingua palatum guttur ꝛ pulmo. Labia vero ꝛ dentes attribuūtur locutioni quoad bene esse: sed voci sūt necessaria simpliciter solū duo. f. guttur ꝛ pulmo: alia aūt quoad bene eē attribuunt illi. Ex quibus sequit ꝙ spiritus intrans corpora defūctoꝝ nō vere causat vocem: nec locutionē: q2 ibi non operat pulmo ꝛ guttur: sed solū lingua: quā spiritus sic subtiliter mouet ꝙ videtur causare vocem: ꝛ loqui. Unde deficiēte in corpore illo pulmone: ꝛ canna ipsius: nō minus talē sonū causaret spiritus. ideo sonus ille nō est vox: sed soluz similis voci. Ad experientiā aūt galli dicit Albertus ꝙ ille cantus nō fuit factus p os: sed fuit factus vbi erat diafragma: idest motus alaꝝ: ita ꝙ ex motu alarū dicit istum sonuz exisse: ꝛ nō ex motu facto in canna pulmonis: pōt tū dici ꝙ fuit fact⁹ in canna pulmonis: q2 difficile est videre quomodo ex motu alarum causet cantus. Unde sicut fistula materialis sonat hoīe non sonante: dūmodo instrm habeat ꝑformatum aeris: a quo moueat aer ad fistulā: ꝛ repercutiatur digito: ita in gallo isto fuit possibile ꝑpe pulmonē esse quendam locum perseruatiuū multi aeris: a quo mouebatur per cānam pulmonis: ꝛ q2 canna mouebatur ex impetu prioris cantus quādo gallus viuebat. hinc est ꝙ durabat huiusmodi. al. cōsimilis. repercussio ꝛ refractio in canna pulmonis: ꝛ consequenter consimilis cantus. Unde iam dixi ꝙ ad formationez vocis solum necessario requiruntur pulmo ꝛ canna eiusdez: hic tamen sonus non est mortuo gallo proprie vox neq3 proprie cantus: quia non fit ab anima.

¶ Textus cōmenti. 87.

¶ Multa autem aialium vocem non habent: vt que sunt sine sanguine: ꝛ sanguinem habentium pisces: ꝛ hoc rationabiliter. Si quidem aeris motus sonus est. Sed qui dicuntur vocare: vt qui in acheloo: sonant brāchijs: aut alio huiusmodi altero.

¶ Secunda cōclusio: multa aīalia tam habētia ꝙ̄ nō habētia sanguinē nō possunt habere vocē: ꝓbat: nullū. aīal potest habere vocē nisi possit respirare ꝛ aerē attrahere: sed multa sunt aīalia tam habētia quā non habentia sanguinem que non possunt respirare: nec attrahere aerem: ergo ꝛc. maior patet. ex ratione vocis. vna ꝙ sonus nō fit realiter nisi in aere aut in complexione aerea: minor vero est nota de piscibus tam habentibus ꝙ̄ nō habētibus sanguinem: tales enim non respirant: cum non habeant pulmonem: ꝛ consequenter non attrahunt aerem. Si autem aliquis diceret ꝙ in acheloo flumine visi sunt pisces vociferare: dicitur ꝙ non ꝑprie vociferāt: sed branchys: aut alio instrumento aerem percutiunt: ꝛ causatur talis sonus: qui vocis similitudinem habet. Lege li. (Multa autem animaliū vocem non habent: vt que sunt sine sanguine: ꝛ sanguinem habentiuz pisces: ꝛ hoc rationabilr) contingit talia. scilicet animalia non habere vocem: (si quidem) pro quia (aeris motus sonus est) ipsa vox ex inspiratione ꝛ respiratione prouenies: (sed) pisces (qui dicuntur vocare.) idest vociferare certe non habent vocē: (vt qui in acheloo) flumine (sonant brāchys aut quodā alio huiusmodi) instrumento. ¶ Notandum secunduz Cōmentatorez cōmento. 87. ꝙ sonus piscium non dicit vociferatio: nisi equiuoce: cum non inueniātur in eo ista tria genera: que sunt neuma: idest melodia: ꝛ ibali: idest extensio: ꝛ littere: idest locutio: aut similis litteris: idest oratio: vox ergo dicitur equiuoce de voce animaliuz respirantiuz ꝛ non respirantiuz. quia non habent conditiones requisitas ad vocem: nec fiunt ab eisdez agentibus: nec ad eundem finem.

¶ Textus cōmenti. 88.

¶ Vox autem sonus animalis est: ꝛ non qualibet parte: sed quoniam omne sonat verberante aliquo: ꝛ aliquid: ꝛ in aliquo: hoc autem est aer: rationabiliter vtiq3 vocabunt hec sola que cunq3 suscipiunt aera.

¶ Tertia conclusio: vox est sonus solius animalis respirantis: precise a pulmone depēdens: prima pars sic arguitur: vox est sonus solius animalis attrahentis aerem: et eundem remittentis: vbi reperit verberans: verberatū: ꝛ in quo fit verberatio. f. aer: sed sola animalia respirātia possunt attrahere ꝛ remittere aerem: quia sola illa habēt pulmonem. ergo sola animalia resperantia habent vocē. Secūda pars declaratur. nam aīalia non habentia pulmonem non habent vocem. ergo si animalia habentia pulmonem habent vocem: hoc est ratione pulmonis. ergo vox a solo pulmone immediate dependet. Lege litteram. (Vox autem sonus est animalis.) respirantis: (et non in qualibet parte) eius potest fieri vox: sed solum in parte copulata pulmoni. (Sed quoniam omne sonat verberante aliquo: ꝛ) aliud (aliquid: ꝛ in aliquo hoc autem est aer: rationabiliter vtiq3 vocabunt:) idest habebunt vocem: (hec sola quecunq3 suscipiūt aerem) per respirationem.

¶ Textus commenti. 88.

¶ Iam enim aere respirato vtitur natura in duo opera: sicut lingua in gustum ꝛ locutionem. Quorum quidem gustus necessarius est. Unde ꝛ in pluribus inest: interpretatio autem est propter bene esse. Sic ꝛ spiritu: ꝛ ad calorem interiorem tanquam necessarium: causa autem in alteris dicta est. Et ad vocem vt sit quod bene.

¶ Ex ista conclusione: infert Aristoteles corrolarie. ꝙ natura vtitur respiratione ꝛ aere respirato ꝑpter duo quorum vnum est necessarium: ꝛ aliud propter bene esse: vtitur enim natura aere respirato primo propter refrigerationem cordis: et hoc est necessarium. Secundo propter vocem: ꝛ hoc est ad bene esse. ꝛ est simile sicut de lingua: qua etiam natura vtitur propter duo. primo propter gustum: et hoc est necessarium: secundo propter locutionez: ꝛ manifestationem conceptus interioris: et hoc est ad bene esse. Lege litteram. (Iam enim respirato aere vtitur natura in duo opera: sicut lingua in gustum et locutionem: quorum quidem gustus necessarium est. vnde etiam pluribus inest) ꝙ̄ locutio (Interpretatio autez.) idest locutio (propter bene esse: sic ꝛ spiritu) .i. aere vtitur nā ad duo. f. ad cor: (ꝛ ad calorē interiorē) refrigerādum

(tanq̃ necessarium: causa aũt in alteris dicta est). s. in libro de respiratiõe: (⁊ ad vocẽ: vt sit ꝙ bene). i. ad bñ esse. ¶ Notandum secũdum Cõmentatorẽ cõmento. 88. ꝙ impossibile est inuenire animal sonorũ: nisi habeat mẽbrum ex quo fiat percutiens ⁊ percussum: ⁊ aerem quem imitat in illud membrũ: ⁊ extrahit ab ipso: ⁊ ꝙ illud mẽbrum habeat quantitatem ⁊ figuraꝫ ⁊ situm terminatũ. Unde necesse est vt animalia vociferãtia in rei veritate sint animalia que recipiunt aerem in interiorib⁹ suis: ⁊ extrahunt ipsum: in istis enim inueniũtur illa tria: ex quibus fit vox in rei veritate. Intendit cõmentator dicere ꝙ animalia causantia vocem debent habere tres conditiones: prima: ꝙ possint attrahere ⁊ remittere aereꝫ. Secunda: ꝙ aer intromissus frangatur ex percuciente ⁊ percusso reperto in mẽbro attrahente aerem. Tertia: ꝙ mẽbrum in quo debet fieri vox: sit determinate quãtitatis ⁊ figure: de qua dicetur in sequẽti cõclusione. ¶ Dubitatur vtrum locutio sit homini naturalis: ⁊ videt̃ ꝙ sic: ex quo natura vtitur lingua propter locutionem: ⁊ ꝑmo politicoꝝ phs dicit ꝙ homini natura smonẽ dedit. ¶ Cõtrarium tamen dicit phs. ꝑmo perihermenias: ꝙ queadmodũ littere non oĩbus eedeꝫ sunt: sic nec eedem voces: ita ꝙ littere ⁊ voces sunt ad placitum: loqui ergo erit ad placitũ: ⁊ non a natura. ¶ Notandum scḋm Egidium: ꝙ aliquid vniuersaliter sumptum est naturale, quod tamẽ secũdum specialem considerationem est ad placitum: vt punire fures. est de iure naturali: tñ punire eos ꝑ suspendiuꝫ: vel ꝑ truncationẽ capitis: est ad placitũ. Et qꝛ nãlia sunt eadẽ apud oẽs: q̃ vero diuersificant̃ sunt ad placitũ: hinc ẽ ꝙ apud oẽs puniunt̃ fures: ſꝫ nõ apud oẽs puniũt̃ eodem modo. Sicut ergo punire fures est de iure naturali: punire tamẽ eos sic vel sic est de iure positiuo: ita loqui ⁊ habere sermonem: est homini naturale: sed loqui ħ ydioma: vel illud: est per artẽ: ⁊ ad placitũ: nãlr. n. iclinat̃ loqui hoc ydioma: vel illud: ꝙ aũt laquat̃ hoc vel illud: hoc est ad placitũ institutũ. ¶ Et licet his verbis bene declaret̃ difficultas: aliter tñ distinctius dicit̃ ꝙ sicut vox est species soni: ita locutio est spẽs vocis/ omnis enim locutio est vox: ⁊ non ecõuerso: ⁊ sicut vox superaddit sono refractionem naturaleꝫ dearticulatã in canna pulmõis. Ita locutio superaddit voci dearticulationẽ ad placituꝫ figuratã in lingua. Ita ꝙ locutio nõ est vox simplr̃: ⁊ absolute sumpta: sed est vox cum tali dearticulatiõe ⁊ figuratiõe ad placitũ. ideo locutio est simpliciter ad placitũ: ⁊ non naturalis: licet materia locutionis sit naturalis. scilicet vox vel sonus pullulans ab arteria vocali: sicut cultellus est res artificialis: ⁊ nõ naturalis: non obstante ꝙ materia eius scilicet ferrum sit res naturalis: omne eniꝫ compositũ denominatur a forma: siue sit naturalis: siue artificialis: modo dearticulatio vel figuratio facta in voce ad placitum: se habet vt forma supra vocem. ideo totũ compositũ capit denominationẽ ab illa. ¶ Et si arguit̃ sic: omnis vox est naturalis: omnis locutio est vox. ergo omnis locutio est naturalis: negatur maior: sed solum illa vox est naturalis: que fit ex repcussione facta i pulmone non includente dearticulationem ⁊ figurationem factã in lingua. ¶ Ad phylosophũ autem dicentem: ꝙ natura vtitur lingua ad locutionem: aut ꝙ natura dedit homini sermonem. Respondetur: ꝙ large loquitur de sermone ⁊ locutione: vt conuertitur: cuꝫ hoc complexo vox hominis: ⁊ nõ stricte vt cõuertitur cum ħ complexo vox hominis dearticulata in lingua. Uel dicat̃: ꝙ locutio est naturalis hominis: quo ad suum materiale: quod est vox: non autem quo ad suum formale: quod est dearticulatio lingue. ¶ Textus cõmenti. 89.

¶ Organum autem respirationis vocalis arteria est. Cuius auteꝫ causa hec pars est pulmo. Hac enim parte plus habẽt calorem pedibus gradientia aliis. Indiget aũt respiratione: ⁊ circa cor locus primus. Unde necesse est interius respirante ingredi aerem.

¶ Quarta conclusio: organum vocis ⁊ respirationis ẽ vocalis arteria: scilicet canna pulmonis: pꝫ. eo ꝙ finis artarie est ipse pulmo. Nam qꝛ pulmo habet caliditatem excessiuam: ꝑpter propinquitatem illius ad cor. ideo fuit necessariũ vt haberet quandã cãnam: qua attraheret aerẽ: ad hoc vt caliditas illa contẽperaretur. Et illa canna est mẽbrũ quod est determinate figure ⁊ quãtitatis secũdũ Cõmentatorẽ: per quã attrahitur ⁊ remittit̃ aer causando vocem: nec illa canna est vniuersalis in oĩbus aĩalib⁹: sicut nec vlr attrahit̃ aer. Animalia. n. gradiẽtia: qꝛ plus habent de caliditate: indigent maiori tẽperamẽto: ⁊ maiori attractione aeris. Lege lr̃. (Organũ aũt respiratõis vocalis artaria est). i. canna pulmonis: (cuius aũt causa hec pars est:) dicit̃ (pulmo: hac enĩ parte plus habent calorem pedibus gradientia aliis: indiget aũt respiratiõe) animal circa pulmonẽ (⁊ circa cor locus ꝑmus. vñ necesse est interius respirante ingredi aerem.) Dicitur enim cor locus ꝑmus. qꝛ est ꝑma pars aĩalis: tam quo ad generatiõem: q̃ꝫ quo ad causalitatem motus. ¶ Notandum scḋm Cõmentatorẽ cõmento. 89. ꝙ propter calorem cordis indiget animal ad imittendũ aerem frigidũ prius: et ꝑpter calorẽ pulmonis. scḋo indiget vt extrahat ipsum. primo enim actio in anhelitu est ad imittendũ. Secũda ad extrahendũ: prima est ꝑpter cor: ⁊ secũda ꝑpter pulmoneꝫ: quia nisi esset calor pulmonis: non indigeret animal ad extrahendũ aerem frequenter: ⁊ hoc est simile ei qḋ inuenitur in multis artificibus. s. ꝙ indigent mutare instrumentũ. per quod agunt: instrumentũ aũt nõ mutatur: nisi quãdo cõsumit̃: ⁊ consumptio ꝯtingens ei: aut est propter vtentẽ: aut pp ipm̃ vsum. Si igit̃ desinat. al. desiderat. pulmo ad extrahendũ aerẽ calidũ: tũc mot⁹ eius nõ est ex pectore tm̃: vt opinat̃ Halienus. ī digen⁹ ergo respiratiõis est ꝑmo pp cor: ⁊ secũdario pp pulmoneꝫ: vñ in anhelitu debem⁹ ꝯsiderare duplicẽ actionẽ: ꝑma est imissio aeris: ⁊ scḋa extramissio illi⁹: pᵃ est pp cor: 2ᵃ pp pulmonem. Et rã. nã nisi pulmo indigeret extramittere aerem: tũc. al. nõ. indigeret freq̃nti eximissione aeris: cuius oppositũ experimẽtalr̃ est notũ. Uñ ita est de aere respirato sic de instr̃o artificis: videm⁹. n. ꝙ artifex multotiẽs mutat suũ instr̃m: ⁊ mutatio est pp ꝯsũptiõeꝫ ei⁹: q̃ qdeꝫ ꝯsũptio põt eẽ rõe instr̃i vl̃ magistri. Et ita ĩ proposito pulmo vtit̃ ipso aere: q ꝯsumit̃ ex vsu pulmonis: ob quã cãm pulmo appetit expellere illũ: ⁊ aliũ attrahere. Ex q̃ ifert ꝯmẽtator ꝙ Halien⁹ male dixit. s. anhelituꝫ fieri tm̃ a pectore: qꝛ ẽt fit a ꝯsiderio ⁊ appetitu ipsi⁹ pulmõis. T. c. 90. ⁊ 91.

¶ Quare ꝑcussio respirati aeris ab anima que est in his partibus ad vocalẽ arteriam vox est. Non. n. oĩs aĩalis sonus vox est sicut diximus. Est enĩ ⁊ lingua sonare ⁊ sicut tussientes. Sꝫ opꝫ aĩatum esse ꝯberãs: ⁊ cũ imaginatiõe aliq̃. Significatiuus enĩ qdã sonus est vox: ⁊ nõ respirati aeris sicut tussis: sed isto verberat euꝫ q est in arteria ad ipsam. Signuꝫ aũt est nõ posse vocare queq̃ꝫ respirãtẽ: neq̃ꝫ expirãtẽ: ſꝫ detinẽtem. Detinẽs. n. aereꝫ hoc ipso nimirũ mouet.

T.c.96. ¶ Manifestū aūt: ꝛ qꝛ pisces sine voce: nō eniꝫ habent guttur. Hanc aūt partē nō habēt: qꝛ nō recipiūt aerē: neqꝫ respirant. Sed qui sic dicūt peccāt. ꝓpter quā igitꝰ cām altera ratio est.

¶ Ex istis quattuor conclusiōibus Ar. colligit diffinitionem vocis: dicēs ꝙ vox est repercussio respirati aeris facta ab anima ad vocalē arteriā in determinatis ptibus: pmo dicitur repcussio respirati aeris: qꝛ nō ois sonus aīalis est vox: etiā si illud animal fuerit respirans. nā strepitus pedum ꝛ pcussio manuū est sonus aīalis respirantis: ꝛ tamē non est vox: qꝛ non est repercussio respirati aeris. Secūdo dicitꝰ facta ab aīa: intelligendo secūduꝫ ꝙ huiꝰ: qꝛ aliqua est repcussio respirati aeris: que tn̄ nō est vox: qꝛ nō est facta ab aīa secūdū ꝙ huiꝰ: vt tussis: omnis eni motus qui est ab aīa secūdum ꝙ huius. est secundū appetitum ꝛ imaginationē: modo tussis fit preter imaginationem aīe. ꝙ enim vox fit necessario cum appetitu ꝛ imaginatione ostēditur per hoc signū: nunqꝫ enim ꝓducitꝰ vox per solā respirationem ꝛ expirationem aeris: sed opꝫ detinere illuꝫ in cāna pulmonis: ꝛ ipm reuerberare sepe ad cānam ex qua multiplici pcussione causatꝰ vox. Ista autem detentio aeris dat intelligere ꝙ fit secūdum appetitum ꝛ imaginationem. Tertio dr̄ ad vocalem arteriam: ad innuendum ꝙ vocē habere non possunt carentes cannā pulmonis: ꝛ ideo pisces non vociferant: qꝛ nō habent guttur: nec cānam pulmonis: frustra eniꝫ haberēt: ex quo nō inspirant: nec respirāt: ꝛ si aliqui dicunt oppositū: peccant: ꝓpter assertionem falsi: causa aūt quare nō respirāt nō est hic danda: sed in libro de aīalibus secūdū Cōmentatorem. Quarto dicitꝰ in determinatis ptibus: ꝓp causā pmitus signataꝫ: ne aliqs crederet in qualibet parte animalis respirantis posse fieri vocem: aut ꝙ in multis ptibus contingeret dare vocalem arteriā seu fistulam vociferādi: quēadmodū in pulmone. ideo dicit phs ꝙ vox nō causatur nisi in determinatis ptibus. scꝫ in partibus existentibus circa cor ꝛ pulmonē per fistulā ꝛ guttur. T.c.9i. (Quare percussio respirati aeris ab aīa que est ī his ptibus) s. circa cor ꝛ pulmonem (ad vocaleꝫ arteriā vox ē: nō enim omnis aīalis sonus vox est: sicut diximus) propter defectuꝫ respirationis: (est enim) aliquos (ꝛ lingua sonare: ꝛ) alios facere sonū per respirationē: (sicut tussientes:) ꝛ tamen nō causare voceꝫ: (sed opꝫ animatū esse verberans) aerem inspiratū: (ꝛ cū imaginatione aliqua: significatiuus. s. quidā sonꝰ est vox: ꝛ nō respirati aeris) indifferenter (sicut tussis) que fit sine imaginatione: (scꝫ isto) aere inspirato anima (reuerberat euꝫ qui est in ipsa arteria ad ipsam) arteriam cū imaginatione: ꝛ causat vocem: (signum aūt) ꝙ exigitur imaginatio ad causatiōeꝫ vocis (est nō posse vocare). i. facere vocē (respirātē. neqꝫ expirantē.) ex sola inspiratione vel respiratione: (sed detinentē: mouet enim ista) aere detento (retinens:) ꝛ causat voceꝫ. (Manifestū aūt: ꝛ quia pisces sine voce) sunt: (nō enim habent guttur: hanc aūt partem nō habent: qꝛ non recipiunt aerem: neqꝫ respirant: sed qui dicunt sic.) scꝫ ꝙ pisces respirant: (peccant: ꝓpter quā igitꝰ causam) non respirant: (altera causa est:) scilicet alibi tractanda.

¶ Notandū primo scd̄m Cōmentatorem cōmento. 90. ꝙ necesse est ꝙ essentia vocis non sit aliud nisi percussio aeris anhelati ad membrū: quod cāna dicitur: ab expulsione anime imaginatiue volūtarie: cum dicitꝰ tam hic qꝫ in diffinitione vocis ꝙ vox est repercussio aeris: ista propositio est intelligenda in predicatione causali ꝛ nō idētica. Deinde etiā per imaginatiuā voluntariaꝫ non debet stricte intelligi imaginatiua humana coniuncta volūtati: qꝛ per imaginatiuam voluntariā intelligit cōmētator imaginatiuā appetentem ꝛ desiderantē. ¶ Secūdo notandum scd̄m Cōmentatorē eodem cōmento. ꝙ necesse est in essendo vocem vt percutiens habeat aīam imaginatiuaꝫ: qꝛ nō omnis sonus factus ab animali est vox: vt sonꝰ q fit sine volūtate apud tussim: ꝛ apud motū lingue: sed vox est sonus qui fit cum imaginatione ꝛ voluntate: actio illa: scilicet qua causatur vox: completur duabꝰ virtutibus anime: quarum prima est ↄcupiscibilis: ꝛ altera imaginatiua: ita ꝙ imaginatiua virtus sine ↄcupiscibili: nec econtra est apta nata producere vocem: vbi potest cōmētatoreꝫ sumere large voluntatem pro appetitu imaginatiue virtutis. ¶ Tertio notandū secūdum Cōmentatorem eodem cōmento: ꝙ pmuꝫ mouens in voce est aīa imaginatiua ꝛ concupiscibilis: ꝛ ideo vox est sonus illius primi mouentis: ꝛ non est sonus mouētis aerem anhelatum vt sonus qui fit apud tussim: sed mouens in voce est aliud ab isto mouēte: lꝫ nō moueat nisi per ipsum: lꝫ igitꝰ aīa eadē sit pmm̄ effectiuū tā vocis qꝫ respiratiōis: tn̄ imediatū pm̄ respiratiōis non est imediatū pm̄ vocis: ita ꝙ hꝫ aīa duas virtutes: quarū vna attrahit aerē: ꝛ alia aerē attractū ꝟberat ad cānam pulmonis: ꝛ ex hoc causat vocem: hec enim virtus aliam presupponit: sed non est illa. ¶ Quarto notandū secūdum Cōmentatorē eodē cōmēto: ꝙ nō possumus vociferare dū inspiramus aut expiramus: mouēs enim in anhelitu: instrumēto vtitur alio in illa hora ab instrumēto pme motionis in percussione: que facit sonum. Sed ipossibile est vt vnuꝫ vno instrumento vtatꝰ in diuersis actionibus in vna hora: nec mouemus aerē motu vocis per hoc mēbrū qd̄ inspirat: nisi quando incluserimus anhelitū: ꝛ reddidimus euꝫ ociosuꝫ ab ista actione que est anhelitus. Causa quare per inspiratiōeꝫ ꝛ expirationem: sed per retentionē aeris nō causatur vox est ista secūdum Cōmentatorē: qꝛ vnū ꝛ idem non potest vti eodē instrumēto simul ꝛ semel qꝫtum ad diuersas actiones. Et ideo quando aīa vtebatur pulmone ratione attractionis: nō poterat vti ratione vociferationis: et qn̄ vtebatur ipso ratione expulsionis: nō poterat vti eo rōne vociferationis: oportet igitur ꝙ vteretꝰ eo rōne vociferationis qn̄ retinebat aerem verberatum hinc inde ad cānam pulmonis. ¶ Contra predicta arguitꝰ: nō omnem vocem esse significatiuam: ꝛ pmo sic: ista vox homo non est significatiua: ergo ꝛc̄. probatur antecedens: qꝛ non naturaliter: cum non representet idem apud oēs. naꝫ apud nos significat hoiem: ꝛ apud alias nationes aliquid aliud: vel nihil. Nec etiam ad placitum: qꝛ tunc esset terminus equiuocus significans hoiem ꝛ seipsum diuersis rationibus. imo esset terminus anologus: quia prius se qꝫ hominem significaret: significatio enim naturalis precedit significationem ad placitum. Secundo voces brutoruꝫ nihil significant. ergo ꝛc̄. antecedens probatur: illud ꝙ est proprium homini non potest competere bruto: sed significare est proprium homini. ergo non potest competere bruto. maior potet ex diffinitione proprij: ꝛ minor est Ar. primo peryermenias dicentis. ꝙ significare est intellectum constituere: modo intellectum constituere soli homini cōuenit. Idem etiam videtur sonare Boetius in suis diuisionibus ꝙ vocum alia significatiua. Alia non significatiua: vt buba: que diuisio esset inutilis si omnis vox esset significatiua: quare ꝛc̄. ¶ Notandum primo ꝙ duplex est significatio. scilicet naturalis ꝛ ad placitum: significatio ad placitum est illa que ab extrinseco aduenit per impositionem vel nouam institutionē: eo modo quo dicimus hūc terminum homo in voce vel in scripto significare hoiem: ꝛ circulū ante tabernā signi-

ficare vinū: significatio aūt naturalis est illa que aduenit ab intrinseco: cuiusmodi ē significatio qua res seipsaʒ representat. Et hec significatio iterū est duplex. s. essentialis ꝛ accidētalis: essentialis qua res significat seipsaʒ: accidētalis qua significat aliud. vbi gr̄a. Iste ꝯceptus hō in mente naliter elicitus absqʒ discursu nalr̄ significat se: ꝛ nalr̄ hoiem. ꝛ ꝑus se q̄ʒ hoiem. ideo significatio qua significat se dr̄ essentialis: ꝛ significatio qua significat hoiem dr̄ accidētalis: nō obstante ꝙ q̄libet illaꝝ sit nālis. Et gemitꝰ infirmoꝝ nālr̄ significat se: ꝛ doloreʒ: diuersimode tn̄: qꝛ essentialr̄ se: ꝛ accidentalr̄ dolorē: risus vero nāliter significat essentialr̄ se: ꝛ accidētaliter naturalr̄ leticiā: fumus aūt naturalr̄ essentialiter significat se: ꝛ naturalr̄ accidentaliter ignē. ¶ Dico igit̄ ꝙ sonus non dicit̄ vox ꝑpter significationē ad placitū: nec ꝑꝑ signif. cationē nāleʒ essentialem: sed solū ꝑꝑ significationē naturalē accidentaleʒ: nō quidē absolute: sed ꝑut sibi ꝯiuncta ē imaginatio aīe: ꝛ appetitus. nam imaginatio illa aīe nō est: vt vox significet se: sed aliud. s. famē: sitim: gaudiū: vel tristiciā: vel aliquid huiusmōi. Ideo dicit ph̄s ꝙ nisi is nō esset vox: nec quodlibet ꝑlotū lingua: qꝛ forte nō quodlibet tale habet significationē nāleʒ accidentalē super additā essentiali.

¶ Secūdo notandū ꝙ harum triū significationū significatio essentialis est eadē apud oēs: ita ꝙ significatio gemitus hoīs in suo esse nāli ꝛ essentiali est eadē apud oēs: cum oēs perciperēt illū esse sonū. aut vocem. Significatio vō nālis accidētalis nō est eadē apud oēs: sed solū ad oēs illius speciei: ita ꝙ significatio gemitꝰ hoīs quis significat doloreʒ est eadē apud oēs hoies: qꝛ omnes homines nāliter per illā vocē veniunt in noticiā tristicie gemētis. Sed nō est eadē apud aīalia bruta: qꝛ bruta nō naturalr̄ cognoscūt tristiciā hoīs: ꝛ dolorem per gemitū eius. Sed significatio ad placitum nō est eadē apud oēs eiusdē speciei: bene aūt apud aliquos: sicut significatio istius termini homo: qꝛ significat hominē: ꝛ significatio circuli: quia significat vinū. Et licet ista significatio per doctrinā vel ꝯsuetudinem esset eadē apud omnes speciei humane: nō ꝑpter hoc esset naturalis: qꝛ cū hoc staret ꝙ nō esset eadē apud oēs: quod non ꝯtingit de gemitu infirmoꝝ: nec de risu hominis. ¶ Et si arguit̄ canis cognoscit tristiciā domini sui per gemitū eius. ergo gemitꝰ hoīs non solum homini est notus: sed etiā bruto. ¶ Dicendū ꝙ gemitus hominis solū homini ē naturalr̄ notus quo ad significationem doloris ꝛ tristicie: cani aūt vel alteri bruto ad placitum: qꝛ non īmediate canis cognoscit tristiciā dn̄i sui: sed per discursuʒ. Nec ex ꝑmo gemitu: sed ex multis talibus vocibus format sibi conceptū doloris ꝛ tristicie: ideo per illū conceptū quēcūqʒ alium gemitū cagnosceret. Consimiliter dr̄ de vocibus brutoꝝ: ꝙ in esse vocali sunt eedē apud oēs: sed in esse tali vel tali: puta delectationis ꝛ tristicie ꝛ huiusmōi sunt eedem naturalr̄ solū apud oīa bruta eiusdem speciei: ꝙ enim ille voces secūdum tale eē accidentale naturale sint eedē apud aliqua indiuidua alterius speciei: hoc est ad placitū: ex formatione conceptꝰ sb extimatiua pluribus consilibus actibus ꝑcedētibus. Intelligēdū tn̄ ꝙ aliq̄ aīalia hn̄t quasdaʒ voces significatiuas nō q nāl: sed ad placitū ꝑ acq̄sitionē ꝑpalem: vt picha que loqt̄ ꝛ format voces more hoīum: ꝛ tales voces quo ad significationē accidētalē nō sunt note oībus aīalibus eiusdē speciei: sed solū hoibus: aut forte aliq̄bus illꝰ speciei ꝯsimiliter instructis: q̄libet tn̄ vox piche sibi nāliter cōperens ideʒ significat apud oīa indiuidua sue speciei. Ex quo sequitur. ꝙ sicut vni aīali per assuefactionē fit acq̄sitio duoꝝ vel triū vboꝝ. Ita vni hoī per assuefactionem fit acq̄sitio vnius totalis ydiomatis. ¶ Ad ꝑ^m dicit̄ ꝙ illa vox hō significat naturaliter se: ꝛ hec significatio est eadē apud oēs: ꝛ significat ad placitū hoiem: cuius significatio nō est eadē apud oēs. Nec ex his sequit̄ illuʒ terminū homo esse equeuꝝ: qꝛ rōne essentialis significationis nihil dicit̄ vniuocū equiuocū vel anologū: sed rōe accidētalis: ꝛ qꝛ illo est vna ꝛ equalis ꝛ eque ꝑmo omniū hoīum. ideo ly homo. dicit̄ vniuocū ꝛ nō equiuocum vel anologum. ¶ Ad secūdū dicit̄ ꝙ significare sumitur dupliciter. s. stricte ꝛ large: significare stricte sumptū est intellectū ꝯstituere seu representare: ꝛ hoc solū competit hoī: sed significare large sumptū est vtuti cognitiue representare: ꝛ hoc est cōmune homini ꝛ brutis: de quo loquitur Ar. hic: ꝑmo aūt modo loquebat̄ ī libro peryermenias. Et ad Boetiū dicit̄ ꝙ locutus est de significatione accidentali: que est nālis vel ad placitū: dicens ꝙ aliqua est vox nō significās ad placitū nec naturalr̄ significatione accidentali: vt buba: nec ibi sumpsit vocē ꝑꝑe. ꝫ large ꝑ oī sono ab ore aīalis ꝑlato: q̄re. Tex. ꝯmēti. 92. ꝛ 93.

DE odore autē ꝛ olfatili minus bene determinabile est dictis. Nō. n. manifestū est quale qd sit odor sicut sonus aut visibile: aut lumen. Cā aūt est qꝛ sensum hūc nō hēmus certū: sed peiorē multis aīalibus. Praue. n. odorat homo: ꝛ nihil odorabilium sine leticia aut tristicia. Sicut nō existente certo eo qḋ sentimus.

¶ Rōnabile āt sicut ꝛ fortes oculis colores sentire. ꝛ nō ꝑ mānifestas ipis dr̄ias coloꝝ nisi terrētiū: ꝛ nō terrētiū: sic āt ꝛ odores hoīuʒ gn̄atio. Te.c9.

¶ Istud est tertiū capitulū tertij tractatus huius secundi de anima: in quo Aristoteles determinat de odore ꝛ odorabili postq̄ʒ determinauit de visibili ꝛ audibili. Et diuiditur in duas partes: in quaꝝ prima facit qḋ dictum est. In secūda vero determinat de odoratu ꝛ medio odoris: ibi. (Est aūt olfatus:) In prima parte ponit Aristoteles quattuor conclusiones: quaꝝ prima est ista: minus bene determinabile est de odore ꝛ odorabili q̄ʒ de visibili ꝛ audibili. Secunda conclusio differētie odoris cognoscuntur ex differētijs saporis: ibi. (Videnī cum.) Tertia conclusio: species ꝛ differētie odoris denominationeʒ sumunt a speciebus ꝛ differētijs saporis: ibi. (Est aūt sicut hu.) Quarta conclusio: tam odorabile q̄ʒ non odorabile est perceptibile ab odoratu: ibi. (Adhuc autem sicut.) ¶ Prima conclusio sic arguitur: de illo minus bene determinabile est a nobis cuius differētie sunt a nobis minus note: sed differentie odoris sunt a nobis minus note differētijs visibilis ꝛ sonabilis. ergo: maior est nota: ꝛ minor declaratur: quia non est nobis bene manifestū quale aut quid sit odor: sicut est nobis manifestum quale aut quid sit sonus vel color: vtrum lumen vel aliquid aliud: ꝛ causa huius incertitudinis est ista: quia sensum odoratus non habemus bonum: qui perspicaciter ꝛ certitudinaliter cognoscat obiectum suum. Sed habemus eum peiorem multis animalibus: praue enim odorat homo: ꝛ nihil odorabilium percipit: nisi secundum excellentiam inducentem delectationem vel tristiciam. Comparatur enim homo ad odores: sicut habentes oculos duros ad colores: pisces enim locuste ꝛ huiusmodi oculos habentes terrestres ꝛ duros non percipiunt colores remissos: sed solum intensos: aut cum leticia si fuerint non terrentes aut cum tristicia si fuerint terrentes. Ita homo propter debilitatem olfatus non percipit odores re-

missos: sed solū intensos cū delectatiōe: si fuerint ꝯueniētes: aut cū tristicia si fuerint discōueniētes. sic ꝙ non ꝑcipit odores ad quos non sequatur letitia vl' tristicia: sicut percipiūt alia aīalia: ꝛ ꝑcipue canes sentiētes odores remissos: ex qbus nō habent letitiā vel tristitiam. Lege li. (De odore aūt ꝛ olfabili minus bene determinabile ē dictis). s. visibili ꝛ audibili: (non enim manifestum est q̄le ꝛ qd sit odor: sicut sonus. aut visibile: vtrū lumen sit) vel aliud: (causa aūt est; qꝛ sensuz hunc). s. odoratū. (non habemus certū. sed peiorē multis aīalibus: praue. n. odorat hō: ꝛ nihil odorat odorabiliū sine letitia aut tristitia: sic nō existente certo eo) odorabili (qđ sentimus: rōnabile enim est) hoīes ꝑcipere odores (sicut ꝛ fortes oculus) ꝓpter duritiē (coloris sentire: ꝛ nō ꝑ manifestas ipsis esse dr̄ias colorꝝ: nisi terrētiuum ꝛ nō terrentiū:) ita ꝙ non cognoscunt nisi extremos coloris. (Sic aūt ꝛ odores) sentit (hoīum genus.) ¶ Notandū p° scđm Cōmentatorē cōmento. 92. ꝙ determinatiōis odoris cā difficultatis in hō est ꝙ nō declarat̄ de odore: cuius odor sit: ꝛ q̄ sint dr̄ie ꝓprie vnuiscuiusqꝫ corꝝ: sicut declorāt̄ dr̄ie coloris: ꝛ vocū; color. n. hꝫ suas dr̄ias exp̄ssas ꝛ notas. s. albedinē nigredinē Sonus ēt acutū ꝛ graue: sed odor suas dr̄ias hꝫ innominatas. ¶ Scđo notādū scđm Cōmentatorē eodē cōmento ꝙ intellectus difficile ꝯprehendit dr̄ias odoris: qꝛ ille sensus. s. odoratus debiliter cōprehēdit dr̄ias odoris sensibiles: cōprehēsio. n. dr̄iaꝝ reꝝ sensibiliū a sensu est causa in cōprehēsione eaꝝ ab intellectu: ꝛ iō qui caret sensu. caret intellectu illius generis sensibiliū. Intellect° igit̄ faciliter cōprehendit dr̄ias coloris ꝛ soni: qꝛ visus faciliter cōprehendit dr̄ias coloris ꝛ auditus soni. Difficulter aūt ꝑcipit dr̄ias odoris: qꝛ odoratus cū difficultate cōprehēdit illas: ꝛ ita cōprehensio intellectus dependet a cōprehensione sensus. ¶ Tertio notandū scđm Cōmentatorē eodē cōmento. ꝙ multa aīalia videnť cognoscere sua nutrimēta ꝑ dr̄ias odoris: sicut nos percipimus per saporē: ꝛ nō in hoc tm̄ excedūt aīalia nos: sꝫ in cōprehendendo odores: sed in comprehēdendo istos a remoto spatio. In duobus igitur nos aliqua aīalia excedūt: ꝑmo qꝛ cognoscūt sua nutrimēta per dr̄ias odorū: nos aūt per dr̄ias saporis. Scđo qꝛ cognoscūt ad maiorez distantiā q̄ȝ nos dr̄ias odoris. ¶ Quarto notandū scđm cōmentatorē cōdem cōmento; ꝙ ita sentiunt hoīes differētias odoris: sicut aīalia duri oculi dr̄ias coloris: queādmodū enim illa nō cōprehendūt de differētijs coloris nisi ꝯuenientem ꝛ incōueniētez: ita hoīes nō cōprehendunt de dr̄ijs odoris nisi delectabilez ꝛ ꝯtristabilē. ¶ Ex quo cōmento appet ꝙ per terrentiū Aristotiles intendit colores discōuenientes: ꝛ per nō terrentiū colores nō discōueniētes: Albert° tamen aliter dicit. s. ꝙ per ly terrentiū Aristotiles itelligit excellens terribile. Inquit enim ꝙ ista aīalia que habent oculos duros; in eorū oculis habent quandā humiditatē extraneā propter quā species multiplicate diffundunt̄: ꝛ ingrossant̄. ideo apparent ꝑ modū terribilitatis.

Et ista de causa hoīes post dormitionē videntes lumen terrent̄: qꝛ eis aduenit talis humiditas extranea: ꝓpter quā lumen ingrossat̄: ꝛ apparet eis ꝙ videāt lumen terribile: ꝛ ita dicit de odore respectu hoīum: assignās cām in hoc secūdo: ꝛ in libro de aīalibus quare hoīes habent peiorem olfatuz ceteris aīalibus per quattuor ꝓpositiōes: quaꝝ ꝑma est ista: cerebrum humanū inter cetera aīalia ꝓportionabilr̄ est maioris q̄ntitatis. Ista propositio pꝫ ad experiētiaz: secūdum ꝙ Anatomiste ostendūt: ratiōe sūt qꝛ hꝫ plures ꝛ maiores operatiōes: ideo opꝫ ꝙ sit ꝓportionabilr̄ maius. Secūda ꝓpositio cerebrū humanum inter cetera est frigidius ꝛ humidius: pꝫ per hoc signum: qꝛ homo plus dormit ceteris animalibus: dormit enim per medietatem temporis vite eius. Tertia ꝓpositio: organū odoratus hoīs est inter cetera aīalia magis ꝓpe cerebrū situatū pꝫ: qꝛ inter cetera aīalia vult° hominis est minoris longitudinis: ꝛ partes eius minus distāt a cerebro. Ex quo sequit̄ ꝙ etiā organum odoratus minus distat a cerebro. Quarta ꝓpositio organū odoratus in hoīe inter cetera aīalia est magis indispositū: patet. qꝛ est magis ꝓpinquū cerebro. ergo ratione cerebri est magis frigidū ꝛ humiduz propter quā causam vie per quas debet odor multiplicari sunt stricte. ideo non bene sentit homo odores. Ex istis ꝓpositionibus sequit̄ primo: ꝙ q̄nto organū odoratus magis distat a cerebro: tanto ē melius dispositum: qꝛ tunc est minus frigidum humiduz: et per consequens melius dispositūz ad recipiendum odores. Secundo sequit̄ ꝙ bruta aliquas differentias odoris sentiunt: que sunt hominibus ignote: patet. qꝛ habent organū odoratus bene dispositum ꝓpter elongationem a cerebro: hoc tamen experientijs declaratur: quaꝝ ꝑma est de cane reperiente furem per odoratū: sentit enim canis in loco furti odorem furantis: quē odorez sequit̄ vsqꝫ quo furem reperiat: cognoscens illum odorem esse illius hominis: ꝛ nō alterius: hoc aūt per odoratū non posset facere aliquis homo. Secunda experiētia est de cane venatico: videmus enī canes venaticos inquirere ceruum vulneratū non mittentez sanguinem per loca canum: et eos alios ceruos non inquirere: cum sint ꝓpinquiores: ꝛ in eadem via: ꝛ hoc videtur esse solūmodo: quia odorem sentiūt vulneꝝ: qđ nullus homo posset percipere. Tertia experientia est de cane inueniēte dominū suum in tenebris: non obstante ꝙ immixtus sit multis alijs hominibus: qđ nō potest esse nisi per odoratum: quoniam homines sunt diuersaꝝ complexionuz: ꝛ consequenter diuersas fumales euaporationes multiplicant: in quibus est odor: ꝛ ideo propter talem diuersitatez odoruz cognoscit canis dominū suum inter mille homines. Quarta experientia est cōmuniter omniū animaliū querētium a longe nutrimentū per solum odoratū: qđ homines nunquā possent sentire. Et ita patet ꝙ multe differētie odoris sūt note brutis: que nō sunt note hominibus: ꝛ licet dicat̄ hominez peius odorare q̄ȝ cetera animalia: non tamen est intelligendum de omnibus: quia multa sunt animalia: que propter alia impedimēta non ita bene odorāt vt homo. ¶ Contra dicta arguit̄: probando olfatum hominis esse meliorez ceteris olfatibus: qꝛ olfatus potest ad quattuor comparari: scilicet ad animaz: ad potētiam: ad organum: ꝛ ad obiectū: si comparatur ad animaz: sic olfatus hominis est melior ceteris olfatibus: sicut anima hominis est melior ceteris animabus: si comparatur ad potētiam: sic iterum est melior: quoniā quelibet potentia sensitiua hominis est melior ꝛ perfectior alijs potentijs: per cōmētatorem in hoc secūdo cōmento. 63. tam ratione subiecti q̄ȝ ratione finis: habet enim quelibet potentia humana nobilius subiectum ꝛ nobiliorem finē. scilicet scire ꝛ speculari: si autem comparat̄ olfatus ad organum. iterum est melior alijs: qꝛ organuz odoratus hominis est melius dispositum alijs: cum istud sit magis frigidū ꝛ humiduz: vt dictum est: odor autem ꝯsistit in calido ꝛ sicco: secundum phylosophum in libro de sensu ꝛ sensato. ergo optime recipit odorem: patet consequentia: quia omne recipiens denudatur a natura recepti: secundum phylosophum et Cōmentatorem in hoc secundo. Si vero olfatus comparatur ad obiectum: iterū est melior: qꝛ percipit plures differentias. Unde Ar. dicit in libro de sensu ꝛ sensato. ꝙ homo inter cetera animalia habet sensum olfatus

T. ꝛ cō. lip.

maioris discretionis: idest plura percipit: vbi cōmētator ait. ꝙ homo sentit odores floꝝ: sed brutuꝫ non sentit nisi odores coniunctos cū nutrimento. ¶ Rn̄detur. ꝙ sicut in potentijs actiuis vnū est altero essentialiter melius et accidētaliter peius: ita in potētijs passiuis: cāpana enim argentea est essentialr̄ melior ꝛ pfectior cāpona erea: tn̄ accidentaliter est peior: q2 non est ita bene disposita mouere audituꝫ sicut erea: similiter securis argentea est essētialiter melior securi ferrea: sicut etiā est nobilior ratiōe nobilioris materie: que est tota substātia eius: accidentaliter aūt ferrea est melior: q2 melius disposita ad scindendum. Ita est dicēdū de odoratu: ꝙ odoratus human⁹ est essentialiter melior ceteris olfatibus: cuꝫ sit ꝓprietas nobilioris ꝛ melioris forme: ꝛ ꝓpter nobiliorē ac meliorem finē: accidentalr̄ aūt est peior: q2 peius dispositus ad sentiendū: ꝓpter indispositiōem organi. Et tunc ad argumētum: concedo ꝙ omne recipiens denudat̄ a natura recepti: modo organū odoratus ſm ꝙ huius. non recipit calidum nec frigidū. sed odorem: a quo certe denudatur: inq̄tum vero habet in se tactū: sic melius recipit caliduꝫ ꝛ siccum: q̄ȝ olfatus alioꝝ animaliū: sicut etiā magis denudatur a calido ꝛ sicco: licet igit̄ organū odoratus nō sit indispositū ad recipiendū calidū ꝛ siccum: est tamen indispositū ad receptionē odoris. Et si ex his aliquis concluderet ꝙ pisces quicunqꝫ sint illi peius odorant q̄ȝ homo: q2 habent organum olfatus magis frigidū ꝛ humidū negatur ꝯsequentia. q2 lꝫ habeant intensiue plus de frigiditate ꝛ humiditate: non tamē extensiue: sed homo. Concedo etiā ꝙ olfatus hoīs est accidentaliter peior per respectum ad obiectū: q2 ad minorē distantiā percipit odorem: ꝛ pauciores differentias eius. Et ad p̄hm dicentem ꝙ odoratus hominis est melioris discretiōis. Respōdet̄ ꝙ Aꝛ. per istud nihil aliud vult intelligere nisi quod dicit Auicēna parte secūda sui de animalibus: ꝙ homo est olfatus maioris ingenij. ¶ Et ad cōmentatoreꝫ dicit̄ ꝙ canes etiam sentiunt odores florum: sed nō cum delectatione: ꝛ hoc ipse intendebat. Unde sicut canes vident oēs colores: sed nō delectant̄ nisi in coloribus cōiunctis nutrimēto: ita sentiunt oēs odores: sed nō delectātur nisi in odoribus coniūctis nutrimento: vnde q2 flores nō sūt nutrimenta canum: nō sentiunt odores illorum delectabiliter. ¶ Dicat̄ ergo ꝙ canis simpliciter ꝑcipit plures differentias odorum. Sed homo percipit plures cū delectatione: ꝛ secūdum hoc dicit̄ maioris ꝛ melioris discretionis atqꝫ ingenij: sicut dictū est de odoratu hoīs: ita de alijs sensibus: q2 qlibet sensus hominis tam īterior q̄ȝ exterior est essentialiter perfectior sensibus alioꝝ aīalium: ꝛ consequenter melior: licet econtra accidētaliter possit cōtingere: visus enim aquile est accidētaliter perfectior visu hominis: q2 habet meliorem dispositioneꝫ oculi ad videndum: visus aūt hoīs est essentialiter melior ꝛ perfectior visu aquile: quia est ꝓprietas melioris forme et ad meliorem finem. ¶ Textus ꝯmēti. 93. ꝛ 94.

¶ Uidet̄ enim ꝛ anologiā habere ad gustū: ꝛ similiter spēs humoꝝ cū his que sunt odoris.

T.c.94

¶ Sed certiorem habemus gustū ꝓpter id qꝺ ipse qdem tactus est: hunc aūt hꝫ homo sensuꝫ certissimū. In alijs aūt deficit ab aīalibus multis: ſm aūt tactum differenter certificat.

¶ Secunda conclusio: differentie odoꝝ cognoscuntur ex differentijs saporum: probatur: sensus odoratus cognoscitur per sensum gustus. ergo odores cognoscunt̄ per sapores: patet ꝯseq̄ntia. q2 qualis est analogia ꝛ conuenientia inter odoratum ꝛ gustuꝫ: talis est conueniētia ꝛ analogia inter odores ꝛ sapores: ꝛ hoc ꝓpter vnitatem ꝛ ꝓportionem inuicem potentiaꝝ ꝛ suoꝝ obiectorum: antecedens declarat̄. nam illud qꝺ est ignotuꝫ est cognoscibile per illud quod est notū: vt patet: sꝫ odoratus est ignotus: vt dictum est: ꝛ gustus notissimus atqꝫ certissimus. ergo ꝑ gustuꝫ est cognoscibilis odoratus. Q2 aūt gustus sit notissimus atqꝫ certissimus etiā quo ad nos: ostendit̄: q2 tactus est nobis notissimus: cū per illū melius cognoscamus differētiaꝫ tangibiliū q̄ȝ alia animalia. In hunc eni͂ sensuꝫ excedimus alia animalia: ꝓpter meliorē proportionem: licet alia animalia in alijs sensibus nos excedant: sed gustus est quidā tactus. ergo gustus est nobis notissimus: ꝛ in isto pariformiter excedimus alia animalia. Lege. li. (Uidet̄ enim ꝛ anologiam habere ad gustū) odoratus: (ꝛ similiter species humoꝝ). i. differētie sapoꝝ (cū his) differentijs (que sunt odorum: sed certiorem habem⁹ gustum: ꝓpter illud ꝙ ipse quidē tactus est: hunc aūt) scꝫ tactū (habet homo sensum certissimū: in alijs). n. sensibus (deficit ab aīalibus multis: ſm aūt tactuꝫ differēter certificat). idest optime cognoscit omnes differentias tangibilium. ¶ Textus cōmenti. 94.

¶ Unde ꝛ prudentissimū aīalium est. Signuꝫ aūt in genere hoīuꝫ ſm sensuꝫ hūc ingeniosos esse ꝛ nō ingeniosos: ſm aliū aūt nullū. duri eni͂ carne inepti mēte: molles aūt carne bene apti.

¶ Ex ista conclusione cū sua ꝓbatione infert Aꝛ. corrolarie ꝙ homo est prudētissimū ꝛ sagacissimū oīum aīaliuꝫ. Nam ex bonitate tactus arguim⁹ a posteriori bonitateꝫ prudētie ꝛ sagacitatis: sed homo ceteris aīalibus hꝫ meliorem tactū. ergo homo ceteris aīalibus habet maioreꝫ prudentiā ꝛ sagacitateꝫ: tenet ꝯsequentia cum minori: q2 homo habet mollem carnem: ꝛ alia bruta habent duras cornes: maior aūt declaratur a signo. nā in genere hoīum ex sensu tactus accipimus ꝙ aliqui sunt ingeniosi: ꝛ aliq non ingeniosi: ꝛ non secūdum aliquem alium sensuꝫ: qui enim habent durā carnem: ꝛ consequenter malū tactuꝫ sunt inepti secūdum mentem: qui vero sunt molles carne: ꝛ per consequēs boni tactus. sunt apti mēte. Modo illud qꝺ videmus in aliquibus hoībus respectu alioꝝ hominuꝫ: possumus iudicare de oībus hoībus simul respectu omnium aliorum animalium. Et ita ex bonitate tactus arguimus omnes homines esse prudentiores ceteris animalibus. Lege. li. (Unde ꝛ prudētissimū aīalium est) homo: (signū autem ꝛ in genere hominū secūdū sensum hunc). s. tactum (ingeniosos esse: ꝛ nō ingeniosos: secundū aūt alium nullū) sensum dicuntur ingeniosi: (duri enim carne inepti mente) dicunt̄: (molles autem carne bene apti) mente sunt. ¶ Notanduꝫ primo secūdum Cōmentatorē ꝯmento. 94. ꝙ licet iste sensus. s. tactus sit perfectior in homine q̄ȝ in alijs aīalibus: tamen non sequitur ex hoc vt sit in alijs sensibus: imo diminuitur in eis a multis animalibus. Ita ꝙ homo secūduꝫ tactuꝫ excedit omnia alia animalia: ꝛ ī alijs sensibus excedit̄ ab alijs animalibus: q2 aliqua bruta melius vident q̄ȝ homīes: ꝛ aliqua melius audiūt q̄ȝ hoīes: ꝛ aliqua melius odorant. Sed nulla melius gustant q̄ȝ homines: q2 gustus est quidam tactus. Secūdo notanduꝫ secundū Cōmentatoreꝫ eodem cōmento: ꝙ propter bonitatem istius sensus scilicet tactus: est subtilior homo omnibus animalibus: ꝛ discretior: secūdum ꝙ cōplexio conueniens bonitati illius sensus: est conueniens discretioni intellectus: ꝛ sequitur bonitas discretionis non videtur consequi bonitatē aliorum sensuū: bonitateꝫ visus potest homo esse ꝛ indiscre-

tus: ⁊ similiter boni auditus: sed boni tactus semꝑ videt̄ discretus ⁊ intelligens: ⁊ econuerso. ⁊ cū tu inspexeris intelligentes hoīes semper inuenies esse talis dispositiōis. Uult ergo cōmentator istam ꝯsequentiam esse bonā: iste homo habet mollē carnem vel bonū tactū. ergo est bone discretionis ⁊ boni intellectus: ⁊ ecōuerso. ❡ Contra predicta arguit̄: ⁊ pͥmo ꝙ cetera animalia habēt meliorē tactum q̄ȝ homo: qr tactus est de natura terre: scḋm phm in libro de sensu. ergo illa habēt meliorem tactum in q̄bus dominatur magis terra: sed in brutis magis dominatur terra q̄ȝ in hominib⁹: qr habent duriores carnes. ergo ⁊c̄. Idem videt̄ esse de intentione Alberti dicentis araneā sentire muscam ad magnā distantiam per sensuȝ tactus: Adducit etiā auctoritates poetarum hoc dicētiū ꝙ aranea est melioris tactus. ❡ Secūdo arguit̄. ꝙ alij sensus magis arguunt bonitateȝ intellectus q̄ȝ sensus tactus: qr intellectus est imaterialis: ergo sensus q̄to erit min⁹ materialis. tanto magis arguet bonitatē intellectus: sed alij sensus a sensu tactus sunt minus materiales sensu tact⁹: qr minus eis dominatur terra: ſm Aristotilem in libro de sensu ⁊ sensato: ⁊ Auicennā sexto naturaliū: ergo. Itē pͥmo methaphysice dicit phs ꝙ visum maxime diligimus: qr rerum plures differētias nobis ostendit: ⁊ ꝑ consequens magis deseruit intellectui ad cognoscenduȝ: de auditu aūt dicit ꝙ est maxime disciplinabilis. ergo auditus maxime deseruit intellectui ad scientiā ⁊ doctrinaȝ. ❡ Tertio arguitur. ꝙ mollities carnis non arguit bonitatem ⁊ discretiōem intellectus: qr tunc mulieres essent melioris intellectus ⁊ prudentie q̄ȝ viri: ⁊ pueri senibus: qḋ est falsum: ⁊ contra phm pͥmo politicoꝝ: dicenteȝ. ꝙ puer habet consilium imperfectū: femina aūt inualiduȝ: seruus aūt nihil habet ad consiliandū: ⁊ patet consequentia: quia mulieres habent carnē magis mollem viris: et pueri magis mollem senibus. ❡ Ad primū dicitur. ꝙ homo habet meliorē tactum alijs animalibus: ac etiam gustum: qr plures differentias percipit tangibiliū: ⁊ saporū: ⁊ ad maiorem distantiam. Et ad rationem factaȝ negatur consequētia: sed bene sequit̄ in tactu dominat̄ terra: ergo illa habent meliorem tactū in quibus dominat̄ terra secūdum melioreȝ cōpositionem eius. modo in hominis tactu ⁊ gustu dominatur terra: secūdum nobilissimā compositioneȝ eius: qr non minus intense: nec minus remisse: sed modo medio ꝓportionabili sensui tactus ⁊ gustus. Ad experientiā aranee dico ꝙ nō percipit sensu tactus muscam per tantam distantiam per quantaȝ percipit homo illam: scilicet tangendo: sed per motū tele percipit muscā ex instinctu nature: nec dictuȝ poetarum est autenticum: qr concessuȝ est eis mentiri. dicit Albertus. ❡ Ad secūdum negatur consequētia: imo sequitur oppositum. nam quia sensus tactus est materialior alijs: ⁊ est fundomētuȝ omniū aliorū sensuum: habentes hunc sensum bonuȝ habent materiam bene dispositam: ⁊ corpus bene complexionatū: quare sicut opera artis facilius et melius exercentur per organa bene disposita ⁊ bene proportionata illi arti: sic opera ipsi⁹ anime melius fiunt: q̄ñ corpus est bene dispositum ⁊ melius ꝓportionatum sibi. Et ad phm dicitur. ꝙ visus ⁊ auditus magis deseruiūt intellectui quo ad cognitionem ⁊ scientiam q̄ȝ sensus tactus: vt est instrumentum particulare: iuxta doctrinam Aristotelis: sed non arguunt conuertibiliter bonitatem intellectus ⁊ ingenij. secundum Cōmentatorem: quia nō sequitur. iste habet bonum visum vel bonum auditum. ergo habet bonum intellectum vel ingenium: nec econtra. Bene autem sequitur. iste habet bonum tactum. ergo bonum intellectum. ⁊ econtra. ❡ Unde sicut in arte est conuertibilitas cum vno instrumento. ⁊ non cuȝ aliorum ita ⁊ in natura. Nam ex bonitate scriptoris sequitur bonitas manus: ⁊ econtra. nam sequitur. iste est bonus scriptor. ergo est aptus habere bonaȝ manū ad scribendum: ⁊ econtra. iste habet bonā manū ad scribendum. ergo est aptus esse bonus scriptor: sed non sequitur iste habet bonam pennam. ergo est aptus bene scribere: ita in proposito: ⁊ sicut idem artifex vtitur eodem instrumēto cuȝ pluribus instrumentis: cum vtatur manu cuȝ penna ad scribendum: ⁊ cum securi ad domificandū: ⁊ cum malleo ad percutienduȝ. Ita intellectus vtitur tactu in omnibus alijs sensibus. Ideo sicut manus plus deseruit artifici q̄ȝ aliquod aliorum separabilium instrumentorum. Ita tactus plus deseruit intellectui q̄ȝ aliquis alioꝝ sensuȝ vt est instrumentum vniuersale. Sicut ergo manus est instrumentū generale pro q̄to concurrit cū penna securi ⁊ malleo: ⁊ est instrumentū speciale pro q̄to per istaȝ īmediate fit vestitio comestio ⁊ bibitio. Ita tactus est instrumentū generale pro quanto concurrit necessario cum visu auditu ⁊ huiusmodi ad scientiam intellectus: ⁊ sic magis deseruit intellectui q̄ȝ alij sensus: ⁊ est instrumentum speciale pro q̄to offert intellectui species tāgibiliū qualitatum. Isto modo minus deseruit intellectui q̄ȝ visus ⁊ auditus. iuxta doctrinaȝ Ar. pͥmo methaphysice. ❡ Ad tertiū negat̄ ꝯseq̄ntia. Et ad ꝓbationē dicit̄. ꝙ mollities carnis potest dupliciter ꝓuenire: primo ex bonitate complexiōis: ⁊ sic habētes cōplexioneȝ ratam: ⁊ bene dispositam: sunt boni tactus: ⁊ apti mente. Secūdo potest prouenire ex abundantia flegmatis: ⁊ tales non sunt boni tactus: qr nō habent qualitates tangibiles bene redactas ad mediū. Sunt ergo tales male cōplexionis. ⁊ mali tactus: ⁊ consequēter non bene apti mente. Cum ergo dicit Aristotiles ꝙ habentes mollem carnem habent bonum tactum: ac per hoc sunt ingeniosi: ⁊ prudentes. Loquitur de mollitie ꝓueniente ex bona complexione corporis: ⁊ non abundantia flegmatis. Nūc autem dicitur ꝙ mollities puerorum ⁊ mulierum prouenit ex abundantia flegmatis. ❡ Textus cōmenti. 95.

❡ **Est aūt sicut humor: hic quidem dulcis: ille ꝟo amarus: sic ⁊ odores sunt. Sed alia q̄deȝ habēt ꝓportionalr̄ odorē ⁊ humorē: dico aūt dulcem odorē: ⁊ dulcem humoreȝ. Alia vero ꝯtrariū. Silr̄ aūt ⁊ acer: ⁊ austerus ⁊ acut⁹ ⁊ pinguis est odor: sed sicut dixim⁹: ꝓpter id qḋ non multū permanifesti sunt odores: sicut humores: ab his acceperunt noīa ſm silitudinem coꝝ. dulcis quidē enī a croco ⁊ melle. acer aūt a thimo. ⁊ huiusmōi. Eodē aūt modo ⁊ ī alijs.**

❡ Tertia conclusio. species ⁊ differentie odoruȝ denominationē sumunt a speciebus ⁊ differentijs saporuȝ. Ista ꝯclusio pȝ inductiue: q̄ñ sicut saporꝝ ita odorū quidaȝ dicitur dulcis: ⁊ quidā amarus: ⁊ sicut saporꝝ quidaȝ dicit̄ acetosus: vel austerus: ponticus: vel acutus: aut pinguis: ita consimiliter denoiant̄ odores: ⁊ causa dicta est in alia ꝯclusiōe: qr odores sunt ignoti: ⁊ sapores noti. ideo denominationes saporuȝ attribuimus odoribus. Non tamē ex his debet aliquis credere ꝙ denominationes odoruȝ ⁊ saporum se inuicem consequantur. Ita ꝙ vbi est sapor dulcis: ibi sit odor dulcis: ⁊ ecōtra: ⁊ vbi est sapor amar⁹: ibi sit odor amarus. Unde quedā habent proportionabiliter odorem ⁊ saporem: scilicet dulcem odorem ⁊ dulceȝ saporem: quedam vero per contrarium: scilicet suauem

saporem: ⁊ non suauem odorem: ⁊ econuerso: cuius ratio est: qr sapor consistit in humido aqueo aliqualr̄ digesto: odor autez consistit in sicco aereo aliqualiter contẽperato: contingit aūt quãdoqz vtranqz substantiam. scz subtilem aercam ⁊ aqueam grossiorem secũdũz debitam proportiõem cõmixtam esse: ad quã sequitur suauitas odoꝝ ⁊ saporum: si vero sit debita ꝓportio ⁊ digestio in vno et non in alio: erit in vno suauitas: ⁊ non in alio. ¶ Et licet non semꝑ correspondeant in oĩbus odores saporibus, tñ vt dictum est propter hoc ꝙ odores non sunt manifesti sicut sapores: acceperũt nomina odores a saporibus scđm similitudinem eoꝝ: quia vt in pluribus odores rñdent saporibus: dulcis enim odor ⁊ sapor sunt a croco ⁊ melle: acer aūt a thymo: vel aleo: aut altero huiusmõi. Lege. lĩ. (Est aūt sicut humor) idest sapor. (hic quidẽ dulcis: iste vero amarus: sic ⁊ odores sũt) dulces: ⁊ amari. (Sz alia quidem habent ꝓportionabilr̄ odorẽ: ⁊ humorẽ: dico aūt dulcem odorez ⁊ dulcem humorez) idest saporem: (alia vero contrariũz:) scz dulcem saporem ⁊ amarũ odorez: ⁊ econuerso. (Similiter aūt ⁊ acer ⁊ austerus ⁊ acut⁹ ⁊ pinguis est odor) sicut sapor. (Sed sicut diximꝰ ꝓpter illud ꝙ nõ multũ manifesti sunt odores. sicut humores) idest sapores (ab his acceperũt noĩa) odores (ſm multitudinem: dulcis quidem a croco ⁊ melle: acer aũt a thimo vel aleo.) vt habet alia littera cõmenti: (⁊ huiusmodi: eodẽ aũt modo ⁊ in alijs.) Unde cũ denoĩationes fiant scđm modũ vocabuloꝝ: vt plurimũ variata lingua variantur denominatiões. In greca lingua odor suauis accipit denominatiõem a croco ⁊ melle que sunt dulcia: acer vero odor sumit denoĩationem a thimo. vel aleo: aut aliq̃ tali. ¶ Notandũ primo secũduz Cõmentatorem. cõmẽto nonagesimotertio. ꝙ ꝓpter consimilitudinẽ que est iter gustum ⁊ odoratum: differẽtie odoꝝ sunt secũdum numeꝝ differentiarũ saporum. Sed differẽtie saporuz apud nos sunt comprehẽsibiles: ⁊ ille non: ⁊ consĩlitudo que ẽ inter odores ⁊ sapores est quia nõ inuenit̃ odor: nisi in habẽte saporẽ: vt declaratũ est ĩ sensu ⁊ sensato. Uult ergo cõmẽtator ꝙ numerus differentiaꝝ ⁊ specierum odorũ sit tantus sicut numerus differẽtiaꝝ ⁊ specierum sapoꝝ: ⁊ ꝙ ꝑ sapores cognoscant̃ odores: rõne sue ꝓpinquitatis: vñ sapores se habent secũdũ eum vt subiectũ respectu odorũ: alie aũt sensibiles qualitates: vt colores: soni: caliditates frigiditates: ⁊ huiusmodi: nõ taliter se habẽt. ideo nõ mirum: si sapores ducunt in noticiam odorum: ⁊ nõ alie sensibiles qualitates. ¶ Secundo notãdum ſm Cõmentatorem cõmento. 95. ꝙ queadmodum in saporibus est prima contrarietas: scz amaritudo ⁊ dulcedo: ex quibus cõponũtur alij: sic est opinandũ ꝙ in odoribus est prima cõtrarietas ex qua cõponũtur medij: secũdum ergo cõmentatorẽ sicut albedo ⁊ nigredo est prima cõtrarietas in genere coloruz: ⁊ maxime distant in genere isto. Ex quibus fiunt medij colores: ita dulcedo ⁊ amaritudo ĩ genere tã saporum q̃ odorum faciũt primam contrarietatẽ. ꝓpter maximã distantiã in generibus illis: ⁊ ex eis generantur odores ⁊ sapores medij: scz acetosum: acutũ: ⁊ huiusmõi. ¶ Contra predicta arguit̃: ꝓbando odores esse notiores saporibus. nam ea que sunt perfectiora sunt notiora: sed odores sunt perfectiores saporibus. ergo sunt notiores illis: maior est Aristotelis secũdo methaphysice dicentis. sicut se habet res ad esse ita se habz ad cognosci: minor vero est nota: qr odor consistit in calido: ⁊ sapor in humido: secũdum phm in libro de sensu ⁊ modo caliditas est perfectior frigiditate. Et confirmatur duobus signis: primum est: qr phs prius determinat de odore q̃ de sapore: modo simnis doctrina secũduz phm incipit a notiori. Secũdũ

T. c. 4.

signum: qr vlr̄ res comestibiles ⁊ potabiles prius odoramus q̃ gustemus: ⁊ hoc ideo vt per noticiam odoris veniamꝰ in noticiam saporis. ¶ Intelligendũ scđm Cõmẽtatorem hic ꝙ Aristotiles tractat de sensibilibus ꝓprijs secũdum nobilitatẽ sensuum: ⁊ non ſm necessitatem vel ordinẽ nature. prius ergo de colore q̃ de sono: ⁊ prius de sono q̃ de odore: ⁊ prius de odore q̃ de sapore: qr potẽtia visiua nobilior est auditiua: ⁊ auditiua nobilior est olfatiua: ⁊ olfatiuo nobilior est gustatiua ⁊ tactiua. Mihi nĩ videtur. ꝙ licet phs hac considerauerit: principalius tamen considerauit ĩmutationem sensus a sensibilibus ꝓprijs per respectum ad nutrimẽtum: ipsum quidez nutrimentũ prius nobis obijcitur sub rõne coloris. ¶ Deinde cum nõ possit nutrimentũ vniri sensui in nobis nisi ꝑ motum ⁊ aliqualem strepitũ ad ipm nutrimẽtũ vel ecõtra. ideo post ĩmutatiõez sensus factam a colore sequit̃ ĩmutatio facta a sono: color enim ĩmitat visum: ⁊ sonus auditum per strepitũ. ¶ Deinde cum nõ possit nutrimẽtum coniungi carni nisi prius in aere ĩmutet olfatũ: nec possit ĩmutare gustũ: nisi ꝑus tãgat carnez. iõ phs determinat de odore qui ĩmutat olfatum: q̃ de sapore ĩmutante gustum. ¶ Dico igit̃ ad argumentũ. ꝙ odor est notior sapore cognitione confusa. ideo Aristotiles ꝑus de isto determinat: cognitione aũt distincta sapor est notior odore: lz igit̃ prius cognoscamꝰ odorẽ q̃ saporẽ: ꝑus tñ cognoscimus differentias saporis q̃ odoris: vt potuit. ¶ Tex. cõmẽti. 96.

¶ Adhuc aũt sicut auditus ⁊ vnusqsqz sensuũ. hic qdẽ audibilis: ⁊ nõ audibilis: ille ꝟo visibilis ⁊ nõ visibilis. Et olfatꝰ odorabilis ⁊ nõ odorabilis. Nõ odorabile aũt aliud qdẽ hz id qd oĩo ipossibile est hr̃e odorez. Aliud ꝟo paruũ hñs ⁊ prauũ. Similiter aũt ⁊ nõ gustabile dicit̃.

¶ Quarta conclusio: tam odorabile q̃ non odorabile est perceptibile ab odoratu: ꝓbatur. idez est iudiciũ de vno sensu ⁊ de q̃libet alio respectu sui obi: sz visus ꝑcipit visibile: ⁊ nõ visibile ⁊ auditꝰ sonabile. ⁊ nõ sonabile. g̃ ꝑ idẽ odoratus percipit odorabile ⁊ nõ odorabile. tenet ꝯsequentia cum maiori: ex sufficiẽti similitudine: minor vero declaratur: eo ꝙ opposita habẽt fieri circa idẽ: ⁊ priuatiuũ cognoscitur per positiuũ. ergo inuisibile cognoscit̃ ab eadem potentia a qua visibile: ⁊ hec potẽtia est visus. similiter inaudibile percipitur ab eadẽ potentia a qua audibile: que quidẽ est potentia auditiua. ¶ Unde eodẽ sensu quo percipitur lumen: percipitur tenebra: ⁊ eodem sensu quo percipit̃ sonus: percipit̃ silentiũz. ergo consimiliter eodem sensu scz odoratus percipitur odorabile ⁊ inodorabile. Lege lĩ. (Adhuc autem sicut auditus ⁊ vnusqsqz sensuum hic quidem) scz auditus (est audibilis ⁊ nõ audibilis) scilicet soni ⁊ silentij: (ille vero) scz visus ẽ (visibilis ⁊ non visibilis) scilicet luminis ⁊ tenebre: (⁊ sic olfatus odorabilis ⁊ non odorabilis est.) Intelligendum inquit phylosophus ꝙ nõ odorabile sumitur tripliciter: aut qr nullo modo potest habere odorem: vt celũ vl̃ simplex elementũ. Aut qr habet odorem: sed valde remissum. Aut quia habet prauum odorem: sed qualitercũqz sumatur: non odorabile illud est perceptibile ab odoratu: ⁊ sicut tripliciter sumitur nõ odorabile ita tripliciter sumitur non gustabile. ¶ Nam aliquid dicitur non gustabile. quia nullo modo potest habere saporez: aut quia habet nimis remissum saporem: aut quia habet satis intẽsum saporem: sed prauum: ⁊ nociuum: Lege litterã. (Nõ odorabile autem aliquid. quidem secundũz istud ꝙ omnino impossibile est habere odorem: aliud vero habet

partium:⁊ aliud prauuꝫ. Similiter aūt ⁊ nō gustabile:) tripliciter (sumitur:) sicut nō odorabile. ¶ Notādū ſm cōmētatorē cōmento.96.ꝙ oīs sensus cōprehendit suuꝫ sensibile ꝓpriū ⁊ eius priuationē. vbi grā. auditus ꝯprehendit audibile ⁊ nō audibile: ⁊ visus visibile ⁊ nō visibile: sic etiā sensus odoratus cōprehēdit odorabile ⁊ nō odorabile. Istud cōmentū vna cū textu est expresse contra dicentes nullam priuationem percipi ab aliquo sensu exteriori: sed solum interiori: de hoc tamen dicetur alibi. ¶ Textus cōmēti.97.

Est autem olfatus per mediuꝫ: vt aerem aut aquam. Et nāqꝫ aquatica videntur odorem sentire. Similiter autem ⁊ quecūqꝫ cum sanguine ⁊ sine sanguine sicut que in aere. Etenim horū quedam a longe occurrunt ad alimentum que ad odorem mouentur.

¶ Postqꝫ Aristo. determinauit de odorabili: cōsequēter in hac secūda parte huiꝰ capituli determīat de odoratu: ⁊ medio multiplicationis odoris. ponēdo duas ꝯclusiones: quarꝫ prima est ista. Aer ⁊ aqua sunt media odoris ⁊ odoratus. Secunda cōclusio. licet tam respirātia qꝫ nō respirātia habeant olfatuꝫ: tamē per illuꝫ diuersimo de sentiunt odores. ibi. (Unde ⁊ dubiū.) Prima cōclusio arguitur sic. illa sunt media odoris ⁊ odoratus ꝑ que multiplicatur odor: sed per aerē ⁊ aquam multiplicatur odor. ergo. maior est nota: ⁊ minor declarat̄ ad experiētiam: videmus. n. p̄mo aquatica taꝫ habētia qꝫ nō habētia sanguinem vt pisces odorare: ⁊ ex hoc sumere nutrimentuꝫ. Secūdo videmus volatilia per aerem sentire nutrimentū: ⁊ hoc per imitationē odoris: qđ quideꝫ apparet ex hoc ꝙ quedā corꝫ de longinquo veniunt ad alimentuꝫ: qđ nō posset esse nisi ꝓuocarent̄ odore: sicut pꝫ de vulturibus ex multis dietis motis ad cadauera mortuorū. Lege lrāꝫ. (Est aūt olfatus per mediū: vt aerem: aut aquā. Et nāqꝫ aquatica vident̄ odorē sentire: similr̄ aūt ⁊ que cuꝫ sanguine ⁊ sine sanguine) sunt sentiūt per odoratū in aq̄: (sicut ⁊ que in aere: ⁊ eniꝫ horꝫ) que sunt in aere (quedā a longe occurrūt ad alimētū: que ad odorem mouent̄). s. apes: ſm cōmētatoreꝫ: que mouent̄ a loco remotissimo ad nutrimētuꝫ: ⁊ sunt ex animalibꝰ carētibus sanguine. ¶ Notāduꝫ p̄mo ſm ꝯmentatorem cōmento.97.ꝙ sicut nā media que seruit visui: non est aer scđm ꝙ aer: aut aqua scđꝫ ꝙ aqua: sed nā cōmunis intelligendū est hic in natura que est media. s. ꝙ est nā cōis aq̄ ⁊ aeris: sicut ergo dyafanitas est nā cōis aque ⁊ aeri ſm quā recipiunt̄ colores intentionaliter in illis. Ita est dare vnā aliā naturā cōeꝫ eisdem: scđm quā recipiunt̄ intētionaliter odores tā in aqua qꝫ in aere. sicut enī obiecta diuersorum sensuum distinguuntur: ⁊ organa differunt: ita differre debēt media. ¶ Secūdo notāduꝫ ſm ꝯmētatorē codē cōmento: ꝙ odores sunt extranei in ista nā: ⁊ ista nā caret odoribꝰ: sicut dyafanū coloribus: ita ꝙ sicut dyafanitas nullū hꝫ colorē: ita natura cōis inominata scđꝫ quā imitatur aer ⁊ aqua ab odoribꝰ nullū habet odorem: ⁊ hoc ideo vt possit recipere oēs odores. Sicut dyafanitas recipit oēs colores. ¶ Tertio notādum ſm cōmētatorē eodē cōmēto. ꝙ sicut color hꝫ duplex esse. s. esse in corpore colorato: ⁊ hoc est esse corporale: ⁊ esse in dyafano: ⁊ hoc est esse spūale. Ita odor hꝫ duplex esse in corpore odorabili. ⁊ in medio: ⁊ hoc est esse corporale: ⁊ illud spūale: ⁊ illud naturale: ⁊ h̄ extraneuꝫ. Sicut ergo color est realiter ⁊ materialr̄ in corpore colorato: ⁊ intētiōaliter ac spiritualiter in medio per suā similitudinē: sic odor est materialr̄ ⁊ realr̄ in corpore odorabili: ⁊ iste modus est nālis: intētionaliter aūt ⁊ spūaliter per suam similitudineꝫ in medio aq̄ vel aeris: ⁊ iste modus est extraneus: q2 talis odor intētionalis est ab extrinseco solum: ⁊ nō ab intrinseco per aliquā dispositioneꝫ qualitatū primarꝫ. ¶ Quarto notādū ꝙ de mō multiplicatiōis odoris in medio aque vel aeris sunt quatuor positiōes: p̄ma positio ad quā videt̄ declinare Auic. 6. nāliū. ponit ꝙ odor soluꝫ realr̄ multiplicat̄ in aere. s. euaporabilr̄ vsqꝫ ad potētiā olfatiuā: qđ ipse declarat duobꝰ signis: p̄muꝫ est: q2 odores interdū nō sentiunt̄ flante vento: ⁊ hoc est signū ꝙ euaporabiliter multiplicant̄: si enī multiplicarent̄ modo colorꝫ: sicut nō ipediī visio flante vento: ita nec ipediret̄ odoratio. Secūduꝫ signū: q2 poma odoreꝫ mittēdo desiccant̄: ⁊ cōtrahūt rugas: qđ nō ꝯtingeret nisi aliquid realiter a pomo defflueret. ¶ Cōtra istaꝫ positionē arguit ꝯmētator. cōmēto allegato. s. 97. supponendo tria. Primuꝫ ꝙ tpe troyanorꝫ aliqua animalia. s. vultures mota fuerunt per qngenta miliaria ad cadauera defunctorꝫ. Secūdū ꝙ oē multiplicabile per mediū: hꝫ circulariter multiplicari. Tertiū ꝙ talis multiplicationis finis semidiameter est locus a quo ceperūt moueri talia aīalia: tūc arguit sic: maxīa dimēsio quā nā pt recipere infra cōcauū lune est dimēsio ignis: ⁊ minima est dimensio terre: sꝫ si illa corpora mortua fuissent ignea: nō potuissent multiplicari ad tātaꝫ distātiā. s. per qngēta miliaria: ergo a fortiori cū fuerint de nā terre nō potuerunt taꝫ distāter multiplicari. ¶ Scđa positio que fuit cōmētatoris asseruit odorē nullo modo multiplicari in aere vel in aqua realiter ⁊ euaporabiliter: sꝫ solum intētionalr̄: quia aliter sequeret̄ aut ꝙ duo corpora essent simul: aut ꝙ paruo corpori cedit magnū corpꝰ per magnā distātiaꝫ: ꝯsequēs falsuꝫ: ⁊ ꝓbatur cōsequētia: q2 recedēte illo subtili corpore ab odorabili: aut cedit illi aer: aut nō. Si non. ergo duo corpora sunt simul: si sic. ergo maiꝰ corpus cedit minori per qngēta miliaria in casu priori: nec pōt dici ꝙ odor multiplicat̄ subiectiue in aere vl̄ in aqua: q2 in elemēto simplici nō pōt eē qualitas secūda. ¶ Cōtra istaꝫ positionē procedunt signa Auicēne: vna cuꝫ sentētia Aristo. dicentis: p̄mo de sensu: ꝙ odor est fumalis euaporatio. Adducit ēt Egidiꝰ experiētiaꝫ venatorū: dicēs ꝙ plures bestie siluestres quando appropinquant loco gētis faciūt sex vel septē saltus: vt ꝑ magnitudinē saltuū interrumpatur canibus via inueniēdi eas. Unde appropinquātibus canibꝰ loco gētis bestie: si illa nō se moueat: nō ꝑcipiūt canes odorē eius: statī aūt ēt cū se mouet per exitū fumorū odorabiliuꝫ ꝓuenientium ex tali motu canes illaꝫ sentiūt: ⁊ inueniunt. ¶ Tertia positio fuit Egidij dicētis ꝙ odor nō percipitur absqꝫ fumali euaporatione: ꝓpter signa adducta: vna cuꝫ auctoritate Arist. dicit ergo: ꝙ odor realiter est in corpore odorabili: ⁊ illis vaporibus exalatis in aere antē ⁊ vniuersaliter in eo qđ est mediuꝫ in odoratu: nullo modo est odor realis: sꝫ solum intētionalis: q2 corpus simplex: odorum susceptiuum esse non potest. Et si dicitur odorem esse in medio realiter: hoc est ratione mixtiōis: quia fumi odorabiles sunt admixti aeri. Et isto modo oportet dicere ꝙ odor est in aliquo realiter tātuꝫ. s. in corpore odorabili: in aliquo vero intētionaliter. s. in aere vel in aqua: in aliquo vero realiter ⁊ intētionaliter simul. s. in aggregato ex aere ⁊ fumositatibus. ¶ Contra istaꝫ positionem arguitur: ꝓbando odorē percipi absqꝫ fumali euaporatione: quoniā omnis fumalis euaporatio est cum deperditione ⁊ ꝯsūptione corporis euaporabilis: modo plura

sunt corpora per magnuz tēpus redolētia sine consumptione eoꝝ: vt patz de cipressis: τ multis lapidibus redolentibus: qui starent centū annis sine notabili consumptione eorū; continue tamē cuz optima redolētia τ perceptione eorū. ¶ Deinde arguitur auctoritate Arist. dicentis in hoc capitulo q̄ pisces odorāt in aqua: modo in aqua nō fit euaporatio: ꝓpter defectuz caliditatis: τ ipedimētuz frigiditatis. ¶ Quarta positio: quā solaz reputo verā: asserit q̄ ad sensationē odoris nō est necessaria euaporatio odoruz aliquo modo: seu fumositatum: aut subtiliuz corporū ab odorabili recedētiuz: licz sepe fiat talis euaporatio: sicut nō est necesse a sonabili aliqd exire ad hoc q̄ sentiať: nec a corpore luminoso ad hoc q̄ videatur. Sed sicut nō potest audiri sonabile nisi multiplicet sonū realē existētem in medio subiectiue: nec pōt videri corpus luminosuz quin multiplicet lumē in aere subiectiue: ita nō pōt sentiri odorabile nisi odorē realiter ꝓducat in medio: mediāte quo īmutat olfatuz: dicit enī phs primo capitulo quarti tactat⁹ h⁹ secundi q̄ aer fetet: τ q̄ cum patiť ab odore, percipitur ab odoratu: τ hꝰ odor sic multiplicatus per mediū est qualitas ꝑmanēs: nō successiua: vt sonus: q₂ vna pars manet cuz reliq̄: successiue nō multiplicať: per partē post partem: vt sonus: τ forte cū odor sit qualitas materialior sono: cum maiori successione τ lōgiori tēpore multiplicatur q̄ꝫ sonus: nec dependet odor multiplicatus ab odorabili in facto esse sicut in fieri: quoniā cōbusto cipresso adhuc manet eius odor in cassa vel camera: τ ideo nō est oīno sicut lumen: q₂ lumē depēdet a corpore luminoso taz in fieri q̄ꝫ in facto esse: τ est qualitas multū spiritualis sine resistētia: ideo pōt subito multiplicari: qualr̄ de sono aut odore nō contingit. Et sicut dictuz est de sono τ lumie: ita de odore: q̄ ad maiorē distantiā multiplicať tā intētionalr̄ q̄ꝫ realiter: ita q̄ nō opꝫ sentiēs odorē eē in spera multiplicationis realis: sꝫ sufficit q̄ sit in spera multitudinis intētionalis. Ubi tamē esset extra quālibet istarū sperap: oīno odorē nō sentiret. ¶ His visis patz primo Auicēne rationē nō cōcludere: q₂ cōcedo corpora aliqua odorabilia euaporare: sed illud nō est necessariuz: nec opꝫ odorem multiplicatum realē venire vsq₃ ad olfatuz. Sꝫ sufficit intētionalez. Secūdo patz rationes cōmētatoris nō cōuincere: q₂ cōcedo ista corpora euaporasse: sed nō per gngenta miliaria: odor tamē intentionalis multiplicabať per totā illaz distātiam: ratione cuius animalia illa mota sunt. Et cū arguit ipossibilitatē euaporationis: q₂ duo corpora existerēt simul: aut maius corp⁹ cederet minori. ¶ Dico q̄ nullū istoꝝ sequitur: sed solū q̄ alique ptes aeris diuiduntur τ ꝯdensanť: sicut quādo aqua modica miscetur multo vino: deinde cōcedo q̄ odor potest esse subiectiue in aere: sicut sapor in aq̄: nec est incōueniens tales qualitates secūdas esse in elemētis existētibus ex naturalē dispositionē. Et cū Aristotiles dixit q̄ odor est fumalis euaporatio: intelligitur in predicatione causali ex odore fit fumalis euaporatio: q₂ in predicatione idētica ꝓpositio esset impossibilis: q₂ odor est accidēs: τ fumalis euaporatio substātia. ¶ Cōtra istaz positionez arguiť ex fundamēto Auerroys primo sic. Nullibi est odor nisi ibi sit sapor: sꝫ in aere nō est sapor: vt pꝫ. ergo neq₃ odor. Scdo. ita se habꝫ mediū ad odores: sicut ad colores: sed mediū nullū habꝫ calorē: q₂ aliter nō reciperet oēs colores: ergo per idē nō hꝫ odorē: q₂ aliter non reciperet oēs odores: maior est nota de intētione ꝯmētatoris: dicētis q̄ sicut in aere τ in aqua est natura cōis receptiua oīum colorū: ita in eisdez est vna nā cōis receptiua oīum odorum. ¶ Ad primū dicitur q̄ licz in mixtis nō reperiatur odor absq₃ sapore; tamē in elementis bene reperiť. Uñ odor fundatur in sicco subtili; ideo pōt reperiri in aere: q₂ ibi potest eē caliditas cuz siccitate. Sapor autez fundatur in humido grosso: qđ est humiduz aqueum: quale nō reperiť in aere: potest tamen dici q̄ in aere reperitur sapor. sed est ita rarus q̄ nō imutat. τ si imutat; sua imutatio est ita remissa q̄ vix percipitur. ¶ Ad scđz respondeo q̄ sicut dyafanitas de se nō habꝫ colorē. ita recipiēs intētionaliter odorē de se nō hꝫ odorem: tamē sicut dyafanitas aeris recipit ab extrīseco lumen: τ aer sonuz. ita natura inominata aeris τ aque recipit realē odorem: q₂ de se nō habꝫ istum: semper tamē intelligēdo extra nālē dispositionē existētib⁹ aq̄ τ aere per inexītiā oīuz q̄lita tuz ꝓmatū. ¶ Textus cōmen. 98. τ 99.

¶ Unde τ dubium videtur si omnia quidem similiter odorent: homo autem odorat respirans: non respirans autez sed expirans: aut retinens spiritum nō odorat: neq₃ a longe: neq₃ a prope: neq₃ si in nasum interponatur: τ hoc quidem in ipso positum quo sentitur insensibile esse: omnibus cōmune est. Sed sine respiratione nō sentire ꝓpriuz est homini. Manifestum est autem tentantibus.

¶ Quare sanguinem non habentia: quoniam non respirant: alterum vtiq₃ quendam sensuz habent preter eos qui dicti sunt.

¶ Iuxta cōclusionē disputataz Aristo. iducit hanc questionē. Utruz omnia percipiētia odorez ꝑcipiant illum per sensum olfatus. Et arguitur primo q̄ nō: q₂ aliqua animalia sentiunt odorē necessario cuz respiratione: τ aliq̄ sentiunt odorē sine respiratione: ergo si vnus istoꝝ percipit odorē per sensum olfatus: alterum eorūdem sentit odorē per alterum sensum: tenet cōsequētia cum minori: q₂ pisces percipiunt odorē sine respiratione: cum non habeāt pulmonē: maior autē declaratur in hominibus: qui nō sentiunt odorē: aerem retinēdo: nec illum expellendo. imo si odorabile poneretur in naso: illud nō sentiret per sensum odoratus: q₂ sensibile positum supra sensum nō facit sensationem: qđ est generale non solum sensui odoratus: sed oībus alijs sensibus. Oportet ergo dicere q̄ homines sentiunt odorē respirando: τ q̄ hoc est illis ꝓprium: quilibꝫ enim experitur nō odorare nisi respirādo. Lege litterā. (Unde τ dubiuz videtur si oīa similiter odorant) idest si omnia que odorant. per similē odoratū odorant: τ arguitur q̄ nō: (homo autē respirās odorat: non respirans autem: sed expirans: aut cuz retinet spirituz) aereum (nō odorat: neq₃ a longe: neq₃ a prope: neq₃ si in nasuz int⁹ponať) odorabile: (τ hoc quidē) sensibile (in ipso positum) sensu (quo sentitur) odorabile nō solum est verum nō sentiri: imo (insensibile esse) obiectum supra positum sensui sensibus (omnibus cōe est: sed sine respiratione nō sentire) odorem (ꝓpriuz est homini: manifestum est autē tētantibus: quare sanguinem nō habentia: quia nō respirātia: alteruz itaq₃ quendaz sensum hn̄t preter eos qui dicti sunt). s. pter visum auditū τ olfatum. ¶ Textus cōmēti. 99.

¶ Sed impossibile est si quidem odorem sentiunt: odorabilis eniz sensus τ boni odoramē ti τ mali olfatus est.

¶ In cōtrarium arguit Aristotiles duabus rationibus. Quaruz prima est ista. sensus distinguuntur secūdū sen-

sibilia: sed idez odorabile sentitur ab homine τ a bruto nō respirante: ergo idem sensus percipiens illud ī sensibile est in vtroq; istoꝝ. Sed in homine est sensus olfatus quo sentiunť odorabilia: ergo etiaz in quibuslibet alijs animalibus tam respirantibus q̄ nō respirantibus. taz habentibus q̄ nō habentibus sanguinez: est sensus olfatus: ꝑma pars est ꝓbata superius: vbi dictū est potētias distingui per obiecta: minor vero declaratur: qꝛ homo τ alia ab homine sentiunt tam bona q̄ mala odoramēta. Lege litteraz. (Sed impossibile est) nō respirantia nō habere olfatum: (si quidem odorē sentiunt: odorabilis enim sensus τ mali odoramēti τ boni) odoramēti (olfatus est.) ¶ Text⁹ cōmē. 99.

¶ Amplius autem τ corrumpi videntur a fortibus odoribus ex quib⁹ homo corrumpitur: vt sulfur τ huiusmodi. Olfatum quidez igiť habere necessarium est: τ nō respirātia.

¶ Secunda ratio. eiusdem sensus sunt eadez corruptibilia. s; sensus animaliū nō respirātiū ꝑcipientes odores corrūpunť a grauibus τ excellētibus odoribus: a quib⁹ sensus hominiz corrūpuntur: ergo ista animalia habēt sensum olfatus sicut homo: licet nō respirent: ꝑma pars antecedētis est nota: qꝛ visus nō patitur a sono: neq; auditus a coloribus. Secūda pars etiam declaratur: quia taz in respirātibus q̄ in nō respirātibus corrūpitur sensus percipiens odores ab aspolto: qđ est quedaz cōfectio ex succis herbaꝝ: τ a sulfure: τ ab huiusmodi. Lege litteram. (Amplius autem τ corrūpi videntur a fortibus odoribus) sensus animalium nō respirantium (ex quibus homo corrumpitur. vt a sulfure: τ huiusmodi: olfatum igitur quidem habere necessariū est) nō solū respirantia: s; (τ nō respirātia.) ¶ Text⁹ cōmē. 100.

¶ Uidetur autem in hominibus differre hoc sensitiuum ad ea que alioꝝ aīaliū: sicut oculi ad ea que durorum oculorum sunt. Hec quidem enim habent phragma: τ sicut velamen palpebras: quas aliquis non mouens: neq; retrahens non videt. Fortia autem oculis nihil huiusmodi habent: sed mox vident que fiunt in lucido. Sic igitur τ odoratiuuz sensitiuum alijs quidez sine operculo est sicut oculus durus. Alijs vero aerem recipientibus habent cooperimentum: quod respirantibus discooperitur ampliatis venis: τ poris. Et propter hoc respirantia nō odorant in aqua. Necessariū enim est odorem pati respirantia: hoc autez facere in humido īpossibile.

¶ Pro solutione argumētoꝝ: τ responsione ad questionem: Aristoteles ponit secūdaz cōclusionez: que est hec: licz tam respirātia q̄ nō respirātia habeant olfatum: tamen per istum diuersimode sentiunt odores: ꝑma pars est ꝓbata dupliciter: primo qꝛ sentiunt idem odorabile. Secundo qꝛ ab eodem odorabili corrūpuntur. Secunda pars fuit etiaz probata: qꝛ respirantia sentiunt attrahendo τ respirādo aerem: nō respirantia autem odorāt nō attrahendo aerez. Unde diuersitas in modo respirādi nō est ex diuersitate sensus: sed ex diuersitate dispositionis organi. nam organū olfatus in homine differt ab organis alioꝝ animaliū. sicut oculi hominū ab oculis duris quorūdam alioꝝ: oculi enim hominis habent quodam fragma. s. panicului; ad operiēdu; palpebras: quia nō potest homo videre nisi quodā motu palpebre retrahantur: qđ nō accidit in animalibus habentibus duros oculos. sed statim vident ea quorū spēs fiunt in dyafano. sic etiam τ in alijs animalibus nō respirātibus organum odoratus est sine operculo. Sed in animalibus respirantibus est quoddam operculu;: qđ oportet aperiri ampliatis poris per respirationem. Ideo animalia respirantia nō odorant in aqua: qꝛ oportz q̄ potianť ab odore respirando: qđ nō potest fieri in aqua. Lege litteram. (Uidetur autē in hominibus differre hoc sensitiuum) odoratus (ad ea que sunt alioꝝ animaliu;: sicut oculi) hominu; (ad ea que durorū oculariu; sunt. Hec quidez enim). s. oculi hominū (habent fragma) idest operimētum: (τ sicut velamen palpebras: quas aliquis non mouens nec retrahens nō videt: fortia autem oculis) vt pisces: (nihil huiusmodi) opimenti (habent: sed mox vident que sunt in lucido: sic igitur τ odoratiuum sensitiuum alijs quidem sine operculo est) vt in piscibus: (sicut oculus durus. alijs autem aerem recipientibus:) idest respirantibus necesse est (habere coopertimētum: qđ respiranti discooperitur: ampliatis venis τ porris: τ ꝓpter hoc respirantia non odorant in aqua: necessariu; enim est odorem pati respirātia: hoc autem facere in humido) qđ est aqua (impossibile est.) ¶ Notandum q̄ cōmentator cōmento. 100. mouet vnā questionem circa cōparationez Aristotelis odoratus ad visum: dicēs. non videtur verū q̄ sic se habz odoratus in homine ad animalia nō respirantia: sicut oculus hominis ad habentia oculos duros: qꝛ tunc habens odoratū velatum melius odoraret q̄ habens nō velatum: sicut habēs oculum velatum melius videt q̄ habēs nō velatu;: τ per cōsequēs homo melius odoraret animalib⁹ habētibus odoratu; nō velatum: sicut etiā melius videt. Respōdet cōmētator q̄ ista similitudo nō est per omnē modum: sed solu; quo ad hoc q̄ sicut animalia habentia duros oculos: eo q̄ nō habent palpebras τ operimētu; oculorum: statim videre possunt: τ non indigent remouere ꝓhibens: alia enim animalia opz habere palpebras vt videant: sic animalia nō habētia odoratu; coopertum nō indigēt respiratione: sed stati; possunt odorare: homines vero habētes odoratum coopertu;: nisi per respirationē amplient venas τ poros: τ huiusmodi impedimentu; remoueant odorare nō possunt. Lege cōmentū. Animalia duri oculi nō assimilanť olfacientibus sine īspiratione: nisi secūdum diuersitatem creationis tantū: nō q̄ iuuamentum palpebraru; est de modo iuuamēn inspirationis. ¶ Cōtra predicta arguitur: τ ꝑmo q̄ odorabile positu; supra organu; odoratus sentitur: qꝛ aliter odor nō esset multiplicabilis ad olfatū nisi intentionaliter: qđ est cōtra experientiam: naz comedentem aleum in ꝑncipio optime percipis: postmodu; autē cōtinue remissius τ remissius: secūdū q̄ organu; olfatus magis τ magis acuatur odore alei ad illud realiter multiplicatū. Dicit etiaz Aristo. in libro de sensu. q̄ odores cōferunt sanitatez cerebro: hoc aūt potest esse verū de odore intētionali: qꝛ iste nō cōfert sanitatē: sicut nec color: vel son⁹ itētionalis: ergo illud ē intelligēdum de odore reali. Deinde illud non videtur verum qđ ponit phūs. s. q̄ cōe est omni sensui nō sentire obiectu; positum supra organu;: qꝛ tactus sentit calidiatem febrilem in corde: τ gustus amaritudinez lingue: τ auditus sonum existētem in aure ad modu; cornu: vt dixit Aristo. in alio caplo. ¶ Secūdo arguitur q̄ sentire odorez per respirationē nō sit homini propriu;: quia illud qđ est alicui ꝓpriu; nō cōpetit alteri per Porphy

sed sentire odorez per respirationē cōpetit alteri.s. oib⁹ alijs animalib⁹ terrestrib⁹. ergo. arguitur tamē sic: possibile est hominē odorare sine respiratione: ergo nō est ꝓprium homini odorare cū respiratione: ꝓbatur antecedens: possibile est ꝙ a. homo habeat organū olfatus: ita bene dispositum: sicut. b. canis: sz. b. canis potest odorare nō respirādo. ergo ꝛ a. homo: minor pꝫ: qꝛ hec est differentia iter hominē ꝛ canē: qꝛ dꝫ canis sentire odorē respirando ꝛ nō respirādo: homo aūt solū respirando: maior autem declarat̄ ponēdo ꝙ a. habeat organū olfatus: vt 4. ꝛ b. vt. 8. Isto posito possibile est organū olfatiuū. b. remitti ad subduplū: ꝓpter idispositionē ꝓuenientem a luna: vel ab alia ifluētia celesti: ergo possibile est ꝙ a. habeat organū olfatus: ita bene dispositū sicut. b. nā in casu isto tam a. q̄z. b. in fine remissionis. b. esset dispositiōis solum vt. 4. ¶ Ad ꝑmū dicitur ꝙ odor est multiplicabilis ad olfatum realiter: tā iclusiue q̄z exclusiue: ꝛ cōsequenter ꝙ odorabile positū in naso sentitur: sed nō illō de quo loqtur Arist. Unde sciēdū est ꝙ triplex est sensibile: vnū se hn̄s solū in rōne medij. s. sensibile itētionale vt spēs colorū ꝛ odorū: ꝛ hꝫ: ꝛ illud facit sensationem in organo: nō sui: sed alterius: qꝛ talis spēs nō sentit̄: sed q̄litas realis. Aliud est sensibile se habens in rōne medij ꝛ obiecti: vt lumē: sonus vel odor: in medio: ꝛ tale positū in organo facit sensationē sui: quoniā ipsum sentitur: nō secūdū partē actiuā ꝛ organū: nec mediatā illi: secundū partē remotā. Aliud item est sensibile se habēs solū in rōne obiecti: vt corpus luminosū: vel lumē eius: corpus sonabile: vel sonus eius: corpus mixtum odorabile: vel odor eius: ꝛ tale si ponat̄ supra organū: non sentitur: nec causat sensationē s̄m ph̄m. Dico igitur ꝙ odoratus nō percipit odorē sui organi: nec ꝯiunctū illi sc̄ꝫ portē imediatā: secūdū partē remotā. Ita dicatur de auditu respectu soni: ꝛ de tactu: ꝙ nō percipit caliditatē sui organi: sed carnis secūdū portē remotā: gustus etiā non percipit saporē sui organi: sed lingue secūdū partem distantem. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ aliqua animalia nō idigēt respiratione oīno: nec vt odorent: nec vt bene odorēt vt animalia aquatica: alia vero idigent respiratiōe: nō simpliciter vt odorent: sed vt bene odorent: vt aīalia gradientia alia ab homine: aliqua vero idigent respiratione: nō solum: vt bene odorēt: sed etiā vt odorent: vt homines: qꝛ meatus ꝛ vie per quas debꝫ transire aer affectus spē odorabilis sunt cooperte: ꝛ clause ratione frigiditatis ꝛ humiditatis cerebri: que plus in homie reperiunt̄ q̄z in alijs: ideo homo plus ceteris habet istas vias clausas ꝛ coopertas: ꝓpter quā cām dicitur homini ꝓprium odorare per respirationē: nō ꝙ solus odoret respirādo: sꝫ qꝛ nō pōt odorare nisi respirādo: qd̄ alijs nō ꝯtingit. ¶ Et ad argumētū de cane idisposito cōcedo aliquem talē canē nō sentire odorē nisi respirādo in casu isto: poterit tamē percipere nō respirādo: qꝛ poterit naturalr̄ disponi: vbi enī cetera sint paria: ita ꝙ tā homo q̄z canis habeat organū naturalr̄ dispositū: canis poterit percipere odorē nō respirādo hō autē nunq̄z. ¶ Ex predictis soluuntur duo ꝓblemata: ꝑmum: quare homines habētes nasos simos peius odorāt: ꝛ vt plurimū habēt anhelitū fetidū. ¶ Dicēdū ꝙ iō qꝛ hn̄t meat⁹ ꝑ quos dꝫ multiplicari odor ceteris magis strictos: ꝗ nō ita facilr̄: sicut in alijs apiunt̄ per respirationē vie olfatiue: ob quā cāz sicut cū difficultate ispirāt: ita cū difficl̄tate expirāt: ꝛ iō remanet aer iclusus in illis meatibus ꝓpe cerebrū: ꝛ putrefit: cū autē emittunt illū: ratione putredinis fetidū expirant. ¶ Scd̄ꝫ ꝓblema. quare animalia tēpore pluuiali minus odorē percipiunt q̄z tēpore calido ꝛ sicco: ceteris parib⁹. ¶ Dicēdū ꝙ tēpore pluuie aer humectatur: ꝛ humectat⁹ attrahitur per nares igrossāns organū odoratus: sicut cerebrū igrossat illud ꝓpter frigiditatē ꝛ humiditatē: modo igrossatio organi olfatiui est cā sue idispositionis: ꝛ male odorationis: ꝛ ꝑꝑ istā cām canes minus apti sunt ad venādum tēpore pluuioso q̄z tēpore sereno. ¶ Circa ꝑdicta occurrit vnū dubium: vtrū organū odoratus habeat aliquē odorē sibi ꝯnālem: ꝛ videtur ꝑmo ꝙ sic: qꝛ omne mixtū habens saporem habꝫ odorē: s̄m ph̄m ꝛ cōmētatorē: modo organū odoratus est quoddā mixtū habēs saporem. s. quid ī carūculi ꝓpe cerebrū: ergo hꝫ odorē. ¶ Secūdo arguitur ꝙ nō: qꝛ nō ꝑciperet oēs odores: qꝛ non sui organi: nec aliquē ꝯsimilem illi: sicut nec tactus percipit caliditatem sui organi: nec aliquā tante itēsionis: qꝛ equaliter calida nō sentimus. secūdū cōmentatorē: ꝛ omne recipiēs denudatur a natura recepti: s̄m ph̄ꝫ. ¶ Respōdet̄ ꝙ sicut organū auditus habꝫ motum inominatū cōnaturalē sibi: ita organum olfatus habet odorē innominatū cōnaturalē sibi quem nō pōt percipere: nec etiā aliquē cōsimilē isti debite presentatū: vt pꝫ exēplo percipiētis allium ante comestionē: ꝛ nō post: qꝛ vt dictū est. omne recipiēs dꝫ denudari a natura recepti. Et si oculus pōt se ipsum percipere: aut aliū ꝯsimilr̄ dispositū: nō tamē odoratus: nec aliquis alius sensus exterior: qꝛ organū visus spiritualius est ex nobilitate suarū qualitatū q̄z aliqs alius sensus. Species etiam multiplicata ab obiecto visus: spūalior est ceteris spēbus: qꝛ recipitur in medio illuminato absq̄z reali multiplicatione facta ab obiecto: spēs autē aliorū obiectorū mālius recipiuntur in medio: ꝛ indigēt multiplicatiōe reali facta ab obiecto in mediū vt alias satis expressū fuit. ¶ Textus cōmēti. 100.

¶ Est aūt odor sicci: sicut sapor humidi. Odoratiuum autem sensitiuum potentia h⁹ est.

¶ Ex ꝑdictis Aristoteles ifert vnū correlariū ꝙ odor est passio sicci: sicut sapor est passio humidi: idest odor fundatur in sicco: sicut sapor in humido: ꝓbatur. potentia ꝛ obiectū debēt habere cōsimilia fundamēta sed odorat⁹ fundatur in sicco: ergo ꝛ odor: pꝫ cōsequētia cū minori qꝛ non videtur in qua alia de qualitatib⁹ primis fundet̄ ꝛ hoc idem declaratur in libro de sensu. maior ꝓbat̄: qꝛ quale est organū in potētia: tale est obiectū in actu. visus enim fundatur in dyafano: ꝛ ita color: auditus in aere cōnaturali: ꝛ sonus in aere elemētari: si ergo odorat⁹ fundatur in sicco: apparet ꝙ etiā odor. Lege litteram. (Est autem odor sicci sicut humor) idest sapor (humidi. odoratiuū aūt) idest organū odoratus (ꝛ sensitiuū: potētia huiusmodi est:) quale obm̄ est in actu. ¶ Notādū s̄z ꝯmētatorē ꝯmento. 100. ꝙ odor attribuitur abūdantie partis sicce in odorabili: sicut sapor abūdātie attribuit̄ partis humide in gustabili: ꝛ hoc declarabit̄ in libro de sensu ꝛ sensato: vbi dicit ph̄s ꝙ odor fundatur in mā sicca ꝛ subtili: ꝛ sapor fūdat̄ in mā humida ꝛ grossa. Ex quo sequitur ꝙ humidum est duplex. s. grossū: vt humidū aqueū: ꝛ subtile: vt humidū aereum ꝛ eodē modo duplex est siccum. s. grossum: vt siccum terrestre: ꝛ subtile: vt siccum igneū. Sapor igitur nō fundatur in humido aereo: sed in humido aqueo: ꝛ odor non fundat̄ in sicco terrestri: sed in sicco igneo. ¶ Cōtra predicta arguitur: ꝙ odor nō fundatur in sicco tanq̄z in subiecto: ꝛ primo auctoritate Arist. in libro de sensu. dicēns ꝙ metalla minus odorabilia sunt ꝓ quāto in eis plus existit̄ humidū: ita ꝙ existo humido totali residuū nō redolet. Ex quo sequitur humidū ꝛ nō siccum esse subiectū

odoris. ¶ Secūdo arguitur experimētaliter. naz videmus multa magis esse odorabilia pluuia cadēte sup ea: q̄ eadem manentia siccari in calido flores estiui magis odorant mane ꝛ vespere q̄ in meridie: q2 mane ꝛ vespere sunt magis humidi: ꝛ hoc est signū in humido ꝛ nō in sicco odorē fundari. ¶ Intelligēduz ꝙ ad generationē saporis ꝛ odoris tria pncipalr ꝯcurrunt. s. calidū: humidū: ꝛ siccū. Calidū se habz actiue in gnōne vtriusqꝫ: ꝛ nō subiectiue: sed humidū ꝛ siccū ꝯcurrūt actiue ad gnōnē saporis sic ꝙ siccū solū actiue. Humidum outē actiue ꝛ subiectiue. Et ex hoc dicit̄ saporē fundari in humido tāq̄ in subiecto: ad generationē outē odoris itez ꝯcurrūt actiue humidū ꝛ siccū: humidū oūt solū actiue: ꝛ siccum actiue ꝛ subiectiue. Et ex hoc dicit phs ꝙ odor est passio sicci: frigidū autē nec actiue nec passiue concurrit ad generationē alicuius illoꝝ. sed solum miscibiliter: q2 dicit Arist. in libro de sensu. ꝙ frig⁹ sapores heberat: ꝛ odores exterminat: secūdū ꝙ bene ad experientiam est notum. ¶ Ad pmū dr̄ ꝙ sicut purū humidū: vt aqua vel aer: nō est odoriferū: ita nec purū siccum: vt terra vel ignis: nisi aliud cōmisceat̄: seu extra naturalē dispositionē ponat̄: oportet igitur odoriferū esse mixtū ex sicco ꝛ humido: q2 solus siccū nō facit odorē: ignis enī exolādo aquā nō causat odorem. Unde sapor ꝛ odor facti sunt ona ad discretionē nutrimētoꝝ: ideo nō inueniunt̄ nisi in genere nutrimentoꝝ. In quo genere nō sunt elemēta simplr simpliciter: sed ipsa redacta ad naturā mixtoꝝ: ꝛ ita tā odor q̄ sapor exigit mixtionē sicci cū humido: iō deficiēte humido deficeret odor: nō tū ꝯsistit in humido subiectiue: sz solū miscibiliter. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ cū modica pluuia: vel modicus humor cadit super talia: que iam passo fuerunt a calido per calidū ibi ipressuz euaporat ista humiditas nouiter adueniēs: secū ducēs aliquā fumositatē: in qua est odor. De florib⁹ aūt magis odorabilib⁹ tēpore estiuo mane ꝛ vespere q̄ meridie. Respōdet̄ ꝙ in meridie rōne magne caliditatis est multo exalatio raro ꝛ dispersa: ꝛ cito resolubilis: ideo valde remisse mouent odoratuz: mane oūt ꝛ vespere nō est tāta caliditas: sz remissior faciēs euaporare flores cū humiditate iducta patitiue: ꝛ vnita in mā densiori: ideo tūc magis mouēt odoratuz: ex qb⁹ nūq̄ sequit̄ odorē esse aliter q̄ miscibiliter in humido. ¶ Textus cōmēti. 101.

Gustabile autem est quiddaz tangibile: ꝛ hec causa quare non fit sensibile per medium extraneuz corpus. Neqꝫ enim tactus ꝛ corp⁹ in quo est humor qd est quid gustabile est in humido sicut in mā. Hoc autez est qddaz tangibile.

¶ Istud est quartū capl'm huius tertij tractatus secundi libri de aīa: in quo Arist. determiat de gustabili. Postq̄ determinauit de visibili audibili: ꝛ odorabili: ponendo quattuor ꝯclusiones. Quaꝝ pma est ista. Gustus nō fit per mediū extraneū seu extrinsecū: sed per mediū itraneuz. Secūda cōclusio. gustus est perceptiu⁹ gustabilis ꝛ non gustabilis. ibi. (Sicut aūt visus:) Tertio ꝯclusio. organum gustus nō est actu humidum: sed possibile fieri humiduz ibi. (Quoniā āt humidū.) Quarta ꝯclusio. sapor in cōi est tā in extremo q̄ in medio spēruz pluriū cōtentiuus. ibi. (Spēs aūt humorū.) Pma cōclusio arguit̄ sic. tactus nō fit per mediū extraneū: sed intraneuz: ꝛ gustus est quidā tactus. ergo. maior pz. q2 tactus fit per corpus tāq̄ per mediū. modo caro est mediū itraneuz: cuz sit pars animalis: minor vero sic arguitur: gustabile est quoddā tāgibile: ergo gustus est qdam tactus. pz ꝯsequētia. q2 ex idētitate ꝛ diuersitate obiectoꝝ cōcludit̄ identitas ꝛ diuersitas potētiaꝝ: sed antecedēs declarat̄. naz gustabile. s. sapor necessario fundat̄ in humido: vt in materia. modo tale humidū tangibile est: q2 caliditas: frigiditas: humiditas: ꝛ siccitas dr̄r qlitates tāgibiles: ergo gustabile est qddā tāgibile. Lege lrām. (Gustabile aūt est qddaz tāgibile: ꝛ hec est causa quare nō fit sensibile) ipsum gustabile (per mediū extraneū corpus: neqꝫ eniz tactus) est per mediū extraneū (ꝛ corpus in quo est humor). i. sapor (qd est quid gustabile est in humido sicut in materia: hoc autem) idest humiduz (est quoddaz tāgibile.) ¶ Textus cōmen. 101. ꝛ 102.

¶ Unde ꝛ si in aqua essemus sentiremus vtiqꝫ appositum dulce. Non autem esset nobis tūc sensus per mediuz. Sed in eo quod miscetur humido sicut in potu. Color aūt non sic videt̄ in eo qd miscetur: neqꝫ defluxionibus.

¶ Ut quidez igitur mediuz nihil est. Ut autez color visibile: sic gustabile humor est. t. c. 102.

¶ Cōtra istoz cōclusionem arguit phs: ostēdendo gustum fieri per mediū extraneū: nā si sapor videlicet mel esset in aqua: vtiqꝫ sentirem⁹ saporē: qui esset in aq̄: ꝛ per ꝯns: gustus fieret per mediū extraneuz: q2 fieret per aquam: que est extranea aīali: cū nō sit pars ei⁹. Respōdet phus ꝙ tūc nō sentiremus saporē per aquā tāq̄ per mediū: sz per aquā tāq̄ per alteraz partem mixti ꝛ potabilis. Ita ꝙ iam sapor q̄ aqua se haberet in casu isto per modum obiecti: ꝛ non medij: nec haberet se aqua in casu isto eo modo quo se hz aer: dū per spm visus imutatur a colore: qd nō est mediū itraneum. sed extraneū: ꝛ cōcurrit cū colore nō per modū mixtionis: eo modo quo aqua ꝛ sapor in casu isto: nec vt receptiuū paruoꝝ corporū defluentium a colore: sicut fumales euaporationes ab odore: queadmoduz multi crediderunt. Sed solū vt receptiuuz spēi coloris visibilis: ꝛ deperditiuū. al'. deportatiuū. illius ad potētiaz visiuā. Nec cōparo inquit phs colorez ad saporem quātū ad mediū: q2 coloris medium est extraneuz: ꝛ saporis mediuz est intraneuz. Sed solum q̄tum ad rationez obiecti ꝓprij: q2 sicut color est ꝓpriuz obiectū visus: ita sapor est ꝓpriū obiectū gust⁹. Lege lrāz. (Unde ꝛ si in aqua essemus sentiremus vtiqꝫ appositū dulce) ipsi aque (nō aūt esset tunc nobis sensus per medium) intraneū: sed extraneū. s. per aquā. Respōdetur: (sed in eo ꝙ miscetur humido). s. aque sapor (sicut in potu) qū admiscetur aqua vino nō fit sensatio per aquam: tāq̄ per mediuz (color autē nō sic videtur:) sicut gustatur dulce in aqua: (in eo ꝙ miscetur) aeri seu alteri in alias (neqꝫ defluxionibus). i. per defluxiones: (ꝛ vt qdem igit̄) color ꝛ sapor cōparant̄ quo ad (mediuz: nihil est:) q2 vnuz est extrinsecum: ꝛ aliud itrinsecū: (vt outē) sicut (color est visibile: sic gustabile humor est.) in his est bona comporatio. ¶ Notādum fm cōmentatorez cōmēto. 101. ꝙ cum fuerim⁹ in aqua: in quo mittitur aliquod dulce: sentietur in nobis admiscēdo se cuz aqua: non q2 organa recipit saporē abstractū a mā: ꝛ reddet cū isti sensui: sicut est de medijs extraneis: que reddunt sensibilia sensibus: illa enim nō recipiūt sensibilia cuz corporibus: in quibus inexistūt: sed abstracta a mā. Ita ꝙ fm ꝯmentatorē medium nō suscipit corporaliter obiectū: q2 tunc materia: ꝛ accidens migraret de subiecto in subiectum. Sed recipit spēm ꝛ similitudinem abstractaz ab obiecto: ꝛ illā ꝓsentat sensui: modo aq̄ in ꝓposito recipit corporalr sa-

porē per mixtionē: ꝛ nō ſilitudinē abſtractiuaꝫ illꝰ: igif nō ſe hꝫ vt mediū: ¶ Textꝰ ꝯmēti. 102.

¶ Nihil autem facit humoris ſenſum ſine humiditate: ſed habet actu aut potentia humiditatem vt ſalſum. Bene enim liquidum ipſum eſt: ꝛ liquefactiuum lingue.

¶ Ex predictis Ariſto. infert correlarie ꝙ ſapor nō guſtatur: niſi ſecūdūꝫ ꝙ eſt in humido: ꝓbatur. ſapor non ꝑōt facere ſenſationeꝫ guſtus ſine humiditate quaꝫ hꝫ actu vel potentia: ergo ſapor ſcḋm ꝙ guſtatur eſt in humido: tenet ꝯſequētia: ꝛ antecedēs eſt notū ad ſenſuꝫ. nā ſapor vini habꝫ humiditatē in actu: ꝛ ſal qḋ videtur oīo ſiccū habet humiditatē in potētia: qꝛ eſt liquidū in potētia: ꝛ liquefactiuū lingue: ſi enim poneretur ſupra linguā liqfaceret eaꝫ: ꝛ hoc eſt ſignū ꝙ ꝑmo habebat humiditatē in potētia. Lege litterā. (Nihil autē facit humoris ſenſum ſine humiditate: ſed) veruꝫ eſt ꝙ ſapor (habꝫ actu aut potētia humiditatē: vt ſalſum: bene enim liquidum eſt ipſum: ꝛ liquefactiuū lingue) in potētia. ¶ Notādū ꝑmo ſm cōmētatorē ꝯmēto. 101. ꝙ corpus in quo exiſtit ſapor nō eſt guſtabile niſi ſcḋm ꝙ ille ſapor exiſtit in eo humore: cuius ꝓportio ad illuꝫ humorem eſt ſicut māe ad formā: ꝛ ideo ſenſus iſte nō cōprehēdit saporē niſi cōprehendat humorē: vt ſit ipoſſibile ꝙ denudetur ab eo. Sicut igitur materia eſt ſubiectū forme: ita humidū eſt ſubiectum ſaporis: ꝛ ſicut impoſſibile eſt percipere ſenſibile ꝓpriū: ꝗn percipiatur ſenſibile cōe: qꝛ eſt neceſſario ſubiectū eius neceſſitate imutationis: Ita impoſſibile eſt guſtū ſentire ſaporem: ꝗn ſentiat humiduꝫ: ex quo humidū eſt ſubiectū ſaporis: a quo nō poteſt ſeparari ſapor. ¶ Aduertēdū tamen ꝙ aliter imutat ſenſibile cōe cuꝫ ſenſibili ꝓprio: ꝛ aliter humidū cum ſapore: qꝛ ſenſibile cōe concurrit ad imutationē ſenſus ſolū tāꝗ agens vle: ꝓducēdo eādem ſenſationē numero quā imprimit ſenſibile ꝓpriū: humiduꝫ autē ꝯcurrit cum ſapore tāꝗ agens particulare: ꝓducēdo aliaꝫ ſenſationem: ꝗ ſapor cuꝫ ſit obiectuꝫ tactus: ꝛ ſapor obiectū guſtus. ¶ Notādum ſecūdo ſm cōmētatorē ꝯmēto. 102. ꝙ nihil recipit ſenſum ſaporis qui dicitur guſtus niſi ſapor ſit in humore: ꝛ humor eſt in humoroſo ſaporoſo: aut in actu: aut in potentia ꝓpinqua: cum velociter diſſoluitur ꝛ diſſoluit humores: qui ſunt in lingua: ꝛ ideo preparauit natura ſaliuam in ore: ꝛ preparauit brancos in humore. alꝰ homine, ad ꝯgregandū iſtam humiditatē: vt ea mediante guſtentur ſicca. Unde dicimus ꝙ ſapor non eſt actu ſapor niſi in corpore humido in actu. i. ſapor non ꝑōt actu imutare guſtū: niſi habuerit humidū in actu: ꝗdiu. n. humidum eſſet in potentia nūꝗ ſapor imutaret guſtuꝫ: ꝛ ſal ſecundū cōmentatorem habet in potētia propinqua humiditatē: quia ſal cito diſſoluitur ꝛ liquefit propter humores lingue: natura. n. ordinauit ſaliuaꝫ circa linguā. ꝛ in homine brancos ſeu inſtrumenta generandi ſaliuam pro tanto vt res ſicce humectarentur per ſaliuā: quibus humectatis imutarent guſtū. ¶ Cōtra predicta arguīt. ꝛ primo ꝙ guſtus non ſit quidā tactus: quia dato oppoſito: ſequūtur quattuor incōuenientia: primū incōueniēs eſt ꝙ non ſunt quinque ſenſus exteriores ꝯtra Ariſto. in hoc ſecūdo: ꝛ probatur ꝯſequētia: quia ſicut homo ꝛ aīal non ponunt in numeꝝ: ex eo qꝛ homo eſt qḋdaꝫ aīal. Ita guſtus ꝛ tactus non ponunt in numeꝝ: propter hoc quia guſtus eſt quidā tactus: ea. n. que faciunt numeꝝ: non de ſe inuicē dicuntur. ¶ Secundū inconueniens: ꝙ guſtus eſt ſpecies tactus pꝫ: quia omnis guſtus eſt tactus. ꝛ non econuerſo. cum tactus pedis vel manus non ſit guſtus: ꝛ ꝙ illud ſit incōueniens arguitur: nam omne per ſe cōpetens generi: per ſe cōpetit ſpeciei: vt colligitur de mente philoſophi primo poſterioꝝ: ſꝫ percipere qualitates primas abſolute ſumptas per ſe cōpetit tactui: ergo ideꝫ cōpetit guſtui perſe: ſi guſtus eſt ſpecies tactus: ſꝫ iſtud eſt inconueniens quoniā guſtus per ſe percipit ſapores: ꝛ nō qualitates primas. ¶ Tertium incōueniens: ꝙ olfatus eſt quidam tactus: probatur: Ratio propter quā guſtus eſt quidaꝫ tactus. per Ariſtotelē in littera: eſt quia guſtabile eſt quoddā tangibile: ideſt in quodam tangibili. vꝫ. in humido: ſed odorabile eſt etiam in quodaꝫ tangibile ergo odoratus eſt quidaꝫ tactus: minor patuit in alio capitulo: vbi oſtenſum eſt: de intentione Ariſt. odoreꝫ fundari in ſicco ſicut ſapores in humido: modo ſiccuꝫ eſt qͥlitas tangibilis ſicut humiduꝫ. ¶ Quartū inconueniēs ꝙ viſus ꝛ auditus ſunt quidam tactus: imo generaliter quilibet ſenſus exterior eſt quidā tactus: probatur: ideo guſtus eſt quidam tactus: quia organum guſtus eſt pars organi tactus: ſed viſus ꝛ auditus organuꝫ eſt pars organi tactus: ergo: minor declaratur: nā quocūqꝫ organo dato viſus vlꝰ auditus aut alterius ſenſus: illud percipit puncturas: ꝛ qualitates primas: qḋ non cōtingeret. niſi eſſet partiale organū tactus. ¶ In hac materia ſunt due poſitiones: prima dicit ꝙ non ſolum guſtus: imo quilibꝫ aliꝰ ſenſus exterior: eſt quidam tactus: quia tactus nō eſt niſi anima tactiua exiſtens in toto corpore: guſtus autem eſt pars eiuſdem anime: ꝛ ſimiliter viſus: auditus: ꝛ olfatus: in determinata parte corporis: ſcilicet in lingua: vel in oculo: aut aure: ſeu in carūculis poſitis in āteriori parte cerebri. ¶ Hec opinio fuit ſuperiꝰ reprobata: vbi oſtēſuꝫ eſt potentias anime nō idētificari anime in toto vel in parte: cū potentie anime ſenſitiue ſint accidentia anime. Anima aūt eſt ſubſtantia: ꝛ quelibet pars eius. Deinde Ariſtoteles ꝛ Cōmentator ſepe taꝫ in hac ſecundo ꝗ in tertio concedūt ꝙ guſtus eſt quidam tactus: nūꝗ autem ꝙ viſus auditus vel olfatus ſit quidam tactus: hec igitur poſitio eſt diſconueniens intentioni Ariſtotelis ꝛ Cōmētatoris. ¶ Secūda poſitio aſſerit ꝙ ſicut viſus ꝛ tactus: ita guſtus ꝛ tactus ſunt due potentie realiter diſtincte. Et cum dicit phūs guſtum eſſe tactuꝫ quēdaꝫ intelligit in predicatione cauſali: ſcꝫ guſtum eſſe in aliqua parte tactus: ſicut etiꝫ guſtabile eſt quoddā tangibile: ideſt in quodaꝫ tangibili: ſicut ergo ſapor eſt in humido tanꝗ in ſubiecto: ita guſtus in tactu: dicit hec opinio.

¶ Iſta opinio eſt expreſſe contra intentionem Ariſtotelis ꝛ cōmentatoris: dixit enim ꝯmentator. cōmento hic allegato: ꝙ guſtus nō percipit ſaporeꝫ: niſi percipiat humorem: qui eſt ſubiectuꝫ ſaporis: ſed percipere humorē pertinet ad ſenſum tactus: ergo guſtus eſt quidaꝫ tactꝰ. Et infra declarat ꝯmentator ꝙ potentia ꝛ organuꝫ conuertuntur. cuꝫ igitur organum guſtus ſit pars organi tactus: ergo guſtus eſt pars tactus: ꝛ per ꝯſequens eſt quidam tactus. ¶ Iteꝫ Ariſtoteles in hoc ſecundo ꝛ in tertio. ponit ꝙ ſolus tactus eſt neceſſariꝰ animali: ꝛ ſpetiaꝫ guſtus eſt neceſſarius animali: qḋ non poſſet eſſe niſi guſtus eſſet tactus: nec illa ꝓpoſitio. guſtus eſt quidam tactus. eſt intelligibilis in predicatiōe cauſali: quia nulla potētia particularis eſt ſubiectiue in alia imediate: ſed in organo. Dico igitur ꝙ ſicut eadem potentia numero percipit duas cōtrarietates primas: diuerſis tamen diſpoſitionibus: vt videbitur in alio capitulo. Ita eadē potentia numero percipit humiditatē ꝛ saporem eius: duabus diſpoſitionibus: per quaruꝫ vnam dicitur tactus: ꝛ per aliam guſtus: ꝛ ſicut locus ꝛ ſuperficies non ſunt diuerſe quantitates: licet connotationes ſint diuerſe. Ita

gustus ⁊ tactus nõ sunt diuerse potentie:licet cõnotatio-
nes sint diuerse secundū diuersitatem obiectorū ⁊ dis-
positionum:secundum quas immutantur gustus ⁊ tactus:
nec sequitur.obiecta realiter distinguūtur: sic ꝙ nullus
sapor est humiditas nec econtra:nec ad aliquid tertium
reducuntur:ergo etiam potentie sic distinguūtur: ꝙ nul-
lus gustus est tactus:vel econtra.Sicut enim nutritiua
augmentatiua ⁊ generatiua realiter differunt:nõ obstã-
te ꝙ obiectum materialiter sumptū sit idem: ita econ-
tra obiecta realiter differunt:⁊ potentie solum formali-
ter:secundū diuersitatem respectuum ⁊ dispositionū
existentium in eodem organo.Unde dato ꝙ color ⁊ lux
nõ immutarent ratiõe alicuius cõmunitatis:vt cõmuniter
dicitur:adhuc eadem potentia visiua perciperet vtrūq
istorum:ita eadem potentia immutatur ab humido ⁊ sa-
pore:licet non ratione alicuius cõmunitatis: sicut etiam
eadem potentia immutatur calido ⁊ frigido per eandem
dispositionem:⁊ a calido ⁊ humido secundum diuersas
dispositiones: iuxta diuersitatē contrarietatum nõ co-
incidentium. dato etiam ꝙ qualitates prime nõ immuta-
rent ratione alicuius cõmunitatis.Sed de hoc in alio ca-
pitulo.¶ Ad primū inconueniens dico ꝙ materialiter
sensus exteriores sunt solum quattuor:formaliter autē
penes diuersitatem respectuū ad obiecta sunt quinq:
iuxta intentionem Aristotelis.Et sicut cõceditur ꝙ gu-
stus est quidam tactus in predicatione identica:ita con-
ceditur ꝙ sapor.s.gustabile est quoddã tangibile:non so-
lū in predicatione causali:sed in predicatione identica.
¶ Ad secundū negatur illud sequitur:⁊ ad probationē ne-
gatur consequentia.Unde omnis scientia est habitus: ⁊
non econtra.Et tamen scientia vt dicit respectum ad sci-
bile nõ est species habitus:cū scientia sit in predicamē-
to relationis:⁊ habitus de predicamento qualitatis:se-
cundum Aristotelē in predicamentis.Etiam omnis al-
bedo summa est albedo:⁊ nõ ecõtra:⁊ tamen albedo sū-
ma non est species albedinis:cum albedo sit species spe-
cialissima.Ideo dixit Cõmentator supra.capitulo de po-
tentijs ꝙ gustus est quasi species tactus. ¶ Ad tertium
negatur ꝙ olfatus sit quidam tactus.Et ad probationē
dicitur ꝙ Aristoteles nõ probat illã.gustabile est quod-
dam tangibile:solum ex eo:quia est in quodam tangibi-
li:quia illa propositio est vera non solum in predicatio-
ne causali:sed etiam identica.Sed Aristoteles arguit il-
lam esse verã in predicatione identica: gustabile est quõ-
dam tangibile:ex eo ꝙ gustabile est in quodam tangibi-
li:sine quo ipsum gustabile nõ potest mouere gustū: ita
ꝙ sapor nõ potest immutare gustum:quin humor etiam
immutet eūdem sensum:non in ratione gustus:sed in ra-
tione tactus:odor autem ⁊ si est in quodam tangibili:nõ
tamen est identice aliquod tangibile: quia odor potest
immutare odoratum:non concurrente sicco ad immu-
tationem alicuius sensus.¶ Ad quartum etiā respon-
detur illud non sequitur:⁊ consequenter negatur organum
visus vel auditus esse partem organi tact⁹.Dicitur etiā
nullum tale organum percipere puncturas ⁊ qualitates
primas.sed solum organū tactus.continens infra se alia
organa:vnde secundum philosophum ⁊ Cõmentatorē
sensus tactus est fundamentum omnium aliorum sen-
suum:sic ꝙ alij sensus non sunt necessarij ad esse simpli-
citer animalis:sed solum ad bene esse.Et si gustus est ali-
quo modo simpliciter necessarius ad esse aĩalis: hoc est
pro quanto est quidā tactus:tactus ergo est sensus:quo
deficiente omnes alij deficerent:non autem econuerso:
⁊ hoc est signum ꝙ fundamentum est omnium aliorum
sensuum.Ex quibus sequitur ꝙ omnes alij sensus ⁊ or-
gana earūdem clauduntur organo tact⁹:aliter enim de-
fluerent organa aliorū:⁊ perirent sensus resultantes ex
illis.Oculus igitur qui dicitur organū visus:clauditur
quadam subtili pellicula:ac etiam aer connaturalis au-
ris:in qua pellicula est subtilissime organū tactus:ideo
non potest pungi nec alterari organū alicui⁹ sensus: nisi
prius pungatur ⁊ alteretur organum tactus.Caruncule
etiam non secundum quãlibet partem sui dicuntur or-
ganum olfatus: sed sicut aer connaturalis est organum
auditus:⁊ humor glacialis organum visus:⁊ nõ pellicu-
la circumdans ⁊ continens ipsum: Ita in carunculis est
substantia quedã participans calido ⁊ sicco:multū sub-
tilior q̃ pars extremalis,⁊ illa est organum olfatus:non
autem caro vel pellis circumdans.Si ergo esset possibi-
le tangere organum visus auditus:vel olfatus:non tan-
gendo organum tactus:nulla fieret sensatio:sicut nec ali-
qua immutatio fieret:si posset tangi os vel sanguis: non
tangendo carnem nec organum tactus.Sepe enim re-
pertum est:habentes homines ossa capitū discooperta:
nõ sentire:si plane pungatur os:Ita ꝙ caro coniuncta il-
li ex hoc nullam habeat motionem.¶ Secundo princi-
paliter arguitur ꝙ sapor non fundatur in humido tanq̃
in subiecto propria:quia aliter magis humidū esset ma-
gis sapidum.patet consequentia.quia vniuersaliter ꝓ-
pria passio intenditur ad intensionem subiecti: ⁊ conse-
quens est falsum:quia aqua est maxime humida et non
habet saporem:scʒ in naturali dispositione:⁊ extra natu-
ralem dispositionē ceteris mixtis est minus sapida.fru-
ctus etiā in principio sunt humidiores q̃ post matura-
tionem:⁊ tamen minorem saporem habent in principio
q̃ in fine.Idem ostenditur auctoritate Aristotelis in li-
bro de sensu.dicentis ꝙ cineres sunt valde amari: ⁊ non
sunt humidi: imo ex eis totale humidum est exalatum
secundum philosophū ibidem.aliqua etiam sapida sunt
quorum sapor acuitur:⁊ intenditur:per desiccationem ⁊
adustionē: vt sal: qd quãto plus desiccatur tãto est ama-
rius.¶ Pro solutione huius difficultatis est primo in-
telligendum secundum Aristotelem ⁊ Cõmentatorem
hic.commento.100.et.101.ꝙ nullum siccum sine humi-
do: nec aliquod humidum sine sicco habet saporem in
actu.primum patet:quia si poneretur siccum sine humi-
do: vtputa sal.vel piper:supra linguā siccam nõ sentire-
tur quousq liquefieret per linguam:aut humectaretur
per saliuā:ad hoc enim natura ordinauit saliuã. ¶ Se-
cundū etiā declaratur.nam aqua pura nullū habet sa-
porem:sicut nec siccitatem:nisi forte in potẽtia:⁊ cū ad-
mixta fuerit siccitati habebit saporē in actu: secūdū.n.
Arist.in libro de sensu.sapores fundant̃ in humido gros-
so.cū igitur aqua pura ⁊ aer habeant humidū subtile in
eis nõ reperitur sapor.adueniente autē siccitate: ⁊ ma-
xime terrestri:q2 siccū igneū est min⁹ subtile: illud hu-
midū fit grossiū ⁊ pingue sapores recipiens. ¶ Ex his
sequit̃ ꝙ multa sicca habẽt saporẽ in potentia ꝓpinqua:
videlicet piper:canella:⁊ hmõi:que si misceantur cū saliua
statim sentitur sapor:qd nõ esset nisi haberent saporem
in actu vel in potẽtia ꝓpinqua:sed nõ habent in actu:q2
nõ sunt actu humida: ergo habẽt in potentia ꝓpinqua.
¶ Secūdo est itelligendū ex itentione Ar.in libro de
sensu.ꝙ in mixtura sicci cū humido qua generat̃ sapor
siccū hʒ actiui rõnē ⁊ humidū passiui.nã de rõne actiui
est determiare passiuū ad determinatã formã vel dispo-
sitionē: ⁊ de rõne passiui est indr̃ia ad diuersas formas
vel dispositiones recipiẽdas:modo cõstat ꝙ humidū.s.
aqua idifferens est ad qualẽtūq saporẽ recipiẽdū. dicit
enī phs in libro de sensu.ꝙ aqua per qualẽcūq terram

trāsit saporez talē hʒ: ideo diuersoꝝ fontium ⁊ puteoꝝ aque sunt diuersoꝝ sapoꝝ: vt igit̄ lingua sentiret oēs sapores nā ĩgeminauit in ea saliuā humidā vt esset indifferens ad qñoscūqȝ sapores. Sȝ siccum qd̄ miscetur humido determinant certū saporē. vnde alium saporez sentimus ex pipere masticato. aliū ex pane: ⁊ aliū ex sale: igit̄ siccū est saporis actiuū in humido: ⁊ humidū receptiuū: in tantū ꝙ si mixtū ex sicco ⁊ hūido ponat̄ subiectuȝ saporū hoc est solū rōne humidi. ¶ Ad rationem igit̄ negatur ꝯña: q2 nō qd̄cūqȝ humidum est subiectuȝ saporiȝ sed grossum permixtū siccitate terrestri: ⁊ fm̄ ꝙ diuersimode permiscet̄ diuersum recipit saporē. Cineres autē sicut nō habent humidū in actu sed solū in potētia ꝓpinqua: ita nō in actu sed in potētia ꝓpinqua hñt amaritudinē: nā si ponerent̄ supra linguā statim sentiret̄ amaritudo in actu: q2 statiȝ fieret ꝯmixtio sicci cū humido lingue in actu. idem dr̄ de sapidis que acuunt̄ per intensionem siccitatis: ꝙ nō acuuntur in actu sed in potentia solum. ¶ Textus cōmēti. 103.

¶ Sicut autem visus visibilis est: ⁊ inuisibilis: tenebra autem inuisibilis: iudicat autē ⁊ ipsaz visus. Adhuc autez ⁊ valde splēdidi est: etenī hoc inuisibile est: alio autem modo a tenebra. Silr̄ aūt ⁊ audit⁹ soniqȝ ⁊ silentij: quoꝝ aliud audibile: aliud nō audibile: ⁊ magni soni: sicut visus est splēdidi. Sicut. n. paruus son⁹ inaudibilis quodāmodo: sic ⁊ magn⁹ ⁊ violēt⁹.

¶ Secunda ꝯclusio. gustus est perceptibilis gustabilis ⁊ nō gustabilis. pbat̄. visus est pceptiuus visibilis ⁊ non visibilis: audit⁹ est pceptibilis sonabilis ⁊ nō sonabilis: ergo per idē gustus est perceptiu⁹ gustabilis ⁊ nō gustabilis. pȝ ꝯña: ⁊ añs arguitur. Nā visus est perceptiuus lucis ⁊ coloris: qbus ꝯpetit ratio visibilitatis: ⁊ est ēt perceptiuus tenebre ⁊ itense splēdidi: quoꝝ qdlȝ dr̄ inuisibile: licȝ nō eodē modo: tenebra. n. dr̄ inuisibilis q2 nō hȝ nām visibilitatis: cū sit priuatio illius. intēse aūt splēdidū hȝ eā nimis excellēter quapp̄ disproportionat̄ oculo in interitu eiusdē: auditus ēt pceptiu⁹ est soni: qui audibilis est ⁊ silentij: qd̄ est inaudibile rōne sue ꝑuationis: pcipit etiā magnos sonos: q sius magnitudinib⁹ dicantur inaudibiles: cū habeāt corrūpe auditū: pui aūt soni dr̄ inaudibiles pp̄ suā puitatē. L. e. li. (Sicut aūt visus visibilis est ⁊ inuisibilis tenebra aūt inuisibilis ē: indicat aūt ⁊ ipsoz visus: adhuc ēt ⁊ valde splēdidi ē) pceptiu⁹ visus (etenī hoc). s. splēdiduȝ itensuȝ (inuisibile est alio modo a tenebra: silr̄ autem ⁊ auditus est soni ⁊ silētij: quoꝝ aliud audibile) vt sonus (aliud nō audibile) vt silentium (⁊ magni soni) ēt est auditus (sicut visus est splēdidi. sicut enī paruus sonus inaudibilis quodāmodo) est ꝓpter suaȝ paruitatez (ita ⁊ magnus ⁊ violētus) est inaudibilis ꝓpter suam magnitudinez: quia excellens sensibile corrūpit sensum. ¶ Textus cōmenti. 103.

¶ Inuisibile autem aliud quidez omnino dicitur sicut ⁊ in alijs impossibile: aliud autem cū sit aptum natum nō habȝ aut praue: sicut qd̄ sine pedibus: ⁊ sine gradu dicitur. Sic autem gustus gustabilis quidez ⁊ nō gustabilis: hoc autem est paruuȝ aut prauum habens humorem: aut corrūptiuuȝ gustus.

¶ Intelligendum fm̄ pħm ꝙ licȝ istis terminis inuisibile. inaudibile nō tradita sit nisi duplex significatio: eoꝝ tamē qdlibet tripliciter sumitur. ꝑmo qdē aliqd dr̄ inuisibile: q2 nullo modo pōt videri: vt tenebra ꝓpter carentiaȝ visibilitatis nature. Secūdo dicit̄ aliquid inuisibile q2 de se habȝ optime nām visibilitatis: sed rōne sue intēsionis nō potest ꝓportionari visui vt maxime splēdidū. Tertio dicitur inuisibile aliqd q2 habet nām visibilitatis ita remissaȝ ꝙ nō potest imutare visum: vel si potest illud est improportionabiliter vt existens quasi sub numero gradu coloris. Etiaȝ tripliciter sumitur inaudibile. ꝑmo pro eo qd̄ non potest audiri rōne sue ꝑuationis vt silentiū. Scd̄o ꝓ eo qd̄ nō potest audiri rōne sue excellentie vt magnus sonus. Tertio ꝓ eo qd̄ nō pōt audiri rōne nimie remissionis vt multū remissus sonus. Consilr̄ dicatur de nō gustabili qd̄ tripliciter sumitur. Primo pro eo qd̄ nō potest gustari vt lapis vel celū: q2 nō habȝ in se naturā gustabilitatis. Secūdo ꝓ eo qd̄ habȝ nimiā intensionē: ita ꝙ adueniēs gustui corrūperet ipsum. Tertio ꝓ eo qd̄ hȝ ita remissum saporē ꝙ vix pōt imutare gustum ⁊ hoc dicitur prauū aut paruuȝ gustabile. ¶ Iste distinctiones sumunt̄ ab eo ꝙ est nō gressibile aut nō habens pedes. Primo sumitur pro eo qd̄ nō pōt ambulare: quia nō habȝ nām ambulādi vt lapis vel lignū. Scd̄o pro eo qd̄ bene habȝ nām ambulādi: sed caret īstrumētis vt hō carens pedib⁹. Tertio ꝓ eo qd̄ habet nām ambulādi ⁊ īstrumēta: sed nimis debilia: vt hō hñs pedes nō potentes ꝓpter debilitatē sustētare corp⁹. L. e. lit. (Inuisibile autē qdem aliud qdem oīno dr̄ sicut ⁊ in alijs) ꝙ (impossibile) est videri vt tenebra vl̄ splēdidū excellēs. (Aliō aūt cū sit aptū natū) videri (nō) tñ (hȝ) lucē vel colorē (aut praue) ⁊ remisse hȝ ad visionē (sicut qd̄ sine pedib⁹ ⁊ sine gressu dr̄: sic aūt gustus est gustabilis ⁊ nō gustabilis: hoc aūt). s. nō gustabile (est prauū aut paruū hñs humorē). i. saporē (aut corruptiuū gust⁹) est pp̄ suā excellētiaȝ ⁊ dispositionez. ¶ Text⁹ ꝯmē. 103.

¶ Videtur autem principiū esse potabile ⁊ nō potabile: gustus enim quidā ambo. Sed hoc quidē vt prauū ⁊ corruptiuū gustus: illud aūt fm̄ nāȝ. est aūt cōe tactus: ⁊ gustus potabile.

¶ Ex ista ꝯne ifert Ar. ꝙ gust⁹ est pceptiuus potabilis ⁊ nō potabilis. i. hūidi ⁊ nō humidi. pbat̄. ꝑn⁹ imutatiōis gust⁹ est potabile ⁊ nō potabile. ḡ gust⁹ pcipit qdlȝ illoꝝ. añs pbat̄. ꝑnm̄ imutatiōis tact⁹ est potabile ⁊ nō potabile: sȝ gustus est qdam tact⁹. igit̄ ⁊c. Ex quo hȝ ꝙ potabile est qd cōe gustui ⁊ tactui. ¶ Aduertēdum tñ vt supra ꝙ gust⁹ pcipit potabile ⁊ nō potabile: nō tñ eodez mō: potabile. n. vt sibi ꝯforme ⁊ ꝓportiōabile fm̄ nāȝ. nō potabile vō vt nimis excellēs ⁊ disproportiōabile illi. L. e. li. (Vr̄ aūt ꝑnm̄) imutatiōis gust⁹ (eē potabile ⁊ nō potabile). i. humidū ⁊ nō hūidū (gust⁹ qdē ambo indicat: sȝ hoc qdē). s. nō potabile (vt prauū ⁊ corruptiuū gust⁹ illud aūt). s. potabile (vt fm̄ nāȝ) ꝯueniēs ⁊ ꝯforme (est aūt cōe tact⁹ ⁊ gust⁹ potabile) pp̄ idētitatē illoꝝ. ¶ Notādū fm̄ ꝯmētatorē. ꝯmē. 103. ꝙ fm̄ hūiditatez q̄ est in potabili est tāgibile ⁊ fm̄ saporē gustabile: ita ꝙ lȝ potabile sit obȝ gust⁹ ⁊ tact⁹. tñ sub alia rōne: est. n. obȝ tact⁹ rōne humiditatis ⁊ obm̄ gust⁹ rōne sapoꝝ. ¶ Sȝ dubitat̄. vtꝝ organū gust⁹ pri⁹ ab hūido q̄ʒ a sapore imutet̄: ⁊ vr̄ ꝙ sic. pħo in lr̄a dicente: ꝙ potabile. i. hūidū p̄ ꝯmētatorē est ꝑnm̄ imutationis gust⁹. ¶ Cōtra. organuȝ visus pri⁹ imutat̄ a colore q̄ʒ ab aliquo alio: ⁊ organū audit⁹ pri⁹ a sono q̄ʒ ab aliq̄ alio ḡ per idē organuȝ gust⁹ pri⁹ imutat̄ a sapore q̄ʒ ab alio. pȝ ꝯña: q2 sapor est obȝ ꝓpriū gust⁹: sicut color visus ⁊ son⁹ audit⁹. ¶ Itē visus pri⁹ imutat̄ a colore q̄ʒ a magnitudine: q2 magnitudo est subm̄ coloris. fm̄ cōmēta. in hoc scd̄o:

sed humidū est subiectū sapoꝝ. vt potuit per phm ⁊ Cōmentatorē in prima conclusione. ergo gustus prius imutatur a sapore q̄ ab humido. ¶ Pro respōsione ad hāc difficultatē. Egidius ponit duo documēta. Primū ꝙ lz agere sit principaliter a forma: tamē aliquo modo est a materia: co. n. ipso ꝙ hec forma reqrit hanc materiā nō solū ad actionē hꝰ concurrit hec forma: sed etiā hec materia. ergo si sapor fundaṫ in humido tanq̄ in ꝓpria materia. organū gustus imutaṫ prius a sapore q̄ ab humido. ¶ Secūdū documentū: ꝙ in codē neruo lingue est gustus ⁊ tactus: lz gustus mediante tactu: sicut in eodē pomo est sapor ⁊ hūditas: sed sapor mediāte humiditate: sicut ergo in neruo isto est ṗus tactus q̄ gustus: ⁊ ṗus est in pomo humiditas q̄ sapor, ergo neruus iste prius ab humido q̄ a sapore imutatur. ¶ Ex primo dicto sequitur: ꝙ sensibile propriuz est sensibile cōmune: quod est contra determinationem Aristotelis ⁊ Cōmentatoris. in hoc secūdo: ⁊ probatur consequentia. naz si humidum actiue concurrit ad imutationem gustus. ergo sentitur per se a sensu gustus: ⁊ etiā a tactu per se sentitur. q̄. ¶ Ex secundo dicto sequitur ꝙ organum ⁊ potentia organica non conuertuntur. contra determinationē Commentatoris. in hoc secūdo: ⁊ probatur consequētia: quia in codē organo sunt due potētie. s. tactus ⁊ gustus. ¶ P. primuz dictum videtur implicare cum secundo. nam si neruus ligue prius imutatur ab humido q̄ a sapore, vt ponitur in secūdo documento: ⁊ idem neruus lingue est organuz gustus. igiṫ orgonū gustus prius ab humido q̄ a sapore imutatur: quod est contra primuz documentū. ideo est absolute dicenduz ꝙ sicut neruus iste est prius organum tactus q̄ gustus: ita prius imutatur ab humido q̄ a sapore: sed organū gustuſ: vt sic: imutatur a sapore tanq̄ ab obiecto primario: ab humido autem nō imutatur gustus secundū ꝙ huꝰ: sicut nec aliquis alius sensus a substantia: sicut igitur exteriores sensus percipiūt substantiam per accidēs, ita gustus formaliter sumptus sentit humidum per accidens: tactus autem formaliter sumptus percipit humidum per se: saporem aūt nec per se nec per accidens. Cum autem Aristoteles dicit: ꝙ humidum est principiū imutationis gustus: non debet intelligi in co ꝙ gustus: sed in co ꝙ quidaz tactus. vt satis innuitur in littera. ¶ Textus cōmenti. 104.

¶ Quoniam autem humidum quidem est gustabile: necesse est sensitiuum ipsius: neq̧ humidum esse actu: neq̧ impossibile fieri humidum. Patitur enim gustus aliquid a gustabili secundum ꝙ gustabile est. Necessarium est ergo humectatum fore quod possibile humectari saluatum: non humidum autem gustatiuum sensitiuum. Signum autem neq̧ siccaz existentem linguam sentire: neq̧ multum humidam. Hic enim tactus fit primi humidi: sicut cum aliquis qui ante gustauit fortem humorez gustet alterū. Et vt laborantibus amara omnia vidētur: propter id quod lingua plena huiusmodi humiditate sentiunt.

¶ Tertia conclusio. organū gustus nō est actu humiduz: sed possibile fieri humidum. probatur. organum gustus patitur a gustabili humido secūdū ꝙ est gustabile. ergo oportet organū gustus esse aliqualiter humidum ⁊ aliqualiter non humidū. Ista consequētia probatur: quia si non esset aliqualiter humidū nunq̄ sentiret humiditatem obiecti. ⁊ si esset simpliciter humidū non sentiret obiectuz humidū: quia omne recipiens aliud debet denudari a natura recepti. verbi gratia. si quis haberet linguam omnino siccam: nullū sentiret saporem. ergo organum gustus debet esse aliqualiter humiduz secundū naturam: etiam deber esse aliqualiter non humidum. s. humiditate extranea: vel multū intensa: quia si aliquis gustasset intensuz saporem: remissuz ei presentatū non sentiret: etiam hominibus infirmis habentibus linguam amaram: omnia gustabilia videntur amara: ⁊ hoc ideo quia lingua habet humiditatem extraneaz preter complexionez sue nature. Debet igiṫ lingua esse aliquātulū humida humiditate intranea ⁊ cōnaturali vt per illam omnes sapores extraneos possit percipere: debet etiam esse aliqualiter sicca ne impediaṫ a perceptione omniū sapoꝝ: cū ergo dicit phs: ꝙ organū gustus non habet humiditatē in actu. i. humiditatē imutatiuā talem qualez habet obiectū: sed habet eam in potentia. i. humiditatē qua saporem extraneū potest recipere. Lege litteram. (Quoniam aūt quidē humidū gustabile est necesse sensitiuum). i. organum (gustus: neq̧ humidū esse actu neq̧ impossibile fieri humidū: patitur eni aliquid gustus a gustabili secundū ꝙ gustabile est. necessariuz ergo humectatum fore) organū gustus (qđ possibile est humectari) ⁊ patis sapore (saluatum non humidū aūt gustatiuum sensitiuū). i. necessariū est sensitiuū gustatiuuz. s. organum gustus esse saluatuz: secunduz suam naturam: non humidū: ita ꝙ debet esse partim humiduz: ⁊ partiz non humidum. (Signū aūt neq̧ siccam existentez linguam sentire: neq̧ multam humidā: hinc eniz tactus fit primi humidi: sicut cū aliquis qui ante gustauit fortem humorē gustet aliū) remissiorē: (⁊ vt laborantibus) in infirmitate (amara oīa videnṫ ꝓpter hoc ꝙ lingua plena hꝰ hūiditate) flegmatica abūdante (sentiunt) tales infirmi quecūq̧ opposita illis. ¶ Notandū ṗmo secundum Cōmentatorez. cōmento. 104. ꝙ illud qđ est aliqd in actu nō est īnatū recipere illud qđ est in actu. visus. n. si hoberet aliquē colorē non reciperet colores. Intēdit Cōmētator: ꝙ sicut dyafanitas oculi nullū in se ⁊ de natura sua habet colorez: q2 aliter nō reciperet colores: ita humiditas ꝯnaturalis organi gustus nō hz actu aliquē saporē: q2 aliter nō reciperet oēs sapores: sicut ergo dyafanitas diciṫ in potentia: ⁊ nō in actu. q2 recipit oēs colores: ita hūiditas cōnaturalis lingue diciṫ in potentia et nō in actu: q2 recipit oēs sapores. ¶ Secūdo notanduz ꝭm Cōmentatorē codē cōmenta: ꝙ lingua apud apprehensionē sapoꝝ debet saluari ab intēsa siccitate et dn̄to hūoris: ea ꝙ ipsa nō sentit sapores cū fuerit intense siccitatis: aut intense hūditatis: sed tantū sentit cū fuerit in naturali dispositiōe ꝭm quā innata est recipere hūditatem sapoꝝ: vult ergo Cōmentator organū gustus habere naturalē humiditatē: sicut organū auditus connaturalē motuz: aut organū visus cōnaturalē dyafanitatez. Sed verū est: ꝙ ista hūditas dz esse remisse ꝓportionata: nec multū subiecta sicco. ¶ Tertio notandū ꝭm Cōmentatorē codē cōmenta ꝙ cū lingua inata sit recipere saporē cū eius hūditate: necē est vt super ipaz nō dominetur alia humiditas dominās in ligua: q2 impedit eā ad secundā hūditatē recipiendā: quēadmodū qui gustauerit aliquē fortem saporē: ⁊ postea aliū saporē. tūc nō sentietz^m saporē ꝓpter dominiū primi super linguā: ⁊ hoc itelligiṫ. si secūdus sapor fuerit remissior vel solū eque intēsus: vbi aūt esset intensior certe sentireṫ: ꝫ nō ita bene sicut in lingua eēt denudata a ṗma hūditate extranea.

¶ Quarto notandum secundum Cōmentatorem in fi-
ne eiusdem cōmenti: ꝙ qui gustauerit aliquem saporem
⁊ sua lingua fuerit humefacta in humore accidētali: tūc
non comprehendet humorem saporis proprium nisi ad-
mixtum cum qualitate istius proprij humoris: ⁊ sic acci-
pit necessario vt non comprehendat materiam saporis
in dispositione secundū ꝙ est materia illius saporis. ha-
bens ergo linguam infectam sapore amaro non percipit
humiditatem: que est materia illius saporis: sed adue-
niente sapore alio: scilicet dulci primam humiditatem
sentiret lingua infecta: non secundum ꝙ est subiectum
saporis: quis sic prius sensisset: quod est falsum: sed pro-
ut est mixta cū secunda humiditate. s. saporis dulcis no-
uiter aduenientis. ¶ Circa dicta dubitatur. nam dictum
est in hac tertia conclusione: ꝙ gustus est perceptiuus
omnium saporum: ⁊ in secunda ꝙ aliquid est non gusta-
bile propter nimiā intensionē vel remissionē saporis: et
ꝙ gustus est perceptio omnium saporum quibus datis
sequitur contradictio: videlicet ꝙ cuiuslibet saporis gu-
stus est perceptiuus: ⁊ alicuius saporis idem gustus non
est perceptiuus. Item sapores sunt cause nutrimentorum
secundū antiquam trāslationem. modo cause nutrimen-
torum non videntur esse nisi qualitates prime secundū
philosophū in de sensu ⁊ 4° methauroꝝ. Tex. cōmē. 15.
Sed gustus vt sic non percipit aliquam qualitatem pri-
mam. vt dicebatur in secunda conclusione. ergo ⁊c.
¶ Ad primum dicitur: ꝙ isti termini visibile audibile
⁊ gustabile ⁊ cetera nomina desinentia in bilis vel in bi-
le dupliciter sumuntur. s. vt dicunt actum ⁊ aptitudinē:
sicut ly risibile. verbi gratia: cum dicitur. sor. est risibi-
lis. hec propositio potest habere duplicem intellectum.
primo ꝙ sort. potest ridere: ⁊ sic nō est propria passio ho-
minis: quia antichristus est hoc modo risibilis ⁊ nō est
homo. Secundo: quia sort. habet aptitudinem ad riden-
dum: ⁊ sic est propria passio hominis. consimiliter si dici-
tur. a. sapor est gustabilis. primo potest intelligi ꝙ a. sa-
por potest gustari. secūdo modo ꝙ a. sapor habet aptitu-
dinem vt gustet̄. ⁊ ita de alijs vt a. color est visibilis vel
audibilis ⁊c. Dico igit̄ ꝙ qlibꝫ sapor est gustabilis quā-
tum est de se: ⁊ ꝙ quelibet potentia gustatiua: secundum
ꝙ huius est perceptiua omniū saporꝫ: ꝙ autem non pos-
sit percipere hoc est ex defectu organi si obiectum est ni-
mis excellens vel ex defectu subiecti saporis. si sapor est
nimis remissus: cū igitur dicit phylosophus: ꝙ magnum
splendidum est inuisibile: ⁊ magnus sonus est audibilis
⁊ excellens sapor non gustabilis: sumit ista nomina de-
sinentia in bilis: vt dicunt potentiam ⁊ non aptitudinē
aliter non diceret ꝙ visus est visibilis ⁊ nō visibilis: gu-
stus gustabilis ⁊ non gustabilis. prout ly inuisibile ⁊ in-
gustabile respiciunt positiuum ⁊ non priuatiuum. tene-
bra enim nullo modo est visibilis: nec secundum poten-
tiam; nec secundum aptitudinem. ¶ Ad secundum re-
spondetur: ꝙ colores odores ⁊ sapores non sunt qualita-
tes prime: sed secunde. resultantes ex omnibus primis:
licet nō eodē mō: color. n. resultat ex mixtiōe q̄ttuor q̄lita-
tum p̄marū in perspicuo vel dyafano terminato. Odor ex
cōmixtiōe earū in sicco: ⁊ sapor ex mixtiōe earūdē in hu-
mido. Ex quo q̄ odores ⁊ sapores nō sunt q̄litates p̄ime:
nō sunt cause nutrimenti: tñ bene faciunt ad delectatio-
nem nutrimenti: nutrimentum enim quanto habet me-
liorem odorem ⁊ saporem: tanto est potentie maioris de-
lectationis: ⁊ hoc intēdit phylosophus dicēs: ꝙ odores
⁊ sapores sunt cause nutrimēti. i. sunt cause delectatiōis
in nutrimēto. ¶ Textus cōmenti. 105.

¶ **Species autem humorum sicut ⁊ in colori-
bus simplices quidem contrarie sunt: vt dulce
⁊ amarum. Habite autem sunt cum hac qui-
dem pingue: cum illa vero salitū. Media au-
tem horum acre ⁊ austerum: ⁊ ponticum: ⁊
acutum. Fere enim he videntur esse humo-
rum differentie. Quare gustatiuum potentia
est huiusmodi: gustabile autem est factiuum
actu huius.**

¶ Quarta conclusio. sapor in cōmuni est tam in medio q̄z
in extremo specierum plurium contentiuus: probatur.
idem est iudicium de colore ⁊ sapore: sed color continet
sub se plures species. Quarum due sunt simplices extre-
me ⁊ contrarie. s. albedo ⁊ nigredo: alie vero sunt medie
. s. paledo ⁊ rubedo ⁊ huiusmadi. ergo cōsimiliter vide-
tur de sapore q̄ habet species simplices extremas ⁊ con-
trarias: videlicet amaritudinem ⁊ dulcedinem: quibus
annectuntur due species plus appropinquantes ad ex-
trema q̄z ad media. s. pingue iuxta dulce: ⁊ salsum iuxta
amarum. In medio autem sunt ⁊ alie species. s. acre ⁊ au-
sterum: ponticum ⁊ acutum: nec bene plures istis inue-
niuntur species saporꝫ. Ex predictis epilogando Aristo.
ꝯcludit: ꝙ organū gustus est tale in potētia quale est gu-
stabile in actu: q2 sicut gustabile est factiuū et ꝓductiuū
specierū sensibilium. sic organū gustatiuū earundem est
receptiuum. Lege litteram. (Species autem humoris)
idest saporis. sunt (sicut ⁊ in coloribus. simplices quidē
contrarie sunt dulce ⁊ amarum. habite autem). i. imme-
diate consequentes ad istas (sunt cum hac quidem). s.
dulcedine (pingue cum ista vero). s. amaritudine (sal-
sum: media autem horum sunt acre et austerum ⁊ pon-
ticum ⁊ acutum. fere enim hec videntur esse humoris
differentie. quare gustatiuum:) idest organum gustus
(potentia est huiusmodi). s. saporis: (gustabile autem
est factiuum actu huiusmodi). s. saporis. ¶ Notandum
primo secundum Commentatorem. cōmento. 104. ꝙ si
concesserimus omne dulce calidum: et omne amarum
frigidum: debemus dicere ꝙ est in respectu corporis ho-
minis non respectu nature ipsius rei. experientia enim
licet testatur hoc in corpore humano: tamē hoc non demō-
strat naturam ipsorum: ⁊ videtur ꝙ sapor magis sequa-
tur humiditatem ⁊ siccitatem q̄z caliditatem ⁊ frigidi-
tatem. necesse enim est opinari aliquam complexionem
terminari ex qua fit amaritudo: ⁊ alia ex qua fit dulce-
do: ⁊ q̄ iste complexiones sunt contrarie secundum hūc
madum. Crediderunt multi omne dulce esse calidum:
⁊ omne amarum frigidum propter hoc: quia sic viderunt
in corpore humano. sed decepti sunt: quia licet ita sit in cor-
pore humano: non tamen vnitur secundum naturā dul-
cedinis ⁊ amaritudinis: quia aliquod dulce est frigidum
vt pomum: ⁊ aliquod amarum est calidum: vt panis com-
bustus: non ergo sequuntur dulce ⁊ amarum calidum ⁊
frigidum: sed humidum ⁊ siccum: vt habet videri in li-
bro de sensu. ¶ Secundo notandum secundum Com-
mentatorem eodem cōmento: ꝙ Galienus opinatus est
dulce et amarum non esse sapores extremos: sed ponti-
cum ⁊ amarum: ⁊ fundabatur super hac ratione. sapores
sunt qualitates secunde prouenientes ex actione ⁊ mix-
tione qualitatum primarum. ergo contrarietas in sapo-
ribus attestari debet contrarietati qualitatū primarū:
⁊ per cōsequēs sapor iste dicit̄ extremus qui attestat̄ ca-
liditati vel friditati: sed amarus attestat̄ caliditati: ⁊ pōti-
cus friditati. q̄ amarus ⁊ pōticus sunt sapores extremi.
Contra Galienum arguit Commentator sic. sapor caus-

tur a caliditate ⁊ frigiditate. ergo contrarietas saporis non insequitur contrarietatem qualitatum primarū. patet consequentia: quia si causatur ab vtraq₃ illarū nō videtur sequi aliquam illarum: antecedens est manifestum in plantis et fructibus qui apparent primo amari propter frigiditatē: ⁊ postea dulces propter caliditatem ⁊ propter intensā₃ caliditatem iterum sunt amari: oportet ergo ꝙ sit mixtio caliditatis cū frigiditate. ❡ Sed pro concordia istorum dicendum ꝙ sapores dupliciter possunt considerari. Uno modo secundum exigentiam nutrimenti ⁊ oppositi nutrimento: ⁊ sic dulcedo ⁊ amaritudo sunt sapores extremi: nec aliter cōsiderauit phylosophus vel Cōmenta. ideo ratio Cōmentatoris nihil aliud probat: nisi ꝙ dulce ⁊ amarū sint extrema in ordine ad nutritionē. Alio modo possunt considerari secundum exigentiam qualitatum primarum: sicut considerauit Galienus: ⁊ sic dulce ē₃ mediū: q₂ fit a calido tēperato ⁊ ab hūido bene et proportionata ⁊ a sicco bene digesto: amarū aūt est extremū: q₂ fit ex excessu calidi adurēs humidū: vel ex defectu digestionis sicci: ponticū aūt vel stipticum tenet aliud extremū₃: q₂ prouenit ex potentia actiuē caloris: ⁊ ita amarū est extremū₃ secundū amplas ymaginatiōes, ymaginabat̄ enī₃ Galienus ꝙ sicut in moralibꝰ virtus ꝯsistit in medio. vtputa liberalitas que dat sicut opꝫ: ⁊ extrema sunt vitia .s. prodigalitas ⁊ auaritia per abundantiā ⁊ defectum: q₂ prodigalitas dat plus ꝙ̄ opꝫ: ⁊ auaritia minus. sic in naturalibus dulcedo est mediū: per mediū temperamēti caliditatis: ⁊ amarū extremū per excessum caliditatis: ponticū aūt extremū per defectum caliditatis. Sustinendo igitur positionē₃ Aristo. ⁊ Cōmentatoris: dico ꝙ septē sunt species saporū enumerate a phō ⁊ Cōmētatore .s. dulce. amarū. pingue. salitum. acre. ponticū ⁊ acutū seu austerum: q₂ idem est. nā omnis sapor vel est extremus vel mediꝰ. si extremus sic est dulce vel amarū. si medius aut est per eque distans: ⁊ sic est acutū vel austerū: vel est per ineque distantiam: ⁊ ille tunc sapor est inter dulce ⁊ acutum: aut inter acutum ⁊ amarū. si inter acutū ⁊ dulce vel magis appropinquat dulci: ⁊ est sapor pīguis: vel magis acuto: ⁊ est sapor acre. Si aūt sit īter acutū ⁊ amarū vel magis appropinquat amaro ⁊ est salitu₃: vel magis acuto ⁊ est ponticum. ❡ Dubitat̄ circa dicta. dulcedo ⁊ amaritudo sunt sapores simplices: ⁊ medij sunt sapores mixti. vt colligitur hic de intentione Aristo. ⁊ Cōmentato. ergo sapores medij nō faciunt species distinctas ab extremis. pꝫ cōsequētia: q₂ species est forma simplex nō cōposita ex multis speciebꝰ. vt habet̄ .6. topicoꝝ: ⁊ .5. metaph. Tex.c.33. sicut enī₃ caliditas ⁊ frigiditas non possunt constituere vnam speciē distinctam ab illis: ita videt̄ ꝙ nec dulcedo: nec amaritudo. ❡ Respondetur ꝙ sicut dulcedo ⁊ amaritudo sunt forme simplices nō composite ex partibus diuersarū rationū: ita acutum ⁊ salitū dicunt̄ tantū forme mixte: q₂ ad earum generationē cōcurrunt subiectiue sapores extremi: sicut ad generationē rubedinis ⁊ paledinis necessario cōcurrunt subiectiue nigredo ⁊ albedo. iuxta ītentionē Aristo. ⁊ Cōmentato. pmo ⁊ qnto physicoꝝ: ac in libro de sensu. Quādo ergo dicit̄ ꝙ colores vel sapores medij componunt̄ ex extremis. ly ex. nō dicit habitudine₃ partium constituentium: sed subiecti vel cause materialis. Et si dicitur. sapores medij fundātur in humido per ea que dicta sunt, ergo non in saporibus extremis: negatur cōsequentia. sicut enī₃ color fundatur in materia: mediāte perspicuo: ⁊ in perspicuo mediante superficie. Ita sapor medius fundatur in materia mediante humido. Et in humido medijātibus saporibus extremis: ⁊ sic non inconuenit eundem effectum plures causas habere efficientes vel finales se habētes secundū prius ⁊ posterius. Ita non est inconueniēs istū effectum habere plures causas formales vel materiales: aut subiectiuas secundū istum ordinem. Nec de tali subiecto mixtionis extremorum debuit phūs hic facere mentionem: quia istud est subiectum per accidens saporum: ex quo non competit omnibus saporibus: ex quo sapores extremi non fundantur in saporibus. Humidum autem est per se subiectum saporum: quia non est aliquis sapor qui non fundetur in humido.

Tex.51 Tex.c.6

❡ Textus cōmenti. 106.

De tangibili autem ⁊ tactu eadem ratio. Si enī₃ tactus non est vnus sensus sed plures: necessariu₃ est ⁊ tangibilia sensibilia plura esse.

❡ Istud est quintum capitulum huius tertij tractatus. In quo Aristoteles determinat de quinto ⁊ vltimo sensibili proprio mouēdo tres questiones. Prima questio querit de tactu ⁊ tangibili. Secūdo querit de organo et medio intraneo tactus. ibi. (Utrum autem est sensitiuum.) Tertia de organo ⁊ medio extraneo eiusdem tactus. ibi. (Dubitabit vtiq₃ aliquis.) ❡ Quantu₃ ad primaz questionē Aristoteles facit tria. Primo continuat se ad dicendo. Secundo mouet duas difficultates pertinentes ad tactum ⁊ organum eiusdem. ibi. (Habet autem dubitationem.) Tertio arguit ad primam istarum questionum. ibi. (Omnes enim sentit.) Dicit ergo primo: ꝙ eadem est ratio de tactu ⁊ tangibili quo ad vnitatem ⁊ pluralitatem: Ita ꝙ si tactus est vnus: tangibile est vnum. Et econtra: ⁊ si tactus sunt plures tangibilia sunt plura: ⁊ econuerso. Lege littera₃. (De tangibili autem ⁊ tactu. Eadem ratio est) quo ad vnitatem ⁊ multitudine₃. (Si enim tactus non est vnus sensus: sed plures: necessariū est tangibilia ⁊ sensibilia) a sensu tactus (plura esse.) ❡ Textus cōmenti. 106. ⁊ 107.

❡ Habet autem dubitationem vtrum plures sint aut vnus.

❡ Et quid est sensitiuum tangibilis vtrum caro: ⁊ in alijs proportionale: aut non: sed hoc quidem est medium. Primum autem sensitiuum aliud quidam est intus. t.c.107.

❡ Hic phylosophus mouet duas difficultates. Prima vtrum sensus tactus sit vnus vel plures: sic ꝙ per vna₃ et eandem potentiam sentiantur omnia tangibilia: sicut per vnum visum omnia visibilia: aut sunt plures potentie tactiue: quarum vna percipiat aliqua tangibilia ⁊ non plura. Alia vō percipiat reliqua tangibilia. ❡ Secunda difficultas. vtrum caro vel suum proportionabile sit organum: aut medium tactus: ⁊ si est mediu₃: sic ꝙ non organum: quod igitur est in carne organum tactus. vtrum neruus vel sibi proportionabile. Et notanter loquitur phylosophus disiunctiue de carne vel neruo: aut sibi proportionabili: quia sicut non omnia animalia habent sanguinem: sed aliqua habent sanguinem ⁊ aliqua humorem: loco sanguinis: sic nō omnia habent carnem vel neruum: sed aliqua habent proportionabile carni ⁊ proportionabile neruo vt pisces. Lege litteram. (Habet autem dubitatione₃. Utrum plures sunt) sensus tactus (aut vnus: ⁊ quid est sensitiuu₃ tangibilis) .i. organum per qđ sentit̄ tangibile. (Utrum caro) in habentibus carnē: (⁊ in alijs) nō habentibus carnē sit (propor-

tionabile)carni(aut non. Sed hoc).s.caro: aut proportionabile illi(est medium)tangendi: (primum autem sensitiuū) tactus(aliud quoddā est intus) qđ est organuz tactus.s.neruus vel sibi ꝓportiōabile. ¶ Notādūz sm Cōmentato. cōm ē 106. ꝙ Aristo. innuit causaz ꝓpter quā latet in hoc sensu: ⁊ nō latet in alijs sensib⁹ sermo de vnitate ⁊ pluralitate sensuū. De illis.n.qꝛ manifestum fuit ꝙ sensibile eoꝝ est in vno genere: fuit etiaꝫ manifestum eos esse vnū genere: in hoc aūt sensu qđ est ignoratum de suis sensibilibus fuit ignoratū de suo sensu. non ergo debuit Aristo. inquirere. Utrū sensus visus vel plures sint vel vnus: qꝛ notū fuit suū obm esse vnum.s. colorem: nec fuit necesse querere. Utrū auditus sit vnus vel plures: qꝛ manifestū fuit obiectum suū esse vnū.s. sonū: ⁊ ita de alijs. Nunc aūt: qꝛ nō est manifestū obiectuꝫ tactus esse vnū. ideo opꝫ querere de isto vtrum vna sit vel plures. dixit.n. Aristo. supra ꝙ potētie. distinguūtur per obiecta. ¶ Textus cōmēti. 107.

¶ Omnes etenim sensus vnius contrarietatis esse videtur: vt visus albi ⁊ nigri: auditus grauis ⁊ acuti: gustus amari ⁊ dulcis. Intangibili autem multe insunt contrarietates: ⁊ calidum ⁊ frigidum: humidum ⁊ siccum: duruꝫ ⁊ molle: ⁊ alioꝝ queciꝙ sunt huiusmodi.

¶ Jam arguit phūs ad pmā questionē probando pluralitatē sensus tactus hoc modo: omnis vnus sensus est solum vnius contrarietatis. Sed sensus tactus est pluriū contrarietatū. ergo plures sunt sensus tactus. pma pars antecedētis ꝓbatur inductiue. nam sensus visus est precise vnius contrarietatis.s. albi ⁊ nigri: ⁊ auditus solum vnius contrarietatis.s. grauis ⁊ acuti: gustus etiā ⁊ odoratus precise vnius cōtrarietatis.s. dulcis ⁊ amari. ergo omnis vnus sensus est precise vnius contrarietatis. Secunda pars antecedētis declarat̃ in eo ꝙ calidum ⁊ frigidū faciunt vnā contrarietatē humidū ⁊ siccum aliam contrarietatē durū ⁊ molle tertiam contrarietatē. asperum ⁊ lene aliā contrarietatē: ⁊ hec sentiunt̃ a tactu vt manifestū est. igit̃ sensus tactus est pluriū cōtrarietatū: ⁊ per cōsequēs plures sunt sensus tactus. Lege litteraꝫ. (Omnis eniꝫ sensus vnius contrarietatis esse videt̃ vt visus albi ⁊ nigri. auditus grauis ⁊ acuti: gustus amari ⁊ dulcis: in tangibili aūt multe insunt contrarietates: calidū frigidū humidū ⁊ siccū durum ⁊ molle: ⁊ alioꝝ) vt graue leue asperū ⁊ lene sunt obta.s. tactus: qꝛ pcipiunt̃ a potētia tactiua ⁊c. ¶ Textus cōmen. 108.

¶ Habet autem solutionem quandaꝫ ad hanc dubitationem: ⁊ ꝙ in alijs sensibus sunt contrarietates plures: vt in voce non solū acumē ⁊ grauitas: sed magnitudo ⁊ paruitas: ⁊ lenitas ⁊ asperitas vocis ⁊ similia alia. sunt auteꝫ ⁊ circa colorē differētie huiusmodi altere.

¶ Ad hanc rationē forte respondet̃ dicendo. ꝙ etiaꝫ alij sensus sunt pluriū contrarietatū. nā in voce nō soluꝫ reperitur cōtrarietas acuti ⁊ grauis: sꝫ etiaꝫ magnitudo ⁊ paruitas vocis: lenitas ⁊ aspitas eius: ⁊ aliqua alia similia: vt claritas ⁊ obscuritas. Etiā circa colorē preter contrarietateꝫ albi ⁊ nigri inueniuntur alie contrarietates vt intensum ⁊ remissum pulchrū ⁊ turpe: ⁊ tamē tam auditus ꝙ̄ visus est vnus sensus. Ex quibus sequit̃ ꝙ multiplicitas contrarietatū tangibiliū nō tollit vnitatē sensus tactus. Lege literam. (Habet auteꝫ aliquis (solutionem quandam ad hanc dubitationeꝫ) dicens: (ꝙ in alijs sensibus sunt contrarietates plures vt in voce non solum acumen ⁊ grauitas, sed etiam magnitudo ⁊ paruitas: ⁊ lenitas ⁊ asperitas vocis ⁊ similia alia sunt etiaꝫ ⁊ circa colorem differentie huiꝰ altere) vt intensum remissum. ¶ Textus cōmenti. 108.

¶ Sed ꝙ sit vnum subiectum sicut auditui sonus: sic tactui non manifestū est.

¶ Istam responsionem excludit phūs dicens: ꝙ omnium contrarietatū que sunt circa audibilia est vnū subiectū .s. sonus: ⁊ similiter color circa visibilia: sed nō potest inueniri quid sit cōmune subiectū omniū contrarietatuꝫ que sunt circa tangibilia: ⁊ ꝓpter hoc videt̃ nō esse vnū genus tangibiliuꝫ: ⁊ consequēter: nec vnus sensus. vnde potest argui sic. omnis sensus vnus est precise vnius contrarietatis: vel si pluriū ille reducunt̃ ad vnuꝫ obiectū: sed sensus tactus est plurium contrarietatū nō reducibilium ad vnū obiectum. ergo sensus tactus est plures. prima pars antecedētis est manifesta: eo ꝙ omnis contrarietas perceptibilis a visu reducitur ad colorē. ⁊ omnis cōtrarietas perceptibilis ab auditu reducit̃ ad sonum: ⁊ ita de alijs. Secunda etiā est nota: qꝛ nihil est manifestum. ad qđ tanꝙ̄ ad obiectum tactus reducant̃ iste due contrarietates: que sunt caliditas frigiditas humiditas ⁊ siccitas. Lege litteraꝫ. (Sed quid sit vnuꝫ subiectū) .i. obiectū omniuꝫ tangibilium: (sicut auditui sonus sic tactui nō est manifestum.) Ideo etiā non est manifestuꝫ vnum esse sensum tactus solūmodo. ¶ Notandū pmo sm Cōmentatorē. cōmento. 107. ꝙ si fuerit declaratum ꝙ sensus tactus est in carne: ita ꝙ ꝓportio carnis ad ipꝫ sit sicut proportio oculi ad visuꝫ: manifestū est ꝙ sensus tactus est vna virtus: qꝛ vnum instrumentū non est nisi vnius virtutis. si aūt fuerit declaratuꝫ ꝙ ista virtus sit plures vna: necesse est ꝙ caro nō sit quasi medium: ⁊ vt nō sit quasi instrumentū. Ex quo cōmento colligitur ꝙ vnitas ⁊ pluralitas potentiarū est ex parte organi: ita ꝙ si organum est vnum: ⁊ potētia est vna: ⁊ si organū est diuersum: potentie sunt diuerse. Si ergo vnum ⁊ idē organum est quo recipit̃ calidum frigidū humiduꝫ ⁊ siccum eadē tactiua potentia erit omniū illoꝝ. Et notanter loquitur Cōmentator cōtinue conditionaliter: qꝛ hic non terminat̃ ista questio: nec pōt terminari nisi pmo videatur quid est organū tactus. Egidius aūt contrariū videtur sentire dicēs: ꝙ sicut due sunt cōtrarietates pmarū qualitatū: quarum neutra in aliaꝫ reducit̃: ita sunt duo sensus tactus specifice distincti fundati in eodē organo receptiuo specierū tangibilium. ¶ Sed cōtra euꝫ quadrupliciter instatur: ⁊ pmo ex fundamento proprio sic. oēs contrarietates omniū sensuū exterioꝝ possunt concurrere in vnam rationeꝫ immutationis solum eis cōmunem. ergo cōtrarietates tangibiliū per idem possunt habere vnam rationē immutationis solum illis cōmuneꝫ: ⁊ consequēter illi rationi respōdet vnus sensus tactus percipiens ambas istas contrarietates. pꝫ cōsequētia: qꝛ si homo ⁊ lapis possunt concurrere in vnam rationeꝫ eis cōmunē a fortiori homo ⁊ asinus: qꝛ minus distinguuntur. consequēs est hic concessum ab Egidio di. ꝙ omnia sensibilia exteriora immutant sensuꝫ cōmunē sub vna ratione. ¶ Secundo arguit̃ fundamento Aristo. sic. si visus ⁊ auditus haberēt medium consimiliter dispositū illi erēt vnus sensus: sed tactus perceptiuus calidi ⁊ frigidi: ⁊ tactus perceptiuus humidi ⁊ sicci habent mediū consimiliter dispositum. ergo tactus perceptiuus calidi et frigidi: et tactus perceptiuus humidi et sicci sunt vnus sensus. prima pars antecedentis est Aristoti. in se-

cunda questione di. ꝙ si aer esset mediū connaturale visus auditus ⁊ olfatus esset vnus sensus. Secunda pars antecedētis ēt habet̄ ibidē. vbi Aristo. vult carnē esse mediū tactus modo caro est consilit disposita ad receptionē vtriusq̄ contrarietatis. Et caplo de sensu cōmuni dicit phs: ꝙ si tu ꝑciperes albū vno sensu ⁊ alio dulce ⁊ nō alia tertia virtute vtrūq̄ isto ꝯ tu nō ꝑciperes simul albū ⁊ dulce: neq̄ poneres dr̄ntiā inter illa: Ita in ꝓposito si vna dispositiōe percipis calidū ⁊ frigidū: ⁊ vna alia humidū ⁊ siccū per exclusionē tertie v̄tutis cōprehēdētis hec omnia: ⁊ ponētis dr̄ntiā inter illa: sequit̄ ꝙ tu nō ꝑcipis calidū humidū: frigidū ⁊ siccū: neq̄ isto ꝯ differētias cognoscis: cuius oppo^m experimur. ❡ Tertio arguit̄ fundamēto Cōmētatoris potētia ⁊ organū inuicē cōuertunt̄: sed idē organū recipit ambas ꝯtrarietates. ergo ⁊ eadē potentia. ꝓz ꝯñtia: qꝛ nō videt̄ ratio diuersitatis. minor est Egidij. maior v̄o Cōmētatoris. cōmēto nominato di. ꝙ si organū est vnū potētia est vna. ❡ Quarto arguit̄ fundamēto Auicēne. parte scd̄a. 6. nālium. caplo de tāgibili. dicētis: ꝙ alius motus est de eo qđ sentit̄ sicut solutio ꝯtinuitatis que venit ex verbere vel ex alio ⁊ nō est ex calore vel frigore: nec ex humore: nec ex siccitate: nec duritie: nec mollitie: nec ex aliqua ꝓdictorū. similiter ēt sentire voluptates ⁊ coytus ⁊ sīlia. hec Auicēna. Tūc arguit̄ sic. duo sunt tactus per se sentiētes duas cōtrarietates ⁊ omnis reducibilia ad illas. Sed verberatio ⁊ delectatio coytus sunt imutatiōes pertinētes ad sensū tactus ⁊ nō reducunt̄ ad illas contrarietates s̄m Auicēnā. ergo ꝑter sensus tactus ꝑceptiuos duarū ꝯtrarietatū oꝫ dare alios ꝑceptiuos doloris ex verbere: ⁊ delectatiōis ex coytu: ⁊ per ꝯñs quattuor sunt sensus tact⁹ qđ esset dissonū Aristo. ⁊ illi oppositiōi repugnat. Ideo loquēdo de tactu vt est nālis potētia imediate deferēs spēm sensibilē anime: dico ꝙ nō est nisi vnus sensus tactus: sicut nō est nisi vnum organū: ⁊ vnū mediū: lꝫ sint plures dispositiōes accidētales: que etiā dicunt̄ v̄tutes tactiue: qꝛ sine illis non fit imutatio tactus. Unde sicut idē subm per eandē potentiā materie recipit realr̄ odores sapores ⁊ colores lꝫ per diuersas dispositiōes. s. colores mediāte perspicuo: odores mediāte sicco: ⁊ sapores mediante humido. Ita idē organū tactus per eandē potentiā tactiuā recipit calidū ⁊ frigidū mediante vna dispositiōe: ⁊ frigidū ⁊ humidū mediāte alia: ⁊ dolorē verberatiōis mediāte alia: ⁊ delectationē coytus mediāte alia. Dicat̄ igit̄ ꝙ vni potētie tactiue sex respondent dispositiōes: quibus percipit omnia tangibilia: quarū tres sunt vniuersales: qꝛ in toto corpore: ⁊ tres particulares: quia in determinata parte corporis. Prima est dispō receptiua calidi ⁊ frigidi. Secunda est dispositio receptiua humidi ⁊ sicci. Tertia est receptiua doloris ex verbere. Quarta est perceptiua saporis in lingua. Quinta est perceptiua cōuenientie ⁊ discōuenientie in alimēto ⁊ in stomaco. Sexta est ꝑceptiua delectatiōis coytus in mēbro generatiuo. De duabus ꝑmis facit hic Aristo. mentionem: de duabus vltimis facit in tractatu de potētia vegetatiua. de quarta in caplo ꝑcedēti. de tertia autem qua percipit̄ dolor in verberatiōe vel dissolutiōe ꝯtinui nō facit Aristo. in hoc libro mentionē cū nō faciat ad esse specificū: nec indiuiduale corporis animati. Rationes aūt Aristo. nō sunt demonstratiue: sed solū persuasiue. si eniꝫ demōstrarēt oporteret ꝑter. 6. tactus noīatos ponere alios sex perceptiuos grauis ⁊ leuis duri ⁊ mollis lenis ⁊ asperi: ⁊ sic in infinitū. qđ est absurdū: hec tñ ꝯtraria cū sint sensibilia cōia percipiunt̄ a sensu tactus solū his sex dispositionibus nominatis. His tamē ratio

t.c.134.

nibus Aristo. ostēditur ꝙ est impossibile sensum tactus per vnā ⁊ eandē dispositionē sentire omnia tangibilia: sicut visus per eandē dispositionē percipit omnia visibilia: ⁊ auditus per vnā ⁊ eandē cognoscit omnia audibilia. ❡ Secūdo notandū s̄m Cōmētatorē. cōmēto. 108. ꝙ Aristo. intēdit per subiectū hic genus qđ diuiditur in hec cōtraria: necesse enim est si posuerimus ꝙ vnus sensus comprehēdat multos modos ꝯtrarietatis vt genus. subiectū illis modis sit vnū: quoniā necesse est esse aliquid cōmune illi multitudini ꝙ comprehēditur ab illo vno sensu: quoniā vnus sensus nō est vnus nisi per vnā intentionē. obiectū sensus Aristo. vocat subiectū: qꝛ qđlibet genus est subm̄ cū recipiat per modū materie differētias specierū se habētes tanq̄ forma: modo quodlibet obiectū adequatū alicuius sensus est genus: qꝛ ꝑdicat̄ de pluribus differētibus spē in quid. vt color de albedine ⁊ nigredine: ⁊ sonus de acuto ⁊ graui: odor vel sapor de dulci ⁊ amaro. ergo quodlibꝫ obiectū potētie sensitiue est subiectū: ⁊ si illud est vnum potētia est vna: si aūt plura potētie sunt plures. ideo sequit̄ in eodē cōmēto: cū contraria fuerint diuersa in generibus. tunc virtutes erunt diuerse. ⁊ ideo illud idē qđ recipit contrarietatem vel diuersitatē colorꝝ aliud est a recipiēte cōtrarietatē odorꝝ ⁊ a recipiēte contrarietatē saporꝝ: cū ista contraria sint diuersa in genere: qꝛ igitur cōtrarietati albedinis ⁊ nigredīs respondet aliud genus q̄ cōtrarietati dulcedinis ⁊ amaritudīs. ideo necessario sunt plures potentie percipiētes illas contrarietates: ita pariformiter si cōtrarietati frīditatis ⁊ caliditatis aliud genus cōpetit q̄ contrarietati hūiditatis ⁊ siccitatis necessario plures potentie sunt perceptiue illarum contrarietatum.

❡ Intelligendū s̄m Thomā ꝙ in genere tangibilium sunt plures ꝑme contrarietates reducibiles quodāmodo ad vnū genus ⁊ quodāmodo nō. Uno modo pōt accipi subm cōtrarietatis ipsius generis cōparatum ad differentias cōtrarias: sicut potētia ad actum. alio modo potest accipi subm cōtrarietatis substantia que subijcit̄ generi cōtrarietatis eo modo quo dicimus corpus coloratum esse subm̄ albi ⁊ nigri. loquendo igit̄ de subiecto vt est genus: nullū est subm̄ oīum qualitatū tangibilium: sed si loquimur de subiecto vt est subiectū: sic vnum est subm oīum horꝝ. s. corpus pertinēs ad consistentiā animalis ⁊c̄. ❡ Contra positionē arguit̄ ꝓbando ꝙ omnibus qualitatibus tāgibilibus: que vt sensibilia propria imutant tactum: qꝛ de illis est difficultas: respōdet vnū genus cōmune: sicut omnibus coloribus odoribus saporib⁹. Et ꝑmo sic. caliditati ⁊ friditati respōdet vnū gen⁹ cōmune continēs illa: ⁊ nihil plus. ergo per idem ambabus ꝯtrarietatibus. ꝓꝫ ꝯñtia: qꝛ vtrūq̄ genus est inominatum: antecedēs est notū per istū: ⁊ omnes alios differētes ꝙ cuilibet cōtrarietati respondet vnus sensus tactus: ⁊ per cōsequēs eidē cōtrarietati correspondet vnū subm ⁊ vnum genus s̄m Cōmentatorē. cōmento allegato. ❡ Secundo sic. nō obstāte ꝙ nā medij receptiua colorꝝ sit nominata: ⁊ natura medij receptiua odoris sit inominata: adhuc vna est vniuersalis nā receptiua omnium odorꝝ: sicut vna est vniuersalis natura receptiua omnium colorum. ergo per idem: lꝫ obiectum adequatum visus sit nominatū: ⁊ obiectū tactus inominatū adhuc: ita habet tactus obiectum adequatū: qđ est subiectū ambarū contrarietatū sicut visus habet obiectum adequatum: qđ est subiectum omniū colorꝝ: consequētia tenet a sufficiēti similitudine: añs aūt est Aristo. ⁊ Cōmenta. cap⁹ de colore. ❡ Tertio. vna est nā cōis cōicata aque aeri igni ⁊ corpori celesti. ḡ a fortiori vna est nā cōis omnib⁹

primis qualitatibus cõmunicata. tenet cõsequẽtia: qz minus distinguũtur quattuor qualitates pme q̃ illa q̃ttuor corpora subalia: cũ oẽs pme q̃litates sint cõrruptibiles: ꝛ nõ oia ista corpora ꝓpter celũ qd est icorruptibile. aũs est Aristo. ꝛ Cõmentato. in hoc. 2. caplo allegato. di. ꝙ dyafanitas est quedã natura cõis cõpetens naturaliter oibus noiatis corporib⁹. ¶ Quarto sic. q̃tuor elẽta hñt genus cõe eis ꝓpriũ. ergo per idẽ quattuor qualitates pme: tenet cõsequentia: qz eque distinguunt elementa sicut qualitates corꝝ. antecedẽs ꝓbat. oia mixta animata habẽt genus cõe ꝛ ꝓpriũ illis vt corpus aniatum. ergo per idẽ oia mixta inaiata habẽt ꝓpriũ genus: lz innominatũ: ꝛ per ꝯñs oia corpora simplicia saltẽ cõicantia in mixtis habẽt ꝓpriũ genus: lz sit inominatũ. ¶ Ideo dõm ꝙ sicut visus hz obiectũ adequatũ: qd est color. rõne cuius percipit oẽs colores: ꝛ auditus hz obm adequatum qd est sonus: ꝛ sic de alys: ita sensus tactus hz obiectũ adequatũ: rõne cuius percipit oẽs qualitates tãgibiles. Sz verũ est ꝙ est inominatũ: qdcũqz tamẽ sit id conuertit cũ isto termio qualitas tãgibilis. sumendo stricte qualitatẽ tangibilẽ in rõne sensibilis ꝓprij: qz grauitas leuitas ꝛ hõ. tãgunt in rõne sensibilis cõis: de qbus non est intẽtio in pnti. vnde si visus vel auditus nõ haberet subm nominatũ nõ minus haberet obiectũ adequatũ q̃ modo. ergo per idẽ: lz tactus nõ habeat obm nominatum nõ minus hz obm adequatũ: rõne cuius sentit oẽs qualitates tãgibiles. Aristo. 2. pmo posteriorũ dicit: ꝙ cõmutata ꝓportio est passio habens subm inominatũ. ꝛ habere tres angulos est passio habẽs subm nominatũ. s. triangulũ: ita cõsimiliter visibile vel audibile est passio habẽs subm nominatũ. s. colorem vel sonum: tangibile vero est passio habẽs subm inominatũ: ꝛ sicut cõmutata ꝓportio competit lineis superficiebus ꝛ numeris ratiõe illius inominati sm phz ibidẽ: ita tãgibile cõpetit oibus qualitatibus pmis rõne subiecti inominati: neqz Aristo. in sua rõne asserit tactũ nõ habere obm adequatum: aut qualitates tãgibiles nõ habere subiectũ ꝓpriũ genericũ: sed solũ dixit illud esse ignotũ ꝛ inominatum manifestũ. Cõmentator etiã nõ dixit: ꝙ duabus cantrarietatibus cõpetunt duo subiecta generica: sed voluit illis respõdere duos sensus. si eisdẽ duo subiecta vel obiecta correspondẽt. ideo dixit: ꝙ vnus sensus nõ est vnus nisi per vnã intentionẽ. ¶ Tertio notandũ sm Cõmentatorẽ eodẽ cõmento: ꝙ necesse est si tactus sit vna virtus vt modis contrariorũ quos cõprehendit virtus sit vnũ genus subiectũ eius: qd dicat de eis vniuoce: vt sonus qui dicitur vniuoce de modis sonoꝝ: ꝛ color de modis coloꝝ. Sed contraria tactus nõ vident habere genus qd dicat de eis nisi equiuoce: quale. n. qd dr de calido ꝛ frigido graui ꝛ leui nõ dicit nisi pure equiuoce. Uñ colores odores sapores ꝛ soni sunt in tertia specie qualitatis. ideo calor põt dici de omnibus colorib⁹ vniuoce ꝛ sonus de omnibus sonis: sed graue ꝛ leue caliditas ꝛ frigiditas sunt diuersoꝝ predicamentoꝝ sm Cõmentatorem in hoc cõmento: qz ipse vult frigiditatem ꝛ caliditatem esse de predicamẽto qualitatis: graue aũt ꝛ leue de predicamento substantie ꝛ hoc ideo: quia putauit. vt apparet in libro celi grauitatẽ ꝛ leuitatẽ esse formas substantiales elemẽtoꝝ: ꝛ in hoc reprobatur: sz dato isto indubie quale nõ diceret de illis nisi mere equiuoce de calido frigido graui ꝛ leui: ex quo essent diuersoꝝ predicamentoꝝ. Sed quo ad pmã partem cõmenti dicit Egidius verba Auerroys habere magnã calũniã: quia vera vniuocatio nõ reperitur nisi in specie specialissima. Si ergo requirit vniuocatio ad vnitatẽ sensus oportet dare tot sensus visus quot sunt species coloꝝ ꝛ tot sensus gustus quot sunt species sapoꝝ: ꝛ ita nullus sensus esset vere vnus. Ideo sciẽdũ inquit iste ꝙ equiuoca sunt illa que habẽt nomen cõmune ꝛ rationẽ diuersam. Uniuoca vero que nõ habent nisi vnam rationẽ que quidem ratio quantũ ad presens spectat. dupliciter accipit: videlz sm predicationẽ ꝛ sic nõ est vniuocatio nisi in specie specialissima: cum in generibus lateant equiuocationes. 7. physicoꝝ: vel sm imutationẽ sensus: ꝛ sic nõ solũ potest esse vniuocatio in eodẽ genere: sed in diuersis: visus enim percipit omnia visibilia sub vna ratiõe. s. lucis: ꝛ sensus cõmunis cognoscit sub vna ratiõe. s. imutationis omnia sensibilia ꝓpria: ꝛ intellectus omnia intelligibilia intelligit sub ratione vniuoca entis: que est ratio imutatiõis ꝛ nõ predicationis. ¶ Contra hanc determinationẽ arguitur: ꝛ pmo ꝙ in genere est vera vniuocatio predicationis quoniã omne qd vere est in pdicamento per se ꝛ vere diffinitur est vere vniuocũ vniuocatione predicationis. Sed aliquid qd est genus est in predicamẽto per se ꝛ vere diffinit. ergo ꝛc. maior colligitur de intentione Aristo. 6. topicoꝝ. 5. ꝛ. 7. metaphysi. minor vero est eudẽs: quoniã animal est per se in predicamento sm Porphy. ꝛ vere diffinitur: ex quo hz verum genus ꝛ veram differentiã. s. corpus aniatũ sensitiuũ. vt testant omnes phi: ꝛ cum phus dicit: ꝙ in generibus latent equiuocatiões verũ est: quia in eo continẽtur omnes ratiões suarũ specierum: nõ tamẽ tollitur ꝓpter hoc vniuocatio in eo: qz preter ratiões specificas hz propriã rationẽ in qua oẽs iste concurrunt. vt animalis ratio est animalitas: in quã concurrunt humanitas equinitas ꝛ hõ. que sunt ratiões specierũ. Ideo vera predicatio vniuocatiõis est in genere: sz strictissime ꝛ proprijssime sumpta est in specie specialissima: cui vnica ratio respõdet: sm quã de suis inferioribus predicat: ꝛ hec fuit intentio Aristo. 7. physico. ¶ Secũdo arguitur: ꝙ si genus predicatiõis nõ est vniuocum: qd nec genus imutatiõis ponẽdo ꝙ color in cõi sit a. ꝛ ratio cõmunis vniuoca sm quã imutatur sensus cõmunis sit b. Et arguit hoc modo: sicut se hz homo ad animal: ita a. ad b. sz animal nõ est vniuocũ in predicatione per te. ergo nec b. i imutatione. ꝯña tenet cũ pma parte antecedẽtis: qz sicut est assignare supius ꝛ inferi⁹ in pdicatiõe: ita i imutatiõe. ¶ P. satis mirũ videtur ꝙ Egidius assignet vnũ cõmune vniuocũ in imutatione oibus sensibus ꝓprijs: ꝛ nõ vnũ cõmune vniuocũ p imutationẽ omnib⁹ qualitatib⁹ tãgibilibus: cũ vtrobiqz tale subiectũ siue genus sit inominatũ. Difficilius. n. est ꝙ omnia sensibilia ꝓpria cõcurrant in vnam rationẽ cõmunẽ q̃ ꝙ oẽs qualitates tangibiles. ¶ Dicendũ igit quodlibet obiectũ alicuius sensus esse vniuocũ tã per predicationẽ q̃ per imutationẽ: sicut. n. albedo ꝛ nigredo imutant visum ratiõe coloris: ita ꝙ color dicitur de illis sm vnã rationẽ: ꝛ sicut qualitates tangibiles imutant tactum sub ratione generis inominati: ita illud genus dicit de illis sm vnã rationẽ: nõ tamẽ dico ex hoc ꝙ ratio imutatiõis sit ratio predicatiõis: sed diuersa: lz ignota ꝛ imanifesta: neqz dixit Cõmentator in cõmẽto allegato nihil esse vniuocũ ad qualitates tãgibiles: sed nihil esse vniuocum quo ad imutationẽ calido frigido graui ꝛ leui: quoniam graue ꝛ leue sunt sensibilia cõmunia. calidum vero ꝛ frigidũ sunt sensibilia propria: ꝛ nõ tãtũ dicit nihil dicere de illis nisi pure equiuoce: quia credidit graue et leue esse in predicamento substantie. vt asserit in eodem cõmento: ꝛ hoc non est tenendũ: qz graue ꝛ leue sunt qualitates de secũda specie. ꝛ nõ pertinent ad pdicamentũ substãtie. ¶ Quarto notandũ sm

T. c. 2. T. c. 2. T. c. 42. T. c. 2.

Cōmentatorē.cōmento.108. ꝙ oportet opinari ꝙ Arist. voluit ꝙ sensus tactus eēt plus ꝙ̄ vnus: ⁊ ꝙ caro sit mediū: lȝ iste sermo sit ꝯtrarius sermoni in lib. de anialib⁹ vbi dixit: ꝙ instrm̄ illius sensus est caro: ⁊ iste sermo dat instrumentū esse animalibus tangibiliū inter carnez: ⁊ conuenit ei ꝙ post apparuit per anothomiā.s. ꝙ neruus vetus hȝ introituz in tactu ⁊ motu: ⁊ qd igit̄ sciuit Aristo. rōne apparuit post sensuz. Aristo. igit̄ cōtrariat̄ hic vnicio. qd ipse posuit in libro de animalibus. nā ibi ꝓbauit carnē esse organū tactus. hic aūt tenet oppositum dicens ꝙ non caro. sed neruus: ⁊ hoc ideo; qꝛ quando ipse scripsit libꝝ de animalibus nondū vidit anothomiam: ⁊ nō vidit distinctionē inter neruū ⁊ carnez. Sed quis post visionē anathomie vidit talē distinctionez probat consequēter carnē esse mediū ⁊ neruuz organū. Ex quo concludit ꝙ illud qd erat Aristo. manifestū per rationē postea fuit alijs manifestū per sensuz. hec tamen difficultas nō est tractanda in hac questione: sed in sequentib⁹.

¶ Dubiū tamē occurrit circa hoc qd dicit Cōmētator Aristo. velle ꝙ sensus tactus sit plus ꝙ̄ vnus: cum dictū sit nō esse plures sensus tactus. sed solū vnū. Ideo dicit̄ de intentione Aristo. ⁊ Cōmentato. est ꝙ sensus tactus sit plus ꝙ̄ vnus. i. sensus tactus est vnus ⁊ plures que quidem ꝓpositio hȝ diuersas expositiones. Prima expositio est ꝙ sensus tactus est vn⁹ materialiter ⁊ plures formaliter. iuxta intentionē Egidij dicētis: ꝙ vnicū est organū tactus. plures tamē sunt potentie tactiue essentialiter ⁊ specifice distincte fundate in eodem organo. hec expositio fuit reprobata in pmo cōmento vbi ostensum est de intentiōe Aristo. ⁊ Cōmentato. vnius organi vnā esse potentiā. Itez si sensus tactus est plures. ergo vnus sensus tactus est plures sensus. pȝ ꝯsequētia: per Aristo.

Lõ.3. pmo elenchoꝝ: ⁊.4. metaphy. di. ꝙ ꝓpositio: ⁊ vna ꝓpositio conuertunt̄: ens ⁊ vnum ens homo ⁊ vnus homo: ⁊ per cōsequēs conuertunt̄ sensus ⁊ vnus sensus. Secūda expositio est ꝙ sensus tactus est vnus ⁊ plures: quia est vna aīa ⁊ multe partes eius recte. sicut lapis est vnus ratiōe cōtinuationis. ⁊ plures ratiōe partiū. Ista expositio vana est, qꝛ nihil sentit de intentiōe Aristo. dato enīz ꝙ tactus esset aīa tactiua questio Aristo. est vtrum per vnam solā virtutē tactiuā cognoscat anima omnia tangibilia: aut per plures: deinde sic exponentes nō possent ponere pluralitatē sensus tactus in homine: qꝛ in eo nō ponunt nisi animā intellectiuā indiuisibilē: ⁊ cū illa nō habeat partē: sequit̄ ꝙ in homine nullo modo sensus tactus est plures: qd est contra intentionē Aristo. ¶ Tertia expositio est ꝙ tactus tripliciter sumit̄. pmo pro anima tactiua. Secundo ꝓ organo tactus. Tertio ꝓ aggregato ex anima ⁊ organo. Primo modo sensus tactus est vnus: sicut vna anima itellectiua. secūdo ⁊ tertio modo plures sunt sensus tactus: quia plures sunt nerui ⁊ plura composita ex neruo ⁊ anima. Ista expositio dupliciter deficit. pmo: qꝛ nō respōdet ad difficultatē Aristo. vtrū per eandē virtutē tactiuam sentiant̄ ambe contrarietates. Secundo: qꝛ repugnat sibiipsi. si. n. plures sunt nerui. ergo plures sunt anime tactiue istoꝝ neruoꝝ: cū ergo tactus sint plures ratione organoꝝ: ita ratione anime. ¶ Quarta expositio est ꝙ tactus quadrupliciter consideranꝰ pmo pro anima. Secūdo pro organo. Tertio ꝓ aggregato ex anima ⁊ organo. Quarto ꝓ composito ex his ⁊ dispositiōe accidētali per quā fit tactus. pmo secūdo ⁊ tertio modo tactus est vnus: qꝛ vna animo vnū organuz vnū compositū ex his. Sed quarto modo sensus tactus sunt plures: qꝛ plures sunt dispositiones: ⁊ consequenter plura composita accidētalia quibus sentiūtur qualitates tāgibiles. Hec expositio satis bene posset applicari littere Aristo. sed deficit in fundamēto pncipali putans tactum esse animā tactiuaz. cuz sit vna qualitas ⁊ ꝓprietas anime fundata in organo: ꝓpter enim nimiā disproportionem inter materialitatem organi ⁊ imaterialitatem anime opȝ assignare vnū mediū participans quodāmodo naturā organi ⁊ anime qd sibi deferat species tangibiles: aliter nunꝙ̄ sentiret anima sensibilia: ⁊ hanc virtutē mediam seu proprietatē voco potentiā tactiuam. ꝓpterea dicit̄ ꝙ preter animā: organū ⁊ mediū ⁊ dispositiones tactiuas est assignare sensum tactus distinctum a quolibet illoꝝ realiter. Unde anima sensitiua tactus organū dispositio ⁊ mediū habent se per ordinem. sic ꝙ anima imitatur mediāte tactu: ⁊ tactus mediante organo: ⁊ organū mediante dispositiōe: ⁊ dispositio mediante carne que est mediū imediate ab obiecto recipiens quantitates tangibiles. ¶ Ex quibus sequit̄ ꝙ ista ꝓpositio est vera. sensus tactus est vnus ⁊ plures ad hunc intellectū. sensus tactus est vnus potentialiter ⁊ plures dispositiue: qꝛ sensus tactus est solū vna potentia cum multis dispositiōibus. Unde seruandus est hic modus loquendi quē Aristo. habuit in elēchis: propositionem enim equiuocaz habere plura significata vocat ꝓpositionē plures: nā ꝙ ista ꝓpositio sit plures propositiones: sed quoniā illi respondēt plura significata ⁊ plures modi significandi. Ita modo consimili vocat plus sensum tactus plures: nō ꝙ sensus tactus sit plures sensus tactus. qꝛ illud est impossibile: sȝ quia sensus tactus pluribus dispositionib⁹ plures contrarietates percipit. Et si in littera Aristotelis: aut Cōmentatoris inueniat̄ ꝙ plures sunt sensus tactus intelligit̄: plures sunt dispositiones tactus. Sic etiā intelligit Auicēna cuz dicit: ꝙ virtutes tactiue sunt plures. nō ꝙ plures sint potētie tactiue imediate deferentes anime: sed ꝙ plures sunt dispositiones tactiue imediate deferentes organo. ¶ Circa predicta de contrarietate tangibiliū dubitatur. vtrū omnes contrarietates tactus reducant̄ ad calidū frigidum humidū ⁊ siccū: ⁊ videt̄ ꝙ nō. pmo: qꝛ graue ⁊ leue nō vident̄ reduci ad qualitates istas cū sint diuersarum specieꝝ ū predicamenti qualitatis. secundo intēsiuz ⁊ remissiuz faciunt cōtrarietatē sensibilē a sensu tactus non reducibilē ad aliquā aliarum contrarietatū: quia nō est ratio. quare plus ad vnā ꝙ̄ ad reliquam: cū in qualibet earuz reperiat̄ intensio ⁊ remissio. si aūt dicitur ꝙ reducitur ad ambas cōtrarietates simul intelligit̄ nō tanꝙ̄ inferius ad suū superius: quia intēsio ⁊ remissio nō sunt per se in predicamento qualitatis: nec tanꝙ̄ effectus in causam: quia per idē contrarietates coloris odoris ⁊ saporis reducerent̄ ad istas: qd est falsum: quia tunc visus ⁊ odoratus nō differrēt a tactu. ¶ Oppositū videt̄ esse de intentiōe Aristotelis ⁊ Cōmētatoris: aliter contingeret dari in genere tangibiliū plures contrarietates primas ꝙ̄ duas: qd non bene sonat. ¶ Notandū secundū Egidiū eē de intētione Themistij: ꝙ sensus nō solū percipit sensibilia propria: sed etiā cōmunia. ideo cuz dicit̄ omnes cōtrarietates tangibiliū reduci ad contrarietates qualitatū primarū: intelligit̄ de cōtrarietatibus sensuum ꝓprioꝝ ⁊ nō cōmuniuz. nam graue ⁊ leue percipit tactus mediante motu. vt qd velocius deorsum tendit tactus iudicat graue. qd vero tardius leue. vt Cōmentator ait: asperū vero ⁊ leue videtur ad figuraz pertinere. nam alterius figure est asperum vbi vna pars preeminet alteri: ⁊ alterius lene vbi partes equaliter situātur. motus autez ⁊ figura non sunt obiecta propria: sed communia. Dicatur ergo ꝙ graue ⁊ leue asperuz ⁊ molle re-

ducuntur ad calidū frigidū humidū ⁊ siccū via causalitatis: q2 fiunt ex his: sed nō via imutationis q2 non imutant mediātibus illis: sed mediāte motu ⁊ figura. Istud mihi non videt̃ verū: q2 sensibilia cōmunia sunt sensibilia per se nō p̄mo: q2 imutant ratione sensibiliū propriorū. si g̃ graue ⁊ leue asperū ⁊ lene etiā imutant ratione motus ⁊ figure: motus aūt ⁊ figura imutant ratione sensibiliū ꝓprioꝝ. ergo graue ⁊ leue asperū ⁊ lene imutant ratione sensibiliū ꝓprioꝝ. ergo illa reducunt̃ ad sensibilia ꝓpria nō solū via causalitatis sed etiā imutatiōis: sicut ergo motus ⁊ figura reducūtur via imutationis ad omnia sensibilia ꝓpria: q2 quilibet sensus exterior percipit motū ⁊ figurā suo sensibili ꝓprio: ita graue ⁊ leue asperū ⁊ lene reducunt̃ ad oīa sensibilia ꝓpria via imutatiōis: q2 quilibet sensus exterior pōt percipere graue ⁊ leue asperum ⁊ lene mediāte suo sensibili. Dicat̃ ergo ꝙ sicut motus ⁊ figura reducunt̃ via imutatiōis ad contrarietates albi ⁊ nigri ꝓ quāto sunt perceptibiles a visu ⁊ ad ꝯtrarietatē calidi ⁊ frigidi humidi ⁊ sicci ꝓ q̃to percipiunt̃ a tactu. Ita cedē contrarietates reducūtur ad contrarietatē visus pro quanto imutant cū colore: ⁊ ad cōtrarietatē tactus pro quanto imutant cum calido frigido ⁊ sicco. ❡ Ad p̄mū dicit̃: ꝙ si magnitudo ⁊ numerus que sunt p̄dicamenti q̃titatis reducunt̃ via imutatiōis ad sensibilia ꝓpria que sunt predicamenti qualitatis: quāto magis graue ⁊ leue asperū ⁊ lene ad calidū frigidū humidū ⁊ siccum que sunt eiusdē predicamēti: lz diuersarū sp̄erū. ❡ Ad 2m dicit̃ cōsimiliter: ꝙ q2 intensum ⁊ remissum reperiunt̃ in omnibus sensibilibus ꝓprijs ⁊ ab omnibus sensibus particularibus percipiūtur: reducunt̃ ad omnia sensibilia ꝓpria. ideo intensum ⁊ remissū reperta in qualitatibus p̄mis reducunt̃ ad illas via imutationis tanq̄ sensibilia cōia nō ꝓpinqua: q2 illa sunt solū quinq̃. s. motus quies magnitudo numerus ⁊ figura: sed tanq̄ remota vt graue leue durū molle densū rarū ⁊ similia: verū tamē intensū ⁊ remissū nō sunt ꝓpria cōtraria: q2 verificātur de eodē: eadē. n. albedo est intensa ⁊ remissa: sicut nec magnū ⁊ paruum sunt contraria. Ex quo idē est magnū ⁊ paruū: sed possunt dici opposita relatiue: q2 magnū refertur ad paruū ⁊ intēsum ad remissū ⁊c. ❡ Textus cōmē. 109.

Vtrum aūt est sensitiuū intus aut nō: sed mox caro nullū videt̃ esse signū fieri sensum simul cū tactu. Etenim nunc siquis circa carnē extenderit vt pellem faciens similiter sensum mox tactum insinuat: ⁊ tamen constat ꝙ non est in hoc sensitiuum. Si autē ⁊ connaturale fuerit citius vtiq̃ pertinget sensus.

❡ Mota prima questione que fuit de vnitate ⁊ pluralitate sensus tactus. Aristo. consequenter determinat secundā quā firmēto de organo ⁊ medio intraneo tactus querēdo vtrū caro sit organū tactus vel nō. ideo ꝓ decisione illius questiōis Aristo. ponit quatuor ꝯclusiones: Quaꝝ p̄ma est ista. Caro nō est organū potētie tactiue. Secūda cōclusio. cara se hz ad sensationē: sicut se haberet aer si aīali eēt ꝯnaturalis. ibi. (Propter qđ talis pars.) Tertia cōclusio. caro seu ꝓportionale carnis est mediū sentiendi potētie tactiue. ibi. (Ex aere quidē. n.) Quarta ꝯclō. cum vnitate medij carnei vel ꝓportionalis stat pluralitas sensuū tactus. ibi. (Demōstrat aūt.) Prima cōclusio arguit̃ sic. sensibile positū supra organū sensus nō facit sensationē: sed tāgibile positū supra carnē facit sensationē. ergo caro nō est organū tactus. si. n. alicui videret̃ ꝙ esset organū tactus hoc esset ꝓpter hoc signū: q2 statim ad tactū carnis sentimus tangibilia: sed hoc nō est sufficiens signū: q2 si aliquis nunc circa carnē extēderet aliquā pelliculā: aut telā subtilē statim ad tactum illius superextensi carni sentiretur tangibile: ⁊ tamē constat ꝙ illa pellis: nec in illa esset organum tactus. siquis autem diceret ꝙ non est similitudo. quia caro est connaturalis ⁊ continuata corpori: pellis autem est extrinseca corpori. Iterū ratio nō procedit: quia si illa pellis fieret ꝯnaturalis: nō tamē hec esset organū tactus: ⁊ tamē per illā statim sentiretur tangibile ⁊ melius q̃ quādo est distincta eodē modo: lz statim fieret sensatio cū tangit̃ caro nō ꝓpter hoc est organū: sed potius mediū vel aliqđ aliud necessario requisitū ad sensationem tactus. Lege litterā (Vtrū aūt est sensitiuū) .i. organum tactus (intus) carnem. (aut nō:) sz ipsa cara hz dubitationē: (sed mox caro) si tāgit̃ fiat sensatio. (nullū videt̃ esse signū) sufficiēs (fieri sensū. simul cū tactu) tanq̄ per organū. (etenī siquis extēderet circa carnē) aliqđ subtile (vt pellē faciens) illud super extensum (similiter sensū) ⁊ sensationē (mox tactū isinuat: ⁊ tamē cōstat ꝙ nō est in hac) .s. pelle (sensitiuū) qđ sit organū tactus. (si autē ⁊ cōnaturale fuerit) illud extēsū (citius vtiq̃ perunget sensus) .i. citius fiet sensatio: ⁊ tamē nō foret organum. ❡ Notandū fm Cōmentatorē. cōmēto. 109 ꝙ caro est quasi mediū: lz sit cōtra opinionē Alexādri ⁊ expositionē Themistij: q̃uis Themisti⁹ dicit opīe: ꝙ ista est opinio Arist. ꝙ caro est q̃si mediū: sz isti nō vident̃ sentire rationē super quā sustentabat̃ Aristo. in hoc: ⁊ est ꝙ sensibilia tactus nō conueniunt in eodē genere: ꝙ de eis dicat̃ vniuoce. crediderunt ergo Alexander ⁊ Themisti⁹: ꝙ cara esset organū tactus. Aristo. v̾o oppositū. ⁊ ita asserit Themistius. causa aūt quare posuerūt istud fundamentum: quia non videbant rationem Aristo. s. ꝙ nullum sensibile vniuoce dicit̃ de omnibus tangibilibus. ❡ Secūdo notandū fm Cōmentatorē eodem cōmento ꝙ cōtinuatio nō dat carni nisi bonitatē pertransitus sensus nō ꝙ continuatio dat carni vt sit instrumentum illius sensus. cōtinuitas ergo nō facit aliquod esse organum: sed bene ꝙ per illud citius fiat sensatio. verbi gratia: lz caro sit continua cū membro: nō tamē sequit̃ istā esse organū: sed solum ꝙ per istam fiat sensatio p̾us q̃ si esset discōtinua. ❡ Duo occurrūt dubia circa illud commentū p̄mū: q2 dicit Cōmentator: ꝙ tāgibilia nō conueniunt in aliquo genere: qđ de illis dicat̃ vniuoce: cū tamen dēm sit in alia questione genus tāgibiliū dici de illis vniuoce. ❡ Secundū dubiū. Unde tenet illa consequētia Cōmentatoris genus tangibiliū nō dicit̃ de illis vniuoce. ergo caro est mediū ⁊ nō organū quā dicit fuisse rationē Aristo. ad ꝓbandū carnē non esse organū sed mediū. ❡ Ad p̄mū dr̃: ꝙ tāgibilia ad duo possunt cōparari. s. ad genus ⁊ ad potentiā tactiuā. si cōparat̃ ad suū genus sic dr̃ de illis vniuoce. si v̾o ad potentiā tactiuā: sic dicit̃ de illis equiuoce: q2 fm diuersas ratiōes eo ꝙ potentia tactus nō percipit oīa tāgibilia vna rōne: sed diuersis iux̃ multitudinē dispōnū qbus ꝑcipit plures contrarietates nō iuicē reducibiles. Unde Cōmētator statim adiungit illi cōmēto .n. necesse est ꝙ sensus tactus sit plus vno. ad denotandū illā equiuocationē nō esse ex parte generis: sz ex parte potētie. ❡ Ad 2m rndet̃ ꝙ ista ꝯsītia tenet per hoc mediū genus tangibiliū nō dr̃ de illis vniuoce. ergo nō dr̃ de illis fm vnam rōnem semper intelligēdo ex parte potētie. ergo organū tactus hz diuersas dispositiones tactiuas. sed caro nō hz diuersas dispōnes

tactiuas:ergo cara non est organũ:⁊ per consequens cara est medium.pʒ consequentia:qꝛ cũ cara sit necessaria ad tactum necessitate imitationis:opʒ ipsam esse medium vel organũ.¶ Contra illam rõnem arguitur.ꝓbando ꝙ tactus nõ indiget diuersitate dispositionũ in organo pri mo:qꝛ sensus cõmunis plures contrarietates percipit ꝗ̃ sensus tactus ⁊ solum per vnam dispositionem:qꝛ nullus adhuc dixit sensum cõem esse plures.ꝗ̃ per idem sensus tactus vnica dispositione percipit omnes suas ꝯrietates. ¶ Secũdo.magis distinguunt lux:⁊ color ꝗ̃ ꝯrietates tangibiliũ.sed visus vnica dispositione sentit lucem ⁊ co lorem:ex quo est vnus sensus ⁊ non plures.ergo a pari vni ca dispõne percipit tactus suas contrarietates.¶ Intel ligendum ꝙ penes aliud attenditur vnitas sensus:⁊ pe nes aliud vnitas dispõnis sensitiue. vnitas nãqꝫ sensus attenditur extrinsece penes vnitatem organi absolute:⁊ relatiue penes vnitatẽ obiecti.Sensus ergo visus ẽ vn⁹ ⁊ similiter auditus tam ex parte obiecti ꝗ̃ ex parte orga ni.Sed vnitas dispositionis attenditur penes vnitatem contrarietatis:ita ꝙ cuilibet potentie cõtrarietatis alic⁹ generis sua correspondet dispositio sensitiua:⁊ qꝛ sub ge nere tangibilium reperiuntur plures ꝯrietates ꝑme.iõ illis in organo tactus correspondent dispositiones plu res diuersaꝝ specieruꝫ.sicut ⁊ ipse ꝯrietates specifice dif ferunt. Ex quo sequitur.ꝙ visus vel auditus non hʒ ni si vnam dispõnem sensitiuam:sicut nec suo generi sensi bili alia preter vnam cõpetit ꝯrietas prima.¶ Sʒ du bi tatur vtruꝫ visui alia cõpetit contrarietas prima ꝗ̃ albi vel nigri.si sic.ꝗ̃ visus hʒ plures dispõnes sensitiuas sicut tactus.Si non.ergo visus non percipit lucem nec alia vi sibilia inominata.consequens est falsum ⁊ pʒ ꝯña.qꝛ nul lus sensus percipit nisi ea que reperiuntur tanꝗ̃ media vel extrema in sua prima ꝯrietate:⁊ per consequẽs visus non perciperet nisi albũ nigrũ ⁊ medios colores.¶ Re spondetur ꝙ albedo ⁊ nigredo lʒ faciãt ꝑmã ꝯrietatem in genere coloris ꝓprie ⁊ stricte sumpti:non tamen in ge nere coloris large sumpti:qȍ est obiectũ adequatũ poten tie visiue.sed clarum ⁊ obscurum:ad que reducuntꝫ albe do ⁊ nigredo:non obscurum intelligẽdo pro tenebra pri uatiue sed positiue pro qualitate opposita claritati sicut nigredo albedini.¶ Potest tñ dici ꝙ sicut color dupli sumitur.s.cõiter ⁊ proprie.ita albedo ⁊ nigredo ⁊ ꝙ albe do ⁊ nigredo proprie sumpta non faciunt ꝑmam ꝯrietatẽ sed large sumpta in genere coloꝝ.⁊ sic lux potest vocari albedo eo modo quo dicimus solem esse album.⁊ martẽ rubeũ.¶ Ad primã rõnem dr̃ ꝙ eo modo quo sensus cõ munis percipit multas ꝯrietates:eo mõ hʒ multas dispõ nes:nam qꝛ non percipit nisi extrinsece per alios sensus illas ꝯrietates:iõ sensus exteriores sunt dispõnes sensus cõmunis mediãtibus quibus ꝑcipit oĩs sensibilia ꝓpria. verũtñ qȍ dictum est de vnitate ⁊ pluralitate dispõnum debet intelligi solum de sensibus exterioribus:qꝛ sensus interiores sunt alterius generis ⁊ nature.¶ Ad scd'aꝫ ra tionem responsum est ꝙ lʒ magis distinguantur lux ⁊ co lor ꝗ̃ ꝯrietas tangibiliũ.nõ tñ faciunt plures ꝯrietates. sed solum vnam.s.clarum ⁊ obscurũ:rõne cuius vna di spositio ẽ in organo visus. ¶ Textus cõmenti.lio.⁊.lii.

¶ Propter qȍ talis pars corporis videtur sic se habere:sicut si circulariter nobis aptus na tus esset aer. Videremur enim vno quodam sentire:⁊ sonũ:⁊ odorem:⁊ colorem:⁊ vnus quidem sensus esset auditus:visus:⁊ olfatus. Nunc autem quoniam determinatum est per quod fiunt motus. Manifesta sunt predicta sensitiua altera esse.

¶ In tactu aũt hoc quidẽ nũc imanifestũ est. T.c.iii.

¶ Secunda conclusio.caro se hʒ ad sensationẽ sicut se hʒ aer.si animali foret cõnaturalis:pʒ:qꝛ sic tunc videretꝫ ꝙ aer ille esset organũ in visu auditu ⁊ olfatu:ꝗ̃uis eẽt me dium.⁊ ex hoc videremur vno organo sentire coloreꝫ so num ⁊ odorem.iõ iam apparet ꝙ caro sit organum gust⁹ ⁊ tactus lʒ non sit ita:⁊ ꝙ mediante carne sentiamus oẽs sopores ⁊ omnia tangibilia.sed nunc:qꝛ mediũ per qȍ fit motus dictorum sensibiliũ est distinctum ⁊ separatum a nobis manifestum est:ꝙ non est organum:⁊ ita manife stum est ꝙ tria sunt organa trium sensuũ dictorũ:sed in tactu non est hoc manifestũ:qꝛ cara ẽ cõnaturalis nobis. T.c.li.(Propter qȍ talis pars corporis).s.caro(videtur sic se habere sicut si circulariter nobis aptus natus esset aer.)per naturalem cõtinuationẽ:(videremur eniꝫ vno quodam)organo.s.aere(sentire ⁊ sonum ⁊ odorem ⁊ co lorem ⁊ vnus quidem sensus esset auditus ⁊ visus ⁊ olfa tus:nunc aũt quoniam determinatũ est).i.distinctum ẽ a nobis illud(ꝓpter qȍ fiunt motus)istorum triũ sensi biliuꝫ(manifesta sunt predicta)huiusmodi(sensitiua al tera esse.In tactu aũt hoc quideꝫ nũc immanifestuꝫ est) propter vnionem carnis ad ipsum.¶ Notandũ scd'ꝫ cõ mentatorem.cõmento.lio.ꝙ fuit existimatũ eos eẽ vnuꝫ sensuꝫ.s.oẽs sensus tactus.sed demonstratio cogit ꝙ sint plures vno sensu:sentit.n.plura vno sensibili:ꝓbat Com mentator ꝙ plures sunt sensus tactus.per hoc ꝙ tactus sentit plura sensibilia:ideo caro non potest esse organuꝫ. sed solum medium.Duas propositiones ponit Cõmenta tor:que dictis repugnare videntꝫ.s.ꝙ plures sunt sensus tactus:⁊ plura sunt genera sensibilia tactus.cum dicimus sit vnicam esse potentiam tactiuam:⁊ vnicum esse genus omniũ qualitatũ primarũ.¶ Ad ꝑmũ dicitur ꝙ tactus potest considerari per cõparationem ad organũ:⁊ per cõ parationẽ ad dispositiones tactiuas.Primo modo non ẽ nisi vnus sensus tactus.sicut non est nisi vnum organuꝫ. Secundo modo sensus tactiue sunt plures sicut plures sunt dispositiones tactiue:Ita ꝙ aggregatum ex tactu ⁊ dispõne receptiua calidi ⁊ frigidi non est aggregatũ ex eodẽ tactu ⁊ dispositione receptiua humidi ⁊ sicci:sicut cõpositum per accidens ex pomo ⁊ odore non est cõposi tum ex pomo ⁊ sapore.Sicut ergo idem pomuꝫ numero subycit odori ⁊ sapori.ita eadem potentia tactiua nume ro cõiungitur in eodẽ subiecto ambabus dispositionib⁹ receptiuis qualitatũ primarũ:⁊ ꝙ hec sit intentio Auer roys pʒ:qꝛ aliter non diceret ꝙ tactus sentit plura sensi bilia genere:sed ꝙ tactus sentiunt.¶ Ad secundum re spondetur ꝙ tactus non soluꝫ percipit qualitates ꝑmas: sed etiam sapores:licet sub alia ratione.⁊ qꝛ qualitates prime ⁊ sapores sunt diuersoꝝ generum.ideo tactus per cipit plura sensibilia gene꜠.nõ ergo vult dicere Cõmen tator ꝙ contrarietatibus qualitatum primarum respon dent plura genera:sed ꝙ qualitatibus tangibilibus.i.ꝑ ceptibilib⁹ a sensu tactus respõdẽt plura genera.¶ Con tra intentionem Auerroys arguitur probando multitu dinem dispositionũ tactiuaꝝ in carne sicut in neruo:quo habito non poterit ipse negare quin cara sit organum si cut neruus:qꝛ organũ tactus ꝓpter suã materialitatẽ nõ possent spẽs tãgibiles deferre potentie nisi haberent di spositiones tactiuas receptiuas illarũ specieꝝ.Sed caro est materialior ꝗ̃ organũ tactus ergo caro a fortiori indi get dispõnib⁹ receptiuis earũdẽ specierũ.¶ Secũdo vi sus exigit diuersitatẽ dispõnũ in suo medio ergo a fortio

ri tactus pz ɔña. qꝛ visus est spiritualioꝛ tactu. ꝛ medium visus ē minus materiale medio tactus qḋ est caro: antecedens est manifestum qꝛ visus non imutatur. nisi in acre dyafanitas fuerit cū lumine. ¶ Oppositū arguit̄ sic. medium tactus est medium intraneū secūdū phm. ergo non pluribus dispositionibus indiget ad sensationem q̄ꝫ mediū extraneū. sed medium auditus non indiget nisi motu locali super dispōnē cōnaturalez sibi. igitur mediū tactus etiam non videt̄ indigere nisi motu alterationis super dispōnē carnis. ¶ Intelligendū primo ꝙ organuz tactus habet dispōnem ꝛ mixtionē eltoꝝ secūdū quā dr̄ neruus: ꝛ hec dispō non sufficit ad tactum. sed p̄ter hanc habet alias dispōnes secundū quas recipit spēs tangibiles. ꝛ secūdū has dispōnes dr̄ organū tactus: qꝛ plures sūt vt dictum est. quedam adequate organo ꝛ quedam solū in parte. Sed mediū tactus qḋ est caro hꝫ solū dispōnez ꝛ mixtionem eltoꝝ secūdū quā dr̄ caro ꝛ mediū tactus. ¶ Scḋo intelligēdū ꝙ media extranea alioꝝ sensuū: qꝛ non sunt p̄ncipaliter ꝓpter illos. non dicunt̄ media illoꝝ secūdū naturam ipsoꝝ. sed solūmodo secūdū quādā aliā naturā repertaz in eis p̄ncipalr̄. ꝑ sensus. aer mī vt aer s̄m phm. ꝛ Cōmentatorē in hoc scḋo T. ꝛ cō. 68. non est mediū alicuius sensus. nec aqua vt aqua: sꝫ aer est mediū visus pro quanto hꝫ dyafanitatē quae est natura receptiua specierū visibiliū. est ēt mediū auditus non absolute: sed vt hꝫ motum in ipso. est ēt mediū olfatus non simpliciter. sed secūdū quādam naturam inominatam repertā in aere ꝛ in aqua. ita ꝙ idem mediū extraneum deseruit multis potentijs secūdū aliam ꝛ aliā naturaz ꝛ dispōnē. Sed caro qꝛ est mediū intraneū datum a natura solum ꝓpter conseruationē ꝛ defensionē tactus. vt ex hoc tact⁹ possit vtilia sequi ꝛ nociua fugere. non indiget alia dispositione q̄ꝫ cōplexione sue nature ad hoc vt per istam fiat ꝓductio spēꝝ tangibꝫ. hꝫ aūt dispō non est nisi mixtio redacta ad medium qualitatū primarū. ¶ Ad primā rationem dr̄ ꝙ materialitas mediorū ꝛ organoꝝ pōt attendi penes maiorem ꝛ minorē subtilitatez sube: aut penes nobilitatem eius. Si primo modo sic mediū est vl̄r minus materiale q̄ꝫ organū. vnde aer est minus materialis q̄ꝫ oculus ꝛ q̄ꝫ organū olfat⁹ cū sit subtilioris sube: ꝛ sic caro est minus materialis q̄ꝫ org̃m tactus. qḋ est neruus: ꝛ ꝑ ɔñs non exigit tot dispōnes quot organū tactus. Si aūt attendat̄ materialitas ꝛ imaterialitas quo ad nobilitatem sic organū est nobilius carne: ꝛ ɔ̄r minus māle nec hoc tollit multitudinē dispōnū. ¶ Ad scḋaz rōnē negat̄ primo ɔña. qꝛ aer ē mediū extraneū: nec vt sic est mediū visus tactus. aut est mediū intraneū ꝛ vt sic est medium tactus. secūdo dr̄ ꝙ caro hꝫ plures dispōnes q̄ꝫ aer ad imutationē tactus. non actu sed po⁹. qꝛ nūq̄ꝫ potest imutari spiritualiter tactus specie caliditatis qn̄ caro recipiat caliditatem realem. ꝛ nūq̄ꝫ imutatur a specie frigiditatis quin caro recipiat frigiditatem realem. ꝛ ita de alijs tangibilibus. ideo plures habet dispōnes in po⁹ q̄ꝫ aliud mediū in actu vel in po⁹. ¶ Textus ɔmēti. iiii.

¶ Ex aere quidem enim aut aqua ipoſſe est constare animatum corpus: opꝫ enim firmū esse. Relinquitur aūt mixtum ex terra: ꝛ ex his esse vt vniuersaliter caro: ꝛ proportionale. Quare necessariū ē ꝛ corp⁹ eē mediū tactui aptū natū: per qḋ fiant sensus: cū sint plures.

¶ Tertia conclusio. caro seu ꝓportiōale carni est mediū sentiendi potentie tactiue. ¶ Ista ɔ̄ probat̄ supponēdo secūdū Cōmentatorem ꝙ excellentie alioꝝ sensuū corrūpunt sensum. sed excellentie tactus corrūpunt aīal. ergo ingeniauit natura tactum diffundi ꝑ totū corpus. vt quelibet pars corporis sentiēs ꝑ hunc sensum posset nociua fugere ꝛ corruptiua. Si nāq̄ꝫ i pede vel in aliqua pte corporis non esset sensus tactus posset cōburi pes animalis ipso nō sentiente. q̄re nō cōpetenter posset nociua fugere ꝛ corruptiua: ꝛ non solum igeniauit nā tactum in toto corpore ꝓpter causam iam dictam: sed ēt vt mediū illius sensus esset nobis nālr̄ coniunctū. vt melius ꝛ efficatius sentirem⁹ nociua ꝛ corruptiua. Isto presupposito arguit̄ ɔ̄ sic. excellentie tangibꝫ corrūpūt aīal. ꝛ vt hec corruptiua melius possim⁹ cognoscere igeniauit nā mediū in tactū esse nobis cōiunctum: ꝛ partem corporis nostri.

Sed ex aere ꝛ aqua ipoſſe est cōstare aīatū corpus: qꝛ oꝫ firmū esse aīatū corpus ꝛ non fluxibile. aq̄ aūt ꝛ aer non sunt firma: sed fluxibilia: cū nō sint terminabilia termino ꝓprio: relinquit̄ ergo corpus animatū cōstare ꝛ ex terra ꝛ ex oībus eltis: ꝛ qꝛ vl̄r tale videt̄ esse caro aut ꝓportionale carni que sunt partes corporis aīati. ꝛ talia ḡ debet esse mediū in tactu. q̄re corpus qḋ est mediū tactui necesse est nālr̄ esse aptatū ꝛ coniunctū per qḋ possint fieri sensatiōes tact⁹ ꝛ maxie cū plures sint tactus. L. e. li. (Ex aere quidē. n. aut aqua ipoſſe est constare aiatum corpus. oꝫ enim firmū esse) istud corpus (relinquit̄ ergo ex terra ꝛ ex eis) alijs eltis (esse vt vl̄r) idest s̄m ꝓportionē quam nālr̄ appetit (ꝛ caro ꝓportionale) carni. eē mediuz tangendi (q̄re necessariū est ꝛ corpus esse qḋ mediū tactui aptum natum est ꝑ qḋ fiant sensus. cōstrue sic. necessariū est corpus qḋ est me⁹ tactui esse aptū natū idest cōnāle ꝑ qḋ fiant sensus. cū sint plures sensus tact⁹. ¶ Notanduꝫ s̄m cōmentatorē cōmēto. 110. ꝙ aīalia indigent necessario corpore duro ex quo cōtingit necessario vt mediuz in sensibus tactus eēt corpus ad mixtū super hoc habūdaret terrestreitas vt est caro ꝛ eius sīle in aīalib⁹ carētib⁹ carne. hec tn̄ durities ꝛ terrestreitas terminant̄ ad certaz cōplexionē. qm̄ caro non quocūq̄ꝫ dura vel terrestris esset mediū tactus. ¶ Cōtra istam ɔ̄nē arguit̄ p̄mo sic. si caro esset mediū sequeret̄ ꝙ tangibile p̄us reciperet̄ in carne q̄ꝫ in neruo. hoc aūt est falsuꝫ: qꝛ tangibile posituꝫ supra carnē statim cāt sensationē. ꝛ ꝓbat̄ ɔña. inductiue in alijs sensationib⁹ alioꝝ sensuū. semꝑ. n. species visibilis vel audibilis p̄us recipit̄ in medio q̄ꝫ in organo. Secundo caro habet meliorē ꝓportionē ꝛ magis temperatam inter q̄litates tangibiles q̄ꝫ alia mēbra aīalis. ergo est org̃m tact⁹ pꝫ ɔña. qꝛ requirit̄ talis ꝓportio. aīs pꝫ. ex eo ꝙ nerui ꝛ ossa magis accedūt ad siccitatē q̄ꝫ caro. Et ɔfirmat̄ auctoritatib⁹. nā Ar. in hoc scḋo. Tex. cō. 94. ait ꝙ bonitas tactus dat itelligere bonitatē itellect⁹. Sed bonitas carnis dat itelligere bonitatē tactus. qꝛ hn̄tes meliorem carnē hn̄t meliorē tactū: ergo caro videt̄ esse organuz tactus. ¶ Et in secūdo de aīalibus inquit phs ꝙ ita se hꝫ caro ad tactū sicut pupilla ad visum. mō pupilla est org̃m visus. ergo caro est org̃m tactus. ¶ Itē Auicēna expresse videt̄ velle ꝙ caro sit organū tact⁹. oppositū ostensum est per illud qꝛ sensibile positū supra sen̄m non facit sensationē. Sed tāgibile positū supra organū ꝛ supra carnem sentitur. ergo caro videt̄ esse mediū ꝛ nō organum. ¶ Itez quilibet sensus exterior habet organū ꝛ mediū. vt pꝫ inductiue. ergo tact⁹ habet mediū. quero ergo vtrū sit mediū intraneū vel extraneū. si intraneū illud videtur esse caro. si extraneū apparet illud esse aqua vel aer: sed nullum istoꝝ pōt esse: qꝛ mediuz iuuat ad sensationē. hec aūt ipediunt imutationem tactus vt in sequenti questione Aristoteles manifestabit. ¶ Ad p̄mū dicit̄ ꝙ tangibile p̄ius recipit̄ in carne q̄ꝫ in organo p̄oritate causa-

litatis:sed non temporis.qz sil' tempore recipitur spēs tā gibilis in carne ⁊ in neruo. Unū spēs soni vel odoris prius recipitur in medio q̄ȝ in organo prioritate temporis ⁊ causalitatis. Sȝ spēs coloris pōt prius recipi in medio q̄ȝ in organo.et prioritate temporis.sed illud non est necessariū. quoniaȝ potētia visiua aduertente vel aperto oculo.sil' multiplicaret species visibilis in medio ⁊ in organo:species autē tangibilis nūq̄ȝ pducit in medio:quin etiā producit in organo.⁊ h̄ iō:qz illō ē mediū itraneū. ¶ Ad rationez secundam dico q caro non hȝ meliorem pportionem nec melius temperamentū q̄ȝ alia mēbra:licet ergo caro dicatur calida ⁊ humida a predaminio:⁊ neruus frigidus ⁊ siccus:tū neruus in quo fundatur tactus hȝ nobiliorem pportionē qualitatū tangibiᵘ:sicut etiaȝ oculus meliori carne non obstāte q sit frigidus ⁊ humidus a predominio:qz talis denominatio frigidi non est simpliciter.sed solum in respectu ad aliud mēbruȝ calidius: eo modo quo dicimus cerebruȝ frigidum per respectum ad cor. ¶ Et ad p̄hm cōcedo q ex bonitate tactus conuincitur bonitas itellectus:⁊ q ex bonitate carnis cōuincitur bonitas tactus:nec propter hoc sequitur carnē esse orgᵐ tactus.qz ex bonitate carnis non īmediate sed mediate cognoscitur bonitas tactus. Unde caro orgaᵐ tactus ⁊ intellectus se habent per ordinē isto modo a posteriori q caro īmediate dat intelligere bonitatē organi; ⁊ bonitas organi.bonitatē tactus ⁊ bonitas tactus bonitatem intellectus.in libro aūt de animalibus locutus est philosophus secundū opinionez alioꝝ:quos secutus est Themistius ⁊ Alexander. Sed in hoc libro ponit ppriā opinionē:qz postq̄ȝ fecit librū de animalibus motus ratiōe ⁊ experientia anothomie posuit carnē esse mediū:⁊ non orgᵐ secūdū q ait Cōmentator: Auicēna autē nō dicit carnē esse orgᵐ tactus sed instruᵘ.modo in plus se hȝ instruᵘ q̄ȝ orgᵐ.omne.n.orgᵐ est instruᵐ ⁊ non econuerso. ¶ Ex predictis soluunt motiua sequentium Themistiū ⁊ Alexādrū pbātū carnē esse orgᵘ ⁊ nō mediᵘ virtutis tactiue.qz aliī:dicūt ipsi: seqī p̄mo ī carne nō eē vtutē sensitiuā.nā si ī carne ē sensus in eadē ē tactᵘ cū tactᵘ sit fundamētū omniū sensuū.⁊ secūdū p̄hm ⁊ Cōmētatorē tam in hoc secundo q̄ȝ in tertio. ¶ Secundo sequitur specieȝ tangibilē esse in carne quando nulla fit īmutatio tactus. q̄ñ contra experientiā.⁊ q̄ñ tȝ.qz sicut cōtingit in aliis sensibus:q spēs ē in medio q̄ñ nulla fit sensatio. ¶ Tertio sequitur formā carnis non eē virtutē organicā.cōsequens falsum cū sit anima.⁊ pbat q̄ña.qz caro nō est ps organica aīalis.si non est alicuius organū. ¶ Quarto sequitur organū gustus non esse organū tactus.consequēs contra cōmentatorē.⁊ pbat q̄ña.qz lingua est organum gustus ⁊ nō tactus.cū nō sit caro:quo dato sequit q in lingua nō sit īmutatio tactus si ibi non est organum tactus. ¶ Primū inconueniens non sequit:qz in carne est organum tactus.ideo in carne est virtus sensitiua non tanq̄ȝ forma in subiecto:sed tanq̄ȝ cōtinens in cōtinēte. ¶ Secundum inconueniens etiam non sequit:nec similitudo tȝ.qz media alioꝝ trium sensuȝ sunt extranea.⁊ mediū tactus vel gustus est intraneū. ¶ Tertiū inconueniens nec nō seqt vū caro dr pars organica aīalis ⁊ nō organū alicuiᵘ sensus.dr.n.aliqd organū sensus:qz illi īmediate deferūt spēs sensibiles:pars sūt organica animalis dicit q est pars eius ⁊ alterius rōnis ab ipso. ¶ Quartum inconueniens similiter non sequitur.qz lingua non est organū gustus:sȝ mediū in ea.aut est organū gustus:qd etiā est orgᵐ tactus. ¶ Textus cōmenti.iiȝ.

¶ Demonstrat aūt q plures sint qui in lingua tactus. Omnia enim tangibilia sentit lingua sȝ eandem partē ⁊ humorem. Siquidem igitur ⁊ alia caro sentiret humorē: videretur vnus ⁊ idem esse sensus gustus ⁊ tactus:nūc aūt sunt duo propter id qd nō conuertitur.

¶ Quarta conclusio.cum vnitate medij carnei vel pportionalis stat pluralitas sensuū tactus pbatur.cū vnitate medij carnei stat pluralitas duoꝝ sensuū:quoꝝ vnus est quidaȝ tactus.s.gustus:⁊ alius tactus simplr.ergo cū vnitate medij carnei:vel pportōalis stat pluralitas sensuȝ tactus simplr:pȝ q̄ña:qz sicut gustui ⁊ tactui correspōdēt plures ɔ̄rietates:quarū vna reperitur in saporibus:⁊ alia in qualitatibus p̄mis.ita ī tactu reperiunt due ɔ̄rietates: quarū vna est calidi ⁊ frigidi ⁊ alia humidi ⁊ sicci.aña est manifestū:nam per eandeȝ linguaȝ sentiunt sapores qui obyciunt gustui:⁊ qualitates tangibiles que obyciūtur tactui.simplr ergo vident esse duo sensus.si enim nō reperiretur gustus sine tactu:nec tactus sine gustu dicere⁊mus istos esse vnū sensuȝ.sed iam non conuertunt.quia vbicūq; est gustus ibi est tactus ⁊ non econtra.igitur ⁊c. Lege li.(Demonstrat aūt q plures sunt)tactus simpliciter illi.s.(qui in lingua tactus)sunt.(oīa enim tangibilia sentit aīal secundū eandē partē).s.linguam(⁊ humorem).i.saporē(siquidem igitur ⁊ alia caro sentiret humorem videret vnus ⁊ ideȝ esse sensus gustus:⁊ tactus.nūc aūt sunt duo ppter illud q non conuertit)qz alicubi est tactus.vbi non est gustus. ¶ Notandū secūdū cōmentatorē cōmento.iiȝ.q fuit necesse vt caro sit quasi mediū: non q̄si instrumētū:qm si esset instrm saporis nō cōprehēdisset tangibile.⁊ si tangibile non saporē. Ex isto cōmento videt sequi non esse idē orgᵐ gustus ⁊ tactus.cᵘ oppoᵐ patuit.si enim hoc cōmento concluderetur nō esse idem orgᵐ gustus ⁊ tactus:pbaret per idē nō esse idem orgᵐ. virtute aprehendente calidū ⁊ frigidū ⁊ virtute aprehēdente hūidū ⁊ siccū:qd est falsum:ideo non aliud intēdit cōmentator:nisi q non conuertimt orgaᵐ gustus ⁊ orgᵐ tactus.nec orgaᵐ cōsimiliter dispositū pōt sentire qualitates tangibiles ⁊ sapores.sed necessario secūdū aliam ⁊ aliam dispōneȝ. ¶ Ex ista conclusione infert Thomas ⁊ Egidius.q sensus tactus sunt plures formalr.⁊ vnus materialiter.qz secundū ea que videmᵘ in obiecto de sensu loqui debemus.tactus ergo rōne duoꝝ oboꝝ duarū contrarietatū est plures potentie tactiue.ē tū vnus materialiter:qz he diuerse potentie fundant in eodē neruo qui ē orgᵐ tactus.imaginabant enim q sicut eiusdeȝ subi possunt esse plures proprietates.sic in eodem neruo pūt fundari plures potentie tactiue:per quarū vnam percipimᵘ calidum ⁊ frigidum:⁊ per aliam vero humidū ⁊ siccum. ¶ Et ad cōmentatorē dicunt q ipse itendit vnuᵘ sensus esse vnū organū secūdū determinatā dispōnē:⁊ vnū organum eodem mō sumptū esse vnius sensus.mō neruᵘ vnᵘ potest vocari duo.nō realr:sed modalr rōne diuersoꝝ modoꝝ se habendi.ita q neruus vt recipit calidū ⁊ frigidū aliter se habet q̄ȝ vt recipit humidum ⁊ siccū. ¶ Contra illam positionē arguit quadruplr.⁊ p̄mo sic.si idem orgᵐ numero aliter ⁊ aliter sumptū recipit oēs qualitates tangibiles.ergo per ideȝ vnus sensus numero aliter ⁊ aliter sumptus pcipit oēs qualitates tangibiles:pȝ q̄ña.ex quo non potest bene dari cā diuersitatis. ¶ Secūdo.si in eodem neruo sunt plures potentie tactiue.ad modum pluriuȝ ppietatū eiusdē subiecti.sicut risibilis ⁊ disciplinabilis in homine sequitur q ille potentie tactiue se habēt in eodē neruo secūdū prius ⁊ posterius.ita q earū vna ē

prima ꝛ alia secunda. Sed ita videt esse in obiectis ꝛ in ꝯrietatibus sicut in potentijs secūdū eos. ergo illarū cōtrarietatum vna est prima ꝛ alia secunda. ꝛ per ꝯñs vna istaꝝ in aliam reducitur. qḋ est ꝯ eos. q2 statī haberet vnitas tactus: vnde implicat ꝯdictionē: duas esse ꝯrietates primas qualitatum pmaꝝ: ꝛ in eodem neruo esse duas potentias tactiuas. que sint ꝓprietates eius. ¶ Tertio. si sensus tactus nō esset vnus: sed plures potentiali: hoc esset tamē duplicis: vt dicunt: ꝯrietatis nō reducibilis ad vnam. quo dato sequit sensum cōem nō esse vnū: qḋ est ꝯ eos. ꝛ pbat ꝯña: q2 sibi obijciunt oēs ꝯrietates oīum sensibiliū nō reducibiles ad vnā. ¶ Quarto. color ꝓpe sumptꝰ ꝛ lux magis differūt ꝙ̄ ꝯrietates tales: q2 q̄litates superioꝝ ꝛ inferioꝝ magis differūt ꝙ̄ qualitates iferioꝝ solū. cū qualitates celestes sint icorruptibiles. ꝛ qualitates hoꝝ inferioꝝ sint corruptibiles. sed ꝓpter diuersitatem lucis ꝛ coloris nō arguimus diuersitatē i visu. ergo a fortiori ꝓpter diuersitatē illaꝝ ꝯrietatū nō debemus arguere diuersitatē sensus tactꝰ. ¶ Dōm ergo ꝙ sicut in organo videndi nō est nisi vnꝰ visus. ꝛ in organo audiendi solum vnus auditus. Ita in organo tangendi nō est nisi vnus tactus. ita ꝙ tactus perceptiuus calidi ꝛ frigidi ꝛ tactus perceptiuus humidi ꝛ sicci nō sunt nisi vnꝰ sensus. Nam sm Ar. in conclusione. si gustus ꝛ tactus conuerterent: sic ꝙ vbicūꝙ̄ esset gustus. ibi foret tactꝰ ꝛ ecōtra. gustus ꝛ tactus essent vnꝰ sensus. sed tactus pceptiuꝰ calidi ꝛ frigidi. ꝛ tactus pceptiuus humidi ꝛ sicci ꝯuertunt vt liquet. q2 nullibi est vnus sine alio. ergo illi tactꝰ sunt vnꝰ sensus. Etiā arguitur de intentiōe Ar. ꝙ gustus ꝛ tactus sunt vnꝰ sensus: q2 sic se hꝫ oculus ad corpꝰ organicū ita gustus ad tactū. sed oculus ꝛ corpus organicū sūt vnū corpus. ergo gustus ꝛ tactꝰ sunt vnus sensus. pꝫ ꝯña cuꝫ maiori: q2 sicut oculus ē ps ꝗ̄si subiectiua ꝙ̄ i tegralis corporis organici: ita gustus tactus. Jdeo dicit hic phs ꝙ nō cōuertunt: ꝛ sepe in hoc scdo. Tex. cō. 101. ꝛ i tertio. Tex. cō. 63. ꝙ gustus ē qdā tactꝰ. minor vō ē euidēs. q2 supius ꝛ inferius nō ponūt in numerū qñ hō ꝛ aīal sunt vnū corpus ꝛ albedo ꝛ color sunt vna q̄litas: iō gustus ꝛ tactꝰ sūt vnꝰ sensus. ¶ Ad q̄tuor ḡ pñt cōpari gustus ꝛ tactꝰ. primo ad organū: ꝛ sic sunt vnꝰ sensus. sic sunt in eodē organo. ¶ Secūdo ad seinuicē: ꝛ sic non sunt ꝓprie plura: dīnt tn̄ rōne. q2 alia est rō gustus ꝛ alia rō tactꝰ. sic alia ē rō albedinis ꝛ alia coloris. alia est rō oculi ꝛ alia corporis organici. ¶ Tertio. ad oba: ꝛ sic gustus ꝛ tactus sunt duo sicut istoꝝ duo sunt oba. s. sapor ꝛ genꝰ inoīatū qualitatū tangibiliū. ¶ Quarto ad dispōnes tactiuas. ꝛ sic sunt sex: sic sex sunt dispōnes receptiue saporis ꝛ oīum aliorū tangibiliū vt patuit in alia q̄ne. ¶ Cōtra dicta de neruo organico potentie tactiue arguit pmo sic. vbicūꝙ̄ est tactus ibi ē organū eius. sed nō vbicūꝙ̄ est tactus ibi est neruꝰ. ergo neruus nō est organū tactꝰ. pꝫ ꝯña. cū pma pte aūtis. q2 tactus nō recipit imutationē nisi mediāte organo. Secūda ps ē euidēs. nō i qualꝫ pte carnis fit imutatio tactus. nō tn̄ in qualibet pte carnis est neruꝰ. q2 tūc duo corpora seinuicē penetrarent. ¶ Secūdo. pisces hn̄t sensum tactus. in quibus nullus est neruus. cerebrum ēt i animalibus pfectis hꝫ sensū tactꝰ ꝛ nō neruū vt pꝫ. ergo ꝛc. ¶ Et ꝯfirmat. nā tactus dr a tangendo. modo tangibile non tangit neruū cū sit coopertus carne. ḡ nerui nō sunt organū tactus. ¶ In ꝯtrariū arguit sic. aliquid est organū tactus: ꝛ nō caro vt pbatum est: nec ossa q2 sunt nimis sicca ꝛ nimis dura. ergo neruus vel aliquid ꝓportionale neruo. pꝫ ꝯña. q2 non vr quid aliud sit organū tactus. ꝛ Cōmentator expresse asserit neruum esse organū tactus. ¶ Dicendū igitur secūdū intentionē Ar. in libro de sensu ꝙ organū tactus incipit a corde qḋ non videt esse. nisi quidā neruus diffusus ꝛ ramificatus per totum corpus: ad cuius imutationē imutat tactus ꝛ ipse neruus: cum sit coopertus carne imutatꝰ mediante carne. ¶ Ita ꝙ sicut visus vel oculus nō imutaretur deficiente medio aereo. vel sibi ꝓportionabili sic nūꝙ̄ sentiret aial deficiente carne vel sibi ꝓportionabili: ꝛ sicut nō imutat visus per cōtactū oculi nisi ꝯtactus prefuerit medij extranei: ita nūꝙ̄ imutatur tactus. nisi cōtactꝰ prefuerit carnis vel sibi ꝓportionabilis. ¶ Et si instatur: dum cultellus imediate applicat neruo: maior causatur dolor ꝙ̄ si illi nō imediate apponeret. ergo nō necessario requiritur caro ad imutationē tactus cū plus impediat ꝙ̄ proficiat. ¶ Respondet ꝙ ex applicatiōe tangibilis ad neruū non cātur dolor. nisi pro quāto illi cōiuncta caro q̄ mediāte neruꝰ imutat. si. n. neruus i aliqua sui pte esset sepatus a carne. sic ꝙ posset tangi neruꝰ nō tangendo carnē: ex tali tactu nō caret dolor. In icisione aūt fit maior dolor ꝓpter cōcursum caloris sanguis ꝛ spirituū. ¶ Ex his sequit ꝙ nūꝙ̄ causat dolor per verberationē aut dissolutionē ꝯtinui nisi fiat duplex imutatio realis ꝛ duplex itentionalis. pmo imutatio realis fit per calidū frigidū humidū ꝛ siccū: cui correspondet vna imutatio intentionalis qua cognoscitur illud calidū frigidū hūidū ꝛ siccū. ꝛ ꝯnr cultellus diuidēs aut baculꝰ percutiēs. Secūda imutatio realis ē ipse dolor cātus in carne ꝛ in neruo: cui respondet alia imutatio itentionalis q s. cognoscit dolor ꝛ cāns illū. ¶ Ad pmā rōnem dico ꝙ vbicūꝙ̄ ē tactꝰ: ibi est neruus: ꝛ sicut nō in q̄cūꝙ̄ pte carnis ē neruꝰ: ita nō i quacūꝙ̄ pte carnis fit imutatio tactꝰ lꝫ in qualꝫ pte carnis fiat multiplicatio spēꝝ tāgibiliū mō nō vbicūꝙ̄ est spēs tangibilis. ibi ē imutatio tactus sicut nō vbicūꝙ̄ est spēs visibilis ibi est imutatio visus. Et q2 rami ꝓcedētes a corde qui sunt organū tactus sūt ꝓpinque iacent: iō nō fit imutatio in carne qn fiat i neruo: hec nī imutatio carnis nō est sensatio: sed solū realis q̄litas in ea ꝓducta vel spēs sensibilis a tangibili multiplicata. ¶ Ad scdam rōnē dr ꝙ in aīalibꝰ hn̄tibus sanguinē. neruꝰ est organū tactus. in alijs aūt nō hn̄tibꝰ sanguinē organū est aliqd ꝓportionale neruo. iō dicebat ꝙ caro vel aliqd ꝓportionale sibi ē mediū: ꝛ neruꝰ: vel sibi ꝓportionale ē organū tactus. de cerebro aūt dr ꝙ hꝫ neruum subtilē vel saltim ꝓportionale illi: si in eo fit sensatio tactus. ¶ Et ad cōfirmationē dr ꝙ duplex est tactus. s. vitalis ꝛ non vitalis. tactus vitalis est poꝰ tactiua aīe: q tangitur distans ab organo: sic vr remotū a visu: ꝛ tali tactu aīal dr tangere ꝛ obm tāgi: sicut oculus videt ꝛ color videt. tactꝰ aūt nō vitalis est approximatio imediata corpoꝝ: q̄ esse dicunt se tangere: vt alia duo corpora mixta vel simplicia. ꝛ hꝫ. tactu qḋlibet istoꝝ corpoꝝ dr tangere ꝛ tangi. de pmo tactu locutus sum: ꝛ de scdo fiet mentio in q̄ne sequenti ꝛc.

¶ Textus cōmēti. iij.

Dubitabit āt aliqs si oē corpꝰ profundū hꝫ. Hec aūt est tertia magnitudo. Quoꝝ aūt corpoꝝ mediū ē aliqḋ corpus: nō ꝯtigit ipsa adinicē se tāgere. hūidū aūt nō ē sine corpore nec hūectatū: sꝫ necesse est aquā esse aut habere aquam. Que ṽo tangunt adinuicem in aqua nisi sicca extrema sint: necesse ē aquā habere mediū: quo replēta sunt vltima. si aūt hoc verū impossibile est tangere aliquid aliud in aqua. Eodem aūt modo ꝛ in aere. Similiter enim se hꝫ aer ad ea que

sunt in ipso: ꝛ aqua ad ea que sunt in aqua. Latet asit magis nos sicut ꝛ que sunt in aqua aialia: si humectatū tangit humectatum.

¶ Postq̃ Ar. determinauit in scda q̄one de organo tact⁹ per cōparationē ad mediū intraneū: ꝯñr determinat de eodem in hac tertia q̄one per cōparationē ad medium extraneū ponēdo quatuor ꝯnes: quarū pma est ista. Impossibilis est imutatio tactus nisi cōcurrat mediū extraneum. Scda ꝯ. sensatio visus auditus ꝛ olfct⁹ exigit mediam extraneū per se: ꝫ sensatio gustus ꝛ tactus tale medium requirit solum per accidens ibi. (Sed differt tangibile.) Tertia cōclusio. sensibiliū qualitatū tangibiliū est pars aialis ī potentia. ibi. (Tangibilis quidem ꝛc.) Quarta conclusio. sensus tactus est perceptiuus tangibilis ꝛ intangibilis ibi. (Amplius sic visibilis.) Prima cōclusio sic arguit̄. ipole ē duo corpora seinuicem īmediate tangere. Ergo inter tangibile ꝛ carnē vel sibi ꝓportionale: qđ dr̄ mediū itraneū: necesse est esse aliqđ corp⁹ mediū. sed cū illud corp⁹ me^m nō possit esse nisi corp⁹ extraneū: cū nō sit ps aialis: seqtur veritas ꝯnis. añs ꝓbat̄: si eni duo corpora possent se imediate tangere. aut igit̄ in aqua vel in aere. q2 in his duob⁹ elt̄is solū mō fit imutatio tactus. Sed nec in aq̄ nec aere. ergo. minor arguit̄. illa nō se imediate tāgūt iter que ē aliqđ corpus. ꝫ necessario inter quecūq; se tāgētia in aq̄ vel in aere est aliqđ mediū. s. aq̄ vel aer. ꝓbat̄. si illa corpora sint in aqua: iter latera eoꝝ reperitur hūiditas necessario existens in aq̄: cū nō possit transire de subo in subm. modo illa aqua est corp⁹ q̄tūcūq; subtilis sit: cū habeat tres dimēsiōes. idē ēt ꝓbat̄ si illa corpora ponant̄ in aere. nā sicut se hꝫ aqua ad illa corpora. ita se hꝫ aer lꝫ lateat nos. ꝑꝑ ꝯsuefactionem in aere ꝛ nō in aqua: sed inter eo q̄ sunt in aqua necessario mediat aqua: vt ꝓbatū est. ergo ꝯsilr inter ea que sunt in aere necessario mediat aer. Le. li. (Dubitabit vtiq̄ aliqs) vtꝝ tact⁹ fiat per mediū extraneū. ꝛ dr̄ q̄ sic. nā (si de corpus ꝓfundū hꝫ. hoc aūt ē tertia magnitudo). i. dimensio (quoꝝ aūt) duoꝝ (corporū me^m ē aliqđ corpus non contingit ipso adinuicē se tangere) imediate (humidū aūt nō est sine corpore. neq; humectatū) caret corpe alieno. (sed necesse est aquā esse) in medio corpoꝝ huectoꝝ (aut habere aquā) inter ea (que vero tangunt̄ adinuicem in aqua nisi sint sicca extrema necesse est aquā habere mediū quo repleta sint vltima) istoꝝ corpoꝝ se tangētiū (si aūt hoc veruꝫ est ipōe est aliqd tangere aliud) sine medio (in aqua. Eodem autē modo est in aere. similr aūt se hꝫ aer ad ea que sunt in eo ꝛ aqua ad ea que sunt in aqua. latet aūt nos) me^m aereū (magis) q̄ aqueū. (sicut ꝛ ea que sunt in aqua aialia) non percipiūt se habere mediū. (si humectatū tangit humectatū) per humidū intēdit phs corpus hn̄s ꝓpriā humiditatem vt aqua vel aer. per humectatū vo illud qđ hꝫ ab alio sicut ē corpus balneatū ꝛc. ¶ Textus cōmenti. 114.

¶ Utrum igitur omniū sit similr sensus: an aliorum aliter sicut nūc videt̄ qdem gustus ꝛ tact⁹ in tangendo: aliȷ̄ asit a longe. hoc aūt nō est: sed durū ꝛ molle per altera sentimus: sicut ꝛ sonabile: ꝛ visibile: ꝛ odorabile. sed alia qdem a longe. alia vero a prope: ꝓpter qđ latet: qm̄ oia sentimus per mediū: sed ī his latet. Et quidem sicut diximus prius: ꝛ si per pellem sentiremus oia tangibilia ignorato qm̄ prohibet: similiter vtiq; haberemus: sicut ꝛ nūc in aqua ꝛ in aere. putamus enim nunc ipsa tangere. ꝛ nihil esse per medium.

¶ Ex ista cōclusione soluit̄ vna qō que erat. vtrū oīs sensus cōsimiliter recipiat: aut aliquis per media extrīseca: ꝛ aliquis per media intrinseco solū: dicendo q̄ nulli sentiūt per media itrinseca soluꝫ nec oēs consimilr sentiūt. pmū ꝓbat̄. q2 si aliqui sensus sentiunt ꝑ media intrinseca solum illi vident̄ esse gustus ꝛ tactus: sed hoc non. q2 illi sentiūt durū ꝛ molle per media extranea: que sunt aq̄ ꝛ aer. Secundū declarat̄. noꝫ aliqua sentiunt̄ a longe vt colores odores ꝛ soni: ꝛ aliq̄ de ꝓpinquo vt sapores ꝛ tāgibiles qualitates. iō hec dissimilr sentiunt̄: ꝛ q2 aliqua sentiunt̄ de ꝓpinquo: latet nos oia sensibilia sentiri per medium extraneū. īmo videt̄ nobis aliqua sentiri sine medio: qđ tñ non est verum. vnde est imaginandū de medio extraneo eorū que de ꝓpinquo sentiunt̄: sicut re latente habere cirothecaꝫ in manibus: ꝛ applicaret̄ aliqđ tangibile manibus: statim sentires illud tangibile: ꝛ videretur tibi sentire sine medio: ꝛ nō esset ita. consimilr dicat̄ in ꝓposito q̄ sapores ꝛ qualitates tangibiles necessario sentiunt̄ cū medio extraneo. lꝫ hoc sentiens non pcipiat. Lege li. (Utrū igitur omniū) sensibilium (silr sit sensus an alioꝝ aliter sicut nūc videt̄ gustus qdē ꝛ tactus in tangendo) solum fieri per me^m intraneū. (aliȷ̄ aūt a longe) per mediū extraneū. (hoc aūt non ē) verū sed durum ꝛ molle ꝑ altera sentim⁹) media. q̄ intranea (sic sonabile visibile ꝛ odorabile. Sꝫ alia qdē a longe sentim⁹.) vt iā dicta (alia vero a propinquo) vt sapores ꝛ qualitates tāgibiles. (ꝓpter qđ latet) rōne ꝓpinquitatis (qm̄ oia qdē sentim⁹ per me^m) extraneū. (sed in his latet). s. in tangibili ꝛ gustabili. (ꝛ quidē sicut diximus pus ꝛ si pelleꝫ sentiremus oīo tāgibilia ignorato. qm̄ ꝓhibet). i. qđ sit mediū (similr vtiq; haberem⁹ sic nūc in aqua ꝛ in aere. putam⁹. n. nūc ipsa tāgere) tāgibilia: (ꝛ nihil) istoꝝ (esse) sensatum (per mediū) extraneū qđ ē falsum. ¶ Notandum primo secūdū Cōmentatorē cōmento. 114. q̄ cum corpora sicca nō occurrūt sibi ī corporibus humidis nisi vt extrema eoꝝ sint humectata: necesse est vt iter ea sit mediū: ꝛ est corpus in quo supficies eoꝝ submerse sunt. ꝛ cū ita sit: ipossibile est vt corpus siccū tāgat corpus nisi iter ea sit corpus aut ex aere aut ex aq̄. Dicvidetur velle cōmētator q̄ duo sicca in elto sicco possunt se imediate tāgere vt due portiones ignis in elemēto ignis ꝛ due portiōes terre in elemēto terre. silr duo corpora humida in elto humido possunt se imediate tāgere: vt due portiōes aque: ꝛ due portiones ignis in elemēto ignis. sed non est possibile duo sicca se inuicem tangere imediate in elto humido aeris vel aque vtputa duo lapides vl' duo ligna sꝑ intelligēdo discōuenientia. sempꝫ eniꝫ iter ea cadit aqua vel aer. ¶ Secūdo notandū secundū commentatorē eodē cōmēto q̄ humefactō eoꝝ que sunt in aqua ē manifesta sensui. humefactio autem eoꝝ que sunt in aere nō sentit̄ sed rō cogit eaꝫ esse eiusdē modi. Unde si aliq̄ duo sicca ponātur in aqua q̄ntuncūq; se cōtangāt. si extrahātur latera eoꝝ: erūt apparēter hūefacta. ꝛ ex hoc dicius aquā fuisse mediū iter illa. Sed q2 in siccis positis in aere nō sentimus talē humefactionē: putamus aerē nō intermediasse. sed rō ostēdit oppositum: q2 nō minus itermediat nō: q̄ itermediaret si posset humectare sicut aqua. lꝫ si posset sic hūectare ꝑꝑ apparētē humectationē. dicimus aerē fuisse mediū iter corpora. se tāgentia. iō iā idē debemus fateri. Et concludit cōmentator ī fine comenti. y. q̄ nos in rei veritate nihil tāgimus nisi ꝑ mediationē eo-

rũ.s.aque z aeris. z hoc est cõtra quosdã di. Aristotelẽ nõ posuisse determinatiue q̃ iter corpora se tangentia esset mediũ necessario: sed solũmodo argumentatiue. ¶ Tertio notandũ q̃ ista ppositio Aristotelis. ĩpoẽ est duo corpora se ĩmediate tangere. nõ est absolute vt verba sonãt intelligenda. qz aliter daretur infinitus pcessus in corporibus se tangentibus. Sed hoc modo: ĩpossibile est duo corpora dura mixta discontinua se ĩmediate tãgere. Primo dicitur dura: qz vinũ z oleũ ĩmediate seinuicem tangunt: z qõlibet istorũ ĩmediate tangit suũ cõtinẽs. Secundo dicitur mixta: qz sicut elementa seinuicẽ ĩmediate tangunt. ita corpora celestia que dicunt̃ solida z dura. sed ipsa sunt corpora simplicia z nõ mixta. Tertio dicit̃ discontinua: qz due medietates lapidis: vel ligni sunt corpora dura mixta se ĩmediate tangentia. sed sunt inuicez continua. Quarto ponitur ppositio in sensu composito: z non diuiso. qz indubie duo corpora mixta dura discontinua possunt se ĩmediate tangere. qz demõstratis duob⁹ corporib⁹ plũbeis ista possunt seinuicẽ tangere. cum possint liquefieri z inuicẽ misceri: z ita sunt vel possunt esse duo corpora dura mixta discontinua: ergo zc. Expositio tamen collecta de intentione Auerrois est breuior z magis propiqua lr̃e: videlicet. impossibile est duo corpora sicca discontinua in aere vel in aqua seinuicẽ ĩmediate tangere. qd̃ declaratur sic. ex intentione Aristotelis z cõmentatoris. qz dato opposito aut aliquid moueret̃ ita cito ad partẽ remotaz sicut ppinquam: aut daretur vacuũ in natura: quorũ qõlibet est ĩpossibile: z pbat̃ alterũ istorũ sequi: qm̃ sumptis duobus corporib⁹ planis si ipsa tangerent se ĩmediate: sequit̃ in eleuatione ipsorũ: dato q̃ tu incipias vnum ab altero eleuare. q̃ ptes laterales aeris ĩmediate post hoc erunt in centro vel non. si sic. igitur eque cito mouebunt̃ ad partẽ remotã sic̃ ppinquaz. si nõ. ergo ĩmediate post hoc erit vacuũ in cẽtro. qd̃ erat pbandũ. ¶ Quarto notandũ q̃ lz sit ĩpoẽ duo talia corpora seinuicẽ ĩmediate tangere. nõ tñ ĩplicat ɔ̃dictionez. qz non oẽ impoẽ implicat cõtradictionẽ. qz te non fuisse est ĩpoẽ per accidens: z hominẽ non esse est ĩpossibile per se: z deũ nõ esse est ĩpossibile simplr̃. z tamẽ nullũ istorũ ĩplicat ɔ̃dictionẽ: cũ ex nulla istorũ sequatur formalr̃ ɔ̃dictio cũ sint ppõnes negatiue. similr̃ vacuũ esse z mũdum incepisse esse: z plures mundos esse sunt ĩpossibiles affirmatiue secũdũ phm̃. nõ tñ implicant ɔ̃dictionẽ qm̃ his admissis non sequit̃ formalr̃ contradictio. Admisso igit̃ casu isto de corporibus planis seinuicẽ ĩmediate tãgentibus dr̃ q̃ partes laterales aeris circũstãtis ĩmediate post hoc erũt in cẽtro. z cõcedit̃ ɔ̃nr ptes illas ita cito mouere ad partẽ remotã sicut ppinquã: nec hoc ĩplicat ɔ̃dictionẽ. ponit n. Ar. quarto physicorũ q̃ admisso vacuo corpus graue positũ in eo subito moueret̃: qz nõ haberet resistentiaz: nõ sumẽdo stricte motũ p numeratione successiuũ: sed subita. ita in proposito ille ptes laterales subito mouerent̃. ex quo nullaz haberent resistentiã. Et ad rõnẽ phi factã in lr̃a dr̃. q̃ lz in pricipio qñ corpora sicca seinuicẽ tangunt mediet necessario aq̃ vel aer hoc tñ nõ est necessario continue. qz corpora illa virtute q̃litatum p̃maz extrahentiũ in ipsis agerent in illa media concurrẽte spãli ĩfluentia celi reducendo illa in suã nãm quibus reductis. corpora illa sicca seinuicẽ ĩmediate tangerent. ¶ Contra p̃ncipale intentũ arguit̃ pbãdo q̃ possibile est duo corpora discontinua seinuicẽ ĩmediate tãgere in aere vel in aqua: qz possibile est plũbum liquefactum ĩmediate tangere lapidẽ. ergo. antecedẽs pz. quia non videt̃ quid debet mediare z ppter quã cãm: qz ex h̃ non daretur vacuũ neqz mutationem subitam aeris ad ptes cẽtrales. ɔ̃ña vo tenet ex eo q̃ illud plũbũ desiccabitur: fieretqz corpus durũ z siccũ cõtinue manens ĩmediatum lapidi. ¶ Secundo videmus ad experientiam artifices vnire aurũ argento z argentũ cupro. qd̃ nõ posset esse si inter aurũ z argentũ z cuprũ esset aliquod mediũ: z q̃ illa sint discontinua: pz: qz corpora diuersarũ spẽruz non possunt inuicẽ cõtinuari. q̃nto physicorũ. Tertio descendente a. lapide super b. lapidem aut a. tangit b. ĩmediate secundũ aliquid sui vel non. si primũ habet̃ intentum. si non sed q̃ mediat aer sequit̃ q̃ graue stabit sursum in medio non ĩpeditũ z non descendet. pbat̃: quia aer medians sustinet a. z qua rõne ille: a fortiori aer duple z quadruple spissitudinis: z ɔ̃nr. a. staret alte multuz supra. b. per bipedale: vel q̃drupedale non descendendo: qd̃ videtur multũ inconueniens. ¶ Quarto diuidens lignũ cũ securi facit securiz ĩmediate tãgere lignũ. Pñ: qz aliter lignũ non diuideretur: nisi totus aer medians inter securim z lignũ esset diuisus. z cum per aduersariũ continue sit aer medians: sequitur lignũ non posse diuidi: cuius oppositũ videmus. ¶ Secundo. qz latera ligni tenẽt securim sic q̃ vix potest extrahi. hoc aũt nõ esset nisi securis ĩmediate tangeret lignũ. ¶ Tertio. ois aer medians inter lignũ z securim est eiusdem rõnis cũ alio aere. ergo qua ratione diuiditur vna pars diuiditur totũ: z per ɔ̃ns securis ĩmediate tangit lignũ. ¶ Quarto. si talis aer esset omnino indiuisus z indiuisibilis z ille ẽ eiusdem spẽi cum toto elemento aeris. sequitur totum elementũ aeris esse indiuisibile: qd̃ est incõueniens. ¶ Ad primũ cõcedo plumbum liquefactum ĩmediate tangere lapidem. sed tunc nõ est corpus siccuz. Et cum dicitur. reducitur aliquando ad siccitatem: dicitur q̃ sicut reducetur: ita aer subintrabit. successiue enim desiccabit̃ incipiẽdo a partib⁹ extremalibus versus ptes cẽtrales: z ita successiue subintrabit aer secũdũ istũ modũ. ¶ Ad secũduz concedo q̃ aer z argentũ ex opere artificũ seinuicẽ ĩmediate tangunt. sed ista sunt cõtinua nõ quidẽ cõtinuitate forme de qua ĩtendit Ar. quinto physicorũ: sed continuitate materie z quãtitatis. eo modo quo ptes virge: cuius vna medietas viuit z alia est arida. nõ Aristoteles loquitur hic de partibus discontinuis tam ex parte mãe q̃ ex parte forme. ¶ Ad tertiũ concedo q̃ graue stat in medio absqz descensu. oĩm õ mediet aer non impediens terre tactũ. Et cũ dicitur. igitur per idem posset stare supra aerem duple z quadruple spissitudinis. non valet cõsequentia: qz nã illũ potuũ aerẽ ordinauit non diuidi. Et si dicitur. quõ illa se tangunt ex quo mediat aer eo q̃ ois se tangentia sunt ɔti^a vel cõtigua. si cõti^a vltia sunt vnũ. si contigua vltima sunt sil̃: vt habet̃ quinto physicorum. ¶ Respõdet̃ q̃ due medietates continui se tangunt nõ obstante q̃ aliquid mediet. s. vnũ indiuisibile: z duo elementa se tangũt licet aliquã mediẽt. s. duo indiuisibilia. Ita duo lapides dicunt̃ se tangere quãdo mediat minimũ naturale aque vel aeris. non tamẽ ĩmediate se tãgũt: qz mediat aliquid: qd̃ non est aliquid istorũ: alia aũt ĩmediate se tãgũt. qz nihil mediat: qd̃ ñ sit aliqd istorũ. ¶ Ad quartũ dicit̃ q̃ securis diuidens lignũ tangit ipsum. Et ad illas euidentias dico primo q̃ securis diuidit aerem z lignũ secũdũ q̃ dicit phs. in secunda cõclusiõe q̃ simul percutitur clipeus z clipeatus. in qua diuisione semp aer mediat ĩter securĩ z lignũ. Dico scdo q̃ licet nõ bene possit extrahi securis: nõ tamẽ pp hoc ĩmediate tangit lig^m. qz aer medius est tãte subtilitatis q̃ nõ põt reddere securim flexibilem ad exitũ. ¶ Tertio dicitur q̃ licet vterqz aer sit eiusdẽ rõnis: non tamen vterqz equaliter diuiditur. qz nã vl'is concurrit ad indiuisionẽ vnius: z non alte

T.c.71. T.c.2. T.c.2. 22.

rius. ¶ Quarto. dr q ille aer medians est diuisibilis. qr si esset alibi q̄ iter ista corpora dura diuideret̄. q aūt nō diuidat̄: hoc est rāne vlīs nature sic determinātis ,ppter vitare vacuū. ¶ Textus 9mēti. 115.

¶ Sed differt tangibile a visibilib⁹ τ sonatiuis. qm̄ illa quidem sentim⁹ ex eo q mediū mouet aliquid nos. Tangibilia vo nō a medio sed sil' cū medio. Sicut per clypeū percussus. non. n. clypeus ꝑcussus prius percussit sed simul accidit vtraqꝫ percuti.

¶ Secūda cōclusio. sensatio visus auditus τ olfatus exigit medium extraneum per se: sed sensatio gustus τ olfa-nis tale mediū requirit solū per accidens. ,pbat̄. odores sonos τ colores sentimus ꝑ hoc q mouet me^m: τ me⁹ mouet nos. Sed sapores τ tangibiles q̄litates sentimus per mediū extraneū non quasi moti a medio extraneo. sed simul cū tali medio mouemur a sensibili. sicut pꝫ de eo q patitur per clipeū. non. n. accidit sic q clipeus percussus percutiat. sed sil' accidit vtrūqꝫ ꝑcuti: ita q percussio clipei nō est causa percussionis clipeati. Consimilr est dōm in ,ppositō. q mediū inter tangibile τ carnē non est causa sensationis tactus: qr sine illo melius fieret sensatio tactus: sed est mediū per accidens: inq̄tum accidit corpora se tangentia habere mediū. In alijs aūt sensibus imutatio medij est cā q imutet̄ sensus: qr sublato medio nō imutaret̄ sensus. ideo vnū mediū per se requirit̄ aliud āt solū per accidens. L. c. 11. (Sed tāgibile dīt) ēt q̄ntū ad mediū (a visibilib⁹ τ sonatiuis. qm̄ illa qdē sentim⁹ ex eo q mediū mouet aliqd nos tangibilia vero) sentimus (non a medio:) qr mediū non mouet nos (sed sil' cū medio) mouemur a tangibili (sic per clipeū percussus:) sil' cū clipeo percutit̄ (nō. n. clipeus percussus prius ꝑcussit. sed simul accidit percuti vtrūqꝫ). s. clipeus τ clipeatus. ¶ Notādū ꝑ secūdū cōmentatorē cōmento. 115. q tangibilia differunt a colorib⁹ τ sonis in hoc. qr indigent medio qr sensibilia in illis tribus ꝑmo agunt in mediū. deinde in nos. mediū tāgibilia aūt insimul agūt in nos τ medium: sed dꝫ intelligere per simul. nō qr in eodē tpe patiturmediū τ sensus a tangibilibus. extimat̄. n. q visus τ aer alterant̄ a colore in eodē instanti: sed intendit hic ꝑ ꝑoritatē τ posterioritatē ī illis. posterioritatē secūdū cāz. s. qr sensibile est causa remota remotiōe sensus: τ mediū est causa ,ppinqua. in tactu. n. mediū τ sensus mouent̄ insil' a tangibili. sed mediū nihil facit in hoc. sed est aliqd accidens ex necessitate: nō q necesse est esse in eē sensus. sicut mediū ē necesse esse in esse alioꝝ. Et sequitur. simul ergo debem⁹ intelligere priuationem prioritatis τ posterioritatis in causa: τ non in tpe: τ subdit. neqꝫ Ar. in hoc sermōe fuit valde oblitus: sicut dixit Themistius τ alij. qm̄ τ si posuit duo media in tactu intraneū τ extraneum de necessitate non posuit illa per se. sed primū per se. s. carnem vel ,pportionale. τ vnum per accidens. s. aquam vel aerem. ¶ Et cū dicit̄ q in tribus ꝑmis sensibus sensibile prius mouet mediū: τ posterius mediū mouet sensū. nō dꝫ intelligi ꝑoritas τ posterioritas scdm durationem successiuam τ temporalem: quia color in eodem instanti mouet medium τ visum τ tamē posterius mouet mediū q̄ visū supra prioritatē cause. quia color est causa remota: τ mediū causa ,ppinqua visionis. Cōsimiliter cū dicitur. tangibile simul mouet mediū τ tactū. nō dꝫ intelligi de simultate tpis. qr forte in aliquo instanti ꝑori mouetur mediū q̄ tactus. sed de simultate cāe. qr mediū non ē causa propinqua: vel remota īmutationis tactus. sed tamen mediū q̄ tactus īmutat̄ a tangibili vt a causa propinqua. ideo dicit cōmentator q mediū alioꝝ sensuum ē necessarium per se: qr īmutatū imutat. τ non īmutatū nō fieret imutatio. mediū aūt gustus vel tactus. s. aqueum vel aereum est necessariū per accidens. necessariū quidē qr natura ordinauit istud per accidens: aut qr imutatū non īmutat nec minus. īmo meli⁹ sine eo fit imutatio. ¶ Secundo notandū scdm cōmentatorem eodē cōmento. q de animal qd̄ natū est esse in aqua vel in aere non sentit aliquā qualitatē frigidi τ calidi in eis si fuerint in simplicitate: quas debent habere. qr est locus eius naturalis τ locus est similis locato. τ cū ita sit: animal non sentit calorem: aut frigus in aere: aut in aqua. nisi quando cū eis admiscentur corpora calida τ frigida: ista ergo corpora sunt alia ab aqua τ ab aere naturali. aer igitur τ aqua dupliciter possunt sumi secūdū cōmentatorem. vno mō vt sunt in sua pura simplicitate: τ sic animalia viuentia in aqua non sentiunt qualitatem aque. τ mouet̄ duabus rationibus. primo qr nihil patitur a suo loco naturali: sed elemēta sunt loca naturalia animalium. ergo animalia non patiunt̄ ab illis: pꝫ 9ña: cū minori. quarto physicoꝝ 115. τ maior declaratur. qr locus τ locatū sunt similia. quarto physicorum. modo simile non patitur a simili. primo de generatione. Secūda rō. nihil patitur ab alio saltim passione materiali nisi a suo cōtrario. ꝑmo de generatiōe. sed animalibus elementa in quibus sunt non possunt contraria ri. qr locus τ locatum non inuicem contrariant̄. agit̄ τc. Alio modo sumitur aer τ aqua vt eis sunt admixta aliq̄ corpora calida τ frigida. sic aer τ aqua sentiuntur ab existentibus in illis non ratione aque: vel aeris simplicis: sꝫ ratione aliorum corporū calidoꝝ vel frigidoꝝ existētiū miscibiliter in aqua vel ī aere. Per hoc respōdet̄ ad vnā rationem factam contra phylosophum probando q nō requiritur mediū extraneū in immutatione tactus. quoniam aqua τ aer sine vlteriori medio extraneo īmediate imutat carnem. τ cara tactum. ita q datur aliqd tangibile: inter qd̄ τ mediū intraneum nullum aliud inuenitur medium. ¶ Ideo respondebat cōmentator q tact⁹ non pōt pati a q̄litatib⁹ eltoꝝ ,ppriē sumptoꝝ: sꝫ bñ a q̄litatibus corpoꝝ miscibiliū in illis. Sꝫ iudicio meo cōmentator in his non est tenendus: qr elta seinuicē locant quarto physicoꝝ. τ tñ inuicem agunt: τ repatiunt̄ secūdum phylosophum in libro de generatione. ergo per idē mixta possunt pati ab illis non obstante q sint eoꝝ naturalis loca. Item tactus consistit in media ,pportione qualitatum tangibilium secundum Aristotelem in hoc secundo: τ potest percipere omnes qualitates ꝑmas sub gradu intensiori secundum cōmentatorem hic: igit̄ animalia pati possint ab elemētis in sua puritate existentibus. mirabile. n. est q ponens manū calidam in aqua frigidissima nullā pateretur alterationem. ¶ Et ad rationes commentatoris respondetur q Aristotiles secundo de generatione dicit q omnia elementa īmediata cōueniunt in vna q̄litate ꝑma τ in alia contrariant̄: iō quodlibet elementum superius secundum qualitatem simbolam est locus naturalis elementi inferioris. τ secundum qualitatem dissimbolam illi contrariatur agendo in ipsum τ repatiendo ab eodē. Et consequenter dicatur q animalia existentia in aere τ in aqua patiunt̄ ab illis in sua puritate τ simplicitate non secūdū qualitatē conuenientem: τ locātē: sed contrariā τ disconueniētē. ¶ Tertio notandū fm cōmētatorē eodē cōmento q non ē opinandū aquā calefieri dū fuerit aq̄ pura. neqꝫ q aer infrigidetur dum est aer purus: sed hoc accidit ,ppter corpora admixta cū eis calida aut frigida. ita q frigiditas est

T. c. 28.
T. c. 48.
T. c. 50.
T. c. 14.
T. c. 22. τ 23.
T. c. 118.
T. c. 23. τ 24.

accidens inseparabile aque sicut calor igni. ¶ Corpora ergo admixta aque. et aeri bene alterantur: sed ipsa elta non alterantur: eo q frigiditas est ppria passio aque: sicut caliditas ignis. Sed et illud credo non esse verum. qr alr oes

T.c.24. t.25.

ille ppositiones essent false quas Ar. ponit scdo de generatione. s. ex quolibet elto pot aliud generari. ex quibuslibet duobus eltis potest tertiu generari. in eltis habentibus simbolum est facilior transitus q in non habentibus.

Item aliter mixtio no esset possibilis: neq ex eltis mixtum posset generari contra intentionem Ar. primo de ge. et ps

T.c.84. T.c.90.

consequentia: qr mixtio est miscibilium alteratorum vnio secundu phm ibidem: et ipse comentator in libro celi ponit ela manere formalr i mixto sub esse remisso. qd no contingeret si frigiditas aque: vel caliditas ignis non posset remitti. ¶ Dicamus igitur q p elementum purum possumus intelligere elementum habens vnam qualitatem primam in summo: et sic nullum elementorum purum ab aliquo patitur. sed bene incipit pati: et remitti in suis qualitatibus: aut possumus intelligere corpus habens in actu formam substantialem elementi. et sic elementa pura inuicem agunt et patiuntur: a quibus etiam patiuntur animalia: licet enim habeant qualitates primas remissas adhuc sunt vera elementa sicut homo est vere homo licet sit extra naturalem dispositionem. ¶ Quarto notandum q aliqui moderni propter rationes factas contra commentatorem dicunt tactum fieri indifferenter: cum medio et sine medio extraneo. et q vtrumq illorum accipit. et q Aristoteles locutus est secundum famositatem concedentem duo corpora dura sicca discontinua se inuicem immediate tangere: quia dato opposito sequitur primo q appetitus naturalis perpetuo frustraretur. qr lapis appetit immediate tangere terram. sed non potest immediate tangere terram. quia per aduersarium: ideo necessario mediat aer vel aqua. ergo etc. ¶ Secundo sequitur q prima causa posset errare. nam lapis appetit immediate tangere terram. propter meliorem preseruationem sui. ergo iste appetitus dirigitur a prima causa. secundum comentatorem. 12. metaphysice. sed finis talis appetitus est impossibilis. ergo prima causa dirigit talem appetitum in finem impossibilem. et per consequens errat. ¶ Nec potest dici q lapis appetit mediate tangere terram. quia tunc graue non appeteret esse sub leuiori. quod est contra Aristotelem quarto celi. ¶ Tertio. sequitur q leuiora ap-

T.c.6.

petunt esse sub grauioribus: qd est contra Aristotelem et commentatorem vbi prius. et probatur consequentia. qr iste aer intermedians. aut appetit esse super lapidem aut non. si non habetur conclusio. si sic ergo mouebitur supra lapidem: et per consequens lapis immediate tanget terram. ¶ Quarto sequitur q paruus aer et insensibilis esset maioris resistentie q totum elementum aeris. consequens est absurdum: et probatur consequentia: quia lapis est potens diuidere totum elementum aeris et non illam modicam portionem. ¶ Ad primum dicitur q sicut elementa et mixta inanimata a natura propria mouentur solum ad vnam differentiam positionis: et a natura vniuersali que est infallibilis ordinatio mundi ad tollendum vacuum mouerentur ad omnem differentiam positionum: ita lapis ille propter limitationem nature vniuersalis non appetit immediate tangere terram. nec melius preseruaretur tangendo immediate terram q tangendo eam cum tali medio tante subtilitatis. ¶ Ad secundum est responsum negando consequentiam. quia lapis no appetit immediate tangere terram: cum sit sibi impossibile ex repugnantia nature vniuersalis. Et cum concluditur q graue non appeteret esse sub leuiori. negatur consequentia. quia tam terra q aqua appetit esse sub leuiori. mixta autem grauia appetunt esse sub aliquo leuiori: et non sub quolibet: sed solum sub leuiori determinato a natura. ¶ Ad tertium negatur consequentia: loquendo de grauiori et leuiori simpliciter ad modum loquendi phylosophi et comentatoris. aer enim et ignis non appetunt esse sub aqua et terra. concedo tamen q aliqua leuiora non appetunt esse supra determinata grauiora mixta propter vitare vacuum iuxta inclinationem nature vniuersalis. ¶ Ad quartum negatur consequentia. Nam q iste aer non diuidatur: et totum elementum sit diuisum hoc non est ex natura propria illius. qr si illa eadem portio aeris poneretur in medio sui elementi: ita diuideretur sicut cetere portiones. sed accidit illi portioni q immediate tangat terram aq non remouetur ppter obedientiam nature vlis. Unde est aduertendu q quia non quelibet portio aeris: vel aque est sufficiens longo tempore per se subsistere: et corpora dura longo tempore possunt inuicem superponi: natura ordinauit medium determinate quantitatis intercipiendum inter corpora dura: ita q si minus esset in subtilitate statim deficeret. et si maius graue descendens ipsum diuideret vsq ad lineam a natura designatam: neq inconueniens tale medium qncuq pondus sustinere vnite subsistens et nate vlis. dicitur tn vnu graue aliud tagere mediate como quo dicim vnu homine aliu tagere si tagit vestimetu vel cirothecam. ¶ Text comen n. 116.

¶ Omnino autem videtur caro et lingua sicut aer et aqua ad visum et auditum et olfatum se habent: sic se habere ad sensitiuum sicut illorum vnum quodq.

¶ Ex pdictis Ar. infert correlorie q caro et lingua no sunt organa gustus et tactus: sed media illorum. pbatur dupliciter et primo sic: ita se habent caro et lingua ad gustum et tactum sicut aer et aq ad visum et auditum et olfatum. Sed aer et aqua sunt media et no organa visus auditus et olfatus. ergo patet consequentia ex dictis. maior aut colligitur ex litera et comento: qr sicut aer motus vel aqua mouet visum auditum vel olfatum: ita caro mota: vel lingua mouet gustum et tactu. Le. li. (Omnino aut videtur caro et lingua) respectu gustus et tactus (sicut aer et aqua ad visum auditum et olfatum se hnt sic) enim videtur (se habere ad sensitiuum qd est orm gustus vel tactus caro vel lingua. (sicut vnuquodq istorum) ad visum auditum et olfatum.

¶ Textus comenti. 116.

¶ Ipso autem sensitiuo tacto: neq ibi: neq hic vtiq fiet sensus: vt siquis ponat in oculum vltimum corpus album. Quare manifestum est q intellectus sit tangibile sensitiuum. sic enim vtiq accidit q quidem in alijs. Apposita enim sup sensitiuu non sentiunt: sup aut carnem posita sentiunt. Quare mediu tactui est caro.

¶ Secudo sic. sensibile positum supra organum sensus no sentitur: sed tangibile positum supra carnem sentitur. a tactu. et gustabile positu supra linguam sentitur a gustu. ergo caro. et lingua sunt media et no organa gustus et tactus. tenet consequentia: cu minori ad experientiam. maior autem patet inductiue. nam si ponatur coloratu supra oculu sic q tangat superficiem oculi non fiet visio: et ita de alijs. Lege. li. (Ipso aut sensitiuo). i. organo (tacto: neq hic) scz in tactu (neq ibi). s. in gustu (fiet vtiq sensus). i. sensatio (ve siquis ponat corpus album in oculo) scdm (vltimum) eius. (quare et manifestum q intellectus sit tang

bilis sensitiuum. sic enim vtiqz accidit quidez in alijs. apposita enim supra sensitiuū non sentiunt: super autez carne posita sentiunt)animalia per tactum. (quare mediuz tactus caro est:)ꝛ non organum. ¶ Notandū primo sm Cōmentatorem cōmento. 116. ꝙ in omnibus: cum supra sentiens fuerit positum ipsum sensibile non sentit oīno aut si sentiet male: vt accidit cum supra visum positum fuerit aliquod corpus album. Uidetur velle Cōmentator. ꝙ non est impossibile percipere sensibile positum supra sensum: sed impossibile est. ꝙ bene sentiatur. si autez sentiretur hoc erit male. ¶ Secūdo notandum secūdum Cōmentatorem eodem cōmento. ꝙ tres sensus indigent medio. aut est quia accidit suis sensi^bus^ que sunt remota ab eis. aut impossibile est: vt recipiant sua sensibilia nisi sint prius ī medio. ꝛ si hoc esset propter hoc ꝙ sensibilia sūt remota cōtingeret vt sentirēt quādo essent posita supra eos: tunc enim non indigerent medio: sed non sentiūt. ergo non indigent medio nisi propter ipsum sentire. Cōmune est ergo omni sensui sentire mediante medio propter hanc rationem. aut in sensu visus requiritur mediū propter hoc ꝙ visibile est remotum. quia nihil agit in extremuz nisi prius agat in medium aut propter hoc ꝙ visus non potest immutari: nisi visibile sit in medio. nō primuz: quia si requireretur medium ratione propter distātiam visibilis. tunc visibile positum supra visuz videretur. qđ est falsum. ergo oportet dare scđm ꝙ visibile non potest videri nisi sit in medio: ergo omnis sensus indiget medio in sua sensatione. ¶ Tertio notanduz secundum Cōmentatorem eodem cōmento. ꝙ hoc accidens. scz sentire mediante medio non potest attribui vni eoruz essentialiter cum cōmune sit eis. remanet: vt hoc sit eis per naturam cōmunez tribus sensibus. sed nulla natura cōmunis est causa in hoc accidenti nisi in hoc ꝙ sint sensus. ergo indigentia medij ad sensus est eis in hoc ꝙ sensus: nō in hoc ꝙ quidam sensus: sicut intelligit Cōmentator ꝙ indigentia medij ad sensationem attribuitur visui ꝛ cuilibet alioꝝ duorum: nō secundū ꝙ visus vel aliquis particularis sensus: sed in eo ꝙ sensus in cōmuni. percipiūt. n. illi tres sensus. scz visus auditus olfatus sua sensibilia per aliquam naturam medij. non quidem propriā alicui sensui: sed cōmunem omnibus. ¶ Quarto notandum secūdum Cōmentatorem eodez cōmento. ꝙ hoc ꝙ dixit Alexander contradicendo huic opinioni. scilicet ꝙ caro est quasi mediuz contingeret vt sub carne esset aliquod medium per quod fieret sensus. Jam enim apparuit post Aristotelem. ꝙ in animalibus sunt quedaz corpora que dicuntur nerui: ꝛ habent introitum ꝛ sensum ꝛ motum. Arguebat sic Alexander. si caro sit medium ꝛ non organum. ergo inter carnem ꝛ aliquod est organum. ꝙ videtur esse falsum. dicit commentator. ꝙ istud consequens non est falsum. Sed Alexander fuit deceptus. nam videmus ad sensum. ꝙ in carne sūt partes valde neruose: que faciunt ad sensationem. ꝛ sunt principia sensus ꝛ motus. ¶ Pro improbatione omnium dictoꝝ arguitur. ꝙ sensibile positum supra sensuz facit sensationē. ꝛ primo de sensu visus. nā oculus oppressus quādoqz apparet sintillare cuius lux videtur ꝛ non nisi in oculo. senes etiam habentes oculos debiles iudicant ante oculos maculas nigras volare. modo iste macule nō sunt nisi in oculis. ¶ Secūdo arguitur de auditu. nam quandoqz apparet nobis aures sonare: ꝗuis extra non sit aliquis sonus. ergo non auditur sonus nisi qui fit in aure. ¶ Tertio arguitur de gustu. nam eger apposito sibi cibo dulci percipit amaritudinem: ꝛ non nisi amaritudinez lingue. ergo. ¶ Quarto arguitur de tactu: quoniam sepe tu percipis cuz dolore frigiditatem tuoꝝ pedum vel manuū. sicut etiam caliditatem febrilem per totum corpus. ¶ Ad primū dicitur. ꝙ visus percipit splendorem illū non in ea parte in qua parte est subiectiue: sed in parte remota: cū organū visus nō sit solum in pupilla: sed durat vsqz ad concursum neruorum opticoꝝ: senes autem habentes oculos debiles hñt in eis venas subtiles terrestres tendentes ad opacitatez prohibentes multiplicationem luminis: ꝛ speꝝ caloris ī partibus illis: ideo iudicant se videre maculas nigras solum priuatiue: eo modo quo iudicamus tenebras esse aliquod nigrum per defectū luminis. ¶ Ad secūdum dicitur. ꝙ aer existens in concauitatibus auriuz cōmouetur ex agitatione coꝝ^m^ subtiliū extra caput per aures venientium: ex qua cōmotione ꝛ agitatione in concauitatib⁹ ad latera auriū causatur paruus sonus qui auditur non sm partem contingētem post organū: sed remotaz: ꝛ in febricitātibus magis auditur sonus ille. quia ꝓpter excessiuū calorem fit maior exalatio spūum. ꝛ maior cōmotio aeris interclusi. ¶ Ad tertium dicitur. ꝙ illi humores qui sentiuntur amari sunt supra linguam: ꝛ nō in lingua nec ī organo. ideo aliquando radūtur ne inficiant cibum. non autem ita bene sentiunť sine cibo: q2 adueniente cibo cōteruntť. ꝛ satis eleuātur a lingua: qui cuz habeant satis de humido sufficiūt pluſq̄ ante imutare gustū. ¶ Ad quartum dicitur. ꝙ tu percipis frigiditatē pedum vel manuū non per neruos frigidos in quibus est illa frigiditas: sed per neruos calidos distantes ab illis. neruus etiā habēs caliditatem febrilem nō percipit illā: sed aliam existentē in alio neruo. ꝛ nō ecōtra. ideo percipis totam caliditatē corporis: scđm tamē diuersas partes. Et si dicitur quare iam nō sentis caliditatez corporis tui sicut tēpore febris. Dicitur ꝙ semper percipiť caliditas carnis si intensior fuerit q̄ꝫ caliditas nerui. quādo autem adequātur non fit sensatio: quia sensus debz deputari a sensibili. nec est īcōueniens vt dixi in capitulo de odore. ꝙ sensibile se hñs per moduz obiecti ꝛ medij positum supra sensum sentiať sm parī ē remotā ꝛ nō ꝓpinquā. ¶ Tex. cōmēti. 117.

¶ **Tangibiles quidem igitur sunt differētie corporis scđm qđ corpus. Dico aūt differentias quibus elementa determinant: calidum: frigidum: humidum ꝛ siccum: de quibus prius dictum est in his que de elementis.**

¶ Tertia conclusio. sensitiuum qualitatum tangibilium est pars animalis in potentia. Pro euidētia huius qōnis Ar. supponit quid ipse intelligat per qualitates tangibiles di. ꝙ q̄litates tangibiles sunt differentie distinctiue coꝝ^m^. scđm ꝙ huius. infra speram actiuoꝝum ꝛ passiuoꝝuz ꝛ maxime elementoꝝ. Unde omnia coꝝ^a^ elementata differunt per calidū humidū frigidū ꝛ siccū: cum hec in diuersis diuersimode reperiantur. ꝛ hec distinctio: q2 originaliter ab elementis maxime reperiť in eis. cuilibet enī elemento vna qualitatū primaꝝ competit in sūmo. scđo de ge. Lege li. (Tangibiles quidem sunt differētie coꝝ^m^ scđm ꝙ coꝝp⁹ dico aūt drīas quibus elemēta determināt calidū frigidū humidū ꝛ siccū. de quibus prius est dictū in his que de elemētis). s. de ge. ¶ Tex. cōmēti. 117. ꝛ 118. T. c. 23.

¶ **Sensitiuum autem ipsarum quod tactiuuz: ꝛ in quo sensus vocatus tactus est primo: ps ea sane est que est potentia huiusmodi.**

¶ **Sentire enim quoddam pati est.** T. c. 118

¶ Isto posito Ar. nō ꝓbat sensitiuū qualitatū tangibiliū esse ptē aīalis: q2 ex dictis illud est manifestū: cum vtr in

alijs sensibus orgãnũ est ps aĩalis. pbatum est ẽt carnẽ que est mediũ tactus esse ptem aĩalis q̃ꝫ fortiori orgãnũ: cũ sit magis intrinsecũ aĩali. Sed intendit solũ pbare. q̃ sensitiuũ qualitatũ tãgibiliuꝫ sit in poᵃ. nam oẽ qđ ponit est in poᵃ: sed sensitiuũ qđ est orgãnũ tactus patit. ergo est in potẽtia. tenet ɔña cũ maiori: qꝛ omne qđ patit: patit secũdum q̃ est in potentia. tertio physicoꝝ. ꝛ minor declarat. nam omne sentiri est pati: sed sensitiuũ q̃litatum tangibiliuum sentit illas qualitates. ergo patit ab illis. Lege li. (Sensitiuũ aũt ipsaꝝ qđ tactiuũ ꝛ in q̃ sensus vocat tactꝰ ẽ). i. dicit illud (quod potẽtia est: ꝛ huiꝰ ps). s. aĩalis. (sentire enim pati qđdã est) phs dicit sensitiuũ tactiuũ ad denotandũ vnũ esse orgãnũ oĩum dispositionũ tactiuarũ: cũ aũt adiungit in quo sensus tactus est: dat intelligere in numero singulari vnicã esse potentiã tactiuaꝫ sicut vnicum est organum. ¶ Textus cõmenti. 118.

T. c. 1z. ꝛ 57.

¶ Quare faciens tale illud facit: cum sit potentia: quale est ipsum actu.

¶ Ex ista ɔclusiõe ꝛ sua pbatiõe infert Ar. corrolarie: q̃ sensibile qđ est agẽs facit ipsum sensitiuũ tale q̃le ipm est in actu: q̃ñ sensitiuũ de se est in poᵃ ad qualitates tãgibiles: qꝛ aliter nõ sentiret illas: ꝛ aliqñ hꝫ illas vel ɔsimiles nõ nisi recipiẽdo ab obiecto. ergo sensitiuũ quod est ĩ poᵃ fit in actu ab obiecto sensibili: ꝛ tale quale ẽ ipm: est ipsuꝫ tangibile. Lege li. (Quare faciẽs q̃le ipꝫ actu huiꝰ. illud facit cũ sit in potẽtia.) Construe sic. q̃re faciens organuꝫ tactus actu huiꝰ: quale ipsum tangibile est illud nõ sic facit cum ipm organũ sit in poᵃ. ¶ Textus cõmẽti. 118.

¶ Unde similiter calidum ꝛ frigidum: aut durum ꝛ molle non sentimus: sed excellentias tanq̃ꝫ sensu velut medietate quadam existente eius que in sensibilibꝰ contrarietatis: ꝛ propter hoc discernunt sensitiua sensibilia. Mediuꝫ autem discretiuũ est. Sit enim ad vtrũqꝫ ipsoꝛuꝫ alterum vltimoꝛum.

¶ Contra istam conclusioneꝫ arguit Ar. dupliciter p̃mo: quia organum tactus nõ sentit omnes qualitates tangibiles: cum organum illud sit naturalr frigidum ꝛ siccum cũ sit d natura terre. ergo nõ sentit frigiditatẽ ꝛ siccitatẽ. patet ɔña: qꝛ omne recipiens aliqd dꝫ denudari a natura recepti. ¶ Scđo arguit eodẽ mõ q̃ nõ sit ĩ poᵃ ad oẽs q̃litates p̃maꝝ: qꝛ hꝫ de se naturalr frigiditatẽ ꝛ siccitateꝫ. ergo nõ est in poᵃ ad frigiditatẽ ꝛ siccitatem. pꝫ ɔña: qꝛ nihil est in poᵃ ad illud qđ habet in actu. ¶ Ad p̃ꝰ respondet phs. q̃ orgãnũ tactus nõ sentit in actu caliditatẽ nec frigiditatẽ silem sibi: sed alias intẽsiores differẽtes ab illis. Et cã est: qꝛ orgᵃ tactus ɔsistit in quodã medio: ꝛ mediũ debet sentire extrema ꝛ discernere inter illa. mediũ enim est discretiuũ extremoꝝ. nã mediũ cõptũ ad vnũ extremũ tenet locũ illius extremi ꝛ cõporatũ ad aliud tꝫ locũ alterius. Lege li. (Unde silr) ꝛ consilr nobis aut (calidũ ꝛ frigidũ. aut durũ ꝛ molle non sentimus: sed excellentes tanq̃ꝫ sensu velut medietate quadã existente eius. que in sensibilibus ɔrietatis) reperitur (ꝛ pp̃ter hoc discernũt sensitiua sensibilia. medium enim discretiuũ est. fit. n. ad vtrũqꝫ ipsorum) comparatũ ad (alterum vltimorum.) idest extremoꝝ. ¶ Textus cõmenti. 119.

¶ Et opꝫ sicut debẽs sentire albuꝫ ꝛ nigrũ neutrum ipsoꝝ eẽ actu: potentia vo vtrũqꝫ: sic aũt ꝛ in alijs: ꝛ in tactu: neqꝫ calidũ: neqꝫ frigiduꝫ.

¶ Ad 2ᵐ negat phs ɔsequentiã: qꝛ organuꝫ tactus est diuersimode in actu ꝛ in poᵃ ꝛ nõ respectu eiusdẽ. est enim in actu respectu pp̃rie q̃litatis ꝛ in poᵃ respectu qualitatuꝫ obiecti. debens. n. sentire albũ ꝛ nigrũ est in poᵃ respectu albedinis ꝛ nigredis: quã pcipit: ꝛ nõ respectu pp̃rie q̃litatis. similiter sentiẽs caᵐ ꝛ friᵐ dꝫ esse in poᵃ. ꝛ non i actu respectu caliditatis ꝛ frigiditatis quã percipit. nõ aũt respectu pp̃rie caliditatis vel frigiditatis est in poᵃ: qꝛ non pcipit illã. Lege li. (Et opꝫ sicut debens sentire album ꝛ nigrũ neutrũ ipoꝝ esse actu. poᵃ vo vtrũqꝫ sic aũt est ĩ alijs ꝛ in tactu neqꝫ caᵐ neqꝫ friᵐ) dꝫ esse orgᵐ tactus illa caliditas vel frigiditas: quã pcipit: sed solũ in poᵃ: licet respectu alterius sibi ɔnaturalis possit esse in actu. ¶ Notandum sm Cõmentatorẽ cõmẽto. 117. q̃ tangibilia vlr sunt differẽtie existẽtes in oĩbus corporibꝰ generabilibꝰ ꝛ corruptibilibus. ꝛ hoc dicit pp corpora celestia: ĩ qbus nõ sunt qualitates tangibiles. Ex quo ɔmẽto sequit q̃ oĩa q̃tuor elemẽta sũt generabilia ꝛ corruptibilia: cũ in eis sint ille differentie q̃litatũ p̃maꝝ: nec obstat q̃ sint pp̃etua: qꝛ generant ꝛ corrũpunt scđm ptẽ ꝛ manent sm totũ. Scđo notãdum sm cõmentatorẽ cõmẽto. 118. q̃ omne patiens hꝫ agens: ꝛ oẽ agẽs agit sibi sile in actu. i. necesse est vt nõ agat sibi sile in poᵃ sile ĩ actu nisi ex aliquo qđ est sibi nõ in actu pasiuꝫ. n. dr sile agenti in poᵃ ante passionẽ: qꝛ sibi sile põt recipe: sed post passionẽ dr sile in actu. nunq̃ꝫ agit agit agens in sibi sili in actu simplr: sed in sibi sili in poᵃ. Ex quo ɔcludit Cõmentator. necesse est vt mebꝝ sentiẽs nõ sentiat corpꝰ calidũ eq̃le sibi in calore. nec mebꝝ friᵐ corpꝰ friᵐ eq̃le sibi in frigore. Et silr de duro ꝛ molli. i. de humido ꝛ sicco: etiã si pp̃rie sumat durũ vel molle organum tactus nõ sentit illud nisi fuerit sibi dissimile ꝛ maioris intensionis. ¶ Tertio notandũ sm Cõmentatoreꝫ eodem cõmẽto. q̃ tactus impossibile est: vt careat simpliciter calido frigido ꝛ sicco. sicut fuit possibile ĩ visu colore ꝛ in auditu carere sono. ideo isti sensus cõprehendũt sua sensibilia scđm totum. sensus aũt tactus cõprehendit extremũ. ecce q̃ visus pcipit oẽs colores tam intensos q̃ꝫ remissos: pp̃rie sumendo colorẽ. qꝛ in se nullũ habet colorem: ꝛ auditus silr oẽs sonos. qꝛ suum organũ nullum sonum habet. Sed qꝛ organũ tactus habet oẽs qualitates p̃mas sub esse remisso: ideo non sentit oẽs qualitates primas nisi sub esse intenso. Odoratus etiam non percipit oẽs odores: sed solũ intensiores odore sui organi: neqꝫ gustus oẽs sapores: sed solũ intensiores sapore pp̃rij organi. ¶ Quarto notandũ scđm cõmentatorẽ cõmento. 118. q̃ opoꝛtet vt tangẽs sit. neqꝫ calidũ neqꝫ frigidũ scđm moᵐ qui est possibilis in eo. s. vt illa sint in eo scđꝫ mediũ aut pp̃rie. cũ ĩpossibile sit vt denudet ab eis oĩo. Ex hoc habet intellectus Ar. cũ dixit: q̃ sentiẽs in tactu nõ est caliduꝫ neqꝫ frigidũ. puta caliditas vltra mediũ tempamentuꝫ pertinẽtẽ tangibilibus immutãtibus ex maiori intẽsione. ¶ Contra predicta arguitur. ꝛ p̃mo q̃ recipiẽs nõ denudatur a natura recepti: qꝛ vnus oculus videt aliuꝫ oculũ consimilr dispositũ tam in qualitate q̃ꝫ in q̃titate. videt etiã seipsum reflexe. ꝛ nulli dubiuꝫ ẽ q̃ nõ denudat a natura sui. Item sit organũ sensus cõis caᵐ vt quattuor ꝛ organuꝫ tactus; vt duo: ꝛ tangibile vt tria. In isto casu tactꝰ immutatur a tãgibili vt tria vt patet. ergo sensus cõmunis immutat ab eodem tangibili. tenet ɔsequentia: quia sensus cõis percipit oĩa sensibilia pp̃ria que pcipiunt sensus exteriores scđm philosophũ in hoc scđo. capitulo. de sensu cõmuni: sed organuꝫ sensus cõis est intensius obiecto recepto ꝛ cognito vt pꝫ. ergo. ¶ Scđo arguitur. q̃ tactus non denudatur a tangibili qualitate quã recipit. quoniã corpus febriens hñs caliditatẽ vniformẽ per totum percipit illã caliditatẽ. siue sm eãdẽ ptẽ. siue sm aliã nõ est cura. ergo. ¶ Preterea. sit orgᵐ tactus vt q̃ttuor. ꝛ caro vt

duo ⁊ tāgibile vt q̄ttuoꝛ ca^m. ⁊ pꝫ ꝙ tāgibile mouet carnē: cū sit maioris intēsionis: ſꝫ caro mota mouet tactū: vt pꝫ in 2ª ꝯne. ergo neruus vt q̄ttuoꝛ ca^m imutat̄ a tangibili vt q̄ttuoꝛ. qđ erat ꝓbandū. ¶ Ad p̄mū dr̄. ꝙ illa ꝓpō intelligit̄ de recipiēte potente recipe obm suū. nō solū intētionalr̄: sed ēt realr̄: modo oculus recipit colorē intētionalr̄ solū. sic ꝙ nec mediū nec org^m imutat̄ a colore reali: ſꝫ solū intētōali. organa aūt illoꝝ q̄tuoꝛ sēsuū vl̄ media realr̄ q̄ꝫ intētionalr̄ recipiūt sua obiecta. Un̄ taꝫ sonus realis q̄ꝫ intētionalis. ⁊ tā odoꝛ realis q̄ꝫ intētionalis: ⁊ tā sapoꝛ realis q̄ꝫ intētionalis multiplicat̄ in medio. de q̄litate aūt tangibili expitur istā nō solū in medio m̄ltiplicari realiter: sed ⁊ in organo. quare ⁊c̄. ¶ Argumentū aūt de sensu cōi nō ꝯcludit: qꝛ illa ꝓpositio intelligit̄ de recipiente ab obiecto imediate absqꝫ mediatione alteriꝰ sensus. mō sensus cōis nihil ꝑcipit extra nisi mediante sensu exterioꝛi. ¶ Ad scđꝫ p̄ncipale r̄ndet̄. ꝙ coꝛ habēs caliditaté vniformē per totū nō sentit istā: nec aliquā aliaꝫ existentē in corpore nisi vt maioris intensionis. Uidemꝰ. n. expimentaliter. ꝙ ingrediens balnea magnā caliditatē ꝑcipit: quā postea nō ꝑcipit eū caliditas neruī adequatur calori balnei. ¶ Et ad cōsūꝫ admisso illo dico. ꝙ caro nō mouet tactū. Et ad pbm r̄ndet̄. ꝙ ipse intelligit carnem mouere tactū si org^m est sufficieter dispositū ⁊ ipsaꝫ carnē sufficiēs actū: qꝛ actus actiuoꝝ sunt in patiente disposito

T.c.24 scđo de aīa. ⁊ oē quod agit: agit scđm qđ ē ī actu. ⁊ oē qđ
T.c.12 patitur. patit̄ scđm ꝙ est in poꝰ. tertio physicoꝝ. mō caro nō est sufficiēs actū eū nō hēat actū sufficiētē. s. q̄litatem p̄mā intēsiorē q̄litate organi tactꝰ. ¶ Tex. cō. 120. ⁊ 121.

¶ Ampliꝰ āt sic visibilis ⁊ inuisibil' erat quodāmō visus: silr̄ aūt ⁊ reliq oppositoꝝ: sic ⁊ tactꝰ tāgibilis ⁊ itāgibilis. Intāgibile aūt ē ꝑuā oīo hn̄s differētiā tāgibiliū: vt passus est aer: ⁊ tangibiliū excellentie: sicut corruptiua.

T.c.121. ¶ Secundum vnūquēqꝫ quidem igitur sensuū dictum est figuraliter.

¶ Quarta ꝯ. sonꝰ tactꝰ ē ꝑceptiuꝰ tāgibilis ⁊ intāgibilis. ꝓbat̄. sicut se hꝫ visus ad visibile: ita sensus tactꝰ ad tāgibile: sed visus ē ꝑceptiuꝰ visibilis ⁊ inuisibilis: qꝛ lumis ⁊ tenebre. ⁊ auditꝰ est ꝑceptiuꝰ audibilis ⁊ inaudibilis: qꝛ soni ⁊ silentij. ergo. Sꝫ intāgibile dr̄ duplr̄: aut illud qđ hꝫ ꝑuū de q̄litate tangibili vt aer. aut illud quod hꝫ excellentē ita ꝙ corrūpit sensū vt ignis vel glacies secūdū cōmentatorē. vtrūqꝫ. n. dr̄ intangibile quasi male ꝑceptibile sensu tactus ꝑꝑ nimiā remissionē: ⁊ aliud ꝑꝑ excellētē intensionē. Lege li. (Amplius sicut visibilis ⁊ inuisibilis erat quodāmō visus. similr̄ aūt ⁊ reliquū oppositoꝝ sic tactus tāgibilis ⁊ intāgibilis: intāgibile aūt est ꝑuā oīno hn̄s differētiā tangibiliū vt passus aer ⁊ tangibiliū excellētie sicut corruptiua.) Ex his oībꝰ Ar. epilogādo cōcludit. (ꝙ secūdū vnūquēqꝫ quidē igit̄ sensuū. dictuꝫ est figuraliter) .i. exemplariter: ⁊ in quadā sūma: qꝛ spāliter dr̄ de illis in libro de sensu. Circa dicta: ⁊ maxie in pª ⁊ in scđa ꝯne dubitat̄ ostēdēdo. ꝙ tactus nō necessario exigit mediū extrinsecū p̄mo ad experientiā. nā incidēs digitū sibi dolorē magnū sentit: ⁊ tn̄ inter cutellū vel carnē non est aqua vl̄ aer. Scđo sequit̄. ꝙ sensus tactus nō magis deberet appellari tactus q̄ꝫ alius sensus: qđ est falsuꝫ. ⁊ ꝓbat̄: qꝛ iste sensus nō magis sentiret tangēdo q̄ꝫ aliꝰ sēsus. Tertio circūscripto medio extraneo melioꝛ fit imutatio tactus. ergo nō necessario exigit̄ mediuꝫ extraneū ad tactū. ꝯn̄a nota. ⁊ antecedēs exēplariter declarat̄. naꝫ circūscripto clypeo melioꝛ fit ꝑcussio q̄ꝫ cū clypeo. ⁊ ita vl̄ circūscriptis aere ⁊ aqua ī sensu tactus. Quarto secluso oī tangibili ꝑter elemēta. tactꝰ īmutat̄ ab aliquo istoꝝ: cū magis agēs sit sufficiēter actiuū: ⁊ passiuū sufficienter dispositū ⁊ debita applicatio agētis ad passū. hn̄s. n. manus in aqua aere vel igne induꝰ patit̄ a quolibꝫ istoꝝ: dato ꝙ habeat remissiorē qualitatē. ¶ Ad p̄mū dr̄ ꝙ scindēs sibi digitū nō taliter scindit qn̄ subintret cū cultello aer ex oī pte lꝫ sit isensibilis. ¶ Ad 2^m negat̄ ꝯn̄a. qꝛ tactus indiget medio extraneo solū per acn̄s. alij aūt sensus indigēt isto ꝑ se tāq̄ꝫ medio cāli ⁊ deferēte spēs sensibiles. ¶ Ad tertiū ꝯsilr̄ r̄ndetur negādo ꝯn̄am: qꝛ tale mediū nō req̄rit̄ necessitate imutatiōis: sed solū necessitate nature: vt dictū fuit. ¶ Ad 4^m dr̄. ꝙ ī rei v̄itate nō semꝑ req̄rit̄ mediū extraneū ī mutatiōe tactꝰ inter mediū intraneū ⁊ tangibile: vt argm̄ ꝯcludit: qꝛ febriēs percipit caliditatē ⁊ nō per aliquod mediū extraneū. Sed Ar. intelligit q̄ꝫ tangibile nō est mediū. aliquod. s. extraneū: nec intraneū: qꝛ tunc necessario req̄rit̄ ꝯtineꝫ mediū. vnde pħs. exēplificauit de duobꝰ corpibus positis in aq̄ vel ī aere ītelligēs nullū istoꝝ eē aquā vel aerē ⁊ ꝯseq̄nter nō mediuꝫ intraneū nec extraneū. quare. ⁊c̄. ¶ Textus ꝯmenti. 121.

Oportet aūt vlr̄ de oī sensu accipere. Qm̄ quidē susceptiuus est spēꝝ sine materia: vt cera ānuli sine ferro ⁊ auro recipit figurā. Accepit aūt aureū aut eneū signū sed non inq̄ntū aurū aut es. Silr̄ aūt ⁊ sēsus vniuscuiusqꝫ ab habēte colorē: aut humorē: aut sonū patit̄: sed nō inq̄ntuꝫ vnūquodqꝫ illoꝝ dr̄: ſꝫ inq̄ntū huiusmōi est: ⁊ ſm rōnem.

¶ Iste est quartus tractatus huius scđi de aīa. in quo Ar. determinat de sensibꝰ postq̄ꝫ determinauit de sensibilibꝰ: ⁊ diuidit̄ in quattuor capitula. in p̄mo manifestat naturā sensus ī cōi siue fuerit interior siue exterior. In scđo exprimit numerū sensuū exterioꝝ: ibi. (Qđ āt nō sit sēsus.) In tertio incipiēs tractare de sensibilibus interioribus determinat de sensu cōi. ibi. (Qm̄ aūt sentimus.) In q̄rto ꝯsiderat de fantasia scđm se. ⁊ ꝑ cōparationem ad intel^m ibi. (Qm̄ aūt duabꝰ dr̄ijs ꝑ^m ca^m diuidit̄ i tres ptes. In p̄ma facit qđ dictū est. in scđa soluit duo ꝓblemata. ibi. (Manifestū aūt ex his.) In tertia mouet ⁊ soluit vnā q̄ōnem: ibi. (Dubitabit aliqs.) Quātū ad p̄mā ptē ponit duas ꝯnes. quaꝝ p̄ma est ista. oīs sensus est susceptiuus spēꝝ sensibi^m sine mā. Scđa ꝯclusio. lꝫ org^m ⁊ sensus sint idem subiecto dr̄unt tn̄ essentialr̄ ⁊ rōne. ibi. (Sensitiuū aūt.) ¶ Prima ꝯclusio arguit̄ sic. ita se hꝫ sensus ad sensibile: sicut cera ad sigillū: sed cera recipit spēm seu silitudinem sigilli sine mā. ergo sensus recipit silitudinē ⁊ spēm sensibilis sine mā. p̄ma pars antecedētis est nota ex sufficienti silitudine: qꝛ vtrobiqꝫ recipit̄ silitudo rei. ⁊ scđa declaratur. nā cera solū recipit silitudinem sigilli nō recipiēdo ferrum nec auꝝ sigilli. ⁊ ita debet dici de sensu: ꝙ recipit spēm ⁊ silitudinē sine mā. sicut. n. cera patit̄ a sigillo. nō inq̄ntum est ferrū vel aurū: sed inq̄ntuꝫ signū vel signatū. ita sensus patit̄ a colorato vel odorabili. nō inq̄ntuꝫ est lapis vel lignū: ſꝫ scđm rōnē ⁊ formā inq̄ntum hꝫ colorē saporem vel odorem. Lege li. (Oportet aūt vlr̄ de oī sensu accipere: q̄m sensus quidē est susceptiuus spēꝝ sine materia: vt cera anuli sine ferro ⁊ auro recipit figuram. accipit aūt cera aureū aut eneū signū: sed nō inq̄ntū auꝝ aut es.) imo inq̄ntum figuratū. (Similr̄ sensus vniuscuiusqꝫ ab habēte colorē aut humorē aut sonū patit̄: ſꝫ nō inq̄ntū vnūquodqꝫ istoꝝ dicit̄) secūdū nāꝫ (ſꝫ inq̄ntū huiꝰ) .s. coloratū vel sonabile (⁊ ſm rōnem) .i. formaꝫ coloris soni ⁊ huiꝰ.

¶ Notandũ p̃mo ſm Cõmentatorẽ cõmento .121. q̄ recep-
tio formarũ ſenſibiliũ ab vnoquoq; ſenſu ē receptio ab-
ſtracta a materia. ſi enim reciperet eas cũ materia: tũc idẽ
eſſe hẽret in aĩa ⁊ extra aĩam. ⁊ ideo in aĩa ſũt intẽtiones
⁊ cõprehenſiones. ⁊ extra aĩam nõ ſunt intentiones neq;
cõprehẽſiões: ſed res materiales nõ cõprehẽſe oĩno ſm eẽ
illud eẽ mãle. Apparet ergo de intẽtiõe Cõmẽtatoris q̄
oĩs ſpẽs tãgibilis ⁊ oĩs ſenſatio eſt forª abſtracta a mã: q2
nõ fundaṫ in mã nec h3 cõditiões q̃titatiuas materie. ſc3
longitudinẽ latitudinẽ ⁊ ꝓfunditatẽ. alr̃ hẽret idẽ eſſe in
aĩa ⁊ extra aĩam. Et q̄ ſit neceſſariũ ponere tales ſpũales
ſpẽs. p3 p̃mo de viſibili. nã ip̃m aliter ita bene videretur
remotũ q̃tacũq; remotiõe ſicut ꝓpinquũ: nec bene poſſ3
aſſignari cã viſionis reflexe: qua q̃s ſe i ſpeculo videt niſi
ponereṫ ſpẽs viſibilis. Scd̃o ſi poſſet aſſignari rõ de au-
dibili. vñ ꝓuenit q̄ vox circulariter audiṫ: cũ3 tñ cauſeṫ
ad vnã oĩa3 põnũ3 ſolũ: queãdmodũ aer fractus. niſi po-
naṫ ſilitudinẽ vocis reflecti ⁊ circulariter mĩplicari ad
modũ luminis iuxta determinationẽ Ar. caplõ de audi-
bili. Tertio de odorabili idẽ mãifeſtaṫ. q̄ tigrides mo-
te ſunt p̄ q̄ngenta miliaria ad cadauera mortuoꝝ ratiõe
belli troyani vt ponit Cõmentator. caplõ de odore. quod
eſſe nõ potuiſſet ſine imutatiõe ſpẽꝝ intẽtionaliũ. Quar-
to idẽ oſtẽdit de tangibili vbi nõ bene apparẽt tales ſpe-
cies ſpũales ꝑ mediũ intraneũ. Videmus. n. ad experiẽ-
tiã parietẽ expoſitũ igni multũ calefieri quod non poſſet
eſſe p̄ ſolã multiplicatiõe3 realẽ: q2 aer mediãs calefact⁹
nõ poſſet eſſe cã illius: cũ maior ſentiaṫ caliditas in parie-
te q̃m in aere. op3 igiṫ dicere q̄ hoc eſt p̄ reflexionẽ ſpẽi ca-
liditatis factã i poriete. Ite3 exꝑimur aq̃s puteales tpe
eſtiuo eſſe frigidas ⁊ tpe hyemali calidas: qd̄ nõ contin-
git: niſi q̄ aer ſubintrans porros aut viſcera terre h3 cali-
ditatẽ ⁊ frigiditatẽ multiplicãtes ſpẽs ſpũales: que refle-
xe a ſuis cõtrariis per antipariſtaſim ꝓducũt caliditatẽ ⁊ fri-
giditatẽ aque. nã tpe eſtiuo reflectiṫ ſpẽs intẽtionalis fri-
giditatis ⁊ frigeſcit aqua. Tẽpore aũt hyemali reflectitur
ſpẽs caliditatis a frigido circũſtãte ⁊ caleſit aqua. ꝑ cõſi-
miles cauſas generanṫ terremotus tonitrua ⁊ grãdines:
qm̃ in viſcerib⁹ terre fit magna reflexio ſpẽi caliditatis
ad quã ſeq̄ṫ magna caliditas faciẽs terremotũ. cõſilis re-
flexio fit in nube. vnde cauſaṫ magna caliditas in exala-
tiõe: que repcuſſa ad latera nubis cũ magna violẽtia frã-
git generãs tonitruũ. grãdo aũt generaṫ tpe eſtiuo ⁊ ma-
gne caliditatis: q2 ꝑ magnã antipariſtaſim fortiſſime re-
flectunṫ ſpẽs frigiditatis exiſtẽtes in vapore ſurſum ele-
uata ad mediã regionẽ aeris generãte3 magnã frigidita-
tem: ad quã ſeq̄ṫ cõgelatio ⁊ gñatio grandinũ. ¶ Secũdo
notandũ ſm Egidiũ. q̄ ad oẽm ſenſationẽ req̄riṫ duplex
generatio. ſ. equiuoca qua generaṫ intẽtionale a reali i me-
dio. ⁊ vniuoca qua generaṫ intẽtionale ab intentionali i
organo. Vñ ꝑ mãlitate3 obiecti ⁊ organi nõ poſſet orgm̃
ab obo imediate pati. iõ req̄riṫ mediũ min⁹ mãle ⁊ meli⁹
diſpoſitũ ad recipiendũ orgõ q̄d imutatũ ab obo imutet
orgm̃. ⁊ q̄ i eo ſit melior diſpõ recipiendi. q̃m in organo q̄d
p3 ad expiẽtiã. nã lr̃e melius legũtur i lumie exiſtẽte ꝓpe
illas q̃m in lumie ꝓpe oculũ. q̄d iõ cõtigit q2 meliori diſpõe
indiget mediũ vt recipiat ab obo q̃m organũ vt recipiat a
medio: ea q̄ imutatio medij eſt gñatio ſpũalis a mãli. ⁊ i-
mutatio organi ẽ gñatio ſpũalis a ſpũali. Ex his probat
Egidius quattuor rõnibus q̄ ſenſibile poſitũ ſupra ſenm̃
nõ ſentiṫ. ¶ Prima rõ. in oĩ ſenſatione req̄riṫ duplex ge-
neratio. equiuoca ⁊ vniuoca: ſed ſenſibili poſito ſupra ſenm̃
nõ poſſet fieri iſta duplex gñatio: q2 ꝑ denſitate3 organi
nõ reciperet imediate ſpẽm ab obo. ergo ⁊c. ¶ Scd̃a eã.
ſpẽs recepta i organo ſpũaliori modo recipiṫ q̃m i medio:
ſed hec ſpũalitas deficeret ſi ſenſibile poneret imediate
ſupra orgm̃ ſenſus: q2 non p̃cederet ſpũalitas medij: ergo.
¶ Tertia rõ. ſicut obm̃ nimia excellẽs vel nimis remiſ-
ſum nõ cauſat ſenſationẽ. vnũ q2 deſtruit: alteꝝ q2 nimis
debile: ſic obm̃ debite inqualitate ꝓportionatũ. nõ pote-
rit ſentiri nimis diſtãter vel nimis ꝓpinque: ſed i deter-
minata diſtãtia. ¶ Quarta rõ. ſi ſenſus poſſ3 iudicare de
obo imediate ſupra ip̃3 poſito: quodãmõ eſſet ſupra ſe cõ-
uerſus: q̄d nulli v̾tuti corpali põt cõpetere ſm proculum.
¶ Cõtra cõnem arguiṫ duplr̃. ⁊ p̄ ſic. ſi ſenſus recipit ſpẽs
ſenſibiliũ ſine mã: aut igiṫ ſine mã ſenſibili: vel ſine mã
intelligibili: nõ p̃m. q2 ſpẽs ſenſibilis recipiṫ in medio ⁊ in
organo: nec ſine mã intelligibili: q2 recipiṫ in q̃titate per
pte3 ex pte. nã ſic recipiṫ forª ſigilli i cera: ita ſpẽs ſenſibil'
in ſenſu ⁊ in organo. ſm p̃hm in lr̃a: ſed forma ſigilli reci-
piṫ q̃titatiue in cera. igiṫ p̄ idẽ ſpẽs ſenſibilis recipiṫ q̃n-
titatiue in ſenſu ⁊ in organo. ¶ Scd̃o. aut intelligiṫ ſine
mã: q2 nõ recipit materiã agẽtis: aut q2 nõ recipit mõ ma-
teriali. nõ p̃mũ. q2 hoc eſt cõe oĩ potienti nõ recipe mãm
agẽtis: ⁊ p̄ cõſequẽs nõ magis cõpeteret colori intentiõali
recipi abſq; mã. q̃m colori reali: nec ſecũdum: q2 talis ſpẽs
neceſſario recipiṫ in ſenſu cũ cõditiõibus materie que ſũt
hic ⁊ nũc: cũ nõ poſſit pcipere niſi ſinglr̃: vt patuit de inte-
tione Ar. ¶ Rñdeṫ. q̄ ſẽſus recipit ſpẽs ſenſiũ ſine mã
eoꝝũdem ſenſiũ quadruplr̃. ſ. actiue paſſiue diſpoſitiue ⁊
q̃titatiue. Prĩo recipit ſenſus ſpẽs ſenſiũ ſine mã earũdẽ
nõ cõcurrẽte mã actiue. nã illa eſt drĩa inter actiõe3 realẽ
⁊ intẽtionale3: q̃m in actione reali nõ ſolũ cõcurrit effecti-
ue ip̃a forma: ſed ẽt ſubm̃ eiuſdẽ: q2 nõ ſolũ calefacit cali-
ditas: ſ3 ẽt ignis. in actiõe aũt intẽtionali cõcurrit actiue
accidentalis forma ⁊ nõ ſubm̃ eius. nã color imutat mẽm
⁊ orgm̃: nõ aũt Sor. vel. P. eo q̄ Dyarij fili⁹ ſentiṫ p acci-
dẽs p̄ Ar. ſupra. i caplõ de ſenſibili ꝓpo ⁊ cõi. Secũdo
recipit ſenſus ſpẽs ſenſiũ ſine mã eoꝝũde3 paſſiue cõcur-
rente: eo q̄ ſpẽs ſenſibiles nõ fundãtur ſubiue in mã ſen-
ſibile3 in organo medio ⁊ ſenſu. alr̃ ide3 eſſe hẽrent in
aĩa ⁊ ex aĩam: q̄d eſt cõtra cõmẽtatorẽ. Tertio recipit ſenſus
ſpẽs ſenſiũ ſine mã earũdẽ ſenſiũ diſpoſitiue cõcurrẽte eo
q̄ mã ſenſiũ ⁊ mã ſpẽꝝ intentionũ nõ ſunt cõſilis diſpõis:
eo q̄ agens in mã ſenſiũ aſſimilat ea ſibi ſimplr̃ p verã
trãſmutatiõe3. agẽs aũt in medio vel in organo non vere
trãſmutat mã3: cũ nõ mutet nomẽ neq; diffõem. ſed ſolũ
inducit formã intẽtiõale3. Quarto recipit ſẽſus ſpecies
ſenſiũ ſine mã earũdẽ q̃titatiue cõcurrente: q2 ſpẽs rece-
pta nõ multiplicaṫ q̃titatiue p pte poſt pte. ⁊ pte ex pte:
ſed indiuiſibilr̃: ſic q̄ vbi ẽ ſilitudo vnius ptis ibi ẽ ſilitu-
do alteri⁹. Sic. n. mã p̃ª abſoluta a q̃titate hẽt oẽs ptes
q̃s iã h3: nõ q̄dẽ extẽſas ⁊ ex ſe inuicẽ: ſed p mĩtiplicatõe3
cuiuſcũq; ad quãlibet. ſic iã in eadẽ pte organi vel medij
eſt adeq̃te ſilitudo naſi i q̃ ẽ adeq̃te ſilitudo oculi: vt de-
clarabiṫ infra ⁊c. ¶ Ad p̃m dr̃ q̄ ſẽſus nõ recipit ſpẽs ſine
mã oĩno: ſed ſine mã ſenſibili: q2 recipit colorẽ ſine ferro
⁊ ſine auro: vt dixit Ar. nõ q̄d realiter: ſed intẽtionalr̃ ſo-
lũ recipiẽdo ſilitudinẽ eius. co mõ quo dr̃ tertio de aĩa q̄
lapis eſt in aĩa nõ ſubiue ⁊ ſm ſuũ eſſe reale: ſed obiue ſo-
lum ſm eẽ intẽtionale. eo q̄ intẽtio lapidis eſt in anima.
Itẽ cõcedo q̄ ſenſus recipit ſpẽs ſine q̃titate ex q̃ idui-
ſibilr̃ recipit. Et ad ſilitudinẽ p̃hi reſpõdetur. q̄ illa ſolũ
oſtẽdunt ſenſum recipe formã ſenſibilẽ ſine mã obi: ſicut
cera formã ſigilli ſine mã ſigilli. In alio aũt eſt diſſilitu-
do non ſolu3 ex parte dimenſionis: q2 vna ſimilitudo eſt
q̃ta ⁊ nõ alia: ſed ẽt ex pte materie: q2 ſpẽs ſenſibilis non
poſſet hr̃e talẽ mã3 q̃lem h3 figura ſigilli in cera: nec ſolũ
repiṫ in ſupficie: vt illa: ſed in ꝓfundo medij vel organi.
¶ Ad 2m̃ dr̃. q̄ ſenſus recipit ſine mã agẽtis: q2 ſpẽi ſenſi

bili nō subijcit mā agētis·nec aliq̄ sibi ꝯsilis qd nō ꝯtigit
de colore ꝛ alijs formis realibꝰ.ꝯcedo tñ q̄ sensus recipit
mā mali.nā mā ꝯhit aliq̄s ꝯditiōes p vniōne ad q̄titatē
vt eē diuisibile: ꝛ hr̄e ptē extra ptē3 alias vo p vniōnē ad
formā subalē: vel q̄litatiuā vt hic ꝛ nūc. spēs ergo sensibi
lis licet nō recipiatur in sensu cum prima conditione ma
terie. bene tamen cū 2a. ¶ Textus cōmenti. 122.

¶ Sensitiuū aūt primū est in quo huiusmōi potentia: est quidē igitur idē: sed esse alterū ē. magnitudo qdē enim quedā erit qd sensus patit. Non tñ sensitiuo esse: neq3 sensus magnitudo est. Sed rō quedam ꝛ potentia illius.

¶ Secūda ꝯclusio. l3 orgm ꝛ sensus sint idem subō: dr̄nt tñ
eēntial'r ꝛ rōe. pma ps sic ꝓbat: q̄cunq3 sic se hñt q̄ vnu3
est subm alterius illa sūt idē subō. s3 orgm est subm sensus.
ergo organū ꝛ sēsus sūt idē subō. t3 ꝯña: cū minori. maior
aūt colligit de intētiōe Ar. di. 5. methaphysice. q̄ illa sūt
idē nūero quoꝝ mā est eadē. 2a ps ꝯnis arguit. nā orgm ē
magnitudo ꝛ neq3 sensus. neq3 diffō eius ē magnitudo. g
sensus ꝛ orgm rōne ꝛ eēntial'r dr̄nt. maior est mania: ꝛ mi-
nor silr. de rōne. n. organi vt orgm est: ē q̄ hēat magnitudi-
nē: sed nō de rōe sensus nisi ꝑ q̄to recipit i magnitudie.
Lege li. (Sensitiuū aūt) .i. orgm subm (pm est in q̄ huiꝰ
poa) sensitiua est: (est qdē igit) sensus organo (idē) subo:
(s3 eē) diffinie vnis (alteꝝ est) ab eē diffio alteris. (ma-
gnitudo qdē erit q̄dā) ipm orgm (q̄ sensus) .i. sensatiōes
(patit nō tñ sensitiuo esse) .i. diffō sensus (neq3 sēsus ma-
gnitudo ē: s3 rō q̄dā ꝛ poa illis) organi. est. n. rō organi: q2
forma eiꝰ ꝛ est poa eiusdē: q2 mediāte organo sensus exit i
opatiōes. ¶ Notādū fm Cōmētatorē3. cōmento. 122. q̄
illud q̄ sentit est aliqd corpis: et nō sentit fm q̄ est corpꝰ
seq3 sēsus ē corpꝰ: s3 intētio ꝛ poa illius corpis. q̄ est pm sē-
tiēs. Jstud cōmētū est ꝯ illos q dicūt q̄ oīs res extensa ē
q̄titas ꝛ magnitudo. cū sensus pticularis sit forma exten
sa in organo: ꝛ nō sit aliqd illoꝝ fm phm ꝛ Cōmētatorē.
pma ꝓpō ꝯmēti ē ista: illō qd sentit est aliqd corporis. nō
tñ eodē mō: q2 tñ aīa sentit ꝛ est aliqd corpis. s. ps organi: et
orgm sentit ꝛ ē aliqd corpis. s. ps aīalis. sensus et sentit ꝛ ē
aliqd corpis: nō qdē ps. sed passio ꝛ fora. Secūda ꝓpō. sen
sus sentit nō scdm q̄ ē corpꝰ. p3: q2 aliter oē corpꝰ sentiret:
sed sentit scdm q̄ est recipiēs sensationē3. Tertia ꝓpō.
sensus nō est corpꝰ. nā duplex est corpꝰ. s. de predicamēto
sube: qd est ꝯpositū ex mā ꝛ forꝰ subali. ꝛ corpus de pdica
mēto q̄titatis: qd est trina dimensio. sensus g cū sit quali
tas 2e spēi. s. nālis poa nō est suba: nec q̄titas ꝛ ꝯñr nō est
corpus. Quarta ꝓpō. sensus est intētio: p3. nā illud dr̄ in
tentio qd ab aliquo intēdit. ꝛ sic res extra aīam dicūtur
intētiōes aut quo aliqd tendit in aliud: ꝛ sic ꝯceptus mē-
tis dicunt intētiōes: ꝛ ꝯseq̄nter q̄libet poa aīe d3 dici intē
tio. iō sensus est intētio. Quinta ꝓpō. sensus ē poa corpis
nō qdē subiiua: sed dispositiua corpis. q2 nō recipit corpꝰ:
sed disponit corpus ad recipiēdū spēs sensibiles. Sexta
ꝓpō. corpꝰ cuiꝰ senꝰ est poa est pm sentiēs. s. hītudinal'r: nō
actual'r. Nā spēs sensibilis pus est in organo q̄ in aīa: sed
sensatio pus est in aīa q̄ in organo. ideo orgm est pmū sen
tiens habitual'r. ꝛ aīa pmū sentiens actual'r. ¶ Dubitat
circa l'ram ostēdendo orgm nō esse magnitudinē: q2 orga-
nū est suba: ꝛ magnitudo accidens pdicamenti q̄titatis.
Jtē si orgm est magnitudo hoc est: q2 longū latū ꝛ ꝓfūdū:
sed sensus particularis ēt est longus latus ꝛ ꝓfundꝰ. ergo
a pari sensus est magnitudo. ¶ Rñdetur. q̄ illa ꝓposi-
tio. senꝰ ē magnitudo. ē intelligēda nō in pdicatiōe idēti-
ca: sed causal'r. s. in organo est magnitudo: ꝛ q2 in sensu nō
est magnitudo: sed magis ecōtra sensus est in magnitudi

L. c. 12.

ne. ideo organū est magnitudo ꝛ nō sensus. ¶ Et si argui
tur: orgm est magnitudo: q2 in organo est magnitudo. g ꝑ
idē magnitudo est sensus q2 i magnitudine est sensus cō-
sequētia negat: q2 in organo est magnitudo ꝑ se. i magni-
tudine aūt est sensus ꝑ accidens: q2 accidit magnitudini.
q̄ in ea sit sensus. non enim est sensus in magnitudine: ni
si ratione organi. ¶ Textus cōmenti. 123.

¶ Manifestū aūt ex his: ꝛ ꝓpter quid excellentie sensibiliū corrumpunt sensitiua. Si nāq3 sit fortior sensitiuo motus: soluitur ratio. Hoc autem erat sensus sicut ꝛ simphonia: ꝛ tonus: percussis fortiter chordis.

¶ Juxta dicta soluit Ar. duo problemata. pm ꝓpter quid
est q̄ excellētie sensibiliū corrūpūt organa sensuū vt ma
gnus splendor corrūpit oculū ꝛ visum: ꝛ magnus sonꝰ au
ditū ꝛ organum eius. Causa ē ista. q2 si motus sensibilis
sit fortior q̄ orgm sensus seu ꝓportio eius tūc dissoluitur
ꝓportio in qua ꝯsistit sensus. imaginādū. n. est in sensu si-
cut in ꝯsonātia. nā si percutit chorda nimis fortiter ꝛ ior-
dinate corrūpit ꝓportio musicalis ꝛ consonātia. Jta pro
pter excellentē motū sensim corrūpitur ꝓportio organi. ꝛ
ꝯñr sensus. Lege li. (Manifestum aūt ex his. ꝛ ꝓpter qd
sensiꝰ excellētie corrūpunt sensitiua. si nāq3 sit fortior sē
sitiuo motus) ꝓuentēs ab obo (soluit rō) ꝛ ꝓportio eiꝰ:
(hec aūt) rō ꝛ ꝓportio (erat sensus) vt subꝫ eius. (sicut ꝛ
in simphonia: ꝛ tonus) soluit (pcussis fortiter chordis)
eius. ¶ Notandū q̄ sensus q̄tū3 ad p̄sens spectat sumit
dupl'r. vno mō pro ipso iudicio seu actu sentiendi. ꝛ sic di-
cit phs. q̄ sensibile positū supra sensum nō facit sensum.
¶ Alio mō ꝑ ipsa poa sensitiua. ꝛ sic dicit phs. q̄ sensus ē
susceptiuus spēꝝ sine mā. Excellēs igit sensibile vtroq3
mō corrūpit sensu3. po. n. tollit sensū: q2 tollit iudiciū de re
sensibili. nā ꝓpter excellēs sensibile nimis fortiter muta
to organo non possumꝰ bñ iudicare de obo sensibili. ꝛ ꝓ-
pter nimiū splēdorē solis nō bene iudicamus ꝑ visum de
ipso. iō dicit phs. q̄ tale obm est isensibile. i. inuisibile vl'
inaudibile vel huiꝰ. Tollit ēt tale sensibile iudiciū ali-
orum oboꝝ bñ ꝓportionatoꝝ poe. ꝛ hoc ad tps: q2 aspiciē
do solē de alijs obis ꝑ aliq̄ntū tps nō bene possumꝰ iudi-
care: facta. n. forti impssiōe luminis i oculo ꝑ aspectū solis
nō videmus alia oba. fm distinctā existētiā istoꝝ sed q̄-
qd vr̄ a nobis: illud aliter q̄ sit iudicamus. Scdo excel
lens sensibile tollit sensū nō som quoad actū: s3 ēt quo ad
poam corpoꝝ corrūpēdo orgm. nā adeo qs posset solē aspi-
cere q̄ efficeret cecus. sic q̄ nūq̄ posset videre: ꝛ ita tol-
leret sensus nō som vt nūc s3 semp. ¶ Cōtra. excellēs itel-
ligibile nō corrūpit intem. g nec excellēs sensibile senm. p3
ꝯña q2 sic se hꝫ senꝰ ad sensibile: ita inteꝰ ad intelligibile.
tertio hꝰ. añs est manim eo q̄ q̄to itelligibile ē excellētiꝰ
tāto magis pficit inteꝰ. ¶ Rñdet. negādo ꝯñaꝫ: q2 senꝰ
est vtꝰ organica ꝛ mālis. inteꝰ aūt ē vtꝰ imālis a corpe se-
parata. tertio de aīa. ꝛ ad ꝓbationem dico q̄ phus. illam
auctoritatem nō ponit vl'r sed solū quo ad hoc. s. q̄ sicut sen
sibilia sūt oba sensuū ꝛ imutāt illos deducēdo eos de poa
ad actū: ita itelligibilia sūt oba inteꝰ quē imutādo de poa
ad actū reducūt. Uñ aduertendum. q̄ excellēs sensibile
supra sensū hꝫ duplicē opatiōe3. s. realē ꝛ intētionalē. vbi
gr̄a. calditas supra orgm tactꝰ hꝫ vtrāq3 actiōe3 realē ꝓ-
ducēdo in illo caliditatē formale3 ꝛ intētionalem. gene-
rādo spēm ꝛ silitudine3 caliditatis. Excellens ergo sensi
bile corrūpit sensu3: nō ꝑ actionē intētionalē s3 realē3: na
q̄ si nō hꝫ opatiōe3 realē q̄tūcūq3 foret intēsius ꝛ excellē
tius. tanto magis ꝑciperet a sensu. color. n. ꝓpē supius: q2
nō agit in visu3 realiter: sed solū intētional'r: q̄tūcūq3 eēt

Tex. 9. 6. ꝛ. 7.

excellẽs melius videret. iõ intelligibile q: nõ agit in itel lectu nisi intẽtionalr: q̃to intelligibile ẽ excellẽtius tãto magis intelligit. τ magis perficit intellectus. rõne ergo actiõis realis τ nõ intentionalis contingit excellens sensibile corrũpere sensum. ℂ Textus cõmẽti. 124.

ℂ Et ꝓpter quid plãte nõ sentiunt hñtes quandã partẽ aĩalez: τ patiẽtes a tangibilib⁹. τ nãq; frigescunt τ calescunt. cã. n. nõ habere medietatem neq; huiusmõi principiũ possibile recipere spẽs sensibilium. Sed pati cum materia.

ℂ Scõm ꝓblema. ꝑ q̃d plãte nõ sentiũt: cũ hẽãt aĩaz τ patiant a tãgibilib⁹. nã aliqñ calefiũt τ aliqñ frigefiũt cã est illa: q: nõ hñt ꝓportionẽ debitã ad sẽsationẽ: nõ. n. hñt organa suscipiẽtia q̃litates tãgibiles sine mã. i. intentiões imateriales q̃litatũ tãgibiliũ. nã act⁹ actiuoꝝ sunt i patiẽte disposito. mõ plãte cũ sint nimis terrestres: accipiũt actiões realẽ τ nõ spũalez. Le. li. (Et ꝑꝑ q̃d plãte nõ sentuĩt hñtes q̃ndã ꝑtẽ aialez). s. vegetatiuã (τ patiẽtes a tãgibilib⁹: τ nãq; calescũt τ frigescũt. cã. n. est nõ hẽre medietatẽ). i. mediũ ꝓportiõale q̃litatũ p̃maꝝ. (neq; huiꝰ p̃n⁹ est poẽ recipe spẽs sensibiliũ: sed) necessario τ nõ aliter (pati cũ mã) realr trãsmutata. ℂ Notãdũ ẽm Cõmẽtatorẽ. cõmẽto. 124. q̃ vegetabilia nõ hñt mediũ ꝓportionale. s. carnẽ neq; tale p̃n^m p q̃d aĩalia possint recipere formas sensi^m. duo sũt necessaria ad sensatiõez. s. me^m τ org^m. quoꝝ nullũ plãte hñt. nõ q̃dẽ mediũ: q: nõ hñt carnẽ: nec ꝓportiõale carni: nec etiã org^m: q: nõ hñt neruũ neq; ꝓportiõale illi. Unũ tã mediũ q̃ org^m tact⁹ cõsistit in media ꝓportiõe seu tẽpamẽto q̃litatũ p̃maꝝ. hoc aũt tẽpamentũ nõ repit in plãtis ꝑꝑ nimiũ dominiũ terre. ℂ Sed cõ p^o. vegetatiua plãte τ vegetatiua anulosi sũt eiusdẽ spẽi: sed vegetatiua anulosi põt sentire. g̃ τ vegetatiua plãte. ꝑz cõ^a cũ maiori. q: operationes vniuscuiusq; aĩe sũt eiusdẽ spẽi. s. nutritio τ augmẽtatio. minor v̇o declarat. nam sensitiua anulosi põt sentire: τ ipa est realr eadẽ cũ vegetatiua eiusdẽ. g̃ vegetatiua anulosi põt sentire. ℂ Scdo. aer põt sẽtire actualr. g̃ a fortiori τ plãte. antecedẽs arguit. aer actuat spẽ sensibili vt ꝑz. g̃ est sensitiu⁹. ꝑz cõñ a. ex eo q: oĩs forma denoiat suũ subz. Et cõfirmat. org^m dr̃ esse sensitiuũ ex eo: q: est actuabile spẽ sensibili: sz eq̃ actuabilis est aq̃ vel aer sicut org^m. ergo τc. ℂ Ad p^m dr̃. q̃ vegetatiuũ τ sẽsitiuũ sunt gña cõtinẽtia magnã multitudinẽ specieꝝ: ita q̃ n̄ oẽs forme solũ vegetatiue aut solũ sensitiue sũt eiusdem spẽi spãlissime: vt ꝑz de vegetatiua pomi τ de vegetatiua piri. aut de sensitiua equi τ de sensitiua canis: semper enim vna illaꝝ est altera essentialiter ꝑfectior igitur a fortiori vegetatiua plãte τ vegetatiua anulosi non sunt eiusdẽ spẽi spãlissime: τ cõseq̃nter negat actus esse eiusdez rõnis. Unde augmẽtatio τ nutritio in anuloso ẽ alteri⁹ rõnis ab augmẽtatiõe τ nutritiõe in plãta: q: cõuersio nutrimẽti est cõtinue alteri⁹ rõnis: sic τ termin⁹ eiusdẽ. Et cũ dr̃ vegetatiua anulosi põt sentire. ista ꝓpositio est v̇a si est idẽtica equalẽs ista. illud q̃d est vegetatiua anulosi põt sẽtire: sz in ꝑdicatiõe formali illud est ipoẽ sic. istud. vegetatiua ẽm q̃ hui⁹ põt sentire. ℂ Ad z^m dr̃. q̃ spẽs sensibilis nõ. tã dr̃ sensibil: q: põt sentiri: sz q: est rõ sentiẽdi nõ q̃dẽ in actu sed in hñu. Sola. n. actualis sensatio ꝓducta a spẽ sensibili dr̃ rõ sentiẽdi i actu. Ex quo seq̃t. q̃ spẽs sensibil' si aliq̃ mõ denoiat mediũ nõ denoiat illud sentire: nec eẽ sen^m: cũ in se nõ hẽat sensatiõez: nec po^am sentiendi sic nec vitã sed bene denoiat mediũ eẽ sensibile. i. eẽ mediũ sentiẽdi. org^m aũt dr̃ sensitiuũ rõne po^e sensitiue in eo existẽtis. Et si dr̃ ante multiplicatiõez spẽi sensibil' aer ẽ mediũ sentiẽdi. g̃ nõ recipit illã denoiatiõez a spẽ sensibili. Dr̃ q̃ ante spẽm sensibili aer est mediũ sentiẽdi in po^a remota. adueniẽte aũt spẽ sensibili aer ẽ mediũ sentiẽdi in po^a ꝓpinqua. Jõ dr̃ ad ar^m. q̃ spẽs sensibilis nõ denoiat aerẽ esse sensitiuũ: sz solũ eẽ mediũ sentiẽdi in hñu τ in po^a ꝓpinqua. Cũ aũt cõfirmando dr̃. org^m eẽ sensitiuũ: q: est actuabile specie sensibili negat: sed q: in eo est po^a sensitiua qua põt recipere sensationem. ℂ Textus cõmẽti. 125.

ℂ Dubitabit aũt aliq̃s si patiat aliq̃d ab odore: q̃ ipoẽ ẽ olfatũ hr̃e: aut a colore nõ poẽ videre. Silr ãt τ in alijs. Si aũt olfatibile odor si aliq̃d fac olfatuz: odor fac. Quare ipoẽ olfatũ hr̃e nihil poẽ pati ab odore. Eadẽ ãt rõ τ de alijs. Neq; possibiliũ sz inq̃tũ vnũq̃d q; sensitiuũ.

ℂ Circa z^m ꝓblema Ar. mouet hãc q̃õnez. vtrũ ab odore colore τ sono patiat nõ hñs sensũ sicut patit a tangibili τ sapore. p^o phs ꝓbat p̃mã ꝑtẽ nõ esse possibilẽ. deinde probat scdaz ꝑtẽ eẽ necessariã. ibi. (Sz tãgibilia) q̃tũ ad p^m arguit duplr. τ p^o sic. ꝓpriũ olfatibilis ẽ facere olfatũ seu sensatiõez olfatiuã. sz odor ẽ ipm olfatibile. g̃ si aliq̃d facit olfatũ aut sensatiõez olfatiuã. Sz nõ potẽs hr̃e sen^m olfatus nõ põt hr̃e olfatiõez. g̃ nõ potẽs hr̃e sen^m olfat⁹ nõ põt pati ab odore. τ eadẽ rõ vr̃ eẽ de alijs: q̃ nõ sit quorũcũq; posse pati a sensibilib⁹: sz solũ habẽtiũ sen^m. Lege li. (Dubitabit aũt aliq̃s si patiat aliq̃d ab odore q̃d ipossibile est olfatũ hr̃e aut a colore nõ possibile videre. silr aũt τ in alijs. Si aũt olfabitile ẽ odor si aliq̃d facit olfatũ). i. sensationẽ olfatiuã. (odor facit) illã (q̃r) sicut de numero ẽ (ipossibi^m olfatũ hr̃e nihil possibile) est (pati ab odore) ita de nũero ipossibiliũ est nõ potẽs hr̃e sen^m olfatus pati ab odore (eadẽ aũt rõ de alijs ipossibi^m est). s. q̃ non hñs sensuz a sensibili aliq̃ aliaꝝ patiat: (sed inq̃tũ vnũq̃dq; sensitiuũ.) habet. i. organũ sensus. ℂ Tex. cõmẽti. 126.

ℂ Similiter aũt manifestuz est τ sic: neq; enim lumẽ τ tenebra: neq; sonus: neq; odor quicq; facit in corpora sed ea nimirũ in quibus sunt ipsa: vt aer qui cum tonitruis scindit lignum.

ℂ Secũdo arguit phs. inductiue τ ꝑ experiẽtiã. sic lumẽ τ tenebra odor τ son⁹ nullũ effectũ faciũt i nõ sensitiua nisi forte ꝑ accidẽs. inq̃tũ corpa hñtia h⁹ q̃litates aliq̃d agit sic aer v̇tute mot⁹ adueniẽte tonitruo scĩdit lignũ. non g̃ a sono scindit lignũ ꝑ se: sz ab aere moto. Et qñ dr̃ lignuz scindi a tonitruo h̃ est solũ ꝑ accñs. Le. li. (Silr aũt manifestũ est τ sic:) esse vt dictũ est (neq; n. lumẽ τ tenebra n; son⁹ neq; odor) nullũ fac (in corpa). i. nullã facit opatiõez i corpa nõ sensitiua: (sed ea in q̃bus est) aliq̃d istoꝝ dicunt per se agere (vt aer quoniam cum tonitruo scindit lignum.) ℂ Textus cõmenti. 126. τ 127.

ℂ Sz tãgibilia τ sapores agũt. Si. n. nõ: a quo vtiq; patientur inanimata: τ alterabuntur.

ℂ Ergo ne τ illa faciunt. t. c. 127.

ℂ Probata ipossibilitate p^e ꝑtis q̃õnis Ar. ꝓbat necessitatẽ scde ꝑtis eiusdẽ q̃õnis di. q̃ tãgibilia τ sapores faciũt aliquẽ effectũ in corpib⁹ nõ sensitiuis τ h̃ intelli^m est oẽs porib⁹. nõ inq̃tũ sapores sũt: sz inq̃tũ gustabile est q̃ddã tãgibile τ gust⁹ q̃d i tact⁹: si. n. corpa nõ sẽsitiua τ inaiata nõ paterent a sensibilib⁹ q̃ sũt q̃litates tãgibiles nõ esset ponere a q̃ poterẽt τ alterarent ipsa inaiata. nã tãgibilia sũt q̃litates actiue τ passiue ẽm q̃s accidit vl'r alteratio in oĩb⁹. Le. li. (Sed tãgibilia τ hũores). i. sapores (faciũt) aliq̃d in corpa nõ sensitiua (si. n. nõ) faciunt aliq̃d (a quo

vtiqꝫ patiētur inaīata ꝛ alterabunꝫ.ergo nec ꝛ illa faciūt) aliqd.cūqꝫ assigneꝫ:sed tangibilia nō faciūt. T.c.127.

¶ Aut non omne corpus passiuum ab odore ꝛ sono ꝛ patientia indeterminata ꝛ non manent vt aer: Feteт enim sicut patiens aliquid.

¶ Responsurus ad hanc q̄onem Ar.ponit istā ɔclusiōeꝫ. aliquid nō habēs sensum pōt pati a colore:odore:sapore: pbaꝫ.aer patiꝫ ab istis recipiendo spēs istoꝝ:ꝛ tamē aer nō pateſt habere sensuꝫ.ergo ꝛc. Et nō solū patiꝫ ab illis intentionaliter:imo ēt ab odore realiter ꝛ a sono. naꝫ aer aliquādo fetet rōne odoris realiter existentis in eo ꝛ causati ab odore. aer.n.recipit sonuꝫ realē ab alio sono cātuꝫ mediante motu. Unde aduertendum ꝙ corpora inaīata sunt duplicia.quedā que de se non habēt figurā determinatam:nec habēt permanētiā situaleꝫ:īmo de se sunt fluxibilia vt aer aqua:quedā vero sunt que de se habēt figuram:ꝛ sunt pmanētia in situ vt lapis lignū. Nunc aūt ad ppositū diciꝫ ꝙ nō omne corpus inaīatū patiꝫ ab odore calore:ꝛ huiusmodi:sed solū corpus indeterminate figure:vt aer ꝛ aqua secūdū ꝙ dictū est. Et ex hoc soluta ē secunda ratio dicendo ꝙ lumen color huiusmodi.nō agūt in corpora determinate figure:ſꝫ bene interminate. Lege li.(Aut nō omne corpus est passiuū ab odore ꝛ sono:) sed a(patientia indeterminata ꝛ)que(non manēt:) sed sunt fluxibilia:(vt aer fetet enim sicut patiens aliquid) ab odore. ¶ Textus cōmenti.127.

¶ Quid igitur odorare.preter pati aliquid aut odorem sentire est. Aer autē patiens hoc mox sensibilis fit.

¶ Ad pmā rōnem que fundaꝫ in hoc ꝙ pati ab odore nō est nisi odorare. Rīdet phs.ꝙ aliud est pati ab odore: ꝛ aliud est odorare:qꝛ licet omne odorare sit pati ab odore nō tñ omne pati ab odore est odorare:qꝛ odorare ē sentire odorē.modo aliqd patiꝫ ab odore:ꝛ tñ nō sentit odorem.imo cū patiꝫ odorem statim efficiꝫ sensibile a sensu odorat⁹. Lege li.(Quid est igiꝫ odorare pter pati).s.nisi pati ab odore(aut odorē sentire aer āt: aliqd patiēs hoc) scꝫ odorem(mox sensibilis est)a sensu odoratus. ¶ Notandū primo secūdū Cōmentatorē cōmento. 125. ꝙ sensibilū quedā sunt in caplo relationis per se:ꝛ q̄dam sūt in caplo actionis ꝛ passionis p se:ꝛ accidit eis relatio. verbi grā: visibile audibile ꝛ odorabile sunt p se in pdicamenta relationis:qꝛ si.a patitur a visibili audibili ꝛ odorabili:opꝫ.ꝙ.a. videat audiat vel odoret illud:aut ꝙ habeat rōnem videndi audiendi vel odorādi idē. Sed non si.a. patiaꝫ a tangibili.a.tangit illud vel habet rōnem tāgēdi illud: vt pꝫ de lapide vel ligno calefacto ab aliquo corpe calido.iō tangibile est in pdicamēto actionis:ꝛ silr gustabile vt est quoddā tangibile; sed gustabile vt gustabile ē de pdicamēto relatōis. ¶ Dicaꝫ.g.ꝙ visibile audibile ꝛ odorabile nō dicūt nisi respectū de pdicamēto relatiōis: ad visuꝫ auditū ꝛ odoratū.iō tñ hec q̄ illa sunt de pdicamento relatiōis:sed tangibile dicit duplicē respectū vnū per se.s.actiōis ꝛ aliū passiōis.s relationis ad tactū vel tactiuū.iō tangibile est p se in pdicamēto actiōis ꝛ suū oppositū de predicamēto passiōis. Dicit enim phs. pmo de generatiōe.ꝙ tactus ꝓprie dictus est eoꝝ quoꝝ vltima sunt simul habētiū positionē in partibus:que sunt inuicē actiua ꝛ passiua:ꝛ tactus in ꝓprijs est ille cui deficit aliq̄ istaꝝ triū ɔditionū. Ex quo sequiꝫ. ꝙ de rōne tangibilis ꝓprie dictī est:ꝙ sit actiuū ꝛ passiuū. Ideo tangibile proprie dictū est per se de pdicamēto actionis ꝛ passiōis ꝛ nō de pdicamēto relatiōis ex quo diffiniꝫ p actiuū ꝛ passiuū ꝛ nō p sensum tactus. visibile aūt audibile odorabile gustabile secūdū ꝙ huiꝰ. sunt per se in predicamēto relationis:qꝛ visibile diffiniꝫ p visum ꝛ ecōtra audibile p auditum ꝛ ecōtra. Unū.n.correlatiuū diffiniꝫ per reliquū ſꝫ phm in predicamentis. Et sicut equalitas ꝛ inēqlitas accidit linee ꝛ similitudo ꝛ dissimilitudo albedini tanq̄ ꝓpꝛiꝫ eius ſm phm.in pdicamētis:ita sensibilitas que est etiā quedā relatio accidit tangibili tanq̄ ꝓpriū eius p cōmētatorē hic.iō tāgibile est p se sensibile.vꝫ a sensu tactus:ꝛ hec pseitas secundi modi:sicut linea ē per se equalis vel inequalis: ꝛ albedo est p se similis vel dissimilis. Sed visibile ꝛ audibile ꝛ huiusmodi sunt p se sensibilia pseitate pmi modi ex quo sensus ꝛ sensibile sunt de pdicamento relationis p se ſm phm.in predicamētis.caplo de relatione. ¶ Et si instaꝫ.ꝙ oīs sensus exterior est de pdicamento relationis p se:vt colligiꝫ a cōmētatore ifra ɔmēto.143.ergo ꝛ suū obiectū:ꝛ per ɔsequens tangibile est in pdicamēto relationis sicut tactus. Dꝫ ꝙ sicut tactus ꝓprie sūptus nō est de pdicamēto relatiōis:ſꝫ bene ipropꝛie aut mathematice dict⁹:ita tangibile ipropꝛie sumptus: vt est obiectū potētie tactiue est per se in pdicamento relationis. Cōmentator aūt loquitur de tangibili ꝓprie sumpto. ¶ Scdo notandū ſm Cōmentatoreꝫ cōmento.127. ꝙ cum aer patiꝫ velociter a sensibili efficiꝫ. per hanc passionem sensatum illi sensui:sensus aūt fit per hāc passionem sentiēs nō sensibile. Diuersimode ergo patiꝫ aer ab odore:ꝛ ipm organū:qꝛ aer inq̄ntum ponꝫ ab odore efficitur qd sensibile:sed organū inq̄tum patiꝫ ab odore non efficiꝫ quid sensibile:sed quid sentiēs vel sēstiuū. ¶ Circo predicta duo occurrūt dubia.pmū. vtꝫ aer sit realiter possibilis a colore.ꝛ arguiꝫ ꝙ sic. aer fetet ſm phm.ita ꝙ in eo reperiꝫ realiter odor.ergo a pari sapor ꝛ color.patet ɔsequentia:qꝛ colores odores et sapores sunt qualitates secūde resultantes ex pmis. Secundo nubes sunt diuersoꝝ colorum.s nigri albi ꝛ rubei colorū:vt ad sensum pꝫ. ergo sunt de natura aeris:ꝛ habeꝫ intentū aut sunt de natura aque:ꝛ habetur ꝙ aqua est colorata. ergo per idem aer. In oppositum arguitur. ꝙ aliter nihil posset videri vltra aerem ex quo color est extremitas perspicui in corpore terminato secundū phm in libro de sensu. ¶ Ad primū dicitur.ꝙ licet odor ꝛ sapor reperiātur in elementis extra naturalem dispositiōem:non tamen color: ꝙ color exigit terminationē subiecti; quā non requirit odor nec sapor. Unde hec est differentia inter lumen lucem ꝛ colorem:qꝛ color exigit terminationem in superficie:cum nō videatur nisi ī extremitate corpoꝝ. Lux requirit terminationem in profundo:qꝛ vꝫ in extremitate et profūdo: ꝛ non vltra:lumen vero non indiget aliqua tali determinatione.eo ꝙ corpus illuminatum:vt aqua vel aer pmittit visionem fieri vltra.ideo dicitur dyaphanū ꝛ transparens. ¶ Ad secūdum dicitur ꝙ aqua remissa in suis q̄litatibus hꝫ q̄litateꝫ mediā inter colorē ꝛ lucē innoīataꝫ. Sed vt exprimamus ɔceptū nrm dicimus illū coloreꝫ:ꝛ ɔcedo ɔseq̄nter ad istū intellectū nubes esse diuersoꝝ colorꝫ ex diuersa mixtiōe qualitatū pmaꝝ:aut ex diuersitate reflexiōis lumīs in nube ꝙ ēt aer ɔdēsatus recipiat talē colorē ipropꝛie dictū nō est incōueniēs. ¶ Scdꝫ dubiū vtrū spēs sensibilis multiplicēꝫ in medio vel in organo diuisibiliter vel indiuisibiliter.ꝛ arguiꝫ.ꝙ diuisibiliter pmo spēs existēs in medio ꝛ silitudo speculi sūt eiusdem rōnis sed silitudo speculi hꝫ ptē extra pteꝫ.g̊ spēs medij erit ɔsimiliter diuisibilis. Scdo oē ꝙ recipiꝫ in alio recipitur ſm modū rei recipiētis.spēs sensibilis recipiꝫ in medio ꝛ in organo.ergo secūdum modum istoꝝ recipiꝫ: sed modus istorum est habere partē extra partem; ergo.

¶ Tertio. si eadem species numero asit in toto medio in
ter potentiã ꝛ obiectum. sequitur ꝙ visibile vel audibile
eque bene percipietur in parte remota sicut propinqua.
ↄsequens est ↄtra experientiã. ꝛ probatur consequentia:
q2 idem inq̃tum idem semper est aptũ natuz facere idẽ.
T.c.56. secundo de generatione. ¶ Quarto sequit̃ ꝙ eadẽ spẽs
numero nõ solum esset in infinitis partibus eiusdez sub/
iecti sz in pluribus subiectis discõtinuis. s. in aere aq̃s ꝛ
oculo: quod non videt̃ conueniens. Idem confirmat̃ au
ctoritate perspectiuoꝝ dicentiũ. specien piramiter ꝛ cir
culariter multiplicari: ꝛ ꝙ multiplicant̃ ꝑ angulos quo/
rum conus est i oculo: ꝛ basis in re visa aliquãdo drame/
traliter: et interdum incidentaliter reflexe vel refracte.
quorum nullũ esset verum: cũ iste sint conditiones habẽ
tes partem extra partẽ. ¶ Oppositũ videt̃ sentire Arꝭ.
vt. ꝙ talis receptio est sine materia ꝛ Cõmentatoꝛ. ꝙ re/
ceptio formaruz sensibiliũ est receptio abstracta a mate/
ria: qđ non esset veruz si species sensibilis esset dimensio
nata in medio vel in organo ad modũ aliaꝝ qualitatum
primaꝝ vel materialium. ¶ Notandum ꝙ aliud est ha
bere partem vel ptes: ꝛ aliud habere partem extra ptez:
q2 scientia in anima habet partes intensiuas: ꝛ non ptem
extra partẽ. Etiã materia prima de se habz partẽ ꝛ ptes:
q2 omni extrinseco secluso haberet illas: nõ tñ habet par
tem extra partẽ nisi per q̃titatem. ¶ Similiter albedo:
nigredo: caliditas: frigiditas: ꝛ huiusmodi habent partes
extensiuas rõne q̃titatis: ꝛ partes intensiuas ex propria
natura: partes extẽsiuas habent extra se inuicez: sed non
partes intensiuas: cũ in eodẽ puncto sit caliditas vt vnũ:
ꝛ caliditas vt octo. ¶ Dico igit̃. ꝙ vt obiectũ possit sen/
tiri scdm̃ se ꝛ quãlibet partem extremalẽ sui in quolibet
puncto medij natura ordinauit speciem sensibilem esse i
tato medio sue multitudinis: ꝛ in qualibet parte eius sz
se tatam: ꝛ q2 talis species nõ its ꝓducit̃ a forma sensi/
bili quin representent̃ ei distincte partes illius forme: oꝫ
tales species habere partes ꝓductas a partibus forme
sensibilis: nõ quidẽ extra inuicẽ situatas: ita ꝙ vbicunq3
est vna pars: ibi sit quelibet alia eiusdẽ forme ad moduz
materie ꝑme si esset separata a q̃titate. ¶ Pro ista posi/
tione arguit̃. primo sic. in eodez puncto medij videt̃ ocu
lus ꝛ nasus. ergo similitudines oculi ꝛ nasi nõ sunt extra
se inuicem: patet ↄsequentia: q2 si essent extra se inuicẽ in
eo puncto in quo videret̃ oculus nõ videret̃ nasus: ꝛ ecõ
tra: ꝛ sic arguitur de istis partibus: ita de alijs. antecedẽs
est notanduz ad experientiam. ¶ Scđo in qualibet pte
medij pedalis intercepti inter oculũ tuũ ꝛ facies Soꝛtis.
videtur tota facies Soꝛtis: aut ergo per eandem similitu/
dinem faciei numero vel per aliam. Si primũ habetur
intentum. si secundũ. ergo ab eadem forma extensa. ꝓue
niunt subito infiniti effectus extensi non cõtinui: sed cõ/
tigui: qđ videt̃ absurdum: ꝛ patet consequẽtia: q2 ꝛ spẽs vi
sibiles subito multiplicant̃: ad ifinitas partes medij pe/
dalis: in quarum qualibet est tota similitudo faciei Soꝛ.
distincta a similitudine alterius partis. ꝙ quelibet ista/
ruz silitu° sit extensa: patet per oppositõez ↄ̃riam: ꝛ ꝙ ta
les similitudines nõ sint continue manifestum est: q2 ex
his non fit vna similitudo. nõ etiã cõtigue: q2 forme eius
dem rõnis in subo continuo nõ ↄtiguant̃. ¶ Tertio seq/
tur: ꝙ similitudo faciei Soꝛ. est infinite intensionis. con
sequens falsum: q2 tũc infinitas representaret: ꝛ ꝓbat̃ cõ
seqn̄tia. nam si in vno pedali esset extensa per totum cali
ditas: vt vnũ: ꝛ in vna alia medietate: vna alia caliditas:
vt vnuz preter ꝑmã: ꝛ in vna tertia vna alia caliditas: ꝑ/
ter ꝑmã ꝛ scđã: ꝛ in vna q̃rta: vna alia caliditas: vt vnũ
preter ꝑmaz scđam ꝛ tertiã. ꝛ sic in infinitũ: indubie tota
caliditas esset infinite intensionis. Et ita videtur in pro/
posito. nam si spẽs sensibilis est extensa in medio. sic ergo
pedaliter extensa in vno pedali: cũ ergo i medietate istiꝰ
pedalis sit vna alia tota similitudo faciei Soꝛ. ꝛ i tertia
pte: ꝛ sic de singulis in ifinitũ: habet̃ intentũ. ¶ Quarto
sequit̃. ꝙ tu nõ potes videre aliqđ obiectũ quin illud ap
pareat tibi duplũ triplũ: ꝛ sic in infinitũ ad seipm̃: ꝓbat̃.
nam in toto pedali medio inter oculũ ꝛ obm̃ est vna sili/
tudo extensa representãs obm̃ aliqualr̃ magnum: ꝛ i me/
dietate illius est vna alia silitudo tota subdupla ad ꝑmã
representãs subm̃ in subduplo minus: ꝛ in tertia pte illiꝰ
pedalis est vna alia tota silitudo distincta a primis dua/
bus. Ex quo in ea parte totum obiectuz distincte videt̃:
que nõ põt representare obm̃: nisi triplo minus: ꝛ sic in ifi
nitum: cũ omne qđ agit agat secũduz ꝙ est in actu. tertio
phꝛsicoꝝ. ergo. Imo sequit̃. ꝙ tu nõ potes videre aliquod T.c.
obiectũ: quin tibi appareat videre infinita obiecta: eo ꝙ
infinite sunt similitudines totales in eodẽ medio eiusdẽ
coloris. ergo illis respondent infinite visiones: q2 nõ est
ratio quare vni similitudini responderet vna visio: ꝛ nõ
alij: cũ sint agentia naturalia debite applicata passo. nõ
nulli dubium: ꝙ multis visionibus multe apparitiones
pluriũ obiectoꝝ correspondent secũdũ opiniõem ↄ̃riaz.
¶ Ista videt̃ esse sñia Auerroys. tractatu tertio huiꝰ se/
cũdi. caplo de sensibili ꝓprio ꝛ cõmuni: di. ꝙ sensibile nõ
concurrit actiue ad ꝑmam perfectionẽ. s. ad spẽm sensibi
lem: sed intelligentia agens ad quã indubie secũdum eũ
posset concurrere si esset forma materialis ꝛ extensa. Ari T.c.
stoteles aũt tertio de aĩa ponit: ꝙ sicut se habz sensus ad
sensibilia. ita intellectꝰ ad fantasmata: ꝑter hoc ꝙ sensibi
lia sunt cũ materia: ꝛ fantasmata sine materia. ¶ Prete
rea tam hic q̃z circo finẽ tertij vult plantas nõ habere sẽ/
sum tactus: q2 recipiunt formas cũ materia. habentia au T.c.
tem tactũ recipiunt sine materia: qđ nõ esset verum: nisi
species sensibilis esset imaterialis sine extensione: q2 ha/
bens sensum tactus: ita bene recipit qualitates primas:
sicut plante. modo si species essent extẽse: ita bene reci/
perent̃ materialiter sicut qualitates ꝑme. ¶ Ad ꝑmũ di
citur. ꝙ sicut caliditas ꝛ lumen reflexũ a quo illa produ
citur nõ sunt eiusdem rõnis: ita illa imago si ponit̃ esse ẽ
alterius rõnis a specie visibili reflexa in speculo: non tñ
opꝫ ponere talem imaginem dicendo ꝙ videns speculũ
nõ videt aliquã accidẽtalẽ imaginationẽ in speculo. Sz
videt seipm̃ reflexe in speculo: a quo est reflexa spẽs visi/
bilis. Ita ꝙ spẽs visibilis se videntc est dupliciter multi
plicata. vno modo directe: a vidente ad speculũ: ꝛ sic nõ
videt i speculo. Alio modo est reflexe multiplicata a spe/
culo ad oculũ: ꝛ sic videt se reflexe in speculo. hec autem
multiplicatio reflexa nõ fit nisi a corpore terso: nec dicit̃
spẽs multiplicari: q2 vna aliã ꝓducit ꝛ illa aliã: ꝛ sic in ifi
nitũ ad modũ luminis: sed iõ q2 eadẽ numero fm̃ se totã:
est in diuersis pũctis seu ptibus eiusdẽ organi vel sensus.
¶ Ad 2ᵐ negat̃ ↄseq̃ntia: sicut nõ sequit̃. omne qđ recipi
tur in aliquo recipit̃ scđm modũ rei recipiẽtis: sed oꝛᵐ vl̃
meᵐ est calidũ humidũ frigidũ aut siccũ. ergo spẽs rece/
pta in isto est hꝰ̃ mo ꝓbaret̃ intellectũ humanũ esse ma
terialem ꝛ extensuz dato isto mõ arguẽdi. ꝓpositio ergo
Arꝭ. est sic intelligẽda: oĩs forma recepta in subo recipit̃
secũdũ dispõem illius subi ↄuenientem illi forme. modo
ita est: ꝙ tam mediuz q̃z oꝛᵐ habet nãlem dispositionem
scđm quã põt recipere spẽm sensibilez. ¶ Ad 3ᵐ negatur
ↄsequentia: q2 sicut eadem caliditas numero est fortioꝛ i
materia densa q̃z in materia rara: ita eadẽ species nume/
ro est fortioꝛ prope agens q̃z distans ab illo propter depẽ
dentiam essentialem: propter quã dicitur oculus distan/

cte ponit differẽtiaȝ īter partẽ dextrā ⁊ parteȝ sinistram obiecti nō obstāte ꝙ siꝉitudines istaꝝ ptiū sint cōmixte simꝉ in medio organo ⁊ sensu: ita ꝙ siꝉitudo ptis dextre representat ptẽ dextrā in codeȝ situ in quo est: ⁊ siꝉitudo partis sinistre eādẽ ptẽ repñtat sm̄ sitū suuȝ. ¶ Ad 4m̄ ɔcedit̄ totū. vnde sicut nō est incōueniens apud theologos eādẽ aīaȝ idiuisibilẽ numero esse in q̄libȝ pte corporis nō obstāte discōtinuitate: ita ɔcedo eādẽ idiuisibilẽ spēm nōper carētiā partium. s3 extēsionis eē in diuersis discōtinuis subiectis. Et lȝ ɔcedat̄ eādeȝ spēm numero esse in medio organo ⁊ sensu: nō tñ dico oēm spēȝ medij esse in organo ⁊ in sensu: posset.n. hēre īpedimentū ex pte obti vel medij organi aut sensus. pm̄ nāqȝ īpedimentū est ex parte obti. nā si obm̄ non erit in ꝓspectu organi ⁊ sensus; multiplicabit̄ spēs in medio: ⁊ nō in organo: neqȝ in sensu: ideo nō video existētē a tergo nisi obyciatur mihi directe vel aliqd loco sui. s. speculū in quo illud videā reflexe. ¶ Secudū īpedimētū est ex pte medij: ita ꝙ spēs nō multiplicari poterit vsqȝ ad organū ⁊ sensum: sicut si inter ꝓpe obm̄ esset clarus: ⁊ ꝓpe visuȝ esset dēsus ⁊ obscurus; aut si iter oculū ⁊ obm̄ poneret̄ corp⁹ opacū lapideū vel ligneū: illa de cā nō videret̄ ps posterior obi, q2 spēs multiplicata ab illa pte hȝ īpedimētū medij. s. ipm̄ obm̄ ne multiplicari possit vsqȝ ad visuȝ. ¶ Tertiū īpedimētū est ex pte organi. nā si vna medietas pupille aliq̄ egritudine esset indisposita nō videret̄ ps obti: corrũpōdēs illi: ⁊ sic spēs illi⁹ esset in medio vsqȝ ad obm̄ exclusiue: ⁊ nō in oculo. Unde tota pupilla respōdet toti obto: ⁊ medietas dextra medietati dextre obi: ⁊ medietas sinistra medietati sinistre. ⁊ 3a ps 3e pti. ⁊ 4a ps 4e. ⁊ sic in īfinitū: nō igit̄ multiplicat̄ spēs ptis dextre obi ad ptē sinistrā pupille nisi mediante dextra: que si indisposita fuerit in nulla pte pupille recipit̄ spēs visibilis obti; nō ēt multiplicatur spēs ptis sinistre obi ad partē dextrā oculi: nisi mediāte pte sinistra oculi: que si impedita fuerit: idubie nō recipit̄ spēs illi⁹ ptis in oculo quātūcūqȝ sit in medio. ¶ Et ex h̄ soluit̄ vnuȝ ꝓblema. pp̄ qd appet aliqñ videre foramen in pete vel in altero pñtato obo nullū oino ēē foramē. dr̄ ꝙ cā est ista. nā tūc ī media pupilla aliq̄ ꝑticla est īdisposita aliq̄ egritudine vel hūido grosso q̄si circulariter cooperiēte: ad quā nō multiplicat̄ spēs ptis obiecti respōdētis illi pti pupille. Alie aūt ptes circūstātes multiplicāt suas spēs ad ptes pupille nō īpeditas: iō q2 nō videt̄ ps medio: alie aūt videnī̄ iudicat sensus foramē aliqd esse in obo. ¶ Quartū īpedimētū est ex pte potentie. Unde aliqñ multiplicat̄ spēs in medio ⁊ in organo: nō aūt in sensu: eo ꝙ aīa non aduertit ad obm̄: aut rōne motus maioris alteri⁹ obti: aut q2 spūs retracti sūt ad iteriora. pꝫ ꝓ in vigilijs viso sole absqȝ stellis de die ⁊ in sōno de nocte aptis oculis: ⁊ ligatis oīb⁹ sensib⁹ exteriorib⁹. ¶ Ex dictis pꝫ dicta ꝑspectiuoꝝ nō obuiare; q2 ɔcedit̄ spēs sensibiles circulariter ⁊ piramidalr̄ multiplicare nō tñ extēse: q2 in quolȝ pūcto isti⁹ circuli ymaginarij vel piramidis est tota siꝉitudo: ⁊ q̄lȝ ps ei⁹. Ƈōceditur ēt ꝙ aliq̄ spēs multiplicat̄ dyametralr̄. s. p lineam perpēdicularē ad oculū: ⁊ aliquis incidētaliter p lineam incidētē: aliquis etiā reflectitur in eodē medio a corpore opaco: ⁊ aliqua refrāgitur ꝓcedendo a medio rariori ad mediū densius vel ecōtra. hec autem reflexio vel refractio non est ꝓpria: sed similitudinaria. naȝ sicut linea dicitur frangi vel reflecti que non habet rectum incessum: ita species dicitur frangi vel reflecti que representat rem aliter q̄ per lineas rectas quaruȝ con⁹ est in aliquo puncto organi: ⁊ basis in obiecto. quare ⁊c.

¶ Textus commenti.128.

Quod autem nō sit sensus alius preter quinqȝ. Dico autem hos visuȝ: auditum: olfatū: gustū: ⁊ tactū: ex his credet aliquis. Si igitur enim oīs cuius est sensus tactus: ⁊ hunc sensuȝ habem⁹. Oīs enīȝ tangibilis inquantū tangibile passiones tactu nobis sensibiles sunt.

¶ Istud est 2m̄ caplȝ hui⁹ q̄rti tractat⁹ scdi de aīa. In quo Aristo. manifestat numeꝝ sensuū exterioꝝ postq̄īuestigauit nāȝ sensus in cōi ⁊ diuidit̄ in duas ptes: in pª manifestat nāȝ sensuū exteriorū ex pte sensibiliū ꝓprioꝝ. In scda vo ex pte sensibiliū cōiuȝ. ibi. (At vo neqȝ cōium.) Ponit ḡ Arꝝ. hāc ɔclōnē. Non ɔtingit sensus exteriores esse plures qnqȝ. ꝓbat̄. nos habem⁹ oēs sensus: s3 nō habem⁹ plures qnqȝ. ḡ. pꝫ ɔña cū minori. q2 nō habem⁹ nisi istos qnqȝ sensus. s. visuȝ. auditū. odoratū. gustū. ⁊ tactū. vt ex pbabitis est manifestū: maior aūt declarat̄ ꝓbādo q̄drupl'r ꝙ nobis nō deficit aliqs. pmo ex pte oboꝝ. ibi. (Si.n. oīs.) Scdo ex pte organoꝝ. ibi. (Necesse est.) 3o ex pte medioꝝ itraneoꝝ. ibi. (Et q̄cūqȝ qdeȝ) 4o ex pte mediorꝝ extraneoꝝ. ibi. (Quecūqȝ vo.) Primo ḡ argr̄ ꝙ nobis nō deficit aliqs sensus ex pte oboꝝ. s. q̄ sunt sensibilia ꝓpria: q2 oīa sensibilia sentiunt̄ a nobis: oē enim qđ pōt ɔprehēdi tactu ɔprehēdit̄ a nobis: ⁊ oē qđ pōt cōprehēdi visu ɔprehendit̄ a nobis: ⁊ sic de alijs. arguit̄ ḡ sic. si oīs q̄litas cui⁹ est sensus tact⁹ sentit̄ a nobis: sensuȝ tact⁹ habem⁹: ⁊ si oīs q̄litas cui⁹ est sensus visus sentit̄ a nobis: sensuȝ visus habem⁹: ⁊ sic de alijs: s3 oēs q̄litates: quaꝝ sunt aliq sensus ex pte obiectoꝝ sensibilium sentimus. ḡ nobis non deficit aliqs sensus ex parte obiectorū sensibiliuȝ. Le. li. (aūt nō sit ɔr sensus alius pter qnqȝ: dico aūt hos visuȝ auditū olfatū gustū ⁊ tactū ex his .s. dictis (credet aliqs.) Prima rō est ista (si enīȝ oīs q̄litas (cui⁹ est sensus tact⁹) sentit̄ a nobis (⁊ hūc sensum habem⁹). s. tactū (oīs.n. tāgibilis inq̄tū tāgibile passiones tactu nobis sensibiles sunt.) ¶ Notādum sm̄ Cōmentatorē cōmēto. 128. ꝙ īpossibile est aīal īueniri hñs sextū sensuȝ. Ex quo seqr̄ ꝙ ponētes visuȝ auditū gustū ⁊ olfatū eē q̄ttuor sensus realr̄ distictos: ⁊ deīde duos sensus tact⁹ realr̄ differētes nō sequunt̄ doctrinā Arist. nec ɔmētatoris. ¶ Text⁹ ɔmē. 128.

¶ Necesse est si quidem deficit aliquis sensus: ⁊ organū aliquod nobis deficere.

¶ Secūdo arguit̄ ꝙ nobis nō deficit aliqs sensus ex pte organoꝝ: q2 nos habem⁹ oīa organa sensuū. ḡ nobis non deficit aliqs sensus. pꝫ ɔña. q2 oppositū ɔñquentis repugnat antecedenti: si.n. nobis deficit aliqs sensus: ⁊ hēm⁹ oīa organa sensuū: frustra ponit̄ aliqđ istoꝝ organoꝝ: ex quo ad nihil deseruiret. aūs ꝓbatur iductiue: q2 nos habem⁹ organū visus. organū audit⁹. organū olfat⁹. ⁊ organū gust⁹. ⁊ organū tact⁹. ⁊ nō plura organa repiūt̄. ḡ nos habem⁹ oīa organa. Le. li. (Necesse ē si qdeȝ deficit aliqs sensus ⁊ organū nobis deficere) illi⁹ sensus. ¶ Notāduȝ s3 ɔmētatorē. ɔmēto. 178. ꝙ hec duo ɔuertunt̄. s. q̄ꝝ vtrūlȝ fuerit: erit alteꝝ: ⁊ si vnū auferī̄ auferī̄ reliquuȝ: organū ḡ ⁊ sensus ɔuertūt̄ s3 ɔmētatorē. ita ꝙ hñs soluȝ vnū organū hȝ solū vnuȝ sensuȝ: ⁊ cȝ. ⁊ hñs plura organa habȝ tot sensus ⁊ cȝ. Ex quo seqtur ꝙ habēs oīa organa habȝ oēs sensus: nō ergo est possibile in codē organo esse plures sensus realr̄ differētes: q2 tūc nō ɔuerterent̄ organa ⁊ sensus. ¶ Textus cōmen. 129.

¶ Et quecūqȝ quideȝ ipsi tāgētes sentim⁹ tactu

sensibilia sunt quem existimus habentes.

¶ Tertio arguit quod nobis nō deficit aliquis sensus ex parte mediorum itraneorum: quia oīa sensibilia quae nos tāgentes sentimus: vt sunt qualitates tangibiles et sapores: sunt sensibilia tactu: sed hunc sensum habemus vt per se est manifestū: ergo nobis nō deficit aliquis sensus percipiēs per mediū itraneū. Le.li.(Et quecūque quidē) nos ipsi (tāgētes sentimus tactū sensibilia sunt quē existimus habētes) .i. quez tactuz credimus hr̄e. ¶ Notādū fm cōmētatorē cōmento. 128. quod omne aīal aut sentit per tactū: aut mediāte corpore extraneo: et oē qd sentimus per cōtactū: aut sentimus ipsum mediāte carne aut per ipsaz carnē si fuerit instrumentū. in hoc cōmento vult expresse cōmētator gustuz esse tactū: quia sapores sentiunt et nō per mediū extraneuz ergo per tactū. Tūc sic. sapores sentiunt p tactū et nō sentiunt nisi per gustū: ergo gustus est tact⁹. Etiā intēdit cōmentator in eodē cōmēto. quod idē est mediū et organū gustus et tact⁹: cū dicit. oē qd sentim⁹ per cōtactū sentim⁹ ipsū mediāte carne. ecce mediū; aut per ipsam carnē si fuerit instrumētū; ecce organū. modo bñ pz quod sapores sentiuntur per cōtactū. ¶ Textus cōmen. 129.

¶ Quecūque vero per media et nō ipsa tangētes simplicibus. Dico aūt vt aere et aqua.

¶ Quarto arguit quod nobis nō deficit aliquis sensus ex parte mediorum extremorum ponēdo tres suppōnes: quarū pª est ista. oīa sensibilia que nos sentim⁹ nō tāgendo vt sunt colores soni et odores nos sentim⁹ mediātib⁹ corporib⁹ simplicib⁹. s. acre et aqua. pz ista suppositio ad experiētiā: quia nihil aliud dyafanū apparet mediare iter dicta sensibilia et nos. Le.li.(Quecūque vero) obiecta sentim⁹ (p media et nō ipsa tāgētes) sum⁹ nos ista sentim⁹ corporibus (simplicib⁹. dico aūt vt acre et aq.) ¶ Tex. cō. 129.

¶ Habet autem sic: vt si quidem per vnuz plura sensibilia existentia altera ab inuicem genere necesse habentem huiusmodi sensitiuuz esse sensitiuum vtrorūque: vt si ex aere est sensitiuuz et est aer soni et coloris.

¶ Scda suppō. quicūque per vnū mediū extrinsecū sentiūtur plura sensibilia, oz organū debēs sentire illa: esse illi medio pportionatū. vbi gr̄a. si per mediū aereū sentiūt color et son⁹: opz organū sentiēs colorē vel sonū eē pportionatū aeri: iō organū audit⁹ est pportianatuz aeri: quia p illū pcipit sonos. dr̄. n. esse de nā aeris: visus ēt est de nā a⁹ quo ad dyafanitatē: quia per illū pcipit colores. Le.li. (Hz aūt sic). s. mediū ad organū (vt si qd p vnū) mediū (plura sensibilia exñtia altera abinuicē genere) nos sentim⁹ vt sūt color et son⁹ (necesse est hñtes hō sensitiuū) .i. organū (vtrorūque sensitiuū eē) ex cōformitate et pportione organi ad ipz mediū (vt si ex aere est sensitiū) .i. si organū est cōforme aeri (et est aer mediū soni et coloris) tūc per idē mediū scdz cōformitatē organi ad ipm sentit sonus et color. ¶ Textus cōmen. 129.

¶ Si vero plura eiusdem sint vt coloris et aer et aqua. vtraque enim dyaphana: et quod alterum ipsorum est habens solum: sentiet illud quod per vtraque aut ab ambobus.

¶ Tertia suppositio. si aliqd sensibile sentit per plā media: oz sentiēs illud hr̄e organū pportionatum et cōforme aeri vel aq: aut ambob⁹. vbi g. color sentit per aerez aut aquā rōne dyafanitatis repte in vtroque illorū: si g aliqd sentit colorē solū per aerē oz hr̄e organū cōforme et pportionatū aeri. si aūt soluz per aquā oz hr̄e organū cōforme aque: si autē per aquā et aerē indifferenter debz hr̄e organū cōforme vtrique. Le.li. (Si vo plura) media extrinseca (eiusdē sint) obiecti (vt color vt aer et aqua vtraque eniz dyafana sunt et qd alterum ipsorum est habēs solū) .i. organū qd solū est cōforme vni istorum soluz (sentiet) p istud colorē et organū (qd per vtraque) media sentit, oz quod sit de natura illorū (aut quod ambobus) sit cōforme et pportionatum. ¶ Textus cōmen. 130.

¶ Simplicium autez ex duobus his sensitiua solum sunt ex aere et aqua. Pupilla quidem enim aque. Auditus vero aeris. olfatus autez horum alterius est.

¶ His suppositis Ar. pbat intētuz. s. quod nobis nō deficit aliquis sensus pcipiēs per mediū extraneū. nā organa percipientia per mediū extraneū sunt solū ex aere vel ex aqua aut ex vtrisque: sz oīa sensibilia sensata per media extrinseca regrūt solū talia organa. g cū nos habeam⁹ talia organa nobis nō defuit aliquis sensus pcipiēs per mediū extraneuz. pz cōña cū minori ex pmissis suppōnib⁹. maior vo est nota: quia pupilla est de nā aque: auditus de nā aeris. et olfat⁹ de nā vtriusque. Le.li. (Simpliciū aūt ex duob⁹ his sensitiua solū) sunt apta nata cōstitui. s. (aer et aqua. pupilla qdē. n. aque auditus vo aeris. olfatus aūt horum alteri⁹ est indifferēter) . s. aeris et aque. ¶ Notādūz pmo fz cōmentatorē cōmēto. 129. quod oē aīal nō hobz de sensib⁹ nisi que pnt fieri per hec duo. s. carnē: aut per mediuz extraneū: et segt. oē aīal nō sentit nisi per mediuz qd est caro aut aer aut aq: et si per vnū istorum mediorum caderēt plura sensibilia vno in genere necesse est vt oē aīal sentiēs p illud mediuz nō habeat de sensib⁹ nisi ea que inata sunt reddi ab isto medio. si duo duo. si tria tria. Intēdit cōmētator quod ois sensus resultat ex medio itraneo vt tact⁹ et gustus. vel ex medio extraneo vt visus audit⁹ et olfatus. Ex aqua n. resultat visus: et ex acre audit⁹. ex vtrisque vo olfat⁹. Ex quo segt nescio si aliqd aīal sentit: tñ sentit p aliqd istorum mediorum et si aliqd istorum mediorum dferret plā sensibilia igñe vt aer q defert colorē sonū et odorē nece ē vt nō sint plēs sensus potētes pcipere p illud mediū quam obiecta que deferunt ab illo medio. ¶ Secūdo notādū fz cōmētatorē cōmēto. 130. quod si esset sext⁹ sensus cōtingeret quintū elmtuz eē: sensus. n. q sūt aut ex aere aut aq aut ex vtroque sūt vt visus aut auris aut nasus. ignis. n. nō cōpetit ī spāli alicui sensui. terra vo solū tactui vt videbit que sentit per mediuz itraneū et nō extraneuz. ¶ Cōtra pdicta arguit et pmo quod sensus exteriores sunt plures quam qnque. nā tñ non potest loqui nisi de pluralitate numerali specifica vel generica: tñ nō plures sunt sensus quam qnque numeralr distincti: quia qnque sunt mei et qnque mei sunt decē plures ēt sunt quam qnque specifice distincti: quia sensus hominū et sensus brutorum sūt diuersarum spērum: fz cōmētatorē in hoc scdo. cap. de sensibili ppo. et cōi. Silr plures sunt generice distincti; quia sensitiuuz et fz locū motiuū faciētia duos gradus aiatorum sunt diuersorum generum. ergo sensus exteriores repti sub sensitiuo soluz et repti sub motiuo fz locū sunt diuersorum generum. Idē ostēdit ex parte obiorum. nā plura sunt sensibilia ppria quam qnque taz genere quam spē. g plures sunt sensus quam qnque. tz cōña. quia ex distinctiōe obiorum arguim⁹ distinctionem potētiarum fm phm in hoc scdo. assūptum declarat. naz pter solum odorē et saporē et tāgibilē qualitatē duo sunt genera visibiliū. s. color ppe dict⁹ hñs sub se spēs. albedinē. nigredinē. et medios colores. et lux cui⁹ spēs sūt lux solis et lux ignis diuersarum spērum vel naturarum. ¶ Scdo argr̄ quod sensus exteriores sunt tm̄ quattuor: co quod gust⁹ est tact⁹ fm phm in multis locis et cōmētatorē. dic. n. phus in lr̄a: quod quecūque sentim⁹

Tex

tangētes illa sunt sensibilia tactu;sed sapores sentimꝰ tā
gētes;qꝛ per mediū itraneuz.ergo tactu sentimꝰ sapores.
mō ita est q gustu sentimꝰ sapores:ergo gustus est tactꝰ:
z per ɔn̄s nā sunt nisi q̄tuor sensus exteriores.¶ 3° argr
q tm̄ tres sunt sensus exteriores:qꝛ solū tria sunt media
sentiēdi.igit̄.pz ɔn̄a.qꝛ f̄z phz z cōmētatorē:cuilz sensui
corrn̄det vnū mediū.an̄s pz.eo q solū p carnē aquā z ae
rem sentiuntur sensibilia:vt patuit ex intentione cōmē
tatoris z Ar.Et si dī q est 4.ᵐ mediū aggregatuz ex aq̄
z aere.per idez poneret̄ sextꝰ sensus.s.aggregatꝰ ex visu z
auditu.¶ Quarta arguit̄ q nā sit neccūz ponere sensus
exteriores:qꝛ per sensuz cōez cognoscimꝰ obiecta omniū
sensuū pticulariū:z p intellectū q̄ditatē aīum sensibiliū.
ergo ꝑter itellectū z sensum cōez frustra ponunt̄ alieꝰ tu
tes cognitiue exteriores.pz ɔn̄a.qꝛ sensus exteriores po
nunt̄ ppcognitionē sensitiuā.antecedēs aūt manifesta
bitur ifra:in hoc 2°.z 3° de aīa.¶ Itez arguit̄ q de facto
nullus est sensus exterior:qꝛ aut dr̄ exterior:quia nā pci
pit nisi sensibilia exteriora:aut qꝛ est extra carnē.nō pᵐ:
qꝛ tūc sensus pcipiēs dolorē ex vberatione:aut delecta
tionē ex coytu nā essz exterior:qd est falsūz.cū ille sit sen
sus tactus:nec 2ᵐ:qꝛ oīs sensus est iter carnē:vt patz idu
ctiue;z maxīe de sensu tactꝰ;cū sit magis iter carnem q̄
sensus cōis.¶ Notādū p̊ f̄z Egidiū z Thomā:q sensus
exteriores sūt formalr̄ sex z mālr̄ gnqz:qꝛ sex sūt poᵗ sen
sitiue exteriores:sz solū gnqz organa:in qbꝰ fundant̄:qꝛ
in organo tactꝰ sunt dua sensus nō faciētes distictū genꝰ
sensuū:qꝛ ɔuertit̄ z iseparabilr̄ sūt in organo illo:ꝑpter
quā cāz dictū ē appetitiuū nō facere gradū distictū aīa
toꝝ:qꝛ iseparabilr̄ z ɔuertibilr̄ est cuz illo sensitiuo:oē
eniz sensitiuū est appetitiuū:z oē appetitiuū p cognitio
nez sensitiuā est sensitiuū.¶ Ista opinio est expsse ɔcō
mentatorē di.q sensus z organū ɔuertunt̄.q si essz sextꝰ
sensus:gnqz eēnt elnta.¶ Item falsūz est q sint organa
gnqz:imo solū q̄tuor iuxta numeꝝ q̄tuor eltoꝝ:ea q or
ganū gustus est organū tactꝰ.Et si dī ꝑ tāto ponunt̄ gn
qz organa:qꝛ organū tactꝰ z organū gustus nō ɔuertunt̄.
alicubi.n.est organū tactꝰ vbi nō est organuz gustus. Sz
nec illud tollit difficultatē:qꝛ sit a.organū gustus:z.b.or
ganūz tactꝰ solū in lingua existēs:z sequit̄ q gustus z ta
ctus sunt vnꝰ sensus mālr̄:qꝛ a est b.z a.est organū gu
stus.b.vo organū tactꝰ.licz nā totalis tactus.certū est q
a.z b.inuicez ɔuertunt̄ z inuicē sunt iseparabilia.¶ Scdo
notādū f̄m intētionē Ar.z cōmētato.q sensus exterio
res sunt formalr̄ gnqz z realr̄ q̄tuor:qꝛ sensus gustus nō
differt a tactu realr̄ z essentialr̄:sz solū eo modo quo dif
fert ps a tota:z minꝰ cōe a magis cōi.Dixit.n.cōmētator
in hoc scdo.caᵒ.de potētijs aīe.q gustꝰ est q̄si spēs tactꝰ.
modo genꝰ z spēs nō realr̄ differūt:qꝛ hō est idez qd aīal
sz solū formalr̄ z rōne:qꝛ alia est rō formalis gnīs z alia
spēi:ita gustus z tactꝰ formalr̄ differūt:nō q sint due for
me:sz qꝛ rō formalis vniꝰ nō est rō formalis alterꝰ.ponit
enī Ar.ifra.q vnitas est sensibile cōe.z prius q motus
ges magnitudo numerus z figura sunt sensibilia cōia:z
qꝛ de q̄lz istoꝝ dr̄ vnitas p modū gnīs:ia sex sunt sensibi
lia cōia formalr̄ disticta z rōne:sz essentialr̄ z realr̄ dn̄a
sunt solū gnqz. Ita ipposita gnqz sūt sensus exteriores
formalr̄ distincti:realr̄ aūt z essentialr̄ sunt solū q̄tuor p
hic arguit̄ ex pte organoꝝ.nā solū q̄tuor sunt organa nō
coincidētia in denoiatiōe.g̃ tm̄ q̄tuor sūt sensus.pz ɔn̄a.
qꝛ organū z sensus.s.exterior ɔuertunt̄.an̄s est notū:qꝛ
nō est nisi organū visus.organū auditꝰ.organuz olfatꝰ.z
organū tactꝰ.gntuz aūt dari nō pōt:qꝛ nō vr̄ de cuiꝰ elnti
eēt nā.¶ Secūdo arguit̄ ex pte medioꝝ.nā media sen
tiendi nō sunt nisi q̄tuor.igit̄ nō sunt nisi q̄tuor sensus.

Lc.b3

tenet ɔn̄a.per Ar.z cōmētatorē di.q aīs sensus dz ɔfor
mari z pportionari suo medio.antecedēs aūt declarat̄.
qꝛ vnū est mediū itraneū.s.caro.tria aūt extranea f̄z cō
mentatorē.s.aer aq̄ z cōpositū ex his.caro ɔpetit tactui
z gustui:aq̄ visui:aer auditui:z aggregatū ex aqua z aere
ɔuenit olfatui.¶ Tertia arguit̄ ex pte eltoꝝ.nā Ar.in
fine huiꝰ lectionis:z in lib.de sensu.videt̄ numerare sen
sus exteriores f̄m numeꝝ eltoꝝ cuilz attribuēdo vnuz
elntū a pdominio:sed solū sunt q̄tuor elnta.g̃ solū q̄tuor
sunt sensus exteriores.¶ Quarto arguit̄ ex pte sensuūz
iterioꝝ:qꝛ sicut se hn̄t sensibilia cōia ad sensus interio
res:ita sensibilia ppria ad sensus exteriores:sz gnqz sen
sibilibus cōibꝰ nā respōdēt nisi q̄tuor sensus iteriores:g̃
gnqz sensibilibꝰ exteriorbꝰ nā ɔpetūt nisi q̄tuor sensus
exteriores.maior colligit̄ de intentione cōmentatoris in
capl̄o de sensibili ppo z cōi.minor vo inferiꝰ declarabit̄
vbi manifestabit̄ numerus q̄ternariꝰ sensuū iterioꝝ ex
intētiōe ɔmētatoris.¶ Ad pᵐ respōdet̄ ɔcedēdo q plu
res sunt sensus q̄z gnqz pl̄alitate numerali specifica z ge
netica:sz nō denoīatiua ad intētionē Ar.s.q aēs sensus
exteriores ɔcurrunt in aliquā istoꝝ denoiationūz gnqz
visus:auditus:gustus:olfatus z tactꝰ:sic q oīs sensus ex
terior est visus:auditꝰ:gustus:olfatus:aut tactꝰ:nā si p
baretur aliquē esse sensum exteriorem cui nō cōpeteret
aliq̄ istaꝝ denoiationū:plures essent sensus q̄z gnqz.Cō
similiter dr̄ ad rōnē obiectoꝝ q obiecta ppria sunt pla
q̄z gnqz tā numera q̄z spē q̄z genere:sed nō sunt plura his
gnqz denoiationibꝰ.color.odor.sonus.sapor.z tāgibilis
q̄litas.oē.n.sensibile ppriū in vnā istaꝝ denoīationum
ɔcurrit sumēdo colorē cōiter. Cū g̃ dr̄.gnqz sunt sensibi
lia' ppria z nā plura.i.gnqz sunt denoīatiōes nō inuicē co
incidētes:in quas denoīatiue ɔcurrunt oīa sensibilia p
pria.¶ Ad 2ᵐ ɔcedo q sensus exteriores sunt realr̄ solū
q̄tuor.formalr̄ aūt.s.rōne z diffōne sunt gnqz.¶ Sz du
bitat̄.sicut tactui respōdet dispositia receptiua saporis
its eidē ɔpetūt alie dispōnes tactiue.s.receptiua doloris
in pcussione z apphēsiua delectatiōis in coytu:iō multo
plures q̄z gnqz debēt eē sensus exteriores formalr̄ z rō
ne distincti.¶ Respōdet̄ q argᵐ ɔcludit:non tñ de his
alibꝰ debuit Ar.facere mētionē:sed solum de his:quoꝝ
obiecta imediata sunt extrīseca:nō dolor corpis z dele
ctatio coytus seu ɔplocētia vel displicētia stomaci vl' si
bi pportiōalis in resolone alimēti sunt itrinseca.De dis
positionibꝰ aūt receptiuis ꝑmaꝝ q̄litatuz nō facit Arist.
mētionē:qꝛ eis ɔpetit idē obiectū gn̄e:lz inominatū:qd
ɔuenit poᵗ tactiue:distictū a b alio aliaꝝ potētiaꝝ z dis
positionū.¶ Ad 3ᵐ dr̄ q lz caro vt coro sit mediuz tactꝰ
z gustus:nō tñ seruit aer nec aq̄ vt aq̄:nec ɔpositū ex his
scōz q huiꝰ est mediū alicuiꝰ aloꝝ sensuū:sz f̄z diuersas
rōnes z pptetates reptas in illis. Vn̄ aer est mediuz sen
tiendi visus:auditꝰ:z olfatus:sz diuersis rōnibꝰ.Est qdē
medtū visus rōne dyafanitatis.z mediū auditꝰ rōne de
terminati motꝰ vel fractiōis:z est mediū olfatꝰ rōne ino
minate nāe f̄m ɔmētatorē. Nec itēdit phs q aer sit me
diū auditꝰ z nō visus:aq̄ sit mediū visus z nō aer z aggre
gatū ex illis sit mediū olfatꝰ z nō auditꝰ vel visus:qr̄ h̄
est falsūz:vt experimētalr̄.pz.sz solū intendit q oē orga
num sensitiuū idigēs medio extranea in rōne mediꝫ est
de natura aque vt oculus:vel de natura aeris:vt audi
tus;vel de natura vtriusqz vt olfatus.¶ Ex his respō
det̄ ad argumentum q q̄tuor sunt media.s.caro aer aq̄
z cāpositū ex his:qd lz sit illa duo:nō tñ est aliqd istoꝝ:z
dr̄ q̄rtū mediū pp q̄rtaz rōnem sentiēdi:que nec in tota
nec in pte cōicat cū alijs rōnibꝰ sentiēdi reptis in aq̄ vel
in aere:nec est similitudo de aggregato ex visu z auditu:

quoniā istis nō ꝯuenit aliq̄ vna ratio alicuius sensus exterioris: sed aggregato ex aq̄ ⁊ aere bene cōpetit vna rō īmutādi sensum olfatus. sed est īnoīsta. ¶ Ad 4ᵐ respōdetur negādo ꝯsequētiā: lʒ.n. sensus cōis cognoscat oīa sensibilia: nō tñ superfluūt sensus exteriores: qm̄ p se ipʒ nō pōt illa cognoscere: sʒ idiget sensibilibꝰ exterioribus: vt nuncijs denūciantibꝰ sibi exteriora sensibilia: cognoscit.n. visibilia vt imutat a visu: ⁊ audibilia: vt imutatur ab auditu. cū ergo deficit cognitio vniꝰ pticularis sensus opʒ q̄ sensus cōis puet cognitiōe illiꝰ sensibilis: sic etiaʒ itellectꝰ nr̄ in sui pmordio est sicut tabula rasa: in qua nihil est depictū. quicquid ḡ in itellectu pcipit fit mediāte sensu: pp qd deficiēte aliquo sensu necesse est deficere sciaʒ que est de sensibili illiꝰ sensus. p posterior. ¶ Et ad cōfirmationē dr̄ q sensus nō dicunt exteriores: q2 sunt ex carnē vel in pelle aialis: sʒ q2 sentiunt sensibilia pprio ⁊ exteriora nō mediāte alio sensu: sʒ sensus cōis ymaginatiua vel fantasia dr̄ sensus iterior: q2 nec io psupponit cognitionē alteriꝰ sensus. ¶ Iteʒ sensus exteriores dicunt pticulares: q2 nullus istoꝝ sentit per se nisi vnū genꝰ sensibiliū ppriorꝝ. nā visus pcipit colorē ⁊ nō sonū nec odorem: ⁊ auditꝰ percipit sonū ⁊ nō colorē nec odorē: ⁊ ita de alijs suo mō dicat. ¶ Textus cōmenti. 120.

¶ Ignis autem aut nullius est aut cōis omnibꝰ. Nihil. n. sine calore sensitiuum est.

¶ Ex dictis Ar. ifert q̄tuor correlaria. pᵐ. Ignis nō attribuit alicui organo in spāli: vel si attribuit alicui indifferenter attribuit oībꝰ. pʒ. q2 si attribuit alicui organo h est solū rōne caliditatis: sʒ cuilibʒ organo attribuit caliditas: q2 sine caliditate nullū organū exit in opationem suā: ergo idifferēter oibꝰ organis cōicatur. L.e.li. (Ignis aūt aut nulliꝰ est) organū (aut cōis oibꝰ) indifferēter (nihil. n. sine calore sensitiuū est.) ¶ Dubitat. q2 ꝯsimilibꝰ rōnibꝰ pōt pbari alia elta: etiā in quolʒ organo dominari: ⁊ pmo de terra. nō in quolibʒ mixto dominat terra: sʒ qūlibet organū est mixtū. ḡ ⁊c. tenet ꝯña cū minori. maior vero est Ar. scdo de ge. ⁊ 4°. methcoroꝝ. Unde non est aliqd organū: qd nō descēderet separatū a toto ad elementū terre. ¶ Secūdo arguit de aqua. dicit. n. Auicēna 6°. naliuʒ. q neruus est instrumētū in quolibʒ sensu: sed neruus est aqueꝰ a dominio: q2 est flegmatice ꝯplexiōis: ergo in quolʒ organo dominat aq̄: ⁊ hoc in piscibꝰ experitur per tactū habēnibꝰ humiditatē ⁊ frigiditatē que sūt ꝯplexio aquea. ¶ Tertio arguit de aere: q2 dē istrumētū sentiēdi est viuēs: sed vita cōsistit per calidū ⁊ humiduʒ: igit in quolibʒ organo dominat calidū ⁊ humiduʒ. maior est Ar. in hoc scdo. ⁊ minor eiusdē in libꝰ de morte ⁊ vita. tūc sic. in quolibʒ organo dominat calidū ⁊ humidū: ergo in quolibʒ organo dominat aer. pʒ ꝯña. quia calidū ⁊ humidū sunt ꝯplexio aeris. scdo de generatiōe. ¶ Notādū pmo q organū sensus pōt q̄druplr ꝯsiderari. pmo vt est mixtū: ⁊ sic in eo dominat terra: q2 in quolibet tali mixto necesse est plus esse de grauitate q̄ leuitate: ⁊ densitate q̄ raritate. ¶ Secūdo consideratur vt est viuēs: ⁊ sic in eo dominat aer: q2 vita fūdat in humido ⁊ calido: ⁊ vbi deficeret caliditas formalis: sufficit caliditas virtualis. ¶ Tertio pōt considerari vt sentiēs: ⁊ sic in eo nō dominat nisi aer vel aq̄ aut ambo sil' vel aliqua qualitas secūda nō ꝯpetēs alicui elēto: vt videbit. ¶ Quarto vt est agēs: ⁊ sic in eo dominat ignis: nō qdeʒ formalr: sʒ vtualr ⁊ appropriatiue: q2 actio pncipaliter attribuitur igni. 2°. de gnōne. ideo si aliqs est sensus qui sit fortis actionis aut organū eius dicet esse de nā ignis: oculū eniʒ dicimus esse igneum a nā: q2 festucā cōsumit in breui tempore quā in magno nō posset aer cōsumere. ¶ Secūdo notāduʒ q in elemētis reperiunt duplices q̄litates. sciʒ motiue localiter: vt grauitas ⁊ leuitas alteratiue vt caliditas ⁊ frigiditas humiditas ⁊ siccitas pōt ergo in aliquo mixto dominari vnū elemētuʒ secūdum qualitates motiuas ⁊ nō alteratiuas ⁊ eꝯ. in carne enim dominat terra secūdū grauitatē: ⁊ secūdū caliditatē cū humiditate dominat aer. In lapide autē vel in ferro dominat terra tā secūdū qualitatē alteratiuā q̄ motiuam scdm locū: q2 lapis est frigidus ⁊ siccus ⁊ grauis grauitate terre. ¶ Ad pᵐ dr̄ in quolibʒ organo sensus dominari terrā scdm q̄litates motiuas ⁊ nō alteratiuas. ¶ Ad 2ᵐ dicit q Auicēna sumpsit neruuʒ cōiter p organo: volēs dicere quēlibet sensum habere suū organū. quo percipit sensibilia. De piscibꝰ autē dicit q quo ad vitā dominat in eis caliditas virtualis: nec incōueniens q scdm aliquas qualitates in eis dominetur aqua: ⁊ secūdū alias dominetur aer. ¶ Ad tertiuʒ dicitur q cōcessum est in quolibet organo reperiri dominiū aeris in esse vite: nō autem in esse sensitiuo. ¶ Textus cōmen. 130.

¶ Terra vero aut nullius est: aut in tactu maxime miscetur.

¶ Secūduʒ correlariū. terra aut nō est alicuiꝰ organi aut solū organi tactꝰ. pʒ. q2 sicut terra est mālior iter oīa elementa: ita organū tactus iter organa oīuʒ sensuū. L.e.li. (Terra vō aut nullius est) organuʒ (aut in tactu maxime miscetur.) ⁊ ex hoc seqt gustū esse tactū: ex quo nō facit mentionē de eo cū in eo eque bene dominet terra sicut in tactu. ¶ Cōtra arguit organū tactus vel gustus nō est terre a pdominio: q2 organū tactus ꝯsistit in media pportiōe q̄litatū tangibiliū: vt patuit per Ar. in alio capitulo. ergo nō est magis de nā vniꝰ elemēti q̄ alterius. Secūdo. organū tactus est expansum per totū corpus ⁊ hʒ vitā. ergo est caliduʒ ⁊ humidū a dominio: ⁊ per ꝯñs in eo dominat aer. vnde ossa ⁊ pili nō sentiūt: q2 sunt terrestria: sed organū tactꝰ sentit: ḡ nō est terrestre a dominio. ¶ Notādum pmo q aliquid est absolute aliquale: qd tñ respectiue capit denoiationē oppositi. nā cerebruʒ est absolute calidū: ⁊ tñ frigiduʒ respectu cordis: in quo est excessiua caliditas. Ita organuʒ est absolute caliduʒ ⁊ humidū: sed q2 hʒ modicā caliditatē ⁊ humiditatē respectu alioꝝ mēbroꝝ dr̄ frigiduʒ ⁊ siccū. ⁊ ꝯsequēter terreum a predominio: cū ergo dicat phūs tā hic q̄ in libro de sensu. ipsum organuʒ esse de nā terre quo ad q̄litates alteratiuas. nō loqtur absolute: sʒ in respectu. ¶ Scdo notāduʒ q sicut oculus recipit spēs visibiles mediante humiditate aliq̄ tāq̄ dispositiōe remota: ⁊ mediāte dyafanitate tāq̄ dispōne ppinqua. organuʒ aūt auditus recipit spēs sonoꝝ mediāte raritate tāq̄ dispositiōe remota: ⁊ motu sibi pprio tanq̄ dispōne sibi ppinqua. Ita organuʒ gustus ⁊ tactus hʒ vnā dispositionē remotā: scdm quā recipit oēs spēs saporum: ⁊ oēs spēs tāgibiles qualitatuʒ: ⁊ hec est humiditas aerea cōnālis sibi. alia autem est ppinqua: ⁊ hec multiplex scdm diuersitatē obiectoꝝ ⁊ ꝯrietatū: vna enim est dispō ppinqua: scdm quā recipit calidū ⁊ frigidū. Alia scdm quā recipit humidū ⁊ siccū. Tertia vō scdm quā recipit oēs sapores. fm duas pmas dispōnes dr̄ organū tactus: ⁊ scdm aliā organum gustus. ¶ Ad pᵐ dr̄ cū phs dicit organū tactus cōsistere in media pportione tāgibiliū nō sumit ibi mediuʒ p eque distantia extremoꝝ: sed pro appropinquatiōe ad gradum mediuʒ latitudinuʒ qualitatū pmaꝝ: sic q oīs qualitas pma organi tactꝰ: aut est paruʒ supra medium graduʒ latitudinis aut paꝝ infra: ex quo sequitur q pōt denomi-

T.c.49
T.c.29
t.c.122
T.c.23
T.c.50
T.c.115

nari ab vno elemẽto cũ exclusione alteri⁹:q2 oĩs gradus supra mediũ denoĩat. dr̄ ergo organũ tact⁹ valde remisse calidũ ⁊ humidũ:io absolute dr̄ denominari ab aere ⁊ in respectu ab elñta terre. ℂ Ad 2ᵘ ꝯceda ꝙ organum tactus quo ad q̃litates alteratiuas est absolute de nã aeris ⁊ respectiue d̃ nã terre;quo aũt ad q̃litates motiuas est simpl'r de nã terre:q2 igit̃ terra denoĩat̃ simpl'r in organo tactus quo ad q̃litates motiuas:⁊ scd̃m gd' quo ad q̃litates alteratiuas:dicit Ar. absolute in eo organo dominari elñtũ terre. ℂ Textus cõmen.130.

ℂ Unde relinquitur nullum esse sensitiuum sicut aerem ⁊ aquam.

ℂ Tertiũ correlariũ. nullũ organũ est simpl'r extra nãm aque ⁊ nãm aeris q2 q̃libz organũ hz aliquã q̃litatẽ alicuius istoꝝ elñtaꝝ nõ solũ motiuã.sz ẽt alteratiuã. vnde in oculo ⁊ organo olfatus videtur dominari humiditas aquea in tactu aũt ⁊ auditu hũiditas aerea. in quolz aũt organo dominat̃ caliditas aeris. ⁊ hec absolute vel scd̃z gd. L.c.li.(Unde relinquit̃ nullũ esse sensitiuũ)organũ (extra aerẽ ⁊ aquã.)ℂ Notandũ ꝙ licz nullũ)organũ sensitiuũ sit extra nãm aque ⁊ aeris;tñ appropriatiue cuilibet organo attribuit̃ vnũ elemẽtũ. iuxta doctrinã Ar. in libro de sensu. videlicet organo tactus vel gustus terra. organo visus aq̃. organo auditus aer. ⁊ organo olfat⁹ ignis. ℂ Cõtra p̃dicta arguit̃ ⁊ p̃mo ꝙ organuz tact⁹ nõ sit de nã aque vel aeris:q2 nullũ elñtũ dominat̃ in duobus sensib⁹ s̃m Ar. in libro de sensu: sz terra dominatur in organo tact⁹: vt patuit. g̃ nõ dominat̃ in codẽ organo aer vel aqua. ℂ Secũdo arguit̃ ꝙ nõ dominat̃ aqua in organo visus: q2 aut hoc est rõne humiditatis vel dyafanitatis;sed maior repit̃ in aere tã humiditas q̃z dyafanitas q̃z in aq̃:g̃ in oculo poti⁹ dominat̃ aer q̃z aq̃. ℂ Tertio arguit̃ ꝙ nõ dominat̃ in auditu aer: q2 organũ dz eẽ tale in po⁹ quale est obiectũ in actu vt patuit s̃m p̃hm:sz obiectũ auditus:vt cãpana nõ est de nã aeris: sed magis terre.g̃. ℂ Quarto arguit̃ ꝙ olfatus non sit de nã ignis; q2 capl'o de olfatu dixit Ar. ꝙ hõ praue odorat: cãz assignans Albert⁹ rõne humiditatis ⁊ frigiditatis cerebri; sz frigiditas ⁊ humiditas sunt ꝯplexiones aque. ergo ⁊c. ℂ Ad p̃ᵐ negat̃ ꝯña. licz eniz organũ tact⁹ sit de nã aq̃ ⁊ aeris rõne humiditatis ⁊ caliditatis: tñ in ea dominat̃ terra rõne siccitatis ⁊ aliaꝝ q̃litatuz motiuaꝝ: ita ꝙ est de nã aque ⁊ aeris nãlitate remota:⁊ de nã terre nãlitate ꝓpinqua:io in ea dr̄ dominari terra ⁊ nõ aliq̃d elñtaꝝ. ℂ Ad 2ᵐ sil'r negat̃ ꝯña. vñ in oculo dominat̃: tã humiditas q̃z dyafanitas magis ꝓpinqua aque q̃z aeri ratiõe densitatis ⁊ grauitatis:licz g̃ iste hũiditates sint eiusdez rõnis ac ẽt dyafanitates. nõ tñ dz dici in oculo dominari humiditatẽ vel dyafanitatẽ aeris ꝑꝑ dispõnem: sz magis dyafanitatẽ ⁊ humiditatẽ aque rõne ꝓpinquitatis ⁊ maioris ꝯueniẽtie:si eniz pungat̃ oculus statiz exit hũor aque⁹. vt pz. ℂ Ad 3ᵐ dr̄ ꝙ organũ audit⁹ est itrinsece natural'r de nã aeris a predominio:q2 nãl'r intrinsece est calidũ humidũ ⁊ rarũ:extrinsece tñ ꝑpter ꝓpinq̃tatez ad cerebrũ põt esse de nã aque recipiẽs predominiũ ei⁹. Et cũ arguit̃ de cõformitate po⁹ ad obiũ dr̄ ꝙ cãpana ⁊ silia dupl'r ꝯsiderant̃. vno modo scd̃z nãm coꝝ:alio modo in quãtũ cãnt sonũ p̃mo modo sunt terrea. scd̃o mõ aerea. ℂ Ad 4ᵐ dr̄ ꝙ organũ olfatus nãliter ⁊ intrisece est calidũ ⁊ siccũ:sicut odor fundat̃ in calido ⁊ sicco. Uidem⁹ eniz aialia hñtia olfatũ magis siccũ melius odorare. dz tamẽ in organo odoratus esse caliditas remissa cũ siccitate intẽsiori:vt nõ possit corrũpere alia organa: ⁊ ex hoc est de nã ignis a predominio rõne siccitatis ignee: sz naturaliter extrinsece organũ olfat⁹ est frigidũ ⁊ humidũ: ⁊ ꝯseq̃nter de nã aq̃: sicut ergo aer est nãl'r intrinsece calidus ⁊ humidus extrinsece v̾o est nãl'r frigidus ⁊ siccus: ita in ꝓposita naturalitate itrinseca olfatus est calidus ⁊ siccus naturalitate aũt extrinseca ꝓueniẽte a cerebro est calidus ⁊ siccus. ℂ Sed forte dubitat̃ ꝑꝑ vnum q̃d Ar. posuit in l'ra: ⁊ ꝯmẽtator: videlicz ꝙ organũ olfatus est de nã aque ⁊ aeris:sicut suũ mediũ est aggregatuz ex illis. ℂ Dicẽdũ ꝙ sicut oculus hz humiditatez que est dispositio remota. Et dyafanitatẽ que est dispõ ꝓpinqua. quibus recipit colores:ita organũ odoratus hz duas dispositiones:per quas recipit similitudines odoris. vnam remotã. vz siccitatẽ:⁊ aliã ꝓpinquã. vz. nãm inoiatã: q̃ clariori modo reperit̃ in aere ⁊ in aq̃. Et sicut oculus est de nã aque rõne humiditatis ⁊ de nã aque ⁊ aeris rõne dyafanitatis:lz ꝓpinquius de nã aque q̃z aeris: Ita organuz olfat⁹ est de nã ignis a p̃dominio rõne siccitatis ⁊ de nã aeris ⁊ aque a p̃dominio rõne nãe inoiate:nec est incõueniẽs idẽ esse de nã pluriũ elñtaꝝ a p̃dñio:nõ tñ eq̃l'r: sz s̃m pri⁹ ⁊ posterius. ℂ Textus ꝯmen.131.

ℂ Hoc autem ⁊ nunc quedam habent animalia. Omnes igitur sensus habentur a non imperfectis: neq̃z orbatis.

ℂ Quartũ correlariũ aĩalia perfecta ⁊ nõ orbata alia ab hoĩe hñt oẽs sensus:istud correlariũ ex dictis dupl'r probatur. p̃ aialia pfecta ⁊ nõ orbata:alia ab hoĩe hñt aĩa organa:ergo hñt oẽs sensus. pz ꝯña. q2 sensus ⁊ organũ conuertunt̃; frustra. n. ponerent̃ organa absq̃z sensu. añs aũt pz iductiue. nã canis vel equus hñt organuz visus:organum auditus. ⁊ organuz gustus vel tact⁹:ita hñ sicut hõ. L.c.li.(Hec aũt ⁊ nũc)dicta organa(quedã habẽt aĩalia).s pfecta(oẽs ergo sensus habẽtur a nõ iperfectis neq̃z orbatis) aialib⁹. ℂ Notãdũ ꝙ aĩalia que nõ mouẽt sz locũ sicut ostree ⁊ cõche marine sunt aialia ĩpfecta:⁊ nõ habẽt nisi sensum tact⁹. formice aũt ⁊ aranee hñ mouentur de loco ad locũ;sunt tñ aialia iperfecta;q2 nõ habent oẽs sensus exteriores cũ nõ habeant auditum neq̃z odoratũ. hoĩes aũt ⁊ equi sunt aialia perfecta: tñ casu vl' violẽtia possunt deficere in visu vel auditu odoratu vel gustu;⁊ talia dicunt̃ aĩalia orbata ꝑꝑ carẽtiã sensuũ; q̃s illa apta nata sunt hr̃e. ℂ Textus ꝯmen.131.

ℂ Uidetur eniz ⁊ talpa sub pelle hñs oculos.

ℂ Et si dicitur. talpa nõ obstante ꝙ sit animal perfectuz nõ habz omnes sensus:q2 nõ habz sensum visus. Respõdet philosoph⁹ ꝙ hz sensum visus ⁊ oculos;sed eas retinet sub pelle ne orbent̃ a terra. L.c.li(Uidet̃ aũt ⁊ talpa sub pelle hr̃e oculos.) ℂ Textus cõmẽti.132.

ℂ Quare si nõ aliquod alteꝝ est corp⁹ ⁊ passio que nullius est eoꝝ que sunt hic corpoꝝ: neq̃z vnus vtiq̃z deficiet sensus.

ℂ Secũda arguitur ad correlariuz sic. animalib⁹ pfectis ⁊ nõ orbatis alys ab hoĩe nullius sensus deficit:ergo. antecedẽs arguit̃. tñ quatuor sunt elemẽta: quoꝝ q̃libet dñat̃ in aliquo sensu taliũ aĩaliũ. ⁊ solũ q̃tuor sunt q̃litates p̃me hñtes dñium in organis sensuũ dictaꝝ aĩaliũ; erga animalib⁹ nõ deficit aliquis sensus. pz ꝯsequentia. q2 si in illis deficeret aliquis sensus ꝯñter illis deficeret elemẽtũ appropriatũ illi sensui antecedẽs aũt est manifestuz. nã ꝙ tãtũ q̃tuor sunt elemẽta ⁊ solũ quatuor sunt qualitates p̃me ostẽsum est in libro ce. ⁊ 2° de gñõne. ꝙ autẽ quodlz istoꝝ cũ sua qualitate dominetur in aliquo sensu ⁊ in aliquo organo satis dictũ est ex determinatione Ar. hic ⁊ in libro de sensu. L.c.lit.(Quare si nõ aliq̃d

T.c.92. 4°ce. T.c.37. T.c.15.

alterū est corp⁹)elemētare pter q̄tuor (⁊)nulla ē passio elinr: (que nullius est corp:)organorum(que sunt hō corporis).s.aīalū pfector nō orbator(neq vnus deficiet sensus)talib⁹ aīalib⁹. ¶ Notādū sm ɔmētatorē cōmēto.i33.ꝙ pp sollicitudinē nature circa hoc oꝫ vt oēs sensus sint distincti existentes in aīali pfecte creationis nā fuit valde sollicita circa opationes aīalū pfector: ideo pp meli⁹ opari dedit illis distīcte oēs istos qnq sensus. ¶ Dubitat̄.q: dicit cōmentator ꝙ in aīali pfecto sunt distincti oēs sensus ꝙ nō eēt ver si gustus nō distingueretur a tactu.⁊ maxie: q: distīctio obiector arguit distīctionē organi sensuum: iuxta doctrinā Ar. in hoc scdo.⁊ qnq sunt obiecta ppria nō solū formalr: sed etiam realr distincta.g. ¶ Respōdet̄ ꝙ gustus ⁊ tact⁹ possunt inuicē duplr ɔparari. vno mō tāq totū ⁊ ps: ⁊ sic gustus ⁊ tact⁹ realr differūt sicut vlr qðlꝫ totū q̄titatiuū differt a q̄lꝫ suar ptiū itegraliū: ⁊ hoc modo qnq sunt sensus realr differētes: sicut ⁊ obiecta qnq sunt. Sic.n.potest itelligi istud. gustus est qdā tact⁹.⁊ gustus est quedaꝫ ps tactus. Alio mō ɔparant̄ gustus ⁊ tact⁹ tanq magis ⁊ min⁹ cōe: ad huc itellectū ꝙ oīs gustus est tact⁹: ⁊ nō cō.ad itellectuꝫ Auerroys dico ꝙ gustus est q̄si spēs tactus ad queꝫ itellectū pōt sumi ista ppō. gustus est qdā tactus.i. gust⁹ est tactus pticularis.⁊ non vlr oīs tactus. sicut dicim⁹ ꝙ hō est qðdā aīal: ⁊ nō vlr oē aīal.⁊ sic idubie. gustus ⁊ tactus differūt solū rōne: sicut gen⁹ ⁊ spēs: nec est inconueniens ꝙ obiecta realiter differant ⁊ potentie solum formalr sicut etiā ecōtra potētie realr differūt ⁊ obiecta solum formaliter: vt patuit in tractatu de vegetabili ⁊ vegetatiuo. quare ⁊c. ¶ Textus ɔmen.i33.

At vero neq cōmunium potest esse sensitiuum aliquod proprium: que vnoquoq sensu sentimus: nō sm accidēs vt motus: status figure: magnitudinis: numeri vnius. Hec enim omnia motu sentimus: vt magnitudinem motu quare ⁊ figuram. Magnitudo enim quedam ⁊ figura est. Quiescens autem in eo quod nō mouet̄. Numerus vero negatione continui.

¶ Postq Ar. manifestauit numer qnarū sensuū exteriorū ex pte sensibiliū ppriorū: ɔsequēter idē demōstrat ex pte sensibiliū cōiuꝫ. Et facit duo. naꝫ pmo facit qð dictuꝫ est demōstrādo vnā ɔclusionem. Scdo iuxta māmistius mouet qōnē. ibi. (Ingreret aūt aliquis.) Qtū ad pmū ponit hāc ɔclusionē nullū sensibile cōe hꝫ pprium sensitiuū. quā triplr pbat. scdā rō icipit ibi. (Et ppriꝫ.) tertia ibi. (Sic enim erit.) Argint̄ ergo sic. nullum sensibile habēs ppriū sensitiuū sentit̄ per se a plurib⁹ sensibus. sed qðlꝫ sensibile cōe sentit̄ p se a plurib⁹ sensib⁹.g nullū sensibile cōe hꝫ ppriū sensitiuū. ppriū organū vl ppriū sensum exteriorē. Prima ps aīūtis est nota iductiue eo ꝙ color non sentit̄ per se nisi a visu ⁊ son⁹ ab auditu.⁊ ita de alijs habētib⁹ pprium sensitiuum: sm ꝙ fuit ostēsum caplo de sensibili pprio ⁊ cōi. Secūda ps antecedētis ēt iductiue pꝫ ex determinatione eiusdē capituli. vnde magnitudo sentit̄ p se a visu ⁊ a tactu: a qb⁹ ēt p se sentitur figura cū sit q̄daꝫ magnitudo. mot⁹ ēt cognoscitur a plurib⁹ sensib⁹ per hoc ꝙ res se hꝫ aliter q̄ prius ad aliqð qescens: qes vō cognoscit̄ per nō se habere alr q̄ prius ad aliqð qescēs. vnitas autē cognoscit̄ rōne magnitudinis ⁊ numerus per diuisionē cōtinui: ⁊ hoc semp a plurib⁹ sensib⁹ per se ⁊ nō scdm accidens. T.c.ii. (At vo neq) sensibiliū (cōiuꝫ pōt eē sensitiuū aliqð ppriū q̄ .s. sensibilia cōia (vnoquoq sensu sentim⁹ nō sm accidens vt motus status figure magnitudinis numeri vni⁹) sensatio ⁊ pceptio. nō enīꝫ scdꝫ accidēs: ꝫ per se (hec oīa sentim⁹ motu) facto in sensu (vt magnitudineꝫ motu) scdō in visu ⁊ tactu: (quare ⁊ figuraꝫ) ēt sentim⁹ illis sensib⁹ (magnitudo quedā.n.⁊ figura est. qescēs autem sentitur in eo ꝙ nō mouet̄. nūerus vō negatiōe ɔtinui.) ¶ Notādū pmo scdꝫ ɔmētatorē. cōmēto. i33. ꝙ illud qð inuenitur alicui accidētaliter oꝫ inueniri alicui essentialr: a quo cōmēto sumpta est ista auctoritas cōis: omne p accidens reducitur ad aliquid per se. nā illuminatio dom⁹ est per accidēs ab aperiēte fenestrā: ⁊ per se a corpore luminoso: cōbustio ligni per accidens a forte: ⁊ per se a caliditate ignea: ita si aliqd sensibile per accidens sentit̄ ab aliquo sensu illud ab alio sentitur per se: vt albedo q̄ sentitur a gustu per accn̄s per se sentit̄ a visu. ¶ Sꝫ dubiū est de substātia que sentit̄ per accidens ab aliquo sensu ⁊ nō videtur sentiri per se ab aliquo alio sensu. ¶ Dicēduꝫ sm ɔmentatorem in pncipio tertij tractatus secundi hui⁹. de aīa. ꝙ subā sentit̄ ab aliquo sensu iteriori. s. a cogitatiua hois. ¶ Secūdo notāduꝫ sm ɔmētatorē codeꝫ cōmēto. ꝙ cōprehēsio qetis est per ɔprehēsionē puationis motus. cū.n. cōprehēdunt motū essentialr ɔphendunt priuationē eius essentialr. s. qetis: ɔprehēsio vō numeri vel multitudinis a sensib⁹ est per ɔprehēsionē puationis ɔtinui: qð est magnitudo. etiā declaratū est ꝙ cōtinuū cōprehēditur eēntialr. ergo sua puatio ɔprehēdit̄ essentialr. ¶ Quatuor difficiles ppositiōes ponit cōmētator in hoc cōmēto. pma est ꝙ ɔprehēsio qetis est p ɔprehēsioneꝫ puationis motus: cuius expō cōis est ista. ex eo ꝙ quies est puatio motus nūq percipitur qes nisi memorādo motū. vnde si nūq vidisset quis aliquid moueri nō iudicaret aliquid qescere. nā quiescere est manere in codē situ. moueri aūt in diuersis: modo nihil iudicatur idē nisi pri⁹ fuerit visum aliqð diuersum. Ista expositio est falsa. q: ɔdicit phō ⁊ cōmētatori. Phs.n. asserit qeteꝫ esse sensibile per se.⁊ cōmētator ꝙ est sensibile essentialr. ergo nō sentit̄ per motū: sic ꝙ no⁹ sui nō possit haberi nisi prius habita fuerit notitia motus. si eniꝫ necessario sentiret̄ per motū vt puatiuū per positiuꝫ: nā posset vitari qn sentiret̄ per accidens. Dico ergo ꝙ sicut moueri est fuisse in diuersis sitib⁹: ita qescere est moueri in codē situ. s. in situ in quo pmo erat. igitur sicut aliquis pōt cognoscere aliqd fuisse in diuersis sitib⁹ per pri⁹ ⁊ posterius sine idigētia pcedētis notitie: ita pōt cognoscere aliqd esse in situ in quo pmo erat sine idigētia poris notitie: nec est verꝫ ꝙ nihil indicat̄ idē nisi prius fuerit visum diuersuꝫ. nā prius obijcit̄ vnus color ⁊ vna magnitudo q̄ plures. ego in ista prioritate pcipitur vnū ⁊ ideꝫ nō precedēte notitia diuersi. Neq dicit cōmentator ꝙ ɔphēsio qetis sit p cōprehēsionē motus: sed ꝙ est per cōprehēsioneꝫ priuationis motus: ⁊ hoc est verū: q: esse in codē situ per aliquod tēpus opponitur puatiue ei qð est esse in diuersis sitibus successiue ⁊ per cōsequēs: opponitur motui puatiue. Sed qes cognoscitur per eē in codē situ per tēpus. ergo qes cognoscitur per cognitionē puationis motus. ¶ Scdo ppō. cū sensus ɔprehēdūt motū essentialr ɔprehēdunt puationē eius essentialr. s. qeteꝫ. hec ppō est difficilis. naꝫ sicut puatiue opponit̄ tenebra lumini ita qes motui: sed tenebra nō per se: ꝫ solū per accidens cognoscit̄ rōne luminis. ergo qes nō per se: ꝫ per accidēs cognoscitur rōne motus: q: idē est apud cōmentatorē per se ⁊ essentialr. ¶ Respōdetur ꝙ quies duplr sumitur. s. positiue ⁊ priuatiue. positiue est sensibile per

se: ꝛ nõ īdiget notitia motus. ꝓuatiue autē est sensibile ꝑ accidens: ꝛ indiget notitia motus: vnde ita est de quiete sicut cōiter dr̃ de remissione: que ꝓuatiue sumpta nõ est aliquis gradus latitudinis q̄litatis: nec cognoscitur nisi per intēsionē: sicut tenebra per lumē. positiue aūt est aliquis gradus latitudinis ꝛ cognoscit̃ per distātiaꝫ a gradu sūmo seu per appropinquationē ad nõ gradū qualitatis ꝛc. Et dr̃ ꝯsequēter ꝙ qes positiue sumpta nõ est priuatio motus: sicut tenebra luminis: sꝫ sicut vnū positiuū dicit̃ priuatiuū alterius. nigredo enĩꝫ est ꝓuatio albi fm̃ phm̃ hic. ꝛ in libro de sensu. ꝛ tñ nõ est ꝓuotio simplr̃ negatiue sumpta. sed positiue. Ubi aduertēdū ꝙ motus ꝛ qes ꝯsiderant̃ in duplici latitudine: videlicꝫ in latitudine entis ꝛ in latitudine vitalis imutationis. ꝓmū motus est ꝓuatio qetis: q2 in latitudine entiū positiuoꝝ qes est nobilioris gradus ꝛ maioris ꝑfectionis q̄ motus: cuꝫ sit finis ꝛ terminus mot⁹: illud. s. positū qd̃ acqritur per motum sub quo mobile qescit post motū. Sed scd̃o mõ qes est ꝓuatio mot⁹: q2 per sensum euidētius cognoscit̃ mot⁹ q̄ quies: ꝛ hoc intēdit cōmētator cū dicit ꝙ qes est ꝓuatio motus: ꝛ ꝙ est sensibile essentialr̃: nõ enĩꝫ est inconueniēs duoꝝ per se sensibiliū vnū altero euidētiori cognosci notitia. ❡ Tertia ꝓpositio ꝯphēsio numeri ꝛ multitudinis a sensib⁹ est per cōprehēsionē ꝓuationis ꝯtinui: qd̃ est magnitudo: sto ꝙ fm̃ cōmētatorē numerus est priuatio cōtinui. ꝛ vnitas multitudinis. Alij tñ cōsiderantes vnū dicere idiuisionē sīt determināt vnū rõne negatiōis: quā icludit: dicere priuationē: ꝛ multitudinē positionē affirmatiue. Mihi tñ videt̃ quātū ad pn̄s spectat ꝙ vnū ꝛ multa quātum ad pn̄s spectat duplr̃ sumunt̃. s. absolute ꝛ imutotiue: si absolute sic vnum est ꝓuatiuū. ꝛ multitudo positiuū. q2 multitudo est maioris ꝑfectiōis q̄ vnū: q2 sup̄addit vno. nec hic sumo ꝓuatiuū negatiue eomodo quo silētiū est ꝓuotio soni: ꝛ tenebra luminis: sꝫ eo modo quo supra dicebaꝫ pro altero extremo oppōnis minoris perfectiōis. Ita ꝙ sicut nigredo dr̃ ꝓuotio albedinis: ꝛ frigiditas caliditatis. nõ obstāte ꝙ vtrūqꝫ coruꝫ sit positiuuꝫ: ita in ꝓposito si vero vnū ꝛ multo sumont̃ imutatiue per respectū ad efficaciaꝫ imutationis sensus sic vnū est positiuū: ꝛ numerus est ꝓuatio: q2 euidentius sentit̃ vnitas q̄ numerus: ꝛ meli⁹ iudicat̃ de vnitate q̄ de numero vel multitudine: ideo numerus ꝛ multitudo in latitudine imutotionis dicūt priuationē: ꝛ vnitas cōtinui vel magnitudinis dicit positionē vel affirmatiōeꝫ ꝛ hec est in tētio Auerroys. ❡ Quarta ꝓpō. cōtinuuꝫ cōprehēditur essentialr̃. ergo sua ꝓuatio cōprehēdit̃ essentialiter. s. numerus ꝛ multitudo. Ecce ꝙ cōmētator non intēdit hic per priuationē negationē in subiecto opꝫ nato: sed positiuū minoris efficacie ad imutationeꝫ. Sicut ergo magnitudo vl̃ vnitas sentitur per se: ita numerus ꝛ multitudo ꝓuatio. n. negatiue sumpta idubie non sentit̃ nisi per accidēs. ❡ Sꝫ dubitat̃. nõ est possibile habere notitiā numeri nisi habeatur notitia vnitatis ꝛ nõ eꝫ. ḡ notitia numeri depēdet a notitia vnitatis: ꝛ ꝯsequenter numerus cognoscit̃ per accidēs. antecedēs est notuꝫ: q2 nūq̄ cognoscunt̃ multa qn̄ cognoscatur vnū ꝛ nõ ecōtra ❡ Preterea dicit phs in lr̃a. ꝙ numerus cognoscatur ꝑ diuisionē seu negationē cōtinui. ergo cognoscit̃ ꝑ aliud nõ sibi ꝯiunctū: nec pertinēs ꝛ ꝯn̄s cognoscit̃ per accn̄s. ❡ Dicēdū ꝙ lꝫ notitia numeri depēdeat a notitia vnitatis: nõ tñ tollit̃ qn̄ sentiat̃ per se: notitia enĩꝫ figure dependet a notitia magnitudinis ꝛ notitia corporis ex notitia supficiei: ꝛ tñ quodlibꝫ illoꝝ per se sentit̃: q2 qd̃libꝫ illaꝝ actiue cōcurrit ad imutationē: ita numerus sentit̃ per se. q2 actiue ꝯcurrit ad imutationē: licꝫ prius ꝛ euidē

tius vnitas. Silr̃ non pōt cognosci albedo qn̄ cognoscat̃ color: ꝛ nõ ecōtra. nõ tñ ex hoc debꝫ ꝯcludi albedinē cognosci per accidēs: q2 color est de intrinseca rõne albedinis: ita numerus sentit̃ per se: lꝫ nõ possit cognosci absqꝫ vnitate: sed bene eꝫ: q2 vnitas est de intrinseca ratiōe numeri: ex eo q2 numerus est multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. ❡ Ex his seqtur ꝙ lꝫ numerus cognoscat̃ per diuisionem ꝯtinui: nõ tñ sentitur per accidēs: q2 possibile est ꝙ nõ cognoscat̃ per diuisionē cōtinui: sed absolute. Ar. eñi nõ dicit ꝙ numerus cognoscat̃ per diuisionē ꝯtinui: sed per negationē: ꝛ cōmētator per priuationē. i. ex eo ꝙ aliq̄ sūt nõ vnū: ꝛ obyciūt̃ sensui bn̄ disposito ceteris paribus sensus cogscit illa eē multa. ❡ Tex. cō. 133. ꝛ. 134.

❡ Et ꝓprijs. Unusqꝫ enĩꝫ vnū sentit sensus.
❡ Quare manifestuꝫ est qm̄ impossibile est eꝫ iusslibꝫ sensuꝫ ꝓpriū esse hoꝝ vt motus.

❡ Secūdo arguit̃ ad ꝯclusioneꝫ sic. ꝓpō sensitiuo ꝯpetit cōuertibilr̃ sensibile ꝓpriū. ergo nullꝫ sensibile cōe hꝫ ꝓpriū sensum. pꝫ ꝯn̄o. q2 nullū sensibile cōe est sensibile ꝓpriuꝫ. antecedēs declarat̃ ex eo ꝙ sicut sensitiuū ꝛ sensibile cōuertunt̃: ita sensibile ꝓpriū ꝛ sensitiuū ꝓpriū. ꝛ hoc appꝫet ex ea: ꝙ nullus sensus ꝓpri⁹ ꝑ se ꝛ ꝓmo sentit nisi sensibile ꝓpriū. L. e. lr̃. (Et ꝓprijs) sensitiuis nõ respōdet ꝯuertibilr̃ nisi ꝓpriuꝫ sensibile (Unusqꝫ enim vnū) sensibile ꝓpriuꝫ (sentit sensus) ꝓpri⁹ ꝑ se: ꝛ ꝑ. (q̄re manifestū est ꝙ ipōle est cuiuslꝫ ꝓpriū sensuꝫ eē hoꝝ). s. sensi[um] cōiuꝫ (vt motus) qes ꝛ hꝫ. ❡ Notandū fm̄ phm ꝛ ꝯmentatorē. 3. phy. ꝙ mot⁹ est actus entis in po⁹ fm̄ ꝙ in po⁹: ꝛ est actus mobilis inq̄tū mobile: ꝛ est acquisitio ꝑtis post portē termini ad quē tēdit res mota. ❡ Ex quibus seqt̃ ꝙ aliquā reꝫ moueri est ipsam in se vel in aliud qescēs si esset aliter se hr̃e ꝯtinue ꝛ successiue q̄ prius. ꝓ dicit̃ in se ꝑ ꝑ motū alteratiōis. Unde si nõ essent nisi. a. ꝛ. b. alterabilia ꝛ alterarent̃ in hoc vlr̃. tūc qd̃libꝫ istoꝝ quo ad seipm̄ hr̃et se aliter q̄ pri⁹ cōtinue: ꝛ successiue: lꝫ inuicē se hr̃ent eodeꝫ modo. Scd̃o dr̃ ad aliqd̃ qescēs: q2 duo hoies moti cū naui q̄uis ꝯtinuo eodeꝫ modo se habeant iter se tñ ꝯtinue aliter se habent ad aliqd qescēs. Tertio dr̃ si eēt. nā posito ꝙ totū existēs īfra ꝯcauū lune anihilaret̃ adhuc celū moueret̃ circulariter: q̄uis nõ se hr̃et aliter ad aliqd̃ quiescēs. Silr̃ si tota spera actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ moueret̃ circulariter simul cū celo ad eādē ꝑteꝫ ꝯtinue se hr̃et aliter q̄ pri⁹ non ad aliqd̃ qescens simplr̃: sꝫ aliqd̃ qescēs si eēt. Quarto dr̃ ꝯtinue successiue: quia si aliqd idiuisibiliter aliter se hr̃et ad aliqd̃ qescens non ꝑ ꝑ hoc moueret̃: q2 illud aliter se hr̃e oporteret eē continuū: ꝛ successiuū. ḡ q2 nullus est sensus cui soli ꝯpetat cognoscere rē se hr̃e alr̃ q̄ pri⁹ ꝯtinue ꝛ successiue in se vel aliud qescēs. Sed hoc plurib⁹ sensib⁹ ꝯpetit. s. visui audi tui tactui ꝛ hꝫ ideo motus nõ hꝫ ꝓpriū sensitiuū. ❡ Secundo notādꝫ de intētione Alacen. scd̃o sue ꝑspectiue. ꝙ visus ꝑcipit motū siue certe siue icerte. ex ꝯprehēsiōe rei in vno situ: deīde in alio in diuersis tēporib⁹: inter q̄ est tēpus ꝑceptibile: si enĩꝫ tp̄s eēt īꝑceptibile vel insensibile nõ ꝑcipetur mobile moueri: q2 nõ ꝑcipet̃ ꝙ fuissꝫ in plurib⁹ sitib⁹ nec ꝙ cōtinue ꝛ successiue aliter se hr̃et. ❡ Ex his seqtur ꝙ visus iudicat motū vel rem moueri ꝑ ꝑ duo. aut ꝑcipiēdo sensibilia alr̃ se hr̃e q̄ pri⁹ ad se vel ad aliud vel ꝑcipiēdo aliter se hr̃e ad visuꝫ. pꝫ. quia nisi res iudicaret̃ aliter se hr̃e iter se vel alr̃ se hr̃e ad visum nūq̄ iudicaret̃ motus ꝑ visuꝫ. ❡ Secūdo seqt̃ ꝙ si ꝑ ꝑ debilitatē vel ifirmitateꝫ oculi spēs moueat̃ in visu res quiescēs iudicat̃ moueri. nā per talē spēꝫ sic motā iudicat visus reꝫ qescētē aliter se hr̃e ad aliā rē vel ad visuꝫ.

T. ꝛ cō. 6. ꝛ. 16.

qd nō est verū. Ex hoc redditur causa quare stelle apparent scintillare: τ ebrijs oīa apparent moueri: qꝛ ꝑ debilitatē vel ifirmitatē oculi spēs mouenť. ¶ Tertio seqť ꝙ mot⁹ nō iudicať nisi mediāte memoria τ ṽtute distinctiua. qꝛ iudicare aliqd moueri ē iudicare illō alr̄ se hr̄e q̄ꝫ prius: qd iudicari nō pōt nisi recolēdo ꝙ prius erat in alio situ q̄ꝫ modo. sed iudicatio ꝑteriti depēdet a memoria: τ cognitio ꝑoꝛ τ posterioritꝫ situs in qb⁹ fuit mobile depēdet a virtute distictiua. s. cogitatiua vl' extimatiua. igiť nullus sensus pōt iudicare motū nisi memoria concurrat τ virt⁹ distictiua. ¶ Quarto seqtur ꝙ aīalia ipfecta nō habētia memoriā τ virtutē distinctiuā nullo mō possunt iudicare motū: īmo nō pñt iudicare aliqd approximari vel elongari. augeri vel minui. calefieri vel frigefieri: τ sic de alijs motib⁹: lꝫ possint recipe caliditatē frigiditatē τ hm̄. ¶ Et si ex his ꝯcludiť ꝙ nullus sensus exterioꝛ pōt ꝑcipere motū: sed solū sensus īterioꝛ. s. memoria vel extimatiua. negať ꝯña. sed solū seqť ꝙ nullus sensus exterioꝛ pōt percipere motū nisi illa ꝯcurrāt. spēs. n. sensibilis existēs in sensu exteriori nunq̄ꝫ repñtaret motuꝫ cū dr̄ia tēpoꝛis nisi hr̄et aliquā vnionē cū spē existēte in memoria τ virtute distictiua: que a tali potētia hic motū signādi recipit cū dr̄ia tēpoꝛis. visus enī est ille q̄ īmediate τ ītuitiue ꝑcipit motū vmbre. ymagīatiua aūt vel extimatiua cognoscit illū motū solū mediate τ specificatiue. ergo mot⁹ nullū ꝑpriū sensum habꝫ. cū semꝑ ad sui cognitionē tot sensus reqruť: ideo de motu poti⁹ q̄ꝫ de alijs sensibilib⁹ cōib⁹ facit Ar. in lr̄a exppressam mentionē. alia aūt sensibilia cōia: vꝫ puta magnitudo numerus τ figura nō īdigēt in sui cognitione ṽtutū notitia interioꝝ. nō etiā ges positiue sumpta: sed bene ꝑuatiue accepta cū illa per nullū sensū cognoscať nisi rōne motus, q̄re τc. ¶ Cōtra ꝑdicta arguiť. τ ꝑmo ꝙ mot⁹ nō sit per se sensibile ab aliquo sensu exteriori. Et ad hoc sunt due cāe. ꝑma sensatio subito fit sicut subito multiplicať spēs sensibilis fm ꝯmētatorē: sed motus fit successiue 3° τ 4° physicoꝝ. ergo. Scda causa. qꝛ nihil per se sentiť nisi aliqua cuius ps effectiue ꝯcurrat ad sensationē. vt pꝫ. inductiue: sꝫ nullo ps motus effectiue ꝯcurrit ad sensationeꝫ qꝛ vna ps est ꝑterita τ alia futura q̄ uariꝫ nullo est. g̃ τc. Et pōt exēplificari de motu locali vltime spere: quo ꝑtransitur vnus gradus in centū annis q nō pōt sentiri ꝑꝑ suā tarditatē. ¶ Secūdo arguitur. ꝙ ges nō sit sensibile ꝑ se: qꝛ oē sensibile per se est sensibile positiue. τ nō negatiue: sed ges nō sentitur nisi negatiue. ergo nō est sensibile per se. tenet ꝯña cū maiori: qꝛ albedo nō cognosciť: quia nō est nigredo. sed qꝛ est albedo. nec magnitudo cognoscitur: qꝛ est nō q̄ꝫtitas: sed qꝛ est magnitudo. minoꝛ autē est Ar. in lr̄a di. ꝙ ges cognosciť: qꝛ non moueť. ¶ Tertio arguiť distiuctiꝫ ꝙ nec mot⁹ vel ges est sensibile ꝑ se: qꝛ visio Soꝛ. coloꝛati semꝑ est eadem numero siue soꝛ. moueať siue qescat. g̃ nec motus vel ges per se cōcurrit ad istā visionē. s. actiue. pꝫ ꝯña. qꝛ oē agēs per se ꝯcurrēs ad aliquē effectū depēdentē in fieri τ in facto esse si desinit a sua actiōe τ effect⁹ desinit esse: sicut pꝫ de lumine ex corpore lumīoso. añs est manifestuꝫ. co ꝙ ꝯtinue manet idē coloꝛ. ¶ Quarto arguiť. ꝙ mot⁹ nō sit ꝑceptibilis a pluribus sensib⁹ exterioꝛib⁹: qꝛ visus nō ꝑcipit nisi motuꝫ factū in coloꝛib⁹: τ auditus nō ꝑcipit nisi motū factū in sonis: τ sic de alijs sensib⁹. g̃ nullus motus est ꝑceptibilis a sensib⁹ exterioꝛib⁹ plurib⁹. ¶ Et cōfirmať de motu velocissimo sagitte: aut ꝑmi mobilis: qui nō ꝑcipiť ab aliquo sensu exteriori: τ de motu alterationis q nō ꝑcipitur nisi ab vno sensu s. calefactio a tactu: τ albefactio a visu: τ sic de alijs. ¶ Ad ꝑ^m dr̄. ꝙ licꝫ sensatio fiat subito

T. cō. ꝑ.
T. 73.
τ. 101.

scdm se: τ qdlibet sui: τ ꝙ ꝑ toto tēpoꝛe sue existentie est eadē nuō. sicut manet idē numero ꝯtinue sensibile ꝓpriuꝫ qn itūciq̄ꝫ varieť mot⁹: qꝛ ille nō est sensibile ꝑ se ꝑmo: sꝫ ꝑ se nō ꝑ: τ ꝯñr nego ꝙ nulla ps mot⁹ effectiue cōcurrat ad sensationē: qꝛ lꝫ nō cōcurrat ps ꝑterita nec futura mot⁹: tñ ifinite alie ptes cōcurrūt: q̄ꝫ ꝑ q̄lꝫ ē pñs scdm posita ex pte ꝑterita τ futura. ¶ Et ad ꝯfirmationeꝫ dr̄ ꝙ nō cognosciť mot⁹ nisi ꝯcurrēte memoria vt patuit: τ hoc pōt eē tripl'r: sine reminiscētia: τ cū reminiscēna. Et mediāte ope itellect⁹. Uñ mot⁹ est q ꝑcipiť sine aliq̄ reminiscētia: qꝛ velocitas est ad h̄ sufficiēs. Et rō. qꝛ in q̄lꝫ tpe sensibili ꝑ talē motū ꝑtrāsiť spatiū sensibile: τ iō velocitas est sufficiēs: vt ꝑcipiať sine lōga reseruatōe spēi. Sꝫ mot⁹ vmbre solis nō ꝑcipiť nisi ꝯcurrat reminiscentia qꝛ motū vmbre nō ꝑcipim⁹ nisi recolēdo ꝙ añ h⁹ hore ꝑn^m erat ibi τ nō hic. Et rō. qꝛ mot⁹ vmbre ē ita tardus ꝙ tpe sensibili ꝑtrāsiť spatiū insensibile: τ iō vt ꝑcipiať talis mot⁹ reqritur reminiscētia τ lōga reseruatio spēꝝ. Mot⁹. n. octaue spere nō pōt ꝑcipi nisi itellectu ꝯcurrēte. neq̄ꝫ ad hoc sufficit memoria hūana. Sꝫ appet ꝑ scripta τ obseruatiōes hoīuꝫ. τ ꝑ rōnē a sapiētib⁹. Talis enī mot⁹ est ita tardus ꝙ in vita hoīs vix spatiū ꝑtrāsit sensibile. Jdeo dr̄ ad ꝯfirmationē. ꝙ lꝫ talis mot⁹ nō possit ꝑcipi sensu h̄ nō est ex defectu sensus. sꝫ ex tarditate illi⁹ mot⁹. sufficit. n. ꝙ mot⁹ localis in cōi ꝑcipiatur fm alias spēs. ¶ Ad 2^m dr̄ ꝙ ges positiue sūpta cognosciť positiue. Et ad ꝑb̄m respōdeť ꝙ licꝫ loquatur negatiue tñ sua intētio est affirmatiua s ꝙ ges cognoscitur per nō moueri. i. per esse cōtinue in eodē situ in quo ꝑmo erat. ¶ Ad 3^m ꝯcedo ꝙ illa visio soꝛ. semꝑ est eadē. siue soꝛ. moueať: siue qescat. Ex quo nō seqť ꝙ nō ꝑ se ꝯcurrat ad illaꝫ visionē mot⁹ vl' ges: qꝛ illa visio depēdet ꝯtinue a caloꝛe. a motu aūt vl' qete successiue per ptē tēpoꝝ. Sꝫ opꝫ sicar guere. si Soꝛ. τ q̄ꝫtitas ei⁹ nō moueret nec qesceret. nō minus esset illa visio. ergo ad illā non cōcurrunt actiue motus vel qes. ꝯña est bona: τ antecedēs est falsuꝫ. dato ꝙ soꝛ. ꝑ medietatē hoꝛe traheret nauꝫ. τ plato ꝑ aliā medietatē. talis mot⁹ fieret a. S. τ. P. a. S. in ꝑ^a medietate τ a plōne in alia. Si ēt de⁹ ꝑ ymaginationē ꝑmutaret intelligētiā mouētē oꝛbē solarem iste mot⁹ ꝯtinue fieret a soꝛ^a su bali oꝛbis τ ab alijs itelligētijs successiue. Silr̄ si de⁹ ānihilaret magnitudinē lucis alic⁹ coꝛpis luminosi. creādo aliā magnitudinē sub eadē luce: ꝯtinue ab eadē luce lumē idē flueret τ diuersis tēpoꝛib⁹ a duab⁹ q̄ꝫtitatibus. ¶ Ad 4^m dr̄ ꝙ lꝫ visus nō ꝑcipiat motū nisi mediāte coloꝛe: fm tñ est ꝙ nō ꝑcipiat nisi motū factū in coloꝛib⁹: qꝛ tūc nō ꝑcipet nisi motū alteratiōis coloꝛis: sꝫ ꝑcipit motū factū in magnitudie τ eūdē ꝑcipiūt alij sensus. ¶ Et ad ꝯfirmationē rñdeť ꝙ mot⁹ sagitte vl' ꝑmi mobilis bn̄ ꝑcipiť a visu: lꝫ nō distīcte: qꝛ facit motū magne ꝑtrāsitionis in tpe insensibili. nec seqť. veloci⁹ moueť. g̃ meli⁹ ꝑcipiť: qꝛ nimia velocitas τ nimia tarditas īpediunt distīctā ꝑceptionē mot⁹. ¶ De alteratiōe aūt nihil ad ꝑpositū: qꝛ solū de motu locali facit ph̄s mētioneꝫ: si enī augmētatio vl' diminutio sentiť a plib⁹ sensib⁹: h̄ ē: qꝛ nō ꝯiūgiť in motu locali. ¶ Textus cōmē. 134.

¶ Sic. n. erit sicut nūc visu dulce sentim⁹. Hoc aūt qm̄ āboꝝ hn̄tes existim⁹ sensū: quo cuꝫ ꝯciderit cognoscim⁹. Si ꝟo nō: nequaq̄ꝫ vtiq̄ꝫ: sꝫ aut h̄ꝫ accn̄s sētiebam⁹: vt diarij filiū nō qꝛ diarij fili⁹ ē: sꝫ qm̄ alb⁹: huic aūt accidit diarij fili⁹ eē. Cōiuꝫ aūt hēm⁹ iā sensuꝫ cōeꝫ nō h̄ꝫ accn̄s: nō igiť est ꝑpri⁹: nequaq̄ꝫ enī vtiq̄ꝫ sentirem⁹.

Sʒ aūt sic sicut dicimꝰ est diarij filiū nos videre.

¶ Tertio arguit phus. ad conclusionē ꝑncipalē sic. sensibile cōe si hēret ꝓpriū sensitiuū: ipsum nō esset sensibile ab aliquo sensu: nisi sicut dulce vel cleonis filius. pʒ ꝯsequētia: qꝛ si sentiret ab aliquo sensu hoc est: qꝛ concurreret cū obiecto illius sensus: aut qꝛ esset subm eius. si ꝑmūʒ ab illo sensu sentiret: sicut dulce sentit a visu: ex eo solū: qꝛ cōcurrit cū albo: qđ est eius ꝓpriū obiectū: cuʒ quo si nō concurreret nō sentiret a visu per se vel per accidēs. si 2m: tunc sentiret ab illo sensu solū: sicut cleonis filius. nā cleonis filius sentit a visu som: qꝛ subiectū coloris vel albi. accidit. n. sibi ꝙ videat: sic accidit albo ꝙ sit cleonis filius: sed ꝯñs est falsum ꝓ qualibet parte: ꝛ ꝑmo pro ꝑma: qꝛ dulce nō sentit a se nisi a gustu: per accidēs aūt a visu ꝓ quāto ideʒ sunt albū ꝛ dulce. si. n. nō cōcurrunt in idē subʒ: visus nec per se: nec per accidēs sentiret dulce: sed sensibile cōe tā a visu qꝫ a gustu sentit per se. Secunda pars ꝯñtis ēt est falsa: qꝛ cleonis filius a nulla sensu sentit per se. Sed som per accidēs: sensibile aūt cōmune: a quocūqꝫ sensu sentiat: sentit per se. Lege lit. (Sic enim erit) sensibile cōmune) hʒ ꝓpriū sensitiuū (sicut nūc visu dulce sentimꝰ) qꝛ albū (hoc aūt) est (qꝛ amboꝝ). s. albi ꝛ dulcis (habentes existimus senm). i. sumus habentes sensum (quo cū coinciderint cognoscimus) vnū per se: ꝛ alterū per accidēs (si aūt nō) coinciderint (nequaqꝫ vtiqꝫ) per visum cognosceremus dulce: (sed aut sm accidens sentiebamus) sensibile cōmune. (vt cleonis filiū. nō qꝛ cleonis filiꝰ: sed quoniā albū. huic aūt). s. albo (accidit filius cleonis esse. cōmunium aūt) sensim (hēmus iam sensuʒ cōem nō sm accidēs:) sicut dulcis ꝛ cleonis filij (nō igit est ꝓpriꝰ) sensus sensim cōmuniū (nequaqꝫ vtiqꝫ sentiremꝰ) illa ꝑ se sm plures sensus: (sʒ vt sic). s. per accidens: (sicut dictuʒ est. cleonis filiū nos videre) autem dulce. ¶ Textus cōmenti. 134.

¶ Adinuicem enim propria secundū accidens sentiunt sensus. Non sm ꝙ ipsi sunt: sed sm ꝙ vnus cū simul fiat sensus in eodē: vt cholera ꝙ amara: ꝛ rubicunda.

¶ Ex ista ꝓbatiōe Aristo. infert duo corª. ꝑmū. sensus nō sentiunt sensibilia alioꝝ sensuū. nisi in vnum subiectum cōcurrant. pʒ: qꝛ cum sensibilia ꝓpria nō habeāt aliquā cōuenientiā: nisi in eodē subiecto: nō apparet sensuʒ aliquē percipere sensibile alterius sensus nisi hēat identitatem in eodē subiecto cū ꝓprio sensibili: visus. n. nō percipit dulce per accidens: nisi qꝛ hʒ vnitatē cū albedine in lacte: nec percipit amaritudinē per accidens: nisi qꝛ hēt vnitatē cū rubedine in coler. ꝛ ꝛ vbi nō esset hec vnitas: sensibile alterius sensus non sentiret: nec per se: nec per accidēs. L. e. li. (Ad inuicē. n. ꝓpria) sensibilia (sm accidens sentiunt sensus nō sm ꝙ ipsi sunt) sensus illoꝝ (sʒ sm ꝙ vnus) sentit sensibile alterius sensus (cum simul fiat sensus). i. sensatio sensibilis ꝓprij (in eodē) sensu cū sensibili alterius sensus. (vt cholera qdē sit amara ꝛ rubicūda) iudicat visus ꝙ sit rubea percipit per se: ꝙ aūt sit amara sentit p accn̄s. ¶ Textus cōmenti. 134.

¶ Non enim alterius dicere ꝙ ambo vnum. Propter quod ꝛ decipitur: ꝙ si sit rubicūdū choleram opinatur esse.

¶ Secūdū corm. nullus sensus exterior pōt recte iudicare sensibile ꝓprium: ꝛ sensibile alterius sensus inuicē in vnū ꝯuertibilr se habere. sic ꝙ nunqꝫ vnū reperiat sine alio. pʒ: qꝛ lʒ in aliquo semꝑ simul reperiat vt in lacte albedo ꝛ dulcedo: ꝛ in colera amaritudo ꝛ rubedo. tamen in aliquibus separant: mel. n. est rubeū ꝛ nō amarum: lignum aūt est albū ꝛ nō dulce: visus ergo decipitur iudicando oē rubeū esse amarū: ꝓpter hoc ꝙ in colera percipit ambas qlitates simul. L. e. li. (Nō. n. alteriꝰ). i. alicuꝰ sensus est (dicere) ꝑ iudiciū (ꝙ ambo). s. amarū et rubeū (vnū) sint per ꝯuertibilitatē (ꝑꝑ qđ decipit ꝙ si sit rubicūdū colerā opinat eē.) ¶ Nōndū pꝫ sm Cōmentatorē. cōmē. 134. ꝙ nos nō sentimꝰ ꝑ visuʒ: qꝛ hoc ē dulce: nisi ꝑus acciderit nobis in aliquo tpe qđ cōprehēderimꝰ ꝑ visuʒ ꝙ mel est citrinū: ꝛ ꝑ gustū ꝙ est dulce: cuʒ ergo scđo sentiemus ipm per solū visum esse citrinū statim cōprehēdemus ipm dulce ꝛ mel. Dulce ḡ ꝛ citrinuʒ reperit in melle: ꝛ nō qñcūqꝫ cognoscit citrinū in melle cognoscit dulce qꝛ in ꝑma sensatiōe q̄ cognoscit citrinū nō cognoscit dulce nec per se nec ꝑ accn̄s: nō obstāte ꝙ fuerint sil in eodē subto: sʒ si post ꝑmā sensatiōeʒ gustus senserit dulcedinē: ꝯtinuc per visum indicat dulcedo ꝑ accn̄s rōne coloris cuʒ quo ꝯiungebat in ꝑma sensatiōe simul facta a visu ꝛ gustu. ¶ Scđo nōndū sm Cōmentatorē eodē cōmento ꝙ cōprehendere per visuʒ ꝙ hoc est dulce: fit: qꝛ cum visu fit coniuncta in eadē rei virtus vnius generis cū virtute visus als alterius. s. sensus gustus. Judicare aūt ꝑ visuʒ istū eē filiū Socra. accidit: qꝛ in alio tpe ꝯiūcta fuerit cū visu vtus alis a vtute sensus. vtus. n. q̄ cōprehendimus istū eē Socratē: aut filiū Socratis est supior ad vtutē sensus. ꝛ iō ille morꝰ videt magis accn̄talis. Uult dicere Cōmēta. ꝙ Arist. innuit duos modos sentiēdi ꝑ accn̄s: vnus est qn̄ sentimus dulcedinem visu: alius est qn̄ sentimus subam. Eedēta est inter istos duos modos: qꝛ in ꝑmo fit ꝯiunctio vtutis particularis cū vtute particulari. in scđo fit ꝯiūctio vtutis superioris cū iferiori. i. ꝑmo mō istud qđ sentit per accidens ab aliquo sensu sentit ꝑ se ab alio sensu. Dulce. n. si ꝑ accidēs sentit a visu tn̄ per se ꝑcipit a gustu. mō visus ꝛ gustus sūt vtutes ꝑticulares: ꝛ in eodē vnite: lʒ nō adeq̄te: sʒ istō qđ sentit ꝑ accn̄s scđo mō ab vno sensu: nō sentit ꝑ se ab alio ꝑticulari sensu: imo equalr si suba sentit ꝑ accidēs a quolʒ ꝑticulari sensu: sʒ sentit ꝑ se ab itellectu q est poª supior ad sensuʒ ꝑticularē: seu ꝑcipit ꝑ se a cogitatiua vel extimatiua: quarū qlʒ est supior ad sensuʒ exteriorē. mō itellꝰs cogitatiua ꝛ extimatiua i sua cognitiōe. dūr ꝯiūgi sensui exteriori. qꝛ igit dulce sentit ꝑ accn̄s ꝛ per se a sensibꝰ exterioribꝰ a qbꝰ suba nō sentit nisi ꝑ accidēs. iō magis accn̄talis est modus sentiēdi subam: qꝫ modus sentiēdi aliqđ sensibile ꝓpriū. ¶ Cōtra ꝯnē ꝑncipaliter itentā arguit quadruplr. ꝛ ꝑmo sic. sensus cōis est sensus ꝓprius alicuius sensibilis ꝛ non nisi sensibilis cōmunis. ergo sensibile cōmune habet ꝓpriū sensitiuū. tʒ ꝯña cū minori: ꝛ maior declat. nā vnitas sensus depēdet ab vnitate obti sm phʒ di. ꝙ poᶜ cognoscunt ꝛ distinguunt per obta. Sʒ sensus cōis est vnus. ḡ hʒ aliqđ obm ꝓpriū ꝛ adequatū a quo extrinsece sumit hāc vnitateʒ: ꝛ per ꝯñs sensus cōis est ꝓpriꝰ sensus alicuꝰ sensibilis. ¶ Scđo tāʒ qlʒ sensus exterior qꝫ itellectus hʒ obm ꝓpriū ꝛ adequatū. ḡ per idē sensus cōis: sed nō nisi sensibile cōe. ḡ ꝛc. Prima ꝯñtia tʒ: qꝛ sensus cōis nō hʒ minorē vnitatē qꝫ sensus exterior: nec tantā cōitatem: sicut itellectus ꝛc. ¶ Tertio. sensibile cōe sentit ꝑ se ꝑmo ab aliquo sensu. ergo hʒ ꝓpriū sensitiuū tenet consequentia: ꝛ antecedēs arguit. nam sicut omne quod sentitur per accidens ab aliquo: sensu sentitur per se ab alio sensu: ita videtur ꝙ omne sensatū per se non primo ab aliquo sensu percipiatur per se primo ab alio sensu: Sed sensibile cōmune sentitur per se nō primo ab aliquo sensu. vt patuit. ergo sentitur per se primo ab alio sensu. ¶ Quar-

to arguit̃ auctoritate Arist. in littera dicẽtis: ꝙ sensibiliũ cõmuniũ iam habemus sensũ cõem nõ ſm accidẽs: sed per se. ¶ Intelligendũ ꝙ siquis ɔcederet sensibilia cõia habere sensũ ꝓpriũ: nõ quidẽ exteriorẽ sed īteriorem: dictis Aristo. repugnare nõ videret̃: qꝛ Aristo. non intendit hic aliud ꝓbare nisi ꝙ ex parte sensibiliũ communiũ nõ contingit dare aliquẽ sensũ exteriorẽ preter vnũ istoꝝ quinq̧ nominatoꝝ: ſꝫ nec ille modus est possibilis: qꝛ cũ quinq̧ sint sensibilia cõmunia realiter distincta: cuilibet istoꝝ responderet ꝓprius sensus iterior preter vires qui sunt sensus cõmunis imaginatiua vel fantasia extimatiua ⁊ memoratiua: eo ꝙ cuiꝫ istoꝝ oĩa sensibilia tam ꝓpa q̃ cõia respondent: ⁊ ɔñter aliq̃ essent interiores sensus: de quibus nunq̃ determinasset Aristo. nec Commentator: nec aliquis alius phs vel medicus. ¶ Dicendũ ergo ꝙ omne sensibile cõe: sicut a quolibet sensu exteriori nõ sentit̃ ꝑmo: sed solum per se nõ ꝑmo: ita a quolibꝫ sensu interiori per se nõ ꝑmo sentitur: ⁊ ita nullum sensibile cõmune hꝫ ꝓpriũ sensũ: nec omnibus simul ꝓpriũ sensitiuum correspondet. sicut. n. sensibilia cõmunia imutãt sensus exteriores mediãtibus sensibilibus ꝓprijs. Ita mediantibus eisdẽ imutant sensus interiores. ¶ Ad ꝑmũ concedo ꝙ sensus cõmunis hꝫ obiectũ ꝓpriũ ⁊ adequatũ: sed illud nõ est sensibile ꝓpriũ: nec cõmune sed innominatũ. Ens. n. cõmunissime sumptũ est obm adequatũ intellectus. ⁊ nõ intelligibile ꝓpriũ nec cõmune: ⁊ ita in ꝓposito. Unde sensus cõis: sicut nõ hꝫ nomẽ simplex: ita nec suum obm ꝓpriũ. potest eñ dici sensibile cõmune eo mõ quo tangibile dr̃ obiectum ꝓpriũ tactus: qꝛ suũ propriũ genus est inominatũ: ⁊ sicut natura olfatus est inominata ſm quã imediate recipit odores: ita dispositio sensus cõis est innominata ſm quã recipit omnia sensibilia ꝓpa ⁊ cõmunia. ¶ Ex his est responsũ ad secundã rationẽ cõcedendo sensũ cõmunẽ habere obiectũ ꝓpriũ ⁊ adequatũ. vnde sicut oẽs colores cõcurrunt in vnã rationẽ genericã, faciẽtes obiectũ ꝓpriũ ⁊ adequatũ visus: ita omnia sensibilia ꝓpria cõcurrunt in vnã rationẽ vlem faciendo obiectum adequatũ sensus cõmunis. ¶ Ad 3m negat̃: ꝙ omne sensatum per se non primo ab aliquo sensu percipiatur per se primo ab alio sensu: quia albedo percipitur a visu per se non ꝑmo: ⁊ non percipitur ab alio sensu per se ꝑmo: ⁊ hoc ideo: qꝛ visibilitas sibi competit ratiõe alteri⁹. s. coloris: qꝛ ergo esse sensibile competit sensibilib⁹ cõmunibus ratiõe sensibiliũ ꝓprioꝝ. ideo a quolibet sensu solũ nõ ꝑmo per se sentiunt̃. ¶ Ad 4m dr̃: ꝙ Aristo. ibi ꝑ sensum cõem nullũ sensum interiorẽ itelligit: sed solũ vult dicere omne sensibile cõmune hẽre cõiter sensũ. s. non ꝓpriũ: ⁊ ꝙ cõmuniter a pluribus sensib⁹ ꝑticularib⁹ sentiret̃: ⁊ sic pꝫ solutio. ¶ Textus cõmẽ. 136.

¶ Inquiret aũt aliquis cuius causa plures habemus sensus: sed nõ vnũ solũ: aut quatenus minus lateant cõsequentia: ⁊ cõmunia vt motus: ⁊ magnitudo: ⁊ numerus. Si eniꝫ esset visus solus ⁊ ipse albi laterent vtriq̧ magis ⁊ videret̃ idẽ esse oĩa ꝓpter id qđ cõsequunt̃ se adinuicẽ simul color ⁊ magnitudo. nunc aũt qñ in aliquo sensibili cõia sunt manifestũ facit ꝙ aliud qddam vnũqđq̧ ipsoꝝ est.

¶ Ista est secunda pars hui⁹ lectiõis in qua Aristo. circa dicta mouet hanc questionẽ: que est causa ꝙ sensibilia cõia sentimus pluribus sensib⁹ ⁊ nõ vno solo. i. q̃re natura ordinauit motũ ⁊ magnitudinẽ sentiri a pluribus sensibus ⁊ nõ ab vno tantũ sentiri. Respondet phs: ꝙ ideo natura sic ordinauit vt sensibilia melius cognosceremus ⁊ distigueremus iter ea. vbi grã. qꝛ si nã ordinasset ꝙ solo visu cognosceremus magnitudinẽ: crederemus magnitudinẽ ⁊ colorẽ esse vnum: qꝛ color ⁊ magnitudo inuicẽ cõsequunt̃: ⁊ ita putaremus magnitudinẽ esse colorẽ: ⁊ q̃litatẽ eẽ quãtitatẽ: qđ est impossibile: ⁊ hoc ideo: qꝛ nõ haberemus aliũ sensum per quẽ cognoscere possemus magnitudinẽ: ⁊ cõsequenter illam a colore distinguere. Lege litterã. (Inquiret aũt aliquis cuius causa plures habemus sensus ⁊ nõ vnũ solũ) quo sentiamus oĩa sensibilia cõia. Respondet̃ (aũt) pro ideo (quatenus minus lateãt cõsequẽtia) sensibilia ꝓpria (⁊ cõmunia vt mot⁹ ⁊ magnitudo ⁊ numerus. si. n. esset visus solus ⁊ ipse albi vtriq̧ laterent magis sensibilia: ⁊ viderent̃ esse idem oĩa sensibilia ꝓpria ⁊ cõmunia propter illud qđ sequunt̃ se adinuicẽ simul color ⁊ magnitudo. nũc aũt quoniã in altero sensitiuo) ⁊ sensu sensibilia cõmunia sunt intẽtionaliter simul cũ alio sensibili ꝓpõ. (mãifestũ facit ꝙ aliud quodã vnũqđq̧ ipsoꝝ est). s. sensibile ꝓpriũ ⁊ sensibile cõmune. ¶ Notandũ ſm Cõmentato. cõmẽto. 135. ꝙ color ⁊ quãtitas cõsequunt̃ sibi adinuicẽ: qꝛ color nõ inuenit̃ nisi in supficie: ⁊ supficies in corpore nõ dꝫ ꝑ hoc intelligi. ꝙ color nõ reperiat̃ in ꝓfundo: sed ꝙ color nõ apparet nisi in supficie: diuiso. n. corpore statim apparet albedo: que nõ põt subito generari. ergo ꝑfuit in ꝓfundo corporis diuisi. ¶ Circa ꝑdicta occurrũt duo dubia. ꝑmũ cõtra phm ostẽdẽdo vnitatẽ ⁊ figurã motũ: aut getẽnõ esse sensibilia cõia distincta a magnitudine ⁊ numero. ¶ Et ꝑmo de vnitate: qꝛ aliter sex essent sensibilia cõia cõtra phm ⁊ Cõmentatorẽ. in caplõ de sensibili ꝓprio ⁊ cõi. ¶ Scđo arguit̃ de figura: qꝛ phs dixit in littera: ꝙ figura est quedã magnitudo. ¶ Tertio arguit̃ đ motu: qꝛ 5. metaphysi. ponit Aristo. ꝙ motus est q̃titas per se: vel igit̃ ɔtĩ⁹: ⁊ sic est magnitudo. vel discreta: ⁊ sic est numerus. ¶ Quarto arguit̃ de qete. nã qes positiua est terminus mot⁹: ſꝫ terminus mot⁹ localis est supficies acqsita ꝑ motũ. ergo qes localis est supficies: ⁊ ɔsequẽter q̃titas ⁊ magnitudo ſm Arist. in ꝑdicamẽtis: ⁊ 4. physico. ¶ Notandũ ꝙ vnũ formalr̃ sumptũ ⁊ abstractũ vt est ꝑnm numeri ꝑdicamẽtalis nõ est sensibile cõe ꝓpter suã indiuisibilitatẽ: ſꝫ est ītelligibile vt suba immãlis: sumptũ aũt transcẽdẽter nõ ꝓ quolꝫ suo supposito: ſꝫ limitate ꝓut cõpetit vni q̃titati vel vni figure: aut vni albedini vel nigredini: sic est sensibile cõe: ⁊ sentit̃ a pluribus sensib⁹. vna. n. magnitudo sentit̃ a visu gustu ⁊ tactu: ita numerus formalr̃ sumptus ⁊ vltimate abstractus nõ est sensibile: cõe cũ nõ cognoscibilis sit a sensu: ſꝫ solũ ab intellectu ꝓpter suã abstractionẽ ⁊ indiuisibilitatẽ: sumptus aũt transcẽdenter est sensibile cõmune nõ ꝓ omni suo supposito: qꝛ due intelli^c vel duo puncta nõ sunt sensibilia: sed solũ limitate vt competit potẽtibus imuare sensũ. s. duabus quãtitatib⁹ tribus figuris: quattuor calidiratibus frigiditatibus ⁊ hꝫ. ¶ Ex his sequit̃ ꝑmo ꝙ vnũ nõ est sensibile cõe distinctũ simplr̃ ab alijs eo modo quo aꝫ sensibilia cõia distinguunt̃ īter se: qꝛ ꝑdicatur de aliquibus sensibilib⁹: qm oĩs motus vel magnitudo figura: aut qes est vnitas sicut entitas: ens q̃dẽ ⁊ vnũ cõuertunt̃. 4. metaphysi. ¶ Secũdo sequit̃ ꝙ. 5. sunt sensibilia cõia distincta realiter ⁊ sex distĩcta formalr̃. ꝑm. pꝫ īductiue ⁊ maxĩe: qꝛ 1⁹ quinq̧ sensibilia cõia corrñdent quinq̧ sensibilib⁹ ꝓprijs q̃ realr̃ dĩnt. 2m ẽt est euidẽs: eo ꝙ vnitas se hꝫ tanq̃ magis cõe ad aliq̃ sensibilia cõis mõ magis ⁊ minus cõe dicunt̃ differre formalr̃ ⁊ rõne. fecit

T. 23.

T. 23.

T. 23.

aūt p̄bus hic mētionē de vnitate: ⁊ nō in capitulo sensus cōmuniū: q̄2 nondū fecerat mentionē de sensibilibus p̄prys: de quibus dī vnitas. sicut de sensibilibus cōmunibus quoniā volunt sentiri per se cōtra opīanē quorūdaʒ dicentiū vnitatē sentiri per accidēs. ❡ Ad p̄mū respondum est. ꝙ vnitas nō facit sensibile cōmune realr distinctū ab alijs: ʒ solū formalr ⁊ ꝯceptualr eo modo quo tactus ad gustū sumēdo ea sicut magis ⁊ minus cōmune. ❡ Ad 2m dī. ꝙ fig̃ nō est magnitudo. ⁊ ad p̄hm respondetur dī. ꝙ itendit in p̄dicatione causali. s. fig̃ est quedā magnitudo. i. fig̃ resultat ex determinata magnitudine. io igt Cōmētator. fig̃ est q̄ntitas cū qualitate. i. figura continit quātitatē ⁊ qualitatē: quātitatē q̄dē vt subm: qualitatē vo vt formā. antiqua tamē translatio nō scribit sicut noua: sed ꝙ figura est qualitas que vera est in p̄dicatione idēp̄tica. ❡ Ad 3m cōsimiliter respondet: ꝙ illa p̄passio mot⁹ est quātitas per se in p̄dicatōe idēp̄tica est impassibilis: sed est itelligēda in p̄dicatione causali. s. in motu est quātitas per se: quoniā in motu est formaliter

T.c.89. 2.101.

duratio successiua: que est idē cū tēpore. 4. physi. modo tēpus est per se quātitas s̄m p̄hm in p̄dicamētis. ❡ Ad 4m dī. ꝙ terminus īmediatus motus localis nō est superficies aliqua: ʒ situs s̄m quē est motus per se: modo talis situs nō est quātitas: ʒ respectus de p̄dicamēto vbi. adequatus mobili s̄m oēm dimēsionem subiectiue: aut existēs in mundo. ❡ Secundū dubiū p̄ncipalr est contra Cōmentatorē dī. quietē esse p̄uationeʒ motus ex eo: q̄2 magis pceptibilis est motus q̄ȝ quies: ⁊ euidētius. n. illud qđ est maioris pfectiōis est maioris cognitionis. Sed quies est pfectior motu. ergo est magis cognoscibilis q̄ȝ motus. ʒ ꝯñtia cuʒ minori. q̄2 finis pfectior est eo qđ est ad finē: maior aūt colligit̃ de intentione p̄hi scđo

T.cō.4

metaphy. dī. sicut se h̄ʒ res ad esse: ita se h̄ʒ ad cognosci. Secūdo. q̄2 circa quietē cadunt pauciores deceptiones q̄ȝ circa motū. igit̃ ges euidētior est motu. ʒ ꝯñtia: ⁊ an-

T.c.20.

tecedēs colligit̃ de intētione p̄hi. 7. physicoꝝ dī. ꝙ in sedēdo ⁊ gescēdo fit animus prudēs ⁊ sapiēs. melius. n. iudicat̃ res in gete q̄ȝ in motu: per motū. n. iudicamus circulū ignitū in aere q̄ nō est in aere. vbi per quietē nō deciperetur sensus. ❡ Intelligendū p̄pter 2m rationē ꝙ circa mo⁹ ⁊ getē multe deceptiōes occurrūt: ⁊ tot ex parte vnius q̄ot ex parte alterius. Prima vo deceptio est p̄pter defectū representatiōis quādo illud qđ mouetur putat̃ gescere: ⁊ illud qđ gescit credit̃ moueri. vbi grā. diuisa hora in. 8. partes: quaruʒ quattuor sunt sensibiles ⁊ quattuor insensibiles scilicet intermediantes: sic ꝙ in qualʒ parte sensibili moueat̃ sortes te pcipiēte: ⁊ in q̄libet parte insensibili gescat: in hoc casu tu putabis motum totius hore eē vnū ⁊ continuū: ꝙ tñ non est verū. si aūt sor. gesceret in q̄libet parte sensibili te pcipiēte: ⁊ in qualibet parte insensibili moueret̃ tu crederes quieteʒ toti⁹ hore fuisse vnā ⁊ cōtinuā: qđ nō est verū. ❡ Secunda deceptio est p̄pter nimiaʒ velocitatē motus: sicut pʒ de sagitta mota: que ita velociter mouet̃ ꝙ in tēpore insensibili ptransit spaciū sensibile: ⁊ tūc sensus deceptus p̄pter īsensibilitatē tēporis indicat illū motū fieri subito. in troco aūt velociter moto pars superior videt̃ gescere: ⁊ in hoc iteruʒ decipit̃ sensus. ❡ Tertia deceptio est p̄pter silitudinē situs īter res īuicē ⁊ ad visum. vbi grā. Si aliqs eēt in naui mota ⁊ nō respiceret nisi res existētes in naui: nō pcipet illas moueri. ʒ crederet simplr gescere: quia eodem modo simplr se haberēt ⁊ ad visum. ❡ Quarta deceptio est p̄pter mo̅m spēi visibilis in oculo: sicut cōtingit ebrys ⁊ īfirmis. talis. n. p̄pter mo̅m spēi visibilis in oculo indicant res moueri: que tamē gescūt p̄pter quē motū stelle apparēt scītillare. ❡ Quinta deceptio est p̄pter augmētationē ⁊ diminutionē: per quaʒ apparet nobis: ꝙ res appropiquēt: que tamē non appropinquāt: aut ꝙ elongētur: que tamē non elongant̃. ⁊ hoc accidit nā pcipiēdo distantiā. ❡ Sexta deceptio p̄pter magnitudinē distātie. nā lʒ motus solis sit valde velox tamē p̄pter distantiā spēs solis in oculo mouet̃ insensibiliter: ⁊ p̄pter distantiā ⁊ remotionē in tēpore sensibili describit angulū insensibilē: aliū ⁊ aliū circa oculū: ⁊ io apparet gescere. ❡ Septima deceptio est p̄pter inaduertentiā p̄priʒ motus. nā dū aliqs mouet̃ nō cōsiderās p̄priuʒ motū iudicat arbores a longe moueri: ⁊ hoc maxime apparet existibus in naui: dū p̄pter inaduertētiaʒ motus nauis credunt arbores vel fixa aº in ripis moueri. ❡ Octaua deceptio est p̄pter affiguratōis diuersitatem. respiciēs. n. lunam ⁊ nubes si dirigat radiū visualē sup corpus lune: sic ꝙ eodē modo se h̄eat: tūc iudicabit lunā gescere ⁊ nubes moueri. Si aūt radius visualis dirigitur ī nubes apparet ꝙ luna moueat̃ ⁊ nubes gescāt. ❡ Ad p̄mū dī: ꝙ ꝯcludit getē esse notiorē nature q̄ȝ nobis: cū quo tamē stat motū nobis esse notiorē gete. io dicit p̄hus. 3. physico. ꝙ ignorato motu: necesse est ignorare nām. ❡ Ad 2m dicā est: ꝙ tot errores cōtingunt circa

T.cō.p.

getem quot circa motū: ⁊ sicut apparet circulus igneus in aere p̄pter motū: ita res iterdū p̄pter quietem apparet minor rē. ❡ Textus cōmenti. 136.

Quoniam autem sentimus quod videmus ⁊ audimus: necesse est visu sentire: quia videt aut altero. Si aūt altero aut ip̄o erit: quia videt aut altero. Si idē erit visus ⁊ subiecti coloris. Quare aut duo eiusdē erunt aut idem eiusdem.

❡ Istud est 3m caplm hui⁹ quarti tractatus. secūdi de anima. in quo Aristo. incipiēdo determinare naturā sensuū interioꝝ. tractat de sensu cōi p̄bando sensum cōem esse virtutē distinctaʒ a sensibus particularibus. Primo ex diuersitate actuū sensuū exterioꝝ. Secūdo ex pceptōe diuersaruʒ sensi̅m eorundē sensuū. ibi. (Unusquisq̄ȝ q̄dē igitur sensus.) ❡ Quantū ad p̄mū Aristo. mouet istā questionē. Utrū eodē sensu sentiamus ⁊ pcipiamus nos sentire. Certum. n. est ꝙ sentimus colores ⁊ sonos. ⁊ percipimus nos sentire istos. modo querit̃ vtrū eodē sensu sentiamus colores vl' sonos: ⁊ pcipiamus nos sentire illos: its ꝙ visus pcipiat se videre colores: aut alio sensu percipiamus colores vel sonos: ⁊ alio pcipiamus nos videre istos. sic ꝙ visus videat coloreʒ: ⁊ vnus alius pcipiat visum videre coloreʒ. Et circa hanc q̄ōnem Aristo. facit 3o: quoniā p̄mo arguit ad partē affirmatiuam. Secūdo ad partē negatiuā q̄ōnis. ibi (Habet aūt dubitationē.) Tertio soluit respondēdo ad rōnes. ibi. (Manifestum igit̃.) Duplr igit̃ arguit Aristo. ad partē affirmatiuam q̄ōnis. Et p̄mo sic. si nō eodē sensu sentimus ⁊ pcipimus nos sentire: ʒ altero: aut igit̃ altero s̄m quid: aut altero simplr. si solū altero s̄m q̄d: seq̄t̃ ꝙ eodē sensu sentimus ⁊ pcipimus nos sentire: q̄2 idē sensus vno mō cōsideratus dī alius alio mō ꝯsideratus. si ḡ altero simplr. ḡ idē est p se obm duoꝝ sensuū: aut idē sensus est obʒ suip̄si⁹: qđ est ipōle p̄ qualʒ parte. p̄bat̃ ꝯñtia: q̄2 nos sentimus colorē vno sensu. s. visu: ⁊ alio sensu simplr pcipim⁹ nos videre colorē. sit igit̃ ille ali⁹ sensus a. ⁊ q̄ra vtꝝ pcipiat colorē vel so̅m p̄priā sensationeʒ. si pcipit colorē ⁊ visus pcipit colorē. ḡ duoꝝ sensuū ē idē obʒ. s. color respcū visus: ⁊ a. qđ erat p̄mū p̄bandū. si aūt a. non pcipit colorē:

sed solam ꝓpriam immutationē.sequit ꝙ ipse sensus a.vt actuatur illa immutatiōe est obm̄ sumpsius: qḋ fuit scōm ꝓbandū. Lege litterā. (Qm̄ aūt sentimus ꝙ videmus ⁊ audimus necesse est) videntem (visu sentire ꝙ videt aut altero) sensu. (Si aūt altera: aut ipso) alteroq̄ꝫ fm̄ quid (erit: qḋ videt: aut altero) simpliciter: (sed idem erit visus) .i. visionis sensus (⁊ subiecti coloris.) si erit alius sensus simpliciter (quare aūt duo) sensus (eiusdē erunt) obiecti (aut idem) sensus erit obiectū (eiusdē.) ❡ Notandū ꝙ ista ratio nō est demonstratiua: sed solū suasiua: ex quo Aristo. arguit solū in forma dubitatiōis. vt asserit Cōmentator: quia vt ex dictis ⁊ dicēdis apparet: eiusdeꝫ obiecti sunt plures sensus tam per se q̄ꝫ per accidens tam vl'es q̄ꝫ particulares. nā sapores sunt duo sensus vniuersales .s. sensus cōmunis ⁊ fantasia: non quidem per accidēs: sed per se: q: ad cuiuslibet eoꝝ immutationem sapor effectiue concurrit: sunt etiam duo sensus particulares .s. gustus ⁊ visus: nō tamen eodeꝫ modo: eo ꝙ sapor est obiectum gustus per se: ⁊ visus per accidēs. ❡ Et si arguit̄ sic. sensus accipiunt vnitatē ab obiectis. ergo vnius sensus nō est nisi vnum obiectū: negat̄ consequentia: quia sensus capiunt vnitateꝫ ab obiectis per se primo: ⁊ nō ab obiectis per accidens: vel per se nō p̄mo. modo sapor nō est obiectum per se primo: nisi vnius sensus .s. gustus: per accn̄s aūt est obꝫ visus: ⁊ per se nō p̄mo sensus cōis ⁊ fantasie. ❡ Textus cōmenti.136.

❡ Amplius autē si ⁊ aliter sit sensus visus: aut in infinituꝫ procedit: aut aliquis ipse suipsius erit index. Quare in primo hoc faciēdū est.

❡ Secundo arguit p̄hs ad eandem partē questionis sic. si altero sensu sentimus ⁊ percipimus nos sentire. sequitur ꝓcessus infinitus in sensibus. vel oportebit deuenire ad vnum sensum qui sentiat se sentire. ꝓbatur. ⁊ sit a. sensus q̊ sentio me videre: aut a. sentit se sentire: aut non. si non. ergo oportet dare alium sensum qui percipiat sensationem a. sit iste b. ⁊ iterū quero vtrum b. percipiat se sentire vel nō. si non erit abire in infinituꝫ. si b. percipit se sentire. ergo per idem a. percipiebat se sentire: qḋ erat probanduꝫ. Lege litterā. (Amplius aūt ⁊ si aliter fit visus) .i. visionis (sensus) distinctus a visu: (aut in infinitum procedit) ordo sensuum: (aut aliqs sensus erit ipse suipsius iudex) percipiendo propriā immutationē. (quare in primo hoc faciendū est:) ꝙ ideꝫ sensus sentit se sentire) ❡ Notandū fm̄ Cōmētatorē. cōmē.136. ꝙ necesse est nobis eandem virtutem ponere que comprehendit vtrūq̄ꝫ .s. suum p̄mum subiectuꝫ qḋ comprehendit: ⁊ qḋ ipsum comprehendat: ⁊ cū necesse est abire in infinituꝫ: melius est hoc facere in p̄mo: ⁊ ponere ꝙ per eandē virtutem comprehēdimus colorē: ⁊ comprehēdimus nos comprehendere coloreꝫ. ❡ Duabus igit̄ rationibus ꝓbari potest aliquem sensum percipere seipsum. p̄ma est Aristo. inducentis processum in infinitum: q: si nullus sensus percipit se percipere: ⁊ cuiuslibet sensus ꝑceptio sentitur. ergo quocūq̄ꝫ sensu dato oportebit dare sensuꝫ superiorem percipientem operationē illius inferioris. ❡ Secunda ratio fundat̄ in cōmento iam allegato. nā si per eandem virtutē comprehendimus obiectum primum: ⁊ comprehendimus nos comprehēdere illud: hō virtus comprehendendo obiectū p̄mum comprehēdit se comprehendere illud. ❡ Intelligendū ꝙ sensus communis est aliquo modo idē cum quolibet sensu particulari: ⁊ est aliquo modo differēs. nam vt vnitur visui per immutationē factam ab illo in sensu cōmuni. sensus communis est idē cum visu ⁊ differens ab auditu: vt autem immutatur ab auditu est idem auditui: ⁊ differens a visu: exigente enim ⁊ patiente fit vnum: ex quo fm̄ p̄hm̄ idē est actus actiui ⁊ mobilis sensus ⁊ sensibilis. Unde sensus cōmunis se hꝫ respectu sensuum particulariuꝫ: sicut centrum respectu circuli: quia sicut centruꝫ recipit oēs lineas exeuntes a circūferentia: ita sensus cōmunis recipit omnes immutationes sensuum particularium. cognoscit enim immutationē visus immutationē auditus: ⁊ sic de alijs: ⁊ sicut cētrū circuli vt est terminus a. linee est idē illi: ⁊ differens a b. linee: ⁊ vt terminus b. linee est idem b. ⁊ differens ab a. ita sensus cōmunis vt immutatur a visu est idem visui: ⁊ differēs ab auditu: ⁊ vt immutat̄ ab auditu est idem auditui ⁊ differens a visu. ❡ Ex his sequitur p̄mo: ꝙ eodem visu simpliciter videmus ⁊ percipimus nos videre: quia per potentiā visiuaꝫ passiue videmus colorē: ⁊ per eandem actiue immutando sensuꝫ communem percipimus nos videre coloreꝫ: nunq̄ꝫ eniꝫ nos perciperemus nos videre colorē nisi potētia visiua immutaretur a colore ⁊ eadē immutaret sensum cōmuneꝫ. ergo eodē visu simpl'r ꝑcipimus passiue colorē ⁊ actiue percipimus nos percipere illū. ❡ Secundo sequit̄: ꝙ eodeꝫ visu fm̄ quid qui est sensus cōmunis percipimus nos videre coloreꝫ: quia sensus cōmunis percipit colorē ⁊ percipit visionem coloris existentē in potētia visiua: ita ꝙ visus exterior nō percipit se percipere colorē. sed sensus cōmunis percipit visum exteriorem videre colorem: ⁊ hoc ideo: quia immutat̄ a visione eius: ⁊ notanter dicit̄ secundū quid ⁊ simpliciter: q: sensus cōmunis dicitur visus fm̄ quid pro quāto vnitur potētie visiue. sed potētia visiua est de se ⁊ essentialiter visus: ideo cū fit mētio de visu sine additione non intelligitur nisi visus exterior. ❡ Tertio. sequit̄ ꝙ nō eodē modo potētia visiua ⁊ sensu cōmuni ꝑcipimus nos videre colorē: quia potētia visiua ꝑcipimus nos videre colorē actiue: pro quāto immutat sensum cōmunē. Sꝫ sensu cōmuni ꝑcipimus nos videre colorē passiue: ꝓ quanto sensus cōis immutat̄ tam a visu q̄ꝫ a colore. ❡ Quarto sequit̄ ꝙ sicut visus nō sentit se videre: ita sensus cōmunis nō ꝑcipit se ꝑcipere: q: nullus sensus ꝑcipit suam ꝓpriaꝫ immutationē: sicut ergo immutatio visus nō ꝑcipitur a visu: sꝫ sensu cōmuni: ita immutatio sensus cōmunis nō ꝑcipit̄ a sensu cōmuni: sed ab imaginatiua vel fantasia: idē est dicendū de alijs sensibus: q: tam auditu q̄ꝫ sensu cōmuni ꝑcipimus nos audire: sed diuersimode. Et ita pꝫ: ꝙ eodē sensu sentimus ⁊ percipimus nos sentire siue intelligat̄ sensus exterior siue interior: nunq̄ꝫ tamē aliquis sensus sentit se sentire: quia sensus cum sit virtus corporalis: ⁊ organica nō est reflexus supra se. ❡ Ad p̄mam rōnē dr̄: ꝙ bn̄ ꝓcederet̄ in infinitū si nō eodē sensu exteriori ꝑcipemus ⁊ ꝑcipere mus nos ꝑcipe eo mō quo dcm̄ est: ex quo nūq̄ꝫ seqt̄ aliquē sensum seipsum ꝑcipere: nec sequitur. quelibet immutatio sentitur ab aliquo sensu: ⁊ nullus sensus sentit suaꝫ immutationē. ergo ꝓcederet̄ in infinitū: quia sicut directe fiunt immutationes versus memoriaꝫ. ita retrograde ad sen^m cōmunē. fantasia enim cognoscit immutationem sensus cōmunis: ⁊ extimatiua immutationē fantasie. e conuerso aūt fantasia cognoscit immutationem extimatiue: ⁊ sensus cōmunis ꝑcipit immutationē fantasie. ❡ Ad secundaꝫ rationē dicit̄: ꝙ lꝫ per eandē virtutē tam interiorē q̄ꝫ exteriorē comprehēdamus obiectuꝫ: ⁊ comprehēdamus nos comprehēdere illud: non tamē sequitur ꝙ aliqua virtus comprehēdat se comprehēdere obiectum: sꝫ ꝙ aliqua virtus comprehēdit immutationem obiecti: nō quidē in se: sꝫ in alia v'tute. ❡ Ex q̄bus seq̄tur: ꝙ secūda ratio Aristo. etiam nō est demonstratiua: sꝫ solū suasiua

pbat.n.ꝙ eodē sensu sentimus ⁊ sentimus nos sentire: nō tamē aliqs sensus sit iudex simpsius in percipiendo seipsum sentire. ❡ Textus cōmē.137.

❡ Habet autem dubitationem. Si enim visu sentire videre est: videtur autem color: aut habens hunc. Si videbit aliquis qd̓ est etiam videns: ⁊ colorē habebit primū videns.

❡ Iā arguit̃ ad partē negatiuā q̄ōnis ꝓbādo ꝙ nō eodē sensu sentimus ⁊ sentimus nos sentire: qꝛ si sic. igit̃ eodē visu videmus nos videre: quo dato: seq̄t̃ ꝙ visus videt visionē suā qd̓ est impoı̄e. nā si visus videt visionē suā: ⁊ visus nihil videt nisi colorē vel hn̄s colorē. ḡ visio est color vel colorata: qd̓ est absurdū. nā tunc organū visus esset coloratū: ⁊ per ꝯ̄ns īpediret visionē. Le. li. ❡ Habet aūt dubitationē.) questio mota (s. n. visu sentire videre est: videt̃ aūt color: aut hn̄s hūc). s. colorē (si videbit aliqs qd̓ est vidēs). i. suā visionē (⁊ colorē hēbit pᵐ videns). s. organū visus. ❡ Notandū f̄m Cōmentatorē. cōmen.136. ꝙ possumus ꝯcedere visionē esse colorē. videns. n. qn̄ comprehendit colorē efficit̃ quasi coloratuꝫ quoquo mō: ⁊ causa in hoc est: qꝛ sentiens recipit sensibile ⁊ assimilat̃ ei. visus itaq̄ recipit colorē quem recipit corpꝰ extra animā: sed dr̄īt in hoc ꝙ receptio sentiētis est nō m̄lis ⁊ receptio corporis extra animā est m̄lis. tam. n. forma visus q̄ꝫ visibilis vocat̃ color: sed diuersimode. nā forma visus que est visio dr̄ color ītentōalis: ⁊ forma visibilis a qua ꝓducit̃ visio dr̄ forma realis ⁊ materialis. ❡ Ex p̄dictis seq̄tur ꝙ ista rō nō ꝓcedit contra partē affirmatiuā q̄ōnis. p̄mo: qꝛ nō habet̃ pro inconuenienti visionē esse aliquo mō colorē. ❡ Sc̄do: qꝛ nō seq̄t̃. eodem visu videmus ⁊ videmus nos videre. ḡ visio videt visionē suā: sed soᵐ sequit̃ sensum cōem percipere visionē visus vt patuit. ❡ Cōtra cōmētū arguit̃. spēm coloris esse formā realē. p̄mo: qꝛ sibi competunt conditiones forme realis. s. similitudo ⁊ dissimilitudo intensio ⁊ remissio. nā videns ante receptionē est dissimile visibili: ⁊ post receptionē est simile. vt ponit̃ in cōmēto. Aliqn̄ etiā videt ip̄m visibile valde intense: ⁊ aliquādo valde remisse. s. per ꝓpinquationē ⁊ distantiā. ḡ ⁊c̄. Secūdo ex cōmixtione specierū coloꝝ resultat forma media. ḡ species coloꝝ sunt forme reales. pꝫ ꝯ̄ntia: qꝛ illa videt̃ esse ꝓprietas formarū realiū. vt colligit̃ de intētiōe Aristo. in libro de sensu: antecedēs declarat̃. Nā lux solis per se visa apparet alba: ⁊ fumi eleuati vident̃ nigri: cū aūt miscent̃ inuicē spēs lucis ⁊ fumi nullū illoꝝ iudicat̃ albū vl̓ nigrū sꝫ rubeū. Si ēt vitreū cocreū ⁊ azurū inuicē supponant̃ nullū istoꝝ iudicabit̃ talis coloris: sꝫ viride apparebit: ⁊ hec sunt signa ꝙ ex spēbꝰ cōmixtis coloris resultant colores medij. ❡ Ad p̄mū dr̄: ꝙ iste nō sunt ꝯditiones soᵐ forme realis: sꝫ ēt intentiōalis: sꝫ nō eodē modo: quoniā colores reales sunt m̄aliter siles vel dissiles: visus aūt est solū ītentionalr̄ silis vel dissilis rebus coloratis. Itē colores reales intendunt̃ per additionē gradus ad gradū ⁊ remittunt̃ per deperditōēꝫ gradus a gradu: sꝫ color ītentionalis ītendit̃ vel remittit̃ per solā ꝓpinq̄tatē vel distantiā obiecti: aut meliorē vel peiorē applicationē potentie ad ip̄m. ❡ Ad 2ᵐ r̄ndet Ioā. Bridanꝰ: ꝙ spēs coloris quādocūq̄ sumunt̃ in eadē parte organi adequate nunq̄ distincte representant aliqd̓ suoꝝ obiectoꝝ: sꝫ aliqd mediuꝫ vt patuit in exemplis signatis: qn̄ vo sumunt̃ in distinctis partibus organi obiecta illorū spērū distincte representant̃: sicut quādo obyciunt̃ visui albū vel nigrū lateraliter nō mittendo spēm suā per ꝓfunditatē alterius: ⁊ ꝙ talium spēs in diuersis sitibus oculi reperiant̃ manifestat experiētia speculi in quo generant̃ similitudines albi ⁊ nigri: ⁊ vbi vna generatur alia nō generat̃. ❡ Contra istā r̄nsionē arguit̃ p̄mo sic. in eadem parte medij sunt adequate spēs albi ⁊ nigri illa distincte representātes. ergo per idem in eadē parte oculi. pꝫ ꝯ̄ntia: qꝛ receptio organi pendet a receptiōe medij: antecedēs est manifestū: qꝛ aliqua est pars medij in cuius quolibet puncto distincte percipit̃ albū ⁊ nigruꝫ. ❡ Secūdo. si spēs albi recipit̃ in determinata parte pupille. sit igit̃ ꝙ immediate recipiatur species albi pedalis: quo dato sequit̃ ꝙ bipedale albū ceteris paribꝰ multiplicabit suam spēm per totā pupillā. ergo adueniente nigro cōsimilr̄ dispasito ⁊ i cōsimili distātia multiplicabit suā spēm etiā per totā pupillā: ⁊ tamē quodlibet illorū distincte videret̃. ergo ⁊c̄. ❡ Tertio. seq̄tur ꝙ potētia visiua terminat̃ maximo a quo pōt pati cōtra Commentatorē. p̄mo celi: ⁊ ꝓbatur ꝯ̄ntia: qꝛ presentato obiecto replente totā pupillā per suam spēm. potētia visiua non posset iudicare aliqd esse maius isto: qꝛ quocūq̄ dato quantecūq̄ quantitatis illud non posset habere maiorem spēm in oculo q̄ꝫ p̄mū signatū. ❡ Quarto. seq̄tur ꝙ aliqua sunt duo agētia n̄alia equalis potentie: ⁊ equaliter applicata suis passiuis: quoꝝ vnum agit ⁊ non reliquum. pꝫ. dato ꝙ in aliqua parte pedalis aeris sit equalr̄ multiplicata spēs albi recepta soᵐ in medietate pupille: puncto medio pupille existēte in medio puncto illiꝰ pedalis: ex quo igit̃ spēs recipit̃ solū in vna medietate pupille ⁊ nō in alia: seq̄t̃ vnā medietatē illius pedalis agere in illā ⁊ nō aliā medietatē: ꝙ aūt sint ille due medietates equalis potentie ⁊ equaliter applicate duabꝰ medietatibus pupille manifestuꝫ est. ❡ Ideo est aliter dicendū: ꝙ siue icidentaliter siue dyametraliter obyciantur duo colorata semper cuiuslibet illoꝝ spēs multiplicatur in toto organo. Ita ꝙ sicut coextendunt̃ in medio ita in organo: aliquādo tamē distincte representāt obiecta: ⁊ aliquando indistincte f̄m distinctionē ⁊ indistinctionē obiectoꝝ per eandem vel diuersas lineas ꝓpter essentialē dependentiā quā habent ad hȯ obiecta. si igitur per diuersas lineas obyciunt̃ colores diuersi: illi distincte cognoscunt̃ ⁊ iudicant̃: quoniā tunc q̄ōlibet istorum sehꝫ in ratiōe obiecti solū. si aūt per eandē lineam obyciunt̃ visui necesse est ꝙ vnū eoꝝ se hēat in ratione obiecti ⁊ aliud in ratiōe medij: ⁊ tunc est cōfusio ex parte spērūꝫ in representando: sicut ex parte obiectoꝝ in se obyciēdo. ideo nō apparet aliqd̓ istoꝝ sub ꝓpria forma: sed sub forma alicuius medij: ⁊ hunc moduꝫ repn̄tandi habēt hȯ spēs ex natura rei. Et hoc intelligit̃: quādo hȯ spēs sunt equalis vigoris in oculo: qꝛ si spēs albi eēt fortis: ⁊ spēs nigri debilis: ambo obiecta videret̃ alba. Si aūt ecōtra spēs nigri esset fortis in oculo: ⁊ albi esset debilis ambo apperent nigra: sꝫ nō ita perfecte: sicut illud qd̓ est nigrū apparet niᵐ si obyceret̃ per diuersaꝫ lineā: nō ergo generat̃ aliqs color mediꝰ: sꝫ representatio medij coloris est ex ꝯfusione situs istoꝝ obiectoꝝ: neq̄ experientia d̓ imagine in speculo aliquid cōcludit: qꝛ nō generātur ibi diuerse imagines: sed diuerse reflexiones fiūt in diuersis sitibus speculi. Ex quibus apparet imagines diuersas fieri: sicut videns se in speculo seipsuꝫ diuersimode videt: quēadmodū a diuersis punctis speculi contingit speciē visibilē reflecti. Et si in alio opere posui imaginē generari distinctaꝫ a specie visibili hoc fuit solum gr̄a variatiōis: iuxta varietatē opinionū. nā tunc dixit diuersas imagines generari ex diuersa reflexione ad diuersa pūcta speculi: cū quo tn̄ stat spēs diuersoꝝ visibiliū in eodē organo coextendi: qꝛ nō soluꝫ fit reflexio

in superficie oculi: ꝫ ipse spẽs visibiles multiplicant̃ in profundum. ℂ Textus cõmenti.138.

ℂ Manifestum est igitur: quoniã non est vnũ visu sentire: ⁊ nãq; cũ nõ videmus visu discernimus: ⁊ tenebras ⁊ lumẽ: sed nõ similiter.

ℂ Visis ratiõibus ꝑ vtraq; ꝑte q̃õnis: q̄ ille nõ concludunt: sed aliq̃ falsa includũt: Aristo. ponit duas ɔclusiones; quarũ ꝑma est ista. diuersoꝝ obiectoꝝ põt esse idez sensus: ꝫ diuersimode. Scd̃a ɔclusio est ista. Organũ visus est aliquo mõ coloratũ. ibi. (Amplius aũt.) ꝑma ɔclo pꝫ. nã visus ꝑcipit lumẽ ⁊ tenebrã: aliter tamen ⁊ aliter: q̄ ꝑcipit lumẽ positiue ⁊ per se: tenebraz aũt ꝑuatiue ⁊ ꝑ accidẽs. Si g̃ vnus est sensus diuersoꝝ obiectoꝝ: nõ inɔuenit q̄ idẽ obm sit diuersoꝝ sensuũ: q̄d ꝑme rõni assũptũ vid̃ebat̃ dissonũ. Et si visus ꝑcipit lumen ⁊ tenebrã: nõ ergo solũ percipit colorẽ vel habẽs colorez: q̄d est oppositũ vnius assumpti in rõne facta post oppositũ. Lege lit. (Manifestũ igit̃: quoniã nõ est vnũ visu sentire) .i. quoniã nõ solũ vnũ sentit visus (⁊ nãq; cũ nõ videmus ⁊ visu discernimus ⁊ tenebras) ⁊ cũ videmus (et) discernimus (lumẽ: sed nõ similiter.) ℂ Notandũ ſm Cõmentatorẽ. cõmen.137. q̄ nos iudicamus per visum nõ vidẽdo colorẽ cũ iudicemus obscuritatẽ esse obscuritatẽ: ⁊ lucẽ esse lucẽ: neutrũ hꝫ colorẽ: sed nõ eodẽ mõ iudicamus per visũ obscuritatẽ ⁊ lucẽ. Judicamus. n. lucem ꝑ se: ⁊ obscuritatẽ q̄ est ꝑuatio lucis. Cõmẽtator sumit hic colorẽ stricte ꝓ q̃litate scd̃a: ⁊ nõ ꝓut est obiectũ adequatũ visus: volẽs q̄ color ⁊ lux ꝑcipiant̃ a visu per se: tenebra aũt per accidẽs: nõ etiã sumit̃ hic color vt in alio cõmẽto: q̃n̄do dixit visionẽ esse aliquo mõ colorẽ: quoniã ibi locutus est de colore itentiõali: quẽ visus nõ ꝑcipit per se: nec per accñs: hic aũt de colore reali quem visus ꝑcipit per se. ℂ Cõtra dicta de perceptiõe tenebre dupl'r arguit̃: ⁊ ꝑmo sic. ois cognitio est sĩlitudo cogniti: ꝫ visus nullam hꝫ similitudinẽ tenebre. ergo nec cognitionẽ eius. pꝫ ɔñtia cũ maiori: q̄ ois cognitio est rõne similitudinis: minor aũt est euidẽs: eo q̄ similitudo non est nisi entis positiui. modo tenebra est ens ꝑuatiuũ ſm pħm ⁊ Cõmentatorẽ. ℂ Scd̃o nullo existente lumĩe visus cognoscit tenebrã: ſm pħm ⁊ Cõmẽtatorẽ. g̃ ad illaz cognitionẽ actiue cõcurrit tenebra: aut aliud obm positiuũ vel potẽtia visiua: nõ tenebra: q̄ nõ est ens. nec aliud obꝫ positiuũ: q̄ deficit lumẽ. g̃ potẽtia visiua actiue cõcurrit ad ꝓpriã cognitionẽ: q̄d est ɔ̄ pħm ⁊ Cõmentato. in hoc scd̃o di. q̄ sensus est so^m ꝟtus passiua. s. ad ꝓpriam imutatõez. ꝓpter has rõnes dicũt plures doctores Arꝭ. ⁊ Auerroyz nõ esse defendẽdos in hoc: q̄ dicũt visũz ꝑcipere tenebrã: aut aliũ sensũz exteriorẽ ꝑcipere ꝑuationẽ sui obiecti. quoniã tenebra silentiũ ⁊ hꝫ nõ ꝑcipiunt̃ nisi mediãte discursu. mõ sensus exterior nõ discurrit: ꝫ tantũ sensus iterior: nõ g̃ ꝑcipit tenebrã visus: dicũt nec silentiũ auditus: sed solũ virtus fantastica vel extimatiua habita specie lucis vel lumĩs: ad quaz discurrere ꝑtinet ⁊c. Ego aũt defensor Aristo. dico visum ꝑcipere tenebram; ⁊ auditũ silentiũ. ℂ Notãdũ q̄ extimatiua ⁊ aliy sensus iteriores: lꝫ multa opari pñt: ad q̃ nõ attingũt exteriores sensus: tamẽ aliq̃ nõ operant̃ sine ꝑñtia ⁊ actuali cõsideratiõe sensus exterioris. vbi g̃ra. q̄ tãta sit distãtia inter albũ ⁊ nigrũz: aut q̄ sor. moueat̃ hic: ⁊ pla. ibi: ⁊ q̄ hoc sit tãte vel tante q̃ntitatis nõ ꝓprie ꝑcipit extimatiua sine actuali cõcursu sensus exterioris: lꝫ sine cõcursu ill' possit ꝑcipere albũ vel nigrũ. motũz vel quietem sub his cõditiõibus singularib': in sono aũt ⁊ si apparet sic esse: nõ tamẽ sensus iterior ꝓprie ꝑcipit sic eẽ. Jta in ꝓposito d̃r q̄ extimatiua ꝑcipit lumẽ ⁊ tenebrã nõ concurrẽte visu: ꝫ nõ ꝑcipit hoc esse lumẽ: aut hoc medium esse luminatũ vel tenebrosũz nisi ɔcurrẽte exteriori sensu ligatis. n. sensibus exterioribus cognoscit̃ per sensũz interiorẽ lumẽ ⁊ tenebra in cõceptib' coꝝ: sed nõ cognoscitur hoc esse lumẽ vel hoc esse tenebrã nisi excitet̃ sensus visus: nõ tamẽ dico hoc fieri posse absq; extimatiua ꝟtute: sicut nec sine illa non posset sensus exterior ꝑcipere motũ vel q̃etẽ vt hꝫ relationẽ ad motũ. Depẽdet igitur sensus interior a sensu exteriori quo ad cognitionez oĩuz positiuoꝝ. Econtra ꝟo dependet sensus exterior a sensu interiori quo ad cognitionez oĩum ꝑuatiuoꝝ. Vñ si q̃s nunq̃ vidisset lumẽ: ⁊ nũc ꝑmo apiret oculos in tenebris: nullo mõ ꝑciperet tenebrã: sicut neq; visus perciperet dulce per accñs: dato q̄ nõ antea vidisset colores ſm Cõmẽtatorẽ. cõmẽto supiori: nihil ergo perfecte cognoscit̃ per accidẽs a sensu exteriori nisi extimatiua vu cõcurrat vel cogitatiua. ℂ Ad ꝑmaz rationẽ negat̃ antecedẽs. Unde nõ omnis cognitio nec ois perceptio est similitudo. circulus. n. ante tabernaz est signũ vini: ⁊ nõ similitudo eius. etiã cõceptus de deo vel de materia ꝑma est cognitio illi' ⁊ nõ sĩlitudo: cũ nõ sit cãta ab illo: ita sensus exterior hꝫ cognitionẽ tenebre que nõ est illi' sĩlitudo. ℂ Ad 2^am rõnẽ ɔcedo sensum exteriorẽ actiue ɔcurrere ad ꝓpriã cognitionẽ vel iudiciũ: nunq̃ tamen ad ꝓpriã sensatiõez: nec ad aliquã imutationẽ ꝓuenientem ab obiecto exteriori: ⁊ hec fuit intẽtio Arꝭ. ⁊ Cõmẽtatoris in hoc 2°. Ex ꝑdictis satis pꝫ veritas ɔclusiõis. s. q̄ eidẽ sensui plura corrñdent obta tã ꝑ se q̃ ꝑ accñs: ꝑ se. n. tria rñdẽt obta. s. cõe ve magnitudo. ꝓpriũ adequatũ vt color: ⁊ ꝓpriũ nõ adequatũ vt albedo: ꝑ accñs etiã tria obã eidẽ visui cõpetũt. s. ꝑ accñs simpl'r: vt suba: per accñs ſm q̄d positiue vt dulcedo: ⁊ ꝑ accñs ſm q̄d ꝑuatiue vt tenebra. Illud. n. voco simpl'r sentire ꝑ accñs q̄d a quolꝫ sensu exteriori per accñs sentit̃: ⁊ illud ſm q̄d sentit̃ ꝑ accñs q̄d nõ a quolꝫ sensu exteriori sentit̃ ꝑ accñs vt dulce ⁊ tenebra. Sed est d̃ñtia: q̄ tenebra nõ ꝑcipit̃ nisi a visu: dulcedo aũt ꝑcipit̃ a gustu ꝑ se: ⁊ a visu ꝑ accidẽs. ɔcedat̃ etiã q̄ eidez sensui plura sensibilia ꝑ se ꝓpa cõpetunt vt obta: q̄ sensus cõis cognoscit per se colorẽ. odorẽ. saporẽ. sonũ. ⁊ tãgibilẽ q̃litatẽ: aliter nõ poneret d̃ñaz inter illa: nullũ tñ illoꝝ est adequatũ obm sensus cõis: ꝫ aliud inoĩatũ. Et si arguit̃. distictio oboꝝ arguit distinctionẽ sensuũ: illud est so^m itelli^m de obiectis ꝑmis ⁊ adequatis. ℂ Textus cõmenti.138.

ℂ Amplius autem ⁊ videns tanq̃ coloratum est. Sensitiuum enim susceptiuum est sensibilis sine materia vnũquodq;.

ℂ Scd̃a ɔclo. organũ visus est aliq̃ mõ coloratũz. ꝓbat̃. tripl'r. ⁊ ꝑ'sic. Oẽ recipiẽs colorẽ est aliquo mõ coloratũ. org^m visus recipit colorẽ. g̃. maior pꝫ: q̄ oẽ recipiẽs aliq̃ formã aliquo' recipit denoĩationẽ ab illa: minor est ꝓbata supi': vbi est ostẽsũz visũz recipere colorẽ sine mã. i. itentiõaliter recipiẽdo sĩlitudinẽ suã. L. e. lit. (Ampli' aũt ⁊ videns) .i. org^m visus (est tãq̃ coloratũ. sensitiuũ. n.) .i. org^m (susceptiuũ ẽ sensibilis sine mã vnũq̃dq;.) ℂ Notandũ q̄ equocoꝝ quedã dñr de suis ɔtẽtis simpl'r ⁊ absolute absq; aliq̃ additiõe: vt canis ð latrabili marino ⁊ celesti. hoc iõ: q̄ nullũ istoꝝ ẽ sĩlitudo alteri': nec hꝫ attributionẽ ad aliud. iõ tale equocũ d̃r equocũ a casu. aliqua aũt equoca dñr de suis ɔtẽtis ſm q̄d: ⁊ cũ additiõe. s. equoca a ɔsilio. vbi g̃ra. ſm pħm in ꝑdicamẽtis aĩal est equocum ad aĩal verũ ⁊ ad aĩal pictũ: de aĩali ꝟo d̃r simpl'r ⁊ absolute sine additamẽto: ꝫ de aĩali picto ſm

t.c.122. (margin note beside "in hoc scd̃o di.")

quid ꝛ cum additiōe: quoniam hec est simpliciter vera hoc est animal. monstrādo hominē viuū: ꝛ hec est falsa: hoc est anīal. demonstrādo hominē pictū: sed bene hec est vera. hoc est anīal pictū. seu animalis signū: ꝛ hoc ideo: q̄ hoꝝ equiuocoꝝ vnū est similitudo alterius: ꝛ dicitur tale per attributionē ad aliud: eo mō quo dicit Arist. 4° metaphysi. q̄ sanitas est in anīali: simplr̄ ꝛ absolute: in vrina aūt tanq̄ in signo per attributionē ad anīal: in qua est formaliter sanitas. Cōsimiliter est dicēdū in proposito: q̄ color est equiuocū ad colorē realē ꝛ ad colorem intētionalē. De colore reali dr̄ simplr̄ ꝛ absolute: q2 hec est vera simplr̄ ꝛ absq3 additamēto. hoc est color. demōstrando albedinē parietis: sed de colore intentiōali non nisi cū additamēto expresso vel necessario subītellecto. hec. n. nō est simplr̄ vera hoc est color demōstrando visionem albedinis vel spēm eius. Sed bene hec est vera hoc est color intentionalis seu similitudo coloris: ita de alijs: q̄ nihil est simplr̄ sonus nisi sonus realis: nec aliquid est simplr̄ odor vel sapor: nisi odor vel sapor realis: auditio aūt est sonus itentiōalis ꝛ odoratio est odor spiritualis. ¶ Ex predictis sequit̄ pmo: q̄ hec ꝓpositio nō est simplr̄ cōcedenda: organū visus est coloratum: q2 sicut color nō dr̄ simplr̄ de visione: sed cū additamento: ita coloratū nō simplr̄ dr̄ de potētia: nec de organo: s3 cū additamento. s. organū visus est coloratū intentōaliter. Ideo Aristo. ꝛ Cōmenta. nunq̄ cōcedunt tales ꝓpōnes: nisi cū additamēto taliū signoꝝ quasi tanq̄ aliquo mō. Secūdo sequit̄ q̄ ista ꝯñā nō valz. organū visus est aliquo mō coloratū. ergo organū visus ē coloratū: sicut nō sequit̄. visus est quodāmō color. g̃ visus est color. vtrobiq3 n. arguit̄ ad Ḟm q̄d ad simplr̄: s3 q̄ non simplr̄ absq3 additione possit verificari color de visione vel spē visibili. arguit̄ inducēdo q̄tuor incōueniētia. pmū incōueniēs: q̄ color positus adequate supra visum vel organū ei9 nō impedit visionē. cōtra ph̄z. coplo de colore: ꝛ ꝓbat̄ illud seq̄ si visio est simplr̄ color. ipsa eni3 nō impedit visionē: imo per ipsam aliquid fortiter videtur: ꝛ ipsa adequate actuat visum. g̃. ¶ Scd̄m incōueniēs. q̄ aliq̄ sunt colores equalis itensionis: quoꝝ vnus est ꝑceptibilis a potētia visiua ꝛ nō ali9. p3. dato q̄ a. sit visio b. albedinis vt quatuor: in isto casu a. ꝛ b. sunt colores equalis itensiōis per aduersariū: quoꝝ b. ꝑcipit̄ a visu. a. Ꝟo nō est ꝑceptibile ab isto: cū nullus sensus sit perceptibilis ꝓprie immutationis. ¶ Tertiū incōueniēs: q̄ albedo sūma ꝛ nigredo sūma sunt adequate in eodē subo: q̄d est impossibile: q2 tunc idē esset albū ꝛ nigrū in sūmo: ꝛ p3 ꝯñtia: dato q̄ a. ꝛ b. sint visiones albi ꝛ nigri in sūmo visoꝝ ab eadem potētia. ¶ Quartū īconueniēs: q̄ aliq̄s color in summo nō denoīat suū subm in sūmo: p3. dato q̄ a. sit visio albedinis sūme. i isto casu a. est albedo sūma: si color absolute dr̄ de illa: non tn̄ in sūmo denoīat subm: q2 visus nō in summo videt illam albedinē: cum possit melius videre eā ex meliori dispositione organi vel obiecti vel distantie inter illa. ¶ Textus cōmenti. 138.

¶ Unde abeūtibus sensibilibus insunt sensus ꝛ phantasie quibus sentiunt.

¶ Secūdo arguit̄ eadē pncipalis cōclusio sic. organū visus si nullo mō esset coloratū: sequit̄ q̄ in absentia coloris exterioris nō posset fieri iudiciū de colore: q̄d est falsū ad sensū. t3 ꝯñā. n. ā ex quo non est aliquo mō p̄sens: nō pōt fantasia aliquo mō moueri ab eo: nec imagīatio. potētia. n. nō exit ad actū obiecto simplr̄ deficiēte. Legebitur ꝛ3. (Uñ abeuntibus sensibilibus insunt sensus ꝛ fantasie). i. spēs sensibiles ꝛ fantastice (quib9 sentiūt) ipsi sensus. ¶ Notandū: q̄ cōiter dicit̄ ꝓpter hanc litteram abeuntibus sensibilibus insunt sensus q2 in absentia sensibiliū remanēt species sensibiles in sensibus exterioribus: q̄b9 dicunt̄ percipere sensibilia que nō sunt: cōcedo ꝯñter q̄ visus videt colorē nō existentē: ꝛ auditus audit sonū iā corruptū: ponendo q̄ species soni maneat in auditu sono corrupto: ꝛ spēs coloris maneat ī visu colore nō existēte. in casu isto visus videt aliq̄d ꝛ non spēm p̄seruatā: q2 sensus nō est reflexiuus supra se. ergo videt colorem non existentem: ꝛ idem arguitur de sono corrupto. ¶ Et ad ph̄m ꝛ Cōmentatorē di. in hoc. 2. q̄ sensus exterior nō ꝑcipit in absentia sensibilis. Respondet̄ illud esse verū per longū tēpus: nō tamē voluit quin per aliq̄d tēpus sensus exterior p̄seruet in absentia obiecti: ꝛ hoc quādo obm est excellēs et magne īmutatiōis. nam post fortē aspectū ad aliq̄d corpus excellenter lucidū vel coloratū vt ad niuē vel luminosū valde splēdidum obijcit̄ idē q̄d ante: nō obstante q̄ sit absens: q2 visus iudicat videre illā niuem: ꝛ illud corpus splendidū. ergo remanet aliq̄d in oculo post absentiā illius obiecti representans illud: sed nō nisi spēs coloris. ergo. ¶ Contra istā positionē arguit̄ sic. pmo. nulla potentia cognitiua est in actu secūdo: nisi vniat̄ alicui obiecto: q2 cognitio est vnio potētie cū obiecto: cū dicat respectū ad potentiam ꝛ obiectū: sed sensus exterior nō vnit̄ sensibili nō existenti. ergo vnit̄ spēi sensibili tanq̄ obiecto suo: et per cōsequēs visus percipit suā ꝓpriam spēm sensibilē: q̄d est falsum: ꝛ cōtra eos. p3 ꝯñtia: q2 quelibet potentia cognitiua vnita alicui obiecto cognoscit illud. ¶ Secūdo arguit̄: auctoritate Aristo. ꝛ Cōmentato. di. in sequēti argumēto: q̄ idē est actus sentiētis ꝛ sensibilis. ꝛ in sequēti lectiōe: q̄ sensus in actu ꝛ sensibile Ḟm actū sunt simul: ita q̄ si est sensus in actu est sensibile in actu: ꝛ ecōuerso: nō ergo stat visū vel auditū esse in actu colore nō existente aut sono corrupto. ¶ Itē isti hñt ꝯcedere consequēter q̄ caro vel organū tactus calefit nulla caliditate existente: ꝛ q̄ tu bibis vel comedis nullo cibo vel potu existente: quoꝝ quodlibet est valde absurdū: ꝛ p3 ꝯñtia. si species sensibilis pōt manere in sensu exteriori in absentia sensibili vna cum iudicio eiusdē sensus. ¶ Nō ergo est dōm: q̄ sensus exterior iudicet in absentia sensibiliū ꝓpter rōnes factas: nec q̄ nūq̄ species sensibilis manet in organo post absentiā sensibiliū: q2 experiētia de niue ꝛ splēdido cogit ad oppositū: Sed q̄ aliquādo spēs sensibilis manet in sensu exteriori abeuntibus sensibilib9: ꝟtute alicui9 motus realis facti in organo ab his sensibilibus: in quibus species sensibilis percipit obiectum absens nō quidem per sensum exteriorē: sed per sensū cōmunē. ¶ Et nō dicit̄ q̄ aliquis sensus videat audiat gustet vel tāgat: q̄d nō est: Sed q̄ sensus cōmunis in ꝯsimili casu cognoscit: q̄d nō est percipiēdo spēm sensibilē existētē in sensu exteriori: tu ergo iudicas niuē vel splendidū esse in absentia illi9 nō per sensum exteriorē: s3 interiorē. Uñ sicut sensibile exteri9 cognoscit̄ a sensu exteriori cui9 est obm: ita spēs sensibilis exñs in organo obijcit̄ sensui cōi in q̄ cognoscit ipm sensibile eo mō quo itellect9 cognoscit sor. corruptū in fantasmate ci9. ¶ S3 forte arguit̄ sic. si spēs sensibilis manet in organo absente sensibili: ꝛ nō est rō q̄re plus vno tpe q̄ duplo vel q̄druplo ad istud. g̃ ꝯtinue manet in orgāo post pmā sensatiōe3 spēs sensibilis: q̄d est ꝯ experientiā. nō modico tpe ꝑcipis niuē absentē: aut splēdidū nō existens. ¶ Rñdet̄ q̄ spēs nō manet in sensu exteriori sensibili absente nisi per fortem trāsmutationē realem factā in organo: ꝛ q2 aliquando fit īmutatio intentionalis sine

T. c. 60.

reali. ideo tūc nō remanet spēs in absentia sensibilis. ēt si fieret trāsmutatio debilis nō remāceret hō spēs absente sensibili. q2 ḡ transmutatio realis facta a splēdido vel niue in organo nō manet nisi modico tēpore. iō solū modico tēpore seruaſ̄ sua spēs in organo. Ex pdictis seqſ̄ q̄ iudiciū quo iudicamus circulū igneū in aere nō est iudiciū sensus exterioris: sed sensus cōis imutati a spē ignis exñte in sensu exteriori representāte ignē in diuersis sitibꝰ medij. mīr motū ignis circulariter facerū in medio: ita q̄ sensus exterior bene iudicat ignē in medio: sȝ nō circularem. ¶ Textus cōmen. 138.

¶ **Sensibilis aūt actus ⁊ sensus idē est vnus. Esse autem ipsorum non idem.**

¶ Tertio arguiſ̄ ad eandē ꝯclusionē sic. idē est actus sentiētis ⁊ sensibilis. ḡ organū visus ē aliq̄ mō coloratū. añs est notū: q2 idē est actꝰ agētis ⁊ patiētis. 3 physi. T. cō. 18. sȝ aliter sit actus agētis ⁊ aliter patiētis. Est .n. actꝰ agentis: q2 agiſ̄ ab eo: ⁊ est actus patiētis: q2 actuat illud. modo sensibile est agēs: ⁊ sensus patiēs: ꝯñtia aūt declaraſ̄: q2 actus colorꝝ est coloratio: ⁊ actꝰ visus est visio. ḡ visio est coloratio. ex quo idē est actus sensus ⁊ sensibilis. tūc sic. visio est coloratio. ḡ denoiat tā visuȝ q̄ʒ orᵐ colorᵐ pȝ ꝯñtia: q2 oīs forma denoiat subiꝰ in ꝯcreto: sicut ipa denominaſ̄ in abstracto vt iductiue liquet. Le. lit. (Sēsibilis aūt actus ⁊ sensus idē est ⁊ vnꝰ. esse aūt). i. rō (ipsorū nō) est (idē.) Ex qbꝰ rōnibus sequiſ̄ q̄ nō est incōueniēs organū visus esse quodāmō coloratū: ⁊ visionē esse aliquoꝰ colorē: qḋ fuit deductū tāq̄ȝ icōueniēs i rōne pbāte partē negatiuā qōnis. ¶ Textus cōmē. 138.

¶ **Dico aūt vt sonus sm̄ actum: ⁊ auditus sm̄ actum. Est. n. auditū habentia nō audire: ⁊ habens sonuȝ nō semper sonat. Cum aūt operetur possibile audire: ⁊ sonet possibile sonare. Tunc sm̄ actū auditus simul fit: ⁊ scđm actū sonus. Quorꝝ dicet vtiq̄ȝ aliquis hoc quidem esse auditionem: hoc vero sonationem.**

¶ Forte dubitaſ̄. si idē est actꝰ sentiēs. ergo qñcūq̄ȝ sunt sensus ⁊ sensibile eorꝝ est idē actus: sȝ semp sunt sensus ⁊ sensibile. igiſ̄ semp est eorꝝ actus: ⁊ per ꝯñs sensus semp sentit: ⁊ sensibile semp sentiſ̄: quorū3 opposita experimur. ¶ Rñdet phs negādo ꝯñtiam pmā dr. q̄ nō semp sensus ⁊ sensibilis est idē actus: ⁊ hoc qñ sensibile ⁊ sensus nō sunt in actu sic qñdo sensibile nō actu immutat nec sensus actu imutaſ̄: ⁊ tunc nō est idē actus sensus ⁊ sensibile. Sed quādo ambo sunt in actu vt sonus ⁊ auditus. tūc soni ⁊ auditꝰ est idē actus. ꝯtingit. n. habētia auditū nō audire: ⁊ habētia sonū nō semp sonare: sȝ cū potēs audire hȝ operationē suā: ⁊ potens sonare sonat. tūc simul fit ⁊ sonus sm̄ actū q vr̄ sonatio ⁊ auditus sm̄ actū q vocaſ̄ auditio. Lege lit. (Dico aūt sonū sm̄ actū ⁊ auditus actu) qñ habēt eundē actū. (est. n.). i. ꝯtingit (auditum habētia nō audire ⁊ hñs sonū non semp sonat. cum aūt operaſ̄ posse audire). i. qḋ pōt audire (⁊ sonat posse sonare) .i. illud qḋ pōt sonare. (tūc sm̄ actuȝ auditus simul fit ⁊ sm̄ actū sonꝰ: quorꝝ dicet aliqs hoc qdē esse (auditōē3) vt actuat audituȝ: (hoc vo sonationem) vt agiſ̄ a sono. ¶ Notandū sm̄ Cōmenta. cōmēto. 138. q̄ sonus q est in actu extra animā: ita mouet instrm̄ auditus: sicut auditus q est in actu mouet virtutē auditus: ⁊ silr dispō coloris mouēdo videtes est sicut dispō q̄litatis que puenit in videri a colore in mouēdo virtutē visibilē. Istud cōmētū pōt dupl'r exponi. Primo q̄ sonus formalis ⁊ realis qui diciſ̄ sonus in actu mouet organū auditus deinde organū mediāte spēi audibili qua ipm̄ est motū: mouet virtutē auditiuā ad actū auditiōis. Secūdo exponitur sic. q̄ sonus realis mouet instrm̄ ⁊ organū auditus; deinde auditus motꝰ cū organo mouet sensū cōtinuā q ēt aliquo mō auditus dr̄. Idē dicoſ̄ de colore respcū spēi visibilis ⁊ visus. ¶ Circa pdicta arguiſ̄: q̄ in codē medio vel organo nō pñt esse adequate spēs 3riorꝝ. s. albedinis ⁊ nigredis: q2 nulla 3ria simul sunt in eodē subto: sȝ spēs albedis ⁊ nigredis sunt 3rie. ergo. maior est Ari. in postpdicamētis di. q̄ 3ria sunt que vicissiȝ insunt: minor vo dupl'r arguiſ̄. Primo. cause 3riorꝝ sunt 3rie. per Aris. 2° de gnōne. Tex. cō. 56. ḡ per idē effectus 3riorꝝ sunt 3ria. Sed spēs albi ⁊ nigri sunt effectus 3riorꝝ. ergo spēs albi ⁊ nigri sunt 3rie. Scđo. oīa extrema eiusdē generis qualitatuȝ sunt 3ria: sed species albedinis ⁊ nigredinis sunt extrema q̄litatis eiusdē generis. ergo sunt 3rie: maior colligiſ̄ de intētiōe Aristo. pmo physi. Tex. cō. 49. ⁊ 55. ⁊ in libro ð sensu. minor videſ̄ esse nota; ex eo q̄ sicut in genere colorꝝ sūt aliqui colores medij: ita in genere specierum sunt aliquę species colorꝝ medię. Sed omne mediū hȝ extrema. ergo colorꝝ aliquę spēs sunt extreme: sȝ nō videnſ̄ nisi spēs albedinis ⁊ nigredinis. ergo. ¶ Notandū q̄ sicut ꝯtingit dare caliditatē vel frigiditatē formalē virtualē vel intentionalē: Ita cōtrariorꝝ quedam cōtrarianſ̄ formaliter: quedā virtualiter: ⁊ quedā intentiōaliter. Cōtraria formal'r sunt illa que nō pñt idē subiectū denoiare simul: sȝ successiue: vt albedo ⁊ nigredo: caliditas ⁊ friditas. Cōtraria ṽtualiter sunt illa que sunt effectiua 3riorꝝ formal'r: vt isluētia calefactiua ⁊ frigefactiua celi: ac ēt ṽtute elītorꝝ vel mixtorꝝ: qbꝰ se reducūt ad caliditatē vel friditatē: aut qbꝰ agūt in māiꝫ exteriorē caliditatē ⁊ friditatē ⁊ ṽtutes vini ⁊ veneni. Contraria intētionaliter sunt illa que sunt repñtatiua 3riorꝝ realiter: vt spēs albi ⁊ nigri: caliditatis ⁊ friditatis. ¶ Ex pdictis seqſ̄ pmo: q̄ aliqua 3ria formal'r sunt 3ria ṽtualiter ⁊ aliqua 3ria formal'r nō sunt 3ria ṽtual'r. Primū pȝ q2 caliditas ⁊ friditas sunt 3ria formal'r: ex quo nō pñt idē simul denoīare; sed successiue. sunt etiā 3ria virtual'r: q2 pducunt q̄litates formal'r 3rias eiusdē denominatōis. Scđm est notū de albedine ⁊ nigredine que 3rianſ̄ formaliter ppter cām dictā: nō aūt virtual'r: q2 nō pñt producere formas reales: sȝ bene intentōales. ¶ Scđo sequtur: q̄ aliqua 3ria virtualiter sunt cōtraria intentionaliter: ⁊ aliqua 3ria ṽtualiter nō sunt 3ria itentiōaliter. primū pȝ. de spēbus caliditatis ⁊ friditatis que nō solū caliditatē: ⁊ friditatē repñtant: a qbꝰ multiplicanſ̄. sȝ ēt p reflexionē gnānt verā caliditatē ⁊ friditatē. Scđm etiā est notū de ṽtutibꝰ vini ⁊ veneni q̄ 3rianſ̄ ṽtual'r: cuȝ pducūt 3ria formal'r. nō tñ 3rianſ̄ itentiōal'r: q2 nō sunt similitudines 3riorꝝ: sȝ solū spūales ṽtutes. ¶ Tertio sequtur: q̄ aliq̄ 3ria itentiōal'r sunt 3ria ṽtual'r: ⁊ aliq̄ 3ria intentiōal'r nō sunt 3ria ṽtualiter. pmū pȝ de spēbꝰ caliditatis ⁊ friditatis: vt patuit. Scđm vo de spēbꝰ albedis ⁊ nigredis: hec qdē 3rianſ̄ itentiōal'r cū sint silitudines 3riorꝝ: nō aūt 3rianſ̄ ṽtual'r: q2 nō pñt pducere 3ria realr ⁊ formal'r sumpta ⁊c̄. ¶ Quarto seqſ̄: q̄ 3ria tā real'r q̄ itentiōal'r sunt simul in codē subto pmo. pȝ de speciebꝰ albedinis ⁊ nigredinis que solū ꝯtrarianſ̄ intentionaliter: ⁊ de virtutibus vini: quibꝰ calefacit stomacū: ⁊ se ad frigiditatē formalē reducit: que solū virtualiter contrarianſ̄: ac etiā de speciebus caliditatis ⁊ frigiditatis que vtroq̄ȝ modo cōtrarianſ̄. ¶ Ad rationē igiſ̄ respondeſ̄: q̄ sicut spēs albi ⁊ nigri nō sunt absolute colores: sed tm̄ cū additamēto. s. intētionales: ita nō absolute cōtrarianſ̄:

sed cū additamento.s.intentionalr.non sunt ēt extrema absolute sȝ extrema itentionalia sic neqȝ spēs paledinis ⁊ rubedinis sunt similiter media:sȝ media representatiua ⁊ intentionalia. ¶ Textus cōmenti.139.⁊.140.

¶ Si igitur est motus ⁊ actio ⁊ passio in eo qd̄ agitur:necesse est ⁊ sonum ⁊ auditum qui ſm actum in eo quod est ſm potentiā esse. Actiui enim ⁊ motiui actu in patiente fit:vnde nō necesse est mouens moueri. Sonatiui quidē igit̄ actus aut sonus aut sonatio est. Auditiui autē aut auditus aut auditio est. Dupliciter eniȝ auditus ⁊ dupliciter sonus.

T.c.140. ¶ Eadem aūt ratio in alijs sensibus ⁊ sensibilibus est. Sicut enim actio ⁊ passio in patiente: sed non in agente:sic sensibilis actus ⁊ sensitiui in sensitiuo est.

¶ Ad euidentiam eoꝝ que dicta sunt in vltimo argumēto alterius lectionis.s.ꝙ idem est actus sensibilis ⁊ sensitiui:lȝ non semper: Ar.in parte ista declarat q̄tuor cōclusiones:quaꝝ p̄ma est ista.actus sensibilis qui est sensatio subiectiue fūdat̄ in sensitiuo ⁊ nō in sensibili. ¶ Scda ꝯ.nō semꝑ hȝ nomē act⁹ sensibilis sic vł̄r hȝ nomē act⁹ sensus ibi.(Sȝ in quibusdā.) Tertia ꝯ.sensus ⁊ sensibile scd̄ȝ actuȝ semꝑ sunt sil̄:sed nō scd̄ȝ potētiaȝ.ibi.(Quoniā aūt vn⁹.) Quarta conclusio necesse est quēlibet sensuȝ particularē suo sensibili eē ꝓportionalr̄ conformeȝ.ibi.(Si aūt simphonia.) Prima ꝯclusio arguit̄ sic.mot⁹ actio ⁊ passio fūdant̄ subiectiue in patiente:⁊ nō in agēte:sed act⁹ sensibilis qui est sensatio est passio vt patuit.ergo fundatur subiectiue in sensitiuo qd̄ est patiens:⁊ nō in sensibili qd̄ est agens.maior est ꝓbata tertio physicoꝝ.si enim mot⁹ (T.c.16. T.c.19) esset in agente:tūc oē mouens moueret̄:qd̄ est falsuȝ:propter primū motorē.sicut igit̄ in formis realib⁹:⁊ in operationib⁹ istaꝝ actio ⁊ passio sunt in patiente:qꝛ cōbustio est in cōbustibili.⁊ nō in cōbustiuo.ita in actionibus intentionalibus sonus itentionalis qui est sonatio rōne sonatiui.⁊ auditio ratione auditiui non est in sonatiuo sed in auditiuo:⁊ hoc quādo sonus ⁊ auditus ē in actu.dictū est enim supra.ꝙ tam sonus q̄ȝ auditus dupliciter sumuntur.s.in actu ⁊ in potentia:qñ sumit̄ in potentia:tūc nec auditio:nec sonatio est actus alicuius istoꝝ:sed bene qñ ambo sunt in actu.Et sicut dicitur de actu sonatiui respectu auditus.ita de oībus actibus alioꝝ sensibi[um] respectu sonoꝝ:siue suoꝝ sensitiuoꝝ. T.c.li.(Si igitur ē mot⁹ ⁊ actio ⁊ passio in eo qd̄ agit̄).s.in patiente(necesse est ⁊ sonū ⁊ auditum quidem est scd̄m actum in eo qd̄ est scd̄ȝ potentiam esse).s.in sensitiuo(actiui.n.⁊ motiui act⁹ in patiente fit.Unde non est necesse mouēs moueri.sonatiui quideȝ igitur actus aut sonus sonatio est.auditiui aūt aut auditus auditio est.dupliciter enim auditus ⁊ dupliciter sonus)secundum actum ⁊ secundum potentiam.(Eadem aūt ratio ⁊ in alijs sensibus ⁊ sensibilibus.sicut eniȝ actio ⁊ passio i patiente:sed non in agente sic sensibilis actus ⁊ sensitiui in sensitiuo est)⁊ non in sensibili:qꝛ sensibile est agens ⁊ sensitiuū patiens. ¶ Notandū p̄mo secundum cōmentatorē cōmento.139.ꝙ sonus ⁊ auditus qui sunt in actu sunt in eo qd̄ est potentia sonās.s.percussum ⁊ qd̄ est po[a] audiens.s.sensus audiens.sonus igitur in actu ē subiectiue in percusso:siue illud fuerit aer siue corpus durum:sicut auditus in actu.i.actualis auditio ē subiectiue in audiente:⁊ tam percussuȝ q̄ȝ audiens dr̄ esse in potentia:qꝛ omne recipiens recipit secūdū ꝙ est in potētia.tertio physicorum. ¶ Secundo notandū ſm cōmentatorem.cōmento.140.ꝙ sicut actio ⁊ passio sunt in patiente:non in agente:ita actio sensuum ⁊ sensibiliū sūt in p̄mo sentiente:cū sensibilia sint virtutes agentes.sensus aūt agentes ⁊ patientes:p̄mū aūt sentiens est patiēs tantum.Duo documēta ponit hic cōmentator.p̄mū documentū ꝙ org[m] sensitiuū est primū sentiens:sic ꝙ prius sentit organū q̄ȝ sensus:nō tñ̄ p̄oritate temporis:sed nāe. Ex quo sequitur ꝙ sensatio non fundat̄ solum subiectiue in anima vel in sensu:sed etiam in organo.Secūdum documentū.ꝙ ad sensationē tria cōcurrūt.s.mouens nō motum:⁊ hoc est sensibile.motū nō mouens:⁊ hoc est organum.mouens ⁊ motū:⁊ hoc est sensus.mouet̄ enim a sensibili:⁊ mouet sensus interiores.ideo inquit cōmentator cōmento superiori ꝙ sensus mouet virtutes.s.interiores sicut sensibilia que sunt extra aīaȝ mouēt sensus. ¶ Contra cōmentatorem dubitat̄ ꝓbando ꝙ org[m] non sit p̄mū sentiens:qꝛ illud vr̄ esse p̄mū sentiens:in quo p̄mo est sensatio sed sensatio est p̄mo in sensu:⁊ nō in organo:quoniā sensus p̄ncipalius dr̄ sentire q̄ȝ org[m].ergo ꝓpter istam rationē dr̄ cōiter ꝙ species sensibilis est in organo:⁊ nō in sensu.sensatio aūt est in sensu:⁊ non in organo:qꝛ nō dȝ eē aliqua forma in diuersis subiectis.Si enim sensatio eēt in organo:⁊ nō in sensu verius diceret̄ org[m] vel mãȝ sentire q̄ȝ sensum vel animā:qꝛ forma magis denominat illud in quo est subiectiue q̄ȝ illud in quo non est subiectiue. (T.c.121. T.c.39.) ¶ Primū non est verū:qꝛ cōtradicit ph̄s.in hoc secūdo di.ꝙ vł̄r sensus est susceptiuus specierū sine mã.⁊ in tertio.ꝙ necesse est itelligentē fantasmata speculari:modo species non dicunt̄ fantasmata:nisi qꝛ fundant̄ in fantasia que est sensus interior.ergo ēt consimil̄r spēs sensibiles subiectiue sunt in sensu exteriori. ¶ Secūdū etiaȝ (T.c.12. t.14.) non est verum:qꝛ contrariatur ph̄o p̄mo huius di.ꝙ operationum anime quedam sunt ꝓp̄e vt intellectio ⁊ volitio.⁊ alique sunt cōes:vt sensatio visio auditio ⁊ hm̄ōi.qd̄ non esset verū:nisi qꝛ intellectio ⁊ volitio fundant̄ i intellectu ⁊ voluntate:non aūt in corpore:sensatio aūt tam in corpore q̄ȝ in anima. ¶ Jō est aliter dicēdū:ꝙ sicut se habet alteratio ad qualitatem ita videtur se habere species sensibilis ad sensationē.sed alteratio ⁊ qualitas sunt in eodem subiecto.ergo pariformiter species sensibilis ⁊ sensatio sunt in eodem subiecto.sed spēs sensibilis est in organo sicut in medio.aliter non moueret sensum.ergo in eodē organo est sensatio.Deinde sensatio est subiectiue in anima ⁊ in potētia eius.qꝛ verius dr̄ aīam vel sen[m] sentire q̄ȝ org[m].ergo in eodē subo.s.tam in aīa q̄ȝ in sensu.ē etiā species sensibilis.Et lȝ spēs sensibilis ⁊ sua sensatio sint tam in organo q̄ȝ in anima:vel in potentiā sensitiua:non tñ̄ eodē modo:nam spēs sensibilis primo imutat medium.scd̄o organū.tertio potentiaȝ.quarto animam.ita ꝙ mediante medio imutat organū:⁊ mediante organo sensum:⁊ mediante sensu animam.Sensatio autē primo imutat sensum.secundo animaȝ.tertio org[m].⁊ quarto cōpositū ex his.sic ꝙ mediante potentia actuat animam:⁊ mediante aīa org[m]:⁊ mediante organo ipsum totū cōpositum. ¶ Ex quibus sequit̄ p̄mo ꝙ p̄mū sentiens in habitu est organū sensitiuū.nam p̄mū sentiens in habitu ē habens sensum.primo recipiens spēm sensibilem:sed organum sensitiuum est hm̄ōi.ergo.licet enim medium prius spēm recipiat q̄ȝ org[m]:non tñ̄ est hñs sensum. ¶ Secundo sequitur ꝙ p̄mū sentiens in actu est potentia sensitiua:qꝛ illud est primo sentiens in actu qd̄ hȝ p̄mo actum sensationis.Sed potentia sensitiua p̄mo habet actū sensationis.ergo nec hic sunt accipienda p̄us ⁊ posterius secundū tempus:sed secundū ordinem nature. ¶ Tertio

sequitur q̄ p̄ncipalius sentit tam actu q̄ȝ habitu ipsa aia sensitiua q̄ȝ organum vel potentia eius. nā operatio compe tes fini: τ ei qđ est ad finez p̄ncipalius cōpetit fini q̄ȝ ei qđ est ad finem: vt colligitur ex p̄mo ethicorum: sed tā spēs sensibilis q̄ȝ actus sentiendi nō cōpetit organo vel potentie: nisi rōne anime vt mediantibus illis anima im mutet̄ tam specie q̄ȝ actu sensatiōis ḡ. ℂ Quarto sequit̄ q̄ cōpositū magis sentit tam actu q̄ȝ habitu q̄ȝ orgᵐ potē tia vel anima. p3 per rōnem factam. q̄ȝ sicut organū po tentia τ anima sunt ꝑpter cōpositū finalr̄: ita vitales ope rationes istorū: τ ita p3 q̄ aia inter p̄ncipalr̄ sentire τ p̄mo. non corpus τ aīa p̄ncipalr̄ sentiunt. orgᵐ vero τ potētia sentiunt p̄mo: l3 diuersimode: vt dictū est. ℂ Ad rōnem factam ꝯ Cōmentatorē. dico q̄ ipse intelligit orgᵐ eē p̄ᵐ sentiens: non quidē in actu: sed in habitu. nec est inconue niens aliquā formā spūalem accidentalē τ intentionalē esse in pluribus subiectis subiectiue. s. in forma τ mā: vt patuit de specie sensibili τ sua sensatione. ℂ De formis aūt materialibus accidentalibus materie. per transmu tationē eius esset magᵐ inconueniēs. albedo. n. τ si funda tur in multis subiectis in quātitate τ materia. non tamē i multis subiectis. ℂ Textus ꝯmēti. 140.

ℂ Sed in quibusdam quidem τ nominatū est vt auditio τ sonatio. In quibusdam autem nō nominatum est alterum. Visio enim dicitur vi sus actus. Que vero est coloris innominatu3 est: τ gustatiui gustus est: humoris autem non nominatum est.

ℂ Secunda conclusio. non semꝑ h3 nomen actus sensibi lis. sic vl̄r h3 nomē actus sensus. ita q̄ aliquando actᵘ sen sibilis h3 nomē sic actᵘ sui sensus. aliquādo aūt actus sen sus h3 nomē: τ non actus sui sensibilis. p3. nam actus au ditus dr̄ auditio: τ actus sonatiui dr̄ sonatio. actus aūt vi sus dicitur visio: τ sui sensibilis actus nō h3 nomē saltim in lingua greca. vt dicit alia translatio. si lr̄ actus gustus h3 nomē. s. gustatio. τ saporis actus nō h3 nomē. Lege li. (Sed in quibusdam quidem τ nominatū est). s. tam sen sus q̄ȝ sensibilis actus (vt auditio τ sonatio. in quibusda3 aūt non nominatū est nisi alterū). s. actus sensus. (visio enim dr̄ visus actus qui vero est coloris nō nominatus ē τ gustatiui gustᵘ) actᵘ (est) gustatio. (humorū aūt). i. sapo ris (non nominatu3 est) in lingua tn̄ latina oīa sensibilia possent habere actū nominatū: nam sicut actus sonatiui dr̄ sonatio. ita actus coloris dr̄ coloratio: τ actus saporu3 saporatio: τ actus odoris odoratio. actus aūt caliditatis calefactio: τ hic actus realis: sed actus intentionalis for te non h3 nomē: q2 actus realis sumit denominationem que itentionali cōpeteret: si nō esset actus realis. ℂ No tandū secūdū cōmentatorem. cōmento. 140. q̄ actiones habituū sensuum puenientium in eis a sensibilibus in pri mas virtutes sentientes non vident̄ habere nomina in aliquo ydiomate: cū hoc non sciatur a vulgo: non. n. com prehenditur a sensu in primo aspectu visio. ergo auditio τ h3 ī nullo ydiomate habēt nomē. colores aūt τ soni ha bent nomē in quol3 ydiomate. q2 auditio τ alie imutatio nes sensuum exterioꝝ per nullū senᵐ exteriorē ꝑcipiunt̄ a vulgo. sed solum per sensum interiorē vel inteᵐ non ab solute: sed respectiue ad aliud. sapores aūt sont colores τ odores bene ꝑcipiunt̄ sensu exteriori a vulgo. ℂ Ex pte dictis sequit̄ p̄mo q̄ l3 sensibilia: τ eoru3 p̄mi actus sint essentialr̄ h3. nō tn̄ sensus: vel actus eius est essentialiter talis. volo dicere q̄ color est essentialr̄ color: τ sonus eēn tialiter sonus: τ sic de alijs. q2 non stat aliqđ istoꝝ esse si ne h3 denominatione silr̄ actus p̄mus istoꝝ qui est spēs sensibilis est essentialiter talis. q2 signata spē visibili vel audibili non stat illam esse τ non esse spēm visibilem vel audibilem. vbicūq3 enī3 ponatur talis spēs ipsa est repre sentatiua: l3 non representet. potētia aūt sensitiua nō est essentialr̄ visus vel auditus. sicut nec visio est essentialr̄ visio: nec auditio essentialr̄ auditio. nam si illa qualitas que est visus poneret̄ in lapide. ipsa non esset visus pro pter defectu3 aīe: τ si visio poneret̄ in ligno ipsa remane ret q̄litas: τ non visio: q2 sibi deficeret visus. sicut ergo vi sio est visio per habitudinem ad potentiā visiuam. ita vi sus est visus per habitudinem ad aīam visiuam. ℂ Se cundo sequitur q̄ spēs sensibilis: τ actus sensationis inui cem realr̄ dn̄t. nam quādocūq3 aliq̄ sic se habent q̄ vno corrupto aliud remanet: illa realr̄ dn̄t secundum p̄hm p̄mo physicoꝝ. sed visio aliquando corrūpit̄ manēte spe cie visibili vt potentia visiua corrupta vel desinente ad uertere. ergo τc̄. Dato enim q̄ nulla visio esset non mi nus foret spēs visibilis. due ḡ sunt differentie inter spēm sensibilem τ actum sensationis. p̄ma. q2 actus sensatiōis est effectus īmediate spēi sensibilis. spēs aūt sensibilis ē effectus imediatus forme realis in mā. ℂ Secūda dr̄a q2 spēs sensibilis existit i medio vel organo non aduertē te potentia. q2 albū non minus ꝑducit in medio vel or gano suā similitudinē nō existēte poᵃ visiua q̄ȝ existente. sed nō potest esse actus sensationis potentia nō aduertē te. ℂ Ex quibᵒ sequit̄ q̄ magis est forma dependēs actᵒ sensationis q̄ȝ spēs sensibilis. q2 actus sensationis depen det tā a potentia q̄ȝ ab obiecto in esse. spēs aūt sensibilis solum ab obto dependet. ℂ Contra ꝑdicta arguit̄. si spēs sensibilis τ eius sensatio distinguūt̄: aut ergo spē. vel nu mero. non spē: q2 forme repn̄tatiue eiusdē obti sunt eius dem rōnis. sed sensatio τ spēs sensibilis sunt forme repre sentatiue eiusdem obiecti. s. albedinis. ergo τc̄. non etia3 numero distinguunt̄. q2 cū spēs sensibilis est in sensu per illam sensus actualr̄ percipit obm. ergo illa spēs ē actua lis receptio τ cognitio obiecti. ℂ Intelligendū q̄ ꝑpter istam rōnē plures magni doctores non distinguunt iter sensationem: τ spēm sensibilem nisi distinctione rōnis di cētes spē3 sensibilē esse sensationē. non intrinsece: sed ex trinsece per habitudinem ad cōuersionē potentie: ita q̄ spēs sensibilis est huiusmodi siue potentia conuertatur supra illam siue non. sed non est sensatio nisi potētia cō uertatur ad illa3. cum igitur incipit cōuerti poᵃ sensitiua supra spēm. tunc incipit ista spēs eē sensatio. cū aūt desi nit actualiter cōuerti ad illam: tunc illa spēs desinit esse sensatio. Et qđ dr̄ i generali de sensatōe τ spē sensibili pōt dici in spāli de visione τ spē visibili. de auditiōe τ specie audibili: τ sic de alijs. ℂ Cōtra hanc opinionē arguitur p̄mo sic. quia ad istam sequit̄ q̄ ad sensationem secūdum q̄ huiᵒ nō cōcurrit actiue obm. ꝯñs. ꝯ p̄hm τ Cōmenta torem in multis locis hᵒ secūdi. τ ꝑbat̄ ꝯña. q2 nulla ope ratio vitalis est sensatio nisi per habitudinē cōuersiōis ad ipsam. sed sola potentia sensitiua cōuertit̄ supra spēm sensibilem. ergo ipsa sola concurrit actiue ad sensationē secūdum q̄ h3. ℂ Scđo sequit̄ q̄ sensatio manet corru pta potentia sensitiua. ꝯñs est dissonū τ ꝑbat̄ ꝯña. na3 h̄ manet demōstrando spēm visibilem: corrupta poᵃ visiua τ hoc est sensatio. per opinionem. ergo τc̄. ℂ Tertio seq̄ tur q̄ a. est b. τ cꝯ. τ tn̄ alicubi ē a. vbi non est b. p3 ponen do q̄ spēs visibilis sit a. τ visio b. Isto posito. p̄ma p3 ē ve ra per opinionē. τ secūda ꝑbat̄: q2 in aere ē spēs visibilis: vbi nō est visio. ℂ Quarto sequitur q̄ nunc ē visio τ non īmediate ante instans p̄ns fuit visio: τ tn̄ nihil īcipit esse ex parte visibilis vel visus. p3. dato q̄ continue spēs visi

bilis fuerit in visu nunc ꝓ potentia visiua conuertat ad illam: ⁊ consequēter si poᵗ visiua desineret aduertere per positionē de pñti nūc esset: ⁊ non imediate post hoc esset visio: ⁊ tñ nihil desineret esse ex parte potentie. vel obiecti: qḋ est satis incōueniens. ¶ Dicendum igitur secūdū Cōmentatorem in hoc secūdo. ꝙ spēs sensibilis est pma pfectio obiecti. ⁊ sensatio ē zᵃ essentialr ⁊ specifice dñs a pori. qm̄ sicut lumen essentialr dependet a luce ⁊ calefactio a caliditate formali vel virtuali. Ita sensatio essentialr dependet a specie sensibili. modo essentialr ordinata essentialiter specifice dñt. ¶ Et tūc ad arᵐ dr̄ ꝙ eiusdem obiecti possunt esse due forme representatiue diuersarum rationum: quarū vna ordinatur in aliaz. ⁊ quarū vna est habitualis ⁊ reliqua actualis. sicut ēt eiusdem scibilis sunt actus scientificus ⁊ cōclusio scita: ⁊ eiusdez forme generāde sunt caliditas: ⁊ calefactio pcedēs. ¶ Cum aūt arguit. idētitas materialis ex eo: q2 cū spēs sensibilis est in sensu per illam sensus actualiter percipit obiectū. ergo illa est actualis pceptio ⁊ cognitio. negat 9ña: quoniam sensus pcipit per spēm sensibilē tāq̄ per pnᵐ remotū: ⁊ per sensationē tāq̄ per pnᵐ ꝓpinquum. tu enim scis actu dēm triangulū habere tres angulos per habitū scientificū. ⁊ per 9nē: ⁊ tñ habitus ille scientificus non est aliq̄

Lc.ō.z. 9. ¶ Istaz sententiam posuit expresse Aristoteles in pnᵒ huius secūdi vna cum Auicēna ⁊ Cōmentatore di. ꝙ est scire in actu ⁊ est scire in potentia. s. ꝓpinqua: ⁊ ꝙ scire in potentia est sine actuali cōsideratione: ita habitus cognitiuus est ipsa spēs actualis: aut cōsideratio est ipsa sensatio vel cognitio. ¶ Textus cōmenti. 141.

¶ **Quoniaz autem vnus ē quidem actus sensibilis ⁊ sensitiui. Esse autem alterū est. Necesse est simul ⁊ corrumpi ⁊ saluari sicut dictū est: auditum ⁊ sonū. Et saporē igitur: ⁊ gustum: ⁊ alia silr. Dicta aūt ꝺm potētiā nō necesse est.**

¶ Tertia conclusio. sensus ⁊ sensibile scđm actuz semper sunt sil. sed non secūdū potentiā. ita ꝙ q̄ñcūq̄ sensibile ē in actu respectu sensationis: tunc sensus est in actu respectu eiusdē ⁊ eꝯ. cū aūt sensus est in poᵃ non exigit sensibile nec eꝯ. Ista 9 pz inductiue. nam q̄ñcūq̄ est sonᵘ scđm actum immutationis: tūc est auditus ⁊ audibile: nec est possibile vnū eē sine alio scđz actū. silr cum est sensibile ꝺm actū gustatiōis: tūc est gustus in actu ⁊ eꝯ. q2 vt dictum est: idē est actus sensibilis ⁊ sensus. lz dñant rōne. Quādo aūt predicta sumunt scđm potentiam. non oz ea esse inuicem. eo ꝙ auditus pōt esse sine audibili ⁊ gustus sine gustabili ⁊ eꝯ. Lc. li. (Qm̄ aūt vnus qdē est actus sensibilis ⁊ sensitiui. eē aūt actᵘ) diffinitiuū (alteruz est. necesse est) igit ⁊ (sil corrūpi ⁊ saluari sicut dictū est. auditū ⁊ sonum ⁊ humorē q̄ ⁊ gustū ⁊ alia silr) sumpta ꝺm actū immutationis: q2 illo mō. nō stat vnū esse sine alio: nec eꝯ. (Dicta aūt secūdū potentiaz non necesse ē) sil saluari: nec simul corrumpi. ¶ Textᵘ cōmenti. 142.

¶ **Sed priores phylosophi hoc non bene dicebant nihil opinantes: neq̄ album: neq̄ nigruz: sine visu esse: neq̄ saporē: sine gustu. Sic quidem enim dicebant recte: sic autem non recte. dupliciter enim dicto sensu ⁊ sensibili. His quidem secundum potentiam. Illis vero ꝺz actū. De his quidem accidit qḋ dictum est. Sed in alteris non accidit. Sed illi simpliciter dicebāt de dictis non simpliciter.**

¶ Ex ista 9ne infert Ar. ꝙ priores nāles nō bñ dicebant opinantes nihil esse albū vel niᵘᵐ: nisi qñ videret: neq̄ saporē esse: nisi qñ gustat: ⁊ sic de alijs sensibᵘ ⁊ sensibilibᵘ: ⁊ q2 nō credebāt alia eē entia: nisi sensibilia: neq̄ aliā virtutem cognitiuā: nisi sensum. credebāt ꝙ totū esse. ⁊ veritas rerū cōsisteret in apparentia: ⁊ ex hoc ducebant credere 9dictoria esse sil vera: ex quo diuersi 9dictoria opinantur. sed isti dicebant quodāmō recte. ⁊ quodāmodo non recte. Cum enim duplr dicat sensus ⁊ sensibile. s. ꝺm potentiā ⁊ ꝺm actum: de sensu ⁊ sensibili ꝺm actum accidit ꝙ ipsi dicebāt. s. ꝙ nō est sensibile sine sensu: nō autē verū dicebāt de sensu ⁊ sensibili sed potētiā: ꝙ nō potest esse sensibile sine sensu: ideo q2 ipsi simplr loquebant sine aliqua diuisiōne de his que multiplr dicunt: ꝓpẽs non bñ locuti sunt. Lc. li. (Sed priores phi). i. nāles (in hoc nō bñ dicebant nihil opinantes neq̄ albū neq̄ nigruz sine visu eē neq̄ humorē sine gustu. sic quidē. n. dicebāt recte sic aūt nō recte. duplr eniz dicto sensu: ⁊ sensibili. his quidem scđm potentiā: illis vero ꝺm actū de his qdez) ꝺm actū (accidit qḋ dictū est) ꝙ non est vnū sine alio (sed in alteris) que sunt ꝺm potentiā (nō accidit) illud (sz illi simplr) sine distōne (dicebant de dictis non simplr) sed multiplr: ideo male dicebant. ¶ Notandū ꝺm cōmentatorez cōmento. 141. ꝙ in sensibili qḋ est in potentia. ⁊ in sentiente qḋ est in potentia nō sequit: ꝙ si corrūpat alteruz eoꝝ: ⁊ reliquū corrūpat: aut qñ vnū fuerit ꝙ sit reliquū: ⁊ sequit in cōmento. 142. ꝙ antiqui opinati fuerūt ꝙ sensibile ⁊ sentiens sunt relatiua simplr. ⁊ cū alterū fuerit ⁊ reliquū. ⁊ cum alterū corrūpit ⁊ aliud. voluerūt q̄ antiq simplr cōuerti sensᵘ ⁊ sensibile: ⁊ esse sil natura. q2 sunt relatiua. Aristoteles aūt hoc nō cōcessit: nisi qñ sensus ⁊ sensibile sumunt ꝺm actū. ¶ Sz forte arguit ꝓ opiniōe antiquoꝝ sic. sensus ⁊ sensibile sunt relatiua: sz relatiua sūt sil nā: ⁊ dicunt ad cōuertentiam: ⁊ posita se ponūt: ⁊ perempta se perimūt: ergo si sensus est. sensibile est. ⁊ eꝯ: siue sumant secundū actū siue ꝺm potentiam: q2 vtroq̄ mō sūt relatiua. aūs pro vtraq̄ pte est Ar. in pdicamentis. capitulo de relatione. ¶ Dicendū ꝙ aliqua esse sil nā q̄druplr contingit: vt colligit a pho in predicamētis: ⁊ in postpdicamētis simultatis. pmo aliq̄ dicunt sil nā: quoꝝ qḋlz infert reliquū de secūdo adiacente. ⁊ nullū illoꝝ est causa alterius. ⁊ sic duplum ⁊ dimidium sunt sil nā. quia sequit formalr. duplū est. igit dimiᵘᵐ est. ⁊ eꝯ. mō duplū nō est causa dimidij nec eꝯ. ¶ Scđo aliqua dicunt sil nā que equalr diuidūt aliqḋ genᵘ siue diuidant mediate siue imediate: vt drīe eēntiales: ⁊ ptes subiue: ⁊ sic rōnale ⁊ irrōnale dicunt sil nā in ordine ad genᵘ aīalitatis. quia eque pmo ⁊ imediate non pus vnū q̄ reliquū diuidūt genus istud. ⁊ hoc per motū drīarum cōstituentiū spēs. sed hō ⁊ equus sunt mediate sil nā respectu eiusdez generis: sicut mediate ⁊ vt partes subiue diuidūt illud. ¶ Tertio aliqua dicunt simul natura: quorum qḋlz infert reliquū de scđo adiacente nō habendo respectū ad cām: ⁊ cātum: ⁊ sic pater ⁊ filius sunt simul nā: non obstante ꝙ vnuz sit cā alterius. q2 sequit formalr. pater est igit filius ē. ⁊ eꝯ. sumendo prēm large pro eo qḋ hz effectū genitum de sua suba: ⁊ filiū cōiter ꝓ eo qḋ hz cām effectiuam de cuiᵘ substantia hz suum esse. ¶ Quarto aliqua dicunt sil natura quoꝝ qḋlz icludit reliquū: ⁊ ducit in notitiā eius: ⁊ dicuntur sil nā. i. sil nāli intellūᵒ: ⁊ hoc mō oīa correlatiua sunt simul nā. q2 ꝺm phm in capitulo relationis. siquis diffinite nouit vnū relatiuoꝝ diffinite nouit reliquū. sic. n. pus ⁊ posterius sunt simul natura: q2 non stat intelligere pus: quin intelligat posterius ⁊ eꝯ. nō aūt sunt simul natura aliquo aliorum modorum. cū non sequat. prius est. ergo poste

rius est. nec ecōtra. ¶ Ex predictis sequit̃ p̄mo ꝙ sensus ⁊ sensibile dicta secundum actum. s. actionis ⁊ passionis sunt simul natura tertio modo: pꝫ. q꞉ sensibile secundum actū est cā sensus secundū actū. q꞉ facit cū in actu postqꝫ erat in poᵃ. ⁊ ab vno ad reliquū est ꝯña formalis cū v̇bo de secūdo adiacente: q꞉ sequitur formal̃r. sensibile secundum actum immutationis est. ergo sensus secūdum actū immutationis est. ⁊ ecōtra. ¶ Secūdo sequitur ꝙ sensus ⁊ sensibile dicta secūdū potentiā sunt sil̃ nā quarto mō: q꞉ q̄ōlibet illoꝝ icludit reliquū: ⁊ ducit in notitiā illius. lꝫ. n. nō sequat̃. sensus est. ergo sensibile est. nec eꝯ. tamē non stat intelligere senᵐ quin intelligat̃ sensibile ⁊ econtra. Argᵐ ergo factum pro opinione antiquoꝝ soluitur per distinctionem p̄hi dicendo ꝙ relatiuoꝝ quedā sunt relatiua secundum actum: ⁊ quedam secundū potentiā. Relatiua secūdū actum sunt relatiua primi vel secundi modi. s. que fundantur in vnitate ⁊ numero. vt duplum dimidiū simile equale dissimile ⁊ inequale. aut que fundantur in potētia actiua ⁊ passiua. s. pr̃ ⁊ filius. dominus ⁊ seruus. magister ⁊ discipulus. ¶ Relatiua secundū potentiā sunt relatiua tertij modi. s. a que dicunt̃ secūdū mensuram ⁊ mensuratum: vt scientia ⁊ scibile intellectus ⁊ intelligibile sensus ⁊ sensibile iuxta processum Ar. quinto metaphysice. dico ergo ꝙ relatiua s̄m actum sunt sil̃ natura ⁊ dicunt̃ ad conuertentiam: ⁊ posita se ponunt: et perempta se perimunt. q̄m posito vno ponitur reliquū: ⁊ remoto vno remouet̃ reliquum. vt pꝫ inductiue. relatiua aūt dicta secundū potentiam non seinuicē inferūt affirmatiue: nec negatiue: nec sunt sil̃ nā nālitate rei ex q̄ stat vnum eoꝝ esse sine alio: sed sunt bene simul natura naturalitate intelligentie. q꞉ non stat vnū itelligere sine alio: vt ostensum est. ¶ Textus cōmenti. 143.

T.c.20.

¶ Si aūt simphonia vox q̄dam est. Vox autē ⁊ auditus est sicut vnum: ⁊ est sicut nō vnū aut idem. Proportio autem est simphonia. Necesse est ⁊ auditū rōnem quādam esse.

¶ Quarta cōclusio. necesse ē quēlꝫ sensum ꝑticularē suo sensibili esse ꝓportional̃r cōformē. ꝓbat̃. idem est actus sensibilis ⁊ sensus secūdū ꝙ sensus ⁊ sensibile dicuntur vnū sicut cōmuniter agēs ⁊ passiū. dicunt̃ vnū ꝑꝑ vnitatem actus vtriusq꞉ lꝫ alio modo dicantur diuersa. Sed non est poſ̄e cū idem esse actū agentis ⁊ patiētis: aut agēs ⁊ patiens esse vnū: nisi passiū sit ꝓportional̃r conforme agenti. ergo cū exterior sensus sit passiū: ⁊ sensibile agēs: oꝫ ambo inuicē ꝓportiōabil̃r cōformari. verbi grā. symphonia: cū sit q̄daꝫ vox. q꞉ est spēs vocis est eadē cū auditu ꝓpter idētitatē actᵘ: lꝫ alio mō sit distincta: ⁊ ipsa simphonia consistit in q̄dam ꝓportione. iō ēt auditus dꝫ cōsistere in proportione habente cōformitatē cū symphonia. T. c. li. (Si aūt symphonia vox quedā est vox aūt ⁊ auditus est sicut vnūꝫ) rōne actus (⁊ est sicut nō vnum aut idē) secluso actu (ꝓportio aūt est symphonia q̄re necesse ē ⁊ auditū rōnem) . i. ꝓportionē (quādā esse) cōmensurabilem voci vel symphonie. ¶ Textus cōmēti. 143.

¶ Et ꝓpter id corrūpit vnūq̄dqꝫ excellens graue ⁊ acutum auditum. ⁊ in saporibus gustū: ⁊ in coloribus visum fortiter fulgidū: ⁊ opacum. ⁊ in olfatu fortis odor ⁊ dulcis ⁊ amarᵘ: tanqꝫ rō quedam sit sensus. Unde ⁊ delectabilia quidē sunt dum dicunt̃ sincera ⁊ mixta entia ad rationem: vt acutum: aut dulce: aut salitum. Delectabilia enim tunc. Omnino aūt q̄d mixtum est: simphonia magis q̄ꝫ acutū ⁊ graue. Tactus aūt calefactibile est ⁊ frigorabile. Sed sensus ratio est. Excellentia autem contristant aut corrūpunt.

¶ Ex ista rōne Aristoteles dat cām q̄re excellentie sensibiliū corrūpunt sensum. nam cū qlꝫ sensus in q̄dam ꝓportione consistat: ⁊ quelꝫ ꝓportio ꝑ supabundātiā corrūpitur: idcirco excellens sensibile corrūpit senᵐ. Unī excellens graue ⁊ acutū in sono corrūpit senᵐ auditus: ⁊ excellens saporosū corrūpit gustū: ⁊ fortiter fulgidū vel obscurum corrūpit visūꝫ: ⁊ fortis odor corrūpit odoratum. q̄si sensus sit quedā ꝓportio. Sed si sensibilia reducunt̃ ad ꝓportionatā mixtionē efficiunt̃ delectabilia sicut in saporibᵘ q̄n aliq̄d s̄ꝫ debitā ꝓportionē ē acutū aut dulce: aut salsū. sunt. n. oīa delectabilia s̄m ꝓportionē talē: ⁊ oīno q̄d mixtū est magis delectabile q̄ꝫ simplex. symphonia aūt magis delectabilis auditui q̄ꝫ sonus grauis. vel acutus tantū. Etiā cōpositū ex calido ⁊ frigido cadit in maiorē delectationē tactus q̄ꝫ pure calidū vel frigidum. sensus aūt in ꝓportionalitate delectat̃: sic in sibi sīlibus: eo ꝙ sensus est quedā ꝓportio. sed excellentie corrūpūt senᵐ: vel saltim cōtristāt illū. T. c. li. (Et propter illud ē ꝙ) (corrūpit vnūq̄dqꝫ excellens acutū ⁊ graue auditum: ⁊ in humoribᵘ gustū: ⁊ in coloribus visum fortiter fulgiᵐ ⁊ opacū: ⁊ olfatū fortis odor. ⁊ dulcis: ⁊ amarus tāqꝫ rō) . i. ꝓportio (quedam sensus. vñ ⁊ delectabilia q̄dem sunt dum dicunt̃ sincera ⁊ mixta entia ad rōnem) . i. ꝓportionem (vt acutū aut dulce: aut salitū delectabilia. n. sunt) si fuerint reducta ad debitā ꝓportionē mixtionis. (oīno aūt q̄d mixtum est) delectabile ē. (symphonia magis q̄ꝫ acutū: aut graue tactus āt calefactibile: ⁊ frigorabile) si fuerint cōꝑata delectabil̃r sentit si fuerint t̄pata (sed sensus rō est) . i. ꝓportio: (excellētie autēꝫ tristāt aut corrūpunt.) ¶ Notandū p̄ s̄m cōmentatorē. cōmento. 143. ꝙ q꞉ temperans ⁊ temperatū sunt relatiua ⁊ cē auditus in auditu naturale est in sono t̄pato: ꝯtingit ꝙ auditus: ⁊ audibile erit in p̄dicamēto relonis. auditus q̄ ⁊ qlꝫ aliᵘ sensus: vt ē nālis poᵃ receptiua formaꝝ sensibiliū est in scda spē q̄litatis. vt aūt cōsistit ex t̄pamēto: vel respicit sensibile: est in p̄dicamēto relationis. q꞉ mixtio ē relatio ac etiā respectus sensibilis ad senᵐ. ¶ Scdo notādū s̄m cōmētatorem. eodēꝫ cōmento. ꝙ necesse ē: vt auditus sit aliq̄ ꝓportio. ⁊ nō ꝓportio simpl̃r: q꞉ extimat̃ ꝙ illa ꝓportio q̄uis sit in capitulo relationis: tū̄ ē ꝓportio agēs: ⁊ ꝓportiones in eo ꝙ sunt ꝓportiones non sunt agentes. sed in eo ꝙ q̄litates. sensus ḡ numerat̃ in relatiuis vno mō. ⁊ in q̄litate alio mō. Quatuor ꝓpōnes ponit hic Cōmētator. p̄mo ꝙ auditus ē aliq̄ ꝓportio: ⁊ non ꝓportio simpl̃r. nā auditus est q̄litas ꝯsurgens ex ꝓportione t̄pamēti. ergo non est simpl̃r aliq̄d illoꝝ. ¶ Ex quo sequit̃ ꝙ ista ꝓpō. auditus est aliqua ꝓportio. non est intelligenda ī p̄dicatiōe idētica: sꝫ cāli. ¶ Scda ꝓpō. q̄uis ꝓportio sit relatio. tū̄ ꝓportio ē agēs. pꝫ. nam sic sīlitudo ꝑueniēs ex q̄litate: ⁊ eq̄litas ꝑueniēs ex q̄ātitate sunt relationes. Ita ꝓportio ꝑueniēs ex nūero: ex q̄ ꝓportiōe generat̃ poᵃ actiua q̄ debite applicatur passo: necessario agit. ¶ Tertia ꝓpositio. ꝓportio in eo ꝙ ꝓportio nō est agens: sed in eo ꝙ qualitas. q꞉ ꝓportio ī eo ꝙ ꝓportio ē de p̄dicamēto relationis. poᵃ aūt actiua est de p̄dicamēto qualitatis: ⁊ ipsū agere de p̄dicamēto actionis. ¶ Quarta propositio. sensus vno mō ē de p̄dicamēto q̄litatis ⁊ alio mō de p̄dicamēto relationis. sicut enī locus vt supficies ē de p̄dicamēto q̄ātitatis: ⁊ vt dicit cōtinentiā locati ē de p̄dicamēto relatio-

nis. Scientia ēt est de p̄dicamento qualitatis: vt ē habitus de dissimili mobilis. vt aūt dicit respectum ad scibile: sic est de p̄dicamēto relationis. ¶ Ita sensus vt est dispositio receptiua spēꝝ sensibiliū est de predicamēto q̄litatis: vt aūt dicit tpamētū. vel respectū ad sensibile sic est de predicamento relationis: ꝛ ita nō est inconueniēs idem diuersimode consideratū. esse diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ. ¶ Ex isto cōmento pꝫ expresse eos male loqui qui dicūt sensum esse sub m̄. s. aīaꝫ vel org̃ cū sit eēntialr q̄litas connotans relationē ¶ Tertio notandū fm cōmētatorē eodē cōmento. ꝙ esse sensus nālis est in pportione tpata: ꝛ cū illa proportio fuerit corrupta corrumpitur sensus: tm in illa pportione sit forma sensus. sicut sanitas est in pportione terminata inter q̄tuoꝛ q̄litates: ꝛ si illa pportio fuerit corrupta corrūpet sanitas: cū forma sanitatis est in hac pportione terminata. ¶ Sicut ergo sanitas exigit determinatā pportionē q̄litatū p̄marū qua corrupta necessario deficeret sanitas. Ita quelibet potentia sensitiua taꝫ interioꝛ q̄ȝ exterioꝛ exigit in suo organo determinatam pportionē q̄litatū p̄marū q̄ deficiēte deficit ipsa po⁹ sensitiua. Et notāter dicit Cōmentatoꝛ tam sanitatē q̄ȝ sen^m esse formam in pportiōe: ne credat̄ sen^m: vel sanitatē esse formā supadditā illi pportioni: ꝛ non eē idēp̄ ce illam pportionē. ¶ Quarto notandū fm cōmentatorem in fine euisdem cōmenti. ꝙ temperamētum magis dignuꝫ est: vt sit pportio q̄ȝ extrema. verbi grā. sonus qui est inter acutum ꝛ graue magis dignū est vt sit pportio q̄ȝ grauis vel acutus: ꝛ hoc pp maiorē cōformitatē ad potentiam: ꝛ qꝛ tale mediū est sibi magis delectabile. sic igitur temperamentū sensus ē mixtio ꝛ proportio extremorū: ꝛ nō est aliqꝺ extremoꝝ. Ita temperamentū obti dꝫ cōstare ex mixtione ꝛ proportione extremoꝝ: ꝛ nō dꝫ esse aliqꝺ extremoꝝ. ¶ Circa ea que dicta sunt ꝛ maxīe in primis duabus ꝯnibus q̄ritur vtrū ad sensationeꝫ requirat̄ productio spēi sensibilis ab obto in mediū ꝛ potentiam sensitiuaꝫ. ꝛ arguit̄ ꝙ non. p̄mo qꝛ aut talis spēs erit eadē numero in medio ꝛ in po⁹ sensitiua. aut alia et alia. nō p̄mū: qꝛ purioꝛ est spēs in sensu q̄ȝ ī medio modo nihil est purius seipso. ēt corruptio sensu corrūpit̄ spēs ei⁹. sicut corrūpit̄ sensatio. sed nō corrūpit̄ spēs medij. ergo vna non est alia: nec ēt 2^m: qꝛ sicut vna caliditas numero nō generat̄: nisi per vnā transmutationē ꝯtinuā: ita vna sensatio non generat̄: nisi per vnā spēm sensibilē. ¶ Secundo sequit̄ data pte affirmatiua qōnis ꝙ a. po⁹ fortioꝛ ꝛ melius disposita q̄ȝ b. idē obm in maiori distantia non pōt percipere. pbat̄ ponendo ꝙ a. b. sint due po^e visiue a. fortioꝛ ꝛ melius disposita q̄ȝ b. c. vo sit vnū cola^m pducēs spēm visibilem per determinatā distantiam. tunc in fine distantie tam a. q̄ȝ b. pōt pcipere c. ꝛ non in maiori distantia ex q̄ non vltra pōt c. multiplicare illam spēm. ¶ Tertio sequit̄ ꝙ obꝫ nō ē existēs in directo oculi: imo ex trāsuerso directa visione videret̄. pbat̄. spēs delate ab obto transuersalr situate sunt per lineas rectas. ḡ per easdeꝫ lineas fit visio recta: ꝛ ita posset pbari a. ꝛ b. videri p lineas rectas ꝛ a. videri directe. ꝛ b. indirecte. dato ꝙ a. videat̄ ex opposito oculi: ꝛ b. transuersalr. ¶ Quarto sequitur ꝙ tu posses videre vnaꝫ muscam in celo. ꝯñs falsuꝫ. ꝛ pbatur ꝯña. qꝛ per quātācūq; distantiam potes videre muscaꝫ per quā ipsa pōt multiplicare suā visibilem spēꝫ. sed p oēꝫ distātiaꝫ pōt ipsa multiplicare suā visibilē spēꝫ. ex quo non hꝫ resistentiā: qꝛ non est rō q̄re plus per vnā distantiā q̄ȝ per aliam. ¶ In oppositū arguit̄ sic. non est possibilis actio de extremo in extremū: nisi per mediuꝫ [margin: ...6z.] quinto physicoꝝ. sed obiectum agit in sensum. ergo p̄us agit in mediū. ꝛ non nisi spēm sensibilem. ergo ad sensationem requiritur spēs sensibilis in medio ꝛ in potentia. ¶ Notandū pp argumenta fa ta ꝙ vna opinio ponit ꝙ ad sensationem nullo mō requirit̄ spēs sensibilis. sed solum obm debitē ppinquū potentie: sic ꝙ inter potentiā ꝛ obm nihil cadit mediū: qꝺ sit actum ab obto: ꝛ sic fm hanc pōnē agens agit in passum nō agendo in medium. ¶ Contra istam pōnem est determinatio Aristotelis ꝛ Cōmentatoris in toto hoc secūdo. dixit Aristoteles in capitulo de colore ꝙ color est motiuū dyafani fm actuꝫ: ꝛ [margin: T.c.67.] in capitulo de tactu. ꝙ obꝫ mouet mediū ꝛ mediū mouet sen^m. Cōmentatoꝛ aūt distinxit colorē in realē ꝛ intentionalem. [margin: T.c.113. ꝛ.114.] ¶ Arguitur tū p̄mo īferendo ꝯ opinionē ꝙ quis posset videre per vacuū vel vltra murū. apparet ꝯña. ex q̄ nō requiritur nisi debita ppīquitas inter potentiā ꝛ obꝫ. ꝯñs aūt est ꝯ experientiā. iō Aristoteles reprehendit Democritū in hoc scđo di. stellas celi videri p vacuū. [margin: T.c.74] ¶ Secundo sequit̄ ꝙ ē ipossis rememoratio ꝛ reminiscentia: ꝛ quecūq; cognitio in absentia obti. qꝺ ē ꝯ experientiā. ꝛ pꝫ ꝯña. qꝛ si nulla spēs multiplicat̄ ab obiecto ad sensuꝫ exteriorē. per ideꝫ nec a sensu exteriori ad sensum interiorem. quo cōcesso non apparet vñ moueri poterit fantasia vel extimatiua in absentia sensibilis. ¶ Tertio sequitur ꝙ ē ipossis reactio inter q̄litates p̄mas: ꝛ ꝙ non ē possibilis vigoratio qualitatuꝫ p̄maꝝ per antiparistasim: ꝛ tūc nō posset assignari rō generatiōis grandinū tonitruorum ꝛ terremotuum. ꝛ pꝫ ꝯña. qꝛ talia non saluant̄: nisi per reflexionē spēꝝ sensibiliū. ¶ Quarto sequitur ꝙ odoꝛ non posset sentiri extra speram multiplicatiōis realis: cuius oppositū expertū est tempore belli Troianoꝝ in aīalibus motis per quingenta miliaria ad cadauera hominū: vt ponit cōmentatoꝛ in capitulo de odore. nō ēt posset sonus sentiri extra speraꝫ multiplicationis realis: [margin: 2. huius Cō. 97.] qꝺ est cōtra experientiā in generatione Echon. ꝛ in cantantibus in camera ianuis clausis ꝛ fenestris qui tñ audiuntur extra per vnū miliare. Iō est dicendū cū pho ꝛ Cōmētatore ꝙ ad sensationē necessario requirit̄ multiplicatia spēi in medio ꝛ in po⁹ sensitiua: qꝺ ex q̄tuoꝛ experientijs declarat̄. p̄ma experientia ē de denario existēte in aq̄ qui īterdū apparet esse in supficie aque: qꝺ nō ꝯtingit: nisi qꝛ spēs multiplicat̄ a denario ad superficiē aque. vbi rōne alterius medij rarioris spēs frangitur a perpēdiculari qua iudicat̄ denariū esse in supficie. ¶ Secūda experientia est de sole irradiante super aquā mot̄: qꝛ a visu stāte illa motione videt̄ multiplex: qꝺ nō posset cōtingere: nisi ibi spēs solis refrangeret̄ representans solem multiplicem iuxta multiplicationē refractionū. ¶ Tertia experientia est de baculo recto piecto ad aquā: qui vr̄ esse fractus: qꝺ nō posset esse: nisi qꝛ spēs difformiter eleuat̄ ab aqua ad me^m acris pp diuersitatē refractionis illius spēi ab aq̄. ¶ Quarta experientia est ꝺ visione tui in speculo in aqua vel in oculo socij tui. nūq̄ȝ. n. te ipsum videres in speculo nisi esset spēs tua reflexa a speculo te indirecte representās. alter non posset assignari cā quin eq̄ bene tem lapide: aut ligno videres. ¶ Ad p̄mū dr̄ ꝙ eadem spēs numero solis vel lune est in celo. in igne in aere in aqua in organo ꝛ potentia visiua. ex quo non sequit̄ ꝙ aliquid sit purius seipso: sed ꝙ aliquid in hoc situ ē purius seipso in alio situ. Vñ sicut intensio ꝛ remissio specierum attenditur penes ppinquitatē ꝛ distantiā ad obm: ita puritas ꝛ impuritas euisdē attendit̄ penes ppinquitatem ꝛ distantiā ad potentiam. Sicut. n. eadem spēs numero quāto ppinquioꝛ est obiecto tanto est intensioꝛ: ꝛ quāto remotioꝛ tāto remissioꝛ: ita eadē q̄to est ppinquioꝛ potentie tanto est purioꝛ: ꝛ quāto remotioꝛ tanto ipurioꝛ. ¶ Ex quo sequit̄. ꝙ spēs sensibilis vbi ē intensioꝛ

ibi est min⁹ pura. ⁊ ybi remissior ibi magis pura. ¶ Deinde dr̃ q̄ lꝫ corrumpaẗ potentia nõ tñ ꝓpter hoc corrũpitur species q̄ non dependet a subiecto: sed ab obiecto: ⁊ hoc intelligo de sensibus exterioribus: anima. n. sensitiua perfecta non ꝓpter hoc corrumpitur si corrumpiẗ ps in qua est: lꝫ desinat esse in pte illa. ita nõ corrũpitur species si corrũpaẗ organum vel potentia: sed desinit esse in parte illa: nec propter hoc accidens migrat de subiecto ĩ subiectum: ꝓprie loquendo. q̄ migratio dicit motum: sꝫ icipit esse in subiecto in q̄ nõ fuit: ⁊ desinit eẽ in loco in q̄ pmo erat c. ¶ Ad secũdum dicitur. q̄ non ẽ possibile in fine illius distantie videri ꝓpter nimiã remissionẽ spẽi. sed requiritur q̄ in aliquo puncto infra speram multiplicationis assistat potentia visiua. modo quocũqꝫ puncto dato infra speram in quo c. poterit videri ab ipso b. poterit et̃ videri ab a. ⁊ non ecõuerso. semper. n. in puncto remotiori videbitur a. q̄ꝫ b. non tamẽ est inconueniens q̄ a. non possit videri in maiori distantia q̄ꝫ b. sed sufficit q̄ in quolibet puncto distãtie signate melius videẗ a. q̄ꝫ b. ¶ Ad tertiuꝫ negatur consequentia. ⁊ dico q̄ a. directe ⁊ b. indirecte videtur. ⁊ cũ dicitur b. videẗ per lineaꝫ rectam. igitur recta visione videẗ. negatur consequentia: quia tu vides te ipsum in speculo per lineam rectam. tñ reflexa visione te vides. illud n. non sufficit sed cum hoc requiritur q̄ illa linea recta ꝑpendicularis sit. vel ex opposito deferãt spẽm visibileꝫ. ¶ Ad quartũ negatur consequentia. Et ad ꝓbationeꝫ dicitur q̄ licet spẽs multiplicetur absqꝫ resistentia non tñ potest per quãcũqꝫ distantiam multiplicari. q̄ obiectum cũ sit finita causa: habet effectum solum finitum tam intensiue q̄ꝫ extensiue. ita q̄ natura terminũ sibi designauit secũdum intensioneꝫ ⁊ extensionem distantie: quam preterire nõ põt: sicut et̃ lumen multiplicatur absqꝫ resistentia: tamẽ est determinate intensionis iuxta intensionẽ lucis in corpore luminoso: ⁊ determinate extensiõis in corpore dyafano actuabili per ipsum. Quare ⁊c̃. ¶ Textus cõmẽti. 144.

¶ Vnusquisqꝫ quidẽ igitur sensus subiecti sensibilis est qui est in sensitiuo. inquantũ sensitiuũ: ⁊ discernit subiecti sensibilis differentias. Ut album quidem ⁊ nigrũ visus: dulce ṽo ⁊ amarum gustus. Silr̃ aũt se hꝫ hoc ⁊ in alijs.

¶ Postq̄ꝫ Aristoteles demonstrauit sensum cõem ex diuersitate actuum sensuũ exteriorum: nũc demõstrat eũdem ex perceptione differentiarũ sensibiliũ diuersorum sensuum. ponendo tres 9nes. Quaruꝫ prima est ista. nullus sensus exterior ponit differentiã inter contenta: nisi sub suo obiecto pmario. Secunda conclusio. necesse est esse sensum interiorem cõem percipientẽ differentiam inter sensibilia diuersoꝝ sensuum particulariũ ibi. (Quoniaꝫ aũt albũ.) Tertia conclusio sicut inseparabili v̄tute: ita inseparabili tpe percipit dr̃ia sensibiliũ diuersoꝝ sensuũ ibi. (Quod aũt.) Prima 9arguiẗ. sic visus non ponit dr̃iaꝫ nisi inter albũ ⁊ nigrũ: ⁊ alia contenta sub colore. ⁊ gustus nõ ponit dr̃iam: nisi inter dulce ⁊ amarũ ⁊ alia contenta sub sapore: ⁊ sic de alijs. g̃ nullus sensus exterior ponit dr̃iaꝫ nisi inter contenta sub suo obiecto pmario: añs est notum ex eo: q̄ visus nõ ponit dr̃iaꝫ inter albũ ⁊ dulce nec gustus inter amarũ ⁊ graue: ponens. n. dr̃iaꝫ inter aliqua dꝫ cognoscere qdlibet istoꝝ. sed visus nõ percipit dulce nec gustus graue. ergo visus non distinguit dulce ab aliquo alio nec gustus graue. L. e. li. (Unusquisqꝫ quidem igitur sensus) pticularis (subiecti sensibilis). i. obiecti (est. q̄ est in sensitiuo) exteriori (inq̄ꝫtuꝫ sensitiuũ) est

(⁊ discernit subiecti sensibilis differentias vt albũ qdeꝫ ⁊ nigrum visus) discernit: ⁊ inter ista ponit differentiam. (Dulce vero ⁊ amarũ gustus) discernit ⁊ inter illa ponit differentiã. (Similr̃ aũt se hꝫ hoc ⁊ in alijs sensibus respectu suoꝝ sensibiliũ. ⁊ notanter dicit in sensitiuo siue in organo inq̄ꝫtum est sensitiuũ: q̄ ipsum sensitiuũ. vel organũ est propriũ subiectum sensus. ¶ Notandum fm cõmentatorem cõmento. 144. q̄ vnusquisqꝫ sensuꝫ iudicat suũ propriũ subiectũ qd est ei secundũ qd est illud sentiens. ⁊ iudicat cũ hoc differentias 9trias que sunt in ipso subiecto proprio. verbi gratia. visus iudicat coloreꝫ qui est subiectũ ꝓprium ei secũdũ q̄ est visus ⁊ iudicat differentias cõtrarias existẽtes in eo: verbi gratia albũ ⁊ nigrũ ⁊ media: ⁊ silr̃ auditus iudicat sonũ qui est suum subiectũ ⁊ graue ⁊ leue. ⁊ media que sunt differẽtie soni. tam Aristoteles q̄ꝫ Cõmentator sumit subiectũ pro obiecto: eo q̄ obiectũ hꝫ rõnẽ subiecti ꝑ ꝑ quatuor. primo propter iudiciũ sensus. nam sicut illud est subiectũ scientie: circa qd versaẗ consideratio eius: ita illud est subiectum sensus: circa quod versatur iudiciũ sensus. sed iudiciũ sensus versatur circa obiectum eius. igitur obiectũ sensus ẽ subiectum eius. ¶ Scdo ꝓpter ꝑfectionẽ eius. qñcũqꝫ aliqua inuicẽ cõparanẗ: quoꝝ vnũ est alio ꝑfectius. illud qd est ꝑfectius habet rõnẽ forme: ⁊ iꝑfectius rationeꝫ mãe secũdũ Cõmentatoreꝫ in hoc secũdo: sed sensus est perfectior obiecto suo. ergo sensus hꝫ rõnẽ forme. ⁊ obiectum rõnẽ mãe: ⁊ 9ñr subiecti. ¶ Tertio ꝓpter influxũ obiecti. nam sicut a subiecto conuertibili fluunt ꝓpria passio. ⁊ a passione actus: q̄ ab humanitate egreditur risibilitas: ⁊ a risibilitate risus. Ita ab obiecto emanat sensibilis spẽs. ⁊ a spẽ sensibili actus sensationis. ¶ Quarto propter ministeriũ obiecti. aliquis enim alteri subijci dicitur: q̄ sibi ĩ ministerio seruit. sed sensibilia deseruiunt sensibus que sunt finalr̃ ꝓpter illos: ⁊ non econtra. ergo sensibilia hñt rõnẽ subiecti respectu sensuum non quidẽ inhesionis: q̄ hoc pertinet ad organum: sed ĩmutationis. Eo modo quo dictum est supra. ¶ Contra predicta arguiẗ. ⁊ pmo q̄ sensus exterior percipit dr̃iam sensibiliũ diuersorum sensuũ: tãꝫ visus cognoscit album ⁊ dulce: vt patuit per Aristotelem ⁊ Cõmentatorem. ergo percipit differẽtias illoꝝ: cũ visus iudicat albuꝫ non esse dulce. sꝫ albũ ⁊ dulce sunt sensibilia diuersoꝝ sensuũ. s. visus ⁊ gustus. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ visus ꝑcipit dr̃iaꝫ quã põit iter motũ ⁊ quietẽ. mõ mot⁹ ⁊ quies sunt sensibilia oĩuꝫ sensuũ exteriorum. ¶ Itẽ visus ponit dr̃iam iter albũ ⁊ nigrũ ⁊ eãdẽ ꝑcipit: sꝫ albũ ⁊ nigrũ sunt sensibilia diuersoꝝ sensuuꝫ. s. visus ⁊ sensus cõis. ergo ⁊c̃. ¶ Secundo arguiẗ q̄ nullus sensus exterior percipit aliquã dr̃iam aliquoꝝ sensibiliuꝫ: q̄ si visus percipit dr̃iam albi ⁊ nigri. ergo per accñs: vel per se. non per accidens: q̄ cognoscit per se taꝫ albũ q̄ꝫ nigrũ. nec etiam per se. q̄ oẽ qd sentitur per se a visu imutat visum: mõ dr̃ia albi ⁊ nigri cũ sit respect⁹ indiuisibilis non põt ĩmutare visum. ¶ Et confirmatur si illa differentia cognoscitur a visu per se: aut per se pmo. aut per se nõ primo. non per se pmo: q̄ hoc nulli cõperit nisi colori. nec et̃ per se non pmo. q̄ tunc illa differentia esset sensibile cõe. ⁊ ꝑciperetur per se a pluribus sensibus exterioribus. qd est cõtra doctrinã Aristotelis. ¶ Ad pmũ dr̃ q̄ ista ꝓpositio Aristotelis. nullus sensus exterior ꝑcipit dr̃iam sensibilium plurium sensuũ. est triplr̃ intelligenda. pmo de cognitione per se: ⁊ non per accidens. lꝫ modo albuꝫ sentiaẗ per se a visu: nõ tñ dulce: sed per accidẽs solũ. Secũdo est intelligenda de sensibus ꝓprijs ⁊ non cõmunib⁹. modo motus ⁊ quies sunt sensibilia cõmunia. Tertio ẽ intelligenda de sensibus exterioribus solũ: ⁊ non de sen-

sibus quoz vnus est interior z alius exterior. Ita q intellectus ppōnis é iste. nullus sensus particularis cognoscit p se dfiaz sensibiliū ppriorū sensuū exterioz. ¶ Sz forte dubitaf de visu: an cognoscat albū vel dulce. per se vel p accidens. si tu dicis q cognoscit vtrūq per se. ergo cognoscit dulce per se. Si aūt cognoscit vtrūqz per accidens. ergo cognoscit album per accidens. ¶ Respondetur q si a. sit ista. de⁹ est. b. ista. rex sedet. tu negabis quālibet illarū. tu scis a. z b. tu dubitas a. z b. concedo te scire a. z dubitare b. concedo ēt te scire a. vel b. z dubitare a. vel b. Ita in proposito quelz istarū est neganda. visus cognoscit qōlibet istoz p se. visus cognoscit qōlibet istoz p accidens. cōcedif tū q visus cognoscit qōlibet istorūz p se. vel per accidens. qz quocūqz istoz dato visus cognoscit illud p se vel p accñs. ¶ Ad zm dr q sic nullūz sensibile cōe sentitur ab aliquo sensu per se z pmo: sed solum per se z non primo. ita nulla dfia inter aliqua duo sentif ab aliquo sensu per se z primo. visus. n. cognoscit per se dfiam inter album z nigrū: z non cognoscit illaz p se z p. qz aliter cognitio dfie inter rubeū z pallidū. aut inter album z viride reducerei ad illam: qd est falsum. sicut eni cognitio albi non reducitur ad cognitionē nigri: nec eō. z cognitio rubei nō reducitur ad cognitionē alterius coloris particularis: nec eō. ita cognitio dfie duoz illarum nō reducitur ad cognitionē differentie duoz alioz. sed sicut sensibile cōe pcipif mediante sensibili pprio. ita differentia illorum cognoscif mediantib⁹ cognitionib⁹ eorūdem. ¶ Dfia ergo cognita per se non pmo nō reducif ad dfiam aliquā cognitam per se pmo. sicut nec sensibile cōe cognitum per se non pmo reducif ad aliqd sensibile cōe cognitū per se pmo. sed reducitur ad aliquod sensibile ppriū a sensu aliquo exteriori cognitū per se pmo. verbi gra. dfia quā visus per se percipit inter albū z nigrum reducif ad cognitionē coloris: qui per se z primo sentif a potentia visiua. dico ergo ad argumentū: q sicut distātia duplr sumif. s. respectiue: z sic non sentif. z absolute: z sic sentitur: cū sit quedam magnitudo. Ita dfia similitudo z hmōi duplr sumunf. s. pro respectu simplici. z sic nō pcipiuntur ab aliquo sensu exteriori. aut p fundamēto illius respect⁹ vt pro albedine z dulcedine z hmōi. z sic pcipif dfia aliqua per se a sensu exteriori: sicut ēt per se imutat sensum exteriorē. nec isto modo est forma indiuisibilis. pōt tñ dici q nō est inconueniēs respectū vel aliud indiuisibile per se sentiri: z per se agere in sensum: dūmodo hoc sit virtus alicuius diuisibilis. s. sensibilis ppriy: qd dr eē fundamētū talis dfie vel similitudinis. ¶ Ex his rō confirmationis est soluta negando illā ɔñam. dfia albi vel nigri cognoscitur per se nō pmo a visu. ergo ē sensibile cōe: qz tam album qz nigrū cognoscitur per se nō pmo a visu. z tñ nullū illoz ē sensibele cōe: sufficit. n. q colar sentiaf per se primo a visu. rōne cuius sentiunf per se non p albū z nigrū: z dfie illoz. qre zc. ¶ Tex. cō. 145. z. 146.

¶ Qm̄ aūt z albū z dulce z vnūqdqz sensibiliū ad vnūqdqz cōparando discernim⁹: z sentim⁹ qz differūt. Necē ē igif sensu. Sensibilia. n. sūt. ¶ Quare z manifestū qm̄ caro non est vltimū sensitiuū. Necesse enim esset tangens ipsūz discernens discernere. neqz vtiqz sepatis cōtingit discernere q alteȝ sit dulce ab albo. Sed opz vno quodam vtraqz manifesta esse. Sic. n. z si hoc qnidez ego: illud ꝟo tu sentis: manifestū vtiqz erit qm̄ altera adinuicē sunt. Opz aūt vnū dicere qm̄ alterū: alterū. n. dulce ab albo. Dicit ergo idem. Quare sicut dicit: ita ille intelligit z sentit. qd quidem igitur non possibile sepatis iudicare separata palam.

¶ Secunda conclusio. necesse est esse iteriorē sensum cōmunem percipientem dfiam inter sensibilia diuersorūz sensuū particulariū. pbaf. nos percipimus nos cognoscere diuersa obiecta diuersoz sensuū. z pcipimus nos ponere dfiam inter illa: vt inter albū z dulce. aut primo ponimus dfiam inter albū z dulce per aliquē vnū sensum particularem: aut per duos. aut per aliquam aliam virtutem interiorē z superiorē ad oēs particulares sensus. pmum non pōt dari: qz si esset aliquis sensus particularis ponēs dfiam inter album z dulce: maxie videref sensus tact⁹ q est fundamētū omniū sensuū. z vltimū in quo reperif vita animalis. sed ille non percipit dfiaz iter albū z dulce. ergo per idē: nec alius sensus exterior. pz ɔña cuz maiori z minorē declaro. si. n. tactus poneret dfiam inter albūz z dulce: cū non possit percipere dfiaz aliquoȝ nisi cognoscat illa z tāgat illa. sequitur tactū tangendo coloreȝ ponere dfiam inter ipsum z dulce. ɔñs falsum. qz tact⁹ non tangit colorē. imo multotiens cū ponif dfia inter album z dulce. albū distat a carne per magnā distantiā. ¶ Secundū ēt nō pōt signari: qz si pciperef dfia inter album z dulce per duos sensus exteriores: sequif q nullus perciperet se poneret differentiā inter albū z dulce: ɔñs est cōtra experientiam: z probaf ɔña. qz tunc idem esset: sicut si tu perciperes albū. z ego dulce. tunc nos duo pciperemus album z dulce. z nullus nostrum se pciperet cognoscere albū z dulce. nec poneret dfiam inter illa. ita in proposito: si per duos sensus pticulares cognosceres album z dulce: z perciperes dfiam inter illa. nullo modo pciperes te cognoscere illa. aut ponere dfiam iter ea: zm igif ē relinquendū. s. q est dare vnā virtutē iteriorē cōem: qua percipimus dfiam inter album z dulce. ac oīa sensibilia alioz sensuū particulariū. L. e. li. (Quoniā aūt album z dulce z vnūqdqz sensibiliū ad vnūqdqz). i. adinuicē (discernimus quodam). i. quadam virtute (z sentim⁹: quia differūt. necesse igitur sensuz) aliquo mō pcipere dfiam istoz (sensibilia enim sunt quare manifestū qm̄ caro). i. sensus tactus (non est vltimū sensitiuū necesse. n. eēt tangens ipsuz discernēs discernere.) Cōstrue sic. necesse eēt discernens aliqd sensibile discernere eū ab alio p carnē: z esse tangens ipsum: qd nō est verū (neqz vtiqz sepatis) virtutibus (cōtingit) vtiqz (discernere q alterū sit dulce ab albo. Sed oz aliq vno) sensu (vtraqz manifesta eē sic enim esset) ei per diuersas virtutes iudicarem⁹. (Et si hoc quidez ego). s. album (illud aūt tu sentis). s. dulce (manifestū vtiqz erit qm̄ altera adinuicem sunt) ea que sentimus. (Opz aūt vnū dicere). i. vnūz sensuz iudicare (qm̄ alterū) est vnū sensibile ab alio (alterū enim dulce ab albo dicit ergo idē). i. eadē virtus iudicat album esse alterum a dulci (qre sicut dicit) iudicando (sic z intelligit) simplr cōprehendēdo (z sentit) cōplexe pcipiendo (q igitur non sit possibile sepatis) virtutibus (iudicare separata) sensibilia (palaz) est z manifestūz ex dicta ratione. Et sicut pbaf q nō pcipim⁹ dfiam inter sensibilia diuersoz sensuū per duas ꝟtutes exteriores: ita q non per duos interiores: qz frustra essent ille. Sed necesse est reducere multas virtutes qbus multa pcipimus sensibilia od vnam: qua cognoscimus dfiam inter sensibilia diuersorum sensuum. ¶ Notandū p̄ fm cōmentatorem cōmento. 145. q virtus que iudicat albū esse aliud a nigro est alia a virtute visus: quēadmodū virtus que iudi-

cat ipsius videre videt alia a venire visibili. per hoc conuentū non debet intelligi q visus non pcipiat dr̄iam inter albū et nigrū: qr cōmento superiori posuit cōmentator oppom: sed q nō solum visus iudicat albū esse aliud a nigro. imo etiam virtus superior que dicitur sensus cōis. cognoscit. n. omnia que cognoscunt a visu et plura alia. s. oīa sensibilia aliorum sensuum et imutationes omnium sensuum exteriorum. ¶ Quadrupl'r igitur secūdū phm et cōmentatorē differt sensus cōis a sensu particulari. pmo ex parte obiectorū: qr nullus sensus particularis cognoscit per se sensibilia propria alterius sensus: vt exemplificatum est de visu: qui cognoscit per se colorem: et nō saporē. sz sensus cōmunis oīa sensibilia p se cognoscit. vz. colorē sonum odorem et hm̄. ¶ Secūdo ex parte dr̄iarū: qr nullus sensus particularis ponit differentiā per se nisi inter sensibilia eiusdē generis: nā visus nō distinguit p se nisi iter colores: et olfact iter odores. sz sensus cōis pōit dr̄iaz inter omnia sensibilia oīum sensuum ponit. n. dr̄iaz iter albū et dulce: et iter sonum et odorem. ¶ Tertio ex parte cognoscentiū. nam quilibet sensus exterior imediate cognoscit sensibile. sine indigentia alicuius p̄us cogniti vel cognoscentis. sed sensus cōmunis non cognoscit sensibile nisi mediāte aliq̄ p̄us cogscēte. s. sensu exteriori: et aliq̄ p̄us cognito. s. spē vl' imutatiōe sēsus exterioris. ¶ Quarto ex pte imutatiōis: qr nullus sensus exterior cognoscit ppriam sensationē. nec alterius exterioris sensus: sensus vero cōmunis cognoscit omnes sensationes oīuz sensuū exteriorū: vt visionē audit et hm̄. ¶ Ex his sequit pmo q imutatio sensus cōis: et imutatio sensus exterioris n̄ pn̄t eē eiusdē rōnis: qr termios diuersarū rōnū respiciūt. Imutatio. n. sēsus exterioris n̄ respicit nisi sēsibile ex. Sz imutatio sensus cōis respicit imutationē sensus exterioris. ¶ Secundo sequitur q species existens in sensu cōi non potest esse eiusdem rōnis ppinque cū aliqua specie existente in sensu particulari: qr necessario discrepant in obiecto. licet non in quocūq3 obiecto. qr spēs existens in sensu cōi necessario representat imutationē alicuius sensus particularis per modum obiecti: qd non cōtingit de specie alicuius sensus exterioris. ¶ Sz cōtra. omne qd percipitur ab aliquo sensu aliqn̄ percipim nos percipere illud. Sed nūq3 percipimus nos pcipere aliquā talez imutationez. ergo sensus cōis non percipit illam. tz ɔn̄a. cū minori ad experientiam. Propterea dicit cōmentator q tales imutationes in nullo ydiomate habent nomen: qr non percipiuntur a vulgo. maior aūt declarat' inductiue: nam si aliquis sensus percipit albū aliqn̄ percipimus nos percipere albū: et si aliquis sensus pcipit dulce aliqn̄ percipimus nos percipere dulce: et sic de alijs. ¶ Respōdetur q si percipim nos albū vel dulce necessario percipimus istam perceptionē et imutationē: et hoc per sensuz cōez. Et nego q si pcipim aliqd aliqn̄ pcipim nos pcipe illd. qr nō pcipim nos pcipe aliqd saltē p sensuz: nisi illd se habeat vt absolutū: et vt termin vltiat. mō imutationes n̄ pn̄t eē termini vltimati: sz sensibilia exteriora. imutationes. n. sensuū semp se hn̄t vt relatiue mutātes cognitionē sensus cōis ad vlteriora obiecta: et ista est causa quare percipimus imutatiōes: et nō percipimus nos percipere illas. ¶ Secundo notandum secundum cōmentatorem cōmento. 146. q quemadmodum necesse est vt idem homo dicat hoc esse aliud ab hoc: sic necesse est vt virtus qua idē iudicat dulce esse aliud ab albo sit eadez virtus. Sicut ergo vna et eadem virtus percipit differentiam inter album et nigrum: et iudicat albū esse aliud a nigro. ita eadem virtus percipit differentiam inter album et dulce: et vnū iudicat differre ab alio. ¶ Oppositum tn̄ h sentiunt aliqui dicentes q sensus cōmunis appellat visus: appellat auditus: et sic de alijs pticularib sensib: vt aūt percipit colorē nominat visus. vt percipit sonum auditus: et ita de alijs: et q sicut inferius non simpl'r: sed solum rōne distinguit a suo superiori. ita quilibet sensus particularis idētificatur sensui cōmuni a quo non distinguitur nisi secūdū rōnē. ¶ Ex ista opinione sequit pmo q sensus cōis imediate imutat ab obiecto exteriori cōtra doctrinā Ar. ergo. pbat ɔn̄a. nam quilibet sensus exterior imediate imutat ab obiecto exteriori: sed quilibet sensus exterior est sensus cōis. per opinionē. ergo. ¶ Secundo sequitur q visus per se cognoscit dr̄iaz inter albū et dulce: qd est reprobatū a pho. n. sensus cōis per se cognoscit dr̄iam inter albū et dulce secūdū phm. sed visus ē sensus cōmunis per opinionem. ergo. imaginabat. n. hec opinio q sicut omnia sensibilia ppria non differūt a magnitudine nisi ratione, qr ois color est magnitudo et non ecōtra: et ois sonus est magnitudo et non ɔ̄: ita ois sensus exterior est sensus cōmunis et nō econtra: et sicut albedo secūdū q hm̄ non percipitur nisi a visu. vt autē magnitudo percipitur a pluribus sensibus. ita visus in eo q huius. non pcipit nisi colores: et non ponit dr̄iam per se nisi inter colores: vt aūt est sensus cōmunis percipit oīa sensibilia et inter illa ponit dr̄iaz: et per hoc soluit inconueniētia adducta. ¶ Ista opinio nō est vlteri reprobanda: qr ɔ̄dicit pho cōmentatori. Auicenne et oibus antiquis medicis et nālib: nec fundamētū de magnitudine reprobat hanc opinionē. qr superius Ar. manifestauit colorē non esse magnitudinē. ¶ Alij aūt dicunt q sensus cōis ē vn māl'r: et plures formal'r ad modū albedinis et dulcedinis in lacte: que multe forme sunt i eodē subiecto: ita sensus cōmunis est vnus māl'r. qr hz vnū organū. est aūt plures potentie formal'r. qr in eodē organo fundant multe virtutes: quibus sentiuntur omnia sensibilia propria. Ponit enim hec opinio sicut imaginabat Egidius de sensu tact. q est vn māl'r et plures formal'r sz pluralitatē potētiarū extītiū i illo iuxta nūerū ɔ̄rietatū q̄litatū tāgibiliū. ¶ Cōtra istā opionē n̄ ē arguēdū. p qr sufficiēt rōnes pbantes vnitatē tact. 2° qr eā phs expsse reprobat i lra ɔsiderās q a sūba aīe nō imediate egredit aliq̄ actio sed mediāte v̄tute: cū aīa n̄ sit imediatū sentiēs: sz pncipale. sentit. n. mediāte aliq̄ po sēsitiua. Ita q actio imediate egredit a po: et ab aīa pncipal'r. si igit aīa cogscceret p vnū sensuz albū: et p aliū dulce: sic q nullus eēt sensus in quē illi duo vnitie ɔcurrerēt mediāte q̄ aīa pōeret dr̄iaz iter iobta igit ita q eēt vtriusq3 dr̄ia. Oparrebit g̃ dicere q cognitia h dr̄ie seu iudiciuz de illa imediate pcedit ab eēntia aīe absq3 alia v̄tute: qd ē ipo'e: aut q aīa hz aliquā vnā v̄nitē cōez cogscētē vtrūq3. ¶ Jō ē dd3 cū ar. et ɔmē. q sensus cōis ē vna et ipartibilis vt et nō plures po vt albedo et dulcedo i lacte nec plures for vt dicebat Egidi de tactu. nec hz mltas dispōnes in suo organo: mediātib qb sētiat mlta sensibilia diuersorū sensuū: vt ego dicebā de sensu tact: q hz duas dispōnes: qb sentit duas ɔ̄rietates. qr sēsus exteriores: mediātib qb sētit: supplēt vices diuersarū dispōnū. imo ipse sūt dispōnes extrīsece sensus cōis. dicit g̃ q oēs sensus exteriores vniunt i vnā v̄tutez cōez: sic oēs dispōnes q̄litatiue qb sentiūt sua obta: vniūt in vnicā dispōnē sensus cōis fūdatā subiue i suo organo. q̄ pcipit oia sēsibilia oīuz sēsuū exteriorū. ¶ Sz ɔ̄ istam pōnē istat: nā sēsibilia q̄ obyciunt sensui cōi sunt plura g̃ sensus cōis ē plēs pz ɔn̄a. qr sēsus et sēsibile sūt relatiua. mō multiplicato vno correlatiuorū mltiplicat et reliquū: vt hēt i topicis. et q rō Ar. fcā in lra nō tenent arguit: qr i duob hoib sūt plēs aīe sēsitiue: et in vno so vna. iō nō seqt q si vn hō sētiret albū: et ali dulce q vn pcipet ex h dr̄iaz iter albū et dulce q ēt si idē hō sētiret p duas v̄tu

2. huius T. c. 69.

tes albū τ dulce. q nō pciperet drīam istoꝝ. duē enī virtutes in duobus hoībus nō ꝯcurrūt vnitiue in vnā aīam sicut plures ṽtutes in codē. ¶ Ad pͥmū dr̄. q multiplicato vno correlatiuoꝝ quo ad fundamentū nō multiplicaᵗ reliquū quo ad fundamentū. qꝛ possibile est eundē p̄rem habere multos filios. Sed mlṫplicato vno correlatiuorum quo ad respectū multiplicaᵗ aliud. Si eniz vnus p̄r habet vnū filiū ille hꝫ vnam p̄ternitatē: τ si hꝫ plures filios hꝫ plures p̄rnitates iuxta numeꝝ filioꝝ. ita mlṫplicato sensibili multiplicaᵗ sensus quoad respectū: sed non quo ad fundamētū. dico tñ q sicut visus hꝫ multa pticularia obiectā: τ vnū adequatū in quo vnitiue concurrunt oīa illa pticularia. ita sensus cōis hꝫ mlṫa pticularis obā: scꝫ oīa sensibilia ꝓpria: τ vnū adequatū cōe: in quo oīa illa pticularia vnitiue ꝯcurrūt: sꝫ illud est innoīatū. ¶ Ad 2ᵐ dr̄. q rō Arꝫ. est sufficiēs: τ silitudo est bona: qꝛ sicᵗ duo hoīes vnitiue ꝯcurrūt in formā totius que ē humanitas: qꝛ pticipatiōe spēi plures hoīes sūt vnᵘ hō fm̄ Porᵐ. ita duo sensus ꝯcurrūt vnitiue ī formā ptis: que est aīa. ideo sicut nullus pciperet drīaꝫ inter albū τ dulce: si sor. solūꝫ pciperet albū: τ Pla. dulce. sic tu nō pciperes drīaꝫ inter illa. si tm̄ visus pcipit albū τ gustᵘ dulce. Et sicut a forma totius nō pōt īmediate egredi aliquo opatio. sed mediante singulari: qꝛ actiones sunt suppositoꝝ. ꝑmo methaphysice. nō enim color vl̄is imitat sine colore pticulari: ita a forma ptis nō pōt īmediate egredi aliqua opatio: sed requiritur aliqua vna determinata ṽtus: scd̄m quā opereᵗ actiue vel passiue. Ad cognitionē ergo sensibiliū diuersorū sensuū reqrīᵗ vna dispositio aīe que dr̄ sensus cōis: scd̄m quā aīa recipit a sensibᵘ exterioribᵘ: τ vna alia dispō q̄ dr̄ dispō sensus cōis ꝫ quā orgᵐ sensus cōis recipit ab eisdē sicᵗ dicebaᵗ de visu que ē alia ṽtᵘ a dyaphanitate: diafanitas. n. est dispositio īmediate deseruiēs organo: τ visus ē dispō īmediate deseruiēs aīe. ¶ Tex. ꝯmēti. 146.

¶ Qꝛ aūt neqꝫ inseparato tpe hinc habitum est. Sicut enim idem dicit q alterū bonū τ malū: sic τ qñ alterū dicit. Qm̄. n. alterū nunc τ alterum: nō fm̄ accidens ipsuꝫ qñ. Dico aūt puta nūc dico qm̄ alteꝝ: nō tñ qm̄ nunc alteꝝ. Sed sic dicit τ nūc: τ qm̄ nūc. Simul ergo. Quare inseparabile τ inseparabili tempore.

¶ Tertia ꝯclusio. sicut in separabili ṽtute: ita τ in sepabili tpe ꝑcipiᵗ drīa sensiᵐ diuersoꝝ sensuuꝫ. nō sicut eadem ṽtus iudicat bonū eē aliud a malo. albū aliud a dulci: ita τ in codeꝫ nūc indiuisibili videᵗ iudicare vnū esse alteꝝ ab alio n̄ sumēdo ly nūc τ ly. qñ ꝑ accn̄s ꝓut referᵗ ad rē videntē: sed res de qbᵘ fit iudiciū. vbi grā. dicēdo tu nūc iudicas albū esse aliud a dulci. ly nūc. pōt determinare illud ṽbū iudicas vel illō infinitū esse. ꝑmo mō sumiᵗ fm̄ accidens. τ scd̄o mō ꝑ se: qꝛ accidit albo τ dulci q nūc tu iudicas de illis. Sed eis cōpetit ꝑ se: qꝛ nunc inuicē differant. Sensus ergo cōis nō solū nūc τ in hoc qñ īdiuisibili scꝫ in p̄senti instāti iudicat albū eē aliud a dulci. qꝛ tale iudiciū est ꝑ accidēs. sicut τ qñ: sed iudicat albū esse nūc aliud a dulci. Lege li. (Qꝛ aūt neqꝫ in sepato tēpore:) sed indiuisibili pcipiaᵗ drīa illoꝝ sensibiᵐ (hinc manifestuꝫ est sicut idem dicit q alterū est bonū τ malū. sic τ qñ) est idē in quo (alterū). i. altera ṽtus ab exterioribus (dicit qñ alteꝝ τ alteꝝ) est duce τ albū (nō scd̄m accidens ipꝫ qñ dico aūt nūc vt puta nūc dicendo qñ alterū) est albū a dulci (nō tñ qm̄) album (nūc alteꝝ) est a dulci: (sed sic dicit τ nūc) sensus cōis referēdo ly nūc ad dicentē τ (qm̄ nunc) est alterū albū a dulci referēdo ad rē dictā (simul ergo quare inseparabile). i. per inseparabilem ṽtutem (τ in inseparabili tpe) iudicat sensus cōis obiecta sensuū inuicē distingui. ¶ Notandū fm̄ Cōmentatorē cōmento. 146. q ista cōprehēsio cū hoc q est vnius ṽtutis debet esse ēt in codeꝫ īstanti: manifestū est. q queādmodū dicit vnus hō bonū esse aliud a malo sic cū dixerit in altero duorū esse aliud in aliq̄ īstāti manifestū est. q in īstāti in q̄ dicimus q alteꝝ istoꝝ est aliud: ī illo eodem dr̄ in altero esse aliud. cū altera sit aliq̄ relatio: τ relatiua īsimul existūt ī ncu τ nō intelligo per hoc īstās hoc īstans qō dr̄ accidentalr in eo q est illud indiuisibile: sicut īstās in quo dr̄ rōe extrinseca esse aliud cū fuerit cōprehensuꝫ pōne intrinseca esse aliud. sicut aliqua possūt eē in codē loco simul: ita possunt eē silr̄ in codeꝫ instāti vl tpe: locus aūt est duplex. ꝓprius τ cōis. in loco ꝓprio nō possunt duo corpora eē sil. sꝫ bñ in loco cōi. vñ dicunᵗ plres hoīes eē sil̄ si sūt ī eadē domo. illa igiᵗ ꝑ se sūt ī codē loco q̄ sūt ī codē loco ꝓprio: sed per accidens sūt ī codē loco: que sunt in loco cōi. Sic per se loquēdo illa sunt simul in codē tpe que sunt ī codē istanti indiuisibili. Sed illa sūt per accn̄s in codē tpe q̄ sibi inuicē imediate succedūt. Posset igiᵗ aliqs dicere. q sensus cōis cōprehendit simul bonū τ malū aut albū τ dulce: qꝛ statim post apprehēsiōeꝫ vnius apphēdit aliud. apprehensio ergo huius τ illius est ī codē tpe nō per se: sꝫ per accidēs. Ad qō excludēdū ait phs. q ī codē qñ τ ī eodem tpe cōprehēdit per se sensus cōis illa diuersa: quia pbus sensum nō solū nūc dicimus vel nūc loquimur de tali diuersitate: sed etiam dicimus q nūc sit talis diuersitas: quod nō posset esse nisi in codē īstanti indiuisibili cōprehendimus illa: τ sic duo sūt modi exponēdi litteram. vnᵘ est Temistiꝫ: quē posui cū littera. alius est Auerroys quē expressi in cōmento: vt pꝫ. in cōmento. ¶ Cōtra predicta arguiᵗ ꝓbādo sensū cōem non posse plura cognoscere sil. nam intellectus est ṽtus superior ad sensum cōem actior illo. sed intellectus nō potest simul plura cognoscere. ergo nec sensus cōmunis tenet consequentia cum maiori. minor vero est phi. tertio huius dicētis. q si intellectus magnitudinem intelligit nō intelligit eam: vt plura. scilicet per partes. ¶ Pro solutiōe huiᵘ difficultatis sūt due responsiones antiquorum. ꝑma q tam intellectus q̄ꝫ sensus plura cognoscit silr̄: sꝫ nō plura vt plura. Ista respōsio est expresse cōtra intentiōem Arꝫ. dicentis. q sensus cōis simul pcipit drīaꝫ boni τ mali. ergo cognoscit bonū τ malū: vt multa. dixit etiaꝫ supra phs. q sensus ꝑ se cognoscit motū τ quietem ac numerū: qō nō posset eē nisi cognosceret plura vt plura. ¶ Secunda responsio dicit. q sensus cōis bene cognoscit plura simul vt plura: sed nō ita perfecte sil̄ sicut diuisim vnū post reliquū: qꝛ ad sensatione dꝫ esse attentio. modo nō tam magna est attentio ad duo sil̄ sicut ad illa diuisim: τ hoc apparet ī chordis et fistulis simul pulsantibus q nō ita perfecte pcipit sensus sonum vnius sicut pciperet si ab ea sola imitareᵗ. Hec respōsio deficit. ꝑmo qꝛ albū τ nigruꝫ presentata visui melius pcipiunᵗ simul q̄ꝫ diuisim iuxta illā regulam. opposita iuxta seposita magis apparent. Secūdo qꝛ aliqua duo pedalia in aliqua distātia sil̄ presentata clare τ intēse vidētur que tñ valde remisse videnᵗ successiue visui oba in eadē distātia. ¶ Dicēdū ergo cū pho. τ cōmētatore. q nō solū sensus cōis pcipit plura obiecta simul τ eque pfecte: sꝫ ēt sensus exterior τ maxīe visus. Cū aūt dicitᵘ de auditu respondeᵗ. q possibile ē auditū audire duos sonos eque pfecte inuicē τ eque distincte. sicut qōlibet illoꝝ diuisim. q aūt ꝯfuse illos aliqñ percipit hoc est ꝓpter ꝯfusionem factā in medio ex intersecatione circuloruꝫ vtriusqꝫ soni. sicut etiam confuse vidētur colores si inuicem mixti fuerint.

T.c.23.

T.c.64

Ad rōnem dī. q intellectus pōt plura vt plura simul cognoscere. neq; phs dixit intel^m nō intelligere plura simul: sed q non opz intel^m intelligere magnitudinem: vt plura seu per ptes eius sicut contingit de sensu. q abstracte ⁊ indiuisibil'r cognoscit illā. ¶ Textus cōmenti. 147.

¶ At vero ipossibile est simul sm ɔtrarios motus moueri idē aut indiuisibile ⁊ indiuisibili tēpore. Si. n. dulce sit mouet sensuз aut itellectū. Amarū aūt contrarie. Et album aliter.

¶ Licet igit sensus cōis possit plura oba sil' cognoscere. s. albū ⁊ dulce. tñ est dubiū de obiis ɔrys que sunt bonuz ⁊ malū: aut albū ⁊ nigrū. nā ipole est indiuisibili tpe indiuisibile moueri motibus ɔrys. Sed imutatōes albi ⁊ nigri: dulcis ⁊ amari sunt imutationes ɔrie: qr sunt cāe ɔriaꝝ. ergo impossibile est aliquā virtutē indiuisibilē tpe indiuisibili imutari ab albo ⁊ nigro: dulci ⁊ amaro: ⁊ per ɔñs impossibile est aliquā virtutē indiuisibilē indiuisibili tēpore cognoscere illa: aut inter illa ponere dr̄iam. Lege li. (At vero impossibile est simul secūdū ɔrios motus moueri idē aut indiuisibile in indiuisibili tpe si. n. dulce sic mouet sensū) cōem (aut intellectū. amarū aūt ɔtrarie ⁊ albū alr) vt in codez sit ɔrietas motuū. Et hic phs noiat intellectus: qr i hac rōne mouebāt illū antiq nō faciēt esse dr̄iam īter intel^s ⁊ sen^s interiorē. ¶ Tex. cō. 147.

¶ Ergo simul quidem ⁊ numero indiuisibile ⁊ inseparabile quod indicat. Scōm esse autem separatū. Est igit quodāmodo q diuisibile diuisa sentit: est aūt q indiuisibile. Secundū esse qdē eni diuisibile: loco aūt ⁊ nūero idiuisibile:

¶ Quattuor solutiones adducit phs. ad hāc dubitatiōez pma solutio est. q sensus cōis est indiuisibilis subo ⁊ diuisibilis rōe. primū patet: qr sensus cōis est vnica virtus in vnico organo. 2^m est notum: qr alia est ratio scōm quam recipit sensibilia vnius sensus. ⁊ alia est ratio scōm quaz recipit sensibilia alterius sensus: sensus ergo cōis pōt cōparari ad organū suū: ⁊ sic est indiuisibilis non recipiens ɔria aut sensibilia sensuū exterioꝝ: ⁊ sic est diuisibilis potens recipere ɔria. Lege li. (Ergo simul quidē ⁊ numero indiuisibile ⁊ insepabile qd indicat). s. sensus cōis (scōm esse aut). i. secūdū rōnem (sepatuz est) ⁊ diuisibile (ergo quodāmodo diuisibile) est i eo (q diuisa sentit. ē aūt q indiuisibile) subo (secundū esse) ratiōis (quidē diuisibile loco aūt) ⁊ subiecto (⁊ numero indiuisibile) enim est sensus cōmunis nūero indiuisibilis p quāto est vnica virtus ⁊ non plures. ¶ Textus cōmenti. 148.

¶ Aut non possibile. Potētia quidē. n. idem ⁊ indiuisibile contraria. Scōm esse aūt nō.

¶ Secūda solutio lз sensus cōis recipiat imutationes cōtrarioꝝ. nō tñ ppter hoc recipit ɔtrarias: nec motus contrarios simplr vel scōm actū: sz solū in potētia. Illa nāq; sunt ɔtraria simplr ⁊ secūdum actū que nō possunt eē sil' in codē subiecto adequate: vt albedo ⁊ nigredo caliditas ⁊ frigiditas. Illa aūt dicūtur esse ɔria in potētia que sunt a causis ɔtrarys simplr. ⁊ nō subter fugiūt vnitatē subiecti quā ɔtrarietatē hre dicunt silitudines ɔtrarioꝝ obiectoꝝ in codē medio vel organo: ac etiaз imutationes eorūdem sensus ergo cōis non recipit ɔtraria scōm actum: sed secūdū potētiam. Lege li. (Aut non possibile est) sensum cōem recipere ɔtraria in actu (potētia quidē. n. ideз ⁊ indiuisibile ɔtraria) recipit (secundū esse aūt) actuale (non) recipit ɔtraria. ¶ Textus cōmēti. 148.

¶ Sed in operari diuisibile. Et ipossibile est album ⁊ nigrū esse sil': quare neq; spēs pati ipoꝝ: sed huiusmodi est sensus ⁊ intelligentia.

¶ Tertia solutio. q sensus cōis est idiuisibilis secūduз se ⁊ diuisibilis in opari. sicut. n. albedo ⁊ nigredo nō possūt simul denominare idē sed successiue. ita sensus cōis quēadmodū sensus exterior non potest simul iudicare aliqd esse albū ⁊ nigrū: aut dulce ⁊ amaꝝ: sed solū successiue iudiciū. n. sensus cōis depēdet a sensu exteriori. si igit visus non simul: sed successiue iudicat aliqd esse albū ⁊ nigruз: si gustus nō simul: sed successiue etiā iudicat aliquid esse dulce ⁊ amaꝝ. Idē ɔtingit de sensu cōi. Lege li. (Sed in operari diuisibile ⁊ impossibile est albū ⁊ nigrum esse sil' quare neq; species pati ipoꝝ contingit) scōm quas iudicet simul aliquid esse albū ⁊ nigrū: (sed huiꝰ sensus ⁊ intelligētia.) ita q q̄ ad h eiusdē ɔditiōis sūt sensus exterior ⁊ itelligētia. s. sensus cōis. q̄re. ¶ Tex. cō. 149.

¶ Sed sicut qđ vocāt qdā punctū: aut vnū: aut duo sic ⁊ indiuisibile: sic aūt ⁊ diuisibile. Scōz q quidē igit indiuisibile vnū discernēs est ⁊ simul. Secūdum ꝟo q diuisibile bis vtit codē signo simul. Inquātū quidē igit p duobus vtitur tertio duo iudicat ⁊ separata sunt vt i separato. Inq̄ztum vero vnū vno ⁊ sil'. De principio quidē igit sm q dicimus sensitiuū esse animal sit determinatum hoc modo.

¶ Quarta solutio. q sensus cōis est idiuisibil' intrinsece ⁊ diuisibilis extrinsece per cōpatōez ad sensus exteriores. vnde de ipso est dicendū. sicut quidā dicūt de centro circuli. q est vnū inq̄ztum in eum vniūtur omnes linee ducte a centro ad circūferentiā: ⁊ est plura inq̄ztuз est terminus earūdem lineaꝝ. nam vt est terminus. a. linee ⁊ non est terminꝰ. b. linee. nec ecōtra. cētro ergo vtimur vt vno: pro q̄ta in ipm vniūtur oēs linee ⁊ circūferētie: ⁊ vniūtur vt in pluribus. s. p duobꝰ vel tribus p q̄to est terminus plurīū lineaꝝ. s. duaꝝ vel triū: ita sensus cōis est vnꝰ inq̄ztuз omnes sensus exteriores vniūtur in illū: ⁊ est plura: inq̄ztū terminus eorūdē. nā vt est terminus visus non est terminꝰ auditus: nec ecōtra. p̄mō simul ⁊ in tpe idiuisibili cognoscit plura obiecta diuersoꝝ sensuum. ⁊ sic vtimur eo: vt vno signo ac vno principio: sed secūdo modo recipit plura oba ⁊ q̄dāmō ɔria: ⁊ sic vtimur eo vt m'tis. sensus cōis ergo intrinsece est simplr vnus ⁊ idiuisibilis. ⁊ sic in codē istanti plura cog̃scit. extrinsece aūt ⁊ instr̄alr vt respicit oia instr̄a ⁊ organa alioꝝ sensuū est plura: ⁊ vt sic multa ɔria cognoscit tam eiusdē q̄ȝ diuersoꝝ sensuuз. Lege li. (Sed sicut qđ vocāt quidā punctū aut vnū aut duo sic ⁊ idiuisibile) est sensus cōis (⁊ diuisibile: secūduз q qdē igit indiuisibil') et (vnus) est sensus cōis (discernēs est) plura (⁊ sil' scōz ꝟo q diuisibile bis vtimur codē signo simul). i. in codē īstanti vtimur seipo: vt duobus (inq̄tum quidē igit p duobꝰ vtit) seipo sensus cōis vt (tertio duo iudicat ⁊ separata sunt ⁊ in separato) recipit illa. (Inq̄tū vero vnū) numero plura cognoscit (vno ⁊ sil'.) Iste sunt q̄ttuor responsiones quaꝝ quelibet soluit obiectionē Auerroys. tñ Egidiꝰ ⁊ Thomas solū duas solōnes ponūt. p̄mā quā reprobāt rōne facta ex duabꝰ seq̄ntibus: ⁊ quartā quā dicūt eē de intētiōe Ar̄. Ego āt nō video. q p̄mā phs reprobet p l'raз seq̄ntez: cū reprobatio ɔuenies nō sit: sz q ad idē p'imas det r̄ñsiones. deinde circa dicta phs epilogat h mō (de p̄ncipio q̄ sm q dicimꝰ sensitiuū esse aial) tam imutationū q̄ȝ sensibiliū (determinatū sit hoc mō) huiusmodi autem p̄ncipiuз dicitur sensus cōis.

¶ Notandum sm Cōmentatorem cōmento. 148. ꝙ ista virtus iudicat intētiones quas ꝓprie recipit: ⁊ earuz priuationes: ⁊ similiter est de virtute rōnabili: sed differt in hoc: ꝙ ista virtus est intētionū materialiū: illa aūt intentionū nō inmixtarū cū materia tam sensus cōis q̄ intellectus cognoscat oīa sensibilia: ⁊ oēs priuationes illorū: sic ꝙ sensus cōis percipit tenebrā ⁊ silentiū. sicut visus ⁊ auditus: est tū differentia inter sensum ⁊ intellectuz quo ad perceptionē sensi⁹: qꝛ sensus cōis nō pcipit sensibilia nisi cum materialibus conditiōibus: intellectus aūt cognoscit illa abstracte sine aliqua cōditione materiali. ¶ Circa predicta quattuor occurrūt dubia. p̄mū. vtꝝ sensatio sensi⁹ exterioꝝ sit in sensibus exterioribus: vel tm̄ in sensu cōi: ⁊ arguitur ꝙ tm̄ in sensu cōi quattuor experiētijs. ¶ Quaꝝ p⁹ est de iudicio quo iudicaꝛ vnū esse duo ꝑ visum vel tactū. nam si vniantur organa visus in concursu neruoꝝ opticoꝝ spēs vnite multiplicanꝛ ad sensuz cōem representātes solū vnū esse vnū: si aūt vnū supeleueꝛ alteri: species transeunt diuise ad sensum cōem: in quo vnū representant eē duo. Itez lapillus sub duobus digitis ꝑmutatis apparet esse duo. nō ꝑmutatis nō apparet eē nisi vn⁹ nisi qꝛ p̄mo mō spēs diuise transeunt ad sen⁹ cōem ⁊ scđo mō vnite diuersimode representaꝛ in sensu cōi sic diuersimode ad illū deferūꝛ. ¶ Scđa experiētia sumiꝛ in libro de sen. vbi diciꝛ. ꝙ attēti ad aliquas imaginationes delata sub oculis nō sentiūt. attēti. n. ad aliqđ terribile vel delectabile nō audiunt nec vident. nō obstante ꝙ oculos tenent aptos: nec auditū habent ligatū per sonuz: ⁊ hoc est signū. ꝙ lz in sensibus exterioribus sint species reꝝ. illas tm̄ non sentiūt: qꝛ in eis nō fit sensatio: sed solum in sensu cōi: qua sensus cōis ꝑuaꝛ stāte illa forti attētiōe. ¶ Tertia experiētia sumiꝛ a dormiētibus tenētib⁹ oculos apertos: qui nō sentiūt sensibilia exteriora. cū tamen oculi coꝝ ꝑꝑ dyaphanitatē recipiāt species sensibiles. et hoc est signū ꝙ ī eis nō fit sensatio: sed solū in sensu cōi in quo tēpore dormitionis nō potest fieri ꝑꝑ clausurā vie a sensibus exteriorib⁹ ad sensum cōem. nec valet dici ꝙ iō nō fit sensatio ī sensibus exteriorib⁹ qꝛ retracti sunt spiritus ⁊ calores ad intra: qꝛ in somno mittūtur spiritus ⁊ calores ad ptes inferiores pedū: in qbus nō fit sensatio. ⁊ hoc ideo qꝛ via est clausa veniendi ad sensum cōem rōne īfrigidationis ex ascensu vapoꝝ ad cerebrū. ꝙ enim ptes inferiores calefiant: ⁊ supiores infrigidenꝛ non solū experientia docet: sed etiā Aristoteles in libro de somno ⁊ vigilia. ¶ Quarta experientia est freneticoꝝ iudicantiū ꝑ speciem festuce receptā in oculo se videre serpētez et per speciem parui soni receptā in aure se audire vlulatuz demonū: quod nō pōt esse: nisi qꝛ sensatio fit in sensu cōi habente organū indispositū: ⁊ hoc videꝛ esse de intentione Aristotelis in libro de somno ⁊ vigilia vocātis sensuz cōmunē primū sensitiuū. qđ nō cōtingeret si exteriores sensus sentirent. ¶ Oppositū colligiꝛ de intētione Aristotelis ⁊ cōmentatoris in hoc scđo per totū. volunt enim ꝙ sensibilia ꝓpria sentiātur a sensibus exterioribus per se p̄⁹ ⁊ quibus sensibus exterior sensibilia cōia per se non p̄mo. ⁊ ꝙ quilibet sensus exterior percipit suū positiuū per se ⁊ suū priuatiuū per accidēs. ⁊ ꝙ quinq͡ sunt sensus exteriores quoꝝ aliqui sentiunt per mediū intraneuz: ⁊ aliqui per mediuz extraneū: quoꝝ nullū esset verū: nisi sensatio fieret in sensu exteriori. sicut ī sensu cōi. ¶ Ad primā experientiā solet dupl'r respōderi. p̄mo ꝙ illa iudicia apparentie duoꝝ fiunt per sensum cōem ⁊ non per aliquē sensum exteriorem: ita ꝙ res apparet: vbi est per sensum exteriorem: ⁊ vbi nō est per sensum cōem. ¶ Ista respōsio est insufficiens: qꝛ nō habens nisi vnū oculuz: aut habens solū vnum apertum: q̄tūcunq͡ illū cōp̄mat vel eleuet nunq̄ iudicabit nisi vnū qđ nō contingeret si error soluz ꝑueniret ex sensu cōmuni. qꝛ ita bene posset errare cum vno oculo. sicut cū duob⁹. ¶ Scđo respōderi solet illa iudicia fieri ꝓpter subleuationē nerui a neruo loco visiōis vel tactus. nam in cōcursu neruoꝝ manus fit tactus. mō si in illo loco contactus fiat eleuatio nerui a neruo necessario fiunt due sensationes quibus vnū apparet duo per sensum exteriorē. ¶ Ista respōsio iterū est insufficiēs: qꝛ nunq̄ per eleuatiōez nerui a neruo. vel organi ab organo posset esse distantia tanta. sicut inter organa auditus: qb⁹ tamen iudicatur vnū esse vnū. ¶ Preterea ⁊ si per eleuationē vnius oculi elongaꝛ organū ab organo in concursu neruoꝝ opticoꝝ per depressionē eiusdem deberēt illa organa plus appropinquare in eodē contactu. Sed ꝑ depressionem: ita bene vnū apparet duo sicut per eleuationem. ergo. de tactu aūt est manifestū: ꝙ non separatur neruus a neruo in loco cōtactus: ⁊ si separaꝛ sepe fit maior eleuatio quando vnū apparet vnuz q̄ quādo vnuz paret duo. ¶ Dicendū ergo aliter ꝙ visus iudicat vnuz esse duo ex diuersa representatione speciei visibilis. nam species visibilis in vno oculo representat rem vbi est. qꝛ in illo sua multiplicatio est directa. In alio aūt ꝓpter eleuationem vel cōpressionem habet aliquā reflexionē vel refractionem ꝓpter quā representat rem vbi nō est. ideo vnuz apparet per visum esse duo. In tactu autem ꝓpter motum realem seruatur in organo species obiecti absentis mouens sensum cōem ad iudicandū lapillum vbi non est. tactus vero iudicat vbi est. ⁊ ex hoc consurgit apparentia duorum. ¶ Ad secundam experientiā dicitur. ꝙ solum ꝓbat in sensu exteriori non fieri sensationez nisi presens fuerit attentionale. ⁊ hoc conceditur. Ipsa autem aduertente ⁊ attendente semper fit sensatio in sensu exteriori. Unde si ex interiori consideratiōe vel exteriori motu tota aīe intentio esset ad aliquod obiectuz indubie alia obiecta nullo modo sentirētur ab aliquo sensu exteriori: q̄tūcunq͡ ipsorum organa per species immutarent. vbi aūt tem anima haberet fortem attentionem ad. a. obiectum ⁊ multum debilem ad. b. obiectum presentatum sensui exteriori indubie causaretur sensatio in sensu illo: nō tamē perciperemus nos sentire. b. quia sensatio ista ꝓpter sui remissionem ⁊ debilitatem. non immutaret sensum communem. sicut nec paruus ⁊ debilis color immutat visuz. ¶ Ad tertiam experientiā respondetur eodez modo. ꝙ perfecte dormientes non sentiunt per sensus exteriores quantūcunq͡ illorum organa sint plena speciebus sensibilibus: quia deficit attentio anime in illis: sicut etiam deficiunt spiritus sensitiui. Incomplete autem dormientes sentiunt per sensus exteriores: sed debiliter. sicut debilem in illis habent anime attentionem. iuxta debilitatem spirituum sensitiuorum. ideo tales non percipiunt se sentire: quia tunc immutatur sensus cōmunis propter debilitatem sensationis. Cor enim sicut mittit spiritus nutritiuos ad singulas partes corporis: ita spiritus sensitiuos ad singula organa sensuum plus ⁊ minus secundum dispositionem corpoꝝ ⁊ organoꝝ. vbi ergo sunt fortes ibi fit fortis sensatio. ⁊ vbi debiles ibi debilis sensatio. vbi vero nō sunt ibi nō fit sensatio. ꝓpter qđ dicit philosophus. in libro de somno ⁊ vigilia. ꝙ quibus comprimuntur vene in collo insensibiles fiunt. quod ideo contingit ꝓpter defectū spirituum sensitiuorū. ¶ Ad quartam experientiam dicitur. ꝙ frenetici sentiunt festucaz ⁊ sonum paruum per sensus exteriores: ⁊ percipiunt se illa percipere: tamen remisse ⁊ modico tempore; quia ꝓpter motum ⁊ egritudinez cerebri occurrunt alie fortio

res fantasie circa rem visam vel auditam quibus deficit verũ iudicium sensus. Aristoteles autem et si dixit sensum cõem esse pmũ sensitiuũ: intellexit hoc per comparationem ad sensus interiores et non exteriores. ¶ Scdm dubium vtrũ sensus cõis sit imutabilis a sensibus exterioribus: et arguitur q non pmo. naz si color poneret in puncto non obstãte. q esset magne imressionis. nõ posset imutare aliquem sensum ppter defectum extensionis: que haberet partem extra ptem. Sed imutatio facta in sensu exteriori nõ habet extensionem. nec partẽ extra partez. ergo nõ potest imutare sensum cõem. Secũdo q: nõ videt possibile q tactus existens in pede moueat sensum cõmunẽ existẽtem in capite ppter magnitudinẽ distantie. ¶ Oppositum patuit de intẽtione Aristotelis et Cõmentatoris. di. q sensu cõi percipimus nos percipere. qd nõ cõtingeret: nisi sensus cõis pciperet imutationẽ sensuuz exteriorum ex quo nullus sensus exterior. sicut nec aliquis alius sensus est virtus reflexiua supra se sm proculum in suis ppositionibus: cũ sit virtus extensa organo alligata. vt materie. ¶ Ad primũ dicit. q si color indiuisibilis extẽsiue. nõ posset imutare sensum aliquẽ. tamen color intentionalis potest imutare sensum interiorem et exteriorez. virtute coloris extensi. spẽs enim visibilis mouet visuz: et visio mouet sensum cõem. modo visio est color intẽtionalis in actu et spẽs visibilis hita. ¶ Ad scdz dr. q sic tangens vnaz extremitatem chorde elõgate in aere et cõtracte mouet aliud extremũ: sic q vna pars mouet aliaz: ita tangens pedẽ ppter vnionem tactus. cũ capite ẽt mouet cerebrũ. et huiusmodi motio est imediate a tactu. mediate aũt a tangibili. ¶ Tertiũ dubium. vtrũ sensus cõmunis possit imutare sensus exteriores. Et arguit q sic. estimatiua imutat fantasiam et fantasia sensum cõem. ergo p idem sensus cõmunis imutat sensus exteriores. patet cõsequentia: q: sicut fantasia subordinatur estimatiue. et sẽsus cõis fantasie. ita sensus exteriores sensui cõi. Scdo sic. dormientes exercent quãdoq: opera vigilantiũ. ergo sensus exteriores mouentur: sed nõ a sensibilibus extra: q: omnes exteriores sensus sũt ligati. ergo ab aliquo sensu interiori. qd nõ videtur esse nisi sensus cõmunis: cum sit ppinquior. antecedens autẽ est notum ad experiẽtiã. et colligitur de intẽtione Aristotelis in libro de somno et vigilia. ¶ In cõtrariũ arguitur sic. si sensus exterior imutaretur ab aliquo interiori sequeret. q posset imutari nõ concurrẽte sensibili pprio vel cõi contra phz. in B secũdo: et tenet ↄsequẽtia: q: species et imutationes interiores non sunt sensibilia ppria nec cõia. ¶ Notanduz q duplex est somnus. s. perfectus et imperfectus. somnus perfectus est carẽtia spirituũ sensitiuoꝝ in sensibus exterioribus. somnus imperfectus est discõtinuatio sensus cõmunis. cũ sensibus exterioribus habentibus spiritus sensitiuos. discõtinuatõez intelligo qñ via est clausa a sensibus exterioribus ad sensuz cõem rõne infrigidatiõis cerebri vel alterius impedimenti: rõne cuius nõ est trãsitus specieꝝ sensibiliũ ad sensum cõem: aut rõne debilitatis imutatiõis sensus exterioris nõ potentis mouere sensuz cõem. in somno ergo pfecto retrahunt ad interiora oẽs spiritus sensitiui existẽtes in sensibus exterioribus: sed i somno imperfecto aliqui retrahũtur et aliq remanẽt. Loquendo igit de somno pfecto. dico q opationes vigilantiũ facte in illo non pueniũt ab aliquo sensu exteriori: s; interiori. s. sensu cõmuni: et fantasia concurrẽte ad hoc cõsuetudine. sepe enim sunt visi hoiẽs de lecto surgere et per domũ aut extra ambulare: et iterũ ad lectũ sine expergefactione redire. Et in quibusdã sunt ita fortes imaginationes et rememoratiões. q in sõno brachia mouẽt. et tibias et interdum totũ corpus opera fortia exercentes: que vix in vigilia possent facere. ¶ Et si querit ppter quid tales sic agentes in somno memorãtur somnioꝝ suoꝝ. et non actuum exteriorum quos in somno egerunt. ¶ Dicẽduz q ideo q: exteriora circa que agunt nõ mouẽt sensus exteriores. cũ sint ligati carentia spirituũ sensitiuoꝝ. et consequenter mediantibus sensibus exterioribus non mouẽt interiores. q̃obrem nõ memorãtur ppter defectuz spẽꝝ sensibiliũ delatarum a sensu exteriori ad memoriã. bene aũt memorãtur somnioꝝ: q: spẽs reseruate in memoria vel fantasia mouent sensuz cõem ad actũ cogitandi. si ãt fiat locutio de somno imperfecto. dico q talia opa possunt fieri per sensus exteriores. vnde quidaz dormientes visi sunt ad venationem exire: et sagitta ceruum interficere.

Alij aũt euaginato gladio post vigilãtes concurrere velociter: qd non ↄtingeret nisi viderent. de quibus dicimr sicut de subdormiẽtibus: qui ad interrogata respõdent: qd facere nõ possent nisi per auditũ sentirent: hoꝝ autez actuũ non recordantur: q: a sensibus exterioribus nõ immutatur sensus cõis deferens species ad memoriã: et hoc ppter clausurã vie cõmunis sensus aut ppter debilitatẽ sensationũ factarum in sensibus exterioribus non potentium imutare sensuz cõem. ¶ Et ex his pz solutio ad secundã rationez. ¶ Ad primã dicitur. q sicut intellectus imutatur a sensibus interioribus: et non imutat illos: ita sensus interiores imutantur ab exterioribus: et non imutat illos. Et cum dicit sensũ interiorẽ nõ solum imutãt inferiores supiores: sed ẽt ↄuerso supiores imutãt inferiores. agit pariformiter sensus exteriores nõ solũ imutãt interiores: sed ẽt ecõtra interiores imutãt exteriores. negat ↄña: q: sũt alterius gñis: virtutes. n. exteriores faciunt vnũ genus: et virtutes interiores aliud genus. intellectiua autẽ genus tertiũ ideo a pmo genere ad 2^{m} genus est processus imutatiuus. et nõ ecõtra: et a scdo ad tertiũ. et nõ ecõtra. nam actus actiuoꝝ sunt i patiẽte disposito: mõ sensus exteriores nõ possũt hẽre mãm dispositã p actiõe sensuũ interioꝝ. nec sensus iteriores p actiõe intellectus. ¶ Quartuz dubiũ vtꝝ sensus cõis sit in corde vl' in cerebro subiectiue. Et arguit q in corde quadruplr. pmo sic. mẽbro nobilissimo cõpetit virtus nobilissima. Sed cor est mẽbruz nobilissimũ: et virtus cognitiua est nobilissima. ergo virtus cognitiua maxie cõpetit cordi. tz ↄña. cũ qualibet pte anteceden tis. nã q cor sit mẽbrũ nobilissimũ pz. qñ aut ipm est nobilissimũ aut cerebrũ. nõ cerebrũ: q: ipm est frigidũ. et pncipiũ sensatiõis dz esse calidũ sm phm et Cõmentatorem in hoc scdo. ergo cor est huiusmodi cũ sibi maxie cõpetat caliditas sm phm in de sensu. Scdo animalia mouent pp sensum et appetitũ sm phm. tertio de ptibus aĩalium et de sẽsu. igit idem est pn'm motus et sensus in aĩali. Sed i corde est pmũ pncipiũ motus: q: motus incipit a spiritibus quorum cor est pncipiũ: et origo. ergo in corde collocat pmuz sensitiuũ et primus appetitus sensatiõis: a quibus puenit motus in aĩali. Tertio cũ calor et spiritus expandant ad exteriora ponunt sensus pticulares in suis operationibus: cũ aũt reuertuntur non possunt in illis. ergo virtus sensitiua primo ponẽda est. vnde veniunt calor et spiritus: et ad qd reuertuntur. hoc aũt est cor. ergo. Quarto ex actione cerebri infrigidantis et remotione actionis cordis fit ligamentũ sensuum: vt colligitur de intentione Ar. in de so. et vigilia. ergo cerebrũ ex cuius ppria cõplexione non habet naturam sentiendi. sed illã recipit a corde tanq a pncipali sensitiuo. a quo etiã recipit calorem et spiritus sensitiuos. ¶ Oppositum est de intẽtione omniũ medicorũ: et maxime Auicẽne. 6. naturaliuz. Plato ẽt dixit. q virtus vitalis est i corde et nutritiua i epate sensitiua vo i cerebro.

T.c.63 et 64 et 60

T.c. 54

¶ Notādum medicos tenere cōmuniter sensum cōem esse in cerebro. naturales aūt credētes imitari Ar. illum dicūt esse in corde ꝓpter rōnes factas: adducētes q̄ttuor experientias. quaꝝ pᵐa est de pūctura causante dolorē in corde: ꝛ nō in cerebro. vnde hoīes puncti dicūt pūcturam accepisse in corde. Secunda experiētia est de homie vehemēter timente ex apprehēsione alicuius terribilis ī quo fit cōmotio cordis ꝛ non cerebri. sicut ēt fit cōmotio eiusdem quādo generat̄ ira dicente Aristotele ꝛ Cōmentatore in ꝓlogo huius. ꝙ ira est accensio sanguinis circa cor. Tertia experiētia est de embrione in quo fit dolor ꝛ sensatio. si pungat̄: in quo nō est cerebꝝ: ꝛ hoc est signū. ꝙ sensus cōis est in corde: quod est pᵐū viuens ꝛ vltimū moriens. Quarta experientia est de aīalibus motis abscisso capite in q̄bus est sensus ꝛ cognitio interior. ergo habent sensum cōem abscisso capite. ꝛ per ꝯsequēs sensus cōmunis nō est in capite: sed in corde vel in ꝓportionabili illi. ¶ Contra hanc opiniōem arguitur. pᵐo sic. vbi ponuntur alij sensus interiores: ibi videt̄ poni ēt sensus cōmunis: sed alij sensus interiores. s. imaginatiua fantasia: ꝛ estimatiua ꝛ memoria ponūtur ī cerebro ſm oēs. ergo ī cerebro ponit̄ sensus cōis. Secūdo. ibi debet poni sensus cōmunis: vbi magis pōt esse centrū sensuū particularium: sed magis in cerebro q̄ȝ in corde est centrū sensuū ꝑticularium. igit̄ magis in cerebro q̄ȝ in corde est ponendus sensus cōis. Maior colligitur hic de intentione Aristotelis di. ꝙ cōis sensus se habet respectu ꝑticulariū sensuū: sicut centrum respectu lyneaꝝ egredientiū a circunferentia. Tertio sōnus ꝛ vigilia que sunt passiones sensus cōis. sunt passiones cerebri ꝛ non cordis. nam remedia ad ꝓuocandū somnū vel vigiliam ponūtur ad caput in signū ꝙ ibi est sensus cōis. hoīes sī ēt percutiantur ad partem anteriorē cerebri perdunt virtutes discernentes inter diuersa oba diuersoꝝ sensuū: quod non esset nisi in anteriori ꝑte cerebri esset sensus cōis. Quarto in somno infrigidant̄ superiora: ꝛ inferiora calefiunt ſm Ar. ī de sōno ꝛ vigilia. igit̄ si sensus cōis esset ī corde. nullā esset cām ꝓpter quā ligaretur sensus tactus in pedibus. licet in superioribus ligaretur ꝓpter defectū spirituū ꝛ caloris: ſȝ si ponatur sensus cōis in cerebro hec difficultas non habebit locū q̄ tunc partes inferiores ligarēnr ad ligamētum sensus cōis. Hāc aūt rōnem soluit Joānes Bridanꝰ di. ꝙ oīa organa sensitiua exteriora aggregationē suā primaȝ faciunt in cerebro per suas species sensibiles. Deinde a capite ad cor multiplicātur: vbi perficitur sensatio. ꝛ iudiciū de sensibilibus: sed ex isto fundamēto hētur. ꝙ sensus cōis est in cerebro: q̄ virtus in qua fit huiꝰ aggregatio ab oībus dicit̄ sensus cōis. deinde huiꝰ spēs deberent citius imutare fantasiam vel estimatiuā q̄ȝ sensum cōem rōne ꝓpinquitatis ꝛ melioris dispositionis medij: cū a prima parte cerebri ad cor sit magna distantia: ꝛ valde grossa ꝛ materialis. vt pȝ. ¶ Ideo tenēdo cū Aristotele ꝛ Cōmentatore concedo sensum cōem eē in prima ꝑte cerebri ꝛ non in corde. ꝛ si Aristoteles in libro de sensu. dixit primū sensitiuū esse in corde non loquitur de sensu cōi: sed de sensu tactus. qui est principalr̄ in corde: ꝛ originaliter ab eo in alijs mēbris. In hoc aūt secundo vocat vltimū sensitiuū: q̄ sicut materia est primum in via compositionis. ꝛ vltimū via resolutionis entium naturaliū. sic tactus est primum sensitiuū in compositione aīalis: et vltimū in resolutione: q̄ sine eo non potest eē vita aīalis. vt sepe testatur Aristoteles ī hoc secūdo ꝛ ī tertio. cor autem est primū viuens ꝛ vltimū moriēs. ideo in eo est fundamentalr̄ ꝛ principalr̄ tactus. Tactus ēt aliquando dicitur sensus cōmunis. non q̄ percipit oba diuersoꝝ sensuum: sed q̄ cōiter in toto corpore reperitur. Alij autem sensus sunt in determinatis partibus. ꝛ si sensum cōem aliqui phūs vocat pᵐᵘ sensitiuum: nō dicit eum tale simpliciter: q̄ tactus est simplr̄ pᵐᵘ sensitiuum: sed solum in cōparatione ad alios sensus interiores. ¶ Prima experiētia solum ꝓbat ꝙ in corde est originaliter tactus. ideo ibi sentitur ꝛ cognoscitur dolor per potētiam tactiuā. tamen in cerebro fit alia sensatio qua sensus cōmunis ponit differentiam inter dolorē ꝛ qualitatē alterius sensus. Scda experiētia probat. ꝙ in corde vel circa cor fit cōmotio caloris ꝛ spirituū. non tm̄ ꝙ ibi sit sensus cōis. vnde tantam ꝓportionem habēt inuicē cor ꝛ cerebrum. ꝙ ex forti imaginatiōe facta in cerebro cor materialiter alterat̄. Tertia experiētia concludit. ꝙ in embrione est virtus tactiua sentiens puncturam. ꝛ ꝙ in eodē est fantasia imperfecta iuxta determinationē Aristotelis in hoc secūdo. non aūt sensus cōmunis. Quarta experiētia ēt solum arguit muscam absciso capite retinere potētiā tactiuam. ꝛ fantasiam imꝑfectam qua mouet mēbra ꝛ sentit pūcturam. ¶ Ad pᵐam rationē dicitur. ꝙ concesso cum Aristotele cor eē primū ꝛ principale mēbrum animalis potius deberet estimatiuā concludi esse in corde q̄ȝ sensum cōmunē. cum sit virtus sensitiua nobilissima. ¶ Preterea lȝ cor sit mēbrum principalissimum: non tamen nobilissimum: quia tam oculus q̄ȝ cerebrū ꝓpter diuersitatem ꝑtium ē nobilius corde. tactus. n. est principalis sensus: ꝛ tamē nō est nobilissimꝰ. imo alij ꝑticulares sensus sūt eo nobiliores secūdum Cōmentatorem. capitulo de visibili. ¶ Item concesso. ꝙ cor sit nobilissimum mēbrum. non tamen ꝓpter hoc in eo debet fundari nobilissima vtus sensitiua: quia oculus est nobilior cerebro. ꝛ tamen in cerebro: ꝛ nō in oculo fundatur nobilissima virtus sensitiua. s. estimatiua vel cogitatiua. ¶ Ad secūdam rationem concedo ꝙ cor est pᵐᵘ̄ viuens. ꝛ est pᵐᵐ sentiendi ꝛ appetendi. ex quo est pᵐᵐ tactus ꝛ oīum aliorum sensuum tam interiorum q̄ȝ exteriorum. ex hoc tamen non sequitur ꝙ in eo est sensus cōmunis subiectiue: sed ꝙ in eo est pᵐum senᵐ. vȝ. tactus. ¶ Ad tertium concedo. ꝙ calor naturalis: spiritꝰ vitalis nutritiui ꝛ sensitiui sunt a corde inchoatiue. ꝛ ad ipsum completiue: nō tamen ꝓpter hoc est in corde sēsus cōmunis: sed ꝙ solum in eo pᵐo est virtus sensitiua: quod conceditur ex quo est primum sentiens: nō quidem sensu cōmuni: sed sensu tactus. ¶ Ad quartā negatur consequentia: q̄ lȝ cerebrū recipiat a corde virtutē sentiēdi. cū ex se hȝ virtutē sensitiuā. sicut oculus ex se hȝ vtutē visiuā. lȝ ipsam recipiat ab aīa. ꝛ ignis ex se hȝ caliditatē. lȝ illam recipiat a celo. sufficit aūt ꝙ cor pᵒ habeat vtutē sentiendi q̄ȝ cerebrū. ꝛ hec est sentētia Ar. ¶ Tex. ꝯmēti. 150.

Quoniā aūt antiqui duabus differentijs diffiniūt maxime aīam motu qui ſm locum: ꝛ in eo q̄d est intelligere: ꝛ discernere: ꝛ sentire. Considerādum est si quid intersit inter intelligere ꝛ sentire. Videtur aūt intelligere ꝛ sapere tanq̄ȝ quoddā sentire esse. In vtrisq̄ȝ enim his aīa iudicat aliq̄d ꝛ cognoscit eorum que sunt.

¶ Istud est 4ᵐ ꝛ vltimum huius secundi de aīa. in quo Aristoteles determinat de fantasia postq̄ȝ determinauit de sensu cōi. ꝛ pᵐo de ea negatiue. secundo de ea affirmatiue: ibi. (Sed quoniā moto hoc). Prima ꝑs diuiditur ī quatuor partes. In pᵐa parte Aristoteles ponit antiquorum argumenta. quibus ꝓbabant intellectū esse sensum. vt ꝯcluderent fantasiā esse intellectū. In 2ᵃ ꝑte re-

T.c.16

T.c.153.

T.c.16.
4723
T.c.64.
a 67.

prebēdit eos de insufficientia ibi. (Et tamen oportuit.) In 3ª parte respōdet ad argumēta cor̄: ibi. (Quidem.) In 4ª pte excusat se a perscrutatiōe quorūdā de qbus i rñdendo facit mentiōez: ibi. (Que sunt aūt.) Quantum ad pᵐ antiqui duabus drīs distinguebāt aīatuz ab inaīato. s. per moᵐ ⁊ cognitiōem. ⁊ nesciētes ponere drīam īter cognitionē intellectiuā ⁊ sensitiuā: dicūt vnā esse alteraz simplr. ⁊ intellectū esse sensuz. qđ q̄ttuor rōnibus ꝓbant. Pria rā. intelligere ⁊ sentire sunt vnū ⁊ idē. igit̄ intellect⁹ ⁊ sensus sunt vnū ⁊ idem. pz ɔña: q2 idētitas actus arguit idētitatē poᵉ. antecedēs sic arguebāt. cognoscere ⁊ intelligere sunt vnū ⁊ idē: sed cognoscere ⁊ sentire sunt vnuz ⁊ idē. ergo sentire ⁊ ītelligere sunt vnū ⁊ idē. pz ɔña: q2 qñcunq3 mediū est idē necesse ē extrema ɔiungi. antecedēs aūt est manifestū: eo ꝙ oīs sensatio ⁊ oīs intellectio est cognitio. Lege li. (Oēs aūt duabus drīs diffiniūt antiqui (maxīe aīam motu: q2 fm locū. ⁊ in eo ꝙ intelligere ⁊ discernere ⁊ sentire que) oīa sūt idē apō eos (videre aūt intelligere ⁊ sapere tanq3 quoddā sentire esse in vtrisq3 enī his aīa iudicat aliqd ⁊ cognoscit) plura de numero (eor̄ que sunt.) ¶ Notādūz ꝙ argumentū eor̄ peccabat per fallaciā ɔsequētis. arguēdo a supiori ad suū inferius affirmatiue ɔcludēdo ꝑticularē vel indefinitā affirmatiuaz ex mere affirmatiuis ꝑticularibus vel indefinitis. cōtra doctrinā Aristotelis pmo prior̄. aliter ꝓbaret hoiem eē asinū sic arguēdo. aīal est asinus. ⁊ animal est hō. ergo hō est asinus. neq3 Ar. ibi dicit ꝙ cū mediū fuerit idē necesse est extrema ɔiungi: q2 posset esse idē specie vel genere: sed tū mediū fuerit hoc aliqd necesse est extrema ɔiūgi. ideo bene seqtur. hoc est asinus ⁊ hoc ē homo. igit̄ hō est asinus: sed antecedens est īpossibile: ita bene sequit̄. hoc cognoscere ⁊ sentire sunt vnū ⁊ idē. ⁊ hoc cognoscere ⁊ intelligere sunt vnū ⁊ idem. ergo intelligere ⁊ sentire sunt vnū ⁊ idē: sed añs est īpossibile. ¶ Textus ɔmēti. 150.

¶ Et antiqui sapere ⁊ sentire idem esse aiunt. sicut Emp. dixit ad p̄sens volūtas auget̄ i hoib⁹ ⁊ in alio loco. vñ eis semꝑ sapere altera p̄stat.

¶ Secūda ratio. illud quod in modico tēpore alterat̄ ad nouā dispōem acquirēdo illā: ⁊ alienat̄ a p̄ori dispositōe: est virtus corporalis: sed intellectus est huiꝰ. ergo intellectus est virtus corporalis. nō aūt pōt esse virtus corporal' nisi sit sensus. ergo intellectus est sensus tenet ɔña. cū minor ad experiētiā: q2 videmus hoīes sepe frenesim facere in signū alienationis ⁊ alteratōis intellectus. maior āt declarat̄ ex hoc: q2 non videt̄ quō virtus indiuisibilis. ⁊ oīno incorporalis posset alterari ⁊ alienari. Lege li. (Et antiqui sapere ⁊ sentire idē esse aiunt: sicut Emp. dixit ad presens volūtas auget̄). i. in modico tēpore intellect⁹ alterat̄ ⁊ auget̄ in ea alteratione. (in hoib⁹ ⁊ alijs. Vñ eis semꝑ sape altera p̄stat) nouitas: ⁊ dispositio tpis. ¶ Notandū ꝙ intellectus non alterat̄ nec alienat̄: cum non sit virtus organica: sed alteratio ⁊ alienatio est ex pte sensus ex indispositiōe sui organi: ꝑpter quā alteratione ⁊ alienationem intellectus diuersimode intelligit: eo ꝙ sua intellectio depēdet a sensu. iuxta illud tertij huius. necesse est intelligētē fantasmata speculari. ¶ Tex. ɔmēti. 150.

T.c.30. et 39.

¶ Idez aūt his vult ⁊ id qđ est Homeri. Talis enim intellectus est in terrenis hoibus qualem deducit in die pater viror̄ deor̄q3.

¶ Tertia rō. intellectus talis est qualem ꝓduxit pater viror̄ ⁊ deorum: sed pater deor̄ ⁊ viror̄. produxit euz corporalem. ergo intellectus est corporalis. ⁊ ɔsequēter sensus: pz pma pars antecedētis auctoritate Homeri. Secūda aūt declaratur a pho scđo physicor̄ di. ꝙ sol ⁊ homo generant hoiem. ergo sol generādo hoiez generat formaz hoīs que est intellectus: sed nihil agit vltra gradum ꝓpriū. ergo sol. cū sit materialis ⁊ extensus generat intellectū materialē ⁊ extensuz. Lege li. (Idem aūt his vult illud qđ est Homeri) di. (talis. n. est īntellect⁹ in terrenis hoibus qualē ducit in die pater viror̄ deorūq3). i. planetar̄. solē. n. vocat p̄rem hoīum ꝑ generationē: ⁊ planetar̄ per illuminatiōez. ¶ Notādūz scđm Homerū. ꝙ duplices sūt hoīes. s. terreni ⁊ celestes hoīes terreni sūt mortales. sc3 habentes materiā transmutabilē ad formā. hoīes celestes sunt ipsa corpora celestia habētia materiā solū in poᵃ ad vbi. nam diffinitio hoīs est animal rōnale. que nō solū competit nobis: sed ēt corporibus celestibus fm Homerum. Platonē ⁊ Porphyrium. Cum eque bene cōponant̄ corpora celestia ex materia ⁊ forma intellectiua. sicut hoīes terreni: sed mortale sepat nos ab illis: secūdū Porphyriū. ideo hoīes terreni dicunt̄ aīalia rationalia mortalia: sed corpora celestia aīalia rōnalia ⁊ īmortalia. ¶ Ex qbus sequit̄ fm Homer̄. ꝙ intellectus terrenus est materialis: ⁊ intellect⁹ celestis est īmaterialis: q2 ipse nō ponebat in hoīe nisi vnam formā generabilem ⁊ corruptibilem Auerroys aūt preter intellectum īmaterialē ingenerabilē ⁊ incorruptibilem ponebat formā sensitiuam generabilem ⁊ corruptibilē fm quā generabatur: ⁊ corrūpebatur homo. ideo ratio ista parum tenet contra Cōmentatorem. ¶ Textus cōmenti. 151.

T.c.2?

¶ Oēs enim hi intelligere corporeū opinantur sicut sentire: ⁊ sentire ⁊ sapere sile sili: sicut in superioribus rōnibus determinauimus.

¶ Quarta ratio. sentire ⁊ intelligere fiunt per quandam similitudinez: sed illud qđ est indiuisibile ⁊ incorporeū. non potest suscipere similitudinem rei corporalis. ergo intellectus: cum recipiat similitudinem rei corporalis: non est indiuisibilis ⁊ incorporeus: sed magis corporalis: ⁊ cōsequenter sensus. primā partem antecedentis omnes cōcedunt di. quālibet cognitionem fieri per assimilatiōez. cogniti ad cognoscentem. ¶ Secūda vera pars declaratur ex eo. nam colis est similitudo rei qualis est res cuius est similitudo: quia aliter nō presentaret eam. ergo similitudo rei corporalis est corporalis. ⁊ si nullum indiuisibile potest eam recipere. Lege literā. (Omnes eni3 hi intelligere corporeum opinātur: sicut sentire ⁊ sapere simile sili sicut in supiorib⁹). i. in p̄mo libro (determinauimus) rōnibus: vbi ostensum est rationes antiquor̄ non procedere. ¶ Notandu3 primo. ꝙ aliqua est similitudo habens partem ⁊ partē: ⁊ ptē extra partez: vt similitudo hominis in pariete. aliqua habet partem ⁊ partes: sed nō partem extra partem: vt similitudo coloris in medio. aliqua vero nō habet partes nec partē: vt similitudo ī intellectu. l3 ergo cognitio fit rōne similitudinis non tamē similitudo insequitur materialitatem obiecti: sed magis dispositionem subiecti vel potentie in qua recipitur. ¶ Secundo notandum secūdum Cōmentatorem commento. 150. ꝙ Empedocles dixit. ꝙ sensus est idez qđ intellectus. ⁊ propter hoc intellectus semper trāsmutatur. sicut transmutatur sensus. ⁊ intendit per transmutationem errorem: qui accidit vtriq3 virtuti aut obliuionem. ⁊ alia accidentia in quibus estimatur habere cōiunctionem: ⁊ hoc intendebat Homerus cum dixit. ꝙ sensus est similis intellectui. voluit ergo Empedo. ꝙ omnis error vtriusq3 virtutis tam interioris q̄3 exterioris: et omnis obliuio: et omne accidens pertinens ad virtutem cogitatiuam esset transmutatio intellectus sicut sensus.

¶ Circa dicta quadruplr dubitatur. pmo vtrum intellectus humanus causalr subijciatur corporibus celestibus. et arguitur q sic duplr. pmo. intellectus humanus causaliter subijcitur corpori humano: et corpus humanū causalr subijcitur corporibus supercelestibus. ergo intellectus humanus causalr subijcitur corporibus supercelestibus: pz ꝯña: qz qcquid est causa cause est cā causati. maior declarabitur in tertio. cū ostēdetur intellectū esse formā substātialez hoīs. minor vero declaratur: ex eo: qz ad oē corpus generabile et corruptibile insluit celū vt colligitur de mente Ar. scdo de generatione. ¶ Secūdo sic. homo generatur a sole. scdo physicorum. et nō inqtum nō homo generatur a sole. igitur inqtū hō generatur ab illo: tunc sic. homo generatur a sole inqtum homo. ergo illa forma generatur a sole scdz quā homo est hō: sed intellectus est forma secūdum quā homo est homo. ergo intellectus generatur a sole. ¶ In oppositum est phs et Cōmentator reprehendētes antiquos di. intellectū humanū subijci tempori: et alijs alterationibus corporū celestiū sicut sensus. ¶ Notandum. q Democritus Emp. et huiusmodi antiqui phi. posuerunt intellectū nō differre a sensu: vt ē bitum hic in littera. et in pmo huius. et in quarto methaphisice dicētes. intellectū esse virtutē organicā et mālem sequentē corporum trāsmutatiōez: sic sensus. idō cū trāsmutatio inferiorū corporū sequatur trāsmutatiōez corporum superiorū: dixerunt itellectū gnari ad gnatiōez corporum hūanorū p vtutē celi. secūdū illud Homeri. Talis est intellectus in dijs et hominibus terrenis qualē in die pducit pater virorū deorūqz. idest sol. vel forte Juppiter: quē dicebāt sūmū deū. Ista opinio deficit in duobus. pmo qz intellectus: cuz sit virtus supra se ꝯuersiua seipsaz cognoscens et pprias opationes: nō est vtus materialis nec organica: sed est virtus indiuisibilis et ingenerabilis et incorruptibilis: vt ostēdetur tertio huius. et duodecimo metaphysice. ¶ Secūdo: qz eaq subijciuntur celo essentialr subijciūtur et tempori. qd est numerus motus celi secūdū pus et posterius. modo intellectus nō subijcitur tpi: qz sicut abstrahit a loco: ita a tēpore: ꝯsiderando rem vlr absqz ꝯditiōibus particularibus: vt hic et nūc. ergo. ¶ Dicendū ergo q ista ppō. intellectus humanus cāl̄r subijcitur corporibus celestibus. hz duplicem intellectū. pmus est: q intellectus hūanus causatur et pducatur a corporibus celestibus. sicut crediderūt antiqui: et iste sensus est ipossibilis. Secūda est q intellectus hūanus nō pōt vniri corpori humano: nisi effectiue ꝯcurrāt corpa celestia: et iste itellectus est verus: qz vnio intellectus hūani psupponit dispositiōem corporū q̄litatiue et q̄ntitatiue ad quā actiuitas corpis celestis necessario ꝯcurrit. ¶ Ad pm negatur ꝯsequentia. et cū dr. quicqd est cā cāe est causa causati. verū est in eodē genere cause. mō celū est cā corporis humani i genere cāe efficiētis. et tpz corpus humanū est cā intellectus in genere cāe mālis. ¶ Ad 2m negatur ꝯsequentia: sicut nō seqtur. homo est albus: et nō inqtū non hō. ergo inqtum hō: homo ergo nō generat nec generatur. pmo de generatiōe: et. 12. methaphysice. sed S. vel. P. Cōcesso ergo q hō inqtum aliqs homo generatur a sole. dz consequēter ꝯcedi. q forma generatur a sole: secūduz quā homo est hō: nō tn̄ quelibz formā generatur a sole: fm quā hō est homo: qz cum hō sit aial rōnale: est homo p duplicē formaz. s. p intellectiuā: que nō generatur a sole p sensitiuā: que gnatur a sole sicut et alie forme māles. ¶ Scdm dubiū. vtrū operatio intellectus humani motibus celestibus cāl̄r subijciatur. Et arguitur q sic. pmo qz opatio intellectus hūani cāl̄r subijcitur fantasmati: et fantasma causalr subijcitur motui celi in eodē genere cāe. ergo: pz ꝯña. qz qcqd est cā cāe est cā causati in eodē genere cause. minor est nota: cū sit effectus rerū nālium existēs in sensu. maior aūt declarabitur tertio huius. vbi pbatur q fantasma est pmū effectiuū intellectionis iuxta illud. necesse est intelligentez fantasmata speculari. Scdo nihil est in intellectu qn prius fuerit i sensu fm phm in libro de sensu. et oīs doctrina et oīs disciplina fit ex pte existēti cognitiōe sensitiua. pmo posteriorū. sz tā sensus q̄ quelibet cognitio sensitiua dependet a motu celi effectiue. ergo et quelz opatio intellectus et cē. ¶ Oppositū tenet ex eo: qz si intellectus essentialr nō depēderet a motu celi nec et opatio intellectus. ¶ Notādū q duplr aliqs effectus subijcitur cāe. s. per se et p accidēs. ille effectus subijcitur alicui cāe per se: a qua ille effectus pducitur. ille vō subijcitur cause p accidens: a qua non pducitur: sed solū ista cā applicat actiua passiuis aut remouet pbibēs. vbi grā. Illuminatio domus est per se a corpe luminoso: et per accidēs ab aperiente fenestrā: qz remouet pbibens: aut aferente corpus luminosum domus. ¶ Dico ergo q opatio intellectus humani subijcitur motui celi. nō per se sed p accidēs: qz nō pducitur a motu celi: sed a fantasmate virtute intellectus agētis: subijcitur tn̄ motui celi per accidens. p q̄nto per motū celi sensus interiores. et fantasma applicantur intellectui: et multotiēs p motū celi remouentur impedimenta intelligēdi. s. egritudines: et alie indispositiōes sensuū et organorū tam interiorū q̄ exteriorū. ¶ Ad pm respōdetur negādo ꝯñaz. qz opatio intellectus nō fit a fantasmate ppa virtute: sed virtute itellectus agētis. Item negatur minor in predicatōe per se: qz fantasma nō subijcitur motui celi p se: sed solū per accidens. nō enim pducitur fantasma a motu celi: cum sit forma indiuisibilis subito multiplicata: et pducitur tn̄ per motū celi per accidens: p q̄nto virtute motus celi pos et obiti et organa ad seinuicē applicantur. ¶ Ad scdm respondetur consimilr dicendo q cognitio sensitiua nō dependet effectiue a motu celi nisi per accidēs. et vbi concederetur quālibet formā sensitiuam et quālibet sensationem dependere a motu celi per se: negaretur hec consequentia. motus celi est per se causa cognitionis sensitiue: et cognitio sensitiua est per se causa operationis intellectus. ergo motus celi est per se causa operationis intellectus: qz licet quicquid est causa cause est cā causati. nō tamen quicqd est causa per se cause est causa causati per se: qz Sortes est per se causa Platonis: et Plato est per se causa Ciceronis: et tamen Sor. non est causa per se Ciceronis: cum virtus decisa a Sor. non sit coniuncta Ciceroni. Sor. enim non influit in materiam Ciceronis sed bene Sor. ¶ Tertium dubium. vtrum intellectus humanus aliquem influxum suscipiat a corporibus celestibus. arguitur q sic. primo. intellectus humanus aliquez influxum accipit ab aliqua intelligētia abstracta: sed q̄libet intelligentia abstracta agit mediante celo. ergo et cē. Minor colligitur de intētione Aristotelis duodecimo methaphisice. et maior arguitur auctoritate procli in libro de causis di. q omnis intelligētia inferior aliquem influxum accipit ab intelligentia superiori. modo intellectus humanus tenet infimū gradum in genere intelligentiarum. secūdum Cōmentatorez. tertio de anima. vbi etiaz vult intellectum possibilem influxum accipere ab intellectu agēte: qui est prima abstracta intelligētia. ¶ Secūdo intelligentia lune accipit influxum ab orbe Mercurij. ergo per idem intellectus humanus accipit influxuz ab orbe lune. tenet consequentia a simili: et antecedēs arguitur. intelligentia lune accipit influxuz ab intelligētia Mercurij. scdm auctorem de causis: sed nulla intelligentia agit nisi mediāte suo orbe: vt dictum est. ergo et cē. In contrarium arguitur sic. intellectus humanus ordine nature omnia corpora excedit. ergo impossibile est corpora celestia aliquid imprimere in intellectu humano.

T. c. 56. T. c. 26. T. c. 23. T. c. 24. T. c. 24. T. c. 25. T. c. 44. T. c. 19. T. c. 51. T. c. 40. T. c. 30 et 39. T. c. 43 et 47. Cō. 5.

¶ Notandum q Stoyci vt narrat Boetius quinto de consolatione. posuerunt imagines & similitudines nostri intellectus esse impressas a celo absq compassione alteri⁹ concedentes hoies necessitate fatali suaz vitam ducere: quos Boetius reprehendit di. intellectum humanu intelligere vlia & formas abstractas simplices: quod no potest contingere ex impressione celi. Plato aut posuit cam nostre scientie: & nostraru cognitionu esse ideas: vt habetur septimo methaphysice. Aristoteles vero intellectu agentem: vt patet in tertio huius. Ex quibus seqtur. q ponere corpora celestia esse cam nostre cognitionis est adherere Empe. & Homero: qui hoc posuerut: vt colligit a philosopho in littera. ¶ Dicendu igitur cum pho & Comentatore. q celestia corpa non per se sed per accidens influunt in intellectu humanu: qz diuersi planete diuersos habitus coplexiones & dispositiones in nobis ostituunt facientes ad bonitate intelligentie: & queadmodu phi vel medici possunt indicare de bonitate itellectus ex corporis complexione. sicut ex dispositione pxima. Ita astrologi ex motibus celestibus taq causa remota talis dispositionis. & hoc modo verificat: quod dicit Ptolomeus in centiloquio. cu fuerit Mercurius in natiuitate alicuius in aliqua domoz Saturni & ipse fortis in esse suo dat bonitatem intelligetie medulitus in rebus. ¶ Ad rones similiter dicit. q nec intellectus humanus: nec aliqua itelligentia abstracta influxu aliqué accipit per se ab aliquo celesti corpore. ocedo tn q intellectus humanus accipit influxu ab itellectu agete: & quelibz intelligetia inferior ab intelligetia superiore no tn celo mediate: nec per motum eius: sed per formale illapsum vnius in alia: qz sicut dicit Comentator. tertio huius. vna intelligetia alia imutat. cum aut dicit. q nulla intelligetia agit nisi mediante corpore celesti. hoc negatur sed bene veru est: nullam intelligentia agere in hec inferiora generabilia: nec corruptibilia: nisi per motu celi per se vel p accidens. ¶ Quartum dubiu vtru voluntas vel aliquis actus nostraru electionum subyciatur causalr superioribus lationibus. Et orguitur pmo q voluntas rone Emp. voluntas humana alteratur a dispositione i dispositioez sm mutationez temporis. ergo subycitur causalr superioribus lotionibus: pz osequentia. qz tempus est passio motus celi. quarto physicoz. & antecedens habet ad experientia de multis hoibus qui sunt leti tristes beniuoli & iracudi: secudu diuersitatem dispositioem tepoz. ¶ Secudo arguitur. q act⁹ nostraru electionu subyciatur superioribus lationibus. naz quida habent a natiuitate habitus morales. ergo illi habitus efficiuntur a motu celi. patet osequentia: qz non videtur a quo introducantur: nisi a celo per motu eius. antecedens est Aristotelis pmo ethycoz di. q quidaz sunt fortes & iusti a natiuitate. ¶ Cotrariu tenet Ar. ex determinatione cotra Emp. aliter voluntas in suis actib⁹ necessitaret. ¶ Notaduz vt supra. q corpa celestia non per se agunt volitiones nostras aliqd impmendo in volutate: sed sunt cause per accidens nostraz volitionu agendo in corpora: & pmo in corpora extranea. Eligimus. n. calefieri quando aer in hyeme multum infrigidatur a corpore celesti & eligimus frigidari quando aer in estate nimiuz calefit a sole. Secudo agedo in corpora intranea. Eligimus. n. purgari & medicinari: cu nra corpora virtute celi egrotant. Eligimus etia vindicare: cum in nobis causat ira ex ebullitioe sanguinis in corde pueniete a motu celi mediate vel imediate: manifestu. n. est q tales occasioes siue sint exteriores siue sint iteriores. no sut ca necessaria electiois: cu ho p rone possit eis resistere: sz plures sunt q ipetus naturales sequutur: pauciores aut & solu sapietes illis resistunt. ¶ Et ppter hoc dicit Ptolomeus in centiloquio. q aia sapiens adiuuat opus stellaru: & q no poterit Astrologus dare iudicia scdm stellas nisi vim aie et coplexioez bene cognouerit: & q Astrologus non dz dicere rem spaliter: sed vlr: qz ipressio stellaz in pluribus sortitur effectu: qui no resistut inclinationi: que est ex corpe no aut semp in hoc vel in illo: qui forte per ronez nalr inclinationi resistit. ¶ Ad pmu dr. q talis alteratio est roe corporis in quo per se influit motus celi & no rone intellectus vel volutatis: qz nullus talis motus in voluntate imprimit aut in intellectu: sed solu in corpore. ¶ Ad scdm negat antecedes. Et ad phm rudetur. q non plus voluit dicere: nisi q a natiuitate aliqui sut dispositi ad morales habitus naturalr iusticie: prudetie: tempantie: fortitudinis: & huiusmodi. videm⁹. n. quosda nalr inclinari i vitia. quosda aut in virtutes. ¶ Textus cometi. 151.

¶ Et tamen oportuit simul ipsos de deceptioe dicere. Magis proprium enim est aialibus & plurimu tempus in hoc perficit anima. Unde necesse aut vt quidam dicunt omnia que videtur esse vera: aut dissilis tactu deceptioem esse. Hoc enim contrarium ei q simile simili cognoscere. Videtur autem & deceptio & scientia cotrariorum eadem esse.

¶ Ista est scda pars huius lectionis. in qua Ar. reprehendit antiquos de insufficietia ex parte determinationis illoz. nam in pmo libro dixerut. q ois scientia fit ex silr & nihil dixerut de ignoratia. modo poti⁹ debuissent determinare de ignoratia: cum sit magis ppria aialibus q de scietia nec possunt isti excusari nisi altero duoz modoru. aut dicendo. q oia que apparent sunt vera: & sic nulla est ignorantia: qd est reprobatu. quarto methaphisice. aut q ignoratiaz dederunt intelligere per scientia: qz sicut scietia fiebat a simili. ita ignoratia a dissimili. modo vnu oppositoz intelligit per reliquu. Sed iteruz ista excusatio nulla est: qz scia sicut est similis: ita dissimilis: qz oppositoruz eadez est disciplina. Lege lr. (Et tn oportuit ipsos sil de) scia cu (deceptioe dicere. magis ppriu. n. e aialibus) ignoratia q scia (& plurimu tps i hoc pficit aia. vnde necesse est aut) hoc dicere. (vt qda dicunt oia q videntur esse vera. aut dissilis) rei (tactu) .i. per contactu cognitiuum (deceptioez esse. hoc. n. est ctrium ei: qd est sile simili cognoscere. videt. n. & deceptio & scia ctroz eadez esse.) ¶ Notandu q duplex est ignoratia. s. negatiois & dispositiois. ignoratia negationis est caretia sese ouncte potentie remote. de qua dr tertio de aia. q itellect⁹ de se est pura potentia: & est sicut tabula rasa in qua nihil e depictu. Ignorantia dispositionis est error. puta error de aliquo scibili vt puta error quo credit nullu esse p⁹ motore. aut nullu triagulu hre tres angulos eqles duob⁹ rectis. ¶ Prima ignoratia est ppria hoi eode modo quo canities. na sicut canities copetit solu hoi & omni hoi: no tn semp sed in senectute: ita ignoratia negatiois copetit solu hoi & oi non semp: sed in iuuetute. ignoratia aut dispositiois est ppriu hoi eo mo quo esse medicu: qz sicut esse medicu competit solu hoi & non oi: ita hec ignoratia copetit solum hoi: & no cuilibet: qm aliq errant: aliq sciut circa ide coplexe significabile. ¶ Cotra pdicta arguit. & pmo q ignoratia non sit ppriu hoi: qz vnuqdqz nalr inclinat in illud: qd est sibi ppriu: vt pz de motu deorsum: ad que graue nalr inclinatur. & de motu sursum: ad que et leue nalr inclinat: sed homo no inclinatur nalr in ignoratiam. sed in scientia cum sit perfectio eius. iuxta illud. pmo methaphysice. omnes

T.c.53. T.c.18. T.c.130

homines nā scire desiderāt. Et ꝯfirmatur. duoꝝ opposi-
toꝝ: si vnū est ꝓpriū alicui: alteꝝ nō est ꝓpriū eidē. nam
qꝛ graui est ꝓprius mot⁹ deorsuz: illi nō est ꝓprius mot⁹
sursuz. ⁊ leui appropriat̄ mot⁹ sursuz. igitur illi nō appro-
priat̄ deorsuz: sed scīa est ꝓpria hominī: cū nulli alteri cō-
petat: ad quā ēt nālr̄ iclinat̄. ḡ ignorātia nō est ꝓpria ho-
mini. ¶ Scḋo argnit̄ q̄ ignorātia nō sit magis ꝓpa ho-
mini q̄̄ scia: qꝛ illud ad qḋ magis aliqd iclinatur est ma-
gis ꝓpriuz illi q̄̄ illud ad qḋ nō nālr̄ iclinat̄. sꝫ hō magis
nālr̄ iclinat̄ in scia: nō aūt in ignorare: sicut graue ⁊ leue
nālr̄ iclinant̄ in locū ꝯueniētē: ⁊ nō in locū disconuenien-
tem. ⁊c̄. ¶ Ad pᵐ negat̄ añs. qꝛ puatio forme generande
est ꝓpria mãe: sicut ⁊ ipsa forma generāda: ⁊ tñ mã non
nālr̄ iclinat̄ in puationē: ēt simitas est ꝓpa naso. ad quaz
nō nālr̄ iclinat̄ nasus: cuꝫ sit iperfectio nasi: cū aūt dicit̄.
vnūqḋqꝫ nālr̄ iclinat̄ in eo: qḋ est ei ꝓpriū. veꝝ est. nō tñ
in oē illud qḋ est sibi ꝓpriū: sed solū in illud qḋ est perfe-
ctio ei⁹. Uñ canities est ꝓpria hoī. in quā nō nālr̄ iclinat̄
hō cū dicat iperfectionē in hoīe. ¶ Et ad ꝯfirmationez
negat̄ añs. qꝛ puatio ⁊ forma opponunt̄: ⁊ qḃlbꝫ eoꝝ est
ꝓpriū mãe. visio ⁊ cecitas opponunt̄: ⁊ tñ qḃlꝫ istoꝝ est
ꝓpriū oculo: albedo ⁊ nigredo sunt opposita: ⁊ tñ qḃlbꝫ
eoꝝ est ꝓpriū supficiei vel pspicuo: ex quo opposita bñt
fieri circa idē. per Ar. in postpdicamētis. licꝫ. n. mot⁹ sur-
suz ⁊ mot⁹ deorsuz nō sint ꝓpria alicui: sꝫ diuersis: nō seq̄-
tur q̄ń sint alia opposita: quoꝝ qḃlꝫ sit ꝓpriū eidē. ¶ Ad
2ᵐ dr̄ q̄ ignorātia dispōnis nō est magis ꝓpria hoī q̄̄ scia:
sed ignorātia negationis: sicut. n. canescere est magis ꝓ-
priuz homini q̄̄ esse medicū: qꝛ pluribꝰ ꝯuenit: ita ignorā-
tia negationis est magis ꝓpria hoī q̄̄ scia: qꝛ pluribꝰ ꝯue-
nit. ¶ Et tūc ad argᵐ. homo iclinat̄ in sciaz nālr̄ ⁊ nō in
ignorātiā. ergo nō est magis ꝓpria hoī ignorātia q̄̄ scia.
negat̄ ꝯña. sicut nō seq̄t̄: hō nālr̄ iclinat̄ ad esse medicuz
⁊ nō nālr̄ iclinat̄ ad canescere. ḡ nō magis ꝓpriū est hoī
canescere q̄̄ eē medicū: sicut illud est magis nālr̄ qḋ plu-
ribꝰ ꝯuenit in eodē genere: ita illud est magis ꝓpriuz qḋ
pluribꝰ ꝯpetit in eadē spē. ¶ Textus ꝯmen. 152.

**¶ Quod quidem igitur nō idem sit sapere ⁊ senti-
re manifestum est. Hoc quidem eniz in oibus
est: illud autē in paucis aialium.**

¶ Ista est tertia ps lectiōis: in qua Ar. respōdet ad obie-
cta antiquoꝝ destruēdo fundamēta coꝝūdē per tres cō-
clusiones: q̄ꝝ pma est ista. sensus ⁊ itellect⁹ inuicē distin-
guunt̄. Scḋa ꝯ. fantasia distiguit̄ a sensu ⁊ itellectu ibi.
(Fantasia. n. alteꝝ.) Tertia ꝯ. fantasia ⁊ opinio nō sunt
idē. sed penit⁹ distiguūt̄ ibi. (Quod aūt nō est). Prima ꝯclo
arguit̄ q̄drupl̄r. ⁊ pmo sic. Illa distinguunt̄ quoꝝ vnuz
est in oibꝰ aialibꝰ ⁊ aliud in paucis. sꝫ sensus est i oibꝰ aia-
libꝰ: ⁊ itellect⁹ in paucis: ergo sensus ⁊ itellect⁹ iuicē disti-
guunt̄. maioꝛ pꝫ. ex eo q̄ q̄ñ aliq̄ sunt vnū ⁊ idez simpl̄r:
in quocūqꝫ reperit̄ vnū illoꝝ: in eodē reperit̄ reliquum.
minoꝛ est nota de se: qꝛ musce ⁊ hꝫ aialia ipfecta habent
sensuz: ⁊ nō itellectū: sicut nec rōnē. Le. li. (Quod quidē ḡ nō
sit idē sapere). i. itelligere (⁊ sentire manifestū: hoc. n. q̄-
dem). s. sensus vel sentire (in omnibus est) animalibus
(illud autez) intellectus vel intelligere (in paucis ani-
malium est.) ¶ Textus cōmēti. 152.

**¶ Sed neqꝫ intelligere in quo est ⁊ recte ⁊ nō
recte. Recte q̄dem prudētia ⁊ scientia aut opi
nio vera. Non recte autem cōtraria hoꝝ.**

¶ Secūdo sic. illa distiguunt̄ quoꝝ in vno est rectitudo
⁊ nō rectitudo: ⁊ in alio rectitudo solū: sed in itellectu est
rectitudo ⁊ nō rectitudo: ⁊ in sensu solū rectitudo. ḡ. ma-
ioꝛ pꝫ. ⁊ minoꝛ declarat̄. nā per itellectum aliq̄ñ itelligo
recte: vt dū itelligo per sciaz vel opinionē veraz: ⁊ aliq̄ñ
itelligo nō recte: vt cū itelligo per opposita. s. per ignorā-
tiaz aut per opinionē falsam. in sensu aūt semꝑ est recti-
tudo. q̄ñ cognitio habita per experiētiaz semꝑ est recta:
sed cognitio sensus semꝑ est per experiētiā qꝛ ex sensatis
a nobis. Le. li. (Sꝫ neqꝫ) sensus q̄ semꝑ est rect⁹ est (itel-
ligere in quo ē recte ⁊ nō recte) cognoscere (recte quidē
prudētia) est (⁊ sapientia aut opinio vera. nō recte āt cō-
traria hoꝝ.) ¶ Textus cōmenti. 152.

**¶ Neqꝫ hoc est idem cuꝫ ipso sentire. Sensus
q̄dē. n. ꝓprioꝝ semꝑ verus est ⁊ oibꝰ iest aia-
libus. Intelligere autez contingit ⁊ falso.**

¶ Tertio. illa distinguunt̄: quoꝝ vnuz semꝑ est veroꝝ: ⁊
aliud q̄ñqꝫ veroꝝ ⁊ q̄ñqꝫ falsoꝝ: sed sensus maxīe respe-
ctu ꝓprioꝝ sensibiliū semꝑ est veroꝝ: ⁊ intellect⁹ falsoꝝ.
ergo. maioꝛ est nota: ⁊ mioꝛ declarat̄. nā sensus nūq̄̄ de-
cipit̄ circa sensibile ꝓpriū. vt patuit. itellect⁹ aūt decipi-
tur circa itelligibile ꝓpriū: ex quo in eo repiunt̄ opinio-
nes false ⁊ ignorātia dispōnis. Le. li. (Nec hoc). s. itelli-
gere (est idē cū ipso sentire q̄dez. n. sensus ꝓprioꝝ semꝑ
verū est) sicut (⁊ inest oibꝰ aialibꝰ. itelligere eniꝫ ꝯtingit
⁊ falso) ⁊ vero indifferēter. ¶ Textus cōmen. 152.

¶ Et nulli inest cui nō ⁊ ratio.

¶ Quarto. illa distinguunt̄: quoꝝ vnū nec̄io rōni ꝯiūgit̄
⁊ alteꝝ nō nec̄io ꝯiūgit̄ rōni: sed itellect⁹ nec̄io ꝯiūgitur
rōni. ⁊ sensus nō nec̄io ꝯiungit̄ rōni. ergo. maioꝛ est nota
⁊ minoꝛ declarat̄ ad experiētiā. ꝑcipim⁹. n. nullū hr̄e in-
tellectū nisi habeat rōnē ⁊ ecōtra. multa aūt scimus hr̄e
sensum ⁊ rōnez. Le. li. (Et nulli inest) itellectus (cui nō
inest rō.) ⁊ multis inest sensus q̄bus non inest rō. ¶ No-
tanduz ꝯm cōmētatorē cōmēto. 152. q̄ sensus semꝑ dicit
verū in rebꝰ ꝓpriys: ⁊ falsum in vl̄ibꝰ: itellect⁹ aūt in vl̄i-
bus verū ⁊ in ꝓpriys falsuꝫ: ⁊ etiā sensus in rebus ꝓpriys
magis durat sua veritas q̄̄ itellect⁹ in rebꝰ vniuer salibꝰ.
Quatuoꝛ dr̄ias ponit cōmētatoꝛ in hoc cōmēto. iter itel-
lectū ⁊ sensuꝫ. pᵃ dr̄ia est. q̄ sensus nūq̄̄ decipit̄ circa sen-
sibile ꝓpriū: sꝫ itellꝰ sepe errat circa itelligibile ꝓpriū.
pmū fuit demōstratū in capᵒ de sensibili ꝓprio ⁊ cōi. vbi
est ostēsuz q̄ circa sensibile ꝓpriū non decipit̄ sensus iu-
dicio vl̄i: neqꝫ ēt per se iudicio particulari: seruatis illis
tribꝰ ꝯditionibꝰ quas ponit Themistiꝰ. s. ꝓportionata di-
stantia. debita ꝯplexio organi: ⁊ bona dispō obiecti. ꝑ ac-
cidens tñ decipit̄ circa sensibile ꝓprium rōne sensibilis
cōis vel sensibilis ꝑ accidēs. decipit̄. n. visus i iudicādo
albū esse pedale hic vel ibi. Soꝛ. vel platonē: sꝫ nūq̄̄ de-
cipitur in iudicādo coloᵐ esse coloᵐ aut albuꝫ esse album
seruatis illis tribꝰ ꝯditionibꝰ. Scḋm vero declarat̄: q̄ñ
itellect⁹ pōt itelligere aliqd eē hoīez q̄ nō est hō: ⁊ aliqd
esse albū q̄ nō est albū: ēt seruatis illis tribꝰ ꝯditionibꝰ.
ergo itellect⁹ decipit̄ circa itelligibile ꝓpriū. Secunda
dr̄ia. sensus circa sensibile cōe sepe decipit̄: ⁊ intellectus
nūq̄̄ vel raro decipit̄ circa itelligibile vl̄e. pma pars pa-
tuit: qꝛ visus decipit̄ in iudicādo aliqd eē pedale vl̄ figu-
re sperice: aut moueri sursuz vel q̄escere deorsum ēt ser-
uatis tribꝰ ꝯditionibꝰ. Scḋa ps declarat̄ 3ᵒ huiꝰ. q̄ñ q̄di-
tas seu ipꝫ subꝫ vl̄e est ꝓpriū: ⁊ pᵐ obm itellect⁹: iō circa
ipm nō decipit̄: sicut nec sensus circa ꝓprium sensibile.
Tertia dr̄ia q̄ vitas sensus respectu sensibilis ꝓpry nul-
luz durat: sꝫ vitas itellect⁹ respectu itelligibilis ꝓpry pa-
rum durat. pꝫ. q̄ñ si visus iudicat semel aliqd eē album
semꝑ iudicat illud eē albū seruatis illis tribus ꝯditioni-
bus. itellect⁹ aūt nō. Si aliq̄ñ iudicat Soꝛ. eē albū semꝑ
sic iudicat: ēt seruatis illis tribus ꝯditionibꝰ. s. q̄ spēs. s.

T. c. 63.

Sortis albi debite approximaret itellectui optime dispositor: et in organo bene proportionato. Quarta dria. q veritas sensus respectu sensibilis cois parū durat et veritas itellect⁹ respectu itelligibilis vlis multū durat. p3. qr visus indicādo albū esse pedalis quātitatis aliqñ ver3 iudicat: 3 nō manet illud iudiciū ver3 pp variationē pedalis insensibilē in plus vel min⁹. iudiciū aūt itellectus respectu vlis semp durat: sicut iudiciū sensuū circa suū sensibile ppriū. ❡ Cōtra pdicta arguit. q itellect⁹ nō decipitur circa itelligibile ppriū. nā ens inq̄tū ens est obm adequatū itellect⁹ fm Auic. in sua metaphysica. igit ens sub rōne entis est itelligibile ppriū itellectus: sicut color sub rōne coloris est sensibile ppriū visus: sed intellectus nūq̄ decipit circa ens sub rōne entis: sicut nec visus circa colorē sub rōne coloris. g̃ rc. Scdo ois noti^a itellectiua dependet a sensu. 3⁰ huī⁹. igit si sensus non decipit circa ppriū obm: nec itellect⁹ circa idē. S3 illud est itelligibile ppriū. ergo. qñ igit visus iudicat aliqd esse albū intellect⁹ ēt sic iudicat: io tūc nō decipit itellect⁹: sicut nec sensus. ❡ Et ɔfirmat. circa multa decipit sensus: q corrigitur per itellectu3. g̃ itellect⁹ min⁹ decipit circa obiecta sensus q̄3 ipse mouet sensus: sed sensus non decipit. g̃ nec itellect⁹. aīs est notū. qr visus iudicat sole3 esse pedalis quātitatis et decipit: cui⁹ deceptionē corrigit intellect⁹ p rōnē ostēdens solē esse maiorē terra tot 1. ❡ Ad p^m dr q circa illud in qd imediate fert po^a. nō cadit error: sed circa illud in qd cadit mediate: et ex ɔñti: pp qd appet verā esse sniaz cōmētatoris: q sensus nō errat circa sensibilia ppria in que fert imediate: sed circa sensibilia cōia in q̄ fert mediātib⁹ itellectibus pprijs. e3 aūt accidit intellectui. nā itellect⁹ nō errat circa itelligibilia cōia in q̄ fert imediate: s3 circa itelligibilia ppria in que fert mediantib⁹ itelligibilib⁹ cōib⁹. hec aūt itelligibilia cōia circa q̄ itellect⁹ versat sunt in duplici genere: q̄da3 ɔplexa: vt de quolib3 esse vel nō eē. nō ɔtingit idē simul esse et nō eē. et qdā simplicia. vt ens. aliqd. res. et h⁹. et hec itelligibilia cōia tā ɔplexa q̄3 incōplexa itellect⁹ nr nāl'r itelligit non indigēs docēte. nec pōt decipi circa aliqd istor: io itellectus circa eius ppriū obm: qd est ens: nō pōt decipi: sicut nec sensus: s3 istud Ar. et cōmētator nō vocat itelligibile ppriū: cū sit itelligibile cōissimū: albedinē aūt et nigredine3 et h⁹. vocāt ipsi itelligibilia ppa et spālia: circa que cōtingit itellectū errare et nō sensum cum illis circūstātijs. ❡ Ad 2^m respōdet q itellect⁹ nūq̄ decipit circa sensibile vel itelligibile ppriū ɔiunctus sensui: s3 bñ e disiunctus: vnde sensus exterior nūq̄ exit in actū suū in absentia sensibiliū: sensus aūt iterior: ac etia3 itellect⁹ pp spēs reseruatas in mā bene exit in actū suū in absētia taliū obiector: qñ igit sensus exterior est in actu suo: tūc nō decipit sensus iterior circa sensibile ppriū: nec itellect⁹ circa itelligibile ppriū: qr sicut non decipit sensus exterior tūc in iudicādo aliqd esse albū vel nigrū: ita nec tūc decipit itellect⁹ vel sensus iterior in iudicādo idē. qñ vo fuerit disiunctus itellect⁹ vel sensus iterior sensui exteriori poterit qlib3 istor decipi in iudicādo aliqd esse albu3 vel nigrū. ❡ Cōfirmatio aūt solū pbat sensum magis decipi circa sensibilia cōia q̄3 itellectū: et hoc cōcedo. Unde itellect⁹ est discursiuus inueniēs per rōnē q̄titate3 solis et terre: quā nō inuenit sensus: cum nō discurrat nec formet per viam abstractionis conceptus et diffinitiōes rerum. ❡ Textus cōmen. 153.

T. c. 30. t. 39.

❡ **Fantasia enim alterum est et a sensu et ab intellectu. Et hec non fit sine sensu: et sine hac non est opinio.**

❡ Secūda 3. fantasia distinguit a sensu et ab itellectu: l3 nō fit sine sensu: sicut nec opinio absq3 fantasia. Istā ɔnē Ar. hic nō pbat in spāli: qr eius pbatio dependet ex dictis et dicēdis. nā pmo arguit q fantasia distiguit a sensu: qr illa distiguunt: quor vnū repit in oib⁹ aialib⁹: et reliquū in paucis: s3 sensus reperit in oib⁹ aialib⁹: fantasia aūt in paucis solū. s. pfect l. g̃ rc. ❡ Scdo argr q fātasia distiguit ab itellu. nā illa distiguūt: q̄r vnū est repibile sine alio: s3 fantasia ē repibilis sine itellctu. s. i pfect l bautis. g̃ rc. ❡ Tertio argr q fātasia nō fit sine sensu: qr fantasia nō reperit nisi in aialib⁹: sed oē aial h3 sensu3: vt dictu3 est. g̃ rc. ❡ Quarto arguit q opinio nō est sine fantasia: qr opinio est apphēsio alicui⁹ sola rōne pbabilis: s3 nō est rō absq3 fantasia: vt colligit de itentiōe Ar. 3° h⁹. ergo rc. L. e. li. (Fantasia. n. alter est et a sensu et ab itellectu: et hec). s. fantasia (nō fit sine sensu et sine hac nō ē opinio.) ❡ Notādū s3 cōmētatorē. cōmēto. 153. q distictio sc3 itellectiua nō sumit nisi in hñtib⁹ rōne3: ymaginari eni3 aliqd a sentire et a distictione per itellectū et ymaginari nō est absq3 sentiri: et ymaginati nō fit absq3 cōsiliari. i. opinari: si. n. sensus fuerit nō seqtur ymaginatio: s3 si ymagiatio erit sensus erit: et silr si itellect⁹ erit ymaginatio erit: et nō ecōtra. sensus ergo ymaginatio: et itellectus se hñt scd3 pius et posteri⁹: seqtur eni. itellectus est g̃ ymaginatio vel fantasia est: qr apud cōmētatore3. idē est fantasia et ymaginatius: et nō ecōtra. et seqtur. ymaginatio ē ergo sensus est: et nō eɔ. ❡ Textus cōmen. 153.

T. c. 39. t. 39.

❡ **Qz autem nō est eade3 fantasia et opinio manifestum est. hec quidem enim passio in nobis est cum volumus: pre oculis enim est facere: sicut et in recordatiuis positi: et idolum sunt facientes. Opinari autem nō in nobis est. Necesse eni3 falsu3 aut verum dicere.**

❡ Tertia 3. fantasia et opinio nō sunt idē: s3 penitus distiguunt. Ista ɔclo pbat duab⁹ rōnib⁹. Quar pma est ista. Illa iuicē distiguunt: quor vnū est in potestate nra et nō reliquū: sed fantasia est in potestate nra: et nō opio. ergo. maior est nota. et minor pbat. nā cū volumus fingere vl formare aliqd possum⁹ q̄si sit apparēs ante oculos nros: sicut si volo possum fingēdo formare montē aureū: ac si esset ante oculos meos: s3 nō est sic de opinione. nā ad h q sit opinio reqritur q sit ppositio pbabilis: que nō est in potestate nra. L. e. li. (Qz aūt nō ē eadē fantasia et opinio māifestū ē) ex dictis (hec qdē. n.). s. fantasia (passio in nobis est cū volumus: pre oculis. n. est facere: sicut in recordatiuis positi: et ydolū facientes) ad placitū (opinari: nō aūt in nobis est. cū volum⁹. necesse. n. est aut veru3 aut falsu3 dicere) opinātē3: opinio. n. necesse h3 ɔpōnem distātē q̄ semp est va vl falsa: s3 fantasia pt hre ɔpōnē indistātē: q nō est va nec falsa. ❡ Textus ɔmen. 154.

❡ **Amplius autem cum opinamur difficile aliquid aut terribile statim cōpatiamur. Similiter autem est et si confidendum. Secundum fantasiam autē similiter nos habemus: sicut si essem⁹ ɔsiderātes i pictura difficilia et ɔfidētia.**

❡ Secūda ratio. illa iuicē distiguunt: ad quor vnū seqt terror vel letitia: et nō ad reliquū: sed ad opinione3 seqt terror vel letitia: et nō ad fantasiā. ergo fantasia et opinio penitus distinguūtur. maior nota. et mior declarat. na3 si aliqs opinatur vnū magnū terribile. si tale est pñs vl futurū timet: et si est aliqd quo debeat letari letat: sed non est sic de fantasia: imo ita est ac si viderē picturā pp quā

nō delectarer multū si esset pulchra:nec multū tristarer si esset turpis. Cōsimilr fantasia nō multuz letaī qñ fantasiaī res iocūdā:nec multuz tristaī si fantasiatur aliqd terribile. L.c.li.(Amplius aūt cum opinamur difficile aliquid aut terribile statis cōpatimur)z tristamur (silr aūt ē si cōfidēdū)letamur(scđz fantasiam aūt:silr nos habemus:sicut si essem⁹ cōsiderātes in pictura difficilia z confidentia)idest representationes terribilium z non terribilium. ¶ Textus cōmē.154.z.155.

¶ Sunt autem z ipsius acceptionis differentie scientia z opinio z prudētia: z cōtraria horū: de quoꝝ differentia altera sit ratio.

155 ¶ De eo autem quod est sentire: quoniaz alterum est ab eo quod est intelligere. Huius aūt aliud fantasia: aliud opinio esse videt. De fantasia determinātes sic: z de altero dicēduz est.

¶ Ista est qrta ps hui⁹ lectiōis: in qua Ar. se excusat a psecutione quorūdā: de qb⁹ facit mētionē ponēdo quatuor. Primū φ itellectus hz multos habit⁹ differētes. s. sciaz opinionē: z prudētiā: z opposita hoꝝ habituū: de qbus ptinet tractare ad.6.topicoꝝ. ideo si de opiniōe hic nō plene tractaī: nō appareat mirū: qz nō est psentis speculationis. Secūdū φ his que dicta sunt est ad modum manifestū itellectū nō esse sensum. Tertium φ fantasia sit aliud ab itellectu z opinione: ēt ex factis rōnib⁹ est notuz. Quartū φ de fantasia est determinatū negatiue: sed in sequētib⁹ est determinatū affirmatiue. L.c.lit. (Sunt autē acceptionis ipsius) itellectus (differētie. scia. z opinio z prudētia. z cōtraria hoꝝ. de quoꝝ dria altera sit ratio) s.in.6.ethicoꝝ. (De eo aūt qđ est itelligere: qm alterum est ab eo qđ est sentire dicitū est. hs aūt) acceptionis (itez aliud fantasia esse videt: aliđ opinio de fantasia) determināies sic diximus negatiue (z de altero). i. alio modo videlicet affirmatiue (dicēdū est.) ¶ Notādum sm cōmētatorē. cōmēto.154. φ ymaginatio est alia a cōsilio z extimatiōe: qm cū extimauerim⁹ aliqđ timorosum futurū quoquo modo nos patimur: nō passione: ac si illđ timorosuz esset pñs: z similr cū nos extimauerim⁹ aliqd audactiuū futuꝝ: sed nō passiue: quali illo audactiuo existenti presente: cū aūt ymaginati fuerim⁹ illud timorosū statim patiemur: qsi esset pñs. hec cōmentator. Istud cōmentū duo dubia icludit pmū: qz videt oio 3riū littere. nā dicit Ar. φ per opinionē z cōsiliū timem⁹ z nō p ymaginationē hic aūt φ magis p ymaginationē φ p opinionē: qz per ymaginationē timem⁹ ac si timorosū essz pñs: per opinionē aūt ac si nō eēt pñs. ¶ Dicēduz φ cōsiliū z opio cōuer respiciūt futuꝝ. ymaginatio aūt pñs z tā per ymaginationē φ per opinionē seqtur terror: sed differētia: qz per ymaginationez seqtur timor remissus: z p opinionē timor fortis per ymaginationē seqtur timor respectu terribilis: vt pñtis: z per opinionē vt futurū. nō ḡ itelligit φ per ymaginationez nullo modo seqtur tristitia vel gaudiū: sed φ nō seqtur vel seqī valde remisse: sicut per visionē picturaꝝ: per opinionē aūt seqī intēse timor z gaudiū. ¶ Scđm dubiū ex illo cōmēto seqtur φ extimatio z cōsiliū sunt: z cū cōmētator nō ponat driaz inter cōsiliū z opinionē: seqtur φ extimatio consiliū z opinio sunt vnū z idē: qđ nō videt veꝝ. qz cōsiliū z opinio ē act⁹ itellectus sm Ar.6.ethicoꝝ. extimatio aūt est actus sensus iterioris. ex doctrina cōmētatoris in hoc scđo. ¶ Respōdet negādo extimationē z cōsiliū esse idez. nec illud seqtur ex cōmēto: sed solū φ ymaginatio est alia a cōsilio z extimatiōe: qm ymaginatio est actus ymaginatiue vel fantasie virtutis. Extimatio autē est actus cogitatiue vel extimatiue qua cōsideraī terribile vel cōfidēduz nō vt psens: sz magis vt futurū: sicut cōsiliū vel opinio: z sicut ad opinionē vel cōsiliū seqtur excellēs timor vel gaudiū ita ad extimationez. neq3 extimatiua z ymagiatiua sunt eadē virt⁹ scđm cōmētatorē: sz diuerse. vt videbit: pōt tñ dici φ cōmētator hic capit extimationē pro opinione: lz impropie. ¶ Textus cōmen.155.

Si igitur fantasia est secundū quā fantasma aliquod nobis fieri dicim⁹. Et si non aliquid sm metaphoram dicimus: vna quedam est potentia hoꝝ: aut habitus sm quem discernimus: aut verū: aut falsum dicimus. Huiusmodi autem sunt sensus: opinio: sciētia: z intellectus.

¶ Postq̄ phs soluit opiniones antiquoꝝ. pbātiū fantasiam esse itellectū: per hoc φ itellect⁹ est sensus: cōsequenter soluit nā generalē rōnem eorūdē: per quā arguebant fantasiā esse sensuz vel itellectū: sciam aut opinionē: z facit duo vnā pmo mouet rōnē. scđo soluit eaz. ibi. (Quid igitur.) Quātū ad pmū arguebāt sic. ois virt⁹ p quaz apparēt aliq nobis est virtus p quā discernim⁹ verū aut falsuz: sz fantasia si accipiī ppe: cū dicatur a fanos qđ est apparitio: est virt⁹ per quā apparēt nobis fantasmata z ydola: ergo fantasia est vtus per quā discernim⁹ veꝝ a falso: z qz verū aut falsum discernimus per sensuz vel intellectū sciaz vel opinionē: ideo fantasia est sensus vl intellectus. scientia vel opinio. L.c.li. (Si igiī fantasia est scđm quā fantasma aliqđ). i. silitudo z apparētia aliqua (fieri dicim⁹ z si nō aliqd scđz metaphorā dicim⁹) fantasiam: sed ppie iuxta derivationē eius (vna qdaz est potentia hoꝝ aut habitus scđm quā) potētiaz: aut (sz quē discernim⁹) habitū (aut veꝝ aut falsuz. hs aūt sunt opinio scia sensus z itellectus.) ¶ Notāduz sm cōmētatorem. cōmēto.155. φ Ar. intēdit per itellectū pmas ppōnes. p sciētiaz illud qđ pueniit ab eis. pme ppositiones dicunī pma pncipia. s. de quolibz esse vel nō esse: nō cōtingit idē simul esse z nō esse: que necessario igrediunī virtualiter oēm demōstrationē. ideo ois habit⁹ acqsitus per demōstrationez: qui dicī sciētia pueniit ab illis primis ppositionibus. Ex quib⁹ sequitur φ duplex est itellectus. s. cognoscens z nō cognoscēs itellectus cognoscens est potētia itellectiua agens vel possibilis a qua Ar. in altera lectione separauit fantasiā. intellectus nō cognoscēs est habitus pmoꝝ pncipioꝝ a quo phs in lectione ista separat fantasiā. quare. ¶ Textus cōmen.156.

¶ Quod quidem igitur non sit sensus manifestum ex his est. Sensus quidem enim aut potentia: aut actus est: vt visus z visio. Fantasiatur autem aliquid z nullo horuz existente: vt qui in somnis. Postea secunduz potentiaz sensus quidem semper adest viuentibus: z nō orbatis: fantasia autem non.

¶ Pro responsione ad rationez motā Aristo. ponit quatuor conclusiones: quaruz prima est ista fantasia non est sensus exterior actu nec potentia. Secūda cōclusio. fantasia nō est scientia nec itellectus: sed a quolibet eorum realiter est distincta. ibi (At vero nec.) Tertia conclusio fantasia nō est opinio. ibi. (Reliquitur ergo.) Quarta conclusio. fantasia nō est cōposita ex opinione z sensu per se nec per accidens. ibi. (Manifestum ergo.) pmā

conclusionē Ar. quatuor rationib⁹ demōstrat. Quarum pima est ista: quecūqz sic se habēt q vnum est separabile a reliquo et ecōuerso vnū nō est aliud. sed fantasia est separabilis a sensu exteriori scdm actū: sed sensus exterior est separabilis a fantasia fm potētiam. ergo fantasia non est sensus exterior fm actū nec fm potētiam. cōsequentia tenet. cū maiori et minor arguitur. nā in somno fantasia est in actu: et tūc nullus sensus exterior est in actu: qz oēs ligati sunt. deinde in oibus aīalibus viuētib⁹ non orbatis reperitur sensus exterior saltim potētia: sed non actu. nō autē in quolibz tali reperitur fantasia: sed solū in perfectis. ergo. Dicitur sensus in actu quādo actualr sentit. visus enī est in actu quādo in eo est visio. dicitur autē sensus in potētia quādo nō actu cognoscit: tamen habet potētiam et aptitudinē ad cognoscēdum: vt visus dormiens vel clausus in quo nō est visio. L.c.lit. (Quod quidem igitur nō sit sensus) exterior fantasia (manifestum est ex his) que dicēt (sensus quidē est aut potētia aut act⁹ vt visus) est potētia (et visio) act⁹ (fantasiat aūt aliqd) ipsa fantasia (et nullo hoz existēte) in actu. s. sensuū exteriorū (vt) fantasia (que est in somnis postea scdm potentiā quidem sensus semp adest in viuētibus et nō orbatis. fantasia aūt nō:) sz solū i pfectis. ⸿ Tex. cō. 156.

⸿ Si vero ei quod actu idem omnibus vtiqz cōtingeret bestijs fantasiā inesse. Videtur aūt nō vt formice: aut api: aut vermi.

⸿ Secunda ratio. si sensus exterior et fantasia essent simpliciter idē: ita q oīs sensus exterior sit fantasia et econuerso: vt asserebant antiqui: sequitur q si aliquod animal habet sensum exteriorē in actu: q et fantasiā habet in actu. ꝯsequēs falsum: qz formice musce vermes et hmōi habent aliquē sensum exteriorē in actu: et nūqz habēt fantasiaz in actu: imo nec in potētia. L.c.li. (Si vero ei). s. sensui exteriori (qd est actu idē) esset fantasia (oibus vtiqz bestijs cōtingeret fantasia inesse) tā fm actū qz fm po⁹ (videntur autē nō) inesse aīalibus oībus fantasia (vt formice aut api: vel vermi) qre. ⸿ Text⁹ cōmē. 156.

⸿ Postea hi quidem veri semper: fantasie autem plures false.

⸿ Tertia ratio. sensus exterior semp est verus: qz nunqz decipitur circa sensibile pprium: sed fantasie plurime sūt false: qz decipiunt circa sensibilia ppria et cōia ymo fantasiantur ea que nō sunt neqz possūt esse in rez natura. s. montē aureū vel yrcoceruū. ergo fantasia et sensus exterior oīo differunt. L.c.lit. (Postea. n. hi quidem semper veri) sunt: scilicz sensus exteriores (fantasie autem plurime false.) ⸿ Textus cōmen. 156.

⸿ Amplius autem non dicimus cum operemur certe circa sensibile. Quoniam videtur hoc nobis homo: sed magis cum non manifeste sentimus: tunc et aut verus aut falsus. Et quod quidem diximus apparent et dormientibus visiones.

⸿ Quarta ratio. cū sensus exterior operatur secūdū certitudinē circa sensibile ipsum sentiēdo nō dicimus q hoc apparet nobis: sz q ita est sicut sensus indicat. cū autē manifeste operatur fantasia circa aliqd sensibile non dicimus q sic est sicut indicat sz q ita apparet. ergo fantasia et sensus exterior oīno distinguunt. maior est nota. nā cū visus iudicat per certitudinē in medio optime disposito et pportionata distātia aliquid esse albū dicim⁹ q illud est albū: et nō q appareat albū: vbi tamē medium esset obscurū aut nimia eēt distantia īter visū et visibile: nō diceremus illud esse albū: sed q apparet album: qz ppter indispositionē mediū aut magnitudinē distantie stat cū iudicio tam falsitas qz veritas. minor autem declaratur. nā cū fantasia operatur circa aliquid sensibile. puta album vel nigrū: vel circa hominē vel equum nūqz dicimus q illud sit tale sicut indicat fantasia: sz q apparet nobis: et pcipue dormientib⁹ hoc ꝯtingit q propter somnia habita nunqz dicimt sic fuisse: sed sic apparuisse. L.c.li. (Amplius autē nō dicimus cū) per sensus exteriores (operemur circa sensibilia certe: qm videtur hoc nobis homo: sed magis cum nō manifeste sentim⁹) vt in obscuro et in magna distātia. (Et aut verus aut falsus) est (tūc) sensus. Sed per fantasiā dicimus apparet et nō sic esse (et qd quidem dixim⁹) nūc vltimo (apparēt et dormiētibus visiones). i. dormientibus apparent pfantasticas visiones. ⸿ Notādū pmo fm cōmentatorem cōmēto. 156. q sensus semper fit cū presentia sensibilis. ymaginatio autē nō: sed cum absentia. Ex quo sequit q sensus exterior nihil percipit in absentia sensibiliū: sed bene sensus īterior. qd est cōtra illos qui dicūt se videre vel audire illud qd nō est. ⸿ Secūdo notādum fm cōmentatorē codē cōmēto. q nō omne animal ymaginat et est animal q nō mouetur ad sensibilia nisi ppter presentiā ipsoz in actu vt vermes et musce. apes autē et formice necessario ymaginant. apes autē ppter artificiū. formice autē ppter depositionē. nam apes edificant locum mansionis eaz. formice vero deponūt grana collecta per eas. ⸿ Duo dubia occurrūt pmo circa litterā pbando fantasiā reperiri in oibus aīalibus auctoritate Aristo. in pncipio huius secundi. dicentis. q in quocūqz reperitur sensitiuū in eodē reperitur fantasia: qz in quocunqz reperitur letitia et tristitia in eodē reperitur fantasia: sed in quolibz sensitiuo reperitur letitia et tristitia. ergo in quolibet sensitiuo reperitur fantasia. ⸿ Secūdū dubium est circa cōmētum querēdo de qua ymaginatione loquitur cōmētator: vtz de ymaginatione perfecta vel impfecta. si pmū cū ipse dicat vermes nō habere ymaginationē: et apes habere ymaginationē: sequitur apes habere ymaginationē perfectā: qd est falsū. cū sint animalia impfecta. Si secūduz seqtur q ipse cōtradicit sibi ipsi: qz in pncipio huius secūdi. cōcessit omne animal habere ymaginationē. modo dicit vermes et muscas nō habere ymaginationē. ⸿ Ad primū respōdetur q duplex est fantasia. s. determinata et īdeterminata. fantasia determiāta est illa que est ī determiāta porte corporis: vt fantasia hominis vl' equi: que nō est nisi in cerebro: et de hac loqtur Ar. hic cū dicit illā nō inesse oibus aīalib⁹. fantasia īdeterminata est illa que īdifferēter est in toto corpore eadē: vt fantasia animaliū imperfectoz: vt muscaz vermiū et hmōi et de hac dicit Ar. in pncipio hui⁹ scdi. q cuicūqz inest sensitiuū eidē inest fantasia. Fantasia indeterminata iterz est duplex: quoniā quedā est realiter eadē cū sensu tact⁹: vt fantasia muscaz vermiū et alioz: que nō cognoscūt nisi in pn° sensibiliū. Alia aūt realiter distiguit a tactu vt fantasia musce vl' aranee et formice et alioz que cognoscunt in absentia sensi⁹ exteriorū sed necessario cū actuali exercitio. ⸿ Ad 2m dī q aialium qdā hnt ymaginationē circa sensibile: ipso non psente nec sensu exteriori existēte ī exercitio: vt equus et canis et alia que habēt determinatā fantasiā. Quedā autē habēt ymaginationē circa sensibile: ipso nō presente tamē aliquo sensu exteriori necessario existēte in exercitio vt apes et formice: et alia aīalia habentia fantasiaz indeterminatā differētē a sensu tact⁹: quedā autē habent yma-

ginationē soluz circa sensibile ipso existente presente vt vermes musce ꝛ alia habētia fantasiaz indeterminataz nō differētē a sensu tactus. pma habēt ymaginationem perfectā simplr. Scdā aūt habēt ymaginationē pfectaz ꝛ iperfectā scdm qd: habēt eniz perfectā respectu iferiorū ꝛ imperfectā respectu superioꝝ. ¶ Tertia habēt ymaginationē imperfectaz simplr. Intēdit ergo cōmētatoꝛ ꝙ aliqua sunt aīalia que nullo mō habēt ymaginationē pfectā: vt illa que nō mouētur ad sensibilia nisi in ꝑsentia coꝝ. Et alia sunt q̄ habēt ymaginationē pfectā soluz scdz qd: ꝛ in respectu: vt illa que mouent̄ ad sensibilia in absentia illoꝝ: ꝑsupposito tñ exercitio sensuū exterioꝝ. ¶ Ex ꝑdictis seqtur pmo ꝙ nō solū aīalia pfecta cognoscunt in absentia sensibiꝰ: sꝫ ēt aīalia impfecta. pꝫ. quia formice aranee apes sunt aīalia impfecta: ꝛ cognoscunt in absentia sensibiliū. ¶ Scdo seqtur ꝙ fantasia est sensus exterioꝛ: qꝛ tactꝰ ē sensus exterioꝛ ꝛ fantasia est tactꝰ: illa. s. que est impfecta simplr. ¶ Tertio seqt̄ ꝙ in quolibꝫ aīali pfecto ē duplex fantasia. s. pfecta ꝛ impfecta: pfecta in cerebro. impfecta in qualibꝫ pte sensitiua. Nec est incōueniēs ꝙ aliq̄ fantasia hoīs vel equi sit imperfectioꝛ fantasia aranee vel formice: qꝛ aliqua fantasia hominis est eadē cū sensu tactus. fantasia autez aranee est alia a sensu tactus. ¶ Quarto seqtur ꝙ nō in quocūqꝫ ē fantasia est sensus cōis: qꝛ in aīalibꝰ ipfectis noīatis est fantasia: in qbus nō est sensus cōis cū nō habeant virtutez distinctiuā sensiꝰ diuersoꝝ sensuū. ¶ Contra ꝑdicta arguitur ꝓbādo apes ꝛ formicas habere fantasiā perfectam ꝛ determinatā: ꝛ pmo sic. in qbuscunqꝫ reperit̄ memoria in eis reperit̄ fantasia ꝓfecta ꝛ determinata: sꝫ in apibus ꝛ formicis reperit̄ memoria. ergo. maioꝛ patꝫ qꝛ memoria non reperit̄ nisi in determinata pte capitis: vt colligit̄ de intētione Arꝭ. in libro de memoria ꝛ reminiscētia. minoꝛ est manifesta: eo ꝙ apes ꝛ formice reuertūtur ad eūdez locū: a quo recesserūt: qd̄ fieri nō posset nisi mediāte memoria. Secūdo quecūqꝫ aīalia cognoscunt futura ꝛ agūt opa prudētie vident̄ hr̄e fantasiā pfectaz ꝛ determinatā: sꝫ formice cognoscūt futura ꝛ agunt opa prudētie. ergo. maioꝛ est nota. ꝛ minoꝛ pbat̄. naz videmꝰ formicas colligere grana estate in vnū locum a quo non exeūt in hyeme qd̄ esse nō pōt nisi cognoscerēt futurum tēpus hyemale: prendere ēt de futuro videt̄ opꝰ prudētie. ¶ Pro respōsione ad hāc difficultatē est pmo itelligendū cōformiter ꝙ duplex est memoria. s. pfecta ꝛ ipfecta. memoria perfecta est illa qua animal exit in actum cognitionis in absentia sensibiliū: ꝛ sine exercitio sensus exterioris. vt memoria animaliuz perfectoꝝ. s. hoīs ꝛ eq ꝛ hoꝝ similiū. memoria iperfecta est illa qua anīal exit in actū cognitionis in absentia sensibiliū mediāte exercitio sensuū exterioꝝ: vt memoria apis formice ꝛ hꝰ aīaliū imperfectoꝝ habētiuz fantasiaz distinctā a sensu tactus. Apes eniz sic habēt memoriā de loco vbi fabricare ceperūt ꝙ illius loci memorant̄: lꝫ sit absens dū sunt in cōtinuo exercitio ꝛ duz sunt ꝑsentia sensibilia que ordinant̄ ad hꝰ fabricā. nā si ponerent̄ extra fabricam sic ꝙ nō imutarent̄ ab his que ordinant̄ ad fabricaz nō recordarent̄ loci in quo fabricare ceperūt. Et idez dicitur de formicis redeūtibꝰ ad locū a quo recesserūt. ¶ Scdo intelligēduz ꝙ triplex est prudētia: vt cōiter dr̄. s. ratioālis aīalis ꝛ nālis. prudētia rationalis est notitia futuroꝝ per discursum rōnis: de qua Arꝭ. 6ꝰ ethicoꝝ. prudētia est recta ratio agibiliū: ꝛ hec nō reperit̄ nisi in hoībus. prudentia aīalis est notitia futuroꝝ ex memoria ꝑteritoꝝ: de qua Aristo. in ꝓhemio metaphisice. anīalia habentia memoriā sunt prudētia: ꝛ hec reperitur in brutis perfectis. prudētia nālis est notitia futuroꝝ ex istinctu nature: de qua dr̄ cōiter ꝙ dalfinꝰ sua prudētia fugit tempestates quas nūqꝫ sentit. hec reperitur in apibus ꝛ formicis: apes eniz edificāt: vt elongent̄ a cōtrariis: ꝛ formice grana colligunt vt hyemali tēpore nutriant̄. Prudētia nālis differt ab aīali in hac ꝙ illa cōsequitur totaz spēm ꝛ hec nō. Oēs eniz apes ꝯsimilr̄ agunt: ꝛ oēs formice grana colligūt ꝛ reponūt: sꝫ non oēs equi ꝯsilr̄ nutriunt̄: nec oēs canes ꝯsimilia loca querūt. ¶ Itez ista prudētia naturalis nō est notitia: que sit actus secūdus potētie cognitiue: qꝛ hec aīalia nō cognoscūt futura ꝓpter que agūt sed diriguntur a virtute celi. Prudētia aūt animalis est actus secūdus potētie cognitiue quo cognoscūt ꝯueniēs ꝛ discōueniēs: sed talis prudētia nālis est qdaz impetus nature ad operāduz sibi vtilia ꝛ cōueniētia: qualē impetuz habēt bene formata ad bene agēdum: nō quidē per acquisitionē sed a natura in generatōe aīe in eis ad hoc cōcurrēte virtute celi. dicit̄ aūt cognitio pro quanto est passio sequens animā sensitiuā. ¶ Ad primū est respōsum ꝙ talia animalia nō habēt memoriā perfectaz: sed imperfectā: nō distinctaz a fantasia qua memorant̄ per actū fantasie in absentia sensiꝰ nō quidē oīum: sꝫ solū ratione eoꝝ quoꝛuz fiunt artificia apuz: seu ratione quoꝛū formice colligunt grana: ꝛ hec preuisio est ex quodā naturali instinctu: nō tamē ꝓpter hoc debēt oēs bestie cōsimiliter operari: qꝛ licet habeāt instinctū naturalē: non tamē cōsimili spēi. ideo apes formice ꝛ hꝰ operantur ex inclinatione ꝛ instinctu nature ad hoc cōcurrente ꝛ determināte virtute celi. ¶ Ad 2ᵐ dictum est ꝙ nō cognoscunt futura: nec sciunt ꝓpter quid agunt: sed agunt solū ex instinctu nature: quasi eo modo quo inanimata agūt ꝛ mouent̄ ꝓpter naturalia loca que nō cognoscunt: etiā nō agunt ꝓprie opera prudētie: sed solū prudentie naturalis: que non est propria cognitio: sed solum impetus et inclinatio.

¶ Textus cōmēti. 157.

¶ At vero neqꝫ semper vera dicentium neqꝫ vna erit: vt scientia: aut intellectus. Est enim fantasia ꝛ vera ꝛ falsa.

¶ Secunda cōclusio. fantasia non est scientia nec intellectus: sed a quolibꝫ istoꝝ est realiter distīcta. ꝓbatur. illa realiter differūt: quoꝝ vnum semper est veruz ꝛ alterū falsum: sed scientia ꝛ intellectus semper sunt vera: ꝛ fantasia aliquādo falsa. ergo. maioꝛ est nota. ꝛ minoꝛ ꝓbat̄. naꝫ intellectus est habitus primoꝝ ꝑncipioꝝ: sed prima ꝑncipia necessario sunt vera: qꝛ illis potētia intellectiua naturaliter assentit: qbus non pōt dissentire. Similiter scientia est habitus acquisitus per demōstrationē: sed ꝑ demonstrationē nō acquiritur nisi verū ꝛ necessarium. pmo posterioꝝ. Fantasia autez aliquādo est vera: vt qñ indicat album esse coloratuz. aliquādo falsa: vt quando illud qd̄ est album indicat esse nigruz: seu montē aureū esse vel ꝓcoceruz. L. e. lit. (At vero nec) fantasia est de numero (semper veruz dicentium neqꝫ vna) dispositio (erit vt sciētia aut intellectus. est enim fantasia aliquādo falsa aliquādo vera.) ¶ Notādum primo ꝙ potentia itellectiua in aliqua fertur imediate: ꝛ in aliqua mediate. Illud in qd̄ fertur imediate sortitur nomen potentie. illud vero in qd̄ fertur mediate habꝫ speciale nomē. verbi grā: qꝛ volūtas fertur in finez imediate ipse motꝰ in finem dicitur volūtas: motus vero eoꝛuz que sunt ad finē vocatur electio: ideo dicitur. 3ꝰ ethicoꝝ. ꝙ volūtas est finis. electio vero eorū: q̄ sunt ad finē sic ꝙ intellectꝰ imediate fertur in principia: mediate vero in ꝯclusiōes: habitus ergo principioꝝ sortitur nomē potētie ꝛ vocat̄

intellectus:sed habitus cõclusionũ sortitur spãle nomẽ: ⁊ dr̃ scia: itellectus ergo in hoc loco non accipitur pro potentia itellectiua:qꝛ illa aliquando est vera ⁊ aliquando falsa:sicut fantasia:sed pro ipsa habituali cognitione ꝑncipioꝝ que semper est vera: ideo bene dicit cõmentator supra.ꝙ Ar.per itellectũ itelligit ꝑmas ꝓpõnes ꝑ scientias vero illud qđ ꝓuenit ex his. ¶ Secũdo notãdũ ꝙ aliqua sunt ꝑncipia ꝑma:⁊ maxime cõia: vt nõ cõtingit idem simul esse ⁊ nõ esse de quolibꝫ dr̃ affirmatio vl̃ negatio:que dicunt̃ dignitates.ꝑmo posterioꝝ. Cũ nõ formaliter.sed solũ virtualiter igrediant̃ demõstrationeꝫ: ⁊ aliqua sunt secũdaria ꝑncipia ⁊ spãlia: vt oẽ totum est maius sua pte:⁊ si ab equalibꝰ equalia demas remanentia sunt equalia:que formaliter igrediunt̃ demõstrationem scđꝫ determinationẽ terminoꝝ spãliuꝫ sciẽtiarum: vt ois linea est maior sua pte: ⁊ ois nũerus est maior sua pte:iuxta doctrinã Ar.ꝑmo posterioꝝ.habitus ergo primoꝝ ꝑncipioꝝ:⁊ maxie vl̃iuꝫ dr̃ itellectꝰ:⁊ habitꝰ alioꝝ ꝑncipioꝝ:nõ maxime cõiuꝫ: dr̃ credulitas: vt vult Arist. ꝑmo posterioꝝ. ¶ Sed tũc est dubiũ.qꝛ seqtur habitũ taliũ ꝑncipioꝝ spãliũ nõ esse itellectũ neqꝫ sciaꝫ. ¶ Respondetur ꝙ ꝑncipia maxime cõia nõ possunt ꝓbari nec a priori nec a posteriori. Alia autẽ aliquo mõ ꝓbari pñt sicut ostẽdit alacen.secũdo sue ꝑspectiue. de illa.oẽ totũ est maius sua pte.quã ꝓbat per cõtinere pteꝫ ⁊ aliqd vltra:ideo habitus taliũ ꝑncipioꝝ:ẽt aliquo modo põt dici scia:cũ demõstratio taliũ aggeneret sciam simplr̃ vel scđm qđ isti aut illi. ¶ Textus cõmenti.157.

¶ Relinquitur ergo videre si opinio sit. Fit.n. opinio ⁊ vera ⁊ falsa. Sed opinioni quidem inheret fides:non enim contingit opinantẽ de quibus videtur nõ credere. Bestiarũ aũt nulli inest fides: fantasia aũt multis.

¶ Tertia ꝯclusio.fantasia nõ est opinio sed ab illa distinguitur. hec cõclusio ꝓbatur duabꝰ rõnibꝰ:prima est ista. illa nõ sunt eadẽ:sed differũt:quoꝝ vni inest fides: ⁊ nõ alteri:sed opinioni iheret fides ⁊ non fantasie.ergo.maior est nota.minor ꝓbat̃.qꝛ nullus põt opinari aliqd de aliquo nisi habeat de illo fidẽ ⁊ credulitatẽ: sꝫ aliqs põt fantasiari vnũ de alio nõ habẽdo fidẽ nec credulitateꝫ. vt pꝫ.in multis bestijs:in qbꝰ nulla iheret fides. Le.lit. ¶ Relinquit̃ ergo videre si opinio est) fantasia (sit eniꝫ opinio vera ⁊ falsa) sicut fantasia (sed opioni qdẽ inheret fides:nõ.n.cõtingit opinãtes de qbꝰ videtur sibi non credere.bestiaꝝ aũt nulli inest fides;) sed solũ hai (fantasia aũt multis) iest aialibꝰ brutis:ꝯueniunt ergo fantasia ⁊ opinio in hoc ꝙ quelibꝫ eaꝝ potest eẽ vera ⁊ falsa. discõueniũt aũt:qꝛ opinioni necessario iest fides: nõ aũt fantasie:⁊ ideo hec ꝯclusio est difficilior alia:qꝛ itellectꝰ ⁊ scia semꝑ sũt verioꝝ:rõne quoꝝ plus differt fantasia a scia vl̃ itellectu ꝙ̃ ab opinione. ¶ Textꝰ ꝯmẽ.157.

¶ Amplius si omneꝫ opinionẽ sequitur fides. Fidẽ aũt suasum esse. Suasionẽ autem sequitur ratio. Bestiaruꝫ autẽ quibusdam fantasia inest quidem:ratio vero non.

¶ Secũda ratio.illa differũt ad quoꝝ vnũ seqtur ratio ⁊ ad reliquũ nõ:sed ad opinionẽ sequit̃ ratio:⁊ non ad fantasiaꝫ ergo.maior est nota.⁊ minor ꝓbat̃.nõ põt esse opinio nisi sit per sillogismũ ꝓbabilem suasio: modo nõ est suasio ꝑ ꝓbabilẽ sillogismum sine rõne:fantasia aũt põt esse sine rõne:qꝛ illa inest bestijs:qbus nulla inest rõ:sed solũ homini. Le.li. ¶ Amplius si oẽm opinionẽ seqtur fides:fidẽ aũt suasiꝫ esse:suasionẽ autẽ ratio: bestiaꝝ aũt qbusdã fantasia qdẽ inest ratio võ nõ.) ¶ Notãdũ sm cõmẽtatorẽ.cõmẽto.157.ꝙ remanet considerare vtruꝫ fantasia sit extimatio.i.opinio:cũ vtrũqꝫ dicat̃ indicãs quãdoqꝫ vtrũqꝫ falsũ:⁊ hoc facit extimare eos esse cadẽ virtute scđm duas extimationes in scđa figura. antiqui crediderũt fantasiã esse opinioneꝫ ꝑꝑ duas rõnes quas fecerunt in scđa figura:ꝑma rõ.opinio est vera ⁊ falsa:⁊ fantasia est falsa ⁊ vera.ergo fantasia est opinio.scđa rõ. opinio est circa singularia sensibilia siue sint ꝑsentia siue nõ ꝑsentia:sed fantasia est ẽt circa cadẽ.ergo fantasia est opinio:sed certũ est.ꝙ nulla illaꝝ rationum valet:qꝛ quelibꝫ eaꝝ ꝓcedit ex mere idefinitis:⁊ quelꝫ eaꝝ ꝓcedit ex mere affirmatiuis modo in scđa figura semꝑ vna premissaꝝ est vniuersalis:⁊ vna est negatiua. ¶ Dubitatur circa litterã:si eni opinioi iheret fides;vt dicit phs ⁊ nihil inheret sibi ipsi.ergo opinio nõ est fides.ꝯsequẽs est falsũꝫ.qꝛ de cadẽ ꝓpõne habet̃ ab codem fides ⁊ opinio.credo eniꝫ deũ esse vnũ tam rõne ꝓbabili ꝙ̃ rõne ⁊ auctoritate sanctoꝝ. ¶ Respõdetur ꝙ fides sumit̃ dupliciter.scꝫ stricte ⁊ cõiter.fides cõiter sumpta est firma credulitas sine hesitatiõe.⁊ sic tã opinio ꝙ̃ scia est fides cũ nõ solũ opinãs:sed ẽt sciẽs credat firmiter sine hesitatione:fides aũt stricte sumpta est firma credulitas: sine hesitatione acqsita ex sola auctoritate dicẽtis: eo modo quo habeo fideꝫ de xp̃o ꝙ est icarnatus:⁊ ꝙ dies iudicij erit:qꝛ sic firmiter credo sine hesitatione ex sola auctoritate sanctoꝝ:⁊ isto modo est ipossibile opinionem esse fidem:qꝛ opinio est habitus ꝓueniens ex rõne ꝓbabili:fides aũt est habitus aggeneratus auctoritate dicẽtis: nõ ĝ loqtur Ar.de fide stricte sumpta:sꝫ cõiter accepta: vt est genus ad sciẽtiaꝫ ⁊ opinionẽ:qꝛ opinio põt esse sine fide stricte sumpta:sꝫ nõ sine fide cõiter dicta;licꝫ ergo nihil ihereat sibi ipsi:tñ genus dr̃ aliquo mõ inherere speciei:sicut spẽs indiuiduo: eo ꝙ sicut species est in iduiduo;ita genꝰ in spẽ secũdũ Porphyriũ. ¶ Ad rõnẽ ergo dr̃ ꝙ licꝫ habeã de deo fidẽ ⁊ opinionẽ ꝙ est imẽsus aut vnicus stricte loquendo de fide:non tñ fides est opinio: imo duo sunt habitus:quoꝝ vnus est aggeneratꝰ ex auctoritate sanctoꝝ:⁊ alius est generatus per rationẽ ꝓbabilem:sicut nõ sequit̃. habeo fidẽ de hoc ⁊ sciaꝫ de eodẽ ergo fides est scia:qꝛ possibile est aliquẽ lõgo tẽpore hr̃e fidẽ ꝓpe dictã de triãgulo:ꝙ hꝫ tres angulos eqles ⁊c. solũ auctoritate magistri:postea hr̃e sciaꝫ per demõstrationeꝫ:cuꝫ ergo adueniẽte sciẽtia de triãgulo non corrũpotur fides stabunt sil̃ in eodẽ:nec habitus fidei de triãgulo erit scia de eodẽ. ¶ Textus ꝯmen.158.

¶ Manifestum ergo quoniã neqꝫ opinio cum sensu:neqꝫ per sensuꝫ:neqꝫ copulatio opinionis ⁊ sensus erit fantasia.

¶ Quarta cõclusio fantasia non est cõposita ex opinione ⁊ sensu nec ꝑ se nec per accidẽs:pro declaratione illꝰ cõclusionis Ar.supponit tres suppositiones. Quarũ ꝑma est ista.ꝯpositio per se est illa qua aliquid ꝯponit̃ ex partibus essentialibus:sicut est cõpositio hoĩs qua cõponit̃ ex mã ⁊ forma substãtiali.Cõpositio per accidẽs est illa qua cõponitur aliquid ex essentia ⁊ accidente: vt cõpositio qua albũ ꝯponitur ex subiecto ⁊ accidẽte vel albedine.cũ ergo dicit̃ fantasia ꝯponit̃ ex opiniõe ⁊ sensu. põt esse locutio de compositiõe per se:ita ꝙ sensus ⁊ opinio sint partes essentiales fantasie. vel põt esse locutio de cõpositiõe per accidẽs: sic ꝙ opinio se habeat: vt subiectũ ⁊ sensus vt accidẽs vel ecõuerso vel quolitercũqꝫ dicat̃ Ar.totuꝫ destruit dicẽdo ꝙ fantasia nullo modo est cõposita ex opinione ⁊ sensu. Lege li. ¶ Manifestum ergo

quonia͂.nec opinio cu͂ sensu nec ꝯpositio opinionis ⁊ sen
sus erit fantasia. ¶ Textus co͂men.158.

¶ Propter hoc ⁊ manifestu͂ est autem ꝙ no͂
alia quedam est opinio:sed illa que quidem est
cuius est ⁊ sensus. Dico autem ex albi opinio-
ne ⁊ sensu copulatio phantasia est. Non enim
ex opinione quidem albi est:ex sensu autem bo
ni. Apparere igitur est opinari quod quidem
sentitur non scd͂m accidens.

¶ Secunda suppositio si sensus ⁊ opinio co͂stituunt vnu͂
tertiu͂.s.fantasia͂.no͂ po͂t hoc ita ꝓbabil͛r po͂t sicut referẽ
do sensum ⁊ opinionem ad idem obiectu͂:qꝛ ex sensu vni⁹
⁊ opinione alterius vt ex opinione albi ⁊ sensu boni non
posset fieri vnu͂ aliquid.ergo si sensus qui est de co͂stitu-
tione fantasie sit albi:oꝫ ꝙ opinio que est de ꝯstitutione
eiusdem:sit etia͂ albi ⁊ no͂ alterius obiecti:ita ꝙ sensus ⁊
opinio debent esse eiusdem obiecti per se ⁊ no͂ ꝑ accidẽs.
Le.li.(Propter hoc manifestu͂ ꝙ no͂ alia quidẽ est opi-
nio)aliete respiciẽte diuersu͂ obiectu͂ ab obiecto sen-
sus:(sed illa que qdẽ)co͂stituit fantasia͂ eiusdẽ obiecti
(est cuius est ⁊ sensus:dico au͂t ex albi opinione ⁊ sensu
co͂plexio fantasia est.no͂ enim ex opinione qdem albi est:
ex sensu au͂t boni:apparet igitur)qđ(est opinari)respe-
ctu eiusdẽ:(qđ quidẽ sentitur non scd͂m accidens)sed per
se ⁊ ꝭ si sensus ⁊ opio ꝯstituu͂t fantasia͂. ¶ Tex.co͂.159.

¶ Apparent au͂t ⁊ falsa de quibus simul acce-
ptionem vera͂ habent. Et videtur sol vnius pe-
dis:sed creditur maior esse habitatione.

¶ Tertia suppositio aliqua͂do cum sensu falso stat opinio
vera.verbi gr͂a.ad sensum videtur ꝙ sol sit pedalis q͂nti-
tatis ⁊ scd͂m oium opinionẽ ph͂oꝝ asserẽtium solẽ eẽ maio
rem tota terra:modo nulli dubiu͂ est ꝙ iudicium sensus
exterioris est falsum ⁊ iudiciu͂ opinionis veru͂ ro͂ne con-
uincẽte solẽ esse maiorẽ ẽ͂ toto terre. Le.li.(Apparẽt au͂t
⁊ falsa)scd͂m sensum ea(de qbus simul acceptionem).i.
opinionẽ(veram habẽt ⁊ videtur)visu(sol vni⁹ pedis:
sed creditus)est per opinionẽ(esse maior habitatione)
.i.terra habitabili. ¶ Textus co͂men.159.⁊.160.

¶ Accidit igitur aut abijcere suipsius veram
opinionem qua͂ habebat saluatam re ipsa sal-
ua non oblitum nec decredentem. Aut si ad-
huc habet eandem:necesse est vera͂ vel falsam.
Sed falsa facta est cum lateat transcẽdens res.

Te.160. ¶ Non ergo vnum aliquid horum est: neqꝫ ex
his phantasia.

¶ Istis ꝯclusionib⁹ premissis co͂clusio sic demonstratur.
si sensus ⁊ opinio sil͛ iu͂cta fantasia͂ ꝯstituu͂t:cu͂ contingit
de eodem habere sensum falsum ⁊ opinionẽ veram. per
tertia͂ suppositionẽ.opꝫ ꝙ opinio conformetur sensui:qꝛ
nu͂qꝫ aliqua duo:quoꝝ est vnu͂ verum ⁊ alteꝝ falsum ve-
niunt ad co͂stitutionẽ vnius tertij nisi vnum co͂formetur
alteri. ¶ Conformabit͛ ergo opinio vera sensui falso:qꝛ
opinio no͂ est stabilis.sensus au͂t sem͂p est stabilis ⁊ sem-
per vt prius iudicat solem esse pedalis qua͂titatis: vel ig͛
ista co͂formitas ita se habꝫ ꝙ opinio manẽs vera sit fal-
sa:qđ est impossibile;qꝛ nihil simul veꝝ est ⁊ falsum:vel
illa opinio incipit esse falsa desinẽdo esse vera:⁊ tu͂c seq͛-
tur hoc inco͂ueniẽs:ꝙ aliqua opinio vera i͂cipit esse falsa
sine mutatiõe in re opinabili ⁊ sine obliuione opina͂tis
⁊ eodẽ no͂ decredẽte.tenet ꝯsequentia.qꝛ in casu apparẽ
te iudicij solis opinio de ipso ꝙ erat maior terra ꝓus fuit
vera ⁊ modo est facta falsa ꝓpter vnionẽ cu͂ sensu falso:
sole no͂ mutato:qꝛ est eiusdẽ qua͂titatis modo ⁊ p͂ri⁹: nec
te vel alio oblito vt suppono nec te no͂ decredente: quia
nulla fiebat sibi vel alteri ro͂ suadens ꝙ sic non foret. Et
qđ illud sit inco͂ueniẽs argui͛.qꝛ solu͂ trib⁹ modis aliqs
amittit opinionẽ vera͂.p͂mo qua͂do res mutat͛:vt si te se-
dente opinarer te sedere ⁊ iterum tu surgeres me latẽte
⁊ dura͂te opinione:tu͂c opinio vera fieret falsa ꝓpter mu
tationẽ facta͂ in te ab actu sedẽdi ad actu͂ standi vel cur-
rendi. ¶ Secu͂do amittitur opinio vera adueniẽte obli
uione.verbi gratia.in priori casu si te sedẽte opinarer te
sedere ⁊ iterum te sedẽte adueniret obliuio sic ꝙ dubita
rem te sedere:vera opinio desineret no͂ ꝑꝑ mutationem
factam in te:sed ro͂ne obliuionis mihi ꝯtingẽtis. ¶ Ter-
tio amittit͛ opinio v͂a qua͂do opposita credulitas ro͂ni-
bus insurgit.verbi gratia.vt si te sedente opinarer te se-
dere ⁊ interim alijs ro͂nib⁹ difficilib⁹ arguerer͛ te non se-
dere:qꝛ fortiores essent ro͂nes ꝓba͂tes te no͂ sedere q͂ se-
dere.dimitterẽ prima͂ credulitatẽ:⁊ acquirerẽ secu͂dam:
qꝛ ꝓpter has rationes crederẽ te no͂ sedere:licꝫ in rei ve
ritate sederes.isto posito amitteretur opinio vera.no͂ ꝑꝑ
mutationẽ facta͂ in te nec ꝑꝑ obliuionem:qꝛ no͂ sum obli-
tus:sꝫ qꝛ decredẽs sum:te sedere vbi prius eram credẽs
te sedere. Le.li.(Accidit igitur aut abijcere suipsi⁹ ve-
ram opinionẽ)salua re:de qua est opinio(no͂ oblitu͂ nec
decredẽtẽ:aut si adhuc habẽt eandẽ)opinionẽ(necesse
est)eandẽ opinionẽ(verã ⁊ falsam esse:sꝫ falsa facta est)
opinio vera(cu͂ lateat transiens res).i.co͂iter opinio v͂a
fit falsa re opinabili tra͂seu͂te ⁊ latẽte opina͂te. ¶ Ex his
ph͂s epiloga͂do ꝯcludit dicẽs(no͂ ergo vnu͂ aliqđ horum
est fantasia).s.de nu͂o illoꝝ q͂tuor.s.sensus itellectus scia
⁊ opinio(nec ex his fantasia)est ꝯposita qbuscu͂qꝫ illoꝝ
duob⁹ datis. ¶ Nota͂du͂ scd͂m co͂mẽtatorẽ.co͂mẽto.158.ꝙ
ymaginatio no͂ est aliqua illaꝝ virtutu͂:qꝛ si essꝫ co͂posi
ta ex his ꝯtingeret:vt vere diceretur de ea ꝓprietates il-
laꝝ virtutu͂:ex qbus co͂ponit͛ modo medio:qđ no͂ est ve
rum:qꝛ tu͂c sicut rubeu͂ co͂paratu͂ ad albu͂ dr͂ nigru͂ ⁊ co͂pa
ratum ad nigru͂ dr͂ album:ita fantasia co͂parata ad opinio-
nem diceret͛ sensus:⁊ ꝯparata ad sensum diceret͛ opinio:
qđ est i͂possibile:qꝛ sensus ⁊ opinio non se habẽt vt extre
ma. ¶ Duo dubia occurru͂t circa littera͂.p͂mum est circa
tertia͂ suppositionẽ ꝓbando:ꝙ opinio v͂a ⁊ sensus falsus
no͂ sunt eiusdẽ obiecti:qꝛ cu͂ potẽtie ⁊ habitus distingua͂
tur per obiecta:si obiectum est veꝝ tam sensus q͂ opinio
est vera.si obiectu͂ est falsum ta͂ sensus q͂ opinio est falsa.
¶ Scd͂m dubiu͂ est circa ro͂nẽ Ar.ꝓba͂do illam eẽ insuffi
cientem:dicit.n.ꝙ si fantasia co͂ponitur ex opinione ⁊ sen-
su:cu͂ ꝯtingat de aliquo eẽ sensum falsum ⁊ opinionẽ ve-
ram necessario opio v͂a ꝯformabit͛ sensui falso:sꝫ hoc non
oportꝫ:qꝛ poterit sensus falsus ꝯformari opinioni vere.
¶ Nota͂dum p͂mo ꝙ scia vl͛ opinio hꝫ obiectu͂ ꝓpinquu͂
⁊ obiectu͂ remotu͂.vbi gr͂a.scis qua scitur ista ꝯclusio.oīs
tria͂gulus hꝫ tres angulos.obiectu͂ ꝓpinquu͂ est oẽm an-
gulum hr͂e tres angulos.obm͂ v͂o remotu͂ est tria͂gulus:ita
obiectu͂ ꝓpinquu͂ opinionis:qua qs opinat͛ istam.sol est
maior terra.est solẽ eẽ maiorẽ terra.obm͂ au͂t remotum
est sol ⁊c͂. ¶ Nota͂du͂ scd͂o ꝙ aliud est obm͂ ꝓpinquu͂ sen
sus simplr͛:⁊ aliđ sensus veri ⁊ sensus falsi.vbi.g.obiectu͂
ꝓpinquu͂ visus est color vl͛ lux:sꝫ obm͂ ꝓpinquum visus
veri est albu͂ eẽ coloratu͂ aut solẽ eẽ lucidu͂ ⁊ obm͂ ꝓpin-
quu͂ visus falsi est solẽ esse rubeu͂:aut solẽ eẽ pedalis q͂ti
tatis. ¶ Ex his seq͛tur primo ꝙ idẽ est obm͂ sensus ⁊ opi
nionis:qꝛ obiectu͂ sensus visus est sol:⁊ idẽ est obm͂ opi-
nionis:lꝫ no͂ eodẽ mo͂. Est.n.visus obm͂ ꝓpinquum ⁊ opi-
nionis remotu͂. ¶ Scd͂o seq͛ ꝙ idẽ est obm͂ sensus veri

ꝛ sensus falsi. nā visus in iudicādo albū esse colozatū est
sensus verus: ꝛ in iudicādo albū esse rubeū est sensus fal
sus: sed nō pōt iudicare aliqđ illoꝝ nisi iudiciū cadat su/
per albū: ḡ albū est obm visus veri ꝛ visus falsi. ¶ Ter/
tio sequitur ꝙ impossibile est idē eē obm ꝓpinquū sensus veri
ꝛ sensus falsi. pȝ. q2 obȝ ꝓpinquū sensus veri semꝑ ꝯple/
xe est significabile verū: ꝛ obiectū ꝓpinquū sensus falsi:
semꝑ est ꝯplexe significabile falsum: sed ipossibile est cōple/
xe significabile verū esse complexe significabile falsum.
¶ Quarto sequitur ꝙ ipossibile est idē eē obm ꝓpinquū
sensus simplr ꝛ sensus veri vel falsi: q2 obiectum sensus
simplr est icōplexe significabile. obȝ ꝓpinquum sensus
veri vel falsi est ꝯplexe significabile. mō impossibile est ꝯple
xe significabile sȝ ꝙ huiꝰ esse incomplexe significabile.
¶ Ad pᵐ dr̄ ꝙ illa suppositio est vera: q2 licet opinionis
vere ꝛ sensus falsi nō sit idē obiectū ꝓpinquū. bn̄ tn̄ est
idē obm remotū. sol. n. est obiectū remotū opinionis ve
re ꝛ sensus falsi: sȝ solē esse maiorē tota terra est obiectū
ꝓpinquū opinionis ve: ꝛ solem eē pedalis quātitatis est
obiectū ꝓpinquū sensus falsi. ¶ Ad zᵐ dr̄ ꝙ opinio va
pōt ꝯformari sensui falso ꝛ non ecōuerso. pmo. q2 sensus
falsus semꝑ est falsus: nūq̄ȝ. n. poterit iudicare visus solē
esse maiorē terra: sȝ opinio pōt esse va ꝛ falsa idifferēter.
Secūdo. q2 fantasia est motꝰ factꝰ a sensu sm pħm in se/
quenti lectiōe: ꝛ motꝰ ille q est fantasia est siꝉis motui fa
cto in sensu scōm eūdē ibidē. q2 ḡ fantasia assimilat̄ mo
tui facto in sensu: si opinio dȝ esse de ꝯpositione fantasie
dȝ ꝙ trahat̄ ad modū sensus cui ꝯformet̄: sicut ꝯforma/
tur fantasia: iō rō Ar. est sufficiēs. ¶ Circa dicta p̊ ꝙrit̄
vtrū scia ꝛ opinio sint habitꝰ itellectꝰ iuicem distincti ꝛ
arguit̄ ꝙ nō. pma. q2 respectu eiusdē ꝯclonis: ꝛ eiusdē si/
gnificati est opinio ꝛ scia: ergo opinio ꝛ scia nō differunt.
pȝ ꝯña. q2 habitꝰ distinguitur penes actꝰ ꝛ obiecta. ꝛ aīs
arguit̄. nā possibile est ꝙ hec ꝯclo. ōis triāgulus hȝ tres
angulos: seu adequatū significatū eius cōcludat̄ vni per
demōstrationē ꝛ alteri solum per ꝓbabiles premissas.
¶ Scdo. si scia differt ab opinione. vel ergo rōne maio/
ris firmitatis: vel rōne maioris intēsionis nō pmū: quia
multi ita firmiter credūt suis opinionibꝰ: sicut illi ꝯclu/
siōi. ōis triāgulus hȝ tres āgulos eq̄les duobꝰ rectis post
demōstrationē: nec scdȝ: q2 sicut reperit̄ scia i tensionis:
vt q̄tuor vel vt octo ita opinio. ¶ Oppositū tenȝ Ar. in
lra. pmo posterioꝝ. ꝛ 6º. ethico. ¶ Notādū ꝙ qdā diffi/
niētes sciaȝ ꝛ opinionē dicūt ꝙ scia est assensus sine for/
midine ꝓp aliquā euidētiā sūptā ꝑ pnᵒ: ꝛ opinio est assen
sus cū formidine ad oppositū: ꝛ ex hoc distiguūt sciam ꝛ
opionē a fide: q2 fides nō sumit aliq̄ȝ euidētiā ꝑ pnᵒ nec
est cū formidine ad oppoᵐ. Iste diffōnes dupl̄r deficiūt.
pmo. q2 nec opinio nec scia est assēsus: sȝ habitꝰ itellectꝰ:
nullo. n. ꝯsiderāte adhuc hr̄et̄ scia de triāgulo ꝙ hȝ tres
āgulos: ꝛ opinio de nilo ꝙ est sterilis: nullus tn̄ eēt assē
sus aut dissensus vn̄ sicut vł̄ ōis habitꝰ itellectualis ge/
nerat̄ ex actibꝰ ꝛ generat actꝰ ꝯsiles: ita generat̄ ex assē/
su: ꝛ gnāt ꝯsilē assēsū. ¶ zº. q2 nō semꝑ opinio ē cū for/
midine: eo ꝙ aliqs pōt ita firmiter assentire vni ꝯcloni
ꝙ penitꝰ nullā dubitationē hr̄et: imo crederet se scire il/
lā. ꝛ ꝙ illā acq̄siuissȝ ex pncipijs necessarijs: ꝛ idemōstra
bilibꝰ: qđ nō ē veꝝ: sȝ solū ex pncipijs ꝓbabilibꝰ. ¶ Jō ē
alr̄ dicēdū: ꝙ scia est habitꝰ itellectꝰ acq̄sitꝰ per demon/
strationē: ꝛ opinio est habitus acq̄situs ex ꝓpōnibꝰ solū
ꝓbabilibꝰ. Un̄ scia nō est ꝯclo demōstratiua nec signifi/
catū eius nec aliqs assensus: sȝ solū q̄dā qualitas dereli/
cta in aīa ex demōstratiōe ꝯnis: qua qs pōt ꝓpter se re/
ducere ad ꝯsimilē actū demōstratiōis: ꝛ ita opinio nō ē
aliq̄ ꝓpō nec aliqđ significatū eiꝰ: sȝ q̄litas derelicta ex
sillogismo iferēte ꝯnē ex pmissis ꝓbabilibus. ¶ Ad
pmū negat̄ ꝯñtia. q2 scia ꝛ opinio nō distinguunt̄ penes
actus: q sūt ꝯclones: nec penes obta que sunt significata
eoꝝ: sȝ penes actꝰ ꝛ obta totiꝰ discursus. Un̄ in demōstrā
do illā ꝯclusionē. ōis triāgulus hȝ tres angulos ꝛc. ꝯcur/
runt ad minus q̄tuor actus ꝛ q̄tuor obiecta. s. actꝰ maio/
ris ꝛ significatū eiꝰ ꝛ actus minoris: ꝛ significatū eius. ꝛ
actus ꝯclonis: ꝛ significatū eius: ꝛ actꝰ totiꝰ sillogismi ꝛ
significatū eius: ꝛ ita dicat̄ de opinione: scia ergo ꝛ opio
nō distinguunt̄ penes actus pmissaꝝ vel obta illaꝝ: nec
penes actus ꝯclonū vel obta illaꝝ: sȝ penes actus totius
sillogismi: ꝛ penes obiecta totius sillogismi. mō ipossibile est
ꝙ idē sillogismꝰ aggeneret sciaȝ ꝛ opionē. ¶ Ad zᵐ dr̄ ꝙ
distinctio scie ab opinione non est aliqs illoꝝ modoꝝ: sȝ
ꝓcessus siꝉis: eo ꝙ scia ꝓcedit ex pmissis indemōstrabi/
libꝰ mediate vł̄ imediate: opinio aūt solū ex pmissis ꝓ/
babilibꝰ. Tamē subtilius pōt dici ꝙ distictio scie ꝛ opi/
nionis est ex distictiōe medioꝝ. nā ipȝ: qđ qd est. est pnᵐ
ōis demōstrationis: vt habitū fuit in ꝓlogo huiꝰ. ꝛ pmo Tex.
posterioꝝ. docet pħs ꝑ diuersa media demōstrare: sic ḡ
distinguunt̄ scie ꝛ demōstratiōes penes diuersa media:
ita scia ꝛ opinio. ¶ Scdo querit̄ vtrū Ar. hic determina/
re debuerit de habitibꝰ itellectualibꝰ. ꝛ arguit̄ p̊ ꝙ non.
q2 de eis determinat. 6º ethic. ḡ de illis hic determinare
nō dȝ. pȝ ꝯña. q2 scia nāꝉis ꝛ ethica sunt scie dispatē. cuȝ
vna sit practica ꝛ alia speculatiua. ¶ Scdo. eiusdē scie
est determiare de habitibꝰ moralibꝰ ꝛ itellectualibꝰ. sm
Ar. 6º ethyco. sȝ hic nō determinat̄ de habitibꝰ morali/
bus: ḡ nec de itellectualibꝰ determinare deberet. ¶ Et
ꝯfirmat̄. hic nō determinat̄ de sapiētia arte ꝛ prudētia.
ergo nō determiari dȝ de itellectu scia ꝛ opione. pȝ ꝯña.
q2 scia determinās de vno habitu itellectiuo: dȝ de oībꝰ
determiare. ¶ Ad pᵐ dr̄ iuxta doctrinā Ar. zº. physi. ꝙ Tex.
nō est icōueniēs idē mat̄lr̄ sumptū ꝯsiderari in diuersis
sciētijs sub diuersis formalibꝰ rōnibꝰ. nā de corporibꝰ ce
lestibꝰ per se determinat tā pħs q̄ astrologus: licȝ sub di
uersis rōnibꝰ. pħs nāq̄ ꝯsiderat đ corpore celesti sub ra/
tione mobilitatis: ꝛ astrologꝰ sub rōne determiati situs:
vel distātie. pħs ergo hic determinat de habitibꝰ itelle
ctualibꝰ rōne sciēdi ꝛ cognoscēdi: in ethicis vo rōne ope/
randi. ¶ Itē determinat̄ hic de illis negatiue per cōpa
ratione ad fantasiā. ibi aūt affirmatiue per cōparatione
ad se inuicē. ¶ Ad zᵐ dr̄ ꝙ de habitibꝰ moralibꝰ: que sūt
fortitudo: tēperātia: iustitia: ꝛ liberalitas: ꝛ hmōi non habȝ
pħs hic determinare cū nō sint habitus cognitiui ꝯpara
biles ad sensus iteriores vel exteriores. de habitibꝰ aūt
intellectualibꝰ cū sint habitꝰ cognitiui: ꝛ ꝯñr icōpabiles
ad sensus iteriores ꝛ exteriores sm ꝯuenietiaȝ ꝛ diffam
bn̄ hic ptinet determiare. nec prudētia est ꝓpria habitꝰ
moralis: sȝ itellectualis cū sit recta rō agibiliū. 6º ethic.
dr̄ aūt moralis ꝓ q̄nto dirigit vtutes morales. ¶ Et ad
ꝯfirmationē q̄drupliciter respōdet̄ pmo. q2 solū de sciē
tia. de intellectu. ꝛ de opinione. facit hic pħs mentionē.
quia eo tēpore nō erant in vsu nisi hi tres habitus intel
lectuales. postea in ethicis determinauit de prudētia q̄
est recta ratio agibilium: ꝛ de arte que est recta ratio fa/
ctibiliū. ꝛ de sapiētia que est habitus altissimaꝝ causa/
ruȝ. ¶ Secundo dicit̄ ꝙ de eis solum determinauit: q2
illos solum posuit Plato cuȝ sensu reducēdo ad nume/
rum. naȝ intellectū dixit habere rationē vnius: sciētiaȝ
duoꝝ. opinionē triuȝ sensuȝ vo q̄tuor secūdū ꝙ est de/
claratū. primo huius. ¶ Tertio dr̄ ꝙ solū de his est hic
pħs locutus. q2 solum illos habitus cum sensu dixerunt
fantasiam: licet nō cōuenirent. Quidam enim dixerunt
fantasiam esse sensum. Quidam intellectum. Quidam

sciam: ꝛ quidã opionẽ. ❡ 4ᵒ. dr: ꝙ io phs de his trib⁹ locut⁹ est: qꝛ oẽs alij ad hos reducunť. n. ꝗ ois cognitio ite⁹ vel est certa vel icerta. si incerta dať itelligi p opionẽ. si certa vel est de pncipijs: ꝛ dať itelligi p ite^m vel ẽ de ꝯnibus ꝛ dať itelligi p sciaꝫ. Ꝛ aũt sit tãta diuersitas habituũ itellectualiũ est: qꝛ tã respcũ pncipioꝝ ꝙ ꝯnũ pñt accipi diuersi habit⁹: qꝛ diuersa sũt gnã pncipioꝝ. nã q̃dã sũt pn⁹ agibiliũ: q̃dã factibiliũ: ꝛ q̃dã speculabiliũ: sic ꝙ cõclusionũ q̃dã sunt de agibilib⁹: quedã de factibilib⁹: ꝛ quedã de speculabilib⁹: fm hoc g̃ ex parte intellectus est prudẽtia que est recta rõ agibiliũ ꝛ ars q̃ est recta rõ factibiliũ ꝛ scĩa q̃ est recta rõ speculabiliũ. sic g̃ diuersificando pn⁹ ꝛ ꝯnes multo pl'es se tenẽt ex pte inte⁹ ꝙ hic numerenť. tñ oĩa illa danť aliquo⁹ intelligi p ista: qꝛ ois cognitio certa pncipioꝝ dať intelligi p inte⁹: ꝛ oĩs certa cognitio ꝯnũ daťitelligi p sciam: ꝛ ois certa cognitio intellectiua dať itelligi p opionẽ. ꝛ io tractãdo de his trib⁹ hitib⁹ tractať in gñali de oi hitu ĩtellectiuo, vñ ẽt sapia reducĩť ad ite^m vel sciaꝫ q̃re ꝛc. ❡ Text⁹ cõmẽ. 160

SEd qm̃ accidit moto hoc moueri alterum ab hoc. Phantasia aũt videť mot⁹ esse: ꝛ nõ sine sensu fieri: sed in his que sentiũt: ꝛ quoꝝ sensus est.

❡ Postq̃ꝫ Arist. determiãuit de fantasia negatiue ꝯñter de illa affirmatiue determis ponẽdo q̃ttuoꝛ ꝯnes: q̃rũ pᵃ est ista. Mot⁹ fantasie necẽio p̃supponit mo^m in sensu. 2ᵃ ꝯ. mot⁹ fantasie est a sensu in actu siĩis motui sensus. ibi (Est aũt mot⁹) 3ᵃ ꝯ. ꝯtigit fantasiã eẽ verã ꝛ falsaꝫ. ex ṽitate ꝛ falsitate sensus ibi. (Et eẽ verã ꝛ falsam.) 4ᵃ ꝯ: lꝫ mot⁹ fantasie sit siĩis motui sensus: tñ maioꝛ falsitas cadit ĩ fantasia q̃ꝫ ĩ sensu ibi. (Scđꝫ sen^m aũt.) P̃mo ꝯ arguiť sic. fantasia nõ põt moueri: cũ sit ĩfra cerebꝝ: nisi aliud moueať: sꝫ illud vř eẽ sensus. g̃ ẽt mot⁹ fantasie necessario p̃suppõit mo^m sẽsus. pꝫ ꝯña: cũ maioꝛi: ꝛ h^{ec} argũ. Impoᵉ est aliq̃d agere ĩ extremo nisi agat in medio. 5. physi. sꝫ sensibile agit ĩ fantasiã ipaꝫ immutãdo ꝛ mouendo. g̃ pꝰs agit ĩ sen^m exterioꝛẽ: ꝛ p ꝯñs de necẽitate pꝰs est mot⁹ ĩ sensu exterioꝛi q̃ꝫ ĩ fantasia. Ex q̃ seq̃ť ꝙ nihil põt sentire nisi hẽat sen^m exterioꝛẽ: ĩmo si aliq̃d hẽret fantasiã p imaginatõeꝫ ꝛ nõ sen^m exterioꝛẽ: nũq̃ꝫ possꝫ sentire vel cogñscere p illaꝫ: qꝛ mot⁹ illi⁹ depẽdet a motu sensus. Le. li. (Sꝫ qm̃ ẽ). i. ꝯtigit (moto hoc). vꝫ. sensu exteriori (moueri alteꝝ ab h̃) puta fantasia. (fantasie aũt mot⁹ vř eẽ: ꝛ nõ sine sẽsu fieri sꝫ) fit (in hisq̃ sentiũt ꝛ quoꝝ sensus ẽ) Ap. p sen^m itelligit sen^m exterioꝛẽ: qꝛ t^e ppe sentit. sensus iterioꝛes aũt dñr sensus p q̃ꝫto ĩmutanť a sensib⁹ exterioꝛib⁹ ꝛ sensibilib⁹. ❡ Nõ dũ fm Cõmẽtato. cõmẽ. 160. ꝙ imaginatio vř eẽ ṽtus mobilis ꝛ passiua ab alio: ꝛ ipoᵉ est vt sit sine sensu: sꝫ in reb⁹ sensibilib⁹ ꝛ in aĩalib⁹ pfectũ sen^m hñtib⁹: p imaginatõeꝫ itẽdit Cõmẽ. fantasiã. nã vbi noua trãslatio dicit fontasiã: antiq̃ dicit imaginatõeꝫ: ꝛ sepe imagiatio sumiť dupl'r. aliq̃n p poᵃ: aliq̃n p actu ipsi⁹: sic extimatio: eꝫ aũt sensus vt patuit: aliq̃n sumiť p poᵃ sensi^{ua} ꝛ aliq̃n p actu sensatõis. ❡ Dubitať in eo ꝙ dicit phs fantasiã eẽ motũ: qm̃ motus est actus entis in paᵃ: fm ꝙ in po⁹. 3. physi. sꝫ fantasia nõ est act⁹ entis in po⁹ fm ꝙ in poᵃ: siue itelligať p fantasiã poᵃ fantastica siue actus ipsi⁹: qm̃ mot⁹ est ens successiuũ: sꝫ tã poᵃ q̃ꝫ actus eiusdẽ est ens pmanẽs. ❡ Rñdeť ꝙ motus dupl'r sumiť. p̃mo p trãsmutatiõe successiua habẽte ptes incõpossibiles: eo mõ quo loq̃ť Cõmẽta. 3. physico. dr. mot⁹ est acq̃sitio ptis post partẽ termini ad quẽ tẽdit res mota. Secũdo p mutatiõe subitaq̃ue nõ durat nisi per instãs q̃re acq̃riť aliqua forma pmanẽs: eo modo quo dř. 5. physi. ꝙ motus ad subam est subitus: ꝛ nõ successiuus. ❡ Tertio mõ sumiť mot⁹ pro termino trãsmutatiõis subite vel successiue: ꝛ sic loq̃ť Cõmẽta. 3. physic. dr. ꝙ motus aliq̃n sumiť p fluxu: aliq̃n p forma fluẽte: ita ꝙ fm ipm caliditas que pduciť. dicit motus. ꝛ gradus caliditatis in instanti pductus dř mutatio: ꝛ ꝯñter motus cõiter. ❡ Ex ista distõne seq̃ť p̃mo ꝙ nulla spẽs sensibilis nec aliq̃ sensatio dř motus successiuus: qꝛ cuiustibꝫ talis forme vna ps manet cũ reliq̃ q̃cũq̃ sit illa: nec successiue pduciť: ĩmo subito ꝛ in istãti. ❡ Scđo seq̃ť: ꝙ nulla spẽs sensibilis nec aliq̃ sensatio est motus instãtane⁹: qꝛ ois talis forma: lꝫ pducať subito: tñ durat per tps fm se ꝛ q̃ꝫlꝫ sui. ❡ Tertio seq̃ť ꝙ ois spẽs sensibilis vel sensatio est mot⁹ 3⁹ mõ. s. terminatiuus trãsmutatiõis subite. vñ nullus sensus põt recipe spẽm sensibilez vel sensationẽ nisi aliquo mõ altereť. hec aũt alteratio durat solũ p instãs: ex quo in istãti termin⁹ e⁹. s. spẽs sensibilis vel sensatio hꝫ fieri ꝛ factũ eẽ. ❡ Quarto. seq̃tur ꝙ alteratio sensus manẽs p instãs hꝫ duplicẽ terminus. s. imediatũ q est spẽs sensibilis: ꝛ mediatũ: q est ipa sensatio: qꝛ mediãte alteratiõe pduciť spẽs: ꝛ mediante spẽ sensatio: lꝫ in eodẽ instãti: de tali. n. alteratiõe cõiter nõ fit mẽtio: sꝫ solũ de spẽ sensibiliũ: que dř in ot⁹ respcũ sensatõis. ❡ Ad rõnes g̃ dř: ꝙ si fantasia sumiť p poᵃ: sic illa pdicatio est cãlis. fantasia est mot⁹. i. in fantasia est motus. si aũt sumiť p actu fantasie: sic ista ppõ est ṽa in pdicatõe idẽptica: qꝛ act⁹ fantasie ẽ mot⁹: nõ p̃ nec scđo mõ sꝫ 3⁹ mõ vt potuit. ❡ Text⁹ cõmẽ. 160. ꝛ 161.

❡ Est autem motum fieri ab actu sensu.

❡ Et hunc similem necesse est esse sensui. Erit vtriq̃ꝫ phantasia ipse motus nõ sine sensu ꝯtingens. Neq̃ꝫ non sentiẽtibus inesse. Et multa est fm ipm facere ꝛ pati habens.

❡ Secũda cõclusio. motus fantasie est a sensu in actu similis motui sensus. p̃ma pars pbať. naꝫ motus fantasie necessario est a sensu. per p̃mã cõclusionẽ: ꝛ nõ ad sensuꝫ in potentia: qꝛ oẽ qđ agit: agit fm qđ est in actu. 3. physi. ergo a sensu in actu. Secũda pars seq̃ť ex dictis: qꝛ motus sensus exterioris videť esse spẽs sensibilis vel sensatio: ꝛ talis etiã apparet eẽ motus fantasie respectu eiusdem obiecti. ergo motus fantasie est siĩis motui sensus. Ex quo seq̃ť: ꝙ sicut habẽs sen^m exterioꝛẽ multa patitur a sensibili: ꝛ multa agit in sensuꝫ cõem: ita habẽs fantasiã multa agit in extimatiuã: ꝛ multa patiť a sensu cõmuni pp̃ter ordinẽ eẽntialẽ. Lege litterã. (Est aũt). i. contingit (motũ fieri) fantasie ꝙ (ab actu sensus). i. ab eo qđ est sensus actu (ꝛ hũc) motũ (similẽ necesse est eẽ sensui). i. motui sensus (erit: vtriq̃ꝫ hic mot⁹ fantasia nõ sine sensu ꝯtingẽs nec) est poᵉ (nõ sentientibus inesse ꝛ multa est). i. ꝯtigit (fm ipsaꝫ) fantasiaꝫ (facere ꝛ pati hñs.) ❡ Notandũ fm Cõmentatoꝛẽ. cõmẽ. 160. ꝙ necesse est vt imaginatio in actu nihil aliud sit nisi perfectio istius virtutis. s. fantasie per itentõẽs sensibiles existentes in sensu fm motuꝫ: fm quẽ sensus percipiuntur per sensibilia: que sunt extra animam: ꝛ ꝙ prima perfectio: illius virtutis an̄ꝫ sit ṽtus que inata est se assimilare sensatiõibus: que sunt in ipo sensu cõi. Sicut g̃ perfectio sensus exterioris est a sensibus: ita perfectio fantasie a sensib⁹ est exterioꝛibus: mediãte tñ sensu cõmuni. ideo perfectio fantasie est siĩis perfectioni sensus exterioris pp̃ter cõsimilẽ representationẽ: quã perfectionem vocat Cõmenta. imaginatiõeꝫ in actu: sumẽdo hic imaginationẽ p actu: vbi pꝰs sumpsit p poᵃ. ❡ Contra

T.c.22 (margin)
T.cõ.6 (margin)
Com.4. (margin)
T.cõ.8 t.10. (margin)
T.c.161 (margin)
T.ↄ.18. (margin)

Cōmentatorē arguitur ꝓbando: ꝙ motus fantasie non sit silis motui sensus: qꝛ motus fantasie. vt dcm̄ est: videtur esse spēs sensibilis vel sensatio: sꝫ spēs sensibilis fantasie ꝛ spēs sensibilis sensus exterioris sunt diuersaꝝ rationū: ac etiā sensatiōes eorūdē ꝓpter diuersitatē specificam potentiarū ꝛ obiectoꝝ. ergo illi motus nō sunt similes. Itē motus factus in sensu exteriori semper est verus respectu ꝓprij obiecti: ꝛ motus fantasie indifferenter est verus vel falsus respectu eiusdē obti: vt sepe dcm̄ est: ꝛ dicet̄ in cōclusione sequēti. ergo illi motus nō sunt siles. ¶ Respōdet̄: ꝙ spēs sensibiles ꝛ sensatōes numero ꝛ specie differūt fm̄ diuersitatē potentiarū ꝛ obiectorum imediatoꝝ. Unde spēs sensibilis existens in sensu cōi ꝛ existēs in sensu exteriori sunt diuersarū rōnū: sicut ipe potentie sunt diuersarū rationū ꝛ obta ꝓpinqua. nāꝫ obm ꝓpinquū sensus exterioris est sensibile extra. Obiectū aūt ꝓpiquū sensus cōis est sensatio sensuū exteriorū. mō sensatio ꝛ sensibile differunt spē. Et ita ꝯ̄siter dicatur: ꝙ spēs existens in sensu cōi: ꝛ existens in fantasia sunt diuersarū rationū: ꝛ ēt spēs existens in fantasia ꝛ in extimatiua vel in memoratiua: quoniaꝫ semper imutatio vnius sensus est alterius rōnis ab imutatiōe alteri⁹ sensus: cū qdqd representat̄ per imutationē sensus inferioris ꝛ representat̄ per imutatiōeꝫ sensus superioris: ꝛ nō ecōtra. Unde imutatio sensus cōis representat imutationeꝫ sensus exterioris: ꝛ imutatio sensus exterioris nō representat seipaꝫ: silr imutatio fantasie representat imutationē factaꝫ in sensu cōi: ꝛ imutatio facta in sensu cōmuni nō representat seipsaꝫ: ꝛ ideo oēs sensationes ꝛ oēs spēs sensibiles diuersoꝝ sensuum sunt diuersarū rationū. Ex his tamē nō sequit̄ quin spēs sensuū interioꝝ ꝛ exterioꝝ sunt similes. vn̄ homo ꝛ equus differūt spē: ꝛ tamē ꝯueniunt in genere. Itē spēs sensus iterioris ꝛ sensus exterioris conueniunt in obto remoto: ꝛ differunt in ꝓpinquo. iō ꝛ si sunt dissimiles quo ad obm ꝓpinquuꝫ: sunt tamē quo ad obm remotū. vnde nō solū in visu. sed etiā in sensu cōi ꝛ in fantasia reperit̄ spēs coloris: sꝫ quā oēs ille spēs sunt siles. sunt aūt dissimiles ex parte alioꝝ obiectoꝝ. nā spēs visibilis representat colorē ꝛ nō visionem: spēs aūt coloris existēs in sensu cōi representat colorē ꝛ visionē: spēs vō coloris existens in fantasia representat colorē visionē ꝛ imutationeꝫ sensus cōmunis. pꝫ ergo ex dictis ꝙ pma ꝯ̄stia nō valꝫ: qꝛ in ꝓbabat̄ ꝯclusio: nec etiā scđa: qꝛ ex ꝯ̄similibus ꝯceptibus vna potentia pōt formare veꝝ: ꝛ alia falsuꝫ fm̄ diuersas ꝯ̄pōnes ꝛ diuisiones: ¶ Textus cōmenti. 161.

¶ Et esse veram: ꝛ falsam. Hoc aūt accidit ꝓpter hoc ꝙ ꝓprioꝝ quidē sensus est verus aut q̄ꝫ paucissimum habens falsum.

¶ Tertia cōclusio. cōtingit fantasiam esse verā ꝛ falsam ex veritate ꝛ falsitate sensus. Ista cōclusio tripliciter ꝓbat̄. pmo ex parte sensibiliuꝫ ꝓprioꝝ. nā fantasia taliter iudicat q̄liter sibi sensus repn̄tat: sed sensus repn̄tat aliquādo vere vt in pluribus: aliquādo false vt in paucioribus: ꝛ hoc respectu sensibiliū ꝓprioꝝ. ergo. maior est nota: ex quo fantasia originaliter mouet̄ a sensu exteriori. minor pꝫ. ex eo ꝙ sensus circa sensibile ꝓpriuꝫ vt plurimum iudicat veꝝ: aliq̄n tn̄ lꝫ raro iudicat falsum: ꝛ hoc pōt eē rōne indispōnis medij vel organi: aut magnitudinis distātie. Le. li. (Et eē verā ꝛ falsaꝫ) ꝯtingit fantasiā. (hoc aūt accidit ꝓp hoc ꝙ ꝓpoꝝ qdeꝫ sensus est verus: aut q̄ꝫ paucissimū:) aut raro est (hn̄s falsuꝫ.) respcū eorūdē sensibiliū ꝓpoꝝ. ¶ Textus cōmenti. 161.

¶ Scđo aūt de accidere hoc: ꝛ hoc iaꝫ contingit mentiri. Nō quidem. n. album non mentitur. Si aūt hoc album aut aliud mentit̄.

¶ Scđo argr̄ ex pte sensibiliū p accñs. nā circa idē decipit̄ ꝛ mētit̄ fantasia: circa qđ mētit̄ ꝛ decipit̄ sensus: sed sensus mētit̄ circa sensibilia per accñs. g̃ pariformiter ꝛ fantasia. maior est euidēs: ex quo mot⁹ fantasie depēdet a motu sensus: minor aūt declat̄. nā visus in iudicādo albū eē nō decipit̄: nec mētit̄: sꝫ multatiēs decipit̄ ꝛ mētitur in iudicādo illū esse albuꝫ demādando Socratis aut Cleonis filiū. Le. lit. (Scđo aūt de accidere hoc) circa sensibilia p accñs (ꝛ hoc iā ꝯtingit mētiri). s. sensus (qdē. n. albū) sit aliqd (nō mētit̄) visus (si aūt hoc albū: aut aliud mētit̄) visus. ¶ Text⁹ cōmē. 161.

¶ Tertio autem communium ꝛ consequentiuꝫ accidentia quibus insunt propria. Dico auteꝫ vt motus ꝛ magnitudo accidūt sensibilibus: circa que est maxime iam decipi.

¶ Tertio argr̄ ex pte sensibiliū cōiuꝫ ꝛ eoꝝ accñtiū qb⁹ isunt sensibilia ꝓpa: qm̄ circa idē decipit̄ fantasia: circa qđ mētit̄ sensus: sꝫ sensus mētit̄ circa sēsibilia cōia. g̃ ꝛc. maior est nō ex p̄cedētib⁹: ꝛ mior declat̄. nā sensus decipit̄ circa magnitudinē ꝛ figurā motū ꝛ getē: cuꝫ iudicet aliqd eē puū: qđ est magnū: ꝛ eꝯ: ꝛ iudicet q̄dratū distās eē circulare: qđ est falsuꝫ: iudicat ēt iterdū moueri ꝙ gescit: ꝛ eꝯ. Le. li. (Tertio aūt cōium ꝯ̄ntiuꝫ accñtia qbus isunt ꝓpa: dico aūt vt mot⁹ ꝛ magnitudo accidit sensibilib⁹ circa q̄ est). i. ꝯtingit (maxīe iā decipi.) ¶ Nōndū fm̄ Cōmēta. cōmē. 161. ꝙ in imaginatiōe accidit verū ꝛ falsuꝫ: cū sit mot⁹ a sensu q est in actu. sensus. n. q ē verus in maiori pte ē sensus q est reꝝ ꝓpaꝝ. vbi gr̃a. hoc est albū ꝛ nigꝝ: ꝛ q falsus est in maiori parte est duob⁹ modis sensus sensibiliuꝫ accñtaliū. vbi gr̃a. ꝙ ille alb⁹ est soꝛ. vel pla. ꝛ sensus sensibiliū cōiuꝫ. vbi gr̃a. q̄titas ꝛ mot⁹: qm̄ in his duob⁹ modis sensibiliū cadit erroꝛ: sēsus g̃ fꝫ Cōmētatorē solū vno⁹ ē in maiori pte verus. s. respcū sensibiliū ꝓpoꝝ ꝛ duob⁹ modis est in maiori pte falsus. s. respectu sensibi⁹ cōiuꝫ ꝛ p accñs. ¶ Sꝫ occurrit duᵐ. p̄hs asserit in lr̃a senᵐ eē aliq̄n falsuꝫ respcū ꝓprij obi cū dic̄ ꝙ paucissime ꝛ raro est falsus. supi⁹ aūt dixit senᵐ nūq̄ꝫ esse falsuꝫ reᵘ ꝓprij obi. Dr̄ p̄hꝫ velle ꝙ sensus q̄tū ē de nā sua semp est verus respcū sensibiliuꝫ ꝓprioꝝ: sꝫ aliq̄n est falsus ꝓpter indispōnē organi vel medij: aut ꝓpter longitudinē distātie. ¶ Textus cōmē. 161.

¶ Secundū sensum aūt motus ab actu factus differt a sensu qui ab his tribus sensibus. Et prius quideꝫ presentis sensus verus. Alij aūt presentis: ꝛ absentis erunt vtiq̄ꝫ falsi: ꝛ maxime cū procul sit sensibile.

¶ Quarta ꝯ̄: lꝫ mot⁹ fantasie sit silis motui sensus: tn̄ maioꝛ falsitas cadit in fantasia q̄ꝫ in sensu. p⁹ ps patuit: ꝛ 2ᵃ declat̄. nā sensus vt dcm̄ ē: imutat̄ fꝫ tres sensatōes triū sensibiᵐ. s. ꝓpoꝝ: ꝛ p accñs ꝛ cōiuꝫ: mō sensus respcū ꝓprij obi p̄ntis debite p̄ntati semp est verus: fantasia aūt respcū illi⁹ siue sit p̄sens siue absens aliq̄n est falsa: ꝛ hoc iō: qꝛ sensus est ꝓpinqu⁹ sensibili: fantasia aūt distās. mō distātia est cā deceptiōis ꝛ falsitatis. Demuꝫ ꝛ si sensus est falsus respcū sensibiliū per accñs ꝛ cōiuꝫ: adhuc magis falsus est sensus cōis vel fantasia: qꝛ magis distat ab illo sensibili. Le. li. (Scđm sensuꝫ aūt mot⁹ ab actu factus.) ꝯstrue sic: mot⁹ aūt fm̄ sensum fantasie factus ab actu sensu. i. a sensu ī actu (dr̄t a sensu q ē ab his trib⁹ sensib⁹). i. q est fm̄ tres modos sentiēdi supi⁹ noiatos ꝛ pri-

mus quidez sensus).s.exterior respectu presentis sensibilis semper est verus:alij aūt vt fantasia ꝛ sensus communis presentis (ꝛ absentis erunt vtiqꝫ falsi ꝛ maxime cū procul sit sensibile) ab ipo īferiori sensu. ℂ Notandū quosdā ponere duas ṽtutes interiores cognitiuas ꝛ nō pseruatiuas.s.sensum cōem ꝛ extimatiuā. Alias vero duas pseruatiuas ꝛ nō cognitiuas.vz. fantasiā pro sensu cōmuni: ꝛ memoriā pro extimatiua. Unde sicut sensus cōmunis cognoscit sensibilia sine dr̄ntia preteriti ꝛ futuri ac si essent in cōspectu eius: ita fantasia reseruat spēs sensibiliū sine dr̄ntia tēporis: ꝛ sicut extimatiua cognoscit res sensibiles ꝛ actus earū cum dr̄ntia temporis:putā hoc vidisse vel audiuisse:ita memoria seruat illas spēs cū dr̄ntia pteriti vel futuri. si.n. memoria esset preseruatiua ꝛ nō fantasia:sequitur ꝙ quando somniamus semper debemus somniare cū dr̄ntia preteriti vel futuri:vt me hoc audiuisse vel vidisse: qđ est falsum. nam in somnis sensibilia apparent nobis ac si essent in ꝯspectu nr̄o. ℂ Ista ymaginatio deficit in duobus.primo: qꝛ ponit fantasiaz nō esse cognitiuā.cōtra sententiam Aristo. ꝛ Cōmentato. dicentiū motū fantasie esse similē motui sensus:ꝛ ꝙ fantasia aliquādo est vera aliquando falsa:ꝛ ꝙ fantasia iudicat terribile vel confidenduz absqꝫ leticia ꝛ tristitia:ꝛ ꝙ decipit circa sensibilia propria cōmunia ꝛ per accidēs. Secundo qꝛ dicit in somnis nō cognoscere cum dr̄ntia preteriti vel futuri. si.n. extimatiua cognoscit cū dr̄ntia preteriti vel futuri ꝛ spēs eius: ꝛ sic reseruatur in memoria quare ergo non poterit in somnis moueri a memoria.sic ꝙ cognoscat cum dr̄ntia eiusdez temporis: ꝛ ita multotiēs sum expertus somniare cū talibus dr̄ntijs. ℂ Ideo est aliter dicendū:ꝙ sensus communis nullo modo est pseruatiuus in absentia sensibilis ꝛ sue spēi in organo sensus exterioris: sed fantasia et extimatiua preseruant in absentia sensibiliū nulla existente sensatione vel specie sensibili in sensu exteriori: sed modico tēpore.s. quādiu sunt in actu considerandi: quarum spēs residet in memoria cessante omni actuali cōsideratiōe:que postea se hz per mo^m obiecti: ꝛ per conuersionē potentie fantastice vel extimatiue.iterum mouet aliquā istarū ad actum cognitionis:sicut prius mouebat sensibile:taz ergo fantasia: ꝙ etiā extimatiua operatur in somnis:lz aliter ꝛ aliter. fantasia.n.cōtinue operatur per motuz presentie ac si res essent in presentia eius: ꝛ imitationē illam recipit a spēbus existentibus in memoria. Extimatiua aūt operatur cū dr̄ntia temporis:cū distinctius ꝙ fantasia discurrat:ꝛ imitatur etiam a spēbus existentibꝫ in memoria. ℂ Contra.in ea virtute vltimo residēt spēs sensibiles:que est imitatiua intellectus:sed sola virtus fantastica est imitatiua intellectus. ergo in sola virtute fantastica vltimo resident spēs sensibiles:tenet cōsequētia cū maiori: minor vero colligit de intentiōe Arist.3. de aiā di. nec est itelligēte fantasmata speculari.nō enī dixit nec est itelligentē memoratōes: aut memorabiles spēs speculari. ℂ Scđo in ea virtute vltimo resident spēs sensibiles:que vltimate mouet a sensu: sed fantasia vltimate mouet a sensu:vt patebit per literrā sequentē.ergo. ℂ Respondet ad primū. vt supra:ꝙ species sensibiles vltimate residēt in memoria post omnē actualem consideratioñez: spēs aūt intelligibilis remanet in intellectu:nec opz intelligentē speculari spēs vt sunt in memoria: sz vt sunt in fantasia:quoniā intellectus nunqꝫ mouet:nisi fantasia sit in actu; ꝛ tunc intellectus fantasmata speculat. ℂ Ad 2^m dr̄:ꝙ Aristo. hic locutus est fm famositatē ponens solū duas virtutes interiores.s. sensum cōmunē ꝛ fantasiam:quā vocabat memoriam. ideo vltima virtus secundū eum erat fantasia: q̄ vt sic erat cognitiua ꝛ vt memoria erat preseruatiua. ℂ Textus cōmenti.161.ꝛ.162.

Lx.39.

ℂ Siquidem igitur nihil aliud habent que dicta sunt nisi phantasia. Hoc autez est quod dictum est. Phantasia vtiqꝫ erit motus a sensu secundum actum factus.

ℂ Quoniam autem visus maxime sensus est ꝛ nomen a lumine accepit: quoniaz sine lumine non est videre.

T.c.162

ℂ Ex pbatis ꝯclusionibꝰ Aristo. infert duo correlaria:in quorū primo diffinitionē fantasie māifestat.s. fantasia est motus factus a sensu fm actū.pz:qꝛ nihil pter fantasiaz videt hēre:qđ dcm̄ est in quatuor ꝯclusionibꝰ pmissis: ꝛ maxime ꝙ verificet ꝛ falsificetur fm veritatē ꝛ falsitatē sensus a quo differat per maiorē falsitatez respectu oīum sensibiliū.vt patuit. Et si querit a quo sumpsit nomen fantasia. Respondet ꝙ a lumie ꝛ visu. nā fantasia fm grecos sumpsit nomē a fanos qđ idem est qđ apparitio sed apparitio fit maxime in lumine p visuz.ḡ. T.c.li. (Si quidē ḡ nihil aliud hn̄t que dicta sūt nisi fantasia: hoc aūt est qđ dcm̄ est).s.de veritate ꝛ falsitate vtriusqꝫ (fantasia est vtiqꝫ motus a sensu fm actū facto: qm̄ aūt visus maxime sensus est) iter exteriores:(ꝛ nomen a lumine accepit) ipa fantasia ꝛ (qm̄ sine lumie nō est videre.) ideo tā a lumie ꝙ̄ a visu fantasia sumpsit denominationē. ℂ Notādū pmo fm Cōmēta.cōmen.161.ꝙ ymaginatio videt esse motꝰ a sensu in actu per alterū duorū: quorū vnū est ꝙ cū fuerit positū vt sit sciētia:aut intellectus:aut extimatio:aut sensus:aut compositū ex his:aut motus factus a sensu:ꝛ ex oībus accidit ipole: nisi ab eo ꝙ sit motꝰ:ex hoc.n.nullū accidit ipole; nec est vt imaginatio fit motꝰ a sensu in actu. Scđz aūt est ꝙ cū fuerit positū ipm esse a sensu ꝛ simile ei in oībus suis dispōnibus:poterimus reddere causas oīum apparētiū in ea ex hoc mō. vn̄ necesse est vt sit motus a sensu in actū duabꝰ rōnibus possumus ꝯuincere fm Cōmentatorē:fantasiā esse motū factū a sensu fm actuz. Prima rō. fantasia est sensus itellcūs:sciētia opīo vel motus factus a sensu fm actū:sz nō est sensus nec sciā nec itellectꝰ:nec opīo: qꝛ sequit ipole vt patuit.ḡ fantasia est motꝰ factus a sensu fz actū. Scđa ratio. illud videt eē fantasia:per qđ assignamus oēs visiones ꝛ apparētias fantasie:sz ponēdo fantasiam esse motū factū a sensu fm actuz assignamus originem oīum visionū ꝛ apparitionū fantasticarū ꝛ somniorum.ḡ ꝛc. ℂ Scđo notandū fm Cōmenta. eodē cōmē. ꝙ qꝛ visus est illud pprie qđ dr̄ sensus pmus:cum est nobilissimus sensuū: ꝛ nō perficitur nisi a luce. ideo nomē illius virtutis.s. fantasie determinatur a nomine lucis in lingua greca. Ecce fm phm̄ ꝛ Cōmentatorez:ꝙ visus est pmus ꝛ pncipalis inter oēs sensus exteriores nō primitate ꝛ pncipalitate necessitatis simpliciter: qꝛ ille est sensus tactus:sed primitate ꝛ pncipalitate voluntatis. ℂ Contra diffinitionē fantasie arguitur.primo sic: fantasia aliquādo est in actu:tunc nō cōcurrente sensu exteriori.ḡ nō semp fātasia est motus factus a sensu in actu: consequētia tz:ꝛ antecedens colligitur a phō di. in littera:ꝙ fantasia cognoscit tam in absentia ꝙ̄ in psentia sensibilis.ḡ. Secūdo sequit data illa diffinitiōe fantasiam esse sensum cōmunē.contra determinationem Aristo. ꝛ patet consequētia: qꝛ sensus cōis est motus factus a sensu in actu:imo prius mouet a sensu exteriori sensus communis ꝙ̄ fantasia. ℂ Notanduz fm Egidium sensum

cõmunem esse datuz aĩalibus ad hoc vt fiat plenuz iudiciuz de sensibus exterioribus. nã per sensus particulares videmur habere iudiciũ icompletuz: sed perficitur hõ iudiciũ in sensu cõmuni. vnde Themistius sensuz communem appellat primum z principalem visũz z principalem auditum sensus. ergo particulares appellat organa z nuncios. dicit enim sensum cõmunem esse regem z principem: cuius est iudicare de his que nunciantur a particularibus sensibus: sed fantasia data est animali vt per apprehensionem eius extimetur aliquid esse bonuz vel malum: proficuũ vel nociuuz: z quia secundũ hanc extimationez sequitur in nobis fieri passiones z motus animi. secundũ quas operamur z agimus: sequitur ꝙ habẽtes fantasiam multa agunt z patiuntur secunduz illam. ergo secundũ hanc particulã: multa agimus z patimur. que ponebatur in secunda cõclusione: differt fantasia a sensu cõmuni. ideo diffinitio data cuz sit incompleta sic debet suppleri fantasia est motus factus a sensu in actu secundũ quã multa agimus z patimur. ¶ Ista respõsio quadrupliciter deficit. primo: quia sensum cõmunez dicit principalem visum z principalem auditũ: cum nõ dicatur visus vel auditus nisi ex vnione ad aliquẽ coruz. vnde absq; sensu cõmuni potentia visiua diceretur visus z auditiua auditus. Sed sine his non diceretur sensus cõmunis visus vel auditus. Secũdo: qꝛ male exponit Themistiũ dicentẽ sensum cõmunem esse primum. non enim intellexit ꝙ sensus cõmunis sit primus sensuũ simpliciter. sed ꝙ est primus sensuum interiorꝝ: z ꝙ est primus per se cognoscens omnia sensibilia cõmunia et propria. Tertio: qꝛ fantasiaz dicit eẽ extimatiuã: asserit enim per fantasiã extimari aliquid esse fugiendũ: qḋ nõ est verũ cum illa non sit operatio fantasie: sed extimatiue realiter distincte a fantasia: vt dicetur. Quarto: quia per hanc particulã non separatur sensus cõmunis a fantasia. nam per sensuz cõmunẽ multa agimus z patimur taz realiter ꝙ intentionaliter: quoniã sensus cõmunis. sicut fantasia ĩmutat extimatiuã: ad quam ĩmediate sequit̃ vera actio vel passio. ¶ Propterea est aliter dicẽduz ꝙ Aristo. supponebat hic fm famositatẽ duos solũ eẽ interiores sensus. s. fantasiã z sensuz cõem: quorꝝ primus immutatus a sensu exteriori eẽt sensus cõis: vltimus aũt esset fantasia. Ideo diffinitio est sic intelligẽda. fantasia est motus vltimate factus a sensu in actu: z hoc in predicatiõe causali hoc modo. fantasia est virtus sensitiua in qua est motus vltimate factus a sensu in actu. ¶ Ad primuz dicit̃: ꝙ lz fantasia possit habere actũ quolibet sensu exteriori existente in potentia. tamẽ ille actus adhuc dicitur factus a sensu in actu: nõ quidẽ a sensu qui iã est in actu: sed a sensu qui est vel fuit in actu: quia vt dictuz est: omnis operatio sensus interioris mediate vel immediate depẽdet a sensu exteriori. ¶ Ad 2ᵐ est responsum: quia lz sensus cõmunis sit motus factus a sensu in actu: nõ tamẽ vltimate: z per hoc distiguit̃ a fantasia. ¶ Consequẽter dubitat̃ circa cõmentũ quo dr̃. ꝙ per illam diffinitionẽ saluant̃ omnes apparitiones interiores z maxime somniorũ: querendo quattuor difficultates. iuxta quattuor particulas diffinitiõis. ¶ Prima difficultas propter quid species fantastice magis in somno ꝙ in vigilia faciunt apparitiones. ¶ Respondet̃ ꝙ ideo quia motus maiores impediũt minores: modo in vigilis fortiores sunt motus sensuũ exteriorꝝ ex apprehensione delectabilium z tristabiliũ ꝙ interiorꝝ. In somno aũt ligati sunt sensus exteriores. Unde quidã grauiter conqueruntur ex modica lesione manus vel pedis: quã nõ perciperent si grauissime percuterẽtur in capite. ¶ Ista responsio est de intẽtione Aristo. in de somno z vigilia dicentis: ꝙ pueri timent in tenebris z non in luce: quia in tenebris mouentur a fantasmatibus: in luce autez a sensibus. ¶ Secũda difficultas. propter quid species fantastice in somno aliquando faciunt apparitionem z aliquando nõ. dicitur ꝙ ꝓpter multitudinem vaporꝝ claudentium meatus a memoria ad fantasiã: z a fantasia ad sensum cõmunem: aut propter velocitatẽ motus sanguinis z spirituũ in cerebro. sic. n. contingit: sicut de aqua in qua fit visio ipsa quiescente propter regularem reflexionem radiorꝝ visualium: ea aũt mota non fit visio: aut fit cõfusa propter confusionem radiorꝝ visualiũ. Et ex his redditur causa. quare somnia magis ꝓueniunt in principio somni: z in fine ꝙ in medio: qꝛ nec in ꝑncipio: nec in fine est tanta abundãtia vaporꝝ sicut in medio. ¶ Tertia difficultas: ꝓpter quid aliqua fantasmata in somno aliquando faciunt apparitiones z non omnia. Respondetur ꝙ hoc aliquãdo prouenit ex frequenti meditatiõe facta in vigilia circa aliqua obiecta: aliquando ex forti attentiõe ad aliquid sensibile: aliquando ratione alicuius delectationis vel tristitie: cum qua impressa est species sensibilis in fantasia vel memoria: quandoq; vero ratione complexionis corporis naturalis: vel ꝑternaturalis. in quibus enĩ abundat flegma magis mouẽt fantasmata aquea ꝙ alia: cum illic apparent maria z flumina: in quibus autem abundat colera fantasmata ignea faciunt apparitionem somniando videre inflãmatiões fulgura z coruscatiões. ¶ Quarta difficultas. propter quid fantasmata fortiora semper tempore somniorum non faciunt apparitionem cum interdum moueant fantasmata debiliora z nõ illa. Soluit Aristo. in de somno et vigilia di. ꝙ a memoria ad fantasiam: z a fantasia ad sensum cõmunem: multiplicantur species cũ spiritibus sensitiuis: qui interdum variant situs suos. ideo species in illis nõ mouent: nec faciunt apparitionem. alie autez lz sint debiles: quia habent rectum incessum cum spiritibus sensitiuis de potẽtia ad potẽtiã faciunt apparitionẽ: iuuat ẽt ad hoc dispõ corporis aut vĩus celi magis ĩfluẽs cũ vna spẽ ꝙ cũ alia. ¶ Textus cõmẽ. 162.

¶ **Et quoniam immanent z similes sunt sensibus: multa secunduz ipsos operantur animalia. Alia quidem quia non habent intellectuz vt bestie. Alia vero ex velamento intellectus aliquãdo passione: aut egritudine: aut somno vt homiẽs. De phantasia quidẽ igit̃ quid est: z propter quid est: dcm̃ sit in tantum.**

¶ Secundũ correlariũ per virtutez fantasticam multa operantur animalia in absentia sensibilium. pꝫ: quia in absentia sensibilium remanent similitudines illorꝫ in potẽtia fantastica similes motibus factis in sensu. vt dictum est. ergo per illas similitudines fantasia potest exire ad actum sensatiõis vel cognitiõis: z multa operari. z animalium operãtium per fantasiam: quedam operantur per illas simpliciter: qꝛ nõ habent intellectum vt bestie: quedam vero operãtur per illas: que lz habeãt intellectum: habẽt ipsum velatuz: vt homines passionati ira egritudine vel somno: he quidem passiones tollunt operationem intellectus propter nimiam attentionem ad illas z ad species sensibilium. Lege litteram. (Et quoniam ĩmanẽt) in fantasia motus facti a sensu (z similes sunt sensibus). i. motibus sensuũ (multa fm ipsos) motus (operãtur aĩalia) in absentia sensibiliũ (alia qdez: qꝛ itellcm̃ nõ hñt vt bestie: alia vo ex velamẽto itellect⁹

aliquãdo passiõe) timoris vel iracũdie: ⁊ (aut egritudine) ⁊ maxime frenetica vel ebrietate (aut somno vt hōmies.) Ex his epilogat circa dicta ⁊ determiata di. (de fantasia quidem ergo qd est: ⁊ propter quid est) .i. que sit causa eius: ⁊ quo modo fieri habet: qꝛ propter motũ factum a sensu (in tantum dictũ sit) cum hoc sufficiat quantũ spectat ad presenté speculationem. ❡ Notandum ſm Cõmentatorē. cõmento. iбz. ꝙ qꝛ sensationes finguntur ⁊ remanẽt in animali imaginante post absentiam sensibilium in eo modo secundũ quẽ erant apud presentiam sensibilium multis motibus ad sensibilia ⁊ nõ sensibilia: querẽdo vtile ⁊ fugiendo nociuũ queadmodum mouebat per sensus a sensibilibus: ⁊ vtiter vtilitas sensuum apud presentiã sensibilium data est huic virtuti apud absentiam sensibiliũ. Istud cõmentũ continet quatuor ꝑpõnes de ĩtentione Aristo. Prima propositio: ꝙ fantasia est virtus preseruatiua spẽtum sensatarũ in absentia sensibiliũ. Secunda ꝑpõ: ꝙ anial mouet ab his spẽbus in absentia sensibiliũ. Tertia ꝑpõ: ꝙ hec vtus elicit spẽs ĩsensatas ex spẽbus sensatis: vt amicitiam qua sequit vtile: ⁊ odiũ quo fugit nociuũ. Quarta ꝑpositio: ꝙ omnis operatio sensuũ exterioꝝ vltimate reseruat in vtute fantastica. hec omnia vera sunt supposito ꝙ solum duo sunt sensus iteriores .s. sensus cõmunis ⁊ fantasia. ❡ Dubitat circa litteram: qꝛ videt ꝙ per fantasiã non multa agant ⁊ patiant animalia: qꝛ vt dicebatur in alia lectione: in hoc differt opinio a fantasia: qꝛ statim cum in nobis fit opĩo alicuius terribilis: compatimur ⁊ mouemur ſm appetitũ: qd non cõtingit de fantasia: sꝫ solũ illã sumimus tanq̃ respiciẽtes in picturis. ❡ Secundo arguitur: ꝙ illa ꝑprietas non solum competat fantasie: sed etiã sensui cõmuni. nã quero quid intelligitur per actionẽ ⁊ passionem factam per fantasiã: vtrũ actio ⁊ passio itentionalis: ⁊ sic eque bene agimus ⁊ patimur per sensum cõmunem: sicut per fantasiã: aut realis: ⁊ sic nõ agimus. nec patimur per fantasiã: vt dem est: vel si agimus aut patimur per fantasiã hoc ideo: qꝛ mouet extimatiuã: ad quã sequit realis actio ⁊ passio: sed eque bene agit sensus cõmunis in extimatiuã sicut fantasia. ergo eque bene agimus ⁊ patimur realiter per sensum cõmunẽ sicut per fantasiã. ❡ Notandũ ſm Egidium: ꝙ fantasia põt comparari ad sensus particulares nõ considerãdo aliqd sub rõne eligendi vel fugiendi: et sic per eã nihil operatur vel patimur: sed sumus sicut respiciẽtes in picturis. Alio modo potest sola comparari ad extimatiuã sic ꝙ fantasia nõ sistat in sola cõsideratione sensuum: sed apprehẽsio vltra se extendit ad extimatiuam apprehendentẽ aliquod terribile fugiendũ: ⁊ sic per fantasiã animalia agunt ⁊ patiunt. ista responsio nulla est. qꝛ solum concludit extimatiuã esse virtutem per quã animalia agunt prosequẽdo ⁊ patiunt fugiẽdo: non aũt per fantasiã põt fieri aliqd illoꝝ. sicut. n. fantasia potest comparari ad sensum exteriorẽ ⁊ ad extimatiuam: ita sensus cõmunis. ideo nõ est ratio. quare per fantasiam ⁊ nõ per sensum cõmunẽ aĩalia agunt ⁊ patiuntur. ❡ Dicendũ ergo ad p̄mã rõnem: ꝙ eadem virtus numero ſm p̄hm est extimatiua ⁊ fantasia. ꝓ quãto est fantasia sic cõsiderat sensibilia absq; fuga ⁊ prosecutõe. ideo per fantasiam nõ agunt: nec patiuntur animalia fugiendo vel prosequẽdo: inquantum aũt illa virtus extimatiua sic elicit spẽs insensatas ex speciebꝰ sensatis cognoscẽdo amorem ⁊ odiũ in rebus sensibilibus quibus animalia fugiunt ⁊ prosequunt. ❡ Ad secundã dicit: ꝙ nihil concludit: qꝛ p̄hs non posuit sensum esse extimatiuam. sed bene fantasiam: vtrũtamẽ illud sit tenendum vel nõ videbit in sequentibus: cũ hic non loquatur nisi ſm famositatem. ❡ Querit ergo vtrũ tantum duo sint sensus interiores. Et arguit p̄mo ꝙ nõ sit nisi vnus sensus interior .s. sensus cõmunis: qꝛ si ponat alius: aut ergo hoc erit ad iudicãdũ de accidẽtibus sensuũ exterioꝝ: ⁊ hoc nõ: quia hoc facit sensus cõmunis: aut ad componendum ⁊ diuidendũ circa sensibilia: ⁊ hoc iterum nõ: quia sensus cõmunis componit ⁊ diuidit. aliter non poneret differentiam inter sensibilia diuersoꝝ sensuum: aut ad cognoscendum aliqua non sensata exterius: ⁊ iterũ hoc non: quia aliter non plura cognosceret sensus cõmunis q̃ sensus exteriores. Item si duo sunt sensus interiores: aut ergo rõne organi: aut rõne obiecti: non rõne organi: qꝛ vnicum est organũ .s. cerebrũ. modo sensus ⁊ organũ conuertuntur ſm Cõmentatorẽ: nec etiã rõne obiecti: qꝛ sicut est vnus intẽ oium intelligibiliũ: ita sensus est vnus oium sensi[um] qui nõ videt esse nisi sensus cõmunis in quẽ vniuẽ concurrunt omnes sensus particulares ſm p̄hm. caplõ de sensu cõmuni. ❡ Secundo arguitur: ꝙ sensus iteriores sunt plures duobus: quia multitudo sensuũ interioꝝ est accipiendo penes multitudinem organorum: aut virtutum interioꝝ. Si p̄inum. ergo q̃nq; sunt sensus interiores: sicut ⁊ sunt q̃nq; organa in cerebro. iuxta assignationẽ Auicẽne. 6. naturalium. Si ſm ergo plures quinq; sunt sensus iteriores .s. sensus cõmunis imaginatiua fantasia cogitatiua extimatiua memoria ⁊ reminiscẽtia. Unde cogitatiua nõ reperitur nisi in homine ſm Cõmentatorẽ in hoc scdo. t. 3. de anima. Reminiscentia. n. cũ sit inuestigatio obliti per memoriam: nõ reperit nisi in hominibus ſm p̄hm in de memoria ⁊ reminiscentia. ❡ Pro decisione hꝰ difficultatis plurime opiones sunt manifestãde. Quarũ p̄ma dicit: ꝙ nõ contingit dare nisi vnũ sensum iteriorẽ .s. sensũ cõmunem: qui sortit diuersa noĩa diuersis rõnibus. p̄mo dr sensus cõmunis inquantũ ponit differentiã inter sensibilia diuersoꝝ sensuum particulariũ. Secũdo dicit imaginatiua inquantũ cognoscit sensibilia in absentia eorum. Tertio dr fantasia iquantũ componit diuersas species inuicẽ. Quarto dr extimatiua iquantũ elicit species insensatas ex speciebus sensatis. Memoria vero dicit inquantũ preseruat oẽs spẽs tam sensatas q̃ nõ sensatas. ❡ Ista opĩo nõ est tenenda. p̄mo: qꝛ repugnat Aristo. ⁊ Cõmenta. Auicen. ⁊ Gal. ⁊ quibuslibet aliis expositoribus qui ponunt necessario plures virtutes iteriores realiter distinctas ꝓpter diuersitates concauitatũ ⁊ ventriculoꝝ cerebri. vnde potest sic argui. sensus ⁊ organũ conuertũtur ſm Cõmentatorẽ: sed plura sunt organa in cerebro: sicut plures sunt vẽtriculi ⁊ cõcauitates. ergo. Secũdo. qꝛ tunc aliqua vtus organice ⁊ extensa esset supra se conuersiua. contra Proculũ in suis propositionibus. Et ꝓbat consequentia. nam sensus interior exit in actũ cognitiõis in absentia sensibilium. vt patuit. ergo aliqua species derelicta per motũ obiecti mouet illum sensum: sed illa necessario est in eodem sensu: si non ponitur nisi vnus sensus iterior ergo ⁊c. ❡ Secũda opĩo. ponit solum duos interiores sensus .s. sensum cõmunem ⁊ fantasiam. ❡ Et hec opio est bifurcata. nam aliqui dicunt solum sensum cõmunẽ esse virtutẽ cognitiuã: fantasiam vo esse perseueratiuã. iuxta illud p̄hi. 3. huiꝰ: necesse est intelligentem fantasmata speculari. Alii concedunt quãlibet istarum virtutũ esse cognitiuam: sed tantum fantasiam esse preseruatiuã: ⁊ huius intellectionis videt expresse fuisse p̄hs. ❡ Ista opio nõ videt mihi ad p̄sens sustinẽda. p̄mo quo ad p̄mam viam. nãꝫ cum fantasia sit vtus nobilioꝛ sensu cõmuni: exquo immediatius

Cõ. i9.

T. c. 39.

T.c.57. deseruit intellectui sm phm.3.huius ideo debet esse co
gnitiua sicut sensus cōmunis: et maxime: qr iam dcm̄ est
a pho ipsam indifferenter esse verā et falsaꝫ. ¶ Secun-
do quo ad secundaꝫ viam: qr tunc fantasia esset supra se
ꝯuersiua: qd̄ est īpossibile: ex quo est vtus organica et ex-
tensa: et pꝫ ꝯñia: qr post oēm actualem cōsiderationem
iterum rediret ad actum cognitionis per ꝓpriam spēm
illam mouentē per modū obiecti. ¶ Tertia opio tres
concedit esse interiores sensus. s. sensuꝫ cōmunem fanta
siā et memoriā: de extimatiua aūt dicunt aliq huiꝰ opio-
nis: qꝫ ipsa est sensus cōis: alij aūt qꝫ est fantasia. hec opi-
nio iterum nō poterit stare: qr sensus cōmunis nō elicit
spēs insensatas ex spēbus sensatis: sed extimatiua elicit
spēs insensatas ex speciebus insensatis sm Auicēnā. 6.
naliū. g̃ fantasia nō est sensus cōis. Itē quelibꝫ spēs fan-
tasie est species fantastica: sed spēs extimatiue non sunt
fantastice. s. spēs amicitie et inimicitie. g̃ extimatiua nō
est fantasia. ¶ Quarta opio q̃ttuor dicit esse vtutes ite-
riores. s. sensum cōmunē et extimatiuā fantasiā et memo-
riam: quarū duas pmas dicunt aliqui huiꝰ opionis: esse
cognitiuas et nō ꝑseruatiuas, duas vō vltimas dicunt eē
preseruatiuas et nō cognitiuas. Alij vō asserunt oēs esse
cognitiuas: sꝫ duas vltimas esse ꝑseruatiuas: quarū fan-
tasia ꝑseruat ꝓ sensu cōmuni: et memoratiua aut memo-
ria ꝓ extimatiua: nō tamē sub eadeꝫ rōne sunt preserua-
tiue et cognitiue, quia fantasia vt sic reseruat et nō cogno
scit: sed vt imaginatiua cognoscit: memoria aūt vt sic re
seruat et nō cognoscit: sed vt reminiscētia est cognitiua.
Prima via est falsa in eo qꝫ ponit fantasiā non cognosce
re. vt patuit de itentione Aristo. et Cōmentato. Secūda
aūt nō est tenenda in eo qꝫ ponit memoriaꝫ esse cogniti-
uam: quoniā tunc vtus organica et extensa esset supra se
conuersiua sm qꝫ prius deductuꝫ est. ¶ Quinta opio fuit
Auicēne. 6. naturaliū ponentis. 5. vtutes īteriores. s. fan-
tasiam imaginationē extimatiuā cognitiuā et memoriā.
diuidebat. n. cerebrū in tres cōcauitates. Primā cōcaui
tatē versus partē anteriorē diuidebat in duas partes. s.
ꝑorē in qua ponebat fantasiā quā vocabat sensum com-
munē: et posteriorē in qua collocabat imaginationē quā
dicebat nō discernere: sed solū reseruare species fatasie
seu sensus cōmunis mediā vero cōcauitateꝫ diuidebat
etiā in duas partes: inferiorē in qua ponebat cognitiuā
vel imaginationē: et superiorem in sūmitate cerebri in
qua situabat extimatiuā. Tertiā aūt concauitatē nō di-
uidebat que est in posteriori parte capitis: sꝫ in ea abso-
lute ponebat memoriā reseruatiuā spērū extimatiue et
cognitiue. Alij vō parū variant ab Auicēna. in anteriori
parte pme cōcauitatis ponunt sensum cōmunē: et in po-
steriori ponunt imaginationē. In secūda vō cōcauitate
absqꝫ aliqua alia diuisione ponunt fantasiā. Sed tertiā
cōcauitatē diuidunt in duas partes: quarū pma est ver-
sus fantasiā ponunt extimatiuā: in posteriori vō memo-
ratiuā. Opinio Auicēne deficit in duobus. pmo: qr cōce
dit fantasiā esse sensum cōmunē cū Aristo. diuiserit eaꝫ
a sensu cōi. scdo: qr asserit imaginationē reseruari ꝓ sen-
su cōmuni: cū illud sit officiū memorie. ¶ Alia aūt opi-
nio deficit in duobus. pmo: qr ponit imaginatiuā distin
ctam a fantasia: cū quelibet operatio vnius sit operatio
alterius sm Cōmentatorē. Secūdo: qr asserit fantasiaꝫ
esse mediā omniū virtutū interioꝝ: et obtinere locuꝫ di-
gnioreꝫ in cerebro: qd̄ est impossibile: qr extimatiua est
nobilior virtus q̃ꝫ fantasia cū eliciat species insensatas
ex spēbus sensatis ad quas sequit̃ fuga vel ꝓsecutio: nō
aūt ad fantasiā: sed per eam sumus sicut respicientes in
picturis sm phm. ¶ Dicendū ergo aliter sm doctrinaꝫ

Auerroys: qꝫ solū quattuor sunt vtutes īteriores: quarū
pma est sensus cōmunis cognoscēs omnia sensibilia ex-
teriora: cuius officiū est ponere differentiā inter sensibi
lia diuersoꝝ sensuuꝫ vt inter colorē et saporē: inter sonū
et odorē: neqꝫ retinet species in absentia sensibiliū: sicut
nec exteriores sensus nisi forte per accidens rōne alicu-
ius dispositionis impresse in organo exteriori detinēte
per tempus has species: sicut supradictum est de intense
splendido aut magno sono. ¶ Secunda vtus īterior est
fantasia: cuius officiū est componere et diuidere cōple
xione et diuisione indistāte spēs receptas a sensu cōmu-
ni: nūqꝫ. n. fuit aliquis yrcocerius: nec mons aureus: ta-
men qr ad ipsum veniunt spēs yrci et cerui: species etiaꝫ
mantis et auri has inuicē componit in iudicādo aliquid
esse yrcocerium vel manteꝫ aureum. Ista virtus retinēs
species in absentia sensibilium per tempus: ita qꝫ nō sta
tim deficiente sensibili deficit operatio istius sensus: si-
cut nō ꝯtingit de sensu exteriori et sensu cōmuni: sed per
tempus postea manent in eo species sensibiles quādiu
durat actualis cognitio eius. ¶ Tertia est virtus exti-
matiua: cuius officiū est cognoscere intentiones sensibi
lium. ideo lꝫ species insensatas ex speciebus sensatis si-
bi delatis a fantasia. extimatiua eñi agni ex specie sensa
ta lupi elicit spēm insensatam odij ad quā sequit̃ fuga: et
ex specie sensata ouis elicit spēm insensatam amoris ad
quā sequit̃ prosecutio. spēs ergo amoris et odij non sunt
spēs sensate: qr illas non acceperunt sensus exteriores a
lupo et oue: sed sunt spēs īsensate a sola extimatiua elici-
te: per quas agnus insequit̃ matrem tanqꝫ quid amica-
bile: et fugit lupū tanqꝫ qd inimicabile. ¶ Quarta vtus
est memoria cuius officiū est reseruare omnes spēs sen-
sibilium tam sensatas q̃ꝫ insensatas post omnē actualeꝫ
cōsiderationē oīum sensuuꝫ interioꝝ vt iterū imitari
possint extimatiua fantasia et sensus cōmunis nullo ad
hoc cōcurrēte sensibili exteriori: sm qꝫ bene pꝫ tempo-
re somnioꝝ: quando oēs sensus exteriores ligati sunt. iō
hec vtus a phis dr̃ archa spērum: qr retinet oēs spēs sen
sibiles. ¶ Et ex hoc est virtus preseruatiua solum: sic qꝫ
nō cognitiua aliter esset reflexiua supra se: qd̄ est impos-
sibile cum sit virtus organica et extensa: sicut cetere sen-
sitiue virtutes. sibi. n. nulla operatio cognitiua pōt com
petere: que nō competit sensui cōmuni fantasie vel exti
matiue. ¶ Ex predictis ꝓ solutione omniuꝫ rōnum dr̃:
qꝫ pluralitas sensuuꝫ interioꝝ est accipiēda penes mul-
titudinē obiectoꝝ actuum potentiarū et organoꝝ. pmo
nāqꝫ accipitur pluralitas sensuum interioꝝ ex multitu-
dine obiectoꝝ. nam obiectuꝫ imediatum sensus cōmu-
nis est sensatio sensus exterioris et obiectum īmediatuꝫ
fantasie est īmutatio sensus cōmunis: que quidē īmuta-
tiones nō sunt eiusdē rōnis: sicut nec potentie. sir obm
īmediatū extimatiue est cognitio fantasie alteriꝰ rōnis
a cognitiōe extimatiue ipsa aūt memoria nō hꝫ proprie
obm cum nō sit virtus cognitiua. Secundo accipit̃ plu-
ralitas sensuū īterioꝝ ex multitudine actuum et opera-
tionum. nā sensus cōmunis percipit dr̃iam sensibiliū di-
uersoꝝ sensuū porticulariū quā non ꝑcipit fantasia: nec
extimatiua. fantasia vō componit vel diuidit cōplexio-
ne et diuisione indistāte quā nō facit aliqs alius sensus:
lꝫ quilibet sensus componat distanter: et diuidat compo
sitione et diuisione verbali vt albū esse coloratū vel al-
buꝫ nō esse nigrū. Extimatiua aūt elicit spēs insensatas
ex spēbꝰ sensatis qd̄ alij sensus facere nō possunt memo-
ria aūt reseruat in absentia oīum sensibiliū et oīum sen-
sationū: qd̄ nulli alteri sensuuꝫ cōpetere pōt. ¶ Tertio.
accipitur pluralitas sensuum interioꝝ ex multitudine

potentiarū:que solū q̄ttuoꝛ sunt nō idērice coincidētes
.s.sensus cōmunis fantasia extimatiua ⁊ memoria:ima
ginatiua.n.coincidit cū fantasia cōuertibilr̄ fm̄ Cōmen
tatoꝛē:vel saltim sicut spēs cū genere: eo φ oīs imagina
tiua est fantasia:⁊ nō ecōuerso:in aīalibus.n. nullaꝫ co
gnitionē habētibus in absentia sensibilium est fantasia
nō imaginatiua:hic tamē nō loquoꝛ: nisi de fantasia pfe
cta ⁊ determinata.similr̄ cogitatiua coincidit cū extimati
ua tanq̄ꝫ spēs cū genere fm̄ Cōmenta. eo φ oīs cogitati
ua est extimatiua:⁊ nō ecōtra: cū in solis hoīb⁹ reperia
tur cogitatiua.extimatiua aūt taꝫ in brutis pfectis q̄ꝫ in
hoīb⁹. Reminiscentia aūt idētificat̄ memorie:sicut spe
cies generi:eo φ oīs reminiscētia est memoria: ⁊ nō ecō
uerso:cū fm̄ phm̄ in de memoria ⁊ reminiscētia in solis
hoībus reperiat̄ reminiscētia:in brutis aūt ⁊ in homi
nibus memoria. ¶ Quarto accipit̄ pluralitas sensuum
interioꝝ ex multitudine organoꝝ.cerebꝝ.n. lꝫ sit vnuꝫ
mēbꝝ:nō tamē vnū organū: imo in eo sunt q̄ttuoꝛ orga
na sicut vtutes q̄ttuoꝛ. Et si cerebꝝ diuidit̄ in duas par
tes pncipales.iuxta diuisionē costabilis in libro de dif
ferētijs spūs ⁊ anie:aut in tres ꝯcauitates.iuxta diuisio
nē Auicenē.6.nāliūꝫ.⁊ alioꝝ anothomistaꝝ:tamē orga
na sunt q̄ttuoꝛ:qm̄ in pma ꝯcauitate sunt duo organa.s.
organū sensus cōmunis in parte anterioꝛi:⁊ organū fan
tasie in porte posterioꝛi. In secūda vo ꝯcauitate que est
in summitate capitis vbi est vermis fm̄ Auicēnā colloca
tur extimatiua.ideo nobilioꝛē sitū hꝫ: sicut etiā ceteris
nobilioꝛ est. In tertia vo ꝯcauitate est memoria ceteris
ignobilioꝛ:q: in posterioꝛi pte capitis collocat̄.fm̄ autē
intētionē costabilis dr̄ φ diuiso cerebro in duas portes
pncipales: In pma parte sunt duo vētriculi q̄ sunt orga
na sensus cōis ⁊ fantasie. In secūda parte est alius vētri
culus qui est organū memorie:⁊ iter pmā ⁊ secundā par
tem mediat alius ventriculus vbi est vermis q̄ dr̄ orga
nū extimatiue. ¶ Cōtra pdicta arguit̄:⁊ pmo φ memo
ria vtus sit cogitatiua:q: memoria est virtus memorati
ua.ergo est apta nata memorari ⁊ recordari: sed hoc me
morari ⁊ recordari sunt actus cogitatiui. g̃. antecedens
est manifestū qm̄ sicut visus est virtus visiua:⁊ auditus
vtus auditiua;ita memoria est vtus memoratiua. Itē re
miniscētia est virtus cogitatiua: cū sit inuestigatio obliti
per memoriā fm̄ phm̄ in de memoria ⁊ reminiscētia: sꝫ
reminiscētia est memoria.vt dcm̄ est.g̃ memoria est vir
tus cogitatiua. ¶ Secūdo arguitur:φ fantasia est nobi
lioꝛ ceteris vtutibus sensitiuis.q: est ppinquoꝛ itellectui:
cū ipm moueat deducēdo de po⁹ ad actū:alij aūt sensus
remoti ab intellectu.nec eū mouent. ¶ Ad pmū negat̄:
φ memoria sit virtus memoratiua:⁊ ad similitudinē in
negat̄ ꝯñtia; q: tam auditus q̄ꝫ visus est virtus cogitati
ua ⁊ nō memoria. Vñ lꝫ aīa sensitiua sit ita bene in or
gano memorie:sicut in organo visus:aut fantasie: nō tñ
pcipit sensibilia visus vel fantasie ppter instrumētū de
fectū.s. virtutis cogitatiue : vtus aūt memoratiua ⁊ re
miniscētia est extimatiua ; que cognoscit cū dr̄ia pteriti
⁊ futuri quā denominatiōeꝫ nō recipit a memoria vel a
reminiscētia:sꝫ a spēbus receptis per memoriā represen
tantibus cū dr̄ia tēpoꝛis:⁊ cū dr̄.reminiscentia est inuesti
gatio obliti per memoriā: ibi sumit̄ reminiscētia p actu
⁊ nō p po⁹.i.actus reminiscēdi est inuestigatio obliti per
memoriā. ¶ Ad 2ᵐ dr̄:φ extimatiua est illa:que mouet
intellectū:⁊ que est ppinquoꝛ illi:qm̄ itellectus nō soluꝫ co
gnoscit in spē sensata: sed ēt in spē nō sensata:modo fan
tasia nō hꝫ nisi spēs sensatas:extimatiua aūt tā sensatas
q̄ꝫ insensatas.iō extimatiua est magis apta mouere itelle
ctum q̄ꝫ fantasia;⁊ maxime cū in ea spēs sunt purioꝛes:⁊
hec est itentio Cōmētato.3.hui⁹ Aristo.aūt voluit fanta
siā esse pnᵐ motiuū itellectus cū dixit:necesse est itelligē
tem fantasmata speculari:q: nō separauit fantasiam ab
extimatiua:sed locutus est fm̄ famositatē.q̄re ⁊c̄.

Cō.19.

¶ Hic finitur expositio secūdi de anīa. Incipit textus
tertij libri. ¶ Textus cōmenti.pmi.

DE parte autem anime qua cogno
scit anima ⁊ sapit: siue separabili
existente siue non separabili secun
dum magnitudinem sed secundū
rationem: considerandum quam
hꝫ drīam: ⁊ q̄ō quidē sit ipm intelligere.

¶ Iste est liber terti⁹ de aīa Aristo.in quo Arist.determi
nat de duob⁹ vltimis gradib⁹ aīatoꝝ.s.de itellectiuo ⁊
fm̄ locū motiuo. Postq̄ꝫ determinauit in 2° de duob⁹ pri
mis.s.de vegetatiuo ⁊ sensitiuo . Et diuidit̄ in duos tra
ctat⁹. In quoꝝ p° determiat de pa⁹ itellectiua. In 2° vo
de po⁹ motiua fm̄ locū.ibi.(Qm̄ aūt aīa.) Primus tra
ctat⁹ diuidit̄ in sex capl'a. Quoꝝ pmū determiat de itel
lectu p cōparatiōeꝫ ad sensuꝫ. Scdm̄ caplm̄ per cōpara
tionē ad obm̄.ibi.(Qm̄ aliud est magnitudo.) Tertiuꝫ
per comparatōeꝫ ad agentē itellcm̄.ibi.(Qm̄ sicut in oī
nā.) Quartū p cōparatōeꝫ ad ppās opōnes.ibi.(Indi
uisibiliū aūt.) Quartū per cōparatiōeꝫ ad fantasmata.
ibi.(Videt̄ aūt sensibile) Sextū vo determiat de eodē
per ꝯpōneꝫ ad spēm itelligibilē.ibi.(Et oīno in actōe.)
In p° caplo Aristo.mouet p° tres q̄ōnes determinādas:
quaꝝ pma est ista. Utrū itelleūs hūanus sit separabilis
ab alqs patētijs cognitiuis loco ⁊ subo:aut solū fm̄ diffi
nitiōeꝫ ⁊ specificā rōnē. Scda q̄ō vtrū itelleūs distigua
tur a sensu:⁊ quā ad illū habeat drntioꝫ. Tertia questio
quid sit intelligere ⁊ qualiter humano intellectui adue
niat. decisio:aut solutio harum questionū ex sequētibus
apparebit. L.e.lit.(De pte aūt anie).s.itellectiua(q̄ co
gnoscit aīa) apphēsiue ⁊ vlr̄ (⁊ sapit) practice ⁊ iudicia
liter(siue sepabili existēte.siue nō sepabili sꝫ magnitudi
neꝫ).i.loco ⁊ subto:(sꝫ fm̄ rōnē) essentialē ab alijs potē
tijs est ꝯsiter in hoc 3° tractandū.nec nō(ꝯsiderādū: quā
hꝫ drntiam) itellectus ad sensum.(⁊ q̄uo ⁊ qd sit ipsum in
telligere.) ¶ Notandū pmo fm̄ Cōmētato.cōmen. p°
φ in pma ⁊ vltima perfectiōe:⁊ in actiōe ⁊ possione ppa
necesse est vt virtutes diuerse diuersent̄ in q̄litate actio
nis:si fuerint actiue:aut passionis si fuerint passiue;aut
in vtroq: si fuerint vtrūq. virtutes anime dupl'r distin
guunt̄.pmo absolute penes pmā ⁊ secundā perfectionē:
que sunt spēs cognoscibiles ⁊ cognitio. eo φ potentie di
stinguunt̄ per actus. vt fuit dcm̄ in scdo h⁹. Secūdo di
stinguunt̄ respectiue penes actionē ⁊ passionē.si.n.acti
ue sunt distinguunt̄ fm̄ actionē: q: alia est ratio agendi
in vno ⁊ alia in alio.si aūt passiue illa distinguunt̄ secun
dū passionē:q: alia est ratio patiēdi in vno ⁊ alia in alio.
Si vo sunt actiue ⁊ passiue distiguunt̄ per ambas ratio
nes. ¶ Secundo notandū fm̄ Cōmentato. eodē cōmē
to:φ Aristo.itendebat per cognitōeꝫ speculatiuā cogni
tionē:⁊ per itellcm̄ cognitōeꝫ operatiuā: cum itellectus
sit cōmunis omnibus:cognitio nō. ¶ Duplicē operatio
nem hꝫ itellectus.s.practicā ⁊ speculatiuā : quaruꝫ pma
est cōmunioꝛ secūda:q: pluribus ꝯuenit . per cognitōeꝫ
ergo intelligit pbus operationē speculatiuā.⁊ per intel
lectum operationē practicom pluribus competentē q̄ꝫ
operatio speculatiua cōuentat. Exponit entꝫ Cōmenta
toꝛ translationē antiquaꝫ que est hec.de parte anie qua
itelligit ⁊ cognoscit vbi itelligere pcedit cogscere tanq̄ꝫ

T.c.33.

cõius: ſʒ per ſapere ⁊ cognoſcere: ſeqˀt Johãnes grãmaticus phs. intelligere ſpeculatiuũ ⁊ practicũ referẽdo ſapere ad ſpeculabilia ⁊ cognoſcere ad agibilia. Expõ aũt cõmunis dicit cognoſcere referri ad apprehẽſionẽ ſape vo ad iudiciũ. nam per potentiã intellectiuã apprehẽdimus ⁊ iudicamus ⁊ cognoſcere poſſumus per eã taʒ agibilia ꝙ̃ ſpeculabilia. Mihi aũt videt̃ qȯ ſicut in ꝓlogo

T.c.6. physico. Ariſto. ꝑmittit itelligere ad ſcire tanꝙ̃ aliquid cõius minus cõi. di. qm̃ aũt ſcire ⁊ itelligere cõtingit ita hic ꝑmittit cognoſcere ad ſapere taꝙ̃ cõmunius minus cõi: qm̃ omne ſape eſt cognoſcere: ⁊ nõ econtra. ideo melior eſt noua tranſlatio ꝙ̃ antiqua. vbi ꝑmittit̃ intelligere ad cognoſcere: cũ omne itelligere ſit cognoſcere: ⁊ nõ ecõtra. Intelligit ġ Ariſto. per cognoſcere oẽm notitiaʒ intellectus tam cõplexã ꝙ̃ icomplexã tam ꝑncipioꝝ ꝙ̃ ꝯcluſionũ: per ſape vo intelligit ſolũ notitiã cõcluſionũ ſiue fuerit ꝯcluſio ſcibilis ſiue opinabilis. ❡ Tertio notandũ ſm̃ Cõmentatorẽ. eodẽ cõmento: ꝙ ſcire actiões anie ꝑus eſt apud nos ꝙ̃ ſcire eius ſubam: qm̃ cognitio actuũ ꝑcedit cognitionẽ potẽtiarũ ⁊ cognitio potẽtiarũ ꝑcedit cognitionẽ ſube anie. vt fuit declaratũ in ꝓlogo huiꝰ ſcdi: ⁊ per hoc itẽdit Cõmẽta. ꝙ Ariſto. ꝑus hʒ inueſtigare mãm zᵉ qõnis ꝙ̃ aliarum duarũ. qꝛ itelligere eſt operatio anĩe itellectiue: ⁊ nobis ꝑus nota ꝙ̃ itellectꝰ ſeu vũa illius ad ſenſum. ẽt itelligere eſt nobis ꝑus notũ ꝙ̃ potentiã itellectiuã ab alijs potẽtijs ſepari vel nõ ſeparari magnitudine. ❡ Textus cõmẽ. z. ⁊. 3.

❡ Si igitur eſt intelligere ſicut ſentire. Aut pati aliquid vtiꝗ̄ erit ab intelligibili: aut aliquid huiuſmodi alterum.

T.c.3. **❡ Impaſſibile ergo opʒ eſſe: ſuſceptiuum aũt ſpeciei ⁊ potẽtia huiuſmodi: ſed nõ hoc.**

❡ Motis qõnibꝰ ꝓ ſolutiõe earũ in parte. Ariſto. in hoc caplo. ponit cõcluſiones q̄ttuoꝛ concernẽtes conuenientiã itellectus ad ſenſuʒ. Quarũ ꝑma eſt iſta. intellectus hũanus nullã de ſe: ⁊ in actu hʒ ſpẽm itelligibileʒ: ſed ad quãlibet talẽ eſt penitus in poᵃ. Secũda ꝯcluſio. intellectus hũanus eſt imãlis incorporeus ⁊ imixtus. ibi. (Neceſſe itaꝗ̄.) Tertia cõcluſio. intellectus nõ eſt aliꝗ̄ vna determiata natura: ſʒ ſolũ hʒ poſſibilitatẽ recipiẽdi oẽs formas mãles. ibi. (Quare neꝗ̄.) Quarta ꝯcluſio. itellectus poſſibilis hũanus ante itellectionẽ nullatenus eſt in actu. ibi. (Et hoc nihil.) Prima ꝯcluſio dupl̃r arguit̃ ⁊ ꝑmo ſic: itelligere eſt ſicut ſentire: ſʒ ad ſentire ſenſus eſt in potẽtia ⁊ nõ in actu. ġ pariformiter ad intelligere itellectꝰ eſt in potẽtia ⁊ nõ in actu. ꝯñia eſt cũ maioꝛ ex ſufficiẽti ſimilitudine. nã ſicut ſentire eſt qȯdaʒ pati ab ipſo ſenſibili aut ſĩle poſſioni: ita intelligere eſt qȯdã pati ab itelligibili: aut ſĩle paſſiõi: ſicut. n. ſenſus in ſentiendo: ita itellectus in itelligẽdo nõ ꝓprie potit̃. ſ. paſſiõe ꝓprie dicta: que eſt corruptiua: inteᵐ eni neceſſe eſt eſſe in

T.c.6. ſi poſſibilẽ tali poſſione: minoꝛ aũt patuit in zᵒ. vbi eſt demonſtratũ potentiã ſenſitiuã ſolũ paſſiue ad ꝓpriaʒ ſenſationẽ ꝯcurrere. Le. lit. (Si igit̃ eſt itelligere: ſicut ſentire: aut pati vtiꝗ̄ erit aliqd ab itelligibili: aut aliqd hꝫ alteꝝ) ſĩle paſſioni. (Impaſſibilẽ ġ opʒ eſſe) inteᵐ ſicut ſenſuʒ paſſione ꝓprie dicta. (ſuſceptiuũ aũt ſpẽi ⁊ poᵃ hꝫ ſʒ nõ hoc) in actu eſt ipſe itellectꝰ. ❡ Textꝰ cõmẽ. 3.

❡ Et ſimiliter ſe habere ſicut ſenſitiuũ ad ſenſibilia ſic itellectiuũ ad intelligibilia.

❡ Secũdo. ita ſe hʒ intellectus ad itelligibilia: ſicut ſenſus ad ſenſibilia. ſʒ ſenſus ſe hʒ ſolum potẽtial̃r ⁊ poſſiue ad ſenſibilia. ġ itellectus ſe hʒ ſoluʒ paſſiue ⁊ potential̃r ad itelligibilia: ⁊ per ꝯñs nullã hʒ ſpẽm itelligibilem de ſe: ⁊ in actu: ſicut nec ſenſus ſenſibilẽ. ſʒ ſolũ in potentia. ꝯñtia cũ minori ex zᵒ huiꝰ. maioꝛ aũt ex ſufficiẽti ſimilitudine: qꝛ ſicut ſenſibile eſt obm̃ ſenſus: ita obm̃ itellꝰs eſt itelligibile. L. c. lit. (Et ſil̃r ſe hẽre) ꝯtingit (ſicut ſenſitiuũ ad ſenſibilia ſic itellectũ ad itelligibilia.) ❡ Notandũ ꝑᵒ ſm̃ Cõmẽta. cõmen. z. ꝙ ꝑma ꝑfectio itellectꝰ nõ eſt virtus in coꝛᵉ: imo nõ accidit ei oĩno: ⁊ nõ accidit trãſmutatio ſĩlis trãſmutatiõi: que accidit ſenſui: ſʒ ſolũ aſſimilat̃ ſenſus in receptiõe: qꝛ nõ eſt corpꝰ: nec vtus in corpore. ꝑ ꝑmã ꝑfectionẽ itelligit Cõmẽta. hꝫ ſpẽm itelligibilẽ. ꝑma ꝓpȯ Auerro. eſt iſta: ꝙ ꝑma ꝑfectio itellectꝰ nõ eſt vtus in corpore: ⁊ ex hoc dĩt itellꝰs a ſenſu: qꝛ ſpẽs itelligibilis nõ fundat̃ niſi in potẽtia itellectiua vel eẽntia anĩe. Spẽs aũt ſenſibilis que eſt ꝑma ꝑfectio ſenſus nõ ſolũ in potẽtia vel aĩa ſenſitiua fundat̃: ſʒ in organo. ❡ Scda ꝓpȯ. trãſmutatio itellcũs eſt diſſĩlis trãſmutatiõi ſenſus: qꝛ trãſmutatio itellectus nõ eſt ſubtiue: niſi in itellcũ vel in anĩa itellectiua: trãſmutatio aũt ſenſus eſt ſubtiue in organo: ſicut in anĩa vel in ſenſu. Deinde ex nulla trãſmutatiõe itellectus ſeqt̃ corruptio eius: aliqñ aũt corrũpit̃ ſenſus facta trãſmutatiõe in eo: nõ qdẽ intẽtiõali ſʒ reali. ❡ Tertia ꝓpȯ. itellectꝰ aſſĩlat̃ ſenſui in receptiõe. pʒ: qꝛ ſicut ſenſus recipit a ſenſibili: ita itellectus ab itelligibili: ⁊ ſicut ſenſus ſolum paſſiue cõcurrit ad receptionẽ forme ſenſibilis: ita itellectꝰ ad receptioneʒ forme itelligibilis. ❡ Quarta ꝓpȯ itellectus nõ eſt corpus: nec vtus in corpore. pʒ qm̃ itellꝰs eſt ſuba aĩe itellectiue idiuiſibilis ꝑ carẽtiã ꝑtiũ oĩno: aut poᵃ accñtalis eiuſdẽ anĩe fluẽs ab illa taꝙ̃ ꝓpa paſſio a ſuo ſubto. vnã ſilitudinẽ ponit Cõmẽta. iter ſenᵐ ⁊ inteᵐ. ſ. in receptiõe. vrias vo tres. ꝑmã ex ꝑte ſpẽꝝ. Secũdã ex ꝑte imutatiomiʒ. Tertiã ex ꝑte potẽtiaꝝ: qꝛ poᵃ ſenſitiua: ⁊ ſi nõ ẽ corpus: tñ eſt vtus in corpore ſubiue. ❡ Scdo notãdũ ſm̃ Cõmẽta. cõmen. 3. ꝙ illa vtus anĩe. ſ. itellectiua eſt vtus nõ trãſmutabilis a forᵃ: quã ꝯꝑhẽdit: ⁊ nõ hʒ de itẽtiõe poſſiõis: niſi hꝫ tãtũ ꝙ recipit formã quã ꝯprehẽdit: ⁊ eſt in poᵃ qȯ apprehẽdit ſic ſentiẽs: nõ qꝛ eſt in actu corpus: aut vtus in corpore: ſicut ſentiẽs. Prima ꝓpȯ cõmẽti eſt iſta. itellcũs nõ eſt vtus trãſmutabilis ꝑ receptiõeʒ ſpẽi itelligibilis. pʒ: qꝛ tranſmutatio ꝓpe eſt mutatio de vna forᵃ in aliã formã. mõ itellꝰs in recipiẽdo ſpẽm itelligibilẽ nõ mutat̃ de forᵃ in formã: qꝛ nõ eſt necẽ aliquã porẽ corrũpi: imo nec aliã ꝑceſſiſſe. Scda ꝓpȯ. itellꝰs nõ aliꝰ paſſiue ꝙ̃ in recipiẽdo ſe hʒ reſpcũ ſpẽi itelligibilis. pʒ, nã ꝑma mã nõ ſolũ recipit formã nãlẽ: ſʒ ẽt alteraʒ abyciẽdo. itellꝰs aũt recipit formã ſpeculatiuã: nullã aliã abyciẽdo. Tertia ꝓpȯ. itellꝰs nõ i actu: ſʒ in poᵃ eſt ſpẽs itelligibilis. Iſta ꝓpȯ eſt itelligẽda in ꝑdicatõe cãli. nã ſicut mã eſt poᵃ forma nãlis: qꝛ põt recipe formã nãlẽ: ita itellectus eſt poᵃ ſpẽs itelligibilis: qꝛ põt recipe eã. Quarta ꝓpȯ. itellectus nõ eſt vtus corporalis. ſicut ſenſus: qꝛ intellectꝰ nõ eſt corpꝰ: nec vtus in corpore ſubiue. ſenſus aũt eſt vtus mãlis ſubiectata in corpore: per tres ꝑmas ꝓpõnes cõuenit itellectus cũ ſenſu; per quartã vo diſcõuenit eidẽ. ❡ Tertio nõndũ ſʒ Cõmẽta. eodẽ cõmẽto: ꝙ opʒ ꝙ diſpȯ eiꝰ. ſ. itellectus ſit ſm̃ ſimilitudineʒ: ſicut ſenſus apud ſenſibilia; ſic itellectꝰ apud itelligibilia: vt ſic nõ paſſiuũ poſſiõe: ſicut paſſione ſenſitiuũ. Ex põt itelligi ꝙ ponere ipm nõ paſſiuũ nõ ꝯtradicit huic ꝙ ꝓportio eius ad itellectũ ſit ſicut ꝓportio ſentiẽtis ad ſenſatũ. hic Cõmentatoꝛ inqt: ꝙ dupl̃r põt illa ꝓpȯ exponi: ſicut ſe hʒ ſenſus ad ſenſibilia: ita itellectus ad intelligibilia. Prima expȯ ꝙ ſicut ſe hʒ ſenſus ad ſenſibilia ſic: ꝙ patit̃ ab eis cuʒ organo corporeo: ita intellectus ſe hʒ

T.c.4.

ad intelligibilia. q non patiť ab eis cũ organo corporeo.
Secũda expositio ē q ponere intellectũ non pati cũ or-
gano corporeo. non tollit quin eadem sit ꝓportio itelle-
ctus ad itelligibilia sicut sensus ad sensibilia. qꝛ sicut sen
sus perficitur a spēbus sensibiꝰ. ita inteꝰ a spēbus intelli
gibiꝰ: ꝛ sic sensus passiue se hꝫ ad sensibilia: ita inteꝰ ad
intelligibilia. ¶ Cōtra pdicta arguiť: ꝛ pmo q intellectꝰ
non sit virtus passiua. nã oē actiuũ agit in ṽtute pmi acti
T.c.33. ui per Ar. 8. phycoꝝ. ꝛ 12. metaphysice. ꝛ auctorē de cau
t.41. sis. ergo a simili oē passiuũ patitur in ṽtute pmi passiui. s.
T.c.37. materie prime. sed inteꝰ cũ sit imaterialis fm phm. ꝛ cō-
mentatorē hic non patitur in virtute pme mãe. ergo non
est virtus passiua. Et cōfirmatur auctoritatibus cōmēta
T.c.3. toris ꝛ grãmaticoꝝ. dicit enim Ar. in hoc tertio q inteꝰ
ē impassibilis. ꝛ cōmētator in de suba orbis. q actui sim
plici repugnat recipere. modo intellectꝰ est simplex scḋꝫ
Ar. hic. grãmatici aũt dicũt itelligere ē actiuũ q itellige
re ē agere ꝛ ñ pati. tꝫ ꝯña. qꝛ modꝰ significãdi ñ repugnat
suo signato. ¶ Secũdo arguiť q inteꝰ nõ sit ṽtus passiua
ab itelligibili: qꝛ agens ꝛ passum debent cõuenire in ma-
teria ꝛ in pncipio esse contraria. in fine vero similia ꝛ de-
bent simul esse: sꝫ ille conditiones nõ ꝯueniũt intellectui
T.c.pᵃ nec intelligibili. ergo ꝛc. tꝫ ꝯña cũ maiori ex pmo de ge.
ꝯ.t.43 minor aũt est eudēs: eo q itelligibile est materiale: ꝛ in-
tellectus imãlis. Intelligibile est in oriente: ꝛ inteꝰ in oc
cidente. Et ꝯfirmať. si inteꝰ patiť ab intelligibili: aut er-
go ab intelligibili mãli: aut imãli. nõ pmũ: qꝛ semꝑ agēs
T.c.19. nobilius ē passo per Ar. in hoc tertio. modo nullũ mãle
pōt attingere ad pfectionē inteꝰ: ꝛ maxime: qꝛ inteꝰ intel
ligit chymerã ꝛ antexpm a quoꝝ nullo patitur: cum illa
non sint. nec secũdum. qꝛ intellectus a nullo patitur nisi
T.c.30. illud habeat similitudinē in sensu. per Ar. in hoc tertio.
t.39. modo imaterialia non habent similitudinem in sensu: vt
colligitur de intentione Ar. secũdo huius. ¶ Intelligē-
T.c.52. dum pmo fm ea que dicta sunt secundo huius. de passibi
litate sensus. q duplex est passio. s. ꝓprie dicta. s. que ē in-
ter contraria qualis est passio aque ab igne: ꝛ hec dř com
positio quia fit cũ obiectione cōtrarij. passio aũt impro-
prie dicta est illa que non est inter contraria: qualis illu-
minatio medij a corpore luminoso. non ergo potiť inteꝰ
pma passione. sed secunda: que est salus ꝛ pfectio. naꝫ cũ
intellectus de nouo itelligit non opꝫ aliquã formam cor-
rumpi nisi forte per accidens dato q aliqua opinio con-
traria pfuisset ei qḋ nouiter intelligiť vel sciť: si enim nõ
prefuisset illa opinio: non minus inteꝰ signatã itellectio-
nem reciperet. ¶ Secundo est intelligendũ q iterũ pas
sio iproprie dicta est duplex. s. simplex sine vera trãsmu-
tatione ꝛ motu locali: vt visio parietis: ꝛ mixta que ē cũ
alterat ide vera aut motu locali: vt visio excellentis splē
didi disproportionati: cũ qua fit concursus spirituũ: ꝛ ve
ra transmutatio organi iuxta doctrinã Aristotelis secũ-
t.143. do huius. di. q excellens sensibile corrumpit sensum. pos
sio ergo intellectus est passio simplex: ꝛ nũq̄ mixta ad in
tellectũ expressum: ideo inteꝰ est infatigabilis: ꝛ incorru
ptibilis ꝛ magis impassibilis q̄ sensus: cũ q̄to intelligibi
le fuerit excellētius: tãto facilius intelliget paruũ intelli
gibile. ¶ Ad pmũ negať ꝯña. qꝛ pᵐ actiuũ necessario cō
currit ad omnē actionem tam spiritualē q̄ mãlem: ꝛ taꝫ
intentionalē q̄ realē: cũ agere dicat perfectionē in agēte
ꝛ omne actiuũ differens a passiuo essentialr subordineť
illi. pati aũt non dicit pfectionē in patiente: nec oē qḋ pa-
tiť distinctũ a mã pma subordinať illi: sed magis ꝯ̄cuꝫ
obtineat infimũ locũ in genere entiũ scḋm cōmentatorē
hic. Auctoritates aũt nõ cõueneũt: qꝛ concedo cũ pho q
intellectus est impassibilis passione ꝓprie dicta: est tamē
passibilis passione iproprie dicta. deinde ꝯcedo q actui
simplici repugnat recipere. qꝛ omne recipiēs recipit fm
T.c.16. q est in potentia. 3. physicoꝝ. ideo actus simplex nõ pōt
recipere sicut deus. poꝰ aũt recipit seu cōpositũ ex actu ꝛ
potentia nõ ratione actus: sed ratione potentie. mã itel-
lectus: lꝫ sit actus aīe vel corporis humani: tñ est potētia
respectu formaꝝ speculabiꝰ. Grãmatici aũt: ꝛ si dicũt in-
telligere esse verbũ actiuũ ꝛ intelligi passiuũ: hoc est scḋꝫ
vocē: ꝛ nõ est fm significationē vel significatum eiꝰ: qm̃
intelligere ē pati: ꝛ intelligi est agere: nõ tñ oē intelligere
est pati: qꝛ deus itelligit: ꝛ ñ patiť: nec ꝓprie nec iproprie:
non ēt oē intelligi est agere: quoniam antixp̄s itelligiť: ꝛ
non agit. consimilr dicať de alijs verbis vt amare amari.
videre videri q habent vocem repugnantē mõ signifi-
candi naturali: lꝫ habeant vocem cõuenientē mõ signifi
candi ad placitum. ¶ Ad secũdũ dř q Ar. assignauit il-
las conditiones actiuitatis ꝛ possibilitatis qñ agēs ꝛ pas
sum seinuicem transmutant passione ꝓprie dicta. Dein-
de ad confirmationē dico. pmo q inteꝰ patitur a mate-
riali: nec est verũ oē agens esse perfectius passo. qꝛ color
agit in visum quo nõ est perfectius: ꝛ ignis agit in manũ
qua est ipfectior. ¶ Et ad pbꝫ. dico q intelligit in omni
actione aliqḋ agēs maioris nobilitatis q̄ patiens: ꝛ hoc
est verũ si ad oēm actionem concurrat deus. ¶ Intelli-
git ēt q oē agēs in eo q agens est pfectius passo in eo q
hꝫ. qꝛ omne agens agit vt est in actu. ꝛ omne patiens pa-
titur secũdũ q est in potentia. tertio physicorum. modo
T.c.20. actus est perfectior potentia. 9. metaphysice. ¶ Dico se-
T.c.13. cundo q intellectus patiť ab imateriali: qꝛ ab intelle-
ctu agente ꝛ a seipso. ꝛ negať q inteꝰ a nullo patiť nisi il-
lud similitudinem habeat in sensu. sed veruꝫ est q inteꝰ
actione directa a nullo patitur tanq̄ ab agente ꝓximo
particulari: nisi illud habeat suam similitudinē in sensu.
mã intellectus agit in seipsum actione reflexa: ꝛ patiť ab
intellectu agente tanq̄ ab agente vli nõ ꝓprio. ¶ Tertio
dico q intellectus a quolibet intelligibili patitur haben
te similitudinem in sensu: quoniã talis similitudo virtu-
te inteꝰ agentis amoto oi impedimēto imutat inteᵐ pos
sibilem. ¶ Quarto q nõ ab omni itelligibili inteᵘ pati-
tur: ab illo. s. qḋ nõ hꝫ siĩtudinē in sensu: ꝛ q intelligitur
per discursuꝫ sicut chymera. antichristus: aut aliqḋ tale.

¶ Textus cõmenti. 4.

**¶ Necesse itaq̄ quoniam omnia intelligit im-
mixtum esse sicut dixit Anaxagoras vt iperet.
Hoc autē est vt cognoscat. Intellectꝰ. n. appa
rens ꝓhibet extraneũ: ꝛ obstruet.**

¶ Secunda conclusio. inteꝰ humanus est immãlis incor-
poreus ꝛ immixtus. ꝓbatur. inteꝰ intelligit omnes for-
mas materiales. ergo ē imaterialis ꝛ imixtus. tꝫ ꝯña: qꝛ
oē recipiens denudať a natura recepti. secundo huius:
pupilla enim nõ reciperet omnes colores: si haberet ali-
quē colorem ꝓprie sumptuꝫ sicut nec recipit lingua dul
cedinem si ei ãnexa fuerit amaritudo: ita intellectus si
haberet aliquã formam materialem illa impediret re-
ceptionē aliarum: sicut forma materie nõ permittit aliã
stare secũ. antecedens aũt fuit concessum ab omnibꝰ an-
tiquis ꝛ maxime ab Anaxagora di. illum esse imixtum ꝛ
immaterialem vt omnibus imperaret. posuit. n. Anaxa
goras quoddam mixtum chaos confusum tanq̄ cãꝫ ma-
terialem: intellectuꝫ vero tanq̄ cãm agentem: dicens q
ad imperium illius intellectus fiebant generationes ex
illo chaos cõfuso: qḋ fieri non potuisset si intellectus ille
fuisset materialis: aut mixtus: qꝛ non potuisset imperare
sibi ipsi: nec alijs rebus materialibus pluscq̄ ecõuerso nõ

tũ loquebaẗ de eodẽ itellectu Anaxagoras ⁊ Ar. nã anaxagoꝛas locut⁹ ẽ de intellectu diuino oĩbus inñ lib⁹ impãrante: ⁊ Ar. de intellectu humano omnia materialia cognoscente. Le. litterã. ❡ Necesse itaqꝫ qm̃ oĩa intelligit) intellectus humanus ipsum (immixtum esse sicut dicit Anaxagoras vt iperet hoc aũt est vt cognoscat despectũ) .s. formam mãlem. (apparens. n. ꝓhibebit extraneum ⁊ obiectũ) ita ꝙ posita forma materiali ĩ itellectu que despecta est per cõparatiõnẽ ad formas ĩmateriales ipsa ĩpediret receptionẽ aliaruꝫ formaꝝ extraneaꝝ: ⁊ obtoꝝ ĩtelligibi^m. ❡ Notandũ ꝑmo secũdũ cõmentatoꝛẽ commento quarto. ꝙ necesse est ꝙ si intellectus cõpꝛehendit omnia existentia extra aĩam: vt ante cõpꝛehensionez sit numeratus in genere virtutũ passiuarũ: nõ actiuarum: ⁊ ipsum non esse transmutabilem: hec duo sunt ꝑn^m omniũ que dicunẗ de ĩtellectu: quo sequiẗ ꝙ sicut sensus nõ cõcurrit actiue ad sensationez factam ab ipso sensibili: sed solum passiue: ita ĩtellectus solum passiue concurrit ad ĩtellectionẽ ꝑductã ab intelligibili seu a specie fantastica. naꝫ ĩtellectũ esse ĩtransmutabilẽ: ⁊ ipsum esse passiuũ sunt ꝑncipia cognoscendi ĩtellectũ. ❡ Notandũ secũdo secundum cõmentatoꝛẽ eodẽ cõmento ꝙ virtutes passiue sunt mobiles ab eo cui attribuuntur: actiue autẽ mouent illud cui attribunẗ: ⁊ qꝛ res nõ mouet nisi scðm ꝙ ẽ in actu: ⁊ mouetur scðm ꝙ est in po^a. necesse est ĩtẽtiõnm reꝝ forme sunt in actu extra aĩaꝫ: vt moueãt aĩaꝫ rõnabilem: secundũ ꝙ cõpꝛehendit eas: queãdmodũ sensibilia ĩtẽtiõ sunt entia in actu: necesse ẽ vt moueãt sensus: ⁊ vt sensus moueanẗ ab eis. ⁊ ideo anima rõnalis indiget cõsiderare ĩtentiones que sunt in virtute imaginatiua: sicut sensus indiget inspicere sensibilia: ita ꝙ mens auferat eas a materijs: ⁊ faciat eas ꝑmo ĩtellectas in actu postq̃ꝫ erant intellecte in po^a. ẜm ergo ꝙ ĩtellecta mouent aĩaꝫ est passiua: ⁊ ẜm ꝙ mouenẗ ab ea est actiua. ⁊ iõ dicit Ar. postq̃ꝫ necesse est ponere in aĩa rõnabili has duas dñas .s. ṽtutẽ actiõis: ⁊ ṽtutem passionis: ⁊ dicit apte ꝙ vtraqꝫ pars eius est neqꝫ generabilis neqꝫ coꝛruptibilis: vt post apparebit. ❡ Demõstrat hic cõmẽtatoꝛ ꝙ ad ĩtellectionem necesse est concurrere intellectum agentẽ supponẽdo ꝑmo ꝙ patiens nõ deduciẗ ad actum nisi per agens. Secũdũ ꝙ mouens non mouet nisi ẜm ꝙ est in actu: ⁊ ꝙ motũ nõ moueẗ nisi ẜm qð est in potentia. Istis suppositis arguiẗ sic. res mouent secũdũ ꝙ sunt in actu: ergo species mauentes inte^9 mouent ipsum secũdum ꝙ sunt in actu extra intellectum. ꝯña tꝫ: quia coloꝛ nõ mouet visum nisi secunduꝫ ꝙ est in actu extra visum. tunc vltra. species nõ mouent intellectũ nisi secũdũ ꝙ sunt in actu extra intellectum. ergo ĩtellectus non cõpꝛehendit eas: nisi secũdũ ꝙ sunt ĩ imaginatiua virtute. sed intellectus non potest eas cõpꝛehendere nisi abstrahanẗ a conditionibus materie. ergo opꝫ ꝙ sit ibi aliqð abstrahens: ⁊ nõ nisi intellectus agens. ergo necesse est dare intellectum agentẽ. ❡ Ex eodẽ cõmento sequiẗ ꝑmo ꝙ spẽs fantastica non est de se intelligibilis in actu: sed solũ in potentia. fit aũt ĩtelligibilis actu per presentiam intellectus agentis. ❡ Secundo sequitur ꝙ fantasma ẽ obiectũ imediatum intellectus: sicut sensibile ipsius sensus: qꝛ intellect⁹ ĩmediate respicit fantasmata: sic sẽsus sensibile. ❡ Tertio sequitur ꝙ ĩtellectus agens imprimit aliquid fantasmatibus qꝛ aliẗ non moucrenẗ fantasmata ab intellectu agente. ❡ Quarto sequiẗ ꝙ intellectus agens ⁊ ĩtellect⁹ possibilis sunt due virtutes realiter distincte. pꝫ: ex quo dicunẗ due partes anime rõnalis. ❡ Tertio notandum secũdũ cõmentatoꝛẽ eodem cõmento. ꝙ suba recipiens has formas necesse est vt nõ sit coꝛpus nec virtus in coꝛpore ex ꝑpõnibus quibus Ar. vsus est in hoc sermone: quarũ vna est ꝙ illa suba recipit oẽs formas mãles: ⁊ h̃ notum est de ĩtellectu. ❡ Secunda aũt est. ꝙ oẽ recipiens aliquid necesse ẽ vt sit denudatum a natura recepti. si eniꝫ recipiens esset de natura recepti. tũc res reciperet se: ⁊ tunc mouens esset motũ. vñ necesse est vt sensus recipiens colorem careat coloꝛe ⁊ recipiens sonũ careat sono ⁊ sine dubio. Ex his duabus sequiẗ. ergo ista substantia q̃ dicitur intellectus mãlis: nullam habet in sua natura de formis mãlibus. Duo presupponit cõmentatoꝛ ad ꝑbandum inte^m esse immaterialẽ. ꝑmo ꝙ inte⁹ recipit oẽs formas mãles. hoc notũ est de se: experimur. n. nos intelligere omnes formas materiales. secũdũ ꝙ oẽ recipiens denudaẗ a natura recepti aliter ideꝫ reciperet seipsuꝫ ⁊ eẽt mouẽs ⁊ motũ. oculus. n. si esset coloꝛatus aliquo coloꝛe: nullum colorem reciperet. ❡ Istis suppositis arguiẗ sic. inte⁹ recipit oẽs formas materiales. per ꝑmã suppositionem. ⁊ omne recipiens denudaẗ a natura recepti. g̃ ĩtellectus non est forma materialis: nec in se hꝫ aliquam formam mãlem. pꝫ ꝯña. qꝛ ex opposito consequentis sequiẗ necessario oppositũ antecedẽtis. Pro altera illaꝝ suppositionum forte posset dubitari circa ꝑbationem secũde suppõnis ostendendo ꝙ non est inconueniẽs aliquid recipere se: aut seipsuꝫ mouere: qm̃ inte⁹ recipit formas materiales ex eo intelligit illa. sed inte⁹ ĩtelligit se. ergo recipit se. ❡ Itẽ aĩa mouens coꝛpus mouet se. qꝛ motis nobis moueñẗ oĩa que sunt in nobis. q̃rto physicoꝝ. alis secundo topicoꝝ. capitulo. 21. intellectus ẽt mouet seipsuꝫ formando in se concept⁹ ⁊ diffinitiones rerũ. ❡ Ad ꝑmũ diciẗ ꝙ non iõ intellectus recipit formas materiales: qꝛ intelligit illas: qm̃ tunc reciperet antixp̃ꝫ ⁊ chymerã. sed qꝛ recipit similitudinẽ illaꝝ: eo modo quo dicit Ar. secũdo huius. ꝙ sensus est susceptiuus specieꝝ sine mã. nunc aũt sicut intellectus intelligẽdo antixp̃m seu chymeraꝫ non recipit similitudinẽ eius: sed solum format cõceptũ ad placitũ: qui non est similitudo alicuius. ita ĩtellectus intelligendo se nõ recipit siĩitudinem sui: sed solum per discursuꝫ format cõceptũ sui representatiuũ ad placitũ. Similitudo. n. in quacũqꝫ potentia cognitiua poneretur semper significaret idẽ: sed cõceptus quem tu formas de chymera vel antixp̃o. aut de intellectu tuo si poneret in alia potentia cognitiua omnino nihil preter se representaret. ❡ Ad secunduꝫ diceret cõmentatoꝛ ꝙ non est inconueniẽs mouens per se moueri per accidens sꝫ inconuenit idem esse mouens ⁊ motum per se: modo si intellectus reciperet se: intellectus esset oĩm per se mouens ꝑducendo siĩitudinẽ sui: ⁊ idẽ intellectus esꝫ per se mot⁹ cũ sit po^a per se recipiens siĩiudinem obiecti: ⁊ ꝯñter cõmentatoꝛ diceret ꝙ intellectus possibilis non agit in se aliquẽ cõceptũ: sed solum inte⁹ agens. sicut materia non agit in se. sed forma coniuncta mãe agit in illaꝫ. ita intellect⁹ agens: qui est forma intellectus possibilis agit in illũ. ❡ Itẽ non est inconueniens secũdũ cõmentatoꝛem ideꝫ agere in seipsuꝫ per se scðm diuersa. sꝫ inconuenit secũdũ idem. nam anima intellectiua per se agit in se formando conceptus ⁊ diffinitiones: sed non scðm idem. quia secundũ inte^m agentem agit: ⁊ scðm inte^m possibilẽ recipit. ❡ Quarto notãdũ ẜm cõmentatoꝛẽ. eodem cõmento. ꝙ illa ꝑpositio. recipiens debet esse denudatũ a natura recepti. intelligiẗ a natura illius spẽi recepte. non a natura sui generis. Et maxĩe remoti. ideo in sensu tactus inuenitur mediũ inter ꝯtraria que compꝛehẽdunẗ. cõtraria. n. alia sunt in specie a medijs. visus ergo non denudatur a natura coloꝛis ẜm genus remotũ: quoniã conueniunt in generalissimo qð est qualitas. licet ẜm equiuocationem:

Tex.

vt dicit cōmentator τ diuersas rōnes. qꝛ in generibus latent equiuocatiōes. septimo physicoꝝ. sed denudatur a natura coloris scdm speciem. qꝛ color est extremitas ꝑspicui in corpore terminato: nō aūt visus nec aliqua q̄litas organi sui. iō recipiens τ receptū dn̄t in natura speī: licet conueniant in natura generis remoti. ¶ Et si arguit̄ de organo tactus recipiente c̄ria eiusdē speī cum p̄mis q̄litatibus actuantibus ipsum. Dicit cōmentator ꝙ tactus recipit extrema τ in se hꝫ media. nō media specifice differūt ab extremis. Prima pars cōmenti hꝫ difficultatē. qm̄ oculus vnius hominis recipit oculū alterius eiusdē speī specialissime: non solum substantialr̄ sed accidentaliter qualitatiue τ q̄ntitatiue. ¶ Secūda pars Cōmenti etiam includit difficultatē. qꝛ caliditas intensa τ caliditas remissa. sunt eiusdē speī specialissime. ergo media reperta in organo tactus nō sunt alterius speī ab extremis. ¶ Ad p̄mū dr̄ ꝙ recipiens τ receptū aliqn̄ sunt cōmunicantia τ aliqn̄ nō cōicantia. cōicantia sunt qn̄ hn̄t cōsilez dispōnē: aut ꝯsilem modū recipiēdi vt duo oculi vel due pupille. incōicātia sunt qn̄ non hn̄t ꝯsimilē dispōnem vl' modū recipiendi vt oculus τ paries: aut oculus τ manus. paries. n. nō hꝫ nāꝫ recipiendi. s. intentionalr̄ de qua receptione fit mentio ad presens. manus aūt bene hꝫ nāꝫ recipiendi. sed nō dispōnē nec motū ꝯsimilem oculi. loquitur ergo cōmentator de recipiente τ recepto non cōicantibus. ocls. n. videns poriētē: aut lapidem denudat̄ a nā specifica coloris existentis in aliquo coꝛ. τ videns solez: aut aliqd̄ corptis luminosum denudatur a natura specifica lucis existentis in aliquo illorum: non autem videns aliū oculū denudat̄ a natura specifica coloris illius. Uñ concedo ꝙ oculus ē coloratus: non est coloratus proprie sumptus: sꝫ ip̄proprie qm̄ ē qualitas innoiata participās nām coloris τ lucis eo mō quo loquit̄ Arꝫ. in libro de sensu dī. oīa corꝰ colore ꝑticipāt. τ ī scdo hꝰ. ꝙ color ē obꝫ adequatū visus. ¶ Sed contra. dato isto sequit̄ ꝙ manus calida vt quatuor reciperet manū consimilem in caliditate contra cōmentatorem secundo huius. dī ꝙ equalr̄ calida non sentiuꝰ. τ pꝫ ꝯña. qꝛ due manus inuicē cōicant in modo recipiendi. ¶ Respondet̄ negando ꝯñam. qꝛ cōicantia in modo recipiendi. se inuicē recipiūt: dum mō non ip̄ediantur: qualr̄ non est in ꝑposito qꝛ spēs vniꝰ manus in casu isto nō potest multiplicari ad orᵐ alteriꝰ manus: cū multiplicatio hec intentionalis presupponat realem in medio intraneo que fieri nō pōt ꝑpter sil̄itudinē caliditatū ī gradu. ¶ Ad zᵐ dr̄ ꝙ duplex est dr̄ia specifica: videlꝫ scdm formā: τ scdm māꝫ. illa dn̄t spē scdm formam: que non continent̄ sub eadem forma specifica vt albedo τ nigredo caliditas τ frigiditas. loquendo de spē specialissima illa dn̄t spē scdm materiam quoꝝ denominationes sunt diuersaꝝ speꝝ: vt caliditas intensa τ caliditas remissa: quaꝝ vna est vt quatuor τ alia vt duo. qꝛ enim intensum τ remissum sunt diuersaꝝ rōnū. τ q̄ttuor τ duo sunt diuersaꝝ speꝝ. iō tales due caliditates sunt diuersatū speꝝ secundū mām: quoniā determinatio forme per quātitatē cōtinuaꝫ vel discretam. aut per motū coniunctuꝫ tali quātitati dr̄ determinatio māe: cū quātitas intelligibilis mā nominet̄. ¶ Quando ergo cōmentator dicit ꝙ media qualitatū tangibiᵐ spē dn̄t ab extremis: non loquitur de diuersitate specifica scdm formas: qualis est rubedinis vel paledinis inter albedinez τ nigredinem: quia dixit secundo huius ꝙ tactus non denudatur simplr̄ a qualitatibus tangibiᵐ: sed ab excellentijs caꝝ. loquit̄ ergo de diuersitate specifica secūduꝫ materiam eo modo quo in libro de sensu τ sensato dixit ꝙ inter extrema colorū sunt infinite spēs medie: qd̄ dictū nō pōt intelligi de multitudine specifica forme: qꝛ illa est finita: sed de multitudine specifica materie q̄ est ī finita: qꝛ inter albedinē τ nigredinē: aut inter caliditatē τ frigiditatem reperiunt̄ infiniti gradus secūdū infinitam latitudinem numerorū τ ꝑportionū. s. duplum triplum q̄druplum: τ sic in infinitum. ¶ Unum duᵐ occurit circa l'raꝫ dicit. n. phs ꝙ si ītellectus haberet aliquā formā mālez illa ꝑhiberet receptionem aliaꝝ formaꝝ extranearum. ¶ Cōtra. tactus hꝫ formas materiales in organo suo nō ꝑhibentes receptionē aliarū q̄litatū tangibiliū que sūt extra. τ visus hꝫ qualitates māles in oculo nō ꝑhibētes visionē oium colorū alioꝝ extra oculum. ergo per idē intellectus poterit habere aliquā formā mālem nō ꝑhibētez receptionē aliaꝝ formaꝝ. ¶ Ex his potest sic argui. visus percipit oēs colores tam ꝑprie q̄ īpropriē dictos non obstante ꝙ sit virtus mālis hn̄s in se vel in organo suo formā materialem. ergo per idē inteꝰ poterit cognoscere oēs formas māles nō obstante ꝙ ipse sit mālis habens in se vel in organo suo formaꝫ mālem: τ per ꝯñs ꝑbario Aristotelis nulla fuit dī. ꝙ opꝫ inteᵐ esse immālez ad hoc ꝙ oīa mālia cognoscat. sic opꝫ inteᵐ esse īmālem ad hoc ꝙ omnibus mālibus ipet. ¶ Dōm negādo q̄ālibet istaꝝ ꝯñaꝝ. vñ sic se hꝫ mā p̄ma in genere formarū nāluū. ita iteꝰ possibilis in genere formaꝝ speculatiuaꝝ fm Cōmentatorē hic. sed forᵃ nālis exn̄s in mā aliaꝫ ꝑhibet subintrare. ergo forma mālis existens in ītellectu receptionē ꝑhiberet aliaꝝ. ¶ Itē ītellectus nō pōt ītelligere nisi moueat̄ a fantasmatibꝰ. sꝫ fantasmata nō mouent inteᵐ si ipse esset mālis. qꝛ fantasmata sunt ītellibiᵃ in potentia: fiunt aūt ītellecta in actu per inteᵐ agentem scdm Cōmentatorē hic. mō si iteꝰ possibilis esset mālis sibi non vniret̄ inteꝰ agens. sicut nec alijs potētijs mālibꝰ. ¶ Et si obijcit̄ qꝛ fantasmata mouent sensuꝫ cōem. τ extimatiuam non obstante ꝙ ille poᶜ sint māles. ergo per idem mouerēt inteᵐ si esset virtus mālis. Negatur ꝯña: qꝛ fantasmata cū sint passiōes organice non mouēt ex se nisi v̄tutes organicas. Extimatiua aūt τ sensus cōis sunt virtutes organice. iō illis nō repugnaret moueri a fantasmatibus secluso lumine inteꝰ agentis. sed inteꝰ possibilis non est virtus organica: cū cognoscat se: τ oīa que sunt in se: vt expiᵃ docet. iō secluso ītellectu agente nō moueret̄ a fantasmatibus. ¶ Ex predictis eliciunt̄ q̄tuor motiua īmaterialitatē inteꝰ. p̄ᵐ motiuū sumit̄ ex ꝑte obī determinati: qm̄ quelꝫ poᵃ mālis hꝫ obm determiātū: sed iteꝰ nō hꝫ obm determinatū. ergo inteꝰ nō ē potentia mālis. pꝫ ꝯña cū minori: qꝛ inteꝰ oīa cognoscit tā mālia q̄ īmālia. maior aūt ē nota īductiue. nā visus ꝑcipit solū colorem. auditꝰ sonos odores olfatus: τ sic de alijs. ¶ Scdꝫ motiuum accipit̄ ex ꝑte actus cognoscēdi. qꝛ nulla poᵃ mālis ꝑcipit dr̄iaꝫ iter vl'e τ singulare: iteꝰ aūt ꝑcipit hō dr̄iaꝫ. g̃ τc. minor ē nota ad experientiā: maior aūt liquet. qꝛ si aliq̄ poᵃ ꝑcipit dr̄ioꝫ iter vl'e τ singulare: illa poᵃ cognosceret vl'e vlr̄ sumptuꝫ τ abstracte: qd̄ repugnat v̄tuti māli vt inductiue est notū. ¶ Itē nulla poᵃ mālis cognoscit se aut actus suos: vt ꝑbatuꝫ fuit. zᵒ huius: intellectus aūt ītelligit se τ singulos actus eiꝰ vt habet̄ ad expientiaꝫ. g̃. Tertiū motiuū sumit̄ ex ꝑte modi agendi τ patiēdi: qꝛ nulla vtꝰ mālis dū patit̄ ab obto suo hꝫ nām reagēdi in illud. Sed iteꝰ possibilis dū patit̄ a fantasmatibꝰ hꝫ nāꝫ reagendi in illa. g̃ τc. maior liquet inductiue. minor autē patuit: vt supra ꝑ cōmētatorē dī. ꝙ cū inteꝰ possibilis mouetur a fantasmatibus inteꝰ agēs mouet illo. ¶ Quartū motiuū sumit̄ ex ꝑte organici instri qm̄ oīs virtus mālis hꝫ istr̄ꝫ organicū. sed inteꝰ nō hꝫ instr̄m organicum. ergo inteꝰ nō ē virtꝰ mālis. maior colligitur īductiue nume-

randoꝰ sensus iteriores ⁊ exteriores. minor autē p3: qꝛ oīs virtus habens instrm organicū corrūpitur ad corruptionē3 illius: vt p3 inductiue. inteꝰ autem est ingenerabilis ⁊ icorruptibilis. ¶ Textus cōmenti. 5.

¶ Quare neq3 ipsius est esse natura3 neq3 vnā: sed aut hoc ꝙ possibilis sit vocatꝰ vtiq3 aīe itellectus. Dico autem itellectu3 quo opinatur ⁊ intelligit anima.

¶ Tertia conclusio. inteꝰ non est aliqua vna natura determinata: sed solu3 h3 potentiā recipiendi oēs formas. ꝓbatꝰ. illa ē determīata nā. que nō recipit nisi determinatu3 obi3. s3 inteꝰ nō recipit dterminatū obm. ergo. ꝑ ps aūtis nota ē inductiue. nā visus ē vna dtermīata poa q̄ nō recipit nisi visibilia: ⁊ auditus est vna determinata poa: qꝛ non recipit nisi audibilia. ⁊ sic de alijs. Ita ꝙ vlr nullus sensus recipit nisi sensibilia. ¶ Secunda ps antecedentis ēt ē manifa qꝛ iteꝰ recipit sensibilia: ⁊ sic sensibilia mālia ⁊ imālia. Lege li. (Quare neq3 ipsius) inteꝰ (ē). i. cōtingit (eē nā3) determīatā. (neq3 vnā sed aut) vtiq3 nullam habet aut (hanc ꝙ possibilis vocatus ita ꝙ est aīe iteꝰ. dico aūt) aīe (intem q̄ opinatꝰ ⁊ intelligit aīa.) ¶ Notandū ꝑmo sm cōmentatorē cōmento. 5. ꝙ Ar. intelligit hic per intem vtutē aīe. q̄ dr intellectꝰ vere: non virtutē q̄ dr itellectꝰ large. s. vtutē imaginatiuā in lingua greca. s3 vtutē qua distinguimꝰ res specificatiuas: ⁊ cogitamꝰ ī rebus opationes factas. Dupl'r sumitꝰ inteꝰ. s. large ꝓ vtute fantastica vel imaginatiua ⁊ stricte ꝓ vtute discernente speculabilia ⁊ factibilia: q̄ vtus dicitꝰ inteꝰ speculatiuꝰ du3 discernit speculabilia: ⁊ iteꝰ practicus dum discernit factibilia: nō ergo loquitꝰ Ar. de intellectu large s3 stricte sumpto dicens. dico āt intem quo opinatꝰ ⁊ intelligit aīa qꝛ fanasia vl' imaginatiua: nec opiatꝰ: nec itelligit. ¶ Secundo notandū sm cōmentatorē codē cōmēto. ꝙ illa nā non est hoc aliqd. nec corꝰ: nec vtus in corpore: qm̄ si ita esset: tūc reciperet formas sm ꝙ sunt diuerse ⁊ indiuiduales: ⁊ si ita eēt tūc forᵉ existētes in illa eēnt itellecte ī poa: ⁊ sic nō distingueret nām formaꝝ scdm ꝙ sunt forme: sic est dispō in formis idiuidualibꝰ siue ī spiritualibus: siue in corporalibus. ¶ Intentio cōmentatoris ē ꝙ iteꝰ hūanus non sit aliqd singulare vel indiuiduū: ex quo non est corpus nec virtus in corpore: qm̄ mā ē rō iduiduationis a q̄ sepatꝰ inteꝰ hūanꝰ: sicut ⁊ ql'z intellia celi. tria ergo īconuenientia adducit: ꝯcesso ꝙ iteꝰ sit h aliqd. Primū inconueniens est ꝙ inteꝰ nō reciperet nisi formas iduiduales ⁊ s3 ꝙ sunt diuerse: ꝯñs est falsu3: ⁊ t3 ꝯña. qꝛ oē qd recipitꝰ in aliquo recipitꝰ in eo s3 motū rei recipientis. ¶ Secūdū inconueniens ꝙ spēs itelligibiles essent ītentiōes itellecte in poa ⁊ non in actu: qd est falsu3 cū sint vl'es ⁊ depurate a cōditiōibus mālibꝰ: ⁊ t3 ꝯña. qꝛ tales spēs nō sunt nisi singulares ⁊ iduiduales. mō nulla talis ē de se ītentio in actu: sed solum in poa. ¶ Tertiū incōueniens ꝙ inteꝰ non poneret differētia3 īter formas vles ⁊ singulares siue ille forme sint forme corpales siue spūales. ꝙ est fl'm: ⁊ p3 ꝯña: qꝛ inteꝰ nō reciperet nisi formas indiuiduales. ¶ Cōtra cōmentatorē arguitꝰ: ⁊ ꝑmo sic. q̄cūq3 differunt spē differūt nūero. ꝑ Ar. q̄nto metaphysice: s3 inteꝰ ⁊ fantasia dnt spē: qꝛ fantasia est virtus mālis ⁊ inteꝰ īmālis ergo dnt nuō: ⁊ per ꝯñs: tam inteꝰ q̄3 fantasia ē vnū nūero: ⁊ ꝯñr hoc aliquid ⁊ singulare. ¶ Secūdo iteꝰ ꝑcipet differentiā īter vl'e ⁊ singulare sm cōmentatorē. ergo distincte cognoscit singulare: sed non ꝑ spēm vl'em existentē in eo. ⁊ illa nō plus vnū q̄3 aliud significare representat cōtentum sub illa. ergo ꝑ spēm singularē existente3 in intellectu. ¶ Tertio sequitꝰ ꝙ aliqua ē ꝓpō singularis vocalis vel scripta q̄ nulli mentali subordinatꝰ. p3 de ist ⁊ sor. est hō si in mente nullus est ꝯceptꝰ singularis. ꝯñs falsum. qꝛ voces sunt eaꝝ q̄ sunt in aīa passionū note. ex Ar. ꝑmo perihermenias. ¶ Quarto seqtur. ꝙ nullus posset habere notitiā de deo. nec de Ar. qꝛ aut hoc esset ꝑ ꝯceptū vl'e3 vel singularē. nō ꝑ ꝯceptū vl'e3: qꝛ ille nō plus deū q̄3 Ar. representaret q̄3 inteam lune vel antixp̄3. nō etiā ꝑ ꝯceptū singularē: qꝛ nullū talē ponit Cōmētator in mente. ¶ Rāsurus ꝓ opinione Auerroys. dico ꝙ vnū ⁊ numerus sumūtur aliqñ trāscēdēter vt sunt passiones entis vel non entis: ⁊ ꝑdicamentalr vt sunt forme vel dispōnes ꝑdicamenti q̄titatis ⁊ isto modo nulla itea nec aliquis iteꝰ est vnū numero nec aliq̄ duo talia dnt numero. l3 differāt spē. Sed ad pbm dicentē ꝙ quecūq3 differunt spē differunt nūero: dico ꝙ loquebatꝰ ꝑmo mō q̄uo ꝯcedo ꝙ inteꝰ est vnū numero: nō tm̄ ꝓprie hoc aliqd indiuiduū vel singulare: qm̄ tales denoīatiōes scdm cōmentatorē originantur a mā sensibili vel itelligbili q̄ est quātitas. ¶ Ad 2m dr ꝙ sicut ⁊ deus itec distincte cognoscūt singularia per solas spēs vl'es: ita inteꝰ per solā spēm vl'e3 hoīs vel equi distincte cognoscit hoīnē indiuidualē vel equū singularē. Et cū dr talis spēs nō plus vnū q̄3 aliud singulare distincte significat. negatꝰ qꝛ distīcte significat illud singulare fantasmati cui vnitꝰ. iō dicit cōmētator in capitulo sequēti. ꝙ iteꝰ itelligit vl'e ꝑ se. singulare autem mediāte sensu. ¶ Ad 3m negatꝰ ꝯña. qꝛ illa. sortes ē homo. subordinatur huic. homo ē hō. cꝰ subm stat discrete rōne limitatiōis fantasmate: ⁊ sicut illa in voce vel in scripto. ille hō ē hō. ē singularis nō obstante ꝙ subiectū sit terminꝰ cōis: qꝛ suppōit discrete rōne signi discreti. ita hec ī mente. hō est hō. ē singularis: qꝛ subi3 l3 sit ꝯceptus vlis. tm̄ discrete supponit rōne limitationis fantasmatis. nec est inconueniens ꝙ aliq̄ talis sit singularis. hō est hō. ⁊ aliqua cōsimilis indefinita vbi nō est determinatio aliq̄ ex parte fantasmatis. ¶ Ad 4m negatꝰ ꝯña. ⁊ dico ꝙ cognoscitꝰ deus distincte vel Ar. nō ꝑ ꝯceptū vl'e3 vel singularē. sed per ꝯceptū cōpositū ex pluribus ꝯceptibus vlibꝰ. vnde per aīal rōnale solu3 itelligo hoīnē. l3 ta3 aīal q̄3 rōnale significet aliud: ita per illu3 ꝯceptū cōplexū. ꝑmus motor: aut per istū. actus simplicissimus. nihil nisi deu3 itelligo licet ꝯcepꝰ incōplexi alia significent. ꝯsilr per hunc ꝯceptū cōplexū. maximus phs. intelligo distincte Ar. non obstante ꝙ quilibet ꝯceptus incōplexus eius dē3 plura alia significet. ¶ Textꝰ cōmenti. 5.

¶ Et hoc nihil aliud est actu eorum que sunt ante intelligere.

¶ Quarta cōclusio. inteꝰ possibilis hūanus ante intellectionē nullatenus est in actu. ꝓbatꝰ rōe Auerroys cōmēto allegato: ita se h3 inteꝰ hūanus in genere formaꝝ speculatiuaꝝ: sicut mā ꝑma in genere formaꝝ nāliu3: sed mā ꝑma. ante receptionē formaꝝ nālium nullatenus est in actu. ergo ⁊ cetera. t3 ꝯña cū maiori. ex sufficiēti silitudie: qꝛ sicut mā ꝑma est ꝑmus gradus in genere entiū: ita inteꝰ possibilis in genere itelligentiaꝝ. minorem vō declarat phs ꝑmo priorū di. mām de se nullā formā habere: sed esse in pura poa. Le. li. (Et hoc). s. iteꝰ (nihil est actu eoꝝ que sunt ante itelligere.) ¶ Notandū ꝑmo scdm cōmentatorē3 cōmento. 5. ꝙ diffō mālis iteꝰ est illud qd est i poa oēs intentiones formarū mālium vl'iu3: ⁊ nō est in actu aliqd entiū anq̄3 itelligat ip3: ꝑ ꝑmā pte istiꝰ diffōnis dr iteꝰ possibilis tam a sensu iteriori q̄3 exteriori. qꝛ nullus sensus recipit formas vl'es ex quo nō vlr cognoscit neq3 ꝑ ꝯceptū vl'em: per secūdam vō partē separatꝰ intellectꝰ humanus ab intelligentijs abstractis. qꝛ dato ꝙ aliq̄ in-

telli⁹ nūq̃ intellexisset non minus haberet ipsa habitus
cognitiuos innatos: q2 intelli⁹ sunt plene formis.per auc
torem de causis.aut si nō haberet habitus accidentales
ipsa haberet eēntiā que eēt virtualr̄ spēs itelligibilis re
presentatiua oīuȝ īferioꝝ: vt colligit̄ de intentione Auer
rois.12.metaphy. Quatuor alias diffōnes ponit cōmen/
tator.eodē cōmento.q̃rum p̄ma est.ite⁹ agentis di.inte⁹
agens est ille qui denudat formas a materijs: ꝛ facit eas
itellectas in actu postq̃ꝫ erant itellecte i po^a.forma autē
singularis aut cōiuncta singulari est ītentio intellecta in
po^a.fm cōmentatorē.fit aūt intellecta in actu cum vir/
tus inte⁹ agentis mouet inte^m possibileȝ vlr̄ ꝛ abstracte
absq̃ꝫ conditionibus mālibus. ¶ Secūda diffō est inte⁹
speculatiu.s.inte⁹ speculatiuus est forma abstracta quā
inte⁹ agens ponit in ītellectu māli sicut datur color rea/
lis ꝛ color intentionalis: ita forma vlīs realis abstracta
que est in singularibus: ꝛ for^a vlīs ītentionalis abstracta
que est in ītellectu possibili subiectiue per inte^m agenteȝ.
ꝛ hec dr̄ spēs itelligibilis. ¶ Tertia diffō ē ite⁹ adeptu: vi
delicet.ite⁹ adeptus est dispō q̃ inte⁹ mālis copulat̄ no/
biscū secūdū q̄ pficit̄ per agentē. vñ inte⁹ possibilis ali/
quā magis ꝛ aliq̃ñ minus copulat̄ nobis secunduȝ q̄ ma/
gis vel minus perficit̄ p̄ itellectū agentē: magis aūt vel
min⁹ perficit̄ per ītellectū agētē fȝ q̄ hēt plura vl̄ pau/
ciora ītellecta in actu. dispō ḡ istoꝝ itellectoꝝ in actu dr̄
inte⁹ adeptus. ¶ Quarta diffō est ite⁹ passiu.s.intelle/
ctus passiuus est virtus cogitatiua vel imaginatiua: vñ
q2 virtus cogitatiua vl̄ imaginatiua est corporalis: iō dr̄
passibilis. vocat̄ autē inte⁹ rōne discursus ꝛ pductionis
spēi intelligibilis que dr̄ inte⁹ speculatiuus. Intellectus
aūt rōnalis ē mālis: q2 recipit formas specificatiuas: ꝛ ē
possibilis: q2 est potentialis ad illas: nō aūt est pprie pas/
siuus vel passibilis: q2 nō est generabilis vel corruptibi/
lis. ¶ Secūdo notandū fȝ cōmentatorē. eodē cōmento
q̄ ista mā.s.intellect⁹ possibilis est distinguens ꝛ cogno/
scens. p̄ma aūt mā nec distinguens nec cognoscens est. ꝛ
p̄ma recipit diuersas formas.s.indiuiduales ꝛ istas: ista
aūt recipit formas vl̄es cōmentator appellat ite^m māȝ.
q2 sicut mā de se est pura po^a respectu formaꝝ nālīū ita
inte⁹ respectu formaꝝ speculatiuaꝝ: cū sō asserit ipsum
ımālem itelligit ipsum esse simplicē ꝛ immixtū: iō ponit
duplicē drīam inter intell'ȝ possibilē ꝛ primaȝ māȝ. Pri/
ma drīa est. q2 mā p̄ma nihil cognoscit sed inte⁹ possibi/
lis oia cognoscit. ¶ Secūda drīa: q2 ite⁹ possibilis reci/
pit formas abstractas denudatas a ɔditionibus indiui/
dualibus: sed mā p̄ma recipit formas māles secundū q̄
sūt īdiuiduate.s.forma lapidis vel ligni fȝ q̄ ē in hac mā
ꝛ nō in alia. ꝛ secūdū q̄ est hic ꝛ nō alibi. ¶ Cōtra p̄dicta
argr̄ p̄mo sic. inte⁹ nō ē nec fuit sine spē itelligibili. ḡ nō ē
pura po^a respectu cuiusl'ȝ spēi itelligibilis. ɔña pȝ. ꝛ añs
pbat̄. nā sēr aliq̄s hō itelligit ꝛ eternalr̄ aliq̄s hō itelle/
xit ex quo spēs sunt eterne. sed vnic⁹ ite⁹ est oīuȝ hominū
scdȝ phȝ ꝛ cōmentatorē. ḡ in hoc itellectu sēr est ꝛ semp
fuit aliq̄ spēs itelligibil'. pȝ ɔña: q2 ite⁹ nō itell'it absq̃ꝫ spē
itelligibili. ¶ Scdo illō q̄ð aduenit enti ī po^a pura ē for/
ma subālis. per cōmētatorē in p̄ncipio huius secundi. si ḡ
inte⁹ possibilis sit pura po^a respectu spēꝝ intelligibi^m se/
quit̄ q̄ spēs itelligibilis adueniēs intellectui sit forma
subalis. ɔñs falsūȝ. q2 est forma accidentalis. ¶ Intelli^m
q̄ duplex ē po^a de ītentione Ar. ꝛ Cōmētatoris scdo hu
ius.s.abijciens actū ꝛ nō abijciens actū. po^a abijciēs actū
est po^a terminatiua forme.s.po^a de predicamēto relatio/
nis: de qua dictū ē p̄mo physicoꝝ. q̄ adueniente for^a po^a
corrūpit̄ po^a. nō abijciens actū est po^a subiectiua forme: de q̃
dictū est p̄mo physicoꝝ q̄ mā est po^a oīs forme in mā. ḡ

Com. 5.

T. c. 10.

ē po^a subiectiua respectu forme p̄sentis ꝛ respectu forme ge
nerande est po^a respectiua: ita inte⁹ possibilis ē diuersi/
mode in po^a respectu spēꝝ itelligibiliū. est. n. po^a subiectiua
respcū p̄sentiū ꝛ in po^a terminatiue vl̄ respectiua respcū fu/
turaꝝ q̄rumrū potētiaꝝ q̄lȝ corrūpit̄ adueniente spē itel/
ligibili. ipsa aūt po^a subiectiua nūq̃ꝫ corrūpit̄ sicut po^a subiectiua
p̄me māe. ¶ Ad p̄mū dupliciter respondet̄. p̄mo dubitā
do an semp intellexit aliq̄s hō: q2 forte quodā tpe pauci
homines fuerūt in cuius temporis aliquo īstanti nullus
eoꝝ itellexit. ¶ Secūdo dr̄ q̄ lȝ ī itellectu semp fuerit
aliq̄ spēs intelligibilis: tñ inte⁹ semp fuit in pura po^a. q2
semp fuit de se non hēns actū ꝛ īfinitoꝝ actuū susceptiu⁹
hec tñ pura po^a nō fuit abijciens actū. sȝ potentia cōiun/
cta illi. dicim⁹. n. q̄ mā p̄ma est in pura po^a. ꝛ tñ semp illi
cōiuncta fuit forma subalis: q2 de se nullam talē formā
includit: sed est penitus in po^a ad qualȝ. ¶ Ad secūdū dr̄
q̄ esse pura potentia ītelligit̄ dupl'r.s.large ꝛ stricte. p̄mo
mō illud dr̄ esse in po^a pura: q̄ð nō hȝ actū ꝛ est infinitoꝝ
actuū susceptiuū: ꝛ sic ite⁹ ē pura potentia respectu itelli
gibiliū sicut sensus respectu sensibiliū. ¶ Secundo mō
illud est in pura po^a q̄ non est actus: nec de se hēns actū:
ꝛ est īfinitoꝝ actuū susceptiuū: ꝛ sic mā p̄ma est in pura
potentia: nō aūt inte⁹ possibilis: cū sit actus lȝ nō īcludat
actū. ¶ Cōtra p̄dicta q̃rit̄. vtrū ite⁹ possibilis actiue con
currat ad ītellectionē. ꝛ arguit̄ q̄ sic. p̄mo. nobiliori po^e
debetur nobilior opatio. sed ite⁹ possibilis ē nobilior ve/
getatiua. ḡ sibi debet̄ nobilior opatio que sit actio eius.
hec aūt non videt̄ nisi itellectio. ¶ Scdo. intellectio est
actio imanēs: vt colligit̄ de ītentione phi. 9. metaphysice
.s.que ē in agente: ergo inte⁹ possibilis concurrit actiue
ad ppriam itellectioneȝ: pȝ ɔña: q2 intellectus agens nul
lam ītellectioneȝ recipit in se. ¶ Oppo^m videt̄ esse de in
tentione Ar. ꝛ Cōmentatoris vt patuit. ¶ Notandū q̄
in hac mā sunt q̃tuor opiones p̄ma ponit: q̄ intelligere
ꝛ sentire sunt actiones īmanentes ī agente. iō ite⁹ est vir
tus actiua potens in seipso actū ītelligendi elicere. hoc
tñ facit presente obto nihil agente in intellectu positiue.
sed soluȝ est cā sine qua nō itellectionis. ¶ Ista opio ex
doctrina Ar. ꝛ Cōmentatoris reprobat̄. dicit. n. phs q̄
inte⁹ ē pura po^a respectu spēꝝ itelli^m: ꝛ nō q̄ habeat aliā
naturā q̄ꝫ q̄ possibilis est vocatus. Cōmentator aūt dicit
q̄ est de genere v̄tutuȝ passiuaꝝ ꝛ nō actiuaꝝ. ¶ Scda
opio ponit q̄ ite⁹ ē passiu⁹ q̄tū ad receptionē spēꝝ itel/
ligibi^m: sed ē actiu⁹ mediante ista spē sue itellectiōis. ita
q̄ fantasma agit spēȝ intelligibilem ꝛ intellectus itelle/
ctionē. ¶ Cōtrariū hu⁹ opinionis determīat cōmentator
cōmento. 4. di. q̄ aīa rōnalis indiget considerare iten/
tiōes que sunt in v̄tute imaginatiua: sicut sensus indiget
respicere sensibilia. sed sensi^a non solum pducunt spēm
sensibilem: sed etiaȝ sensationem scdm Cōmentatorem
scdo hu⁹. q̃re Mirabile est q̄ aliq̄ po^a pducat motū ꝛ nō
terminū motus. calefaciens. n. agit caliditatē. ꝛ frigefa/
ciens frigiditatem. ergo inducens speciem ītelligibilem
agit intellectionem. ¶ Tertia opinio posuit q̄ tam ite⁹
q̄ꝫ fantasma actiue cōcurrit ad itellectioneȝ ꝛ spectē ītel
ligibilem non tāq̃ꝫ totale agens: sed ptiale. ¶ Hec opio
etiā est ɔ Ar. di. q̄ sicut se hȝ sensus ad sensibi^a. ita inte⁹
ad fantasmata. mō colores agūt visionē tāq̃ꝫ cā totalis ꝛ
non ptialis. ḡ fantasmata ītellectionem. ¶ Vñ q̃ñcūq̃ꝫ
sunt duo agentia ptialia cōcurrentia ad eūdem effectuȝ
q̄libet illoꝝ sine alio pōt in effectum minorem. vñ si.
S. ꝛ. P. portarent vnū lapidem vel traherent vnā nauē:
q̄lȝ coꝝ sine alio pōt portare lapidem minorem vel tra/
here nauim subtiliorem: sed intellectus absq̃ꝫ fantasma/
te non pōt aliquā agere intellectionem: nec eē fantasma

T. cō. 5.

sine itellectu ergo nullus cor̃ ẽ cã pticularis intellectio-
nis. ¶ Quarta opio ẽ Auerrois itellectu possibili nihil
nisi passibilitates assignantis. fantasmati vo actiuitatez
tãq̃ ptıculari agenti: ꝛ intellectui agenti tãq̃ agenti vli.
ita ꝙ ad pmas itellectiones ꝛ spẽs itelligibiles cõcurrit
fantasma tanq̃ agẽs pticulare: ꝛ inte⁹ agẽs tãq̃ agẽs vle.
ad oẽs aũt ꝯsequentes. sc hꝫ inte⁹ agens sicut cã ptícula-
ris. fantasma aũt sicut cã sine qua nõ. inte⁹ aũt possibilis
soluꝫ recipit ꝛ nũq̃ agit. ¶ Istã positionẽ ego nõ teneo.
qꝛ nõ apparet mihi de intentione Ar. si. n. oĩs sensus taz
interior q̃ȝ exterior ẽ actiuus: a fortiori inte⁹ possibilis cũ
sit nobilior ꝛ actiuitas dicit pfectionẽ. vñ arguit sic. oĩs
po⁹ passibilis ab alio est pfectior si est passibilis a se: qꝛ
hoc dicit aliq̃ȝ pfectionẽ sicut ẽt aliquã reflexionẽ supra
se. iõ extimatiua est perfectior alijs virtutib⁹ sensitiuis.
qꝛ agit in se eliciendo spẽs isensatas ex spẽbus sensatis: q̃
liter non agunt alie potentie. sed intellectus possibilis ẽ
perfectior extimatiua. ꝛ patitur a fantasmatibus. ġ etiaz
agit in se. ¶ P. sicut ad potentiaz sequit̃ pati: ita ad actũ

Com. 6. sequitur agere: ex quo actus ꝛ potentia opponunt̃ fm Cõ
mentatorẽ in ꝓlogo h⁹. sed intellectus possibilis ẽ actus
siue vniatur homini vt forma. siue vt motor. ġ ꝛc̃. ¶ Iõ
est aliter dicendũ ꝙ intellectus possibilis non actiue cõ-
currit ad intellectionẽ vel spẽz itelligibilez imediate ꝓ-
uenientem a fantasmate. sed bñ intellectus agẽs vt cã vlis:
ꝛ ipsum fantasma vt cã porticularis. cũ aũt intellect⁹ pos-
sibilis est spẽ intelligibili actuatus: ꝛ intellectione ẽ apt⁹
natus abstrahere spẽs vles: ꝛ elicere alias itellectiones:
taz cõplexas q̃ȝ incõplexas: semper tñ virtute intellect⁹
agentis concurrente cũ itellectu possibili sicut cũ fanta-
smatibus tanq̃ cã vlis. ¶ Ad pmũ responsuz est ꝙ inte⁹
possibilis actiue se hꝫ ad intellectionẽ. sed non ad pmam
neq̃ȝ dr̃ intellectio qꝛ agatur ab illo: sed qꝛ recipit̃ in eo.
¶ Ad scõm cõcedo ꝙ aliqua itellectio est actio imanẽs
.s. que elicitur ab intellectu possibili. intellectio aũt ꝓdu-
cta a fantasmate est actio transiens ex q̃bus seq̃t̃ ꝙ aliq̃
est actio transiens solum. s. pma intellectio que non ma-
net in agente aliqua aũt est imanens solum. s. z⁹ intelle-
ctio vt ꝓducit̃ ab itellectu possibili ꝛ eadẽ est trãsiẽs: vt
ꝓducitur ab intellectu agente. ꝯñr sequit̃ ꝙ oĩs actio est
actio transiens vt ꝓducitur a pma causa cuz quo stat ꝙ
aliqua sit immanens. illa. s. que manet in agente secunda-
rio. quare ꝛc̃.

¶ Text⁹ cõmenti. 6.

Vide neq̃ȝ misceri rõnabile est ipsum
corpori. q̃lis. n. aliq̃s vtiq̃ȝ fiet: aut fri-
gidus: aut calid⁹: si organũ aliqͦd erit
sicut sensitiuo: nũc aũt nullũ est.

¶ Postq̃ȝ phs inuestigauit naturam inte⁹ ex cõuenientijs
quas hꝫ cũ sensu: in parte ista venat̃ naturã ei⁹ ex differẽ-
tijs eorũdem ponẽdo q̃tuor ꝯnes. q̃rum pma est ista. In-
tellectus non est admixtus corpori nec virtus organica.
Secũda ꝯ. aĩa est locus specierꝫ intelligibi⁹ solum secũ-
dum partẽ intellectiuã non actu sed po⁹ ibi. (Et bñ iaz.)
Tertia ꝯ. passibilitas itellect⁹ est dissimilis passibilitati
sensus ibi. (Quoniã autem.) Quarta ꝯ. inte⁹ ante actua-
tionem spẽi itelligibilis aliter est in po⁹ q̃ȝ post actuatio-
nem ibi. (Cũ aũt sit.) ¶ Prima ꝯ arguit̃ sic. si inte⁹ cẽt
admixtus corpori: aut virtus organica. ipse esset qualis
.s. calidus vel frigidus: sed ipse non est hꝫ. ergo. maior ar-
guit̃. nam si inte⁹ esset admixtus corpori. ꝛ virtus organi-
ca tũc acciperet pꝯsiones corporis ꝛ organi sicut cetere
vtutes organice sed alie virtutes organice suscipiunt de-
nominationẽ qualitatũ pmarꝫ: eo ꝙ sensus dicunt̃ calidi
vel frigidi. ġ inte⁹ cõsimilem reciperet denominationẽ.

T. c. li. (Vnũ q̃ȝ neq̃ȝ misceri est rõnabile ipsuz) inte^m (cẽt
pori. q̃lis. n. vtiq̃ȝ fiet aut calidus aut frigidus. si or^m ali-
qͦd erit) subm eius. (sicut sensitiuo) contingit (nũc autẽ
nulluz est) corꝫ. s. calidum vel frigidũ. ¶ Notandũ pri-
mo fm cõmentatorem cõmento. 6. ꝙ oĩs virtus in corpo-
re cõposito aut attribuit̃ pmis qualitatibus. s. forme cõ-
plexionis: aut erit virtus existens in for⁹ hac cõplexiona-
li: ꝛ sic necessario erit aĩa organica. destructio vo est ma-
nifesta ex predictis: qm̃ cũ aĩa sensibilis nõ est virtus at-
tributa cõplexioni q̃to magis inte⁹: ꝛ si cẽt attributa cõ-
plexioni tunc sicut dicit Ar. esse forme in anima cẽt idẽ
cũ esse eius extra aĩaꝫ: ꝛ sic lapis esset comprehendens ꝛ
multa alia impossibilia contigentia huic põni. Et sequi-
tur in codẽ cõmento. si inte⁹ esset virtus aĩalis in corpo-
re. aut tunc esset sextus sensus: aut ꝯñs sextũ sensuz. s. ali-
quid eius ꝓportio ad sextũ sensum esset sicut imagina-
tiue ad cõem sentientem. dupl'r ꝓbat cõmentator in-
tellectũ non esse virtutẽ organicam neq̃ȝ corporalez ꝛ p.
qꝛ aliter seq̃ret̃ alteruz istor̃ duor̃: aut ꝙ inte⁹ est vtus
cõplexionalis. aut qualitas supaddita virtuti cõplexiona-
li. pmũ nõ põt dari. qꝛ aĩa sensitiua nõ est virtus cõplexio-
nalis. a fortiori nec inte⁹. aũs est declaratum in primo. qꝛ
aliter eẽt ꝛ mixta cẽnt in aĩa realr̃ ad hoc vt cognoscerẽt
illa: qͦd est dissonũ: qꝛ tunc lapis ꝛ lignũ cognoscerent ex q̃
essent partes aĩe. ¶ Secũdũ ẽt nõ põt dari. qꝛ virtus sen-
sitiua est qualitas superaddita cõplexioni. sed ite⁹ nõ est
virtus sensitiua vt patuit in secũdo h⁹. ergo ꝛc̃. ¶ Secũ-

T. c. 2. do. si inte⁹ cẽt virtus organica aut corporalis sequit̃ vnũ
q̃ȝ istor̃: aut ꝙ inte⁹ esset sextus sensus. aut ꝙ insequere-
ret̃ quẽdam sextum sensum: vt imaginatiua insequitur
sensum cõem. quor̃ q̃lꝫ est falsum. ꝛ ꝓbat̃ ꝯña naz vir-
tus corporalis opatur. ġ cũ aliquo organo. non cũ organo
dictor̃ quinq̃ȝ sensuũ. ergo dabit̃ aliud org^m quo opabit̃
ꝛ sic dabit̃ sextus sensus vel saltum sequet̃ sextũ sensum.
¶ Notandũ secũdo fm cõmentatorẽ. codẽ cõmento ꝙ
virtus cogitatiua apud Ar. est virtus distinctiua indiui-
dualis. s. ꝙ nõ distinguit aliquid nisi indiuidualr̃ nõ vlr̃.
determinatũ est. n. in libro de sensu ꝛ sensato ꝙ virt⁹ co-
gitatiua nõ est nisi virtus que distinguit intentionez rei
sensibilis a suo ydolo imaginato. ꝛ illa virtus ẽ c⁹ ꝓpor-
tio ad has duas intentiones. s. ad ydoluz rei ꝛ itentionẽ
sui ydoli ẽ sicut ꝓportio sensus cõis ad itentiões quinq̃ȝ
sensuũ. virtus ergo cogitatiua est de genere virtutũ exi-
stentiũ i corporibus: ꝛ hoc apte dicit Ar. i libro de sensu
ꝛ sensato. ecce fm Ar. ꝛ cõmentatorẽ ꝙ virtus cogitati-
ua nõ ẽ inte⁹. sed virtus organica ꝛ corporalis cognoscẽs
fantasmata ꝛ itentiões illor̃: sicut sensus cõis cognoscit
sensibilia q̃nq̃ȝ sensuũ ꝛ sensationes eorũdem. ¶ Tertio
notandũ fm cõmentatorẽ codez cõmento. ꝙ Ar. i libro
de sensu ꝛ sensato. posuit vtutes distictiuas idiuiduales
in q̃tuor ordinib⁹. i p ponit sen^m cõez. deide imaginatiuã
deide cogitatiuã postea remẽoratiuã: ꝛ posuit rememo-
ratiuã magl spũalẽ. deide cogitatiuã. deide imagiatiuã.
ꝛ postea sensibilem. lꝫ ergo hõ ꝓprie habeat virtutẽ co-
gitatiuaꝫ: tñ hoc non facit hanc virtutem esse rõnabilez
distinctiuam. Illa. n. distinguit intentiones vles nõ in-
diuiduales; ꝛ hoc fuit dictũ aperte ab Aristotele in suo
libro. vtus. n. distictiua rõnalis si esset vtus i corpe cõtin-
geret vt esse t vna istar̃ virtutũ quatuor: aut alia vtus
indiuidualis disticta ab alijs quatuor. sed tam determia-
tum est illic hoc esse ipossibile. ¶ Ex isto cõmento seq̃t̃.
pmo ꝙ vtutes sensitiue interiores nõ sunt q̃nq̃ȝ vt dicit
Auicẽna. sed solum quatuor fm phm ꝛ cõmentatorẽ ha-
bentes ordinem in cerebro poris ꝛ posterioris iuxta or-
dinem organor̃: qͦd est ꝯtra eos. qui dicunt sensum cõem

esse in corde. dicit.n.cōmentator eodē cōmento. φ determinatū est in libro de sensu ⁊ sensato φ talis ordo est istarum virtutū in cerebro per determinationē dantez esse ⁊ cām. Aristoteles tamē in hoc libro non ponit nisi duas virtutes: videlz. sensuz cōez ⁊ fantasiam. ¶ Scdo sequitur φ memoria ē virt⁹ spūalior q̄z cogitatiua: ⁊ cogitatiua q̄z fantasia ⁊ fantasia q̄z sensus cōis ex q̄bus tn̄ nō dz iferri φ memoria sit magis cognitiua aut nobilior q̄z cogitatiua. vt oc̄r ē spiritualior oculo: ⁊ tn̄ nō ē magis cognitiu⁹ nec nobilior. sz dr̄ memo⁹ spiritualior q̄r spiritualiori mō recipit spēs. ¶ Tertio sequitur φ lz cogitatiua solum cōueniat homini: nō tn̄ est virtus rōnalis. q̄i virtus rōnalis non recipit nisi spēs vlēs. sed cogitatiua solum spēs singulares. ¶ Quarto sequit̄ φ si inte⁹ esset virtus organica: necessario esset sensus cōis fanta⁹ cogitatiua vel memoratiua: aut esset aliqua quinta virtus distīcta ab aliis: quorum q̄dlz est ipossibile: vt pbatum est in libro de sensu. ¶ Quarto notandū secūdū cōmentatorē eodē cōmento φ extimat̄ φ virtus rōnalis appropriat̄ homini: ⁊ cogitatiua appropriat̄ ex extimat̄ pp cōuersionez affirmatiue vlis φ cogitatiua est rōnalis: ⁊ vnus cāuum qui errauerunt in hoc est Alpharabius babilonensis in suo commēto libro de sensu ⁊ sensato. arguebat enī Alpharabi⁹ sic in secūda figura. virtus rōnalis appropriat̄ homini. ⁊ cogitatiua appropriat̄ homini. ergo virtus cogitatiua est virtus rōnalis. hec rō dupl'r deficit. pmo q̄r est ex affirmatiuis in secunda figura. Secundo quia ex mere indefinitis. dato. n. illo mō arguendi pbaret̄ hominē esse asinū. imaginat̄ ergo cōmentator φ in homine sunt due virtutes quaz vna comprehendit res vniuscuiusq̄z predicamēti: ⁊ discurrit ⁊ syllogizat in illis singulariter solum: ⁊ hec est virtus cogitatiua. alia enim est virt⁹ componens ⁊ diuidens discurrens ⁊ syllogizans ēt in rebus omniū predicamētoz: sed abstracte ⁊ vl'r. iō inte⁹ dr̄ a cogitatiua: ⁊ ex hoc φ cogitatiua solū homini appropriat̄: dr̄ aliq̄n rōnalis: nō quidē per eēntiaz: sed per pticipationem: φ sibi vnit̄ itellectui in sua opatione. ¶ Dubitat̄ circa illaz conditionalem factaz in lr̄a. si inte⁹ esset virtus organica. ergo esset qualis. q̄r nulla virtus sensitiua interior vel exterior est calida vel frigida: ⁊ tn̄ quelz sensitiua est virtus orgonico. ¶ Intelligēdū φ Egidius trib⁹ rōnibus pbat inte^m esse calidū vel frigidū. si est virt⁹ organica. pma rō. forma existens i mā̄ mediante q̄ntitate ē extensa ergo q̄ forma existens i mā̄ mediāte coliditate vl' frigiditate est calida vel frigida. sed itellectus est in mā̄ mediante caliditate vel frigiditate per oduersariū dicētem ipsum esse virtutē organicam. ergo inte⁹ est calidus vel frigidus. Secūda rō. non solum mā̄ est subm coliditatis vel frigiditatis. sz totū cōpositū. q̄ cōpositū ex organo ⁊ intellectu est subm caliditatis ⁊ frigiditatis: qd̄ non posset esse nisi inte⁹ esset aliquo modo calidus vel frigidus. ¶ Tertia rō. potētia exn̄s in organo dr̄ organica. q̄ po⁹ existēs in organo calido vel frigido dr̄ calida vel frigida. ergo inte⁹ est calidus vel frigidus: si ē subiue in organo. ¶ Nulla istaruz rōnū ē valida. naz dato pma rōne sequit̄ φ aia intellectiua ⁊ anima sensitiua est calida vl' frigida. imo φ quelibet sensatio aut spēs sensibilis ē calida vel frigida. Et oñr φ oēs odores colores ⁊ sopores sunt calidi vel frigidi: q̄r hec oia recipiunt̄ i mā̄ mediātibus qualitatib⁹ pmis. Et cū dr̄ forma recepta in materia mediante q̄ntitate ē quāta. ergo per idez forma recepta in mā̄ mediante coliditate est calida. pmo negat̄ aña vir loquēdo: q̄r aia intellectiua recipit̄ in mā̄ mediante q̄ntitate: cū presupponat māz dispositā q̄ntitatiue ⁊ q̄litatiue: ⁊ tn̄ aia intellectiua non est extensa. Secūdo negatur oña: q̄r forma recepta i mā̄ mediante q̄ntitate ē subiectiue in q̄ntitate. sed forma recepta in mā̄ mediante caliditate vel frigiditate nō est subiue in aliq̄ illaz. Ex eodem fundamēto pz secūdam rōnē non tenere: q̄r cōpo^m ex corpore ⁊ aīo intellectiua vel sensitiua est subm qualitatū primaz: ⁊ tamē nec aia intellectiua: nec sensitiua est calida vel frigida. ¶ Consimil'r dr̄ ad tertiaz rōnem negando oñaz. q̄r forma existēs in organo est subiue in illo. iō dr̄ organica. non aūt est subiue in caliditate vel frigiditate. iō non ē calida vel frigida. ¶ Dicendum ergo φ nulla virt⁹ mūdi siue sit itellectiua siue sensitiua denoiatur aliqua qualitate pma. ¶ Et ad conditionalez phi si inte⁹ esset virtus organica ipse esset calidus vel frigidus. Respondeo φ oña nō est predicatio idētica sed causalis vn̄ oīs vtus organica ē ex calido ⁊ frigido subiue. ite⁹ āt ⁊ si est in calido vel frigido presential'r vel iformatiue: nō tn̄ ē ex calido vel frigido: q̄r tunc inte⁹ generaret̄ ad generationē calidi vel frigidi ⁊ corrūperet̄ ad corruptionē eiusdē: qd̄ est falsum. qd̄ n. est ex alio essential'r psupponit illud. inte⁹ aūt nō psupponit aliqd̄ calidū vel frigidū: cuz ite⁹ sit eternus: ⁊ qd̄libet tale calidū vel frigidū aliq̄n generatur ⁊ corrūpit̄. ¶ Textus cōmenti. 6.

¶ Et bene iam dicētes sunt animaz esse locum specierz: nisi φ non tota: sed intellectiua: neq̄z actu: sed potentia species.

¶ Scda pclo. aia est loc⁹ spēz itelligibiliū solū fm partē itellectiuā nō actu. sz po⁹. pars pma hui⁹ oñis pbat̄. sicut spēs sensibilis nō seruat̄ nisi in sensu vel in aia sensitiua: ita spēs itelligibilis nō videtur reseruari nisi in itellectu vel in aia itellectiuo. q̄ sicut aia est locus spēz sensibiliū solum secundū partē sensitiuā. ita aia est locus spēz itelligibiliū solum secundū partē itellectiuā. Secūda autē pars est pbata in alia lectione: vbi est ostensum inte^m nō habere de se ⁊ in actu aliquā spēm itelligibilem: sed esse in pura po^a ad q̄ls caz. hec. n. conclusio nō solū est de itentiōe Arz. sed ēt alioz antiquoz ph'oz. T. c. li. (Et bn̄ sunt iam dicentes) antiqui (aiam esse locū spēz) intelligibi^m (nisi φ nō tota sed itellectiua. neq̄z actu sed po^a) ē inte⁹ bō. (spēs) hec ē pdicatio cāl'is ⁊ nō idētica. ¶ Notandū pmo fm cōmentatorē cōmento. 6. φ isto silitudo nō dz accipi itelligendo oēs ptes aīe: sed tantū in aīa rōnali. alie. n. ptes sunt forme i materya. iō spēs sensibiles fundant̄ in mā̄ sicut in forma. spēs aūt itelligibiles non fundant̄ nisi in forma. s. in itellectu possibili vel aīo intellectiua. ¶ Secundo notandū scdm cōmentatorez eodē cōmento φ locus dr̄ ab aīa distinctiua intelligēte in B φ locus nihil eoz est que existunt in eo. aīo aūt rōnalis mālis est forma existens in ea non in actu sed po^a aīo ergo nō dr̄ locus speciez nisi per quādā silitudinem. eo φ sicut locus recipit locatū. ita oia speciez. locus. n. non est idētice locatū suū nec cāl'r: q̄r locatū non fundat̄ subiue in loco: sz aīa est cāl'r spēs. q̄i subiue fundat̄ in aīa. ¶ Cōtra pmū Cōmentuz arguitur pmo. pbando aīam itellectiuaz esse in mā̄ sicut alie ptes aīe. q̄n aliter per se subsisteret. oñs est falsum. q̄r est pura potentia. ⁊ pz oña. ex q̄ aia itellectiua in nullo tōq̄z in subto. nec est ps alicuius. sed forma separata sicut itelli^a celi a mā̄ ⁊ locus a locato ¶ Intelligenda ē dr̄ia inter informare ⁊ inherere quoniaz informare est dare alteri esse actuale. ⁊ hoc dicit pfectionem in forma. iperfectionē aūt in mā̄. q̄r dare dicit pfectionez ⁊ recipe iperfectionem. Sed inherere est ab alio sustentificari ⁊ hoc dicit perfectionē in mā̄ ⁊ iperfectionem in forma: q̄n sustentificare dicit pfectionem ⁊ sustentificari iperfectionez dicit. s. dependentiā a subto

¶ Ex isto notabili seqūr pmo. q̄ lz nulla forma mālis inhereat gn eadē īformet rē ꝫ. stat tn̄ q̄lilibet talē inherere absq̄ informatione rē ꝫ. pma pars pꝫ. qꝛ quelibet talis depēdet a mā determinata in fieri ⁊ in facto eē ꝯstituēs cōpositū sub̄ale vel accidentale. Scḋa etiā apparet. nam ex quo inherere ⁊ informare sunt diuerse habitudines ⁊ impinētes: q̄libet illaꝝ stat esse sine alia. ¶ Scḋo seqr̄. q̄ aīa ītellectiua: lz iformet corp⁹ humanū nō tn̄ inheret illi: qꝛ non dependet ab eo. quocūq̄ꝫ. n. tali cor⁹ dato ante illud fuit ⁊ post illud erit aīa ītellectiua cū illud generet̄ ⁊ corrūpat̄. aīa aūt ītellectiua sit eterna. nec sequitur. aīa ītellectiua idiget corpore humano. ergo pendet ab eo. nā ītelli⁹ celi īdiget corpore celesti ad sui esse nō tn̄ depēdet ab eo cū sit illo nālr pōr. ita aīa ītellectiua nō dependet a corpore humano nec illi inheret cū sit nālr pōr. bene aūt illud iformat: cū iformare dicat pfectionē. ¶ Quatuor rōnib⁹ arguit̄ aīaꝫ ītellectiuā nō inherere materie: quaꝝ pma est ista. aīa ītellectiua nō educit̄ de potētia materie. ḡ nō sibi īheret. aīs colligit̄ de mente Arꝭ. ⁊ Cōmentatoris pmo phy. īnuentiū omne eductū de potentia materie īcepisse esse dicentiū potentiā corrūpi aduenīēte forma.

T.c.76

aīa aūt ītellectiua nunq̄ꝫ incepit esse fm Cōmen. ⁊ phm̄. ¶ Scḋa rō. aīa ītellectiua nālr est pōr mā. ḡ nō inheret illi pꝫ ꝯñā. ⁊ aīs declarat̄. qm̄ actus est prior potentia. lz cuilꝫ istoꝝ cōpetat eternitas. 9. metaphysice: sꝫ aīa ītellectiua est actus eternus. ⁊ mā p⁹ po⁹ eterna. ḡ ⁊c. ¶ Tertia rō. aīa ītellectiua est īpassibilis. ⁊ intransmutabilis. ḡ nō inheret māe. pꝫ ꝯñā. qꝛ nulla forma inheret māe nisi per

T.c.3. 6.t.19.

transmutationem ⁊ passionē. aīs aūt est Arꝭ. ⁊ cōmentatoris 3⁹ h⁹. ¶ Quarta rō. aīa intellectiua est īdiuisibilis ⁊ īpartibilis per carentiā partiū integraliū scḋm phm̄ ⁊

T.t.c.6

cōmentatorē in hoc tertio. ergo nō inheret māe. pꝫ ꝯñā. qꝛ quelibet forma inherens māe suscipit cōditiones intrinsecas materie: scḋm quas inheret. cū ergo conditio māe. secūdū quā forma inheret: sit habere ptes integrales: lꝫ nō ptē ex ptē: qꝛ hec ē ꝯditio q̄ntitatis. igr̄ si aīa ītellectiua inheret māe: ipsa hꝫ ptes ītegrantes: sicut forma bruti pfecti vel spēi sensibilis. qḋ ē ipoīe. Argumentū factū ꝯ Cōmentatorē ex his est solutū: qꝛ nō solū vnio īherentie: sed ⁊ īformationis tollit p se subsistentiā. imo vlr vnio partis cū porte seu cū toto tollit p se subsistentiā. cū igr̄ aīa intellectiua vniat̄ materie vt forma: ⁊ cōposito vt toti: seqtur q̄ ipsa nō p se existit: Cōmētator tn̄ diceret ītellectū p se subsistere: ⁊ ipꝫ nō vniri māe vt forma. sed nō sumpsimus oppōnis. Textus cōmenti. 7.

¶ Quoniā aūt nō similis sit impassibilitas sensitiui ⁊ intellectiui manifestū est ex organis ⁊ sensu. Sensus enim non potest sentire ex valde sensibili: vt sonū ex magnis sonis: neq̄ꝫ ex fortib⁹ odorib⁹: ⁊ colorib⁹: nꝫ videre: nꝫ odorare. Sꝫ ītell'us cū ītelligat aliq̄d valde ītelligibile. nō min⁹ ītelligit īfima sꝫ ⁊ magis. Sensitiuū q̄dē enī nō sine corpe ē: hic aūt sepat⁹ est.

¶ Tertia ꝯ. passibilitas inte⁹ est dissilis passibilitati sensus. pbat̄. sensus applicat⁹ excellēti sensibili nō sentit: qꝛ corrūpitur ab eo: aut si sentit: illud pro tūc non potest sentire puū sensibile. sed inte⁹ nō corrūpit̄ ab excellenti ītelligibili: nec ab ipso ipedit̄ quin intelligat q̄dcūq̄ꝫ puum vel infimū. ergo. tꝫ ꝯñā cū minori ad experientiaꝫ. maior aūt est ostensa scḋo huius. vbi declaratū est auditū corrūpi vel impediri a magnis sonis: ⁊ odoratū ex fortib⁹ odo-

T.c.123

rib⁹: ⁊ visūꝫ ex excellētib⁹ visib⁹. Et si q̄rit̄ q̄re īte⁹ nō corrūpit̄ ab excellēti ītelligibili: aut nō ipediť ab eo. sensus aūt ipedit̄ vel corrūpit̄ ab excellēti sensibili. Respōdet̄ qꝛ sensus nec tio ē ī corpe: ⁊ exigit determīatū organū. īte⁹ aūt nō ē in corpe: nec indiget organo in q̊ subiiec fūdet̄: sꝫ a q̄lꝫ illoꝝ nec tio sepat⁹ ē. T.c.li. ¶ Qm̄ aūt nō sīlis sit passibilitas sēsui ⁊ ītellectui mani^m ē ex organis ⁊ sensu. sensus. n. nō pōt sentire ex valde sensibili vt sonū ex magnis sonis neq̄ꝫ ex fortibus coloribus ⁊ odoribus neq̄ꝫ videre neq̄ꝫ odorare. sꝫ inte⁹ cū ītelligit aliq̄d valde ītelligibile nō min⁹ intelligit ifima sꝫ magis. sensitiuū q̄dē n. non sine corpore ē: hic āt sepatus ē). s. inte⁹. ¶ Notādū fꝫ cōmētatorem ꝯmēto. q̄ hec ē ꝯditio necessaria necessarijs demōstratiōib⁹: vt. s. appentia sensu nō differat ab eo q̄ vr̄ p rōnē. qm̄ aūt puatio trāsmutatiōis existētis ī sensu nō ē sīlis puatiōi trāsmutatiōis existētis in ītell'u. vt demōstratū ē rōne: mani^m ē ex appentib⁹. puatio. n. inte⁹ dꝫ eē pura: ⁊ nō ē ita puatio trāsmutatiōis ī sensu: cū sensus sit vt⁹ mālis. ¶ Hic ꝯmētator dat duo documēta. p^m q̄ ī sciētijs demōstratis appentie in sensu nō debēt differre a rōnibus: imo cōueniūt cū illis: ⁊ qꝛ iā p rōnē ē ostēsum q̄ īte⁹ nō ē vt⁹ organica: cū sit īmālis: ⁊ q̄lꝫ vt⁹ organica est mālis. iō appētia sēsualis dꝫ eē ꝯformis illi rōni. s. q̄ sensus corrūpit̄ ab excellēti sensibili: ⁊ inte⁹ non ipediť nec corrūpit̄ ab excellēti ītelligibili. ¶ Scḋꝫ documētū. q̄ puatio trāsmutatiōis ite⁹ ē dissīlis puatiōi trāsmutatiōis sensus: eo q̄ puatio trāsmutatōis ī i e⁹ ē pura: cū fiat absq̄ꝫ trāsmutatiōe corpis vel organi: sꝫ puatio trāsmutatiōis sēsus nō ē pura: qꝛ ñ trāsmutat̄ sēsus absq̄ꝫ trāsmutatiōe organi. sic ḡ īte⁹ ē pura po⁹ rspcū spēi ītell'ibilis: qꝛ illā recipit sine cor⁹: ita ite⁹ ē pura puatio: qꝛ ad illā iciat̄ sine ta⁹ ⁊ sic sēsus nō ē pura pa⁹ respcū spēi sēsibilis: qꝛ illā nō recipit sine organo. ita nō ē pura puatio respcū eiusdē: qꝛ illaꝫ ñ appetit sine orgāo. ⁊ sumit̄ hic poritas vt dic̄ exclusionē cuiuscūq̄ꝫ extrinseci. ¶ Scḋo nōndū fꝫ cōmētatorēꝫ eodē ꝯmēto q̄ si īte⁹ ñ trāsmutat̄ eēntialr: sꝫ accn̄talr ⁊ mediāte alio. H. n. ꝯcessūꝫ ē ī ītell'u: nec̄e ē vt trāsmutatio ꝯtigat ei apō suā actionē ppriā: q̄ ē ītelligere sic ē ī sēsu: ⁊ si ñ trāsmutat̄ p se ⁊ eēntialr nec̄e ē vt nō sit vt⁹ i corpe oino. oīs. n. virtus recipiēs in aliquo corpore dꝫ transmutari fm q̄ est recipiens. Prima ps cōmenti sic declarat̄: naꝫ sedens in naui mota dr̄ moueri p accn̄s. qꝛ ꝯtinue est in alio ⁊ alio situ nō p motū suū: sed p motū nauis. ita ītellectus trāsmutat̄ p accn̄s trāsmutatiōe reali: qꝛ in eo variat̄ actio ⁊ passio q̄ est intellectio iuxta variationē īmutationis in sensu: nō q̄dē p trāsmutationē realē existēꝫ in eoꝫ existētē ī organo sensitiuo. Indu^c q̄ noti^a inte⁹ depēdet a cognitiōe sensus variata cognitiōe sen⁹ ebrietate frenesi. aut alio motu vel egritudine variat̄ notitia īte⁹: ⁊ scḋꝫ hoc dr̄ inte⁹ p accn̄s transmutari. Scḋa ps cōmēti ē de se nota. qꝛ si inte⁹ nō transmutat̄ eēntialr: ⁊ per se: ita q̄ in eo nō possit eē transmutatio realis: nec̄e ē q̄ oīa sit virtus sepata a corpore: qꝛ si esset virtus cōiuncta corpori insequēs cōplexiōeꝫ corporis sic cōtingit. nūq̄ꝫ trāsmutaretur corpus quin transmutaret̄ inte⁹ trāsmutatione existēte tā in corpore q̄ꝫ in ītellectu. ⁊ hoc ē sig^m: qꝛ corrumpit̄ ad corruptionē corporis sicut cōtingit de sensu q̄ corrūpit̄ ad corruptionē organi rōne trāsmutationis facte taꝫ in organo q̄ꝫ in sensu: licet nō fiat in sensu nisi rōe organi. ¶ Tertio notandū fꝫ cōmētatorē. eodē cōmēto q̄. nō opꝫ obijcere huic argumēto ex eo q̄ accidit in ītellectu de trāsmutatiōe pp trāsmutationē virtutis imaginatiōis: ⁊ maxīe accidere fatigatio hoc mō: ⁊ nō est ita nisi accidētalr. vtus. n. cogitatiua ē de gn̄e vtutū sensibiliū imaginatiua āt ⁊ cogitatiua ⁊ memoratiua nō sunt nisi i loco vtutis sensibilis: ⁊ iō nō indiget eis nisi in absentia sensibilis. ¶ Due rōnes soluūt̄ in hoc cōmento q̄b⁹ p̄bat̄ inte^m eē vtutē corporeā. p⁹ rō. oīs vtus fatigabilis est vtus corporea. inte⁹ ē vtus fatigabilis. ḡ ē virtus corpo

rea.maior est nota de se.nā intellī iō nō faticātur ī motu ꝑpetuo celi:qꝛ sunt vtutes incorporee.minor aūt est nota scolasticis:qꝛ ꝛ speculatio stud io mlto faticant. Scdā rō:ite⁹ nō opaꝰ nisi mediāte corpe.ergo ē vtus corporea. añs pbaꝰ.ite⁹ nō opaꝰ nisi mediāte cogiua vel imaginati ꝫsed nulla istarꝫ opaꝰ nisi mediāte corᵉ. ergo ꝛc. ¶ Ad pmā rñdet cōmētator.ꝙ si inte⁹ aliqñ fatigaꝰ hoc nō est ꝑ se:sed ꝑ accidēs rōe corpis ꝛ sensus ꝗ in opatiōe deseruiunt intellectui.iō nō ois vtus fatigabilis est corporea. ¶ Ad scdā rōez negat cōmētator ꝯñam di.ꝙ inte⁹ non idiget corᵉ imediate:ꝫ mediate.opaꝰ.n.imediate ꝑ fantasiā ꝛ cogitatiuā:ꝛ he vtutes cū sint organice opaꝰ imediate ꝑ corp⁹.iō nō seqꝰ ꝙ inte⁹ sit corporeus:ꝫ ꝙ fantasia ꝛ cogitatiua sūt vtutes corporee. ¶ Quarto notādū ꝫ Cōmētatorē in eodē cōmēto.ꝙ oēs iuuāt se ad ꝑsentādum imaginē rei sensibilis vt aspiciat eā virtus rōnalˀ abstrahat ꝛ extrahat intēriorēꝫ vlem:ꝛ postea recipiat eā ꝛ ꝯprehendat eā.iuuamētū istarꝫ vtutū est ꝑ hūc modū:qꝛ ī absentia sensiᵐ fātasia mouet cogitatiuā:ꝛ cogitatiua memoriā:ꝛ iterū ecōtra memoria mouet cogitatiuā ꝛ cogitatiua fantasiā motiane spēi sensibilˀ:circa quā ite⁹ ꝗd rupliciter opeꝰ ꝑ ꝗdē aspicit hāc silitudinē factā ī actu postꝗ̄ erat in po⁹:in ꝗ relucet ꝗditas rei singularis.scdo ab hoc silitudine facta singulari abstrahit spēm intelligibilē vlem que ꝗdē abstractio fit actiue ꝑ itellectū agentē: ꝛ passiue ꝑ inte⁹ possibilē. Tertio inte⁹ recipit ī se nō ꝗdē agens:ꝫ possibilˀ hāc spēm vlēꝫ abstractā:qñ spēs abstracta dꝫ eē in po⁹ abstracta. Quarto inte⁹ ꝯphēdit hāc spēm existētē ī se:ꝛ ī ꝗ nihil itelligit nisi vle: a ꝗ postmodū facit alias abstractōes formādo ꝯcept⁹ ꝛ diffōes generꝫ ꝛ spērꝫ:neqꝫ ꝑterioritas vlˀ ꝑoritas taliū opationū dicit successionē tꝑis:ꝫ solū ordinē nāe. ¶ Circa lrāꝫ dubiˀ ꝑbando ꝙ sensus nō patiꝰ corruptiue ab excellēti sēsibili. nā sensibilia sēm ꝙ h⁹ nō imutāt nisi intētiōalˀ ex imutatiōe aūt itētionali nō fit corruptio organi:nec sensus.ergo sensus nō corrūpiꝰ ab aliꝗ sensibili.ꝫ ꝯña:cū minori iductiue. maior aūt scdo h⁹ patuit:qꝛ sensibilia nō faciūt corruptiōeꝫ in aia vel ī corpe nisi rōe alic⁹ annexi vt si sonus scindit ligna h⁹ nō facit ꝫm ꝙ h⁹:sed rōe motus:qñ aer mot⁹ scindit ligna ꝛ nō son⁹ ꝑpe. scdo sensus ꝫ se nō debilitaꝰ nec ꝯpatiꝰ. ꝗ sensus ꝫ se nō corrūpiꝰ ab excellēti sensibili.ꝯña ꝑꝫ:qꝛ tota passio ꝛ tota dbilitatio sensus ē rōe organi.nāqꝫ senex hr̄et oclos pueri videret sic puer. ¶ Ad pᵐ dr̄.ꝙ sensibilia dupliciter agūt.s. intētiōalˀ ꝛ realˀ.i eo ꝙ itētiōalˀ agūt sentiūtur ꝛ nō corrūpunꝰ.in eo vō ꝙ realˀ corrūpūꝰ ꝛ nō sentiūꝰ.tact⁹.n.nō fit ꝑ caliditatē ꝛ frigiditatē rōe calefactōis ꝛ ifrigidatiōis:cū isti motus magis ꝑpediāt ꝗ̄ ꝑficiāt.nā ligna ꝛ lapides calefiūnt ꝛ ifrigidanꝰ:nō tñ sentiūt.ꝫ tactus ꝑcipit ꝗlitates tāgibiles rōe motus itentiōalis.Cōcedo ergo ꝙ nihil corrūpiꝰ a sēsibili ꝙ h⁹:siue fuerit excellēs siue debile:corrūpiꝰ tñ sensus vel orgᵐ a sensibili ī eo ꝙ ē agēs reale:nō tñ ꝗlcūqꝫ ꝑpiꝰ:sed vt excellēs tollēs ꝑportiōeꝫ ꝛ armoniā organi vt dicebaꝰ i scdo.inte⁹ aūt nō pōt corrūpi:qꝛ suū imediatū obm̄:qđ est fantasma solū intētiōalˀ agit. ¶ Ad 2ᵐ respōdeꝰ eodē mō.ꝙ sensus ꝫ ꝙ h⁹ a nullo corrūpiꝰ:qꝛ sēꝫm ꝙ h⁹ soᵐ itētionalˀ recipit.corrūpiꝰ aūt i eo ꝙ est vtus organica insēqns ꝯplexioneꝫ corpis:ꝗ corrupta corrūpiꝰ ipse sensus:qꝛ ergo inte⁹ nō est vtus organica. ideo inte⁹ nullatenus corrūpiꝰ. ¶ Textus ꝯmēti.8.

¶ Cū āt sic singlˀa fuit vt sciēs dr̄ ꝗ ꝫ actū. Hoc aūt ꝯfestim accidit cū possit opari ꝑ seipꝫ. Est igiꝰ ꝛ tūc potētia quodāmō:nō tñ silˀr ꝛ añ addiscere aut iuenire. Et ipse āt seipꝫ pōt itelligē.

¶ Quarta ꝯclusio.inte⁹ ante actuatiōeꝫ spēi intelligibilis alˀr est ī po⁹ ꝗ̄ post actuationeꝫ ei⁹.ꝙ āt añ ꝛ post sit ī po⁹ mani⁹ ē qꝛ ꝯtinue iclinaꝰ ad aliquā formā speculatiuā:ꝫ ꝙ nō eodē mō argˀ ex ꝗttuor.pᵒ.qꝛ ante actuatiōeꝫ spēi intelligibilis ite⁹ nō ē sciēs ꝫm actū:ꝫ post actuationē ei⁹ inte⁹ ē sciēs ꝫm actū. Scdo ante actuatiōem spēi itelligibilˀ inte⁹ nō pōt ꝑ seipꝫ opari.ꝫ post actuactionē ei⁹ ite⁹ ꝯfestīꝫ pōt opari. Tertio añ actuatiōem spēi itelligibilˀ inte⁹ ē simplˀr ī po⁹ ꝗ ad doctrinā ꝛ quo ad iuētionē:ꝫ pᵒ actuationē eiusdē ē soᵘ ī po⁹ ꝫm ꝗd: ex ꝗ hꝫ aliquā formā speculatiuā:quā nō opꝫ ꝑ doctrinā acqrere:ꝛ ꝑ quā pōt ꝑ seipꝫ ꝑlima iuenire. Quarto qꝛ ante actionem spēi itelligibilis inte⁹ nō pōt seipꝫ cogˀscere:ꝫ post actuatiōeꝫ illi⁹ pōt hr̄e noticiā de seipo: L.c.li.(Cū aūt sic singula fiat) i.⁹.i.cū āt accepit spēs singulorꝫ (vt sciēs dr̄ qui ꝫ actū. hoc aūt ꝯfestim accidit cū possit opari ꝑ seipꝫ est ꝗdē ꝗ ꝛ tūc po⁹ quodāmō nō tñ silˀr ꝛ añ discere aut iuenire:ꝛ ipse aūt seipm tūc pōt intelligere.) ¶ Notādū ꝑ ꝫm Cōmen. cōmēto.8.ꝙ dr̄ia est iter vtutes agentes ꝑpinꝗs ꝛ remotas.ꝑpinque.n.actū sūt ꝗ agūt ꝑ se ꝛ nō indigēt exhr̄ente eas de po⁹ ad actū:remote aūt idigēt.ꝛ iō diceꝰ de eo hoc nomē po⁹ nō vere:ꝫ mō silˀi. Hec ergo est dr̄ia iter vtutes agētes ꝑpinꝗs ꝛ remotas.nā vtutes agētes ꝑpinque possūt se ad actū deducere quocūqꝫ extrinseco circūscripto:ꝫ remote nō:iō cū inte⁹ hēat spēm itelligibilē:vr̄ eē i ꝑpinꝗ po⁹:qꝛ stati pōt opari circūscripto quocūqꝫ alio.ex quo ifert cōmētator ꝙ ite⁹ ante actuatiōem spēi itelligibilˀ est ve i po⁹:qꝛ ē simplˀr i po⁹:ꝫ post actuatiōem illi⁹ nō est ve i po⁹:qꝛ ē soᵐ ī po⁹ ꝫm ꝗd.s.ad actū 2ᵐ. ¶ Scdo notandū ꝫm Cōmen.eodē cōmēto.ꝙ cū inte⁹ fuerit in hac dispōe:tūc itelligit se ꝫm ꝙ ipe nō ē aliud nisi forme rerū inꝗtū exhibit eas a mā.ꝗsi igiꝰ se itelligit mō accidētali vt dixit Alexāder: ꝛ h ē eꝫ dispoui ī formis abstract.i.ille.n. cū intellectu earꝫ nō sūt aliud ab intētione ī eis ꝑ quā sūt intellecta illi⁹ inte⁹.iō intelligūt se essentialˀr ꝛ nō accidētalˀr:ꝛ hoc ꝑfecti⁹ inueniꝰ in ꝑ intelligēte.ꝗ nihil itelligit ex se. ¶ Triplicē moᵐ intelligēdi se tāgit hic ꝯmētator. pm⁹ mo⁹ ē inte⁹ hūani ꝗ soᵘ accidētalˀr intelligit se:cū nō itelligat se ꝑ essentiā suā:nec ꝑ spēꝫ inataꝫ ex ꝗ ē pura po⁹ sed ꝑ spēs itelligibiles rerꝫ exᵗ se ꝗs ab illis abstrahit recipiēdo i se. Scds mo⁹ intelligēdi se ē subaꝫ imāliuꝫ mouentiū celū.ille.n.eēntialˀr itelligūt se:qꝛ itelligūt se ꝑ essētiā ꝑpā.cū i eis nō sint spēs itellecte dr̄ntes ab essētijs earū. Terti⁹ mo⁹ itelligēdi se ē ꝑme cāe:ꝗ ēt itelligit essentialˀr se:qꝛ ꝑ essētiā ꝑpriā:ꝛ nō ꝑ aliqđ acciñs:ꝛ ille mo⁹ itelligēdi ē ꝑfectior mō itelligēdi aliarꝫ itelligētiarꝫ:qꝛ pᵃ cā nihil itelligit ex se:cū sua itellectio nō possit teriari ꝑ aliqđ.qđ nō ē ipa pᵃ cā:ꝫ alie itelli⁹ itelligūt ex se.qꝛ cuiuslꝫ itelli⁹ iferioris aliꝗ itellectio pōt teriari ꝑ inte⁹ suprioreꝫ vt ifra declarabiꝰ. ¶ 3ᵒ noᵐ ꝫm Cōmen. eodē ꝯmento.ꝙ Alfarabi⁹ di.in tractatu suo de itellectu ꝛ itellectio.ꝙ cū ite⁹ fuerit i actu erit vnū entiū ꝛ poterit itelligere seipꝫ ꝑ intētiōeꝫ quā abstrahit a se ꝫm ꝙ abstrahit itētiōes rerū ꝗ sūt extra aiam.imaginabaꝰ Alfarabius ꝙ sicut extiatiua elicit spēs insensatas ex spēbus sensatis:ꝛ cogitatiua ꝯceptus sube ex ꝯceptibus acciᵐ:ita inte⁹ hūanus ex spēbus intelligibilib⁹ abstractis rerꝫ māliū elicit spēs nālˀr rerū imaterialiū:ita ꝙ ꝗ̄pmo ipe inte⁹ est actuatus aliꝗ spē intelligibili alicuius rei materialis taꝫ primo ex illa specie elicit propriam speciem ꝛ similitudineꝫ sui:quā non proprie abstrahit ab illa specie rei materialis:exqno species rei materialis nullo modo representat intellectū:sed abstrahit eam ab essentia propria.quā naturaliter representat:semper tamen mediante specie alicuius rei materialˀ. ¶ Et differt scdm Alfarabiū modus abstrahendi ꝑpriū

speciem a spēbus intelligentiarum: q2 intellectus humanus actuatus aliq̄ specie rei m̄alis statim est factus in actu: et est vnuz determinatū ens. quasi sicut aliq̄ alia inte⁹ sepata: et est sibi ipsi p̄sens. iō statim intelligit se: sed nō intelligit se ab q2 spē intelligibili. iō in p̄mo instāti actuationis sue a spē rei m̄alis absq3 alio discursu mediāte illa specie abstrahit a nā sua spēz aliā intelligibilē: que ē nālis sītitudo inte⁹. Et q2 intelli^c sepate distāt ab itellectu. iō abstrahit spēs illaz a pprijs gditatib⁹ mediātibus spēbus sēsibi^m nō subito: sed p discursuz. eo mō quo abstrahunt̄ ꝯceptus generz et spēz ac diffōes eoꝝdē. Ex p̄dictis eliciunt̄ dñe sex inter inte⁹ et sen^m penes ꝯpatiōes sex illi⁹ sensus. ⸿ Primo qdē sensus ꝯpat̄ ad obm: et in h dīt ab intellectu: q2 sensus corrūpit̄ ab excellēti sensibili: inte⁹ āt ñ corrūpit̄ ab excellēti itelligibili. Scdo ꝯpat̄ ad spēm sensibilē: et sic dīt ab itelligibili: q2 ex spēbus itelligibilib⁹ generat̄ scīa. et nō ex spēbus sensibilibus. Tertio ꝯpat̄ ad actū sensatiōis: et i hoc iterz dīt ab itellectu: q2 actus sensatiōis nūq̄ est sine ꝯditiōibus m̄alibus: s3 bn̄ actus itellectionis. Quarto ꝯpat̄ ad or^m in q̄ fūdat̄. et in h ēt dīt inte⁹ a sensu: q2 sensus ē v̄tus organica: et nō inte⁹. Quinto ꝯpat̄ ad aīaz c⁹ ē po^a: et iterz dīt ab itellectu sensus: q2 ite⁹ fūdat̄ imediate i essētia aīe itellectiue. sensus aūt fūdat̄ i organo et nō i aīa. Sexto ꝯpat̄ ad seipm. et sic multū dīt sensus ab itellectu: q2 sensus nō ē v̄tus reflexiua supra se. inte⁹ āt h3 reflexionē ad seip̄z. ex quo seip̄z itelligit vt patuit. ⸿ Circa p̄dicta q̄rit̄. vtrū inte⁹ hūanus sit for^a subal' hoīs: nō loq̄ndo de itellectu vt ē po^a aīe: s3 vt ē essentia er suba ei⁹: et arg^r q ñ. rōib⁹ q̄ttuor q̄s tāgit Cōmē. ꝯmēto. 5. Quaꝝ p^a ē ista. oīs v̄tus abstracta et sepata a cor^e nō ē for^a subal' alic⁹ corpis: s3 ite⁹ ē v̄tus abstracta et sepata a cor^e. g̃ inte⁹ nō ē for^a subal' hoīs. tz ꝯña: cū maiori: q2 for^a alic⁹ ñ sepat̄ ab eo. minor vō ē Ar̄. in h 3°. et fuit exp̄ssum in 3ª cōclusiōe.

t.c.426

Secūda rō. si inte⁹ eēt for^a subal' hoīs: tūc eēt individuatus individuatōe corpis. mō oē q̄d recipit̄ i aliq̄ individuato ē individuatū. ergo spēs intelligibilis recepta i intellectu ē individuata: sed oē individuatū ē po^a inte^m. g̃ nulla spēs itelligibilis recipit̄ in itellectu vl'r: sed so^m p̄ticulariter: q̄d ē incōueniēs. Tertia rō. si inte⁹ eēt for^a m̄āe, receptio ite⁹ possibil' et p^c m̄āe eēt eiusdē rōis. pz ꝯña: q2 for^a m̄āe nō recipit sine illa: sed ꝯñs ē dupl'r falsuz. p̄: q2 m̄ā recipit formas idiuiduales nō vl'es. inte⁹ āt recipit formas vl'es. Scdo q2 m̄ā nō cognoscit formas q̄s recipit: inte⁹ aūt cognoscit illas. Quarta rō. si inte⁹ esset for^a m̄āe seq̄ret̄ duplex incōueniēs. p^m q idē est mouēs et mo^m. nā ite⁹ possibil' natus ē maueri ab oī for^a m̄āli: s3 ipa ē for^a m̄ālis si est actus m̄āe. g̃ mobil' ē a seipo. Secūduz incōueniēs q idē recipit se: q2 ite⁹ ē receptiu⁹ cunctīb3 for^e m̄ālis: s3 inte⁹ ē for^a m̄ālis sive pfectio m̄āe. ergo inte⁹ ē receptiu⁹ sui ipsius. ⸿ De hac difficultate sūt q̄ttuor opiōnes. p̄ma fuit Plōnis. vt colligit̄ a p̄ho p̄ h⁹ et 7. metaphysice di. q itellectus hūanus nō vnit̄ corpori vt for^a m̄āe: s3 vt agēs suo instr̄o: ita q ꝯpo^m ex itellectu et cor^e nō ē hō: sed solus itellectus ē hō cōnotans tñ corpus: sic vestitū nō ē ꝯpo^m ex hoīe et vestimēto: sed est tm̄ hō ꝯnotās vestimētū. albū ēt nō est ꝯpo^m ex subo et albedine: sed p̄cise subm est albū. nō obstāte q albū vltra subm cōnotat albedinē. sic ergo vestitū nō est nisi aīal ꝯiūctū vestimēto. et albū solū sub3 ꝯiūctū albedini tāq̄ sua instr̄o: ita hō nō ē nisi itellectus ꝯiūctus corpori tāq̄ instr̄o quo agit et patit̄. ⸿ Cōtra hāc positionē arg^r dupl'r. et p̄ sic. hō et aīal inq̄ztū hec sūt entia nālia. hūt. n. in se p̄n^m motus et q̄etis: sed de essentia rei naturalis nō solū est for^a: sed ēt m̄ā. 2°. physicoꝝ. ergo de essētia hoīs et aīalis. nō solū est aīal: s3 ēt corpus. hāc rōez fac p̄hs. 7. metaphysice. ꝯ Plonē dicētē. q parabolā de aīali

T.c.45

T.c.35.

T.c.31.

T.c.39.

qūā ꝯsueuit iunior Socrates dicere. i. Plato non bene se h3. abducit. n. a veritate et facit suspicari q̄si ꝯtingēs sit bominē esse sine p̄tibus. sicut sine ere circuluz. i. sicut de rōe circuli nō est eꝛa: ita de rōne hoīs non est q̄d habeat ptes. Scdō instr̄m nō h3 esse formal'r per agēs applicatū: sed corpus hūanū h3 esse formal'r. quod est viuere p animaz. igit̄ aīa nō se h3 in cor^e solū vt agēs ꝯiūctū instr̄o. pz ꝯña: cū minori: q2 posita aīa i cor^e ip̄m h3 vitā: et ea nō posita ñ habet vitā. vt patuit i p̄n° huius scdi. maior aūt ē euidēs: q2 instr̄m nō generat̄ ad generatiōez sui motoris. nec corrūpit̄ ad corruptionē euisdē: vt liquet inductiue.

T.c.5

⸿ Secūda opio fuit Auerroys di. q intellectus humanus non vnit̄ corpori vt for^a: sed p fantasmata intellecta in actu. ⸿ Ad q̄d declarādū est notādū p̄mo scdm eū ꝯmento. 5. in hoc tertio. iuxta expōnem Egidij: q q2 corpalis nā cōpatitur secū spūalem nām: et nō cedit ei org^m fantasticum seu imaginatiue aut cogitatiue v̄tutis nō cedit itellectui: cū sit org^m corporale: et intellectus spūalis: et p ꝯñs illa eadem intentio: q̄ actuat v̄tutem fantasticā informat inte^m m̄āle3: cū sint sil'. si. n. aqua et aer essent sil': eadē intentio informans aquā informaret aerē: sicut iam eadē sensibilis spēs vel sensatio informans org^m informat ēt sen^m: q2 sunt sil': et nullū eoꝝ alteri cedit. quo dato seq̄t̄. q itellectus copulatur nobis p fantasmata intellecta in actu: qm̄ eadez spēs in actu actuat fantasiam et inte^m possibilē: cuz sit sil'. nec vnū istoꝝ alteri cedit. vnde inq̄t cōmento illo. continuatio itellecti cū intellectu in hoīe ipossibile est vt sit nisi p ꝯtinuationē alterius istaꝝ duaꝝ p̄tiū: in ea. s. p̄te que est de eo quasi m̄ā: et p̄te que est q̄si forma: et destruit q hō ꝯtinuatio fiat p p̄te3 q̄ est q̄si m̄ā. sicut est intellectus possibilis q̄ nō est nobis vnitas. scdm eū seclusa spē intelligibili nisi sicut itelli^a orbi. restat vt per eū fiat hō ꝯtinuatio per p̄tem que ē quasi for^a illius: et hec est intentio fantastica in intellectu et fantasiata. Jō dicit ibi. q in tellectus copulatur nobis p formā suā: et p ꝯtinuationē intētionis intellecte: qm̄ eadē spēs intelligibilis nūero est for^a intellectus et forma fantasie. l3 nō codez mō: q2 i intellectu ē vl'r et singulariter in sensu. ⸿ Notandū sm Cōmen. eodē cōmēto. q plura abstracta a m̄ā: et eius ꝯditionibus so^m numero dīa nō possunt esse i eodē subo. ex quo seq̄tur. q l3 spēs intētionales suscipiant numerū ab obis ꝯtingit tñ p accidēs plurium oboꝝ eandē spēm esse rōne3 subi. nō recipientis individual'r. vbi grā. si duo alba obijcerent̄ aque et aeri se penetrātibus: sic q aqua recipet cū ꝯditionibus m̄alibus: aer vō sine his ꝯditiōibus spēs sensibiles multiplicarent̄ in aqua. iuxta numerū oboꝝ: et vnirent̄ in aere ita q in aqua essent due spēs singulares illoꝝ alboꝝ: et in aere solū vna et vl'is. quo dato seq̄tur q eadē intētio ē vna in subo vno et multiplicat̄ in alio. l3 diuersimode: qm̄ in aqua est cū ꝯditiōibus m̄alibus: et in aere sine illis. ita est dōm de intellectu et fantasia. q spēs fantasie nūerant̄ ad numeratiōe3 oboꝝ. vniunt̄ aūt in itellectu: sic q singularibus hoībus rñdent p̄portional'r tot fantasmata: eisdē tñ vna sola species itelligibilis cōperit. alioq̄n plures species vl'es solo numero differentes possent esse in eodez intellectu. ⸿ Ex p̄dictis seq̄tur p̄mo sm Cōmentatore3. q nō semper est noua receptio qm̄ hō intelligit de nouo. qm̄ aliq̄ādo tu intelligis equū de nouo. s. post dormitione3: et tūc nō est noua receptio. dato q reseruaueris spēm intelligibilem equi: quia ante dormitiōem intellexisti equuz. ⸿ Secūdo seq̄t̄. q aliq̄n est noua vnio absq3 noua receptione. pz eodem casu. nam cum tu nouiter intelligis equum. nouiter intellectus tibi vnitur per continuatione3 speciei intelligibilis cum fantasmate. non tamen est noua receptio ex quo preerat illa species intelligibilis.

¶ Tertio seq̃r. q̃ aliq̃n est noua vnio ꝛ noua receptio.s.
q̃n nouiter intelligis aliquid cuius spẽs intelligibilis nõ
p̄fuit in intellectu tuo. vbi grã. de his oibus in creatiõe p̄/
mi hoīs incepit esse hũanitas de nouo tã scõm se q̃ꝫ i hoīe
p̄mo. nũc aũt in gñatiõe hoīuꝫ nõ incipit eẽ illa hũanitas
scõm se sed in singularibus hoībus. iõ nũc est noua vnio
hũanitatis ad hoīes: sed nõ inceptio noua. ita stat q̃ spẽs
intelligibilis equi vel hoīs. sicut nouiter vnit̃ fantasma/
tibus noviter recipiat̃ in itellectu: ꝛ stat q̃ nouiter vniat̃
absq̃ noua receptiõe. ¶ Quarto seq̃r. q̃ illa ɔña non va/
let. fm Cõmentatorẽ. hoc incipit vel desinit eẽ. demõstrã/
do fantasma. ꝛ hoc est spẽs intelligibilis. ergo spẽs intelli/
gibilis desinit esse vel incipit eẽ: sed bene seq̃r: q̃ spẽs itel/
ligibilis ẽ aliqd incipiẽs vl' desinẽs esse: aut q̃ aliqd qd ẽ
spẽs intelligibil' incipit vl desinit esse. Nec seq̃r. hoc p̄fuit
demõstrãdo spẽm itelligibilẽ. ꝛ hoc est fantasma. g̃ fantas/
ma p̄fuit. Et si allegat̃ Ar. p̄ po𝔯. di. cũ me^m fuerit B aliqd
necesse est ex̃ma ɔiũgi. Diceret̃ ɔmẽtator. q̃ me^m nõ est B
aliqd sꝫ q̃le qd. cũ sit spẽs vlis abstracta a ɔditiõib^9 mãli/
bus. ¶ Cõtra opiõnẽ Auerroys arguit̃ iducẽdo q̃tuor i/
ɔueniẽtia. p̄mũ. q̃ hõ nõ dr̃t p ite^m ab alijs aĩalib^9 ɔ ɔmẽ/
tatorẽ ɔmẽto p̄ h^9 tertij. ꝛ p̄bat̃ illd sequi. nã si hõ dr̃t ab
alijs aĩalib^9. g̃ dr̃a cõiter ppe vl' ppriissime dicta. pꝫ ɔña
per Por^m i vlib^9. ꝛ ɔns ẽ falsũ. cũ ite^9 nõ sit for^a sbalis:
nec accidẽtalis hoīs fm Cõmẽ. Scõm icõueniẽs q̃ ite^9
T.c.66. magis ppe itelligit q̃ꝫ hõ. ɔ ɔmẽtatorẽ hic ꝛ phꝫ. p̄ h^9. ꝛ p
bat̃ ɔña. siĩls ẽ ɔtinuatio ite^9 possibil' p spẽꝫ itelligibileꝫ:
cũ fãtasmate i nob. ꝛ po^e visiue p spẽꝫ visibilẽ cũ colore i
lapide. fm Cõmẽ. in B tertio ꝛ i scõo h^9. sed hec ɔtinuatio
nõ fac̃ lapidẽ videre. sꝫ so^m po^am visiuã. g̃ ɔtinuatio ite^9 pos/
sibilis: cũ fãtasmate i nob nõ fac̃ nos itelligere sꝫ so^m ite^m
possibilẽ. Tertiũ icõueniẽs. q̃ puer nouiter nat^9 nõ ẽ hõ.
ɔns falsũ: q2 ẽ eiusdẽ spẽi cũ alijs hoībus: ꝛ genit^9 ab hoīe
T.c.26. gñatõe vniuoca: eo q̃ hõ generat hoīeꝫ. z^o physico𝔯. et pꝫ
ɔña: q2 nihil ẽ hõ nisi sibi vniat̃ ite^9. x. ethico𝔯. sꝫ tũc sibi
nõ vnit̃ ite^9 pp d̃fectũ fãtasmatũ. 4^m icõueniẽs. q̃ hõ
ẽ ens p accñs. ɔns ipoĩe. ꝛ p̄bat̃ ɔña ex̃ma inuicẽ vnita p
aliqd me^m nõ magis faciũt vnũ q̃ꝫ mediũ cũ ex̃mis. sꝫ cõ/
mẽtatorẽ ite^9 vnit̃ nob p spẽꝫ itelligibilẽ: ꝛ ex itellectu ꝛ
spẽ itelligibili nõ fit nisi vnũ p accñs. g̃ ex itellectu ꝛ cor^e
nõ fit nisi vnũ p accñs. cũ g̃ hõ dicat̃ ɔpositũ ex cor^e ꝛ itel/
lectu: seq̃r hoīeꝫ eẽ ens p accñs. ¶ Tertia opĩo fuit Joã.
de ianduno di. q̃ ite^9 fm Cõmẽ. vnit̃ corpori hũano: ñ vt
for^a dãs eẽ. sꝫ vt motor mobili dãs opari eo mõ q̃ vnitur
intelli^a orbi: ꝛ nauta naui. ɔcedens ɔñr q̃ dat̃ duplex hõ
vn^9 q ɔponit̃ ex cor^e ꝛ aĩa cogitatiua. ꝛ alius q ɔponit̃ ex i/
tellectu ꝛ toto residuo qbus pportionalr rñdet duplex i/
telligere. s. vlẽ ꝛ pticularẽ. hõ sũptus p̄ mõ so^m pticlarr
intelligit: ꝛ sũptus scõo mõ itelligit so^m vlr. ¶ Cõtra hãc
põneꝫ arguit̃ p̄ sic. ɔpositũ ex ite^a ꝛ orbe nõ intelligit. sꝫ
so^m intelli^a applicata illi. igit̃ p idẽ hõ nõ intelligit: sꝫ solũ
ite^9 ɔiũctus illi. Scõo ois p se opatio ẽ vnius p se opãtis.
T.c.12. 8. metaphysice. sꝫ hõ nõ est p se vnũ: ꝛ intelligere vlr ẽ p se
opatio. g̃ intelligere vlr nõ est hoīs. sed solius ite^9. cuius
T.c.66. opp^m colligit̃ a phõ. p̄ ꝛ i scõo h^9. Tertio seq̃r. q̃ null^9 pti/
T.c.6. cularr ꝛ vlr intelligit. qd ẽ falsũ: q2 tu vlr ꝛ pticulariter
intelligis. ex q̃ pcipis dr̃iaꝫ inter vlẽ ꝛ pticlarẽ. ꝛ pꝫ ɔña:
q2 nõ hõ sũpt^9 p̄ vel scõo mõ. Quarto seq̃r. q̃ aliq hoīes
sunt diuersa𝔯 spẽ𝔯: ꝛ q̃ hõ nõ est spẽs spãli^a: qd ẽ absurdũ
ꝛ pꝫ ɔña: q2 hõ sũptus p̄ mõ nõ includit ite^m: ꝛ sũpt^9 scõo
mõ icludit ite^m. g̃ illi dr̃nt spẽ. ¶ Quarta opĩo fuit Ar.
di. ite^m eẽ verã formã subalẽ hoīs. vñ circa p̄^m scõi h^9. vlt
illa ɔuerti. act^9 p̄mus corpis. ꝛ for^a subalis eiusdẽ. mõ sꝫ
phm. ite^9 ẽ actus p̄mus hoīs: q2 eo posito ponit̃ hõ: ꝛ eo
remo: ɔ remouet̃ hõ: sic ipe exẽplificat de for^a dolabre. q̃
est actus p̄mus eius: eo q̃ posita for^a dolabre ponit̃ dola/
bra ꝛ ea remota remouet̃ dolabra. siĩr visus igt ipe ẽ act^9
p̄mus oculi. q2 eo posito ponit̃ oculus: ꝛ eo remoto remo/
uet̃ oculus. si aũt remaneret B eẽt so^m equoce eo mõ quo
ocls pictus dr̃ ocls. Jtẽ ibidẽ vult q̃ cuius ẽ actus scõs
eiusdẽ est act^9 p̄mus: q2 cui^9 ẽ ɔsideratio eiusdẽ ẽ sciã ꝛ c^9
est icisio eiusdẽ ẽ acuities. sꝫ ite^9 ẽ actus p̄mus: ꝛ ex q̃ intel/
lectio ẽ actus scõs. g̃ cuius itellectio ẽ actus scõs eiusdeꝫ
ite^9 est act^9 p̄m^9. Sꝫ itellectio ẽ actus scõs hoīs fꝫ phꝫ.
igit̃ ite^9 ẽ actus p̄mus eiusdẽ. ꝛ p ɔñs ite^9 ẽ for^a subalis
hoīs de itẽtiõe Ar. Preterea act^9 p̄mus corpis organici
po^a vitã hñtis ẽ diffõ mãlis demõstrabil' p illã formaleꝫ
de aĩa. s. p̄n^m p̄^m vegetãdi sentiẽdi fm locũ mouẽdi ꝛ itel/
ligẽdi: vt ẽ ibidẽ declaratũ. s. tractatu p̄ scõi h^9: sꝫ ite^9 est
p̄^a p̄n^m itelligẽdi fm phm. g̃ ite^9 ẽ actus p̄mus corporis
physici ꝛc. ꝛ ɔñr for^a subalis. Deide q̃tuor sũt grad^9 aĩa/
to𝔯 ɔstituti per dr̃ias essentiales fm phm. ibidẽ. s. vege^m
sen^m fm lo^m motiuũ ꝛ ite^m. ꝛ hõ essentialr ɔtinet̃ sub q̃r/
to gradu fm phm. i eodeꝫ loco. g̃ ite^9 est dr̃ia essentialis
hoīs. sꝫ dr̃ia essential' alicuius sumit̃ a for^a eiusdẽ. x. meta/ *T.c.12. et.25.*
physice. g̃ ite^9 est for^a subalis ꝛ essentialis hoīs. iuxta do/
ctrinã Ar. i lib. de aĩa. ¶ Jõ est dõm cũ Ar ꝛ alijs p𝔯pa/
teticis veris q̃ ite^9 est for^a subalis hoīs dãs sibi eẽ ꝛ ope
rari: qd itez q̃drupl'r ondit̃ fuisse de itẽtiõe Ar. per alia *T.c.õ.p.*
dicta a libro de aĩa. p̄ auctoritate. 5. physico𝔯 di. q̃ opatio
ɔuenit alicui. s. tripl'r. fm totũ vt cũ medicus sanat. scõm
ptẽ vt cũ hõ videt. ꝛ fꝫ accñs: vt cũ albũ edificat. sed itel/
ligere cõpetit hoī nec secũdũ totũ nec secũdũ accidens. *T.c.60.*
ergo fm ptẽ. vꝫ. scõꝫ ite^m. Scõo aucte. 8. physico𝔯 di. q̃
dẽ mouẽs seipm ɔponit̃ ex motore ꝛ moto. sed hõ mouet
seipm ad agere p rõeꝫ vleꝫ ꝛ pticlarẽ vt habet̃ i B tertio.
ergo hõ diuidit̃ in pteꝫ p se mouentẽ ꝛ i ptẽ p se motã: sꝫ
aĩa sensitiua nõ mouet scõm rõeꝫ vlẽ. itaq ite^9 aũt ita mo/
uet. g̃ ite^9 ẽ ps hoīs. nõ qdẽ mãlis formalis. Tertio ex
aucto. 9. ethico𝔯 di. q̃ felicitas formalr inest hoī. ꝛ q̃ for/
malis ɔsistit i ope intelligẽdi. g̃ opatio itelligẽdi formalr
inest hoī sꝫ opatio itelligẽdi formalr inest itellectui. scõm *T.c.p.*
phm i hoc tertio. g̃ ite^9 formalr inest hoī. ꝛ p ɔñs est for^a
ei^9 nõ accidẽtal'. sꝫ subalis. Quarto auctoritate sexti to/
pico𝔯 di. q̃ positũ i diffõe alicui^9 nõ tãq̃ꝫ additũ est õ esse
tia illi^9: sꝫ rõnale ponit̃ i diffõe hoīs nõ tãq̃ꝫ additũ. p Ar
scõo posterio𝔯. g̃ rõnale est de essentia hoīs. cũ ꝫ aũt nihil
sit per se rõnale nisi per ite^m. ergo ite^9 est for^a essentialis
hoīs. ¶ Ad p̄^m negat̃ aña p maiori q2 separatio v̄tutis a
mã scõꝫ iformatõeꝫ ꝛ iherẽtiã bñ tollit vniõnẽ formalẽ:
sꝫ sepatio v̄tutis a mã so^m fm iherẽtiã nõ tollit actuatio/
nem formalẽ. iõ ite^9 est for^a subalis hoīs. nõ obst ãte q̃ se/
paret̃ a mã: q2 nõ simpl'r separat̃ sic ite^a celi: sꝫ so^m fꝫ qd
per inherẽtiã i ĩ. ¶ Ad z^m dr̃. q̃ ite^9 aliq̃o idiuidnat̃
ꝛ particlarizat̃: sꝫ nõ simpl'r: ex q̃ aliq̃o abstractus. ꝛ ɔñr
ɔcedo q̃ spẽs intelligibilis recepta i intellectu est aliq̃o
indiuiduata. ꝛ nego q̃ oẽ indiuiduatũ sit po^a intellectuꝫ:
sed so^m oẽ simpl'r idiuiduatũ p mãꝫ inhesiue ꝛ iformati/
ue. qd non ɔtingit de spẽ intelligibili abstracta. ¶ Ad z^m
negat̃ ɔña dupl'r. p̄mo. q2 sensus est for^a mãe: ꝛ tñ receptio
sensus ꝛ mãe nõ sũt eiusdẽ rõis: q2 sensus recipit formas
mãles itẽtionalr: ꝛ illas mã recipit realr. Scõo q2 ite^9
q̃uis sit for^a corpis: nõ tñ est forma corpis educta de po^a
mãe. ꝛ iõ recipit spẽs itelligibiles absq̃ ɔditiõibus mãe.
¶ Ad 4^m negat̃ ɔña. ꝛ ad pbatiõem ɔcedo q̃ ite^9 mo/
uet̃ a q̃lꝫ for^a mãli ꝛ recipit q̃ilibꝫ formã mãleꝫ. ex quo
nõ seq̃tur q̃ ite^9 moueat̃ a se aut q̃ recipiat se saltꝫ mo/
tiõe ꝛ receptiõe directa. q2 ite^9 nõ ẽ v̄tus mãlis. sꝫ sit for^a
mãe cũ hõ iformatio ñ fiat p iherẽtiã nec depẽdẽtiã mãe
hec tñ ifra magis declarabũtur. ¶ Tex. ɔmẽ. 9.

Q Uoniã aũt aliud ẽ magnitudo ⁊ magnitudinis eẽ: ⁊ aqua ⁊ aque eẽ: ⁊ sic in mltis alijs: nõ aũt in oib⁹. In quibusdam .n. idẽ est esse carni: ⁊ carnẽ esse.

¶ Istud est 2ᵐ caplm pmi tractatus h⁹ tertij: in quo Ar. determinat de intellectu p ↄpatiõez ad obm: ponẽdo q̃tuor ↄnes. quaꝝ pᵃ est ista. lz in entib⁹ mãlib⁹ indiuiduũ distinguaẽ a sua qditate: tñ in entib⁹ imãlibus est indiuiduũ cũ sua qditate. ¶ Scḋa ↄclusio. aĩa p ṽtutẽ sensitiuã cognoscit p se formã indiuidualẽ: vt hz esse i mã nãli: ibi. (Aut ergo alio aũt.) Tertia ↄclusio. aĩa p ṽtutẽ sepatam seu sup se ↄuersaz p se cogscit qditatẽ rei: ibi. (Alio aũt.) Quarta ↄclusio. aĩa per plures ṽtutes cognoscit i mathematicis rẽ ⁊ qditatẽ rei aut p vnã ⁊ candẽ alr ⁊ alr suptã: ibi. (Iterũ aũt in his.) Prima ↄclusio arguiẽ sic. in oib⁹ rebus hñtibus formã in mã. alia sũt pnᵃ indiuidui: ⁊ alia qditatis: in rebus aũt nõ hñtibus formã in mã eadẽ sunt pnᵃ indiuidui ⁊ qditatis. ergo i oibus rebus mãlibus idiuiduũ distinguiẽ a sua qditate ⁊ in rebus imãlib⁹ est idez indiuiduũ cũ sua qditate. tz ↄña. ⁊ antecedẽs declaratur quo ad pmã ptẽ tã in mathematicis q̃z in nãlib⁹: qm pnᵃ magnitudĩs sunt ptes q̃titatiue. pnᵃ aũt qditatis magnitudinis sũt genus ⁊ dña seu act⁹ ⁊ po᷉. Itez pnᵃ aque sunt mã ⁊ forᵃ. pnᵃ aũt qditatis aque sũt gen⁹ ⁊ dña: qz dña adueniẽs generi ↄstituit spẽm. p Por. Scḋa ps antecedẽtis sic ostẽdiẽ. nã in sepatis a mã pnᵃ qditatis sũt actus ⁊ po᷉: ⁊ eadẽ sũt pnᵃ indiuidui. s. h⁹ vel illius intellⁱ. nam si alia eẽnt pnᵃ indiuidui ⁊ qditatis. ergo sub eadẽ spẽ poterũt esse plura ĩdiuidua solo nũero dña. ↄñs est impoĩe qz dña mãlis idiuiduoꝝ eiusdez spẽi necessario est p mãm. mõ intellⁱ sunt a mã simplr sepate. Lege li. (Qm ãt aliud est magnitudo ⁊ magnitudis eẽ ⁊ aq̃ ⁊ aque eẽ ⁊ sic i multis alijs: non aũt oib⁹. in qbusdã aũt idẽ est carnis ⁊ carnẽ esse) per magnitudinẽ aquã ⁊ carnẽ intelligit phs indiuidua: sed p eẽ magnitudis carnis vel aque intelligit qditatem illoꝝ indiuiduoꝝ. p magnitudies esse intelligit indiuidua ⁊ qditates mathematicas. p aquã ⁊ aque eẽ indiuidua ⁊ qditates nãles. p carnẽ ṽo ⁊ carnis esse itelligit idiuidua ⁊ qditates subaꝝ abstractaꝝ a mã. ¶ Notãdũ pᵒ sm Cõmentatorẽ cõmento. 9. q hec aqua est aliqd ⁊ intẽtio. i. forma p quã hec aqua est ens aliud est ab aqua: ⁊ h accidit in oibus cõpositis ex mã ⁊ forma. Et dixit Ar. q nõ in oib⁹ ad excipiẽdas res abstractas: ⁊ vlr res simplices nõ ↄpositas: ⁊ cã pp quã he intẽtiões nõ inueniũtur i oibus entibus est: q qditas ⁊ essentia in entibus simplicibus est idẽ. ṽbi gr̃a. eẽ carnis est idẽ cum carne: qz intẽtio carnis in eis nõ ẽ in mã nõ sumiẽ hic essentia p rõne specifica: sz p rõne indiuiduali sicut nec in litᵃ sumiẽ eẽ p eẽ indiuiduali: sz p esse qditatiuo. Boeti⁹ ãt i lib⁹ de ebdomadibus accipit eẽ p eẽ idiuiduale dicẽs. diuersũ est eẽ ⁊ id qḋ est: qũo locuti sũt antiq̃ litigãtes an esse dñat ab eẽntia. ecce scḋm Cõmẽtatorẽ q in entib⁹ hñtibus mãz res distinguiẽ a sua qditate ⁊ nõ sic distinguiẽ in entib⁹ non hñtibus mãz: eo q in hñtib⁹ materiã rõ indiuidual' ↄsurgit ex pte mãe: ⁊ in nõ hñtib⁹ mãm rõ indiuidualis ↄsurgit ex pte forme. ¶ Scḋo est noᵐ. q duplex est mã. s. sensibilis a q̃ abstrahiẽ mathematica: quã ↄcernũt nãlia ⁊ itelligibilis quã ↄcernũt mathematica. certũ ẽ q q̃titas i mediate inheret substãtie ⁊ q̃litas sensibilis i q̃titate fũdaẽ. vt caliditas ⁊ frigiditas albedo nigredo. remoto aũt posteriori remanet pri⁹. ĩõ remotis q̃litatib⁹ sensibilib⁹ scḋm inteᵐ adhuc remanet q̃titas ↄtiᵃ in itellectu. q̃daz ergo sũt forᶜ regrẽtes mãm sub determiata dispõe q̃litatum sensibiᵐ: cuiꝰ sũt forᶜ nãles. ĩõ nãlia ↄcernũt mãm sensibilẽ q̃dã. n. forme nõ exigũt materiã sub determiata dispõne q̃litatũ sensibi⁹. tñ regrũt mãm sub q̃titate existente: sic circulus triãgul⁹ ⁊ h̃: ⁊ hec dicunẽ mathematica: qz abstrahunẽ a mã sensibili. nõ aũt a mã intelligibili inq̃tũ in itellectu rem inet ↄtiᵃ q̃titas abstracta a q̃litate sensibili ex qbus seqẽ. sicut nãlia hñt formã in mã: ita mathematicalia. pp hoc tã in nãlib⁹ q̃z in mathematicis distinguiẽ res a sua qditate. i vtrisq̃z. n. iueniunẽ plura idiuidua sub vna spẽ. sicut. n. plures sũt hoies eiusdẽ spẽi: ita plures sũt triãguli sub vna spẽ ⁊c. ¶ Cõtra pdicta arguiẽ. ⁊ pᵒ: q idiuiduũ mãle nõ sit aliud a sua qditate: quia spẽs pdicaẽ d plibus dñtib⁹ nũero i eo q qd. ⁊ pticipatione spẽi plures hoies sũt vnus hõ: vt ait Por⁹ in vlibus. ¶ Scḋo arguiẽ. q magnitudo nõ sit aliud a magnitudinis eẽ: qz in sepatis a mã idẽ est idiuiduũ cũ sua qditate: sed magnitudo sepatur a mã: ergo ⁊c. tenet ↄña cũ maiori. ex dictis minor aũt ẽ euidẽs: qz magnitudo p inteᵐ separaẽ a subaᵃ: ⁊ p dei oipoᵐ a materia i sacramẽto altaris. ergo ⁊c. ¶ Tertio arguiẽ. q aq̃ nõ est aliud ab aq̃ esse: qz in his q̃ sũt p se idẽ est ipm ⁊ eẽ ipz. 7. metaphysice: qz idẽ est hõ ⁊ hoiem eẽ: sz aq̃ est ens p se: cũ sit nã p se existẽs i pdicamẽto subẽ. ergo idẽ ẽ aq̃ ⁊ aq̃z eẽ. ¶ Quarto arguitur. q caro ẽ aliud a carnis eẽ ad inteᵐ datũ: qz sic indiuiduũ mathematicũ vel nãle nõ dicit nisi duo. s. qditatez ⁊ rõnem iduiidualẽ: ita idiuiduũ abstractũ a mã dicit eadem duo. s. qditatẽ ⁊ rõez iduiidualẽ. g̃ si indiduũ mathematicũ vel nãle dñat a sua qditate p idẽ indiduũ a suba mãe sepatũ est aliũ a sua qditate. ¶ Ad pᵐ dr̃. q oẽ indiuiduũ mãle idẽtificaẽ sue qditati sic gñalr qd̃lz inferius suo supiori: ita q sicut sor. ẽ hõ. ita est hũanitas: alr. n. humanitas nõ eẽt forᵃ totius: sed forᵃ ptis: qz eẽt ps sortis. ⁊ tũc gñalr oẽ indiduũ nãle hrẽt duas formas ptis: qꝝ q̃lz daret eẽ specificũ: qḋ est ĩpoĩe: qz alia supflueret: cũ h tñ dico q oẽ indiduũ mãle siue fuerit nãle siue mathematicũ: distinguiẽ a sua qditate: ⁊ ẽ aliud ab ea: nõ qdẽ alietate reali: sz rõis tñ: qz alia est rõ sor. ⁊ alia ẽ rõ hoĩs. nã rõ sor. est rõ indiduialis: ⁊ rõ hoĩs ẽ rõ specifica. ĩõ sor. supaddit hoi rõez indiduialẽ: nec ẽ incõueniẽs aliq̃ eẽ vnũ: q̃ꝝ vnũ supaddit alteri. nã idẽ ẽ sor. ⁊ sor. alb⁹: ⁊ tñ sor. alb⁹ supaddit sor. albedinez. silr idẽ est hõ ⁊ risibile: ⁊ tñ risibile supaddit hoi risibilitatẽ vel actũ ridẽdi. Magnitudo ẽt distinguiẽ a sua qditate distictiõe rõis: sic albedo a qditate albedĩs: eo q magnitudo icludit itẽsiõez: quã nõ icludit qditas magnitudĩs. ẽt albedo icl'dit itẽsiõez albedĩs. qditas nõ icl'dit imo abstrahit ab oi intẽsiõe ⁊ remissiõe: sic ẽt qditas magnitudĩs ex oi itẽsiõe maioritatis ⁊ minoritatis: ita ẽt distinguiẽ aq̃ a qditate aq̃. nã aq̃ icl'dit mãz formã ⁊ alias q̃litates sensibiles: q̃s nõ icl'dit qditas specifica aq̃: cũ hec solũ icl'dat gen⁹ ⁊ dñaz q̃ sũt ptes eẽntiales hoĩs. ¶ Ad 2ᵐ dr̃. q lz q̃titas ↄtinua tã p inteᵐ q̃z p dei potẽtiã sepeẽ a suba vel a pma mã: nõ tñ sepaẽ simplr: eo q ptes q̃titatiue sũt mãe q̃titatis: nõ qdẽ mãe sensibilis vel pme mãe: sed materie itelligibilis. nec mã in q̃ tãq̃z i subo: sz mã ex q̃ tãq̃z ex suis ptibus. Un̄ gñalr ptes integrales seu q̃titatiue alicuius sũt mã eiusdẽ. intellⁱ ãt separate soluũẽ ab oi q̃titate. lz eaꝝ rões ididuales teneãt locũ mãe. alr nulle iteᶜ dĩnt nũero: quod ẽ ĩpoĩe: ex q̃ dĩnt spẽ. ¶ Ad 3ᵐ dr̃. q eẽ dupl̃r sũiẽ. s. ↄplexe ⁊ icõplexe: eẽ cõplexe suptũ ẽ entitas ṽbalr accepta dt. ↄpõnez vl' diuisiõez ṽbalẽ: eo mõ q̃ logẽ phs. pᵒ posterioꝝ di. q vnitas nõ ẽ vnitatẽ esse ⁊ q suppõ significat eẽ vel nõ esse. ⁊ subdit. diffõ aũt nõ significat este vel nõ eẽ. Sed este icõplexe suptũ ẽ entitas accepta absq̃z compositiõe vel diuisiõe ṽbali eo mõ quo logẽ Ar. scḋo hui⁹ di. q sensitiuo est vnum esse ⁊ opinatiuo alteꝝ. ⁊ sic loquiẽ hic cuz dicit. aliud est aqua

T.c.iz.

T.c.x.

T.c.iz. τaque esse: sed.7.metaphysice loqr̃ de esse cōplexe sūpta cū dicit in his que sūt p se idē est ipm.τ eē ipm: qz homo τ hoīes eē ɔuertunt̃. ℂIn his vo que sūt p accidēs nō est idem ipm τ esse ipsum: quia non est idez conuertibiliter homo τ hoiem esse album. Cum vero dicitur pma posteriorꝫ. ꝙ vnitas nō est vnitatis eē non sumit̃ hec ꝓpositio in pdicatiōe idēticased in pdicatiōe formali.vz. vnitas scdm ꝙ hoc nō est vnitatem eē: qz rō vnitatis est rō incōplexa τ rō huiꝰ qd est vnitatē esse ē rō ɔplexa sicut vnitas significat̃ incōplexe τ vnitatem esse significat̃ cōplexe. ℂAd quartū rūdet̃.ꝙ nulla istaꝝ ꝓpositionū est intelligenda in pdicatiōe idētica: sed cāli.i.ex alio est magnitudo τ magnitudinis eē.ex alio est aqua τ aq̄ esse.ex eodem est caro τ carnis eē: τ non ꝙ magnitudo sit vna alia magnitudinis eē.τ aqua sit q̄dam entitas que nō sit aque eē. nā magnitudo ē ex suis ptibus q̄ntitatiuis vl' integralibꝰ. sed magnitudinis eē est ex genere τ dr̃ia que sūt ptes eēntiales.iō alia sunt pnª ex qbus est magnitudo τ alia ex qbus est magnitudinis eē. slr aqua est ex mā τ forª τ aque esse ex genere τ dr̃ia. ℂIdeo dissimilia sūt pnª ɔstituētia aquā τ aque esse. eadē aūt sūt pncipia carnis τ carnis eē: ad inteᵒ datū: qm̄ sicut spēs τ ꝓpria passio originātur ex eisdē pncipijs essentialibus.s.ex genere τ dr̃ia.lz spēs immediate τ ꝓpria passio mediāte spēi ita q̄ditas specifica intellr̃ ɔsurgit ex actu τ poª que sūt pncipia eēntialia eiꝰ: ex qbus ɔsurgit rō indiuidualis.lz mediante nā specifica.τ ista est rō q̄re nulle due intellr̃ possunt esse eiusdē speciei specialissime: qm̄ diuerse rōnes indiuiduales ex diuersis pncipijs habēt esse. ℂTextus commenti.9.τ.10.

ℂAut ergo alio: aut alr̄ habēte discernit. Caro enim nō sine mā: sed sicut symū hoc in hoc.

ℂSensitiuo quidē igit̃ calidum τ frigidū iudicat: quoꝝ ratio quedam est caro.

ℂScd̄a ɔclusiō.aīa p ṽtutem sensitiuam cognascit formas indiuiduales: vt habēt eē in mā naturali. p declaratiōe hꝰ ɔclusionis supposito ꝙ indiuiduū distiguat̃ a sua q̄ditate Arꝫ.q̄rit vtrū aīa p aliā τ aliā ṽtutē pcipiat indiuiduū τ quiditatē eius eo mō quo per aliā τ aliā ṽtutem pcipit albū τ dulcorē: τ p aliā τ aliā virtutē pcipit albū τ visionē eius aut per vnā τ eandē: lz alia τ alio mō percipiat indiuiduū τ quiditatē eius. sicut dicimus ꝙ sensus cōis scd̄o pcipit albū τ dulce. lz diuersimode. vt eni vnit̃ visui pcipit albū: τ vt vnit̃ gustui pcipit dulce. ℂPro responsione ad hāc q̄nez Arꝫ. ponit ɔnez scd̄am cū tertia. Quaꝝ secūdā arguit sic. Caro necessario est forª in materia nāli τ ipā est mediū seu rō τ ꝓportio sentiēdi p se calidū τ frigᵐ. ergo aīa p ṽtutē sensitiuā p se cogn̄scit formas indiuiduales: vt hn̄t esse in mā nāli. pꝫ ɔn̄a: qz poª mediū τ obiū debent ibi ꝓportionari. minor aūt potuit in secūdo

T.c.iii. huius. τ maior declarat̃. nā sicut se hꝫ symitas ad nasum: ita caro in mā naturali: qz sicut symitas nō repit̃ sine naso: ita caro sine materia nāli: sꝫ symitas necessario circūcernit nasū. ergo caro necessaria circūcernit materiā naturalē. Lege li.(Aut ergo aliā).i.alia τ alia ṽtute (aut) eadē (aliter se habēte discernit) aīa rem τ suā quiditatē. (caro enim nō sine mā est: sed sicut symū) necessario icludit nasum: ita (hac).s.caro necessaria est (in hoc.) vz. in terminata mā naturali (sensitiua quidē.n.iudicat caliᵐ τ frigᵖ aīa: τ quoꝝ rō quedā caro).i.τ alia τ humidum τ siccū quoꝝ quedā caro est mediū τ rō. ℂEt notanter dicit quedā caro: qz licet caro accipiatur in pma ɔclusione pro vino vt hꝫ esse in simplicibus: cū dicebat̃ idem est caro τ carnis esse: hic aūt accipit̃ alr̄.s.pro viuo vt habet eē in compositis: in quibus distinguitur caro a carnis esse.

ℂNotandū primo ꝑm Cōmentatorē cōmēto.9. ꝙ cum fuerit declaratū ꝙ entia sensibilia diuiduntur in duplex esse.s.in hoc singulare τ suā formā necesse est vt virtus ex perim ētatiua.i.cōprehēsiua comphendat ea aut p diuersas ṽtutes aut per vnā: sed duabus dispōibus diuersis: cū duabus aūt ṽtutibꝰ erit: qm̄ comphenderit vtrūqꝫ istoꝝ per se.s.formā simplr̄ τ indiuiduū singulariter: p vnā vo virtutē τ dispōnem diuersā erit qm̄ comprehēdit alietatem inter duo: necesse est vt sit vnum vno modo τ multa alio modo τ ista est dispositio inteᵒ in comprehendendo alietatē que est inter formā τ indiuiduū. cōprehēdit eni formā per se τ indiuiduū mediāte sensu: cōprehēdit ergo alietatem inter ea p dispōnez que diuersificat̃ quēadmodum sensus cōis cōprehendit alietatē inter sensibilia p dispōnez diuersam scdm plures sensus. ℂDuo documēta ponit cōmentator. pmum ꝙ ad hoc ꝙ vl'e τ singulare cognascant̃ per se nō componēdo ea adinuicē necessario regrunt̃ due virtutes: quaꝝ vna cognascit singulare. scꝫ sensus: τ alia cognascit vl'e.s.inteᵒ: sicut contingit de albo τ dulci: que si nō inuicē compant̃: necessario regrunt̃ due ṽtutes vt illa per se cognascātur. s. visus τ gustus. ℂSecundū documentū. ad hoc ꝙ vl'e τ singulare p se cogn̄scantur: ea inuicē compando secūdum ɔuenientiā τ dr̃iā sufficit vna virtus tn̄ aliter τ aliter sumpta.s. inteᵒ. nam intellectus cognoscit alietatē inter vl'e τ singulare. ergo cognoscit q̄libet eoꝝ: sed nō eodē modo: qz cognascit vl'e per se: singulare aūt mediāte sensu. Sensus nāqꝫ cōis cognoscit per eandē ṽtutem albū τ dulce: sed diuersimode: qz vt vnit̃ visui cognoscit albū. τ cū iungit̃ gustui cognoscit dulce. Cognoscit etiā p eandē ṽtutē albū τ visionē eius. albū quidē mediāte visu: τ visiā eiꝰ per se nullo alio ɔcurrente medio ꝓpter spēm sensibilē existentē in sensu: ita inteᵒ per se cognoscit vl'e τ singulare: sꝫ vl'e cognoscit p se: idest absqꝫ vniane ad aliā ṽtutem se habētē per modū medij deferentē cognitionē. Singulare aūt vt vnit̃ fantasie vel cogitatiue mediantis inter inteᵐ τ singulare cognitū. ℂSed ɔ. sicut inteᵒ non pōt cognoscere singulare absqꝫ sensu ita nec vl'e. ergo sicut cognascit singulare mediante sensu. ita vl'e: antecedens est clarū: qz inteᵒ nullum istaꝝ pōt cognoscere absqꝫ fantasmate. per Arꝫ. in 3 tertio. sed de necessitate fantasma ē in sensu. ergo. ℂRespondetur negāda ɔn̄am: qz vl'e est de se intelligibile. singulare aūt solū in poª ṽtute inteᵒ agentis. sicut.n. nō regrit̃ lumen pp colorē. sed pp mediū scdo hꝰ: qz sine medio nō potest imutari visus: ita nō regrit̃ intellectus agēs pp vl'e: sed ꝓpter singulare: sine quo nō posset imutari inteᵒ: eo ꝙ vl'e nō est sepotū. sed necessario ɔiunctum stio singulari. ad cognitionē ergo vl'is nō regrit̃ fantasma neqꝫ sensus tanq̄ mediū necessitate imutatiōis sed tanq̄ ɔditio necessario regsita necessitate nāe. eo q sine singlari n̄ pōt esse vniuersale: eo modo quo dicebatur in secūdo huius de media extraneo tactus: ꝙ illud non est medium necessarium necessitate imutationis: sed solum necessitate nature: cum non sit causa imutandi mediū intraneū: sed imutetur simul cum illo vt exemplificabat̃ de clypeo et clypeato. ℂConsimiliter dicatur de vl'i: ꝙ licet nō possit cognasci sine sensu: non tamen cognoscitur mediante sensu. sicut non potest cognosci color sine quantitate: non tamen cognoscitur mediante quātitate: cum quantitas nō sit medium cognoscendi colorem: sed potius econtra: ita intellectus non cognoscit vniuersale mediante sensu: sed cognoscit vniuersale mediante pma intellectione necessaria in sensu. sic color necessario vnit̃ in q̄ntitate. ℂSecūdo notādū ꝑm Cōmētatorē eodē cōmēto. ꝙ causa ꝓpter quam forma non comprehēditur ab intellectu nisi cum

T.c.39.

T.c.69.

materia est: q2 forme nō sunt extra materiā. forma. n. carnis nunq̃ denudat̄ a materia sed semp intelligit̄ cū materia sicut symitas cū naso. cum symitas sit aliquid hoc ī aliquo hoc. ⁊ sic est de formis sensibilibus. s. q̄ sunt aliqd hoc ī aliquo hoc. ¶ Forte posset aliqs dubitare si intellectus non posset cognoscere formā carnis nisi cū materia: ex eo: q2 forma carnis est aliqd hoc in aliquo hoc. igit̄ intellectus nō pōt cognoscere formā carnis. nisi cū cōditiōibus mālibus ⁊ indiuidualibus qd est cōtra determinata. ¶ Deinde ꝓpter qd caro dr̄ forma nālis: cū componat̄ ex materia ⁊ forma naturali: ⁊ quare dr̄ magis forma q̄ māa: cum eque essentialr̄ cōponat̄ ex mā sicut ex forma. secūdo physicoꝝ. ¶ Ad p̄m negat̄ cōnā: q2 inte⁹ cognoscēdo formā cū mā cognoscit in vlī qōlʒ illoꝝ. cognoscit enī carnem nō cognoscēdo istā carnē: ⁊ materiā carnis nō cognoscendo hāc mām. sicut cognoscit nasum ⁊ symitatē in cōi: nō cognoscendo hūc nasum nec hāc symitatem. ¶ Et cū dr̄ cognoscit symitatē ⁊ carnē tanq̃ hoc in hoc. R̄ńdet̄. q̄ nō sumit̄ hoc ibi discrete: sʒ determinate: vt dicat determinatā formā in determinata materia: semp tñ vlr̄: q2 tāʒ symitas q̄ nasus est rō vlis. ¶ Ad z̄m rńdetur. q̄ oē supi⁹ dr̄ forma sui inferiaris vt habet̄ secūdo physicoꝝ. vbi nō fit mētio de forma partis. sed de forma totius: eo mō quo dicit Por⁹. q̄ genus est totuʒ spēi. ⁊ spēs totū indiuidui. modo totū habet rōnem forme. ⁊ ps rōnem materie. fm Cōmentatorē. tertio physicoꝝ. ¶ Caro aūt cū sit qōdam vlē ad hāc carnē ⁊ ad illā: dr̄ for⁹ nō quidē ptis: sed toti⁹. ⁊ dr̄ for⁹ nālis: q2 necessario ipoꝛtat determinatā māʒ naturalē. s. determinatā complexionē ⁊ cōpōnem. s. calidi frigidi humidi ⁊ sicci. nā for⁹ carnis nō reperit̄ in qualibet mā indifferēter: q2 nō ī lapide nec ī ligno: sed ī deteriāta materia vt dictū est. ¶ Preterea Cōmentator ponit ī ꝓlogo physicoꝝ. q̄ quecūqʒ sunt inter p̄mā māʒ ⁊ vltimaʒ formā sunt materie cōposite ⁊ forme cōposite: p p̄mā māʒ ⁊ vltimā formā intelligit ptes essētiales vel q̄litotiuas: quaꝝ vna nō includit materiā; ⁊ alia nō includit formā: per materiā vo ⁊ formā compositā intelligit ptes ītegrales ⁊ q̄ttitatiuas vt carnē ossa ⁊ huiō. dicūt̄. n. materie: q2 ingrediunt̄ cōpositionē rei nālis ⁊ dicunt̄ forme: q2 ingrediunt̄ diffinitiōes eiusdem. nā ptes diffōis sunt for⁹ scdo physicoꝝ. Unde nō est possibile cog̃scere pfecte hoīeʒ. vt est ens naturale. nisi cognoscant̄ caro ossa ⁊ huiō. iō tales ptes ponūtur in cōceptu naturali diffinitiuo hois. qd eniʒ caro vel os potius dicat̄ forma q̄ mā. hoc rō est: q2 vnūqdq3 a nobiliori denoīatiōem sumit. ¶ Tex. cō. 10.

¶ Alio aūt aut separato: aut sic circūflexa linea se hʒ ad seipaʒ: cū extēsa sit: carnis eē discernit.

¶ Tertia cōclusio. aīa per virtutē separatā aut supra se cōuersiuā per se cognoscit q̄ditatē rei. ꝓbat̄. q̄lis est ꝓportio vlis ad singulare: talis est ꝓportio v̄tutis cōprehēdētis vlē ad v̄tutē comprehēdentē singulare: sed vlē ē separatū ⁊ circulariter cōicabile: singulare aūt est cōiunctuʒ ⁊ in cōicabile. ergo v̄tus cōprehēdens singulare per seipsuʒ est virtus organica ⁊ materialis: v̄tus aūt cōprehendens vlē est v̄tus sepata ⁊ supra se reflexiua: qd erat ꝓbanduʒ. Lege li. (Alio aūt) cōprehēdēs vlē est v̄tus sepata. i. alia v̄tute q̄ sit sensitiua (aut separata. aut sicut circūflexa se habet ad seipsam.) aīa que (cū extēsa sit). i. directe respiciens fantasma (tamis esse discernit). i. cognoscit q̄ditatem carnis. ¶ Notandū p̄mo fm Cōmentatorē cōmento. 10. q̄ necesse est vt ꝓportio intētionis ad intētioneʒ. s. indiuidualis ad vlēm sit sicut ꝓportia v̄tutis cōprehēdētis alterā eaꝝ ad v̄tuteʒ cōprehēdēteʒ alterā: ⁊ cū necesse est vt due intentiones sint diuerse. necesse est vt virtutes sint diuerse. inte⁹ igit̄ nō est virtus imaginatiua: cum iaʒ declaratū sit q̄ intentio v̄tutis imaginatiue ⁊ sensibilis ideʒ ē. ¶ Isto cōmento ꝓbat̄ inte^m nō esse imaginatiuā: q2 qualis est ꝓportio obōꝝ: talis est ꝓportio potētiarū et cōꝝ: sed obm v̄tutis imaginatiue est sensibile circūcernēs materiā indiuiduatā obm aūt inte⁹ nō circūcernit talem materiā. igit̄ inte⁹ nō est v̄tus imaginatiua. ¶ Secundo notandū fm Cōmentatorē eodē cōmento. q̄ necesse ē q̄ forma exprimentēt̄ p aliā virtutē: ⁊ hec ex hac erit v̄tute. aut per dispōem silēm linee recte cū intellexit p̄maʒ formā existentē in hac re singulari: aut scdm dispōem silem linee speralis: cū fuerit reuersa q̄rendo intelligere ēt q̄ditateʒ illius forme. deinde quiditatē illius quiditatis: quisqʒ p̄uenerit ad simplicē quiditatē in illa re. v̄bi gr̄a. q̄ p̄mo intelligat quiditatē carnis. deinde querit intelligere quiditatē istius q̄ditatis. deinde q̄ditatē illi⁹ q̄ditatis. ⁊ hoc erit dum inueniet q̄ditatem in quiditate: ⁊ non cessabit quousqʒ veniet ad formā simplicē. ¶ Modus ergo intelligēdi est iste fm Cōmentatorē: qm̄ intellectus qui ē dispositio intelligēdi aīe intellectiue duplr̄ se hʒ ad actum intelligendi: nā aliqñ intelligit per lineā rectaʒ. i. directe per receptiōem a fantasmate: ⁊ aliqñ per lineā speralem idest reflexā incipiēdo a q̄ditate rei singularis ⁊ ascendendo vsqʒ ad vltimā quiditatē. iterū reuertēdo ad primā quiditatē semp inueniendo q̄ditatem in q̄ditate. v̄bi gr̄a. inte⁹ per lineā rectā intelligū q̄ditatem hoīs in fantasmate. So2. abstrahendo cōceptū specificū hoīs in quo inuenit q̄ditatē hoīs sine cōditione materiali. deinde ab illo cōceptu abstrahit cōceptū aīalis in quo repit q̄ditateʒ aīalis absqʒ cōditione suaꝝ spēꝝ: ⁊ sic ascendendo continue abstrahit quousqʒ deueniat ad cōceptū sube vl̄ entis: quo facto intellectus reuertit̄ ad p̄mā q̄ditatē. s. hoīs: descendēdo per diuisionē formādo cōceptus diffinitiōis corporis ⁊ aīalis ⁊ vltimate hoīs. Unde in q̄ditate inferioꝝ est q̄ditas superioꝝ tanq̃ ps essentialis ei⁹. ¶ In q̄ditate aūt supiaꝝ est q̄ditas inferioris tanq̃ pars subiā ei⁹, genus. n. est in specie: ⁊ spēs in genere fm Por^m. ⁊ hic modus intelligendi dr̄ circularis ⁊ reflexus seu speralis: q2 terminat̄ ad eandē quiditateʒ specificam a qua incipit. ¶ Primū dubiū. ꝓpter qd Cōmentator vocat formam specificā p̄mā formā: cū ipsa p̄supponat formaʒ generis. ¶ Scdm du^m. qd intelligit Cōmentator per formā simplicē. vtrū formā generalissimi. ⁊ hoc nō. q2 illa cōponitur ex actu ⁊ po^a. deinde ad formā generalissimi nō stat vltimata abstractio. aut formā trāscēdentis. ⁊ hoc videt̄ impossibile: q2 nulla est for⁹ vna transcēdēs in quā vniuce cōcurrant oīa p̄dicamēta fm p̄hm quarto metaphysice. ¶ Ad p̄m dr̄. q̄ forma specifica nō sit p̄^a p̄mitate essendi: tñ ipsa est p̄^a p̄mitate perfectionis ⁊ intētiōis nature: qm genus se hʒ vt materia ⁊ spēs vt for⁹. per Por^m. in vlibus. ⁊ Lincon. p̄mo posterioꝝ. deīde ponit Auicēna ī sufficiētia sua: q̄ nā p̄mo intēdit spēʒ ⁊ nō genus nec indiuiduū. Itē sicut mā opatione nature est p̄^a via cōpōnis ⁊ vltima via resolutiōis: ita eōʒ for⁹ specifica in opatiōe inte⁹ est p̄^a via resolutiōis ꝓcedēdo ab effectu ad cām. ⁊ vltima via cōpōnis. ꝓcedēdo a cā ad effectū. ¶ Ad scdam dr̄. q̄ p formā simplicē nō intēdit cōmentator formā generalissimi nec trāscēdētis: sʒ cōceptū simplicē trāscēdētē vltiate abstractū a for⁹ gn̄alissimi. q iō dr̄ cōcept⁹ simplicissimus: q2 ab eo alia abstractio fieri nō pōt: sʒ ab illo icipit diuisio ⁊ cōpō vsqʒ formā specificā. ⁊ si ex eis arguit̄ q̄ cōceptu entis nihil adeq̄te rńdet ex aīaʒ: cōcedo: illi tñ adequate respondet aliq̄ rō ex aīam. s. tota multitudo entiū q̄ licet sit mālr̄ plura. est tñ vna rō essendi rōne vnitatis sube a qua dependent oīa acci^a. ⁊ rōne vnitatis cōceptus nālr̄ signi-

T. c. 26.
T. c. 12.
T. c. 2.

ficantis hec oīa. lʒ inequalr fm prius ꝛ posterius: cum rō essendi ordine nāe prius reperiat̃ in subā q̄ʒ in accidēte. pᵒ physicoꝝ. ꝛ q̄rto methaphysice. T.c.27 T.c.2

℄ Textus cō. xi.

℄ Iterū aūt in his q̄ in abstractiōe sunt rectū sic simū. Cū ꝯtinuo. n. est. Q̄d aūt qd erat eē si est alterū: recto esse ꝛ rectū aliud. Sit enim dualitas altero itaqʒ aliter se habente indicat.

℄ Quarta ꝯclusio. aīa per plures v̄tutes cognoscit i mathematicis rē ꝛ qditatē eius. aut per vnā ꝛ eandē aliter ꝛ alr̃ sūptā. pbat̃. sicut in nālibus aliq̄ forma circūcernit māʒ naturalē: ꝛ aliqua nō. vt qditas rei nālis: ita in mathematicis aliqua forma circūcernit māʒ intelligibilē: ꝛ aliqua nō. vt qditas mathematica: sed in nālibus aīa p multiplicem v̄tutē cognoscit rē ꝛ qditatē eius. aut per vnā ꝛ eādē. aliter tn̄ ꝛ aliter sūptā. ergo ꝯsilr̃ cognoscit in mathematicis. tʒ ꝯnā: cū minori ex duabus pcedētibus ꝯclusiōibᵒ: ꝛ maior declarat̃. nā sicut in nālibus symū circūcernit materiā nālez. s. nasum: ꝛ symo esse nō circūcernit illā: cū sit symitatis qditas: ita in mathematicis rectuʒ circūcernit materiā intelligibilē. s. q̄ntitatē ꝯtinuā qꝛ sine illa nō pōt esse; sed recto esse nō circūcernit māʒ intelligibilē cū sit qditas recti. ꝛ dato qꝫ non sit qditas eius: sed dualitas sit qditas recti more platonico: adhuc habet̃ intentū: qm̄ sicut intellectus plures v̄tutes aut per vnā aliter ꝛ alr̃ sumptā cognoscit symū ꝛ symo esse: ita inteᵒ p aliā virtutē aut per eandē aliter ꝛ aliter sumptā pcipit rectū ꝛ dualitatē. Lege li. (Iterū aūt in his q̄ abstractiōe sunt). i. in mathematicis v̄ificat̃ qd̄ dictū est in nālibus. (rectū) enim circūcernit materiā intelligibilē (sicut symū) māʒ sensibilem. (nam) rectū semp (est cū ꝯtinuo) eius. i. cū sua q̄ntitate ꝯtinua. (qd̄ aūt qd erat esse). i. qditatē sꝫ p qꝛ (est alterū) a recto vt (recto esse ꝛ rectū alio). i. alia ꝛ alia v̄tute cognoscētie: ꝛ qditas recti nō sꝫ recto eē. (sit n. dualitas) ꝛ seq̃t vt prius qꝫ (altero itaqʒ). i. alia ꝛ alia virtute (aut) eadē (aliter se habēte indicat) aīa rectū ꝛ dualitatē. pcessus Ar. est hic more Platonico. q posuit numeros qditates mathematicoꝝ: di. qꝫ vnitas est qditas puncti: qꝛ punctus diffinit̃ p vnū: dualitas v̄o est qditas recti: qꝛ linea recta diffinit̃ per duo. est. n. linea recta lōgitudo sine latitudine: cuius extrema sūt duo pūcta. quidditas vero curui est ternarius. in curuo. n. est ꝯsiderare tria. s. duo extrema ꝛ mediū exiens ab extremis. ℄ Notandū primo. fm cōmentatorē cōmento. xi. qꝫ illud intelligere inteᵒ non tn̄ inuenit̃ in rebus nālibus: sed i mathematicis etiā. rectuʒ eni: qꝛ est ꝯtinuo. sicut symitas in naso necesse est quēadmodū inteᵒ intelligit symitatē cōpositā cū naso: ita intelligit qditatē recti ꝯpositā cū ꝯtinuo. mathematicalia. n. lʒ nō habeāt māʒ sensibilē habēt tn̄ materiā intelligibilem. iō in eis sunt duo. s. rō indiuidui ꝛ rō qditatis. sicut i nālibus pcedētes ex diuersis p̄ncipiis. Istud cōmentum videt̃ repugnare lr̃e. dicit. n. pħs qꝫ intellectus pōt intelligere symo esse absqʒ naso, ꝛ recto esse absqʒ q̄ntitate ꝯtinua. hic aūt dicit cōmentator. qꝫ sicut intellectus intelligit symitatē ꝯpositā cū naso: ita qditatē recti ꝯpositā cuʒ continuo. ℄ R̄ndet̃. qꝫ ista ppō. intellectus intelligit qditatem recti: duplr̃ pōt intelligi. p̄mo qꝫ intellectus intelligit qditatem q̄ est forma recti: ꝛ sic inteᵒ intelligit qditatem recti. nō intelligēdo rectū nec contiᵐ: iuxta intētiōeʒ Ar. in lr̃a. Secundo qꝫ intellectus intelligit qditatē vt forma recti ꝛ sic nō est possibile intelligere qditatē recti qn intelligat̃ ꝛ ꝯtinuū recti ad intentioneʒ Auerroys ꝛc. ℄ Notandū scd̄o fm Cōmentatorē eodē cōmento. qꝫ dispositio hita ab intellectu q̄ diuersificat̃ qn̄ cōprehendit formas reꝝ p̄mas sensibiles est ei per sensus ꝛ dispō que diuersificat̃ in eo p cōprehēsioneʒ qditatis est ei dispositio diuersa l' se nō per sensus. iō Aristoteles assimilat ipm̄ linee sperali. P. aūt in hac dispōe linee extense: ꝛ per hāc dispōem intelligit formas reꝝ mathematicaꝝ: cū non accipiat intelligēdo eas magnitudinē sensibilē. Quattuor ppōes ponit hic cōmentator. ℄ Prima qꝫ dispō diuersificata in cōprehensiōe p̄maꝝ formaꝝ rerū sensibiᵐ est dispositio per senᵘ. pʒ. nā qꝫ dispō recipiens colores sit alia a dispōne pcipiēte sapores hoc est: qꝛ sunt diuersi sensus. ℄ Secūda ppō. qꝫ dispō diuersificata in ꝯphēsiōe qditatis nō est diuersificata p senᵐ: sed p sensam. pʒ nā qꝫ dispō pcipiēs qditatē sit alia a dispōe pcipiēte formas sēsibiles hō nō est qꝛ sit aliᵘ sensus vel i alio sensu: sʒ qꝛ ē inteᵒ vt in intellectu q est v̄tus abstracta a sensu. ℄ Tertia ppō. operatio inteᵒ fm Ar. assilat̃ linee sperali ꝛ fm Plato. linee recte. pʒ. qꝛ cognitio inteᵒ fm Ar. est a sensibilibus ad intelligibilia. ꝛ iteꝝ ab itelligibilibᵘ ad sensibilia vt fuit expositū ꝯmēto. io. ℄ Cognitio aūt inteᵒ fʒ Platonē ē soᵐ ab intelligibilibus: ꝛ maxīe abstractis ad sensibilia ꝛ minus abstracta. p̄us cognoscēdo vlia. deinde minus vlia. ℄ Quarta ppō. aīa p inteᵐ intelligit formas reꝝ mathematicaliū: qn̄ nō intelligit magnitudinē sensibilē cū eis. pʒ. nā tūc intelligit distincte qditatē recti ꝛ qditatē curui: que sūt forme reꝝ mathematicaliū: qn̄ has intelligit non intelligēdo q̄ntitatē ꝯtinuā: qꝛ si intelligeret: cū illis q̄ntitatem continuam non intelligeret illas quiditates abstracte.

℄ Textus cōmenti. xi.

Omnino ergo sicut sepabiles res a materia. Sic ꝛ que circa intellectum sunt.

℄ Ex p̄dictis Ar. cōpando mathematicalia nālibus concludit di. l. c. li. (Oino ergo sicut sepabiles sūt res a mā) que sūt extra intellectū ꝛ (sic. ꝛ que circa inteᵐ sunt.) naʒ res sicut circūcernūt vel nō circūcernūt materiā. sicut sūt apphense ab intellectu. nālia ergo: qꝛ p se circūcernūt materiā sensibilē ꝯsiderātur ab itellectu cū mā sensibili. mathematica v̄o qꝛ p se ꝛ fm qꝫ huiᵒ nō circūcernunt māʒ q̄lem vel sensibilē sed māʒ q̄ntā ꝛ intelligibilē considerant̃ ab intellectu nō cū materia sensibili: sed cū mā imaginabili vel intelligibili. qditates aūt tā nāliuʒ q̄ʒ mathematicoꝝ: qꝛ abstrahūt ab oi mā tam sensibili q̄ʒ intelligibili: qꝛ eqnitas est tn̄ eqnitas fm Auicēnā in metaphysica sua. talia ꝯsiderant̃ ab intellectu oino absqʒ mā. ꝛ hec est ꝯsideratio metaphysica distincta a nāli ꝛ mathematica. ℄ Notādū fm Cōmētatorē cōmento. xi. qꝫ vlr̃ dispō reꝝ quas ꝯprehendit inteᵒ inuenit̃ in eo modo fm q̄ sūt in se. in ppinquitate ꝛ distantia abstractiōe a mā. qd̄ igit̃ eoꝝ fuit remotū a mā pōt abstrahi ab itellectu absqʒ mā lʒ nō habeat esse. nisi in mā sicut est i mathematicis: ꝛ qꝫ eoꝝ fuerit ppinquū nō pōt abstrahi absqʒ mā ab intellectu. Unā obiectionem soluit hic cōmentator. nam posset aliquis dicere. sicut se habet res ad eē ita ad cognosci. secūdo metaphysice: sʒ forme tā mathematice q̄ʒ qditatiue necessario sūt i mā sensibili. ġ inteᵒ nō pōt illas cognoscere absqʒ mā sensibili. ℄ R̄ndet cōmentator. qꝫ lʒ tales forᵉ sint necessario i mā sensibili: tn̄ qꝛ nō circūcernūt māʒ sensibilē. cū i rōnibᵒ eētialibᵒ eaꝝ nō ponat̃ mā sensibil. iō ille forᵉ intelligūt̃ absqʒ mā sensibili. sicut ēt color necessario est in q̄ntitate. tn̄ qꝛ nō includit q̄ntitatē i sua rōe formali. iō inteᵒ cognoscit colorē absqʒ q̄ntitate forᵉ. ġ ppinque māe. s. q̄ circūcernūt māʒ in suis rōnibᵒ. nō intelligitur absqʒ mā sic forᵉ nāles q̄ sūt ppinque māe sensibili ꝛ forᵉ mathematice q̄ sūt ppinque māe intelligibili forᵉ aūt remote ab vtraqʒ mā. s. q̄ nō includūt materiā sensibilē nec intelligibilē cognoscunt̃ ab itellectu simplr̃ absqʒ materia. T.c.4.

¶ Ad illā aūt ꝓpōnem. sicut res se hȝ ad eēītā ita ad cognosci. dr̄ ꝙ illa est vera: ex qua nō seq̄t. ꝙ nō cognoscat̄ q̄ditas sine mā: qꝛ per idē probaret̄ ꝙ nō pōt cognosci quiditas quin cognoscat̄ deus ⁊ mūdus. ibi eniȝ fit locutio de esse simplr̄ per comparōēȝ ad se ⁊ ad ꝓpriā rōnem sui: et nō de esse in alio vel ad aliud. ¶ Circa p̄dicta q̄rit̄ vtruȝ vl̄ia sint primo cognita ab intellectu ⁊ p̄us q̄ȝ singularia. ⁊ arguit̄ ꝙ nō p̄mo: qꝛ si vl̄e p̄us cognosceret̄ q̄ȝ singl̄aria. ergo duceret̄ in cognitionē singulariū. ɔseq̄ns falsū: quia tūc per ip̄m nūq̄ȝ distīcte cognosceret̄ aliq̄d singulare. vl̄ si vnū ꝑ idē: ⁊ oīa distincte cognoscerent̄: qꝛ nō est maior ratio de vno q̄ȝ de alio. ¶ Secūdo vl̄ia sunt difficillima ad cognoscēdū: qꝛ sunt remotissima a sensu scd̄m ph̄m. in ꝓlogo methaphysice. ergo singularia sūt facillima ad cognoscendum: qꝛ sunt ꝓpinquissima sensui: sed intellectus

T.c.30. et 39.

p̄us cognoscit ꝓpinquiora sensui q̄ȝ remotiora: qꝛ oīs noticia intellectiua depēdet a sensu. tertio huius. ⁊ p̄mo posterioꝝ. ergo. ¶ In oppositū est Aꝝ. in l̄ra dī. ꝙ ꝑ vnam virtutē. s. sensitiuā iudicat aīa carnē: ⁊ per aliā sep̄atam. ⁊ supra se reflexiuā discernit q̄ditatē carnis. s. intellectiuā. ¶ Pro rn̄sione ad istā difficultatē fuerūt plurime opiones. p̄ma opīo fuit Platonis dī. ydeam esse p̄mū obȝ inte°: qm̄ obm̄ debet ꝓportionari po^e. sed intellectus est v̄tus abstracta cognitiua. ergo suuȝ obm̄ dȝ esse abstractum. s. idea hoīs vel idea equi: quaꝝ ideaꝝ illa p̄ma occurrit intellectui: cuius indiuiduū hȝ p̄us silitudinē in po^a fantastica nā sicut idee sūt cāe reꝝ. sic ꝙ agens naturale disponit mām. idea aūt inducit formaȝ ita idee sunt cāe sciāꝝ sic ꝙ sensibilia disponit sen^9. idea aūt inducit sp̄ēm intelligibilē qua intellectus s̄m diuersas ɔuersiones ad illaȝ sp̄ēm cognoscit oēs formas vl̄es rei ꝓcedēdo ab vl̄ibus ad minus vl̄ia. ¶ Iuxta hanc opīonem dicit Enricus de gandauo ⁊ multi alij theologi. ꝙ in lumine intellectus agentis supra inte^m possibilem p̄mū obm̄ erat deus. ī lumine aūt intellectus agētis supra fantasma. p̄^m obm̄ erat idea existens in mente diuina: ita ꝙ deus hȝ in se ideam hoīs ⁊ ideā equi. quaꝝ q̄libet indifferēter p̄mo obycitur intellectui: s̄m ꝙ sensibilis rei silitudo p̄mo occurrit in fantasia. ¶ Et rō opionis erat illa: qꝛ po^a nobilissima dȝ habere obm̄ nobilissimū sed potētia intellectus est potētia nobilissima ⁊ deus est obm̄ nobilissimū. ergo deus est obm̄ intellectus absolute sūpti. vt aūt compat̄ ad fantasmata idee in mente diuina vident̄ eē ob͠a. ¶ Cōtra opinionem Platonis nō expedit arguere: qꝛ ph̄s eā sufficiēter

T.c.28.

improbat septimo metaphysice declarans formas substātiales esse imediate ab agentibus p̄ticularibus ⁊ non ab ideis. In hoc aūt tertio vult fantasmata esse p̄ncipia imediata ipsaꝝ sp̄eꝝ intell^m ⁊ non ideas: nec aliquid aliud. Opīo aūt Enrici pulchra est: sed non v̄a: qꝛ oīs po^a rōnal' habens obm̄ p̄mū p̄cipit aliq̄n absq̄ȝ discursu se cognoscere illud. sed intellectus humanus nūq̄ȝ absq̄ȝ discursu p̄cipit se cognoscere deū aut rōnes ideales existētes in mēte ipsius. ergo nō deus: nec aliqua idealis rō diuina est obȝ p̄mū intellectus humani. ¶ Preterea intellect^9 hūan^9 ⁊

T.c.30. et 39.

intellectus diuinus sunt diuersaꝝ rōnum vt liquet. cum hic pura po^a ille aūt sit purus actus. 12. metaphysice. ergo nō idē est obm̄ p̄^m vtriusq̄ȝ po^e. iuxta ea que dicta sunt secūdo huius sed deus est p̄^m obm̄ intellect^9 diuini absolute. relati aūt ad creaturas idee p̄sentes ītellectui dīno sunt ob͠a p̄^a. ergo nō deus nec aliqua idea relucēs ī mente diuina est obm̄ p̄mū intellectus nr̄i simplr̄ sumpti: aut relati ad fātasmata. ¶ Secūda opīo fuit Auerroys dī. q̄ditatem rei mālis esse p̄^9 obm̄ intellectus. singulare aūt eē obm̄ secūdariū: nō ꝙ p̄^9 tp̄e cognoscat q̄ditatem q̄ȝ rē singularē: aut ꝙ cognoscat q̄ditatē ꝑ lineā rectā. rem aūt singularē per lineā sp̄eralē: sed ꝙ in eodē instāti tp̄is vtrūq̄ȝ cognoscit per lineā rectā. aliter aūt nō diceret ꝙ intellectus cognoscit formam vl̄em in hac re singulari. Sicut eīm tu vides aliq̄d in pariete vel in speculo necessario ꝑ tūc vides speculū vel parietē ita si intellectus ꝑ aliquo istāti cognoscit formaȝ vl̄em in forma singulari: necessario pro eodē instāti cognoscit vtrāq̄ȝ formā. lȝ nō eodē modo. sic enim visus cognoscit colorē per se p̄mo: ⁊ hunc colorē per se nō p̄mo. lȝ vtrūq̄ȝ in eodē instanti cognoscat. ita intellectus in eodē instāti cognoscit q̄ditatē. ⁊ rē singulareȝ. sed quiditatē per se p̄mo. rē aūt singulareȝ per se nō p̄^o. ¶ Et sicut sensus cōis cognoscit imediate sensationē sensus exterioris. ip̄m aūt sensibile cognoscit mediāte sensu exteriori: sic itellectus cognoscit imediate q̄ditatē. singulare aūt cognoscit mediāte sensu. ꝑ q̄̄to vnit̄ fantasie vel cogitatiue: qꝛ q̄̄ obm̄ p̄^m intellectus est q̄ditas vl̄is ⁊ ipse intellect^9 est po^a simplr̄ abstracta a materia. ī nulla sp̄ēs intelligibilis est singularis: sed solū vl̄is: cū oē q̄d recipitur in aliquo recipiatur ī eo per modū recipiētis. tā ergo rōe obi q̄ȝ rōne po^e nulla pōt esse in ītellectu species nisi vl̄is. ¶ Hec opīo in nullo videt̄ deficere nisi in vltimo: qm̄ iaȝ ostensum est de intētione Aꝝ. inte^m esse formā subalē hominis. ergo intellectus indiuiduat̄ indiuiduatiōe corporis: ⁊ si nō scd̄m inherentiā: tn̄ scd̄m informationeȝ. ergo ita bene recipit sp̄ēs singulares sicut vl̄es. ¶ Itē qncūq̄ȝ concurrit cā p̄ticularis cū cā vl̄i ad aliquē effectū: ille effectus potius assilatur cāe p̄ticulari q̄ȝ vl̄i. vn̄ sol ⁊ hō generant hoīeȝ: nō quidē silēm soli: sed silēm hoī generāti. sed fantasma effectiue ɔcurrit cū ipsa q̄ditate ad ꝓductionem sp̄ēi intelligibilis secūdū Aristotelem dī. infra necesse est intelligēteȝ fantasmata speculari. ergo sp̄ēs p̄ma intelligibilis est magis silis fantasmati q̄ȝ forme vl̄i. sed fantasma est intentio singularis. ergo p̄ma sp̄ēs intelligibil' ē sp̄ēs singl̄aris. ¶ Tertia opīo fuit Egidij. Thome. ⁊ Alberti: ⁊ cōiter alioꝝ nostroꝝ antiquoꝝ: ꝙ vl̄e est p̄^m per se obm̄ intellectus. singulare aūt cognoscit̄ ab intellectu ex ɔseq̄nti per accidēs. nā oē agens: dicit Egidius: agit s̄ȝ exigētiā sue forme. cū ergo sp̄ēs in intellectu sit abstracta a conditiōibus materie. que sunt hic ⁊ nūc: intellectus recto aspectu dicit̄ in cognitiōem forme: vt hȝ esse p̄ter cōditiones māe. ⁊ qꝛ forma sic recepta hȝ rōnem q̄ditatis. intellectus recto aspectu intelligit q̄ditateȝ vel carnis esse. sed si dȝ cognoscere carnē. i. indiuiduū carnis esse vl' aliā rem singularē: opȝ ꝙ cognoscat eā per reflexionē ɔuertēdo se ad fantasma. nā cū fantasma sit nō denudatū a conditiōibus māe: itellect^9 ɔuertēdo se ad fantasma poterit cognoscere rē p̄ticularē ⁊ signatā. quattuoꝛ ergo in suma dicūt. p̄^m ꝙ p̄^m cognitū ab intellectu est q̄ditas rei. Secundū ꝙ p̄^a sp̄ēs intelligibilis ꝓducta ī intellectu est vl̄is ⁊ abstracta. Tertiū ꝙ singulare posterius tp̄e cognoscatur q̄ȝ vl̄e: qꝛ discursum non pōt facere intellectus subito. Quartū ꝙ singulare nō recte: sed reflexe cognoscit̄ ab intellectu. ¶ Contra primū punctum non arguit̄ qꝛ illud est verū: nec ɔtra 2^m qꝛ illud est improbatū in alia pōne. posset argui ex ꝓprio fundamēto sic. oē agens agit scd̄m formā suā: ⁊ scd̄m ꝙ est in actu: sed fantasma est formal'r ⁊ in actu singulare. ergo nō ꝓducit in intellectu nisi sp̄ēȝ singularē. ¶ Sȝ ɔ duo pūcta seq̄ntia arguit̄. ꝙ itellect^9 per se ⁊ directe cognoscat singulare. nā si vl̄e ducit in cognitiōeȝ singularis: aut ergo seip̄o aut per aliud additūȝ. nō primū: qꝛ sic est indifferens ad oīa singularia. si secundūȝ. ergo illud additū est vl̄e vel singulare. si vl̄e erit ꝓcedere in infinitū. si singulare. ergo illud fuit precognitū ⁊ nō per accn̄s: nec per discursūȝ. ergo singulare per se cognoscit̄ ⁊ directe. Secūdo si intellectus non recto aspe

T.c.37.

cta intelligit singulare: sed solū reflexe cōuertēdo se ad fantasma in hac cōuersione vtrū fantasma aliqd imprimit in itellectu vel nō. si iprimit. ḡ vel spēm vlem vl singularez: si vlem. ergo iam nō singulare itelligit sicut nec ante. si iprimit spēz singularē. igit pri⁹ ipressit spēz singularē. pz ɔñā. qꝛ ita fuit agēs nāle pus: sicut iā ꝛ eque ꝓpinqū itellectui possibili cū eodē lumine intellect⁹ agētis. Si aūt dr q fantasma nihil iprimit. ergo frustra est hec ɔuersio ex quo nō fit vnio potētie cū fantasmate. ꝑ actū naturalē decisū ab illo: sed poti⁹ deberet dici q singularia cognoscunt eo modo quo de⁹ ꝛ itelligētie: que nūq̄ fuerit sensata: qd est dissonū. ❡ Quarta opinio est Burlei ochā Gregorij Bridani ꝛ alioꝝ nostroꝝ modernoꝝ di. singulare ꝛ ꝑmo cognitū ab itellectu. vle aūt reflexe ꝑ lineaz speralē: nō tn̄ ɔsilr̄ loquunt de vl̄i. ꝑ anit. n. Burle⁹ vl̄ia extra aīaz in suis singlarib⁹ mouētib⁹ ꝑmo itellectū sicut sensuz a qb⁹ itellect⁹ abstrahit ɔceptū cōez: quo intelligit vl̄ia in reb⁹. alij aūt nō ponūt ea nisi in aīa ɔcept⁹ vles. s. quos itellect⁹ abstrahit a ɔceptib⁹ singularibus: ꝛ ideo talia vl̄ia itellect⁹ nō cognoscit nisi post notitiā singulariū: in mō ēt cognoscēdi post ꝑmā notitiā singularē nō ɔueniūt: qꝛ dicit Burleus q cognitiōe ɔfusa itellect⁹ prius itelligit min⁹ vl̄ia q̄ magis vl̄ia. cognitione aūt distincta pri⁹ cognoscit magis vl̄ia q̄ min⁹ vl̄ia. iuxta processuz cōmētatoris. cōmēto. io. Alij aūt dicūt q sicut intellect⁹ cognoscit pri⁹ rez singulariter magis ɔfuse q̄ minus ɔfuse: ita pri⁹ cognoscit ɔceptuz magis vl̄i q̄ minus vl̄i iuxta doctrinā Ar. in ꝓlogo physicoꝝ di. q ab vl̄ib⁹ ad singularia pri⁹ oz ꝓcedere. ❡ Cōtra hāc opinionē arguitur ꝓbādo vl̄ia ab itellectu esse ꝑ cognita: ꝛ ꝑmo sic. qualis est po^a: tale oz esse obz ꝑ^m. per phz ꝛ^e hui⁹. sz itellectus est po^a abstracta per cōmētatorē. cōmētis plurib⁹. ergo obm itellect⁹ primū est abstractū: sz illud nō videt esse nisi vle. ḡ ꝛc. Secūdo si vle nō eēt ꝑmo cognituz ab itellectu sz singulare: tūc frustra poneret itellect⁹ agēs. ɔtra doctrinā Ar. ꝛ cōmētatoris in hoc 3°. ꝛ ꝓbat ɔña. nā itellect⁹ agēs poni͛t vt abstrahat qditatē a ɔditiōib⁹ mālib⁹ ꝛ idiuidualib⁹. si ḡ ɔditiones idiuiduales essent ꝑmo cognite ab itellectu ꝛ nō vle: ille nō ipedirēt itellectionē quapp nō oz ponere itellectū agētē. Tertio immediate post ꝑmā notitiā itellect⁹ pōt abstrahere ɔceptum vlez. vel ḡ ꝑma notitia itelligit vle vel nō. si sic. habetur intētuz. si nō. ḡ nō pōt abstrahere ɔceptū vlez ab illo. qd est ɔ ɔmētatorē hic. ꝛ pz ɔña. qꝛ itellect⁹ nō pōt abstrahere ɔceptū ab aliquo nisi p⁹. de illo hūerit notitiā aliq̄lez. Quarto itellect⁹ cognoscit carnē ꝛ qditatē eius: sz aliter ꝛ aliter fm ꝑhm ꝛ cōmētatorē: sed cognoscit qditatē carnis ꝑ lineā rectā. ḡ nō reflexe cognoscit illā nec posteri⁹ singulari. minor est Ar. in lr̄a di. q cū aīa ꝑ itellectū extensa fuerit qditatē eam is discernit. ꝛ ɔmēto. io. inquit cōmētator: q itellect⁹ itelligit per lineā rectā: cum itelligit primā formā existētē in hac re singulari. De vl̄ibus aūt vtꝝ sint in reꝝ nā ꝑter oēz opationem itellect⁹: ꝛ de modo itelligēdi sufficiēter locut⁹ sū. in alio ope: ꝛ in ꝓlogo physicoꝝ: iō est aliter dicēdū ad difficultatē tactam. ❡ Notādū ꝑmo q q̄druplex est obm. ꝑ^m itellect⁹. s. ꝑ^m ꝑmitate adequatiōis: ꝛ sic ens est ꝑmū obz itellectus: vt dicit Auicēna in metaphysica: qꝛ itellect⁹ nō itelligit nisi ens: ꝛ oē ens est itelligibile ab itellectu: ꝑmū ēt ꝑmitate ꝑfectiōis: ꝛ sic de⁹ est ꝑ^m obm itellect⁹: vt dixit Henric⁹ de Bandano. Primū ēt ꝑmitate imediationis: ꝛ sic qditas specifica rei mālis est ꝑ^m obm itellect⁹: vt dixit ɔmētator: q itellect⁹ itelligit vle per se: singulare aūt mediāte sensu. Primū ēt ꝑmitate determinatiōis: ꝛ sic singulare sensibile est ꝑmū obz itellect⁹ ad intētionē Cōmentatoris di. q itellect⁹ itelligit ꝑmā formā in hac re singulari. q. n. itellect⁹ itelligat pus qditatez carnis q̄ hois vel eq̄ hoc est rōne idiuidui carnis mouētis pus sensum q̄ moueat idiuiduū hois vel eq̄. ❡ Notādū scd̄o q itellectus agēs in ꝑma notitia itellect⁹ polis facit q̄druplicez opationē. ꝑmo qditatē abstrahit a re singulari: nō q separet loco ꝛ subo qditatē a suo idiuiduo: sz facit eā obm itellect⁹ absq ɔditionib⁹ mālib⁹. Secūdo abstrahit fantasma a poteialitate ꝛ ꝑuatione: qꝛ vbi pri⁹ solū erat potentia itelligibile nūc facit ipsuz actu itellectuz. Tertio abstrahit a fantasmate spēz itelligibilez quā reponit in itellectu possibili: ꝛ qꝛ ad hāc operationē actiue ɔcurrit fantasma: qd est agēs ꝑticulare: iō hec spēs itelligibilis est singularis. Quarto vnit istā spēz cū qditate: ꝛ cū fantasmate: iō itellect⁹ intelligit qditatē ꝑ se: ꝛ imediate. singulare aūt mediante sensu: cognoscit ḡ singulare in fantasmate ꝛ qditatē in spē itelligibili. ❡ Tertio notādū q cogitatiua hz q̄druplicē spēz singularē. Prima spēs ē silitudo rei sensibilis sibi ꝑsentate a fantasia. Scd̄a spēcies est intētio nō sensata elicita ex itētiōe sensata. Tertia spēs est ɔcept⁹ sube: aut alteri⁹ ꝑdicamēti nō sensati: qꝛ cogitatiua fz cōmētatorē cognoscit itētiōes oīuz ꝑdicamētoꝝ. Quarta spēs est ɔcept⁹ denudatus a ɔditionib⁹ discretis seruatis ɔditionib⁹ ꝑticularib⁹. naz postq̄ cogitatiua cognouit for. vt est hoc albū. hic ꝛ nunc denudat ipm ab his ɔditionib⁹ ɔsiderāda eū: vt est aliqd albū. vt est in aliquo loco: vt est in aliquo tpe. iuxta doctrinaz cōmētatoris. scd̄o hui⁹. Quelibz ḡ haꝝ itētionū pōt ꝑsentari itellectui possibili ꝑ itellectū agētē: ꝛ illū mouere ad itelligētiam vl̄is ꝛ singularis in genere illo: ita q itellect⁹ aliqn̄ cognoscit accidēs ꝛ qditatē ei⁹: aliqn̄ substantiā ꝛ qditatē ei⁹: iō fecit Ar. mētionē de eo m: aliqn̄ amorē vl̄ odiū sensibilis ꝛ qditatis ei⁹. iterdū v͛o cognoscit qditutē oīuz istoꝝ cū eisdē sub ɔditionib⁹ ꝑticularibus ꝛ nō discretis. Oēs aūt he itētiōes cogitatiue dicūt fantasmata aliquo mō ꝓ quāto originez hūt a fantasia ꝛ fantasmatib⁹. ❡ Et si argr̄ ex his q aliq̄ est itentio in sensu que nō est singularis. negat̄ ɔña. qm̄ singulare nō semp sumit̄ pro intētiōe signata. Ut hoc albū hoc nigrū sz aliqn̄ pro intētiōe vaga. vt aliqs hō aliqs equus ex doctrina Ar. in ꝑdicamētis in cap° de suba. ❡ Quarto notandū q itellect⁹ polis actuatus ꝑ^a spē itelligibili q̄ est singularis spēs: sicut fantasma format q̄druplicē ordinē cognoscendi. ꝑmus est ɔpositiu⁹. s. ɔpositiōe accidentali: cū diuisione ānexa iuxta accidētia repta in re māli scd̄z que format ordinē ɔceptuūz singulariū. nā l3 pri⁹ cognoscat vle q̄ singulare. distictius tn̄ singulare q̄ vle: iō incipiendo a ꝑ^a spē itelligibili singulari format ꝑmo ordinē ɔceptuū singulariū ɔsiderādo singulare nō solū in eo q est hoc: sz ēt vt est in hoc loco: ꝛ sic format ɔceptū singularez repn̄tātem sensibile: vt est in hoc loco: vlterius videns itellect⁹ hoc sensibile esse rez tēporalē format aliū ɔceptū presentātez vt nūc: deide ꝑcipiens itellect⁹ q tale singulare est qūātū ꝛ quale format aliū ɔceptū singularez repn̄tātem ipm: vt est hoc albū vel hoc nigrū tale bicubitū vel tricubitū hui⁹ vel illius figure: iste tn̄ ordo nō est essentialis: qꝛ pōt variari fm variā ɔuersionē itellectus ad fantasma. ❡ Intellect⁹ ergo ꝑus cognoscit singulare sb oīb⁹ ɔditionib⁹ idiuiduātib⁹ sub qb⁹ p̄ntabat̄ sensui: ꝛ hoc ꝑ vnicā spēz itelligibilez: sicut sensus ꝑ vnā spēz sensibilez. postmodū aūt separat has ɔditiōes inuicez formādo ɔcept⁹: quoꝝ vn⁹ repn̄tat Sor. solūz in eo q est hic hō: alius solū in eo q est in hoc loco: ali⁹ in eo solū q est in hoc tpe. format ēt ɔcept⁹ vagos repn̄tātes forte in eo q est aliqs hō in eo q est in aliquo loco: vel in aliquo

Cō. 4.

Cō. 3.

Cō. 63.

tpe fm exigētiā fantasmatis. ¶ Secūdus ordo est reso/
lutiuus. resoluēs effectū in cāz, pcedēs ab iferiori ad suū
superiꝰ scʒ ordinē pdicamētalē. nā itellectus postq̄ for
mauit ordinē ɔceptuū singulariū reuertit ad pmā spēm
itelligibilē. s. Sor. z q̄ abstrahit ɔceptū specificū hoīs cō/
siderādo hoiez vl' gditatē Sor. absq3 aliq̄ ɔditiōe idiui/
duali. deīde repiens gditatē aīalis esse in gditate hoīs
ɔsiderat illā gditatē absq3 aliq̄ ɔditione spēi spālissime
formādo ɔceptū genericū aīalis. z sic vlteriꝰ vsq3 ad con
ceptū trāscēdētez. q2 ille pcessus sit resolutorius pcedēs
ab effectu ad cāz manifestū est: q2 resoluit totū in ptes:
cū semp qdlz superiꝰ sit ps sui iferioris. ¶ Tertius ordo
est diuisiuus pcedēs a supiori ad suū iferius diuidēs su/
perius in dītas qbꝰ formāt diffōnes reꝝ: isto mō. oē ens
est suba vl' accidēs: si suba. ḡ corporea vl' icorporea. si cor
porea. ḡ aīata vel iaīata: qd nō pt eē nisi corpꝰ sit aīatū vl'
inaīatū. si corpꝰ aīatū. ḡ sensitiuū vl' isensitiuū: si sensitiuū. ḡ
rōnale vl' irrōnale. si rōnale ḡ Sor. vel pla. q nō diuidūt
essentialr. sz solū subiue. Iste ḡ ordo est diuisiuus: q2 pce
dit a supiori ad suū iferius diuidēdo magis cōe in minꝰ
cōe. Est ēt diffinitiuus z ɔpositiuus: q2 dīa adueniēs ge
neri ɔstituit spēz. nā cū addit dīa generi fit diffō rei p3
quā distincte cognoscit res. vbi prius p ɔceptū ɔuertibi
lez cū illa diffōne cognoscebat res solū cōfuse. ¶ Quar/
tus ordo est modificatiuus. naz postq̄ itellectus puenit
ad pmū ɔceptū specificū abstractū per viā diuisionis cō
siderat modos illius nature pprios z cōes qbus illi ɔpe
tunt accidētia ppria vel cōia per se vel p accidēs separā/
do ea que sunt p se ab his q̄ sunt p accidens: sicut cōicari
multis z pdicari de multis q sunt modi eēntiales gdita/
tis vlis. eē disciplinabile eē risibile que sunt ppetates
nature specifice: sz actꝰ nō repiat nisi in idiuiduis: z tūc
facit itellectus demōstratiōes: qbus demōstrat modos
z pprias passiones de naturis illis: ɔsiderans. n. itellus
naz humanā esse in multis cognoscit illā eē cōicabilez: z
ɔsiderās illā solū cōicari hoibꝰ cogscit illā eē spēz spālis/
simā. deīde ɔsiderās solū illa: in qbꝰ ē illa nā ridere z di
sciplinari cognoscit oēz hoiez esse risibilem. Cōsilr di de
nā generica. nā ɔsiderās itellectus illā cōicari pluribus
spēbus itelligit illā esse genus z pcipiēs oīa illa: in qbus
est illa nā: aliqñ dormire: aliqñ vitaliter opetari itelligit
cuilz aīali inesse somnū z vigiliā tāq3 pprias passiōes zc.
¶ Iuxta pdicta occurrūt q̄tuor difficultates. pꝰ difficul
tas. si pꝰ spēs itelligibilis est singularis: qūo ḡ repūtat g/
ditatē distincte cū oē agēs agat fm q2 est in actu. Dicit q2
sicut spēs āgelica nō obstāte q2 sit vlis distincte repūtat
singulare: ita spēs itell's humani vtute itell's agentis nō
obstāte q2 sit singularis repūtat vle distincte: in sensu aūt
spēs singularis repūtat vle: sz idistincte: q2 semp cū cōdi
tionibꝰ mālibꝰ z singularibꝰ. ¶ Scda difficultas. si spēs
pma itelligibilis distictius singulare q3 vle repūtat qūo
ergo pmo repūtat gditatē. Dicit q2 sicut spēs sensibilis
ex̄ris in sensu cōi distinctius repūtat sensibile q3 imuta/
tionē sensus exterioris: z tū ordine nāe pus repūtat illā
imutationē q3 sensibile exterius: ita spēs itelligibilis or
dine nāe prius vle q3 singulare repūtat: sicut prius vnit
gditati q3 singulari. distictius aūt singulare repūtat cuz
ipsa sit spēs singularis. ¶ Tertia difficultas. si itell's eq̄
pmo itelligit vle z singulare. seqt q2 itell's hz duo obta
eq̄ pꝰ qd est ipole: q2 vni vtuti vnū solū respōdet obm pm.
¶ Dōm q2 lz habeat duo obta eq̄ pmo pmitate tēporis:
nō tū pmitate nāe vel imediatiōis: q2 vle imediatus z
prius nā pcipit q3 singulare: qm aliq̄ dispō mediat iter
itellectū z singulare: sz nulla mediat iter itellectū z vle.
¶ Quarta difficultas. pp qd nā specifica est pmo cogni
ta ab itellectu: cuz tū nā generica prius cognoscat a sen/
su. nā visus nō p cognoscit albedinē vel nigredinē q3 co
lorem. z gustus nō p dulcedinē vel amaritudinē q3 sapo
rē. ¶ Respōdet q2 itell's nō cognoscit nāz generi ab/
stracte nisi ipsa psentet absq3 cōditiōibus idiuidualib3
z specificis sine qbus nō mouet itellectū ipm deducēdo
de poꝰ ad actuz: q2 oē agens agit fm q2 in actu: nā ge
nerica sic abstracta est solū in poꝰ: ideo nō mouet itellctū.
nā aūt specifica cū sit de se actus terminās iclinatiōes
generis pt de se mouere itellectū: nisi q3 tū mouet nisi cō
currat lumē itell's agentis nō pp se: sz pp fantasmata.
Potest tū dici q2 pm cognitū a sensu est ēt pm cognitū ab
itellectu: sz nō eodē mō: q2 gditas generis nō cognoscit
abstracte a sensu: sz bñ aūt ab itellectu: sz nō moueat itelle
ctū: sz gditas specifica. ita q2 pm obm itell's est gditas ge
neris: sz nō moueat itellectū in eo q2 genꝰ: sz in eo q2 spēs
senꝰ aūt mouet fm q2 idiuiduat p ɔditiōes materiales.
¶ Ad pmā rōnē dī. q2 lz itelligat prius vle q3 singulare
nō tū vle ducit in cognitionē singularis: q2 illa est priori
tas nāe z nō tpis: imo ipsa spēs itelligibilis ducit itellē
usq3 notitiā. Si. n. cognoscit vle prius singulari potuate
tpis sic q2 singulare cognosceret reflexe argꝰ ɔcluderet
nec vnq3 dixit Ar. q2 singulare cognoscat p lineā re
flexaz: aūt speralē ad modū loquēdi Auer. vt ill. s. post
Egidiꝰ: sz solū q2 aīa per vtutē speralē vl' circularē cogno
scat carnez z gditatez eius. vocat. n. itell's vtus circūfle
xa z speralis: nō q2 cognoscat reflexe vle vl' singulare: s3
q2 reflexiue supra se circulariter pcedens in mō cogno
scēdi: vt docuit cōmētator. ¶ Ad scdaz rōnez dī q2 argꝰ
nō ɔcludit q2 Ar. logt ibi de vli in cālitate: qd est deus
vel aliq̄ intelligentiaꝝ: z idubie talia vlia sunt difficillis
ma ad cognoscēdū: vlia aūt idētica z formalia facilime
cognoscunt: aut recto aspectu vl' p breuez abstractionez
pdicamētalez. q̄re zc. ¶ Textus cōmēti. iz.

Dubitabit autem vtiq3 aliquis si intel
lectus simplex est z impassibilis z
nulli nihil habet cōmune: sicut dicit
Anaxagoras quomodo intelliget: si
intelligere pati aliquid est. Inquantum enim
aliquid cōmune vtrisq3 est: hoc quidem age
re: illud vero pati videtur.

¶ Postq̄ Ar. determinauit de obo itell's: z de mō cogno
scendi illud ab itellectu: ɔñr dubitat circa dicta pbādo
itellectū nihil itelligere: z p facit qd dcm ē. Scdo solūt
ibi. (Aut pati.) Prima ps diuidit in duo argª in q̄ pꝰ pri
mo Ar. pbat itellectū nō itelligere alia a se. in zº vo itel
lectū nō itelligere se. ibi. (Amplius aūt.) Quātuz ad pꝰ
arguit sic. itell's est simplex z ipassibilis z nulli hz aliqd
cōe: vt dixit Anax. ḡ nihil aliud a se itelligit. tz ɔñā quia
itelligere est pati: z itelligere aliqd est habere cōe aliqd
cū itellecto. s. actū itelligēdi: q2 vlr agentis z patientis est
aliqd cōe. s. opatio acta: q dī actio rōne agētis z passio rā
tione patientis: ita si itell's itelligit aliqd ipse itellectus est
patiēs: z ipz itellectū est agēs. actꝰ aūt itelligēdi est aliqd
in quo ambo cōicāt cū rōne agētis dicat actio: z cū rōne
patientis passio. L. e. li. (Dubitabit aūt vtiq3 aliqs si itel
lectus simplex est: z ipassibilis z nulli nihil hz cōe: sicut di
xit Anaxa. qūo itelliget si itelligere pati aliqd est in q̄tū
eni cōmune aliquid vtrisq3 est). s. agenti z patienti (hoc
quidez agere). s. itelligibile: (illud vero pati videt). s.
intellectus. quare. ¶ Textus ɔmen. iz.

¶ Amplius autez sit si intelligibilis z ipse: aut
enim alijs inerit intellectus: si non secundum

aliud ipse intelligibilis est. Unum autem aliquid intelligibile est specie. Si autem sit mixtum aliquid habebit quod facit intelligibile ipsum sicut alia.

¶ Secūdo arguit phs itellectū nō itelligere se supponēs q̄ itelligere dicat̄ vniuoce in oīb⁹ itelligibilib⁹ ab itelligibili. quo supposito argr̄ sic. si itells est itelligibilis a se seqr̄ alterū istoꝝ: aut q̄ oīa alia itell'ᵃ ab itellectu intelligerent se. aut q̄ itells nō posset itelligere se. pᵐ est icōueniens: ꝫ ꝫ experientiā. 2ᵐ est illud qd̄ iā intendit ꝑbare. cōseqntia ꝟo demōstrat̄. nā si itells est itelligibilis a seipso. aut ergo per essentiā ꝓpriā: vel per spēz supadditā si per suā essentiā: ꝫ cū itelligibile vniuoce dicat̄ de oib⁹ itelligibilib⁹ ab itellectu. ḡ oia itelligibilia ab itellectu itelligunt̄ per essentiā suā: sꝫ oē qd̄ itelligit̄ per essentiā suam itelligit. vt pꝫ. de itelligētys sepatis que intelligunt̄ per essentias ipsaꝝ. ḡ oē itelligibile ab itellectu itelligit: qd̄ erat ꝑbādū. Si aūt dr̄ q̄ itells est itelligibilis a seipso p spēz supadditā. ꝫ cū itelligibile dicat̄ vniuoce de oibus intelligibilib⁹ ab intellectu. igit̄ itells sic ē itelligibilis a seipso: sicut alia que itelligunt̄ per spēz supadditā: sed alia que itelligunt̄ p spēz supadditā nō pñt itelligere vt lapides ligna ꝫ hmōi. igitur ēt itells nō pōt seipꝫ itelligere qd̄ erat scd̄ꝫ ꝑbādū. Le. li. (Amplı⁹ aūt ꝫ si itelligibilis est ipse) intellect⁹ a seipso (aut. n. alıȷs ierit itells si nō sꝫ aliud ipse itelligibilis est:) sꝫ scd̄ꝫ suā essentiā (vnuꝫ aūt aliqd itelligibile est). i. itelligibile est vnum vniuoce in oib⁹ itelligibilib⁹ ab itellectu. (si aūt sit mixtū) sic q̄ intelligat per spēm supadditam (aliqd habebit qd̄ faciat itelligibilē ipm: sicut alia) sꝫ alia p talē spēz. nō itelligūt ergo nec ipse itells. ¶ Textus cōmen. 14.

¶ At pati quidem secundum cōmune aliquid diuisum est prius. Quoniaꝫ potentia quodāmodo est intelligibilia intellectus. Sed actu nihil anteq̄ꝫ intelligat. Oportet autem sic: sicut in tabula nihil est actu scriptuꝫ: quod quidem accidit in intellectu.

¶ Has rōnes phs soluit. ꝫ p̄ pmā. scd̄o scd̄aꝫ. ibi. (Et ipse aūt) Pria ergo rō soluit̄ p distinctionē. positaꝫ scd̄o hu⁹. cū fieret mētio de passiōe sensus dicēdo q̄ passio dupl'r sumit̄. s. cōiter ꝫ ꝓpꝛie. passio cōiter sūpta est mutatio inductiua vel expulsiua forme: ꝫ sic illuminatio medy est passio cū per eā iducat̄ forma luminis ꝫ nulla abyciat̄. tenebratio aūt medy est passio cōiter dicta: cū p eā abyciat̄ for⁹ luīs ꝫ nulla alia iducat̄. passio ꝓpꝛe dicta est mutatio expl'siua ꝫ iductiua forme: sicut est calefactio qua abycit̄ frigiditas: ꝫ inducit̄ caliditas. aut frigefactio q̄ abycit̄ caliditas ꝫ iducit̄ frigiditas. Intellectus aūt est passibilis pmo mō: sꝫ nō scd̄o mō. s. passiōe q̄ est receptio tm̄ cū dicat̄ pati in q̄tū est potētia ad itelligibilia: ꝫ nullo mō in actu anq̄ꝫ itelligat. oꝫ aūt sic eē: sicut ꝯtingit in tabula rasa: in q̄ nihil actu scriptū sit. nā cū in ea scribit̄ nihil ab ea abycit̄: sꝫ solū iducunt̄ in ea forme lraꝝ. Le. lit. (At) pro ꝫ (pati qdē sꝫ cōe). i. scd̄ꝫ passionē cōiter dictaꝫ sꝫ quā (aliqd diuisuꝫ est pri⁹) in 2° h⁹ (qm̄ po^a quodāmō ē itelligibilis itells: sꝫ actu nihil anq̄ꝫ intelligat) ideo itelligēdo pati̇̄ pfectiue (oꝫ aūt sic sicut i tabula) rasa in qua est (nihil est actu scriptū qd̄ qdem accidit in itellectu.) ¶ Notāduꝫ p̄ sm ꝯmētatoꝛeꝫ. cōmēto. 14. q̄ passio qu' i pri⁹ vtebat̄ in q̄ne est magis vl'is q̄ꝫ aliqd dicitū in reb⁹ mālib⁹ q̄ sit passiuū. passio ḡ hic sūpta ē cōioꝛ q̄ passio reꝝ mālıū: qꝛ illa passio se extēdit ad passioneꝫ coꝛruptiuā ꝫ pfectiuā: sꝫ in reb⁹ mālib⁹ nō se extēdit nisi ad passionē coꝛruptiuā sꝫ quā nō pati̇̄ itells: sꝫ sm pfectiuā. ¶ Ex his abycit̄ tā opinio āntiquoꝝ nālıū q̄ ponebant aīaꝫ ꝯponi ex oīb⁹: vt oī a itelligeret sm q̄ illis iposuit Ar. p̄ h⁹. q̄ꝫ ēt opinio platonis ponentis aīam hūanaꝫ nālr hēre oēꝫ sciaꝫ: sed esse quodāmō orbatā per vnioneꝫ ad corp⁹. di. nostrū adiscere nihil aliud esse q̄ꝫ reminisci.

T.c. 25.

¶ Scd̄o notādū sm ꝯmētatoꝛē. cōmēto eodem. q̄ hec noīa. s. po^a pfectio ꝫ receptio mō equoco dr̄ de eisdē. i. in modis itells: ꝫ in reb⁹ mālib⁹. vñ nō opinādū est q̄ p̄ᵃ mā est cā receptiōis simpl'r: sꝫ cā receptiōis trāsmutabilis: ꝫ est receptio hui⁹ singularis. cā aūt receptōis simpl'r est illa nā. s. itells p̄ po^a. equoce dr̄ de p̄ᵃ mā ꝫ itellu: quia mā p̄ᵃ est po^a ad formas reales: sꝫ itells est po^a solum ad formas itentiōales. Scd̄o. receptio equoce dr̄ de eisdeꝫ: qꝛ p̄ᵃ mā solū formis idiuiduales recipit. Intells aūt soluꝫ formas vl'es. Tertio ēt pfectio dr̄ equoce de illis: qꝛ pfectio māe est pfectio sub̄alis: sꝫ pfectio itells est perfectio solū accidētalis. Quarto. cā receptōis ēt nō ꝯsil'r dr̄ de mā ꝫ itellu: qꝛ mā p̄ᵃ nō est cā receptiōis simpl'r cum nō sit cā receptiōis itentiōalis: neq̄ꝫ forma vl'is: sꝫ solum est cā receptiōis realis per verā trāsmutationē: ꝫ forme singularis. Intells aūt est cā receptiōis simpl'r cum recipiat simpl'r formā absq̄ꝫ abiectiōe ꝫ expulsione alic⁹: q̄l'r nō recipit mā p̄ᵃ. ¶ Tertio nōn^m sm ꝯmēta. codē ꝯmē. q̄ ex hoc mō fuit pole q̄ corpora celestia reciperent formas abstractas ꝫ itelligerēt eas: ꝫ fuit pole: vt itelligentie pficerent̄ p se adiuicē: ꝫ si nō: nō eēt pole: vt illic itelligeret̄ recipiēs: neq̄ꝫ receptibile. vñ videm⁹ q̄ illud qd̄ est liberatū ab hac nā vl' mā est p̄ᵐ itelligens. p̄ᵃ ꝓpō cōmēti est ista. pole est q̄ corpora celestia recipiāt formas abstractas ꝫ itelligāt eas: pbat̄. hoies recipiunt formas abstractas ꝫ itelligūt eas q̄ꝛ cis itells vnit recipiēs ꝫ intelligens illas: sꝫ corporib⁹ celestib⁹ itells vnit̄ nō qdem human⁹: sꝫ āgelicus recipiēs ꝫ itelligens formas abstractas. ḡ ꝛc. ¶ Scd̄a ꝓpō. pole est q̄ itelligētie seiuicē pficiāt. pbat̄. itells polis ꝫ spēs itelligibilis seiuicē pficiūt: sic q̄ spēs itelligibilis ē pfectio itells: sꝫ pꝛior ꝫ abstractior est q̄lꝫ itelligētia q̄ꝫ spēs itelligibil. ḡ a pari est pole vnā itelligētiā aliā pficere. ¶ Tertia ꝓpō. nisi itelligētie seiuicē pficerent nulla iferior itelligeret supioreꝫ. pbat̄. si itelligētia lune itelligit itelligētiā mercurij aut ḡ p aliqd accidēs: ꝫ h̄ nō: qꝛ liberat̄ a potētialitate māe: ꝫ itells possibilis: in qb⁹ sūt accn̄tia aut p eēntiā ꝓpꝛiā: ꝫ h̄ nō: qꝛ est minoris pfectiōis q̄ꝫ itelligentia mercurij aut p essentiā supiorıs: ꝫ iteꝝ h̄ nō est dōꝫ si itelligētia supioꝛ nō est pfectioꝛ iferiori p modū spēi intelligibilis. ¶ 4ᵃ ꝓpō. illud qd̄ est liberatū ab materia poli: ꝫ a mā est pncipale itelligēs. pꝫ. nā si itelligētia celi: q̄ dr̄ esse liberata a po^a māe ꝫ itells polis nō eēt pncipale itelligens: sꝫ celū: ipsa vnit̄ celo. alr̄ q̄ꝫ vt motoꝛ mobili. s. p iformationē: vt aīs corpori vl' p spēꝫ itellectuā: sicut itells polis vnit̄ nobis: sꝫ nullo istoꝝ modoꝝ vnit̄ itelligētia celo: sꝫ solū per pñtiā ꝫ idistātiā: vt motoꝛ mobili. ḡ q̄lꝫ itelli^a sepata est pncipale itelligēs: celū aūt solū p pticipationē. ¶ Et si argr̄ ex his q̄ hō nō est aliq̄ñ pncipale itelligēs: sꝫ itellect⁹ polis. s. q̄ñ vnit̄ hoi p solā pñtiā ꝫ idistātiā absq̄ꝫ sui vniōe cū fanta^s p spēꝫ itellectā in actu. ¶ Rñdet̄ negādo ꝯñaꝫ: qꝛ itells nūq̄ꝫ itelligit nisi vniat̄ fantasie p spēꝫ itellectā in actu: iō hō semp est pncipale itelligēs: ꝫ dato q̄ itells soꝛ. vniat̄ p solā pñtiā ꝫ idistātiā absq̄ꝫ vniōe fātasie: tūc nō dr̄ soꝛ. itelligere: sꝫ itells itelligat i plone: qꝛ ad hoc q̄ soꝛ. aliquo mō itelligat: opꝫ itellm itelligere: vt est in eo. ¶ Quarto nōn^m sꝫ ꝯmēta. codeꝫ ꝯmēto. q̄ ponendo istā nāꝫ dissoluet̄ qd̄ dı. quō itelligit̄ multitudo

τ q̄uo itelligūtur multe ex formis abstractis: τ itellis idē est cū eis cū itellecto. Ponēdo ergo itellīn humanū esse potētiã purã in genere formaꝝ specular̄: sicut mãz in gñe formaꝝ nãlm faciliᷣ iuestigabim9 mltitudinē substātiaꝝ sepataꝝ: qm̄ sicut in nã mãe nos assignam9 quadruplicē mãz in nobis. ꝑpīquã. remotã. remotiorē. τ remotissimã. ita ĩ nã itellc̄tꝫ alio ordine assignabim9 itellc̄tꝫ ꝑpinquū remotū remotiorē τ remotissimū hoium: ptes enĩz etherogenee. vt caput pedes: τ hõs sūt mã ꝑpinq̄. ptes autē hõgenee: vt caro sanguis τc. sunt mã remota. elta võ si sūt in eis sunt mã remotior. si aūt nõ sūt in illis mã remotior dr̄ ꝯpositū ex pa mã τ formis accidētalib9 quãtitatiuis τ q̄litatiuis: sꝫ mã remotissima est ipsa mã pma: absq3 forma oĩno ꝯsiderata tã substāli q̄3 accidētali. ecõtra aūt itellc̄s ꝑpinqu9. s. nobis est ipse ĩtellc̄s poĩs intelligēs per spēs spãlissimas: itellc̄s remot9 est aliq̄ itelligentia sepata a mã oĩo. ꝑpinq̄ tñ itellectui hũano: ĩtelligens per spēs τ gnã subalterna. itellect9 remotior est aliqua sub abstracta ꝑpinq̄ pme cãe: intelligēs per gnã generalissima. sꝫ ĩtellc̄s remotissim9 est ipsa pma cã intelligens trãscēdēter per eēntiã ꝓpriã. ¶ Duo ponit ꝯmētator in cõmēto. pm q per nãz intellc̄s poĩs itelligit mltitudo ĩtelligētiaꝝ: τ itelligunt multe ex formis abstractis. nõ aūt dr̄ tota mltitudo nec oēs forme abstracte: q2 sic nos faciliᷣ itelligim9 in pdicamēto mlta eē gnã τ spēs. ne scim9 tñ totã mltitudinē illoꝝ nisi cū magna difficultate: ita in coordinatiōe sepatoꝝ a mã leuiter scim9 plures itelligētias esse: nūeꝝ tñ oĩuz eaꝝ nisi cū magna difficultate scire possim9. Scd̄z est q in itelligētijs sepatis idē est itellc̄s τ intellc̄m. nã oĩs itellia sepata aut ĩtelligit itelligentiã supiorē: τ sic idē est itelligēs τ itellc̄m: qm̄ itelligētia superior est spēs itelligibilis de sui nã itelligētie inferioris. aut itelligit se: τ iteꝝ idē est itellc̄s τ itellc̄tꝫ: q2 q̄lꝫ intelligētia sepata ĩtelligit se per eēntiã ꝓpriã: tãq̄3 p spēz intelligibilē suã: aut itelligit iferiora: τ ad hoc idē est itellect9 τ itellectū: q2 nulla ĩtelligētia intelligit sua inferiora nisi ĩtelligēdo se tãq̄3 obm pmariū in quo relucēt illa inferiora: sꝫ ĩtelligēdo se idē est itellc̄s τ intellc̄m: igiᷣ ĩtelligēdo inferiora idē est itellc̄s τ intellc̄tꝫ: τ sumiᷣ hic itellc̄s nõ vt dicit pom sꝫ spēz ĩtelligibilē. ¶ Quinto nõnm fm ꝯmētato. eodē ꝯm to. q Arꝫ. icepit dare ex reb9 sensibilibus exm per qd̄ itelligiᷣ illa intētio in itellectu mãli: τ lꝫ nõ sit veꝝ: tñ est via ad itellim: τ ille modus doctrine necessarius est in talib9 reb9: lꝫ sit rethoricus: queadmodū enĩz tabula nullã hꝫ picturã in actu neq3 in po ꝑpīqua actui: ita in itellc̄u mãli nõ est aliq̄ formaꝝ ĩtellectaꝝ: q̄s recipit neq3 in actu neq3 in po propinq̄ actui: τ voco hic potētiã ꝑpinquã actui dispõnez mediã inter remotã potentiã τ postremã pfectionē. Documētū Auer. est istō q lꝫ docere per exa falsa: dūmõ per illa possim9 deuenire in doctrinã veritatis: exa. n. ponim9 nõ vt ita sit: sed vt sentiant qui adiscūt: inqt phs p elēcoꝝ. iõ exm de tabula in qua nihil est scriptū: nõ est oĩmode veꝝ: q2 tabula illa: lꝫ nõ hēat aliquã scripturã: tñ est in actu per aliã formã: sꝫ intellc̄s ꝯ nūq3 pingāᷣ in eo scripture intelligibiles nullo τ nõ est in actu: τ lꝫ istō exm. nõ sit oĩno veꝝ: tñ est via seu pparatio ad ĩtellim ea que dicta sunt de potētialitate intellect9 mãlis: queadmodū. n. tabula nõ est in actu aliq̄ pictura: neq3 in po ꝑpinq̄: sed solū in po remota: ita intellect9 nõ est aliq̄ formaꝝ intelligibiliū: quas recipit in actu nec in po ꝑpinq̄: sꝫ remota. inter quã τ actū est po ꝑpinqua: ad quã deduciᷣ per lumē intellc̄s agētis. ¶ Et si queriᷣ qd est hec pa ꝑpinqua dr̄ q nihil aliud est nisi dispõ habitualis media inter poam remotã τ vltimã pfectionem: que est actualis cognitio: vel cõsideratio: sicut exēpli grã. ille q hꝫ sciã sine actu est in tali dispõne media. nã dispõ sub qua est: dr̄ esse media inter dispõnē qua erat anq̄3 hr̄et sciaz: τ ad ipm ꝯsiderare. ¶ Sexto nõn9 fm ꝯmēta. q pfectio pa sentiētis est aliqd in actu respectu poe remote: τ est in poa aliqd respectu postreme pfectionis. Et iõ assimilauit Arꝫ. pmã pfectionē sensus geometre: qm̄ nõ vtiᷣ geoa. scim9. n. certe q habem9 virtutē sensibilez exn̄tez in actu: lꝫ tūc nihil sentiam9. Sēsus hꝫ pfectionē duplicē. s. pmã τ scd̄az. pa pfectio sensus ē spēs sensibilis. Scd̄a võ pfectio est ipsa sensatio: qm̄ q̄ sensus nõ hꝫ pmã nec scd̄az pfectionē tūc est in poa remota: qm̄ võ hꝫ spēz sensibilē absq3 sensatõe: vt in forti dormitiõe tunc est in potentia ꝑpinqua que est medium inter potentiam remotã τ vltimam pfectionē. sensus q̄ habens pmã perfectionem sine scd̄a est aliquo mõ in actu τ aliq̄ mõ in poa. est qdē in actu respectu poe remote: τ in poa respectu vltīe pfectõis q̄ est act9 scd̄us. ¶ Circa ea q̄ dicta sunt de passibilitate τ potētialitate itellc̄s arguiᷣ ipꝫ eē passibilez passibe corruptiua. Et po sic. aĩa hois τ aĩa eq̄ sunt eiusdē gnĩs: sꝫ aĩa eq̄ est corruptibilis. q̄ τ aĩa hois ē corruptibilis: sꝫ illa est itellc̄us. q̄ τc. tꝫ ꝯña. q2 corruptibile τ incorruptibile drn̄t gñe. io. meta. maior võ est nota. quia hõ τ equus sunt eiusdē gnĩs. minor võ est euidēs ad experientiã. Scd̄o cuiuslꝫ fore sepatio est ei9 corruptio. vt pꝫ. iductiue tã in formis nãlib9 q̄3 artificialib9 sꝫ intellc̄s est sepabilis a mã: ergo. minor pꝫ. in morte hois. dr̄ ēt zo ho. q separaᷣ hoc ab hoc tãq̄3 ꝑpetuū a corruptibili. Tertio. nisi intellc̄s corrūperet seqᷣ q corruptio hois nõ est aliud q̄3 diuisio ptiū inuicē: eo mõ quo corrūpiᷣ aq̄ per diuisionez medietatū inuicez. ꝯ phꝫ. p de ge. in reprobatiõe antiq̄ꝝ. nã tūc idē nuõ possꝫ redire: qd est ꝯ determiationez phi scd̄o de ge. pa aūt ꝯña tꝫ. si separaᷣ aĩa itellectiua a mã absq3 corruptõe alicui9 illoꝝ. Quarto. seqᷣ q q̄lꝫ hõ ē eternus vt arguᷣ sic. illa sunt eterna demõstrãdo aĩaz intellectiuã τ mãz pmã: sꝫ illa sunt aliqs hõ. q̄ aliqs hõ est eternus: τ p ꝯñs q̄lꝫ hõ est etern9. oppm tꝫ Arꝫ. in lr̄a di. q itellect9 nõ patiᷣ nisi pfectiue. ¶ Notãdū fm ꝯmenta. ꝯmē. 5. τ. 14. q Alexãder posuit intellm humanū esse factū ex mirabili τ nobilissima mixtiõe eltoꝝ: τ ex hoc esse nobiliorē ceteris formis gnãtis ex eltis: τ q2 oĩs mixtio ex elemētis aliqñ icipit τ desinit eē: iõ intellc̄s hũan9 aliqñ generaᷣ τ post gnõnē corrūpiᷣ. Et q2 hec opio nõ fuit Arꝫ. ideo fuit abiecta. tã tpe Alexãdri q̄3 post: vt inqt hic cõmentator. ꝯmēto allegato hic. Oppositū cui9 tenuerunt: dicit ipse: Themisti9 Theofrastus Nicolaus Alfarabi9 Auẽpace. τ oēs alij phypatetici q solū Arꝫ. secuti sūt: cui nõ silis est inēt9: imo fuit exēplat qd̄ nã iuenit ad demõstrãdū vltimã pfectionem humanã in materijs. hec oia cõmētator cõmento allegato. ¶ Cõtra opinionē Alexãdri: quã ēt multi nostris tēporib9 tenuerūt: arguitur: qm̄ data illa seqtur. q intellect9 nõ est virtus reflexiua supra se nec cognitiua qditatū vlĩuz nec subaꝝ sepataꝝ: quoꝝ q̄dlꝫ est cõtra experiētiaz. τ ꝓbatur ꝯña. q2 si itellect9 generatur ex mixtione elītoꝝ. ergo est virtus mãlis inherens mãe: τ per ꝯñs illi nõ ꝯpetūt dicte ꝯditiones: sicut nec formis brutoꝝ. ¶ Secūdo seqtur q intellectus nõ veniret de foris cõtra phm. 16 de aialib9. τ ꝓbaᷣ ꝯña q si generaᷣ ex hõ mixtione elītoꝝ. ergo duciᷣ de potētia mãe. τ per ꝯñs venit ab intrinseco: τ non ab extrinseco. ¶ 3o seqᷣ q itellc̄s nūq3 separaᷣ ab eo corpore: quod iformat cõtra phm. in hoc 3o. di. intellectuz eē sepatū. τ scd̄o huius. separaᷣ aūt hoc ab hoc tãq̄3 perpetuū a corruptibili. τ pꝫ ꝯña. ex quo generaᷣ τ corrūpitur ad gnõnem τ corruptionē corporis. ¶ Quarto seqᷣ q obiectū itellc̄s nõ est vlē cõtra determinata in hoc capitula a phõ. τ pꝫ

T.c.22. T.c.26. T.c.10. T.c.70. T.c.4. 2.20. T.c.2.

ɔña. q2 po^9 ⁊ obiectũ inuicez ꝓportionanť: sed vĺia sunt
T.c.40 icorruptibilia. ꝓmo de gñōne. ⁊ ꝓmo posteriorꝝ. Intelle-
ctus aũt est corruptibilis ꝰm Alexãdrum. ergo ⁊c. q̃ pro-
T.c.51. pter determinat Ar. 12. metaphy. ꝙ oĩs forma corrũpiť
corrupto eo cui^9 est forma: ꝓter aĩam itellectiuã. ¶ Opi
nio aũt modernorꝝ credẽtiuz imitari Ar. intẽtionez dič
itellectũ esse imãlez ac idiuisibilez ⁊ icorruptibilẽ ⁊ per-
petuũ a parte post: sed a pte ante ipsum esse factũ ⁊ geni
tum ad iceptionẽ aliorꝝ corporꝝ hũanorꝝ. ¶ Cõtra hanc
opinionẽ sunt q̃tuor rõnes: quarꝝ ꝓma est ista: gnãbile ⁊
T.c.25 corruptibile cõuertunť. per Ar. ꝓmo celi. ergo itellect^9
est corruptibilis: si ipse est generabilis: nõ stat. n. aliquid
esse perpetuũ a parte post: ⁊ nõ a pte ante: cuz in ꝑpetuis
T.c.33. nõ differat esse a posse per euz. 3° physicorꝝ. ¶ Scđa rõ.
infiniti hoĩes sunt corrupti: ⁊ cuiuslibet illorꝝ aĩa est. ğ
T.c.35. ifinite aĩe sunt cõtra phm. ꝓmo celi. ⁊ 3° physicorꝝ. negã-
46. tem numerꝝ ifinituz. maior est phi ponẽtis eternitatem
T.c.65. mũdi. 8. physicorꝝ. vna cũ corruptione cuiusꝫ indiuidui
75. hñtis priuationẽ in mã. ꝓmo celi. minor vero seqť ex
T.c.x. opinione asserẽte aĩaz itellectiuã generari ⁊ nũq̃ corru-
pi. ¶ Tertia rõ. si aĩa itellectiua generať ⁊ plures hoĩes
T.c.92. generanť. ergo aĩa itellectiua multiplicať numeratiõe
hominũ quo ɔcesso. seqtur ꝙ i separatis a mã dabť plu-
ra idiuidua sub eadẽ spẽ. cõtra phm. ꝓma celi. ⁊ pꝫ ɔña.
q2 itellect^9 est virtus separata ꝰm phm. ¶ Quarto seqť
ꝙ aliquid ꝑpetuũ esset frustra vel ociosum in nã contra
T.c.32. phm ꝓmo celi. ⁊ in hoc 3°. di. ꝙ deus ⁊ nã nihil agũt fru-
T.c.45 stra. ⁊ pꝫ ɔña. q2 itellect^9 post corruptionez corporis ꝑpe
tuo eẽt separat^9 ab illo nec ampli^9 alteri corpori vniret.
¶ Ideo est dicẽdũ ꝰm intentionẽ Ar. ꝙ sicut mã ꝓma
nõ per se generať nec corrũpitur: sed solũ per accidẽs. ꝓ
physicorꝝ. di. ɔmẽtato. mã est que in rei veritate gnãť. s.
subiectiue: q2 hꝫ formã: quã ꝓmo nõ habuit: ⁊ dsinit hr̃e
formã: quã ꝓmo habuit: ita itells est per se igenerabilis
⁊ icorruptibilis: q2 est eternus ꝰm phm: tñ per accidens
generať ⁊ corrũpitur inquãtũ aliqđ denominat esse ho-
minẽ q̃d ꝓmo nõ denominabat: ⁊ aliqđ desinit denoĩare
hoiem eẽ q̃d ꝓmo denominabat. ¶ Ad p^m dẽ ꝙ aliq̃ aĩa
hoĩs ⁊ aliqua oĩa equi sunt eiusdẽ generis. s. aĩa sensitiua
hoĩs: ⁊ aĩa sensitiua equi. nõ tñ aĩa itellectiua est eiusdez
generis cuz aĩa equi: itelligẽdo de genere ꝓpinquo: ⁊ sõ
aĩa sensitiua hoĩs est generabilis ⁊ corruptibilis: nõ aũt
intellectiua. ¶ Ad 2^m nego ꝙ cuiuslibꝫ forme separatio
sit eius corruptio: forma eniz educta de potẽtia mãe nõ
separať sine eius corruptione. modo itellect^9 nõ educiť
de potẽtia mãe. ¶ Ad 3^m negatur ɔña. q2 in separatione
itellectus ab hoĩe corrũpitur forma cogitatiua que vere
est forma substãtialis hoĩs. ¶ Ad 4.^m silr̃ negať ɔñtia. ⁊
ad ꝓbationẽ nego silr̃ ꝙ mã ⁊ itellectus sint homo cum
ꝓter illa duo sit aĩa sensitiua eẽntialr̃ faciẽs ad ɔpõnem
hoĩs: cõcesso ẽt ꝙ nulla est forma subalis in hoĩe ꝓter in-
tellectũ. negať ꝙ mã ⁊ itellectus sint hõ: q2 totum nõ est
sue partes. ¶ Itẽ cõcesso ꝙ totũ sit sue partes: illa ɔña
nõ valꝫ. ista sũt etẽrna. ⁊ illa sunt aliqs homo. ergo aliqs
homo est eternus: q2 nõ ɔcludiť maior extremitas de
mĩori in ɔclusione. sed solũ seqtur ꝙ aliqs homo est eter
nus: ⁊ hoc cẽcederet. ¶ Postq̃ꝫ arguttũ est itellectũ esse
passibilẽ passione corruptiua. Cõsequẽter arguiť ipsum
esse potẽtialẽ potẽtialitate mãe ꝓbãdo ipꝫ educi de po^a
mãe: nã educi de po^a mãe ɔtigit duplr̃. ꝓ formã eẽ in mã
nouiter per agẽs nãle disponens illaz. 2°. mãm prefuisse
in potẽtia ad illam formã. sꝫ itellectus est nouiter in mã
disposita per agens naturale: q2 actus actiuorꝝ sũt in pa-
T.c.24 tiente disposito. scđo hui^9. ⁊ mã prefuit in potẽtia ad illã
formaz: q2 aliter illã nõ reciperet. ergo itellectus educi-
tur de potẽtia mãe. ¶ Respõdetur ꝙ intellect^9 nõ edu-
citur de potentia mãe ꝓmo ꝑꝑ suã simplicitatẽ: q2 nulla
forma educiť po^a mãe nisi sit ꝑtibilis itegraliter parti-
bilitate mãe: sed itellectus est idiuisibilis absq; partib^9
integralibus. Secũdo ꝑpter suã imaterialitatẽ. naz oĩs
forma educta de potẽtia mãe est forma mãlis non refle
xibilis in seipsam. itellectus autez est imaterialis supra
se reflexiuus. Tertio ꝑpter suã impassibilitatẽ. oĩs nãq̃
forma educta de potẽtia mãe est passibilis passibilitate
ꝓprie dicta. itellectus aũt est impassibilis realiter: sꝫ so-
lum intẽtionaliter ꝑfectiue. Quarto ꝑpter suam eterni-
tatem: q2 oĩs forma educta de potẽtia mãe aliquãdo in-
cipit ⁊ desinit esse. itells aũtẽ nõ incipit nec desinit eẽ.
¶ Dicẽduz ergo ꝙ educi de potẽtia mãe est formã esse
in mã ad quã ipsa mã fuit in potẽtia respectiua. nõ ma-
teria ꝓma: ⁊ si fuit potẽtialis ad itellectũ: nõ tñ po^a respe
ctiua: q2 illa nõ fuissꝫ eterna: sꝫ solũ po^a absoluta ⁊ subie-
ctiua. nã po^a absoluta stat cũ eternitate forme nõ aũt re
spectiua: q2 illa sunt opposita ꝰꝫ ɔmẽ. in ꝓlo. h^9. ¶ Et ex h
pꝫ solo argumẽti. ¶ Text^9 ɔmẽ. 15. ⁊ 16.

¶ **Et ipse autem intelligibilis est sicut intelligi-
bilia. In his quidem enim que sunt sine mate-
ria idez est intelligens: ⁊ q̃d intelligitur. Sciẽ-
tia autez speculatiua: ⁊ sic scibile idẽ est.**

¶ **Non autem semper intelligendi causa consi- T.c.16.
deranda. In habentibus autem materiaz po-
tentia solum vnumquodq; intelligibiliuz est.
Quare quidem illis nõ inerit intellectus. Si-
ne materia enim potentia est intellectus talis.
Idem autem intelligibile erit.**

¶ Pro responsione ad p^m arg^m quo arguebať in ꝓn^o itel-
lectũ nõ posse seipm itelligere Ar. ponit hanc ɔclonẽ: sꝫ
itellius eo modo sit itelligibilis quo entia mãlia: tamen
itellectus intelligitur ⁊ non entia materialia. ꝓma pars
pꝫ. eo ꝙ itells est itelligibilis per spẽs accidẽtales: ꝓ q̃s
entia mãlia sunt intelligibilia. scđa ps ɔclonis ẽt ꝓbať.
nã in his que sunt sine mã id ẽẽst itellect^9: ⁊ q̃d itelligiť:
sꝫ itellect^9 human^9 est sine mã: ğ in eo idẽ est itells: ⁊ q̃d
itelligiť. ⁊ per ɔñs intells itelligit. pꝫ ɔña cũ minori. ma
ior fuit declarata. cõmẽto. 14. vbi est ostẽsum in itelligẽ
tijs separatis idẽ esse intelligẽs ⁊ itellectuz. In itellectu
aũt mãli idem est scĩa ⁊ scibile. 3^a ps ɔclonis ex eodem
medio demõstrať. nã precise in sepatis a mã idẽ est itel-
lectus: ⁊ q̃d itelligiť: sed entia mãlia hñt mãm. ğ in ipsis
nõ est idẽ intellectus: ⁊ q̃d itelligiť: sed ipsa itelligunť. ğ
ipsa nõ intelligũt: ad hoc. n. ꝙ aliquid possit itelligere q̃d
est potẽtia itelligibile: opꝫ euz recipere itellectũ in actu
. s. spẽm itelligibilẽ: sꝫ entia mãlia nõ possunt recipe spẽz
intelligibilẽ. ergo nõ pñt itelligere. ¶ Et ex his pꝫ solo
rõnis cũ dicebať intellect^9 est itelligibilis a seipso: sicut
alia que itelligunť per spẽs accidẽtales: sed alia que itel
ligunť per spẽs accidẽtales nõ pñt intelligere. ergo itel-
lect^9 nõ põt intelligere. negať ɔñtia. q2 entia mãlia que
intelligunť per spẽs accidentales nõ faciunt vnũ cũ his
spẽbus. itellect^9 aũt human^9 facit vnũ cuz illis spẽb^9 acci
dentalib^9. L. e. h. (Et ipse aũt) intellectus (itelligibilis
est sicut itelligibilia) sunt entia mã (in his qdem. n. que
sunt sine mã idez est itellectus ⁊ q̃d itelligiť. scĩa aũt spe
culatiua sicut scibile est idem) (nõ aũt semꝑ itelligẽdi
causa ɔsiderãda est) in his que sũt sine mã: q2 de modo
intelligẽdi substãtiarꝝ separatarꝝ ꝑtinet ad metaphysi-
cuz ⁊ nõ ad physicuz: (in habẽtibus autẽ mãm po^a vnũ-

quodcq̄ itelligi͂ᵘˢ est: quare qdē illis nō inerit intellect⁹)
in actu: ideo nō intelligūt (sine .n. mā͂ poᵃ itell's ē taliū)
Cōstruc sic. intellectū talium. Spēs itelligibilis rerum
mālium est nō in illis ꝓpter suā mālitatē: sed in poᵃ que
est sine mā (illud aūt) .s. māle (intelligibile erit) absq̄
eo ꝙ itelligat. ¶ Notādū fm ꝯmētatorē. cōmēto. 16. ꝙ
dissolutio istiᵘˢ qōnis est: qm̄ intētio ꝓpter quā intellect⁹
mālis fit itellectus in actu: est: qꝛ est itellectū in actu: in-
tentio vero ꝑꝑ quā res que sunt extra aiā sunt entia: est:
qꝛ sunt itellecte in poᵃ: ꝛ si essent in actu: tūc eēnt itelligē-
tes. ¶ Ad qōnē ergo cū querit̃ ꝑꝑ qd nō itelligūt entia
mālia sicut itellect⁹: cū sint eodē mō itelligibilia: sicut i-
tellectus. Respōdetur, qꝛ forma in eis nō facit ea intel-
lecta in actu: sed solū in poᵃ. forma aūt itell's facit ea itel-
lecta in actu: sicut .n. caliditas denoiat suū subm actu ca-
lidū: ꝛ frigiditas frigidū: ita spēs itelligibilis denomiat
intellectū mālē: q est subm ei⁹ itellectū in actu: nō aūt
sic pōt denoiare entia mālia cū nō sit in eis: sicut nec ca-
liditas subm in quo nō est: act⁹ .n. activoꝝ sunt in patiē-
T.c.24 te disposito. scdo dui⁹. ¶ Cōtra pdicta arguit̃. ꝛ pmo ꝙ
itellect⁹ nō possit seipm̄ itelligere: qꝛ si sic. aut ergo ꝑ eēn-
tiā ꝓpriā. ꝛ hoc nō: cū sit pura potētia: aut per spēm acci-
dentalē: qđ nō videt̃ possibile. nā talis spēs aut est silitu-
do intellect⁹: ꝛ hoc nō: qꝛ nihil est in itellectu qn pⁱus fue-
rit in sensu: modo itellect⁹ nūq̄ fuit sensatus: aut est simi-
litudo alteri⁹: quo ꝯcesso per istā nō pōt itell's itelligere
seipsū: qꝛ hec spēs cū sit nōlis silitudo rei mālis nihil ni-
si rē illā pōt repñsentare. Itē dato isto sequunt̃ duo in-
cōuenientia. pᵐ ꝙ idē est mouēs ꝛ motū. 2ᵐ ꝙ idem est in
actu ꝛ in potētia: quoꝝ qdlꝫ est ꝯ cōmentatorē in hoc 3ᵒ.
Et ꝓbat̃ ꝯña. si itell's intelligit̃ a se. ergo patit̃ a se. ꝛ ꝯñr
mouet̃ a se. ergo idē est mouēs ꝛ motum: ꝛ qꝛ oē qđ agit.
agit fm ꝙ est in actu: ꝛ oē qđ patitur. patitur fꝫ ꝙ est in
T.c.12 potētia. 3ᵒ physicoꝝ. ergo itell's respectu eiusdē act⁹ intel-
t.20 lectionis est in actu ꝛ in potētia. ¶ Scdo argr̃ ꝙ in sepa-
ratis a mā nō est idē itellect⁹: ꝛ qđ itelligit̃: qꝛ itelligen-
tia iferioꝛ est itell's quo itelligit superiorē sed itelligētia
supioꝛ ꝛ iferioꝛ nō sunt idē cū sint diuersaꝝ rōnū ꝛ spēꝝ.
ergo in eis nō est idē itell's: ꝛ qđ itelligit̃. de ide exᵐ Aꝛ.
nō videt̃ veꝝ. s. ꝙ scia ꝛ scire sunt idē: cū scia sit in aīa: ꝛ
scibile extra aīaꝫ. ¶ Ad pᵐ dr̃ ꝙ itell's itelligit se ꝑ spēm
intelligibilē alteri⁹: quelꝫ nihil repñtet nisi sensatū: nō
tā obstat qn dirigat in cognitionē itell's: nō qdē per mo-
dū forme exp̄ssiue ꝛ repñtatiue: sꝫ ꝑ modū forme subiue
T.c.69 ꝛ inentiue: eo modo quo logt̃ phs. p̊ physi. vi. ꝙ mā pma
cognoscit̃ per formā ꝛ per analogiā ad māꝫ artificialuꝫ
veniēdo ꝑ deductionē ꝛ discursū in notitiam pme māe
cognita forma nāli: ꝛ mō trāsmutatiōis māe artificiaᵐ.
¶ Dicendū g̃ ꝙ itell's itelligit se per spēꝫ itelligibilē re-
mālis pmo subiectiue ꝑ accidens ꝛ cōfuse: eo modo quo
visus cognoscit subaꝫ cognoscēdo colorē inherētē illi. nā
itell's ꝯuersus ad spēm itelligibilē cognoscit eā distīcte;
qꝛ per se ꝯfuse: aut ꝑ accidēs ipm̄ itellectū cui dicta spēs
inheret. Scdo deductiue ꝑ se ꝛ distīcte formādo ꝯceptū
sui distinctū ab aliis ꝯceptib⁹ quo itelligit se ꝛ nō alia eo
modo quo format ꝯceptum māe habito ꝯceptu forme ꝛ
ꝯceptū sube per ꝯcepū accidētis iuxta illud Aꝛ. in ꝓlo-
go h⁹. accidentia magnā partē ꝯferūt ad cognoscēdū qđ
qd est. ¶ Ad incōuenientia adducta respōdem⁹ ꝙ neces-
sariū est idē esse mouēs ꝛ motū in actu ꝛ in poᵃ: respectu
T.c.19 eiusdē: vt colligit̃ a pho. 3ᵒ physi. Sꝫ illud nō est poſſe sꝫ
idē ꝛ eodē modo. vnde graue descēdens deorsū mouet
se: ꝛ mouet̃ a se: mouet .n. se ꝑ formā: ꝛ mouet̃ a se ꝑ māꝫ
ita itell's mouet se ꝑ spēꝫ itelligibilē: ꝛ mouet̃ a se ꝑ suaꝫ
potētialitatē. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ intellect⁹ sumit̃ qdruplr. s.
pro suba aie itellectiue. ꝑ potētia illius. ꝑ habitu pmoꝝ
pncipioꝝ. ꝛ pro habitu scibiliū ꝛ itelligibiliū. siue fuerit
habit⁹ simplex: vt spēs itelligibilis siue habit⁹ ꝯplex⁹: vt
habitus moralis siue scientific⁹: ꝛ de hoc solo logtur hic
Aꝛ. ꝛ cōmētatoꝛ. cū dicūt. in sepatis a mā idē esse itellm
ꝛ qđ itelligit̃. Itēꝫ duplex est idētitas. s. simplex ꝛ subie-
ctiua. idētitas simplex est illa qua plura vnitiue ꝯcurrūt
in eodē ente signato: vt marcus tulius: qm̄ hic est marc⁹
ꝛ idē singulare est tulius: ꝛ si marcus tulius dicūt̃ plura
hoc nō est plalitate reali: sꝫ pluralitate rōnis. idētitas āt
subiua est illa qua plura ꝯcurrūt vnitiue in idē subm: sic
ꝙ vnū est subm alteri⁹: aut illa sunt in eodē subo: ꝛ sic cō-
ceditur ꝙ So. ꝛ albedo sunt idē: ꝛ albedo dulcedo in la-
cte sunt idē. ¶ Dico ergo ad argᵃ ꝙ itelligentia iferioꝛ
est itell's qui est poᵃ: ꝛ nō itellus itelligētie supioris q est
spēs itelligibilis. iō itelligētia supioꝛ: ꝛ itellus ei⁹ in actu
idētificant̃ simplr: qꝛ itelligētia supioꝛ est spēs itelligibi-
lis actuās itelligētiā iferiorēꝫ. Scia aūt ꝛ scibile sūt idē
subiectiue: qm̄ sicut nō solū ea q̄ sunt extra aiāꝫ sunt itel-
ligibilia: sꝫ ēt aia: ita nō solū separata ab itellectu sunt sci-
bilia: sꝫ ēt ipse itellus: ꝛ sicut eadeꝫ spē intelligibili intel-
lectus itelligit alia ꝛ se: ita eodeꝫ habitu sciētifico itell's
scit alia: ꝛ scit seipm. nō ergo dicit Aꝛ. ꝙ scia ꝛ qdlꝫ scibi-
le sint ideꝫ: sicut nō dicit ꝙ ideꝫ est itell's: ꝛ oē qđ itelligi-
tur in separatis a mā. sed ꝙ scia ꝛ scibile. s. itell's sunt idē
ꝛ ꝙ in sepatis a mā ideꝫ est itell's: ꝛ qđ itelligit̃. s. ipsum
a materia separatū: itelligētie .n. intelligūt hec iferiora:
que nō hñt vnitateꝫ cū illis. ¶ Circa pdicta qritur pmo
vtruꝫ itell's human⁹ suos actus possit cognoscere ꝛ habi-
tus vitales: ꝛ arguit̃ ꝙ nō. qꝛ nihil itelligit̃ ab intellectu
nisi sit obm itell's: sed nullus actus vl' habitus itell's est
obiectū itell's. g̃ ꝛc. maioꝛ est nota. ꝛ minoꝛ declarat̃. nihil
est obm intell's nisi singulare sensibile vl' qditas eius sꝫ
phm ꝛ cōmēta. in hoc caplo: sꝫ nullus actus vl' habit⁹ in-
tellectus est singulare sensibile: nec qditas ei⁹. ergo ꝛc.
Scdo. si itell's itelligeret suā itellectionē hoc eēt ꝑ aliā
intellectionē: de qua iterrogo an possꝫ ab itellu itelligi
vl' nō. si nō g̃ eadē ratione erit stādū in pmo. si sic. erit ꝓ-
cedere in ifinitū. Tertio. sicut se hꝫ sensus ad sensibilia:
ita itell's ad itelligibilia: sꝫ sensus nō cognoscit proprias
opatiōes. ergo nec itell's. maioꝛ est Aꝛ. in pmo caplo hu- Tā.
ius tertij. ꝛ minoꝛ patuit. scdo huius. Quarto. nihil est in Lā.
itellu qn prius fuerit in sensu fm phꝫ in libro de sensu ꝛ
sensato. sꝫ actus ꝛ habit⁹ itellectuales nūq̄ fuerūt in sen-
su: cū nō fuerit sensati. ergo nō itelliguntur ab itellectu.
¶ In oppositū arguit̃ sic. ens est obm adeq̄tū itell's fm
Auic. in sua metaphysica. g̃ oē ens est itelligibile ab itel-
lectu: sꝫ actus ꝛ habitus itell's sunt entia. g̃ sunt itelligibi-
les ab itellu. Iteꝫ est aliud itelligere lapideꝫ ꝛ itelligere
se itelligere lapidē: qꝛ pᵐ pōt eē sine scdo. ꝛ pᵐ dicit actuꝫ
rectū: ꝛ 2ᵐ actū reflexū. modo nō apparet ꝙ aliqs intelli-
gat se itelligere lapidē nisi itelligat itellectiōeꝫ lapidis.
Preterea logici sciūt se sillogizare ꝛ metaphyci sciūt se
demōstrare. g̃ cognoscūt habitū sillogizādi ꝛ demōstrā-
di: quos nullibi ponim⁹ nisi in itellu hec videt̃ expsse sen-
tentia auctoris de causis di. ꝙ virt⁹ imālis ꝛ indiuisibi-
lis pōt reflecti supra suā opatiōnē. aliter itell's nō cognosce-
ret circulariter cōtra cōmētatorē. cōmēto. 10. iō dic Aꝛ.
pmo politicoꝝ. ꝙ ipoſſe est nos habere habitus nobilissi-
mos ꝛ ignorare nos hr̃e illos. ¶ Ad pᵐ dr̃ ꝙ qlꝫ opatio
intell's pōt esse obꝫ itell's: ꝛ cū dr̃. nihil est obm itell's nisi
sensibile vl' qditas eius. veꝝ est. aspectu recto: sꝫ aspectu
reflexo multa alia pñt obiici itellectui: vt de⁹ itelligētie
ꝛ operatiōes aie que ꝯtinent̃ sub obiecto pmo pmitate
adequationis: licet nō sub obiecto pmo primitate im-

tationis ⁊ imediationis. ¶ Ad 2m dr̄ q̄ sicut p̄ma intellectio cognoscit̄ ab itellectu cognitōe distīcta: ita ⁊ scd̄a: ⁊ nō tn̄ dat̄ ꝓcessus ifinitus: qꝛ aliq̄ est itellectio quā itellectus nō itelligit; tn̄ si illā itelligeret hoc esset per intellectionē distinctā; nec est dicēdu; vt dicūt multi q̄ p̄ma itellectio est itellectio sui: qꝛ itellect⁹ nō pōt nouiter itelligere p̄mā itellectionē nisi in eo fiat aliq̄ mutatio cū sit in pura po³. ⁊ nō nō fit noua mutatio absq; noua cognitione. ¶ Et si ex his arguit̄ q̄ itellect⁹ nō itelligit spēz itelligibilē nisi p aliā spēz. negat̄ ꝯn̄a. qꝛ lapis nō cognoscit̄ per spēz distinctā a se; qꝛ nō pōt esse p̄ns aie; sꝫ spēs itelligibilis est p̄ns itellectui. ğ nō cognoscit̄ per aliā spēz sed bn̄ per itellectionē distictā ab illa spē. ¶ Ad 3m dr̄ q̄ codez modo pōt ꝓbari itellectū esse virtutē organicā ⁊ nō reflexiuā supra se; neq; suppsi⁹ cognitiuā. Intēdit ğ dicere ph̄us q̄ sicut sensus se hꝫ mere passiue respectu sensationis facte a sensibilib⁹: ita itell's respectu itellectionis facte ab itelligibilib⁹ que recto aspectu itelligunt̄: sicut sensibilia sentiunt̄. ¶ Ad 4m dr̄ q̄ nihil est in intellectu q̄n prius fuerit in sensu in se vl' in suis causis: ⁊ hec est intentio Ar. vnde ois opatio itell's mediate vel imediate depēdet ab opatione sens'us cū sit in pura po³. ¶ Scd̄o querit̄ vtꝝ itell's in itelligēdo qditatē in fantasmate sil' itelligat spēz itelligibilē ⁊ actū itellectionis: ⁊ arguit̄ q̄ sic. itellect⁹ cognoscit oē illud qd̄ p̄sentat̄ sibi: sꝫ in istāti cognitiōis qditatis in fantasmate sibi p̄sentat̄ spēs itelligibilis ⁊ act⁹ itellectiōis. ğ ⁊c. tꝫ ꝯn̄a cū maiori. ⁊ mīoꝛ declarat̄. in istāti cognitiōis qditatis fantasma repn̄tat singulare sensibile per modū specul'. ğ repn̄tat se; sꝫ magis itellectui p̄ns est spēs itelligibilis ⁊ act⁹ itellectiōis q̄ꝫ fantasma: qꝛ fantasma est in sensu; ⁊ illa sunt in itellu. ergo magis q̄ꝫ fantasma se repn̄tāt itellectui. Scd̄o ignotuꝫ nō cognoscit̄ per ignotū. p̄ poster̄. di. ph̄s ꝓp qd̄ vnūquodq; tale: ⁊ illud magis: sꝫ qditas cognoscit̄ per spēz itelligibilē ⁊ actū itellectionis. ergo in istāti cognitionis qditatis cognoscit̄ spēs itelligibilis ⁊ act⁹ cognitiōis siue itellectionis. Tertio nullus cognoscit regē p suā ymaginem depictā nisi cognoscat ymaginē: nec aliqs cognoscat ignē per fumū nisi eque cito vel pri⁹ cognoscat fumū. nullus ēt cognoscit vinū per circulū nisi in eodē instāti cognoscat circulū. ⁊ hoc iō qꝛ ymago est silitudo regis ⁊ fum⁹ ignis est signū; ⁊ ēt circulus vini. sꝫ tā spēs intelligibilis q̄ꝫ actus itellectiōis est silitudo ⁊ signū qditatis. ğ nō pōt cognosci qditas nisi cognoscat̄ spēs itelligibilis ⁊ act⁹ itellectiōis. ¶ 4° arḡ auctoritate superi⁹ allegata. p̄i mo politicoꝝ. q̄ ipole est nos hr̄e habit⁹ nobilissimos et ignorare nos illos hr̄e. ergo in eodē instāti: in quo est habitus: ille cognoscit̄: sꝫ nō pri⁹ cognoscit̄ qditas q̄ꝫ sit habitus in itellectu. ğ ⁊c. ¶ Oppositū arḡr. aliogn nullus posset itelligere aliqd nisi itelligeret se intelligere illud qd̄ est ꝯ experiētiam: qꝛ pōt esse act⁹ rectus sine reflexo. ¶ Dicēduz ğ q̄ cū itell's nō cognoscat recto aspectu nisi qditatem ⁊ singulare in fantasmate; ⁊ oīa alia reflexe cognoscat nō pt in p̊ istāti cognitiōis qditatis ⁊ singularis seu fātasmat' aliqd̄ aliud cogscere: qꝛ itell's cū sit pura po³ nō pōt sil' ⁊ semel hr̄e actū rectū ⁊ reflexū: sic ēt nō pōt ꝓ eodē instāti cognoscere mā; ⁊ formā. nec est miruꝫ si talia nō cognoscunt̄ eq̄ cito: sic māalia extra aiam: qꝛ pri⁹ cognoscit̄ finis q̄ꝫ ea que sunt ad finez. modo nō ordinauit nā spēz itelligibilē aut actū itellectiōis p̄ncipalr: vt i ipa itelligeret̄ sꝫ p̄n'r vt cogscerēt̄ ētia māalia ex aiaꝫ. Intell's ğ hꝫ duplicē ꝯuersionē. p̄mā ad ētia māalia: ⁊ hꝫ ē p lineā rectā. scd̄a vo ad spēz itelligibilē vl' actū itellectiōis: ⁊ hꝫ per lineā reflexā tpe magno vel paruo post notitiaꝫ qditatis scd̄ꝫ q̄ cito vl' tarde itell's se ad eius ꝯpationē conuertit. ¶ Ad p̄m dr̄ q̄ sicut multa p̄sentant̄ sensui que tn̄ sensus nō cognoscit: qꝛ nō aduertit ad illa: ita multa presentant̄ itellectui. s. spēs itelligibilis ⁊ actus itellectiōis ⁊ alie opatiōes aie; que itell's ꝓp sui inaduertētiā non cognoscit in istāti: ğ cognitiōis qditatis oīa noiata i se itellectui repn̄tāt: sꝫ difformiter: qꝛ sensibile sua qditas ⁊ fantasma se actualr̄ repn̄tāt. spēs vo itelligibilis ⁊ act⁹ itellectiōis solum habitualr̄. ¶ Ad 2m dr̄ q̄ aliqd pōt p aliud dupl'r cognosci. s. obiectiue ⁊ subiectiue. vbi. g. ymago regis existens in muro ducit obiectiue nos in notitiā regis: qꝛ nō solū repn̄tat regē: sꝫ ēt seipsaꝫ in rōne obiecti ymago aūt regis exn̄s in sensu repn̄tat illū ⁊ ducit i notitiā illi⁹ subiue. qꝛ est subiectiue in po³ cognitiua: ita fātasma ducit nos obiectiue in notitiā rei sensibilis. Spēs aūt intelligibilis ducit nos in notitiā eiusdē subiue. ¶ Dico ğ q̄ nō icōuenit cognoscere notū per ignotū subiue; sꝫ bn̄ eēt incōueniēs obiue: ⁊ hoc itēdit Ar. p̄ poster̄. ¶ Ad 3m pꝫ rn̄sio ex dictis: qꝛ ymago ista fum⁹ ⁊ circulus repn̄sentant obiectiue regē ⁊ ignē ⁊ vinū. spēs aūt itelligibilis vl' act⁹ itellectiōis subiectiue tm̄. nō ğ cognosco ymaginē regis eque cito: sicut regē ex eo solū qꝛ est silitudo illi⁹: sꝫ quia est silitudo illius subiue terminās actū cognitionis: licꝫ nō vltimate: sic aūt nō se hꝫ spēs itelligibilis in p̄mo istāti cognitiōis qditatis. ¶ Ad 4m dr̄ q̄ Ar. p̊mo politicorū. nō ꝓtulit illā ꝓpōnez ad hoc ꝓpo^m si solū ꝯ p'sonē di. q̄ itell's n̄ acqrit habit⁹ specl'atiuos vl' morales: sꝫ solū p tps reminiscit̄: iō dic̄ Ar. q̄ multi hoīes hr̄ent p magnū tps. s. toto tpe vite eoꝝ habit⁹ nobilissimos ⁊ igrarent se hr̄e illos: qd̄ ē absurdū. q̄ re. ¶ Text⁹ ꝯmē. 17. ⁊ 18.

Quoniam autez sicut in omni natura est aliquid hoc quidem materia vnicuiq; generi. Hoc autem est potentia omnia illa. Alterum autem causa ⁊ factiuuꝫ quod in faciendo oīa: vt ars ad mām sustinuit. Necesse ⁊ in aīa has esse differētias.

¶ Et est intellectus hic quidem talis in omnia fieri. Ille vero in omnia facere. T. c. 18.

¶ Istud est 3m cap^m p̊mi tractat⁹ tertij de aīa. in quo Ar. determiat de itell'u poss' p ꝯpotionē ad itellectuꝫ agētē. Postq̄ꝫ determiauit de eodē p ꝯpationē ad obꝫ ponēdo q̄tuoꝛ ꝯclones: q̄ꝝ p̊ est ista. necesse est in nā aie intellectiue ponere duplicē virtutē: q̄ꝝ vna est oīa fieri: ⁊ alia oīa facere. Scd̄a ꝯclō. itell's agēs est habit⁹ itell's pol: s. ⁊ actiua dispō fantasmatis. ibi. (Sicut habit⁹ qdē.) Tertia ꝯclō itell's agēs est insepabilis ⁊ ipossibilis i mixt⁹ et sub a actu ens. ibi (Et hic itell's.) Quarta ꝯclō. itellus in actu ⁊ itell's in po³ inīcē distīguunt̄. ibi. (Idē aūt.) Pria ꝯclō. arḡr sic. in oī nā que q̄nq; est in actu q̄nq; est in po³ opꝫ ponere aliqd qd̄ est oīa fieri ⁊ aliqd qd̄ est oīa facere sed aīa itellectiua aliq̄n est in actu aliq̄n in po³. ergo in nā aie itellectiue opꝫ ponere vnū qd̄ est oīa fieri: ⁊ aliud qd̄ est oīa facere. minoꝛ est nota. ad experiētiā qꝛ aīa itellectiua aliq̄n itelligit ⁊ aliq̄n nō intelligit. maioꝛ aūt declaratur. ⁊ p̊mo in nālib⁹. nā qꝛ nā transmutabiliū aliq̄n est in actu per formā quā hꝫ: ⁊ aliq̄n ādo in po³ per formā quā nō hꝫ: ideo in ea assignat̄ vnum qd̄ est oīa fieri. s. potentia ad oēs formas nāles gn̄abiles ⁊ corruptibiles: et hec est p̊ma mā. aliud aūt q̄ est oīa facere. s. deus qui est actus purissimus actiue cōcurrens ad cuiuscūq; forme generationē ⁊ corruptionē: si eniꝫ ponunt̄ oēs forme naturales potētia in p̊ma mā opꝫ oēs illas ponere actu in p̊mo motore ꝯm cōmētatorē. 12. metaphy. imo mā p̊ma nō est potētia passiua. nisi quia deus est potētia actiua.

T.c.17. vnde.5.metaph.dicit phs q potẽtia analogice dr̃ de potentia actiua ⁊ passiua. Secũdo idẽ ostẽdit in artificialibus. nã q̃z nã artifi aliqñ est in actu aliqñ in poª. cum interdũ habeat formã artificialẽ: ⁊ iterdũ illã non hẽat: opz dare aliqd qd̃ est oĩa fieri. s. mãz artifi: ⁊ vnũ aliud qd̃ est oĩa facere. s. artẽ in mente artificis. sicut ergo mã artis oẽs formas artificiales recipit ita ars omnes illas agit. ita in nã aie itellectiue necesse est dare duplicẽ virtutẽ q̃z vna ẽ oĩa fieri. s. itells polis: q recipiat oẽs formas speculatiuas ⁊ aliã q̃ est oĩa agere. s. itells agẽs q oẽs has formas reponat in intellu mãli. T.c.18. (Quũ aũt sic in oi nã est aliqd hoc qdẽz mã). s. poª receptiua (vnicuiq; generi. hoc aũt est poª illa oĩa) quia oẽs illas formas põt recipere (alterũ aũt cã ⁊ factiuũ qd̃ in faciẽdo oĩa) se hz actiue sicut illa põ possiue (vt ars ad mãz sustinuit necesse est ⁊ in aĩa has duas (esse differẽtias ⁊ est itells hic). s. passibilis (qui talis in oĩa fieri ille vero) vt agẽs (in oĩa facere.) ¶ Notãdũ fm cõmẽtatorẽ. cõmẽto. 17. q quẽadmodũ necesse est in vnoquoq; genere rez naturaliũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ esse tria ex nã illius generis: ⁊ attributa ei: agẽs patiẽs: ⁊ factũta dz esse in itellectu: ⁊ qz ɔsideratio de aĩa est ɔsideratio nãlis: qm̃ aĩa est vnũ entiũ nãliũ. rebus aũt nãlibus cõe est: vt habeat in vnoquoq; genere mãz: ⁊ est illud qd̃ est in poª oĩa que sunt in illo genere: ⁊ aliud qd̃ est agẽs ⁊ cã. ⁊ est illud pp qd̃ generaĩ oẽ qd̃ est illi⁹ generis: sicut ⁊ artificiũ apud mãz necesse est vt he tres dñe sint in aĩa. Ecce fm ɔmẽtatorẽ q itells agens ⁊ possibilis sunt due virtutes anĩe ⁊ dñe eius realr̃ distincte: sicut mã nãlis ⁊ cã effectiua ei⁹ ⁊ sicut mã artificialis: ⁊ ars que est poª actiua illius: ⁊ sicut tã in arte q̃z in nã sunt tria. s. agẽs potiẽs ⁊ opatio facta: ita in aia itellectiua sunt tria. s. itellect⁹ possibilis intellect⁹ agẽs ⁊ spẽs itelligibilis facta. ¶ Cõtra predicta arguiĩ. ⁊ pmo q nõ est necessariũ dari itellectũ agẽtem: qz sensus exterior factus in actu imutat sensuz cõez absq; idigẽtia alterius motoris ⁊ sensus cõis factus in actu imutat fantasiã absq; idigẽtia alterius motoris. ergo p idẽ fantasia existẽs in actu poterit imutare intellectum possibilẽ absq; idigẽtia itellect⁹ agẽtis. pz ɔñtia. qz sicut sensus exterior subordinaĩ essentialr̃ sensui cõi: ⁊ sensus cõis fantasie: ita fantasia itellectui. antecedẽs aũt est notũz. scd̃o hui⁹. Scd̃o si ad oẽm itellectionẽ necessario cõ-T.c.160 currit itells agẽs. aut ergo per receptionẽ spẽi itelligibilis in itellectu possibili: vl̃ ppter abstractionez qditatis a ɔditionib⁹ mãlib⁹: vt ingt cõmẽtator. non pᵐ: qz oẽ qd̃ recipiĩ in aliquo recipiĩ scd̃z moᵐ recipiẽtis: ⁊ itellect⁹ polis est virtus abstracta. g spẽs itelligibilis reciperẽ abstracte secluso itellectu agente. nõ etiã 2ᵐ. qz visus pcipit albedinez sine dulcedine: nõ obstãte q illa sit ɔiuncta in lacte absq; alio motore. ergo per idez absq; itellcũ agente poterit itells polis cognoscere qditatez sine ɔditionib⁹ mãlib⁹: nõ obstãte q illa sint ɔiũcta in reb⁹ sensibilib⁹. Preterea necessitas ponẽdi itellectũ agẽtẽ vĩ cẽ ppter rõnez Ar. sz ostendo illã nõ esse validaz qz ex eodem medio arguã necessitatez sensus agentis ex quo nã sensus aliqñ est in actu aliqñ in potẽtia. ¶ Intelligẽdũ fm cõmentato. q Pla. nõ idiguit ponere itellectũ agentem: sed Aristo. sic. posuit. n. Plato q obiecta ppria itellectus nostri. sunt actu itelligibilia que dixit esse qditates ydeales ⁊ exẽplares separatas a singularib⁹. Ex quo seqtur q si qditates sunt actu itelligibiles per se monere possunt itellectuz possibilem sine idigentia itellectus agẽtis. nã qz sensibilia sunt actu talia: nõ indigent ponere sensum agentez: vt qz calidũ est actu calidũ ⁊ frigidũ est actu frigidũ nõ idigemus ponere tactuz agentez: qui facit talia potẽtia sensibilia actu sensibilia. Calidũz eniz qz est actu tale poterit per seipsum imutare tactuz absq; alia actualitate collata: ita si qditates essent p se actu itelligibiles separate a singularibus possent per seipsas imutare itellectuz possibilez absq; idigentia itellectus agentis faciente has quiditates actu itelligibiles. Ar. autez qz nõ pcessit ab intelligibilibus ad sensibilia: sed ecõtra ordine nature coactus est ponere intellectũ agentez. nã reductio itellectus possibilis de potẽtia ad actuz intelligẽdi nõ põt esse per se ipsum cum sit pura potẽtia: nec per fantasma: cũ illius ad itellectũ nõ sit determinata pportio: itellect⁹. n. est potẽtia abstracta ⁊ vl̃is. fantasma võ est singulare admixtũ mãe: nec p qditatẽ: qz qditas nõ mouet p se nisi in singulari: qd̃ p se nõ pt mouere sensuz nec ẽt per spẽs inatas vl̃ ɔcretas: qz itells est sicut tabula rasa: in q̃ nihil est depictũ: vt patuit in alio caplo. T.c. ¶ Relinqĩ ergo q itells possibilis reduciĩ ad actũ itellectionis p itellectũ agentẽ disponẽdo tã ipm q̃z fantasma: ⁊ faciẽdo ea actu itellecta: que pri⁹ erãt poª itelligibilia. ¶ Ad pᵐ negaĩ ɔña. Et ad pbationez dr̃ q nõ est similitudo: qz sensus exterior cõis ⁊ fantasia sunt potentie eiusdem aie. s. sensitiue. itellect⁹ aũt est potẽtia aie intellectiue alteri⁹ generis: ⁊ oẽs ille potẽtie sensitiue sunt organice. hec aũt itellectiua ẽ imãlis ⁊ abstracta. ¶ Ad scd̃z cõcedo q itellectus agens reqritur pp ambas ɔditiones noĩatas. nõ tñ ppter hoc seqtur q spẽs itelligibilis põt recipi in itellectu possibili absq; itellectu agẽte: cuz fantasma illaz potentiã nõ habeat: sed solũ seqĩ spẽz intelligibilez esse abstractã: si reciperẽ in itellectu possibili absq; intellectu agẽte. mõ hec ɔditiõalis nihil põit inesse: reqritur etiã itells agens pp abstractionez qditatuz. ¶ Et cuz arguiĩ de visu percipiente in lacte albedinez sine dulcedine: diciĩ q istud exẽpluz nõ est ad ppositũz: qz albedo nõ exigit dulcedinez. ad imutandũz visum: qz sine illa eque bene imutaret: sed qditas: licz sit per se obm itellect⁹ idiget singulari ɔiũcto ad hoc q moueat itellectũ: qz qditas nõ põt mouere intellectũ: nisi prius moueat sensum: sed nõ põt mouere sensuz nisi pri⁹ ɔiungaĩ singulari. ¶ Et ad rationẽ phi. dico q est valida. nã sicut in nãlibus ⁊ artificialibus: ac etiã in natura anĩe intellectiue datur vnũ qd̃ est oĩa fieri: ⁊ vnũz qd̃ est oĩa facere: ita in natura aĩe sensitiue assignatur aliqd̃ qd̃ est oĩa fieri. s. sensus: ⁊ aliqd qd̃ est oĩa facere. vz. sensibile. frustra eniz daretur sensus agens: ex quo sensibile est de se in actu: ⁊ de se põt mouere sensuz. Intelligibile aũt qd̃ est obiectuz in natura aie intellectiue. nõ est oĩa facere: quia nõ est in actu itelligibile: sed potẽtia solũ: ⁊ ex hoc opz dare vnũ aliud qd̃ sit oĩa facere. s. mouens itellectuz possibilẽ ⁊ extrahẽs oĩa itelligibilia de potẽtia ad actũ. ⁊ hõ est intellectus agens. Diceret tamẽ cõmentator. q illud qd̃ est oĩa facere in natura sensus est intelli⁹ agens abstrahens speciez sensibilem ab ipso sensibili mediãte qua sensibile pducit sensationez. vt fuit ostẽsuz. de intẽtione ɔmentatoris. scd̃o huius. caplõ de passibilitate sensus. ¶ Secũdo principaliter arguitur pbando intellectum agentem ⁊ possibilez nõ esse duas virtutes anime ab illa ⁊ a se inuicez distinctas. naz oẽ illud quo pmo itelligimus est aĩa itellectiua: sz itellũ agẽte ⁊ possibili pmo itelligim⁹. ergo tã itells agens q̃z possibilis est aĩa itellectiua. tz ɔña cũ maiori. ex diffõne formali aie data in. 2ᵒ. T.c. miõr aũt colligiĩ hic in lr̃a: eo q p itellectũ agẽtẽ actiue pmo itelligim⁹ ⁊ per itellcũz possibilẽ passiue itelligim⁹ pmo. ¶ Deĩde argĩ scd̃o q nõ distinguunĩ itells agens ⁊ possibilis q̃rẽdo: vtrũ itellectus agens sit virt⁹ cognitiua aut nõ. si sic. frustra distinguiĩ ab itellectu possibili: sz

nō. igit̃ iteꝰ possibilis est nobilior itellu agēte 3 phm in hoc capl'o: z pbat̃ r̄oa: q2 oīs ṽtus cognitiua est nobilior nō cognitiua. Et ɔfirmat̃. idē sensus est actiuꝰ z possiuꝰ vt patuit 2° hꝰ. g̃ ɔsilr idē iteꝰ est actiuus z passiuus. frustra g̃ ponit̃ iteꝰ agēs distictus a possibili. ℂ Nōndū ꝙ iā cōiter tenet̃ aiam itellectuā ab itellu agēte z possibili nō distigui realr: s3 solū r̄one: eo ꝙ diuersis r̄onibus z noībus vnū z idē dr̃ aīa itellectiua. iteꝰ agēs. z iteꝰ possibilis dr̃ iteꝰ agēs q2 agit itellectiōes z spēs itelligi^les. dr̃ n. aīa itellectiua: q2 iformat mām z ɔstituit hoiem. dr̃ aūt iteꝰ possis: q2 recipit illas. ℂ Ista opio ñ acceptat dicta Auerroys: qm̄ expsse ps de itentiōe sua: ite^m agentē nō eē inte^m possem: cu3 dicat h Cōmeta. cōmē. 18. ꝙ inteꝰ agēs nō cogscit nec iducat in nobis: s3 itellus possibilis. Aristo. aūt dcā acceptat glosando ea: s3 ꝙ h opio ɔdicat itētōi Ar. argr̃. ex q̃tuor ppōnibꝰ: q̃rū pꝰ est ista. iteꝰ possibilis est in poᵃ pura: z iteꝰ agēs est in actu. 2ᵃ ppō. iteꝰ possibilis est oīa fieri: z iteꝰ agēs est oīa facere. 3ᵃ ppō. iteꝰ agēs est hītus z dispō iteꝰ possibilis. 4ᵃ ppō inteꝰ agēs ē nobilior itellu possibili. Istas ppōnes ponit Ar. in hoc 3°: ex q̃rū qual3 manifeste ɔcludit̃ inteꝰ agētē nō esse inte^m possibilem. ℂ Ex his sequit̃: ꝙ tam intellus agēs q̃3 iteꝰ possibilis realr dr̃t ab aīa itellectiua: q2 ex q̃ sunt ṽtutes z dr̃e aīe itellectiue: fm phm: z iuicē realr drñt: nō appz q̃re eēt magis aīa itellectiua inteꝰ possibilis q̃3 agens vl' ecɔ. osilī3 ēt est 2° hꝰ: ꝙ poᵉ sensitiue drñt iter se z ab aīa sensitiua. g̃ idē videt̃ dōm de potētȳs intellectiuis. Imo ginor g̃ ꝙ sic poᵃ p̄me māe realr distinguit̃ ab illa z poᵃ aīe sensitiue ab aīa sensitiua: ita poᵃ aīe itellectiue realr distigui ab ea. nā sicut pᵃ mā est in pura poᵃ i genere formaꝝ nālium: z aīa sensitiua i genere formaꝝ sensi^m: ita aīa itellectiua i genere formaꝝ itelligi^m: nlla. n. suba pōt imediate p seipsam recipe nouā formā: s3 reqrit̃ me^m pticipās cū extremo vl' extremis. z sic aer h3 duplicē ṽtutē. s. dyafanitatē p quā recipit spēs visibiles: z lumē faciēs colores actu visibiles. q pꝰ erāt poᵃ visibiles. Ita aīa itellectiua h3 duplicē ṽtutē: p q̃rū vnā recipit oēs spēs itelligibiles. q̃ dr̃ inteꝰ possibilis. z p aliā abstrahit itelligibilia de poᵃ ad actū: z hec dr̃ inteꝰ agēs. ℂ Ad pᵐ negat̃ ꝙ iteꝰ agēs vl' possibilis sint illud quo pꝰ itelligiꝰ sumēdo pꝰ ppncipalr z pꝰ actu. iuxt̃ itentiōe3 Ar. in diffōne 1ᵉ ponentes pᵐ z nō pꝰ: s3 bñ est illud quo ime^te itelligimꝰ. pncipalrꝰ. n. itelligimꝰ p aīam q̃3 p aliq̃3 suaꝝ potētiaꝝ: s3 imediatiꝰ p q̃li3 earū q̃3 p ipsam aīam. ℂ Ad 2ᵐ rñdet̃: ꝙ iteꝰ agens est ṽtꝰ cognitiua nō qde3 in nobis: s3 in seipso. iuxt̃ itentiōe3 Cōmenta. cū sit ds vel alia itellꝰ sepata cogscens seipo3 p eēntiā ppriā: itellus aūt possibilis cogscit in nobis cu3 moueat̃ a fantasmatibꝰ existibꝰ i nobis in qbꝰ itelligit mālia entia. ℂ Cōfirmatio aūt solū ɔcludit ite^m polem esse actiuū z possiuū: z h ɔcedit̃: nō tñ frustra ponit̃ itellus agēs: q2 ad p̄mā itellectionē nō ɔcurrit iteꝰ possibilis: nisi passiue. iō idiget intellectu agēte: ṽtute cuꝰ fantasma posset imutare inte^m polem. qm̄ ppria ṽtute abstractiua potentiā nō posset attingere. ℂ Textus cōmenti. 18.

ℂ Sicut habitus quidez z sicut lumen. Quodam enim modo z lumen facit potentia existentes colores actu colores.

ℂ Scḋa ɔ. inteꝰ agens est hītus inteꝰ possibilis z actiua dispō fantasmatis. pbat̃. sicut se h3 oculus ad colores: ita iteꝰ ad fantasmata: s3 oculus nō videt colores nisi pficiat̃ lumie qḋ est hītꝰ eiꝰ: z dispō motiua colorꝫ d poᵃ ad actū. g̃ inteꝰ possibilis nō intelligit fantasma: nisi pficiat̃ lumie inteꝰ agētis q est hītus eiꝰ: z actiua dispō fantasmatis de poᵃ ad actū. t3 ɔsña cū maiori p illā ppōne3 phi. sicut se h3 sensus ad sensibile: ita iteꝰ ad itelligibile. minor aūt est nota: q2 oculus nūq3 videret nisi iformare tur lumie. nō oīs forᵃ alicꝰ est eiusdē hītus: cū p illā ptu te: z facilr posset opari colorē nō vr̃ absq3 lumie. g̃ lumen exhibit colores de poᵃ ad actu3. T. c. 18. (Sicut hītus qdā) inteꝰ possibilis (z sicut lumē) fantasmatis est ipse inteꝰ agens. (quodā. n. mō z lumē facit poᵃ extites colores. actu colores). i. lumen facit colores esse actu visibiles q p̄userāt poᵃ visibiles. ℂ Nōn^m pꝰ fm Cōmenta. cōmē. 18. ꝙ h est dispō hītus. s. vt hñs habitū itelligat p ipm illud qḋ est sibi pprium ex se: z qñ voluerit absq3 eo ꝙ indigeat in hoc aliquo extrinseco. Intendit Cōmēta. ꝙ cū nihil dicat̃ hītus pp̄e: nisi p̄cesserit actꝰ ipe itellus agēs nō dr̃ hītus inteꝰ possibilis anq3 actualr itelligat: s3 solū post actualē itellectōe3: ex quo seqt̃ ꝙ inteꝰ possibilis actuatus spē itelligibili poterit exire ad actum itelligēdi absq3 indigenᵃ fantasmatis. ℂ Ex p̄dictis seqt̃ ꝙ inteꝰ z hītus de quo Ar. logt̃ h nō est hītus p̄moꝝ p̄nciploꝝ. Ut multi crediderūt fm ꝙ narrat Themistiꝰ: q2 inteꝰ q est hītus p̄moꝝ p̄ncipioꝝ p̄supponit aliq̃. iā itellecta in actu. s. termīos pncipioꝝ: p quoꝝ itelligētiā cogscimus p̄nᵃ: quo dato inteꝰ agēs nō faceret oīa itelligiꝰ in actu: ɔ phm h. 2°. q2 inteꝰ nr̃ est sicut tabula rasa in q̃ nihil est scriptū: z hītus p̄ncipioꝝ est acqsitꝰ: cū g̃ in intellu nihil iprimat̃ nisi mediāte lumie inteꝰ agētis. sicut nihil iprimit̃ oclo: nisi mediāte lumie corporali: oz ꝙ ipa p̄nᵃ accipiāt actualitatē p lumē inteꝰ agētis: p qḋ fiāt actu itelligibilia: nec3 dr̃r p̄ncaᵃ nālr cognita: q2 ea h3 inteꝰ in suo exordio: s3 q2 eis statī assentimꝰ notis termīs absq3 discursu: z r̄one p solū lumē iteꝰ agētis. iō dr̃ pꝰ posterio. ꝙ p̄nᵃ cogscimꝰ iquātū termīos cogscimꝰ. ℂ Nōn^m 2° fm Cōmēta. ꝙ nō possumus dicere ꝙ pportio inteꝰ agētis in aīa ad inte^m mālē est sic pportio artificis ad artificiatū oībꝰ modis. ars. n. iponit formā i totam mā absq3 eo ꝙ sit in mā aliqḋ exñs de itentiōe forᵉ aliq3 artifi^m fecerit eā: z nō est ita in intellu: qm̄ si ita eēt in itellu. tūc hō nō idigeret in cōprehēdēdo itellaᵃ sensu: nec3 ymaginatōe: imo itellecta pueniret ad inte^m mālē ab intellu agente absq3 eo ꝙ inteꝰ mālis idigeret aspicere formas sensibiles. ℂ Unū ar^m posset fieri tale. sicut se h3 ars ad mām suā: ita inteꝰ agēs ad inte^m polem: s3 ars ponit formā in mā sua absq3 alio agēte. g̃ inteꝰ agēs: inducit ēt formā in intellu possibili absq3 agēte sensibili. qḋ est ipoᵉ. t3 ɔña cū minori: maior aūt est nota a sufficiēti silitudine: q2 sicut ars: ita inteꝰ agens est oīa facere. iō dicit Cōmenta. ꝙ nō est pportio z silitudo oībus modis: qm̄ ars nō est in mā sua: s3 in artifice: nec dat̃ aliq̃ vna ars factiua oīu3 artiū: sicut vnus inteꝰ agēs faciēs oīa itelligibilia actu: q̃propter nō si ars iducit formā sine alio agēte: ita etia3 inteꝰ agēs: cū actiuitas inteꝰ agentis sit m̃lto vltior actiuitate artis. ℂ Tertio nōndū fm Cōmēta. eodē cōmē. ꝙ nō possumus dicere ꝙ imaginate intentōes sint solū mouētes inte^m mālē exhētes eū de poᵃ ad actū: qm̄ si ita esset nulla esset drñtia inter vl'e z induiduū: z tunc itellectus esset de genere ṽtutis imaginatiue. ℂ Duo incōueniēna sequint̃. dicit Cōmen. si tantū fantasmata mouent inte^m p̄mū: ꝙ nō est drñtia inter vl'e z singulare: qm̄ si tantū fantasmata mouent inte^m. g̃ solū singularia mouent inte^m: s3 vl'e mouet inte^m cū sit obm inteꝰ r̄one abstractionis. g̃ vl'e est singulare. ℂ 2^m incōueniens est ꝙ inteꝰ est de genere ṽtutis imagiatiue. pbat̃. oīs ṽtus recipiēs solu3 singl'r est de genere ṽtutis imaginatiue: sed inteꝰ nō recipit nisi singl'aritatē. si solū fantasmata mouent ipm: q2 omne agens agit fm ꝙ est in actu. ergo zc.

¶ Quarto nōndū ſm Cōmēta. eodē cōmen. ꝙ queād-
modū viſus nō mouet a colorib⁹ niſi qñ fuerint in actu
qd nō ɔplereť niſi luce pñte: cū ipm ſit extrahēs de po^a
ad actū: ita imagiate ītentōes nō mouēt inte^m mālē niſi
qñ fuerit intellecte in actu: qd non pficit in eis niſi ali-
quo pſente quo itellus fit in actu. Hec ſilitudo nō eſt p
oēm mo^m. ītantū.n. ſilis eſt: qꝛ ſicut colores non poſſunt
mouere viſum ſine lumie corporali: ſic fantaſmata non
poſſunt mouere inte^m mālē abſq; lumine inte^s agentis.
In alio aūt eſt diſſilē. nā in motōe viſus regriť lumē cor-
porale nō ppter colores cū illi ſint de ſe viſibiles: ſicut
ꝛ alia ſenſibi^a ppa de ſe ſenſibi^a ſunt: ꝛ motiua ſuoꝝ ſen-
ſuū: ſꝫ regriť lumē ppter mediū. vt in ſcdo b^9 demrauit
Cōmētatoꝛ. fantaſmata aūt cū nō ſint de ſe ītelligibilia
ppter cōditōes māles ꝛ īdiuiduales: idigēt ppter ſe lu-
mine inte^s agentis: vt eꝛhanť de po^a ad actuꝫ: ꝛ iō dixit
Ar. in lro. ꝗdā.n. mō ad euitandū oimodā ſilitudinē. i.
lꝫ colores ſint actu colores ꝛ de ſe viſibiles. tñ vt videā-
tur idigent lumie corporali: qꝛ ſine illo nō pñt videri: ꝛ
hoc mō extrahunť de po^a ad actū: nō ſm nām coloris: ſꝫ
ſm diſpōnē medij. ¶ Quinto notandū ſm Cōmen. eo-
dē cōmēto ꝙ fuit neceſſe attribuere has duas itentōes
aīe in nobis. ſ. recipe inte^m ꝛ facere eū: qm̄uis agens ꝛ re-
cipiēs ſint ſubē eterne: pp qd he due actōes reducte ſūt
ad nīam volūtatē. i. obſtrahere itelli^a ꝛ itelligere ea. ab-
ſtrahere.n. nihil aliud eſt ꝗꝫ facere itentōes imaginataſ
ītellectas i actu poſtꝗꝫ erāt in potētia. itelligere.n. nihil
aliud eſt ꝗꝫ recipe has itentiōes. ¶ Duo documēta dat
hꝛ Cōmēta. pmū: ꝙ lꝫ inte^s agēs ꝛ inte^s poſſibilis ſint vir-
tutes eterne: tñ ſpēs itelligibilis eſt facta ꝛ nō eterna: co
ꝙ receptio i^s depēdet a voluntate: qꝛ ſm volūtatē inte^s
agens abſtrahit ꝛ facit itentōes itellectas in actu q̄ pus
erāt in po^a: qꝛ a abſtractiōe facta inte^s poſſibilis recipit
has itentōes. ¶ Scdm documētū: ꝙ obſtrahere ꝛ itel-
ligere ſunt operatōes diſſicte: qꝛ obſtrahere nihil aliud
eſt ꝗꝫ fantaſmata facere eſſe in actu poſtꝗꝫ erāt i po^a: in-
telligere autem nihil aliud eſt ꝗꝫ recipe hꝫ fantaſmata.
¶ Cōtra pmū argr ſic. pus actuať inte^s ꝗꝫ volūtas. ḡ re-
ceptio inte^s nō depēdet a voluntate. tꝫ ɔñs eſt: cū añs: qꝛ
inte^s naturalr eſt pōꝛ volūtate. ¶ Cōtra z^m arguiť etiā
ſic. inte^s factus in actu pōt itelligere abſq; pñtia fantaſ-
matis ſm Cōmētatorē. cōmēto pmo. ḡ nō ſemp itelligere
eſt recipe fantaſma. ¶ Ad p^m dř: ꝙ lꝫ pma receptio nō
depēdeat ſimplr a volūtate nr̄a tñ ɔtinuatio i^s receptio-
nis: ꝛ reiteratio ɔſilis receptōis depēdet a volūtate no-
ſtra. iō ſpēs itelligibilis vł inte^s nō eſt eterna: qꝛ deficit
ɔtinuatio i^s ſꝫ volūtatis hrī placitū. ¶ Ad z^m dř: ꝙ aliq̄
abſtractio ē abſtractio ite^s ſoli^s agētis: vt abſtractio fan-
taſmatuꝫ a potētialitate ꝛ qditatū a ſuis idiuiduis: aliq̄
vō abſtractio ē vtriuſq; ſ. tā inte^s agētis ꝗꝫ poſſibilis vt
abſtractio magis cōium a min^s cōib^9 ꝛ abſtractio diffō-
niuꝫ a gnīb^9. Itē ꝗdā itellectio eſt ſoliū paſſio ite^s poſſibi-
lis vt i^s q̄ eſt a fantaſmatib^9 imediate: ꝛ ꝗdaꝫ eſt actio ꝛ
paſſio eiuſdē. ſ. qlꝫ a^a indſnter. ¶ Ex his ē ſolutū ar^m: qꝛ
Cōmēta. loquiť ſaltē de abſtractōe q̄ eſt actio ſoli^s inte^s
agētis: ꝛ de itellectiōe q̄ nō eſt niſi paſſio ite^s poſſibilis.
¶ 6° nōn^m ſm Cōmēta. eodē cōme. ꝙ cū videmus idēꝫ
transferri i ſuo eſſe de ordie in ordinē. ſ. itentōes ymagi-
natas dicimus ꝙ hꝛ neceē eſt vt ſit a cā agēte ꝛ recipiēte:
recipiēs igr māl is ꝛ agēs eſt efficiēs: ꝛ cū inuenimus nos
agere p has duas vtutes cū voluerimus: ꝛ nihil itelligat
niſi p ſuā formā. iō fuit neceē attribuere nobis has duas
vtutes ite^s: ꝛ ite^s q eſt abſtrahere inte^m: ꝛ creare eū neceē
eſt vt pcedat in nobis ite^s q eſt recipe eū. ¶ Duos ppō-
nes ponit hꝛ Cōmētatoꝛ. pma eſt ꝙ fantaſmata nō pñt i-
ferri de ordine in ordineꝫ: niſi p duas vtutes: quaꝝ vna
eſt agēs: ꝛ alia eſt patiēs pꝫ. nā fantaſmata transferri de
ordie in ordinē: eſt illa pmo eſſe in ſenſu: ꝛ poſtea in itel-
lectu: ſꝫ hoc nō pōt fieri abſq; itellectu agēte eꝛhēte fan-
taſma de po^a ad actū ꝛ abſq; itellectu po^{li} recipiēte i^a. ḡ.
¶ Scda ppō. pductio ſpēi itelligibilis necīo eſt a duа-
bus vtutib^9: quarū vna eſt altera pōꝛ: qꝛ pductio ſpēi i-
telligibilis necīa eſt effectiue ab itellu agēte creāte illā
ꝛ obſtrahēte a fantaſmatib^9. paſſiue aūt ab itellu poſſibili
illā recipiēte. Qꝛ aūt ite^s agens pōꝛ ſit in itellu poſſibili.
pꝫ: qꝛ po^a actiua pōꝛ eſt po^a paſſiua. 5. metaph. Et notāter
dř inte^m agentē creare inte^m in actu. ſ. ſpēm itelligibilē:
qꝛ nulla forma ppe generať niſi ſmō: ſꝫ ite^s in actu non
generať i mā: ſꝫ in itellectu poſſibili īmediate: mediate
vō in cētia aīe itellectiue: gnō igiť eſt pductio forme
in mā: creatio vō eſt pductio forꝫ extra mām ſm Cōmē-
tatorē. ¶ 7° nāndū ſm Cōmēta. eodē cōmēto: ꝙ Alexā-
der dicit: ꝙ recti^9 eſt deſcribere ite^m q eſt in nobis p ſuaꝫ
vtutē agentē nan patientē: cū paſſio ꝛ receptio ſint cōes
itellectui ꝛ ſenſibus ꝛ vtutibus diſtinctis: actio.n. eſt p-
pria ei: ꝛ eſt melius ꝙ res deſcribať p ſuā actionēꝫ: dica
ꝙ hoc nō cēt neceē oi modo niſi hoc nomē paſſio dicere-
tur de eis nō vniuoce nō.n. diceref niſi modo equoco.
Alexander voluit inte^m humanū potius debere diffini-
ri p vtutē actiuaꝫ ꝗꝫ paſſiuā: qꝛ paſſio ꝛ receptio eſt cōis
ſibi ꝛ aliis vtutibus iterioꝛibus ſenſitiuis ꝛ exterioꝛib^9:
tam diſtictis ꝗꝫ nō diſtictis: actio aūt eſt ſibi ppa: qꝛ nul-
la vtus cognitiua dř ppꝛie agere niſi inte^s: imo quelꝫ dř
mere paſſiua: mō vnūqdq; melius diffiniť p hoc qd eſt
ſibi ppꝛiuꝫ ꝗꝫ cōe. ¶ Rñdet Cōmētatoꝛ: ꝙ hꝛ veruꝫ eſt ſi
paſſio ꝛ receptio vniuoce repireť in itellectu: ꝛ in aliis
potētiis cognitiuis: ſꝫ non ſic repiuniť, ſꝫ equoce: qꝛ de
rōne itellus eſt recipe oia tam ſenſibi^a ꝗꝫ nō ſenſibi^a: ſꝫ
ſenſus nō recipit niſi ſenſibi^a: ēt itellus nō recipit niſi p
abſtractionē: ſenſus aūt nō recipiunt abſtracte: ſꝫ ſolum
vigore ſenſibiliū. ¶ 8° notandū ſm Cōmētato. codem
cōmēto: ꝙ oia dea Ar. in hꝛ ſunt iſta ꝙ vlia nullū hñt eē
extra aiam: qd itēdit pla. qꝛ ſi ita eēt nō idigeret ponere
inte^m agentē: ſenſibi^a manēt ſen^m abſq; ſenſu agente: qꝛ
ſeparata ſunt. iō ſi vlia eēnt ſeparata a ſingularib^9 mo-
uerēt inte^m poſꝫ abſq; itellu agēte: qꝛ eēnt de ſe itelligi-
bilia: ſicut ſenſibi^a ſunt de ſe motiua ſenſus. Ecce ꝙ Ar.
nūꝗꝫ negauit vlia ex pte rei: ſꝫ ſolū ſicut pla. poſuit pſe-
parationē a ſingularib^9. ¶ Cōtra pdicta notata argr: ꝛ
maxie ɔ ſextū notabile pbando: inte^m agentē nō eē pōrē
itellu poſſibili. nā ea q̄ cadunt ſub eadē diuiſione ſunt ſi-
mul nā: ſm phm in pdicamētis: ꝛ. 5. metaphyſi. ſꝫ itells
agēs ꝛ poſſibilis cadunt ſub eadē diuiſiōe ɔtra ſcīucē p
Ar. ꝛ Cōmētato. di. ꝙ itellus agēs eſt aīa facere: ꝛ itelle-
ctus poſſibilis eſt oia fieri. ḡ itellus agēs ꝛ itellus poſſi-
bilis ſunt ſil nā: ꝛ p ɔñs nullus illoꝝ eſt alio pōꝛ. Scdo
in eētialr ordinatis ois operatio poſterioꝛis eſt opatio
pōꝛis: ꝛ nō eɔ. vt pꝫ de lumie reſpcū lucis ꝛ de intelli^a z^o
reſpcū pme ex itētōe Ar. 8. phyſico. ꝛ auctorē de cauſis:
ſꝫ opatio intellus poſſibilis: q̄ eſt intelligere nō eſt opa-
tio intellus agētis: neq; abſtrahere: que opatio intells
agētis eſt opatio intellus poſſibilis. vt colligiť de inte-
tione Auerroys. cōmēto allegato. ḡ intells agēs ꝛ poſſi-
bilis nullū in ſe habēt ordinē eētialē: ꝛ ɔñter nec pōrib-
tatē vł poſterioritatē. ¶ Notādū pmo ꝙ duplex eſt pō-
ritas ſm phm. 8. phyſicoꝝ. ſ. pōꝛitas gnōnis ꝛ pfectiōis.
pōꝛitas generatiōis eſt illa quo aliqd pus aliobꝫ eſſe: ꝛ
ſic eēntia ſunt pōꝛa mixtis. pōꝛitas pfectiōis eſt illa qua
aliqd eſt alio pfectius: ꝛ ſic mixta ſunt pōꝛa eēntis: ſicut
etiam pus intenduntur a natura: iſte prioritates ſunt in

T.c.17.

T.c.4.

T.c.33 & 82.

T.c.37 & 41.

potētijs cognitiuis: qm̄ sensitiue sunt pores itellectiuis poritate gnōis: eȝ aūt poritate perfectōis intellectiue sunt pores sensitiuis: ſȝ sensus iteriores vtraq̄ꝫ poritate sunt pores sensibus exterioribus: ꝛ ita cōtingit de itellectu agēte respectu inteᵒ possibilis: qꝛ est eo por poritate gnōis cū pus hēat esse q̄ȝ inteᵒ possibilis ꝛ pus sibi conueniat nomē poᶜ q̄ȝ intellectui possibili. iuxta illud allegatū. 5. metaphysi. poᵒ pus dr̄ de potentia actiua q̄ȝ possiua: est ēt inteᵒ agens por itellectu possibili poritate perfectōis: qꝛ est eo honorabilior. vt declabit in ꝯclōne sequēti de itentōe Arꝫ. ⸿ Scdo ē nōndū: q̄ sic dn̄a triplr sumit. s. cōiter, pp̄e ꝛ magl ppe ſȝ Porphy. i ulib°: ita triplex est diuisio. s. eēntialis accidentalis ꝛ subiua: diuisio eēntialis est illa qua aliqd diuidit in dn̄as specificas: ꝛ talis est diuisio q̄ diuidit aīal in rōnale ꝛ irrōnale de q̄ facit Arꝫ. mentōeȝ in p̄dicamētis di. q̄titatis aliud cōrinuū aliud discretuȝ. Diuisio accn̄talis est illa qua aliqd diuidit i propas passiōes cuius est hec: aīaliū aliud disciplinabile aliud indisciplinabile. de qua logr Arꝫ. 2° posterioꝝ: cū vult numeruȝ diuidi p parem ꝛ iparem. Diuisio aūt subiua est illa qua aliqd diuidit in suas portes subiuas vt anial aliud hō aliud equus. de hac diuisione

T.c.17 logr Aristo. 2° hᵒ: cū diuidit aniatū in plantā bestiā ꝛ hominē. Dico ḡ q̄ itellectus agēs ꝛ possibilis possunt comporari ad intellectū in cōmuni: ꝛ sic sunt partes subiue eius ꝛ nō dn̄tie subales vel accn̄tales: aut ad aīam itellectiuā: ꝛ sic sunt ,ppe dn̄tie eius: qꝛ nulli competūt ſm actōeȝ ꝛ passionē nisi anie itellectiue: nō aūt sunt dn̄ne essentiales anie itellectiue: qꝛ pus est aīa itellectiua q̄ȝ itellūs possibilis: sed sunt dn̄tie accn̄tales: nō q̄ itellūs agens ꝛ itellūs possibilis sint accn̄tia: qꝛ itellūs agēs est deus: ſȝ qꝛ accidunt illi. lȝ. n. pus sit itellūs agens q̄ȝ aīa itellectiua: tamē pus est aīa itellectiua q̄ȝ itellūs agens sit perfectio illius: sicut generaliter quelȝ passio postponit suo subto ordine nature: neq̄ꝫ dr̄ itellūs agēs dn̄tia accn̄talis anie itellectiue: qꝛ sit ,ppa passio eius: sed qꝛ cadit in diuōne accidētali anie itellectiue data a posteriori: sicut forma in diuōne materie ex passio in diuōne sui subti. hoc modo. aīa itellectiua est actus substāialis habitualiter pfectibilis per itellcm̄ agentē. ⸿ Ad pmū dicitur: q̄ ea que cadunt sub eadē diuiōe essentiali sunt simul natura: non aūt ea que cadunt sub eadē diuisione accn̄tali vel subiectiua: qm̄ pus est poritas q̄ȝ iparitas: sicut pus est binarius q̄ȝ ternarius: quāuis pme due sunt dn̄tie accn̄tales numeri ꝛ due alie sunt partes subiectiue eiusdē. Itē dn̄tie quecūq̄ꝫ sunt ille possunt cōparari ad suū diuisum vel ad scīuicē. pmo mō sunt simul natura: qꝛ genus equalr dr̄ de illis: sed secūdo mō habēt ordinem paris ꝛ posterioris: vt poritas ꝛ iparitas: binarius ꝛ ternarius: ꝛ sic por est itellectus agens itellectu possibili. ⸿ Ad 2ᵐ ꝯcedo q̄ ois operatio reperta in posteriori actiue reperit in superiori actiue: nō aūt possiue. nā calefactio est possio ligni ꝛ nō celi cui essentialr subordinat: ois ḡ operatio ,pueniens actiue ab itellectu possibili ,puenit actiue ab itellectu agēte: ꝛ nō eȝ. iō itellūs agens essentialr preordinat intellectui possibili in latitudine actiuitatis. ⸿ Textus cōmenti. 19.

⸿ **Et hic intellectus separabilis ꝛ ipassibilis ꝛ imixtus substātia actu ens. Semp. n. honorabilius est agēs patiēte. Et principiū materia.**

⸿ Tertia ꝯclō. intellūs agens est separabilis ipassibilis imixtus ꝛ suba actu ens. pbat. agēs est honorabilius patiente ꝛ pnᵐ actiuū mā: ſȝ itellūs agens comparat ad inteᵐ possibilē: sicut agens ad mām: ꝛ pnᵐ actiuū ad possiuū: sicut dcm̄ est in alijs ꝯclōnibus. ergo itellūs agens est honorabilior ꝛ nobilior itellectu possibili: sed itellūs possibilis est separatus ipassibilis ꝛ imixtus vt patuit. ergo a fortiori intellūs agens est separatus ipassibilis ꝛ immixtus: ex qua seqr̄ ꝯñter q̄ sit ſm subaȝ suā in actu: qꝛ agens nō est nobilius patiente ꝛ mā: nisi ſm q̄ est in actu: omne. n. agens agit ſm q̄ est in actu. 3° physicoꝝ. **T.c.17.** T.c. lit. (Et hic inteᵒ). s. agēs est (separabilis ipassibilis ꝛ imixtus suba actu ens. semp. n. honorabilius est agens patiēte ꝛ pnᵐ materie.) tres pme cōditōes sunt cōes: intellectui agēti ꝛ possibili. quarta vō soli itellectui agēti cōpetit: qꝛ itellūs possibilis nō est de se in actu: ſȝ in pura potētia. ⸿ Notandū ſm Cōmēta. cōmen. 19. q̄ iste itellectus. s. agēs est abstractus sicut mālis: ꝛ est ēt nō possibilis: neq̄ꝫ mixtus sicut ille: ꝛ q̄ nō est in eo poᵃ ad aliqd: sicut in itellectu recipiēte est potētia ad recipiendū formas. itellᵘ. n. agens nihil itelligit ex eis que sunt hic: intellectus agens ꝛ possibilis cōueniunt in modo qꝛ vterq̄ est separatus ipossibilis ꝛ imixtus. sed dn̄t in cēntia: qꝛ itellūs possibilis ſm nāȝ suā est poᵃ receptiua formarum: itellūs vō agens nihil recipit: qꝛ non recipit se. nec aliud a se: cū nihil itelligat ex eis que sūt h. s. passiue ad modū itellūs possibilis. ⸿ Scdo notādū ſm Cōmēta. eodem cōmen. fuisse necesse. vt intellᵘ agens sit abstracta ꝛ non mixta: neq̄ꝫ passibilis ſm q̄ est agens oēs formas itellectas: sicut fuit necesse vt itellūs mālis ſm q̄ est recipiēs oēs formas sit abstractus ꝛ nō mixtus: quoniam si nō esset abstractus hēret formā singularē: ꝛ tūc necē esset alteruȝ duoꝝ: aut q̄ nō reciperet oēs spēs formarū: aut vt reciperet se: ꝛ similr si intellᵘ agēs esset mixtus cum mā. tunc necessario esset vt aut itelligeret ꝛ crearet se: aut vt nō crearet oēs formas: opȝ igit inteᵐ agētē eē simplicē ꝛ imixtū: sic est inteᵒ possibilis. nā sicut inteᵒ poˡᵉ si nō eēt abstractᵒ nō cogsceret oēs formas sensibiles: aut seipm recipet. sic itellūs agēs si eēt admixtus materie: aut non faceret oia itellecta in actu: aut faceret seipsum itellcm̄ in actu: quoꝝ qdlȝ est impoˡᵉ: ꝛ ,pbat consequētia. nā admisso q̄ itellūs agēs sit virtus admixta māe. quero vtruȝ oīa itelligibilia posset facere itellecta in actu vel nō. si nō: hētur pmū. si sic: ꝛ cū itellūs agēs sit aliquod itelligibile: seqtur q̄ itellūs agēs possit facere seipsuȝ itellcm̄ in actu. qd est 2ᵐ. ⸿ Dubitat: qꝛ forte eodem medio q̄s posset ꝯsilia iconueniētia adducere concesso q̄ itellūs agēs sit imaterialis: qꝛ aut facit oīa itellecta in actu: aut nō. si nō: hētur vnū iconueniētiū. si sic: ꝛ ipse est itelligibilis. ḡ facit seipsuȝ in actu. ⸿ Rn̄det: q̄ Cōmēta. loqtur de itelligibili ab itellectu māli aspectu recto i fantasmate: quo mō alia mālia itelligunt ab itellectu possibili. modo itellūs agēs nō est eo mō itelligibilis. ⸿ Tertio notandū ſm Cōmētato. codē cōmē. q̄ possumus scire q̄ itellūs mālis dȝ esse nō mixtus ex iudicio ꝛ eius apprehēsione: qꝛ. n. iudicamus per ipm res ifinitas numero in ,ppōne vniuersali: ꝛ est manifestū: q̄ vntes anie iudicantes idiuiduales mixte nō iudicant nisi itentōes finitas: cōtingit ſm cōuersionē oppositi q̄ illud qd nō iudicat itentōes finitas necesse est vt nō sit vtus anie mixta: ꝛ cū dixerimus q̄ intellūs mālis iudicat res ifinitas ꝛ nō acqsitas a sensu: ꝛ q̄ nō iudicat itentiones finitas: cōtingit vt sit vtus nō mixta. Cōmētator arguita signo: itellcm̄ poˡᵉm esse vtutē nō mixtā sic. itellectus possibilis cognoscit res ifinitas. nulla vtus mixta cognoscit res ifinitas. ḡ itellūs possibilis nō est vtus mixta. pȝ ꝯñā: qꝛ est sillūs in 3° scde figᵉ per transpōnē pmissaꝝ: maior est euidēs: qꝛ itellūs formādo hanc vlem. oē ens est itelligit omne ens. sed ifinita sunt entia. ergo co-

gnoscit īfinita: minor vō est de se nota: q2 vtās mixta nō pōt formare ꝓpōnē vlem: ſ3 solum singularē qua nō cognoscit nisi vnū. ℂ 4ᵒ notandū ſm Cōmentato. eodem cōmen ꝙ Auēpace: videt̄ ɔcedere ꝙ virtus per quā iudicamus iudicio vlī est īfinita: ſ3 extimauit hanc virtutem esse intellcū agentē. ⁊ nō est ita. iudicium3 .n. ⁊ distinctio non attribuit̄ nobis nisi intellectui mālī. Credidit Auempace: ꝙ itells possibilis nō cogſcit nisi singlr: sed inteᵒ agens cognoscit vlīter in nobis: cui ɔtrariat̄ Commētator di. ꝙ inteᵒ possibilis est ille q tā vlīter q̄3 singulariter cognoscit: intellectus aūt agens non cognoscit in nobis vlīter nec singulariter. ℂ Et notāter dicit in nobis: q2 inteᵒ agēs tū sit pᵒ cā: cognoscit tā vlīter q̄3 singlr perfectissime oīa. ſ3 nō cognoscit illa in nobis: nec in aliquo alio a seipō. cū nihil cognoscat ex̄ se. 12. metaph. aut cognoscit in seipso per essentiā ꝓpriā. ℂ 5ᵒ nōndū ſm Cōmenta. codē cōmento ꝙ opinādū est ſm Ar. ꝙ vltimus inteᵒ abstractoꝝ in ordine est iste inteᵒ mālis: actio .n. eiusdē est diminuta ab actiōe illoꝝ: tū actio eius magis videat̄ passio q̄3 actio. in tota ḡ latitudine intelligentiaꝝ inteᵒ possibilis t3 vltimū gradū sub quo aliā intelligentiā nō ɔtingit repiri: ⁊ dr̄t ab aliis itelligentiis in eo ꝙ agūt nō recipiēdo: inteᵒ aūt possibilis nō agit nisi recipiendo: ⁊ q2 aliqñ recipit nō agēdo. iō actio eius est magis passio q̄3 actio. ℂ 6ᵒ nōndū ſm Cōmen. codē cōmē. ꝙ quēadmodū nō scimus multitudinē intellectoꝝ abstractoꝝ nisi ꝓpter diuersitatē actionis eoꝝ: ita nō scimus diuersitatē inteᵒ mālis ab intellcū agente nisi per dispōnē suaꝝ actionū: ⁊ quēadmodū intellectui agenti accidit vt qñq3 agat in res exñtes hic: ⁊ qñq3 nō: ita isti accidit vt qñq3 iudicet res exñtes hic ⁊ qñq3 nō: ſ3 dr̄nt in hoc ꝙ iudiciū est aliqđ in caplo perfectiōis iudicātis hāc actōez: actio aūt nō est ſm 1ᵘᵐ moᵐ in caplo pfectōis agētis: ⁊ seqt̄ in codē cōmē. ɔsidera ḡ hoc: qm̄ hec ē dr̄ia iter hos duos inteᵒ: ⁊ nisi hoc eēt nulla eēt alietas inter eos. O Alexāder si hoc nomē inteᵒ mālis nō significet apud Ar. nisi ꝑparatōez tantū: quō faceret hāc ɔpōnez iter ip̄3 ⁊ inteᵐ agētē. s. in dādo ea in qbus cōueniūt ⁊ ea in qbᵘ dr̄nt. ℂ Prima ꝓpō. huius cōmenti est hec. distō inteᵒ possibilis ab intellcū agente cogſcit̄ a nobis ex distinctiōe suaꝝ actionū. ꝓbat̄. distō intelligētiaꝝ separataꝝ cogſcit̄ a nobis ex distōne suaꝝ actionū: ex quo non pñt sentiri a nobis: ſ3 inteᵒ agens ⁊ inteᵒ possibilis sunt intelligentie abstracte vt patuit. ḡ ⁊c̄. sicut etiā poᵉ sensitiue cogſcunt̄ ex actibᵒ. 2ᵒ huius: ita ⁊ intellectiue.

T.c.5i

T.c.33.

ℂ 2ᵃ ꝓpō. inteᵒ mālis nō semper intelligit res māles. ꝓbat̄. inteᵒ mālis nō intelligit res māles: nisi per actōez inteᵒ agentis in illas: sed inteᵒ agens nō semp agit in res māles. ḡ neq3 dr̄ agere inteᵒ agens in res māles: nisi q2 agit in fantasmate actiōez spūalez q̄ abstrahit̄ in esse obtiuo qditas a singlrī: ⁊ q̄ fantasma agere pōt in intellcū possibili. ℂ 3ᵃ ꝓpō. actio inteᵒ agentis aliter est pfectio inteᵒ possibilis: ⁊ alr inteᵒ agentis. ꝓbat̄. actio inteᵒ agētis eo mō est pfectio inteᵒ possibilis: quō inteᵒ possibilis h3 cognitionē ⁊ iudiciū de illa actōe. nō sic aūt est pfectio intellectus agētis: cū inteᵒ agens nō cogſcat illā per nouū iudiciū vel cognitōez in nobis: ſ3 ex eo solū. q2 per illam inteᵒ agens agit in res māles. ℂ 4ᵃ ꝓpō. actus ⁊ poᵃ sūt drīe qbus dr̄nt inteᵒ agens ⁊ inteᵒ possibilis: q2 inteᵒ possibilis est pura poᵃ ad recipiendū intelligibilia: inteᵒ vō agens est purus actus nullū illoꝝ recipiens. alr .n. nō apparet alietas inter inteᵐ agentē ⁊ polez nisi per actum ⁊ potentiā. Et ex hoc exclamat ɔ Alexandrū di. inteᵐ agētem ⁊ polem nō differre nisi ɔceptibilr: ſ3 esse eādē rem: quā opiōnē est secutus Ochā ⁊ alii moderni: dixit enim Alexāder: ꝙ hoc nomē inteᵒ mālis significat aīam itellectiuā eadē rōne q̄ est preparatio ⁊ dispō receptiua formarū mālium ⁊ hoc nomen inteᵒ agēs sigt eādē aīam ea rōne q̄ actiue ɔcurrit ad istā receptōez. Et hāc credit eē intentōez Ar. ſ3 hoc nō potuit esse de intentōe Ar. inqt Cōmenta. q2 tūc nō potuisset cōparare inteᵐ agentē intellectui possibili ſm ea in qbus ɔueniunt ⁊ dr̄nt. Tria .n. sunt in qbᵒ ɔueniūt. s. separabilitas ipassibilitas ⁊ immixtio. Etiā tria sunt in qbus dr̄nt. v3. moᵒ cognitio ⁊ actio. nā modus essendi inteᵒ agentis est modus actualitatis ⁊ modus intellūs possibilis est modus potentialitatis. Ite3 cognitio inteᵒ agentis nō est cognitio in nobis. Cognitio aūt intellūs possibilis est cognitio in nobis. Ite3 actio itellūs agentis est in res exñtes hic. s. māles actio: aūt intellūs possibilis nō est in res alias. ℂ Dubitat̄. si intellūs agens ⁊ possibilis dr̄nt tā inter se q̄3 ab essentia aīe. vtrū sint subē vel accñtia. Primo videt̄ ꝙ sint substātie ſm phm̄ hic di. ꝙ itellūs agens est suba aeterna: ⁊ in alia ɔclōne ꝙ est perfectio intellūs possibilis: mō l3 accñtia sint perfectiōes subarū: nulla tū suba est pfectio accñtis. iō si itellūs agēs est suba etiā intellūs possibilis est suba: ⁊ hoc expresse ɔcessit Cōmento. cōmen. 18. di. ꝙ inteᵒ agens ⁊ possibilis sunt subē eterne. Scđo videt̄ ꝙ sint acciᵃ: q2 ex quo dr̄nt inter se: ⁊ ab essentia aīe nō apparet ɔueniens tāta multitudo subarū. iō sicut potentie aīe sensitiue sunt accñtia: ita potentie aīe intellectiue debēt esse accñtia. vñ arguit̄ sic. inteᵒ agens ⁊ possibilis sunt potētie nāles aīe itellectiue. ḡ sunt q̄litates ⁊ accidentia. t3 ɔñtia qb īferiori ad suū superius sine ipedimēto. añs est phī ⁊ Cōmen. ℂ In hac mā fuerūt q̄tuor opiniones. pma fuit Auicen. ⁊ Algaçelis dicētiū: inteᵐ agētem ⁊ possibilez esse subas īuicez separatas loco ⁊ subto: ita ꝙ ſm eū3 inteᵒ poˡᶦˢ est forma haīs: ⁊ intellūs agens est decima intelliᵃ appropata decime spere a qua nr̄a felicitas depēdet: sicut ḡ iste vnus sol totū vniuersū illuminat: per cuiᵒ illuminatōez pñt oēs oculi videre: sic dicebāt illi: est aliquis vna suba separata irradiās sup fantasmata oīum hoīu3: per cuius irradiatōez possunt oēs hoīes itelligere. ℂ Hec opio est in parte defectiosa: q2 postq̄3 intellectus factus est in actu nos itelligimus qñcūq3 volumus ſm ꝙ posuit supra Cōmentator: ⁊ habet̄ ad experientiā: ſ3 talis suba separata non videt̄ irradiare supra fantasmata qñcūq3 volumus: sicut nec sol illuminat oculū qñq3 volumus: cū ḡ nō itelligamus absq3 intellectu agente: ḡ intellūs agens nō est talis suba separata. ℂ Scđa opio fuit Egidii. ⁊ beati Thome ⁊ cōiter nr̄oꝝ antiquoꝝ di. inteᵐ possibilē ⁊ agentē esse accñtia solum aīe itellectiue: nō qdē cōia sed ꝓpa: eo mō quo disciplinabile ⁊ risibile dicunt̄ accñtia homīs: ⁊ hāc opionez tenui in alio opere. ℂ Cōtra hāc opionē videt̄ esse expresse snīa Ar. in lr̄a di. inteᵐ agentē esse subam ⁊ esse perfectionē inteᵒ possibilis. mō nulla passio p̄cedens dr̄ perfectio sequētio: ſ3 magis eɔ: q2 scđa recipit̄ in subto mediāte pma: sicut q̄litas recipit̄ in mā mediāte q̄titate. Cū ergo ſm eos intellūs agēs p̄cedat inteᵐ possibilē: potius intellūs possibilis erit pfectio ⁊ habitus intellūs agentis q̄3 eɔ. ℂ Tertia opio fuit Joā. Eucliph di. inteᵐ possibilem ⁊ inteᵐ agentē esse potētias anime itellectiue: nō tū esse subas nec accidētia: sicut .n. dr̄t theologi: ꝙ pater filius ⁊ spūs scūs sunt tres persone realr̄ distincte: non tū tres subē: nec tria accidētia: ſ3 vna suba que est deus: ita intellūs agēs ⁊ intellūs possibilis ⁊ volūtas sunt tres poᵉ aīe realr̄ distincte: nō tū tres subē: nec tria accñtia: sed vna suba que est aīa itellectiua: ⁊ sicut pr̄ nō est filius: nec spūs sanctus: ⁊ tamen est ille idē deus qui est filius

z spũs scũs: ita inteꝰ agens nõ est inteꝰ possibilis: nec volũtas: z tñ est inter agens illa cadẽ aĩa intellectiua numero q̃ est volũtas z inteꝰ possibilis. ¶ Opio ista nõ est tenẽda phyce nec theologice: q2 apud omnes tam phos q̃z theologos qñcũqz aliq̃ duo sic se hñt q vnũ est perfectio alterius: sic q vnũ se hẽat vt forª z reliquũ vt mã illa duo dñt tã realr q̃z essentialr: sz inteꝰ agẽs est pfectio inteꝰ possibilis cui ɔpat tãq̃z forª mãe per Ar. h. g inteꝰ agẽs z possibilis nõ solũ realr: sz ẽt ẽentialr dñt. ¶ Itẽ inteꝰ agens est honorabilior z pfectior intellcũ possibili sm phm. h. g sunt icq̃lis pfectõis z maxĩe cũ inteꝰ agens est oia facere: z inteꝰ possibilis oia fieri. g ẽentialr dñt. ¶ 4ª opio q̃ tenẽda est fuit Ar. ponẽtis. intem agentẽ z polez esse ṽtutes z potentias aĩe nõ subales nec accñtales: sz intem polem esse accñs ,ppriũ z iseparabile aĩe itellectiue quo recipit oẽs formas speculatiuas: sicut mã pª per suã accñtalẽ po recipit oẽs formas nãles. ¶ Intellem ṽo agentẽ voluit esse subam pmã ɔiunctã itellectui possibili nõ p modũ forᵉ iformãtis nec ihẽrẽtis: sz per mom forᵉ z habitus pñtis z indistãtis: nec aliq̃ itelligẽtia pter pmã q̃ est deus ponit esse inteꝰ agens: q2 sic potẽtialitati pme mãe rñdet actus purissimus in q̃ sunt actiue oẽs forᵉ nãles que sunt in pª mã passiue: ita potẽtialitati aĩe itellectiue dz cõpetere agẽs pª in quo sunt effectiue oẽs forᵉ speculatiue que passiue sunt in aĩa itellectiua mediãte itellcũ possibili. si. n. aliq̃ intellĩ dependẽs cẽt inteꝰ agens per istã nõ posset inteꝰ possibilis intelligere pmã cãm: q2 inteꝰ agens abstrahit intellecta z agit in ea sm Cõmentato. mõ nulla itelligẽtia iferior põt abstrahere cãm pmã: nec in illã aliquo mõ agere rõne idependẽtie iperfectiõis: z hec opio nõ solũ est physica: sz ẽt a theologis tenet. ¶ Ad pm dr: q lz nulla suba sit pfectio ihesiue vel iformatiue accñtis: tñ est pfectio appropatiua z motiua eiusdẽ: nõ rõne sui: sz rõne subẽ aĩe intellectiue quã pncipalr perficit mediãte intellcũ possibili p solã pñtiã z indistãtiã: aut vitalẽ imutatõez: eo mõ quo itelligẽtie pficiũt celũ: aut vna alterã imutat: cũ aũt dicit Cõmẽta. q inteꝰ possibilis est suba eterna: dico q: sic sensus aliqñ sumit ,p aĩa sensitiua z iterdũ ,p poª eiꝰ: ita iteꝰ possibilis aliqñ sumit ,p aĩa itellena z aliqñ ,p poª eiꝰ. pº: mõ est forª subalis hois: z sic ẽ suba eterna. 2º: mõ est forª accñtalis aĩe z ẽaccñs eternũ: pp quã cãm sumit idñter iteꝰ possibilis ,p poª z ẽentia aĩe itelleᵒᵉ z maxĩe: q2 nõ ẽ ṽtus organica: rõne cuiꝰ possit: ita bñ apparere distõ. sic i potẽtys sensitiuis. ¶ Ad 2m dr: q nõ est silitudo: q2 poᵉ aĩe sensitiue sũt poᵉ orgãice: nõ aũt poᵉ aĩe itelleᵒᵉ: neqz i sensu est dabilis aliq̃ poª abstrahẽs vle a singlri: sz bñ in intellcũ. s. iteꝰ agẽs g si esset accñs vel forª ihẽrẽs nõ posset talez abstractõez facere. ¶ Et ad arᵐ. inteꝰ agẽs est poª nãlis aĩe. g ẽ q̃litas. nõ valz arᵐ: sic nõ seqt. ds est scia. g ds est accñs. nec argr ab inferiori ad suũ supiꝰ: q2 sic scia di eq̃uoce d scia nra: z scia dei: sm Cõmẽta. 12. metaph. ita nã lis poª eq̃uoce dr de itellcũ agẽte z d itellcũ possibili. dr .n. de itellcũ agente vt est oia facere z de intellectu possibili vt est oia fieri. ¶ Textꝰ cõmẽ. 19. z. 20.

¶ Idem autem est sm actum scientia rei.

t.c.20 ¶ Que ṽo sm potentiã tempore prior in vno est: oino aũt neqz in tempore: sed nõ aliquãdo qdẽ intelligit: aliqñ ṽo nõ intelligit.

¶ 4ª ɔ. inteꝰ in actu z inteꝰ in poª inuicẽ distinguunt. ,pbat inteꝰ i actu ita se hz ad intem in poª: sic scia in actu ad sciam in poª: sz scia in actu distingui t a scietia in poª. g. z3 dñia: cũ maiori ex sufficiẽti silitudine: z minor ex tribus dñtys declat pª dñia est. nã scia in actu est idez rei scite cũ sit sĩl cũ ea: z hz vnionẽ relatiuã ad illã: scia aũt in poª nõ semp sĩl est cũ re scita: z ɔ̃iter non vnit illi relatiue.

2ª dñia: q2 scia in poª est pr: scia in actu respcũ eiusdez indiuiduũ nõ solũ prioritate istãtanea: sz etiã tpis. lz simplr scia in actu sit pus scia in poª cũ actꝰ sit prior poª. 9. metaᵉᵉ. T.cõ.13

3ª dñia per sciam in poª aliqñ scit z aliqñ nõ scit: sz per sciam in actu semper scit: q2 nõ stat aliquẽ hr̃e sciam in actu nisi actualr ɔsideret z formet ,ppõnes sm q̃s gs dr sciẽs: ita dñt triplr inteꝰ in actu z inteꝰ in poª. pº: q2 iteꝰ in poª pcedit intem in actu. Unñ pus est inteꝰ possibilis tã tpe q̃ etiã nã q̃z actuat spẽ itelligibili z actu itellectõis.

2º: q2 inteꝰ in poª nõ est idẽ cũ re itellecta: q2 nõ opz esse sĩl cũ illa: nec hr̃e actualẽ relõnẽ ad 1ª: inteꝰ aũt in actu ẽ idẽ cũ re itellecta: q2 est sĩl cũ illa: z hz actualẽ relõnẽ ad illã cũ sit spẽs itelligibilis ɔiũcta actu intellectiõis: z ex B hz actualẽ relõnẽ ad rez intellect. 3º: q2 per intem in poª aliqñ intelligit z aliqñ nõ intelligit: sz per inteꝰ in actu semp intelligit ad hunc sensũ q nunq̃z est intells in actu: gn tũc sit actualis intellectio: z tũc inter actũ intelligat. Le. li. (Idẽ aũt est sz actũ scia rei) Cõstrue sic. scia sm actũ est eadez rei scite: (que ṽo sm poᵃᵐ ipe prior in vno est: oino aũt) z vliter (neqz in tẽpore:) neqz in nã poª pcedit actũ (sz nõ) est verũ q (aliqñ qdez intelligit) ipse inteꝰ in actu (aliqñ ṽo nõ intelligit) ¶ Nõndũ sm Cõment. cõmen. 20. q hoc nomẽ inteꝰ dr q̃ttuor modis de intellectu mãli z de intellectu q est in habitu z de intellectu agente z de ṽtute imaginatiua. Unñ idẽ est inteꝰ possibilis. inteꝰ mãlis. z inteꝰ i poª. s. q est oia fieri cui oponit inteꝰ q est oia facere dictus inteꝰ agens. inteꝰ in habitu est spẽs intelligibilis: que etiã dr inteꝰ in actu ɔiuncta actui intellectiõis. Intells aũt passiuus est imaginatiua cogitatiua vl rememoratiua: quar q̃lz dr inteꝰ passiuus ,put deseruit intellectui possibili vl agẽti: imo sm Cõmen. hic nulla istar per se sufficeret sine alia ad imaginandũ intem: q2 opz q̃lz istarũ esse in actu suo ad hoc q inteꝰ itelligat. Cõmentator aũt nõ facit hic mentionẽ: nisi de imaginatiua: q2 istaz Ar. in libro de aĩa: nõ distinguit a memoratiua z cogitatiua. ¶ Dubitat circa dñaz secundã inter sciam actualẽ z potentialẽ: q2 nõ videt verum q scia in actu simplr pcedat scientiã: in poª etiaz in diuersis: q2 gs poª sciens põt fieri actu sciens. si nullus doceat eũ: z si nulla scientia pcedat scientiã eius: vt dato q gs fiat sciẽs nõ per doctrinã: sz per inuentiõez. Respondet q actus pcedit poᵃᵐ formalr vl ṽtualr: q2 nũq̃z poª calim fit actu cam: nisi pus aliqd sit calm formalr vel ṽtualr: nec vnq̃z aligs poª sciens fit actu sciens: nisi pcedat aliqd in quo sit sciẽtia formalr vel ṽtualr. vt si aligs hz scientiã adiscendo a magrõ: sciẽtia que est in intellcũ doctoris pcedit scientiã: que est in itellcũ discipuli. Sz si gs acqrat scientiã in inueniẽdo ex se. tũc lumẽ intellectus agẽtis in quo est sciẽtia virtualr z effectiue pcedit scientiaz acquisitã intellus possibilis: in quo habet esse formaliter. ¶ Textus cõmenti. 20.

¶ Separatus aũt est solum hoc qd vere est: z hoc solũ imortale z perpetuum est.

¶ Ex dictis Aristo. infert duo correª. Primũ. solus inteꝰ hz separabilitatẽ. imortalitatẽ. perpetuitatẽ. z vere eternitatẽ; pbat. nã q solus inteꝰ siue sit agens siue possibilis: q2 de vtroqz intelligitur ɔclõ: sit separabilis imortalis z perpetuus ex dictis liquet: eo q q̃lz alia ṽtus cognitiua cũ sit aliquoꝰ orgãica corrũpit ad corruptõez corpis. inteꝰ aũt nõ corrũpit cũ sit simplex: z impassibilis: sz q inteꝰ vere hẽat entitatẽ declat. nã mã est illud p qd põt res esse z nõ esse. 7. metaph. nulla g materialia z corru-

t.53. T.cõ.8.

ptibilia vere sunt: q: psit nō esse: ꝫ inte⁹ nō pōt nō esse. ġ inte⁹ īter potētias cognitiuas vere ē ⁊ vere dr̄ eē. T.c.lr. (Sepatus āt est solū inte⁹ ⁊ solū hoc). s. itellectuū est illud qđ ve est: ⁊ hoc (solū imortale ppetuū) ⁊ etemū est. ❡ Nōn^m fm Cōmēta. cōmen. zo. ⁊ vlter qñ gs ītuebit inte^m mālē cū ītellectu agēte apparebunt esse duo vno⁹ ⁊ vnū alio⁹ sunt. n. duo p diuersitatē actōis eoꝝ. actio. n. ite⁹ agētis est gnāre: illi⁹ aūt est īformare: sunt aūt vnū: q: inte⁹ mālis pficiť per agentē: ⁊ ītelligit ipm. distictio istoꝝ ītellectuū cogšciť ex distōne gnōnis ⁊ īformatōis: que sunt opōnes ite⁹ agētis ⁊ possibilis. Et adducit Cōmētator ex^m Alexādri di. ꝙ sicut ignis p vnā vtutē agit in oīa cor^a alterādo illa. s. p caliditatē ⁊ p aliā vtutē patiť ab eisdē corporib⁹ reagētib⁹ in i^m. vz. p pa^um māe: ita inte⁹ hūanus agit in oīa ītelligibilia p vtutē ite⁹ agētis ⁊ p vtutē inte⁹ possibilis patiť ab illis recipiēdo formas speculatiuas: sunt aūt vnū inte⁹ agēs ⁊ possibilis p q̄to ex pfectōe ⁊ pfectibili fit vnū. mō inte⁹ agēs est pfectio ite⁹ possibilis: ⁊ maxie cū inte^m agētē ītelligit ite⁹ po^lis p cēntiā suā eo mō q̄ ītelli^s vna facť vnitatē cū alia p īmutatione ītelli^s īferioris a supiori. ❡ Text⁹ cōmē. zo.

❡ Non reminiscimur autem: q: hoc quidē impassibile. Passiuus vero intellectus corruptibilis: ⁊ sine hoc nihil intelligit anima.

❡ Scdm cor^m. inte⁹ lꝫ sit ppetu⁹ ⁊ etern⁹: nō tñ reminiscimur post mortez hoīs. pbať. inte⁹ nō pōt reminisci absq; vtute sensitiua: ꝫ post mortez hoīs nō est vtus sensitiua cū sit corrupta cū corpe. ġ. T.c.lr. (Nō reminisciť aūt) inte⁹ pp hoc (q: hoc qdē est impassibile: passiuus vo intellectus corruptibilis est). s. fantasia vel cogitatiua (⁊ sine h̄ nihil ītelligit aīa). l. inte⁹ hūanus. ❡ Nōndū fm Cōmen. cōmē. zo. ꝙ nō rememoramur post cognitionē habitā in hac vita: q: rememoratio fit p vtutes ꝯphensiuas passibiles. s. māles: ⁊ sunt tres vtutes. s. imaginatiua cogitatiua ⁊ memoratiua. his ġ deficiētibus īpoīe ē reminisci: imaginatiua ġ vr̄ pncipalr̄ deseruire ītellectui quo ad sensata. cogitatiua q̄ ad īsensata: ⁊ memoria quo ad dīrā tpis. ❡ Cōtra i^a argř ⁊ p^o sic. post mortē hoīs in ītellectu manent spēs acq̄site. ġ p illas pōt reminisci. pꝫ ꝯña. ⁊ aūs ař: q: si i^c spēs corrūperēť: aut ġ p se: aut a suo ꝯrio. ⁊ hoc nō. q: est for^a spūalis nō hñs ꝯriū fm phm. in hoc z^a: aut p accñs rōne subri ⁊ h̄ iteꝫ nō est poīe: q: subꝫ spēi ītelligibilis est inte⁹ imālis ppetuus ⁊ etern⁹. z^o ař auctē ei⁹ i plogo h⁹ di. ꝙ si aīa hret ppaꝫ opōnē ꝯtigeret eā separi. ġ si aīa pōt separi a cor^e hēbit opōnē ppriā separatā a cor^e: ꝫ fm phꝫ h̄ inte⁹ possibilis est separatus. ġ hꝫ opōnez separatā: ⁊ nō nisi ītelligere. ġ. ❡ Nōn^m ꝙ pter opionē Ar. ⁊ Cōmen. fuerūt 4.^m opiones nālr̄ loquētiū. p^a opio fuit pla. quā tāgit Cōmē. ꝯ^{to}. palle. ponētis oīum rerū spēs ꝯcreatas ī aīa: ꝫ pp vnionē ad cor⁹ īpediūť dū est in cor^e ab opōne ⁊ itellectōe sua fꝫ istas spēs: ⁊ iō cessante īpedimēto. s. vnīoe cū cor^e p illas spēs aīa sepata ītelligit: ⁊ ꝯñter memorať ⁊ reminisciť eoꝝ q̄ egit in cor^e p illas. ❡ Cōtra istā opionez argř sic. illud qđ ē nāle aīe nō īpedit eā a sua nāli opōne: ꝫ ꝯiūgi corpori ē aīe nāle. ġ per vnionē ad cor⁹ aīa nō īpediť a sua nāli opone q̄ est ītelligere. ❡ Itē ař ꝯ fundamētū plonis. voluit. n. ꝙ sensus solū ad sciam ⁊ itellectionē regranť: sicut excitatiua inte⁹ ꝫ ꝯ. nos videmus ꝙ carēs sensu alicui⁹ sensibilis a natiuitate caret scia i⁹: ⁊ hoc nō esset nisi sensus p se faceret ad acq̄sitiōez scie ⁊ itellectōis. ❡ z^a opio fuit Auicē. 9° metaph. di. ꝙ aīa a cor^e exuta ītelligit: ⁊ recolit ea q̄ egit ī vita hñs magnā delectatōez: qñ recōdať suaꝝ vtutū ⁊ magnā tristitiā qñ recordať suoꝝ vitioꝝ ⁊ ignorantie quā habuit ī vita mor⁹ h⁹ reminiscētie fm eū erat talis. nā vt p̄us patuit ipe ponebat inte^m agētez esse quādā inte^am sepatā hñtez influere oēs formas in hec īferiora: agētia aūt nālia solū disponebant māam sic ex pte inte⁹ possibilis ponebat ꝙ sensus ⁊ sensibilia nō faciebāt nisi disponere inte^m possibilē vt ꝯuerteret ad agentē: ⁊ ex sola ꝯuersiōe ipsius ad ipm īfluebanť spēs ītelligibiles aīa ġ sepata a cor^e poterit se ꝯuertere ad istā decimā intelligētiā agentē sine sensu: ex cui⁹ ꝯuersiōe poterat acq̄rere spēs ītelligibiles: p quas intelligeret sic añ. ❡ Ista opio nō est possibilis: q: tūc inte⁹ hūanus nō posset ītelligere vnū qn ītelligeret oīa ītelligibilia: q: nō est rō. q̄re ītelligētia agens īflueret spēs vni⁹ ītelligibilis ⁊ nō alteri⁹ ⁊ i^a ꝯuersiōe cū sit agens nāle fm Aui. p̄terea sensibilia nō solū disponūt sensuꝫ: ꝫ ēt īducunt spēm sensibilē. igiť eodē mō hec mālia cū suis fantasmatib⁹ nō solū disponūt ite^m: ꝫ ēt īducūt spēꝫ ītelligibileꝫ. ❡ z^a opio fuit Alfaraby ī tractatu de ītellcū ⁊ ītellecto ꝙ aīa sepata a cor^e ītelligit res p suā eēntiā: cū tūc sit ītelli^a abstracta: sicut alie mouētes orbes. ❡ Hec opio ēt nō ē va: q: fꝫ auctorē de cāis ītelli^e cogšcūt h̄ īferiora: q: sunt cāe hoꝝ: ꝫ inte⁹ hūanus nō ē cā hoꝝ. ġ sepat⁹ nō ītelligit h̄ īferiora: deīde ītelli^e celi ītelligūt p^o se: ⁊ postmodū alia fꝫ auctorez i^m: inte⁹ aūt hūan⁹ de sui nā cū sit pura po^a ītelligit p^o alia ⁊ postmodū se. ġ ⁊c̄. ❡ 4.^a opio ē cōiter oīuꝫ modernoꝝ di. ꝙ aīa exuta a cor^e ītelligit ⁊ reminisciť p hitus reportatos quos acq̄siuit ī cor^e mediātib⁹ fantasmatib⁹. si. n. sensus iterior retiet spēs ī absentia sensibi^m: a fortiori ite⁹ possibilis ī absentia fantasmatū. ❡ Hec opio: lꝫ sit va: nō tñ ē de itentōe Ar. di. ꝙ sic se hꝫ ite⁹ ad fantasmata sic sensus ad sensibilia: vt videbiť ifra: mō sensus exteriores nō retinēt spēs ī absentia sesi^m. vt retulit. z. hui⁹.

T.c.5. T.c.66.

❡ Itē p̄ de aīa dr̄: ꝙ ite⁹ corrūpiť ī nobis q̄dā iteri⁹ corrupto. mō p ite^m q corrūpiť in nobis Ar. itelligit ite^m in actu: q est spēs ītelligibilis: ⁊ p iteri⁹ corruptū fantasma vl̄ fantasiā. ❡ Sustinēdo ġ opionē Ar. ⁊ Cōmēt. ē dōꝫ: ꝙ aīa nō reminisciť post mortē hoīs: q: reminiscētia est passio vtutis sensitiue: cui nō vniť ite⁹ post mortē pp diffinitionē sui cū cor^e: deīde vult phs ꝙ spēs ītelligibiles depēdēt a fantas^{ib}: sic lumē ī cor^e lumioso ⁊ sic spēs visibiles a colore: ꝫ deficiēte colore deficit spēs visibilis: ⁊ deficiēte cor^e lumioso corrūpiť lumē. ġ desinētib⁹ fantasmatib⁹ desinūt spēs ītelligibiles. ❡ Et p h̄ rñdeť ad p^m: ꝙ sic spēs visibilis: aut lumen corrūpiť p accñs nō rōne ꝯrij vl̄ subi: ꝫ rōne coloris vl̄ corporis lumiosi: a qb⁹ eēntialiter depēdēt: ita corrūpūť spēs ītelli^{les} ad corruptionē fantasmatū ⁊ fantasie. ❡ Ad z^m rñdeť: ꝙ aīa ītelle^{ua} hꝫ ppriā opōnē: ⁊ ꝙ sepať a cor^e hūano: nō ꝙ sit sine cor^e hūano. ꝫ q̄cūq; cor^e dato ꝙ īformat illud aliqñ nō īformabit: nō tñ erit sine cor^e hūano: q: desinendo īformare rem iet ī alio fꝫ Ar. ⁊ Cōmē. itētōeꝫ. ❡ Text⁹ cō. zi.

Indiuisibiliū qdē igiť ītelligētia in his est circa que non est falsum. In qbus aūt ⁊ falsum iaꝫ ⁊ verū est: cōpositio quedā iam intellectiuꝫ est: sicut eoꝝ que vnū fiunt: quēadmodū Empe. dixit: vere multoꝝ qdē capita sine ceruice germinauerūt. Postea ꝯposita sunt ꝯcordia sic: ⁊ hec sepata cōposita sunt: vt assimetros ⁊ dyametros.

❡ Istud est 4.^m caplm p̄mi tractat⁹ terty de aīa: in quo Ar. determinat de intellcū possibili p ꝯpationē ad suā ppriā opōnē postq; determiauit d̄ illo per ꝯpationē ad inte^m agētē: ⁊ diuidiť in duas ptes. In p^a iuestigat mo^m

ĩtelligẽdi indiuisibilez ſm quãtitatez: in ſcðo dat moᵐ ĩtelligẽdi indiuisibilẽ ſm formã ⁊ ſpẽm. ibi. (Et aũt nõ ſm q̃titatẽ.) In pᵒ pte ponit q̃tuoꝛ 𝔠nes: quarũ pma eſt iſta. inteᵒ ſimplicĩũ ⁊ iduiſibiliũ nõ eſt circa veꝝ vl' falſuz: ſʒ solũ itelliᵉ cõpoſitoꝝ ⁊ ꝯplexe ſignificaᵘ. Scða 𝔠. inteᵒ ĩtelligens res in ordine ad tp̃s ꝯponit tp̃s cũ rebᵒ. ibi. (Si aũt factoꝝ.) 3ᵃ 𝔠. inteᵒ põt itelligere idiuiſibile in actu: q̃d eſt diuiſibile in poᵃ tpe ĩdiuiſibili. ibi. (Indiuiſibile aũt.) 4ᵃ 𝔠. inteᵒ ĩtelligens ptes ꝯtinui vt faciũt vnũ itelligit eas tpe iduiſibili. Sʒ itelligẽs eas vt ſunt pla ſeoꝛſuz itelligit eas tpe diuiſibili. ibi. (Nõ g̃ eſt dicere.) ❡ Prima 𝔠 argũr ſic. itelliᵉ ſimplicĩũ ⁊ ĩdiuiſibiliũ eſt ſolus ꝯceptus ſimplex ⁊ itelliᵒ ꝯpoſitoꝝ ⁊ complexe ſignificaᵐ eſt ꝑpõ mẽtalis: ſʒ ſola ꝑpõ eſt v̾a vel falſa. igr̃ ſola ĩtelliᵃ ꝯpoſitoꝝ ⁊ ꝯplexe ſignificabiliũ eſt circa verũ vel falſuz. pʒ ꝯña: ⁊ añs ẽ notũ. nã iſti ꝯcepᵗᵒ hõ ⁊ aĩal ſunt itelliᶜ ſimplicĩũ vl' iduiſibiᵐ: quoꝝ nullus eſt verᵘ vel falſus: ſʒ hõ eſt aĩal ⁊ deᵘ eſt: ſunt ĩtelliᶜ ꝯpoſitoꝝ circa veꝝ vel falſuz: cũ q̃libet illaꝝ ſit v̾a cui inteᵒ aſſentit. Cõpoſitio aũt v̾a eſt qñ p̃dicatũ ꝯueniẽter adijcit̃ ſubto vt hõ ẽ aĩal. ſeu dyameter eſt icõmẽſurabilis coſte: ⁊ eſt ꝯpõ falſa: qñ p̃dicatũ iconueniẽter addit̃ ſubõ. vt hõ eſt aſinᵒ vel dyameter eſt cõmenſurabilis coſte. vñ in mẽte eſt ꝯueniẽs ⁊ diſcõueniens additio ꝯcepᵗᵒ ad ꝯceptũ: ſic in re ſm Emp. erat cõueniẽs vel diſcõueniẽs applicatio ptis ad ptẽ: imaginabat̃. n. Emp. a pnᵒ mũdi nãm feciſſe entia p ptes ⁊ nõ ſm ſe tota vt a pnᵒ facte ſũt frondes ſine ramis ⁊ rami ſine radicibᵒ: ita q̃ fuerũt facte portes plãte nõ ꝯiũcte: ſʒ diuiſe: ſic ẽt de ptibᵒ aĩaliũ ꝯtingebat vt q̃ fuerĩt facta capita anĩalis ſine collo: colla ſepata a coꝛporibᵒ ⁊ crura ſeparata a tibijs ⁊ pedibᵒ: ⁊ ſic de alijs mẽbris. ❡ Dis g̃ ſic ſepatis exñtibᵒ ĩceperũt p ꝯcordiã ꝯiũgi: ſʒ nõ ſemp illa ꝯiũctio erat ꝯueniẽs: q2 aliqñ ꝯiungebant̃ frõdes vitis cũ ramis oliue: aliqñ rami vniᵒ arboris ꝯiũgebant̃ ramis alterius arboris: ⁊ q2 talis ꝯiunctio nõ erat ꝯueniẽs nõ poterat ſaluari plãta ſic cõpoſita ſʒ qñ p ꝯcordiã fiebat debita ꝯpõ: ſic q̃ vnirent̃ debite radices debitis ramis ⁊ debitis folijs. tũc ſaluabatur illa plãta: ⁊ poterat ſibi ſile gn̄are: ſic etiã ⁊ circa anĩalia hẽbat eſſe vt ꝯiũgebat̃ collũ leonis cũ capite cerui ⁊ pes eq̃ cũ crure bouis: talis ꝯpõ nõ erat ꝯueniẽs: q2 p illã nõ ſaluabat̃ aĩal: ſʒ qñ debita colla iũgebant̃ debitis membris: ꝯpõ ꝯueniens erat. ex q̃ ſaluabat̃ aĩal ⁊ poterat ſile gn̄are. Et nõ ſolũ voluit Emp. ptes plãtaꝝ vl' aĩaliũ poſſe icõueniẽter ꝯponi: ſʒ ẽt aſſeruit ptes plãtaꝝ ⁊ anĩaliũ ſeĩuicẽ ꝯponi: ex q̃bᵒ fiebãt oliuigie ⁊ vitigie. i. aĩalia cõpoſita ex vite ⁊ boue: aut ex boue ⁊ oliua: ⁊ hec erat peſſima ꝯpõ. ſm hũc modũ ſe hñt ꝯcepᵗᵒ mẽtales. nã p̃ diuiſi ſunt: deĩde ꝯpoſiti: quoꝝ ꝯpõ ſi bona eſt reſultat ꝑpõ vera vt dyameter eſt icõmẽſurabilis coſte. ſi aũt eſt mala reſultat ꝑpõ falſa vt dyameter eſt cõmẽſurabilis coſte. Te. ci. (Indiuiſibiliũ q̃dẽ igit̃ itelligẽtia in his eſt circa que nõ eſt falſuz) nec veꝝ (in q̃bᵒ aũt iã veꝝ ⁊ falſuz eſt ꝯpõ quedã iã intellectuũ eſt) q̃ inteᵒ dĩr ꝑpõnes vere vel falſe (ſicut eoꝝ q̃ ſunt vnũ queadmodũ Emp. dixit vere multoꝝ q̃dẽ capita ſine ceruice germinauerũt) vera a pᵒ mũdi (poſtea ꝯpoſita ſunt ꝯcordia ſic ⁊ hec ſepata ꝯpoſita ſunt) pᵒ q̃ ſũt apud inteᵐ: ⁊ poſtea cõpoſita ſũt (vt aſſimetros dyametros) aut ſimetron ⁊ dyametros. pᵒ ſunt ſepata ⁊ poſtea ꝯpoſita. Ex q̃bᵒ fiũt due ꝑpõnes vna v̾a ⁊ alia falſa. ſymetrõ. n. idẽ ẽ q̃ cãmẽſurabile coſte q̃drati: ⁊ aſſimetrõ idẽ ẽ q̃ icõmẽſurabile coſte eiuſdẽ. ❡ Nõnᵐ ſm cõmẽta. cõmẽ. 21. q̃ famoſitas dñe per quã diuidit̃ actio inteᵒ ſunt due actões: quaꝝ vna dr̃ formatio ⁊ alia fides: p formatiõez ꝯo itelligit ꝯceptũ ſimplicẽ: quẽ Ar. vocat inteᵐ ſimplicĩũ. ꝯcepᵗᵒ. n. leonis eſt inteᵒ leonis exñs in aĩa leone exñte ex aĩaz p fidẽ itelligit Cõmenta. ꝑpõnez ꝯpoſitã ex illis ꝯceptibᵒ. vt hõ eſt aĩal. vel bos eſt capra: q̃ iõ dr̃ fides. q2 illi ex credulitate aſſentit vel diſſentit inteᵒ. ❡ Contra p̃dicta argr̃: ⁊ pᵒ q̃ ĩtelliᶜ ſimplicĩũ ſunt circa veꝝ vel falſuz: q2 aliqs terminus ſimplex vocalis vel ſcripᵗᵒ eſt verus vel falſus: ſʒ q̃libet terminᵒ vocalis vel ſcripᵗᵒ ſubordinat̃ vni ꝯceptui mẽtali. g̃ aliqs ꝯcepᵗᵒ mẽtalis ſimplex eſt verus vel falſus: tz ꝯñtia cũ minoꝛi: q2 voces ſunt eoꝝ que ſunt in aĩa paſſionũ note. pᵒ peryarme. maioꝛ argr̃ formãdo iſtã cõditiõalẽ. ſi ſoꝛ. currit mouet̃: xũᵒ ꝯñs eſt veꝝ vel falſuz: ⁊ idẽ eſt terminus ſimplex vocalis vel ſcripᵗᵒ. ❡ Scðo arguit̃: q̃ itell's nõ põt inuicẽ ꝯponere ſuos ꝯcepᵗᵒ mentales: q2 cũ nõ ſit rõ. q̃re duos põt inuicẽ cõponere quin per idẽ quoſcũq3: ſeq̃t̃ q̃ inteᵒ põt inuicẽ ꝯponere duos ꝯceptus: quoꝝ vnᵒ nãliter ſignificat ⁊ aliᵘs ad placituz quo ꝯceſſo ꝑpõ cõpoſita ex his nõ ſignificaret nãlr̃: nec ad placitũ: vel q̃ ſimul ſignificaret nãliter ⁊ ad placitũ: quoꝝ q̃lʒ eſt impoſſe. ❡ Tertio argr̃: q̃ nõ quelʒ ĩtelliᵒ cõpoſitoꝝ eſt circa veꝝ vel falſuz: q2 hõ albus. ſoꝛ. ⁊ plã. hoiem eſſe aĩal. ſunt ꝯpõnes mẽtales: quarũ nulla eſt vera vel falſa: ſicut nulli earum inteᵒ aſſentit vel diſſentit. ❡ Quarto argr̃: q̃ nulla ꝑpõ mẽtalis ex ſimplicibᵒ ꝯceptibus cõponit̃: q2 dato 𝔠rio ſequunt̃ duo icõuenientia. pmũ q̃ eiuſdẽ ꝑpõnis mentalis eſt idẽ ſubm ⁊ p̃dicatũ. pʒ: q2 data iᵃ mẽtali. hõ eſt aĩal. nõ appet rõ. q̃re ly hõ ſit ſubm ⁊ nõ p̃dicatuz: aut q̃ ly aĩal ſit p̃dicatũ ⁊ nõ ſubm: cũ talis ꝯpõ in inſtãti fiat ⁊ in ſubto indiuiſibili. Secũdũ incõueniẽs: q̃ aliqne ſunt ꝑpõnes mentales eiuſdez ſpẽi oĩno: quaꝝ vna eſt nec̃ia ⁊ alia ipoſſibilis. pʒ de iſtis mẽtalibᵒ. oĩs albedo eſt entitas: oĩs entitas eſt albedo. q̃ pma ſit nec̃ia ⁊ alia ĩpoſſibilis manifeſtũ eſt: ſʒ q̃ ſint eiuſdẽ ſpẽi argr̃. Quelʒ ps pme eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ aliqua parte ſcðe: ⁊ eꝯ. g̃ pma ⁊ 2ᵃ ſunt eiuſdez ſpẽi. añs eſt de ſe notuz: ⁊ ꝯña tz: q2 in rebus incõplexis vĩr ſeq̃. quelʒ ps a. eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ aliqua parte b. ⁊ eꝯ. g̃ a. ⁊ b. ſunt eiuſdem ſpẽi. ❡ Ad pmũ ꝯcedo q̃ aliquis terminᵒ vocalis vel ſcriptus ſimplex eſt ꝑpõ vera vel falſa: nullus tamẽ ꝯceptus mentalis ſimplex eſt verus vel falſus. Et cũ dr̃ voces ſunt eoꝝ que ſunt in aĩa paſſionũ note. cõcedo: nõ tñ ſequit̃ q̃ oĩs terminus vocalis ſimplex ſubordinet̃ alicui ꝯceptui ſimplici: ſed bene q̃ alicui paſſiõi mentali: nõ in plus ſe hʒ paſſio q̃ ꝯceptus ſimplex: cũ nõ ſolũ ꝯceptus ſimplex ſit paſſio aĩe: ſed etiã enũciatio mẽtalis: ille g̃ terminus vocalis mouet̃. q̃ eſt ꝯñs illius cõditionalis: nõ ſubordinat̃ alicui termino ſimplici mẽtali nãliter ſignificãti: ſʒ vni iſtarũ. ſoꝛ. eſt motus: aut in ſoꝛ. eſt motᵒ: imo nulla talis mentalis. hõ currit. ſubordinatur alicui mentali duoꝝ terminoꝝ nãliter ſignificanti: ſed tali. hõ eſt currens: ſm illud phĩ. primo perhyarme. hoc verbũ eſt ſignificat quãdã compõnẽ quã ſine extremis nõ eſt intelligere. ❡ Ad 2ᵐ dr̃: q̃ in caſu iſto ad placitũ ſignificat iᵃ ꝑpõ. ſicut. n. copulatiua eſt falſa: cuius vna pars eſt falſa: ⁊ ꝯtingẽs ſi vna pars ſit ꝯtingẽs ⁊ alia neceſſaria: ita ꝑpõ cathegoꝛica ſignificat ad placituz. ſi vna eius pars ſignificat ad placitũ. Et ꝯceſſo q̃ in mẽte ſunt termini ſignificãtes ad placitũ: põt ꝯcedi aliquẽ eẽ terminũ ſimplicẽ mẽtalẽ ſignificãtẽ verũ ⁊ falſuz: ⁊ eſſe ꝑpõnẽ cathegoꝛicã vel ypotheticã: ſicut dcm̃ eſt de terminis vocalibus vel ſcriptis. Et cõſequenter in ordine termioꝝ ſignificantiũ ad placitũ aliq̃3 eſſe ꝑpõnẽ de 2ᵒ adiacẽte: que tñ eſſe nõ põt in ordine termioꝝ ſignificantiuz nãlr̃ ꝑpter auctoꝛitatẽ ſupius allegatã. pmo peryarme. hoc verbũ eſt ſignificat quãdã cõpoſitiõez. ❡ Ad 3ᵐ dr̃:

ꝙ sicut duplex est afo. s. pfecta ⁊ iperfecta: ita duplex est ꝓpõ mẽtalis. s. pfecta: cui itell's assentit vel dissentit: vt hõ est anial vel hõ est asin⁹. Et ꝯpõ iperfecta cui itell'us nõ assentit nec dissentit. nã igr̃ dicit pħs q̃lꝫ ꝯpõnẽ mẽtalē ẽẽ circa verũ vel falsũ: sꝫ solũ itelligẽtiã ꝯpositaꝝ. s. pfectã cui inte⁹ assentit vel dissentit. ¶ Et si argr̃ hãc hoĩeꝫ esse aial esse ꝯpõnẽ pfectã: ex eo ꝙ significat verũ vel falsũ: sicut hec. hõ est animal. Rñdet ꝙ hec. hõ est aĩal. pfecte significat veꝝ vel falsũ: cũ illi itell'us assentiat: hec aũt hoĩem esse anial solũ iperfecte significat verum vel falsũ: cũ illi itell'us nõ assentiat nec dissentiat. ¶ Ad 4m. Gregori⁹ de arimino ordĩs ħeti dixit: ꝙ nulla ꝓpõ mẽtalis ꝯponit̃ ex ꝯceptib⁹: sꝫ q̃lꝫ est simplex notitia. sicut cognitio Sor. vel Pla. dr̃ aũt notitia ꝯplexa p q̃to cõplexe significat: ⁊ suũ adequatũ significatũ est cõplexe significabile: ⁊ ad hoc solũ mouebãt eũ illa duo icõuenientia adducta. ¶ Cõtra hãc opionẽ arguit̃: q2 data illa nõ ẽẽt in mẽte aliq̃ ꝓpõ cathegorica vlis. pticularis indefinita vel singularis: nec aliq̃ hypothetica. s. copulatiua disiũctiua vel ꝯditiõalis vel rõnalis. Primũ est ꝯ pħm. p⁹ pheyarme. ⁊ p⁹ poꝝ di. q̃lĩbet talẽ ꝓpõnẽ hẽre extrema. s. subm ⁊ pdicatũ. Scdm ẽt est ꝯ pħm ibidẽ volentẽ q̃lĩbet talẽ ꝓpõnẽ hr̃e partes negatiuas vel affirmatiuas veras vl' falsas: ex qb⁹ ꝯponit̃: ⁊ in lr̃a dicit pħs: ꝙ ꝯpõ mẽtalis est sĩlis ꝯpõni Empe. sꝫ ꝯpõ Empe. erat pluriũ reꝝ. g̃ ꝯ ꝯpõ mẽtalis est pluriũ ꝯceptuum. Primũ icõueniens nõ sequit̃: lꝫ. n. quelꝫ pars ꝓpõnis sit in subto idiuisibili ⁊ tota ꝯpõ fiat in istãti: tñ ptes habẽt ordinẽ iuicẽ. iuxta ꝯsideratiõeꝫ itell's. vñ ille ꝯcept⁹ dr̃ subm: de quo itell's aliqd affirmat: vel a quo aliqd negat. ⁊ ille ꝯceptus dr̃ pdicatũ: quẽ itell's affirmat de aliq̃ vel quẽ remouet ab aliquo. iuxta doctrinã Aristo. pmo poꝝ. Scdm icõueniẽs ẽt nõ seqt̃: ⁊ dico ꝙ ille ꝓpõnes nõ sunt eiusdẽ spẽi. ¶ Et ad argumẽtũ negat̃ ꝯñs: lꝫ. n. ꝯsĩlis mod⁹ arguẽdi teneat in nalib⁹: nõ tñ in mẽtalib⁹. vñ eodẽ medio posset argui enũciatõẽs vocales vel scriptas nõ ꝯponi ex diuersis termĩs: assignãdo tales in voce, vl' in scripto. oĩs albedo est entitas. ⁊ oĩs entitas est albedo. iõ dr̃ ꝙ sicut distõ actiũ ⁊ ꝯceptiũ incomplexoꝝ ꝯiunct̃ ex distõne obtoꝝ: ita distõ specifica ꝓpõnũ tam mẽtaliũ q̃ nõ mẽtaliũ ex distõne specifica ꝯplexe significabiliũ hꝫ ortũ. sic. n. dr̃ ꝓpõ vera vl' falsa necẽia vl' ꝯtingens rõne sui significati talr̃ denoĩati: ita ꝓpõnes specifice distinguunt̃ ex specifica distõne sitoꝝ cõplexe significabiliũ. q̃obrẽ i⁹ ꝓpõnes dr̃ũt spẽ. oĩs albedo est entitas. ⁊ aĩs entitas est albedo: q2 oẽꝫ albedinẽ ẽẽ entitatẽ: ⁊ oẽm entitatẽ ẽẽ albedinẽ nõ sunt eiusdẽ spẽi: cũ vnũ illoꝝ sit necẽũ ⁊ reliquũ ipoẽ. ¶ Textus cõmẽ. zz.

¶ Si aũt factoꝝ ⁊ futuroꝝ tẽpus cointelligẽs est ⁊ componens. Falsum. n. in compositiõe semper est. Et nãqꝫ si albuꝫ nõ albũ ait: nõ albuꝫ albo composuit. Contingit aũt ⁊ diuisionem dicere oĩa. Sic ergo est nõ soluꝫ falsum: aut veꝝ ꝙ alb⁹ cleon est: sed ⁊ ꝙ erat aut erit. Vnũ aũt faciẽs sic intellectus est vnũqdqꝫ.

¶ Scdã ꝯclõ. itell'us itelligẽs res in ordine ad tp̃s cõponit tp̃s cũ reb⁹. pbat̃. itellectus intelligẽs res in ordine ad tp̃s p̃sens cõponit eas cũ tpe p̃ñti: ⁊ itelligẽs res in ordine ad tp̃s p̃teritũ vel futurũ cũ tpe p̃terito vel futuro cõponit eas. g̃ ꝯclusio vera. pma pars añtis arguit̃. veritas vel falsitas nõ reperit̃ nisi in ꝯpõne: sꝫ intell's aliqñ format falsuꝫ in ordine ad tp̃s p̃sens. g̃ itellectus intelligens res in ordine ad tp̃s p̃ñs cõponit illas cũ tpe p̃senti: maior est nota: q2 in itelligen⁹ simplicĩ nõ repit̃ veritas vel falsitas per p̃mã ꝯclonẽ: ⁊ minor apparet. nã itellect⁹ dicẽdo ꝙ nõ albũ est albũ: aut ꝙ albũ est nõ albuꝫ. s. in tpe presenti format falsum: in ordine ad tp̃s p̃ñs: q2 ꝯponit ꝯdictoriũ cũ ꝯdictorio. sicut. n. ptinet ad itellcm oĩa diuidere: ita ad eundẽ oĩa cõponere: huc ex his resultet falsuꝫ vl' verũ. Scda pars p̃ncipalis añtis ẽt ostẽdit̃: qñ itell'us nõ solũ format ꝯpõnẽ dicendo Cleonẽ albũ de p̃ñti sꝫ est de p̃terito ⁊ futuro ꝙ ipe fuit vel erit albus: ⁊ sicut ꝯpõ de p̃ñti est vera vel falsa ita ꝯpõ de p̃terito ⁊ futuro: itellect⁹. n. oĩa intelligibilia facit vnuꝫ per cõparationẽ vnius cũ reliquo: mediãte v̄bo de p̃ñti p̃terito ⁊ futuro. Le. li. (Si aũt factoꝝ). t. p̃teritoꝝ (⁊ futuroꝝ tp̃s recolligẽs est) inte⁹ cũ rebus (⁊ ꝯponens) est ꝯñter ipe intell's tp̃s cũ rebus. (falsum. n. in ꝯpõne semp est: ⁊ nãqꝫ si albũ non albo aut si nõ albũ albo componit) format falsuꝫ d̃ p̃ñti (ꝯtigit aũt diuisionẽ dicere oĩa). i. ꝯtigit ite⁹ oĩa diuisa iuicẽ ꝯponere. (sic g̃ est nõ solũ falsuꝫ aut veꝝ: ꝙ alb⁹ cleon est: sꝫ ꝙ erat aut erit) ipe cleon alb⁹ (vnũ ãt faciẽs hic inte⁹ est vnũqdqꝫ) ꝯstrue sic. hic itellect⁹ est faciẽs vnũqdqꝫ itelligibiliũ vnũ. s. p ꝯpationẽ vni⁹ cũ reliquo. ¶ Nõdũ p⁹ s̃m Cõmen. cãmẽ. zz. ꝙ si itellecta singularia fuerit reꝝ q̃ inate sunt esse: aut in p̃terito tpe aut i futuro. tũc inte⁹ itelligit cũ illis reb⁹ tp̃s: ⁊ postea ꝯponit ipꝫ cũ eis: ⁊ iudicat ꝙ res ille fuerũt aut erũt. inte⁹ g̃ pmo intelligit res. vt sor. ⁊ albedinẽ: deinde itelligit illas cũ tpe. s. albedinẽ fuisse vel fore in sorte: ⁊ ꝯñter cõponit dicẽdo ꝙ sor. fuit alb⁹ vel erit albus. nã extimatiua cognoscit res cũ hĩs dr̃ñtys tẽpoꝝ: ⁊ sicut cognoscit: ita repñtat itellectui. g̃ itell'us ẽt cognoscit cũ eisdẽ dr̃ñtys tẽpoꝝ. ¶ Scdo nõdũ s̃m Cõmen. eodeꝫ cõmẽto: ꝙ sicut possumus dicere negatõeꝫ ⁊ affirmationeꝫ esse ꝯpõnẽ. sic possumus dicere vtrũqꝫ ẽẽ diuisionẽ: lꝫ affirmatio magis videat̃ hr̃e hoc nomen ꝯpõ ⁊ negatio h' nomẽ diuisio qñ in affirmatõe ꝯponit̃ pdicatũ cũ subto: in negõne aũt diuidit̃. vñ in negõne diuidit itell's pdicatũ a subto: ⁊ postea ꝯponit ea. ¶ Prima ꝓpõ. cammenti est ista: sicut ꝓpõ affirmatiua est ꝯpõ: ita negatiua: q2 sicut in ꝯpõne affirmatiua ꝯponit̃ subm cũ pdicato: ita in ꝓpõne negatiua: sꝫ est dr̃ia in mõ ꝯpõnis: q2 in negatiua admiscet̃ negatio: ⁊ nõ in affirmatiua. ¶ Secunda ꝓpõ: sicut ꝓpõ negatiua est diuisio: ita ꝓpõ affirmatiua: q2 sic in ꝓpõne negatiua diuidit̃ pdicatũ a subo: ita in ꝓpõne affirmatiua: ⁊ p̃cipue cũ añ ꝯpõnẽ essent diuisa. ¶ Tertia ꝓpõ. p̃pe loquẽdo sola ꝓpõ affirmatiua est ꝯpõ: q2 in sola i⁹ affirmat̃ pdicatũ de subto. ¶ Quarta ꝓpõ. p̃pe loquẽdo sola ꝓpõ negatiua est diuisio: q2 in sola negatiua remouet̃ pdicatũ a subo. ¶ Dubitat̃ vtꝝ ꝯpõ p̃cedat diuisionẽ vel eꝫ. nã p̃pe loquẽdo de ꝯpõne ⁊ diuisiõe nõ est dõm: ꝙ diuisio p̃cedat ꝯpõneꝫ: q2 affirmatio est p̃or negatione. pmo posterioꝝ. ¶ Nec videt̃ etiã dõm: ꝙ ꝯpõ p̃cedat diuisionẽ: q2 tũc affirmatio ẽẽt cã negatõis ꝯ pħm ibidẽ di. ꝙ affirmatio est cã affirmatiõis: ⁊ negatio negatiõis. ¶ Rñdet̃ ꝙ ꝯpõ p̃cedit diuisionẽ. p̃us. n. cogñscit inte⁹ reꝫ esse eãdeꝫ sibiipsi q̃ distingui ab alio: ⁊ ꝯcedo ꝙ affirmatio est cã negationis: neqꝫ pħs dicit oppo⁹: sꝫ solũ ꝙ negatio est cã negatiõis. vult. n. pħs ꝙ ex affirmatiua sequat̃ affirmatiua ⁊ negatiua. vñ seqt̃. tu es hõ. g̃ tu es aĩal: ⁊ tu nõ es asin⁹: affirmatio aũt est p⁹ ⁊ p̃ncipal'r cã affirmatiõis: sicut negatio negatiõis. tñ ex ꝯñti affirmatio põt ẽẽ cã negõnis ¶ 3⁹ nõndũ s̃ꝫ Cõmen. eodẽ cõmen. ꝙ veritas ⁊ falsitas nõ accidũt ꝯpõni in ꝓpõnib⁹ in qb⁹ pdicatũ est namẽ: sꝫ in eis in qb⁹ pdicatũ est v̄buꝫ. vbi gr̃a. sor. erit aut fuit. Ex quo cõmento iferũt aliq ꝙ illa nõ est ꝓpõ. sor. est hõ aut sar.

fuit aïal:qz predicatū ē nomē sed bene queliz istaz Soz.
est.Soz.fuit. Ista non est bona expō qz Paulo ante dixit
qz ille sunt ppōnes.dyametros est symetros.ꝛ Cleon fuit
alb⁹.in quarū qualz predicat nomē. ❡ Dicendū ergo qz
sicut iam apud nos quedam est ōrō perfecta.que est vera
vel falsa.ꝛ quedam iperfecta q̄ non est vera nec falsa.ita
tꝑe Auerroys ppō diuidebat in ppōnez pfectā in q̄ erat
veritas vel falsitas.vt hō est albus.ꝛ in ppōnē iperfectā
in qua nō est veritas vel falsitas.vt hō albus. ❡ Itē fm
cōmētatorē duplex erat p̄dicatū.s.predicatū qd.ꝛ p̄dica-
tum quo.p̄dicatū qd vocabat nomē:ꝛ p̄dicatū quo noia-
bat verbū.voluit cōmentator qz illa ppō in qua p̄dicat
nomē solum non sit vera vel falsa.pz.qz illa est ōrō iper-
fecta:vt hō albus.Ea aūt cōpō in qua p̄dicat vbū est va
vel falsa:cum quo stat qz in ea predicet nomē.vt hō est al
bus.hec aūt hz duplex p̄dicatū.s.quo ꝛ qd.ex quo ē ppō
de tertio adiacente.si aūt esset ppō de scdo adiacente nō
haberet nisi p̄dicatū quo.s.verbū vt homo est. ❡ Quar-
to notandū fm cōmentatorē.codē cōmento:qd facit hec
intellecta singularia esse vnū per cōpōnem postq̄ erant
multa:est inte⁹ in āīs:iste eni distinguit intellecta singu
laria ꝛ cōponit cōsimilia ꝛ diuidit diuersa.oz eni virtus
cōprehendens simplicia ꝛ cōposita qz sit eadē:qn ppor-
tio istius virtutis ad intentiones formaz imaginatiuaz
oz esse sicut pportio sentientis cōis ad sensibilia diuersa.
p̄ma pars ɔmenti hec ē. Intellect⁹ facit singularia cē vnū
per cōpositionē postq̄ erāt multa:que declarat ex eo nā
sicut nā entia singularia:que sunt multa facit vnum per
realez cōpositionē.per se vel per accn̄s vniendo formam
mãe:vel accidens suo subto.ita inte⁹ eadē cōponit cōpo-
sitione intentionali vniendo cōceptū cōceptui:dicendo
soz.est albus:postq̄ cognouit soz.ꝛ albedinē eius. ❡ Et
si ex isto arguit ɔ cōmentatorem intellectuz in se habe-
re aliquē cōceptū singularē:ex quo cōponit res singula-
res:negaret ipse ɔñaz.dicendo qz inte⁹ cōponit res singu-
lares seu itellecta singularia p solos cōcept⁹ vl̄es inuicē
vnitos repūtantes distincte res singulares rōne fantas-
matū:qb⁹ vl̄es spēs vniunt. ❡ Ego aūt nō suz hui⁹ opīo
nis vt in fine h⁹ lectionis ostēdaz. Secūda ps cōmenti
ē ista. Inte⁹ distiguit itellecta singularia ꝛ cōponit ɔsilia
ꝛ diuidit diuersa.nā sicut visus distincte cognoscit albuz
nigrū ꝛ magnū iudicādo albū eē magnū:ꝛ nō esse nigrū:
ita inte⁹ distincte cognoscit hominē.soz.ꝛ equū formādo
duas ppōnes.vnā affirmatiuā p quā indicat soz.esse ho-
minem:ꝛ aliam negatiuam per quā indicat soz.non esse
asinū:aliqñ tñ cōponit cōceptus disperatos inuicē qbus
format cōpōnē veraz.nō qdē in recto:sed in obliquo vt
soz.est asinus.hō videt equū. Tertia ps cōmēti est hec.
Eadē virtus nūero cōprehendit simplicia ꝛ cōposita:qz
nō est imaginandū qz multe sint vtutes in aīa quaz vna
cōprehendit simplicia ꝛ alia cōponit ea:vel diuidit.sz sic
sensus cōis apprehēdit p̄mo simpl̄r.s.albedinē vel nigre
dinem colarē vel saporē. Secundo componit ꝛ diuidit
indicando albedinē esse colorē:ꝛ colorem nō esse saporē.
ita inte⁹ possibilis ē illa virtus que apprehēdit simplicia
ꝛ eadē apprehensa cōponit ꝛ diuidit.q̄re ꝛc. ❡ Circa pre
dicta dubitatur dupl̄r.ꝛ p̄mo circa l̄ram q̄re phs dicit fal
sitatē in sola cōpositione esse ꝛ nō vitatē.cū veritas ꝛ fal
sitas sint opposita:ꝛ opposita hñt fieri circa idē.ꝛ maxie
qz sicut cōpō p̄cedit diuisionē in mente:ita veritas falsi-
tatem.forte rñdet qz iō sic dixit phs.qz falsitas nō reperi
tur extra cōpōnez.vitas aūt est in rebus preter omnem
cōpōnem mentalem.sed illud non apparet verū.qz Ar.
dixit.6.metaphysice.qz bonū ꝛ malū sunt in reb⁹.veruz
ꝛ falsum sunt in aīa. ❡ Dōm qz in vniuerso sunt q̄tuor

veritates due extra aīaz ꝛ due in aīa:due cōplexe ꝛ due
incōplexe.nam extra aīaz sunt due veritates: vna.s.incō
plexa cōuertibilis cū ente de qua dicit Ar.secūdo meta
physice qz vnuscuiusq; dispō in entitate est sua dispō in
veritate.ꝛ cōmentator.qz deus est p̄mū verū a quo sunt
oīa alia vera ab hac veritate icōplexa. Alia cōplexa
que est qdā cōplexe significabile p ppōnem.s.deū esse.
hominem esse aīal.de qua loquit Ar.p̄mo perhyerme-
nias di.qz ppō est ōrō verū vel falsum significās.ꝛ qz de
futuris cōtingentibus non est determiata veritas.vt qz
bellū nauale erit cras:aut qz nullū bellū nauale erit cras
in anima iterū sunt due veritates vna cōplexa.s.enūcia-
tio significans verū vt homo est albus.vel hō est aīal de
qua locuti sunt Ar.ꝛ cōmentator in l̄ra:ꝛ alia incōplexa
fluens ab hac que dr̄ adequatio inte⁹ ad rem vt colligit
a phō sexto metaphysice.p̄ma haz duaz fundat subiute
in intellectu.ꝛ hec z^a in sola ppōne. ❡ Ex his est respon
sum ad du^m Ar.di.falsitatē esse in sola cōpōne:nullaz de
veritate faciens mentionē.qz extra aīaz ꝛ extra oēz cōpo
sitionē mentalē sunt multe veritates sicut ꝛ multa entia
tam cōplexa q̄z incōplexa.sed extra cōpositionē nō ē ali-
qua falsitas.lz.n.nulla cōpōne existēte falsuz sit hoīez eē
asinū.hec tñ falsitas nō est extra aīaz.qz nihil nec aliqua
nec aliqual̄r est hoīez esse asinū:sed bene hec veritas.nul
lum hoīem esse asinū.est extra aīaz.qz aliquid vel aliqua
liter est nullū hominē eē asinū . vel saltz aliquis.s.homo
ꝛ asinus:cū qualz illa z^a sit nullūz hominē eē asinū. ❡ Ad
auctoritatē phi dr̄ bonū ꝛ malū sunt in reb⁹:verū aūt ꝛ
falsum sunt in aīa. Rñdet qz bonū dicit respectū ad ap
petitū.sicut verū dicit respectū ad inte^m:nō bonū ꝛ malū
sunt in rebus.qz seclusa aīa nō minus reperitur appetit⁹
ꝛ ɔñr bonū ꝛ malū.sed seclusa aīa non est adequatio ite⁹
ad rē.iō tunc nihil est verū vel falsum.s.in actu sicut ni-
hil est scitū vel diffinitū subtracto oī ope inte⁹.aliqd tñ
dr̄ verū vel falsum scitum diffinitū vel opinatuū in po^a
oī amoto opere inte⁹. ❡ Secūdo dubitat circa cōmen-
tū pbādo qz ite⁹ nō pt cōpōere cōcept⁹ sepatos seu iuicē
diuisos.qz inte⁹ nō pōt cōpōere nisi cōcept⁹ existes i eo
sz ɔceptus i eo nō sunt sepati.imo oēs sil̄ existes in eodē
itellectu indiuisibili.ergo ꝛc. ❡ Itē si inte⁹ cōponit ali-
quos cōceptus.sint ergo illi a.ꝛ b.ꝛ arguit sic.inte⁹ cōpo-
nit a.ꝛ b.igit ex a.ꝛ b.inte⁹ facit vnum tertiū cōceptū.pz
ɔña:qz ois cōpositio est ad vnū tertiuz siue fuerit cōpō p
se siue per accidens.Sit ergo tertius cōceptus c.ꝛ quero
vtrū partes eius sint cōceptus vel nō.si nō.q̄c.ɔceptus ē
ita simplex sicut a.vel b.ergo non resultat ex illis.si pres
eius sint cōceptus:igitur ex a.ꝛ b.ꝛ c.poterit formare 4.^m
cōceptuz:ꝛ erit pcedere in īfinitū.qd est īpoīe:qz tunc ex
duobus ɔceptibus posset formare infinitos. ❡ Ad p̄mū
dico qz cōceptus multi existentes in intellectu indiuisi-
bili sunt separati inter se:lz vniant in subto.nā oīa illa di
cunt separata:ex quibus non fit aliqd vnuz.albedo.n.ꝛ
dulcedo vniunt in subto.s.in lacte:tñ separant īter se.qz
ex his nō fit vnū per se:nec per accidens cū ex pluribus
existibus i actu nō fiat aliqd vnū.7.metaphysice. ❡ Ad
z^m dr̄ qz inte⁹ dupl̄r ex duobus cōceptibus pōt formare
vnū z^m.vno modo qz illi nō ingrediunt tertiū vt partes:
eo mō quo inte⁹ ex pluribus cōceptibus format cōceptū
yrcoceruī vel chymere.ꝛ talis cōceptus ē simplex sic alī
quis coz ex quibus cōponit:ꝛ talis opatio inte⁹ non dr̄
itelli⁹ cōpositoz.sed solum simpli^r p imaginationē.alio
mō ex duob⁹ cōceptibus fit vn⁹ tertius quolz illaz par
tial̄r ingrediēte cōpōnem tertiū:ꝛ sic cōceptus resultans
dr̄ cōceptus cōpositus tantū valens sicut ōrō iperfecta:
eo mō q̄ fiūt diuisiōnes ꝛ aggregata.ex adiectiuo:ꝛ subst ā-

T.cō.4

T.cō.8.

T.c.49

t.48.

tiuo:⁊ tūc ad rōnē dr̄ ꝙ ex a.⁊ b.fit c.conceptus:non tñ ex c.⁊ aliis duobus solum pōt fieri quartus cōceptus.Et cō sequēter cōcedo ꝙ non ex quibuslibet conceptibus pōt alius formari.neqꝫ hoc dicit phs vel cōmentator.sꝫ solū ꝙ ex quibuslꝫ conceptibus separatis inte⁹ pōt cōponere vnū cōceptū vel vnā ꝓpōnē.mō a.b.c.non sunt separati: imo inuicē vniti:eo ꝙ a.b.sunt ptes c.cōcept⁹.nec loquū tur de quibusdam conceptibus indr̄nter:sed de cōcepti bus simplicibus:modo c.est cōceptus compositus.ergo.

¶ Textus cōmenti.23.

¶ Indiuisibile autē qm̄ dupl'r dicitur:aut actu: aut potentia nihil prohibet itelligere indiuisibi le:cū longitudinem intelligat. Indiuisibilis.n. actual'r est: ⁊ in tpe idiuisibili. Silr.n.tp̄s diui sibile: ⁊ indiuisibile longitudini est.

¶ Tertia conclusio.inte⁹ pōt intelligere indiuisibile in actu:qđ est diuisibile in po^a tpe indiuisibili.pro cuius ma nifestatione est aduertendū ꝙ quicquid est vnū illud est indiuisibile actu:qꝛ est indiuisum a se:⁊ quicqđ nō ē vnū. ⁊ potest esse vnū dr̄ indiuisibile in potentia.ex quo sequi tur ꝙ tam linea ꝗ̄ tp̄s est indiuisibile in actu qꝛ est vna entitas a se indiuisa tñ linea est indiuisibilis in po^a.qꝛ ex illa possunt fieri due linee.quaꝝ vna esset pars alicuius. ¶ Isto supposito argnī sic.inte⁹ pt intelligere lineā sub rōne vnitatis:non p̄mo itelligendo vnam partē:⁊ postea aliam.sed quicqđ intelligit hoc mō vt vnū:⁊ aut indiui sibile actu:lꝫ sit diuisibile in potētia:itelligitur tpe indi uisibili.s.in instanti.ergo cōclusio vera vñ cōti^m ⁊ tp̄s eo dem modo se habent.si.n.intelligit cōtinuū indiuisibil'r secūdū se totū vt est aliqđ vnū sic intelligit in tpe indiui sibili.sed si intelligit cōtinuū diuisibil'r vt est diuisibile in potētia.intelligendo partem post partē.p̄mo vnam ⁊ postea aliaꝫ.illud ꝓportional'r intelligit in tpe diuisibi li:qꝛ in vna parte tpis intelligit vna pars ꝯtinui .s. linee ⁊ in alia pte tpis alia pars eiusdē continui. L.c.li.(Indi uisibile aūt qm̄ dr̄ dupl'r po^a.aut actu nihil ꝓhibet intel ligere indiuisibile.cū longitudineꝫ intelligat.indiuisibi lis.n.actu est)ipsa lōgitudo linee (⁊ in tpe indiuisibili) intelligitur illa(silr tp̄s diuisibile.⁊ indiuisibile lōgitu dini est).i.diuisibilitas ⁊ indiuisibilitas tpis consequit diuisibilitatem ⁊ indiuisibilitatem modi intelligendi li neā. ¶ Notādū ex dictis ꝙ inte⁹ ꝗtuor hꝫ opōnes.p̄ma est simpl'r simpliciū apprehensio.vt qū inte⁹ itelligit ho mineꝫ vel equum absqꝫ cōpōne verbali. Secūda ope ratio est pluium apprehensio cum vnione conceptuum inuicem absqꝫ cōpositione verbali:vt apprehensio ꝗ̄ for maī aliquꝫ illarū a.nimal rōnale.homo albus. Tertia operatio est alicuius apprehensio mediante cōpōne ver bali:⁊ sic intelligitur hominem esse albū per istam men talem.homo est albus. Quarta operatio inte⁹ est appre hensio alicuius non sensati per discursum eo modo quo intelligitur deus per motū iuxta ꝓcessum Ar.septimi ⁊ octaui physicoꝝ. ¶ Ex isto sequit.p̄mo ꝙ inte⁹ aliquem cōceptum elicit nāliter:qui tñ solūꝫ ad placitū significat pꝫ.naꝫ sicut extimatiua discurrit natural'r formando cō ptuꝫ ex cōceptu.ita inte⁹ nāl'r mouet a cognitione effe ctus ad cognitioneꝫ cāe.ergo cōceptus p̄me materie vel p̄me cāe est natural'r elicitus ab intellectu.tñ solū ad pla citum significat:qꝛ non idem rep̄sentat apud oēs. ¶ Se cūdo sequitur ꝙ aliqua ꝓpō est naturalis cuius signifi catio est ad placituꝫ.pꝫ nam sic circulus est res nālis: et tñ eius significatio.vini est ad placitū ita hec ꝓpō.deus est p̄m ⁊ cā.ē naturalis sicut eius termini sunt naturales ⁊ natural'r elicitur sicut termini eius.⁊ tñ sua significatio est ad placitū sicut significatio suoꝝ terminoꝝ. ¶ Ter tio sequit ꝙ lꝫ inte⁹ intelligat longitudineꝫ absqꝫ discur su:tñ intelligit lineam absqꝫ discursu.p̄ma pars ē euidēs: qꝛ inte⁹ aspectu recto cognoscit singulare presentatum per fantasma sub rōne magnitudinis:ex quo magnitudo est sensibile cōe.ergo sub ratione longitudinis ⁊ latitudi nis.Secūda etiaꝫ pꝫ.quoniam sicut punctus non cogno scitur nisi per discursum.ita nec linea ꝓpter suā indiuisi bilitatē.nullū.n.est fantasma linee:lꝫ aliquod sit fanta sma longitudinis:non quidē linee sed superficiei. ¶ Quar to sequit ꝙ lꝫ inte⁹ indiuisibil'r itelligat brutā vel longi tudinem eius tamen indiget tempore ad intelligendum eam.pꝫ.nam sicut conclusio subito inducitur lꝫ sylogis mus successiue fiat vt docet Ar.p̄mo posterioꝝ di.ꝙ sta tim inducens cognouit.ita cognitio linee indiuisibiliter habetur:tamen discursus ad illam necessario fit in tpe. vbi aūt aliqua vna linea cognoscatur per partem post partem:illa cognitio debet fieri in tempore sicut cogni tio motus borealis.

¶ Textus cōmenti.23.

¶ Non igitur est dicere aliquid in medio intelli gere vtrūqꝫ. Non.n.est nisi diuidatur. Sꝫ aut potentia. Seorsum aūt vtrūqꝫ intelligens dimi diorum diuidit simul ⁊ tempus. Tunc aūt est vt in longitudine. Si vero est sicut ex vtrisqꝫ: ⁊ in tempore est qđ in vtrisqꝫ.

¶ Quarta ꝯ.inte⁹ itelligens ptes cōtinui vt faciūt vnuꝫ. itelligit eas in tpe indiuisibili.sed intelligens eas vt sūt plura seorsum.intelligit eas in tpe diuisibili.p̄ma ps ꝓ bat.inte⁹ intelligens ptes continui vt faciunt vnuꝫ non intelligit eas in diuersis ptibus tpis.ita ꝙ vnam in vna medietate ⁊ aliaꝫ in alia.qꝛ sic oꝫ lineā esse actu diuisaꝫ ex pte rei vel ex pte inte⁹.sed linea est tantū potentia di uisa.ergo intelligendo ptes illius vt faciūt vnū:inte⁹ in telligit illas in tēpore idiuisibili. Secūda ps sequit ex dictis in alia ꝯne.nā tp̄s condiuidit linee.si ḡ inte⁹ intel ligit ptes linee vt sunt plures seorsum:opꝫ p̄mo itellige re vnaꝫ partē ⁊ postea aliam.igit itelligit vnam pteꝫ in vna pte tpis:⁊ aliam in alia:⁊ per ꝯñs intelligit illas par tes in tpe diuisibili. L.c.li.(Non ergo est dicere aliquid in medio itelligere vtrūqꝫ).i.vtrāqꝫ medietatē cōtinui vt faciant vnū non est aliqđ intelligere scḋm diuisioneꝫ tpis vnū.in vna medietate ⁊ aliud ī alia medietate.(nō enim est)tale intelligere(nisi diuidat)ꝯti^m actu ex pte rei vel inte⁹(sed aut po^a).i.si continuū iam non est diui sum nisi in po^a(seorsūꝫ aūt vtrūqꝫ intelligēs dimidioꝝ) .i.inte⁹ seorsum intelligens vtrūqꝫ dimidium seu vtrāqꝫ medietatē cōtinui in tpe indiuisibili intelligit (diuidit enim tp̄s tunc vt in longitudinem.)Ex quibus conclu dit phs ꝙ(si)cōp̄hensio ite⁹ in cōprehēdēdo ꝯti^m (est) in cōprehēdendo ipsum vt ē cōtinuū(⁊ sic ex vtrisqꝫ tūc talis cōprehensio vel intellectio(est in tpe qđ ē vtrisqꝫ) in tpe continuo vno ⁊ indiuisibile. L.c.li.(Si vera est sic)vnū cōtinuū cōprehensuꝫ(ex vtrisqꝫ)suis ptibus(⁊ in tpe ē)idē cōp̄hēsuꝫ(ꝙ in vtrisqꝫ ē).i.ꝙ ēt ē ex vtrisqꝫ partibus. ¶ Cōtra istā ꝯnē arguitur.⁊ p̄mo ꝙ inte⁹ non intelligit magnitudinē.qꝛ punctus nihil diuisibile reci pit ꝓpter suā indiuisibilitatē.sed inte⁹ est eque indiuisi bilis sicut punctus.ergo nihil diuisibile recipit.ergo nō cognoscit aliqđ diuisibile:sed quelꝫ magnitudo est diui sibilis.ergo ⁊c. ¶ Secundo arguit ꝙ inte⁹ sil' intelligit ptes ꝯtinui vt sunt seorsum diuise.qꝛ visus subito cogno scit albū ⁊ nigrū vt sunt plura non facientia vnū:⁊ ꝑcipit in eodē instanti drīam eorūdem.ergo per idem inte⁹ co

gnoscit distincte partes continui.in eo q sunt plura.pz 9ña. vel detur cã diuersitatis. ¶ Ad primũ dr q forme intentionales recipiunt in determiato subito determinate dispositionis:siue illud fuerit diuisibile siue indiuisibile:& q punctus non hz nec habere põt dispõnẽ receptiuã formarum itentionaliũ:iõ non recipit magnitudinẽ itentionalr.nec aliquid aliud.sensus aũt recipit magnitudinem indiuisibilr:nõ per carentiam partiũ:sed per carentiã cõtensionis:inte⁹ vo istaz indiuisibilr vtroqz mõ:sicut & ipse vtroqz modo indiuisibilis ẽ.neqz ad esse alicuius similitudinẽ oz idem eodẽ mõ se habere sicut putatũ.aliogn verificaret opĩo antiquoz reprobata in pncipio h⁹.sz sic sicut inte^m per istã silitudinẽ cognoscere rem eo mõ quo ¶ Ad secũdũ rñdet q nõ est silitudo:qz albũ & nigrũ non faciunt vnũ.vr ẽt sub pprijs rõnib⁹ sub qbus nõ vident partes continui vt faciant vnũ:sed sub rõne totius. ideo si visus dz pcipere pres magnitudĩs seorsũ sub rationibus pprijs.hoc nõ erit subito:sed successiue & idẽ cõtingit de itellectu. ¶ Circa dicta tam in hac qz in alia lectione qrit vtrũ inte⁹ speculatiuus:quẽ Ar. vocat inte^m simpliciũ:& cõmentator inte^m in actu:& nos spẽm itelligibilem:sit perpetuus & eternus. Et arguitur q sic.inte⁹ agẽs est eternus,& inte⁹ possibilis eternus.ergo inte⁹ speculatiuus e sit eternus.pz 9ña:qz si agens sit eternus:& recipiens sit eternũ.oz q receptũ & factum sit eternũ añs aũt est cõmentatoris cõmento.5.hic & alijs plurimis allegatis. ¶ Scdo.si inte⁹ speculatiuus corrũperet ğ possent esse sil due spẽs lapidis solo nũero dnĩes:sicut iam sint sint plures hoies eiusdẽ spẽi.ğ ab illis põt abstrahi 9cept⁹ cõior.sit ergo ille a.Et quero vtz a.sit corruptibile vl nõ. si non.habeo intentũ.si sic.ergo põt habere silẽ cũ eo spẽm similem solo nũero differentẽ q sit b.cũ ergo a.& b.solo nũero differãt. ergo ab illis põt abstrahi cõceptus cõiar. & sic aut erit pcedere in infinitum in predicatis qditatiuis 9 determinationem Ar.pmo posterioz.aut tandez veniem⁹ ad spẽm intelligibilẽ eternã. ¶ Oppo^m sequit ex determinatione Ar.in alia lectione di.q non reminiscimur post mortẽ:qz corrũpunt fantasia & fantasmata:a quibus depender inte⁹ speculatiuus.Et cõmentator cõmento.5.dicit q si inte⁹ speculatiuus esset eternus nullus esset inte⁹ agens neqz recipiens. ¶ Notandũ q commentator cõmento allegato ponit duas 9nes in hac materia.pma 9.q inte⁹ speculatiuus qui est spẽs intelligibilis nõ est eternus.qz aliter sequerent qtuor incõueniẽtia.pmũ q inte⁹ possibilis semp eẽt in actu respectu oiuz intelligi^m qz sp oiuz itelli^m haberet spẽs. ¶ Secũdũ incõueniẽs est q sensata sunt eterna:qz talis est pportio itellecti ad intellectũ qualis sensati ad sensum. ¶ Tertium inconueniens est q forme sensibiles extra aiam sunt intellecte in actu.qz si forma per inte⁹ est eterna.& illud c⁹ est forma vr esse eternũ.ergo. ¶ Quartũ inconueniẽs q spẽs imaginate sunt eterne.qz spẽs itelligibiles depẽdẽt a specicbus imaginatiuis.quo concesso sensationes eẽnt eterne.qz nõ starent per ifinitũ tempus spẽs imaginate absqz imaginatione & sensatiõe.sed q hec sint iconueniẽtia manifestũ e st. ¶ Scda 9.q inte⁹ speculatiuus nõ est nũeralis nũeratiõe indiuiduoz:qz alr sequeret pcessus in infinitũ i predicatis qditatiuis vt arguebat in scda rõne ante oppositũ. ¶ Scdo q ois spẽs itelligibilis ẽ intellecta in po^a.nam si in itellectu essent due spẽs lapidis ille dñt solo numero:& sic essent spẽs signate & particulares:& 9ñr non intellecte in actu.sz solum in po^a.pmam istaz 9clusionũ cõcedo.qz illaz credo esse de intentiõe Ar.sed secũdam puto esse ipossibilẽ & 9triaz pho.nã data illa sequit pmo qz inte⁹ nouiter intelligit aliqd a quo nõ imutat:9ñs ẽ ipos'e sic ẽ ipos'e q sẽsus nouiter sentiat aliqd a q nõ imutet.mõ:ita se hz inte⁹ ad itelligibile sic sensus ad sensibile secũdũ phm in hac tertio.& pbat 9ña.dato q inte⁹ per horam añ hoc itellexerit Platonẽ:quẽ itelligat & sormũc p.nam si inte⁹ nouiter mutatur:aut g retinendo spẽm vel itellectionẽ.nõ spẽm qz tunc essent due spẽs itelligibiles solo nũero dñtes.nõ ẽr intellectionez. qz quero de illa intellectione vtrũ sit spẽs vlis vel particularis.si vlis:ergo sil sunt due intellectiones vles in eodem intellectu solo nũero dñtes:qd est 9 eum.si pticularis.igit inte⁹ pticlr recipit:qd iterũ est 9 eũ. ¶ Scdo sequitur q soz.est nouiter scientificus:& tñ nullam sciam acquisiuit phm primo posterioz.di.q ois doctrina & ois disciplina ex preexistenti fit cognitione:& pbat 9ña supponendo q Plato docuerit.S.geometriam.quaz iam habeat & habuit:quo posito soz.est iam factus geometricus:& qz idem habitus qui est in soz.prius erat in Plone qz scia nõ ẽ nisi de vlibus iõ nihil acqsiuit:qz eũdem habitum hẽbat prius sicut eundẽ inte^m. ¶ Tertio sequit q in intellectu non sunt nisi specialissimi 9ceptus:qd est contra experientiam:qz alr nõ itelligerem⁹ modo generico:& 9 eũ cõmento.io.vbi docet spãliter itelligere p abstractionẽ qditatis a quiditate:& pbat 9ña:nam si pñr eẽ cõceptus generici:sint illi aial & corpus.& quero vtrũ distinguant solo nũero:vel spẽ:aut genere.non genere:aut spẽ:qz de seinuicẽ pdicant.si solo nuõ.ergo duo abstracta solo numero dñtia sunt in eodẽ subto:qd est 9 eũ. ¶ Itẽ si solo nũero dñt:ergo ab illis est abstrahibilis concept⁹ cõior.quo cõcesso querit vtrũ distiguatur ab illis duob⁹ spẽ vel genere:& hoc non q de illis vere predicat.aut solo nũero:& erit pcedere in infinitũ. ¶ Quarto sequit q ppõ mentalis nõ est cõposita ex cõceptibus.9 itentionẽ Ar.pmo phyermenias di.q hoc verbũ ẽ.significat quãdam cõpõnẽ:quã sine extremis nõ est intelligere:& pbat 9ña.sumẽdo hanc vocalẽ vel scriptã.hõ ẽ hõ.& quero cui mentali subordinat.idubie nõ põt dari aliqua nisi talis. homo ẽ hõ in mente.quo cõcesso idem nũero ẽ subm & pdicatũ.ergo illa ppõ nõ hz diuersa extrema.imo sequit q illa ppõ nõ hz subm nec pdicatũ.qz subm ẽ de quo aliquid dr:& pdicatũ est qd de altero dr.p posterioz. ¶ P. cõmentator nõ hz simplr negare inte^m specu^m esse eternum.qz arguit sic.aliqs homo itelligit hoiem.& eternalr aliquis hõ intellexit hoiez:& semper aliquis hõ itelliget hoiem.ergo intellectus speculatiuus ẽ eternus. Ista 9ña est euidens datis pncipijs cõmẽtatoris.añs est possibile. ergo & 9ñs.vñ quero a cõmentatore.si añs h⁹ est creditũ ab eo vel du^m eidem.si pmũ.ğ 9ñs est ẽt creditũ ab eo.si 2^m.ğ 9ñs nõ est ab eo negãdũ:q añs:illud añs sit pos'e pz supposita eternitate spẽz iuxta doctrinaz Ar.pmo posterioz. ¶ Iõ est dicendũ q inte⁹ recipit simul plures spẽs tam vles qz singulares solo nũero dñtes:ita q in intellectu sit spẽs singulares Soz.Plonis & plres vlez:qz qlz significat hoiem vel lapidẽ:vñ aĩa itellectiua tz medius iter formas simplr mãles informantes:& inherẽtes & inter formas simplr abstractas nõ iformantes nec inherẽtes:ğ aĩa itellectiua inheret vel informat:sed non iheret ergo iformat.Ex quo seqr q aĩa itellectiua ẽ aliquo mõ abstracta.& secũdũ hoc recipit spẽs vles & aliquo modo ẽ cõiuncta mãe:& sic recipit spẽs iduiduales.iõ taz iste qz ille sunt spẽs intellecte in actu:& non solũ in po^a:vt arguebat cõmentator.qz quelz istaz est aliquo modo abstracta.sicut inte⁹ in quo fundat.intentiones aũt imaginate vel fantasiate sunt solum itellecte in po^a:qz ille sunt simpliciter cõiuncte materie tam per inherentiam qz per informationẽ. ¶ Ad pmũ dr negando 9ñam.q.n.inte⁹ pos

T.c.3.

sibilis sit eternus ⁊ simil'r inte⁹ agens ⁊ non spēs itelligibilis ⁊ hoc ordinauit nā inquit cōmentator cōmento.19. vt voluntas secūdū libertatem 9dictionis posset ꝑcipere intellectum vt eliceret spēs intelligibiles: quo cōmento dato sequit̄ 9 cōmentatorē ꝙ inte⁹ pōt habere plures spēs sil' tam vles q̄ȝ singulores solo nūero dn̄tes. al'r non eliceret inte⁹ f̄m bene placitū voluntatis. ¶ Et si allegatur phs di. ꝙ duo abstracta solo nūero dn̄tia non sunt in natura reꝝ. veruȝ est de abstractis simpl'r: cuiusmodi sunt intelligentie separate. ¶ Ad 2^m d̄r ꝙ nō quibuslibȝ solo numero dn̄tibus pōt abstrahi cōceptus cōior: q2 a duobus trāscendētibus nō pōt abstrahi cōceptus cōior. nec ēt a duobus: quoꝝ vnū est transcendes ⁊ reliquū nō transcendens. abstratio. n. est possibilis vsqȝ ad transcēdens: ⁊ non vltra. q2 aliter daretur cōceptus cōior. transcendente: q̄ᵭ implicat 9dictionē. cōcedo tn̄ ꝙ a q̄busdā formis realibus solo numero dn̄tibus pōt abstrahi conceptus cōior. ⁊ ēt a quibusȝ formis intentionalibus non trāscendenter significantib⁹ pōt abstrahi cōceptus communior. Quare ⁊c.

¶ Textus cōmenti. 24.

Quod aūt non f̄m quātitatem indiuisibile est sed spē: intelligit indiuisibili tpe: ⁊ indiuisibili aīe: f̄m accidēs aūt: ⁊ non in quātuȝ illa diuisibilia: q̄ᵭ intelligit: ⁊ in quo tpe s̄ȝ in quātū sunt īdiuisibilia.

¶ Postquā in parte p̄ou Ar. dedit moduȝ intelligendi indiuisibile secundū q̄ṫitatē continuā. 9n̄r in hac pte sequenti dat modū itelligendi indiuisibile secūdū formā ⁊ spēm ponendo q̄tuor 9nes. Quarū p̄ma ē ist's. inte⁹ itelligit indiuisibile f̄m formā ⁊ spēm tpe indiuisibili. parte aīe indiuisibili ⁊ cōceptu indiuisibili. Secūda 9. taȝ vnū secūdū formam. q̄ȝ secūdū q̄ṫitatē est vnū per aliq̄ᵭ indiuisibile: non tn̄ q̄ōlȝ illoꝝ sil'r est vnū. ibi. (Inē āt.) Tertia 9. punctus ⁊ q̄ōlȝ aliud indiuisibile simpl'r itelligitur sicut p̄uatio per habitū. ibi. (Pūctū aūt.) Quarta 9. inte⁹ 9positoꝝ affirmans aliquid de aliquo aliq̄n ē verus aliq̄n est falsus: sed inte⁹ simpliciū nihil affirmās aliquid de aliquo semper est verus. ibi. (Est āt dictio.) Prima conclosio arguitur sic. illud q̄ᵭ est scōm se indiuisibile itelligit̄ ab intellectu indiuisibili tpe idiuisibili pte aīe indiuisibili ⁊ indiuisibili 9ceptu eiusdeȝ. s̄ȝ forma specifica scōm se sumpta est īdiuisibilis: ergo ⁊c. pȝ 9n̄a cū maiori: q2 obȝ dȝ ꝑportionari potentie: actui: cognitionis: ⁊ mēsure cognoscendi. minor vero est nota ex eo ꝙ forma specifica scōm se sumpta est abstracta ab oī cōditione materiali. nō ergo scōm se est diuisibilis: sed st aliquo mō h̄ȝ diuisionem hoc est per accidēs rōne iduiduoꝝ que necessario sunt diuisa: quoꝝ ptes vt diuisibiles sunt diuisibil'r cognoscunt̄ ab intellectu ⁊ in tpe diuisibili vt dicebat̄ in alia lectione. L. c. li. (Q̄ᵭ aūt nō scōȝ q̄ṫitateȝ indiuisibile est. sed spē intelligitur indiuisibili tpe ⁊ indiuisibili aīe) pte ac' cōceptu (scōm accidens autem) spēs diuisibilis est (⁊ non inq̄ṫtum illo diuisibilia) sunt in quibus diuidit̄ spēs contingit (ꝙ inte⁹) diuisibiliter (intelligat ⁊ in quo tpe). i. indiuisibili tpe (sed īquātum indiuisibilia sunt.) ¶ Dubitatur arguendo ꝙ q̄ditas specifica sit de se diuisibilis. p̄mo: q2 cōponit̄ ex genere ⁊ dn̄ia. secūdo q2 q̄ditates linee ⁊ linea sunt idem: sed linea de se est diuisibilis. q2 de se est lōgitudo: vt pȝ p diffinitionē eius. ḡ q̄ditas linee est de se diuisibilis. ¶ Notandū ꝙ triplex ē indiuisibile a p̄ho noīatū in hac lectione. s. indiuisibile scōm q̄ṫitatē. indiuisibile f̄m formaȝ. ⁊ indiuisibile f̄m situm. ⁊ pōnem. īdiuisibile f̄m q̄ṫitateȝ est illud q̄ᵭ est vnū ꝑ q̄ṫitatē 9tinuā. vt linea superficies ⁊ corpus. sed indiuisibile scōm formaȝ est illud q̄ᵭ ē vnū per vnam formaȝ. vt hō vel equus. nullus. n. istoꝝ ē vnū scōȝ q̄ṫitatē q2 h̄ȝ multas partes discōtinuas: vt carnes ⁊ ossa. Ex his. n. non fit vnū. scōm q̄ṫitatē. q2 al'r 9tinuarēt̄ur ille partes. sed bene est vnū scōm formaȝ q2 vna forma aduenit toti ⁊ ptibus. indiuisibile āt scōm situm vel positionē est terminus continui: vt punctus vel instans. Ista. n. per se nullū situm habent vel pōnē. ¶ Ex isto sequitur ꝙ tam linea q̄ȝ q̄ditas linee est indiuisibilis: s̄ȝ diuersimode. naȝ linea est indiuisibilis per vnitatē quātitatis. ⁊ quiditas linee est īdiuisibilis per formam. rōne dn̄ie 9hentis genus. deinde linea est sic īdiuisibilis ꝙ est diuisibilis in po⁹. in partes real'r distinctas sed q̄ditas linee ē sic indiuisibilis ꝙ nō est diuisibilis ī ptes real'r distinctas actu vel po⁹. ¶ Secūdo sequit̄ ꝙ l̄ȝ homo vel q̄ditas eius sint indiuisibiles per formam non tn̄ codeȝ mō. co ꝙ quiditas specifica hoīs non ē po⁹ diuisibilis in ptes real'r disticias: cū n̄ habeat de se carnē nec ossa nec aliquā talem partē homogeneā vel etherogeneā. hō aūt h̄ȝ tales ptes. igit̄ est po⁹ diuisibilis in ptes real'r dn̄tes. ¶ Ad p̄mū concedo ꝙ quiditas specifica est diuisibilis intrinsece in genus ⁊ dn̄ias. sed de hac diuisibilitate non fit mentio ad p̄ns. solum aūt de diuisibilitate partiū realiter distinctaꝝ. ¶ Ad secūdū negat̄ 9n̄a: sicut non sequitur homo ⁊ quiditas eius sunt idem: sed homo currit. ḡ quiditas eius currit: h̄n̄ tn̄ sequitur. ḡ aliquid q̄ᵭ est quiditas hominis currit: vel q̄ditas hominis est hō currēs. quoꝝ q̄ōlȝ conceditur: ita dȝ argui ī proposito. li⁹ ⁊ q̄ditas eius sunt idē. sed linea est de se diuisibilis. ergo aliq̄ᵭ q̄ᵭ est quiditas linee. est de se diuisibile: q̄ᵭ conceditur.

¶ Textus cōmenti. 24.

¶ Inest aūt vtiqȝ his aliq̄ᵭ indiuisibile: s̄ȝ forte non separabile: q̄ᵭ facit tempus vnū ⁊ lōgitudinē. Et hoc simil'r est in omni continuo ⁊ tempore ⁊ longitudine.

¶ Secūda 9. tam vnū secūdū q̄ṫitateȝ q̄ȝ vnū f̄m formā. per aliq̄ᵭ indiuisibile est vnū: non tn̄ con simil'r q̄ōlȝ istorum est vnū. Prima pars p̄ȝ: nam homo d̄r quoddā vnū per formaȝ suaȝ q̄ de se est aliq̄ᵭ indiuisibile. ꝙ aūt sit diuisibilis: hoc est per accidens pro q̄ato vnit̄ mā̄e diuisibili. seu recipitur cū 9ditione diuisibili. 9tinuū ēt ē vnū per aliq̄ᵭ indiuisibile. nā corpus de genere q̄ṫitatis est vnū per superficiem que est indiuisibilis f̄m ꝑfūditatē: ⁊ superficies est vna per vnū indiuisibile. s. per lineā que est indiuisibilis f̄m latitudinē ⁊ ꝑfunditatē. linea vero est vna per vnū indiuisibile: q̄ᵭ est punctus. Scōa pars 9nis demōstrat̄. nā vnū f̄m 9tinuitatē est sic vnū: ꝙ q̄lȝ pars sumit denominationem totius. vn̄ q̄lȝ ps linee est linea: ⁊ q̄lȝ ps superficiei ē superficies. quelȝ pars corporis est corpus: ⁊ quelȝ ps tpis ē tp̄s: ⁊ sic de alijs. sed vnū f̄m formam est sic vnum: ꝙ non quelibet pars sumit denominationē totius: q2 nō q̄lȝ ps hoīs est hō: nec q̄lȝ ps eq̄ est equus: ⁊ sic de alijs ⁊ etherogeneis. L. c. li. (Inest autē vtiqȝ his). s. homogeneis. ⁊ etherogeneis (aliquid indiuisibile) ꝑ q̄ᵭ vnūq̄ᵭqȝ illoꝝ d̄r vnū. (sed forte nō separabile). i. forte nō separat denoīationē totius a denoīatione ptis. Illud (q̄ᵭ facit tp̄s vnū ⁊ lōgitudinē. ⁊ hoc sil'r in oī ē cōtinuo ⁊ tpe ⁊ longitudine.) ¶ Contra p̄dicta arguit̄ ꝙ indiuisibile f̄m quātitatē sit separabile a suis partib⁹ denominatiue. q2 celū est īdiuisibile f̄m q̄ṫitatē cum sit vnū cōtinuū ⁊ separat̄ a suis partibus in denominatiōe. q2 nō quelȝ pars celi est celū: cū astrū non sit celuȝ: nec planeta nec aliqs circulus ecentricus vel concentric⁹ celi.

¶ Item circulus est indiuisibilis fm quãtitatem: cum omnes eius ptes sint continue: ⁊ tñ separant denominatione a qualz suaꝝ partiũ: qꝛ nulla ps circuli est circulus vt pꝫ. ¶ Notãdũ pmo ꝙ indiuisibiliũ quedam dicunt indiuisibilia sꝫ q̃titatẽ solũ vt linea superficies motus ⁊ tps ⁊ talia vl'r cõmunicant in denominatione cuꝫ suis partibus. ¶ Quedam aũt sunt indiuisi. sꝫ formã solũ vt hõ equus ⁊ silia. ⁊ talia non cõmunicant: in denominatione cum aliqua suarum partiũ. q̃dam aũt sunt indiuisibilia tãꝫ secundũ quãtitatẽ q̃ꝫ secũdũ formam. vt lapis lignũ ⁊ hõ. hõgenea. que sunt ꝯti cõicantia in denoĩatione cũ suis ptibus. quelibet. n. pars lapidis est lapis ⁊ q̃lꝫ ps ligni est lignũ. loquẽdo de ptib' q̃titatiuis. ¶ Secũdo notãdũ ꝙ ĩdiuisi fm formã ⁊ q̃titatẽ q̃dã sunt equaliter ĩdiuisi. sꝫ formã ⁊ fm q̃titatẽ. ⁊ talia nõ separant a suis ptibus in denominatione specifico: vt dictũ est de lapide ⁊ ligno ⁊ quolꝫ cẽto. ¶ Quedam võ sunt magis ĩdiuisi per formã q̃ꝫ per quãtitatẽ. vt cor ⁊ epar. hec. n. ꝯti sunt. tñ separant a suis ptibus in denominatiõe. qꝛ nulla pars cordis est cor: nec aliqua ps epatis ẽ epar. ¶ Ad pꝰ rñdetur triplr. p̃ ꝙ nõ est Ar. vl'r locutus de oĩ indiuisibili fm q̃titatẽ. sed vt in plib': iõ loquẽs sub aliquali dubitatione ingt in lr̃a: sed forte nõ separabile. ¶ Scdo rñdetur ꝙ locutus ẽ vl'r de indiuisibili fm q̃titatẽ: ⁊ nõ celũ est indiuisibile fm formã. lꝫ sit ĩdiuisibile fm q̃titatẽ et magis fm formã q̃ꝫ fm q̃titatẽ. ¶ Tertio dẽ ꝙ celũ nõ est indiuisibile fm q̃titatẽ. sed solũ scdm formã: qꝛ non oẽs ptes celi ĩmediate sunt ꝯti. nã planeta est ps celi: ⁊ tñ nõ est cõtinuus orbi. sed solũ cõtiguus: supposito ꝙ habeat motũ ꝓpriũ in epyciclo. silr ẽt orbes ecentrici ⁊ concentrici cõiter dicunt eẽ cõtigui ⁊ nõ cõtinui ptib' immediatis celi: quoꝝ nullus dr̃ celũ. sꝫ pars celi ⁊c. ¶ Ad 3m dr̃ ꝙ ĩdiuisibilitas circuli ẽ fm q̃titatẽ ⁊ sꝫ formã. ⁊ magis fm formã q̃ꝫ fm q̃titatẽ. iõ nulla eius ps sumit denominationẽ toti'. hoc idẽ ꝯtingit de curuitate q̃n aliq̃ linea est curua c' nõ q̃lꝫ ps ẽ curua dato ꝙ vni' linee vna medietas sit recta ⁊ alia curua. ¶ Textus cõ. 25.

¶ **Punctũ aũt: ⁊ oĩs diuisio: ⁊ sic indiuisibile: monstratur sicut priuatio: ⁊ similis rõ in alijs est. Ut q̃o malum cognoscit: aut nigrũ cõtrario. n. aliquo mõ cognoscit.**

¶ Tertia ꝯ. punctus ⁊ q̃lꝫ aliud indiuisibile simplr ĩtelligit sic p̃uatio per habitũ ꝓbat. sic p̃uatio non cognoscitur p seipsaꝫ: sed reductiue p cognitionẽ habitus. ita punctus cognoscit p ꝯti ⁊ instans per tps. ⁊ mutatũ eẽ p motuꝫ: qd declarat sic. per bonũ cognoscit malũ: ⁊ per albuꝫ nigrũ. eo ꝙ bonũ ducit ĩ cognitionẽ mali. ⁊ albũ in cognitionẽ nigri. sicut. n. deductio: ⁊ per discursuꝫ po' cognitiua venit in notitiaꝫ teneb ꝛe per notitiã prehabitã luminis ita per notitiõ p̃habitã boni vel albi inte' venit in notitiam mali vel nigri sciendo qd est malũ ⁊ qd ẽ nigrũ. ꝓportionalr dicat de indiuisibilib' simplr que sunt vltimati termini cõtinuoꝝ ꝙ illa cognoscunt p p̃uationem suoꝝ cõtinuoꝝ: superficies. n. vt ẽ indiuisibilis fm ꝓfunditatẽ cognoscitur per corpus: ⁊ linea p supficiẽ: ⁊ punct' per lineã: eodeꝫ mõ cognoscit per motũ mutatũ eẽ: ⁊ per tps instans: q̃n inte' percipiẽs illa nõ esse ĩfinita: sed finita ingrit terminũ illoꝝ quẽ iudicat pũctũ in linea aut instans in tpe aut mutatũ in motu. Le. li. (Punctũ aũt ⁊ oĩs diuisio) vltimata cõtinui ⁊ dẽ illud qd est (sic ĩdiuisibile) vt punctũ (monstrat). i. intelligit (sicut p̃uatio) per habitũ (⁊ silis rõ est) in his ⁊ in (alijs vt q̃uo malum cognoscit) inte' (aut nigrũ ꝯrio. n.). i. per suũ ꝯriũ (aliquo mõ cognoscit. ¶ Text' ꝯmẽ. 25.

¶ **Oportet aũt potentia esse cognoscẽs: ⁊ esse in ipso. Si võ alicui nõ inest ꝯriũ: ipsuꝫ seipm cognoscit: ⁊ actu est: ⁊ separabile est.**

¶ Ex ista ꝯne ĩfert Ar. ꝙ si inte' dꝫ cognoscere ĩdiuisibile simplr oꝫ ipsũ esse in po'. ⁊ si dꝫ cognoscere p̃uationẽ per habitũ oꝫ in eo esse aliqd ꝯriũ. p̃ma ps pꝫ: qꝛ si ĩte' human' esset solum in actu nõ discurreret discursu moroso ab vno in alterũ: ⁊ sic per cognitionẽ ꝯtinui nõ cognosceret suũ indiuisibile terminatũ: sed sic haberet sicut cognoscens seipsuꝫ per essentiaꝫ suã sicut intellect' angelicus vel diuinus. Scda ps ẽt ꝯnis apparet nã visus nõ cognoscit tenebrã. nisi p̃us cognouerit lumẽ ⁊ nisi in sensu interiori p̃fuerit silitudo lumis. g̃ p idẽ inte' ñ cognoscit p̃uatiuũ nisi p̃us positiuũ cognouerit ⁊ habeat illius spẽꝫ ⁊ silitudinẽ: ⁊ hoc mõ dr̃ habere ꝯriũ p̃uatiui. s. realr vel intentionalr. Le. li. (Opꝫ aũt eẽ po' cognoscens ⁊ esse in ipso). s. aliquo mõ ꝯriũ (si vero alicui nõ inest ꝯriuꝫ) nec potẽtialitas vt inte' diuin' (ipsuꝫ p se cognoscit ⁊ actu ẽ ⁊ separabile) ab oĩ q̃titate ⁊ mã. ¶ Notandũ p̃mo scdꝫ cõmentatorẽ cõmento. 25. ꝙ vl'r oẽs p̃uationes nõ cognoscunt nisi p sua ꝯria. s. per cognitionẽ habit' ⁊ p cognitionem defect' habitus ⁊ intendebat Ar. per nigredinẽ priuationẽ albedinis. ita. n. est de sensibus in istis rebus sicut de ĩtellectu. queãdmodũ fuit. n. dictũ illic ꝙ visus cõprehendit obscuritatẽ per cõprehensionẽ defectus lucis. ita inte' cõprehendit p̃uationẽ p cõprehensionẽ defect' forme. Inte' ergo p̃mo cognoscit formã. scdo per notitiã forme venit in notitiã defectus illius. tertio p notitiã defectus forme venit in notitiã sue p̃uationis. p̃us. n. cognoscitur necessario negatio rei q̃ꝫ priuatio eiusdẽ sicut p̃us est negatio q̃ꝫ p̃uatio eiusdẽ. vñ visus p̃us cognoscit mediuꝫ non esse illuminatũ q̃ꝫ ipsum cognoscat eẽ tenebrosum. ⁊ ĩte' p̃us cognoscit magnitudinẽ deinde aliquid nõ habere ptẽ. ¶ Scdo notãdũ scdm cõmentatorẽ eodẽ cõmento ꝙ oꝫ ꝙ inte' cognoscẽs habitũ ⁊ suã p̃uationẽ sit eadẽ v̄tus in se: queãdmodũ cognoscẽs obscuritatẽ ⁊ luceꝫ ẽ eadẽ virt' ⁊ ꝙ ista v̄tus cognoscẽs cõprehendit priuationẽ cõprehẽdendo ex se eẽ ĩ po'. ꝯprehẽdit g̃ vtrũqꝫ scꝫ eẽ po' ⁊ esse actu ⁊ si fuerit inte' aliqs qui q̃nqꝫ nõ inuenit intelligẽs in po': ⁊ q̃nqꝫ ĩtelligẽs ĩ actu: tũc ille ĩte' nõ intelligit p̃uatiõeꝫ oĩo. ĩmo nihil ĩtelligit ex se. p̃a ꝓpõ cõmẽti est ista. ad eãdẽ v̄tutẽ ptinet cognoscere hitũ ⁊ p̃uationẽ: qd ẽ ꝯ multos dicentes visũ pcipe lumẽ ⁊ nõ tenebrã. ¶ Scda ꝓpõ. oĩs v̄tus ꝯphendẽs p̃uatiõeꝫ dꝫ ꝯphendere de se eẽ in po'. pꝫ: qꝛ nisi h̃ ꝯprehẽderet nõ pcipet se venire de noti' hitus in noticiã p̃uatiõis. ¶ Tertia ꝓpõ. oĩs v̄tus ꝯphẽdens p̃uatiõeꝫ dꝫ ꝯprehẽdere se eẽ aliq̃n in actu ⁊ aliq̃n in po'. pꝫ: qꝛ dꝫ se ꝯprehẽdere hr̃e noticiaꝫ hitus p̃: ⁊ tũc nõ hr̃e noticiã p̃uatiõis: sed so' ex ꝯseq̃nti p deductiõeꝫ. ¶ Quarta ꝓpõ. solus inte' q̃nqꝫ intelligens in actu ⁊ q̃nqꝫ in po' cognoscit p̃uatiõeꝫ. ¶ Ex qua ꝓpõe seqr. ꝙ nec inte' diuinus nec angelicus intelligit p̃uationẽ: qꝛ nullus eoꝝ aliq̃n est ĩ actu aliq̃n in po'. de ĩtellectu diuino dicit expsse ꝙ nihil ĩtelligit ex se: de ĩtellectu võ angelico nihil expsse dicit: sꝫ illd seqr ex v̄bis ei'. ¶ Duo occurrũt litteralia dubia p̃m de hitu ⁊ p̃uatiõe. dic. n. pho ꝙ p̃uatio cognoscit p hituꝫ exẽplificãs de bono ⁊ malo albo ⁊ nigro. di. ꝙ cognoscit bonũ p malũ ⁊ albũ p nigrum qd nõ videt verũ: qꝛ visus põt ĩmutari a nigro nulla p̃cedente ĩmutatione albi: ⁊ tactus põt ĩmutari a malo nulla p̃cedẽte ĩmutatiõe boni. nã aĩal statiꝫ genitũ põt cõburi. Intelligẽdũ p̃mo ꝙ p̃uatiuũ seu priuatio duplr sumit. s. large ⁊ stricte. p̃uatio large sũpta est altera ps opionis minoris ꝑfectiõis: ⁊ sic frigiditas est p̃uatio caliditatis ⁊ sic

citas. humiditatis & nigredo albedis. ¶ Privatio stricte sumpta est carentia alicuius forme positive in subo apto nato iuxta doctrinam Ar. 4. metaphysice: & sic tenebra est privatio luminis: & surditas auditus. non ergo loquitur Ar. de privatione primo modo sed de privatione secundo modo: quia privatio primo modo est forma positiva potens per propriam rationem cognosci & propriam immutationem. privatio autem secundo modo est solum negatio in subiecto apto nato non potens per se immutare potentiam sed cognoscitur solum per habitudinem ad formam cui opponitur & ad subiectum recipiens illam formam. ¶ Secundo intelligendum quod tam malum quam nigrum dupliciter sumitur ut inquit commentator commento allegato. scilicet positive & privative. malum positive sumptum est forma contraria bono: & malum privative sumptum est simplex carentia boni. existens in tenebris. carcerum patitur malum privativum quod dicitur pena damni: & existens in igne patitur malum positive quod dicitur pena sensus. Item nigrum positive sumptum est forma contraria albo. scilicet illa que resultat ex multitudine opaci & paucitate lucis. sed nigrum privative sumptum est simplex carentia albedinis vel lucis eo modo quo dicimus aerem esse nigrum si fuerit tenebrosus. Quando ergo Ar. dicit quod malum cognoscitur per bonum & nigrum per album non sumit malum & nigrum positive: sed solum privative: aliter suum dictum non haberet veritatem. ¶ Secundum dubium est de punctis & aliis indivisibilibus. tria enim dicit philosophus de punctis. primum quod punctus intelligitur sicut privatio. secundum quod punctus est divisio. tertium est quod punctus est terminus linee. ex primo sequitur quod punctus est privatio: ex secundo quod est relatio. ex tertio quod est res absoluta: que omnia implicare videntur: quia non est possibile idem esse positivum & privativum simpliciter: neque est possibile relationem rem esse absolutam: cum predicamenta sint impermixta. primo posteriorum. ¶ Respondetur quod punctus non est privatio neque relatio: sed ens absolutum cum sit principium predicamenti quantitatis & diffiniat lineam & predicetur de ea in primo modo dicendi per se secundum philosophum primo posteriorum. ¶ Ad primum negatur illa consequentia. punctus intelligitur sicut privatio. ergo punctus est privatio. nam deus & intelligentie cognoscuntur a nobis deductive per discursum modo privationis: & tamen non sunt privationes. intellectus ergo cognoscit per se corpus vel superficiem: & per notitiam superficiei venimus in notitiam linee cognoscendo superficiem non esse infinitam. sed finitam & terminari termino nullius latitudinis: sed solum longitudinis: & talem terminum vel longitudinem vocat lineam. deinde intellectus cognoscens lineam esse finitam inquirit terminum ultimatum eius: & videt quod talis terminus non est linea. quia aliter procederetur in infinitum: & ex hoc concludit quod terminus linee est aliquid indivisibile simpliciter nullam habens partem & hunc terminum dicit esse punctum. ¶ Ad secundum dicitur quod divisio quadrupliciter sumitur. pro re dividente: & pro re divisa. pro formali ratione dividendi. & pro fundamento divisionis. punctus non est divisio primo modo quia non dividit: immo totaliter corrumpitur in divisione. non etiam est divisio secundo modo quia nihil dividitur nisi sit divisibile & habens partes modo puncta non habent partes. linea ergo vel superficies divisa aut corpus divisum est indivisio hoc modo: etiam punctus non est divisio modo tertio: quia divisio hoc modo est respectus quo formaliter aliquid dividitur: sed punctus non est aliquis respectus cum sit entitas absoluta. relinquitur ergo quod punctus est divisio 4° quia est fundamentum divisionis super quo fit divisio linee: & sic est concedendum quod punctus est divisio linee: & linea est divisio superficiei: & superficies est divisio corporis: quia linea est fundamentum divisionis superficiei: sicut punctus est fundamentum divisionis linee de qua divisione locutus est Ar. in littera. ¶ Circa commentum duo alia dubia occurrunt. primum est de una propositione quam ponit commentator. scilicet quod omnis virtus comprehendens privationem comprehendit se esse in potentia quia visus & generaliter quilibet sensus exterior comprehendit privationem sui obiecti ut determinat Ar. secundo huius: & tamen nullus sensus exterior comprehendit se esse in potentia: quia nullus sensus exterior se ipsum comprehendit: ut in eodem secundo est determinatum. ¶ Secundum dubium est de alia propositione commenti quod omnis virtus semper existens in actu non comprehendit privationem: quia tunc deus & intelligentie non comprehenderent privationem: quod est impossibile: quia deus & intelligentie cognoscunt motum celi & generationem terre & comprehendunt formam generari in materia & eius privationem. non enim perfecte comprehenderent materiam nisi cognoscerent privationem: neque perfecte intelligerent quid est natura vel transmutatio nisi intelligerent generationem & privationem: cum generatio ponatur in diffinitione nature. secundo physicorum. & privatio in diffinitione transmutationis. primo physicorum. ¶ Ad primum dicitur quod privatio habet duplicem conceptum. scilicet positivum & negativum. conceptus positivus privationis est conceptus simplex significans oppositum forme cum aptitudine: ut conceptus cui subordinatur aliquis istorum terminorum tenebra silentium cecitas surditas & huiusmodi. Conceptus negativus privationis est conceptus compositus significans formam negative cum aptitudine: ut conceptus cui subordinatur aliquis istorum terminorum vocalium vel scriptorum non habere lumen & esse aptum habere lumen non habere sonum & esse aptum habere sonum &c. ¶ Dico ergo quod sola potentia intellectiva habet conceptum simplicem privationis seu positivum de illa: alie autem virtutes cogitative habent conceptum complexum qui est conceptus negativus privationis: intendit ergo commentator dicere quod omnis virtus comprehendens privationem per conceptum simplicem seu affirmativum comprehendit se esse in potentia & hoc est verum: quia talis comprehensio nulli convenit nisi anime intellective potentia autem sensitive comprehendunt privationem per conceptum complexum & negativum. ¶ Ad secundum respondetur quod deus & intelligentie ita bene cognoscunt privationes sicut formas: sed non diversis conceptibus unum primum causam per propriam essentiam cognoscit seipsam. primo & per se. omnia alia positiva per se: & non primo. privationes autem & negationes cognoscit per accidens: ideo igitur commentator quod deus nihil intelligit extra se: alie autem intelligentie separate: & si intelligunt extra se: tamen per eosdem conceptus per quos intelligunt positiva: etiam intelligunt privativa & negativa. sed non eque primo. habent tamen conceptus non sunt accidentia secundum commentatorem. sed essentie illarum intelligentiarum. nos autem diversis conceptibus cognoscimus formas & privationes: ita quod conceptus forme non est conceptus privationis: sed elicitur unus ex alio. Intendit ergo commentator dicere quod si aliqua virtus semper est in actu: illa non comprehendit privationem per conceptum distinctum a conceptu forme: & hoc est necessarium. ¶ Contra predicta arguitur. & primo quod privativum non cognoscatur per positivum. quia tunc post cognitionem positivi cognosceretur privativum: quod non videtur verum. nam post actualem cognitionem positivum est solum in potentia ad actum & solum habitualiter in intellectu. sed illud quod est in potentia non est principium deducendi aliquid ad actum. ergo &c. ¶ Secundo arguitur quod puncta non sunt cognoscibilia per continuum. puncta sunt naturaliter priora continuo. ergo non cognoscuntur per continuum. probatur consequentia per sententiam Ar. secundo metaphysice. sicut res se habet ad esse ita se habet ad cognosci. antecedens autem est notum: quia punctum ponitur in diffinitione formali linee. ¶ Notandum quod de modo concedendi privativum per positivum sunt due opiniones. prima dicit quod intellectus intelligit privativum per positivum seu privationem per habitum inquantum intelligit se non immutari specie positivi: sicut visus percipit tenebram inquantum percipit se non immutari specie lucis vel luminis. ¶ Ista opinio est contra Ar. 4. metaphysice dicentem quod opiniones contrariorum sunt contrarie: & aliquid ponunt secundum animam conceptus positivorum & privativorum aliquid ponunt in anima: sed non intelligere positivum nihil est in anima. igitur cognitio privativi non est non intelligere positivum. ¶ Secunda opinio asserit quod intellectus simul intelligit positivum & privativum seu habitum & privationem per speciem positivi: tamen principaliter intelligit positivum & ex consequenti privativum. quia ex quo est eadem species intelligendi privativum & positivum simul intellectus ut videtur intelligit utrumque. ¶ Hec opinio etiam deficit: quia species visibilis non simul representat visui lumen & tenebram: immo non cognoscitur tenebra a visu. nisi post speciem luminis rememoratam per extimativam ut patuit in secundo. ergo pari ratione species intelligibilis non representat habitum & privationem. ergo &c. Dicendum ergo aliter: quod intellectus illa suc-

cessiue cognoscit.n. ĩ pmo cognoscit habitũ:quo facto in actu est in aiatoris potẽtie q̃ primo erat potẽs se extẽdere ad cognoscẽdũ oẽ illud qđ hz ordinẽ ad habitũ:⁊ qz puatio hz ordinẽ ad habitũ sicut negatio ad affirmationez.ideo inte⁹ habita noti⁹ positiuũ p discursũ venit in notitiã puatiui. Ex isto apparet q ite⁹ puatiõis est ite⁹ affirmatiuus ⁊ positiu⁹:lz n.nõ sit positiu⁹ in cõparatiõe ad rẽ ĩtellectã tñ p cõparationẽ ad ite^m est aliqd positiuũ. ❡ Ad p^m dr. q inte⁹ pus tpe itelligit positiuũ q̃ puatiuũ ꝯcedo q ite⁹ dũ est in potẽtia põt se ad actũ reducere:sz nõ dũ est ĩ po^a simplr.s.ante oẽz actualẽ cognitionẽ.po^a.n.remota bene ĩpedit inte^m se reducere de po^a ad actũ:sz po^a ppinq̃ non ĩpedit ĩmo iuuat. ❡ Ad z^m rñdet.q solũ pbat pũcta esse pus nota nãe q̃ ꝯtinuũ:sz apud nos ꝯtigit oppositũ.vt dr T.cõ.3. in plogo physicoꝝ.q notiora nature sunt nobis minus nota.

Textus cõmenti.z6.

❡ Est aũt dictio qđe aliqd de aliquo sicut affirmatio vera:aut falsa oĩs. Intellect⁹ aũt nõ oĩs: sz q est ipsius qd est:ꝫ q aliqđ erat esse verus est:⁊ nõ aliqd de aliquo: sz sicut videre ppria verꝫ est. Si aũt hõ alb⁹ aut niger:nõ verꝫ semp. Sic aũt se habẽt quecũqz sine mã sunt.

❡ Quarta ꝯ.ite⁹ cõpositoꝝ affirmãs aliqd de aliquo aliqñ est verus ⁊ aliqñ est falsus:sz ĩte⁹ simpliciũ nihil affirmãs de aliquo semp est verus.pma pars pz.nã in q̃libet ppõne affirmatiua affirmaẽ aliqd de aliquo aliq̃ est falsa:⁊ aliq̃ est vera.ḡ inte⁹ formans tales ppões:aliqñ est verus:aliqñ falsus.s.e.it inte⁹ cõposit⁹ taliũ:aliqñ est ver⁹:⁊ aliqũ falsus ❡ Scđa pars declarat:nã visus respectu ppꝝ obiecti semp ẽ ver⁹ q̃tũ ẽ ex parte obiecti:lz forte per accñs aliqñ est falsus rõne alterius cui accidit.ergo per idẽ inte⁹ simpliciũ semp est verus respectu quiditatis.tz ꝯña:⁊ añs pz scđo h⁹:nam non decipit visus in cognoscendo albedinem:vel colorẽ.sed in iudicãdo:qñ T.c.i5z album est hõ.seu coloratũ est celum:⁊ in hoc aliqñ falsus ẽ visus.⁊ subdit phs q nõ solum hoc est verũ de intellectu humano q semp est verus respectu simplicis ĩtelligẽtie ⁊ q nũq̃z decipit circa ppriũ obiectũ:sed ẽt est verũ de ĩtellectu simplr a mã separato:nam talis ĩtellect⁹.s.angelicus semper est verus respectu quiditatis:⁊ nũq̃z decipitur circa pprium obiectũ. L.e.li.(Est aũt dictio).i.compositio(qdem aliqd de aliquo sicut affirmatio vera vel falsa oĩs).i.oĩs inte⁹ dicens affirmatiue aliquid de aliq̃ aliqñ est verus aliqñ falsus(intellectus aũt non oĩs)est aliqñ verus aliqñ falsus(sed qui est ipsius q quid ẽ ꝫm hoc q aliquid erat esse verus est ⁊ non est aliquid de aliquo:sed sicut vr ppꝝ)obiecti.semp(verũ est)nisi forte per accñs(si aũt hõ albus aut nõ:nõ verũ semp.sic autez se hñt quecũqz sine mã sunt)vt ĩtelli^a abstracte respectu suoꝝ obiectoꝝ.

❡ Textus cõmenti.z7.

❡ Idẽ aũt est ꝫm actũ sciẽtia rei. Que vero ꝫm potẽtiã tpe prior est in vno. Omnino aũt neqz tẽpore. Fiũt enim ex actu ente oĩa que fiũt.

❡ Ex isto infert phs.q scia ꝫm actũ ẽ eadẽ rei scite.s.itellectui:ita q ĩtelligentia simplex vel cõposita est eadẽ intelligibili ⁊ ipsi cõponẽti.s.intellectui.⁊ hec idẽtitas nõ est realis:ita q vna res sit alia:sed solum subiiua:eo q intellectus possibilis est subm tam simplicis q̃z composite intelli^e. Notanter dicit scia ꝫm actũ:qz scia ꝫm potentiã .s.remota est in vno ⁊ eodẽ por tpe:ꝯ nõ est idez rei scite. vlr tñ ⁊ simplr loquẽdo neqz nã tpe prior est:qz oĩa que fiunt fiunt ex ente in actu. L.e.li.(Idem aũt est scđm actũ scia rei:que vero scđm potentiam tpe por est.in vno oĩo aũt neqz tpe.sunt.n.ex eo q actu est oĩa q fiunt.) ❡ Contra istã ꝯnem arguit inte^m simpliciũ nõ semp esse verꝫ:qz Ar.in alia lectiõe posuit dñtiã ĩter.itelligẽtiã simpliciũ ⁊ cõpositioꝫ di.q itelli^a cõpositoꝫ est circa verꝫ vel falsũ. sed intelli^a simplicium non est circa verum vel falsum. ❡ Scđo qz inte⁹ simplex respectu qditatis aliqñ est falsus:eũ p illũ aliqñ iudicet qditarẽ eẽ hoĩs q̃ tñ ẽ eq ⁊ cõ. ❡ Tertio qz vni ⁊ eidem rei rñdent multi cõceptus in mente simplices.s.forti illi cõceptus hõ aial corpus ⁊ hñ. ergo aliqs coꝫ necessario ẽ falsus. ❡ Quarto qz istis cõceptibus chymera ⁊ yrocerui:nihil respõdet in re.ergo qlz coꝫ est falsus.sed qlz coꝫ est cõceptus simpliciũ:cũz sit cõcept⁹ simplex.ḡ ⁊c. ❡ Ad p^m dr q Ar.locut⁹ est ibi de vero cõplexo:nõ aũt loquit de vero icõplexo:qđ ẽ passio entis ꝯñs ad qditatez presentatã ĩtellectui:circa quã ẽ sp iudiciũ verũ sicut circa sensibile ppriũ per se sumptũ nũq̃z dr errare sensus. ❡ Ad scđm dr q sicut visus decipitur in iudicando colorez esse hominis vel equi:nõ tñ iudicando colorẽ simplr:ita inte⁹ decipit circa quiditatem iudicando illã esse humanam vel equinã.nõ tñ iudicando qditatẽ esse qditatẽ:⁊ hoc innuit Ar.in lrã di.sed qui est ipsius q quid erat esse scđm hoc q aliquid erat esse. ❡ Ad 3^m dr q lz vni ⁊ eidẽ rei multi cõceptus cõpetãt:qlz tñ illoꝫ ẽ ver⁹:qꝛ in re illa cuilz illoꝫ significatuz repit secluso oĩ ope inte⁹.vñ sor.ẽ hõ ⁊ aial ẽ corpus ⁊ suba añ oẽm actualẽ ꝯsiderationẽ ite⁹.iõ sor.ite⁹ abstrahit ꝯceptuz signatũ sor.in eo q est hic hõ.⁊ cõceptũ specificũ i eo q ẽ hõ.⁊ ꝯceptũ genericũ subalternũ vel generalissimuz in eo q est aial corpus vel suba. ❡ Ad 4.^m dr q Ar.per inte^m simpliciũ nõ ĩtelligit quẽlz cõceptũ simplicez sz quẽlz cõceptũ imedite dependẽtẽ a fantasmatib⁹. mõ itellectus chymere vel yrocerui dependet ĩme^te ab itellectu cõponẽte ꝯceptus disperat⁹. ❡ Circa pmã propositionẽ in qua ponit inte^m esse formã idiuisibilẽ:⁊ generalr ad itelligentiã eoꝫ que ante dicta sunt. Quero primo vtrũ inte⁹ hũanus rõne sue simplicitatis ⁊ indiuisibilitatis sit vnicus in oĩbus hoĩbus.⁊ arguit q non inducendo q̃tuor iconuenientia que inducit ꝯ se cõmentator cõmento.5. Primũ inconueniens q itellectio hoĩs non plurificat:qđ est falsum:qz diuersi hoĩes diuersas ĩtellectiones hñt:⁊ pbat ꝯña qz si vnicus est inte⁹:igit vnica ẽ spẽs intelligibilis:⁊ ꝯñr vnicũ ĩtelligere semp ĩtelligẽdo respectu indiuiduoꝫ euisdẽ spẽi. ❡ Scđm inconueniens q q̃cũqz ego essem tu esses.qđ ẽ cõtra experientiã. ⁊ pbat ꝯña:qz q̃cũqz ẽ pma pfectio alicuius tũc illud ẽ sed q̃cũqz ego sum tũc est prima pfectio tui.s.inte⁹:qui est idem in te ⁊ in me.ergo ⁊c. ❡ Tertiũ iconueniens q aliquis hõ est qui ẽ generandus.pꝫ ꝯña:qz quoc̃ũqz hoie generando dato ille ẽ ex quo ei⁹ pfectio pma ẽ. ❡ Quartum incõueniẽs ẽ q quicquid ego scio tu scis.qz quicqd scit inte⁹ meus scit inte⁹ tuus.n.iõ idẽ est inte⁹ in vtrisqz ꝫ opionẽ cõmẽtatoris. ❡ In oppo^m ẽ cõmẽtator cõmẽto.5.vbi pbat multis rõnib⁹ inte^m esse vnicũ in oĩb⁹ hominib⁹:quas ĩfra recitabo. ❡ Notãdũ q circa hãc mãz sunt q̃tuor opiniones nãlr loquentiũ.pma fuit alexãdri ponẽtis inte^m humanũ mltiplicari ad multitudinẽ indiuiduoꝫ spẽi humane:ipsumqz generari ⁊ corrũpi ad corruptionẽ eoꝫ.hanc opinionẽ credidit alexander esse de ĩtentione Ar.quã superius reprobaui manifestãdo illã non esse ꝯformẽ doctrine Ar. ❡ Scđa opinio fuit Platonis quã pmo ĩuenit Ferocides magister pytagore:quã docuit pytagoras:⁊ postea plo:q mũdus est eternus: c⁹ eternitate mẽsurant quedam aĩe intellectiue se hñtes solo nũero finito iuxta nũerũ astroꝫ orbis signoꝫ:ita q post mortẽ reuertunt ad astra recipiẽtes puatiões ⁊ pre

mia iuxta merita ꝛ demerita facta in corpore. ꝛ post mul
ta secula iterū reuertunt̄ ad corpora: tū pytagoras in hoc
T.c.24 differebat vt sibi īponit Ar. pͥmo hui⁹: q2 posuit aīas rō
nales intrare corpora brutoꝝ: ꝛ ibi incarcerari: ꝛ iō dice
bat oēs animas esse eiusdem rōnis. ¶ Ista opio deficit
T.c.24 pͥmo q2 nō fuit opinio Ar. q2 eam reprobat primo hui⁹:
īmo data illa sequeret̄ idē nūero regenerari posse: qđ est
T.c.70. cōtra phm. scđo de ge. ꝛ ꝙ forent plurime sube simplices
T.c.43 a corpore separate solo nūō differentes. ꝯ eūdē. 12. meta
ꝛ.49. physice. ¶ Scđo deficit hec opinio: q2 est simplr̄ īpossi
bilis: nam reuersio anime ītellectiue ad corpus: aut ē nāl
lis aut violenta. si violenta generatio hominis esset vio
lenta: qđ est impole. si nālis, ergo aliq̄ aīa beata nālr̄ mo
ueretur ad infelicitatem ꝛ miserias qđ est absurdū. Ter
tia opinio est cōiter oīum modernoꝝ dī. aīaz ītellectiuā
multiplicari ad multiplicationē indiuiduoꝝ ꝛ generari:
non aūt corrūpi: quam putant esse de intentiōne Ar. re
darguentes asserentem cōmentatorē vnicū esse inte^m in
omnibus hominibus ꝛ dī. ipsum erronee ꝛ fantastice esse
locutum cōtra veritatē ꝛ pͥn^a Ar. ¶ Hec opio non pōt
esse de intentione Ar. vt ꝓbaui superius: q2 scđm eū pri
T.c.125 mo celi generabile ꝛ corruptibile cōuertunt̄: sed anima
ītellectiua non est corruptibilis scđm eū. ergo nec genera
bilis. ¶ Quarta opio est Ar. ꝛ cōmentatoris ꝙ vnicus ē
inte⁹ in omnibus hominib⁹: ꝛ ꝙ hec fuit opio Ar. q̄dru
pliciter declarat̄. ꝛ pͥmo sic. aīa ītellectiua ē īgenerabilis
T.cō.4 ꝛ incorruptibilis s3 phm. in hoc tertio: ꝛ nō contingit da
ꝛ.20. re actu multitudinē īfinitā fm eū3. pͥmo celi: ꝛ tertio phy
T.c.46 sicoꝝ: ꝛ spēs sunt eterne scđ3 eū pͥmo posterioꝝ ꝛ. 8. physi
T.c.37. coꝝ3: ergo vnica est aīa ītellectiua oīum hominū. aīis est
T.cō.10 Ar. ergo ꝛ ꝯñs: sed ꝙ ꝯña sit bona argint̄. nam si anima
ꝛ.11.ꝛ.17 ītellectiua plurificat̄ ad plurificationē indiuiduoꝝ spēi
ꝛ.41.ꝛ. humane. aut ergo per generationē ꝛ corruptionē sicut po
45.ꝛ.57 suit Alexander: ꝛ hoc non: q2 repugnat pͥme parti aūtis.
aut per multitudinē finitā aīarum recedentiū a corpore
ꝛ aduenientiū eidē vt posuit plo: ꝛ hoc nō: q2 oēs seuunt.
Ar. oppo^m scripsisse; aut per generationē ꝛ incorruptionē
vt posuit tertia opinio. ꝛ hoc iterū nō. q2 repugnat pͥme ꝛ
scđe parti antecedentis. ergo opȝ dicere ꝙ est vnic⁹ inte⁹
omniū hominum scđm intentionē Ar. ¶ Secundo plu
ralitas indiuiduoꝝ in eadē spē non est nisi habentiū ma
T.c.93. teriam fm phm. pͥmo celi. 7. ꝛ. 12. metaphysice. vbi ꝓbat
T.c.57. ꝙ non pnt̄ esse plures ītelligentie seporate. solo numero
ꝛ.60. dr̄ntes per hoc mediū. quecūq3 cōueniūt in eadē spē ꝛ dif
T.c.49 ferunt numero hn̄t mā3: sed aīa intellectiua nō h3 mām
ex qua. neq3 in qua per inherentiam. q2 sic debet intelli
gi: cū s3 phm ipsa sit abstracta ꝛ separata a corpore. vt p3
T.c.20. in hoc. 3. ergo non pnt̄ esse plures inte⁹ nec plures anime
intellectiue solo numero differentes. ¶ Tertio. inte⁹ ad
uenit corpori humano ab extrinseco fm phm in libro. 16.
de animalibus dī. relinquit̄ solum inte^m de foris adueni
re. aut ergo aduenit ab extrīseco per creationē. iuxta opi
nionē fidei: aut per motū a corporibus celestibus iuxta
opinionem platonis: aut per introitū vnius corporis ali
ud relinquendo iuxta opinionem Pyctagore. aut per no
uā3 actuationē corporis humani aliud non relinquēdo.
non potest aliquis assignari triū prioꝝ modoꝝ: q2 notū
est intuenti libros Ar. ipsum oppo^m opinari. necesse est ḡ
dari 4^m mo⁹. s. ꝙ inte⁹ nouiter īformat vnū corpus non
desinendo aliud informare: ꝛ cū in eodē corpore nō pos
sint esse plures aīe ītellectiue simul scđm oēm opinionē:
sequit̄ ꝙ vnicus est inte⁹ omniū hominū scđm Ar. opio
nem. ¶ Quarto. natura nihil facit frustra: ꝛ non abūdat
T.c.32. in superfluis: nec deficit in necessarijs. pͥmo celi; ꝛ. 3. hui⁹:
T.c.45. cū ergo natura dederit alicui spēi solum indiuiduū vnū
ꝛ alteri plura. hoc iō: q2 vna spēs pōt se perpetuo cōserua
re in vno īdiuiduo: ꝛ nō alia: vt spēs angelica que semper
preseruat̄ in vno indiuiduo ꝛ nō spēs humana. sed requi
rit̄ multitudo hominū ꝓcedentiū ꝛ sequentiū: in quibus
preseruat̄ humanitas. sed ita est ꝙ spēs inte⁹ ꝓseruat̄ ꝑ
petuo in vno indiuiduo: cū ille sit īcorruptibilis fm ph3.
ergo frustra ꝛ pter intentionē nature fm illum ponunt̄
plures inte⁹ solo nūero differentes ꝛ hic sumit̄ inte⁹ pro
anima intellectiua. ¶ Ad pͥ^m inconueniens dicit cōmen
tator ꝙ intelligere vlr̄ sumptū non plurificat̄: sed bñ par
ticulariter sumptum in ordine ad diuersa fantasmata ꝛ
scđm hoc diuersificant̄ intellectiones scđm diuersitates
hominū. ¶ Ad 2^m inconueniens: dr̄ ꝙ illud non sequit̄:
q2 hō h3 duas pͥmas ꝑfectiones: q̄rum vna semp manet ꝛ
alia generat̄ ꝛ corrūpit̄. s. aīa cogitatiua: s3 quā aliqū su3
ꝛ tunc tu nō es. ¶ Ad 3^m inconueniēs dr̄ ꝙ illud non seq
tur nam l3 iam sit vna pͥma perfectio hominis generan
di: nō tñ est alia. s. sensitiua anima. ¶ Ad 4.^m rñdet com
mentator negādo illud sequi. nec est verū ꝙ q̄ñcūq3 ītel
lectus meus scit aliquā cōclusionē: ꝙ tu scias illam: s3 oꝫ
ꝙ illud dependeat a fantasmatibus tuis similr̄ nō si ego
obliuiscor alicuius cōclusionis ꝙ tu obliuiscaris eiusdē:
q2 forte vnio istius conclusionis ꝛ dependētia fantasma
tū deperditur in me: q̄ñ preseruat̄ in te. ¶ Scđo querit̄
vtrū ratione euidenti possit ꝓbari vnicū esse intellectū
omniū hominū. ꝛ arguit̄ ꝙ sic q̄tuor rōnibus: quas facit
cōmētator cōmento. 5. pͥma ratio est ista. nulla virt⁹ mul
tiplicat̄ ad multiplicationem corporum nisi virtus mā
lis. sed ītellectus non est virtus materialis. ergo nō mul
tiplicatur. Secunda ratio. illud qđ non est corpus: nec
virtus in corpore non multiplicatur ad multiplicationē
corporum; sed intellectus nō est corpus: nec virtus in cor
pore. ergo nō plurificat̄. Tertia ratio. si ītellectus mul
tiplicat̄: illa que essent in eo non essent ītentiōes in actu
sed solum in potentia. q2 tūc esset virtus mālis hic ꝛ nūc.
Quarta rō: q2 alr̄ idem moueret seipsum ꝛ reciperet se
ipsū. nā intellectus mouetur a qualibet forma materiali
ꝛ q̄libet talē recipit: s3 ipse esset forma materialis si mul
tiplicaretur. ergo. ¶ In ꝯtrariū est efficacia fidei xp̄iane
renētis ac defensantis ītellectū humanū multiplicari ad
multiplicationē īdiuiduoꝝ speciei humane. ¶ Notādū
ꝙ Aristo. ꝛ Cōmentator in duobus ꝯuenīūt. s. in vnitate
ꝛ eternitate ītellectus humani. naz quilibet illoꝝ voluit
vnicū esse ītellectū omniū hominū: ꝛ eunde3 esse eternū.
tam a parte ante q̄3 a parte post: ꝛ in duob⁹ alijs discōue
niūt: q2 Ar. tenuit inte^m humanū esse formā subalē hoīs:
cōmētator aūt asserit illam esse formā appropriatam no
bis: que vnitur per intentiones imaginatas. Item Ar.
concessit inte^m recipere spēs singulares ac vles solo nūō
dr̄ntes. cōmentator aūt illud negat: vt p3 ex verbis eius
cōmento sepe allegato. ¶ Contra hanc positionē argnit̄
ꝛ de directo. ꝯ Ar. nam data intentione eius sequit̄ ꝑ ꝙ
omnes homines sunt vnus homo numero. consequens
impossibile ꝛ īplicans ꝯdictionem. ꝛ ꝓbat̄ ꝯña. nam illa
T.c.12. sunt vnū nūero: quorū mā est vna. per ipsum. 5. metaphy
sice. ergo a fortiori illa sunt vnū numero quoꝝ forma ē
vna: sed omniū hominū forma subalis est vna. s. inte⁹. er
go oēs homines sunt vnus hō nūero. pͥma ꝯña t3. q2 a for
ma sumit̄ distictio ꝛ idētitas specifica scđm ipsum in to
ta ꝓhilosophia: sed quecūq3 differūt spē differunt nume
T.c.15. ro. 5. metaphysice. ergo ꝛc̄. ¶ Secūdo sequit̄ ꝙ aīa intel
al.2. lectiua nō mouet̄ per accidens. contra ipsum. 4. physico
tbo. rum dī. ꝙ motis nobis mouent̄ oīa que sunt in nobis. ꝛ
ꝙ aīa mouetur per accidens ad motū corporis. ꝛ probat̄
T.c.31. ꝯsequentia per ipm. 8. physicoꝝ dī. ꝙ nullus motor mo

nēs aliqđ corpus imediate mouet ad motū illius p accidens nisi ille incepetit esse cū corpe sed inte⁹ nūq̄ incepit esse cū corpe per ipm. ergo. ¶ Tertio seq̄r q̄ vtutes intellectuales τ morales nō acquirūtur nobis ex freq̄ntatis actib⁹: imo insunt nobis a nā. ɔtra ipm. scđo τ. 6. ethycoꝝ. Et ɔñr seq̄r opīo Platonis q̄ aīa intellectiua aduenit corpori humano: cū oībus habitibus moralibus τ intellectualib⁹: quā ipe Ar. abhorret vi. inte⁹ eē vt tabula rasa ī qua nihil est depictū. q̄ aūt hoc sequat manifestū est: q̄ in oībus hoībus sunt oēs scīe τ vtutes. ergo sorti nouiter generato aduenit inte⁹ cū his oībus hītibus. ¶ Quarto seq̄r q̄ perirent pmiationes bonoꝝ τ punitiōes maloꝝ. cōtra totā phīam moralē: τ pbat ɔña: q̄ aliqui ī vita sua semp bene τ vtuose agunt: τ semp male potiūtur. alij aūt semp bñ habēt τ semp male faciūt τ peccata. τ si dr̄ q̄ virtus ē sufficiens pmiū sui ipsius: hoc nō sufficit: q̄ p idē vitium eēt sufficiēs pena eiusdē. quo ɔcesso fures τ homicide nō deberent alia pena puniri: quod ē absurdū. τ pz ɔña: q̄ in nulla lege pmittit q̄ aliqs puniat vltra cōdignū. ¶ Iaz contra ɔmētatorē arguit inducēdo q̄ttuor incōueniētia. Pmū q̄ aliqđ factū est eternū qđ implicat ɔdictionez τ ɔ ipm in hoc tertio. τ pbat ɔña. nam quelz spēs intētiōalis est facta fm ipm. τ phz in hoc tertio. τ q̄ aliqua talis sit eterna arguit: quia eternaliter aliquis homo ītellexit hominem: τ eternaliter aliquis homo intelligit hominem: sed nō possūt esse plures spēs vl̄es solo numero differētes scđm eū in eodē intellectu. ergo τc. neq3 cōmentator pōt euitare q̄n inte⁹ reminiscat post mortē ex quo in eo manent spēs intelligibiles. ¶ Scđm incōueniens. q̄ vna et eadē intelligētia applicat diuersis orbibus ɔ ipm τ phm xy. metaphysice. τ pbat ɔsequētia. nam idē inte⁹ numero fm Cōmentatorē applicat oībus hoībus: sed minus inuicem distant orbes celestes q̄3 hoies. ergo: cū orbes celestes sint imediati: τ nō aliqui hoies. ergo τc. ¶ Forte rñdet. q̄ nō est silitudo: q̄ oēs hoies sunt eiusdē spēi spālissime: τ nulli orbes sunt ɔsimilis speciei. ¶ Contra. ista corꝰ simplicia sūt eiusdē spēi: quibus ɔpetit idē motus specie fm phm pmo celi: sed orbes planetaꝝ sunt corpora simplicia per ph3. ibidez: q̄bus cōpetit motus eiusdē spēi. v3. ab occidente in oriens. scđo celi. ergo oēs orbes planetarum sunt eiusdē spēi. ¶ Tertiū incōueniēs. q̄ oīs rustic⁹ scit oēs artes liberales: q̄ in ītellectu eius sūt oēs ille sciētie. τ si negat ɔña: dicendo q̄ artes liberales nō vniuntur illi p fantasmata intellecta. ¶ Contra. seq̄r q̄ te dormiente. q̄ tūc nō es logicus nec phs. q̄ tūc forte nō est actualis fantasiatio: q̄re τc. ¶ Quartū incōueniēs. q̄ aliqs assentit τ dissentit simul τ semel alicui ɔclusioni: qđ implicat ɔdictionē. τ pbat ɔseq̄ntia. ponēdo q̄ sor. assentiat huic. deus est. τ Plato dissentiat eidem. si ergo est idem intellectus. S. τ. P. op3 eundez inteᵐ assentire τ dissentire eidē ɔclusioni. Et si dr̄ q̄ illud nō est incōueniēs: sicut nō incōuenit q̄ eadē aīa numero moueat p accidēs sursu3 τ deorsum. Sed ɔ. assensus τ dissēsus sūt formalr in intellectu. ḡ inte⁹ p se τ nō p accidēs assentit τ dissentit eidē ɔclusioni: qđ est impossibile sicut q̄ aliqđ p se moueat sursu3 τ deorsum. ¶ Dicendu3 ergo fm opīonem fidei q̄ inte⁹ plurificat ad plurificationē indiduoꝝ spēi humane: τ q̄ nō incōuenit plura abstracta eē solo numero dr̄ña: dūmō illa nō sint abstrata simplr: sed informēt vel hūt inclinationē ad corpus. sicut ɔtingit de aīabus intellectis hoīu3 neq3 datur multitudo infinita aīaꝝ: q̄ nō ponimus mundū eternū neq3 generatiōem τ corruptionē ppetuari. nō ēt frustra separat ite⁹ a corpore. sicut nec frustra pmiant boni: τ puniunt mali: sed hec Ar. τ cōmentatori fuerunt occulta. q̄re τc. ¶ Ad pmā rōnez cōmentatoris negatur antecedēs: q̄ inte⁹ multiplicat ad multitudinē corporū τ tñ nō est vtus mālis: ɔcedo tñ q̄ nulla vtus simplr immaterialis plurificat ad plurificationē corpoꝝ: q̄ talis non informat neq3 inheret. ¶ Ad 2ᵐ ēndet consilr q̄ illa virtus que nō est corpus neq3 vtus corporea per īformatōez necēt p inherētiā nō multiplicat. mō inte⁹ est vtus ī corpore per īformatiōez. l3 nō p inherentiā. ¶ Ad 3ᵐ negat ɔsequētia. nā ex quo inte⁹ est vtus aliquo mō abstracta: intentiones existentes in eo aliquo mō sunt abstracte. ideo sunt intentiones ī actu. ¶ Ad 4ᵐ negat ɔña. τ ad pbationem dr̄ q̄ inte⁹ nō est vtus mālis l3 informet materiā: q̄ ab illa nō dependet sicut nec illi inheret. Concedit tamen pōt aliqd seipm mouere per accidens: τ inteᵐ aliquo mō seipm recipere: q̄ recipit ɔceptū sui. l3 ille nō sit nālis ei⁹ similitudo τc. ¶ Textus cōmēti. 28.

Videtur aūt sensibile ex potētia existente sensitiuo actu agens. Non enim patitur neq3 alterat. Unde alia hec spēs motus. Motus eni3 imperfecti act⁹. Simpliciter aūt actus alter est qui perfecti.

¶ Istud est quintū caplm pmi tractatus tertij de aīa: in q̄ Ar. determinat de intellectu hūano p ɔpatiōez ad fātasmata. Post q̄ de illo determinauit p ɔpatiōem ad pprias opationes ponēdo q̄ttuor ɔclusiōes. quaꝝ pᵃ est ista. oīm inte⁹ quo ad imutatiōez est sile oīo sensui. Secūda conclusio. opatio inte⁹ quo ad discere τ ītelligere est similis opationi sensus ibi (Sēnre q̄dē.) Tertia ɔ. fantasmata se hūt ad inteᵐ sicut sensibiˡᵃ ad senᵐ: ibi. (Intellectiue āt.) Quarta ɔ. fantasmata sunt inte⁹ possibilis pnᵃ motiua pxima τ imediata: ibi. (Sed hec aūt pportionabili). Pria conclusio arguit sic. oīm sensus per imutationē ducit illum de potentia ad actu: τ ita ducit oīm intellectus. ipm inteᵐ. ergo tenet consequentia: cum minor in hoc tertio. (T. cō. 2.) vbi est ostensum intellectū esse in pura potentia ponitq3 in actu per ipsum intelligibile. maior aūt patuit secundo huius. nam ante applicatiōem sensibilis: cū sensu nihil cognoscit sensus: sed post applicationem aliquid cognoscit. (T. c. 52.) ergo sensibile: qđ est oīm sensus illud de potētia ad actū reducit: nō tamen est credendū q̄ sensibile ducat sensum de potentia ad actu3 eo modo quo agens reale ducit suū passum. aliquid ab eo abiciendo transmutādo τ alterando ipsum: quia sensitiuū non patitur neq3 alteratur a sensibili alteratione τ passiōe proprie dicta: quia motus qui est ī corporalibus de quibus determinatū est tertio physicorum. est de contrario in contrarium. modo sentire nō est de contrario in contrarium. ideo si sentire est motus oportet q̄ sit alia species motus ab eo qui diffinitur ibi. (T. cō. 6.) ille enim est actus entis in potentia: sed sentire est actus entis in actu: quia q̄3 primo est sentire in ipso sentiēte ta3 primo sentiens est in actu. ¶ Itē ille motus est actus imperfecti: quia habens istum motu3 non habet perfectionem ad quā tendit: sed sentire est actus perfecti: q̄ q̄3 primo sentire est in sensitiuo: tam pmo sensitiuū habet perfectionem ad quā erat in potentia. ideo sentire est semper actus perfecti. Lege li. (Videtur autem sensibile ex potentia existente sensitiuo actu agens.) Construe sic. videtur autem sensibile esse actu agens ex sensitiuo existente potentia. sicut intelligibile intellectum. (non enim patitur neq3 alteratur) sensus pprie. (Unde alia est hec species motus) si sentire ab alijs motib⁹. (motus enim) pprie sumptus (est imperfecti actus simpliciter autem alter est) motus (qui est actus perfecti.) sc3 ipsum sentire. ¶ Notādū fm Cōmē. ɔmēto. 28. q̄ mā nō est cā recepi

onis simplr: sed cā trāsmutabil' receptiōis. s. receptiōis h⁹ entis indiuidualis. vn̄ necesse ē vt illud qd̄ nō recipit receptiōe indiuiduali: vt nō sit mālē aliquo mō. iō mā nō est cā receptiōis simplr: qr ēt ipa recipit: s; bn̄ est cā trāsmutabilis receptiōis: qr nihil recipit cū motu ,ppe sūpto ₇ trāsmutatiōe vni⁹ for᷑ in aliā nisi mā. ¶ Cōtra p̄dicta arg᷑ ₇ p̄mo ꝙ nec itelligibile nec sensibile ducit suā potētiā cognitiuā ad actū: qr itelligibile est obm̄ mālē: ₇ inte⁹ po^a imālis vt patuit. ergo intelligibile nō mouet inte⁹ de po^a ad actū. p; ɔ̄sn̄ ꝑ Cōmētatorē di. in h̄ 3°. ꝙ po^a ₇ obm̄ debent inuicē ,pportionari. Itē sensatio p̄supponit ɔuersionē sensus ad sensibile: qr nisi sensus adverteret nūq; cognosceret: vt patuit scd̄o h⁹: sed ɔuersio ē aliqs mot⁹ po᷑ cuius cā nō est sensibile: sed sensus. ḡ sensibile non ducit simplr sen^m de po^a ad actū. ¶ Scd̄o argui᷑ ꝙ sensatio vel itellectio sit actus ipfect⁹ ₇ actus impfecti. nā mot⁹ ,ppe dict⁹ ē actus impfectus. 3. physico℞. qr ordina᷑ ad vlteriorē pfectionē: s; sensatio ₇ itellectio ordinā᷑ ad vlteriorē pfectionē. minor declara᷑. nā sensatio ordina᷑ ad iudiciū boni vl' mali: ₇ ad fugā vel ,psecutiōe3. Intellectio aūt ordia᷑ ad ɔpositiōe3 affirmatiuā vel negatiuā: ₇ ad discursū ,pbabilē vel demōstratiuū. deīde ꝙ tā sensatio q̄3 itellectio sint act⁹ ipfecti arguī᷑. nā p^a mā q̄tūcūq; iformē᷑ for^a subali vl' accidētali adhuc dī᷑ impfecta ₇ act⁹ eius ē act⁹ ipfecti: ₇ hoc iō: qr est pura po^a in gn̄e nāliū entiū sed sensus ē pura po^a in gn̄e sensi^m: ₇ inte⁹ in gn̄e itelligibiliū. ḡ q̄tūcūq; actuē᷑ sensus vel inte⁹ semp act⁹ eius est actus impfecti. ¶ Ad p̄^m dī᷑. ꝙ nō est incōuenīēs imāle mouere potētia3 imāle3: dūmō hec fit v̄tute alic⁹ imālis. s. inte⁹ agētis i sensu: aūt nō op3 ponere v̄tutē supiorē ad sensibile: v̄tute cui⁹ moueat potētiā sensitiuā: qr sensus ē simplr mālis. l3 non tn̄ sicut sensibile. neq; incōueniēs est magis mālē agere in minus mālē: vt alias dictū est: qr talis actio ē equoca. de sensibili aūt dicī᷑: ꝙ ponit sensū sub duplici for^a. p^a est spēs sensibilis. scd̄a ē actus sentiēdi: inter q̄s mediat conuersio po᷑ ad obm̄: nūq; ḡ ɔuertere᷑ po^a ad obm̄ nisi p̄us mota ₇ reducta ad actū. nō q̄dē ad actū sensatiōis: sed ad actū q̄ est spēs sensibilis q̄ā cōmētator vocat p̄mā perfectiōe3 sensus. tn̄ hec p̄oritas nō ē successiōis: s; solū nāe et causalitatis. ¶ Ad 2^m dicī᷑. ꝙ motus proprie sumptus non dicitur impfectus ex eo: quia est ad vlteriore3 perfectione3: quia sic ois forma accidentalis p̄supposita: vt dispositio for᷑ subalis dicere᷑ act⁹ impfect⁹. s3 iō dī᷑ motus actus ipfectus: qr ē actus incōpletus: nec ē possibile ipm̄ esse ɔpletū: cū non maneat vna ps cū reliq̄ sed ɔtinue est p̄tim acqsit⁹ ₇ p̄ti3 acquirēdus. nō aūt sic est de actu sensatiōis vl' itellectiōis: qr q̄l3 isto℞ h3 totū suū eē sil: cū subito ₇ in istāti ,pduca᷑: neq; p^o mā dī᷑ impfecta: qr ē pura po^a i genere nāliū: sed qr nō recipit vnā pfectiōe3 nisi alia3 deperdat. mō sensus ₇ inte⁹ possūt infinitos recipe act⁹ sine depditiōe alic⁹ p̄oris. Itē motus dī᷑ actus ipfecti: qr subz nō h3 termi^m illius mot⁹. mō subm̄ intellectiōis vel sensationis h3 terminū spēi sensibilis vel intelligibilis: q̄3 p̄ h3 istā spēm q̄ dī᷑ mot⁹. Un̄ in eodē instāti ,pduci᷑ spēs i po^a vitali ₇ actus ipsius. quare ₇c. ¶ Tex. cō. 28 ₇ 29.

¶ Sentire q̄dē igi᷑ simile est ipsi dicere solū ₇ itelligere. Cū3 aūt delectabile aut tristabile: aut affirmās: aut negans: ,psequi᷑: aut fugit.

T. c. 29 ¶ Et est delectari aut tristari agere sensitiua medietate ad bonū: aut malū inquātum talia: ₇ fuga: aut appetitus: hec que s̄m actum.

¶ Scd̄a ɔclusio. opatio inte⁹ quo ad dicere ₇ itelligere est silis opatiōi sensus. ¶ Ista 3. t3 ex eo: ꝙ sensus ₇ inte⁹ in q̄tuor opatiōibus ɔueniūt. p^a opatio est simplex ap̄phēsio obi absq; ɔpositiōe ₇ diuisiōe obi: vt cognitio qua sentit vel itelligi᷑ sor. sine obycia᷑ p modū ɔueniētis vl' disconueniētis. Secūda opatio est ɔplexa ap̄phēsio qua ap̄phendi᷑ obm̄: vt ɔueniēs vel discōueniēs aff. rmādo vl' negādo illud eē bonū vel nō esse bonū illud eē malū vel nō esse malū. ¶ Tertia opatio est delectatio vel tristia. na3 sensus vel inte⁹ ap̄phendēs obm̄ eē bonū ₇ ɔueniēs letatur: ap̄phēdēs aūt illud eē malū ₇ discōueniēs trista᷑. Et si q̄ri᷑ q̄d est delectari vl' tristari i sensu: r̄ndē᷑ ꝙ ē agere medietate sensitiua respectu boni vel mali inq̄tum h⁹. Et notāter dicī᷑ medietate. qr delectatio vel tristicia est cū ɔuentū est ad me^m. s. ad sensū cōem. q̄ se h3 tāq; me^m ₇ q̄si centrū respectu sensuū particulariū. nā sic in sensu cōi ɔserua᷑ iudiciū de sensibus: sic h3 ibi ɔseruari delectatio vel tristicia ɔsurgēs ex tali iudicio. ¶ Quarta opatio est fuga vel ,psecutio s̄m actū: qr tam sensus q̄3 inte⁹ ap̄phendens obm̄ sub rōne tristabilis pcipit fugā: ₇ ap̄phendens illud sub rōne delectabilis ,pseq᷑ illud. iō ois ,psequi᷑ matrē. ₇ fugit lupū: ₇ hō insequi᷑ sciam: ₇ fugit ignorātiā. Ha℞ opationū apud inte^m p̄me due vocan᷑ itelligere ₇ alie due dicere: sed apud sensum p̄᷑ due vocātur sentire ₇ alie due iudicare: de q̄b⁹ noib⁹ Ar. nō facit mentionē: qr non sic exp̄ssa noīa hn̄t opationes sensus sicut opationes inte⁹. discere. n. nō ,ppe repi᷑ in sensu: s; bene i intellectu. iō q̄āl3 opatiōe3 sensus Ar. vocat sentire. Le. li. (Sētire igi᷑ q̄dē simile est ipsi dicere solū ₇ intelligere: cū autē delectabile aut triste) obycitur sensui vel intellectui ille (aūt affirmās vel negās ,pseq᷑ vel fugit. Et est delectari aut tristari agere sensitiua medietate aut bonū aut malū inq̄tū talia: ₇ fuga aut appetitus) .i. ,psecutio (sunt hec q̄ s̄m actū sunt.) ¶ Notanter. inq̄t ipse ph̄s: sentire est sile ipsi dicere tantū ₇ intelligere: qr non cuilibet operationi inte⁹ est aliqua opatio sensus silis. nam ɔuerti supra se ₇ cognoscere vl'r: ₇ syllogistice demōstrare ₇ occultissima inuenire sunt operatiōes aie intellectiue: quibus cōsimiles nō reperiuntur in sensu. sed apprehendere ₇ iudicare affirmare ₇ negare fugere ₇ desiderare sunt operatiōes ta3 sensus q̄3 inte⁹. Et quia he operatiōes apud intellectū vocantur intelligere ₇ dicere. ideo operationes sensus solum quo ad dicere ₇ intelligere sunt similes operationibus intellectus. ¶ Textus cōmenti. 29.

¶ Et nō alte℞ appetitiuū ₇ fugitiuū: neq; ab inuicem: neq; a sensitiuo: sed esse aliud est.

¶ Juxta dicta Ar. soluit vnū dubiū vtrum fugitiuū sensiti^m ₇ appetitiuū sint potētie distincte. ₇ vide᷑ ꝙ sic. qr potētie distinguūtur per actus. secūdo huius: sed sentire fugere ₇ desiderare sunt diuersi actus. ergo per idē sensitiuū fugitiuum ₇ appeti^m sunt distincte potentie. T. c. 3[illegible] ¶ Respondet ph̄s. ꝙ l3 desiderare ₇ fugere sint diuersi actus. ₇ posset esse quilibet illo℞ sine alio: tamen p̄ncipia a quibus producuntur: vt appetitiuū ₇ fugitiuū sūt inuicem ₇ cum sensitiuo idem subo. l3 scd̄m esse ₇ s̄m diffinitiōem inter se habeant alietatem. Lege li. (Et non alte℞ appetitiuū ₇ fugitiuū neq; ab inuicē neq; a sensitiuo) ₇ ex parte loci vel ex pte subi. (s3 esse aliud est) s̄m rōe3 diffinitiuā. ¶ Notādū p^o ꝙ cū ph̄s dī᷑ sensiti^m fugitiuū appetitiuū nō esse altera inuicē nō est intelligēdū. ꝙ sint vnū ₇ ide3 realr sic ꝙ po^a sensitiua sit fugitiua ₇ appetitiua: ₇ e3 q̄ statim subiūgit ph̄s. ꝙ eo℞ ē aliud eē: s3 itelligit ꝙ nō sūt altera inuicē loco ₇ subo. 3 ꝑlonē ponētē po^{as} aie nō so^m distigui iter se: s3 ēt subo di. ɔcupiscere in corde nutritiuā in epate ₇ intellectiuā in cerebro. vl'r. n. dlectatio ₇ tristi^a nō possūt esse sine fuga ₇ desiderio: ₇ qr vbicūq; est sēsus:

ibi ꝯtingit eē appetitiuū ꝛ fugitiuū:ꝛ p ꝯñs appetitiuū ꝛ fugitiuū a sensitiuo subo ꝛ organo separi nō possūt:se pantur tñ a sensitiuo essentia ꝛ indiffōe.qꝛ vt determinatū ē.

T.c.27. secundo hᵒ appetitiuū realr̃ distiguit̃ a sensitiuo:ex q̄ sensitiuū ꝯsticunt gradū aīatoꝝ.ꝛ ñ appetitiuū. ¶ Scḋo noᵐ ꝙ sic grauia ꝛ leuia ingiata per eandē formā mouent̃ ad locū ꝯueniētē ꝛ recedūt a loco discōueniēti sic aīa p eādē vtutē ꝓseq̄t̃ ꝯueniētia:ꝛ fugit discōueniētia:ita ꝙ appetitiuū ꝛ fugitiuū nō realr̃ differūt inuicē.lꝫ realr̃ dr̃ant a sensitiuo:nec est incōueniēs talia eē ī eoď subo:q̄ꝛ duo distiguūt̃ realr̃.alia soᵐ fm rōnē ꝫ.nā grauitas ꝛ densitas sunt duo realr̃ distincta.ꝛ tñ p̄nᵐ mouēdi a loco discōuenienti ꝛ p̄nᵐ mouēdi ad locū ꝯueniētē nō realr̃ distinguūtur:ſꝫ solū rōe:qꝛ eadē grauitas nūero mouet a loco discōueniēti ad locū ꝯuenientē:ita sensitiuū ꝛ appetitiuū realr̃ dn̄t:ꝛ tñ appetitiuū ꝛ fugitiuū nō realr̃ distigunt̃:qꝛ eadē vtus nūero recedit ab obō discōueniēti ꝛ ꝓficiscit̃ ad obm cōueniēs:sed hᵒ vtus dr̃ appetitiua:vt ꝓseq̄t̃ obm ꝯueniens ꝛ fugitiua vt abbominat̃ obm discōueniēs. ¶ Cōtra p̄dicta arguit̃:ꝛ p̄mo ꝙ appetitiuū ꝛ fugitiuū nō distinguūt̃ a sensitiuo realr̃:qꝛ qlꝫ coꝝ est cognitiuū:ꝛ nullū illoꝝ est intellectiuū.ergo qōlꝫ illaꝝ est sensitiuū.tꝫ ꝯñā:cū minori.ꝛ maior arguit̃.ex eo:qꝛ qōlꝫ illoꝝ est apph̄ēsiᵘ. vñ appetitiuū apph̄ēdit ꝯueniēs ad qď seq̄tur ꝓsecutio:ꝛ fugitiuū apph̄endit discōueniēs ad qď seq̄t̃ fuga. ¶ Scḋo arguit̃.ꝙ appetiᵐ ꝛ fugitiuū inuicē distiguūt̃ realr̃.nā qōlꝫ istoꝝ realr̃ distiguit̃ a sensitiuo.ḡ pariformiter realr̃ distiguūt̃ inter se.pꝫ ꝯñā: vel der̃ cā diuersitatis. Vñ arguit̃ sic:fuga ꝛ ꝓsecutio realr̃ dr̃nt.ergo fugitiuū ꝛ appetitiuū realr̃ dr̃nt.pꝫ ꝯñā:qꝛ poᵉ distinguūt̃ p actus. ¶ Ad p̄ᵐ dr̃.ꝙ appetitiuū ꝛ fugitiuū:nō sūt poᵉ cognitiue nec apph̄ensiue.nec est verū ꝙ appetitiuū apph̄endit ꝯueniēs ꝛ fugitiuū discōueniēs.ſꝫ poᵃ sensitiua apph̄ēdit vtrūq:ꝛ p appetitiuū ꝓseq̄t̃ ꝯueniēs:ꝛ p fugitiuū fugit discōueniens. ¶ Ad zᵐ dr̃.ꝙ hec est cā diuersitatis.qꝛ appetitiuū reptū in sensitiuo ē ꝓpria passio sensitiui:sed fugitiuū nō ē ꝓpa passio appetitiui nec eͦ:cū nō videātur inuicē ordinē hr̄e si.n.aliquē ordinem haberēt ille cognoscerent̃ ex ordine actuū.sicut ex ordine actuū cognoscit̃ ordo inter appetitiuū ꝛ cognitiuū.semp.n.ꝓcedit cognitio appetere vitalr̃.rō sp sensitiuū ꝓcedit suū appetitiuū. Sed non est ita de appetere ꝛ fugere:eo ꝙ aliqñ appetere seu ðsiderare precedit fugā ꝛ abbominatiōeꝫ.aliqñ aūt eͦ.iō inter appetitiuū ꝛ fugitiuū nō est ordo.ꝛ p ꝯñs nullū illoꝝ pōt eē passio alterius.sicut qōlꝫ illaꝝ ē passio sensitiui. ¶ Et ad argumētū dr̃.ꝙ nō semp ex distinctiōe actuū dꝫ argui distictio potētiaꝝ:qꝛ cū cognoscere ꝛ iudicare:seu ꝯplexe ꝛ incomplexe apph̄ēdere sint actus diuersaꝝ spēꝝ:oporteret istis correspōdere potētias diuersaꝝ spēꝝ:quod est falsū: eo ꝙ eadē poᵃ cognoscit iudicat ꝛ apph̄endit cōplexe ꝛ incōplexe. Ad auctoritatē tñ p̄hi respōsū est ī loco ꝓpō: ꝙ intelligit̃ negatiue:ꝛ nō affirmatiue:vt si.a.ꝛ.b.sint actus diuersaꝝ rōnum.ꝛ nō possunt egredi ab vna poᵃ:oporteret ꝙ egrediantur a duabus:que etiam specie differant sicut ꝛ.b. Quare ꝛc. ¶ Textus ꝯmēti.30.ꝛ.31.

¶ Intellectiue autē aīe fantasmata vt sensibilia sūt. Cū aūt bonū aut malū affirmat aut negat: ꝛ fugit aut ꝓsequitur. Propter qď nequaq̄ꝫ sine fantasmate intelligit anima.

T.c.31 ¶ Sicut enim aer pupillā hmōi fecit:ꝛ hᵉ ipa aūt alteꝝ:ꝛ auditus similiter. Sed vltimū vnū ꝛ vna medietas:esse aūt ipsi plura. Quo autē discernit quo differunt dulce ꝛ calidū: dictū est quidem ꝛ prius:dicendū aūt ꝛ nunc. Est enim aliquid vnum:sicut aūt ꝛ terminus.

¶ Tertia ꝯclusio.fantasmata se hn̄t ad inteᵐ sicut sensibilia ad sensuꝫ ꝓbat̃.sic sensus mouet̃ a sensibilibᵒ sic inteᵒ a fantasmatibᵒ:ꝛ sic sensus apph̄ēdit ex motu sensibil̃ aliqd triste vel delectabile:ꝛ ex h̄ ꝓseq̄t̃ vel fugit:ita inteᵒ ex motu fantasmatis apph̄ēdit triste vel delectabile:ꝛ ex hoc affirmās vel negās bonū aut malū ꝓseq̄t̃ vel fugit.ḡ ꝯclusio vera.tꝫ ꝯñā:cū minori ex dicēdis ī hoc caplo ꝛ in pte ex dictis in zᵒ.vꝫ.ꝙ p opionem multa agimus ꝛ patimur apph̄endēdo oba sub rōne delectabiliū ꝛ terribiliū: maior aūt sic declarat̃.nā aer imutatus a colore facit pupillā qualē imutādo eā:ꝛ imp̄mēdo in eam spēm coloris. ipsa aūt pupilla sic imutata imutat sensuꝫ cōeꝫ:qui vnus est.lꝫ sensus exteriores sint plures:ꝛ est illud vltimum et meᵐ:ad qď terminant̃ imutatiōes oīuꝫ sensuū exterioꝝ: sicut ad centrū oēs linee ducte a circūferentiā terminat̃: ita ꝙ nō solū terminat imutatiōes visus:sed ēt auditᵒ olfatus:ꝛ sic de alijs. ¶ De sensu cōi duo dicebant̃ in zᵒ hᵒ. Primū ꝙ sensus cōis q̄uis sit vna vtus fm se:ꝛ sit vnum subo:tñ est plura respectiue:vt ꝯpatur ad diuersos ꝑticulares sensus:scḋm ꝙ sensus cōis est illa ꝑticularis virtus qua aīa ꝑcipit dr̃iam inter sensibilia diuersoꝝ sensuum. Illa eadē q̄ ibi dicebant̃ de eo p ꝯpatiōeꝫ ad senᵘ exteriorē iteꝝ de ipso dicūtur per ꝯpatiōeꝫ ad inteᵐ:ita ꝙ sic sensus cōis est vna vtus ī se:ꝛ plura p ꝯpatiōem ad sensus ꝑticulares:qꝛ est terminus oīuꝫ sensuū ꝑticulariū:ad quē oēs terminatiōes illoꝝ terminātur. Ita inteᵒ possibilis est vna vtus ꝛ plura p ꝯpationē ad diuersa fātasmata:q̄ꝛ ipe inteᵒ est terminᵒ ad quē vltimate terminātur oēs imutatiōes illaꝝ. ¶ Et sicut sensus cōis ponit dr̃iam iter diuersa oba sensibilia siue sint diuersoꝝ geneꝝ vt albū ꝛ dulce.siue eiusď vt albū ꝛ nigᵐ.ꝛ sic inteᵒ cognoscit oīa fātasmata:ꝛ ponit dr̃iaꝫ iter oīa q̄ꝛ illa sūt silitudīes:ex qbᵒ ꝓpter ðclaratio illiᵒ maioris. sic sēsus imutat̃ a sensibilibus:ita inteᵒ ab itelligibilibᵒ. T.c.31. (Intellectiue āt aīe fantasmata vt sēsibilia sūt:cū āt bonū aut malū affirmat aut negat.aut fugit aut ꝓseq̄t̃.)ipse iteᵒ sic sensus (ꝑp qď neq̄q̄ꝫ sine fātasᵗᵉ itelligit aīa) sic nec sine sēsibili cogscit sensus. (sic.n.aer pupillā hāc fac) q̄lē ꝑp impssiōeꝫ silitudinis coloris (ꝛ ipa) pupilla altera ab alijs sensibᵒ (alteri).s.senᵐ cōeꝫ fecit q̄lē p imutatōeꝫ (ꝛ auditᵒ silr̃) eū dē senᵐ cōeꝫ fecit q̄lē:(ſꝫ vltimū vnū ꝛ vna medietas) ē ipe sensus cōis (eē āt ipi plura) ꝯtingit p ꝯpatiōeꝫ ad sensus exteriores (quo āt discernit q̄ dr̃t dulce ꝛ calidū dictū est qdē ꝛ p̄us) in zᵒ hᵒ ꝙ illud ē sensus cōis. (Dōꝫ est āt nūc) p ꝯpatiōem ad inteᵐ (ē aūt aliqd vnū sic āt ꝛ terminᵒ).i. sic sensus cōis ē aliqď vnū ī se ꝛ pl'a vt ē terminᵒ diuersoꝝ sensuū.ita inteᵒ ē aliqd vnū ī se ꝛ plura vt ē terminᵒ diuersoꝝ fantasmatū. ¶ Sꝫ dubʳ circa ꝯneꝫ ꝛ ꝓbationē.nam sepe dixit ꝯmētatoꝛ ī h̄ zᵒ.ꝙ fantasᵃ sūt itelligibilia ī poᵃ: cū ḡ oē agēs agat fm ꝙ ē in actu zᵒ physicoꝝ.ḡ inteᵒ nō mouet̃ a fantasmaᵇᵘˢ sensus āt bn̄ mouet̃ a sēsibilibᵒ:qꝛ sēsibilia sūt ī actu cū hēant actū ꝛ formā ꝑ quā imutare pñt ipꝫ senᵐ.ḡ nō ita se hn̄t fātasᵗᵃ ad iteᵐ sic sēsibilia ad senᵐ. T.c.18. ¶ Notandum ꝙ lumē adueniēs medio tenebroso duas ꝯpatiōes agit.p̄ma est abstractio ꝛ depuratio aeris.eo ꝙ aer p lumen depurat̃ a tenebra:ꝛ abstrahit̃ a potētialitate ad actū illuīationis. Secūda opatio est dispō organi recipiētis spēs visibiles:ſꝫ ista nō est simplr̃ necessaria ad visiōeꝫ.lꝫ p̄ᵃ de necessitate occurrat:vbi tñ ðbeat fieri visio bona ꝛ fortis reqrit̃ scḋa sic p̄ᵃ:ꝛ si color nō eēt de se visibilis:necessario reqrit̃ tertia dispō.s.irradiatio luminis sup colores faciētes illos actu visibiles:sed qm̄ p nāꝫ suā

sunt i actu visibiles: nõ requirit̄ talis dispõ ⁊ coloris actuatio. ¶ Cõsilr̄ dr̄ de lumie ite⁹ agētis q̄ hʒ duas opatiões: quaꝝ p^a est disponere inte^m possibilē: vt valeat spēs intelligibiles recipe: ⁊ scđa est disponere fantasmata: vt inte^m possibilē valeāt imutare. ⁊ hoc iõ q: de se sūt itelligibilia in po^a. ¶ Mediū aūt nõ opʒ disponere: q: fantasmata et inte⁹ possibilis nõ distant loco. q̄lʒ igit̄ illaꝝ dispõnum ē necessaria: q: sola dispõ inte⁹ possibilis nõ sufficeret ad imutatiõez. nec sola dispõ fantasmatuʒ. ¶ Dicit̄ ergo ad rõnez. q̄ lʒ fantasmata sint d se itelligibilia i po^a: fiunt tñ intellecta in actu nõ per nãm ꝓpriã: sed ꝑ nãm inte⁹ agentis irradiãtis sup ipsa fantasmata abstrahēdo ea a ꝓuatione ad hītū: ⁊ a po^a ad actū. iõ mouetur inte⁹ ab eis sicut sensus a sensibilibus ⁊c. ¶ Textus cõmēti. 32.

¶ Et hoc in ꝓportionali aut numero ens: vnū hʒ se ad vtrūq;: sicut illa ad inuicē. Quo. n. differt nõ hõgenea iudicare aut ɔ̄ria: vt albū ⁊ nigrū. Sit igit̄ sicut. a. albū ad. b. nigrū. g. ad. d. sicut illa ad inuicē. Quare ⁊ ꝑmutatiꝫ. Sic igit̄ g. d. vni sunt existentia: sic habebūt sicut ⁊. a. b. Idē qdez esse aūt nõ idē: ⁊ illud silr̄. Eadē aūt ratio est si. a. qdē dulce sit. b. vero albū.

¶ Quarta ɔclusio. fantasmata sūt inte⁹ possibilis p̄n^a motiua prima ⁊ imediata. ꝓbat̄. fantasmata se hñt ad inte^m sicut sensibilia ad sen^m: sed sensibilia sunt p̄n^a motiua sensus ꝓxima ⁊ imediata. ergo fãtasmata sūt p̄n^a motiua inte⁹ ꝓxia ⁊ imediata. tʒ ɔ̄ña: cū maiori ex alia ɔclusiõe. minor aūt claruit in secūdo h⁹. Vñ i termĩs arguit̄ sic. ponēdo q̄ a. sit albū. b. nigrū. c. vo fantasma albi. d. vo fãtasma nigri. tunc sic: sicut se hʒ. a. ad. b. ⁊ cõ. ita se hʒ. c. ad. d. ⁊ cõ: q: talis ē ꝓportio effectuū inuicē q̄lis est ꝓportio cãꝝ inuicē. ergo a ꝑmutatiõe potētiaꝝ sicut se hʒ. a. ⁊. b. ad sen^m ita se hʒ. c. ⁊. d. ad inte^m. pʒ ɔ̄ña: q: sic sensus aliqñ est idez a. ⁊. b. aliqñ nõ ē idē ita: inte⁹ aliqñ idētificat̄. c. ⁊. d. aliqñ nõ: sed. a. ⁊ b. sūt p̄n^a motiua sensus ꝓxia ⁊ imediata. ergo c. ⁊. d. sūt p̄n^a motiua inte⁹ ꝓxima ⁊ imediata. eadē rõ est si accipiant̄ non hõgenea. i. sensibilia diuersoꝝ generū. s. albū ⁊ dulce. nã ista sunt p̄n^a motiua sensus in cõi ꝓxima ⁊ imediata: igit̄ fantasmata illoꝝ sunt p̄n^a motiua inte⁹ ꝓxima ⁊ imediata. ⁊ notanter dr̄ sensus in cõi: q: album et dulce bene mouent imediate visum ⁊ gustū. Sed nõ imediate aliquē vnū sensuꝫ interiorē vel exteriorē. Lege si. (Et hoc in ꝓportionabili). i. eadē ꝓportione actiuitatis ɔparant̄ inuicē sensibilia ⁊ fantasmata eoꝝ ad sen^m ⁊ ad ite^m (aut nūero ens vnū hʒ se ad vtrūq; sic illa ad iuicē). s. inte⁹ existens vnuꝫ nūero ⁊ vnica v̄tus se hʒ passiue ad vtrūq; fantasmatū sicut sensus ad sensibilia inuicē cõparata. (quo eni differt nõ hõgenea iudicare aut ɔtraria vt albū ⁊ nigrū). i. qualr̄ differūt iudicare sensibilia diuersorū sensuū aut ɔtraria eiusdē generis. nõ est cura. sufficiat eni q̄ tã ista q̄ꝫ illa imediate mouēt sen^m ⁊ eoꝝ fantasmata inte^m (sit ergo sicut. a. albū ad. b. nigꝝ. c. ad. d. sicut illa ad iuicē. quare ⁊ ꝑmutatiꝫ. sic ergo. c. d. vni sūt existētia). s. intellectui ꝑ imediatã imutatiõez sic habebūt se ad illū. sicut. a. ⁊. b. ad sensum. (idē qdē eē aut nõ id ē ⁊ illud similr̄). i. silr̄ idētificat̄ ⁊ nõ idētificat̄ inte⁹ fantasmatib⁹ sicut sensus sensibilib⁹. po^a. n. idētificat̄ obo qñ mouet̄ ab illo. ⁊ nõ idētificat̄ qñ nõ mouet̄ ab illo. vñ ex agente ⁊ passo fit vnū (eadē aūt rõ est. ⁊ si qdē. a. dulce. b. vo sit albū.) ¶ Contra istã ɔclusionē arguit̄ sic. nõ solū effectiue ɔcurrit fantasma ad intellectionē: sed ēt spēs intelligibilis decisa a fantasmate. mõ spēs intelligibilis mediat inter fantasmata: ⁊ actū intellectiõis. ergo imediatius concurrit spēs itelligibilis ad imutatiõez inte⁹. q̄ꝫ ipm fãtasma. Scđo inte⁹ agens ꝑus ɔcurrit ad imutatiõez inte⁹ possibilis q̄ꝫ fãtasma. ergo imediatius ɔcurrit. ɔ̄ña videt̄ esse bona: ⁊ añs arguit̄. fantasma nõ potest imutare inte^m nisi abstrahat̄ ab intellectu agēte: sed abstractio est cã imutatiõis. ergo ꝑus ad itellectionē concurrit inte⁹ agens q̄ꝫ fantasma. ¶ Et ɔfirmat̄: ita se hʒ inte⁹ agens ad inte^m possibilē: ⁊ ad ipm fantasma. sicut lumē ad visū. ⁊ ad colores fm pħm ⁊ cõmētatorē in hoc tertio: sed lumē imediatius mouet visū q̄ꝫ color: q: mediat inter colorē ⁊ visuꝫ. g̃ pariformiter inte⁹ agēs imediatius mouet inte^m possibilem q̄ꝫ fantasma. ¶ Notãdū q̄ plures vidētes fãtasma: nõ posse mouere inte^m possibilē nisi virtute inte⁹ agentis credūt inte^m agētez ꝑus ⁊ imediatius ꝓducere spēm itelligibilē: ⁊ ɔ̄sr̄ imutare inte^m possibilez q̄ꝫ ipm fantasma. Ista credulitas debilē hʒ efficaciam. pmo: q: qñcūq; duo p̄n^a effectiue ɔcurrūt ad vnū ⁊ eūdez effectū nūera ⁊ vni illoꝝ agentiū assilat̄ effect⁹: ⁊ nõ alteri: illud cui fit assimilatio dr̄ agens ꝓpinquū ⁊ imediatū: vt sol ⁊ hõ generant hoiem. scđo physicoꝝ. ⁊ q: hõ genit⁹ nõ assilat̄ soli: sed hoi generãti. iã hõ generãs dr̄ agens ꝓpinquū: ⁊ sol agens remotū. Secūdo illud qđ agit ad ꝓductianē alic⁹. cū agēte vlī est agēs ꝓpinquū effectui: sed fantasma est agēs pticulare: q: vnã solã spēm intelligibilē ꝓducit: ⁊ inte⁹ agēs est p̄n^m effectiuū vle: cū in ɔ̄ntia ad qualʒ spēm intelligibilē effectiue ɔcurrat. g̃ fantasma est p̄n^m effectiuū ꝓpinquū: ⁊ nõ inte⁹ agens tã spēi intelligibilis q̄ꝫ intellectiõis. ¶ Ad p^m dr̄. q̄ spēs intelligibilis nõ est p̄n^m imediatuꝫ imutãdi inte^m possibilē: sed fantasma. ¶ Et cū dr̄ spēs intelligibilis mediat iter fantasma: ⁊ actū intellectiõis ɔcedit̄ ex qua nõ seq̄t̄. q̄ sit imediatū p̄n^m ꝓductiuū. vnde inter caliditatē agentē ⁊ caliditatē ꝓductã mediat calefactio: ⁊ tñ calefactio nõ calefacit: sed caliditas. ita spēs itelligibilis: lʒ mediet inter fantasma ⁊ actū intellectiõis. nõ tñ ꝓprie agit intellectiõez: nec ꝓprie imutat inte^m possibilē: sed fantasma mediãte spē intelligibili sic caliditas calefacit mediãte calefactiõe. ¶ Ad 2^m negat̄ ɔ̄ña. nã deus ⁊ intelligētie ꝑus ɔcurrūt ad actiões hoꝝ iferioꝝ: ⁊ tñ nõ imediate: q: agētia pticularia sūt illa: que imediate ɔcurrunt: cū inter ea ⁊ effectū ꝓductū vel ꝓducēdū nõ sit mediū aliud p̄n^m effectiuū. ¶ Tex. ɔ̄mēti. 32. ⁊ 33. ⁊ 34.

T. c. 52.

T. c. 17

T. c. 26

¶ Species quidem igit̄ intellectiuuꝫ in fantasmatibus intelligit.

¶ Et sicut i illis deteriatū est ipsi imitabile ⁊ fugiendū. Et extra sensū cū in fantasmatib⁹ fuerit mouet̄: vt sentiēs fugibile: q: ignis cõi cognoscit videns qđ mouet̄: qm̄ ipugnans ē. Aliqñ aūt q̄ sūt in aia fantasmatib⁹: aut intellectib⁹ tanq̄ꝫ videns rõcinat̄: ⁊ deliberat futura aut presentia.

T. c. 33.

¶ Et cum dixerit vt ibi letum: aut triste hic: fugit aut imitatur.

T. c. 34.

¶ Ex dictis Ar. infert q̄ inte⁹ formas sensibiles p̄mo apprehensas: nõ nisi in fãtasmatib⁹ itelligit. pʒ ex quo illa imediate mouēt inte^m. sicut sensibilia sensū. ¶ Vñ inte⁹ mot⁹ a fantasmatib⁹ affirmat aut negat bonū vel maluꝫ quod fugit vel ꝓseq̄t̄. nõ solū in p̄sentia sensibiliuꝫ: sed ēt in absentiis. q̄. n. in p̄sentia est manifestū est. nã hõ sentiēs aliqđ fugiēdū. s. aliqđ terribile vt ignē accēsū in ciuitate: vidēsq; po^a cõi diiudicatiua ex eo q̄ ɔmuniter solet accidere. hoc esse signum pugnationis ⁊ prelij. per virtutē intellectiuam iudicat hoc esse malum: ⁊ fugit idem etiã vel consimile cõtingit in absentia sensibiliū: sed solū manen-

tibus fantasmatibus ĩ potẽtia fantastica ex qbus fantasmatibus seu intellectibus ꝛ ↄceptibus illis correspõdentibus qui sunt in ipsa aĩa intellectiua. intellect⁹ rõcinat ꝛ deliberat futura aut preterita tãq̃ʒ si actu videret: ꝛ cuʒ iudicat aliqđ letũ vel triste fugit vel imitat. sicut qñ monet a sensibili p̃senti. Le. lt. (Spẽs gdẽ igit intellectiuũ in fantasmatib⁹ intelligit). i. po^a intellectiua formas sensibiles in fantasmatibus cognoscit. (ꝛ sicut in illis) fãtasmatib⁹ (determiatũ est.) sit (ipsi) intellectui ẽt est determinatũ (imitabile. ꝛ fugiẽdũ ꝛ extra sensũ cũ ĩ fãtasmatibus fuerit) ꝛ cũ sensibile qđ est extra sensũ. fuerit p p̃sentiã in fantasmatib⁹ p modũ terribilis tunc inte⁹ (monet vt sentiẽs fugibile: qꝛ ignis: cõi cognoscit vidẽs ꝙ mouetur.) Cõstrue sic. Quia inte⁹ vidẽs cõi ṽtute cognoscit ꝙ ignis monet ꝛ intẽdit (qꝛ in pugnãs est). i. signũ pugnationis ꝛ belli (aliqñ aũt q̃ sunt in aĩa fantasmatibus aut ĩtellectõibus tanq̃ʒ vidẽs rõcinat ꝛ deliberat futura: vt p̃sentia ꝛ cũ dixerit). i. cognouerit (ut ibi letum aut triste hoc fugit aut imitat.) ¶ Notandũ p̃mo. s̃m Cõmen. cõmento. 30. ꝙ qꝛ ꝓportio imaginũ ad inte⁹ mãle est sicut ꝓportio sensibiliũ ad sensũ. iõ necesse fuit vt inte⁹ mãlis nõ ĩtelligat aliqđ sensibile absq̃ʒ imaginatiõe. ꝛ hoc iõ qꝛ intellecta vl̃ia colligata sũt cũ imaginatiõib⁹ ꝛ corrupta per corruptiõeʒ eoꝝ. sicut ẽ sensibile imutat sen^m. ita fantasma inte^m. ꝛ sicut spẽs ꝓueniẽs a sensibili dependet ab illo tã in fieri q̃ʒ in facto esse: ita spẽs intelligibilis decisa a fantasmate depẽdet a fantasmate in fieri ꝛ in facto eẽ. corrupto. n. fantasmate: spẽʒ intelligibilẽ quã ꝓduxit impossibile est manere. ¶ Scđo no^m s̃m Cõmẽ. cõmẽto. 33. ꝙ opʒ scire hoc. qm̃ ↄsuetudo est attribuere itellectui virtutẽ cogitatiuã nõ dʒ aliqs credere. ꝙ ṽtus cogitatiua cõponit itelligibilia singlaria: qꝛ iĩ determiatuʒ est: ꝙ inte⁹ mãlis cõponit ea. cogitatio. n. nõ est nisi in distinguẽdo ĩdiuidua illoꝝ ĩtelligibiliuʒ ꝛ p̃sentare ea ĩ actu q̃si essent apud sensuʒ. ꝛ sine hac ṽtute ꝛ veritate imaginationis nihil itelligit inte⁹ mãlis. ¶ Prima ꝓpositio cõmẽti ẽ ista. ṽtus cogitatiua attribuit intellectui. lʒ. n. sensus cõis fantasia extimatiua ꝛ memoratiua deseruiãt intellectui. Cogitatiua tñ p̃ncipalius illi deseruit: cũ sit in medio ventriculo cerebri. p quã generat ꝛ corrũpit hõ. vt asserit ipe cõmẽtator ĩ eodẽ cõmẽto. ¶ Secũda ꝓpõ ↄmenti. ṽtus cogitatiua nõ cõponit ĩtelligibilia singlaria: lʒ so^s inte⁹ mãlis pʒ. qꝛ p itelligibilia singularia cõmẽtator intẽdit formas imediate existẽtes ĩ singlaribus: quas cogitatiua nõ ↄponit cũ ille sint qditates singlariũ: sed solũ inte⁹ mãlis qui abstractas qditates recto aspectu cognoscit. ¶ Tertia ꝓpõ. cogitatiua distinguit indiuidua ĩtelligibiliũ ꝛ ea p̃sentat intellectui ac si essent p̃sentia apud sensuʒ. pʒ. qꝛ cogitatiua cognoscit ĩdiuidua oĩuʒ p̃dicamẽtoꝝ ꝛ eadẽ p̃sẽtat itellectui nõ in seipsis: sed ĩ suis spẽbus ac si essent in p̃sẽtia sensuũ. ¶ Quarta ꝓpõ sine cogitatiua ꝛ imaginatiua nihil ĩtelligit inte⁹: ita ꝙ si cogitatiua eẽt in actu suo sine imaginatiua: vel ẽ3. nũq̃ʒ intelligeret inte⁹: lʒ opʒ ꝙ q̃lʒ illaꝝ sit ĩ actu suo: vt imaginatiua iuuet cogitatiuam ad imutãdũ inte^m possibilẽ. imaginatiua ergo nõ ĩmediate ĩmutat inte^m possibilẽ: sed solũ est cã sine qua nõ cogitatiua imutat illũ. ¶ Ex qb⁹ seq̃r. ꝙ spẽs cogitabilis ẽ p̃m^m ꝓximũ ꝛ ĩmediatũ motiuũ inte⁹ possibilis: ꝛ nõ spẽs fãtastica vel imaginabilis. vt est sibuite in fantasia vel imaginatiua. q̃lʒ tũ spẽs cogitabil' dr̃ fantastica vel intẽtio imaginatiua. p̃ qꝛ est originaliter a fantasia vel imaginatiua.

Scđo qꝛ Arꝫ. nõ distinguit in hoc libro cogitatiuã a fantasia seu extimatiuaʒ ab imaginatiua. ¶ Dubitat circa dicta. sensus interiores possunt exire ad actũ cognitionis sine sensibili exteriori. ergo p idẽ inte⁹ possibilis ad actũ intellectõis sine fantasmate. pʒ ↄñã: qꝛ p̃fectior ꝛ actiuior est inte⁹ possibilis q̃ʒ aliq̃ ṽtus sẽsitiua. ¶ Intelli^m ꝙ circa hanc difficultatẽ fuerũt due opiones famose. p̃ma fuit Auicẽne. 6°. nãliũ di. ꝙ in itellectu possibili ñ manẽt spẽs intelligibiles nisi q̃ʒ diu actu itelligit. vñ ingt ipse. opʒ ꝙ iste spẽs itelligibiles ↄseruent in aliq̃ organo corporeo vl ꝙ sint p se existẽtes ad q̃s ↄparet inte⁹ possibil' sicut speculũ ad res q̃ vident in eo vel ꝙ spẽs intelligibiles fiant de nouo in itellectu possibili ab aliquo agẽte separato qñcũq̃ʒ actu intelligit. p̃^m est ĩpoĩe: qꝛ for^e existẽtes ĩ potẽtijs ṽtẽtibus organis corpalibus sũt itelligibiles in po^a tantum.

Secũdũ aũt est opio Plonis quã reprobat Arꝫ. 7. metaphysice. iõ ↄcludit 3^m ꝙ qñcũq̃ʒ intelligimus actu fluunt spẽs itelligibiles in itellectu possibili ab itellectu agẽte: quã ponit subam vnã sepatã. ¶ Et si aliqs obijceret ↄ eũ ꝙ nõ est dĩa: cũ hõ p̃ᵒ adiscit ꝛ cũ postmodũ vult actu cõsiderare que p̃us didicit. R̃nderet. ꝙ nihil aliud ẽ adiscere q̃ʒ acqrere p̃fectã hitudinẽ ↄiũgẽdi se itellectui agẽti ad recipiẽdũ ab eo formã intelligibilẽ. ꝛ iõ ante discere est nuda po^a in hõie ad talẽ receptionẽ: adiscere ṽo est sicut po^a adaptata: ꝛ ita s̃m opionẽ Auicẽne. inte⁹ hũan⁹. lʒ nõ recipiat a fãtasmate nõ tñ põt itelligere sine illo. qꝛ dicit inte^m possibilẽ illuminari ꝛ illustrari ab ĩtellectu agẽte: p hoc ꝙ recipit singularia imaginata. ꝛ ꝙ actiões ṽtutũ inferioꝝ. s. imaginatiõis memoratiue ꝛ cogitatiue sũt aptãtes aĩaʒ ad recipiẽdum emanatiõem inte⁹ agentis. ¶ Ista opio dupl'r deficit. p̃mo: qꝛ data illa adiscẽs vnã sciam adisceret oẽs: qꝛ inte⁹ vnitus intelli^e sepate nõ p̃us recipet vnã q̃ʒ alteã: cũ ipõ sit agẽs nãle potẽs oẽs influere ꝛ inte⁹ possibilis recipiẽs nãle potens oẽs recipere. Secundo: qꝛ aĩa nr̃a tanto magis disponit ad recipienduʒ a subys sepatis q̃to magis a corporibus ꝛ sensibilibus remouet scđm ꝙ declarat Aristo. 10. ethycoꝝ. Nõ ergo per hoc ꝙ inte⁹ possibilis recipit fantasmata disponit ad recipiendũ influentiã intell^e separate. P. minus male locutus est Plo di. sensibilia nõ disponere aiam ad recipiendũ influentiã sepataꝝ formaꝝ: sed solũ excitare inte^m ad ↄsiderandũ ea quoꝝ sciam hʒ ab exteriori cãtam. ¶ Secũda opio ponit. ꝙ inte⁹ bene p̃seruat spẽm intelligibilẽ absq̃ʒ fantasmate: qꝛ corrupto fantasmate nõ minus manet spẽs intelligibilis in intellectu: sed nunq̃ʒ intelligit sine illo. imo nũq̃ʒ actualr̃ intelligit nisi fantasma sit actualiter fantasiatũ: ꝛ nisi sit actualis ↄsideratio ṽtutis cogitatiue. Et ad hoc videt esse cõmentator cõmento allegato: ꝛ cõmento qnto di. ꝙ aĩa nihil intelligit sine imaginatiõe quẽadmodũ sensus nihil sentit sine p̃sentia sensibil'. ¶ Contra hãc opionẽʒ arguit p̃mo ꝙ inte⁹ possibilis nõ põt p̃seruare spẽs intelligibiles decisas a fantasmate corrupto fantasmate qꝛ aliter seqtur ꝙ inte⁹ põt imutari a fantasmate nõ recipiẽdo ab eo spẽm itelligibilẽ. ↄñs est ↄ eos. ꝛ ꝓbat ↄñã ponẽdo ꝙ inte⁹ p̃seruet spẽm Soꝛ. ꝓductã a fantasmate ipo fantasmate corrupto: post cuius ĩtellectiõeʒ iterũ directo aspectu intelligat Soꝛ. cognit⁹ p sensuʒ. Isto posito. pʒ ꝙ fantasma Soꝛ. nouiter ꝓductũ imutat inte^m: ꝛ tñ ille nõ recipit nouiter aliquã spẽʒ intelligibilẽ ex q̃ hʒ illi silẽʒ ꝛ causatã ab eodẽ obõ. mõ s̃m phꝫ. 5. metaphysice ĩpoĩe est duo solo nũero dĩa: nõ facien^e inuicẽ vnir: depẽdẽtia ab eodẽ effectiuo eẽ adeq̃te ĩ eodẽ subõ. ¶ Scđo arg'. ꝙ ite⁹ põt itelligere ñ ↄcurrẽte aliq̃ actu fãtasmatis seu alie⁹ po^e sensitiue. nã inte⁹ aliqñ itelligit q̃ñ oẽs sensus sũt ligati vt colligit a pho. 10 ethycoꝝ. de virt heroycis ꝛ diuinis q ita sũt attẽti speculatiõib⁹ intelligẽtiaꝝ sepataꝝ ꝙ dicunt abstracti ab his sensib⁹. experimur ẽt hoĩes extasiʒ faciẽtes multa cognoscere ꝛ ↄtẽplari: ꝛ lʒ so⁹ p inte^m. ẽt ipis ñ dormiẽtib⁹ sʒ vigilãtib⁹: ꝛ ꝙ ita sit multa

mirabilia asserunt post reuersionē ad opa sensuū q̄ opantibus sensibus nūq̄ cog̊scere potuissent. qd̄ ēēt ita abstracti sūt ad ɔsiderationē alic⁹ ɔclusionis practice vł̄ speculatiue. q̄ si pungūtur nō sentiūt: ꝛ hoc est signū q̄ abstracti sūt a ɔsideratiōe sensus. Dicēdū ergo alr̄. ❡ Notādum p̄ q̄ in īntellectu possibili reperiunī duo genera spēꝝ ītelli^m. p̄^m genus est spēꝝ pductaꝝ a fantasmatibus v̄tute lumīs inte⁹ agētis scōm q̄s inte⁹ fit p̄mo in actu: ꝛ scōm q̄s inte⁹ intelligit q̄ditatē aspectu recto. Scōm gen⁹ spēꝝ ītelli^m abstractaꝝ ab intellectu possibili. scdꝫ q̄s inte⁹ fit magis in actu q̄ p̄mo: ꝛ scōm q̄s inte⁹ reflexe pōt ītelligere q̄ditatē absq̄ aliqua representatiōe indiuiduali: spēs p̄mi generis dependet a fantasmatib⁹ in fieri ꝛ in facto eē. sicut lumen a cor^e lumīoso: ita q̄ corrūpunt oēs tales spēs corruptis fantasmatib⁹ spēs aūt ītelligibiles secūdi generis. sicut nō fiunt a fantasmatibus: ita nō depēdēt ab illis in ɔseruari: sed so^m ab intellectu possibili: a quo īmediate fiunt. q̄lꝫ ergo talis spēs depēdet a fantasmate in fieri hoc mō: q̄r nō pōt fieri sine fantasmate: nō tn̄ depēdet ab illa in ɔseruari vel in facto esse. ❡ Secundo no⁹. q̄ nō oꝫ sp inte⁹ possibilē ad hoc q̄ intelligat fantasmata speculari: nec sp reqrit̄ actualis fātasiatio seu actualis cognitio virtutis cogitatiue. Sed hoc so^m reqrit̄ in intellectiōe scōm p̄mū genus spēꝝ intelli^m. postq̄ enim inte⁹ est ī actu per p̄mā spēm intelligibilē absq̄ attētione ad fantasmata pōt abstrahere ɔponere ꝛ diuidere syllogizare ꝛ demōstrare

T.cõ.8.

sicut sibi placet: ꝛ h⁹ opionis videt̄ fuisse Ar. ī hoc tertio vbi supra dixit. q̄ q̄n inte⁹ acqrit sciam tūc est potēs operari p̄ seipm̄. lꝫ nō actu intelligat. nō ergo indiget fantasmate ad qualꝫ intellectionē.

T.c.32.

Dicit ēt octauo physicoꝝ. q̄ ante discere est hō in po⁹ essētiali ad sciam. io indiget motore per quē reducat̄ ad actū. nō aūt postq̄ iā didicit indiget p̄ se motore: ꝛ ita dicat̄ de ītellectu possibili. q̄ non sp ad intelligen^m indiget fantasmate: sed so^m dū mouet̄ incipit intelligere quo ɔcedit̄. q̄ necesse est intelligētē fantasmata speculari. hūc inte^m habuit cōmētator cōmēto superius allegato di. q̄ inte⁹ nō intelligit nisi cū imaginatiōe .i. inte⁹ nūq̄ nouiter intelligit nisi actualis cōcurrat for^a imaginatiue v̄tutis. Ex q̄bus seq̄t̄. q̄ oīs operatio inte⁹ possibilis indiget hr̄e vel habuisse fantasma: nō tn̄ semp indiget hr̄e. imo est possibile. q̄ oīa fantasmata sint corrupta: ꝛ q̄ inte⁹ intelligat nō q̄deꝫ per spēs p̄mi generis: sed secūdi retētas ab eo. ❡ Duo ergo documēta sumatiꝫ habent̄. p̄^m. q̄ sicut sensus interior p̄seruat spēs sensibiles in absentia sensibi^m. sic inte⁹ p̄seruat spēs intelligibiles ī absentia fantasmatū.

T.cõ.3. et 30.

p̄ hoc documēto fuit Ar. sup⁹ in h̄ 3° di. q̄ inte⁹ est locus specieꝝ intelligibiliū sicut sensus est locus spēꝝ sensibiliū. Scōm documētū. q̄ sicut sensus interior pōt exire ad actū cognitiōis absq̄ sensu exteriori: ita inte⁹ pōt actualr̄ ītelligere absq̄ cognitiōe alicuius sensus interioris

T.c.39.

p̄ isto documēto facit ph̄s in sequēti capitulo di. necesse est intelligētē p̄us aliqua fātasmata speculari. nō diceret p̄us si inte⁹ in oī sua actōe indigeret tūc fātasmate ꝛ actuali ɔsideratōe fantasie. ❡ Quattuor difficultates occurūt. p̄ma q̄r sensus nō cognoscit absq̄ sensibili. ergo nec inte⁹ absq̄ fantasmate. pꝫ ɔn̄a. per ph̄m in

T.cõ.3. et 30.

caplo isto di. q̄ fantasmata se habēt ad inte^m. sicut sensibilia ad sensū. Secūda difficultas est. q̄ memoria nō ponit̄ nisi ī pte sensitiua s̄m Cōmētatorē in hoc 3° ꝛ Ar. ī libro de memoria ꝛ reminiscētia. ergo inte⁹ nō p̄seruat cessante oī actuali ɔsideratiōe. Tertia difficultas memoria p̄seruat oēs spēs sensibiles in absentia sensi^m. ergo per idē inte⁹ p̄seruat oēs spēs intelligibiles in absentia fātasmatū. Quarta difficultas si spēs aliqua ītelligibilis dependet a fantasmate in fieri ꝛ in facto esse per idē aliqua spēs memorie dependet ab aliqua specie sensus exterioris vel sensus cōis in fieri ꝛ ī facto esse. sicut lumen a cor^e luioso: q̄d ē falsū: q̄r sensus cōis nō retinet sicut nec sensus exterior in absentia sensi^m. ❡ Ad p̄muꝫ negat̄ ɔn̄a: q̄r de sensu exteriori fit mentio. inte⁹. n. hꝫ duo genera spēꝝ intelli^m: ꝛ sensus nō hꝫ ɔsilia genera spēꝝ sensi^m: sed so^m seqtur. q̄ inte⁹ nō intelligit absq̄ fantasmate quo ad p̄^m gen⁹ spēꝝ intelli^m. Et ad ph̄m di. q̄ fātasmata se hn̄t ad inte^m. sicut sensibilia ad sen^m. verū est quo ad p̄^m genus specieꝝ: nō aūt quo ad secūdū. vnde si sensus exterior eēt reflex⁹ supra se: ꝛ posset abstrahere vnā spēm sensibilē ab alia: ita bene posset cognoscere sine sensibili. sicut inte⁹ absq̄ fantasmate. ❡ Ad secūdū negat̄ ɔn̄a. ꝛ ad ph̄m nō ponentē memoriā nisi in pte sensitiua dr̄ q̄ illud ē verū: q̄r memoria est v̄tus p̄seruatiua spēꝝ vt respiciūt determinatū tēpus. s. p̄sens p̄teritū vel futuꝝ: inte⁹ āt nō p̄seruat sub illa ɔditione. ❡ Ad tertiū negat̄ antecedēs: q̄r memoria non retinet spēs decisas a sensibilibus ad sensus exteriores: sed solū decisas a sensibus exterioribus ꝛ īterioribus ad ipsam memoriā. Unde sicut duo sunt genera spēꝝ intelligibi^m: quoꝝ p̄^m pducit̄ a fantasmate: ꝛ secūdū ab intellectu: ita duo sunt genera sensi^m: quoꝝ p̄mū pducit̄ a sensibili: ꝛ secūdū pducitur a sensu. sicut ergo inte⁹ nō recipit spēs intelligibiles p̄mi generis in absentia fantasmatuꝫ: sed so^m scdi generis sic memoria non p̄seruat spēs sensibiles p̄mi generis: sed so^m secūdi ī absentia sensibi^m. ❡ Ad quartū negat̄ silitudo q̄r spēs quā nō retinet inte⁹ possibilis est spēs intelligibilis p̄mi ordinis: q̄lꝫ aūt spēs memorie est spēs sensibilis secūdi ordinis. ergo sicut talis spēs nō dependet essentialr̄ a specie sensus exterioris vel sensus cōis: ita spēs intelligibil' scdi ordis a nulla fātasmate essentialr̄ dependet. Quare. ❡ Textus ɔmēti. 34.

Et omnino in actione ꝛ q̄d sine actōe est verū ꝛ falsum in eodē genere cum bono ꝛ malo est. Sed in eo q̄ simpliciter differt ꝛ a quodam.

❡ Istud est sextū caplm̄. p̄mi tractatus tertij de aīa ī quo Ar. determinat de ītellectu possibili per cōparationē ad spēs intelligibiles: postq̄ determinauit de illo p̄ cōparationē ad fantasmata: ꝛ diuidit̄ in duas ptes: ī quaꝝ p̄ma facit quod dictū est. in scda vero recapitulat q̄dam dicta: ibi. (Nunc aūt de anima.) In prima parte Ar. ponit duas cōclusiones. quarū prima est ista. licet inte⁹ practicus ꝛ speculatiuus sint idem subō: tamē differūt inter se. Secunda conclusio. inte⁹ intelligit res abstracte: ꝛ nō abstracte scōm q̄ includūt vel nō includant materiā: ibi. (Abstractione aūt dicta.) Prima conclusio arguit̄. ꝛ primo quo ad p̄mā ptem. nam operatiōes inte⁹ practici ꝛ speculatiui sunt eedem subō. ergo per idē inte⁹ practicus ꝛ speculatiuus. antecedens probatur. operationes inte⁹ speculatiui sunt verū ꝛ falsum operatiōes aūt inte⁹ practici sūt bonū ꝛ malū: sed bonū ꝛ malū. veruꝫ ꝛ falsuꝫ sunt in eodē genere ꝛ in eodē subō: q̄r fundātur in eodē intellectu possibili seu in eadē essentia aīe. ergo ꝛc̄. Secunda pars conclusionis declaratur. naꝫ inte⁹ speculatiuus ɔsiderat res vt sumunt̄ simpliciter: ꝛ vt habent esse vl̄e. practicus v̄o considerat res: vt sunt quedaꝫ: ꝛ vt habent esse pticulare. ergo inte⁹ practicus ꝛ speculatiu⁹ differūt inter se. Le. li. (Et omnino in actione). i. intellectus practicus cui attribuitur operari (ꝛ q̄ sine actione). i. q̄ inte⁹ speculatiuus cui se cōpetit speculari: sunt idem genere ꝛ subō. (veruꝫ) enim (ꝛ falsum in eodem genere est cuꝫ bono ꝛ malo: sed in eo q̄ simpl'r differt ꝛ a quodaꝫ). i. vnus differt ab alio sicut differt simpl'r secūdū quid ꝛ vniuersale a pticulari.

¶ Notādū ſm Cōmentatorē cōmēto.34. ꝙ illud dictuꝫ Ar. bonū ⁊ malū: verū ⁊ falſū ſunt i eodē genere. pōt itelligi. ꝙ hec duo ſūt i eodē genere: q2 vtrūqꝫ eſt cognitio: et q2 veritas eſt in gñe boni: ⁊ falſitas in genere mali. Illa q̄ttuor ſūt in eodeꝫ genere ꝑdicamētali. ſ. in ꝑdicamento qualitatis: cum qōlꝫ iſtoꝝ ſit cognitio. aliq̄. n. cognitio eſt vera: ⁊ aliq̄ falſa. aliqua bona ⁊ aliq̄ mala. Itē verum ⁊ falſū ſunt in eodē genere cū bono ⁊ cū malo: q2 verum eſt qōdā bonū: ⁊ falſū qōdā malū. Iſta expō ꝓcedere nō videt̄ ſm intētionē Ar. q2 phs vult oñdere ꝯuenientiaꝫ et dr̄ iaꝫ iter intem practicū ⁊ ſpeculatiuū. ⁊ nō ꝯueniētiā ſom. ꝓpterea eſt dicenduꝫ ſm Egidiū. ꝙ genus aliqñ capit̄ ꝓ ſubo: ⁊ aliqñ ꝓ ꝑdicato. vnde ꝯſueuit dici ꝙ aliqua ſūt in eodē genere rōe ꝑdicati: qō dr̄ de illis: q̄dā vo in eodē genere rōe ſubi ī quo fūdant̄ accipiēdo ergo hic genus pro ſubo. pōt dici ꝙ verū ⁊ falſū que ꝑtinēt ad itellectū ſpeculatiuū ſūt i eodē genere cū bono ⁊ malo: q2 inte9 practic9 ⁊ ſpeculatiu9 ſūt i eodē genere. i. idē ſubo: qñ eadē po9 recepit practicū hitum ⁊ ſpeculatiuū: ſicut verū ⁊ falſuꝫ: bonum ⁊ malum. ¶ Textus cōmenti. 35. ⁊ 36.

¶ Abſtractiōe aūt dicta intelligit ſicut ſimū ſm ꝙ ſimū nō ſeparate: in q̄ntū aūt curuum ſi aliqd intellexit actu ſine carne vtiqꝫ intellexit in qua curuum ſicut mathematica.

¶ Non ſeparata tanq̄ꝫ ſi ſeparata ſint intellexit cum intelligat illud. Omnino aūt intellectus ē qui ſcōm actum res eſt intelligens.

¶ Secūda ꝯcluſio. inte9 intelligit res abſtracte ⁊ nō abſtracte ſecūdū ꝙ includūt vel nō includūt mā̃ꝫ. ꝓbat̄ ſymū includit i ſua rōe. mā̃ꝫ ſenſibilē ⁊ nālē. ſ. carnē ⁊ naſū. curuū aūt nō includit aliquā mām ſenſibilē vel nālē. vñ ſtat curuitatē eſſe ſine aliq̄ mā nāli vel ſenſibili: ſed ſoluꝫ in materia intelligibili q̄ eſt q̄titas. ſymū vo nō ſtat eſſe ſine carne ⁊ ſine naſo: ⁊ ſymitas ſecūdū ſe nō eſt abſtracta a mā ſenſibili. ⁊ curuitas ſecūdū ſe eē abſtracta a mā ſenſibili. ſed ſicut res ſe hꝫ ad eē ita ad cognoſci. ergo inte9 intelligēdo ſymū neceſſario intelligit nō abſtracte. ⁊ intelligendo curuū ītelligit abſtracte. ergo ꝯcluſio va. Lege lr̄am. (Abſtractione aūt dicta). ſ. mathematica inte9 (intelligit) abſtracte ſine mā ſenſibili (ſicut ſymū ſecūduꝫ ꝙ ſymū nō ſepate) a carne vel naſo intelligit (inq̄ntuꝫ autem curuū ſi aliqd intellexit actu ſine carne vtiqꝫ intellexit in q̄) carne (eſt curuū ſic mathea.) lꝫ ſint (nō ſeparata tāq̄ꝫ ſi ſepata ſint intelligit cū intelligit illud). ⁊ aliqd illoꝝ (oīno aūt inte9 eſt.) qui ſecundum (actuꝫ res.) Conſtrue ſic. oīno inte9 qui eſt ſcōm actū. eſt ſicut res. eo enim modo quo ſe habent res neceſſario ⁊ intrinſece. ita cognoſcit intellectus. ¶ Textus cōmēti. 36.

¶ Utrū aūt contingat aliquē ſeparatoꝝ intelligere ipſum exiſtentem non ſeparatuꝫ a magnitudine: aut non conſiderandum poſterius.

¶ Sed pōt eſſe qō. cū intelligētie ſepate ſint forme magis abſtracte q̄ꝫ mathematicalia. Utrū inte9 poſſit intelligētias ſepatas cognoſcere. Iſtā q̄ōnem nō ſoluit hic phs dicēs deteriātuꝝ alibi. ſ. in libro metaphyſice. qñ cū hic nō tractet̄ diſtincte ⁊ deteriāte nā intelligētiaꝝ. non opꝫ hic deteriare mo9 quo inte9 nr̄ non ſimplr̄ ſepatus cognoſcit ſubas illas: nec mom quo ſe inuicē cognoſcūt. Lege lr̄am. (Utrū aūt ꝯtingat aliqd ſepatoꝝ intelligere ipſꝫ) ite9 (nō exiſtētē ſepatū a magnitudine aut nō ꝯſiderandū poſterius). ſ. mathematica. hec qō tn̄ non inuenit̄ ſoluta p ipſꝫ: q2 cōplemētū illius ſcie nōdū ad nos ꝑuenit: vel q2 nōdū eſt totus liber trāſlatus. vl̄ forte morte ꝑoccupat9 librm nō cōpleuit. ¶ Notādū ꝑmo ſm Cōmē. cōmēto. 36 ꝙ intellecta duob9 modis fiunt ī nob. aut nālr̄: ⁊ ſūt pᵉ ꝓpōes: q̄s neſcimus qñ extiterūt. ⁊ vñ ⁊ quo mō aut voluntarie: ⁊ ſunt ītellecta acq̄ſita ex ꝑmis ꝓpōibus. ꝑme ꝓpoſitiōes ſunt. de quolꝫ dr̄ eē vl̄ nō eē. nō ꝯtingit idē ſil̄ eſſe ⁊ nō eē. tales. n. veniunt nālr̄ ⁊ neſcim9 q̄ñ. alie vo vt ꝯcles veniunt ꝑ doctrinā ⁊ ꝑ inuētionē. neqꝫ dicūtur ꝑme nālr̄ venire: q2 inte9 hēat eas nālr̄ ſuatas: ſꝫ q2 adueniunt ītellectui ⁊ nō ꝑ doctrinā nec ꝑ inuētionē. ¶ Scōo notm ſm Cōmē. eodē cōmēto. ꝙ oīs actio facta ex aggregato duoꝝ diuerſoꝝ neceſſe eſt vt alteꝝ illoꝝ ſit q̄ſi mā ⁊ inſtrm. ⁊ alterū ſit q̄ſi ſora aut agens: hoc cōmentator dixit ꝑꝑ quoſdā antiquos di. ꝙ ex intellectu agente ⁊ intellectu in habitu fit vnū: ⁊ intem in hitu vocauerūt ꝑmas ꝓpōes. modo h̄ ē īpoſſibile: inq̄t cōmētator q2 tūc oporteret inte9 agenteꝫ eſſe vt mā: quod nō eſt dicēdū: aut ꝙ ꝓpōes pᵉ ſe hēnt vt mā: ⁊ ſi ſic. agens eſſet eternū: ⁊ nō recipiens: qō eſt impoſſibile. ⁊ pꝫ ꝯñā: q2 ꝑme ꝓpōes corrūpunt̄ ſicut ēt corrūpunt̄ ſpēs ītelligibiles. iō ꝯſeq̄nter inq̄t cōmentator eodeꝫ cōmēto. oīa duo: quoꝝ alteꝝ ꝑfectius eſt altero: neceſſe eſt vt reſpec9 ꝑfectioris ad imꝑfectius ſit ſicut reſpec9 forme ad mām. Et ſcōm hanc intētiōeꝫ dicimus ꝙ ꝓportio ꝓprie ꝑfectiōis v̄tutis imaginatiue ad ꝑmā ꝑfectiōeꝫ ſenſus cōis eſt: ſicut ꝓportio forme ad mā̃ꝫ: Ita ꝙ ſenſus cōis ſe hꝫ vt mā reſpectu fantaſie. ⁊ fantaſia vt forma reſpectu ſenſus cōis: ⁊ ꝯūr inte9 ſe hꝫ vt forma fantaſie ⁊ cogitatiue: ⁊ q̄lꝫ illaꝝ reſpectu inte9 ſe hꝫ vt mā: ⁊ hoc ideo q2 inte9 poſſibilis ꝑfectior eſt cogitatiua ⁊ fantaſia: ⁊ q̄libet illaꝝ ꝑfectior eſt ſenſu cōi. ¶ Tertio notandū ſcōm Cōmentatorē eodē cōmēto. ꝙ qñ omnia ītellecta ſpeculatiua fuerint exiſtentia i nobis in actu. tūc ipſe agēs erit copulatus nobiſcū in actu: ⁊ cū quedā fuerit po9: quedam actu: tūc erit ipſe copulatus ſcōm ꝑtem: ⁊ ſcōm porteꝫ nō: hec cōmentator. ¶ Intēdit cōmentator. ꝙ inte9 poſſibil̄ ſcōm ꝙ ipſe declarat eodē cōmento: vnit̄ nobis per ſpēs imaginatas exiſtētes in potētia fantaſtica vl̄ cogitatiua: ⁊ ꝙ inte9 agens vnit̄ intellectui poſſibili per formas itelligibiles: ⁊ ex hoc ꝯſequenter vnit̄ nobis q2 vnit̄ intellectui poſſibili. qui nobis vnitur. Cum ergo aliquando intellectus poſſibilis ſit i potētia ſimplr̄ nullā habens ſpēꝫ intelligibilē. tūc inte9 agens dr̄ ſimplr̄ i potētia nobis vniri: ⁊ cum inte9 poſſibilis eſt in actu: per aliquā ſpēm intelligibilem ⁊ nō per omnes. tunc inte9 agens vnitur nobis partim in actu ⁊ partim in potentia. Cum vero actu habet inte9 poſſibilis omnes ſpecies intelligibiles. tūc inte9 agens totaliter ⁊ ſimplr̄ nobis vnitur: q2 tunc totaliter ⁊ ſimplr̄ vnitur intellectui poſſibili. ¶ Notanduꝫ quarto ſm Cōmentatorē eodem cōmento. ꝙ fuerunt quattuor opiniones diſcrepātes in modo cognitionis ſubſtātiaruꝫ ſeparatarum ſecūduꝫ ꝙ diſcrepabāt in modo copulationis inte9 poſſibilis cum agente. ꝯueniebant tamē omnes in hoc ꝙ aſſerebant intem poſſibileꝫ recto aſpectu cognoſcere ſubſtantias ſeparatas. ¶ Prima opinio fuit Alexādri di. ꝙ inte9 poſſibilis poteſt cognoſcere ſubſtantias ſeparatas: q2 in fine vite copulabitur inte9 agens poſſibili. ſicut forma materie: ⁊ tunc ꝑ intem agentē ſic copulatū intelligit ſubas ſepatas. ¶ Cōtra Alexandrū arguit Cōmētator ſic. cū inte9 agēs ſit eternꝰ: ⁊ inte9 poſſibil̄ ſit corruptibil̄ ſm eū. ſi de nouo agēs ē ꝑfectio poſſibil̄. oꝫ h̄ eē ꝑꝑ aliquā diſpōeꝫ de nouo ī exiſtētē: ſꝫ hec non ē receptio agētis a poſſibili: q2 tūc gñatū reciperet eternū: ⁊ aſſilaret̄ ei: ⁊ ſic gñatū fieret eternū qō ē impoſſe. ḡ ꝑter receptiōeꝫ agētis a poſſibili. oꝫ dare aliquā aliā cāꝫ: q̄re ite9 agēs ſit de nouo ꝑfectio ite9 poſſibil̄. Et iſtā cāꝫ ñ tāgit Alexāder.

¶ Scḋa opio fuit Themistij ponentis q̄ intellectus nr̄ cōiunctus magnitudini pōt subas sepatas directe cognoscere: ex eo q̄ ille sunt maxime intelligibiles. ⁊ hoc scḋm se ⁊ scḋm suā nām. Contra Themistiū arguit cōmentator ostendens inte⁹ nr̄m ex eo nō intelligere subas sepatas: q̄ sunt de se maxīe intelligibiles. ⁊ hoc pp impotētiā ⁊ debilitatē inte⁹ nr̄i. sicut sol q̄uis sit maxīe visibilis: nō tñ sequit̄ q̄ ab oculis vespertilionis videat̄: ⁊ non solum̄ difficultas inquit cōmētor. quare sube sepate non intelligunt̄ in p̄n° vite sicut in fine: cū semp sint equalr̄ intelligibiles. ¶ Tertia opio fuit Auēpace di. inte^m hūanū cognoscere subas sepatas: q̄ pōt abstrahere q̄ditatez a q̄ditate ⁊ tunc illa q̄ditas aut est simplex vel nō. si nō simplex: inte⁹ pōt adhuc abstrahere q̄ditatē ab illa q̄ditate: cū g̃ nō sit pcedere in īfinitū. inte⁹ veniet ad q̄ditatē simplicem ⁊ nō cōpositā: ⁊ talis est quiditas subaꝝ sepatarū.

Contra Auēpace arguit cōmentator sic. quiditates materialiū ⁊ īmaterialiū nō sunt vniuoce q̄ditates nec sube. ideo ex abstractiōe q̄ditatis alicui⁹ istoꝝ īferioꝝ nō poterimus deuenire in cognitionē abstractoꝝ. Itē ex cognitione vnius rei materialis abstracte p inte^m nō pōt cognosci alia res mālis disp̄ata ab ea: ergo multo minus ex q̄ditatū cognitione reꝝ nāliū abstractaꝝ deuenit̄ in cognitionē sepatoꝝ. ¶ Quarta opio fuit Auic. ⁊ Algazelis di. q̄ inte⁹ possibilis in hac vita pōt cognoscere subas sepatas: q̄ cū homo acquirat formas intelligibiles ab intellectu agente ⁊ ille forme recipiūtur in intellectu possibili. opz q̄ in qualibet receptiōe forme ītelligibilis: inte⁹ possibilis cōuertat̄ ad inte^m agentē: ⁊ cū pfecta fuerit eius cōuersio ad inte^m agentē: tūc possibilis ⁊ agens cōiungit̄: ⁊ pficit̄ inte⁹ possibil' p agentē per quē intelligit subas sepatas ⁊ alia ītelligibilia. ¶ Contra istos arguit̄ sic. sol⁹ itellectus agēs dat spēs intelligibiles intellectui possibili: ⁊ cū ille spēs sint diuersaꝝ rōnum: nō videt̄ posse assignari cā istius dr̄ie illaꝝ spēꝝ ex dictis eius. ¶ Preterea Auicēna posuit q̄ in intellectu possibili nō remanet hītus p⁹ intellectionē. sed p illud qḋ in aliquo nō remanet nō habilitat̄: vt alteri cōiungatur. ergo p intellectiōem reꝝ. ite⁹ possibilis non habilitat̄ vt coniungat̄ intellectui agenti. ¶ Ideo cōmentator volens ab istis variare: dicit q̄ in fine vite hoīs intellectus possibilis pōt intelligere intellectū agentē: q̄ continue agendo sup fantasmata ⁊ faciēdo potentia intellecta in actu intellecta: lumē inte⁹ agentis derelinquit̄ quodāmodo in ītellectu possibili. Et cū tota virtus inte⁹ agentis cōiungitur ītellectui possibili: agēs cōiungitur possibili. sicut pfectio pfectibili: ⁊ tunc inte⁹ possibilis intelligit inte^m agentē per essentiā propriā: ⁊ q̄ intellectus agēs per suā essentiam intelligit oēs intelligentias sepatas. ideo inte⁹ possibilis intelligēdo inte^m agentem etiā intelligit intelligētias alias sepatas. Et sicut dictū est ante: inte⁹ agens non pōt vitaliter īmutare inte^m possibilē: nisi inte⁹ possibilis sit sufficiēter dispositus: que quidē dispositio fit per actuationē oīum spēꝝ intelligibilium reꝝ materialiū: sed q̄ tanta actuatio nō pōt fieri in modico tpe. ideo viuente hoīe multo tempore: ⁊ dante se speculationi in fine vite haberet oēs spēs ītelligibiles: q̄bus tunc perficeret̄ ab intellectu agente: quem intelligeret vna cū multitudine subaꝝ sepataꝝ. ¶ Modus aūt illius coniunctionis seu continuationis inte⁹ agentis cū possibili est iste f̃m Cōmentatorē. q̄ nos intelligimus p inte^m agentem: ⁊ p intelligibilia speculatiua: sed quando duo p̄ncipia sunt respectu vnius actionis. opz q̄ vnuz sit sicut p̄ncipale agens: ⁊ aliud instrumētale vel vnū vt forma: ⁊ aliud vt materia. sicut sectio artifici ⁊ serre ⁊ calefactio igni ⁊ calori. ergo opz: qḋ intellectus agens se habeat respectu intelligibiliū speculatoꝝ. sicut agēs p̄ncipale ad instrumētale vel sicut forma ad materiā: sed vtroq; modo se hz inte⁹ agens ad ītellecta speculatiua: cū sit maioris pfectiōis. Tunc arguitur sic. in eodē simul recipitur perfectibile ⁊ eius pfectio: sicut in eodē dyaphono recipitur simul color ⁊ lumen. cū ergo inte⁹ agens sit perfectio spēꝝ intelligibiliū: non recipit̄ in intellectu possibili spēs intelligibilis quin recipiat̄ inte⁹ agens: ⁊ q̄to plura intelligibilia in ītellectu recipiunt̄: tanto fit maior dispositio ⁊ appropinquatio: vt sibi cōiungatur ⁊ vniatur intellect⁹ agens: ⁊ ideo cū oīa intelligibilia fuerint intellecta: tunc pfectio inte⁹ agentis intellectui possibili vniet̄ sicut pfectio totalr̄ ⁊ simplr̄: ⁊ tunc f̃m Cōmentatorē. dicitur itellectus adeptus: quia tunc oīa intelligit taz materialia q̄ īmaterialia: ob quā cām soluitur dubitatio quare in principio nō coniungit̄ intellectus agens possibili. sicut in fine: q̄ non pōt cōplete coniungi nisi cum ītelligibilia speculatiua fuerit omnia ītellecta: ⁊ in tali cognitiōe ⁊ ītellectione inte⁹ nō concurrit ad fantasmata. licet ad eius acquisitionē fuissent fantasmata reqsita. ¶ Opio cōmētatoris sic persuaderi pōt: ita se habet inte⁹ possibilis respectu formaꝝ intelligibiliū sicut materia p̄ma respectu formaꝝ naturaliū: sed materia p̄ma p̄us recipit formas magis īperfectas cuius non cōpletur appetitus: quousq; recipiat formas maxīe perfectas: ⁊ tandem recipiat formā humanā que est vltīa forma. in magn° ergo inte⁹ possibilis p̄mo recipit spēs reꝝ materialiū. deīde cognitiones īmāliū ⁊ sepatoꝝ que sunt maxīe intelligibilia. ¶ Quatuor difficultates possunt moueri cōtra cōmentatorē. prima difficultas. quō pōt inte⁹ humanus cognoscere oīa intelligibilia speculabilia: cum illa sint infinita. Secūda difficultas. cū inte⁹ possibilis nihil ītelligat nisi illud sit abstractum per inte⁹ agentē vt sepe retulit cōmentator. quō ergo ītelligit inte^m agentem: cū inte⁹ agens non pōt seipz abstrahere. Tertia difficultas. Arꝫ. p̄mo ethycoꝝ di. q̄ felicitas est bonū cōmune oībus non orbatis: sed secundum hunc modū non posset inesse felicitas oībus. immo valde paucis vel nullis: q̄ pauci vel nulli sunt qui ad cognicionem sepatoꝝ attingant ī quibus consistit felicitas secūdū phm. Quarta difficultas: q̄ ī iuuentute ⁊ in p̄ncipio physice doctrīe habet̄ no⁸ subaꝝ sepataꝝ mouētium orbes: ⁊ cognosco inte^m agentem: q̄ scio me habere illum abstrahere ⁊ hō opera denudationis facere. non g̃ in fine vite precise cognoscūtur ab ītellectu possibili ite⁹ agens ⁊ sube separate. ¶ Ad p̄mā respōdet cōmētator q̄ inte⁹ possibilis cognoscit solū formas ⁊ spēs reꝝ: ⁊ iste nō sunt īfinite. et non cognoscit oīa in pprio forma: sed ī vlī. vnde phs. 12. de aīalibus vult q̄ ad habēdam perfectam scientiam de aīalibus nō opz nos cognoscere omnes spēs aīaliuz: sed sufficit cognoscere spēs subalternas: ⁊ genera ⁊ illas spēs ī quibus est dissimilitudo. ī quibus aūt est similitudo non opz: q̄ de similibus idem est iudiciū: ⁊ maxime hoc fit si cognoscant̄ spēs que vident̄ p̄ncipalr̄ ptinere ad perfectionē vniuersi. ¶ Ad scḋaz. diceret cōmētator. q̄ duplicem vnionē habet inte⁹ possibilis. vnā cuz sensu per fantasmata ītellecta ī actu: ⁊ aliam cū ītellectu agente per spēs ītelligibiles vlēs. In p̄ma vnione nihil ītelligit inte⁹ possibilis nisi illud sit abstractū per ītellectum agentem: sed ī scḋa vnione nō reqritur talis abstractio: q̄ obm est de se ītelligibile: ⁊ po⁸ cogitatiua sufficienter disposita: ⁊ debita applicatio obi ad potētiam. loqtur ergo cōmentator de abstractione facta scḋm p̄mam vnionem: ⁊ nō secūdā. ¶ Ad tertiū diceret cōmētator. q̄ duplex est felicitas in hac vita. s. perfecta ⁊ impfecta. felicitas perfecta est cognitio intuitiua p̄me cāe: ⁊ aliaꝝ intel-

ligentiaꝝ:ꝛ hꝰ ꝙ̃tuꝫ eſt de ſe eſt poſſibilis omnibꝰ: ꝙ aũt paucis cõpetat hoc eſt ꝓpter impedimẽtuꝫ intrinſecuꝫ vel extrinſecuꝫ. Felicitas imperfecta eſt cognitio deductiua pᵐᵉ c̃ie ꝛ aliaꝝ ĩtelligẽtiaꝝ:ꝛ hec cõpetit multis: ꝛ maxime ſcolaſticis diſcurrẽtibus ab his ſenſibꝰ ad immãlia ꝛc. ¶ Ad 4.ᵐ reſpõderet cõmẽtator ꝙ quẽadmodũ intellectꝰ poſſibilis põt intelligere ſe. dupl̃r.ſ. directe per ſimilitudinẽ ſuã ꝛ idirecte per ſil̃itudinẽ alterꝰ: ita põt directe ĩtelligere ĩtellectũ agentẽ ꝛ ſubſtãtias ſeparatas per ſimilitudinẽ illoꝝ:ꝛ hoc in fine vite. indirecte aũt per ſil̃itudinẽ alterius ꝯtinue per totã vitaꝫ pñt intelligi intellectꝰ agẽs ꝛ ſubẽ ſeparate. hoc aũt eſt ꝑ diſcurſuꝫ ꝛ deductionẽ. Intelligẽdũ tñ ꝙ hec opinio ñ nõ tenet̃ a theologis vel phis ſed ꝙ ĩtelligẽtie ſeparate cognoſcunt̃ ab ĩtellectu poſſibili non per ſe ꝛ directe: qꝛ ſic nõ cognoſcunt̃ niſi habẽtia ſimilitudinẽ in potentia fantaſtica:ſed ĩdirecte ꝛ reflexe per cognitionẽ motus celi. nã pᵐᵒ ĩtellectꝰ ꝑcipit celũ eternal̃r moueri quãtum eſt de ſe:eſſeꝗ ſubaꝫ mãlẽ. Secũdo apprehẽdit ꝙ oẽ corpꝰ motũ ſolũ a forma ſua ꝛ nõ ab extrinſeco eterno:ꝙ finit̃ motꝰ illiꝰ. ¶ Et ex his cõcludit corpori celeſti applicari quãdaꝫ vᵗutẽ eternã mouentẽ eternal̃r celũ:ꝛ cũ in celo multi ſint orbes diuerſoꝝ motuuꝫ: qui nõ poſſũt fieri ab vna ĩtelligẽtia: qꝛ idẽ inquãtũ idẽ ſemper eſt natũ facere idẽ. ſcðo de gñõne. ideo cõcludit intellectꝰ ꝙ cuiꝫ corpori celeſti applicat̃ vna talis virtꝰ: quã poſtea vocat intelligẽtiaꝫ ſeparatã. ¶ Circa predicta. vt coꝝ clarior habeatur notitia querit̃ vtrũ ĩtellectꝰ humanꝰ notitia ꝗ. vl̃ ꝓpter qd. cognoſcat ſubas ſepatas ꝛ arguit̃ ꝙ nullo iſtoꝛũ modoꝝ. qꝛ ſcðo metaphy. inqꝫ phs ꝙ ſicut ſe hꝫ oculus noctue ad lucẽ ſolis: ſic ĩtellectꝰ noſter ad manifeſtiſſima in nã.ſ. ad ĩtelligẽtias ſeparatas: ſed oculus noctue nullo modo percipit lucẽ ſolis. ergo nec ĩtell̾s noſter aliquã intelligẽtiaꝫ ſeparatã. ¶ Secũdo arguit̃ ꝙ nõ notitur qꝛ eſt. dicit.n. phs. 6. meta. ꝙ eadẽ via cognoſcimꝰ: qꝛ eſt. ꝛ qd eſt: ſed de ĩtelligẽtiis nõ põt intellectus noſter habere qd eſt: cũ nõ cognoſcat qditatẽ eaꝝ: ſicut nõ hꝫ in ſe cõceptus qditatiuos nãl̃r repñtãtes illas. ergo ĩtellectꝰ noſter ẽt notitia ſi eſt. vel qꝛ eſt: nõ cognoſcit ſubſtantias ſepatas. ¶ Pro deciſione huiꝰ difficultatis ſit hoc pᵐ documẽtũ. Intellectus humanꝰ notitia qꝛ eſt. cognoſcit primaꝫ cãm. dicit.n. phs. 2. meta. ꝙ in quolꝫ genere cãe oꝫ deuenire ad pᵐ. ergo in genere cãe efficiẽtis: oportet ponere primum efficiens: ſed primum efficiẽs nõ depẽdẽs ab aliquo oꝫ eſſe ſimplex ꝛ actũ puꝝ: aliogn nõ eſſet pᵐ: qꝛ ipꝫ precederẽt ꝯponẽtia: partes.n. ſunt priores toto. primo phyſicoꝝ. Idẽ ꝯtingit in genere cãe finalis. nã ſi deꝰ eſſꝫ ſuba mãlis non eſſet pᵐ in genere cãe finalis: qꝛ mã eſt ꝓpter formã ꝛ forma ꝑ efficiẽs ꝛ efficiens ꝑ finẽ. ergo ſi deꝰ eẽt ſuba mãlis hr̃et aliũ finẽ. Ex quo igitur venimus in cognitioneꝫ vnius pᵐⁱ in genere cãe efficiẽtis ꝛ finalis: tũc venimus in cognitionem dei quo ad qꝛ eſt. ¶ Secũdũ documẽtuꝫ ĩtellectus humanꝰ notitia qꝛ eſt cognoſcit ſubas ſepatas. vult.n. phs pᵒ poſteꝝ. ꝛ in ꝓlogo phyſicoꝝ. ꝙ ex cognitiõe effectuũ per inqſitionem venimus in notitiã cãꝝ: ſed aliq effectus apparẽt nobis q nõ poſſunt reduci in cãs que ſint ſube mãles ſiue exiſtẽtes in mã ſicut motꝰ vniformis celi: ꝛ ꝑpetuitas eius: qꝛ nulla ſuba exiſtẽs in mã põt mouere niſi moueat̃: ꝛ talis nõ pt facere motũ vniformẽ ſi fuerit ſuba iaiata. ſi aũt hñs vitã ꝑ fatigatiõeꝫ nõ poterit ꝯtinuare motũ: ideo oꝫ ꝙ motus vniformis celi ꝛ eternus ſit a motore ſepato: ſed plures ſunt tales motꝰ vniformes ꝛ eterni. g̃ plures ſunt motores ſeparati. Ex qbus iaꝫ habet̃ notitia ſubaꝝ ſeparataꝝ quo ad qꝛ eſt. ¶ Tertiũ documẽtũ ĩtell̾s humanꝰ nõ perfecte ꝛ cõplete qd ꝛ ꝑ qd notitia põt cognoſcere ſubas ſeparatas. nã oĩs ꝯplet̃ notitia in nobis ſumit̃ ex ꝓprio fantaſmate: ſꝫ nullũ ꝓpriũ fantaſma de ſubſtãtiis ſepatis habemꝰ: qꝛ ꝓpriiſſime operatiões eaꝝ nobis non apparẽt. Unde non poſſumꝰ cognoſcere ſubas ſeparatas niſi ex cognitiõe rerũ mãliuꝫ ꝛ ſenſibiliũ ſꝫ hec ſenſibilia hñt imperfectã ꝛ defectuoſaꝫ habitudinẽ ꝛ ꝓportiones ad ſubas ſepatas: qꝛ nõ pñt adequari virtuti earũ. g̃ ex cognitione iſtoꝝ effectuũ nõ poſſumꝰ ꝑfecte cognoſcere ſubas ſeparatas notitia qd eſt. vl̃ ꝑ qd. g̃. ¶ Quartũ documẽtũ ĩtellectꝰ humanꝰ impfecte ꝛ icõplete notitia qd. vel ꝑ qd. põt cognoſcere ſubas ſepatas. nã qcqd eſt in effectu: excellẽtiori mõ ẽ in cã: ſꝫ aliqs ꝯditões ſubaꝝ ſepataꝝ effectuũ poſſumꝰ cognoſcere. g̃ illas ꝯditiões eẽ in ſubſtãtiis ſepatis pfectiori mõ poſſumꝰ ĩtelligere. Ideo de ſubſtãtiis ſepatis poſſumꝰ ꝯcedere ꝙ ſit̃ imãles ĩtelligẽtes ꝑ ſe ꝛ ſimplices. qꝛ iſtas ꝯditiões phs ĩueſtigat de eis: vt pꝫ. 8. phy. ꝛ. 12. meta. ſꝫ ille ꝯditiões faciunt ad cognoſcẽdũ ſubas ſepatas quo ad qd eſt in gñali incõplete ꝛ ꝯfuſe: qꝛ nõ faciũt ad cognoſcẽduꝫ qd eſt q̃lꝫ ſuba ſeparata in ꝓpa ſpẽ q̃re ꝛc. ¶ Ad pᵐ dr̃ ſoluꝫ ꝯcludere ꝙ ſicut noctua nõ põt cognoſcere luceꝫ ſolis in ſeipſo: ita ĩtell̾s humanꝰ nõ põt ĩtelligere ſubas ſepatas in ſeipſis: ſꝫ ꝑ cognitionẽ motꝰ venit in notitiã illoꝝ: ꝯcedo tñ ꝙ talis notitia eſt repñtatio: nõ aũt ſil̃itudo. nã circulus aũ tabernã eſt repñtatio vini: ꝛ nõ ſil̃itudo eiꝰ. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo ꝙ eadẽ via cognoſcimꝰ ſi eſt: ꝛ qd eſt: nõ tñ ſil̃: qꝛ priꝰ cognoſcimus ſi eſt. demũ qd eſt. 2. poſte. pᵐᵒ.n. cognoſcimꝰ rẽ eẽ. poſtmodũ inueſtigamꝰ vtrũ ſit ſuba vel accidẽs: ꝛ habito ꝙ eſt ſuba: ĩtellectꝰ igr̃it ſi eſt corporea vel icorporea deſcẽdẽdo quouſqꝫ hẽat ꝯpletiuã dr̃iaꝫ ponẽdã in diffõne rei: ꝛ ita facit in cognitiõe ſubaꝝ ſepataꝝ: qꝛ pᵒ cognoſcit eas quo ad qꝛ eſt: deide quo ad qd eſt. ꝛ ꝑ qd: ꝛ ſi non diſtincte: tñ ꝯfuſe ꝛ ipfecte. vt dcm̃ eſt. Secũdo q̃rit̃ vtruꝫ ĩtell̾s humanꝰ ĩtelligat ꝑ ſpẽs minꝰ vl̃es q̃ꝫ ĩtell̾s ſepatꝰ: ꝛ argr̃ ꝙ nõ. qꝛ ĩtell̾s humanꝰ ĩtelligit per ſpẽs ſpãliſſimas ſꝫ cõmẽtatorẽ in hoc 3ᵒ: ſi g̃ ĩtelligit ĩtell̾s ſepatus ꝑ ſpẽs magis vl̃ea oꝫ ꝙ ĩtelligat ꝑ ſpẽs genericas: ꝛ ꝯñr ꝑ illas ꝯfuſe ĩtelligat. Scðo corpꝰ celeſte eſt corpꝰ ſimpliciꝰ. g̃ ẽ corpus ſingularius. ꝛ ꝑ ꝯñs cũ intelligẽtie ſint ſimpliciores ĩtellectu humano. g̃ ſingulariores. ꝛ ꝑ ꝯñs intelligũt per ſpẽs minꝰ vl̃es. pꝫ ꝯña. qꝛ oẽ qð recipit̃ in alio recipitur ſꝫ m modũ rei recipiẽtis. ¶ In oppoſitũ arguitur ſic. ĩtelligẽtie iferiores ĩtelligũt ꝑ ſpẽs minus vl̃es q̃ꝫ ſuperiores: ſꝫ ĩtell̾s humanꝰ. tꝫ ĩfimũ gradum in genere ĩtelligẽtiaꝝ. g̃ ꝛc. tꝫ ꝯña cũ minori. per ꝯmentato. 3ᵒ hꝰ. maior eſt aũt ꝑculi ꝛ auctoris ð cauſis ꝓpõne. 10. ¶ Nõdũ pᵐᵒ ſm Egi. in ſuo tractatu de cognitionibꝰ angeloꝝ. ꝑ quanto ĩtelligẽtia eſt ſuperior hoꝫ pfectiores ſpẽs. ꝛ tãto ille ſunt pluriũ repñtatiue ꝛ pfectiori mõ: ſicut ſi eſſent ydee ſeparate more platonico pfectior eẽt ydea gñis q̃ꝫ ſpẽi: ꝛ quãto cõior tãto pfectior. Unde modũ ꝯtrꝫ hñt forme mãles ꝛ imãles. nã forme mãles quãto cõiores ſũt tãto impfectiores exiſtũt: imãles v̾o quãto cõiores tãto pfectiores. aĩal.n. qð hꝫ eẽ in mã eſt ipfectiꝰ q̃ꝫ aliq̃ ſua ſpẽs: ꝛ ſi eſſꝫ ſepatum eẽt pfectiꝰ: ꝛ rõ: qꝛ forme mãles quãto cõiores tãto ꝓpinqores ſunt mãe. nã mã priꝰ ĩtelligit recipere formas magis vl̃es ꝛ poſtea minus vl̃es: vt dicit cõmẽtator. ſcðo metaph. ſꝫ in formis ſepatis quanto forma eſt abſtractior tanto eſt ſimplicior: ꝛ tanto deo ꝓpinquior. in rebꝰ mãlibꝰ ex cõitate fit acceſſus ad mãm ꝛ ad poſſibilitatẽ ſeu ad impfectionẽ. in rebꝰ aũt imãlibus ex cõitate fit acceſſus ad ſimplicitatẽ ꝛ actualitatem: ꝛ ꝯñt ad perfectioneꝫ. Ideo qꝛ ſpẽs ĩtelligibiles in nobis ſunt cauſate a rebus mãlibꝰ quãto cõiores tãto impfectiores

Tc.56. · Tc.õ.þ. · Tc.õ.þ. · Tc.õ.6. · Tc.4. · Tc.õ.3.

sunt: per formā enim mētem nō possumus intelligere ↄtēta sub illa distincte ꝛ in actu. sed cōfuse ꝛ in potentia. vnde cōmentator. 12. meta. loquēs de scia nostra di. ꝙ scire in vli est scire in potētia. sed spēs in mētibus itelligētiaꝝ nō sunt causate a rebus mālibus: ſʒ ab ipsis itelligentijs nālr subiectiue: ideo quāto cōlores tāto perfectiores: ꝛ tanto actualiores: ꝛ tāto magis clare ꝛ distincte repñtant sua obiecta. ¶ Ex pdictis seqꝛ pmo ꝙ intelligētie supiores intelligūt per spēs vliores ꝙ̄ iferiores. naʒ sensus nō cognoscit nisi per spēs singulares: qꝛ simplr cōiungiꝛ māe. itellectus aūt per spēs spālissimas. qꝛ minus ↄiungiꝛ māe. ergo quāto aliq̄ itelligētia est magis elōgata a mā tanto per spēs vliores itelligit sed quāto aliq̄ itelligētia est superior tāto magis elōgaꝛ a mā. ergo quāto aliq̄ itelligētia est superior tāto magis itelligit p spēs vliores. ¶ Secūdo seqꝛ ꝙ itelligētie superiores per pauciores spēs intelligūt ꝙ̄ iferiores. nā deus cū sit actus purissimus per solā essentiā suā oīa itelligit. igiꝛ quāto aliq̄ intelligētia est illi ppinquior tanto per pauciores spēs itelligit: sed quāto aliqua intelligentia est superior tāto est illi ppinquior. ergo. Unde itelligētie supiores cōparanꝛ ad inferiores: sicut hoies subtiliores ad hoies min⁹ subtiles. hō enim subtilior itelligit vno verbo qđ homo minus subtilis nō itelliget in quattuor. ¶ Tertio seqꝛ ꝙ si itellect⁹ humanus eēt oīno separat⁹ a mā nō intelligeret nisi per spēs spālissimas. pʒ nā si itelligeret per spēs īdiuiduales ergo esset aliquo modo ↄiunctus māe si aūt per genera aut spēs subalternas nō teneret īfinitū gradū in genere intelligētiaꝝ: qđ est cōtra cōmētatorē hic. ¶ Quarto sequitur ꝙ si itellectus itelligit oēs ↄceptus predicamentales hoc est rōne māe cui ↄiungiꝛ: per quos nō distīcte cognoscit: sed cōfuse: ꝛ maxime per cōceptus genericos. ¶ Secūdo notādū fm Egidiū ibidē ꝙ itelligētie separate nō cognoscūt per cōuersionem ad fantasmata sicut itellect⁹ humanus: ſʒ per cōuersionē reciprocā ad ppriā essentiā faciēdo q̄tuor cōuersiones. Prima cōuersio est supra essentiā ppriā in qua itellectus separatus seipsum distincte cognoscit ꝛ quālibʒ spēm itelligibilē existētez in eo: cōfuse aūt cognoscit obm illius spēi: qm̄ tunc nō cognoscit illā spēm: vt est silitudo obi. sed solum vt est accidēs ppriū illius nature. ¶ Secūda ↄuersio est sup aliquaʒ spēm itelligibilē existētez in mēte angelica fm libitum volūtatis intellectus separati in qua distincte intelligit obiectū illius. s. genus aīalis vel plāte. ↄfuse aūt quālibʒ spēʒ eius. s. aquaticū vel volatile pirū vel pomū. ¶ Tertia cōuersio est sup eādē spēm: vt est repñtatiua illius vel illius spēi fm beneplacitum volūtatis itelligētie in qua distincte itelligit spēm repñsentatā. s. hoiem vel equū: cōfuse aūt īdiuidua illi⁹ spēi. ¶ Quarta cōuersio est supra eādeʒ spēm: vt est repñtatiua huius vel illius īdiuidui in qua distincte cognoscit īdiuiduū illud ꝛ oīa permanētia ad ipsuʒ. s. ptes ꝛ accidētia eius. Ista sic exēplariter colliguntur visus nouiter respiciēs cartā totaliter scriptā primo distincte cognoscit cartā: ꝛ cōfuse albū ꝛ nigruʒ. Secundo cognoscit albū ꝛ nigrū distīcte: ſʒ idistīcte lineas. Tertio distīcte lineas ꝛ indistincte litteras. Quarto vo distincte litteras ꝛ figuras eaꝝ: scđʒ quos modos q̄tuor sunt ↄuersiones oculi supra cartā. Cōsimilr intellect⁹ separatus pmo distincte cognoscit spēm itelligibilē in cognoscēdo se: ꝛ ↄfuse genus illi⁹ spēi. 2° distīcte cognoscit gen⁹ ꝛ ↄfuse spēs illi⁹ generis. 3° distincte cognoscit spēs ꝛ indistincte īdiuidua. 4° distincte cognoscit oīa īdiuidua ꝛ ptinētia ad illa ꝛ hoc semp fm vnā verā ꝛ eādem intelligibilē spēm distincte representātē illa oīa scđʒ distinctaʒ cōuersionē itellect⁹ ad ipsam. ¶ Ad pm respōdetur ꝙ spēs generis distīcte representat spēs spālissimas ꝛ īdiuidua: ꝛ licʒ illa ↄfusio reperiatur in nobis: vbi spēs fluūt a rebus mālib⁹. nō aūt sic est in itelligētijs: in qb⁹ spēs fluūt a subiectis abstractis. ¶ Ad 2m ↄcedo ꝙ spēs in mētib⁹ superioꝝ itelligētiaꝝ sunt in se simpliciores ꝛ singulariores. sunt tñ multiplices ꝛ vles fm repñtationeʒ ꝛc. ¶ Tertio q̄riꝛ vtꝝ itelligētie sepate cognoscāt p spēs īnatas vel acq̄sitas more itellect⁹ humani. Et argꝛ ꝙ nō per spēs inatas: qꝛ alr seqꝛ pmo ꝙ intellect⁹ separatus hʒ īfinitas spēs. ↄñs falsuʒ. qꝛ intellect⁹ humanus nūq̄ hʒ nisi finitas spēs per ↄmētatorē. ꝛ ipse itellectus intelligit per plures spēs ꝙ̄ aliqs intellectus separatus vt potuit in alia q̄ne. ↄña aūt arguiꝛ. nā ifinite sunt species numeroꝝ: q̄ꝝ q̄lʒ intelligiꝛ in toto tpe eterno a q̄libet itelligētiaꝝ. ergo in qualibet illaꝝ sunt ifinite spēs nūeroꝝ. Scđo seqꝛ ꝙ itellectus separat⁹ p vnā spēm ifinita cognoscit. ↄñs est ipōle cognitione distincta. ꝛ pbaꝛ ↄña. nā illa spēs: cū sit īnata eq̄liter repñtat oīa sua īdiuidua: ſʒ ifinita īdiuidua ↄtinēt sub eadē spē: vt pʒ de spē hoīs vel leonis cōparādo spēm ad totū tps eternū. g̃ ꝛc. ¶ In oppositū argꝛ ꝙ nō p spēs acq̄sitas a reb⁹: qꝛ nullū sensibile pōt imutare aliquā potētiaʒ cognitiuā nisi per īmutationē sensus sed itelligētie seporate nō habēt sensum. ergo nō pñt ab his sensibilib⁹ imutari. Deinde entia mālia nō sunt actu itellecta nisi abstrahāꝛ per intellectū agētē. fm cōmētatorē. ſʒ intelligētie sepate non hñt itellectū agentē: qꝛ nō sunt in potētia: vt itellect⁹ humanus. ergo nō recipiūt ab entibus mālib⁹: ꝛ ↄñr nō apparet quō recipiūt ab imālib⁹ cū imālia nō hñt modum multiplicādi spēm. ¶ Notāduʒ ꝙ de mō itelligēdi itellect⁹ diuini nulla apud phos versaꝛ discrepātia: qm̄ oēs ↄcedūt deū seipsuʒ ꝛ oīa alia distincte itelligere p solaʒ essentiā suā: ꝛ nō per aliquā spēʒ superadditā inatā vel acq̄sitaʒ: ſʒ de mō intelligēdi aliaꝝ subaꝝ sepaꝝ plurime fuerūt opiniones. Prima fuit Auic. di. quālibʒ intelligētiaʒ pter pmā; quā vocabat deū: itelligere per spēs acq̄sitas nō q̄dē a rebus: sed solū a pma itelligētia p cōuersioneʒ sui ad illaʒ eo mō quo dicebaꝛ de itellectu humano ꝙ itelligit scđʒ euʒ nō per receptionē a fantasmatib⁹ vel sensibilib⁹. sed per solā receptionē ab itellectu agēte. q̄libet ergo itelligētia pter pmā fm Auic. itelligit quālibet superiorē ꝛ seipaʒ ꝛ oīa iferiora per spēs acq̄sitas a datore formaꝝ. Huic opinioni adheserunt plures moderni in hoc ꝙ itelligētie intelligūt per spēs acq̄sitas: sic ocbā Gregori⁹ ꝛ alij. ſʒ de modo recipiēdi variāt ab Auic. di. ꝙ recipiūt a rebus spēs singulares: sicut itellꝰ human⁹ qbus distincte itelligūt singularia: nō. n. itelligūt quō p spēs inatas ꝛ vles itelligūt singularia: cū illa solū cōfuse ↄtineanꝛ in suo vli. vt pʒ. de sor. ꝛ pla. respectu cōceptus hoīs. q̄re. ¶ Cōtra hāc positionē arguiꝛ sic. si lapis posset esse in aīa ipsa imediate eū cognosceret absq̄ vlteriori spē fm phm in hoc 3°. ſʒ quelibʒ itelligētia supior pōt esse pfectio itelligētie iferioris. ergo q̄libʒ itelligētia iferior pōt cognoscere superiorē absq̄ media spē. ↄña patʒ. eū maior. ꝛ minor declaraꝛ. nā spēs sensibilis vel itelligibilis est pfectio aīe: ſʒ spūalior est q̄lʒ itelligētia ꝙ̄ aliqua spēs itelligibilis vel sensibilis. g̃ q̄lʒ itelligētia superior pōt eē pfectio iferioris. eʒ aūt nō ↄtingit: qꝛ in separatis a mā min⁹ pfectū actuaꝛ a magis pfecto: ꝛ nō eʒ. Alij aūt satis expsse seipsos redarguūt cū nō ponāt drīam inter modū cognoscēdi angelicū ꝛ humanū. Unde nō contingit pcedere de extremo ad extremū nisi per mediū. 5° physicoꝝ. Si ergo itelligētie cognoscūt hec sensibilia per spēs illoꝝ opʒ spēs visibiliū ꝛ audibiliū multiplicari in toto medio ab hinc ad orbē signoꝝ: qđ est absurduʒ:

T. c. 38.

T. c. [illegible]

⁊ cōtra doctrinā Ar. scdo hui'. ¶ Secūda opinio fuit Auer. vt colligit. tā hic q̄ȝ scdo meta. q̄ nulla īte' sepata cognoscit per spēs inatas vel acq̄sitas neqȝ per aliqd accidēs: sed per solas rōnes subales: ita q̄ q̄libȝ inte' inferior cognoscit supiorē per essentiā supioris. naȝ q̄lȝ inte' supior est pfectio ītelligētie iferioris: mō ītellect' humanus cognoscit spēs existes in se: nō per alias spēs: sȝ ipsas per seipsas īmediate: ita q̄libȝ ite' iferior cognoscit quālibet superiorē: nō per aliquā spēȝ mediā: sȝ per ppriam essentiā suā: seipsas aūt itelligūt ⁊ oia iferiora per pprias essentias earū. In mālib'. n. effect' est rō repñtatiua sue cāe: sȝ in mālib' ōtingit eȝ q̄ cā est rō repñtatiua effect'. mō q̄lȝ īte' est cā oīuȝ suorum iferiorum. igit q̄lȝ ite' p ppriā essentiā nō solū itelligit se: sȝ ēt oia ifra illaȝ. ¶ Ista opinio aliquātulū deficit: q̄ sicut nulla forma pter pmā absolut a potētialitate fm ōmētatorē: ita nulla pter pmā absolut ab accidēte: q̄n accidēs insequit potētialitateȝ. P. intellectus polis fact' adeptus ītelligit oēs itelligentias separas per itellm agentē. fm cōmētatorē. hic g per idē ite' lune cognoscit oēs subas sepatas per itellcūȝ agēteȝ. ergo frustra pficit p alias intelligētias: vel opȝ dare aliū modū itelligēdi quē cōmētator nō tāgit. ¶ Tertia fuit opinio pculi ⁊ auctoris de causis: quā insequit Egi. in suo tractatu de cognitionib' angelorum. s. q̄ intellectus diuinus nihil ītelligit per inatas vel acq̄sitas spēs. itellus aūt human' nihil itelligit nisi per spēs acq̄sitas. g itelli' celi cū medient iter ītellectū humanū ⁊ diuinū eo q̄ cōponunt ex actu ⁊ potētia. ītellectus aūt human' est pura potētia: ⁊ ītellis diuinus est purus actus oȝ q̄ medio mō se habeāt. s. q̄ ītelligāt per spēs īnatas. quelȝ g itelli' preter pmā cāȝ itelligit se: ⁊ oīa que sunt in se per essentiā ppriā: ⁊ alia oīa per spēs inatas: ⁊ hoc ītēdit auctor de causis di. q̄ ītelligētie sunt plene formis. ¶ Cōtra hāc opinionē pcedit arg'' factū ō pmā opinionē: q̄ nō apparet rō: quare spēs sensibilis vel ītelligibilis est pfectio aie: ⁊ nō vna itelligētia alteri'. ⁊ iō dixit cōmentator in hoc z° q̄ possibile fuit vnā ītelligētiam alterā imutare. Et oēs theologi ōcedūt deū illabi mētib' beatorum nō per modū forme informātis vel ihērētis: sȝ p moduȝ forme vitalr imutātis. ¶ Quarta opinio ponit q̄ quelȝ ite' separata intelligit seipsaȝ per essentiā ppriā: ⁊ oia ītrinseca illi. intelligit aūt quālibȝ itelligētiarum superiorū p eēntiaȝ ille' tāq̄ per spēȝ itelligibilē supadditā. oia aūt inferiora cognoscit per spēs accidētales inatas: ⁊ sicut itellectus humanus hȝ duplicē modū cognoscēdi. s. ipfectū de re quo ad si est: ⁊ q̄ est: ⁊ pfectū de eadē re quo ad quid est. ⁊ pp qd est: vt colligit de intētione Ar. z°. poster. ita ītelligetie sepate. s. ipfecte ⁊ pfecte dupli' intelligūt: in eo aūt q̄ intelligūt aliquā reȝ per essentiā ppriā vl superiorū itelligentiarum: aut p spēs inatas cognoscūt illā rem iperfecte solū quo ad si est: ⁊ q̄ est: nō tn̄ ita ipfecte sic ītellis humanus: nā q̄cq̄d ītellectus sepatus ītelligit illud pfecti' vel minus impfecte cognoscit q̄ȝ itellis human'. In eo autē q̄ ītelligūt aliquā rē p itellȝ oia agētem q est de' cognoscunt illā pfecte nō soluȝ quo ad si est vel q̄ est: sȝ ēt quo ad qd est: vl pp qd est: q̄n de' est nālissima silitudo oiuȝ rerum: in qua ois relucēt sub pprys rōnib' eēntialib' ⁊ accidētalib': iō cū efficit for' alicui' intelligētie illa pfecte cognoscit deū: ⁊ oīa illa q̄ relucent in deo sub rōnib' suis pterea nulla ite' iferior p eēntiā suā aut p alterius supioris aut p accidētia cognoscit rē pteritā vl futurā: sȝ solū pñteȝ p essentiā aūt ītellus diuini cognoscit pterita ⁊ futura: sicut pñtia. ¶ Due diffi. occurrūt. Pria. q̄ tūc oēs ītelli' eq̄lr ītelligerēt: q̄ cuiuslȝ illarum de' ē pfectio ītrinseca ⁊ for' vitalis: in q̄ oia nālr relucēt. ¶ Scda diffic. cuȝ intellect' agens sit forma ⁊ habitus ītellectus polis fm phm segtur q̄ intellis humanus: ⁊ ēt oia itelligit in ipso itellectu agēte sicut alie ītelligētie sepate. ¶ Ad p'' negatur oña. q̄ actus actiuorum sunt in patiente disposito: ⁊ qd recipit: fm modū rei recipiētis recipit: iō cū intelligentie sint ineq̄les in pfectione: perfecti' vna q̄ȝ alia recipit ⁊ oñr perfectius cognoscit: licȝ ergo tot intelligant ab vna quot itelligunt ab alia: nō tn̄ eque pfecte. ¶ Ad z'' etiā negat oña. q̄ deus est forma possibilis ītellis: solus appropriatiue ītelligētiarum: aut est forma ⁊ actus per vitaleȝ īmutationē. Ratiōes aūt ante oppositū solute sunt ex dictis: ad hoc. n. q̄ itellect' separat' possit cognoscere oēs spēs nūerorum: nō opȝ q̄ habeat apud se vel īter se ifinitas spēs: sȝ cognita ōtinuo pōt cognoscere hāc pprietatē ei' q̄ est diuisibilitas in ifinituȝ: ⁊ ex h oēs spēs numerorum pōt cognoscere: si etiā itellis per vnā spēm inatas cognoscit vnū īdiuiduū nō opȝ cognoscere ifinita distincte: q̄ ōuertit angelicus itellis ad vnū ⁊ nō ad aliud ¶ Dubitat circa dicta. si q̄libȝ ite' iferior cognoscit pfectius per itellectū agentē oīa q̄ȝ p suā nām aut per essentiaȝ alteri' itelligētie. frustra g ponit ille modus cognoscendi per īmutationē itelligētiarum īuiceȝ aut per pprias naturas. ¶ Respōdet q̄ sicut ītellectus agēs nō fit pfectio ītellis polis sȝ cōmēta. nisi per ītellecta speculabilia q̄bus disponit ītellis polis ad recipiēduȝ ītellectū agēte: ita deus nō pōt esse pfectio alicuius ītelligentie nisi illa habeat dispositionē receptiuā eius. Fit ergo de' pfectio pme itelligētie. s. appropriate pmo mobili p vnā spēȝ accidentalē solū: neqȝ recipit in scda ītelligētia nisi per plures neqȝ pma recipitur in secūda: nisi illa sit sufficiēter disposita. s. per duo accidentia que sunt due spēs innate. Item deus cuȝ sit pfectio pme ⁊ secūde ītelligētie. nō recipitur ī tertia. nisi mediante pma ⁊ secūda: ⁊ ideo in tertia intelligentia reqrunrur tres spēs īnate: vt in ea recipiatur secūda intelligentia: ⁊ sic ōsequēter vsqȝ ad intelligentiaȝ lune: in qua recipitur deus vt perfectio cuȝ tota multitudine aliarum intelligētiarum: ideo in ea sunt decē spēs intelligibiles generice si intelligētie deceȝ sunt mouentes orbes: cōsequenter si itellectus humanus posset simul habere omnes species itelligibiles omniū specierum deus efficeretur forma eius per vitalē īmutationē vna cuȝ multitudine omniū intelligentiarum: sed illud nō est possibile naturalr: sicut nō est possibile nāliter cognoscere distincte numerū cōpletuȝ stellarū celi. supernaturaliter tamē illud nō est inconueniens. nam Paulus apostolus raptus vsqȝ ad tertiū celum audiuit archana verba: que nō licet homini loqui: quoniā tunc per infusionē habuit oēs spēs intelligibiles reruȝ quib' beatifice recepit deuȝ ⁊ oēs intelligētias separatas: ideo reuersus ad cognitionē horum sensibiliuȝ: ex q̄busdaȝ habitibus derelictis docuit ordies āgelorum officia ⁊ pprietates eorum in c' mēte videbat descripta glīa paradisi vt testat Dyo. i li' de āgelica hyerar. g ⁊c. ¶ Textus ōmen. 37. ⁊ 38.

Nunc autem de anima dicta recapitulantes. Dicamus iteruȝ: q̄ omnia ea que sunt quodāmodo est aia. Aut. n. sensibilia q̄ sunt: aut itelligibilia. Est autem scientia quideȝ scibilia quodammodo: sensus autem sensibilia.

T.c.38.

¶ Qualiter autem hoc sit oportet inquirere. Secatur igitur scientia ⁊ sensus in res: que quidem potentia est in ea que sunt potentia: que

vero actu in ea que sunt actu. Anime autẽ sensitiuuz τ quod scire potest: potentia hec sunt: hoc quidez scibile: illud autez sensibile.

¶ Postq̃ Arist. determinauit de spẽ intelligibili per cõparationez ad obiectũ primariuz. cõsequenter determinat de illis per ꝯparationẽ ad fantasmata ponẽdo quatuor cõclusiones. quarũ prima est ista. Animo est quodãmodo oĩa. Secunda cõclusio. nõ oĩa sunt in anima realr̃ sed soluz intentionaliter. ibi. (Necesse est autẽ.) Tertia ꝯclusio. licz aliqua itelligibilia itelligantur separata: tñ inte⁹ human⁹ nihil itelligit nisi in spẽb⁹ sensibiliuum. ibi. (Aut neqꝫ) Quarta ꝯclo. itelligẽtie simpliciũ τ ꝯpositorũ: lz nõ sint sine fantasmatib⁹: tñ nõ sunt fãtasmata. ibi. (Est aũt fantasia.) Pria ꝯclo argr̃ sic. oĩa que sunt: sunt sensibilia aut itelligibilia: sz sensus ẽ aliquo mõ oĩa sensibilia. τ itell's est aliquo modo oĩa ĩtelligibilia. g̃ aĩa est quodãmõ oĩa. ꝯña tz. cũ p̃ª pte aña̋tis τ scđa declarat̃. nã sensus τ ite⁹ seu scĩa secant̃ τ diuidunt̃ queadmodum τ res: qm̃ rerũ sensibiliũ q̃dã sunt in actu: q̃dã in po^a: τ rerũ intelligibiliũ q̃dã sunt in actu: q̃dã in po^a. Cõsilr rerũ scibiliuz q̃dã sunt in actu q̃daz in po^a. ꝓportionalr diuidit̃ sensus ite⁹ τ scĩa: eo q̃ sensus aliqñ est in actu. s. qñ actuatur spẽ sensibili: τ aliqñ i po^a: vt qñ nõ actuat̃ illa. et ite⁹ qñqꝫ est in actu τ qñqꝫ in po^a: in actu qñ iformat̃ spẽ intelligibili. in po^a vo qñ nõ hz illã. eodem mõ scia est in actu qñ q̃s est actu sciẽs: τ qñqꝫ in po^a: quãdo q̃s est po^a sciẽs.

¶ Jstis suppositis pz q̃ sensus quodãmõ est oĩa sensibilia: q: sensus in actu est sensibilia in actu: cũ actualr recipiat silitudinẽ suã: τ sensus in po^a est oĩa sensibilia in po^a q: solũ in po^a recipit silitudines illorũ. ite⁹ et in actu ẽ oĩa ĩtelligibilia in actu: τ ite⁹ in po^a est oĩa ĩtelli^a in po^a: sicut scia in actu est oĩa scibilia in actu: τ scia in po^a: est oĩa scibilia in po^a: ex q̃b⁹ seq̃r̃ q̃ sensus τ in te⁹ sunt q̃dãmõ oĩa. Le. li. (Nũc aũt d' aĩa dicta recapitulãtes. dicam⁹ q̃ oĩa ea que sũt quodãmõ est aĩa: aut. n. sensibilia oĩa que sunt aut ĩtelligibilia. Est aũt scĩa q̃dez scibilia quodãmõ: sensus aũt sensibilia: q̃lr aũt hoc sit. oz ĩqrere. secat̃ g̃ scĩa in res τ sensus: que q̃dẽ po^a est in ea que sunt po^a: q̃ vo actu in ea que sunt actu: aĩe aũt sensitiuũ τ q̃d scire põt). i. sensus τ itellect⁹ (po^a q̃dẽ hec sũt: hoc q̃dẽ scibile). s. itell's (illud vo sensibile). s. sensus.

¶ Dubitat̃ circa illud. scie secant̃ queadmodũ res: q: vna scia est multarũ rerũ. s. phia nãlis: τ eiusdẽ rei sunt multe scie. s. de lineis τ supficieb⁹ physica τ geo^a. de sole τ luna phia τ astronomia: vt dr̃ 2⁰ physicorũ.

T.c. 18. T.c. 19. ¶ Notãdũ q̃ scie multiplr̃ distiguunt̃: vt colligit̃ a pho p̃ poster. p̃mo ex pte subi: qm̃ ille sunt scie diuerse: q̃b⁹ ꝯpetũt diuersa sub̃a: τ vna scia est altera cõiorr: cui⁹ subz est altero cõius. Vñ geo^a τ arismetica distiguũtur ex pte suborũ. s. ꝯtinui τ discreti: neqꝫ earũ vna est altera cõior: q: earũ subiecta sunt eq̃lia: excedũt tñ in cõitate musicã τ pspectiuã: sicut τ eorũ subiecta excedũt a subiectis illarũ. nã visualis linea est mioris cõitatis q̃ linea: τ nũerus sonorus q̃ nũerus. 2⁰ distinguunt̃ scie ex porte

T.c. 53. T.c. 50. obti. dicit. n. phs p̃ poster. τ. 7. meta. q̃ de singularib⁹ nõ est scia: sz de vlib⁹. mõ vle est obm ite⁹. 3⁰. de aĩa. iõ alteri τ alteri vli corñdet alia τ alia scia totalis vel ptialis sic alteri τ alteri vli: alia τ alia spẽs ĩtelligibilis cõpetit: vt dcm̃ est. in hoc 3⁰. iõ scia de homĩe est alia a scia de equo. 3⁰ distinguunt̃ scie ex pte modi ꝯsiderãdi: q: taz de mã q̃ de for^a cõsiderat phs τ mathematic⁹: tñ distinguunt̃ phia τ metaphica: q: metaphisic⁹ cõsiderat de mã τ for^a sub rõne entis τ sub̃e: aut sub rõne act⁹ τ po^e. phs vo cõsiderat de illis sub rõne trãsmutatiõis τ mot⁹: aut sub rõne recipiẽtis τ recepti facẽtiũ vnuz gnãbile τ corruptibile. 4⁰ distinguunt̃ scie ex pte modorũ rerũ scibilium: qm̃ rerũ quedaz vniunt̃ per se q̃dã per accidẽs. vbi grã. homo est p se aĩal. τ albedo ẽ p se color: sz aĩal est p accñs hõ: τ color est per accidẽs albedo: iõ vnit̃ hõ aniali p se: τ albedo vnit̃ colori p se: aĩal aũt vnit̃ hoĩ per accidẽs: sic per accidẽs vnit̃ color albedini: nõ g̃ põt hri scia de hoie nisi habeat̃ de aĩali: nec de albedine nisi habeat̃ de colore: sicut nõ põt ĩtelligi hõ vl' albedo q̃n ĩtelligat̃ aĩal vel color: eꝫ aũt põt hri scia de aĩali vel de colore nõ habẽdo sciaz de hoie vel de albedine: sicut põt ĩtelligi aĩal vl' color nõ ĩtelligẽdo hoiez vel albedinẽ: iõ scia de hoie vl' albedine distinguit̃ a scia aĩalis vel coloris: nõ rõne diuersitatis rerũ: q: hõ est aĩal τ albedo ẽ color: sz rõne modorũ istarũ rerũ: videlicz p se τ p accidẽs.

¶ Ad rõnez dr̃ q̃ sicut scia totalis est multarũ reruz: ita oẽs iste res hñt attributionẽ ad vnũ obm: sicut illa scia ad vnuz subm: nec obstat q̃n cuilibz istarũ reruz ꝯperat vna scia ꝑticularis sicut τ vna ꝯclo ꝓbabilis vl' demõstrabilis de eadez re.

¶ Jtez ꝯcedo q̃ eiusdẽ rei sunt plures scie: tñ modi ꝯsiderãdi sunt diuersi: sicut τ modi eiusdẽ rei. vñ itell's sciẽtificus: sicut ꝯsiderat: ita repit in re. Cõsiderat. n. p̃ mãm sub rõne entis: τ ita repit in re: q: mã hz rõnẽ entis essentialr̃ τ itrĩsece. ꝯsiderat scđo eã: vt est subz forme: τ ita reperit in re: q: secluso oi ope ite⁹ mã subijcit̃ forme. 3⁰ cõsiderat eã vt est ꝑs ꝯpositi: τ ita repit ex pte rei. 4⁰ cõsiderat eã eẽ p̃n^m τ finẽ oĩuz trãsmutationũ realiũ: τ ita reperit̃ in re: alioq̃n ꝯcept⁹ eẽt falsus: sicut est ꝯceptus chymere vel hyrcoceruí: iõ dr̃. 5. meta. q̃ modi itelligẽdi sũt a modis eẽndi. q̃re τc. ¶ Textus cõmen. 38. T.c. ia

¶ Necesse autem est aut ipsa: aut species esse. Ipsa quidem igitur non sunt: non enim lapis in anima est: sed species.

¶ Scđa ꝯclo. nõ oĩa sunt realr̃ in aĩa: sed solũ itentionalr̃ ꝓbat̃. oĩa sũt quodãmõ in aĩa per p̃mã ꝯclonẽ sz nõ oĩa sunt in aĩa realr̃: q: lapis nõ est in aĩa nec lignũ. g̃ oĩa sũt in aĩa intẽtionalr̃. s. p suas silitudines vl' ꝯcept⁹. ista ꝯclo ponit̃ ꝯ antiquos asserẽtes aĩaz eẽ oĩa scđz realẽ ĩexistẽtiaz: vt fuit recitatũ p̃mo h⁹. ponebãt. n. aĩaz ꝯponi ex oĩbus: vt cognosceret oĩa. di. terrã esse in aĩa simplr̃. vt per terrã cognosceret terrã: τ lapidẽ eẽ in aĩa simplr̃: vt p lapidẽ cognosceret lapidẽ q̃d nõ est verũ: vt ibidẽ ẽ ostẽsuz q: aĩa nõ est oĩa scđz realẽ existẽtiã: sz est oĩa inq̃ñtuz põt recipe spẽs τ silitudines illorũ. nã ipse res nõ sunt in aĩa: sz spẽs ei⁹. lapis. n. nõ est in aĩa: sz spẽs ei⁹ est in aĩa. Le. li. (Necesse est aũt aut ipsa) entia (vel spẽs) illorũ in aĩa (esse. ipsa q̃dẽ g̃ nõ sunt) in aĩa. (nõ. n. lapis in aĩa est: sz species) eius. ¶ Textus cõmen. 38.

¶ Quare anima sicut manus est. Manus eniz est organuz organorũ: τ intellectus species specieruz: τ sensus species sensibilium.

¶ Ex ista ꝯclone Arĩ. infert q̃ aĩa est sicut man⁹: q: sicut manus est organũ organorũ: ita in te⁹ est spẽs spẽrũ intelligibiliũ: τ sensus est spẽs spẽrũ sensibiliũ. nã man⁹ data sũt hoi loco oĩuz organorũ: que data sunt aĩalib⁹ alijs ad defensionẽ vel ĩpugnationẽ aut cooperimẽtũ: oĩa. n. hõ sibi manu ꝑparat: τ silr̃ aĩa data est hoĩ loco oĩuz formarũ: vt sit hõ quodãmõ totũ ens: inq̃ñtũ scđm aĩaz est quodãmõ oĩa: put ei⁹ aĩa est receptiua formarũ oĩuz. nã ĩtell's est q̃daz forma receptiua oĩuz formorũ ĩtelligibiliũ: τ sensus est quodãmodo receptiuũ oĩuz sensibiliũ. Le. li. (Quare aĩa sicut man⁹ est: man⁹. n. est organũ organorũ: τ itell's spẽs spẽrũ) intelligibilium (τ sensus spẽs sensibilium.)

¶ Notãdũ q̃ cũ dr̃ itellect⁹ est spẽs intelligibiliuz τ sen

sus est spēs sensibiliū tales ,ppōnes sunt intelligende in propositione causali.i.in intellectu sunt spēs intelligibiliū:ꝛ in sensu sunt spēs sensibiliū: sicut ēt itelligēde sunt ,ppōnes pme ꝯclōnis:vt aīa est quodāmodo oīa; sensus in actu est sensibilia actu. ite⁹ in potētia est ītelligibilia in potētia.i.in aīa sunt quodāmō oīa.in sensu in actu sūt sensibilia in actu ꝛ in itellectu ī po⁹ sunt intelligibilia in potentia.nō quidem secundū se:sed secundu3 suas simi litudines ¶ Textus cōmenti.39.

¶ Quoniam autez neq3 res vlla est preter magnitudinem:sicut videtur: sensibilia separata in speciebus sensibilibus intelligibilia sunt. Et que abstractione dicuntur. Et quecūq3 sensibilium habitus ꝛ passiones.

¶ Tertia ꝯclō.licz aliqua itelligibilia itelligant̄ sepata: tamē inte⁹ human⁹ nihil itelligit nisi in spēb⁹ sensibiliū. pma ps est nota:eo q2 linea supficies curuitas ꝛ h3ōi itelliguntur ac si eēnt sepata a mā:eo q2 nō icludūt mā3 sensibilē. Scōa ps ꝯclōnis declarat̄.nihil itelligit̄ ab intellectu nr̄o saltē recto aspectu nisi ens nāle vel mathematicu3.ens nāle manifestū est q2 itelligit̄ in spē sensibili:ꝛ ꝓpue cū nō itelligat̄ sine mā.vt sīmū vel caro: mathematica ēt itelligunt̄ in spēb⁹ sensibiliū.nā mathematica nō cognoscunt̄ a sensu nisi in spēb⁹ sensibiliū:q2 sunt sensibilia cōia:s3 itellectus nō itelligit nisi in sensu.igit̄ itellectus nō itelligit mathematica nisi in spēb⁹ sensibiliu3. L.c.lit.(Qm̄ aūt neq3 res vlla est p̄ter magnitudinē: sic videnr̄).i.itelligunt̄(sensibilia sepata in spēb⁹ sensibilibus itelligibilia sunt ꝛ que abstractione dicunt̄)vt mathematica.(Et quecunq3 sensibilium habitus ꝛ passiones.) ¶ Textus cōmenti.39.

¶ Et ob hoc neq3 non sentiens nihil vtiq3 adisceret:neq3 intelliget.

¶ Ex ista ꝯclōne Ar.ifert duo correlaria.pmū q2 ens nō sentiēs nō pōt adiscere neq3 itelligere: q2 scia ꝛ itellectio nō acqrūt̄ nisi mediāte sensu. L.c.lit.(Et ob h̄ neq3 nō sentiēs nihil vtiq3 adiscet vl itelliger)pōit sepe Ar. duas negatōes loco vnius:q2 apud grecos talis erat mos loquendi. ¶ Textus cōmen.39.

¶ Sed cum speculetur necesse simul phantasma aliquod speculari. Phantasmata autez sicut sensibilia sunt preter q2 sunt sine materia.

¶ Scōz correlariū cū aliqs itelligit necesse est ip3 prius fantasma aliquod speculari:q2 sentiēs necesse est ꝑus cognoscere sensibile.g̃ itelligēs necesse est vt pri⁹ speculet̄ aliqd fantasma.pat3 ꝯña.q2 sicut se h3 sensibile ad sen^m: ita fantasma ad ite^m p̄ter hoc q2 sensibile est cū mā ꝛ fantasma sine mā:eo q2 sensus ē susceptiu⁹ spēx sine mā. secundo hui⁹. L.c.lit.(S3 cū speculet̄ necesse sil' aliqd fantasma speculari:fantasmata aūt sicut sensibilia sunt preter hac q2 sine mā sunt.) ¶ Dubitat̄ circa pmā ptē conclusionis.in qua dr̄ ite^m cognoscere mathematica ꝑ abstractionē sepate a mā:q2 oīs po^a cognoscens rem alr̄ q̄3 sit false cognoscit:s3 intellect⁹ non false cognoscit saltem quo ad itelligētiā simpliciū. vt potuit.g̃ itell's nō cognoscit rē alr̄ q̄3 sit:s3 mathematica nō sunt absq3 mā sensibili.g̃ itellect⁹ nō itelligit illa absq3 mā sensibili. ¶ Itē arguit̄ q2 itell's nō itelligit curuitatē ꝑ abstractionē: q2 illō qd itelligit̄ ꝑ abstractionē cognoscit̄ per se. mō curuitas nō cognoscit̄ per se;sed ꝑ accidēs:ꝛ ꝑ reductionez ōne rectitudinis.di.pho ꝑmo hui⁹.q2 rectu3 ē iudex sui ꝛ oblig. ¶ Notādū q2 itellect⁹ itelligit abstracte ꝛ sepate per sex abstractiones.s.actuationis.separatiōis.depurationis.specificationis.cōpōnis.ꝛ deductionis. ¶ Pma abstractio est actuatiōis s deductio fantasmatis de po^a ad actu3.nā ante irradiationē itellect⁹ agētis fantasma est intelligibile in po^a.ꝛ post irradiationē est intelligibile in actu.s.v̄tute itellectus agentis. ¶ 2^a abstractio est depuratiōis:ꝛ illa est ,pductio spēi itelligibilis ex fantasmate tāq̄3 ex cā effectiua.spēs.n.cogitatiua quāto actuat spūaliorē potētiā tāto est spūalior:etia3 si eēt vna ꝛ eadē numero s3 spēs itelligibilis actuat spūaliorē potentiā q̄3 fantasma:iō est purior fantasmate: sicut spūalior. ¶ 3ª abstractio est sepatiōis.s.qñ ite⁹ elicit ꝯceptū cōiore3 ex ꝯceptu min⁹ cōi.Unde itell's hñs spē3 itelligibilē Sor.abstrahit ꝯceptū hoīs sepārādo ꝯditiōes iduiduationis:ꝛ a ꝯceptu hoīs abstrahit ꝯceptū aīalis.sepārādo ꝯditionē dr̄e specifice:ꝛ sic vltra vsq3 ad ꝯceptū trāscēdentē. ¶ 4ª abstractio est specificationis.s.qñ ite⁹ elicit spēs scōe itētionis ex spēb⁹ pme intētionis.nā inte⁹ post formationē ꝯcept⁹ hoīs pcipit nā3 humanā cōicari multis iduiduis:ꝛ vocat illā spē3:ꝛ post formāt ōne3 ꝯcept⁹ aīalis cognoscit nā3 aīalis inesse multis spēbus:ob quā cā3 vocat illā genus:ꝛ dr̄ isti ꝯcept⁹ specificationis.s.genus ꝛ spēs:q2 specificāt modū cōicabilitatis ꝛ incōicabilitatis rerū. ¶ 5^a abstractio est ꝯpōnis ꝛ est illa qua ite⁹ ex ꝯceptib⁹ simplicib⁹ format ꝯpositos ꝯcept⁹ tā distantes q̄3 idstātes dicēdo hō alb⁹ seu hō ē alb⁹. ¶ 6^a abstractio est deductionis ꝛ est illa qua itell's venit in notitia3 cāe per notitiā effect⁹ vel eē;aut ꝑ notitiā vni⁹ rei in notitia3 alterius disperate:ꝛ isto mō inte⁹ ex ꝯceptib⁹ māliū abstrahit ꝯceptū māe ꝛ forme:nec nō ꝑ ꝯcept⁹ mot⁹ abstrahit cōceptū pme cāe ꝛ alia3 intelligētia3 sepatarū. Dicēdu3 g̃ q2 mathematica intelligunt̄ abstracte abstractione sepatiōis qñ ite⁹ itelligēs illa cū formis sensibilib⁹ sepat ꝯceptū q̄ntitat a ꝯceptu q̄ntitatis q̄lificate itelligēdo q̄ntitatē nō itelligēdo mā3 sensibilē: imo nullā q̄litatē itelligēdo:q2 oē pri⁹ ꝑ itell3 pt separi a suo posteriori formādo ꝯceptū ꝑoris sepatu3 a ꝯceptu posterio2; sic eni3 abstrahere a fantasmatib⁹ est intelligere q̄ditatē sine ꝯditōib⁹ iduidualib⁹.ita abstrahere a mā sensibili ē itelligere q̄ntitatē nō itelligēdo mā3 sensibilē. ¶ Ad rōnē dr̄ negādo q2 oīs po^a itelligēs re3 alr̄ q̄3 sit false itelligat:s3 bñ oīs po^a itelligēs rē alr̄ eē q̄3 sit false itelligit vñ ite⁹ itelligēs quātitatē sine mā sensibili nō itelligit quātitatē eē sine mā sensibili:q2 sic false itelligeret:s3 intelligit q̄ntitatē nō itelligēdo mā3 sensibilē:ꝛ sic nō false ite⁹ itelligit:ex quo mā sensibilis nō est de itriseca rōne q̄ntitatis.dicit.n.phs.2.physico.q2 abstrahētiū nō est mēdaciū.ꝯñr dr̄ q2 ite⁹ ꝑ se itelligit curuitatē ꝛ ꝑ abstractionē abstrahēdo a mā sensibili. ¶ Et ad ph3 di.q2 rectū ē iudex sui ꝛ obliqui. Respōdet̄ q2 curuitas dupl'r sumit̄.s. ꝑuatiue ꝛ positiue:vt supra dictū est de nigro.si ꝑuatiue sic nō cognoscitur per se;sed solu3 deductiue; si positiue sic cognoscitur per se ꝛ nō per rectitudinē: quomodo nō loqtur Ar.ꝑmo hui⁹.s3 solū ꝑuatiue eo mō quo tenebra opponitur lumini. ¶ Textus cōmen.39.

T.c.85.

T.c.18.

¶ Est autem phantasia alterum a dictione ꝛ negatione. Compositio enim intellectuu3 est verum aut falsum. Primi autem intellectus quid differūt vt nō phātasmata sint. Aut neq3 aliȷ̄ phātasmata:sed nō sine phātasmatib⁹.

¶ Quarta ꝯ.itelligētie simpliciū ꝛ ꝯpositarū:l3 nō sint sine fantasmatib⁹ tñ nō sunt fantasmata.p^a ps potuit.ꝛ 2^a ps ostēdit̄.nā ite⁹ simplices:g sūt spēs itelligibiles sunt

ↄceptꝰ abstracti a fantasmatibꝰ ꝑ iteᵐ agētē repn̄tātē qdi tatē vlr̄ absq̨ ↄditionibꝰ mālibꝰ. fantasmata aūt solū representāt cū ↄditionibꝰ idiuidualibꝰ ꝛ mālibꝰ. ḡ iteᵉ simplices nō sunt fantasmata. Itē affirmatio ꝛ negatio fantasie multū differt ab affirmatiōe ꝛ negatiōe inteᵉ: eo ꝙ fantasia affirmat ꝛ negat nō cognoscēdo veꝝ nec falsū: ſ3 iteᵉ affirmādo ꝛ negādo sic eē vl̄ nō sic esse. itelligit verū ꝛ falsū: cū hoc sit ꝓpriū ei. ḡ itelligētie ↄpositoꝝ non sunt fantasmata. Le. li. (Est nūt fantasia alteꝝ a dictione.) .i. ab affirmatione (ꝛ negatiōe) quo ad cognitionez veri ꝛ falsi. (ↄpō ḡ itellectuū est veꝝ aut falsū. ꝑmi aūt inteᵉ qdē differūt: vt nō fantasmata sint aut neq3 aliꝝ) .s. iteᵉ ↄpositi: (ſ3 nō sine fantasmatibꝰ) sunt hō iteᵉ tā simplices q̄3 ↄpositi. ❡ Notādū ſ3 ↄmēta. ↄmēto. 36. ꝙ iteᵉ existēs in nobis h3 duas actiones: q̄ꝝ vna est de genere passiōis: ꝛ est itelligere ꝛ alia de gn̄e actiōis ꝛ est ex̄here formas ꝛ eas denudare a materijs: qḋ nihil aliḋ est: nisi facere eas itellectas in actu postq̄3 erāt in poᵃ: ꝛ manifestū est: qm̄ in volūtate nostra est q̄ꝛ habemꝰ itellectum qui est in habitu itelligere qḋcūq3 itellectū voluerimꝰ ꝛ ex̄here quācūq3 formā voluerimus: ꝛ illa actio .s. creare itellecta ꝛ facere ea est ꝑoꝛ in nobis q̄3 actio que est itelligere. ❡ Prima ꝓpō ↄmēti est ista. itelligere est pati: ꝛ ex̄here est agere. ❡ Ex qbꝰ seqᵗ ꝙ ex̄here qditatē a fantasmatibꝰ nō est itelligere illas sine ↄditiōibꝰ mālibꝰ: vt plurimi dicūt: q2 tūc extrahere eēt itelligere ꝛ esset pati sicut itelligere. ❡ Scd̄a ꝓpō. extrahere formas itelligibiles est facere eas itellectas i actu. postq̄3 erāt itellecte in poᵃ: sicut ex̄here colores est facere illos actu visibiles postq̄3 erāt poᵃ visibiles. ❡ 3ᵃ ꝓpō. iteᵉ polis hn̄s spēz itelligibilē pt ꝑ volūtatē moueri ad qḋcūq3 itelliᵐ. p3. q2 tūc iteᵉ est in actu: ꝛ est nāl̄r discursiūꝰ ad qḋcūq3: alr̄ non eēt oīa fieri: neq3 iteᵉ agēs oīa facere. ❡ 4ᵃ ꝓpō. pꝰus est ex̄here q̄3 itelligere. p3. nā fantasmata prius sunt in actu q̄3 itelligāᵗ: eo ꝙ agēs ꝓcedit possū: sicut actus poᵗᵐ. sed fantasmata nō sunt in actu nisi ꝑ abstractionez factā ab itellectu agēte. ❡ Circa ꝓdicta q̄riᵗ. ꝑ vtꝝ itellus polis itelligat per depuratione fantasmatū. ꝛ argr̄ ꝙ nō. q2 fātasma ē silitudo rei sensibilis post itellectionez sicut añ. igitur est eque purū vel ipurū post intellectionē sicut ante. t3 ↄn̄a. q2 si al̄r se hr̄et post itellectionē q̄3 añ: nec eo al̄r representaret sensibile. añs aūt est notū. eo ꝙ sensus cōis vel cogitatiua ↄsilr̄ cognoscit ob3 fātasmatis post itellectionez: sicut añ. 2ᵒ fātasmata se hn̄t ad iteᵐ: sicut sensibilia ad sensū: ſ3 sensibile cognosciᵗ a sensu sine depuratione aliq̄. ḡ ꝑ idē fantasma cognosciᵗ ab intellectu sine depuratione aliq̄. ❡ Oppoᵐ colligiᵗ de itētione ↄmēta. ↄmēto allegato di. ꝙ itellꝰ agēs ex̄hit formas ꝛ denudat eas a materijs. ❡ Notādū ſ3 aliquos ꝙ sicut vinū depuratur segregādo ab eo aquā: ꝛ argētū depuraᵗ remouēdo ab ea alia metalla: ita fantasmata depurātur segregādo ꝛ remouēdo ab eis cōditiones idiuiduales ꝛ māles: hn̄t enī fantasmata ↄditiōes pticulares a sensibilibꝰ ꝛ sensu: a qbꝰ depuranᵗ ꝑ iteᵐ agētē. ❡ Ista opinio est ipolis: q2 ex illa seqᵗᵘ ꝑ ꝙ in sensu pt eē aliq̄ spēs vlis. nā fantasma post depurationē nullā h3 ↄditionē mālē si ab eo remouenᵗ oēs ↄditiones pticulares: sicut aq̄ a vino: sed post depurationē adhuc manet in sensu: q2 non migrat de subo in sub3. ❡ Scd̄o seqᵗ ꝙ stāte itellectiōe actuali nullus sensus iterioꝛ ꝑ spēz fantasticā pōt aliqḋ ↄcedere: q2 nullus sensus pōt aliqḋ ꝑcipe nisi ꝑ spēz idiuiduatā: ſ3 stāte actuali itellectiōe fantasma est oīo depuratū a ↄditionibus mālibꝰ. vt dicit opinio. ❡ Tertio seqᵗ ꝙ itellꝰ non pōt aliqḋ simplr̄ cognoscere: q2 si itellꝰ d3 simplr̄ cognoscere d3 fantasma simplr̄ repn̄tare: alr̄ nō appet quō iteᵉ itelligeret simplr̄: ſ3 itellꝰ polis nūq̄3 intuereᵗ fantasma qn̄ tūc sit depuratū ab intellcū agēte. ꝑ pōnē. ḡ ꝛc. ❡ 4ᵒ seqᵗur ꝙ fantasma est actus itellꝰ possibilis. ↄ phꝫ in 4ᵒ ↄclone. ꝛ ꝓbaᵗ ↄn̄a. nā spēs cognitiua absoluta a ↄditionibꝰ mālibus est spēs vlis. ḡ est in poᵃ vlr: ſ3 nulla vr̄ nisi inteᵉ. ḡ ꝛc. Dicēdū ḡ fantasmata depurari ab itellc̄ agente nō qdē remouēdo ↄditiōes māles: q2 hoc nō est polē: ſ3 solū ꝑuationē ꝛ potētialitatē. vnde sicut sol illuminās aerē depurat ipm̄ a ꝑuatiōe tenebre ꝛ a potētialitate: ita cū fātasmata sint ꝺ se poᵃ itelligibilia ꝛ habeāt aptitudinez ad eē actu itelligibilia iteᵉ agēs remouet ab illis illā potētialitatē ꝛ illā ꝑuationē seu aptitudinē respectiuā ꝛ manēt ↄditiōes idiuiduales eque bn̄ cū lumīe iteᵉ agentis: sicut sine illo. depurare ḡ ꝛ abstrahere ſ3 ↄmēta. hic, nō est nisi facere itellecta in actu q̄ ꝑ erāt itellecta in poᵃ ❡ Ad ꝑᵐ negaᵗ ↄn̄a. q2 fantasma est ipuꝝ añ itellectionē ꝓp ꝑuationē ꝛ potētialitatē admixtā: ꝛ post itellectionē est puꝝ ex remotiōe illaꝝ ↄditionū. ❡ Ad 2ᵐ negaᵗ ↄn̄a. q2 illa silitudo nō est vlr̄ vā. vt sepe est ostēsū. Concedo tñ ꝙ sensibilia aliq̄lr̄ depuranᵗ: q2 alr̄ nō trāsirent de poᵃ ad actū. ſ3 nō eo mō quo fantasmata: q2 cū fantasmata nō sūt de se itelligibilia sūt i poᵃ remota: iō idigēt ꝓp se motore extriseco reducēte illa de poᵃ ad actū sensibilia aūt de se sunt sensibilia iō nō sūt nisi in poᵃ ꝓpinq̄: ꝓp quā cām pn̄t se de poᵃ ad actū reducere sine motore extriseco ceteris paribꝰ: ꝛ si color dr̄ ex̄hi de poᵃ ad actū per lumē: hoc nō est rōne coloris: ſ3 rōne medij regrētis talē dispōnē ad hoc ꝙ ꝑ ip3 fiat multiplicatio speī visibilis. ❡ Scd̄o q̄riᵗ vtꝝ iteᵉ agēs depurādo vel abstrahēdo fantasmata iprimat aliqḋ in illis. Et arguiᵗ ꝙ nō. q2 oē qḋ recipiᵗ in aliquo recipiᵗ ſ3 modū recipiētis. igitᵘ talis forma ipressa fantasmati simplr̄ recipiᵗ: ꝛ ꝑ ↄn̄s eque potētiale est fantasma post receptionē sicut ante. Item nullus sensus. exterioꝛ recipit ipressionē a sensu iteriori nec sensus cōis a fantasia. ḡ per idē: nec fantasia ab intellectu. p3 ↄn̄a. q2 sicut sensus exterioꝛ ē ipfectioꝛ iteriori ꝛ cōis sensus fantasia: ita fantasia est ipfectioꝛ itellectu: motꝰ. n. potētiaꝝ cognitiuaꝝ est a minꝰ ꝑfecto ad magis ꝑfectū. ꝛ nō c°. ❡ Oppoᵐ colligiᵗ de itentiōe Auer. in 3ᵒ. di. ꝙ fantasmata mouenᵗ ab itellcū agēte: ſ3 in nullo est motꝰ absq3 ipressione forme. vt colligiᵗ ab Ar. 3ᵒ physicoꝝ. ḡ ꝛc. ❡ Notādū ꝙ circa hāc māam fuerūt q̄ttuoꝛ opiniones. ꝑᵃ fuit reprobata in alia q̄ōne. di. ꝙ iteᵉ agēs nihil agit positiue sup fantasmata: ſ3 solū agit remouendo ꝓhibēs: q2 qditas sc̄ꝫ se: si eēt separata a ↄditionibus mālibꝰ posset mouere itellectū polem. ꝛ ideo ad hoc ꝙ moueat intellectū possibilem sufficit ꝙ ꝑ inteᵐ agētez remaneanᵗ ille ↄditiōes ipediētes: ne qditas existēs in fātasia ꝓpria virtute moueat iteᵐ polez. sicut ḡ remouēdo aquā a vino nō iduciᵗ positiuū aliqḋ: ita iteᵉ agēs segregat cōditiōes idiuiduales. nihil inducēs positiuum. ❡ Cōtra istā opinionē arguiᵗ q̄rēdo ꝑ si post seq̄strationē fantasma manet in fantasia vel nō si ꝑᵐ. ḡ remanet cū poribꝰ ↄditiōibꝰ. Si 2ᵐ ḡ accidēs migrat de subo in sub3 nulla mutatiōe facta in subo nec in agente. Scd̄o remouens ꝓhibēs est agēs ꝑ accidēs: ſ3 itellꝰ agēs nō est agēs per accidēs. ḡ nō solū est remouēs ꝓhibēs. t3 ↄn̄a cū minoꝛ. ꝑ cōmētatorez in hoc 3ᵒ. ꝛ maioꝛ colligiᵗ a phō. 8ᵒ. physicoꝝ. ꝛ pōt exēplificari de aperiēte fenestrā q dr̄ cā per accidēs respectu illuminatiōis. ❡ Et ↄfirmaᵗ. nam agēs remouēs ꝓhibens semꝑ aliqḋ positiue facit: ad qḋ seqᵗ remotio ipedimēti. nā aperiēs fenestrā remouēdo ꝓhibēs illuminationē aliqḋ positiue facit. s. apertionez fenestre: ꝛ nō motū illū q̄ aperit fenestrā. ꝛ ꝑ ↄn̄s itellus agēs nō pōt remouere ꝓhibēs a fantasmate quin aliqḋ

T. c. 18.

T. c. 52.

positiue faciat in ipm. ¶ Scda opinio posuit q itellus
agēs nihil remouet a fantasmatib⁹ nec aliqd ipmit: sed
ex ɔtactu virtuali luminis itellus agētis ad fantasmata
qditas coassistēs fantasmatib⁹ sine illis pōt imutare in-
tellectū possibilē. ¶ Et ad hoc iducūt quatuor exēpla. pᵐ
est de albedine ꝛ dulcedine lactis: q̄ ꝑ albedo imutaret
visuz in lumine sine dulcedine dato q in tenebris n̄ possz
sine dulcedine imutare absq3 ipressiōe alicui⁹ in lacte: ꝛ
remotiōe alicui⁹ ab illo: sz hoc ɔtingeret p solū ɔtactū lu-
minis ad albedinē: ita vtute ɔtact⁹ ite⁹ agētis sup fātas-
mata fit sepatio qditatis a fantasmate: nō scdʒ rē: sz scdʒ
imutationē: q: p talē ɔtactū qditatis sine fantasmate pt
imutare vbi pri⁹ nō poterat. ¶ Scdʒ exᵐ est de aīa. vi-
demus. n. q calor nālis in hoīe: ꝛ i quolz alio aīato: agit
in vtute aīe nutritionē: ꝛ alia opa vite: ꝛ tn̄ aīa nullā dis-
pōnē iprimit calori neq3 aliqd remouet ab eo. ¶ 3ᵐ exᵐ
est de carpētario q operaꝛ mediāte securi: in q̄ nullā for-
mā iprimit neq3 aliqd remouet: nisi q: ex motiōe instru-
mēti p ɔtactū securis secat vel scindit. ¶ 4ᵐ exᵐ. est de
intelli⁹ mouēte orbē q̄ sine ipressiōe ꝛ remotione alterat
hec iferiora. ¶ Ista opio defic̄ pᵒ in fūdamēto credēs in
motiōe inte⁹ polis qditatē actiue cōcurrere ꝛ nō fantas-
ma. sicut in visiōe ɔcurrit actiue albedo lactis: ꝛ nō dul-
cedo: mō oñsū est de itentiōe Arꝫ. fantasma eē pnᵐ ꝓ-
ximū īmediatū motiuū itell's polis: imo seqꝛ fantasma-
ta nūq3 reduci de po^a ad actū per inteᵐ agētē: ex q̄ nō pōt
imutare inteᵐ polez ɔ determiatione cōmētatoris in h
3ᵒ. ¶ Scdo deficit hec opinio in exēplis. nā pᵒ nō psua-
det: cū i tenebris nō videaꝛ albedo nec dulcedo: nec am-
bo pñt mouere visū: sicut qditas ꝛ fantasma pñt moue-
re inteᵐ. ¶ Scdʒ exᵐ deficit. q: aīa ꝛ calor sunt in eodez

T.c.30

subo: quorꝫ aīa est agēs pncipale ꝛ calor instrale. scdo h⁹.
Sz inte⁹ agēs ꝛ fantasma nō sunt in eodez subo: q̄ꝫ qōlz
est agēs pncipale: lz itell's sit vle ꝛ fantasma pticulare: si-
cut in gnōne hoīs: sol ꝛ hō sūt agētia pncipalia: q̄uis sol
sit agēs vle ꝛ hō pticulare. ¶ Tertiū exᵐ deficit p p cōsi-
mile cāz: q: securis est agēs istrale. fātasma aūt est agēs
pncipale: neq3 carpētari⁹ opaꝛ mediāte securi: nisi in ea
sit iducta noua forma. s. acuties. ¶ 4ᵐ exᵐ ēt deficit. q:
celū est q̄si subz itelli^e. nō aūt fantasma est aliq̄ mō subz
inte⁹ agētis: nec est veꝝ q itelli⁹ nihil imprimat celo: q:
imprimit motū: ꝛ alias q̄litates spūales qb⁹ agit in hec
iferiora. ¶ Tertia opinio posuit q ite⁹ agēs nullā oīo
dat ꝑparationē fantasmati: sz solū intellectui poli: nō tn̄
pōt mouere fantasma iteᵐ p se: sz idiget adiutorio itell's
agētis: ita q ābo imutāt inteᵐ polez: sicut duo hoīes tra-
hunt nauim quā nullus eoꝝ pōt p se trahere. ¶ Ex ista
pōne seqꝛ pᵒ q eq̄ ducit fantasma itellectuz agētē de po^a
ad actū: sicut eɔ. ex quo sunt due cāe ptiales ɔcurrentes
ad eūdē effectū: nō. n. plus ducit. S. ꝓo. de po^a ad actū
q̄ eɔ in motu nauis. ¶ 2ᵒ. q: tūc taz ite⁹ agēs q̄ fātasma
per accidēs ɔcurreret ad itellectionē: sicut tā. S. q̄. ꝓ.
ɔcurrūt p accidēs ad moᵐ nauis. ¶ 3ᵒ seqꝛ q ite⁹ agens
nō est oīa facere: q: nullū agēs solū ptiale est oīa facere.
cū oīa facere nulli ɔpetat nisi agēti vli. mō itell's agēs est
solū cā ptialis. ¶ 4ᵒ seqꝛ q itells polis cognoscit recto
ɔspectu iteᵐ agētē: sicut fantasma: ex quo sūt due cāe par-
tiales eq̄lr ɔcurrētes ad eūdē effectū nuō: ex qb⁹ fit vna
cā totalis. mō nō vr̄ rō: quare plus vna q̄ alia cāꝝ recto
ɔspectu cognoscaꝛ ab itellectu poli. Jō est dāda 4ᵃ opio
de intētiōe ɔmētatoris ꝛ Arꝫ. q itell's agēs abstrahēdo
fantasma remouet aliqd. s. ꝑuatiōnē cuz potētialitate ꝛ
iprimit aliqd positiuū. s. spūale lumē eleuās fantasma a
sua potētialitate: ꝛ quodāmō supra nām suā vt imutare
possit iteᵐ polez. ¶ Pro ista opiniōe sūt q̄tuor euidētie
si color nō esset de se visibilis iuxta opinionez Auēpace
nūq3 imutaret visum nisi reciperet aliq3 dispōnē positi-
uā: iō dicebat q lumē reqriꝛ pp colores: sz fantasma nō
est de se itelligibile: g̃ si imutat iteᵐ necio recipit aliquā
dispōnē positiuā. ¶ Scda euidētia. meᵐ cꝑis tenebro-
suz hꝫ diafancitatē solū in po^a. per phꝫ. 2. hui⁹. ꝛ p pūta-
tionē corpis lumīosi c idē medio illud fit actu dyafanū:

T.c.71.

ꝛ actu illuminatū: sz istud nō fit nisi recipiēdo formā lu-
minis. g̃ ɔsilr fantasma cū sit po^a itelligibile nō reduceꝛ
ad actū: nisi p ipressionē lumīs itellus agētis. ¶ Tertia
euidētia est ista. ipōle est aliqd trāsire de po^a remota ad
actū nisi aliquā formaz recipiat. vt colligiꝛ de intētione
phi. scdo h⁹. ꝛ 8. physicoꝝ. sz fantasma est in po^a remota
respectu act⁹ itellectiōis: q: alr nō differret a sensibus. g̃
nūq3 reduciꝛ de po^a ad actū nisi p ipressionē noue forme
¶ Quarta euidētia est ista. q̄ncūq3 ad aliquē effectū cō
currūt duo agētia. s. vle ꝛ pticulare semp agēs pticulare
recipit aliquē iluxū ab agēte vli: vt colligitur a pho. 8ᵒ.

T.c.33.

physicoꝝ. ꝛ ab auctore de causis: sz itell's agēs est cā vlis
oīuz itellectionū ꝛ spēꝝ itelligibiliū. fantasma aūt est cā
pticularis. g̃ fantasma aliquē iluxū recipit ab itellectu
agēte. ¶ Ad pᵐ in ɔtrm̄ dr̄ q forma ipressa fantasmati in
eo recipiꝛ simplr ꝛ idiuidualr: nō tn̄ mālr ꝛ cuz multitu-
dine ptiū: sicut fātasmo: vn̄ sicut magnes attrahēdo fer-
ruz iducit quādā virtutē idiuisibilez: sic itell's agēs idu-
cit vnā formā spūalē per carētiā portiū eleuātē fātasma
de po^a ad actū: ꝛ illa forma nō recipiꝛ in fantasmate vel
in fantasia scdʒ oēz modū ipsoꝝ: sz scdʒ modū idiuidualez
solū: iō spēs itelligibilis ꝓducta a fātasmate semp ē sin-
gularis: nō tn̄ solū idiuidualr repn̄tat: sz ēt vlr: vt patuit
¶ Ad 2ᵐ nego q virt⁹ iferior nō possit eleuari a vtute su-
periori pfectionē recipiēs. Et ad ꝓbationē dr̄ q non est
silitudo. solū. n. ꝓbat q nulla vt⁹ iferior recipit pfectio-
nē a supiori quā imutat: iō q: fantasma imutat iteᵐ possi-
bilē: nō pōt ab illo recipe pfectionē: sz bn̄ ab itellcū agē-
te quē nō imutat. ¶ Sz forte dubitaꝛ. si fantasma reci-
pit ab itellectu agēte lumē spūale. g̃ nō fantasma: sz illō
spūale lumē est motiuū ꝓximū ite⁹ polis: qō est ɔ dicta.
ꝛ ꝓbaꝛ ɔña. q: si lignū est actu calidū postq3 fuit po^a ca-
lidū: ꝓximū calefactiuū est caliditas ꝛ nō lignū. ¶ Rn̄
deꝛ q sicut in gnōne hoīs ɔcurrit duplex agēs pncipale
. s. sol q est vle: ꝛ particulare qō est hō generās: ꝛ itez du-
plex agēs istrale. vz. vle qō est iluētia celi: ꝛ pticulare q
est vtus seminis: ita ad itellectionē ɔcurrit duplex agēs
pncipale. s. vle qō est ite⁹ agēs: ꝛ pticulare qō est fantas-
ma. ac ēt est duplex agēs istrale: videlicz vle qō est lumē
ite⁹ agētis: ꝛ pticulare qō ē spēs itelligibilis. Un̄ si lumē
mālr reqriꝛ ꝓpter colores: adhuc color eēt pn⁹ ꝓximū
motiuū visus. lumē aūt actiue ɔcurreret ad visionez so-
luz istralr: vt cā vlis: ita fantasma imediate imutat itel-
lectū possibilē: lumē aūt itell's agētis disponēs eleuans
fantasma solū mediate: vt cā vlis. ¶ Ex ꝑdictis pōt red-
di cā q̄re cogitatiua dr̄ itell's: nō qdē per essentiā: sz p pti-
cipationē: q: sola cogitatiua est illa que vniꝛ intellectui
agenti p receptionē sui luminis: ꝛ sic fantasiā Arꝫ. vocat
intellectū passiuū. hoc est: q: nō distinguit eā a cogitati-
ua: sz distinguēdo: vt facit cōmētator dꝫ dici q virt⁹ ime-
diate deseruiēs itellectui est cogitatiua: ꝛ ꝓximū moti-
uuz inte⁹ polis est fantasma. non vt est subiectiue in fan-
tasia: sed in cogitatiua: qō dr̄ spēs cogitabilis: ita q spēs
cogitabilis est illa que imediate mouet inteᵐ: ꝛ q̄ pficiꝛ
per inteᵐ agentē: hec aūt spēs vocaꝛ fantasma: ab Arꝫ. pᵒ
q: cogitatiuā nō distīguit a fantasia. Scdo. q: fantasma
id ē est qō apparitio: vt patuit in fine hui⁹ secūdi. mō ap-
paritio per quā imutaꝛ intell's possibilis maxie fit in co-

gitatiua: ꝛ per spēm cogitabilē. separātes autē cogitatiuam a fantasia cādez spēm dicunt fantasma. Primo qꝛ effectus est fantasie. Secūdo qꝛ istud vocabulū habet in vsu iuxta modū loquēdi Ar. Cōmētator autez spēm īmediate motiuā intellectus nō vocat fantasma nec speciez cogitabilem secundum alios. s. intentionem ymaginatam. quare ꝛc. ℂ Textus commenti. 40.

Quoniam autem animalium anima secundum duas diffinita est potentias discretio quod intellectiue opus est ꝛ sensus. Et adhuc in mouendo secundum locum motu. De sensu quidem ꝛ intellectu determinata sint tanta.

ℂ Iste est secūdus tractatus tertij de aīa. in quo Ar. determinat de pncipio motiuo fm locū. Postq̄ determinauit de ītellectiuo: vt post notitiā ītellect⁹ manifestet opera volūtatis: ꝛ diuiditur in quatuor capitula. In primo determinat de principio intrinseco motus fm locū. In secūdo de pncipio extrinseco. ibi. (Diuidētibus) In tertio de pncipio positiuo vite a quo depēdet essentialr talis motus. ibi. (Uegetabilē aūt.) In q̄rto de pncipio ꝑuatiuo vite quo deficit ille mot⁹. ibi. (Quoniā aūt possibile) Primū capitulū diuiditur in tres partes. In q̄ꝝ prima improbat aliquas diuisiōes aīe datas ab ātiquis. In secūda negatiue determinat de pncipio motiuo fm locū. ibi. (Sed de motu locali.) In tertia determinat de eodē affirmatiue. ibi. (Uidet̄ aūt duo.) Quātū ergo ad pmū Ar. ꝯtinuat se dicēdis. secūdo exequit̄ de intēto. ibi. (De mouēte aūt.) Dicit ergo pmo. ꝙ aīa aīalium est distincta ꝛ diffinita scōm duas potētias: qꝛ discretio que est opus intē⁹: ꝛ ipse sensus distinguūt aīaz ꝛ aīatū: ꝛ iterū motus fz locum distinguit aīaz a beo: qđ nō est mobile fm locū. Unde aīatuz distinguit̄ a nō aīato cognitione ꝛ motu: sz cognitio duplex est. s. ītellectiua ꝛ sensitiua. distinguit̄ ergo aīatū ab īaīato vel in discernere: qđ pertinet ad itellectū vel sentire: qđ ptinet ad sensum: vel mouere fm locū: qđ ptinet ad vtrūq3. cū ergo dictum sit de sensu ꝛ itellcū. Restat dicere de mouēte. Le. l. (Quoniā aūt aīa diffinita est fm duas potentias: que aīaliū est ꝛ discretio quidē intelligētie opus est ꝛ) sentire etiā operatio (sensus: ꝛ adhuc in mouēdo fm locū motus. de sensu quidē ꝛ ītellectu determinata sint tāta.) nō de motiuo fm locū est ꝯsr dicēduz. ℂ Dubitat̄. qꝛ videt̄ ꝙ p motū fz locū nō distiguatur aīatū ab inaīato. nec aīal a nō aīali: qꝛ multa sunt aīalia qb⁹ nō ꝯpetit moueri fm locū. s. affixa petris. alr motuū fm locū nō esset terti⁹ gradus aīatoꝝ supadditus sensitiuo. ℂ Rñdet̄ ꝙ mot⁹ fm locum q̄druplr sumit̄. Primo cōīssime p oī motu locali: ꝛ p hunc nō differt aīatū ab īaīato: qꝛ eīa ita bñ mouent̄ localiter: sicut aīata. Scđo sumit̄ ꝓpe p motu locali ad oēz drīaz positionū: ꝛ sic differt aīatū ab īaīato: qꝛ īaīatuz ab itrinseco spēi nō mouet̄ nisi ad vnā drīam positionū

T. cō. 7. vt habet̄ pmo celi. aīatū vero mouet̄ ad oēz differētiaz positionis: ꝛ maxie in augmēto: cū nō augeat̄ scōm vnaz differētiaz loci qn augeatur fm quālibz. iuxta doctrinā

T. c. i4. Ar. 2. h⁹. Tertio sumit̄ magis ꝓprie p motu locali scđz dilatationē ꝛ cōstrictionez: ꝛ sic differt anīal absolutum a perta ab aīalib⁹ affixis petris: quomodo ēt differt motiuū fm locū a sensitiuo. Quarto sumit̄ strictissime p motu ꝓgressiuo: ꝛ per hoc differūt aīalia perfecta ab animalib⁹ ipfectis: in qb⁹ est ꝑfecta fantasia cū ꝑfecto appetitu: que dicunt̄ pncipia mot⁹ ꝓgressiui vt in hoc cap. erit manifestū. quare ꝛc. ℂ Textus cōmē. 40.

ℂ De mouente autem quid forte sit anime speculandum est: vtrum vna quedaz pars ipsius sit separabilis: aut magnitudine aut ratione: aut omnis anima. Et si pars aliqua vtrū propria sit preter consuetas dici ꝛ dictas: aut harum vna aliqua sit.

ℂ Hic Aristo. exequitur de intento primo mouendo duas questiones de pncipio motiuo scōm locum. Secūdo dubitādo circa illas questiones: ꝓpter duas diuisiones antiquoꝝ. ibi (Habet autez dubitationez.) Tertio arguendo ꝛ reprobādo huiusmodi diuisiones. ibi. (Secūdum enim differentias.) Prima igitur questio est ista. vtrum principium motiuum sit pars anime separabilis ab alijs potentijs anime magnitudine vel subiecto: aut sit tota anima: idest vtruz esse principiuz motiuum secūdum locum competat cuilibet anime vel solū alicui distincte ab alijs potētijs magnitudine ꝛ subiecto. hoc dicit ꝓpter opinionem Platonis ponentis virtutes anie distingui loco ꝛ subiecto: volebat enim intellectiuā esse in cerebro. concupiscibilem in corde. ꝛ nutritiuaz in epate. ℂ Secūda questio. dato ꝙ pncipiuz motiuū sit pars anime: vtruz sit quedam pars ꝓpria preter dictas ꝛ consuetas dici: aut sit aliqua vna pars ꝯsuetaruz dici vel dictaruz potētiaꝝ anime quedā sunt vniuersales vt vegetatiuū sensitiuum appetitiuum scōm locum motiuuz ꝛ intellectiuuz: ꝛ quedam particulares: vt sensus interiores ꝛ exteriores. Item virtutum cognitiuaruz quedam sunt sensitiue: quedam intellectiue: vt intellectus agens ꝛ possibilis. De his omnibus dictum est quarū quelibet est in vsu loquendi: ideo apparet scire si pncipium motiuum est aliqua istarū potentiarū vel aliqua distincta ab his. Lege lrām. (De mouēte autē). i. de principio motiuo (quid forte sit anime speculādum est. vtruz vna quedam pars ipsius sit separabilis magnitudine vel rōne) ab alijs potentijs: vel partibus aīe (aut oīs anima). i. tota anima: (ꝛ si pars quedaz vtꝝ quedaz ꝓpria sit preter ꝯsuetas dici ꝛ dictas aut haꝝ) dictaꝝ (aliqua vna sit.) ℂ Notādū ꝙ anima habet partes diffinitiuas ꝛ integrales. partes subiectiuas: ꝛ partes potētiales: cuz ergo queritur vtrū principiū motiuuz fm locum sit pars aīe: nō queritur de parte diffinitiua nec integrali sed de parte subiectiua ꝛ potētiali. ℂ Textus cōmen. 4i.

ℂ Habet autem dubitationez mox quomodo oportet partes anime dicere: ꝛ quot. Modo enim quodam infinite videntur: ꝛ non solum quas quidaz dicunt determinantes ratiocinatiuam: irascibilem: ꝛ appetitiuam. Hi autem rationez habentem ꝛ irrationabilem.

ℂ Ubi sciendum ꝙ si inuestigandum est vtrum principium motiuum sit aliqua partium anime consuetaruz dici vel dictarum: oportet videre quomodo consueuerunt distingui potentie anime: ꝛ tunc est magna dubitatio quomodo cōtingit distinguere partes anime ꝛ quot sunt huiusmodi partes: quia quodāmodo videntur esse infinite: ꝛ hoc si volumus eas distinguere penes actus egredientes a potentijs. Si autem volumus eas distinguere secundum diuisiones antiquorum. sic sunt valde pauce: scilicet rationalis ꝛ irrationalis concupiscibilis ꝛ irascibilis. ℂ Duas ergo dederunt antiqui distinctiones potentiarum anime. Prima fuit Platonis: vt asserit Commentator cōmento. 4i. distinguentis potentias anime per rationalem irascibilem et concupiscibilem.

Secunda fuit quorundã aliorũ di. potentias anime distingui per irrationalẽ ⁊ habẽtẽ rõnem. Le.li. (Habet aũt dubitationẽ mox: quot oꝫ partes anime dicere) per differentias (⁊ quot) opꝫ eas esse. (modo.n. quodã infinite videnť: ⁊ nõ solũ quas qdã dicunt determinãtes ratiocinatiuã irascibilẽ ⁊ appetitiuã).i. cõcupiscibilẽ esse oẽs ptes anie. (hi aũt).i. alij distinguũt oẽs ptes aĩe in (rõnẽ hñtes ⁊ irrõnalẽ.) ¶ Textus cõmẽ.41.

¶ Scdm.n. differẽtias per quas separãt has: ⁊ alie videnť partes maiorẽ differẽtiã his habẽtes de qbus ⁊ nunc dcm̃ est. Vegetatiua.n. que ⁊ plãtis inest: ⁊ oibus aĩalibus: ⁊ sensitiua: quã neqꝫ sicut irrationabilẽ: neqꝫ sicut rationẽ hñtem ponet quis vtiqꝫ facile.

¶ Cõtra has diuisiones Aristo. quadruplr arguit: ⁊ p̃mo ɔtra scdã. illa diuisio nõ est bona que nõ euacuat totum diuisũ: sꝫ hec diuisio nõ euacuat totũ diuisũ. ergo hec diuisio nõ est bona: tꝫ ɔñã cũ maior ꝑ Boe. ⁊ Ap. in thopicis: ⁊ ꝓbať minor: qꝛ inueniunť quedã partes anĩe maiorẽ drĩam habentes ꝙ ille que dicte sunt: de quib' etiã in p̃nti libro deffiest. Pars.n. vegetatiua est in plãtis seu in omnibus viuẽtibus: ⁊ sensitiua in omnib' animalibus sed vegetatiua ⁊ sensitiua plus differũt inuicẽ ꝙ irascibilis ⁊ cõcupiscibilis. aut ꝙ rationalis ⁊ irrationalis: ⁊ tamẽ nõ est rationalis vt patuit: neqꝫ irrationalis: qꝛ illa virtus est irrationalis: que cõtrariať ratõi: vel que est apta nata habere rõnem: sed sensitiua in brutis nõ contrariať rõni: nec est apta habere rõnem. ergo nõ est irrationalis. Lege lit. (Secundũ.n. differẽtias per quas has) potentias (separant ⁊ alie videnť partes maiorem differentiã his habẽtes de quibus ⁊ nunc dictuꝫ est. vegetatiua.n. que ⁊ plãtis inest ⁊ omnibus animalibus ⁊ sensitiua) plus differunt ꝙ pores (quã neqꝫ sicut irrationalẽ: neqꝫ sicut rõnem habentẽ ponet quis vtiqꝫ facile.) ¶ Sꝫ forte dubitať: qꝛ Porphy. in vniuersalibus diuidit aĩal per rõnale ⁊ irrõnale. ergo per ideꝫ, sic pãt diuidi anima. pꝫ ɔñia. naꝫ si equus est animal irrõnale. ergo aĩa equi est irrõnalis aĩa: ⁊ per ɔñs potẽtia equi. s. vegetatiua ⁊ sensitiua sunt potẽtie irrõnales. Itẽ phs in ethycis: videť ꝓbare illam diuisionẽ cum diuidat patentias aĩe per rõnale ⁊ irrõnale. ¶ Notanduꝫ ꝼm Egidiũ ꝙ potentiarũ anime: quedã est rõnalis per essentiã vt itellectus: quedã per participatiõeꝫ vt appetitus q est aptus natus obedire rõni: quedam irrõnalis per participatiõeꝫ vt nutritiuũ ⁊ augmentatiuũ homis que nõ sunt apta obedire rõni: tamẽ coniunguntur anime rõnali. Quedã ṽo nullo modo sunt rõnales: nec irrõnales vt potẽtie brutoꝝ: que nõ sunt apte nate obedire rationi: neqꝫ coniunguntur anime rõnali. ¶ Ista responsio quadruplr deficit. p̃mo in eo ꝙ ponit solũ intellectũ eẽ virtutẽ rationalẽ per essentiã: qꝛ anime rationalis nõ solum itellectus: sed etiã voluntas est potẽtia essentialis. ergo si intellectus: per idem ⁊ voluntas est patentia rationalis per essentiaꝫ: de quibus dicit phs. 9. metaphy. ꝙ patẽtie rationales sunt ad opposita. ¶ Secũdo deficit in eo ꝙ vocat ratiõale per participationẽ aliaꝫ: illud qđ aptum natũ est obedire rõni: quoniã tunc tam continẽtis ꝙ incõtinẽtis appetitus est rõnalis: qꝛ vtrũsqꝫ est aptus obedire rõni. Sed cõsequens est falsum. nam sicut ille appetitus est regulatus qui est cõueniens rationi recte. Et ille est irregulatus q est discõueniens ratiõi recte: Ita appetitus cõtinẽtis est rõnalis: qꝛ est obediẽs recte rõni: ⁊ appetitus icontinẽtis est irrõnalis: qꝛ est in obediẽs recte rõni: cũ nõ obediat ⁊ est aptus natus obedire. ¶ Tertio deficit in eo ꝙ ponit nutritiuum ⁊ augmentatiuũ homis esse potẽtias irrõnales: qꝛ coniunguntur anime rõnali absqꝫ aptitudine obediẽtie: qꝛ tũc ossa caro capilli ⁊ vngues dicerenť irrõnalia per participationem qꝛ coniunguntur anie rõnali sine aptitudine obediẽtie. qđ est absurdum. Ideo dicit phs in lr̃a: ꝙ potentia vegetatiua reperta in oibus aĩalibus nõ est ratiõalis neqꝫ irratiõalis. ¶ Quarto deficit in eo ꝙ ponit appetitũ bruti nullo modo esse irrõnaleꝫ: cum tamẽ velit brutũ esse aĩal irrõnale ꝓpter diuisionẽ aĩalis per rationale ⁊ irrõnale. Si.n. brutũ est aliquo modo irrõnale eo modo aĩa ⁊ eius potẽtia est irrõnalis. Unde breuiter arguiť sic. nihil est irratiõale: ꝼm Egi. nisi illud sit coniunctũ anie rõnali: sed nullum brutũ est coniunctũ anie rõnali. ergo nullũ brutũ est irrõnale. ¶ Dõm ergo aliter ꝙ patẽtia irrõnalis per essentiã est potentia anie itellectiue: vt itellectus ⁊ voluntas: potẽtia rõnalis per participationẽ est potẽtia anie sensitiue obediens rõni. vt appetitus sensitiuus tẽperati vel cõtinẽtis: ⁊ itelligo per obedire rõni iclinari in rectã rõnem. potẽtia irrõnalis per participationẽ est potentia anie sensitiue inobediens rõni. vt appetitus sensitiuus itemperati vel incontinẽtis: q nõ est obediẽs recte rõni: neqꝫ iclinať obedire illi: sꝫ sit aptus natus obedire illi: nõ aũt dacur potentia irrõnalis anime per essentiã: sicut dať bonum per essentiam: ⁊ nõ maluꝫ per essentiã: sed bene per participationem aut per respectum. ¶ Ad p̃muꝫ dr̃: ꝙ Porphyrius dedit illam diuisionẽ: qꝛ carũt terminis: ant sumẽdo irrationale negatiue vel saltẽ vt tantũ valeret sicut brutuꝫ. ¶ Ad 2m respondeť ꝙ Aristo. nõ diuisit oẽs potentias anime in libro ethycoꝝ: nec etiã oẽs humanas: sed solũ potẽtias morales sensitiuas ⁊ itellectiuas ptinentes ad ṽtutes quas aliqñ vocat rõnales ⁊ aliqñ irrõnales per respeĩ ad rõneꝫ ⁊c. ¶ Textus cõmẽ.41.⁊.42.

¶ Adhuc autem ⁊ phãtastica que per esse quidem ab omnibus altera est.

¶ Cui autem haruꝫ eadem vel altera sit habet multam dubitationem si aliquis ponat separatas partes anime.

T.c.42.

¶ Scdo arguit phs ad idẽ sic. po' fantastica est distincta ab alijs patẽtijs: ⁊ tñ nõ est aliqua illarũ duaꝝ. g. maior est nota: ⁊ minor declarať. vt supra: qm̃ po' fantastica in brutis nõ est rõnalis. nec irrõnalis: ⁊ hoc siue ponať separata ab alijs potẽtijs loco ⁊ subto siue nõ. si.n. non ponať separata nisi ꝼm esse. pꝫ ꝙ bruta hobẽt potentiã fantasticã que nõ est rõnalis: neqꝫ irrõnalis. si aũt poniť separata. cũc ista rõ ꝓcedit cõtra disiõneꝫ Platonis: eo ꝙ tunc fantasia nõ esset rõnalis: neqꝫ concupiscibilis: neqꝫ irascibilis: cum oẽs tales potẽtie loco ⁊ subto distinguãtur ꝼm eũ. Le. lit. (Adhuc aũt fantastica que per esse quidem ab oibus) alijs (altera est: cui aũt harũ).s. rõnalis ⁊ irrõnalis (eadẽ vel altera sit hꝫ multã dubitatiõeꝫ: ⁊ si aliqs ponat separatas partes anie) ad mo^m Platonis adhuc hꝫ magnã dubitatiõeꝫ. Forte posset aliqs dubitare arguẽdo ꝙ fantasia bruti ẽ rõnalis vel irrõnalis: qm̃ canis ⁊ alia aĩalia disciplinabilia obediũt hoĩ: ⁊ hꝫ ꝑ fantasiã. igiť ⁊c. vt arguať sic. alic' canis fantasia ẽ obediẽs rõni: qꝛ est obediẽs homini: ⁊ alicui' fantasia est inobediẽs. g canis hꝫ fantasiã rõnalẽ ⁊ irrõnalẽ per participationẽ. ¶ Respõdeť ꝙ bruta nõ obediunt: sicut nec hñt intellcm̃ vel disciplinã. obedientia.n. est ṽtus moralis. modo ṽtuteꝫ morales nõ sunt in brutis: loquẽdo aũt de

obediētia large eo modo quo dicimus brutis perfectis inesse prudentiā ⁊ disciplinā cōcedat: q2 obediunt rōni separate eo modo quo instrm inanimatuz est obediens artifici: ⁊ agentia nālia dictioni infallibili. Sz hic nō arguit ꝯ dicta: q2 ibi fit locutio ꝺ rōne ꝯiūcta potētijs sensitiuis q̄lis nō repit in bruto. ¶ Text⁹ cōmē. 42.

¶ Adhuc aūt appetitiua: ⁊ que rōne ⁊ potentia: altera videt vtiq3 esse ab oib⁹: ⁊ ꝯueniens vtiq3 hāc sequestrare. In rōcinatiua aūt volūtas fit. In irrōnabili ⁊ cōcupiscitiua ⁊ ira. Si aūt tria in aīa in vnoquoq3 erit appetitus.

¶ Tertio arguit pncipalr. cōtra diuisionē platonis. naz data illa: sequit ꝙ in nobis nō sunt tres appetitus. conseqūēs falsum: q2 in nobis est appetitus ꝯsns rōne3: qui dicit voluntas: ⁊ appetitus irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis qui nō sequunt rōnem: cū reperiant in brutis: ꝙ. n. volūtas sit appetitus p3: ⁊ ꝙ sit distinctus ab alijs potētijs est manifestū. nā est distinctus ab intellectu rōnali: ac etiaz ab irascibili ⁊ cōcupiscibili: ex quo isti reperiunt in brutis. Un̄ Plato per diuisionē suam videbat diuidere appetitū qui est altera potentia ab alijs in ꝯcupiscibilē ⁊ irascibilē: sed ista nō est bona ⁊ completa diuisio: ex quo voluntas est potētia appetitiua ⁊ nō aliqua illarū. Le. lit. (Adhuc aūt ⁊ appetitiua que ⁊ rōne ⁊ po⁹. altera videt vtiq3 esse ab omnib⁹) alijs potētijs (⁊ incōueniens: vtiq3 est hāc sequestrare) .i. diuidere in duas potentias (in ratiocinatiua aūt voluntas fit cū irrōnabili cōcupiscentia ⁊ ira. Si aūt tria sunt in aīa in vnoquoq3 erit appetitus.) triplex. s. in hoie. ¶ Notandū ꝙ sicut appetitus nālis sequit formā naturalr impressam: sic appetit⁹ anime: sequit formā ab aīa apprehēsam. ideo cū in anima humana sit duplex apprehēsio: vna per intellctū: ⁊ alia per sensuz. pma facie in aīa erit duplex appetitus. vn⁹ itellectiuus sequēs formā apprehensam per inte^m. alius sensitiuus sequēs formā apprehēsam per sensum. Rursus appetitus sensitiuus distinguit in irascibilē ⁊ cōcupiscibilē: quare erit triplex appetitus in homine. Unus in parte itellectiua ⁊ duo in parte sensitiua. Ratio aūt: quare appetitus. s. intellectiuus est vnus: ⁊ remanet indiuisus: sensitiu⁹ vo plurificat: est: vt cōmuniter dicit: q2 inte⁹ apprehēdit bonū sub rōne vl̄i: sensus vo sub ratione particulari: ⁊ q2 vl̄e aggregat que particularia diuidūt: appetit⁹ itellectiu⁹ remanet vnus iduisus: sensitiuus vo plurificat. ideo peccauit Pla. diuidēs potētias anime per rōnalē cōcupiscibilē ⁊ irascibilē. nā rationalis ibi stat p intellectu: cōcupiscibilis vo ⁊ irascibilis stant ibi p appetitu sensitiuo. De volūtate aūt que est appetitus intellius nō fit aliq̄ mētio ibi. debuit ergo distinguere quattuor aīe potētias: quarū due se tenerēt ex parte aīe intellectiue. s. inte⁹ aut volūtas: ⁊ alie due ex parte sensitiue. vz. irascibilis ⁊ concupiscibilis: a qbus sumi solent q̄ttuor cardinales vtutes. s. prudētia. iustitia. fortitudo. ⁊ temperātia: Prudētia est in itellectu: Justitia in volūtate: Fortitudo in irascibili: Et tēperātia in cōcupiscibili. ¶ Cōtra pdicta arguit: ⁊ pmo ꝙ plures sunt appetitus q̄3 tres: q2 appetitus sensitiuus insequit formaz apphēsaz a sensu. vt dcm̄ est: sz plures sunt sensus q̄3 duo apprehēdētes formas sensibiliū: tam interiores q̄3 exteriores. g̊ plures q̄3 duo sunt appetitus sensitiui ⁊ vn⁹ est inte⁹. g̊ ⁊c. ¶ Dōm: ꝙ sicut diuersitas actuū agit diuersitatē potentiarū: ita diuersitas delectationū ⁊ tristitie arguit diuersitatē appetitus quo ad fugā ⁊ persecutōez: sed delectatio ⁊ tristitia diuersificant fm diuersitatem potentiarū cognitiuarū. ergo cuilibet potētie cognitiue pprius correspōdet appetitus: ⁊ per ꝯñs plures q̄3 tres sunt appetitus: sicut plures q̄3 tres: sunt potētie cognitiue. pars pma aīitis colligit a pho 2⁹. huius di. ꝙ in quocūq3 repit delectatio vel tristitia: in eo reperit appet⁹ ⁊ desideriū. Scda vo pars declarat inductiue. naz sicut visus ⁊ auditus sunt diuerse potētie: ita alia est delectatio vel tristitia visus: ⁊ alia est delectatio vel tristitia auditus: delectat. n. visus in pulchro vel tristat in turpi: in qbus nō delectat vel tristat auditus: ⁊ eꝯ in consonātijs delectat auditus: ⁊ in dissonātijs tristat: in qb⁹ nō delectat vel tristat visus. Similr odorat⁹ delectat in bono odore ⁊ tristat in fetore: in quib⁹ nō delectat vel tristat gustus. eꝯ in dulcedine delectat gustus ⁊ in amaritudie tristat: in qb⁹ nō delectat vel tristat odorat⁹. Et ita vl̄iter dicat de oibus potētijs cognitiuis: tā iterioribus q̄3 exteriorib⁹: tā sensitiuis q̄3 intellectuis: q2 eis multiplicat appetitus. iux multitudinē potētiarū cognitiuarū. phs aūt nō ponit nisi tres appetitus in vl̄i: sicut solū vl̄iter loquit de sensu ⁊ itellectu. Cui tamen sensu cōpetit irascibilis ⁊ cōcupiscibilis videbit in sequēti. ¶ Scdo arguit pncipalr: ꝙ irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis nō sunt appetitus distincti. p⁹: q2 appetitiuū ⁊ fugitiuū nō sunt distincti appetitus. vt patuit. Scdo: q2 itellectui vn⁹ solus ꝯcurrit appetit⁹. g̊ per idē sensui. Tertio: q2 tunc specifice distiguerent: ⁊ eēnt inequalis pfectiōis ⁊ diuersoꝝ actuū. qd nō appet. quarto: q2 tūc cuilibet aīali inēnt illi duo appetitus: qd nō est verū: ⁊ maxime in habētib⁹ solū sensuz tactus. ¶ Unde pmo notandū ꝙ sicut naturalia habēt duplicē virtutē: per quarū vnā prosequunt ꝯueniētia: ⁊ per aliā resistunt impedimētis: ita ⁊ anime vtutes cōsimiles habēt. vbi gra. ignis hz leuitatē p quā mouet sursum ad locū naturalē sibi conuenientē: ⁊ caliditatē: per quā agit in ꝯtraria: ⁊ resistit impediētis prohibētibus motū sursuz ad illū locū: ita aīa hz vnā vtutem appetitiuā per quā psequit conueniētia: ⁊ hec dicitur cōcupiscibilis: ⁊ hz aliā virtutē per quā resistit volētibus impedire in bono desiderato: ⁊ hec dicit irascibilis. Unde leo per concupiscibilē accedit ad cibuz tanq̄3 ad sibi conueniēs ⁊ desideratū: per irascibilē vo resistit ⁊ aggredit bestias eū impedire volētes in cibo optato: deo hūt se cōcupiscibilis ⁊ irascibilis in aīali quasi leuitas ⁊ caliditas in igne. ¶ Secūdo notandū: ꝙ quelibet istaꝝ vtutū: hz suā psecutōez ⁊ fugā. nā si illud qd offert ꝯcupiscibili sit bonū delectabile ⁊ cōueniens. tunc ꝯcupiscibilis desiderat ⁊ psequit rem illā. si vo sit discōueniens ⁊ nociuū. tunc abhominat ⁊ fugit. desideriū g̊ est quedā psecutio ꝯcupiscibilis: ⁊ abhominatio est ipsius fuga: nec est alia vtus: sed est vna ⁊ eadē concupiscibilis vtus per quā prosequimur ⁊ desideramus pficua: ⁊ fugimus ⁊ abhorrem⁹ nociua. Sic ēt irascibilis hz suā psecutionē ⁊ fugā. nā si volēs nos impedire in bono desiderato nobis appet posse fugari. tunc audemus ⁊ spamus: si aūt nō apparet. tunc timemus ⁊ despamus: ita ꝙ spes vel audacia est q̄dā psequutio irascibilis. timor vo aut despatio est q̄dā illi⁹ fuga. ¶ Ad p^m: negat ꝯñtia. vnū appetitiuū ⁊ fugitiuū in igne sunt ijdē appetitus ꝓuenientes ab eadē forma: ⁊ tn̄ caliditas ⁊ leuitas sunt diuersa pncipia: quibus competūt diuersi appetitus. ¶ Ad 2^m: negat ꝯña: q2 ea que separant ab iferiorib⁹ vniunt in superioribus. multas. n. potētias cognitiuas hz anima sensitiua: ⁊ tamē solū duas cognitiuas hz intellectiua aīa. s. inte⁹ agentē: ⁊ inte^m polem: ⁊ ita nō est icōueniēs ꝙ sensus: vtputa fantasia vel extimatiua hēat duos appetitus ⁊ inte^m solū vnū. ¶ Ad 3^m ꝯcedo: ꝙ illi appetitus

T. c. 23.

specifice distiguunt: ⁊ ꝙ ꝯcupiscibilis est prior ⁊ pfectior ꝗ̃ irascibilis. prius.n. anial appetit ꝯuenientia ⁊ fugit disconueniētia ꝗ̃ꝫ appetat resistere ipedimētis: ⁊ corrūpere ꝯria nō.n. appetit ꝯueniētia: q2 appetit corrūpere ꝯria: ſꝫ iō appetit corrūpere ꝯria· q2 appetit ꝯueniētia. ¶ Ad 4m negat ꝯn̄tia: lꝫ.n. cuilibet aiali isit appetitiuū ⁊ fugitiuum. nō tn̄ cuilibet irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis: sicut nō cuilibet aiali inest fantasia ⁊ extimatiua pfecta. mō irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis in nullo repit̄ in quo nō est fantasia ⁊ extimatiua pfecta. ¶ Textus cōmē. 43.

¶ Et etiā de quo nunc sermo instat quid forte mouens s̄m locū animal est. Scd̄m quidē.n. augmētū ⁊ decrementū motū qd̄ oibus inest videbit̄ vtiqꝫ mouere generatiuū ⁊ vegetatiuum. De respiratiōe aūt ⁊ expiratione: ⁊ somno ⁊ vigilia posterius perspiciendum. Habēt enim ⁊ hec dubitationem multam.

¶ Quarto argr̄. ꝯ ambas diuisiōes. nā pm motiuū ē quo nūc est s̄mo: ⁊ pm augmētatiuū diminutiuū ⁊ vegetatiuū: ac ēt pm gn̄atiuū ⁊ vegetatiuū respiratiuū ⁊ spiratiuū: nec nō pm somni ⁊ vigilie hec oīa pm sunt po aie: ⁊ nō vr̄ ꝯtineri sub aliq̄ illarū diuisionum: co ꝙ nullū istoꝝ pncipioꝝ videt̄ esse po rōnalis vel irrōnalis ꝯcupiscibilis vel irascibilis s̄m ꝙ pōt patere ex doctrīa paruoꝝ nālīū. vbi mā taliū pncipioꝝ ⁊ potētiaꝝ diffuse tractat̄. T.c. li. (Et ēt de quo nūc s̄mo instat qd mouēs s̄m locū aial est s̄m qdē augmentū ⁊ decrementū motus) ⁊ oibus iest (qd̄ oibus inest videt̄ vtiqꝫ mouere gn̄atiuū ⁊ vegetatiuū. de respiratōe aūt ⁊ expiratōe ⁊ sōno ⁊ vigilia posterius pspiciēdū) est. s. in paruis nālibꝰ. (hn̄t.n. ⁊ hec dubitatōeꝫ multā) ¶ Cōtra illas diuisiōes circa dicta dubitat̄ vtrū po rōnalis sit ī determinata porte corporis: sicut ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis. ⁊ videt̄ ꝙ sic. nam intē agēs: nullā partē irradiat nisi ptē fantasie vel cogitatiue vt patuit: ſꝫ ibi videt̄ esse tā intē agēs ꝗ̃ꝫ possibilis vbi ē irradiatio. ꝗ̃ ⁊c̄. In oppo est Ar. in hoc 3o ⁊ in 2o huiꝰ di. ꝙ intēꝰ nullius ptis coꝝ est actus. ¶ Notandū s̄m Thomā pte 2a ꝯ Gentiles: ꝙ aīa itellectiua nullam portē sibi determiat: ſꝫ est forma subalis totius corporis: ⁊ cuiuslꝫ ptis eius: qd̄ ipe q̄druplr̄ pbat. pmo opꝫ ppriū actū in ppo pfectibili esse: ſꝫ aīa intellectiua est actus corporis organice: ⁊ nō vnius partis organice tantū. ꝗ̃ est actus cuiuslꝫ ptis organice hois. ¶ Scd̄o. si aīa itellectiua eēt forma totius ⁊ nō ptiū ipsa nō eēt forma subalis talis corporis: sicut forma domus que est forma totiꝰ ⁊ nō partiū est forma accn̄talis. ¶ Tertio. ab aīa itellectiua sortit̄ spēm totū ⁊ partes. ꝗ̃ ipa est actus totiꝰ ⁊ portiū. ⁊ꝫ ꝯn̄tia cū aīte. nā ipsa absente: neqꝫ totū neqꝫ pars remanet eiusdē spēi. nā oculus mortui ⁊ caro eius nō dr̄ nisi equoce. ¶ Quarto. aīa que est nobilissima inter formas īferiores: ē simplex in suba ⁊ multiplex in poꝰ multaꝝ opationū. ꝗ̃ idiget diuersis organis ad suas opōnes complēdas: ſꝫ quelꝫ ṽtus indigēs organo est in illo. ꝗ̃ aīa itellectiua est in diuersis organis corporis humani. ¶ Contra istā pōnem argr̄ pmo sic. albedo s̄m suaꝫ essentiā nō pōt esse in qualibet parte eius subti per moduꝫ actus ⁊ forme nisi quelꝫ pars eiusdē subti posset eē alba; semp itellīndo deducta mixtura sui ꝯrij. ꝗ̃ p idē aīa itellectiua nō posset eē actꝰ ⁊ forꝰ cuiuslꝫ ptis corporis hūani nisi quelꝫ ps esset itellectiua. mō illud est ipoꝫ ⁊ silr̄ tudo tꝫ: q2 essentia albedīs s̄m eū in eodē loco est idiuisibilis: sicut aīa itellectiua. Scd̄o quelꝫ entitas exn̄s in orgāo p modū actꝰ ⁊ forꝰ est ṽtus orgāica: ſꝫ aīa itellectiua nō est ṽtus orgāica. ꝗ̃ aīa itellectiua nō est in aliq̄ pte orgāica p modū actꝰ ⁊ forꝰ: aūs colligit̄ de mēte phi. 2o ⁊ 3o hꝰ. ¶ 3o quelꝫ forꝰ: que est actus alicꝰ corpis cōicat sibi denoiationē sue ppe passiōis: ſꝫ aīa itellectiua nō cōicat cuilibet pti corpis denoiationeꝫ sue ppe passionis ꝗ̃ ⁊c̄. ⁊ꝫ ꝯn̄a cū minor: q2 nec manꝰ: nec caro est itellectiua maior aūt liquet iductiue. nā si aīa itellectiua. als. vegetatiua. est actus alicꝰ corpis illud est vegetatiuū. Et si aīa sensitiua est actꝰ alicꝰ corpis illud est sensitiuū. ¶ 4o idem inquātū idē semp est aptū natū facere idē. 2o de gn̄ō. ſꝫ aīa itellectiua semp se hꝫ eodē mō cū sit idiuisibilis p carētiā ptiū itegraliū. ꝗ̃ si ē forꝰ totiꝰ ⁊ partis semp facit idē· cū ꝗ̃ actuādo totū faciat hoīeꝫ eē aial rōnale. seq̄t̄ ꝙ ēt actuādo ptē faciat hoīeꝫ aial rōnale: ⁊ sic caput ⁊ manꝰ ⁊ alie īfinite ptes hois eēnt hoies ⁊ aīalia rōnalia: qd̄ est absurdū. Et si dicat̄ ꝙ aīa hūāi pfecti est actꝰ totiꝰ ⁊ pluium ptiū eterogeneaꝝ: ⁊ tn̄ denoiando totū sub eē aīalis nō sic denoīat aliq̄ eiꝰ partē. Dicit̄ ꝙ nō eodē mō est forꝰ totiꝰ ⁊ ptis. Est n. forꝰ totiꝰ s̄m se totū ⁊ forꝰ ptis s̄m ptes. ¶ Jō est dōm ꝙ lꝫ aīa sensitiua pfecta possit eē in toto ⁊ in pte. p modū actꝰ ⁊ forꝰ: nō tn̄ aīa itellectiua p p sui idiuisibilitatē ⁊ simplicitatē: ſꝫ solū est in toto corpore hūano p modū actus ⁊ forꝰ. ⁊ nō in aliq̄ eius parte. iuxͣ doctrinā Ar. di. q2 nō est actus alicꝰ corporis ptis: ꝯcedēdo aīaꝫ itellectiuā eē in q̄lꝫ pte corporis p modū pn̄tie ⁊ indistātie. ¶ Ad pm: negat̄ ꝯn̄a: q2 ex ista minori negatiua nō seq̄t̄ illa ꝯ affirmatiua. Sed aūs deberet eē tale. aīa itellectiua est actꝰ corpis totiꝰ ⁊ alicꝰ ptis eiꝰ: qd̄ negat̄. ¶ Ad 2m: negat̄ ꝯn̄a. si.n. forma accn̄talis est actꝰ totiꝰ ⁊ nō ptis: a fortiori forꝰ subalis ⁊ maxie illa: cuiꝰ denoiatio ꝯsistit in idiuisibili. ¶ Ad 3m: negat̄ aūs: q2 nec caro. neqꝫ neruꝰ sortit̄ spēm ab aīa itellectiua: ſꝫ a ppa forꝰ vegetatiua. silr̄ manꝰ ⁊ caput nō sumunt denoiatōeꝫ specificā ab aīa itellectiua; ſꝫ ab aīa sensitiua: totū aūt ꝯpositū bn̄ sumit denoīatiōeꝫ specificaꝫ ab aīa itellectiua q2 dr̄ hō: ⁊ si recedēte aīa itellectiua partes nō manēt eiusdē spēi: hoc nō est pp actuatōeꝫ ptis ab aīa itellectiua: ſꝫ p ꝯordinē nāe sic ꝯtinētis formas ptiū cū forma totiꝰ. q2 si deficeret forꝰ totiꝰ deficeret forꝰ ptiū. ¶ Ad 4m ꝯcedo ꝙ aīa itellectiua idiget multis orgāis: ⁊ nō tn̄ iest illis p modū actꝰ ⁊ forꝰ: cū illa nō sint orgāna eiꝰ. ſꝫ aliaꝝ potētiaꝝ sensitiuarū. ¶ Rōn̄ oppo solūit̄ dicēdo: ꝙ sicut aīa itellectiua nō est determiata in aliq̄ pte corpis hūani. ita nec intēꝰ agēs: nec solis: ⁊ nō seq̄t̄. intēꝰ agēs irradiat ptes fantasie vl̄ cogitatiue. ꝗ̃ est in ea pte. Sol.n. irradiat sup terrā ⁊ sup istā domū: ⁊ tn̄ nō est in terra vel in domo. ſꝫ solū eiꝰ lumen: ita lumē intēꝰ agētis est in sola fantasia vel cogitatiua. Intēꝰ aūt agēs toti corpori est applicatꝰ in cuꝰ nulla pte est nisi per pn̄tiā ⁊ idistātiā. nō aūt illuminat alias ptes: quia ille nō sunt susceptiue luminis intellectus agētis: sicut nec quelibet pars mūdi est susceptiua luminis solis. quare ⁊c̄. ¶ Textus cōment. 44.

T.c. xi.
T.cō.6. ⁊.7.
T.ꝯ.56.
T.c. li.
T.ꝯ.6.
T.c.xi.

Sed de motu s̄m locū qd mouēs animal s̄m pcessiuū motū ꝯsiderandū. Qd̄ quidē igit̄ nō vegetatiua potentia manifestū. Semp.n. ppter aliqd motus hic: ⁊ aut cū phantasia: aut cuꝫ appetitu ē. Nihil.n. nō appetens aut fugiēs mouet̄: sed aut violētia. Amplius ⁊ plāte vtiqꝫ essent motiue ⁊ vtiqꝫ haberent aliquam partem organicam ad motum hunc.

¶ Ista est 2ª pars principalis huius capituli in qua Ar. reprobatis diuisionibus antiquorum negatiue determinat de principio motiuo secundum locum ponendo quattuor conclusiones. Prima conclusio est: potentia vegetatiua nec sensitiua nec intellectiua nec appetitiua est principium motus progressiui. Prima ibi. (Quicquid quidem.) 2ª ibi. (Similiter autem.) 3ª ibi. (At vero.) 4ª ibi. (At vero neque.) Prima quidem conclusio est illa: potentia vegetatiua non est principium motus progressiui: non fit sine appetitu et fantasia: sed in plantis non est fantasia: nec appetitus loquendo de appetitu sensitiuo. ergo in plantis non est motus progressiuus. Et cum in plantis reperiatur maxime potentia vegetatiua. ergo potentia vegetatiua non est principium motus progressiui. Et consequentia patet cum minori: et maior declaratur. nam semper motus progressiuus est propter aliquod imaginatum et desideratum. non enim animal mouetur isto motu nisi appetendo vel fugiendo aliquid: nisi forte per violentiam: de quo motu non oportet fieri mentio: quia non est ab intrinseco: sed ab extrinseco. Et confirmatur. in quocumque reperitur principium alicuius operationis in eo potest reperiri illa operatio. si ergo potentia vegetatiua est principium motus progressiui: et illa reperitur in plantis. ergo plante possent moueri motu progressiuo: consequens falsum: quia tunc haberent organa requisita ad istum motum. scilicet pedes: cuius oppositum experimur. Le. c. li. (Sed de motu secundum locum: quod est mouens animal secundum progressiuum motum considerandum est) consimiliter (quod quidem ergo non vegetatiua potentia) est principium illius motus (manifestum est. semper enim propter aliquid est motus hic: et aut cum fantasia aut appetitiua est. nihil enim non appetens: aut fugiens mouetur: sed aut violentia) mouetur: aut non mouetur. (Amplius et plante vtique essent motiue tali motu) progressiuo (et vtique haberent aliquam partem organicam ad motum huiusmodi) scilicet pedes. ¶ Nondum quod ex hac ratione conuincitur animam intellectiuam non esse formam cuiuslibet partis hominis: nec animam sensitiuam cuiuslibet partis animalis: quia in quocumque est formaliter principium alicuius operationis in eodem potest esse illa operatio: sed intellectio est operatio anime intellectiue: et sensatio anime sensitiue. ergo in quocumque est formaliter anima intellectiua vel sensitiua in eodem potest esse sensatio vel intellectio. si ergo in pede est formaliter anima intellectiua in pede poterit esse intellectio. si vero in osse est formaliter anima sensitiua in osse poterit esse formaliter sensatio: quorum quodlibet est impossibile. ¶ Textus commenti. 45.

¶ Similiter autem neque sensitiuum. Multa enim animalium sunt que sensum quidem habent: manentia autem et immobilia sunt per finem. Si igitur natura nihil facit frustra: neque deficit in necessariis: nisi in orbatis: et in imperfectis. Huiusmodi autem animalium perfecta: et non orbata sunt: signum autem est: quia generatiua quidem sunt et augmentum habent et decrementum. Quare et haberent vtique partes organicas processionis.

¶ 2ª conclusio. potentia sensitiua non est principium motus progressiui. probatur. potentia sensitiua est in omnibus animalibus: sed motus progressiuus non est in omnibus animalibus. ergo etc. patet consequentia cum maiori: minor autem est clara ad experientiam: quia multa sunt animalia: que semper manent in eodem loco. ergo etc. posset aliquis dicere quod illud non est propter defectum principii motiui: sed quia deficiunt eis instrumenta apta ad motum. contra: inquit philosophus: nam nihil agit frustra: et non abundat in superfluis: nec deficit in necessariis nisi in animalibus orbatis et imperfectis: sicut sunt animalia monstruosa: que quidem accidunt preter intentionem nature ex corruptione alicuius principii in semine: sed animalia immobilia sunt perfecta in sua specie et non sunt orbata que sunt nostra: cuius signum est quod generant sibi simile: et habent debitum augmentum et decrementum: quod non est in animalibus orbatis. ergo in his animalibus natura nihil agit frustra: nec deficit in necessariis. Unde sequitur si haberent principium motiuum quod etiam haberent partes organicas dispositas ad motum progressiuum. alias principium motiuum in eis esset superfluum et necessaria ad executionem potentie motiue ex eis deficerent. Ex his autem accipere possumus quod cuicumque est principium vite: ei insunt organa conuenientia illi principio: et quod partes corporis sunt propter partes anime. Le. c. li. (Similiter autem neque sensitiuum) est principium talis motus. (multa enim animalia que sensum quidem habent: manentia autem et immobilia sunt propter finem) et per totam vitam suam vt animalia affixa petris. (Si ergo natura nihil agit frustra: nec deficit in necessariis nisi in orbatis et imperfectis huiusmodi autem animalia perfecta sunt) in specie sua (et non orbata: tales sunt in eis. Signum autem est quia generatiua) quidem (sunt et habent augmentum et decrementum: quare haberent vtique partes organicas progressionis) scilicet haberent principium motus progressiui. ¶ Notandum quod ex dictis philosophi hic possunt formari due rationes probantes intellectum non esse formam hominis: nec animam sensitiuam cuiuslibet partis animalis. ¶ Prima ratio est ista. si potentia intellectiua est in qualibet parte hominis et intellectio non in qualibet parte hominis. ergo potentia intellectiua non est principium intellectionis. Item si potentia sensitiua est in qualibet parte animalis et sensatio non est in qualibet parte animalis. ergo potentia sensitiua non est principium sensationis. quodlibet istorum consequentium est impossibile: et contra determinationem Ar. 2º huius ex diffinitione formali anime. ¶ 2ª ratio. omne habens principium intelligendi habet partes organicas intelligendi. sed manus non habet partes organicas intelligendi: quia non fantasiam nec cogitatiuam. ergo manus non habet principium intelligendi: et per consequens in manu non est formaliter intellectus nec anima intellectiua. patet consequentia: quia intellectus vel anima intellectiua est principium intelligendi. Item omne habens principium sentiendi habet partes organicas sentiendi sed ossa non habent partes organicas sentiendi. ergo ossa non habent principium sentiendi: et per consequens anima sensitiua que est principium sentiendi non est in qualibet parte animalis. ¶ Textus commenti. 46.

Tex. c. 24

¶ At vero neque ratiocinatiua et vocatus intellectus est mouens. Speculatiuus quidem enim nihil speculatur actuale: neque dicit de fugibili et prosequibili. Semper autem motus: aut fugientis: aut prosequentis aliquid est. Sed neque cum speculatus fuerit aliquid huiusmodi: iam precipit aut prosequi: aut fugere. Puta multotiens intelligit terribile aliquid aut delectabile: non iubet autem timere: sed cor mouetur. Si autem delectabile aliqua altera pars.

¶ Tertia conclusio. potentia intellectiua non est principium motus progressiui. probatur. intellectus speculatiuus non est principium motus progressiui: nec intellectus practicus est principium intellectus progressiui. igitur etc. prima pars antecedentis declaratur. intellectus speculatiuus nihil speculatur agibile. igitur nihil speculatur fugibile vel prosequibile: et per consequens non principium talis motus. patet consequentia: quia talis motus est prosequentis vel fugientis: antecedens est manifestum: quia speculari non est agere circa operabilia: et licet intellectus speculatiuus aliquando speculetur aliquid agibile: vtputa terribile vel delectabile: non tamen propter hoc quod precipit fugam vel prosecutionem: quia non precipit fugere terribile et prosequi delectabile: cum talia consideret in vniuersali: immo sine imperio intellectus speculatiui cor mouetur ad fugam. si fuerit terribile et altera pars ad prosecutionem si fuerit delectabile. ¶ Dupliciter ergo possunt considerari agibilia. vno modo secundum quod sunt scibilia: et sic speculantur et considerantur ab intellectu speculatiuo: quia tunc sunt ordinata ad scire et non ad ipsum operari. alio modo inquantum sunt agibilia: et sic considerantur ab intellectu practico: quia tunc sunt ordinata ad motum et non solum ad scientiam. intellectus ergo speculatiuus non speculatur agibile inquantum agibile: et si considerat terribile vel delectabile non considerat illud vt agibile: sed vt scibile. Le. c. li. (At vero neque ratiocinatiua: et vocatus intellectus est mouens) animal isto motu (speculatiuus quidem nihil speculatur actuale) id est agibile: et propter operationem (neque dicit de fugibili et prosequibili) id est non precipit fugam vel prosecutionem (semper autem motus) progressiuus (aut fugientis: aut prosequentis aliquid est: sed neque cum speculatus fuerit aliquid huiusmodi iam precipit: aut prosequi aut fugere. vtputa multotiens intelligit terribile aliquid aut delectabile: non iubet autem timere) neque letari (sed cor moue-

tur) ⁊ pp ipm fit timor (si aũt delectabile aliquã altera ps.) mouet. Notanter dicit altera ps pp opionẽ platonis ponẽtis irascibilẽ in corde ⁊ ꝯcupiscibilẽ in epate: q̄ ꝑato ad cor ptineret moueri fugiẽdo terribile: ⁊ ad epar ptineret moueri ꝓseq̄ndo delectabile. ¶ Textꝰ ꝯ. 47

¶ Amplius ⁊ precipiente intellectu ⁊ dicente intelligentia fugere aliqd: aut ꝓsequi non mouetur. Sed ꝓm ꝯcupiscentiã agit vt incõtinẽs. Et totaliter aũt videmus: quoniã habens medicatiuã nõ sanat: tanq̄ȝ alterius quidẽ sit proprium agere ꝓm sciam: sed nõ scientie.

¶ Probata p̄ma pte a͞sitis p̄ncipalis scḋa iã ꝓbat. vȝ. q̄ inteꝰ practicus nõ est p̄nᵐ motus ꝓgressiui: q₂ inteꝰ practicus aliqñ ꝑcipit fugã vel ꝓsecutionẽ alicuius ⁊ tamẽ nos non ꝓseqmur: nec fugimus illud: imo solum mouemur ꝓm ꝯcupiscentiã nr̃aȝ. g̊. a͞ns pȝ de icontinẽte hñte iudiciũ ⁊ rõneȝ multũ delectabilia fugiendi: q tñ nõ fugit: nec mouet ꝓm rõnem: ȝ solũ ꝓm ꝯcupiscentiã suã in sequẽdo illud delectabile. Sĩmilr̃ sĩt hñs sciam medicine ifirmus nõ sanat cã est: q₂ nõ seruat regulas medicine ⁊ tũc nõ seqẗ rõnem: nec inteᵐ practicũ ȝ appetitũ sui ex qbꝰ ifert phs ꝓm artẽ: q̄ agere ꝓm sciam practicã nõ est ipsius artis: nec ipsius scie ȝ magis videt esse ipsiꝰ appetitus: q₂ q̄tũcũq̄ȝ ars vel scia dictet aliqd faciẽdũ: nõ tñ illud facies nisi volueris. T. c. li. (Amplius ⁊ ꝑcipiente intellũ ⁊ dicẽte itelligentia fugere aliqd: aut ꝓseq nõ mouet) hõ: (ȝ ꝓm ꝯcupiscentiã agit vt icõtinẽs: ⁊ totaliter aũt videmꝰ: qm̃ hñs medicatiuã nõ sanat tãq̄ȝ alterius sit ꝓpriũ agere ꝓm sciam) .s. ipsius appetitus: (sed nõ scie.) ¶ Dubitat vtrũ inteꝰ practicus vel speculatiuus sint due potentie realr̃ distincte. Et argr̃ q̄ sic. p̄mo ex pte obiectoꝝ. nã verũ est obm inteꝰ speculatiui ⁊ bonũ est obm inteꝰ practici. mõ verũ ⁊ bonũ realiter dñt: q₂ bonũ ⁊ malũ sunt in rebus: verũ aũt ⁊ falsum sunt in aĩa. 6. metaphy. ¶ Scḋo ex pte actuũ: q₂ inteꝰ practicꝰ ꝑcipit fugam aut ꝓsecutionẽ. inteꝰ aũt speculatiuus nõ ꝑcipit fugã aut ꝓsecutionẽ. g̊ iteꝰ aũt speculatiuus nõ ẽ inteꝰ practicus. tȝ ꝯñtia ⁊ a͞ns est Ar. in lr̃a. ¶ Cõfirmatur. ita se hñt inuicẽ inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus: sicut fantasia ⁊ extimatiua: ȝ fantasia ⁊ extimatiua realr̃ differũt. g̊ etiã inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus realr̃ dñt: tȝ ꝯñtia cũ minori: ⁊ maior declat. nã sicut fantasia apprehendit rem absolute ⁊ extimatiua vt est fugibilis ⁊ ꝓsequibilis. vt potuit. 2ᵒ huiꝰ. sic inteꝰ speculatiuus apprehẽdit absolute qditatẽ: ⁊ inteꝰ practicus qd faciendũ ⁊ vitandũ. vt colligit ex lr̃a. ¶ Jnoppoᵐ arguit sic. inteꝰ possibilis est inteꝰ speculatiuꝰ ⁊ practicus. igit inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus nõ sunt due potẽtie. pȝ ꝯña: q₂ nõ est nisi vnus inteꝰ possibilis. vt supra oñsum est: a͞ns est manifestũ: eo q̄ inteꝰ possibilis nõ solũ cognoscit speculabile. ȝ agibile ⁊ opabile. alr̃ nõ esset oĩa fieri. ¶ Notãdũ p̄ᵒ q̄ inteꝰ practicus ⁊ speculatiuꝰ tripl̃r sumunt. s. ꝓ poᵃ practica siue speculatiua ꝓ habitu practico seu speculatiuo: aut ꝓ aggregato ex poᵃ ⁊ habitu. si accipit inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus ꝓ habitu vel aggregato: nulli dubiũ est q̄ inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus realr̃ dñt: sicut dñt albedo ⁊ dulcedo lactis ac ẽt cõposita per accidens. vȝ. ꝯpositũ ex lacte ⁊ dulcedine a ꝯposito ex eodẽ lacte ⁊ albedine. nõ rõne subiti: ȝ rõne formarũ. si aũt sumit inteꝰ practicus vel speculatiuus ꝓ poᵃ: sic non realr̃ dñt: sicut nõ sunt due poᵉ: qḋ declarat p̄mo ex parte obiectoꝝ. nã obiectũ inteꝰ speculatiui est qditas speculabilis: ⁊ obm inteꝰ practici est eadẽ qditas: vt est ordinabilis ad opus. g̊ obta inteꝰ practici ⁊ speculatiui solũ realr̃ dñt: ⁊ per ꝯñs inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus sola rõne dñt. pȝ ꝯñtia: ex quo tã inteꝰ practicus q̄ȝ speculatiuus est poᵃ abstracta nõ mãlis. ¶ Scḋo argr̃ idẽ ex parte receptiõis querẽdo vtrũ inteꝰ possibilis recipiat oẽs formas itelligibiles practicas ⁊ speculatiuas. vl̃ nõ. si sic. g̊ ipse est inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus. pȝ ꝯñtia: q₂ vnũqḋq̄ȝ subm denoiat a forma sua. si nõ. g̊ nõ est oĩa fieri ꝯ determiatõeȝ Ar. in hoc 3ᵒ. nõ g̊ in aĩa humana sunt q̄ttuor potẽtie itellectiue. s. inteꝰ agens: inteꝰ possibilis: inteꝰ speculatiuꝰ. ⁊ inteꝰ practicus: imo nõ sunt nisi due: videlȝ agẽs ⁊ possibilis alie aũt vnitiue ꝯcurrũt in realitate inteꝰ possibilis. ¶ Scḋo nõndũ: q̄ spẽs intelligibilis vt patuit in hoc 3ᵒ. q̄drupl̃r nominat. p̄mo dr̃ inteꝰ in actu: q₂ p istã iteꝰ reducit de poᵃ ad actũ. 2ᵒ võ iteꝰ vocat in habitu: q₂ remanet habitualr̃ in itellu post actualeȝ ꝯsideratõeȝ. 3ᵒ dr̃ inteꝰ speculatiuus q₂ per istã formaliter inteꝰ possibilis speculat qditatẽ. 4ᵒ vocat intellectus practicus. si per illũ inteꝰ ꝯsiderat aliqḋ agibile vel factibile: ȝ de tali spẽ itelligibili non specialr̃ versat p̄ns difficultas: ȝ de habitibus q nõ sunt silitudines aliquoꝝ: gnãtis ex frequẽtatis actibus: quoꝝ aliq sunt speculatiui vt habitus nãlis mathematicꝰ vel metaphysicus: ⁊ aliq practici: vt habitus morales ⁊ mediciales: ꝓm q̄ videt tãgere Ar. in lr̃a: ȝ q̄litercũq̄ȝ dicat vt p̄us q̄ inteꝰ practicus ⁊ speculatiuus: lȝ possint realr̃ aliquo distingui: nõ tñ possunt esse due poᵉ distincte realr̃: ȝ solum rõne. nã inteꝰ possibilis dr̃ speculatiuus vt vnit habitui speculatiuo. Et dr̃ practicus vt vnit practico habitui. ¶ Ad p̄ᵐ dr̃: q̄ bonũ ⁊ verũ nõ realr̃ dñt: q₂ ꝯuertũtur. Et cũ dr̃ bonũ est in rebus ⁊ verũ est in aĩa. i. verum nõ hȝ nisi respectũ ad aĩam: bonũ aũt hȝ respectuȝ ad appetitũ q nõ solũ in aĩa: ȝ etiã in rebus nõ habẽtibus aĩam repetit: ex qbus sequit q̄ bonũ nõ est obm inteꝰ practici: ȝ ipsius voluntatis vel appetitus: verũ aũt est obm nõ solũ inteꝰ speculatiui sed etiã practici: lȝ nõ eodeȝ mõ. Unde verũ absolute sumptũ est obm inteꝰ possibilis: ⁊ veruȝ speculabile est obm inteꝰ speculatiui. verum aũt opabile est obm inteꝰ practici. ideo sicut veruȝ absolute sumptũ: verũ speculabile: ⁊ verũ operabile nõ differunt nisi rõne: ita nec inteꝰ possibilis: inteꝰ speculatiuus ⁊ inteꝰ practicus. ¶ Ad 2ᵐ negat ꝯñtia: q₂ p̄misse sumunt in p̄dicatiõe formali ꝓm phm in lr̃a: ⁊ ꝯclusio solum ꝓm p̄dicationẽ idẽpticaȝ. ideo bene sequit q̄ inteꝰ practicus ꝑcipit fugã vl̃ ꝓsecutionẽ: ⁊ inteꝰ speculatiuꝰ non percipit illud. igit inteꝰ speculatiuus ꝓm q̄ huiꝰ nõ est practicus: ⁊ hoc cõcedit. ¶ Deinde ad confirmationeȝ respõdet: q̄ lȝ in aliquo sit similitudo: nõ tamẽ simpliciter: q₂ tam fantasia q̄ȝ extimatiua est potẽtia materialis: inteꝰ aũt practicus ⁊ speculatiuus est potẽtiã imaterialis. ideo minor diuersitas obiectoꝝ facit diuersitatem in illis q̄ȝ in potẽtijs superioribus que sunt imateriales. nã que ad diuersas potẽtias inferiores pertinent cognoscunt ab vna potẽtia superiori: sicut sensus cõis cognoscit sensibilia oĩum sensuuȝ particulariũ: q₂ qcqd cognoscit ṽtus iferior: cognoscit ṽtus superior. ⁊ nõ eȝ. mõ itellus speculatiuus ⁊ practicus sunt superiores ad fantasiã ⁊ extimatiuã. iõ ea que sufficiũt distinguere fantasiã ⁊ extimatiuã nõ faciũt distinctionẽ realẽ in potẽtijs intellectiuis. ¶ Textus cõmenti. 48.

¶ At vero neq̄ȝ appetitus huiusmodi motus dominus est. Abstinentes. n. appetẽtes ⁊ concupiscentes nõ operant: quoꝝ habent appetitũ: sed sequuntur intellectum.

T. c. 17.

T. c. 13.

¶ Quarta cõclusio. potẽtia appetitiua simpliciter ꝛ absolute sumpta nõ est ꝑncipiũ motus ꝓgressiui. ꝓbatur. appetit⁹ aliquãdo iubet vnũ ꝛ nõ facimus illud: neqꝫ mouemur secundũ illud: imo solũ secundũ intellectum ꝛ rõnem. ergo appetitus absolute sumptus nõ est ꝑnci⁹ talis motus: ꝯñia tꝫ ꝛ añs experimur de ꝯtinẽtibus ꝛ appetentibus aliqđ delectabile ad qđ nõ mouentur: sꝫ opantur: ꝛ sequuntur intellectum ꝛ rõnem vitãdo illud: ꝛ se ad oppositum ꝯuertendo. 3.c.li. (At vo neqꝫ appetitus hꝰ motus dñs est: abstinentes. n. sunt appetẽtes ꝛ ꝯcupiscẽtes) ꝛ tñ ea (nõ operantur: quoꝝ hñt appetitũ: sꝫ sequuntur intellectum) ꝛ rõnem ꝛ iustum dictamẽ rõnis. ¶ Circa ꝑdicta queritur ꝑmo vtrum intellectus speculatiuus q est spẽs ĩtelligibilis ab actu intelligendi sit realiter distinctus. Et arguitur ꝙ nõ. ꝑmo: qꝛ aliter intellectus suũ obm nũqꝫ cognosceret nisi per duas silitudĩes: illius. s. per spẽm intelligibilẽ ꝛ actũ ĩtelligẽdi qđ videtur superfluũ. Scđo. si spẽs ĩtelligibilis ꝛ actus ĩtellectiõis distinguuntur. ergo ꝑus est spẽs ĩtelligibilis qꝫ actus ĩtelligẽdi. ꝯ phꝫ in hoc 3° di. ꝙ anteqꝫ intellectus actu intelligat est in potentia pura. ¶ In oppositum arguitur sic. cessante actuali ꝯsideratiõe remanet in ĩtellectu spẽs ĩtelligibilis. ergo ĩtellectio nõ est spẽs ĩtelligibilis. añs aũt patuit supra in hoc 3° de ĩtentiõe Ar. ꝛ in libro de sensu ꝛ sensato dicit phs: ꝙ species visibilis nõ est visio. ergo per ideꝫ spẽs ĩtelligibilis nõ est ĩtellectio. pꝫ ꝯñia ꝑm phꝫ supra. di. ꝙ fantasmata se hñt ad intellectum: sicut sensibilia ad sensum. ¶ Notandũ ꝙ Egidi⁹ ꝛ cõiter antiq tenuerũt spẽm ĩtelligibilẽ nõ realiter distingui ab actu intellectionis: sꝫ ꝙ eadẽ silitudo numero est spẽs ĩtelligibilis ꝛ actus ĩtelligẽdi: lꝫ diuersimode. Est. n. spẽs ĩtelligibilis ꝓ qnto repñtat obm: ꝛ est actus ĩtelligẽdi ꝓ qnãto intellectus intelligit per illã obm: ita ꝙ ex sola cõuersione intellectus ad illã dr̃ intellectio: ꝛ ita dixerũt de spẽbus sensibilib⁹: ꝙ nõ differũt ab actu sentiẽdi. Quadrupliciter ergo sic arguebãt. ¶ ꝑ°. talis spẽs ñ ponitur distincta ab ĩtellectiõe nisi vt sit ꝑnm eius: ꝛ recipitur in ĩtellu. ergo est ĩtellecta. vel ergo ꝑus qꝫ obm. vl̃ eque ꝑmo. vel posterius: nec dõm est ꝑmũ vel 2m: qꝛ sola qditas cognoscitur ꝑmo ab ĩtellu. si datur 3m ergo 1a spẽs nõ est ꝑnm ĩtelligendi cũ ipo ĩtelligatur post ĩtellectõeꝫ qditatis. ¶ 2° sequitur: ꝙ intellectus possibilis actiue ꝯcurrit ad ꝑmũ actũ ĩtellĩndi ꝯtra phꝫ ꝛ Cõmẽta. in hoc 3° di. ꝙ se hꝫ passiue ad ĩtelligere. ꝛ ꝓbatur ꝯñia. nã ex quo eẽt in actu ꝑ spẽm ĩtelligibilem posset actũ ĩtellectiõis ꝓducere. ¶ Tertio. quãdocũqꝫ agẽs ꝛ patiẽs sunt in dispõne q̃ vnũ est aptũ natũ agere ꝛ reliqũ pati vnũ põt in alterũ agere sine aliquo alio: sꝫ intellectus est sũme disposit⁹ ad recipiẽdũ actũ ĩtellĩndi ꝛ fantasma actuatũ per intellectum agentẽ est sufficiẽter dispositũ ad agẽdũ actũ ĩtellectiõis. ergo ad hoc ꝙ intellectus sit ĩtelligẽs nõ requiritur alia spẽs. ¶ Quarto. multa ĩtelligimus ꝛ nõ ꝑ aliqꝫ talẽ spẽm distinctã ab actu. s. mãꝫ ꝛ formã subalẽ: ꝛ ea que sunt in ipo ĩtellu. ¶ Cõtra hanc opiõnẽ arguitur: ꝙ cessante ĩtellectione nõ maneret spẽs ĩtelligibilis. pꝫ ꝯñia: qꝛ si aliq duo sunt vnũ simpliciter corrupto vno corrũpitur reliquũ: sꝫ ꝯñs est ꝯ Ar. di. in hoc 3°. ꝙ intellectus post ĩtellectionẽ nõ eodẽ est in potentia: sicut añ. ergo post ĩtellectõeꝫ aliqđ remanet ꝙ nõ videtur eẽ nisi spẽs ĩtelligibilis. 2° sic ãtiq posuerũt oĩa esse aĩam realiter: ita phs posuit aĩam eẽ ĩtentiõaliter oĩa vt patuit: sꝫ antiq sepabãt ĩtellectionẽ ab his ex qbus aĩa cõponebatur realiter. igitur phs sepat ĩtellectionẽ ab his ex qb⁹ aĩa cõponitur accñraliter: sed ille sunt spẽs ĩtelligibiles. ergo ꝛc. 3°. hitus sciẽtificus nõ est actus sciẽdi. ergo per idẽ actus ĩtelligẽdi nõ est spẽs ĩtelligibilis. pꝫ ꝯñia: qꝛ sicut se hꝫ hitus ꝯplexus respcũ sui actus: ita videtur ꝙ hitus ĩcomplexus: añs est phi in hoc 3° ꝛ in 2° di. ꝙ hñs sciaꝫ in habitu mediat inter actũ ꝛ purã potentiam.

T.c.14.
T.c.30.
T.cõ.2.
T.cõ.8.
T.cõ.8.
T.ꝯ.55.

mõ illud qđ mediat nõ est aliqđ extremoꝝ. ergo. 4° sequitur ꝙ intellectus nouiter ĩtelligit soꝛ. ꝛ tñ a nullo ĩmutatur. ꝯtra doctrinã Ar. ꝛ Cõmenta. in hoc 3°. ꝛ ꝓbatur ꝯñia: supposito ꝙ intellectus ĩcipiat ĩtelligere soꝛtẽ quẽ ante mẽseꝫ ĩtellexit: seruando tamẽ continue spẽm eius. in casu isto intellectus intelligit soꝛtẽ a quo nõ ĩmutatur: nec ab alio qꝛ ĩtellus non ĩmutatur nouiter nisi recipiat ĩtellectionẽ eius. modo intellectus nõ recipit ĩtellectionẽ soꝛ. qꝛ istam habuit per mẽseꝫ: si nõ inuicẽ distinguuntur spẽs ĩtelligibilis ꝛ act⁹ intelligẽdi. ¶ Ideo est aliter dõm: ꝙ nõ contingit ꝓcedere de extremo ad extremũ: nisi per mediũ. 5. physico. Ideo sicut caliditas ꝓducit caliditatẽ mediante calefactione media realiter distincta ab vtraqꝫ caliditate: ita fantasma ꝓducit actũ ĩtellectiõis mediante spẽ ĩtelligibili realiter distincta a fantasmate ꝛ ab actu ĩtelligendi. ¶ Ad ꝑmã rõnem Egidij ꝛ antiquoꝝ dr̃: ꝙ spẽs intelligibilis cognoscitur post subm. Et cũ infertur ex hoc ꝙ nõ est ꝑncipiũ intelligẽdi negatur ꝯñia: lꝫ. n. nõ sit ꝑncipiũ ĩtelligẽdi in rõne obiecti: est tamẽ ꝑncipiũ intelligẽdi in ratiõe medij formalis vnientis potẽtiã cũ obiecto. ¶ Ad 2m negatur ꝯñia: qꝛ ꝑmus actus intelligendi est effectus fantasmatis. ꝛ nõ ĩtellus possibilis. Unde sicut combustibile nõ actiue concurrit ad ꝑmã combustionẽ sui. sed combustiuũ extrinsecũ: ita intellectus possibilis ad primam intellectionẽ sui nõ actiue cõcurrit: sed fantasma. ¶ Ad 3m dr̃: ꝙ per idem ꝓbaretur combustibile posse calefieri sine calefactiõe: qꝛ ipm est dispositũ comburi: ꝛ combustiuũ est sufficienter dispositũ comburere. ergo sufficit combustiuũ ꝛ combustibile ꝛ act⁹ calefaciẽdi. Ideo respondetur ad vtrãqꝫ rõnem negãdo maioreꝫ: lꝫ. n. inter agens ꝛ passum sufficienter disposita: nõ opꝫ aliam cãm extrinsecam concurrere: tamẽ opꝫ cõcurrere actũ ꝛ motum: ita in ꝓposito inter fantasma ꝛ intellectũ possibilẽ: qñtũcũqꝫ bñ disponantur ꝛ applicentur: opꝫ dare mediũ actũ intellectionis ꝓductiuũ: ꝛ illud quo ꝓducitur. s. spẽm ĩtelligibilem. ¶ Ad 4m negatur ꝯñia: qꝛ nõ dixi ꝙ cuilibet ĩtellectiõi correspondẽt spẽs: sed ꝙ si de aliquo obiecto habetur spẽs intelligibilis: ꝛ actus intelligẽdi. ꝙ illa duo realiter distinguuntur. ideo lꝫ in ꝑma intellectiõe forme vel materie nõ detur spẽs alicuius illarũ: tamẽ ex illa ĩtellectiõe postea elicitur spẽs forme vel materie semper distincta ab actu ĩtelligẽdi. ¶ Primũ argum ante oppositũ concludit verũ. s. ꝙ eidẽ subiecto competunt due silitudines: nõ tamẽ altera caruꝫ est frustra: qꝛ sunt diuersarũ rõnũ: quarũ vna est habitualis ꝛ alia actualis ꝑma manet sine secũda ꝛ nõ ecõtra. ¶ Scđm argumẽtum etiã cõcludit verũ: sed lꝫ ordine nature sit in ĩtellectu ꝑus spẽs ĩtelligibilis qꝫ actus intellus: nõ tamẽ ordine durationis: qꝛ in eodẽ instãti actuatur ĩtellus possibilis spẽ intelligibili ꝛ actu intellectionis. ideo intells ante ꝑmũ actũ intellectiõis nõ est in actu per spẽm ĩtelligibilem. ¶ 2°. querit̃ vtrũ intellus ꝛ appetitus eiusdẽ sint potẽtie realiter distincte: ꝛ arguitur ꝙ nõ: qꝛ idẽ est obm vtriusqꝫ. nã bonũ est obm appetitus ꝑm Ar. in lectiõe sequenti est. ẽt intells practici: qꝛ intellus practicus cognoscit bonũ ꝛ malũ: ꝛ qđ eligẽdũ vel fugiẽdũ. vt colligitur a pho in lr̃a. Scđo intellus aliquãdo volũtarie operatur. ergo ĩtellectus est voluntas. pꝫ ꝯñia: qꝛ modi diuersarũ potẽtiarũ sunt incõpossibiles. vt pꝫ inductiue de visu auditu: ꝛ alijs sensibus. antecedẽs videtur esse Cõmẽta. in hoc 3° di. intellcũ ꝑm voluntatẽ agere: ꝛ cõmento. 49. inqt. necesse est vt ĩtellus sit mouẽs ꝑm ꝙ est desiderãs: nõ ꝑm ꝙ est cõprehẽdẽs: neqꝫ ꝑm ꝙ desideriũ est alia virtus ab ĩtellectu: oppositũ colligitur de intentione Arist. dicentis in lr̃a: ꝙ ꝯtinens agit ꝑm intellectũ: ꝛ non ꝑm appetitũ.

T.c.27.
T.c.22.

¶ Notandū q tenentes potētias anie nō distingui ab aīa dicūt cōnter sensitiū nō distingui ab appetitu sensitiuo. ⁊ inte⁹ nō distingui a volūtate: sʒ q sunt idē omnino: lʒ drant rōne ⁊ cōceptu: qr ali⁹ est volūtatis conceptus ⁊ alius est inte⁹. ¶ Cōtra hanc opionē argui. 2° b⁹ vbi pbauī appetitū sensitiuū distīgui a sensu: nūc aūt pbo intellectū distīgui a volūtate: ⁊ p° sic. inte⁹ aliqñ est rectus ⁊ volūtas puersa: aliqñ cō volūtas recta ⁊ inte⁹ peruersus. ḡ inte⁹ ⁊ volūtas distīguunt. pʒ cōñtia ⁊ añs colligit de mēte phi: tā in hac q̄ in sequēti lectiōe. 2° inte⁹ est po^a mere nālis: ⁊ volūtas est po^a libera. ḡ distīguunt. maior est Ar. in hoc 3° di. q inte⁹ est po^a passiua: ⁊ itelligere est pati: sicut sentire. mō po^e sensitiue sunt po^e mere nāles. ḡ ⁊ inte⁹: minor aūt est Ar. 2. ⁊ 3. ethicoꝝ. 3° volūtas pncipaliꝰ cōcurrit ad motū pcessiuū q̄ inte⁹. igr nō est inte⁹. añs est Ar. in lectōe sequēti. 4° inte⁹ est vtus cognitiua ⁊ nō volūtas: qr si volūtas cogsceret: ei⁹ actus esset cognitio ⁊ itellectio: ⁊ sic volitio esset itellectio: qd est ipole. qr inte⁹ est actus nālis ⁊ volitio actus liber fʒ phm. 3. ethico. Jō est dōm: q sicut ab hūanitate fluunt due ppetates realr distincte inuicē ab hūanitate. s. disciplinabilitas ⁊ risibilitas: ita ab essentia aīe itellectiue fluūt due passiōes. s. inte⁹ ⁊ volūtas inuicē ⁊ ab aīa itellectiua realr distincta: ab aīa aūt sensitiua: vt est ostensum scdo hui⁹. multe ptiales potētie cognitiue origināntur. nō in ea fundate. sʒ in orgāo: a quaꝝ qualʒ fluit sua potētia appetitiua. Jtē ab eadē aīa sensitiua fluūt due po^e vles. s. po^a sensitiua ⁊ appetitus sensus ab aīa sensitiua: ⁊ a seiuicez distīcte nō fundate in organo: sʒ in eēntia aīe sensitiue: a q̄ sunt inseparabiles: sicut inte⁹ ⁊ volūtas ab aīa intellectiua: vt disciplinabilitas ⁊ risibilitas ab hoīe. ¶ Ad p^m negat: q bonū sub rōne boni est obm intellectus practici. ⁊ cū dr. inte⁹ practicus cogscit bonū ⁊ malū verū est: nō tñ pter hoc aliqd istoꝝ ē obm ei⁹: sʒ solū verū sub rōne opabilis. bonū. n. in eo q bonū mouet voluntatē ⁊ nō inte^m: in eo aūt q bonū est qddā verum operabile sic mouet inte^m practicū. ¶ Ad 2^m dr: q inte⁹ q est po^a non ppe voluntarie operat: sʒ nālīter. Et ad Cōmenta. dr q ipe sumit inte⁹ p anima itellectiua. ideo cōcedo q aīa intellectiua volūtarie opaf: nō p intellcm̄ sʒ per voluntatē. Pōt aūt inte⁹ cōcedi volūtarie opari p q̄to mouet a voluntate. Et ad aliā auctoritatē Cōmenta. dico q nō itendit desideriū esse intellectum: sed qd nō potest mouere sine intellectu vt in sequēti lectione videbit. ¶ Textus cōmenti. 48.

Videntᷣ aūt duo hec mouentia: aut appetitus: aut itellectus. Si qs phātasiam posuerit sicut intelligentiā quādam. Multa. n. preter sciam sequuntur phantasias. Et in alijs animalibus nō itelligentia: neqʒ ratio est: sed phantasia.

¶ Jsta est 3^a ps hui⁹ capli in q̄ Ar. determinat affirmatiue de pn^o motiuo fm locū. Postq̄ determiāuit de eodē negatiue: pbando: q lʒ inte⁹ se solo nō sit pn^s motus secundū locū: neqʒ appetitus se solo sit pn^m motus fm locum: tñ ambo simul sunt pn^a motus fm locū: quoꝝ vnū apprehēdit bonū vel malū: reliquū vo p sequit vl fugit. Jdeo ponit q̄ttuor cōclones. quarū pma est ista. appetit⁹ ⁊ inte⁹ sunt pnci^a motus pgressiui. 2ª cōclo. appetitus ⁊ inte⁹ sunt pn^a motus pgressiui fm eandē rōnem eis cōmunē. ibi. (Appetibile. n.) 3ª cōclo. inte⁹ reducit causaliter in appetitū: ⁊ nō cō. ibi. (Nūc aūt inte⁹.) 4ª cōclo. appetit⁹ mouet a bono simplr vl appēte: nō tñ a quolʒ bono. ibi (Inte⁹ q̄dē igr) Pro declaratōe p^e cōnis est psupponēdū q inte⁹ duplr sumit. s. ppe ⁊ iprope. vt pʒ ex dictis in hoc 3° inte⁹ ppe sumptus est po^a rōnalis ingnābilis ⁊ icorruptibilis. inte⁹ iprope dictus est po^a fantastica gnābilis ⁊ corruptibilis. dr ḡ fantasia silitudinarie ⁊ nō eētialiter inte⁹. nā sic inte⁹ apphēdit aliqd ad quā apphēsionē multotiēs seqt motus: sic fm formā apprehēsaʒ a fantasia multotiēs seqt motus. Unī pp q̄dā silitudinē cognitōis ⁊ discursus dr inte⁹: pp quā cām dicunt vulgares aīalia magne extimatōis hre rōnē: nō ḡ inte⁹ ppe dictus cū appetitu solūmō est pn^m motus pgressiui. qr fantasia in brutis aīalibus. in qbus nō est ppe inte⁹: est pn^m motus pgressiui: ēt in qbusdā hoībus nō vtētibus rōne pn^s motus est fantasia: ⁊ nō inte⁹ ppe sumptus. ¶ Iterū nō est dōm q sola fantasia cū appetitu sit pn^m motus pgressiui: qr aliqñ illius mot⁹ pn^m est inte⁹ ppe sumpt⁹ ⁊ nō fantasia: vt in hoībus cōtinētibus: stricte ḡ sumēdo inte^m tria sunt pn^a motus pgressiui. s. fantasia inte⁹ ⁊ appetitus: sʒ sumēdo large inte⁹ vt se extēdit ad po^m rōnalez ⁊ ad po^aʒ fantasticā duo solūmō sunt pn^a motus progressiui. vʒ. inte⁹ ⁊ appetitus. Le. li. (Videntᷣ aūt h duo mouētia: aut appetitus. aut intellꝰs. si aliqs fantasiā posuit itelligētiā quādā: multa. n. pter sciam) ⁊ inte^m sciētificū (sequunt fantasiā) vt hoīes bestiales (⁊ i alijs aīalibus ñ itellꝰ ē: neqʒ rō sʒ fātasia.) ¶ Text⁹ cō. 48. ⁊. 49.

¶ Utraqʒ ergo motiua secundum locum intellectus ⁊ appetitus.

¶ Intellectus aūt q pter aliqd ratiocinatᷣ: ⁊ qui practicus est. Differt aūt a speculatiuo fine. Et appetitus oīs pter aliqd est. Cuius. n. appetitus hoc principium practici itellectus. Ultimū aūt principiū actionis est. Quare rationabiliter hec duo videntur mouētia appetitus ⁊ intelligentia practica.

¶ His visis pbat cō. nā q inte⁹ q est fantasia sit pn^m motus pgressiui est: nam i^m in brutis q aūt inte⁹ rōnalis sit pn^m i^o motus argr. oē illud qd est pp opus: ⁊ cui⁹ finis est opus hʒ rōnē pncipij agētis ⁊ mouētis respcu illius operis: sʒ inte⁹ rōnalis ē h⁹. ḡ. maior ē nō: ⁊ minor declaᷣ. nā inte⁹ practicus est inte⁹ rōnalis: ⁊ est pn^s opis. alr. n. nō dicereᷣ inte⁹ practicus: p hoc. n. distīguiᷣ a speculatiuo: qr finis inte⁹ speculatiui est veritas: ⁊ finis inte⁹ practici est op⁹. Deide argr q appetitus sit pn^m motus in aīalibus. nā oē illud qd est pp opus est pn^m illius motus: sʒ appetitus est pp op⁹. ḡ. a^{ca} est nō. vt supra: ⁊ b^{ca} ondiᷣ: qr illud cuius est appetitus ē pn^m practici inte⁹. vltimū vo est pn^s actōis: sʒ inte⁹ practicus est pp opus. ḡ p idē ⁊ appetitus. Le. li. (Utraqʒ ḡ motiua fm locū inte⁹ ⁊ appetitus: inte⁹ aūt q pp aliqd rōcinaᷣ) vt pp scire. s. itellꝰs speculatiuus (⁊ q practicus est: drt aūt a speclatiuo fine ⁊ appetitu pp aliqd oīs est: cuius. n. appetitus hoc pnci^m practici inte⁹: vltimū aūt pn^s actōis est. q̄re rōnabilr h duo vir mouētia appetit⁹ ⁊ itelligētia practica) ¶ Notandū fm Cōmē. cōmē. 48. q dnatᷣ i isto motu ⁊ appropriaᷣ ei nō est cognitio: cū multotiēs moueamur a desiderio: lʒ intellꝰs videat nos mouert nō debere: nec ēt qd dnaᷣ in illo motu est desideriū: qr mlti hoīes desiderāt: sʒ nō cōsequunt desideriū fm inte^m: appʒ ḡ ex h q diximus q agēs motū ē duo. s. inte⁹ ⁊ desideriū: nō ḡ inte⁹ vl appetit⁹ solitarie ē pn^s mot⁹ fm locū. sʒ ambo siᷣ: ⁊ mogl ppe dr q sunt vnū pn^m illi⁹ mot⁹ q̄ duo. iō dicit Cōme. q inte⁹ ⁊ desideriū sūt agēs motū ⁊ nō dic agētia motū.

¶ Ex istis sequitur hanc conclusionem non repugnare duabus ultimis alterius lectionis: quia ibi dicitur non esse intellectum sine appetitu: nec appetitum sine intellectu esse principium motus: hic dicitur ambo simul esse principia motus progressivi. ¶ Secundo notandum: quod illud cuius est appetitus est principium practici intellectus: et quod ultimum est principium actionis dicitur .n. 2° physico. quod finis in operabilibus est quasi principium in speculabilibus .n. sicut intellectus speculativus per principia venatur conclusiones. sic intellectus practicus ipsum finem cuius est appetitus accipit tanquam principium: et per illud investigat ea que sunt ad finem: ita quod ultimum investigatum est principium agibile seu est principium actionis ut si appetitus appeteret sanitatem tanquam finem: intellectus practicus acciperet hunc finem .s. sanitatem tanquam principium: et per eam investigaret ea que sunt ad finem sic arguendo. hoc corpus est sanandum: et qualiter sanabitur. per talem herbam. qualiter hec herba haberi poterit. eundo ad ortum: ultimum ergo investigatum est ire ad ortum: et ab hoc incipiet actio: quia primo ibit ad ortum postea colliget herbam et ultimo inducetur sanitas: finis ergo est principium intellectus practici: et est illud cuius est appetitus: et ultimo repertum per intellectum practicum est principium in actione quia debet induci finis primo intentus .s. sanitas. ¶ Contra predicta arguitur: quod intellectus practicus et speculativus non distinguuntur fine: et primo ex parte obiectorum: quia idem est obiectum utriusque .s. verum. ergo et idem finis. patet consequentia: quia obiectum potentie est eius finis. secundo ex parte habituum: quia habitus practici et speculativi est idem finis. nam aliqua est medicina practica et aliqua speculativa. quarum utriusque finis est humani corporis sanatio. similiter philosophia naturalis est habitus speculativus: cuius finis est scire. et philosophia moralis est habitus practicus: cuius finis est etiam scire: cum istam plurimi adiscant propter scire: et non propter operari. ¶ Notandum primo: quod habitus practicus est ille qui est formaliter directivus operis: sicut habitus medicine quo eliciuntur tales propositiones. humores hominis tali egritudine laborantis tali medicamine temperandi sunt. taliter dispositus talibus cibis uti debet: et a talibus abstinere. Etiam habitus moralis est practicus. quo eliciuntur tales propositiones. abstinendum est a delectatione cibi et potus nimia: subveniendum est indigenti tempore necessitatis. Unde praxis idem est quod operatio in exteriorem materiam. praxis grece secundum Eustratium. primo ethico. latine dicitur actus. habitus autem speculativus est ille qui non est operis directivus: ut habitus geometricus quo eliciuntur tales conclusiones. super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare. Omnis triangulus habet tres angulos etc. aut habitus physicus quo formantur tales propositiones. omne compositum ex materia et forma est corruptibile. celum uniformiter movetur. seu est causa generationis et corruptionis horum inferiorum. ¶ Ex predictis sequitur: quod notitia practica est illa que formaliter dirigit in opus et speculativa que non formaliter dirigit in opus: sed in scire: quorum exempla sunt adducta in propositionibus assignatis: eo quod propositio est actus seu notitia habitus tam practici quam speculativi. ideo propter his omnibus philosophus 2. metaphysice dicit: quod finis speculative scientie est veritas. practice vero opus. ¶ Secundo sciendum: quod non quecunque scientia vel habitus est directivus operis est habitus practicus: sicut non quicquid est productivum caliditatis est calidum. sol .n. est productivus caliditatis: tamen in se nullam caliditatem habet: ita aliquis habitus est directivus operis: non tamen formaliter: sed solum virtualiter. ideo non debet dici practicus. unde medicina speculativa dirigit practicam ad opus: quia probat principia illius ratione subalternationis. et philosophia naturalis dirigit medicinam practicam ad opus: sed remotius quam medicina theorica: et tamen medicina theorica: nec philosophia naturalis est practicus habitus: quia actus ab his elicitus non est nisi scire. propositiones .n. medicine theorice sunt iste. sanitas est debita humorum temperies. tale medicamen est talis virtutis carnes volatilium sunt facilis et levis digestionis. iste propositiones sunt speculative: quia non docent facere sed solum scire. Geometria etiam ut omnes concedunt: est scientia mere speculativa: et tamen dirigit ad opus: eo quod multe conclusiones probate in ea sunt principia mechanicorum venientium in opera practica. dirigit etiam ad opus illam partem medicine: que est de vulnere figurato. docens vulnera circularia tardius sanari pro non habere angulos. Geometria ergo. naturalis philosophia: et medicina theorica sunt scientie mere speculative: et tamen dirigunt ad opus: non formaliter et immediate: sed virtualiter et remote. ideo possunt dici virtualiter practice: sicut sol dicitur virtualiter calidus. ¶ Ex his sequitur: quod quamvis quis studeat liberales artes ut geometriam et arismetricam propter docere vel propter lucrari non propter hoc ille sunt practice: quia non docent docere: nec lucrari: sed solum scire. unde Avicenna primo Fen. primo capitulo dicit: quod licet medicine intelligamus theoricam et practicam. quarum quelibet est scientia non tamen quelibet istarum est finaliter propter opus: sed theorica est solum scientia: et non docet nisi scire: non .n. docet quo modo et qualiter operari debeamus: sed ad hoc auxiliatur: sed solum medicine practica est illa: que docet quo modo et qualiter operari debemus. ¶ Ad primum dicitur: quod licet intellectus practici et speculativi idem sit obiectum materiale .s. verum non tamen formale: quia verum ut sic: non est formale obiectum alicuius illorum: sed verum ut speculabile est obiectum intellectus speculativi: et verum operabile est obiectum intellectus practici. ¶ Ad 2m dicitur: quod medicine speculative finis non est inductio sanitatis: sed ad hunc finem habendum dirigat practicam. immo finis eius est solummodo scire deinde concedo quod scientia speculativa non habet nisi unum finem .s. scire. moralis vero habet duplicem finem .s. propinquum ut scire: et remotum ac principale .s. operari cum ergo scientie dicantur sive denominentur non a primo: sed ab ultimo fine scientie morales non speculative: sed practice dici debent. ¶ Textus commenti 49. et 50.

¶ Appetibile enim movet. Et propter hoc intelligentia movet: quia principium huiusmodi quod appetibile.

¶ Et phantasia cum moveat non movet sine appetitu. Unum igitur movens quod appetibile. Si enim duo intellectus et appetitus movebant secundum commune utique aliquam speciem movebant.

¶ Secunda conclusio. appetitus et intellectus sunt principia motus progressivi. secundum eandem rationem eis communem. probatur. appetitus motus ab appetibili movet propter appetibile: et intellectus etiam movet propter idem appetibile. igitur appetitus et intellectus secundum eandem rationem eis communem movent: sed consequentia cum maiori: minor autem patet ex alia conclusione: quoniam intellectus non movet sine appetitu. verbi gratia. primo appetitus motus a sanitate appetit illam. secundo movet intellectum practicum ad illam. 3° intellectus practicus investigat media ad habendum illam: quibus investigatis. 4° precipit membris ut moveantur ad ultimum per ipsum investigatum et inducant sanitatem. Littera lit (Appetibile .n. movet) ipsum appetitum (et propter hoc) .i. propter ipsum appetibile (intellectus movet: quia principium huius est appetibile: fantasia autem cum moveat non movet sine appetitu. unum igitur movens quod appetibile. si .n. duo intellectus et appetitus movebant secundum commune utique aliquam speciem movebant. Hic Aristoteles sumit fantasiam communiter: sicut intellectum et convertibiliter invicem. ¶ Notandum secundum Commentatorem. commento 49. quod necesse est quod ipse intellectus sit movens secundum quod est desiderans non secundum quod est apprehendens: neque secundum quod desiderium est alia virtus ab intellectu: quod est etiam movens. vult dicere Commentator. quod intellectus in eo quod cognoscit non movet: sed secundum quod terminatur a potentia desiderativa et potentia desiderativa non movet in eo quod desiderat et in eo quod est alia virtus ab intellectu: sed in eo quod est coniuncta intellectui: quia appetitiva potentia nunquam attingeret finem: nisi aliqua potentia cognitiva reperiens media duceret ad illum finem: et hec potentia dicitur intellectus

largo modo accipiendo itellectum. ⁋ Dubitatur circa intelli^am illius ppōnis phi. appetitus τ intellectus mouēt s3 aliq̄ʒ spēm eis cōem q̄ est illa spēs aut forma cōis appetitui τ itellectui fm quā illa duo pncipia mouēt. Rñdet Egidius q̄ quotiēscūq3 ad aliq̄3 actionē ɔcurrūt plura illud qđ est ibi pncipalius est q̄si forma τ spēs alterius: vt si ad mouendū visum ɔcurrit color τ lux: q2 lux est pncipalior in mouēdo visum q̄3 color erit lux q̄si forma τ spēs coloris. Et ex hoc lux dicit̄ qdā cōis forma. τ ad se τ ad colorē. nā lux mouet visum sub forma ppria. color vero mouet visum sub forma lucis. lux igit̄ τ color mouēt visum sub aliq̄ forma cōi: vt sub forma lucis. ita intellectus τ appetitus mouēt sub aliq̄ cōi specie. q2 appetitus est pncipalior causa illius motus. Intellectus vero mouet per appetitu3: pp qđ sub spē appetitus fit oīs talis motus. iō appetitus τ intellectus mouēt fm spēm eis cōem. s. secundū appetitum. ⁋ Ista responsio deficit. pmo q2 color mouet sub forma propria τ nō sub forma lucis. nā color est sensibile ppriū: sicut sonus odor sapor τ hmōi. sed hec oīa mouent sub pprijs formis. ergo et color mouet visum sub propria forma. ⁋ Secūdo quia exemplum non est ad ppositum q2 lux agit sine colore. τ color mouet visum absq3 imutatione lucis. nō aūt appetitus mouet sine intellectu. nec ecōtra. iuxta determinationē Ar. τ cōmētatoris. ⁋ Tertio. q2 improprie dr̄ aliquid eē forma sibi ipsi: τ q2 cā iferior agit sub forma superioris dicere. n. q2 ignis non agit sub ppria forma: sed sub forma celi vel itelligentiar̄ est dicere ignē nūq̄3 per se agere: s3 pter per accidens: qđ est falsum. cū ergo intellectus concurrat per se ad motū pgressiuum. o3 q2 sub ppria forma inducat illū motum. ⁋ Quarto. q2 nō cōsonat dictis Ar. dicit. n. phs q2 eiusdem est appetitus τ intellectus loquendo de fine. ergo finis est illa forma cōis scđm quā mouet appetitus τ intellectus τ non appetitus: nec aliqđ aliud. ideo ē dicendu3. q2 finis τ forma caincidunt. scđo physicor̄. τ idē est forma τ spēs scđm cū vbiq3. q2 ergo finis est pmū ī intentione agentis. τ vltimū in executione: cū finis sit cā causar̄: τ omne agens agat pp finē. scđo physicar̄. ideo finis ē illa forma τ spēs seu rō fm quā3 appetitus τ intellectus mouent. τ q2 hec sit itentio Ar. p3 τ manifestatur in lr̄a vbi innuitur q2 appetibile mouet appetitū pp ipsum appetibile. τ appetitus mouet itellectum propter idē appetibile. intellectus iterū mouet vt habeat̄ dictum appetibile. cum ergo finis sit ipsum appetibile mouens appetitum pp quem finem omnia fiunt. ideo finis est illa cōmunis forma: ppter quā mouent intellectus τ appetitus. ⁋ Textus cōmenti. 50.

T. c. 70.
T. c. 31.
T. c. 88.

⁋ Nunc autē intellectus non videtur mouens sine appetitu. Voluntas enim appetitus est. Cum autem secundum rationem mouetur τ secundum voluntatem mouetur. Appetitus autem mouet preter rationem. Concupiscentia quidem enim appetitus quidam est.

⁋ Tertia cōclusio. intellectus reducitur cāl̄r in appetitum τ non econtra. pbat̄: intellectus non potest mouere sine appetitu. sed appetitus pōt mouere sine intellectu. ergo τc. ⁋ Prima pars añtis p3. nam intellectus non potest mouere sine voluntate. eo q2 op3 ipsum determinari ad motū per voluntate3. sed voluntas est appetitus. ergo intellectus non potest mouere sine appetitu. scđa pars antecedentis etia3 demonstrat̄: nam appetitus potest mouere per solam concupiscentiā τ preter rōnem: vt in hominibus incontinentibus: sed intellectus est annexus rationi. ergo appetitus potest mouere preter intellectum. T. c. 51. ⁋ Nunc autem intellectus non videt̄ mouens sine appetitu. voluntas. n. appetitus est. cū aūt fm rōnem mouetur τ scđm voluntatem: appetitus autē mouet pter rōnem. concupiscentia. n. quidem appetitus quidam est. ⁋ Notandū pmo fm cōmentatorē cōm̄ eo. 50. q2 si motiuens aīal essent duo. s. intellectus per se τ virtus desideratiua p se fm q2 sunt diuersa: tunc motus aīalis non prouenirent ab eis nisi accidentalr̄. s. per naturam cōem istis duabus virtutibus. s. que esset alia ab vtraq3 istaru3. verbi gratia. q2 oculus dexter potest videre sine sinistro: τ eō iō quilibet illor̄ accidentalr̄ concurrit ad visionē: quibus attribuit̄ vna virtus per se concurrens ad visionē. s. virtus visiua. similiter q2 manus dextra potest mouere aliud pondus sine sinistra: τ eō iō quelibet illarum accidentalr̄ mouet illud pondus. quobrem o3 atribuere illis vnam virtute3 mouentem per se. τ hec est virtus leuatiua. ⁋ Idem contingeret de intellectu τ appetitu si quilibet illorum sine alio posset mouere aīal. debet igitur si motus aīalis de eē per se vt vnus q2 intellectus τ appetitus non moueant: vt duo sed vt vnū. ex quo eis non datur tertia virtus cōis: sic q2 vnum reducat̄ ad aliud: τ actio vnius sit actio alterius eo modo quo agens pticulare reducitur in agens vle: τ agēs indeterminatū in agens determinatū. ⁋ Secundo notandū fm cōmentatorē. eodem cōmento q2 intellectus non vr̄ mouere nisi voluntarie: sic̄ imaginatio nō videt̄ mouere sine desiderio. τ dr̄ia inter voluntatē τ desiderium est. q2 q̄n desideriū τ voluntas mouent: tunc voluntas mouet scđm cogitationem: desideriū aūt mouet non scđm cogitationē. ⁋ Prima ppō cōmēti ē ista: l3 intellectus itelligat sine volūtate: τ fantasia cognoscat sine desiderio tamē intellectus non mouet sine volūtate: nec fantasia sine desiderio: prima pars p3 eo q2 actus cognitionis pcedit oēm actum appetitus. Scđa pars etiam apparet. quia intellectus non mouet nisi determiatus per voluntatē: τ fantasia nō mouet nisi excitata per desideriū τ appetitum. ⁋ Scđa ppō. q2 voluntas non mouet sine cogitatione: sed desideriū mouet sine illa. nam voluntas τ cogitatio non reperiunt̄ nisi in homine. desideriū vō requirit̄ tam in homine q̄3 in brutis. ⁋ Duplr̄ dubitat̄ pmo circa ɔnē: q̄n appetitus ē passio intellectus cōiter sumpti. sicut voluntas est passio intellectus proprie sumpti: q̄n ergo reducitur intellectus in appetitum vel volūtatē: cū prius non reducat̄ in suum posterius: sed magis econtra: neq3 pma passio reducitur in secūdam. sed econtra scđa reducitur in pmam: vt p3 inductiue. ⁋ Secūdo dubitat̄ circa pbationē cōclusionis: q2 dictū est in pmis ɔnibus. q2 intellectus non mouet sine appetitu: nec eō iō sunt vnū mouens pprie: τ non duo per cōmentatorē quo mō ergo potest appetitus mouere: sine intellectu vt ponitur i hac tertia ɔne. ⁋ Intelligēdū pmo q2 nūq̄3 ex pluribus sequit̄ vnū nisi inq̄3tum illa plura hūt vnitatē aliquam: qđ pōt videri: tam in eodē q̄3 in diuersis generibus cāru3. vt si ad eundem effectum concurru cā materialis efficiens formalis τ finalis: cū finis iponat necitatē efficienti: efficiens forme: τ forma mãe: nō habebit mã rōnem cause nisi per forma3: nec forma nisi per efficiens: neq3 efficiens nisi per finē. finis aūt erit causa causaru3. vt dicit cōmentator. pmo physicor̄. τ Ar. scđo physico. τ si in diuersis generibus causarum o3 fieri reductionem ad vnum: multo magis in eodē genere. q̄re cū intellectus τ appetitus sint causa efficiens motus. hoc esse non poterit nisi vnū reducat̄ ad aliud. sed appetitus cum sit pncipale agens determinas intellectum non reduci̊t causalr̄ ad intellectum. ergo intellectus reducitur ad appetitum quo ad motū localē. ⁋ Secūdo intelligendum q2 intellectus in agendo per eandē formā apprehensam aliquando indicat fugam: aliquando psecutionem. Videmus. n. q2 intellectus in vno homine apprehendendo vna3 formam indicat prosecutionē τ in alio apprehendendo

T. c. 31.

eandez formam indicat fugam: et in eodē homine diuersis tpibus respectu eiusdem forme indicat fugam et prosecutionem: ex quo habetur q inte' non plus facit nisi q ostendit nobis quid psequendum quid fugiendū tñ in potestate nostra ē q volumus illud prosequi vel fugere: qr operum nroz domini sumus a pncipio vsqz ad finem tertio ethycoz. voluntas ergo in hac pte determinat intem. vnde nono metaphysice dr q potētie rōnales sunt ad opposita. sed q̄diu aliquid est ad opposita tādiu est ī po' vt agat. si aūt dz pcedere in opus. opz q determinet p aliquid. ideo si posse agere opposita competit nobis ex itellectu et rōne: nunquam poterimus actu progredi in opus nisi posse in opposita determinet per volūtatē: et per ɔñs cū voluntas determinat intem ipsa est pncipale mouens in motu locali vel progressiuo. non ergo reducitur appetitus ad intem via cāūtatis sed eʒ. ¶ Ad pm dr q inte' et appetitus considerant in duplici latitudine. s. in latitudine essendi et in latitudine operandi. ¶ In pma latitudie appetitus reducitur ad intem sicut posteri' suo priori eēntialiter pordinato: et minus perfectum magis perfecto. sic. n. considerant in ordine ad subm a quo fluunt. sicut g quelibet passio reducitur in subm suuʒ et quelibet passio posterior in suam priorem: ita appetitus et inte' in latitudine essendi reducuntur ad essentiaʒ aīe: et appetitus ad inte'. In latitudine aūt operandi contingit eʒ. q inte' reducitur ad appem tāq̄ indeterminatū in suū determinans. dictum. n. fuit in scdo huius. q motus reducitur in genē q̄ ad latitudinē eēndi q̄ aūt ad latitudinē imitādi. geo reducit in motū. et se hʒ sic pnatio eius. ¶ Ad 2m dr q Ar. locutus est de itellectu large in pmis ɔnibus. In tertia vero loquitur stricte pro po' rōcinali: sicut stricte loquitur de voluntate: et dato q cōiter loquere de itellectu: adhuc ille reduceret in appem. sicut striete sumptus reducitur in voluntatē. ¶ Sumēdo ergo intem et appem equalr inte' reducit in appem via causalitatis reductiōe determinationis: qm inte' determinatur ab appetitu ad agere et mouere. sumēdo aūt inequalr vt videtur accipere phs in lra. s. appe' cōiter: et intem stricte pro potētia aīe rōnalis: tunc reducitur inte' ad appem reductione resolutionis eo modo quo minus cōe in magis cōe: siue fuerit cōitas predicationis siue causalitatis. spēs. n. reducit in genus causalitate predicationis: et homo in solem cōitate causalitatis. qr ad plures effectus se extēdit sol q̄ hō: ita inte' stricte sumptus reducitur in appetituʒ causalr reductione resolutionis tāq̄ cā minus cōis in cām magis cōem. cū ad plures motus se extendat appe'. q̄ inte' pprie sumptus: cum indifferenter moueat tam cū fantasia q̄ cum intellectu. ¶ Textus. c. 51. et 52.

¶ **Intellectus quidem omnis principioz rect' est. Appetitus autem et phantasia recta et non recta. Unde semper quidē monet appetibile. Sed hoc est bonuʒ: aut apparens bonū. Non autem omne: sed actuale bonū. Actuale. n. est contingens et aliter se habere.**

T. c. 52. ¶ **Q̄ð quidē igitur huiusmodi potentia aie mouet que vocat appetitus manifestum est.**

¶ Quarta conclusio. appetitus mouet a bono simplr vel apparenter. non tamē a quolibet bono. Prima ps hui' ɔnis declaratur: ex dria que est inter inte' qui est habitus pncipioz: et inte' qui est potētia vna cū appetitu ei'. qm inte' qui est habitus pncipioz semper est rectus: taʒ in speculationibus. vt de quolʒ esse vel non esse. non contingit simul idem esse et non esse: q̄ in practicis: vt omne bonum est faciendum. nullum malum ē operādū. inte' aūt qui est potentia vel appe' eius: aliqñ est rectus et nō rectus. nam sicut inte' talis aliqñ assentit falso et dissentit vero. ita appetitus aliquando acceptat malum et deacceptat bonum. His presuppositis pʒ pma pars conclusionis. nam sicut inte' semp inclinat in veruʒ. cū sit obʒ eius. et assentit indrnter falso sicut vero. ita appe' semper inclinatur in bonū cū illud sit obʒ et finis eius. lʒ aliquādo moueatur a bono simplr: et aliquando a bono apparēti. Secunda aūt pars ɔnis declaratur. nam a bono vli seu qð impole est inesse nō mouet appetitus sic q excitet inte' ad psecutionē: sed solum a bono particulari: qð ē contingens bonū: qð potest euenire et non euenire. lʒ enīʒ quis appetat diuinitatē seu icorruptibilitatē: que ē qddā bonū: nō tñ mouet ad illam ppter ipossibilitatē acquirēdi eā. sola igitur ɔtingen' bona et a nobis operabilia pñt mouere appe'. T. c. 51. (Intellectus quidē ergo oīs pncipiorum rectus. est autē appetit' et fantasia et recta et nō recta. vñ quidē semp mouet appetibile) appem sub rōne boni. (sed hoc est bonū aut apparens bonū non oē autem) bonū mouet appetitū. (sed actuale bonū). i. est bonū agibile qð dependet ex actibus nostris (actuale aūt est contingens et aliter se habere.) ¶ Ex predictis Ar. epylogādo cōcludit (q quideʒ ergo hō potentia mouet aīe que vocat appe' manim est). i. nom ex dictis q hō po' anime que vocat appe' mouet intrinsece tanq̄ pncipale pm. ¶ Circa predicta occurrūt duo dua. pm ū. vr q inte' practicus non sit pm opationis practice: qr domificatio est operatio practica: et tñ inte' practicus non est pm illius eo q domificatio fit a domificatore seu ab arte domificandi existente in anima: et non ab intellectu practico. dicit. n. cōmentator. 12. metaphysice q archa que est in mā est ab archa que est in anima. ¶ Notandū pmo q sicut in operatione mere naturali concurrunt plura agentia essentialiter ordinata: et qðlibet illoruʒ per se ad illū effectum. Ita in operatione practica est ordo essentialis causarum per se concurrentiuʒ essentialiter ordinataz: dicimus. n. q primus motor qui ē omnino imobilis mouet primaʒ intelligentiaʒ applicatam pmo mobili: et pma intelligentia mouet celuʒ: et celū mouet agens particulare. agens vero particulare mouet māʒ naturalem: et ex transmutatione illius inducit formam intentaʒ a pmo motore. ita in pposito appetibile est mouens imobile imotu progressiuo et in opatione practica. Et dr pmus motor in hoc motu. secūdū cōmentatorē appetibile. ergo pmo mouet appem sub rōne boni siue sit bonū existēs siue sit bonum apparens tantum. Secūdo appetitus mouet intem practicum vel fantasiam. Tertio inte' vel fantasia mouet membra. Quarto membra mouent mām practicam vel artificialem. ex cuius transmutatione inducunt effectum intentum ab appetibili. vʒ. sanitatē statuā vel aliud hō. ¶ Secūdo notandū q inte' practicus non semp consimilr et eadē denominatione est practicus. sed dissimiliter iuxta diuersitatē operationis practice. nam sicut lac aliaʒ cōpositionē facit cū frigido et humido et aliam cū dulci vel albo et sic aliter et aliter denominat accidentaliter idem lac nun cro: sic inte' possibilis vt vnit habitui practico dr inte' practicus dissimiliter tamen fm variationem habituum practicoz. est. n. aliter practic' vt vnitur habitui morali: et aliter vt vnit habitui medicinali vel artificiali. vt vnitur habitui morali dr esse pncipiū actuuʒ moraliū ptinentiū a iustitia fortitudine temperātia et prudentia. et vt vnit habitui medicinali ē pncipiū actuuʒ medicinaliū. s. siruppi reubarbari et hō. vt autem vnitur habitui artificiali est pncipiū actuū artificialiuʒ

.s.domificationis vel domus:statuificationis vel statue ꝛ hm̄oi. ¶ Ad rōnē dicitur ꝙ non ꝓbat intel° practicū non esse per se causam actiuam domificationis ꝛ aliorū operum practicorū:sed solum ꝙ non est causa imediata. habitus enim est causa immediata:ꝛ intel° causa mediata: sicut forma substantialis ignis est causa mediata calefactionis:caliditas aūt eiusdem motus est causa immediata. ¶ Secundum dubium. videt ꝙ fantasia non sit ṗncipium operationis practice:q2 nihil est principiū operationis practice nisi illud sit ṗncipium fuge vel prosecutionis:sed fantasia non est ṗncipiū fuge vel prosecutiōis. ergo. maior pꝫ:q2 operatio practica consurgit ex fuga vel prosecutione. minor vero est phi. scḋo h°. vbi assignās differentiam inter opinionem ꝛ fantasiam di. ꝙ cū opinamur aliqḋ difficile vel terribile statim cōpatimur:ꝛ mouemur ad fugam:similiter cum opinamur aliquid confidendum statim mouemur ad ꝓsecutionem:sed secundū fantasiam hoc non contingit:imo fꝫ eam similr̄ habem° ac si essemus respicientes in picturis difficilia ꝛ confidēda. ¶ Dicendum secūdū Egidiū ꝙ ita se habet fantasia ad motum factum secūdū appetitiuū sensitiuum sicut se hꝫ intel° ad motum factum secūdū appem intelm. contingit enī aliquando ꝙ intel° considerando aliqḋ terribile vel confidendū simpliciter apprehēdat illud absq3 eo ꝙ optiet illud esse nociuum vel proficuum. ꝛ ad talem apprehensionem non sequitur cōpassio neq3 motus: interdum vero sic considerat de re terribili vel confidenda ꝙ opinatur eam esse proficuam vel nociuam. ꝛ tunc sequitur motus. hoc modo se hꝫ fantasia. nam aliquādo ꝑ fantasiam apprehendimus aliquod terribile vel confidendum absq3 eo ꝙ extimemus illud esse proficuum vel nociuum:ꝛ tunc non mouemur neq3 cōpatimur:sed similiter nos habemus ac si in pictura respiceremus considerantes aliqḋ terribile vel confidendū. Interdum vero sic per fantasiam apprehendimus aliquod terribile vel confidendum:ꝙ extimant° illud esse nobis proficuum vel nociuū:ꝛ tunc compatimur ꝛ mouemur:erit hoc mō fantasia ergo principium mouens:ꝛ non alio modo quo loquitur Ar. secūdo huius:secūdu tū dr̄ ꝙ Ar. in libro de anima non posuit nisi duas virtutes interiores. s. sensum cōmunem ꝛ fantasiam:quam vocant extimatiuam ꝛ memoriam diuersis rōnibus:in eo. n. ꝙ fantasia simpliciter apprehendit species sensatas componēdo ꝛ diuidēdo:non sequitur fuga vel ꝓsecutio. sed in eo ꝙ elicit spēs insensatas ex speciebus sensatis cōponendo hoc esse proficuū:ꝛ illud non esse vtile:diuidendo sequitur fuga vel prosecutio in eo vero ꝙ retinet omnes istas species dicitur memoria:ꝛ hinc est ꝙ ipse dicit necesse est intelligentem fantasmata speculari:supponens ꝙ spēs non nisi in fantasio retineantur in absentia sensibilium:intendit ergo phs ꝙ secundū fantasiam:vt fantasia est:nō sequitur fuga vel prosecutio:qḋ est concedendum. sed secundum fantasiā vt extimatiua est:bene sequit̄ fuga vel prosecutio. primo m partez huius intellexit i secundo. ꝛ aliam intellexit hic cum dicit fantasiā esse principiū motus ꝛc.

t.c.154.

t.c.154.

t.c.154.

¶ Textus cōmenti. 52.

Diuidētibus autē anima partes:si secundum potentias diuidant ꝛ separēt valde multe fiunt. Vegetabile:sensibile. Intellectiuum. consiliatiuū. Adhuc appetitiuum hec eniꝫ plus differunt abinuicem ꝙ̄ cōcupiscibile ꝛ irascibile.

¶ Istud est capl'm 2m h° tractat° in quo phs determinat de ṗn° extrinseco motus fm̄ locū: postq̄ determinauit de ṗn° intrinseco eiusdē. Et diuidit̄ in duas ptes. in p° determinat de ṗncipio extrīseco vl'i. In scḋo de ṗn° extrīseco particulari ibi. (Omnino quidem igitur.) Primaꝫ ptē manifestat tam quo ad principium principale ꝙ̄ instrumentale. ponendo quatuor conclusiones. quarum prima est ista. multo plures sunt anime potentie ꝛ magis inuicē distincte ꝙ̄ per antiquos fuerint assignate. Secunda conclusio. contrarietas appetituum est ex contrarietate sensus ꝛ rationis. ibi. (Quoniam autē appetitus.) Tertia conclusio. licet plura sint ṗncipia motus secūdū locū tamē appetibile est primū ꝛ ṗncipale. ibi. (Specie quidem igitur.) Quarta conclusio. cor est principium ṗncipale organicū in motu animalis. ibi. (Quoniam autem tria.) Prima conclusio arguit̄ sic. antiquoꝝ quidam distinxerunt potentias anime per rationalem ꝛ irrationalem. alij vō per rationalem concupiscibilem ꝛ irascibilē. modo alie sunt plures ꝛ magis inuicem dr̄ntes. s. vegetatiua sensitiua intellectiua cōsiliatiua ꝛ appetitiua: ꝙ. n. sint plures manifestū est. sed ꝙ sint magis differētes pꝫ ex eo:q2 oēs potentie illorum antiquorum pertinent ad vnum genus. s. animalium. sed iste pertinent ad plura genera. vegetatiuū. n. reperitur extra naturam animalis. Le. li. (Diuidentibus autem anime partes:si secundum potentiam diuidant ꝛ separent valde multe fiunt) ꝛ plures ꝛ magis dr̄ntes ꝙ̄ ipsi assignauerint vegetabile intelligibile sensibile consiliatiuū ꝛ adhuc appetitiuū: hec. n. plus differūt abinuicem ꝙ̄ concupiscibile ꝛ irascibile.) ¶ Notandū ꝙ hanc conclusionem Ar. ponit ne crederetur antiquos bene diuisisse potētias anime. ex eo ꝙ non est facta mentio nisi de duabus potentijs facientibus ad motum animalis. s. intellectiua ꝛ appetitiua:quarū quelibet continet̄ sub illis diuisionibus. Ideo nomiat hic. 5. que sunt plures potentijs antiquoꝝ:inter quas nominat consiliatiuam que etiam facit ad motum ꝛ operationeꝫ practicam. cuꝫ sit respectu futuri contingentis:cui respōdet deliberatiuum. sicut voluntas intellectui. vnde sicut intellectiuū ꝛ consiliatiuum non differunt nisi ratione. q2 obiectū intellectiui est verū:ꝛ consiliatiui est verū contingibile:ita volitiuum ꝛ deliberatiuū sola ratione differunt:q2 obiectum volitiui est bonū simplr: obiectū autē deliberatiui est bonum eligibile:de quibus dicet̄ inseq̄ntibus. ¶ Contra predicta arguitur ꝓbando appetitiuū esse potentiam sensitiuam vel intellectiuam. nam appetitus est virtus cognitiua. ergo sensitiua vl' intellectiua. anīs ꝓbat̄. oīs virtus ponens differentiaꝫ inter aliq̄ duo cognoscit quodlꝫ illoꝝ. sed appetitus ponit differentiaꝫ inter aliqua duo. ergo cognoscit qḋlibet illoꝝ. maior est Ar. scḋo h°. capitulo de sensu cōmuni. minor declaratur. nam cum voluntati ꝓponitur bonum ꝛ malum seu nociuum ꝛ proficuū: ipsa eligit bonū ꝛ proficuum: malū aūt ꝛ nociuū respuit:sed hoc non faceret nisi distingueret inter bonum ꝛ malum:ꝛ poneret differentiam inter illa. ¶ Secūdo electio est actus volūtatis:ꝛ est actus cognitiuus. ergo voluntas est cognitiua:tꝫ consequentia cum maiori tertio ethicoꝝ. ꝛ minor apparet ex eo: q2 electio importat quādaꝫ comparationē vnius ad alterum:modo hoc est proprium cognitiue virtutis. ¶ Notandū primo ꝙ ꝓpter maximam ꝓpinquitatem intel° cum voluntate ꝛ sensus cū appetitu:nec non ꝓpter mutuam ꝛ subitam sequelam actuum illoꝝ multi nō possunt distinguere inter illas potentias:dicentes ꝙ intuitari percipere iudicare ꝛ eligere sunt actus potentie cognitiue. cum ergo omnes isti actus conueniant potentie volitiue:videt̄ ꝙ potentia volitiua sit cognitiua:si. n. haberet illos act° ꝛ

t.c.146.

non cognosceret eēt potētia ceca preterea ē dicendū ꝙ quidam actus sunt proprij intē⁹ vt intellectio ratiocinatio ⁊ discursus: quidam sunt proprij voluntatis vt volitio nolitio ⁊ electio quidam aūt amborū indifferenter vt trinitatis perceptio ⁊ iudicium: ac etiam competunt alijs potentijs cognitiuis. ¶ Ex quibus pȝ ꝙ non sequitur. voluntas percipit vel iudicat. ergo voluntas cognoscit: nec ꝓpter hoc voluntas est ceca: q2 per idem ꝓbaret auditum esse cecum. q2 non videt. cecū. n. est aptū natū videre. modo voluntas non est apta nata videre nec cognoscere. ¶ Secundo notandū ꝙ ad electionem cōcurrit aliquid ex parte virtutis cognitiue: ⁊ aliquid ex parte appetitiue. Ex parte quidē cognitiue requirit consiliū per quod dijudicatur quid sit alteri preferendū. ¶ Ex parte autem appetitiue requiritur ꝙ acceptet illud qđ per consiliū dijudicat: ⁊ ideo Ar. sexto physicorū sub dubio derelinquit vtrū ꝑncipali⁹ pertineat electio ad vim cognitiuam vel ad vim appetitiuā. dicit. n. ꝙ electio vel est intē⁹ appetitiuus vel appetitus intellectiuus: sed in tertio ethycorū videtur declinare ad secūdam ꝑtem. vȝ. ꝙ electio est actus appetitus intellectiui. nominans electionem desiderium consiliabile: ⁊ hō est ratio. q2 ꝓpriū obiectū electionis est illud quod est ad finem. hoc autē inquātū huius habet rōnem boni vtilis: ideo cum bonū inq̄tum huius sit obiectū appetitus. sequitur ꝙ electio sit ꝑncipalr actus appetitiue virtutis. Ex quibus sequit ꝙ electio non distinguitur a iudicio nisi sicut inferius a suo superiori. quia omnis electio est iudiciū ⁊ nō ecōtra. vnde iudicium voluntatis est quasi conclusio ⁊ determinatio consilij: determinat aūt consilium primo per sententiam rōnis: ⁊ secūdo per acceptationem voluntatis. vnde phs tertio ethycorū. dicit ꝙ ex consiliari iudicantes desideramus secūdū consiliū. ⁊ hoc modo electio dr quoddā iudicium. ¶ Ad primū dicitur ꝙ ponere differentiā inter bonū ⁊ malum: ⁊ distinguere nociuū ab vtili ptinet ad potentiam cognitiuam. voluntas autē vel appetitus nō hȝ nisi aceptare vnam partē cogniti. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ ista comparatio vel collatio que importat nomine electionis pertinet ad consiliū precedens: qđ ē actus rationis. appetitus autē q̄uis non sit collatiuus: tamen inq̄tum a vi cognitiua inferente mouet: hȝ quādam collationis similitudinem. dum vnū alteri ꝑfert: ⁊ vnū eligit alterū abyciendo. ¶ Textus cōmenti. 53.

¶ Quoniam autem appetitus sunt cōtrarij adinuicem: hoc autem accidit cum ratio ⁊ concupiscentie contrarie fuerint. Sunt autē in ipsis sensum habentibus. Intellectus quidem enim propter futurum retrahere iubet: concupiscentia autem ꝓpter ipsum iam. Videtur. n. qđ iam delectabile: ⁊ simpliciter delectabile: ⁊ bonum simpliciter. propterea ꝙ non vr̄ qđ futurū.

¶ Secunda conclusio. ꝯrietas appetitiū est ex contrarietate sensuum ⁊ rationis. pȝ. nam aliquis habet interdum appetitum prosequendi aliquod delectabile: ⁊ hȝ appetitum vitandi illud: vt febricitans appetens bibere aquam appetitu sensitiuo: appetit non bibere illam appetitu itellectiuo. modo isti appetitus sunt ꝯtrarij: idest circa contraria: quorum primus fluit a sensu: qui nō considerans futura: sed solum presens indicat bibere aquā esse bonum ad extinguendum sitim ⁊ remittendum caliditatem. secūdo vero appetitus oritur ex intellectu ⁊ ratione. nam ratio discurrens ⁊ syllogizans non solū considerando presentia sed etiā futura. s. ꝙ potatio aque est causa maioris intēsionis caliditatis per antiparistasim ⁊ ex caliditate generatur in eo sitis ⁊ augentur febres: hinc est ꝙ ratio iudicat abstinendū esse ab aqua: ⁊ ex hoc voluntas cupit abstinere ab aqua. Lege li. (Quoniam autem appetitus sunt cōtrarij adinuicem. hoc autem accidit cum ratio ⁊ concupiscentie contrarie fuerint: sunt autem in ipsis sensum habentibus) idest in habētibus cognitionē temporis. vt in hominibus (intē⁹ quidē enim propter futurum retrahere iubet: concupiscentia aūt propter ipsum iam) .i. sensus non respicit nisi nunc (videt enim ipsi sensui ꝙ iā delectabile est ⁊ simpliciter bonū ⁊ simpliciter delectabile: propterea ꝙ non videtur futurum) .i. propter hoc ꝙ non contingit futurum. ¶ Cōtra conclusionem arguitur: appetitus in eodē nō sūt inuicē contrarij. s. appetitiū sensitiuum ⁊ intellectiuū. nam isti appetitus non distinguūtur. ergo nō cōtrariātur. antecedens arguitur. primo sic. obiecta istorum appetituū solū ratione distinguūtur. ergo appetitus solum ratione differunt. patet consequentia: quia distinctio potentiarum cōsurgit ex distinctione obiectorum. antecedens est manifestum: quia obiectum appetitus sensitiui est bonum apprehensum per sensum. ⁊ obiectū appetitus intellectiui est bonum apprehensum per intellectum. modo iste sunt differentie accidentales: q2 accidit bono ꝙ apprehendatur per sensum vel per intellectū. ¶ Secundo. si illi appetitus distingierentur hoc esset ratione finis dicēdo ꝙ voluntas est respectu boni vniuersalis: ⁊ appetitus sensitiuus respectu boni particularis: sed hoc videtur contra determinationem Aristotelis in lectione alia di. ꝙ voluntas non mouetur: nisi ab vno particulari. ⁊ in sequenti dicit. ꝙ ratio vniuersalis practica non mouet voluntatem: sed solū particularis. ¶ Tertio. sicut ad appetitum sensitiuum sequitur virtus motiua: sic ad voluntatē sed nō est alia potentia motiua sequens voluntatem ⁊ appetitū sensitiuum. ergo nec illi appetitus sunt diuersi. ¶ Quarto arguitur auctoritate Aristote. secūdo huius distinguentis quinq3 genera potentiarum tantum. s. vegetatiuum: ⁊ sensitiuū: appetitiuum. secundum locum motiuū: ⁊ intellectiuum. vbi non vr̄ ponere nisi appetitū sensitiuum. ¶ Notandū ꝙ quadrupliciter demonstrat voluntatē ⁊ appetitum sensitiuum inuicem realiter distingui. ꝑmo ex distinctione finium: q2 finis appetitus sensitiui est delectatio rei materialis. finis aūt voluntatis est delectatio rei imaterialis. s. felicitas ꝑueniens in contēplatione ꝑme cause ⁊ intelligentiarū sepatarū. scđo ex distinctione obiectorū. nā obiectū voluntatis est bonū simplr: obiectū aūt appe⁹ sensitiui ē bonū vt nūc. mō bonū vt nūc ꝯtinet sub bono simplr: que cōtinentia facit realem distōnē in potentijs. ¶ Tertio arguit ex distōne actuum: q2 actus appetitus sensitiui sequit apprehensionē sensuum: ⁊ act⁹ voluntatis sequit apprehensionē intē⁹. Et ex hoc actus voluntatis est perfectior actu appetitus sensitiui. Si ergo apprehensiones ⁊ ꝑfectiones sunt diuerse: actus illorū appetituū sūt diuersi. ¶ Quarto arguit ex distōne potentiarū. q2 in potentia sensitiua ⁊ intellectus realr differunt. ergo passiones illorū realr differūt. sed voluntas est passio intē⁹: sicut appetitus sensus ē passio. ¶ Ad ꝑᵐ dr̄ ꝙ sicut itellectus hȝ duplex obiectū. ꝑmū. s. ꝑmitate motionis: ⁊ hoc est quiditas. ⁊ ꝑmū ꝑmitate cōuertibilitatis: ⁊ hoc ē ens. aut veruȝ absolute sumptū: sic voluntas hȝ duplex. ꝑmū obiectū. s. ꝑmū ꝑmitate inclinationis. ⁊ hec est felicitas seu beatitudo ⁊ ꝑmū ꝑmitate ꝯuertibilitatis qđ est bonū in vniuersali sub quo continet ꝑmū obiectū. s. felicitas sicut quiditas cōtinet sub ente. ¶ Ex quo sequit ꝙ vniuersalius est obiectū volūtatis q̄ appetitus sensitiui

qz omnis appetitus sensitiui cū non includat felicitatē cōtinet sub obiecto voluntatis. z per consequens illa duo obiecta per se: z non accidentaliter distinguunt. z admisso φ conuertant eo modo quo verū z bonū dr̄ φ non distinguunt ex eo solum qz vnū apprehendit per sensum: z aliud per intellectū. sed qz obiectum voluntatis est bonum simpliciter. obiectum autem appetitus sensitiui est bonum vt nūc. ℂ Ad 2m negat. pmo φ volitas nō moueatur ab obiecto simpliciter. nec hoc intellexit Ar. sed solum φ non moueat hominem ad fugam vel psecutionē quo ad exercitium actuū exteriorum sed bene bonum particulare sumptum sub ratione particulari practica. ℂ Secūdo dr̄ φ Ar. voluit bonum sumptum vlr sine bono particulari non mouere: z hoc est verum sicut nec ens aut verum: aut quiditas mouet intellectum sine enti singulari. ℂ Tertio dicitur φ dato φ ratio practica vniuersalis non moueret. non ppter hoc sequit quin bonum vniuersale moueat voluntatem: quoniam ipsa nō est bonum in vlī. ℂ Ad tertium. cū dicitur φ ad voluntatem z appetitum sensitiuū sequit potentia motiua q̄ est vna z eadem: dicitur φ virtus motiua est virtus organica. z ēt motus non fit ab obiecto vlī. sed particulari. iō virtus motiua in homine sequitur appetitū intellectiuū mediante sensitiuo. ideo non opz φ sint diuerse potentie motiue. q̄uis sint diuerse potentie appetitiue: quoniam idem effectus potest ex diuersis causis pcedere: z maxie habentibus aliquē ordinem essentialem zc. ℂ Ad quartum concedo φ phs solum distinguit. 5. genera potentiarum: non tamen per appetitū itelligit solum appetitum sensitiuū. quia cuicūqz aliorum graduū competit suum appetitiuū: vt ostensum est ibi. ideo sicut sub sensitiuo z secūdum locum motiuo continentur multe spēs: ita sub appetitiuo. s. appetit9 sensim: z appetitiuum intellectiuū.

ℂ Textus commenti. 54.

ℂ **Specie quidem igitur vnum erit mouens appetibile aut appetitiuum. Primū autem oiuz appetibile. hoc. n. mouet: cum non mouetur: eo φ sit intellectum: aut imaginatiuum: numero autem plura mouentia.**

ℂ Tertia conclusio. lz plura sint pncipia motus scdm locum: tamē appetibile est primū z pncipale: pbat. qñcūqz ad aliquam operationē concurrunt plures cause effectiue: quarū vna est imobilis sic φ mouet z nō mouet. alie aūt sunt mobiles: eo φ mouēt z mouent: causa imobilis est primū z pncipale motiens. sed ad motum fm locum concurrunt tres cause effectiue: scilicet appetibile: appetitus: z intellectus: quaruz appetibile mouet nō motuz: quoniam mouet appetitum z intellectum: z ipsum non mouet ab aliquo. inte9 aūt z appetitus lz moueant: quia appe9 mouet intem: z intells mēbra aut potentiā motiuā mēbrorz: tm̄ mouet ab appetibili: vt dictum est. ergo appetibile est primum z pncipale mouens. Le. li. (Specie quidem ergo). i. formalr z pncipalr (vnūz erit mouens. appetibile: aut appetitiuuz. pmū autem omniū ē appetibile. hoc. n. mouet cum non mouet: eo φ sit intellectiuū: aut imoginatiuū: numero autē plura mouentia sunt) lz solum vnū est pncipale. ℂ Notandum scdm cōmentatorem cōmento. 54. φ pmus motor in hoc motu. est res appetita scdz φ est appetita. res. n. appetita precedit alia mouentia in hoc motu qz ista mouet z non mouetur. Et illa est dispositio pmi motoris. appetibile ergo dr̄ pmus motor. non simplr. qz ille est deus: sed secundū quid. s. in isto motu neqz appetibile dr̄ imobile simplr. qz ista ē cōditio pme cāe. sed dr̄ imobile in hoc motu. mouet. nam hoc motu scdm quem a nullo mouet. vn̄ anima hz duplicem motum: vt cōmuniter dr̄: pmus incipit a rebus. z terminatur ad animam. Secundus incipit ab anima z terminatur ad res. nam spēs cognitiue multiplicant a reb9 ad sensum: deinde a sensu ad intem. apprehensis ergo formis rerū per intem si apprehendam9 eas vt proficuas per appetitum mouemur ad illas. si autem apprehēdam9 illas vt nociuas. per appem fugimus z abhominamur eas: ex quibus sequit φ res ipsa est terminus a quo pmi motus: z terminus ad quē secundi motus: sed terminus motus est imobilis. 5. physicorz. ergo ipsum appetibile: quod est termin9 secūdi motus: cū sit pncipiū z finis eius ē imobile. ℂ Sed dubitat. si appetibile est primū mouēs i motu appetitus. ergo appetibile se hz respectu voluntatis sicut itelligibile respectu inte9. sed intelligibile debite presentatū intellectui nostro mouet necessario illuz. ergo appetibile debite presentatū voluntati necessario mouet illam. consequens videt falsum: qz voluntas non necessitatur: cum sit libera ꝯdictone. Item si appetibile comparat ad voluntatem sicut mouens ad mobile: vt asserit phs in lr̄a: z motus mobilis necessario sequitur ex mouente quocūqz dato. g̃ voluntas necessitatur a quocūqz appetibile: z per ꝯñs necessario fertur i quodcūqz appetibile: qd̄ est dissonū. ℂ Notandū primo φ sicut inte9 hēt duplicē actū. s. pmariū denoiatū a potētia: qui dicit intellectio: z secūdariū alterius denoiationis vocatū assensuz vel dissensum. ita voluntas hz duplicē actum. s. pmariū z secūdarium. actus primarius volūtatis est ille: qui prouenit ab obo z denomiat a po9. s. volitio z nolitio. Actus secūdarius volūtatis est ille: qui pueniit a volūtate alterius denoiatiōis. s. approbatio z reprobatio. z talis dr̄ cōmuniter electio seu actus elicitus volūtatis ad quē sequitur actus impatus qui est fuga vel psecutio: dico ergo φ volūtas necessitat a quocūqz appetibili sibi debite psentato quo ad actum primariū: qz ad talē actuz non se hz nisi passiue: sic sensus ad sensationē pmā. z ite9 ad itellectionē primā. Est eni ipossibile aliqd psentari voluntati sub rōne ꝯuenietis vel disꝯuenietis sub rōne boni vel mali quin volūtas hēat volitionē vl' nolitionē cōplacētiā vel displicentiā. Et qz ille motus nō est in ptāte nr̄a: fm hunc non laudamur nec vituperamur: nō punimur nec pmiamur: quo aūt ad actū secūdariū non necessitat volūtas a quocūqz appetibili. qz presentatū sibi sub rōne boni potest reprobare. z psentatū sub rōne mali pōt eligere z approbare: z in hoc differt ab alijs potētijs. nam sensus ꝯcipiēs aliquid sub rōne ꝯuenientis statim mouet ad illud per appetitū suum nisi impediat: z ꝯcipiēs sub rōne mali statiz fugit. ℂ Intellectus etiā apprehēdēs aliqd sub rōne veri necessario sibi assentit z apprehendens sub ratione falsi necessario dissentit illi: voluntas autē libere approbat bonum: z contingenter reprobat malum. ℂ Ex quib9 sequitur φ voluntas habet duplicem actum elicitum sibi cōiunctum: scz elicitum ab obiecto qui est volitio vel nolitio: z elicitū a voluntate: qui est electio approbatio: vel reprobatio. habet etiam duplicem actuz imperatum illi disiunctum z ab ea separatum: scz actum mēbrorz qui est ambulatio organizatio vel aliqd tale: z actū materie practice: qd̄ est domificatio medicatio aut aliquis consimilis. ℂ Secundo notandū φ sicut inte9 nālīter ex necessitate inheret primis pncipijs: ita voluntas ex necessitate inheret vltimo fini qui est beatitudo. finis enim se habet in operabilibus sicut principium in speculabilibus. secundo physicorz. sunt autez quedam intelligibilia que non habent necessariam connexionem ad prima princi

T. cō. 6.

T. c. 89

pia sicut propositiones contingentes ad quarum remotionē non sequitur remotio p̄mor̄ p̄ncipior̄: et talib⁹ itē⁹ non de necessitate assentit. Quedam aūt ppōnes sunt necessarie habentes necessariā cōnexionē cum primis p̄ncipijs sicut conclusiones demōstrabiles: ad quarum remotionem sequitur remotio p̄mor̄ p̄ncipior̄. Et his ēt necessario intē⁹ assentit cōnexione cognita necessaria ꝯnuz ad principia per demonstrationem vel nisi deductionē: non aūt necessario assentit anteq̄ huius necessitate connexiōis p dēmr̄atione cognoscat. ⸿ Idē ē et ē sentiēdū ex p̄te volūtatis: n̄ q̄daz sūt bona p̄ticularia: q̄ nō h̄nt necessariā cōnexionē ad felicitatē: q̄r sine his p̄t eē aliqs bon⁹ et felix: et his volūtas nō nec̄io inheret. ⸿ Sunt aūt q̄dā habentia necessariaz cōnexionē ad felicitatem: quibus voluntas de necessitate adheret: et hoc habita certitudīe huius necessarie cōnexionis: q̄r anteq̄ per certitudinem necessitas huius cōnexionis demonstretur. voluntas nō necessario illis inheret: ipsi aūt felicitati: et illi qd̄ voluntas statuit sibi pro vltimo fine et bono simplr̄: ipsa voluntas simpliciter de necessitate inheret non solum quo ad actū p̄marium: sed quo ad actū secundarium. nam illud h̄z voluntas: qd̄ habent alie potentie naturales. cum voluntas sit quedam potentia naturalis: sed omnes potentie naturales necessario inclinant̄ in suū obiectū p̄mū et in suam perfectionē: ergo eodē modo voluntas. sed illud qd̄ est p̄mū obiectum et naturale volantatis est vltimus finis habens in seipso rōnem omnis boni: ergo voluntas naturaliter fertur i vltimū finē: in quo cōsistit rō bonitatis simplr̄. ⸿ Intelligendū t̄n q̄ voluntas nō necessario fertur in vltimū finem: nisi iudicetur sub ratione vltimi finis: ideo si illud qd̄ nō est vltimus finis: iudicet̄ firmiter absq̄ hesitatione in ratione vltimi finis: q̄diu stabit tale iudiciū rōnis voluntas ineuitabiliter fertur in illud: hoc tamen non est necessitas absoluta: q̄r sic solum ineuitabiliter fertur q̄diu iudicat̄ in ratione perfecti boni: et tanq̄ melius simplr̄ in omnē euentū: et q̄r ista necessitas est ex suppōne: potest voluntas nō ferri in illud: sicut pōt deperdi error in rōne: iudicando illud non habere rōnez vltimi finis. ⸿ Ex predictis sequitur p̄: q̄ necessitas ineuitabilitatis non repugnat voluntati: sed bene necessitas coactionis: illud. n. dicimus esse violentū et coactum: qd̄ est contra inclinationē rei: ipse aūt motus voluntatis est inclinatio quedam in aliquid. et ideo sicut dicit̄ aliqd naturale: qd̄ est scd̄m inclinationē nature: ita dr̄ aliqd voluntariū: qd̄ est scd̄m inclinationez voluntatis. sicut ergo impossibile est q̄ aliquid sit simul violentum et naturale: ita ipole est qd̄ aliquid sit violentum simul seu coactuz et voluntarium. ⸿ Secundo sequitur q̄ voluntas quo ad actum secūdariū qui est electio necessitatur a quadruplici obiecto necessitate ineuitabilitatis. primo ab obiecto vniuersaliter sumpto et conuertibiliter: cū voluntate: qd̄ est bonū in cōi respectu voluntatis sicut ens: aut verum respectu intellectus. Secūdo ab obiecto particulari qd̄ hobet rationem vltimi finis sicut felicitas. Tertio ab obiecto particulari illi necessario cōiuncta ex dictamine rationis vt virtus. Quarto ab obiecto particulari non includente nisi rationem boni iuxta iudiciū rōnis: cuius est sanitas: alia aūt obiecta que iudicant̄ eē bona vt nūc: aut habere aliquam rōnem in se mali: non necessitant voluntatē quo ad actū secūdū p̄bationis et reprobationis. ⸿ Cōtra predicta arguit̄. si voluntas necessario fertur ī aliquod obiectū: ergo voluntas non est potentia rōnalis: consequens falsum: et p̄z ꝯn̄a: q̄r potentie rationales sunt ad opposita. p̄mo p̄hyarmenias. et 9. metaphysice. Item nos sumus domini nostrar̄ operationū. vt dicitur tertio ethycor̄. sed si voluntas necessario vellet aliqd̄ bonum

T. cō. 2.

sibi oblatum nos non essemus domini nostratū operationum: et ꝯn̄r non deberet homo premiari de bonis: nec puniri de malis: ex q̄ talia non sunt in potestate eius. ⸿ Ad p̄mū dr̄ q̄ voluntas est potentia rōnalis: et se h̄z ad opposita respectu eligibiliū: et eor̄ que non habēt rōnē vltimi finis neq̄ ordinant̄ ad illum finem de necessitate: nō autem se h̄z ad opposita respectu vltimi finis. et eor̄ que ordinant̄ in illum. ⸿ Ad scd̄m dr̄ q̄ nos sumus domini nostrorum actuū cōtentor̄ sub electione. modo electio non ē de fine: sed de his que sunt ad finē: vt videt̄ tertio ethycor̄. vn̄ appetitus vltimi finis non est de his: quor̄ domini sumus: iō ex tali actu nō laudamur: nec vituparmur nō punimur: nec p̄miamur: sed ex actu q̄ ē in p̄tāte n̄ra. s̄m quē cadit electio: et taliū actuū dicimur dn̄i. ⸿ T. c. 55.

⸿ Cum āt tria sūt: vnū q̄dē mouēs: s̄z quo mouet: et tertiū qd̄ mouet̄. Mouēs āt duplex: aliud q̄dē imobile: aliud āt qd̄ mouet̄. Est āt imobile actuale bonū. Mouēs āt: et qd̄ mouet̄ appetitiuū. Mouet̄. n. qd̄ appetit s̄z q̄ appetit: et appetit⁹ act⁹ aut mot⁹ q̄dā ē. Qd̄ āt mouet̄ aial ē quo v̄o mouet organo appetit⁹ iā h̄ corpeū ē. Vn̄ i cōib⁹ corpis et aie opib⁹ ꝯsiderādū d̄ ipis.

⸿ Quarta ꝯ cor est p̄ncipiū p̄ncipale organicum in motu aīalis. Pro declaratiōe isti⁹ ꝯnis supponit̄ q̄ in oī motu s̄m locū requirunt̄ tria p̄n^a. s. p̄n^m qd̄ mouet. p̄n^m qd̄ mouet̄. et p̄n^m quo fit mot⁹. ⸿ Hec suppositio p̄z: q̄r nunq̄ fit mot⁹ q̄n hec tria ꝯcurrant. a fortiori in motu s̄m locum et p̄n^m qd̄ mouet est duplex. vnū extrinsecū. s. ipsum appetibile vel actuale bonū: et aliud itrinsecū. v̄z. appetitus. Et ē d̄r̄ia iter hec duo mouētia: eo q̄ appetibile mouet: et nō mouet̄: appetit⁹ v̄o cū sit actus aīe: et quasi quidā mot⁹ ei⁹: nō solū mouet: s̄z ēt mouet̄. s. ab appetibili. p̄mū ḡ qd̄ mouet est appetibile vel appetitus. l̄z diuersimode. p̄n^m aūt qd̄ mouet̄ ē aīal. s̄z p̄n^m quo fit mot⁹ nec̄io ē aliqd̄ corporeū. s. aliqd̄ mēbrū aīalis: de his t̄n magis spectat tractare ad li^m de aīalib⁹. T. c. li. ⸿ Cū āt tria sunt vnū. q̄dē mouens. 2^m aūt quo mouet: et tertiū qd̄ mouet̄. mouēs āt duplex. aliud q̄dē imobile: aliud qd̄ mouet̄. ē āt imobile actuale bo⁹. mouēs āt et qd̄ mouet̄ appetitiuū mouetur. n. qd̄ appetit s̄z q̄ appetit et appe⁹ act⁹ seu mot⁹ q̄dā ē qd̄ āt mouet̄ aial ē q̄ v̄o mouet organū appetit⁹ iā h̄ corporez est vn̄ et i oīb⁹ corpis et aīe opib⁹ ꝯsiderādū ē de ipsis) i libro de aīalib⁹. p̄n^a ḡ s̄z locū sūt tria i generali sunt āt q̄tuor in sp̄āli p̄ter aīal qd̄ mouet̄. s. appetibile appe⁹ mte⁹ et aliqd̄ organicū mēbrū aīalis. ⸿ Textus cōmenti. 55.

⸿ Nūc aūt vt i sūma dicat̄ mouēs organice vbi pricipiū et finis idē velut gyglism⁹. siue i circulatiōe. Hoc. n. gibbosū et ꝯcauū. Hoc q̄dē finis. Illud v̄o pricipiū. Unde aliud q̄dem q̄escit: aliud q̄dem mouetur.

⸿ Ista suppōne p̄missa arguit̄ ꝯ sic. p̄n^m p̄ncipole organicū i motu aīalis. d̄z hēre q̄tuor ꝯditiōes p̄^a ꝯditio q̄ sit p̄n^m et finis mot⁹. Scd̄a ꝯditio. q̄ in eo sit ꝯcauitas et gibbositas. Tertia conditio. q̄ s̄m aliqd moueat̄ et s̄m aliqd q̄escat. Quarta ꝯditio. q̄ in eo si mot⁹ pl̄sus et tract⁹. s̄z cor h̄z oēs istas ꝯditiōes. ḡ cor ē p̄n^m p̄ncipale organicū i motu aīalis: p̄^a ps āñtis declarat̄. nā p̄n^m p̄ncipale organicū in motu aīalis d̄z se hēre i aīali sic celū i vniuerso: eo q̄ aial dr̄ puus mūdus: s̄z celū respcū vniuersi h̄z illas 4^or ꝯditiōes. ḡ ēt p̄n^m organicū aīalis. s̄z qd̄ celū hēat illas 4^or cōditiōes argt̄. nā p̄ celū ē p̄n^m et finis mot⁹ oīūz gnābiliū et corruptibi^m ēt i ipo dr̄ eē p̄n^m et finis mot⁹: q̄r i oriēte ē p̄n^m mot⁹ celi et i occidēte ē finis. 2° i celo ē ꝯcauitas et gibbosi

tas:eo φ ibi est cōcauūz ⁊ cōuexū · cōcauūz enim celi est superficies orbis lunaris locans totā sperā elementarē: ⁊ gibbositas seu ꝯuexuz celi est suprema superficies primi mobilis: vltra quaz non est possibile aliquid esse sm̄ phm̄ pmo celi. Tertio celuz scdm̄ aliquid mouetur ⁊ secundū aliquid quiescit. mouetur enī sm̄ partes mutādo situz: ⁊ qescit scdz se totū: qꝛ semper est in eodem situ sm̄ phm̄. 6°. physicoꝝ. Quarto in celo est aliquo mō pulsus ⁊ tractus eo φ partes supiores celi videnť trahere ptes inferiores: ⁊ partes iferiores videntur pellere partes superiores. ꝓbata pma parte antecedētis iaz ꝓbatur 2ª. s. φ cor habet illas quatuor cōditiones. nam pmo cor est finis ⁊ pn̄m motus: si enīz aliqđ corpus spericū moueretur in pma parte hore future per rarefactionē. ⁊ in scda per cōdensationē: istud corpus esset pn̄ᵘ ⁊ finis motus: pncipiūz qdē inquātū moueretur per rarefactionem versus circūferentiā: ⁊ finis inquātū moueť per cōdensationez versus centꝝ: ꝯsilr mouetur cor. nā cōtinue moueť versus circūferēnaz per rarefactionē: aut versus centrū per ꝯdensationē. ergo cor seu in corde est pncipiū ⁊ finis motus. Secūdo in corde est cōcauitas ⁊ gibbositas: φ enīz in eo sit gibbositas. pꝫ. qꝛ in eo est ꝯuexꝫ. sꝫ φ ibi sit cōcauitas. ꝓbatur. nā quelibꝫ linea: vt respicit centꝝ dicitur cōcaua: vt aūt respicit circūferētiaz dr̄ cōuexa. sed in corde sunt infinite linee: quaꝝ quelibꝫ respicit centrum cordis. ergo in corde est aliquo modo ꝯcauitas. Tertio cor scdz aliqđ mouetur ⁊ scdm̄ aliquid quiescit. quiescit enī scdz se totū: ⁊ scdz partes mouetur: modo per rarefactionez versus circūferētiā: modo per ꝯdēsationē vsus centrū. Quarto in corde est motᵘ pulsus ⁊ tractus eo φ partes cordis seinuicē pellunt qn̄ mouētur versus circūferētiā. nā pars ꝓpingor centro pellit partē remotiorez versus circūferētiaz: quādo vero moueť versus centrū tunc seinuicem trahunt. eo φ partes ꝓpingores centro trahūt circūferētiaz ad centrū. L. e. li. (Nūc aūt vt in sūma dicatur mouēs organice) est cor (vbi pn̄ᵐ ⁊ finis idē velut giglismus hoc. s. gibbosum ⁊ cōcauūz hoc. qdez finis) motus. s. cōcauū (illud vero pn̄ᵐ). s. gibbosuz (Un aliud qdez quiescit). s. centꝝ (aliud vero moueť). s. circunferentia (omnia enim). i. oēs partes cordis (pulsu ⁊ tractu mouentur. ¶ Textus cōmenti. 55.

¶ Ratione quidem altera entia: magnitudine vero inseparabilia. Omnia enim pulsu ⁊ tractu mouentur.

¶ Ex pdictis Ar. infert duo corre. pᵐ φ in motu cordis pn̄ᵐ ⁊ finis sunt vnū ⁊ idez: sed solū differunt rōne. pꝫ. qꝛ idez cor mouetur versus circūferētiā motu dilatatiōis: ⁊ mouetur versus centrū motu cōstrictionis: sed vt mouetur versus circūferentiaz per dilatationez est principiū motus: Et vt mouetur versus centꝝ per ꝯstrictionē est finis motus: ergo vnum ⁊ idē numero est pn̄ᵐ ⁊ finis motus tñ scdz rōnez est diuersitas: eo φ scdz vnā rōnem est pn̄ᵐ motᵘ. s. vt moueť motu dilatatiōis seu vsus circūferētiā: ⁊ sꝫ aliā rōnē est finis motᵘ. s. vt moueť motu cōstrictiōis seu vsus centrū. L. e. li. (Rōne qdez altera entia) sunt finis ⁊ principiuz motus (magnitudine vero inseparabilia.) ¶ Textus cōmen. 55.

¶ Propter quod oportet sicut in circulo manere aliquid: ⁊ hinc incipere motum:

¶ Secunduz correlariuz φ cor habet aliquā similitudinem cū circulo celesti. pꝫ. naz sicut circulus celestis scdz aliquid mouetur vt secūduz partem: ⁊ scdm̄ aliquid quiescit: vt secūduz totū: ita cor secūduz partē mouetur ⁊ secundūz se totum quiescit: ⁊ sicut circulus celestis est pncipium omniū motuū in his inferioribus ita cor est pncipium oīs motus in aialibus. L. e. lit. (Propter qđ opꝫ sicut in circulo manere aliquid per quietē) aliud vero moueri (⁊ hic incipere motū). i. a corde opꝫ esse principium motus aialis: sicut a celo pncipiuz hoꝝ iferiorum. ¶ Cōtra ea que dicta sunt in suppositione conclusionis arguitur. ⁊ pmo φ appetitus nō mouetur ab appetibili qꝛ alr̄ voluntas nō actuaret seipsaz. ⁊ per ꝯsequēs nō eēt domina suoꝝ actuuz. Oppositū euidētius colligitur de intentione Ar. 3° ethicoꝝ. ⁊ 9. metaph. ¶ Secundo arguitur φ itellectus nō mouetur ab appetitu: qꝛ ita se hꝫ itellectus ad appetitū. sicut sensus ad itellectū: sꝫ sensus mouet itellectū ⁊ nō moueť ab eo: ergo iteᵘ mouet appetituz. s. itellectiuū: ⁊ nō moueť ab illo. tenet ꝯña cū mīori. qꝛ aliter sensus cognosceret itellectū. maior aūt apparet ex eo: qꝛ sicut actus sensus pcedit actū iteᵘ: ita actus itellectus pcedit actū appetitus. s. voluntatis. ista videť esse sentētia cōmētatoris di. 9. meta. φ rō est pmus motor. ¶ Notāduz pmo φ appetibiliū ⁊ fugibiliuz quedā apphenduntur ab itellectu sub rōne boni vel mali simplr̄ vt beatitudo ⁊ miseria dānatiōis. Et hec actu aut determinant volūtatē: qꝛ nō solū ducūt volūtatez de poᵃ ad actū: sed etiā eā inευitabilr̄ necessitant ⁊ determināt ad actū reprobationis ⁊ approbatiōis: qꝛ volūtas non pōt nō approbare beatitudinē ei presentataz sub rōne boni simplr̄ nō pōt nō reprobare miseriā dānationis ei oblataz per itellectū sub rōne mali simplr̄. Quedā aūt appetibilia ⁊ fugibilia apphēdunť ab intellectu sub rōne boni ⁊ mali scdz qd: vt libido ⁊ potio amara. naz libido apprehēditur ab itellectu sub rōne boni saltim apparētis rōne delectationis ānexe: ⁊ sub rōne mali pro quāto est actᵘ inordinatus. Potio aūt amara apprehēditur ab intellectu sub rōne boni inqꝫtū est iductiua sanitatis: ⁊ sub rōne mali ꝓut hꝫ amaritudinē ānexā hec qdē volūtatē actuant: sicut vlr̄ oīm qōlꝫ suā potētiā: sꝫ nō determināt qꝛ eā nō necessitāt quo ad actū approbatiōis vl̄ reprobationis: qꝛ volūtas pōt approbare ⁊ reprobare idifferenter qōlꝫ istoꝝ: si aūt acceptat libidinez ⁊ deacceptat potionē amarā hoc est ex ꝓpria determinatiōe: qꝛ volūtas ex ꝓpria nā pōt seipsaz determinare ad vtrāqꝫ partē cōtradictiōis respectu oboꝝ apprehēsoꝝ ab itellectu sub rōne boni ⁊ mali: scdz quid nō ģ volūtas seipsam actuat qꝛ tūc aliqd moueret̃ a seipso p̄ ꝯ determinationez Ar. 7. physicoꝝ. di. φ oē qđ moueť ab alio moueť: bñ aūt seipsaz determinat nō respectu boni vel mali simplr̄: sꝫ solūz scdz qd apprehēsi per itellectū. ¶ Secūdo notāduz φ in nobis duplex motᵘ reperiť. s. nālis ⁊ volūtariᵘ motus nālis est ille q ꝓuenit a rebᵘ ad aīam. s. a sensibili ad sensum: a sensu ad itellectū: ⁊ ab itellectu ad volūtatem. Motus volūtarius est ille q ꝓuenit ab aīa ad res. s. a volūtate ad itellectū ⁊ ab itellectu ad sensuz: ⁊ a sensu ad sensibile: qđ dr̄ esse appetibile vel fugibile in hoc motu. pmus motᵘ nō est in potestate nostra. neqꝫ actuū ꝓueniētium ex illo motu sumus domini: sꝫ bñ scdus motᵘ est in potestate nostra: ⁊ actuū ꝓueniētiū ex illo motu sumus domini. Unū nō est in potestate nostra cogitare aliqd vl̄ qđ pmo mētibᵘ nostris occurrit. nā ad cogitādū iteᵘ nō semper fit in actu ex sola abstractione fantasmatū: cū multa cogitabilia ⁊ itelligibilia veniāt: ēt ꝯtradicēte voluntate: sꝫ sistere in tali cogitabili vel itelligibili: ita φ iteᵘ cogitet hoc ⁊ nō aliud: ⁊ p hoc tēpus ⁊ nō per aliud: hꝫ est rōne volūtatis mouētis itellectū: neqꝫ motus iste soluz intellectui cōtingit: sꝫ ēt virtutibᵘ sensitiuis quas volūtas mediāte itellectu mouet ad ꝓprios actus. nā licꝫ vi

L. 97.
L. 32.
T. c. 10.
T. cō. p.

sus de sui nã videat: τ auditus de sui nã audiat hoc. ꝙ tñ visus videat hoc τ nõ illud: τ audit⁹ audiat hoc τ nõ aliud est multotiẽs ex pte volũtatis determinãtis τ mouẽtis has potẽtias ad tales determinatos actus. ¶ Ex pdictis sequit̃ pmo ꝙ itellectus mouet̃ a volũtate nõ solum ad fugã τ psecutionẽ: sꝫ ẽt ad sciaꝫ τ itellectionem: qꝛ itellectus factus in actu a fantasmate virtute intellect⁹ agentis nãliter fertur in pma principia: in qbus oẽs ꝯclones vꝛtualr̃ cõtinent̃. cognitionẽ ergo pmoꝝ pncipioꝝ offert intellect⁹ volũtati sub rõne boni: quã ipsa volũtas ꝯplacenter recipit: τ ex hoc mouet itellectũ ad vlterioreꝫ cognitionẽ ipsaꝝ ꝯclusionũ per inuẽtionẽ: aut p doctrinaꝫ: quilibꝫ eniꝫ experitur in seipso: quãtũcũqꝫ sit actiuꝰ cognitione pnciploꝝ: ꝙ nisi moueat̃ itellectus a volũtate: vt in sciẽtiis studeat: τ ꝯclones sciẽtificas adiscat: nullo modo ipsoꝝ obiectoꝝ scibilium cognitionem haberet. ¶ Secundo sequit̃ ꝙ licet in nãlibus reperiatur aliqd se habens: vt causa τ aliquid vt causatuꝫ: aliquid vt actꝰ τ aliquid vt potentia: aliquid vt prius: τ aliquid vt posterius. In his tamen nõ reperitur ratio dominij: qꝛ nãlia nõ habent dominiuꝫ sue operationis: ignis eniꝫ nãliter calefaciens nõ dominat̃ sue calefactioni: sed quadaꝫ necessitate nãe actiue cõcurrit ad illaꝫ: in illis ergo in qbꝰ sumus domini: appetitus se habet vt principale mouẽs: ideo bene dixit phs. 9. metaphysice. ꝙ hic motus appetitus est vere dominus. In his aũt que nõ sunt in potestate nostra: τ vbi nõ habemus dominiũ, possumus assignare causam ex parte virtutis cognitiue. s. rõnis vel itellectus aut alteri⁹ potẽtie sensitiue. ¶ Ad pmam ꝯcedo ꝙ volũtas nõ actiuat seipsam: nec est domina omniũ suoꝝ actuũ: sed solũ illoꝝ respectu: quoꝝ cadit sua determinatio. Et in hoc differt ab aliis potentiis cognitiuis: qꝛ qlibet istaꝝ: sicut per qdlꝫ suũ obiectũ actuatur: ita a quolibet determinatur: volũtas autẽ determinat seipsaꝫ τ ceteras potentias vitales: a quarũ nulla determinat̃: τ ex hoc volũtas dicitur libera τ maxime actiua. ¶ Ad 2ᵘᵐ dico ꝙ volũtas nõ mouet itellectuꝫ ad oẽm actuꝫ eius: nec etiã alias potẽtias cognitiuas ad oẽs ipsaruꝫ operationes: sed postqꝫ actuata est põt mouere τ determinare ceteras potentias cognitiuas ad aliquẽ actũ cognitiõis: τ ꝯsequẽter cõcedo ꝙ sensus mouetur ab itellectu: nõ tñ cognoscit itellectũ: qꝛ motus quo intellectus mouetur a volũtate: seu quo sensus mouetur ab vtroqꝫ: nõ est cognitio: sed soluꝫ quedaꝫ iclinatio determinãs potẽtiam ad operationeꝫ aliquaꝫ vel cognitionẽ. Et ad cõmẽtatoreꝫ dicitur concedendo ꝙ ratio est primus motor inter potentias rationales: nõ tamẽ sibi competit ratio dominij quia operationeꝫ ppriaꝫ nõ habet in potestate sua sicut voluntas: ideo motus volũtatis a ratione est motus naturalis: motus aũt rõnis vel itellect⁹ a volũtate est mot⁹ liber τ volũtarius, quare τc. ¶ Textus ꝯmen. 56.

Omnino quideꝫ igitur sicut predictũ est: inquantum appetitiuũ animal: sic ipsius motiuum est. Appetitiuũ autem non sine phantasia. phantasia auteꝫ omnis: aut rationalis: aut sensibilis est. Hac quideꝫ igitur τ alia animalia participant.

¶ Postqꝫ Aristo. determinauit de pncipio motus secundum locũ in vniuersali: cõsequẽter determinat in spãli per cõparationẽ ad hominẽ τ bruta imperfecta. ponendo quattuor cõclusiones: quarũ prima est ista. omne animal inquãtuꝫ est appetitiuũ est suipsius motiuuꝫ. Secunda cõclusio in animalib⁹ imperfectis solũ tactũ habentibus fantasia est principiũ motus. ibi. (Cõsiderãduꝫ autẽ.) Tertia ꝯclusio. sola fantasia deliberatiua est syllogistice inquisitiua maioris τ minoris boni. ibi. (Sensibilis quidẽ igitur.) Quarta ꝯclusio. sola ratio practica particularis mouet hominẽ ad fugaꝫ vel psecutionem. ibi. (Scientificũ autẽ.) Prima cõclusio sequitur ex dictis alterius lectionis: eo ꝙ appetitus est ppria cã motus: nõ tñ per se absqꝫ alio principio: qꝛ appetitus nõ põt mouere sine fantasia: τ ratio est ista. nã appetitus aut est sensitiuus: aut intellectiuus. si sensitiuus mouet cũ fantasia sensibili. si intellectiuus cum fantasia rationali. Unde omnia animalia participant fantasia sensibili vl rationali. vt pꝫ. T.c. 1sꝫ. (Omnino qdem ergo sicut predictũ est inquãtuꝫ appetitiuũ animal sic ipsius motiuũ est. appetitiuũ aũt nõ sine fantasia. fantasia ois rõnalis: aut sensibilis est. hac qdẽ ergo τ alia aĩalia participãt.) ¶ Notãduꝫ ꝙ sicut superius phs sub itelligẽtia cõprehendebat fantasiaꝫ: ita hic sub fantasia cõprehẽdit itelligentiã τ rationẽ. nã fantasia dicta est ab apparitione: τ qꝛ per rationẽ τ intelligẽtiã apparent nobis aliqua: põt large intellectus τ ratio dici fantasia. In hominib⁹ itaqꝫ est fantasia ratiõalis: qꝛ in eis est rõ τ itellectus: in aliis autẽ est fantasia sensibilis: qꝛ nõ habẽt itellectuꝫ nec rationẽ. ¶ Sed dubitat̃. vtꝝ fantasie rationali ꝯpetat duplex appetitus. s. irascibilis τ cõcupiscibilis: sicut fantasie sensibili: τ vtrũ ei ꝯpetat volũtas agens pter passiuã: sicut eideꝫ cõuenit itellectus agens virtute cui⁹ imutat̃ a fantasmatibus. Primũ videtur necessarium auctoritate sumpta in lib° de spiritu τ aĩa: vbi dicitur animã habere has potentias. s. irascibilẽ τ cõcupiscibilem anteqꝫ vniatur corpori: qd dictũ nõ põt itelligi de aĩa sensitiua: cuꝫ nõ precedat suũ corpus. ergo de aĩa itellectiua oꝫ intelligere. Secũduꝫ etiam videtur sequi ex ratiõe Arist. quia pbatur animã itellectiuã habere duplíceꝫ virtuteꝫ intellectiuã. s. possibilẽ τ agẽteꝫ. Unde arguitur sic. in oĩ natura que aliquãdo est in actu τ aliquãdo in potẽtia oꝫ assignare aliquid qd est actu oĩa facere: τ aliquid qd est actu oĩa fieri: sed volũtas aliquãdo est in actu: τ aliquãdo est in potẽtia. ergo in natura volũtatis oportet signare aliquid quod est omnia facere. s. voluntas agens: τ aliquid quod est omnia fieri. videlicet voluntas possibilis vel passiua. ¶ Notandum primo ꝙ potentia ordinata ad aliquod obiectuꝫ secũdum cõem rationeꝫ nõ diuersificatur per differentias speciei sub illa ratione cõi contentas: sicut qꝛ visus respicit visibile secũduꝫ rõnẽ coloris. nõ multiplicant̃ potẽtie visiue sꝫ diuersas spẽs coloruꝫ. Si aũt esset altera potẽtia: que eẽt altera p respectũ ad albedinẽ τ nõ per respectũ ad colorẽ diuersificaret̃ a potẽtia: que esset nigredinis secũdũ ꝙ huiis. appetitus auteꝫ sensitiuus nõ respicit cõem rationem boni: qꝛ nullus sensus vlr apphẽdit nec respicit omne bonuꝫ: τ ideo secũdũ diuersas rationes particulariũ bonoꝝ diuersificant̃ partes appetitus sensitiui. nam cõcupiscibilis respicit ppriam rationẽ boni inqꝫtum est delectabile sm sensuꝫ τ ꝯueniẽs nature. Irascibilis vo respicit rationeꝫ boni inquãtuꝫ est impulsiuũ τ ipugnatiuũ eius qd isert nocumẽtuꝫ: sꝫ volũtas respicit bonũ sub cõi ratione boni. ergo in ipsa nõ multiplicantur irascibilis τ concupiscibilis: sicut in appetitu sensitiuo: quẽad modum in intellectu nõ multiplicãt̃ potẽtie apphẽsiue: quẽadmodũ multiplicant̃ in sensu. ¶ Scdo nõn̄ᵐ ꝙ qditas q̃ttũ est de se est imutatiua ite⁹ possibilis sine itellectu agẽte: sed qꝛ non potest imutare sine fantasmate: ideo indiget lumine inte⁹ agẽtis: nõ pp se: sꝫ pp fantasma. iõ qꝛ sensibilia põt de se imutare sensus nõ idiget alio nisi forte vi

T.c. 10.

sibile lumē qꝫ dispōnē mediū: ⁊ illa est cā q̄re nō daī sensus agēs. cū g̃ inte⁹ sit po⁹ abstractioꝛ q̄ȝ volūtas: ⁊ actus inte⁹ sit abstractioꝛ q̄ȝ volūtatis: ⁊ obin inte⁹ abstracti⁹ ⁊ simplicius q̄ȝ obin volūtatis: poterit inte⁹ actuatus aliq̄ spē itelligibili imutare volūtatē sine alio agēte ꝯcurrente ex pte volūtatis: qꝛ sufficit inte⁹ agēs: ⁊ ṽtute cui⁹ inte⁹ possibilis seipm̄ imutat: ⁊ a fortioꝛi ṽtute eiusdē volūtatem poterit actuare: ⁊ dato q̄ adhuc nō eēt inte⁹ agēs. sȝ solū inte⁹ possibilis actuatus: qꝛ eminēter ꝯtinet oēs pfectiōes volūtatis: ꝓpa ṽtute posset imutare potētiā volūtatem. Jō nō daī voluntas agens pꝫter voluntatē passiuā. ¶ Ad pmā dr̄: q̄ irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis nō sūt diuerse po⁹ voluntatis: nec inte⁹: sȝ sunt ipsa volūtas appetens bonū ⁊ ꝓsequens illud: ⁊ mouēs inte⁹ practicū ad repellēdū omne ꝯtrū ⁊ repugnatiuū illi⁹ appetibilis boni: auctoꝛitas aūt diminute allegaī: eo q̄ auctoꝛitas est illa. Aīa hȝ has potētias. s. irascibilē ⁊ ꝯcupiscibilē ⁊ rōalez anq̄ȝ misceaī corpori. Ex q̄ auctoꝛitate: sȝ sequaī q̄ sint plēs po⁹ irascibilis cōcupiscibilis ⁊ rōnalis. nō tn̄ seqī q̄ sint tres po⁹. rōnalis g̃ ꝯstituit vnā potētiā: irascibilis aūt ⁊ ꝯcupiscibilis aliā. s. voluntatē: ꝯcedo tn̄ q̄ distinguunī rōne in aīa itellectiua: sicut appetitiuū ⁊ sensitiuū in anīa sensitiua. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo: q̄ in nā volūtatis est dare aliq̄d qd̄ est oīa fieri. s. ipsaȝ volūtatē qm̄ voluntas est eque in pura po⁹ in genere appetibiliū: sic inte⁹ in gn̄e itelligibiliū: ⁊ sensus in genere sensibiliū daī eē aliq̄d: qd̄ est oīa facere. s. appetibile in tōi vel bonuȝ simplr̄ apprehensuȝ: sicut sensibile in cōi est oīa facere respectu sensus. quare ⁊c̄. ¶ Textus cōmēti. 56.

¶ Cōsiderandū aūt ⁊ de iperfectis: qd̄ mouēs est: qb⁹ tactus solū iest sensus. vtꝝ ꝯtingat fantasiā inēē his: aut nō: aut ⁊ ꝯcupiscētiā. Videī. n. letitia ⁊ tristitia ineē. Si aūt hec ⁊ ꝯcupiscētiā necesse. Fantasia aūt quō vtiq̄ȝ inerit: aut sicut mouenī indeterminate: ⁊ hᷓ isunt q̄dē: indeterminate aūt insunt.

¶ 2ᵃ ꝓ. in aīalib⁹ iperfectis solū tactū hn̄tib⁹ fantasia est pn̄ᵐ mot⁹. ꝓbaī. quecūq̄ȝ mouenī ⁊ hn̄t fantasiā: in illis fantasia est pn̄ᵐ mot⁹: sȝ aīalia iperfecta solū tactū hn̄tia mouenī ⁊ hn̄t fantasiā. g̃ in ipsis fantasia est pn̄ᵐ motus. maioꝛ pȝ: qꝛ in aīalib⁹ pfectis illud est veꝝ: ⁊ ꝯsr̄ in oībus aīalib⁹ hn̄tib⁹ fantasiā. minoꝛ vō ꝓbaī. nā q̄ aīalia iperfecta mouean̄ī māifestū est: qꝛ ad min⁹ mouenī motu dilatatiōis ⁊ ꝯstrictōis: sȝ q̄ in eis sit fantasia ꝓgr̄. in quocūq̄ȝ repiī delectatio ⁊ tristitia in eo reperiī fantasia sȝ in anīalibus iperfectis repiī delectatio qn̄ vnunī obo ꝯueniēti. s. nutrimēto: ⁊ tristitia qn̄ vnunī obo discōueniēti. vt si pūganī. g̃ in ipsis ē fantasia. tȝ ꝯn̄a cū minori eo q̄ delectatio est signū letitie: ꝯstrictio vō signuȝ tristitie: maioꝛ vō declaī. in quocūq̄ȝ repiī letitia vel tristitia in eodē repiī ꝯcupiscētia. Sȝ in quocūq̄ȝ repiī cōcupiscētia repiī fantasia: qꝛ vnū seqī ad aliud. g̃ in quocūq̄ȝ repiī tristitia vl̄ letitia in eodē est fantasia. Et subiungit ph̄s: q̄ qꝛ nō hn̄t fantasiā determinatā. iō p illā solū ideterminate mouenī. Vn̄ aīalia pfecta hn̄t fantasiaȝ determinatā: qꝛ determinate apphēdūt locū ad quē fugere cupiūt. si sentiūt aliqd̄ nociuū: vel ad quē volūt tendere: si credunt aliqd̄ ꝓficuū: ⁊ nō solū p accn̄s: sicut apes ⁊ formice redeūtes ad domiciliū ꝓpriū ex actuali exercitio in quo exīstūt. imo per se hn̄t talē fantasiā: aīalia aūt ipfecta hn̄t indeterminatā fantasiā. nā cū pūgunī retrahunt se vt fugiāt nociuū: nō q̄ determiate apprehendāt aliquē locū ad quē moueri volūt: q̄re sicut idetermiate mouenī: ita ideterminatā hn̄t fantasiaȝ. L. e. li. (Cōsiderādū aūt ⁊ de ipfectis) aīalib⁹ (qd mouēs est qb⁹ tactus solūmō sensus iest. vtꝝ ꝯtigat fantasiā iesse his. aut nō ⁊ ꝯcupiscētia. vr̄. n. letitia ⁊ tristi⁹ iesse. Si aūt hᷓ iest illis (⁊ ꝯcupiscētiā neċe) ē iesse eisdē ⁊ ꝯn̄r fantasiā. (Fāta⁹ aūt quō vtiq̄ȝ ierit aut) ipfecta: aut idetermiata est: (sic mouenī idedermiate hᷓ isunt q̄dē). i. fantasie vere isunt aīalib⁹ ipfectis (idetermiate aūt sūt i illis.) Nōn⁹ q̄ ipfectū duplr̄ sumiī. vno⁹. s. i spē qꝛ sibi aliq̄d deficit necānū vl̄ cōe idiuiduis illi⁹ spēī: ⁊ sic mōstra appellanī ipfecta. alio⁹ in genere. s. in genere aīalis: qꝛ nō hȝ oēs sensus pfecte: ⁊ sic loq̄tur ph̄s hic: cū dicat aīalia solum tactuȝ babentia ⁊c̄. ¶ Textus cōmenti. 57.

¶ Sēsibilis q̄dēȝ igiī phātasia: sicut dcm̄ est ⁊ in alijs aīalib⁹ inest. Deliberatiua aūt in rōnalibus. Vtrū. n. aget hoc: aut hoc iam rōnis est opus: ⁊ necesse vno mēsurare. Mai⁹. n. imitatur: quare pōt vnū ex plurib⁹ phātasmatib⁹ facere. Et cā hec eius q̄ nō putari opionē hēre. Qm̄ cā que est syllo nō hȝ. Hec aūt illā.

¶ 3ᵃ ꝓ. sola fantasia deliberatiua est silogistice inq̄sitiua maioris ⁊ minoris boni. ꝓbaī. fantasia ē silogistice inq̄sitiua maioris ⁊ mioris boni cū ad eā ptineat discursus ⁊ sillus sumēdo fantasiā cōiter: sȝ fanta⁹ sensi⁹ nō est silogistice inq̄sitiua a⁹ ⁊ b⁹ boni: qꝛ fanta⁹ sensitiua ē in alijs ab hoīe: nō aūt discursus silogistic⁹: cū sit op⁹ rōnis. g̃ sola fantasia delibatiua silogistice ē inq̄sitiua a⁹ ⁊ b⁹ boni. vbi gr̄a. fanta⁹ delibatiua: quā voco inte⁹ rōnalez: ꝯsiderat. vtꝝ hoc sit agēdū vl̄ illud: ⁊ vtꝝ poti⁹ hoc q̄ȝ illud: accipiēdo vnā regulā vl̄ mēsurā. sȝ quā mēsurat q̄d est agēdū ⁊ q̄d poti⁹ faciēdū. Regula aūt ⁊ mēsura est. illud pn̄ᵐ magis bonū ē poti⁹ faciēdū q̄ pn̄ᵐ. accepto si occurrāt aliq̄ ei duo bona mēsurabit illo pn̄ᵒ vtrūq̄ȝ illoꝝ: ⁊ qd̄ credet magis boᵐ. illud ꝯcluder eē poti⁹ faciēdū. fa cier g̃ fanta⁹ delibatiua ex plib⁹ fantasiatis ꝓpōnib⁹ vnū sillm̄ talē magis boᵐ ē poti⁹ faciēdū. sȝ hᷓ est magis boᵐ. g̃ hoc ē poti⁹ faciēdū: ⁊ tūc appe⁹ imutabiī desiderādo ⁊ eligēdo magis boᵐ pcipiēs itellectū practico facere: illud qd̄ p rōnē ē ꝯclusū. Ex his pt̄ reddi rō: q̄re aīalia bruta nō hn̄t opionē: lȝ hēant fātasiā: qꝛ nō pn̄t vti sill̄o quo vnū ꝓeligant alteri: deliberatio aūt rōnis hn̄ hȝ opionē. aīa nō faceret ex plurib⁹ fantas⁹ vnū. L. e. li. (Sēsibilis q̄dē igiī fanta⁹: sic dcm̄ ē ⁊ in alijs aīalib⁹ iest: delibatiua aūt in rōnalib⁹). i. in hoīb⁹ (vtꝝ. n. aget hoc: aut hᷓ iā rōnis est op⁹: ⁊ neċe vno mēsurare) q̄ sit regula alioꝝ (maius. n.) boᵐ (imitaī) rō p istā regulā (q̄re pōt vnū) sill̄ȝ (ex plib⁹ fantasmatib⁹ facere ⁊ cā hᷓ est ei⁹ qd̄ ꝯtigit bruta opionē nō putare hēre: qm̄ ea q̄ sunt ex sill̄o nō hȝ) hᷓ (hec aūt). i. rō (hȝ illā) opionē: sic sill̄m. ¶ Text⁹ cō. 57.

¶ Propter qd̄ deliberatiuū ȝ nō hȝ appetitus. Vincit aūt aliq̄n ⁊ mouet deliberatōēȝ. Aliq̄n aūt mouet seipȝ sicut spera appetit⁹ appetitū: cū in cōtinētia fuerit. Nā aūt semp que sursuȝ pricipalioꝛ ē ⁊ mouet vt trib⁹ latiōib⁹ moueaī.

¶ Ex ista ꝯne ifert Ar. q̄ appetit⁹ sensitiu⁹ nō est appetitus delibatiu⁹. pȝ ex dictis qꝛ fanta⁹ sensitiua nō est fantasia delibatiua: cū fantasia sensitiua sit in oīb⁹ aīalib⁹: fantasia aūt delibatiua solū in hoīb⁹ repiī. ꝓbat tn̄ Ar. illud correlaᵐ a posteriori ⁊ a signo sic. appetitus sensitiuus aliq̄n vincit deliberatiuū: aliq̄n eȝ appetit⁹ deliberatiuus vincit sensitiuū. g̃ vnus non est alius. Prim⁹ apparitis pȝ in hoībus incōtinentib⁹ habētibus appetitū

sensitiuum ad aliqd delectabile τ rõnem in contrariũ dictantẽ illud esse fugiendũ: τ tamẽ ꝓsequitur illud. iuxta iclinatões appetitus sensitiui cõtrariando rõni. Secunda pors ẽt pʒ in hominibus continẽtibus: q nõ agunt sm appetitũ sensitiuũ: sed sm rõnem. ideo in eis vincit appetitus sensitiuus per rõnem mouentẽ appetitũ intellectiuuʒ deliberantẽ illud delectabile oĩno esse fugiẽdũ. ¶ Duo ifert Ar. documenta in hoc correlario. pmum ꝙ appetitus sensitiuus victus a deliberatiuo: τ obediẽs illi mouet tribus lationibus: sicut spera iferior mota a superiori. spera. n. iferior mouet motu ꝓpo τ motu cõi super polos zodiaci: ac motu primi mobilis super polos mundi: sic appetitus sensitiuus cõformis rõni τ regulatus per illam mouet triplici motu. s. motu ꝓpo motu appetitus itellectiui τ motu rõnis: qr rõ mouet appetitũ itellectiuũ: τ appetitus itellectiuus mouet appetitũ sensitiuuʒ: τ appetitus sensitiuus mouet sensuʒ ad fugã vel ꝓsecutõeʒ sm desideriũ τ preceptuʒ voluntatis. ¶ Secundũ documentũ: ꝙ motus quo vincit appetitus sensitiuus a deliberatiuo est motus nãlis: motus aũt quo vincit appetitus deliberatiuus a sensitiuo est motus ꝑter nãm. naʒ spera iferior q̃ diu mouet a superiori tam diu naturalr mouet: qr sic est ordo nature vt inferiora regant τ moueant a superioribus. sʒ si moueret superiorem isic motus esset ꝯtra nãm: qr ordo nature esset violẽtatus: sic q̃ diu appetitus sensitiuꝰ mouet a deliberatiuo talis motus est nãlis: qr ordo nature est vt potẽtia iferior regat a superiori. Cum aũt appetitus deliberatiuus vincit a sensitiuo talis motus est ꝑter nãm: eo ꝙ ordo nature violẽtiã potit: cũ poꝰ iferior dominet superiori τ vtus iferior dirigit superiorẽ. Lege li. ¶ Propter qd deliberatiuũ nõ hʒ appetitus sensitiuus: vincit auteʒ τ mouet aliqñ deliberatõeʒ) appetitus sensitiuus (aliqñ aũt mouet seipsũʒ sic spera appetitus appetitũ cũ in cõtinẽtia fuerit: natura aũt que semꝑ est sursũʒ pncipalior est: τ mouet vt tribus lationibus moueat.) ¶ Notãdũ pmo: ꝙ appetitus sensitiuus est obediẽs tam rõni q̃ voluntati: nõ tamẽ eodẽ mõ. est. n. obediens rõni quãtum ad actus suos: volũtati aũt quãtuʒ ad executionẽ opis. naʒ appetitus sensitiuus in brutis natus est moueri ab extimatiua vtute sicut ouis extimãs lupum inimicũ timet τ fugit: loco aũt extimatiue vtutis est in homĩe vis cognitiua que sm Cõmenta. est rõ particularis collectiua itentionũ idiuidualiũ: a qua inatus est moueri in homine appetitus sensitiuus. Ipsa aũt rõ particularis nata est moueri τ dirigi sm rõnem vlem: vt in sillogisticis ex vlibus ꝓpõnibus ꝯcludunt ꝓpões singulares: τ ex hoc rõ vlis iperat appetitui sensitiuo: τ hʒ appetitꝰ ei obedit: τ qr deducere vlia pnꝰ in ꝯnes singlres non est opus simplicis inteꝰ. iõ appetitus sensitiuꝰ magis dr obedire rõni q̃ intellectui: hoc aũt qlibet in seipso experiri põt. applicãdo. n. aliquas considerationes vles mitigat ira vel timor τ sepissime insugat: sʒ volũtati subiacet appetitus sensitiuus q̃tũ ad executiõem q fit per vim motiuã. in brutis. n. statiʒ ad appetitũ sensitiuũ seqtur motꝰ: sicut ouis timẽs lupũ statim fugit: qr in eis nõ est aliqs supior appetitus repugnans. hõ aũt nõ statiʒ mouet sm appetitũ sensitiuum: sʒ expectat imperiũ volũtatis: que est appetitus supior: in oĩbus. n. potẽtys motiuis ordinatis zᵐ mouẽs nõ mouet nisi vtute pmi motus. vt colligit. 8. physi. vñ appetitus iferior nõ sufficet mouere nisi appetitus supior ꝯsentiat. Et hoc est: qd dicit phs in lra: ꝙ appetitus superior mouet iferiorẽ: sicut spera supior iferiorẽ. Et hoc modo appetitus sensitiuus est obediẽs voluntati: aliquãdo aũt voluntas obedit appetitui sensitiuo: quãdo ei cõsentiens sequit inclinationẽ eiꝰ: τ nõ dictamẽ rõnis. ¶ Secũdo notãdũ sm phm. pmo politico: ꝙ in homĩe est duplex pncipatus. s. despoticus et politicus. pncipatu despotico dominat anima corpori. τ pncipatu politico vel regali dominat itellectus vel ratio appetitui sensitiuo. dr enĩ despoticus pncipatus quo aliqs pncipat seruis q non habent facultates in aliquo resistendi imperio percipiẽtis: qr nihil habẽt sui. sed totuʒ dñõ ex seruitute subyciũt. pncipatus aũt politicus τ regalis dr quo aliqs pncipat liberis: qr τ si subdant regimini ꝑsidentis: tamẽ aliqd ꝓpriũ habẽt: ex quo resistere possunt ꝑcipientis iperio. anĩa ergo dr corpori dominari principatu despotico: qr corporis mẽbra in nullo possunt resistere iperio anĩe: sʒ stat ad appetitũ anĩe mouetur manus τ pes: τ qdlibet membꝝ: qd natum est moueri motu voluntario itellectus aũt seu rõ dr pncipari appetitui sensitiuo pncipatu politico: qr appetitus sensitiuus hʒ aliquod ꝓpriũ. vnde põt repugnare iperio rationis. natus. n. est moueri appetitus sensitiuus nõ solũ ab extimatiua in brutis τ cogitatiua in homĩe quã dirigit vniuersalis rõ: sʒ ẽt ab imaginatiua τ sensu cõmuni. vñ experimur appetitũ sensitiuuʒ rõni repugnare per hoc qd sentimus vel ymaginamur aliqd delectabile quod rõ vetat: vel triste qd rõ ꝑcipit. ¶ Dubitat. naʒ pmo videt membra nõ obedire rõni vel voluntati: qr nõ quãdocũqʒ volumus oculus videt vel auris audit. secundo apparet ꝙ appetitus sensitiuus nõ est obediẽs itellectiuo: τ bonis cõtinentis: qr ille est ꝯtrarius τ repugnans rõni per Aristo. zᵒ. τ zᵒ. ethycoꝝ. ¶ Ad pmũ dr: ꝙ membra obediunt volũtati tantũ quantũ possunt. modo oculus nõ põt videre in absentia visibilis: nec auris audire sʒ ceteris positis requisitis τ remotis ipedimẽtis: semꝑ obediunt. ideo oculus aliquãdo videt a. τ nõ b. aliquãdo aũt ecõtra ex iperio volũtatis. ¶ Ad zᵐ: negat cõsequentia repugnat. n. τ contrariat sm inclinationẽ τ desideriũ: τ tamẽ sibi obedit sm executionẽ actus τ operationis. vñ desiderãdo contrariat: sed nõ in faciẽdo nisi voluntas sibi cõsenserit: quãe põt repugnare rõni tãʒ in faciẽdo q̃ in desiderando vt in hominibus incontinentibus. nã tunc volũtas cõsentit iclinationi appetitus sensitiui: in qbusdã vo contrariat in desiderando τ nõ in faciẽdo vt in viris ꝯtinẽtibꝰ: in alys aũt nõ repugnat nec in desiderãdo: nec in faciẽdo. vt i viris perfectis: τ quodammodo a sensibus abstractis qui per longũ tempus possionibus sensitiuis victis quiescunt sine repugnãtia possionis. ¶ Textus cõmenti. 58.

¶ Scientificũ aũt non mouet sed manet. Qm̃ aũt hec quidẽ vlis existimatio τ ratio: alia vo particularis. Hec qdẽ. n. dicit ꝙ opʒ talẽ tale agere: hec aũt ꝙ hoc qdẽ tale τ ego talis: iam hec mouet opio: nõ que vlis: aut vtraqʒ. Sʒ hec qdẽ qescens magis: hec aũt non.

¶ Quarta ꝯ. sola rõ practica ꝑticularis mouet hoĩeʒ ad fugã vel ꝓsecutõeʒ. ꝓbat. nã pmo rõ vlis vel particularis specularius nõ mouet. vt omne totũ est maiꝰ sua parte vl' sic. si ab equalibꝰ equalia demas cetera manẽt eq̃lia: sʒ hec sũt eq̃lia. g̃ si ab eis equalia demas que remanẽt sunt equalia. Prima rõ est vlis: qr fit ex propõnibus vlibus. Secũda est particularis: qr cõcludit ꝓpõnẽ particularẽ: τ quelʒ istarũ est speculatiua: qr nõ itendit nisi scire. ideo nulla harũ rõnuʒ mouet ad fugã vel prosecutionẽ. Secũdo etiã nõ mouet rõ vlis practica. vt oẽ bonum est faciendũ. abstinere est bonuʒ. g̃ abstinentia est

T. 2. 33. t. 38.

facienda. ¶ Omne malū est vitandū. libido est mala: ergo libido est vitanda quelibet istarum rōnum est vlis: qr ex terminis vlibus: ⁊ quelibet istaꝝ est practica: qr docet facere: non tñ mouet hoīem ad fugam vel ꝓsecutionē. vt quilibet experit̄ ex seipso. sed hec est ratio particularis. omne bonū est faciēdū. hec abstinētia est bona: ergo hec abstinētia est faciēda. ¶ Omne malū est vitandū: hec libido est mala: ergo hec libido est vitanda: ⁊ hec cum sit practica docēs operari mouet hoīem ad fugam ⁊ ꝓsecutionē: qr statim voluntas consentiens rationi precipit fugam illius libidinis. ⁊ ꝓsecutionez illius abstinentie. Et dato ꝙ vlis mouet et nunq̄ȝ tñ mouet sine pticulari: nec sicut causa īmediata: sed sicut causa remota: particularis autez est illa que mouet: vt causa ꝓpinqua ⁊ immediata. ⁊ ꝯsequenter si quelibet taliuȝ rōnum quiesceret; magis dicitur quiescere ratio vlis practica. q̄ȝ ratio particularis practica. Lege lit. (Scientificum autem). s. ratio ſpeculatiua (non mouet: sed manet: qm̄ autem huius quidem vlis extimatio ⁊ ratio: alia v̄o particularis. hec qdē enī). s. vlis (dicit ꝙ oportet talē tale agere) in vlī (hec aūt). s. particularis (qꝺ hoc quidē tale: ⁊ ego talis) in singulari (iam hec mouet opinio) particularis (non que vlis aut vtrūq̄ȝ). s. particularis ⁊ vlis (sed hec). s. vlis (quiescens magis. hec autē non) quiescit. s. particularis. ¶ Notandum. primo ꝙ sicut principia speculabiliū sunt nobis naturaliter indita: ita ⁊ principia operabiliū: qr sicut intelˀ naturaliter fert̄ in pīcipia speculabilia: que sunt. de quolibet dicit̄ esse vel non esse: non ꝯtingit idem simul esse ⁊ non esse. ita ⁊ in pīnˀ operabiliū que sunt. omne bonuȝ est faciendū: ⁊ nullū malum est operandū: nec cognitio habitualis talium principioꝝ est potentia: sed solum habitus acquisitus in lumine intellectus agentis: quoꝝ primus vocat̄ intellectus inclinans ad scientiam ⁊ retrahens ab ignorātia. secūdus autē dicit̄ sinderesis a theologis: cuiˀ operatio est instigare ad bonū ⁊ retrahere a malo: ⁊ sicut non primus habitus: ita nec secūdus mouet hoīem ad ꝓsecutionē vel fugam: qr vlia non mouent nec mouent̄: sicut nec generāt nec generantur. primo de ge. ¶ Secūdo notandū ꝙ sicut intelˀ aliquādo sumitur pro poˀ. aliquādo pro habitu pīncipioꝝ. ita ratio aliquādo pro poˀ. sumitur tēdēte ab vno i aliud: ⁊ aliqn̄ sumit̄ pro discursu inducēte ꝯclusionez ex pmissis: ⁊ talis ratio est duplex. s. superior ⁊ iferior. rō supior tēdit in res īmateriales ⁊ eternas rō v̄o iferior tēdit ī res gnābiles ⁊ corruptibiles. hec aūt duo. s. mālia ⁊ īmālia cōparant̄ ad cognitiōez nr̄az ħ mō: qr via inētionis p res mālēs venimˀ in cognitionē reruȝ mālium. via v̄o iudicij per īmaterialia iā cognita de materialibus iudicamus: ⁊ sm̄ rōnes eternoꝝ corruptibilia disponimus. habitus ergo cognitionū īmaterialiū dr̄ sapiētia ⁊ habitus cognitionū māliū dr̄ scīa. vt pꝫ. 6. ethicorum a Phi. ⁊ iterū nullus istoꝝ habituū mouet hoīez ad fugam vel ꝓsecutionē. cum illi habitus sint solum speculatiui inclināntes in scire. ⁊ nō in opari. ¶ Circa dicta primo querit̄ vtrū volūtas sit libera libertate ꝯtradictiōis: ⁊ arguit̄ ꝙ nō: qr liberū est: qꝺ est sui cā. pmo methaphysice. ergo qꝺ mouet̄ ab alio nō est liberū: sed volūtas mouetur a bono actuali ⁊ ipso appetibili. vt patuit per Phi. in līa: ergo volūtas nō est libera. ¶ Secūdo hō nō est liber libertate ꝯdictiōis: ergo nec volūtas. tenet ꝯˀ. qr sicut hō est intellectiuus per intēm: ita est liber p volūtatē. antecedens pbatur. nā 3ˀ ethicoꝝ. dicit Phi. ꝙ qualis vnusq̄sq̄ȝ talis finis videt̄ ei: sed non est in ptāte hoīs aliquale esse: sed a natura: vt dicit̄. 6. ethicoꝝ: ꝙ quidā sunt iusti: quidā fortes: ⁊ quidā tēperati a natiuitate: ergo naturale est hanini ꝙ aliquē finē sequat̄: nō ergo ex libero arbitrio.

¶ In oppoᵐ est Ar. in līa di. voluntatē esse appetitū deliberatiuū sicut enim inteˀ per discursum deliberat vnum esse faciendū ⁊ non alterū. ita voluntas per electionē deliberat vnum esse prosequenduȝ ⁊ non aliud. ¶ Notandum ꝙ entium naturaliū quedā agunt absq̄ȝ iudicio: sicut lapis. dum mouet̄ deorsum: ⁊ alia cognitione carētia: quedā autē agunt iudicio. sed non libero: vt bruta. indicat enim ouis lupum esse fugiēdum nāli iudicio: non tñ libero: qr non ex collectione: sed nāli instinctu. quedā v̄o agunt iudicio libero: vt hoīes: qr per vim cognitiuā iudicant aliqꝺ esse fugiendū ⁊ aliqꝺ ꝓsequendū. sed qr istud iudiciū non est ex naturali instinctu in particulari operabili. imo ex collatione quadā rōnis ideo agunt libero iudicio potētes in diuersa ferri. ratio enim circa ꝯtingētia hꝫ viā ad opposita: vt patet in dialeticis syllogismis ⁊ rethoricis persuasionibus: particularia autem operabilia sunt quedam ꝯtingentia. ideo circa ea iudiciuȝ rōnis ad diuersa se habet: ⁊ non est determinatū ad vnum: ⁊ quia voluntas sequitur iudiciū rationis necesse est ipsam esse liberā libertate cōtradictionis aliter frustrarentur consilia exhortationes precepta prohibitiones pmia ⁊ punitiones. ideo dicit philosophus. 9. methaphysice. ꝙ potentie rationales sunt ad opposita. ¶ Ad primum dicit̄ ꝙ voluntas non est libera in motu prouenientē ab obiecto. ī motu autem proueniente a seipsa vtitur libertate: sm̄ beneplacitum sue determinationis. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ illa propositio. qualis est vnusquisq̄ȝ talis finis videtur ei. est intelligenda de qualitate corporis proueniente a natura. sm̄ quam homo inclinatur in virtutem aut vitium: non tamen cogit rationem vel voluntatem. immo potiˀ ab his corrigitur appetitus sensitiuus inclinans sm̄ talē dispositionē. ideo cum inquit philosophus: homines esse iustos ⁊ temperatos a natiuitate: non loquitur de habitu morali: sed solum de dispositione corporali ad illuȝ habitum. videmus enim quosdā naturaliter inclinari ad habitum iustitie: ⁊ quosdam ad habituȝ temperantie. alios v̄o his habere inclinationes oppositas: ꝯcedo tamen hominem naturaliter appetere aliquem finem. s. beatitudinem respectu cuius non habet libertatem contradictionis; sicut etiam naturaliter inclinatur in prima pncipia: quoꝝ oppositis non potest assentire. ¶ Secundo queritur vtruȝ voluntas sit virtus distīcta a libertate arbitrij vel contradictionis. ⁊ arguitur ꝙ sic. potentie cognoscuntur per actus. 2ˀ huius. sed electio que est actus libertatis arbitrij vel ꝯtradictionis differt ab actu volūtatis: ergo libertas arbitrij distinguitur a voluntate. minor est Ar. tertio ethicorum di. ꝙ volūtas est de fine. electio autem de his que sunt ad finem. ¶ Secundo libertas arbitrij est actus vel habitus voluntatis. ergo non est voluntas. antecedens probat̄. liberum arbitriuȝ non esse videtur nisi liberum iudicium seu facultas voluntatis ⁊ rationis: sed liberum iudicium est actus voluntatis. facultas autem non importat nisi habitum: ergo ⁊c. ¶ In oppositum arguitur sic. intellectus non est virtus distincta a potentia contradictorie discursiua. ergo nec voluntas. a potentia cōtradictorie electiua. modo idem est virtus ꝯdictorie electiua: ⁊ libertas arbitrij vel cōtradictionis. ¶ Notandū ꝙ sicut se habent intellectus ⁊ ratio. ita voluntas, ⁊ libertas arbitrij: sm̄ ꝙ ꝯiunctur ex habitudine actuuȝ vel obiectoꝝ. vnde intelligere importat simplicē acceptionē alicuius rei: rōcinari aūt ꝓprie est deuenire ex vno in cognitionē alterius. Unde ꝓprie de ꝯclusiōibˀ ratiocinamur que ex pncipijs innotescūt. ita ex parte voluntatis. velle importat simplicem appetitū alicuius rei. nā voluntas dicitur esse de fine qui propter se appetit̄. elige

T.c.10.

t.c.40.

T.cō.3

re aūt est appetere aliquid ꝓpter alterum ꝯsequendum. vnde ꝓprie est eoꝝ que sunt ad finē. sicut ergo se habēt ī cognitiuis ꝑncipia ad ꝯclusionē: cui ꝓpter ꝑn⁹ assentim⁹. ita in appetitiuis se habet finis ad ea que sunt ad finē. q̄ ꝓpter finē appetunt̄. Fiat ergo hoc arm̄. sicut se hꝫ inte⁹ ad rōnem. ita se habet volūtas ad libertatem arbitrij seu vim electiuā: sꝫ eiusdem potentie sunt intelligere ⁊ rōcinari. sicut eiusdē virtutis est quiescere ⁊ moueri: ⁊ ex hoc ratio ⁊ inte⁹ dicunt vnā ⁊ eandē potentiā. ergo per idem velle ⁊ eligere sunt eiusdē potentie: ⁊ per ꝯns voluntas ⁊ vis electiua seu libertas arbitrij sunt vna ⁊ eadē potētia. ¶ Ad ꝑmū dicit̄. ꝙ velle ⁊ eligere sunt diuersi actus tn̄ pertinent ad eandē potentiā. sicut intelligere ⁊ rōcinari. ¶ Ad scdm dr̄. ꝙ libertas arbitrij nō est actus nec habitus: q꞉ homo a natura hꝫ libertatem arbitrij. nō tamen a natura hꝫ actuꝫ vel hītum: q꞉ aīa intellectiua in ꝑncipio est tanq̄ꝫ tabula rasa: in qua nihil est scriptū. ſm Ar. ī hoc [T.c.14] tertio. Et cum dr̄. liberū arbitriū idem est qd̄ liberū iudicium. Respōdet̄. ꝙ actus aliter denoīatur sicut potētia. nam actus ꝑmoꝝ ꝑncipioꝝ dicit̄ inte⁹: ⁊ syllogizatio vel demonstratio dicit̄ rō. ita ī proposito velle aliquādo dicitur voluntas: ⁊ precipue illud quod est in finē: electio autem dr̄ liberum arbitriū. ¶ Tertio querit̄ vtrum volūtas sit potētia vlior q̄ꝫ inte⁹. ⁊ arguit̄ ꝙ sic obiectū voluntatis est vlius obiecto intellectus. ergo ⁊c. antecedens ꝓbatur. quandocunq̄ꝫ duoꝝ obiectoꝝ vnum alteri supaddit semper supaddens obiectū est vlius. adeo cōmunius est obm sensus cōmunis q̄ꝫ visus: q꞉ superaddit obiecto visus: sed obiectum voluntatis superaddit obiecto intellectus. ergo obm voluntatis est vlius obiecto intellect⁹. pꝫ ꝯn̄ia: cum maiorī. minor vo est euidens: q꞉ obm intellectus est verum: ⁊ obm volūtatis est bonū: modo bonum superaddit vero sicut generalr̄ passio supaddit suo subo. ⁊ quelibꝫ passio posterior supaddit priori. vt pꝫ īductiue. ¶ Secūdo volūtas ⁊ appetitus in cōi sunt potētie eque cōmunes. sed appetitus in cōi est potentia vlior intellectu. ergo voluntas est potentia vlior intellectu. pꝫ consequentia: cum minori q꞉ in pluribus reperitur appetitus in cōmuni q̄ꝫ intellectus. maior aūt est euidēs: eo ꝙ vtriusq̄ꝫ est idem obiectū. scꝫ bonū in cōmuni. Et cōfirmat̄. nam tā intellectus q̄ꝫ quilibet actus eius continetur sub obiecto volūtatis. ergo voluntas est cōmunior ītellectu. pꝫ consequentia: q꞉ tante cōmunitatis est potentia q̄ꝫte suum obiectū. antecedens est manifestū: quoniam tam intellectus q̄ꝫ quilibet actus eius est quoddā bonū. ¶ Oppositum colligitur ex dictis. scꝫ ꝙ intellectus ⁊ voluntas sunt potentie equales ⁊ eque cōmunes. ¶ Notanduꝫ ꝙ quadrupliciter potest conuinci equalitas intellect⁹ ⁊ voluntatis. ꝑmo ex parte obiectoꝝ: q꞉ obiectū intellect⁹ est verū ⁊ obiectū voluntatis est bonum. modo verum ⁊ bonum conuertūtur: cū sint passiones entis. ¶ Secūdo ex parte actuū: q꞉ cuilibet actui voluntatis correspōdet aliquis actus intellectus. ⁊ ecōtra. īmo nūq̄ꝫ imutatur intellectus. quin tūc imutetur voluntas: neq̄ꝫ vnq̄ꝫ īmutatur voluntas: quin sua imutatio dependeat ab īmutatione intellectus. ¶ Tertio per cōparationem ad sensum: q꞉ sensus ⁊ appetitus eius sunt equalis cōmunitatis: cuꝫ omne apprehensuꝫ per sensum cadat sub iudicio appetitus sensitiui. ⁊ omne iudicatum per appetitum sensitiuuꝫ sit apprehensum per sensum. ergo ideꝫ contingit de intellectu ⁊ appetitu eius. ¶ Quarto per comparatiōeꝫ ad aiaꝫ: q꞉ omnes passiones fluentes ab aliquo subiecto. ex ꝑncipio spēi sunt equalis cōmunitatis: sed inte⁹ ⁊ voluntas sunt passiones fluentes ab essentia anime intellectiue ex principijs spēi. igitur ⁊c. minor est nota ex dictis. ⁊ maior pꝫ inductiue de risibili ⁊ disciplinabili: que sunt passiones hominis equalis cōmunitatis. sicut ⁊ inuicem conuertunt̄. ¶ Ad ꝑmū dicitur. ꝙ supadditio obiecti ad obiectuꝫ est duplex. s. cōnotationis ⁊ imutationis. supadditio cōnotationis est quando vnum obiectuꝫ cōnotat aliq̄d quod nō connotat reliquū: ⁊ sicut visibile superaddit colori: q꞉ visibile dicit respectū ad visum quem non dicit color. cū sit conceptus absolutus. supadditio aūt imutationis est q̄n vnum obiectum includit alterius omnem imutationeꝫ: ⁊ aliquam vltra: ⁊ sic obiectū sensus cōmunis superaddit obiecto visus. non aūt visibile hoc modo superaddit colori: q꞉ nulla potest esse imutatio a visibili. quin illa sit a colore. ¶ Dico ergo ad rationem ꝙ obiectuꝫ voluntatis non superaddit obiecto intellectus imutationeꝫ aliquā: sed solum respectum vel cōnotationē. ¶ Ad scdm dr̄. ꝙ duplex est cōmunitas q̄ꝫtum ad propositum spectat. scꝫ predicationis ⁊ imutationis. cōmunitas predicationis ē illa qua aliquid vlr̄ predicatur de pluribus q̄ꝫ aliud: ⁊ sic animal est cōmunius homine: ⁊ appetitus in cōmuni voluntate: q꞉ sicut omnis homo est animal ⁊ non ecōtra. ita omnis voluntas est appetitus ⁊ non econtra. Cōmunitas imutationis est illa qua aliquid est a pluribus imutabile q̄ꝫ aliud: ⁊ sic intellectus est cōmunior sensu: quia a quocunq̄ꝫ imutatur sensus imutatur intellectus: ⁊ non econtra. Dico ergo ad scdm ꝙ licet appetitus in cōmuni sit cōmunior voluntate cōmunitate predicationis non tamē cōmunitate imutationis. ideo idem est obiectū vtriusq̄ꝫ. ⁊ propter eandem cām dicitur ꝙ intellectus: ⁊ appetitus in cōmuni sunt equalis cōmunitatis cōmunitate imutationis. lꝫ appetitus sensitiuus sit cōmunior cōmunitate predicationis q꞉ de pluribus predicatur. ¶ Et ad confirmationeꝫ dr̄. ꝙ nihil probat: q꞉ sicut intellect⁹ ⁊ quilibet actus eius continetur sub obiecto voluntatis. ita ⁊ volūtas ⁊ quilibet actus eius cōtinetur sub obiecto intellect⁹ eo ꝙ omne ens est verum. sicut omne ens est bonum. ¶ Quarto queritur vtrū voluntas sit perfectior intellectu. ⁊ arguitur ꝙ sic. ꝑmo ex parte obiecti q꞉ obiectū volūtatis est perfecti⁹ obo intellectus. s. finis vltimatus ī queꝫ voluntas naturalr̄ fertur. modo finis est causa causarū: vt dicitur scdo physicorum. ⁊ nihil obycitur intellectui [T.c.31] sub ratione veri quod sit tante perfectionis. sicut deus q obycitur volūtati sub ratione boni simpliciter ⁊ vltimi finis. ¶ Secundo arguitur ex parte actus: quia aliquis actus voluntatis est perfectior q̄ꝫ aliquis actus ītellect⁹. scꝫ dilectio dei super omnia. perfectius enim est diligere deum q̄ꝫ cognoscere eum: cum maius premium beatitudinis recipiant plus diligentes q̄ꝫ plus cognoscētes deū. ¶ Tertio arguitur ex parte finis: quia intellectus ordinatur in voluntatem tanq̄ꝫ in finem. generaliter eniꝫ potentia precedens est imperfectior sequente: ⁊ ordinatur ad posteriorem tanq̄ꝫ ad finem. sicut sensus exterior ad sensum interiorem: ⁊ sensus interior ad intellectum. ergo per idem intellectus ordinatur in voluntatem: cum sit potentia posterior. ⁊ ad hoc facit auctoritas Ar. octauo physicorum di. ꝙ priora via generationis sunt posterio- [T.c.58] ra via perfectionis. ¶ Quarto arguitur ex parte mensure. nam voluntas cum sit libera libertate contradictiōis determinat intellectuꝫ ⁊ precipit ei vt patuit. Intellect⁹ auteꝫ non precipit voluntati nec illam determinat: quoniam libere eligit vtranq̄ꝫ parteꝫ ꝯtradictionis. ergo ⁊c. ¶ In oppositum est Aristote. x. ethycorum ponens intellectum altissimam esse anime potentiam: cum ad ipsum precipue ptineat felicitas ⁊ beatitudo. eo ꝙ felicitas ſm Ar. cōsistit in contemplatione substantiaꝝ separatarū. modo contemplatio est actus intellectus: ⁊ nō volūtatis.

¶ Notandū q̄ quadrupliciter potest argui intellectum esse nobiliorē z perfectiorem volūtate. primo ex parte obiectorum: qr perfectius est verū quod est obiectum intellectus q̄ bonum quod est obiectū volūtatis. verum. n. est magis abstractum q̄ bonū: cum non percipiatur nisi ab intellectu sub ratione veri. bonum aūt scdm q̄ bonus percipitur ab aliqs potētijs. ideo dixit phs. 6. metaphysice. q̄ bonum z malum sunt in rebus. verum aūt z falsum sunt in anima. ¶ Secūdo arguitur ex parte actuū. qr actus intellectus sunt perfectiores actibus voluntatis: eo q̄ pficiuntur per intellectum agentē qui est deus. vt patuit supra. p cōmentatorem. non aūt sic perficiunt actus volūtatis: z ex hoc manifeste patet intellectum possibilem esse pfectiorem volūtate: qr eius forma z habitus est intellectus agens vt dixit Ar. in hoc tertio. ¶ Tertio arguit ex parte finis. qm voluntas est finalr pptet intellectum sicut operatio volūtatis pp operationem intellectus. ordinauit. n. natura voluntatem vt excitaret intellectū ad operatiōes practicas: z speculatiuas. vn̄ arguitur sic. Secunda passio resoluitur in primā. sicut pº in subiectum suū: sed vlr subiz est perfectius pma passiōe. z se habet per modum finis respectu illius. ergo vlr pma passio est perfectior scda. z se habet per modum finis respectu illius. aliter non resolueret secūda in primā in demonstratione. ¶ Quarto arguit ex parte mensure: qr mēsura vt sic est perfectior mensurato. vt colligitur a pho. x. metaphysice: sed intellectus est mensura voluntatis per rōnem suaz concludentem quid est bonum z quid est malū. quid faciendū z quid vitandū. imo nunq̄ voluntas preciperet fugam vel psecutionē nisi illa fuisset pcognita per intellectum z voluntatem ostensam. ista videtur esse intentio Ar. 6. ethycorum. dicentis q̄ prudentia est recta ratio agibilium. modo prudentia fundatur in intellectu. ¶ Ad primum dicitur. q̄ si deus est obiectū volūtatis in ratione vltimi finis: est etiam obiectum intellectus in ratione primi veri: qr dicitur secundo metaphysice. q̄ deus est primū verum: a quo sunt omnia alia vera. modo perfectius est esse pmū. q̄ esse vltimū: z si finis dicitur causa causarum. illud non est concedendum in ratione vltimi. sed in ratione primi. scz mouentis z necessitātis ipsuz agens. finis enim est primuz in intentione: z vltimum in executione. modo nō dicitur causa causatum in eo q̄ est vltimuz in executione. sed in eo q̄ est primum in intentione. ¶ Ad secūdū dicitur. q̄ perfectius est cognoscere deum q̄ diligere: qr beatitudo principalius consistit in cognoscendo deum q̄ in diligendo illuz dicente scriptura diuina: hec est vita eterna: vt cognoscant te: z quē misisti iesum xpm. z cum dicit̄ magis premiatur dilectio dei q̄ cognitio eius. ergo est actus perfectior. nego consequentiam: qr magis premiatur scientia practica q̄ speculatiua: z tamen speculatiua est magis perfecta: z magis premiat̄ fortitudo q̄ prudentia: z tamen prudentia est perfectior. imo nullus habitus moralis est virtuosus nisi per respectum ad prudentiam vt colligitur de intentione Ar. 6. ethycorum. ¶ Ad tertiuz dicitur. q̄ comparando potentias cognitiuas inuicē semper potentia prior est imperfectior: z ordinatur in posteriorem tanq̄ in finem. comparādo aūt cognitiuas cū nō cognitiuis illud non est veruz: qr sensus est perfectior appetitu sensitiuo ad quē tanq̄ in finem ordinatur appetitus sensitiuus. sicut voluntas in intellectum. Et ad philosophum dicentem q̄ priora generatione sunt posteriora perfectione: illud non est vlr verum: qr sensus interiores prius generantur q̄ exteriores. z tamē sunt perfectiores: similiter subiectū prius habet esse q̄ sua passio: z tamen est perfectius illa: sicut generaliter intelligitur superiores prius habent esse ordine nature q̄ inferiores: z tamen sunt perfectiores sed Ar. intelligit q̄ priora generatione sunt posteriora perfectiōe: dūmodo ordinētur in posteriora tanq̄ in finem. ideo elementa sunt imperfectiora mixtis. sicut sunt priora illis z mixta inaīata sunt imperfectiora animatis: sicut sunt priora eis: qr elementa sunt finaliter propter mixta: z mixta inaīata pter mixta aīata dicēte. philosopho scdo huius. q̄ aīa est finis omniū corporum physicorum. ¶ Ad quartū respondet̄. q̄ licet voluntas sit libera libertate contradictionis z non intellectus: nō tamen ppter hoc est perfectior. ¶ Unde beati in patria nō habent libertatem ɔtradictionis quo ad actum electionis. homines autem in via habent huiusmodi libertatem: et tamen non sunt perfectiores hoībus beatis. Et si voluntas precipit intellectui z determinat illum ad opus: tale dominium z dignitatem recipit voluntas ab intellectu. ideo intellectus est perfectior: qr illam dignitatem continet virtualiter intellectus. quam voluntas formaliter cōtinet. Et concesso q̄ volūtas in latitudine operandi sit pfectior intellectu: non tamen in latitudine essendi sicut elementa sunt perfectiora mixtis in actiuitate tamen in essendo mixta sunt perfectiora. Iteruz si voluntas est pncipale mouens in motu anime ad res: intellectus est principale mouens in motu rerum ad animam. ideo non potest concludi voluntatem esse perfectiorem nisi secūduz quid zc.

T. c. 37.

T. cō. 8.

T. cō. 2.

T. c. 4.

¶ Textus cōmenti. 59.

Vegetabilem quidē igitur aīaz necesse est habere oē quodcūq̄ viuit: z aīam habet a generatiōe vsq̄ ad corruptionem. Necesse est. n. qḋ generat̄ augmentuz habere: z statum: z decrementū: hoc autem sine alimēto impossibile. Necesse igitur inesse vegetabilem potentiā in omnibus generabilibus z corruptibilibus.

¶ Istud est tertium capitulum secūdi tractatus tertij de anima in quo Ar. determinat de principio positiuo vite a quo essentialiter dependet motus secūdum locū. postq̄ determinauit de principio motus eiusdē tā intrinseco q̄ extrinseco. tam vniuersali q̄ particulari. tam pncipali q̄ instrumentali. scdm q̄ bene patuit in pcedētibus capitulis: z diuiditur in duas ptes. nam in pma inuestigat pncipiū vle vite quod est vegetatiuū vel sensitiuū. In secūda vero declarat pncipium particulare quod est gustus vel tactus aut aliquis aliorum particularium sensuū: ibi. (Hoc aūt ex his manifestū.) Quātum ad pmū Ar. ponit quattuor conclusiones. quarum pma est ista. omne viuens generabile z corruptibile per totā suam vitaz habet aīam vegetabilez. Secūda conclusio. nō in quolibet viuente reperit̄ sensus: ibi (Sensus aūt nō.) Tertia cōclusio. necesse est omne aīal habere sensum: ibi. (Aīal aūt.) Quarta conclusio. nullū corpus hz sensum nisi corpus mixtū: ibi. (At vero.) Prima ɔclusio arguit̄ sic. necesse est viuens generabile z corruptibile hr̄e augmentū statum z decremētum: sed hec nō possunt accidere sine alimento: qr tpe alimenti opz plus de alimento ɔuerti q̄ sufficiat ad ɔseruationē pexistētis magnitudinis. tpe aūt status eq̄liter generatur: sed tpe diminutionis minus: cū ergo vti alimento ptineat ad aīam vegetatiuā. necesse est q̄ aīa vegetatiua sit in oībus viuentibus generabilibus z corruptibilibus p totam vitā suam. Lege li. (Uegetabilē quidē igitur animā necesse est habere omne qḋcūq̄ viuit z aīam habet a generatione vsq̄ ad corruptionez. necesse est enim qḋ generatur augmentum habere z statū z decrementum hoc autem sine alimento impossibile est esse. necesse ergo

incesse vegetabilem potentiã in omnibus generabilibus & corruptibilibus) viuentibus per totam vitam suam. ¶ Notãter dicit generabilibus & corruptibilibus: quia intellig⁹ & corpora celestia viuunt: & tamen non habent potentiam vegetatiuã. imo nec sensitiuam: sed solũ intellectiuam & desideratiuã sc͂dm cõmentatorẽ. ¶ Contra dicta arguitur ꝓbando ĩpossibilitatẽ stat⁹ in his que augẽtur & diminuũtur. Nam calor naturalis quo nutritio fit vel ẽ fortis: & tũc plus restaurat q̃ deperdit & est ibi augmentum. vel non est fortis & tunc minus restaurat q̃ deperdit & ibi est decrementum: & q: inter forte & non forte nõ datur mediũ. ergo viuens generabile & corruptibile ꝑ totam suã vitã augeť vt diminuiť. ¶ Secũdo si est dare statum in quo restauratio & deperditio sunt equales. sit ğ totum tempus status. a. & arguiť sic. in fine. a. temporis calor naturalis non est debilior q̃ in ꝑncipio: cũ semper in toto illo tempore sit facta tanta restauratio q̃ta deperditio. ergo qua ratione nõ decrescit illud viuens in ꝑncipio. a. temporis nec ĩ fine videť decrescet. ¶ Et ꝯfirmať. si per vnam diem duraret tẽpus status: sequiť ꝙ animal nunq̃ decresceret: q: semper eadẽ ratio esset de fine illi⁹ diei & de ꝑncipio. ergo si in ꝑncipio illius diei poterit stare per vnã diem ne decresceret: peridẽ & in fine eiusdem diei poterit stare per aliã diem sine decremẽto: & sic nũq̃ descrescet. ¶ Notandũ sc͂dm Egidiuz ꝙ q̃ diu ossa sunt tenera & calor naturalis est fortis sensibiľr augmentatur aĩal cum antẽ fuerit debilis: sic ꝙ sensibiliter decrescat animal illud diciť tempus decrementi: cũ aũt non sensibiliter augetur nec sensibiliter diminuitur diciť tempus status. non ergo inter augmentationẽ & diminutionez datur mediũ: sed bene inter augmentationẽ & diminutiõem sensibilẽ. Ex ista ratione sequiť. ꝙ quelibet hora viuẽtis est tẽpus status. consequens est dissonum. & ꝓbatur consequentia. nã illud est tempus status in quo non est sensibilis augmentatio vel diminutio: sed in nulla hora viuẽtis apparet sensibiľr illud augeri vľ diminui. ergo &c. ¶ Itẽ in instanti medio copulãte tẽpus augmẽtationis tempori diminutiõis animal nõ augetur nec diminuiť. ergo datur mediũ inter augmẽtatiõez & diminutionẽ. antecedẽs ꝓbať. si in illo instanti illud animal augeť. igiť post illõ augebať. & si in illo instanti diminuitur. ergo ante illud instãs diminuebať: & per consequẽs idẽ simul & semel augetur & diminuitur: qḋ est impossibile. quelibet aũt illaꝝ consequentiaꝝ tꝫ. q: nullius in otus datur primũ vel vltimũ instans. 6. physicoꝝ. ¶ Dicendũ ergo aliter. ꝙ sicut est dare tẽpus in quo est dare augmentationẽ sine diminutione & ecõtra. ita est dare tẽpus in quo ipsũ viuẽs non augetur nec diminuiť: & illud est tempus status: quoniã tunc acquisitio nutrimenti est equalis deperditioni. & licet in aliqua parte corporis esset maior restauratio q̃ deperditio vel econtra. tamen in ordine ad totum animal est restauratio equalis deperditioni: quia si in vna parte ẽ maior acquisitio q̃ deperditio: in alia est maior deperditio q̃ acquisitio. vnde motus status non necessario est vniformis quo ad partes subiecti: sed bene quo ad tempus in ordine ad totum subiectum. ¶ Ad primũ dicitur. ꝙ non quãdocũq̃ calor naturalis est fortis plus restaurat q̃ deperdit. imo aliquando contingit oppositũ. dicitur enim fortis q̃diu sufficit restaurare deperditũ: cũ igitur pro toto tempore status sufficiat restaurare deperditum: pro toto illo tempore est fortis: cum hoc tamẽ stat ꝙ fuerit fortior tempore augmentationis. adueniente autem tempore diminutionis calor dicitur debilis. ¶ Ad secundũ. concedo. ꝙ in fine. a. temporis illud animal non decrescat. sicut nec in fine. a. temporis calor erit debilior: sed imediate post finem. a. tẽporis illud animal decrescet: quia tunc diminuetur calor naturalis. Unde ĩ fine. a. temporis calor naturalis icipiet remitti: & animal decrescere: & vtrũq̃ sic mutabitur per remotionẽ de presenti. ¶ Ex his patet. confirmationem nihil probare: q: vsq̃ ad finem. a. temporis erit tempus status & nõ vltra: quia calor non poterit vlterius manere sub tanto vigore & consimili actione. ¶ Duo occurrunt dubia circa litteram: primũ quomodo est possibile animal per totaz vitã nutriri: vt dicit philosophus in littera & cõmẽtator secũdo huius. ꝙ nutritiua semper est in actu secundo: cum tamen prope mortem calor naturalis sit tante debilitatis quod non sufficit agere in humiduz radicale nec conuertere alimentum in naturam aliti. ¶ Primus modus respondendi est ꝙ duplex est nutritio. scꝫ proprie dicta et ĩproprie dicta. nutritio proprie dicta est illa: mediãte qua fit conuersio nutrimenti in naturam aliti. Nutritio improprie dicta est illa: qua fit actio caliditatis in humiduz radicale. dictum ergo Ar. non debet intelligi de prima: sed de secunda nutritione: quia licet non semper conuertatur alimentum in naturaz aliti: tamen calor naturalis semper agit in humidum radicale tam prope mortem q̃ distanter ab illa. ¶ Secundus modus respondendi est. ꝙ duplex est alimentum. scilicet intrinsecum & extrinsecum. intrinsecum est humidum radicale. extrinsecum est humidum cibale de foris adueniens pro iuuamento et restauratione humidi radicalis. propositio ergo philosophi habet veritatem de primo nutrimento: quia semper fit nutritio ex parte istius: cum semper humidum radicale in multo vel pauco conuertatur in naturam aliti virtute actionis caloris naturalis. de secundo autem nutrimento non habet ꝑpositio illa veritatem: quia aliquando deficit. ¶ Tertius modus respondendi est. ꝙ nutritio sumitur stricte & large. stricte pro conuersione nutrimenti in naturam aliti. & sic non q̃diu animal viuit nutritur. nutritio vero large sumitur pro omni saluatione animalis: quomodocũq̃ & qualitercunq̃ fiat: & sic manet nutritio a ꝑncipio vsq̃ ad finem animalis secũdum Aristotelem. ¶ Quartus modus respondendi est. ꝙ nutritio sumitur dupliciter. scꝫ pro motu continuo & pro motu discontinuo. nutritio continua est illa qua cõuertitur nutrimentuz in naturam aliti pro toto aliquo tempore continuo. Nutritio vero discontinua est illa qua conuertitur nutrimentum in naturam aliti. cum interpolatione temporis. nunc autez non oportet animal q̃diu viuit nutriri prima nutritione: sed sufficit ꝙ nutriatur secũda nutritione. scꝫ cum interpolatione tẽporis: quelibet respõsio sufficienter soluit difficultatem: tamen quarta magis videtur esse de intentione Aristotelis & cõmentatoris. ¶ Secundum dubium. quomodo est possibile: ꝙ potentia vegetatiua cum sit potentia mere naturalis sit principium augmentacionis & diminutiõis: quia tunc idez eẽt causa oppositorum: & causa corrupcionis sue: quorum primuz est contra philosophum in sc͂do de generatione di. ꝙ idem inq̃tum idem semper est natum facere idez. Secundum vera contra philosophum ꝑmo physicoꝝ di. ꝙ omne ens appetit se permanere: consequentia tenet. q: augmentatio & diminutio sunt motus oppositi & ad diminutionem rei sequiť corruptio eius. ¶ Prima respõsio ẽ ꝙ sicut nauta est causa preseruationis nauis: quando est presens & habet omnia instrumẽta apta ad nauem: et est causa submersionis eius quando est absens aut illi deficiunt instrumenta necessaria: ita potentia vegetatiua est causa augmentationis: cum habeat calorem naturalem in suo robore & alimentũ sufficiens sufficiẽter applicatũ.

T.c. 71. et 73.

T.c. 56.

T.c. 81.

Est etiam causa diminutionis cum calor naturalis fact⁹ est debilis. aut sibi deficit preparatio alimenti. ꝛ licet sit causa augmentatiōis ꝛ diminutionis. non tñ eodem modo. nam sicut nauta est causa preseruationis nauis positiue: ꝛ ꝑuatiue causa submersionis eius: vt ponit̃ scd̃o physicorum. ita potētia vegetatiua est positiue causa ꝛ principium augmentatiōis. priuatiue aūt causa ꝛ ꝓncipium diminutionis. ¶ Secūda responsio. ꝙ sicut eadem virtus solis est causa desiccatiōis luti: ꝛ liquefactiōis cere ex diuersitate subiectoꝝ: non obstante ꝙ exsiccatio ꝛ liquefactio sint motus contrarij. ita potentia vegetatiua est causa augmētationis ꝛ diminutiōis: nō obstāte contrarietate illorum motuū: qꝛ hoc est ex diuersitate subiecti. nam humido radicali existēte puro ꝛ liquido fit augmētatio: ipso aūt existēte īpuro ꝛ desiccato fit diminutio. ¶ Tertia responsio. ꝙ sicut grauitas est causa preseruationis ligni dum facit descendere ad locū naturalem: ꝛ est cā corruptionis eiusdem: dum facit eum descendere ad locum ignis in quo cōburitur: licet preseruatio sit intenta per se ꝛ corruptio per accidens contingat: ita potentia vegetatiua est principiū per se augmentationis. per accidens autem est ꝓncipiuꝫ diminutionis: pro q̃to intendēdo nutritionem accidit diminutio. ¶ Quarta responsio. ꝙ sicut aqua naturalr̃ frigescit ratione forme substātialis: ꝛ calefacta naturalr̃ calefacit rationē materie appetentis aliā formā. ita animal naturaliter seipsum augmētat per caliditatē virtute potentie vegetatiue: ꝛ naturalr̃ seipsum diminuit per frigiditatē aduenientem caliditati virtute materie. ita ꝙ sicut forma substātialis aque nō potest eē nisi ꝓncipiū frigefactiōis: ꝛ caliditas existens in ea ꝓpria virtute calefacit. ita potentia vegetatiua non potest esse nisi principiū augmētationis nutritiōis ꝛ generationis. ipsi⁹ aūt diminutionis est calor naturalis: nō tamen intendēs illaꝫ sed intēdens sibi humidū assimilare: est causa ex cōsequenti diminutiōis ꝛ corruptiōis tam sui q̃ꝫ animalis. pro toto ergo dicatur ꝙ potentia vegetatiua est ꝓncipiū augmentationis per se. diminutionis aūt est ꝓncipiū per accidens ratione nutritionis: ꝛ ita nō est inconueniens ꝙ aliquid sit per accidens causa sue corruptiōis ꝛ ꝑ modū sequele. ¶ Deinde cū dicit. ¶ Textus cōmenti. 60.

¶ **Sensum aūt nō necesse ī oib⁹ viuētib⁹. Neqꝫ enim quoꝛūcūqꝫ corpus simplex ꝯtingit hr̃e tactū. Neqꝫ sine hoc possibile est esse nullū aīal. Neqꝫ quecūqꝫ nō susceptiua spẽꝝ sine mã.**

¶ Secunda conclusio. nō in quolibet viuente reperit̃ sensus. ꝓbat̃. celum dicit̃ viuens ꝛ plante dicūtur viuere: et tñ in nullo istoꝝ est sensus. ergo: maior est nota. et minor declaratur in nullo reperit̃ sensus nisi in eo reperiatur tactus: qꝛ tactus est ꝓmus sensuū: sed in corporibus celestibus: ꝛ in plantis nō reperitur tactus. ꝓbat̃. sensus tactus ꝯsistit ī media ꝓportione q̃litatū primaꝝ: ꝛ est receptiu⁹ spẽꝝ sine materia: sed corpora celestia nō cōsistūt in aliqua ꝓportione qualitatū primaꝝ: cū in eis non sint qualitates ꝓme. ergo in corporibus celestibus non reperit̃ tactus. deinde in plantis lꝫ sint qualitates ꝓme: tñ nō ī media ꝓportiōe ꝓpter dominiū terre: nec ēt sunt receptiue spẽꝝ sine materia: cū non videant: nec tangant: nec audiant. si enim pungerent̃ nō sentirent: ꝛ hoc est signū maximū: ꝙ nō recipiunt spẽs sine materia: nec habent sensum tactus. Lege tī. (Sensum aūt non necesse est eē in oībus viuētibus neqꝫ. n. q̃cūqꝫ corpus simplex) .i. corpus simplicissimū oīum quod est celū (contingit habere tactum. neqꝫ sine hoc) .s. tactu (possibile est esse nullum aīal) hic due negationes ponūtur loco vnius (neqꝫ quecūqꝫ non susceptiua spẽꝝ sine materia) vt plante que ēt viuere dicuntur. ¶ Notādū ꝙ Auicēna in sua metaphysica. ꝛ simplicius secūdo celi tenent ex intentione. ꝙ celum est animatū anima sensitiua. vnde dicit Auicēna ꝙ celū habet imaginationē secūdū quā apprehēdit diuersos situs celi. simplicius vō dicit. ꝙ celū habet tactū: ex quo vnū celum tāgit aliud: quod nō potest eē sine sensu. vnde arguit sic. magis honorabile est attribuendū corporibus celestibus: sed magis honorabile est habere sensum q̃ꝫ non hr̃e sensum. ergo corpora celestia hn̄t sensū. ¶ Ista opīo est falsa ꝯ̃ sniam Ar. di. in hoc tertio. ꝙ nihil habꝫ virtutē motiuā nisi habeat organa pertinentia ad illum motū: ꝛ ad illā virtutem: qꝛ aliter frustra operaret̃ natura. modo celū non habet organa requisita ad potentiā sensitiuaꝫ. deinde cū tactus consistat ī medietate ꝓportionis qualitatū tangibilium vt dictum est in lr̃a: ꝛ in corpore celesti nō sunt ꝓme qualitates s̄m phm̄. sed soluꝫ infra concauū lune. sequitur ꝙ in celo non sit sensus tactus. ¶ Dicēdū ergo ꝙ in celo non est aīa vegetatiua: qꝛ celum nō auget̃ neqꝫ diminuit̃ nec nutritur neqꝫ ibi est anima sensitiua: qꝛ celū non videt nec audit: nō timet neqꝫ irascit̃ aut delectatur. sed bene in celo est forma intellectiua ſ intelli⁹ abstracta que nō est ꝓprie anima: cū nō inhereat neqꝫ informet. iō celum nō est ꝓprie aīatum aliqua aīa: sumēdo aīam tamen large est concedēdum ꝙ intelligentia ē anima celi: ꝛ deus est anima mundi. male ergo opinabatur Auicēna di. celum eē ꝓprie aīatum ꝛ habere aīam sensitiuam: nec est verum ꝙ appꝛhendat ꝑ imaginationem diuersas partes celi aut situs: qꝛ nō appꝛhendit nec hꝫ imaginationē. sed intelligētia ei vnita bene appꝛhendit illos situs. non per imaginationē: sed per essentiā suaꝫ aut per spẽs intelligibiles inatas. Ad simpliciuꝫ aūt dicit̃. ꝙ corpora celestia nō se tangunt ꝓprie: sed bene sunt immediata ex hoc talis applicatio immediatiōis dr̃ ꝯtactus: ꝛ nō tact⁹. rō aūt sua nulla est. quia lꝫ habere sen^m sit magis honorabile infra speram actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ: non tamen in corporibus celestibus. ¶ Textus cōmenti. 60.

¶ **Aīal aūt necesse sensum hr̃e si nihil frustra facit natura. Propter. n. aliqd oīa que sunt natura subsistunt: aut ꝯcidentia sunt eoꝝ que sūt ꝑꝑ aliqd. Si igit̃ omne ꝓcessiuū corpus nō hꝫ sensum corrūpet̃ vtiqꝫ ꝛ ad finē vtiqꝫ veniet qui est nature opus. Quō. n. aletur. manētib⁹ qdē eniꝫ existit nutrimentū eo in loco: vbi nata sūt: quo nutriri possunt suapte natura.**

¶ Tertia ꝯclusio. necesse est oē aīal hr̃e sen^m. ꝓbat̃. nā nihil facit frustra: sꝫ nā cuilibet aīali dedit sen^m. ḡ ⁊c̄. pꝫ ꝯ̃: qꝛ aliter nā ageret frustra. ꝓ^a ps añtis ē nota ex eo qꝛ oīa que sūt in nā sūt facta ꝑꝑ finē: aut sunt ꝯñia finꝭ: vt inductiue pꝫ ꝓcipue in diuersis mēbris aīalium: q̃ facta sūt ꝑꝑ diuersas opatiōes. Sūt aūt aliq̃ que lꝫ nō sint ꝑꝑ finē: tñ ꝯñia sunt eaꝝ q̃ sūt ad finē vt pili ꝛ alie superfluitates aīaliuꝫ que sequūtur dispositiōem mēbroꝝ aīalium. Scd̃a pars añtis ꝓbat̃. nā oē aīal ꝓgressiuū hꝫ sen^m ꝛ oē aīal n̄ ꝓgressiuū hꝫ sensuꝫ: ꝛ nō nisi per cōicatiōem nature. ergo natura cuilibet aīali dedit sensuꝫ. antecedēs ꝓbat̃. ꝛ ꝓmo ꝙ oē aīal ꝓgressiuū hꝫ sensuꝫ: qꝛ alr̃ stati corrūpet̃: ꝛ eēt frustra. ꝯñs falsū qꝛ tūc ꝑiret intētio nāe: ꝛ ꝓbat̃ ꝯñia nā tali aīali nō est datus sensus ꝛ mot⁹ nisi vt moueat̃ ad alimētū ab eo distās. si ḡ nō hr̃et sen^m nō posset ꝑcipe nociuuꝫ nec delectabile in alimēto. ꝛ per consequens nō moueret̃ ad illud: ꝛ cum nō habeat nutrimentū coniunctū statim corrūperet̃ animal: qḋ erat probandum. Deinde arguit̃.

q̄ aīalia nō hobentia mo^m. ꝓgressiuum ēt habent sensuz: q̄ illa habent sensum gustus ꝛ tactus. ergo habent sensū. antecedens ꝓbatur. illa nutriunt̄ ex alimento ꝯiuncto sꝫ nō apparet vnde recipiat̄ illud alimentū nisi per gustū ꝛ tactum. ergo ꝛc. ❡ Nec enim aīalia mouent̄ motu dilatationis ꝛ ꝯstrictionis: ꝛ cū pūgūtur retrahunt ad se ptes corporis: qđ fieri non posset absqꝫ sensu ꝛ maxime tactu. Lege li. (Animal aūt necesse est sensū habere. si nihil frustra facit nā. ꝓpter. n. aliquid aīa que sunt natura subsistunt aut cancidētia) i. ꝯ^a (sunt coꝝ que sūt ꝓpter aliqd si ergo omne ꝓgressiuū corpus nō hꝫ sensum corrūperet̄ vtiqꝫ. ꝛ ad finez nō vtiqꝫ veniet qui est nature opus quō aleṫ) quasi (enim) di. nullo mō (manētibus quidē) .i. nō habentibus motū progressiuū (existit q̄ vnde nata sunt nutriri) .i. istis nō ꝓgressiuis inexistit nutrimētum quo possunt nutriri per virtutē sensitiuam absqꝫ hoc q̄ de loco ad locum moueantur querendo alimēta sicut animalia perfecta. ❡ Textus cōmenti. 61. ꝛ 62.

❡ Non pōt aūt corpus habere qdem aīam ꝛ intellectū discretiuū: sensum aūt non habere: non māsiuū existens: gn̄abile aūt: at vero neqꝫ īgenerabile. Quare nō habebit: aut. n. aīe meli^o: aut corpori. Nūc aūt neutrū est. Hoc qdē. n. nō magis intelliget. hoc āt nihil erit magis ꝑꝑ illud.

T. c. 62. ❡ Nullū ḡ hꝫ aīam corp^o nō manēs sine sensu.

❡ Huic rationi posset aliquis cauillatar dicere. q̄ animal habens corpus ꝓgressiuū potest absqꝫ sensu hobere īte^m quo poterit omnia corruptiua vitare: ꝛ ad cibū distantez accedere. Sed hanc cauillatiōem tollit phs. di. q̄ nō est possibile corpus ꝓgressiuū habere inte^m sine sensu siue illud corpus sit ingenerabile siue generabile. naz tale corpus hn̄s inte^m sine sensu hꝫ hoc ꝑꝑ melius aīe vl̄ ꝑꝑ meli^o corporis: nō ꝑmū: q2 ex hoc aīa nō melius intelligeret ꝑꝑ carentiā sensus: q2 necesse est intelligētez fantasmata speculari: nec ēt scōm: q2 melius est corpori ꝓgressiuo habere sensum q̄ nō habere. Lege li. (Non pōt aūt corpus quidem. habere aiam ꝛ inte^m discretiuū) .i. rōnalem (sensuz aūt non habere nō mansiuū existens) .i. dum existit corpus ꝓgressiuū (generabile aūt at vo neqꝫ ingn̄abile. q̄re enim nō habebit) sensum (aut. n. anime melius aut corpori nūc aūt) hoc (neutrū est hoc quidē enim) .s. anima (nō magis intelligit hoc aūt .s. corpus (nihil erit magis ꝑpter illud) .i. ꝑꝑ nā habere sensum (nullū ergo) bouis (habet aīam corpus nō manēs sine sensu) .i. nullum corpus nō manēs rōne ꝓcessionis siue sit generabile siue ingenerabile habꝫ aīam sine sensu. ❡ Notādum q̄ beatus Thomas ꝯtra gentiles conat̄ ostēdere de intētione Ar. fuisse corpori celesti aīam intellectiuā vniri vt formā cōstitutiuā vnius tertij: ꝛ hoc ꝑꝑ doctrinam Ar. quā ipse ponit. 11. metaphysice di. q̄ in motu celi est cōsiderare aliqd qđ mouet oīno inmotū: ꝛ aliqd qđ mouet motū. illud autem qđ mouet oīno inmotū mouet sicut desiderabile nō quidē desiderio ꝯcupi^e. qđ est desideriuz sensus: sed sicut desiderabile intellectuali desiderio: ergo illud qđ ab co mouet̄ .s. celum est desiderans: ꝛ intelligens quad esse nō posset nisi esset cōpositū ex corpore ꝛ intellectu. ❡ Ista positio est manifeste falsa: q2 Ar. 7. xi. ꝛ. xij. metaphysice ꝛ vbicūqꝫ loqtur de intelligētijs: asserit eas abstractas ꝛ non se habere per modū partis in corpore celesti: q2 tunc mouerentur simul cū corpore celesti contra phm. 8. physicoꝝ. ꝛ essent physice consideratiāis contra eundez scōo physicoꝝ. Nec est dicēdū. q̄ i corpore celesti sint due forme intellectiue fm opinionez Aristotelis: vna dans esse. scilicet forma informans ꝛ alia dans opari. sꝫ intelligentia applicata celo. nam tunc intelligentia superflueret q2 ita bene operatiua ꝛ motiua esset forma informatiua celi sicut anima intellectiua in corpore humano. ❡ Dicendum ergo secundum intentionem Aristotelis. q̄ corpora celestia habent duos motores. s. intrinsecum per inherentiā ꝛ informatiōez ꝛ ista est forma subalis celi non cognitiua nec vegetatiua: ꝛ alium motorem extrinsecū qui est intelligētia applicata ei. Et dr̄ extrinsecus: quia nō informat nec inheret. applicatur autē celo ꝑꝑ eternitatem vnitatē regulātez ꝛ diuersificantē motus celi que oia nā valeret eternalr̄ facere forma celi per inherentiā vel iformatiōez: loquēdo ergo de motoribus extrinsecis: q2 de intrinsecis nō posset ibi ꝯgrue loqui. ꝑ. imaginat̄ ipse q̄ in corpore celesti in vli est dare duplicem motorē: vnuz qui mouet per mo^m finis: ꝛ ille est deus super oīa benedictus: ꝛ aliū qui mouet per modū efficiētis. ꝛ ista est intelligentia applicata orbi. vult ergo. ꝑ. q̄ oēs intelligentie preter p̄ma ā cām. mouent circulariter orbes celestes per moduz efficientis. Et p̄ma causa mouet oēs alias intelligentias per modū finis tanq̄ꝫ quid amatū ꝛ desideratum. ideo dicit Cōmentator scōo celi. q̄ intelligētie mouēt celum duplici fine. s. dicto secūdaria intentione: qui est in hec inferiora: ꝛ p̄maria intentione: que est p̄ma causa. non ergo cognoscit: nec intelligit nec amat: nec desiderat celū primā cām: sed intelligentie sepate sunt ille quibus attribuunt̄ denoīationes tales: ꝛ cū dr̄ primā cām mouere per modū finis: alias aūt itelligētias per motū efficiētis: nō est itelligendū primā cām nō actiue concurrere ad motuz celi q2 oīs causa p̄maria plus ꝛ prius influit in effectū q̄ꝫ secūdaria fm auctorez de causis. ꝛ Ar. 8. physicoꝝ. si. n. deus solum concurreret in genere cause finalis: tūc nō esset cā essentialiter ꝓordinata in genere cause efficientis: qđ est contra phm. scōo metaphysice: ꝛ cū Ar. ꝓbat. 7. ꝛ 8. physicoꝝ q̄ in mouētibus ꝛ motis nō est ꝓcedere in īfinitū: sed est venire ad motorē oīno īmobilez: qui nā mouetur per se neqꝫ ꝑ acciden. certum est: q̄ loquit̄ de motore i genere cause efficiētis. intelligētie ergo mouent īmediate orbes celestes in genere cāe efficiētis: ꝛ deus mouet intelligentias īmediate i genere cause finalis: cōcurrit aūt effectiue ad oēm alium motū non tanq̄ꝫ causa īmediata: sed tanq̄ꝫ cā remota regulās ꝛ dirigens oīa alia mouētia ad sui ꝯplacentiā ꝛ eternā bt̄itudinē. ❡ Tex. cō. 62.

T. c. 43. t. c. 44. et 46. T. c. 71. T. c. 33. T. c. 4.

❡ At vero si sensuz habet necesse est corp^o esse: aut simplex: aut mixtuz. Impossibile autez est esse simplex: tactum enim non haberet. Est autem hunc necesse habere.

❡ Quarta ꝯclusio. nullū corpus habet sensum nisi corpus mixtū. ꝓbat̄. si aliqđ corpus hꝫ sensuz illud necessario est simplex vel mixtū sed īpossibile est aliqđ corp^o simplex habere sensuz. ergo solū corpus mixtū hꝫ sensum. tꝫ ꝯn̄a: cum maiori: q2 omne corpus est mixtū vl̄ simplex. minor vero declaratur sic. nullū corpus hꝫ sensū nisi hobeat tactū: eo q̄ sensus tactus est fundamentū oīum sensuum: sꝫ nullū corpus simplex hꝫ tactuz: eo q̄ non corpus celeste: cū non habeat qualitates primas: nec corpus elemētare: quia non habet mediam ꝓportionez qualitatū primaꝝ tangibilium: sed necessaria excedit in aliqua earuz. ergo. Lege li. (At vera si sensum habet necesse est corpus esse aut simplex aut mixtum. impossibile est aūt eē simplex. tactū enim non haberet est aūt necesse hūc) .s. sensuz (habere) solūmodo corpus mixtū. ❡ Contra p̄dicta arguit̄ sic. nullum corpus est animatum anima intellectiua nisi sit animatuz aīa sensitiua siue sit generabile siue ingene-

rabile secundum phm̃ in 3ª conclusione: sed celū est ani-
matum anima intellectiua. ergo celum est animatum
anima sensitiua: ⁊ est corpus simplex. ergo. minor argui
tur quadrupliciter. ⁊ p̄mo sic. illa forma ē nobilior: que
habet in se vitam ⁊ dat alteri vitam: q̄z illa que habet in
se vitam: ⁊ non dat alteri vitam: quia bonū est suupsius
diffusi^m ⁊ cōmunicatiuū. p̄mo ethycoꝝ: sed intellectus
humanus habet in se vitaꝫ: ⁊ dat corpori humano vitā.
ergo intelligentia applicata orbi: cum sit perfectior itel-
lectu humano nō solum habet in se vitam: sed etiaꝫ dat
alteri vitam. s. corpori celesti: ⁊ per consequens celuꝫ est
animatum anima intellectiua: non quideꝫ humana: sed
nobiliori illa. Secundo nobiliori corpori ꝫ est nobilior
forma: quia forma ꝑportionat̄ corpori perfectibili per
istam: sed corpus celeste cum sit perpetuum ⁊ eternū est
nobili⁹ humano corpore generabili ⁊ corruptibili. ergo
habet nobiliorem formam: hoc auteꝫ esse non posset nisi
eius forma esset anima itellectiua. ¶ Tertio arguitur:
auctoritate Auerroys. 7º metaphy. di. q̄ forme que sunt
in materia sunt a formis: que sunt in materia. modo for-
me que sunt in materia sunt forme naturales. si igr̄ sunt
ab alijs formis existentibus in materio: videtur q̄ iste
sint intelligētie celestes: quas dicit Cōmentator esse in
materia. ergo materia celi est actuata itelligētijs: ⁊ con-
sequenter anima intellectiua. ¶ Quarto arguit̄: aucto-
ritate Aristo. 2º celi dicentis: q̄ celum est animatum: in-
telligens indubie de anima intellectiua: q2. 12. metaph.
di. manifestū est corpora celestia esse animata ⁊ non ha-
bent de virtutibus anime nisi intellectiuam ⁊ deside-
ratiuam. ¶ Notandum: q̄ Platonici posuerunt animaꝫ
intellectiuā cōiungi corpori materiali ⁊ grosso median-
te alio corpore subtiliori ⁊ simpliciori ingenerabili ⁊ in-
corruptibili: ⁊ mouebatur hoc motiuo. nam semper for-
ma debet esse proportiōata materie ⁊ aīa corpori. ideo
si anima intellectiua sit incorruptibilis: oportet q̄ hēat
corpus incorruptibile. Istā opinionē destruit hic Arist.
di. tale corpus subtile ingenerabile ⁊ incorruptibile ha-
bere necessario sensum: si habet intellectum: quia nihil
est in spera actiuoꝝ ⁊ passiuorum: qd̄ non sit corpus tan-
gibile: ⁊ quanto tale corpus est magis proportionatum
anime: tanto magis est media proportio tāgibiliū. ergo
in eo magis reseruat̄ sensus tactus. quare sicut corpus
humanum corruptibile: quia est magis ꝑportionatum
anime q̄z corpus bruti: habet meliorem tactuꝫ: sic quia
illud corpus sensibile: mediante quo intellectus cōiun-
gitur corpori grosso: est magis proportionatum: q̄z illud
corpus corruptibile: haberet melioreꝫ tactum. ergo cor-
pus coniunctuꝫ anime intellectiue siue sit corruptibile:
sicut corpus grossum siue ingenerabile ⁊ incorruptibi-
le sicut corpus subtile de quo loquebant̄ Platonici: opꝫ
si habet intellectum: q̄ etiam habeat sensum: ⁊ hec fuit
intētio Arist. in ista cōclusione. Et ad motiuū platonico
rum dr̄ q̄ semper actus ⁊ potentia in rebus naturalibus
sunt ꝑportiōata siue sumant̄ respectu esse. vt apparet in
materia ⁊ forma siue suman̄t respectu agere. vt apparet
in agente ⁊ passo: hoc tamē nō obstante potest a causa ne
cessaria ꝫ incorruptibili ꝑgredi effectus ꝯtingens ⁊ cor
ruptibilis: ⁊ forme incorruptibili potest cōiungi corpus
corruptibile. Uidemus enim q̄ motus solis est necessa
rius: nec potest impediri: ⁊ tamē ex tali motu causat̄ pu-
lulatio plante: que pōt impediri: ⁊ hoc ideo q2 virtus so
lis nō causat pululationeꝫ plante nisi mediante virtute
pululatiua: que pōt impediri: sic q2 aīa itellectiua con-
iungit̄ corpori bene disposito ⁊ illa dispositio: cū sit edu-
cta de potētia materie: pōt tolli: sequit̄ q̄ anima intelle-
ctiua quantumcūqꝫ incorruptibilis sit: potest coniungi
corpori corruptibili: mediāte dispositione corruptibili.
¶ Ad p̄mū dr̄: q̄ quelibet intelligentia separata dat al-
teri vitam non informatiue: sed effectiue: ⁊ hoc est perfe
ctius dare vitam q̄z per informationē ad motuꝫ anime
itellectiue. Unde p̄ma causa perfectissime dat alteri vi-
tam nō quideꝫ in genere cause formalis: sed efficientis.
¶ Ad 2^m dr̄ q̄ non sunt comparabilia corpus celeste ⁊
corpus humanū: q2 nō fiunt ex similibus causis. corpus
enim humanum fit ex elementis corruptibilibus: ⁊ cor-
pus celeste ex substantia eterna: neqꝫ incorruptibilitas
⁊ eternitas cōcludunt maiorem perfectionem essentia-
lem: q2 materia p̄ma est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis
perpetua ⁊ eterna. p̄mo physico. ⁊ tamē forma incipiēs
⁊ desinens esse est maioris perfectionis: cū actus sit per-
fectior potētia. 9. metaphysi. mixta etiaꝫ sunt perfectio-
nis maioris q̄z elemēta: ⁊ tamen elementa sunt eterna: ⁊
omnio mixta corruptibilia. p̄mo celi. solum ergo accidē
taliter per quādaꝫ participationē potest dici. corpus ce-
li est nobilius corpore humano. ¶ Ad tertium dicit̄: q̄
Cōmentator loquit̄ ibi contra Platoneꝫ di. formā sub-
stantialeꝫ aduenire corpori ab extrinseco per infusionē
vniuersalis idee. ideo dicit Cōmenta. q̄ illud nō est ve-
rum: ima agens naturale producit formam naturalem:
ex quo sequit̄ q̄ forma in materia producit̄ a forma exi
stente in materia. ¶ Ad quartū dicit̄: q̄ celum nō essen-
tialiter animatuꝫ est: sed solum accidentaliter ⁊ per par
ticipationeꝫ intelligentie applicate illi: ⁊ sic conceditur
celum habere virtutem intellectiuam ⁊ desideratiuam
nō per informationē vel inherentiā: sed per presentiā ⁊
indistantiā: non sm̄ esse: sed sm̄ operari. quare ⁊c̄.

T.c. 13.
T.c. 36.
37.
T.c. 82
T.9.15.
T.c. 20

¶ Textus cōmenti. 63.

Hoc autem ex his manifestuꝫ. Quo niam enim animal corpus animatū est. Corpus autem omne tangibile. tangibile aūt qd̄ sensibile tactu.

¶ Postq̄z phs determinauit de p̄ncipio vniuersali vite:
qd̄ est vegetatiuū ⁊ sensitiuū. consequenter determinat
de p̄ncipio particulari eiusdem: qd̄ est aliquis sensuū ex
terioꝝ: ponendo quattuor cōclusiones. Quarū p̄ma est
ista. Necesse est animal habere sm̄ sum tactus. Secūda
conclusio: necesse est animal habere sensum gustus. ibi.
(Propter qd̄ ⁊ gustus.) Tertia ꝯclusio. gustus ⁊ tactus
necessario insunt cuilibet animali. ibi (Quare ⁊ gustū)
Quarta cōclusio: lꝫ visus auditus ⁊ odoratus nō sunt ne
cessarij simpliciter animali: sunt tamē necessaria anima
libus ꝑgressiuis. ibi. (Alij autem ꝑpter bonū.) Prima
conclusio dupliciter ꝓbatur. ⁊ p̄mo sic. omne corpus ge
nerabile ⁊ corruptibile est tangibile: sed omne tangibi-
le est tactu sensibile. ergo aliquis est sensus tactus. ma-
ior pꝫ: q2 omne corpus generabile ⁊ corruptibile est affe
ctiuum qualitatibus p̄mis: que dicunt̄ qualitates tangi
biles: minor est manifesta: quia frustra esset aliud tangi
bile: nisi esset tactu sensibile: sicut frustra eēt aliquod vi
sibile: nisi esset visu sm̄ sibile. tūc arguit̄ sic. aliqs est sm̄
sus tactus ⁊ nō est in corpore simplici: nec plāta. vt ꝓba-
tum est: quia nullum illorum habet mediam proportio-
nem qualitatum tangibiliuꝫ. ergo est in corpore anima-
ta anima sensitiua. modo nihil est animatuꝫ anima sen
sitiua nisi aīal. ergo necesse est in aīali esse sensuꝫ tact⁹.
Lege litteram. (Hoc autem) scilicet animal habere ta
ctum (ex his manifestum est) que dicentur (quoniam
enim animal corpus animatū est) anima sensitiua (cor-
pus autem omne) generabile ⁊ corruptibile est (tangi.

bile.tangibile autem quod sensibile tactu)⁊ non nisi tactu existente in animali.ergo necesse est animal habere tactum. ❡Textus cōmenti.63.

❡Necesse est ⁊ animal corpus tactiuum esse si debet saluari animal. Alij eniꝫ sensus per altera sentiūt: vt olfatus: visus: auditus. Tactus auteꝫ nisi habeat sensum non poterit: hoc quidem fugere: illa vero accipere. Si vero hec. impossibile erit saluari animal.

❡Secundo si animal nō haberet sensum tactus animal nō posset saluari: imo citissime corrūperetur: consequēs falsum.⁊ consequentia tenet: quia si nō haberet sensum tactus nō posset discernere inter qualitates tangibiles: que sunt corruptiue animalis; nec est simile de sensu tactus: ⁊ alijs sensibus: quia nō sequitur.animal nō necessario habet alios sensus.ergo nō habet necessario sensuꝫ tactus.nam alij sensus sentiunt per medium extraneuꝫ faciens magnam distantiam inter sensibile ⁊ sensum vt visus auditus ⁊ olfatus.tactus autem sentit per mediū intraneum non faciens distantiam inter sensibile ⁊ sensum: eo ꝙ ratione immutationis realis qualitates tangibiles multiplicantur vsqꝫ ad organuꝫ potentie tactiue. oportet ergo animal si debet saluari ꝙ habeat sensuꝫ tactus: quia aliter nō posset discernere inter nociuum ⁊ proficuum. Lege litteraꝫ.(Necesse est ⁊ animal corpus tactiuuꝫ esse si debet saluari animal.alij eniꝫ sensus per altera)idest per media extranea(sentiunt: vt olfatus visus auditus tactus autem nisi habeat sensum)construe sic(animal autem nisi habeat sensum tactus nō poterit quidem hoc fugere).s.nociuuꝫ:(illa vero accipere)scꝫ proficua.(Si vero hoc)contingat ꝙ non posset fugere nociuum nec prosequi conueniens(impossibile erit saluari animal.) ❡Dubitatur.naꝫ visus est nobis magis necessarius ꝙ̄ tactus: sed visus nō est nobis simpliciter necessarius.ergo nec tactus.patet consequentia cum minori.per philosophū in littera: ⁊ maior declaratur: quia ille sensus est nobis magis necessarius: queꝫ magis diligimus. Unde ratione maioris necessitatis ⁊ indigentie magis diligimus vnum ꝙ̄ aliud: sed visum magis diligimus ꝙ̄ sensuꝫ tactus: eo ꝙ visum maxime diligimus ſm philosophū in ꝓhemio metaphysice.⁊ cōmentatorē in libro de sensu ⁊ sensato. ❡Respondetur ꝙ visum minus diligimus ꝙ̄ tactum. Et ad philosophuꝫ dicentem ꝙ maxime diligimus visum: verum est nō simpliciter: sed quo ad doctrinaꝫ. Unde duos sensus dedit nobis cōferentes ad scientiam.s.visum ⁊ auditum: iuxta duplicē modum acquirendi scientiam.s.per inuentionem: ⁊ per doctrinam: visus enim confert ad inueniēdū: quia ostēdit multas differentias reruꝫ.⁊ auditus ad discēdū supple a magistro: quia visus etiaꝫ confert ad doctrinaꝫ habitam per libros: quia ergo magis confert visus ꝙ̄ auditus ad scientiaꝫ: ideo visum magis diligimus. Et cuꝫ dicitur visum plus conferre ꝙ̄ faciat auditus debet intelligi in habentibus ambos sensus: quia habentes visuꝫ a natiuitate: ⁊ nō auditum non possunt habere tantum ꝑfectum scientie: sicut ceci a natiuitate habentes auditū ⁊ hoc experimur esse veruꝫ. ❡Text⁹ cōmē.63.⁊.64.

❡Propter quod ⁊ gustus est sicut tactus quidam. Alimenti enim sensus est. Alimentum autem corpus tangi possibile.

T.c.64 **❡Sonus autem ⁊ color ⁊ odor nō alunt neqꝫ faciunt augmentuꝫ neqꝫ decrementum.**

❡Secunda conclusio.necesse est animal habere sensum gustus.probatur.sicut animal non potest viuere sine tactu.ita nō potest viuere sine alimento: quia alimentuꝫ est tangibile conueniens ⁊ nutrimentum ⁊ augmentum: sꝫ gustus est sensus nutrimenti: ergo necesse est animal habere gustum.maior est nota.quia animal necessario indiget eo qđ facit ad augmentum ⁊ nutrimentuꝫ.modo alimentum est per se materia augmentationis ⁊ nutritionis: non auteꝫ sonus odor vel color. quia sine his augentur animalia ⁊ nutriuntur.non auteꝫ sine alimento. minor autem apparet quia deficiente gustu nulla esset virtus attractiua alimenti: qꝛ tactus: vt sic non attrahit alimentum: sed solum fugit vel prosequitur qualitates tangibiles: oportet ergo dare gustuꝫ: qui attrahat alimētum: ⁊ ideo gustus est sensus alimenti. Lege litteram. (Propter quod ⁊ gustus est sicut tactus quidaꝫ. alimēti.n.sensus est.alimentuꝫ autē corpus tangi possibile.sonus autem ⁊ color ⁊ odor non alunt neqꝫ faciunt augmētum neqꝫ decrementum.) ❡Contra istam conclusionem arguitur sic.organum gustus nō est necessariuꝫ animali.ergo nec gustus.patet consequentia.quia potentia ⁊ organum conuertuntur.per Commentatoreꝫ secundo huius.antecedens patet. noꝫ lingua est organuꝫ gustus. modo certum est ꝙ multa sunt animalia non habentia linguam: immo homo viuit post abscisioneꝫ lingue magno tempore. Secundo sine gustu potest animal esse.ergo non est necessarius animali.antecedens probatur de partibus animalis annulosi.nam pars scissa est animal vt videtur velle philosophus.secundo hui⁹. ⁊ tamē ipsa est sine gustu: sicut pars opposita capiti: eo ꝙ gustus certam sibi partem in animali determinat. ❡Et cōfirmatur.si talis esset necessarius animali: hoc contingeret ꝓpter delectationes quas per gustum in cibis ⁊ potibus sentimus: modo ista causa non valet quia secundo cibo rum.dicitur ꝙ ad delectationes paruꝫ vel nihil facit gustus. ❡Notādum ꝙ gustus sumitur duobus modis aliquando proportionaliter tactui: eo modo quo philosophus sepissime sumit cum dicit gustum esse quēdam tactum: ⁊ sic nulli est dubium ꝙ sicut tactus: ita pars eius necessaria est animali faciens ad nutritionem.alio modo sumitur gustus pro dispositione existente in illa particula tactus secūduꝫ quaꝫ recipitur alimentum: ⁊ per quā discernitur vtruꝫ sit delectabile vel triste: ⁊ ista dispositio gustatiua est duplex.s.perfecta ⁊ imperfecta. Dispositio gustatiua perfecta est illa: scđm quā ponitur differentia inter sapores diuersarum specierū: vt inter dulce ⁊ amarum inter ponticum ⁊ salsum.⁊ talis dispositio gustatiua non reperitur in omnibus animalibus: imo forte nō nisi in animalibus perfectis: ⁊ sic gustus nō est simpliciter necessari⁹ aiali.dispositio aūt gustatiua iꝑfecta est illa scđm quā solum discernitur delectatio ⁊ tristitia in alimento.aut conuenientia ⁊ disconuenientia: et sic necesse est omne animal habere gustum: per tactum enim percipiuntur solum tangibilia: sed per gustum sic sumptum percipiuntur ꝯuenientia ⁊ disconuenientia in alimento: hunc enim dedit natura animalibus propter cibum vt discernere valeant nociuum a conuenienti.deficiente enim tali virtute deficeret vita animalis: quia nulla esset virtus receptiua nutrimenti: ⁊ si reciperet nō distingueret inter bonum ⁊ malum. ❡Ad primum dicitur ꝙ licet lingua nō sit necessaria simpliciter animali: tamen sibi proportionale est necessariuꝫ animali: nec est verum ꝙ lingua sit organum gustus: sed solum medium.vt patuit secundo huius. sed in lingua est quidaꝫ neruus qui est organuꝫ gustus sicut tactus. ❡Dicatur

T.c.20.

T.c.io c.iii.

ergo tñ ꝓportionabilr ad notabile ꝙ duplex est organũ gustus.s.pfectũ ⁊ iperfectũ.perfectũ gdez nõ est necessariũ aiali:sed bene impfectũ. ❡ Ad 2m dr ꝙ pars aialis decisa in qua nõ est gust⁹ nõ põt diu viuere: nec est aial: qz adhuc hz iclinationẽ ad totũ,neqz loqtur Ar.de qualibet parte ãnulosi:sed de pte solũ in qua manet caput ⁊ residua pertinẽtia ad vitã aialis ❡ Et ad cõfirmationẽ respõdet ꝙ Ar.nõ negat delectatiões in gustu: sed solũ vult ꝙ ad delectatiões paꝝ vel nihil facit gustus per respectũ ad tactũ. ❡ Textus cõmen.64.

❡ Quare ⁊ gustuz necesse est tactum quẽdam esse: quia tãgibilis ⁊ vegetatiui sensus est. Hi quidem igitur necessarij sunt animali: quod ⁊ manifestũ ꝙ nõ possibile sine tactu aial esse.

❡ Tertia ꝯ.gust⁹ ⁊ tact⁹ necio isũt cuilz aiali.pbat.tact⁹ est necĩ⁹ cuilz aiali:sz gust⁹ est gdã tact⁹.ergo gust⁹ est necius cuilibet aiali:⁊ per ꝯñs ambo sensus sũt necessarij omni aiali.pz ꝯña cũz maiori ex dcis.mĩor aũt declaraẽ.qz gustus est sensus vegetatiui.i.alimẽti ⁊ tãgibilis.alimẽtuz enĩz nõ sumiẽ nisi tãgaẽ:sed tãgibile est obiectũ tactus. ergo gustus est gdã tactus.Le.li.❡ Quare ⁊ gustũ necesse est tactũ quẽdam esse:qz tãgibilis ⁊ vegetatiui sensus est.hi gdez ergo necessarij sunt aiali quo ⁊ manifestũ qꝺ nõ possibile est sine tactu anial esse.) ❡ Circa pdicta occurrunt qtuoꝛ difficultates:quaꝝ due circũcemũr tactũ:⁊ alie due gustũ. Prima difficultas.nã dedit sensum tactus fm phm ꝓpter fugã discõuenictũ ⁊ ꝓsecutionẽ ꝯuenictũz:quare ergo aialib⁹ petris affixis dedit sensũz tactus cũ nõ possint nociua fugere nec ꝓseq delectabilia: ❡ Dicẽduz ꝙ nõ ois fuga vel ꝓsecutio fit pp motuz ꝓgressiuũz:sed vl'r ois delectatio dr ꝓsecutio:⁊ ois abhominatio dicit fuga:sed verũ est ꝙ ad delectationẽ iterioꝛẽ ⁊ abhominationẽ segtur aligs motus exterioꝛ indicans letitiã vel tristitiã interioꝛẽ:in aialibus.n.ꝓgressiuis fit motus fm locũ ꝓgrediẽdo passibus vel fugiẽdo.in alijs aũt nõ ꝓgressiuis fit dilatatio vel ꝯstrictio. ❡ Secũda difficultas.nõ solũ aĩalia fugiunt nociua,⁊ ꝓsequunẽ vtilia:sed ẽt plãte:⁊ oĩa mixta:qz omne ens appetit se ꝑmanere.ꝑmo physicoꝝ.quare nõ dedit nã tactum plãtis ⁊ oibus mixtis:sicut aialib⁹. ❡ Respõdeẽ ꝙ nõ opz dare tactũ plãtis:qz etiã nãlia sunt oꝛdinata scꝺz magis ⁊ minus perfectũ:⁊ iperfecta sunt ꝓpter pfecta:ideo cũ aialia iter cetera hic isertus sint magis perfecta:magis sunt necessariũ de illis qz de plãtis ꝓuidere ac mixtis inaiatis. Unde oĩa nãlia taz elemẽta qz elemẽtata habẽt aliquã virtutẽ per quã possunt fugere nociua ⁊ ꝓsequi ꝯuenictia:vt alias ostẽsum est de elemẽto ignis:sed scꝺz maiorez ⁊ minoꝛẽ pfectionẽ hñt virtutẽ fugitiuaz ⁊ ꝓsecutionẽ maioꝛis vel minoꝛis nobilitatis:⁊ hãc virtutez in aialib⁹ dicim⁹ potẽtiã tactiuã plãte fz phm in lr̃a: ⁊ alia mixta inaiata nõ pñt hr̃e tactũ:sicut nec sentire pp mixtionẽ nimis grossaz terrestrez. ❡ Tertia difficultas.gustus ideo poniẽ in aiali vt valeat sumere cibũ vel alimẽtũz.qre ergo nõ poniẽ gust⁹ in plãta:cũ eque bene alimẽtuz recipiat sicut anial. ❡ Dõm ꝙ cã dissimilitudinis est ista: qz nã dedit plãtis vnã digestionẽ ꝓpe radices: ⁊ tũc digestione facta virtus nutritiua plãte abstrahit nutrimẽtũz ꝯueniẽs:⁊ discõueniẽs extra dimittit;iõ loco gustus nã eis ꝓuidit de tali virtute digestiua: iccirco plãte nõ hñt ventrẽ:sicut aialia:qz anteqz nutrimẽtũ in ipsis recipiaẽ digestũ est:⁊ grossiuz acipuꝝ eẽ dimittiẽ. ❡ Quarta difficul.cũ aialia petris affixa ꝯsilr alimẽtũ recipiant sicut plãte: qre illis nã dedit gustũ: ❡ Respõdeẽ ꝙ nõ ꝯsilr o ino recipiũt alimẽtũ aialia petris affixa ⁊ plãte:in hoc eniz ꝯueniũt:ꝙ sicut plãte nutriunẽ per alimẽtũ cõiunctuz:ita aialia petris affixa:in alio vo discõueniũt:eo ꝙ plãte nõ recipiũt alimẽtũ idigestũ:qz ꝑmo extra digeriẽ.aialia aũt petris affixa recipiũt alimẽtũ indigestũ:⁊ ipsũ itus receptũ digerũt ꝑ virtutẽ digestiuã:lz.n.nõ hñt os:nec stomacũ:nec ventrẽ:tñ hñt ꝓpoꝛtionalia his per que fit receptio nutrimẽti:digestio ⁊ egestio:iõ aialia affixa petris hñt gustũ ⁊ nõ plãte. ❡ Text⁹ ꝯm.64.⁊.65.

❡ Alij autem propter bonuz: ⁊ generi animalium iam nõ cuicũqz:sed quibusdam: vt ꝓcessiuo: necesse inesse. Si enim debet saluari non solũ tactũ opz sentire: sed ⁊ de longe.

❡ Hoc autem erit si per medium sensitiuũ fuerit: eo ꝙ ⁊ illud quidem a sensibili patiatur ⁊ moueatur: ipsum autem ab illo. Sicut enim mouens secunduz locum vsqz alicubi permutari facit. Et depellens alterum facit: ⁊ vt pellat: ⁊ est per medium motus. Primuz quidẽ mouens depellit ⁊ non depellitur. Ultimum autem solum depellitur nõ depellit. Mediuz autem vtrũqz. Multa autez media. Sic in alteratione: preter ꝙ vnuz manens in eodem loco alterat: vt si in ceraz tinxerit aliquis vsqz ad id mota est vsqzquo tinxit. Lapis autez nihil: sed aqua vsqzquo ꝓcul. Aer ad plurimuz mouetur ⁊ facit ⁊ patiẽ si maneat ⁊ vnus sit.

T.c.65.

❡ Quarta cõclusio. licz visus auditus ⁊ odoratus nõ sint necessarij simplr̃ aĩali:sunt tñ necessarij aialib⁹ ꝓgressiuis.ꝑ⁹ ps pz.eo ꝙ aliqua aialia nõ idigẽt illis sensib⁹ vt animalia que nõ mouent fm locũ ex quo hñt nutrimentuz cõiunctuz:⁊ vbi aliquod isto ꝛ haberet aliquẽ talez sensum hoc nõ esset ex necessitate:sed ad bene esse. Secunda vero pars declaraẽ.naz si animal ꝓgressiuuz debz saluari nõ sufficit ꝙ sentiat soluz sensu tactus:imo opz ꝙ a longe sentiat:sed nõ põt a longe sentire:nisi per illos sensus.ergo necesse est habere illos sensus:vt arguaẽ sic.animal ꝓgressiuuz moueẽ ad aliqꝺ distans.ergo hz sensum apprehẽdentẽ illud distans:sed nõ videnẽ alij sensus apprehẽdẽtes sensibilia distãtia qz visus auditus ⁊ odoratus.ergo aial ꝓgressiuũ necessario habet visum auditũ ⁊ odoratũ:modus autem de longe est iste.nam sensibile immutat mediuz ⁊ mediũ immutatum immutat sensum. sensus aũt imutatus imutat sensibile distãs: vnde coloꝛ distans a visu per miliare mouet mediuz intẽtionaliter mediuz aũt mouet visum ꝯsilr. visus aũt imutat⁹ videt coloꝛẽ distãtez per miliare.nã sicut in motu locali.ꝑmũ depellit 2m: ⁊ 2m depellit 3m: sic ꝙ ibi est aliqꝺ depellens tñ vt ꝑmũ:aliqꝺ depulsuz tñ: vt vltimuz: ⁊ aliqꝺ depellens ⁊ depulsum vt mediũ: sic sensibile imutat mediũ ⁊ mediũ sensuz.ita ꝙ sensibile imutat ⁊ nõ imutaẽ.sensus vl' organũ imutaẽ ⁊ nõ imutat:mediũ imutat ⁊ imutaẽ: ⁊ nõ solũ talis modus imutãdi ꝯtigit in vno medio:imo ẽtiã in plurib⁹:vt si aligs existẽs in aere videret denariuz in aqͣ coloꝛ exñs in denario:ꝑ⁹ imutaret aquã ⁊ aqͣ imutata aerẽ imutaret:aer vo imutat⁹ imutaret oculũ:denarius ergo tñ imutaret:⁊ oculus tñ imutareẽ:aer vo ⁊ aqua imutarẽt ⁊ imutarenẽ.nã aqͣ imutareẽ a denario ⁊ imutaret aerẽ:aer vo imutat⁹ ab aqͣ imutaret oculũ:⁊ hꝺ exẽplũ itelligiẽ solũ quo ad imutationẽ sensuũ exterioꝝ: qz simpliciter loquẽdo oculus nõ est vltimũ imutatũ: imo

etiā īmutat sensum cōez: sed memoria vltimo īmutatur: quo vero ad sensationē exteriorē oculus īmutatur: ⁊ nō īmutat. Idē pōt dici de motu alterationis preter hoc ꝙ mouens localiter nō manet in eodē loco cū moto: sʒ mouens alteratiue bene manet simul cuʒ moto. nā si quis. tāgeret cerā imprimēdo figurā sigilli vel ipsam alteraret aliqua alteratione alteraret ipsaʒ vsqʒ ad aliquē terminū: ⁊ ita ꝙ ps p̄ma alterata alterat secūdā: hoc tn̄ non ꝯtingit in lapide ꝑꝑ duritieʒ: eo ꝙ in eo nō posset īprimi figura sigilli: sicut in cera: esset ergo ibi aliqḋ alteratum tm̄ vt ps vltīo alterata: ⁊ aliqḋ alterās tm̄ vt p̄m alterās: ⁊ aliqua que haberent vtrūqʒ vt itermedia: ergo simile est de alteratione ⁊ imutatione facta a sensibili: ⁊ de motu locali: qꝛ in omnibus his est dare aliqḋ qḋ est mouēs tm̄: ⁊ aliqḋ motū tm̄ ⁊ mediuʒ vel medis habētia vtrūqʒ. ❡ Ex his seq̄ ꝙ si cera alterat̄ vsqʒ ad terminū aliqueʒ: aer ⁊ aqua: que sunt passibiliora q̄ȝ cera: multo magis poterūt imutari ab obiecto sensibili vsqʒ ad aliqueʒ terminū: ⁊ vsqʒ ad organū visus. obiectū ergo sensibile multiplicabit spēm per aerē vel per aquaʒ vel per aliqḋ aliud mediū vsqʒ ad organuʒ visus: ⁊ per hꝰ media iprimet similitudinē suā in visu ⁊ fiet visio. Le. li. (Alij aūt ꝑꝑ bonū ⁊ generi animaliū īsunt nō cuicūqʒ: sʒ qbusdaʒ vt ꝓcessiuo necesse inesse: si oʒ. n.) aīal ꝓcessiuū (saluari nō solū opꝫ sentire tactū) nutrimētū ꝯiunctū (sed de lōge. hoc autē erit si per mediū sensitiuū fuerit eo ꝙ illud qdē a sensibili patiat̄ ⁊ moueat̄: ipsuʒ aūt ab illo: sicut. n. mouēs fm̄ locū vsqʒ alicubi pmutare facit: ⁊ depellens alterū facit: vt pellat ⁊ est per mediū motus. Et p̄m qdeʒ mouēs depellit ⁊ nō depellitur. vltimuʒ aūt mouēs depellitur solū: nō depellit. mediū aūt vtraqʒ. multa autē media sic in alteratione: pter ꝙ vnū manens in eodē loco alterat: vt si in cera tinxerit aliqs vsqʒ ad illud) .s. ad determiatū mediū. i. terminū (mota est vsqʒquo tinxit. lapis aūt nihil: sed aqua vsqʒquo) ad (ꝓcul. aer autē ad plurimū mouetur:) qꝛ rarior est ad plurimū. i. multo magis (⁊) mouere (facit). i. facit ꝙ vna pars aeris mouet aliaʒ (⁊ potiꝰ) vna pars ab alia (si maneat ⁊ vnꝰ fit) aer cōtinuus: qꝛ discōtinuaret̄ aer ꝓpter obstaculū īterpositū ⁊ illud ipediret ne vna pars moueret aliā: ⁊ sic nō fieret īmutatio ad magnā distātiā. ❡ Sʒ dubitat̄. qꝛ videmus ad experiētiaʒ aīalia tā rōnabilia q̄ȝ bruta perfecta longo tpe viuere absqʒ visu auditu ⁊ olfatu. ❡ Deinde si omne aīal iciperet esse absqʒ his sensibꝰ non periret subito: sed staret per tēpus viuū vsqʒ ad resolutionē humidi radicalis: que nō posset subito fieri: sed per tps. Respōdetur ꝙ Ar. hic nō loquitur de aliquo idiuiduo nec de aliqua determinata spē: sed de genere aīaliuʒ ꝓgressiuoꝝ ꝙ illud idiget ad sui preseruationē visu auditu ⁊ olfatu. nō etiā loqtur Ar. de p̄seruatione anialis facta virtute alterius agētis per accidēs: sed solum ꝓpria virtute. nūc autē aīal priuatum his sensibꝰ si lōgo tēpore durat hoc est virtute alicuius agētis per accidēs preparātis illi nutrimētū: ⁊ facietis illud esse ꝓpinquuʒ: qḋ prius erat remotū. Item ꝯcedo ꝙ si omne aīal inciperet esse sine illis sensibꝰ ꝙ duraret per tēpus: nō tn̄ per illud tēpus debite preseruaret̄ iux̄ intētionē Ar. s. cū debitis operationibꝰ intētis nā: que sunt vera nutritio ⁊ vā augmentatio. regritur ergo tactꝰ ad esse simpliciter anialis: qꝛ sine eo nō esset animal. alij aūt sensus regrunt̄ ad esse aīalis ꝓgressiui nō qdeʒ simplr̄: sed scdʒ tēpus determinatum a natura. Hi aūt sunt tres. s. visus auditus ⁊ olfatus: quoꝝ olfatus est necessarius ad fugaʒ: vl̄ ꝓsecutioneʒ alimēti remoti: auditus vero ad fugā vel ꝓsecutioneʒ amicabilis vel inimicabilis. vnde ouis fugit lupuʒ audiēdo vocē eius: ⁊ insegtur matrē clamāteʒ audiēdo illaʒ: nō cōcurrētibꝰ alijs sensibꝰ: sed visus est necessariꝰ ꝓpter vtrūqʒ. nā ouis nō solū per visuʒ fugit lupū: ⁊ insequitur matrē: sed etiā mouet̄ ad nutrimētū remotū ad qḋ nō mouet̄ ꝑ olfatū: qꝛ ad tātaʒ distātiā nō multiplicatur spēs odorabilis. dicūt ēt Ar. ⁊ cōmētator scdo huiꝰ. ꝙ visus percipit saporē per accidēs. s. dulcedineʒ mellis ⁊ amaritudinē colere. ❡ Textus cōmenti. 65.

t. c. 134. ⁊ 152.

❡ Unde ⁊ de repercussione est melius q̄ȝ visum egrediendo repercuti: aerem autem pati a figura ⁊ colore vsqʒquo quidem sit vnus. In leni autem est vnus propter qḋ iteruʒ hic visum mouebit. Sicut vtiqʒ si in ceram sigilli ingrederetur vsqʒ ad fineʒ.

❡ Ex p̄dictis redarguit phs platonē di. visionē fieri per egressuʒ radiorū a potētia visiua vsqʒ ad visibile: ⁊ ab illo repercuti ⁊ regredi ad potētiam visiuā. ingt. n. phs ꝙ melius est dicere sensibile: vt puta colorem vel magnitudineʒ: p̄mo imutare aerē: supposito ꝙ sit vnus ⁊ cōtinuꝰ. deinde oculū mediāte aere: q̄ȝ dicere visioneʒ fieri per repercussionē radij visualis a visibili: recte sicut dicimꝰ est sigillū iprimere suā similitudinē in cera vsqʒ ad certū terminū. Le. li. (Unde ⁊ de repercussiōe) quā posuit plato (est meliꝰ) dicere (q̄ȝ visuʒ egredientē repcuti). s. (aerē aūt pati a figura ⁊ colore vsqʒquo qdē fit vnus: in leni aūt). i. in plano vbi nō est obstaculuʒ aer (est vnus ꝓpter qḋ iteꝝ hic visuʒ mouebat:) ita ꝙ aer motus mouebit oculū (sicut vtiqʒ si in cera sigillū igrederet̄ vsqʒ ad fineʒ.) ❡ Dubitat̄. qꝛ Ar. 3º. metheoroꝝ. dicit ꝙ visio refrāgit̄. mō illud nō esʒ veꝝ nisi visio fieret per repercussionem radioꝝ visualiū existētiū ab oculo. Et ꝙ ista sit itētio eiꝰ. pʒ. per exēplū eiꝰ: qḋ ipse pōit ibi dicēs. ꝙ fuit qdā dictus ātiphon: cui semꝑ videbat̄ ydolū seu ymaginē suā antecedere eū: ⁊ ad hoc dat cāʒ phs di. hūc hominē habuisse ita debilē visuʒ. ꝙ radij eius visuales ꝯtinuo refrāgebant̄ ab aere. ❡ Itē experimēta videmꝰ ꝙ expergefactis apparēt radij visuales ab oculis exire: ⁊ oculi gattoꝝ de nocte in tenebris mediuʒ irradiāt: qḋ nō posset esse nisi fieret visio per extramissionē a potentia visiua. ❡ Notāduʒ fm̄ Auicēnā. 6º nāliū. ⁊ phʒ in libro de sensu. ꝙ circa hanc mā̄ʒ fuerūt q̄ttuor opiniones. p̄ma fuit Democriti dicētis. visuʒ fieri per extramissioneʒ corpoꝝ idiuisibiliū athomalium ab organo potētie visiue vsqʒ ad reʒ visaʒ. ❡ Ista opinio nō est sustinēda: quoniā talia corpora idiuisibilia aut redirēt: aut nō. primuʒ nō est ymaginabile: ex quo sunt īdiuisibilia: si scdʒ. ergo nūq̄ȝ fit visio: qꝛ talia corpora exeūtia nūq̄ȝ deueniant cōditionē obiecti. Deinde cū oculus sit valde parue quātitatis: quomodo posset mittere talia corpora indiuisibilia vsqʒ ad astra: ymo oculus in modico tempore deficeret per resolutionē eius in talia corpora indiuisibilia. ❡ Secūda opinio fuit Emped. etiā asserētis visioneʒ fieri per extramissionē ab oculo. dicebat eñ oculuʒ esse de natura ignis: ideo lumen ad extra mittere poterat: ymaginabat̄ eñʒ ꝙ sicut candela ponitur in laterna ne a vento extinguatur. ita inter pellem ⁊ palpebras inuoluentes oculum ponitur organū virtutis visiue: qḋ est de natura ignis: ne a contrarijs extinguatur: ⁊ ab illo organo radij luminosi egrediantur: quibus mediantibꝰ fit visio: dicebat eñʒ ꝙ lumen ab oculo egressuʒ multiplicat̄ ꝑ mediū ad mōm piramidis ab ipso oculo vsqʒ ad rem visam: cuius piramidis conus erat in oculo: ⁊ basis in re visa. ❡ Cōtra hāc opinioneʒ Ar. arguit in libro de

sensu inducēs hoc inconueniēs: q in nocte τ in tenebris possemus videre: qz ita bene in tenebris mittuntur isti radij sicut in lumine. Respōdebat Emp. q in tenebris nō videmus: qz lumen egressuz ab oculis ꝓpter suaz debilitatē extiguitur a tenebra que sibi cōtrariatur. Istud nō valet inquit phs. qz tenebra est pura priuatio: ideo nō est actiua alicuius corruptionis vel actionis. Unde cuz illud lumē sit de natura ignis ꝫ Emp. nō corrūpitur nisi a frigido vel humido que contrariantur igni: sed in quibusdaz tenebris nō est frigiditas nec hūiditas. ergo τc. Et sequitur data hac opinione: inquit phus: q nō possemus videre glaciez nec aquā multuz frigidaz: qz lumen egressum ab oculis corrūperetur a frigiditate illoꝝ: τ cōsequenter q non possemus videre astra: qz lumen oculi ita paruū nō posset multiplicari per tantā distantiā: sicut nec lumen magis ignis. ℭ Tertia opinio fuit platonis di. cuz alijs visionez fieri per extra missionez: sed nō modo alioꝝ: nō enim dixit aliquaz entitatē egredi ab oculo τ terminari in rem visam: sicut Empe. τ Demo. di. sed illuz voluit aliquaz virtutē seu vnum spirituale lumen egredi ab oculo ad paruaz distantiā τ hanc virtutē dixit tangere spēm multiplicatā ab oculo τ denūciare virtuti visiue cōditionē obiecti. ℭ Ista opinio nō est vera: quia tunc sequitur q omne videns seipsum videt: quia virtꝰ emissa ab oculo eque tangit spēm multiplicatā a vidente sicut a re visa: imo sequitur q ita videtur obiectū presentatuz a dextris vel a sinistris: sicut ex opposito potentie visiue: qz virtus emissa ab oculo tangens spēm illoꝝ ipsi potentie manifestat conditiones eorūdez obiectoꝝ. ℭ Quarta est opinio Aristo. simpliciter sustinēda di. visionez nō fieri per extra missionē alicuius corporis luminosi vel alicuius virtutis denūciantis conditionē obiecti: sed per solam multiplicationē spēi visibilis ab obiecto in organum τ in visum quoniā visus est virtus pure passiua: nec ad visionē aliter q̄z passiue ꝯcurrit. ipsuz aūt visibile actiue. Unde alij sensus percipiunt absq̧ emissione alicuius virtutis per solaz inmutationez sensibiliū: ergo p idez visus nō a se sed a visibili imutatur. ℭ Ad primuz dicitur q Aristo. cepit ibi visionem ꝓ spē visibili: que iductiue referatur in occursu medij densioris: ideo forte ab illo homine continue per oculos exibāt fumi reflectētes spēz visibilē eius ad modū speculi per quā videbatur ei semper videre ante oculos ymaginē suā propriaz: nō tñ ita clare τ distincte sicē in speculo. ꝓpterea debilitabatur visus eius: qz cōtinue tales fumositates per oculos emittebat. ℭ Ad scōz dī q expergefactis apparent radij exeuntes ab oculis ꝓpter fumositates a capite descēdētes ad organuz oculoꝝ: catti aūt mittunt splēdorez extra oculos nō necessario ꝓpter visionem: qz τ si nō mitterent adhuc viderent. sed ꝓpter talē dispositionem ipsoꝝ oculoꝝ ex abundantia calidi τ sicci magis q̄z in oculis alioꝝ animaliū: imo possibile est aliquē cattū nō videre: τ tamē hꝫ splēdorē emittere: τ de facto nō in die: sed solū in nocte valz illis ad visionem talis splēdor emissus: vt patuit. 2º hº. q̄ τc. ℭ Textus ꝯmen. 66.

L. 72.

QUod autē impossibile sit simplex animal corpus esse manifestum est. Dico autem puta ignenz: aut aereū. Sine quidem enim tactu: neq̧ vnuz cōtingit animaliuz sensuz habere. Corpus enim tactiuū animatū omne sicut dictuz est.

ℭ Istud est capitulū 4m huiꝰ secūdi tractatꝰ tertij de aīa. in quo phs determinat de ꝑncipio priuatiuo vite τ motus ꝫm locū. Postq̄z determinauit de principio positiuo eiusdē ponēdo q̄tuor ꝯclusiones. Quaꝝ ꝑma est ista. impossibile est aliqđ corpus simplex esse corpus aīalis. Secunda cōclusio. excellētie sensibiliū visus auditus τ odoratus per se corrūpunt illos sensus: τ per accidens corrūpunt animal. ibi. (Propter hoc. Tertia cōclusio. excellentie tangibiliū per se corrūpunt aīal. ibi. (Tangibiliū autē. Quarta cōclusio. solus sensus tactus est simplr necessarius aīali. ibi. (Unde tangibiliū.) Prima ꝯclusio. arguitur premittēdo duas suppositiōes. Quarū ꝑma est ista. impossibile est aliqđ aīal habere sensuz τ nō habere tactū. pꝫ. qz omne corpꝰ animatū aīa sensitiua ē tactiuuz. aliter periret intētio nature vt dictū fuit in alia lectiōe: qm̄ aīalia cito corrūperent: ex quo ꝓpter carētiā tactus nō possent ꝓsequi vtile nec fugere nociuuz nec distinguere inter illa. L. c. li. (Quū aūt impossibile sit simplex eē animalis corpꝰ manifestū est ex dictis. dico aūt puta igneū vel aereū: sine qdē. n. tactu neq̧ vnū cōtingit animaliuz sensuz hr̄e corpꝰ. n. tactiuū) necessario est aīal τ (aīatum ē) aīa sensitiua (vt dictū est.) ℭ Textus ꝯmen. 66.

ℭ Alia aūt preter terraz sensitiua quidem vtiq̧ ficrent. Omnia autez eo q per alteruz sentire faciant sensum τ per mediuz. Tactus autem est in tangendo ipsa: ꝓpter quod τ habet hoc nomen: τ tamen alij sensus tactu sentiunt: sed per altera. Hic aūt videt solus per seipsuz.

ℭ Secūda suppositio. oīa elemēta preter elemētuz terre pñt esse media sentiēdi. pꝫ. nā visus auditus τ olfatꝰ sentiunt per illa media. imo nō pñt sentire nisi per vnū illorū tāq̧ p mediū necessariuz tactꝰ aūt nō sentit per aliqđ illoꝝ tāq̧ per mediū necessariū ad imutationē tactꝰ: sed per mediū itraneū qđ est caro: τ lꝫ oēs sensus sentiāt sua sensibilia tāgēdo qz oīs actio fit p ꝯtactuz. ꝑ de gnā. nihilus tñ sensus nisi ꝑceptiuꝰ q̄litatū ꝑmaꝝ dꝫ dici tactꝰ ꝓprie loquēdo: qz alij sensus vt visus auditus τ olfatꝰ sentiunt per media altera τ extranea. Solus aūt sensus q̄litatū ꝑmaꝝ perceptiuꝰ sentit per mediū itraneū. s. p carnez iō solus talis ꝓprie tactꝰ dī. L. c. li. (Alia aūt ꝑter terraz sensibilia). i. media sentiēdi (vtiq̧ fierent. oia aūt) elemēta ꝑter terrā faciūt ad sensationē (eo q p alterū) a corpe aīalis (sentire faciūt sensuz τ per mediū) ext̄neū. (tactꝰ aūt ī tāgēdo ipsa) sensibilia τ ipsa elta (pp qđ τ hꝫ hoc nomē: τ tñ alij sensus tactꝰ sentiūt sed p altera) media τ extrīseca. (Hic aūt). s. tactꝰ (vr̄ solus p ipꝫ) mediū intraneū sentire. ℭ Textus cōmen. 66.

ℭ Quare huiusmodi elementoruz nulluz vtiq̧ erit corpus animalis. Neq̧ itaq̧ terrenuz. Omniuz enim tangibiliuz tactus est sicut medietas τ susceptiuus sensus. Non solū quecūq̧ differentie terre sunt: sed calidi τ frigidi: τ alioꝝ omniuz tangi possibilium.

ℭ Istis presuppositis arguitur conclusio sic. nihil potest esse corpus animalis nisi habeat sensum tactus: sed impossibile est aliquod corpus simplex habere sensum tactus. q̄ impoīe est aliqđ corpꝰ simplex eē corpus animalis: intelligendo per corpus simplex aliquod elementorum. tenet consequentia cum maiori ex fundamēto primesuppositionis. τ mior sic arguit. tactus est media ꝓportio qualitatuz tangibiliuz: τ est perceptiuus cuiuslibet tangibilis. s. omnium elementoruz τ omnium differentiarum ipsorum propter caliditatem humiditatem frigiditatem τ siccitatem. Sed nullum elementum po-

test esse media proportio qualitatum primarum: cuz necessario quodlibet elementum excedat in vna qualitate prima: nec aliquod elementum potest esse perceptiuum ⁊ receptiuum alterius propter contrarietatem ⁊ materialitatem. ergo nullum elementum potest habere sensum tactus. Lege litteram. (Quare huiusmodi nullum elementorum vtiq; erit corpus animalis. neq; itaq; terrenum) elementum (omnium enim tangibiliuz tactus est sicut medietas: ⁊ est susceptiuus sensus non solum q̄cunq; differentie terre sunt: sed calidi ⁊ frigidi ⁊ alioruz omnium tangi possibilium.) ¶ Notanduz q̄ alia ratio potest fieri super fundamento secūde suppositionis quā tangit implicite philosophus in eadem suppositione dicens. alia autē preter terram sensibilia vtiq; fierent nā si elementa possunt esse corpora animalium: sequitur q̄ visus auditus ⁊ odoratus possent sentire per mediuz intraneum. consequens est cōtra declarationem istius suppositionis. ⁊ probatur consequentia. Naz illi sensus percipiunt indifferēter per medium igneū aereuz ⁊ aqueū. si ergo aliquod tale elementum esset corpus animalis: tunc esset medium intraneum harum sensuum: sicut caro tactus. ¶ Textus cōmen. 66.

¶ Et propter hoc ossibus ⁊ capillis: ⁊ huiusmodi partibus nō sentimus: quia terree sunt. ⁊ plante etiam ob hoc: neq; vnum habent sensum: quia terree sunt: sine autem tactu: neque vnum possibile est esse animalium. Hic autez sensus non est neq; terre: neq; ceterorum vllius elementorum.

¶ Ex ista cōclusione ⁊ sua probatione Aristo. infert duo correlaria. Primuz. ossa capilli ⁊ plante non possunt habere sensum: quia nihil habet sensum nisi habeat tactū: sed ossa capilli ⁊ plante nō possunt habere tactuz. igitur nō possunt habere sensum. maior autem apparet ex dictis. ⁊ minor arguitur sic. tactus consistit in media ꝓportione elemētoruz ⁊ tangibilium qualitatum: sed capilli ⁊ ossa sunt nimis terrestres: ⁊ plante propter duritiem ⁊ densitatem nimis appropinquant ad dominium terre. ergo in eis non potest esse tactus. Lege litteram. (Et ꝓpter hoc ossibus et capillis et huiusmodi partibus non sentimus que) sunt similes illis (terree sunt. ⁊ plante ēt ob hoc nullum habent sensum: q2 terree sunt sine autez tactu) videlicet (neq; vnum possibile est animalium eē hic sensus autem). s. tactus (non est) de natura alicuius corporis simplicis (neq; terre neq; alicuius elementorum vllius.) ¶ Istud correlarium manifeste declarat formaz animalis ⁊ formam ossis esse diuersaruz specierum essentialiter: quia forma animalis est forma sensitiua. forma autem ossis nō est forma sensitiua. ⁊ hoc est cōtra multos di. aīalis ⁊ eoruz partes. s. caro os ⁊ hꝰ solum accidentaliter differre. ¶ Textus cōmen. 67.

¶ Manifestum igitur: quoniam necesse hec solo priuata sensu animalia mori. Neq; .n. hunc possibile est hēre nō animal existens. Neq; cū sit animal aliū necesse est hēre ꝑter hunc.

¶ Secundum correlarium. solo tactu deficiente necesse est animal mori: quia nō est possibile animal eē sine sensu: ⁊ nō est possibile sensum esse sine tactu. vnde sicut nō est possibile aliquod existens non animal habere hunc sensum: ita nō est possibile aliquid habere alium sensuz ⁊ nō habere hunc sensum. Lege l'raz. ¶ Manifestuz q̄dē igitur. Quoniam necesse est hoc solo ꝓuata sensu animalia mori. neq; enim hunc possibile est habere nō animal existens. neq; cum sit animal aliū necesse est habere preter hunc). s. tactum. ¶ Contra predicta arguitur. ⁊ primo q̄ ossa habent sensum: quia aliter sequeretur q̄ brutum perfectum nō esset vere vnum: quia si in osse nō est anima sensitiua ⁊ inter carnem ⁊ carnem mediant ossa que non cōtinuātur carni: ergo anima sensitiua in equo non est continua: propter interpositionem ossium: ⁊ per consequens equus non est vere vnum continuū: cum nō habeat vnitatem ex parte forme: nec ex parte materie. ¶ Secundo arguitur q̄ non: ideo plante priuantur tactu: quia in eis dominatur terra: quia in quolibet animali dominatur terra ex quo est mixtum naturaliter descēdens deorsum ad medium mundi: ⁊ tamen nullum animal priuatur tactu. s̄m philosophum in littera. ¶ Tertio arguitr q̄ tactus non consistit in media proportione qualitatum tangibilium: q2 aliter omnes tactus essent consimilis dispositionis ⁊ intētionis. cōtra experientiā. cum aliquis tactus fundetur in calido: ⁊ aliquis in frigido: vt tactus piscium. ⁊ potet consequētia. ex quo tactus est media proportio tangibiliuz. ¶ Quarto arguitur q̄ aliquid non existens animal habet sensum tactus: quia quelibet pars animalis est existens non animal: ⁊ tamē infinite sunt partes animalis quarū quelibet habet sensum tactus. s. manus pes ⁊ huiusmodi. ¶ Ad primuz respondetur q̄ aliquid potest dici proprie triplaciter vnū. primo ratione materie solum. ⁊ sic virga: cuius vna pars est viridis ⁊ alia arida: dicitur vna. nō ratione forme: q2 nec forma partis aride: nec forma partis viridis substantialiter denominat totam virgam. nec ex his fit vna forma propter diuersitatem specificaz. Secundo aliquid dicitur vnuz: tam ratione materie q̄z ratione forme ⁊ sic quodlibet elementum dicitur vnum: nam aqua est vna ⁊ ignis est vnus: taz ratione forme: q̄z ratione materie cōtinuate in suis partibus. Tertio aliquid dicitur vnuz solum ratione forme: ⁊ sic homo dicitur vnus ⁊ quodlibet perfectum animal habens determinate omnes sensus. ⁊ dicitur vnum non ratione materie: q2 discontinua est materia ossis ⁊ carnis: sed ratione forme: quia non est anima in toto corpore non composita ex partialibus formis carnis ossis ⁊ sanguinis: vt patuit in secundo: non ergo requiritur continuatio talis forme: sed sufficit q̄ ipsa sit indiuisibiliter in toto corpore per informationem ⁊ inherentiam ⁊ in partibus eterogeneis per informationem solum: in partibus vō homogeneis per presentiam ⁊ indistantiam. ¶ Item tale animal potest dici vnuz cōtinuum ratione materie: q2 licet nullum os continuetur carni nec caro sanguini: tñ animal coopertur ⁊ circūdatur vna pelle vel carne continua vel aliquo proportionali carni in quo reseruantur ossa nerui sanguis ⁊ huiusmodi. ¶ Ad 2m dicit' q̄ in quolibet mixto dominatur terra quo ad grauitatē. non autem quo ad alias qualitates primas: eo q̄ in multis mixtis dominatur caliditas vel humiditas vt in animalibus. ex quo sequitur q̄ in organo tactus dñatur terra quo ad grauitatē: sed non quo ad alias qualitates p̄mas. imo elemēta media: vt aqua aer dñant' in tali organo. aqua vō s̄m frigiditatē ⁊ humiditatē in piscibꝰ. aer vō s̄m caliditatē ⁊ humiditatē in volatilibus ⁊ terrestribꝰ: nō aūt terra vel ignis: q2 sunt elementa extrema. Vult q̄ phūs q̄ in tactu dñat' terra quo ad qualitates motiuas. nō autez quo ad alteratiuas que sunt frigiditas ⁊ siccitas. durities ⁊ densitas. plāte ergo non habent tactum per nimiam duritiem ⁊ densitatez. pili vero ⁊ ossa per multam siccitatem cum frigiditate. ¶ Ad tertiuz dicitur q̄ tactus ꝯsistit dupliciter in me

dia proportione elementorum. primo: quia in eo dominautur elemēta media. secundo: quia in eo sunt omnes prime qualitates reducte ad debitum medium necessarium ad imitationem tactus. non q quelibet qualitas prima sit ibi sub medio gradu sue latitudinis: sed cum ex qualitatibus primis possint fieri infinite proportiones secundum infinitas mixtiones graduum illarum qualitatum: organum tactus tenet medium in latitudine talium proportionum. Et hec est intentio Aristo. cum dicit. q organum tactus non debet esse multum terrestre vel durum: nec etiam nimis aereum vel igneū aut molle: sed q habeat mediam proportionem illarum: quam non habent ossa vel capilli: nec plante. ideo nō sequitur omnes tactus esse eiusdez vel consimilis dispositionis: quia illa medietas non est per equedistantiaz extremorum. sed per appropinquationē ad medium equedistantie: dato enim q tota latitudo caliditatis sit. vt. 10. gradus vt quinq3 est medium per equedistantiaz extremorum: sed omnes gradus inferiores a gradu vt tria: vsq3 ad gradum vt quinq3: etiam dicuntur medij per appropinquationez ad illum graduz. similiter omnis gradus decē a gradu vt septē vsq3 ad gradum vt quinq3: etiā dicuntur medij per eandem causam: ita in proposito medietas pportionis tactus non est medietas rei per equedistantiam extremorum: sed est medietas rationis per appropinquationem ad tale mediū. modo infinita possunt esse talia media in infinitum dissimiliter disposita.

¶ Ad quartuz dicitur primo: q. P. per non animal intelligit non animatuz: volens dicere: q impossibile est nō animatum habere sensum tactus: et hoc est veruz. modo animalium membra sunt animata: sicut habent sensum tactus. Secūdo dicitur: q per non animal Aristo. intelligit quicquid non cōtinetur sub genere animalis: intendens in vere: q omne non contentum sub genere animalis habere tactuz est impossibile. modo membra animalium: l3 non sint animalia: continentur tamē sub genere animalis per reductionē. ¶ Textus cōmenti. 67.

¶ Et propter hoc quidem alia sensibilia excellentijs non corrumpunt animal: vt color: et odor: et sonus: sed solum sensus: nisi secunduz accidens. puta si simul cuz sono depulsio fiat: et ictus. Et a visis et odore alia mouentur que tactu corrumpunt. Et sapor autem secunduz q accidit simul tactiuuz esse sic corrumpit.

¶ Secunda conclusio. excellentie visibiliuz visus auditus et odoratus per se corrumpūt illos sensus: et per accidens corrūpunt animal. Prima pars fuit declarata taz in 2° q̄ in hoc 3°. nā excellens visibile corrūpit visum: et magnus sonus corrumpit auditū: et nimis itensus odor destruit odoratum: et dicuntur per se corrūpere illos sensus: nō in eo q sunt agētia itentionalia: sed in eo q sunt agentia realia. Secunda pars declaratur ex eo: quia color corrumpendo visum: et sonus auditum: et odor odoratum non propter hoc corrumpitur anīal: eo q corruptis omnibus his sensibus adhuc manet animal: vt experientia docet: hec tamen sensibilia per accidens possunt corrumpere animal: nō ratione sui: sed ratione alicuius annexi. verbi gratia. tonitruum corrumpendo auditū corrumpit animal solū ratione motus et ictus ānexi: ratione cuius scindit ligna: basiliscus autem inficiendo oculum hominis interficit euz: nō ratione speciei visibilis multiplicate ab eo ad oculuz hominis: sed ratione veneni multiplicati ab eo ad aerem: et ab aere ad hominem.

T. c. 123 t. 143. Cō. 7.

Consimiliter dicatur de odore: q quātūcūq3 excellens non corrumpit animal. sed solum odoratum. tamē quia a corpore fetido simul cum odore fetido possunt egredi aliqui vapores infecti inficientes aerem: aer autez infectus attingens animal corrumperet ipsum: ista aūt corruptio magis est ex tactu q̄3 odoratu. sapor etiaz potest corrumpere animal: nō in eo q sapor: sed in eo q tāgibile: et corrumpēdo animal nō corrumpit in eo q corrumpit gustum. sed in eo q corrumpit tactum. Lege litterā. (Et propter hoc quidez alia sensibilia excellētijs nō corrumpunt anīal: vt color odor et sonus: sed soluz sensus:) quoruz sunt sensibilia: (nisi secundum accidens: puta si simul cum sono depulso fiat et ictus: et a visu et odore alia mouētur que tactu corrumpunt: et humor autem) idest sapor (secundum q simul accidit tactiuum esse sic corrumpit.) ¶ Notandum primo secundum phm. secūdo methauroz: q duo sunt vēti qui magno impetu mouentur a repercussione medie regionis: quorum primus. s. Typhon reflectitur et circulariter mouetur vsq3 ad terram vniens et leuans stramina et pulueres de terra: et cū inuoluitur inter ramos magnarū arboruz illas torquet et eradicat: idemq3 facit in castris et alijs edificijs vsq3 ad fundamēta. Secundus autez ventus. videlicet enephias magno impetu motu recto mouetur a nube versus terram prosternens castra et ecclesias et domos frangitq3 arbores et alia durissima ac fortissima ligna. vbi patet: q sonus talium ventorum non est causa fractiōis talium lignorum et lapidum: sed ventus mediante motu.

¶ Secundo notandum secundum phm ibidem: q tonitruuz est sonus factus in nube ex repercussione exalationis calide et sicce ad latera nubis: que quidem exalatio diuidit in quattuor partes. Prima remanet inflammata in nube et dicitur coruscatio. Secūda mouetur a nube et inflāmata accendit et colorat aerē et vocatur accensio. Tertia mouet ad corpora dura illa destruendo et comburendo et dicitur fulgur. Quarta vero facit ictuz quo frangit vel diminuit vel penetrat vel perforat corpora supra que cadit et nominat fulmē. Ecce q tonitruū non est per se causa fractionis ligni vel dissipationis lapidis aut anīalis: sed ipsa exalatio sua inflāmatione vel alia occulta vtute. ¶ Textus cōmēti. 67. et 68.

¶ Tangibilium autem excellentia: vt calidorum et frigidoz et duroz corrūpit animal.

¶ Omnis quidem enī sensibilis superfluitas corrumpit sensum. Quare et quod tangi potest tactum. Hoc autem determinatum est viuere. Sine autem tactu monstratuz est q impossibile est animal esse.

T. c. 68.

¶ Tertia cōclusio. excellentie tangibiliū per se corrumpunt animal. probatur. excellentie sensibiliuz per se corrumpunt tactum: sed ad corruptionez tactus per se et necessario sequitur corruptio animalis. g̃ et c̃. maior est nota: quia excellentie sensibilium aliorum sensuum per se corrumpunt illas: vt patuit in alia lectione. ergo per idē excellentie tangibilium per se corrumpunt tactum: minor vero est probata superius. eo q tactus est fundamētum omnium sensuuz. et eo deficiente deficit omnis sensus. modo deficiente quolibet sensu necessario corrumpitur animal. Lege litteram. (Tangibilium autem excellentia vt calidorum frigidorum et durorum corrumpit animal: omnis quidem enim sensibilis superfluitas corrumpit sensum. quare et quod tangi pōt) si superfluū erit corrumpit (tactum. hoc aūt) s. tactu (determinatū

est viuere) omne sensitiuũ (sine autez tactu monstratũ est quod impossibile est anĩal esse.) ¶ Sed dubitatur vtrũ tangibili corrumpant sensuz tactus ratione speciei vel ratione indiuidui si ratiõe speciei. ergo cuilibet tangibili cõpetit corrũpere sensuz tactus: et per consequens non soluz excellentie tangibiliũ corrumpunt sensuz tactus. si ratione indiuidui. ergo nulli qualitati tangibili competit per se corrumpere sensum tactus. patet consequentia: quia ideo homo est albus per accidẽs: quia esse albũ competit homini non ratione speciei: sed ratione indiuidui et materie. ¶ Dicendum quod esse corrũpẽtiuz tactus competit tangibili ratione indiuidui: non tamen sequitur quod illi competat illa passio per accidens: quia esse simum competit naso: non ratione speciei: quia non quilibet nasus est simus: sed ratione indiuidui et materie: quia aliquis nasus est simus et aliquis non est simus: nõ tamẽ esse simuz competit naso per accidens: sed per se: ex quo nasus ponitur in diffinitiõe eius: nec alicui competit nisi naso: ita corruptio tactus cõpetit per se qualitati tãgibili: quia nulli alteri competit: non obstante quod sibi competat ratione indiuidui: nec exempluz est a simili: quia esse albuz competit alteri ab homĩe: nec competit omni homini. ideo homo est albus per accidens.

¶ Textus cõmenti. 68.

¶ Unde tangibilium excellentia non soluz corrumpunt sensum sed et animal. Quia necesse est solũ habere hunc. Alios autem sensus habet anĩal sicut dictuz est: non propter esse: sed propter bene esse: vt visum: quia in aere et in aqua vt videat: omnino autez que in dyaphano. Gustum autem habet propter delectabile: et triste: vt sentiat quod in alimento: et concupiscat: et moueatur. Auditum autem vt significetur aliquod ipsi. Linguã autem habet quatenus significet aliquid alteri.

¶ Quarta cõclusio. solus sensus tactus est simpliciter necessarius animali probatur. ad corruptionem aliorum sensuum non sequitur necessario corruptio animalis: et ad corruptionem tactus sequitur necessario corruptio animalis. vt probatum est: quia excellentie tangibiliuz corrumpendo tactum per se corrumpunt animal. ergo nullus sensus preter tactuz est simpliciter necessarius ad esse animalis: ex quo animalia possunt esse sine alijs sensibus et non sine illo. Ex quibus sequitur quod alij sensus nõ sunt necessarij generi animalium nisi ad bene esse. Primo. n. exigitur visus ad videndum ea que sunt in aqua et in aere et vniuersaliter in dyafano. Secundo requiritur gustus in animali vt sentiat quod est delectabile et quod est triste in alimento: et vt concupiscat et moueatur ad alimentum. Tertio requiritur auditus vt significetur aliquid illi ob alio. ex hoc. n. datur lingua quotenus habens illoz significet aliquid alteri. Quarto exigitur olfatus. vt a longe sentiatur alimentũ: et fiat prosecutio ad ipsum. Lege litteram. (Unde tangibilium excellentia non solum corrumpunt sensum sed etiam animal: quia necesse est solũ habere hunc: alios autem sensus. habet animal: sicut dictuz est non propter esse: sed propter bene esse vt visuz: quia in aere et in aquis vt videat: omnino aũt quoniaz in dyaphano) .i. oĩno fiat visio in dyaphão datus est visus. (gustũ aũt propter delectabile et triste vt sentiat quod in alimento est et concupiscat et moueatur) ad ipsum. (auditus aũt vt significetur aliquid ipsi: linguã aũt habet quatenus significet aliquid alteri) ¶ Dubitatur: quia videtur quod phus contradicat sibiipsi. prius. n. dixit quod tam gustus quam tactus est simpliciter necessarius animali: nunc aũt dicit quod gustus non est necessarius animali nisi quo ad bene esse. sicut visus auditus et olfatus. ¶ Respondetur quod nulla est cõtradictio. nã cum Aristo. dicit gustum esse necessariuz animali: loquitur de gustu vt est quidã tactus. et vt est dispositio gustatiua imperfecta. cum aũt asserit gustũ conferre ad bene esse loquitur de dispositiõe gustotiua perfecta.

¶ Circa dicta occurrũt quattuor dubitotiones. Prima dubitatio est. quid est vita. ¶ Rñdetur quod vita est actus substantialis corporis anĩati seu actus simpliciter a materia separatus. nõ solũ ergo formo substantialis corporis viuentis dicitur vita: sed etiã deus et quelibet intelligentiarũ separatarũ dicitur vita. ideo corpus animatũ generabile et corruptibile est essentialiter viuẽs: quia vita est pars eius essentialis: aut forma substantialis eiusdẽ. Corpus aũt anĩatuz ingenerabile et incorruptibile vt celũ est viuens per participationẽ: quia vita eius nõ est actus substantialis eius: sed solum per appropriationẽ. Ex his sequitur quod alique operotiones sunt vitales et alique nõ: operationes. n. immonẽtes corporum anĩatorum sunt vitales vt nutritio augmẽtatio visio auditio et huiusmodi: alij aũt trãseuntes: licet sint ab anĩa vel a corpore anĩato nõ sunt vitales: vt donificatio secatio incisio et huiusmodi. ¶ Secunda dubitatio. vnde cõsurgit vita tanquam ex subiecto. ¶ Respondetur quod ex calido et humido secundum phm in de longitudine et breuitate vite. nõ quidẽ ex humido aqueo vel aereo precise: sed ex humido cõplexionali retinente duas proprietates aque et duas aeris: oportet enim quod sit grossuz et bene continuatũ: et hec competunt aque: requiritur etiaz quod ablata sit virtualis frigiditas extinctiua ignis: et inducta sit virtualis caliditas que est proprietas aeris: et quod illud humidũ sit pingue vt sit conueniens nutrimentũ caloris: calidum etiam quod est subiectũ vite non debet esse simpliciter aereũ vel igneuz: sed complexionabile: quoniam retinet aliquas proprietates aeris et aliquas ignis. Unde illud calidũ debet esse pingue et nõ multũ consumptiuũ: et hec competunt aeri. Itẽ debet esse decoctiuum nutrimenti et non putrescibile: que sunt proprietates ignis. Habet etiaz illud calidum alias proprietates que nõ competunt alicui elemẽto. Sed prouenimt ab anima. Ut est figuratiuuz in constitutione fetus: esse digestiuum nutrimenti et conuersiuum ipsius in diuersas complexiones membrorum: immo viuentibus diuersarum specierum habent calores eiusdez speciei: diuersas proprietates et virtutes. calor. n. hominis cõuertit nutrimẽtum in carnẽ humanã: et calor equi conuertit consimile nutrimentũ in carnẽ equinã. ¶ Tertia dubitatio. quid est mors. ¶ Dicendum quod est priuatio vite: sicut. n. tenebra est priuatio lucis: et silentiũ est priuatio soni: ita mors est priuatio vite. vnde vita et mors inuicez opponuntur: ex quo non possunt eidẽ simul competere: sed successiue: nõ aũt opponuntur cõtradictorie: quia de quolibet esse vel nõ esse. modo aliquid est cui nõ competit vita: nec mors. s. lapis vel lignũ. nõ etiã opponũtur contrarie: quia cõtraria sunt forme positiue. vt colligitur a phõ in postpredicamentis di. quod cõtraria sunt que vicissim insunt et mutuo se expellunt: mors aũt nihil est positiue non etiã opponuntur relatiue: quia opposita relatiue dicuntur de eodẽ: eo quod idem est mognuz et poruũ pater et filius. relinquitur ergo quod illa opponuntur priuatiue: sicut habitus et sua priuatio. patet consequentia: quia non plura sunt genera oppositionũ. ¶ Quarta dubitatio. vñ prouenit necessitas mortis. ¶ Dicendũ quod loquendo de morte nãli et nõ violenta quadruplex est respõsio: et qua assignatur causa necessitatis mortis. Prima rñsio

dicit q duplex est humidum in animali .s. radicale & nutrimentale. humidu3 radicale est illud qd contrahitur in generatione a parentibus: humidum vo nutrimentale est: illud qd ex nutrimento animali acquirit. In primo humido est subiectiue calidum vitale & naturale: in qd continue resoluendo agit. & valde cito illud deficeret: et consequenter vita nisi per humidum nutrimentale aliquo modo restauretur: nunq3 tamē potest fieri tanta restauratio quin aliqd exalet de illo humido radicali. ideo tandem per exalationem consumitur humidu3 radicale: quo deficiente sequit mors necessario. ¶ Ista responsio aliquātulū deficit: q2 humidū contractum in generatione a parentibus est ita modicu3: q necessario in paruo tempore resolui a calore naturali. Et per consequēs animalia satis cito post generationem morerētur: deinde multa sunt animalia que nō ɔtrahunt humidu3 a parentibus: neq3 ab aliquo animali generātur: vt ea que generantur ex putrefactione. ¶ Secūda responsio dicit: q humidū radicale & humidū nutrimentale inuice3 com-

T.c.32. miscentur: eo q quelibet pars nutriti nutritur. primo de generatiōe: ex qua cōmixtione humidū radicale redditur impuru3: & quāto fit maior cōmixtio: tanto fit maior impuritas humidi radicalis. ideo tandē ex multa commixtione fit tanta impuritas humidi radicalis q non potest in eo saluari calor naturalis & vitalis: & consequēter de necessitate sequit mors. ¶ Hec respōsio est etia3 dubia: quia humidum radicale, proueniens in generatiōe ex sanguine menstruo non videtur magis purum q3 humidum nutrimentale: ex quo mater nutriitur. igitur adueniente humido nutrimentali post generatione3 eque puro, sicut humidum nutrimentale matris. ergo nō debet facere impurum humidum radicale. ¶ Tertia responsio colligitur a pho in libro de longitudine & breuitate. vite. di. q sicut ignis lucerne hab3 triplex humidū .s. infusum qd est oleum lucerne: & imbibitum quod est oleum attractu3 a licinio: & substantificum: qd est humidum liciny. Ita calor naturalis habet humidū infusu3: qd est nutrimentū fluens: & humidū imbibitū: qd est nutrimentū ɔuersu3: & humidū substantificū qd est humidu3 membrorum subiectiue recipiens in generatione animaz sensitiuam: sicut ergo actione ignis vel flāme lucerne necessario corrumpit humidum substantificu3: & humidum imbibitum rōne resolutiōis vtriusq3 humidi simul; quātūcūq3 abundet humidu3 infusum in actione caloris naturalis: quātūcūq3 abundet humidu3 fluens necessario sequit mors ex resolutiōe humidi substantifici & humidi conuersi. ¶ Quarta responsio accipitur a

T.c.35. pho. in primo de generatiōe: & in libro de morte & vita di. q duplex est humidū .s. formale & materiale. humidum formale est humidū consolidatū in membris: humidu3 vo materiale est humidū fluens p restauratione deperditi: siue fuerit sanguis siue alius humor. hec distinctio

T.c.35. sumitur a pho. primo de generatiōe: q duplices sunt partes in aīali .s. formales & materiales. formales manent: materiales autem fluunt & refluunt. primum humidu3 indiget secundo propter restaurationem: humidum vero formale actione caloris naturalis continue resoluit: & quod est subtilius exalat remanēte eo qd est magis terrestre & grossum. ideo cōtinue membra durescunt & fiūt magis terrestria & sicca: minus potentia saluare calore3 naturalem. Ex qua duritie & terrestreitate consurgit senectus: & tandem necessario sequitur mors. materiale aūt humidum non solū deseruit ad restaurationem humidi formalis seu consolidati: sed etia3 ad generationē spirituum: sine quibus non posset vita multum durare. vnde humidum consolidatū non sufficit preseruare tantum calorem quantum requiritur ad vitam animaliū: sed requiritur humidu3 subtile: qd fit natu3 quasi igniri .i. conuerti in spiritus: qui sunt calidi & sicci ad modu3 ignis. illi enim spiritus se habent in animali sicut flamma in candela: sicut enim extincta flamma extinguitur totus calor candele: sic extinctis vel exalatis spiritibus expirat totus calor vitalis ta3 ab humido fluēte q3 consolidato: & sicut cōtinue in cādela flāma generata ascendit & exalat habens potentiam generandi ex humido sibi coniuncto sequentem flāma3: & sic continuatur flamma & ignis: ita spiritus geniti in corpore animalis continue diffunduntur per corpus & exalant: habentes tamē potentiam a natura generandi alios spiritus sequentes ex humido subtili sibi coniuncto: & sic etiam continuat calor vitalis per totum corpus. propter ergo ineptitudinem & duritiem membrorum prouenientem ex vaporatione humidi formalis humidum materiale fluens nō potest perfecte digeri: ideo remanens quodā modo crudum & aquaticum: & non bene dispositum ad generationem spirituū necessario deficiunt spiritus: & consequenter calor & vita cum necessitate mortis &c.

¶ Deo gratias. Amen.

¶ Pauli Veneti artium sacreq3 pagine Doctoris mellifluui: ordinis heremitarum: Diui Augustini Scriptum super librum de anima: perhypatheticorum principis Aristotelis: Ex proprio Originali diligenter emendatum per clarissimu3 artium ac medicine doctorē. D. magistrum Hieronymū Surianum filium prestantissimi quōdā artium ac medicine doctoris Dñi magistri Jacobi de Surianis de Arimino feliciter ad laude3 dei intemerateq3 vginis Marie misericordie matris explicit. Venetys impressu3 mandato & impensis heredū quondā nobilis viri dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetiēsis. Per Bonetum Locatellū psbyterū Bergomense3 decimo kalēdas Nouembres: Anno Salutis. 1504.

Registrum

A
Pauli Veneti
Clarissimi omniuz
obm f3
necessaria ⁊

B
est disciplinabile
esset. ℂ Lego
ℂ Et propter
natura q̄z mā

C
narrat opiniones
quidem dixit
ppue sanguinē
incōueniens idē

D
magis ppria
cū aliquo
bilia: sed ais
ad obiectionē

E
ℂ Ista est scda
non 9rietate
non mor ⁊
si in qualibet

F
deficiente audita
tificabile in
ri. i. q̄drangulo
eiusdem: sermo

G
⁊ forma propa
tam demonstrationem
ℂ Esuries aūt
stert⁹ risibilitate

H
animati: ⁊ per
tritione sunt
ignis nō est
le subiectum

I
sicut actu:
ratus est: ⁊
realis: ēt cū
potentia remota:

K
ℂ Intelligendus est
dus corruptionis
longuz quin
tamē de die

L
animalis potest
partes motus
duris ⁊ leuib⁹
ℂ Quarta 9clusio

M
partium: ⁊ aliud
sibilia: sed
odoris. ℂ Secūdo
gustus ⁊ tactus

N
tactiuas: ergo
litatis: sed non
sunt in ipso:
rius. ℂ Quarto

O
cte ponit differētiaz
tangētes illa
nari ab vno
se: ⁊ nō idiget

P
sed cū additamēto
bilis fuerit in
nis. Scientia ēt
sibus quor vnus

Q
homines nā scire
nō delectarer
ginationē soluz
quoniā: nec

R
od intelligibilia
vt dicit cōmentator
telli⁹ nūq̄
esse in corde

S
ctu intelligit
aliud ipse
9na. q2 po⁹.
tationis ⁊

T
fuit aial: q2
gnoscit distincte
ℂ Item circulus
cessiue cognoscit

V
ligentia⁊: ⁊ h
⁊ contra doctrinaz
sus est spēs
positiue faciat

X
largo modo
.s. dominificationis
q2 obm appetitus
tas: eo q2

Y
rabile secundum
ergo tū
sensu inducēs

ℂ Finis.